Witchcraft.
BF
1555
B86++
1668

Cornell University Library
Ithaca, New York

White Historical Library
THE GIFT OF PRESIDENT WHITE
MAINTAINED BY THE UNIVERSITY IN ACCORD-
ANCE WITH THE PROVISIONS
OF THE GIFT

Witchcraft.
BF
1555
B86++
1668

Cornell University Library
Ithaca, New York

White Historical Library
THE GIFT OF PRESIDENT WHITE
MAINTAINED BY THE UNIVERSITY IN ACCORD-
ANCE WITH THE PROVISIONS
OF THE GIFT

ALEXICACON

REV. PATRIS

FR. CANDIDI

BROGNOLI

7440 B821

ALEXIDACON

REV. PATRIS

FR. CANDIDI

BROCHOLI

Reuerendi

P. F. CANDIDI BROGNOLI

Bergomensis

Ordinis Min: strict. obseru. Concionatoris,

& Sac. T. Lectoris Generalis:

ALEXICACON

Hoc est

Malorum Expulsiuum

Medium utiq. uerum, certum securum,
atque Catholicum; à Christo Dno tradituꝫ;
ab Apostolis, et Sanctis in praxim
ductum; et ab Auctore huius operis
Mundo patefactum.

In lucem prodit sumptibus Reuerendi D.
D. Iulij Brognoli ac D. Bernardi Aquilini

7410 8821

ALEXICACON

HOC EST OPVS

DE MALEFICIIS.

AC MORBIS MALEFICIS.

DVOBVS TOMIS DISTRIBVTVM.

Quorum | Alter quatuor / Alter totidem | De eorum | Cognitione / Curatione | Disput. continet.

Quibus non solùm eorum causæ, sed curationes omnes, tàm reprobandæ, quàm amplectendæ exactè explicantur. Adductisque, & reprobatis Exorcistarum varijs erroribus, verus, certus, catholicus, & apostolicus eijciendi Dæmones, ab hominibus, & è rebus ad homines spectantibus: Deumque in cunctis necessitatibus propitium habendi modus traditur.

IN QVARVM CALCE QVÆ SINT PARTES EXORCISTÆ, quæue Medici, in eis cognoscendis, ac curandis, concluditur.

Opus à nemine hactenus attentatum, ne dum Exorcistis, ac Medicis necessarium; sed Theologis, Philosophis, Concionatoribus, Confessarijs, Parochis, Inquisitoribus, Iudicibus, Aenergumenis, Aegrotis, ac in quacumque necessitate constitutis, vtilissimum; omnibusque studiosis forè iucundissimum.

AVCTORE

R.P.F. CANDIDO BROGNOLO
BERGOMENSE
Ordinis Minorum Reformatorum Concionatore, ac S. Theologiæ Lectore Generali.

PRODIT QVINQVE INDICIBVS LOCVPLETATVM.

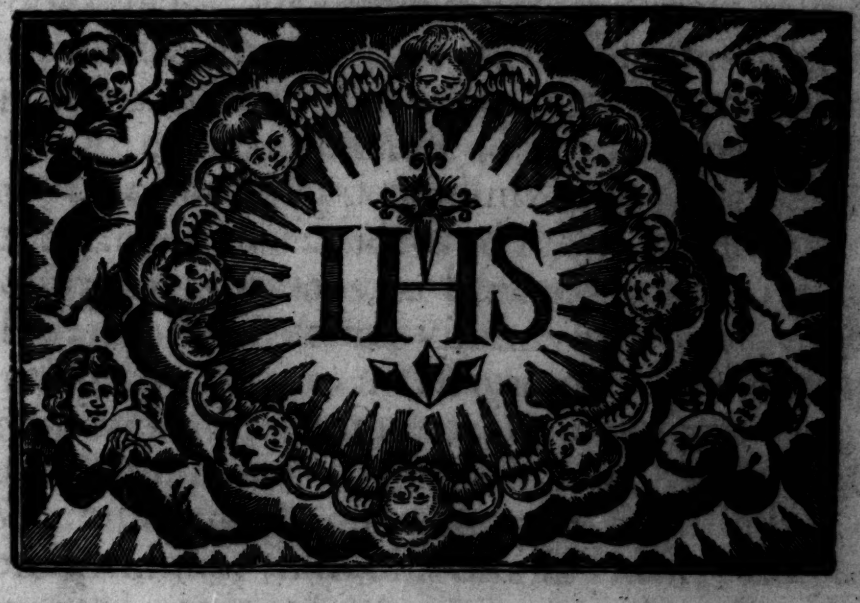

VENETIIS, Typis Io: Baptistæ Catanei, M. DC. LXVIII.
SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIO.

CORNELL UNIVERSITY.
The
President White
Library
RECEIVED 1891.

~~7440 B821~~
A. 8095.

SVMMO DEO OPTIMO MAXIMO

IESV CHRISTO

DVCI NOSTRO

Regi Regum, ac Domino Dominantium.

COMMVNE est ferè omnibus librorum Auctoribus, ac Typographis sub tutela, ac patrocinio huiusce mundi Potentatuum sua opera, ac libros collocare, vt eos ab obtrectatorum calumnijs tueantur. At quibus sub auspicijs lucem subire poterit hoc opus, in quo de Dei voluntate omnia gubernante: de spirituum malignorum scientia; potentia, ac malitia: de maleficis, eorumque prauis operationibus: de rebus naturalibus instrumentaliter in maleficijs concurrentibus: de varijs morborum maleficorum Curationibus disputatur? Sub nullis vtiquè fęlicioribus auspicijs hoc, inquam, opus substernere potero, quàm tuis, ò Summe Deus, qui es voluntas omnipotens, virtus beneuolentissima, lumen æternum, incommutabilis ratio, summa Beatitudo: Qui es creans mentes ad te participandum, viuificans ad sentiendum, efficiens ad appetendum, dilatans ad capiendum, iustificans ad promerendum, accendens ad zelum, fęcundans ad fructum, dirigens ad æquitatem, formans ad beneuolentiam, moderans ad sapientiam, roborans ad virtutem, visitans ad consolationem, illuminans ad cognitionem; perpetuans ad immortalitatem, implens ad fęlicitatem, circundans ad securitatem: Qui es Deus Summus, Optimus, Maximus, Omnipotens, Sapientissimus, Misericordiosissimus, Iustissimus, Secretissimus, Pulcherrimus, & Fortissimus: Qui es stabilis, incomprehensibilis, inuisibilis omnia videns, immutabilis omnia mutans, immotus omnia mouens, immortalis, illocalis, interminus, incircumscriptus, infinitus, immensus, inæstimabilis, ineffabilis, inscru-

inſcrutabilis, indicibilis, & inueſtigabilis, metuendus, atque terribilis, honorandus, atque timendus, venerandus, atque reuerendus: Qui ſolus viuificas omnia, creaſti omnia, vbique es, & vbique totus ſemper præſens, verè vnus, nec in partes efficeris, quia totus totum tenes vniuerſum, totum imples, totum illuſtras, totum regis, & poſſides: quia (tu ſolus es potens Rex Regum, & Dominus Dominantium,) teſte Paulo Apoſtolo: (tu ſolus habes immortalitatem, & lucem inhabitas inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt:) qui doces corda fidelium ſine ſtrepitu verborum: Qui attingis à fine, vſque ad finem fortiter, ac diſponis omnia ſuauiter: qui locis non diſtenderis, nec temporibus variaris. Cur ergo hoc opus mundi Potentatibus eſt innitendum, ſi omnes homines ſunt? (Homo) autem, ait Iob cap. 14. (breui viuens tempore repletur multis miſerijs, qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & numquam in eodem ſtatu permanet?) Et ſi talis eſt, quo modo hoc opus ſua auctoritate, ac potentia tueri, ac protegere valebit? Si ergo, vt docet Pſaltes, (Bonum eſt confidere in Domino, quàm confidere in homine: Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſperare in Principibus,) mihi vtique conſultiſſimum erit, nedum hoc opus, ò mi Clementiſſimè Deus, tuo Diuino opitulante Numine confectum, ſed meipſum totum tuæ Diuinæ ſubſternere protectioni, vt ſub alis tuæ potentiæ ab aduerſarijs tum viſibilibus, tum inuiſibilibus, ac obtrectatoribus perſequentibus tuearis. (Tu enim protector meus es, ſicut & omnibus exquirentibus te in veritate:) nec vllus vmquam ex his, qui in te confidunt, inuenitur, qui intra ſe non audiat te dicentem: (Ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.) Sed vbi, ò Deus meus, nos protegis? In omni loco; nam vbique laquei, vbique decipulæ, in quas minus cogitantes impingeremus, niſi eas tua protectio interdum detegeret, interdum verò, neſcientibus nobis præcideret. Et quando nos defendis? In omni tempore; ſemper namque (Diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret,) à quo abſque dubio vigilantes, aut dormientes diſcerperemur, niſi tu, ò refugium noſtrum, nos vndequaque circundares. Et à quibus malis tuearis? Ab omnibus vtique tum mentis, tum corporis; nullumque; (niſi te adiuuante) peccatum, nullum morbum, aut aduerſitatem euadimus. Sed quo protegimur (Certè reſpectu, ſeù ſcuto benignitatis tuæ: Nam vt Rex potentiſſimus nos quaſi in tuum cubiculum recipis, & ante oculos habes, vt à malis imminentibus tuearis. Abſcondis nos in abſcondito faciei tuæ, ideſt, reſpectu oculorum tuorum, qui vicem habent loci tutiſſimi à conturbatione hominum: Protegis nos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum, ideò quaſi in adytis templi ſumus, licèt in medijs hoſtibus demoremur; & in die malorum protegis nos quaſi in abſcondito tabernaculi tui. Eſque nobis, iuxta Dauidis effatum, (in Deum protectorem, & in locum refugij, vt ſaluos nos facias.) Verè vita noſtra abſcon-

1. ad Timoth. 6. n. 15.

Iob c. 14. n. 1.

Pſ. 117.

Eccl. 2. v. 13.

Geneſ. c. 15. v. 1.

1. Petri c. 5.

Pſal. 30. verſ. 3.

ſcondita eſt in te, quam veluti in ſinu tuo geſtas, ne ab aliquo irrumpente lædatur. Et quo alio nos protegis? Profectò nonniſi armis gratiæ tuæ, & gladio, quo pugnamus, lucis tuæ, ac donorum tuorum mirabilium. Creas enim ſuper omnem locum Montis Syon, ideſt, Eccleſiæ tuæ, qui ſumus nos, vbi inuocatus es, nubem gratiæ per diem, & fumum, vt ait Iſaias cap. 4. & ſplendorem ignis per noctem (ſplendor enim ſine fumo ſeruatus eſt in diem æternitatis) vt nullum ſit tempus, in quo tua nos protectio amabilis derelinquat. Tibi ergo, Clementiſſimè Deus, tibi Benigniſſimè Ieſu iuremeritò debetur hoc opus, in quo de tua Diuina protectione peragitur. Tuo conuenientiſſimè Nomini eſt dicandum, in quo de ipſius virtutibus, ac mirabilibus operibus, nedum in Dæmonibus profligandis, & eijciendis, ægrotis ſanandis, debilibus roborandis, tribulatis ſubleuandis, ſed nobis ipſis ſaluandis, & ab omni malo liberandis pertractatur. Hoc enim Nomen Ieſu Pater tuus æternus tibi impoſuit, Gabriel Angelus annunciauit, Virgo Mater aperuit. Quòd ſi omne, quod vocauit Adam animæ viuentis, ipſum eſt nomen eius, qui, videlicet, ſingulis rebus conuenientia nomina indidit, quantò magis quod vocauit Pater, à quo omnis ſapientia promanat, ipſum erit nomen tuum, & tibi per omnia conueniet? Vocaris ergo Ieſus, quod interpretatur Saluator, vel ſalus, quia tu Saluator, & ſalus noſtra es; propter quam adoro te; propter hanc gratias ago, hanc expecto, hanc poſtulo, eam meis precibus, ac deſiderijs exquiro. Vocaris, Ieſus, ſeu Saluator, ò Fili Dei dulciſſime, quia peccata deſtruxiſti: quia cathenas, & vincula affectionum terrenarum, quibus vincti tenebamur, abſtuliſti: quia Diabolum, qui mortis habebat imperium, viciſti: quia cælum aperuiſti: quia corda Hominis ad te traxiſti: quia inferno ſpolia detraxiſti: quia vniuerſum mundum expugnaſti: Vocaris Ieſus, quia ab ignorantia, malitia, & infirmitate nos liberas, & ſapientia, bonitate, ac fortitudine roboras. Tu enim factus es nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio. Vocaris Ieſus, quia hoc Nomen Sanctum tuum præcipuum nos liberandi à malis munus detegit, & vniuerſa tua nomina comprehendit. Nam ſi tu es Ieſus, & ſimul Emanuel, ideſt, nobiſcum Deus, es qui velociter ſpolia detrahis, & feſtinas prædari: Es admirabilis, Conſiliarius, Deus fortis, Pater futuri ſæculi, Princeps pacis. Hoc tuum Sanctiſſimum Nomen eſt Sol iuſtitiæ refulgens omnibus timentibus eum, vt eos tanquam viatores, ac peregrinos in ſemitam rectam, ducat, & perducat in viam ſalutis æternæ. Eſtque veluti oleum effuſum, ait D. Bern. oleum enim ſicut lucet, paſcit, & vngit, fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem, eſt lux, cibus, & medicina: ſic & hoc tuum Sanctiſſimum Nomen lucet prædicatum, paſcit recogitatum, inuocatum lenit, & vngit. Hoc igitur ſit huic meo Alexicacon tutamen, ac veluti ſcutum, ſeù vmbraculum die, noctuque, quo ab omnibus contrarietatibus protegatur: mihique ſit lux in oculis

Bern. ſerm. de Ieſu.

mén-

mẽtis, & corporis, mel in ore, in aure melos, in corde iubilus, ac in toto corpore medicina. Hoc tandem os meum reſonet, auris mea audiat, cor meum recogitet, vita quoque mea illi conſentiat, conuerſatio præferat, vt hac ſalute cumulatus ad illam perueniam ſempiternam, tuoque diuino perfruar aſpectu, vbi cum Patre, ac Spiritu Sancto viuis, ac regnas in ſęcula ſęculorum. Amen.

Altiſſimi Nominis tui gloriæ ſitiens

Inter Minores minimus

Fr. Candidus Brognolus.

PRO-

PROLOQVIVM

IN QVO TOTIVS OPERIS

Difficultas, Neceſſitas, Titulus, Subiectum, & Diuiſio explicantur.

§. I.

Difficultas.

1 VERE' dictum à Salomone Eccl. 1. *Cunctæ res difficiles: non poteſt eas homo explicare ſermone*. Quod etſi omnium ſcientiarum profeſſores agnoſcant; ſpeciali tamen experimento ab ijs comprobatur, qui de dęmonijs, ac maleficijs tractant; de quibus diſputare non vnius eſt ſcientiæ, ſed plurium; quarum vnaquæque hoc ſibi iuremeritò tanquam fundum, & hæreditatem propriam vendicat. Etenim opus eſt nunc vtramque Theologiam conſulere: modò recurrere ad Philoſophiam: ſæpè medicinam adire: aliàs quærere à Iuriſprudentia, quid ſentiat; & à qualibet mutuari, quæ ad rem faciunt. Quod ſine labore improbo omnia vincente, & ſine perenni ſtudio omnia perſcrutante fieri non poſſe, certum eſt. Quare arduum opus me aggredi, ſentio, in quod cum omnes illæ ſcientiæ confluant, omnium inuoluor difficultatibus.

2 Quaſnam putas patiuntur Theologi inueruenda, & enucleanda rerum ſupernaturalium notitia? quæ, quia ſunt ab omni materia defæcatæ, ingenij humani aciem fugiunt, & naturalis cognitionis conatus generoſiores prætergrediuntur: *Accedet homo ad cor altum*, ait Dauid Pſal. 63. *& exaltabitur Deus*. *Accedet* inquam, ad ſublimes Theologiæ ſpeculationes, & ſupra omnem mundi altitudinem eleuatus quaſi Aquila ponet in arduis nidum ſuum, vt diuina contempletur; *ſed exaltabitur Deus* magnus humanam vincens ſcientiam; & puſillus homo admiratione perculſus poſt iteratas, & ſedulas ſpiritus acceſſiones cogetur exclamare cum Paulo Roman. 11. *O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius? quis enim cognouit ſenſum Domini?*

Nec minore cura fatigantur illi, quos morales vocant, in explicando iure poſitiuo, diuino, aut eccleſiaſtico. Cum enim de die in diem mundus in deteriora flagitia ruat, & ætas omnis homines ferat prædeceſſoribus nequiores, mox datura vitioſiorem progeniem, tanta eſt humanæ malitiæ ſubtilitas, & tot noui, atque inauditi peccandi modi, hoc præcipuè ſæculo, in quod omnium vitiorum colluuies erupit, vt ſæpè bonum malum, & malum bonum appareat: quia bonum fæcibus apparentibus conſpurcatum, & malum concinnatum fucis, & adulterinis coloribus aliam ſui ſpeciem exhibęt; nec poſſint perſpicaciores, & lyncei Doctorum oculi ſine ſubtiliſſimo diſcretionis ſpiritu bonum defæcare, defucare malum, & iudicare inter lepram, & lepram.

Quid quæſo Philoſophi rerum naturalium 4
acuti indagatores? Nonnè de illis eò clariùs diſſerere videntur, quò propiùs poſſunt eas contemplari, cum circumſcribantur naturæ cancellis? & tamen omnes ab initio naſcentis Philoſophiæ vſquè modò defecerunt ſcrutantes ſcrutinio, quandoquidem ne vnius quidem muſcę ſuis ſcrutationibus attingere, nec vnius ex celebrioribus illis diſputationibus, quæ inter eos circa cauſas, effectus, & principia naturalia ventilantur, certam, & infallibilem concluſionem tradere potuerunt; ità vt maneant omnia axiomata incerta, opiniones omnes probabiles, omnes quæſtiones inextrica-

tricabiles, etsi acriter in illarum resolutionibus assignandis subtili logomachia in scholis vsitata hactenus in inuicem decertarint.

5 Taceo de Medicis, qui solerti studio, longo labore, & multa experientia in curandis corporum morbis exercitati sæpius hæsitant, sæpissimè hallucinantur; nec valent intricatas medicinæ controuersias absoluere: *cum sit ars longa, vita breuis, occasio præceps, experimentum periculosum, iudicium difficile:* vt suo effato docuit illorum coryphæus Hippocrates. Quod ideò primum esse voluit in suis Selectis, seù Aphorismis; ne quis ad illam artem accedens aliquam sibi certitudinem polliceretur; sed etiam in limine hærens sciret, illam scientiam esse difficultatibus plenam, quæ in coniecturis præcipuè versatur.

6 Quid dicam de Iureconsultis, qui toti sunt in soluendis ciuilium quæstionum nodis, vt vnicuique reddant, quod suum est? Sed quàm sint illi indissolubiles, testatur prodigiosa legum, statutorum, & sententiarum ius in diuersa trahentium multitudo, quæ talem parit confusionem, vt Iudicibus difficile sit, in tanta rationum pro vtraque parte pugnantium varietate circa quamlibet controuersiam definire, quid statuendum; nè iustitia periclitetur, aut pereat. Nec minus litigantibus periculosum, mouere quæstiones; cum vnaquæque in partem affirmatiuam, & negatiuam probabiliter agitari, & dirimi possit.

7 Si ergo tot difficultatibus inuoluuntur harum scientiarum sectatores, quid dicam de me, qui in hoc opere stadium ingredior illis commune, & omnium instituta ex parte complector? Nonnè fatendum est, me obrui tanta rerum difficilium multitudine, quæ sermone, aut calamo explicari non possunt? Et certè tales sunt, vt in ijs soluendis imparem me sentiam. Nec tamen mihi mens est, aliorum scripta vllo pacto carpere: Non enim sum melior patribus meis; neque quasi quemdam arbitrum sedere, qui libratis vtrinque opinionibus decernat, quænam dissentiant, & quæ consentiant: cum veritate non mihi tantum tribuo. Sat est, si clarè, & methodicè meam fero sententiam iuxta consilij mei rationem, quam, vt ingenuè aperiam, sic accipe.

§. II.

Necessitas.

8 MOta est inter Exorcistas, & Medicos non contemnenda controuersia, quam ortam esse ab inimico homine in agro Domini super seminante zizania, nemo non videt. Cum enim nihil sit illi antiquius, quàm diris afficere maleficijs, noxijs vexare infestationibus, & sæuæ tirannidi subiectos detinere mortales; ne de tot animarum, & corporum possessione deturbetur, & illi seruituti tyrannicæ per opportuna remedia subducantur; artibus suis circumuenit quosdam ex Medicis, & ex Exorcistis nonnullos, firmiter vtrisque persuadendo ad se tantùm huiusmodi morborum maleficorum cognitionem, & curationem pertinere. Ex quo Medici plerique cum non mediocri laborantium detrimento omnia ferè mala hominibus obuiantia noxijs corporum dispositionibus, & rarissimè, vel numquam diabolicis maleficijs attribuere consueuerunt; & ideò si quem fortè veneficio infectum vident, non Ecclesiastica potestate; sed virtute Medica curandum esse, existimant. Exorcistæ verò nonnulli falcem mittentes in messem alienam, maleficio vexatis varia vomitoria, potiones, lenimenta, suffitus, balnea, & alia huiusmodi temerè, & sine differentia proponunt cum maximo ægrotantium periculo.

Quare à viris cordatis rogatus vt vellem, 9
hanc dirimere controuersiam, quæ dissentientibus odij, inuidiæ, & rixarum: maleficiatis prolixioris vexationis: & dæmonibus imperij dilatandi occasionem præbet: Nullum alium aptiorem litis componendæ modum putaui, quàm si publico scripto demonstrarem: quænam sint in cognoscendis, & curandis maleficijs partes Exorcistæ, & Medici; vt sic pacato dissidio, & inita inter vtrosque concordia salubriùs oppressorum saluti cõsuleretur, ideò de diuina confidens gratia, vt aliquo modo par sim ferendo, varios consului Auctores, ex quibus diligenter selegi, quæ ad propositum facere videbantur. Et vt pro destruendis maleficijs, ac dæmonibus ab obsessis corporibus eijciendis inter tot varias exorcismorum formulas aliquid certi Exorcistis traderem, attentiùs, & maturiùs Exorcistarum Theologorum modernorum praxim oculis mentis, & corporis contemplans, egometquè meorum superiorum mandato pluries Romæ, Venetijs, Mediolani, Bergomi, alijsquè Ciuitatibus, oppidis, & vicis super Energumenos, ac maleficiatos manus imponens, eosque in virtute Sanctissimi Nominis Iesu à quacumque dæmoniaca vexatione liberari comperiens, tum theorica edoctus, tum experientia instructus varios in veteri exorcizandi modo adinueni errores, quibus reiectis, & posthabitis, faciliorem, certiorem, securiorem, ac magis sancto Euangelio consentaneam viam amplectens, ex omnibus prædictis has adornaui lucubrationes, quæ per diuturnum laborem diuino semper opitulante Numine, in istud opus excreuerunt.

§. III.

Titulus.

HVic verò operi ALEXICACON no- 10
men impono, quod malorum expulsorem significat, cũ rectiùs illi conueniat, quàm Apollini, aut Herculi, quos hoc Epigraphe, teste Pausania, cæca notauit antiquitas. Quid enim fecit imberbis ille Citharædus, vt hunc titulum demereretur, nisi per se, & per barbatum

batum ſuum filium Æſculapium mortales varia docere remedia, quibus corporis mala, vt ſunt morbi, & venena propulſantur? Atquè ideò in Deorum numerum relatus eſt, & peculiari cultu ab antiquis Medicis honoratus, qui obſeruantiæ ergo varia medicamina, præſertim illa, quibus venena curantur, alexicaca nominarunt. Sed nobiliori modo hoc præſtat iſte liber, qui opportunis remedijs maiora mala depellit, nempè, maleficia, quæ ſumma eſſe mala, quotidiano comperitur experimento.

His enim per Magos cælum infici videtur, & aſtra obſcurari, ignis attrahitur, turbatur aer, ſuſcitantur venti, pluuiæ excitantur, lux obſcuratur, tenebræ inducuntur, tempeſtates producuntur, fontes ſiccantur, mare agitatur, & terra motibus quatitur inſolitis. His malefici ſolent peſtem inducere, inferre famem, fructus perdere, peſſundare fruges, meſſes aliò traducere, introducere ſterilitatem, armenta perimere, diſperdere greges, lac prægnantibus tollere, impedire conceptus, animalia incantare, & varios ſuper bruta inducere morbos. His quid non operantur in hominibus miniſtri Sathanæ? Bona auferunt, honores tollunt, vires debilitant, ſanitati nocent, ſenſibus illudunt, facultates naturales lędunt, membra diſtorquent, cauſant infirmitates, corpora agitant, mutant, transferunt, animam in paſſiones impellunt varias, viuentes dementant, & vexant, dormiętes ſomnijs terrent, mortuos ſuſcitare videntur: nec aliquid prætermittunt intentatum, quod libenter non exequantur in generis humani perniciem. Quidni ergò Alexicacus ſit liber ingentia illa mala propulſans, quibus tota mundi machina laborat?

11 Sed quare ſemideus ille Ares, ſeù Hercules tot veterum præconijs celebratus, & è funebribus buſticetis, in quibus viuus exarſit, trãſlatus ad Cęlos, Alexicacus dictus eſt, niſi quia monſtra toto orbe, robore inuicto, conquiſita felici pugna, feliciore victoria, feliciſſimo triũpho profligaſſe antiqui aſſeuerarunt? Et quid iſte liber ſe toto agit, niſi edocere, quomodo luctandum ſit, *Non aduerſus carnem, & ſanguinem*, Anthæum Gigantem, Cacum flammiuomum, tricorporeum Geryonem, & crudeles Centauros; aut aduerſus feroces beſtias, ſerpentes ignitos, apros terribiles, Leones hyrcinos, Hydras colubris, & capitibus pullulantes, Ceruas aeripides, & tricipites Cerberos, quæ omnia monſtra materia fragili, carne, nempè, & ſanguine conſtant; & ità facilè laſſantur, & ſuperantur: *Sed aduerſus principes, & poteſtates* virtute, & auctoritate præſtantes, vt ait Apoſt. Eph. 6. *Aduerſus mundi rectores tenebrarum harum*, quibus, cum ſit ſubiecta materia ſublunaris; ſpeciali tamen in peccatores data eſt dominatio: *Contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus*, ſpiritus, nempè, incorporeos, & ſpirituales nequitias hominibus vafriores, quorum habitatio eſt, non in domibus luteis, ſed in aeris regionibus. Quare Alexicacon liber iſte nominandus, eſt, qui modum preſcribendo, quo curantur maleficia, demonſtrat, quomodo dæmon, qui in ſcripturis *malum* per antonomaſiã vocatur, vt potè omniũ malorum auctor propulſandus ſit, tota erronum cohors fuganda; principes, & poteſtates humiliandi; rectores tenebrarum harum ab hominibus expellendi; ſpirituales nequitiæ coercendæ; & omnia mõſtra cum ſuis monſtruoſis maleficiorum operibus in nihilum redigenda.

Vndè Parochis, Exorciſtis, & alijs ſacroſanctæ Eccleſiæ Miniſtris, quibus meum deſudat ingenium, libenter offertur à me. Cum enim totam belli cõtineat rationem, & nouam, imò vetuſtiſſimam, nempè, apoſtolicam pugnãdi, vincẽdi, triumphandi de tot hoſtibus methodum oſtendat; innumeroſq. Exorciſmariorum antiquorum ſcopulos, in quos facillimè, oportet, impingant Exorciſtæ, niſi maxima polleãt doctrina, & ſanctitate, aperiat, illis meritò offerendus eſt, qui vt alij Apollines, & Herculei dęmonibus toto orbe fugandis debent eſſe sẽper intenti. Atq. ideò meritò Alexicachi expulſores malorum, & monſtrorum domitores cenſendi. Nam etſi Chriſtiani omnes, qui ſub Crucis vexillo Deò militant, dæmonem, & inferni monſtra debellare contendant; tamen hoc potiori ratione Parochis, & Exorciſtis cõpetit, cum illi, vt milites *occulta pugna* iuxta D. Aug. in pſal. 54. *manus cum hoſte inſerant*. Iſti verò vt belli duces diuina, & eccleſiaſtica armati poteſtate teterrimum aduerſarium ſoleant impetere, ſternere, profligare publico certamine ſpectãtibus Angelis, & hominibus. 12 13

§. IV.

Subiectum.

CVm autem ordo in omnibus, ſed præcipuè in doctrina tradenda ſit exactiſſimè ſeruandus, vt omnis erroris, & obſcuritatis tollatur occaſio, lubet breuiter præfari, quid ſit maleficium iuxta ethimologiam, & eſsẽtiam; vt ex eo pateat, quo ſenſu de illo toto opere diſputemus.

Si ſpectes ad nominis ethimologiam, à malefaciendo dicitur. Et dupliciter ſumi poteſt. Vel generaliter, prout ſignificat malum alicui illatum, quod iniuſtum, & voluntarium damnum importat (malum enim iuſtè illatum nõ eſt malum ſimpliciter; ſed reſpectiuè huic, aut illi; ſicut nec illud, quod infertur inuoluntariè, & præter intentionem: ver. gr. cum Iudex ex imperitia malè iudicauit: vel è domo aliquid eiectum eſt, quod nocuit; quamuis quaſi maleficium ſit, vt habetur *Inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delicto*.) Et ità omne malefactum in genere dicitur maleficiũ. & mali omnes Malefici, vt habetur 26. *q.* 5. *c. non liceat*, & *l. Congruit. ff. de off. Præſ.* & *l. Ita vulneratur. ff. ad leg. Aquiliam*, & *l. ſi operis C. de pœnis*. Vel ſpecialiter in quantũ ſignificat damnũ iniuſtum alicui illatũ à dęmone per hominẽ: vel homine inſtãte: Sic tribuitur omni actioni, quæ ab aliquo pactum expreſſum, vel tacitum cum dæmone habente eiuſdem opera perficitur. Niſi enim intercedat pactum, & dęmon cõcurrat, nõ magis dicitur

maleficium, quàm homicidium, furtum, & adulterium: Sic omnes tale pactum habentes, & talia operantes dicuntur Malefici per excellentiam ob insigne nocendi studium, & facinorum grauitatem; vt habetur 26.q.5. *cap. nec mirum, & L. nemo C. de malefic. & mathem.* Et ità eos communiter appellat vulgus.

14 Quòd si eius quidditatem, & essentiam respicias, *est Magiæ species, qua quis ope dæmoniaca alteri damnum parat*.

In qua definitione pro genere maleficium, dicitur Magiæ species. Nam *magia* generalissimè sumpta, *est ars quædam mira, & insolita efficiens, non vi supernaturali, sed creata, quorum ratio sensum, & captum humanum superat*. Et diuiditur in Naturalem, Artificiosam, & Diabolicam, quorum effectus procedunt primæ quidem ex insita rebus natura: secundæ ex humana industria: tertiæ ex malitia dæmonis. *Magia verò diabolica est facultas, qua vi pacti cum dæmonibus initi mira quædam efficiuntur*. Et complectitur quatuor species: Magiam specialem, Diuinationem, Vanam obseruantiam, & Maleficium; quæ suis locis definiuntur. Quare maleficium sub magia generalissimè sumpta continetur, sicut sub suo genere generalissimo species subalterna.

15 Differētia autem his verbis assignatur. *Qua quis alteri malum parat*. Etenim magia specialis quærit tantùm effectus extraordinarij cognitionem, & operationem. Diuinatio rerum futurarum, vel præsentium, aut præteritarum, sed arcanarum notitiam. Vana obseruantia commodum aliquod ex re, quæ nec supernatūraliter eò pertinet: neque naturaliter id præstare potest. Sed maleficium damnum, & nocumentum alterius, dæmone concurrente, & inuocante Malefico; in quo differt ab alijs speciebus. Non loquimur de maleficio in primo sensu: quis enim sufficiat totam eius latitudinem explicare. Inanis labor, & periculosa præsumptio tale quid aggredi: cum omnia essent adducenda, quæ de vitijs tot editis voluminibus disputantur. Sed agimus de illo in secundo sensu, in quantum est magiæ species, vt hoc tractatu cuncta diaboli consilia, studia, conatus, & vires in nocendo dignoscantur, agnitæque refringantur, & tartareæ acies tot modis insolitis hominibus insultantes, scilicet, per veneficia, incantationes, præstigia, illusiones, & id generis artes magicas reuocentur in orcum æterno igne vstulandæ.

§. V.

Diuisio.

HOc posito fundamento, totius ædificij symmetria declaranda venit, quæ in duabus totius operis partibus præcipuè enitescens, in cæteris etiam minutioribus obseruatur. Visum est enim opportunum, totam de maleficijs tractationem in duos secare tomos, quorum Primus de Cognitione Maleficiorum, Secundus de ipsorum Curatione agit: vterquè in quatuor disputationes, seù libros suis distinctis numeris diuiditur: & ambo iunguntur, cum vnus sine altero non possit consistere. Quid enim nosse proficit maleficia, si curare non licet? Aut quomodo curari possunt, si non datur prius illa cognoscere? 16

Atquè ità complectimur omnia, de quibus inter Exorcistas, & Medicos possunt oriri disputationes; quæ regulariter ad hæc duo capita reuocantur, sicut hac ostenditur diuisione: Quodnam sit Exorcistarum officium, nempe; *Nosse non quidem socia conscientia*, vt loquitur Tertullianus *lib. de Anima*, vbi quærit: *An commorentur hìc Animæ post mortem, vel ab inferis commeent. Sed inimica scientia* fallaces, & artificiosas totius erroris malefici nexus; atq. multiplices dæmonum, & mancipiorum eius operationes, quibus corporum, animarumque saluti insidiantur. Tum remedia adhibere conuenientia: *non*, vt idem prosequitur, *inuitatoria operatione, sed dominatione expugnatoria*, quibus ij tolluntur errores, & spiritus immundi ab hominibus obsessis, ac cæteris ad homines spectantibus exire coguntur.

Quæ omnia mihi ex professo harum lucubrationum ventilabro dispellenda, veritatis, charitatisque velut chalybæo speculo vstulanda dilegi, non virium vlla mearum fiducia; sed supremi Numinis auxilio præsumpto, à quo omnis sapientia, omne datum optimum, & omne donum perfectum, Deipara Sanctiss. fauente, per quàm cælestium gratiarum thesauri dispensantur, Beatissimo Francisco, eiusque Athleta S. Antonio à Padua, cæterisque Sanctis suppetias ferentibus, qui nostri curam diuino nutu susceperunt, & sua dignitate, atque suffragiorum virtute beneficia promerētur æterna, & temporalia, quæ (sic exigentibus peccatis) nusquā aliàs consequeremur

Approbatio Theologorum noſtræ Religionis.

ALexicacon R.P.F. Candidi Brognoli à Sarnico Sacræ Theologiæ Lectoris Generalis, ac Sanctiſſimæ Inquiſitionis Vicarij in tota Diœceſi Bergomenſi: ſeù Opus de cognoſcendis, ac curandis maleficijs, ac morbis maleficis: Iuſſu Reuerendiſſimi Patris Bonauenturæ Caballi Ordinis Minorum in Ciſmontana familia Obſeruantium, & Reformatorum Commiſſarij Generalis: Nos eiuſdem Ordinis, & inſtituti Prouinciæ Reformatæ Brixiæ ſubſignati Theologi recognouimus, ac cenſuimus, opus eſſe ſolerti elaboratum induſtria, rerum varietate, atque ordine ſingulari, & ſuo titulo apprimè dignum: Cum catholicum Herculem infernalium monſtrorum domitorem, & Chriſtianum Apollinem veneficorum depulſorem morborum vbique exhibeat; & nihil edoceat à ſacris Orthodoxæ fidei Decretis alienum: aut à Chriſtianis moribus deuium. Ideòque dignum, quod typis cedrinis procudatur. Quod teſtatum voluimus, ac debuimus die 5. Iulij anno reparatæ ſalutis 1666. In Conuentu Sanctæ Mariæ Pacis Alzani ſub noſtra manu, ac ſolito ſyngrapho

Frater Ioannes à Curtenoua Sacræ Theologiæ Lector generalis, ac Prouinciæ Pater.
Frater Leo ab Albenio Sacræ Theologiæ Lector, ac Miniſter Prouincialis Prouinciæ Reformatæ Brixiæ.

Facultas Reuerendiſſimi P. Commiſſarij Generalis.

Frater Bonauentura Caballus Ord. Min. Strict. Obſeruantiæ Sac. Rituum Congreg. Conſultor, & in hac Ciſmontana Familia Obſeruant. & Reform. Commiſſarius Generalis, & Seruus. Dilecto Nobis in Chriſto Patri Fratri Candido Brognolo à Sarnico Prouinciæ noſtræ Reform. Brixiæ Concionatori, Sac. Theologiæ Lectori Generali, ac Sanctiſſimæ Inquiſitionis in tota Diœceſi Bergomenſi Vicario. Salutem in Domino.

CVm iuxta Apoſtolicas, noſtrique Ordinis Conſtitutiones reuiſum, & approbatum fuerit quoddam Opus à te collectum, cuius titulus eſt (Opus de cognoſcendis, & curandis maleficijs, ac morbis maleficis.) Tenore præſentium ad ſalutaris obedientiæ meritum, facultatem tibi impertimur, quatenus ſeruatis ſeruandis illud Typis mandare poſſis, & valeas. Vale in Domino, quem & pro Nobis exora. Dat. Romæ in Ara Cœli die 18. Septembris 1666.

Fr. Bonauentura Caballus Com. Gener.

Noi Reformatori dello Studio di Padoa.

HAuendo veduto per fede del Padre Inquiſitore noi cinque libri intiolati, *Alexicacon, hoc eſt opus de Maleficijs, ac morbis Maleficis*, non eſſerui coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario noſtro, niente contro Prencipi, e buoni coſtumi, concedemo licenza à Gio: Battiſta Catani di poterli ſtampare, oſſeruando gli ordini &c.
Dat. à 28. Luglio 1667.

(Angelo Correr Cau. Procur. Reform.
(Nicolò Sagredo Cau. Procur. Reform.

Angelo Nicoloſi Segr.

SVMMARIVM

Breuissimè ostendens, quæ latissimè in toto hoc Opere pertractantur.

Tomo 1. Disputatione 1. Agitur.

De Dei { *Sapientia, Bonitate, Prouidentia, Potentia, Iustitia* } *in ordine ad mala vel* { *Prohibenda. Permittenda. Impedienda. Punienda.*

Speculatiuè, & practicè pro Concionatoribus, ac Studiosis.

Disputatione II.

De Angelorum bonorum, & malorum { *Scientia. Potentia. Operatione.*

Quid possint in { *Cælo. Terra. Limbo. Purgatorio. Inferno.*

De eorum varijs apparitionibus, & terriculamentis.

Speculatiuè, & practicè pro Concionatoribus, & Studiosis.

Disputatione III.

De Magis, & Maleficis, eorumque operationibus.
De vitijs, ac virtutibus oppositis.
De omnibus scientijs prohibitis. De Magia naturali, ac de diabolica.
De maleficijs somniferis, Amatorijs, ac Hostilibus.
Speculatiuè, ac practicè pro Concionator. Confessarijs, & Exorcistis.

Disputatione IV.

De rebus naturalibus concurrentibus in Maleficijs: siuè animatis, siuè inanimatis.
De animatis tam rationabilibus, quàm irrationabilibus.
De inanimatis sacris, ac prophanis.
De abusu Sacramentorum, Sacramentalium, sacræ Scripturæ, ac Suppellectilis sacræ.
De Cabala pia, & sancta, ac de Cabala diabolica.
De Annulis, & imaginibus astronomicis.
Speculatiuè, ac practicè pro Concionat. Confessarijs, ac Studiosis.

Tomo II. Disputatione I.

De Curatione diabolica, magica, ac superstitiosa.
De pœnis canonicis, ac ciuilibus debitis huiusmodi Malefactoribus, Magis, ac Maleficis Viris, Mulieribus, ac pueris.
Qualificantur eorum delicta.
Patefit quando adsit obligatio eos denunciandi.
Latissimè de omnibus generibus, ac speciebus superstitionum.
Speculatiuè, & practicè pro Iudicibus, Inquisitoribus, Concionatoribus, Confessarijs, ac omnibus Studiosis.

Disputatione II.

De medicina, ac multis remedijs naturalibus in genere, & in specie.
De actione physica, sensibili, phantastica, ac intelligibili.
Quid possint in dæmones huiusmodi res naturales. Et qua actione in eos operentur.
Speculatiuè, & practicè pro Medicis, Exorcistis, ac Studiosis.

Disputatione III.

De Curatione morali, quæ fit per destructionem signorum maleficij.
Hæc ab omnibus alijs Doctoribus admittitur, & approbatur.
Sed ab Auctore magis contrarium probatur, ac suadetur.
Cuius positio rationibus, et exemplis comprobatur.
De maleficio facto in matrimonio quando sit perpetuum, vel temporale ad mentem aliorum Doctorum. Quando verò sit tale ad mentem Auctoris.
Speculatiuè, ac practicè pro Exorcistis, Confessarijs, ac Studiosis.

Disputatione IV.

De Curatione diuina, quæ est à Deo, & à potestate Ecclesiæ.
Latissimè de Ordine Exorcistatus.
De Virtutibus Fidei, Spei, seù fiduciæ in Deum, Charitatis, Fortitudinis, ac Prudentiæ in erroribus vitandis, ac rectis semitis eligendis.
De Ieiunio, ac de Oratione ad Deum, Christum, Mariam, & Sanctos.
De Dei Prouidentia, Bonitate, ac Veritate in ordine ad bona consequenda.
De modo vero, certo, securo, catholico, & apostolico eijciendi dæmonia, curandi infirmos, ab inimicis se tuendi, aliaque bona à Deo impetrandi.
Speculatiuè, & practicè pro Concionatoribus, Exorcistis, ac omnibus in Deum confidentibus.

HIC AVCTORES OMNES

PROBATÆ, VEL IMPROBATÆ FIDEI,

Theologi, Iuriſconſulti, Medici, Philoſophi, Phyſiologi, Hiſtorici, aliarumque ſcientiarum, atque artium Profeſſores, qui huic operi ſuam quoquomodo operam ſubminiſtrarunt, ſerie Alphabetica recenſentur.

A.

ABbas Caſſianus.
Abbas Panormitanus.
R. Abenezra.
Ada.
Adrianus Papa VI.
Ætius.
Ægidius Carlerius.
Ægidius de Coninch.
Ægidius Trullench.
Æſculapius Medicus.
Agapitus Vgonus Inquiſit.
Albericus.
Albertus Gandinus.
S. Albertus Magnus.
Albinus Flaccus.
Alcazar.
Alciatus.
Alcuinus.
Alexander Albertinus.
Alexander Alenſis D. irrefrag.
Alexander Aphrodiſæus,
Alexander Calamato.
S. Alexander Papa I. Martir.
Alexander Papa II.
Alexander Papa VI.
Alexander Papa VII.
Alexander Trallianus.
Alexius Porrò.
Algazellus.
Allois Abbas.
Almainus.
Aloyſius Bariola.
Alphonſus à Caſtro.
Alphonſus Mendoza.
Alphonſus Toſtatus.
Amatus Luſitanus.
Ambroſius Calepinus.
S. Ambroſius Epiſcopus.
Ambroſius Lactantius.
Ambroſius Paræus Chirurgus.
S. Amphilochius Epiſcopus.
Amnianus.
Anna in Canticis.
Ananias Cannoniſta.
Anaſtaſius Germon.
Anaſtaſius Nicenus.
Annæus Robertus.
Andræas Cataneus.
Andræas Lauretanus.
Andræas de Vegas.
Angelus Raphael.
S. Anſelmus Epiſcopus.
S. Antoninus Archiep.
Antoninus Diana.
S. Antonius Abbas.
Antonius Andræas.
Antonius de Butrio.
Antonius Gomez.
Antonius Hiquæus.
Antonius Mirandulanus.
Antonius Mizaldus.
Antonius Naldus.
S. Antonius à Padoua.
Antonius Perez.
Antonius Queuedo.
Antonius de Souſa.
Antonius Torquemada.
Appollonius Thyanæus.
Apulæus Platonicus.
Aquila.
Archidiaconus.
Archigenes.
Archimedes.
Aretas.
Aretinus.
Armilla.
Arnaldus.
Arnobius Rethor.
Arnoldus Carnotenſis.
Arnulphus Lexouienſis.
Arnulphus Presbyter.
Arſenale Inquiſitorum.
S. Athanaſius Epiſcopus.
S. Audoenus Epiſc. Rhotomag.
Auerroes Medicus.
Augerius Fererius Medicus.
Auguſtinus Barboſa.
Auguſtin. Dotta de Saruiliano.
S. Auguſtinus Epiſc. Hipponēſis.
Auicenna Medicus.
Aulus Gellius.
Aurelianus Croniſta.
Azo.

B.

BAlduinus.
Balthaſar Paes.
Baptiſta Codroncus Medicus.
Baptiſta Porta.
Baptiſta Segna.
Barbatia.
S. Barnabas Ap.
Baretius de Baretijs.
Baronius Cardinalis.
Bartholomæus ab Angelo.
Bartholom. Caſtellus Medicus.
Bartholomæus Faius.
Bartholomæus Ledeſmus.
Bartholomæus Maſtrius.
Bartholomæus Sibilla.
Bartholomæus Spineus.
Bartholomeus Vgolinus.
Bartholus Iuriſta.
Baſilius de Leon.
S. Baſilius Magnus Epiſcopus.
Baſinus Inquiſitor.
Beda Venerabilis.
Belochius.
Benedictus Brigæus.
Benedictus Iuſtinianus.
Benedictus Peterius.
S. Bernardinus Senenſis.
S. Bernardus Abbas.
Bernardus Aquilina.
Bernardus Botonus.
Bernardus Comenſis.
Bernardus Luxembrugicus.
S. Birgitta.
S. Blaſius.
Bochleſius.
Boetius.
Bonauentura Bellutus.
S. Bonauentura D. Seraphicus.
Bonifacius Papa VIII.
Bonifacius de Vitalinis.
Bongus.
Bordonus.
Breuiarium Romanum.
Buccaferrus.
Bucerus.
Burcardus.
Burſæus.
Burſus.
Billius.

C.

S. CÆleſtinus Papa.
Cælius Cripta.
Cælius Calcagninus.
Cælius Rodiginns.
Cedrenus.
Ceſalpinus.

Cæſar

Cæſar Carena.
Cæſarius Ciſtercienſis.
Cæſar Eiſterbacenſis.
S. Caius Papa, & Martir.
Calpanius Poeta.
Campana.
Campanus.
Campegius.
Canus.
Capreolus.
Cardanus.
Carolus Bauius.
S. Carolus Boromeus.
Carolus de Graffis.
Carolus Magnus.
Carolus Oliuerius.
Carolus Papa V.
Cartharius.
Caſſiodorus.
Cedrenus.
Celſus.
Chronicum Fratrum Minorum
S. Chryſoſtomus.
Chieza Hiſtoricus.
Cicero.
Cirillus de Montano.
Ciruelus Draconenſis.
Citharedus.
Claudianus Poeta.
Claudius Cæſar.
Claudius Gerardus.
Clauis Regia.
S. Clemens Alexandrinus.
S. Clemens Romanus Papa I.
Clemens Papa IV.
Clemen Papa VII.
Clemens Papa VIII.
Claodianus.

Concilium
- Agatenſe.
- Ancyranum.
- Antiochenum.
- Antiſiodorenſe.
- Arauſicanum.
- Aurelianenſe I.
- Bracarenſe II.
- Carthaginenſe IV.
- Florentinum.
- Gangrenſe.
- Gerundenſe.
- Laodicenſe.
- Lateranenſe.
- Lugdunenſe.
- Mediolanenſe.
- Maguntinum.
- Nicenum.
- Pariſienſe.
- Rhemenſe.
- Romanum.
- Tarraconenſe.
- Toletanum V.
- Toletanum VI.
- Tridentinum.
- Turonenſe.

Coccius Sabellicus.
Columella.
Coſmus Philiarcus.
Conimbricenſes.
Conradus Monachus.
Corduba.
Cornelius à Lapide.
Cornelius Centarius.
Cornelius Gemma.
Conradus Vuimpina.
S. Cornelius Papa, & Martir.
Creſpetus.
Crolandenſis Hiſtoricus.
Cromerus.
Cumanus Epiſc.
Cuſpinianus.
S. Cyprianus Epiſc. & Martyr.
S. Cyrillus Alexandrinus.
S. Cyrillus Hieroſolymitanus.

D.

S. Damaſcenus.
Damides.
S. Daniel Stylita.
Daniel Sennertus Medicus.
Decianus.
Decius.
Demetrius.
Democritus.
Deſiderius Gandonius.
Diagora.
S. Didacus.
Didacus Cantera.
Didimus.
Dinamius Patricius.
Diodorus.
S. Dionyſius Areopagita.
Dionyſius Carthuſianus.
Dioſcorides Medicus.
Directorium Inquiſitorum.
Diſarius Medicus.
Dominicus Bannes.
Dominicus Soto.
Dorothæus Hiſtoricus.
S. Drogo Hoſtienſis.
Duuarenus.
Durandus.

E.

Eccleſia.
Ecchius.
S. Eligius Nouiomenſis Epiſc.
Eliſæus Maſinus.
Enchiridion.
S. Ephrem Syrus.
Epicurus.
S. Epiphanius Epiſcopus.
Equitius Abbas.
S. Eraſmus Epiſcopus, & Martyr.
S. Euagrius Epiſc. Conſtantinop.
Euclides.
Euemerus Tegeatem.
Eugubinus.
Euonimus Medicus.
Euripides.
Euſebius de Montano.
S. Euſtachius Presbyter.
Euthimius Zigabonus.
Eutholomius Comes.
R. Ezra.

F.

Faber Fauentinus.
Fabius Orator.
Fabius Paulinus.
Fazellus.
Federicus Iametius Medicus.
Felinus.
Felix Malleolus.
Felix Scripturiſta.
Ferdinandus à Caſtro Palao.
Ferdinandus Caſtanneda.
Ferdinandus Salandus.
Firmilianus.
Florianus Canalis.
Florimundus de Raymundis.
Fonſeca Philoſophus.
Fortunatus.
S. Franciſcus Aſſiſiates Seraph.
Franciſcus Arias.
Franciſcus Bordonus.
Franciſcus Brunus.
Franciſcus Ceſpedes.
Franciſcus Feuardentius.
Franciſcus Longobardus.
Franciſcus Maria Guaccius.
Franciſcus Pegna.
Franciſcus Pelizzarius.
Franciſcus Ribera.
Franciſcus Robortel.
Franciſcus Sala.
Franciſcus Suarez.
Franciſcus Titelmanus.
Franciſcus Valeſius Medicus.
Franciſcus Valleriola Medicus
Franciſcus Victoria.
Freitas.
Fruſius.
Fulbertus.
S. Fulgentius Epiſc. Ruſpenſ.
Fulgoſus.
Fulgina Medicus.

G.

Gabriel Biel.
Gabriel Vaſquez.
Gaguinus.
Galatinus.
Galenus Medicus.
Garzonus.
Geminianus.
Genebrardus.
S. Germanus Epiſcopus.
Giges Medicus.
Gilhauſen.
Gloſſa Canonica.
Gloſſa Marginalis.
Gloſſa ordinaria.
Glycas Hiſtoricus.
Godefridus.
Graffius.

Granadus.

Granadus.
Gratianus Canoniſta.
Gregorius Lopez.
S. Gregorius Magnus Papa I.
S. Gregorius Nazianzenus Epiſc.
S. Gregorius Taumaturgus.
S. Gregorius Niſſenus.
Gregorius Papa VIII.
Gregorius Papa XV.
Gregorius Pictorius.
Gregorius Presbyter.
S. Gregorius Turonenſis Epiſc.
Gregorius de Valentia.
Gregorius Venetus.
Gretzerus.
Grillandus.
Grilenzonius.
Guido Brianſonus.
Guido Medicus.
Guilhelmus Abbas.
Guilhelmus Durandus.
Guilhelmus Neburg. Epiſc.
Guilhelmus Pariſienſ. Epiſc.
Guilhelmus Philiarcus.
Guilhelmus Vorilon.
Gutierez.

H.

HAymo. Haliacenſis Cardinalis.
Hector Baetius.
Heliodorus Hiſtoricus.
Henricus de Firmaria.
Henricus à Gandauo D.ſolemnis.
Henriquez.
Heraclitus.
Hercules Pharmacopularis.
S. Hermas Diſcip. Pauli Apoſt.
Herodotus.
S. Hieronymus.
Hieronymus Cardanus.
Hieronymus de Ferraria.
Hieronymus Menghus.
Hieronymus Mercurialis.
Hieronymus Pacchius.
Hieronymus Phalatus.
Hieronymus Sauonarola.
S. Hilarion Abbas.
S. Hilarius Epiſcopus.
B. Hildegardes Virgo.
Hincmarus.
Hippocrates Medicus.
S. Hippolytus Martyr.
Hippolytus Marſilius.
Hippolytus Riminaldus.
Hiſtoria Eccleſiaſtica.
Hollenus.
Homerus.
Homobonus.
Honorius Papa III.
S. Honuphrius Cardinalis.
Hoſtienſis Cardinalis.
Hubertinus Iuriſta.
Hugo Cardinalis Floriacenſis.
Hugo de S. Victore.

I.

IAcobus Aluarez.
Iacobus Billius.
S. Iacobus Diaconus.
Iacobus de Graffis.
Iacobus Menochius.
Iacobus Montanus.
Iacobus Pamelius.
Iacobus Simanchas.
Iacobus Sprenger.
Iacobus de Valentia.
Iamblicus.
Iametius Medicus.
Ianſenius.
Iaquearius.
Ieremias Drexelius.
Ignatius Lupus.
S. Ignatius Martyr.
Innocentius Papa I.
Innocentius Papa III.
Innocentius Papa IV.
Innocentius Papa VII.
Innocentius Papa VIII.
Ioachim Abbas.
Ioannes de Anania.
Ioannes Andreas.
Ioannes Azorius.
Ioannes Bannus.
Ioannes Baſſolus.
Ioannes Baptiſta Belhauerius.
Ioannes Baptiſta Camelus.
Ioannes Baptiſta Folengius.
Ioannes Baptiſta de Lezana.
Ioannes Baptiſta Poſſeuinus.
Ioannes Baptiſta Segna.
Ioannes Bondinus.
Ioannes Boetius.
Ioannes Calderinus.
Ioannes Carthagena.
Ioannes Caſſianus.
Ioannes Capeauille.
Ioannes Clinopæus.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
S. Ioannes Damaſcenus.
Ioannes Diaconus.
Ioannes Dodo.
Ioannes D. Scotus Subtilis.
Ioannes Fantuzzius.
Ioannes Fernelius Medicus.
Ioannes Gailer.
Ioannes Galeacius.
Ioan. Gregorius Godelmannus
Ioannes Griuellus.
Ioannes Gerſon.
Ioannes de Horoſco.
Ioannes de Imola.
Ioannes Langius.
Ioannes Lorinus.
Ioannes Maior.
Ioannes Maldonatus.
Ioannes Molinetus.
Ioannes Neapolitanus.
Ioannes Nider.
Ioannes Papa XXII.
Ioannes Franciſcus Picus.
Ioannes à Royas.
Ioannes de Rupeciſſa Medicus
Ioannes Salas.
Ioannes Sanchez.
Ioannes Maria Scribonius.
Ioannes Tagautius.
Ioannes Turrecremata.
Ioannes Vigerius.
Ioannes de Vuax.
Ioannes Zanger,
Ioſeph Angles.
Ioſeph à Coſta.
Ioſeph Hebræus.
Ioſeph Maſcardus.
Iouianus Pontanus.
S. Irenæus Epiſc. Hiſpalenſis.
Iſaac Abbas.
Iſidorus Abbas,
S. Iſidorus Epiſcop. Lugdunenſis.
Iſigonus.
S. Iudas Thadæus.
S. Iuo Presbyter.
Iulianus Iuriſta.
Iulius Clarus.
Iulius Cæſar.
Iulius Papa II.
Iulius Papa III.
Iulius Paulus.
Iulius Scaliger.
Iulius Sirenius.
S. Iuſtinus Martyr.
S. Iuſtus Monachus.
Iuſtus Lipſius.
Iuuenalis.

K.

KImmi

L.

LActantius Firmianus.
Laertius.
Lambertus Bannes.
Landulphus Carthaginenſis.
Landulphus Carthuſianus.
Lapidarius.
Laurentius ab Anania.
S. Laurentius Iuſtinianus.
Laurentius Peyrinus.
Laurentius Portel.
Laurentius Surius.
Lazarius.
Lazarus de Lancellottis.
Lælius Zecchius.
S. Leo Papa.
Leonardus Leſſius.
Leonardus Vairus.
Leonicus.

S. Leon-

S. Leontius Epiſc. Cæſarienſis.
Leonus Spoletanus.
Leuinus Lemnius Ziricæus.
Lippomanus.
Leuius Hiſtoricus.
S. Linus Papa.
S. Lucas Euangeliſta.
Lucas Gauricus.
Lucius Papa III.
Lucretius Poeta.
Ludouicus Bannairolus.
Ludouicus Bloſius.
Ludouicus Dulcis.
Ludouicus Frois.
Ludouicus Gilhauſen.
Ludouicus Granatenſis.
Ludouicus à Paramo.
Ludouicus Richeamus.
Ludouicus Romanus.
Luiſius Legionenſis.
Lullus.
Lycoſthenes.
Lyndanus.

M.

Macrobius.
Maguntinus.
Marcellinus Hiſtoricus.
Marcellinus de Piſe.
Marcellus Empiricus Medicus
Marchinus.
S. Marcus Euangeliſta.
Marcus à Lisbona.
Marcus Marolus.
Marianus à Monticulo.
Marlanus Socimus.
Marſilius Ficinus Medicus.
Marſilius Iuriſta.
Martinus de Arles.
Martinus Beccanus.
Martinus Delrius.
Martinus Nauarrus.
Martinus Papa V.
Martinus Romanus.
Martinus Rulandus Medicus.
S. Martinus.
S. Matthæus.
Matthæus Stephanus.
Matthias Toringius.
Matthiolus Medicus.
Maximilianus ab Eynatem.
S. Maximus Epiſc. Taurinenſis.
S. Martialis.
Mela.
Menander Poeta.
Mercado.
Mercurius Trimeg.
Mercurialis.
Meſues Medicus.
Metaphraſtes.
Michael Medina.
Michael Montanus.
Michael Salonius.
Michius.
Mileſius.
Miſſale Romanum.
Mytriades Pontus.
Molfeſius.
Molina.
Munſtreletus.

N.

Nicandrus.
Nicephorus.
Nicolaus Empiricus.
Nicolaus de Lira.
Nicolaus Monachus.
Nicolaus Morellius.
Nicolaus Myreſius Medicus.
Nicolaus de Orbellis.
Nicolaus Remigius.
S. Nilus Abbas.
Nugnus.

O.

Ocham.
Octauianus Medicus.
Oecumenius.
Ogglerius Medicus.
Olaus Magnus.
Orlandus de Ponte.
S. Optatus Epiſc. Mileuet.
Orphæus.
Oribatius Medicus.
Origenes.
Osbertus.
Oſuardus.
Ouidius Poeta.

P.

Pacurius Phauorinus.
Pammachius.
Pandectarius.
Pandulphus.
Pannonimus.
Paraphraſtes.
Paris de Puteo.
Paſchaſius Diaconus.
S. Paulinus Epiſcopus.
S. Paulus Apoſtolus.
Paulus Piacæſius.
Paulus Burgenſis.
Paulus Carraria.
Paulus Diaconus.
Paulus Grillandus.
Paulus Layman.
Paulus Papa IV.
Paulus Papa V.
Paulus Sherlogus.
Pauſania.
Pedraza.
Pelbartus.
Peltanus Perez.
Petrus Ancharanus.
Petrus Andræas.
Petrus de Albano.
Petrus de Aragonia.
Petrus Aureolus.
Petrus Ærodius.
Petrus Binsfeldius.
Petrus Breslayus.
Petrus Cluniacenſis.
Petrus Caniſius.
Petrus Damianus Card.
S. Petrus Gregorius Tolofanus.
S. Petrus Chryſologus Epiſc.
Petrus Ledeſma.
Petrus Leloyherus.
Petrus Lombardus Epiſc.
Petrus Paludanus.
Petrus Rauzanus.
Petrus Tataretus.
Petrus Thyræus.
Philippus Faber Fauentinus.
Philippus Marchinus.
Philoſtratus.
Philo Hebræus.
Phlegon.
Picus Mirandulanus.
Pius Papa V.
Plato.
Plinius.
Plotinus.
Plutarcus.
S. Policarpus.
Policarpus Burchar.
Pomponatius.
Pomponius.
Pontificale Romanum.
Primaſius.
Proclus.
S. Procopius.
B. Proſperus.
Proſper Farinacius.
S. Proſper Epiſc. Rheg.
Protagora.
Pueronus Abbas.

Q.

Quintillus Samonius Med.
Quintillus Mandos.
Quirinus Papa VI.

R.

Rabanus.
Rabbus Ægyptius.
Raphael de Turre.
Raymundus Epiſc. Cumanus.
Raytherius.
Raynutius.
Reginaldus.
Regius Bſaltes.
S. Rembertus Epiſc. Rhemenſis.
S. Remigius Epiſc. Rhemenſis.
Renodæus Medicus.

Reper-

Repertorium Inquiſitorū.
Ricardus de Mediauilla.
Ricardus de S. Victore.
Richelius.
Ricciardus.
Rituale Romanum.
Robertus Cardinalis.
Rodericus à Cunha.
Rodericus Sancius.
Rodriquez.
Roffenſis.
Rondeletius Medicus.
Ronſæus.
Rodulphus Cupers.
Rupertus Abbas
Rupertus Tuitienſis.
Rupertus Rex.
Ruſticus Treuirenſis.

S.

SAbellicus.
Sabides Arabus.
Sabor.
Sayrus.
Salicetus Iuriſta.
Salonius.
Sanctarellus.
Sazomenus.
Scortia.
Sebaſtianus.
Seneca.
Serenus Abbas.
Serapion.
Seuerus Sulpitius.
Seuerinus Boetius.
Seutonius Tacitus.
Sibillanus.
Siffridus Presbyter.
Sigibertus.
Sigiſmundus Scaccia.
Syluester Prieras.
Simon de Muis.
Simeon Methaphraſtes.
Simplicius.
Sixtus Papa V.
Socrates.
Solinus Medicus.
Speuſippus Platonicus.
Staphylus.
Stephanus Eduenſis Epiſc.
Stephanus Facundez.
Stephanus Papa.
Stobæus.
Summa Angelica.
Summa Corona.
Summa Roſella.

T.

TAbiena.
Tertulianus.
S. Theodoretus.
Theodoricus Abbas.
S. Theodorus Archimandrita
Theodorus Balſamon.
Theodorus Cyrenacius.
S. Theodorus Studita.
S. Theofanes Ep. & Martyr.
Theophilactus.
Theophilus Abbas.
Theophraſtes.
Theoctoriſtus Monachus.
Thetel Theuetus.
Thimæus.
S. Thomas D. Angelicus.
Thomas de Argentina.
Thomas Boſſius.
Thomas Caietanus Card.
Thomas Cantipratenſis.
Thomas Garzonus.
Thomas de Kempis.
Thomas Phaſellus.
Thomas Sanchez.
Thomas Valdenſis.
Tibulus Poeta.
Timothæus.
Tiraquellus.
Titus Liuius.
Toletus.
Trallianus Medicus.
Troilus Maluetius.
Tullius.
Turreblanca.
Turrianus.

V.

VVadingus Hybernus.
Valentia.
Valerius Maximus.
Valerius Polidorus.
Valeſcus Tarantaſius.
Valeſius.
Varro.
Vaſquez.
Vegetius.
Vera Crux.
Vgolinus.
Victoria.
Villalobus.
Villamuntius.
Villegas.
Vincentius Beluacenſis.
Vincentius Bonardus.
Vincentius Carrarius.
Vincentius Ferrerius.
Vincentius Filliucius.
Virgilius.
Viualdus.
Vlpianus Vlricus.
Vmbertus Locatus.
Vrbanus Papa VIII.
Vualfridus Strabus.

X.

XEnophon.

Z.

ZAbarella Cardinalis.
Zaccarias Papa.
Zaccarias Vicecomes.
Zanardus.
Zanchinus.
Zonaras.

FINIS.

LOCA SACRÆ SCRIPTVRÆ

Quæ hoc Alexicacon explanantur.

Prior numerus tomum: secundus paginam; tertius numerum marginalem designant.

Ex Genesi.

1.28. ET dominamini piscibus maris, &c. 1.257.724
31. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona. 1.20.71
3. 1. Cur præcepit vobis Deus, vt nõ comederetis ex omni ligno Paradisi? to.1. pag. 57.182
3. Nequaquam morte moriemini. 1.ib.ib.
5. Scit Deus, quòd in quocumque die comederetis ex eo, &c. 1.ibi.ibi.
15. Inimicitias ponam inter te, & mulierem, &c. 2.286.845
6. 2. Videntes filij Dei filias hominum, &c. tom. 1.89.276
15 1. Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. epist. dedic.
6. Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. 2.200.613
22.18. Et benedicentur in semine tuo omnes gentes. 2.358.1027
28.20. Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me, &c. 2.270.791
32.26. Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. 2.227.669

Ex Exodo.

8. 7. FEcerunt autem, & malefici per incãtationes suas similiter. 1.259.732
10.13. Et Dominus induxit ventum vrentem tota die. 1.166.478
14. Quæ ascenderunt super vniuersam terram Ægypti. 1.ibi.ibi.
15. Operueruntq; vniuersam superficiem terræ. 1.ibi.ibi.
22.18 Maleficos non patieris viuere. 1.12.39. & 2.13.42.
29.45. Et habitabo in medio filiorum Israel, tom. 2.260.762
32.18. Deum, qui te genuit dereliquisti, &c. tom. 2.311.902
24. Tulerunt, & dederunt mihi. 1.169.486

Ex Leuitico.

19.26. NOn augurabimini, nec obseruabitis somnia. 1.215.623
20. 6. Anima, quæ declinauerit ad magos, & ariolos, &c. 1.12.39. & 2.42.157
27. Vir, siuè mulier, in quibus pythonicus, &c. 1.12.39. & 2.14.45
24.14. Educ blasphemum extra castra, &c. tom. 1.194.564. & 2.14.46

Ex Numeris.

14. 9. NOlite rebelles esse contra Dominum. 2.216.650
25. 4. Tolle cunctos principes populi, &c. tom. 2.34.123

Ex Deuteronomio.

6. 6. ERuntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo, to.1. pag. 267.757
8.15. Et ductor tuꝰ fuit in solitudine magna, atque terribili, &c. 2.209.638
13. 6. Si tibi voluerit persuadere frater tuus, &c. 2.31.109
18.10. Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, &c. 1.12.39
12 Omnia hæc abominabitur Dominus, &c. 2.14.45
14. Gentes istæ, quarum possidebis terrã, augures, & diuinos audiũt. 1.215.623

28.7. Da-

28. 7. Dabit Dominus inimicos tuos, qui cõsurgunt aduersum te. 2.376.1061
32. 6. Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? 2.265.775
8. Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. 1.146.447
18. Deum, qui te genuit dereliquisti, &c. tom. 2.311.902
22. Ignis succensus est in furore meo, & ardebit, &c. 1.117.371

Ex Iosue.

10.12. SOl contra Gabaon nè mouearis. tom. 2.220.658
13. Stetit itaq; Sol in medio cæli. 2.ibi.ibi.
14. Non fuit anteà, & posteà tãm longa dies. 2.ibi.ibi.

Ex Iudicibus.

2.19. POstquam autem mortuus esset Iudex, &c. 1.169.487
4. 4. Erat autem Debora Prophetis vxor Lapidoth. 2.288.852
5.20. De cælo dimicatum est contra eos, &c. tom. 2.ibi.ibi.

Ex 1. Regum.

2. 2. NOn est sanctus, vt est Dominus. tom. 2.261.761
3. Deus scientiarum Dñs est. 1.5.17
6. Deducit ad inferos, & reducit. tom. 1. pag. 113.354
30. Qui autem cõtemnunt me erunt ignobiles. 1.45.161
14.24. Maledictus vir, qui comederit panem, vsque ad vesperam. 2.266.760
16.14. Spiritus Dñi recessit à Saul. 2.116.383
14. Et exagitabat eum spiritus nequam. tom. 2.96.322
23. Recedebat enim ab eo spiritus malus. tom. 1.25.90. & 2.130.435
28.16. Quid interrogas me, cum Dominus recesserit à te? 1.111.345

Ex 3. Regum.

8.39. QVia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum. 1.67.217
14.16. Qui peccauit, & peccare fecit Israel. tom. 2.13.40
17. 6. Corui quoquè deferebant ei panem, &c. 2.212.642
20.42. Quia dimisisti virum dignum morte, &c. 2.34.123

Ex 4. Regum.

1. 3. NVnquid non est Deus in Israel? tom. 2.42.154
10. Si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, &c. 2.272.799
18.22. In Domino Deo nostro habemus fiduciam. 2.227.669
19.14. Ascendit in domũ Dñi, &c. 2.ibi.ibi.
21.11. Quia fecit Manasses Rex Iuda abominationes, &c. 1.24.555

Ex 1. Paralipomenon.

28. 9. OMnia enim corda scrutatur Dominus, &c. 1.67.217

Ex 2. Paralipomenon.

20. 3. TOtum se contulit ad rogandum Dominum. 2.216.651
32. 7. Viriliter agite, & confortamini, &c. tom. 2.216.650

Ex Tobia.

2.16. VBi est spes tua? 2.219.656
4.19. Consilium semper à sapiente perquire. 2.282.832
20. Omni tempore benedic Deum. 2.ib.ib.
6.16. Audi me, & ostendã tibi, &c. 1.90.277
17. Hi namque, qui coniugium ita suscipiunt, &c. 2.ibi.892
12.10. Qui autem faciunt peccatum, & iniquitatem, &c. 1.196.527
18. Etenim cum essem vobiscum, &c. to. 1. pag. 110.342. & 2.122.402

Ex Iudith.

8. 9. HÆc itaq; cum audisset, quoniam Ozias permisisset, &c. 2.280.827
11. Et qui estis vos, qui tẽtatis Dñm. 2.ib.ib.
14. Sed quia patiens est Dñs, &c. 2.281.829
15. Non enim quasi homo, sic Deus comminabitur. 2.ibi.ibi.
16. Et in spiritu constituti humiliato seruientes illi. 2.ibi.ibi.
17. Vt secundùm voluntatem suam sic faciat nobiscum. 2.ibi.ibi.
20. Expectemus humiles consolationem eius, &c. 2.ibi.831
9. 8. Tenuit pedes eorũ abyssus. 2.ibi.830
11. Erige brachium tuum, sicut ab initio. tom. 2.ibi.ibi.
17. Deus cælorum creator aquarum, &c. tom. 2.ibi.831
18. Memento Domine testamenti tui, &c. tom. 2.ibi.830
10. 4. Cui etiam Dominus contulit splendorem. 2.280.828
13. 7. Cõfirma me Domine Deus Israel, &c. tom. 2.281.831
17. Laudate Dominum Deum nostrum, &c. 2.ibi.ibi.
20. Viuit autem ipse Dñs, &c. 1.147.448
21. Confitemini illi omnes, quoniam bonus, &c. 2.281.831

Ex Esther.

13. 9. DOmine Rex omnipotens, &c. to. 2 pag. 191.593
10. Tu fecisti cælũ, & terram, &c. 2.ibi.ibi.

Ex Iob.

1.7. CIrcuiui terram, & perambulaui eam. tom. 1.65.212
16. Ignis Dei cecidit de cælo, & tactas oues &c. 1.76.234
3.5. Obscurent eum tenebræ, & vmbræ mortis. 1.67.219
13.15. Etiamsi Deus occiderit me, &c. to.2. pag. 219.656
14. 1. Breui viuens tempore repletur multis miserijs. epist.dedic.
17. 3. Pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. 2.234. 662. & 373.1058.
22.13. Quid enim nouit Deus, &c. 2.228.669
30.17. Et qui me comedunt non dormiunt. to. 1.143.438
40. 2. Accinge sicut vir lumbos tuos. tom.2. pag. 14.44
41.11. De naribus eius procedit fumus, &c. tom. 1.161.459
24. Non est potestas super terram, quæ comparetur ei. 2.113.371
25. Ipse est Rex super vniuersos filios superbiæ. 1.123.382
42. 2. Scio, quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio. 1.67.217
12. Et facta sunt ei quatuordecim millia ouium &c. 2.219.656

Ex libro Psalmorum.

2. 6. EGo autem constitutus sum Rex ab eo, &c. 1.164.471
4. 5. Et in cubilibus vestris compungimini, tom. 1.144.441
5. 5. Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. 1.12.37. & 2.186.582.
6. Neque habitabit iuxta te malignus, &c. 1.12.37
13 Lætentur omnes, qui sperant in te, to.2. pag. 218.655
6. 7. Lachrymis meis stratum meum rigabo, 1.144.441
10. 6. Pluet super peccatores laqueos ignis, & sulphur, &c. 2.124.415
13. 1. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt &c. 1.2.4
14. 1. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, &c. 2.21.70
15. 8. Prouidebam Dominum in conspectu meo semper. 2.263.768
17. 9. Ascendit fumus in ira eius. 1.161.459
26. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente; &c. 1.176.515
21. 1. Deus meus, vt quid dereliquisti me? tom. 2.371.1054
22. 1. Dominus regit me, & nihil mihi deerit. 2.259.759
4. Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. 2.371.1052
23. 8. Quis est iste Rex gloriæ? 1.62.201
24. 5. Dirige me in veritate tua, &c. tom.2. pag. 252.735
25. 1. In Domino sperans non infirmabor. tom. 2.208.637
26. 1. Dominus illuminatio mea, & salus mea non timebo. 2.219 656
3. Si consistant aduersum me castra, &c. tom. 2.206. 634
14. Expecta Dominum viriliter age, & cōfortetur &c. 2.227.669
30. 3. Esto mihi in Deum protectorem, & in locum refugij &c. epist.ded.
6. In manus tuas commendo spiritum meum. 2.371.1053
25. Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, &c. 2.209.637
31. 1. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, &c. 2.79.278
32. 9. Quoniam ipse dixit, & facta sunt, &c. tom. 1.248.698
33. 9. Beatus vir, qui sperat in eo. 2.213.644
18. Clamauerunt iusti, & Dominus exaudiuit eos. 2.280.825
20. Multæ tribulationes iustorum, &c. to.2 pag. ibi.ibi.
23. Et non delinquent omnes, qui sperant in eo. 2.206.633
36. 3. Spera in Domino, & fac bonitatem, &c. 2.213.644
5. Reuela Domino viam tuam, & spera in eo, &c. 2.215.648
37. 5. Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum. 1.35.129
38. 1. Dixi custodiam vias meas, &c. tom.2. pag. 227.669
39.18. Dominus solicitus est mei. 2.259.759
43.22. Nonne Deus requiret ista? 1.67.217
49.15. Et inuoca me in die tribulationis eruā te, &c. 1.40.155. & 2.37.138
50. 1. Miserere mei Deus secūdum magnam misericordiam tuam. 2.196.601
54.11. Die, ac nocte circundabit eam super muros eius iniquitas, &c. tom. 1. pag. 141.430
16. Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes. 2.272.799
23. Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. 2.212.642
57.11. Lætabitur iustus cum viderit vindictam &c. 2.271.796
58. 6. Intende ad visitandas omnes gentes, &c. 2.272.799
59. 8. Lætabor, & partibor Sichimam. to.2. pag. 216.649
9. Meus est Galaad, & meus est Manasses, &c. 2.ibi.ibi.
63. 8. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. 1.1.2
67.17. Mons in quo beneplacitum est Deo, &c. 2.12.37
18. Currus Dei decem millibus multiplex millia lætantium, &c. 1.110.342
68 .3. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. 2.377.1063
77.46. Et dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustæ. 1.80.250

Misit

49. Misit in eos iram indignationis suæ, &c. 1.61.197
78.10. Et innotescat in nationibus coram oculis nostris. 2.77.273
79.20. Et ostende faciem tuam, & salui erimus. 2.268.786
82.17. Imple facies eorum ignominia, &c. tom. 2.272.798
87.35. Nequè profanabo testamentū meum, &c. 1.13.40
90. 1. Qui habitat in adiutorio altissimi, &c. tom. 2.168.530
3. Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, &c. 1.28.104
4. Scapulis suis obumbrauit tibi, &c. to.2. pag. 208.636
11. Angelis suis Deus mandauit de te, &c. 2.248.722
13. Super aspidem, & basiliscum ambulabis, &c. 1.126.352.& 2.209.638
14. Quoniam in me sperauit liberabo eum &c. 2.205.629
15. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum &c. 2.264.770
16. Longitudinem dierum replebo eum, &c. 2.220.660
91.11. Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum, &c. 1.28.102
93.10. Qui docet hominem scientiam. to.1. pag. 5.18
95. 5. Quoniam omnes dij gentium dæmonia, &c. 2.11.33
103.1. Benedic anima mea Domino, &c. to.2. pag. 261.763
27. Draco iste, quem formasti ad illudendum ei, &c. 1.26.97
105.8. Et saluauit eos propter nomen suum, &c. 2.285.840
34. Non disperdiderunt gentes, quas dixit Dominns illis. 1.169.487
37. Et immolauerunt filios suos, & filias suas dæmonijs. 1.199.581
106.23. Qui descendunt mare in nauibus facientes operationem, &c. 1.66.214
108.7. Et oratio eius fiat in peccatum. to.2. pag. 274.808
110.10. Sanctum, & terribile nomen eius. tom. 2.261.763
115.17. Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. tom.1. pag. 191.554
117.5. De tribulatione inuocaui Dominum, &c. 2.10.31
8. Bonum est confidere in Domino, &c. Epist.dedic.
118.35. Deduc me Domine in semitam mandatorum tuorum. 2.268.786
120. 1. Leuaui oculos meos in montes &c. tom. 2.227.669
127. 2. Labores manuum tuarum, quia manducabis, &c. 2.218.655
134.15. Simulacra gentium argentum, & aurum. 1.10.32
138.7. Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam. 1.258.726
8. Si ascendero in cælum, tu illic es; &c. tom. 2.263.768
140.2. Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. 2.124.415
144.3. Et magnitudinis eius non est finis. tom. 2.261.763
13. Fidelis Deus in omnibus vijs suis: & sanctus &c. 2.223.662
145.6. Qui fecit cælum, & terram, mare, & omnia, quæ in eis sunt. 2.262.765
8. Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos. 1.191.555
148.14. Confessio eius super cælum, & terram, &c. 1.225.622
149.6. Exaltationes Dei in gutture eorum, &c. 2.290.857
7. Ad faciendam vindictam in nationibus, &c. 2.ibi.ibi.
8. Ad alligandes Reges eorum in compedibus, &c. 2.ibi.ibi.

Ex Prouerbijs Salomonis.

3.5. HAbe fiduciam in Domino ex toto corde tuo. 2.172.544
4.18. Iustorum autem semita, quasi lux splẽdescens. 1.6.19
5. 3. Et nitidus oleo guttur eius. 1.172.496
4. Nouissima autem illius amara, quasi absynthium. 1.173.497
21. Respicit Dominus vias hominis, &c. tom. 2.259.759
22. Iniquitates suæ capiunt impium, &c. tom. 2.11.33
6. 6. Vade ad formicam, ò piger. 2.79.278
12. 2. Qui autem confidit in cogitationibus suis, impiè agit. 2.259.760
15. 3. In omni loco oculi Domini contemplantur, &c. 2.259.759
19.25. Pestilente flagellato stultus sapientior erit, &c. 2.21.71
22.15. Stultitia colligata est in corde pueri. tom. 1.56.177
24.16. Septies in die cadit iustus, & resurget. tom. 1.25.91. & 2.190.591
28. 9. Qui declinat aures suas, nè audiat legem, &c. 2.263.769
26. Qui confidit in corde suo stultus est. tom. 2.259.760
30. 8. Mendicitatem, & diuitias, nè dederis mihi. 2.270.791
27. Regem locusta non habet. 1.162.463

Ex Ecclesiaste.

1. 8. CVnctę res difficiles non potest homo eas explicare sermone. Proloq. 1.1.1
4.13. Melior est puer pauper, & sapiens, &c. tom. 1.63.204
5. 2. Multas curas sequuntur somnia. to.1. pag. 210.610
7.27. Et inueni amariorem morte mulierem, &c. 1.173.497

Ex Canticis Canticorum.

2.16. DIlectus meus mihi,& ego illi, &c. tom. 2.259.759
3. 3. Inuenerunt me vigiles, qui custodiunt Ciuitatem. 1.141.430
4.16. Surge Aquilo, & veni Auster, &c. to.2. pag. 310.900

Ex libro Sapientiæ.

1. 6. BEnignus est enim spiritus Sapientiæ, &c. 2.283.832
2.21. Excæcauit enim illos malitia eorum. tom. 2.12.38
3. 1. Iustorum animæ in manu Dei sunt, &c. 1.112.350
4. 7. Iustus si morte præoccupatus fuerit, &c. 2.220.660
5. 7. Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis. 1.38.142
15. Spes impij, tanquam lanugo est. to.2. pag. 218.654
6. 8. Quoniam pusillum, & magnum ipse fecit. 2.258.757
7.17. Ipse enim dedit mihi horum,quæ sunt, scientiam veram. 1.5.18
18. Initium, & consummationem, & medietatem temporum. 1.ibi.ibi.
19. Anni cursus, & stellarum dispositiones. 1.ibi.ibi.
8. 1. Prouidentia eius attingit à fine, vsquè ad finem fortiter, &c. 2.259.759
9. 16. Quæ autem in cælis sunt, quis inuestigabit? 1.65,211

Ex Ecclesiastico.

1. 1. OMnis sapientia à Domino Deo est, &c. 1.5.17
2. Altitudinem cæli, & latitudinem terrę, &c. 1.64.210
10. Et effudit illam super omnia opera sua, &c. 1.5.17
2.11. Et scitote, quia nullus sperauit in Domino, &c. 2.213.653
13. Et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. epist.ded. & to.2. pag. 283.832
11.14. Bona,& mala, vita, & mors, paupertas, & honestas, &c. 2.279.821
15.14. Deus ab initio constituit hominem, &c. 1.22.81
17. 5. Et disciplina intellectus repleuit illos. tom. 1.56.177
12. Et mandauit illis vnicuiquè de proximo suo.. 2.166.525
23.37. Et nihil dulcius, quàm respicere in mandatis Dominì. 2.282.832
24.11. Et omnium excellentium,& humilium corda, &c. 2.286.845
25. 3. Tres species odiuit anima mea, &c. tom. 1.63.204
32.24. Fili, sine consilio nihil facias,&c. to.2. pag. 228.669
33.15. Contra malum bonum est, & contra mortem vita. 1.21.75.& 2.187.585
34. 7. Multos errare fecerunt somnia. to.1. pag. 209.609
16. Qui timet Dominum, nihil trepidabit, &c. 1.30.111
19. Oculi Domini super timentes eum, &c. 1.ibi. & 2.259.758
37.15. Sed cum viro sancto assiduus esto &c. tom. 2.282.832
17. Et cor boni consilij statue tecum. to.2. pag. ibi.ibi.
18. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, &c. 2.ibi.ibi.
19. Et in his omnibus deprecare altissimum, &c. 2.ibi.ibi.
34. Propter crapulam multi obierunt. to.2 pag. 295.871
38. 1. Honora medicum propter necessitatem, &c. 2.111.367
9. Fili in tua necessitate nè desplcias teipsum, &c. 2.214.646.279.822

Ex Isaia Propheta.

1.15. ET cum multiplicaueritis orationē, non exaudiam. 2.263.769
6.10. Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, &c. 2.12.38
8. 3. Voca nomen eius accelera, spolia detrahere, &c. 2.284.834
14.12. Quomodo cæcidisti lucifer de cœlo? tom. 2.96.322
13. In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum. 1.28.105. & 2.168.530.
22.22. Et dabo clauem domus Dauid super humerum eius. 1.160.459
28.15. Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. 1.162.462
32.18. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis. 2.259.759
40.31. Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, &c. 2.208.637
23. Annunciate, quæ ventura sunt in futurum. 1.69.226.& 208.601
42. 8. Ego Dominus, hoc est nomen meum. tom. 1.46.164
43.24. Veruntamen seruire me fecisti in peccatis tuis. 1.17.36
55. 7. Derelinquat impius viam suam, &c. tom. 1.191.555
9. Quia sicut exaltantur cæli à terra, &c. tom. 2.13.41
58. 5. Nunquid tale est ieiunium, quod elegi? 2.292.863
6. Nonnè hoc est magis ieiunium quod elegi? 2.ibi.ibi.
13. Dum non facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua, &c. 2.282.832
63. 1. Quis est iste, qui venit de Edom? to.1. pag. 62.201

Ex Ieremia.

1.14. AB Aquilone pandetur malum ſuper omnes habitatores terræ. tom. 2.310.900
19. Et bellabunt aduerſum te, & non præualebunt, &c. 2.217.652
3. 1. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis. 1.191.555
8. 4. Nunquid qui cadit, non reſurget? to. 1. pag. ibi. ibi.
21. Super contritione filię populi mei contritus ſum, &c. 2.287.849
10. 2. Et à ſignis cæli nolite metuere, quæ timent gentes. 1.215.623
6. Magnus es tu, & magnũ nomen tuum in fortitudine. 2.284.836
17. 7. Benedictus vir, qui confidit in Domino, &c. 2.221.661
9. Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, &c. 1.67.217
17. Omnes, qui te derelinquunt, confundentur. 1.41.150
31.31. Ecce dies venient dicit Dominus, &c. tom. 1.167.479
33. 3. Clama ad me, & ego exaudiam te, &c. tom. 2.264.770
46.23. Multiplicati ſunt ſuper locuſtas. to. 1. pag. 167.478
50.35. Gladius ad Chaldeos, ait Dominus, &c. 2.20.68

Ex Baruch.

1.17. ET non credimus diffidentes in eum, &c. 2.228.669
18. Et non fuimus ſubiectibiles illi, &c. tom. 2. ibi. ibi.
4. 4. Beati ſumus Iſrael: quia quæ Deo placent, manifeſta ſunt nobis. 2. ibi. ibi.
6.42. Mulieres autem circumdatæ funibus in vijs ſedent, &c. 1.225.650

Ex Ezechiele.

8. 3. ET emiſſa ſimilitudo manus apprehendit me, &c. 1.102.313
18.17. Hic non morietur in iniquitate patris ſui, &c. 2.23.76
21. Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis, &c. 2.240.700
27. Et cum auerterit ſe impius ab impietate ſua, &c. 1.184.545
31. Proijcite à vobis omnes præuaricationes veſtras, &c. 1. ibi. ibi.
28.12. Tu ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapientia, &c. 1.55.173. & 2.167.527
14. Tu Cherub extentus, & protegens, &c tom. 1.32.121. & 160.459

Ex Daniele.

3.40. QVoniam non eſt confuſio confidentibus in te. 2.221.661
52. Benedictus eſt Domine Deus Patrum noſtrorum. 2.264.771
4.31. Igitur poſt finem dierum ego Nabuchodonoſor, &c. 2.260.760
9.19. Nè moreris propter temetipſum Deus meus, &c. 2.252.735
2. 3. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor, &c. 1.160.459
13.35. Erat enim cor eius fiduciam habens in Domino. 2.208.637
60. Et benedixerunt Deum, qui ſaluat ſperantes in ſe. 2.221.661

Ex Oſea Propheta.

4.12. SPiritus enim fornicationum decepit eos, &c. 1.138.424. & 2.178.558

Ex Ioele.

2.12. COnuertimini ad me in toto corde veſtro, &c. 2.293.864. & 338.980

Ex Amos.

3. 6. SI erit malum in Ciuitate, quod Dominus non fecerit. 1.4.12

Ex Nahum.

3. 4. PRopter multitudinem fornicationum meretricis, &c. 1.225.650. & 2.178.558.

Ex Habacuch.

3.15. VIam feciſti in mari equis tuis, &c. 1.200.582

Ex Zacharia.

1. 8. ET ipſe ſtabat inter myrtheta, quæ erant in profundo, &c. 1.62.201
6. 7. Ite perambulate terram, & perambulauerunt terram. 1. ibi. ibi.

Ex 1. Machabæorum.

3.18. FAcile eſt concludi multos in manu paucorum. 2.217.652

Ex 2. Machabæorum.

10.25. DEprecabantur Dominum caput terra aspergentes. 2.217.652
28. Primo autem solis ortu vtrique commiserunt, &c. 2.ibi.ibi.
29. Sed cum vehemens pugna esset, &c. tom. 2.ibi.ibi.
30. Ex quibus duo Machabæum medium habentes, &c. 2.ibi.ibi.
15.21. Extendens manus in cælum prodigia facientem Dominum inuocauit. t.2. pag. ibi.ibi.

Ex Matthæo.

3. 2. PÆnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum. to.2. pag. 79.278
4. 9. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. 1.174.503
10. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. 2.10.31
5.17. Nolite putare, quoniam veni soluere legem, &c. 1.12.40
36. Quia non potes vnum capillum album facere, aut nigrum. 1.248.697
6. 9. Pater noster, qui es in cælis, &c. to.2. pag. 261.764
6. Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, &c. 2.258.758
33. Quærite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, &c. 2.274.809
7. 7. Petite, & dabitur vobis, quærite, & inuenietis. 2.10.30.
12. Omnia ergo quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, &c. 2.166.525
16. A fructibus eorum cognoscetis eos. tom. 1.69.225
16. Nunquid colligunt de spinis vuas, &c. tom. 2.45.166
21. Non omnis, qui dicit mihi Domine, &c. 2.21.70
22. Et in nomine tuo dæmonia eiecimus. tom. 2.285.838
8. 8. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum, &c. 2.202.622
26. Tunc surgens imperauit ventis, & mari. 1.261.738
9. 4. Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum, &c. 1.67.217
21. Si tetigero tantùm vestimentum eius salua ero. 2.203.622
28 Credite, quia hoc possum facere vobis? tom. 2.201.618
29. Secundùm fidem vestram fiat vobis? tom. 2.11.35.& 2.199.608.
10. 1. Dedit illis potestatem spirituum immundorum. 1.33.82.& 2.177.555
22. Qui autem perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. 2.227.669
29. Nonne duo passeres asse væneunt, &c. tom. 2.259.758
11.18. Venit enim Ioannes, neque manducans, neque bibens. 2.79.278
12.27. Et si ego in beelzebub eijcio dæmones. tom. 1.123.382.
34. Si quidem ex fructu arbor agnoscitur. tom. 2.72.248
13.58. Et non fecit ibi virtutes multas, &c. tom. 2.201.618
15.14. Duces cæcorum, cæcus autem si cæco ducatum præstet, &c. 2.133.446
22. Miserere mei Domine fili Dauid filia mea malè à dæmonio vexatur. to.2. pag. 203.623
16.19. Et tibi dabo claues regni cælorum. tom. 1.160.459.& 2.161.516
17.15. Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, &c. 1.53.166.& 2.257.755
17. O generatio incredula, & peruersa, &c. 2.157.503
20. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, &c. 2.201.617
21. Hoc autem genus non eijcitur nisi per orationem, &c. 2.292.863
18. 7. Væ mundo à scandalis. 2.13.40
19. De omni re quamcunque petierint, fiet illis. 2.264.770
21.22. Et omnia quæcunquè petieritis in oratione credentes, &c. 2.ibi.ibi.
24.35. Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. 2.157.503
25.34. Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum. 2.21.70
36. Infirmus eram, & visitastis me. to.2. pag. 137.468
28.18. Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. 2.161.516

Ex Marco.

4.40. QVid timidi estis? nedùm habetis fidem? 1.30.110
6.12. Et exeuntes prædicabant, vt pœnitentiam agant. 2.304.893
7.34. Ephpheta, quod est adaperire. tom.2. pag. 154.495
8. 4. Vndè istos, quis poterit hic saturare panibus? &c. 2.212.642
23. Et expuens in oculos eius impositis manibus, &c. 2.214.646
9.22. Sed si quid potes adiuua nos misertus nostri. 2.257.755
23. Si potes credere omnia possibilia sunt credenti. 2.11.35
10.18. Nemo bonus, nisi vnus Deus. tom.2. pag. 261.761
51. Quid tibi vis faciam? 2.214.646
11.22. Habete fidem Dei. 2.264.771
23. Amen dico vobis, quia quicunque dixerit huic monti, &c. 2.219.657
24. Omnia, quæcunquè orantes petitis, credite quia accipietis, &c. tom.2. pag. 264.770
16.17. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, &c. 1.23.82.& 2.209.638
18. Super ægros manus imponent, & bene habe-

habebunt. 2.213.645
20. Illi autem profecti, prædicauerunt vbiquè. 2.204.628

Ex Luca.

4.34. SInè, quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? 2.254.746
35. Obmutesce, & exi ab eo. 2.ibi.ibi.
41. Exibant autem dæmonia à multis, &c. tom. 1.102.310.& 2.177.554
6. 36. Estote ergo misericordes, sicut, & Pater vester, &c. 2.166.525
8. 10. Vobis datum est nosce mysterium regni Dei, &c. 1.267.755
9. 1. Conuocatis autem duodecim Apostolis, &c. 2.155.495
10.17. Reuersi sunt autem septuaginta duo, &c. 2.156.500
19. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpẽtes. 1.23.82.& 2.209.638
11.10. Omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit inuenit, &c. 2.260.762
14. Et erat eijciẽs dæmonium, & illud erat mutum. 2.177.554
17. Omne regnum in se diuisum, desolabitur. 1.124.382
21. Cum fortis armatus custodit atrium suum. 1.149.353
24. Cum immundus spiritus exierit de homine, &c. 1.66.215
12. 7. Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. 2.259.758
27. Considerate lilia quomodo crescunt, &c. 2.ibi.ibi.
31. Veruntamen quærite primum regnum Dei, &c. 2.265.774
16.29. Habent Moysen, & Prophetas, &c. tom. 2.282.832
17. 6. Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, &c. 2.224.663
1. Oportet semper orare, & non deficere. tom. 2.275.813
18. 2. Iudex quidam erat in quadam ciuitate, &c. ibi.ibi.
20. Mandata nosti? 2.282.832
19.15. Nolumus hunc regnare super nos. to.1 pag. 162.464
21.15. Ego enim dabo vobis os, & sapiẽtiam, cui non poterunt, &c. 1.267.755
24.36. Ego sum, nolite timere. 2.214.647
39. Quia spiritus, carnem, & ossa non habet, &c. 1.89.276

Ex Ioanne.

1. 3. OMnia per ipsum facta sunt, &c. tom. 1.16.58
3. 3. Nisi quis natus fuerit denuò non potest videre regnum Dei. 2.21.70
20. Omnis enim, qui malè agit, odit lucem, &c. 1.144.439
30. Illum oportet crescere, me autem minui. 2.79.278
4.49. Domine descende priusquam moriatur filius meus. 2.203.622
5. 6. Vis sanus fieri? 2.214.646
8. Surge tolle grabatum tuum, & ambula. 2.248.722
6. 5. Vbi ememus panes? 2.212.642
8.47. Qui ex Deo est, verba Dei audit. to. 1. pag. 93.286
9. 3. Neque hic peccauit, neque parentes eius, &c. 2.191.592
31. Scimus autem, quia peccatores Deus non audit. 2.263.769
10,11. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. 2.164.521
25. Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, &c. 1.220.639
12.31. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. 1.27.102.& 2.167.529
13. 2. Cum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas. 1.83.260
14. 1. Creditis in Deum, & in me credite. tom. 2.199.610
13. Et quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. 1.26.93
15. 6. Si quis in me non manserit: mittetur foras, &c. 2. 20.67
7. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint. 2.225.663
24. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, &c. 1.220.639
26. Cum autem venerit paraclitus, quem ego mittam vobis, &c. 2.121.401
17. 3. Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te, &c. 2.199.610
21.18. Pasce oues meas. 2.161.516

Ex Actib. Apostolorum.

1.24. TV autem, qui corda nosti omnium &c. 1.67.217
2.21. Omnis quicunque inuocauerit nomen Domini, &c. 2.285.840
3. 6. Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo, &c. 2.284.837
4.12. Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, &c. 2.157.500
5.41. Quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu, &c. 2.124.414
8.10. Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna. 1.165.473
9. 6. Domine quid me vis facere? 2.227.669
10.38. Qui pertrãsijt benefaciendo, & sanando omnes, &c. 2.341.963
17.18. Præcipio tibi in nomine Iesu Christi, exi ab ea. 1.102.310.& 2.284.837
16.27. Quamuis non longe sit ab vnoquoque nostrum. 2.263.768
28. In ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus, &c. 1.17.59
19.15. Iesum noui, & Paulum scio: vos autem qui estis? 2.156.497
27.24. Ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum. 2.278.819

Ex Epist. ad Romanos.

1. 8. QVia fides vestra annuntiatur in vniuerso mundo. 2.199.608
16. Non enim erubesco Euangelium. to.2. pag. 310.900
20. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, &c. 1.12.38. & 2.262.767
28. Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia. 2.12.38
32. Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte. 2.42.153
4.18. Qui contra spem in spem credidit. t.2 pag. 218.656
5. 5. Spes autem non confundit. tom. 2. pag. 217.653
7.15. Quod enim operor, non intelligo, &c. tom. 2.247.721
19. Non enim, quod volo bonum, hoc facio, &c. 2.ibi.ibi.
23. Video autem aliam legem in membris meis, &c. 2.ibi.ibi.
8.24. Spe enim salui facti sumus. tom.2. pag. 211.639
26. Similiter autem, & spiritus adiuuat infirmitatem, &c. 2.268.786
26. Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, &c. 2.276.814
27. Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus, &c. 1.67.217
31. Si Deus pro nobis, quis contra nos? tom. 2.219.657
9.22. Quòd si Deus volens ostendere iram, & notam facere, &c. 1.35.129
10.12. Nam idem Dominus omnium diues in omnes, &c. 2.260.762
14. Quomodo autem audient sine prædicante? 2.199.609
11.29. Sine pœnitentia enim sunt dona, & vocatio Dei. 1.57.181
33. O altitudo diuitiarũ sapientiæ, & scientiæ Dei, &c. 1.1.2
12. 1. Obsecro vos per misericordiam Dei, &c. 2.250.728
2. Et nolite conformari huic sæculo, &c. tom. 2.282.832
3. Non plus sapere, quàm oportet sapere, &c. 1.202.588.& 2.279.822
15. 4. Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam. &c. 2.221.661

Ex 1. Epist. ad Corinthios.

2.11. QVæ sunt Dei nemo nouit, nisi spiritus Dei. 1.208.602. & 211.612
3. 9. Dei enim sumus adiutores, &c. 2.122.402
8. 1. Scientia inflat: charitas verò ædificat. tom. 2.57.182
10.13. Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari, &c. 1.33.124
20. Nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. 1.180.520
21. Non potestis calicem Domini bibere, &c. 2.303.888
32. Sine offensione estote Iudæis, & gentibus, &c. 2.12.39
11.31. Quòd si nosmetipsos dijudicaremus, &c. 2.294.868
12. 8. Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, &c. 2.74.256
10. Alij datur operatio virtutum, &c. to.2. pag. 154.493
11. Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem spiritus, &c. 1.8.25. & 2.203.624.
13. 1. Si linguis hominum loquar, & Angelorum, &c. 1.62.200
2. Etsi habuero omnem fidem, ita vt mõtes transferam, &c. 2.201.619
11. Quando autem factus sum vir, euacuaui, &c. 2.14.44
13. Nunc autem manent, fides, spes, charitas, &c. 2.199.608
14.40. Omnia autem honestè, & secundùm ordinem fiant in vobis. 2.154.493

Ex 2. ad Corinthios.

6. 4. SEd in omnibus exhibeamus nosmetipsos, &c. 2.292.863
15. Quæ autem conuentio Christi ad Belial? 2.303.888
10. 5. Et in captiuitatem redigentes omnem intellectum, &c. 2.200.615
12. 3. Siuè in corpore, siuè extra corpus, nescio: Deus scit, &c. 2.131.439
9. Libènter gloriabor in infirmitatibus meis, &c. 2.124.414
14. Non enim quæro, quæ vestra sunt, sed vos. 2.226.666

Ad Galatas.

3. 1. QVis vos fascinauit non obedire veritati? 1.253.711
5. Ex operibus legis, an ex auditu fidei? 2.199.608
25. At vbi venit fides, &c. 2.ibi.ibi.
4.10. Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos, &c. 2.65.222
11. Timeo vos, ne fortè sinè causa laborauerim in vobis. 2.68.230
6.14. Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri, &c. 2.306.898

Ad Ephesios.

1.13. IN quo, & credentes signati estis spiritu promissionis sãcto. 1.182.524
3.12. In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia. 2.274.809
4. 5. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. 2.199.608
5.13. Omne enim, quod manifestatur, lumen est. 1.62.201

6.12. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem. 1.3.11.& 2.163.520
16. In omnibus sumentes scutum fidei, &c. 2.324.935

Ad Philippenses.

1.23. COarctor autem è duobus desideriũ habens dissolui,&c. 2.271.795
2. 8. Humiliauit semetipsum factus obediẽs vsque ad mortem. 1.28.103
9. Et donauit illi nomen, quod est super omne nomen. 2.157.500
13. Deus est enim, qui operatur in vobis, &c. 1.16.58
4.13. Omnia possum in eo, qui me confortat. 2.207.634

Ad Colossenses.

2. 3. IN quo sunt omnes thesauri sapiẽtię, & scientiæ absconditi. 2.260.761
14. Delens, quod aduersus nos erat chirographum decreti. 1.28.103
15. Et expolians principatus, & potestates, &c. 1.23.102
18. Nemo vos seducat volens in humilitate, &c. 1.193.560
3. 5. Mortificate ergo membra vestra, &c. tom. 2.282.832

Et 1. ad Thessalonicenses.

4. 3. HÆc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra.1.4.13.& 2.281.832
5.17. In omnibus gratias agite, &c. tom.2. pag. 282.ibi.
19. Spiritum nolite extinguere. 2.ibi.ibi.
20. Prophetias nolite spernere. 2.ibi.ibi.
22. Ab omni specie mala abstinete vos. tom. 2.ibi.ibi.
23. Vt integer spiritus vester, & anima, & corpus, &c. 1.82.257

Ex 1. ad Timothæum.

2. 1. OBsecro igitur primùm omnium fieri, &c. 2.292.862
6. 9. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem. 1.197.576
15. Beatus, & solus potens, Rex Regum. Epist. dedic.

Ex 2. ad Timothæum.

2.26. AQuo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. 1.118.373
3. 1. Hoc autem scito, quòd in nouissimis diebus, &c. 1.198.579

Ad Titum.

1.16. COnfitentur se nosce Deum: factis autem negant,1.2.5.& 2.261.765

Ad Hebræos.

4.12. VIuus est enim sermo Dei, & efficax, &c. 2.316.916
12. Et discretor cogitationum, & intentionum cordis. 1.67.217
13. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu, &c. 2.316.916
10.36. Patientia enim vobis necessaria est, &c. 2.226.668
11. 1. Est autem fides sperandarum substantia rerum, &c. 2.200.616
6. Credere enim oportet accedentem ad Deum, &c. 2.199.610

Ex Iacobi Epistola.

1. 6. POstulet autem in fide nihil hæsitans &c. 2.202.620
17. Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descẽdens à Patre luminum. 1.43.159
5.14. Infirmatur quis in vobis? 2.213.645
16. Et orate pro inuicem, vt saluemini. tom. 2.278.819

Ex 1. Epistola Petri.

5. 8. TAnquam leo rugiens, circuit, quærens, quem deuoret. 1.65.212. & 2.352.1006.

Ex 2. Epistola Petri.

1.21. NOn enim voluntate humana allata est, &c. 1.69.227
2. 4. Si enim Deus Angelis peccantibus nõ pepercit, &c. 129.403

Ex 1. Epistola Ioannis.

3. 8. IN hoc apparuit filius Dei,&c. to.1. pag. 23.82
14. Nos scimus, quoniam translati sumus, &c. 2.211.639
18. Filioli non diligamus verbo, neque lingua, &c. 2.166.525
21. Si cor nostrum non reprehenderit nos, &c. 2.263.769
23. Et hoc est mandatum eius, vt credamus, &c. 2.284.834
5.10. Qui credit in filium Dei: habet testimonium, &c. 2.200.614

14. Et hæc est fiducia, quam habemus ad eum. 2.265.774
14. Quia quodcunquè petierimus, &c. tom. 2.272.801

Ex Apocalypsi.

1.13. ET vidi in medio septem candelabrorum, &c. 2.153.491
18. Et habeo claues mortis, & inferni. to.1 pag. 232.664
18. Fui mortuus, & ecce sum viuens. to.2. pag. 238.695
2.13. Et non negasti fidem meam. tom.2. pag. 199.608
5. 5. Ecce vicit leo de tribu Iuda radix Dauid. 2.311.902
8. Illos tenere citharas, phialas aureas odoramentorum, &c. 2.290.857
12. Dignus est agnus, qui occisus est accipere virtutem, &c. 2.284.834
7. 2. Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu Solis, &c. 1.61.197
9. 1. Et vidi stellam de cælo cecidisse in terram. 1.159.457
11. Et habebant super se regem angelum abyssi. &c, 1.162.463
17. Et de ore eorum procedit ignis, & fumus, &c, 2.124.415
12. 7. Et factum est prælium magnum in cælo, &c. 2.284.835
13. 6. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum. 1.192.559
14. 9. Si quis adorauerit bestiam, & imaginē eius, &c. 2.124.415
18.23. Quia in veneficijs tuis errauerunt omnes gentes. 2.14.45
19.10. Vide ne feceris conseruus tuus sum, &c. 1.9.28
20. 1. Et vidi Angelum descendentem de cælo, &c. 1.232.664
10. Et diabolus, qui seducebat eos missus est in stagnum, &c. 2.124.414
22. 2. Et ex vtraquè parte fluminis lignum vitæ, &c. 2.331.958

FINIS.

INDEX

INDEX
PROPOSITIONVM PRÆDICABILIVM.

Prior numerus tomum: ſecundus paginam: tertius paragraphum marginalem indicant.

Abſtinentia.

Abſtinentia ab omni peccato mortali eſt neceſſaria ad impetrandū à Deo gratias, & fauores. tom.2.pag.292. num.marg. 863

Adoratio.

Adoratione homo Deum actu veneratur certa aliqua corporis inclinatione. 2.10.31

Ægrotus.

Ægrotus figuratus per Ioannem in Patmos relegatum. 2.257.754

Diſpoſitio requiſita in ægroto, vt ſanitatem obtineat, eſt fiducia in Deum collocata. 2 ibi.755

Aegroti exercitium debet eſſe oratio, vt maximam in Deum fiduciam eliciat. 2:258.756

S. Ambroſius.

S. Ambroſius fuit protectus à ſuo Angelo Cuſtode contra dæmonem. 1.30.109

Amor Dei, & proximi.

Nemo poteſt amare Deum, niſi amet proximum. 2.225.664

Amor Dei generatur ex fiducia in Deum collocata: quia fiducia habet pro obiecto bonitatem Dei. t.2.p.11.n.35. 224.663

Amor profanus.

Amantes quomodo, iuxta Ariſtotelis effatum, modica ſimilitudine in amatum transferantur. 1.84.263

Amatores mundi diabolo ſunt ſubiecti. tom.1. pag. 129.402

Amor proprius quos filios generet, demonſtratur. tom. 1.198.579

Angelus.

Angeli boni virtute diuina malos coercent. tom. 1.32.120

Angelorum cognitio quomodo fiat. 1.59.189

Angeli, & Dæmones quomodo loquantur ad inuicem. 1.61.200

Scientia Angelorum quàm magna ſit. 1.56.177

Angelus, qui fuit obuius Balaam an fuerit bonus, vel malus. 1.60.196

Angeli, & Dæmones licèt directè cogitationes hominum cognoſcere nequeant; eas tamen indirectè cognoſcere valent. 1.67.218

Angeli beati cognoſcere poſſunt futura contingentia in Deo, & per Deum. 1.68.223

Angelorum apparitiones, operationes, & formæ oſtenduntur. 1.110.342

Angeli animas, quas cuſtodierunt in hac vita, comitantur in purgatorium, eaſque aliqua conſolatione confortant. 1.113.355

Angeli alij ſunt aſſiſtentes: alij miniſtrantes. to.1. pag. 123.380.& ſeq.

Sunt vigiles, ſeù vigiliæ huius mundi. 1.141.430

Angelus Cuſtos quomodo cuſtodiat homines. Et quid operetur continuè pro eis. 1.146.448

Inter Angelum bonum, & malum eſt antitheſis, ſeù oppoſita operatio. 1 147.449

Non habent nomina propria ratione perſonæ; ſed tantùm

tantùm ratione ordinum, & officiorum. tom. 2. pag. 229.672
Sunt mediatores Dei, & hominum. 2.287.849
Militis, ac Medici munere funguntur. ibi. Superiores varia exercent ministeria in obsequium hominum. 2.288.850
Inferiores in necessitatibus hominibus occurrunt. tom. 2.*ibi.*851

Anima.

Animæ creantur à Deo, licèt sciat plures earum esse damnandas. Et quare hoc faciat. tom, 1.22.74
Animæ purgatorij aliquando indè egrediuntur, & se hominibus manifestant. 1.114.360.*& seq.*
Animæ in inferno, ac purgatorio quomodo possint torqueri ab igne, cum sint spiritus: ac quomodo tristitia in eis causetur. 2.124.415.130.438

Auarus.

Auari operationes, & anxietates describuntur. 1.197.576

Beatus.

Beati in Paradiso quare non possint peccare. tom. 1.16.56

S. Bernardinus.

S. Bernardinus ob fiduciam in Deo collocatam fuit præseruatus, ne à peste læderetur, licèt inseruiret peste infectis. 2.211.639

Blasphemus.

Blasphemi digni sunt, qui à toto populo lapidibus obruantur. 1.194.564

Bonitas Dei.

Bonitatis suæ Deus vult nos participes fieri. tom. 2.260.762
*Ipsius meditatio fiduciam adauget. & num.*764. *& excitat ad impetrandum à Deo gratias, & fauores.* 2.279.824
Bonitatem Dei considerans arguere debet suam malitiam, ac super omnia cor suum à vitijs purgare. 2.263.769

Bonum multiplex.

Bona spiritualia indistinctè, & absolutè à Deo petere possumus. 2.268.785
Bona temporalia conuenientia naturæ licitè peti possunt propter se, vt finis proximus immediatus; non vt finis vltimus. 2.269.788
*Bona indifferentia petita cum moderatione honesta possunt absolutè peti. tom.*2.*ibi.num.*791. *Sine verò moderata limitatione non sunt absolutè petenda.* 2.270.793

Carolus V.

Carolus V. Imperator ob fiduciam in Deo collocatam illæsus seruatus fuit in bello, sicut & multi alij. 2.211.641

Charitas.

Charitas describitur. Quos effectus producat in suis possessoribus. 2.224.663
Nemo potest amare Deum, nisi & proximũ amet ex charitate. 2.225.664

Conductor.

Conductor bonus prauum paulatim reuocat à malo, & reducit ad semitam rectam. Malus verò è conuerso. 1.178.515

Confessio sacramentalis.

Confessio sacramentalis liberat nedum à culpa mortali, & veniali; sed quandoque à pœna temporali. 2.301.887
Exemplis comprobatur. ibi. Est efficax contra dæmones. 2.*ibi.*886

Confidentia in Deum.

Confidentia in Deum quos fructus producere queat. 2.206.632
Collocata in hominibus est vt lanugo à vento ablata: vt spuma à procella dispersa. 2.218.654
Confidentia in Deum quomodo facile acquiri possit. 2.221.661

Consilium.

Consilium semper à sapiente in re graui est perquirendum. 2.281.832
Consiliarius malus maximum proximo affert detrimentum. 2.33.119

Credentes.

Credentes alij dicuntur habere maiorem fidem: alij minorem, non habitualem: sed actualem. 2.202.622.*& seq.*

Crux.

Crucis virtutes admirabiles recensentur contra dæmones, & alia mala auertenda. tom. 2. *pag.* 305.895.*& seq.*

Puer, & quidam Iudæus signo Crucis formato dæmonem fugarunt. ibi.num.897. Ita & Asinus S.Reguli Episcopi Siluanectensis impulsu Dei facto pede signo Crucis in terra dæmonem fugauit. tom. 2.*ibi.*898

Crucis eleuatio facta ab ipso Iesu in pariete depicto in Sacello S.Mariæ Gratiarum Bergomi. tom. 2.306.899

Dæmon.

Dæmon peccatoribus semper malum sub specie boni proponit. 1.4.14

Dæmon comparatur cani catena ligato. Describitur. 1.26.97

Dæmon quomodo fuerit impeditus à Deo coram Moyse in tertio signo. 1.27.101

*Nemini nocere potest, nisi Deus permittat. to.*1. *pag.* 29.106

Est summè maleficus. Quam malignitatem exequitur in creaturas, quæ ei resistere non valent. Describuntur. 1.54.171.*& seq.*

*Est causa omnium malorum. ibi.*173

Modus, quem tenuit in decipiendo Euam, describitur. 1.57.183

Quid operari tentet in intellectum, voluntatem, & memoriam. 1.83.258

*Quomodo se transformet in Angelum lucis. to.*1. *pag.* 110.344

Quomodo torqueat damnatos, & ipse torqueatur. tom. 1.117.371

Superbia dæmonum eorum naturam deformat. tom. 1.127.395

*Cur dæmon magis tentet bonos, quàm malos.to.*1. *pag.* 147.*in fine.*

A minimis peccatis ad maxima gradatim ducit diabolus, & inde ad desperationem detrudit. tom. 1.177.513

Diabolus vt homines decipiat, & in errore detineat, quandoque supplet vicem alicuius Sancti. 2.49.177

Est simia Dei, quem tentat imitari in suis operibus. 2.65.220

Quare dæmon dicatur à Dionysio habere phantasiam proteruam, furorem irrationalem, & amentem concupiscentiam. 2.122.404.*& 409*

Vt æmulus Dei coniuratus instituit quædam signa maleficij, quibus assistere promittit, sicut Deus Sacramentis. 2.141.475

Potestas dæmonum quomodo per passionem Christi sit sublata; maximè pro his, qui in Deum confidunt. 2.167.529

Relaxatur eius potestas respectu eorum, qui diffidunt de Deo. ibi.ibi.

Dæmones non habent nomina, nisi ratione ordinum, & officiorum, quæ exercent. 2.229.672

Dæmon ob odium in homines, eorum rebus nocere studet. 2.354.1011

Damnati.

Damnati quare non possint in inferno, vel extra elicere actus pœnitentiæ. 1.16.57

*Damnati quomodo à dæmonibus torqueantur.to.*1. *tom.* 118.373.*& seq.*

Descriptiones.

*Potentiæ dæmonis tom.*1.*p.*54.*num.*171. *Excellentiæ hominis.* 1.55.174

*Intellectus humani operantis p.*58.*num.*186. *Vocis efficaciæ.* 1.248.699

Montis cadentis damna afferentis. 2.12.37

*Dei, & dæmonis mores, & studia erga homines per antithesim. tom.*1.*p.*54.*num.*168. *& seq.*

Solis, & omnium eius influxuum Deum repræsentantis. 1.17.59

*Describitur Mariæ Magdalenæ vanitas, eius conuersio, ac causa conuersionis. to.*1. *p.*24. *n.*88.

*Res sensibilis per antithesim ad dæmonem. t.*2. *p.*112.*num.*368. *Concha Marina.* 1.66.214

Mare, & omnia, quæ continentur in eo. ibi.

Scientia dæmonum, ac notitia rerum, qua pollent. tom. 1.65.211

Deuotio.

Deuotio reddit promptum voluntatis affectum ad aliquid efficiendum propter obsequium, honorem, & cultum Dei. 2.10.30

Deus.

Perfectiones Dei quænam sint. Epist. dedicat. Quomodo nos protegat. ibi. Est omnium rerum principium, & finis. 1.1.1

*Deus ignorari non potest. ibi. num.*2.3.*& 4.*

*Eius diuina voluntas in quid primariò tendat. t.*1. *pag.* 4.13

*A Deo est omnis sapientia. p.*5.*n.*17. *Quam docet per Prædicatores.* 1.9.26

Deus omnia peccata odit. 1.12.37

Comparatur soli in communicando creaturis suum influxum. 1.17.59.*& seq.*

Summa dignatio Dei in concurrendo cum suis inimicis. ibi.

Deus multa mala permittit, ne tollat arbitrij libertatem. 1.20.74

Contrarietatem posuit Deus in rebus siuè naturalibus elementarijs, siue moralibus. Et quare. tom. 1.21.75

Dei gloria, eiusque attributa manifestantur ex permissione malorum. tom. 1. *par.*22. *num.*81. *& tom.*2.*pag.*187.*num.*587

Deus sua misericordia iustitiam diuinam temperat. 1.25.91

*Deus non omnia dæmoni permittit, quæ vult.to.*1. *pag.* 26.95.*& seq.*

Potentia Dei immensa declaratur. 1.27.98

Dei misericordia est, cum punit peccatores in hac vita. 1.35.129

*Inuocandus est Deus in omnibus necessitatibus, vt à malo nos liberet. t.*1.*p.*41.*num.*149. *Est causa omnium bonorum.* 1.55.173

*Est summè beneficus in hominem: quia præditus est bonitate ad volendum: sapientia ad inuenien-dum: potentia ad exequendum. tom.*1.*par.*54. *n.*168. *Est supremus princeps mundi.*1.141.430

Solus Deus intuetur cor, & cognoscit cogitationes hominum. 1.67.217
Est præsens in anima nostra, & in corpore illapsu generali, ac speciali. 1.83.258
Dei prouidentia omnibus hominibus Angelum custodem assignauit. 1.146.447
Dei misericordiam dæmon obscurare & deturpare contendit. 1.187.549
Deum suum Creatorem omnes creaturæ sentiunt, & illi obediunt. 1.261.738
Magnitudo potentiæ Dei manifestatur in statu naturæ, & in statu gratiæ. ibi.
Est artifex summus, qui manifestat ordinem suæ sapientiæ in omnibus suis operibus. 2.61.214
Pro fide parentum, vel dominorum liberat à malo eorum filios, vel seruos. 2.156.499
Non deserit peccatorem, nisi prius ab eo deseratur. 2.173.545
Solus Deus potest illabi animæ nostræ. t.1.pag.83. num.258.& 2.175.549
Non potest velle malum culpæ, licèt illud permittat. 2.186.582
Permittit mala, quia multa bona elicit. tom.2. pag. 187.586
Casus mirabilis refertur. ibi. 590
Permissio malorum manifestat opera Dei. to.2. pag. 191.592
Deus coercet dæmones & per seipsum,& per Angelos. 2.191.593.& seq.
Prouidentia Dei describitur, & latè demonstratur ab auibus desumpto argumento. 2.258.758
Ea prouidentia gubernat omnes, qua singulos.t.2. pag. 259.759
Dei bonitas est consideranda ab amico Dei. tom.2. pag. 260.761
Vult Deus voluntate conditionata quod nobis maiori bono est. ibi.
Deum velle nos continuè malis affligi non constat; sed benè Deum velle nos vti remedijs ad mala auertenda, & expellenda. 2.279.821.& seq.
Deus vult concedere beneficia, sed iuxta dispositionem diuinæ Prouidentiæ. tom. 2. num. 861.
*Deus est placandus per pœnitentiam.*2. 293.864
Varios peccatores difficulter à malo pœnæ Deus liberat. Et quare. 2.336.972
Deus tradidit homini inuisibiles custodes, vt nos ab inuisibilibus hostibus tueantur. 2.248.722
Deus à nobis adiuuari potest, idest exorari. Et quomodo. 2.250.729

Diffidentia.

Diffidentes de Deo, ac sibi ipsis fidentes stulti sunt. Et quare. 2.259.760
Sunt valdè impij. t.2. p.ibi. num.765. Plures fiducia carent. 2.262.766
Diffidentia de Dei protectione ponit obicem diuinæ liberalitati. 2.168.531

Diuinatio.

Diuinatio est quædam diuinitatis imitatio, latè declaratur. 1.208. 601

Documenta.

Documenta quinque traduntur ad fortiter sustinendum, ac constanter in bono perseuerandum. 2.227.669
Documẽta ad se tuendum à vexatione dæmonum. tom. 2.353.1008
Documenta pulcherrima pro tribulatis subleuandis. 2.364.1031.& seq.
Documenta vtillima ad seipsum ab inimicis tuendum.
Exemplo comprobatur hoc nostro. tom.2. p.372. n.1054. 2.373.1057

Ecclesia.

Ecclesiæ splendor enitescit ex permissione malorum. 1.23.82
Ecclesiæ catholicæ Romanæ propria est Cabala pia, & sancta: quia illi soli à Deo reuelantur sacra mysteria. 1.267.755
Equus in bello describitur repræsentãs peccatorem iniquum, & vindicatiuum. 1.199.582

Eucharistia.

Eucharistia quomodo cæteris emineat sacramẽtis. 1.264.745
Virtus ipsius contra dæmones. 2.302. 888

Excæcatio.

Excæcatio est pœna præcedentis peccati. to.2. pag. 12.38

Exemplum.

Exemplum malum Maiorum maximum affert damnum Reipublicæ Christianæ. 2.34.123
Exempla pulcherrima pro iniurijs condonandis,& à Deo obtinenda sua protectione contra inimicos. tom. 2.373.1057
Exempla scitu digniſſima. t.2.p.188.num.590.& pag.209. & 212.643
Extasis quomodo causetur. 2.131.439

Fictiones cauendæ.

Illicitum est Ministro Ecclesiastico in suis ministerijs fictiones adhibere. 2.244.712
Non est fictio Angelos apparere in forma Iuuenum, & cum hominibus loqui, manducare, & alia opera exercere. 2.121.400
Nec fuit fictio, sed mysterium, Spiritum Sanctum apparere in forma columbæ, & in forma ignis. tom. 2.*ibi.*401

Fides Theologica.

FIdes, ac fiducia in Deo collocata protegit ab inſidijs diaboli. 1.30.109
Eſt ſcutum contra omnia aduerſa. 1.ibi.111
Fundata eſt, ac confirmata per miracula à Chriſto facta. 1.220.638.& ſeq.
Fidei theologicæ obiectum, actus, & habitus deſcribuntur. 2.199.608
Eius obiectum triplex declaratur. 2.ibi.609
Actus fidei p.200.num. 615. Fides theologica definitur. 2.200.615
Eſt fundamentum omnium virtutum ibi. Eſt duplex vniuerſalis vna: altera particularis.n.617
Fides miraculorum, ac promiſſionum quænam ſit. tom. 2.ibi.618.& ſeq.
Fides theologica poteſt eſſe maior in vno, quàm in alio. Et quomodo t.2.p.202.num.621. Credentium diuerſitas. 2.202.622

Fiducia in Deum.

FIducia in Deum collocata eſt vinculum, quo firmiſſimè deuincitur Dei erga homines beneuolentia. 2.11.35
Fiducia licèt principaliter diuinæ liberalitati, ac fidelitati innitatur; attamen de conſcientiæ puritate emanare creditur. t.2.p.139. num.510. Proportionaliter augetur in voluntate, prout in intellectu augetur fides actualis. 2.203.630
Tollit hæſitationem maximè fiducia in miraculo operando. 2.ibi.631
Eſt veluti panoplia, ſeù omnis generis armatura; & virga moſayca, qua amici Dei in ipſum confidentes ſeipſos valent tueri ad omnibus rebus aduerſis. 2.ibi.632
Præſeruat à peccatis plurimis num.633. Non ſinit facilè cadere in tentationes. 634. Liberat, ac præſeruat à maleficijs, obſeſſionibus, ac moleſtijs diabolicis. 2.207.635
Defendit ab inimicis, ac perſecutoribus viſibilibus ibi.636.& 2.1057
Hac galea, lorica, & anchora firmata fuit Suſanna, & Eſther. 2.208.637
Liberat, ac præſeruat à morſu brutorū animalium & alijs periculis p.209. Liberat à peſte p.211. num.639. Securos ſeruat in bello num.640
Famem tollere probant plura exempla miraculoſa. 2.212.642
Infirmitates curat .645. Defendit à terremotu, aquarum ſubmerſione, grandine, aliiſque periculis inopinatis. 2.214.647
Eſt aſylum ſecuriſſimum in omnibus neceſſitatibus ac periculis. 2.215.648
Victoriam reportare facit de inimicis. 649.S.Scriptura probatur. 2.ibi.650
Neminem fallit, aut confundit. num.653. Maximam vitæ affert tranquillitatem. n.655.Exaltat homines etiam in hac vita. 2.218.656
Facit homines velut omnipotentes n.657. Creaturæ inſenſibiles obediunt ei, qui confidit in Deum. tom. 2.219.658
Dat vitam longam in præſenti ſæculo, & beatitudinem in futuro. num.660.
Fiducia in Deum perfecta emanat ex contemplatione diuinæ Prouidentiæ. to.2.p.ibi. num.757. Augetur conſiderando Deum eſſe præſentem. num.768. Maxima enaſcitur ex conſideratione veritatis Dei. 2.263.770
Fiducia, & perſeuerantia ſunt ſibi inuicem coadiutrices. 2.277.815
Multi habent fidem ſpeculatiuam, ſed carent practica. 2.ibi.ibi.
Catholici omnes habent fidem habitualem, ſed multi carent actuali quoad exercitium.2.ibi.ib.
Multi dicunt ſe fidem, ac fiduciam habere obtinendi ſanitatem; ſed illa non eſt fides, ac fiducia; ſed deſiderium naturale, aut ſpes multis dubijs inuoluta. 2.338.978

Filius.

FIlij quandoque puniuntur à Deo pœna temporali ob peccata parentum. 2.254.746

Formica.

FOrmicæ alatæ aptiſſimè videntur repræſentare S.Ioan.Baptiſtam. 2.79.278

Fortitudo.

FOrtitudo valdè neceſſaria eſt in bonis operibus exercendis; quæ includit patientiam,& perſeuerantiam. 2.226.667

S.Franciſcus.

SEraphicus S.Franciſcus ob fiduciam in Deo collocatam in quadam naui pro omnibus in ea exiſtentibus annonam ſibi & illis per Angelum meruit exhiberi. 2.212.643

Gallus.

GAllus odio habetur à dæmone, qui ſomnolentos increpat, ac negantes arguit. to.2. pag. 83.293

Gratia.

GRatiæ gratis datæ quot, & quæ ſint deſcribuntur. 2.203.624
Diſtinguuntur à fide theologica. num.625. Fuerunt in Chriſto; ſed non fides theologica. ibi.

Gula.

AD quæ peccata inducat gula. t. 1.p.143.437. Deſcribitur. 1.197.576
Ingluuies quot morbos efficiat. 2.295.871

Index Propositionum Prædicabilium.

Habitus vitiosus.

Habitus vitiosus est de difficili mobilis; ideò vitiosi, & habitualiter increduli, difficillimè obtinent à Deo id, quod petunt. 2.336.974

Homo.

Hominis maxima ingratitudo erga Deum, qui abutitur Dei concursu. 1.17.63
Eius præstantia super creaturas inferiores describitur. 1.55.174
Est medium creaturarum: accedit spiritu ad Angelos: corpore ad bruta: anima ab vtrisquè participat. 1.82.252
Homo talis est, quales sunt hi, quibus societate connectitur. 1.178.515
Homines aliqui sunt ita excæcati, quòd in suis necessitatibus spreto Deo ad dæmonem confugiunt. tom. 2.37.138
Natura scire desiderant, præcipuè quæ ad sui conseruationem spectant. 2.50.180
Quid sit homo quoad corpus; & quid erit post mortem. 2.153.491
Homo vix nascitur, quòd incipit tentari in parentibus. 2.175.548
Quia homo quotidiè peccat, quotidiè petere debet à Deo sibi dimitti. 2.267.781

Humilitas.

Vmiles gaudent de afflictionibus, ac contemptibus: ac tristantur de honoribus: quia apprehendunt honores vt sibi disconuenientes: & contemptus vt sibi conuenientes. 2.124.414
Humilitas hominis desumitur ex consideratione suæ miseriæ. 2.153.491

Ieiunium.

Ieiunium efficax est ad leues culpas delendas, & in via Dei viriliter progrediendum. tom.2. n.867. Est sanitatis mater. 2.295.872
Est pharmacum efficax in abolendo peccato. to.2. pag. 296.873
Valet ad hostes inuisibiles expellendos, ac visibiles profligandos. 2.297.877

Iesus Christus.

Iesus cur ita vocetur: & epicteta eius enarrantur. Epist.dedicat.
Non venit soluere legem, sed adimplere. Et quomodo. 1.12.40
Per passionem suam sibi meruit illud nomen, in quo sunt omnes gratiæ, & omnia miracula. t. 1. pag. 28.103.& seq.
Iesus, & Maria in oratione non sunt suparandi. tom. 2.283.833
Eius gloria extenditur ad Angelos, homines, & dæmones. 2.284.834
Dæmones inuiti honorem huic nomini impendunt. tom. 2.ibi.835
Omnes Christi fideles per fidem in Nomine Iesu possunt dæmones eijcere. ibi.836. Multa mirabilia fiunt in Nomine Iesu. 2.285.839
Imago ipsius miraculosè mutata Bergomi in Sacello Iesu Conuentus S. Mariæ Gratiarum die 15. Septembris 1608. 2.306.899

Impius.

Impij suis impietatibus, & iniquitatibus capiuntur, & in illis moriuntur. 2.11.33

Ingratitudo.

Ingratitudinis refertur exemplum, & punitio ob eandem. 1.87.271

Inimicus.

Inimicis est ignoscendum pro amore Dei: quia qui peccata non dimittit, petit à Deo sibi peccata non dimitti. 2.267.781

Iniustitia.

Iniqui iniustitiam exercent in omnes cuiuslibet conditionis. 1.200.583

Instructiones.

Instructiones vtillimæ ad se tuendum ab inimicis, ac persecutoribus adducuntur, & exemplis comprobantur. 2.372.1054
Instructiones necessarię pro infirmis ad obtinendam à Deo sanitatem. 2.365.1032

Inuidia.

Inuidia magìs quàm à dæmone torquebatur Saul. 1.25.90
Inuidia suum possessorem in ferinam mutat naturam. 1.127.398
Suum genitorem opprimit. ibi. Inuidus quærit omnibus malefacere. 1.128.399

Inuocatio.

Inuocatione Nominis Dei actualiter homo vtitur ad auxilium ab eo petendum: vel ad ipsum laudandum. 2.10.31

S. Ioan. Baptista.

S. Ioan. Baptista aptissimè præfiguratur in formicis alatis. 2.79.278

Index Propositionum Prædicabilium.

Iudex.

IVdicis æterni decreta ab Angelis manifestantur hominibus. 1.61.197
Iudicia Dei, & hominum sunt diuersa. 2.13.41

Iuramentum.

IVramentum falsum cum imprecatione sibi facta quid causauerit. vide verbo Confessio.

Iustus, Iustitia.

IVsti perferendo mala pœnæ solent declinare à malo culpæ, & facere bonum meritorium vitæ æternæ. 1.24.86
Iustitia reddit vnicuique quod suum est. tom.1. pag. 100.583

Liberum arbitrium.

LIberum arbitrium hominis viatoris non potest à dæmone cogi.
Peccator quantumuis in malo obduratus per liberum arbitrium (Spiritus sancti gratia præueniente) iterum ad Deum se conuertere potest. tom. 2.240.700

Locutio Angelorum.

QVomodo Angeli, & dæmones loquantur ad inuicem. 1.61.200

Malum.

MAlum facit appetere bonum, & ardentiùs quærere. 1.21.76
Ex malo multa bona, quæ proueniunt, recensentur. tom. 1.ibi.78. & seq.
Mala sæpiùs permittuntur à Deo, vt per liberationem glorificetur nomen eius. 1.26.93
Mali obstinati quomodo possint conuenienter appellari diaboli. 1.174.500
Mala permittuntur à Deo ob profectum Bonorum. tom. 2.188.589
Ob malorum pœnam. ibi. 590
Mala pœnæ, quæ tantùm sunt ad exercitium virtutis sunt à Deo permittente, non iubente. to.2. pag. 295.869
Mala plura, ad quæ dæmon impellit sibi obsequentes recensentur. 1.340.983

Malitia.

MAlitiæ effectus describuntur à D.Bernardo. tom. 1.198.578

S. Maria Magdalena.

S. MAria Magdalena à quo motiuo, & inductiuo fuerit excitata, vt conuerteretur ad Christum. 1.24.88.89

Maria Virgo.

MAria Virgo liberat à dæmonis potestate quẽdam, qui Deo renunciauerat; sed B.Virgini noluerat renunciare. 1.176.509
Maria interpretatur Domina, quia dominatur dæmonibus. 2.286.845
Nomen eius inuocandum. ibi. Faciliùs quandoque impetratur inuocato nomine Mariæ, quàm nomine Filij. Et quare. 2.287.847

Matrimonium.

QVi matrimonium ineunt tantùm propter libidinem explendam, & in eo aliqua peccata carnalia committunt, quandoquè à Deo per dæmones puniuntur. 2.332.959

S.Matthæus Apostolus.

S. MAtthæus fecit mirabilia magna cõtra Zaroem, & Arphaxad magos in Aethiopia. 1.81.251

Mendacium.

MEndacium vnde ortum habuerit. tom. 1. pag. 57.182. in fine
Mendacium non fuit quando Angelus Raphael dixit Tobiæ iuniori: fumus piscis extricat omne genus dæmoniorum. 2.114.374
Mendacium factum cum imprecatione est valde noxium. 2.301.887

Miraculum.

MIraculum tria continet, & quænam sint. tom. 2.201.618
Miracula, quæ fiunt ad propagandam fidem, vel confirmandam, in recipiente dispositionem non requirunt. 2.352.1007

Modus.

MOdus se tuendi ab inimicis, ac persecutoribus speculatiuè, & practicè repræsentatur. 2.372.1054.ac seq.

Mortui.

MOrtuis honos debitus, seù adhibitus recensetur. 1.305.593

Mulier.

MVlierum fragilitas, & inconstantia describitur. 1.171.495
Mulierum ignorantia, & infide labilitas declaratur. 1.172.496

Earum malitia eruditissimè, ac latissimè describitur à D. Ioanne Chrysostomo, ac Secundo Philosopho. 1.173.497

Mundus.

MVndi vanitas transit sicut illusio à dæmone facta oculis intuentium. 1.76.242

Obstinatio.

OBstinati in malo sæpè cadunt in atheysmum non credentes Deum esse, animamque esse immortalem. 1.194 565
Obstinatio in peccato reddit peccatorem quasi inhabilem ad pœnitentiam faciendam. 1.197.574
Obstinati in malo iuremeritò vocari possunt diaboli. 1.174.500
Obstinationis effectus describuntur. 1.197.577

Opera misericordiæ.

OPera misericordiæ sunt exercenda maximè cum ægrotis, ac tribulatis eos instruendo de modo, quo erga Deum se disponere valeant. tom. 2.364.1031

Oratio.

QVi petit à Deo aliquid confidēter facit Deum esse Deum. 2.260.762
Orans Deum fiduciaiter, ipsum honorat. 2.261.763
Deus exigit ab orante, vt credat Deum esse veracem, ac fidelem in suis promissionibus, tom.2. pag. 264.771
Orantes tenētur habere notitiam promissionis Dei. tom. 2.ibi.772
Ignorantia inuincibilis dictarum promissionum excusat. 2.ibi.ibi.
Oratio vt petitio est, ex se est apta ad impetrandum. 2.265.773
Vt infallibilem consequatur effectum requiritur promissio. ibi. Quæ non est absoluta, sed conditionata. ibi. Nec impetrat, nisi conditione adimpleta. ibi.
Oratio impetratoria debet esse de re bona. tom.2. pag. ibi.774
Oratio dominicalis exponitur, ac declaratur. to.2. pag. ibi. 775. *& seq.*
Petere bona: vide verbo: Bona, *& verbo* petere.
In oratione longa perseuerantia non minuit; sed auget fiduciam. 2.278.817
Conditiones requisitæ, vt oratio impetret infallibiliter, assignantur. 2.265.773
Orare pro Fratribus est secundùm voluntatem Dei. 2.278.819
Oratio pro alio habet suum effectum, nisi ille sit incapax ad recipiendum. ibi.
Oratio Iudith ostenditur habuisse omnes conditiones ad impetrationem infallibilem requisitas. tom. 2.280.827. *& seq.*
Oratio ad Sanctos directa est actus bonus, & vtilis. 2.291.859
Orare possumus, seù adiurare, idest obsecrare per Deum ipsum. 2.252.735
Etiam per Christum. ibi. n.736. ac per Angelos, & Sanctos. 2.ibi.736.737
Oratio dicta est quasi oris ratio, quæ est actus, quo aliquid à Deo siuè mente tantùm, siuè etiam verbo, & ore suppliciter petimus. 2.10.30
Orationi incumbere est magna felicitas, ac dignitas. ibi.

Otium.

OTium quantum sit damnosum constat ex casibus relatis. 1.85.264

Parochus.

PArochi, qui suas oues, idest parochianos à dæmonum insultibus non defendunt, sunt indigni nomine Pastoris. 2.164.521

Paruuli.

PAruuli quomodo à malo sint præseruandi à parentibus. 2.334.967

Passio Christi.

EX Passione Christi quot bona prouenerint. to.1 pag. 22.79
Passione Christi dæmoni potestas hominibus nocendi est ablata non absolutè pro omnibus, sed respectiuè pro aliquibus. 1.27.102

Patientia.

PAtientia facit superare omnia aduersa. tom.2. pag. 226.686

S. Paulus Apostolus.

S. Pauli Appstoli extasis quomodo facta sit. to.2. pag. 131.439

Peccatum.

PEccata carnalia sæpiùs ab hominibus committuntur à meretricibus per maleficia amatoria, ideò fugienda eorum colloquia, & aspectus. tom. 1. 225.650. *& seq.*
Peccatum mortale transformat moraliter hominem in bestiam, cuius mores imitatur. Cur bestiæ non cognouerint Adam vt suum dominum post peccatum. 1.257.724
Peccatum maius est peccare per malitiam, quam per ignorantiā, vel infirmitatem. t.2.p.14.n.44.

Peccatum grauissimum incipit à minimo. to.1. p.177.n.513. Peccatum in hominibus ortum habuit à primo homine. 1.57.182
Peccata grauiora quandoque Deus punit per dæmones, etiam in hac vita. 1.25.89
Peccata etiam parua quandoque punit Deus. ibi. num.92.
Peccata minima sæpiùs trahũt ad maxima. Exemplum pulchrum adducitur. 1.84.262
Peccatorum tria sunt genera: ex infirmitate, seù fragilitate: ex ignorantia: & ex malitia. to.1. pag. 171.494

Peccator.

Peccatores, dum viuunt, semper ad Deum, (præueniente Spiritus sancti gratia) se conuertere possunt. 2.240.700
Peccatores nihil fiunt, cum peccant: quia peccatum nihil est. 1.18.67
Peccatores Deus eò acrius punit, quò diutius pertulit. 1.38.140
Peccatorum variæ punitiones. t.1.p.39. num.142. Peccatorum mors pessima. 1.40.146
Peccatores obstinati sunt quasi similes diabolo. t.1. pag. 63.204
Vocari possunt diaboli: quia diabolum imitantur impietate, iniquitate, iniustitia. t.1.p.192.n.558. Peccator vindicatiuus comparatur equo parato in bello. 1.199.582
Peccatorum impietas sæpè tegitur sub specie pietatis, & religionis. 1.194.565
Peccator iniquus est in seipsum, & in alios. to.1. pag. 196.571
Maximos peccatores dæmon rarò vexat in corpore vt securiùs eos acriùs puniat in inferno. to.2. pag. 169.534
Peccator non deseritur à Deo, nisi ipse priùs deserat Deum. 2.173.545

Perseuerantia.

Perseuerantia in oratione ad impetrationem infallibilem est necessaria. 2.275.812
Perseuerantia in oratione, ac bonis operibus est necessaria tribulatis. 2.340.982
Eruditè describitur à D.Bernardo. 2.227.669

Petitio.

Petens à Deo aliquid confidenter facit Deum esse Deum. 2.260.762
Petitiones orationis dominicalis exponuntur. to.2. pag. 265.775
Petere à Deo singulare auxilium in omnibus rebus nostris est supernaturalem; eius prouidentiam recognoscere. 2.271.794
Petere mala pœnæ sibi, vel alteri non est extrinsecè malum. 2.ibi.795
Petere à Deo, vt damna temporalia, & mortem ipsam immittat homini pernicioso Reipublcæ: aut publico Ecclesiæ hosti non est malum. to.2. pag. 272.799
Petitio bonorum spiritualium habet infallibilem impetrationem. 2.272.861
Petitio bonorum temporalium, si vtilia sint ad salutem, habet infallibilem promissionem. 2.n.802 Promissiones Dei recensentur. 2.263.770
Petitio rei indifferentis non relatæ ad honestatem non habet impetrationem infallibilem. tom.2. pag. 274.807
Petens à Deo aliquam rem malam mortaliter peccat. 2.ibi.808
Petitio, vt impetret infallibiliter, debet esse ex fide theologica, ac confidentia inhæsitante. 2.ibi.809
Nec tantùm debet esse ratione bonitatis Dei; sed diuinæ etiam promissionis. 2.275.811.
Petitio facta à Deo à tribulato, vt obtineat, debet esse salutaris. 2.335.971
S.Petrus Apostolus cur mergi cæperit videns ventum validum. 1.30.111

Phantasia.

Phantasia quomodo possit esse in damonibus. t.2. pag. 122.404

Pœna.

Pœnæ inferni describuntur. 1.117.374
Pœnæ inferni, ac purgatorij, quæ sunt corporales quomodo torqueant animas, ac dæmones, qui sunt puri spiritus incorporei. 2.124.415
Pœna purgatorij qualis sit. 1.114.359

Pœnitentia.

Pœnitentia vera, ac sincera est necessaria ad Deum placandum. 2.293.864.& seq.
Pœnitentiæ sacramentalis virtus, quàm efficax sit ad obtinendam liberationem à malis affligentibus. 2.301.886
Pœnitentia, si vera sit, semper Deo est accepta tom. 1.191.555.

Præcepta Dei.

Præcepta Dei lacinioſa veteris legis sunt soluta; sed moralia rata manent. 1.13.41

Prophetia.

Prophetia describitur, ac declaratur. tom.1. pag. 207.599

Prouidentia Dei.

Demonstratur sumpto argumento ab auibus. tom. 2.258.758
Eius contemplatio maximam animæ quietem affert. 2.259.759
Iuuat ad obtinendas gratias salutores, quas petimus. 2.279.823

Prouidentia diuina describitur. 2.258.757
Ex permissione malorum multa bona elicit. tom.2. pag. 22.80

Prudentia.

Prudentia describitur. Quinam sint eius effectus. 2.228.670
Prudentia declaratur. 1.207.600

Pueri.

Quare dicat Christus: nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum? Hoc dixit: quia pueri à vitijs sunt immunes. 2.22.74

Regulæ.

Regulæ octo ad cognoscendam diuinam voluntatem. 2.281.832

Religio.

Actus religionis, seù pietatis quinam sint. Religio græcè dicitur latria, siuè theosebia. t.2.p.10.n.31. Quomodo violentur. 2.ibi.32

Remedium.

Remedia præseruatiua ad mala auertenda assignantur. 2.350.1004

Reuelatio.

Reuelationes Dei per quos fiant. 1.60.195
Reuelationum finis à Deo intentus quinam sit. 1.61.198
Reuelatio rerum altissimarum sub mysterijs abscõditarum vocatur Cabala pia, ac sancta. tom.1. pag. 266.753

Sacerdos.

Sacerdotum dignitas, ac potestas describitur. tom. 2.159.509

Sacra Scriptura.

Sacræ Scripturæ efficacia, & effectus mirabiles describuntur. 1.265.748

Sacramenta.

Sacramentis nihil augustius, quorum effectus mirabiles describuntur. 1.262.741.*& seq.*

Sacrificium.

Sacrificio aliquid ab homine sacerdotali dignitate fulgente actu immolatur, ac consumitur. tom. 2.10.31

Sancti, ac Beati.

Sancti imitantur Angelos in charitate erga homines. 2.290.857
Dicuntur gladios habere ad nos tuendum contra inimicos. 2.ibi.ibi.
Phialas tenent, vt nobis benefaciant. ibi.
Sub Sanctorum forma sæpiùs apparent dæmones. tom. 1.112.149
Sancti, Beati, & Angeli quomodo à nobis adiurari possint. 2.250.730

Saul.

Saulis vexatio non fuit ab atræ bilis spiritu producta, vt dicerent Medici; sed à dæmone, qui pellebatur non vi citharæ, sed orationis Dauidis citharam pulsantis. 2.130.432

Scandalum.

Scandalum comparatur monti cadenti, qui multa damna affert. 2.12.37.*& seq.*
Cur Deus maiori pœna multauerit Iezabelem, quàm Achab, etiamsi ipse vineam vsurpauerit. tom. 2.13.40
Scandalum Maiorum vide verbo Exemplum.

Sensus.

Quomodo sensus repugnet rationi: & caro spiritui aduersetur: seù pars animalis parti rationali. 2.247.721

Sidus comatum.

Sidus comatum quid præsignare possit. tom.2. pag. 71.246

SS. Simon. & Iudas.

SS. Simon Chananæus, & Iudas Zelotes fecerunt mirabilia in Nomine Iesu contra Magos Zaroem, & Arphaxad in Persida. tom.1. pag. 81.251

Simulatio.

Simulata æquitas est duplex iniquitas. tom.1. pag. 197.575

Societas.

Societas bona bonum facit. Societas mala malos facit eos, cum quibus fit. 1.178.515

Spes.

Spei obiectum, & definitio. 2.205.629

Superbia.

Superbi fiunt similes Lucifero. 1.127.396
Nec non cuidam dæmoni, qui in Russia in forma Viduæ rumpebat brachia messoribus, nisi proni statim illum adorarent. 1.143.436
Superbi gaudent de honoribus, & tristantur de irrisionibus sibi factis: quia apprehendunt honores, vt sibi conuenientes, & irrisiones vt disconuenientes. 2.124.414

Superstitio.

Multi vt sanitatem consequantur modis superstitiosis vtuntur. 1.218.634
Quomodo magorum mira differant à miraculis Sanctorum. 1.221.640
Superstitio vnde originem ducat. 2.45.165

Tentatio.

Tentationum diaboli modus varius. tom.1. pag. 60.192
Tentatio dæmonis quomodo in voluntatem hominis tendat, quam tamen non potest cogere. tom.1. pag. 86.268
Tentat hominibus mala inferre in corpore, & in bonis temporalibus; cum non potest in anima. tom. 1.128.401
Tentandi occasionem sumit diabolus ex varijs casibus. 2.349.1003
Vide verbo Dæmon.

Tolerantia.

Mali tolerantia facilem ad omne genus virtutum viam sternit. 1.24.87

Tristitia.

Quomodo causetur in damnatis, dæmonibus, & animabus purgatorij. 2.130.438

Vanitas.

Vana sanitatis obseruantia est à Christi fidelibus abominanda. 1.118.635
Multa, & magna dæmon offert; sed omnia sunt vanitas, & illusio. 1.78.242

Viatores.

Viatores possunt & bonum agere, & malum facere. 1.16.58

Vigilantia.

Vigilandum in oratione contra fures diabolicos. 1.224.646

Virtus.

Virtus facit laudabilem eum, in quo est. to.2. pag. 198.605

Vitium.

Vitijs diuersis diuersi dæmones præsunt; & varios modos tenent. 1.138.424
Vitijs remedia adhibenda, antequam fiant habitus: quia tum remedia sunt quasi inutilia. to.2. pag. 127.426

Voluntas.

Voluntas Dei per Angelos regulariter declaratur. 1.61.197
Voluntas licèt possit à dæmone induci ad peccandum; non tamen potest cogi. 2.178.559
Voluntate signi vult Deus omnibus viatoribus benefacere, & eos à malo liberare. 2.335.971

Vox.

Vocis efficacia quos effectus valeat producere. 1.248.699

FINIS.

ELENCHVS
CONCIONVM
PER TOTVM ANNVM OCCVRRENTIVM.

Tàm de *Dominicis diebus*, quàm de D. N. Iesu Christi solemnitatibus, ac de Sanctorum communi ostendens accuratè, quod singulis diebus ex hoc nostro Alexicacon Parochi, ac Verbi Dei Præcones Populo fideli audiendum proponant.

PROPRIVM DE TEMPORE.

DOMINICA 1. Aduentus. *Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non transibũt. Lucæ 21. vers. 33.*
De veritate, ac fidelitate Dei in seruandis suis promissis. Vide tom. 2. pag. 263. 770. & sequentibus.

Dominica 2. Aduentus. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi. Matthæi 11. vers. 2.*
De patientia, & fortitudine in tribulationibus perferendis. to. 2. p. 226. n. 667. & seq. & num. 1032. & 1047.
Vel de operibus Christi. to. 2. p. 317. n. 921.

Dominica 3. Aduentus. *Et confessus est, & non negauit; & confessus est, quia non sum ego Christus. Ioan. 1. vers. 20.*
De vana existimatione fugienda in ministerijs suis obeundis. t. 2. p. 225. n. 664. & seq.
Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias. v. 23.
De necessaria præparatione ex parte nostra ad Christi gratiam, & beneficia recipienda. t. 2. p. 263. n. 768. p. 257. n. 755. & p. 317. num. 921.
Medius vestrum stetit, quem vos nescitis. v. 26.
De præsentia Dei. t. 2. p. 262. num. 767. Vide indicem præcedentem verbo *Deus*.

Dominica 4. Aduentus. *Vos clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facitas eius. Lucæ 3. vers. 4.*
De vijs Iustorum rectis, per quas ambulandum est. tom. 2. p. 281. num. 832.

Dominica infra octauam Natiuit. Domini. *Erant Ioseph, & Maria Mater Iesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Lucæ 2. v. 33.*
De meditatione operum Christi. t. 1. p. 27. num. 102. & seq.
Hæc Vidua, &c. non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruiens die, ac nocte. vers. 37.
De ieiunio cum oratione coniungendo. t. 2. p. 292. num. 863. & seq.

Dominica 1. post Epiphaniam. *Remansit puer Iesus in Hierusalem. Lucæ 2. vers. 43.*
De Parẽtum officio circa curam liberorum. t. 2. p. 156. n. 499. & pag. 254. 746.

Dominica 2. post Epiphaniam. *Dicit Mater Iesu ad eum. Vinum non habent. Ioan. 2. v. 4.*
quomodo pro alijs orandum. to. 2. p. 278. num. 818. & seq.
Implete hydras aqua. Et impleuerunt vsque ad summum. vers. 7. Voluit Christus vt & ipsi apponerent aquam.
De necessaria cooperatione nostra ad Dei beneficia, & auxilia obtinenda. t. 2. p. 214. num. 646. & p. 257. & sequent. & p. 279.

Dominica 3. post Epiphaniam. *Sed vade ostende te Sacerdoti. Matthæi 8. vers. 4.*
De debito honore, ac reuerentia ordini Sacerdo-

cerdotali exhibenda. p.159.num.509.
Audiens autem Iesus miratus est: & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel. vers.10.
De magnitudine fidei, ac confidentiæ in Deum. p.199.n.606. & seq.
Dominica 4.post Epiph. *Motus magnus factus est in mari, &c. Matthæi cap.8.vers.24.*
De tribulationibus Iustorum ad patientiæ virtutem exercendam.p.226.n.667.& seq.
Et suscitauerunt eum dicentes: Domine salua nos; perimus. vers.25.
De inuocando per orationem Christo in omni necessitate. p.284.n.834.& sequent.
Qui timidi estis modicæ fidei? vers.26.
De fiducia in Deum numquam deponenda. p.204.n.629.& p.277.n.816.
Tunc surgens, imperauit ventis,& mari.ibidem.
De potentia magna confidentium in Deum. pag.219.num.657.& seq.
Et facta est tranquillitas magna.
De Dei clementia, qui post procellas serenitatem affert. p.218.num.655.
Dominica 5. post Epiph. *Cum autem dormirent homines,venit inimicus eius.Matthæi 13.v.25*
De negligentia Christianorum meditando Dei bonitatem:& arguendo suam improbitatem p.260. n.761. & p.263.n.768. *& super saminauit zizania.*
De arte diaboli in tentando. t.1.p.82.n.287.
Inimicus homo hoc fecit. vers.28.
De resistantia nostra facienda diabolicis tẽtationibus. t.2.p.350. num.1004.
Dominica 6. post Epiph. *Simile est regnum cælorum grano sinapis. Matthæi 13.vers.31.*
De fidei virtute, excellentia, & effectibus. p.199.n.607. & seq.
Dominica Septuag.*Exijt primo mane conducere operarios in vineam suam. Mat.20. vers.1.*
De prouidentia, & benignitate Dei in procuranda hominũ salute. p.258.n.757.& seq.
Dominica Sexagesimæ. *Venit diabolus,& tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. Lucæ 8.vers.12.*
De varijs diaboli tentationibus. tom.1.p.83. num.260. & seq.
De diffidentia. t.2.p.205. num.630.& seq.
Dominica Quinquagesimæ.*Cæcus multò magis clamabat:Fili Dauid,miserere mei.Luc.18.v.39*
De oratione efficaci, ac perseueranti. to.2. p.202.n.621.& seq.
Iesus autem interrogauit illum dicens: quid tibi vis faciam. vers.41.
De necessaria cooperatione liberi arbitrij ex parte ægroti adulti.p.214.n.646.
Dom 1. Quadragesi. *Ductus est Iesus à spiritu in desertũ, vt tẽtaretur à diabolo. Matthæi 4.v.1.*
De varijs tẽtationibus, ac molestijs quas dæmon solet hominib⁹ inferre. t.1.p.86.n.268.
Cum ieiunasset quadraginta diebus,&c.v.2.
De ieiunij vtilitate.t.2.p.n.863.& seq.
Non in solo pane viuit homo; sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei. v.4.
De perpetua,& infallibili Dei prouidẽtia circa suorum amicorum necessitates. tom.2. p.212.n.642.& 757.
Angelis suis Deus mandauit de te, & in manibus tollent te, &c. vers.6.
De custodia angelica. to.1.p.146.n.448.to.2. p.288.n.850.
Vade Sathana, scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, &c.vers.10.
De generali victoria omnium tentationum. t.2.350.n.1004.& seq.
Dominica 2. Quadrg.*Ecce apparuerũt illis Moyses,& Elias cum eo loquentes. Matth.17.v.3.*
De modo cognoscendi veras animas ab illusionibus diabolicis.t.2.p.171. n.541. & seq.
Dominica 3. Quadrag. *Erat Iesus eijciens dæmonium. Lucæ 11.vers.14.*
De potestate dæmonis super corpora humana.to.1.p.94.n.289. & seq. Quomodo potestas dæmonis fuerit ligata per passionem Christi.t.1.p.27.n.102.& seq.
Dominica 4. Quadrag. *Cum subleuasset oculos Iesus, & vidisset, quia multitudo maxima venit ad eum, dicit ad Philippum: Vnde ememus panes, vt manducent hi? Ioan.6.vers.5.*
De prouidentia Dei erga illos, qui in eo suã constituunt fiduciam. t.2.p.212.n.642.
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnusquisque modicum quid accipiat. vers.7.
Contra diffidentiam humanam circa Dei auxilium. t.2.p.261.n.765.
Dominica Passionis. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi. Ioan.8. vers.46.*
De modo captiuandi intellectum veritati Dei. p.221.n.661. De veritate, ac fidelitate Dei in promissis seruandis. p.263.n.770.
Nonne benè dicimus, quia samaritanus est tu, & dæmonium habes? uers.48.
De contumelijs patiẽter ferẽdis.p.226.n.667
Iesus autem abscondit se, & exiuit de tẽplo.v.59
De non vlciscendo proprias iniurias. to.2. pag.372.num.1054.
Dominica Palmarũ.*Accepit Iesus panẽ, &c.& ait;accipite,& comedite, &c.. Mat.26.*
De Santiss.Eucharistię Sacramẽto:quomodo defendat à dæmonibus.t.2. p.302.n.888.
Super Epist. Philipp.2. *Christus humiliauit semeipsum, factus obediens, &c.vers.8.*
De efficacia SS.Nom.Iesu.t.2.p.284.n.834.
Dominica Resurrectionis. *Iesum quæritis Crucifixum: surrexit, non est hìc. Marci 16.u.6.*
De victoria Christi contra diabolũ: super illa verba.*Nũc princeps,&c.t.1.p.27.n.102.*
Feria 2.Paschæ.*O stulti, & tardi corde ad credendum. Lucæ 24.uers.25.*
De fide vigorosa, ac perseueranti. t.2.p.202. num.621. & p.277.num.816.
Feria 3.Paschæ. *Stetit Iesus in medio Discipulorũ suorum, & dixit eis:Pax uobis. Lucæ 24.u.36.*
De pace, quæ consistit in dilectione Dei, & proximi. t.2.p.224.num.663.& seq.
Conturbati uerò, & conterriti, existimabant se spiritum uidere.uers.37.
De varijs dęmonum apparitionibus. tom.1. pag.110.num.342. & seq.
Dominica in Albis. *Cũ factus esset sero die illa. Ioan.20.vers.19.*
De spe,ac fiducia in Deum non deponenda. to.2.pag.277.num.815.

Stetit Ieſus in medio eorum.
De præſentia Dei. t.2.p.262.n.767.& ſeq.
Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. u.23.
De Sacramentalis peccatorum confeſſionis neceſſitate, ac vtilitate ad ſe tuendum à dęmonibus. t.2.p.301.num.886.
Quia uidiſti me Thoma, credidiſti: Beati, qui non uiderunt, & crediderunt. u.29.
De fidei actualis merito, & efficacia. to.2. pag.201.num.617.& ſeqq.
Dominica 2. poſt Paſcha. *Bonus Paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis. Ioan.10.uerſ.11.*
De cura, quam habere tenentur Parochi ouium ſuarum, defendendo eas à lupo infernali. t.2.p.163.n.520. & ſequent.
Dominica 3.poſt Paſcha. *Amen, amen dico uobis, quia plorabitis, & flebitis uos, mundus autem gaudebit. Ioan.16.uerſ.20.*
De afflictione Iuſtorum, & maximè Exorciſtarum: ac de Fortitudine in perferendis aduerſitatibus. t.2.p.226.n.667.
Dominica 4. poſt Paſcha. *Cum uenerit ille, arguet mundum de peccato, & de iuſtitia, & de iudicio, etc. De iudicio autem, quia princeps huius mundi iam iudicatus eſt. Ioan.16.u.8.11.*
De poteſtate diaboli ſuper animas credentium ſublata per paſſionem Chriſti. to.2. p.167.num.528. & ſeq.
Dominica 5. poſt Paſcha. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Ioan.16.u.24.*
De orationis admirabili virtute, & vario effectu: ac de conditionibus bonæ orationi debitis. t.2.p.756. & ſeq.
Vſq.modò nō petiſtis quicquā in nomine meo.u.24
De excellentia, & efficacia Sanctiſſimi Nominis Ieſu ad orationis effectus conſequendos. t.1.p.28.n.103.t.2.p.284.num.834.
Dominica infra octauam Aſcenſionis. *Et hęc facient uobis, quia non nouerunt Patrem, neque me. Ioan.16.uerſ.3.*
De ſignis cognoſcendi diuinam voluntatem. t.2.p.281.n.832.
Ignorantia de Deo, ac eius bonitate gladio verbi Dei ab hominibus eſt reſecanda. t.2. p.316.num.916.
Dominica Pentecoſtes. *Non turbetur cor veſtrum, neque formidet. Ioan.14.uerſ.27.*
De animi fortitudine, & patientia in rebus aduerſis ſeruanda. to.2.p.226.n.667.& ſeq.
Venit princeps huius mundi, et in me non habet quicquam. uerſ.30.
Ge aſſidua diaboli circa cuiuſque mortem vexatione. t.1.tota diſp.2.p.2.
Loquebatur uarijs linguis Apoſtoli magnalia Dei. Act.2.
Monitum vtiliſſimum pro Miſſionarijs apoſtolicis. t.2.p.275.num.811.
Feria 2. poſt Pentec. *Sic Deus dilexit mundum, etc. ut omnis, qui credit in eum non pereat, ſed habeat uitam ęternam. Ioan.3.uerſ.16.*
De fide, ac fiducia, qua homo preſeruatur à vitijs,& peccatis plurimis,ac ęternam conſequitur beatitudinem. t.2.p.206.n.633.
Feria 3. poſt Pentec. *Amen, amen dico uobis, qui non intrat per oſtium in ouile ouium; ſed aſcēdit aliunde, ille fur eſt, et latro. Ioan.10.u.1.*
Non poteſt aliquod beneficium à Deo obtineri niſi per Chriſtum; quia ipſe omnia nobis meruit bona. t.2.p.273.n.806.
Dominica 1. poſt Pentec. *Eſtote miſericordes, ſicut, et Pater ueſter miſericors eſt. Lucæ 6.u.36*
De operibus miſericordiæ exercendis. to.2. p.166.num.125.
Dominica 2. poſt Pentec. *Miſit ſeruum ſuum dicere inuitatis, ut uenirent: quia parata ſunt omnia. Lucę 14.uerſ.17.*
De ſumma Dei benignitate, ex cuius parte nihil deeſt; quod ad noſtram ſalutem ſpectet. t.2.p.260.num.761.& ſeq.
Dominica 3. poſt Pentec. *Erant appropinquan ad Ieſum publicani, et peccatores, ut audirent illum. Lucę 15.uerſ.1.*
Bonus Sacerdos omnibus quamuis peccatoribus ſuum debet impendere auxilium. t.2. p.162.num.518.& 519.
Gaudium erit in cęlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. u.7.
Peccator ſuam debet arguere malitiam, vt à Deo gratias obtinere ualeat. t.2.p.263.n.769
Dominica 4. poſt Pentec. *Cum turba irruerent in Ieſum, ut audirent uerbum Dei. Lucę.5.u.1.*
Ægroti, ac in quacumque neceſſitate conſtituti per verbum Dei ſunt diſponēdi ad fiduciam in Deo collocādā. to.2.p.316.n.916.
Sed in uerbo tuo laxaborete. uerſ.5.
De fiducia in Deum circa difficilia. tom.2. p.280.num.827.
Dominica 5.poſt Pentec. *Ego autem dico uobis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Matthæi 5.uerſ.22.*
De ira, quæ aliquando eſt occaſio, quòd aliquis à dæmone poſſideatur. to.2.p.173. num.545. & ſeqq.
Si offers munus tuum ad altare, etc. uade priùs ræconciliari fratri tuo. uerſ.23.
De offenſis, & iniurijs dimittendis pro amore Dei. t.2.p.372.num.1054.
Dominica 6. poſt Pentec. *Cum turba multa eſſet, etc. ait Ieſus: Miſereor ſuper turbam. Marci 8.uerſ.1.et 2.*
De prouidentia Dei circa neceſſaria nobis cōmunicanda. t.p.212.n.642.& p.258.n.757
Quia ecce iam triduo ſuſtinent me. u. 2.
De perſeuerātia in petendo,& benè operando. t.2.p.275.n.812. & ſequent.
Vnde iſtos quis poterit hìc ſaturare in ſoletudine? uerſ.4.
Contrà diffidentiam. t.2.p.261.num.765.
Dominica 7. poſt Pent. *Attendite à falſis Prophetis, etc. A fructibus eorum cognoſcetis eos. Matthęi 7.uerſ.15.et 16.*
De ſignis cogoſcēdi homines diabolicos. t.2. p.193.n.598. Ac de operibus maleficorum. p.178.num.557.
Dominica 8.poſt Pent. *Homo quidam erat diues etc. et ait ei: redde rationem uillicationis tuæ. Lucę 16.uerſ.1.et 2.*
De ratione, quam Deo reddere debent Parochi, qui negligunt ſuorum Parochianorū neceſſitatibus ſpiritualibus ſubuenire. t.2. p.163.n.520.

Domi-

Elenchus Concionum.

Dominica 9. post Pentec. *Cum appropinquasset Iesus Hierusalem, videns ciuitatem, fleuit super eam. Lucæ 16. vers. 41.*

De flendis peccatis proprijs, & alienis, vt possimus à Deo consequi id, quod petimus. tom. 2. pag. 293. num. 864. & sequentibus.

Domus mea domus orationis est. vers. 46.

De orationis studio frequentando. t. 2. p. 258. num. 756. & sequent.

Dominica 10. post Pentec. *Duo homines ascenderunt in templum, &c. Qui se humiliat exaltabitur. Lucæ 18. vers. 10. & 14.*

Humilitas cum fiducia in Deum vnita exaltat homines etiam in hac vita. to. 2. p. 218. 656. & 657.

Dominica 11. post Pentec. *Adducunt ei surdum, & deprecabantur eum, vt imponat illi manum. Marci 7. vers. 32.*

De prompta in subleuandis proximorum necessitatibus. tom. 2. pag. 166. num. 525. & sequent.

Dominica 12. post Pentec. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. & proximum sicut teipsum. Lucæ 10. vers. 27.*

De charitate erga Deum, & proximum. t. 2. p. 224. num. 663. & seq.

Dominica 13. post Pentec. *Occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè, & leuauerunt vocem. Lucæ 17. vers. 13.*

De fide explicita requisita in his, qui sanitatem à Deo obtinere cupiunt. tom. 2. p. 202. num. 622. & seq. & p. 213. num. 645.

Regressus est, cum magna voce magnificãs Deum, & cecidit in faciem ante pedes Iesu, gratias agens, vers. 15.

De gratijs Deo agendis pro acceptis beneficijs. tom. 2. pag. 347. num. 1000.

Nonne decem mundati sunt, & nouem sunt? vers. 17.

De bono perseuerantiæ ad salutem necessario. tom. 2. pag. 275. num. 812. & sequentibus.

Dominica 14. post Pentec. *Ne soliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis: neque corpori vestro, quid induamini. Matthæi 6. vers. 25.*

Contra curas, & sollicitudines huius vitæ auaris proprias. tom. 2. pag. 212. num. 642. & sequent.

Hæc omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester cælestis, quia his omnibus indigetis. vers. 32.

Contra diffidentiam de continua Dei prouidentia. t. 2. p. 261. n. 765.

Primùm quærite regnum Dei, & iustitiam eius. & hæc omnia adijcientur vobis. vers. 33.

De ordine seruando in petitionibus nostris. tom. 2. pag. 265. num. 774. & seq.

Dominica 13. post Pentec. *Quam cùm vidisset Dominus misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Lucæ 7. vers. 13.*

De misericordia obsessis, & ægrotis exemplo Christi ab Episcopis, & alijs prælatis exhibenda. p. 162. n. 518. & seq.

Dominica 16. post Pentec. *Ecce quidam homo hydropicus erat ante Iesum. Ipse verò apprehensum sanauit eum. Lucæ 14. vers. 2. & v. 4.*

De pietate, ac misericordia Domini N. Iesu Christi erga infirmos. p. 317. num. 921.

Dominica 17. post Pentec. *Diliges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, &c. Mat. 22. v. 17.*

De Deo super omnia diligendo. p. 224. n. 663

Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum, sicut teipsum. vers. 39.

De dilectione proximi. p. 225. num. 664.

Dominica 18. post Pentec. *Ecce offerebant ei paralyticum iacentẽ in lecto. Matthæi 9. vers. 1.*

De cura proximorum, & charitate erga eos. t. 2. p. 166. num. 525.

Videns Iesus fidem illorũ, dixit Paralitico: confide fili. vers. 2.

De lege ordinaria Deus requirit in ægrotis adultis fidem, ac confidentiam, vt illis impertiat sanitatem. t. 2. p. 214. num. 646.

Dominica 19. post Pentec. *Rex cùm audisset iratus est, & missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos. Matthæi 22. vers. 7.*

De pœnis, quibus Deus per dęmones punit peccatores. t. 1. p. 35. & seq. n. 129. & seqq.

Dominica 20. post Pentec. *Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Ioan. 4. vers. 46.*

Calamitates eos ad Deum adducunt, qui absque eis venturi non erant. t. 1. p. 25. n. 89. & sequent.

Rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium eius. uers. 47.

De cura parentum erga liberos. t. 2. p. 156. num. 499.

Domine descende, priùsquàm moriatur filius meus uers. 49.

De perseuerantia in oratione. tom. 2. p. 275. num. 812.

Credidit homo sermoni, quem dixit ei Iesus, & abijt. uers. 50.

De modo captiuandi intellectum veritati verbi Dei. tom. 2. pag. 221. num. 661.

Dominica 21. post Pentec. *Misertus autem Dominus serui illius dimisit eum, & debitum dimisit ei. Matthæi 18. uers. 27.*

De misericordia Dei petentibns eam promptissima. tom. 2. pag. 260. num. 761. & 824.

Dominica 22. post Pentec. *Magister scimus, quia uerax es, & uiam Dei in ueritate doces. Matthæi 22. uers. 16.*

De veritate verbi Dei, ac fidelitate in suis promissis seruandis. p. 263. num. 770.

Dominica 23. post Pentec. *Si tetigero tantùm fimbriam uestimenti eius, salua ero. Mat. 9. u. 21.*

De fide, ac fiducia in Deum. p. 202. n. 622.

Dominica 24. post Pentec. *Cum uideritis abominationem desolationis, tunc qui in Iudea sunt, fugiant ad montes. Matthæi 24. u. 15. & 16.*

De modo fortiter sustinendi tribulationes. p. 226. n. 667. & seq.

De Dei bonitate infinita, qui vt in cunctis tribulationibus ad eum confugiamus, nos inuitat. p. 260. num. 761.

Cælum, & terra transibunt, uerba autem mea non præteribunt. uers. 35.

De infallibilitate verbi Dei. p. 263. num. 770.

IN SOLEMNITATIBVS IESV CHRISTI D.N.

IN die Natiuitatis Domini N.Iesu Christi. *Pastores loquebantur ad inuicem: Transeamus, &c. Et inuenerunt Mariam, & Ioseph, & Infantem positum in præsæpio. Lucæ 2.v.15. & 16.*

Qui vult Deum inuenire, & ab eo, quod cupit obtinere, debet primò quærere gloriam Dei, & omnia adijcientur ei. p.265.n.774.

De bonis, quæ licitè sunt petenda. pag.268. num.785.

In festo S.Stephani Protomartyris. *Ecce ego mitto ad vos Prothetas, & sapientes, & scribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis. Matth.23.vers.34.*

De persecutionibus Iustorum, ac de patientia eorum. p.226.num.667. & seq.

Cum autem Stephanus esset plenus Spiritu Sancto, intendẽs in Cælum vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à Dextris Dei. Act.7.vers.55.

De gratia, ac fide miraculorum.p.201.n.618

In festo S.Ioannis Euangelistæ. *Conuersus Petrus vidit illum Discipulum, quem diligebat Iesus. Ioan.21.vers.20.*

De amore Dei erga homines, qui cognoscitur ex prouidentia, ac bonitate eius infinita hominibus exhibita. p.258.n.757. & seq.

In festo Sanctorum Innocentium. *Angelus apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum. Matthæi 2.vers.13.*

De modo cognoscendi malos à bonis spiritibus. tom.1.p.110. n.342. & seq. & n.350.

Ac de protectione Dei, qua tuetur ab inimicis eos, qui in illo suam constituunt fiduciam. t.2.p.216.n.649. & n.1057. & seq.

In die Circuncisionis Domini. *Postquam consummati sunt dies octo, vt circunderetur puer, vocatum est nomen eius Iesus. Lucæ 2.ver.21.*

De Sanctissimi Nominis Iesu virtute, & excellentia. t.1.p.28.n.103.t.2. p.284.n.834. & sequentibus.

In die Epiphaniæ Domini. *Apertis thesauris suis obtulerunt Magi Domino aurum, thus, & mirrham. Matthæi 2.vers.11.*

De adoratione, & humili oratione ad Deum effundenda. t.2.p.258.n.756. & seq.

In solemnitate Sanctæ Crucis. *Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Ioan.12. vers.31.*

Quomodo potestas dæmonis per passionem Christi fuerit sublata. to.1.p.27.n.102.t.2. p.168.num.530.

De mirabili crucis virtute contra dæmones. p.305.num.895.

In Die Ascensionis Domini. *Recumbentibus vndecim Discipulis, apparuit illis Iesus: & exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis. Marci 16.vers.14.*

De fide miraculorum: an sit eadem cum fide catholica. t.2. p.201.n.618. & seqq.

Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient. vers.17.

De potestate à Christo tradita omnibus in se credentibus ad dæmones eijciendos. p.160.cum.514. & seq.& 519. & seq.

Linguis loquentur nouis. vers.7.

Quomodo, & quando possint homines loqui varijs linguis. t.2.175.num.811.

Serpentes tollent. vers.18.

Deus protegit in se confidentes à morsu, ac veneno brutorũ ananimaliũ. p.209. n.638.

Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. vers.18.

Fiducia in Deum quomodo liberat à veneno. ibi.

Super ægros manus imponent, & benè habebunt. vers.18.

Fiducia in Deum infirmitates curat. p.213, num.645. & seq.

In festo Sanctissimæ Ttinitatis. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Matth.28. vers.18.*

De potentia Christi in dæmones eijciendo. ac cætera dona nobis conferendo. t.1.p.28. num.103.tom.2.p.284.num.834. & seq.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiri us Sancti. vers.19.

De efficacia Baptismi ad dæmones eijciendos. p.300.num.882.

In festo SS.Corporis Christi. *Caro mea verè est cibus, & sanguis merè est potus. Ioan.6. vers.55.*

De Sacramenti Eucharistiæ efficacia ad dæmones expellendos. t.1.p.262.n.742.to.2. p.302.nnm.888.

COMMVNE SANCTORVM.

IN festiuitatibus Beatissimæ Virginis Marię *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth.1.v.16.*

Maria dominatur dæmonibus. to.2. p.286. num.845.

Nomen eius inuocandum. ibi. ibi.

In festo Sanctorum Angelorum. *Angeli eorum semper vident faciem Patris, qui in cælis est. Matth.18.vers.10.*

De Angelica custodia: & de Angelorum ministerijs. t.1.tota disput.2.tom.2. p.288. num.850. & seq.

In festo Sanctorum Apostolorum. *Conuocatis duodecim Discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos. Matthæi 10.vers.1.*

De potestate Apostolis tradita à Christo ad dæmones eijciendos, ac miracula patranda. t.2.p.284.num.835.& seq.

De fide, quæ eis necessara erat ad dæmones eijciendos, & miracula facienda pag.199. num.606.

In festo vnius Martyris. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam. Lucæ 14.vers.26.*

De fide actuali erga Christum, qua mediante reliquerunt omnia propter ipsum.p.202, num.620.

Qui vult venire post me abneget semeipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Matthæi

thæi 16.verſ.24.
De modo tribulationes pro Chriſto perferendi. p.226.num.667. & ſeq.
In feſto plurimorum Martyrum. *Cum audieritis prælia, & ſeditiones, nolite terreri. Lucæ 21.verſ.9.*
De varijs dæmonum tentationibus. tom.1. p.83. num.258. & ſequent. De reſiſtentia eis ab hominibus facienda.t.2.p.323.n.945.
In feſto Confeſſoris Pontificis. *Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo.* Eccleſia in Off. Sanctorum Confeſs.Pontif.
De miſericordia erga ſubditos afflictos exercenda ab Eiſcopis exemplo Sanctorum. p.159.n.509.& p.162.n.518.
In feſto Confeſſoris non Pontificis. *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Lucæ. 12.verſ.35.*
De operibus miſericordiæ exercendis à Parochis. tom.2.162.num.519. & ſeq. à Religioſis præcipuè ab obſeſſis. p.165.nu. 524. & ſequent.
De oratione aſſidua, ac de conditionibus ad impetrationem infallibilem requiſitis. tom.2.p.258.num.756.& ſeq.
In feſto Sanctarum Virginum. *Simile eſt regnum cælorum decem Virginibus, quæ accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo, & ſponſæ. Matth.25.v.1.*
De ieiunio, quo carnem ſuam ſpiritui ſubiecerunt; ac inimicos viſibiles vicerunt. tom.2.p.294.num.867.
In feſto Sanctarum mulierum non virginum. *Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito in agro. Matth.13.verſ.44.*
Ex conſideratione theſauri terreni mentem eleuauerunt ad contemplationem theſauri cæleſtis, ac in Deo ſolo ſuam fiduciam collocarunt. De fiducia in Deo collocanda. t.2.p.218.num.655. & 660. De contemplanda Dei prouidentia, bonitate, ac fidelitate. p.258.num.757. & ſeq. Exemplum Iudith adduci poteſt, eiuſque orandi modus. p.280.num.827.
In feſto omnium Sanctorum. *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Matth.5.verſ.3.*
Sancti in cælo regnantes dicuntur gladios habere ad nos tuendum.p.290. n.857.phialas tenere, vt nobis benefaciant. ibi.
An licitè nobis ſint orandi. n.857.& ſeq.
Cur velit Deus nos Sanctos orare. p.291. num.861.
Pro alijs diebus infra hebdomadas Quadrageſimæ: ſicut etia pro diebus feſtis Sanctorum, ac Sanctarum prudens Concionator legat, quæ continentur in Indice propoſitionum prædicabilium, & ſi pro ſuo deſirio ſufficientem materiam non inuenerit, ex alijs curet colligere Auctoribus.

Proteſtatio Auctoris ad Lectorem.

ADuerte Lector in relatione diuerſorum Caſuum quorundam Virorum, ac Mulierum, in quibus videtur eſſe aliquod ſpecimen ſanctitatis, ac perfectionis Chriſtianæ: vel etiam miraculoſæ operationis, & euentus ſupernaturalis; cum tamen ipſi adhuc ſint Viatores, & in ſtatu peccandi. Hæc omnia meis Lectoribus ita propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apoſtolica Sede examinata, atque approbata; ſed tanquam quæ à ſola ſuorum Auctorum fide pondus obtineant; atque adeò non aliter, quàm humanam hiſtoriam ad aliorum exemplum relatam. Idcirco nec velle me venerationem aliquam vlli arrogare: vel famam, & opinionem ſanctitatis inducere, vel augere.

FINIS.

ALEXICACON

HOC EST

DE MALEFICIIS,

AC MORBIS MALEFICIS COGNOSCENDIS.

TOMVS PRIMVS.

Quatuor continens Diſputationes, quibus eorum cauſæ exactè demonſtrantur.

Quæ ſunt	Deus. Dæmon. Maleficus. Res naturales.	Vt cauſa	Permiſſiua, Effectiua principalis, Effectiua miniſterialis, Moralis.

QVARVM COGNITIO, QVA RATIONE AB EXORCISTIS, ET QVA A MEDICIS ſpeculatiuè, & practicè habeatur, ſtatuitur in fine.

AVCTORE

R. P. F. CANDIDO BROGNOLO BERGOMENSE,

Ordinis Minorum Concionatore, S. Theologiæ Lectore Generali.

VENETIIS, Apud Io: Baptiſtam Cataneum, M. DC. LXVIII.

Superiorum permiſſu, ac Priuilegio.

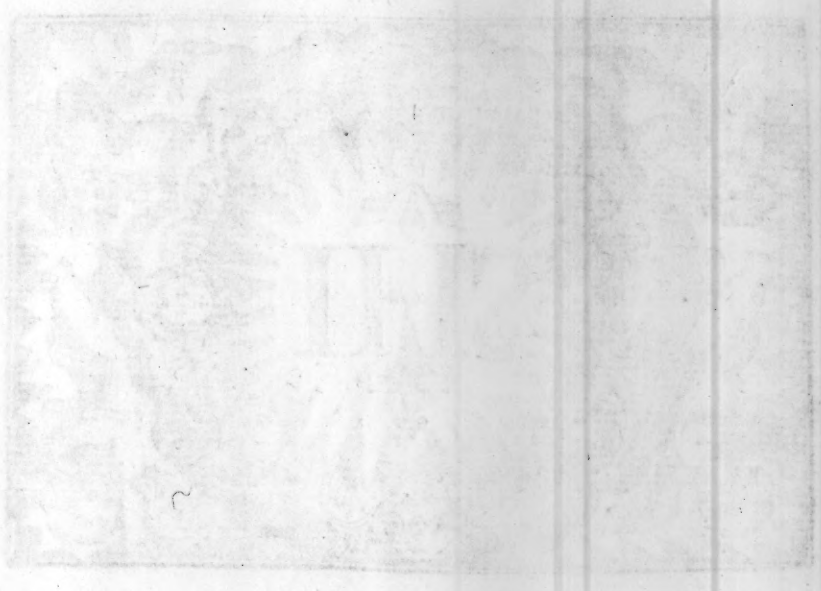

IN TOMVM PRIMVM

PRÆFATIO.

CVM exacta rerum omnium scientia ex perfecta causarum, & principiorum cognitione ab hominibus comparetur; & nullus possit aliquid scire, nisi prius illarum assequatur notitiam, vt docet Aristoteles 1. *Poster.* 1. Non possumus accuratiùs susceptam de maleficiorum cognitione disputationem absoluere, quàm perquirendo illorum causas; vt sic opportuniùs agitata inter Exorcistas, & Medicos controuersia, ad quos spectet illa cognoscere, suis conclusionibus dirimatur. Quas certè difficile non erit adinuenire, si scrutemur: quid sit maleficium, quod præter ea, quæ dicta sunt in Proloquio *num.* 13. *et* 14. possumus sic definire: *Maleficium est praua operatio in corpore per virtutem dæmonis ex pacto tacito, vel expresso cum homine inito, & rerum naturalium applicationem, atque eiusdem hominis ad suam malitiam explendam ministerium, iusto semper, etsi occulto Dei permittentis iudicio facta.*

1 *Maleficiorũ cognitio sumitur ex causarũ cognitione.*

Quæ habetur ex maleficij definitione.

Ex qua definitione, quæ clarè, & distinctè complectitur omnia ad eius essentiam pertinentia, colligitur, quatuor causas ad maleficia patranda concurrere, quamuis diuersimodè, Deum, Dæmonem, Veneficum, & Res naturales. Quarum cognitio cum potissimùm pertineat ad Theologum Exorcistam, vt totius huius primi tomi decursu manifestè probabitur; sequitur ad ipsum præcipuè, non ad Medicum spectare maleficiorum cognitionem.

Maleficij causæ quatuor sunt Deus, Dæmon, Maleficus. Res naturales.

Hic autem tomus in quatuor disputationes, seù libros iuxta quadruplicem illam causarum seriem diuiditur, vt sic omnibus pateat, Theologos circa maleficia iudicium ferre debere, non Medicos, qui se vltrò in ijs dijudicandis ingerunt, eò quòd opus maleficum semper naturæ tribuant; eiusque effectus referant principijs naturalibus: non tamen eadem permoti ratione. Nam si conditionem illorum, qui Theologis insultantes, huiusmodi iudicium sibi arrogant, attentè consideres, videbis eos quasi ad quatuor classes reuocari, & Alios non admittere primam causam, Deum: Alios secundam, Dæmonem: Alios tertiam, Maleficos: Alios quartam, Res naturales, vt signa. Ideò probandum venit, Deum permittentem, Dæmonem operantem, Maleficum cooperantem, & Res naturales vt signa ferè semper appositas, esse causas maleficiorum: Illasque diuinas permissiones, operationes dæmoniacas, maleficas cooperationes, appositiones signorum theologici esse iudicij, non medici. Quod peculiari disputatione de vnaquaque causa demonstrabitur.

2 *Harũ cognitio cũ ad Theologũ Exorcistã non ad Medicum spectet, ipsius quoque est, iudicare de maleficijs.*

Diuisio primi Tomi.

Nam	In Prima	De	Deo, vt causa permissiua	disputatur.
	In Secunda		Dæmone, vt causa efficiente	
	In Tertia		Maleficio, vt causa cooperante	
	In Quarta		Rebus naturalibus, vt sunt causæ physicæ, vel morales	

DISPVTATIONIS PRIMÆ
DE DEO, VT CAVSA MALEFICIORVM.

DIVISIO.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.
Deus maleficia	1. Antequam committantur.	1. Non vult, nec docet.	1. Immediatè. — Naturaliter. 1. / Supernaturaliter. 2.
			2. Mediatè. — Per Angelos. 1. / Per Homines. 2. / Per Mortuos. 3.
		2. Prohibet.	1. Per semetipsum. — In veteri testamento. 1. / In nouo testamento. 2.
			2. Per suos deputatos. — Pontifices. 1. / Conciliorum Patres. 2. / Canonistas. 3. / Patres. 4. / Theologos. 5. / Principes. 6. / Philosophos. 7.
	2. Dum committuntur.	1. Quomodo permittat.	1. Pro materiali. — Concurrendo cum omnibus creaturis. 1. / Cooperando cum qualibet creatura. 2.
			2. Pro Formali. — Non concurrendo simpliciter. / Non permittendo simpliciter.
		2. Quare permittat.	1. Ex ordine rerum in vniuerso. — Quantum ad bonum substratum. / Quantum ad bonum oppositum. / Quantum ad bonum elicitum.
			2. Ex ordine rerum in finem. Ob — Gloriam Dei. 1. / Splendorem Ecclesiæ. 2. / Bonorum profectum. 3. / Malorum pœnam. 4.
		3. Quomodo impediat.	1. Per semetipsum. — In toto. 1. / In parte. 2.
			2. Per Angelos. — Virtute naturali. 1. / Virtute supernaturali. 2.
	3. Postquam commissa sunt, punit.	1. Maleficos.	1. Ordinariè. — Auctoritate publica. 1. / Auctoritate priuata. 2.
			2. Extraordinariè. — In Vita. 1. / In Morte. 2.
		2. Consulentes maleficos.	1. Ad mala tollenda. — Publica. 1. / Priuata. 2.
			2. Ad bona consequenda. — Spiritualia. 1. / Temporalia. 2.

DISPV-

DISPVTATIONIS PRIMÆ

DE DEO, VT CAVSA MALEFICIORVM.

SVMMARIA.

DEVS est omnium rerum principium, & finis. 1
Hunc esse negant Athæi quorum alij speculatiui, alij practici. 2
Vtrosque imitantur quidam Medici speculatiuè, & practicè. 6
Qui immeritò sibi maleficiorum cognitionem vsurpant. 11
Omnia, quæ in mundo fiũt procedunt non à naturæ, aut fortunæ impetu; sed à Dei voluntate, vel Efficiente: vt Bona; vel Permittente: vt mala. 12
Ideò maleficia prodeunt non ab efficiente: quia Deus illa non operatur, nec mandat fieri.
Ergo à permittente, vt tota disputatione probatur; in qua ostenditur: Quomodo Deus se gerat permissiuè in illis.

Antequam committantur.	*vt tribus Capitibus palam fiet.*
Dum committantur.	
Postquam commissa sunt.	

Pars I. Antequam committantur.

Dæmon semper malum sub specie boni proponit peccatoribus, ac maleficis, quibus magicam artem commendat, vt operantem miros effectus naturales: ac procedentem à Deo. 14
Quare multi sub illo prætextu magiam addiscunt, cuius fœtus sunt maleficia: quæ, vt tollatur larua diabolo, probatur duobus Capitibus, Deum illam non velle, nec docere; sed prohibere. 15

Caput I. Nec vult, nec docet.

Si ea Deus vult fieri, quæ docet facienda, sequitur velle magicas operationes, si magiam docet vt nolunt magiæ defensores.
An falsum est, Deum magiam docere, vt toto capite probatur; ergo falsum est velle magicas operationes, & maleficia. 17
Ratio. Omnis sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper. Eccles. 1. At magia non est à Deo: quia illam non docet nec per se immediatè: Nec per alios mediatè. vt sequentibus sectionibus patefiet.

Sectio I. Immediatè.

Sicut duplex esse largitus est Deus homini: ita duplicem scientiam alteram naturalem, alteram supernaturalem communicatam vel per modum disciplinæ, & artis, vel per modum gratiæ particularis.
1. *Naturalis communicata est primo modo Philosophis sublimioribus: Secundo modo Salomoni, & alijs.*
2. *Supernaturalis communicata est primo modo Iustis omnibus: secũdo modo Apostolis, et Theodicatis.* 19
Quare si magia à Deo est, vel est naturalis; uel supernaturalis.
At neutra est horum. Non purè naturalis: Nec purè supernaturalis: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Naturaliter.

Si considerentur magiæ opera potest dici naturalis, ac supernaturalis. Naturalis: quia omnia opera eius non sunt simulata; sed aliqua uera, quæ perficiuntur uel uirtute cælesti, ut probabile uidetur: uel uirtute terrestri, ut notum est. 20
Sed non est purè naturalis, etsi alquando induatur naturalibus.

Quia	*Effectus producit superantes causas naturales.*
	Non operatur modo naturali. 20
	Acquiritur modo extraordinario, & non naturali.

Ideò ut scientia naturalis à Deo non procedit.

Articulus II. Supernaturaliter.

Magica scientia uidetur supernaturalis. 24

Si spectes | *Opera.* | *Professores.* | *Modum operandi.* | *Finem operationum.*

Iisdem rationibus probatur non esse supernaturalem, et ideò ut talem à Deo non procedere. 25

Sectio II. Mediatè.

Deus non seipso solùm; sed etiam per alios docet scientiam.

Per | *Angelos, qui sunt in Cælo.* | *Homines, qui viuunt in Terra.* | *Mortuos existentes in Inferis.*

Quarè tribus articulis examinandum: An ab his magia edoceatur.

Articulus I. Per Angelos.

Magi suam scientiam ab Angelis profectam probant ratione, et exemplo. 27

Angeli magorum præceptores non sunt boni, sed mali. 28

Probatur ex modo, quo coluntur, euocantur, coguntur, includuntur.

Ideò Magia non traditur à Deo per bonos Angelos.

Articulus II. Per Homines.

Datur magia licita, et honesta, quæ res naturales debito modo applicat. 29. *et seq.*

Diuiditur in naturalem, quæ est uel diuinatrix, uel operatrix; et in artificialem: quæ est uel Mathematica: uel præstigiatoria.

Magia maleficorum etsi in aliquo sit similis ijs omnibus; tamen ab omnibus differre probatur. 32

Ideò à Deo non uenit per homines.

Articulus III. Per Mortuos.

Magi iactant se animas euocare, à quibus suas discunt operationes magicas. At falsum est: quia neque Beatæ illas docent. Neque Purgatorij ignibus applicatæ. Neque Damnatæ inferno inclusæ.

Conclusio Capitis.

Ergo magia non est à Deo, et per consequens nec maleficia; sed à Dæmone. Vt probatur ratione multiplici: Gentilium confessione: Patrum consensu, ac scripturæ auctoritate. 36

Caput II. Prohibet.

Deus omnia peccata odit, et per consequens maleficia.

Quæ fieri prohibet per semetipsum: ac per suos Deputatos, ut duabus sectionibus comprobabitur. 37

Sectio I. Per semeipsum.

Deus suam nobis aperit uoluntatem in scripturis, maleficia prohibendo tum in Veteri: tum in Nouo testamento, ut sequentes articuli patefacient. 38

Articulus I. In Veteri Testamento.

Deus prohibet in ueteri testamento accessum ad maleficos. 39

Puniri iubet.

Ipsemet punit. Ratio ex Philone.

Articulus II. In nouo testamento.

Magiæ, et maleficorum prohibitiones in nouo testaměto non sunt irritæ; sed ratæ manẽt. 40. et se.

Probatur ex uerbis Legislatoris Matthæi 5.

Præcepta legis lacinjosa sunt soluta. Moralia tamen rata manent; sed abbreuiata, et reducta ad duo præcepta dilectionis Dei, et proximi.

Ideò Legislator monet, maleficos ab Ecclesia segregandos in hoc sæculo, & in futuro puniendos igne, & sulphure.

Obiter contra non admittentes maleficia.

Sectio II. Per suos Deputatos.

Deus maleficia uetat, & puniri iubet per suos quasi per septem Angelos Apocalypticos in septem articulos distributos nempe Pontifices, Conciliorum Patres, Canonistas, Patres, Theologos, Principes, Philosophos. 44

Articulus I. Pontifices.

Pontifices uarias edidere Constitutiones contra maleficos: ut Clemens Romanus, Ioan. XXII. Innocẽtius VIII. Alexander VI. Adrianus VI. Leo X. Sixtus V. Vrbanus VIII. 45

Articulus II. Conciliorum Patres.

Patres contra maleficos uaria fecerunt Decreta in Concilijs Cartaginense, Ancyrano, Agathense, Antisiodorense, Parisiense, Leodiceno, Muguntino, Mediolanense, Tridentino. 49

Articulus III. Canonistas.

Quorum auctoritas plurimi facienda. 47

Arti-

Articulus IV. Patres.

Qui in ſuis ſcriptis ualde deteſtantur maleficia. 48

Articulus V. Theologos.

Theologi omnes condemnant maleficos, & maleficia, ſiuè Scholaſtici: ſiuè Poſitiui: ſiuè Morales; qui de ijs latè diſputant. 49

Articulus VI. Principes.

Hi maleficia uetant, & puniunt ſiuè ſint Chriſtiani, ſiuè Ethnici. 50

Articulus VII. Philoſophos.

Iſti damnant maleficia ſiuè Phyſici, ſiuè Medici.
His omnibus condordat uox omnium populorū. 52

Pars II. Dum Committuntur.

Hominis malitia, et excæcatio talis eſt: ut neque legibus coerceatur: neque pœnis terreatur; ſed prouoluitur ad maleficia.
Illa Deus aliquando permittit, aliquando impedit, prout concurſum ſuum dat, uel denegat. 53
Vtroque modo ſe gerit, dum Committuntur; ideò tribus Capitibus.

Oſtenditur
- *Quomodo permittat.*
- *Quarè permittat.*
- *Quomodo impediat.*

Caput I. Quomodo permittat.

Cum maleficia permittit Deus dando concurſum ſuum, duo in quolibet conſideranda, uidelicet actio ſubſtrata malitię, ac malitia ipſa. Ad actionem ſubſtratam concurrit; non autem ad malitiam. Vndè ſecundùm illos duos reſpectus dicitur maleficia permittere uel pro Materiali, uel pro Formali, ut duabus ſectionibus patefiet.

Sæcto I. Pro materiali.

Deus, cum ſit cauſa uniuerſalis omnium rerum influit in totam ſubſtantiam, et effectum. Concurrendo omnibus creaturis, Cooperando cum qualibet cauſa ſecunda, ut ſequentes articuli demonſtrabunt. 55

Articulus I. Concurrendo cum omnibus creaturis.

Concurrit Deus tam intrinſecè, ut ſine eius concurſu nihil fieri poſſit in creaturis Cæleſtibus, Terreſtribus, Inferis. 56

Articulus II. Cooperando cum qualibet cauſa ſecunda.

Cuilibet cauſæ ſecundę operanti Deus cooperatur dando concurſum Generalem, Indifferentem, ac Purum, ut Sol lumen. 59. *et ſeq.*
Ideo dicitur maleficia permittere pro materiali, in quantum illum concurſum omnibus largitur.
Ratione cuius non debet dici maleficia uelle, niſi impropriè.

Sectio II. Pro Formali.

Deus maleficia pro formali dicitur permittere
Non concurrendo ad malitiam. 64
Non cohibendo malitioſam operationem.
Vt ſequentes articuli patefacient.

Articulus I. Non Concurrendo.

Deus, cum non concurrat ad malitiam, à quo denominantur maleficia, dicitur ea permittere non concurrendo. 65
Probatur ex Ioanne cap. 1.

Articulus II. Non Cohibendo.

Deus dicitur maleficia propriè permittere, quatenus non cohibet actionem malitioſam. 68
In permiſſione concurrunt Scientia Dei: Non velle: & quoddam velle. Et ita non eſt auctor, nec cooperatur maleficiorum. 69

Caput II. Quare Deus permittat maleficia.

Deus ea permittit propter bona indè prodeuntia.
Ex ordine rerum in Vniuerſo, & in Finem, vt duabus ſectionibus palam fiet. 70

Sectio I. Ex Ordine rerum in Vniuerſo.

Malum per ſe Mundo perfectionem non infert; ſed fœditatem. Occaſionaliter tamen confert ad perfectionem eius accidentalem ſecundùm ordinem, quem habet ad triplex bonum, Subſtratum, Oppoſitum, & Elicitum, vt ſequentes articuli patefacient.

Articulus I. Quantum ad Bonum ſubſtratum.

Bonum ſubſtratum malo eſt natura defectibilis, & libera.
Libertas eſt ſummum bonum naturæ intellectualis, ex qua procedunt plura bona, videlicet Virtutis actiones: Meritoria opera: Præmia. &c. 27. *& ſeq.*
Quare, ne tollatur illud bonum, ex quo tot bona prodeunt, permittenda ſunt mala.
Non obſtat, ex illa libertate ſequi etiam mala:

quia

quia totaliter non consumunt bona, nec sunt æquiparanda bono communi naturæ.

Articulus II. Quantum ad Bonum oppositum.

Ex malo, in quantum habet ordinem ad bonum oppositum, pulchritudo mundi consurgit, quia bonum ex malo clariùs agnoscitur, & ardentiùs amatur. 75
Quare si mala non permitterentur, hoc decore priuaretur.
Quia non agnosceretur vitij deformitas, ac pulchritudo virtutis, non vitaretur vitium, nec coleretur virtus.
Ex quibus multa mala inuherentur, ac multa bona tollerentur. Ideò præstat, mala permittere.

Articulus III. Quantum ad bonum elicitum.

Ex malo, prout ordinem habet ad bonum, quod ex illo procedit, exurgit decor Vniuersi, quia ex malo prodeunt bona naturalia, ac moralia. 78
Ideò permittendum, ne tot bonis Mundus priuaretur, quia absolutè melior est sine malis: Comparatiuè melior est cum malis.

Sectio II. Ex Ordine rerum in finem.

Prouidentia diuina ex per permissione malorum bona multa elicit, sine quibus ea non permitteret. 80
Quatuor principaliter numeraniur quatuor articulis.

Articulus I. Ob Gloriam Dei.

In his permissionibus gloria Dei accedit. 81
Quia manifestantur Bonis, & Malis Dei Prouidentia, Sapientia, Misericordia, Bonitas, Iustitia, Clementia, ac Potentia.

Articulus II. Ob Splendorem Ecclesiæ.

Ex permissione maleficiorum patefit, quàm potens sit Ecclesia in suis Sacramentis, Rebus sacris, Benedictionibus, & Exorcismis. Et quàm potentes sint eius Ministri contra Dæmones. 82 *& seq.*

Articulus III. Ob Bonorum profectum.

Boni perferendo maleficia solent declinare à malo siuè culpæ: siuè pœnæ, ac facere bonum, & crescere in virtute humilitatis, patientiæ, obedientiæ, ad charitatis. 86. *& seq.*
Probatur exemplo S. Mariæ Magdalenæ.

Articulus IV. Ob Malorum pœnam.

Per permissionem maleficiorum mali à malis puniuntur, præcipuè Contumaces in Deum, Blasphematores, Irrisores Sacrorum, Direptores templorum, Immisericordes, ac Desperati. Vel vt resipiscant à suis sceleribus: Vel vt alijs sint exemplo. 89. *& seq.*
Probatur exemplo Saulis à dæmone obsessi.
Ex supradictis colligitur, quarè Deus permittat, maleficia ab alijs exerceri, nempe maleficis, & ab alijs sustineri nempè maleficiatis.
Alij exercent, ne illorum impediatur libertas.
Alij sustinent vel ob peccata propria mortalia, vel venialia: Vel ob peccata aliena. Vel sustinent vt prouocentur ad gratiã, & ad gloriam.
Vtrique agunt, & patiuntur; Vnde glorificatur Deus, & Ecclesia. Quare non mirandum si Peccatores ob mortalia: ac Iusti ob venialia maleficijs vexantur, ac Pueruli ipsi innocentes ob peccata, vel probationem parentum.

Caput III. Quomodo impediat.

In maleficiorum permissione datur potentia magna dæmoni; sed maior homini. Et quare. 94
Vtraque tamen coercetur à Deo: tum impediendo mala, quæ facere vellent: tum moderando illa, quæ ipsis permittuntur. Quod facit per seipsum, ac per Angelos, vt duabus sectionibus notum fiet.

Sectio I. Per seipsum.

Deus dæmoni, & maleficis non omnia permittit nec omnia denegat. Ratio permissionis, ac denegationis. 95
Vndè impedit vtrumque in toto, vel in parte, vt sequentes articuli manifestabunt.

Articulus I. In Toto.

Dæmon cani ligato comparatur.
Ligatur à Deo vel resistente: vel non cooperante positiuè, aut negatiuè. 97
Hæc potestas cæpit ligari post Luciferi peccatum.
Probatur exemplo. Exodi 7.
Per passionem Christi totaliter ablata ob honorem Sanctissimi Nominis Iesu, non absolutè; sed respectiuè tantùm pro his, qui in Domino confidunt, & præcipuè in virtute huius Sanctissimi Nominis. 102. *& seq.*
Contra istos nihil potest dæmon.

Articulus II. In Parte.

Dæmon nihil potest sine licentia diuina.
Si aliud tentat, coercetur in quolibet maleficio à Deo moderante malitiam dæmoniacam, & ordinante malitiam humanam. 106

Cur

Cur maleficio afficiantur alij numquam, alij rarò, alij sæpè.
Numquam qui perfectam in Deo habent confidentiam.
Rarò qui minorem in Deo habent fiduciam.
Sæpè qui minimam in Deo habent confidentiam, ac nimis timent dæmonis potentiam. 108
Probatur auctoritate Diuinæ scripturæ. 111
Auersi à Deo totaliter, ac de eo diffidentes expositi sũt maleficijs ad vota maleficorum, nisi Deus illos protegat ob aliquod bonum publicum, vel priuatum.

Sectio II. Per Angelos.

Angeli mandante Deo, maleficia vel impediunt, vel soluunt virtute naturali; vel supernaturali; vt sequentes articuli demonstrabunt. 113

Articulus I. Virtute naturali.

Difficile est determinare, quomodo Angelus vnus sit alio naturaliter fortior. An secundùm intellectum, vel voluntatem, vel virtutem aliam agendi. 114.*&* *seq.*
Resoluitur affirmatiuè, vnum alium cohibere.
Probatur auctoritate, ac ratione.

Articulus II. Virtute supernaturali.

Virtute diuina dæmones coercentur ab Angelis, à Sanctis & à Fidelibus. 120

Pars III. Postquam commissa sunt.

Tanta est maleficorum in peccando licentia, vt Prouidentia diuina nulla esse videatur. 125
Quæ tamen aliquando castigat post peracta peccata tum Maleficos: tum eorum Consultores, vt duobus Capitibus palam fiet.

Caput I. Maleficos punit.

Quàm graue peccatum sit maleficium, quod omnia peccata videtur comprehendere: nec vlla pœna condigna casti gari potest. Ideò misericors Deus sic illos grauiter punit in hoc mundo siuè Ordinariè: siuè Extraordinariè, vt duobus Sectionibus manifestabitur. 126.*&* *seq.*

Sectio I. Ordinariè.

Ordinaria pœna multantur malefici, cum Diuina ordinatione per homines morte violenta puniũtur. 129
Solet enim Deus eos tolerare longo tempore, vt conuertantur, vel permittere incidere in manus hominum, qui in illos animaduertant auctoritate publica: vel priuata: vt sequentes articuli manifestabunt.

Articulus I. Auctoritate publica.

Ad puniendos maleficos tenentur Principes, ac Magistratus iure diuino, Ecclesiastico, & humano: 131
Iudices, si mali sunt, prævalet contra eos dæmon, si boni, Deus illos protegit, & eis maleficos puniendos adducit: tum per se occulta prouidentia: tum per homines instinctu particulari: tum per dæmones coactione singulari. 132.*&* *seq.*
Principes ad idem tenentur.
Qui id præstiterit, meretur gratiã apud Deum, & gloriam apud homines, vt exemplis probatur.
Per vtrosque cum puniuntur malefici, conuertuntur plerique.

Articulus II. Auctoritate priuata.

Maleficos puniunt ij, qui vltorem gladium accipiunt, & ex odio, furore, aut alia occasione eos interficiunt. 137
Quod accidit sine Dei voluntate approbante; non tamen sine Dei prouidentia.
Ex eis alij mortem intentant maleficis incogitantes: vt qui occidunt delatos in nubibus, congregatos in arboribus, intromissos in cameras, transformatos in bestias. Vel qui dederunt occasionem eorum morti.
Alij cogitantes, & ex professo inimici, qui variè à maleficis vexati eos occidunt. Amici verò vel consulentes ipsos: vel Magi, & eandem artem profitentes in iudicio: vel extra iudicium pugna ludicra, vel funesta. 138
Quæ omnia varijs exemplis probantur.

Sectio II. Extraordinariè.

Deus non punit homines pœna extraordinaria, nisi crescente numero scelerum, & sceleratorũ. 140
Quare maleficos pœna extraordinaria castigat, cum nulla spes emendationis effulget, tunc Deus eos Sathanæ tradit.
Qui illos vexat in Vita, & in Morte: vt sequentes articuli manifestant.

Articulus I. In Vita.

Sic puniuntur malefici, vt requiem nullam habeant die, ac nocte. Die; quia vitam ducunt infamem, indigentem, ac miserijs cumulatam. Nocte: quia vel ad sua maleficia explenda: vel vel ad suos conuentus persistunt. 142

Articulus II. In Morte.

Si mors peccatorum pessima, peior maleficorum: quia ipsis apparet diabolus horrende horribili morte eos absumens, vt probatur morte multorum maleficorum. Citòque quia immatura morte tolluntur. Confirmatur vtrumque exemplis. 146

Caput II.

Caput II. Consulentes maleficos.

Qui maleficos consulunt, & ad illos accedunt, puniuntur, Quia sunt vel Infideles; vel Idololatræ; vel Hæretici: vel malefici: vel inobedientes, vt ratione probatur. 148

Quoquomodo accedant ad illos, hoc est, vel vt à malis liberentur: vel vt Bona consequantur; vt duabus sectionibus notum fiet.

Sectio I. Ad mala tollenda.

Dum malis præmimur, ad Deum confugiendum. Quare illi, qui confugiunt ad Dæmonem, grauiter Deum offendunt, spe vana deluduntur, & grauioribus malis se inuoluunt: Quoquomodo accedant, siuè pro malis publicis, siuè priuatis; vt sequentes articuli patefaciunt. 149

Articulus I. Publica.

Cum publica mala sint innumera, hoc in solo bello, quod omnia complectitur, demonstratur infelici exitu præliorum, & obsidionum, cum fiunt ope dæmonum: vitantium pericula belli per incantationem: ac confidentium armis incantatis.

Qui exemplis comprobantur.

Articulus II. Priuata.

Vt in publicis, ita in priuatis malis ad Deum confugiendum.

Qui secus facit punitur à Deo, & illuditur à dæmone variè.

Quod variis exemplis declaratur.

Sectio II. Ad bona consequenda.

Omnes bona appetunt summo desiderio; ideò toti sunt in illis acquirendis, & augendis.

Si illa à Deo non accipiunt, à dæmone requirunt exitu infelici; siue petant spiritualia; siuè temporalia: vt sequentes articuli pa efacient.

Articulus I. Spiritualia.

Multi non gratias quærunt, vt fiant Deo acceptabiliores; sed signa, prophetias, reuelationes, extases, quibus fiant apud populum honoratiores, & in admirationem.

Quæ cum non obtineant à Deo, quærunt à dæmone.

Hi puniuntur à Iustitia Diuina, Ecclesiastica, & Ciuili.

Quod exemplis declaratur.

Articulus II. Temporalia.

Ostenditur miseranda sors illorum; qui à dæmone postularunt honores, diuitias, ac voluptates.

Exemplis varijs id testantibus.

Conclusio totius Disputationis.

Ex supradictis colligitur, ad Theologum, non ad Medicum spectare maleficiorum cognitionem, in quantum à Deo sunt, vt causa permissiua.

Nam ad illum pertinet maleficiorum cognitio, ad quem pertinet eius causæ cognitio, vt ex Aristotele initio suppositum est.

Sed ad Theologum, non ad Medicum spectat cognoscere causam permissiuam maleficiorum; cum eius sit, & non Medici.

Disputare de Deo permittente mala: de modo, quo permittit, de rationibus, quare permittit.

Iudicare, an maleficia eueniant vel ad pœnam, vel ad probationem, vel ad alium finem.

Disponere maleficijs affectos ad emendationem, ad constantiam, ac conformitatem Dei.

Ergo ad Theologum, non ad Medicum spectat maleficiorum cognitio, vt ab illa causa procedunt.

Ideò ad Theologum recurrendum est.

DISPVTATIO I.

DE DEO, VT CAVSA MALEFICIORVM.

I *Deus est omniũ rerum principium, & finis.*

PRINCIPIVM igitur disputationum nostrarum sumamus ab eo, qui principium, & finem non habet, quamuis sit principium summum, à quo omnia prodiere, Deo, nempè, optimo maximo. *Qui etsi ab initio*, vt ait Hugo Victorinus lib. 1. de Sacram. p. 3. c. 1. *Sic notitiam sui in homine temperauerit, vt sicut numquam, quid esset totum, potuit comprehendi: sic quia esset, numquam prorsus potuit ignorari.* A' quibusdam tamen non admittitur, qui non modò dubitant; sed etiam omninò negant, Deum esse; & ideò Athæi nominantur, quorum Alij speculatiui: Alij practici dici possunt.

Hunc esse, negãt Athæi, quorum.

§. I.

Alij speculatiui.

PRimi sunt illi, qui tantis cæcitatis tenebris offunduntur, vt etiam ipsa reclamante natura, & vi eidem quasi de industria illata, quod, ipsa duce, & magistra, ignorare non possunt, hoc se nescire fatentur; quamuis, vt aptissimè dixit S. Paulinus Epist. 2. ad Seuerum Sulpitium: *Quod Deus est, hoc omnis anima videat: ad hoc mens nulla caliget: hoc etiam infidelium fides recipiat.*

2 Quæ anima Deum non videat, si intra seipsam circumferat spirituales oculos ad illa circumspicienda, quæ Diuinitatem intuentibus manifestant: cum signatum sit super eam lumen vultus Domini, vt loquitur Dauid *psal.* 4.? Quid est enim vultus ille, nisi iuxta Augustinum *in psal.* 46. demonstratio, qua vtique tanquam perspicuo, ac euidenti signo ipsi impresso, & in intimis eius essentiæ recessibus indito, Deus seipsum demonstrat, & manifestat? quæque non apparere solùm, nec tantùm resplendere asseritur, vt benè notat Chrysostomus; sed signari, ad denotandum, sic illam animis hominum inhærere, vt quasi impressa, & insculpta seipsam omnibus ostentet, & prodat: nec ab aliquo ignorari possit, nisi ab eo, qui oculos claudere, & malitiosa obstinatione seipsum excæcare voluerit? Ideò, vt anima in Dei notitiam deuenire possit, non indiget prodire foràs, & longiùs euagari; sed in seipsa consistere, sequè attentiùs contemplari: quia, vt ait S. Athanasius or. contra Idola: *Diuina contemplationis vim, intelligentiamque possidet, ipsaque sibi ipsi vt via, & methodus quædam non aliundè; sed ex seipsa Verbi diuini scientiam, apprehensionemque haurit, & percipit.*

§. II.

QVæ mens caligat ad Dei notitiam: *cum insit illi facultas*, vt prosequitur idem Athanasius, 3
ex ijs, quæ apparent, eius cognitionem addiscere, rerum natura veluti literis per ordinem, & armoniam Dominum suum, conditoremque indicante, & altissima voce protestante: Bonus enim cum sit Deus, & hominum amans, curatorque animarum, quas condidit; sed tamen inuisibilis, & incomprehensibilis natura, & altior omnibus rebus creatis; ne homo in eo cognoscendo frustra laboraret, eò quòd ipse ex non ente ad essentiam prodierit: ille autem creatus non sit: ideò rerum naturam ita ratione instruxit, vt quamuis per naturam sit inuisibilis, ex operibus tamen cognosci possit; cum sæpè artifex, etiamsi in oculis non sit, ex operibus cognoscatur! Hæc ille. Sic mundus manifestat eum, qui ipsum disposuit; factura suggerit illum, qui eam fecit; ipsa conditio ostendit, qui eam condidit, creatura indicat Creatorem. *Qui*, vt ait Mercurius Trimeg. in Pymandro cap. 5. *per singulas orbis particulas vbique splendet, atque adeò se notum præstat, vt non intelligere modò; sed manibus etiam ipsis, vt ita dicam, liceat attrectare.* Nam vndique nostris oculis eius obuersatur, seque obijcit, & inculcat imago; & nihil est in rerum natura, quod non aliquam præseferat Diuinitatis imaginem.

Quæ denique fides infidelium Deum non recipit? 4
seù *quisnam hominum*, vt vtar verbis Arnobij lib. 1. contra Gentes, *non cum istius principij uatione diem prima natiuitatis intrauit, cui non sit ingenitum, non affixum; immò ipsi penè in genitalibus matris non impressum, non insitum, esse Regem, ac Dominum cunctorum, quæcumque sunt, moderatorem.* Quia, vt scribit Tullius lib. 1. de legibus. *Nulla gens est neque tam immansueta, neque tam fera, quæ non habeat sine doctrina anticipationem quamdam*

Deorum; & etiamsi ignoret, qualẽ habere Deũ deceat, tamen habendum sciat. Cum enim non instituto aliquo, aut more, aut lege sit opinio cõstituta, maneatq. ad vnũ omnium firma consensio, intelligi, necesse est, esse Deum, quoniã insitas eius, vel potiùs innatas cogitationes habemus. De quo autẽ omniũ natura consensit, id verũ esse, necesse est. Cui cõcinit Simplicius in Epictetum c.38.q.1. *Omnes homines tam barbari, quàm Græci*, inquit, *tàm infinito superiori tempore, tùm nunciquamuis alij alijs rationibus, Deum esse censent; & natura, non homines modo, sed & bruta animantes, & stirpes, & lapides, & denique omnia, qua sunt, pro sua quaque virili ad numen respiciunt.* Et tamen quod anima in seipsa videt, quod mens cernit in creaturis, quod fides in hominib⁹ intuetur, hoc Athei speculatiui se deprehendere non posse, aut nolle dixerunt, quales fuisse Diagoram, Milesium, Theodorũ, Cyrenaicum, Euemerum Tegetem, Protagoram, Euripidem, & alios, memorant; qui quantumuis philosophicas disciplinas profiterentur, tamen Dauide teste psal.13. *Corrupti sunt, & abominabiles facti in studijs suis.* Quia, vt rectissimè dixit S. Cyprianus lib.de Idolorum vanitate: *Hac est summa delicti, nolle cognoscere, quem ignorare non possis.*

§. III.

5 *Alij Practici.*

SEcundi sunt illi, qui iusto Dei in eos sæuiente iudicio, & inducente impietate fathanica in impietatis baratrum, & stolidissimam, ac quouis malo grauiorem exitij voraginem corruerunt; vt si non habitu, actu saltem Deũ esse inficientur. Certum est enim, vt eruditè notauit Alexander Alen.1.p.q.3.mem.2. *Hominem ignorare non posse Deum habitu, qui ipsi naturaliter inest impressus, quo in Diuina Maiestatis notitiam peruenire potest.* Et hoc præcipuè locum habet in ijs, qui litteras profitentur: *Quippè, vt semel dicam*, ait Clemens Alexand. lib. ad Gentes, *hominibus maximè autem ijs, qui versantur in doctrina, & litteris, instillatus quidam diuinus influxus, qua de causa vel inuiti fatentur, vnum esse Deum ab interitu alienum, & ingenitum.* Idem docet S. August. tract. 106. in Ioan. *Hac est vis*, inquit, *vera Diuinitatis, vt creatura rationali iam ratione vtenti non omninò ac penitus possit abscondi.* Actu tamen Deum ignorare posse, præsertim si secũdùm inferiorem rationis partem, quæ in contemplandis creaturis versatur per peccatum; & secundùm superiorem per errorem à Deo auersus obscuretur; vt rectissimè asserit Athanasius loco supracit. *Humana namq. mens*, ait, *etsi ab initio vim sibi à Deo conditam habeat, qua Deum ipsum facilè cernere possit: si tamen corporalibus cõmercijs non immisceatur; neq. vllam ex rebus extraneis admixtam habeat cupiditatem; sed sibi tota adsit, vt à principio condita fuit: alias suo merito in summam Diuinorum prorsus obliuionem, & ignorantiam, vt potè si corporalibus voluptatibus obruatur, carnalibusque concupiscentijs scateat, & clausis oculis, quibus Deum contemplari poterat, effectisq. sua imaginatione malis in ijs sese agitet, & moueat in eaque sola obtutum habeat, qua sensibus occurrant.* Quibus verbis indicat, eos lumen sibi à primordijs inditum amittere, qui exuperantibus eorum peccatis, per quæ oculus intellectus excæcatur, vsquè adeò obrunduntur, vt naturalis vis, qua ad veri Dei cognitionem suaptè ingenio submoueri poterant, per se minus sufficiens sit ad illam assequendam. Dum enim actibus frequẽtissimis repetitis eum ignorant; tandem in totalẽ ignorantiam cadunt, quæ eos in Athæismum detrudit, & in extremã deijcit impietatem: *Cum*, vt ait S. Theodoretus in psal.13. hæc verba Dauidis explicans: *Dixit insipiens in corde suo. Fundamentum, & radix impietatis vita corruptela fit. Cum enim seipsos intemperantia, atq. ferina vita addicunt, Dei memoriã à mente proijciunt.* Tales sunt illi iuxta Apostolum *ad Titum* 1. *& Roman.* 1. *qui confitentur se nosse Deũ factis autem negant*; & cum Deum cognoscant, non sicut Deum glorificant, aut gratias agunt; sed euanescunt in cogitationibus suis; & obscuratur insipiens cor eorum, dicentesque, se esse sapientes, stulti fiunt.

§. IV.

6 *Vtrosque imitatur quidam Medici.*

AD vtrosque proximè accedunt quidam, quos Athæos mixtos iure dixeris, qui Deum partim speculatiuè, partim practicè negant. Speculatiuè, qui alijs rebus speculandis intenti à diuinis cogitationibus mentem auertunt. Practicè; quia etsi exteriùs saltem rectum viuendi seruent institutum; Deũ tamen agnoscere, & debitis honoribus colere negligunt; quorum numero se inserunt quidam ex Medicis (anxiè dico, quia cogit veritas) quos vtroquè modo ad hoc athæismi genus deuenire experentia docet. (*Nec turbentur Medici deuoti, ac probi: nõ enim eos suggillo; sed veneror, & colo.*)

Speculatiuè.

Speculatiuè etenim eos ad athæismum paulatim declinare certum est; quia isti Medicis speculationibus semper occupati lapsu temporis insensibiliter Dei cognitionem amitttunt.

Fateamur quidem, medicinæ scientiam, etsi prout est practica inter mechanicas artes numeretur, vt speculatiuam tamen in ordine artium liberalium, quas homines profitentur, nobilem tenere locum; nec tam humano studio partam, & longa experientia conquisitam esse, quàm diuina institutione communicatam; cum à Deo ipso creata sit, & quasi cæleste munus exhibita orbis habitatoribus, vt monet Sapiens *Eccles.*38. & cecinit Perisaluus Poeta de Medicina, his versibus.

Artem aliam Deus, & rerum natura repertrix
Instituere sacram, qua languida corpora morbo
Eriperent quouis propriæ reditura saluti
Hac tibi si placeat, placet ars, qua digna polito
Ingenio sapiat, quocumquè humana sapit vis.

Quarè *sicut diuinitùs accepta est, ita diuinitùs exercetur*, ait Marsilius Ficinus *lib.* 1. *ad Thom. Valer. Physicam.*

§. V.

7

QVod Ethnicorum disciplina commendat, cum non solùm illustrissimos Philosophos Platonem, Aristotelem, Democritum, Thymęum, & alios non ignobiles in hac arte scripsisse: Non solùm excellentissimos Principes, vt Hermetem, Mesue Regis Damasci nepotem, Auicennam Cordubæ Dominum, & Cybelem minoris vetustissimæ Phrygiæ Regis filiam: Non solùm potentissimos Reges, Saborem, & Gigem Medorum, Sapidem Arabum, Mythridatem Ponti, & Apim Ægyptiorum illam meditari, & exercere nequaquam dedignatos fuisse, commemorat; Sed etiam semidæos scientia medica excelluisse asserit, quales Æsculapium, & Herculem ferunt, quorum primus Medicinæ fuit peritissimus: secundus pharmaca multa aduersus venena, & serpentum morsus inuenit: Immò Deos ipsos cæteris eminentiores, Apollinem, nempè, & Mercurium, quos prisci, vt auctores, & fautores tam nobilis artis, & scientiæ hominibus proficuæ singulari honore prosequebantur.

§. VI.

IDipsum illustriori auctoritate, & commendatione Religio christiana confirmat. Quæ primò à diuinis

uinis ſcripturarum oraculis huius ſcientiæ profeſſores colere docet, non impio, & ſacrilego honore, vt Ethnici, qui aliàs Paeonem in medica arte doctiſſimum,à cuius nomine Paeonia herba nomen ſumpſit, poſt obitum in Deorum numerum retulerunt; Et ne ocioſius eſſet,conſtituerunt Deorum Medicum; Sed culto debito ijs,qui à Deo edocti, & lõgo ſtudio exculti de vniuerſis hominibus benè merentur. Tum Apoſtolos,& apoſtolicos viros veneratur tanquam à Domino miſſos in orbem, non ad tollendas ſolùm animarum infirmitates; ſed etiam ad curandos corporum morbos iuxta inſignem poteſtatem, & admirandam virtutem *Lucæ 9.* ipſis gratis exhibitam; atq. ab eis diuerſimodè ore,tactu,vmbra applicatã ægrotantibus. Inſuper Angelos huius artis opus exercentes, & ad curandos infirmos ſpeciali gratia deputatos ſuſcipit: vt Raphaelem vnũ ex ſeptem,qui aſtant ante Dominum,qui modò medicinę theoriam docet, dum virtutes piſcis enumerat, ſiuè ad fugandos dęmones;ſiuè ad tollendam oculorum albuginem: Modò practicam exercet, dum vtrumq. Tobiã,& Saram ſanat fumo cordis particulæ ſuper prunas poſitæ, & vnctione felis oculis applicati. Deniq. Chriſtum Dominum Æterni Patris filium adorat, cęcis viſum,ſurdis audirum,claudis motum, leproſis munditiem,lãguẽtibus ſanitatem, mortuis vitam verbo,tactu,luto, modiſque admirandis reſtituentem tanquam humani generis Medicum, vt ſeipſum in Synagoga Nazaret *Lucæ 4. & Iſaiæ 61.* verbis probat, & profitetur.

§. VII.

9 ATtamen, vt ſunt hominum ingenia ad malum procliuia,& cuiuſuis rei quantumuis bonæ datur vſus,& abuſus; ſępiùs euenit,medicinam diuinitùs inſtitutam,& diuinitùs exercendam,artemq. ſanctè traditam, & ab ijs, qui ſanctitatis amantes ſunt, piè adminiſtratam, à quibuſdã ex eius profeſſoribus non ſancto, & pio, ſed profano, & impio modo tractari: quia dum toti ſunt naturæ operibus conſiderãdis,& ſuiipſius,& naturę auctoris obliuiſcuntur,atq. ità paulatim ad atheiſmum vltimum, & horrendum errantis, & excęcati ingenij præcipitium dilabũtur. Quis magis ſuiipſius obliuiſcitur, quàm qui Animæ immortalitatem negat? Et tamen hoc faciũt quidam ex Medicis,vt Galenus,qui in hoc inferiori mũdo nihil putauit immortale,& diuinum contineri;à quo ſi huius aſſertionis cauſam ſciſciteris, videbis nimiam naturalium operationum ſpeculationem hunc illi errorem inſtillaſſe. Nam in libro, quem conſcripſit: *Quod animi mores ſequantur corporis temperamentũ*, fatetur,perſuadere ſibi non poſſe,in homine aliquam partem immortalem eſſe, qualis à Platone rationalis ſtatuitur: cum videat in phreneticis,& reliquis deliria patientibus lædi mẽtem mutato corporis temperamento; & mortem inferri extincto calore natiuo: quaſi calor natiuus ſit ipſius animæ ſubſtantia; alioquin ignorare ſe eius eſſentiam. Cuius ſententiæ putat,fuiſſe Hippocratem; & ideò in anima præter huiuſmodi calidum generationi, & corruptioni obnoxium, nihil immortale inſpexit.

Ab his non diſſentire videbatur quidam in tota ferè Lõbardia Medicis valdè notus hoc noſtro æuo, qui in ſuis publicis prælectionibus animæ immortalitatem negare nõ verebatur, ſuiſque diſcipulis hunc inſtillare errorem,animam nempè,ſimul cum corpore interire; licet cuiuſdam proteſtationis,ſeù potiùs inanis diſtinctionis,vt dicunt,concinnaret fuco, aſſerendo, videlicet, ſe hæc vt philoſophum ſentire: vt catholicum verò ſe quicquid Sancta Mater Eccleſia docet credendum credere: quaſi verò duos haberet intellectus,vnum, quo opinioni erroneæ adhæreret: alterum,quo veritati catholicæ aſſentiret. Pari modo iſti Deum negant, quia continua mentis occupatio circa phyſicas,& medicas operationes in humanis corporibus,in quibus rara,& inſolita naturę prodigia viſuntur,ſumma eius potentiæ, & virtutis opinionem inſpirat, quæ eò magis creſcit, quò in dies prodigioſiora cum animi ſtupore cernuntur. Vndè ſenſim ſine ſenſu decreſcit Diuinæ potentiæ fides; & ſemper decreſcendo penitùs euaneſcit. Et è contra virtus naturæ quaſi ſumma concipitur,ideò tanquam potentiſſimæ operatrici ea dantur, quæ à Deo omnipotente ſingulari prouidentia in ſalutem hominum perficiuntur; atque ita non Deus, ſed Dea natura, vt mirabilium operatrix agnoſcitur ab eius cultoribus, qui illam pro Deo ſubſtituere non verentur,quaſi sũmum aliquod numen,à quo omnia mira procedunt.

§. VIII.

PRacticè verò ſe athæiſmi erroribus infeſtos teſtantur, cum in medicinæ praxi morbos omnes ſemper naturæ,numquam Deo tribuunt,vt videre eſt in morbis maleficis,in quibus dijudicandis,& curandis facilè ſeipſos immiſcent, & Theologos exorciſtas,quibus infenſi ſunt,ab huiuſmodi cognitione,& curatione longiùs arcent,quaſi mittant falcẽ in meſſem alienam. Si enim rationem attendas,quarè hanc ſibi cognitionem, & curationem aſciſcant: videbis non eſſe aliam, niſi quia putant nullum extare morbum,qui à cauſa ſupernaturali, aut ſupernaturaliter agente procedat; ſed omnes credunt à naturæ deficientis erroribus prouenire. Vndè maleficos morbos negant à Deo,Dæmone, aut malefico diabolica virtute operante inferri poſſe: Quia Deum negant; & Deum negantes, negant etiam extare Dæmones, & maleficos;cum ijſdem rationibus,quibus Deum à ſe abijciunt, Dęmones quoque, & maleficos reijcere, neceſſe ſit. Sed illos ad peccantem,& ad prauas,noxiaſque temperamenti, & corporis diſpoſitiones referunt; & tanquam effectus naturales naturalibus remedijs tollendos eſſe contendunt: atque de facto ſuis pharmacis tollere nituntur. Quare ſæpiùs Theologos irrident, qui Deo, Dæmoni, & maleficis tribuunt ea,quæ, vt aiunt, natura ſola facit, & operatur, atque ſacramenta, res ſacras, benedictiones, exorciſmos, totamque diuinam, & eccleſiaſticam poteſtatem in taliũ morborum curationem applicant,quos iſti Phyſici putant ſola vi lapidis, herbæ, oſſi, aut ſimilium quiſquiliarum ſanari poſſe, & debere. 10 *Practicè.*

§. IX.

AT immeritò hanc morborum maleficorum cognitionem, & curationem quaſi ſcientiæ medicæ opus ſibi vendicant, & perperam vſurpant Theologorum Exorciſtarum officium,cum falſiſſimo nituntur fundamento;nempè nullum extare Deum, Dæmonem, & maleficum; & ideò nullum morbum ad illos referendum eſſe; cuius falſitatem oſtendere facilè poſſem, ſi athæiſmi errores eruere, & Athæiſtarum dogmata veritatis arietibus deſtuere mens eſſet;ſed quia illud inſtituti noſtri ratio non patitur; paucoſque eſſe Medicos putem,qui ea de cauſa ſibi maleficorum morborũ cognitionem tribuant, quòd Deum, & cauſam ſupernaturalem extare non credant; ideò ad Medicos illos,cæteroſque ſermonem conuertimus, qui ex diuinarum ſcripturarũ auctoritate, vniuerſalis Eccleſiæ oraculis, ſacrorum Conciliorum canonibus, Sanctorum Patrum doctrina,Philoſophorum conſenſu, moribus, & inſtitutis omniũ nationum, naturæ ipſius inſtinctu Deum nouerunt, & Dæmones,maleficoſquè eſſe fatentur. 11 *Medici immeritò ſibi malefiorum cognitionẽ vſurpant*

12 Hoc enim immobili, & firmo posito fundamento dicimus, Deum morborum maleficorum causam esse, non efficientem, sed permissiuam.

Omnia, quæ in mundo fiunt, procedunt.

Constans est enim Theologorum sententia, omnia, quæ in modo fiunt, euenire non quodam fluctuantis naturæ impetu, aut fortuito causarum concursu, vt aliàs censuerunt Democritus, Heraclitus, & Epicurus *de grege porci*, teste Lactantio *lib. 1. de ira Dei c. 9. & 10.* Sed infallibili Dei gubernantis voluntate.

A Dei Volũtate

Cum enim ad eum pertineat, non solùm res secundùm substantiam producere; sed etiam dirigere in suum finem iuxta diuinam rationem, in eo quasi in summo omnium principe constitutam, sequitur omnia eius imperio esse subiecta, nihilque fortuitum, aut casuale ab hominibus fieri posse, quod vel efficientis: vel permittentis eius voluntatis finibus non circumscribatur.

Efficiẽte, vt bona.

Efficit omnia bona, nec est aliquod bonum in rerum natura, quod tanquam manans è fonte riuulus ab eius incomprehensibili bonitate non oriatur: cum initium, incrementum, & consummationem det operibus bonis, quæ intantum bona sunt, inquantum ab eo sunt, atque sacris eius influxibus plus, minusue participant.

Permittente: vt sunt mala.

Permittit aliqua mala, vt testatur Amos Propheta cap. 3. *Si erit malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus:* quia ad iustitiam eius spectat inducere mala pœnæ, quibus impiorum petulantia coercetur: Et ad eius prouidẽtiam omnes singularum causarum defectus permittere: vt sunt mala culpæ, quæ ab hominibus perpetrantur. Nam sic disponit omnia suauiter, hoc est, vnumquodque secundùm conuenientem naturæ suæ modum, scilicet, naturalia naturaliter, & necessariò: libera verò liberè: libertati enim suarum actionum relinquendi sunt homines, qui à suæ creationis primordijs liberum arbitrium acceperunt: vt communis omnium Theologorum schola testatur.

Maleficia prodeunt nõ ab Efficiente.

Quare, cum maleficia, quæ dæmones, & eorum assecłæ quomodocumque nuncupentur, vel seipsis; vel rerum naturalium adminiculo in dies malitiosè operantur, inter bona connumerari nequeant; sed in malorum serie supremum locum teneant; non ad Dei voluntatem efficientem: sed ad permissiuam referenda sunt; & per consequens eorum causa non efficiens, sed permissiua dicendus est.

§. X.

13 *Quia Deus illa Non operatur nec mandat fieri.*

Et certè, si eorum tantùm causa efficiens est, quæ ipso vel operante, vel mandante fiunt, vt omnis schola testatur, quis audebit asserere maleficas operationes ei tribui debere, cum eas nec per se faciat: nec ab alijs fieri velit? Quomodo enim per se maleficia facere, magicisque operationibus se immiscere poterit is, qui seipso summè bonus cum sit, bona nouit, mala non nouit notitia approbationis? ideſt, mala culpæ facere non nouit: quia cum sit bonus per essentiam, non potest vllo modo ad malum declinare. Ideò sicut non potest non esse beneficus, ità non potest esse maleficus, neque maleficia quoquomodo operari. Estò concursum suum non deneget, dum perficiuntur, hunc præstat, dum actionibus cooperatur humanis, prout physicæ sunt, non vt malitiosæ: quod postea latiùs explicabitur. Sed quomodo per alios fieri velle poterit, cum Diuina eius Voluntas in eo, & in nobis semper feratur in bonum tanquam in proprium obiectum? In seipso quid vult, nisi seipsum? Si enim est summum bonum, nec aliud datur maius bonum, seipsum necessariò vult: nec aliud velle potest. Vndè citissimo impetu voluntas illa primariò, vt ait Scotus *in 1. sent.* tendit in supremam, & infinitam bonitatem, quæ totum eius implet affectum, & terminat amorem. In nobis quid aliud petit, quàm bonum? Et quid vult, quod non redoleat bonitatem? nam vt ait Paulus *1. Thessal. 4. Hæc est voluntas Dei sanctificatio nostra:* quæ omnia peccata excludit, & lato sinu complectitur virtutes, & opera bona, quibus homo per quotidiana gratiæ incrementa propiùs accedit ad summum bonum. Ideò ea non vult, quæ bonitati, & sanctitati aduersantur: vt sunt omnia peccata, & maleficia.

Sed à permittẽte, quomodo permissiuè se habeat.

Quare, cum illa non faciat, nec fieri velit, sequitur, Eum maleficia permittere, vt totius disputationis contextu demonstrabitur, ostendendo: Quomodo vt causa permissiua se gerat antequam committantur: Dum committuntur: Et postquam commissa sunt. Nam antequam committantur, non vult, sed prohibet: Dum committuntur, permittit, vel impedit. Postquam commissa sunt, castigat, & punit: Quod tribus partibus palam fiet.

Antequã committantur. Dum cõmittũtur Postquã commissa sunt.

PARS PRIMA.

Antequam committantur.

14 *Dæmon semper malũ sub specie boni proponit.*

Ea est humani generis hostis proditoria consuetudo, cum homines ad malum conatur impellere, numquam illud reuelata facie exhibere: sed semper contegere simulata boni specie, atque ementitis titulis adornare, vt sub speciosо velamine amorem sui ingerat, non horrorem. Nouit enim, omnes malum fugere, bonum appetere; neminemque, vt monet philosophicum axioma 1. *Ethic.* in malum intendentem operari: Ideoque fucatum boni simulacrum, sub quo malum delitescit, intuentium oculis offerre solet, vt sic faciliùs desipientes decipiantur.

Peccatoribus.

Hoc videre licet in tanto peccantium numero, in quo nullus est, qui aliter in scelera prolabatur, quàm sub vana, & fictitia larua boni apparenter conuenientis. Quid prima fronte speciosius, quàm cæteris præesse, bonis affluere, potiri delicijs, optatis perfrui voluptatibus, & lętam inter opiparas conuiuiorum mensas vitam ducere? Et tamen sub apparenti illo suco miseri homines ad superbiam, auaritiam, luxuriam, gulam, cęteraque flagitia inuitantur, & propelluntur à dæmone, qui eadem arte quos prodigos vult, liberales esse suadet: quos optat iracundos, docet esse magnanimos: tenacitatem appellat parsimoniã: vindictam generositatis nomine cohoneſtat: & vitium virtutum coloribus adumbratum obtrudere non cessat ijs, qui in malorum abyssum precipites ruunt: vt benè admonet D. Gregor. lib. 10. Moral. c. 16. in c. 12. Iob.

15 *Maleficis Quibus magicam scientia comedat*

Eundem deceptorium morem obseruat, cũ Magos, Incantatores, & vniuersam Maleficorum turbam dementare, & ad maleficia incitare desiderat. Non enim maleficas proponit actiones tanquam maleficia; sed vt miras, & insolitas naturæ operationes ostentat. Neque artem, qua peraguntur, vult esse magicam; sed occultam scientiam, & dignam, quæ ab ijs, qui sublimiori spiritus acumine vigent, addiscatur.

Quam multi ad discunt.

tur. Vnde plures ex hominibus nimis creduli hanc artem perdiscere, & illas exercere operationes contendunt. Quis enim nolit, artem maleficij adipisci, quæ mira, & insolita docet? Quis non aueat modum scire, quo naturales producuntur effectus sua excellentia, & dignitate communem mortalium captum prætergredientes? Quis non quærat admiranda naturæ secreta, & abscondita eius penetrare mysteria? Immò artem illam tanquam è cęlo dilapsam amplectuntur, magicasque operationes, non vt à cacodęmone prodeuntes: sed vt à Deo bonorum omnium auctore profectas suscipiunt, & venerantur, qui eas se velle testatur, cum ipse modum doceat, quo fieri debent: Ita coram me se iactabat quidam Magus, de quo infra *disp.3.num.507.& n.546.*

16 At iactationes has non modò fallaces, & falsas, sed Deo iniuriosas eleganter ostendit Origenes apud Euseb.*lib.7.præpar.euang.cap.9.* Nam si ars magica, mirabiliumque horum operum scientia ab eo tanquam à volente, & docente procedit (vt isti volunt) sequitur, eum maleficij esse auctorem, & causam: cum maleficium sit horrendus magiæ fętus, & magicarum artium abominanda propago, vt ostendimus supra *in Proloquio n.* 14. Quo quid iniuriosius Diuinæ Maiestati? Quapropter, vt homines isti Sathanę traditi discant, non blasphemare, detrahamus huic malo laruam, & ostendamus Deum maleficia non velle; sed prohibere: quod duobus capitibus explicabitur.

Cuius facius sunt maleficia quæ Deus Nō vult, nec docet sed prohibet.

CAPVT I.

Non vult, Nec docet.

17 SI ea Deus vult fieri, quæ ipse docet facienda, fatendum est, eum velle magicas operationes, & per consequens maleficia, si magicam scientiam docet, vt vaniloqui, & blasphemi isti Iactatores asseuerare non erubescunt. Sed quia falsissimum est, quod asserunt, falsum etiam est, quod infertur; Ideò vt Diuinæ Maiestatis honorem ab huiusmodi blasphemijs vindicemus, ostendamus toto hoc capite, scientiam illam pernicioſam à Deo Doctore non procedere. Ex quo colligere licebit, nec eius operationes velle.

Cū Deus non velit magicas operationes, neq; vult maleficia. Neque à Deo Doctore procedunt.

Omnis equidem Sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante æuum, vt ait Sapiens Iesus Sirach *Eccleſiast.1.* In quo enim erit, nisi in eo, qui est immensa omnium perfectionum abyssus? Nam si omnes, quæ in creaturis elucent, nobiliori modo in Creatore reperiuntur, cum scientia, siue certa cognitio sui, & aliorum vna ex primoribus inter creatas reputetur, asserendum est, cum certissimam, & clarissimam sui, & omnium, quæ sunt, & esse possunt, scientiam eminenter possidere, vt vnanimi consensu omnes fatentur Theologi, à quibus vocatur scientia simplicis intelligentiæ. Sed à quo erit, nisi ab eo, cuius scientia non est acquisita per species intelligibiles inhærentes, nec certis coercita limitibus, nec mutationi obnoxia, nec successione comparata, nec nuda, & inefficax; Sed essentialis, infinita, inuariabilis, vnica, & efficacissima? A quo enim ea, quæ sunt per participationem, quàm ab illo, qui est per essentiam? *In eo autem fuit semper, & est ante æuum*: cum sit essentialiter Sapiens. Ideò sicut ab æterno essentiam habet, quæ successiones, & mutationes non admittit: ità ab æterno sapientia prædita est, quæ nullo clauditur termino. Sed ab eo est in tempore; cum, vt prosequitur Filius Sirach: *Effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundùm datum suum.* Non tantùm, quia in tot proprietatibus, virtutibus, & operationibus varijs vniuscuiusque creaturæ voluit eluceſcere multiformem suam sapientiam; sed etiam quamlibet suo modo fecit eius esse participem secundùm mensuram donationis diuinæ, & propriæ capacitatis. De hac Scot. in 3. dist. 14. per totam.

Scientia Dei quo modo differt à scientia humana.

Quare omnis scentia, quæ in creaturis reperitur siuè obscura, quæ in animantibus lucet: siuè clara, quæ viget in hominibus: siuè certa, quæ splendet in Angelis, ab immenso, & perenni illo fonte manare non cessat. *Deus scientiarum Dominus est*, ait Anna in Cantico 1. *Regum c.* 2. Sed inter tot scaturientia vndique scientiarum flumina, quæ Diuina Sapientia effundit in homines, scientia magica sola fluere non comprobatur: neque enim illam edocet aut per se: aut per alios, Mediatè: aut Immediatè. Quod sequentes sectiones declarabunt.

Magianō est à Deo, quia illā nō docet. Nec per se immediatè, Nec per alios mediatè.

SECTIO I.

Immediatè.

18 SIcut Deus duplex esse hominibus contulit; ità duplicem scientiam largitus est; Naturalem vnam, Supernaturalem alteram. Prima se ad omnes rerum naturalium causas, effectus, & proprietates extendit. Secunda notitiam tradit eorum, quæ naturæ vires superant: vt sunt omnia, quæ gratiæ, & virtutis diuinæ auxilio fiunt. Vtraquè verò à spiritu sapientiæ, communicatur immediatè, vel per modum disciplinæ, & artis; vel per modum gratiæ particularis.

Deus largitus est homini duplicem scientiā. Aliam Naturalem aliā supernaturalem.

§. I.

NAturalem primo modo antiquos Philosophos Platonem, Aristotelem, & similes docuit, qui quamuis acutissima ingenij acie cuncta lustrarent, & continuæ spiritus occupationi intenti sublimes voluerent animo cogitationes; atque diuersorum Auctorum libros non cessarent nocturna versare manu, versare diurna, vt rerum omnium etiam abditissimarum, quæ in orbe sunt, notitiam consequerentur; tamen solo spiritus acumine, continuo studio, & lectione non interpellata ad scientiarum apicem peruenire non potuerunt; sed particulari sapientiæ diuinæ thesauros naturæ absconditos reuelantis illustratione opus fuit, quæ virtutem intelligendi naturalem augeret, vt meritò dixerit Clemens Alexandrinus in stromat. *Dei dono Iudæis legem, philosophiam Gentibus communicatam fuisse.* Quod probat ex illo dicto Dauidis *psalm. 93. Qui docet hominem scientiam.* Secundo modo Salomonem erudiuit, vt de se ipso *Sapientiæ 7.* testatur dicens: *Ipse dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram; vt sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum: Initium, & consumationem, & medietatem temporum, & cęt. anni cursus, & stellarum dispositiones: Naturas animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum; & quæcumque*

Naturalis cōmunicata est primo modo Philosophis.

Secundo modo Salomoni, & alijs.

cumque sunt absconsa, & improuisa didici: omnium enim Artifex docuit me sapientia. Ita etiam latè tradit Franciscus de Pitigianis in 3. Scoti dist. 14. q. 3. art. 3.

§. II.

19 *Supernaturalis communicata est. Primo modo Iustis omnibus.*

SVpernaturalē verò hominibus tradit. Primo modo Iustis, qui diuina luce donati crescunt quotidiè in scentia Dei, hinc operante Diuino spiritu sapientiæ illos maiora, & maiora edocente: Illinc cooperante homine, qui toto conamine spiritus humani fertur in secreta cælestia. Nam, vt rectè sapiens ait *Prouerb. 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectam diem*. Quamdiù enim in mortalis peregrinationis vijs, & rectis sanctitatis, & iustitiæ semitis ambulant in enigmate, & non per speciem: tamdiù in lumine Dei lumen æternum contemplantur primò obscuriùs, tum clariùs, dein perspicacissimè; sicut ij, qui ab obscura luce surgentis auroræ ad clarum lumen ascendentis solis; & ab illo ad splendorem meridianum stantis iubaris mundi progrediuntur. Se

Secundo modo Apostolis & Theodicatis.

cundo modo Apostolis, & apostolicis viris, qui subitò diuina luce respersi omnium scientiarum plenitudinem acceperunt. Tum Theodicatis omnibus qui sæcularium literarum prorsus expertes, diuinæ sapientiæ lumine naturalium, & supernaturalium rerum rationes subtiliùs, & profundiùs penetrarūt, quàm illi, qui longo tempore, & assiduo studio se se litteraria palestra exercitarunt: vt constat de S. Didaco, ac de Beato Ægidio socio Seraphici P. S. Francisci, ac de alijs pluribus hominibus idiotis, qui rerum diuinarum maximam à Deo receperunt cognitionem sine vllo disciplinæ, vel artis exercitio: vt habetur ex Chronicis Ordinis Minorum.

Ideò si magia à Deo est, Vel est Naturalis vel Supernaturalis. Neutra horū est. Non purè Naturalis, necpurè Supernaturalis.

Quarè si scientia magica à diuina sapientia flueret, vel esset naturalis; vel supernaturalis; cum nulla alia detur species, quæ à perenni illo fonte scaturiat; atquè vno, aut altero modo suis professoribus communicatur; Vndè cum non sit nequè omninò naturalis, nequè omninò supranaturalis: nequè vno, vel altero modo tradatur, sequitur, ab illa non procedere: vt sequentibus articulis enucleabimus.

ARTICVLVS I.

Naturaliter.

20 *Si considerentur magia opera potest dici Naturalis vel Supernaturalis.*

CVm ex fructu arbor dignoscatur, vt monet Christus *Matthæi* 12. non possumus certiori modo iudicium ferre de scientia magica: An sit naturalis, quàm eius opera considerando. Si enim naturalia sunt, & communem naturæ facultatem non excedunt, quis negabit, naturalem esse scientiam? Si vero supernaturalia, & vires naturales excedentia deprehendantur, quis concedet esse naturalem? At vtrunquè in illa reperitur, ità vt magiam vtroquè possis vocitare nomine.

§. I.

Naturalis, quia eius opera.

VIs naturalem? Certum est non omnia magorum opera esse simulata, & apparentia; sed aliqua vera, & naturalia. Sæpissimè quidem nudam solùm repræsentant imaginem rerum; Illudunt enim sensibus, & fallunt spectantium oculos, qui nimis credduli, & superstitiosi rebus illis exteris admirandis facilè capiuntur. Quare, cum multa eorum opera falsa sint, vt potè ab impostoribus conficta, vel nimiùm credulis persuasa, & à Vulgi vanitate, & leuitate credita, plures totam scientiam magicam, vt vanam, falsam, & impostricem condemnarunt; inter quos Plinius multis in locis, præcipuè *lib. 30. cap. 2.* Sed Sæpè realiter, & secundùm existentiam talia opera fieri, non est dubitandum; cum ex sacris litteris, & probatis historijs naturales, & veri effectus à Magis produci comprobētur. Possunt enim opera naturalia, hoc est, ex causis merè naturalibus, & non à substantijs separatis dependentia perficere duplici virtute: Cælesti: aut Terrestri. His enim duobus modis illos operari, efferit Hermes Trimegistus apud Augustinum *lib. 8. de Ciuit. Dei. c. 23.*

Aliqua vera sūt.

Quæ proficiscuntur Virtute.

§. II.

21 *Vel cælesti.*

VIrtute cælesti mira, & vera fieri posse videtur, & probatur, si Mercurium illum audire velimus ex duplici fundamento. Altero, quòd virtus cælestis licèt non formaliter, tamen virtualiter, & eminenter est virtus omnium elementorum, & mixtorum, eorumquè omnium efficaciam in seipsa complectitur. Altero, quòd multa fieri possunt plurium naturalium causarum concursu, quæ vnius solius vim, quamuis efficacem excedunt. Ex quibus infertur nil obstare, ex mente ipsiùs, in imagine, vel statua, vel annulo astrologico fabricatis, & compositis ad certam stellarum dispositionem, & influentiam inesse virtutem, & efficaciam ad aliquos effectus, ad quos producendos causarum multitudinem concurrere, necesse est. Et similiter adhibitis certis, & paucis seminibus, quæ sunt causæ naturales, sub certo astrorum situ, & concursu stellarum subitò opus exurgere posse, quod aliàs longiorem temporis moram, & plurium causarum concursum requireret. Si enim aliquæ causæ naturales conuertere possunt aliquam materiam in aurum, aut serpentem, quare influentia cælestis opportunè adhibita, omnium aliarum causarum vicem supplere non poterit? Quòd confirmatur ex historia à Damide, vt refert Cælius Cripta, Iarcham Indorum principem annulos septem stellarū septem nominibus præsignatos fabricasse, quibus opera mira edebat; eosquè Apollonio Thyanæo dono datos, in eo iuuentæ nitorem longiùs conseruasse, cum diebus singulis singulos annulos gestaret secundùm dierum, & planetarum nomina. Sed quia vterquè tàm dator, quàm acceptor fuerunt Magorum antesignani, subiungamus annulum Gygis magici artificij egregium opus, quem gestatum vertebat intra digitum, cum nolebat videri; Naturalem enim fuisse, censet D. Gregor. Nazianz. *in Monog.* Et annulos ferreos ad certam stellarum positionem fabrefactos, qui vulgò gestantur ad quasdam ægritudines depellendas. Nec imagines astronomicas reijciunt Philosophi nonnulli in curatione morborum, vt Marsilius Ficinus, qui illas numerat inter medicamenta, sicut Victoria *Relect. 12. de Magia*, non dubitandum esse, censet, aliquid insigne, & singulare, & præter communem ordinem naturæ, seù rerum contingere posse ad certum situm, & ordinem astrorum adhibitis paucis rebus naturalibus. Sed prædicta positio quoad id, quod astruit de imaginibus, & figuris astronomicis, à nobis vt superstitiosa, ac periculosa infra improbatur *d. 4. n. 782. & 786. & to. 2. d. 1. in fine ante conclus. num. 294. & sequent.*

Vir-

§. III.

22 *Vel Terrestri.*

VIrtute autem terrestri mirabilia fieri certò asserere possumus. Esse enim in naturalibus terræ rebus virtutes admirandas, quas pauci hominum norunt: quia nec sensu possunt comprehendi, nec ratione aliqua inuestigari, quæ si vel natura, vel arte iungantur, insolita opera, & inusitatos effectus producere queunt: quis dubitat, cum hoc natura ipsa demonstret? Quot putas, sunt eius miracula? Si lapides spectes; magnes ferrum attrahit, & illud affricatum aliud allicit, Vndè pro miraculo refert August. 21. *de Ciuit. Dei cap.*4. se vidisse annulum ferreum à magnete dependentem,& trahentem secundum, & illum tertium vsque ad certum numerum, quasi catena contexeretur. Lapis molaris,qui in Tigride reperitur delatus feras coercet, auctore Aristotele *lib. de mirabilib.* Montes duo sunt iuxta flumen Indum, quorum vnus ferrum attrahit, alter respuit. Si herbas, & arbores; Dictamum sagittas expellit è ceruis; Chelidonia visum restituit; herba pici feras aperit: frondes quercus serpentes necant; folia platani abigunt vespertiliones; fagus viperas percussas occidit; Erynchium capræ sumptum ore totum gregem sistit; ficus alligatos tauros mansuescere facit. Si aues; Galgulus visu sanat ictericum; Gallus gallinaceus terret Leonem; Aquilæ pennæ cæteris mixtæ illas absumunt; pauonis caro nescit putrescere. Si pisces: Remora flatibus agitatam nauem firmat; lepus marinus visu, aut tactu plures necat. Si animalia: Lupus raucedinem per visum ingerit; Hyenæ vmbra canes mutos reddit; torpedo icta manum, corpusque torpefacit; testudo, & struthiocamelus visu oua excludunt; lupinas fides si iungas agninis, istæ dissiliunt. Si homines: aniculæ lippiẽtibus oculis pueros fascinant; menstruatæ visu speculum vitiant; lyncei homines vident abdita in terræ visceribus; plures osculo, & contactu morbos tollunt; septimus mas strumas, seù scrufulas sanat; vt ferè nihil sit in rerum natura, lapidum, herbarum, arborum, animantium, volatilium, piscium,quod aliqua speciali virtute non sit præditum quæ si agnosceretur, proculdubio per eius applicationem mirabilia fierent. De quibus integrum librum scripsit Aristoteles, qui inscribitur: *De admirandis auditionibus*, quanquam eum nonnulli ascribant Theoprasto. Plinius etiam *lib.2.hist. natur.* Proclus *in lib. de sacrificio, & magia* S. Albertus Magnus *lib.2. Mineralium tract.2.c.*1.11.& 17. Fracastorius *in lib. de sympathia*, & Ficinus *lib.*4. *Theologiæ Platonis.c.*2. multa prodiderunt. Si ergo tot sunt naturalium rerum virtutes occultæ mirabilium effectrices, quare negabimus, magos mira opera naturalia posse efficere, si illas planè perspectas habeant,& eas optimè sciant ad vsum accõmodare?

§. IV.

23 *Sed non purè naturalis.*

AT magorum scientia non esse purè naturalem, sed potiùs præternaturalem; & prodigiosam patet ex hoc, quòd non viribus naturæ, & naturalibus causis,sed potestate aliqua immateriali,& virtute separata nituntur.Quamuis enim in suis operibus nonnumquam vtantur, seù potiùs abutantur facultate solùm naturali; tamen sæpissimè aliquos producunt effectus, qui per causas naturales effici nõ possunt: sed necessariò ad causam, & naturam intellectualem, & ad aliquas substantias separatas,quæ occultè cum eis operantur, referendi sunt. ver. gr. Dare responsa de occultis, puta, thesauris deperditis; *Quia effectus producit superantes causas naturales.* statuas è ligno, aut altera materia compingere, eisque nullo extrinsecùs impellente motum imprimere progressiuum;arboribus,aut rebus inanimis loquelam tribuere, ita vt quæstiones de varijs rebus propositis soluant; indicare ea, quæ in remotissimis regionibus geruntur;ea,quæ clausa sunt,repentè patefacere; se, & alios ex hominum conspectu subitò subducere; & alia huiusmodi peragere, quæ nisi ab intellectu proficisci nõ possunt, & quidem humano, præstantiore,atquè excellentiore.Quorum exempla plura narrat Philostratus *lib.6.c.*3.

Non operatur modo naturali.

Insuper non operantur modo naturali,scilicet,per causas naturales: cum enim volunt illa mira perficere, certis quibusdam vestimentis induuntur, ducunt lineas,describunt figuras,pingunt characteres,certas voces,& verba pronunciant,adhibent inuocationes, obtestationes,comminationes, sacrificia, prostrationes corporum, & alia huius generis, quæ per se nec vim habent naturalem illos producendi effectus;nec materiam præparandi ad illos producendos,aut recipiendos:vt docet Benedictus Pererius *lib.*1.*de magia c.*4.

Acquiritur modo extraordinario, & nõ naturali.

Præterea nequè illam scientiam acquirunt naturaliter,hoc est,per modum disciplinæ,& artis, nempè per speculationes, libros, & præceptores; sed quadam traditiua,quam qui habent,statim inusitatos illos effectus producunt: vt videre est in multis,qui cum sint penitùs ignari,& litterarum expertes;tamẽ illa operantur,quæ sublimioribus imbuti disciplinis nec tentare, nec cogitare quidem auderent. Quarè cum illa magica nec naturaliter acquiratur,nec operetur per causas naturales; nec opera intra limites naturæ concluſa, sed excedentia producat, sequitur scientiam purè naturalem dici non posse,sed potiùs prodigiosam,& præternaturalem,& per consequens non fluere à sapiẽtia diuina vt naturales disciplinas edocente: vt latè probant D.Thom. *lib.3.contra gentes c.*104. Alph. à Castro de *iusta hæret. punit. à.c.* 13. *vsque ad* 17. *& Angl. in* 2. *quæst. vnica de arte mag. ar.*2.

Ideò vt scientia naturalis à Deo non procedit.

ARTICVLVS II.

Supernaturaliter.

24 *Magica scientia videtur supernaturalis,si spectes.*

QVid ergò scientiam hanc magicam supernaturalem vocabimus? Quidni,cum multa primo intuitu illud suadere videantur,opera,operans; operatio, finis?

§. I.

Opera.

SI enim scientiarum magicarum spectes opera, similia videtur operationibus à gratijs gratis datis,quas vocant,procedentibus. Nam quid tribuitur scientijs magicis, nisi actiones mirabiles supra causas naturales edere? Et quid gratijs gratuitò datis, nisi opera perficere supra naturæ facultatem? Si ergò istæ sunt supranaturales,quarè non illæ? Differre quidem videntur in hoc, quòd aliquæ gratiæ dantur totam naturæ creatæ excedentes facultatem, etiam Angelorum,& Dæmonum: opera verò magiæ naturæ fines non prætergrediuntur. Attamen fatendum est,aliquas esse gratias,quæ angelicam,& dæmoniacam potestatem nõ superant; vt sunt genera linguarum, & gratia sanitatum 1. *Corint.*12. Cum boni, & mali spiritus omnes linguas norint, & morbos curare valeant, quarum actiones actionibus magicis poterunt comparari.

2. Si

Professores. 2. Si professores harum scientiarum consideres, etiamsi sint perditis moribus, forsitan hanc gratiam à Domino acceperunt. Nam nihil prohibet, homines etiam pessimos talibus donari gratijs, cum ad publicum bonum, non ad particularem vtilitatem concedantur. Nonne operarij iniquitatis multas virtutes facere, vt dicitur Matthæi 7. v. 22. Charitate priuati montes transferre secundùm Paulum *1. Cor. 13.* & scelerati quædam miracula edere possunt, quæ boni facere sæpè non possunt? vt affirmat D. August. *lib. 83. qq.* Quod exemplo Balaam, & Caiphæ confirmatur, qui ambo prophetauerunt, quamuis hic esset Simoniæ, auaritiæ, inuidiæ, aliorumque vitiorum sordibus inquinatus: ille ariolus, idolatra, & cultor dæmoniorum.

Modum. 3. Si modum attendas, quo operantur, nihil appareret, quod non redoleat sanctitatem. Orationi enim vacant: nomina Dei varia proferunt: Angelorum diuersorum implorant auxilium: Sanctos in Cælo regnantes inuocant: scripturæ sacræ verba adhibent: signo crucis multoties repetito vtuntur: & ijs, qui ad illos accedunt, iniungunt orationes, eleemosinas, peregrinationes, visitationes altarium, sacrosanctæ missæ celebrationes, & alia pia, & religiosa opera; ex quibus colligere licet, ab ijs nihil nisi sanctè fieri. Quæ omnia quidam Magus, cum ei ex mandato Reuerendissimi P. Inquisitoris cuiusdam Ciuitatis Lõbardiæ suadere contenderem, vt magicam detestaretur artem, obijciens mihi aiebat: *Quomodo suadebis mihi artem detestari magicam, si quicquid in ea geritur, totum redolet sanctitatem?*

Finem. 4. Denique si finem operum respicias, videtur optimus, & saluberrimus, nempè, hominem sanare longa infirmitate detentum, consolari mestos ob amicorum ægritudinem, certiorem facere de rebus perditis, iniuria passum subleuare, tollere impedimenta, quæ inter coniugatos generationi liberorum obstant, patientem deliria reducere ad sanam mentem, adducere pluuiam terræ arescenti, aut subducere nimis madidæ, tempestates sedare, & alia huiusmodi peragere, quæ bona esse quis neget? Sed esto magicis artibus eorum professores in malos fines vtantur, nonne etiã suis donis abutuntur, qui habent gratias gratis datas? Si enim mali sunt, vt dictum est, quare ad malum finem eis vti non poterunt?

§. II.

25 *Iisdem rationibus probatur, nõ esse supernaturalẽ nempè. Ex operibus.* AT ijsdem rationibus scientiam magicam non esse supernaturalem, nisi impropriè ideòquè nec à diuina procedere sapientia, probatur. Sicut ijsdem præfatus Magus conuictus, & confusus, sed non conuersus, confessusue remansit.

1. Opera enim magica cum operibus gratiarum eadem non sunt. Non enim præstigia cum veris miraculis sunt confundenda. Sed esto sint similia in quibusdam ver. gr. in sanitatis restitutione: An sola illa opera faciunt similia? Sed quàm multa dissimilia? Tempestates ciunt, sterilitatem inducunt, pestes excitant, traducunt messes, greges perimunt, immittunt sciniphes, & bruchos, inducũt morbos, dolores, mortem ipsam, quæ nullo modo competunt gratijs gratis datis. Quàm multa verò impossibilia? vt sunt illæ imprecationes, & minæ, quibus vtuntur. Imprecantur enim damna, & infortunia, & minantur, quod deponent sidera, cælum vertent, solem retrocedere facient, vt narrat Porphirius *Epist. ad Anebonũ Ægyptium apud Benedictum Pererium lib. 1. de magia cap. 5.* & varij summi Pont. qui varias contra huiusmodi operationes ediderunt const. de quibus infra num. 45.

2. Operantes verò quinam? Mali, inquies. At per malos Deus miracula operatur? Esto edant aliquando propter reuerentiam Christi nominis, quod in ijs peragendis interponunt *Matthæi 7.* cum subest necessaria occasio ad dilatationem fidei, & Religionis amplificationem; non tamen hoc habitualiter habẽt: nam sublata necessitate, aut opportunitate nulla ad talia opera supereſt in eis facultas, vt docet Scotus *in 3. dist. 25.* & Aretin. ibi *d. 13. qu. 2. ar. 8.* Magi verò operantur ex habitu quandocumquè volunt. Vndè constat, parem non esse rationem. *Ex operãtibus.*

3. Quid dicam de modo, quo agere consueuere? Orare videntur, sed dæmonem adiurant. Dei proferũt nomina, sed incognitæ significationis, vt ait idem Porphirius *loco citato*. Angelos vocant, sed malos. Sanctorum suorum implorant auxilium, sed spirituũ domnatorum. Scripturam sacram adhibent, sed detortam in sensus alienos. Signo crucis vtuntur, sed non, vt oportet, formato. Pia opera alijs imperant, sed vt maleficia tegant, In ijs enim quãta incongruitas, & dissonantia? Vim collocant, vt ait Pererius *lib. 1. cap. 8.*, in verbis ignotis, falsis, apocriphis, absurdis, nihil cohærentibus: In certis diebus, & horis; ad certum stellarum situm; sub certo numero crucium, orationum, candelarum; & certa corporis positura: In tali carta, talis coloris, talis figuræ talibus characteribus impressa: In obseruãtijs superfluis, & indifferentibus radendi pilos, telam numquam lotam induendi, spargendi capillos, pedem vnum denudandi, & vestes discingendi; quibus omnibus ad suam operationem eliciendam opus esse, ita afferunt, vt si vnum desit, totus operantis conatus irritus, & superuacaneus euanescit: quasi verò gratuita Dei dona subijciantur humano artificio, & certis numeratis, & ridiculis obseruationibus: aut ad determinatũ tempus, occasionem, & cæremonias restringantur; ita vt si minimum deficiat, nihil fiat. *Ex modo operãdi.*

4. Tandem quis horum finis? An gloria Dei, & salus animarum? Nequaquam; sed lucrum, curiositas, voluptas, vindicta, & huiusmodi vitia. Qui enim ad tales operarios accedunt, atquè eorũ opera expetunt, varijs passionibus ducuntur. Hic ditescere vult, & quærit pecunias, atquè diuitiarum copiam. Ille prodigiosa intueri desiderat, pugnantem Hectorem cum Achille, aut alia monstra portentosa: ex hoc dicitur hæc scientia prodigiosa ob varia prodigia, quæ operatur. Alius æstuantis libidinis facibus vritur. Alter furore, & indignatione contra inimicum percitus spirat minas, & cædes, quibus satisfacere volens Magus subdolus è suo depromit penu, & scientia magica sua maleficia, quibus Deũ nouis irritat sceleribus, & proximum varijs vexat malis. Quare ex his finibus probatur illa opera à gratia non oriri. *Ex fine operãdi.*

Quibus adde, dona Dei gratuita, seù gratias gratis datas non possideri per artem, & disciplinam ad præceptorum modum; quia, vt Paulus ait *1. Cor. 12. omnes gratias operatur vnus, atquè idem spiritus diuidens singulis prout vult*. Quinimmò in nostra esset potestate acquirere gratias, sicquè gratis non communicarentur, & per consequens gratiæ non essent gratiæ. Magica verò scientia à Magis traditur suis discipulis, qui eorum præcepta secuti, eadem, quæ Magistri, operantur.

Cum ergò nec naturalis, nec supernaturalis sit scientia: nequè modo naturali, aut supernaturali cõparetur, asserendum est à sapientia diuina non procedere, quæ immediatè naturales, & supernaturales scientias modo vtroque superiùs explicato se ipsa edocere solet, quos vult spiritualibus fauoribus ampliare. Videamus ergo, an per alios mediatè illam tradat hominibus: quod sequens sectio declarabit. *Ideo vt talem à Deo non procedere*

SE-

SECTIO II.

Mediatè.

26 *Deus nõ seipso solo, sed etiã per alios docet scientiam.*

DIuina sapientia non se sola clamitat in plateis, vt loquitur Filius Dauid Salomon sapientissimus *Prouerb.* 1. mittit insuper seruos, & ancillas suas cum excelsa prædicatione vocare insipientes ad comedendum panem vitæ, & intellectus, & bibendum vinum mixtum aqua sapientiæ salutaris, quoties mortales erudit in lege Dei, & docet scientiam sanctorum per prædicatores, quorum alij sunt cælestes: alij terrestres: alij inferi, nempè, Angeli, homines, & mortui. Cum enim vbiquè dominetur, quotquot reperiuntur in cælo terra, inferis, creaturæ intellectu, & bona voluntate præditæ, diuinæ eius scholæ sunt alumnæ; & ijs ad libitum vtitur ad sublimem suam doctrinam omnibus propalandam. Quare si per alios scientiam magicam hominem edocet, vtique ministerio vel Angelorum; vel Hominum; vel Mortuorum. Quod, an verum sit, sequentes articuli elucidabunt.

Per Angelos, Homines Mortuos.

ARTICVLVS I.

Per Angelos.

§. I.

27 *Magi suã sciẽtiam ab Angelis profectam. Probant Ratione.*

NIhil est, quod Magi, vt suam scientiam extollant, tantoperè iactitet, quàm eam esse effectum bonorum Angelorum, quos antonomasticè vocant spiritus. Estquè vetus impostura Platonicorum, Iamblici, Porphirij, Plotini, Procli, & Iuliani Apostatæ. Nec deest apparens ratio, quæ talibus iactationibus faueat. Si enim creduntur mali Angeli malis hominibus suum impendere obsequium: Si flectuntur precibus, & sacrificijs vt ad libitum, & votum impiorum mirabilia operentur: Si præstant sanitatem, & alia bona collata mortalibus, quare boni etiam suam virtutem non communicabunt; aut flecti se sinent; aut sanationes conferent, cum sint ad benefaciendum propensiores, & potentiores ad agendum? An non Raphael Angelus, vt rationi exemplum superaddatur, iuuenem Tobiã docuit mirabilem piscis ab eo capti virtutem, cuius cordis particula posita super carbones omne dæmoniorum genus fumo extricabat, & fel vnctos oculos sanabat ab albugine? Si vnus ex primoribus Angelis hæc charitatis ministeria exhibere non dedignatur, quare alij non idem prẽstabunt, illi præcipuè, qui sunt inferiorum ordinum?

Exemplo

§. II.

28 *Angeli Magorũ præceptores non sunt boni, sed mali.*

PLausibile dictum, sed captiosum. Fateor, potentes esse Angelos, charitate flagrantes, ad benefaciendum propensos, suamque aliquando potentiam communicare, flecti precibus, & oblationibus bonorum operum, conferre sanitatem, & similia beneficentiæ officia exhibere mortalibus, cum Deo præcipiente mittuntur: vt latè docet D. Bonauent. *in 2. sent. d.* 10. & 11. & cõmuniter omnes Patres, & Theologi. Sed nego, bonos Angelos magorum esse præceptores, & cooperatores in operibus faciendis, quæ non fiunt per causas naturales. Malos esse concedo.

probatur ex modis quo Colũtur.

1. Quomodo enim coluntur illi spiritus à Magis? Adorationibus, sacrificijs, & summi honoris actibus, qui ad Diuinitatem solam pertinent: quod proprium solùm esse dæmonum, quis neget? Diuinam etenim æqualitatem, quam à primordio suæ creationis assequi non potuerunt, aliqua ex parte conse-

qui cupiunt, homines decipiendo. Boni autem, absit, vt huiusmodi committerent crimen, qui, cum sint per gratiam impeccabiles, nec vnum minimum quidem defectum admittere valent: immò non solùm tales honores sibi fieri non optant; sed vehementer auersantur: vndè *Apocal.* 19. vnus ex istis Ioannem prohibuit volentem eum adorare: *Vidè, ne feceris*, inquit, *conseruus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Iesu, Deum adora.* Vt benè obseruat etiam Ioseph Angles *in* 2. *q. de Arte mag. ar.* 2. *diff.* 5.

2. Sed quomodo euocantur? Precibus, & orationibus inanibus, & ridiculis libamentis, & suffimentis, verbis barbaris, & nihil planè significantibus, quæ omnia ita obseruare necesse est, vt si quid omissum fuerit, numquàm comparentes videbis. Sunt enim quædã (vt illi volunt) quibus auertuntur, & fuganturs quędam, quibus oblectantur, & alliciũtur: Hæc autem ridicula, & vana licèt cadant in dęmones, qui talia demẽtatos homines docuere; Quis tamen in bonos Angelos cadere audeat asserere?

Euocantur.

3. Quòd si spiritus illi euocati venire noluerint, vt crebrius fit, post iteratas inuocationes solent Magi illis minari quædam impossibilia; immò planè absurda, vt apud Eusebium *lib.* 5. *de præparat. euang.* docet Porphirius. Qui si adfuerint dicto obedientes, illis imperant, & cogere putant, ne indè discedant, eosquè includunt vel loco, vel vase, vel annulo, vel statua. At homines talem non habent potestatem, vt minis, coactione: & imperio vti possint in bonos Angelos: Secùs in dæmones, qui se cogi à Magis, simulant; cum tamen id voluntariè faciant, vt decepti homines tantam vim, atquè auctoritatem magicam admirantes, faciliùs dæmonum laqueis vinciantur.

Cogũtur.

4. Queris, quare euocentur, & includantur? Fortè ad Dei gloriam, & proximorum salutem? Immò ad inferendum alijs exitium, ad patranda adulteria, homicidia, furta, infanticidia; & inuehenda varia mala in orbẽ: à quibus omnibus Angeli boni abhorrent; nec talia perpetrantibus cooperari vllo modo possunt; sicut nec modo, quo peragũtur, multis, nempè, mendacijs, deceptionibus, fallacijs, quibus ipsi se immiscere non possunt, cum sint in gratia confirmati, ac in statu, quo peccare non possunt.

Includũtur.

5. Denique spiritus magici omnia faciunt ad ostentationem, aut maleficium; ideò cum apparent, sæpissimè in regia se exhibent pompa coronis redimitos, vestibus aureis, & gemmatis amictos, longa aulicorum caterua stipatos, vt aliàs S. Martino; atquè ad varia flagitia hominibus inferenda solicitant, vt odium in totum genus humanum conceptum exsatient. Boni è contra numquam pompaticè procedunt; multò minus ad mala incitant; sed potiùs prouocant ad bona, quia charitate ducuntur erga nos, & zelo prò gloria Dei. Vt eruditè docet D. Augustinus scribens *ad Fratres in Eremo*. Ex quibus omnibus euidentissimè patet, artes magicas à bonis Angelis nec doceri, nec practicari.

Ideò magia non traditur à Deo per bonos Angelos.

ARTICVLVS II.

Per Homines.

§. I.

29 *Datur magia licita, & honesta, qua res nat. debito modo applicat.*

CErtũ est, magiã aliquã honestam, & licitã ab hominibus edoceri, quæ singulares virtutes in rebus naturalibus latitãtes, mortalibus ignotas cognoscit, & applicat: agentia, & passiua suo loco, & tẽpore cõponit; & sicut opus est, tẽperat, effectusq. producit inusitatos, quorũ ratio videtur incõprehẽsibilis. Hoc enim nomẽ magiæ præcisè, & absolutè sumptũ

significat; & in hac significatione primitùs vsurpatum pro arte, & facultate huiusmodi rerum effectrice, quæ pars est secretioris, & absconditioris philosophiæ; & pro exactiore arcanorum conditione, quæ cælorum & siderum cursu, & influxu, sympathijs, & antipathijs rerum singularum obseruatis, debito modo res rebus applicat, & mirifica quædam hoc pacto perficit, quæ causarum ignaro præstigiosa, miraculosa, & auxilio dæmonum facta videntur: vt benè tradit Benedictus Pererius *lib. 1. de Magia c. 3.* Aristoteles, *lib. de admirandis auditionib.* S. Albertus Magnus, Plinius, Proclus, & alij supra relati *n. 22.*

Diuiditur in Naturalẽ, & Artificialẽ.

Hæc autem est duplex: Naturalis vna, Artificialis alia, prout effectus eius ascribuntur, vel insitæ rerum naturæ; vel humanæ industriæ. Et vtraq. rursum bifariam diuiditur. Nam Naturalis secatur in Diuinatricem, & Operatricem. Artificiosa in Mathematicam, & Præstigiatoriam; quarum præceptores innumeri sunt, tot nempè, quot de scientijs physicis, mathematicis, & medicis libros ediderę. Videamus modò, an inter illas scientiæ magicæ locus detur.

§. I.

30 Naturalis est, vel Diuinatrix, vel Operatrix.

NAturalis circa occultas rerum naturalium virtutes effectrices rerum mirabilium versatur: & nunc abdita, & futura coniectat: nunc miros effectus producit, prout diuinatrix, aut operatrix est. Si abdita, & futura prædicit, hoc aliquando certò, aliquando coniecturaliter facit. Certò prædicit quæcumq. dependent à causis necessarijs, & ab alijs nequeunt impediri: vt sunt motus Cælorum, Eclypses, coniunctiones astrorum, & huiusmodi. Coniecturaliter præscit ea, quæ non necessariò eueniunt; sed vt plurimùm; quia possunt ab alijs causis impediri, vt sunt pluuiæ, grandines, tonitrua, tempestates, & similia; vt latè describit Petrus Binsfeldius *Comment. super C. de Maleficis, & Mathem. not. 10.*

Si verò effectus producit varios, hoc semper via naturali, applicando actiua passiuis perficit. Et si quid producitur, numquam virtutis naturalis fines excedit, vt videre est in physicis, & medicis operationibus.

Quomodo differat magia diabolica à magia naturali siuè vt diuinatoria.

Quare magica scientia inter illas computari non debet, quamuis diuinatrix, & operatrix sit.

Si enim diuinat, nõ ei sufficit, ea, quæ ex causis dependent infallibilibus, prædicere; sed vlteriùs progrediendo prænunciare se iactat ea, quæ sunt omninò liberè futura: vt sunt omnià, quæ absolutè à libera voluntate diuina, aut humana dependent; & quæ omninò, & propriè sunt futura contingentia: vt sunt mutationes Regnorum, gubernationes Prouinciarũ, successiones Principum, actiones, & cogitationes futuræ hominis, quarum præcognitio vel Dei est: vel à Deo, vt ipsimet fatentur Gentiles Xenophon *lib. 4. de dictis, & fact. Socratis*, Apollonius Thyanæus *in orat. ad Domitianum*, Iulianus Apostata apud Amnianum, Pacuuius, & Phauorinus apud Aulum Gellium, *lib. 4. c. 5.* Sic præfatus Magus supra *num. 24.* cum Chiromantiæ, & Metoposcopiæ arte præditus esset, se per inspectionem linearum tum manuum, tum vultus, futura, quæ pendent à libero arbitrio, & à diuina Prouidentia posse certitudinaliter præscire, prætendebat: puta quam mortem, quæ pericula, quæ infortunia, & alia id generis quis esset subiturus. De quo errore cum rationibus à me fuerit conuictus, se illum abiuraturum paratum præstitit.

Siuè vt operatrix.

Si verò operatur, non se continet intra naturæ limites, nec causas naturales adhibet (etsi hoc faciat aliquando) sed ordinariè sola voce, & verbis vtitur, quæ cum ex se non habeant aliam vim, quàm significandi, vel quodammodo afficiendi auditum, non possunt esse causa tot prodigiorum, quę ab ipsis producuntur; vt supradictum est.

§. II.

31 Artificialis est, vel Mathemati-ca, vel Magia præstigiatoria.

ARtificiosa mira perficit per humanam industriã, siuè mathematicè, siuè prestigiatoriè agat. Cũ mathematicè laborat, nihil efficit, quod rerum naturę repugnet; quinimmò indiget naturalium causarũ subsidio, & debita loco, & tempore applicatione: Nititur enim principijs geometricis, arithmeticis, & astronomicis, quibus res insolitas naturam imitantes producit; inter quas Antiqui apud Aulum Gellium *lib. 10. c. 12.* memorant, & pro certo confirmat Phauorinus Philosophus, Architę Pythagorici columbã ligneam libramentis suspensam, & aura spiritus inclusa, atquè occulta concitam, & volantem: Archimedis Sphęram tradit Cicero *lib. 1. Tusculan. disp. & lib. 2. de natura Deorum*, omnium cęlestium orbium conuersiones suis motibus clarissimè, perfectissimèq. repręsentantem; manum ferream naues onerarias ad se adducentem; specula naues comburentia, vt refert Zonaras in vita Anast. Imp. machinas Romanos Syracusã obsidentes propellentes: Leonis Imperatoris auiculas aureas cantãtes: Seuerini Boetij metalla mugętia: Æneos angues sibillãtes: aues simulatas dulcissimè cantilantes; homines æreos buccinantes. Et moderni iactãt triremem argenteam parisiẽsem, quã remiges eiusdem naturę impellebant, sistebant, & retroagebant: Aquilam Æneam Caroli V. volantem, per aerem: hydraulica, & horologica artificia, quę intuentes rapiunt in stuporem. Cum præstigiatoriè agit, ludicra, & deceptoria vocari potest. Eius enim effectus tales non sunt, quales extrinsecùs apparent: vt sunt ea, quę à circulatoribus, funanbolis, & agyrtis, immò animalibus longo vsu edoctis fiunt. Nam in ijs omnibus nihil est, quod naturam superet; cum huiusmodi præstigia sola agilitate pedũ, & manuum instrumentis adhoc confictis, & longa praxi, vsuque perficiantur. Etsi incantationibus patrari credantur, quod nõ negamus aliquando præstigiatorum malitia euenire, cum præstigijs naturalibus dæmoniaca inducunt, vt sic spectantiũ admirationem magis excitent.

§. III.

32 Magia maleficorum etsi in aliquo articulatè loquebatur; quod Guilhelmus Parisiensis, Medina, & alij credũt, humano factum esse artificio, sed cum humana industria hucusque non pertingat: nec humana patiatur ratio, vt res inanimata voce humanam ad libitum interrogantiũ respondendo, emittat: quia hęc vitam, & respirationem in loquente, & perfectissimam vitalium organorum cooperationem & discursum quendam loquentis requirant: quę omnia huic capiti deficiebant; videtur potiùs dicendũ, si caput loquebatur, ille in capite loquebatur, qui in statuis idolorum oracula fundebat, qui solus cacodæmon fuit. Notum enim est, simulacra vocis proprię expertia fuisse, vt habetur ps. 134. Simulacra Gentiũ argentum, & aurum, &c. os habent, & non loquentur, &c. neq. enim est spiritus in ore ipsorum. Idem existimãdum de vlmo quadam, quã memorat Philostratus *lib. 6. c. 5.* iussu Vespesionis, qui Princeps erat Gymnosophistarũ apud Æthiopes, voce quidẽ clara, & distincta; sed tenui admodũ, & quasi fęminea saluratse

Magia maleficorum etsi in aliquo sit simulis ijs omnibus differre probatur

Apol-

Apollonium; aliaque id generis plura arte magica fieri, narrat Peterius *lib.1.de Magia*. Quod à virtute aliqua naturali habere non possunt: quia vel animatæ sunt: vel non, vt benè argumentatur D. Thoma *lib.3.contra Gentes cap.*104. Si animatæ sunt: vndè habent formam substãtialem, quæ est principium vitæ in omnibus viuentibus? vndè sensum, sine quo vita esse non potest? An à magico artificio? Sed semper remanent insensibiles, nec amittunt formam substantialem, quam priùs habebant. Manet enim æs, lignum, argentum, &c. ergo non recipiunt formam aliquam substantialem, quæ sit principium vitæ. Si verò inanimatæ, & insensibiles sunt: quomodo seipsas mouent: cum inanimata hoc facere non valeant, vt monet Philosophus 7.*Physic.*? ergo ab aliquo motore extrinseco, & viuente; & non à virtute cælesti, aut naturali. Ità suis præstigijs ampliora, & portentosiora facit, quàm artificiosa præstigiatrix; Non enim agilitate pedum, & manuum, aut longo vsu solùm vtitur; sed illusionibus per mutationem obiecti, medij, & organi: vt infra explicatur *disp.2.huius tomi n.*283. ideoquè scientia prodigiosa, & portentosa nuncupari solet. Quare inter vtrasquè artificiosas scientias numeranda non est; alioquè loco seorsum reponenda.

Ideò à Deo per homines non edoceatur.

Et consequenter, cum nec naturalis, nec artificiosa sit scientia magica, certissimum est, illam à Diuina Sapientia per homines non edoceri; Et si qui sint, qui illam profiteantur, alio Doctore, & Magistro, quàm diuina Sapientia eos erudiri, necesse est.

ARTICVLVS III.

Per Mortuos.

33 *Magi iactant se animas euocare, à quibus suas discunt magicas operationes. At falsũ est quia Neq. Beati illas docent.*

SI fides aliqua magicis iactationibus esset adhibenda, suam Magos scientiam à mortuis mutuari, crederemus; cum profiteantur, se eorum animas euocare posse; ex eis multa cognoscere, quæ sunt occultissima, & per eas effectus miros operari. Sed quàm verum sit, scrutandum est tantisper: Si enim mortuorum animæ necromanticis illis Doctoribus obediunt, & eorum operibus se immiscent: Vel hę sunt, quæ in cęlum receptæ æterna beatitudine perfruuntur: Vel quæ expiatorijs ignibus purgantur: Vel quæ æternis flammis addictæ pænas æternas luunt. Quæ omnia explodere facile est.

Beati quidem ad iuuandos in suis necessitatibus mortales Deo mandante, & propria ducente bonitate, è cęlo in terram liberè descendere valent: vt sæpiùs plures Sanctos visos fuisse, Ecclesiastica refert Historia: & Patres, Ambrosius *serm.90. de Passione S.Agnetis*. Augustin.*lib de cura pro mortuis c.*17. Hieronym. *contra Vigilantium.* Gregorius *lib.*4.*Dialog. c.*12. Cęterisque Ecclesiæ Doctores in suis monumentis recensent. At inuocationibus, & euocationibus magicis adduci quis credat? Nam rationes, quæ ad falsum conuincunt de Angelis cęlestibus, eædem in Beatorum animabus locum habent. Et tamen tam impudens est perditorum hominum audacia, vt suas disciplinas omni digna execratione à Sanctis traditas ostentare non erubescant; suosquè libros nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Pauli, Cypriani, & aliorum mendaciter insignire, quasi auctores fuerint doctrinæ in eis contentæ.

§. I.

34 *Neq. purgatorij ignibus applicata.*

AN fortè Animæ, quæ sunt in Purgatorio manus præbent auxiliatrices ijs maleficiorum consarcinatoribus, & docent modum, quo opera malefica sunt concinnanda? Quasi verò aut isti imperium habeant super illas: Aut illæ exire è loco possint, in quo purgantur? Sed esto, peculiari gratia exeant; vt docet Aug. *lib. de cura pro mortuis c.*16. An mala operari, & malis cooperari poterunt? Quis hoc audeat asserere? Animæ enim, quæ sanctæ sunt, & ad petenda viuorum suffragia, non ad damna cuiquam inferenda venire consueuerunt; vt benè tradit Petrus Thyręus *lib.*1.*de apparit. spirituum.*

Probabilius asseri posset de damnatis. Profitentur enim isti noui Mercurij petasati, puta, caducæi potentissimi ope se ex orco animas posse reuocare; eorum præsertim, qui flagitiosè vixerunt, aut violenta, aut mala morte periere. Nam illæ quasi in dęmonum conuersæ naturam, eorum malitiam in hominibus decipiendis conantur imitari. Hoc asserit inter Ethnicos Porphyrius lib.2. de abstinentia animalium. *Tales*, inquit, *sunt animæ mortuorum, quæ vitijs oppletæ è corpore migrarunt; conflictantur enim etiam tunc ira, & concupiscentiæ perturbationibus, & in naturam conuersa dęmonum, similes illorum reddũtur noxiæ, ac turbulentæ in varias se vertunt formas, ac modò conspicuas se oculis præbent, modò recondunt, & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiã cogitantium*. Et alibi. *Praua anima, quæ corpus suum violenter reliquit expoliata ad hoc ipsum deinde admouet, ibique moras trahit. Vndè nonnunquam visa sunt lamentari*. Idem confirmat inter Christianos Tertullianus *lib.de Anima*, vbi de inferis, & defunctorum euocatione differit. *Publica iam litteratura*, inquit, *quæ animas etiam iusta ætate sopitas, etiam proba morte disiunctas, & prompta humatione dispunctas, euocaturam se ab inferorum incolatu pollicetur*.

§. II.

35 *Neq. dãnata inferno inclusa.*

NOn tamen credẽdum est, damnatorum animas, etiam dęmonibus adiuuantibus, exire posse ex teterrimo carcere, in quo in æternum iusta Dei sententia detrusæ sunt. Nam nulla vi indè possunt efferri, nisi mandante Deo, vt de pluribus refert D. Gregorius *in suis Dialogis varijs locis*. Quod fusiùs patet infra *disp.*2.*huius, num.*375. Non est tamen credibile, id concedere Necromantis; hi enim artem necromanticam per se infamem, & toties in scripturis reprobatam approbaret, fideque dignam redderet apud homines; & per consequens sibiipsi contradiceret; quo quid absurdius?

Quarè, si quæ apparuisse circumferuntur Magorum, & Necromantorum ministerio, non illas, sed dęmones ipsas repræsentantes fuisse, existimandum est: quod aliàs prolixiùs suo loco explicabitur.

Conclusio Capitis.

36 *Ergo magia non est à Deo, sed à Dæmone.*

ERgo (vt huic capiti finem tandem imponamus) nõ à diuina sapientia scientiæ magicæ prodiere, & consequenter maleficia: quia cũ maleficium sit species magiæ, sub qua cõtinetur tanquã inferius sub suo superiori, nemini in logicis mediocriter sciẽti est ignotũ, id dici antecedens, magia verò consequens: Sicut ergo à positione antecedentis ad positionem

consequentis tenet consequentia, posito, nempè, maleficio, poni magiam: sic à destructione consequentis ad destructionem antecedentis pariter valet consequentia: Si Deus non vult scientias magicas voluntate antecedenti, & approbatiua, pari modo non velle maleficia: Quod eò magis, ac magis ostendit, quò pluriès in diuina scriptura prohibet opera Maleficorum, minatur contra illos pœnam mortis, varia præbet remedia contra dæmoniacas vexationes, instituendo ordinem Exorcistatus, dando Apostolis, & Ecclesiæ potestatem dæmones eijciendi, fidem nobis, & alia spiritualia dona conferendo ad opera sathanica destruenda: non ergò maleficia sunt à Deo ea volente immediatè, vel mediatè; sed à dæmonibus, qui artis magicæ auctores sunt, non naturalis illius, quæ ex occultis rerum naturis, & causis, viribusquè proficiscitur; sed diabolicæ ab omni ratione, & veritate vacuæ, fallacis, & noxiæ, fraudibus, & maleficijs implicatæ, & propterea infamis, abominandæ, & ex vniuersa hominum societate eliminandæ.

Vt probatur

Ratione multiplici.

Gentiliũ cõfessione

Hoc fatentur ipsi Gentiles, pro quibus vnus sufficiat Porphirius, qui lib. de Responsis sic ait: *Non solùm felicem conuersationem suam; verùm etiam quibus rebus gaudeant, & quibus alligentur Dij hominibus significarunt. Ad hæc quibus rebus cogantur, & quæ sibi afferenda sint, & quos dies vitare oporteat, & in quibus locis ipsi versentur, & omninò nihil est, quod ab ipsis Dijs homines non didicerint.* Hoc docent communiter Patres, inter quos Lactantius lib. 2. Diuinar. Instit. *Eorum*, ait, *inuenta sunt Astrologia, & Aruspicina, & Auguratio, & quæ dicuntur oracula, & Necromantia, & Ars magica; & quicquid præterea malorum exercent homines, vel palam, vel occultè.* Hoc denique asserunt scripturæ sacræ, quæ sæueriſſimis legibus, & sub sæueriſſimis pœnis omnem magiam prohibent; vt sequenti capite elucidabimus.

Patrum consensu

Scripturæ auctoritate.

CAPVT II.

Prohibet.

37 *Deus omnia peccata odit & per cõsequẽs maleficia.*

SI Deus optimus maximus, *non Deus volens iniquitatem est*, vt monet Dauid psal 5. *Si non habitat iuxta eum malignus, neque permanent iniusti ante oculos eius, si odit omnes operantes iniquitatem, perdit omnes, qui loquuntur mendacium, & virum sanguinum, atque dolosum abominatur*; non dubium est, omne maleficium summè habere exosum, vt testantur tot prohibitiones sub grauioribus pœnis mortalibus varijs modis propositæ tàm Per semetipsum, quàm Per suos deputatos: vt duabus sectionibus palam fiet.

Quæ fieri prohibet Per semetipsũ.

Per suos deputatos.

SECTIO I.

Per semetipsum.

38 *Deus suã nobis aperit voluntatem in scripturis sacris maleficia prohibendo.*

QVoniam, dum huius corporis ergastulo noster clauditur spiritus, Deum non possumus oculis intueri corporeis, intellectu conspicere, voluntatemquè ipsius intelligere, nisi per res sensibiles teste Apostolo *Roman. 1. Inuisibilia ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciũtur*. Ideò suam nobis aperit voluntatem in scripturis sacris, vbi quædam prohibet; quædam præcipit: concedit aliqua, suadetquè nonnulla, vt testatur D. Gregorius *in moralib.* Suadet, inquam, perfecta, concedit media, præcipit bona, ac prohibet mala: præcipuè magiam, & maleficia tum in Veteri, tum in Nouo testamento; vt sequentes articuli demonstrabunt.

In Veteri & nouo testamẽto.

ARTICVLVS I.

In Veteri testamento.

39 *In veteri testamento prohibet accessum ad maleficos.*

AVdiamus illum cum maiestate loquentem in veteri testamento, in quo non solùm omnem Magorum, & Ariolorum consultationem prohibet: vt Leuitici 19. *Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis aliquid scisciteminì, vt polluamini per eos*. Sed insuper vltimo supplicio percuti iubet. Exodi 22. *Maleficos non patieris viuere*. Et Leuitici 20. *Vir siue mulier, in quibus pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur, & lapidibus obruent eos*. Quinimmò vlteriùs ira excandescente diuina seipsum vltorem tanti sceleris profitetur: Leuitici eod. cap. 20. *Anima, quæ declinauerit ad Magos, & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui*. Quod iteratò inculcat Deuteronomij 18. *Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui Ariolos scisciteter, & obseruet somnia, atque auguria: nec sit Maleficus, & Incantator: neque qui pythones consulat, nec diuinos, &c. omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu suo*; Ideò debitas scelerum pœnas vindice Deo tulisse Saul, Ochoziam, & Manassem legimus 1. *Paralipom.* 10. 4. *Reg.* 1. & 2. *Paralipom.* 33.

Puniri iubet.

Ipsemet punit.

Quod si subitæ illius vindictæ rationem quæris, audi Philonem in lib. de Specialibus legibus: *Non finit noster Legislator procrastinari Veneficorum supplicia; sed absque mora vult exigi, quòd dilatio noxijs opportunitatem peccandi præbeat, cæteris metum afferat, existimantes, quicquid illorum vitæ accedit, suæ securitati decedere; Idcircò sicut viperas, scorpios, aliasquè venenosas bestias, priusquam mordeãt, aut saucient, aut omninò se commoueant, sinè mora ad primum aspectum occidimus, præcauendo naturalem eorum malitiam priusquam noceant. Eodem modo etiam homines plectendi sunt, qui cum sint animalia rationalia, nihilosecius à natiua mansuetudine in ferinos mores degenerant, & pro delectamento habeant lædendi quotquot possint licentiam.* Hæc Phil.

Ratio ex Philone.

ARTICVLVS II.

In Nouo testamento.

40 *Magiæ, ac maleficiorũ prohibitiones in nouo testamento nõ sunt irritæ.*

QVamuis in Nouo testamento magia, & maleficia verbis non prohibeantur expressis; nihilominus implicitè in eo prohibita censentur. Huiusmodi enim prohibitiones: *Non declinetis ad Magos: Maleficos non patieris viuere*, & aliæ huiusmodi non sunt de iure positiuo legis veteris, sicut leges cæremoniales onerosæ; sed explicant ius diuinum, & naturale: vt subtiliter obseruat Suarez *de Religione lib. 2. de Superstitione c. 17.* ideò in nouo testamento non sunt irritæ; sed permanent adhuc in suo robore. Qua de re Christus Saluator mundi, ac Legislator Discipulos suos animaduertens dixit. *Matth. 5. Nolite putare, quoniam veni soluere legem, aut Prophetas: non veni soluere, sed adimplere*. Cum enim Apostoli audierint Dominum quædam noua præci-

Sed rata manent.

Probatur ex verbis

Legislatoris. præcipientem, dubitare cæperunt; vtrum vellet legem ſoluere, & aliam nouam legem introducere; & quia hæc dubitatio voluebatur in cordibus eorum, præuidens hoc Dominus præoccupauit eos, ponens ſolutionem dicendo: *Nolite putare*, nec in errorem incidatis, *quoniam veni ſoluere legem*. *Non veni ſoluere*, ideſt caſſare legem: cum *pſal.88.* per Prophetam dixerim: *Neq. prophanabo teſtamentum meum, & quæ procedunt à labijs meis non faciam irrita. Sed adimplere*, ideſt perfectè implere in meipſo, & in alijs eos docendo, quæ neceſſaria ſunt ad ſuum vltimum finem conſequendum.

§. I.

41 *Præcepta legis laciniosa sũt ſoluta.*

QVapropter concedamus quidem, circũciſionẽ, ſacrificia, purificationes, neomenias, cæremonias, vmbras, & tabernaculorum præcepta, quibus Hebræorum populus grauatus erat, fuiſſe per nouam legem irrita, & caſſa. Erant enim legis præcepta vniuerſa ſexcenta, & tredecim, affirmatiua ducenta, & quadraginta octo: Negatiua verò trecenta ſexaginta quinquè, vt obſeruat Abulenſis *in cap.1. Ruth.q.24.* Guilhelmus Pariſienſ. *lib.de fide, & lege c.1.* Galatinus *lib.11. cap.4.* Rabbi Moyſes Ægyptius *lib.3. perplexor. cap.56.* & Paulus Burgenſis *1. par. Scrutinij diſt.8. cap.9.* idcircò iuremeritò lex vetus à D.Petro *Act.15.* appellatur iugum graue: Sicut è conuerſo à Saluatore noſtro *Matt.11.* iugum legis nouæ ſuaue dicitur, ac onus eius leue: quia eſt verbum abbreuiatum, teſtantibus Iſaia 10. & Paulo *Roman.9.* Siuè vt Tertullianus legit *lib.4. contra Marcionem cap.1. & 16. deciſus ſermo*: quod ille ſic explicat; quia compendiatum eſt nouum teſtamentum, & à legis laciniosis oneribus expeditum.

Moralia tamen rata manẽt vt prædicta. Attamen moralia legis veteris præcepta non eſſe per legem nouam irrita, & caſſa, fatemur proculdubio: immò reſpectu horum non diſtingui duplex teſtamentum: vt ſæpè monet D.Auguſt. *lib.de ſpiritu, & litera cap.14. & lib.10. contra Fauſtum c.2. & tract.3. in Ioannem. & in pſal.73.* Quod etiam docet S.Leo *de Ieiunio ſeptimi menſis ſerm.7. & ſerm. 14. de paſſione*, vbi ait: *Qua vtriquè teſtamento erant congrua, nulla eſſe cõmutatione variata*: Idcircò *abbreuiatus, atquè perfectus ſermo euangelicus dicitur*: vt ait Hieronymus, *quoniam pro cunctis laciniosa legis cæremonijs dedit præceptum breuiſſimum dilectionis, & fidei*. Sic etiam Scotus in 4. ſent. apertè docet, præcepta iudicialia veteris legis non manere in ſe, ſed in æquipollenti quantum ad finem: cæremonialia non manere in ſe, ſed in ſuis ſignificatis, quia vmbra tranſijt, & veritas ſucceſſit, moralia autem legalia manere iuxta verbum Chriſti non veni ſoluere legem, ſed adimplere: quia Decalogus ſimpliciter manet, ſed perfectiùs exponitur, quàm Iudæi intelligant.

§. II.

42 *Sed abbreuiata & reducta ad duo præcepta dilectionis Dei, & proximi.*

QVare omnia illa præcepta legis veteris: *Non declinetis ad Magos. Maleficos non patieris viuere*, & alia id generis ſupra relata, cum ſint moralia, non ſunt in nouo teſtamento ſoluta, & expedita; ſed abbreuiata tãtùm, & ad duo præcepta dilectionis Dei, & proximi reducta. Dum enim præcepit, vnum Deum ſuper omnia diligendũ toto corde, tota anima, tota mente, ac totis viribus: Proximũ verò ſicut ſeipſum quis non videat cõſequenter prohibere, ad maleficos accedere, qui docent, Deum abnegandum, dæmonem adorandum, Chriſtum blaſphemandum, Deiparam contemnendam, ſuſcepto Baptiſmatis ſacramento renunciandum; aliaque id generis facinora perpetranda? Proximis verò innumera propè damna inferenda, quæ omnia ſunt pœnitus dilectioni Dei, & proximi oppoſita, atquè contraria? Propterea ipſemet Legislator: vt habetur *Apoc.22.* admonet Epiſcopos, Rectoreſque Eccleſiarum, vt huiuſmodi hominum peſſimorum fæcem eijciant, & ſegregẽt ab Eccleſijs veluti canes indignos, & beſtiales dicens: *Ego ſum primus, & nouiſſimus, principium, & finis*. Deindè ſubdit: *Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis ſeruientes, & omnis, qui amat, & facit mendacium. Ego Ieſus miſi Angelum meũ teſtificari vobis hac in Eccleſijs*. Volens autem vniuerſo terrarum orbi pœnã ab eis ſoluendam in futuro ſæculo promulgare, capite antecedenti ait: *Timidis, & incredulis, & execratis, & homicidis, & veneficis, & idolatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure, quod eſt mors ſecunda*. Si autem ſupremus ipſe viuorum, ac mortuorũ Iudex pœnas indicit tum ſpirituales temporales, nempè à fidelium congregatione ſegregationem, aliaſquè formidabiliores, quibus Eccleſiarum prælati huiuſmodi maleficorum ſcelera compeſcere debent: tum æternales, quibus ob ſua opera peruerſa malefici percellentur in orco; quis apertè talia maleficorum crimina, vt prohibita iure naturali, ac diuino, cenſenda non aſſeueret: cum pœna culpam, & culpa alicuius præcepti tranſgreſſionem præſupponat.

Ideò Legislator monet Maleficos ab Eccleſia ſegregãdos in hoc ſæculo.

In futuro puniẽdos Pœna Ignis, Pœna ſulphuris.

Quid ad hæc noſtri ſæculi ſemi ſaducæi philoſophantes: qui (vt hæc obiter dicam) omnia ſuo cerebro metientes, putant, maleficia nil aliud eſſe, quàm ſomnia, fictiones, & meram phantaſiam eorũ qui maleficio imputant naturales effectus, quorum eſſentiæ ſunt occultæ? Ad quid ergo tot diuinæ prohibitiones, & punitiones, ſi maleficia non dantur? Anne ſomniabat Deus, cum hæc prohibebat; aut fingebat crimina, quæ eſſe non poſſunt? Seù phantaſia ductus pœnis afficiebat innoxios, cum maleficos occidi imperabat? Sed *Diuina auctoritati*, ait Auguſt. lib.10. de Ciu. Dei c.31. *humana cadat infirmitas*; cum ſacris potiùs inhærendum ſit dogmatibus, quàm philoſophicis; & plus tribuendum ſpiritus ſancti reuelationi, quàm erroneis humanæ rationis ſuggeſtionibus.

43 *Obiter cõtra non admittẽtes maleficia.*

SECTIO II.

Per ſuos.

AT non ſeipſo tantùm Deus *inuehitur in maleficos*, & odium, quo maleficia proſequitur, in ſacris litteris voluit eſſe teſtatum: Etiam ſuorum voce præconum, qui tanquã Angeli apocalyptici miſſi ſunt cum tuba, & excelſa prædicatione idem annunciat omnibus habitantibus in terra. Quis nolit *per* auſcultare loquentem Deum per os Sanctorum? os, *ſuos* quainquam, non ora; omnium enim vna eſt vox, vnus ſẽſus, vnus conſenſus in prohibendis, & damnãdis maleficijs. (Parcat Lector, ſi hæc prolixiori ſtylo proſequimur:) quia hoc eſt, vt terreantur ad maleficia procliues, & confundantur humana æquè ac diuina auctoritate noui ſaducæi, atquè obſtruatur omne os loquentium iniqua. Quod per ſeptem articulos præſtabitur.

44 *Deus maleficia vetat, & puniri in ſe per ſe ipſum Angelos apoſtatas Pontific. Cõc. Pat. Canon. Patres. Theolog. Princip. Philoſ.*

AR-

ARTICVLVS I.

Pontifices.

45 *Pontifices varias ediscere Constit. contra Maleficos. Clemens Roman. Ioan. xxii. Inn. viii. Alex. vi. Leo x. Adr. vi. Greg. xv. Sixtus v. Vrb. viii.*

PRimi sunt illi, quos etiam in Ecclesia ministros voluit esse primarios, quorum labia custodiunt scientiam; & ex quorum ore lex requirenda est. Hi enim varias aduersus maleficam prauitatem edidere Constitutiones. Clemens Romanus *lib. 2. Constit. Apostolicarum c. 8. & lib. 5. cap. 2.* iubet, de maleficio conuictos repelli, vitari, & capite damnari. Ioannes XXII. *in Constitut. super illius specula*: Excõmunicatione, & alijs pœnis eos ferit, tanquam dæmonis adoratores. Innocentius VIII. *in Constitut. summi desiderãtes*: meminit de incubis, de succubis, abortibus, segetum extinctione, coitus impedimentis, & alijs sceleribus, quæ explicat, & detestatur. Alexander VI. *in Const. cum acceperimus*: & Leo X. *in Constitut. Honestis petentium*: Similiter condemnãt veneficos Galliæ Cisalpinæ. Adrianus VI. *in Cõstitutione Dudum vti nobis*: post enarratos illorum nefandos excessus pœna multari vult. Idem statuit Gregorius XV. *in Constitutione Omnipotẽtis Dei* aduersus maleficia, seù sortilegia committentes. Sed ante ipsum Sixtus V. Constitutionem edidit aduersus exercentes Astrologiæ iudiciariæ artem, & alia quæcumquè diuinationum, & incantationum genera, quæ incipit: *Cæli, & terræ.* Quæ anno 1631. alia Constit. Vrbani VIII. quæ incipit *Inscrutabilis*: roborata fuit extensiuè ad alia cũ grauioribus pœnis.

ARTICVLVS II.

Conciliorum Patres.

46 *Patres varia cõtra Maleficos edidere decreta. In Concilijs Cartag. Ancyr. Agath. Antisio. Paris. Laodic. Mogunt. Mediol. Trident.*

EAdem cæteri catholicæ Ecclesiæ Episcopi suis decretis in Concilijs Generalibus, & Prouincialibus statuunt; quos audire necesse est, nè tanquam Ethnici, & publicani à fidelium communione arceamur.

In Carthaginense IIII. trecentorum quatuordecim Episcop. *c. 89.* præcipit incantationibus seruientes à conuentibus ecclesiasticis separari. Et *cap. 9.* Exorcistas quotidiè energumenis manus imponere. Quod confirmat Ancyranum *lib. 6. cap. 7.* Idemquè statuit Agathense *lib. 8. in Decreto Iuonis.* Antisiodorense *cap. 4.* vetat ad sacrilegos aspicere. Parisiense diuina, & humana auctoritate puniendos esse, declarat. Mitto Laodicenum *cap. 36.* Moguntinum *cap. 101.* Mediolanense 1. & alia plura, quibus subiungo nouissimum Tridentium *sess. 4.* præcipiens Episcopis coercere iuris, & arbitrij pœnis torquentes verba sacræ scripturæ ad superstitiosas, impias, & diabolicas incantationes.

ARTICVLVS III.

Canonistas.

47 *Canonis. auctoritas plurimi facienda.*

POntificibus, & Episcopis tanquàm superioribus Angelis adhærent Canonistæ ipsorum interpretes, quorum auctoritas plurimi facienda est: cum ex decretis ecclesiasticis, sanctorumquè Doctorum testimonijs depromatur. Notæ sunt pontificiæ Sanctiones in Decretalibus consignatæ circa veneficia; præcipuè, vbi *de frigidis, & maleficiatis* agitur. Sic Gratianus *33. q. 1. c. Si per sortiarias*, hortatur maleficio laborantes ad remedia ab Ecclesia proposita confugere. *Et 26. q. 5.* & præcipuè *c. nec mirum.* Sic. S. Isidorus *lib. 8. Ethimolog. c. 8.* Necromanticorum, & Hydromanticorum ethimologiam aperit, Magorumquè describit facinora. Quibus astipulantur Archidiaconus, Bernardus de Botono, Ioan. à Turrecremata, S. Iuo Carnotensis in suo Decreto, Abbas Panormit. Burchardus, & alij omnes *in Rubric. & Titul. de Sortilegijs.*

ARTICVLVS IV.

Patres.

48 *Patres Spiritu Sãcto inspirati locuti sunt.*

SEd lubet Ecclesiæ Patres audire: Quid ità detestantur in suis scriptis, quàm maleficia? vt S. Irenæus *lib. contra Valentinum*: Hieronymus *in vita Sancti Hilarionis*: Chrysostimus *de fato serm. 7.* & alij, quos longum esset recensere: Vnus sufficiat Augustinus, qui *in libris de Ciuit. Dei 8. cap. 19. 9. cap. 10. & 11. 18. cap. 16. 17. 18.* docet, omnia Magorum miracula doctrina, & opera dæmonum fieri, & mathematicam diuinatoriam magicam, ac alias eius generis artes vitandas esse à Christiano tanquam noxias, ac nugatorias. *Superstitiosumque*, ait lib. 2. de doctrina christiana, *quicquid institutum est ab hominibus ad colenda idola, aut creaturas: vel ad consultationes, & pacta quædam significationum cum dæmonibus placita, atque fœderata, qualia sunt molimina magicarum artium, ad quod genus pertinent omnes ligaturæ, atque remedia, quæ medicorum quoque disciplina condemnat; siuè in precantationibus: siuè in quibusdam notis, quas characteres vocant: siuè in quibusdam rebus suspendendis, atque ligandis, & cæt.* Quæ sententia refertur etiam in corpore iuris *26 q. 5. c. nec mirum.*

ARTICVLVS V.

Theologos.

49 *Maleficos, & maleficia condemnãt Theologi omnes. Scholast. Positiui, Sũmista.*

PAtres sequuntur Theologi omnes, & voce vnanimi maleficia condemnant: Siuè scholastici: vt Alexander Ales. *2. par. q. 43.* D. Thomas *contra Gentiles lib. 3. cap. 1. & 2. 1. par. q. 114. & 2. 2. q. 92. & 93.* D. Bonauentura, Richardus, Maior, Scotus Durandus, Thomas de Argentina, Antonius Andreas, Guilhel. Vorillon, & communiter omnes *in 4. sent. d. 34.* Henricus Gandensis *quodlib. 5. q. 33.* Caietan. *tract. 12. to. 2.* ac S. Antoninus *par. 2. tit. 12. c. 1.* Siuè positiui: vt Alphonsus Tostatus, & alij omnes postillatores super caput 7. Exodi, vbi agitur de Magis Pharaonis, Alponsus à Castro *lib. 1. de iusta hæreticorum punit. c. 15.* Siuè Summistæ, vt Henriquez *lib. 12. de Matrim. c. 8.* Sylvester *ver. Maleficium q. 7. & 8.* Tabiena *verb. Impedimentum 12. vers. 9.* Fumus *ver. Maleficium.* Angelus *in verb. superstitio*, Rosella *ver. impedimentum v. 13.* Iacobus de Graffijs *in decis. aureis cap. de maleficijs.* Lessius, Sanchez, Suarez, & communiter omnes qui de superstitione, etiã de maleficijs tractare consueuerunt, quorum naturam, speciem, grauitatem, pœnas, & cætera latè explicant.

AR-

ARTICVLVS VI.

Principes.

50 *Principes maleficia vetant, & puniunt.*

ET quia ordinatione diuina *Prouer.8.* Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, missi sunt adhuc Principes, qui iure cæsareo, & imperialibus constitutionibus maleficia vetant, & puniunt.

Christiani.

In Codice enim Iustiniani de maleficis, & mathem. primò commendantur, ac præmio digni censentur, qui maleficos deferũt, *L. nullus*. Secundò ad illorum accusationem quilibet admittitur, sicut & in criminibus hæresis, & læsæ Maiestatis *L. Quicumquè*. Tertio suspecti nulla suffragante quæstioni subijci iubentur, confessi, vel conuicti equuleo torqueri, vnguliſque sulcantibus lacerari *L. Quicumquè*. Et testijs obijci. *L. Multi*. Etsi iam inualuerit consuetudo, vt igni comburendi tradantur, fortasse propter sexum fœmineum. Deniquè sub pœna capitis omnibus prohibetur, aruspices, ariolos, ac mathematicos consulere. *L. nemo*. Nec eis suffragatur dignitas personæ. Licèt enim de lege communi excusentur à tormentis personæ in dignitate constitutæ: vt Doctores, Equites aurei velleris, Decuriones, Capitanei militum, officiarij Principum, Rectores Ciuitatum, & similes dignitate fulgentes: vt docent Franciscus Brunus *de indicijs, & tortura 2.par.q.3.* Marsilius *in pract.crimin. in §. Expedita à num.27.* Iulius Clarus *lib.5.sent. §.fin.pract.crimin. q.64.* Excipiuntur tamen crimina maleficorum, vt extat *in tit. C. de malefic. & Mathemat. L. Etsi exceptą*. Sicut etiam crimen læsæ Maiestatis. *L. Nullus. C. ad leg. Iuliæ Maiest.* Et proditio patriæ, Ciuitatum, aut Principum, & similium, *L. Desertorem. §. His, qui ad hostes. Et L. Proditores. ff. de re milit.*

51 *Ethnici.*

Nec mirum, Imperatores christianos has edidisse sanctiones contra maleficos, cum Ethnici etiam gladio vltore in illos ad suarum legum præscriptum animaduerterent. *Cur enim*, ait August. lib.8. de Ciuit. Dei. cap.19. *ista plectuntur seueritate legum, si opera sunt numinum colendorum?* An fortè istas leges Christiani instituerunt, quibus artes magicæ puniuntur, secundùm quem alium sensum, nisi quòd hæc maleficia pernicioſa esse non est dubium? Vndè tempore ecclesiasticæ persecutionis sæpè sub hoc titulo Christiani gladio, igne, tormentis cruciabantur, quia insimulabantur magiæ, & incantationum. Sed de huiusmodi pœnis latissimè tom.2. disp.1.p.1.

ARTICVLVS VII.

Philosophos.

52 *Maleficia damnantur A Philosophis A Medicis.*

DEnique concors est omnis melioris notæ Philosophorum sententia, quos iuxta Clementem Alexandrinum Deus naturalem scientiam docuit, sicut & Medicorum, non solùm dari maleficia, quod antiqui Mercurius Trimegistus *in Pimandro*, Plato *lib 11. de legibus*, Proclus, Apulæius, Porphirius, & alij plures ratione dictante concesserunt; sed etiã ab omnibus debere reprobari; vt suis scriptis testantur Ioannes Fernelius *de abditis rerum causis*, Baptista Codroncus *de morbis venef.* Daniel Sennertus *de morb. à venef. inductis*, & alij, quos supersedeo enumerare, cum secundùm Augustinum supra citatum *lib.2. de doctrina christiana cap.19.* Magicam artem Medicorum quoque disciplina condemnet.

Quare tot Sanctorum vocibus, quasi tubis angelicis excitata innumerabilis hominum vtriusque sexus multitudo varijs temporibus, & in diuersis mundi plagis maleficia execratur, & maleficos vltimo supplicio puniendos clamat, quorum vocem audiendam suadet effatum illud commune: *Vox populi vox Dei*. *His omnibus cõcordat vox omnium populorum*

PARS SECVNDA.

Dum committuntur.

53 *Hominis malitia talis est, vt neque legibus coerceatur, neq. pœnis terreatur. Sed prouoluitur ad maleficia. Ideò ostẽditur Quomodo permittatur Quare permittantur. Quomodo impediantur.*

ECce quibus modis homines à maleficijs auertere Deus satagit, sæuerioribus nempè edictis tum diuinis, tum ciuilibus, quæ iustas maleficis pœnas infligunt, non solùm temporalis ignis, qui citò reos redigit in fauillã; sed etiam æterni, cuius flamma cruciat, non soluit in cinerem; sed deuorat, & depascit corpora, & animas in inferno. Attamen excæcati homines nec legibus coercentur, nec terrentur pœnis; immò omni timore postposito suaue iugum Dominicæ legis confringunt, vt teterrimæ se subijciant tyrannidi diabolicæ seruitutis: Et potiùs seligunt illicitis vacare maleficijs, quàm operibus bonis. Quot enim maleficorum examina quotidiè deprehenduntur, qui incantationibus, veneficijs, & artibus magicis inaudita mala committunt, quæ Deus aliquando fieri permittit: Aliquando impedit, prout concursum suum aut dat; aut denegat; Tunc enim Voluntas diuina permittit maleficia, quando tanquam causa vniuersalis concurrit, vt fiant: Tunc impedit, quando non concurrit; & vtroquè modo se gerit, dum committuntur: quod tribus capitibus explicabitur, ostendendo: Quomodo ea permittat: Quare permittat: & Quomodo impediat.

CAPVT I.

Quomodo Deus maleficia permittat.

54 *In permissione maleficij duo concurrunt Actio substrata malitiæ Malitia ipsa, id-est materiale, & formale peccati.*

CUm Deus maleficia suum denegando concursum permittit, obseruandum est, maximam esse differentiam secundùm quod duo reperire datur in quolibet malo, seù maleficio: Alterum actionem substratam malitiæ, in quantum est ens, & quid positiuum: Alterum malitiam ipsam, & deformitatem, qua formaliter talis actio mala est, & mala vocatur. Nam ad actionem illam substratam concurrit, non autem ad malitiam. Quare secundùm illos duos respectus videndum, quomodo Deus dicatur maleficia permittere Pro substrato, seù pro Materiali: & quomodo Pro per se significato, seù pro Formali. Quod sequentibus declarabitur.

SE-

SECTIO I.

Pro materiali.

55 *Deus cũ sit causa omniũ rerum vniuersalis, influit in totã substãtiam, & effectum.*

MAla, ac maleficia, quæ in dies fieri conspiciuntur, Deus dicitur permittere pro substrato, seù pro materiali, quatenus concursum suum non denegat; sed tribuit omnibus, cum scelerati, & malefici operantur, sine quo operari non liceret. Cum enim sit omnium rerum, quæ cæli ambitu continentur, causa vniuersalissima, actualissima, & immediata, vt docet D. Bonauentura *in primo sent. dist. 45. nr. 1. q. 2.* & vniuersi Thelogi, certum est, illum in totam substantiam, & totum effectum earum, etiã sine cooperatione alterius causæ particularis, influere; Concurrendo cum omnibus creaturis: Cooperando cum qualibet causa secunda: vt duobus articulis patefiet.

Concurrendo cũ omnibus creaturis

Cooperãdo cum qualibet causa secunda.

ARTICVLVS I.

Concurrendo cum omnibus creaturis.

56 *Concurrit tã intrinsecè, vt sine eius concursu nihil fieri possit*

DEus cum omnibus creaturis operãtibus cooperatur, & concurrit tam intrinsecè, & immediatè, vt sine concursu illo nihil in vniuersa mundi machina fieri posset, omnesquè creaturæ cælestes, terrestres, & inferæ inani torpentes otio ne minimum quidem effectum producere valerent.

§. I.

In Creaturis

In Cælestibus.

ASsumamus pennas sicut columbæ, & præpeti volatu ascendamus in montem Domini ad cæleſtem contemplandam Ciuitatem, quam lætificat fluminis impetus: quid videbimus in Beatis eius ciuibus, qui inebriantur ab vbertate domus Dei, & potantur torrente voluptatis, nisi summam cum Deo vnionem per actus beatificos visionis, amoris, & possessionis interminabilis, quibus ita Diuinæ Maiestati adhærent, vt ab ea separari per aliquod peccatum nequeant? Vnde putas, procedit illa impossibilitas ad peccandum? An fortè, quia non habent liberum arbitrium, vt possint velle bonum, & malum, & operari iustitiam, aut iniquitatem? Sed quis dubitat, illos libera præditos esse facultate, & per consequens potentiam habere remotam ad peccandum? Non tamen peccant, nec peccare possunt vllo modo: quia eorum voluntas proximè præuenitur à causa superiore, nempè, à voluntate diuina eam determinante ad vnum oppositum, nimirum, ad actum beatificum visionis, & dilectionis diuinæ, ad quem Deus continuè concurrit, & agit; nec vult agere, & concurrere ad actum oppositum, scilicet, peccaminosum, ideò non possunt ampliùs peccare: quia cessare non possunt ab ijs actibus beatificis: vt subtiliter probat Scotus *in 4. sent. d. 49. q. 6.* ac D. Bonau. loco cit.

§. II.

57 *Inferis.*

DEscendamus nunc in Infernum viuentes, ne mortui deueniamus in hunc locum tormentorum: Quàm horrenda dæmonum sors, & quàm deplorandus status damnatorum, cum super vtrosquè pluat Dominus laqueos, ignem, sulphur, & spiritum procellarum; & turbati timore horribili desperatæ salutis æterno torqueãtur supplicio, in quo positi quid agunt, quàm Deum vltorem scelerum continuis lacescere conuitijs, & excrescente superba malitia, noua crimina veteribus addere; ità vt non possint, aut peccatorum fructuosè pœnitere: aut actũ meritorium elicere bonum? Quæris, cur illam impossibilitatem habeant ad pœnitendum, & benè merendum? Certè non ex priuatione liberi arbitrij, cum illa facultas in eis insit, & per consequens potentia remota ad vtrumquè, sed ex defectu propinquę. Operatiuum enim non est in potentia propinqua ad operandum, nisi quando nihil extrinsecum deficit, vt operetur. Extrinsecum autem principaliter requisitum est diuina voluntas concurrens cum causa secunda ad omnem effectum, tamquam causa vniuersalis, actualis, immediata, quæ ex decreto diuinæ Iustitiæ non vult cum illis concurrere ad actus pœnitentię, & dilectionis diuinę: quia sunt in termino, & extra omnem merendi statum. Quarè de potentia Dei ordinata impossibile est eis peccata deflere: aut quid simile operari, quo possint ad Deum accedere, à quo finali sententia irreuocabiliter sunt separati, & flammis æternis addicti: vt latè docet Scotus *loco citato*.

§. III.

58 *Terrestribus.*

REgrediamur ab his extremis in terram viuentium, quæ ab vtroquè aliquid participat, quia media est; possunt enim eius habitatores & conuerti, & peruerti, operari bona cum Beatis, & mala cum damnatis peragere: quia quòcumq. se vertant, vel bonum, vel malum; eò se Deus conuertit suo concursu, à quo non determinantur ad vnum oppositorum, cum ad vtrumquè libero se possint ferre arbitrio; nec magis ad vnum compellantur, quàm ad aliud. Si ad bona se vertunt, operatur cum illis, & suo concursu naturali, & supernaturali gratia, teste Paulo Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in vobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Si ad mala, & maleficia se conuertant, omnibus ordinariè cooperatur, non gratiæ auxilio; sed concursus naturalis ministerio. *Omnia enim* secundùm Ioannem cap. 1. *per ipsum facta sunt.* Qualis autem sit iste concursus, quem in maleficijs impartitur Deus, patebit in sequenti articulo.

ARTICVLVS II.

Cooperando cum qualibet causa secunda.

59 *Cuiuiscet causæ secũdæ operanti co*

DEus maleficia pro materiali dicitur permittere, cum non impedit causam secundam suum actum physicum producentem, ei suum subtrahendo auxilium; sed vnà cum ea cooperatur, suum illi impertiendo influxum, & concursum Generalem, Indifferentem, & Purum. Vndè in malorum, ac male-

fi-

peratur Deus sũt influxum impertiẽdo.

leficiorum permissione rutilanti soli meritò comparatur. Sol, vt mundi oculus omnes eius partes è summo cælorum lustrat, cum omnibus generaliter lucem infundit, & calorem, quibus omnes sublunares creaturæ vegetant, sentiunt, generant, mouentur, & agunt; Deus, vt primum principium generalem suum concursum,& influxum omnibus creaturis impartitur: quia omnes ab illo dependent homines præcipuè in triplici dependentia, nempè, in esse, viuere, & operari. In esse, quia illud, quod est tale participatiuè, est ab eo, quod est tale essentialiter, cum ergò omnes sint entia per participationem, quis neget, omnes dependere à Deo, qui est ens per essentiam? In viuere; quia, cum à Deo sint, propter Deum, & in Deo esse debent; sicut entia, quæ cum sint ab alio, sicut à causa efficiente, sunt propter aliud, sicut propter finem; In operari; quia cum causæ secundæ in omnibus causæ primariæ subiectæ sint, ab illius actione dependent, sine qua ne minimum quidem digitum mouere possunt. *In eo enim*, ait Paulus Actuum 17. *viuimus, mouemur, & sumus:* Ex quo,per quem, & in quo sunt omnia. Quare, cum sic dependeant ab illo primo principio, necesse est, vt existentiam, vitam, & motum mutuentur ab eius concursu, qui ordinariè eis non denegatur; sed communicatur abundè, sicut & cæteris creaturis, dum quolibet momento cooperatur omnibus actionibus, quæ ab ijs quoquomodo fiunt. Vndè talis concursus verè dicitur generalis. Eodé enim concursu,quo Deus cooperatur cum cælestibus sphæris, vt moueantur: aere, vt agitetur: mare vt æstuet: terra, vt germinet: herbis, vt crescant: auibus, vt volent: piscibus, vt natent: animalibus, vt moueantur: eodem concurrit cum hominibus, vt operentur, siuè bonum, siuè malum; cum in ijs omnibus agat vt causa vniuersalissima.

§. I.

60 *Indifferentem.*

SOl omnibus sublunaribus æqualem confert lucem, quæ tamen pro diuersa rerum conditione varia operatur. Aliæ vegetant; aliæ crescunt: aliæ sentiunt: induratur lutum, liquescit cera, & huiusmodi. Deus æquali concursu cooperatur cum omnibus creaturis; quia ab illo,tanquam à primo principio dependent. Etenim *in omni ordine essentialiter vno, oportet, quòd omnia illius ordinis reducantur ad vnum aliquod, à quo dependeant secundùm rationem illius ordinis*, teste Arist. 10. Metaph. puta, secundùm rationem causalitatis; alioquin non esset ordo per se vnus. Quare, cum omnium entium sit ordo essentialis per se vnus, necesse est, in ipsis dari vnum ens, quo omnia secundùm realem ordinem essentialiter dependeant; quod aliud non est, quàm Deus Opt. Max. à quo omnia essentiam, vitam, & operationem sortiuntur mediante illius concursu, qui, vt ab illo tanquam à primo principio procedit, indifferens est, & indifferenter tribuitur omnibus hominibus; sed determinatur ab vnoquoq. iuxta proprias inclinationes: cum eodem concursu, quo quis brachia mouet, vt proximum percutiat, possit porrigere eleemosinam. Vnde quando concurrit cum Veneficis, non illos impellit ad maleficia peragenda suo concursu,quo, vt potè indifferenti vti possent ad bona præstanda, si malitia sua non excæcarentur.

§. II.

61 *Purum.*

SOl deniquè puram rebus sensibilibus exhibet lucem,quæ etsi omnia illustret, & æqualiter diffundatur super amenas hortorum ariolas, & lutuosas paludes,aut fætentes lacunas, non tamen sordescit. Deus purum largitur concursum mortalibus, quamuis enim ad mala, & maleficia peragenda à peccatoribus determinetur, non tamen infert,aut contrahit malitiam: quia ad actiones illas,inquantum sunt entia positiua,vt generalis causa concurrit: non verò inquantum malę sunt, & defectuosæ, vt mox dicemus.

62 *Ideò dicitur maleficia permittere proma teriali, inquan- tum illũ influxũ omnibus largitur. Ratione cuiusnon debet di ci malefficia vel- le,nisi im propriè.*

Quapropter concludendum est, Deum dici mala permittere, & maleficia, prout generalem, indifferentem, & purum illum concursum maleficis non denegat, per quem sic concurrendo non magis influit in maleficium,quàm in naturalem aliã hominis operationem, motum bestiæ, aut arboris alicuius augmentum. Attamen per hunc concursum generalem,indifferentem, & purum non est asserendum,nisi impropriè, Deum velle maleficia dicendo: Deus vult hunc vexari à dæmone: voluntas Dei est, vt talis persona sit maleficiata, ac vexetur à dæmone:hæc vexatio est à Deo,& similes locutiones quorundam spiritualium hominum,sed simplicium:iunt enim impropriæ hæ locutiones. Nam actiones, & passiones, & cuiuscumquè generis operationes attribuuntur causis proprijs, & immediatis, & non vniuersalibus: Combustio namque igni, & non cælo attribuitur; etsi cælum ad combustionem concurrat: Deus sua generali permissione,& concursu non vt causa particularis,& propria;sed vt causa vniuersalis, & indifferens concurrit ad maleficia, ideò ei attribui non debet talis vexatio. Sol, & homo concurrunt ad generationem hominis:non tamen homo dicitur filius solis. Deus, & Leo concurrunt ad generationem Leonis; non tamen est dicendum: Deus generat leonem,sed Leo. Denominatio enim actionis non fit à causa vniuersali, & indifferente, sed à causa propria, & particulari.

63

Ex quibus omnibus patet manifestè summa Dei dignatio,qui vt causa vniuersalis, indifferens, & pura,concurrere nõ detrectat cum coniuratis hostibus, & dęmonũ mancipijs in illis eisdem actibus,quibus Maiestatem suam tàm grauiter offendunt. Maxima è contra hominis malitia, qui continuo Dei concurrentis beneficio existens,viuens,& operans,sine quo non posset nec moueri,nec viuere, nec existere,non veretur illo abuti ad peccata committenda; quibus suum benefactorem prouocat.De qua detestanda ingratitudine iustè conqueritur per Prophetam Isaiã *c.43. Seruire me fecisti in peccatis tuis, prabuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Quia non lubens, sed dolens cum peccatore materialiter concurrit.

SECTIO II.

Pro Formali.

64 *Deus ma leficia formali dicitur permitte re proprie per mittere Non con currẽdo ad mali- tiam.*

QVamuis maleficia, ac mala pro substrato, seù materiali sumpta Deus dicatur permittere, cum qualibet creatura ad actum physicum, ac positiuum concurrendo, ac cuilibet causæ secundæ suum influxum,ac concursum generalem,indifferentem, & purum impertiendo; Attamen cum actio malefica à substrato malitiæ non denominetur; sed formaliter ab ipsa voluntatis malitia,ac deformitate

Non cohibēdo malitiosam operationem.

nomen sumat, Deus dici non potest propriè maleficia, ac mala permittere ad actum physicum, & materialem concurrendo, & cooperando; sed non Concurrendo ad malitiam, ac deformitatem: Nec cohibendo, ac impediendo actionem maleficam: vt duobus articulis notum fiet.

ARTICVLVS I.

Non concurrendo.

65 *Deus cũ non concurrat ad malitiam, à qua denominãtur maleficia, dicitur ea permittere non concurrendo.*

SAnè non mirandum, quòd Deus dicatur concurrere ad maleficia pro materiali sumpta: cum illa actio malitiæ substrata sit ens reale, & quid positiuum, consequenter quid bonum nuncupandum. At maleficium pro formali sumptum nil aliud est, quàm deformis malitia, seù malitiosa deformitas. Quis autem nesciat, totam illam actionis peccaminosæ malitiam, cum non habeat causam efficientem, sed deficientem, vt loquitur Augustinus *lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 9.* non posse procedere à Deo; cum ipse sit summè bonus: nec possit in aliquo deficere, nec malè operari, nam posse peccare, & posse deficere pro eodem à D. Augustino accipiuntur. Quam veritatem tanquam euidentem confitetur D. Paulus Roman. 9. dicens: *Numquid iniquitas apud Deum? Absit.* ac Dauid psalm. 5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Sed prouenire ab homine, qui natura fragilis, & conuertibilis ad bonum, & ad malum relicto bono praua sua voluntate ad malum fertur? vel à Dæmone, vt latè probatur art. 2.

§. I.

66 LIcèt enim Deus concurrat ad actionem positiuam substratam malitiæ, non tamen potest dici simpliciter, ac propriè concurrere ad maleficia, seù ad quascumquè alias actiones malas: quia actio mala non denominatur formaliter à re positiua substrata; sed à malitia, & deformitate voluntatis, à qua procedit, quæ in ijs actibus humana est, vel diabolica, & non diuina. Ità non potest Deus dici simpliciter, ac propriè maleficia permittere concurrendo, ac influendo; sed non concurrendo, nec influendo ad malitiam, idest, non volendo malitiam, seù nullum faciendo actum volitionis respectu malitiæ. Ratio est: quia concurrendo, non permittit solùm id, ad quod concurrit; sed etiam illud vult. Si enim non vellet, non concurreret. Vndè quia concurrit ad actionem illam positiuam maleficij, illam vult: & quia vult, sequitur non simpliciter, ac propriè illam permittere: cum simplex permissio nullum habeat actum directum voluntatis efficacis. Non concurrere autem ad aliquid, idem est, quod illud non velle, seù nullum facere actum voluntatis respectu illius: sic non volendo, nec approbando illud propriè, ac simpliciter dicitur permittere. Quare cum Deus ad malitiam non concurrat, à qua denominatur actio, sequitur, quòd illam, quando fit, non vult, nec approbat; & cùm non velit, nec approbet, simpliciter, ac propriè illam permittat. Quod eruditè docet etiam Franciscus Suarez par. 2. tract. de Angelis lib. 8. cap. 20. num. 3. vbi loquens de dæmoniacis obsessionibus, ac vexationibus, quibus homines à dæmone affliguntur, ait: *Sicut facultas tentandi non est ex positiua Dei ordinatione; sed ex permissione: ita hæc potestas nocendi in ordine ad talem finem, (scilicet peccatum) tantùm est ex permissione diuina, supposita naturali potestate, quam dæmon ad nocendum habet: est enim in vtraque licentia eadem ratio.* Et infra exponens sententiam Diui Anselmi. lib. 1. *Cur Deus homo cap. 7.* afferentis huiusmodi pœnas à dæmone inflictas nunquam fieri Deo iubente, sed tantùm permittente ait: *Quando pœna est tantùm ad probationem, & exercitium, licèt supponat generalem statum naturæ lapsæ, cum tamen non supponat proprium reatum talis pœnæ ex proprio, ac personali peccato contractum, non est à Deo volente, ac iubente, sed permittente: quia non habet intrinsecè illam æquitatem iustæ punitionis, & vindicationis.*

§. II.

67 *Probatur ex Ioanne.*

HOc magis, ac magis probatur ex cap. 1. Ioan. vbi ait: *Sine ipso factum est nihil.* Quid enim significatur per illud *nihil*, nisi peccatum, ac malitia actionum, quæ fiunt sine Deo volente, & approbante, vt exponit Origenes *tom. 2.*? Quæ malitia, seù *peccatum nihil est*, ideſt, *non ens: quia si ens esset à Deo factum esset, qui omnium entium est causa prima, & generale principium; sed quia non est ens, à Deo factum non est. Et si factum est*, vt supponit Euangelista, *à dæmone, vel ab homine factum est, qui illud faciendo defecerunt: cum facere sit entium, deficere non entium. Nec defecerunt solùm; sed non entia facti sunt* (moraliter loquendo:) *quia qui peccat, facit non ens*, ideſt, *peccatum: & fit non ens*, ideſt, *peccator: quia peccatum in suo formali non est quid reale; sed deordinatio, deformitas, & pura priuatio ordinis, conformitatis, & rectitudinis ad suam regulam.* Vndè rectè S. Augustin. ac D. Bonauent. in Ioan. cap. 1. sic legunt: *Sine ipso factum est nihil*, ideſt, *peccatum, quia peccatum nihil est: & nihil fiunt homines, cum peccant.* Quocirca à Sapiente Regina Hester *cap. 4.* vocantur non entia, cum dicit: *Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui non sunt.* Vndè & Verinus Poeta canit his versibus:

Peccatum est difforme malum transgressio legis
Diuinæ, & citiùs dixeris, esse nihil.

Quare cum maleficia pro formali sumpta sint non entia, seù nihil, ac puræ priuationes rectitudinis, Deus dici non potest simpliciter, ac propriè illa permittere concurrendo, volendo, & approbando; sed non concurrendo, non volendo, non approbando per actum positiuum volitionis.

ARTICVLVS II.

Non Cohibendo.

68 *Deus dicitur propriè maleficia permittere, quatenus non cohibet actionem malitiosam.*

VErùm cum nihil in rerum natura videatur euenire posse, quod illud Deus non velit, & si illud velit, quod etiam non approbet, & non cohibeat, noua oritur difficultas, ac ratio dubitandi: An Deus dicatur maleficia permittere, ea cohibendo: vel non cohibendo.

Pro cuius difficultatis explicatione sciendum ex Scoto *in 1. sent. distinct. 47.* Guilhelmo Vorill. Tartareto, & alijs Scoti sectatoribus, In omni Dei permissione trià inuolui.

§. I.

In permissione concurrunt scientia Dei.

PRimum est scientia: Deus enim præuidet, & scit, quòd fiunt mala, puta, maleficia; Si enim nesciret, non diceretur permittere. Sicut prælatus, dum ignorat, quòd subditus malum facit, non dicitur permittere eum malum facere; sed cum scit, & non prohibet, nec impedit.

§. II.

Nõ velle

SEcundum est non velle, mala fieri, idest, non velle illa vel approbare: vel cohibere; & impedire. Nam actus diuinæ voluntatis Primò vel accipitur per modum volitionis; & sic dicitur volitio. Secundò aut per modum nolitionis, vt dicatur nolitio; & ambo sunt actus positiui ad modum duorum contrariorum in nobis; sed in Deo sunt vnicus actus voluntatis simplicis; & est ibi differentia tantùm ratione obiectorum. Tertiò vel accipitur, vt signetur per modum non volitionis. Et dicitur non volitio actus puræ negationis, nihil ponens. Vndè nolitio opponitur contrariè volitioni, sicut odium, & amor. Non volitio verò contradictoriè opponitur volitioni.

Ad propositum autem propriè loquendo Deus habet velle respectu bonorum; & habet nolle respectu malorum, quæ ex toto cohibet, & impedit, ne fiant. Sed habet non velle, ideſt, nullum habet actum volendi respectu malorum, quæ permittit. Vndè communius est non velle, quàm nolle: quia nolle est respectu malorum tantùm, quæ omninò cohibet, & impedit. Sed non velle est respectu tam malorum, quæ omnino cohibet, quàm eorum, quæ permittit: quia tam respectu istorum, quàm illorum nullum habet actum volendi. Idcircò quemadmodum album, & nigrum sunt contraria; sed album, & non album sunt contradictoria; Et non album communius est, quàm nigrum: quia omne nigrum est non album; sed non omne non album est nigrum: quia rubeum est non album, nec tamen est nigrum. Ità dicendum est de actibus diuinæ Voluntatis: Nam si Deus haberet simplex nolle, ne hoc malum, puta, maleficium fieret, numquam posset fieri: quia illud cohiberet. Hoc autem nõ habet respectu malorum, quæ euenire permittit; sed habet non velle, ideſt, non habet aut velle: aut nolle: vel dicamus sub alijs verbis: ea non approbat concurrendo ad formalitatem ipsorum, vt probatum est præcedenti articulo: nec cohibet, illa impediendo, ne eueniant: sic propriè dicitur permittere maleficia, licèt illa non velit fieri; ideſt licet illa non approbet per actum positiuum volitionis: nec cohibeat per actum positiuum nolitionis.

Quoddã velle reflexum.

Tertium est quoddam velle, quo vult, se non velle mala fieri, nempè, aliquod velle diuinum reflexum super huiusce modi non velle.

Et ita illa permissio tria dicit in Deo: vnum in intellectu, videlicet, scientiam, & duo in voluntate, scilicet, non velle; & velle non velle, ideſt, velle non approbare, nec cohibere.

§. III.

69

EX quo patet euidenter, quòd cum in maleficiorum permissione in non concurrendo, & non cohibendo non reperiatur aliquod velle, vel nolle: & in concurrendo iunctum sit velle concurrere, Deus dicendus est simpliciter mala, & maleficia permittere, non quando concurrit; sed quando non concurrit, & non cohibet, seù non impedit actionem malitiosam, circa cuius malitiam nullum rectum habet actum volendi.

Et ita nõ est auctor nec cooperator maleficiorũ.

Quamobrem concludendum est, Deum mala permittendo, ut tot maleficia, quæ quotidiè Malefici patrant, nullo modo illorum esse auctorem, nec cooperatorem malitiæ; ideòquè nec posse dici, nisi impropriè, Deum maleficia uelle, licèt ea permittat. Sicut quando quis suffocatur in aquis: uel cadit in puteum: uel occiditur ab homine, non dicimus, Deum hæc uelle, aut operari, quamuis illa permittat concurrendo ad actionem physicam, vt causa uniuersalis; sed dicimus, hunc ex inaduertentia cecidisse: illum ex inertia fuisse suffocatum: alterum ex malitia inimici occisum: semper in causas secundas proximas, & particulares effectus reducentes. Sic uexationes diabolicæ non sunt Deo tribuendæ nisi permissiuè, quamuis Deus earum sit causa uniuersalis: cum potiùs per uoluntatem signi manifestetur Deus, quantum est ex parte sua uelle oppositum, nempe, liberationem à maleficio, & à quacumque dęmoniaca uexatione: cum spiritualia tradiderit remedia, quibus huiusmodi destruuntur dęmoniacæ operationes, dęmones expelluntur, & fideles eum fiducialiter inuocantes à quacumque uexatione dęmoniaca liberantur, ac præseruantur. Solùm ergo dęmonem, uel hominem mali causam esse nemini est ambigendum, qui talento optimo, nempè, generali, indifferenti, & puro illo concursu in suam perniciem abutitur; quamuis tam liberaliter illo donatus sit à Patre familias, vt eo utatur ad salutem: Et ideò tantò grauiùs esse plectendum, quantò ingratiùs suum benefactorem offendit.

CAPVT II.

Quare Deus maleficia permittat.

70

Deus maleficia permittit ob bona indè prodeuntia Ex ordine rerum In Vniuerso, & In Fine.

CVm ex maleficiorum permissione tot mala quotidiè humano generi inferantur, quibus indistinctim videmus innocentes cum noxijs inuolui: cur Deus, qui est pijssimus, benignissimus, ac clementissimus non impedit, nec cohibet; sed permittit ea in dies hominibus inferri? Nonne satius esset, talem denegare permissionem, quàm illam concedere etiam limitatam? Respondet S. Bonau. *in 1. sent. dist. 47. q. 3.* hoc ordinatissimè fieri propter bona, quæ ex illa procedunt siuè ex ordine rerum in Vniuerso: siuè ex ordine rerum in finem: vt sequentes sectiones declarabunt.

✠

SECTIO I.

Ex ordine rerum in Vniuerso.

71 ET certè hoc exigere illum ordinem, patet ex eo, quòd mala ad Vniuersi conferant complementum, inquantum illorum permissionem consequitur bonorum aggregatio, per quam rerum vniuersitas perficitur. Verum quidem est, malum neq. per se, neque per accidens facere ad perfectionem, & decorem essentialem Vniuersi; Illud enim per se confert ad perfectionem alicuius totius, quod est pars constituens ipsum; vel causa alicuius perfectionis in ipso. Et quia malum non est pars Vniuersi, cum non habeat naturam substantiæ, nequè accidentis; sed priuationis tantùm; nec etiam per se causat aliquod bonum; ideò per se non potest conferre ad illius pulchritudinem; immò potiùs infert fœditatem, cum sit priuatio boni, & pulchri secundùm S. Dionysium. Quarè Deus, qui bonus, & summè perfectus meliora, & perfectiora facere consueuit, sine malis mundum creauit ab initio: & mundus ante peccatum erat in bonitate perfectus iuxta illud Genes. 1. *Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*. Quod ratio ipsa docet: quia illud pulchrius, & melius est, quod minus malo miscetur, & purius in bono consistit. Veruntamen in confesso est, malum ad Vniuersi accidentalem perfectionem, & decorem occasionaliter conferre, inquantum coniungitur alicui bono, quod est de eius perfectione: vt patebit, si consideremus ordinem, quem habet ad triplex bonum Substratum, Oppositum, & Elicitum.

Malum per se mundo.

Perfectionem non infert. Fœditatē infert.

Tamen confert occasionaliter ad perfectionem eius accidētalem secūdùm ordinem ad bonū Substratum, Oppositū Elicitū.

ARTICVLVS I.

Quantum ad bonum Substratum.

72 PRimò enim malum, ac maleficium ordinatur ad bonum, quod ei substernitur, nempè, naturam defectibilem, quæ, vt talis est, Vniuersum decorat, & perficit. Quis enim neget, magnum accedere illi decorem ex eo, quòd sicut reperiuntur creaturæ liberæ natura defectibiles, nempè, homines, quibus, cum Deus dederit libertatem arbitrij, quo liberè possunt bonum, & malum agere, debuit permittere, vt, illis agentibus ex præscripto naturæ suæ, possent operari, ne illa libertate priuarentur: quia ad eius prouidentiam spectat, vt vnaquæque creatura naturæ suæ relinquatur, nec semper impediatur in suis officijs obeundis. *Prouidentia*, ait S Dionysius c.4. de diuin.nomin. *non destruit naturam, sed conseruat.* Et Augustinus lib 7. de Ciuit. Dei c.30. *Administratio vniuersitatis est, vt Deus sic res conditas administret, vt eas agere proprios motus sinat.*

Bonū substratum malo est natura defectibilis, & libera.

§. I.

73 HÆc autem libertas est summum bonum naturæ intellectualis, ex quo tanquam è fonte riuuli alia bona scaturiunt, omnes nempè virtutis actiones, & omnia opera meritoria, quæ à mundi exordio facta sunt, & fient vsque in finem. Cur enim actiones sunt virtutis; & quarè mercedem merentur temporalem, aut æternam: nisi quia liberæ factæ sunt: nisi quia homines suo arbitrio, & libertati relicti fuere? quia si fuissent amara necessitate compulsi ad illa peragenda, nec actiones virtuosæ essent: nec opera meritoria; cum virtus coacta non sit virtus, sed seruitus: Et operibus necessariò factis nulla debeatur remuneratio; vt eruditè docet D. Bonau. *in 2. dist 25. ar. 2. q. 1.* Quantum ergò, putas, pulchritudinis confert Vniuerso illa libertas, ex qua tanta fluit bonorum abundantia, vt nec cogitatione comprehendi possit?

Libertas est summum bonū naturæ intellectualis

Ex qua prodeūt plura bona.

Quarè si mala non permitterentur, tollerentur à mundo naturarum diuersitas, & ab homine libertas: Sublata libertate, bona liberè facta: Sublatis bonis, merita: Sublatis meritis, præmia, & remunerationes. Vt è contra, posita libertate sequuntur bona libera: ex bonis liberis procedunt merita, ex meritis honor, gloria, coronæ in hoc sæculo, & in futuro; Ideò necessarium fuit, vt diuina Prouidentia homines non cogeret, sed sineret vnumquemq. spontè ferri vel ad bonum; vel ad malum; ne si malum non permitteretur, & amouerentur naturæ defectibiles, subtraherentur tot gradus bonitatis, & pulchritudinis ab Vniuerso: vt benè testantur D. Bonau. *loco cit.* Guilhelmus Vorillon *ead. dist.* D. Bernardus *de lib arb.* Pelbartus *tom. 1. Rosar. ver. Permissio* §. 4. & communiter omnes Patres, & Theologi.

Ideò ne tollatur illud bonum, ex quo tot bonæ procedunt, permittēda sūt mala.

§. II.

74 QVod si ex illa libertate sequantur etiam plura mala (quæ totaliter non consumunt bonum, in quo sunt tanquam in subiecto; sed graue damnum inferunt) non tamen æqui paranda sunt bono communi naturæ intellectualis, & rationalis, nempè liberati arbitrij, & electionis, ex quo tot particularia bona procedunt; Et ideò vt bonum illud naturæ conseruaretur, permittenda fuere mala: ac maleficia; quia bonum vniuersæ speciei præferendum est bono singularium, quod accidentalibus ijs malis imminuitur: *sicut maius, & diuinius est*, ait Aristoteles 1. Politic. c. 2. *bonum vnius ciuitatis acquirere, & conseruare cum præiudicio aliquorū ciuiū, quàm ciuibus velle consulere cum damno vniuersæ Ciuitatis.* Sic in creatione animæ rationalis, quia naturæ ordo exigit in vniuerso, Conditorem naturæ appetitum naturæ adimplere; cum illa in fœtu hominis animam appetat rationalem, vt huiusmodi appetitui, qui est de perfectione ordinis Vniuersi fiat satis, in vltimo instanti perfectæ corporis organizationis Conditor naturæ creat animas, etsi earum plures esse damnandas, certò sciat: quia bonum commune speciei bono priuato indiuiduorum est præferendum, vt tradit D. Bonauent. in 2. d. 32. a. 3. q. 2. Quare præstat, diuinam Prouidentiam mala, & maleficia ad interitum quorundam indiuiduorum permittere, quàm illa impediendo totius speciei libertatem vel impedire, vel retardare: cum mala permittendo, ab illis homines auocare studeat, & ad bona prouocare propositis præmijs, & supplicijs. Dignitas enim æterni præmij tanta est, vt abundè sufficiat adinflammandos affectus ad omnem virtutem, & sanctitatem: Pari modo supplicia æterna, si benè perpendantur, satis sunt ad sceleratos ab omnibus flagitijs deterrendos, vt benè monet Horatius *Epistol. lib. 1. epist. 17.*

Oderunt peccare boni virtutis amore
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Nec obstat, quod ex illa libertate sequuntur mala quia totaliter non consumat bona: Nec sunt æquipanda bono communi naturæ. Sic Deus creat animas, licet sciat, plures esse damnandas.

AR-

ARTICVLVS II.

Quantum ad bonum oppositum.

75 *Ex malo inquantum habet ordinem ad bonũ oppositum pulchritudo mũdi consurgit. Quia bonum ex malo. Clariùs agnoscitur.*

SEcundò malum habet ordinem ad id, quod est ei oppositum, nempè, bonum, in quo non parum auget pulchritudinem, & perfectionem Vniuersi, quæ ex illa oppositione consurgit, inquantum per eam bonum, & clariùs agnoscitur, & ardentiùs appetitur. Hanc enim Deus stabiliuit diuersitatem in hoc mundo, vt vnicuique rei contrarium aliquod siuè in naturalibus, siuè in moralibus assignatum, videatur.

In naturalibus calor, & frigus: humidum, & siccum: tenebræ, & lux: ignis, & aqua: motus, & statio: vigiliæ, & somnus: sanitas, & infirmitas: tempus, & æternitas: immensitas, & circunscriptio: infinitum, & finitum: serenum, & tempestas admiranda varietate, & iusta ordinatione opponuntur.

In moralibus malum bono aduersatur, contemptus honori, penuria abundantiæ, ignominia gloriæ, paupertas copiæ rerum, corruptio integritati, tristitia gaudio, displicentia voluptati, & odium amori. Deniquè virtutes, & vitia inter se mira contrarietate concertant, vt verè dictum sit à Sapiente *Eccles.33. Contra malum bonum est, & contra vitam mors: sic & contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo contra duo; & vnum contra vnum.* Ex quibus oppositionibus sicut gratior, & pulchrior resplendet facies Vniuersi: ita doni pulchritudo ex mali deformitate clariùs patet intuentibus: vt monet philosophicum effatum lib.2.de cælo, & mundo: *Opposita iuxta se opposita magis elucescunt.*

§. I.

76 *Ardentiùs amatur.*

NEc clariùs patet solùm intellectui; sed etiam ardentiùs appetitur à voluntate; Nam carentia boni, & indigentia ipsius auget appetitum, præcipuè quando quis caret aliquo modo eo, quod aliàs habuit. Quanta ansietate viator, vt alter Iob rursum post tenebras sperat lucem surgentis auroræ, & solis orientis? Aut quantis affectuum ardoribus infirmus exardet ad sanitatem toties concupitam? Non minori desiderio homo fertur in bonum, cum malo opprimitur. Malum enim ærumnis, anxietatibus, dispendijs, & afflictionibus plenum eum prouocat ad bonum commodis, consolationibus, & delicijs affluens ardentiori studio sectandum, & conquirendum, vt conquisitum inueniatur, retineatur inuentum, & retentum possideatur. Nec est ei aliquid pulchrius, aut gratius, quàm si post malum anxiè toleratum, tandem bono diù desiderato, solicitè conquisito, gaudenter inuento, & suauiter retento gaudere deliciosè possit.

Consideremus vnum, quem à spiritu immundo Deus permiserat obsideri, de quo *Matthæi* 8. & *Marci* 5. Ecce hic miser habitabat in monumentis, quo quid magis homini exosum? ita furijs agitabatur, quòd neque catenis quisquam poterat eum ligare, quoniam sæpè compedibus, & catenis vinctus dirupisset catenas, & compedes comminuisset; ità sæuus, quòd nemo poterat eum domare: nec poterat transire per viam illam. Hìc videns Iesũ à longè cucurrit, adorauit eum, & clamans dæmon voce magna dixit: *quid mihi, & tibi Iesu fili Dei Altissimi. Adiuro te per Deum, ne me torqueas.* Sed ecce Saluator Mundi illius hominis miserans eum liberauit à dæmone; quem cum vidissent incolæ illius regionis sedentem, vestitum, & sanę mentis prædicantem in decapoli, quanta sibi fecisset Iesus, obstupebant, & admirabantur omnes. Sed vndè hæc admiratio? Cur priùs non admirantur videntes eum furijs agitari, viuentem habitare cum mortuis, humanitate prædituin bestialem præseferre sęuitiam, ac naturaliter ad bonum propẽsum seipsum lapidibus concidentẽ, sibiquè alia mala inferentem? Nonne hæc potiùs miranda? Cur igitur nonnisi, cum à dæmone liberum, quietum, sanum, pacificum, & tranquillum conspiciunt? Dicamus ergò, ex bono adepto post tot mala perpessa hanc ortam admirationem. Quid mirabilius, quàm hominem insanę mentis illicò sanam possidere mentem? Quid gratius, ac jucundius, quàm sæuum, & crudelem, se totum mox exhibere mitem, humilem, pacificum, ac mansuetum: priùs Iesu præsentiam ægrè ferentem, & abhorrentem. ac de aduentu eius conquerentem; dehinc illius statim aspectum gaudenter appetentem, ac sequelam conquirentem? Vndè tam subitanea mutatio? Ex malo vtiquè recenter passo bonum oppositum ab eo cæpit clariùs agnosci, ardentiùs appeti, & suauiùs retineri, eoque dono meliùs, ac perfectiùs vti.

§. II.

77 *Si mala non permitterẽtur, mũdus hoc decore priuaretur.*

SI ergo nullum daretur malum, cuius oppositione bonum tam clarè agnoscitur, tam ardenter amatur, quanto decore mundus priuaretur? Sic enim nec vitij deformitas, nec pulchritudo virtutis possent ab hominibus percipi; & per consequens nec vitari vitia, nec virtutes coli; quæ si darentur in mundo, quantis, putas, malis deturparetur? quanta bonorum seges, qua iam ditatur, & perficitur, illi deesset? Certe innumera: cum impossibile sit intellectu assequi opera omnia bona, quæ ex horrore vitij, & amore virtutis processere. Quare conueniens est à Deo mala, & maleficia permitti, ne mundus talem, & tantam bonorum patiatur iacturam, per quæ noua quotidiè recipit decoris, & perfectionis incrementa.

Ideò præstat, mala permittere.

ARTICVLVS III.

Quantum ad bonum elicitum,

78 *Ex malo prout ordinẽ habet ad bonũ, quod ex illo procedit, exurgit decor Vniuersi*

TErtiò malum habet ordinem ad bonum, quod ex illo procedit: & sic confert ad decorem Vniuersi. Nam ex eo, quòd aliqui malè operantur, multa bona eliciuntur. *Nunquam*, ait Drexelius de conformat. Voluntatis lib. 1. cap.2. §. 1. *Bonitas illa infinita tantam in Orbe malitiam permitteret, nisi maiora inde bona eliceret, & reperta ad perniciem verteret ad salutem. Permisit Deus fraternam inuidiam in Iosephum innocentem sauire, sed quanto id bono permisit, non solùm parentum, & fratrum, sed totius Ægypti? Permisit Deus insontem Dauid ab impio Saule grauissimis iniurijs exagitari; sed Dauidis, totiusque Regni habrai bono maximo. Permisit Deus Danielem iniquissimè accusatum in Leonum voraginem præcipitari, sed grandi Danielis ipsius, & plurimorum bono. Deus enim*, vt ait S. Augustin Enchyridion c.11. & 17. *nullo modo sineret a liquo malum esse in suis operibus, nisi adeò omnipotens*

Quia ex tens esset, & bonus, vt benefaceret etiam de malo.

malo procedunt Bona Naturalia.

Vndè ex malis bonum producitur Naturale: vt patet ex eo, quòd sine corruptione vnius non potest esse alterius generatio: mors muscę est vita araneæ: & si non esset occisio ouis, aut alterius animalis, non esset vita Lupi, aut Leonis. Idem dicendum

Moralia

de Morali. Nam si nulla esset culpa, nulla daretur pœnitentia: si nulla esset pœna, nulla reperiretur patientia: Tolle calamitates, non erit fortitudo: tolle iniurias, non apparebit humilitas: tolle peccata, nullum erit bonum misericordię per remissionem; nullum bonorum iustitiæ per punitionem. Si aufers sæuitiam tyrannorum, vbi gloria martyrum? persecutiones peccatorum, vbi Iustorum merita? Si malum in mundo non erit, non erit humilitas, non temperantia, non misericordia, non iustitia punitiua; exulabunt ergo constantia, perseuerantia, longanimitas, quæ in illo ferendo præcipuè enitent; amandabuntur omnes virtutis actiones: vt charitatis, obedientiæ, resignationis, quæ in calamitatibus, & exterorum bonorum priuatione, in infirmitatibus, & doloribus corporis, in angustijs, & vexationibus spiritus vel tolerandis, vel amouendis exercentur; cessabunt orationes publicæ, & priuatæ, eleemosinæ, & opera vtriusquè misericordiæ, ieiunia, abstinentiæ, mortificationes, castigationes voluntariæ ad hunc finem susceptæ. Deniquè non dabitur gratia, non gloria pro tot operibus bonis; & sic nec inspirationes, excitationes, & motus illi primi, quibus peccator afficitur; nec iustificationis miranda beneficia; nec augmenta gratiæ, quæ ex actionibus laborioſis circa mala procedunt; nec vltima Beatitudo, & corona iustitię, quæ reposita est pœnitentibus, & iustis patientibus. Quod attentè considerans Iacobus Billius Anthol. sacr. cecinit.

Quis, bona quot nobis, quot morbus commoda secum
Afferat aduenies, commemorare queat?
Fastus abit, cadit ambitio, fugit ardor habendi:
Cum ludis fugiunt turpia verba procul.
Angitur ob noxas mens irrequieta priores
Nec liber sceleri cursus, vt ante detur.
Ergo (breue vt faciam) sic sano corpore viue
Victurum, vt spondes, cum malè corpus habet.

§. I.

79 *Ideò permittēdū, ne tot bonis priuetur mūdus.*

VIde ergò, quantam pateretur mundus iacturam ex defectu malorum: & è contra malis suppositis quanta bonorum aggregatione ditatur; atque ex eo collige, quàm conueniens sit, mala permitti, quæ occasionaliter illi tanta conferunt bona, ex quibus eius decor, & pulchritudo ita consurgit, vt etiam etsi melior esset sine malo insensiuè: quia tunc esset magis simile summo bono, in quo nihil est mali; tamen melior est, & pulchrior extensiuè cum malo: quia clariùs bonus eluceſcit ex malo, & magis ipsum bonum probatur. Quare etsi absolutè mundus sine malis excedat mundum, qui nunc est; comparatiuè tamen mundus cum malis est melior: quia bona, quæ ex malis eliciuntur, prævalent bonis, quæ corrumpuntur à malo.

Qui absolutè melior est sine malis Comparatiuè melior est cum malis.

§. II.

SEd quamuis nulla alia subesset ratio huius assertionis, quàm sola D. N. Iesu Christi Passio, nonne plusquam sufficiens esset huic veritati stabiliendę? Quot enim bona ex illa, tanquam ex perenni fonte in totam Vniuersi machinam, & in omnes eius habitatores hactenus promanarunt, promanant indies, & promanabunt in sæculum sæculi? Mundus abundantissimè locupletatur, cum eius habitatores siuè cælestes Ecclesię triumphantis, siuè terrestres militantis, siuè inferi patientis tot gaudent gratiarum donis ex tam copiosa redemptione abundanter effluentibus, vt iure exclamare possimus cũ D. Gregorio, immò cum tota Ecclesia: *O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem.* Quorum omnium orbis pateretur dispendium, si malum permissum non fuisset; Et ideò conuenientissimè ex ordine rerum in Vniuerso mala, & maleficia permittenda sunt, vt bonis illis verè magnis, verè immensis summam pulchritudinem, & consummatam perfectionem consequatur. Hanc veritatem confirmat Origen. apud Gloss. *Num.* 22. vbi plura adducit.

SECTIO II.

Ex ordine rerum in finem.

80 *Prouidẽtia diuina ex permissione malorũ multa bona elicit*

SImul etiam concedenda sunt ex ordine rerum in finem; cum ex tali concessione multa bona elicere soleat Diuina Prouidentia, sine quibus ea non concederet, inter quæ Gloria Dei, Ecclesiæ splendor, Bonorum profectus, & malorum pœna, vt potiora computantur: vt totidem articulis explicabitur.

ARTICVLVS I.

Ob Gloriam Dei.

81 *In his permissionibus gloriæ Dei accedit: quia manifestantur Prouidentia. Sapiẽtia Iustitia.*

MAgna equidèm gloria ex malorum, ac maleficiorum permissione Maiestati eius accedit. Quamuis enim in seipsa non possit augeri, cum sit infinita; tamen in nobis noua suscipit incrementa, cum magis ac magis diuinæ eius perfectiones oculis nostris manifestantur, vt in ijs permisionibus, in quibus pro palam fiunt. Prouidentia, quæ maleficia moderatur, & ordinat: *Damones enim* ait Augst. lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 18. *non omnia, quæ volunt facere possunt, nisi quantum illis diuina ordinatione conceditur.* Sapientia, quæ ex illis tot bona elicit, vt ipse Aug. asserat in Enchyrid. loc. cit. *Nullo modo sineret Deus aliquod malum esse in suis operibus, nisi sciret de malo elicere bonum.* Iustitia, quæ per illa delicta hominum castigat, vt testatur S. Leo sermone 19. de Passione; *Dignatur ait suos,* *Misericordia.* *aut corrigere disciplina, aut exercere patientia.* Misericordia, quæ maleficos *sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitum*, ait Apostolus Rom. 9. *vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ.* Clementia, quæ tot iniurias patitur: Vnde S. Ghrysost. illam admirans ait; *Quæ enim humana clementia diuinæ æquiparari potest.* Bonitas, quæ hominem liberum liberè agere finit, vt monuit Iesus filius Sirach *Eccles. c.* 15. dicens: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui.* Sed præcipuè Potentia, quæ attingit à fine, vsque ad finem fortiter: quæ talis est, quòd *solo Dei nomine inuocato* ait S. Gregorius Nazianz. or. 1. *damones contremiscunt.* Quid autem fortius, quàm fortes ipsos compescere, & sua potentia vim coercere eorum, qui principes, & potestates, mundique rectores vocitantur? Quod facit quoties aliquid demonibus permittit in maleficijs exequendis, legem

Clementia. *Bonitas.* *Potentia*

poenn-

ponendo, & ſtatuendo modum, quibus tali permiſſione vti debeant; ita vt nihil aliud moliri poſſint; etſi nõ deficiat animus ad maiora aggredienda: aut potentia ad perficienda, vt agnoſcat vniuerſa hominum multitudo, quàm potens ſit ille, cuius ordinationi reſiſtere nemo poteſt, & ſub quo curuantur, qui portant orbem: Iob teſtante *c. 9.*

Bonis, & malis.

Quàpropter talia permittendo euadit glorioſior coram non ſolùm bonis; ſed etiam malis; illis præcipuè, qui nihil aliud exiſtere aſſeuerant, quàm quod oculis corporeis patet, negantes ſpiritus, dæmones, Angelos, Deum ipſum. Ipſa etenim illos conuincit experientia: quia, cum tot inſolitos maleficiorum effectus, & portentoſa dęmonum operationes vident, aliquid ſpirituale, magnum, & efficax ſupra corporalia confiteri coguntur. Nec poteſt efficaciùs Athæorum error conuinci, quàm malefica operatione; ità vt iure appellare poſſimus maleficiorum permiſſionem Athæiſmi confutationem, & Diuinæ occaſionem glorię, cuius ſplendor ſic inimicorum oculos perſtringit, vt ſeipſam etiam inuitis obtrudat, & manifeſtet.

ARTICVLVS II.

Ob ſplendorem Eccleſiæ.

82 *Ex permiſſione maleficiorũ patefit, quã potens ſit Eccleſia in ſuis Sacramentis, Rebus ſacris, Benedictionibus Exorciſmis.*

SImilis ſplẽdoris acceſſus fit Eccleſiæ ſanctæ Dei, & eius miniſtris; ita enim omnibus patefit, qualis, & quanta ſit Eccleſia, quæ Sacramenta adminiſtrat ita efficacia; res ſacras adhibet tam ſanctis; benedictionibus, & precationibus vtitur tali vi præditis, vt quod Medicorum turba cum ſuis compoſitionibus, euacationibus, & operationibus in tanta remediorum differentia facere non poteſt, vnius ſacramenti, & ſacræ precationis virtute perficiatur.

§. I.

NEc mirum: Nam cum ſancta Eccleſia ſit ſponſa Chriſti, qui ipſius eſt caput, & ſponſus, ipſe per paſſionem, & mortem ſuam totam à dæmonibus nocendi hominibus ſufficienter abſtulit facultatem: vt dicitur *Ioan. 12. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras.* Quod teſtatur etiam Paulus ad Coloſ. 2. dicens *exſpolians principatus, & poteſtates:* Dæmones, nempè virtute ac poteſtate priuando, & expoliando, eorumque opera deſtruendo: vt habetur 1. Ioan. c. 3. *In hoc apparuit Filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli.* Quam poteſtatem dæmones eijciendi, eorumquè opera diſſoluendi Chriſtus ſuis Apoſtolis communicauit, cum eos ad prædicandum miſit *Matthæi 10. Marci 3. & Luca 9. Tũc enim dedit illis poteſtatem ſpiritum immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Quam poſtea *Luca 10.* iam eis conceſſam manifeſtauit dicens: *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper Serpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem poteſtatem inimici.* Hanc verò toti contulit Eccleſiæ *Marci vlt.* dicens: *Signa autem eos, qui crediderint hac ſequentur. In nomine meo dæmonia eijcient.* Vndè, quæ tantùm erat pulchra, vt Luna, electa vt Sol, quid mirum, ſi facta ſit terribilis, vt caſtrorum acies ordinata?

§. II.

HAnc poteſtatem confert ſuis miniſtris eccleſiaſticis in ordine exorciſtatus. Nec ijs tantùm; ſed omnibus in nomine Ieſu credentibus, ac confidentibus à Deo communicatur, vt ait Chryſoſtomus *in pſal. 103. & 125.* cum hac tamen differentia. Quod Exorciſtæ ex officio dæmonibus imperare valent; & præcepta nomine Ieſu interpoſito ab eis facta, vim, & efficaciam habent ex opere operato dęmones expellendi, niſi ponatur obex vel ex parte miniſtri, vel obſeſſi: vt dicetur infra *tom. 2. d. 4 nu. 504. & ſeq.* Indè S. Iuſtinus Martyr de virtute chriſtianæ Religionis differens ait: *Nos, qui in Crucifixum credimus dæmonia cuncta, ſpirituſquè malignos adiurantes ſub poteſtate noſtra eos habemus ſubditos.* Cæteri verò Chriſti fideles per fidem in Chriſti nomine, & opus operantis dęmones expellunt, & in fugam vertunt, eorumquè opera deſtruunt, ac diſſoluunt: Ideò meritò Eccleſia hac poteſtate munita terribilis vt caſtrorum acies ordinata eſt dicenda.

83 *Quàm potentes eius miniſtri cõtra dæmones.*

84 Videas ergo quanti pariter faciendi ſint eius miniſtri, qui per præcepta in Nomine Ieſu facta maleficia ſoluunt dæmoneſquè coercent? An aliqua in mundo poteſtas reperiri poterit huic æquiparanda? Reges potentiſſimi cum ſuis exercitibus, & innumera militum manu ab vno dæmone vertuntur in fugam. Tota dæmonum caterua ab vno Exorciſta fugatur; imbecillis homoncio potentes ſpiritus ita ſubijcit, vt eos ad ſordidiſſima, & abiectiſſima ferenda deijciat; Atque ita omnibus innoteſcit, Eccleſiam eſſe Dei ſponſam: quæ Diuina Potentia, quam à ſponſo accepit, & ſuis miniſtris communicat, inimicis inuitis, licèt & frementibus dominatur.

§. III.

HVius gloriæ ſplendorem inuidentes Dęmonis ſynagogæ per ſuos ſymmiſtas, quaſi per alios Pharaonis Magos ſæpiſſimè attentarunt, maleficia curare, & liberare energumenos; ſed quo exitu, nouit chriſtianus orbis. Idem enim illis accidit, quod Septem Sceuæ filijs, qui Paulum exorcizando imitabantur, de quibus *Actuum 19.* nempè: Vanus labor, fruſtra adhibitis ſuis adiurationibus è cerebro confictis: Contemptus, inſultante dæmone, & clamante; nihil ſibi timendum ad illis: Confuſio, ridentibus, & ſubſannantibus populis, qui aſſiſtebant: Et quod peius eſt, vulnera, ad quæ effugienda fugam arripere coacti ſunt. Vnus pro omnibus ſufficiat Lutherius huius ſæculi Nouatorum anteſignanus, qui illa omnia expertus eſt, cum miniſtrorum Eccleſiæ ſimia in ſacrario Vuittembergenſi dæmonem exorciſmis è ſuo, puta Euangelio nouo depromptis voluit expellere. Etenim irriſiones, & inſultus dæmoniacos, iterata, & repetita verbera, ſummas anguſtias, & alui profluuium perpeſſus ſuo malo didicit, non vſurpare ampliùs ea, quæ ſunt catholicę poteſtatis, & ridiculum ſuis fautoribus auctoritatis Lutheranæ ſpectaculum præbuit, vt narrat Staphylus oculatus teſtis, tunc Lutheri ſectator, poſtea Eccleſiæ catholicæ filius *in abſoluta reſponſione contra Smidelinum.*

85 *Hic ſplẽdor non reperitur in ſynagogis.*

Vt patet exemplo Lutherana.

ARTICVLVS III.

Ob bonorum profectum.

86 *Sancti perferendo maleficia solet declinare à malo siuè Culpæ, siuè Pœnæ*

NEc minor est sanctorum profectus ex illa permissione procedens. Solent enim maleficia sanctè, & innocenter ferendo, implere omnem iustitiam, quę in duobus præcipuè consistit: Declinare mala, & Bona facere.

§. I.

PRimum certum est siuè culpas consideres: siuè pœnas peccatis debitas. Nam quoad culpas eò diligentiori studio illas vitare contendunt, quò per maleficia in seipsis experiuntur, quanta, & quàm dira sit dæmonum tyrannis, qui corpora torquentes in animas acriùs sæuiunt; & ideò se à peccato custodiunt, ne ad seruitutem illam intollerabilem redigantur. Immò à minutioribus offensis satagunt abstinere, maiori conatu pijs operibus incumbendo. Quantum autem ad pœnas peccatis, quorum culpæ per pœnitentiam deletæ sunt, debitas, nullum est efficacius remedium Diuinam placandi Iustitiam, & satisfactorio opere soluendi, quæ ei debentur, quàm mala, & maleficia tolerare ad præscriptam virtutis, & ad diuinæ Voluntatis normam. *Datur talis potestas dæmonibus*, ait Chrysostomus hom. 41. in Act. Apost. *vt meliores, & modestiores boni efficiantur; & vt pœnas peccatorum nostrorum hic dantes, puri ad Dei conspectum migremus.*

§. II.

87 *Facere bonum, & crescere in virtute Timoris Dei Humilitatis Patiętiæ Obedientiæ Charitatis Zeli Cumuli gratiæ.*

ÆQuè certum est, per hanc tolerantiam bona ab ipsis perfici, cum facilem ad omne genus virtutum viam sternat: Ad Dei timorem; quia cum se vident huiusmodi dęmonis exercitio subiectos ignorant, vtrum odio; an amore digni sint; & ità cum timore, & tremore salutem operantur: Ad humilitatem veram; Nam ipsis manifestatur, quàm exilis sit eorum in virtute profectus, & quàm misera humana conditio, quæ tot infirmitatibus obnoxia est: Ad patientiam, dum dolores corporis, & animi angustias æquo ferunt animo, non solùm volentes, sed & gaudentes pati pro Christi nomine: Ad obedientiam; quæ se ordinationi diuinæ, etsi repugnante carne, submittunt: Ad Charitatem; Nam quantò longiùs à sensibilibus recedũt, tantò propiùs accedunt ad spiritualia: & amorem proprium extinguentes, diuinum suscitant in semetipsis: Ad zelum, quo accenduntur ad frequentanda sacramenta, reuocantur ad res diuinas, & afficiuntur ad mysteria salutis: Denique ad meritorum, & gratiæ Dei cumulum, qui in dies noua suscipit incrementa.

§. III.

88 *Probatur exẽplo B. Mariæ Magdalene*

HAnc veritatem comprobare potest Sanctissima illa mulier, quæ fuit in ciuitate peccatrix Maria Magdalene: Videas hanc mulierem totam peccatis implicatam, cŕiminibus obuolutam, mundanis deditam delicijs, concupiscentijs carnalibus addictam, luxuriæ inquinamenta solicitè conquirentem, cunctisque vanitatibus, vitijsque vniuersis intendentem. Hæc, vt cognouit, quòd Iesus accubuisset in domo Simonis leprosi, statim amore currit saucia, pedes beatos vngere, lauare fletu, tergere comis, & ore lambere: nec sistit; sed ipsum Redemptorem, quoquò se vertit, pro suo posse sequitur: adstare non timet cruci: sepulcrho inhæret anxia: truces nec horret milites. Sed vndè tam vehemens in Christum amor? Quid Magdalenam traxit ab immundicijs ad puritatem? A carnalibus concupiscentijs ad charitatem diuinam? A mundanis delicijs ad veras consolationes, cęlestesque delectationes? Quid eam impulit, vt vitam illam desereret delicijs affluentem, Christumquè mundi Saluatorem toto suo corde, affectu, ac studio sequeretur? Scio, quòd dicent aliqui: Patrem superni luminis, cum Magdalenam aspexerit, flammas in eas excitasse amoris, geluquè soluisse pectoris: *Pater enim*, ait S. Augustt. tract. 26. in Ioannem cap. 6. *trahit ad filium eos, qui propterea credunt in Filium, quia eum cogitant Patrem habere Deum*, sed quia & ipse Christus trahit, teste eodem Augustino, dicamus cum D. Gregorio hom. 33. in Euangelia: *Christus eam per misericordiam traxit intus, qui per mansuetudinem suscepit foris*. Verùm esto hæc fuerit causa attractiua: quodnam obiectum motiuum, & inductiuum, à quo, vt potè odibili, noxio, & pernicioso potuerit excitari, ac moueri, vt declinaret ab eo tanquam malo, vel causa mali, & bonum faceret tam honestum, vtile, ac delectabile? Dira vtique tyrannis diabolica, vexationes, torsiones, afflictiones, quibus à septem dęmonijs continuò afficiebatur, hæ fecerunt Magdalenam à malo declinare, ac bonum facere, vt causæ impulsiuæ inductiuæ, & excitatiuæ. Nonne hæc est illa Maria Magdalene, de qua D. Marcus *cap.* 16. ait: Christum septem dęmonia eięcisse?

Quæ ob liberatio nem à dæmonijs declinauit à malo, ac bonum fecit

§. IV.

AN fortasse dices cum Diuo Gregorio *loco supra citato* per septem dæmonia vniuersa vitia designari, ideòque septem dęmonia Mariam habuisse; quia vniuersis vitijs plena fuit? Sed esto verùm sit in sensu tropologico: Audiamus D. Lucam, qui in suo Euangelio *c.* 8. non loquitur in sensu morali, sed literali eiusque verba literaliter intelligenda sunt. Postquam enim præcedenti capite Mariæ Magdalene ingressum ad Christum in domo Farisæi, pedum ablutionem, tersionem, vnctionem, ac peccatorum remissionem enarrauit, illicò immediatè subiungit altero capite hæc verba: *Et factum est deinceps & ipse iter faciebat per Ciuitates, & Castella prędicans, & euangelizans regnum Dei; & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus*. Ibi enim apertè non in sensu morali, sed literali loquitur de dęmonibus mulieres quasdam obsidentibus, quæ à Iesu liberatæ fuerunt. Quænam autem essent hæ mulieres, immediatè subiungit. *Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem dæmonia*, quorum caput fortasse erat Asmodæus illam ad carnalia inducens, *exierant, & Ioanna vxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Quasi dicat Euangelista: Vndè, putas, hæ mulieres viam peccati, ac vanitatum relinquerunt, ac Dominum Redemptorem tanto affectu secutæ ei de suis facultatibus ministrauerunt? Quia eas à dęmonum tyrannica obsessione, ac iniqua redemerat vexatione. Quid ergo mirum, si Deus maleficia, ac dæmoniacas vexationes permittat, cum faciant sanctos, ac iustos declinare à malo, ac proficere in bono?

A R-

ARTICVLVS IV.

Ob malorum pœnam.

89 *Per maleficiorũ permissionem mali à malis puniũtur.*

SEd in ijs permissionibus malorum pœna clariùs eniteſcit. Maleficia etenim exercentur ab ijs, qui ſe dæmoni deuouerunt, & nocent vt plurimùm ijs, qui ſuis peccatis iram Dei concitarunt. Cum ſoleat diuina Iuſtitia temporali caſtigatione in homines animaduertere in hac vita, ne in alia æternis ignibus illos addicere cogatur.

Quarè Malefico permittit maleficijs illos vexare; eiuſquè miniſterio vtitur, ſicut Iudex carnificis opera, vt illorum ſcelera puniat. *Iurè Deus*, ait Drexelius, *per hos*, ideſt maleficos, *punit, per quos tam variè offenditur*. Hinc naſcentem ex ſuperbia contumaciam, qua Deo, & parentibus non obeditur: Libidinem eorum, qui ſe in cœnoſo carnis, & intemperantiæ luto coinquinant: Atroces in Deum, & Sanctos blaſphemias: Imprecationes malas, & horribiles execrationes: Irriſiones ſacrorum myſteriorum, & ſacramentorum abuſus: Direptionem templorum, & rerum ſacrarum depilationes. Immiſericordias in pauperes. Deſperationes in aduerſis, & his ſimilia ſæpè per maleficia vlciſcitur; quia peccata ſunt atrociora, quæ maiora ſcandala pariunt; vel vt reſipiſcant, & reſipiſcentes pœnas vitent æternas, paratus ſemper eos ad pœnitentiam recipere, etiamſi pactis, & conuentis diabolo ſe manciparint: Vel ſi in peccatis permaneant, cæteris ſint exemplo ſectandæ iuſtitiæ, & iniquitatis deſerendæ.

Vel vt reſipiſcant

Vel alijs ſint exẽplo.

§. I.

90 *probatur exemplo Saulis à dæmone obſeſſi.*

HIuſmodi punitiones, ac tormenta expertus eſt in ſeipſo primus ille Rex Iſrael Saul, qui cum obedientiæ præceptum ſibi à Samuele impoſitum fuerit tranſgreſſus, ſequè in malo præbuerit contumacem, à ſpiritu nequam exagitari cæpit, qui non tantùm in corpore eum affligebat; ſed, quod peius eſt, inuidiæ ſtimulis ità cruciabat in mente, quòd leuius ſibi videbatur dæmoniacas ſuſtinere vexationes, quàm Dauidem benè habentem ab omnibus dilectũ, laudatum, & exaltatum intueri. Quod teſtatur Diuus Bernardus *de Domo interiori cap.* 42. dicens: *Saul Dauidis muſica à morbo liberatus haſtam in eum inuidia agitatus emiſit; maluitque à ſpiritu nequam torqueri, quàm Dauidem omnibus carum cernere.* Quale enim remedium ſuo malo opportunius inuenire poterat, quàm præſentem habere Dauidem citharam percutientem, qua melodia, ſimul ipſius additis deuotis ad Deum precibus, vt notat Lyranus, refocillabatur, & leuiùs habebat? *Recedebat enim ab eo*, vt habetur 1. Regum 16. *Spiritus malus*. Nihilominùs, quòd Dauid ob virtutis ſuæ inſignia ab omnibus honoraretur, laudibus extolleretur, ac præconijs exornaretur, tam ægrè ferebat Saul, vt cunctorum oblitus beneficiorum niſus ſit illum lancea configere cum pariete. Cuius inhumanitatem conſiderans Chryſoſtomus hom. 1. de Dauide, & Saule ait: *Crudelem illum, & inhumanum nihil horum flexit; ſed ad hæc omnia cæcus, inuidia permittens animum, conatus eſt illum è medio tollere*. Quis autem non fateatur, hoc illi à iuſto Iudice permiſſum in ſuorum pœnam peccatorum, vt qui à peccatis ſurgere non curabat, remedium quoquè repelleret, quo ſe a pœna, dæmone nempè obſidente eximeret, eiuſque ſathanicas euaderet vexationes? ſicque cæteris ſaltem eſſet exemplo ſectandæ pœnitentiæ, vitæq. prauæ, ac improbæ funditus relinquendæ: & ità ex illius punitione eliceret Deus aliorum correctiones.

§. II.

IN ijs tamẽ maleficiorum permiſſionibus Deus miſericordia iuſtitiam temperat; Nec enim omnes reos punit (ſi eos pœniteat) nec omnes relinquit impunitos: Sic punit iuſtè, vt miſericorditer ſaluet: Sic miſericorditer parcit, vt obduratum puniat. Vndè S. Auguſt. lib. 1. de Ciu. Dei c. 12. *Si omnes remanerent in panis iuſta damnationis, in nullo apparceret miſericors gratia redimentis*: Rurſum. *Si omnes à tenebris transferrentur in lucem, in nullo appareret ſeueritas vltionis*. Ideò perpolitè Iacobus Billius *Anthol. ſacr.* cecinit. 91

Iudicium humanum, quod falli ſæpè neceſſe eſt
Non ſemper recipit regula iuſtitia
At Domini in cunctis æqua eſt, veraxque poteſtas
Aſpectum cuius nulla remota latent
Talis laudetur Iudex, timeatur, ametur
Qui verè iuſtus permanet, atque bonus
Aduerſos reuocans, conuerſis cuncta remittens
Atque malis veniam dando, bonos faciens.
Non ergò audacter mens veri neſcia culpet,
Quod placuit ſummi Iudicis arbitrio
Sed ſubdat ſeſe iuſto ignorantia Regi
Qui nunquam quæ ſunt non bona velle poteſt.

Hæc, & ſimilia ex maleficiorum permiſſione bona procedunt, quæ Deus ſua Prouidentia elicit conſequenter. Quapropter licet colligere iuxta duplicem illum ordinem rerum in Vniuerſo, & in finem, quarè Deus alios maleficia exercere, alios maleficia perpeti permittit. Primi exercent: quia illorum libertatem impedire non vult. Secundi patiuntur: quia vel caſtigat peccata, aut propria, ſiuè mortalia, ſiuè venialia: aut aliena. Vel ad maiora prouocat, virtutes, nempè gratiam, & gloriam. Deniq. vtriq. agunt, & patiuntur: quia ex illorum actionibus, & paſſionibus bonis, & malis ſuam, & Eccleſiæ gloriam manifeſtat. Vndè mirandum non eſt, ſi non ſolùm nocentes, & peccatores; ſed etiam innocentes, & iuſtos maleficia attingant, & vexent. Illi enim ob peccata mortalia rei ſunt: Iſti ob venialia: Cum nullus ſit, qui quotidiè in illa non prolabatur, teſtante Sapiente, Prouerb. 24. *Septies in die cadet iuſtus, & reſurget*; quorum vnum ſolum ſine iuſtitiæ diuinæ præiudicio morbis grauioribus; immò ipſa poſſeſſione dæmoniaca puniri poteſt: vt innotuit in Abbate Caſsiano propter leuiculam iram *apud Caſs. Coll.* 7. In Religioſo ob tepiditatem, & diſtractionẽ *in vita S. Bernardi lib.* 2. *cap.* 21. Et in quadam Religioſa propter gulam præcipitem, & leuem *apud S. Gregor. lib.* 1. *Dialog. cap.* 4. 92 *Ex his colligitur cur Deus permittat maleficia*

A maleficis exerceri

A maleficis ſuſtineri.

Adultis.

§. III.

IDem dicendum eſt de pueris, & infantulis, quibus potiſsimùm veneficia nocent; quia ætas illa imbecillior eſt ad reſiſtendum, incautior ad cauendum, & incapacior ad accuſandum, & reuelandum. Hoc enim finit Deus; Vel vt parentes puniat, ſi mali ſunt: aut vt probet, ſi boni, ait Aug. *lib.* 21. *de Ciu. Dei c.* 14. Vel vt infantem, ſi baptizatus ſit, à peccatis præſeruet, & ad cœlum rapiat, antequam malitia mutet intellectum eius. Si verò non ſit baptizatus: Vel ne grauiorem ei damnationem imponat propter actualia peccata, quæ commiſſurus erat, ſi viueret: Vel vt peccatum originale puniat, propter quod ſolùm mortem merebatur. 93 *Pueris.*

§. IV.

SEd quamuis in vtrisquè adultis, scilicet, & pueruli peccata non reperirentur, aut merita; iustè tamen posset permittere, illos maleficijs affici non ad punitionem, aut remunerationem: sed ad suam gloriam; quę, cum maximum bonum sit, omni creaturarũ malo anteponenda est, & nulli malo postponenda. (Quod maximè Exorcistis, & Parochis attendendum est; & obsessis, maleficiatis, & ægrotis ab ipsis insinuandum. Hoc probat dictum Christi Ioan. cap. 9. de illo cęco nato, dum Discipulis suis causam scisscitantibus, cur natus esset cæcus: videlicet, an propter peccata propria, vel parentum: Respondit: *Neque hic peccauit, neque parentes eius; sed vt manifestentur opera Dei in illo:* nempè omnipotentia Dei, eius sapientia, ac bonitas, dum Christus ab eo cæcitatem abstulit, ac perfectum illi visum contulit; vt benè explicat Euthymius Zigabenus *in Bibliotheca V.V. Patrum*. Quod magis, ac magis comprobauit ipse Christus *Ioan.* cap. 14. dicens: *Quodcumquè petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam.* Quasi dicat: Si in vestris infirmitatibus, tribulationibus, ac necessitatibus me inuocaueritis: exaudiam vos, quia sic Deus Pater eas vobis permittit, vt vobis inuocantibus me, nomen meum honoretur, ac glorificetur, dum ea, quæ iustè, ac fiducialiter petitis, gratiosè vobis conceduntur, ac liberaliter communicantur.

CAPVT III.

Quomodo Deus impediat maleficia.

94 *In maleficiorum permissione datur potentia magna dæmoni. maior homini Vtraque coercetur à Deo, dum alia impedit, alia moderatur Vel per Seipsum: Vel per Angelos.*

IN ijs tamen maleficiorum permissionibus cauendum est, ne praua illa opinio in animum irrepat, omnimodam tùm dæmonibus, tùm maleficis tribui potestatem; ita vt possint laxatis habenis prorumpere in omne opus maleficum: aut quos volunt magicis artibus impetere. Quamuis enim malefici potestas liberior dęmonis potestate relinquatur; ampliorquè illi, quam huic concedatur permissio: quia dęmon valdè potens, & humano generi infęsissimus: homo infirmus, & ad ardua aggredienda debilis; tamen vterquè coercetur à Deo, dum alia mala impedit: alia moderatur: impedit plurima, quæ attentare vellent: Moderatur permissa, quæ exercent. Quod facit tàm per Seipsum, quàm per Angelos, vt sequentibus articulis palàm fiet.

SECTIO I.

Per Seipsum.

95 *Deus Dæmoni, & maleficis nõ omnia permittit: nõ omnia denegat.*

SI in aliqua Ciuitate prouidi Gubernatoris est, probos tueri, & ad honores, & opes euehere; & improbos non dare licentiam grassandi; sed eos coercere, ad virtutem compellere, ne pessimi quique impunè alijs iniurias inferant, & probi ciues ab eis iaceant oppressi, non est dubitandum ad iustam Dei Prouidentiam pertinere in hoc mundo, iniquorum impetus frangere, & inualescenti ponere frænа improbitati: cum non sit æquum, amicos eius vsquequaque pati, & totas ferre vexationes ab improbis suscitatas: nec inimicos omnimodè sæuire, & totam posse implere malitiam; Ideò nec omnia permittit Dęmoni: nec omnia denegat. Si omnia permitteret, quis hominum à tali, & tanto inimico maneret illæsus, qui potentia armatus, & inuidia ardens totum citò perderet genus humanum; & vniuersum mundi ordinem susquè dequè verteret? *Cum constet*, vt benè docet S. Bernardinus serm. 6. de Miser. perfect. art. 2. cap. 3. *Dæmonem velle, quod peius potest, si eius potestas esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subuerteret totum statum inferiorum.* Si verò Deus omnia denegaret, violentum videretur conatibus eius semper obicem ponere, & impedire penitus actiones illius, cui dedit liberi arbitrij facultatem. Quarè alia denegat: alia permittit. *Ratio permissionis denegationis.*

Et idem præstat Maleficis, qui se diabolico ministerio manciparunt: cum nec illos omninò impediat; nec eis permittat omnia maleficia exequi, ad quæ Dęmonis suasione, & propria voluntate impelluntur. Non omninò impedit, ne voluntatis libertatem semel traditam impediat; sed sicut liberos creauit; ità liberè peccare sinit. Non omnia permittit, nè in profundum malorum seipsos præcipites dent, & in alios nimis desæuiant. Sępe impedit, & Aliquando permittit, vt sic appareat sapiens, & multiformis illa Prouidentia, quæ ità eorum malitiæ modum imponit, vt nequè omnia exequantur maleficia, quæ vellent: nec maiora faciant, quàm quæ permittuntur. Quod præstat; tùm maleficia attentata impediendo: tùm permissa moderando. Ijs enim duobus modis illorum frangere, & retardare vires consueuit In Toto, vel In Parte, vt sequentes articuli declarabunt. *Vnde impedit vtrumq. In Toto In Parte*

96

ARTICVLVS I.

In Toto.

VIdisti rabidum canem ferreis innexum catenis: nunc insilit in prætereuntes; sed retinetur à catena: nunc incautos mordere tentat; sed virga prohibetur à domesticis, qui per iocum sæpissimè illum irritant clamoribus, & percussionibus, vt latrantem, spumantem, stridentem dentibus, & toto corpore irascentem, sed incassum videant. *Talis est dæmon*, qui secundùm Augustinum sermone 197. de tempore, *alligatus tanquam canis innexus catenis in domo Domini latrare potest, solicitare potest, mordere omninò non potest, nisi, qui se illi mortifera securitate coniunxerit*: cum ad hoc creatus videatur, vt sit lusus Dei, & Sanctorum, teste Psalmista ps. 103. *Draco iste, quem formasti ad illudendum ei.* Quis non irrideat insilientem, sed impeditum? Ingenij vires acuit, rabiem excitat, vires exerit omnes, omnia molitur, & tentat, nunc dolis, & occultis tentationibus; nunc aperto marte, & publicis concertationibus, vt insolita maleficiorum genera inuehere possit in orbem; sed frendeat, & fremat, quantum voluerit, laborat, & laborabit in vanum. Quid enim agere poterit obsistente sibi virtute Diuina: vel non concurrente ad diabolicos conatus? cum vtroquè modo impediatur, & ligetur à Deo positiuè, & negatiuè. 97 *Dæmon cani ligato comparatur.*

An

§. I.

98 *Resistente positiue.*

AN fortiùs, & strictiùs ligari potest, quàm Diuina virtute? Nam si in creaturis quanto aliquid est magis actuale, vnum, immobile, & vniuersale, eò causaliùs, & efficaciùs operatur: cum magis actuale minùs habeat de potentia, siuè possibilitate: magis vnum minùs dissipatas vires: magis immobile minùs instabilitatis, & debilitatis: magis vniuersale minùs de limitatione. Quàm potens erit Deus, qui est ens actualissimum, in quo nihil est de entitate, aut proprietate materiæ, ens vnum non solùm vnum, sed maximè vnum; imò, vt ait S. Bonauentura *in* 1. *sent.* omnimoda vnione vnitissimum: Ens immobile, quod aliquid recipere non valet: ens vniuersalissimum, in quo eminenter congregantur omnes virtutes actiuæ, & productiuæ rerum; & consequenter, quanta erit eius potentia? Certè summa, infinita, perfectisima, & talis, cui resistere nemo potest. Quid ergò canina Diaboli malitia proficiet in suis maleficijs, si ab illa impediatur: cum vniuersa potentia creata huic comparata sit radius ad orbem solarem, gutta ad oceanum, arenula ad totius terræ molem; imò aliquid minus, nec minus solùm, sed minimum: nec minimum tantùm, sed nihil? Nonne ridiculum se præbebit imbellis creatura, si velit obniti omnipotenti Deo, rumpere non catenam feream; sed potentiam infinitam, & tentare impossibília contra stimulum calcitrando?

§. II.

99 *Non cooperante negatiuè*

SEd non minùs frustrà laborabit, si Deus suum subtrahat concursum, vel ab eo: vel à rebus naturalibus, quibus vtitur in suis maleficijs concinnandis: cum enim omnes causæ secundæ à prima dependeant; & sine eius influxu nec operari, nec esse possint, si illa non influit, nullum possunt producere effectum, aut actionem externam admittere. Vnde si à Dæmone applicentur, quid illi manebit, nisi confusio? Ecce meditetur noua maleficia, vt hominibus noceat; intellectum habeat subtilissimum ad illa inuenienda: voluntatem ad exequenda propensissimam; virtutem maximam ad præparanda, & perficienda; sed nec intelligere, nec velle, nec agere quidquam poterit, si Deus non concurrat. At dimittatur liber in suis potentijs: inueniat intellectus: voluntas impellat: virtus exeat ab agente tàm subtili, tàm voluntario, tàm potente: tentet maleficia, ut solet, applicando actiua passiuis: ecce ignis, aer, aqua, terra, mineralia, omnia reptilia, uegetatiua, sensitiua propalàm sunt. Vtatur, abutatur eis, ut uoluerit. Quid post hæc? Operam perdet, & risum mouebit. Applicabit ignem, sed non comburet: Aerem, sed non aget: Aquam, sed non humectabit: Terram, sed nihil producet. Mineralia, sed uirtute carebunt: Cætera omnia, sed uiribus erunt destituta. Res de se alterabiles non concipient calorem, aut frigus, aut humidum, aut siccum, aut alias exteras qualitates: si tàm ab actiuis, quàm à passiuis Deus suum subtraxerit concursum; atquè ita dupliciter illudetur à Deo non concurrente cum illo, uel rebus applicatis; nec poterit quantumuis minimum producere, etsi omnem moueat lapidem, & totam uersetur industriam.

§. III.

100 *Hæc potestas capit ligari post Luciferi peccatum.*

HAnc autam dæmonis potestatem Deus alligare cæpit non quoad tentandum; sed quoad seducendum, & vexandum ab origine mundi immediatè post Luciferi peccatum. Nam sicut, cum superba eius mens propriæ excellentiæ cupiditate intumescens, à Deo auersa ad seipsam conuersa est, vtriusque sapientiæ supernaturalis practicæ, nempè, ac speculatiuæ iacturam fecit: quia practica, quæ est causa efficax amoris Dei, totaliter fuit ei ablata; & speculatiua multùm diminuta, cum in statu damnationis non nouerit tot mysteria supernaturalia, quot agnouisset, si in cognitione beata extitisset: vt docet Augustinus *lib. 9. de Ciuit. Dei cap* 21. Sic ob superbiæ peccatum meritò cæpit à Deo cohiberi eius potestas, vt non posset ea omnia perficere, quæ vellet. Nam licèt post peccatum integra remanserint eius naturalia quantum ad fundamentum, & quoad substantialia; non tamen quantum ad libertatem omnium operationum, & executionum earum. Quod perlucidè testatur Alexander Alensis par. 2. q. 100. mem. 2. ar. 2. *Licèt ex prima*, ait, *potestate sibi data possent dæmones super huiusmodi creaturas ex ordine naturali; tamen in pœnam peccatorum eorum, & bonum hominum cohibetur eorum potestas.*

§. IV.

101 *probatur exemplo.*

ITa dæmonem delusum legimus Exodi 7. & 8. Mittitur Moyses à Deo ad Pharaonem, datur ei virga miraculorum operatrix, vt suàm cõfirmet missionem, stupente illo Principe, & tota eius Curia: nunc illã conuertit in colubrum: nunc aquas ad tactum eius mutat in sanguinem: aliàs è Nili flumine innumeras educit ranas; sed ecce eadem præstant Magi Pharaonis, concertantibus adhuc ipsis cum Moyse in tertio signo deficiunt, nec possunt Scinifes excitare. Quid tria illa prodigia Mosaycorum æmula, quam tres saltus ipsius canis Deo permittente, & catenam laxante longiorem, quam retrahit in tertio signo? Quò non se vertit Dæmon superbia inflatus propter præcedentia signa, quibus parem cum Deo, vt videbatur, potentiam ostentabat? Quid non tentat, vt Sciniphes possit producere, nunc reales, nunc apparentes, qui anteà produxerat ranas, virgasq. & aquas mutauerat in alteram formam? Sed nihil proficit, quia virtute diuina, siuè obsistente, siuè non concurrente impeditur, quam eius ministri coguntur fateri dicentes: *Digitus Dei hic est.*

§. V.

102 *Per passionem Christi totaliter ablata, sed respectiuè.*

PEr passionem verò, crucem, ac mortem Iesu Christi ablata est sufficienter Dæmonibus huiusmodi nocendi hominibus facultas: vt Veritas testatur *Io.* 12. dicens: *Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi eijcietur foras.* Quid est enim, per mortem Christi principem mundi eijci, nisi potestatem à Dæmone auferri, qui tenebrarum harum princeps nuncupatur. Quod probant sequentes Patres prædicta verba Christi exponentes S. Cyrillus Alexandrinus ait: *Habuit quidem priùs Dæmon per tyrannidem principatum in totum genus humanum, & dominatum crudeliter exercuit in omnes. Atqui virtute mortis Christi, & sanguinis confracta est illius potestas, & sublata potentia; & quos iniustè detinuit captiuos, iustè perdidit.* Hilarion Monachus in eadem

verba loquens in persona Christi ait: *Nunc morte mea fiet, vt dominatum in homines omninò amittat Diabolus, qui peccato primorum parentum in omnes acerbissimè principabatur.* Et subdit: *Quis igitur ad hanc mentionem non lætetur? non gratias agat continuè pro liberatore?* Ioannes Maldonatus in dicta verba: *Perindè*, inquit, *ac si dicat, deturbabitur de possessione sua, eijcietur ex arce sua. Eiectus foras dicitur, non quòd in mundo non sit, & in multis etiam non dominetur; sed quòd quantum in Christo fuit, eiectus fuerit, ita vt si homines vellent, nihil prorsus in ipsos haberet potestatem.* Quod & Apostolus *ad Colos. cap. 2.* apertè docuit: *Expolians*, ait, *principatus, & potestates, traduxit cõfidenter palam triumphans illos in semetipso.* Hac de causa S. Ioannes ep. 1. sua canon. cap. 3. ait: *Apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.* Vnde S. Hieronymus super illud psal. 91. *Exaltabitur sicut vnicornis, &c.* ait: *Dominus in cornibus crucis ventilauit inimicos, ibi confudit diabolum, & omnem eius exercitum. Christus quidem erat crucifixus in corpore, & verè crucifigebat dæmones.* Et S. Leo in sermone de Passione Domini. *Claui illi, qui manus Domini, pedesq. transfoderant, perpetuis Diabolos fixere vulneribus; & sanctorum pœna membrorum inimicarum fuit interfectio potestatum.* Quod apertè testatur etiam August. *serm. 197. Venit Christus, & alligauit Diabolum.*

§. VI.

103 *Oh honorem SS. nominis Iesu.*

QVam efficaciam, ac virtutem dæmones cohibendi, ac religandi, eorumq. opera totaliter dissoluendi Deus Pater Sanctissimo Iesu Christi Nomini communicauit. Audiamus eius præconem Paulum Apost. ad Philippenses cap. 2. *Christus*, ait, *humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Sed quid meruit Christus pro tàm difficili, exactaque obedientia, ac pro morte tàm dura, dira, ac ignominiosa? Scimus meruisse, deleri *quod aduersus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis*, illudque tulisse vt ait Apost. ad Colos. 1. de medio, cruciquè affixisse, nobis donando omnia delicta, paradisi ianuam aperiendo, gratiamque ac gloriam obtinendo. Verùm quid tam difficili conflictu sibi ipsi acquisiuit? An erunt tot labores, ac dolores vani, ac vacui pro seipso? Dicamus ergò, præter sui corporis glorificationem, sibi meruisse nomen, *quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genuflectatur, cælestiũ, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Ideòque voluit Deus, quòd per huiusce Nominis Sanctissimi virtutem, & efficaciam hominibus Dæmones subijciantur, ab eisque confringantur, ac religentur. Quod benè experientes septuaginta duo discipuli *Luca 10.* reuersi sunt cum gaudio dicentes magistro suo: *Domine etiam in nomine tuo dæmonia subijciuntur nobis.* Et ipsemet Christus Ecclesiæ suæ sponsæ cum Dæmones eijciendi tradidit potestatem ait: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient.* Vt significaret: quòd non per purum actum voluntatis humanum, puta, per dissensum voluntatis à dæmonis obsessione, & eius vexatione homines sunt præseruandi: aut liberandi, vt docere volunt quidam moderni Exorcistæ; sed per actum intellectus, & voluntatis prout per fidem, ac confidentiam eleuantur in Deum, ac nituntur virtute, & efficacię Sanctissimi nominis Iesu: vt infra latiùs docebimus *tom. 2. disp. 4.* vbi *de Prud. in err. vit.*

§. VII.

104 *Sed pro his, qui in Domino confidunt.*

QVarè proculdubio dicendum Dęmonis potestatem ante Christi aduentum tàm respectu animæ, quàm corporis pro illis duntaxat fuisse alligatam, atque pęnitùs ablatam, qui Deum, vt Creatorem, Conseruatorem, & Adiutorem suum fidelissimum in omnibus suis necessitatibus inuocabant, & agnoscebant, ad illumque toto corde, & fiducia in suis tribulationibus confugebant. Vt enim monuit Dauid *psal. 90.* & latè infra disp. vlt. vbi de fiducia in Deum: qui habitat in adiutorio Omnipotentis Dei, non in proprijs confidens viribus; sed totam suam spem constituens in Domino, hic permanet, & commoratur in defensione Dei altissimi; & liberabitur ab incursu, & dęmonio meridiano, cadent à latere eius mille, & decem millia à dextris eius: Super aspidem, & basiliscum ambulabit, & conculcabit infernalem leonem, & draconem. Cuius rationem reddit ipse Deus per eundem Prophetam dicens: *Quoniam in me sperauit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.*

§. VIII.

105 *Præcipuè in virtute SS. nominis Christi.*

SEd præcipuè post Christi passionem, ac mortem, per quam Sanctissimum Iesu nomen sibi acquisiuit, nemini est ambigendum, funditùs esse euersam dæmoniacam potestatem vt supra diximus, ac totaliter ablatam pro eis, qui in hoc Sanctissimo Nomine suam constituunt fiduciam: ac ità firmiter huic adhærent fundamento, ac propugnaculo, quòd sinè vlla hæsitatione credunt, ac confidunt, se huiusmodi auxilio, ac patrocinio fore à quacumquè dæmoniaca deceptione, seductione, ac vexatione animæ, & corporis liberos, atque securos. Quod benè testatur S. Athanasius orat. 1. contra Arianos. *Omnes* ait, qui *legitimè in Christum fiduciam habent, pedibus conculcant eum, qui hæc verba dicebat* Isaię 14. *In Cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum.* Nam fides, ac fiducia inhæsitans in Sanctissimo Nomine Iesu collocata est remedium, vt ait ipsamet Veritas *Marci vlt.* quo Dæmones fugiunt à nobis, serpentes tolluntur, venena non nocent, & infirmitates recedunt. Vndè benè ait S. Petrus Rauennas; *Hoc est nomen, quod dedit cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, ac cursum, sermonem mutis, vitamquè mortuis, & etiam totam diaboli potestatem de obsessis corporibus effugauit.* Idcirco Dæmon aduersus hoscè Christicolas, vt canis insurgere, latrare, ac sollicitare potest, vt eos inducat ad diffidentiam de diuina protectione, qua possit sibi via aperiri ad vexandum illos; sed vani erunt latratus, inanes sollicitationes, irritus omnis furor, & vacuus cunctus labor: quia ex promissione Dei, (cuius verba sunt ità vera, quòd potiùs cęlum, & terra transibunt, quàm ipsa inania reddantur) assistet eis diuina protectio, & scuto circundabit eos veritas eius, qua ab omni incursu, infestatione, ac vexatione dæmoniaca liberi, securi permanebunt, ac illęsi consistent per gratiam in conspectu Dei. Quod animaduertens etiam Iacobus Billius suis Anthol. cecinit his ver.

Contra istos nihil potest dæmon.

Cum canis est mordax, hunc tu compesce catena
Irritus illius tum furor omnis erit.
Tum frustra sese huc vertet, se vertet & illuc
Dum tibi semper ab hoc cura sit esse procul
Sic Sathanam Christus tam duro compede vinxit
Iam nullum vt sauo ladere dente queat.

Id

Id modo, dum quiſque tam caueat, ne ſtultus ad illũ
Tendat & aterna ſit ſibi cauſa necis .

ARTICVLVS II.

In Parte.

106 *Dæmon nihil poteſt ſine licentia diuina.*

QVòd ſi maleficia abſolutè impedire nolit; ſed aliqua permittat; adhuc in illa permiſsione Dæmonis cohibet poteſtatem; cum illam limitare ſolet. Certiſsimum eſt enim, Cacodæmonem quantalibet potentia præditum, & ductum malitia nullo modo poſſe hominibus in aliquo nocere ſine permiſsione diuina. Nam quomodò ſine illa in creaturas rationales ſæuire poterit, qui ſine illa ipſas ratione carentes attingere non audet, nec expulſus humanis corporibus in porcos intrare? Quod quidem obſeruauit S. Athanaſius in vita S. Antonij. *Si ſuper porcos*, ait, *poteſtatem non habent, multò magis dominium nullum habent contra homines factos ad imaginem Dei*. Quarè nihil Dæmon attentare præſumit, niſi à Deo obtineat facultatem, quæ ſemper moderata conceditur à diuina Prouidentia: vt patet in Iob: *Ecce in manu tua eſt, verumtamen animam illius ſerua*. Vndè S. Auguſtinus *lib. 1. de Ciuit. Dei* apud Alenſem par. 2. q. 43. a. 2. ait: *Dæmones non omnia, quæ volunt, facere poſſunt, niſi quantum illis diuina ordinatione conceditur, cuius plena iudicia nemo comprehendit, nemo reprehendit*. Et vt verbis proprijs ipſius Auguſtini vtar. *Firmiſſimè*, inquit *credendum eſt, omnipotentem Deum omnia poſſe facere, quæ voluerit, ſiuè vindicando, ſiuè præſtando: nec Dæmones aliquid operari ſecundùm naturæ ſuæ, potentiam; quia & ipſa angelica natura eſt, licèt proprio ſit vitio maligna; niſi quod ille permiſerit, cuius iudicia occulta ſunt multa, iniuſta nulla*.

§. I.

107 *Si aliud tentat coercetur à Deo. Moderãte malitiam dæmoniacã*

QVòd ſi malitia impellente aliud moliatur præter id, quod conceſsum eſt, cohibetur à Deo, qui poſt conceſsam licentiam Dæmonibus, & maleficis non ſinit tanquam ſpectator ocioſus ſuos agere ad libitum motus; ſed malitiam dæmoniacam, & humanam moderatur, & ordinat. Moderatur, nè plus valeat, quàm recta occultæ Prouidentiæ ratio exigit, per quam ei terminini conſtituuntur, quos præterirè non poteſt, vt valeat malè agere cum talibus loco, tempore, & circunſtantijs contra tales, & determinatas perſonas: cũ hiſce tentationibus ſic, aut ſic intenſis, & non vltra. Quam veritatem aliquoties expertus ſum in diuerſis Energumenis, dum enim Dæmon grauiter vexaret eos, Dæmonem interrogaui dicens: *Cur ingreſſus es corpus iſtius Creaturæ Dei?* Qui reſpondens ait: *Ingreſſus ſum, vt eam occidam*. Ego autem ſubiunxi: *Cur hucuſque non occidiſti?* Qui reſpondit: *Non occidi, quia fui impeditus*. Ego verò addidi: A quo fuiſti impeditus? Ipſe autem: *Ego fui impeditus ab eo, qui me eſt potentior*. Ego autem præcepi, vt ipſemet pro ſua confuſione illius nomen explicaret, ſed ipſe dixit: *Nonne cognoſcis Factorem tuum!* Ordinat inſuper. Etenim ſi omnia, quę ſunt ab ipſo, teſte Apoſtolo *Roman. 13.* ordinata ſunt: nullum malum, aut maleficium permittitur ſine ordine, non ſolùm in finem bonum, de quo ſupra; ſed etiam in ſeipſo: quia peruerſas hominum voluntates iam ſeipſis præparatas, & determinatas ad malum Deus ſic dirigit; vt quamuis non cauſet in eis malitiam, nec operi malitioſo cooperetur, vt dictum eſt; modum tamen imponat malitiæ, & permittat ad illud potiùs peccatum ferri, quàm ad aliud. Et cum in aliud fertur, potiùs cum tali circunſtantia, quàm cum altera. Et hoc eſt, quod vult Auguſt. lib. de Gratia & libero arb. cap. 21. cum dicit: *Exiſtimo operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumquè voluerit, ſiuè ad bona pro ſua miſericordia, ſiuè ad mala pro meritis eorum, iudicio vtiquè ſuo, aliquandò aperto, aliquando occulto, ſemper autem iuſto*. Quare, etſi dæmonibus maleficia exercere permittat; tamen hoc ità temperatè facit, & cum tali moderatione, & ordine, vt hoſtis ille ferox nihil exequi poſsit, niſi prout illi permittitur, & non prout vult; Ideò ligatus dicitur, non quòd funibus, aut ferreis vinciatur catenis; ſed quòd ad placitum tentare non permittatur, vt docet Auguſt. lib. 20. de Ciuit. Dei c. 8. *Alligatio Diaboli eſt*, inquit, *non permittere exercere totam tentationem, quam poteſt, vel vi, vel dono ad ſeducendos homines, in partem ſuam cogendo violenter, fraudolenteruè fallendo*. Et ità Deus per ſeipſum maleficia impedit; ex quo dæmones, & malefici non poſſunt omnia mala peragere; ſed illa ſolùm, quæ ab eo permittuntur; & eo modo, quo permittuntur.

§. II.

108 *Alij nunquam, Alij ſæpè, Alij rarò*

SEd qua ratione permittantur aliqui ſæpè maleficio affici, nonnulli rarò, alij verò nunquam, *Cur* hoc difficillimum eſt, determinare. Si tamen mihi *leſicio affi-* ſas ſit pro ingenij mei paruitate, ac imbecillitate *ciantur* aliquid ſtatuere: Præter ea, quæ ſupra de permiſ- ſione diuina ex ordine rerum in Vniuerſo, & in finem, hìc aliqua ſubijciam ex parte maleficiatorum.

Si enim maleficiandi ſint catholici veriquè, ac boni chriſtifideles, quibus impræſentiarum loquor, & ad quos hic meus dirigitur labor, Vel plenam, ac perfectam in Deo habent fiduciam, ac præcipuè in virtute Sanctiſsimi Nominis Ieſu: vel in protectione Beatiſs. Dei Genitricis Mariæ: vel ſuorum Cuſtodum Angelorum: vel ſancti alicuius, puta Sancti Franciſci, aut D. Antonij à Padua, vel alterius Sancti, quorum meritis, ac interceſsione firmiter, ac ſine vlla dubitatione, ſe continuè à quacunquè Dæmonis obſeſsione, vexatione, ac miniſtrorum eius infeſtatione ſecurè defendendos, ac protegendos, credunt. Hi cum nihil timeant, nullumquè in ſe nequè minimum admittant timorem, liberi proculdubiò ab omni dæmoniaco incurſu, illæſiquè conſeruantur: quia vbi nullus eſt timor, ibi maxima in Deo confidentia, quæ prouenit ex amore, & charitate in Deum, quæ foras mittit timorem. Vbi verò maxima in Deo confidentia, ibi firma, ac indubitata Dei protectio: vt latè probatur infra *tom. 2. diſp. 4.* Ideoquè pro his in toto eſt alligata, imò totaliter ablata dæmonis poteſtas. (Hic loquimur de rationis vſum habentibus: Nam pro carentibus, eorum parentes, vel curam habentes ſupplere debent.)

Alij rarò boni chriſtifideles, Nũquam maleficio afficiuntur, qui in Deo perfectã habent fiduciam

§. III.

109 *probatur auctoritate.*

HAnc veritatem eruditè docet S. Bernardus in pſal. 90. ſuper illa verba qui habitat, etcæt. *Beatus*, ait, *planè qui ſic habitat in adiutorio Altiſſimi: quia in protectione Dei Cæli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum, quæ ſub Cælo ſunt, quem Deus*

Deus Cæli protegere, & conseruare voluerit? Porrò sub cælo sunt quæcunque nocere possunt; sub cælo sunt aereæ potestates: sub cælo præsens sæculum nequam, & caro aduersus spiritum concupiscens. Optimè igitur est: In protectione Dei cæli commorabitur: vt nihil eorum, quæ sub cælo sunt, timere possit quisquis protectionem eius habere meruerit. Hanc fidem in Christum maxime commendat etiam ille magnus Antonius relatus à Delrio lib. 6. Disquis. magic. cap. 2. sect. 3. dicens: *Magna dilectissimi aduersus Dæmonem arma sunt vita sincera, & intemerata in Deum fides.* Hanc docuit S. Hermam Pauli Discipulum eius Angelus Custos, qui sub forma Pastoris diù cum eo habitauit, vt ipse refert tom. 1. Bibliothecæ Veterum Patrum lib. 2. mandato 12. *Quicunque*, ait, *fide pleni sunt resistunt Diabolo, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi.* Cuius fidei virtutem in seipso expertus est S. Ambrosius Episcopus, cui, vt memorat S. Paulinus *in vita eius*, nullus vnquam Magus, aut maleficus nocere potuit ob firmissimam in Deum fiduciam. Mortua namque Iustina Imperatrice Arriana cum Innocentius Magus in quæstionem raperetur, inter tormenta fassus est, Angelum Ambrosij Custodem suum esse tortorem; nam viua Imperatrice eius iussu se nocte intempesta sub Templi tectum ascendisse, & sacrificasse dixit, vt Ambrosium infamem, inuisumque faceret Plebi; nihilominus amorem in hunc virum, & fidem catholicam magis ac magis efflоruisse: Missos etiam à se Dæmones, qui Ambrosium necarent; sed ijs vltra ædium fores progredi non licuisse. En quibus excubijs Deus illos defendat, qui omnem in se solo collocant fiduciam! En quomodo potestas Dæmonis ligatur, & totaliter cohibetur pro his, qui firmiter in Christum credunt, ac in eius protectione suam collocant fiduciam!

Exemplo

§. IV.

110 *Sæpè, qui diffidũt de diuina protectione.*

SI autem debilem, ac imperfectam in Deo habeãt fiduciam, timore, oportet, concutiantur, quo dubitent, se à Dæmone vexandos. Quò enim decrescit in eis confidentia, eò crescit, & augetur de Dæmone timor, ac tremor, & per consequens à Deo protegente magis derelinquuntur, atque tyrannidi diabolicæ ampliùs subijciuntur, nisi præseruentur ob aliquam aliam deuotionem. Quod eruditè docet Lactantius Firmianus *lib. 2. Diuin. Instit. Nocent*, ait, *dæmones quidem; sed ijs, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit*: quasi dicat: Qui timent Dæmones, diffidunt de diuina protectione, & per consequens manus Dei illos non protegit: & tunc quid mirum, si Dæmones illis præualeant, ac noceant: cum deserente, ac recedente diuina protectione relaxentur eorum frena, ac malefaciendi potestas non ità strictiori cohibeatur retinaculo? Propterea nos omnes admonet S. Thedorus Studita dicens: *Si dæmones nos viderint perduelles, cedent oppugnationi; sin verò formidolosos, arcum tendent.*

§. V.

111 *probatur auctoritate diuinæ scripturæ.*

QVam veritatem sæpiùs testantur diuinæ scripturæ. Videas Petrum, aliosque Discipulos existentes in nauicula *Ioan. 21.* cum ad hos venerit Iesus, putauerunt phantasma esse: & præ timore clamauerunt: statimque Iesus locutus est eis dicens: *Habete fiduciam: ego sum, nolite timere:* ac si diceret: Si fiduciam habebitis, illa foras mittet timorem. Quod audiens Petrus excusso omni timore misit se in mare, & ambulabat super aquas, vt veniret ad Iesum; sed videns ventum validum timuit; & cum cæpisset mergi clamauit dicens: *Domine saluum me fac.* Quem Iesus manu apprehendens ait illi: *Modicæ fidei, quare dubitasti?* quia modicam habuisti fiduciam, ideò non mirum, si dubitasti: quia dubium de damno, ac malo sustinendo prouenit ex diffidentia de diuina protectione: sic dixit aliàs Iesus Discipulis suis Matthæi 16. *Quid cogitatis intra vos modicæ fidei, quia panes non habetis, & Marci 4. Quid timidi estis? nec dum habetis fidem?* Non enim loquebatur de fide habituali, quæ est vna ex tribus virtutibus theologicis: nec enim ista carebant Discipuli; sed de fide actuali, ac fiducia, qua quis credit, ac confidit in Dei protectione, quæ in aliquibus maior, in alijs minor reperitur: de qua fusiùs *to. 2. disp. 4. vbi de fiducia in Deum.* Quæ fiducia secundùm quòd maior, vel minor est, sic magis vel minùs foras mittit timorem. Quòd apertè docuit Filius Sirach *Eccles. 24. Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima eius. Ad quem respicit, & quis est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & vmbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem.* Qui ergò magis de diuina confidunt protectione, minùs dæmoniacas timent vexationes: qui verò minùs in Domino confidunt, magis deijciuntur, ac dæmoniacas pertimescunt infestationes: ac per consequens iuxta eorum diffidentiam, ac timorem digni sunt vt à Deo relinquantur, ac diabolicæ saltem quoad corpus tradantur potestati. Vndè sapientissimè nos docet S. Leo serm. 1. quadrag. dicens: *Si nos erigimur, illi corruunt: Si nos conualescimus, illi infirmantur, remedia nostra eorum plagæ sunt: quia curatione nostrorum vulnerum vulnerantur.* Ergo à contrario sensu sequitur, vt nobis deiectis illi erigantur, nobis infirmantibus illi conualescant, & plagæ nostræ illorum sint remedia, & nostris vulneribus illorum vulnera curentur. Sic dixit Angelus Hermeti, vt habetur in Bibliot. Veterum P. P. tom. 2. mand. 7. *Diabolum ne timeas; timens enim Dominum, dominaberis illius: quia virtus in eo nulla est.* Et ibidem Mand. 12. *Nolite timere Diabolum, quia in vobis potestatem non habet.* Et paulò infra. *Minas illius in totum timere nolite, sine virtute enim sunt, sicut hominis mortui nerui.* Quid ergò mirum, si aliqui, licèt boni Christifideles, varias sæpè patiantur Dæmonum obsessiones, vexationes, atquè infestationes, cum sint nimis timidi, ac consequenter modicæ fidei, ac diffidentiæ magnæ; ideòquè mereantur aliqualiter à Deo derelinqui quoad corpus, ac sub Dæmonis potestate affligi, atquè torqueri.

§. VI.

112 *Rarò qui per peccatũ voluntariè dæmoni stant subiecti.*

SI verò maleficiandi sunt infideles, vel hæretici, vel schismatici, aut pessimi Christiani: cum hi sint Dæmonum partiales, & affectæ, eius præceptis, ac suasionibus obsequentes, dicere possumus; cum Dæmones procertò sciant, hos sui esse iuris, impræsentiarum eos rarò vexare in corpore, quos perfectè possident in anima in æternum simul cum corpore torquenda in orco, & affligenda: vt testatur etiam Leonar. Vairus *lib. 3. de Fascino c. 7.* Quam veritatem fassus est quidam dæmoniorum princ-

princeps nomine Beelzebub in Gallia apud Oppidum Laudunum, vt refert Bartholomęus Faius Regius in Senatu Parisiensi Consiliarius, ac Inquisitionum Præses in suo Energumenico. *Dum enim*, ait, *Bursius Billius Cathedralis Ecclesiæ Canonicus quãdam Nicolam Energumenam exorcizaret, pluribus Hæreticis præsentibus, à prædicto dæmone, qui eam obsidebat, quæsiuit Exorcista: Cur tot vafris Hæreticis omissis simplicem catholicam adorsus esset? Plectere, respondit Dæmon, tibi morigeros?* Sinit tamen Deus dæmones iuxta maleficorum, quibus seruire non dedignantur, vota, sæuire in eos, quibus ipsi affligendis, vel enecandis maleficia conciunarunt: nisi Deus prohibeat ob aliquod bonum publicum, vel priuatum. Nam huiusmodi peccatores licèt rarò à Dæmone vexentur in hac vita, vt magis torqueantur in alia; habet tamen potestatem Dæmon, vt illos torqueat; vt testatur August. *aduersus Manichæos* apud Alex. Alens p.3.q.100.m.5. ar.1. dicens: *Diabolus potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt.* Quare Deus maleficorum, ac Dæmonum potestatem non cohibet in toto; sed in parte tantùm, vel ne videatur in maleficis totaliter liberi arbitrij impedire facultatem; sed derelinquere in manu consilij sui: Vel quia maleficiandi, qui sunt iniqui, ac pessimi ob suam nimiam à Deo auersionem nullam in Deo fiduciam elicere queunt. Quarè sicut malefici non omnes homines suis afficere contendunt maleficijs: sic Dæmones non omnes suis affligere, ac torquere vexationibus permittũtur.

Hi tamẽ malefic. ijs expositi sunt ad maleficorum vota.

SECTIO II.

Per Angelos.

113 NEc solùm Deus seipso hoc præstat; sed etiam Angelorum ministerio, qui si ad Dei præceptum maleficis conatibus sua virtute resistant, non solùm tardiùs, & languidiùs ferri; immò euanescere certum est. Duplici enim virtute, qua pollent, illos aut impediunt, aut soluunt; præcipuè Spiritus illi beati, quibus Orbis cura commissa est, & hominum custodia demandata: vt eruditè docet Alexander Alens. *par.2.q.100.mem.2.a.9.* Etenim, cum omnis Dæmonum turba, quæ cælo deturbata est, non sit baratro concluſa, sed plures ex illis, vt p. ℟ Petrum *in sua Canon.2.cap.2.* docet S. Bonauentura *in 2.dist.6.ar.2.q.1.* in aere isto caliginoso vagentur, quorum studium omne est, ciere tempestates, excitare ventos, & turbare omnia inferiora; nec non mortales vel ad vitia impellere: vel varijs vexare calamitatibus per maleficia, & artes magicas, vi vtriusquè virtutis Naturalis, & Diuinæ coercent: vt duobus articulis patefiet.

Angeli mandãte Deo maleficia Aut impediunt Aut soluunt.

Virtute naturali Virtute Diuina.

ARTICVLVS I.

Virtute Naturali.

114 PRopriam vnicuiſquè ſubeſſe virtutem nemo dubitat; ſed quomodò vnus Angelus alterum, Dæmonem compeſcere, impedire, & expellere poſſit, non patet. Nam quoad naturam difficile eſt in vno maiorem deprehẽdere virtutem, quàm in alio: cum enim ſint ſpirituales, & incorporeæ ſubſtantiæ, non eſt facile hominibus corporeis ſenſibus alligatis maioris, vel minoris potentiæ, & virtutis gradus eis aſſignare; & ideò difficillimum eſt, oſtendere: quomodo vnus naturaliter ſit alio potentior. Etenim talis eſt, aut ſecundùm intellectum: aut ſecundùm voluntatem: aut ſecundùm aliquam aliam virtutem agendi illi à Deo naturaliter inditam: vt benè dubitat P. Ioanues Marius Scribonius *in ſua Theandria diſp.15.q.6.* qui ſequ. modo diſcurrit.

Difficile eſt determinare: quomodo Angelus vnus ſit alio naturaliter fortior.

§. I.

115 SEcundùm intellectum quomodo poteſt eſſe maior capacitas à parte naturæ in intellectu vnius, quàm in intellectu alterius, cum ſint nudi, & puri ſpiritus? Etenim intellectus eorum nec adiuuatur, aut retardatur à ſenſibus, quia ſenſus non habent: nec ab obiecto, quia ſpecies inditas, & concreatas habent à principio ſuæ creationis: nec à facultate intelligendi, quia intelligunt ſine diſcurſu (vt ait ipſe.) Vndè quomodo naturaliter vnus intellectus illorum eſt potentior, aut acutior alio? Dices: Deus nonnullis ſtatim à principio inſtillauit maius donum ſcientiæ: aut ipſi per gratiam adepti ſunt poſtea maius lumen cognitionis in obiecto beatifico, vndè plura cognoſcere poſſunt: Reſpondeo plura cognoſcere non ſtatim eſt Dæmones expellere; immò actio intellectus creati nihil efficit extra intellectum cognoſcentis. Quapropter cum ſimplex cognitio nihil efficiat extra intellectum, etiamſi vnus Angelus haberet maiorem ſcientiam naturaliter, quàm alius, non poſſet ſola virtute intellectus Dæmonem expellere.

An ſecũdùm Intellectũ.

§. II.

116 NEc minor eſt difficultas ratione volũtatis: quia nulla voluntas creata quicquam ponit in effectu extra ſe per ſuum velle, cum ſit actio immanens, quæ non tranſit ab agente in actum externum; ſed ſemper remanet in ipſo agente ad intra, vt ait Ariſtoteles 9. Metaph. *Actus agentium ſunt in patiẽte benè diſpoſito:* ita vt nulla cauſa agere poſſit abſque accommodata paſſi ad agens aptitudine. Quęnam autem aptitudo poteſt eſſe paſſi exterioris ad voluntatem interiorem Angeli, vt per illam ſolam nunquam egredientem ad extra Angelus agere poſſit? Præterea ſi Angelus ageret per ſolam voluntatem extra ſe, ageret quantum vellet: quia ſi ſolùm velle ſufficeret; & ſola voluntas eſſet potentia ſatis efficax ad agendum extra ſe quicquid vellet, poſſet infinitum agere; quia poſſet infinitum velle: cum intellectus, & voluntas ſint potentiæ illimitatæ. Et ſicut quicquid poteſt eſſe, poteſt & intelligi (cum ens in tota ſua latitudine ſit obiectum intellectus) ità quicquid poteſt intelligi, poteſt & appeti. Quod primum conſequens, cum ſit falſum, falſum eſt etiam, quòd ſola voluntate agat, & operetur extra ſe ſinè adminiculo alterius virtutis. Ratio enim, cur non poſſit facere quicquid vult, eſt, quia eadem non eſt potentia faciendi, quę volendi: cum poſſit multa velle, quæ non poteſt efficere, quia potentia eius eſt terminata, & limitata, licèt illimitata, & indeterminata ſit potentia voluntatis. Inſuper ſi ſola voluntate poſſet Angelus agere extra ſe, cum vnus æquè habeat voluntatem, ſicut & alius, & æquè indeterminatam & illimitatam, nunquam Bonus malum ſola voluntate poſſet expellere: quia malus poſſet obſtinatè velle ibi remanere. Et ſi voluntas de ſe ſola eſſet efficax, nunquam à Bono poſſet extrudi: Non enim eſt voluntas angelica, ſicut humana; cum hæc mutetur; illa pertinax ſit in ſuo velle; & ideò cum æquè illimitata

An ſecũdùm Voluntatẽ.

mitata sit voluntatis vnius potẽtia, sicut & alterius, sequitur, Angelum sola voluntate Dæmonem expellere non posse.

§. III.

117 *An secũdùm virtutem aliam agendi.*

QVare cum nequè ratione intellectus, nequè ratione voluntatis vnus Angelus alium expellere queat, dicendum, in eis præter huiusmodi potentias intellectiuas dari aliàm potentiàm motricem executiuam, seù virtutem agendi naturalem distinctam ab intellectu, & voluntate, cuius actio non est immanens in ipso Angelo, sed transiens, ac constituens suum obiectum, nempè, motum in rerum natura, siuè in esse vero, & reali; supponitquè existentiam rei motum subeuntis: vt sustinent Henricus Gandauensis *Quodlib.13.q.6.* Aureolus apud Capr. *in 2.d.7.q.2.a.1.* Godephredus *Quod lib.1.quæst.4.* & alij apud Conimbricenses *in lib.2.de Cælo cap.5.quæst.7.* Qua potentia Angelus non solùm potest mouere seipsum; sed etiam alia à seipso distincta, siuè spiritualia, siuè corporalia, ad quę huiusmodi potentia se extendit.

Hæc autem maior in Angelis assignatur, prout maioribus vel minoribus donis naturalibus à Deo fuerunt insigniti: vt benè docent Doctores mox citandi.

§. IV.

118 *Resoluitur affirmatiuè vnum alium cohibere.*

PRopterea vnanimis est Theologorum sententia, vnum Angelum huiusmodi naturali virtute alio fortiorem esse; & sic per illam Bonum posse coercere, & expellere malum. Quod locum non habet in omnibus omninò Angelis; sed tantùm in superioribus respectu inferiorum. Superior enim in natura potest extrudere inferiorem: non autem inferior superiorem: vt Angelus infimæ Hiercarchiæ non potest coercere, & expellere Dæmonem, qui fuit, vel fuisset ex suprema, vel media Hierarchia.

probatur auctoritate.

Hoc docet S. Augustinus *lib.83.qq. q.79.* S. Thomas *in 3.par.q.43.ar.2.ad.3. & q.109.ar.2. & 3. de Potentia Dei q.6.ar.10.* Albertus Magnus, & Dionysius Carthus. *in Lucam c.11.* Cassianus *collat.8.cap.14.* Ioannes à Turrecremata *in qq. euangel.q.1. domin.3.quadrag.* Franciscus Victoria *in Relect.de Arte magica nu.22.* Ioseph Angles *in 2.sent. 1.par.q. de ead. materia ar.5.* Benedictus Pererius *lib.1. de magia c.5.* ac Petrus Binsfeldius *de Confession. malefic.dub.3.concl.10.*

119 *Ratione.*

Ratio est, quia rerum subordinatarum debent quoquè actiones adinuicem esse subordinatæ: vt patet in corporibus cælestibus, quorum motibus, & actionibus actiones, & motus corporum inferiorum quemadmodum & ipsa corpora subijciuntur. At cum inter Angelos alij alijs sint in naturalibus subordinati, vtiquè superiores super inferiores potestatem habere, nemini est ambigendum. Hinc Angeli tutelares, & custodes ordinis superioris potestate naturali, nedum supernaturali à suis valent clientibus arcere Dæmones inferioris potestatis: Et prę sides Prouinciarum frequenter impediunt, ne Dæmones iuferiores nocumenta inferant certis locis, agris, fructibus arboribus cæteris bonis ad vsum hominis spectantibus, & ordinatis.

ARTICVLVS II.

Vitute Diuina.

120 *Virtute diuina dæmones coercentur.*

IDeò dicendum, non naturali solùm virtute Angelos Dæmonibus imperare ad maleficia impedienda; sed etiam virtute diuina; qua cum omnes polleant, minimus inter illos totam Dæmonum cateruam in fugam vertere potest: quia per gratiam consummatam maior est illis data prælatio, quàm præsidentia Luciferi, aut aliorum quorumcumquè, & hoc modo tàm superiores, quàm inferiores diabolicos impediunt conatus; vt probatur ex facto Sancti Michaelis (in cuius peruigilio hæc exaramus) *Qui*, vt refert S. Iudas in sua Canonica, *dum disputans altercaretur cum Diabolo de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiæ sed dixit: Imperet tibi Deus.* Vbi vides, non virtute naturali, sed diuina illum cohibuisse, nempè, interpositione diuini nominis; atque ex parte Dei interposuisse imperium.

Ab Angelis.

§. I.

121 QVòd si arguas, hunc Dæmonem fortasse fuisse Luciferum, qui Angelorum primus, & cæteris spiritibus eminentior natura fortior erat Michaele, ideò istum diuinam interposuisse auctoritatem, cum potentia naturali illi esset inferior.

Respondebimus sic supponi, Luciferum fuisse simpliciter Angelum primum, quod non liquet. Concedimus quidem fuisse primum inter rebelles spiritus. Negamus tamen, fuisse primum absolutè omnium spirituum: cum scriptura Ezechielis 28. vocet cum Cherub. *Tu Cherub extentus, & protegens*, ex quo sequitur non fuisse simpliciter primum, cum ordo Cherubim, ex quo sua culpa cecidit, non sit supremus ordo, sed Seraphin; Et S. Augustinus *in lib.qq. veteris testam.* Principem multorum, non omnium: *Lucifer*, inquit, *erat quasi princeps multorum, inter quos clarior erat, quorum societate ad impium descendit certamen.* Sed quia intricata hęc quęstio variè agitatur, ne altercemur pro demone contra Angelum, concludamus, solitos spiritus beatos, cum tartareas potestates in maleficijs, & cæteris huiusmodi compescere volunt, vti diuina potestate, & virtute supernaturali, qua illas ità coercent, vt ligatæ videantur: Sic Raphal Archangelus iunioris Tobiæ ductor Asmodæũ septem virorum homicidam in desertis superioris Ægypti religauit. Sic in Apocalypsi *c.20.* Alius Angelus de Cælo descendens habens catenam in manu sua apprehendit Draconem, & ligauit eum, vt non seducat ampliùs gentes. Sic quotidiè in orbe Custodes Angeli solent impetus Dæmonum, & maleficorum impedire, vel retardare, ne quid attentent contra Dei voluntatem. Quod eruditè docet Rupertus Abbas super Iudicum caput.5. *Angeli*, inquit, *manentes in ordine, & cursu suo pro hominibus pugnant, cum Dæmones in nos insurgentes fugant, & terrent. Suo enim ministerio*, ait, Beatus Laurentius Iustinianus de spirituali animę resurrect. *Dæmones arcent, ne ad libitum noceant. Quis quęso, nisi angelico esset fultus auxilio, tàm immanissimorum hostium valeret superare rabiem, effugere laqueos, tentationes vincere, fraudesquè detegere? Custodia siquidem sua vias nostras sapiunt, ne in petrã scandali spirituales animæ impingamus pedes.*

Quæ

§. III.

122 *A Sãctis* QVæ ſuperna virtus, cum non ſolùm Angelis, ſed etiam Sanctis à Deo concedatur, aſſerendum eſt, potentem illum hoſtem neceſſariò cedere, ſi illorum æquè, ac Angelorum auxilium diabolicis machinationibus impediendis, aut ſoluendis interueniat. Quamuis enim tota hominum vis, vt potè inferior, dęmonum poteſtati æquiparari nequeat; tamen cum naturæ gratia accedit, ſuperior euadit; ità vt Sanctorum minimus ope fretus Diuina vniuerſas dęmonum cohortes procul expelleres nec non in nihilum redigere quicquid maleficis artibus tentare præſumunt, vt longa tot ſęculorum in tot Sanctis experientia docuit.

123 Extat luculentum exemplum apud Vincentium Beluacenſem lib. 12. cap. 11. Speculi hiſtor. de Sancta Iuſtina, quam cum quidam Scholaſticus nomine Agladius in Antiochia ardęter amaſſet, eam ſibi vxorem petijt, quæ cum reſpondiſſet Chriſto cæleſti Sponſo ſe eſſe deſponſatam, volebat eam per vim rapere; ſed cum non potuiſſet iratus abijt ad Cyprianum Magum, & promiſit ei duo talenta auri, & argenti, ſi Iuſtinam Virginem per maleficia caperet. Qui per magicas artes vocauit dæmonem, & ait illi: *Amo Virginem de Galileis, potes eam ſuadere, & adducere mihi*. Qui promiſit ei dicens: *Accipe hoc medicamentum, & ſparge circa domum, & ego ſuperueniens paternum ſenſum ei injiciam, & ſtatim obediet mihi*. Cumque Cyprianus ita feciſſet, Sancta Virgo tertia noctis hora ſurgens ad orationem ſenſit impetum dæmonis, ſignauit ſe, & domum ſuam ſigno Crucis, & dæmonem exufflauit. Qui veniens ad Cyprianum confuſus, & cur Virginem non adduxiſſet requiſitus ait: *Vidi quoddam ſignum, & tabui*. Iterum per artem magicam alium dęmonem fortiorem vocauit, qui ex ſimili modo fecit, & ſimiliter ei accidit; tandem vocauit ipſum diabolum patrem dæmonum, & ait illi: Quæ eſt infirmitas veſtra? Victa eſt ab vna virgine omnis virtus, & gloria tua: Reſpondit ille: *Nunc adducam eam tibi ad deſiderium corruptionis, tu tantùm paratus ſis*. Tunc diabolus in ſpecie virginis ad Iuſtinam intrauit, & ſedens ſuper lectum eius dixit: *Hodie miſſa ſum à Chriſto ad te viuere tecum in caſtitate. Multum autem te video vexatam abſtinentia*. Sancta Virgo dixit: *Merces autem multa, labor verò modicus*. Dixit ei Diabolus: *Deus in paradiſo benedixit Adam, & Euam dicens: Creſcite, & multiplicamini, &c. Puto ergo, quòd ſi in virginitate permanſerimus, iudicium incidimus, quia verbum Dei contemnimus*. Tunc, Virgo turbata ſurrexit, & per ſpiritum ſenſit quis eſſet qui ei loquebatur, & ſigno crucis ſe ſignans diabolum exufflauit, qui ſicut cera à facie ignis liquefactus non comparuit, ſed vt famam Iuſtinæ pollueret, & Cyprianum; necnon Acladium deludens ſuam potentiam iactaret, ad Cyprianum venit ſub forma Inſtinæ, quem cum vellet oſculari, Cyprianus putans eum eſſe Iuſtinam dixit: *Benè veniſti Iuſtina omnium feminarum decora*. At dæmon non ferens etiam nomen eius, ſicut fumus euanuit. Vndè Cyprianus amplius anxiatus iterum dæmonem vocauit, qui Acladium apparenter mutauit in paſſerem, qui cum in altum volaſſet ſuper lignum prope Iuſtinæ feneſtram, mox vt Virgo eum vidit, non paſſer, ſed Acladius tremens ſtetit anguſtiatus nimis, quia nec fugere poterat, nec deſcendere, nec ſalire, ſed miſerta eius Iuſtina ne caderet, & creparet, eum per ſcalam deponi fecit, & vt à tanta inſania ceſſaret, ne quaſi maleficus iuxta leges periret, admonuit. Quare dæmon Cypriano confuſus apparuit, qui dixit ei: *Et tu quoque victus es, ſicut & cæteri tui ſubiecti? At quomodo victi eſtis ab vna Virgine Chriſtiana? Dic mihi, qua ſit virtus victoria eius*. Qui reſpondit: *Dicere tibi non poſſum, vidi quoddam tetribile ſignum, & tabui. Si autem virtutes illius ſigni vis diſcere, iura mihi per virtutes meas te numquam à me diſcedere*: Qui cum iuraſſet, ait ille: *Vidi ſignum Crucifixi, & tabui, & ſicut cera à facie ignis fluxi*. Cui dixit Cyprianus: *Ergo Crucifixus maior te eſt?* Qui reſpondit: *Etiam maior eſt omnibus, quia per ipſum mundo miſertus eſt Deus, & ſiuè Angeli tranſgreſſores, ſiuè homines Dei deſertores adducuntur ab Angelis ante faciem Chriſti Crucifixi, ibi ſic accipiunt ſententiam ignis inextinguibilis in æternum cruciandi*. Tunc Cyprianus ait: *Ego debeo feſtinare amicus fieri Crucifixi, ne talem panam incurram*. Ille reſpondit: *Iuraſti mihi per virtutem, quam nemo peierare poteſt*: Cyprianus ait: *Contemno te, & omnes fumigantes virtutes tuas, ſed & meipſum denego, meque conſignans dico: Gloria tibi Chriſte: damon recede à me*. Abijt ergo diabolus confuſus, ac Cyprianus ad Chriſtum perfectiſſimè conuerſus ſimul cum Iuſtina poſt multa tormenta perpeſſus ab Eutholomio Comite Orientis, quibus perferendis fortes, ac in fide conſtantes extiterunt, *tandem iuſſu Claudij Cæſaris Nicomediæ decollati ſunt*. Hæc Beluacenſis. Ex quo videas, quomodo canis ille infernalis non ſolùm Deo, & Angelis expoſitus eſt ad illudendum, ſed etiam Ciuibus Sanctorum, & Domeſticis Dei, qui illum non baculo, ſed virtute diuina pęnitus deterrent à maleficijs exercendis.

§. III.

124 *A Fidelibus.* NEc tantùm Sanctis Dei virtus aſſiſtit ad Dæmones profligandos, immò etiam omnibus fidelibus: quia etſi maior dæmoni concedatur facultas nocendi malis, & prœcipuè inſigniter ſceleratis, qui ſe voluntariè per peccatum dæmoni coniungunt, vt notat Auguſtinus *ſerm. 197. de tempore*: à quibus diuina Iuſtitia debitas ſcelerum pœnas exigit; tamen non niſi temperatè, & reſtrictè permittitur ei contra bonos aliquid attentare; ità vt eis facilè ſit, non ſolùm ferre patienter; ſed & alacriter, vt maiora gratiarum dona Dei auxilio conſequi mereantur. *Fidelis enim Deus eſt*, ait Paulus 1. Cor. 10. *qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis; ſed faciet cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere*. Immò ſi in ipſis moleſtijs diabolicis toto corde; vera fide, ac firma fiducia ad Deum confugiunt, liberationem, ac euaſionem petentes, præcipuè ob honorem Sanctiſſimi Nominis Ieſu, ac per merita, & interceſſionem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Sanctorum Angelorum, ac Beatorum eo modo, quo docebimus infra *tom. 2. diſp. 4.* ab omnibus vexationibus diabolicis liberantur, illæſique, ac inoffenſi permanent, ac conſeruantur. Quare in omnium poteſtate eſt, ſe diſponere ad eliciendos actus fidei, ac fiduciæ in Deum, vt docetur *tom. 2. d. 4. p. 2.* qua huic cani facillimè illudere valeant; vt multi fecerunt irritantes, irridentes, exprobrantes eius imbecillitatem, quæ talis eſt, vt nihil poſſit: vel ſi quid poteſt, non niſi concedente Deo, qui euenire mala non permittit, niſi vt maiora bona eliceat: vt ſupra *præcedenti cap.* demonſtratum eſt.

PARS TERTIA.

Postquam commissa sunt.

125 *Tãta est Maleficorum in peccando licentia, vt Prouidentia diuina nullaesse uideatur Quæ tamen aliquando castigat post peracta peccata*

ETsi Magis, & Maleficis magna pro suo arbitratu peccandi licentia concedatur, & tanta, vt eorum pleriquè in omnia scelera præcipites laxatis ferantur habenis, quasi nulla sit Numinis prouidentia, quæ rerum humanarum curam gerat: aut si aliqua subindè appareat, eius vim scelerati effugere videantur. Tamen non ità quiescit, & latitat, quin sæpiùs grauibus supplicijs in eos animaduertẽdo se prodat, suasq. iniurias iamdiù toleratas vlciscatur; vt omnes intelligant, Diuinam Prouidẽtiam excubare rebus humanis, eiusq. dispositiones ignotas, sed iustas neminem posse prætergredi, quin pro qualitate meritorum, aut supplicia referat, aut præmia.

Sed quia nõ solùm peccant, qui faciunt maleficia; sed etiam qui consentiunt facientibus; vt sunt illi, qui ad eos recurrere solent, & auxilium Dęmonis implorare nõ erubescunt; ideò eorum iniquitates condignis castigationibus visitat. Quamuis enim præcipuam omnium peccatorum vindictam futuro sęculo reseruet, quãdo iustitias iudicabit, & æquam faciet meritorum, aut demeritorum compensationem; tamen in hoc sæculo sæueriores immittendo pœnas, testatur interdùm, quàm grauiter Maiestatem eius offendãt, qui diabolicam opem, & ministrorum inferni operam quærunt, vt ex illis omnes reputent, grauia post hanc vitam eis manere tormenta, qui in ista tam atrociter à iustitia vindice puniuntur.

At quia de pœnis hisce delictis à iure ciuili, & canonico statutis latè pertractatur *to.2. disp.1.* Ideò hanc veritatem probare libet in hac tertia disputationis parte exemplis potiùs, quàm alijs demonstrationibus, doctum Lectorem ad ea remittendo. Cum enim plus moueant exẽpla iuxta commune effatum, clariùs iræ Dei magnitudinem declarabunt, quæ illos insequitur, qui maleficia vel operantur: vel quærunt, nempè Maleficos, & ipsos Consulentes; vt sequentia Capita palàm facient.

Tum Maleficos, Tum eorum Consultores.

CAPVT I.

Puniente Maleficos.

126 *Quã graue peccatũ sit maleficium, quod omnia peccata videtur comprehendere: nec vlla*

SI criminis grauitas pœnæ grauitate commensuranda est. *Deuter.25.* vt iuxta mensuram delicti sit plagarum modus. *cap. Non afferamus 24. q.1. cap. Sicut dignum de homic. & cap. Felicis de pœnis in 6. & L. perspiciendum ff. de pœnis. L.1. §. Sed & qui ff. de abigeis.* Quæ pœna tàm atrox poterit reperiri, quæ maleficij crimine, in quod omnia crimina concurrere videntur, non sit longè inferior? Nam quid peccant homines in Deum, aut proximum, quod Malefici non exequantur? Immò quænam sunt illorum peccata, quæ horum scelera æquare aliquo modo possint?

pœna cõdigna castigari potest.

§. I.

DEum omnium Creatorem, & opificem vnum, & trinum contemnunt, abnegant, blasphemant, maledictionibus pro equuntur. Christo, eiusq. meritis, morti, passioni, æternæ hæreditatis iuri, prætioso eius sanguine acquisito, fidei catholicæ, baptismo, & Ecclesiasticis Sacramentis renunciant: crucem venerabilem conculcant: Sanctissimum Christi corpus in Eucharistia sumptum aliquando, & in ore retentum in terram nefariè expuunt; & calcibus præmunt; Beatissimam Virginem Deiparam, Sanctosque regnantes in cælis horrendis afficiunt contumelijs; atque ad antiquum humani generis aduersarium deficientes seipsos perpetuo eius seruitio deuouent; & vt strictiori vinculo ei deuinciantur, in damnatorum, mortisq. perpetuæ libro nigerrimo ad hoc parato, nomina, & syngrapha propria manu apponunt, stigma suscipiũt carni inustum, iureiurando mandatis eius se obstringũt; in pignus fidei datę capillos, vnges, & quod horribilius est, semen proprium offerunt. Insuper in forma, & specie fędissimi, & fœtentissimi hirci immutatum, vt Deum re, & verbis adorãt, ad eum candelas piceas accẽsas in manibus tenentes cõplicatis genibus accedunt, turpissimumq. eius anum (proh pudor!) summa cum reuerentia ore sacrilego deosculantur. Deniq. vt Deum consulunt, frequenter inuocant, eiusque gloriam, honorem, & regnum omni studio promouere conantur: vt multis exemplis cõprobatur à Nicolao Remigio *de Dæmonolatr.* plur. locis.

§. II.

NEc sibi ipsis meliores esse quis credat? Nam cõtumelia afficiunt propria corpora nunc adulteria cõmittendo: nunc se cũ matribus, cum filiabus, & parentibus promiscuè commiscendo; sæpiùs stupris, sodomiã cum sexus eiusdem homine cõmissam superaddendo: sępissimè cum iumentis coeundo: & quod detestãbilius est, cũ dæmonibus succubis: aut incubis carnalibus peccatorũ spurcitijs se inquinando, peccantes non tantum contra publicã honestatem, & sexũm; sed etiam contra speciem, & genus, vt tradit Binsfellius *de Confess. Malefic. concl.5.* Animus verò idolatrijs, sacrilegijs, apostasijs, periurijs, blasphemiis, sortilegiis, maleficiis, aliisque scelerum sordibus inquinant; ità vt omnium facinorum tetræ colluuies, & abominandæ sentinæ videantur. 127

§. III.

SIbi ipsis nequam cui boni esse poterunt, & nõ potiùs mali, cum fascinationibus, incantationibus, & alijs maleficiis omnes insequantur, morbos ignotos, & naturalibus remediis incurabiles immittant, inducãt famem, pestem, dissensiones, & publica mala, quibus complures pereunt; sed præcipuè infantes interficiant, opprimant, confodiant, è cæmeteriis exhumatos, & ex sepulchris etutos, & in Synagogam facinariorum deportatos dæmoni offerant, capite, manibus, pedibus abscissis truncũ decoquant, lixent, assent, comedant, & deuorent, pinguedinem detractã ad diuersa conficienda maleficia conseruent; & ne quid malitiæ desit, in animalia, ac vegetabilia, ipsaq. insensibilia sæuiant, & grassentur? 128

Quali ergo pœna scelerum omnium hoc epitome condignè puniri poterit; Etiamsi omnia tormentorum genera coacerues, quibus vnquam tyrannicus furor exarsit in fontes; cum sic coaceruata vni ex his criminibus plectendo non sufficiant? Pàra virgas, sterne

sterne aculeos, furcas erige, acue gladios, rogos accende, ignes excita, versa feruens oleum, liquatum plumbum infunde, exere singula tormentorum genera, vre, seca, vexa quantùm volueris, quantùm poteris, quid illa omnia ad transfugium ad dæmones, & magicam apostasiam, quæ vniuersa completitur scelera, quibus singulis puniendis humana iustitia hæc omnia adhibere consueuit? Quare Diuina elucet misericordia non solùm cum maleficia tanta permittit; sed etiam cum illa in hac vita castigat, siuè Ordinariè puniat; siuè Extraordinariè; vt sequentes sectiones docebunt.

Ideò misericors Deus sic illos grauè punit in hoc mundo siuè Ordinariè, siuè Extraordinariè.

SECTIO I.

Ordinariè.

129 *Ordinaria pœna mulctãtur Malefici, cũ diuina ordinatione morte violẽta puniũtur.*

ORdinariam criminum pœnam soluunt malefici, cum Diuina ordinatione per homines morte violenta multantur: Solet enim Deus eos longo tempore tolerare, vt conuertantur à vijs suis pessimis. Quod si id facere abnuerint, permittit incidere in manus hominum, vt sub acie gladij positi, & expositi flammis vrentibus, resipiscant.

§. I.

PRimum docet Paulus *Roman.9.* cum dicit: *Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum.* Nam etsi de omnibus peccantibus hoc verum sit; tamen meliùs in insigniter sceleratis, vt sunt Malefici, comprobatur; in quibus sustinendis potentiam, iram, & misericordiam propalàm ostendit. Quæ potentia sustinere potest peccatores? *Peccatum sicut pondus immensum ità portantes aggrauat*, ait Chrysostomus homil. 19. in Matthæum, *vt nullus reperiatur in orbe, qui illud portare valeat, præter eum, qui portat omnia verbo virtutis suæ.* Cœli, etsi ære fusi videantur, vt ait *Iob 37.* inclinantur tamen sub Lucifero, & Angelis apostaticis. Mare ingentes naues sustinet; non sustinet Ægyptios, qui descenderunt in profundum quasi lapis, vt cantant hæbreæ mulieres *Exodi 15.* Terra, cui moles ædificiorum incumbit, dehiscit sub pedibus Core, Datan, & Abiron. *Num.26.* Homines robustissimi, qui humeris maxima gerunt pondera, fatigantur sub sarcina peccatorum: *Iniquitates meæ sicut onus graue grauate sunt super me*, ait robustissimus Dauid *psal.37.* Solus omnipotẽs peccantes sustinet; sed quàm ægrè, testatur ipse, dum per Prophetam Ier.23. de peccatoribus conqueritur: *Vos estis onus mihi, dicit Dominus.* Vbi Lyranus ait: *Onus importabile propter peccatorum vestrorum pondus.* Sed non minùs Diuina innotescit ira in illa tolerantia. Si enim quos diligit, castigat; quos odit peccare finit. Et si castigatio primos si fortè segniùs in via Dei ambulent, ad exactiorem vitæ rationem reuocat, prouocatq. ad feruentiùs percurrendas iustitiæ semitas. Tolerantia secundis est occasio vitæ laxioris; quia prosperitate excæcãte in noua peccata prolabũtur; deterioresq. indies euadunt, qui fortè disciplinam reciperent, si paterno pœnæ temporalis flagello corriperentur. *Vnde*, vt ait Bernardus, *tunc maximè Deus irascitur cum non irascitur:* Quod attentè considerans ille deuotus Poeta suis *Anthol. Sacr.* cecinit:

Cum datur iniusto peccandi optata potestas
Vt mala mens praue quod cupit, efficiat
Ira Dei magnaest, qua multos sic quoque punit
Vt quibus exultant criminibus, pereant.

Solet Deus tolerare illos longo tempore, vt conuertãtur

Cresçit enim occulto cum longo pœna reatu
Ausibus illicitis si nihil obstiterit.
Et magis erranti ne parcant flagra timendum est,
Quàm ne non fiat, quod voluisse nocet.

Quare D. Augustinus de vera Innocentia ait: *Diuina bonitas ideò irascitur in hoc sæculo, ne irascatur in futuro, & misericorditer temporalem exhibet seueritatem, ne æternam vltionem inferat.* Et quia semper pax, & veritas obuiant sibi, misericordia, & iustitia seinuicem osculantur, vt habetur *psal.84.* misericordiam testatur, dum sustinet in multa patientia reos: quia si ira omnem misericordiam excluderet, non exerceret patientiam; ergò cum patitur miseretur: & eò magis miseretur, quòd patientia illa non vna est; sed multa; atque ij, quos sustinet, ad maiorem deuenere miseriam. Quis enim miserior status, quàm esse vasa viæ apta in interitum? Vasa, inquam, nihil aliud se totis continentia in potentijs spiritus, in facultatibus animæ, in membris corporis, quàm peccata, quæ iræ Dei causa sunt; quia Deum ad iram prouocant, materiamque ardendi præbent igni inextinguibili.

§. II.

SEcundum testatur experientia: Nam illi, qui virtutis amore non flectuntur, formidine pœnæ conuerti solent; & quos tempore longioris tolerãtiæ inspirationes, exhortationes, interiores motus, solicitationes bonorum; & Sanctorum exempla ad pœnitentiam trahere non potuerunt, finalis sententiæ irreuocabilis ordo commouet. Quot enim obstinati homines, qui toto vitæ curriculo nunquam de salute cogitarunt, cum se vident morti adiudicatos, seriò recogitant omnes annos suos in amaritudine animæ, & in corde contrito; atq. ad Deum redeuntes, à quo fuerant semper auersi, finibus misericordiæ excipiuntur! Ideò Maleficos, quos ad pœnitentiam Deus miserãdo reuocare non potest, vocat irascendo. Permittit enim illos incidere in manus hominum, qui siuè Auctoritate Publica: siuè Priuata illos gladijs, & ignibus adiudicant; vt sic pœnæ tantis sceleribus debitæ breuiori, & leuiori supplicio expientur: vt duobus articulis patefiet.

130 *Permittere incidere in manus hominum.*

Qui in illos animaduertunt. Auctoritate Publica, Auctoritate Priuata.

ARTICVLVS I.

Auctoritate Publica.

§. I.

NEmini dubium est, Ecclesiasticos, Politicosquè Iudices Dei esse ministros, & administros Diuinæ iustitiæ, cum à Domino potestatem acceperint; propter quam Dij frequenter nuncupantur. Et primi quidem gladio spiritus, quod est verbũ Dei. Secundi gladio materiali, vt monet Paulus *Rom.13.* debent in sontes animaduerrere; præcipuè in Maleficos. Ad quod tenentur speciali iure Diuino, ecclesiastico, humano, vt sic Christiana Respublica cõmuni peste liberetur, & publici hominũ hostes igne, & ferro aboleantur, vt latè ostenditur infra *to.2. disp.1. n.45. & seq.* Ideò Deus suũ libenter Iudicibus impertitur auxiliũ, & iustitiã exercere, conatusq. maleficos eludere valeant, si ritè suo fungãtur officio, vt exẽplis probat Sprenger *in malleo malef. p.2. q.1.* Nam si excæcantur auaritia, trahantur ambitione, ferantur crudelitate, diuino destituũtur fauore, & diabolicis exponuntur incursibus: Immò si curiositate ducantur suas persoluũt pœnas, vt Iudex ille, de quo Cumanus Epis. & Syluester Prieras, qui volens experimentũ facere,

131 *Ad puniendos Malefi-cos tenẽtur Iudices Ecclesiastici, Politici. Iure Diuino Ecclesiastico Humano*

an ea, quæ vulgò de Magis circumferuntur, vera essent, facta conuentione cum muliercula, & egressus ex vrbe, intra cuius mœnia se quicquam posse facere subdola Maga negabat, vidit in agro dæmonem multa stipatum turba Magorum, qui eius iussu in Iudicem irruentes ità verberibus exceperunt, vt postea decimaquinta die cum alijs comitibus diem obierit.

Iudices, si mali sunt, prævalet cõtra eos dæmon.

§. II.

132 *Si boni sũt, Deus illos protegit ad maleficos puniendos.*

QVod si pietatem, firmitatem fidei, confidentiam in Sanctissimo Nomine Iesu, & iustitiæ zelum præseferant, cum procedunt in Maleficos, Deus non tantùm consueuit illos sua luce perfundere, vt è tantis difficultatibus eruantur, quibus à dæmone communiter inuoluuntur, decernantque inter opacas litigiorum tenebras ab illo spiritu nequam excitatas, quid iustitiæ, & æquitati conueniat; sed etiam eis tanquam iustitiæ suæ administris Maleficos traderesimò quasi manu ducere puniendos. Cum enim nequè Iudices de illis cogitant, nec sibi Malefici timent, secreta eorum scelera Diuinę ope potentiæ, & medijs extraordinarijs reuelantur, vt omnes sentiant *inuisibiliter* operantem eum, qui reddit vnicuiq. secundùm opera eius. Hoc testantur tot vtriusque sexus Malefici mandante vtroque tribunali ignibus adiudicari, quorum si capturam, processum, & condemnationem examines, clarè Deum perspicies operantem, qui etiam miracula facit, vt illi in Iudicum cognitionem deueniant.

Tum per se occulta prouidentia.

Quod toties accidit, quoties Eucharistia Sanctissima super prunas posita, aut Christi è cruce pendentis imago sagittis, gladijs, & lanceolis percussa sanguinem emisere; qui cohiberi non potuit, donec re patefacta sacrilegi traditi fuere iustitiæ ministris: vel cum perstitere immobiles, & ità Ecclesiæ, aut alijs sacris, profanisque locis concluſi, vt patentibus ianuis post gyros, & circuitus exitum nunquam inuenire potuerunt, Deo inuisibiles compedes inijciente, quoadusquè visibilibus, & ferreis irretiti ad tribunalia ducerentur: vt pluribus exemplis ostendit Delrius *lib. 3. Disquis. Mag. p. 1. & lib. 5. per totum, & in malleo malefic.* sparsim.

§. III.

133 *Tum per homines instinctu particulari.*

SIc suo spiritu homines vrget ad Magos in flagrãti delicto repertos, aut maleficia exercere deprehensos in iudicio accusandos, & deferendos nulla habita sanguinis, consanguinitatis, affinitatis, & amicitiæ ratione. Quo in genere laudem meretur Rusticus Treuirensis relatus à Sprengero *in suo malleo par. 2. q. 1. cap. 13.* qui cum filiolam octennem Magam comperisset, eò quòd post aquam in scrobem effusam, & bacillo turbatam aliquorum verborum submurmurando prolatorum virtute, pluuiam dedisset in condictum horti locum, atquè ab ea tacere nescia didicisset, hoc, & similia à Matre fuisse edoctam, post dies aliquot inuitatum se ad nuptias simulans, vtramquè nuptiali modo exornatam currui imposuit, & in vicinum oppidum deductas tradidit Iudici, vltimo supplicio crimina expiaturas.

§. IV.

134 *Tum per dæmonis coactione singulari*

IMmò ipsummet cogit dæmonem vilissima sua mancipia prodere, & quasi ducere ad magistratus capitali sententia punienda. Quod ille lubens exequitur, cùm de hominum miserijs, calamitate, & interitu gaudeat. Sic cuidam Opilioni, vt habetur *in Chron. Fratr. Min. S. Franc. p. 2. lib. 4. cap. 19.* postquam dæmonis arte multa perfecerat mira, tandem ei sub forma mercatoris apparuit dæmon nonnullas tradens vaccas, vt eas ad nundinas duceret vendendas, debitam illi, si venderet, promittens soluere mercedem. At vix peruenit ad locum, quòd eccè vaccarum verus dominus, à quo fuerant furtim à dęmone sublatæ, qui illis agnitis vt furem apud Iudicem accusauit ductorem, qui cùm mercatorem, à quo eas acceperat, vt de veritate testaretur, non inueniſſet, ipse de delicto conuictus morte damnatus pro seruitutis mercede à dæmone suo Domino furcam recepit.

Nec ipse solus dæmon; sed & Magos aliquando vrget, detegere contubernales, crimina propalare, & indicare secreta stigmata, ac facinora, quibus Magi deprehendi possunt. Sic hoc nostro æuo cum quidam malefici, vt felicis recordationis Sanctiss. Vrbanum VIII. è medio tollerent, licèt incassum, maleficia concinnassent, vnus ex illis totum patefecit crimen, contubernalesque detexit, qui omnes pœnas tanto sceleri debitas Romæ publicè soluerunt. Aliquando ità excæcat, vt ipsi quasi vltrò se prodant in Iudicum ferè oculis maleficia exercentes: Sicut ille, qui Venetijs damnatorum in triremibus animas promissa libertate, & decem aureis pro vnaquaquè numeratis emebat, emptasquè addicebat dæmoni consentientibus venditoribus, qui proprio sanguine notato chirographo venditionem ratificabant; & postea ab emptore certo veneno necabantur: vt refert Villamontius supplicij eius spectator *lib. 1. Itinerarij cap. 33.*

§. V.

135 DEnique illi in more positum est, infallibilem promittere liberationem, si eos in manu Iudicum deuenire contigat. Vndè eò libentiùs se iudicio exponunt, quò promissionibus cõfidunt diabolicis: vt Eom famosus ille Magus, qui damnatus in Concilio Rhemensi, cum duceretur ad mortem, sæpiùs terram pede proterens dicebat, quasi eam compellaret: *Terra findere*. Teste Guilhelmo Neuberg. *lib. 1. hist. Angl. cap. 18.* Quare Iudicibus summoperè cauendum est, ne huiusmodi humani generis pestes punire negligant, aut dissimulent. Cum enim sint à Deo constituti ad vindictam malorum: & gladium acceperint ad peccata publica, priuataquè vlciscenda, vt habetur *ex L. Congruit. de off. Præsidis*, sæuerioribus pœnis in illos animaduertere debent; cum eorum scelera directè, & immediatè Diuinam offendant Maiestatem, & Dei optimi Maximi indignationem prouocent, vt iustè nobis irascatur. Si secùs faxint, & nimis lenes, remissos, & negligentes se præbeant, sciant se apud Deum conscios esse eiusdem delicti, & apud homines fautores magorum haberi; vt latè probat Delrius *Disquis. Magic. Anacephalaeosi monit. 3.* teneriquè ad restaurationem damnorum, quæ per eorum conniuentiam, aut negligentiam subditi patiuntur: vt habetur *c. 1. de off. Iudic. delegat.* & D.D. ibidem, *L. Congruit. de off. Præsidis*.

Eadem

§. VI.

136 *Principes ad idem tenentur Quid præstiterit meretur. Gratiam apud Deum, & Laudem apud homines.*

EAdem Principes manet obligatio, qui cum Diuinam Maiestatem repræsentent, Diuinas iniurias non negligere, aut remittere; sed vlcisci debent, vt thronus eorum à Domino stabiliatur. Vnde qui zelo ducti Diaboli partiarios in virga ferrea regunt, & debitas de magis, & maleficis pœnas sumunt, apud Deum gratiam, & apud homines laudem consequuntur. Sic Iehu, dum zelum exercet pro Domino, & Sacerdotes Baal insigniter magos ad vnum trucidat; atquè Iezabelem veneficijs, & abominationibus famosam præcipitat de fenestra, exponitquè canibus deuorandam, regno potitur vsquè ad quartam generationem longiori tempore illud possessurus, si eodem zelo vitulos aureos Ieroboam abstulisset. Sic anno 1383. Allobrogum Comes (dum castrum Oui Neapoli obsideret Dux Andegauensium) rogatus à prædicto Duce; an oblatio cuiusdam Magi esset acceptanda, qui arcem tradere paratus erat eadem arte, qua illam in manu Caroli Pacifici dederat, petijt, magum ad se mitti, qui cum venisset, eademquè spopondisset, carnifici traditum capite feriri iussit, numquam se commissurum, protestatus, vt tàm strenuis militibus, & belli ducibus exprobraretur, Carolum sine infamia, & artibus vetitis debellare non potuisse; sed sibi spem in Deo, & Dei virtute collocatam esse.

Per vtrosque cum puniũtur Maleficiconuertũtur pleriqae.

Atquè ijs, & similibus modis operarij iniquitatis meritas scelerum pœnas recipiunt, qui aliquandò squalore carceris fracti: vel viso rogo perterriti pijs Confessariorum monitis acquiescunt; & dæmoni renunciantes ad Deum conuertuntur, à quo singulari miserentis clementiæ beneficio, temporali igne expiati ignibus æternis eripiuntur: vt latiùs manifestabitur infra *tom. 2. d. 1. n. 71. vers. Tertio.*

ARTICVLVS II.

Auctoritate Priuata.

137 *Maleficos puniunt hi, qui vltorem gladium ac cipiunt, & ex odio, furore, aut alia occasione interficiũt.*

PRiuata auctoritate magorum, & maleficorum scelera vlciscuntur hi omnes, qui non gladio publico, cùm non sint Magistratus: sed vltore gladio, ira, & furore commoti, vt personæ priuatæ vtuntur. Quod etsi Deo volente non fiat, qui omne homicidium prohibet; non tamen sine eius prouidentia euenire, compertum est. Cum enim sic dirigat humanas voluntates, quæ proprio impetu feruntur in malum, vt quamuis non det illis malitiam; attamen det illis ordinem, sicut superiùs demonstrauimus: permittit sæpiùs, plures sæuire in maleficos, vt per illos scelera eorum puniat, sicut aliàs per Philistæos, Babylonios, alienigenasquè nationes ob desertæ Religionis, & cultus diuini neglecti crimen vindictam sumebat de Iudæis. Eorum autem alij incogitantes: alij cogitantes maleficis cruciatus, vulnera, & mortem ipsam inferunt.

§. I.

Alij incogitantes.

PRimi sunt illi, qui nihil minùs cogitantes, quàm de huiusmodi hominum colluuie aliquos ex ijs occidunt, siuè delatos in nubibus: siuè in arboribus congregatos: siuè intromissos in cameras: siuè aliena forma transformatos. Vualones duo, vt refert Delrius *Disquis. magic. lib. 5. sect. 3. anno* 1587. ad pontem Nuleti propè Caletum, dum stant in præsidio sub vesperam, vident sub nigram nubem aduolare, & in ea sibi audire videntur confusas multorum voces: Vnus ex eis audacior librat archubuziam in nubem, & ecce ex ea ante pedes mulier nuda, femur traiecta duplici vulnere cadit. Alius ab eodem relatus bombardam gerens, & deambulans extra municipium obsidetur à coruis, & picis obstrepentibus in arbore propè viam, sclopum collimat, & deplodit, vnam percutit certo ictu, quæ de ramo, vt videbatur, decidebat, reperit solam clauem ferream de cingulo muliebri collapsam, carpit, agnoscit, domum petit eius, ad quam pertinebat; inuenit matrem familias glande latus ictam. Alij similiter feles, & cattos in arbore congregatos, & clamantes: aut ingressos in cameras, & saltitantes vident. Alij obuios habent lupos, & feras similes, quæ illos inuadere tentant: ij sclopum laxant, aut ense spiculis, & hastis feriunt inuadentes, & statim pro fele, aut lupo homo, aut mulier, puta, maga, aut malefica in eisdem partibus sauciata, in quibus fera vulnerata fuit, iacere deprehenditur.

His iungendi, qui sagarum mysteria ignorantes, eorum morti sæpiùs occasionem præbuerunt. Ægrotat paterfamilias, vt refert Auctor Demonom. *lib. 3. cap. 2.* longaquè infirmitate detentus, & doloris impatiens quærit quoquomodo sanitatem; adducitur Magus, qui negat se posse morbum tollere, nisi transferat in filium adhuc lactantem, assentitur genitor: interea nutrix de salute infantis solicita fugit, & nutricium inter vlnas baiulando aliò asportat; sanatur ægrotus, sed non comparente puero Magus substituitur, eadem infirmitate correptus interficitur à dæmone.

§. II.

138 *Alij cogitãtes, & ex professo Inimici qui variè à maleficis vexati illos occidunt*

SEcundi sunt illi tùm inimici, tùm amici, qui de magis vindictam sumpsere. Inimici tot sunt, quot homines in vniuerso: Nam cum manus eorum sint contra eos, acriùs prosequuntur qui grauem ab illis patiuntur iniuriam. Hic videt suos agros depopulatos, segetes grandine percussas, armenta quotidiè pereuntia arte vicinæ maleficæ: Ille conqueritur, domum incendio conflagrare, & opes omnes flammis absumi maleficio magi cuiusdam sibi noti. Alius videt dilectum vnigenitum longo languore tabescentem, quem malis artibus saga immisit. Villa cum circumiacentibus agris tempestate horribili quatitur: Prouincia tota peste deuastatur. Regnum patitur sterilitatem in omnibus finibus suis: auctores tot maleficorum diligenter quæruntur, & inueniuntur. Quis possit iustum dolorem non sentire, aut reprimere exurgentem iram? Ideò tales gladio perimunt, tradunt ignibus, suffocant flammis, præcipitant ex tectis, lapidibus obruunt, suspendunt arboribus, raptant per saxa, tribulos, sentes, atquè diuerso mortis genere afficiunt, vt priuatas, publicasquè iniurias vlciscantur.

Amici consultẽtes ipsos.

Quid dicendum de amicis? Annè beneuolentiùs se erga illos gerunt? Audi signa amicitiæ. Consulentes illos accedunt varijs de causis; sed præcipuè vt incognita, aut futura addiscant. Ea est enim hominum mens, velle scire quæ ventura sunt; ideòquè à pseudoprophetis, qui se omnia præscire profitentur, sciscitantur, quæ sit eorum sors, ita tamen vt ab eis spectent prospera omnia, Iudæorum more, qui veros Dei Prophetas compellabant ijs verbis Isaiæ 30. *Dicite nobis placentia*. Si secùs, infausta omnia minantur, pro remuneratione accipiunt

ictus,

ictus, vulnera, mortem. Et ne antiqua referamus exempla, Petrus Leonus Spoletanus occasionem mortis Laurentio Mediceo, & sibi ipsi præcipitationem in puteum præbuit. Astrologus quidam futuram mortem prædicens Ioanni Galeacio Duci Mediolanensi, & sibi longiorem pollicens, eius iussu strangulatur. Lucas Gauricus Ioannem Bentiuolum Bononia expellendum prędicit, mandante violento Principe, ex alta trochlea suspensus fune quinquies quassatur, alijquè mulcì egregiè vapulant, præcipitantur, & pugionibus confodiuntur.

§. III.

139 *Magi, & eandem artē profitentes.*

SEd quis posset credere, Magos Magis insidiari eiusdem domini mancipia, & similis artes professores? Attamen hoc videas in iudicijs, in quibus maleficus contubernales accusat; eisquè confrontatus coràm conuincit de maleficijs; Et extra iudicia, dum certant inter se aliquandò ludicra, aliquandò funesta pugna: Ludicra ex inuidia: Si enim figulus figulo inuideat, & fabrus fabro, cur non magus mago? Vt Pragæ accidit in Curia Vuenaeslai Imperatoris Zythone præstigiatore insigni cum Bauaricis ludionibus contendente, quis eorum ludibria artis maiora spectantium oculis explicaret. Funesta ex odio, & ferali inimicitia, cum alter alterum conatur impedire, nec à proposito desistere vult. Cuius rei duo exempla notatu digna subijciam ex Delrio *lib. 2. Disquis. magic. quæst. 30. sect. 1.* qui auctores citat, ex quibus illa mutuatus est.

Quæ omnia variis exemplis probantur.

In Diuersorio publico quidam Germaniæ præstigiator hospitis famulum petentibus reliquis conuiuis decollauit; cum autem rursus vellet ei caput imponere, animaduertit adesse alium magum, qui eum impediebat: rogat iteratò, ne hoc faciat, repulsam passus in mensa lilium crescere facit, cui cum caput, & flores amputasset, concidit absquè capite de mensa magus, qui impedierat, & alter imposito priùs capite famulo, ex vrbe aufugit, ne propter homicidium à Magistratu puniretur. Simile quid accidit in Anglicanæ Reginæ aula, dum magi iucundum exhibituri spectaculum paciscuntur singularem necessitatem vna in re sibi inuicem parendi. Prior iubet alterum per fenestram respicere, quod dum facit, ecce ceruina ex capite cornua enascuntur: cornutus post sannas, & ludibria tolerata euanescentibus cornibus atrocem meditatur vindictam: Pingit carbone hominis in pariete effigiem, quam subire alteri imperat, qui mortem sibi cernens imminentem, horrore percussus rogat, & deprecatur, ne faciat: vrget alius conuenta, subit ergò coactus, paries dat locum ingredienti; sed ingressus nusquam postea comparuit occisus à dæmone, qui corpus alicubi in speluncam, aut locum desertum asportauit. Sic lupus lupum deuorat, ne infestantium greges numerus multiplicetur, & eo modo iuxta Dei permissionem hominum hostes ab hominibus castigantur.

SECTIO II.

Extraordinariè.

140 *Deus nō punit homines pę*

PRæter ordinaria diuinæ Iustitię maleficos puniētis acta, alia dantur extraordinaria, cum miseros, & perditos homines, in quibus nulla spes emendationis effulget, tradit puniendos non amplius hominibus, sed dęmonibus, qui tamquam teterrimi, & sæuissimi carnifices sententiam contra eos latam executioni demandant. Certum est enim, Deum seriùs vindictam de peccatoribus sumere; nequè ad illam deuenire, nisi quasi coactum, excrescente nimis scelerum, & sceleratorū numero.

na extra ordinaria.

Nisi crescēte numero

§. I.

scelerum

SIngula scelera grauiter Maiestatem eius offendunt; sed quia misericors est, non statim punit delinquentes; sed dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam, ait Sapiens *Sap. 11.* Imò quāuis multiplicata reiterentur; tamen tolerat, donec ad certum numerum æterni eius consilij decreto præfixum, & determinatum peruenere; quem si accedentibus nouis sceleribus prætergredi contingat, iusta de illis exigit supplicia, eò grauiora, quo tardiùs inferūtur: vt testatur D. Greg. *li. 25. Mor. c. 2.* dicens: *Peccatorem tantò sequitur districtior sententia, quantò peccanti ei magna est patiētia prorogata: quia diuina seueritas eò iniquum acriùs punit, quò diutiùs pertulit.* Quarè cum magorum scelus quodlibet sit in vno multiplex quædam colluuies, & repullulascens hydra scelerum, quò magis humana excrescente malitia augetur, eò citiùs mensuram implet, & iram diuinam prouocat ad hunc cumulum iniquitatum accumulatis pœnis castigandum.

§. II.

SCeleratorum verò turba multiplicatur, & canceris instar insensibiliter serpit, cum atrociora flagitia in omnium oculis per peccata impunita manent. Cum enim exempla plus moueant, quàm verba, fatendum est, praua impiorum opera esse cæteris irritamenta malorum. Nam si fortè aliqua reuerentia tenentur humana, nè publicè peccare audeant: cum vident scelera manere sinè vltione, tunc postposito omni timore fiunt deteriores: quia & aliorum exemplo, & propria inclinatione feruntur in præceps. Ideò ne maleficorum horrendæ abominationes alijs sint incentiua peccati, si semper impunè exercerentur, Deus grauiores maleficis pœnas immittit, vt stulto pereunte sapiens astutior fiat; & sublatis de medio impijs reliqui ab huiusmodi sceleribus deterreantur.

141 *Sceleratorum.*

Quarè illos tradit manibus dæmonum punien dos, ne diutiùs viuendo tolerati maiora aggrauatis maleficijs supplicia sibi accersant; & damna facto, & exemplo maiora proximis, & Reipublicæ vniuersæ inferant; qui potestate accepta ità in illos sæuiunt In Vita, & In Morte, vt iure dixeris, maleficos esse omnium miserorum miserrimum genus: quod sequentes articuli comprobabunt.

Ideò cum nulla spes effulget emēdationis, tūc Deus eos fatha na tradit, qui illos vexat In Vita In Morte

ARTICVLVS I.

In Vita.

142 *Sic malefici puniuntur in vita, vt nullā habeant requiem Die Nocte.*

AVdiamus peccatores pristinæ vitæ calamitates, & labores anxiè toleratos quandiù vitali vescebantur aura, in inferno cum eiulatu deflentes: *Lassati sumus* aiunt Sap. 5. *in via iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus vias difficiles.* Et meritò: seruiebant enim Dijs alienis, qui non dabant eis requiem die, ac nocte. Nam hac iusta animaduersione punitur peccator apud Ieremiam *cap. 16.* vt qui Deo viuo, & vero cum summa requie seruire renuit,

renuit, dæmoni diro, & crudeli tyranno seruire cogatur. Quod clariùs patebit in maleficis, si eorum diurnos, atquè nocturnos labores consideremus.

§. I.

Die quia vitam ducunt Indigentem.

QVis labor diurnus, vitam ducere omnibus bonis destituram, & affluentem malis, vt porè indigentem, infamem, & miserijs cumulatam?

Indigentia maleficorum comes est indiuidua. Nam etsi Deus ille alienus, cui seruiunt, montes aureos polliceatur; possitquè illos ditare, cum nouerint thesauros absconditos in terra, & in mari; tamen non præstat, quod promittit; vel quia non potest: vel quia non vult, Deo obsistente; & auaritia eius impediente; vndè hoc hominum genere nihil egenus. Si diuites sunt, depauperantur. Si pauperes, nunquam ditantur. Quòd si ab eo importunè diuitias petant, rarò paucas, & veras accipiunt: vt plurimum apparentes, quæ repositæ in arcam in fimum, folia sicca, & huiusmodi quisquilias conuersæ reperiuntur. Quod multis exemplis confirmat Remigius testis oculatus *lib.* 1. *Dæmonolatriæ cap.* 4. quorum sequentia referam: Sennel armentaria Duzæ 1. Kalend. Octobr. 1586. accepta à dæmone, vt sibi videbatur, pecunia, gestiens domum properè redijt, eam vt numeret; sed excusso sacco, nihil nisi testas, & carbones reperit. Catarina Metensis Duzæ pridie Non. Nouemb. 1586. Succerdam. Ioanna à Banno 3. Non. Iulij 1585. cum nummum aureum charta inuolutum in via reperisset, vt dæmon euentum prædixerat, atquè eum marito cupidè ostentaret, aduertit tandem non sine pudore pro auro nactam se calculum ferrugineum, qui etiam contactu primo facilè in frustra dissiliret. Alij arborum folia, fimum equinum: Alij cornuum frusta, ac cætera huiusmodi vilissima pro nummis adinuenerunt. Omnia hęc ille ex actis iudiciarijs se iudice exceptis, cuius exempla libens vsurpo, quia fide publica Notariorum, qui iudicijs interfuere, sunt contestata. Quandoquè vana inueniendorum thesaurorum spe oblectantur, quos cum quærere incipiunt, aut metu exanimantur: aut præfocantur à dæmone; vel à terra absorbentur, quorum exẽpla plura referuntur à Theuero *L. prima C. de Thesauris*; & à Cedreno *lib.* 8. *Cosmogr. c.* 1. Aut cum laborare permittuntur instigante dęmone deprehenduntur à Iudicibus.

Exẽplis probatur

§. II.

VEl modos addiscunt præstigiosos, & periculis expositos, quibus paupertati subueniant. Sic mendicus quidam, qui puerum morbosum, & fascijs inuolutum summa cum defatigatione humeris gestabat, comprehensus, fassus est, non puerum; sed dæmonem fuisse, qui sibi promisisset, omnes se ad eleemosinas ei conferendas pellecturum quandiù sic circunferretur. Alius similis mercis baiulus dæmonem in figura homoncionis suis omnibus membris aptissimè formatis in cauea inclusum circumostentans similiter præstigium confessus est. Mulier Poligentis anno 1546. ventrem gerebat totam faciẽ obtegentem, & tumescentem in decem palmos; in quo a circunstantibus lectum audiebantur galli cantantes, gallinæ coccinantes, anseres strepentes, balantes oues, latrantes canes, grunnientes porci, præstigium etiam à Matre confictum lucri causa, fassa est. Alia in Burginbreyssia, vt narrat Gerson *lib. de examinat. doctr. lit.* O. *in fine*, asserebat, se vnam de quinquè fęminabus à Deo compassiuè missis ad redimendas animas de inferno, peccata occulta manifestabat, extases patiebatur; & sub specie deuotionis, & reuelationum fingebat mirabilia; tandem post multos deceptos, cum torqueretur, veritatem confessa est, omnia prędicta se cupiditatis occasione finxisse, vt nutriri posset hoc modo, & paupertati suæ subuenire. Quarè dæmon non solùm promissas diuitias non elargitur; sed quod peius est, vitam aufert, cum sic miseros tradit in manus Iudicum: aut squalidos, inopes, egentesquè relinquit.

§. III.

AN infamia similis poterit reperiri ea, qua laborant hæc mundi repudia, & peripsemata, cum peioris sint ipsis carnificibus conditionis? Itti ministri sunt iustitiæ, & quamuis ad commune hominum consortium non admittantur; tamen nulli timori sunt, nisi malis; cum sciant omnes, nihil eos nisi iussos à magistratibus attentare posse: nec potestatem habere aliam, quàm iustas Iudicum Sententias in reos latas executioni demandandi: Illi verò ministri sunt sathanæ, quorum non solùm conuersationem; sed etiam occursum omnes ita horrent, vt si fortè eos habent obuios, statim solo visu fascinati, imò siderati ingenti terrore corripiuntur: cum credant, neminem quantumuis innocentem, & iustum tutum esse à maleficijs. Quarè alios videas vertere facies: alios declinare à via: alios retrocedere, & fugere, ne videant, aut offendant illos misantropos. 143 *Infamẽ.*

§. IV.

SEd heù quàm magnis inuoluuntur miserijs. Si è suis latebris aliquandò, exigente necessitate, foras prorumpunt in publicum, non audent neque oculos eleuare: aut rectà homines aspicere; sed capite demisso procedentes, & semper aliquid submurmurantes vultu apparent ferociore, qui efferatam illorum barbariem intuentibus apertè testatur: pallor faciem, tremor membra, timor animum occupant; obuersatur semper eorum oculis, & menti facinorum memoria: horrent conspectum eorum, quibus nocuere: nec possunt Iudicum, & Magistratuum minimorum etiam iustitiæ ministrorum conspectum sustinere. Quoties enim eos aduentantes prospiciunt, statim se ad furcam, aut rogos mittendos arbitrantur. Si verò domi clausi remanent, quod ferè semper consueuerunt; quia latebras amãt, & lucem oderunt, ne veniant opera eorum ad lucem, cruciantur à dæmone in mente, & in corpore. Mens enim furijs continuè agitatur: corpus sępissimè vapulat ex contusione membrorum deformatum, squalidum, ac languidum apparet exercitio nusquam interrupto: solent semper voluere in animo modos, quibus nocere possint, præscriptumquè à Sathana homicidiorum, infanticidiorum, & id generis scelerum numerum adimplere; minis, & maledictionibus insectari eos, de quibus vlcisci desiderant: conficere venena, pharmaca, vnctiones, pulueres: & maleficia concinnate. Qua diurna vita quid laboriosius? 144 *Miserijs cumulatam.*

Neque

§. V.

145 *Nocte Qua per sistunt, Vel ad sua maleficia explenda, Vel ad suos Conuentus.*

NEquè nocturna felicior est. Dum enim cæteri in suis lectulis quiescentes blandos capiunt somnos, membraquè defessa sopore reficiunt, lucifugæ istæ noctuæ errant, vt suos pulueres immittant, infantes furto auferant, suspensos eruant è patibulis, educant è fossis sepultos in cęmeterijs, aut quid simile diabolicum moliantur. Quòd si à suis magisterulis vocentur ad nefarios cætus, quos noctis silentio celebrare consueuerunt, obedire, necesse est. De quo labore dicetur aliàs, cum de illis erit sermo, vt sunt causa maleficiorum. An requies aliqua poterit reperiri in talibus exercitijs diurnis, nocturnisquè, & non potiùs labor ingens, & molestia summa?

ARTICVLVS II.

In Morte.

146 *Si mors peccatorum pessima, Peior maleficiorũ, quia diabolus ipsis apparet.*

MOrtem peccatorum pessimam esse docet Psalmographus Psaltes *psal. 33.* Qualis ergò erit magorum, & maleficorum mors, quæ vitam tàm abiectam, infamem, & miserã terminat, nisi abiectionis, infamiæ, & miseriæ consumatio? Ijs enim horrendè, & citò apparet Diuinæ executor sententiæ, vt dicitur *Sapientiæ 6.*

§. I.

Horrẽdè territi morte eos absumẽs probatur multorũ maleficorũ morte

HOrrendè: quia horrenda morte eo operante, vel solicitante necantur. Alij sub vltore gladio cadunt: Alij vrentibus flammis concremantur: Alij sub populi ferocientis indignatione pereunt, vt dictum est. Sic Zoroaster Magiæ inuentor tandem à dęmone, quem importunius solicitabat, igne succensus, & fulgure tactus interijt. Simon Magus in aerem subleuatus, & ex eo præcipitatus fractis cruribus cum ignominia, & dolore exhalat animam. Cynopes, Prochorus, Zaroes, Arphaxat nobiles magi exitu infelici extinguuntur *apud Abdiam lib. 6.* Duo magi volentes Christianorum machinas incantare, primi illis interficiuntur, vt narrat Guilhelmus Tyrius *lib. 8. belli sacri cap. 15.* Alius, dum omnes ad vnum miliare serpentes in quandam foueam cogere nititur, ab vno ingenti, & annoso in eum insiliente necatur. Anus Saga apud Polidorum Virgilium coram omnibus à dęmone abripitur. Zito famosus Vuenceslai præstigiator ad extremum ab eo in corpore, & anima de medio hominum tollitur, teste Dubrauio *lib. 23. hist. Bohem.* Faustus nobilis magus in Germania tandem à cacodęmone lecto extractus strangulatur, inuersa in tergum facie, domoquè tota concussa, & penè euersa. Alius relatus à Pico *lib. 5. de Prænot.* dum curioso Principi pollicetur, se Troiæ expugnationem, & Achillis cum Hectore certamen exhibiturum, à dæmone viuus ablatus nusquam ampliùs comparuit. Pluresquè alij quantuncunquè renitentes, gementes, vociferantes, & auxilium implorantes ab eo sub forma nigerrimi Æthiopis apparente arripiuntur, ad muros alliduntur, in frusta discerpuntur, violenter rapiuntur, & per aera spectantibus, & stupentibus omnibus, qui aderant, tandiùquè raptatos aspicientibus, quandiù naturali oculorum acie subsequi poterant, secum aliùc asportantur.

§. II.

147 *Citò quia immatura morte tolluntur.*

CItò apparet; dum immatura, & inexpectata morte tolluntur. Nam etsi dæmon longam ępiùs vitam promittat, tamen miseros deceptos sæpiùs conuenit, monet de pacto, transactum tempus conuentionis initæ testatur, & quicquid opponant in contrarium, præfocat; cadauerquè raptatum vel asportat; vel contusionibus, membrorumquè contorsionibus deformatum deserit. Et vt scias inuisibili potentia dæmonis infelicia hæc mancipia ita constringi, vt nequè possint pænas effugere debitas, nec vitare infernalis carnificis manus, multi ex eis vltrò sibi mortem inferunt, cum audiunt, sibi ab eo parari necem, vt desperatione præueniant horrendam hanc asportationem: Sicut Palumbus presbiter fecit, vt Vincentius Beluacens. *lib. 25. histor. cap. 29.* & S. Antonin. *par. 2. summæ hist. tit. 16. cap. 7. §. 4.* referunt, qui temporibus Henrici tertij Romæ magicam artem exercebat. Ad eum enim, cum semel iuuenis locuples, & nobilis accessisset, qui sponsalitium annulum Veneris statuę ludendo inseruerant, & ab eo tempore illudebatur à dæmone quoties cum vxore, quam recenter desponderat, congredi conabatur, dedit ei compositam epistolam dicens: vade tali hora noctis ad compitum, vbi quatuor viæ conueniunt, & stans considera omnes prętereuntes; sed caue, ne Joquaris, eiquè trade epistolam, qui alios subsequetur. Fecit ille, quod iussum fuerat, viditquè tacitùs multos vtriusquè sexus prætereuntes lætos, tristes, equites, pedites; & inter illos mulierem in habitu meretricio veste ita tenui, vt penè nuda appareret virgam gerentem auream, mulam inequitantem, gestusquè exequentem impudicos: Vltimum Dominum turbæ ex asse smaragdis, & vnionibus superbo terribiles in eum oculos exacuentem, & perquirentem causas viæ. Huic epistolam offert, quam cum legisset dęmon brachijs in cælum eleuatis exclamauit: *Deus omnipotens quandiù patieris nequitias Palumbi presbiteri*: nec mora satellites misit, qui annulum extorquerent à Venere reluctante. Quod eũ didicisset Palumbus, ex clamore illo ad Deum directo intellexit, sibi prędignari finem dierum: quocircà omnibus mẽbris vltrò truncatis miserabili pæna defunctus est, confessus coram populo Romano inaudita flagitia. Sic anno Domini 1667. dum hoc opus Venetijs erat sub examine, vt typis ederetur, quæsiui à quodam Presbitero Conciue illius Doctoris Magi de quo infra num. 507. & 520. an adhuc viueret ille Doctor Iurisperitus, qui putabatur, Magus, qui respondit: *Puto, quòd adhuc viuat, sed iam diù illum non vidi, quia semper manet clausus cathenis vinctus, nudus, totus pilosus, totaliter mente captus: Cum enim quadam die cum aliquibus suis socijs extra Vrbem profectus ad dæmones conuocandos circulum faceret necromanticum, aliquem commisit errorem contra artem suam, ex quo dæmones in eum insurrexerunt, ac fustibus ita ceciderunt in toto corpore, & maximè in capite, vt semimortuus à socijs in domum suam vix asportari potuerit, ex quibus percussionibus totaliter amisit nedum vsum rationis, sed etiam sensuum interiorum, ita vt quocunque animali irrationali peior euaserit:* Hæc ille, quod pluries illi prædixeram, cum mense continuo quotidiè, vt ad sanam mentem rediret, rogabam, & obsecrabam. Hæc sunt ordinaria, & extraordinaria diuinæ Iustitiæ acta, quæ perficiuntur tùm ab Hominibus: tùm à dæmonibus, ex quibus colligere licet, non sic permitti scelera maleficorum, quin subindè pænis insolitis, & horribilibus supplicijs ira vindice puniantur.

Confirmatur exemplis

CA-

CAPVT II.

Consulentes Maleficos.

148 *Qui maleficos cõsulunt, & ad illos accedunt, puniuntur: qui sunt Vel Infideles, Idololatræ, Hæretici*

SI æquitati consonum est, vt eiusdem sceleris conscij simili pœna plectantur, vt habetur *L. Iuſtum. §. œconomus c. de sacrosanct. Eccles.* iustum est maleficorum Consultores, qui socij sunt criminis, etiam participes esse punitionis; suoquè malo discere, quàm grauiter supremum Numen offendant, qui ad dæmonem, suosquè ministros recurrere non verentur. Infideles sunt, si talem eius oraculis, & responsis fidem adhibeant, quasi verax sit, & omniscius, omniaquè putent ex eius nutu pendere: hoc est enim concupitam ei tribuere Diuinitatem. Idololatriæ, si eum sacrificijs, oblationibus, atq. alijs supremi cultus honoribus prosequantur, creaturæ deferentes quod ad solum Creatorem pertinet. Hæretici, si Deum confitentes, aut ipsum putant non sufficienter posse ipsorum necessitatibus subuenire: aut non abundè consulere, & prouidere hominibus: cum illos malis concuti sinit; nec bona confert, quibus carere videntur. Maleficij, si quoquomodo cum operarijs sathanæ pactum ineunt, aut operationibus ipsorum. Denique inobedientes Deo, & Ecclesiæ, si contra tot prohibitiones superiùs allatas *nu. 39. & sequent.* aliquo pacto diabolicam opem implorant; ideò iustam Dei merentur iram, cum ad eius hostem accedunt: siuè vt Mala tollat: siuè vt Bona conferat: quod sequentibus sectionibus demonstrabitur.

Maleficij Inobediẽtes Quoquomodo ad illos accedant, hoc est Vel vt à Malis liberentur Vel vt Bona cõsequãtur

SECTIO I.

Ad mala tollenda.

149 *Dũ malis premimur ad Deũ confugiẽdum.*

SI malis vndiquè premimur in hoc mundo tùm publicis, tùm priuatis, à quo auxilium expectare debemus, nisi ab eo, qui est refugium nostrum, & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis? Ipse enim solatur afflictos, laborantes reficit, sanat ægrotos, pereuntes saluat, soluit compeditos, elisos erigit, peregrinantibus vehiculum, naufragantibus portum, lassis requiem æstuantibus vmbraculum, languentibus vires præbet, tempestates quietat, pestes sedat, famem pellit, bella pacat, dissidia componit, obsidiones soluit, calamitates aufert, tribulationes tollit, & cuncta dissipat maleficia; Ideò ad ipsum recurendum esse toties scripturę docent, ipsaquè conuincit ratio. Nam si omnia mala eo permittente eueniant, certum est, ne vllum minimum quidèm sine diuino eius nutu auferri posse. Quare ab eo pendet, illa immittere, & emittere, cum ipse solus occidat, & viuere faciat; percutiat, & sanet: mortificet, & viuificet: deducat ad inferos, & reducat; sicut sæpiùs Prophetę testantur.

150 *Quarè illi, qui ad dæmonẽ cõfugiũt spe vanâ deluduntur.*

Quàm lugenda est ergò hominum exçecatio, qui cum se malis obrui sentiunt, confugiunt ad dæmonem, à quo liberationem sperant; sed iusto Dei iudicio vana spe deluduntur. Nequè enim æquum est, vt qui Deum derelinquentes, Maiestatem eius, virtutemquè abnegant, & proterunt, assequi permittantur ea, quæ à coniurato eius hoste expectant, in cuius clientelam se conferunt: *Domine* ait Prophęta Ieremias cap. 17. *omnes, qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te, in terra scribentur, quoniam derelinquerunt venam aquarum viuentium, Dominum.* Quòd si illa assequantur aliquandò, grauioribus inuoluuntur malis. Dæmon enim mercator est tenacissimus, qui nullam vult pati iacturam; nec aliquid sibi deperire lubens sustinet. Ideò cum rogantes ab aliquo malo liberat: vel malum temporale in alios transfert: vel in atrociora mala spiritualia ipsos præcipitat; quod clariùs patebit, si modũ, quo mala siuè Publica, siue Priuata tollere cõsueuit, duobus articulis subsequentibus consideremus.

Grauioribus malis se inuoluunt Quoquo modo accedant Siuè pro malis Publicis, siuè pro malis Priuatis

ARTICVLVS I.

Publica.

151 *Cum publica mala sint innumera hoc in solo Bello quod omnia complectitur demonstratur.*

TOt publicis exagitantur calamitatibus status omnes politici, vt si eas enumerare quis velit, longum opus texere, necesse sit. Ideò breuitatis causa totam probationem ad solum bellum reuocemus. Cum enim cuncta mala complectatur, ex illo colligere facilè erit, quid de cæteris sentiendum sit. Conficitur verò vel prælijs, vel obsidionibus, in quibus si dęmonis auxilium peti contingat, grauem Deo inferri iniuriam nemo non videt: cum eius sit quettere acies, pauorem immittere, perturbare ordines, fugare exercitus, obsidiones soluere, dare victoriam, & totum bellum perficere prout vult; vt potè qui Deus Sabaoth, & Dominus exercituum vocitetur. Et ideò, etsi aliquandò exitus pugnæ det in manus dæmonis, cui permittit suâ exercere potestatem in eos, quos in conflictu, peccatis profligatorum id exigentibus, perire statuit; tamen vt plurimum talem non concedit facultatem; sed recurrentes ad dæmones stragibus variis expugnat, donec omninò consumentur.

§. I.

152 *Infelici exitu prœliorum.*

NOtum est Saul exemplum 1. *Regum* c. 28. vt videas manum Dei inuisibiliter percutientem eos, qui ope dæmonis victoria poeiri volunt, dum trepidans ob ingentes Philistinorum copias Pythonissam accedit. Et ecce irruentibus inimicis fugatur Israel, fortiores exercitus gladio pereunt, occiduntur eius filij, & ipse desperatione correptus proprio ense seipsum confodit. Huic affine Maxentij factum, qui ad gerendum bellum contra Constantinum se comparans, etsi omnem locum, & ciuitatem Romam ingenti armatorum multitudine vltra centum millia muniuisset; tamen machinis præstigiarum magis confidebat, ait Eusebius *in vita Constantini lib. 1. cap. 31.* quàm robore exercitus, aut beneuolentia subiectorum. Vndè confidentia vana delusus, & à Constantino territus, fugatusquè cum equo, & armis insignibus in flumium Tyberim se dedit præcipitem, cuius vorticibus deuoratus miserè perijt; corpus dein extractum ab vrinatoribus, & sectum caput, summaquè hastæ affixum illustria fuere Constantinianæ victoriæ monumenta, & notissima signa diuinæ vindictæ subitò felici cõgressione consumentis, quicquid instruxerat malefici sceleris longa molitio. Ita Henricus Rex Suecia magicis artibus supra modũ deditus post plures victorias reportatas, tandè ab Ostaco superatus. Federicus Stuphius, qui se Federicum secundum mentiebatur, cum ex magica pecunia parasset exercitũ ab Rudolpho Hasburgensi victus, captus, & concrematus. Hadingus à magis instructus, sed à Curetibus profligatus,

varijsquè cladibus affectus, & victus mæroris magnitudine seipsum suspendio publicè necari iussit. Illustria sunt exempla vindicis iræ Dei in eos, qui freti vana spe fallacijs Dęmoniorum, & responsis maleficorum innixi seipsos prælio commisere.

§. II.

153 *Obsidionum cum fiunt ope dæmonũ.*

NEc feliciorem belli exitum sortiuntur, qui in obsidionibus magica incantatione, dęmonisquè maleficio pro armis vtuntur, Ferdinandus, vt narrat Iouianus Pontanus *lib. 5. de bello Neapolit.* arcta obsidione premebat quandam arcem ab Andegauensibus occupatam; & defectu aquarum propè ad dèditionem compulerat; obsessi magicis artibus imbres elicere ausi sunt: nam Crucifixi imaginem maledictis prosecuti in mare execrabundi immiserunt, cælo, mari, terrisquè tempestatem imprecati, & asino præ foribus Ecclesiæ constituto cecinere funestum carmen, & posteà iniectam Eucharistiam in os eius viuum eodè loco humauere. Ijs horrèdis sacris vix dũ perfectis aer obnubescere incæpit, mare agitari, dies medius offundi tenebris, & pluuia prorumpere è nubibus, imbresquè tàm validi, vt saxa, torrentesquè vndèquaquè prolapsos diffunderent; & ità Rex, qui in sola siti potiundi oppidi spem collocauerat, obsidionem soluere coactus est. Andegauenses posteà Regno Neapolitano penitus expulsi horrendi illius sceleris pœnas luerunt.

§. III.

154 *Vitantiũ pericula belli per incantationem.*

QVid dicam de ijs, qui belli pericula ope magica euadere tentarunt? Nonne illorum liberatio fuit aut mortis, aut exitij causa vel sibi, vel ijs, quos habuere cariores?

Ità Gremozilao Bohemiæ Duci contra Vratislaum Ducem Lucentium ad bellum procedenti saga iusserat, vt primùm qui obuius fieret, occideret, atquè vtrasquè aures abscissas in pera reconderet: noxquè gladio inter priores equi pedes cruce in terra facta, & deosculata fugam maturaret, aliter eum perituram populiquè partem cum eo interituram prædixit. Quod dum facit, effugit incolumis, sed domi vxorem, quam valdè amabat interemptam carentem auribus, pectusquè confossam reperit, vt refert Æneas Sylvius *in hist. Bohem.*

Confidẽtium incantatis armis.

Eadem fors illos manet, qui, vt se reddant in bellis, & certaminibus inuulnerabiles, arma certo ritu incantant: Vel ferunt interulam lineam horrendis imaginibus inscriptam, quam vocant camisciam inferni: Vel filacterijs, hoc est conseruatorijs vtuntur, (de quibus omnibus latè infra *tom. 2. disp. 1. nu.* 170. & 188.) Hos namquè videas audacter se committere periculo, & pugnis miscere, atque dilabi è manibus inimicorum; sed tandem deseri à dęmone, præcipuè quando sunt in statu pessimo lethalis culpæ: vt Germanis hæreticis Gallia inuadentibus, & à Duce Guisio strenuè debellatis accidit. Sic quendam Satellitum ducem salodiensem agnoui, qui cum huiusmodi interula esset amictus, vt vulgo fatebatur, pluries ab hostibus suis tormentorum bellicorum laxatis in eum rotis igneis globulis percussus, virtute diabolica seruatus est illæsus; sed tandem anno Domini 1644. cum denuò ininnici eius ipsum inuasissent, in eumquè scloppulos suos laxassent, sed incassùm, cum adhuc illęsus permaneret, securi eum percussere, cuius ictibus mortem cum vita comminuauit: quia pactum cum dęmone non erat de præseruatione à securi; sed duntaxat à bellici tormenti igneis globulis. Deniquè diuinæ Iustitiæ iram sustinere coguntur omnes illi, qui in publicis calamitatibus pestis grassantis exundantium imbrium siccitatis nimiæ, & id generis à dęmone auxilium petere non reformidant, vt tot testantur historię, quas hìc referre longum esset, & tædiosum.

ARTICVLVS II.

Priuata.

155 *Vt in publicis, ità in priuatis malis ad Deũ confugiendum.*

CVm orbis vniuersus pluribus conquatiatur malis; nec sit in eo status aliquis, qui diuersis calamitatibus non sit obnoxius: An eorum quilibet, qui in mundo versantur, ab illis liber erit, cum testetur Iob 14. Hominem natum ex muliere, & breui viuentem tempore repleri multis miserijs? Hoc sibi satis experientia comprobat; Nemo enim adeò felix est in hac vita, qui molestijs, & doloribus externis, & internis nõ subijciatur, à quibus se liberare nequit, nisi ad eum confugiat, qui dixit psal 49. *Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.*

Qui sęcus facit

Quòd si alium quærat liberatorem, opemquè postulet ab alio homine, puta, parentibus, cognatis, amicis, incassum laborabit, quia *Vana salus hominis* vt ait Psalmista psal. 19. Si verò confugiat ad dæmonem, à Deo plectetur, & dæmone, à Deo puniente, & à dæmone illudente.

§. I.

Punitur à Deo

PVnit Deus transfugas illos: vt in Rege Ochoziæ patet 4. *Regum* 1. qui cum cecidisset per cancellos cęnaculi sui in Samaria misit ad consulendum Beelzebub Deum Acharon: an posset conualescere, & ab infirmitate, qua detinebatur, liberari, mandante Angelo, Helias mortem Regi minatur, nuncios alloquens, & post vltricibus flammis consũptos duos quinquagenarios cum suis militibus, ipsi Regi sententiam mortis à Deo vltore pronunciat his verbis: *Hæc dicit Dominus, quia misisti nuncios ad consulendum Beelzebub Deum Acharon, quasi non esset Deus in Israel, à quo posses interrogare sermonem: Ideò de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.* Quod factum est. Grauiora scelera videbis in Manasse. Nam præter idololatriam introductam in Israel, aliaquè mala, quæ 4. *Regum* referuntur, magiæ operam dabat, sciscitabatur responsa ab Ariolis, obseruabat auguria, & pythones, aruspicesquè multiplicabat, vt faceret malum coram Domino, & irritaret eum. Audi iam seueriores pœnas non solùm impio Regi, sed vniuerso Regno intentatas: *Quia fecit Manasses Rex Iuda,* ait Dominus 4. Reg. 21. *abominationes istas pessimas super omnia, quæ fecerunt Amorrhæi ante eũ, & peccare fecit etiam Iudam in immunditijs suis; propterea hæc dicit Dominus Deus Israel, Ecce ego inducam mala super Ierusalem, & Iudam, vt quicunquè audierit, tinnient amba aures eius, & extendam super Ierusalem funiculum Samariæ, & pondus domus Iacob, & delebo Ierusalem, sicut deleri solent tabulæ, & delens vertam, & ducam crebrius stylum super faciem eius.* Regis autem peccatum tàm ipse, quàm posteri eius luerunt, ita vt placari Deus non potuerit pietate Iosiæ, vt dicitur 4. *Regum* c. 23.

exemplit comprobatur.

Nec

§. II.

NEc minùs exitialis fuit Magorum consultatio Numæ Pompilio, Tullo Hostilio, Neroni, Valeriano, Licinio, & Iuliano Apostatæ inter Ethnicos; & inter Christianos Heraclio, alijsque Græcis, Ferrādo Flandrensi Comiti, Guilhelmo Iuliacensi, Federico Austriaco, Venceslao Bohemo, & alijs, qui horrore præsentiæ dæmonum correpti, & spectris perculsi paucis post diebus obierunt: aut crebras perpessi calamitates ob vanam in dæmoniacis responsis confidentiam miserrimo exitio periere. Quos recensent Plutarchus in Numa, Dionysius, & Liuius *lib.* 1. Plinius *lib.* 30. *Nat. hist. c.* 1. Petrarcha lib. 4. rer. memorand. c. 1. 2. & 3. Suetonius, Nicephorus, Claudianus, & alij. Neque priuatis solùm impunè cessit; sed etiā regnis vniuersis. Cur enim Chananæorū populi suis sedibus pulsi fuere, & omninò deleti ab Israelitis? Cur excisa vrbs Niniue? Cur tot minæ intentatæ Ierusalem à Prophetis? Nonnè ob magicas consultationes, & operationes maleficas, vt dicitur *Deut.* 18. *Nahum* 3. *& Michea* 5.?

§. III.

157 QVòd si aliquandò non puniuntur à Deo Magorum, & Maleficorum Consultores; tamen semper à dæmone illuduntur, qui lucrum aliquod sibi ex ijs comparare, & animæ, corporiquè nocere studet: cum eius odium in homines nunquam impleri, aut remitti possit. Si enim non permittatur ea facere, quæ rogāt homines; sed impediatur à Deo, tunc saltem peccatum hoc præcedentibus addit; & ità animæ nocet, cui mortem assiduè inferre molitur, etiamsi non detur corpus interimere: Vel in desperationem ægros, & in necessitate positos conatur adducere, vt sic corpora cum animabus miserè pereāt. Si verò permittatur malum auferre, ità est eius liberalitas, vt boni nihil vlli hominum præstet, nisi cum æquali damno. Quarè cum virū morbo liberat, transfert in mulierem: Si senem sanat, adolescentem percutit: Si à Patre aufert languorem, filio illum tribuit. Si sortem Magus non transtulerit in alium, ipsemet necatur: vel ingens vitæ discrimen subit. Vndè plures ex ijs in seipsos, vel in liberos coacti sunt, morbos transferre, quia non poterant in alios: Sicut illi accidit, de quo Auctor Dæmon. *lib.* 3. *c.* 2. qui, cum quartana grauissimè vexaretur, nec suadente Mago vellet, vel inimicis, vel seruo dare, consensit in Magū ipsum transferri, qui febre oppressus interijt. Aliàs morbos tollit, sed cum maiori damno: vt in Virgine obsessa patet apud Greg. *lib.* 1. *Mor. c.* 9. quæ opera Magorum ab vno dæmone liberata; à septem, vel sex dæmonū millibus vni succedentibus vexata fuit. Sæpiùs tollit ad tempus, quo elapso grauior morbi vis redit, vt quotidiana docet experientia. Si verò sanat absolute, alia infert mala cognatis, amicis, vel bonis exteris. Cum enim semper nocere velit, certò tenēdum, nullis blanditijs, aut cultu placari, aut deliniri posse; & tunc grauiora hominibus damna moliri, cum se amicum, & beneuolum fingit, hostis est, homicida est. Ideò in omnibus etiam cum dona, & bona confert, timendus est: nec aliquod cum ipso, vel eius ministris commercium inire licet sine summo vtriusque salutis corporalis, & spiritualis discrimine, vt latè probabitur *tom.* 2.

SECTIO II.

Ad Bona consequenda.

SIcut omnia malorum genera homines exhorrent, ita ardentissimo desiderio bona appetunt; immò nihil appetunt naturaliter, nisi sub ratione boni. Ad hoc enim facultas appetendi eis data est, vt ferantur in suum bonum, & debitam consequantur perfectionem, quæ ita inexplebilis est, quandiù in hoc mundo versantur, vt quamuis sibi diuersa cōquirendo sensim congeriem bonorum struant, qua imaginantur se fore beatos; tamen nemo illorum in hac vita suas sistit appetitiones; sed semper ad alia, & alia se extendit; atquè obtenta augeri exoptat. Hinc est, quod is, qui congessit honores, quærit diuitias, quibus obtentis sectatur voluptates, & omnium molestiarum vacuitatem. Deinde in singulis eorum appetit crescere, & se miserum putat, cum ad suæ concupiscentiæ voluptatem non peruenit. Nam agitur ardenti, & nunquam quiescenti studio, bona appetita consequendi. Quod ità augetur in hominibus, vt plures omnibus modis viam sibi parent ad ea obtinenda, quæ appetitum exsatiant. Et cum vident laborem humano iuxta communem Dei prouidentiam illa acquiri non posse, flectere si nequeūt Superos, Acheronta mouere, atquè à dæmonibus illa requirere consueuerunt; sed quo exitu siuè Spiritualia: siuè Temporalia petant, sequentes articuli declarabunt.

158 *Plures bona appetunt summo desiderio. Ideò toti sunt in illis acquirēdis. Augēdis. Si illa à Deo nō accipiūt, à dæmone requiruntsed exitu infelici. Sive petant Spiritualia, Sive petāt Temporalia.*

ARTICVLVS I.

Spiritualia.

SPiritualia bona sectantur plures ex ijs, qui se diuinis ministerijs addixerunt; non illa quibus homo fit indies Deo gratior; sed quibus apud homines honoratior euadit. Nam diuinæ incrementa gratiæ, & solidarum virtutum, humilitatis, patientiæ, charitatis, obedientiæ, & huiusmodi progressum non quærunt; sed gratuita dona propheriæ, reuelationum, extasum, & mirabilium operationum, per quæ Sancti honorem, & gloriam etiam nolentes consequuntur. Nihil enim est, quod homines reuereantur impensiùs, quàm sanctitatem, quæ fiin aliquo signis, & prodigijs elucet; statim ab omnibus colitur, & habetur in pretio. Et quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, & descendens à Patre luminum*, vt monet S. Iacobus in epist. canon. c. 1. multi spirituales, quos vocant, spiritu superbiæ ducti, cum illa dona à liberaliter largiente Deo non obtinent, à dæmone impetrare contendunt, vt sic videantur ab hominibus. Quorum optatis satisfacere volens Angelus ille tenebrarum, mira in eis operatur. Alij simulato spiritu prophetico, quo agitati quędam futura prænunciant: Alij iactant suas reuelationes circa fidei mysteria: Alij extases patiuntur tales, vt nulla vi nequè defixis sub vngues accubus ad se redire compelli possint. Alij tolluntur in aera: Alij stigmata ostentant: Plures miracula operari videntur, præcipuè circa ægrotorum sanationes.

159 *Non gratias quę runt, vt fiāt Deo acceptabiliores, sed Signa Prophetias, Reuelationes, Extases, quibus fiāt apud populum honoratiores, Quę cum à Deo nō obtineāt, à dæmone requirunt.*

§. I.

Hæc falsa esse probatur ac puniũtur à Iustitia Diuina Ecclesiastica Ciuili. Exẽplis declaratur.

SEd hæc omnia tandem falsa comprobantur, atquè à Iustitia diuina, ecclesiastica, & ciuili cum digna animaduersione puniuntur. Balaam,& Prophetæ Baal nobiles magi gladio cadunt. Maximilla, & Quintilla prophetissæ Montani suspendio necantur. Maneti viuo pellis ex corticatione tollitur. Begardi, Dulciniſtæ, Beguinæ, & Lollardi ignibus cremantur. Illuminati eodem supplicio plectuntur in Hispania. Munzerus, & plures Anabaptistæ vario mortis genere tolluntur de medio, vt refert Delrius *lib.4.Disquis.Mag.c.1.q.3.sect.2. & 3.* sicuti tot prophetantes fanatici, & impudentissimi Sycophantæ, qui ex omnium sectarum hodiè Ecclesiam infestantium fœtida collnuie prodeuntes tanta de Ecclesia, mox adimplenda prædixere, quæ ætas, euentusquè falsa, & ex cerebro conficta comprobarunt. Et inter catholicos plures perpetuo carceri, vel ignibus adiudicantur, inter quos in nouo orbe Franciscus à Cruce, doctus Theologus, ac Theologiæ professor catholicus,ac pius diù habitus, qui in Peruuia à muliercula quadam prophetante deceptus, se Regem, Pontificem,Legislatorem,& Redemptorem futurum iactirabat: Sanctitatem super Angelos, & Sanctos sibi concessam, & vnionem hypostaticam oblatam; sed non admissam fuisse, dicebat: miracula innumera, & magna se fecisse asserebat; multa prophetabat erronea, in quibus obstinatè persistens flammis adiudicatus, post promissi à dęmone cælestis ignis in Inquisitores grassaturi frustra aduentum expectatum in cineres redactus est: vt narrat Ioseph à Costa *de Nouiss.tempor.lib.2.cap.11.*

In veteri verò orbe Hieronymus Sauonarola post prophetias tantas de Ecclesiæ reformatione, de conuersione Turcarum, & Maurorum, de prosperitate Florentinorum statim adimplendas, quas falsas esse, euentus coarguit, Apostolico iudicio condemnatus, concrematus est.

§. II.

160 HOs viros insigniter deceptos sequuntur mulierculæ pariter deceptæ Virgo Cæsarauguſtana, quæ anno 1585. pseudostigmata Christi ostentabat, raptusque frequentes ex pacto cum dęmone inito patiebatur. Magdalena à Cruce famosa Saga Cordubensis, quæ totam Hispaniam tanto tempore sua, ficta sanctitate,prędictionibus,reuelationibus,& miraculis falsis dementauit. Et Candensis Virgo longo tempore pietatis operibus vacans,quæ superbiæ spiritu inflata se parem Virgini Deiparæ credidit, nec aliud deesse, quàm fœcunditatem virginitati coniunctam: quam gratiam cum diù petijsset, & obtinuisset,vt ipsa putabat, vtero intumescente,& aduenientе partus tempore acutis doloribus toleratis pro prole humana copiosam vermium horridorum, villosorum, & fœtentium multitudinem effudit.

Quamplures aliæ simili exitu etiam hoc nostro æuo varijs Italiæ vrbibus suam fictam comprobarunt sanctitatem; inter quas de vnica tantùm quædam referam, cuius operationum fui testis oculatus, eiusquè acta iudiciaria post illius condemnationem diligenter perlegi. Hæc Catharina nomine à Valletellina anno Domini 1642.cum iam ab aliquibus annis ad Vallemcommunicam Brixiẽsis Diœcesis transmigrasset, se vãrias, ac quotidianas dęmoniorum sibi sub varijs formis apparentium, & ab oratione retrahere tentantium habere visiones, quam plures à Deo recipere reuelationes; cum Christo infante quotidiè conuersari, ac colloqui, qui vnà cum illa alternatim *Aue Maria* recitabat, post Sacratissimi Corporis Christi sumptionem extasim pati, aliaquè huiusmodi mira se operari iactitabat; præcipuè asserebat se duodecim annorum spatio non alio cibo, aut potu nutritam fuisse, nec posse impræsentiarum nutriri, quàm auguſtissimo corporis Christi Sacramento; quod ter,aut quater in hebdomada sumebat. Hæc ab omnibus tum Sæcularibus, tum Religiosis, etiam doctis, & pijs suspiciebatur,vt sancta: beatos ac felices se credentes, qui eam poterant videre, alloqui, eiusq. se commendare orationibus. Quamplures diuersorum oppidum obnixè precabantur, vt ad suos pertransiret lares, ibiquè suam figeret habitationem, existimantes sub protectione huius nouellæ Sanctæ sibi omnia prospera euentura. Ipsemet Brixiensis felicis memoriæ Vincentius Iustinianus Prælatus doctus, pius, ac deuotus illam ad se venire iussit, quæ magno nobilium tàm virorum, quàm mulierum comitatu, armatorum custodia Brixiam profecta,subitò accurrit innumerabilis populorum multitudo, qui eam venerabantur profundè, & si non poterant illius vestes tangere, saltem coronas suas, rosariaquè porrigebant; vt aliquid sanctitatis illius per contactum in se reciperent, ac genuflexi benedictionem suppliciter petebant,quæ oblita, quòd mulier esset, magno fastu eos dextera manu eleuata benedicebat. At Episcopus vir vtiq. prudẽtia,ac sapiẽtia exornatus,vt eam vidit post aliquas interrogationes, ex consilio etiam aliquorũ piorum Theologorũ illam ad locũ; vndè discesserat, remeare præcepit. Quarè cum sequenti anno meorum superiorum mãdato pro concione habenda tempore quadragesimali in ea Parochia, vbi prædicta tunc temporis morabatur, fuerim destinatus; & in domo eiusdem probi viri,apud quem ipsa diuersabatur aliquot dies fuerim hospitatus, vix in eam oculos conieci, quòd ex oculorum motibus, ex corporis gestu, incessu, capitis circumuolutione: deindè ex verbis eius inconstantibus, vanis, mendacibus, non benè sonantibus: tandem ex ficta, & apparenti duntaxat humilitate, alijsquè pluribus indicijs mulierem illam fictitionibus tantummodo esse refertam comprehendi; quod rei probauit euentus. Nam cum Parochus, me sic suadente, aliquot dies eam, vt probaret, a sumptione sacratissimi corporis Christi prohibuisset, timens subdola mulier nomen Sanctitatis amittere, secum detulit ad Ecclesiam particulam hostiæ non consecratæ, qua, dum Parochus nonnullis alijs Christifidelibus eucharisticum panem ministrabat, posita sibi in ore super linguam,annuit alteri mulieri sibi proximæ, vt videret, quid hoc esset? Quæ respondens, esse particulam sacramenti. Illico ficta Sancta subiunxit, sibi ab Angelo Dei huiusmodi hostiæ particulam administratam esse in contemptum Parochi eam communicare prohibentis. Quæ res vbi delata fuit ad Reuerendiss. P. Inquisitorem, informatione habita, & formato processu, varijs delictis obnoxia inuenta est, ficta dun taxat, & simulata sanctitate refulgens, prædictaquè omnia non nisi esse figmenta: vt clariùs infra *disputat.sequenti num.* 289. quosdam in humeris, & lateribus impressos habens charateres, qui postea euanuerunt, quorum simulacra ponuntur *disput.3.nu.*525. vt de hæresi suspecta decennio carceribus condemnata est, quibusdam alijs pœnitentijs iniunctis eo tẽpore adimplendis. Ex his videas quomodo Deus non patitur has illusiones, ac fictiones diù perseuerare; sed tandem absconditam impietatem vtriquè magistratui puniendam reuelat, & exponit. Quorum enim ipse non est auctor, iustus est vltor.

AR-

ARTICVLVS II.

Temporalia.

161 *Ostenditur miseram sortis illorũ, qui à dæmone postulârunt.*

TEmporalia bona appetunt illi, qui de mundo sunt, & de mundo loquuntur, & quos mundus audit, vt honores, diuitias, voluptates; quæ etsi vera bona non sint, tamen vt bona reputantur, & per fas, & per nefas conquirunt, non humana tantùm industria; sed etiàm ope diabolica. At quàm infeliciter, exitus sępiùs demonstrauit.

§. I.

Honores

HOnores si tandem mundanos assequuntur, anxietates, indigationes, æmulationes, occasiones què continuas timendi, appetendi, solicitandi, & vindicandi inueniunt. Nullum enim mare, maioribus agitatur motibus, quàm ambitiosi animus: Nullæ culpæ grauiores tùm propter exemplũ, tùm propter damnum, quàm magistratuum: Nulla maior peccandi licentia, & impunitas: Nullum munus laboriosius: Nullus status ita curis expositus, quàm eorum, qui sunt in dignitatibus constituti. Quòd si arte magica ad illas ascendunt, vt fieri potest: cur enim illæ artes non poterunt, quod ambitio, simonia, & similes corruptelę vt plurimùm assequuntur? Iram Dei super se inducunt, nisi seriò resipiscant: vt Theophilus, qui post Vicedomini dignitatem auxilio dæmonis recuperatam cõtinuis lacrymis errorem suum diluere non cessauit, quousquè Sanctissima Deipara opitulante in gratiam diuinam redijt. Sed non semper permittit Deus, ambitiosos ijs artibus ad honores peruenire; imo sæpiùs dæmoni illudendos tradit, qui inani temporalis principatus Ecclesiasticæ prefecturæ, aut similis dignitatis spe eos pascens, tandem ex prætensis honoribus in summam præcipitat ignominiam. Sic Stuphius fictus Imperator Federicum se simulans viuus concrematus est. Baro de Rais Britannus apud Monstreletum *lib.2.hist.cap.248.* similiter deceptus, vulgi fabula fuit: Plures ex magis pro regalibus ornamentis coronam papyraceam, sceptrum ligneum in palum efformatum, vestem pice illitam, dæmonumq. figuris variegatam, illustre palatium rogum, nempe, flammis corruscantibus ardentem, aliquos nobiles, scilicet, abiectos carnifices, & tot stipatores, quot spectatores suorum suppliciorum consecuti sunt; vt verissimum sit, quod ait Dominus 1. Regum c.2. *Qui me contemnunt, erunt ignobiles.*

§. II.

162 *Diuitias*

IIsdem periculis se exponunt diuitiarum studiosi. Cum enim laboribus, curis, molestijs, innumerisque peccatis diuitiæ acquirantur, & conseruentur, non dubium est, suos tandem possessores desiderijs vanis, & nociuis irretitos demergere in interitum, vt Paulus docet 2.*ad Timotheum c.3.* Quòd si arte dæmoniaca coaceruantur, citiùs eos ad extremam adigunt indigentiam. Etenim dæmonis diuites depauperantur, pauperes nunquam ditescunt; & vt plurimùm illuduntur fictitijs nummis, qui nihil aliud sunt, quàm fimus, calculi ferruginei, & cornuum frusta, vt diximus supra *nu.142.* Aut thesauris absconditis in arcis, & scrinijs omni nummismatum aureorum, argenteorum, æreorum genere refertis; sed qui à nigerrimo cane incubante, terribiliquè latratu accedentes arcente solerti vigilia in penetralibus terræ custodiuntur; Quos si cupiditate metum pellente quis tollere tentet, statim ruente terra in specu tumulatur: Sicut Mago Germanico Græculo Macriano Priori Margullinæ, & pluribus alijs accidit, vt supra dictum est *loc.cit.*

§. III.

NEc melior fortuna versat eos, qui blandicijs voluptatum deliniti magicis artibus dæmonem euocant, vt optatis thalamis potiantur, & mulieres, quas depereunt, in sui amorem pelliciant. Quantis enim modis vexentur à dæmone quis valeat enumerare. Nam aliquandò se offert sub specie lepidæ, & liberalis formæ puellæ, quæ vultu, gestu, ornatu inuitat ad horrendos amplexus, qui corpus eneruant, animum brutescere faciunt, rationis lumen extinguunt, mærorem inferunt, & surdo flagello miserum vexant hominem: aliquandò sub eadem forma assumit bestiæ cadauer. Et sic delusit militem, de quo Guilhelmus Paris. *par.vlt.de Vniuer.* qui, cum se formosa virgine potitum putaret, inuenit se in amplexu cadaueris belluini tabæ soluti fædissimè iacentem. Aliàs mulieres adamatas repræsentat etiam defunctas, vt amatores impuros ad desperationem adducat: sicut cadauere assumpto puellę Phillinij nominatę cum Macate se commiscuit, qui à spectro se videns delusum, nec ignominiam ferre valens, paulò post manus sibi conscinit, vt prolixiùs narrat Phlegon *lib.de mirib.* Aliàs mulierem mentitus, & se amore captum iuuenis alicuius formosi simulans, venereorum cupidine allicit, & voluptatibus explet, vt possit deuorare. Quod fassa est, vrgente Apollonio, lamia, quę Menippo nubere volebat, vt narrat Philostratus *lib.4.cap.5.* Sæpiùs sub eadem larua se hominibus offerens, miseros enecat, cum ad explendam libidinem se præparat, vt accidisse narrat Siffridus præsbiter *in Chronico anno 1260.* Adolescenti cuidam in Misnia, qui vt suis potiretur amoribus, in locum aedium solitarium deductum à mago, dum manum porrigit dæmoni sese offerenti sub imagine puellæ, quam adamabat, ab eo parietibus illiditur, & miserabilem in modum necatur, cadauere tanto impetu in magum proiecto, vt semianimis longo tẽpore iacuerit.

163 *Voluptates.*

Ex quibus omnibus apertè colligitur, Deum sic magicas, maleficasquè operationes permittere, vt tamen sæpissimè acuat diram iram in lanceam, zelumquè accendat contra maleficos, & eorum Consultores, quos variis pœnis affectos, publico exponit spectaculo, vt cæteri eorum exemplo discant, omne commercium cum dæmone, & eius fœderatis tanquam detestandum, & noxium, vitare, & abominari.

Conclusio Disputationis primę.

HIs fusiùs enarratis, quibus constat, Deum permittere maleficia modo diuinæ bonitati conuenienti, & ob rationes legitimas, superest, vt præsenti disputationi colophonem imponamus, concludendo; Ad Theologos Exorcistas, non ad Medicos spectare morborum maleficorum cognitionem, inquantum sunt à tali causa permissiua. Ad quam conclusionem asserendam euidenti ratione compellimur, quæ talis est: Ad illum spectat maleficiorum cognitio, ad quem spectat, illorum causam cognoscere, sed ad Theologum, non ad Medicum

164 *Ex dictis colligitur Ad Theologum, non ad Medicũ spectare maleficiorum cognitionẽ*

in quantum à Deo sunt vt causa permissiua.

dicum spectat cognoscere causam morborum maleficorum permissiuam, ergò ad Theologum, non ad Medicum spectat illorum cognitio. Quis non concedat, cognitionem alicuius rei pertinere non posse ad alium, quàm ad illum, cuius est causas eius cognoscere, cum, sicut initio disputationis probatum est, perfecta rei cognitio ex perfecta causæ notitia dependeat; nullusquè valeat perfectam illam notitiam assequi, qui eius causas, & principia, imò effectus, passiones, operations, & essentialia concomitantia perfectè non norit? Sed quis non fateatur, cognitionem causæ permissiuę maleficiorum, quæ depromi debet, non ex Hippocratis Aphorismis, assertis Galeni, aut alijs Medicorum placitis; sed ex sacris litteris, definitionibus Ecclesiæ, & Theologiæ scientiæ dogmatibus non ad Medicum pertinere; Sed ad Theologum, cuius partes sunt: Disputare de Deo maleficia non volente, sed prohibente, & permittente: de rationibus, quare permittit: de medijs, quibus impedit, & alijs huiusmodi, quorum notitia necessaria est morbis illis dignoscendis inquantum ab illa causa procedunt: Iudicare, an ad pœnam; an ad probationem; an ad alium finem Deus permiserit euenire alicui. Denique maleficio effectos ritè disponere vel ad emendationem si ob peccata illis morbis puniri, dignoscat. Vel ad constantiam, si virtutes probare iudicet; sed præcipuè ad actus fidei, & confidentię in magnitudine diuinę Bonitatis, & Clementiæ, in virtute Sanctissimi Nominis Iesu, persuadendo ægroto, Deum quantum est ex parte sua semper paratissimum esse, omnibus benefacere, inuocantibus eum suum impertiri auxilium, velle maleficia destruere, & à quacumquè dæmoniaca vexatione liberare, si etiam ipse maleficiatus ritè se disponat, & firmiter credat, & absquè vlla hæsitatione sanitatem se obtinere, confidat. In quib. omnib. Medicus se immiscere non debet, si intra Medicinæ theoricæ, & practicæ cancellos velit se continere. Quare, cum iudicium Theologi in morbis maleficis dignoscendis requiratur, illum conuenire debent maleficijs affecti, cum ad eum pertineat, maleficiorum causam agnoscere, de illa iudicare, & conuenientia adhibere remedia, vt Deo auspice pristinæ sanitati restituatur. Et ad illum ijs morbis affectos Medici mittere tenentur, nisi ingenti se scelere, & reatu contaminare velint. Scelus est, Deo, Ecclesiæ, & eius ministris iniurioſos esse, vt sunt ipsi quoties hanc sibi assumunt prouinciam curandi morbos maleficos. Nam quæ maior iniuria inferri Deo potest, quàm eius gloriam tollere, quæ etsi in omnium malorum permissionibus appareat, precipuè tamen in maleficijs elucet: cum ex huiusmodi malis prouidentia, sapientia, misericordia, cæteræquè eius perfectiones clariùs manifestentur, vt dictum est, & per consequens Diuinæ Maiestati externa gloria maior ex illis accedat? Ideò scelus est, hanc ei gloriam velle detrahere, cuius se zelotem esse in scripturis tàm sæpè testatur, præcipuè Isaię 42. *Ego Dominus, & hoc est nomen meum, & gloriam meam alteri non dabo.* Quod faciunt quicumquè obsessiones, & maleficia, ex quibus ipse glorificatur, non admittunt; sed ad causas naturales referunt. Quæ grauior offensa Ecclesiæ Sanctæ Dei, cuius auctoritas maximè manifestatur, dum virtute sacramentorum, rerum sacrarum applicatione, & benedictionum, exorcismorumq. efficacia cohibentur dęmones, pelluntur morbi, soluuntur maleficia, sanantur ægroti, & tot prodigia in sanandis energumenis, & maleficio affectis perficiuntur? Nam sic detrahitur ei summum decus, quo super iudaicas, & hæreticas synagogas extollitur. Quod damnum maius ministris eius infertur, quàm ipsorum potestatem eis eripere velle; quę maximè manifestatur; dum dæmonibus imperantes, superbiam eorum calcant, virtutem eneruant, malitiam frenant, & opera dissoluunt? Sic enim videmus Apostolos gaudentes ad Christum accedere, eò quòd ipsis spiritus inuisibiles subijciebatur. Nec immeritò. Quæ enim dignitas maior, quàm Angelis quamuis malis tamen natura, scientia, & potentia eminentissimis imperare? quam tollere conantur illi, qui maleficia negant, contumeliam superaddentes sacris scriptoribus, Pontificibus Summis, Doctoribus Ecclesiæ, immò vtriusqnè iuris professoribus, pluribus Medicis, & omnium nationum Christianarum hominibus, qui communi consensu maleficia esse docent, & illorum curationem ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos ministros pertinere asseuerant.

Quia ad Theologum spectat cognoscere.

Maleficiorum causam permissiuam.

Sed nec minor est reatus, quem sibi assiscunt. 165
Si enim cuilibet culpæ æqualis pœna debetur, cogitent, qualiter affici debeant illi, qui tam ingentis sceleris se reos constituunt apud Deum, cuius vindicem manum aliquoties sentiunt in hoc mundo, vt de seipso fatetur Baptista Codrõcus insignis Medicus Imolensis *in suis libris de morbis veneficis, & veneficijs.* Etenim, cum Medicorum more tales morbos nequè verisimiliter esse, crederet, placuit vindici Deo, in hanc eius incredulitatem animaduertere, & in eius filia, quæ vt lepida ardentiùs à Patre amabatur, eum punire. Nam permisit, illam iteratis vicibus venefico morbo vexari, à quo liberari non potuit, quicquid ipse, cuius res agebatur, suis pharmacis obniteretur è contra; donec repertis pluries signis maleficis, & sacro igne combustis; validioribusquè vt ipse ait, per Exorcistam peritum adhibitis auxilijs, Dei beneficio absquè vllo remedio naturali conualuit. *Quod quidem veneficium,* subiungit ille lib. 1. cap. 8. *fortasse Deus permisit, vt in mea puella experirer, quod in alijs parum credebam veritatis habere:* Ex quo castigatus à Deo medicam incredulitatem deposuit, & christianam credulitatem assumpsit, vt pluribus ipse declarat. Ideò Medicorum est, vt hęc scelera, & pœnas ijs debitas deuitare possint, maleficio affectos Theologis Exorcistis consignare; & sic dare gloriam Deo, cuius opera reuelare; & confiteri honorificum esse, Raphael, quem Angelum Medicum possumus nominare, *capite* 1. vtriq. Tobiæ contestatur.

DISPV-

DISPVT. II. DE DÆMONE DIVISIO.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.
Disputatio II. De Dæmone, vt causa maleficiorum.	1. Eius scientia.	1. Ex parte subiecti.	1. Innata. — Cita. 1. Perfecta. 2. Firma.
			2. Acquisita. — Speculatiua. 1. Practica. 2.
			3. Communicata. — Ab Angelis. 1. A Dæmonibus. 2.
		2. Ex parte obiecti.	1. Præteriti. — Secundùm species vniuersales. 1. Secundùm species immobiles. 2.
			2. Præsentis. — Corporalis. 1. Spiritualis. 2.
			3. Futuri. — Falsi. 1. Veri. 2.
	2. Eius potentia.	1. In infimas creaturas.	1. Exístentes. — Elementa. 1. Mixta. 2.
			2. Vegetantes. — Realiter. 1. Apparenter. 2.
			3. Sentientes. — Imperfectas. 1. Perfectas. 2.
		2. In medias creaturas.	1. In Spiritum. — In Intellectum. 1. In Voluntatem. 2. In Memoriam. 3.
			2. In Animam. — Vegetatiuam. 1. Sensitiuam. 2.
			3. In Corpora. — Quoad Substantiam. 1. Quoad Quãtitatem. 2. Quoad Qualitatem. 3. Quoad Relationem. 4. Quoad Actionem. 5. Quoad Passionem. 6. Quoad Vbi. 7. Quoad Situm. 8. Quoad Quando. 9. Quoad Habitum. 10.
		3. In Superas creatur.	1. Beatos. — Angelos. 1. Sanctos. 2.
			2. Patientes. — Pueros limbi. 1. Animas Purgatorij. 2.
			3. Damnatos. — Dæmones. 1. Homines. 2.
	3. Eius malitia.	1. Omnes volunt maleficia.	1. Superiores. — Imperando. 1. Cogendo. 2.
			2. Inferiores. — Superbiendo. 1. Inuidendo. 2.
		2. Omni loco volunt maleficia.	1. Publico. — Igne. 1. Aere. 2. Aqua. 3. Terra. 4.
			2. Priuato. — Sacro. 1. Prophano. 2.
		3. Omnibus modis volũt malefacere	1. Inchoantes maleficia. — Apertè. 1. Occultè. 2. Mixtim. 3.
			2. Continuãtes maleficia. — Die. 1. Nocte. 2.
			3. Perficientes maleficia. — In omnibus. 1. In Singulis. 2.

DISP V.

PARTES. CAPITA. SECTIONES. & ARTICVLI.

DISPVTATIONIS SECVNDÆ

De Dæmone, vt cauſa Maleficiorum.

SVMMARIA.

DEVS *in homines eſt ſummè beneficus,*
Qui ſcit, poteſt, & vult omnibus benefacere. n.168.
Quia habet prudentiam ad inueniendum: potentiam ad exequendum: bonitatem ad volendum; Ideò cauſa efficiens eſt omnium bonorum.
Dæmon in homines eſt ſummè maleficus,
Quia maleficia incohat ineunte mundo: ea proſequitur in omnibus locis mundi: & conſumat in omnibus habitantibus mundum. Ideò cauſa eſt efficiens omnium maleficiorum. 170.
Quare tribus partibus tractatur:
In prima de Dæmonum ſcientia in adinueniendis maleficijs.
In ſecunda de eorum potentia in illis exequendis.
In tertia de illorum praua voluntate in eis appetendis.

Partis I. De Dæmonis ſcientia in adinueniendis.

SVMMARIA.

Dæmon ab initio ſuæ creationis à Deo acceperat Sapientiam ſpeculatiuam, & practicam, & vtramque magnam. 173.
Practica per peccatum totaliter eſt ablata.
Speculatiua per peccatum multùm eſt diminuta.
Ideò ſola ſcientia naturalis remanſit intacta; quæ inferior eſt ſapientia ſupernaturali; ſed ſuperior, & maior omni ſcientia humana: vtcunque conſideretur,
Siuè Ex parte Subiecti. Caput 1.
Siuè Ex parte Obiecti. Caput 2.

Caput I. Ex parte Subiecti.

Homo cæteris animantibus eſt præſtantior.
1. *Relatione ad prototypum.*
2. *Corpore.*
3. *Anima.*
4. *Loquendi facultate.*
5. *Vita.*
6. *Dominio.*
7. *Societate.*
8. *Potentia præcipuè intelligendi.*

Per quam acquirit ſcientiam ex propria ſpeculatione; ex longitudine experientiæ: & ex Magiſterio aliorum. 174.
Sed inferior eſt Dæmonibus, quibus cedit.
In ſcientia Innata, Acquiſita, & Communicata, quæ eſt in eis, vt docetur tribus ſequentibus ſectionibus.

Sectio I. Innata.

Diabolus eſt verè Dæmon, ideſt, ſciens. 175.
Homo eſt æqualis Dæmoni in hoc, quia eſt intellectu præditus. Sed eſt inferior Dæmone, quia ab initio intellectus Hominis eſt vt tabula raſa; ſed intellectus Dæmonis eſt omnium rerum informatus; ex quo differunt in ſcientia, quæ in Homine eſt Tarda, Imperfecta, & Mobilis: Sed in Dæmone eſt Cita, Perfecta, & Immobilis, vt tribus articulis patefiet.

Articulus I. Cita.

Homo incipit ſcire, cum incipit ratione vti. 176.
Cum non vtatur in vtero matris per nouem menſes: Nec extra vterum per infantiam.
Vix vtatur in pueritia.
Parumque vtatur in adoleſcentia.
Angelus autem citam habet ſcientiam,
Quia ab initio recepit diuinum lumen, ſpecies concreatas omnium rerum: & exercitium liberum intellectionis.
Ideò ſoli comparatur. 177.

Articulus II. Perfecta.

Homo in pleno intellectus exercitio habet ſciẽtiam exiguam: quia non omnes habet ſcientias: non duas perfectas: nec vnam ſummè perfectam. Habet opinionem ferè: quia latent illum eſſentiæ rerum; earumque differentiæ; atque externis accidentibus innititur.
Patiturque errorem ordinarium ex parte Obiecti: Medij: Speciei: Senſus: Phantaſiæ: Intellectus:

ctus: Modi cognoscendi. 178.
Angelus nihil horum patitur; sed eminet siuè amplitudine scientiæ, qua omnia nouit: Siuè præstantissimo modo sciendi omnia intrinsecè, ac distinctè. 179.

Articulus III. Firma.

Hominũ scientia effluit per diuturnã ab actu sciendi cessationem: per perturbationem phantasiæ: ac per nimiam sensuum petulantiam. 180.
Dæmonis scientia nihil talc sustinet: quia intellectus non cessat ab intellectione: nec sensui, aut corpori est alligatus; sed permanet semper; nec deperdi potest, nisi per potentiam Dei absolutam. 181.

Conclusio Sectionis.

Ab initio Dæmon scientia inflatus Magiam docuit. Homo didicit: Ex homine Deus fieri volens morsu pomi.
Cum Doctor fallax formam propriam exuit, induit alienam Maleficus serpentinum assumpsit exuuium. 182.
Doctrinam tradidit Deo multipliciter iniuriosam. Homini, generiqae humano pernicios issimam. 183.
Discipula verò curiosa videndo pomum. Malè credula credens Dæmoni. Decepta sibi, ac posteris mortem inducens doctrinam amplexa est. 184.

Sectio II. Acquisita.

Datur in Homine scientia acquisita ex experientia, per nouorum singularium speculationem: ac per practicam nouorum effectuum notitiam.
Multò magis in Dæmone, qui cognitione illum in vtraque præcedit tàm speculatiua, quàm practica, vt sequentes articuli demonstrabunt. 185.

Articulus I. Speculatiua.

Homo cum difficultate scientiam acquirit in generali ob corruptionem in sensu: & in speciali ob speculationem cuiusque obiecti. 186.
Angelus facilè: quia scientia innata est donatus: à sensu, & corpore est liber, & facilè intelligens, & actu eliciens.
Ideò crescit scientia ex notitia singularium contingentium: quæ fit secundùm Scotum per acquisitionem specierum singularium. Secundùm verò D. Bonauent. per applicationem vniuersalium.
Vtcunque fiat, per illam proficit in cognitione speculatiua, experimentali, & acquisita. 188.

Articulus II. Practica.

Homo experimentis crescit in scientia practica.
Dæmon magis crescit: quia experientia Dæmonis magis est certa, vniuersalis, & longa. 189.
Hominis verò incerta, particularis, & breuis.
Ideò magnitudo eius explicari difficilè potest. 190.

Conclusio Sectionis Secundæ.

Hac scientia experimentali vtitur Dæmon ad magicas artes in totum mundum inuehendas. Per hanc enim didicit mala, quæ afferuntur Hominibus: Hominum inclinationes; & modum, quo se gerere debeat. 191.
Hac instructus in totum mundum quærit auditores curiosos, auaros, &c. tentat vt serpens variè, ac pollicetur omnia, ipsam quoque Diuinitatem.
Et sic Homines decipit, ad se trahit, excultisque magia vtitur ad maleficia. 192.

Sectio III. Communicata.

Homo acquirit scientiam à seipso, & ab alijs.
Idem accidit Dæmonibus, qui eam acquirunt communicatam ab Angelis bonis, & malis, vt duobus articulis notum fiet. 193.

Articulus I. Ab Angelis.

Boni, & mali Angeli dissimiles sunt in voluntate; sed similes in intellectuali natura. 194
Boni docent: Mali docentur: cum Boni malis reuelant mysteria alijs annuncianda, ac mandata executioni mandanda. 195.
In quibus reuelationibus, si finem spectes, apparet Dei Sapientiæ dispositio: Si verò modum attendas, apparet Dei Prouidentiæ ordo. 198.

Articulus II. A Dæmonibus.

Homo à Doctioribus instruitur discendo: ab æqualiter doctis illuminatur conferendo.
Dæmon à Superioribus edocetur: & cum æqualibus confert, & communicat.
Magna similitudo inter vtrorumq. locutionẽ. 200.
Sicut inter Angelos superior inferiorem loquendo compellat: & inferior superiorem, & æqualis æqualem:
Ita inter Dæmones. Vnde vnus alium instruit, & sic in scientia proficiunt. 201.

Conclusio Sectionis Tertiæ.

Per illam scientiam communicatam superiores Dæmones inferiores docent noua maleficiorum genera: Inferiores verò consulunt superiores in dubijs occasionibus,

Ità

Ita astutiores facti imperium diabolicum dilatant per maiorem numerum peccantium, & Magorum, & maleficiorum. 202.

Caput II. Ex parte Obiecti.

Quò forma est spiritualior, eò est capacior.
Ideò Homo capacior est in cognitione rebus inanimis, plantis, animalibus.
Dæmon Homine, cum eius se extendat ad Præterita, Præsentia, & Futura, vt sequentes Sectiones demonstrabunt. 203.

Sectio I. Præteriti.

Obliuio, prout opponitur recordationi cadit in Dæmones, qui sic stulti dicuntur ab Ecclesiaste.
Prout verò dicit specierum deletionem cadere non potest in illos.
Quia intellectus species habet vniuersales, & firmas, vt sequentibus articulis explicabitur. 204

Articulus I. Secundum species vniuersales.

Prodigiosa est memoria Hominis, quæ omnium species recipit per quinque sensus continuè. Receptas conseruat inconfusè. Conseruatas exhibet promptè. 205.
Prodigiosior memoria dæmoniaca: quæ est sinus capacissimus omnium rerum: Thesaurus immensus omnia conseruans: Promptuarium immensum omnia exhibens: Quia species Hominis sunt paucæ, & exiles. Dæmonis verò multæ, & magnæ. 206.

Articulus II. Secundùm species immobiles.

Species in Dæmonibus receptæ indelebiles sunt.
Hoc requirit Dæmonis status, memoriæ qualitas, specierum natura.
Ideò præterita tenēt vniuersaliter, & firmiter. 207

Sectio II. Præsentis.

Homo cæcutit circa præsentia corporalia, & spiritualia.
Dæmon cognitionem possidet corporalium, & spiritualium: vt duobus sequentibus articulis patefiet. 209.

Articulus I. Corporalis.

Quæ in mundo sunt obuia Homo difficilè cognoscit.
Solus Dæmon altitudinem Cæli, latitudinem terræ, profundum abyssi dimensus est: vt diffusè ex Eccles. 1. probatur. 210

Articulus II. Spiritualis.

Anima patet Dæmonibus in suis operationibs vegetatiuis, sensitiuis, & rationalibus, vt sunt cogitationes, & affectiones. 216.
Deus solus cognoscit cogitationes quatuor modis. 217.
Angeli, & dæmones directè eas non cognoscunt. Indirectè eas cognoscunt.
More Medicorum in corporibus, ipsi in spiritualibus ferè omnia norunt ex antecedentibus, concomitantibus, subsequentibus, propter colligationem intellectus, & imaginationis: voluntatis, & appetitus. 218.
Si non cognoscunt, hoc procedit ex Diuina voluntate: vel ex Inaduertentia: vel ex Excæcatione. 219.

Sectio III. Futuri.

Diabolus totus fuit ab initio in futuris prædicendis
Per Idolorum Sacerdotes, vates, aruspices, cæterosque
Per Mulieres Pythonissas, & Sagas.
Per statuas, tripodes, & arbores.
Ex quibus communiter falsa prædicunt.
Aliquando etiam vera: vt sequentes articuli demonstrabunt. 220.

Articulus I. Falsi.

Falsitas oraculorum ipsis Ethnicis comprobata.
Ambiguitas in responsis ordinaria.
Ratio falsitatis, ambiguitatis est ignorantia futurorum. 222.
Futura contingentia, quæ causam habent necessariam noscunt certitudinaliter.
Quæ vt plurimùm habent determinatam noscunt minus certè.
Quæ verò habent indeterminatam noscunt coniecturaliter. 223.
Ideò certam non habent cognitionem eorum, quæ dependent à voluntate humana, quod solius Dei est, vel à voluntate Diuina, vt sunt gubernationes Regnorum.

Articulus II. Veri.

Si vera aliquando prænunciant, hoc non est ex cognitione futurorum, quam habeant. 224.

Sed vel ex
- *Reuelatione Prophetarum, & eorum, quæ nouerunt.*
- *Reuelatione ipsis facta per Angelos.* 225.
- *Aliena doctrina, & præparatione causarum.*
- *Acumine intellectus, qui res humanas nouit.*
- *Multa, & longa experientia.* 226.

In his tamen sæpè hallucinantur coniectando.
Quia Deus multa agit præter naturæ ordinem.
Homo verò contra facit, quàm antea facere statuerat.
Non tamen cessant prædicere futura etiam mentiendo, vt sibi arrogent quandam Deitatis speciem. 227.
Infirment testimonia Prophetarum.
Et capiant, ac decipiant faciliùs curiosos, 228.

Conclusio primæ partis.

Si ergo Dæmones vigent triplici acumine, & scientiam habent innatam, acquisitam, & communicatam, quæ se extendit ad præterita, præsentia, & futura. 229.
Nihil mirum, si tam sagaces sunt, & acuti in adinueniendis variis maleficiorum generibus, quibus tot, tantaque & tam mira operantur, quæ in secunda Disputationis parte examinantur.

DISPVTATIO II.

DE DÆMONE, VT CAVSA MALEFICIORVM.

166 *Aliqui Medici negant esse dæmones.*

EXPEDITIS ijs, quæ ad Deum, vt causam maleficiorum permissiuam spectant, aggredimur modò de ijs, quæ ad Dæmonem tanquam causam eorum efficientem pertinent, disputare; quia illam non admittunt quidam ex Medicis, quos nouos saducæos verè dixeris, nihil in orbe agnoscentes, quàm quod oculis corporeis exhibetur. Illi etenim, si non Deum, saltem dæmones, & maleficos dari negant; atque dæmoniacas, & maleficas operationes, quæ in obsessionibus, & maleficijs visuntur, non ad spiritus inuisibiles, & eorum assecias; sed ad causas naturales, præcedentium Medicorum more, referre consueuerunt.

Hoc de sui temporis Medicis testatur Origenes, cum *tract. in Matth. c. 17.* hæc verba Patris auxilium à Christo postulantis pro filij lunatici curatione elucidat: *Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & malè patitur. Medici loquuntur, quæ voluntis quia nec immundum spiritum arbitrantur: sed corporalem aliquam passionem. Et dicunt, humida moueri in capite secundùm aliquam compassionem ad lumen lunare, quod humidam habet naturam. Nos autem, qui Euangelio credimus, dicimus hanc compassionem immundum spiritum operari. Obseruat enim quædam schismata Lunæ, & sic operatur, vt ab obseruatione Lunæ pati homines, mentiatur; & per hoc culpabilem Dei creaturam ostendat.* Hæc ille.

§. I.

167 SImilis erroris notam illis inurit Psellus platonicæ sectæ philosophus, qui in *libro de Dæmonibus* refert, se familiariter conuersatum cum quodam Marco vitam solitariam agente in Chersoneso Græciæ contermina, & multa cum illo de dæmonum natura contulisse, vt potè qui priùs magicis studijs adhæserat, & abiuratis postea erroribus, christianas amplexus fuerat disciplinas. Nam in illo libro loquens de dæmonum mirandis operationibus, quæ in arrepticijs cernuntur, huic Marco obijcit in hunc modum: *Sed ego*, inquit, *ò Marce recentiora quædam sapere nos Medicorum Sectatores adducunt, asserentes, passiones huiusmodi non esse effectus dæmonum; sed humorum, vaporumque malè se habentium. Itàque pharmacis, & dieta, & non carminibus incantantium, expiationibusquè curare, hæc aggredi solent. Tunc Marcus respondit: Nihil mirum est, hæc Medicos dicere, qui nihil nouerint præter sensum; sed corporibus tantùm incubuerint cognoscendis. Illa fortasse decebat malorum humorum putare incommoda, capitis somniferam grauitatem, atræ bilis angustias, phrenesis deliramenta, quæ lauacris, potionibus, vel euacuationibus, vel emplastris sedare consueuerunt. Inspirationes autem, occupationesquè, quibus, qui obsessus est, agere nihil potest, non intellectu, non phantasia, non sensu; aliud verò est, quod mouet, atquè ducit. dicitquè insuper quæ non nouerit occupatus; & futura nonnunquam prædicit: quo inquam pacto dicemus, has esse erraticas materiæ motiones?* Ita Marcus.

§. II.

IN hoc etiam modernos fugillat Binsfeldius Episcopus Azotensis, & Treuirensis suffraganeus eruditissimus in Theologia. Nam *in suo tractatu de Confessionibus malefic. prælud. 1.* sic ait: *A Philosophorum, & antiquorum Medicorum falsa, & impia opinione non videntur nostris temporibus etiam aliqui physici esse alieni, qui ferè omnia, quæ dæmonum operatione circa hominem aguntur, vt contingit in energumenis obsessis, maleficis, & incantatoribus, referunt in humores melancholicos, complexionem corruptam, perturbatam phantasiam, aliasquè causas naturales; & fortasse etiam cum superioribus animo verò sentiunt, neque esse dæmones, neq. infernum; sed omnia simul cum corpore interire, licèt verecundia, & timore impediti non prodant. Quam impiam doctrinam aliqui etiam Itali, & physici ex philosophis quorundam Ethnicorum hauserunt nostris temporibus.* Sic ille. Quapropter non verentur tales maleficiorum cognitionem sibi arrogare, cum puros esse morbos naturales credant; nec à dæmonibus posse procedere, quos non esse nisi in opinione vulgi sibi persuadent; maiorem fidem adhibentes Democriti, Alexandri, Simplicij, Auerrois, & Aristotelis commentis, atquè Simoniacorum Dozitheanorum, alio-

aliorumquè Ethnicorum, & Hæreticorum erroribus, quàm cæleſtibus Chriſti, & Apoſtolorum oraculis, ac certiſſimis Eccleſię, Conciliorum, & Patrum dogmatibus, quibus nos Sanctiſſimis diſciplinis eruditi adhærentes dicimus; Extare dæmones, & eos malis, & maleficijs hominibus inferendis, continuè inuigilare.

§. III.

168 *Deus in homines ſummè beneficus qui omnibus bene facere Scit Poteſt Vult Quia habet Boni tatem ad volendũ.*

ET certè diſſimiles ſunt Dei, & dæmonis mores, & varia vtriuſquè ſtudia erga homines. Deus varijs illos proſequitur beneficijs, boniſquè innumeris mundum replet vniuerſum; cum nihil ei deſit eorum, quæ requiruntur in ſummo benefactore, vt velit, ſciat, & poſſit benefacere; quia præditus eſt bonitate ad volendum: Sapientia ad inueniendum: & potentia ad exequendum, cum ſit infinitè potens, perfectè ſapiens, & ſummè bonus: & vt bonus velit; vt ſapiens ſciat: vt potens valeat bona facere ad ſuam voluntatem.

Quid non vult, vt benefaciat, cum ſit ſummè bonus, immò ſummum bonum omnia bona continens, & complectens, omnia efficiens; & conſeruans, omnia trahens, & terminans: Quia in eo omnium entium perfectiones præexiſtunt: ab eo omnes creaturæ dependent in eſſe, & operari: ad illud omnia tendunt; idquè appetunt ſuo modo, vt principium, quo creantur: vt auxilium, quo conſeruantur: vt terminum, quo quietantur? Quarè iuxta boni naturam, quæ eſt ſui ipſius diffuſiua, vt docet D. Dionyſ. *de diu. nom. c. 3.* vellet ſeipſum ſummè diffundere, & totum ſe communicare; ſed quia nihil ad extra reperitur capax infinitę illius cõmunicationis, & diffuſionis, ſe tantùm effundit per varia bona creaturis collata, quantum vnaquæquè diſpoſita eſt diuinæ communicationi maiori, vel minori recipiendæ.

169 *Prudentiam ad inuenien dum.*

Quid non inuenit, vt diuerſimodè ſua teſtetur beneficientiam: cum ſimplici, & inuariabili ſuæmet eſſentiæ intuitu inueniat diuerſa bonorum genera, varias gratiarum ſpecies, multiplices donorum modos, quæ eis loco, & tempore, & circunſtantijs confert opportunis, prout in varijs ordinibus conſtitutæ nobiliorem, aut demiſſiorem locum occupant?

Potentiã ad exequendũ.

Quid non exequitur, vt facto probet bonam, & beneplacentem voluntatem; notaſquè faciat in populis adinuentiones ſuas; cum nihil impoſſibile ſit, ſed omnia poſſibilia, immò facilia ſint; eò quod potentia eius infinita materia præexiſtente non indigeat: non operetur in tempore: non vtatur alterius adminiculo; ſed momentanea operatione vocet ea, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt; & inſimul res velit, & faciat. Vndè in creaturis magna, & multa operatur; & tam magna, & multa, vt illorum magnitudinem, & multitudinem nec ipſę creaturæ explicare poſſunt, quę capere poſſunt.

§. IV.

170 *Dæmon in homines ſummè maleficus.*

DÆmon è contra non ceſſat malefacere, & vltra ordinaria mala, quibus orbis opprimitur, innumera inuehere maleficia. Quod tàm obſtinatè prę ſtat, vt totas malitię vires, vniuerſos ſcientiæ æſtus, omnes potentiæ neruos intendat operibus maleficis inchoandis, proſequendis, & conſumandis; vt nouis calamitatibus extera bona diſſipet: nouis infirmitatibus afficiat corpora; & nouis iniquitatibus animas deducat ad interitum.

Qui maleficia in choat ineunte mũdo.

Inchoat maleficia ineunte mundo in ipſo Paradiſo, in quo malis omnibus aditum præbuit. Cum ſuis cuniculis primos parentes gratia, & immortalitate donatos à felici ſtatu deiecit in mortem, quæ in omnes homines pertranſijt; & in peccatum primum, quod transfuſum in poſteros fons eſt cænoſus, & fætidus eorum omnium, quæ poſtea commiſſa ſunt, & committentur in finem. Sed quomodo illa mala tum culpæ, tum pœnæ introduxit niſi per maleficiũ primò in orbe viſum, cũ vel apparentem ſerpentis formam induens: vel loquens occultè per verum, & naturalem ſerpentem, Euam blandiſſimis deceptam promiſsis ad vetitum pomum edendum induxit?

171 *Proſequitur in omnibus mundi locis.*

Proſequitur in omnibus mundi locis creaturas inficere maleficijs, quorum vim nulla effugere poteſt. Non ignis ardore, qui tepeſcit: Non aer puritate, quæ corrũpitur: Non terra ſtabilitate, quæ mouetur: Non venti impetu, qui cohibetur: Non mare agitatione, quæ pacatur: Non fluuij curſu, qui præpeditur: Non herbæ viriditate, quæ areſcit: Non arbores humore, qui deſiccatur: Non animalia ferocitate, quę miteſcit: Non aues volatu, qui retardatur: Non corpora compage, quę deſtruitur: Non membra ſuis nexibus, quæ diſſoluuntur: Non inteſtina ſuis clauſtris, quæ aperiuntur: Non oſſa ſuis medullis, quę penetrantur: Non viſcera ſuis receſſibus, qui patent: Non potentiæ ſua efficacia, quæ impeditur: Non organa ſuis meatibus, quę obſtruuntur: Non ſenſus ſua viuacitate, cui illuditur: Non ſpiritus ſua ſubtilitate, quæ obtunditur: Non anima ſuis actionibus, quæ varijs obuoluuntur obſtaculis; quia nihil eſt in tota rerum amplitudine tàm diſtans, quò illa non peruenient: tàm intimum, quod non penetrent: tàm velox, quod non aſſequantur: tàm ſubtile, quod non attingant: tam efficax, quod non eneruent: tam altum, quod non deprimant: tàm graue, quod non atrollant: tàm forte, quod non infirment: tàm vnitum, quod non diſſoluant: tàm integrum, quod non diuidant: & tàm difficile, quod non exequantur.

§. V.

172 *Conſummat in omnibus habitantibus mũdum.*

DEniquè conſummat opera malefica in tot maleficorum millibus, qui ſe totos eius miniſterio deuouerunt; & in tanta hominum multitudine, qui maleficijs vexantur. Sic enim & miniſtros habet, & ſubditos. Miniſtros, qui in nullo ſibi complacent, quàm in malis, ad eius præſcriptum perpetrandis, cum teſte Paulo 2. *Timoth. 3.* captiui teneantur ad ipſius voluntatem. Subditos, qui vt priſtinam aſſequantur ſanitatem, ſummo illi honore, & varijs ſummiſsionibus exhibitis, ſuam neceſsitatem, & eius in ſubueniendo potentiam ad eum recurrentes, profitentur; ità vt ſi non æqualem, ſaltem ſimilem cum Deo auctoritatem habere videatur.

Quia habet ſciẽtiam ad inuenien da, Potentiã ad exequenda. Malitiã ad appetenda. Ideò omniũ maleficiorũ cauſa eſt efficiens.

Quarè ſicut Deus cauſa eſt omnium bonorum, quæ in mundo ſunt; ità dęmon cauſa eſt efficiens omnium maleficiorum, & architectus eorum eximius, eò ad malefaciendum, & nocendum promptior, quò ſcientia, potentia, & malitia armatus ſcit, poteſt, & vult maleficia operari, ſicut tota hac diſputatione probabimus: In qua Primò de eius ſcientia in eis adinueniendis. Secundò de eius potentia in exequendis. Tertio de eius malitia in appetendis, & procurandis, tribus partibus tractabitur; vt illa cauſa efficiente maleficiorum plenè cognita, faciliùs ad vltimum definire poſsimus, ad quem maleficorum effectum, & morborum cognitio ſpectet: Medicum, vel Theologum Exorciſtam.

PARS

PARS PRIMA.

De scientia Dæmonis circa maleficia.

173 *Dæmon ab initio suæ creationis ac ceperat Sapientiam Speculatiuã Practicã*

MAGNA, & eminenti Sapientia donatum fuisse dæmonem in fastis suæ creationis primordijs testatur Ezechiel *c.*28. cum illum alloquitur dicens: *Tu signaculum similitudinis plenus sapientia,& perfectus decore*. Sicut enim per eximiam donorum varietatem, qua inter creaturas, vt sol inter astra, eminebat, decore induerat eum Dominus, ità repleuerat Sapientia supernaturali Speculatiua, qua Diuinam Maiestatis gloriam, & varia supernorum operum mysteria cognosceret: Practica, qua Deum super omnia amaret, & ei inseparabiliter adhærere posset, sed superba eius mens propriæ excellentiæ cupiditate intumescens, vtriusquè iacturam fecit, cum à Deo auersa ad seipsam conuersa est. Nam practica ei totaliter est ablata; cum sit causa efficax amoris Dei. Speculatiua verò diminuta; cum in statu damnationis non nouerit tot mysteria supernaturalia, quot agnouisset, si in cognitione beata extitisset: vt docet August. *9. de Ciuit. Dei c.*21. Quare cum non possideat amplius sapientiam, quæ Dei sapida est scientia, sola scientia naturalis integra remansit in illo, sicut & cetera dona naturę. *Dæmones*, inquit D. Dionysius cap.4.de diu.nom. *non omnino exortes boni sunt, quia & sunt, & viuunt,& intelligunt; estquè in eis quidam desiderij motus*. Quæ quamuis sapientiæ supernaturali comparata multis partibus sit inferior; tamen longo interuallo superior est omni creata scientia, quæ in hominibus reperitur, siuè illam Ex parte subiecti: siuè Ex parte obiecti consideres: vt sequentib.capitib. demonstrabitur.

Practica totaliter est ablata per peccatũ

Speculatiua multum diminuta.

Sola naturalis remansit integra.

Quæ inferior est supernaturali sapientia. Superior omni scientia creata Ex parte Subiecti. Obiecti.

CAPVT I.

Ex parte subiecti.

174 *Homo cæteris animãtibus præstantior*

FAteor, eximiam esse hominis scientiam, & maximam cognitionis ipsius naturali perfectionem, per quam cæteris prestantior est animantibus. Sicut enim inter illa præeminet in relatione ad prototypon, quia factus est ad imaginem Dei: corporis compositione, cui statura recta, & os sublime datum est, cælumquè tueri iussum, & erectos ad sidera tollere vultus: In anima, quæ separata adhuc viuit: In loquendi facultate, qua singulos cum consilio, & iudicio effert sermones: In vita, quia capax est non solùm præsentis; sed etiam æternæ. In dominio, cum ei data sit potestas in omnia, quæ mouentur in mundo: Et in societate, quam solus indiuiduam retinet, cum sint aliorum sodalitia vaga. Ità illis naturæ excellentia præeminet, eò quòd cętera rationis expertia, ipse verò mentis, rationisquè compos, & potentia intellectiua sit preditus, per quam Nunc attentè considerat omnia, quæ sunt rerum natura, quarum species acquirit; acquisitas retinet: retentas profert è memoria, tanquam ex promptuario expeditissimo. Nunc variarum rerum cognitionem ex longitudine experientiæ adipiscitur, quæ eò maior, quò certior est, & efficacior intellectui informando. Nunc plura distinctè, & citò addiscit à Magistris; ad quorum notitiam nisi confusè, & maximo cum labore peruenire non posset: Quorum triplici illo modo informatus valdè magnarum rerum omnium cognitionem attingit; vt testantur tot Viri doctissimi, quos verè naturę genios possumus appellare: vt potè qui tàm perfecta, & vniuersali rerum naturalium notitia pollent, vt nihil ipsos latere videatur. Sed quid tota hæc humana scientia diabolicæ comparata? Quæ, vt colligitur ex Magistro Sent. in 2. triplex est: Innata, Acquisita, Communicata; Ob quam homo dæmoni cedat, necesse est, vt sequentes sectiones declarabunt.

Practicè intelligẽdi facultate, per

Præcipuè

qurit scientiã Propria speculatione, Longitudine experientia Magisterio aliorum. Sed inferior est damonibus quibus cedit In scientia Innata, Acquisita, Communicata.

SECTIO I.

Innata.

QVid habet homo naturalis scientiæ, vt possit contendere cum dæmone, qui iuxta nominis ethymologiam verè sciẽs dicitur? (Id enim sonat verbum illud *dæmon*) eò quòd rerum omnium cognitione ita est informatus, vt totus sciens, aut vniuersa scientia videatur. Nam etsi aliquo modo possint æquiparari in eo, quòd vterquè intellectu prędituspotest omnium entium finitorum ac determinatorum notitiam assequi sine aliqua limitatione; tamen in hoc differunt, quòd in suis considerati primordijs, ille vacuum habet intellectum omnium rerum specie, cum sit tanquam tabula rasa omnium formarum capax, sed omnium expers, teste Arist. *3. de Anima*: iste plenum omnium rerum formis, & imaginibus, quę à Deo creante cum eo concreatæ sunt. Vndè homo tarda, Angelus cita, homo imperfecta, Angelus perfecta: Homo mobili, Angelus immobili scientia potiantur; quod totidem articulis declarabimus.

175 *Diabol' verè dæmon, id est, sciẽs.*

Quia scientia In Homine Tarda, Imperfecta Mobilis. In Dæmone Cita Perfecta Firma.

ARTICVLVS I.

Citâ.

§. I.

ET quidem si tunc homo incipit scire, quando incipit ratione vti, nonnè tarda est eius scientia, cum non habeat rationis vsum, nisi seriùs? Quamuis enim anima rationalis intellectu, & voluntate prædita ab initio corpus eius informet; tamen ità carneæ moli immergitur, vt nisi post plures annos non possit emergere. Vnde siuè materni vteri repagulis sit inclusus, siuè exclusus, non differt ab animantibus; quia deterioris videtur esse conditionis; quia illa recenter nata sciunt quærere necessaria: hic verò super faciem terrę proiectus adminiculis indiget alienis; & iuxta se positis mammis noluerit potiùs fiere, quàm sugere. Quòd si inuoluta illa anima incipiat tandem se ab ijs carneis inuolucris expedire tanti sper per aliquos rationales actus, tàm longo tempore præditur, vt parum, immò ferè nihil iudicij, & rationis appareat in suis moribus,

176 *Tarda scientia hominis*

Ea non vtitur In vtero Extra vterum, in infantia

Parũ in pueritia.

ribus, iuxta sapientis illud dictum Prou. 22. *Stultitia colligata est in corde pueri.*

§. II.

177 *Angeli scientia cita, quia ab initio recepit Diuinũ lumen, species concreatas rerum.*

EX opposito cita est, & velociter prorumpens dęmonis scientia; ad quam non studio, vel disciplina per temporis interualla profecit; sed percepit diuinitùs ab exordio suæ creationis. Etenim eo ipso tempore, quo conditus est, recepit à Deo modum intelligendi nobilissimum per influentiam diuini luminis impressi in speciebus, & similitudinibus rerum omnium in eius intellectu concreatis, vt testatur D. Bonau. *in 2. d. 3. ar. 2. q. 1.* Scotus *ibi q.* 10. & cæteri Theologi. Et ideò iuremeritò Soli illum possumus comparare. Sicut enim statimac exit in oriente paret vsquè ad occidentem, & eodem tempore incipit oriri, & lucere; nec datur aliquod spatium inter ortum ipsius, & proditionem actus lucidi, qui est lux dispersa per totũ hemisphèrium: Ità Angelus eodem momento, quo cæpit esse, cępit & intelligere, & scire; nec aliquod interuallum reperire datur inter momentum creationis intellectus, & momentum, quo cæpit actu intelligere: cum vnum aliud consequatur. Quare cum absoluta rationalis creaturæ perfectio, quoad naturã spectat, in absoluta animi virium exercitatione consistat, & intelligentiæ, & amoris actus maximam in illa præstantiam præseferat: eiusquè defectus deforme vitium censeatur, quis non videt, quantùm homo sit dæmone inferior; cum ille longo tempore sit expers, iste statim compos scientiæ: vt verè de eo dicere possimus illud Ecclesiastici 17. & *Disciplina intellectus repleuit illos: creauit illis scientiam spiritus, sensu impleuit cor illorum, & mala, & bona ostendit illis, &cæt. addidit illis disciplinam, &cæt. magnalia honores eius vidit oculus illorum.*

Exercitium liberum intellectionis.

ARTICVLVS II.

Perfecta.

§. I.

178 *Homo in pleno intellectus exercitio*

SEd demus homini plenam sui ipsius potestatem; vires eius suam incipiant assequi perfectionem; & omnia habere in promptu, quibus protinus suas valeant exercere operationes: intelligentia eius, quæ est prima animæ vis, & facultas non ampliùs ijs vacet ornamentis, quæ eius excellentiam plurimùm augent; sed varijs rerum formis, & imaginibus, quæ scientiam pariant, informetur: An scientia illa dæmoniacę erit æquiparanda in perfectione? Quis vnquam hoc dixerit, si consideret, qualis sit intellectiua dæmonis acies, & quanta humanę mentis imbecillitas? Homo exiguam de rebus assequitur cognitionem, plus ignorat, quàm sciat; si aliqua scientia est peritissimus, in alijs est imperitus; quòd si duobus vacat, neutram capit; si multis, in omnibus cæcutit; vt sit verissimum triuiale illud: *De quolibet aliquid, de toto nihil.* Sed & eorum, quę scit in vna sola disciplina quàm debilis cognitio? Illum latent non essentiæ solùm; sed ipsæ quoquè propriæ rerum differentiæ: externis tantùm accidentibus innititur. Et ea, quæ nouit, probabili tantùm ratione nouit; nequè scit ex causis, sed effectibus. Quare in omnibus ferè plus opinionis habet, quàm scientiæ; Immò errorem sæpissimè patitur in ijs, quæ nosse se, putat: non dico solùm in spiritualibus; sed etiam in sensibilibus; qui suboritur, vt docet Arist. 3. *de Anima* ex parte Obiecti, quando propter similitudines aliud pro alio sumendo, decipitur: Medij, cum radius visualis, aut species sensibilis immutatur: Speciei, quando repræsentat res aliter, quàm sint; aut esse, quę non sunt: Sensus, quando læsus est, aut aliqua prauа infectus dispositione: Phantasiæ, cum organa, deprauata sunt: & in suis functionibus præpedita: Intellectus cognoscentis, cum vnum ad aliud ordinat componendo, & diuidendo, vel errat circa differentias rerum: Modi cognoscendi, quando fallitur circa principia demonstrationis; aut nescit falsam à vera discernere propositionem.

Opinionẽ ferè Errorem ordinarium.

§. II.

179 *Angelus nihil horum patitur: sed eminet Amplitudine scientiæ Præstantissimo modo sciendi.*

AT nihil horum contingit in intellectu angelico, qui generoso volatu fertur in rerum cognitionem absquè vlla deceptione. Quare siue amplitudine scientiæ, siuè præstantia modi sciendi cæteris antecellit; Omnium enim rerum naturalium notitiam, eamquè perfectam attingit, cum illam hauriat non ex effectibus, aut experimentis; sed ex proprijs cuiusquè rei causis, & principijs per claram, & ostensiuam demonstrationem. Nec est aliquid tàm sublime in essentia, tàm efficax in operatione, tàm insigne in proprietatibus, quod eius cognitionem prętergrediatur: omnia assequitur supera, media, ima, quæ capacissimo sui intellectus sinu complectitur; nec tamen ea confusè; sed distincto, & perspicuo considerat intuitu: vt testantur Alexand. Alens. 3. p. q. 24. D. Bonau. Scotus, ac cæteris Theologi *in 2. sent.*

ARTICVLVS III.

Firma.

§. I.

180 *Hominũ scientia effluit, et deperditur.*

DEniquè dæmonis scientia firmitate, & immobilitate hominis scientiam superat. Humana facilè effluit, immò omninò amittitur Modò per diuturnam ab actu sciendi cessationem. Nam sicut assidua exercitatione habitus scientifici acquiruntur; sic & longa deperduntur cessatione: Vndè non recordantur senes eorum, quæ in iuuentute didicere: nec homines grauioribus occupati negotijs, quibus gerendis omnimodè mens auertitur, speculatiuarum disputationum, quæ aliàs in schola probè callebant. Aliquando perturbatione phantasię, & peruersione sensuũ interiorum: vt sæpè accidit litteratissimis, in quibus post diuturni morbi agitationem eorum memoria effluit, quæ anteà optimè nouerant. Communiter propter nimiam sensuum petulantiam: vt experiuntur voluptatibus dediti. Torpet enim spiritus, & mens habescit propter crassiores spiritus, qui illam pręoccupant, & puriores scientiarum species confundunt, & delent: Sicut halitus, qui expolitam speculi superficiem ita inficiunt, vt imagines subducantur.

Nihil

§. II.

181 *Dæmoñ scientia nihil tale sustinet, Sed permanet semper, nec deperdi potest Nisi per potentiã Dei absolutam.*

NIhil autem horum dæmoniaca patitur: cum intellectus dæmonis nec cesset ab intellectione: nec retardetur à sensu: nec impediatur à corpore, quia corporeis vinculis absolutus; nullumquè cum sensibus habens commercium, consummata, & perpetua contemplatione suis actibus intentus perseuerat. Vndè sicut naturaliter illam scientiam non acquisiuit; ità nequè naturaliter potest amittere. Si enim habitus sunt difficilè mobiles à subiecto, habitus illi scientifici infusi intellectui angelico non possunt deperdi, cum non habeant causas naturales ipsorum corruptiuas, vt inf. *n.* 44. nisi Deus obscuret intellectum: aut inditas substrahat species, quod non facit: *sine pœnitentia enim sunt dona, & vocatio Dei*, vt testatur Apost. *ad Roman.* 11.

Conclusio Sectionis primæ.

182 *Dæmon ab initio magiam docuit Adam, & Euã.*

QVapropter ex innata illa scientia tàm cita, tàm perfecta, & tàm firma Angelus ille pessimus intumescens; quia iuxta apostolicum effatum 1. Cor. 8. *scientia inflat*, hominem docere voluit ab initio, quem nouerat scientia inferiorem. Et homo de sua tarda, imperfecta, & parum firma scientia conscius spontaneum se præbuit discipulum huic magistro ab ipsis mundi incunabulis. Sed quam, putas, illi doctrinam tradidit, nisi magicam, artesque superstitiosas, & maleficas? Si enim *magia*, vt communiter definitur, *est ars, & facultas diabolica efficiens mira, & insolita ratione quadam incognita, & occulta; sed fallaciter, & noxiè*. Nonnè tunc magiam Adam, & Euam edocere studuit cum illis tradidit artem, qua ex hominibus Dij fierent vetitum pomum manducando? Nam quid mirandum magis, & insolitum, quàm hominem Deum fieri? Quid tam fallax, quàm velle persuadere, morsu vnius pomi talem posse fieri transmutationem? Quid tàm noxium, quàm diuinitatem promittere, & vniuersam morte afficere posteritatem?

Qui voluerunt fieri Dij.

§. I.

Doctor Fallax Maleficus.

SEd iuuat, doctorem intueri, & auscultare doctrinam; ideòquè adire paradisum voluptatis, vbi primò cathedram posuit. Doctor Fallax est; Propriam enim formam exuit, induit alienam; quia malitiæ contegendæ studet versipellis ille hostis; & aptis vtitur instrumentis ad effectum cautiùs assequendum; astutissimo, scilicet, animante vero illius simulacro, qui nunquam tentationis caput finit emergere, ne dignoscatur. Maleficus est, & ideò serpentinum potiùs assumit exuuium, quàm alterius, quia animal noxium est, reptile, & vitæ hominum insidians. Ex cortice dignosce venenum intus latens, quod simul cum verbis infundit: vt quibus Deus promisit vitam, æternam inferat mortem. Doctrina verò, quam Serpentino sibilo in aures auscultantis instillat, Deo iniuriosa, & homini perniciosissima est; sed fallacijs contecta, & plena maleficijs. Non audet pro palam Deum erroris insimulare, ne iniurioſa blasphemia discipulam terreat; sed interrogatiuè quasi tentando Doctrinam cautè explicat Genes. c. 3. *Cur præcepit vobis*, inquit, *vt non comederetis ex omni ligno paradisi?* Ecce mendacium impudens docentis: Pro eo, quod dixerat Deus, *tantùm de ligno scientiæ boni, & mali ne comedas*, subiungit, *ex omni ligno paradisi* obserua modò multiplicem blasphemiam. Probat, Deum esse inuidum, qui eos eximio velit bono priuare: *Scit Deus, quòd si comederetis ex eo, aperientur oculi vestri*, vt benè docet Rupertus Abb. *lib. 3. de Trinit. & operib. eius cap. 7.* dicens: *Hoc vtiquè volebat intelligi, quod claritatem omnis Sapientiæ, diuinitatem quoquè, & omnium scientiam Deus inuidens homini, tale lignum interdixit*. Arguit eum esse mendacem: *Nequaquam moriemini*. Deorum inducit pluralitatem; & infinitatem illi detrahit, dum fingit, creaturam Creatori posse æquiparari: *Eritis sicut Dij*. Deniquè diuinam includit Sapientiam intra metas intellectus creati: *Scientes bonum, & malum*, ità vt nullum proferat verbum, in quo diuinam non lacessat Maiestatem.

Eius doctrina Deo iniuriosa.

§. II.

183 *Homini perniciosa.*

SIc tegere conatur malum ex illa doctrina toti humano generi impẽdens duplici prætextu, subinouendo, scilicet, metum pœnæ, cum dicit: *Nequaquam moriemini*: & bona pollicendo, cum addit: *Eritis sicut Dij scientes bonum, & malum*. Sed nè fallacia in vtroquè possit deprehendi, sic ambiguè loquitur, vt verba eius in duplici sensu sumere licet. Illud (*non ex omni ligno*) potest, inquit Tostatus, interpretari, *ex non omni ligno*, vt mendax mentiri non videretur: acsi ex vniuersali faceret particularem *Nequaquam moriemini*, sensum duplicem capit, *nunquam moriemini, & non moriemini subitò*. *Aperientur oculi vestri*, vel ad cognitionem: vel ad propriam videndam ignominiam. *Scientes bonum, & malum*, bonum per priuationem, malum per experientiam. *Eritis sicut Dij*, vel vt Deus verus: vel Angeli: vel vt dæmones, qui omnes Dij appellantur; & sic arte veteratoria malum boni apparentia contegit, vt cautiùs decipiat.

§. III.

184 *Discipula Curiosa Malè credula Decepta*

VIdisti Doctorem, audisti Doctrinam, considera Discipulam maleficiatam, Euam nempè, curiosam, & malè credulam mulierem, quæ doceri se patitur ab hoste tàm vili, & sub tàm horribili specie: creditquè se vnius pomi morsu Deum posse fieri; vndè his maleficis artibus decepta manum extendit ad fructum prohibitum, carpit, gustat, offert Marito, & ianuam aperit malis omnibus, quæ in totam eius posteritatem inundarunt. Ideò iuremeritò illam arguit Iacobus Bill. *anthol. sac.* his versibus:

Eua parens, quonam tua mens abscesserat, angui
Aures pestifero cum patuere tuæ?
Quis furor, vt vetita legeres ex arbore pomum,
Quod genero inuexit tam mala multa tuo?
Vos Euæ soboles, vos Euæ audite nepotes,
Quæ fuit, & vobis, & mihi causa necis.
Angui aditus omnes præcludite: nanquè parenti
Obfuit, huic facilem quod dedit ipsa fidem.

Quod ijs fallacijs, & maleficijs fallax, & maleficus dæmon prætendebat; qui ideò mendax, & homicida ab initio vocatur à Christo. *Ioan.* 8. Ex illo fonte cætera prodiere maleficia. Quod enim præstitit in omnibus sęculis, quàm quod initio peregit? vt patebit clariùs, si eius acquisitam scien tiam consideremus, quæ dedit progressum maleficijs, sicut innata principium.

SECTIO II.

Acquisita.

185 *Dæmon excedit hominẽ in scientia acquisita. Speculatiua. Practica.*

PRæter scientiam illam innatam, certum est dari etiam in dæmonibus acquisitam ex longitudine experientiæ, secundùm quam multa cognoscunt, Tum per nouorum singularium speculationem: Tum per practicam variorum effectuum, & euentuum notitiam. Si enim hæ in homine reperiuntur, cur non etiam in dæmone, qui illum in vtraquè cognitione multis præcedit parasangis?

ARTICVLVS I.

Speculatiua.

186 *Homo cũ difficultate siẽtiam acquirit. In generali. Ob corruptionẽ in sensu*

MIrandum sanè, quomodo humana scientia, quotidiana suscipiat incrementa per acquisitionem specierum, per quas homo singularium rerum assequitur cognitionem. Quanto enim corporis, & animæ labore comparetur, norunt qui litteris sedulò vacant. Corpus vigilijs, studijs, & exercitationibus scholasticis fatigatur continuis: Anima aggrauatur à corpore, quod corrumpitur, ait Sapiens *Sap.9.* Et intellectus multa cogitans deprimitur ab inhabitatione terrena, & à phantasmatibus varijs, quæ ità eum auertunt, & impediunt, vt vix, ac ne vix quidem etiam integris sensibus, & sano corpore liceat ei aliquid speculari.

§. I.

In speciali. Ob speculationẽ cuiusquè obiecti.

SEd vacet ab ijs fatigationibus, & liberè incumbat cognitioni obiecti alicuius: vide, quæ requirantur: Primò species eius sensibilis appellere debet ad sensum externum: indè ad internum progredi, vt fiat species phantastica, seù phantasma, cũ nihil recipiatur in intellectu, nisi in se, vel in suo simili fuerit priùs in sensu, vt ait Arist. *in lib. de sensu, & sensibili.* Vlteriùs procedere ad intellectum agẽtem, qui suo lumine speciem illam illustrat; & deputando à conditionibus indiuiduantibus eleuat, transfertq. de ordine sensibilium, & materialium ad ordinem intelligibilium, & spiritualium, producendo speciem intelligibilem, in qua communis natura, differentijs exuta indiuidualibus repræsentatur. Denique peruenire ad intellectum possibilem, qui etsi ab agente non distinguatur realiter, secundum Scot. in 2.d.16. vel nec etiam formaliter, vt dicit D.Bon. *in 2.d.24.a.2.q.4.* Sed dicat tantùm quandam differentiam ratione suæ operationis; tamen cum illo in vnam completam operationem, vel actum intelligẽdi inseparabiliter conuenit, vt recipiat speciem intelligibilem ab intellectu agente: informatus specie intelligibili intellectionem producat, productamq. intellectionem, quæ est actio immanens, in se recipiat. Quòd si vnius obiecti species, qua eius cognitio comparatur tantis sinuationibus, & meatibus accedit ad intellectum, quàm difficile erit homini vniuersalem inferere scientiam, quæ ex tot tantarumq. rerum notitia plena consurgit? Et tamen magna fit in dies intellectui humano nouæ cognitionis accessio: Concipit omnium rerum genera, gradus naturarum, & rationes vniuersales à singularibus, à materia sensibili, à loco, & tempore abstractas, easque per se cõtemplatur: Inquirit rerum causas, effectus, & proprietates, & de omnibus iudicat: Fingit animo, quod lubet, & alios in mente meditatur mũdos, atq. ijs conceptionibus, inquisitionibus, & fictionibus varijs, mirum, ad quam scientiæ perfectionem attingat, vt videmus in vnaquaq. professione, in qua plures Docti sunt in admirationem.

§. II.

187 *Angelus facilè scientiã acquirit quia scientia innata donatus. A sensu & corpore liber. Facilè intelligens, & actus eliciens. Ideò cre scit scientia ex notitia singularium cõtingentium.*

QVòd si homo, quamuis tot impedimentis præpeditus, talem acquirit scientiam, quid de Angelo statuendum est, cum scientia non inserta sed innata donatus expeditè operetur, & intelligat? Nec enim carnea massa circundatur, nec organis alligatur corporalibus, nec auertitur à sensibus, nec recurrit ad phantasmata, nec laborat in ijs ab omni materia resecandis; nec incumbit in eis transformandis, & transmutandis, vt ex sensibilibus fiant intelligibilia; sed sicut intellectu agente omnium rerum species assequitur, abstrahit, & elicit; ità passibili illas abstractas imprimit, & impressas indelebiliter conseruat; Quæ, quia nullo necessitudinis vinculo cum phãtasmatibus copulantur, sunt magis luminosæ, & vniuersales, quàm species intelligibiles abstractæ ab hominibus; ideòque nobiliorem, & excellentiorem generant cognitionem. Etenim intellectus innatis omniũ rerum vniuersalium speciebus illustratus promptiùs suos elicit actus, & eliciẽdo proficit in scientias quæ magis, ac magis augetur ex facili, & continua rerum notitia, nouisque experimento contingentium effectuum. Siquidem certum est, dæmones multa scire, cum res in esse proueniũt, quæ nescibant antequã euenirent; quia species eorum intelligibiles non ducunt in cognitionem rerũ, nisi vt habent esse determinatum. Vndè tunc futura contingentia incipiant esse illis nota, cum iam præsentialiter determinantur per esse; nam antea erant ignota, cum esse nondum habebant, vt docent Alex. Alens. *3.p.q.24.* Angelus *in 2.d.4. q.6.* & communiter omnes Theologi *in 2. sent.*

§. III.

188 *Quot sit Secundùm Scotum. Per acquisitionem specierum singularium. Secundùm D. Bonau. per applicationem vniuersaliũ.*

SI autem quæras, quomodo singularia cognoscant: An per species innatas, an per acquisitas non est facilè determinare. Scotus namque *in 2. sent. d.3. q.11.* putat, Angelos siuè bonos, siuè malos in rerum singularium notitia per species quasdam à rebus ipsis acceptas posse proficere; quia etsi omnium quidditatum species habeant concreatas, per quas necessaria, & naturalia, puta, distincta obiecta, & distinctas essentias rerum agnoscere queunt; nõ tamen species omnium singularium contingentium; ideòq. necessarium esse, ab ipsis singularibus per intellectũ agentem species abstrahere; easq. recipere in intellectu possibili, vt ad illorum notitiam perueniant; cum per quidditates vniuersales res singularis contingens cognosci non possit. At D.Bon. *in 2.d.eadẽ p.2.a.2.q.1.* asserit vtrosque tàm bonos, quàm malos posse quidẽ recipere nouas species ex rebus de nouo creatis, si Deus aliquas perduceret; non tamen ex singularibus iam existentibus, & productis; atque ideò eos necessaria cognoscere per species innatas vniuersalium; Singularia verò, & cõtingentia per earundem specierum applicationem, atq. appropriationẽ; eò quòd vnica species, quæ naturam specificã immediatè repræsentat, refert etiam mediatè omnia illius naturæ indiuidua possibilia, & omnia accidentia, quæ indiuiduis naturaliter contingere possunt.

possunt ver. gr. species vniuersalis, quæ humanam naturam immediatè repræsentat, similiter refert omnia singularia illius naturæ, omnes, scilicet, homines. Quarè ad hoc vt cognoscant singularia, non requiri speciem singularem abstractam; sed sufficere applicationem vniuersalis speciei: quæ tunc fit, cum Angelus considerando, & aspectum dirigendo super huiusmodi speciem, eam singularibus appropriat, & appropriando componit; atque eo modo eius producit notitiam, non per vnam conuersionem tantùm; sed per tot conuersiones, quot sunt ea, quorum notitiam vult acquirere.

Vtcunq. fiat, per illam profi cit in cognitione.

Nihilominus quomodocunque intelligant singularia, & contingentia siuè per acquisitionem specierum illa repræsentantium: siuè per applicationem vniuersalium, quas illi appropriant, certum est, eos noua singularia, & contingentia agnoscere, & per consequens proficere in cognitione. Cum enim singularia quotidiè in mundo producantur, quotidiè etiam augetur eorum cognitio speculatiua, experimentalis, & acquisita, quæ concreatæ, & innatæ coniuncta miram cõfert dæmoni scientiam, qui ideò in omnibus eminet facultatibus, quas homines profitentur; nec est aliquis etsi peritissimus in theologicis, philosophicis, ac liberalibus scientijs, cæterisque artibus inferioris notæ, qui illi possit æquipararі, cum omnes vincat rerum cognitarum vniuersalitate, sicut omnibus præit nobilitate naturæ, eminentia spiritus, & subtilitate intelligentiæ.

Speculatiua, Experimentali, Acquisita.

ARTICVLVS II.

Practica.

§. I.

189 IDem asserendum est de practica eius scientia, quæ ex varijs rerum effectibus procedit. Solent enim peritiores quique in quauis facultate ea, quæ theoricè, & speculatiuè norunt, in praxim reducere: vt fieri videmus quotidiè ab his, qui physicas, mathematicas, & medicas scientias profitentur; & sic applicatione quarundam singularium virtutum, quæ sunt in rebus naturalibus, quæque plurimas latent, agentia, & patientia suo loco, & tempore; atque vt opus est, inuicem componere, & temperare ad inusitatos effectus producendos. Quibus experimentis, quis valet explicare, quantam assequantur rerum cognitionem, cum cogantur omnes fateri, nec speculatiuam scientiam sine practica, nec practicam sine speculatiua suam posse attingere perfectionem? Quæ si simul in vno cohæreant, peritissimum euadere in sua facultate. Ideò asserendum est, dæmonem crescere quotidie in scientia, quia practicè experitur, quæ speculatiuè cognoscit. Et eò magis quò eius experientia & vniuersalior, & certior, & longior est humana.

Homo experimentis crescit in scientia practica.

Dæmon magis; qa eius experiẽtia. Certior Vniuersalior, Longior.

Quàm sæpè hallucinantur homines in suis practicis operationibus, & experimentis; quia occultas rerum naturalium vires ignorant; vel illas debitè applicare nesciunt, vt quotidie accidit in scientiarum candidatis, qui post studia sub doctissimis Magistris, etiam sub felici exitu consummata, non norunt cum totis suis speculationibus illa reducere in praxim, quæ neophyti practici sciunt facili negotio exequi: vt videre est in recenti Medico, & pharmacopola. Sed quamuis omnia perspecta habeant, norint practicare, & speculari: hoc in vna, aut altera scientia locum habet; nec enim humani vis ingenij talis est, vt ad omnium scientiarum theoriam, & practicam æqualiter se possit extendere. Detur tamen hoc per impossibile: quam breuis est illa experientia, quę tàm citò euanescit, & tàm breui vita terminatur.

Experiẽtia homini incerta.

Particularis.

Breuis.

§. II.

AT dęmon, sicut ea, quæ nouit, certò cognoscit, ità quę reducit in praxim, certissimo euentu operatur; cum omnium naturalium vires perspectas habeat, & perfectissimè sciat illas applicare, temperare, miscere debitis loco, tempore, circunstantijs, vt desideratum assequatur effectum. Quod illi commune est in omnibus facultatibus, quas acutissimi amplitudine ingenij in seipso complectitur, non ad sęculum vnum, aut alterum; sed ad omnem sæculorum seriem, ad quam eius experientia, sicut vita, protenditur, vt docet magister sent. in 2. quem communiter sequuntur omnes Theologi. Quarè facile est iudicare, quantum crescat in scientia practica æquè ac speculatiua. Fingamus aliquem in vna facultate, qui viuat nestoreos annos; vel eò ampliùs mille, vel duo mille, quo tempore assiduè, & sedulò incumbat speculationibus: vacet practicis: & nihil intactum relinquat in vtroque, quod intelligere, & exequi non moliatur. Deus bone, quale prodigium scientiæ humanæ? Quid ergo credendum est de dęmone, qui æuiternitate donatus vitam viuit longissimam, & per tot annorum curriculum certis euentibus, & demonstrationibus ad omnium scientiarum theoricarum, & practicarum cognitionem peruenire perhibetur. 190

Conclusio Sectionis secundæ.

§. I.

CErtè impossibile est, scientiæ eius acquisitę magnitudinem explicare, qua ab initio mundi vsque modo vtitur ad maleficia per magicas artes in vniuersas nationes inuehenda: 191

Hac scięntia experimentali vtitur dæmon ad magicas artes in totum mundum inuehendas.

Per illam enim experimento didicit: Primò quanta, & quàm grauia mala inferantur hominibus. Nam etsi creaturis nocere cupiat vniuersis; tamen maiori ardet desiderio, hominem ad vltimum exitium perducendi, quem vt videt varijs oppressum calamitatibus, morbis, & angustijs, totam acuit ingenij aciem in adinueniendis diuersis maleficiorum modis, quibus noua mala veteribus addat. Tùm exploratas habet hominum inclinationes, affectiones, desideria, appetitus, machinas, quibus fortiores conuelluntur; & artes, quibus deijciuntur imbecilliores; quæ ad malum inducentia; & quæ retrahentia; & sic pro diuersa illorum cognitione variè eos sollicitat, aggreditur, impugnat, & superat. Insuper experitur, quomodo seipsum transformare debet nunc in Angelum lucis: nunc tenebrarum, modò terrendo, modò consolando, aliquandò minitando, aliquandò pollicendo prout sperat, se victoriam reportaturum: vt clarè docet Augustinus *lib. Soliloq. cap.* 17.

§. II.

192 HIs instructus experimentis circuit totum mundum quærens quem deuoret; Et si fortè Euam aliquam curiosè aspicientem, & ardenter prohibitum appetentem pomum reperit; Si, inquam, offendat quempiam ex hominibus vel curiosè tentantem aliquid elicere ex diuersa herbarum, & mineralium applicatione; vel sectantem absconditas scientias; vel ira percitum contra inimicos: vel diuitias, honores, voluptates anxiè desiderantem: statim assumit serpentis formam astutus præstigiator, & vt serpens repit, serpit, spiris se complicat, volutat, & tranat, vt decipere possit incautos. Statim timorem conatur depellere; *Nequaquam moriemini*. Tùm montes pollicetur aureos, & scientiam ostentat sublimem *scientes bonum, & malum*. Denique vitam curis, & solicitudinibus vacuam, alienam à malis, bonis omnibus affluentem, beatam, & Diuinæ similem: *Eritis sicut Dij*, conuersantes cum Dijs, & Dijs similes, omnia scientes, omnia operantes, omnia ad libitum consequentes.

Hac instructus in totum mũdum quarit curiosos auditores.

Tẽtat vt serpens.

Pollicet omnia

Ipsam diuinitatẽ

Quæ etsi præstare non possit; tamen ijs pollicitationibus ad suam trahit voluntatem miseros illos, qui, vt scientiam assequantur occultam, potitis gaudeant delicijs, & diuitias expectatas acquirant, voluntarios se exhibent seruos infenso huic hosti; qui postea omnibus magicis artibus excultos, & maleficiorum executores constitutos, ad innumera compellit mala toto orbi inferenda, vt conceptum in totum genus humanum odium quodammodo exsatiet. Sic in omnibus populis sese Doctorem exhibet fallacem, & malefaciendi auidum: Sic doctrinam tradit fraudolentem, & noxiam; Sic docet excæcatos homines, qui curiositate, odio, amore, appetitu vario ducti per fas, & nefas optatis perfrui desiderant. Huic progressui addit cumulum, vt patebit, si tertiam eius scientiam consideremus, quæ est

Sic homines decipit, ad se trahit.

Excultisque magia vti tur ad maleficia.

SECTIO III.

Communicata.

193 NOn solùm seipso scientiam acquirit homo, & suis studijs ad maiorem progreditur rerum cognitionem; sed etiam aliorum instructione, qui illum citò clarè, & methodicè edocent ea, quæ non nisi tardè obscurè, & confusè posset addiscere. Hinc tot magisteria, & discipulatus in vnaquaquè professione. Idem accidit dæmonibus, qui præter scientiam innatam, & acquisitam, nouam possident tum à bonis, tum à malis Angelis communicatam: vt sequentibus articulis palam fiet.

Sicut homo acquirit scientiã à seipso, & ab alijs; ità dæmones eam acquirũt Communicatam Ab Angelis, A Dæmonibus.

ARTICVLVS I.

Ab Angelis.

194 ETsi maximum sit inter vtrosquè dissidiũ ob dissentientes voluntates, quę illis rectæ sunt, & ad Deum conuersæ, in istis distortę, & auersæ à Deo; tamen inter se conueniunt in vno, nempè, in similitudine intellectualis naturæ, quæ in omnibus eadem est; immò boni malis contuntur, cum ex Diuinæ præcepto Maiestatis aliqua illis reuelant; & tunc alij docent, alij docentur; & isti discunt, quę ab alijs reuelantur; Discenteſquè crescunt in scientiæ cognitione ab ijs, quæ manifestantur à Docentibus. Ità August. lib. 2. super Genes. cap. 17. *Spiritus mali*, inquit, *quadam vera de temporalibus rebus noscere permittuntur partim subtilitate sensus, partim experientia temporum, partim à sanctis Angelis, quod ipsi ab omnipotente Deo discunt iussu eius reuelantibus*. Quod ait etiam D. Bernardinus lib. 1. serm. 10. de cultu latriæ: *Dæmones*, inquit, *nonnulla reuelant aliena doctrina, cum iusto Dei iudicio permittente addiscunt aliquid ab Angelis bonis.*

Boni, & mali Angeli dissimiles in voluntate, simiIes in intellectua li natura Boni docent, ma li docentur, cum boni malis reuelant.

§. I.

RUelationes autem ille omnes ad duo capita reuocantur. Vel enim manifestantur mysteria: Vel mandata notificantur: vt patet illustribus exemplis in scriptura relatis.

195 Quoad mysteria communis est Sanctorum Patrum sententia, Deum per se ipsum immediatè non apparere; aut reuelare secreta; sed per spirituum bonorum ministerium, qui ideò Angeli vocitantur, quia tanquam Diuinitatis legati mittuntur significãdis eius voluntatibus, vel dæmonibus; vel hominibus. Cuius duplicis ministerij vsum videmus in vno Balaam, qui ab vtrisquè aliàs diuina didicit secreta; *Numer.* 22. Aduerte, illum antequam discedat domo, instructum à dæmone. Solicitatur à Regis Moabitis ministris, vt illum conueniat: Negat se profecturum, nisi post consultum Dominum, quod iteratò repetit, cum in procinctu est sacrificandi. An putas, verum Deum intelligebat? Non; sed dęmonẽ vt sentit Procopius apud Glossã, & Liranus refert ex mente aliorum. Quod conijcere licet ex eo, quòd homo erat perditissimus, ariolus, idolatra, & augurijs deditus, maximumquè habens cum dæmonibus commercium, ad quos euocandos impia offerebat sacrificia, profanis ritibus adhibitis: vt habetur 2. *Petri c. 2. epist. Iudæ, & Apoc. c. 2.* Quare idem dæmon Dei personam sustinens; ideòquè Deus in hoc loco vocatus, ei suggessit mysteria, quæ de Christo; de stella oriunda ex Iacob: de vastatione Gentilium, & felicitate Iudæorum prophetauit, vt plures existimant *apud Tostatum q. 5. in 22. Numer.* Hæc autem è seipso non acceperat; cum impossibile sit dæmoni, diuina penetrare secreta, & cognitione sublimia assequi mysteria, quæ in imo Dei pectoris latent; sed ab Angelo, qui iussus à Deo hęc omnia illi manifestauerat.

Vel mysteria alijs annunciãda.

§. II.

196 NEc quenquam mouere debet: infidelem idolatram, & diuinatorem Magum à Deo reuelationem accepisse, cum Sybillę antiquę, Pharao, & Nabuchodonosor Reges simili gratia donati fuerint. Nequè Deo, & dæmoni eandem attribui apparitionem, cum multa Deo tribuantur, quæ per hos spiritus peraguntur. Nequè factam esse ministerio dæmonum reuelationem; cum conueniens videatur, vt sicut iustis per Angelos suam manifestat voluntatem; ità per dæmones eandem notificet impijs, & peccatoribus. Considera modò Balaam accedentem ad Balaac: Ecce occurrit ei in via Angelus bonus, qui illum primò detinet, posteà dimittit; sed diuersus ab eo, qui ei ante discessum apparuerat. Patet ex ijs, quæ in occursu facta narrantur. Si enim idem erat, quarè modò se opponit illi eunti ad Balaac? Imò vult illum occidere, *quia peruersa est via tua, mihiquè contraria* cum

ante discessum facultatem ei fecisset illum adeundi Regem? Insuper quomodo mandat, nè aliud dicat, quàm quod ipse est ei præceptutus (loquens in futuro) & non potiùs quæ præceperat (in præterito) cum idem mandatum dederit posteà, quod fuerat ei ante impositum? Quare dicendum est, duos fuisse Angelos eandem reuelationem annunciantes. Primum malum, qui illam à Deo acceperat non immediatè, sed mediatè per Bonum. Secundum verò bonum Angelum, qui immediatè illuminatus à Deo, primò per dæmonem, posteà per seipsum diuinam huic Prophetę intimauit voluntatem. Sic testatur P. Thyr. *de appar. dam.*

§. III.

197 *Vel mandata executioni mandãda.*

QVantum ad mandata non est dubitandum, illa hominibus denunciari per dæmones ab Angelis instructos; ea præcipuè, quæ peccatorum punitiones spectant. Sicut enim sententia Iudicum à Ministris humanæ iustitiæ lictoribus intimatur; sic cum agitur in tribunali diuinæ Iustitiæ de supplicio ab aliquo peccatore sumendo, æterni Iudicis decretum ab Angelis notificatur dæmonibus, qui illud postea executioni demandant, vt patet *Apoc.7.* vbi *Angelus habens signum Dei vivi*, quem bonum esse, certum est, *clamat quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ, & mari, & arboribus.*: quod quatuor esse dæmones communiter D. D. asserunt, nè cuiquam nocumentum inferant, quoadusquè signati sint serui Dei. Sic cum in pharaonicam obdurationẽ Deus tot plagis animaduertebat, voluntas eius per Angelos declarabatur; qui iuxta imperata exequebantur ea, quę referuntur in Exodo. Dæmones enim fuisse plagarum Ægyptiacarum executores testatur Dauid psal.77. *Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissiones per Angelos malos.*

§. IV.

198 *In his reuelationibus. Si finem spectes apparet sapiẽtia Dei dispositio.*

IN quibus reuelationibus, si finem spectes, miram deprehendes Sapientiæ dispositionem: Si modum; admirabilem Prouidentiæ ordinem.

Finis est adimpletio Diuinæ voluntatis, quæ à Deo Angelis manifestata, per Angelos dæmonibus reuelatur: vel ad confusionem: vel ad executionem. Ad confusionem: cum reuelantur mysteria pro salute hominum adimplenda: Vel Sanctorum gloria, iustitia, sanctitas, vt rubore suffundantur, videntes Deum tot mirabilia operari pro hominibus, quos summo odio prosequuntur; & homines diuina gratia adiutos sedes obtinere gloriosas, è quibus ignominiosè fuere depulsi. Ad executionem, cum ab Angelis reuelantibus præcepta diuina, etiam inuiti, & rebelles tanquam ministri punctualiter adimplere compelluntur. Quid verò Sapientius, quàm bonitatis effectus dæmonibus patefacere, quibus sua se culpa indignos reddidere: Et inimicorum opera exequi, quæ Deus perfici desiderat? Nam quomodo admirabilis illa Sapientia apparet in facto Patriarchæ Ioseph, quem odio, & inimicitia Fratrum addictum morti, & deuotum diris, per ipsum illud odium, ipsasmetquè inimicitias è carceribus sustulit ad palatia, è seruitute euexit ad imperium; ex ignominia vocauit ad gloriam, & coronas: Eodem modo in quotidianis commendatur ordinationibus Dei ea iustos, quos diuersis à dæmone permittit vrgeri tentationibus, & crescente patientia, & charitate, abundantiori gratia in hoc sęculo perfundantur; & in futuro gloriam mereantur ampliorem. Quam permissionem significat Angelis, qui illam postea dæmonibus annunciant, vt ad diuinæ voluntatis præscriptum adimpleatur.

§. V.

199 *Si modũ attẽdas, manifestatur Dei prouidentiæ ordo.*

MOdus verò si attendatur, suauem spirat Prouidentiæ ineffabilis ordinem. Non enim fiunt hæ reuelationes per mentis illustrationem, sicut accidit in Prophetis; sed sola, & nuda prædictione, eo modo, quo quis alteri suam reuelat voluntatem; & ideò non sunt opera gratiæ perficientis, & eleuantis naturam; sed misericordiæ, aut iustitiæ. Misericordiæ, si ordinentur ad bonum eius, cui fit reuelatio, & prædictio: Iustitiæ, si punitionem alicuius spectent. Quare summa Dei prouidentia in hoc enitet, quòd secreta cælestia aliter reuelantur amicis; aliter inimicis. Illorum enim, qui sunt in gratia, perficitur, & eleuatur intellectus per reuelationem: Istorum verò, qui sunt in statu damnationis, intellectus nihil tale patitur; sed nudam recipit prædictionem rei reuelatæ. Quod confirmat D. Thom. *in 2.d.7 q.2.a.5.ad 3.* cum ait: *Reuelationem à superioribus Angelis dæmonibus factam non esse per modum illuminationis; ità vt lumen intellectuale eorum vigoretur per applicationem claritatis luminis angelici, sed per modum locutionis; cum illis cognitiua quadam exponuntur modo, quo prius non exponebant.*

ARTICVLVS II.

A Dæmonibus.

200 *Dæmon à superioribus docetur. Cũ æqualibus cõfert, nec communicat.*

HOs cælestes pedagogos infernales æmulantur, superiores, nempè, dæmones, qui inferiores minus eruditos multa edocent. Cum enim sint inæquales & conditione, & scientia, in quæ alter alteri præstat, vnus alium instruit tanquam Magister Discipulum; imò etsi æquales, plura sibi inuicem communicant. Nequè enim quoad naturalia peioris sunt conditionis hominibus, qui à Doctioribus varias recipiunt instructiones; & cum æqualiter Doctis frequenter conferunt de his, quæ didicere.

§. I.

Magna similitudo inter vtrorũq. locutionem.

INter vtrosquè autem magna est in loquendo conuenientia. Nam vt homo interiores mentis conceptus soli Deo peruios, & nulli alteri perspectos per locutionem externam declarat ijs, quos alloquitur; & ad illos declarãdos vtitur rebus, quæ in illo ab alijs dignoscantur, puta, vocibus, & signis sensibilibus, per quæ annunciat ea, quę aliter ab ijs sciri non possent; Ità dæmon per locutionem internam mentis cogitationes manifestat alteri dæmoni, qui eas seipso non posset cognoscere; cum solius Dei sit, mentes intueri; atque illas exprimit per ea, quę vnus de alio naturaliter valet agnoscere; cum hac tamen differentia: quòd homo sensibilibus signis vtitur, Angelus insensibilibus: Homo indiget medio, per quod locutio deferatur ad audientem, Angelus nullo; quia locutio eius est actio spiritualis, & intellectualis: Homo cum tempore loquitur, Angelus in instanti: Deniq. hominis locutio mouet auditum actione, quę est per necessitatem

§. II.

192 HIs instructus experimentis circuit totum mundum quærens quem deuoret; Et si fortè Euam aliquam curiosè aspicientem, & ardenter prohibitum appetentem pomum reperit; Si, inquam, offendat quempiam ex hominibus vel curiosè tentantem aliquid elicere ex diuersa herbarum, & mineralium applicatione; vel sectantem absconditas scientias; vel ira percitum contra inimicos: vel diuitias, honores, voluptates anxiè desiderantem: statim assumit serpentis formam astutus præstigiator, & vt serpens repit, serpit, spiris se complicat, volutat, & tranat, vt decipere possit incautos. Statim timorem conatur depellere; *Nequaquam moriemini*. Tùm montes pollicetur aureos, & scientiam ostentat sublimem *scientes bonum, & malum*. Denique vitam curis, & solicitudinibus vacuam, alienam à malis, bonis omnibus affluentem, beatam, & Diuinæ similem: *Eritis sicut Dij*, conuersantes cum Dijs, & Dijs similes, omnia scientes, omnia operantes, omnia ad libitum consequentes.

Hac instructus in totum mũdum quarit curiosos auditores.

Tẽtat vt serpens.

Pollicẽ omnia

Ipsam diuinitatẽ

Quæ etsi præstare non possit; tamen ijs pollicitationibus ad suam trahit voluntatem miseros illos, qui, vt scientiam assequantur occultam, potitis gaudeant delicijs, & diuitias expectatas acquirant, voluntarios se exhibent seruos infenso huic hosti; qui postea omnibus magicis artibus excultos, & maleficiorum executores constitutos, ad innumera compellit mala toto orbi inferenda, vt conceptum in totum genus humanum odium quodammodo exsatiet. Sic in omnibus populis sese Doctorem exhibet fallacem, & malefaciendi auidum: Sic doctrinam tradit fraudolentem, & noxiam; Sic docet excæcatos homines, qui curiositate, odio, amore, appetitu vario ducti per fas, & nefas optatis perfrui desiderant. Huic progressui addit cumulum, vt patebit, si tertiam eius scientiam consideremus, quæ est

Sic homines decipit, ad se trahit.

Excultisque magia vtitur ad maleficia.

SECTIO III.

Communicata.

193 NOn solùm seipso scientiam acquirit homo, & suis studijs ad maiorem progreditur rerum cognitionem; sed etiam aliorum instructione, qui illum citò clarè, & methodicè edocent ea, quæ non nisi tardè obscurè, & confusè posset addiscere. Hinc tot magisteria, & discipulatus in vnaquaquè professione. Idem accidit dæmonibus, qui præter scientiam innatam, & acquisitam, nouam possident tum à bonis, tum à malis Angelis communicatam: vt sequentibus articulis palam fiet.

Sicut homo acquirit scientiã à seipso, & ab alijs; ità dæmones eam acquirũt

Communicatam

Ab Angelis,

A Dæmonibus.

ARTICVLVS I.

Ab Angelis.

194 ETsi maximum sit inter vtrosquè dissidiũ ob dissentientes voluntates, quę illis rectæ sunt, & ad Deum conuersæ, in istis distortę, & auersæ à Deo; tamen inter se conueniunt in vno, nempè, in similitudine intellectualis naturæ, quæ in omnibus eadem est; immò boni malis coeuntur, cum ex Diuinæ præcepto Maiestatis aliqua illis reuelant; & tunc alij docent, alij docentur; & isti discunt, quę ab alijs reuelantur: Discentesquè crescunt in scientiæ cognitione ab ijs, quæ manifestantur à Docentibus. Ità August. lib. 2. super Genes. cap. 17. *Spiritus mali*, inquit, *quadam vera de temporalibus rebus noscere permittuntur partim subtilitate sensus, partim experientia temporum, partim à sanctis Angelis, quod ipsi ab omnipotente Deo discunt iussu eius reuelantibus*. Quod ait etiam D. Bernardinus lib. 1. serm. 10. de cultu latriæ; *Demones*, inquit, *nonnulla reuelant aliena doctrina, cum iusto Dei iudicio permittente addiscunt aliquid ab Angelis bonis.*

Boni, & mali Angeli dissimiles in voluntate, simihowever

les in intellectua

li natura

Boni docent, mali docent, cum boni malis reuelant.

§. I.

REuelationes autem ille omnes ad duo capita reuocantur. Vel enim manifestantur mysteria: Vel mandata notificantur: vt patet illustribus exemplis in scriptura relatis.

195 Quoad mysteria communis est Sanctorum Patrum sententia, Deum per se ipsum immediatè non apparere; aut reuelare secreta; sed per spirituum bonorum ministerium, qui ideò Angeli vocitantur, quia tanquam Diuinitatis legati mittuntur significãdis eius voluntatibus, vel dæmonibus; vel hominibus. Cuius duplicis ministerij vsum videmus in vno Balaam, qui ab vtrisquè aliàs diuina didicit secreta: *Numer.* 22. Aduerte, illum antequam discedat domo, instructum à dæmone. Solicitatur à Regis Moabitis ministris, vt illum conueniat: Negat se profecturum, nisi post consultum Dominum, quod iteratò repetit, cum in procinctu est sacrificandi. An putas, verum Deum intelligebat? Non; sed dæmonẽ vt sentit Procopius apud Glossã, & Liranus refert ex mente aliorum. Quod conijcere licet ex eo, quòd homo erat perditissimus, ariolus, idolatra, & augurijs deditus, maximumquè habens cum dæmonibus commercium, ad quos euocandos impia offerebat sacrificia, profanis ritibus adhibitis: vt habetur 2. *Petri c. 2. epist. Iudæ, & Apoc. c. 2.* Quare idem dæmon Dei personam sustinens; ideòquè Deus in hoc loco vocatus, ei suggessit mysteria, quæ de Christo; de stella oriunda ex Iacob: de vastatione Gentilium, & felicitate Iudæorum prophetauit, vt plures existimant *apud Tostatum q. 5. in 22. Numer.* Hæc autem è seipso non acceperat; cum impossibile sit dæmoni, diuina penetrare secreta, & cognitione sublimia assequi mysteria, quæ in imo Dei pectoris latent; sed ab Angelo, qui iussus à Deo hęc omnia illi manifestauerat.

Vel mysteria alijs annuncianda.

§. II.

NEc quenquam mouere debet: infidelem idolatram, & diuinatorem Magum à Deo reuelationem accepisse, cum Sybillę antiquę, Pharao, & Nabuchodonosor Reges simili gratia donati fuerint. Nequè Deo, & dæmoni eandem attribui apparitionem, cum multa Deo tribuantur, quæ per hos spiritus peraguntur. Nequè factam esse ministerio dæmonum reuelationem; cum conueniens videatur, vt sicut iustis per Angelos suam manifestat voluntatem; ità per dæmones eandem notificet impijs, & peccatoribus. Considera modò Balaam accedentem ad Balaac: Ecce occurrit ei in via Angelus bonus, qui illum primò detinet, posteà dimittit; sed diuersus ab eo, qui ei ante discessum apparuerat. Patet ex ijs, quæ in occursu facta narrantur. Si enim idem erat, quarè modò se opponit illi eunti ad Balaac? Imò vult illum occidere, *quia peruersa est via tua, mihiquè contraria* cum

196

ante

ante discessum facultatem ei feciſſet illum adeundi Regem? Insuper quomodo mandat, nè aliud dicat, quàm quod ipse est ei præcepturus (loquens in futuro) & non potiùs quæ præceperat (in præterito) cum idem mandatum dederit posteà, quod fuerat ei ante impositum? Quare dicendum est, duos fuisse Angelos eandem reuelationem annunciantes. Primum malum, qui illam à Deo acceperat non immediatè, sed mediatè per Bonum. Secundum verò bonum Angelum, qui immediatè illuminatus à Deo, primò per dæmonem, posteà per seipsum diuinam huic Prophetę intimauit voluntatem. Sic testatur P. Thyr. *de appar. dæm.*

§. III.

197 *Vel mandata executioni mandãda.*

QVantum ad mandata non est dubitandum, illa hominibus denunciari per dæmones ab Angelis instructos; ea præcipuè, quæ peccatorum punitiones spectant. Sicut enim sententia Iudicum à Ministris humanæ iustitiæ lictoribus intimatur; sic cum agitur in tribunali diuinæ Iustitiæ de supplicio ab aliquo peccatore sumendo, æterni Iudicis decretum ab Angelis notificatur dæmonibus, qui illud postea executioni demandant, vt patet *Apoc.7.* vbi *Angelus habens signum Dei viui*, quem bonum esse, certum est, *clamat quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ, & mari, & arboribus*: quod quatuor esse dæmones communiter D.D. asserunt, nè cuiquam nocumentum inferant, quoadusquè signati sint serui Dei. Sic cum in pharaonicam obdurationē Deus tot plagis animaduertebat, voluntas eius per Angelos declarabatur; qui iuxta imperata exequebantur ea, quę referuntur in Exodo. Dæmones enim fuisse plagarum Ægyptiacarum executores testatur Dauid psal.77. *Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissiones per Angelos malos.*

§. IV.

198 *In his reuelationibus. Si finem spectes apparet sapiẽtia Dei dispositio.*

IN quibus reuelationibus, si finem spectes, miram deprehendes Sapientiæ dispositionem: Si modum; admirabilem Prouidentiæ ordinem.

Finis est adimpletio Diuinæ voluntatis, quæ à Deo Angelis manifestata, per Angelos dæmonibus reuelatur: vel ad confusionem: vel ad executionem. Ad confusionem: cum reuelantur mysteria pro salute hominum adimplenda: Vel Sanctorum gloria, iustitia, sanctitas, vt rubore suffundantur, videntes Deum tot mirabilia operari pro hominibus, quos summo odio prosequuntur; & homines diuina gratia adiutos sedes obtinere gloriosas, è quibus ignominiosè fuere depulsi. Ad executionem, cum ab Angelis reuelantibus præcepta diuina, etiam inuiti, & rebelles tanquam ministri punctualiter adimplere compelluntur. Quid verò Sapientius, quàm bonitatis effectus dæmonibus patefacere, quibus sua se culpa indignos reddidere: Et inimicorum opera exequi, quæ Deus perfici desiderat? Nam quomodo admirabilis illa Sapientia apparet in facto Patriarchæ Ioseph, quem odio, & inimicitia Fratrum addictum morti, & deuotum diris, per ipsum illud odium, ipsasmetquè inimicitias è carceribus sustulit ad palatia, è seruitute euexit ad imperium; ex ignominia vocauit ad gloriam, & coronas: Eodem modo in quotidianis commendatur ordinationibus [illegible] iustos, quos diuersis à dæmone permittit vrgeri tentationibus, & crescente patientia, & charitate, abundantiori gratia in hoc sęculo perfundantur; & in futuro gloriam mereantur ampliorem. Quam permissionem significat Angelis, qui illam postea dæmonibus annunciant, vt ad diuinæ voluntatis præscriptum adimpleatur.

§. V.

199 *Si modũ attẽdas, manifestatur Dei prouidentiæ ordo.*

MOdus verò si attendatur, suauem spirat Prouidentiæ ineffabilis ordinem. Non enim fiunt hæ reuelationes per mentis illustrationem, sicut accidit in Prophetis; sed sola, & nuda prædictione, eo modo, quo quis alteri suam reuelat voluntatem; & ideò non sunt opera gratiæ perficientis, & eleuantis naturam; sed misericordiæ, aut iustitiæ. Misericordiæ, si ordinentur ad bonum eius, cui fit reuelatio, & prædictio: Iustitiæ, si punitionem alicuius spectent. Quare summa Dei prouidentia in hoc enitet, quòd secreta cælestia aliter reuelantur amicis; aliter inimicis. Illorum enim, qui sunt in gratia, perficitur, & eleuatur intellectus per reuelationem: Istorum verò, qui sunt in statu damnationis, intellectus nihil tale patitur; sed nudam recipit prædictionem rei reuelatæ. Quod confirmat D. Thom. *in 2.d.7 q.2.a.5.ad 3.* cum ait: *Reuelationem à superioribus Angelis dæmonibus factam non esse per modum illuminationis; ità vt lumen intellectuale eorum vigoretur per applicationem claritatis luminis angelici, sed per modum locutionis; cum illis cognitiua quædam exponuntur modo, quo prius non exponebant.*

ARTICVLVS II.

A Dæmonibus.

200 *Dæmon à superioribus docetur. Cũ æqualibus cõfert, ac communicat.*

HOs cælestes pedagogos infernales æmulantur, superiores, nempè, dæmones, qui inferiores minus eruditos multa edocent. Cum enim sint inæquales & conditione, & scientia, in qua alter alteri præstat, vnus alium instruit tanquam Magister Discipulum; imò etsi æquales, plura sibi inuicem communicant. Nequè enim quoad naturalia peioris sunt conditionis hominibus, qui à Doctioribus varias recipiunt instructiones; & cum æqualiter Doctis frequenter conferunt de his, quæ didicere.

§. I.

Magna similitudo inter vtrorũq. locutionem.

INter vtrosquè autem magna est in loquendo conuenientia. Nam vt homo interiores mentis conceptus soli Deo peruios, & nulli alteri perspectos per locutionem externam declarat ijs, quos alloquitur; & ad illos declarãdos vtitur rebus, quæ in illo ab alijs dignoscantur, puta, vocibus, & signis sensibilibus, per quæ annunciat ea, quę aliter ab ijs sciri non possent; Ità dæmon per locutionem internam mentis cogitationes manifestat alteri dæmoni, qui eas seipso non posset cognoscere; cum solius Dei sit, mentes intueri; atque illas exprimit per ea, quę vnus de alio naturaliter valet agnoscere; cum hac tamen differentia: quòd homo sensibilibus signis vtitur, Angelus insensibilibus: Homo indiget medio, per quod locutio deferatur ad audientem, Angelus nullo; quia locutio eius est actio spiritualis, & intellectualis: Homo cum tempore loquitur, Angelus in instanti: Deniq. hominis locutio mouet auditum actione, quę est per necessitatem

tem naturæ aerem impellendo vsquè ad aures auscultantis; Angeli locutio tota dependet ex voluntate loquentis; & tria tantùm exigit, vt perficiatur, nempè, Conuersionem luminis angelicæ intelligentiæ super speciem, de qua vult loqui: Voluntatem manifestandi alteri Angelo suum conceptum, seù intentionem cogitationis, vt vocat D. Basilius: & Innuitionem luminis intelligentiæ ad rem, quam vult manifestare, quę aliàs nutus nuncupatur. Quare sicut homo postquam verbum aliquod actu intelligendo, & cogitando in mente formauit, potest etiam in imaginatione formare signum, & voce proferre sonum, qui est expressio, & manifestatio illius verbi in mente concepti; ità Angelus post verbum aliquod intelligendo, & cogitando in mente formatum, eadem mente formare potest, & format intelligibile signum, per quod illud verbum alteri Angelo exprimit, & manifestat. Et sic vnus alteri loquitur; talis enim signi intelligibilis formatio, & per tale signum intellectionis, & cogitationis expressio locutio Angelorum dicitur: vt docet D. Bonauent. *in 2. dist. 30. a. 3.* & Glossa confirmat *in illud Pauli 1. Cor. 13. Si linguis hominum loquar, & Angelorum*, dicens: Angelos loqui aliquibus nutibus, aut signis non sensibilibus; sed intelligibilibus.

§. II.

201 *Inter Angelos vnus alium loquendo cõpellat.*

QVod cum frequentissimè faciant dæmones *Non lingua opus habentes*, vt ait D. Damasc. *lib. de fide Orthod. c. 3.* Verùm citra sermonis adminiculum cogitationes suas, & consilia inter se communicantes, quis neget illos in cognitione proficere ex his, quæ ab alijs didicerunt? Idem enim de illis asserere licet, quod de Angelis, inter quos mutuam videmus communicationem, qua superior inferiorem, inferior superiorem, æqualis æqualem loquendo compellat. Sic Superior Angelus, qui Zachariæ 1. & 6. & *ipse stabat inter myrtheta* equo insiliens rufo, alios mittit inferiores Angelos sedentes in equis varijs, & rufis: *Ite*, inquit, *perambulate terram*; quia superioris est, cum agitur de mysterijs Diuinæ Prouidentiæ, seù de rationibus diuinorum operum, inferiores instruere; cum ipse plura cognoscat in Deo. Vndè illos dicitur illuminare, inquantum veritatem manifestat, qua eorum perficitur intellectus. Sic Angeli isti inferiores missi post terræ perambulationem visa narrant Superiori, & dicunt: *Perambulauimus terram, & ecce omnis terra habitatur, & quiescit*. Non per modum illuminationis; inferior enim superiorem illuminare non potest; sed per modum cuiusdam significationis, per quam conceptus suos exprimunt. Sic æquales mutuò quærunt *apud Isaiam c. 63.* & *Psal. 23. Quis iste, qui venit de Edom? Et quis est iste Rex gloriæ?* Vnus enim alterum illuminat, inquantum illuminatio omnem significat agnitæ veritatis manifestationem, iuxta illud Pauli *Ephes. 5. Omne, quod manifestatur lumen est*. Sic deniquè omnes qualiscunquè sint ordinis superi, medij, inferi, suas cogitationes, & occulta cordium ex libero vniuscuiusquè arbitrio dependentia alijs patefaciunt, quæ in eorum notitiam venire non possent, nisi ipsi manifestarent. Quare si spiritus illi beati de omnibus loquuntur in inuicem, & loquentes se mutuò instruunt per illam conceptuum significationem, non dubium est, quin idem dæmones præstent, vt rebus suis consulant.

Superior inferiorẽ

Inferior superiorem.

Æqualis æqualem

Omnes q. suas cogitationes alijs patefaciunt.

Inter dæmones vnus alium instruit, sic proficiũt in scientia.

Conclusio Sectionis Tertiæ.

HInc est, quòd superiores inferiores docent varios tentandi modos, diuersa maleficiorum genera, nouas artes occultas, & magicas, quas ipsi posteà homines edocent. Inferiores superiores consulunt, & ab eis scisitantur, quid facto opus sit in dubijs occasionibus, vt in futuris contingentibus, in quibus cognitio connaturalis, aut acquisita non sufficit. Omnes verò suas inuentiones in inuicem communicant ad imperium diabolicum longè, latequè propagandum. Nequè suo fraudantur intento. Etenim per illam communicationem peiores, & callidiores facti, plures suæ subijciunt dominationi; cum nullus ferè sit, qui crebris tentationum machinis ab ipsis adhibitis exagitatus non cedat libenter; immò omnes ferè eant in occursum, & nulla expectata tentatione vltrò se prodant. Quod testatur non solùm prodigiosa illa peccantium multitudo, qui se vltroneè diabolicæ mancipant seruituti; sed etiam numerosus exercitus magorum, ariolorum, veneficorum, incantantium, sagarum, strigarum, lamiarum, pythonissarum, & aliorum maleficorum, qui strictiori vinculo subiectionis, & secretiori obsequij singularis pacto sese dæmonibus deuouerunt. Ex quibus omnibus dęmoniacum conflatur imperium; ad quod tuendum, prorogandum, & conseruandum maligni spiritus omnes intendunt neruos ingenij, qui cum triplici acumine scientiæ vigeant, ex speciebus sibi concreatis, ex longitudine experientiæ, & ex aliorum reuelatione, vt dictum est, nouas quotidiè excogitant artes magicas, nouos fallendi modos, noua genera maleficiorum, per quæ totum mundum malis exagitant infinitis.

202 *Ideò per illam scintiam communicatam Superiores docẽt inferiores. Inferiores consulunt superiores circa noua maleficiorũ genera.*

Ità astutiores facti imperium diabolum dilatant.

CAPVT II.

Ex parte obiecti.

TAnta est spiritus humani capacitas, & tàm magna ingenij amplitudo, vt nullis limitibus circunscribatur. Nam si eò angustior, & minus capax est aliqua forma, quò magis est materialis; eò verò capacior, & amplior, quò est eleuatior, & spiritualior, quis non videat, spiritum hominis quoad capacitatem ad plura se extendere, vt se perficiat, quàm cætera sensibilia, quæ in mundo sunt; cum sit spiritualis forma minus materiæ alligata? Res inanimæ, vt saxa, earumquè formę, quia maximè materiales sunt in se quietæ, & mortuæ manent; nec aliquid extra se ad suam perfectionem acquirendam moliuntur. Plantæ, quarum forma est magis eleuata, suum quærunt, attrahunt, immutant, & distribuunt alimentum; sed quale sit, nec norunt, nec sentiunt. Animalia, quia forma eorum nobilior est, proficua, & noxia cognoscunt; atquè illa inquirunt; aut reijciunt; Verùm tota eorum notitia strictis limitibus continetur; ad sensibilia enim, & corporalia solùm se extendit. At homo anima rationali, seù mente præditus capacitatem habet non limitatam; sed illimitatam, quæ se ad omne intelligibile extendit; quia intellectus hominis, vt subtiliter tradit Scotus *in Prolog. sent.* habet naturalem inclinationem ad recipiendam cuiusquè obiecti cognitionem; quodlibet obiectum siuè creatum, siuè increatum, siuè sit ens reale, siuè ens rationis, potest esse terminatiuũ nostri intelle-

203 *Homo est capacior in cognitione.*

Rebus in animis.

Plantis.

Animalibus.

tellectus; quatenus actus ipsius terminatur ad huiusmodi obiectum, illudquè cognoscit non per propriam speciem ipsius; sed per speciem ab altero impressam. Vndè eius capacitas in cognoscendo est aliquo modo infinita; non tamen tanta, ac intelligentia separatorum spirituum, Angelorum, scilicet, & dæmonum, qui cum sint formæ simplices, & magis eleuatæ supra omnem materiam, quàm homines, qui corporibus alligati plus ab ea dependent, non solùm habet vim intelligendi maiorem triplici acumine subtilem, vt superiori capite demonstratum est; sed etiam ampliorem capacitatem, qua se extendunt ad omnia obiecta Præterita, Præsentia, & Futura, vt totidè sectionibus explicabitur.

Dæmon capacior homine cũ eius scientia se extendat ad Præterita. Præsẽtia Futura.

SECTIO I.

Præteriti.

204 QVid prẽteritorum spirituales illas mentes effugere potest? Fateor, in illas cadere obliuionem, prout opponitur recordationi, inquantum ipsorum intelligentia actione sua non conuertitur super ea, quorum reminisci tenentur. Nam beneficiorum sibi à Deo collatorum, ex odio, quo eum prosequuntur, recordari nolunt; & suæ salutis immemores detrectant ea actualiter recolere, quæ ad illam quoquo modo conducunt. Sic enim prẽcipites feruntur ad malum plena, & totali animi conuersione, vt inhabiles omninò sint, & incapaces salutiferæ alicuius recordationis, quæ si fortè in mentem veniret, statim à sua malitia reppelleretur. Quare in hoc stulti dicuntur à Glossa super illud Eccleſiaſ. 4. *Melior est puer pauper, & Sapiens Rege sene, & stulto.* Quod exponitur de dæmone, qui alibi à sapiente eadem fatuitatis nota inuritur, cum dicit Eccles. 25. *Tres species odiuit anima mea, pauperem superbum, diuitem mendacem, & senem fatuum, & insensatum.* Cui enim conueniunt tres illæ notæ, quàm illi, qui *pauper* est, omnibus gratię donis spoliatus; sed in tantum superbus, vt diuinam appetat similitudinem? *Dives*, & omnia regna mundi promittens; sed mendax, qui nihil promissorum valet exhibere? *Senex*, cum ab initio mundi formatus vitam viuat longissimam; sed *fatuus, & insensatus*, vt qui ab eo tempore ne vnius quidem boni à Deo accepti memoriam recolere, & ad illud intelligentia se conuertere voluerit; sed inhabilis permansit propter suam in malo obstinationem, & malitiam ad qualiscunque boni recordationem?

Obliuio, prout opponitur recordationi cadit in dæmones.

Ideò stulti dicuntur ab Ecclesiaste.

At obliuio, quæ homini accidit per specierum deletionem, in dæmonibus reperiri non potest; cum memoria eorum intellectiua post lapsum tot speciebus intelligibilibus informata sit, quot à Deo receperat ante lapsum. Quamuis enim in eis non sit memoria specierum sensibilium conseruatrix; quia potentias non habent sensitiuas, & per consequens nec species sensibiles, & phantasticas, quas recipere, & conseruare valeant, tamen in illis reperitur memoria intellectiua, in qua non tantùm species innatæ; sed etiam ex contingentibus per intellectum agentem acquisitæ conseruantur tàm Vniuersaliter; vt omnes insint: tàm Firmiter, vt nec deleantur, nec naturaliter deleri possint.

Obliuio prout dicit speciẽrum deletionem nõ potest cadere in illos. Quia intellectus habet species. Vniuersales, & Firmas.

ARTICVLVS I.

Secundùm species vniuersales.

§. I.

205 PRodigiosum sanè diuinæ potentiæ opus memoria hominis, quæ omnium rerum species recipit, receptas conseruat, & conseruatas exhibet ad eius placitum. Quis enim sinus capax tot, & tàm varijs speciebus recipiendis, quæ continuo quasi fluxu per quinquè exteriores sensus, tanquam per longos quinquè atriorum ductus in sensum communem influunt: indè ad intellectum progrediuntur; & deinceps recipiuntur in illa capacissima potentia, in qua omnia visa, audita, olfacta, gustata, & tacta; omnes phantasiæ, imaginationes, & sensationes; omnia intellecta, volita, & amata; omnia, quæ excitarunt amorem, odium, desiderium, & cæteras animi passiones: omnes actiones, cogitationes, verba, colloquia, conferentiæ: omnia denique quæ vnquam in sensum, & mentem toto vitæ eius curriculo venerunt cum suis circunstantijs, proprietatibus, accidentibus, formis, figuris, & alijs adiacentibus, quasi in amplissimo palatio indifferenter admittuntur? Quis thesaurus immensus continens opes, & diuitias infinitas, nempè, tàm varias species, quæ in eo repositæ sic conseruantur, vt vnicuiquè sua particularis statio assignata esse videatur? Etenim vna aliam non impedit, nec cum alia miscetur, nec quoquomodo imminuit; sed separata, & distincta manet cum suis circunstantijs, quasi comitibus indiuiduis miro ordine collocata: ita tamen vt aliæ alijs firmiùs inhæreant, prout profundiùs infiguntur, & sæpiùs renouantur. Quale promptuarium omnia exhibens, ex quo species illæ depromuntur ad libitum tàm citò, vt statim ac aliqua sermocinando, vel ratiocinando indiget homo, nulla interposita mora exhibeatur, quamuis ab eo tempore, quo primùm introducta est, nunquam fortasse fuerit auocata?

Memoria hominis prodigiosa, quæ omnium species recipit continuè per quinquè sensus.

Receptas cõseruat inconfusè.

Conseruatas exhibet promptè.

§. II.

206 SEd mirabilius opus angelica memoria quæ ex natura sua sinus est capacissimus omnia recipiens, thesaurus immensus omnia conseruans, promptuarium indeficiens omnia exhibens, quæ à mundi primordijs vsquè modò vel intellectu assecuti sunt dæmones: vel aliorum relatu didicerunt; quorum numerum, magnitudinem, excellentiam, claritatem, certitudinem infinitam propemodum esse, quis ibit inficias? Miramur homines eminentioris litteraturæ, qui per totam vitam oleum, & operam impenderunt in comparanda omnium scientiarum, & artium notitia, in euoluendis omnium disciplinarum libris, in consulendis Doctoribus, in vnaquaquè professione celebrioribus; eò quòd post tàm longa studia, lecturas continuas, sedulas conferentias; speculationes ordinarias, & publicas, priuataſquè exercitationes scholasticas mentem gerere videntur omnium rerum cognitione refertam; quam si explicare contingat in suis discursibus, tanta, & tàm magna è suo penu depromunt, de quacumquè re sciscitentur, vt auscultantes rapiant in stuporem. Et tamen quid totus ille scientiarum cumulus diabolicæ scientiæ comparatus, nisi arenula ad montem;

Prodigiosior memoria dæmoniaca, quæ est sinus capacissimus omnium. Thesaurus omnia conseruans. Prõptuarium omnia exhibens.

Quia species hominis. Pauca. Exiles. dæmonis species Multa. Magna.

tem; Cum Docti isti diuersas quidèm rerum species in mente teneant; sed paucas, & exiles: dæmones verò multas, & magnas possideant; sed tàm multas, vt omnium rerum multitudine exequent; cum nulla res specifica in tota mundi vniuersitate reperiatur, qualiscunquè sit, cuius species in intellectu eorum non sit congenita, aut acquisita; tam magnas, vt maiores specificè dari non possint; cum vniuscuiusquè rei specificæ essentiam, causas, principia, effectus, antecedentia, concomitantia, consequentia, vnaquęquè clarissimè, & perfectissimè repræsentent. Hoc testantur D. Augusst. *super Genes. c.1. & 4.* D. Bonau. *in 2. d. 3. ar. 2. q. 1.* Scotus *ibi quæst.* 10. ac D. Thom. *1. p. q. 55. ar. 2.*

ARTICVLVS II.

Secundùm species immobiles.

Species in dæmonibus receptæ indelebiles sunt. Hoc requirit.

207 SEd nè putes in tanta specierum numero, quæ per tot sæcula vel innatæ, vel comparatę fuerunt à dæmonibus, aliquam posse effluere; aut quoquomodo præterlabi ex eorum memoria; cum omnes indelebiliter fixæ inhæreant, quando semel sunt receptę.

Hoc dæmonum status, memoriæ qualitas, & specierum natura requirunt.

§. I.

Dæmonũ status.

DÆmones enim non sunt obnoxij corruptioni; sed incorruptione donati; Ideò species, & habitus in eis semel recepti nunquam deleri possunt naturaliter; cum iuxta philosophicum effatum 4. de Anima tex. 4. *Quicquid recipitur, per modum recipientis recipiatur.* Vt constat in cælo, in quo accidentia sunt ipsi naturæ coæua, quia subiectum est incorruptibile. Et certè nullum accidens in aliquo subiecto corrumpi potest, nisi per subtractionem, virtutis conseruatiuæ: aut per introductionem accidentis incompossibilis cum primo accidente: aut per aliquam corruptionem factam circa subiectum. Quæ tria in dæmonibus locum non habent, in quibus virtus conseruatiua substrahi non potest, cum ab aliqua virtute creata exteriori non dependeat: species sibi inuicem in eadem potentia non repugnent; cum, qua ratione plures simul esse possunt, eadem possunt esse simul in numero quantùmcunquè magno: Et potentiæ corruptione aliqua dissolui nequeant.

§. II.

Memoria qualitas

208 MEmoria insuper organo corporeo non est alligata; & ideò nec senescere: nec corrumpi potest. Cum enim virtutes animę, vt fatetur Arist. *lib. 1. de Anima*, non deteriorentur; nequè potentia sensitiua vnquam inueteraſcat ratione sui; sed solùm ratione organi, cui annexa est; vndè Senex si haberet oculum iuuenis, æquè perspicuè prospiceret, ac ipse iuuenis, sequitur, memoriam dæmoniacam nec debilitari; nec in conseruando posse deficere; cum ab omni organo corporeo sit libera, & longè sensitiua vegetior.

§. III.

Specierũ natura.

SPecies denique naturaliter insitæ sunt indelebiles. Quod enim naturale est, est pariter indelebile: nec solùm insitæ; sed & aliæ, quas incorruptibiles esse patet, eò quòd omne, quod corrumpitur: aut corrumpitur, quia habet contrarium: aut quia componitur ex contrarijs: aut quia est in aliquo ex contrarijs compositò: quæ omnia, cum non reperiantur in illis speciebus rerum cognitarum, sequitur deleri non posse; sed profundè, & inseparabiliter inhærescentes in memoria dæmonum permanere.

Ideò præterita tenent. Vniuersaliter. Firmiter

Quanta ergo illorum scientia, qui præterita memoria tenent tàm vniuersaliter, vt omnium recordentur: tàm firmiter, vt nullius obliuiſci possit!

SECTIO II.

Præsentis.

Homo circa. Præsētia Spiritualia. Corporalia. Dæmon cognitionem possidet. Corporalium. Spiritualium.

209 SIcut obliuio circa præterita non cadit in intellectum dæmonum; sic nec ignorantia circa præsentia, in quibus, mirum est, quantùm homo cæcutiat. Nam etsi acutissimo sit ingenio, & maxima rerum cognitione præditus; tamen multa sunt, quorum causas diligentissimè inuestigatas reperire non potest: Spiritualia sua subtilitate aciem eius fugiũt: Corporalia illum sua quantitate retundunt; & vtraque etiam quotidiana intellectionis eius superant facultatem. Non sic dæmones, qui tam Corporalium, quàm Spiritualium notitiam possident: vt sequentibus articulis palam fiet.

ARTICVLVS I.

Corporalis.

Quæ in mundo sunt obuia homo difficilè cognoscit. Solus dæmon dimensus est. Altitudinem cæli

210 ARduum, & operosum est etiam, quæ de mundo videntur minus difficilia, magisquè obuia, perfectè cognoscere. Nam, vt ait Sapiens Iesus filius Sirach Ecclesiast. 1. *Altitudinem cæli, latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est*, nisi dæmon, qui è summo cælorum in profundum illius abyssi depulsus vniuersas orbis partes dimensus est: vt ei aliàs argutè respondit vnus ex heremi accolis?

Cælorum cognitio maximæ difficultatis, & laboris est hominibus; cum tanta altitudine nos superent; & tàm longè distent à mortalibus, quibus per vnicum sensum, oculos nempè corporales patent; quos toties falli contingit vel propter tantam interualli longinquitatem: vel summam velocitatem cęlestis motus: vel prauam affectionem medij, aut potentiæ visiuæ: vel vitium instrumentorum astronomicorum. Vndè tanta opinionum varietas inter Philosophos, quorum omnium facilè Princeps Aristoteles *lib. 2. de cælo* fatetur ingenuè, se rerum cælestium non scientiam exquisitam; sed opinabilem notitiam tenere; & cogi se sæpiùs probabilibus duntaxat argumentis, & coniecturis vti; quia manifestis, certisquè rationibus destituitur.

§. I.

211 AT facilis est illa cælorum cognitio dæmoni, qui suo subtilissimo intellectus acumine quocumquè excellentissimo Astronomo perfectiùs illos globos metitur, ac considerat; ideòquè perfectè, & absquè vllo dubio cognoscit, quę sit cælorum natura, magnitudo, ordo, differentia, varietas, numerus. An cælum sit natura quædam simplex; an composita ex materia, & forma. Vtrum materia cęlestis, & terrestris sit eadem, an diuersa. Situè cælum animatum, an inanimum. Num sua vi moueatur à seipso, an extrinsecùs ab Angelo assistente. Vndè iudicari debent eorum dignitatis præstantia. Quarè non omnes eodem motu circumaguntur; sed alij vno, alij pluribus, alij paucioribus. Quæ sit vis, & potentia singularum stellarum in elementa, metalla, stirpes, & animantes. quinam effluxus, & effectus dimanant ex varijs astris ad diuersas, & dissitas mundi regiones. Quantus sit stellarum numerus. Quarè planetæ interdum sunt terræ viciniores: interdum remotiores: nunc stationarij: nunc directi: nunc retrogradi; & quis rerum motus in eccentricis, & epyciclis. Vndè illæ maculæ in sole animaduersæ, quę tamen non eundem retinent situm; sed assiduè locum mutant; & nunc pauciores, nunc plures apparent; Et an corpori solari inhæreant; an circum illud vt paruæ stellæ in epyciclis moueantur. Vndè quatuor stellæ paruæ, quæ circa sidus Iouis notatæ sunt; & nunc ipsum sequuntur, nunc antecedunt, nunc omnes, nunc alię non apparent. Quare Sidus Veneris crescit, & decrescit instar Lunæ; curuatur enim in cornua, dimidiatur, & impletur; & aliquando sit multò altius, sole, aliquando multò demissius. Quare corpus Lunæ veluti spongiosum, & floccis quibusdam constans varijs locis interciśum: An detur sphæra aere superior, vbi vigeat ignis elementaris. Quæ sint ventorum aerem ventilantium origo, progressus, & defectus. Quomodo fulgura, fulmina, & tonitrua formentur; atquè tanto fragore perstrepant: Liquescant nubes, & deferantur: Generentur grandines, niues, procellæ, tempestates, & aliæ meteoricæ aeris impressiones, quæ omnia hominibus, vt plurimùm sunt incognita. Nam *quæ in cęlis sunt*, ait Sapiens *Sap. 9. quis inuestigabit?* Sed dæmoni notissima, vt potè scientia perfecta prædito, cuius primas partes Astrologia, siuè notitia rerum cælestium sibi vendicat, cum sit natura eius omnium præstantissima, & vsu, & possessione nobilissima.

§. II.

212 *Latitudinem terræ.* PAri indagine omnia terrestria rimatur, & nouit. Nam *difficilè æstimamus*, ait Sapiens in eodem loco, *quę in terra sunt, & quæ in prospectu sunt inuenimus cum labore*. Ipse verò facilè cognoscit, quia latitudinem terræ dimensus est, & dimetitur quotidiè: vt fatetur apud Iob 1. *Circuiui terram, & perambulaui eam*; sed sicut monet Petrus, 1. *Petr. c. 5. tamquam leo rugiens circuit quærens, quem deuoret*. Dimetiendo verò videt totam elementi huius magnitudinem, circumferentiam, situm, cuncta naturæ miracula incompertæ rationis; in naturæ maiestate penitùs abdita contemplatur; & creaturas omnes considerat, quæ sunt, & mouentur super faciem terræ. Cur in diuersis terris harum quædam sunt calidæ, aliæ frigidæ, lentę, friabiles, leues, ponderosæ, pingues, macræ, pullę, giluæ, flauæ, albicantes, nubescentes, varij saporis, & odoris, varijsque rebus gignendis accommodatæ. Quomodo sub eodem climate alia loca sunt deserta, alia fertilissima; non omnium omninò rerum; sed quarundam, quæ potiùs crescunt in vno solo, quàm in alio; & transplantatæ nonnisi renitente natura oriuntur, & maxima adhibita cura, quasi dimidiata tantùm virtute fruuntur. Vndè tot virtutes in saxis, lapidibus, montibus, ver. gr. in Magnete, quæ ferrum attrahit, & acum nauticam sua vi tacta eatenus agitat, quoad illa directò spectet Septentrionem. Vndè tot pretiosæ radices, & infinita florum, herbarum, arborum varietas; atquè proprietates insidentes aliquandò in flore, aliquandò in folijs, aliàs in radice, nunc in trunco, sæpè in corticibus, fibris, capillamentis, & medullis. Quæ sit in culicibus, muscis, vermiculis, apibus, sciniphibus, & insectis alijs velocitas, motus, sensuum acrimonia, & multiplex sagacitas, organorum dispositio, subtilitas, virtus ad totius animalculi completam formam, & functiones congruentes; Hæc enim non sunt interiùs confusa, & vniformia; sed discreta, & impermixta, diuersi temperamenti, facultatis, vsus, formæ, connexionis, situs; sed tenuitatis inuisibilis, humanæ industriæ incomprehensibilis.

Quæ in auibus colorum pigmenta, pennarum pulchritudo, vocum diuersitas, acuta, & longè penetrans vocalitas in exiguo corpusculo. Quæ in singulis animantibus vis, qua locis congruentibus, figura, & colore accommodis formantur, & crescunt ossa, cornua, dentes, vngues, pili, crustæ, cutis, glabra; sed magis qua tot mira peraguntur, cum applicantur in morborum curationibus. Deniquè quomodo humana corpora formentur, cum tanta ossium diuersitate, varietate musculorum, neruorum nexibus, arteriarum ductibus, subtilitate membranarum, interna medullarum sinuatione, sanguinis abundantia; calore continuè humidum depascente, & distributione spirituum vitalium, & animalium. Insuper qua ratione crescant, & vegetentur alimenti transmutatione in succum optimum, & chyli in sanguinem purum, in semen prolificum, & lac variæ concoctum ad conseruationem indiuidui, vel speciei propagationem. Præterea qualiter sentiant, moueantur, operentur; præcipuè tria principalia viscera, cerebrum, cor, & hepar, quæ per totum corpus extenduntur, & in singulis eius partibus quodammodo existunt, atque sensum, motum, pulsum, & nutritionem perficiunt. Ijs adde, vt Augustini verbis vtar lib. 14. de Ciuit. Dei cap. 24. *Quarè hominum quorundam natura multum cæteris dispares, & ipsa raritate mirabiles, quadam, vt volunt, de corpore suo facientium, quæ alij nullo modo possunt, & audita vix credunt. v. g. ad libitum flere: sudare: extra se rapi: aures mouere, vel ambas simul, vel singulas: cesariem deponere, & reuocare ad frontem: algere in sole: calescere in vmbra: voluptate perfici inter flagella: fugare serpentes: solo tactu, afflatu, osculo varia curare vulnera: & alia id generis peragere*. Quæ omnia ignorant homines etiam doctiores, à quibus si petas tot prodigiorum naturalium rationes, statim confugiunt ad qualitates occultas, quas, mirum est, quomodo deprehenderunt, si sint occultæ: aut si occultæ sint, quomodo sciunt, hæc mira ab his fieri. Dæmones autem aprimè callent, & sua sagacitate intuentur.

§. III.

213 *Profundũ abyssi*

SVpereſt ima mundi pars duplex, nempè, abyſſus terræ, mariſque mortalibus impenetrabilis, & inuiſa. *Nam profundum abyſſi quis dimenſus eſt*, quis, inquam, *nouit ea, quæ in terra penetrabilibus latent?* Cur foſſilia non vno loco omnia produci, ſed diuerſis diuerſa? Alibi enim ſaxum gigni, alibi cretam, alij rubricam: Qua via metalla gignantur, ferrum, æs, plumbum, ſtannum, argentum, & aurum? Quomodo formentur gemmæ tot colorum varietate fulgentes, & tam diuerſis præditæ virtutibus? Vndè tam variegata diuerſitas ſita in marmoreis, iaſpideis, porphiditicis, & alabaſtrinis, lapidibus? Vndè tot fontium perenni curſu ſcaturientium origo, & cum tàm diuerſo motu, & differentibus effectibus? Alij calidi, alij frigidiſſimi ſunt, qui interpellatim fluunt; quia fluxum, & refluxum maris imitantur: qui cum ſint gelidi, immerſas faces extinguunt, & extinctas accedunt; vt in Dodone: qui comburunt expanſas veſtes ſuper aquas frigidas, vt in Illyrijs: qui lignum conuertunt in petram duriſſimam: qui liquidum bitumen fundunt, & cætera: Vndè pluribus locis flammæ continuò erumpentes; præcipuè in montium ſummitatibus; qui quamuis continua ferè niue tegantur, & rigeant glacie numquam diſſoluta; tamen fumant, & ardent igne perpetuo è terræ viſceribus prorumpente, vt in Vulcano, & Veſſuuio; in quibus quale alimentum, quæ materia, quam depaſcitur?

§. IV.

214 QVis pariter penetrauit profundum abyſſi Maris? In quod, vt ait Dauid pſal. 106. *qui deſcendunt in nauibus facientes operationem in aquis multis, viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo*. Vident quidem vniuerſi maris ſalſedinem contra naturam illius elementi, ſed cauſam non penetrant. Vident continuum fluxum, & refluxum inundantium aquarum non fortuito impetu; ſed curſu; & æſtu ordinato; & tamen cauſam aſſignare non valent. Vident fæcunditatem prorſus admirabilem; eamquè varijs locis variam; Non enim in quauis parte maris quæuis genera piſcium reperiuntur; ſed quædam in Auſtrali: quædam in Septentrionali; Et hæc cum tanta diuerſitate, vt natura in eis ludere videatur. Etenim nihil fere eſt in terra vel rerum naturalium, vel artificiatarum, quæ illa non imitetur in aquis. Mare ſuas habet ſtellas, arbores, herbas, reptilia, aues, equos, lupos, animalia, piſces volantes, & natantes; quin ſuos homines, & mulieres, tritones, & ſyrenes; imò ſuos monachos raſos, & mitratos epiſcopos, vt non ſolùm cum terra varietate, & multiplicitate contendere; ſed etiam illam ſuperare videatur. In quibus omnibus quantæ ſint innatæ virtutes, vnus teſtatur Semipedalis piſciculus Echeneis, ſeù Remora vocitatus limacæ magnę ſimilis, qui adhærendo ſolùm abſquè alio labore nauem ingentem licèt ventorum vi, curſu feratur citatiſſimo, ſtare cogit (quicquid ſentiat in contrarium Leonar. Vairus de Faſcino) vt prætoria nauis Antonij Actiaco bello experta eſt; quorum omnium cauſas neſciunt, quamuis oculis pateant. Vident deniquè innumerabilem ibi ſpecierum, & formarum multitudinem, quarum ſingulæ omnes partes internas, & externas decentiſſimè formatas habent. Quæ ſtructuræ elegantia non ſolùm cernitur in piſcibus; ſed in ipſis etiam teſtis, quibus Conchæ teguntur, & inuoluuntur; Harum enim pulchritudo eſt diuinæ artis ſpecimen admirabile. *Tot ibi colorum differentiæ*, ait Plinius lib. 9. cap. 33. *tot figuræ planis, concauis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cę. ſis, in dorſum elatis, leuibus, rugatis, denticulatis, ſtriatis, vertice muricatim intorto, margine in mucronem emiſſo, foris effuſo, intus replicato, tum diſtinctione virgulata, crinita, criſpa, canaliculatim, pectinatim diuiſa, imbricatim vndata, cancellatim reticulata, in obliquum, in rectum expanſa, denſata, porrecta, ſinuata, breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plauſum apertis, ad buccinam recuruis; nitor & puritas in pleriſquè incredibilis, omnia vincens auri, & argenti metalla, niſi longiſſimo auo non obſoleſcens*. Hactenus Plinius. Sed vndè fit illa varietas, neſciunt; præſertim cum fiat abſque ſemine informi, & elemento ſeminales omnium rationes in ſe continente.

§. V.

AT illa omnia dæmones vident; cum præcipuè in locis maritimis habitent, vt ait Iob c. 40. 215
loquens de Behemot ipſorum principe, quem, dicit, dormire in ſecreto calami, & locis humentibus, atquè circuudari à ſalicibus torrentis. Et Chriſtus confirmat *Luc. 11.* cum aſſerit: *Spritum immundum ambulare per loca inaquoſa, vt quærat requiem*. Atquè ità omnia terræ, & maris profunda norunt, diuitias in mari immerſas, auri atquè argenti fodinas, vnionum, & gemmarum latibula, & theſauros abſconditos. Cum enim ſint incorporei interpoſitione corporum non impediuntur; ſed celeritate motus, & acrimonia ſenſus omnium corporalium obiectorum notitiam aſſequuntur, dum altitudinem aeris, latitudinem terræ, & profundum maris dimetiri contingit.

ARTICVLVS II.

Spiritualis.

QVidni corporalia perſpecta habeant dæmones, cum etiam ſpiritualia oculis eorum pateant. 216

Anima patet dæmonibus in operationibus Vegetatiuis,

Animæ, ſcilicet, quę cum ſint ſpiritus corporibus alligati à ſolutis ſpiritibus faciliùs & in ſeipſis, & ſuis operationibus agnoſcuntur? Et quidem in anima vegetante arborum, virgultorum, herbarum, florum latentes rationes, & totius formæ ſtructuram conſiderant. In ſentiente occultam fabricæ corporeæ diſpoſitionem: Cuiuſque animantis rationem ſenſuum, imaginationum, appetituum, inſtinctuum, morum, & virium omnium cum ſuis obiectis, inſtrumentis, actionibus, & peculiaribus operandi modis. In rationali non ſolùm ſtructuræ corporis, & ſenſuum rationes; ſed etiam facultates intelligendi, volendi, & recordandi, per quas totum mundum, & res omnes corporeas in ſeipſa fingit, omnibus vtitur, vel fruitur ad ſuum commodum; omnes retinet; & cum opus eſt, in vſum profert. Inſuper eius operationes etiamſi occultæ ſint, & ſpirituales, à dæmonibus facile conſpiciuntur, quia vt cenſent Scotus in 2. d. 9. q. 2. ad 1. & in 4. d. 10. q. 9. ad 3. Durandus, & Ocham, ſpiritus ſpiritualia queunt agnoſcere, vt ſunt cogitationes, & affectiones cordis; ſed eo modo, quo mox explicabitur.

Sensitiuis,

Rationalibus.

Vt ſunt Cogitationes, & Affectiones.

Verum

§. I.

217 VErum namque eſt, Deum eſſe ſcrutatorem cordium, vt ſacræ inculcant ſcripturæ Ieremię 7. *Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, quis cognoſcet illud? Ego Dominus ſcrutans cor, & probans renes.* 1.Paralipom.cap.28. *Omnia enim corda ſcrutatur Dominus, & vniuerſas mentium cogitationes intelligit.* 3.Reg.8. *Tu noſti ſolus cor omnium filiorum hominum.* Pſal.43. *Nonne Deus requiret iſta? ipſe nouit abſcondita cordis.* Iob.4.2. *Scio, quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.* Matthæi 9. *Et cum vidiſſet Ieſus cogitationes eorum.* Actuum 1. *Tu Domine, qui corda noſti omnium.* Roman.8. *Qui autem ſcrutatur corda, ſcit, quid deſideret ſpiritus.* Et Hebræorum 4. *Diſcretor eſt cogitationum, & intentionum cordis, & non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius.* Immò fatemur, hoc illi ſoli conuenire præcipuè quatuor de cauſis. 1. quia ipſe ſolus eas vniuerſaliter, & ſimul expedibiliter nouit: 2. Solus cognoſcit eas vt Iudex: 3. Soli cognoſcere competit ex propria perfectione: 4. Soli ſibi ipſi vſque ad vniuerſale iudicium eorũ reſeruat cognitionem. Et ideò Angelos, & dęmones naturaliter non poſſe directè cognoſcere cogitationes, & affectiones, quæ à voluntatis libertate dependent, prout ſolis intellectus, & voluntatis terminis continentur. Quia ſicut Deus voluntati creaturæ rationalis largitus eſt dominium, cui nulla potentia præſidet niſi diuina; ſic eius cognitioni dedit conſcientiæ ſecretum, cuius profunda non penetrat, niſi diuina ſapientia. Quod docent plures ex Patribus. Aug. *lib. de Eccleſiaſt.dogm.cap.*80. *& lib.2.Retract. cap.*30. Hieron. *in* 9. *Matth.* Ambroſ.*in* 1. *ad Cor. c.*2. *& lib.*1.*de off.c.*14. Chryſoſt. *lib.*1.*c.*19. S. Cyrillus Alex. *lib.*2.*in Ioan.c.*19. D.Bonau.*in* 2.*d.*8. & communiter Theologi.

Deus ſolus cognoſcit cogitationes cordis. Quatuor modis.

§. II.

218 ATtamen in hoc cõueniunt, Angelos aliquo modo cognoſcere: aliquo modo non cognoſcere cogitationes, & affectiones illas, quamuis in aſſignando modo varijs concertent inter ſe altercationibus, quibus omiſſis, aſſerimus: Illos viribus naturæ de facto non cognoſcere futuras cogitationes; neq. præſentes quoad omnes earum circunſtantias: neq. quoad reſpectum ſingularem, quem habent ad obiecta ſingularia: neque quantùm ad affirmationem, & negationem; vtrum aſſentiant, vel diſſentiant: & in quem finem dirigantur: neque liberas prout ſunt in intellectu, & voluntate. Tamen poſſe venire in earum notitiam prout ſunt in effectu, vel interno, vel externo; Nam per actum, & effectum externum, vt per locutionem, & operationem, ſigna faciei, & immutationem vultus; præterea per actum interiorem; nempè, motus phantaſiæ, & appetitus, qui exurgunt in parte inferiori animæ abſque voluntatis deliberatione non ſolùm Angeli boni, & mali; ſed etiam homines poſſunt volita, & cogitata cognoſcere. Sicut peritus Medicus, ait S.Bon.loc.cit. ex pulſu, & vultu nouit animi habitudines: vt hominem morti eſſe propinquum, triſtari, amare, alijſquè paſſionibus agitari. Quarè vtroquè modo indirectè illa cognoſcunt ſcientia non certa; ſed coniecturali: vt idem Auguſt.docet lib.2.de Geneſ.ad lit.c.17.& lib.de Diuinat.c.5. *Dæmones*, ait, *aliquando hominum diſpoſitiones non ſolùm voce prolatas; verùm etiam cogitatione conceptas, cum ſigna quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiſcunt.* Idipſum tradit D.Hieron. in cap.15. Matth. explicans illa verba: *De corde exeunt cogitationes &c. Non debemus*, inquit, *opinari Dæmonem occulta cordis rimari, ſed ex corporis habitu, & geſtibus eſtimare quid verſemur intrinſecùs.*

Angeli, & dæmones directè eas non cognoſcũt.

Indirectè cognoſcunt.

More Medicorum in corporibus. Ipſi in ſpiritualibus ferè omnia norunt.

§. III.

219 SEd inhærendo comparationi à Seraphico Doctore allatæ addere poſſumus, quòd ſicut ſolent Medici tribus potiſſimùm ſignis ægritudinem interiorem corporis deprehendere, Dignoſticis, Cognoſticis, & Prognoſticis. Prognoſticis cognoſcunt futura, vt ex diuerſis anteceſsionibus febrem obuenturam. Dignoſticis latentia ſub cute vlcera, & vitia in intimo pectore exiſtentia: Cognoſticis ea, quę iam paſſus eſt æger ex diuerſis corporum diſpoſitionibus. Sic & dæmones cum acutiore mentis acie polleant, ex ſignis antecedentibus, concomitantibus, & ſubſequentibus deprehendunt penè omnia, quę verſantur in intellectu. Cum enim intellectus humanus ità ſtrictè in hac vita ſit ſenſibus alligatus, vt nihil ſinè illis poſſit intelligere; vixquè quicquam cogitare, quin fiat aliqua mutatio in ſenſu ſaltem interiori: Et voluntas ſic appetitui coniuncta, vt eius operationes in eum reduudent coniunctione quaſi inſeparabili; dæmones, qui rimantur omnes nutus noſtros, omnes phantaſmatis, & imaginationis ſpecies, omnia ſpectra memoriæ, omnes motus appetitus, indè poſſunt experiri, quæ recipimus, quæquè reſpuimus. Antecedentia ſaltem cognoſcunt ex hominis phantaſmate. Subſequentia ex memoria, ſeù reminiſcentia ſenſiti ua, aut aliquo alio nutu. Concomitantia autem, ſeù præſentia licet non poſſint ex viuacitate intellectus comperire; ex affectibus tamen, aut ſignis affectus conantur perſcrutari. Quod ſępè aſſequuntur propter ſubtilem, & acutam intellectus notitiam, quo clarè colligationes ſenſus, & intellectus; atq. appetitus, & voluntatis in cogitationibus, & affectionibus efformandis agnoſcunt. Quamuis ſæpiſſimè non veniant in talem cognitionem cogitationũ, vel quia ſpeciali Dei prouidentia eis occultantur: vel quia ipſi ex inadeuertentia eas non obſeruant: vel quia inuidia, ira, & malitia obcæcantur, vt non videant quæ aliàs videre poſſent. *Obſcurent illos tenebræ, & vmbra mortis*, ait Iob.3. Quę tenebrę nihil aliud ſunt, quàm ignorantia ſecundum Gregor.4. *Moral.c.*10. & vmbra mortis, quàm obliuio.

Ex Antecedentibus. Concomitantibus Subſequentibus.

Propter colligationem Intellectus, & imaginationis. Voluntatis, & appetitus.

Si nõ cognoſcũt, procedit Ex diuina volũtate. Inadeuertentia. Excęcatione.

SECTIO III.

Futuri.

220 VLteriùs adhuc progreditur dæmonis intellectiua facultas. Non enim ſolùm ad præterita, & præſentia ſe extendit; ſed etiam ad futura; In quibus prædicendis ab initio totus fuit. Hinc tot in orbe oracula futurorum prænuncia, quæ ab illo edebantur. Aliquandò per idolorum Sacerdotes, vates, aruſpices, & cæteros idolorum miniſtros inſigniter magia imbutos. Aliàs per mulieres pythonico ſpiritu afflatas, & horribili commotas agitatione, quando ex obſcura aliqua ſcrobe per loca pudenda, & fætida reſponſa dabant. Sæpè per ſtatuas, tripodes, quercus, vlmos, & arbores fatidicas Dijs conſecratas, ex quibus voces prodibant humanæ ſimiles: vt dodonea quercus apud Antiquos famoſa teſtatur. Sed illa, communiter Falſa: aliquando Vera: vt ſequentibus articulis demonſtrabitur.

Diabolus totus fuit ab initio in futuris prædicẽdis varijs modis. Ex quibus Communiter falſa. Aliquãdo vera prædicebat.

ARTICVLVS I.

Falsi.

221 FAlsitas, & ambiguitas oraculorum, prophetiarum,& prædictionum, quæ à demone fiunt, experimento comprobata est in nobilissimo, & clarissimo apud Græcos futurorum præcone Apolline Delphico, quem in suis diuinationibus sæpissimè mentitum fuisse, fatetur Porphirius lib. de oraculis. *Exquisitam*, ait, *futurorum cognitionem non hominibus modò; sed multis etiam Deorum incomprehensibilem esse. Vndè interrogati mentiuntur nonnumquã, sed non sponte; solent enim præmonere, se tunc vera respondere non posse; homines tamen ex amentia perseuerant vrgere,& cogere eos, vt respondeant.* Deindè concludit: *Manifestum*, inquit, *iam fecimus, vndè falsitas ad Deorum oracula subrepat.* Hæc ex Porphirio Eusebius *lib. 6. de præpar. euang. cap.* 4. qui *lib. 5. c.* 10. refert, Oenomaum quendam apud Græcos tum philosophia, tum eloquentia nòbilem responsis Apollinis sæpè delusum diligenter collegisse quàm plurima eius oracula; eaquè vt vana, futilia, & falsa confutasse.

Falsitas oraculorum ipsis Ethnicis comprobata.

Ambiguitas in re spõsis ordinaria.

Ambiguitas verò sentiebatur, cum res ipsi erat nõ cum ignaris, & simplicibus, quibus audacter,& palam mentiebatur; sed cum prudentioribus, & doctioribus, qui fucum facilè deprehendere poterant. Nam tum exili sono ità perplexè, obscurè, & ambiguè respondebat, vt, aut vix intelligeretur; aut in vtramque partem responsa interpretari poterant; atque ità quomodocunquè res accideret, laudem consequebatur, si pro consultoris voto; si in contra, prætexebat ignorantiam, atque stuporem interrogãtis, qui mentem respondentis non intellexerat; vt patet in responso Cræso Regi reddito:

Perdet Cræsus Halym transgressus maxima regna.

Per quod siuè vinceret, siuè victus esset, semper veritatem dixisse videbatur.

§. I.

222 RAtio ipsius falsitatis, & ambiguitatis, quæ adhuc in suis prædictionibus maleficis semper obtenditur,est dęmonum ignorantia, qui etsi possint præuidere, & præscire futura, quæ ex causis necessarijs oriuntur; non tamen contingentia, quæ causam habent indeterminatam. Et quidem non est ambigendum, vt eruditè docet D.Bonau. *in* 2. *dist.* 7. *q.* 4. quin futura illa, quæ habent causam determinatam, & infallibilem ad eorum esse producendum, certitudinaliter agnoscant. ver. gr. Cælorum motus, planetarum ortus, & occasus, Solis, & Lunæ eclypses, in quibus est determinato, & omnis impedimenti remotio. Cum enim huiusmodi futura habeant in suis causis necessariò determinatis esse determinatum, infallibile, & necessarium, necessariò ab eis cognosci possunt iuxta Philosophum 2. Metaph. *Sicut res se habet ad esse, ità ad cognosci.* Nam si hæc norunt homines ingenij acumine, & solertia illis inferiores, quid spiritus illi clariorem, & certiorem nacti causarum notitiam? Quòd si futura illa habent causam, vt plurimum determinatam, & infallibilem; sed fallibilem aliquoties ob multiplex impedimentum, quod eis accidere potest, illa etiam cognoscunt quatenus rerum superiorum, & inferiorum naturas apprimè callent; non tamen certitudinaliter, sicut priora. Sed neque de vtrisque certam omnimodè habent sciẽtiam, si comparentur ad causam superiorem, Prouidentiam, nempè, diuinam; quia ignorant, an causæ talium futurorum sint à superiore impediendæ, vt de facto contigit temporibus Iosue, Ezechiæ, & Christi Domini, cum sol stetit, retrocesit, & obscuratus est.

Ratio falsitatis, & ambiguitatis ignorantia futurorum.

Futura cõtingẽtia cognoscunt.

Alia certitudinaliter.

Alia minus certè

§. II.

223 AT futura contingentia, quæ causam habent indeterminatam, & fallibilem, certitudinaliter præscire non possunt: vt sunt omnia, quæ dependent à voluntate humana, quæ indeterminata, & fallibilis est. Indeterminata, quia potest moueri ad oppositа: Fallibilis,quia volenti aliquid perficere,multa possunt occurrere impedimenta. Quare non datur eis in earum cognitionem certam deuenire; immò ne ipsis quidem beatis mentibus, & spiritibus angelicis, qui liquidò cernunt, & clarissimè vident Deum; possidentque perfectissimam cunctarum rerum naturalium scientiam. Nam certò scire futura non queunt,nisi in Deo:vel per Deũ. In Deo, qui cum sit speculum voluntarium ea manifestat illis prout vult. Per Deum verò reuelantem, & singularem notitiam impertientem pro libito suę voluntatis. Ratio huius rei est,quia cognitio creaturæ pendet ex re; quando igitur res incerta est, & in se, & in sua causa, creatura non potest eam certitudinaliter nosse, aut præscire. Diuina autem cognitio non pendet ex re; sed omnia, quæ nouit, secundùm modum suæ veritatis nouit. Et quia veritas eius est certissima, certissimè cognoscit futura contingentia; Et sicut certissimè nouit, certissimè potest illa reuelare. Ideòque hæc præcognitio futurorum vel Dei est, vel à Deo. Quam veritatem præter mox citandos Patres, Gentiles ipsi fatentur: vt Xenophon *lib. 4. de Dict. & fact. Socrat.* Apollonius Thyanæus *in Orat. ad Domitianum*. Iulianus Apostata *apud Amnianum lib. 5.* Pacuuius, & Phauorinus *apud Aulum Gellium lib. 14. c. 5.* qui docent, cogitationes soli Diuinæ Naturæ perspectas cæteros latere.

Alia coniectura liter.

§. III.

QVòd si illa, quæ ex humani arbitrij libertate dependent, cognitionem dæmonum fugiunt, quantò magis ea, quæ absolutè pendent ex diuina voluntate; cuiusmodi sunt supernaturalia mysteria, nec non gubernationes Regnorum, mutationes rerum publicarum, & Principum consilia, quorum corda, cum in manu eius sint, commutat vt lubet. Sicut enim ea, quæ sunt in homine, nemo videt nisi spiritus hominis; sic nequè ea, quæ Dei sunt, nisi spiritus Dei; vel cui voluerit Deus reuelare, vt ait D. Paul. 1. *Corinth.* 2. Testantur Patres, Athanas. *in lib. quæst. Sacræ Script. ad Anthiorum principem q.* 27. Damascen. *lib. 2. fidei orthod. cap.* 4. *& lib. 3. cap.* 16. Origen. *lib.* 4. *Periarc. cap.* 2. Tertull. *lib. Apolog. contra gent.* D. August. *lib. de Diuinat. dæmonum, & lib. 2. super Genes. cap.* 17. *& lib.* 5. *&* 9. *de Ciuit. Dei.* B. Isidorus *lib. de summo Bono cap.* 12. B. Gregor. *lib.* 28. *Moral. cap.* 6. *&* S. Thomas *lib.* 3. *contra gentes c.* 154. *& q.* 16. *de malo a.* 7. ac Theologi omnes in 2.

AR-

ARTICVLVS II.

Veri.

224 *Si vera aliquãdo dæmones prænunciãt Hoc prouenit Ex reuelatione prophetarum.*

INter tot falsa, quæ dæmon effutit circa futura contingentia, si aliqua vera prænunciat, non prouenit ex aliqua cognitione, quam de illis habeat, cum in solo Deo reperiatur, aut in ijs, qui ab illo sunt edocti, & inspirati; sed ex pluribus alijs causis.

Aliquãdo ex vaticinijs Prophetarum, & à reuelationibus factis Sanctis Dei futura diuinat, & præscit. Cum enim accuratiùs perpendat, quid vaticinia illa prædicunt, & prædicant, ex veris sæpè futura callet, non cognitione propria, sed suffurata, vt loquitur Tertullianus *in Apologetico cap.22. Disputationes*, inquit, *etiam Dei, & nunc Prophetis concionantibus excerpunt, & nunc lectionibus resonantibus carpunt. Ità & hinc sumentes quasdam temporũ sortes æmulantur diuinitatem, dum furantur diuinationem.* Hoc pacto tàm multa de fidei arcanis, Christi ortu, & miraculis, idolatriæ euersione, & similibus olim prædixere Poetæ, & Philosophi, vel quia libros Prophetarum legerant: vel quia ab illorum doctrina, ministerio dæmonum futura præcognouerant.

§. I.

225 *Ex reuelatione facta per Angelos*

ALiàs ex reuelatione particulari ipsi facta per Angelos, vt docent August. *lib. de Diuin. dæmon. cap.6.* Isidorus *lib.2. de Summo bono cap.12.* & S. Bernardinus *lib.1. serm.10. de idolatriæ cultu*. Iusto enim iudicio permittitur aliquid scire, quod potest alijs manifestare, antequam illud executioni demandet. Nam hac sæpè dolosa cautela vtitur, vt ante prædicat, tale quid euenturum, quod antea se facturum proposuit. Sic poterat prædicere, filios Iob certa die perituros, decipiendum Achab, Exercitum eius profligandum, pestem cessaturam, morbum, aliàquè mala, quæ Deo permittente, & ipso efficiente regnis, prouincijs, ciuitatibus, & hominibus accidere solent.

Ex alienа doctrina.

Aliquoties ex aliena doctrina, nempè, ex Clandestinis Concilijs, verbis, scriptis, & signis huiusmodi; sicut ex præparatione causarum, aliarumquè rerum, quæ ad gerendum aliquid debent concurrere, ex quibus tum publicas, tum priuatas hominum deliberationes non solùm præsentes; sed etiam futuras solertissimè coniectando addiscere potest, tùm alijs reuelare. Et sic consueuit ob incomparabilem sui motus celeritatem, quæ in longinquis locis; remotisquè regionibus geruntur, ea referre ijs, qui longissimè absunt: vt Apollonio Thyanæo, cui Ephæsi prædicanti mortem Domitiani annunciauit ea ipsa hora, qua Imperator ille necabatur. Quarè exclamando: *Percute tyrannum*, statim populo propalauit, à quo fatidicus reputatus est.

Ex acumine intellectus

Sæpè ex acumine intellectus, quando considerat, ad quid affectio inclinetur humana; vel quę sint illam impellentia, aut retrahentia. Optimè enim nouit appetitus sensitiui dispositionem, & causas, quæ illam inducere possunt. Hinc est, quòd vera sæpiùs de actibus humanis prænunciat, eò quòd voluntas secundùm dictam dispositionem mouetur; & plures sint, qui illius inordinatos motus sequuntur, quam qui resistant. Adde, quod ex externis operibus intelligit, quæ sit interior dispositio iuxta illud Christi Domini *Matthæi 7 A fructibus eorum cognoscetis eos*; atquè ita ex signis, quæ tàm interiùs, quàm exteriùs apparent, occultas hominum cogitationes tum præsentes, tum futuras conijciendo perspectas habet.

§. II.

226 *Ex lõgo, & multa experientia. In his tamen sæpè hallucinantur coniectãdo.*

SÆpissimè ex multa experientia tot millium annorum incredibili mentis solertia, & perfecta rerum omniũ naturalium absoluta què scientia, quæ eum ad præscienda, & prænoscenda futura callidissimum, & sagacissimum faciunt.

In his tamen omnibus aliquando hallucinatur; quia Deus multa solet agere præter communem naturæ ordinem, & generalem, ordinariamquè prouidentiam. Dæmon ipse exequi non potest, prohibente, & impediente Deo ea, quæ ante facere constituerat, vt latè ostensum est supra *d.1.n.97.* Homo facit, quam antea facere cogitauerat, facturusquè erat suo ingenio, & arbitratu: vel diuinitùs gratia Dei incitatus: vel seipso permotus, & suo inuitatus arbitrio, quod, cum liberum mutabile, & flexibile sit ad omnia, nonnunquam extraordinaria quadam ratione operatur.

Non tamen cessat prædicere futura etiã mentiendo.

Nec tamen cessat, futura prædicere, & mendacibus responsis homines dementare versipellis ille veterator.

Vt sibi arroget quandã deitatis speciem.

Primò, vt sibi arroget quandam diuinitatis speciem, vt docet S. Bernadinus *loco cit. de idol. cult.* Tale enim est superbi illius spiritus genium, in omnibus Dei æmulum se præbere; præcipuè, vt ait Tertullianus *in Apolog. loco cit. n.* 55. cum diuinandi munus assumit; quia præcognitio futurorum solius Dei est, qui omnia videt in sua æternitate, quæ, cum sit simplex, toti tempori coexistit, & ipsum concludit; ideòque vnico intuitu fertur in præterita, præsentia, & futura tanquam præsentia. Quarè cũ dæmon futura nititur prædicere; tunc verè diuinam sectatur similitudinem; & quærit Deus reputari: ita Isaiæ 41. *Annunciate, quę ventura sunt in futurum & sciemus, quia Dij estis vos.*

§. III.

227 *Infirmet testimonia Prophetarũ.*

SEcundò ad infirmandum prophetarum fortissimũ testimonium, ex quibus christianæ fidei veritas comprobatur. Nam prophetia, quæ est futurorum à libertate arbitrij pendentium prædictio, manifestum est signum diuinitatis. Quarè non poterat melius illa veritas comprobari, quàm per Prophetas, qui suis prędictionibus mysteria longo tempore antequam fierent, Orbi manifestarunt. Non enim poterant seipsis ad illorum peruenire cognitionem, quæ omnem mortalium facultatem longè excedit, & vim intelligendi infinitam postulat; sed inspiratione mentis illius infinitæ, cui vi propria hæc prænotio competit; vt testatur Petrus epist.2. cap.1. *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines.* Vndè tot diuinitatis testimonijs illa fides stabilita est, quot prophetiæ eius mysteria annunciantes in vtraque lege naturali, & scripta præcessere. Ideòque testimonia illa irritare volens dæmon, & ipse prædicere futura conatur, vt diabolica, & falsa prophetia diuinam, & veram aut omninò destruat; aut dubiam reddat.

Tertio

§. IV.

Conclusio primæ partis.

228 *Capiat, & decipiat faciliùs curiosos.*

TErtiò ad capiendas curiosorum animas, qui maximè expetunt, futura prænoscere, vt colligitur ex D. Iustino *in Apolog. contra Gentes*, & Augustino *lib. 4. de Trinit. cap. 17.* Sunt enim multi nouarum, & innouatarum rerum, atquè adeò incomprehensibilium auidissimi, quibus non tàm cordi est, vera nosse, quàm videri vulgo ea scire, quæ summi Philosophiæ Antistites nescire se confitentur. Vndè ad intelligendum habetes, & infirmi ad iudicandum se facilè credulos exhibent dæmoniacis prædictionibus, præcipuè cum ea audiunt, quæ audire volunt, atquè ideò à dæmone faciliùs capiuntur, & decipiuntur; quia seipsos in laqueos præcipites dant, à quibus se liberare nec possunt, nec volunt; quia placent, & delectant; vt verè dicatur à S. Cypriano tract. 4. de Vanitate Idolorum: *Nequissimi spiritus*, inquit, *sub statuis, & imaginibus consecratis delitescunt. Hi afflatu suo Vatum pectora inspirant, extorum fibras animant, auium volatus gubernant, sortes regunt, oracula efficiunt, falsa veris semper inuoluunt; vt ad cultum sui cogant: Nec aliud illis studium est, quàm à Deo homines auocare, & ad superstitionem sui ab intellectu veræ Religionis auertere; cum sint ipsi panales, quærere sibi ad panam comites, quos ad crimen suum fecerint errore participes.*

229

SI ergo dæmon triplici scientiæ acumine viget, quæ tripliciter extenditur ad omnia præterita, præsentia, & futura, quid non poterit in adinueniendis maleficijs, & varijs artibus, quibus innumera inducit mala? Cũ enim perspicacissimè agnoscat cælorum motus, stellarum influentias, planetarum coniunctiones, elementorum mixtiones, virtutes lapidum, operationes metallorum, qualitates mixtorum, herbarum vires, animalium proprietates, hominum temperamenta, occultas, & admirandas rerum omnium facultates, eorumquè inter se sympathiam, vel anthipatiam: Insuper quomodo inuicem applicari, & temperari debeant: Quo tempore opus sit ad tempestiuè operandum: Quid prætensos effectus impedire, retardare, vel iuuare possit: Præterea seligere materiam, cui naturalis insit facultas alterandi, frigefaciendi, calefaciendi, nec non aperiendi, obstruendi, diuidendi, trahendi, euacuandi, & vrendi: Deniquè quid mixtis, plantis, animantibus, hominibus obesse, vel prodesse possit, & alterationes, morbos, cruciatus, mortem ipsam, aut alia quæuis nocumenta inferre, quid mirum, si spiritus tàm sagax, & subtilis in maleficiorum inuentionibus tot, tanta, & tàm mira operatur, quæ sequenti parte videbimus.

PAR-

PARTIS SECVNDÆ

De Dæmonum potentia in exequendis Maleficijs.

SVMMARIA.

DÆMONES ſicut ſcientia, ita & potentia Hominibus eminent. 230.

Potentia magna pollent, vt probatur ex Iob, D.Gregorio, & Gloſſa.

Hac poteſtate miros producunt effectus: alios veros mediatè, vel immediatè: alios apparentes.

Vtroque modo ſua exequuntur maleficia in omnes creaturas Infimas, Medias, & Superas: vt tribus Capitibus palam fiet.

Caput I. In Creaturas infimas.

Reſpectu noſtrorum corporum æqualis eſt poteſtas naturalis Angelorū, & Dæmonum: quia vtriſque materia inferior ſubiecta eſt ſecundùm ordinis exigentiam: vt docet Auguſt.lib.83.qq.lib. de Gen.ad lit.& lib.2.de Trinit. 231.

Ideò per illam potentiam vel realem, vel apparentem multa poſſunt facere in creatura, quæ habet vel eſſe Simplex: vel Vegetatiuum: vel Senſitiuum: vt tribus Sectionibus explicabitur.

Sectio I. Exiſtentes.

Quid non poſſunt in eis vel per motum localem, vel per alterationem, & applicationem cauſarum. 232.

Quid poſſint in Elementa, & Mixta duobus articulis declaratur.

Articulus I. Elementa.

Sicut intelligentiæ immediatè mouent orbes cæleſtes: Sic Dæmones elementa, ſcilicet, Ignem, Aerem, Aquam, & Terram, in quibus mira operantur. 234.

Articulus II. Mixta.

Per applicationem cauſarum naturalium Dæmones aliorum agentium actiones poſſunt impedire indirectè, vel per cauſam contrariam, vel per motum aeris: ac producere, vt patet in tranſmutatione metallorum. 238.

An Chymica operatio aurum verum producere poſſit. 239.

Quæ ſint operationes in Elementis, & Mixtis. 242

Sectio II. Vegetantes.

In Vegetantibus mira producunt Dæmones duobus modis: nempè Realiter, & Apparenter: vt ſequentes articuli demonſtrabunt. 243.

Articulus I. Reales.

Realiter varia operantur; ſed hoc modo vel illa perdunt, vel tranſmutant, vel producunt. 244.

Articulus II. Apparentes.

Effectus apparentes producunt tribuendo vel eſſe, vel motum; vel loquelam. 248.

Sectio III. Sentientes.

Horum præſtigioſam formam induunt variam: cum Homines Sanctos tentare volunt; vt Eremitas; Vel apparent in cætu Magorum, & Maleficorum. 249.

Alias vitæ in eis operationes edunt ſiuè in Imperfectas, ſiuè in Perfectas, vt ſequentes articuli patefacient.

Articulus I. Imperfectas.

Imperfecta ſententia producere poſſunt.

Hinc ſæpè procedunt tot inſecta producta per applicationem, vel deducta per motum localem. Tot reptilia, vt ſerpentes miræ magnitudinis, ac monſtra horrida. 250.

Articulus II. Perfectas.

Per applicationem non poſſunt eas producere. 252.

Per motum localem poſſunt eas deferre, mouere, educere, retinere, velocitatem præſtare, membra diſcerpere, & præcipitare. Non poſſunt tamen veram loquelam, aut intelligentiam tribuere.

Caput II. In Creaturas medias.

Homo eſt medium creaturarum in ſpiritouſecundùm potentias; in Anima ſecundùm facultates; in corpore ſecundùm membra.

Spiritu accedit ad Angelos: Corpore accedit ad Bruta. 257.

Anima ab vtriſque participat.

Dæmon in eum habet duplicem poteſtatem, ſcilicet naturalem, & moralem: Secundùm quam maleficijs

leficijs tentat multa in Spiritum, in Animam, & in Corpus: vt tribus sect. patefiet.

Sectio I. In Spiritum.

Deus solus potest in animam illabi illapsu generali, & speciali. 258.
Dæmon non potest in animam illabi, vt Deus.
Nec esse in corpore vt anima. 259.
Potest tamen intellectum illustrare mouendo cogitationes: mouere voluntatē excitando affectus: iuuare memoriam per motum specierum, vt tribus articulis palam fiet.

Articulus I. In Intellectum.

In intellectum cogitationes immittit Deus, vt causa principalis, Dæmon verò vt excitans. 260.
Dæmonis est officium prauas immittere cogitationes duplici via, videlicet per sensum, & per appetitum. Varij casus referuntur. 261.
Neutro modo potest impellere ad cogitationes prauas. 264.
An possit immittere scientiam, declaratur.

Articulus II. In Voluntatem.

Non potest Dæmon illam mouere, vt principium intrinsecum, sed vt principium extrinsecū. 268.
Potest voluntatis affectus mouere tripliciter, videlicet, per illecebras affectus sensitiui: per immissionem cogitationum, & per boni delectabilis obiectionem.
Non tamen ei necessitatem imponere potest, cum semper libera maneat. 269.

Articulus III. In Memoriam.

Potest Dæmon memoriam iuuare, ac debilitare. 270.
Si ergo non potest illabi animæ, sufficienter in eius potentijs operari non potest, nec ad peccatum impellere reluctantes.

Sectio II. In Animam.

Quæ est pars inferior continens virtutes duas, videlicet Vegetatiuam vnam, cuius facultates sunt nutrire, augere, ac generare. 272.
Aliam sensitiuam exteriorem, cuius sunt quinque sensus: & interiorem, cuius sunt quinque facultates.
In vtraque operatur Dæmon, vt duobus articulis explicatur.

Articulus I. Vegetatiuam.

Potentias vegetatiuas Dæmon vel impedit, vel iuuat, vt vult: vel sibi promittitur.
Nutritiuam vel impedit multis modis, sed præcipuè soluendo stomachum, vndè procedunt morbi, vel caninam famem immittendo.
Vel aliquando iuuat multipliciter; sed præcipuè duobus modis: videlicet tollendo superfluitates à stomacho, vel chylum bonum faciendo. 274.
Vel tandem conseruat personam, ita vt homo sine cibo viuat; quod duobus modis facit.
Augmentatiuam item iuuat, & impedit; ita vt nascantur vel Gigantes, vel Pygmæi. Siuè in copula viri, & mulieris; siuè Dæmonis incubi, vel succubi. 276.
Generatiuam rarò iuuat, sæpè impedit.
Interuenit in copula humana etiam licita varijs modis impediendo, in his præcipuè, qui sunt libidinosi. 277.
Habet copulam cum hominibus vt succubus: cum mulieribus, vt incubus, ac filij ex illa copula nasci possunt. 279.

Articulus I. Sensitiuam.

Operatur Dæmon in eius potentijs apprehensiuis, & appetitiuis.
In apprehensiuis tum exterioribus, tum interioribus siuè vigilantium, siuè dormientium; siuè extasim, & soporem patientium. 283.
In appetituis Dæmon excitat passiones in vtroque appetitu, scilicet Concupiscibili, & Irascibili. 288.

Sectio III. In Corpora.

Dæmon in corpora sæuit interiùs, & exteriùs varijs modis, qui ad decem prædicamenta reuocantur. 289.

Articulus I. Quoad Substantiam.

Dæmon dicitur transmutare homines in bruta. 290
Quæ transmutatio verè fieri videtur, quia transmutati vt bestiæ apparent, operantur, & patiuntur. 291.
Attamen impossibilis est tum ex parte transmutantis, tum ex parte transmutati. Quare quæ apparet præstigiosa est.
Adducitur opinio Menghi circa vulnera Sagis inflicta, cum non adsunt, ac ratione confutatur. 296.

Articulus II. Quoad Quantitatem.

Circa quantitatem Dæmon facit, vt idem corpus in duobus locis eodem tempore appareat, & corpus vnum aliud penetrare videatur.
Sed vtrumque præstigiosum esse probatur. 299.

Articulus III. Quoad Qualitatem.

Alterationes varias Dæmon efficit in corpore, qua-

litates vel amouendo, vel introducendo, quæ sunt innumeræ; sed ad solos morbos reuocantur, quæ causat septem modis, scilicet,
Phantasiæ fascinatione.
Permutatione humorum. 301.
Virium dissolutione.
Organorum corruptione. 302.
Contractione membrorum.
Impulsu in varia pericula. 303.
Morte ipsa.

Articulus IV. Quoad Relationem.

Extraordinariam potest dæmon facere relationem, per quam homo sibi, & alijs similis, & dissimilis sit. Seni iuuentam reddendo. 304.
Hoc natura, & ars possunt; ideò potest & dæmon.
Exemplo lepido probatur de Faustiniano patre S. Clementis Papæ quoad figurā apparenter transmutato in Simonem Magum.

Articulus V. Quoad Actionem.

Multiplex est dæmonis operatio in corporibus; sed præcipuè est possessio in Energumenis; in quibus insunt, & operantur. 307.
Qualis sit illa existentia, & operatio; & quàm admirabilis.

Articulus VI. Quoad Passionem.

Tot passiones fiunt in corpore ope Dæmonis, quot actiones; sed maius aliquid in passione: dum ex passibili viuente, vel mortuo reddit impassibili. 311.

Articulus VII. Quoad Vbi.

Dæmon transfert corpora de loco ad locum. 313.
Vel spiritualiter, seu phantasticè; cuius phantasticæ translationis modus assignatur à Mengo; sed refellitur ratione sumpta ab ipsius phantasiæ definitione. 316.
Vel verè, ac Realiter. Quam translationem realem probant Pontifices, Patres, Theologi, Iurisperiti, Medici, Scriptores, Magi, Malefici, Sagæ, Curiosi maleficorum imitatores, Conuentuum Magorum Spectatores, Deducti, ac derelicti à Dæmone, Mensæ, ac Suppellectiles inuentæ, Clamores, & Soni auditi. 321.
Obstare videtur cap. Episcopi 26. q. 5. 325.
Soluitur obiectio.
Repugnare videtur quidā modernus Auctor. 326.
Eius positio improbatur ratione, & auctoritate. 327.
Excusatur aliquo modo: & auctoritates eius explicantur. 330.

Articulus VIII. Quoad Situm.

Cum Dæmones possint corpora mouere, dare etiam possunt situm ad libitum vel naturalem, vt stet, sedeat, cubet: Vel non naturalem affectis certo modo partibus siue in ordine ad locum, vt niti cum manibus: & pedes in cælum versos habere. 334.
Siuè in ordine inter se, vt caput in pectore habere.
Vtrumque vt plurimùm præstigiosè.
Et in membro: vt membra mutare genitalia, & sic sexum transmutare. Exemplum modernum adducitur. 335.

Articulus IX. Quoad Quando.

Possunt facere Dæmones, vt quæ non sunt amplius incipiant esse. 336.
Quod faciunt in animantibus imperfectis, & perfectis: & in Hominibus mortuis.
Aliquandò præstigiosè: aliquando verè. Et quomodo. 337.

Articulus X. Quoad Habitum.

Dæmones corporibus habitum dant, cum illa faciunt visibilia variè. Tollunt verò, cum illa faciunt inuisibilia. 338.

Caput III. In Creaturas superas.

Superbia eorum, qui Deum oderunt, ascendit semper. 340.
Hoc patet in Dæmonibus, qui potestatem suam exercere tentant nedum in creaturas infimas, & medias, sed etiam in superas siuè Beatas: siuè Patientes: siuè Damnatas; videlicet Paradisi, Purgatorij, & Inferni; vt tribus sectionibus explicabimus.

Sectio I. Beatas.

Beati alij sunt Angeli: alij Sancti. 341.
Occasione suscitationis Samuelis quæritur.
An aliquid possint Dæmones super Angelos, & Sanctos duobus sequentibus articulis.

Articulus I. Angelos.

Angeli apparent sæpiùs. In quibus apparitionibus attenditur
Conditio apparentis.
Numerus apparentium, & apparitionum.
Modus apparendi.
Operationes, quas exercent. 342.
Persona, cui apparent.
Tempus, quo apparent.
Forma apparentis.
Locus, vbi apparent.
Finis apparitionis.

Has Dæmones facere non possunt, sed illas iisdem modis transfigurantes se in Angelos lucis imitantur, cum dissimilitudine tamen. 343.

Articulus II. Sanctos.

Absit, nè vi dæmoniaca Sanctos posse euocari dicamus. 346.
Quid de Samuele sentiendum, siuè falsus, siuè verus apparuerit. 347
Sub forma Sãctorũ Dæmones apparere possunt. 250

Sectio II. Patientes.

Nihil coinquinatum intrat in regnum cælorũ. 351.
Præter damnatos labe mortale infectos, excluduntur etiam inquinati peccato originali, vt pueri limbi: ac peccato veniali, vt animæ purgatorij.
De vtrisque quæritur, an possint euocari, ac torqueri, quod duobus articulis præstatur.

Articulus I. Pueros Limbi.

In peccato duo dantur, scilicet auersio à Deo, & conuersio ad Creaturam. 352.
Auersioni respondet pœna damni.
Conuersioni respondet pœna sensus. 353.
Quid sit pœna damni in pueris Limbi: qui an à Dæmonibus illùc deducantur, detineantur, & educantur, disputatur.

Articulus II. Animas Purgatorij.

Certum aliquid de illis stabiliri potest. 355.
In Purgatorium deducuntur vel à bono, vel à malo Angelo; sed diuerso fine.
Deductæ à Dæmonibus spectantur, irridentur, ac torquentur secundùm aliquos. 358.
Educuntur aliquo modo. Probatur rationibus, & exemplis. 360.
Dæmones sæpiùs fingunt, se esse animas Defunctorum; varijs de causis. 362.
Quando apparent, quomodo dignoscantur dæmones ab animabus. 363.
Animæ apparent per seipsas assumptis corporibus, non proprijs; sed alienis vel phantasticis, vel elementarijs.
Vtrumque probat Scotus cum suis assectis. 366.
Animæ ex mente Soti, Suarez, & Peltani mouentur per aliorum ministerium, nempè Angelorum, vel dæmonum. 367.

Sectio III. Damnatos.

Infernus dæmonum regnum longum, latum, profundum.
In eo dominatur Lucifer Dæmonibus, ac Hominibus damnatis. 369.
Et super vtrosquè potestatem exercet, quod probatur duobus sequentibus articulis.

Articulus I. Dæmones.

Dæmones in inferno torquent alios vt carnifices: & ipsi torquentur vt rei duplici pœna, nempè damni, & sensus. 371.
Vtriusquè modus declaratur.

Articulus II. Homines damnatos.

Plenam in eos exercent Dæmones potestatem, dum deducuntur, retinentur, & educuntur reuersuri in infernum. 373.

Conclusio Secundæ Partis.

Si ergo Dæmones tanta possunt in Creaturas infimas, medias, & superas, non mirum, si peragunt maleficia. Mirandum, quòd non maiora, & plura operentur. Quod tribuendum non Homini, in quo duplex est dispositio ad maleficia. Sed Deo benefacienti. 378.

PARS SECVNDA.

De Potentia Dęmonis in exequendis maleficijs.

230 *Quanta sit potentia dæmonis.*

QVemadmodum dæmones peritissimos quosque scientiæ, & cognitionis præstantia superant; ità fortioribus potentiæ, & virtutis robore supereminent; cum teste Iob *cap.*41. Non sit potestas, quæ comparetur eorum potentiæ super terram. Neque enim superueniente peccato imminuta est; sed post peccatum integra remanfit; & eadem, quæ à Creatore summo in eorum primordijs naturæ angelicæ indita erat: vt docet Gregorius illa verba explicans lib.34. Moral.cap.16. *Potestas dæmonis*, inquit, *super terram cunctis eminentior perhibetur: quia etsi actionis suæ meritò infra homines cecidit, omne tamen humanum genus naturæ angelicæ conditionem non transcendit.* Quod ibi Glossa confirmat: *Omnia dæmon humana superat, etsi meritis Sanctorum subiaceat; quamuis enim internæ felicitatis beatitudinem perdidit, naturæ tamen magnitudinem non amisit, cuius adhuc viribus humana omnia superat.*

Per hanc producũt effectus. Hanc autem naturalem potentiam nacti, si Deus annuat,& quoad executionem non impediat varios operantur effectus: Alios veros: Alios apparentes. Veros, cum vires ipsorum non superant; quos producunt actione: altera immediata, quæ immediatè ab eis proficiscitur, videlicet, per motum localem, quo corpora mouentur secundùm locum: altera mediata, quæ motionem localem ab ipsis factam consequitur, nempè, per applicationem causarum naturalium, & compositionem agentium cum passiuis. Apparẽtes, cum effectus vires supergrediuntur; vel non permittuntur à Deo. Tunc enim perstringunt oculos, & sensibus illudunt spectantium, vanam obijciendo imaginem, quæ effectum desideratum repræsentat; & ità ad præstigia confugiunt, ne eorum impotentia detegatur: atque vtroque modo varia maleficia operę exequuntur, quæ per scientiam adinuenerunt, cum potestatem iactitent se habere in omnes creaturas vasta mundi amplitudine comprehensas Infimas, Medias, Superas. vt triplici capite declarabitur.

Veros,

Apparẽtes.

Et varia maleficia in Creaturas Infimas, Medias, Superas.

CAPVT I.

In Creaturas infimas.

231 *Æqualis potentia naturalis Angelorum, & Dæmonũ in res corporeas*

COmmunis est Doctorum omnium sententia, æqualem esse tàm Angelorum, quàm dæmonum respectu rerum corporearum, & materialium à natura inditam potestatem; quia horum inferiorum materia tum bonis, tum malis subiecta est. Hoc enim naturalis rerum ordo exigit, vt inferiora superioribus subiaceant; & quæ ex natura sua conditionis sunt humilioris, pareant eis, quæ nobiliorem sunt sortitæ naturam, & sublimioris operationis altiorem gradum obtinent. Quarè cum natura corporalis sit infra spiritualem, tanquam quid imperfectius sub perfectiori, æquum est, vt illi subdatur. Vtrumque docet S.Augustinus, à quo cæteri mutuati sunt, *lib.*83.*qq.q.*79. Vbi asserit, quascunque res, quæ oculis corporalibus patent, angelico subijci principatui: *Vnaquæque res visibilis in hoc mundo*, inquit, *habet potestatem angelicam sibi præpositam.* Quod repetit *lib.*3.*super Genes.ad lit.* Ideòque non solùm ratione præditas; sed etiam ea carentes: vt sunt omnes illæ, quæ infimum locum tenent in hac creaturarum serie, cælum, elementa,mixta,plantas, animalia angelico, ait, subdita esse imperio. Idem de dęmonibus quoad sublunaria docet *lib.*3. *de Trinit.c.*4. in hæc verba: *Mali Angeli præponuntur potestate rebus visibilibus, & illis vtuntur priuato iure aliquando.* Quod priuatum ius non est aliud,quàm potestas naturæ secundùm Alex.Alens. *par.*2.*q.*112. *mem.*2.*ar.*2.

Quarè multa facere possunt siuè realiter, siuè apparenter præter solitum naturæ cursum, omnem artis conatum, & humani captum ingenij in omnibus inferioribus sublunaribus, quæ aliquo esse gaudent, siuè Simplici, siuè Vegetatiuo, siuè Sensitiuo, vt tribus sectionibus manifestum fiet.

In has dæmones mira operantur, Siuè Existentes, siuè Vegetantes, siuè Sentientes.

SECTIO I.

Existentes.

§. I.

232 *Quid nõ possunt dæmones in res existẽtes*

MVlta dixi, non omnia. Neque enim putandum, dæmones ità naturæ inferiori dominari, vt ea peragere possint, quæ lubet: vt benè docet August. lib.3.de Trinit.c.8. *Non ideò putandum est*, inquit, *istis transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc visibilium rerum materiam; sed Deo potiùs, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi, & spiritali sede incommutabilis iudicat.* Nam certum est, dum vtuntur motu locali, qui est immediata eorum operatio transiens,non posse,vt ait S. Thomas *q.*16.*de Malo. ar.*8.& *lib.*3.*contra Gentes cap.* 108. destruere, aut subuertere vniuersum; quia pars non potest plus toto; Cum ergo sint partes vniuersi, non habent vim, & potestatem in illud. Nec peruertere eius ordinem, & leges à summo opifice positas infringere; cum ordo sit eius bonum. Nec perturbare, vel suis locis commouere principales eius partes, ex quibus eius constat integritas; aut earum tollere connexionem, & subordinationem, & per consequens conseruationem, quæ est ordinis, & connexionis causa, & finis. Nec cælum sistere;aut eius motum agere in contrarias partes. Nec totum elementum aliquod ex vno loco in alium transferre. Nec vacuum introducere: cum tollat connexionem,& subordinationem omnium partium mundi. Nec causare infinitum vllum actu. Neque corpus quantalibet velocitate mouere in instanti. Nequè cum corpora distant, efficere, vt vnum in aliud agat; quia mouens, & mobile debent esse simul. Nequè illud transferre ab vno extremo ad aliud, non transmisso medio. Nequè vt duo corpora sint simul in eodem loco: vel vnum simul in duobus locis: vel vt vnum penetret dimensionem alterius: vt latè docet Firmilianus epist.5.ad D.Cyprianum, & D.Thom.q.9.disputat.q.16.a.10.

Per motum locale.

§. II.

Per alterationem & applicationem causarũ.

SI verò alteratione, & varia actiuorum cum passiuis applicatione vtantur, non possunt aut aliquid creare ex nihilo, cum sit infinitæ virtutis, & dęmonis motus, & operatio non possint in nihilo recipi: Aut ex quolibet facere quodlibet: Aut quouis instrumento, vel causa quemlibet effectum gignere: Aut formam aliquam substantialem, vel accidentalem immediatè producere: Aut producere sine præuijs alterationibus, & dispositionibus: Aut producere in instanti, & quantùmlibet paruo tempore: Aut quamlibet rem naturalem immediatè in quamlibet aliam transmutare etiam adhibendo causas naturales: Aut peruertere, & immutare ordinem, qui est inter formas, & dispositiones rerum naturalium, vt possint posteriores inducere, non introductis prioribus: Aut extremas, non inductis medijs. Deniquè directè impedire, ne agens naturale habens omnia requisita ad agendum non agat. Quamuis indirectè impedire possit: vt ponendo aliquid inter agens, & passum, vt latè docent Alex. Alens. 2. par. q. 45. D. Bonau. S. Thom. ac communiter Theologi in 2. Ijs exceptis multa, & mira perficere possunt vtroquè modo in omnibus creaturis inferioribus, quæ esse Simplex habent: vt sunt Elementa, & Mixta; quod sequentes articuli docebunt.

Quid possunt In Elemẽta In Mixta

ARTICVLVS I.

Elementa.

234 SIcut Intelligentiæ non per media aliqua instrumenta; sed immediata operatione orbes cœlestes mouent; Sic dæmones elementa omnia secundùm partem immediatè mouere possunt, in singulis talia operando, quæ fidem superare videntur. Ignis, qui sua leuitate sursum fertur, & semper tendit in altum, quasi in suum centrum, nec in hac mundi parte inferiori hærere vult, nisi materiæ inhæreat, vi diabolica ex sublimioribus aeris partibus dimittitur, & mittitur in certas domos, possessiones, animalia, quæ suis flammis resoluit in cinerem: vt accidit Iob 1. *Cecidit ignis de cælo, & tactas oues, puerosquè consumpsit.*

Dæmones mouent elemẽta

Ignem

§. I.

Aquam.

AQua perenni scaturigine in fontibus defluens: Riui è montium Supercilijs ruentes in proximas valles: Torrentes concitatiore cursu in ima vndequaquè prolapsi: Fluuij validiore impetu pergentes in mare virtuti dæmoniacæ cedere coguntur. Nam antiqui fontes venis exsiccatis fluere desinunt, & noui recenter è saxis educti terras diluere incipiunt. Riui cessant: Torrentes pereunt: Amnes sistunt: Flumina pelluntur in caput; ità vt retrò fluere videantur. Quod accidisse temporibus Heronianis, refert Plinius *lib. 2. c. 103.* Vel apertis meatibus, nouisquè aquis additis prosilientes è canalibus suis vicinas terras occupant: arena valles implent; arbores radicitus euellunt: domos, pontes ædificia diruunt, & innumeros aquis prefocant: vt hoc nostro æuo anno 1634. accidit Valli communicæ Brixiensis Diæcesis. Annoquè 1646. Vallibrembanæ, ac Serianæ Territorij Bergomensis; quas vastationes, ac ruinas ope dæmoniaca factas esse, ex aquarum inundantium repentino impetu, alijsquè circunstantijs, facile suspicari potuit. Deniquè in paludosis locis; & lacunis, & alijs receptaculis aqua crebrò corrumpitur, lethalesquè vapores emittit, ex quibus aeris corruptio, morbi pestes, plurium mors, & multa sine numero mala oriuntur.

§. II.

TErra, quæ suo librato pondere in medio orbis pendula, & immobilis consistit vi diabolica Aliquandò magnis motibus, si non tota, tamen in suis partibus concutitur; vel immisso vehementi quopiam spiritu in cauernas, & subterraneos meatus; vel agitato vehementissimè aere, qui in eis concluditur. Sic enim in varijs regionibus excitantur terremotus, quibus ædificia susquè dequè corruunt, & suis ruinis plurimos inuoluunt. Aliàs diuersis hiatibus viscera pandit, & dehiscens non domos solùm; sed integras ciuitates cum suis habitatoribus absorbet, & deuorat. Sæpè montes demitti, colles extolli, rupes scindi, saxa agitari sentit. Nunc nimio calore aduritur; nunc diluitur crebrioribus aquis: modò constringitur frigore: modò spiritu in visceribus intercluso dilatatur, varioquè patitur motus à dæmone, qui illam circuit, & perambulat. 235 *Terram.*

§. III.

AEr, qui imbecillem ad resistendum, ad reciendum verò qualitates diuersas facilem vim habet, maiores experitur virtutis diabolicæ effectus, quasi hæc vacua mundi pars, quæ à iusto, & vindice Deo pro domicilio aliquibus dæmonibus assignata est, teneatur ab eis pro regno, & imperio. Ibi excitare possunt fulgura, tonitrua, & similia meteora, quæ postquam longo fragore, & horrendo strepitu terruere mortales, in agros, vel alia loca ad libitum immittuntur. Ibi formant grandines, quæ è summo aere in loca inferiora vibratæ, arbusta, fruteta, & omnia vegetantia floribus, & folijs spoliata, varièquè percussa arescere faciunt. Condensant nubes calidis fœtas vaporibus, & ignibus micantes. Concitant horribiles tempestates, & procellas, quæ aerem turbant, fluctus maris agitant, & terram tremere faciunt. Ibi nunc frœna laxant ventis, & nimbis, qui insanis flatibus vastant agros, euellunt arbores, turres deijciunt; & quicquid inferiùs eminet; vt patet *Iob cap. 41.* cuius filios, & filias cadentis domus ruinis oppressere. Nunc erumpentes reuocant, & tacentia ponere flabra cogunt; imò modò placidos; modò vehementiores dant; vel omninò vinciunt, & retinent, ne flatus emittant: vt videtur *Apocal. 7.* Vbi quatuor Angeli super terræ angulos positi ventos impediunt nè spirent super terram: quos esse dæmones Clemens Roman. *lib. 4. Recognit.* Hieronym. *in 7. Isaiæ,* Augustin. *lib. 5. contra Iulianum cap. 3.* & Strabus *in Apocalypsim* censuere. Ibi excitant tenebras, cum volunt, & vbi volunt; ità vt dies media noctem videat, cum facilè sit obscurissimas nubes adunare, quas lucida solis acies penetrare non valet, illas ex vaporibus, fumisquè in sublime elatis cogunt, & condensant; & cum lubet, soluunt in imbres, & pluuias. Ibi cometas crinitos, & caudatos, serpentes ignitos, capras salientes, dracones volantes, & alia variæ formæ phænomina accendunt, quæ aspicientibus terrorem, & horrorem incutere solent. 236 *Aerem.*

lent. Ibi emittunt pluuiam, non aquæ solùm; sed etiam sanguinis, frumenti, ranarum, bouum, & vitulorum, similiaquè præstant prodigia motu vaporum, quos ex terra, aqua, mineralibus aluminosis, & nitro commixtis excitant, vel valido vehementioris venti spiritu. De quibus latè 26.q. 5.*can. Nec mirum, & L. multi, verbo, Elementa turbare*; Quibus leg. accedit Constitutio Innocentij VIII. quæ incipit: *Summis desiderantes*, & communis omnium D.D. Sententia.

§. IV.

237 *Alia mirabilia posſũt agere mouendo in locali*

DEniquè sicut eodem motu locali corpora ex vno loco in alium transferre possunt, pari modo res præsentes è conspectu hominum subducere, subitò aliò traducere, & eadem arte immobilia, mouere, atquè efficere, vt statuæ, vel alię res inanimatæ ambulent, & incedant more hominum: vt factũ est in Tripodibus lapideis,& pincernis æreis, qui apud Iarcham Gymnosophistarum Principem, Apollonio præsente, vt refert Philostratus *apud Peterium de Magia lib.1.cap.4.* in conuiuio per se, mouebantur, & more famulorum ministrantium, mensis pocula & fercula quæuis suo loco & tempore præbebant. Quare nemo mirabitur, si consideret, quanta sit virtus dęmonum motiua, quæ in superioribus maior est, in inferioribus minor.

ARTICVLVS II.

Mixta.

238 *Dæmones per applicationẽ causarũ naturaliũ aliorũ agentiũ actiones impediunt.*

NIhilò minus egregia operantur per aliã actionem, quæ motum localem consequitur,nempè, per rerum alterationes, seù mutationes, aut actiones causarum naturalium, quas inuicem applicant, & temperant. Sunt namquè singulares quædam virtutes effectrices incredibilium operum, vt posteà explicabitur suo loco, quæ etsi hominibus occultę sint; tamen dęmonibus sunt notissimę, per quas possunt aliorum agentium actiones, aut omninò impedire, aut producere citiùs. Impediunt verò dupliciter, indirectè, & mediatè: Aut adhibendo causam contrariam, quę alicuius causę vim impediat: vt adamantem, ne magnes ferrum attrahat: Aut celeriter, & violenter mouendo aerem interiectum, quo impeditur actio naturalis, ne se in obiectum insinuet: quomodo solemus moto aere abigere fumum, ne noceat oculis. Sic aliàs eorum opera factum est, nè diffluereet aqua, quam Tuscia Vestalis cribro portabat in testimonium castitatis, & flamma Iouis Apameni templum absumeret, aut exureret capillos serui Tullij.

Indirectè, vel per causam contrariam; Vel mouendo aerem.

§. I.

239 *Vel producunt citius. An Chymica operatio aut verũ fœtus producere possit.*

SEd illa operatio præcipuè in mixtis enitet, in quibus si agens tardiùs suum producat effectum, citiùs properabit,modò dęmon suam adhibeat operam. Et hoc modo non dubium est, quin inter opera per applicationem facta non sit annumeranda, metallorum transmutatio. Nam si arte Chymica, tot mira homines operantur, quid ille non poterit? Certum est enim, Chymicam, quæ est physiologię fœtus, posse vnum metallum facere simillimum alteri: ferrum æri, & æs auro, & argento; Idquè clariùs apparet in gemmis. Extrahere id, quod in aliquo potentia continetur, per vim ignis, & ad perfectionem adducere. Ex metallis,gemmis,& plantis spiritus subtilissimos educere. Metalla depurare, segregare, & perficere. Conflare lapides, & transmutare viles in nobiliores, aquam elicere, vegetare ignem, multasquè facere compositiones, & separationes alias vtiles,& lucrosas. Aurum potabilem reddere, quo nihil vtilius ad sanandum, ad alendum, & ad vitam prorogandam. Deniquè ex aspersis pulueris aurei quibusdam ramentis aurum multiplicare; vel ex non auro aurum producere. Quamuis enim hæc vltima Chymica operatio à quibusdam denegetur; nullam tamen rationem philosophicam, vel necessariam, vel admodum probabilem asserunt,qua demonstretur,rationem chymicam efficiendi verum aurum esse impossibilem: quod non est huius loci examinare.

§. II.

ATramen, vt hoc obiter dicamus. Vndè repugnat talis trasmutatio? An ex parte materiæ? Sed apta est alterari, corrumpi, & perduci ad formam præstantiorem. An ex parte modi? Sed fit per decoctionem naturalem ignis, qui decoctionem naturalem caloris naturalis proximè imitatur. Etenim si objicias, nihil eorum, quæ fiunt à natura, posse fieri ab arte, hoc falsum est; cum multa animalia, alięquè res opera, & ministerio artis non secùs generentur, ac à sola natura. An quia aurum naturale producitur virtute caloris cælestis, chymicum verò efficitur à calore igneo, qui cum multum inter se differant, non possunt eundem effectum producere? At similiter falsum est, duos illos calores specie distingui: & experientia docet, quędam animalia vtroquè calore similiter generari; vt videtur in Cayro Ægypti, vbi ex ouorum multis centurijs in furnis collocatis solo calore ignis pulli excluduntur: vt refert Iulius Scaliger *in suis Exercitationibus contra Cardanum exercit.23.* Vel vt narrat Vinc.Beluacensis *Specul. natur. lib.16.cap.168.* huiusmodi oua stercore inuoluunt, & fabulo cooperiunt: sicquè dedito tempore sine fotu gallinæ complentur, & eis extractis testę finduntur, & pulli prodeunt. 240

§. III.

ET vt hoc addamus, nonnè multarum rerum, causę naturales latent; de quarum numero il la esse potest? Nonne calor ignis vim habet transformandi metalla per varias alterationes? Et calor natiuus cibum transmutat in carnem? Nonnè ars gignere potest vespas, scarbæos, crabrones ex cadaueribus, & stercore animalium? imò & scorpiones, ex herba, quæ basilicus dicitur, quæ viuentia sunt excellentiora metallis? Nonnè aurum ex auripigmento fieri posse, & factum fuisse sua ætate testatur Plinius *lib.33. cap.4.*? Nonnè fornax in pullis Cayri edendis vteri supplet vicem? Cur non etiã terra in auro edendo? Nonnè videmus vermiculos multos mutari in volatilia, vt potè muscas? Et tamen reptile, & volatile plusquam specie diferunt. Nonnè ars, sicut natura, exhibet sal, bitumen,atramentum? Deniquè nonnè in Scotia ex putridis nauium fragmentis gignuntur anates? Si tàm mirabilem effectum aqua exhibet, quid ignis, cuius maior est vis in agendo? Cur ergo alia transmutatio, quæ facilior ipsis, fieri non poterit? Quòd si homines studio, & industria ad illam trasmutationem per- 241

uenire

uehire non possunt, quamuis innumeri in ea strenuè, sed frustra laborauerint; non tamen sequitur, fieri omninò non posse. Multi errarunt, quia facilè peccatur in ijs, quæ ab ignis operatione dependent; sed aliqui non errarunt, qui de facto verum aurum effecerunt: vt videre est apud Delrium, qui hæc fusè prosequitur *lib.1 c.5.q.1.Disquit.magic.*

§. IV.

SEd demus, nullum adhuc chymicum huiusmodi effectum producere potuisse; attamen hunc efficere poterit dæmon per applicationem naturalium agentium. Si enim per illam res inanimatas, & animalia imperfecta quæcumquè ex putrefactione nascentia teste Scoto *in 2.dist.7.* producere, & virgas in serpentes commutare potest; vt accidit coram Pharaone. (Nam veras virgas fuisse, statim declarabitur) multò faciliùs poterit metallum vnum in aliud eadem applicatione commutare; quia longè minor est metallorum differentia, quàm inanimi, & animati. Poterit ergo materiam nummismatum, scilicet, corpus metallicum producere applicando actiua passiuis per modum naturalis, & artificiosæ productionis; cum possit producere insecta viuentia, quæ metallis omnibus sunt perfectiora: Quod etiamsi possit, vel non facit: vel facere non permittitur. Si hoc ei liceret, suo arbitratu quosquè vellet, ditare posset; & sic potentissima illecebra homines ad se adigere. Nam quid non mortalia pectora cogit auri sacra fames? Quid.

§. V.

242 *Quas operationes apparẽtes efficiant*

HIs operationibus physicis circa res inanimatas annectendæ sunt apparentes, & præstigiosæ, quæ à dęmonibus fiunt, cum sensibus illudunt, & cuiuslibet rei figuras repræsentant modo, quo infra explicabitur. Nam sicut periti pictores, & sculptores varias rerum figuras ex materijs sibi subiectis effingunt; & interdum tales, vt à naturalibus nihil differre videantur; quod vuæ Zeuzis ab auibus appetitæ, & rostro petitæ probant, teste Plinio *lib. 35.cap.10.* Ità dæmones ex aere condensato, vel alia quauis materia exhibere valent cuiuslibet rei formas, palatia mira arte fabricata, aulas magnificè ornatas, hortos pulcherrimè virentes scrinia auro, & argento repleta, nummos ad oculum sinceros, magnam vini copiam, dapes delicatissimè conditas, pretiosa ornamenta, variegatas vestes, vniones, margaritas, & immensas diuitias; Sed pro palatio Scrobem, aut cauernam: pro aula tuguriolum: pro hortis sentes, & vepres, pro auro fimum equinum; pro argento calculum ferrugineum: pro nummis folia desiccata: pro vino, & dapibus fumum: pro ornamentis, & vnionibus meras quisquilias reperiri comprobant, qui huiusmodi illusionibus delectantur.

In Elementis

Mixtis.

SECTIO II.

Vegetantes.

243 QVàm grata terræ facies cum primùm summus Mundi Conditor pulsis inundantium aquarũ molestijs, quæ totam ab initio operuerant, iussit aridam apparere, & germinare herbam virentem, & facientem semen suum, lignumquè pomiferum fructus iuxta genus suum producens! Statim namquè depositа lugubri veste, hilari induta est, & tàm iucunda circundata varietate, vt nihil gratius spectantium oculis offerri possit. Quam potentiam cacodæmones æmulari conantur, dum sua vi operantur plures effectus in Vegetabilibus alios Reales: alios Apparentes, vt sequentes articuli comprobabunt.

De mones in Vegetãti b. miros p ducunt effectus Alios Reales, Alios Apparentes.

ARTICVLVS I.

Reales.

REales quidem producunt, vel per motum localem: vel per alterationem, vt supradictum est de ijs, quæ fiunt in creaturis inanimatis.

244 *Reales producunt.*

§. I.

PRimò modo facillimè trãsferre possunt ab oriẽte in occidentem, & è quauis alia mundi parte in quamuis aliam herbas, flores, fructus, & arbores: imò messes, & fructus alienos pellicere, & aliò traducere, vt exemplis confirmat D. August. *lib.8.de Ciuit. Dei cap.19.* vbi adducit illud Virgilij 8.*Eclog.*

Atquè Satas aliò vidi traducere messes.

Sed faciliùs solent illa perdere ad inducendam sterilitatem; quod varijs præstant modis. Nam ventos vel excitant vehementiores, qui ex arboribus fructus præcoces decutiunt: ipsas arbores eradicant; segetes solo æquant: arbusta, legumina, virgulta, flores campestres, montanos, hortenses prosternunt; vel eos ità compescunt, vt non ampliùs aerem ventilent; sed stent immoti; vndè statim putrescere incipiunt omnia, & pestilente qualitate concepta emori. Inducunt grandines variæ magnitudinis, quæ in floribus, folijs, fructibus nihil intactum relinquunt. Gelu educunt, quo vruntur omnia, cũ florere incipiunt. Tempestates ciunt, quæ segetibus, vineis, & arboribus frugiferis grauia inferunt damna. Nubes nunc continent, ne pluuiam immittant, & eccè omnia arida deficiente succo, & materia pingui, quæ è terra madida educitur modò laxant, & soluunt in insolitos imbres, qui non sensim è sublimi stillant, nec in minutissimas guttas dissecti, & velut cribrati blando illapsu terras aspergunt; sed simul & confertim præcipitant; vndè liquescit pinguis, & oleosa materia, ex qua vegetantia nutriuntur, quæ nimia humiditate putrescunt. Vndè Ouidius *lib.3.de amore* cecinit.

Res Perdita

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataquè vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Hoc enim causant dæmones à maleficis inuocati huiusmodi carmina, seù verba ex initio cum dęmone pacto recitantibus. Deniquè diuersas locustarum, bruchorum, murium, erucarum, & similium animalculorum species emittunt, quæ agros depopulantur, & vastant; atquè sata, olera, fructus, ipsaquè interdum gramina, radicesquè omnes absumũt. Quod testatur supra allegatus Pontifex Innoc. VIII. quem sequuntur Theologi Aug. *lib.8.de Ciuit. Dei c.19.* Isidorus *lib.8.Ethymolog.c.9.* S. Thom. *in 2 d. 7. & 8.* Sylvest. *in summ. verb. maleficium.* Alph. à Castr. *lib.2. de iusta hæret. punit. c.15.* Iaquerius *in flag. Fascinar.* & alij alibi. Consentiunt Iurisperiti

Bar-

Bartolus, Angel. Azo. Salycetus, Godefr. *in L. Eorum C. de malef. & Mathem.* Bonifacius de Vitalinis in tract. de maleficijs *in c. de fortilg.* Ioan. ab Anan. *in c. 1. de fortileg.* Paul. Grilli *lib. 2. q. 6.* Petrus Greg. Tolosan. *in syntagm. iuris vniuersi c. 11. n. 12.* & alij apud Binsfel. *Com. de malef. & mathem. in L. Eorum. q. 4.*

§. II.

245 *Transmutãdo.* DIfficiliùs plantas, virgulta, & arbores transformant in aliud. Nec tamen illa deest malignis spiritibus potestas: vt patet ex transmutatione virgarum in serpentes facta à Magis Pharaonis. Scio, plures ex Patribus scriptis suis prodidisse, prodigia illa magica non fuisse veros, & naturales effectus; sed tantùm apparentes, & simulatos. Vt Rabanus *super Exo. 7.* Rauclinus *de verbo mirifico*, & alij. Veruntamen solidior, & probabilior opinio est, hos serpentes fuisse naturales; ijsdem enim verbis Scriptura *Exodi 7.* memorat virgam Aaron, & virgas magorum fuisse conuersas in serpentes; Ergo si ille Aaron fuit verus serpens, pariter & illi magorum veri erant serpentes. Insuper nonnè virgas Magorum deuorauit virga Moysis, seù Serpens vnus alios Serpentes? Si ergo non fuere veri serpentes, quomodo deuorauit? Sed cur fraudem Moysis non detexit? Nec enim verisimile est, Deum in re tàm graui illum decipi passum fuisse. Deniquè cur non potuere Magi sciniphes producere in tertio signo, si veros sciniphes producere non conabantur? Nonnè ex illo conatu intelligitur verè, & non in specie tantùm eos duo priora signa feciſse? Asserendum ergo, veros fuisse serpentes, sicut illos simpliciter serpentes vocat Scriptura, cui hæc opinio magis congruit, quam etiam tenent Augustinus *lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8. & lib. 83. qq. q. 79.* S. Theodoretus *in quæst. Super Exodum q. 18.* D. Thom. *in 24. Matthæi, & p. par. q. 110. ar. 4.* D. Bonauent. *in 2. sent. dist. 7. p. 2. ar. 2. q. 2.* Lyranus, Tostatus, Burgensis, & alij recentiores.

§. III.

246 *Producendo.* NEquè putandum est, hoc factum fuisse per suppositionem verorum serpentum, & subtractionem virgarum tàm subtiliter, & subitò à dæmone factam, vt non aduerterent Ægyptij; atquè ità virgas in dracones conuersas dici, non rei veritate, sed opinione hominum; quia vera, & realis fuit conuersio, vt putant isti Doctores, per quam ex veris virgis veri serpentes prodierunt. Sunt enim animalia insecta, & imperfecta, quæ diabolus ex putridis virgis breui tempore producere potuit, applicando illis inuisibiliter quædam agentia naturalia, nobis incognita ad illum effectum eliciendum potentissima, & efficacissima, & exiguo tempore peragendo, quæ solis calor multis diebus perfeciſſet. Nequè tamen eadem est Moysis, & Magorum operatio. Ille enim miracula, Illi miranda faciebant. Transmutant virgas in serpentes; sed Moysis serpens alios deuorat. Aquas mutant in Sanguinem; sed rursus non possunt, vt Moyses, sanguinem in aquas mutare. Producunt ranas; sed illas auferre non possunt. Maiora efficiunt animalia; sed deficiunt in minoribus, nec possunt facere sciniphes, aut se ab vlceribus liberare. Quarè tantò illustrior est Moysis victoria, quantò humilior hostium prostratio, qui cogente veritate, se victos esse fatentur, dum dicunt: *Digitus Dei hic est.*

§. IV.

SEcundo modo per alterationem, & applicationem causarum naturalium possunt dæmones producere flores, fructus, plantas, & arbores. Sicut enim Agricola mediante semine iacto, terra germinante, & aqua irrigante, segetes crescere facit: Sic dæmon adhibendo causas naturales florum, & plantarum productrices, varios flores, & diuersas plantas educit, non immediatè, sed præuijs alterationibus materiæ ante dispositæ. Nam inter formas, & dispositiones ad formam ordo in rebus naturalibus datur, quem ipsi peruertere non possunt; & quò formæ sunt nobiliores, eò plures, & difficiliores præparationes requirunt. Ideòquè dispositiones ad formam plantæ necessarias, & breui tempore introductas præmittunt; & sic plantas, arbuscula, & arbores è sinu terræ sursum protrudere, radicibus firmare, ne ventorum flatu deijciantur, vestire duris corticibus, stipitem sursum vehere, diuidere in ramos, fibris ligare, religare in nodos, frondibus ornare, & onerare fructibus solent. Sicut videmus sæpiùs hortulanos fructus colligere solito maturiores, & citiùs, quàm anni statio, & tempus patiantur; quia particulari adhibita diligentia varia applicant, quæ retardantem naturam, & non satis properantes arbores vrgent ad vltimum conatum producendum: quæ omnia citiùs, & expeditiùs posse facere dæmones in comperto est.

247 *Vel per alterationem.* *In rebus varias dispositiones inducendo*

ARTICVLVS II.

Apparentes.

SEd non semper in vegetantibus reales producunt effectus; sed sæpissimè apparentes tantùm eliciunt, cum solitis vtuntur præstigijs, quibus homines fallunt. Sic paucarum horarum spatio arbuscula è mensa excrescere, arbores frondiferas, & fructiferas germinare, & flores omnis coloris, odoris, & formæ enasci faciunt; atquè hortum amenissimum mox oculis spectantium exhibent, in quo herbæ vario decore terram vestiunt; consita omnium arborum genera poma ostentant; virgulta multiplici nexu vias sæpiunt: flores suis formis continuis, dissectis, cornutis, caudatis, alatis, rostratis, diffusis, suis solijs simplicibus, triplicibus, quadruplicibus, multiplicibus conuolutis replicatis crispantibus explanatis fimbriatis: suis coloribus candidis, flauis, sanguineis, purpureis, hyacinthinis, pallescentibus, rubescẽtibus, auratis, virgatis, stellatis, gẽmatis, oculos pascunt, & odoratum delectant spectantium. Deniquè singulæ partes ad elegantiam dispositæ, & mira varietate inter se conformatæ, ità vt nulla arte possit quid melius, & accommodatius inueniri, in admirationem rapiunt. Sed hortos Tantali vides mox tabescentes, arescentes, euanescẽtes: quia cuncta fumus, illusio, & præstigium.

248 *Dæmones sæpiùs producunt effectus apparentes* *Rebus tribuendo Esse*

Eodem modo plantis, & arboribus motum, & loquelam tribuere visi sunt aliquandò; non quòd more hominum inanimata loqui possint; sed quia sermones articulatos, & humanis similes maligni spiritus in aere formant; vt confirmatur narratione Philostrati, relati à Benedicto Pererio *lib. 1. de Magia cap. 4.* qui asserit, arborem vltimum humana voce salutasse Apollonium iussu Vespesionis Gymnosophistarum Principis, cum apud illum diuersaretur. Nec mirum si in arboribus præstigia peragant,

Motum

Loquelã

cum

cum primum præstigium, quo totum perijt humanum genus in arbore scientiæ boni, & mali sint operati.

SECTIO III.

Sentientes.

249 *Dæmones sentientium præstigio sam formam variam induunt.*

SEntientium alia sunt imperfecta, vt insecta, & reptilia: alia perfecta, vt volatilia, & terrestria animalia, & in vtraquè dæmones potestatem exercent. Nam præstigijs assueti formas illorum præstigiosè induunt, cum variè se transformant, & diuersorum animalium assumunt simulacra: vt sæpè fecerunt cum impauidos Christi Athletas circumeuntes, vt ait Paulus *Hebræor.* 11. in melotis, & pellibus caprinis, egentes, angustiatos, afflictos, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, speluncis, & cauernis terræ ijs terriculamentis, & vanis phantasmatibus à proposito deterreri conati sunt: vt Antonios, Pachomios, Hilariones, cæterosquè eremi accolas, quos sæpiùs circundabant personatorum dæmonum exercitus, lugendo, nescio, an ridiculo spectaculo. Quis non lugeat infelicem horum spirituum sortem, qui seipsos deploranda metamorphosi transfigurant in porcos, asinos, & id generis animalia bruta? Quis non rideat, spiritus natura super creaturas omnes elatos degeneri fætidate reformatos? Videas vespertiliones, muscas, sciniphes, coruos, vultures crocitantes, aues fuligine horridas capite in rostrum acuminato, pedibus aduncis, vnguibus firmis, & acutis, collo oblongo, oculis scintilantibus, & importuno volatu circunquaquè aerem infestare. Videas Satyros tripudiare, pilosos saltare, onocentauros sibillare, girare serpentes, coaxare ranas, simias ludere, & gesticulari; atquè insectorum vermiculorum, & scarabæorum diuersissimas formas, quibus terra scatet vndiquè perstrepere, & personare. Videas leones rugientes, vlulantes lupos, equos hinnientes, mugientes boues, asinos rudentes, latrantes canes, oues balantes, grunientes porcos, capras salientes, & bruta huiusmodi horribili fragore reboantia, & tot hostes in deformi proceritate; vel statura pygmea Sanctos illos aggredientes rostro, rictu, dentibus, calceis, vngulis, cauda spiculata, proboscide; sed frustra, cum nec vestem solùm tangere liceat prohibente illo, cuius nomen inuocatum laruatas has phalanges statim in fugam conuertit.

Cum apparent in catu maleficorũ.

Nec meliori pompa inter amicos procedunt; cum ex sagarum vniformi confessione discamus, in conuentibus diabolicis, vbi se videndos præbent sub alia sensibili specie, non alia, quàm felum, vitulorum, & caprarum apparere; principemquè inter ipsos dignam assumere sua dignitate formam, hirci, nempè, aspectu fædi, atri, horridi, & fætentis: vt suo loco dicemus. His præstigijs adde veras, & reales operationes tàm circa Animalia Imperfecta quàm circa Perfecta, quas sequentes articuli repræsentabunt.

ARTICVLVS I.

Imperfectas.

§. I.

250 *Producunt dæmones imperfecta sentientia Insecta producta per alterationẽ.*

IMperfectorum productio per applicationem rerum actiuarum cum passiuis nullo negotio fit à dæmonibus, vt docet Augustin. *lib. 3. de Trinit. c. 7.* Inde tot examina locustarum, bruchorum, muscarum, erucarum, lumacum, vermium, murium, ranarum, bufonum, & similium bestiolarum, quæ ipsis operantibus statim nascuntur. Cum enim ex putrefactione naturaliter prodeant, nemini dubium est, quin etiam sæpiùs actione dæmoniaca producantur. Præcipuè cum illi hominum hostes in aliquam regionem sterilitatem, & famem inducere volunt; Nam confestim erumpunt illæ agrorum pestes, quorum in terram se abdunt, & germina, radicesquè corrodunt. Aliæ in ipsis leguminibus natæ totam medullam absumunt, toto cortice exteriùs apparente relicto: Aliæ repentè super olera quicquid viride est, depascunt: Aliæ agmine facto per aerem volitant, & in agros se demittunt, in quibus omnia deuastant, & depopulantur. Quia, licèt illarum productio præter communem naturæ ordinem facta quantum ad producentem, & mouentem agentia naturalia ad suum effectum mirabilis sit; tamen supposita productione, nihil mirum si noxia sunt agris, cum id conueniat ipsarum naturæ. Indigent enim nutrimento aliquo, etsi imperfectiora sint, & ex putredine orta; vel vt loquitur Aristoteles *7. Metaph. tex. 23.* quasi à casu. Ideò præcipitanter feruntur in id, quod sibi ex natura conuenit, fructus, nempè, adhuc teneros, & folia recenter nata, quæ maximo hominum damno contaminant, & depascunt.

Per mirum localem.

Hæc autem Deo permittente, & dæmone operante communiter accidunt, qui à se productos illos infestantium bestiolarum exercitus ducit, & cõgregat per motum localem, quò vult; dimittitquè, vt dux suos milites, in certas regiones, & prouincias; immò pellit in singularem quendam agrum, prout Diuinæ decreto Iustitiæ varijs pœnis homines afficiendi sunt. Ità aliàs Ægyptiorum vastauit agros: Israelitarum agris pepercit, vt dicitur psal. 77. *Et dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustæ.* Nam à dæmonibus has agrorum vastationes factas fuisse, testatur Idem subiungens: *Immissiones per Angelos malos.* Et confirmant S. Augustinus, & Cassiodorus in illa verba.

§. II.

251 *Reptilia serpentes mira magnitudinis.*

QVæ omnia locũ habent in serpentibus, & alijs insolitis monstris, cum quibus potiùs, quàm alijs feris serpentis antiqui familiaritatem ineunt, non natura; sed permissione diuina ob fraudem, qua primi parentes fuere delusi super serpentis imagine: vt censet S. Augustinus *lib. 11. de Genes. ad lit. cap. 28.* Videas aliquando eductos è latebris miræ magitudinis angues serò trahentes corpus immensum, sibilantes, & exceptantes trifidam linguam, squammis horrescentes, tumidum corpus plicantes, & cogentes in orbem, quærentes quem mortifero veneno inficiant: quales Babylonicum & Epidauricum literæ sacræ, & profanæ describunt

Ali-

Aliquando monstra horrenda tecta corio lacertæ, oculis scintillantibus, lingua flammea, mammis prętumidis, bifidis brachijs, cauda nodosa, & aculeata, ore hiante, & præacutis dentibus armato venenosum trahere spiritum ex imo, quo omnis vicinia infestatur. Huius rei exemplum refert Vincentius Beluac. Specul. Histor. lib. 9. cap. 74.

Monstra horrida.

Erant duo Magi Zaroes, & Arphaxath apud Aethiopes in Ciuitate, quæ dicitur Nadabis ludificantes populum, & Regem eius nomine Aegyptum, dicentes se esse Deos, qui inter alia mira, quæ faciebant, imperabant serpentibus, vt percuterent, & ipsi cantando curabant; ideoque curare putabantur, quia à læsione cessabant, curam ergo hominum Deus gerens, Matthæum Apostolum contra hos misit. Qui ingressus Vrbem cæpit detegere præstigia eorum. Prædicante autem illo venit, qui dixit Magos illos cum singulis draconibus aduenire. Erant autem dracones galeati, flatusque eorum stammifero ardore emanabat, sulphureas spargebant auras naribus, quorum ardor homines interficiebat. Tunc consignans se Apostolus cæpit exire securus. Mox autem vt venerunt ambo dracones ante pedes Apostoli obdormierunt. Et ait Apostolus Magis: Vbi est ars vestra? si potestis excitare eos. Ego nisi rogassem Dominum Iesum Christum, omnem furorem, quem in me exercuistis, in vos retorqueret. Conabantur illi arte magica excitare eos, nec poterant omninò. Tunc Apostolus conuersus ad dracones ait: In nomine, & virtute Iesu Christi adiuro te spiritus, cui omnes dracones in potestate dedit, vt excites eos, & cum mansuetudine redire facias ad locum suum, ita vt nullum lædant. Ad hanc vocem eleuantes caput serpentes ire cæperunt, & apertis portis egressi Vrbem nusquam comparuerunt. Magi verò Zaroes, & Arphaxath à facie Matthæi Apostoli aufugentes de Aethiopia in Persidem profecti sunt.

Simon autem Cananæus, & Iudas Zelotes Apostoli Iesu Christi cum per reuelationem Spiritus Sancti regionem Perfidis fuissent ingressi, inuenerunt ibi dictos duos Magos, cum quibus varijs habitis certaminibus coram Vuaradac Rege Babyloniorum, de quibus Beluacensis loco citato cap. 78. tandem c. 80. ait, quòd *illi Magi irati contra Apostolos fecerunt multitudinem serpentum, vt in eos sæuirent: Sed Apostoli venientes impleuerunt pallia sua de serpentibus, & miserunt in Magos dicentes: In nomine Domini nostri Iesu Christi non moriemini, sed morsibus eorum attrectati mugitum dabitis dolorum vestrorum. Quod & factum est. Cæperuntque Magi vlulare sicut lupi. Rex autem & omnes dicebant Apostolis: Permittite eos, vt moriantur ab eis. At illi respondentes: Nos missi sumus à morte ad vitam reducere, non à vita in mortem præcipitare. Oratione autem facta dixerunt serpentibus: In nomine Domini nostri Iesu Christi ad loca vestra redite, & omne venenum, quod in his Magis effudistis, vobiscum auferte. Maiores autem cruciatus passi, cum vniuersi serpentes iterum morsibus edebant carnes eorum, vt venena sua tollerent, sugentes sanguinem eorum: vndè per triduum nec edere, nec bibere, nec dormire illis possibile fuit, sed sola vociferatio doloribus exorta incessabilis extitit, donec ab Apostolis corporali sanitati restituti sunt.*

Quid autem communiter sunt hæ noxiæ serpentum productiones, quàm diaboli opera, qui serpens antiquus dictus, & monstrum horrendum infame ingens serpentibus, & monstris delectatur! quamuis sæpiùs cum apparent, meræ sunt illusiones: Sicut enim realiter hæc potest producere, ita apparenter repræsentare.

ARTICVLVS II.

Perfectas.

EX imperfectis ad perfecta deueniamus, quæ per applicationem agentium ad passibilia, certum est, dæmones non posse producere. Licèt namquè virtute propria queant in materiam veras inducere formas artificiales; non tamen naturales, quæ non producuntur nisi à Conditore naturæ, vel ab ipsa natura operante per modum naturæ. Et quidem si *nihil dat; quod non habet*, teste Aristot. 7. *Metaphys.* quomodo dabunt naturalem corporibus formam, qui nec genere, nec specie conueniunt cum corporibus? Insuper corpora indigent semine ad hanc productionem apto; quia præparatio materiæ ad formas animantium perfectorum dependet à virtute seminali ex formatrice, quæ non tantùm primarum qualitatum mixturam recipit; sed præterea exigit perfecti animantis cooperationem, vt aliquod animal perfectè formetur, sicut docent Philosophi. 252 *Dæmones non possunt res perfectas producere per applicationē.*

§. I.

SEd quamuis animalia non possint producere per applicationem; tamen per motum localem multa possunt in illis operari; cum ex suo ordine naturali illi subiecta sint, sicut alia materia inferiorum. verb. gr. Ea deferre ex vno loco in alium, quo modo sæpiùs visi sunt dracones, vituli, boues per aera volantes. Mouere mirabili quadam ratione, ità vt agant ea, quæ sine intelligentia, & rationis vsu minimè fieri posse videantur. vt patuit aliàs in serpente Epidauro Romam aduecto; sed quasi volente, intelligente, & dante quædam signa rationis, & diuinitatis apud Philostratum *lib. 5. cap. 15.* Educere ex cauea, & adigere in quem volunt locum: vt lupos ex syluis in certum ouile, & gregem; vnde nonnisi graui illata strage reuertuntur. Velocitatem, aut tarditatem eis in cursu tribuere: vt fiebat in Circensibus equis secundùm Arnobium *lib. 1.* Hieronymum *in vita Hilarionis*, & Cassiodorum *lib. 3. epist. 51.* Retinere immobilia; ità vt nec retrocedere, nec vlterius progredi possint quouis stimulo incitata. Vel currentia incitare tàm validè, vt sequentes illa assequi non possint: quod sæpiùs accidit in venatione ferarum, & leporum. Hoc apertè vidi Anno 1647. Romæ in equulo cuiusdam Numularij, quem emerat ad trahendum currum, in quo licèt nullus appareret defectus, nihilominus ac si cæcus esset, caput allidebat parietibus, vel alteri rei sibi obuiæ, quando auriga 253 *Tamen per motū localem possunt Eas Deferre, Mouere. Educere, Velocitatem, aut tarditatem tribuere. Retinere*

impellebat, vt progrederetur, ille se retrahebat, ita vt nec stimulus, nec virga illum vrgeret, nec habena cohiberet, quare illius Dominus suspicans, quòd fortasse esset maleficio affectus, me rogauit, vt viderem quid esset, quòd talia insolita operaretur. Cum ergo ad illius domum accessissem, præcepi, vt coram me extra stabulum adduceretur equus, deinde omnia illa præstiti, quæ tradidi in Manuali Exorcist. par. 3. numer. 767. ac sequent. ac traduntur infra tom. 2. disput. 4. ac statim equus à quacunque molestia diabolica liber euasit, habenæque, ac stimulo, alijsque ab auriga instrumentis adhibitis obedientiam præstitit. Spiritus etiam, & humores in corporibus ad diuersas inferendas infirmitates concitare solent. Partium compages, & connexiones disiungere, atque distrahere, vnde acerbissimi sequuntur cruciatus. Denique subire corpora, eaque præfocare, præcipitare, discerpere, & varijs modis trahere in interitum: vt factum est in grege porcorum apud Gerasenos. *Matth.* 5.

Membra discerpere, & præcipitare.

§. II.

254 MAior est difficultas; An suis operationibus possint illis tribuere loquelam, & intelligentiam, quam soli homini competere, omnes fatentur. Et certè non desunt exempla locutionum ope diabolica simulatarum in animalibus apud Gētiles. Nam geminæ columbæ Dodonis, sicut & quercus illa famosa *apud Sophoclem in Trachino*, & *Lucianum in Micyllo*, Equus Achillis *apud Homerum Illyad.* 19. Canis Simonis Magi *apud Clement. Rom. in Itinerario* loquaces introducuntur. Sicut opere angelico Asina Balaam *Numer.* 22. Ita rationis, prudentiæ, & prouidentiæ vestigia reperiuntur in multis animalibus non solùm ordinariæ, quæ cernitur in leonibus, ceruis, arundinibus, & alijs auibus, in piscibus, & omnibus ferè animalibus, quæ tàm solerter norunt, noxia fugere, commoda quærere, pericula deuitare, vario astu sequentes deludere, pullos educare, & id generis alia, quæ animam rationis compotem redolent; sed etiam extraordinariè in canibns, & equis circulatorum, qui aptissimis suis motibus, & gesticulationibus insolitis loco, tempore, rebus personis accommodatis videntur audire, discernere, & ratiocinari: vt patet de illo Elephante hoc nostro æuo ducto per Italiam, qui pugnabat ense, laxabat rotas, & alia huiusmodi præstabat ad nutum, & ad præcepta Domini sui, ex quibus videbatur intelligere, ac ratione vti.

§. III.

255 HÆc autem solo instinctu naturali fieri posse quis asserat? cum concedendum sit, hęc mira ab agitante, & gesticulante dęmone posse peragi; Non quòd loquelam, aut intelligentiam tribuere possit eis conuenientem eo modo, quo in hominibus reperiuntur; sed quia voces formantur ab eo, vel in corpore; vel extra corpus. In corpore quando apta sunt organa, & viuentia instrumenta, qualia sunt in Picis, coruis, Psittacis, & huiusmodi loquacibus brutis. Extra corpus, quando viuens proprijs organis caret vt asini, equi, boues. Locutio in primis est actio vitalis ipsius animalis, quo tanquàm organo dæmon vtitur. In secundis verò tota tribuitur Angelo verba formanti in aere, qui medium est, & instrumentum vocis formandæ, cuius respectu intellectualis est: cum prima nesciant, quid dicant: secunda nesciant, quid dicatur; & ideò ab humana locutione ab homine ratione vente mediante lingua, alijsquè organis huic muneri à natura dicatis, formata, omninò differt.

Non possunt loquelam, aut intelligentiã tribuere.

§. IV.

ITà actiones illæ ordinariæ animalium non à prudentia; sed ab instinctu naturali prodeunt; cum 256
prudentia, quæ ex Aristotele 6. Ethic. *ost habitus faciẽs nos prõptos ad eligendum media alicui fini proportionata*, non detur in brutis, quæ in suis actibus nec media, nec finem cognoscere possunt; atque ideò casu, & fortuitò operantur; quamuis instinctum naturæ particularem sequendo, finem generalem speciei consequantur, quem Deus vnicuique indidit; sed qui ab vnoquoque ignoratur. Extraordinariè verò dęmoni agitanti debent assignari, qui per illa bruta eas peragit actiones, quas ipsa facerent, si ratione, & intelligentia prædita essent; Vndè à dæmone ex instituto: A brutis fortuitò producuntur. Nec alio modo ijs cooperantur, quàm instrumenta, quæ ab artifice applicantur operibus artificiosè febrefaciendis.

CAPVT II.

In Creaturas Medias.

VErè medium tenere locum in admiranda omnium creaturarum serie homines comprobantur, si compositionem eorum considereres. Constant enim spiritu suis potentijs intellectus, voluntatis, & memoriæ prædito, qui est superior Animæ pars: Anima suis facultatibus apprehensiuis, & appetitiuis ornata, quæ est pars inferior: Corpore suis membris instructo, quod est infimum in illa mirabili structura: Spiritu accedunt ad Angelos ab omni materia defæcatos, cum idem habeant esse, & operari. Corpore deuoluuntur ad bruta in materia, & carne immersa, cum illarum instar vegerent, sentiant, moueantur. Anima ab vtroque extremo participant, cũ in organis eius corporis spirituales, & sensibiles insimul edant operationes. Ideòquè tenentur omnes inferiora deserere, quærere superiora, vt iuxta apostolicam Pauli doctrinam 1. ad Tess. 5. *Integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu* 257
Homo est medium creaturarum.

Accedit Spiritu ad Angelos, Corpore ad Bruta.

Anima ab vtrisque participat.

D.N. Iesu Christi seruatur. Nam dæmones toto conatu illos à superioribus auertere, & ad inferiora trahere contendunt, atquè ità ad ipsum infernum, duplicem in illos exercendo potestatem: naturalem vnam: moralem alteram. Naturalis est, quam à natura sortiuntur, quæ, cum in eis sit nobilior, perfectior, & eleuatior rebus omnibus corporeis, illos euehit super homines, qui corporei sunt, & materiæ sensibili alligati. Moralis illa, quam homines eis voluntariè concessere, quando libertate reiecta filiali, semetipsos tradiderunt tyrannicæ eorum seruituti. Vnde duplici illa potestate armati quid non moliuntur suis maleficijs, vt ipsis noceant; præcipuè si per peccata ab ipsis captiui teneantur? Nam permissione diuina ea, quæ volunt, liberiùs exequuntur in eorum Spiritum, Animam, & Corpus: vt tribus sectionibus declarabitur.

In eum dæmones habent duplicẽ potestatẽ Naturalem, Moralẽ. Secundũ quã maleficijs tentant multa In Spiritum Animã, Corpus.

SECTIO I.

In Spiritum.

§. I.

258 SI vera esset Priscillianistarum opinio, qui putabant, à malo Deo, seù dæmone corporibus animas disseminari, vt refert Seuerus Sulpitius *lib. 2. Sacræ Historiæ*, non dubium est, quin dæmones illas omnimodam haberent potestatem. Sed quia catholicè scimus, animas non à malo Deo, qui esse non potest, sed à bono; non ab Angelis, sed ab ipso summo Opifice; non ante corpora, sed in corpore; non ex traduce, sed ex nihilo creari, infundi, ac corpori vniri; ideò dicimus, solum Deum Animæ humanæ posse illabi. Ipse enim solus est intimus menti humanæ, & solus ea superior: vt benè docet S.Bonauent. *in 2 d.8.par.2.a.1.quæst.2.* Quare solus illam implet, & in ea intimè operatur, intellectum illustrando, voluntatem mouendo, & memoriam excitando suis illapsibus: Vel generali, qui est intima eius præsentia ad creaturas, dum illas mouet ad operationes liberas, aut naturales. Vel Speciali, qui est concursus eius ad opera supernaturalia, & meritoria, atquè ad vltimam dispositionem ad gratiam.

Deus solus potest illabi in Animã.

Illapsu, Vel Generali, Vel Speciali.

§. II.

259 DÆmon verò, etsi corpus humanum subintrare, & vexare queat; non tamen illabi in animam vt Deus: aut existere, vt Anima. Non illabi, quod solius est Factoris, vt docet August. lib. de Eccles. Dogmat. cap. 81. tom. 3. *Dæmones*, inquit, *per energicam operationem non credimus substantialiter illabi animæ; sed applicatione, & oppressione vniri. illabi autem menti, illi soli possibile est, qui eam creauit, qui natura subsistens incorporeus capax est suæ factura*. Non existere, vt Anima; Etsi enim sint simul in corpore; non tamen eodem modo: Sed Anima per modum informantis: Dæmon verò per modum assistentis, siuè obsidentis. Anima simul cum corpore, in corpore, & in essentia corporis, vt essentia est; Dæmon simul cum corpore, & in corpore; sed non in essentia corporis, vt essentia est. Quid ergo dices? Potest operari spiritus ille nequam in spiritu humano, qui est pars animæ superior? Certè in triplicem eius potentiam, Intellectum, Voluntatem, & Memoriam virtutem exercet. Potest enim primum instruere, secundam allicere, tertiam iuuare, excitando cogitationes: prouocando affectus: procurando, accommodando; aut commouendo, & perturbando species: vt tribus art. ostendemus.

Dæmon nõ potest illabi in animãvt Deus.

Nec esse in corpore, vt Anima.

Potest tamen in triplicẽ eius potentiam.

Intellectum, Voluntatem, Memoriam.

ARTICVLVS I.

In Intellectum.

§. I.

SOlius Dei est, vt principaliter agentis, & efficientis in intellectum cogitationes immittere, & illas in eius intimis generare; quia solus sufficientem habet virtutem respectu talis effectus: vt docet D. Bonau. *loco cit.* Dæmon verò non potest illum producere; quia si illi esset possibilis, mentem humanam semper in malum impelleret; & sic homo nunquàm à prauis cogitationibus desistere valeret; quod falsum est. At quamuis non queat vt causa principaliter agens cogitationes immittere, hoc tamen potest vt causa excitans, & impellens; cùm respectu talis effectus sufficiente virtute præditus sit. Immò sicut Angelorum hæc quasi propria sunt munia, in homines sanctos, & optimos immittere cogitationes, & virtutes excitare; Ita dæmonum hoc singulare officium, mortiferis suggestionibus, (quæ nihil aliud sunt, quàm prauæ cogitationum immissiones) ad vitia vrgere, vt patet in Iuda, qui suggerente, & impellente dæmone Christum tradidit. *Ioan. 13. Cum diabolus misisset in cor, vt traderet eum Iudas.* Nam mittere in cor nihil est aliud, quàm cogitationes instillare. Et experimur ipsi quotidie tot noxios cogitatus, quibus incitante dæmone prouocamur ad malum; quia indefesso, & continuo studio spiritui nostro insidiatur.

260 *Deus tãtùm immittit principaliter cogitationes in Intellectũ.*

Dæmon eas immittit vt excitãs.

§. II.

261 DVplici autem via intellectum adoritur, sensus, nempè, & appetitus; cum tota eius interior operatio circa vtrumque versari videatur.

Duplici modo.

Ex parte sensus suas illusiones tanquam per fenestras immittit: quia *cum nihil sit in intellectu, quod priùs non fuerit in sensu*, teste Aristot. lib. de sensu, & sensibilibus, quandiù spiritus in ergastulo corporis retrusus manet, hostis primò species rerum affingit exterioribus sẽsibus, & obtrudit oculis spectra, & obijcit in phantasmate, in quo tanquam speculo omnium rerum similitudines repræsentantur. Vndè idem nobis accidit, quod ei, qui ante oculos speculum habet ita potentiæ visiuæ alligatum, vt eos aliò contorquere non possit. Nam sicut iste non se potest impedire, quin videat imagines in speculo repræsentatas; ita cum phantasma sit tanquam speculũ potentiæ cogitatiuæ semper alligatum, quod assiduè menti nostræ obuersatur, & in eo diuersæ rerum formæ, & species obijciuntur, prout assiduè ab exterioribus sensibus, vel ab alia causa subministrantes repręsentantur, non potest fieri, quin spiritus illud consideret, & contueatur, cum in tenebroso carnis ergastulo nihil videat: vel si quid videt, alio non possit cernere lumine, quàm sibi vtriusque sensus ope subministrato. Et ita ex obiectis speciebus sequitur cognitio in intellectum per quemcunque sensum immissa: vt benè testatur etiam S.Bernardinus lib.3.serm.2.cap.4.

Per sensus.

Cuius veritatis etsi plura exempla referre possem 262

Exẽplo comprobatur.

eorum, qui huiusmodi tentationibus diabolicis vexati ad me confugerunt, vt sibi opportuna remedia adhiberem, vnicum tantùm referam scitu dignum. Anno Domini 1664. Venetijs Adolescentula annum ætatis quartumdecimum agens filia cuiusdam viri vtique sicut fortunæ bonis ditati, ita morum grauitate, prudentia alijsque bonis qualitatibus ornati, hæc cum sui effigiem in speculo magno in cubiculo existente contemplaretur, & aliqualem complacentiam de sua pulchritudine haberet, sæpiùs huiusmodi operationem repetebat, tandem dæmon in speculo apparuit sub specie Iuuenis pulcherrimi effigiem illius amplectentis, & osculantis, cuius facti cum ipsa magnam perciperet delectationem, se totam in tali contemplatione addicebat, quare dæmon seipsum ei patefecit dicens se esse dæmonem Deorum principem, qui eam valdè amore prosequebatur, sed si & ipsa vellet ei placere, opus erat, vt crederet non esse alium Deum, quàm ipsum dæmonem, nec crederet in Christum, cæteraque fidei dogmata abnegaret, quæ omnia absque vlla animi aduertentia, ac consideratione adimpleuit, prout sibi versipellis insinuarat; sed interim superueniens ipsius mater mulier vtique prudens atque deuota eam interrogauit, cur tandiù se detineret in contemplatione illius speculi, & quænam essent illa verba, quæ versus speculum submurmurabat, cui licèt difficulter ob secretum dæmoni promissũ, tamen tacere nescia omnia patefecit, quare mater illam reprehendit, abscondit speculum, & admonuit, ne amplius talia præstaret. Tunc filia in tantum incidit mærorem, & tristitiam, quòd die, noctuque lacrymis, ac fletibus detinebatur, nec poterat præ dolore somnum, vel cibum capere dicens, se fidem negasse, nec amplius credere in Deum, ac sub dæmonis potestate totaliter existere, ac propterea nihil sibi manere, quàm infernum; accurrerunt amici, & consanguinei alij dicentes esse humorem melancholicum, alij humores matricales; ideoque accitus fuit Medicus omnium Medicorum Venetijs existentium quoad ætatem facilè princeps, qui statim multis pharmacis adhibitis, emissione sanguinis sæpiùs repetita, cibi maxima abstinentia adolescentulæ indicta, vt humorem compesceret peccantem, omnia præstitit incassum; ita vt adolescentula, quæ priùs vnicum habebat seductorem torquentem in anima, cæpit habere duos tortores affligentes vnum intrinsecùs in spiritũ, nempè dæmonem, alterum extrinsecùs in corpore, scilicet Medicum, qui ad talem, ac tantam eam perduxerat debilitatem, vt vix posset in lectulo dimoueri. Tandem cum Medicus adhuc repetere vellet medicamina, ac sanguinis emissionem, Confessarius dictæ filiæ eius Genitori consuluit, vt me aduocaret, ad quam vt vix accessi, agnoui in ea esse dæmonem talia operantem, ideoque Medicum esse admonendum, vt saltem quinque dies, vel sex expectaret, donec meam functionem exercerem, propterea præcepi, vt cibis delicatis, ac vino generoso reficeretur, sequenti die eam feci è lecto surgere, tertia die ad Parochialem Ecclesiam, quæ propè eorum palatium extat, accedere, ac Sanctissimis Sacramentis Confessionis, & Cõmunionis refici, quarta die operi Manuali incumbere, sicut & sequentibus diebus: quotidie orationi iugiter esse intentam, actus fidei, spei, & charitatis eliciendo, & contemptus in dæmonem proferendo. Transacta autem quinta die venit Medicus, cui practicè ostendi præsentibus eius Genitoribus, nec non patruo, eiusque vxore pijs, atque deuotis, eam esse à dæmone obsessam, idcirco non corporalibus, sed spiritualibus remedijs esse liberandam, ac roborandam. Itaquè Medicus cessauit eam inuisere, ego verò meum prosecutus munus per exercitium diuersorum actuũ theologicorum, Sacramentorum frequentiam, voluntariam ipsius præsentationem coram Reuerendissimo P. Inquisitore S. Off. ad quem accessit nomine ipsius prædictus eius Patruus, qui misso R.P. Comissario omnia præstitit coram me, quæ necessaria æstimabantur: tandem per obiurgationes frequenter à me dæmoni factas, ac præcepta in Nomine Iesu sæpiùs repetita, continuam Patris, ac Matris ipsius sollicitudinem, ac diligentiam in ea ad executionem præceptorum meorum impellenda, perfectè sanitati restituta est.

Ex quo videas, quomodo versipellis dæmon per sensus tanquam per feneſtras deceptionem immiserat in intellectum illam ad Deum, eiusque fidem catholicam abnegandum inducendo.

§. III.

263 *Per appetitum.*

SImiliter ex parte appetitus sensitiui Diabolus facilè potest cooperari, determinatum cordis motum, humores singulares, & passiones varias excitando, quæ causa sunt, quòd homo aliquid imaginetur, & cogitet; Nam ex illis passionibus in appetitu excitatis subsequitur, intentionem sensibilem, seù speciem ad principium apprehensiuum deductam magis ab homine percipi: quia, vt ait Philosophus lib. de somno, & vigilia cap. 2. *Amantes modica similitudine in rei amatæ apprehensionem mouentur; & illud, quod proponitur imaginationi, iudicant prosequendum.* Nam illud homini aliqua passione detento videtur esse bonum, ad quod per passionem inclinatur. Hinc est, quòd multi operante dæmone varijs cogitationibus ita torquentur, vt vix die, noctuque conquiescant: illi præcipuè, qui alicuius effrænatæ passionis furijs agitantur: ita enim cogitationibus rei amatæ ver. gr. addicti sunt, vt si parumper auerti contingat, reuertantur citiùs in idipsum.

Hoc experientia comprobatum est in quodam Presbytero Bergomensi, qui ab omnibus simplicibus, & ignaris suspiciebatur vt sanctus, hic præ nimio amore, quo diuersas suas filias spirituales adolescentulas etiam satis pulchras prosequebatur, in plures pro lapsus est errores, de quibus conuictus, ac spontè confessus anno Domini 1662. in aula Palatij Episcopalis coram Eminent. ac Reuerendissimo D. D. Cardinali Gregorio Barbadiço Episcopo Bergomi, ac Reuerendissimo Patre Inquisitore generali S. Officij, assistente Excell. D. Vicario Prætorio, ac cæteris, ad quos spectat, præsentibus vocatis Presbyteris multis, & aliquibus omnium Religionem Regularibus condemnatus est, prout infra. Quorum errorum, vt alij discant eos euitare, summarium hìc subijciam ex actis publicis Sanctæ Inquisitionis extractum.

Art. I. *Conuentus, ac Congregationes faciebat mulierum secretò, ne ad aures Superiorum notitia perueniret, à quibus vocari posset.*

Art. II. *Sæpiùs solus cum sola clauso ostio manebat.*

Art. III. *Docebat modum orandi passiuè, ideſt, manere genuflexum non eliciendo aliquem actum intellectus, vel voluntatis, scilicet actus theologicos Fidei, Spei, Charitatis, vel morales, etiam meritorios, qui fiunt per intellectum, ac voluntatem.*

Art. IV. *Prohibebat meditari Passionem Christi.*

Art. V.

Art.V. *Dixit, quòd quærere humilitatem, patientiam, aliasque virtutes est impedimentum in via Dei, ac murus, qui separat à Deo.*

Art.VI. *Dixit, quòd anima à Deo ad se tracta non indiget aliquo genere mortificationum.*

Art.VII. *Dixit, non esse resistendum diabolicis tentationibus.*

Art.VIII. *Docuit quandam Salutationem Angelicam.*

Art. IX. *Laudauit Pelaginos Valcamonicæ co tempore, quo sciebat aliquos eorum esse carceribus mancipatos Brixiæ, ac fuisse in manibus eorum inuentum librum continentem propositiones hæreticales, & erroneas.*

Art.X. *Dixit, quòd securi erant de sua salute illi, qui obediebant eius præceptis, & obseruabant ipsius documenta.*

Art.XI. *Prohibuit suis Sectatoribus confiteri peccatæ Regularibus: & aliquibus præcepit, vt ei soli confiterentur.*

Art.XII. *Dixit, quod tactus carnales inter hominem, & mulierem non sunt peccatum in illis, qui ad perfectionem peruenerunt.*

Art.XIII. *Præcipiebat suis filiabus spiritualibus, vt aliæ emitterent tria vota, scilicet, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, aliæ duo, aliæ vnum.*

Art. XIV. *Conuersans cum mulieribus prædictis solus cum sola tactus carnales committebat.*

Art. XV. *Dixit se numquam tetigisse, aut osculatum fuisse aliquam mulierem vetulam.*

Prædictus Presbyter à Superioribus in Tribunali S. Inquisitionis

Primò, *fuit condemnatus ad clausum manendum in aliquo Monasterio per triennium cum obligatione recitandi semel in hebdomada Vesperas mortuorum, ac tertiam partem Rosarij.*

Secundò, *fuit exilio demandatus à sua patria absque limitatione temporis, ita quòd non possit ei appropinquare spatio decem milliarium, reseruando Sancto Officio facultatem alterandi huiusmodi penitentias.*

Tertiò, *fuit ei præceptum impositum seuerè non amplius faciendi huiusmodi congregationes, nec assumendi directionem personarum, ac præcipuè mulierum.*

Quartò, *fuit condemnatus ad abiurandum tanquam vehementer suspectus de hæresi, & specialiter abiurauit articulum septimum, & duodecimum.*

Mulieres verò eius filiæ spirituales, ac sectatrices, quæ erant circiter 24. nulla fuerunt publicè pœna multatæ, quia cum mihi onus formandi inquisitionem contra prædictum Presbyterum fuisset impositum, tempus gratiæ proposui eas inuitans ad sponte comparendum, quę sponte coram me comparuerunt deponentes contra se, & alios id, ad quod per leges tenebantur, ideoque liberæ à quacunque pœnitentia publica euaserunt.

Videas modò benignè Lector, quibus decipulis dæmon capiat incautos, eorumque intellectum per appetitum effrænatum in errores inducat detestabiles.

§. IV.

AT licèt vtraque via, nempe per sensus, & appetitum sensitiuum possit dæmon in intellectum cogitationes introducere; non tamen valet eum compellere ad cogitationes malas simpliciter: quia voluntas potest imperare intellectui, vt aliò se conuertat, nempe ad contemplationem Diuinorum, quibus intellectus non facilè à prauis cogitationibus per spiritum nequam immissis distrahitur. Sic enim experimur in nobis, quòd nonnumquam apertis oculis prætereuntes vel non videmus, vel videre non attendimus propter fortem imaginationem, vel spiritus attentionem. Quare non facilè dæmoniacæ suggestiones obtruduntur ijs, qui in bonis occupantur; sed ociosis, qui primæ cogitationi obuersanti inhærent. 264 *Neutro modo potest impellere ad cogitationes prauas.*

In hoc est laudanda quædam Adolescentula Diœcesis Bergomensis, quæ nuper hoc anno 1664. habitum tertij Ordinis Sancti Francisci suscepit, cui aliquoties dęmon apparuit modò diurno, modò nocturno tempore sub specie nunc vnius Iuuenis etiam consanguinei, nunc alterius, qui eam diligebat, tentans, ac eam alliciens ad carnaliter peccandum, ac coeundum, plures actus immundos in conspectu eius gerens; sed ipsa semper stabilis, & inconcussa mansit in fide, ac fiducia in Deum eum inuocans, ac dęmonem contemnens, qui tandem illam grauiter percussit, ac lacerauit in mamillis, pectore, cruribus, quę hoc anno mense Nouembris Bergomi ad me confugit omnia prædicta enarrans coram suo Confessario, quam sacris benedictionibus munitam, ac documenta, quibus facilè huiusmodi dæmonem Asmodæum in fugam verteret, ac de eo victoriam referret, tradidi. Quam veritatem etiam in me ipso sæpiùs expertus, præcipuè anno 1648. Dum enim Paduæ in Conuentu S. Caroli occupatus essem in componendo, & scribendo Manuale Exorcistarum, ac præsertim doctrinam de fide, ac fiducia in Deum collocanda, vt typis ederem contra diabolicas phalanges, serpens infernalis me suis stimulis vrgebat, vt oculum dextrum mihi eruerem, ac deinde Deum magna fide, ac fiducia deprecarer, vt illum mihi restitueret; quòd si vera esset illa doctrina, quam scribebam, vtique Deus illum restitueret, sic postea huiusmodi miraculũ pro testimonio meæ doctrinæ referre valerem; ac de hac re ita vehementer meos sensus exagitabat internos, vt quoties manu scalprum librarium sumebam, toties huiusmodi renouabat tentationem: ac si nollem dictum oculum eruere, saltem acumine gladioli pupillam illius oculi leuiter tangerem. Ego autem virtute Sanctissimi Nominis Iesu huiusmodi diabolicas technas tanquam fumum diuino fauente Nomine disperdebam.

§. V.

MAiora adhuc aggreditur in intellectu. Non enim solùm cogitationes excitat; sed etiã scientiam infundere simulat, & æmulatur: vt videmus in Idiotis, qui arte dæmoniaca statim fiunt periti. Potest enim versipellis Doctor artes, & scientias aliquas suos edocere fideles, si Deus permittat, non tantùm voce sensibili, cum visibiliter apparet, & loquitur; sed etiam interna suggestione, locutione, & manifestatione sui conceptus. Nam nihil illi facilius, quàm tùm exteriùs velocissimè formatis simulacris in aere ita phantasiæ proponere, spe- 266 *An possit immittere scientiam.*

ſpectanda ea, quæ docere vult, vt ſpiritus, quaſi in ſpeculo vno intuitu cuncta conſpiciat. Tùm interiùs ſpiritum ſenſitiuum expurgare ab humoribus denſioribus, & expeditiora reddere interni ſenſus organa, vndè expeditior naſcitur intellectio. Inſuper apta ad hoc tribuere pharmaca, & adhibere medicamenta agentium naturalium, & ſic velociſſimè ingerere, quæ interiùs vult à diſcipulis concipi, & retineri: vt ſæpè accidit in Anabaptiſtis hæreticis, & ordinariè in Magis, & maleficis, qui in inſtanti ab illo accipiunt ea, quę ſucceſſiuè, & in tempore forent addiſcenda. Sic in vita S. Norberti cap. 27. apud Surium 6. Iun. legitur, Idiotam quendam Sacrę Scripturæ ſubitò peritiſſimum reddidiſſe. De his legendus Delrius Diſq. Mag. *lib. 2. quæſt. 24. ver. Quintò.*

§. VI.

267 OMnis tamen illa cognitio non illuminatio, nec purgatio intellectus; ſed potiùs illuſio, & infectio dicenda eſt. Non enim tendit ad Deum; ſed malum finem reſpicit. Nequè ſolùm tenebras mentibus offundit humanis; ſed etiam non rarò à recto mentis ſtatu deijcere ſolet. Spiritus enim illi excitati imbecilles ſunt, & impuri, miſeroſquè homines non doctos faciunt, ſed fanaticos. Ideò ſi ſemel hos diſcipulos tenebrarum ad veram lucem venire contingat, ſtatim tota hæc profana peritia, & ſcientia diabolica euaneſcit; priſtinæque ignorantiæ docti illi ſubitanei reſtituuntur: vt experimento probant, qui relicta magia, & hæreſi catholicam veritatem amplectuntur. Hoc eueniſſe incomperto eſt Romæ anno Domini 1647., dum ibi cõmemorarer, peruenit illùc quidam puer annos circiter octo ętatis habens cum ſuo Magiſtro Religioſo cuiuſdam Religionis, quos ego vidi: qui quidem puer publicas theſes propoſuit diſputandas continentes totam philoſophiam, ac theologiam vniuerſam D. Thomę quas dicauit Summo Pontifici felicis recordat. Innocentio X. eaſque publicè defendit in Eccleſia Mineruæ prę ſentibus multis Cardinalibus, Epiſcopis, Prælatis, Theologis, Religioſis, ac cuiuslibet conditionis, ac ſtatus hominibus, qui omnes huiuſmodi puerum vt prodigioſum admirabantur, poſt quarum defenſionem multis à Cardinalibus donarijs acceptis vnà cum ſuo Magiſtro è Roma honorificè diſceſſit. At cum Lauretum peruenifſet, & quidam Prælati in magnam Eccleſiam Lauretanam eum adduxiſſent, obſeruarunt, quòd nec aqua benedicta frontem abſterſit, nec ſigno crucis chriſtianorum more ſe muniuit, ac tandem dum in ſanctiſſimam ædiculam Beatiſſimæ Virginis introducere vellent, illicò Dæmon illum ſe poſſidentem prodidit, voces clamoroſas emittendo; Magiſter verò illius aufugit, qui cum à Miniſtris Sanctę Inquiſitionis quæreretur, ſeipſum voluntariè ex alta turri prę cipitem dedit. Puer verò dæmoni abrenuncians totam illam ſcientiam à demone infuſam amiſit, ac priſtinę ignorantiæ reſtitutus in quodam Conuentu piorum Religioſorum incluſus ſub magiſtro catholico, ac pio educatus vitam in melius commutauit. Ex quo patet, quòd illius pueri ſcientia in publica Eccleſiæ Mineruę patefacta non fuit habitus acquiſitus, vel infuſus, ſed potiùs dæmonis illuſio, ſeù fanatica conſperſio, atque infectio. Contra quam vanitatem fusè ſcripſit Ciruelus *lib. de ſuperſt. par. 3. c. 1.* ac Ioan. Baptiſta Segnius *de opuſcul. cap. 8.*

ARTICVLVS II.

In Voluntatem.

§. I.

AT in Voluntatem dæmon non tàm liberam aſſecutus eſt poteſtatem. Non enim poteſt illam mouere tanquam principium intrinſecum, quod ſolius Dei eſt illam creantis: ſed tanquam principium extrinſecum. Quod contingit tripliciter. Primò per illecebras appetitus ſenſitiui. Tanta eſt enim illius cum voluntate connexio, vt potentia concupiſcibilis pars voluntatis videatur. Vndè difficile eſt, vnam ab alia ſecernere in delectationibus ſenſitiuis, & determinare: an voluntas conſenſerit, an non. Secundò per excitationem cogitationum. Quamuis enim intellectus, & voluntas ſint diſtinctæ potentię diſtinctos habentes actus; tamen ita ſunt connexę, vt vna agente, alia ſimiliter agere videatur; cum ſemper ad actum voluntatis concurrat intellectus, ex cuius cognitione mouetur ad volendum. Tertiò per boni delectabilis, & apparentis obiectionem. Obiectum enim mouet potentiam; & potentia ſine obiecto moueri non poteſt. Quare cum dæmon valeat mouere appetitum ſenſitiuum per motionem ſanguinis, ſpirituum, & humorum: cogitationes immittere per irritationem ſenſus, & appetitus ſenſitiui: & obiectare ſpeciem boni delectabilis, & conuenientis per miniſterium ſenſuũ, & phantaſiæ, poteſt etiam mouere voluntatem, & affectiones excitare, non efficienter, & principaliter agendo: ſed ſubminiſtrando ea, quibus tanquam lenocinijs demulceri valet. Quod teſtatur D. Auguſt. *lib. 83. qq. loquens de dæmone. Serpit*, inquit, *hoc malum per omnes aditus ſenſibiles, dat ſeſe figuris, accommodat coloribus, odoribus ſe ſubijcit, infundit ſaporibus. Quod nihil aliud eſt, quàm ex his illicitis delectationem in animo prouocare.* Quare ſicut in materialibus ille dicitur ignem accendere, qui pabulum igni miniſtrat, & ei aliquid combuſtibile applicat; ita in ſpiritualibus dæmon dicitur malas accendere in voluntate affectiones, cum ſenſui, appetitui, & concupiſcentiæ, ſeù peruerſæ libidini pabulum offert obiectorum carnalium, & terrenarum affectionum; feruerequè facit ſanguinem; aut humores mouet, vt voluntas ad concupiſcentiam prouocetur. Hoc probauit in ſeipſo Bergomi anno Domini 1657. quidam Iuuenis Mercator ætatis annum agens circiter 22. qui vexabatur à ſpiritu ſuccubo, qui mihi enarrauit, iam ab aliquot menſibus ſibi noctu in cubiculo dum in lectulo ſtratus expergefactus iaceret, dæmonem apparuiſſe ſub ſpecie cuiuſdam adoleſcentulæ pulcherrimæ, quam ipſe amore proſequebatur, quam videns exclamauit, ſed dæmon ei ſtatim ſilentium indixit, aſſerens ſe eſſe Adoleſcentulam, quam ipſe amabat, illucque migraſſe, quia à matre fuerat percuſſa alapa, idcirco ſe indignatam è domo aufugiſſe, & acceſsiſſe ad inuiſendum ſuum dilectum. Ipſe autem benè nouit illum non fuiſſe Tereſiam, ſed dæmonem aliquem familiarem, nihilominus poſt diuerſas collocutiones, & aliquos amplexus ſecum concubuit, ac poſt concubitum eum admonuit ſe non eſſe Adoleſcentulam, ſed dæmonem ipſius amatorem, qui die, noctuque ei vt ſocium ſe præberet, ac coiret, ſic aliquot menſes proſecutus eſt, donec à Deo per meum miniſterium totaliter liber euaſit, ac de peccatis

268 *Nõ poteſt mouere voluntatem dæmon vt principiũ intrinſecum, ſed vt extrinſecum, et hoc per Illecebras affectus ſenſitiui, Immiſſionem cogitationũ, Delectabilis obiectionem.*

catis suis pœnitentiam egit. En quibus pedicis dæmon Iuuenem traherat in nassam.

§. II.

269 HIs tamen artibus non valet dæmon voluntati necessitatem imponere. Siuè enim excitatis imaginarijs illusionibus: siuè passionibus inflãmatis: siuè obiectis amabilibus, aut odibilibus propositis, semper libera manet, & sui actus domina. Euicerit dæmon sensum vtrumquè internum, & externum, nondum rationem perstringit. Sed esto rationem occupauerit per obiecta in potentia cogitatiua repræsentata, adhuc voluntatem cogere non potest. Mœnia vrbis, & portas occupauit, nondum inuasit arcem. Ostentat asforis delicias, & diuitias, remanens præforibus sensuum non peruertit mentem. Actu allicitiuo demulcet voluntatem, non tamen extorquet actum eius elicitiuum; Nam eius est facultatis elicere, vel non elicere; consentire, aut dissentire. Potest quidem moueri simplici apprehensione; non autem cogi plena determinatione. Semper sui iuris est, & liberè potest respuere, quæ sensus, & ratio dictant: quæ appetitus, & concupiscentia offerunt: quæ dæmon & eius ministri repræsentant. Nam nihil est tam in potestate voluntatis, quàm ipsa voluntas: vt benè dixit Augustinus *lib. 1. de Retract. cap. 22.*

Non tamen ei potest necessitatẽ imponere cũ semper libera maneat.

ARTICVLVS III.

In Memoriam.

§. I.

270 DEniquè in memoriam intellectiuam dæmon suam conatur exercere virtutem, eam vel fortem: vel debilem reddendo; non quidem immediatè operando scilicet in illa, aut altera; sed mediatè scilicet operando in memoria sensitiua. Nanquè pro statu isto istæ potentiæ sensitiuæ subseruiunt intellectiuis, vt intellectus nil actu intelligere valeat, nisi phantasia phantasietur circa phãtasma tali obiecto intellecto accomodatum. Phantasia autem ad hoc vt operetur, indiget speciebus phantasticis. Hę autem in memoriã sensitiua veluti in quodam penu conseruantur, ex quo promuntur, quando ijs operari volumus. Et quò promptiores hæ ex penu sensitiuo promuntur, eò faciliùs, & promptiùs etiam memoria intellectiua suas correspondentes spirituales imagines deprimit; ac sic promptè præteritorum aliàs à nobis cognitorum recordamur. Si ergo dæmon vult memoriam sensitiuam fortem reddere speciebus vel recipiendis: vel retinendis, reddit illam ampliorem, & tenaciorem vtroquè modo; quo vtitur in suis operationibus, scilicet, motu locali, & applicatione agentium naturalium. Nam vel impedimenta motu locali tollit, scilicet, humiditatem nimiam, propter quam species cõcreditas fluere, & dilabi, necesse est. Vel applicatione iuuantium remediorum moderatam siccitatem inducit, ob quam imagines rerum profundiùs imprimuntur, & impressæ longiùs remanent.

Potest dæmon memoriã iuuare, ac debilitare.

§. II.

HIs adde dispositionẽ organi, quod ita adaptat, vt aptius sit ad recipiendum, & retinendum. Talem puto fuisse memoriam Athalidæ apud Laertium lib. 8. *in vita Pythagoræ*. Talem Apollonij Tyanæi, quam laudat Suidas. 271

Quòd si illam potentiam debilitare, aut omninò tollere desiderat, contrarijs vtitur modis, & sic intentum consequitur. Talis fortasse fuit obliuio Simonis Thuruaij Angli, de quo Delrius lib. 2. Disq. Mag. qu. 24. Hic cum esset dialecticus acutissimus, & artium liberalium Parisijs professor magni nominis, plenior scientia, quæ inflat, quàm charitate, quę ædificat, temerè in Scholis, & palam non est veritus iactitare, se scire totam Christi legem, & improbando eam posse annihilare, sed ita subita obliuione percussus fuit, vt primarum litterarum oblitus nec Dominicam orationem pronunciare, nec alphabetum legere sciret. Quod factum esse, Deo sic volente, nemini est ambigendum.

Cum tamen non possit dęmon spiritui humano illabi, nec sufficienter in illius potentijs operari, quãuis sit ipse spiritus, sequitur, eum non posse hominis reluctantes ad peccatum impellere: aut in peccato detinere. Vndè si sagæ, Magi, & malefici prępcipites feruntur ad maleficia, hęc lubenter faciunt. Voluptates, deliciæ, diuitiæ, res omnes sensibiles promissæ, vel oblatę eos incitare possunt, cogere non possunt. Si obstinato animo perseuerant in maleficijs perpetrandis, voluntariè perseuerant. Suggestiones, consilia, pacta, & alia huiusmodi obstinationem possunt fouere, non causare. Pœniteant Deo reconciliabuntur etiam renitente diabolo. Plus enim potens est Deus in benefaciendo, quàm dæmon in maleficiendo. Et plus paratus est Deus benefaciens homines in gloriam introducere, quàm dæmon malefaciens detrudere in gehennam.

Cũ tamẽ non possit illabiani mæ, nec potest efficienter in eius potentijs operari: nec ad peccatũ impellere, nec relubentes.

SECTIO II.

In Animam.

QVamuis vnica sit hominis Anima, duæ tamen solent assignari eius portiones, scilicet, Superior, quam spiritum vocamus, in qua tres illę potentiæ residen nullo organo corporali alligatæ, de quibus locuti sumus. Et Inferior, quam nominamus Animam, quæ dicitur ab animando, in qua virtutes vegetatiuæ, & sensitiuæ continentur. Et ità, sicut vegetatiua triplici ornata est facultate: nutriendi: augendi: & generandi: Sic sensitiua tum apprehensiuis exterioribus, & interioribus: tum appetitiuis concupiscibilibus, & irascibilibus prædita est; in quibus omnibus dæmon diuersa agere potest, si à Domino concedatur, vel locali, vel applicatiua operatione: vt duobus articulis palam fiet. 272

Anima dicitur ab animando, quæ duas continet vires Vegetatiuam Sensitiuam In vtraque operatur dæmon.

ARTICVLVS I.

Vegetatiuam.

ET primò quidem potentias vegetatiuas adoritur, quarum actus, aut impedit, aut iuuat. 273

Quoad

Quoad Nutritiuam.

§. I.

Nutritiuam impedit variis modis.

IMpedit nutritiuam, non solùm è bestiarum rumis, & nutricum mammis lac eliciendo, mulgendo, & exsiccando, ex quo fætum marcescere, necesse est; sed etiam cibi in ventriculo recepti soluendo digestionem. Nam stomacho relaxato, eius viribus in astrictione sitis dissolutis concoctio reliquorum ciborum impeditur, qui semicocti, & semicrudi stomacho excidunt. Vndè oritur cruditas morborum omnium Mater, vt ait Galenus *lib. 1. de cibis boni, aut mali succi*; quæ quamuis ordinariè procedat, vel ex nimia ciborum quantitate, vt docet Franciscus Valeriola *locorum communium lib. 2. c. 6.* vel ex eorum qualitate contumaci: vel ex varietate simul assumpta, teste Disario Medico *apud Macrobium lib. 7. Saturnal. c. 4.* & Socrate: vel ex eo, quòd iustum deest interuallum ad perfectam concoctionem: Extraordinariè tamen diabolica operatione causatur. Vbi verò introducta est, Chylus, aut succus, qui ex cibis conficitur, est crudus, seù malignè à stomacho confectus, & inquinatus potiùs, quàm concoctus: Ex illo chylo non potest in Epate sanguinis officina confici probus sanguis; sed vitiosus, quia secunda concoctio, vt aiunt Medici, non potest emendare primam: Ex vitioso sanguine non fit proba nutritio; sed necesse est, vitiosum existere corporis temperamentum, & morbis obnoxium: Nam tertia concoctio, quæ in poris minutissimis toto corpore agitur, vbi sanguis parti cuilibet alendæ assignatur, & vltimò disponitur ad eius formam suscipiendam, non potest emendare secundam. Hac ratione per cruditatem totius corporis temperamentum sensim mutatur, & deprauatur. Venæ per totum corpus impuro, & multis humoribus prauis permixto sanguine replentur, qui tractu temporis putrescunt; & tandem data occasione per laborem, æstum, frigus, ventum, &c. in graues, periculosas, & mortales febres accenduntur. Fumi in caput emittuntur, vndè nebulæ, tusses, asthmata, aliaque pulmonis mala; Viscera prauis humoribus, & materia febrili replentur, dum partim in bilioſos: partim in flegmaticos succos cibi conuertuntur. Denique in ventriculo obstructiones, inflationes, tormina, morsus, lancinationes causantur; atq. ità corporis, & animi functionibus læsis, quotidiè vita decrescit, tabescunt artus ex defectu nutritionis; & tandem longa inædia miser homo perire cogitur. Nec hic sistit demoniacæ virus malitiæ: Sepiùs enim caninam famem inducit, quę qualicumque ciborum multitudine compesci non potest; immò quò largiùs manducatur, & bibitur, eò magis esuritur, & sititur, toto corpore interna pallente, & situm æthiopicæ cutis obducente, donec omninò deficiat. Quorum omnium plures sæpissimè varijs temporibus huiusmodi molestijs affecti ad me confugerunt, qui diuino suffulti auxilio à quacunque diabolica vexatione liberi remanserunt.

Præcipuè Soluendo stomachum, vndè morbi

Caninã famem immittendo.

Huius rei testes oculati fuerunt parentes, ac consanguinei cuiusdam Pueri, qui anno Domini 1665. mẽse Iulij, dum Venetijs existerem, fame canina, vel lupina ita afficiebatur, quòd licèt à mane vsque ad vesperas incessanter manducasset, numquam saturari poterat; sed continua macie extenuebatur. Maternus Auus D. Filippus Brasius meus familiaris præsentibus pueri parentibus, ac consanguineis hæc mihi enarrauit: quare illis à me benè instructis infide, ac confidentia in Deum, ac potestate à Deo; & ab Ecclesia mihi tradita, præcepi dæmoni, ne puerum fame afficeret, deinde admonui Auum, vt ipse puerum interrogaret: an esuriret, vel non: qui statim respondit: minimè. Deinde latino idiomate præcepi dæmoni, vt iterum puerum fame vexaret, & immediatè monui Auum, vt idiomate vulgari puerum interrogaret, vt supra, & ipse illicò, respondit iuxta præceptum à me dæmoni factum: quas interrogationes negatiuè oppositas septies, vel decies repetij, & Puer semper, respondit Auo interroganti, prout ego dæmoni præceperam. Tandem præcepi dæmoni, ne vllam amplius operationem in puero exerceret, qui Deo fauente perfectę sanitati restitutus est.

Alij ita à dæmone affecti sunt, quòd spreto cibo naturali ad nutritionem apto, terra, carbone, corio, & similibus ad nutritiõnem ineptis vescuntur, eaque magno desiderio inquirunt. Sic anno 1658. quidam homo Diæcesis Bergomensis annos natus 35. toto corpore pallens, varioſque in stomacho, ac cæteris corporis membris dolores ferens coram me à sua Vxore ductus fuit, quæ mihi asseruit, eum nolle cibos aptos ad nutritionem sumere, sed terram, & carbonem, ideoque spatio vnius mensis magnam carbonis sportam manducasse; quod etiam ipse affirmabat dicens, se maiori gusto carbonem, ac terram manducare, quàm cibos lautos; qui fauente Deo ab huiusmodi dæmonis vexatione liber euasit. Sic quædam Adolescentula quindecim annos nata ex parentibus diuitibus Bergomatibus maiori gustu manducabat corium cathedrarum, quam lautos cibos.

274 *Eandem nutritiuam iuuat multipliciter Præcipuè Tollendo superfluitates à stomacho chylum bonum faciẽdo.*

Quòd si nutritionem iuuare desiderat, nec potestas, nec industria, nec varia pharmaca digestioni proficua illi desunt, vt hinc cruditatem è stomacho, putredinem è venis, obstructiones viscerum, superfluitates iuncturarum, & totius corporis humores superuacaneos tollere valeat: Illinc ex cibis chylum facere naturæ conuenientem: ex chylo probum sanguinem; ex bono sanguine bonam totius corporis nutritionem; ex bona nutritione bonum temperamentum, & debitam humorum proportionem, atquè symmetriam, tàm secundum qualitatem, quàm secundùm quantitatem, ex quibus longæuitas, & extrema senectus procedunt. Quod vidi apertè adimpleri Venetijs anno 1662. in quadam Adolescentula vidua à dæmone obsessa, quæ nullo alio cibo vescebatur, quàm ouis putridis, quorum quotidie comedebat plusquam septuaginta, & ita conseruabatur pinguis, atque robusta. Sed statimac coram me fuit adducta præcepi dæmoni, ne vllam amplius operationem in ea exerceret: sic immediatè non amplius oua putrida, sed cibos ordinarios, quibus alij familiæ suæ vescebantur, comedere cępit, ac tandem à dæmone libera permansit.

Alio modo dæmon adiuuit nutritionẽ in quodam Homine Bergomẽsi à Gandino, qui mihi enarrauit se biennio à dæmone varijs tormentis in corpore fuisse vexatum, sed præcipuè se ab hominum consortio aufugere coactum, in nemoribus se abscondere compelli, ita vt mense Nouembris anni 1665. quadam nocte è domo suo aufugisse, ac se abscondisse in quadam specu in nemore supra Gandinum sito, nemine sciente, vbi mansit sexdecim diebus sine vllo cibo, ac toto illo tempore bis tantùm bibisse parum aquæ in fundo cuiusdam Cisternæ, in quam descendebat noctu tempore obscuriori manibus, ac pedibus ad similitudinem pecudum per nemus progrediens, die verò semper absconditus manebat in illo specu; tandem diuino auxilio suffultus cæpit se esse hominem cognoscere, ac recitauit

tauit coronam D.N.Iesu Christi, cuius adiutorio ad se reuersus domum suam petijt, ac manducauit. Iterum autem anno 1667. huc illucque per nemora discurrebat, ac diebus 24. sine cibo, ac potu absconditus permansit, in quodam specu tandem inuentus à suis filijs coram me ductus, ac in fide, ac confidentia in Deum instructus facto dæmoni præcepto de egressu, à dæmoniaca tyrannide liber discessit. Ex quo manifestè apparuit, dæmonem in eo nutritionem iuuasse, cum tot diebus manserit sine cibo.

Sed circa hanc facultatem iuuandam progreditur in vlteriùs, præcipuè in sagis, & mulierculis, quibus vtitur ad incautos sub specie pietatis decipiendos. Sexum enim fœmineum, vt potè imbecilliorem dæmoniacis operibus aptiorem esse, docet experientia. Nam sibi somnia fingit, quæ credit vera; quia passionibus admodum acribus,& vehementibus abundant. Citiùs imaginatur, & ægriùs, ac seriùs ab imaginatione recedit; cum sit naturæ humidioris, & viscosioris, & humidum facilè commoueatur, & varias recipiat figuras. Dæmoniacas suggestiones vt plurimùm habet pro diuinis, & eò magis, quò talibus suggestionibus, visionibus, & reuelationibus famam aucupatur, & nomen. Præterea mulieres sunt vagæ, garrulæ, criminatrices, cerebrosæ, auaræ, lasciuæ, & laudis appetentissimæ, ideòquè eis quasi instrumentis Cacodæmon vtitur in suis fallacijs concinnandis.

275 *Conseruat personam ita vt homo sine cibo viuat duobus modis.*

Inter ea verò, quæ in eis operatur, vt pro sanctis ab omnibus reputentur, efficit, vt aliæ multorum mensium inędiam ferant: aliæ nihil omninò manducent, nec alio cibo vtantur, quàm Sanctissimo Sacramento; quòd si semel recipere omiserint, videntur velle exhalare animam: si sumpserint, vegetiores,& alacriores apparęt corpore benè sano, forti, nec vlla macie tentato, etiamsi ieiunæ persistant, nec aliud cibi prægustent; quarè suspiciuntur, & laudatur à pluribus, præsertim ab alijs mulierculis, vel sacerdotibus simplicioribus,qui vana illa specie decepti non aduertunt vitiligatoris antiqui præstigia, quem, certum est, sagas illas dupliciter nutrire posse.

Primo modo Per humorem flegmaticum,

Primò interiùs in corpore: Vel per humorem flegmaticum crudum, lentum, atquè viscosum, quo naturalis calor (præsertim si debilior sit) vtitur, donec totus absumatur; qui humor, aut à morbo præcedente residuus, aut ab alia causa procedens, aut à dæmone causatus sufficiens est pabulum calori illi, & consequenter vitæ aliquo tempore sine alio cibo prorogandę. Vel per materiam aliquam subtilem, & pituitosam ex summa cerebri humectatione prouenientem, quæ à capite descendit in stomacum, & interea cædit, & seruit corpori in alimentum. His enim duobus modis, aut vno ex ijs toto eo tempore, quo saga à cibis abstinet, quicquid expiratur, vel diffluit à corpore continuo ab hoc humore in alimentum conuerso restituitur. Nec alio alimento opus est, quandiù vterquè hic humor durat. Sic reperti sunt plures abstemij ab omni cibo, & potu naturaliter. Vndè non mirum si operatione diabolica quidam sunt non manducantes, neque bibentes; cum ei facilè sit prauas illas corporis affectiones excitare, quæ pabulum cædunt, & conuertuntur.

Vel Per materiam subtilem

Secundo modo Exteriùs eis præbendo cibos delicatissimos.

Secundò exteriùs prębendo prętensis illis sanctis, aut cibos delicatissimos, qui semel in die, vel rariùs accepti sufficiunt ad vitam conseruandam: vt sunt confectiones ex rebus succulentis elicitè; aut pharmaca, & radices, quæ gestatæ longo tempore famem repellunt: vt fertur de herba scythica, & alia hyppicè nominata, quæ teste Matthiolo per duodenos,& ampliùs dies famem,sitimquè tollunt. Quem effectum etiam apud Indos habere herbam Coca tradunt,qui de ijs Nationibus scripsere. Hęc autem inuisibiliter potest nutritor subdolus administrare; & nutriti fallaces ab eo accipere, alijs vel dormientibus, vel non aduertentibus. Sic creditur fecisse cũ illa ficta beata,de qua supra *disp. 1. n. 160.*

Nam fassa est in iudicio, se antequam Ecclesiam peteret ad sacram sumendam Eucharistiam, domi priùs benè manducasse, ac bibisse: quis autem illi cibos subministrasset, tacuit. Tali modo conseruabatur illa, de qua narrat B.Prosper infra to.2. disp. 4.par.3. vbi de Eucharistia.

Quoad Augumentatiuam.

§. II.

276 *Augmẽtatiuam Vel Impedit, Vel Iuuat. Ita vt nascantur, Vel Gigantes, Vel Pygmæi.*

SIc augmentatiua facultas potestati diabolicę subdita est; eamquè vt precedentem vel impedire, vel iuuare potest. Et certè si naturali virtute Gigantes, & Pygmęi nascuntur, quare non vi diabolica, cum dæmones per motum localem omnia possint (si à Deo sinantur) quę naturaliter fieri queunt? Hoc clarè probaretur, si vera esset quorundam Patrum opinio Clementis Alex. Iustini *in vtraquè Apologia*, Tertull. *lib. de Habitu muliebri*. Ambrosij *lib. 1. de Noe, & Arca cap. 4.* & aliorum, qui censuerunt Gigantes ante diluuium ex dæmonum, & mulierum concubitu generatos fuisse,de quibus dicitur Genesis 6. *Videntes filij Dei filias hominum, quòd essent pulchræ, sumpserunt sibi vxores*; sed quia spirituales Angelos esse, Scriptura sacra testatur Psal. 103. *Qui facit Angelos spiritus*. Et Lucæ 24. *Spiritus carnem, & ossa non habet*. Nec non Ecclesiæ sententia definiuit in simbolo Nyceno, vbi Deum creatorem visiblium & inuisibilium pronunciat: Et in Conc. Later. sub Innocentio III. cuius verba habentur *in c. Firmiter credimus de summa Trinit. Creator omnium visibilium, & inuisibilium: & spiritualium, & corporalium, qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramquè de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem; angelicam videlicet, & mundanam: ac deinde humanam quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam.* Consentitquè communis Doctorum sententia. Dicendum est, dæmones per seipsos Gigantes, aut pigmęi generare non posse; Esse tamen in eorum potestate (si à Deo sinantur) vt illi, qui generantur, vel communem staturam excedant; vel ad illam non perueniant,vt sic gigantes; vel pygmæi procreentur. Nam possunt suis artificijs tam viris, quàm mulieribus maiorem voluptatem afferre, & illam augendo, semen abundantius, crassius, calidius, & spiritibus affluentius elicere; præsertim si vtriquè sint calidioris, & robustioris naturæ, multoque abundantes semine, ex quo corpora procerioris staturæ formantur. Sicut è contra, ablata voluptate calorem, & crassitudinem spiritus seminalis dissipare, semenq. liquare,& frigefacere, ex quo filij nascuntur pumiliones. Quę si operari valet in copula viri, & mulieris, idem præstare potest, cum rem veneream habet, vel vt succubus cum viris: vel vt incubus cum mulieribus: vt patebit, si modum attendamus, quo circa facultatem generatiuam in copula tum humana, tum diabolica operatur.

Siuè in copula viri,& mulieris.

Vel dæmonis in cubi, & mulieris

Quoad Generatiuam.

§. III.

277 *Generatiuã rarò iuuãt.*

CErtum est in copula humana etiam licita dæmones quandoque interuenire, & suis maleficijs generationem rarò iuuare : at cum hoc faciunt, malo fine faciunt. Quod facilè credendum est de quadam muliere vxore cuiusdam Sutoris Bergomatis, quæ anno Domini 1654. ad me confugit dolens de sua miseria,& paupertate, quia aliquoties pepererat vno partu duos filios, sic breui tempore viginti quatuor filios pepererat, quos cum modicas vnà cum marito possideret facultates, nisi cum maxima difficultate enutrire poterat. Quæsiui ab ea, an aliquem dolorem, vel grauitatem in corpore sentiret, respondit se in summitate vnius coxæ propè matricem sentire veluti pilam grauem. Præcepi dæmoni, si fortasse ipse causaret talem grauitatem, illicò discederet ab eo loco, qui immediatè se prodidit mutando se de loco ad locum. Propterea post debitam instructionem in fide, dæmoni à me facto præcepto de discessu, statim à tali molestia libera permansit; nec amplius geminos concepit filios. Sæpissimè verò impedire, & alterare solet. Quod ipsos posse, ratio clarè manifestat. Potestas enim eorum maior est omni potestate creata; Si ergo opere humano potest aliquis fieri potens, vel impotens ad carnalem copulam, quare non diabolico? Sic varijs modis ei impedimenta ponere consueuerunt. Aliquando enim efficiunt phantasmate, seù spectro interiecto; aut aliquo alio medio interposito, ne corpora mutuò appropinquare valeant. Aliquando vnum alteri exosum reddunt, imaginationem turbãdo. Et quamuis separati se ament ardentissimè; tamen statimac sunt in prospectu, alter alterum vel fugit, vel aggreditur calce, pugnis, vnguibus, morsu; quasi hostem infensissimum. Aliàs efficiunt, vt personæ, corpora, & generationis organa appareãt horribilis formæ, vel fœditatis intolerandæ : Sæpè spiritus vitales intercipiunt, & sic impediunt seminis decisionem : vel si non impediunt, illud exsiccant, & subtrahunt. Sæpissimè ligant, coarctant, abscondunt, retrahunt, & adimunt : vel de facto, vel apparenter instrumenta generationi dicata; alijsque modis, quos videre est apud Casistas. Potestatem exercent circa vim, & actum potentiæ generatiuæ; quia actus ille fœdus cum sit; & vt plurimùm coniungantur homines libidinosè, ideò plus dæmonibus permittitur in eo, quàm in alijs. Quod monet sapienter Raphael, dum Tobiam compellat metuentem, ne idipsum sibi eueniret, quod alijs septem viris iunioris Saræ, quos Asmodæus interfecerat non in conuiuio, sed in lecto. *Audi me*, inquit, *c.6.* (vtinam etiam omnes audirent coniugati) *& ostẽdam tibi, qui sunt, quibus prævalere potest dæmonium. Hi sunt namquè qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se, & à sua mente excludant, & sua libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Horum omnium plures prædictis maleficijs affecti varijs temporibus ad me confugerunt, qui etiam diuino fauente auxilio ab huiusmodi dæmoniacis vexationibus liberi euaserunt. Sed de his latè *infrà disp.3.huius tomi n.657. & sequentibus*.

Sæpè impediunt.

Interueniunt in copula humana etiam licita. Varijs modis.

In his præcipuè qui sunt libidinosi.

278 *Habent copulam*

Similiter certum est, dæmones cum Maleficis rem veneream habere. Nam etsi incorporei sint, & puri spiritus, possunt tamen corpus ex aere, vel alia materia compactum formare, calefacere, mouere, & per illud copulam exercere : sicut omnium Doctorum sententia, & omnium sæculorum experientia comprobatur; ità vt illud negare impudentiæ videatur, ait S. Augustinus *lib.15.de Ciuit. Dei cap.23.* Insuper ad libitum sexum ementiri queunt; & nunc se viris sub specie fœminæ subijcere : nunc fœminis sub specie viri superiacere, atquè ita modò se incubos, modò se succubos exhibere : vt memorat etiam Innocentius VIII. *in Bulla contra maleficos, qua incipit: Summis desiderantes*. Quamuis inter illos sexus discretio non reperiatur, ex qua vtraquè copula aliqua proles suscipi potest; Nõ quòd virtute propria, & ex propria substantia, sicut homines, & animalia generare, aut concipere possint : Ex seipsis enim semine proprio carent, quod est substantiæ corporeæ viuentis pars, & residuum cibi concocti, & optimè digesti; ideò illud aliundè mutuãtur, prout variè incumbunt; aut succumbunt.

279 *Cum mulieribus, vt incub*

Si incumbunt vt viri, procurant semen, aut quod homines emisere pollutionem patientes : aut quod ipsi succubendo ex hominibus susceperunt. Susceptum verò his duobus modis ea, qua sunt, agilitate, deferunt. Delatum in suo calore prolifico quantumuis sit subtilis, & ardens, ac facilè dissipabilis, conseruant; & conseruatum in momento, quo mulier ad concipiendum apta est, matrici infundunt: muliebriquè semini commiscent: ex qua commixtione in fœmineo vtero facta aliqua proles nasci potest, vt benè affirmant Arnobius *lib.5.contra Gentes*, Alexander Alens. *p.1.q.78.* D. Bonau. D. Thom. Scotus, Durandus, Gabriel, & Paludanus *in 2.d.8.* Martinus de Arles, Franciscus Valesius Medicus, & Delrius *lib.2. disqui s. mag.q.15.* Quæ proles si sequatur, dæmon incubus genitor dicendus nõ est; quia generare præsupponit animam vegetatiuam, & nutritiuam, quam ille non habet; & sic operationes eiusdem animę habere nequit. *Nam cuius non est potentia, eius etiam nec est actus*, ait Arist. *lib. de somno, & vigil. & 9. Metaph.* Neq. proles filius, aut filia dæmonis nominanda est : sed eius hominis, cuius semini abusus est dæmon: vt rectè obseruat D. Thomas *quodlibeto 5. a.8. ad 6.* Quia verè generat sibi simile, & speciem propagat propriam, non aliam. Sic susceptos, & natos fuisse antiquos Semideos, Merlinum, Lutherum, pluresquè alios, dicunt.

280 *Cum hominibus, vt succubi.*

Quòd si succumbunt, & possint in assumpto corpore semen in corpus organicum cõmutare, vt perficiatur tota corporis fabrica: supplere continuã animæ vegetantis in fœtu alendo operationem : & alia id generis præstare, quæ matres faciunt, poterunt etiam succubæ concipere. Quòd si non possunt omnia illa peragere, vt probabile est; nec etiam concipere poterunt. Ideò dicendum est, filios ex matre succuba natos, vel supposititios alterius fœminę partus: vel proles ementitas esse censendos: vt patet in puerulis, qui ex succuba, vt dicitur, nati, vagiones vocantur, semper vagientes, lacte insaturabiles, macilenti, & ponderosissimi : Nam post aliquot annos euanescunt.

Quæ omnia etsi vera sint, & ex ordinario Sagarũ, & maleficorum cum dæmone coitu possibilis sit generatio secundùm Theologorum placita eo modo, quo diximus; tamen communiter non fit: cum dæmon non homines generare; sed horrendis spurcitijs fœdare contendat, vt animas certiore inuoluat exitio, & corpora iniuria afficiat fœdiore, vt ex sequentibus exemplis planè constat.

In primis anno Domini 1649. Venetijs quidam ex mãdato Illustrissimi, ac Reuerendissimi D.D. Nuncij Apostolici me rogauit, vt exorcizarem quamdam mulierem obsessam, quę sequenti die me inuisit ad ianuam Conuentus Sancti Bonauenturæ induta habitum

bitum fororum tertij Ordinis Sancti Francisci, sed valdè lautum, vanum, & exuberantem, quæ pariter obnixè me rogauit, vt illam à dęmoniacis vexationibus liberarem, erat mulier satis pulchra, triginta quinque circiter ætatis annos habens, sed admodum vana; Nam mihi quærenti: quas vexationes dęmon illi inferret, respondit: Sunt circiter decem, & octo anni, quibus dęmon sub forma viri abutitur carnaliter corpore meo, etiam dum viuebat maritus meus, tunc enim illi in lectulo soporem grauem immittebat, & interim ipse me carnaliter cognoscebat, sicut quotidie facit, cum quo veluti cum proprio marito ego semper conuersor, ac loquor, qui ad Deum blasphemandum me inducit, me sępiùs defert noctu extra domum ad concumbendum cum viris Magis, & maleficis. Quam cum exorcizare cæpissem in eius habitatione, ex verbis ipsius planè agnoui illam habere cum dęmone commercium, nec tantùm implicitum, sed explicitum consensum dęmoni præstasse. Nam imprimis mihi dixit ex parte dęmonis sui Amasij, quòd si volebam illam à Dęmone liberare, seruare deberem modum exorcizandi antiquum, faciendo illas interrogationes, quas tradit Rituale Romanum, & Flagellum dęmonum Hieronymi Męghi, deinde quærerem à dęmone signa maleficij, quę in quodam cranio humano facta erant, & tandem iecur illius piscis inuestigarem, quo vsus fuit Tobias iunior, qui illud posuit super carbones viuos ad dęmonem expellendum è Sara vxore sua: addidit autem, si hæc, & alia, quæ dęmon præstanda indicaret, ipse tandem recederet, & liberam eam relinqueret. Cui respondi, mihi opus non esse instrui à diabolo de modo, quo à viris, ac mulieribus fidelibus, ac Dei amicis est expellendus. Interim ipsa, quæ cum illo dęmone familiaritatem habebat, illi diceret, vt ipse, qui est spiritus, ac faciliter maria peruagari, ac perlustrare potest, vadat ad capiendum illum piscem, ac Venetias deferat ad forum piscarium, ad vendendum, quod postea, si mihi iustum, ac decens iudicatum fuerit, ibo ad sumendum illud iecur, & de illo faciam quicquid iuxta catholicam praxim mihi opportunum videbitur. At ipsa subridens tacuit rogans, vt iterum eam inuiserem, cum ab ea fuerim vocatus, Cui varia dedi monita de pęnitentia agenda, & de alijs remedijs spiritualibus adhibendis, vt è diabolica potestate, qua in anima, & in corpore detinebatur, se eriperet. Cum autem altera vice ab ea fuerim vocatus in domum cuiusdam Pictoris, vbi ipsa morabatur, ancilla illius Pictoris Mulier simplex, ac timens Deum me admonuit, vt cauerem, quia illa erat Saga, quæ se vngebat, ac deinde nuda à dęmone extra domum ferebatur; cum ergo ad cubiculum illius peruenissem, interrogaui, si monita mea adimplesset, quæ respondit, dęmonem sibi obtitisse, ac noluisse, quòd ea adimpleret. Ex quo apertè agnoui illam cum dęmone incubo commercium habere, nec me quæsiuisse, vt à dęmone liberaretur, sed vt me in perditionem trahere conaretur; sed illam sua fefellit opinio.

281 Anno verò 1650. cum Bergomum reuersus essem, me vocauit mediante suo Confessario quædam Adolescentula, quæ mihi enarrauit, se à spiritu incubo sub forma cuiusdam Religiosi, quem diligebat, aliquandiù singulis noctibus comprimi, nec posse ab eius violentia liberari, quamuis fortiter restitisset, ac multas pro tali liberatione pœnitentias egisset. Ego autem instruxi eam ad actus fidei, ac confidentiæ in Deum eliciendos, aliaque præstanda, quæ traduntur *in Manuali Exorcist. part. 3.* nec non *tom 2. huius operis disputat. 4. numer. 920. & sequentibus*, ac maximè præcepi, vt ipsamet dæmonem incubum detestaretur, opprobrijsque, ac contumelijs acriter illum infectaretur; Ego verò post actus fidei ab ea elicitos, cubiculum, ac cubile, illamque sacris benedictionibus muniui, necnon præcepi, vt in eodem cubiculo, lampade accensa, in alio lectulo manerent duæ aliæ eiusdem Congregationis mulieres ætate graues, ac maturæ, animo inuictæ, ac intrepidæ, quarum dum vna dormiebat, altera genuflexa super lectulum vigilaret, & obseruaret Sororem à Dęmone vexatam, si aliquem motum ore, vel oculis, vel corpore vnquam gereret, & tunc sine mora, excitata socia dęmoni In Nomine Iesu præciperet, vt recederet, ac Iuuenem vexatam traheret super terram, ac tres simul genuflexæ recitantes psalmum *Miserere mei &c.* disciplinam facerent, deinde Litanias Beatissimæ Virginis recitarent. Ante ergo mediam noctem sequentem prædictis obseruatis venit Dęmon incubus, sed non visus à muliere vigilante cæpit comprimere Amasiam, quæ compressa aliquos motus ore, ac facie egit, ac vocem tenuem lamentabilem emisit; tunc mulier vigilans excitata socia, metu procul ambo acceperunt Adolescentulam vexatam, vt traherent è lectulo super terram, sed dæmon fortiter illam tenebat, illæ trahebant, sed dęmonis violentiam superare nequibant: tandem una earum memor moniti à me sibi dati: In Nomine Iesu dęmoni pręcepit, vt recederet, qui statim aufugit, ipsæ verò tres statim adimpleuerunt, quæ sibi à me fuerant imposita. Sequenti autem die ego profectus ad domum earum, auditis, quæ sibi euenerant, iterum animum adieci, & excitaui eas ad fortiter contra dęmonem dimicandum, ac denuò sacris benedictionibus vexatam, nec non cubiculum, ac cubile muniui, præcepta dęmoni imposui, ne amplius ad illam accedere auderet. Quare sequenti nocte venit adhuc dęmon, sed ingressus ostium non est ausus ad lectulum accedere, quem vidit Adolescentula habentem formam illius Religiosi, quem diligebat, sed ipsa inuocans nomen Iesu illum in fugam vertit: Ego verò iterum innouaui monita, vt supra. Tertia verò nocte venit adhuc dæmon, sed inuisibiliter aliquos duntaxat leues strepitus in cubiculo gerens: tandem totaliter eam deseruit, ac ipsa diuino fauente auxilio imposterum perfectè libera permansit.

Tandem anno 1664. dum Venetijs moram traherem, ad me accessit quidam Canonicus Vicarius Generalis cuiusdam Episcopatus terræ firmæ cõsilium petens pro sequenti casu. In quodam Monasterio quarundam Monialiũ est quædam Monialis ieiunijs, & abstinentijs valdè dedita iuxta tamen suam propriam voluntatem, & non secũdum Maiorum beneplacitum: Insuper valdè curiosa tenendi, & legendi libros profanos tractantes de transmutationibus factis à Circe Maga, alijsque Magis; nec non à Dijs antiquorum Gentilium de hominibus in bestias, in aues, in serpentes, in spiritus, & huiusmodi. Obseruata ab antiquo humani generis hoste inclinatione prædictæ Religiosæ quadam nocte ei apparuit sub specie Iuuenis pulcherrimi, illique admiranti de tali apparitione dixit: *noli timere soror mea carissima: nonne tu es illa Monialis, qua maximopere diligis ieiunium, eique te toto animo dicasti? Scias ergo, quòd ego sum Angelus, qui vocor ieiunium, & veni ad te, vt tibi gratias referam, ac pari amore tibi correspondeam; aliàs eram filius cuiusdam Regis, at cum in mea adolescentia, in qua etiam me nunc contemplaris, valdè diligerem ieiunium, eique toto pectore me dedissem, pater meus hoc agrè ferens me acriter reprehendebat, ego verò nihili faciens ipsius reprehensiones in mea persistebam voluntate, quare*

282

ipse contra me indignatus, ac furore repletus me è domo eiecit: at Dij, quos colebam, huiusmodi non ferentes contemptum mihi illatum, me collegerunt, & in Angelum transmutarunt, nomenque mihi impositum est Ieiunium, cum hoc priuilegio, vt, quandocunque mihi libuerit, assumam meam pristinam formam adolescentis, sicuti me vides, qui nunquam senescam, agilitate sum præditus, ita vt in tempore imperceptibili ex vna ad alteram mundi partem me transfero, inuisibiliter vado, & præcurro, visibilem dumtaxat meis amatoribus me exhibeo, propterea, cum à Dijs fuerim admonitus te amorem tuum in me collocasse, nunc ad te veni, vt tibi gratias agam vnà tecum maneam, ac tibi in omnibus ad tuum beneplacitum inseruiam, idcircò cum longum iter hac nocte, vt ad te peruenirem, fuerim executus, tecum hac nocte in lectulo tuo quiescam, si tibi libuerit: nec timeas meã societatem, quia amator sum castitatis, ac pudicitiæ.

Ex huiusmodi locutione, ac discursu Monialis valdè læta, & illecta cum exultatione illum secum in lectulo recepit; sed ipse illam non tetigit prima nocte, secunda nocte cæpit in signum gratitudinis, & amoris eam amplecti, & osculari, tandem cum ea die, noctuque coire non cessauit, monens, ne vmquam Confessario, vel alteri creaturæ hoc patefaceret, ei iugiter inseruiebat, per monasterium, ac per hortum assiduè comitabatur, fidum socium, ac seruum se illi præbens; tandem anno 1664. cum Iubilæum fuerit publicatum dicta Monialis tacta dolore cordis intrinsecùs totum factum Confessario manifestauit, qui ei persuasit, vt extra Confessionem res gestas Reuerendissimo Vicario generali illius Episcopatus notas faceret, vt ipse opportuna valeret remedia ei adhibere, vt ab huiusmodi dæmonis commercio liberari posset. Qui postea Venetias petens me inuisit in Conuentu S. Bonauenturæ à me quærens, quodnam sicurum remedium esset adhibendum, quem adhortatus fui, vt meum Manuale legeret, ac maximè tertiam partem cap. 4. art. 4. vbi *de dæmone obsistente*, eique enarraui casum supra relatum de illa, quæ fuerat à dæmone incubo an. 1650. totaliter liberata.

Ex supradictis exemplis facilè colligi potest, quomodo dæmon sæpiùs sexum ementitur, nunc se viris sub specie fæminæ subijciendo, vt patet ex exẽplo relato num. 110., & alijs infra describendis: nunc se fæminis sub specie viri superiacendo, vt ex dictis constat; atque ita se modò incubum, modò succubum exhibere, vt sic homines tandem in perditionem ducat.

ARTICVLVS II.
Sensitiuam.

283 *Operatur dæmon in potentijs sẽsitiuis*

VEgetatiuæ animæ sensitiua succedit, quæ pariter in omnibus suis facultatibus siuè apprehẽsiuis, siuè appetitiuis dæmonum subditur potestati.

Quoad sensus apprehensiuos.
§. I.

In apprehensiuis.

IN apprehensiuis enim sensibus tum exterioribus, tum interioribus quid non operatur, siuè homines vigilent: siuè dormiant; siuè extra se rapiantur in extasim extraordinario somno?

Cum vigilant, vtrique sensui spiritus illi nequam illudere solent externo, & interno.

Exterioribus.

Externo quidem visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus illusio duobus modis accidit. Primò cum extrinsecus varia sensibilia obijciuntur non vera, hoc est, non talia, qualia videntur; sed solę illorum imagines, & simulacra. Vel propter variationem aliquam ex parte obiecti apparentem: vt contingere solet cum candela adipe serpentino compacta exponitur, ex cuius luce paleæ videntur serpentes. Vel propter prauam aliquam affectionem organo illatam, vt cum externa rubra videntur ab eo, cuius oculos humor sanguineus inficit. Vel per mutationem factam in medio: vt cum baculus partim immersus in aquam tortuosus videtur: aut propter interpositam nubem tres Soles apparent. Vel per impedimentum in eo positum, quo virtus sensitiua præpeditur, ne sensibile percipiat: aut species sensibilis non perueniat ad sensum. Secundò cum intrinsecùs commouent spiritus, quorum commotione sensus exteriores variè affecti turbantur, nè rectè iudicent de suis obiectis: quod videmus sensibus phreneticorum accidere, qui propter vim imaginatiuam vehementer affectam putant se videre quæ non sunt. Sic anno Domini 1666. mense Septembris Bergomi quædam mulier nobilis, quæ diù fuerat à dæmone obsessa, à quo varia sustinuerat tormenta, sed Deo fauente medijs meis instructionibus, ac præceptis dæmoni factis tandem fuerat à diabolica tyrannide liberata, mihi enarrauit, quòd, licèt nullo amplius à dæmone afficeretur dolore, veruntamen quando ambulabat siuè in domo, siuè extra domum sibi videbantur post se ambulare quinque, vel sex mulieres omnino sibi similes vna immediatè post aliam, acsi simul essent colligatæ, sed cum post se eas aspicere vellet, se retrahebant, & abscondebant. Sic aliàs quidam Vir mihi aiebat sibi videri caput suum esse tympanum; ego autem vt illum ab huiusmodi remouerem errore, cæpi percutere illius caput, ac crines trahere, ac conquerenti mecum de tali operatione dicebam: non caput tuum, sed tympanum tundo, non crines, sed tympani funes traho. Quis autem non iudicet has meras esse sensus illusiones? Atquè ità vtroquè modo sensibus illudunt. Aut ostendendo præsens, quod non est, & aliter quàm est: Aut abscondendo quod præsens est. Quod in suis operationibus communiter faciunt, quando nec motus localis, nec applicatio causarum naturalium iuuant ad prætensum effectum consequendum, tunc enim solent confugere ad præstigia, & circulatorias deceptiones; Vndè malefici, & maleficiati putant se videre res pulcherrimas, audire sonos, cibos gustare, quæ reuera nec vident, nec audiunt, nec gustant, nisi per illam sensuum illusionem: vt eruditè tradit D. Bonau. *in 2. dist. 8. p. 2. a. 1. q. 3.*

Vigilantium.

284 *Interioribus.*

Non dissimili operatione internis sensibus illudunt: imaginatiuè præcipuè, & phantasiæ, quam etsi nouæ speciei impressione immutare non possint; & per consequens efficere, vt qui nunquam vidit colores externos, elegantiam tabellæ pictæ discernat: aut qui non audiuit, iudicet de musicæ sono. Possunt tamen potentias illas decipere, & turbare: Vel corpus formando phantasticum, quod oculis obijciant: Vel species eorum, quæ homo vidit aliquando, confundendo, & ex illa cognitione formando nouas species eorum, quæ nunquam vidit: Vel spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus peragendis inseruiunt, mouendo: Vel in corpore concitando motiones, & affectiones varias; atquè ità ex illis formationibus, concitationibus, commixtionibus, & agitationibus specierum, assumptis etiam vaporibus instituto accommodatis efficere, vt homo videat: aut se videre credat ea, quæ nec sunt nec visa: nec audita vnquam fuere. Hac arte vtitur in suis prætensis apparitionibus, & reue-

reuelationibus, in quibus seipsum, & secreta diuersa Magis, & maleficis manifestat: vt docet August. *lib de cura pro mortuis agen. cap.* 12.

285 *Dormitium.*

Quod si vigilantes talem sensuum illusionem à dæmonibus patiuntur, quid dormientes: cum praui illi architecti in somno liberiùs, quàm in vigilia operentur? Nam negari non potest, quòd sicut somnia vera procedunt (nec enim de falsis agimus) Modò à Deo immittente, suamque voluntatem, & secreta mysteria reuelante: vt accidit Abrahæ, Iacob, Danieli, Iosepho, Paulo, & alijs; Modò à vehementi aliquando animæ affectu, & concitata perturbatione, ver.gr. amoris, metus, odij, & iræ: vt experiuntur, qui amant, timent, oderunt, & irascuntur: Modò à praua corporis affectione, quæ in eis prævalet: vt quando flaua, aut atra bilis incalescit, pituitus humor abundat, redundat sanguis, aliudue corruptum mouetur, & iactatur: vt sentiunt cholerici, sanguinei, pituitosi, & malancholici. Sic etiam crebrò à dæmonibus proueniunt; quod ex sacris literis colligitur: *Leuit.* 19. *Deuteron.* 18. & 2. *Paralipom.* 33. in quibus obseruatio somniorum, tanquam à Deo exosa prohibetur; magiquè & arioli extremo damnantur supplicio. Patet etiam ex antiqua dæmonum praxi, qui hoc modo gentibus illudebant. Nam cum infirmi diuersis morborum generibus vexati templa illorum remedijs quærendis adibant, Æsculapius, Serapis, & Amphiaraus, qui Dij vulgò existimabantur, in somnijs apparentes singulis morborum curationes præscribebant: vt Pausanias in *Baeot.*, & Strabo *lib.* 6. testantur. Deniquè ex moderna experientia: Nam dæmones maleficis, & Magis dormientibus inspirare, & ingerere somnia solent: aut ad occultam rerum demonstrationem; possunt enim ex certis causis naturales effectus necessariò euenturos, sicut præterita, & præsentia cognoscere, & illis, quibus occulta sunt, per somnium indicare: aut ad passionum, agitatis, turbatisquè humoribus, & spiritibus, perturbationem, ut inflammentur ad libidinem, odium, vindictam, cæteroſquè animi prauos affectus. Nam semper diabolicæ potestati calliditas, calliditati malitia coniuncta est; qua agitati quaquauersum hominibus nocere desiderant; ijs præsertim, qui somnijs fidem habent; & ex ipsis actiones humanas vel suas, vel aliorum cognoscere, & dirigere volunt. Eorum etenim mentes superstitionibus imbutas erroribus implicant, qui omnes demergunt in interitum.

Sed nec sufficit ijs prestigiatoribus vtriquè sensui in vigilia, & somno illudere, aliud moliuntur magis arduum. Nam vsum sensus nunc tollunt omninò, nunc ad tempus. Primò modo, cum illos ita ligant, & obstruunt, vt infecti nec videre, nec audire, nec loqui possint: Sicut illæ qui *Luc.* 11. cæcus, surdus, & mutus factus à dæmone à Christo dæmonem eijciente, sanatus est. Quod vi propria, & virtute rerum naturalium in confesso est, eos facilè posse perficere. Quorum etiam plures ad me confugerunt, ac liberi recesserunt. De vnico puero referam sex annis nato ex parentibus nobilibus, iamdiù capite laborante, ac loquela ab aliquot diebus priuato, qui anno Domini 1666. die 22. Augusti coram me ductus fuit, at cum ipse adhuc perfecto rationis vsu careret, instructo in fide, ac confidentia in Deo eius Ductore, præcepi dæmoni, vt sine mora recederet ab eius capite, lingua, ac toto corpore, quo præcepto formato, statim puer idiomate paterno clamare cæpit dicens: *Fugge il Baò*, *Fugge il Baò* digito ostendens dæmonem fugientem: sic à quacunque dæmoniaca vexatione liber remansit.

Patientium. *Obstructionem totalem sensuum*

Extasim

Secundo modo, cum efficiunt, ne actu quis sentiat, quod natura sensibile est: vt Magis, & maleficis accidit, dum suas diabolicas extases patiuntur. Obstruunt enim meatus, quibus à cerebro spiritus sensitiui se ad exteriores sensus penetrant: vel eosdem spiritus ab exterioribus sensibus ad internos attrahunt; ibiquè retinent, ne ad externorum organa descendere possint. Sic exteriorum sensuum munia impediuntur propter nimiam internarum virium applicationem, & spirituum sensibilium ad interni sensus organa confluxum; ita vt corpus viuum extasim patientis speciem mortui præseferat, nec videat, nec audiat, nec sentiat quicquam eorum, quæ coram dicuntur; aut aguntur, non aculeos, non ictus, non ignem adhibitum; sed in terram collapsum sine sensu, sine motu videatur exanime, quasi extincto illo, reuera anima esset à corpore separata. Tales patiuntur extases Magi, malefici, & Sagę, cæteriquę sathanæ ministri, qui etsi in vno loco immobiliter maneant; tamen aliquando se varia loca peragrasse, ibiquè diuersa peregisse arbitrantur, quicquid in contrarium asserant circumstantes. Talem extasim, puto, patiebatur mulier illa, de qua supra *disput.* 1. *num.* 160. præcipuè post sacratissimi corporis Christi sumptionem; sed fictam fuisse, nec à Deo procedere, aliquoties probaui. Quare dum populo concionem habebam, prædicta extatica in medio Ecclesiæ, vbi videretur ab omnibus procumbebat ita sensibus destituta, quòd verbum Dei numquam audiebat; quin potius cæteros audientes ab attentione reuocabat. De qua re à quibusdam admonitus, memor verbi D.N. Iesu Christi *Ioan.* 8. *Qui ex Deo est, verba Dei audit: vos autem non auditis, quia ex Deo non estis*: præcepi illi extaticæ, ne ampliùs in medio Ecclesiæ permaneret, ostendens illam extasim non esse à Deo, sed à demone, vt Dei verbum impediret. Deus enim qui præcepit audire verbum suum, non potest contradicere sibi, producendo actũ oppositum, vt causa particularis.

Huic extasi adde somnum insolitum inductum pariter à dęmonibus, aut per ipsos immediatè: aut ope pharmacorum narcoticorum, quæ consopiendi vim habent naturalem: vt opium, solanum, & similia, quibus turbantur humores, obstruuntur neruorum origines, impeditur sensatio, sensus stupefit, & sopor altus concitatur. Sic enim naturaliter sopor per quadraginta septem, aut sexaginta septem annos in homines irruere potest si verum est: quod refertur de Cretensi Epimenide à Pausania. Quid dęmone operante, & apta adhibente remedia? nonne eò longiùs, & profundiùs, & insensibiliùs soporabuntur, quò agentia naturalia, & somnificus hic architectus extraordinarius efficaciùs agent? Hoc testari potest anno 1657. quædam adolescentula Bergomensis annos nata 17. in qua per annum integrum ita sopor altus concitabatur, quòd die noctuque profundè dormiebat, ac difficulter poterat à somno expergefieri, ita quod nec cibum appetere, nec nisi coactè illum sumere vellet, ad quam vocatus à parentibus accedens à dæmone talẽ somnum excitari, & causari planè agnoui, ac coram me genuflexam modò dormire, nunc vigilare eam faciebat dæmon, prout præceptis ad hoc illum cogebam, quæ tandem in fide ac fiducia in Deum benè instructa perfectæ sanitati restituta est.

287 *Soporem,*

His duobus modis, extatico, & somnolento spiritus inferi surdos, ac mutos reddunt magos, maleficos, & sagas, cum à ministris iustitiæ torturæ subijciuntur. Nequè enim audiunt Iudicum interrogationes; nec ad interrogata respondere valent; Immò tunc videntur esse ita sensibus destituti, vt flagella non sentiant validissima, nec pedum vstulationes, nec distractionem membrorum, nec cæteros

ros cruciatus si adhibeantur, vt ex ore eorum eliciatur veritas. Quod plures innocentiæ miraculo contestatæ tribuunt: cum potius virtuti dęmoniacæ, & obstinatæ malitiæ assignandum sit, vt infra *tom. 2. d. 1. n. 140. & sequentibus*.

Quoad facultates appetitiuas.

§. II.

288 *In appetitiuis excitant passiones*

DEniquè Cacodæmones, ne quid intactum in anima relinquatur, vtriusquè appetitus concupiscibilis, & irascibilis varias excitant passiones duabus vijs, extera vna, interna altera. Exteriùs obijciunt species rerum, quæ ad passionis amoris, odij, timoris, & huiusmodi excitandas plurimùm valent. Nam illæ receptæ in sensu exteriori deuoluuntur ad interiorem, qui apprehensa tali specie facilè appetitum mouet, sicut intellectus voluntatem. Interiùs verò phantasmata mouent ad similes res repræsentandas: Vel excitant, & accendunt humores, qui sunt talium passionum materia, sanguinem, nempè melancholiam, atramquè bilem. Et sic appetitus sensitiuus immutatur, qui, cum sit virtus in corpore, potest ad aliquid appetendum accendi, & incitari. Nam bile inflammata homo ad iram promptior est, sanguine accenso, procliuior ad luxuriam; melancholia perturbata pronior ad odiū, & vindictam. Cumquè appetitus ille libertate careat, & coactione quadam in obiectum suum impellatur, possunt hostes ij coniurati, homines in malum aliquod impellere necessariò, inquantum sensitiuus hic appetitus non potest obiecta illa non appetere. Nihilominus non semper suum consequuntur intentum, quamuis sic excitent, & moueant illam facultatem; quia concupiscibilis sunt potentię per participationem rationales, idest subsunt rationi, à qua possunt gubernari; & cui à natura aptæ sunt obedire. Quare possunt omnes ab illis incitationibus dissentire per rationem; & motus illi peccati omnes expertes sunt: imò semina gloriæ, & maioris meriti, cum voluntas fortiter eis non consentiendo renititur. Impijs autem, & sceleratis, quales sunt Magi, & malefici crebram nouorum maleficiorum ansam subministrant. Illi enim tanquam subditi à suis magistris incitantur, agitantur noua rabie; & atrociora mala meditantur, quæ postea opere consummant, odia, rixas, & dissentiones suscitando: vt videbimus inferius, cum de maleficijs amoris, & odij tractabitur.

In vtroquè appetitu

Concupiscibili.

Irascibili.

SECTIO III.

In Corpora.

289 *Dæmon sæuit in corpora varijs modis.*

QVantis miserum hominem machinis implacabilis eius hostis oppugnat? Nunc in bona eius extera, quæ fortunæ vocantur, eum omnibus spoliando, impetum facit. Modò aggreditur spiritum praua suggerendo: vel impediendo, nè rectum sequatur: Sæpiùs grassatur in animam, quam artibus circumuenit, & potentia prostrat. Sæpissimè sæuit in corpus; sed tot, tantisquè modis, vt si totam rerum omnium, quæ sunt, aut fingi possunt, seriem decem philosophicis prædicamentis contentam consideres, inuenies in vnoquoquè malis affici singularibus à potenti, & solertissimo veteratore, qui tot nocendi artibus in grauem homi-

Qui ad decem. Prædicamenta reuocãtur.

nis ruinam instructus, si non perficere, saltem tentare non cessat omnes nocumentorum modos: vt sequentes articuli notum facient.

ARTICVLVS I.

Quoad substantiam.

290 *Fingit homines transmutare in bruta.*

NOnnè in primo Prædicamento summam nititur ostentare potentiam, cum homines in bruta trasmutare videtur: vt apparet in Magis, ac maleficis, quos in lupos, feles, bufones, & id generis animalia trasmutare simulat. Hic enim potentiam vult æmulari diuinam, qua vxore Loth in salis statuam conuersam, ac Nabochodonosor in bouem saltem quoad imaginationem, ac mores versum sacræ paginæ repræsentant.

§. I.

Quæ trãsmutatio verè fieri videtur.

TAles autem mutationes reales esse videntur, eò quòd homines sic transmutati, velut bestiæ apparere, operari, & pati videntur. Apparitionem illusoriam esse, nemo audebit asserere, si obseruet, eis, quos trasformare nititur, veras ferarum pelles, & exuuias luporum, leonum, & huiusmodi aptissimè circundare: membra membris, caput capiti, brachia brachijs, pedes pedibus, os ori circumponere: tum operatione, & virtute sua ita illos efferare, vt figura, & temperamento veluti mutatis, naturam humanam in belluinam transijsse probabile videatur. Etenim illi statim more ferarum incedunt, manibusquè pro pedibus vtentes tantà cursitant velocitate, vt à nemine assequi possint: Quod testatur experientia in Lycantrophis. Et sicut in bestiam transfiguratos se credunt; ità videntibus bestiæ reputantur, qui quocumquè laruatos illos pertranire contingit, lupi, aut alterius animalis impressa terræ vestigia deprehendunt.

Quia transmutati vt bestiæ.

Apparẽt

291 *Operantur.*

Confirmatur ampliùs ex eo, quòd more belluarum operari apparent. Si enim operari sequitur esse iuxta Philosophum 2. *Metaph.* & ex irrationabilibus operibus, & brutis animalia dignoscuntur, quis illos non verè esse bestias, credat; cum ferarum more homines inuadant, mulieres iugulent, puerus interficiant, eorum comedant cerebellum, carnes deuorent, accedentes mordeant, & dentibus, vnguibus, totoquè corporis nisu impetum faciant in eos, quos cursu assequi possunt; vt sæpiùs clamorosis experimentis in varijs regionibus comprobatum est.

§. II.

292 *Patiuntur.*

ACtionem sequitur passio, & sicut in corpore illo assumpto vt bestiæ agunt, etiam vt bestię aliquando patiuntur. Nam si ab insequentibus vulnerentur, in illis postea membris humanis saucij inueniuntur, quæ in ferino corpore ictum accepisse creduntur. Quod sæpè probauit euentus, cum fele, & bufone hastæ, aut gladij cuspide in collo, ventre, pedibus, aut altero membro perforatis, cæsim, punctimque illata eadem vulnera in malefico reperta sunt. Quæ omnia signa videntur non apparentis, sed veræ transmutationis.

Nec exempla desunt, quæ idem probare videntur, non petita ex Poetarum fabulis, quæ Vlyssis socios in porcos, & Diomedis familiares in aues, alios-

alioſque in diuerſa ferarum genera tranſmutatos fingunt; ſed ex varijs hiſtorijs deſumpta, quibus lubens ſuperſedeo, cum in vtriuſque mundi noui, & veteris regionibus plures in feras transformari, ſicut Arcades in veteri, Nicaraguanos, Quatrutemallanos in nouo paſſim Auctores referant; & præcipuè P. Chieza Hiſtor. Peruu. par. 2. c. 205. & 210.

293 Plura ſæpè refert Vincentius Beluacen. ſpeculo hiſt. quorum vnicum memorabile referam ex libro 4. de Nectabano Rege Ægypti inter Ægyptios Mago celeberrimo.

Hic cum à ſuis Dijs, ſeù potiùs dæmonibus fuiſſet admonitus ſe ab inimicis ſuis vincendum, & capiendum, niſi fugæ conſuleret, mox raſo capite, & barba, collectis omnibus, quæ ſibi precioſa erant appulit Macedoniæ, vbi amictus veſte linea ſe aſtrologum profeſſus vim ſuæ peritiæ cum magna admiratione commendabat, quod cum ad aures Olimpiadis Reginæ peruenijſſet tempore, quo Rex Philippus eius vir aberat cauſa belli, cæpit eius peritiam conſulere. Nactabanus autem pulchritudinem Reginæ admiratus amore eius captus eſt. Cumque acriùs vultum Reginæ intueretur, ait illa, cur ita me intuendo defigeris: cui ille, recordor oraculi illius, quod apud Ægyptum à Dijs acceperam, quòd oportet te miſceri Deo, genituramque filium vltorem omnium, ſi qua Philippus in te audebit: tunc illa: cui Deo ad thorum debeor; reſpondit: Hammoni Deo Libiæ; ergo para te ad huius nuptias, vt reginam decet. Videbis autem & in ſomnio nuptias tibi cum Deo futuras. Igitur Nactabanus quærit herbas ad immittendum ſomnium neceſſarias, quibus in ſuccum preſſis effigiat ex cera corpuſculum fœminæ, cui nomen Reginæ aſcribit, lectulumque ei fabricat, cui illa effigies ſupponitur, & lucernis iuxta accenſis ſuccum herbarum potentium ſuperfudit, carmenque indicit efficax, & ſecretum, quo effectum eſt, vt quicquid ſimulacro cereo loquebatur, id etiam fieri ſibi Regina nunciaret. Fecit ergo eam ſomniare, quòd Hammoni miſcebatur, & de eo grauida fiebat. Quod cum illa retuliſſet Nectabano, ille reſpondit, huius ſomni effectus citò ſubſequetur: quapropter ſecùs cubiculum tuum ſecretò mihi lectum parari iubeto, vt ſi fortè aliquis repentinus ingruerit metus, poſſim tibi eſſe ſpes ſubſidij, quod ita factum eſt. Tunc Magus ad Reginam, præcurſor tibi aduenit Deus, draco ſcilicet reptabundus, quo viſo, tu egredi iube omnes, & cum te lecto collocaueris, explora vultum illius, quem in ſomno vidiſti. Tunc Magus prouidit ex arte vellus Arietis molummum ſimul cum cornibus decerptũ, & amictum candidum; fecit ex ſcientia reliquum corpus veluti draconem veſpera aduentantem ad fœminam. Quo illa viſo, cunctos egredi iuſſit, deditque ſe mox lectulo, & operto capite ſolo oculos ad ſuperuentum opinati Dei curioſè intendit. At ille ſceptro depoſito, aſcenſoque lectulo nuptias egit; poſt accepit accipitrem ſacratum, & monet eum ire ad Philippum, cui per noctem in ſomnio perſiſtens illum mandatis inſtruxit. Excitatus autem Philippus aduocans ſomniorum interpretes ait: vidi per quietem Deum quendam formoſum, & canitie capitis cæſariatum, arietiſque cornibus inſignitum ſuperueniſſe Olimpiadi coniungi meæ, ſeque illi miſcuiſſe, quibus peractis hæc verba addiderat, excepiſti ò mulier ex me filium vindicem. Ad hæc interpres, quod ſignari virginali fœminæ vidiſti, ſcito, quòd illa conceperit, nemo enim vas vacuum conſignat, quoniam Deum capite arietino teſtaris, eundemque canum, Deus eſt Libiæ Hammon nomine. Hanc interpretationem non æquo animo Philippus accepit. Rediit ergo feſtinata re bellica Macedoniam. Cui cum Regina diffidentiùs occurſaret, aſtu diſſimulans indignationem ait: me quidem clam res geſta non eſt, ſcio tamen me nunquam alicuius popularis amori ſeruiſſe, enimuero Dei Deorum pulcherrimi: atque his dictis animum mulieris inſtaurauit. Deinde iam Philippo efferueſcente, coniugem acriùs increpante, quòd conceptus ille non ex Deo foret, hæc Nectabanus audiuit. Cum ergo conuiuium celebre regium pararetur, ob reuerſionem Philippi, nec ille frontem explicaret, ſtatim Nectabanus ſe reformat in illum draconis ſeductiorem tractum, tricliniumque penetrat reptabundus ſpecie ſpectabilis, tum maieſtate totius corporis, tum etiam ſibillorum acumine adeò terribili, vt parietes etiam, ac fundamenta domus quati viderentur. Cæteris ergo terrore concuſſis, & Olimpias quo fidem faceret diuino Numini, manum protendit ad beſtiam, & draco caput in ſinum mulieris extendit, & omne agmen in ſpheram manſuetus collegit, & promptum oſculum mulieri porrexit. Sicque dehinc vertit ſe in Aquilam, & volatu diſceſſit, tunc ex admiratione exhilaratus Philippus ait: patuit ò coniux, argumentum diuini circa te cultus, ſed cuius Dei neſcio, vel Iouis ex Aquila, vel Hammonis ex dracone. Ad hæc mulier, ſe Hammonem eſſe profeſſus eſt, cum primùm mecum conuenire dignatus eſt. Hæc Beluacenſis loco citato ex Euſebio hiſtorico.

§. III.

294 *Attamẽ impoſſibilis eſt.*

QVamuis autem dæmones huiuſmodi apparentes tranſmutationes operari queant: attamen certum eſt non poſſe ſpeciem perfectam in aliam perfectam, & organicam ope dæmonis tranſmutare: nec ferinam animam humanum corpus informare: aut corpus humanum ab anima ferina informari. Multò minus ſimul cum corpore immutari. Et impoſſibilis eſt talis tranſmutatio tàm ex parte tranſmutantis, quàm tranſmutati. Tranſmutans dæmon imbellis eſt huic effectui producendo; Nam nulla forma ſubſtantialis poteſt alicui materiæ velut illius forma vniri, niſi à ſolo agente, qui poteſt illam producere; ſed dæmon non poteſt formam ſubſtantialem producere; ergo nec poteſt illam materiæ vnire: alias ſic vniendo, videretur ipſũ compoſitum ex materia, & forma producere: quod fieri non poſſe, liquet ex eo, quòd agens non poteſt aliquod compoſitum producere, cuius nec materiam, nec formam producere valet. Quare ille ſolus poteſt animam à corpore ſeparatam iterum corpori vnire, qui ſolus animam, & corpus producere queit. Et ſi hoc poſſet dæmon, factor, & creator eſſet illius hominis, quod nefas eſt dicere. In illa enim tranſmutatione, ſi realis eſſet, & fieret totius in totum, homo deſineret eſſe, atque deſinendo moreretur, quando inciperet eſſe beſtia. Ideòque cum beſtia rediret ad naturam hominis, homo denuò

Tum ex parte tranſmutantis.

denuò à dæmone crearetur, quod omnem eius potentiam, vt potè limitatum prætergreditur.

§. IV.

295 *Tum ex parte transmutati.*

SEd si transmutatum consideres, quomodo talis poterit fieri in homine metamorphosis, vt eius anima bestiæ corpus informet: cum tantæ sit nobilitatis, vt præter humanum, & organicum corpus nullum aliud informare possit? Nam si quælibet forma substantialis certas in materia exigit dispositiones, vt illam informare, atquè informando ei suum esse tribuere valeat; quid fieri poterit, vt belluina humanum, humana belluinum corpus informet: cum neutra in assumpto corpore dispositiones conueniétes, & organizationem propriam non inueniat?

His philosophicis rationibus ecclesiasticæ sententiæ accedit auctoritas, quæ *c. Episcopi 26. q. 5.* Anathematis mucrone percutit talium transformationum assertores: *Quisquis credit, posse fieri aliquam creaturam aut in melius, aut in deterius commutari, aut transformari in aliam speciem, vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso Creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est, & pagano deterior.* Quod auctoritate D. Augustini *lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 17. & 18.* comprobatur, cum quo asserendum est, omnes illas magorum, ac maleficorum transmutationes illusorias, deceptrices, & apparentes tantùm esse, non veras. Quod etiam docet Chrisost. *hom. 28. in Matth.* D. Bonau. *in 2. d. 7. p. 2. a. 2. q. 1. & 2.* S. Thom. *1. par. q. 114.* cęteraque scholasticorum turba.

Quare quæ apparet, præstigiosa est.

Quòd si huiusmodi homines se putant transformatos in bestias, & ab alijs tales reperiuntur: Illi ex humorum vitio, & atræ bilis excessu; Isti ex illusione, & præstigio sensibus facto peccant. Nec pellis circumpositio talem transmutationem causare potest.

Si sęuiunt in homines, & pecora: Aliquando hoc dæmon seipso præstat in assumpto aereo corpore, quod creditur ab homine factum interea absente, & in abdito loco latitante, grauiquè sopore immerso: aliquando in proprio corpore malefici, & licantrophi perturbatis humoribus, ex quibus desiderium greges inuadendi, & lacerandi, odiumquè in homines excitantur.

Si patiuntur, nihil mirum cum adest maleficus: nec enim habet impenetrabile corpus. Cum autem abest, hoc agit dæmon in eius corpore vero, quod in apparête patitur. Vulnerat enim verum in eisdem locis, & membris, in quibus vulnera excipit substitutum:

§. V.

296 *Opinio Menghi adducitur circa vulnera inflicta cum non adsunt.*

NEc audiendus est in hoc loco Hieronymus Mẽghus à Viadana, qui in suo Compendio Artis exorcistæ *lib. 2. cap. 10. in fine*, modum explicans, quo striges, & malefici vulnera suscipiunt, cum non adsunt, dum lupis, felibus, bufonibus, & alijs id generis animalibus, sub quorum figuris apparent, vulnera infliguntur, ait: (vt vtar verbis eius.) *Li demonij sicome assaltano gli huomini in effigie di gatti, ò lupi col moto locale: così parimente ponno pigliare le bastonate, & ferite di quelli huomini date à quei gatti, ò lupi, & subito portandole per l'aria, introdurle ne gli corpi di quelle donne stãdo elle nelle loro case: ne crederò che di questo alcuno dubiti, sendo cosa facile al demonio, quando tutti sapranno, che à questo modo anco sogliono queste scelerate streghe indurre lesioni dolori, & punture nei corpi humani, quando li piace: perche si dipingono, ò fanno alcuna imagine, che vogliono malesiciare, & fatturare, & offendendo quella con punture, ferite, ouero altre lesioni con animo di offendere il figurato, & imaginato, il diauolo con il patto, che tiene con esse loro, pigliando (come habbiamo detto) quelle ferite, l'introduce nel corpo di quel fatturato, nei proprij luoghi, oue la Maga hà offeso l'imagine.* Hæc Menghus.

297 *Ratione improbatur.*

At quis mediocriter in philosophicis scientijs versatus huiusmodi non rideat vanitatem? Quid enim est percussio nisi relatio realis, quæ vt actiua fundatur in percutiente, seù vulnerante, & terminatur ad percussum, seu vulneratum: vt passiua verò fundatur in percusso, seù vulnerato, & terminatur ad percutientem, seù vulnerantem: vno autem istorum terminorum destructo, destruitur relatio: quia *relatiua* ex Philosopho *sicut posita se ponunt, sic perempta se perimunt.* Sicut fundamentum relationis ad aliud non refertur, quàm ad suum terminum: ità terminus non ad aliud, quàm ad suum fundamentum. Relatio verò non refertur: quia *Relationis non est relatio*, ex 4. *Physic. context. 117. & 5. Physic. cap. 10.* Dum ergo quis percutit dæmonem felis, lupi, aut alterius animalis formam præseferentem, saga aut malefico absente; tunc illa percussio, seù vulneratio actiua fundatur in homine percutiente, seù vulnerante, & terminantur ad dæmonem sub illa specie animalis apparentem; sed deponente dæmone illam præstigiosam formam, in qua non verè, & realiter; sed apparenter tantùm vulnera acceperat, forma animalis, quæ erat saltem apparentes fundamentum percussionis, aut vulneris destruitur: destructo autem fundamento destruitur terminus relationis, nec ampliùs manet relatio; ideſt, vulneratio, aut vulnus.

Nec est dicendũ quod maneat aliquid absolutum in illo corpore aereo, dæmon enim cum sit spiritus simplex, & indiuisibilis non potest vulnerari, aut percuti: sic corpora illa cum non sint vera, ac realia; sed tantùm appatentia, & aerea; qui illa verberant, aerem, & nebulas diuerberant. Si ergo illæ percussiones, & vulnera non sunt; nec dæmon potest illa de vno in alium terminum transferre: quia nullius entis nulla potest esse actio realis.

298 Sed esto, illa animalia vera essent animalia, & vera, ac realia reciperent in se vulnera, adhuc non posset à dæmone per aerem deferri, & in aliud corpus introduci: quia cum sint relationes reales, non sunt entia absoluta; sed respectiua, quæ non possunt separari à suo fundamento, & termino. Sed si aliqua vulnera in corpora sagarum, ac maleficorum, vel maleficio afficiendorum à dæmone introducuntur, non sunt eadem numero vulnera, quæ à percutiente illis animalibus fuere inflicta; sed diuersa: nec referuntur ad hominem illa animalia percutientem; sed ad dæmonem illa vulnera infligentem.

Idem prorsus fatendum de illis punctionibus, ac vulneribus à strigibus, ac maleficis illis imaginibus inflictis. Nam de similibus idem est iudicium; & *vbi eadem ratio, ibi idem ius esse debet. L. illud ff. ad L. Aquiliam cum similibus.* Quoquomodo autem vulnerentur, sufficit nobis scire, quòd sagæ, ac malefici verè, ac realiter in animalia transformari nequeunt.

Quarè hinc abeant istæ transmutationes à nugiuendulis assertæ; quibus vxoris Loth, aut Nabuchodonosor transmutationes suffragari non possunt: cum factæ fuerint, non operatione dæmonis; sed virtute Dei, cui nihil est impossibile. Et an vltima

fuerit

fuerit vera, vel apparens, incertum est inter Auctores pro vtraquè parte contradictoriè inter se digladiantes. Nam Lyranus, & Dionys. Carthusian. referunt, Iosephum sensisse, illũ verè mutatum esse in bouem, testante sacra pagina: *Fœnum sicut bos comedes*. Sed Medina *lib. 2. de recta fide in Deum c. 7.* existimat, hanc mutationem non fuisse veram, sed simulatam tantùm, & apparentem. Idem sentiunt Dorothæus, & Epiphanius, D. Thom. verò *lib. 2. de regimine Principum*, & Hieronymus ad illa verba: *sensus meus redditus est mihi*: & alij quos videre licèt apud Stephanum Facundex *in 1. Præcept. Decalogi lib. 1. c. 41. n. 15.* asserunt, Nabuchodonosor non formam amisisse, sed mentem: Quam sententiam, & ego libenter amplector.

ARTICVLVS II.

Quoad Quantitatem.

§. I.

299 *Circa quantitatem dæmon mirabilia opera producit*

TEntat adhuc artifex versipellis mirabilium operum productionem in corporum quantitate. Videt diuina potentia plures ex Sanctis eodem tempore in diuersis locis apparuisse: Insuper ad compeditos soluendos loca clausa, & carceres obserratos penetrasse, vt plures testantur historiæ. Idem in suis vult factitare, quasi parem cum Deo virtutem sit assecutus. Collocare enim illum posse vnum, & idem corpus in duobus locis disiunctis, ità vt idem homo in vtroquè eodem tempore videatur, probatur experientia. Missis enim, quæ de Simone Mago, & Silenæ eius meretrice referuntur à Clemente *lib. 2. Recognit. & lib. 4. Constit. Apostolicarum:* de Apollonio à Philostrato: de Pythagora in duabus vrbibus viso ab Origene *lib. 6. contra Celsum*. Berengarium insignem sui temporis Magum, & hæreticorum sacramentariorum coriphæum eadem nocte Romæ fuisse, & in Ecclesia Turonensi lectionem decantasse, tradunt Historici illius temporis: vt Nangiacus in *Chronico*. Nec plura addenda sunt, quandoquidem hæc quotidiè præstare simulat in Magis. Solemne est enim dæmoni, vt dicetur postea, generales celebrare congregationes; in quibus maxima hominum, & mulierum conueniente multitudine, si aliquis ex Magis propter leuissimum aliquod superueniens impedimentum comparere non possit, excusatur ab illo; sed ne priuetur participatione sacramentorum infernalium: quamuis domi remaneat, non tamen desinit in cœtu diabolico comparere, vbi ludit, cantat, comedit, saltat, & alia peragit à Magis fieri consueta; ita vt eadem nocte remaneat in lecto, & in cœtu comparere videatur: vt aliàs patuit in mulierculis illis conuiuentibus, & tamen domi dormientibus, de quibus agitur *in vita S. Germani*: Sic Magos ope dæmonis ædes penetrare, etiamsi clausæ sint ianuæ: vel per tenues rimas in cubicula irrepere; immò per quasuis angustias nullo negotio viam sibi parare. Experientia quoque ipsa testari videtur. Nam ab illo illusoriè contrahuntur, & diminuuntur in pusilla animalia, v. gr. in feles, mures, locustas, & alia minutiora: tum introducuntur in ædes, carceres, cameras, & loca secretiora, ita vt duo corpora in vno, & eodem loco penetratiuè collocari videantur.

quòd idē corpus sit in duobus locis eodem tempore.

Et quod vnum corpus aliud penetrare videatur.

§. II.

SEd hæc omnia, vt superiora, meræ sunt præstigiæ. Certum est enim ex principijs physicis, quodlibet corpus suo loco contineri: nec naturaliter posse vnum, & idem corpus simul esse in duobus locis; quòd ità obstinatè asserunt moderni sacramentarij, vt neque per diuinam potentiam id fieri posse velint, quamuis falsò. Insuper suis ita circunscribi dimensionibus corporalibus, vt aliud iuxta naturæ suæ leges penetrare non valeat. Ideòquè dæmonē non posse sic mutare corporis quantitatem, vt vnum in duobus locis, vel duo in vno loco collocentur: cum nihil ei liceat agere, quàm quod naturæ ordo patitur. Vndè sequitur, Magos in duobus locis visos in vno verè, & realiter esse; in alio phantasticè, & apparenter, dæmone ipsos repræsentante, & postea per mentis excessum exhibente omnia, quæ in Conuentu sathanico fiunt: vt pluriès sagæ coram Iudicibus confessæ sunt. Similiter Magos per has rimas in cubicula non introire; sed per fenestras, & portas, quas præcedens dæmon latenter aperit, & claudit: sed tàm subtiliter, vt dormientes in cubiculo non euigilent: sicut eadem fassos fuisse, refert Grillandus *lib. 2. de sortilegijs c. 8.* Vel si verè cattis, & similibus patet aditus per has rimulas, non magos esse; sed dæmones, qui sub tali forma ingrediuntur, & illa operantur, quæ Magi se operari credunt, dum eadem in eorum imaginatione operatione diabolica effinguntur.

300 *Sed vtrũ què præstigiosum probatur*

ARTICVLVS III.

Quoad Qualitatem.

EFficacior est dæmonis virtus in qualitatibus corporis, vel amouendis: vel introducendis cum vtrumque sit illi facillimum. Quod probant omnes alterationes in corporibus virtute diabolica factæ, quæ cum sint innumeræ, eas ad solos morbos reuocemus ab illo variè illatos: quicquid in contrarium dicant Auicenna, Galenus, & alij putantes, ex naturalibus causis semper oriri; quasi verò Saul, & Iob in veteri testamento: Cæcus, & mutus epilepticus, seù lunaticus, & mulier conuulsa in nouo non fuerint à dæmone, vt ab efficienti causa, varijs infirmitatibus diuexati. Idemquè nos docet quotidiana experientia in tot vtriusquè sexus personis, quæ maleficio aliquo affectæ patiuntur febres varias, languores summos, morbos graues, cœcitatem, surditatem, dementiam, deliramenta, dentium stridorem, melancholiam, lepram, paralysim, epilepsiam, apoplexiam, stuporem, & conuulsionem membrorum, obstructiones, & intemperies, modò mitiores, modò validiores, emacinationem corporis; deniquè mortem ipsam.

301 *Alterationes varias dæmon efficit in corpore. Qualitates Amouendo. Vel Introducendo. Quę sũt innumeræ ad solos morbos reuocantur.*

Quod septemplici modo peragit, vt se opponat septem donorum Spiritus sancti distributionibus.

302 *Quod causat septem modis. Phantasię fascinatione.*

Primò phantasiæ fascinatione, ex qua horrendæ procedunt infirmitates: cum omnes extraordinarij effectus, qui in energumenorum corpore constituuntur, & à dæmonibus causantur, huic perturbatæ potentiæ ab incredulis, qui possessiones reales negant, assignentur. Tam enim potens est in homine agitando, vt eius effectus omnem naturæ virtutem prætergredi videantur.

Secundò motu, & perturbatione humorum; excitat enim atram bilem, quam adauget admotis causis exurentibus, vel detento ipso humore, ne expurgetur; fulgines in cerebrum, & internos seusuum meatus propellit: noxia excremẽta coaceruat ad iunctu-

Humorũ per turbatione.

ras, spirituosam ex ipso sanguine substantiam expurgat à crassitie materiæ; & ea inficit spiritus vitales, atq. diuersas infert noxas. Vndè *si aliquem melancholia morbo dæmon afficere velit*, inquit, Codr. Medicus timoratus, & doctus lib. 3. c. 2. de morbis veneficis, *melancholicum succum auget; vel iam genitum, aut auctum commouet in cerebrum; atq. in internorũ sensuum sedes vapores atros defert. Quòd si apoplexiam, catochum, & alios similes affectus excitare statuerit, crassos succos ad cerebrum defert, quibus venas cerebri, vel eius ventres, vel neruorũ origines obstruit. Si cæcitatem; excrementa ad oculos traducit: vel etiã humorem aqueum chrystallinum oppositum agitat, vel crassefacit, vt spiritus visui permeare non possint. Simili ratione surditatem infert: vel excrementa aceruando; vel retinendo aerem congenitum quominus moueatur.* Hæc Codroncus.

Virium dissolutione.

Tertiò virium, & potentiarum debilitatione, dissolutione, & destructione. Nam si integræ, sua exequuntur munia, non dubium est, quin ad illa præstanda reddantur ineptæ, si debilitentur, dissoluantur, aut destruãtur: vt cum cæcitatem vult inferre, neruos visorios ita cõprimit, quominus species visiua per eos recipiatur. Sic cum surditatem, neruum auditorium, quominus suum valeat exequi munus.

Organorum corruptione

Quartò corruptione organorum, quibus sensus sũt alligati. Nam sic eos, vel hebetat: vel noxiè afficit. Cum enim non possit corpus ritè operari, nisi illis mediantibus, tunc à dæmone eis corruptis non solùm desinunt, suas exequi functiones; sed omninò fatigantur, franguntur, langueſcunt, & pereunt.

Contratione mẽbrorum.

Quintò contractione, & distractione membrorum, vndè maximi excitantur dolores. Nam si parturiẽtes tanta patiuntur, quid maleficijs affecti, cum membra contrahantur, & distrahantur tam atrociter, vt in equuleo torqueri videantur.

Impulsu in varia pericula.

Sextò impulsu in varia pericula: nunc in ignem, vt flammis consumantur: nunc in aquam, vt suffocentur: nunc in præcipitia, vt collidantur, aut aliàs miserè pereant, cuius impulsiones *Marci* 9. luculentum habemus exemplum.

303 *Morte ipsa.*

Septimò ipsa morte, quam variè infert; atquè ijs modis diuersimodè corporibus detrimenta procurat, illa alterando per qualitates noxias, quas immittit, pluribusque, vel paucioribus vtitur, prout nocere desiderat, vt patet in septem viri Saræ à dæmone occisis, vt habetur Tobiæ cap. 6

Probatur exẽplo.

Horum septem modorum varia passim in hoc toto opere referuntur exempla; vnicum tamen hìc referam de vltimo modo, cuius fui testis oculatus. Anno Domini 1645. in territorio Bergomensi quidam Iuuenis annos natus circiter 25. fuerat maleficio affectus ità quòd non poterat ampliùs manducare, bibere, nec alias naturales exercere operationes, immò nec penè loqui, ac respirare; ad me accessit vigilia S. Laurentij, quem cum cæpissem sacris munire benedictionibus, illicò dæmon totius mali se prodidit auctorẽ, cuius motibus, & agitationibus per ecclesiastica præcepta confractis, ac depressis, iuueni, vt sua alicui Confessario confiteretur peccata, ac sequenti die sacram sumeret Eucharistiam, postea Brixiam peteret ad quendam peritum, & famosũ Exorcistam, persuasi (nondũ enim ego dæmoniacos exorcizare, sed duntaxat maleficio affectos sacris benedictionibus ad maleficia tollenda ordinatis munire, consueueram). At ipse cum se à dæmone obsessum comperisset, repentè in quandam vetulam maleficij, & obsessionis causam constituit, cuius mala opera benè nouerat; ac domum profectus dixit amicis suis ac domesticis, se ab illa vetula fuisse ità malè affectum, ac optimè nosse, alios ab ea olim ità fuisse affectos, ideòquè se velle eam Sanctissimæ Inquisitionis deferre tribunali. Interim rogauit Superiorem Conuentus, vt ea nocte vnà cum quodam socio suo fidelissimo illum reciperet in Conuentum. Quo obtento, (nec loco peperit crudelitas diabolica) post quartam noctis horam, dum in cubiculo maneret expergefactus, ostio, ac fenestra apertis, vidit illam mulierculam cubiculum ingredientem, & super lectulũ ascendentem, à qua miser ille in collo fuit manibus comprehensus, vt penè suffocari videretur. Quam toto conatu à se depellere nitebatur, interim, eam cõuicijs afficiendo, & tanta vi ab ea se eximere contẽdendo, quòd lectum, quo decumbebat, cõfregit, omnia hæc socio audiente licèt neminem vidente. Nec semel hoc factum est; sed post dimidiam horam illum in altero lectulo vnà cum socio decumbentem iterum est aggressa, quem conabatur extrahere è lecto; sed socius amplexus illum detinebat, vim magnam, ac motum contra se fieri persentiens; sed neminem aspiciens. Ex quo euenit, quòd caput ipsius miseri, & collũ ità fuere tumefacta, vt totaliter fuerit deformatus, & tanquam phreneticus agitaretur, spumaret ore, dentibus fremeret, solo collideret, ac præcipitem se dare vellet. Quarè mane me præsente corã multis testibus omnia narrauit, prius eius gutture, ac lingua munitis signo crucis; cõtinueq. voces emittebat raucas, & truncas, conquerendo se de illa vetula, ac dicendo hæc verba: *me affligit illa mulier* (illius proprium nomen enunciando) nec vult cessare, donec me mortuum videat: quod factum est hora eiusdem diei nona, qua expirauit. Et fuit à quibusdã obseruatum, mulierem illam eo mane non fuisse visam more solito missæ sacrificio interesse, nec Ecclesiam adijsse; nisi post prandium quando miser ille iã spiritum exhalauerat. Nemini autem est abigendum, quin hoc facinus patratum fuerit vel ab illa vetula ope dæmonis mediante; vel à dæmone sub illius vetulæ figura, ea sic consentiente, ac præcipiente, ne illam denunciaret. Quod magìs, ac magis confirmauit mors neptis ipsius vetulæ, quæ posteà immediatè ante completum mensem quadã insolita infirmitate è medio sublata est per maleficium, vt suspicabatur, ab eadem vetula patratum: quia cum prædicta Adolescentula ardenter præfatum diligeret Iuuenem, dolens de morte illius, enarrauerat, maleficiũ ab auuncula sua per bucellam iuueni traditam factũ esse. Immò ipsamet vetula mortis illius cooperatricem seipsam patefecit, dum postea prædicti Iuuenis socio, qui omnium, quæ euenerant testis fuerat oculatus, & auritus, nisi taceret, similem se mortem inflicturam minata est, Cuius euentus testis fui oculatus vnà cum nõnullis alijs pijs Religiosis. Neq. hoc negabunt, nisi strigarum fautores: vel eorundem criminum participantes.

ARTICVLVS IV.

Quoad Relationem.

§. I.

304 *Dæmon extraordinariã potest facere relationem: Viris, quia maturitate, & virtute virili donatus erit. Senibus, quia prouectioris erit ætatis. Dissimilis à iuuenibus, quia pueritię, & adolescentiæ ætas longè prætergredietur: A viris, quia ætatem attinget senũ, inter quos erit meritò cõnumerãdus: A Senibus, quia non sustinebit incõmoda senectutis; sed vultu, facie, totoq. corporis habitu adolescentem exhibebit; vel alium omninò sibi dissimilẽ similem repræsentabit.*

POtest insuper dæmon extraordinariam in homine facere relationem: seni iuuentam reddendo. Eo enim ipso quòd erit sic renouatus, ad alios homines se habebit vt dissimiliter similis, & similiter dissimilis. Similis iuuenibus, quia iuuentam recipiet: *relationem per quã homo sibi & alijs similis, & dissimilis sit.*

De

Probatur exẽplo.

De qua re luculentum exemplum refert Vincentius Beluacensis Specul.hist.lib.9.cap.35. de Faustiniano Ciue nobilissimo Romano patre Sancti Clementis Papæ Nicétæ, & Aquilæ Discipulorum S.Petri Apostoli, qui profectus Athenas ad quęrendum Mathidiam vxorem suam, quæ vnà cum duobus filijs Fausto, & Faustino, qui postea vocati sunt alter Niceta, alter Aquila, iter direxerat: cum autem Faustinianus nullibi inuenisset dictam suam vxorem cum suis filijs, mansit in Vrbe Laodiceę: & factus est discipulus Simonis Magi, donec S.Petrus vnà cum S.Clemente, inuenta Mathidia eius matre, ac cognitis Clementis fratribus Niceta, & Aquila omnes Laodiceam perrexerunt, vbi inuento, ac cognito etiam Faustiniano eorum Patre cuncti admiratione stupefacti post amplexus, & oscula simul lætitia pleni filij, qui Christiani erant cum patre pagano qui paratum se præbuit fidem catholicam recipere, disputare cæperunt, sed vtar verbis S. Clementis relatis à Beluacense loco citato.

Post disputationem autem cum iam domi essemus præparantes ad edendum, ingressus quidam nunciat Appionem cum Anubione nuper venisse ab Antiochia, & hospitari cum Simone Mago. Quod audiens pater gauisus est, & ait Petro: Si permittis volo ire, & salutare Appionẽ, & Anubionem, quia valdè amici mei sunt; fortassis autem Anubionem suadere potero disputare cum Clemente de Genesi. Permitto, inquit Petrus, & laudo, quòd amicos colis. Considera tamen, quòd per prouidentiam Dei omnia tibi ex sententia concurrunt. Ecce enim non solùm affectio tibi propria, Deo testante, reparata est, sed etiam amicorum præsentia procurat; & pater inquit, verè aduerto ita esse vt dicis. Abijt ergo ad Anubionem. Nos autem cum Petro positi per totam noctem interrogando de diuersis quæstionibus, & discendo ab eo delectatione ipsa doctrinæ peruigiles mansimus. Et cum iam auroresceret, Petrus intuens me, & fratres meos ait: Miror quod visum sit Patri vestro. Cum hoc diceret, superuenit Pater, & inuenit Petrum de se nobis loquentem: cumquè nos salutasset, satisfacere cæpit, & causam exponere, ob quam foris mansisset. Nos autem ad eum respicientes expauimus, vultum in eo Symonis videntes, vocem tamen patris nostri audiebamus. Cumque refugeremus eum, & execraremur, stupebat, quòd tam austerè erga eum ageremus, & barbarè. Petrus autem, qui vultum eius naturalem solus videbat, ait ad nos: Cur execramini patrem vestrum? Cui nos vnà cum Matre respondimus: Hic nobis videtur Symon vocem habens patris nostri. Et Petrus: Vobis quidem vox eius, quæ maleficijs mutata non est, sola nota est. Mihi autem etiam vultus eius notus est, qui alijs arte Symonis mutatus apparet. Ecce autem vnus ex his, qui Antiochiam præcesserant, regressus ait ad Petrum: Domine mi, Symon apud Antiochiam multa prodigia faciens nihil aliud populo persuadet, nisi quòd ad odium tui pertinent, magum te nominans, & homicidam, ita vt desiderent si te vsquam inuenire queant, etiam carnes tuas deuorare. Hos ergo videntes commotam Ciuitatem considerabamus quid fieri oporteret. Superuenit autem Cornelius Centurio missus à Cæsare ad præsidem Cæsareæ publici negotij gratia. Hunc accersientes clam causam exposuimus, & vt iuuaret, si quid posset, rogabamus. Qui ait, Cæsar maleficos per prouincias inquiri iussit, & perimi, ex quibus plurimi iam perempti sunt: Ego autem diuulgabo me ad hoc missum à Cæsare, vt istum Magum capiam, vt cum socijs suis puniatur, & sic metu compulsus fugabitur. Igitur hoc audiens Symon descendens ex Antiochia hùc venit, sicut audiuimus. Cumquè hoc ille dixisset Petrus respiciẽs ad patrem nostrum ait: A Symone Mago transformatus est vultus tuus, sicut apparet. Putans enim, quòd à Cæsare quæreretur, ad pœnam territus fugit, & vultum suum tibi imposuit, si fortè pro ipso capi, & ad mortem duci possis, vt filijs tuis tristitiam moueret. Hoc audiens pater cum lachrymis se infelicem exclamare cæpit. Mater quoque sparsis, & laceratis crinibus plangebat, & nos stupentes quasi amentes eramus. Anubion autem venit ad nos indicans nobis Symonem fugisse per noctem versus Iudæam. Dicam, inquit, quomodo res gesta est. Vbi venit Faustinianus ad salutandum nos, contigit, vt ipsa hora circumstaremus Symonem dicentem, quòd fugere vellet ipsa nocte, eò quòd quosdam venire audisset, qui ex præcepto Imperatoris eum comprehenderent. Omnem furorem vellet conuertere in Faustinianum. Tantùm, inquit, vos facite eum cœnare vobiscum, & ego quoddam vnguentum componam, quo cœnatus perungat faciem suam, & ex eo vultum meum habere videatur. Vos autẽm herbæ cuiusdam succo faciem perungimini priùs, vt non fallamini in miratione vultus eius. Volo enim vt comprehendatur ab his, qui me quærunt, & luctum habeant filij eius, qui me derelicto confugerunt ad Petrum. Ego autẽ Anubion timui tunc Faustiniano indicare hoc; sed nec ipse Symon spatium nobis dedit, vt possemus ei secretiùs loqui, & consilium Symonis aperire. Interea Symon nocte Iudæam petens fugit cum Appione, & Athenodoro. Ego autem simulaui inęqualitatem corporis, vt domi remanens facerem hunc velociùs ad vos redire, si fortè possit aliquo modo occultari apud vos, ne ab his, qui Symonem quærunt comprehensus gratis pereat. Flentibus ergo patre, ac matre, ac omnibus pro his, quæ acciderant, Petrus miseratione commotus ait: audi Faustiniane, cum nobis prius aliquid vtilitatis contulerit error iste transformationis, tunc ego veram tibi vultus tui imaginem reddam. Præcede nos Antiochiam, & in loco publico stans denuncia pœnitentiam tuam, & dic: Ego Symon denuncio vobis, & confiteor me fefelisse omnia de Petro; neque enim seductor est, neque Magus, neque homicida; sed omnia dixi furore commotus. Obsecro igitur vos ego, qui dudum causas odij vobis dederam contra eum, vt nihil tale de eo sentiatis; sed ipsi credatis vt prædicatori verè à Deo misso, & veri Prophetæ discipulo; etsi etiam ego ipse post hoc veniens ad vos aliquid dicere contra eũ tentauero, ne credatis mihi. Cum autem videris populum ex sermone tuo conuerti, & depositis odijs recipere desiderium nostri, manda mihi, & statim veniam, vultumque proprium, qui tuis omnibus notus est, tibi reddam. Profectus est igitur pater meus cum Matre, & duobus fratribus meis, &

quibuſdam ex familiaribus. Interea dum Petrus populum quotidiè doceret, & virtutes multas faceret poſt dies decem venit quidam miſſus à patre annuncians Fauſtinianum omnia præſtitiſſe, ac eueniſſe, prout ſtatuerat, ac prædixerat Petrus, idcirco rogat, vt velociter venias, & viuentem eum occupes, ne occidatur à populo, ſimiliter & creſcenti erga tui deſiderium Ciuitati appareas. Quibus cognitis Petrus profectus eſt à Laodocia, vt veniret Antiochiam, cui occurrit Fauſtinianus. Eadem autem die ad ueſperas reſtituta eſt in Fauſtiniano facies propria, & receſſit ab eo reſpectus, ſeù relatio, ideſt ſimilitudo Symonis Magi. Audiens autem Symon uultum ſuum in eo ad Petri gloriam profeciſſe feſtinus præuenit Petrum, & cæpit occultè per amicos ſuos amplius derogare, quàm fecerat. Tunc omnes expuentes in faciem eius expulerunt eum de Ciuitate dicentes: Reus es mortis tuæ, & ſi vltra locuturus contra Petrũ hùc tibi credideris eſſe ueniendum. Omnis autem Antiochiæ populus audiens uenire Petrum, occurrit ei, & nobiles, ac maiores natu cinere aſperſi capita pœnitentiam agentes, quòd contra prædicationem eius per Magum Symonẽ ſuſcepiſſent.

Hæc Clemens. Nemini autem eſt ambigendum prædictam tranſmutationem factam in vultu Fauſtiniani à Symone Mago ope dæmoniaca fuiſſe operatam; non enim illæ res à Symone appoſitæ ſufficientes videntur ad huiuſmodi tranſmutationem perficiendam, ſicut nec ad ſeni iuuentam reparandã.

§. II.

POſſe autem etiam naturaliter talem in homine fieri mutationem, probaretur facilè, Si Apollonij, Rhodij, Æſchyli, Pherecidis, Simonidis, & Lycophronis poeticis inuentionibus credendum eſſet. Statim nanquè nobis proponerent Iaſonem à Medæa recoctum, & lacti nutrices reiuuenescentes; Sed quia hæ metamorphoſes fictæ, & incredibiles ſunt; ideò efficaciores quærendæ ſunt probationes huiuſmodi renouationis, vel mutationis, quam impoſſibilem eſſe, ratio ipſa ſuadere videtur. Nam vndè putas, vita noſtra quotidiè deperit, & tandem morte ſoluitur, niſi quia cõſumitur indies humidum radicale, in quo illa conſiſtit? cuius conſumptionis cauſæ ſunt annorum multiplicatio, & nutritio alimenti; Nequè enim continua cibi nutritione tantum reparari poteſt, quantum deperit; immò per illam nutritionem diminuitur; quia *omne agens agendo repatitur 1. de generat. tex. 46.* Si ergo poſſet illud humidum radicale in aliquo reſtaurari, nonnè homo in primam rediret iuuentutem? Nam ſic reficerentur illa, quæ veteraſcebant, vt ſuccus melior ſufficeretur: tolleretur nimia ſenectutis ariditas, & rediret primi genium indiuidui temperamentum.

305 *Hoc præſtare poteſt natura.* Hoc autem à natura perfici poſſe certum eſt. Nam plura exempla ſuppetunt quorundam, qui vires reſumpſerunt, & habitum iuuenilem denuò induerunt, etiamſi eſſent centenarij. Et quidem ſi renouatur, teſte Dauide *pſal. 102.* aquilæ iuuentus, & ſerpentis ſenecta, cum illa ponit veteris pennas, iſte antiquum deponit exuuium, quare non poterit idem accidere homini, ſicut de facto euenit nobili Peruuiano ab hiſtoricis Indicis toties decantato, qui ter ex ſene iuuenis factus eſt; & ter exareſcens ter refloruit ſpatio trecentorum annorum, quibus vixit: vt referunt Petrus Maffæius *hiſt. Indica lib. 11.* & Ferdinandus Caſtanneda *lib. 8.*? Nec illi ſolùm accidit; ſed alijs pluribus, qui poſita canitie, pulſa macie reiecto pallore, ſitu, & ſqualore ſenectæ, viderunt in ſeipſis naturæ benefacio dentes renatos, comas denigratas, rugas ſuppletas, ſulcos cutis adæquatos, atquè primam agilitatem, & iuuentam reſtitutam; quos referunt Torquemada *Dialogo primo horti floridi*, Valeſcus Tarentaſius *lib. 6.* & Delrius *lib. 2. Diſquiſit. magic. q. 23.*

§. III.

QVòd ſi natura hoc poteſt ſeipſa præſtare, nonne arte iuuari poterit, adhibitis efficacioribus remedijs, quibus humidum radicale reſtauretur? Nam hoc cauſis naturalibus non eſt impoſſibile, ſatis, ſufficienterquè probat lignum vitæ, cuius fructus ad aliquot annorum millia vitam in hominibus protraxiſſet. Hanc enim vim illi naturalem fuiſſe, docent D. Thom. *1. par. q. 97. a. 5.* & Scotus *in 2. diſt. 19. q. 1.* poſt Strabonem, Hugonem à S. Victore, & alios. Si ergo in rerum natura darentur aliquæ cauſæ æqualis virtutis nonne poſſent eundem effectum producere? Et certè dari, non eſſet negandum, ſi liceret Indicis relationibus fidem adhibere, quæ duos fontes celebres, alterum in Inſula Bonica, alterum in Lucaya reperiri teſtantur, talis efficaciæ, vt aquarum virtute incolæ vtriuſquè regionis ſenectutem exuant, & induant iuuentutem. 306 *Idem ab arte iuuari poteſt.*

Sed eſto vna cauſa ſola huic effectui non ſufficiat; nonnè plures poterunt illum producere, ſi arte medica componantur? Quis namquè neget, eſſe mineralia, arbores, herbas, aquas, & id generis naturalia, quæ *ſi ritè* adhibeantur, noxia à corpore repellere, & proficuam temperaturam introducere; atquè ita viram prorogare poſſint? Quare cum talem ſenis in iuuenem mutationem & natura operetur, & ars præſtare queat, non dubium eſt, quin ſit poſſibilis dæmoni: cum illa omnia poſſit peragere, quæ à natura fiunt; & in praxim reducere ſcientiam, quam habet, ignotam quidem Medicis, ipſi verò notiſſimam de ratione reſtaurandi humidum radicale, cum apprimè norit virtutes, & proprietates cuiuslibet rei naturalis, modumquè, quo vnaquæquè opportunè applicari debet. *Poteſt igitur & dæmon idem optrari.*

ARTICVLVS V.

Quoad Actionem.

ETſi multipliciter dæmones agant in corpora, & varia in eis operentur; tamen illorum actio clariùs patet in Energumenis, in quibus debent ineſſe, & operari, vt eorum corpora poſſideri dicantur. Quod dum faciunt quis non miretur & exiſtentiam, & operationem, quæ omnem naturæ conatum videntur ſuperare? 307 *Multiplex eſt dæmonũ operatio in corporibus, ſed præcipuè eſt poſſeſſio in energumenis.*

§. I.

EXiſtentia talis eſt, vt plures in vno corpore inſint. Nam gaudent ſocietate. Et quamuis inter ſe ſæpiùs diſſideant; tamen idem volunt, conantur, & moliuntur, quando hominem poſſident: cum vnum ſit conſentiens ſtudium, vna concors voluntas, nempè, illum vexare, immò aliquoties integra legio, quæ *6666.* dæmonibus conſtans in vno *In his exiſtunt.*

corpo-

corpore reperitur, vt probatur ex dæmoniaco *Lucæ* 8. & dicto Christi asserentis *Lucæ* 11. immundum spiritum suis sedibus expulsum septem alios spiritus nequiores se, per quos multitudo dæmonum intelligitur, assumere, atquè in domum reuerti, ex qua exierat. Hi autem spiritus non insunt, vt accidentia suis subiectis; nam sunt substantiæ perfectæ: Nec vt partes suis totis, & compositis; quia partes corporis, aut animæ non sunt: Nec vtriusque nec alterius vices supplere possunt, si idem homo viuus perseuerat: Nequè totum quoddam, & absolutum in aliquo supposito concurrentibus duabus perfectis naturis in vnam hypostasim; hoc enim soli Christo Domino conuenit. Sed vt motores rebus motis: nam corpora mouent: sed ita vt nullum istis dent nouum esse; nec propriè vnum quid cum obsessis constituant.

Qualis sit existentia.

Et sic existentes aliquando totum corpus hominis occupãt; sic vt anima, quę tamen alias habet operationes, & arctiùs, quam dæmon, corpori iungitur: Aliquando membrum aliquod, caput, brachia, tibia, pectus, & huiusmodi partes singulares, in quibus suas sedes ponunt. Aliquando in summa, & imperceptibili hominis particula, in qua latent, cum sint spiritus corporis expertes, nec tamen ità insunt in illis, vt semper in eadem parte permaneãt; cum sæpè mutent stationes, & nunc plures possideant, nunc pauciores.

§. II.

308 NEc minori admiratione digna est operatio. Nã vel omnes, & singuli inducunt & causant mala, quæ homo patitur: quia copora non ad leuamen, sed ad cruciatum ingrediuntur: nec aliam capiunt voluptatem in carneo illo domicilio, quàm quæ ex hominis vexatione consurgit; & ideò omnes, vt potè inimici implacabiles miserum hominem torquẽt, ex quo augeri malum, necesse est. Si enim malum est, ab vno torqueri, vexari à pluribus erit pessimum. Vel singuli propria habent tormenta, quibus eandem partem afficiunt, officijs sic inter se distributis, vt vni vnum, alteri aliud malum procurandi cura demandata sit; & ità alius contrahat; alius retrahat vnum, & idem membrum: alius paralysim; alius stuporem causet, & sic de cęteris. Vel singuli certa quædam, & determinata loca occupant, in quibus pro libito tyrannidem exercent; ita vt vnus caput, alter brachia, ille pectus, iste ventrem, hic intestina torqueat. Vel si in vno resident membro, illius est tormenta afferre carni, huius ossibus, illius neruis, alterius venis, alterius medullis, prout cuiquè singulæ sunt prouinciæ designatę. Hac politia diabolica constituta, quid non agunt in misero corpore, quod illis sicut alia materia corporalis ad nutum paret? Oculos perlucidos, & transparentes distorquent, ore spumam emittunt, linguam mouent præter voluntatem obsessi; atquè illam incredibili oris hiatu aut contorquent; aut inflant; emittunt: barbaras edunt voces, & horribiles vlulatus: stridٍent dentibus, latrant more canum, voces edunt more vulpium, leporum, aliorumquè animalium terrestrium: Cantant more auiũ, picę, gallinæ, corui, cornicis, aliorumquè volatilium: rident, lugent, saltant, aliasquè gesticulationes exercent: quandoquè gulam in tumorem attollunt, fauces ita constringunt, vt miseri strangulari videantur: caput vna cum facie insigni rubore perfundunt; suffundunt cutem totam flauo, seù citrino colore: cæcitatem, surditatem, & morbos inducunt varios: appetitum deijciunt, vt nec cibum sumere, nec sumptum continere valeat: partes interiores aut insolita palpitatione: aut crebris puncturis commouent: exteriùs quasi formicæ sub cutę repentes permeant, distorquent membra; & corpora nunc tollunt in aera: nunc inflexibilia reddunt: modò in terra volutant: modò ad parietes allidunt: sæpissimè horribili motu agitant; ita vt nequè multorum hominum viribus, nequè ferreis nexibus contineri possint. De quibus omnibus passim plura extant exempla in Euangelijs de dæmoniacis ad Christum adductis, ab eoquè à dæmone liberatis: & praxis quotidie docet.

In illis operãtur

Qualis sit operatio.

Quàm admirabilis.

§. III.

309 QVarum operationum nonnullæ à dæmone siuè intra corpus: siuè extra existente exerceri valent. Potest enim extra manens sic torquere arreptitios (dummodo sint infra sphæram suæ actiuitatis) eos cogendo cadere in ignem, vel aquam: sicut illum, de quo *Matthæi* 17 *& Marci* 9. Mouere ex impetu ad discurrendum huc, illucquè vt dicitur de quodam arreptitio *Lucæ* 8: qui ruptis vinculis agebatur à dæmonio in desertum. Inducere, vt se torqueant: vt ille se concidebat lapidibus *Marci* 5. Aliaquè huiusmodi opera in eis exercere: sicut *Actuum* 19. de arreptitio, qui inualuit contra duos, ita vt nudi, & vulnerati fugerent de manibus eius. Quæ omnia possunt fieri à dęmone extra corpus manente per solam applicationem virtutis motiuæ ad impellendum; licèt meliùs, & vt plurimum, fiant existente dæmone intra corpus, quia meliùs potest illud sibi coaptare ad mouendum, quàm si extra manserit: sicut in prędictis euenisse credendum est.

Alia exerceri potest extra corpus dæmone existente.

Aliæ verò sunt operationes, ad quas regulariter, dæmon est intra corpus, vt loqui. Multa enim arreptitij loquuntur, quę constat eos non dicere; sed dęmones per illos: cum sæpè ipsi non se intelligant. Adhoc autem necesse est, vt sentit Tostatus, dęmonem esse in corpore, quia locutio fit per motum organorum interiorum, quę à dęmone mouentur non solùm prout est in corpore; imò pręcipuè prout est in ventre: quia principale inter locutionis organa est pulmo, qui mouetur, & aerem concitat ad refrigerandum cor, & ibi subtiliatur aer, vt sit conueniens materia ad voces articulatas: nam aer exterior manens sic grossius est quidem conueniens ad sonos faciendos, sed non ad voces perfectas formandas: Cum ergo ptincipium vocis sit in pulmone, necesse est, quando dæmones per arreptitios loquuntur, sint in pulmone, sicquè sint in ventre. Quis ergo dæmonem per hominem loquentem esse in corpore eius audeat negare? Nonne 1. *Regum* c. 28. Saul abstulit magos, & ariolos de terra, & interfecit eos, qui habebant pythones in ventre? & tamen pythones sunt dæmones illi, qui loquuntur per hominem, vt testatur S. Lucas *Actuum* 16. *Factum est euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum pythonem obuiare nobis, quę magnum quæstum præstabat dominis suis diuinando. Hac subsecuta Paulum clamabat dicens: isti homines serui Dei excelsi sunt, qui annunciant vobis viam salutis.* Sic & illi, in quibus dæmon loquitur, dicuntur habere spiritum pythonem, quem quidem habere in ventre haud dubium est.

Alia in corpore tantùm existẽte.

§. IV.

310 SEd quid dicam? Non solùm regulariter quando per homines loquuntur, sunt in corpore; verùm etiam si nunquam loquantur. Ad quid enim Christus, cum aliquem sanabat arreptitium, de corpore exire dæmoni præcepisset, nisi in corpore fuisset? Hunc namquè modum loquendi, *Exi ab homine spiritus immunde* non ad operationem dæmoniacam; sed ad personam dæmonis in corpore existentis, & operantis dirigi planè constat. Quarum locutionum formulæ extant *Matth.* 8. *Marci* 5. *Lucæ* 8. Vnde non solùm verum est de spiritibus loquentibus: vt dicitur *Marci* 1. *& Lucæ* 4. Scilicet, *exibant dæmonia à multis clamantia, & dicentia: tu es filius Dei, & Actuum* 16. dixit S. Paulus spiritui: *Præcipio tibi in nomine Iesu exire ab ea*, & dicitur, quod exijt eadem hora. Sed etiam de spiritibus non loquentibus: sic patet *Marci* 9. de illo dæmone, qui allidebat puerum, & cogebat spumare, & proijciebat in ignem, & in aquam, & tamen non loquebatur, quia erat spiritus mutus, & surdus, sicut Christus dixit illi; *Exi ab eo, & amplius ne introeas in eum*. Poteratnè clariùs Christus explicare, ac demonstrare, dæmonem esse in corpore secundùm suam substantiam, & existentiam? Si enim tantùm in corpore suam habuisset operationem, cum possit operari in corpore, etiam manendo extra corpus, Christus tantummodo præcepisset dæmoni, ne ampliùs noceret homini: nec vsus fuisset illo verbo: *Exi ab homine, nec introeas*: quæ verba ex vi propria respiciunt dæmonis substantiam & existentiam, & non puram operationem: cum dæmon possit manere in corpora difinitiuè, & nullam efficere sensibilem operationem. Sic generaliter quandocumquè agitur de sanatione arreptitiorum dicitur, quòd eijciuntur dæmonia: vt habetur *Matthai* 10. *Dedit Discipulis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos*; qui neutiquam eijci dicerentur, nisi priùs intra corpus existentiam haberent. Cui veritati se subscribit Tostatus *q.* 113. *in Matthæum c.* 8. Scotus *in* 2. *d.* 2. *q.* 5. *&* 6. Ioseph Angles *ibi q.* 3. *diffic.* 2. cum tota Scotistarum Schola.

ARTICVLVS VI.

Quoad Passionem.

Tot passiones fiunt in corpore ope dæmonis, quot actiones.

311 INter multiplices hos malorum vortices, quibus actione dæmoniaca corpus obruitur, illud etiam pati, necesse est: vndè tot passiones sunt, quot actiones, per quas aliquid dæmones in eo operantur. Nam ex passibili impassibile faciunt, quicquid exteriùs applicetur, vel accidat. Quid tàm efficax in soluenda membrorum compage, quàm ignis, qui suo ardore omnia comburit, liquat, & redigit in fauillam? & tamen cacodæmonis ope malefici aliquando in medijs rogis illæsi manent; & non solùm non consumuntur, sed nec minimum patiuntur ne vnius quidem capilli dispendium. Ita Simon magus inter flammarum vndiquè volitantium ardores voluptatus non vrebatur: vt referunt D. Clemens Romanus *lib.* 2. *Recognit. & lib.* 4. *Constit. Apostol.* & Anastasius Nicænus *quæst.* 23. *in Sacr. Scripturam*. Quid tàm violentum corpori torquendo, quàm equulei, pedum vstulationes, diræ membrorum distractiones, & alia huiusmodi tormenta, quę à Iudicibus adhibentur, vt à reis pertinacibus veritatem extorqueant? Et tamen sagæ quandoquè illa non sentiunt, eorumquè sæuitiam sæpiùs eludunt. Quid tàm validum ad membra laceranda, & comminuenda, quàm gladij, secures, & arma? Attamen gladiorum acies sic non rarò retunditur, vt nec leui vulnere malefici cutem perstringere queat: ferri vis coercetur, dum securi addicitur, & sclopporum grandines eius carnem vulneribus aperire non possunt. Quos autem modos seruet dæmon in his peragendis, explicatur infra *tom.* 2. *disp.* 1. *n.* 140.

Ex passibili reddit impassibile. Siuè illud sit viuens.

Nedum potestas dęmonis in corpore viuente exercetur; adhuc persentitur in mortuo, in quo prę- 312 *Siuè mortuum.*
ter ea, quæ potest in alijs rebus corporalibus, solet mira operari, & efficere, vt flammis appositum non reducatur in cinerem; vel sub die expositum, putredinem non admittat, atquè diù seruetur incorruptum. Quod etiam procedere potest, vel ex temperamento: vel ex vnguentis adhibitis: vel ex loci qualitate; atquè alijs huiusmodi naturalibus causis: vt tradunt Cælius Rhodiginus *lib.* 26. *c.* 24. Herodotus *lib.* 2. *hist.* & Diodorus *lib.* 1. *Bibliot.* Atquè ita Magi, & malefici in corpore, carne, & sanguine compacto non passibiles; sed impassibiles homines ope dæmonis esse videntur.

ARTICVLVS VII.

Quoad Vbi.

Transfert corpora de loco in locum.

CVm inferiora Angelis tùm bonis, tùm malis pa- 313
reant quoad motum localem; nullumquè sit corpus, quod dæmon quadam impulsus impressione loco mouere nequeant; Certum est, in multis de loco in locum transferendis plenam exercere potestatem. Quod clarè patet in Magis, & maleficis, in quibus duplicem cernimus translationem. Nam sicut Deus per Angelos Prophetas transfert de loco in locum: Aliquando spiritualiter, vt de seipso testatur Ezechiel cap. 8. *Et emissa similitudo manus apprehendit me cincinno capitis mei, & eleuauit me spiritus inter terram, & calum; & adduxit me in Ierusalem in visione Dei*. Aliquando corporaliter; vt videre est in Abacuc è Palestina in Babyloniam, & Philippo ex deserto in Azotum deportatis: ità dæmon, qui Dei simia est, in suis vtrumquè transferendi modum imitari conatur.

§. I.

§. 1. Vel spiritualiter, & imaginariè.

SPiritaliter & imaginariè transferri Magos ad no- 314
cturna conuenticula, quæ varijs in locis, & diuersi anni temporibus solemniter à dæmonibus celebrantur, certissimum est. Cum sæpiùs experientia comprobatum sit, plures ex illis, qui se ad huiusmodi conuentus redire iactitabant, nedum se loco mouisse. Ex quo colligitur, ea, quæ à se verè, & realiter visa, & facta asserebant, in extasi diabolica & sensuum abstractione ipsis imaginariè fuisse repræsentata. Nihil enim est tam facilè huic præstigiatori, quàm sensibus externis, internisquè vinctis, & perturbata phantasia, corporisquè, & animi viribus læsis per simulacra, imagines, & phantasmata proposito accommodata homines vehemẽti somno consopitos deludere; ità vt transferri per aera, conuentui interesse diabolico, choreas celebrare epulari, gaudere, coire, & ludere cum cæteris putent: etsi nequè ex lecto exierint, nequè ex loco, in quo corpore iacent, se mouerint; totumquè fuerit imaginatione transactum.

Hinc

315 Hinc facillimè deducitur quàm hallucinetur Hieronymus Menghus in : huiusce imaginariæ translationis modo assignando. Notum est enim apud Exorcistas, qui ferè omnes doctrinæ Menghi sunt studiosi, ac sectatores, ipsum *in suo Compendio Artis Exorcisticæ lib. 2. cap.* 14. indubitanter asserere.

Cuius imaginarię trãslationis modus adducitur à Mengho.

Che quando i malefici, e le streghe uogliono andare imaginariamente à quei giuochi notturni, & à quelle loro scommunicate congregationi, si consacrano con certe parole al demonio, ilche fatto incontinente egli pigliando le fantasie di cadauna di loro, le conduce per quei luoghi, à quali elleno desiderano andare, & in quelle consolationi, che si sogliono fare in quei giuoghi, lasciando i corpi loro senza alcuno sentimento, & coprendoli con l'ombra sua, talmente che niuno gli può vedere. Et quando il demonio vede nelle fantasie loro, ch'hanno adempiuto tutto quello, che desiderauano, senza mouere dalle loro fantasie quello, che hanno veduto, per opera diabolica riduce quelle imaginationi, e le congionge con i loro proprij moti, & corpi leuando l'ombra sua di sopra à quei corpi; oue che incontinente possono essere veduti. Et quantonque siano iti vagando con le fantasie, è loro imaginationi, nondimeno i loro corpi mai si sono partiti da quei luoghi insieme con le loro anime. Et questa attione solamente vien fatta con l'idolo di quelle cose, che il dæmonio ha presentato alla fantasia di questi suoi seguaci. Hæc Menghus.

316 Quem modum si attentè, ac medullitùs contemplari aggrediamur, facili negotio à pertè à veritate declinate conspicimus. *Phantasiam enim*, si sumatur pro principio motus, puta phantasticandi, seù imaginandi, nil aliud est, quàm *facultas anima, qua percipimus obiecta iam sensata ab externis sensibus etiam postquam sensata sunt, licèt actu non sentiantur.* Hæc autem facultas seù potentia, cum constet ex realitate animæ, & organo phantastico, licèt in morte, cum destruitur compositum, separetur ab anima, & anima existat sine phantasia: attamen pro statu isto, dum anima corpori est vnita, non potest phantasia separari ad anima, nequè à corpore nedum per potentiam dæmoniacam; sed nequè per potentiam diuinam: quia implicat contradictionem, quòd sit, & separata existat à suis partibus essentialibus, ex quibus constat. Si enim posset separari à corpore, posset etiam separari ab organo phantastico: etsi posset pro statu isto separari ab anima, posset separari à realitate animæ. Hoc autem est impossibile: quia non potest consistere sine realitate animæ, & organo, ex quibus duobus constat. Aliter si posset separari, vt ait Mengus, etiam realitas animæ ex qua constat, posset separari ab anima: quod est falsum: quia anima, cum sit simplex, indiuisibilis, & vna in essentia in se, & in suis potentijs, ac realitatibus (vt latè probant Augustſ. *serm. de tempore, & tract. 15. in Ioan. &* 10. *Confess. cap* 14. D. Bernardus *serm. 11. in Cantic.* & Scotus *in 2. dist. 16. q. vnica cum schola nostra*) & eius potentiæ, ac realitates ab ea, & inter se tantùm formaliter distinguantur, sequitur eas ab anima nullo modo separari posse.

Sed refellitur ratione sumpta ab ipsius phantasię definitione.

317 Sed esto etiã cũ illustrissimis Thomistis potentiæ ab anima, & inter se realiter distinguerentur, adhuc phantasia ab anima separari nequit: quia etiam secundùm ipsos potentię per se dependent ab anima in operando, tamquam à principio principali. Ita Conimbr. 2. *de Anima c. 3. q. 4.* Zabarel. *de facultate animæ cap. 4.* Fons. 5. *Metaph. cap. 5. q. 1. Sect. 5.* Suarez. *disput. 18. met. sect. 3.* Auersa *q. 47. sect. 1.* Ruu. *tract. de potentijs in gener. q. 1.* & alij plures relati à Bartholomæo Mestrio, & Bonauentura Belluto *in Arist. stag. libros de Anima disput. 2. q. 1.* Nec perciperet obiecta iam sensata ab externis sensibus, vt potè ab ipsis separata; sed reciperet ab ipsismet obiectis externis sensibilibus, quod non est sui muneris; sed potentiarum sensitiuarum externarum. Non enim potentiæ internæ possunt aliquod percipere obiectum, nisi priùs à potentijs sensitiuis externis percipiatur. Cum ergo repugnet à parte rei, phantasiã ab anima separari, sequitur, fieri non posse per potentiam Dei; quomodo ergo audeat asserere Menghus, posse dæmonẽ strigarum phantasias assumere, atquè illùc, quò ipsæ proficisci cupiunt, deferre, & iterum animæ vnire? nisi astruere fortasse velit, dæmonem maiorem habere potentiã ipso Deo? quod dicere esset hæresis.

318 Sed cur non dixit Menghus, dæmonem etiam posse accipere strigarum potentias sensitiuas exteriores, visiuam, auditiuam, olfactiuam, gustatiuam, & tactiuam, easquè deferre ad nocturnos ludos, vt omnia percipiant delectabilia, quibus postquam fuerint plenè affectæ, eas iterum animabus, & corporibus vnire, sicut de phantasia asseruit? quod fieri posse faciliùs appareret; cum huiusmodi potentiæ ab obiectis exterioribus species suscipiant immediatè. An forsitam hoc tacuit, quia huiusmodi potentiæ sine anima, & corpore esse nequeũt? Sed & phantasia, & imaginatiua eadem ratione ab anima, & corpore separari non valent.

319 Si verò phantasia, siue imaginatiua sumatur pro actu phantasticandi, & imaginandi, & vt realiter distinguitur ab anima, cum sic accepta ex Aristotele 2. *de Anima c. vlt.* sit motus à sensu secundùm actum factus, adhuc manifestum apparet, per potentiam dæmoniacam ab anima, & corpore separari non posse: quia motus huiusmodi fit per ipsam animæ potentiam à sensu externo, prout ab eo obiecta percipit sensata. Si autem phantasia, siuè imaginatiua ab anima, & corpore separari posset, sic posset separari à sensu, cum sensus non sit sine anima, & corpore: exindè sequeretur, quòd posset actu obiecta percipere à sensu sine sensu, quod implicat contradictionem. Idem prorsus fatendum de idolo, seù specie phantastica, de qua dicit Menghus in fine: *& questa attione solamente vien fatta con l'idolo di quelle cose, che il demonio hà presentato alla fantasia di questi suoi seguaci.* Nam ad idolum, seù speciem phantasticam non pertinet recipere species sensibiles ex obiectis exterioribus. Idcircò nullo modo potest dæmon strigarum phantasias, quomodocumque sumantur, ab anima & corpore separare, & ad conuentus ducere nocturnos, vt ait Menghus, nisi maior quàm Deo, facultas dęmoni ascribatur.

320 Dicendum ergo, cum striges, ac Magi imaginariè, seù phantasticè ad nocturna transferuntur conuenticula, imaginatiuam, siuè phantasiam ab anima, & corpore non separari, nequè ad conuentus illos deferri diabolicos; Sed sensibus externis, interniſquè vinctis, & perturbata phantasia dæmonem in phantasia simulacra, & species phantasticas, quas aliàs à sensibus externis perceperant, mouere, ea representantes, quæ fiunt in illis conuenticulis, vt supra dixi, illasquè vnire, & componere; ità quod in imaginatiua, ac phantasia ea, quæ sunt absentia sicut præsentia sibi videantur, puta species eorum, quæ quandoquè in illis conuenticulis viderunt; vel spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus peragendis inseruiunt mouendo: vel in corpore

Verus modus assignatur.

pore excitando motiones, & affectiones varias; atquè ità ex illis formationibus, concitationibus, commixtionibus, & agitationibus specierum, assumptis etiam vaporibus instituto accommodatis, efficere, vt striges videant, aut se videre credant ea, quæ fiunt in illis conuenticulis sathanicis, licèt à sua propria domo, & lectulo non dimoueantur, nec recedant.

§. II.

321 §. *Vel verè, & realiter.* SEd non semper imaginariè transferuntur: cum etiam compertum sit illos reuera corporaliter deferri ad sathanicos conuenticulos. Nam quid potest huic corporeæ translationi obstare? An corporis resistentia, & grauitas? An motus velocitas? An defectus corporis mouentis? Sed si corpus graue est, longè maior est dæmonis virtus facili negotio illud deferentis. Si velox est motus, & spatio breui confectus, hoc tribuendum est vi naturæ angelicæ, quæ subitò ab vno extremo fertur ad aliud. Si corpus mouens proprium dæmoni deficit, assumit aereum; & nunc se transformat in hominẽ: nunc in hircum, vel aliud animal: & sagas vnguento sathanico delibutas, atquè arundini veræ, vel scoparum baculo inequitantes asportat; non quòd vtrumquè necessarium sit: cum sine baculo, aut vnctione eas facillimè posset transferre; sed quia ex pacto sic dæmon, & maleficæ conuenerunt.

322 *De hac translatione reali testantur Patres.* Hoc testantur Patres, qui Simonem Magum inspectante Nerone in aera sublatum, sed orante Petro deturbatum fuisse, referunt D. Clemens Papa *lib. 6. Constitutionum Apostol.* Cyrillus Hyerosolomit. *Cathecheſi 6.* Arnob. *lib. 2 contra Gentes*. S. Maximus Taurinensis *in serm. 5. de Natali Apostolorum*, & Epiphanius *lib. 1. contra hæresim*. Idemquè de Hermogene, & Phileto alij asserunt, qui iussu S. Iacobi Apostoli per aerem à dęmone deuecti sunt manibus post terga reuinctis. Id Theologi testantur Thomas, Scotus, Bonau. Durand. & cæteri.

Sed præcipuè, qua Sagę ferun tur ad nocturnos ludos, realem esse probant Pontifices. Sed potissimùm de translatione vera, & reali ad sathanicos conuẽtus loquitur, & huiusmodi congregationes diabolicas insectatur Adrianus VI. *Constitut. Dudum*. Vbi postquam Innocentius VIII. mandauerat primò Inquisitoribus Alemanię, & Iulius II. Inquisitori Cremonensi, vt contra Magos, ac maleficos procederent, ac condignis pœnis in eos animadueterent, ipse Adrianus Pontifex omnibus Inquisitoribus Lombardiæ mandat, vt officium Inquisitionis exerceant contra prædictam sectam personarum, quæ à fide catholica deuiantes, fidem ipsam, quam in sacri susceptione baptismatis abnegantes sacram crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, &c. inueniuntur: eosquè puniant secundùm modum contra alios hæreticos à iure, & sacris canonibus statutum, Hæc autem secta, vt testatur Bartholomæus Spineus Sacri Palatij magister *quæst. de strigibus c. 15. post med. verſ. Vnde patet. fol. mihi 67.* non est, nisi secta strigum, quæ nefanda à prædictis Pontificibus memorata faciunt non nisi pto magna parte in cursu: etiam ibi sectam faciunt, & conuentum, & non alibi, nec alio tempore; ideò sequitur, quod Pontifex supponit, & determinat, non illusoriè; sed verè, & realiter hæc in cursu fieri, & perpetrari. Quam etiam sectam Clemens VII. per Breue, quod directum est Reuerendissimo Episcopo Polensi, Gubernatoriquè Bononiæ mandans eidem, vt contra quosdam Mirandulanos eiusdem sectæ præstet omnem fauorem Domino Inquisitori Parmensi, & incipit: *Accepimus non sine animi*, appellat expresè hæresim strigiatus. Cum ergo ex prædictis concludatur, quòd prædicta crimina non committuntur à prædictis hominibus illusioriè; sed verè, oportet, quòd non in somnis vadant, aut deportentur ad cursum; sed verè, & realiter.

Hãc veritatem fatentur etiam S. Albertus Magnus *apud Cantipratensem lib. 2. c. 57. par. 19.* D. Hippolitus Martyr *lib. de consummat. sęculi*. Abulensis *in 4. cap. Matthæi, quæst. 47.* Petrus Damianus *epist. 4. c. 17.* Alphons. à Castro *lib. 1. de iusta hæretic. punit. cap. 16*, Sixtus Senensis *lib. 5. Biblioth. annot. 73.* Ioan. Beetzius Carmelita *in 1. præcept. expos. 5. cap. 4.* Crespetus *da odio sathanæ discurs. 15. lib. 1.* & fere omnes Patres. *Patres.*

§. III.

Theologi HOc Doctores Theologi omnium nationum vniformi consensu agnoscunt, & docent, Ciruelus *de superstitione par. 2. c. 1.* Ioannes Dodo: *in Apolog. contra Fratrem Samuelem*, Guilhelmus Parisiensis *par. vlt. de Vniuerso cap. 23.* Sylvester Prier. *in verbo Hæresis n. 3.* Francisc. de Victoria *Relect. de arte magica n. 32.* Caietan. *2. 2. q. 95. art. 3.* Ioseph Angles *in 2. quæst. vnica de arte magica artic. 4. difficul. 5.* Petrus Binsf. *de Cõfession. malefic. conclus. 11.* Ananias *lib. 4. de natura dæmonum*, Grilenzonius *consil. 117. num. 3.* latissimè Iacobus Sprenger *in Malleo malefic.* Bartholom. Spineus Sacri Palatij Magister *quæst. de strigib. à cap. 5. vsquè ad 33. & Apologia prima, secunda, & tertia de lamijs contra Ponzinibium* Nicolaus Iaquerius *lib. fascinar.* Sebastianus Michael. *in Pneumalog.* Alexand. Alensis *2. par. q. 122. membro 10. §. 14.* Stephan. Facundex *in 1. præcept. Dicalogi lib. 1. c. 41. nu. 2. & 9.* vbi ait: *Quòd saga ad loca remotissima ferantur, & iterum in domum propriam breuissimo temporis spatio traducantur tam certis testimonijs, ac tam euidenti rerum experientia comprobatum est, vt id negare sit prorsus insanire*. Penna *in Director. Inquisitor par. 2. comment. 68.* Ferdinandus à Castro Palao *pr. p. tract. 4. disput. 8. punct. 16. §. 5. n. 2.* Basinus *de artibus magic. proposit. 9.* Delrius *disquisit. mag. lib. 2. q. 16. & lib. 5. sect. 16. verſ. De translatione corporali fol. mihi 724.* & quotquot de maleficio tractant.

Hoc asseuerant omnes Iurisconsulti Turrecremata *in cap. Episcopi 26. q. 5.* Remigius *lib. 1. Dæmonolatrica c. 14. 24. & 29.* Grillandus de Sortilegijs *quæst. 6.* Farinacius *de Hæresi quæst. 185. §. 8. num. 152.* Cęsar Carena *tract. de officio S. Inquisitionis par. 2. tit. 12. §. 2. num. 5.* vbi sic ait: *Circa corpora hominum, & animalium possunt dæmones illa celerrimè de loco ad locum transferre, prout accidit communiter in strigibus, seù lamijs, quas dæmones verè, & realiter ad nocturnos conuentus transferunt. Quidquid enim aliqui dixerint, quod translatio hæc sit tantummodo imaginaria: attamen opinio hæc falsa est, & reipublicę perniciosa: Nam licèt negari nequeat, quin translatio hęc aliquando sit imaginaria; attamen negari non potest, quòd etiam aliquando realis sit.* Hæc Carena *loco cit.* vbi plures adducit Doctores: Grilenzonius *consil 117. num. 3.* Felin. *in c. sicut fuis. de Simon.* & alij. *Iurisperiti.* *Medici.*

Hoc recentiores Medici affirmant, vt Ronssæus *lib. 2. de morbis venef. c. 8. & lib. 3. c. 8.* Ceſalpinus *inuestig. dæmon. c. 2.* Codronc. *de morb. venef.* & alij.

Hoc testantur gentium scriptores, cum narrant tot transportationes Phytagoræ, Empedoclis, Apollonij Thyanæi, & aliorum ab vna vrbe in aliam longè distantem delatorum. *Scriptores.*

Hoc

§. IV.

323 *Magi maleſici, & Sagæ.*

HOc omnes Magi, Maleſici, & Sagæ eadem, penitùs referentes vnanimiter confitentur: nec in minutiſſimis circumſtantijs circa diem, locum, horam, delationem, reditum, & occurſum aliorum in itinere diſcrepant: atquè in hac confeſſione perſiſtunt etiam in ipſo rogo, vbi fictio nihil proficit. Sic faſſus eſt mihi ille magus, de quo infra *diſput. ſequenti num.* 517. & 546. qui pluries, & varijs locis ſe prædictis à diabolo delatum adſtitiſſe conuenticulis, mihi enarrauit: nequè is erat hebes, nec mente captus, nec atrabili vel aliquo alio morbo affectus, ſed vir ſanæ mentis, non ignarus, ſed vtriuſquè iuris doctor: nec ioco, ſed ſeriò retulit: quinimmò mihi dixit: *Nos Magi, & Necromantæ, ſi quandoquè ad nocturnos conuentus ire nolumus, tunc, vt noſtra docet ars, circulos facimus necromanticos cum quibuſdam adorationibus dæmoni exhibitis; & tunc ab huiuſmodi greſſu excuſamur; dæmonquè noſter noſtras ſupplet vices. Sic ſæpiùs, aiebat, ego, cum peruolare renuerem, per tales circulos factos in camera mea, vel alibi, dæmoni honorem exhibendo, debitum perſoluebam.*

Qui pariter mihi indixit loca, vbi huiuſmodi ſathanici conuentus celebrabantur Venetijs, Bergomi, Taruiſij: aſſeruitque ſe fuiſſe delatum diuerſis temporibus ad conuentus ferè omnium Ciuitatum ditionis Venetæ, nec non Galliam, Germaniam, Batauiam, & alias Prouincias mediante ſuo Magiſtello perluſtraſſe.

Hæc ſæpiùs videmus enarrari ferè à cunctis magis, maleficis, & ſagis cum ad manus iudicum deueniunt: vt varijs conſtat exemplis paſſim relatis à Remigio, Binsfeldio, & Delrio, qui contra magos, ac maleficos Iudicum munere pefuncti ſunt. Si enim hęc contingerent nuda duntaxat imaginatione, & delirio mulierecularum inſaniæ morbo laborantium, fieri non poſſet, vt tot maleficæ omnibus ſæculis à diuerſis, remotiſquè locis incarceratæ perpetuò in eiſdem depoſitionibus, & confeſſionibus conſentirent. Quamuis enim melancholici incredibilia ſibi perſuadere ſoleant; eorum tamen deliramenta non ſunt vniformia; immò ità diuerſa, vt vix multis ſæculis duo reperti fuerint, qui eiſdem delirijs laborarent. Quare falſiſſimum eſt, maleficas melancholia obrutas narrare tantùm fabulas, & imaginationes.

§. V.

324 *Curioſi maleficorum imitatores.*

HOc experti ſunt multi, qui quamuis Magi, aut Maleſici non eſſent, tamen Magos, ac Maleficos obſeruantes, vt ſolent hi, qui curioſitate ducuntur, & videntes ipſos inunctos ſubitò transferri, voluerunt eandem tentare aleam. Hi namquè ſtatim rapti fuere, & delati in diſſita loca, vbi cætus maleficarum celebrabantur, è quibus poſt celebratas cum illis orgias iterum ab eodem vectore deportati poſt reditum omnia, quæ fuerunt ab ipſis viſa, retulerunt, diligenter notantes loca omnia, flumina, montes, agros, arbores, ſepes, & domos; atquè diſcernentes perſonas, conuiuas ibi ludentes, ſaltantes, epulantes, accumbentes in menſis, miniſtrantes, & cæteros omnes, quamuis antea loca illa, vel perſonas numquam vidiſſent, quæ ſola fieri poſſe imaginatione, quis credat?

Conuentuum magorũ ſpectatores.

Hoc aſſerunt ij, qui nocturnos, & diurnos illos cætus viderunt: vt accidit aliquandò eis, qui ad tales congregationes à maleficis deducti fuere, quando rei nouitate obſtupefacti, & maximo terrore perterriti, inclamato Sanctiſſimo Nomine Ieſu, & implorato diuino auxilio (vti quibus ſiniſtri, inauſpicatiquè aliquid imminet) omnia ſubitò euaneſcere comperierunt, ſagis à ſuis dæmonibus celerrimè aſportatis, & hircis vix anhelitum ducentibus domum redire coactis.

Deducti, & derelicti à dæmone.

Hoc probant illi, qui ſæpiùs nudi reperti fuere inter dumeta, & loca horrida; vel à demone deducti, eò quòd dum deportarentur, nomen Dei inuocauerant: aut auditus fuerat à vectore campanarum pulſus, quo ad orationem populus conuocatur, ac Religioſi ad matutinum officium recitandum congregantur: Vel à ſagis eos deportantibus præcipitati, vt caſus violentia excæcarentur, ne arcana furialium huiuſmodi feriarum patefacerent, qui ſpeciali Dei miſerantis prouidentia præſeruati proprios lares ab illis locis diſſitos repetentes, omnibus teſtabantur, quæ ipſis acciderant.

Menſę, & ſupellectiles inuentę.

Hoc oſtendunt menſæ repertæ, & ſuppellex argentea à ſagis delata, atquè à dominis poſtea agnita in ijs locis, vbi horrendi ij conuentus celebrabantur, quando nonnumquam cætu ſubito diſſoluto quiſquè in propria remeare coactus eſt. Inſuper veſtigia in terra impreſſa alia humana maleficorum, & ſagarum; alia bouina, & caprina dæmonum caprinis, bubuliſquè pedibus apparentium.

Clamores cantus, & ſoni auditi.

Deniquè clamores perſtrepentium, cantus ſaltantium, ſoni tibicinantium eminus auditi à vicinis locorum, vbi bacchanalia illa, & orgiæ diabolicæ fieri conſueuerunt. Quorum omnium plura exempla referuntur à Petro Binsf. *tract. de Confeſs. maleſic. priori quæſt. parte, concluſ.* 12. & Delrio *diſquiſ. magic. lib.* 2. *q.* 16. ex varijs auctoribus deſumpta. Quæ omnia clarè, & apertè teſtantur, non ſolo imaginario motu; ſed corporali, reali, & phyſico ad conuentus ſathanicos maleficos, ſagaſquè deferri.

§. VI.

325 *Obſtare videtur cap. Epiſcopi* 26. *q.* 5.

AT contra hanc noſtram poſitionem obſtare videtur cap. *Epiſcopi* deductum ex Concilio Ancyrano, vel, vt alij vocant, Anquirenſi, vel Anquirano: Vbi prima fronte decretum eſſe videtur: hæc omnia fieri in ſtrigibus illuſionibus dæmonum. Vndè cum ſolùm in phantaſia ea patiantur, mens illarum hæc non in animo; ſed in corpore poſtea opinatur euenire.

Soluitur obiectio.

Cæterùm, vt docent Simanchas *de catholic. inſtit. titul.* 26. *num.* 9. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 2. *de Superſtit. cap.* 16. *num.* 27. Alphonſ. à Caſtro *lib.* 2. *de iuſta hæretic. punitione cap.* 16. Nicolaus Iaquerius hæreticæ prauitatis Inquiſitor *in flagello hæreticorum faſcinariorum cap.* 7. Spineus *lib. de ſtrigibus cap.* 21. *cum ſequentibus*, Syluester *in verbo Hæreſis* 3. Paulus Grillandus Iuriſconſultus Romæ cauſarum criminalium Auditor *in tract. de ſortilegijs q.* 77. pro qua ſentent. citat Auguſtinum Bottam de

Sauiliano, & Ioannem Grassium Doctores iuris in quibusdam consilijs, & responsis, Petrus Binsfel. *de Confessionib. malefic. in solut. argum.* Delrius *lib. 5. Disquisit. magic. sect. 16.* Turrecremata *in dicto capite Episcop. 26. q. 3. ar. 3.* Concilium Ancyranum, & caput *Episcopi 26. q. 5.* non loquuntur de strigibus; sed de quibusdam mulieribus hæreticis, quæ credebant, dari aliquam Deam Dianam, quę ex muliere fuerit in Deam conuersa, & veram potestatem haberet, vt ipsæ illius virtute per aera equitando ad illius obsequium vocarentur, ferrenturquè, vt Herodiadi inseruirent; & quòd creaturas mutare posset, & transformare ex vna substantia in aliam, quæ omnia hæretica sunt. Nequè Patres illi Concilij Ancyrani negant, fieri posse ea, quę sępè à dæmonibus cum lamijs perpetrantur. Vndè huiusmodi credulitas ibi magis damnatur; quàm opus transferendi striges corporaliter de loco ad locum dęmonum naturali virtute ex pacto cum illis inito.

§. VII.

326 *Repugnare videtur. Modernus Auctor.*

DEniquè huic nostræ positioni repugnare videtur quidam Auctor, qui tractans de obligatione ad crimina Officio S. Inquisitionis denuncianda lib. 4. dist. 9. art. 2. diffic. 1. vt probet Confessarium non debere cogere pænitentem, qui iuit ad ludum dæmonis, vt denunciet Inquisitori consocios, quos illuc, asserit, conuenisse secum, relicta prædictorum Pontificum, & tot Auctorum catholicorum probatissimorum opinione, vt minus probabili, asserentium, sagas aliquando verè, & realiter ad conuentus deferri diabolicos, vt probabiliorem approbat, & amplectitur quorundam Auctorum, nempè Lutheri, Melanchthonis, Agrippæ, Vuieri hęreticorum, Godelmanni, Duareni, Alciati, & aliorum, & pręcipuè Francisci Ponzinibij strigarum apertè fautorum, ac defensorum opinionem, qui aiunt, strigas non deferri corporaliter; sed tantùm illusiuè, & imaginariè, & consequenter illas minimè videre realiter; sed tantùm illusiuè. Insuper addit, eundem Ponzinibium *in tit. de lamijs num.* 13. asseuerare, quòd licèt alij testes affirmarent, dictas mulieres se vnxisse, & ad dictum locum pergisse, nihil tamen probarent, quia ipsi quoquè delusi fuissent, vbi allegat textum *in cap. Qui sine Saluatore 26. q. 2. & cap. Nec mirum eadem causa q.* 5. Prædictus autem Auctor, vt Ponzinibij, cæterorumque sententiam magis roboret, adducit auctoritatem Ferdinandi à Castro Palao *tract. 4. disput. 8. punct. 16. §. 5. num.* 2. Farinacij *de Hæresi q.* 185. §. 8. *num.* 152. *circa finem & quæst.* 188. §. 4. *num.* 76. *vers. Imò ex Depositionibus.* Pelbarti *in Rosario Theol. tom. 2. verbo dæmones* 5. §. 81. & Arsen. Inquisit. *par.* 10. *admon.* 141.

Eius positio reprobatur

Verùm quicquid sit de obligatione ad huiusmodi consocios denunciandos, disputatur infra *tom. 2. dispu. 1. num.* 104. Pro nunc sufficiat diligentissimè animaduertere, dictam opinionem Ponzinibij, ac cæterorum auctorum esse falsam, magnamquè diuino Numini iniuriam, animabus perniciem, euidentissimum Christianæ Reipublicę detrimentum afferre.

Ratione.

Vetat enim, ne strigarum tot, & tàm nefandissima, ac pernicioſissima crimina eradicentur, pænisquè debitis expurgentur. Si enim deferuntur striges ad nocturnos conuentus duntaxat imaginariè, & illusiuè, consequenter illæ vnctiones, adorationes, prostrationes genuflexiones ibi dæmonibus exhibitæ; illæ comessationes, ac saltationes tantummodo imaginariè: illi cum dæmonibus incubis, vel succubis concubitus nefarij, quibus ibi coinquinantur tantùm imaginarij: pulueres, qui in fine ludi à dæmone magis, ac strigibus tum ad malefaciendum, tum ad sanandum, vt ipsimet magi fatentur, distributi, solummodò imaginarij; ideòquè, & maleficia, pacta cum dæmone inita, cæteraquè ab ipsis crimina patrata imaginaria erunt. Non enim videtur maior ratio de hoc sagarum crimine, quàm de reliquis. Sicut hoc ex mente Ponzinibij, ac cæterorum huiusce opinionis sectatorum tantummodo imaginariè in sagis operatur dæmon: cur etiam reliqua nefaria crimina imaginariè duntaxat, ac illusiuè operari non poterit? *Vbi enim eadem ratio, ibi idem ius esse debet L. illud ff. ad legem Aquiliam, cum similibus.* Nonnè etiam in alijs criminibus à sagis, ac maleficis patratis, vtut sint, & cuiuscumquè generis intuentium oculos, sensusquè reliquos poterit dæmon illudere; ità quòd, dum ipse malum operatur, puta aliquem occidit, greges perdit, tempestates ciet, vel aliud scelus committit, oculis adstantium ostendere, maleficum, ac sagam tale committere crimen, interim in phantasia sagæ, ac malefici tales mouere, & vnire species mediante alio dæmone, quibus sibi videantur talia perpetrare crimina? Etsi hoc esset verum, cuncta, quæ de strigibus tum ipsemet modernus Auctor, tum quilibet alius Doctor disserit, essent imaginaria, & non realia. Si autem duntaxat imaginaria, & illusoria, quomodo tot pænis tum canonicis, tum ciuilibus dignè, iustèquè possent tales multari criminosi? Qua ratione, posient prędallegati Pontifices contra maleficos incubos, & succubos, alijs innumeris criminibus obnoxios in suis constitutionibus tam acriter animaduertere, Principesquè eos diræ mortis pæna dignos adiudicare, si omnia eorum opera essent imaginaria tantùm, & illusoria? Pro nihilo enim pænæ non assignantur: quia *non entium nullæ sunt qualitates L. fin. ff pro soc.* vt ipsemet Auctor allegatus adducit *loco cit.* Quo quid absurdius, & pernicioſius?

Auctoritate.

Quarè iuremeritò à Bartholomæo Spineo Sacri Palatij Magistro reprehenditur Ponzinibius: quia, cum sit purus legista vult materiam Theologicam ità discutere, vt præclarissimis sapientibus tum Philosophis, tum Canonistis, nec non, & Theologis profundissimis, quales sunt communiter Domini Inquisitores hæreticæ prauitatis se opponat. Vndè *tract. de prœeminentia sacrę Theologiæ super alias scientias in proemio* modò illum nimis temerarium vocat: nunc cæcum, & ignorantem appellat: aliquando ipsius insolentiam, & insaniam exhorret: tandem *Apologia 3. contra ipsum cap.* 4. illum de hæresi vehementer suspectum; nec non hæreticorum fautorem, defensorem, ac pro modulo suo Sanctissimi officij fidei impeditorem condemnat. sic Delrius etiam illum appellat sæpiùs *lib. 2. disquisit. magic. q. 16. & lib. 5. sect. 16.* Sic Leonardus Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 44. de magia dub. 3. num.* 15. ipsius, & aliorum sectatorum opinionem falsam esse, ac Reipublicæ pernicioſam apertissimè docet. Quis ergò huiusmodi opinionem tueri velit, nisi in fide catholica nutet, & se apertum magorum, ac maleficorum fautorem prodat?

§. VIII.

329 *Excusatur ali qualiter.*

HInc præcitatus Auctor, ne tali macularetur labe, subiunxit, dicens: *Verum sciendum, non esse improbabilem sententiam asserentium, dictas maleficas à dęmonibus interdum deferri corporaliter*, & probat per duo exempla relata à Grillando *in titul. de sortileg. quæst. 7. n. 21. 26 & 27.* quasi non sit alia auctoritas, qua probari valeat: quasi nihil sint tot auctoritates Patrum, Theologorum, Iuristarum, Medicorum, Historicorum, & aliorum supra allegatę, quæ omnes testantur, priorem, quam sequitur Ponzinibius, & approbat præfatus Auctor, esse falsam, Deo iniuriosam, ac Reipulicæ catholicæ pernicioſam. Albertinusquè *de agnoscendis assertionibus catholic. quæst. 24. n. 24.* vocat nostram sententiam communem Theol. & veram, vt est reuera.

330 *Refelluntur auctoritates ab eo adductæ*

Satius ergo fuisset, Deo gratius, ac Reipublicę catholicę vtilius, si relicta opinione Põzinibij, & aliorum iniquorum hominum, communem Doctorum catholicorum fuisset amplexus, quia auctoritates, quas allegat nil faciunt ad propositum. Primò enim ille canon: *Qui sine Saluatore 26. q. 2. & cap. Nec mirum, eadem causa quæst. 5.* à Ponzinibio relata, vt ait præfatus Auctor, nullo modo nostrę repugnant sententiæ: quia in primo ibi tantùm dicitur: Magos, & diuinos, qui magicas sectantur curationes, cæteraq. opera diabolica, esse à dęmonibus deceptos, alioſquè decipere quotidiè, non quia ad nocturnos conuentus ducantur illusiuè tantùm, & imaginariè, cum de hac translatione ibi non loquatur; sed quia per has scientias magicas vanas, & pernicioſas sagę, & magi, si non se correxerint, ad æternam tendũt perditionem; suæquè perditionis alios faciunt esse participes. *Sic in cap. Nec mirum* nihil agitur de huiusmodi ad sathanicos ludos translatione; sed tantùm dicitur: quæ magorum præstigijs fiunt, non vera esse sed phantastica: & rectè: quia vt dictum est supra *disput. 1. n. 20.* & infra *disput. 3. huius tomi n. 640. & sequent.* Magi aliquando quædam operantur vera, & realia: aliquando quædam præstigioſa: quando ergo præstigijs vtuntur; tunc non vera; sed apparentia tantùm, & phantastica repræsentant.

331 Doctores vero illi à præfato Auctore citati, nempè Ferdinandus à Castro Palao, & Farinacius non sunt rectè allegati: Non enim dicunt maleficos, & Sagas ad nocturnos ludos deferri tantummodo imaginariè, & illusioriè, vt ait Ponzinibius; sed apertissimè astruunt, sagas & maleficos aliquando ad sathanicos conuentus deferri verè, & realiter: aliquando tantùm imaginariè, & illusiuè. Sic Elisæus Masinus in Arsenal. Inquisitor. non negat sagas, & maleficos deferri corporaliter; immò supponit, ibi deductos esse uerè, & realiter: sed ait, dum sagæ, & malefici in illis morantur sathanicis orgijs, à dæmone illusi multa uidere, uel existimãt uidere uana, & ficta.

332 Quod uerò adducit ex Pelbarto totum falsum est, & malè intellectum; Nam Pelbartus loquitur de illis mulierculis hæreticis, de quibus extat *caput Episcopi 26. q. 5.* de quo supra; quæ credebant se equitare cum Diana: sic ait Pelbartus, eas fuisse deceptas. Non autem loquitur de sagis, quæ ad ludos diabolicos trãsferuntur: ut patet cuilibet legenti, & benè intelligenti. Velle autem extendere hunc canonem ad lamias nostras, primò lamijs ipsis infructuoſum est, ut latè probatur infra *tomo 2. disput. 1. num. 73.* Secundò pernicioſum Reipublicæ Christianæ. Nam docet experientia, sagas isto prætextu impunitas; vel minus quàm oportet, punitas dimitti: nec fidei Inquisitores inter Catholicos vllum maius impedimentum experiuntur, quàm Legistas quoſdam falsa opinione imbutos ab hoc canone, definire, hæc cuncta, quę de sagis astruuutur, esse illuſoria, nec ideò grauem mereri pænam: vt latè infra demonstratur *tom. 2. disput. 1. n. 115.* Qua de re conquærunturscriptores ferè omnes pij, catholici, & docti, præcipuè Nicolaus Remigius *in dæmonolatr.* Ludouicus Richeamus *lib. trium discursuum.* Petrus Leloyherus *lib. 2. de spectr.* Spineus Sacri Palatij Magister *Apolog. contra Ponzinib.* Crespetus *lib. de odio Sathanæ 1. discurs. 2.* vbi testatur iam Francisci 1. tempore in Francia delatum numerum sagarum maiorem centum millibus; sed plurima cum accessione adauctum postea Iudicum conniuentia, & magnatum clandestino fauore. Causam autem gliscentis mali, ait, esse Iudicum perfidiam deceptorum scriptis eorum, qui maleficorum, ac sagarum opera esse meras illusiones, astruunt, & docent. Tertiò assertoribus ipsis valdè periculoſum tum, quia, vt ex Esaiæ verbis *c. 47.* infra citandis *tom. 2. disp. 1. n. 124.* Babylonicam sortem in vltionem sibi conscisciunt, qui Babylonis scelus defendunt, ac protegunt: vt latiùs infra *loco cit.*

Quare, solo illo Canone *Episcopi* niti, & verba vrgere, non sententiam: nec ad ipsa quidem verba 333
satis attendere, totamquè Canonis seriem, sed frustulatim eum discerpere, nec explicationem Theologorum, & Canonistarum doctissimorum admittere: nec Iudicium suum communi omnium Europæ Catholicorum Sæcularis, & Eccleſiastici fori Tribunalium praxi, rerumquè iudicatarum auctoritati submittere; sed vnũ malle Vverium reprobatæ religionis hominem: aut alterum Ponzinibium apertum magorum, maleficorum, & sagarum fautorem, ac defensorem sequi; & cum scandalo audientium publicè ista iactare, ac typis edere, quid aliud est, quàm Tribunalia omnia Catholicæ inscitiæ, iniustitiæ, credulitatisuè damnare? quàm maleficis, & eorum sceleribus habenas permittere ad nocendum? quàm Reipublicæ, & humano generi toti, & Deo Optimo Maximo tali conniuentia, patrocinioque teterrimæ apostasiæ atrocissimam iniuriam inferre?

ARTICVLVS VIII.

Quoad Situm.

SI dæmones corpus ad libitum mouere possunt, 334
consequenter talem situm possunt ei dare, quem lubet, & ideò facere, vt stet, sedeat, cubet, inclinetur, aliasquè habeat positiones naturales; immò non naturales, secundùm quas certo quodam modo habet partes affectas siuè in ordine ad locum siuè in ordine inter se. Primo modo facere possunt, vt quis conuersis ad cælum vestigijs manibus nitatur: aut alia simili insolita forma sedeat, vel ambulet. Secundo modo mutare membrorum situm: vt caput apponere in pectore, aliaquè monstruoſa fæditate totam corporis connexionem perturbare.

Dæmones possunt corporibus dare situm ad libitum.

Sed quia hæc præstigioſa, & illuſoria sunr, ad- 335
damus aliud verum, & naturale, nempè, membra generationi à natura dicata tali situ disponere, vt sexus fæmineus in virilem commutetur. Nam ex fęminis plures viros factos, certum est. Neget qui

Quod sępè operãtur præstigiosè.

Præcipuè cum mutant mẽbra genitalia.

voluerit, Lapithæ Cænei, Hypermnestræ, Siproetæ Cretensis, & Leucippi mutationes, quos dono Deorum ex fæmineo sexu ad virilem transisse, referunt Gentiles. Certè non negandum Phaetusam, vxorem Pithæi, & Anamisiam vxorem Gorgyppi apud Hippocratem *lib.6.Epidem.par.8.* Mulierem Spoletanam, de qua Titus Liuius *lib.24.* Puerum Smirnensem, & alium Cassinensem Aresçuntem Argium, Cossitium Tisdritanum à Plinio *lib.7.c.4.* & Aulo Gellio *lib.9.Noct.c.4.* relatos, & alios plures antiquitùs ex fæminis in viros abijsse, de quibus Augustinus *lib.3.de Ciuit.Dei cap vltimo.* Idemquè accidisse recentiori euentu in vrbibus Caietæ, Salerni, Beneuenti, Vitriaci, & Ezgueyræ Lusitaniæ mulieribus, quarum aliæ in initio pubertatis: aliæ in die nuptiarum: aliæ longo tempore post in marium numerum eruperunt, mutatoquè habitu inter mares habitæ sunt: vt testatur Iouianus Pontanus Neapolit.*in hist.neapolit.* Fulgosus *lib.1.exemplorum cap.6.* Antonius Torquemada *dialogo 1.* Amatus Lusitanus *cent.2.Curat.39.* Michael Montanus *lib.1.Experiment.c.21.* Coccius Sabellicus *lib.9.Exemplorum*, & alij de quibus Delrius *lib.2.disquis.mag. quæst.22.* Quare si hoc natura potest, vt asseritur à tot Auctoribus: cur non poterunt dæmones, qui causas naturales norunt, per quas fęmina in virum abire potest? Vel etiam vt volunt alij, vir fieri fæmina: cum talis mutatio virilis sexus in fæmineum Tiresiæ acciderit. Quæ etiam in leporibus, & Hyenis conspicitur? Quę mutationes si fierent: prima non esset per productionem noui membri; sed per inclusi, & absconditi eductionem. Altera non per membri ablationem, & vuluę absconditæ productionem; sed per membri retractionem, & inclusionem, & vuluæ aperitionem. Cuius veritatis vnicum referam exemplum de quadam muliere innupta ætatis suæ annum quadragesimum agente à suo Confessario missa, ac mihi litteris commendata, quæ mihi enarrauit se diù à dæmone incubo esse vexatam, cum quo sub forma cuiusdam Presbiteri, à quo ardenter diligebatur, sibi apparente carnaliter die noctuque commiscebatur, quam vt ad maiora facinora induceret, sub vuluam, vt ipsa mihi asseruit, dæmon à biennio ei emergere fecit membrum virile longum, & grossum sicut maiorem manuum digitum: quod se intus aliquando retrahebat, & abscondebat, ita vt extra nihil appareret. Ea hospitari feci aliquot diebus in domo cuiusdam Sororis Tertij ordinis S.Francisci, quo tempore nullam passa est vexationem interim cum à me spiritualibus documentis, salutaribus monitis, ac sacris benedictionibus fuerit munita, totaliter à dæmone libera discessit.

ARTICVLVS IX.

Quoad Quando.

336 *Possunt facere dæmones.*

NEquè deest dæmonibus potestas in corpora circa esse in tempore, cui se subesse, & subijci aliquando demonstrant in hoc, quòd secundùm variam Lunæ dispositionem maleficio affecti magis, vel minùs vexantur. Nam etsi spiritus illi nequam molesti esse omni tempore valeant; nequè dependeant ab aliqua temporis differentia, vt potè agentia libera, & rationalia, quibus vires, & nocendi libido non desunt; nec accidit fatigatio ex actuum frequentatione: tamen potiùs in vno, quàm in alio tempore obsessos, & maleficiatos torquere solent: vt patet in Lunatico *Matthæi 4.& 17.* & alijs pluribus, quos vel in plenilunio, vel decrescente luna molestant.

§. I.

Vt quæ amplius non sunt esse inciant. Quod præstant in animãtibus. Imperfectis. Perfectis

ALiàs se supra tempus esse simulant in hoc, quòd corpora, quæ fuerunt, nec sunt amplius, iterum esse in præsenti fingunt, dum illa reuocare videntur ad esse pristinum, ex quo ceciderant per non esse. Quod facilè præstant in animantibus ex putrefactione ortis. Norunt enim vim caloris necessariam, & alia requisita, vt mortua iterum reuiuiscant: sicut naturaliter euenire videtur in muscis, si submersæ in aqua reponantur in cineribus tepidis. Et apibus, si succo nepetæ perfundantur. Difficiliùs in animantibus perfectis, quæ tamen ab eis vitæ reddi videntur; si credendum est strigibus asserentibus, boues, & arietes ab ipsis occisos, elisos, & comestos iterum à dæmonibus suscitari; quod magis credibile apparet: cum mustellę catulos, leones, leunculos, pellicani pullos, voce, & sanguine fuso ex mortuis vitæ reddi videantur. Difficillimè in hominibus; Nam etsi illos perfectè resuscitare non posse feratur; & ideò reijcientes suscitationes Admeti, Glauci, Tyndaræi, Eri Armeni, Gabinij, & aliorum factę ope Æsculapij, Apollonij Tyanæi, & Simonis Magi: tamen eos apparenter resuscitare posse ad tempus, videtur, non esse denegandum; sicut euenit curioso commensali Cornelij Agrippæ, qui à dæmone strangulatus iterum ab illo suscitatus est; ita vt post suscitationem per plateas Louanij ambulauerit aliquoties. Iterumq. puero à patre interfecto Dalhemij in Lotharingia anno 1581. Sed postea à dæmone viuo præstito per annum integrum: vt narrat Nicolaus Remig. *lib.2. Dæmonolatr.c.1.* *Hominibus mortuis.*

§. II.

337 *Aliquãdo præstigioè.*

SEd hæc omnia mera esse præstigia quis neget, cũ à priuatione ad habitum naturaliter non detur regressus? Quòd si animal aliquod imperfectum suscitatur à dæmone, non est idem numero animal, licèt sit materia eadem. Noua enim anima ex potentia materiæ educitur, quæ veterem materiam nondum corruptam denuo informat. *Impossibile enim est*, inquit Aristoteles *lib.2. de Generat. & corrupt.* cui se subscribit Petrus Tatar. *generabile pluries generari, siue successiuè quia corruptum naturaliter non potest idem in numero redire. Nam materia non est amplius in potentia ad formam corruptam, quia nulla est potentia ad præterita.* Vndè si perfecta visa sunt reuiuiscere: Vel mortua non erant; sed immota, & sopita: vt pulli, & catuli pellicani, mustellæ, & leonis: Vel si mortua erant, apparenter, non realiter vitæ redduntur. Requirunt enim perfectiores quasdam organorum dispositiones, quæ nisi naturalis seminis virtute fieri non possunt. Si homines ex mortuis ad viuos rediere, idem asserendum est: Vel mors simulata erat: vt in apopleticis, sideratis, vel attonitis, qui ità sensu, & motu priuantur, vt reputentur pro mortuis: Vel si vera erat, corpus illud denuò suscitatum, aut est aereum, & loco veri corporis substitutum; aut verè mortuum; sed assumptum à dæmone, qui illud mouet, viuentisquè opera, & gestus imitatur. Non enim dęmonum; sed Dei solius est, idem numero reproducere, quod morte perierat; & ea, quæ aliàs fuerunt, nec sunt, iterum ad esse reuocare. Quod testatur D.Dionysius *cap.6.de diuinis nominibus.* Ambros. *Aliquãdo verè.* *Quomodo fiat.*

brosf. Lactantius, & alij Patres Durandus *in* 4. *d.* 43. *q.* 3. Marsilius *ibidem q.* 20. Capreolus, & Sotus *dist. ead. & quæst.* Soncinas 5. *Metaphic.* Suarez *in.* 3. *par. q.* 53. *sect.* 6. Bannes, & communiter recentiores Theologi.

ARTICVLVS X.

Quoad Habitum.

§. I.

338 *Dæmones habitum dant corporibus.*

HAbitum dæmones vel dant, vel tollunt corporibus, cum maleficos visibiles alio, & alio modo: aut omninò inuisibiles reddunt. Quantis autem, & quàm varijs modis Proteus infernalis suos transformet, explicare quis valeat, non reali mutatione; sed apparenti facta in corpore per diuersimodam illusionem, & mutationem obiecti, medij, & organi, vt supra dictũ est *n.* 278. *& seq.?* Simon Magus vt Glycas *p.* 2. & Anastasius Nicenus *q.* 23. *in sacram Scripturam* referunt: Facies aliquando binas habebat: fiebat serpens: in columnam conuertebatur, atque in alias formas migrabat; cum à Cæsare perquireretur, terrore percussus fugisse dicitur, alteri sua forma relicta, vt patet supra art. 4. Apollonius Thyaneus sub varijs simulacris se videndum præbebat. Zito Bohemus teste Dubrauio *lib.* 23. nunc in sua, nunc in aliena facie, staturaque: item in purpura, & serico, & confestim in lana, & panno sordido se offerebat. Et nihil frequentiùs circulatoriè, quàm diuerso prestigio se ostendere, nunc mares; nunc fœminas: modò sub regali habitu: modò sub pannosis vestibus: aliquandò in ornamento ecclesiastico; aliquando in veste profana.

Cum illa faciũt visibilia variè.

§. II.

339 *Habitũ tollunt à corporibus, cum illa reddunt inuisibilia.*

SEd sæpiùs suos reddunt inuisibiles: Vel sensuum vires obnubilando, ne sensus obiecta percipiãt: Vel obiectum ipsum occultando, eiusquè loco substituendo rem aliam: Vel vim oculorum impediendo: Vel condensando aerem intermedium, & nubem opponendo: Vel celeriter obiectum offerendo, & transferendo. Atquè ita quamuis nequeant efficere, vt corpus quantum, & coloratum verè reddatur inuisibile oculis sanis, & non præstigiatis; tamen facere possunt, vt per accidens tunc actu non videatur, cum præsens est, etiamsi reuera visibile permaneat. Sic fraude dæmonum Domitiani oculis se subtraxit Apollonius apud Philostratum; atquè ijsdem technis membra aliqua ab homine, puta, virilia, brachium, manus sæpiùs ablata videntur, quia non videntur.

Quanta ergo dæmonum potestas in creaturas medias; cum nihil sit in homine, quod permittente Deo, illorum vim possit effugere? Non intellectus, non memoria in spiritu. Non facultates, nutritiua, augmentatiua, generatiua: non potentiæ apprehensiuæ sensuum tam exteriorum, quàm interiorum; non appetitiuæ concupiscibilis, aut irascibilis in Anima. Non singula corporis membra, ossa, nerui, medullæ, & intima penetralia. Quare non mirum est, si tot maleficijs homines molestent, & vexent, cum tàm potentes sint in totum hominem.

CAPVT III.

In Creaturas Superas.

QVàm aptè genium dæmonum describit Regius Psaltes, cum dicit *Psal.* 73. *Superbiam eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Nam quacumque felici, vel infelici sorte versentur, semper alta petere, & in corde suo ascensiones nequiter disponere consueuerunt. Si subleuantis manus Dei beneficio super omnes mundi creaturas naturæ præstantia, & donorum magnitudine extolluntur, statim volunt conscendere super astra Dei; & eodem ferè momento, quo esse incipiunt, feruntur in altum; atquè propria excellentia tumidi, similes esse volunt Altissimo. Si verò in brachio forti, & extento diuinæ Iustitiæ deijciuntur in præceps, & è summo cælorum deturbantur in profundum inferni, quamuis infra omnia creata deiecti humilientur sub potenti manu Dei; tamen ambitioso conatu ex profundo emergere moliuntur. Et iterum ad summum dominationis peruenire. *Qui non cognouerunt*, ait Ioannes Apoc. c. 2. *altitudines sathanæ* Ideòquè non subesse, sed præesse desiderant, & omnes creaturas suæ subijcere ditioni. Quare non eis sufficit, super inferas, & medias suam exercere potestatem: vt vidimus; sed insuper tentant, illam extendere ad Superas, siuè Beatas, siuè Patientes, siuè Damnatas: vt totidem sectionibus explicabimus.

340 *Quia superbia dæmonũ ascendit semper.*

Potestatem suã exercere tentant etiam in creaturas Beatas Patiẽtes Damnatas.

SECTIO I.

Beatas.

BEati habitant in domo Domini in supremo cælorum, scilicet, Empireo. Nam etsi vniuersa mundi moles domus Domini dici possit, cum tota, quælibet eius partes infinita eius essentia, potentia summa, & præsentia glorioſa impleantur; tamen cælestis eius pars hoc titulo cohonestatur: quia seipsam, suamquè gloriam in ea exhibet beatis eius habitatoribus, qui duplicis sunt ordinis. Alij puri spiritus, Angeli, scilicet, qui in diuersas distincti Hierarchias Dei laudant Maiestatem. Alij Angelorum consortes, Animę, videlicet, sanctę, quæ expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, cum iteratò corporibus suis immortalitate donatis coniungentur; Deum collaudant in sæcula sæculorum. Quamuis autem Beatitudine perfruantur, quæ ab extero agente peturbari nequit; tamen beata illorum sors non omninò videtur illos eximere à potestate aliqua dæmoniaca: vt apparet in Samuele à Pytonissa suscitato 1. *Regum c.* 28. cuius suscitatio ansam præbet examinandi: An aliqui dæmones possint super vtrosquè Beatos Angelos, scilicet, & sanctos; adhoc saltem, vt illos possint euocare, & efficere, vt hominibus appareant; quod sequentes articuli declarabunt.

341 *Beati*

Alij Angeli, Alij Sancti.

Occasione suscitationis Samuelis quæritur: An aliquid possint dæmones super Angelos super Sãctos.

ARTICVLVS I.

Angelos.

342 *Angeli apparẽt sæpiùs, in quibus apparitionibus attenditur.*

ANgelos hominibus visibiliter adesse, atquè in spectabili forma sese visendos exhibere probatur certissimo scripturarum testimonio, quæ in vtroquè testamento angelicarum apparitionum mẽtionẽ faciunt, in quibus iuxta nouenarium ipsorum numerum nouem obseruanda veniunt.

§. I.

Apparẽtis conditio.

1. SI enim apparentium conditionem spectes. Ex pluribus ordinibus spiritus illi beati rebus humanis intersunt. Nam etsi videant semper faciem Patris, & in vnica Dei contemplatione, atquè beatifica fruitione continuò occupentur; tamen illos esse administratorios spiritus in ministerium missos propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, clamat Paulus *Hebræor.* 1. Et sic videmus, non solùm mitti inferioris ordinis Angelos ad ordinaria munia obeunda, & Archangelos ad secretiora Dei consilia patefacienda; sed etiã aliquando superiores: vt seraphin ad polluta Prophetæ labia purganda. Et insuper Michaelem, Gabrielem, & Raphaelem, quos esse ex principibus primis, ipsi sua se voce declarant. Nequè talis missio eorum minuit dignitatem; sed illustrat: cum hac ratione angelica potestas, & charitas demonstrentur.

Numerus.

2. Si numerum. Sæpè vnus; modò plures: aliquandò multi sese spectandos præbent: Vnus communiter Patriarchis apparet, cũ de mysterijs adimplendis; vel secretis reuelandis agitur. Plures veniunt in domos Abrahæ, & Loth, Vni informando: alteri liberando de Sodomitarum incendio. Multi in summitate Montis Synai legem promulgant iuxta illud Dauidicum ps. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex millia lętantium, Dominus in eis in Syna in sancto.*

Modus.

3. Si Modum. Duplex esse solet. Vel enim mouent phantasmata, ac species in phantasia existentes, & accommodant, vt imaginem, ac formam sui, puta iuuenum splendentium repræsentent; colorantquè ad libitum ad significandum id, quod prętendunt. Vel corpora assumunt peregrina ex inferioribus elementis compacta, & ipsorum vsui accomodata, quibus coniunguntur, non vt eorum formæ; sed vt motores, ea tandiù agitantes, & retinentes quoad sua munia expleuerint.

Operationes.

4. Si operationes. In illis corporibus assumptis loquuntur, ambulant, comedunt, sonos formant, loca mutant, itineris se socios præbent, & alia huiusmodi munera exercent vt infra *to. 2. d. 2. n. 399.* Non tamem famem patiuntur, aut fatigationem. Et dum hæc omnia operantur, nihil de suo exercitio remittunt; nequè felices esse desinunt; sed omnia peragunt, ad quæ vel natura, vel gratia destinati sunt.

Personæ, quibus apparẽt.

5. Si personas. Pluribus apparent, cuiusuis nationis, status, sexus, ætatis. Exhibent enim se spectandos Iudæis: vt Zachariæ Ioannis Baptistæ Patri. Gentilibus, vt Centurioni. Nobilibus, vt Gedeoni. Ignobilibus, vt Agar. Viris, vt Iosepho. Mulieribus, vt Magdalenæ. Hominibus prouectæ ætatis, vt Abrahamo. Iuuenibus, vt Danieli. Incarceratis, vt Petro. Peregrinantibus, vt Iacob. Persecutoribus, vt Heliodoro.

Tempus.

6. Si tempus. Nunc clara die, nunc nocte apparent. Die vigilantibus vt Loth, Manue, Iosue, & alijs. Nocte dormientibus, vt Iosepho. Aliquando breui tempore, vt Danieli. Aliquando pluribus diebus vt Tobiæ, & Hermæ Pauli Discipulo sicut à diuina Prouidentia ordinatur. Quarè recedens Raphael vtriquè Tobiæ dixit: *Cum essem vobiscum per voluntatem Dei eram, & tempus est, vt reuertar ad eum, qui misit me.* Angelus verò custos, qui sub pastorali habitu Hermæ apparuit, illi dixit: *Missus sum ab illo Venerabili Nuncio, vt habitem tecum reliquos dies vitę tuæ*, vt habetur tom. 2. Bibl. V.P.

Forma.

7. Si formam. Viri schema, non mulieris assumunt. Et nunc hoc, nunc aliud prout requirit officiorum diuersitas. In veste fulgenti Machabæis. Optimis operimentis adornati Heliodoro. In armis aureis hastam vibrantes, Machabæo. Induti lineis, & scriptoris atramentarium habentes in lumbis, Ezechieli. In habitu peregrini Loth. In veste candida Apostolis. In niueis vestimentis, & fulgenti aspectu Magdalenæ, & militibus sepulchri.

Locus.

8. Si locum. Omni loco videntur. In templo à Zacharia. Inter priuatos parietes à Gedeone. Ruri à Iacob. In fornace accensa à pueris Babylonijs. In carceribus à Petro. In sepulchris à Magdalena. In deserto ab Agar. In vrbibus, itineribus, lectis, mensis, & conuersatione ordinaria à Tobia, & Herma. Nec est locus aliquis, quo missi non se libenter manifestent.

Finis.

9. Deniquè si finem consideres. Apparent, vel vt Dei consilia hominibus innotescant: vel vt eius decreta executioni mandentur, quæ spectant aliquando ad singularis hominis consolationem: Aliàs vnius nationis conuersionem: sæpè vnius vrbis liberationem: Sæpiùs vnius Prouinciæ, aut Regni regimen: Sæpissimè totius orbis salutem.

§. II.

343 *Has dę- monei causare non pos- sunt.*

HAs autem apparitiones quoquomodo operam dæmonum fieri; Vel Angelos vi dæmoniaca, & malefica euocari posse, ne suspicandum quidem. Nam etsi plures ex spiritibus beatis, vt potè qui ordinis sunt inferioris, cedant potentia, & vi naturali dęmonibus, qui ex superioribus ordinibus cecidere, & ità minus potentes à potentioribus euocari posse videantur; tamen potentiam illam naturalem maiores dæmones in minores Angelos exercere non possunt: cum isti gratiæ Dei beneficio, & felicis gloriæ statu potentiores sint, vt superiùs diximus disp. 1. n. 120.

Quare dæmones, qui potentissimi haberi volunt, ne suam in cælestes spiritus impotentiam fateri cogantur, eorum sæpiùs formam assumunt. Et cum sint Angeli tenebrarum, transfigurant se in Angelos lucis: vt ait Paulus 2. *Corint.* 11. Vt sic aliquid super illos, si non verè, saltem apparenter posse videantur.

344 *Sed illos imitãtur transfigurantes se in Angelos lucis.*

Sic illos imitantur in suis apparitionibus. Nam omnes se spectandos exhibent, non solùm qui eorundem cum Angelis, & Archangelis ordinum fuere: verùm & qui ob præstantiora naturæ, & gratiæ dona superioribus ordinibus ascripti erant. Omnes hanc conditionem subeunt, vel affectant: & nunc vnus, nunc plures, nunc multi apparent, prout status, ratio, & superiorum mandata requirunt. Omnes, cum proprias formas non habeant, eadem, qua Angeli potestate peregrinam assumunt, & deponunt, atquè ea vtuntur ad sua officia peragenda, vel in sensibus operando: vel externum effigiendo simu-

ſimulacrum. Omnes in corporibus aſſumptis, comedere bibere, loqui, moueri comprobantur. Omnibus ſe manifeſtant, non ſolùm Magis, maleficis, & peccatoribus, alijſquè inſigniter ſceleratis; imò bonis, & ſanctis, cum ipſi Sancto Sanctorum Chriſto Domino viſibiliter (vt conijcere licet) apparere non erubuerint. Omni tempore videntur; ſed potiùs nocturno, quàm diurno; Cum enim principes ſint tenebrarum, tenebras amant; etſi aliquoties plena luce meridiana ſeſe manifeſtent. Omni loco ſimiliter ſe obtrudunt; nec eſt aliquis tam ſacer, in quem non penetrent: cum ſæpiùs iuxta altaria, & penetralibus Eccleſiarum, lociſquè ſacroſanctioribus viſi fuerint: vt latius infra par. 3.

§. III.

345 *Diſſimiles ſunt. Forma.*

SEd diſſimiles ſunt. Primò forma. Nam Angelis vna eſt forma, ſcilicet, humana, & quidem viſibilis: dæmonibus verò nunc humana virorum, mulierum, & puerorum; ſed difformis: nunc beſtialis volatilium, reptilium, & animantium: nunc monſtruoſa centaurorum, chimerarum, & aliorum portentorum: vt ſequenti parte declarabitur.

Fine.

Secundò fine. Angelorum etenim finis eſt Dei gloria, & mortalium ſalus, ad quem ſemper in ſuis diſcurſibus collimant: Dæmonum verò Dei contemptus, cuius honorem vſurpare contendunt, & ſummum nocendi hominibus ſtudium, cui vacant etiam medijs, quæ ſpeciem pietatis, & religionis præſeferre videntur; ſed quæ falſa, ſuperſtitioſa, & maleſuada admixta habent. Deniquè effectu:

Effectu.

Angeli enim metum initio incutiunt, vt Gedeoni, Manue, & Sanctiſſimę Virgini accidit; ſed eum poſtea pace, charitate, & iucunditate maxima compenſant: Dæmones delectant initio, & præſentes lætitiam afferunt; ſed abſentes contriſtant, miſerumquè hominem turbatione, timore, & confuſione plenum deſinunt.

His, & alijs diſſimilitudinibus ſolent viri ſpirituales bonorum, & malorum ſpirituum apparitiones diſcernere, nè externa tenebricoſi ſpiritus in forma Angeli lucis apparitione decepti in errores incidant, in quos ſæpiùs ſanctorum multitudo prolapſa eſt, & quotidiè magorum, & maleficorum turba prolabitur, nempe, in deteſtanda peccata, horrendas abominationes, hæreſes varias, & vltimam deſperationem. Quare Sapienter dilectus Domini Diſcipulus *epiſt. 1. cap. 4.* monet, probandos eſſe ſpiritus, ſi ex Deo ſint.

ARTICVLVS II.

Sanctos.

346 *Nequaquam Sancti euocari poſſunt à dæmonibus.*

ABſit, vt dicamus Sanctos deterioris factos eſſe conditionis dæmonibus: vt iſti vbiquè toto orbe vagentur, ſæpiùſquè hominibus appareant: illi verò vſquè ad diem Iudicij in cælo quaſi in cuſtodia teneantur incluſi: nec eis fas ſit apparere mortalibus; cum Sacra Scriptura, Oniam Sacerdotem, & Ieremiam Prophetam Iudæ Machabæo Moyſem, & Heliam Apoſtolis per viſum ſe obtuliſſe, teſtetur *2. Machab. c. 15. & Matthæi 17.* Et ſæpiùs plures ſanctos viſos fuiſſe, eccleſiaſtica ferat hiſtoria. Et Patres: Ambroſius *ſerm. 90. de Paſſione S. Agnetis.* Auguſt. *lib. de cura pro mortuis cap. 17.* Hieronym. *contra Vigilantium;* Gregor. *lib. 4. Dialog. c. 12.* Cæterique Eccleſiæ Doctores in ſuis monumentis recenſeant. Sic Sanctorum Regina Beata Virgo Iacobo Apoſtolo, Gregorio Thaumaturgo: Damaſceno, Cyrillo Alex. Ioanni Patricio, Liberio, Ruperto, & pluribus alijs apparuit. S.S. Petrus, & Paulus Conſtantino, & Iuſtiniano. S. Iacobus Carolo Magno. S.S. Philippus, & Ioannes Teodoſio, Imperatoribus. Geruaſius, & Ptothaſius Ambroſio. S.S. Iuuenalis, & Eleutherius Probo. S. Agnes Conſtantiæ, & alij ferè omnes ſancti pluribus, quos longum, & tædioſum eſſet recenſere: cum in tanta teſtium, & exemplorum luce cęcutire proteruæ ſit obſtinationis.

§. I.

347 *Quid de Samuele ſentiendum.*

SEd an Sancti, beata ſorte non obſtante, poſſint à dęmonibus, vel à maleficis eorum miniſtris euocari, quamuis certa concluſio dari poſſit: tamen, quia Samuelis apparitio à Pythoniſſa *1. Regum c. 26.* facta negotium faceſſit; & probare videtur, dæmones quandam in Beatas Animas poteſtatem exercere; ideò videndum prius: quid ſacri Doctores ſentiant, quorum alij fictum: alij verum Samuelem apparuiſſe opinantur.

Dæmonem laruatum, ac ſubditicium, non ipſam Samuelis animam volunt Tertull. *lib. de Anima c. 33.* Cyrillus *lib. de adorat. Spiritus.* Auctor libri de mirabilibus Sacræ Script. *lib. 2. q. 2. apud Auguſt.* & plures alij: quia indignum videtur, mulierem pythoniſſam magica, & dæmoniaca arte Sanctiſſimum virum ſuſcitare potuiſſe; ipſumquè Sanctum diuinę legis zelatorem inſigni ſagæ cooperari voluiſſe: aut permiſiſſe ſe adorari, multominus dixiſſe mendacium, vt patet in eius reſponſo: *Cras mecum eris.* Nec enim in limbo; ſed in inferno die ſequenti fuiſſe Saulem, communiter aſſeritur.

At veram fuiſſe Samuelis animam prętер hebraicos ſcriptores, Rabbinos, & Ioſephum *lib. 6. Antiquit.* Iuſtinus Martyr. *contra Toyphonem*, & Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis cap. 15.* conſtanter aſſerunt, quos ſequuntur Toſtatus, Lyranus, & recentiores. Illa etenim opinio magis conſentanea eſt Sacræ Scripturæ, quæ ſemper vocat illum, qui ſurrexit, Samuelem; & verum fuiſſe Samuelem aſſerit *Eccleſiaſt. 26.* cum dicit de illo: *Et poſt hoc dormiuit, & notum fecit Regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuę, & exaltauit vocem ſuam de terra in prophetia.* Cum, ſcilicet, prædixit Sauli, eum die craſtino moriturum. Nec ijs verbis aliquid opponi poteſt à contra ſentientibus, ſi librum illum pro canonico recipiunt, vt Sacroſancta facit Eccleſia. Conſentanea inſuper eſt huiuſmodi opinio Samuelis oraculo, qui ſicut viuens principium regni Saul prænunciauerat; ita mortuus finem prædixit. *Quid interrogas me*, inquit 1. Reg. c. 28. *faciet enim tibi Dominus, ſicut locutus eſt in manu mea; & ſcindet regnum de manu tua.* Nam quis antea regni ſciſſionem prædixerat, niſi Samuel? Ideò idem qui ante prædixerat, idem poſtea apparuit. Conſentanea prædictioni eorum, quæ ventura erant. Non enim ſolùm prophetiam veterem confirmauit; ſed nouam addidit, qua mortem Saul, & filiorum eius, atquè iſraelitici exercitus fugam prænunciauit, dicendo: *Cras autem tu, & filij tui mecum eritis; ſed & caſtra Iſrael tradet Dominus in manus Phyliſtijm.* Quę certiſſimè euenere, vt fuerant prædicta. Ideòque ad iſtam prædictionem, neceſſe fuit, interuenire propheticam reuelationem, quæ dæmoni fieri non debuit; ſed quæ tunc vero Samueli facta eſt. Quare verus Samuel apparuit, non dæmon, qui prophetare non poteſt.

Siuè Falſus, ſiue Verus apparuerit

Nec

§. II.

349 NEc multum vrgent, quæ in contrarium opponuntur. Cum dixit Samuel Sauli; *Cras mecum eritis*, ad similem mortis conditionem. Vel ad loci, & habitationis viciniam respexit: quia die sequenti: & mori, & in locum gehennæ, qui non distabat à limbo, deuenire debebat. Cum adorari se passus est, non de latria; sed de dulia, & reuerentia humana hoc intelligendum est. Sic namquè adorationis verbum sæpiùs in scriptura sumitur. Cum apparuit, non potestati magicæ tribuendum est, quasi dæmones, aut eum coegerint, aut suaserint venire; vtrumque enim falsò asseritur. Cogere impossibile: quia iustus erat, & in Abrahæ sinu residens, quò eorum potestas non pertingebat. Suadere inutile; nec enim consensisset: aut si consensisset, Deus non ei immisisset spiritum propheticum, cum per mortem ablata fuisset ei prophetia. Sed tribuendum diuinæ voluntati: quæ Samuelem apparere ordinauit, vt impius Rex corriperetur, & ad pœnitentiam metu denunciatę mortis prouocaretur.

§. III.

350 AT quicquid sit in hac quæstione, quam problematicam putat Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap.* 10. licèt aliter videatur asserere cap. 15. Ex hac historia patet, inferendum non esse, animas Sanctorum à dæmonibus, & maleficis euocari. Si enim non verus, sed falsus fuit Samuel, inde colligitur solùm, dæmonem Sanctorum figuram assumere; sicut formam Angelorum. Nec negandum, à spiritibus illis nequam hoc præstare, vt sub amictu sanctitatis decipiant. Si autem non falsus; sed verus fuit Samuel puta anima eius, non magiæ; sed Deo apparitio tribuenda est, qui sæpiùs per suos Prophetas respondet, cum dæmonis Prophetæ consuluntur. Ita per Balaam prædixit futuram Iudæorum prosperitatem, cum ariolus ille dæmoni sacrificaret. Et per Heliam mortem Ochoziæ, cum eius nuncij mittebantur ad consulendum Deum Acharon. Quarè non Pythonissam Samuel allocutus est, quasi vi, & imperio malefico euocatus; sed Saulem, cui, vt testi diuinæ iustitiæ in eo adimplendæ: & vitæ, & regni iacturam, sic exigentibus peccatis ab eo commissis, particulari Dei ordinatione prænunciauit.

Sub forma Sanctorum apparere possunt dæmones

Concludendum ergo, nec animas Beatorum diabolicis se immiscere operibus; nec illas dæmones, aut eorum ministros posse euocare: quia, vt monet Sapiens cap. 3. *Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis*. Vndè si è cælo in terram aliquando deueniunt, propria bonitate, & voluntatis diuinæ mandato ducuntur ad Dei gloriam, & hominum salutem, vt supra de Angelis dictum est. Sæpiùs tamen dæmon apparet aliquibus, maximè Mulierculis ab ipso dæmone obsessis nunc sub forma Iesu Christi, nunc sub forma B. Virginis, vel alicuius, vt constat ex sequentibus. In primis anno Domini 1664. Bergomi ad me confugit quædam Adolescentula à Leuato à dæmone obsessa, quę mihi enarrauit, sibi lectulo decumbenti, à quo non poterat se expedire, apparuisse Christum primò sub specie infantis cum Matre in Ægyptum fugientis. Secundò sub forma Crucifixi, qui ei dixit, quòd genuflexa rogaret Patrem suum, vt confiteretur peccata sua, quibus obnoxius erat, quod tamen non fecerat. Tertiò apparuit sub forma Christi resurgentis à sepulcro. Sed huiusmodi apparitiones, non est dubitandum, fuisse technas diaboli, vt eam in aliquem induceret errorem. Sic quędam alia adolescentula anno 1666. Bergomi coram suo Parocho, ac Confessario mihi enarrauit, sibi dæmonem apparuisse semel sub forma B. Virginis Mariæ dicentis se venisse, vt eam à dæmone liberaret: cui dixit: *si tu es Beata Virgo, doce me facere voluntatem Dei*, qui ei respondit: *Vade ad Ministros Sanctæ Ecclesiæ, qui hoc te docebunt*. Alia vice apparuit sub specie Sancti Francisci. Bis sub forma Angeli Custodis dicentis, quòd ipse eam à dæmone liberaturus erat. Bergomi verò illi apparuit sub specie Sanctissimę Trinitatis ea forma, qua demonstratur à Pictoribus, & dixit Christus se venisse, vt eam à dæmone liberaret, quod tamen rei non probauit euentus. Ex quo clarè innotescit, dæmonem sæpiùs se transfigurare in Angelum lucis, ac formas varias assumere nunc Dei, nunc Angelorum, nunc Sanctorum, vt sub specie boni homines, ac maximè mulierculas facilè credulas in errores inducat detestabiles.

SECTIO II.

Patientes.

SI æternę Beatitudinis aditus non patet, nisi mundis corde; & nihil coinquinatum intrat in regnum cælorum, vt aliàs auditum à Ioanne in Apocalypsi c. 21. Non solùm ab eo arcentur, qui flammis adiudicantur æternis ob peccata actualia mortalia, quorum sordibus inquinantur; sed etiam qui originalis labe infecti, aut venialis peccati maculis minus puri à felici illo ingressu, vel in æternum; vel ad tempus excluduntur. Primi sunt pueri, qui ante susceptam sacri baptismatis gratiam ex hoc mundo migrarunt. Cum enim solo originali crimine rei sint, nec cęlum ingredi possunt: quia sunt coinquinati; nec ad infernum detrudi debent: quia propria voluntate non sunt iniqui; ideòquè in tertio loco inclusi remanent, qui puerorum limbus communiter à Doctoribus vocitatur. 351

Præter damnatos labe mortali infectos, excludũtur à Beatitudine Pueri Limbi

Secundi sunt Iusti, qui aut propter peccata venialia: aut propter pœnas peccatis actualibus, quorum culpę remissæ sunt, debitas, diuinæ Iustitiæ sunt obstricti. Nequè enim pro leuibus culpis: vt vt sunt humanarum actionum defectus quotidiani, cum à rectitudinis linea exorbitant, aut declinant, amandandi sunt in infernum. Nequè admittendi in Paradisum ob maculas contractas, quibus spiritualis pulchritudo minuitur. Neque ob pœnas facilè expiabiles diuina visione priuandi sideò in Purgatorio detinentur, vbi tales pœnę expiantur, manentquè recluſi, quoadusquè reddant vniuersum debitum: vt subtiliter docet Scotus *in* 4. *d.* 21. *q.* 1.

Animę Purgatorij donec pœna remissa sit

An autem super vtrosquè dæmoniaca se extendat potestas, qua vel euocentur; vel torqueantur, non facilè est definire. Si quid tamen in re incerta asserendum venit, sequentes articuli declarabunt.

De vtrisque quę ritur An possint euocari, vel torqueri.

ARTICVLVS I.

Pueros Limbi.

SIcut in peccato duo deformia reperiuntur: Alterum auersio à Deo: Alterum conuersio ad creaturam: 352

turam: ità à Deo duplex pœna peccatoribus infligitur; vna damni: altera sensus, quarum illa auersioni: hæc verò conuersioni respondet; sed cum hoc discrimine, quòd omnes, qui propria voluntate mortaliter peccantes sine vera pœnitentia moriuntur, vt iustam subeant scelerum pœnam, in æternum separantur à Deo, & ignibus adiudicatur æternis. Qui verò non propria; sed aliena voluntate peccarunt: vt sunt pueri absquè baptismali gratia decedentes sola damni pœna puniuntur in Limbo, quam læuissimam esse, nec vllam in eis causare tristitiam euidentissimis rationibus probat Scotus *in* 2. *d.*33. *ad* 4. *princ. & in corp. quæst.*

353 *Quæritur an illuc à dæmonibus Deducãtur.* Quomodo autem illuc deducantur, detineantur, aut educantur, incertum est.

Deduci non ab Angelis; sed à dæmonibus tanquam à ministris, & executoribus Diuinæ Iustitiæ putat Sotus *in* 4. *dist.*45. *q.*1. *a.*3. Et quidem probabiliter. Si enim Iustorum animæ à corporibus solutæ suscipiuntur ab Angelis, qui eas deducunt in sinum Abrahæ, & Paradisum exultationis: vt videtur in Lazaro: quia Dei amicorum notam, gratiam, nempè, eos ab inimicis discernentem gerunt, nonnè à dæmonibus suscipi debent animę peccatorum; atquè in locum à diuina Iustitia assignatum deduci; cum Dei sint inimici, & inimicorum nota, peccato scilicet, iusti sint? Nam etsi hi pueri actualia peccata non admiserint; originali tamen labe inficiuntur, & insignia dæmonis gestant. Ideòquè separandi ab amicis Dei, & in locum particularem segregandi; quem cum ignorent, ab aliquo indicari necesse est. A quo verò nisi à dæmone ministro iustitiæ, cuius charactere insignuntur?

Detineantur. Detineri verò in illo loco, & in illa detentione nihil in sensibus pati, concors est Theologorum sententia. Nam etsi pœna damni afficiantur; tamen à pœna sensus omnino sunt liberi. Vnde nequè infernali igne torquentur: nequè vexantur à dæmonibus. Esto eos deducant infernales illi satellites: non tamen in eos sæuiunt, nec vllam inferunt molestiam, quæ cum sit quoddam supplicium inferni, non debet esse nisi in ijs, qui propria voluntate peccarunt.

354 *Educãtur.* Educi autem eos ex hoc ergastulo, quamuis neget Tostatus *in* 25. *Matthæi q.*754. tamen probabile censet Thyræus de locis infestis *par.*1. *cap.*4. *num.*8. *& sequen.* non vniuersim, sed particulariter, vt iusto Dei iudicio terreant, & affligant, vel crudeles homicidas, qui eis in tenera adhuc, & immatura ætate vitam eripuerunt: Vel parentes, qui ipsos plus æquo amantes, Deum offenderunt grauiter: aut eos procrearunt per nefandam libidinem. Nam defunctorum animæ viuentes molestãt non solùm ob defunctorum delicta; sed etiam ob viuentiũ demerita. An autem factum sit aliquando, etsi factum est, an ductore dæmone, & cooperatore, nouit ille, qui, vt ait Anna 1. Regum 2. *deducit ad inferos, & reducit.*

ARTICVLVS II.

Animas Purgatorij.

355 *Animæ in Purgatorio Deducũtur.* CErtius aliquid possumus assignare circa animas, quæ expiatorio igne torquentur, siuè deductas, siuè detentas, siuè eductas consideremus.

§. I.

DEducuntur ad locum expiationis, vel extraordinarium, qui est aliquando ille idem, in quo culpæ leues, & negligentiæ eommissæ fuere: aliquando diuersus, ver.gr. Balnea, flumina, cauernę, terræ, maris insulę, montium cacumina prout à iusto Iudice ordinatur. Vel ordinarium subterraneum, nempè, terræ receptaculum in eius visceribus situm, & damnatorum gehennæ proximum; quod purgandis ijs erroribus leuioribus: nec non & pœnis debitis nondum solutis pro peccatis mortalibus quoad culpam iam dimissis à Diuina Prouidentia deputatum esse, docent communiter Theologi.

Vel à Bono Angelo, Vel à Malo. Sed diuerso fine. Ad hunc deducuntur ab Angelo siue bono, siue malo; sed diuerso fine. Bonus enim qui fuit indiuiduus vitæ transactę custos, & testis, animam non deserit; sed ad Purgatorij locum comitatur, vt solent amici alios amicos, qui ad supplicia rapiuntur; & quandiù in eo permanet, illam sua consolatione confortat: quod testatur S. Anselmus *in Elucidario: Dum ibi sunt positi, ait, apparent eis Angeli, vel alij Sancti, in quorum honore aliquid egerunt in hac vita, & aut auramsaut suauẽ odoremsaut aliquod solamen eis impendunt vsquè dum liberati introibunt in illam aulam, quę non recipit vllam maculam.* Malus verò, vt fremens hostis sua prædafrustatus post tot tentationes, insidias, & insultus, quibus eam subuertere conatus est, socium se adhibet, vt illam, quam ad æternos cruciatus trahere non potuit, saltem temporarios ferentem videat. Sicquè ex illis tormentis aliquam hauriat voluptatem, vt piè credi posse dicit Gabriel Biel *in Canone missę lect.*55.

§. II.

QVid verò in expiatorijs illis locis constitutæ animæ à dæmonibus patiantur, id potiùs meditatione, quàm certa assertione definiendum est. Conueniunt in hoc ferè omnes D.D. & præcipuè Theologi *in* 4. *dist.*21 Purgatorium Inferno damnatorum esse coniunctum: nec aliquam inter vtrumquè receptaculum dari loci intercapedinem, puta, muri, aut terreæ molis; eodemquè animas hinc, & inde constitutas igne torqueri; solumquè differre in hoc, quòd illæ cruciatus ferant temporales: istę æternos, illę euadendi aliquando spem habeant; istę desperatione continua agitentur ob æternam pœnarum diuturnitatem, illæ consolationem in suis angustijs ab Angelis sumant: istæ rabiem sentiant cruciantem ab insultantibus dęmonibus. Tamen discrepant in hoc, quòd dæmones animarum Purgatorii alii spectatores: alii irrisores: alii tortores esse volunt. 356 *Deducta à dæmonibus.*

§. III.

SPectare illarum pœnas, & cruciatus, asserunt quidam; sed nihil attentare posse, quod eis molestiam ferat; cum indecens sit, animas Dei amicas, & sponsas tormenta ab implacabilibus hostibus, & diris carnificibus sustinere; nec æquum, vt quę per totum vitę curriculum inter periculosa certamina oppugnantes vixerunt, victos calcarunt, calcatos duxerunt in triumphum post bellum confectum, post victorias reportatas, post triumphos peractos non solùm debitam non assequi coronam, quæ in aliud tempus differtur; sed egregios pugiles 357 *Secundũ aliquos Spectantur.*

subdi hosti, victores nobiles victo, ouantes generosos prostrato, glorioſos triumphatores tyranno ſuperato; imò tradi diro carnifici, tortori crudeli, hosti ira, & odio percito, vt in eos sæuiat, & suam explicet, & ostendat ferocitatem.

358 *Irridentur.* Sed alij aliter sentientes dicunt, dæmones non ſpectatores tantùm esse; sed etiam irrisores, vt Franciscus Arrias *de imitatione Christi tit.4. ex D.Thoma in 4.dist.20.q.1.a.1.* Nam etsi ab omnipotenti Deo non sit eis datum, has torquere animas, à quibus toties in vita, & precipuè in morte superati fuerunt; tamen ob vicinitatem Purgatorij Inferno adiacentis, malignos, & crudeles spiritus omnia inferre mala, quæ sibi à Deo permittuntur: nunc horribilibus spectris terrendo: nunc gaudium simulando de eorum tormentis: nunc insectando scommatibus: nunc prosequendo irrisionibus varijs, quæ non possunt non maximum afferre doloris augmentum. Quid enim tam intolerandum, quàm dæmonem toties prostratum, & conculcatum sustinere tot modis insultantem?

§. IV.

359 *Torquentur.* AT secundùm alios, insultibus addere tormenta permittuntur. Nequè enim inconueniens, aut parum æquum putant, animas, quamuis Dei filias, & regni cælestis hæredes ab eis torqueri; præsertim cum nihil aliud tortoribus liceat, quàm quod iusto Dei iudicio conceditur. Fauet ratio. Nam si iusti in hac vita dæmoniacæ traduntur potestati, vt temporaliter puniantur, cur non in alia, vt temporalem similiter perferant cruciatum? Etsi Deus, cum illos ante mortem in manus dæmonis dat, vt suæ iustitiæ satisfaciat, amare non desinit; quare post mortem sine amoris præiudicio; imò cum maximo amoris indicio non poterit eosdem ad tempus tradere Sathanæ, non vt sæuienti inimico, aut crudeli tortori; sed vt suæ iustitiæ ministro, & executori latæ sententiæ, quam per omnia, & in omnibus æquam, & rectam esse, nemo dubitat? Sic enim delinquentem filium quamuis dilectum, & bonorum hæredem Pater & ipse diligens, atquè hæreditatem parans per domesticum seruum condigna animaduersione castigat. Nec desunt exempla, quæ idem suadent apud Bedam *lib.3.histor.Anglic.c.19.* Dionys.Carthus. *de quatuor Nouiss cap.47.* Thomam Cantipatr. *lib.2. Apum c.16.* Speculum Exempl. *dist.3.cap.16.* Guilhelmum *in vita S.Bernardi lib.2.c.10.* qui diuersas apparitiones referunt, ex quibus constat, animas in Purgatorio plura à dæmonibus pati.

Quod si B.Birgittam audiamus, facilè hæc opinio cum præcedenti poterit conciliari. Docet enim *lib.4.Reuelat.c.8.* Purgatorij locum in duas quasi partes distingui: vnam altiorem: alteram profundiorem. In prima detineri Iustorum animas, quæ perseuerantes in iustitia, & sanctitate omnibus diebus suis diem vltimum obiere; non tamen sine quibusdam leuioribus culpis, quas expiare, necesse sit. In secunda animas eorum, qui post grauia commissa scelera, & vitam in varijs iniquitatibus traductam, beneficio confessionis in morte diuinam gratiam assequuntur. Atquè ad illam partem primam non accedere dæmones: secùs in secundam. Idemquè Beata Ioanna Magdalena sibi reuelatum asserit, vt in vita eius cap.17. legitur; & vt pium verisimile, & rationi consonum recipit Franciscus Arias *de imitat. Christi tract.4.cap.9.*

§. V.

NEc putes ita in ijs receptaculis animas detineri, vt nunquam ad nos redire liceat. Certissimum est enim, eas aliquando educi. Nam etsi secundùm legem ordinariam nequè ad nos exeant; nequè vllum habeant nobiscum commercium; tamen secundùm diuinam permissionem, & dispensationem extraordinariam nihil vetat, quominùs ad nos reuertantur, vt docet Augustinus *lib.de cura pro mortuis c.16.* Alij, inquit, *sunt fines rerum humanarum: alij diuinarum.* Animæ, quæ secundùm naturalem cognitionem suas sedes non relinquunt, secundùm secretam Diuinæ Sapientiæ dispositionem, & ordinem aliquando indè egrediuntur, & se hominibus offerunt. 360 *Educuntur aliquando.*

Hoc decet diuinam permittere Maiestatem. Illę namquè apparitiones ostendunt diuinæ Potentiæ amplitudinem, quæ non solùm viuis; sed etiam mortuis dominatur: Ineffabilem diuinæ Prouidentię ordinem, quæ rebus nostris per parentes, amicos, & notos varia dantes monita consulit; Tremendæ iustitiæ rigorem, quę loca varia assignauit, vbi fontes indesinenter cruciantur, expiantur leuiarum culparum rei, iusti æterna beatitudine donantur. Docent sanctorum communionem, quæ inter vtrosquè tum militantis, tum triumphantis, aut patientis Ecclesiæ sanctos intercedit: Nam etsi varius sit eorum status; tamen eadem ligãtur compagine charitatis, per quam viuentes in suis necessitatibus à mortuis solamen expectantes, & mortui suis precibus illud à summo obtinent Benefactore. Manifestant; quæ sit animarum, & corporum conditio, & has non simul interire cum corpore; sed corporis soluto ergastulo aliã viuere vitam, atquè ad angelicas mentes accedere sine corpore subsistentes: illorum verò nõ esse impossibilem resurrectionem, cuius quædam adumbratio est spiritus apparitio. Hortantur ad cultum Deo exhibendum; ad corpora condigno honore prosequenda; & ad persoluenda pietatis officia in solamen pænarum, quas patiuntur. Mandata Dei ad nos perferunt; rationem vitæ obseruandam edocent; mala ceruicibus impendentia repellunt: sanitatem restituunt; aut modum assignant, quo deperdita recuperari possunt. Deniquè suis apparitionibus fidem nostram fulciunt, vt credamus dari Paradisum Purgatorium, Infernum; animas de suo statu post mortem esse securas, & nostro bono solicitas: nosquè suis precibus iuuare apud Altissimum: & orationibus, ieiunijs, & eleemosinis nostris iuuari; & alia id generis dogmata, quæ egregiè ministrantur, dum ad nos redire permittuntur: vt benè admonet Petrus Thyræus *lib.1.de apparit. spirituum.* *Probatur Rationibus.*

§. VI.

SIc Animæ plures visæ in expiatorijs Purgatorij ignibus: Paschasij, nempè, Apostlicæ sedis Diaconi in Thermis angularibus à Germano Capuano apud Gregor. *lib.4. Dialog. c.39.* Domini Balneorum centum cellentium in ipsis suis balneis à Presbytero conteraneo apud eundem *lib.4.c.55.* Sancti Seuerini Colonienſis Episcopi in flumine à suo Clerico apud Petrum Damianum *epist.13. ad Desiderium Abb.* Militum in Vuomartienti campo apparentiũ apud Chronicum Hirsagiense circa annum Domini 1098. Sic Iustus Monachus Fratri apparens, se grauia pertulisse supplicia, à quibus fuerat liberatus, narrauit, vt refert Gregor. *lib.4. Dialog. cap.55.* Duæ Moniales egredi visæ è templo quotidiè, donec pro eis oblatum fuit Sacrificium Missæ *lib.2. cap.23.* 361 *Exẽplu.*

Vita-

Vitaliana à S.Martino interrogata, tum benedicta, postea liberata à pœnis Purgatorij multis apparuit apud Gregorium Turonensem *lib. de Gloria Confessorum cap.* 5. Sic Soror Sancti Malachiæ eidem Episcopo teste Diuo Bernardo *in eius vita*. Frater quidam Cistercienſis eidem Bernardo, apud Guilhel. Abb. *lib.*1. *cap.*10. *vita eius*. Mater S Elisabet filiæ Regis Vngariæ eidem Sanctæ apud Iacobum Montanum *cap.*23. *eius vitę*. Arnulphus Presbyter Sancto Remberto Episcopo Bremensi apud Surium *tom.* 5. Simon quidam nobilis Teuto Sanctæ Lutgardæ apud Thomam Cantipratensem *in vita eius lib.*2. Et hoc nostro æuo nonne multæ huiusmodi feruntur, factæ apparitiones, inter quas vnicam referam, quam quidam Religiosus Sacerdos ex nostris coram Adm. Reu. Ministro suo Prouinciali sic ab eo iussus ipsamet die talis apparitionis mihi enarrauit. Anno Domini 1648. calendis Ianuarij in quorum Conuentu Fratrum nostrorum manè valdè diluculo, dum hic Sacerdos feneſtra aperta rutilante aurora vigilans maneret in cubiculo, ei apparuit quidam Sacerdos aliàs ipsius condiscipulus, qui iam ante quinque menses in eodem Conuentu è vita migrauerat, qui super lectulum sedens dixit illi, quòd Deum pro eo suppliciter exoraret: quia magnos patiebatur cruciatus: qui respondens ei dixit: quòd eo mane libenter pro illo offerret sacrificium, nisi pro alio Sacerdote iam nuper defuncto offerre teneretur: quo audito euanuit ab oculis eius. Quare sequenti nocte ex præcepto admodum Reuerendi Ministri Prouincialis, qui tunc aderat, ego dormiui in illo cubiculo, sed ante dormitionem facta oratione, per præcepta tribus vicibus intimaui in Nomine Iesu Animæ illius defuncti, si suffragijs indigebat, mihi appareret, & suam exponeret indigentiam, quam vtique Reuerendo Prouinciali patefacerem, qui statim omnia adimplere promiserat; Si verò erat dęmon, qui apparuerat, præcepi in Nomine Iesu, vt causam talis apparitionis mihi explicaret; sed nec dęmon, nec Anima cuiuslibet mihi apparuit, ac dormiui securus, nec amplius in illo cubiculo vllæ factæ fuerunt apparitiones. An tamen vera esset anima illius Religiosi, vel dęmon, vt in errorem aliquem induceret illum Sacerdotem, incertum est. Hoc certum est, quòd plures alijs apparuere suffragiorum auxilia postulantes, quibus è Purgatorij ignibus liberarentur.

Sed quid opus est, tot exempla congerere, cum hæ apparitiones fieri quotidie deprehendantur?

§. VII.

362 *Dęmones sæpiùs fingunt, se esse animas defunctorũ Varijs de causis.*

NEquè est denegandum, quin sæpè dęmones permittente Deo hominibus appareant, fingentes se esse animas defunctorum, puta animam alicuius scelerati hominis: Vel vt inducant homines in illam hæresim, quæ asserit, animas sceleratorum hominum post mortem in dęmones, & in quæcumquè animalia bruta suis meritis congrua conuerti. De qua Augustinus *lib. de Hæresibus cap.* 86. Vel vt se aspicientes homines errore aliquo decipiant: puta, animam alicuius maximi peccatoris, qui absquè peccatorum confessione, vel vllo doloris ac contritionis actu interno, & externo signo è viuis ad mortuos migrauit, esse in tuto saluationis loco, viuentibus persuadeant: sic mortuos in peccato mortali pœna gehennæ æterna non puniri credant. Sic anno Domini 1667. Venetijs, dum accessissem ad exorcizandam quandam mulierem, dęmon ex ore eius clamabat se esse animam cuiusdam viri nobilis mortui, quem proprio nomine, ac cognomine publicabat dicens, se condemnatum fuisse in infernum, quia operarijs mercedem negabat, pauperes despiciebat, debita non soluebat, Deum blasphemabat, ac multa alia peccata grauissima patrarat, sed conuersam fuisse in dęmonem, & missum à suo Principe ad possidendam hanc mulierem: hæc & alia dicebat versipellis, vt maritum eius, & alios in aliquem induceret errorem. Vel si mortui sunt Sancti diuina iam Beatitudine perfruentes, eos infament dicentes, magnos in Purgatorio pro delictis suis sustinere cruciatus: ita eruditè docet Augustinus *lib.*10. *de Ciuit. Dei cap.* 11. *à medio* Chrysostomus *homil.* 29. *in Matth.* D.Thom. 1. *par. quæst.* 117. *art.*4. *ad* 2. Sanchez *tom.* 1. *Decalogi lib.*2. *cap.*38 *num.*23. Sylvester verbo *maleficium quæst.*4. *dicto.*2. Victoria *de Magia quæst.*4. *num.*17. Sotus *lib.*8. *de iustitia quæst.*2. *artic.*2. *colum.*4. *versiculo: Sed rogas*. Ciruelo *de superstit. par.*3. *cap.*8. Pedraza *in summa in* 1. *præcepto* §.10. Delrius *lib.*2. *Disquis. Magic. quæst.* 26. *sect.*3. & 7. & Stephanus Facundez *part.*1. *in* 1. *præceptum Decalogi cap.* 36. *num.*10.

Et quamuis bona consulant, petantquè suffragia fieri; aut aliquid restitui, efficiunt gratia postea faciliùs decipiendi: vt benè docet Pedraza, Victoria ibidem, & Thyræus *de spirituum apparitionibus cap.* 16. *num.*9.

§. VIII.

EX his autem apparitionibus mali à bonis spiritibus dignoscuntur. Nequè enim boni iudicandi sunt: Aut quia forma se exhibent pulchra, & amabili, cum dęmones se transfigurent in Angelos lucis, & Sanctorum formas assumant, vt dictum est. Aut quia bona consulunt, vel expetunt; his enim technis suam malitiam contegunt. Aut quia in locis sacris conspiciuntur: *Astant enim inter filios Dei, Iob* 1. Aut quia plena luce apparent, cum sint dęmones meridiani homines infestantes. Aut quia bonis, & sanctis viris se manifestant: Quoties enim ijs artibus eos deludere tentarunt? Neque illi mali: quia Vel malis, & peruersis sese videndos præbent, cum Angelus ipse sanctus accedat ad impios: Vel grauem de mortalibus sumant vindictam: quia hoc Sancti sæpiùs præstitere: Vel terrorem immittant ijs, quibus apparent: cum hoc etiam soleant Angeli. Ideòquè magna cautela in talibus vtendum est. Nam absque particulari Dei dono nemo potest in ijs esse tutus: cum discretio spirituum sit gratuita Dei gratia teste Paulo 1. *Corinth.*13. Vide infra tom.2. disp.4. n.542.

363 *Quomodo quando apparent, dignoscantur dęmones ab animab.*

Non sunt ergo petendæ huiusmodi apparitiones: quia sufficit nobis doctrina sacræ scripturæ, & sanctæ Matris Ecclesiæ, qua contenti esse debemus: quia in apparitionibus plus periculi quàm commodi esse potest. Vndè si quandoque eueniant, ne error capiat, de illis docti, æquè ac pij viri consulendi sunt. 364

In ijs namquè consultoribus doctrina pietati debet accedere, ne omnia vel reijciantur: vel recipiantur: quia Doctus impius omnia reijcit; cum nemini credat, nisi sibi ipsi. Pius ignorans omnia recipit: quia omnia credit. Sit ergo Consultor doctus pariter, & pius, vt circa apparitiones certum iudicium ferre possit.

§. IX.

365 *Apparèt per seipsas.*

CVm autem animæ Purgatorij ergastulo deducuntur, quomodo appareant: An verè per seipsas: An repræsentatiuè per Angelos, & dæmones, non facilè est definire.

Per seipsas apparere aliquando, non alicuius Angeli siuè boni, siuè mali ministerio testatur Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap* 15. *exemplo* Moysis, & Samuelis. Aliquando alieno videri ministerio, patet ex eo, quòd idem spiritus eodem tempore in dissitis, & diuersis locis fuisse, eodem Augustino teste probatur, in quibus idem per seipsum esse non poterat.

Assumptis corporibus, Vel propṛijs, Vel alienis.

Quòd si apparent ipsæmet Animæ, cum puri sint spiritus ab omni visibili quantitate semoti, necesse est, vel propria resumere corpora: vel assumere aliena. Corpora propria resumere posse, demonstratur exemplo eorum, qui in morte Christi in Vrbe Ierosolyma multis apparuerant. Hi enim in proprio visi fuere corpore; nec illud posteà deposuere; sed Christo ascendente euexerunt ad cælos. At illud non fieri, probatur experientia; cum eiusmodi spirituum apparentium corpora tempore apparitionis è sepulchris non eruantur. Si enim eruerentur: Vel ab eis denuò viuificarentur, & sic verè resurgerent. Etsi iterum deponerentur in tumulo, iterum eis mori contingeret. Vel mouerentur solo motu locali, vt nauis remige; sed nequè illud fit, cum non exeant à sepulchris; nec aliquando facilè sit, ea resumere: quia sunt diffluentia, tabida, varijs locis dispersa, aut enim in puluerem dissoluta: vndè corpora aliena sumere fatendum est.

366 *Si alienis, Vel Phantasticis, vel Elementarijs.*

Sed quomodo? An apparentia solùm, seù imaginaria, ac phantastica: An elementaria, & realia? Certè vtrumquè præstare possunt, si sequi volumus, vt fas est, mentem subtilissimi Scoti cum suis asseclis. Nam imaginaria ac phantastica corpora assumere, & apparere, dicuntur, cum formas aliquas alienas menti nostræ, seù imaginationi indunt, puta, efformant species, & imagines quasdam in phantasia hominis, quæ repræsentent corpus, cui erant coniunctæ in vita: quia vt tradit Scotus *in* 4. *d.* 45. *q.* 1. & Fauentinus *aduers. impios Atheos disp.* 1. *c.* 12. *nu.* 293. Anima separata potest mouere spiritus, & phantasmata existentia in imaginatione alterius, & formare imaginem totius coniuncti scilicet sui ipsius, & corporis, & illas imagines colorare ad libitum, ad significandum dolorem, vel lætitiam, quam habent. Et hæ apparitiones maximè fieri solent in somnis.

Vtrumq. probat Scotus cum suis assclis.

Elementaria verò, ac realia corpora assumunt, cum elementa ab eis condensantur, & ex eis condensatis corpora suis vsibus apta componuntur; quòd vtiquè præstare possunt: quia vt docet Scotus in 4. ac validissimis rationibus probat d 10. q. 7. & d. 49. q. 14. cum Henrico, Aureolo, Capreolo, Fauent. & alijs, Anima separata, cum sit spiritus intellectualis à materia seiunctus per se subsistens sicut Angelus, non solùm sui, sed aliarum rerum sibi externarum motricem dicitur habere potentiam; ideò cum egreditur ad viuos, posse sibi corpora formare aerea, sicut Angeli, & dæmones.

§. V.

367 VErùm ex sententia aliorum, nempè, Dominici à Soto *in* 4. *dist.* 45. *q.* 1. *a.* 3. Suarez *in* 3. *p. q.* 45. *disput.* 32. *sect.* 2. & Peltani *de Purgatorio cap.* 5. videtur, eam non posse vi propria talia corpora extrinseca mouere: Nam caret organis corporeis, quæ illi ad mouendum corpus erant necessaria, quando erat in corpore; nequè tantam habet scientiam, & potestatem, quantam Angeli, & dæmones, qui sibi aerea corpora fingunt, cum opus est. Quare, cum non possint Animæ ex horum D.D. mente sua vi propria, aut aliena assumere corpora, dicendum est, illa corpora, in quibus apparent, vel ope diuina, vel angelica, vel diabolica efformari. Deus enim qualitatem aliquam illi largiri potest, quæ defectum suppleat; quod eò probabilius: quia ficta illa corpora non suo arbitratu, sed Dei voluntati, & imperio subsunt. Aut Angelus aliquis hoc præstat Dei mandato; cum enim sibi corpus parare possit, cur non alij? quod de Custode præcipuè credendum est. Aut dæmon, si hoc à Deo liceat, cum ei æquè ac Angelo talis aerea compositio facilis sit; quod tamen non est verisimile, eo modo fieri.

Ex mẽte Soti, Suarez, Peltani.

Mouentur.

Per aliorum ministeriũ, nempè

Angelorum, Cacodæmonum.

Vtut sit, in assumptis illis corporibus apparent, quæ ab eis non eodem modo mouentur, quo propria corpora, dum viuebant. Proprijs vtebantur vt formæ, & vitam, sensum, atquè organicum motum imprimebant. Alienis autem, vt motores tantùm, qui illa circumferunt, deponunt, agitant absquè vitali aliqua operatione; nec ideo nobis illudunt. Nam quando apparent, non ad nos redeunt, vt sint tales, quales cernuntur; sed vt hisce corporibus, quasi notis se agnoscendos præbeant. Ad illud autem corpus effictum sufficit, quòd in ea appareat forma, qua ab alijs quibuscumquè distinguatur ille, qui apparet; & ij, quibus apparet, in ipsius notitiam perueniant. Aliàs negandum erit, Deũ aliquando sub aliquibus symbolis ab hominibus visum. Quod tamen toties scriptura testatur, quæ rerum similitudines ipsarum rerum nominibus appellat: vt latè Scotus in 3. d. 9. q. 1. Arretinus ibi ar. 2. 368

Quare si ad Dei gloriam, hominum salutem, vel propriam vtilitatem Animas in Purgatorio constitutas Mortali cuidam apparere conueniat, non decet à dæmonibus deduci: aut si verè seipsas exhibeant, ab eis corpore aereo indui, aut repræsentari; quamuis secundùm quorundam opinionem eas vexare possint, vt supradictum est. Non enim omnimodam habent super illos potestatem: sed determinatam talibus pænis, tali loco, & cum tali intensione infligendi. Ideòque non licere eas educere, aut efficere, vt alijs appareant. Quare, cum se videndas exhibent, vel verè diuina potentia: vel seipsis, vel ministerio Angelorum repræsentatiuè fieri, asserendum est.

SECTIO III.

Damnatas.

369 *Infernus est domus regnum Longum,*

DEscendamus modò lugentes ad inferos, vt loca horrentia, & fœta tormenti visitemus, in quibus dæmones plenam exercent potestatem super eos, qui iuxta Iudicis æterni sententiam in ea detrusi sunt. Infernus enim domus est Sathanę, & regnum eius Longum: quia à principio paratum dæmoni, & angelis eius, non solùm sæculorum à mundi exordio ad finem inter se succedentium longitudinem exequat; sed etiam ad incomprehensibilem æternitatem, quæ sæculis superueniet, protenditur, & principium habens numquam finem habebit. Latum: quia tam magnam continet damnatorum multitudinem, vt cogitatione concipi non possit,

Latum,

possit, nempè, quotquot à principio ad consummationem mundi, omni tempore, omni loco, in omnibus nationibus, quæ sub cęlo sunt in actuali mortali peccato moriuntur, quorum immensum esse numerum, nemo non nouit. Profundum quia in centro mundi, quasi sentina positum tale est, vt animæ, quæ semel in illud præcipites dantur, numquam nisi Deo aliquando disponente, vt dicetur infra, exire possunt; sed gregatim colligatæ pœnas patiuntur sempiternas. In illo autem regno maledictionis Lucifer quasi Princeps dominatur: Tum in dæmones, quasi status infernalis officiarios, & ministros: Tum in homines, tanquam in subditos: vt sequentibus articulis declarabitur.

Profundum.

In eo dominatur Lucifer, & potestatem exercet

In Dæmonibus, In damnatis hominibus.

ARTICVLVS I.

Dæmones.

370 *Dæmones in Inferno*

QVàm horrenda dæmonum conditio, qui ex Angelis lucis facti Angeli tenebrarum, & è sũmo cęlorum vertice in profundissimum inferni Chaos deturbati torquentur, & torquent.

§. I.

Torquẽt alios, vt carnifices.

TOrquent alios tanquam truces Diuinæ Iustitiæ carnifices, qui tum in Inferno, tum extra homines vàrijs modis vexare non cessant. In inferno vbi maximam habent sæuiendi facultatem, Deus bone, quantis, & quàm varijs modis miseras damnatorum Animas affligunt? Cum nullum tormentum tam atrox, tam dirum, tam horrendum concipi possit, quod infernalibus valeat æquiparari, vt benè animaduertit Augustinus *lib. de Triplici habitat. Mala*, ait, *inferni, vt sunt, dicere, vel cogitare nemo potest; peiora valdè sunt, quàm cogitantur,* De quibus latè Vasquez in primam par. D. Thomæ *tom. 2. disp. 243.* Suarez *de Angelis lib. 8. cap. 14.* Ideò Iacobus Billius *Anthol. sacr.* de Sathanæ aduersus hominem crudelitate cecinit:

Sæuitiam horrendam Sathanæ cui nosse licebit,
Quoquè suos tractet perfidus ille modo?
Is sibi proponat dira feritate Tyrannum
Atquè hominis præter qui nihil ora gerat.
Namquè cadaueribus velut hic, quos morte subegit,
Alligat, vt miseris sit mora longa necis.
Sic atri quoquè Rex Erebi, quos arripit, ad res
Fluxas, & fragili sorte, ligare solet.

Extra autem infernum, etsi minor sit eorum potestas, quot mala, quot calamitates, quot tribulationes orbi, & eius habitatoribus inferunt, vt conceptum odium in genus humanum exsatient?

§. II.

371 *Torquentur vt rei duplici pœna Damni,*

TOrquentur verò duplici pœna graui supra modum, & aspera, priuatione, scilicet, diuinę visionis, & pœna sensus. Priuatio eò magis illos affligit, quò cęteris creaturis, & natura, & ministerio Deo contemplando aptiores erant. Natura enim acutiore mentis acie, subtiliore spiritus acumine, nobiliore intelligendi modo prediti: Ministerio diuinis laudibus decantandis, & supremæ Dei Maiestati deseruiẽdę destinati semper videre faciem Patris, & ante Dominum astare debebant.

Et sẽsus

Sed non minore cruciantur pœna sensus, quam Glossa *in cap. 3. Epist. can. D. Iacobi* vocat ignem infernalem, quem dæmones vbiquè portare secum, asserit. Quid autem sit ignis iste, explicat Richardus *in 2. sent. dist. 7.* dicens: verba illa Glossę non esse intelligenda de tormento ignis materialis inferni; sed alijs pœnis, quas nunc etiam habent dæmones, & earum complementum habebunt post iudicium; quæ nil aliud sunt, quàm flammæ vitiorum, iræ, inuidiæ, dolor mentis, desperatio, & huiusmodi, quæ etiam dicuntur pœnæ infernales, quia ibi perfectè habentur. Quod confirmat D. Gregor. *lib. 2. moral.* dicens: *Immundi spiritus licèt adhuc non receperint infernalis complementum supplicij, quia sunt in statu demerendi pœnæ complementum vsquè ad iudicium: veruntamen iam habent, quod est principalissimum in pœna, scilicet, carentiam visionis Dei, & alias graues pœnas. Post iudicium verò extremum igne etiam punientur materiali,* eo modo, quo mox dicam; de quo Moyses, aut per Moysem Deus loquens dicit Deuteron. 32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsquè ad inferni nouissima, deuorabitquè terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.* Quibus verbis eius causam, durationem, & actionem aptè describit. Nam si causam efficientem, & auctorem quæris: *Furor est Domini*, idest, voluntas, & firmum propositum puniendi, non vulgari modo; sed prorsus horribili, & inaudito, qualem furor suggerere solet: Non quòd furor, ira, & huiusmodi passiones in eo reperiantur; sed quia voluntas eius tranquilla, & rationalis; acerrima tamen, efficax, & potentissima in puniendis suis inimicis omnem furorem æquat, & superat. Si durationem: *Deuorat vsquè ad inferni nouissima*, idest, in æternum. Nam si nouissima inferni esse non possunt, quia perseuerat in perpetuum; nec nouissima erunt illius ignis semper deuorantis: quia semper quod deuoretur, inuenit, nec vnquam ad nouissima inferni deueniri potest. Si actionem verò. *Deuorat terram cum germine suo*, idest, omnia, quæ in terra sunt, à terra gignuntur, & crescunt, repunt, & mouentur super terram: Homines præcipuè peccatores, qui terreni habitatores dicuntur, quia terræ cogitatione, & affectu semper inhærent. *Et montium fundamenta comburit*, idest, dæmones instar montium superbia inflatos, & tumidos, quorum potentias intimas, quæ sunt quasi ipsorum fundamenta, penetrabit, & pœna afficiet quatuor modis: vt docet Scotus *in 4. d. 50. q. 1.*

372 *Modus exponitur, quo puniuntur pœna sensus.*

Primo detinendo, seù alligando non quidem propria, & naturali virtute; sed diuina, inquantum est instrumentum Diuinæ Iustitiæ iudicantis, & suas iniurias vlciscentis.

Secundo impediendo ab executione propriæ voluntatis, ne operentur secundùm quod volunt, sicut hominem detentum in carcere; aut vinculis constrictum pati dicimus, quia non potest ire, quò vult.

Tertio subiugando, siuè subdendo: quia cum dæmones, qui nati sunt Deo frui, considerant, se infimis rebus subditos, maxima pena torquentur. Est enim voluntati, quæ substantia est spiritualis, contrarium, rei corporali, puta, igni submitti, à qua libera esse debet.

Quarto inimicando: quia cum apprehẽdunt ignem illum, vt instrumentum Diuinæ Iustitiæ vindicantis, sibi esse noxium, & per consequens inimicum, & cognoscunt non posse se diuertere à tali consideratione, quia Deus non concurrit, interiori tristitia anxietatem, & afflictionem durissimam sustinent. Atquè vtroquè modo, siuè inferno concluſi teneantur, siuè mandante Lucifero exeant ex horribilibus illis latebris, in assumptis corporibus se mortalibus visendos præbent, vt supradictum est.

AR-

ARTICVLVS II.

Homines damnatos.

373 *Dæmones plenam potestatem exercent in damnatos*

SI iuxta Apostolicam Pauli doctrinam 2. *ad Timoth. 2. Peccatores à demone captiui tenentnr ad ipsius voluntatem:* Quid expectandum damnatis à tam diro Tyranno, quàm infausta omnia, cum eius voluntas implacabili mortalium odio continuè ardeat? Ideoquè eos iuxta Dei ordinationem torquét, dum deducuntur, retinentur, & educuntur iterum reuersuri in infernale regnum.

Dam in infernũ

§. I.

Deducũtur.

STatim namquè ac Animæ è corporibus egressæ tenebricosis illis carceribus à Christo prolata sententia adiudicantur, statim à furijs infernalibus rapiuntur. Quam veritatem inter multa exempla, quæ referri possent, vnico comprobabo relato ex lib. Scalę Cęli à Pelbarto *stellarij sui lib. 12. par. vlt.* de quodam Clerico, qui cum totus libidini esset intentus, nec aliud bonum opus ageret, nisi quòd quotidie officium Beatissimæ Virginis deuotè recitabat, quadam die dum ad suam cum meretrice libidinem explendam pergeret, ex quodam ponte in rapidum cecidit fluuium, cuius aquis submersus mortali peccato maculatus perijt. Ex quo repentè dæmones animam eius, vt ad flammas gehennales deferrent, arripuerunt. At Beatissima Virgo prohibuit, illos cogens, animam illam ante Iudicis tribunal præsentare. Ipsi è contra asserebant esse sui iuris, eò quòd ex hoc mundo in mortali peccato existens decessisset. At Iudex ob honorem B. Virginis iussit animam corpori vniri, ac peccatorum suorum pœnitentiam agere. Vbi videas, quòd dæmones illicò, vt animæ peccatorum mortalium maculis conspurcatæ à corpore discedunt eas, vt diuinæ Iustitiæ ministri arripiunt, & ad gehennam æterno igne vstulandas deducunt. Quod post Magistrum sent. in 2. d. 6. docuit etiam Franciscus Garcia loquens de Iudicio finali, quando damnati ab æterno Iudice amandabuntur ad inferos *disc. 182. nu. 17.* super illa verba *Matthæi 13. Colligite primùm Zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum, &c.* sic ait, *Vix personabit hæc vox, cum dehiscente terra in longissimos currus ingenti strepitu inferni messores catenis, & funibus præparatis, sicut serpentes in fasces redigent, & deferent comburendos. Sinite me, quia sum Cesar, quare Pompeio me alligatis? Auferte me ab isto fasciculo.* Hæc ille. Quare non mirum, si dæmones eas inuadunt; & vt loquitur Cyrillus Alex. ac latè Suarez de Angelis cap. 2. lib. 8. de pœnis Angelorum, qui peccauerunt, cap. 20. n. 1. In terrarum opaca deducunt, & aperta tellure solidissimis compedibus reuinctas in terram tenebrosam, & fuliginosam, in infimas carcerum, inferorum partes, in horrendas erebi custodias deijciunt: vt etiam colligere licet ex euangelico Regis præcepto, qui dixit Ministris: Ligatis manibus, & pedibus mittire eum in tenebras exteriores, qui sine veste nuptiali regiam intrare præsumpserit.

§. II.

374 ILluc deductæ, quid non patiuntur? Ignem inextinguibilem, frigus insuperabile, vermes immortales, fœtores intolerabiles, palpabiles tenebras, flagella cædentia, horrendas visiones, densissimum fumum, continuum fletum, stridorem dentium, membrorum torsiones, planctus nunquam intermissos, perpetuos vlulatus, blasphemias, maledictiones, immunditias, putrefactiones, sulphura, & inestricabiles malorum nexus: vt testantur D. Gregor. *homil 129. in Euang.* Augustl. *lib. Medit.* & in serm. ad Eremitas: D. Bernardus *lib. de interiori domo cap. 36.* ac passim ferè omnes Patres. Quæ omnia ità firmiter impijs adhærebunt, vt nulla arte valeant illa à se excutere: atquè seipsos vel ad breuissimum tempus ab eis euoluere: Quia laborabunt in æternum, & viuent adhuc in finem: vt ait Dauid *psal.* 48. Vnde de quodam pœnarum loco loquens Claudianus Poeta varias recensendo afflictiones, quas ibi sustinent damnati lib. 2. contra Ruffinum, ait. *Retinentur.*

Est locus infaustis, quo conciliantur in vnum
Cocytus, Phlegethonquè vadis inamœnus vterquè
Alueus: hic voluit lachrimas, hic igne redundat
Turris per geminos flammis vicinior amnes
Porrigitur, solidoquè rigens adamante sinistrum
Proluit igne latus, dextra cocytia fundit
Æquora, triste gemens, & fletu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia sæcula vitam
Deueniunt, vbi nulla manent discrimina fati
Nullus honor, vanoquè exutum nomine Regem
Perturbat plebeius egens.

§. III.

375 *Educuntur reuersuri.*

EDucuntur quidem aliquando ex illo baratro; sed non ad libitum. Quare diues epulo *Lucę* 16. non audebat rogare Abraham, vt permitteretur ad suos ire; sed vt mitteretur Lazarus. Cum autem exeunt, hoc fit ad Dei beneplacitum, cui non sufficit tot exhortationes, & comminationes vtriusquè testamenti: tot scripta, & exempla Sanctorum, tot prædicationes, & inspirationes adhibere ad impios è cœnoso vitiorum volutabro ad vitam meliorem reuocandos; sed insuper, ne qua neglecta videatur ratio, eorum salutem promouendi, non imagines tantùm pœnarum; sed ipsas quoquè pœnas oculis obijcit.

Tunc deduci, exhiberi, & reduci à dæmonibus certum est. Deducuntur velut incarcerati à custodibus, cum è foueis prodeuntes coram Iudicibus ligati comparere iubentur. Sic visus Theodoricus Rex Arrianus inter Ioannem Pontificem, & Simmacum Patricium vinctis deduci manibus, & detrudi à nigris dæmonibus in ollam Vulcani, vt refert Gregorius *lib. 4. Dialog. c. 30.* Monialis in Ecclesia S. Laurentij Romæ ante altare per medium secari apud eundem *lib. 4. c. 55.* Pandulphus princeps Capuanus ferreis nexibus vinctus, & in cœnoso, ac fœtido lacu vsquè ad guttur demissus, atquè restibus à duobus spiritibus nigerrimis in profundum subinde demissus, iterumquè extractus, vt fertur *in Chronico Cassinensi lib. 2. cap. 62.* & alij plures diuersis sæculis apparuerunt diabolis stipantibus, & torquentibus in forma bufonum oculis, capiti, & humeris insidentium, serpentum membra varijs nexibus implicantium, horribilium monstrorum miseros deferentium, vt ijs exterioribus spectris indiuidua dæmonum, & damnatorum societas, inseparabilisquè connexio deprehendatur.

§. IV.

EXhibentur aliquando verè in proprio corpore, quod ex sepulchro resumitur, & ope dæmoniaca

niaca mouetur. Certum est enim spiritus nequam in illorum corpora aliquid posse, qui dum viuerent eis fidele obsequium præstiterunt; & in quorum animas crudelem exercent carnificinam. Hinc putris ille odor, & fetor intolerabilis, quo locus perfunditur, vbi apparent, proditquè ex fætidis illis cadaueribus: Et sepulcra visa sæpius vacua. Aliquando in corpore ex aere compacto forma horrida, oculis scintillantibus, ore hiante, lingua tumida, latere cincto, velut ignitis fascijs membris ardentibus, & corpore ex omnibus iuncturis flammas emittente. Et cum vtroquè modo exhibentur, horribili voce, terribili boatu, crebrisquè vlulatibus sua mortalibus tormenta contestantur; non vt eorum suffragia expetant; aut cum ipsis mitiùs agatur; vel à pœnis illis aliquando absoluantur: aut vt esse desinant; sciunt enim in damnatis nullam esse spem reliquam nè leuioris quidem supplicij: ignem æternum sibi esse paratum, à quo numquam sunt egressuri: nequè desinere vmquam posse. Sed vt testentur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

§. V.

377 DEniquè, ijsdem vectoribus reducuntur in infernum, à quo nulla est redemptio. Nequè enim, quandiù apud nos sunt, apparitiones illæ possunt eis supplicij esse leuamen, quasi ex locis illis subterraneis egressi à grauitate pœnarum paululum respirent; aut solatium aliquod hauriant ex hominum conuersatione; imò sunt pœnarum incrementa. Sic namquè suo se ore accusare, propriaquè voce suas iniquitates, tormenta, & damnationem æternam, apud illos prodere coguntur, qui fortè apparenti aliqua sanctitate decepti eos in sinum Beatorum receptos credebant; cum sæpè accidat, multos laudari, vbi non sunt, & cruciari, vbi sunt. Ideòquè refugiunt egredi è suis ergastulis, nè essentiali pœnæ accidentalis illa diffamatio superaddatur: aut si quādoq. egrediuntur, ad illa protinus redire festinant. Confirmatur exemplo relato à Discipulo *in speculo exempl.* de quadam Moniali, ab omnibus vt sancta venerata, quæ triginta dies post mortem Abbatissæ apparuit inter dæmones consistens, flammis circundata, ac voce dolente dicens: se perpetuo igni infernali esse addictam: ac peccata, ob quæ damnata erat, propalauit.

Conclusio secundæ partis.

SI ergo dæmones tanta potentia super infimas, medias, & inferas creaturas præditi sunt, vt hac 378
parte secunda demonstratum est, mirandum, quòd non plura exerceant maleficia, quibus orbis incolas opprimant. Nam cum sagaces sint ad inueniendum; & ad exequendum potentes, quis illis obsistere poterit, cum nullus reperiatur super terram, qui possit ei robore, & fortitudine comparari? Imò quis sic euadere queat illorum vim, quæ cum ad omnes terrenas, & inferas creaturas extendatur, infestat præcipuè homines ob duplicem dispositionem, quæ eos veneficijs reddit obnoxios? Prima est corporis: omnes enim aut corpora habent molliora, & laxiora, vnde morbis, qui ex aeris intemperie, & causis externis procedere solent, faciliùs corripiuntur: Aut duriora ex cutis dēsitate, & ideò à causis internis promptiùs redduntur. Secunda est animæ, cum peccatis, & potissimùm grauissimis labefactantur, quibus vniuersum ferè hominum genus inuoluitur: & propterea citiùs malis externis, & internis afficitur, teste August. aduersus Manichæos *apud Alex. Alens. 3.p.q. 100.m.5.a.1.* Quare omnes recipiendis impressionibus maleficis præparati videntur; nec est aliqua ætas, aut temperamentum, non status, aut conditio immunis ab vna, aut altera præparatione, cum vtraquè in pluribus reperiatur. Et tamen respectiuè ad multitudinem hominum paucos ijs morbis affectos videmus; quod diuinæ Bonitati ascribendum esse iure merito credendum est. Hæc enim tum potentes inimicos cohibet; nè ad libitum sæuiant in omnes, qui in eorum iura incidunt; circa quos, velut circa rem suæ potestati subiectam, tum in anima, tum in corpore, tum in rebus exteris efficere possent, quę vellent, nisi coercerentur, cum scientia, & potentia præditi sint, vt sciant, & possint malefacere: nec desit praua voluntas, qua illud velint, & optent: vt sequenti parte iuxta ordinem initio disputationis propositum declarabitur.

PAR-

PARTIS TERTIÆ

De praua Dęmonum voluntate in volendis maleficijs.

SVMMARIA.

AD maleficia perficienda Dæmoni necessaria est voluntas, quæ vtatur scientia inuentrice, & potentia executrice. 379.

Voluntas malefaciendi in dæmone datur, quæ est contraria Diuinæ, cuius est benefacere, ideò dæmones maleficia, volunt omnes, omni loco, & omnibus modis: vt indicat Paulus ad Ephes. c. 6. ac tribus capitibus palam fiet.

Caput I. Omnes volunt maleficia.

Boni Angeli officijs charitatis vacant: quia beneuoli.
Siuè Assistentes: siuè Ministrantes. 380.
Probatur ex Tobia, Daniele, Paulo.
Mali Angeli maleficia volunt: quia sunt maleuoli, siuè Superiores: siuè inferiores: vt sequentes sectiones demonstrabunt. 381.

Sectio I. Superiores.

Ordo inter dæmones datur, quo alij præsunt: alij subijciuntur.
Probatur ex Diuina Scriptura: ex Patribus: & Ratione. 382.
Qui præsunt subiectis, hoc faciunt vel moraliter Imperando: vel physicè Cogendo: vt duobus articulis patefiet.

Articulus I. Imperando.

Societas dæmonum regnum repræsentat, in quo alij imperant: alij obediunt. 383.
Mirum, quomodo inferiores obediant superioribus, qui superbi, ac rebelles sunt.
Inuiti obediunt, ex quo in eis non datur ordo formalis, & subordinatus: sed ordo materialis, & imperfectus. 384.
Voluntarij obediunt ex fœdere inito, more latronum, & Hæreticorum.
Ideò inter illos Belli duces, & precipientes, & Milites obedientes.

Articulus II. Cogendo.

Dæmones superiores vi naturali cogere possunt inferiores. 385.
Obstare videntur coactioni dæmoniacæ Dictum Christi Lucæ 11. & Ratio à natura eorũ petita.
Non obstat dictum Christi, quod dupliciter explicatur. 386.
Ideò confirmat ratio contraria.
Superiores per potentiam motiuam possunt expellere inferiores, eosque ligare. 387.
Inferiores, cum obediunt vel coguntur à Superioribus: vel cogi se simulant. 388.
Omnes vniuersa maleficiorum ministeria obeunt siuè Superiores ex odio Hominis: siuè Inferiores ex eodem odio, & exemplo Superiorum: & se Magis, & Sagis subijciunt.

Sectio II. Inferiores.

Dæmones inferiores omnia obeunt officia ducti exemplo superiorum; nec non ex propria inclinatione. 391.
Superbia est quasi incentiuum ministerij.
Inuidia est quasi subsequens impulsiuum. 392.
Vtraquè laborant, & ideò malefacere volunt, Lucifer superbiendo: Dæmones cæteri inuidendo: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Superbiendo.

Natura Superbiæ qualis sit secundùm Platonicos: & qualis secundùm Christianos. 393.
Superbia Luciferi ex Isaia: ac dæmonum ex Hugone Victorino. 395.
Ex superbia maleficis seruiunt, & cooperantur.
Quia eos pro Dijs habent: & alios solicitant ad cultum diuinum eis exhibendum. 396.
Et sic non habent aut superiorem: aut consortem.

Articulus II. Inuidendo.

Naturæ inuidiæ qualis sit. 398.
Ob inuidiam dæmones tristantur de bono Hominis, ac de suo malo proprio, ac gaudent de malis illatis, ac de bonis ablatis.
Ex inuidia oritur in eis odium in Deum, & in Homines. 401.
Ex superbia, inuidia, & odio dæmones Maleficis seruiunt.

Caput II. Omni loco volunt Maleficia.

Dæmones rectores mundi tenebrarum harum.
Eorum potestas in mundo alia ficta: alia vera in Christianos, in Gentiles, & Iudæos. 402.
Ratio potestatis.
Ob potestatem malefaciunt in omni loco Publico, & Priuato: vt sequentibus sectionibus notum fiet.

SE-

Sectio I. Publico.

Locus proprius dæmonum est infernus. Tamen in omni loco vagantur; & vbique nocent in Igne, Aere, Aqua, Terra, vt sequentes articuli patefacient. 403.

Articulus I. Igne.

Dæmones ignei quinam sint. Et quare ita dicti. 404.
Non coutuntur Maleficis.

Articulus II. Aere.

Dæmones aerei.
Aer eis conuenit propter caliginem, ac velocitatem. 405.
Cooperantur Maleficis. Et quomodo.

Articulus III. Aqua.

Dæmones aquatici, qui in forma Hominum, ac Mulierum illudunt Hominibus, & Maleficis. Loquuntur cum vtrisque, ac sollicitant ad carnalia. 406.

Articulus IV. Terra.

Dæmones terrestres sunt varij; videlicet Syluestres, Campenses, Solitarij, Montenses, Compitales, Domestici, Subterranei. 407.
Quorum ostenduntur Nomina, Apparitiones, Illusiones, Officia, Maleficia.

Sectio II. Priuato.

Cum Dæmones loca priuata occupant, infestant sacra, & profana: vt duobus articulis demonstrabitur. 409.

Articulus I. Sacro.

Sacra loca dicuntur quæ dedicata sunt Deo: vt Ecclesiæ, & oratoria. Vel Sanctis viuentibus: vt Monasteria, & Eremitoria: Vel mortuis: vt Cœmeteria.
Quæ omnibus à Dæmonibus malefacientibus infestantur. 410.
Exemplis comprobatur. 411.

Articulus II. Profano.

In profanis locis Dæmones nocent, terrent, & illudunt. 415.

Vt sunt
Loca memorabili cæde clara.
Pagi à sceleratis habitati.
Castra, & arces, vbi Homines occisi.
Loca publica vsui deputata.
Vasta, & ampla ædificia.
Domus particularium.
Loca impiorum, & sceleratorum.

Caput III. Omnibus modis volunt malefacere.

Dæmones omnibus modis maleficia exercent: quia Nequitiæ sunt. 418.
Spirituales nequitiæ.
Nequitiæ spirituales in cælestibus.
Probatur ex initio, dum inchoant: ex progressu, dum continuant: & ex consummatione, dum perficiunt, vt tribus sectionibus aperietur.

Sectio I. Maleficia inchoantes.

Milites hostes aggrediuntur vel aperto Marte, vel occulta pugna, vel mixto certamine. 419.
Sic Dæmones adoriuntur Homines vel Apertè, vel Occultè, vel Mixtè, vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Apertè.

Dæmones æmulatores Angelorum se exhibent in forma humana, vel ferina, vel monstruosa, non phantastica; sed corporali.
Si in forma humana, aut cum vero corpore, idest cadauere, aut cum apparente ex aere formato sub specie vel Viri cuiuscunque conditionis, vel Mulieris procacis. 420.
In qua specie aliquid apparet monstruosum.
Si in ferina apparent, aut cum vera, vel apparenti, vel Volatilium, vel Aquatilium, vel Reptilium, vel aliorum brutorum animalium; nunquam tamen in specie Agni, vel Columbæ, vel ouium. 421.
Si in monstruosa: tunc vel Centaurorum, vel Chimærarum, vel Gorgonum, aut Harpiarum.
In quibus cum maleficis conuersantur, colloquuntur, aut cooperantur. Et quomodo. 423.

Articulus II. Occultè.

Facilis est accessus occultus ad Homines; siuè velint animam vitijs oppugnare, siuè corpus morbis afficere, siuè bona extera dissipare. 424.
Animam ad vitia trahunt: quia vnicuique vitio præest Dæmon superior, & sub vnoquoque alij de eodem vitio tentantes. Ac tentant occultè tum accedentes, tum recedentes. Et vnumquemque iuxta inclinationes suas. 425.
Corpus verò morbis afficiunt varijs modis ita destinati; idcircò occultè accedunt ad corpus, morantur in corpore, & recedunt à corpore. 426.
Bona autem extera dissipant iuxta distinctionem

officiorum, secundùm quam malefaciunt in aere, frugibus, gregibus, & animalibus.

Articulus III. Mixtim.

Mixtus accessus fit partim occultè, partim apertè. 427.
Signis externis accessum testantur, vt voluntati Diuinæ, ac diabolicę faciant satis.
Signa alia interioribus, & exterioribus sensibus percipiuntur.
Prima sunt apparitiones imaginariæ, quæ accidūt vigilantibus, ac dormientibus. 428.
Secunda, quæ percipiuntur sensu.
Visus, vndè mos cruce signare os.
Auditus, vt leues, vel magni tumultus.
Odoratus, vt fætor Dæmonum, & Sagarum.
Gustus, ut esculenta, & poculenta maleficia.
Tactus, vt varia sensibilia. 429.

Sectio II. Continuantes Maleficia.

Mundus est Ciuitas; cuius vigiles sunt Boni Angeli benefacientes, ac dæmones malefacientes, quia maleficia continuant die, ac nocte, vt sequentibus articulis demonstrabitur. 430.

Articulus I. Die.

Dæmones diurni alij mites, alij tetrici, seù truculenti. 431.
Mites alij illudentes, qui dicuntur sagittæ uolantes per diem, incursus, ac dæmonia meridiana.
Alij terrentes, qui non apparent, sed terrent modo inuisibili, vel visibili. 433.
Vel apparent in forma Homocionū, vel Fæmellarū in fodinis, & in domibus particularium. 434.
Truculenti Homines vexant modo Vel visibili sub diuersa forma: Vel sensibili per signa externa, puta, per ventos, lapides, tegulas. Vel spirituali per tentationes varias, præcipuè in meridie. 436

Articulus II. Nocte.

Dæmones nocturni molestant homines per se. 438.
1. *Illudendo, vt apud Aquilonares.*
2. *Terrēdo de nocte per spectra, vel tumultus.* 439.
3. *Vexando animas vigilantium, vel dormientium tentationibus occultis, aut prouocationibus externis. Corpora verò diuersimodè: Bonaque extera variis modis.* 441.

Per maleficos autem vexant diurno tempore intra parietes domesticos in operibus magicis, & in publicis conuentibus.

Sectio III. Perficientes Maleficia.

Dæmones mali, & mala voluntate semper malefacere volunt. 445.
Phantasia proterua.
Concupiscentia amenti.
Irascibili furiosa.
Maleficia perficere tentant in omnibus, & singulis: vt sequentibus articuli patefacient.

Articulus I. In Omnibus.

Dæmones insurgunt in Deum, à quo percutiuntur. In Angelos, qui eis resistunt. Et in Homines, qui ab eis superantur, vt viribus impares. Quod vt facilius assequantur, ad instar bonorum Angelorum cuiq. Regno, Prouinciæ, ac Patriæ alij præficiuntur: alij subijciuntur. 447.
Vt omnes homines maleficijs infectentur varijs.
Sed præcipuè peste, bello, fame; quæ tàm per seipsos, quàm per maleficos inducunt.
Alijsque malis, quæ si non sæpius accidunt, hoc est miserationis Diuinæ parcentis; non diabolicæ voluntatis malignantis.

Articulus II. In Singulis.

Si maleuoli sunt dæmones contra omnes homines, etiam singulos oderunt.
Magna dignitas animæ cuiusq. habere Angelum custodem. 448.
Maior dignatio Angeli hoc exercere ministerium.
Maxima beneficentia Dei, Angelū cuiq. deputare
Magna inuidia, Maius odium, Maxima malitia Principis tenebrarum cuique homini dęmonem deputantis. 449.
Quæ sit diuersitas in exercitijs.
Angeli Custodis protegentis; ac dęmonis aduersarij impugnantis.
Ad maleficia in singulis perficienda concurrunt Dæmon Prouinciæ, Dæmon Malefici, ac Dæmon maleficiandi.
Quare boni præ malis obnoxij sint maleficijs, quibus Anima, Corpus, & Bona extera pereunt.

Conclusio tertiæ partis.

Misera ergo Hominum conditio, qui semper luctantur.

Aduersus | *Principes, & Potestates.*
Mundi Rectores tenebrarum.
Spiritualia nequitiæ in cælestibus.

At fidendum in Dei Potentia, Sapientia, ac Bonitate, qui potentiam diabolicam vel impedit: vel moderatur.

Conclusio totius Disputationis secundæ.

Dæmon est causa efficax maleficiorum, quæ vt procedunt à tali causa non sunt de considerationę Medici; sed Theologi Exorcistæ. Ratio fauet. 450
Ideò Medicus non debet iudicare de Maleficijs: quia hæc fines scientiæ medicæ transcendunt. Secùs faciens uel alienum assumit officium, uel suum non benè administrat.
Hoc est munus Exorcistarum, Quod sacrilegè sibi usurpant, qui talia moliuntur sine iure uel ordinario, uel extraordinario. 451.
Medici physicis remedijs contendentes sanare morbos à causa supernaturali prodeuntes, incassum laborant, perdunt nomen, & famā, ac iniurijs afficiūt tales ægrotos in bonis fortunæ, & corporis.
Comprobatur exemplis.
Quare Medici uexatos à spiritibus immundis, & maleficijs affectos Ecclesiæ Ministris curandos remittere debent.

PARS

PARS TERTIA.

De praua dæmonum voluntate in volendis maleficijs.

379 *Ad maleficia perficiẽda scientię, & potentia voluntas debet accedere.*

SI ad plenam ardui alicuius operis consummationem non solùm scientia ad inueniendum, & potentia ad exequendum necessaria sunt; sed etiam supponenda est operantis determinata voluntas, quæ vtramquè tam inuentricem scientiam, quàm executricem potentiam applicare efficaciter velit. Non sufficit dęmoni ad maleficiorum executionem sublimi scientia, & potentia eminenti pollere, vt duabus præcedentibus partibus latè prosecuti sumus; sed etiam opus est ei determinatam habere voluntatem, quæ vtrąque vtatur, vt insimul sciat, possit, & velit malefacere.

Dęmonũ voluntas ad malefícia prona ob cõtrarietatem ad Diuinã.

Hanc autem illi non deesse nemo negabit, qui eius genium tantisper norit. Si enim voluntas eius directè contraria, & ex diametro oppositа est diuinæ voluntati: sicut Diuina semper fertur in bonum, ita vt nullo modo possit declinare ad malum; sic diabolica ita semper inclinatur ad malum, vt nullo pacto flecti queat ab bonum morale, aut meritorium, cum illa sit determinatè bona; ista inflexibiliter mala, & in malo obfirmata in ęternum. Vnde si Summa bonitas Diuinæ voluntatis continuè vult hominibus benefacere, nunquam malefacere: Maxima diabolicæ voluntatis malitia continuè vult illis malefacere, nunquam benefacere. Et eò magis vult, quòd in sua prauitate nullis finibus circunscribitur. Nam quamuis scientia, & potentia eius ad tot, & tanta se extendant obiecta, vt vidimus; tamen vtraquè certis limitibus coercetur; nequè enim omnia scit, & potest. At praua eius voluntas nullis repagulis clauditur, & per omnia mala ità appetendo vagatur, vt illa omnia facere semper velit, & nunquam ab illo actu prauo desistat. Quæ prauitas tanta, cum in omnium dæmonum voluntate reperiatur, non mirum, si Omnes, Omni loco, & Omnibus modis maleficijs cõcinnandis intenti sunt, vt tribus capitibus demonstrabimus. Quæ tria complectitur Diuus Paulus ad Ephes. scribens *cap. 6.* cum dicit: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem; sed aduersus Principes, & Potestates, aduersus mundi Rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitiæ in cælestibus.*

Ideo maleficia exercent Omnes Omni loco Omnibus modis.

CAPVT I.

Omnes volunt malefacere.

380 *Angeli charitatis officijs beneuoli sunt; nec est aliquis in tanta spirituum cœlestium multitudine, qui in varijs ministerijs satagere non deprehendatur, vt bonis spiritualibus, in hoc, & futuro sæculo repleantur.*

QVis neget omnes dęmones vacare maleficijs, cum ipsi principes, & potestates aduersus nos colluctentur? Boni Angeli continuis charitatis officijs homines prosequuntur; modisquè omnibus salutem illorum promouere conantur; quia nam quamuis aliqui opinentur, innumeras Angelorum cohortes, quæ tribus Hierarchijs, & nouem ordinibus distinguuntur, diuidi in duas quasi partes: Aliam assistentium, qui semper ante Dominum astant canendis eius laudibus sine intermissione intenti; Aliam ministrantium, qui adimplendis Diuinæ Prouidentiæ mandatis circa totius orbis, & præcipuè salutis hominum œconomiam sedulò vacant. Tamen fatendum est, etiam assistentes extera quandoque exercere ministeria: cum Raphaelem vnum ex septem, qui astant ante Dominum, vt ipse loquitur *apud Tobiam c.* 11. & Michaelem vnum de principibus primis, vt ait Daniel *cap.* 10. missos esse legamus. Paulusquè *Hebręor.* 1. vniuersali termino omnes includente, nullum excludente, asserat: *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hęreditatem capiunt salutis.* Ita sentiunt Alex. Alens. Prępositus. Altisiodoren *lib.* 2. *sue summę*, Scotus, & Gabriel videlicet, omnes administrare mediatè: vel immediatè.

Assistentes, Ministrãtes.

381 *Dęmones omnes malefícijs vacant Superiores, Inferiores.*

Si Angeli, quia beneuoli, omnes benefaciunt, nonè dęmones, siuè Principatus, siuè Potestates, siuè Dominationes, aut quocumque alio nomine nuncupentur, cum sint maleuoli, omnes malefaciunt? Vndè sicut illi promptissimi se exhibent ad bona conferenda; ità & isti ad mala inferenda: cum istorum vltronea malitia voluntariam illorum charitatem contraria imitatione in omnibus æmuletur. Pugnat miles, si Dux aream descendit: Inferiores dęmones certamen ineunt, si prælientur superiores, qui Principum, & Potestatum nominibus insignuntur: Nullus eximitur à pugna, nemo ergo vacat à maleficijs perficiendis, quibus nos insectantur: omnes hostes, omnes maleuoli, & malum facientes, vt hominem perdant; in cuius ruinam vnanimi omnium voluntatum assensu conspirare non cessant. Vndè tam Superiores, quàm Inferiores maleficijs incumbunt: vt sequentibus sectionibus declarabitur.

SECTIO I.

Superiores.

382 *Ordo datur inter dęmones quo Alij Præsunt, Alij subiacent.*

CVm de quolibet ordine à Lucifero seducti aliqui Angeli ceciderint: vt expressè traditur ab Hugone de S. Victore *in libro de Sacramentis*, ac Theologis, vt Alexand. Alens. 3. *p. q.* 100. *m.* 3. & cæteris mox citandis, sapientissimè Deus ordinauit, vt etiam eis Lucifer præesset, & tanquam dìro tyranno cęteri illi maneant subiecti; ac inter illos sit prælationis ordo. Quod clarè fides docet: *Iob* 41. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ, & Matth.* 12. & *Luc.* 11. *in Beelzebub principe dęmoniorum eijcit dæmonia. Et ad Eph.* 6. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem; sed aduersus principes, & potestates.* Et ratio est: quia congruit, naturæ dęmonum. Nam sicut naturæ inferiores sunt subordinatæ superioribus: ita actiones inferiorum actionibus superiorum subiectæ esse debent. Diuinæ etiam congruit sapientiæ: quia cum ex sua conditione à Deo data sit eis tanquam tortoribus, & executoribus diuinæ iustitiæ, vis administratiua, & vni quidem potentiori, & alteri minus potentiori Deus ordinauit, vt minus potens, & sapiens magis potentibus, & sapientibus subesset in ministrando;

ita vt alter præsideat: alter subijciatur. Hoc communiter docent Patres: vt Augustinus *lib.83. qq. q. 79.* & Cassianus *collat. 8. cap. 14.* quos sequuntur Theologi: D.Bonauentura *in 2.d.6.q.vlt.* D.Thom. *1.par.q* 109. *ar.1.& 2.* Alexander Alen. *q.37.* Durandus *in 2. quæst3. d.6.* & Ioseph Angles *in 2. d.6. diffic. 4.*

Superiores dæmones alij præsunt Imperando, aut Cogendo.

Illi autem, qui tanquam principes prælatione aliqua pollent suam in subditos potestatem exercent in executione maleficiorum dupliciter, vel moraliter, vel physicè Imperando, aut Cogendo; quod sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

Imperando.

383 *Societas dæmonũ regnum repræsentat, in quo*

TAnta est inter illos ex nequitia, & iniquitate concordia, vt Christus Dominus societatem eorum regnum vocare non dubitauerit *Lucæ 11. Omne regnum in se diuisum desolabitur, si autem Sathanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius?* Sicut enim in regno, aut statu quouis politico dispar est regnicolarum conditio, iuxta quam alij præsident, & ea ordinant, quæ commune bonum spectare iudicantur: vt sunt Primores, & Magistratus. Alij obediunt, & ea obseruant, quæ ordinata sunt, vt turba Mercatorum, artificum, & aliorum inferioris notæ, qui in populo connumerantur. Ita in regno dæmoniaco quidam imperant, qui Principes, & Potestates dicuntur: quidam imperata exequuntur: vt sunt omnes inferiores spiritus, qui libentissimè se subijciunt imperio, & gubernationi eorum, quos potẽtiores viribus, & artibus callidiores perspiciunt ad propriam nequitiam exequendã.

Alij imperant, Alij obediunt.

§. I.

Quomodo dæmones superioribus ordinib⁹ obediant qui superbi sũt & Deo obedire noluerũt

QVod equidem mirandum esse ipsa ratio dictat. Si enim sunt superbissimi spiritus singularis excellentiæ affatim cupidi, quomodo alij spiritus sibi præsidere patiuntur? An inuiti, an voluntarij obtemperant? Si inuiti, quare omnes insimul non mouentur ad rebellionem, & resistere non contendunt ei, qui imperat? Nam vel illi impares sunt, vel pares. Si impares, & præualere non possunt contra eum, hoc est, quia solus omnes, & singulos potentia superat. At illud verisimile non est, imò à ratione alienum, vnum tot, & tam multa fortissimorum spirituum millia viribus excedere, cum in rebus eiusdem generis indiuiduum vnum reperiri non possit, quod omnia alia simul coniuncta naturali perfectione, & potentia vincat. Si pares, cum æquè ac ille superbia intumescant, & principatum affectent, quare omnes ex eadem causa communi impetu insultantes non eum deijciunt à suo principatu? Ideò se ei voluntarios seruos exhibere fatendum est. At si voluntarij sunt, & sponte alteri subijciuntur, quare diuinæ Maiestatis imperium detrectarunt, & modò detrectant; præsertim cum naturali lumine perspectum habeant, omnes insimul resistere non posse huic supremæ, & infinitæ potentiæ? Anne tyrannicam alterius dæmonis ipsorum similis dominationem præferre volunt Dei imperio, cui seruire regnare est? Maximè. Et dæmonis potiùs, quàm Deo, & inuiti, & voluntarij obediunt.

§. II.

384 *Inuiti obediunt Ex quo non est ordo inter eos.*

INuiti, Non enim vt boni Angeli suis superioribus sponte, & alacriter se subinittunt; sed tanquam praua mancipia duris dominis, & imbecilliores serui potentiori tyranno.

Quare si aliqua adhuc ordinum ex quibus exciderunt, habetur ratio, illa non est vera, & propria subordinatio: Nam ei deest formalis ordinis ratio, atquè perfectio, quę per media subordinata in vnũ, vltimumquè finem dirigitur; sed ordinum quædam imperfecta, seù materialis, vt vocant, distinctio duntaxat: vt Iobus cap. 9. docet, cum infernum vocat *terram miserię, & tenebrarum, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*: vt testatur D. Bonau. *in 2.d.6.ar.3.q.1.* Ioseph Angles *in 2.q. vnica de dæmon. ar.2.*

Voluntarij obediunt ex fœdere.

Voluntarij tamen sunt, & voluntariè ijs subijciuntur, quos vident natura nobiliores, præstantiores potentia, & malitia subtiliores. Est enim indiuiduã impiorum proprietas, & mos frequenter vsitatus, ei libenter se submittere, quem potentiorem esse cognoscunt. Sic latrones in nemoribus latitantes, & prætereuntibus ponentes insidias vnum ex ipsis, quem norunt in arte furandi peritiorem, sibi caput constituunt, cui voluntarium exhibent famulatum. Sic Hæretici non rarò inter se discordes, imò perpetua, & implacabili pugna dissidentes, pacem aliquam ineunt, fœderatiquè sæpiùs coniunguntur: sed illi, vt prætereuntem spoliam Mercatorum: isti, vt catholicam Ecclesiam, communibus armis impugnent: vt testatur Guilhel. Paris. *2.par.c.14. & 15. de Vniu.*

Quare dæmones latronibus, & Hæreticis nequiores percutiunt fœdus insimul, & constituunt ordines inter se, ita vt alter præsit, alter obediat, non ex amore; sed ex ingenti odio, & inuidia virulenta, qua feruntur in hominem. Nam vt facilius eum oppugnare, & expugnare valeant, ex innumerabili illa multitudine fortissimum conflant exercitum, in quo, nè post conatus irritos confusi abire cogantur, alios constituunt summos belli duces; alios subalternos officiarios stabiliunt: reliquos quasi triarios iubent Superiorum obedire mandatis. Nec cunctantur isti in omnibus obtemperare.

Quare, cum in maleficiorum executione plurium opera requiratur, qui primas inter illos obtinent, statim decernunt, quid facto opus sit; quod alii lubenter executioni demandant: nec resistere audent ex communi concordia, & societate inter eos inita, imò lubentes, & volentes annuere consueuerunt ex propria malefaciendi inclinatione, cui imperata perficiendo satisfaciunt. Ita docent Alexander Alen. *p.3.q.37.m.5.* Bonauentura *loco citato*, Ioseph Angles *in 2.d.6. & 7. diffi.4. concl.2.*

ARTICVLVS II.

Cogendo.

385 *Superiores vi naturali possunt cogere inferiores*

NEc solùm imperãdo Principatus, & Potestates ceteris inferni ministris dominantur; sed etiam cogendo; quod ex naturalibus viribus suis possunt: quia vbicumquè sunt res subordinatæ, oportet, quòd etiam actiones sibi inuicem subordinentur, sicut patet in rebus corporalibus, in quibus naturali ordine corporum inferiorum actiones, & motus actionibus, & motibus cælestibus subduntur. Cum ergo illa

illa subordinatio inter dæmones reperiatur secundùm quam aliqui in naturalibus præeminent: vt sunt illi, qui magis accedunt ad perfectionem primi, & summi principij; sequitur illos habere potestatem in inferiores, qui eis morem gerere coguntur; quia possunt illos virtute naturali alligare, expellere, & detrudere in aliquem locum, vt docent August. *loco cit. & lib.* 21. *de Ciuit. Dei.* Dionysius Carthus. *in Luca* 11. D. Thomas *3.par.q.43.a.2.ad 3.* & cæteri Theologi.

§. I.

Obstare videtur dictum Christi & ratio à natura dæmonũ petita

QVod certè difficultate non caret. Obstare enim videtur Saluatoris nostri *Matthæi* 12. & *Lucę* 11. argumentatio, qua docet: Sathanam in seipsum diuisum non esse: nec dæmonem alium expellere, aliàs regnum eius non posset subsistere, quod tanquam certũ supponendo, cõcludit ex eo, se virtute Beelzebub non expellere dæmonia, quę conclusio vera non esset, nisi assumptum, ex quo deducitur, veritatem vtiquè contineret.

386 *Non obstat dictũ Christi, quod dupliciter explicatur.*

Attamen constans est Doctorum sententia, vbi *de Superstit.* dæmonem alium pellere ex vno loco in alium: vel alicui loco, annulo, aut imagini alligare posse. Ipsi Iudæi hoc se sentire testantur, dum Christo obijciunt, eum in Beelzebub principe dæmoniorum eijcere dæmonia. Quod fortè probat ipsum Christi silentium, qui huic respondens obiectioni, non negat Beelzebub alium dæmonem pellere posse. Negat solùm, se principem dæmoniorum habere, & in eius nomine dæmonia eijcere. Nequè huic doctrinæ obstat, quod supra allatum est: Regnum dæmonis non posse subsistere, si alter alterum pellat, modò rectè hæc verba intelligantur. Loquitur enim Christus Vel de perfecta eiectione dæmonis ab homine tàm ex corpore, quã ex Anima; quia numquam dæmon, ab alio dæmone ita propulsatur, vt ex eius potestate subtrahatur omninò ille, qui tandiù ei subiacuit, ac vsus est eius auxilio. Quia si vnus è corpore alium eijcit, non expellit ex anima, vt sic illibatam tueatur possessionem: Nouit enim corpus in eorum dominium reducendum, si anima sit ipsorum iuris. Vel de expulsione nata ex odio dæmonis, & studio euertendi imperium, quod habet in homine: Nam eo modo vnus alterum nec expellit, nec ligat; Quod si facit, non alio fine, quàm vt maleficium minus maiori soluat; & sic hominem suis nascibus magis implicet, regnumquè suum in illo fortiùs, & perenniùs stabiliat.

§. II.

387 *Non obstat ratio contraria.*

NEc deest illis potentia motiua ab intellectu, & voluntate distincta, per quam superiores coercent inferiores: Aut illos expellendo ex aliquo loco, si enim habent potestatem mouendi localiter animas, quare eadem ratione non poterunt idem, præstare super dæmones inferiores? Aut alligando loco, & annulo: non quòd corpus virtute tanta polleat, vt substantiam incorpoream valeat detinere; sed quia alia substantia superior suam virtutem applicat, per quam ibi detinetur. Vndè si ligans absit, potest ligatus discedere; & potest iterum ad eundem locum ab alio retrahi, & cogi ad manendum; & ille paret, non quòd semper sit præsens ver.gr. annulo, aut imagini; sed dicitur ligatus, quia vocatus à possessore subitò adest, nec indiget multo tempore, vbicumquè sit, vt redire queat: cum facilimè cognoscere possit, quid rerum agatur apud annuli possessorem, vt late Azorius *Instit. moral.lib.9.cap.26.* & ego *tom.2.disp.1.num.300.*

388 *Inferiores obediendo, Vel Coguntur, Vel Cogi se simulant.*

Atquè ita principes, & potestates, cum maleficia operantur, non solùm imperant; sed etiam cogunt inferiores ad ea percipienda, quæ ipsi iubent: vel ad discedendum; vel ad remouendum, quasi vi externa pellantur; aut ferreis compedibus deuinciantur, sed certè sæpiùs cogi se simulant: cum iubente principe subditus obedire soleat, nec retractet imperium, nisi ad modicum tempus, vt sic maleficus suam virtutem post superatam eius resistentiam, stupens, & admirans, strictiùs diabolicæ se addicet seruituti. Cur autem inferiores dæmones non se submittant, cum etiam principes, & superiores non renuant vilia exercere ministeria? Nam quamuis naturæ dignitas grauiora, & altiora posceret exercitia; non tamen attendunt, quid facere ipsos deceat; potiusquè volunt suæ libidini facere satis, quàm suæ dignitati: cum studium nocendi tale sit, & voluntas malefaciendi tam magna, vt etiam ad minima officia se lubentes dimittant. Ita videmus hos spiritus natura nobiles, dignitate præstantes, affectu superbissimos, principatu hominum potentissimos, qualibus nihil obiectius, nihil horribilius in hoc mundo.

§. III.

EX quibus omnibus colligitur, nulla ratione fulciri positionem dicentium, Exorcistam in nomine Christi posse constituere aliquem dæmonem Principem in corpore vexato, qui ad imperium eius eijciat dæmones vexantes illud corpus; nec posse dici Exorcistã in virtute Beelzebub eijcere dęmonia: quam positionem sequuntur Syluester Prieras *tract. pro Exorcistarum instruct.* Zacharias *in compend. Artis exorcist. doctrina* 2. Hieronymus Menghus *in compend. Artis exorcist. lib.1.c.4. & in Fuste dæmonum cap.6.* & alij, quos citat noster Lupus *in Comment. Edicti S. Inquisit. par.3. lib.16. dist.8.a.1. diffic.2*

389 *Allegatur opinio asserentium, Exorcistam posse constituere dæmones superiores, qui expellãt inferiores. Improbatur.*

Quidquid autem sit de Exorcista, an habeat istam facultatem; & à quo receperit. An à Deo, vel ab Ecclesia: vel eam sibi propria auctoritate ascisçat, disputatur infra *tomo 2.num.690. & sequent.* vbi de Prudentia in erroribus vitandis. Nunc examinare sufficiat: an ratione dictæ dæmonum prælationis, & ambitionis aueat vnus dæmon super alios dæmones causa eijciendi eos è corporibus obsessis ab Exorcista assumere principatum; quod est fundamentum, & basis prędictorum Auctorum positionis.

390 *Eorummet rationibus.*

Dico ergo, cum ordo inter dæmones sit latronum, & hæreticorum more, vt supra dixi; qui licèt inter se non rarò sint discordes, imò perpetua, & implacabili pugna dissidentes, nihilominus pacem aliquam ineunt; fœderatiquè sæpiùs coniunguntur, quem sapientiorem, ac fortiorem nouerunt, sibi caput constituentes, cui voluntarium exhibent famulatum. Sed quo fine? non vtiquè alio, nisi vt illi prætereuntem Mercatorem spolient; isti, vt catholicam fidem communibus armis impugnẽt. Sic dæmones licèt inter se habeant priuatas inimicitias, quibus ad inuicem pugnant; ità quòd vnus conatur aduersus alterũ, vnusq. aueat ceteris dominari: attamen insimul percutiunt fœdus, & constituunt ordines inter se, vt alter præsit, & alter obediat, non ex amore; sed ex ingenti odio, & inuidia virulenta, qua feruntur in hominem; nec præesse affectant,

fectant, vt homini bonum aliquod prętstent; vel beneficium aliquod impendant: cum hoc renuant omnes toto cælo; ac optimè nouerint regnum ipsorum subsistere non posse, si alter alterum pellat; vt benè docet Pelbartus *in Rosario Theol.* allegatus à nostro Lupo *vbi supra.* Quomodo ergo dæmones principatum ab Exorcista sibi oblatum super alios dæmones eijciendos affectabunt, si hoc expresè ipsorum statui politico, ac regni dæmoniaci conseruationi repugnat?

Esto quandoquè dæmones superiores è corporibus obsessis expellant inferiores: si faciunt hoc, non alio fine faciunt, quàm vt maleficium minus maiori soluant maleficio, ab hominequè malefico adorationes, oblationes, cæteraquè obsequia sibi exhibita recipiant. Nullo tamen pacto vnus alteri prę esse cupit, nec vnus super alterum principatum affectat, vt homini prodesse queat, sed duntaxat vt malefaciat, ei damnum paret, & ad exitium perducat, vt docet Tostatus quæst. 61. in cap. 12. Matth. versi. *Dicendum igitur*. Sed de his latiùs tomo 2. *disput. 4. num. 690. & sequentibus*.

SECTIO II.

Inferiores.

351 *Inferiores obediunt in ministerijs Superiorum exẽplo Propria inclinatione.*

QVòd si principes, & potestates, qui inter illos primas obtinent, sic magicis ministerijs se immiscent, quid inferiores facere debent, qui naturæ præstantia illis cedunt? Nonne humiliora exercere ministeria, & quicquid iniungitur quantumuis contemptibile protinus adimplere tenentur? Nec immeritò, cum tali superiorum exemplo permoti propriaquè ducti inclinatione nil in maleficijs concinandis desinant; & vltrò officia gerenda qualiacumquè suscipiant. Plus amant humiliari, quàm non nocere; nec vile aliquod officium exercere abnuunt, modò noceant. Ideò Magis, & maleficis prompto seruiunt animo, eisquè tanquam dominis obsequium exhibere se simulant, vt alij tam promptos, & alacres seruos nacti nequiora, & peiora in homines moliantur.

352 *Superbia est incentiuũ ministerij Inuidia subsequens impulsiuum.*

Quòd si quæras, quid superbientes spiritus ad exhibenda vilia, & continua ministeria impellere possit, duo sunt, quæ teste D. Bonau. *in 2. dist. 21. ar. 1.* mentem dæmonum possident: superbia, videlicet, & inuidia. Superbia est quasi incentiuum ministerij: Inuidia quasi subsequens impulsiuum; & vna alteri ita coniungitur, vt inseparabiliter in quolibet dæmone vtraquè reperiatur; cum æquum sit, subditos superioris insignia ferre, & ingenium referre. Vis scire, quę sint Luciferi insignia, & quale eius ingenium, audi Ioannem *in Apoc. c. 12.* dicentem: A se visum draconem magnum, & rufum mirabili mulieri sole vestitæ stellis coronatæ, & lunam calcanti, insidias ponentem. Quem Luciferum esse Doctores omnes affirmant. *Magnum* superbia ingenti; quia Dei similitudinem appetijt. *Rufum* inuidia, qua homines pellere cælo nititur; ideò cęteri dæmones tument superbia, & inuidia ardent; atque ob inuidiam serpentibus, & basiliscis: ob superbiam leonibus, & draconibus comparantur *psal. 90. super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem*. Quare vtraque ducti volunt semper malefacere: vt sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

Superbiendo.

EA est superbiæ indiuidua, & innata proprietas semper amare excellentia, & nullum, aut superiorem, aut consortem sustinere posse. Quod eminenter in dęmones cadere videbimus, si vacet eorum naturam inuestigare. Platonici apud Aug. *lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 8.* asserebant: *Dæmones esse genere animalia, natura pulcherrima, mente rationalia, animo passiua, corpore aerea, & tempore aterna.* In qua descriptione vox: *Genere* ponitur, quia sunt de prædicamento substantiæ. *Natura pulcherrima*: Nam quoad substantiam suæ naturæ non sunt bonis Angelis deformiores. *Animo passiua*: quia irritari iniurijs, obsequijs, donisque placari, gaudere honoribus, & passionibus sensualitatis affici putabant. *Corpore aerea*: creatos namquè credebant ex sublimiori materia, quæ oculis non ità sensibiliter pateat. *Tempore aterna*: non natura, sed gratuito Dei beneficio.

353 *Natura superbiæ.* *Natura dæmonũ secundũ Platonicos.*

§. I.

VErùm nostræ religionis homines aliter naturam dæmoniacam suis coloribus adumbrant, pro quibus vnus sufficiat Damascenus, qui *lib. 2. de fide orthod. cap. 3.* dicit: *dæmonem esse substantiam incorpoream à Deo creatam semper mobilem, arbitrio liberam, immortalitate donatam, per peccatum à suo Creatore auersam, & ab eius facie deiectam in tenebras exteriores. Substantia* dicitur loco generis. Nam esse substantiam commune est spiritibus, & corporibus. *Incorporea seù immaterialis*: quia non habet intrinsecam habitudinem ad materiam, vt res corporea, quæ ex materia, & forma componitur. Licèt enim habeat esse existentiæ distinctum ab essentia, & per consequens ex esse, & essentia; ex potentia & actu componatur; tamen simplex est, & immaterialis omnem materiam physicalem, quantitatem continuam, & qualitates alterabiles excludens: *Creata à Deo*, vt esse eius principiatum, & dependens denoterur. *Semper mobilis* non tantùm quia est in passiua potentia tempore imperceptibili de loco ad locum seipsam mouendi: Verùm etiam varias rerum contingentium notitias recipiendi in intellectu possibili, diuersosquè actus successiuè producendi: cum non sit purus actus, sicut Deus. *Arbitrio libera*: Nam pollet intellectu, quo discernere potest verum à falso, bonum à malo, iustum ab iniusto: & voluntate, qua actus etiam oppositos successiuè elicere valet. *Immortalitate, non natura; sed Dei gratia donata*; quia suo principio quasi ex quodam dono gratiæ à physica corruptione est aliena, vt potè physicali materia carens, quæ est subiectum, & principium corruptionis. *A suo Creatore auersa*: Ad differentiam bonorum Angelorum, quorum voluntas ab initio per actum dilectionis, & conformationis ad eum conuersa est. *Et ab eius facie deiecta in tenebras exteriores* in quibus superbientes spiritus pœnas soluunt æternas.

354 *Secundũ Patres.*

§. II.

VBi vides, prętstantia illa naturæ sublimis dona superbiæ macula conspurcari, qua intumescens 395

Superbia Luciferi.

scens Lucifer statim ac agnouit suam pulchritudinem, propria auctoritate principatum appetijt, cum dixit *apud Isaiam cap.14. In cælum conscendam super astra Dei exaltabo solium meum, similis ero altissimo*. Quæ verba exponens Hieronymus, per *cælum* culmen principatus intelligit: Per *astra* cæteros Angelos, super quos exaltari voluit: Per *similitudinem verò altissimi*, Similitudinem in principatu super omnia. *Superbus enim ille Angelus*, ait D.August. *lib.14. de Ciuit. Dei cap.11. per eandem superbiam à Deo ad semetipsum conuersus est, & quodam quasi tyrannico fastu gaudere subditis, quàm esse subditum, elegit*.

Superbia dęmonũ cæterorum.

Quo ambiente vitio cæteri Angeli minores infecti fuere, & à Deo per superbiam auersi, cum omnes in eadem malitia, seù Luciferi superbia consenserunt: vt docet Hugo de S. Victore; quatenus sine meritis voluerunt esse beati; sine ministerio, & obsequio quiescere: & sine limite propriam implere voluntatem. Vndè omnes è suis sedibus expulsi, & è summo cælo deturbati in profundum infernum præcipites dati sunt.

§. III.

396 NEc tamen horrendo illo casu deplorabiliquè damno meliores effecti, adhùc diuinam similitudinem æmulantur; & pro Dijs haberi volunt. Ideò intolerabilis superbiæ stimulis agitati non dedignantur Magis, & maleficis seruire, eisquè ad nutum obtemperare: quia sic illis seruire consueuerunt, vt tamen honorem, & cultum, qui Diuinam decet Maiestatem, sibi tribui ab eis peroptent; vt sic nec superiorem habeant, nec consortem. Non Superiorem Deum, contra quem ea, qua possunt ratione insurgunt, & si possibile esset, è medio tollerent. Non æqualem hominem, quem à Dei fide, obsequio, & amore auersum sibi ipsis ita subijciunt, vt ab eo tanquam Dij adorentur. Quare Chrysostomus *in psalmum 13.* meritò existimat, dęmonem esse insipientem illum, de quo Propheta: *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Primus* inquit, *insipiens diabolus, qui insipientia fuit primus seminator, qui primus præco Deorum multitudinis: Eritis ait sicut Dij, voluit esse Deo æqualis, dicens: Ponam thronum meum super nubes, & ero similis altissimo, sustulit, Deus, & posuit, altissimus erubescens Deum, quem iam negauerat. Vbi diligenter, quæso, attende, quàm solers, & accuratus fuit diaboli accusator Propheta. Dixit insipiens in corde suo, non ait, dicit; sed dixit. Semel ausus est, & dixit: Et quoniam cum dixisset, eiectus est è cælis tanquam superbus insurrector, non amplius per se dicere ausus est; & Deum semel negans, Deum expertus est, ex alto deturbatus, & in imo ab hominibus conculcatus, non amplius ausus est dicere: Non est Deus; scit enim, quid passus sit. Non dicit insipiens: sed dixit insipiens in corde suo. In quolibet, qui eadem cognoscit, & non discrepat ab eius moribus, & est impius*. Hactenus Chrysost. Ex quo colligitur, dæmones semel Deum negasse, quotidie negare; sed semel per seipsos, quotidiè per eos, qui cor eorum dici possunt: vt sunt Magi, & malefici, qui sic ad illorum obsequium afficiuntur, vt non solùm ipsi seruire studeant, sed quasi inferni præcones alios à Deo auertere, & ad dæmones adducere conentur, tanquam ad Deos omnipotentes, qui mortales accedens ad ipsos in morbis sanare, in necessitatibus auxiliari, in periculis eruere, & bonis omnibus replere possit. Quapropter superbi hi spiritus lubenter illis cooperantur, & obsequuntur, qui ipsos, tanquam Deos venerantur, & colunt; alioquè inducunt ad similem cultum exhibendum. Sic enim Deum iniuria afficientes, & hominem suę subijcientes dominationi nec superiorem, nec consortem habere videntur. Hoc sæpiùs mihi fassus est ille Magus, de quo supra *num.323.* affirmans se, alioque Magos, ac maleficos dæmonẽ, vt Deum adorasse. Quando verò non potest dæmon homines cogere ad honorem, ac cultum Deo debitum sibi exhibendum, saltem nominibus excellentioribus appellari studet. Sic anno Domini 1664. Venetijs cum à quodam paupere rogatus fuissem, vt eius vxorem à dæmone obsessam, à quo multis cruciatibus afficiebatur, exorcizarem, & à tyrannide diabolica diuino auxilio liberassem, mihi enarrauit, illum dæmonem asserere se esse spiritum nobilissimum ex Græcia originem habentem, idcircò velle ab eis se appellari titulo Illustrissimi Domini, ac suppliciter tanquam potentissimum exorari, vt à vexationibus cessaret, aliter maiora damna se illis illaturum minabatur. Quod vt ego audiui, præcepi, vt illum contemnerent, multis opprobrijs, calumnijs, ac vilissimis nominibus afficerent, eumque pedibus conculcaui. Sic tandem mulier in fide roborata, ac benè disposita ab eius tyrannide libera permansit. De his legendi sunt D. Hieron. *in Ezechielem 18.* August. *10. super Genes. ad lit. c.14.* D. Anselm. *lib. de casu Diaboli cap.4.* D. Isidorus *lib. de summo bono*. S.S. Basilius, Ambrosius, Gregor, & Bernardus relati à Ioseph Angl. *in 2. dist. 6. quæst. 2. pag. 128.*

Dęmones seruiũt maleficis per superbiam.

1. Quia maleficos pro Dijs habent.

397 *2. Quia illos solos putant dignos, ad similem cultum ei exhibendum.*

ARTICVLVS II.

Inuidendo.

§. I.

398 SVperbiam sequitur inuidia, *quę* teste Alano de complanctu naturæ, *est erroneæ cæcitatis abyssus, mentis infernus, contentionis stimulus, corruptionis aculeus, vitiorum monstrum, radix malorum omnium, & seminarium delictorum: Cuius motus sunt humanæ tranquillitatis hostes, mundanę tentationis satellites, animi laborantis vigiles, inimici, alienæ felicitatis excubiæ, cui aliena prosperitas aduersa, aliena aduersitas prospera, qua in aliena gratulatione tristatur, in aliena tristitia gratulatur, suas in aliena paupertate diuitias, suam paupertatem in alienis diuitijs metitur*. Quæ vt describunt S. Cyprianus *in serm. de Liuore*, & S. Petrus Chrysol. si semel alicuius animum inuaserit, statim color eius offuscatur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt; fit vultus minax, toruus aspectus, apparetquè pallor in facie, in labijs tremor, stridor in dentibus, & in gestibus effrænata segnitia, vt putetur totum hominem in ferinam degenerasse naturam. Sic Ouidius *lib.2. fab.15.* inuidiam describens, cecinit:

Natura inuidiæ.

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto
Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno.
Risus abest, nisi quem visi fecere dolores.
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis.
Sed videt ingratos, intabescitquè videndo
Successus hominum carpitque & carpitur, vna
Suppliciumque suum est.

Vnde Iacobus Billius Poeta inuidum increpando *anthol. sacr.* aduersum eum scripsit:

Ob tua, quàm grauiter plecteris crimina tandem
Inuide, cum bona te nunc aliena premant?
O miserum! cuius dolor est aliena voluptas:
Quoquè alius gaudet, ringeris ipse bono.
Vulneribus quanam arte tuis afferre medelam
Quis valeat, cum tu vulnera tecta geras?
Sit, licèt iniustus liuor, nil iustius illo est.
Namquè premens alios, opprimit ante patrem.

§. II.

399 *Dæmones ob inuidiam tristãtur de bono hominis, & suo malo.*

QVid ergo operatur in dæmonibus, qui cum superbia summa laborent, dira ardent inuidia, qua tristantur de bonis, & gaudent de malis, quæ hominibus eueniunt! Contristantur de alieno bono; proprium etiam malum suspirant, vident se è supremo cælorum vertice in infimum baratrum deiectos, hominesque suas occupare sedes; Ideoquè graue est illis, ex tam fulgenti solio ad tam tetrum detrudi abyssum; atquè alium in cæno, & luto volutatũ erui, & ad tam sublimem eleuari locum. *Considerant*, vt inquit Ambrosius *lib de Paradiso cap. 12. quòd ipsi, qui superiores sunt natura, in hæc secularia, & mundana cecidere: homo autem inferioris naturę sperat æterna, hoc est, quod inuident dicentes: Iste inferior adipiscetur, quod nos seruare non potuimus: Iste de terris migrabit ad cælos, cum nos de cælo lapsi in terram simus. Nos spiritus adeò sublimes deijci, & alium è terra sordibus concretum in locum nostrum suscipi patiuntur? Pereamus, an pereat.* Quare instant, vt sibi similes factos ad supplicij sui consortium nos trahant; & cum se vident spe deiectos regni æterni potiundi, nec homines potiri volunt; Memoria enim præteritorum bonorum, inquantum sunt amissa, causat in illis tristitiam: & inquantum ab alijs occupantur, inuidiam: vt latè docet Scotus in 4. d. 6. q. 1. Tatar. ibi. *Ex inuidia*, ait, *quam dæmon habet erga hominem, nititur omni hora, & omnibus modis ad decipiendum hominem. Vnde ista inuidia est in dæmone, eò quòd cognoscit, quòd homines occupabunt circa ea, quæ ipsi occupassent, si non peccassent.* Hinc Scotus ibi addit, *quòd si Diabolus baptizaret aliquem, talis esset rebaptizandus, quia sine certa reuelatione Dei non est ei credendum, quòd malus Angelus verè baptizasset, tum quia Deus non administrat sacramenta per excluſos finaliter à salute, tum quia si non esset arctatus de præcepto diuino ad oppositum, supponendum est semper ipsum fraudolenter agere, nec completè facere ea, quæ essent necessaria ad salutem Baptizati propter inimicitiam, quam habet ad salutem hominum ex inuidia procedentem.* Quòd expresè manifestauit quidam dæmon, quem, vt refert Dionysius Carthusianus, vidit Sancta Birgitta associantem quandam animam damnatam ante tribunal Maiestatis Dei hęc verba horrenda proferentem: *Quamuis possem saluari, non vellem, ne tantam consolationem, & gaudium de me haberes.* Ex huiusmodi autem inuidia quàm dæmon habet erga hominem, ei in anima, in corpore, ac bonis externis damna inferre studet.

§. III.

400 *Gaudet de malis illatis, & bonis ablatis.*

QVòd si non solùm bonis eum priuare; sed etiam malis vexare in anima, corpore, aut exterioribus facultatibus permittuntur, tunc ex duplici motiuo boni ablati, & mali illati maximam videntur haurire voluptatem. Quæ tamen non est vera voluptas; sed apparens, & omni amaritudine respersa. Ratio est: quia gaudium illud non est ex apprehensione simpliciter conuenientis; sed quod videtur sibi conueniens. Videtur autem sibi conueniens, & delectabile, potestatem habere in eos, qui Dei præcepta contemnunt. Vnde D. August. *aduersus Manichæos* apud Alex. Ale. *p. 3. q. 100. m. 5. ar. 1.* dicit: *Diabolus potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt. Et de hac infelice potestate lætatur.* Sed tale gaudium dæmonibus in pœnam cedit: vt D. August. *super Gen.* (vt refert Alexand.) affirmat dicens: *Pœna est diabolo, vt in potestate habeat peccatores.* Et indè maior est pœna; quia de tam infelici potestate lætantur. Ex hac apparenti lætitia ducti non cessant malefacere hominibus, nisi cum diuina potestate coerciti non possunt contra stimulum calcitrare.

401 *Ex inuidia oritur odiũ in Deũ, & homines.*

Ex inuidia etenim oritur odium, cum inuidus alterius ruinam expetit absquè vllo fructu, & emolumento. Qui enim desiderat casum alterius sine aliqua vtilitate, non mouetur ex amore commoditatis propriæ; sed ex odio felicitatis alienæ. Et sic liuore flagrantes spiritus illi nequam mouentur ad malefaciendum ex odio, quo Deum, & homines prosequuntur. Deum oderunt, qui eos de cælo deiecit, & homines in eorum locum sufficere decreuit. Vnde rabie perciti, cum eum lædere non valeant, competitorem saltem opprimere statuunt: Vt canes, qui cum non possint mordere hominem, dentes saltem infigunt in lapidem: Aut nouerca, quæ, dum nihil audet in virum, debaccatur in priuignum: Vel priuatus, qui, cum non possit offendere Regem, eius statuam dente, vel manu lacerat. Quod lapide descripsit Iacob. Bill. *Anthol. sacr.* his vers.

Dic mihi, cur tantis odijs nos perfidus hostis
Exagitat, bellis tãm grauibusquè? petis
Causam odij, tantiquè cupis cognoscere belli?
Hoc odio Summi Numinis ipse facit.
Exitium in nostri generis ruit impetu cæco
Quòd neque at supero bella mouere Patri
Vt si quis Regem nequeat cum lædere, Regis
Arreptam statuam dente, manuque petat.

§. IV.

HOminem verò oderunt ex humani generis siuè publica, siuè priuata felicitate. Publica, dum vident Deum angelica relicta natura nobiliori naturam minus nobilem, & multis partibus inferiorem in vnitatem Diuinæ Hypostasis assumpsisse; atquè illam in cælum effectam super omnes Angelorum choros collocatam? Priuata, dum considerant singulos homines Deum diligentes, & à Deo vicissim dilectos diuina opitulante gratia ad eas sedes ascendere, ex quibus iusto iudicio sunt eiecti. Quare, vt odium possint exsaturare, vbiquè ponunt laqueos, struunt insidias, bellum mouent, vt hominem malis oppressum ad sua castra perducant. Quod quidem si consequuntur, præclaros se putant agere triumphos. Si assequi desperant, pro lucro habent, cum vel corpori, vel fortunæ bonis damna inferunt: & sic ob illata mala voluptatem saltem apparentem percipiunt; sicut quotidiè videmus fieri ab ijs, qui continuè odia fouent. Nam si quoquomodo inimicis nocere queunt, summopere gaudent, illorumque miseriam suum solamen arbitrantur licèt gaudium sit tantùm apparens, & omni amaritudine respersum: vt benè probant D. August. & Alexan. Alens. loco citato.

Quarè cum perpetuis inuidiæ facibus spiritus illi infelices vrantur, & succrescentibus ardeant irarum

Dæmones ex superbia inuidia, & odio seruiunt

rum flammis suiipsius carnifices, non mirum est, si continuò volunt malefacere, nec ab hoc incæpto desistunt aliquando; Ideòquè Magis, maleficisquè ad superiorum imperium lubentes seruiunt. Cum enim isti nil aliud moliantur, quàm mala inferre, & auferre bona, libentissimè eis famulantur. Nam famulantibus calcaria adhibent superbia, inuidia, & odium, tria monstra vitiorum, quæ secretis eos vngulis discerpunt, lacerant, & excruciant. Nec aliquando satiantur, nisi cum communis hostis, nempè, mortalis homo innumeris obrutus malis diabolica, aut malefica opera immissis ad extremam deuenit miseriam, & in aternam damnationem deturbatur.

CAPVT II.

Omni loco volunt malefacere.

402

Dæmones in omni loco maleficia exercẽt, quia Rectores mundi.

TAnta est deprauatæ dæmonum voluntatis malitia, vt eis non sit satis in omnes insurgere, sed etiam studeant ponere insidias, & peragere maleficia in omni loco; & ideò omnes mundi partes occupant, nec est aliquis in eo angulus, qui non inficiatur diabolica potestate.

Quod facili negotio assequuntur; cum teste Paulo: Rectores sint mundi, non simpliciter; sed tenebrarum harum: *Est nobis colluctatio* inquit, *aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Ne fortè* ait Augustin. *in psal* 54. *cum dixisset mundi: intelligeres, dæmones esse rectores cæli, & terræ: mundi dixit, tenebrarum harum: mundi dixit, amatorum mundi: mundi dixit, impiorum, & iniquorum: mundi dixit, de quo in Euangelio dicit: & mundus eum non cognouit.*

Potestas dæmoñ in mũdo

Quibus verbis fictam remouent, & veram astruit potestatem in hoc mundo. Ficta est illa, quæ à Carpocratianis, & Manichæis fingebatur, asserentibus;

Alia Ficta, Alia Vera.

Dæmones verè principes, & dominos mundi, vt factores, nempè, omnium sensibilium, quæ ab eis, non à Deo creata esse volebant, vt referunt S. Irenæus *lib. 3. c. 24.* & S. Aug. *lib. de Hæresibus c. 46.* Vera est illa, quæ secundùm Augustin. extenditur ad amatores mundi, ad impios, & iniquos, & ad eos, qui

In Christianos,

Deum non cognouerunt. Quos omnes Euangelista tenebrarum nomine comprehendit. Primi sunt Christiani peccatores, qui mundi, & eorum, quæ in mundo sunt, nempè, vtriusquè concupiscentiæ, carnis, & oculorum, atquè superbiæ vitæ amatores tyrannidi sathanicę sunt subiecti; etsi aliàs Christi gratia filialem sint assecuti libertatem: vt sępiùs scripturę testantur.

In Gentiles,

Secundi sunt Gentiles: Qui, vt interpretatur S. Cyrillus Alex. *lib. 10. in Ioan. c. 40.* & S. Greg. Nazian. *in orat. de calamitate animæ suæ*, propter idololatriam impij, propter nefanda scelera iniqui, dæmones tanquam Deos, & mundi summos opifices coluerunt, iuxta illud Dauidicum *psal. 95. omnes Dij gentium dæmonia.*

In Iudæos.

Tertij Iudæi, qui dicuntur mundus eum non cognoscens, Christum, nempè, vt verba sequentia indicant: *In propria venit, & sui eum non receperunt.* Per suos enim, Iudæos intelligi, asserunt Augustin. *tract. 2. in Ioan.* Cyrillus *lib. 1. in eundem cap. 11.* & Gregor. *lib. 14. Moral. c. 19.* Quibus omnibus dæmones generaliter dominantur, non solùm ob propria cuiquè populo scelera; sed etiam ob commune originis peccatũ, quod

Ratio potestatis. Ideò malefaciũt

à parente primo transfusum in posteros omnes inficit, eosq. diabolicę subijcit potestati. Cũ ergo generalem in omnes dominationem sint assecuti, & omnibus noceant, omnia mundi loca occupare, & in omnibus siuè Publicis, siuè Priuatis maleficia exercere conantur: vt sequentes sectiones demonstrabũt.

In omni loco Publico, ac Priuato.

SECTIO I.

Publico.

CErtum est dæmones è cælo pulsos, & in infernum pręcipites datos horrendis ijs carceribus detineri, vt docet Petrus *2. cap. 2. Deus Angelis peccantibus non pepercit; sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos*, Æquum enim est, vt qui ambitioso supercilio in cæli supremum verticem oculos attollere, & ad sedes Dei cõscendere attentarunt, iusto Dei iudicio in profundiorem mundi sentinam deturbentur, vbi in nouissimo die omnes igneis constricti vinculis suarum pænarum complementum habebunt, vt tradit D. Bonau. *in 2. dist. 6. a. 2. q. 2.* Non tamen in mundi centro ità addicti sunt, quin vniuersas eius partes peragrare possint in hoc aere caliginoso; quibus sicut & infernus omnibus est communis: vt sentiunt Alex. Alens. *p. 3. q. 100. m. 5. ar. 4.* S. Bonau. *loco cit.* B. Gregor. *lib. 8. & 13. Moralium* explicans locum illum *2. Petr. 2. Deus Angelis peccantibus &c.* cum hac tamen differentia, quòd aliqui eorum ordinariè manent in inferno ad torquendum eos, qui flammis gehennalibus sunt deputati. Alij remanent in hoc aere caliginoso propter nostrum exercitium, & vtilitatẽ. Hinc nullus est locus, qui eorum malitia non sit infestus: non Ignis, non Aer, non Aqua, non Terra: vt sequentes articuli ex Trithemij doctrina *lib. q. q. ad Maximilianum Cæsarem q. 5.* declarabunt.

403

Dæmoñ locus prius est infernus

Vagãtur tamen in omni loco huius aeris caliginosi, vbiq. nocere tentant. Igne, Aere, Aqua Terra

ARTICVLVS I.

Igne.

PRimi sunt ignei, qui circa Superiorem aeris regionem sunt vagantes, qui ideò ignei vocantur a Marco apud Psellum: vel ætherei ab eodem, non quòd in æthere, vel cęlo versentur, vbi sol, & stellę lucent. Certum est enim nullum illic circumuagari, vt asserit Augustin. *lib. de Agone christiano cap. 3.* sed quia in superiore aeris regione, quæ calida est, sunt peruagantes. Et hi nullum cum hominibus, & maleficis habent in terra commercium, ait Trithemius, quia demorãtes in regione illa propter subtilitatem suam non possunt corpus aereum induere; quæ ratio non satisfacit; cum enim omnes spiritus corporis sint expertes, quarè isti æque ac alij corpus alienum sibi formare, & assumere non poterunt? Ideò credendum est, istos (si qui sint) sua cum maleficis habere consortia.

404

Dæmones ignei & quare

Non cõtuntur maleficijs.

§. I.

SEcundi sunt aerei, quòd in aere nobis propinquo commorentur. Hos Plato *in Phædro* agnoscit, & facit auctores magices; sed clariùs, & certiùs Paulus describit, cum *ad Eph. 2.* dæmonem vocat principem potestatis aeris huius, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentiæ. Princeps est potestatis aereis huius, quia media illa regio magis caliginosa ei pro domicilio assignata est. Nam, vt notat D. Bon. *loc. cit. 41.* propter caliginẽ eius culpæ cõuenit: propter mobilitatẽ, & subtilitatem eius celeritati. Scimus, ait Greg. *2. Mor. quòd immundi spiritus, qui cælo athereo lapsi sunt, in hoc cælo, terraquè medio vagantur.* Quare in aere, permittente Deo, suam exercent

405

Dæmones aerei

Aer eorũ locus prius dupliciter.

Operatio propria eorũ cum maleficis, qui sunt filij diffidentiæ triplicitèr.

virtutem, tonitrua, fulgura, & tempestates excitando in perniciem hominum. Operantur verò in filios diffidentiæ, magos vtique & maleficos, qui verè filij diffidentiæ appellantur: quia fidem abnegarunt: quia Deo diffidunt, & fidunt dęmoni: quia ipsis fidendum non est, quicquid alliciendo promittant, & hoc concurrendo ad maleficia. *Mouentur namque dęmones illi aerei*, ait Trithemius *more hominum affectionibus passionum, superbia maximè, & inuidia, tanguntur que passionibus continuis, habent & violentum omninò, furiosumque morem turbationibus plenũ. Vndè vehementer perturbati repentinas vt plurimùm machinantur insidias. Non vno consistunt loco. Cum in assumptis corporibus apparent, partim latere volũt: partim inferunt violentiam: Nec vnam omnes formam habent; sed plurimas, easque sæpiùs mutant secundùm varietatem affectionum, quibus occurrunt, vel impulsi perturbatione ad nocendum: vel maleficarum carminibus euocati. Maleficæ autem horum dęmonum operatione suffultę tantò sunt ad malefaciendum potentiores, quantò superiorem ex eorum ordine fuerint assecutæ.*

ARTICVLVS III.

Aqua.

406 *Aquatici dęmones.*

TErtij sunt aquatici, qui ira pleni, turbati, inquieti, & fraudolenti in mari tempestates concitantes, nauigia in profundum demergentes, & in aquis homines suffocantes, mare, flumina, lacus, & omnia loca humida, & paludosa inhabitant, vt Christus insinuat *Luca* 11.

§. I.

Apparentes In forma Hominũ, vel mulierum.

CVm autem se visendos præbent; aliquando virile schema assumunt, & hos Neptunos, Nereos, Proteos, Phorcos, Glaucos, Palęmones, Achelouos, Eridanos, Alpheos, Tritonesque appellauit antiqua Gentilitas. Aliquando in sexu apparẽt fęmineo, quos Naiades, Nereides, Nymphasque aquarum vocare consueuit. Vndè visi sunt sæpiùs in specie mulierum circa fontes chorizantes, & capillos more fœminarum explicantes.

Illudunt hominib. variè.

Et hi varias ludificationes exercẽt, multa in aquis operantes, quibus homines decipiuntur. Sic aliàs in lacum Paliscorum (qui hodie Nephta dicitur) demergebant eos, qui falso iuramento aliquid confirmabant, vti referunt Arist. Diod. & Macrobius. In Alesino agro Caroniæ dicto fõtes natura trãquilli aquas ad harmoniæ modos, quasi exultabundas insonantibus tibijs eleuabant. In territorio Cracouiensi in infesto lacu incolas ab omni piscatione prohibebant, terribili strepitu, & sonitu edito, spectrisq. plurimis apparentibus, vt narrat Cromerus *lib. 9. de rebus Pol.* Vindæ in Liuonia referente Michaele ab Isselt circa annum 1585. *Comm. rer. in orb. gest.* lacus, qui ab istis infestabatur, vltra modum vicinos affligebat, nisi singulis annis sanguis infantũ in eum mitteretur. Apud Aquilonares populos spectra plurima circa amnes, & lacus circumspiciuntur, quæ incautos ad aquas prouocant, vt eos suffocare possint: vt fatuos quasdam ignes in ijsdem locis ad interitum prętereuntes inuitare suo periculo multi experiuntur.

§. II.

Loquuntur cum eis.

ILudentes verò aliquando commercium cum hominibus ineunt, & cum eis colloquuntur. Fuere etenim dęmones aquatici, qui pastoribus Peloponesijs prope paludem nunciarunt, Syracusas à Sarracenis occupatas fuisse, & solo æquatas eodem die, quo captæ fuere: quòd diuulgata ab alio in alium fama, cum ad Adriani Patricij Nauarchi aures peruenisset, accitis pastoribus, diligenterq. interrogatis, comperit, quæ audierat, illorum verbis confirmata; cumque vellet ipse suis auribus ea percipere, dęmones percunctatus, audiuit, iam captas esse Syracusas: vt narrat Fazellus *decad. 2. rerum sicular. lib. 6.*

Ad carnalia eos sollicitant.

Neque colloquuntur solùm; sed etiam ad peccata præcipuè carnalia incitant; Ideò namq. loca humida affectare videntur, quòd signa sint eorum, quibus delectantur, & afficiuntur luxuria, nempè, & nefarijs carnis operibus. Sicut enim rebus, ita rerum signis delectantur, & in lubricis locis habitantes ad lubrica scelera, mollioremq. vitam sequendam mortales excitant; atque spurcitias carnales sub forma succubarum cum eis sæpiùs opere complent.

ARTICVLVS IV.

Terra.

407 *Dęmones terrestres plures.*

QVarti sunt terrestres, qui varias terræ partes incolunt: Alij versantur in syluis, & nemoribus: Alij patulis degunt in campis: Alij in desertis, & solitudinibus commorantur: Alij in spelũcis, & cauernis montium: Alij in viarum compitis: Alij in domibus: Alij in concauitatibus, & specubus subterraneis moram faciunt, qui omnes non vno ducuntur affectu, sed vario; quoniam alij sunt alijs minus deprauati, quanquam omnes sint malis perturbationibus pleni.

§. I.

Syluestres.

SYluestres in nemoribus, & locis amenis degentes sese in veste candida in forma puellarũ, aut matronarum ostentant; & nunc venatoribus ponunt insidias: vel nunc inter armenta versantur, gregesque ouium custodiunt cum opilionibus, & armentarijs, qui vt simpliciores, hebetiores, & ocio abundantes in earum cognitionem veniunt, faciliusq. se decipi ab eis patiuntur. Talis Diana cum sodalibus, & syluarum Nymphis, quæ Oriades, Dryades, Hamadryades, & Napeæ dicebantur. Sic ab huiusmodi dęmonibus deceptus fuit opilio ille, de quo habetur in Chron. Fr. Min. *p. 2. lib. 4. c. 18. 19. ac 20.* qui post varia mira ope dęmonis patrata, tandem vt fur laqueo est suspensus, de quo sup. *disp. 1. n. 134.*

§. II.

Campestres.

CAmpenses varia se forma exhibent, inter quos Hecate triuiorũ, & quadriuiorum præses triplici facie, dextra equi, sinistra canis, media fęminæ ab antiquis colebatur, quasi spectrorũ immittens terriculamenta. Terrã motu insolito quatiunt, rhedarũque fulgore, & canibus vlulantibus, & latrantibus terrorẽ excitant. Sunt & alij plures, qui vel aberrare faciunt à via de nocte itinerantes: vel homines luctari compellunt, vt ille Temesius Politæ à Brutiis occisi animã se fingens *apud Paus. in Eliac. & Strab. lib. 6.* Vel scelerum sunt vltores, Alastores dicti, vel illusionibus viatores territant: vel futurorum prædictionibus audientes in admirationem sui rapiũt; aut diuersa inferunt nocumenta. Tales sunt qui Lamiæ, Sphinges, Harpyæ, Aquili, Sumanes, Typhi, Triptes, & communiter Feæ, Furiæ, aut similibus appellationibus denominantur.

Soli-

§. III.

Solitarij SOlitarij, & eremicolæ desertas, & incultas solitudines infestant. Hinc est, quòd Hieronymus eremum dixit monstruosorum animalium feracem. Quod insinuare videtur Isa. *c.* 34. cum desertas Idumęorum ciuitates, docet, futura domicilia Lamiarũ, Onocentaurorum, pilosorum, & dęmoniorum. Hos Veteres Satyros, Syluanos, Faunos, Asinipedes, Onoscedes, siuę Onoscelides, Ægypaces, seù Capripedes appellarunt. Quorum princeps Faunus, aut Pan terribiles, ac inopinatos sonos edebat; cęteri tripudijs, saltationibus, & choreis erant intenti. Sic sæpiùs visi in Atlante mõte, vt scribit Plinius *lib.* 5. *c.* 1. auditi, vt refert Mela *c.* 34. *v.* 14. hodieque videri, & audiri confirmat Schaliger *lib.* 3. *Georg.* Aliquando habitu horrendo cernuntur: ità Gordianus spectatę fidei homo, cum Arretium petens, familiari comitatu ambo ab itinere longiùs aberrassent, tandemquè labore fessi ad occasum solis inter nemora, & deuia loca vocem hominis procul audiuissent, illam secuti trium hominum conspiciunt imagines vltra humanum modum demissis tunicis in veste lugubri, funestaque barba, capite summisso, & horribili facie, vt refert Alexander ab Alex. *lib.* 2. *Gen. dier.*

§. IV.

Montenses. MOntenses in speluncis, & cauernis sedes habent, hyatus terræ efficiunt, ventos flammiuolos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt: & noctibus aliquando de montibus turbatim egressi mirandas, stupendasq. in campis ducunt choreas: vel in militum confertorum specie se ostendunt: Cohortes, acies, castra militaria struunt: procedunt ad prælium: hastiludia exercent: & quasi vnius ducis metuentes imperium ad signum subitò euanescunt, & ad sua diuerticula reuertuntur. Sic visi à Polonis arcem Pomeranorum obsidentibus, vt narrat Cromerus *lib.* 5. *Hist. Polon.* A pluribus propè Vvormatiam anno 1068. in Bohemia, cum hæreses grassarentur: vt narrat Nider *lib. vlt. Formicarij, & alibi sæpiùs.* Interdum inter eos fistularum, & variorum instrumentorum auditur sonus apud Plinium *lib.* 5. *c.* 1. & Solinum Polihist. *c.* 37. Sed nonnunquam defunctorũ animas mentiuntur; & nihil magis quærunt, quàm metum, & admirationem incutere. Vndè quandoq. simpliciores quosdam in sua ducunt mõtium latibula, & stupenda mirãtibus ostendunt, quasi sint ibi Beatorum sedes. Ex quibus ludibrijs natæ sunt fabulę de monte Veneris, spelunca Sybillę, Mõte Albarum fęminarum, Specu Nursini, quò plures introducti palatia, areas, hortos, montes, prata, vineas, diuitias immensas, & alia se vidisse post reditum proclamabant.

Compitales. Compitales vias, & quædam loca obsident, & viatoribus insidias struunt, non vt vexent; sed vt irrideant: vt postea declarabimus, cum de diurnis dæmonibus sermo erit.

§. V.

408 *Domestici.* DOmestici, seù familiares sunt, qui in occultis ædibus habitant, lares ab antiquis vocitati, à recentioribus italico idiomate *Foletti* nuncupati: quia insanias sæpiùs, & vesanias varias exercere consueuerunt. Hi crebiùs in forma apparent viunculorum, & fęmellarum breuitudine, & specie pygmei, vel pumilionis: vel etiam serui staturæ mediocris, & domestica ferè cũcta ministeria obire, equos curare, domum verrere, ligna ferre, aquam comportare, & similia in vsum rei familiaris, & domesticæ præstare solent. Hi erga iuuenes, & adolescentulas fingunt se affici amore, vt trahant ad peccata; idcòq. etiam quandoque fiunt incubi, & succubi; seruiunt illis, acsi essent famuli; citissimè associant illos, & obsecundant in omnibus eorum inclinationem naturalem: aliquando reuelant secreta; colludunt cum illis: permittunt se aliquandò videri, aliquandò nõ, sed tantùm audire: vocant, & vocantur: non impediunt spiritualia exercitia apparenter, sed ipsi non se intromittunt; associant vsque ad Ecclesiam: sed vt plurimùm non ingrediuntur: Obediunt præceptis dilectorum; sed etiam volunt obediri: & quando volunt percutiunt: frangunt vasa, & alias causant molestias: Indignantur aliquando propter zelotipiam; vel quia non fit voluntas eorum, & tunc multa afferunt damna, vt suo malo annis præteritis hoc nostro æuo experti sunt quidam in territorio, seù Prouincia Carnorum, vt mihi enarrauit quidam Sacerdos morum grauitate, doctrina, ac dignitate Ecclesiastica præfulgens, qui fuit testis oculatus: Cum quidam dęmon certam puellam prosequeretur amore, vellentque parentes eam impedire, ne cum dęmone sub forma adolescentis apparente colloqueretur, ipse propter zelotipiam indignatus non solùm parentibus; sed etiam vicinis multa attulit damna.

Hi autem ex seipsis non recedunt nisi cum crescit barba, & adolescentulæ nubunt, vel senescunt. Sic in Prouincia nostra Bergomensi similis dęmon quendam ex nostris prosecutus est Clericum varijs molestijs illum nocte afficiendo, multa vana, & inutilia exercendo, donec Sacerdotali ordine fuit insignitus. Hæc & alia id generis solent exercere munia, de quibus latiùs infra, cum de diurnis, & nocturnis dęmonibus disputabitur.

§. VI.

Subterranei. DEnique subterranei habitatores concauitatum, & metallicarum fodinarum affectione sunt pessimi. Vix enim aliquam inuenias specum, quæ spectrorum nomine non sit infamis. Illa, quæ Corona rosacea appellatur, quantumuis argento diues, derelicta est, quia Annebergius dæmon operarios flatu interficiebat. Alia Georgiana dicta, in qua Snebergius dęmon alter nigro vestitus cucullo similiter derelicta est, vt narrat Georgius Agricola *cap. de Animant. subterran.* In Salinis Bottinensibus, & profundissimis specubus audiuntur nonnunquam canum, gallorum, & aliorum animalium assimilatæ voces, quas esse mali, & incommodi alicuius imminentis portẽtum vulgo habetur, ait Cromerus *lib.* 1. *Politię sua.* Eodem affectu incubant thesauris, quos auaritia mortalium abscondit in terra: & ne rursus in vsum perueniant hominum, eos subducunt, furantur, custodiunt; & quandoque de loco ad locũ asportant, apparentes sub forma nigri, & horridi canis: aut mulieris corpore semianguineo: vt Sartori illi in cryptam Augustæ Rauracorum ingresso, de quo Stumphius *in Chron. Heluet.* Quamuis inter istos aliqui sint minus furiosi, & perturbati, qui demorari cũ hominibus delectantur, eorumq. sunt imitatores. Nam quasi lætitia gestientes rident, & multa facere videntur, nihil interim efficientes. Nani apparent vestiti more metallicorum, & illis innoxij sunt, vt postea dicemus. Ex quibus constat, nullum esse in tota mundi machina locum, qui à dæmonibus maleficiorum consarcinatoribus non infestetur.

SECTIO II.

Priuato.

409 *Cum dæmones loca priuata occupant Infestãt Sacra, & Profana*

QVandoquidem praua dęmonum voluntas sic ab hominibus auersa est, vt non solùm oderint humanum genus; sed etiam singulos homines auersentur, non eis sufficit publica mundi loca ignea, aerea, aquea, & terrestria occupare; sed insuper ad suam malitiam exsatiandam volunt priuata propemodum omnia infestare, siuè sacra, siuè profana: vt sic non amplius eminus vniuersis; sed cominus singulis nocere valeant: quod sequentes articuli demonstrabunt.

ARTICVLVS I.

Sacro.

410 SAcra vocantur loca quæcumque Deo, Religiosisque viuentibus, & mortuis dicata sunt. Deo consecrantur Ecclesiæ. Religiosis viuentibus monasteria, & eremitoria; Mortuis cæmeteria, in quibus omnibus dæmones introducti hominibus malefacere satagunt,

§. I.

Ecclesias. Probatur exẽplis antiquis.

MVlta sunt in Ecclesijs, vt Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, Sanctorum imagines, & reliquiæ, vasa sacra, & res sacratæ, quarum vsus in sacramentorum administratione habetur, quę nequam hi spiritus oderunt cane peius, & angue. Et tamen tanta est illorum malitia, vt illa penetrare non vereantur. Antequam Basilica S. Petri coloniensis consecraretur, auditi sunt hortendis vocibus clamare, quòd sedibus suis pellerentur, vt Sigibertus refert anno 871. Sic Ecclesia Alexandrina, quæ olim famosissimum Idoli fanum fuerat, quamuis Christo consecrata à Theophilo Alexandrino, infestationes tamen dæmonum sustinuit, donec in eam illatę sunt reliquiæ Sanctorum Marci, Cyri, & Ioannis: vt docent eorum acta in posteriori Concilio Nyceno cognita, & à S. Io: Damasceno comprobata. Ita in templa singulis diebus ingrediuntur: aliquoties, vt inuisibiliter fideles ab oratione, & pietatis exercitijs auertant, & ad oscitantiam, garrulitatem, immodestiam, obscenos cogitatus, aspectus impudicos, aliaquè scelera prouocent. Aliquoties, vt visibiliter noceant. Sic Gennadio Constantinopolitano oranti ad altare spectrum dæmoniacum apparuit, quod ille crucis signo fugauit; cumquè recederet, humana voce locutum est; *Abeo, & te viuente requiescam reuersurus post obitum tuum, & modis omnibus euersurus Ecclesiam.*

§. II.

411 *Similes.*

SImiles infestationes aliàs Taruisij sustinuit Ecclesia Fratrum nostrorum Sanctissimo Iesu Nomini dicata, vt à pluribus vitæ probatæ Religiosis audiui, inter quas vnicam referam, de qua anno Domini 1648. Frater Angelus à Padua ordinis nostri, & instituti Prouinciæ Reformatę S. Antonij Religiosus ætatis suę annorum 74. senili prudentia ornatus merito sanctę obedientię ab Admodum Reuer. P. Athanasio à Schledo dictæ Prouinciæ Ministro benemerito suffultus, medio iuramento mihi sequentia narrauit.

Anno circiter 1607. ait, dum in Conuentu prædictæ urbis morarer, Sacristę muneri addictus circa mediam noctem in Ecclesia existens orationis gratia genuflexus super sepulchri lapidem, quod est in medio Ecclesiæ ante maioris altaris cancellos quendam ictum triplicem sub lapide sepulchri audiui uehementem ad instar soni campanæ resonantem. At ego in Domino confisus, nequè formidine ulla deiectus ter calepodio eundem percussi lapidem, nec ab oratione recessi: sed eccè post pusillum temporis spatium secundò eundem triplicem ictum, sed uehementiorem, cui adhuc ter calepodio eundem repercussi lapidem: sed ecce tertiò nouum triplicem ictum, sed uehementissimum, ex quo statim cæpi totus pauere, ac contremiscere, sudoremquè emittere, procumbens super terram ardentiori affectu Deum suppliciter exorabam, ac uultus meus hærebat terrę. At tunc audiui quendam mihi in aure dicentem; Frater Angele noli hìc manere; sed lumen accende, & perge ad cellam tuam; quod cum renuerem, iterum eadem uerba repetijt. Ex quo immediatè lumine accenso ad cellam meã perrexi.

Sic Bassani oppidi diœcesis Vicentinę in Ecclesia Fratrorum nostrorum cuidam Religioso eiusdem Prouinciæ Reformatæ, vitæ probitate, humilitate, charitate, cæteris virtutibus moralibus fulgenti, dum in Ecclesia orationi semper intentus sedulus, deuotusquè permaneret, astutus prestigiator, vt eum à Dei colloquio, quo iugiter fruebatur, remoueret, apparuit aliquando sub specie vrsi nigri quasi eum deuoraturi; aliàs sub forma tauri canes affixos ad aures habentis; sed illum non tangentis, qui bonus Religiosus, inuocato Sanctissimo Nomine Iesu (vt ipsemet mihi enarrauit) & in virtute ipsius ei prȩcipiens, vt discederet, statim euanescebat.

Idem sanctis omnibus accidit, qui supplicantes, prædicantes, & sacrificantes in templis varias sustinuere à dæmonibus persecutiones.

§. III.

412 *Monasteria.*

QVanta verò patiantur Religiosi, qui spreto mũdo, & sæcularibus pompis se Deo toros mãciparunt; & vt liberiùs eius vacent seruitio ab importuno humani consortij tumultu secedẽtes vel in monasteria se abdiderũt, vel recesserunt in solitudines, ex quibus duo Cataphractorum Dei militum conflantur exercitus, Cœnobitarum vtiquè, & Eremitarum, norunt vtriquè vario experimento, quanta vtraquè illa loca à dæmonibus infestentur. Cœnobitæ, vt refert Cassianus *collat. 7. cap. 23.* ita frequenter, & atrociter ab illis suo tempore vexabantur, vt non auderent pariter omnes noctibus obdormire; sed vicissim alijs degustantibus somnum, alios vigilias celebrantes psalmis, orationibus, lectionibus inhęsisse. Maximas quoquè ab ijs sustinuisse molestias Monachos S. Gregorij in Monasterio ab ipso ædificato narrat Ioannes Diaconus *in vita eius cap. 89.* Et hoc præcipuè experti sunt omnes Ecclesiæ Religiosi in initijs sancti cuiusquè instituti. Nullum enim est, quod non fuerit variè ab infenso illo hoste cribratum, qui monasteria strepitibus apparitionibus, & spectris infestare conabatur;

batur, vt patet ex omnium Religiosorum ordinum historijs,

§. IV.

NEc tantùm in initio, verùm etiam sæpiùs in progressu hoc nostro æuo in ijs præcipuè monasterijs, in quibus antiquus hostis magis vigere conspicit primi instituti regularem obseruantiam, similibus infestationibus, ac molestijs Religiosos afficere consueuit. Quorum nonnulli hic silentio non sunt prætereundi nostræ Religionis, & instituti, qui in Conuentu S. Bonauenturæ de Bassano diuersimodè à dæmonibus fuere diuexati. Inprimis referam, quæ anno Domini 1648. Frater Gregorius à Coniliano Clericus professus in Conuentu Sanctissimi Nominis Iesu Taruisij sic ab Adm. Reuer. præfato Ministro Prouinciali iussus, ac merito S. Obedientiæ munitus de seipso mihi enarrauit.

Ego Frat. Gregorius anno Domini 1645. *die* 10. *Aprilis cum nouitius essem in Conuentu S. Bonauenturæ de Bassano diebus circiter duodecim ante completum nouitiatus annum, dum post matutinum ad loca ircm communia, vidi duos ascendentes scalam, qua à choro pergitur ad Nouitiatum, quorum alter Tertiarius Conuentus prædicti: alter verò meus Genitor mihi videbatur. Qui Tertiarij specimen præseferebat, ad me accessit, verbisquè blandis cæpit me rogare, vt ad xistum, seù porticum ibi proximum permearem, vbi erat pater meus me alloqui maximoperè desiderans. Et licèt inprimis renuerem, tandem eius annui petitioni: sic vnà cum eo candelam accensam manibus gestante ad patrem meum prætensum transmeani: quò vt peruenimus Tertiarius simulatus me solum cum patre meo prætenso dereliquit, dicens: excusatum me habeatis: quia cum ante matutinum somnum capere non potuerim, necesse habeo membris defessis aliquam tradere quietem. Sic depositò candelabro recessit. Et ecce qui formam Patris mei præseferebat, mecum cæpit sic alloqui hisce verbis: Peruenistinè iam ad anni probationis finem? Vtiquè respondi, perueni diuino opitulante Numine. At ille subdolus tanquam nimis meæ zelator conscientiæ subiunxit: Confessusnè es generaliter omnia tua peccata? Si enim rectè, attentè, ac diligenter tuam examinasti conscientiam, obnoxium te inueneris restitutioni pecuniarum, quas in domo mea multas consumpsisti. Sed ego ab eo quærens, quomodo, & circa quod huiusmodi pecunias consumpsissem, ipse omnia mihi distinctè, & apertè explanauit. Cui respondi: Confido in Deo meo, cum omnia mea delicta fuerim confessus, iam mihi illa pro sua pietate, ac benignitate cuncta dimisisse. At ille obstinatus addidit. Non sufficit tibi confessio: sed necessaria est satisfactio: nec potes alio modo mihi satisfacere, nisi habitu religionis dimittas denuò in domum meam reuertendo, & mihi tot annis inseruiendo, donec omnia mihi debita persoluas: Idcircò nolo vllo pacto professionem emittas. Quem, sic pertinacem, & obstinatum videns, indignatione repletus dixi ei: Velis, nolis, Deo fauente, professionem emittam: & si tibi vis satisfieri, ab eo, qui potest, satisfactionem quære: quia cum ad hoc sim impotens, de hoc amplius nec cogito, nec curo. Sed ille ira, ac furore percitus addidit: Procertò scias, cum ab hoc Conuentu egredieris, vt ad alium pergas, te inopinatum comprehendam in via, & scio, quid faciam. Quibus auditis maxima animi molestia, ac perturbatione refertus ab eo discessi, meaquè cellam petij. Mane autem facto omnia, quæ mihi euenerant Reuerendo P. Guardiano, qui & Magistri Nouitiorum munere fungebatur, distinctè enarraui; qui aduersus Tertiarium indignatus, illum ad se accersit, acriterquè reprehendit, minitans, è Religione illum expulsurum, tum quia hominem sæcularem in Conuentum absquè licentia eius intromisisset: tum quòd nocturno tempore me Nouitium alloquturum perduxisset: qui cum horum omnium ignarus esset, genuflexus lachrymabatur, Deum contestans, se nec vidisse talem hominem, nec me Nouitium alloquutum esse; cuius verbis P. Guardianus non acquiescens, Ianitorem Conuentus ad se vocauit, quærens ab eo, vbi esset ille homo, & cur absquè licentia in Conuentum admisisset. Qui respondit: Hominem illum nec in Conuentum recepi, nec illum vidi: immò per quendam Nuncium, qui dudum hinc discessit, significauit mihi, quòd huc hoc sero facilè peruenret. Quod audiens P. Guardianus apertè agnouit, dæmonem versipellem; imò non vnum, sed plures sub illis formis apparuisse, vt Nouitium è Religione extraherent, & à bono incæpto reuocarent: Magis magisquè quod eodem tempore Coniliani euenit, id approbauit. Nam eadem nocte in somnis quidam homo apparuit Patri meo dicens, nè Bassanum peteret: quia filius eius Nouitius egressus erat à Religione, & à Conuentu aufugerat: fratresquè ignorabant, quò se diuertisset. Ac sequenti mane mulier quædam in Ecclesia Sancti Rochi, dum Mater mea sacro interesset, ei dixit: Mihi valde displicet, quòd filius tuus Nouitius à Conuentu Bassani, vbi morabatur, aufugerit, nec sciunt Fratres, quò abierit. Quæ omnia Patri meo annuncians, visis in somnis conformia esse agnouit. Sic illicò domo egressus Bassanum petijt, vbi hostis infensissimi astus, technæ, & insidiæ, quibus me excipere tentabat, aperte, ac manifestè agnitæ fuere: Deusquè, qui nouit nequissimi ignea tela extinguere, fuit à nobis glorificatus, & benedictus in sæcula. Hæc ille.

§. V.

NOnnulla alia spectra in eodem nouitiatus dormitorio sæpiùs audiebantur, à quibus Nouitij magnis afficiebantur molestijs. Qua de causa anno 1648. ab Adm. Reu. P. Athanasio præfato Ministro Prouinciali iussus illùc appuli; & post plenam de huiusmodi actis habitam notitiam, pridiè Calendas Maij cõgregatis omnibus Nouitijs coram Superiore, ac eorum Magistro, eos sigillatim de his, quæ à dæmonibus patiebantur, examinaui. Quorum alter dixit, singulis noctibus se in cella sua quendam audire rumorem, deindè dæmonem cooperteria à lecto auferentem, corporis membra discooperientem, ac tandem illum aggredientem, & quasi comprimentem, qui ei videbatur, vt verues, aut hircus. Idem singulis noctibus eueniebat duobus alijs Nouitijs, vt ipsi asseruere. Sed vni apparebat etiam sub forma hominis atri, & proceræ staturæ. Qua re

413

re sequenti die conuocatis omnibus coram Superiore, qui tunc erat Magister Nouitiorum, & prius more meo in Dei fiducia instructis, in Choro deuotè maioribus litanijs cum alijs orationibus recitatis, processionaliter incedentes, nonnullis factis demoni præceptis, diuino opitulante Numine nullam ampliùs in illo Nouitiatus dormitorio à dæmonibus passi sunt molestiam: vt postea à diuersis illius Monasterij Religiosis certior factus fui.

Eremitoria.

Eremitæ dæmoniacis insultibus magis expositi horribiles passi sunt tentationes apparente diabolo sub varijs formis Leonum, Pardorum, Luporum, vultu, voce, boatu, cornibus, calcibus minitantium; vt videtur in vita S. Antonij, Hilarionis, & omnium ferè Anachoretarum; sed clariùs in Christo, qui vt desertum subijt, à dæmone tentatus est, donec omni consummata tentatione confusus recessit.

§. VI.

414 *Cœmeteria.*

NEquè viuos tantùm persequitur; etiam in mortuos aciem dirigit, & cum animæ è carnis ergastulo liberæ vel in cœlum, vel in infernum receptæ sunt, corpora in cœmeterijs humata adoritur, vt illis abuti possit. Hinc ritus cœmeteria consecrandi, vt per orationem, & verbum Dei omnis facultas in mortuorum corpora ijs spiritibus auferatur.

Nam quamuis fruſtra sæuire tentent in ea corpora, quorum animæ de illis sæpiùs triumpharunt: quique sancti spiritus viua templa fuerunt; imò eorum cineribus torqueantur; tamen aliquid possunt in ea, quorum animas tormentis vexant æternis, vt confirmatur exemplo Valentini viri lubrici, & cunctis leuitatibus occupati. Nam referente D. Greg. *lib. 4. Dialog. cap. 53.* post eius sepulturam nocte media factæ sunt voces in Ecclesia S. Syri Martyris, vbi sepultus fuerat, quasi violenter expelleretur: Accurrentes custodes vident duos tererrimos spiritus, qui eum ligatum pedibus foras trahebant. Quam visionem confirmauit euentus, cum mane facto sepulcrum aperientes corpus eius non inuenerunt. Quod antiquos non latuit. Illi enim Eurynomum credebant à Pausania phocaicis descriptum longis, ac prominulis dentibus, corpore liuido, ac cadaueroso, vulpina pelle vestitum, qui mortuorum cadaueribus vescebatur, eaquè ad ossa vsquè deuorabat. Et huc referendi spiritus vocati Erinnyes, siuè Eumenides similiter mortuos fatigantes, vt verum sit, nullum esse locum tàm sanctum, qui à malitioso cacodæmone non inficiatur.

ARTICVLVS II.

Profano.

415 *In profanis locis Nocent, Terrent, Illudũt. Vt sunt Prælatorũ exempli.*

MAiora attentat in profanis locis, in quibus liberiorem exercet potestatem nocendo, terrendo, & illudendo, alijsquè vexando modis, de quibus postea. Et quamuis nulla propemodum sint, quæ ab eis non inficiantur; quędam tamen sunt, quæ frequentiùs eorum molestias sustinent, vt:

§. I.

LOca memorabili, & crudeli cæde clara. Hoc nomine Maranthonius campus, vbi aliquot millia ex belli exercitu ceciderunt spectris horrendus. Hoc Vuormarrientus, cuius spectra describit longiori oratione Trithemius. Hoc Basilienſis iuxta mœnia vrbis, vbi, Ludouicus Franciæ Delphinus contra Suetios pugnauit.

Pagi à scelcratis habitati.

Pagi à sceleratis habitati. Sic fundus barbilianus propter incolarum scelera à dæmone in forma ferocientis tauri infestabatur: & nunc oues infecta batur; nunc gregum, & armentorum custodibus molestias afferebat: modò habitatores vexabat, ita vt multi solum vertere coacti fuerint, vt refert Ioânes Diaconus *in vita D. Gregorij lib. 4. c. 93.* Ita pagus, Camon vulgo dictus, quasi caput montium non procul ab Oppido Ringa dirè vexatus à spiritu, qui primò à nemine visus cæpit iactare lapides, & pulsare fores: mox sub humana specie responsa reddere, furta prodere, plures infamare, & excitare discordias, paulatim horrea, domosquè incendio consumere, donec à sacerdotibus profligatus recessit, vt narrat Sigibertus *ad annum* 858.

Castra, vbi homines occisi.

Castra, & arces, vbi homines occisi. Kerope castrum vnum ex ijs, quos Moschus Polono cessit, in quo multi Germani à Moschouitis occisi fuerunt, ità à cacodæmonibus cum sua vicinia infestabatur, vt palam, & in conspectu omnium Luna splendente in equis sedentes, effusis habenis, circum mœnia magno impetu currentes, & interdum more Moschorum vestiti integros currus onustos fermento omnibus inspicientibus in vicinum lacum conijcerent. Hæc Isselt *anno* 86. *Hist.* Similiter sterlingi arx in Scotia mons doloroſus dicebatur, quia spiritus gementes, & clamantes nocte audiebantur teste Boetho *lib. 4. Hist. Scotorum.*

§. II.

Loca publica.

LOca publico vsui deputata; vt balnea, in quibus referente S. Greg. Nisseno *in vita S. Gregorij Neocæsarienſis*, spectra tanta afferebant mala, vt nemo illorum, qui nocte intrasset, viuus egrederetur. Quare post occasum solis nemini patebat aditus: nec vllus vnquam dæmonis homicidæ vim euasit præter dicti Gregorij Næocæsar. Diaconum, qui signo crucis munitus nihil passus est. Ita officina purpuraria à dominis deserta ob dæmonis infestationes à S. Parthemio purgata est, vt narrat Metaphrastes *in vita eius*.

Ampia ædificia, & palatia.

Vasta, & ampla ædificia, palatiaquè magnatum, quorum quædam deserta, quòd spectris essent horrida: quædam habitata cum continuo incolarum terrore, nunc clara luce, nunc intempesta nocte molestias sustinentium. Ità post mortem Cæsaris Caligolę nulla nox sine terrore trâsigebatur in eius palatio, donec tandem incendio consumptum est. Custodesquè hortorum lamiarum vmbris inquietabantur, vt narrat Suetonius, qui idem accidisse, refert, in palatijs Neronis post occisam matrem: & Othonis post Galbam interremptum.

Domus particulares.

Domus particularium: vt Hesterij cuiusdam viri Tribunitij, in qua spirituum malignorum vim noxiam perpeti cogebantur: non homines tantùm; sed & animalia, vt refert Aug. *lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 8.* Simile patiebantur infestæ à spiritibus ædes Athenienses, in quibus vmbra ingens, & macilenta catenarum stridore, quibus vincta videbatur, habitatores expulerat; apud Plinium *lib. 7. Epist. epistola ad Suram*, & Fulgosum *lib. 1. cap. 6.* Nec caruerunt spectris ædes Dionis, vt in Diona refert Plutarcus. Alexandri ab Alex. vt ipsè narrat *lib. 5. Genial. dier. cap. 23.* Et aliorum plurium, quos longum, & supervacaneum esset, recensere; cum hoc quotidiana experientia doceat.

De

§. III.

416 DE vno tamen referam, quo Parentij vrbis Venetorum in Istria quædam infestabatur domus quod testis oculatus Frater Angelus à Padua supra relatus *num.*411. à præfato Ministro Prouinciali iussus, ac merito Sanctæ obedientiæ cohonestatus mihi enarrauit.

Dum anno Domini 1627. *ait, Religionem nostram gubernante Reuerendissimo Patre Bernardino à Senis Ministro Generali à Regno Candiæ Venetias versus iter haberem, portum obtinuimus Parentij, vbi à Mercatore benefactore, & amico meo receptus in quodam palatio hospitatus fui, lecto, mensa, ac reliqua supellectili lautè ornato; post cænam sero facto ibi solus permansi. Verùm antequam lectulo procumberem, Deum supplicitèr exoraui, vt ab aduersis periculis me defenderet. Sed ecce timor vehemens me obruit; nihilominus ab animo omnem pusillanimitatem, ac dejectionem expellens, maioriquè affectu Deum deprecans, ac Diui Antonij de Padua, aliorumquè Sanctorum intercessionem implorans super lectum sedi; positoquè ad collum funiculo, quo cingebar, & ad dexteram corona, seù rosario circunducto, somno totaliter à me recedente hora circiter tertia noctis quendam in imo scalæ rumorem, dehinc magno strepitu ascendere aliquem audiui; & quouis scalæ gradu, qui erant facilè viginti, gemitum magnum, ac lamentum emittentem. At vbi ad scalæ summitatem peruenit, videbatur mihi veluti homo caluus, alba veste indutus Sacerdotali albæ non absimile, saccum velut duos sextarios alicuius rei continentem deferens super humeros, quem lectulo appropinquantem attentè aspiciebã, & timore perculsus sudorem continuè emittebam: sic ipse me intuebatur, & gemebat, suspiriaquè emittebat, tandem saccum in terram proijciens, qui argenteis nummismatibus videbatur plenus, accessit ad mensam, & ex his, quæ sero nobis ante supererant, manducare se finxit, nuces, aliaquè ad suis instar frangere ostendebat: interim crater argenteus, qui erat super mensam, nullo eum tangente, seipso eleuabatur in aere; & modò sursum modò deorsum ferebatur. Deindè continuo quadrantis horæ spatio me intuens attentè persistebat: postea resumpto sacco scalam iterum descendit maximum, vt causare solet terræmotus, rumorem efficiens: & vt ad gradum scalæ vltimum descendit, saccum quasi pecunijs plenum maximo in terram strepitu proiecit. Post verò tres horas, quibus numquam somnum capere, ac lassis membris quietem dare potui, iterum illum ascendentem scalam audiui; sed non tàm magno strepitu, vt priùs, iterumquè saccum deposuit vt antea, suspiria, gemitusquè foris emittendo, denuo quadrantis horæ spatio me aspexit; cui cum tremens nihil dicerem, saccum iterum assumpsit, ac scalam descendens, illum vt priùs; sed cum minori strepitu proiecit. Post hac autem somnum cæpi, ac defessis membris quietem tradere studui: propè enim erat aurora, cum esset mensis Maij. Orto verò iam sole, omnibusquè è lectulo surrectis, domus illius Domino in altera moranti domo, quæ mihi euenerant, cuncta per ordinem narraui, qui mihi dixit: nonnullis ante diebus in eadem domo quosdam nobiles aduenas hospitatos esse, qui tam grandes audiere strepitus, quòd perterrefacti per ciuitatem hùc illùc aufugerunt, quorum aliqui percussiones, verbera, & ictus recepere. Præterea mihi enarrauit, quòd iam à duobus annis ibi mortuus erat Presbyter dominæ auunculus maximoperè auarus, qui multas coacerauauerat pecunias, quas vbi reposuisset, ignorabant. Quibus ego dixi, si subter scalam perquirerent, facilè adinuenissent. Quicquid autem postea euenisset, ego ignoro, quia immediatè discessi, nec amplius illùc sum regressus?*

Quod spectrum, facilius est, credere, dæmonem fuisse propter rationes supra relatas *num.*362. *& sequentibus*, quàm animam illius Presbyteri; si enim anima fuisset, se manducare non finxisset, nec illos aduenas verberibus excepisset, sicut ibi per illud spectrum factum fuit.

417 *Loca, vbi Deus grauiter offensus.*

Denique loca, vbi sedes suas habent, qui in grauibus versantur peccatis, præcipuè iis, quibus pietatis, iustitię, charitatis, & honestatis iura violantur; vbi innocentis sanguinis effusi versantur rei, & crudeles homicidæ, in quibus dæmones vel propria ducti voluntate: vel vt Dei ministri, & carnifices scelera perpetrata vindicant, & castigant, lętitiæ signa exhibentes, & denigra mortalium conditione ob illa commissa triumphantes, quasi hæc loca sint sui iuris, in quibus magnam accepere diaboli nocendi facultatem, quàm etiam in variis mundi partibus tàm publicis, quàm priuatis tanquam eius rectores exercent, secundùm quod sibi à Deo est permissum.

CAPVT III.

Omnibus modis volunt malefacere.

418 *Dæmones omnibus modis maleficia exercẽt: quia spirituales nequitiæ in cælestibus.*

ARgutè admodum respondit aliàs dæmon vni ex Eremi incolis eum interroganti, quis esset? *Mille modis artifex vocor*, ait. Nam si omnes spiritus nequam vbiquè malefaciunt: Omnes; quia *principes, & potestates*: Vbiquè quia *rectores mundi tenebrarum harum*: Omnibus etiam modis conantur malefacere; quia sunt *spiritualia nequitię; seù spirituales nequitiæ in cælestibus*: vt tertio loco addit Paulus Apostolus. *Nequitiæ sunt*; quia malitia eorum nihil virtutis informis, aut formaræ, theologicę, aut politicæ secum patitur; cum sint omninò corrupti secundùm rationem, & appetitum voluntatis in omnibus, in quibus ad bonum ordinari debent, quare nihil cogitant, aut volunt, quod malum non sit, aut non tendat in malum. Sed *Spirituales sunt nequitię*, non carne, & corpore constantes, aut sensibili modo intelligentes, aut grossiori modo suos dolos concinnantes, vt homines; sed substantiæ ab omni quantitate liberę, spiritu, & intelligentia, pura donatæ: & subtilissima acutissimi ingenii acie præditæ; atque fallacias tam subtiliter construentes, vt illas euadere, aut eludere mortalibus difficile sit: imò sine Dei gratia impossibile. Deniquè *in cælestibus* malefacientes: Vel quia in cælo, aere: puta caliginoso versantur, qui cęlo dicitur secundùm vsitatam scripturæ phrasim.

Ex qua regione supera, cælesti, & aerea quot tentationibus mortales in terra constitutos adoriũtur,

tur, tot spicula venenata eiaculantur: Vel quia pro cælestibus pugnant suis maleficiis. Si enim acrior est pugna, cum pro rebus magni momenti inter decertantes initur; quàm furiosum putas esse certamen dæmonum contra homines, qui pro cælestibus bellum gerunt, non vt, si vicerint, aliquid rerum cælestium consequantur, sed vt nobis cæli aditum occludant, ex quo ipsi excluſi sunt, & in infernum detrahant æternis ignibus vstulandos? Quare modis omnibus conantur malefacere, vt tertio isto capite videbimus, si consideremus maleficiorum initium, progressum, & consumationem, examinando tribus sectionibus modos, quibus ea Inchoant, Continuant, & Perficiunt.

Illa Inchoando Continuando, Consumando.

SECTIO I.

Inchoantes Maleficia.

419 QVemadmodum solent milites, vel aperto marte, vel occulta pugna, vel mixto certamine hostes aggredi: ut uirtute, aut dolo, aut utroquè possint reportare uictoriam: Ita dæmones cum malefacere cupiunt, ijs tribus modis homines aggredi consueuerunt: & nunc apertè: nunc occultè: nunc mixtim ad illos accedere prout se sperant consequi posse quod optant. Apertè, cum sub uisibili forma sese maleficis, aut maleficiandis uisendos exhibent. Occultè, cum nullo sensibili dato signo aduentus sui inuisibilis operantur in corpore, & anima damna utriquè uariè illata. Mixtim, cum modo inuisibili operantes auditu, uel tactu, aut aliquo perceptibili signo se produnt. Quæ tria tribus articulis explicabuntur.

Dæmones inchoant maleficia Apertè, Occultè, Mixtim.

ARTICVLVS I.

Apertè.

420 CVm mali Angeli bonorum sint æmulatores, sicut isti in assumptis corporibus sæpiùs hominibus adsunt; ità illi in externa se specie exhibent, humana, ferina, monstruosa; non phantastico solùm modo, de quo non loquimur impræsentiarum; sed corporali figura, quæ incorporeum spiritum, suaptè natura inuisibilem visibiliter corporeis oculis quoquomodo repræsentat.

Dæmones accedunt apertè, In forma Humana, Ferina, Mõstruosa.

§. I.

HVmano si accedit sub schemate, corpus aut verum est, & verè ex carne, ossibusquè compactum: aut apparens, & coaptatum ex elementis. Aliquando enim cadauer assumunt humanum, & illud mouent motu non vitali, sed locali tantùm atque ità temperant, vt sensum tactus omninò fallant. Hoc præsertim faciunt, cum nondum valdè dissolutum est corpus hominis recenter mortui. Nam quamuis inde mortuis corporibus pro mollitie, & facilitate mouendorum membrorum rigor generalis succedat: quia suaui, & vitali tepore hinc deficiente, augetur frigiditas, quæ illum inducit, & causat; tamen defectum caloris supplere possunt: & sic illũ imitando simulare, vt vitales omnes actiones exteriùs referant. Ita teste Cæsario Monacho Eisterbacensi *lib.12. Miraculorum cap.3.* Dæmon cuiusdam Principis Germani mortui corpus anno integro priusquam sepeliretur, ità gestauit, vt illud informare videretur. Quòd si recenter mortuis cadaueribus abuti non liceat, alia assumunt tabe defluentia, quæ sic tempore certo regunt, vt actiones omnes ab hominibus fieri solitas imitentur, quãuis sæpiùs tactu frigida, & horrida deprehendantur, quia calorem illum nolunt: aut Deo obsistente, non possunt simulare. Si narrat Alexander ab Alex. *lib.2.cap.9. Genial.dierum*, spectrum cubile subiens glacie frigidius deprehensum est ab ijs, qui in eo iacebant. His cadaueribus induti dæmones ad vtriusquè sexus maleficos accedunt, & cum ijs commiscentur, siuè succubos, siuè incubos agant: vt testatur graueolens fætor cadauerum putridorum fætori similis, qui in hoc hominum genere cernitur. Sic fætebat ille Magus, de quo infra *d.3.n.577.* Sic illa mulier de qua *disp.1.num.160.& d.4.n.325. huius tomi.*

In humana

Vera

Aliquando ex elementis efformatum corpus assumunt. Non enim deest illis industria, qua possint partes aereas, aqueas, & terrestres nubium, vaporum, & exhalationum insimul commiscere, & ita condensare, vt carnis mollitiem, ossis duritiem, & suauem calorem, quæ in corporis tactu percipiuntur, cæteraſquè qualitates referant: non veras, quæ à corpore viuo, & anima informante procedunt; sed simulatas, & vitales proximè adumbrantes, quæ non requirunt animam informantem; sed perfici queunt à substantia intellectuali in corpore eius opera ossium, & carnium similitudinem non modò visibilem, sed palpabilem, & solidam exhibente. Eodem modo sæpiùs Magis, & maleficis seipsos manifestant. Facilè enim est, corpora fingere elementaria; sed cum hac differentia: quòd primo modo apparẽtes in vero cadauere aliud corpus subire non possunt: cum repugnet corporis rationi; & nequeant dimensiones quantitatiuæ sine miraculo sese inuicem penetrare. Secùs verò in corpore elementari, quod faciliter dilatatur, spissatur, & rarefit: quia ex materia aerea compingitur.

Apparenti.

§. II.

QVouis autẽ corpore vero, vel apparenti seipsos manifestent, possunt illam formam induere, quam volunt, nisi à Maiestate diuina prohibeantur. Cum volunt insigniter fallere, Christi in cruce pendentis, vel purpura, & diademate ornati, aut splendentis Angeli speciem assumunt, vt tradit Rodericus Sancius *par.3.hist.Hispan.c.2.* Vt plurimùm se visendos præbent, vt viri breuiori, aut proceri statura. Nam aliquãdo gigantes fingunt: aliquando nanos: nunc agazonem agentem asinum: nunc clericum hæreticum: aliàs messorem; pharmacopolam, nautam simulant: sæpiùs in specie nigerrimi æthiopis oculis scintillantibus, barba prolixa, & picem scintillante, vultu tetro, & horrido, naribus fumum sulphureum fundentibus: aut alia simili forma instituto maximè accommodata se offerunt. Vel occurrunt sub forma muliebri, vt comptæ, & illecebrosæ, atque calamistratæ puellæ, vultu procaci, gestibusquè impudicis, & varijs artibus ad inhonesta scelera pellicientis. Vel induunt formam pueri quinquagenarii, sed nigri, & deformis. His modis sese Magis, maleficis, & maleficorum consultoribus repræsentant, & cum eis loquuntur, paciscuntur, commerciaquè exercent, vt testantur Surius *tom.3.Iun.7.* M. Marulus *lib.5.c.7.* Sabellicus *lib.10. Exempl.c.3.* & Sozomenus.

Quouis forma.

In quibus (quæ Dei bonitas est) quamuis pulcherrimam hominis similitudinem conentur efformare,

Sed difformi.

mare; tamen iis inuitis aliquid semper deprehenditur insolitæ notæ, & deformis prauitatis, quod dæmonem arguit. Nam sese ostendunt in corpore, uel nigro squallido fætente; uel formidabili, naribus deformiter simis, aut aquilis; oculis flammantibus, & ualdè abditis, uno, uel utroquè pede corneo, & bifido, statura nimis procera, aut breui, uoce stridula, subsibilante, uel confusa, debili, & obscura, ut semper aliquid adsit, quo detegatur impietas; ne quam mortales ignorantiæ iustam excusationem prætexant, si fucata forma sc decipi patiantur.

§. III.

421 *2. Apparent in forma fe rina. Vera.*

HVmana non contenti figura, ferinam induere sæpissimè ipsis in more positum est. In quo ab Angelis differunt, qui unam, & eandem humanam dico, & quidem uirilem formam regulariter assumunt. Nam aliquando uera corpora belluarum agitant, in quibus extraordinaria operantur, ut docet Hieronymus *in vita S. Hilarionis. Cum enim ad eum* inquit *animalia quotidie pertraherentur, in ijs Bactrus camelus enormis magnitudinis, qui iam multos obtriuerat, à triginta, & eò amplius viris solidissimis funibus ligatus cum clamore adductus est, sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat, & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti senex; statim verò & qui duxerant, & qui cum sene erant vsquè ad vnum diffugere: porrò ille solus perrexit obuiam, & sermone Syro: Non me, inquit, terres diabole tanta mole corporis; & in vulpecula, & in camelo vnus, atquè idem es. Et interim porrecta stabat manu, ad quem dum furens, & quasi eum deuoratura bellua peruenisset, statim corruit; submissumquè caput terræ coequauit, mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subitò mansuetudinem. Docebat autem senex, hominum causa diabolum etiam iumenta corripere: & tanto eum ardere odio, vt non solùm ipsos; sed etiam ea, quæ ipsorum essent cuperet interire.* Hactenus Hieron.

§. IV.

422 *Fictitia.*

ALiquando verò fictitia formant corpora: & sic apparent, vt gallus gallinaceus magnus, & ferox, vultur, aut coruus nigerrimus: vt merula, aut alia auis importuna. Aliàs fiunt vulpecula, lupus, leo, taurus, aut ferociens animal. Sæpè draco, serpens, musculus, mustella, vespertilio, scorpio, aut musca videntur. Vt plurimùm etiam vt canis nigerrimo pilo, & horrendo latratu, vlulatuquè terrent.

Sic anno Domini 1665. mense Martij dum tempore quadragesimali concionabar in quodam oppido Brixiensi coram me ducta fuit Adolescentula pauperula annorum duodecim, quæ præsente eius matre mihi enarrauit, quòd iam à bimestri, dum in quodam nemore lignis colligendis incumbebat, obuiam sibi venit quidam canis niger staturæ eminentis, qui eleuatis pedibus anterioribus eam amplexus est, quo facto nimis perterrita quasi semimortua in terram cecidit, ac postea nisi difficulter potuit domum suam petere, ex quo tempore semper malè se habuit, sæpiùsquè sensuum operatione destituta in terram cadebat. His à me auditis, facta imprimis probatione, an esset à dæmone obsessa, ac manifestè cognita eius obsessione, priùs in fide, ac confidentia in Deum instructa, ac benè disposita, tandem, in Nomine Iesu dæmoni præcepi, vt ab ea recederet, qui statim sub eadem forma canis, qua ingressus erat, aufugit, vt ipsa statim cum gaudio manifestauit dicens: *En fugit, en fugit ille canis, qui me oppresserat, sed foris stat extra ostium me aspiciens.* Ego autem illius manum dexteram tenens in fide, ac confidentia in Deum roboraui, ac præcepi, vt ipsamet dæmoni suam exprobraret imbecillitatem, ac opprobrijs illum impeteret, ac præciperet, vt longiùs abiret, nec amplius ad illam accedere auderet, qui sine vlla mora in fugam versus est: ipsa verò gaudio plena ad domum suam vnà cum matre sua est reuersa.

Ordinariè autem vt hircus fœdus aspectu, & fætore intolerabilis, sed more hominum rectà incedens. Sic enim in sagarum conuentibus se videndum, & adorandum præbere omnes omnium nationum magi, maleficiquè vno ore fatentur. Et meritò nulla aptior forma reperiri potest, quæ dæmonis genium clariùs indicet. Est enim animal vultu truculentum, barba difforme, cornibus terribile, fætore graue, salacitate spurcissimum: quibus proprietatibus tùm dæmonum, tùm maleficorum mores designari quis non videt? Quam formam tamen deponunt, & aliam sumunt viri, vel mulieris prout maleficis inseruiendo expedire putant.

Hìc tamen à nonnullis obseruatum est, vt tradit Petrus Thyræus *lib. 1. de apparit. spirituum c. 9.* numquam dæmones formis columbæ, agni, aut ouium vsos fuisse; non quia non possint illas, sicut alias inducere; sed quia vel non permittuntur, vel nolunt: Siquidem aut Deus prohibet, illas figuras assumere, in quibus ipse hominibus apparere dignatus est: aut ipsi tali eum odio prosequûtur, vt nè communem quidem cum eo similitudinem habere velint: aut quia illas figuras detestantur, quæ sunt animalium innoxiorum carentium dolo, & nullum damnum inferentium; vt sunt columbæ, & oues; easquè amant, in quibus vitia repræsentantur, quæ ipsi diligunt, & ad quæ homines solicitare consueuerunt.

Nunquà in forma Aut Columbæ. Aut Agni. Aut Ouis.

§. V.

PRogrediuntur vlterius, & semotis humanis, belluinisquè speciebus, alias ignotas, & monstruosas effingunt: Chimærarum, Centaurorum, Gorgonum, Harpyarum, Eumenidum, & mille aliorum portentorum. Facilè enim est ipsis talia corpora ex aere conglutinare, qui etsi nec colorem, nec figuram habeat, dum in sua raritate manet; condensatus tamen, & figurari, & colorari potest: præcipuè si terrei, & aquei vapores accedant, qui vt potè crassiores solidiùs condensantur. Vndè corpora sic assumpta nequè veram formam, aut organizationem completam habent, vt Physici loquuntur; sed solam effigiem, quæ potiùs artificialis est, quàm naturalis. Nequè propriè in ijs loquuntur; cum locutio vera sit operatio corporis actu vitam habentis, & anima rationali informati; quale non est corpus illud assumptum; sed tantùm impropriè, inquantum sonum humanis vocibus similem in aere producunt: non secùs, ac si quis summo artificio in tuba sonum vocis humanæ instar redderet. In quo sensu loqui dicuntur etiam in rebus sensu, & voce carentibus, puta arboribus, aut tripode, vt supradictum est *disp. 1. n. 31. & 32.* Nequè exercent operationes potentiæ vegetantis, aut generantis; sed tantùm actiones animæ, inquantum motrix est corporis.

423 *3. Apparent in forma monstruosa.*

Sic vt monstrum apparuit cuidam Homini Bergomati anno Domini 1657. qui cum totam noctem Natiuitatis Domini in ludo alearum consumpsisset, ac totius suæ pecuniæ iacturam fecisset, cum esset miser, ac pauper domum reuersus desperatione ductus Dæmonem vocauit, vt veniret, & secum illum asportaret: & ecce Dæmon venit sub forma monstri nigerrimi, illumque aggressus, secum per per aerem deferebat, ac suffocare tentabat, sed vxor eius accepta aqua benedicta, ad Deumque clamans impediuit eum; veruntamen à Dæmone continuè in gutture, ac cæteris corporis membris valdè torquebatur; tandem sæpiùs rogatus sequenti die ego ad eum accessi, & ex lecto surgere præcepi, & sine mora ad Conuentum nostrum progredi, vbi in quodam Oratorio genuflexus post varios contritionis actus elicitos, ac Dæmoni renunciationem factam, tandem dæmon visibiliter sub forma monstri in fugam versus est.

Anno verò 1666. die 15. Maij cum ducta fuerit coram me quædam Adolescentula Diœcesis Bergomensis, quæ varia tormenta ferebat in capite, stomaco, ac reliquo corpore, ac sæpiùs exanimis in terram cadebat, post aliquas breues instructiones ei factas coram matre sua, recitata priùs oratione ad Dominum Iesum Christum directa, deinde actu detestationis contra dæmonem elicito, facto à me præcepto Dæmonis expulsiuo, in vltimo instanti illius præcepti apparuit ei Iesus Christus Crucifixus, qui Dæmonem eiecit, à qua visus fuit veluti monstrum nigrum cornutum velociter ab ea fugiens: vt ipsa statim hilari vultu mihi testata est.

Hisce apertè modis in triplici illa forma dæmones apparere magis, & maleficis, cum quibus colloquuntur, sermone vt plurimùm inter regionis illius incolas vsitato; ità tamen, vt si velint, ab illis, non autem à circumstantibus videantur, aut audiantur, quod naturaliter facere possunt; testantur Olaus Magnus *lib.3.* Petrus Cluniacensis *lib. de miraculis*, Hugo Floriacensis *in Chron.* Cyrillus *in vita S. Daniel*, Ioannes Niderius *lib.vlt.Formicarij*, Metaphr. apud Surium *mense Maij*, Petrus Damianus *in vita S.Romualdi*, Gaguinus *lib.* 10. *Hist. Franc.* & Torquemada *dial.3.* Quare sæpiùs accidit, vt ab illis visi, & auditi, ab alijs pænitùs non perspiciantur, quamuis nec semper ita latere velint; sed sæpiùs præsentibus, & audientibus cæteris sese exhibeant, & colloquantur.

ARTICVLVS II.

Occultè.

424 *Dum accedunt occultè, diuisis offic ijs, nocent.*

FAcilis est huiusmodi accessus dæmonibus. Cum enim sint natura incorporei, inuisibiliter operari possunt, cum animæ corpori, & bonis exteris nocere volunt; atquè in ijs occultè perficere maleficia, quæ non omnia ab omnibus concinnantur; sed singula ab ijs, qui vnicuiquè specialiter deputati sunt. Nam innumera dæmonum turba, quæ ferè vniuersas mundi partes peruagatur, vt homines vexet, non confuso impetu, turmatimque illos adoritur; sed distinctis conatibus, & ordinatim impugnat; atque in plures ordines, quasi in diuersas acies exercitum conflat potentia, ordine, & numero formidandum.

§. I.

ALij animam vitijs oppugnant, ij, nempè, qui eis præsunt: Cum cuilibet vitio, vt docet Magister sentent. *in 2. dist. 6.* summus ex dæmonibus præsideat. Lucifer, qui inter spiritus infernales primarium locum tenet, superbiæ quasi omnium peccatorum capiti præesse dicitur: Mammon auaritiæ: Asmodæus luxuriæ: Sathan iræ: Beelzebub gulæ: Leuiathan inuidiæ; Beelfegor accidiæ, & sic de cæteris. *Alij animę.*

Fauet scriptura, quæ apud Prophetam Oseam incentores libidinum, atque luxuriæ quosdam spiritus commemorat, cum *cap.*4. dicit: *Spiritus fornicationis decepit eos.* Et idem ab Abbate Sereno apud Cassianum *in Collat.collat.7.c.32.* asseritur. Non tamen putandum est, vt notat Glossa *in c.51.in Ioſue*: cuique vitio vnum solum præsidere, ità vt vnus, & idem fornicationis spiritus seducat eum, qui in Italia fornicatur, & eum, qui in Gallia, aut in alijs locis in idem peccatum prolabitur: Neque vnum esse duntaxat spiritum auaritiæ, qui in diuersis locis diuersos homines exagitet, atque ità de cæteris; sed potiùs fornicationis esse supremum vnum spiritum, cui tanquam primario innumeri quasi officiarij pareant: omnique studio ad illud peccatum homines inducere nitantur. Similiter gulæ principem esse multosque eius imperio subditos, qui diuersos ad huiusmodi peccatum solicitare non cessant; inter quos illi in præsidentia altiorem gradum obtinent, qui scientiæ acumine, & obstinationis malitia alijs antecellunt, Ita testantur Alex.Alens.*3.p.q* 37.*m.3.* Ioseph Angl.*in 2.d.6.& 7. diffic.4.concl.3.*

§. II.

HI autem cum accednnt, & recedunt, tam occultè sua exercent maleficia, vt non sentiantur. Non enim accedentes videmus, aut recedentes: operantes verò sentimus, quandiù durat interna tentatio, qua solicitamur ad vitia. Nam quisque eorum, vt est prauus, & subdolus spiritus secretò insidiatur, & tentat modo cuilibet conuenienti. Non enim omnibus indifferenter adhibet æstus libidinis, aut illecebras gulæ ingerit, aut apponit incitamenta luxuriæ, aut virus infundit inuidiæ. Neque omnes indistinctim mærore conturbat, fallit gaudio, metu opprimit, admiratione seducit; sed omnium discutit consuetudines, ventilat curas, scrutatur affectus, & causas quærit nocendi, vbi quemque viderit occupari. Cautè perlustrat complexiones, naturas, affectus, vt sic occultiùs, & secretiùs operetur, & singulorum inclinationibus opportunas, affinesque tentationes accommodet: quod optimè docet Greg. *lib.29. mor. in illud Iob. Per quam viam spargitur lux, diuiditur æstus super terram. Priùs* ait, *complexionem vniuscuiusque antiquus aduersarius prospicit, tunc tentationis laqueos apponit. Alius namq lętis, alius tristibus, alius timidis, alius elatis moribus existit. Quò ergo aduersarius occultus facilè capiat, vicinas complexionibus deceptiones parat. Quia etenim lętitiæ voluptas iuxta est, lętis moribus luxuriã proponit. Et quia tristitia in iram facilè labitur, tristibus poculum discordiæ porrigit: quia timidi supplicia formidant, pauentibus terrorem intentat; & quia elatos extolli laudibus conspicit, eos ad quacumq. voluerit, blandis fauoribus trahit. Singulis igitur hominibus viijs conuenientibus insidiatur.* Hactenus Gregorius. Similibus ferè verbis id testantur S.Isidorus

425 *Iuxta cuiusque morem.*

de

de summo bono lib.1.c.3. S.Leo *serm. 7. de Natiuit. Domini*. S.Augustſ.*serm.4.de tempore,& lib.soliloq. c.17.* S.Chriſoſt.*hom.6. ſuper Matthæum c.3.* D.Baſilius *ho.21.in aliqua ſacra ſcriptura loca* S. Ephrem Syrus *hom.de ſuperbia*, ac S.Bernardinus *de Inſpirationum varietate ſerm.2.c.4.*

§. III.

426 *Alij corpori.*

ALij varijs infirmitatibus corpora afficere ſtudent iuxta diſtributam vnicuiquè curam, morbum aliquem ſingularem inferendi. Vt enim aſſerit Petrus Thyræus *par.1.de damoniacis cap.14.* Verum quidem eſt, omnes & ſingulos afferre mala, quæ miſer homo patitur, tum vires eius mutando: tum alio, & alio tempore ad vexandum incumbendo; Veruntamen certa quædam ſingulis eſſe propoſita, & vni hæc, alteri alia mala procurandi prouinciam demandatam; imò loca certa ſingulis aſſignata, in quibus ſuam exerceant tyrannidem; & per conſequens vnum aliquem ſuperioris ordinis inuigilantem, vt alij ſuis officijs benè fungantur. Quare alius paralyſim,alius epylepſiam:alius apoplexiam inſerit: qui inducit cæcitatem: qui ſurditatem: qui membrorum ſtuporem, & conuulſionem, cæteroſquè morbos; licèt vnus, & idem ſpiritus omnes prædictos poſsit, imò ſæpiùs inducere conſueuerit. In quo ſiuè vnus ſit, ſiuè plures, ſe gerunt more peritiſsimi Medici, qui antequam remedia adhibeat, pulſum explorat infirmi, membra contrectat, lateribus manum admouet, linguam inſpicit, oculorum colorem attendit, omniaquè alia, aut ſanitatis, aut morbi indicia perſcrutatur. Nam eadem maleficijs inferendis obſeruant, quæ iſti in remedijs adhibendis, quod ità latenter præſtant, vt imperceptibiles ſint eorum acceſſus,more receſſus: putentque ægroti infirmitatem non à dæmone, ſed ab aliqua naturali cauſa, ſed incognita procedentem: ideòquè remedia nequaquam quęrunt ſpiritualia.

Alij bonis externis.

Alij bonis exteriùs diſsipandis inuigilant iuxta officiorum diſtributionem. Sunt enim, qui tempeſtates, fulgura, tonitrua, aliaſquè aeris intemperies excitare: qui fruges, nuces, fructus, arboreſq. diſperdere: greges, & armenta perimere: inſania reſpergere; iacturamquè bonorum omnium procurare debent. Quod occultis, ſecretiſquè modis eos peragere experientia ipſa teſtatur. Quare verè diuinus dicitur à Paulo modus, quo luctandum eſt contra ſpirituales nequitias, dæmones, nempè,qui, cum ſint ſpiritus, ſpirituali modo, ſubtili, imperceptibili, & conſequenter occulto ſuas exercent nequitias, & ſolita operantur maleficia; ſed omnia prædicta vana, & irrita euadunt, ſi à Deo illa peragere non permittantur.

ARTICVLVS III.

Mixtim.

427 *Quare aliquo ſigno externo acceſſum teſtantur.*

HOc tertio modo accedunt ad homines, cum partim apertè, partim occultè procedunt. Occultè, quia preſentes non ſunt in aliqua ſenſibili forma hominis, beſtiæ, aut monſtri. Apertè, quia præſentiam ſuam ſenſibili ſigno atteſtantur; non quòd abigantur, aut aſtringantur ad eam externis ſignis ſignificandam; ſed forſitan,quia ſic diuinæ Prouidentiæ ratio poſtulat. Cum enim ad illos accedant, qui ob ſuam nimiam de diuina protectione diffidentiam ipſis quaſi oſtium pandunt, iuſto Dei iudicio permittitur dæmonio, ſenſibiliter in eos intrare, vt ipſi priùs carnifices ſuos conſpiciant, quàm eorum tyrannidem experiantur: Vel quia ſolitam voluntatis ſuæ propenſionem, ex qua illud procedere videtur, ſequi optant. Volunt namquè Dei, & Angelorum mores contraria æmulatione ſectari: vt quemadmodum illi aduentu ſuo operationes ſuas externis quibuſdam, magniſquè argumentis teſtantur, & indicant; ità nequam ſpiritus ſuam præſentiam velint innoteſcere ſenſibili aliquò modo; ne in hac re ipſi videantur inferiores; cum hac tamen differẽtia, quòd illi cupiunt omnes quieto eſſe animo, ad quos diuertunt; hi turbatum volunt, & territum: vndè terriculamenta, & perturbantia adhibent ſigna, antequam miſeros homines inuadant.

§. I.

428 *Quę ſint illa ſigna propoſita ſenſibus*

POrrò, cum accedendo ſimiliter vtuntur ſenſibilibus, alia interioribus, alia exterioribus ſenſibus percipiuntur. Prima ſunt apparitiones imaginariæ, quæ vigilantibus, & dormientibus contingunt. Solet enim dæmon ſpecies varias commouere in imaginatione eorum, quos maleficijs vexare deſiderat; ità vt ſe ab eo agitari moleſtia affici, aut etiam occidi, & iugulari putant; quod poſtea magno ſuo detrimento, & calamitate experiuntur.

1. *Alia interioribus.*

Vigilantium.

Hæ autem accidunt *in vigilia*, cum homines nihil minus cogitantes ſubitò terrore corripiuntur. Imaginatio etenim, cum ſit corporalis potentia, quæ aliàs phantaſia dicitur, inter cognoſcitiuas media, nempè, ſenſum, cui ſuperior eſt; & intellectum, cui *inferior*, diabolicę operationi obnoxia eſt; atquè *in* ea ſpecies intentionales, quas vocant, rerum exiſtentium, aut fictitiarum ſimulacra, ad libitum mouet, & accoimmodat; quibus ea, quæ ipſe exhibere deſiderat, repræſentantur.

Dormientium.

Quare, cum aliquem maleficio afficere vult,imaginarias commouet formas, quibus tanquam horribilibus ſpectris terrorem immittere conſueuit: quod plures ſibi eueniſſe mihi conteſtati ſunt. Iſtæ verò in ſomno haud rarò contingunt. Obſcura enim falſa, & horrenda immittit ſomnia. Nam cum in dormientibus ea potentia animæ, quæ eſt rationis particeps ſopita maneat; illa autem, in qua eſt fæditas quædam, atquè aggreſtis immanitas, cum ſit potu, atquè paſtu obſtupefacta, naturali propenſione immoderatè iactatur, dum omnia viſa obijciuntur à mente, & ratione vacua. Quòd ſi ijs naturalibus diſpoſitionibus virtus accedat diabolica, quid non patitur miſer homo phantaſticis, & imaginarijs viſionibus? quaſi tot furijs agitatur. Timor artus occupans, pallor diſperſus per totum corpus, clamores inſoliti, vlulatus lamentabiles, ſudor per omnes poros emiſſus, longa ſuſpiria ex imo pectore educta, horrendi fremitus, violenta membrorum agitatio, totumquè corpus efferum teſtantur. Qualia ſigna experiuntur ij, qui aliquo maleficio tangi incipiunt; dæmoneſquè ſuæ operationis primordia conteſtantur.

§. II.

429 SEcunda sunt illa, quæ quinquè externis sensibus percipiuntur, quibus dæmon conuenienti vnicuiquè modo se præsentem exhibet, cum accedit ad aliquem.

2. Alia exterioribus. Visus.

1. Visus obseruat sæpiùs muscas, aut araneas os ingredientes, aliaquè ramenta, aut pilos minutiores, qui oculis obuersantur, & in fauces se ingerunt, vt fecit illi, de quo infra tom.2.d.4.num.546. Vnde quidam profectam hinc volunt consuetudinem, quæ apud Catholicos viget, quando oscitant, os signo crucis munire, quasi hac crucis signatione dæmonum in corpora ingressus prohibeatur.

Auditus

2. Auditus percipit leues strepitus, magnos tumultus, simulatos incessus, cachinnos, & risus, suspiria, & gemitus, clamores, & voces, & alia, quæ sub aurium sensum cadunt, atquè à spiritibus excitantur. Non quòd verè strepant, tumultuentur, incedant, rideant, suspirent, gemant, & vociferentur: quia vox animalium rationalium est, cum affectum, aut conceptum significant: & clamor sine voce nullo modo esse possit: Nequè enim aliud est, quàm intensa vox. Gemitus, & suspiria ad eos pertinent in quibus affectus reperiuntur, & partes, quibus vox ad sui formationem indiget. Risus potentiam sequitur; quam asserunt, affectum quendam esse rationalis animalis. Quis verò spiritus animalia dixerit? Cantus, & concentus à sono, qui fistulis, organis, alijsquè musicis instrumentis excitatur, non differt, ideòquè præter sonum omnia illa sunt simulata. Ad sonum verò edendum non indigent ore, lingua, palato, labijs, dentibus, quæ in voce articulata requiruntur, non pulmone, arteria, gutture, gurgulione, quę ad alias non ità articulatas voces necessaria sunt; cum paucioribus indigeāt nempè, duorum corporum collisione, quam illos peragere posse nemo negabit. Et sic aerem ita collidere, constringere, disrumpere, allidere, & temperare, vt quos velint sonos, edere valeant, quibus aduentum annunciant.

Harum operationum aliqua exempla referam eorum, qui varijs temporibus ad me confugerunt. Anno Domini 1658. mense Octobris Bergomi ad me confugit quædam Vidua pauperçula, quæ mihi enarrauit, se, cum sola in suo cubiculo permaneret, audire voces Magorum, & maleficorum dicentium, se velle concumbere cum ea, quorum alij dicebant, non consentiet, quia timet Deum, alij è contra dicebant, vtiquè consentiet, & si non consentiet, vim inferemus, & tandem sibi videbatur super lectum aliquem ascendere, sic maximo correpta timore iacebat, nec somnum capere poterat, quam admonui, huiusmodi esse diaboli technas, vt eam tandem ad aliquod peccatum patrādum induceret; idcirco non timeret, sed Deum laudaret, ac corde, & ore diceret, se Deum amare super omnia toto corde, tota mente, ac totis viribus, eique pro beneficijs acceptis gratias ageret, idque sæpè, ac sæpiùs repeteret, donec huiusmodi terriculamenta, euanescerent. Hoc enim remedium est potissimum contra huiusmodi technas diabolicas.

Alię plures personæ vtriusque sexus similes voces, ac strepitus audientes accesserunt, quæ medijs benedictionibus, ac monitis salutaribus ab eis liberæ extiterunt.

§. III.

Odoratus.

3. ODoratus sępiùs fętorē sustinet intolerabilem qui in omnibus dęmoniacis operibus ferè interuenit, vestesquè astantium, domos, aerem, & circumstantia loca sic replet, vt longo tempore duret. Quare dæmonum fęderati, vt sunt Magi, & malefici, vt plurimum fætent; atquè è vestibus, ore, & corpore graueolentia emittunt non ferenda; quia cum dęmone familiariter conuersantur, qui fętoribus, & putoribus aerem inficere solet, quoties se præbet visibilem, vt omnes historiæ contestantur.

Gustus.

4. Gustus malè sæpiùs afficitur, quando vnà cum cibo, aut potu in os hominis latentes dæmones ingrediuntur, & mox in corpora ingressi magna tyrannidis exempla dant, vt suo damno sensit Virgo illa, de qua Gregorius *lib.1. Dialogorum c.4.* narrat, eam cum lactuca dæmonem latitantem hausisse, à quo statim possessa est. Quarè ordinariè solent Magi, & malefici pomum, aut quid simile edendum præbere ijs, quos maleficio inficere conantur.

De hac re exemplum apertum mihi ante oculos se præbuit Bergomi anno 1659. dum quædam mulier ad me confugiens, vt à quadam liberaretur infirmitate, mihi enarrauit, iam ab aliquot mensibus sibi à quadam Muliere fuisse datum pomum, quod vt vix manducauit, statim in stomacho vehementes percepisse tortiones, quibus incessanter affligebatur: Quare post diligentes in fide, ac fiducia in Deum à me ei factas instructiones, tandem facto à me dæmoni præcepto, vt destrueret omne maleficium, quod patrauerat, illicò pomum illud euomit, quod licèt tanto tempore in bolos diuisum in stomacho mansisset, nondum tamen corruptum, sed integrum in sua propria forma permanebat; ideoque mulier illa perfectam sanitatem consecuta læta recessit.

Tactus.

5. Denique Tactus varia sentit signa dæmoniacæ operationis, cum illi tenebriones modò hominum aures vellicant: aliquando è lecto detrahunt: aliàs crines abradunt: modò accubare cum eis tentant in eodem lecto: nunc propulsant, & prostrant renitentes: nunc fustibus excipiunt: modò allidunt ad angulos: aliquando præcipites agunt: sæpiùs vltiones, & verbera infigunt, alijsquè malis dormientes, & vigilantes molestant, antequam morbos inferant, aut ipsam mortem.

Hic vnicum referam exemplum de quodam Sacerdote vtriusque iuris Doctore cuiusdam Comitis ex Vallerellina filio, qui consultò Bergomum aduenies ad me accessit anno 1654. vt auxilium aliquod contra dæmonum infestationes reciperet. Qui mihi enarrauit, quòd iam ab annis circiter duobus dęmones eum saxis singulis noctibus impetebāt, rumores ita magnos excitabant, quòd nedum in suo palatio moram facere, sed neç in tota Valle habitare poterat. Accesserunt duo boni Religiosi, qui se iactauerunt se nullum dæmonum timorem habere, ideoque secum nocte in eodem cubiculo permansuros: annuit Doctor, quòd fuisset hoc sibi gratissimum: steterunt vtique in eodem cubiculo; sed ecce ante mediam noctem rumores, terremotus magni; post rumores lapidum fumigantium iactus, & contra Doctorem, & contra illos Religiosos, qui tanto timore fuerunt correpti, quòd neç loqui valerent, nec se de lectulo dimouere auderent, quinimmo vnus illorum præ timore in febrim incidit, alter verò in alui profluuium prolapsus tanto rubore perfusi fuere, quòd mane valdè diluculo insaluta-

to

to Hospite egressi suo intinere processerunt. His à me auditis illum docui remedia spiritualia, quibus facilè posset huiusmodi dæmoniacas infestationes superare, qui tandem lætus ad suam patriam remeauit.

Hæc autem præstare possunt dæmones vel per assumpta corpora: vel vi, & potestate ipsis innata more hominum, qui aut fuste, gladio, hasta, & huiusmodi instrumentis vtuntur in vulneribus infligendis: aut opera concitati aeris, cuius vi deijciuntur ædes, concitantur maria, arbores radicitus euelluntur: aut robore naturali corporibus neruosis indito. Si enim his tribus modis tanta homines moliuntur; quid dæmones, qui ità mixtim accedentes ad malefaciendum ex parte latitant, & ex parte se produnt, dum sua maleficia partim occultè, partim apertè incipiunt in hominibus concinnare?

SECTIO II.

Continuantes maleficia.

430 *Mundus ciuitas.*

SCitè quidam mundum hunc vrbi compararunt, cuius mœnia cæli altitudine prominentia, latitudine solidissima, stabilitate perpetua. Regiones, regna, & imperia varia inter se diuersitate distincta. Aquarum profluuia, flumina sinuosis anfractibus omnes eius partes inundantia. Ædificia, ciuitates, oppida, castra, quæ vario situ nunc in montium cacuminibus: nunc in amenis vallibus: nunc ad aquarum fluenta visuntur. Plateæ, camporum vasta amplitudo vineis, pratis, syluis, nemoribus, & segetibus variegatæ. Ciues, omnes omninò homines, qui terram incolunt, qualem se esse profitebatur ille Philosophus, qui interrogatus: quisnam esset? Respondit, se esse cosmopolitam. Magistratus, Reges supremi, qui in diuersis regnis, Rempublicam administrant. Princeps, Summus Deus Optimus Maximus, qui illam potentia condidit, sapientia regit, & bonitate conseruat.

Vigiles Angeli dæmones arcent.

Nec tam nobili ciuitati desunt vigiles die, noctuquè excubias agentes, angeli, nempè boni, qui tanquam sexaginta fortes ad bella doctissimi hostes arcent, tum illam tutantur, & solicitè prouident, ne quid detrimenti, ac ruinæ patiatur; & publicam curam gerunt, vt Respublica vniuersa omni bonorum genere affluat. Ideòque vigiles à Sponsa Christi per antonomasiam vocantur *Cantic. 3. Inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem.*

Sed & alij reperiuntur, qui & ipsi excubias agunt, noctes ducunt insomnes, & dies integros impendunt, non vt custodiant, defendant, & foueant; sed vt disperdant, dissipent, & conterant ciuitatem, & eius habitatores. Nam sicut illi, cum sint excellenter beneuoli, bonis omnibus illos cumulare non cessant; ita isti, cum sint insigniter maleuoli, imò ipsa malitia, eos maleficijs studeant die, noctuquè vexare; & ideò vrbem continuò circundant, & visitant, vt monet Propheta *psal. 54. Die, ac nocte circundabit eam super muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniustitia.* Sed vt faciliùs noceant,

Dæmones alij Diurni alij Nocturni.

solent tempus nocturnum, diurnumquè præcidere, & suam cuiquè partem tribuere, vt alij sint diurni, qui tota die vniuersas mundi plagas lustrant; alij nocturni, qui, dum noctis tenebræ totam terræ faciem operiunt, vbiquè peruagantur; & sic continuè malefaciunt: vt docet Dauid *psal. 90.* cum dicit: Eos, qui in protectione Dei sunt, non timere à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. Quod clariùs constabit, si duobus articulis istos Vigiles Diurnos pariter, & Nocturnos, attentiùs consideremus.

ARTICVLVS I.

Die.

431 *Diurni Alij Mites. Alij truculents.*

SAgittam per diem volantem, incursum, & dæmonium meridianum duo esse spirituum damnatorum genera vult Paraphrastes Chaldeus in eum locum. Et quidem diurnorum dæmonum molestantium, & maleficia concinnantium alij sunt mites, alij tetrici, & truculenti, & vtrorumquè meminit Cassianus *coll. 7. c. 32.*

§. I.

Mites Alij Terrentes. Alij Illudentes

MItes sunt in duplici differentia: Illudentes vni: Terrentes alteri.

Illudentes esse quosdam ex illis docet Collector ille Serenus Abbas apud Cassianum *loco cit.* dicens; *Nonnullos immundorum spirituum ità seductores, & ioculatores esse manifestum est: vt certa quadam loca, seù vias iugiter obsidentes nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectantur; sed de risu tantummodo, & illusione contenti, fatigare eos potiùs studeant, quàm nocere.*

Illudentes dicti Incursus

Hos incursum, & dæmonium meridianum possumus appellare, ideſt incurrentes dæmones; cum illud *incursu, & dæmonio* ex vi idiotismi sumatur pro incursu dæmonij, vt Aquila, & Symmacus vertunt. Incursus vocantur, quia peregrinantibus solent vltrò occurrere, præsertim cum à via deuij nesciunt, quò se vertant. Illis enim aliquando viam ostendunt bonam, per quam ambulent. Aliquando simulantes se esse ductores in maiores errores inducunt, & in loca obsita dumis, aquis intercepta; montibus prærupta, vallibus diffita conducunt: vbi larua deposita, risu, cachinnisquè errantem hominem prouocant ad impatientiam. Nam etsi non æquè delectentur mortalium tormentis, ac alij crudeliores: tamen ficti illi risus testantur, eos ob illorum molestias aliquam sumere delectationem. Cum certum sit, omnes omninò dæmones propensissimam habere voluntatem ad omnia mala hominibus inferenda, eò quòd illos summo, & hostili odio prosequuntur. Nec ob aliam causam eos non facere mala, quæ vellent, & possent, nisi quia non permittuntur à Domino. Si enim liceret, omnes ad vnum necarent; *cum constet* vt ait S. Bernardinus *ser. 6. de Misericordiæ perfectione ar. 2. c. 3. dæmonem velle, quod peius potest, cuius potestas si esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subuerteret totum statum inferiorum.* Et ideò, cum aliud non conceditur, homines decipere satagunt, vt deceptos saltem irrideant.

Et dæmonium meridianũ.

Meridiani verò dicuntur vel à loco: vel à tempore, quo apparere solent. Locus desertum est, quod Hebræis situm est ad meridiem, vndè in scriptura sacra meridies, & desertum pro eodem vsurpantur. Amant enim Syluarum solitudinem, & desertorum habitationem, vbi vagantur ad libitum: vt antè monuimus. Tempus est meridies, cum incalescente sole viatores vmbras quærunt, vel ad hospitia festinant, vt matutinos itineris labores aliqua refectione solentur.

Vtriusq;

§. II.

432 *Exemplo probantur.*

VTriusquè apparitionis exemplà habemus in vita S. Pauli Anachoretarum principis, quem cum quæreret Antonius alter Eremi cultorum antesignanus; & iam longiùs à monasterio progressus vastam illam solitudinem, quæ adusta solis ardoribus horridum Monachis præbebat habitaculum, circumquaquè lustraret, latibulaquè diligens explorator perscrutaretur, vt illum inueniret: cuius videndi incredibili ardebat desiderio, post labores itineris, & solis radios diù perpessos, cum nullus reperiretur, à quo posset percunctari, vbinam Paulus habitaret; neque vlla humani vestigij signa videret, duo monstra habuit obuia: Primum conspexit, Hieronymo teste *in vita eius*, hominem equo mixtum, cui Poetarum opinio Hippocentauri nomen dedit: Secundum homonculum aduncis naribus, fronte cornibus asperata, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Obstupuit primo intuitu S. Senex, præstigiaquè dæmoniaca suspicatus, salutari se crucis signo munijt: & quinam essent, contestatos interrogauit. Illud nihil humanæ referens vocis, stridulo sono emisso petulcum animal in desertum aufugit: Istud humana voce se eremi accolam professus est; & vnum ex his, quos cæca Gentilitas pro Dijs habuit, Faunosquè, & Satyros nominauit; atquè via indigitata dilapsus citò, velociquè gradu in densiorem syluam prorumpens ampliùs non comparuit.

§. III.

433 *Alij terrentes.*

TErrentes, quasi volantes sagittæ; sed nullum ferientes nihil aliud noxium hominibus inferunt, quàm terrorem: quod dupliciter faciunt, prout sæpiùs se prodere nolunt; aut seipsos manifestant.

Cum latent, terrorem excitant. Aliquando intrinseca operatione, vt asserebant Antiqui à Fauno, & Pan factitari: Illi namquè terribiles, & inopinatos sonos: Huic immissiones terriculamentorum tribuebant, putabantquè viso Fauno, mente attonitos, audito Pan territos homines subsistere etiam nihil minus cogitantes. Vnde manauit prouerbium: In eos, qui subito timore absquè vlla causa externa sensibili corripiuntur, dicimus namquè *pauore panico* eos vexari: vt sæpiùs accidit in maximis hominum turbis, quos videas aliquando omnium terrore inopinanter dissolui, *Pan suos edente sonos*. Aliquando extrinsecè quædam peragendo, quibus videntur nocere velle, etsi de facto non noceant: vt spiritus ille, qui referente Guilhelmo Parisiense anno 1447. Pictaui in Parochia S. Pauli cyathos, & vitramenta frangebat iniectis lapidibus; neminem tamen lædere consueuerat. Atquè ita terrent eos, quos sic lapidibus, gladijs, & tegulis impetunt, vt ille Doctor, de quo supra num. 429. vel circa, quos extraordinariè tumultuantur. Quis enim in ijs impauidus poterit permanere?

1. *Modo inuisibili.*

§. IV.

434 2. *Modo visibili.*

QVòd si visibiliter cum hominibus conuersari velint, assumunt virunculi, aut femellæ speciem, & sic communiter nominantur, quia plerumquè apparent nani tres dodrantes longi. Putant quidem plures, homonciones illos medium esse genus animantium, sub humana tamen forma inter bruta, & homines, qui occultis quibusdam locis latitent, sed tamen hominum aspectibus quandoquè se offerant. At si tales sunt in rerum natura, vbi quæso degunt, & sua habent domicilia? Nam quomodo inter homines versari dicuntur; & tamen nullus vspiam locus repertus, in quo degere soliti sint. Præterea qua ratione genus suum conseruant, aut propagant, ne intercidat? Non enim sunt immortales. Si verò more animalium, hominumquè occidant, & alij succedant in eorum locum, quomodo nullus vmquam mortuus, aut aliquis in eorum locum suffectus apparuit? Deindè qua ratione victitant, & vitam sustentant? An more brutorum fæno pascuntur; At hoc absurdum. An cibo vescuntur humano? At deest in desertis talis cibus. Fortè aere viuunt? Sed quis hoc asserat? Deniquè an æternæ vitæ participes sunt; an verò vnà cum corpore animus eorum extinguitur? Non primum; cum medijs à Christo Domino instituris, & ad consequendam salutem necessarijs non vtantur. Non secundum: cum humanam referant formam, & multa agant, quæ sine ratione fieri non possunt. Quare asserendum est, homonciones illos veros esse dæmones sub hac forma latitantes, vt illudendo homines terreant.

§. V.

TAles videntur in metallicis fodinis: vt refert Gregorius Agricola *cap. de animant. subter.* Illi enim vestiti more metallicorum, idest, vittato indusio, & corio circa lumbos dependente, interdum glareis lacessunt operarios: quod sine timore alios perpeti, vix credi potest. Rarissimè tamen eos lædunt, nisi cachinno, vel maledicto lacessiti. Tales ijs mitiores in domibus habitant, domesticaquè munia obeunt: nec alicui noxij sunt, nisi ab illo prouocentur. Hos lares Antiqui nominabant, & quasi Deos Penates vario cultu prosequebantur; quamuis antiquissimus scriptor Tertullianus *Apolog. c.* 13. obijciat: Quòd indignè eos tractarint, & in supellectili rationem haberent, ac proinde ab ijs oppignorarentur, aut venderentur prout cætera instrumenta domestica. Inter illos mira narrantur de vno Hudechin, lingua saxonica nominato, quòd pileatum significat, à pileo, quo caput opertus erat. Hic in diœcesi Hildesheimensi in saxonia videbatur hominum conuersatione plurimùm delectari, quibus nunc sub humana specie in habitu rustico sese exhibebat: nunc inuisibiliter illudebat principes: viros admonebat de rebus magnis: alijs sua obsequia non negabat: in culina frequens inueniebatur coquis ministrare. Cum quidam longiùs profecturus ipsi vxorem satis procacem commendasset per iocum, officio illo strenuè functus, qui libidinis causa vxorem petebant, aliquoties impediuit: Neminem nisi prius læsus iniurijs afficiebat, læsus non parcebat. Itaquè cum in dicti Præsulis culina puerulus quidam assidua conuersatione ipsi familiarior factus eundem contumelijs afficeret: principio culinæ præfectum admonuit, vt insolentiam pueri coerceret; At vbi nihil profecit, inuentum in culina dormientem puerum, primùm suffocat: mox in frusta diuidit; tandem igni appositum coquit; nec hac vindicta contentus, multis alijs modis culinæ præfectum, & plerosquè alios ex aulicis vexat, vt pluribus prosequitur Trithemius *in histor. monast. Hirsacimudiensis circa annum Domini* 1132. Tandem ab eius loci Episcopo Bernardo per ecclesiasticos exorcismos Prouincia excedere compulsus est. De his legendus Ioan. Lorin. in psal. 90. ad illa ver. *à dæm. Meridiano*.

435

Tetri,

§. VI.

436 *Truculentes hominem vexãtes.*

TEtri, seù truculentes, dum nocent homini, diuersimodè se gerunt.

Sæpiùs in corpore visibili seipsos manifestant, vt docet Abbas Sirenus apud Cassianum *collat.7.c.32. Alios*, inquit *ita esse furori, & truculentiæ deditos, est manifestum; vt non sint contenti, hominum tantummodo corpora, quos suppleuerint, atroci dilaceratione vexare; sed etiam irruere super homines transeuntes, & affligere illos sæuissima cæde festinent: quales illi in euangelio Matthæi 8. describuntur, ob quorum metum per viam illam transire iam nullus audebat: Aut à Propheta Isaia 34. designantur, qui onocentauri, qui pilosi, qui sirena, qui lamia, qui vlula, qui struthiones, qui Erityj, qui aspis, basiliscus, leo, scorpius: qua vocabula non casu, aut fortuitò indita illis debemus accipere; sed significatione istarum ferarum, quæ apud nos sunt vel minus noxia, vel magis perniciosa illorum rabies, feritatesquè distingui.* Hæc ille. De quibus nominibus latè noster Ignatius Lupus in Edictum Sanctæ Inquisitionis par.3.

Illos verò sagittas volantes per diem possumus nominare; seù vt explicat Chaldæus Paraphrastes, *sagittas Angeli mortis interdiù emissas, quæ latenter, & palam homines sauciant:* quia vi aperta, & dolosis machinationibus nocent. Insuper dæmonia meridiana; quia meridiei potissimùm tempore varia inferunt damna, pestilentè afflant luè, aut alias vexationes immittunt. Quare Gentiles *Pan* dæmonum meridianorum primum tum maximè iracundum, & formidabilem credebant. Et in Russia orientali sub meridiè solitus erat vnus ex illis messis tempore rura deambulare habitu viduæ lugentis, operariis brachia, & crura frangere, nisi protinus viso spectro in terram proni venerarentur.

§. VII.

437 *Sensibiliter.*

SEd non semper visibili forma apparent; sed suam præsentiam diuersis nocumentis satis, superquè testantur. Quod probatur ex illa ruina domus, in qua filii Iob epulabantur facta à dæmone non seipsum visibili forma prodente; sed ventum à meridionali plaga flantem suscitante, idquè tempore meridiano, nempè illis prandentibus, qua omnes ad vnum oppressi sunt. Et eodem modo alia domus inficiebatur ab illis, de qua mentio habetur in vita Teodori Sicæorum Archimandritæ. Cum enim prandebant domestici, lapides à spiritibus in mensas iaciebantur: aut murium, & serpentum tanta intrabat multitudo, vt præ formidine exire compellerentur.

Spiritua liter.

Vt plurimùm nocent non corporibus modò; sed etiam animabus: nec modo sensibili, sed spirituali tentatione. Nam homines tempestate meridiana acriùs, crudeliusquè infectantur, & velut ad paratam prædam accurrunt, vt eos suæ subijciant seruituti, cum sint sibi distenti, saturitate graues, & crapula onerati. Nam eos comedunt, mordent, deuorant: Vnde vertit Hieronymus: *A morsu insanientis meridie.* Atquè diuersis peccatorum stimulis vrgent, maximè maledicentiæ, luxurię, & accidię. His enim tribus vitijs, quasi sagittis volantibus Ioabi isti spirituales miseros Absolones conficiunt. Etenim quis ad maledicendum promptior, quàm qui linguam sentit lubricam? Si enim sobrius illam continere non potest, quid diceret ventre pleno? labilem ligabit? Nonne statim soluta, & madida lingit adulando, attrahit mentiendo, mordet detrahendo, mouet rixas, seminat discordias, & vno ictu multos percutit, & interficit? Quis ad luxuriam procliuior, quàm satur homo; eum semper saturitati iuncta sit laxiuia, & vicina sint ventri genitalia, proquè membrorum ordine sit ordo vitiorum? Quis ad opus remissior, quàm qui ciborum pondere præfocatur? Ingraueſcente etenim ventre spiritus deijcitur, mens torpet, corpus ignauũ iacet, totusquè homo ociatur; Ideò dęmon facilius meridiè sæuit, cum illo tempore homines non solùm non resistant eius insultibus; sed seipsos vltrò offerant enecandos; quamuis à mane ad vesperam totius diei curriculo non cesset malefacere, & quotidiana exercere maleficia, vt singulis diebus, immò in qualibet hora, & momento in homines grassari possit.

ARTICVLVS II.

Nocte.

438 *Dęmones nocturni.*

SVmma est hominum infelicitas, coniuratis hostibus circundari, qui diurno tempore illos aggrediuntur: & nocturno, dum sopor omnes occupat, requiescere non sinunt. Hoc deplorat Iob cum *cap.30*, calamitatem suam tristi elegia describit, & infectantium dæmonum naturam repræsentat dicens: *Qui me comedunt, non dormiunt.* Et hoc omnes experiuntur mortales, sancti præcipuè, qui noctis tempore grauiores sustinent tentationes ab insultantibus Sathanæ ministris, qui nec dormiunt vnquam; nec alios somnum capere permittunt; sed excitatos molestant tùm illusionibus, tùm terroribus, tùm vexationibus. His enim tribus modis dæmon, vt timor nocturnus, & negotium in tenebris ambulans inquietum se præbet.

§. I.

1. Illudentes.

ILlusionum varij sunt modi, quorum exemplum habemus in ijs dæmonibus, qui aquilonares populos nocturnos viatores, & armentorum excubijs intentos portentis diuersi generis, & concentu mirifico circumfundunt. Quem nocturnum monstrorum ludum incolæ vocant *Choream Eluarum*. Illorumquè vestigia manè interdum in herba rorida interdũ ceù igne exæsa deprehendunt, vt narrat Olaus Magnus *lib.3.cap.1.hist.gent.septentr.*

439 *2. Terrentes.*

Terriculamenta etsi omnibus dęmonibus communia sint, qui ideò vocantur vmbræ, laruæ, spectra, manes, lemures, empusæ, & phantasmata nocturna; tamen propriè causantur ab his, quos Marcus apud Psellum, & Trithemius Lucifugos appellant, propterea quòd lucem maximè horrent, & detestantur: quia nec diebus vmquam apparent: nec alio modo corpus assumunt, quàm nocte pro libito illud effingentes. Vnde dæmonem Antiqui vocabant *Hecatem* cùm meridiè: *Empusam* cùm nocte sentiebatur. Quæ empusa fiebat bos, vipera, planta, lapis, musca, bellua, fæmina cruribus æreis, æneis, aureis, asininis: deniquè quicquid volebat, quicquid cupiebat.

Quare nocte terrent.

Hi verò lucifugæ omni loco sacro, & profano, omni tempore festo, & profesto, omnes homines bonos, & malos, & omnibus modis, quæ visu, audiru, & tactu percipiunt, terrere ita solent, vt nocte solùm illa terriculamenta robur habeant. Vndè

dè appropinquante sole, & gallo canente euanescunt. Nec tempus opportunius ad terrores datur: quia ipsę tenebræ seipsis terrent. Somnia tristia, quæ vt plurimum accedunt, terrorem augent: plures naturali proprię imaginationis imbecillitate pauore concutiuntur; quòd si excitentur tumultus, aut spectra obijciantur horrenda, quis non timeat hostes tali tempore tumultuantes? quia vtraque cum nocte coniuncta magis mortales percellunt. Quare tempus hoc deligunt, vt suo instituto maximè conueniens. Præterea principes, & potestates sunt tenebrarum *Ephes.6.* In tenebris exterioribus habitant *Matthæi* 8. Et in tenebris libentiùs operantur. Cum enim iuxta Domini dictum *Ioannis 3.Omnis, qui malè agit odit lucem, & non venit ad lucem vt non arguantur opera eius*, sicut maleficijs exercendis sunt semper intenti: ita diem fugiunt, noctequè gaudent, quæ sua obscuritate maleficas operationes velat, & tegit, ne ab hominibus videantur. Insuper, cum se exhibent sub varijs spectris, vt plurimum apparent nigricantes; vndè & vmbræ dicuntur. Quibus apparitionibus noctem inseruire constat, cum illa efficiat, vt omnia propemodum nigra videantur. Ad hæc plerumquè his spiritibus sufficit, tumultus edere absquè eo, quòd in forma aliqua conspiciantur. At tumultibus non seruit diei lumen; & quamuis nec per se nox seruiat, efficit tamen, vt propter summum ipsius silentium faciliùs percipiantur. Rursus cum hominum conspectum in omnibus fugiant, nec velint ab ipsis deprehendi, quid opportunius noctis tenebris: cum iuxta Philosophum visus nisi in illustratum obiectum feratur? Deniquè facilè est, excitare tumultus in nocte: difficiliùs sub spectabili forma exhibere, ideò facilius eligunt, difficilius omittunt; & potiùs de nocte, quàm die sua maleficia operantur.

Tales dæmones fuisse facile est credendum eos, qui varia terriculamenta nocturno tempore efficiebant in Oppido Clararum territorij Brixiensis in domo cuiusdam Viduæ relictæ à quodam perillustri D. iam valde diuite. Dum enim anno 1657. tempore quadragesimali pro Concione habēda ibi moram facerem, ipsa mihi enarrauit, quòd statim post mortem ipsius mariti singulis noctibus continuo sexennio rumores audiuit, sicut & cæteri eius domestici: & imprimis aliquem ambulantem in aula inferiori, ac si proprius esset maritus iam defunctus, nunc scalam ascendentem suo more solito, deinde in suo cubiculo commorantem, scrinia, capsas, fenestras aperientem, ac claudentem, præterea in quodam solario, quod ædificare incæperat, nec compleuerat, saxa, ligna, & alia huiusmodi magno strepitu commouentem. Pari modo sub varijs vmbrarum formis nunc seruis suis, nunc colonis apparere asserebat. An esset verè anima ipsius mariti, quæ ibi ad purganda aliqua peccata leuia pro aliquo tempore esse addicta: vel dæmones fingētes se esse animam mariti, vt vxorem ipsius aliosque domesticos terrerent, posset vtrumq. sinè errore sustineri. Quicquid sit à prædicta Vidua rogatus vt à talibus terriculamentis domum liberarem, priùs ipsa, cæterisque in fide, ac fiducia in Deum ritè instructis, ipsis præsentibus totam domum perlustraui, ac factis debitis tum præceptis dæmonibus, tum intimationibus animæ defunctæ, sacris benedictionibus muniui iuxta ordinem à me traditum tomo 2. disp. 4. in fine: sic nullus amplius rumor in tali domo imposterum est auditus.

§. II.

CVm ergo nox quasi proprium schema dæmonum sit, dum illius tempore terrorem excitare volunt, nunc spectris, nunc tumultibus, nunc vtrisquè simul vtuntur. Spectra exhibent varia, senis macie, & squallore confecti: gigantis staturæ proceris: hominis horribili facie, capillo nigro, barba hirsuta, & veste lugubri: bruti alicuius, & feri animalis, leonis, tauri, vrsi, serpentis: portentosi alicuius monstri ore lampades ardentes emittente, crinibus incendia spargentibus, naribus fumum emittentibus quasi fornacis ardentis, & toto corpore glomeratas squammas spirante. Tumultus excitant diuersos, modò leues, modò horrisonos: Simulant se incedere; risum edere, promere suspiria, gemitum trahere ex imo pectore. Cantant, loquuntur, vociferant. Audias, vt plurimùm vasorum collisionem, armorum sonitus, strepitus pugnantium, eiulatum flentium, clamorem pauidorum, catenarum stridorem, malleorum percussiones, fragorem tonitruum, maris æstuanris murmur, diuersorum animalium rugitus, & id generis sonos, qui auribus viuentium non sine magno terrore percipiuntur: quia in noctis silentio acutiùs perstrepunt Deo omnia permittente, vel ob pœnam peccatorum: vel ob bonorum exercitium: vel ob aliam causam occultam. 440 *Quomodo territ.*

§. III.

AT non contenti terriculamentis, vexationes sępiùs graues inferunt animabus, corporibus, & bonis exteris. Quare pro eo, quod habemus in nostra Vulgata. *A negotio perambulante in tenebris*, alij legunt: *A peste, ab excidio, à vastatione:* Vel vt Chaldæus: *A morte in tenebris deambulante. Lucifugarum etenim illorum*, vt ait Trithemius, *genus est imperscrutabile, ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitatum, malitiosum, inquietum, & perturbatum, quod occurrentes homines violenter comprimit, nocturnis horis, sæpiùsquè Deo permittente, aut flatu quosdam interficit, aut contactu.* 441 *3. Vexationes,*

Et primò animas vexant tùm vigilantium, tùm dormientium. Si vigilant homines, impuras illis immittunt cogitationes, quæ faciliùs in mente exurgunt, dum silentium tenent omnia, & nox obiecta velat externa: Sic enim eorum mens minus ad extra distrahitur, & interiori conatu res speculatur, quæ à spiritibus nequam obijciuntur; præsertim cum post longiorem somnum refectis viribus corporis caro deliciosè accubans carnales immunditias quærit; Et ita homo à dæmone, & à seipso agitatus maiori impetu ad impura, & obscena prouoluitur. Vnde Sapienter Dauid stertentibus in lecto verbo, & exemplo suadet pœnitentiam, dum dicit psalmo 4. *In cubilibus vestris compungimini*, & psal. 6. *Lachrymis meis stratum meum rigabo.* Si verò homines dormiunt, obscena immittunt somnia: Phantasiam namquè varijs speciebus turpibus informant & impuris imaginibus replent: Dehinc calefaciunt ebullientem sanguinem: Deinde excitant alios humores: Deniquè (quod peius est) corpora pollutionibus fædant, quibus omnibus commotus homo optat euigilans, aut consentit in ea, quæ in somno illi representata fuerunt. Quare non sine causa in publicis precibus, quas incipiente nocte fundere solet Ecclesia, Deum precatur his verbis Ambrosij.

Pre-

Procul recedant somnia
Et noctium Phantasmata:
Hostemque nostrum comprime
Ne polluantur corpora.

Etenim hostis ille non est alius, quàm dæmon incubus, quem amore improbo fœminarum ardere, virosquè ad concubitus impuros, & alias impudicas actiones pronocare censet Augustinus *lib. 11. de Ciuit. cap. 33.* & alij Patres: Non quòd venereis delectetur; sed quia gaudet, Deum sic grauiter offendi, & genus humanum ità fœdè contaminari.

§. IV.

442 *Tentationibus ex teris.*

His occultis tentationibus, quibus homines ad illa peccata solicitant, externas addunt prouocationes: sæpiùs compti adolescentis personam induunt: aut se formant in mulierem procacem, vt homines, & mulieris ad stuprum, adulterium, nefandosque congressus precipitent. Sic Bonnæ apud Coloniam Agrippinam filiam à patre, quoties domo egrediebatur, solario inclusam vnus ex illis in forma iuuenis constuprauit; eaquè aliò missa, illam dæmon repetiuit à Patre, cuius pectus stomachabundus tam violenter percussit, vt post sanguinis vomitum tertia die expirauerit. Ita Prumiæ in Eiflia cum vir quidam puellam solicitasset, vt ad se intempesta nocte libidinis implendæ causa veniret, venit dæmon in eius forma, perfectoque fœdo concubitu, miserum irrisit, seipsum quis esset manifestando. Vtrumq. narrat exemplo Cæsarius *c. 8.* posterius *c. 10. lib. 3.* Nec opus est pluribus recensiti ea confirmares, cum hoc summo nostro malo frequens experientia doceat,

§. V.

443 *2. In corpore.*

Inter spirirituales vexationes etiam corporales miscent, varijs modis homines in corpore molestando. Parum est, amputare capillos, aures vellicare lecti operimenta tollere, culcitram subtrahere, lapidum iactu somnum interrumpere, vel etiam è proprio lecto exturbare, vt sæpiùs sensit Otho post Galbam occisum: Deteriora aggrediuntur nunc fauces constringunt ita strictè, vt miseri clamare nequeant; etsi omni vi contra enitantur: nunc quasi pondus grauitans pectori inhærent, vt spiritum, & pulsum prohibeant: nunc semiuiuos post longam luctam in terram prosternunt: aliàs fustibus excipiunt tàm grauiter, vt plagarum vestigia postridie appareant, ne sibi illusum fuisse credatur: aliàs ex lecto protrusos extra domum asportant, & nudos pauidos, flagellatosquè in plateis, & campis deserunt: aliàs particulas carnis è corpore detrahunt, & in aduersam partem brachia, aut tibias contorquent: aliquando membra vstulant, vel per vrticas, & res non formaliter, sed virtute calidas: vel per ardentes carbones, titiones, & res alias, quę ignem concipere, & fouere possunt: aliquando incurabiles morbos, aut etiam mortem ipsam inferunt, vt supra diximus. Quorum omnium tot sunt exempla, vt si ad probationem adducerentur, omnes ferè historiæ recensendæ forent. Vnum sufficiat ex libro Tobię desumptum, Asmodęi viros omnes iugulantis de nocte, qui ad Saram quamuis vxorem intrabant. Nam septem occis, pluribus erat necem allaturus, si à Raphaele Angelo in desertis superioris Ægypti non fuisset religatus,

§. VI.

444 *3. In bona extera.*

Deniquè grassantur in bona extera, ne quid relinquant intactum. Cum enim domos infestant non hominibus modò; sed animalibus etiam molesti sunt: vtensilia frangunt, vasa disrumpunt, telas scindunt, arcas sera obfirmatas diuidunt in frusta, vestes lacerant, vinum, oleum, liquores fundunt, dispergunt legumina, & lapides. Sic anno Domini 1644. die 20. Martij actum est in territorio Brixiensi, vici nomen reticebo, quia charitas dictat. Vitam simul agebant cum sene quodam presbytero duę mulieres viduæ ambæ, quarum vna alterius mater erat: ambæ satis læsæ famæ: serò vicini audierunt velut multorum cantus, saltationes, cachinnationes, & alia huiusmodi. Mane facto cum neminem ampliùs audirent, nec viderent, domum ingressi, ecce tota domus euersa, ac desolata inuenta est, vinum effusum, vtensilia fracta, vasa disrupta, vestes laceræ, lateres comminuti, contrita ligna, cæteraquè dispersa, vel perfracta: Mulieres verò ambæ faciem totam habentes laceram: senex verò semimortuus iacebat, qui post biduum è vita migrauit, mulieres autem è vico expulsæ sunt. Sæpissimè etiam flammis omnia consummando homines ad extremam redigunt paupertatem. Hoc ex supra allatis exemplis, & experientia ipsa tam clarè patet, vt non alia egeat probatione. Quare dæmon verè negotium est ambulans in tenebris, immò ruina, exitium, exterminium omnibus hominibus formidandum: cum numquam cesset à maleficijs; sed die, noctequè sine intermissione vt vigil pessimus toti homini noceat; & omnibus, quæ ad eum pertinent, non tantùm per se; sed etiam per suos maleficos, qui diurno, nocturnoquè tempore mortales persequuntur.

SECTIO III.

Perficientes maleficia.

445 *In dæmonibus est Phantasia proterua. Concupiscentia amens. Irascibilis furiosa.*

Qvàm graphicè prauam dæmonum voluntatem in perficiendis meleficijs S. Dionys. Areopagita describit, cum dicit *cap. 4. de diuinis nomin. In eis esse phantasiam proteruam, amentem concupiscentiam, & irascibilem furiosam.* Certum est enim, peccati maculam eorum voluntati sic inseparabiliter adhærere, vt obstinati in malefaciendo permaneant: vnde actus omnes, qui ex illa deliberata voluntate procedunt, semper mali sunt. Et licèt possint dæmones, vt ait Scotus *in 2. d. 7.* quem sequitur Angles ibi *dist. 6. & 7. q. 2. dub. 6.* secundùm naturam suam habere actum bonum moraliter: vel saltem ex genere non deformatum aliqua circumstantia: vt odium pœnarum ex amore sui: quia in eis remanserunt naturalia integra. Veruntamen de facto omnes eorum actus mali sunt. Hoc enim est maximè probabile propter eorum obstinatam, & vehementem malitiam. Ita sustinet Angles loco citato post D. Thomam *1. p. q. 64. ar. 2.* Ratio est: quia cum sint in odio intensissimo, & perpetuo Dei, & proximi, non habent actum aliquem bonum, & voluntas eorum actui malo semper est intenta; ideo non cessat aliquando à suis operationibus, præcipuè in ordine ad hominem, cuius perniciem semper appetit; sequitur eos à peccato, & à malo non cessare, & aut volendo, quod in se malum est: aut quod est malum ex circumstantia.

Cum phantasia proterua : non quod talis potentia organo corporali ligata in eis reperiatur ; sed quòd totam intentionem, & cunctas operationes ad homines decipiendos, & vexandos proteruè, ideſt, superba ferocitate, & crudelitate dirigere, studiosè conentur. *Cum concupiscibili amente :* quia etsi non sint cognitionis expertes ; tamen sine fræno, & retinaculo rationis, quasi vehementi cursu concitati ad quælibet nociua seipsos præcipitare solent. *Cum irascibili furiosa :* eò quòd contra omnia bona impetuosè irascuntur, non ex ignorantia ; sed ex peruersissimo prauæ voluntatis appetitu.

Per quas malesicia operantur. In Omnibus. In Singulis.

Hac phantastica proteruia, amenti concupiscibili, & irascibili furiosa ducti, homines suis maleficijs adoriuntur tanto impetu, vt illa in Omnibus, & Singulis indiscriminatim perficere contendant : Sicut sequentibus articulis breuiter declaratur.

ARTICVLVS I.

In Omnibus.

Dæmones insurgunt. In Deũ In Angelos. In Homines.

446 SI tanta fuit in cœlo dæmonum audacia, vt à primordijs creationis diuinam assequendo æqualitatem in Deum insurgere cum Angelis, qui soli rebellioni adhærere nolebant, prælium committere, omnesque cœlestes accolas suis factionibus inuoluere conati fuerint ; quid non attentabunt in miseros terræ incolas natura inferiores, viribus impares, conditione imbecilliores ? An poterit obsistere spiritui caro infirma ? substantiæ immateriali corporea massa ? Intellectui subtilissimo hebes ingenium ? Inuisibili hosti luteum plasma ? Cælesti virtuti terrena vanitas ? Potenti Angelo homo putredo, & vermis ? Impar congressus ; ideò certus huic videtur casus : illi certa victoria, vt nostro experimento (heù nimis lugendo) didicimus.

§. I.

VIdent post suam è cælo expulsionem coniurati generis nostri aduersarij radices malitiæ, scelerum capita, inuentores mortis, principes vitiorum, homines ad Dei imaginem factos pudicitia ornatos, temperantia compositos, charitate insignitos, immortalitate vestitos, diuina gratia circumdatos habitantes in Paradiso, odoriferis stipatos malis, fulcitos floribus, coronatos gloria, & honore, & constitutos super opera manuum plasmatoris : Inuident statim, fortunatis insidiantur, sibi nihil timentibus ; astu, & dolis aggrediuntur incautos, quos è summo felicitatis fastigio deturbatos, in vnum omnium calamitatum barathrum præcipites agunt. Nec cessant calamitosos grauioribus obruere malis, vt in vltimum eos perducant exitium.

§. II.

Quod vt facilius assequãtur.

447 ATque, vt hoc facilius assequantur, admirabilem Prouidentiæ diuinæ ordinem contrariò fine audent æmulari. Deus, qui numero, pondere, & mensura agit vniuersa, eam in mundo statuit politiam, vt inferiora medijs superioribus ad suos fines dirigantur, & humana angelico regantur ministerio. Hinc est quòd vnicuique Regno, & imperio (idem de prouincijs dici potest) vnum ex cælestibus spiritibus præfecit in custodem, sicut testatur scriptura Deuteronom. 32. *Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Dei.* Quos Angelos omnes Doctores interpretantur ; & S. Isidorus *lib. 1. de summo bono cap. 12. Singulę*, inquit, *gentes præpositos Angelos habere creduntur : omnes homines Angelos habere probantur.* Quod confirmatur exemplis Angeli Iudæorum, & Angeli Persarum apud Danielem cap. 10. Ex quo colligitur singulis quibusque nationibus spiritus angelicos esse deputatos ; quorum partes sunt, mala auertere, bona aduehere ; & in omnibus vtramque populi sibi commissi salutem procurare.

Ad instar bonorum Angelorum.

Cuique Regno. Cuique Prouinciæ. Cuique Patriæ.

Idem factitatur à Lucifero, qui singulis regnis vnum ex primoribus diabolus subtiliorem scientia, & malitia insigniorem hostem, & exterminatorem destinauit, sub quo distributis officijs alij mandatis eius obtemperantes militant. Quibus ex officio incumbit, morem populi probè nosse, callere nocendi artes, scire perfectissimè, quibus vijs mala inferantur, & bona auferantur, & illa omni conamine executioni demandare, quæ vel à principibus dæmonibus efficiuntur : vel ipsi sua sagacitate nouerunt in cuiusque populi perniciem fieri debere ; vt benè testatur Petrus Binsfeld. *de Confess. Malefic. prælud. 10. & 17.* & egomet intellexi ab illo Mago relato infra *disp. 3. num. 90.* qui mihi enarrauit : dæmoniorum principem illius ciuitatis, vbi ipse morabatur, vocari Beelzebub, & sub potestate sua habere triginta millia dæmonum, qui omnes ad maleficia concinnanda intenti erant. Vndè nihil aliud & cognitione, & opere perficiunt, quàm homines frequentibus vexare maleficijs, præcipuè tria horrenda mala pestis, belli, & famis introducere ; quibus prouincias, regna, imperia, totumq. orbem, & omnes eius habitatores absumunt. Nam quis enumerare valeat strages, ruinas, exterminia, publicas calamitates, quæ ex illis oriuntur ; Et homines omnis sexus, omnis ætatis, omnis conditionis, quos diuerso mortis genere de medio tollunt ? Quibus adde omnia mala particularia, quæ singulos affligunt, prodeuntque ab illis humanæ naturæ hostibus, superbia tumidis, inuidentia liuidis, fallacia callidis, natura noxijs, malitia sæuissimis, crudelitate atterrimis, qui quantum possunt, omnes mundi habitatores vltrò citrò q. sęua, & improbissima tyrannide per se & suos Ministros opprimere non cessant : Quorum malorum varia exempla adducit Petrus Binsfeldius sparsim toto *tract. de Confess. Maleste.*

Vt omnes homines varijs infestentur malesicijs.

ARTICVLVS II.

In Singulis.

Dæmones singulos homines vrgent.

448 QVòd si voluntate tam praua feruntur in omnes homines, quid ipsos, putas, singulis velle, nisi extremum exitium, ad quod vnumquemq. suis maleficijs occultis, & publicis pertrahere omni studio conantur, eò libentiùs, quòd adhuc æmulatores existunt diuinæ Prouidentiæ in ordinibus circa singulos homines constitutis.

§. I.

Magna dignitas animæ habere custodem.

MAgna dignitas animarum, ait Hieronymus in Matt. 13. *vt vnaquaq. habeat ab ortu natiuitatis in custodia sui Angelum deputatum* ; Cuius est, vt docet Ecclesia, & cõmuniter Patres affirmant, hominẽ custodire in omnibus vijs eius, nẽpè, corrigere errantem, docere ignorantem, protegere periclitantem, illuminare perplexum, ducere peregrinantem,

exci-

excitare torpentem, vrgere pigri tantem, animare pusillanimem, saluare pereuntem, & omnibus bonis replere inopem, & mendicum.

Maior dignatio Angeli fungi hoc officio.

Maior dignatio Angelorum, qui natura intelligentiæ, potentia, & officio sublimes non dedignantur hæc subire ministeria, & sese hominis exhibere tutores, actores, & præsides. Quod iuxta D.Bernardum, magnam vnicuiquè mortalium debet inferre reuerentiam, afferre deuotionem, conferre fiduciam: Reuerentiam pro præsentia: Deuotionem pro beneuolentia: fiduciam pro custodia.

Maxima Dei beneficientia Angelũ cuiq. deputare.

Sed Maxima Dei beneficientia, qui nullius indigens, omnibus affluens, & fons inexhaustus bonorum omnium cum sit, tam misero homini vanitari simili tales, & tantos Angelos præfecit, & eis mandauit, vt custodiant eum in omnibus vijs suis: vt verè dicendum sit in omni loco cum clarissimà heroina Iudith: cap. 13. *Viuit ipse Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde hùc reuertentem, & non permisit me Dominus ancillam suàm coinquinaris sed sine pollutione peccati reuocauit me vobis gaudentem in victoria sua, in euasione mea, & in liberatione vestra.* Quam veritatem testantur D.August. *in Soliloq. cap.* 27. Chrysost. *hom.* 60. *in Matthæum*, & *hom.* 3. *in epist. ad Thessalon.* Basilius *lib.* 3. *contra Eunomium*. Origen. *hom.* 5. *in Num.* & *hom.* 35. *in Lucam.* Gregor. Nyssenus *in lib. de vita Moysis.* Bernard. *ser.* 11. *super Psalmum qui habitat in verb. vers. Angelis suis mandauit de te.* Hilarius; Theophylatus, Oecumenius, Hieronymus, & alij communiter *in c.* 18. *Matthæi*. Cassianus *in Coll. coll.* 8. *cap.* 17. S. Bonau. cum Magistro sent. & omnibus D.D. *in* 2. *dist.* 11. S. Thomas 1. *par. quæst.* 113. & latissimè Franciscus Feuardentius *in appendice ad libros Alph. Castrensis de hæres. lib.* 1. *in ver. Angeli hæres.* 3. *Si quis dicit.*

§. II.

Magna inuidia Maius odium Maxima malitia principis tenebrarum cuique homini dæmonem deputantis Diuersitas in exercitijs Angeli protegentis dæmonis impugnãtis.

449 AT magna inuidia, maius odium, maxima malitia principis tenebrarum, qui cuilibet hominum dæmonem ad eum tentandum, seducendum, & perdendum deputauit, vt tradunt D.Gregorius Nyssenus *lib. de vita Moysis*, Chrysost. seù Auctor libri imperfecti *hom.* 40. *in Matthæum*, Lactantius Firm. *lib.* 2. *de Orig. erroris cap.* 15. Cassian. D.Bonau. cum Magistro, cæterisque Theologis *loco cit.* Hic enim spiritus nequam in omnibus spiritui bono aduersatur. Iste sollicitat hominem ad bonum: Ille impellit ad malum. Iste salutaria inspirat consilia: Ille noxia suggerit. Iste mente excitat: Ille excæcat. Iste intellectum illustrat: Ille tenebris offundit. Iste à peccato reuocat: Ille in peccato detinet. Iste ducit, & dirigit: Ille seducit, & decipit. Iste feruorem immittit: Ille teporem. Iste media omnia adhibet, vt hominem ad Paradisum deducat: Ille omnibus vijs vtitur, vt deijciat in infernum. Deniquè boni Angeli solent non solùm per seipsos hominis suæ curæ concrediti salutem procurare; sed etiam per alios, puta, Angelos, & sanctos viuentes, ac mortuos, qui suis orationibus, inspirationibus, & instructionibus eis opitulantur; Ità mali Angeli consueuerunt illos in damnationem æternam adducere tam per suas tentationes, fallacias, & seductiones quotidianas, quàm per malignas operationes tum dæmonum, tum maleficorum, cæterorumquè ministrorum sathanę, qui assensu vnanimi in eos conspirare non cessant.

§. III.

Ad maleficia perficienda concurrunt Dæmon puincia, Dæmon malefici, Dæmon matefi ciandi.

QVare eò faciliùs in singulis suis perficiunt maleficia, quò plures coniunctis viribus vnumquemquè aggrediuntur. Malefico etenim operante aliquod malificium contra aliquem singularem, statim malefici, & maleficiandi dæmones vniuntur in eo perficiendo, & applicando, vt suum sortiatur effectum. Quare non mirandum, si plures videamus maleficijs affectos, cum dæmones, siuè qui prouincijs, & locis præfecti sunt: siuè qui maleficis obtemperant: Siuè qui vnicuique sunt destinati, nihil aliud moliantur, quàm omnes, & singulos per varia perdere maleficia, vt tradit etiam Binsfeldius *de Confess. malef.* Vnde plures vim non effugiunt maleficæ potestatis non homines, & mulieres: non pueri, & puellæ: non senes, & iuuenes: non diuites, & pauperes: non domini, aut subditi: non mali, aut boni: non ipsi pueruli innocentes. Immò sæpiùs boni si de diuina protectione sint diffidentes, maleficijs magis sunt subiecti, quàm mali, cuius rationem reddit D.Gregor. *lib.* 24. *Moral. c.* 7. *Hostis noster, ait, quantò magis nos sibi rebellare conspicit, tantò amplius expugnare contendit: eos autem pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit.* Licèt enim maiorem in malos, quàm in bonos habeat potestatem; illam tamen non reducit ad actum, eos sæpiùs vexando in corpore, ne fortè per talem corporalem vexationem à peccato recedant: vt latè sup. *d.* 1. *n.* 89. & *sequent.*

Quare boni prę malis sint obnoxij maleficijs.

Conclusio Tertiæ Partis.

TAlis ergo est hominum status, luctari semper cum dæmonibus, quorum prauam voluntatem experiuntur in hoc: Quòd principes, & potestates, siuè Superiores imperando, cogendo, siuè inferiores superbiendo, & inuidendo illos persequuntur. Quòd rectores mundi, & tenebrarum harum in omni loco publico igneo, aereo, aqueo, terreo: Et priuato aut sacro, aut profano eis insidiantur. Quòd spiritualia nequitiæ in cælestibus eos modis omnibus insectantur, accedentes ad eis malefaciendum, apertè, occultè, vtroquè modo, continuantes maleficia die, ac nocte: perficientes in omnes, & singulos, ità vt perire necesse sit, si propria esset virtute certandum. Quis enim non obrueretur tot, tantis, & taliter sæuientibus inimicis? At non nostris viribus, sed Dei fidendum est, vt suadet idem Paulus in eo loco: *Confortamini*, inquit, *in domino, & in potentia virtutis eius, induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli.* Quia etsi semper nocere velit, non semper permittitur: & cum permittitur, non plus noxæ, quàm saluti nostræ conueniat. Vt optimè docet D.Gregor. *lib.* 2. *Moral.* cuius verbis tertiam istius Disputationis partem absolumus. *Sathanas*, inquit, *semper voluntas iniqua est, sed numquam potestas iniusta: quia à semetipso voluntatem habet: sed à Domino potestatem. Quod enim iniquè ipse facere appetit, hoc Deus non nisi iustè facere permittit. Ille igitur formidari non debet, qui nihil nisi permissus valet.*

Conclusio Disputationis Secundæ.

§. I.

450 *Dæmon est causa efficax maleficiorum.*

VIdes beneuole lector(vt tandem receptui canamus) quàm efficax causa maleficiorum sit humani generis hostis, quem in adinueniendis, exequendis, & procurandis infinitis penè modis, quibus illa in hominum perniciem à suis clientulis perficiuntur scientia magna,potentia ingenti, & implacabili malitia pollere, fusè demonstratum est. Restat definire, ad quem cognitio huiusmodi maleficiorum,vt à tali causa procedunt,pertineat,Theologum Exorcistam, an Medicum, quod ex supra relatis in fauorem Theologi certissima conclusione fieri potest. Si enim ad illum spectat dignoscere maleficia, ad quem spectat causas eorum agnoscere, eò quòd nemo perfectam alicuius rei cognitionem assequi potest, qui primò non sit causarum, & principiorum eius perfectam notitiam consecutus; sequitur ad Theologum pertinere, non ad Medicum de illis, vt à dæmone operante tanquam ab efficienti causa proueniunt: cum eius sit disputationes inire; & ex eis certas conclusiones ad sacrarum literarum, & ecclesiasticorum dogmatum normam elicere circa Angelorum bonorum,& malorum naturam,scientiam,potentiam, locutionem,motum,ordines, ministeria,operationes,& similia,quæ nosse, necesse est: vt quenam sit dæmonis virtus in maleficijs perficiendis, & quo pacto ab illo causentur, agnosci queat. Ideoque Medicum se in ijs diiudicandis immiscere non posse, nec debere; cum certum sit, hæc omnia transcendere scientiæ medicæ fines, quæ propria principia à Philosophia naturali desumens, morborum causas siuè externas, siuè internas à rebus sensibilibus; non autem ab insensibilibus disquirendo venatur; & per consequens maleficiorum causas qua parte proficiscuntur à dæmone, non agnoscit: cum sic non habeant causam sensibilem, quæ naturaliter cognosci valeat; sed insensibilem, cuius cognitio ex supernaturali,& diuina reuelatione, non autem ex humana philosophia, petenda est.

Quæ vt procedũt à tali causa nõ sunt de consideratione Medici, sed Theologi Exorcistæ. Ratio fauet.

Ideo Medicus non debet iudicare de maleficijs, quia hæc scientia medicę fines transcẽdunt.

Quòd si suæ professionis terminos prętergrediẽs, id attentare audeat: aut alienum non ritè assumet officium: aut sunm non benè administrat.

§. II.

451 *Hoc munus est Exorcistarum.*

EXorcistarum, & ecclesiasticorum virorum est eijcere dæmones,serpentes,& scorpiones calcare, & dissoluere omnem virtutem inimici iuxta potestatem traditam a Domino Matth. 10. Marci 3. & Lucæ 9. declaratam c. 10. & ab Ecclesia communicatam in ordine exorcistatus. Vnde dæmones eijciunt, cum illos è corporibus energumenorum expellunt: *Serpentes,& scorpiones calcant*, vt ait S.Titus apud Glossam, *cum spiritus inuisibiles serpentum more insidiãtes, & quasi scorpiones aculeato ictu pungentes,ab ijs,quos obsident,aufugere compellunt.* Omnem soluunt virtutem inimici, cum maleficiorum, sortilegiorum, incantationum, veneficiorum, & magicorum operum vires diuina virtute eneruant, & annihilant.

Quod sacrilegè sibi vsurpant,qui talia meliuntur sine iure Vel ordinario, vel extraordinario.

Hoc officium sacrilega vsurpatione sibi vendicãt, qui sine ordinario, vel extraordinario iure talia meliuntur. Ordinarium ijs solis competit, qui ad sacros ordines promouentur vel saltem sunt in gradu Exorcistarum. Extraordinarium illis, qui peculiari gratia,& dono Dei, puta, fide in nomine Iesu Christi insigniti hoc priuilegio vtuntur: quod tale ostendere debent: si de hoc à suis superioribus requirantur.

Videant modò audaciores illi, qui in possessionũ, & maleficiorum operibus soluendis se ingerunt,quo iure id aggrediantur. An ordinario? Sed tunc non Medicum agent, sed Exorcistam. An extraordinario? Neque hoc modo Medici munus obibunt, sed viri priuilegium à Domino habẽtis, cuius specimen aliquod dare debẽt;& sic non suo,sed alterius, nempè, aut Exorcistæ, aut viri tali gratia donati fungetur officio, sed caueant, ne propter vsurpationis sacrilegæ peccatum idem ipsis contingat, quod filijs Sceuæ, de quibus supra mentionem fecimus.

§. III.

MEdiorum verò officium est, physicorum remediorum adminiculo ægrotis sanitatem restituere, qui morbo à naturali causa procedente vexantur: Aliàs si prodeũtes à causa prętternaturali & libera curare contendunt, quales sunt ij: qui ex maleficio oriuntur, quantumuis sedula cura, labore improbo, studio numquam intermisso, selectioribus, & efficacioribus pharmacis repetitis huic curationi inuigilent, nihil tamen proficiunt; sed oleum, & operam perdunt: quia naturalibus, & corporeis remedijs prætternaturalem, & liberam causam tollere conantur. Atquè vt sensibiliter pateat, offeramus vni ex Medicis illis vsurpatoribus mulierem, quæ annis 18. habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata, nec omninò poterat sursum respicere, vt narrat Lucas *cap.13.* Pertentet, quantum voluerit in cognitionem huius ægritudinis deuenire: consulat suos Auctores: componat pharmaca, præbeat potiones, emplastra adhibeat, vnctiones, & linimenta partibus languentibus apponat, & nihil relinquat intactum ex his, quæ ad huiusmodi curandas infirmitates quoquomodò iuuare posse censuerit. Quid post tot curas, labores, & expensas? Idem morbus, eadem infirmitas, idem inclinati corporis status in muliere. Petis: Quare? Hoc audiamus à summo Medico, qui corpora, & animas curat, causasquè morborum tùm sensibiles, tùm insensibiles nouit. Hic enim murmuranti Archisinagogę, eò qnòd diè sabbati sanitatem contulisset, respondit: *Hanc autem filiam Abrahę, quam alligauit Sathanas decem, & octo annis non opportuit solui à vinculo isto die Sabbati?* Ligauerat ergo illam Sathanas; ideoquè non à Medico; sed ab illo solui debebat, qui teste Ioanne 1.*Ioan.c.3.* venit in hunc mundum, vt solueret opera diaboli.

452 *Medici physicis remedijs contendẽtes,sanare morbos à causa supernaturali prodeuntes. Incassũ laborant*

§. IV.

NEquè solùm operam perdunt; sed etiam nomen, & famam. Dum enim tales morbos remedijs naturalibus curare nituntur, apud homines ignorantiæ labem incurrunt; quia ijs obsistente dæmone frustra applicaris,tandem comperitur morbum dæmoniacum esse, quem isti naturalem putabant: & Medicum cum suis calculis, & aphorismis fuisse hallucinatum. Quod confirmatur exemplo à Ioanne Fernelio Medico excellentissimo *lib.1. de abditis rerum causis cap.16.* relato de quodam, qui cum à dæmone vexaretur, à Medicis febrire, ac delirare simpliciter existimabatur.

453 *Perdunt nomen, & famã*

Huic

Iniuria efficiunt ægrotos huiusmodi In bonis Fortunæ, & Corporis

Huic summo dedecori adde iniuriam duplicem, qua tales ægrotos afficiunt: Alia in bonis fortunæ: Alia in bonis corporis. Ægrotos namquè, qui se ijs longis, sed varis curationibus exponunt, maximas expensas facere, necesse est. Ex quo post rei familiaris iacturam inutiliter factam, morbo pauperem superinducunt. Et dum ab vnius ægritudinis grauamine liberari desiderant, duplici se malo constringi, & torqueri absquè remedio persentiunt non sine iustis ipsorum querelis in eos, quos putant suæ calamitatis auctores. Idem enim illis euenit, quod mulieri euangelicæ per annos duodecim fluxum sanguinis patienti: quæ, vt refertur *Lucæ* 8. post omnem substantiam in Medicos erogatam, à nullo sanari potuit, nisi à Christo. Insuper maximos pari dolores conuenit illos, qui talibus curationibus exponuntur, dum per pharmaca, pyriases, fomenta, emplastra, enchrista, strigmenta, malagmata, amuleta, trochiscos, syrupos, theriacas, electuaria, aliaquè remedia vexantur vsquè ad internecionem, sed incassum ridente dæmone, dum flet ægrotus, Medicus vanè laborat, & spectatores alteri compatiuntur, alterum subsannant, vt luculento exemplo Idem Fernelius confirmat de Iuuene equestris familię, *qui corpori, concussione*, inquit, *& quasi conuulsione ex temporũ interuallis laborabat cum nunc solùm sinistrum brachium: nunc dexterum: interdum etiam digitum vnum: aliàs crus alterum: aliàs vtrumquè: aliàs corporis truncum tanta celeritate agitaret, vix vt à ministris quatuor decumbens cohiberetur, caput inconcussum iacebat, lingua, & locutio libera, mens sana, omnesquè sensus integri, vel in conuulsionis ferocia: decies ad minimum quoti diè corripiebatur; in cæteris sanus, sed labore confractus, vera epilepsia indicari poterat, si mentis, sensuumquè læsio accessisset. Peritissimi quiquè Medici adhibiti conuulsionem epilepsię finitimam à maligno, vimenaquè vapore spina dorsi impacto censuerunt, qui vapor in eos neruos irrueret, qui à spina in artus quaquauersum, non autem in cerebrum disseminaretur. Varia fuerè adhibita remedia, quæ tamèn nihil profuerunt; sed mense tertio primùm deprehensus dæmon quidam totius mali auctor voce, insuetisquè verbis, at sententijs tùm latinis, tùm græcis (quamquam ignarus græcæ lingua laborans esset) se prodens, is multa assidentium, maximequè Medicorum secreta detegens, ridens, quòd multa periclitati temerè essent; quòd irritis pharmacis corpus hoc penè iugulassent.* Hactenùs Fernelius.

Quare Medici vexatos à dæmonibus, & maleficijs affectos Ecclesia ministris curandos remittere debẽt.

Quarè satius esset, si Medici alienum non vsurparent officium, & suum ritè exequerentur. Quod fiet, si vexatos à spiritibus immũdis, & maleficijs affectos ipsis oblatos statim Theologis Exorcistis, alijsq. Ecclesiæ Sanctæ Ministris curandos remmittant: cum illorum sit, remedijs supernaturalibus, & diuina virtute dæmonem latenter operantem expellere. Quem constat toti humanæ, & physicæ potentiæ resistere facilè posse. Dum enim vi humana contra illum agitur, *quasi fortis armatus custodit atrium suum*, vt ait Christus *Lucæ* 11. cum verò Diuina vis adhibetur, velociter exire cogitur, quia *fortior eo superueniens vincit eum, vniuersa arma eius aufert, in quibus confidebat, spolia eius distribuit*, & se victorem, & triumphatorem infernalium potestatum ostendit.

DISPV-

DISPVT. III. DE MALEFICIS,
VT CAVSA MALEFICIORVM
DIVISIO.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
Maleffici.	1. Quinam sint,	1. Superiores.	1. Inuisibiles.	Ordinis supremi. 1.
				Ordinis infimi. 2.
			2. Visibiles.	Omnis conditionis. 1.
				Omnis sexus. 2.
		2. Inferiores.	1. Viri.	Gentiles. 1.
				Iudæi. 2.
				Christiani. 3.
			2. Mulieres.	Sexu fragiles. 1.
				Fide labiles. 2.
				Malitia insignes. 3.
	2. Quales sint.	Homines diabolici.	1. Fœdere.	Expresso. 1.
				Tacito. 2.
			2. Societate.	Publica. 1.
				Priuata. 2.
			3. Ministerio.	Infami. 1.
				Intolerabili. 2.
				Continuo. 3.
		Diaboli humanati.	1. Impietate.	In Deum. 1.
				In Christum. 2.
				In Sanctos. 3.
			2. Iniquitate.	In seipsos. 1.
				In suos. 2.
			3. Iniustitia.	In viuentes. 1.
				In mortuos. 2.
	3. Quanti sint.	Quoad speculatiuam.	1. Diuinatricem.	Explicitam. 1.
				Implicitam. 2.
			2. Obseruatricem.	Artium. 1.
				Sanitatum. 2.
				Euentuum. 3.
		Quoad practicam.	1. Magicam.	Veram. 1.
				Apparentem. 2.
			2. Maleficam.	Somniferam. 1.
				Amatoriam. 2.
				Hostilem. 3.

DISPVTAT. TERTIÆ.

De Maleficis, vt sunt causa maleficiorum.

SVMMARIA.

VIDAM Medici asserunt, quæ de maleficis dicuntur, esse meras illusiones.

Cuius opinionis fuit Hippocrates; qui excusatur à Codronco. 454

Sed dicta excusatio refellitur.

Visio Locustarum à Ioanne Apocal. 9. *descripta Maleficis adaptatur; quorum repræsentantur Personæ, Mores, & Operationes: seù Quinam: Quales, ac Quanti sint tribus partibus huius disputationis.*

Ex quibus ostenditur, illos ad maleficia verè cum Dæmone concurrere, & operari; & ideò eorum causas efficientes ministeriales esse.

Pars I. Quinam sint Malefici.

More Principum Dæmon conatur imperij fines dilatare, & dominari. 458.

In Cælo Angelis per persuasiones. 459.
In Inferis Dæmonibus per tormenta.
In Terra Hominibus per maleficia.

Quinam sint Malefici.

Latè vocantur Magi, Venefici, Incantatores, Sortilegi, Sortiarij, Sagæ, Lamiæ, Stiges, Pharmaceutriæ. 460.

Propriè qui fœderantur cum Dæmone ad mala alijs inferenda.

Ex pacto vel expresso, vel tacito, sic exigente dæmonis superbia, Hominisque malitia. 461.

Ideò Maleficorum turmæ vocantur fœderatorum dæmonis exercitus.

In quo alij sunt Duces, & Superiores. Alij sunt Milites, & Inferiores: vt duobus capitibus palam fiet.

Caput I. Superiores.

Locustæ terrestres ducem non habent more auium, & animalium. 463.

Infernales Luciferum ducem sequuntur; Qui est Abaddon, Apollyon, Exterminator, & Rex super omnes filios superbiæ.

Malitia maleficorum dæmonem in Regem agnoscendo. 464.

Politica Luciferi in Maleficorum regimine; Quibus duces subalternos præficit alios Inuisibiles: alios Visibiles: vt sequentes sectiones patefacient.

Sectio I. Inuisibiles.

Dæmones sunt Maleficorum duces, quibus imperant, vt Domini, & obsequuntur, vt Ministri. 465.

Assignatur insuper ratio susceptî ab eis huiusmodi ducatus.

Ex parte
- *Dei, ad grauiorem eius offensam.*
- *Dæmonis ad suam impotentiam tegendam.* 466.
- *Hominis ad eum arctiùs illaqueandum.*

Cui se immiscent cuiuscunque sint ordinis supremi; vel infimi, vt duobus articulis patefiet.

Articulus I. Ordinis Supremi.

Deus præter Angelos ordinis inferioris deputat Archangelos, Principatus, & alios spiritus superiorum ordinum ijs, quos preficit in Ecclesia. 467.

Idem facit dæmon primarijs Maleficis primarios dæmones deputando in directores. 468.

Qui durè, & inconstanter se gerunt erga illos. Probatur ex Porphyrio.

Articulus II. Ordinis infimi.

Maleficorum ductores, & præsides non sunt Angeli medij, vt putant Platonici. Probatur ex Scriptura, ac Patribus. 469.

Sed mali dæmones à Lucifero deputati: Qui secundùm quosdam illos possident: vel obsident. Secundùm nos eis adsunt, & ministrant in multis, quæ referuntur. 470.

Sectio

Sectio II. Visibiles.

In Ecclesiæ regno dantur Caput inuisibile, & visibile: ac Ministri inuisibiles, ac visibiles. 471.
Idem in regno dæmonis, in quo ad regimen maleficorum præter dæmones inuisibiles constituuntur in duces homines visibiles omnis Conditionis, & Sexus: vt duobus articulis ostendetur.

Articulus I. Omnis Conditionis.

Dæmon in duces Maleficorum eligit eos, qui pollent potentia, vt Reges: scientia, vt Philosophos: malitia, vt impios. Et quare. 472.

Articulus II. Omnis Sexus.

Inter viros, & mulieres Maleficorum duces vna est Regina Luciferi vxor; quæ cæteris ampliorem habet honorem, & potestatem.
Per illam iuxta gradum cæteri consequuntur honorem in congressibus publicis, & priuatis, ac potestatem in dæmones, sed coactam: & in maleficos, sed simulatam. 475.

Caput II. Inferiores.

Grauis Aegypto plaga locustarum. Exod. c. 10. 478.
Grauior orbi plaga Maleficorum; qui vexant non Aegyptum, sed Orbem: non herbas, sed Homines: non aliquando, sed semper.
Et quasi milites innumerabiles colliguntur tum ex viris: tum ex mulieribus; vt sequentes sectiones demonstrabunt.

Sectio I. Viri.

Regia Christi dignitas titulo triplici lingua exarato declaratur. 479.
Potestas dæmonis triplici nomine, quo insignitur à Ioanne.

Abaddon	*Hæbraicè.*
Apollyon	*Græcè.*
Exterminans	*Latinè.*

Quia se extendit ad tres illas præcipuè nationes cum Deo specialiter fœderatas, nempè Gentilem, Iudaicam, & Christianam: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Gentiles.

Gentiles, qui & Græci à Paulo vocitantur, Magiæ dediti. 480.
Probatur in Chaldæis, Aegyptijs, Græcis, & Romanis.
Quomodo dilatata in omnes orbis nationes per Medicos, Sacerdotes, Philosophos. Ex Plinio. Quare dilatata, ex D. Paulo. 481.

Articulus II. Iudæi.

Magiæ, & idololatriæ Iudei insimul dediti, quæ sunt duæ superstitionis species. 485.

Dum	*Errant in deserto per 40. annos.* 486.
	Pugnant in Terra promissa contra Chananæos. 487.
	Regnant in Iudea, & in Israel. 488.
	Seruiunt in captiuitatibus Assyriaca, Babylonica, ac Romana. 489.

Articulus III. Christiani.

Inter Christianos duo genera Hominum magicas artes exercent 490.

Qui fide carent, nempè hæretici: quod probatur varijs exemplis, & ratione. 491.	
Et qui fidem habent mortuam, scilicet, impij. 493.	
Quod probatur ex moribus ipsorum.	

Sectio II. Mulieres.

Mulieres magicis artibus viris addictiores.
Probatur ex Historijs, Iure, & experientia. 494.
Assignantur rationes tribus articulis.

Quia	*Sexu fragiles.*
	Fide labiles.
	Malitia insignes.

Articulus I. Sexu fragiles.

Fragilitas sexus fœminei probatur.

Ex statu	*Spiritus, intellectus, nempe, & voluntatis.*	*Mulierum.*
	Animæ, & eius passionũ.	
	Corporis, & temperamento.	

Quare citiùs à diabolo decipiuntur. 495.

Articulus II. Fide labiles.

Mulieres ad credendum pronæ: quia sunt ignorantes, & curiosæ: Ideò faciliter inducuntur ad maleficia, 496.
His dæmon vtitur ad magicas artes disseminandas: quia illas alijs mulierculis suadent facillimè, & efficaciter.
Exemplo moderno comprobatur.

Articulus III. Malitia insignes.

Malitia mulierũ probatur ex scriptura, ac ratione.
Quomodo illas inducat ad maleficia. 497.

Pars II. Quales sint Malefici.

Difficile est mores Magorum, & Maleficorum agnoscere.

Ex

Ex Ioannis visione colligitur illos esse Homines diabolicos, prout relationem habent ad dæmonem, cui seruiunt: ac esse diabolos humanatos prout referuntur ad alios, quos impugnant: vt duobus capitibus palam fiet. 499.

Caput I. Homines diabolici.

Magi, & malefici sunt Homines diabolici: quia more diaboli semper malum volunt, & faciunt: & in malo volendo, & faciẽdo perseuerãt. 500.

Ad quod astringuntur triplici nexu. | *Fœdere.* | *Societate.* | *Ministerio.* | *vt tribus.*
Sectionibus patefiet.

Sectio I. Fœdere.

Ex fœdere maleficus semper compellitur ad malum & ad illud faciendum tenetur. 501.

Datur verum pactum inter vtrumque non obstante diuersitate naturarum: ac impossibilitate promissorum. 502.

Probatur veritas pacti Pontificum sanctionibus, consensu Theologorum, ac Iurisperitorum: nec non confessione magorum, ac maleficorum.

Quod est vel Expressum, vel Tacitum, vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Expresso.

Pactum expressum variè initur, verbo, nutu, scripto. 504.

Et fit vel in præsentia, vel in absentia Dæmonis.

In præsentia dæmonis apparentis, vel visibiliter in forma aliqua.

Quadrupliciter, videlicet. | *Remotis arbitris.* | *Mago conscio, sed absente.* | *Præsente mago.* 505. | *Coram omnibus magis.*

Vel sensibiliter in voce, aut signo.

In absentia dæmonis coram vno Mago, vel pluribus. 510.

Quænam sit pacti expressi practica.

Quoad | *Pactum ineuntes, & promissiones.* | *Formam pacti, & eius obseruationem.* | *Ratificationem pacti modò exhibitam, modò dilatam.* 511.

Articulus II. Tacito.

Pactum tacitum duplici modo contrahitur, cum quis ad aliquem effectum superstitiosis vtitur signis, quæ vel non habent vim illum producendi: vel coniunguntur cum rebus naturalibus illa vi præditis. 512.

A scientibus contrahitur cum peccato mortali: ab ignorantibus, cum veniali; sed quandoque etiam cum mortali. 513.

Vitanda sunt omnia illa pacta expressa, & tacita: quia mala in seipsis: fallacia in promissis: noxia in effectibus.

Sectio II. Societate.

Societas humana impellit Homines vel ad bonum, si fit cum bonis: vel ad malum, si fiat cum malis; & ita transformat vel in bonos, vel in malos. 515.

Diabolica magos, & maleficos in diabolos transformat. Quæ est vel Publica: vel Priuata: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Publica.

Publicè malefici dæmonibus coeuntur in cœtibus generalibus; & diabolicos induunt mores: vt probatur ex illorum accessu, statione, & recessu. 516.

Quæ tria prolixiùs describuntur in suis circumstantijs.

Articulus II. Priuata.

Malefici priuatim familiares dæmonibus apparentibus, vel visibiliter: vel inuisibiliter. 520.

Ex illa familiaritate dæmones fiunt, dum semper faciunt malum corde cogitando: ore loquendo; opere operando. 521.

Sectio III. Ministerio.

Si quales sunt domini, tales serui, malefici sunt diaboli, quia diabolorum; à quibus seruili nota inscribuntur. 524.

More | *Tyrannorum* | *Dominorum temporaliũ.*
Legali | *Iudæorum.*
Spirituali. | *Spiritus sancti.*

Describitur | *Pars corporis, in quę inuruntur.* 525. | *Forma varia, quæ imprimitur.* 526. | *Effectus, qui inde sequitur.*

Et ipsi exhibent seruitutem Infamem, intolerabilem, & Continuam; vt tribus articulis patefiet.

Articulus I. Infami.

Serui debẽt suis dominis obsequia tria scilicet, personæ reuerentiam: Ministerijs fidelitatem: Mandatis obedientiam, quæ quomodo honorabilia, vel contemptibilia. 527.

Hæc tria sunt infamia apud seruos maleficos.

Quia exhibent reuerentiam vili dæmoni in forma hirci apparenti, & modo alienissimo, ridiculo, & horribili.

Præstant fidelitatem medio iuramento præstito, concepta forma verborum, & oblatione annua.

Seruant obedientiam in mandatis contemptibilibus, & horribilibus. 530.

Articulus II. Intolerabili.

Seruitus dæmonis intolerabilis est maleficis, si adsint exercitijs publicis, & sint obedientes, octo eorum prætensæ beatitudines infelices sunt, quæ sunt. 531.

1. *Portari per aera.*
2. *Videre Luciferi pompam.*
3. *Colloqui cum dæmonibus.*
4. *Cantare.*
5. *Saltare.*
6. *Conuersare cum extraneis.*
7. *Epulari.*
8. *Coire.*

Si verò adsint priuatis: cruciantur variè, nempè.
Natura propensa ad misericordiam.
Conscientiæ stimulis. 539.
Terrore externo Iudicum.
Si autem absint à dictis exercitijs, & mandata publica, aut priuata detrectent, à dæmone coguntur lenocinijs, minis, verberibus, ac pœnis ad illa exequenda. 540.
Puniuntur ob errata siuè commissa, siuè omissa: vera vel, ficta. 541.
Impelluntur ad malum maius exequendum vel in alijs: vel in suis: vel in seipsis: siuè vnus sit maleficus, siuè plures.

Articulus III. Continuo.

Dæmon sibi addictos elabi non sinit; sed retinet sub omni positos potestate. 544.
1. *Diabolica, dum volunt conuerti ad Deum.*
2. *Humana; dum inter manus sunt Iudicum.*
3. *Diuina, postquam ad Deum conuersi sunt.*

Si enim sub dæmonis potestate velint conuerti, obstat ipse promissis, minis, verberibus. Suadet non amplius superesse misericordiæ locum. Quo errore extenuatur diuina gratia. 545.
Extollitur dæmonis potestas: Tollitur humana libertas, et inducitur desperatio. Tandem detinet illos in errore, suadendo silentium, et sic desperati moriuntur. 546.
Probatur exemplo cuiusdm neuterici, cuius insolitæ actiones enarrantur.
Modus obseruatus ab Auctore ad cognoscendam illius simulatam pœnitentiam adducitur. 547.
Si verò sub potestate Iudicum, et Magistratuum sint, hortatur ad silentium extra tormenta, et in tormentis, nec non ad desperationem, siuè velint, siuè nolint conuerti. 551.
Ideò admonendi sunt, semper esse locũ pœnitentiæ.

Siuè ex parte
- *Pacti, quod nullum est.*
- *Liberi arbitrij, quod est variabile vsque in finem.*
- *Dei, qui est pijssimus.*

Si tandem sint in potestate Dei, post conuersionem terrent visibiliter varijs apparitionibus, ac inuisibiliter magnis tentationibus.
Probatur exemplo puerorum conuersorum, ac maleficorum condemnatorum. 556.

Caput II. Diaboli humanati.

Malefici, vt Iudas, diaboli sunt non natura; sed imitatione.

Quia illum referunt
- *Impietate*
- *Iniquitate*
- *Iniustitia.*

vt tribus sectionibus patefit. 558

Sectio I. Impietate.

Primus diaboli impetus fit in Deum, contra quem impiè se extollit ab initio. Et modò, dum aperit os suum, vt ait Ioannes, in blasphemias ad Deum.

Blasphemando
- *Nomen eius.*
- *Et tabernaculum eius.*
- *Et eos, qui in cœlo habitant.* 559

Quam impietatem malefici imitantur insurgendo in Deum, in Christum, et in Sanctos, vt tribus articulis notum fiet.

Articulus I. In Deum.

Pietas, & religio maleficorum damnata à D. Paulo Colos. 2. quia est ficta pietas iniquam vitam tegens, & vera impietas, quæ coniunctas habet idololatriam, hæresim, blasphemias, & atheysmum. 560.

Articulus II. In Christum.

Sub simili pietatis larua malefici Christum variè honorant actibus exterioribus; sed variè inhonorant diuersis sacrificijs, quæ recensentur. 566.

Articulus III. In Sanctos.

Simili impietate insurgunt in Mariam Virginem, & in Sanctos, quos.
1. *Insectantur blasphemijs, ludibrijs, & sortilegijs.* 568.
2. *Infamia eos afficiunt, morbum singularem vnicuique assignando, alij ignem sacrum: alij dolores capitis: alij choleram: alij strumas, &c.*
3. *Honorant cæremonijs superstitiosis, & ridiculis.* 569.

Sectio II. Iniquitate.

Secundus diaboli impetus fit in seipsum, & in suos; quos culpis, ac pœnis inuoluit.
Hunc imitantur malefici, dum iniqui sunt vtroque modo in seipsos, & in suos: vt sequentes articuli demonstrabunt. 571.

Articulus I. In Seipsos.

Iniqui sunt in seipsos, qui iniquitatem faciunt, ait Raphael Archangelus. Iniqui ergo malefici in seipsos, qui tot iniquitatibus sunt obnoxij præter supra enumeratas, præcipuè. 572. *et seq.*

Su-

Superbiæ Maledicentiæ Obſtinatione.
Luxuriæ Gulę Malitiæ diligenti.
Hypocriſi Auaritiæ Inſigni crudelitati.
Quæ omnia ſymbolis myſticis in apocalypticis locuſtis à Ioanne deſignantur.

Articulus II. In Suos.

Magna neceſſitas ſanguinis in Hominibus, & in Feris.
Hanc violant malefici ſuos faciẽdo participes ſuarum
1. Culparum, dum illorum maleficorum cętui aggregare contendunt: vel imperio, ſi ſubditi, vel perſuaſionibus ſi liberi. 580.
Vnde ſortilegia hæreditaria.
2. Pœnarum, dum eis venena propinant, & infirmitates immittunt, in compenſationem mali ommiſſi, & experimentum fidelitatis. Vnde parentum cædes apud eos frequentes. 581.

Pars III. Iniuſtitia.

Tertius dæmonis impetus fertur in homines. 582.
Hunc imitantur malefici per equos deſignati, dum inſectantur variè viuentes, & mortuos, vt ſequentes articuli patefacient.

Articulus I. In Viuentes.

Iuſtitia reddit vnicuique quod ſum eſt.
| Superiori reuerentiam, & obedientiam.
| Aequali conſilium, & auxilium.
| Inferiori cuſtodiam. & diſciplinam. 583.
Iniuſti malefici, qui omnibus illa negant obſequia, nocendo
| Viris | Prælatis, Sacerdotibus, Primatibus, Belli ducibus, Militibus, Magiſtratibus, Iudicibus, Doctoribus, Medicis, Artificibus.
Mulieribus vxoratis, prægnantibus, parturientibus, lactantibus. 591.
Pueris, & Puellis, quos variè vexant.
Omnibus diuerſis calamitatibus affectis.

Articulus II. In Mortuos.

Honor antiquitus, & modò ſemper habetur Mortuis efferendis è domo, Condiendis ſepulcro, Sepultis in cæmeterio. 593.
Hunc malefici violant cadauera extrahendo à Sepulturis.
Quod probat mos antiquus, & modernus ipſorum. 594.
Nec non adhibendo ad maleficia horrendis modis.
Qui enumerantur, ac confirmantur hiſtorijs. 595.

Pars III. Quanti ſint.

Facile eſt definire, quanti ſint malefici virtute, & potentia: cum quæcunquè poſſunt dæmones, vt plurimum poſſint, & ipſi: Et ſuperiùs quanta ſit potẽtia dæmonis latè demõſtratũ fuerit. 597.
Quia tamen illa regula non eſt vſquequaque vera, aperitur in hac tertia parte, quanti ſint in ſcientia quoad Speculatiuam, & quanti in potentia quoad Practicam duobus ſequent. Cap.

Caput I. Quoad Speculatiuam.

Tota ſcientia ſpeculatiua maleficorum continetur duabus ſpeciebus ſuperſtitioſis, ſcilicet Diuinatione, & Vana obſeruantia.
Ideò alia eſt Diuinatrix; alia Obſeruatrix: vt duabus ſectionibus palam fiet. 598.

Sectio I. Diuinatricem.

Tripliciter acquiritur rerum occultarum, & futurarum cognitio, videlicet Per Prophetiam, quæ eſt à Dei illuſtratione. Per coniectationem, quæ eſt ab obſeruatione humana. Et per Diuinationem, quæ eſt à dæmonis impulſu. 599. & ſeq.
Et quia hęc vltima fundatur in pacto expreſſo, aut tacito dæmonis, diuiditur duobus articulis in Explicitam, & Implicitam.

Articulus I. Explicitam.

Explicita diuinatio fundatur in pacto explicito; & fit vel conceptis verbis, & formulis: vel ſignis determinatis, & factis. 603. & ſeq.
Plures complectitur modos, ſicut plures ſunt modi diabolicæ inuocationis, qui reuocantur ad ſeptem, cum dæmon reſpondet.
Per
| Idola. Hoſtias immolatas.
| Idolorum Sacerdotes. Somnia illicita.
| Vates, & Pythones. Mortuos ſuſcitatos.
| Figuras, & Symbola. Seu capita mortuorũ
Qui omnes ſpectant dæmonomantiam: vel Necromantiam.

Articulus III. Implicitam.

Implicita diuinatio in pacto fundatur implicito, & tacitam continet inuocationem dæmonis. Diuiditur verò in Augurium, & Sortilegium.
Augurium eſt, quod capitur ex diſpoſitione quarundam rerum, cum medijs debitis notitia ſoli Deo reſeruata quæritur. 613. & ſeq.
Primò autem hæc diſpoſitio conſiderat motum, ſitum, & numerum, voces, cantus, & ſonos, figuras, colores, & lineamenta.
Secundò petitur ex aſtris, igne, aere, aqua, terra, mixtis, herbis, & plantis, piſcibus, auibus, quadrupedibus, hominibus, & eorum membris. Vndè prodigioſæ Diuinorum turbæ.
Tertiò exercetur iuſtè rariſſimè. Licitè ſæpè: Illicitè ſæpiſſimè, prout ſigna ſunt: vel diuina: vel naturalia: vel diabolica.
Ideò prohibita omni iure: quia
| Deo iniurioſa,
| Homini noxia, 618. & ſe.
| Dæmoni grata.
| Exercenti damnoſa.

Sortilegium verò est, quod sortium vsu perficitur; cum aliquid eo fine agitur, vt ex eius euentu aliquid occultum innotescat. Quæ sortes variis modis ductæ sunt Vel diuisoriæ: Vel consultoriæ: Vel diuinatoriæ. Quorum natura explicatur. 626.

Sectio II. Obseruatricem.

Obseruatrix scientia Maleficorum meritò obseruantia vana vocatur; quæ non differt aliquando à Magia superstitiosa, à diuinatione, à Magia speciali, & à Maleficio.

Etiāsi species superstitionis ipsa constituatur. 631.

Reducitur autem ad tres species obseruantiæ, scilicet.

Artium.	*vt tribus articulis declarabitur.*
Sanitatum.	
Euentuum.	

Articulus I. Artium.

Homines naturaliter scire desiderant.

Dæmon sub scientiæ specie decepit non solùm primos, sed & posteros homines. 632. & seq.

Ad eam acquirendam extraordinariè aduenit, & per suos Magos tradit.

Artem	*Notoriam.*	*quæ est*	*Vana.*
	Paulinam.		*Superstitiosa.*
	Angelicam.		*Sacrilega.*

Articulus II. Sanitatum.

Cum sanitas sit in summo prætio apud homines, ad illam tuendam, & infirmitates sanandas docet per Magos, quomodo sint adhibenda signa alia spiritualia: alia naturalia; sed vana, ridicula, & superstitiosa. Ideòque prohibita. 634.

Articulus III. Euentuum.

Superstitio humana ex omnibus rebus omina sumit: vt probatur exemplo Romanorum, Græcorum, Aegyptiorum, Syrorum, & omnium nationum.

Sed omnia illa vana esse, ac superstitiosa ostendunt SS.P.P. Augustinus, Chrysostomus, & alij. Ratioque ipsa dictat. Ideò prohibita. 635.

Caput II. Quoad Practicam.

Practica magica ipsis magis detestanda, dum suas operationes non magiæ superstitiosę; sed naturali tribuunt.

At perperam: cum omnes procedant à superstitiosa, quæ duplicem finem habet, alterum, ostentationem, & commodum suum, aut alienum: alterum, damnum alijs inferendum.

Et sic nominatur primo modo magia specialis. Secundo modo dicitur maleficium.

Ideò tota practica maleficorum vel est magica: vel malefica: vt probabitur sequentibus sectionibus.

Sectio I. Magicam.

Tanta est vis magica, vt interdum eius opera miracula vocentur. 638.

Hoc probari videtur magorum iactationibus, ac Aegyptiorum exemplo.

Non tamen sunt miracula, quæ vim superant dęmoniacam, ac malefica. Sed mira, quorum alia sunt Vera: alia Apparentia: vt duobus articulis explicabitur. 639.

Articulus I. Veram.

Si malefici omnia possunt, vt plurimùm, quæcumque possunt dæmones, certum est, eos posse mira perficere, quę differunt. 640.

Primò ab operibus miraculosis à Sanctis peractis, si considerentur.

Vel opera ipsa: quia illa omnem naturæ vim excedunt in tribus. Ista non excedunt.

Vel operantes, qui differunt actione, modo agendi, ac fine.

Secundò ab operibus miris à natura productis, à quibus discernuntur, si considerentur, Vel opus naturalem facultatem excedent: Vel actio producta in rem distantem: Vel effectus procedens à rebus vanis. 641.

In ijs discernendis duo extrema sunt vitanda; Neque enim omnia sunt acceptanda vt effectus naturales: neque considerandа vt effectus magici. 642.

Articulus II. Apparentem.

Magi circulatores meritò appellantur qui dęmonem imitantes prestigijs vtuntur in suis actionibus, cum non iuuantur à motu locali, vel applicatione rerum naturatium. 643.

Hæ præstigiosæ actiones discernuntur, quia fiunt sine soliditate, stabilitate, vel vtilitate: imò cum spectantium damno: quia illos inducunt ad infidelitatem, scelera, & magiam. 644.

Sectio II. Maleficam.

Malefici ad maleficia concurrunt cum dæmone, cui illorum accedente consensu plura licent.

Sed dęmon vt causa efficiens, & propria. 645.

Maleficus vt causa moralis, seù ministerialis, & remota.

Quod libenter præstant: quia incitantur.

A	*Dæmone Hominum exitium procurante.*
	Malitia propria ad idem propellente.
	Alienis sollicitationibus impiorum.

Omnia verò reuocantur in tribus articulis ad maleficia.

- *Somnifera.*
- *Amatoria.*
- *Hostilia.*

Arti-

Articulus I. Somniferam.

Paratos nos esse conuenit, & vigilare contra dæmonem furem nocturnum: & maleficos Noctambulones. 646.

Quorum insidiæ ad somnum diabolicum inducendum.

Difficiliter vitantur: quia ope dæmonis in cameras ingrediuntur.

Faciliter concinnantur: quia vtuntur remedijs naturalibus, ac diabolicis. 648.

Crebrò adhibentur, vt sibi faueant, & alijs noceant; nisi orationibus præueniantur.

Articulus II. Amatoriam.

Dæmon non solùm in bona externa, & corpora grassatur; sed etiam in animam, quam impellit ad libidinem, & amorem impurum, cum maleficis philtris, & amatorijs poculis aliquem ad amandum excitare volunt. 650.

Hoc testantur Scriptura, Patres, Theologi, Canonistę, Iurisperiti, Philosophi, Poetę, malefici, & experientia ipsa.

Quod faciunt vel intra, vel extra corpus diuersimodè.

Et sic Homines prouocant ad perturbationes, insanias, & mortem ipsam. Vt historijs comprobatur. 651.

Ita tamen quòd non possunt humanam voluntatem determinare, si vtuntur naturalibus: vel cogere, si vtuntur diabolicis. 653.

Articulus III. Hostilem.

Sicut hostes omnibus vijs nocent; ita dæmon generis humani hostis per varia maleficia hostilia, quæ nocent vel Animæ vel Corpori: vel Bonis fortunæ.

Et hoc deuouendo: ligando, abortum faciendo, lac exsiccando, vel toxicando. 655. & seq.

Conclusio Disputationis.

Malefici ergo veluti spirituales locostæ totum mũdum suis maleficijs infestant.

Ideò sunt causa efficiens maleficiorum. 664.

Quæ cum proueniant ab ipsis tanquam à causis insensibilibus.

Non ad medicum pertinere eorum cognitionem, statuitur.

Constat ex operandi modo medici ignoto, ac potestate à medicis aliena.

Ad Theologos ergo Exorcistas spectare concluditur; ad quos medici mittere debent maleficio affectos.

DISPV-

DISPVTATIO III.

DE MALEFICIS,

Vt ſunt cauſa Maleficiorum.

454 ABSOLVIMVS hactenus ſuperno opitulante Numine de Deo, & de Dæmone, altero vt cauſa permiſſiua, altero vt cauſa efficiente maleficiorum, diſputare. Modò ex ordine nobis propoſito ad ea ferimur, quæ maleficum vt cauſam efficientem, & operantem ſpectant; quam admittere nolunt quidam ex Medicis, qui etſi ſpiritus inuiſibiles in rerum natura dari putent; dęmoneſque mirabilium operatores agnoſcant; ſentiunt tamen, non eſſe Maleficos, & ea omnia, quæ ab illis in morborum immiſſionibus, aut curationibus fieri dicuntur, meras eſſe illuſiones, ſomnia, imaginationes; atquè ideò omnes poſſeſſiones, obſeſſiones, & maleficia, quæ à rudi plebecula occultas cauſas ignorante dęmonibus, quaſi operationum inſolitarum artificibus tribuuntur, nihil aliud eſſe, aſſerunt, quàm naturæ malignantis effectus ob prauos humores, & corruptam complexionem.

Quidam Medici aſſerũt, quæ de maleficis dicuntur, eſſe meras illuſiones.

§. I.

Huiuſce opinionis fuit Hippocrates.

TAlis fuit Hippocrates Medicorum facilè princeps, qui apertè dæmonum meminit *lib. de morbis Virginum, & lib. de ſacro morbo.* In quo etiam de Magis, & Maleficis loquitur. Cenſuit tamen, tum dæmones morbos non immittere: tum Maleficos in ſuis operationibus nihil aliud agere, quàm homines de facili credulos decipere, & illuſionibus circumuenire.

Excuſatur à Codronco.

Primum impugnatur à Codronco *de morbis maleficis lib. 1. cap. 7.* qui probare contendit, illum docuiſſe dæmones maleficiorum eſſe cauſas ex celebri præcepto in Prognoſticis ab eo Medicis tradito: *Vt ſi quid diuinum*, ait ille, *in morbis habetur, illius etiam ediſcant prouidentiam.* Quibus verbis indicat, huiuſmodi morbos cauſam habere procreantem, & ſanantem extra naturam. Idem confirmat ex eiuſdem Hippocratis verbis, qui *in libro de Natura muliebri* ſcribit: *Hominibus morborum cauſam eſt Numen: ſiuè quid diuinum; & ideò oportere ex Dijs, ſeù ex Numine inchoare.* In his enim duobus locis per illud, *Numen ſeù quid diuinum*, Deum non intelligi aſſerit, & probat ex Galeni ſententia in 1. Prognoſticorum, vbi profitetur oſtendere, Hippocratem nullo modo ſuo libro cauſam morborum in Deum referre. Vndè concludit, intelligi dęmones morborum maleficorum auctores.

§. II.

455 AT neque dęmones *per illud quid diuinum* intelligendos eſſe contra Codroncum probatur ex Galeno, quem probè Hippocratem intellexiſſe, ſenſumque horum verborum penetraſſe concedendum eſt: cum iuxta ipſius Codronchi ſententiam reliquos omnes ſuperiores Medicos (Hippocrate excepto) & ingenij magnitudine, & doctrina, & diligentia facilè ſuperauerit. Hic verò *in lib. Prognoſtic. per diuinum* intelligit aeris conſtitutionem. Nam reiectis duabus opinionibus circa illud *diuinum* à Medicis excogitatis: Altera illorum, qui putabant morbos ob peccata, & ſcelera à Deo immitti: Vbi Moyſen, Prophetas, & Euangeliſtas tanquam ſine ratione, vel demonſtratione loquentes carpit. Altera eorum,

Eius excuſatio refellitur.

rum, qui dies decretorios, quibus morbi solui solent, ad causam diuinam referebant; quia incognita est, & inopinabilis. Tandem propriam affert opinionem, & dicit: Nomine, *Diuini*, Hippocratem intellexisse aeris ambientis conditionem, vndè morbi publicè vagantes oriuntur, de quibus egit *in lib. Epidem. & in 3. lib. de Aphorism.* Quasi ob id diuina appelletur aeris conditio, vel quia sublimior est: Vel quia à cæli motu fit. Vel quia vitari nequeunt morbi ex aeris conditione procedentes. Aliter verò illud *Diuinum* exponunt Marsilius Ficinus, Franciscus Valeriola, & Hieronymus Mercurialis, qui videntes non reperiri Hippocratem alijs in locis vsum esse hac voce *Diuini* pro aeris constitutione, dixerunt, per *Diuinum* in morbis ab Hippocrate appellari quod in aere quidem est, sed à cælo causatur: *qualitas*, scilicet, *secreta, & malefica*. Quam explicationem doctissimi illi viri ex testimonijs eiusdem Hippocratis, & Auicennæ confirmant. Quare ex his duobus locis non probatur, Hippocratem putasse dæmones maleficos morbos immittere, cum per illud *Diuinum, aut Numen*, iuxta Galenum aliosquè Doctores supra memoratos non intelligantur dæmones, sed qualitas illa secreta: aut aer, quem aliàs cælum, & rem cælestem appellat, vt interpretatur Galenus *in* 1. *Epidem.* Nec verisimile est, Hippocratem huius fuisse opinionis: quia vt Codroncus ipse fatetur dæmonum facultatem ignorauit. Si enim illorum potentiam ignorauit, quomodo potuit eis tales operationes maleficas assignare? Quod etiam ex eo colligitur, quòd *lib. de sacro morbo*, de Magis, & de maleficis differens, in eos inuehitur, qui Deum, seù Deos malorũ esse auctores existimabant. Siuè enim Dei vnitatem agnouerit: siuè Deorum, (qui alij non sunt, quàm dæmones) pluralitatem admiserit, numquam, teste Galeno, morborum causam in Deum, aut dæmones refundit.

§. III.

456 SEcundum apertè patet ex lib. *de morbo sacro*, vbi Hippocrates de maleficis loquens ait, *Si enim & lunam abolere, & solem obscurare, tempestatemquè & serenitatem facere, pluuias item, siccitates, & alia huiusmodi omnia se scire profitentur: siue ex sacrorum mysterijs; seù alia quadam professione, aut meditatione hanc potentiam iactent, qui talia studia habent, impij sanè videntur*. Nam per illa verba: *Siuè ex alia professione, aut meditatione*, magicam, & dæmoniacam indicat. Postea refert instrumenta, quibus vtebantur in morborum curationibus. *Expiant*, inquit, *morbo correptos sanguine, ab hominibusquè intoxicatos: Expiamenta verò terra occultant, vel in mare proijciunt, vel ad montes deferunt*. Insuper addit verba obscura, cæteraſquè superstitiones ab istis adhibitas: *Proponentes ijs* (hominibus nempè) *lustrationes, & purificationes, cum verba ipsorum magna ex parte se ad Deũ, et dæmonium extendat*. At illa omnia meras putauit esse deceptiones, & illusiones. Post enim relatas maleficorum iactationes, subdit: *Talia dicentes, & excogitantes amplius quid se scire simulant, & homines decipiunt, proponentes ijs &c.* Et sic magica opera reijcit, vt quæ mirifica cum sint, & naturam ipsam superent, ad principia physica referri non possunt.

Hunc suum antesignanum maxima Medicorum pars sequitur, qui iurantes in verbo Magistri, nolunt admittere maleficos. Quibus respondemus certissimum esse, extare homines maleficos, qui in suis operationibus non naturalibus causis, aut industriæ, & artificio hominum, sed immateriali quapiam, & separata virtute nituntur. Quod ex sacræ scripturæ oraculis, Ecclesiæ sensu, Patrum testimonijs, Theologorum doctrina, Philosophorum placitis, denique omnium ætatum memoria, atquè continuis in orbe experimẽtis ita compertum est, vt illud probare velle sit lucerna accensa meridiano solis radios illustrare.

§. IV.

457 QVare hoc posito fundamento. Esse maleficos: ostendamus, quid sint, sciant, & possint, non suis, sed dæmoniacis suffulti viribus. Quæ omnia aptissimè ab Euãgelista Ioanne sub nobili symbolo repræsentantur. Nam inter sacras visiones huic dilecto Christi Discipulo exhibitas, illa, quę *Apocal. 9.* describitur, videtur peculiare aliquod continere mysterium proposito nostro accõmodatũ. *Vidit stellã de cælo in terram cadentem, & puteum abyssi claue reserantem, & quo inter densissimas fumi, quasi fornacis magnæ tenebras solem, & aerem obuoluentes prodibant locustæ similes equis paratis in prælium, sed faciem humanam repræsentantes, capite corona aurea redimito, & capillicio muliebri ornato, ore dentibus leoninis horrescente, corpore lorica ferrea contecto, & alis perstrepentibus ad modum curruum instructo; denique cauda scorpionum more aculeata. His tanquam Rex præerat Angelus abyssi Hebraicè vocatus Abaddon, Græcè Apollyon, Latinè exterminans: sub cuius imperio poterant quidem illos, quorum frontibus signum Dei viui non erat inscriptum, cruciare; sed non occidere homines, aut lædere arbores, fœnum, & aliud viride super terram.*

Visio locustarũ apocalypticarũ maleficis adaptatur.

Scio, hæc variè à varijs adaptari. Sed liceat modò sub ijs externis inuolucris, significquè symbolicis totam Veneficorum vim in maleficijs coucinnandis exponere.

Ad maleficij perfectionẽ requiritur maleficorũ cõsensus

Certum est enim, vt maleficium aliquod perficiatur, præter diuinam permissionem, & diaboli operationem, requiri liberam hominis ex malitia in illud consentientis voluntatem, sine qua opus malum etiam à Deo permissum, & à dæmone consummatum maleficium dici non potest. Ex quo tentationes, morbi, calamitates, cæteraquè mala, quibus

dæmon

dæmon seipso Sanctos insequitur, non maleficio, sed opera diabolica vocitantur; & sancti ijs malis affecti haud maleficiati, sed vexati dicuntur. Ideò ad perfectionem operis malefici non sufficit, Deum illud permittere aut dæmonem id producere; sed necesse est, hominem Veneficum libero arbitrio, malitioso consensu, & voluntate determinata ad illud concurrere, vt ex permissione diuina, operatione diabolica, & humana cooperatione eius consurgat integritas.

Idèoque sunt causa illius efficiens, & cooperans

Quare sicut Deus est causa permittens, & dæmon causa efficiens maleficiorum, vt duabus præcedentibus disputationibus latè demonstratum est: ita Veneficus est causa cooperans, & efficiens, vt tertia ista disputatione demonstrandum venit. Quod aptiùs fieri non potest, quàm tribus partibus considerando: Quinam sint: Quales sint: Quanti sint Venefici. In prima personæ: in secunda mores: in tertia operationes quasi oculis subijcientur: cum hęc omnia suis coloribus adũbrata in hac mystica visione cernantur.

Propterea examinatur Quinam sint, Quales sint, Quanti sint.

PARS PRIMA.

Quinam sint Malefici.

458 *Mos Principum dilatare imperij fines.*

SOlent Principes, qui gloriantur præesse & prodesse non curant, effrænatos superbiæ motus, inexplebiles æstus cupiditatis, & fastuosos ambitionis impetus in omnibus sequi, quibus sic eorum mens agitatur, vt nihil aliud aut meditari, aut moliri consueuerint, quàm angustos imperij fines longè, latèquè protendere. Nequè enim felicitatem suam intelligunt, quæ illos ad honoris fastigium euexit, innumerosquè ipsis subiecit populos: quia non quid possideant, sed quid non possideant, attendunt. Ideò cogunt consilium, pecunias coaceruant, milites conducunt, instruunt exercitus, & continuis bellis vicinos lacessunt, vt illorum ditionibus potiantur. Et quia eò acrior est cupiditas, quò illam amplioris rei spes accendit: quia non vndè venerit, respicit, sed quò tendat; priores ille victoriæ augent eorum animos, & tanquam calcaria lateribus adhibita vrgent currentes ad noua prælia conficienda, quibus exteras nationes, dissitosquè populos suæ subijciant dominationi.

Idem in Lucifero qui dominari vult.

Simili ambitionis conatu Lucifer, qui mundi princeps nominatur omnibus eius partibus superis, inferis, medijs ab initio imperare tentauit; omnemquè adhibuit industriam in agendo, celeritatem in conficiendo, consilium in prouidendo, fortitudinem in præliando, vt eorum accolis Angelis, Dæmonibus, Hominibus præesse posset.

§. I.

ATtolle in cęlum oculos, & considera creationis eius primordia. Nonne quasi stella lucida suos vndiquè diffundit radios? Si enim, vt ait Daniel 12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates*: quid princeps ille *Cherub extentus, & protegens* ab Ezechiele cap. 28. nominatus, *positus in monte sancto Dei in medio lapidum ignitorum, omni lapide prætioso opertus, plenus sapientia, perfectus decore, & paradisi delicijs gaudens?* An non cæteris eminet creatis naturæ excellentia, officij dignitate, prærogatiua donorum, & gratiarum præeminentia, qui Deũ ipsum opificem tanquam signaculum similitudinis, & expressissimum exemplar referre videtur. Sed ecce superbiæ tenebris obscuratur, dum intumescente ambitiosa eius mente in cæteros Angelos, quasi in subditos imperium exercere conatur. Nam cum alios suis persuasionibus delinitos expugnat, alios resistentes impugnat, prælio memorabili ipse à pugnante Michaele expugnatus deijcitur. Cadit stella splendida nempè Lucifer à luce in tenebras, à gratia in peccatũ, à pulchritudine in deformitatem, à gloria in ignominiam, & cadendo tertiam stellarum partem, ideſt, maximum Angelorum numerum secum trahit è summo cælorum vertice in imum terræ centrum; è firmamenti delicijs in æternos inferni cruciatus; è sublimioribus Paradisi sedibus in sordidissimas abyssalis putei lacunas.

459 *Angelis in cęlo per persuasiones*

Vbi æternis vinculis, & rudentibus igneis sub caligine reseruatus maximã in illos exercet potestatem, qui non seruantes legem Dei; sed derelinquentes Deum suum mortali peccato conspurcati in fætentissimum, & teterrimum illum carcerem cum eo detrusi gehennali pæna torquentur. Quid aliud significat clauis putei abyssi huic stellæ data, quàm plenitudinem potestatis Lucifero concessam? Nam pari symbolo Isaias supremum Christi principatum super omnem Ecclesiam repręsentat cap. 22. *Dabo clauem domus Dauid super humerum eius, aperiet, et non erit qui claudat, et claudet, et non erit qui aperiat.* Et sine symbolo, cum capite 9. dicit: *Et factus est principatus super humerum eius.* Sic Christus vicarium tradens Petro, & successoribus eius potestatem, non alio nomine, quàm clauis denotat Matthæi 16. *Tibi dabo claues regni cælorum.* Hac fretus potestate Princeps tenebrarum dæmones, & damnatos vexat, & torquet; nec maiorem videtur haurire voluptatem, licèt omni amaritudine sit respersa, quàm cum illis grauiora infert tormenta. Sed quia in cælo, & in inferis effrænatos superbię appetitus exsatiare non potest, aliud meditatur imperium, & quærit in terra, vnde eis aliquo pacto satisfaciat.

Dæmonibus in inferno per tormẽta

Aperit

§. II.

Hominibus in terra per maleficia.

APerit puteum abyssalem, ex quo emittit fumum ascendentem tanquam fumum fornacis magnæ solem, & aerem obscurantem. Quid fumus ille, nisi scientiam magicam, veneficia, incantationes, sortilegia, maleficia, & id generis dæmoniacas artes designat, quæ nõ aliunde sumpsere exordium, quàm à Deo permittente: *Ascendit namque fumus in ira eius psal.17.* à dæmone operante; *De cuius naribus procedit fumus*, ait Iob *cap.41.* & à Principibus tenebrarum cooperantibus: Ascendens fumus è puteo solem, & aerem obscurat: quia scientiæ magicæ, & maleficæ ex inferno prodeuntes Ecclesiam, quæ miro lucis incremento in suis primordijs quasi aurora consurgens: in suis processibus quasi pulchra luna: in suis plenitudinibus quasi sol electus, & fulgens splendorem emittit; atquè cælestis eius doctrinæ puritatem, quæ rectè aeri sereno comparatur, obscura caligine inuoluunt: sed tandem æternæ veritatis spiculo percussæ deficientes quemadmodum fumus deficiunt.

Deniquè ascendente fumo exeunt locustæ in terram, & ex magicis, maleficisque artibus per dæmones disseminatis prodeunt in mundum magorum, maleficorum, veneficorum, incantatorum, sortilegorum, sortiariorum, sagarum, strigum, & lamiarum examina locustarum turmis aptissimè comparata, quæ tanquam instructæ acies equestrem componunt exercitum, per quem dæmon totius mundi, & omnium eius habitatorum plena, & absoluta dominatione potiri conatur.

§. III.

460 *Quinam sint malefici*

HI namquè omnes, etsi varijs nominibus insigniantur, prout sunt varia eorum studia: tamen in hoc vno conueniunt, quòd maleficijs exercendis, quibus ope dæmonum alijs damnum paratur, operam nauant. Magi vocantur ob abstrusam rerum naturalium, & effectuum mirabilium notitiam, quam præseferunt. Venefici, quia veneno homines, & animalia inficere, & interficere consueuerunt. Incantatores, quia verbis, & carminibus opera magica perficiũt. Sortilegi ob sortilegium, quod vniuersaliter acceptum omnes diabolicas artes complectitur. Sortiarij ob sortes immissas in creaturas. Sagæ à satis agendo, aut sagiendo: quia in officio satis, & nimis agunt, nimiaquè scire desiderant. Striges ab aue Poetarum fabulosa, quæ nocturno tempore infantes necare, & rapere, eorumquè sanguinem sugere, & absorbere dicitur. Lamiæ à bestia monstruosa, quæ fœtus dilaniare creditur. Pharmaceutriæ, quia pharmaca siuè noxia, siuè proficua ægrotis propinare solent. Et communiori vocabulo Malefici à malefaciendo, eò quòd studio, operatione, & conatu malis inferendis insudant: nec aliud norunt, quàm impellente, & operante dæmone maleficijs, non homines solùm; sed & alias creaturas, quæ ad homines spectant, inficere, ac diuexare.

Late qui vocãtur Magi. Venefici. Incantatores. Sortilegi Sortiarij Sagæ. Striges. Lamiæ. Pharmaceutriæ. Malefici

Propriè tamen malefici dicendi sunt illi, qui ad malum alteri inferendum cum dæmone fœderantur. Certum namquè est, omnia opera malefica fieri ex pacto tacito, vel expresso, quo homo auxilium à dęmone poscẽs dęmon ex condicto tenetur concurrere quotiescũquè maleficæ artis adminiculo aliquod opus perficiendum est. Immò omnes magicæ, & maleficæ operationes huic pacto velut basi innituntur. Nec alio modo suum sortiuntur effectum, nisi iuxta illud ab homine inuocante, & dæmone concurrente producantur. Et quicumquè magicis artibus vacant, intantum maleficia operantur, inquantum cum dæmone concurrunt ex conuentione, sine qua mali esse possunt, malefici esse non possunt.

Propriè qui fœderantur cum dæmone ad malum alteri inferendũ.

§. IV.

461 *Hoc exigente superbia dæmonis.*

HOc exigit summa dæmonis superbia, qui in suis actionibus contrario fine diuinorum æmulator est operum. Deus in sũmo redemptionis humanæ beneficio sic salutem hominum operari dignatur, vt quotidiano illorum vtatur ministerio, voluntatemquè requirat humanam siuè in sacramentorum administratione, quibus peccata delentur, & confertur gratia: siuè in verbi diuini prædicatione, per quam dissipantur errorum tenebræ, & lux veritatis splendescit. Nã etsi de potestate absoluta nõ sit externis ijs sacramentorum, & hominum adminiculis alligatus; & per seipsum immediatè: aut mediatè per Angelos instruere, & sanctificare possit homines; tamen non mediantibus Angelis, sed hominibus salutem nostram operari disposuit; vt sic suauiori, & conuenientiori modo tum Diuinæ ipsius Sapientiæ: tum humanę mortalium infirmitati prouideretur, vt eruditè docet Scotus in 4.d.6. q.1. Quem morem imitari desiderans antiquus Diuinitatis æmulus, quamuis per seipsum diabolicæ malitiæ virus effundere possit in homines, vt quotidiè facit, cum illos externis, interniſque persecutionibus impetere non cessat; tamen hominum opera vti vult, & per eos alijs nocere desiderat.

Ideoquè si aliquem ex ijs suæ voluntati obsequentem inuenit, statim communi suffragio cũ eo paciscitur, varias inferre calamitates, alter volendo, alter operando, vt sic sacrilego ritu, quod Deus in salutem humani generis facit, ipse in eius perditionem præstare æquali potentia videatur.

§. V.

462 *Hoc attentante malitia hominis.*

HOc etiam audet humana malitia, cum homines cæca cupiditate bonorum, diuitiarum, & voluptatum ducti, aut similis effrenatę passionis furijs agitati à Deo omnium bonorum fonte indeficiente recedere; & ad dæmonem malorum omnium auctorem accedere non perhorrescunt. Nequè hoc scelere contenti, cum eo quamuis hoste infensissimo indiuiduam societatẽ inire contendunt, quam pactis, & conuentionibus fulcire non dubitant, vt diuturniùs firma consistat. De quo gloriantur apud Isaiam cap. 28. *Percussimus fœdus cum morte, et cum inferno fecimus pactum*. Nam etsi verba illa de omnibus peccatoribus intelligi possint, qui per peccatum à Deo auertuntur, & conuertuntur ad creaturam, atquè ita horrendæ infernarum potestatum tyrannidi vltrò se tradunt: tamen maleficis præcipuè applicantur à Ioanne XXII. *in Extrauag. Super specula contra Magos, et magicas superstitiones* Sixto V. *in Bulla Cęli, et terræ Creator contra Astrologos*. D. Thoma 2.2. q. 95. a. 4. & recentioribus Theologis: quia inter dæmonis mancipia illi strictiore fœdere sese diabolicæ seruituti addixerunt.

Ideò exercitus dæmonis fœderatorũ malefici dici possunt.

Quare illi soli malefici dicendi sunt, qui pacto, & conuentione aliqua cum dæmone fœderantur, vt eius ope alteri damnum parent, quales sunt illi, qui se speciali fœdere sathanæ deuouerunt, eò quòd illi soli in maleficis operationibus cum eo vnanimi voluntate conspirant. Vnde locusticæ illæ turmæ ex tanta varietate magorum, & maleficorum diuersi generis, malitiæ, & operationis compactæ dæmonis fœderatorum exercitus iure appellari possunt, in quo Alij sunt Superiores, & duces: Alij inferiores, & milites: vt sequentes capituli declarabunt.

In quo Alij Superiores, Alij Inferiores.

CAPVT I.

Superiores.

463 *Locustę terrestres ducem non habent.*

QVàm vaga, & soluta est terrestrium locustarum societas, quæ contrario cæterorum irrationalium more nullum caput agnoscit. Inter aues, quæ turmatim per aeris spatia conglomerato volatu feruntur vna cęteris viam pandit, vt testatur experientia in ciconiarum, & gruum examinibus. Inter animalia vnum cateruam præit: quod videtur in ceruis ràpidi fluminis, aut profundi stagni vada pertranseuntibus; atquè in ouibus, & capris: Illas enim aries, has hircus præcedit: Sola locusta nullum ducem sequitur; sed per prata sine ordine saltitando discurrit, vt monet Sapiens Prouerb. 30. *Regem locusta non habet, sed egreditur vniuersa per turmas suas*.

§. I.

Secus in infernales quibus præest Lucifer

AT strictior est infernalium locustarum, nempè maleficorum societas. Hi etenim Regem habent, vt testatur Ioannes: *Et habebant*, inquit, *super se Regem Angelum abyssi, cui nomen Hebraicè Abaddon: Græcè Apollyon: Latinè Exterminans*. Luciferum, scilicet, vt censent communiter Expositores; Verè omnia exterminantem: cum nihil in mundo relinquat intactum in bonis naturalibus, aut moralibus, quod suis maleficijs corrumpere, destruere, & annihilare non tentet. Verè Angelum abyssi, Christi Domini, qui Angelus testamenti vocatur, hostem infensissimum, cum quo ab initio graues gerit inimicitias: vt sicut ille omnium hominum salutem exoptat, ita non cesset iste illorum procurare perditionem. Verè Regem super maleficos. Æquitati enim consentaneum est, vt qui nolunt Deum sustinere regnantem, cogantur ferre dæmonem sæuientem, qui vt ait Iob 41. v. 25. *est Rex super vniuersos filios superbiæ*.

§. II.

464 *Malitia maleficorum dæmonem in Regi eligendo*

MIramur stupidàm Iudæorum malitiam, qui Christum à Patre missum, vt regnaret in domo Iacob, & federet in throno Dauid, Regem agnoscere noluerunt dicentes *Lucæ 19. Nolumus; hunc regnare super nos*; vt seipsos cæsareæ submitterent potestati, per quam Sacerdotium sublatum, regnum euersum, & gens destructa funditùs perire; sed admiratione maiore dignum, videre homines ita salutis immemores, & nequitia excæcatos, vt pro mitissimo Domino crudelem tyrannum, pro beneuolo Principe dirum carnificem, pro amico pijssimo infensissimum hostem, pro Deo Optimo Maximo cacodæmonem, draconem magnum, serpentem antiquum, & leonem rugientem in dominatorem recipere, non reformident. Qui dum nouos sibi subijcere subditos: aut super veteres suam potestatem, sertam tectam conseruare parat, alios suæ nequitiæ, & malitiæ ministros eligit, quasi duces subalternos, qui sua auctoritate innumeram magorum, & maleficorum turbam regere possint, ne deficiente politico regimine, dissolutus exercitus destruatur; sed vt arctiùs firmus subsistat, & maiori impetu feratur in Hostes. Hi verò Inuisibiles sunt, & Visibiles: vt sequentes sectiones patefacient.

Politica dæmonis in maleficorum regimine illis præficiendo

SECTIO I.

Inuisibiles.

Duces Alios Inuisibiles Alios Visibiles.

INuisibiles veneficorum duces sunt dæmones, quorum opera coalescunt, conseruantur, & augentur. Hi namquè continuis solicitationibus homines vrgere non cessant, vt se magorum, & maleficorum addicant conuenticulis, magicisquè artibus vacent, quibus se fore beatos pollicentur. Quòd si hoc semel in eorum animos inducere possunt, sic se deinceps cum eis gerunt, vt se dominos, & duces exhibeant. Nam quamuis inuocati aliquando se vltrò visibiles præbeant, tamen vt plurimũ adesse nolunt, nisi diuersis supplicationibus, & obsecrationibus euocentur. Cum præsentes adsunt, à suis clientibus supremi cultus honores, vt sunt adorationes, prostrationes, & humiliationes extorquẽt.

465 *Dæmones maleficorũ duces, quibus imperãt, & obsequuntur*

Et

Et cum mandata quantumcunque difficilia, prout varia ſeſe offert occaſio, illis imponunt; promptam exigunt obedientiam: nec tamen aliquoties dedignantur auſterum deponere ſupercilium, & complicatis ſuperbiæ alis ſeſe dimittere ad diuerſa miniſteria etiam vilia, prout à ſuis fœderatis rogantur.

466 *Et quare.* Quæ omnia eò libentiùs præſtant, quòd eo modo. 1. Deum grauiori afficiunt iniuria: cum homines ad eius obſequium natos ità ſuæ ſubijciunt poteſtati, vt ab eis pro ſummo Numine colantur. 2. Sibi ipſis conſulunt: Cum enim ſæpiſſimè fallacijs vtantur, dum mira promittunt, & pauca exhibent: vel quia non permittuntur à Deo: vel quia naturalem eorum ſuperant poteſtatem; hoc prætextu quaſi velo ſuam contegentes impotentiam, malefico ſe tunc nolle obſequi ſimulant, quaſi eos inuocando aliqua omiſerit ex ijs, quæ magica arte præſcribuntur. Sicquè maleficus defectum non dæmoni, quem potentiſſimum credit; ſed ſibi imputat, eò quòd ritus ad dęmoniacam euocationem neceſſarios adamuſſim non obſeruauerit: quos ſi obſeruaſſet, infallibiliter (vt putat) optatum conſecutus eſſet effectum. 3. Tandem arctioribus vinculis hominem ſathanicæ ſeruituti innexum detinent, qui videt hinc ſe pactis, & conuentionibus vtrimquè firmatis teneri; nec fas eſſe, fidem irritam facere: aut promiſſa ſolemniter data reuocare: illinc dęmonem ſuam ſeruare fidem, & iuxta conuenta promptum ſe exhibere fœderatum in omnibus, in quibus ſuam operam exquirit. Et ità dæmones modò imperando: modò obſequendo ſe libentiſſimè maleficorum, & magorum cæteruis conducendis immiſcent, cuiuſcumquè ſit ordinis ſiuè Supremi: ſiuè Infimi: vt ſequentes articuli demonſtrabunt.

Cuiuſcũque ſint Ordinis Supremi vel Infimi.

ARTICVLVS I.

Ordinis Supremi.

§. I.

467 *Deus ſuperiores Angelos deputat in directione Eccleſiæ Prælatorum.* DIuina Prouidentia, quæ vaſto ſinu cuncta complectitur, non ſolùm cuilibet hominum ſpecialem Angelum ex infimo tertiæ Hierarchiæ ordine in cuſtodem deputat, vt ſupra *diſp. 2. num. 324.* de mente Patrum docuimus; ſed etiam aliquos ex ſuperioribus ordinibus deſtinat his, quos ad nobiliora vocat miniſteria, & ad ſuperiores euehit Eccleſiæ dignitates. Æquum enim eſt, vt qui ardua ſpiritu diuino vocante aggrediuntur, ſublimiorum ſpirituum præſidio fulciantur. Quare Archangeli, Principatus, & Poreſtates præficiuntur ijs, quos in grege dominico Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo: Vel præfectos primarios in ſacris Religionibus, quibus illa, quaſi varietate circundatur; vt ſenſibiliter factum videmus in Sancta Franciſca Romana, quæ diuina fauente gratia viſibili Angeli Cuſtodis aſpectu fruebatur. Dum enim in viduitate Domino obſequens priuatam in domo ſua vitam ageret, ſplendenti Angelo vbiquè comitata incedebat; ſed facta religioſæ Congregationis mater ſplendidiſſimum Archangelum ductorem habebat, qui externis ſignis auguſtioribus ſuam dignitatem amplioribus teſtabatur.

§. II.

468 *Dæmon ſuperiores diabolos præficit directioni malefico rum primariorũ* IDem ſectatur Dæmon in ſuorum fœderatorum directione, cum potentiores diabolos nobilioribus maleficis aſſignat. Quis etenim neget, potentiorem fuiſſe Simoni Mago, Apollonio Thyanæo, aliſquè magiæ proceribus dęmonem aſſignatum, quàm reliquæ maleficorum turbæ? Quomodò Magus Mago quandoque reſiſteret; vel morbo, aut ipſa morte afficeret obnitentem, diſſolueretque maleficia ab ipſo facta, ſi non ei Superior dæmon adeſſet, qui alterius dęmònem cogerét obedire? Et quidem hæc ſathanica politica videtur requirere, vt qui ex magis ad altiores gradus euehuntur, à Superioribus regantur dæmonibus, qui illos defendant, erudiant, & hortentur. Defendant contra aduerſariorum violentiam, nè ab eis opprimantur. Erudiant ad concinnanda maleficia, quæ tenentur exequi. Hortentur ad mala inferenda iuxta ordinem ſibi præſcriptum, vt tradit Binsfeld. *de Confeſs. Malefic. præludi. 17.*

Qui in illa inconſtanter ſe gerunt. In quibus quàm variè, & inconſtanter ſe gerant, notat ipſe Porphirius *in Epiſt. ad Anebonum Aegyptium*, quam Euſebius *lib. 5. de Præparat. Euangel. cap. 6.* ſcriptis ſuis inſeruit. Nam, vt euocentur, & auxilium ferant: Volunt magum inuocaturum multis ante diebus ſe ab omni Venere continere: & tamen eius iuſſu homines alliciunt, & incitant ad turpes, & nefandas libidines: Iubent ab eſu carnium abſtinere: & tamen nidore, & ſanguine cæſorum animalium maximè oblectantur. Prohibent ei, qui mortuum tetigerit, accedere ad operationes magicas: & tamen in eis hominum, & animalium cadaueribus vtuntur vt plurimùm. Præcipiunt magis, & eorum conſultoribus ſeruare iuſtitiam, & nequitiam fugere; ipſi tamen iubente magó multa iniqua, & flagitioſa patrare, alioſquè ab ea patranda ſollicitare non ceſſant. Nolunt niſi ſub certis cęli conſtellationibus, & quibuſdam lapidibus, herbis, figuris, aut alijs ſignis adhibitis comparere: quaſi rebus ſenſibilibus cęleſtibus, aut terreſtribus alliciantur, cogantur, aut ſubiaceant: & tamen ſe cęli, & rerræ dominos profitentur. Deniquè exigunt ſupremos diuini cultus honores, & tanquam Dij agnoſci, & obſecrari deſiderant: & tamen adſunt ad nutum magorum modò vltronei: modò coacti; & die, noctuquè in varijs exercitijs circa res viles, contemptibiles, & ignominioſas famulantur. Quæ omnia ſoluere volens Iamblicus in libro, quem conſcripſit de Myſterijs Ægyptiorum, maioribus ſe inuoluit difficultatibus, & incredibiliora, atquè abſurdiora proponit: cum hæc potiùs ad dæmoniacam prauorum ſpirituum inconſtantiam referenda ſint, qui hominibus cæcis præſidentes varijs eos modis deludere vt plurimùm delectantur: Vt experimento comprobent, quantùm interſit inter diuinam, & diabolicam ſeruitutem, ſuoque malo diſcant, nihil diuina ſalubrius, nihil intollerabilius dæmoniaca, quæ ſubditos non dirigit, ſed præcipitat, non ſolatur, ſed vexat: non bonis replet, ſed malis opprimit inauditis.

✠✠
✠

ARTICVLVS II.

Ordinis Infimi.

§. I.

469 *Maleficorũ ductores nõ sunt Angeli medij, vt putant Platonici.*

VAno Platonicorum commento vtuntur Malefici, vt magicæ scientiæ detestandam originem tanquam struma dibapha contegant. Aiunt enim, vt tradit Agrippa *lib. 3. cap. 16.* Præter bonos Angelos, & malos dæmones, dari Angelos: Alios cęlestes, qui stellis, & animabus illarum præsunt: Alios elementares, igneos, aereos, aquaticos, & terrenos; non quòd elementa inhabitent (vt ante docuimus de dæmonibus) sed quia ex illis componuntur. Illos verò Magorum, & Maleficorum esse doctores, & ductores, quos ideò bono spiritu duci asserunt: Sed quia Scripturæ sacræ, & Ecclesiæ doctrina nullos dæmones nisi malos agnoscit, vt probat Augustinus *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 13. & 14.* Dicamus, illos Maleficis præesse, & à Lucifero vnicuique deputari statim atquè professione publica, vel priuata sese seruos addixere sempiternos; vt illorum confessione probatur apud Grillaudum *tract. de Sortilegijs cap. 7.*

Sed dæmones à Lucifero deputati

Quomodo eis adhæreant.

Hi verò deputati maleficis inseparabiliter adhærent. Vndè quidam occasionem sumpsere asserendi, illos si non possideri, saltem obsideri à dæmonibus; quod probant hac regula à Doctoribus tradita, qua obsessi dignoscuntur, si ea, quæ humana industria nequeunt cognosci, aut perfici, ipsi annuncient, & operentur. Nam vtrumquè hoc dæmonis mancipia facere, experientia ipsa demonstrat. Insuper probatur exemplo puellæ (cuius in Apostolicis actibus cap. 16. Lucas meminit) spiritum pythonem habentis, & magnum quæstum facientis diuinando. Hanc etenim verè à dæmone fuisse obsessam, inde colligitur; quòd in nomine Domini Iesu Christi Paulum, & Barnabam ab eadem spiritum eiecisse, referatur. Hoc verò si in diuinatrice locum habet, quid in malefico, qui tot mira præter naturæ vires operatur? At quamuis hoc de quibusdam asseri possit: non tamen de omnibus verificatur; quia in ipsis non deprehendimus argumenta, quæ dæmones in hominibus sedes suas habere demonstrent: nec eos pro obsessis habemus, cum nec vinculis cõstringantur: nec onerentur catenis, nec impunes relinquantur, quando alijs vel mortem, vel damnum inferunt, vt obsessi, de quibus nullus vnquam Iudex supplicium sumpsit.

§. II.

470 *Quanam eis exhibeant officia in sua deputatione.*

QVarè dicendum est, illos dæmonibus deputatis associari; non quòd semper eis adhæreant; sed quia ità separantur, vt semper parati sint, illis debita exhibere ministeria, quæ ad magorum, & maleficorum officium pertinent, vt sunt: Ipsis intimare diem, noctem, & horam, quibus accedendum est ad conuenticula generalia iuxta conuẽtiones initio factas, vt interea se præparare valeant. Ad ianuam stare in forma hircorum expectantium tempore condicto eos, quos antea voce humana vocauerunt, quandiù vnguento ab ipsis præstito in quibusdam partibus corporis liniuntur. Sedentes velocissimo, & citissimo cursu per aera deferre ad locum congregationis, suauiterquè deponere equitantes. Cum illis choreas ducere, epulari, & in succubos, aut incubos transmutati coire, horrendasquè exercere spurcitias. Pulueres, vnctiones, & id generis signa ipsis distribuere. Absoluto conuentu eadem via, qua antea domum eos referre. Docere, qualiter pulueres, & vnctiones prædictæ applicandæ, & injciendæ sint. Adesse, cum venena conficiuntur, fodiuntur cadauera, lixantur carnes, & similia opera perficiuntur. Monere de his, quæ Iudices, aut aduersarij contra ipsos moliuntur; etsi aliquoties Deo cogente illos prodant, vt diximus. Obsequi ad nutum, & proposito signo conuentionis exitium à malefico optatum in alijs operari. Deniquè in omnibus prestò esse, in quibus eorum opera requiritur: & nunc inuisibili modo facienda suggerere; nunc sensibili modo sine alia visione loqui: nunc in visibili corpore apparere, variasquè induere formas, vt fidelis ductoris, & custodis munera implere deprehendantur, vt sic vicissim mutuam à malefico exigant fidelitatem: vt ritè describit Binsfeldius *loc. cit.* & alij *in malleo malefic. varijs locis.*

SECTIO II.

Visibiles.

471 *In regno Christi præter duces inuisibiles dantur alij visibiles.*

CVm infernalis simia Deum in omnibus æmuletur, non mirum, si præter duces inuisibiles, quos locustico maleficorum exercitui præficit, alios visibiles constituat. Nam sicut in Ecclesia Sancta Dei Christus, vt Rex auctoritate paterna, & propria dominatur, Propheta testante *psalmo. 2. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem Sanctum eius.* Et ipse est inuisibile caput à Patre datum super omnem Ecclesiam, vt asserit Paulus *Ephes. 1.* Sub quo inuisibiles potentiæ, Angeli inuisibiliter varia obeunt ministeria; & tamen præter caput illud inuisibile, datur aliud caput visibile, nempè Summus Pontifex, sub quo constituti sunt visibiles duces, Prælati, scilicet, & Episcopi, qui iuxta constitutas diæceses suam exercent auctoritatem, vt sic Monarchia ecclesiastica decentiùs, & ordinatiùs administretur: Ità in regno dæmonis, in quo Lucifer non regio more, sed tyrannico fastu libera vtitur potestate, præter dæmones vtriusque ordinis supremi, & infimi, quos inuisibiles rectores, & ductores turmarum maleficarum deputauit, alios posuit visibiles duces, homines, scilicet, vt visibile sathanæ corpus visibili capiti subsit; & ex hominibus compactus exercitus tamquam ex errantibus, & inconstantibus locustis in vnum coactus ab humanis ductoribus ad eius placitum regatur. Et ideò ex hominibus duces seligit omnis conditionis, & sexus: vt sequentes articuli commonstrabunt.

Ità in regno Dæmonis.

Qui sunt omnis cõditionis, & omnis sexus.

ARTICVLVS I.

Omnis Conditionis.

472 *Lucifer duces eligit eos, qui possent.*

ETsi omnis hominum conditio diabolicis apta sit ministerijs, omnesquè indistinctim, magni, & parui, diuites, & pauperes, nobiles, & ignobiles, docti, & ignorantes, honorati & contemptibiles in magorum societatem admittantur, & possint ad malefica munia euehi: illi tamen præ cæteris seliguntur in duces, qui vel auctoritate potentiæ,

tiæ, vel scientię eminentia, vel præstantia malitiæ sunt insignes.

§. I.

Potentia vt Principes.

QVid non exequitur suprema potestas, quæ à nemine coercetur? Omnia facto molitur scelera. *Quamuis*, ait Gregorius in moralib. *quolibet in loco positi cogitando, loquendo, agendo peccemus: tunc tamen per tria hæc animus effrænatiùs rapitur, cum mundi huius prosperitate subleuatur*. Nam cum præire potestate se cæteros conspicit: & cum auctoritate à nullo resistitur, licentiùs per abrupta disfrænatur. Cumquè facere quodlibet licet, iustè sibi omnia æstimat licere, quæ libet. Insuper alijs omnia suadet suo exemplo facinora. Tales enim sunt hominum mores Superiores siuè in bonis, siuè in malis imitari. Vndè prudentissimè Claudianus Poeta cecinit.

Regis ad exemplum totus componitur orbis

Et Prouerbium rectè habet: *Secundùm rectorem Ciuitatis, ità & habitatores eius*. Ideò dæmon Imperatores, Reges, Principes, & Magnates huius sæculi sectatores habere desiderat, vt illorum fretus auctoritate omnia possit in orbe: Quales fuere Numa Pompilius, Tullus Hostilius, Nero, Valerianus, Iulianus Apostata, Licinius Imperatores: Manasses Iudeæ; Vvemceslaus Bohemiæ, Henricus Sueuiæ, Mulealsses Tuneti Reges: Leopoldus Austriæ, Ferrandus Flandriæ, Guilhelmus Iuliaci Comites, pluresquè alij principes relati à Plutarcho in Numa, Dionysio, & Liuio *lib.*1. Plinio *lib.*30. *Natural.hist.cap.*1. Suetonio, Nicephoro, Claudiano, Paulo Iouio, Boetho *lib.*8.*&* Petrarcha *lib.*4. *rerum memorendarum cap.*1.2. *&* 3. qui omnes magia, & maleficijs imbuti innumeros ijsdem artibus sathanico exercitui adiecere; inter quos non occultè solùm in nocturnis conuenticulis; sed propalam in publicis conuentibus se tanquam potentiores dominari gloriabantur.

§. II.

473 *Attentia vt Philosophos.*

HOs docti sequuntur, qui non armata manu, sed acuta lingua, & acutiore ingenij acie cęteros ad maleficia trahunt; & ideò à dæmone duces constituuntur. Necessariam etenim esse scientiam in duce, vt seipsum, & alios regere possit, nemo est qui ambigat. Vnde sicut Deus repellentes scientiam repellit à Sacerdotio: vt testatur Propheta Osea cap. 4. & Reges à principatu, & officijs arcent, quos ignorantia facit indignos. Et è contra ad Magisteria subleuant eos; qui obstinato studio, aut longa experientia in negotijs administrādis peritiores euaserunt. Ita Lucifer quos videt doctos in suis subditis, hos cæteris præficit, eosquè modò inducit in aulas principum: modò in scholas literatorum iutroducit: modò impellit ad diuersas peregrinationes, vt vbiquè omnes alliciant, & trahant ad dæmoniacam seruitutem.

Huiusmodi fuere Zoroastres, quem alij Chaldæum, alij Bactrianum, alij Pamphylium, alij Armenum faciunt. Et fortè omnes verè; cum huiusmodi nominis plures magiæ deditos varijs temporibus, & diuersis in locis repertos fuisse possibile sit. Hic, inquam, quem filium Noe in scriptura Cham appellatum, volunt Hugo Victorinus *lib.*6. *eruditionis disdacalica cap.*5. & Petrus Comestor Auctor hist. scholasticæ *Genes.*28. bis vicies centum millia versuum de arte magica conscripsit, ab Aristotele Hermippo explanata, & consignata posteritati. Pythagoras, & post eum Empedocles, Democritus, & Plato ad illam artem discendam exilijs veriùs, vt ait Plinius *lib.*30.*c.*1. quàm peregrinationibus susceptis diuersas orbis partes peragrarunt. Idem prętitit Simon Magus, qui Apostolorum temporibus tanta in admiratione fuit apud Samaritanos, vt teste Luca *Actuum* 8. de eo diceretur. *Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna*. Neque apud illos modò; sed etiam apud Romanos principes, qui magicis eius præstigijs attoniti honores ei diuinos tribuerunt, dedicatis statuis cum hac inscriptione *Simoni Deo Sancto*: vt narrant S. Iustinus Martyr. *Apolog.*2. S. Irenæus *lib.*1. *contra Valentinum*, Tertullianus *in Apologeticis*, & Eusebius *lib.*2. *histor. Ecclesiast.* Verùm omnes eius artis famæ celebres longè superauit Apollonius Thyanæus, qui penè per totum orbem Magię addiscendæ, & docendæ studio peruagatus tanta sui admiratione hominum animos impleuit, vt à multis & viuus, & mortuus pro numine coleretur. Quod probat exemplum Alexandri Seueri Imperatoris Romani habentis in suo larario imagines Christi, Abrahæ, Apollonij; eò quod hos tres, vt refert Lampridius, maximè omnium miraretur. Deniquè tales fuere Plotinus, Porphirius, Iamblicus, Proclus, Apulæius, cæteriquè phytagoricæ, & platonicæ sectæ discipuli: Brachmanæ Indorum, quorum princeps Hierarchas; Gymnasophistæ apud Æthiopes, inter quos Vespesion, vt celebris nominatur, qui magiam studiosissimè coluerunt, pugnacissimè defenderunt, & impensissimè tanquam clarissimam, & vtilissimam prædicarunt. A' quibus nihil dissentire videbatur ille insignis magus, de quo supra *disput.*1.*n.*24. *ac* 147. locutus sum, qui eam vt sanctissimam, vtilissimam, ac præclarissimam nominabat.

§. III.

474 *Malitia vtimpios*

AT sceleratis potiùs quàm doctis dæmon vtitur in maleficorum regimine. Quamuis enim magus, & maleficus in hoc conueniant, quòd vterquè operatur ex pacto cum dæmone inito; tamen hoc interest inter eos, vt benè obseruat Petrus Binsf. *Comment.in C.de malef.& Methem.L.Multi*. quòd ille libris, & aliorum instructione suam artem addiscat: iste à dæmone, etsi aliquando aliorum persuasione seducatur. Ille dæmonem credit cogendo euocare; & se eo putat potentiorem: iste inuocet, se tanquam inferiorem humiliando. Ille operetur ad delectationem, ostentationem, & ludum; Iste ad aliorum pernicem, & detrimentum. Ille non expresè Deo, Sanctorumquè communioni renunciet, nisi in summo malitiæ sit gradu: sicut erat ille Magus, de quo sæpè locutus sum, qui in montibus Genuensibus, vt ipse mihi narrauit, & fassus est illi Reuerendissimo Inquisitori, cuius tribunali spontè comparuerat, se coram dæmoniorum, præsentibus testibus nouem Magis Deum abnegasse, cęteraque ad pacta explicita cum dæmone ineunda requisita; perfeciſſe: Iste verò semper expresè talem faciat renunciationem. Quare regulariter magus à malefico in malitia superatur. Et ideò sicut docti magicis artibus à cacodęmone præficiuntur; ità scelerati maleficis operationibus. Æquum enim est, vt qui sceleratis præesse debent, omnes scelerum grauitate, malitiæ magnitudine vincant. Quod testantur horrenda, & abominanda crimina, nempè abnegatio Dei, idololatria, præuaricatio, apostasia, hæresis, sortilegium, diuinatio, incantatio, blasphemię, peccatum nefandum, incestus, adulteria,

teria, cum altero diuersæ speciei, & generis cócubitus, homicidia, infanticidia, animalium, frugumquè perditio, & destructio, & alia propemodum infinita scelera quę Rei à Iustitia deprehensi confitentur, in quibus sic voluntariè perseuerant, vt ab eis recedere nullo modo velint; quia dæmonum more excæcati, & indurati ad Deum per salutarem pœnitentiam non nisi cum maxima difficultate se conuertere valent.

ARTICVLVS II.

Omnis Sexus.

§. I.

475 *Inter maleficorum Duces eminet Regina, cuius describitur Honor, Potestas*

SIcut ex viris, & mulieribus maleficus conflatur exercitus: ità vtriusque dantur Superiores, qui Regum, Principum, & Primatum nomine insigniuntur. Inter quos primaria eminet maga, quę à Lucifero in vxorem ducitur, & Regina cursus vocatur, vt suis depositionibus magi confirmant. Hæc prę cęteris honoratur ab omnibus. Nam si ad nocturnos conuentus proficiscendum est, non sola, vehitur ab vno dęmone; vt cæteri malefici; sed multis dæmonibus, & maleficis comitata procedit; ita vt cæteri sæpiùs non aliter moneantur, quàm à vocibus pręteruolantis comitatus Sagarum Reginę, vt refert Delrius *lib. 2. Disquis. mag. quæst. 9 & 16.* Dum ad locum destinatum deuenitur, primarum occupat locum, & regali ornata apparatu, corona aurea caput cingente, vestibus gemmatis, & vnionibus, fibulisquè pretiosis perlucentibus, atquè id generis ornamentis decorata ad latus Luciferi, seù Beelzebub tunc pro modico tempore regio etiam vestitu apparentis sedet; vbi ab omnibus maximis corporis prostrationibus salutatur. Denique quandiù celebratur conuentus plenam exercet potestatem in cæteros, quibus ea, quæ vult, præcipit; & in signum potestatis regiæ virgam gerit ad modum sceptri, qua coria bouum percutit, in quibus collecta, & coniecta sunt ossa eorum, quos elissos, aut assos magi comederunt; ad cuius contactum statim suscitari videtur, aliaquè mira prę cęteris operatur: vt quæ maiorem accepit à dęmone auctoritatem; sicut idem testatur Auctor *loco cit. quæst. 30. sect. 1.*

§. II.

476 *Post illã cateri duces consequuntur Honorẽ In congressibus Publicis Priuatis*

HVic assident cæteri duces magi, & magæ, prout in altiori dignitatum gradu constituuntur; quos Ioannes de Vaux Magus stabulensis recitat, apud eundem Delrium *lib. 5. in appendice* 1. ex verbis Petri orani vnius ex Iudicibus illius famosi magi. Asserit enim in ijs conuentibus post adorationes genibus submissis factas extrui mensas epulis, & cibis: & primę mensę honoratiores cum vxoribus (quos brauos homines appellari dicebat) accumbere maiora subsellia Beelzebub, Leuiathan, & Astarot occupare: Secundis, & tertijs mensis plures alios dęmones interesse sine nomine relicta forma hirci in forma virili, aut muliere, atquè hominibus, & mulieribus in saltationibus, epulis, & scortationibus admisceri. Ita in priuatis colloquijs dęmonem sępiùs cum illis de rebus agendis conferre, & eos frequentiùs in concilium cogere, vt suam voluntatem explicent, quam ab illis notificari cęteris iubet.

§. III.

SIcut honore prœeminent, ita auctoritate. Illorum etenim est tum dęmonibus, tum maleficis mandare, quę conducunt ad status sathanici conseruationem, & amplificationem; atquè ad infe- 477 *Dominationem, sed constantem, vel simulatam.*
renda hominibus, & creaturis mala. In cuius rei symbolum locustæ à Ioanne visę coronas gerebant aureas, & capillitium muliebre. Capita namquè magorum, & maleficorum sunt indiscriminatim viri, & mulieres dominationem in vtrosquè dęmones, & maleficos habentes per coronam designatam, sed apparentem.

Certum est enim obedientiam à dęmonibus ipsis exhibitam, vel coactam esse; vel simulatam. Coacta est, cum inferiores ipsis in aliquo obsequuntur, vrgente dæmone superiore, qui maiori potentia à natura donatus auctoritatem exercet in illos, cogitquè parere in omnibus, quæ à malefico præcipiuntur. *In dęmones.*

Tunc enim inferior morem gerere tenetur huic superiori, cum quo magus pactum habet; & respectu cuius verba, & coniurationes non coactionis, sed inuocationis vim, & signorum rationem habent. Simulata est, quando non coacti, sed vltronei suum auxilium præstant. Nam hoc modo simulant se cogi ijs inuocationibus, & coniurationibus: vt sic apparentibus obsequijs clientulos in sua perfidia contineant. Quod etiam assequuntur; quia de facto putant magi se eos inuocationibus cogere, sed maximè decipiuntur. Non enim aut ipsi tanta virtute pollent: aut hæ coniurationes tantæ sunt efficaciæ, vt nolentes adigere valeant; sed sæpiùs euocati non obediunt defectu non voluntatis, sed potestatis: quia non permittuntur à Deo maleficis voluntatibus cooperari: vt docet Petrus Binsfel. *Comment. in C. de malef. & Mathem. L. Multi.*

Idem dicendum est de cæteris maleficis, qui vel coactè, vel simulatè obediunt. Coactè cum eorum dæmon dæmone magi præsidentis inferior est. Simulatè, cum ea præstant, quasi alijs imperantibus, quæ sua voluntate facere desiderant. Quare corona illa locustica non aurea, sed aurata à Ioanne dicitur, quia tota potentia malefica non solidis; sed apparentibus tantùm innititur fundamentis. *In Maleficis.*

CAPVT II.

Inferiores.

HOrrenda sanè plaga, Ægyptus percussa: cum, vt refertur *Exodi* 10. Ingraueścente semper duro corde Pharaonis, nec credente tot ante actis prodigijs dux populi hebræi manum extendit ad virgam mirabilium operatricem. *Statim namquè Dominus induxit ventum vrentem tota die, & nocte, & mane facto locustas suscitauit, quę ascenderunt super vniuersam terram Aegypti, sederunt in cunctis finibus Aegyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerunt, nec postea futurę erant; operueruntquè vniuersam superficiem terrę vastantes omnia.* 478 *Innumerabiles locustæ in Aegypto.*

Sed horribiliori plaga orbis afficitur per locustas mysticas, magos, scilicet, & maleficos, impellente, & sollicitante dæmone ascendentes ex puteo inferni. Illæ enim Ægyptum vastant: Istæ totum orbem. *Innumerabiles malefici in orbe.*

orbem. Illæ deuorant herbas, terræ fructus, & cuncta virentia: Istæ non herbas solùm; sed creaturas omnes. Illę semel affligunt Ægyptios; statim namquè rogante Moyse à vento vehementissimo deferuntur in mare: Istæ semper vexant homines. Ab initio enim sæculorum veteribus pereuntibus noua oriuntur examina: Nequè aut ecclesiastica, aut laica potestate per gladios, ignes, & pyras accensas de medio penitùs tolli possunt: cum ex mortuorum cineribus aliæ multiplicato numero rediuiuæ appareant.

Earum autem eò grauior est cruciatus, quò istarum numerus illarum numerum superat: *Multiplicati sunt*, ait Ieremias cap. 46. *super locustas, & non est eis numerus*. Malefici namquè, qui tanquam milites equestrem dæmonum exercitum componũt, recenseri non possunt, cum ex omnibus terræ nationibus plures quotidiè huic sectę ascribantur tum Viri, tum Mulieres, vt sequentes sectiones manifestabunt.

Siue Viri Siue Mulieres.

SECTIO I.

Viri.

479 Titulus triplici linguâ exaratus in cruce Christi postea fabricatum dest. Triplex nomen dæmonis auctoritate super

QVærunt sacri Doctores, cur Christo in cruce pendenti titulus hebraicis, græcis, & latinis verbis exaratus affixus fuit? Et respondent; positum fuisse ad declarandam regiam eius dignitatem; vt videre licet in Bibliotheca Homiliarum; & Sermonum Priscorum Ecclesiæ Patrum *tom. 2. par. 2.* quæ dignitas, quamuis ad omnes mundi nationes se extendat; præcipuè tamen in tribus primarijs, Iudaica, Gentili, Christiana per tres has linguas designatis elucescit.

Non secus Lucifer velut Antichristus tribus vult nominibus appellari, vt refert Ioannes Hebraicè Abaddon, Græcè Apollyon, Latinè Exterminans, vt suam ostentet dominationem, quæ in omnes omninò populos protenditur; sed præcipuè in his tribus elucet, ex quibus continua sęculorum serie maximam magorum, & maleficorum multitudinem educit, vt hos habeat fœderatos, quos videt speciali fœdere Deo esse coniunctos.

Gentiles

Deus initio renascentis mundi cum omnium gentium hominibus fœdus inijt sempiternum, dum statuit pactum cum Noe de mundo aquis diluuij non ampliùs dissipando; & in signum initi fœderis, & pacti stabiliti ponit arcum in nubibus cęli *Genesis cap. 9.*

Iudæi.

Progredientibus sęculis aliud fœdus specialius contrahit cum Iudęis, stipulante primo Patre Abraham nonagenario, & circumcisionem in signum pro se, suisquè posteris acceptante *Genesis cap. 17.* Deinde mediante Moyse in deserto Synai sanguine fœderis populum aspergente, describente conditiones pacti in volumine, & reponente illud in arca fœderis ad memoriale sempiternum in generationes eorum.

Christiani.

Denique in plenitudine temporum specialissimum, & præcedentibus figuratum fœdus cum omnibus christianis percutit, mediatore Christo Domino precioso suo sanguine in ara crucis fuso, illud confirmante, sicut per Prophetam Ieremiam prędictum erat cap. 31. *Ecce dies venient dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Iuda fœdus nouum non secundùm pactum, quod pepigi cum Patribus eorum &c.* Ideò dęmon, vt maiori Deum afficiat iniuria hos diuinitatis fœderatos sibi deuincire, & cum eis pacisci vult; vt per illos ipsos, qui Diuinę Maiestati obsequi, & seruire tenentur ex fœdere, bellum Deo, & hominibus inferat; quòd ex parte assequitur. Nam quis magorum, & maleficorum turmas numerare valeat, quę ex Gentilibus, Iudęis, & Christianis prodiere? cum innumeras esse certum sit: sicut totidem articulis declarabitur.

Ex quibus maleficos eduxit.

ARTICVLVS I.

Gentiles.

§. I.

480 *Gentiles magia, et maleficijs dediti.*

ET vt à Gentilibns, quos Græcos sæpiùs Doctor gentium in Epist. ad Rom. vocat, incipiamus. Floruisse apud ipsos Magiam, maleficasquè artes, nemo non nescit. Cum enim damnatę illę scientię ab ipso mundi exordio originem habuissent dęmone illas edocente; & iam succedentibus sęculis per filios Dei filiabus hominum permixtos propagarentur, non potuerunt perire diluuio vastante; sed à Cham insculptę tãquam perpetuum sacrilegiorum, ac scelerum seminarium ad posteros transmisse fuerunt: vt putat Abbas Serenus apud Cassianum *collat. 8. cap. 21.* Nam statim post diluuium Chaldęi supra mortales omnes magicis scientijs dediti fuere, vt putè studiosi Zoroastris discipuli, qui magię auctor dicitur, & apud illos natus magię reos fecit. Quotquot enim diuinationi, & artibus magicis vacant, Chaldęi nuncupantur, quasi ex illis defluxerit nomen in omnes, qui illas profitentur. Hos imitati sunt Ægyptij, apud quos tempore Moysis, hoc est plusquam trecentum annis ante bellum Troianum magia clara, & celebris erat, & eius professores sapientię, & diuinę cuiusdam virtutis auctoritate, atquè existimatione florebant. Nec licebat aliquem sacerdotio, aut publica dignitate fungi, qui in illis non esset initiatus. Quid de Græcis dicam? Nonnè circa belli Troiani tempora celebris erat fama magię; vt Homerus indicat non obscurè in Vlyssis erroribus describendis? Quid enim aliud agitur Protheis mutationibus, Syrenum cantibus, transmutationibus Cynęi, & euocationibus inferorum? Sed præcipuè apud Thessalas vrbes, & Colchos magna celebritate vigebat; ex quo magi nomen Thessali, sicut Chaldęi sortiti sunt. Ab ijs Romanos rerum dominos has artes superstitiosas mutuatos esse, produnt Auctores, easquè cum honore receptas tanquam proprias commendasse sacrorum Antistibus, Regum moderatoribus, Philosophis, & literatis: Ita vt nihil ferè attentaretur à summis Imperatoribus, & Senatu, Populoquè Romano, quin priùs magi, Augures, & Aruspices, quorum consilio omnia moderabantur, suo calculo suffragati fuissent. Taceo cæteras nationes, vt minus celebres; cum ex ijs nobilioribus liquidò pateat, Gentilium multitudinem magiæ fuisse deditissimam.

Vt patet in præcipuis mũdi nationibus.

§. II.

481 *Magia dilatata in omnes nationes*

QVòd si quæras quomodo artes omnium vanissimæ, & fraudolentissimæ totum terrarum orbem tot sæculis impleuerint, audi Plinium rationem assignantem lib. 30. cap. 1. *Auctoritatem ei maximam* inquit de magia loquens, *fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artium tres alias imperiosissimas humanæ mentis complexa in vnam se redi-*

redigit. Natam primò è medicina nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse velut altiorem, sanctioremque, quàm medicinam. Ità blandissimis, desideratissimisque promissis addidisse viros religionis, ad quos maximè etiam nunc caligat genus humanum. Atque vt hoc quoque suggesserit, miscuisse artes Mathematicas nullo non auido futura de sese sciendi, atque ea è cælo verissimè peti credente. Ità possessis hominum sensibus triplici vinculo in tãtum fastigium adoleuit, vt hodièque etiam in magna parte gentium praualeat; & in oriente Regum Regibus imperet. Hæc Plinius. Ex cuius verbis colligitur, magicis artibus Medicos initium, Sacerdotes progressum, Philosophos consummationem apud omnes gentium nationes dedisse. Et rectè.

§. III.

482 *Per Medicos.* MEdici namque cum solerti studio occultas naturæ vires, proprietatesque herbarum, radicum, mineralium, animalium, & omnium, quę in mundo sunt, in vsum generis humani perquirerent, & aduersis rebus inter se applicatis illas explorando venarentur, quò magis in secretiora naturæ abscondita penetrabant, eò vlteriùs progrediebantur, vt noua secreta ex illis experimentis expiscarentur. Quam occasionem nactus peruigil, & subdolus hominum hostis ijs practicis experimentis se immiscebat; & crescente auiditate sciendi occultissima mysteria in Medicis sese patentiùs manifestabat, donec apertè vltrò citroque factis conuentionibus suas artes edoceret, per quas noui eius discipuli stupentibus omnibus mira in ægrotorum sanitate restituenda operabantur: qui postea facti magistri alios eadem secreta addiscendi ductos curiositate seducebant.

483 *Per Sacerdotes* Sacerdotes, qui Medicorum more lucro, & pecunijs inhiabant facillimè in maleficia prolabebantur. Cum enim se viderent titulo religionis, & sacerdotalis ministerij apud populum honoratos esse, maiorem se aucupaturos famam putabant, si præter consuetos ritus, & cęremonias in sacrificiorum oblationibus, & alijs pseudoreligiosi cultus Deorum actionibus adhibitas, mira, & inusitata operarentur, quibus se Dijs immortalibus gratos, Laribus patrijs acceptabiles, & in publicis, priuatisque calamitatibus auertendis apud Numen cuiuslibet regionis potentes esse, testarentur. Sic enim, & honoratiores, & acceptabiliores apud populos fore. Ideòque maxima contentione magicis scientijs addiscendis vacare solebant, vt sic in templis noui honoris, & lucri accessus fieret.

484 *Per Philosophos* Nec minori solicitudine illas Philosophi conquirebant, qui scientijs humanioribus acquirendis intenti, celebrioresque magistros in vnaquaque professione toto orbe sectantes, si quem fortè solito doctiorem nanciscebantur, statim se suis disciplinis excolendos tradebant. Et quia magicarum professores occulta naturæ subtiliùs penetrare videbantur, plures ad eos confluebant discipuli, quibus sub scientiæ naturales velamine artis dæmoniacæ præcepta tradebantur. Nam certum est ex mera, & naturali magia natam esse fallacem, & adulteram, vt docet Philo, ità scribens de eius origine: *Ex hac,* inquit, *adulterata, & depranata descendunt, quas proprio maximè vocabulo malas artes dicimus, circulatorum, ariolorumque studio, mulierum, mancipiorumque nequissimorum expiationes, & lustrationes profitentium, mutationesque amoris in odium; aut ex aduerso odij in amorem per quasdam passiones amatorias, & incantamenta idonea; atque ijs dolis circumueniunt homines, & ingentium malorum, atque ruinarum sunt causæ non priuatis modò hominibus, aut familijs; sed ciuitatibus, regnis, & prouincijs.* Hæc Philo.

Sed non mirum si Gentiles attendebant spiritibus, & doctrinis dæmoniorum. Qui enim inter illos Deum cognoscebant, non illum tanquam Deum glorificabant; sed euanescebant in cogitationibus suis, & obscuratum erat insipiens cor eorum: dicentesque se esse sapientes, stulti fiebant, & gloriam Dei incorruptibilis transferebant in dæmones, & creaturas corruptibiles; vt docet Paulus *Rom.* 1. Cæteri verò Deum non cognoscentes; sed idola colentes, ambulabant, vt testatur idem Apostolus *Ephs.* 4. in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à via Dei per ignorantiam, quæ erat in ipsis propter cæcitatem cordis eorum: & sic facillimè præstigijs magicis, & maleficis à Sathana decipiebantur. *Quare dilatata*

ARTICVLVS II.

Iudæi.

§. I.

MIrandum verò, quomodo Iudæi, qui Deum vnum colebant, audiebant Prophetas, & legem obseruabant tam strictè, sub tot tantisque pœnis omnes Ariolorum scisitationes, & consultationes prohibentem; atque præcipientem magos cæterosque pythonico spiritu afflatos interfici, in hanc deuenire potuisse excæcationem, vt Deo, lege, Prophetisque posthabitis, magicas, & maleficas artes sectarentur. Et tamen nulla ferè sub cęlo datur natio ità procliuis ad opera magica, cum nulla propensior sit ad idololatriam: vt sacræ scripturę docent. Sunt namque ità connexæ idololatria, & magia, quę sunt duæ superstitionis species, vt vna alteram comitetur; & in hoc tantummodo differant, quòd illa publicè, & expresè, ista tacitè, & implicitè cultum Deo debitum transferat in creaturas. Quarè nil mirum si Iudæi idololatræ, etiam magi sint, siuè illos consideres errantes: siuè pugnantes: siuè regnantes: siuè seruientes. In his etenim quatuor statibus, qui totum reipublicę iudaicę decursum continent, vtroque vitio inquinatos deprehendes. 485 *Iudæi magia, idololatria delicti, quæ sunt connexa superstitionis species.* *Dum*

§. II.

ERrant in vastis Arabiæ desertæ solitudinibus per quadraginta annos post egressũ ex Ægypto, in qua tãquam in famosissima totius orbis schola vtramque scientiam superstitiosam didicerant. Vbi namque idololatria celebrior, quàm in illo regno, cuius incolę non solùm more cæterarum nationum dæmones pro Dijs habebant: sed etiam venerabantur boues, canes, feles: imò quod peius est, cepes, & allia? Ideò à ludente Poeta derisi. 486 *Errant.*

O Sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina.

Vbi etiam magia honoratior, quàm apud illos: cum omnes sacerdotij, & magistratus spirituales, & temporales dignitates occuparet, & in scholis omnes publicorum professorum cathedras teneret. Quarè, vt periti in vtraque arte discipuli nedum ferè pedem emiserant è sathanica illa schola, cum statim

statim doctrinæ, quam imbuerant, specimen ediderunt, dum pro Deo adorauerunt vitulum conflatilem non sine ope dęmoniaca fabricatum, vt indicare putant aliqui; hæc Aaronis sese excusantis verba, cum dixit *Exodi* 32. *Aurum tulerunt, & dederunt mihi, & proieci illud in ignem, egressusque est hic vitulus*. Ex qua idololatria tàm insigni in reliquas operationes magicas prolapsos esse, quis dubitat? Si enim publicè, cur non priuatim Dæmonem pro Deo coluerunt? Nequè Deus per Moysen tàm graues pęnas aduersus magos constituisset: nec tàm seuerè eorum interdixisset consuetudinem, & congressum, nisi iam ex tunc ars malefica nota fuisset, & celebris.

§. III.

487 *Pugnant* DVm pugnant nihilò meliores effecti; sed peiores in deteriora prolapsi sunt. Nam ingressi terram solemni Deo iuramento promissam, & tanto hominum labore quæsitam, statim Ægyptiacis superstitionibus Chananæas superaddiderunt: vt docet Dauid *psal.* 105. *Non disperdiderunt gentes quas dixit Dominus illis; & commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum; & seruierunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum.* Si Ægyptiorum seruitus tam fuit illis noxia, quid Chananæorum societas connubijs firmata vtrinquè celebratis? In terra Ægypti didicerant superstitiosa dominorum opera, qui illos tyrannica potestate vexabant; quid non faciunt in terra Chanaan illecebrosarum mulierum blanditijs deliniti? Nec ab illis tot publicis calamitatibus à Deo immissis poterant auerti, dum sæpiùs hostibus varijs in pœnam traditi Madianitis, Philisthæis, Moabitis; sæpiùs liberati ab Othoniel, Aod, Gedeone, Sampsone, alijsquè Iudicibus. *Post eorum mortem multò faciebant peiora, quàm fecerant patres eorum*, vt dicitur *Iudicum ca p.* 2. Ex quo magi, arioli, pythones frequentissimi erant inter illos; Et ita multiplicati vt statu aristocratico in monarchicum mutato coactus fuerit primus Monarcha Saul publico edicto reos varijs supplicijs, diraquè morte multare, & sic eos eradere de terra. Quod tamen non est omninò assecutus, vt probat mulier pythonissa, quæ 2. *Regum cap.* 28. illi Samuelem suscitare tentauit.

§. IV.

488 *Regnant* REgnantes superstitiosiores euadunt. Quid enim præcipiunt magicæ disciplinæ, quod ab excæcato illo populo non fuerit perpetratum? Latet magia sub Dauide. Emergere incipit sub Salomone; crescit indies sub Roboam; tum quasi torrens inundans dilatatur per vtrumquè regnum Israel, & Iuda. Israel erigit vitulos aureos antiquo Patrum more, & publica admissa idololatria publicas recipit magiæ operationes: Vbiquè Sacerdotes Baal insignes magi. Vbiquè pythonico spiritu agitati. Vbiquè arioli, diuinatores, incantatores, malefici, cæteriquè inferni ministri sub omnibus ferè Regibus: Ex quibus vnus sufficiat Achab à Iezabel famosissima maga eius vxore dementatus. Cuius si regnum consideres, quid videbis, nisi patriæ religionis exercitium? Quod à Iehù tantisper interruptum; sed postea renouatum perseuerauit in finem, donec à Salmanasar Rege Samaritis cum illud regnum penitùs euersum est. Iuda eadem didicit à vicinis contubernalibus abominationes; Et quamuis in sua Metropoli augustissimum Dei templum omnium oculis expositum Iudæos prouocaret ad eius cultum; tamen loci illius sacrosancti aspectus auertere incolas non potuit à superstitiosis idololatriæ, & magiæ exercitijs. Missis enim cæteris Regum regnis, vnius Manasse regnum ostendit, Samariam à Ierusalem superatam, quæ eo tempore non nisi à Magis aruspicibus, pythonibus, & ariolantibus ciuibus habitabatur, donec à Nabuchodonosor templo, vrbe, & regno euersis, vel gladio occisi fuere; vel translati in Babyloniam.

§. V.

489 *Seruiunt* DEniquè pauci illi, quos reliquias vtriusque populi vocare licet, dum seruiunt. Alij inter Assyrios sub Salmanasar: Alij inter Babylonios sub Nabucodonosor nequè generali suæ gentis calamitate, nequè continuis ferè Propherarum exortationibus ab idololatria, & magia auocabantur; sed superstitiosorum parentum facti imitatores; atquè alienigenarum gentium exemplo perinoti vtroquè flagitio coinquinabantur. Nec destitere dæmonem, & publicè, & priuatim colere etiam postquam Dei Regum Babyloniorum corda flectentis beneficio in patrium regnum redire, & restaurato templo auitam sequi religionem licuit. Statim namquè plures eorum tanquam sues lotæ redierunt ad volutabrum, sequè grauioribus abominationibus fœdarunt. Præcipuè cum græcis Regibus subacti, Græcorum summam idololatriam, & propria inclinatione, & edictorum regiorum, iussionibus æmulati sunt. Tunc enim magia longè, latèquè regnum illud permeauit, cum publico, & priuato cultu, sic dæmon agnosceretur, vt nullus se simpliciter Iudæum, & veri Dei adoratorem pro palam confiteri auderet: vt dicitur in libris Machabæorum. Sed post Christi ortum, dum continua seruitute toto orbe opprimuntur, nulli fuere insigniores magi, qui dum Romanis Imperatoribus, exteriśque Persarum, aliarumquè Nationum Regibus mira promittunt, horribiles contra Ecclesiam persecutiones suscitarunt ita Ecclesiasticæ testantur historiæ. Quarè verò innumerabilis est locustarum numerus inter Iudæos quoquomodo considerentur.

ARTICVLVS III.

Christiani.

§. I.

490 *Inter Christianos magicas, & malefi-cas artes exerent* ESto Gentiles, ac Iudæi magicas amplectentur disciplinas, maleficasquè exerceant operationes: quia illi Deum nullo pacto nouerunt: Isti obscurè nouerunt, & vtriquè extorres sunt à fide, charitate, & gratia Dei, quibus resistitur diabolicis tentationibus, poterit inter Christianos tanta reperiri excæcatio, vt ex eis aliqui ijs malis artibus imbuantur? Cum Chri-

sti cultores sint, à quo princeps mundi eiectus est, diaboli opera dissoluta, fides, gratia, & dona spiritualia hominibus data, quæ illos de potestate tenebrarum erutos transferunt in regnum filij dilectionis Dei. O quàm magna dæmonis potentia, qui inter Iudæos Abaddon, inter Gentiles Apollyon, Exterminator est inter Christianos, (idest, extra terminum vitæ æternæ se, & alios ponens, vt explicat Sanctus Antonius à Padua *serm.24.* Ex quibus duæ prodeunt magorum, & maleficorum acies. Alia eorum, qui fide carent: vt sunt hæretici. Alia eorum, qui fidem habent mortuam: vt sunt plures impij catholici. Cum enim fides sit scutum, quo christianus homo potest omnia tela inimici ignea extinguere, vt ait Paulus *Ephes.6.* Si aut nulla, aut mortua est, quomodo se poterit tueri contra insultantem hostem, qui illa validissimè contorquet, & vibrat?

§. II.

491 *Hæretici* HÆresim magia sequitur, sicut vmbra corpus, & illam iuuat in suis opinionibus stabiliendis: vndè meritò à Tertulliano *lib. posteriore de Anima c.33. Auctrix hæreticarũ opinionum* vocatur. Quod experientia docet in primoribus Hæreticis, & Hæresiarchis, qui magi etiam fuere; vel maxima cum magis habuere commercia: vt Idem notauit *lib. præscriptionum aduersus Hæreticos cap 43. & lib. priore de Anima cap.57. Simon Magus Samaritanus Hæreticorum princeps subnixus ope dæmonum*, ait S. Iustinus Martyr eius conterraneus Apologia 2. *& fretus magicis artibus in hac vrbe regia* (idest Romà) *Deus est habitus, & quasi Deus honoratus. Menandrum etiam atque Samaritanum huius Simonis discipulum instructum viribus dæmoniacis; profectum Antiochiam multos arte magica decepisse cognouimus. Marcus*, ait S. Irenæus lib. 1. cap 21. *Magicæ imposturæ peritissimus, per quam & viros multos, & non paucas fœminas seducens ad se conuertit. Magia*, subiungit S. Epiphanius *de Carpocratianis hær.* loquens *apud ipsos excogitata est, incantationesque diuersas ad omnem machinationem inuenerunt, ad amorem, & ad illectamenta. Priscillianum Gnosticarum abominationum assertorem, conuictum fuisse maleficij, & confessum se magicis vacasse doctrinis*, scribit Seuerus Sulpitius *in sacr. histor. lib* 2. Eumquè Zoroastris Magi studiosissimum vocat Hieronymus *Epistola ad Ctesiphontem contra Pelagianos*. Mahumetes Turcarum legislator magus fuit: vt testantur Zonaras *tom.* 3. & Paulus Diaconus *lib.* 18. *histor.* Berengarium Sacramentariorum Hæreticorum principem magia nobilem fuisse supra commemorauimus. Idem testantur de Basilide Sanctus Theodoretus. De Buda Sanctus Cyrillus. De Montano Eusebius. De Massiliano, & Euthyche Theodoretus, & alij. Et vt ad nostra tempora deueniamus, Lutherus ab insidente in eius humeris dæmone per Imperatorem Maximilianum viso agnatus, fatetur se intimam cum eo contraxisse societatem *lib. de Angel. miss.* Idemque testatur ipse de Carolstadio *lib. contra ipsum*: De Oecolompadio *lib. eodem de miss. Ang.* De Anabaptistis *lib. contra ipsos*. Hoc asserit de seipso Zuinglius, dum libro, quem vocat *Subsidium de re Eucharistica*, se vnum eucharisticum errorem à dæmone mutuatum fuisse fatetur. Idipsum ex varijs Auctoribus probari posset de Dauid Georgio, Oseandro, Ioanne Chnopæo, Bucero, Campano, atque alijs pluribus, si hæc veritas non ipsa experientia comprobaretur. Hoc enim satis apertè expertus sum, dum cum illo mago, de quo infra *numer.* 507. & 546. per mensem, & amplius ex mandato Reuerendissimi Patris Inquisitoris quotidiè disputans, vt à suis erroribus reuocarem, mihi asseuerauit, antequam se dæmoni deuoueret, artem magicam profitendo, prius per annum cum multis hæreticis Magis, & Maleficis conuersatum, quorum aliqui erant Lutherani: alij Anabaptistæ: quidam Caluinistæ: alteri Manichæi: sed primores Athæi; eorumquè libris, ac doctrinæ operam nauasse: tandem Deum abnegasse, cæteraquè huiusmodi diabolicæ professioni necessaria præstitisse. Quare non mirum, si cuncti malefici, ac magi sint hæretici: aut eorum facta manifestam sapiant hæresim: vt habetur *ex cap. Accusat. L. 6. §. sanè.* extr. de Hæret. Hoc qui negat, rerum experientiam impugnat. Quid enim aliud arguit, Deo abrenunciare, pacta cum dæmonibus inire, diabolos adorare, Dei Genitricem blasphemijs lacerare, mysterijs nostræ salutis abuti, corpus Christi conculcare, aliaquè nefandissima scelera in Deum, Sanctosquè committere? quæ omnia aut hæreses sunt: aut manifestam sapiunt hæresim. Propterea in huiusmodi crimine in foro fori, sicut in hæresi, socius contra socium admittitur in testem *ex cap. in fidei fauorem in 6.* & Petro Binsfel. *de Confess. Malefic. memb.2. conclus.1. ratione 9.* & communi omnium sententia.

§. III.

FAuet ratio. Nam necesse est, Hæreticos, nisi ad Catholicam Religionem reuertantur, vel incidere in Athæismum: vel declinare in magicas artes. Cum enim duæ sint potissimum causæ, quæ homines ad aliquam hæreticam sectam impellunt: Altera superbia spiritus, quæ nihil credit, nisi quod oculis cernit, & cuncta suo metitur ingenio: Altera curiositas, quæ nouitatem amat, quando in ea secta, quam ardenter amplexi sunt, pro luce tenebras comperiunt, tunc desperatione inueniendæ veritatis ardor ille tepescit: torpor in tedium vertitur; & tædium aut inuitat ad nihil credendum, vt faciunt Athæi: aut impellit ad discendas, & exercendas magicas artes; vt sic superbiæ, & curiositatis spiritui fiat satis. Quod videmus in tot regnis, in quibus, dum hæreses temporis diuturnitate expirant, artes exurgunt magicæ; & pro Hæreticis in sua iam opinione marcescentibus magi, maleficiquè nascuntur. Sic Danæus Caluinianus minister, teste Crespeto *de odio Sathanæ lib.1. discurs. 15.* fatetur, Strygum conuentum Genevæ propè summum Diui Petri Templum caluinisticis spurcitijs profanatum celebrari; & in ea Vrbe Iudicum sententia plusquam quingentas personas morte damnatas. 492

§. IV.

IIs adde, catholicos impios plures, quorum fides nutat, & multitudine, atque grauitate scelerum opprimitur. Nam cum eius virtute cuncta diaboli consilia, conatus, ac vires omnes refringantur, tanquam à panoplia, seù omnis generis armatura à Christo nostræ militiæ duce tradita, sit, vt inermis homo sine ea diabolicis pateat iaculis, & facilè 493 *Infra.*

& facilè in eius potestatem deueniat. Quæ est ratio, quare multi ministerijs sese addicant diabolicis; & solerti studio prohibitas artes addiscant? quia nempè infidelitate laborant, de Deo totaliter diffidunt, & effrænatæ concupiscentiæ stimulis agitantur. Vndè Deo derelicto, & cultu eius abnegato ad dæmonis castra confluunt. Si enim illorum mores consideres, inuenies, tales transfugas, vel vilis plebeculæ fæcem: vel sceleratorum, & facinorosorum hominum esse colluuiem: vt clariùs patebit, cum de illorum moribus parte secunda tractabitur.

SECTIO II.

Mulieres.

494 *Mulieres viris magicis, & maleficis artibus addictiores.*

SI copiosus videtur locustarum mysticarum exercitus ob tantam virorum multitudinem ex Gentilibus, Iudæis, & Christianis collectam, copiosissimus apparebit, si numerum mulierum ex omnibus nationibus confluentium attendas. Nam multis partibus virorum numerum superat. Quod probat rerum magistra experientia: Ex quinquaginta etenim artem veneficam exercentibus vix vnum masculum reperire licet. Et si attendas, quid Historici, quid Poetæ, quid Doctores de dæmoniacis ministris tractantes referant, comperies illos de viris pauca, de mulieribus multa narrare. Cum nihil apud illos frequentiùs audiatur, quàm nomina Sagarum, Magarum, Sortiarum, Lamiarum, Strigum, Veneficarum, Incantatricum, Excantatricum, Sortilegarum, Empusarum, Pharmaceutriarum; quæ quamuis diuersa; tamen totam illarum naturam explicare non posse, putat Syluester Prieras. Et quidem in iure faciliùs latrocinium in homine, veneficium in fœmina reperiri supponitur. Sicquè Plinius memoriæ prodidit, fœminarum scientiam in veneficio prævalere; pluresquè mulieres, quàm viros hac peste corripi.

Quòd si causas requiras? Licèt plures à Doctoribus Mallei malef. *1.par.quæst.6.* Ioanne Turrecremata *26.q.5 can.Episcopi.* Alphonso Castrense *lib.1. de iuxta hæreticorum punitione*: Paulo Grillando *lib.2. de sortilegijs quæst.7.num.31.* Martino Arles *in tractatu de Superstitionibus*, & alijs assignentur; nihilominus sicut tres in genere traduntur communiter à Theologis omnium delictorum, quæ in mundo fiunt, nempè infirmitas, ignorantia, & malitia: Ità hæ tres in mulieribus magis locum habent, quæ ad veneficia viris faciliùs prolabuntur: quia Sexu fragiles: Fide labiles: Nequitia insignes: vt sequentibus articulis declarabitur.

Ob Infirmitatem Ignorantiam. Malitiã.

ARTICVLVS I.

Sexu fragiles.

495 *Fragilitas sexus fœminei probatur Ex spiritu.*

VTrumquè sexum masculinum, & fœmininum fragilem esse in comperto est: sed hunc alterum fragilitate vincere, quis ambigat? Muliebris spiritus nec tanta pollet ingenij virtute, nec æquali voluntatis firmitate, quàm virilis. Comprobatur satis ingenij hominum virtus in illa cognitionis amplitudine, quam vel scientia, vel experientia assequuntur. Voluntatis firmitas in illa constanti, & perseuerante inclinatione, quę eos ducit ad bonum. Vtraquè minor est in mulieribus, quæ etsi acumine ingenij vigeant; minus tamen habent iudicij; minusquè ratiocinatione valent. Vndè ad scientias comparandas communiter ineptæ censentur; sic quamuis ardenter aliquid velint, non tamen constanter. Hinc iuremeritò sunt remotæ ab omnibus officijs publicis: ac priuatis: vt habetur *L.2.ff. de regulis iuris*: nec possunt esse Iudices. *L.cum prater. §. non autem ff. de indic.* nisi in casibus, de quibus in Glos. *15.q.3.§.1.* nec possunt esse testes in testamento. *L.in testamento; §. mulier. ff.de testamen.* nec multa alia sicut viri, exercere: de quibus latè Summistæ, ac Legistæ sparsim: Ratio est, quia fœminæ sunt falsæ, fragiles, & corruptibiles. *L.qui testamento §.mulier. ff. de testamen.* Anima earum infirma est in sensibus, & appetitibus: quicquid in sensum mulierum cadit, hoc amplectuntur, vt verum: phantasias putant reuelationes: somnia visiones credunt: imaginationes, tot oracula reputant; indè tanta pertinacia in suis opinionibus. Citiùs mentem, moueas è suo loco, quàm mulieres è sua sententia. Nec enim perseuerant in his, quæ intelligunt; sed obstinatiùs tuentur, quod primò apprehendunt. Passiones vtriusquè appetitus effrænatæ numquam medium tenent; sed semper ad extrema feruntur. Aut ardenter amant: aut summè oderunt; odiumquè in amorem; amorem in odium facili negotio mutant. Cum irascuntur, æstuant ad modum fornacis ardentis. Cum desiderant aliquid, impatientes sunt, donec fruantur optatis. Si tristantur, citò cadunt in desperationem. Si impediuntur in aliquo, non possunt se expedire; sed pusillanimitate deijciuntur. Si abominantur, vindictas parant extremas, quia sunt animo implacabiles. Denique si corporis temperamentum attendas, frigidius, & mollius est, & facilè impressiones recipiens. Nam quoad albentem illam lituram exteriùs apparentem, nix est spurcissimum fimum contegens. Quarè, cum sint ità naturæ fragiles, ob quam fragilitatem vasa infirmiora à Diuo Petro vocantur *1.Petri c.3.* faciliùs decipiuntur à dæmone, qui naturales earum inclinationes explorans, illa solet offerre, quæ iudicat ab eis appeti; vt ità delinitas in suam pertrahat voluntatem, suæ seruituti asciscat, & ad quæuis maleficia concinnanda semper paratas inueniat. Quod apertè describit Cicero *Rhetor. nouorum lib.4.* loquens de mulieribus impudicis sui temporis, quorũ aliquę quandoquè mortis pœna multatæ fuere. *Maiores nostri*, ait, *si quam vnius peccati damnabant mulierem, simplici iudicio multorum maleficorum conuinctam putabant. Quo pacto? Quoniam quam impudicam iudicarent, eam veneficij quoquè damnatam existimabant. Quid ità? necesse est, eam, quæ suum corpus addixerit cupiditati, timere permultos. Quos? istos, virum, parentes, ad quos videt sui dedecoris infamiam pertinere. Quid postea? eos, quos tantoperè timeat, necesse est, quoquomodo possit, veneficio petat. Cur? quam nulla potest honesta ratio retinere, quam magnitudo peccati facit timidam, intemperantia audacem, natura faciat, necesse est, inconsideratam.*

Ex Anima.

Ex Corpore.

ARTICVLVS II.

Fide labiles.

496 CVm mulieres scientia, & experientia careant, & vt plurimùm ignorantia laborent, pronæ sunt ad credendum ea, quæ dicuntur. Insuper solent curiosiùs scrutari, & inquirere de omnibus, quæ oculis obuersantur: vel instillantur auribus. Et cum aliquid apparenter verum proponitur, facilè acquiescunt. Quam credulitatem curiositati coniunctam aduertens dæmon, & defectum agnoscens, illas ementitis prætextibus, speciosisquè fallacijs aggreditur frequentiùs, quàm viros; vt videtur in prima tentatione, in qua Eua seducta est, non Adam, ait Paulus 1. *ad Timothæum c.* 2. Et cum credulitas, & curiositas maximè sint dispositiones ad artes superstitiosas, & maleficas, mulieres credulæ, & curiosæ ad illas facilè dæmone sollicitante feruntur. Insuper ea facilè effutiunt, quæ credunt; erroresq. suos pro oraculis venditant, quia lubricam habent linguam; & propter illam lubricitatem tacere nesciunt. Quorum summam lubricitatem, & leuitatem ostendit illud, quod Ciceroni tribuitur:

Mulieres facilè credũt

Decipiũtur.

Decipiũt

Crede ratem ventis, animam ne crede puellis.
Namquè est fœminea tutior aura fide.
Quid leuius pluma? puluis. Quid puluere? ventus.
Quid vento? mulier. Quid muliere? nihil.

Vnde à dæmone potiùs assumuntur in ministerijs maleficis; quia per mulierem vnam, aut alteram plures decipi videmus: dum aliæ citò consortibus reuelant, si quas norunt artes: aliæ facilè persuadentur. Nec mulieres solùm; sed etiam viri. Quis enim non credat mulieri loquenti, & blandienti: *cum nitidius oleo sit guttur eius*, ait Sapiens Prou. 5. lingua pungendo delectet, & vox cantui Syrenarum assimiletur. Ob quam causam non permittit Paulus mulieri docere, ne ipsa decepta alios decipiat. *Quia semel*, ait Theophilactus in hunc locum, *mulier virum edocuit, & cuncta peruertit*. Idcircò nequaquam hanc habere vult docendi de cætero potestatem; quod etiam confirmat Augustinus *in quæst. ex vtroque testamento*, ac lege sancitum est. *L. cum prator §. non autem ff. de indic.* Est namque mulier natura leuior, & facilè fallitur.

Hoc optimè agnoscens dæmon toto suo conatu contendebat in suam nassam trahere, ac in suam sequelam ascribere quandam Adolescentulam in territorio Bergomensi existentem, quæ die 23. Februarij anni 1666. Bergomi à Reuerendissimo P. Inquisitore S. Officij ad me missa fuit examinanda. Hæc coram suo Parocho, ac Confessario medio suo iuramento fassa est mihi, prout sequitur, sed lingua sua materna.

Ego N.N. pro quiete conscientiæ meæ, ac confusione Diaboli notum facio Paternitati vestræ, qualiter cum essem annorum circiter nouem, nec adhuc perfecto iudicio prædita, dum in quodam prato ad pascendas oues sola morabar, dæmon mihi apparuit sub forma cuiusdam Adolescentis mei conterranei, quem diligebam, & verè credebam esse talem, & non dæmonem, qui mihi dedit quandam pecuniam, & ad peccandum secum carnaliter induxit, cui etiam promisi, quod etiam imposterum concumberem cum eo. Cognoui autem postea illum fuisse dæmonem, quia sæpiùs nocte, ac die mihi apparebat nudus sub forma illius dicens, vt seruarem promissa facta ei in prato, & tamen ille Iuuenis sub cuius forma apparebat, tunc aberat ab illo vico. Sæpè etiam mihi apparebat sub specie vnius Presbyteri, nunc alterius Sacerdotis semper me sollicitans ad carnaliter peccandum; sed diuina ope adiuta illi fortiter resistebam. Aliàs apparuit sub forma cuiusdam Parochi, qui dedit mihi cultellum dicens: Si imposterum ad me accederet ille Iuuenis tentans me ad carnaliter peccandum, potiùs quàm peccare, debere me interimere illum cultellum infigendo in cor meum. Insuper diuersimodè sub forma illius Iuuenis me spreuit, ac contempsit, nunc me percutiendo, nunc capillos è capite abscindendo, modò vulnera in corpus meum infligendo. Quadam autem nocte, dum orabam, apparuit mihi dictus dæmon sub forma dicti Iuuenis, qui in cubiculo magnum accendit ignem, ac dicebat se velle me in illum proijcere ignem, nisi carnalibus spurcitijs consensum præstarem: Ego autem accepto Crucifixo, Diuino fauente auxilio, ei restiti; vndè mihi visum fuit, obuiam habere quandam molem, quæ in terram cecidit, quam illicò pedibus meis conculcaui simul præcipiens ei In Nomine Iesu, vt discederet; mihi autem videbatur conculcare vtrem plenum aqua, quæ mouebatur, ac clamare cæpit voce magna dicens: Sine me abire maledicta: non enim amplius hùc reuertar; *cuius vocem audierunt etiam Mater mea, ac fratres mei. Et statim mihi abscidit calceamina, & fregit illum vtrem, totumque cubiculum stercore fœtidissimo repleuit ita abundè, quòd totum solum altitudine quatuor digitorum cooperiebat; quod notum fuit omnibus viciniæ nostræ. Amplius dictus dæmon præter varias apparitiones, quæ mihi faciebat nunc sub forma Sanctissimæ Trinitatis, nunc Christi Crucifixi, nunc Angeli Custodis, modò B. Mariæ, modò vnius Religiosi, modò alterius, tandem sub forma illius Iuuenis mihi suadere conatus est, licet incassum, vt tria adimplerem, & obseruarem. Primum, vt negarem fidem catholicam cum omnibus spectantibus ad eam. Secundum, quòd non crederem Mariam Matrem Christi esse Virginem. Tertium, quòd non crederem Sacerdotes habere potestatem absoluendi à peccatis. Si autem hæc obseruarem, nec vlli vmquam, & maximè Confessarijs hæc patefacerem, mihi promisit, magnam pecuniarum quantitatem traditurum, me valdè diuitem facturum, & edocturum modum, & artem, quibus possem mortem hominibus inferre, patrare maleficia, vindictam sumere de inimicis, & alia huiusmodi, quæ dæmonis assectæ præstare consueuerunt. Sed Deo fauente nulli horum præstiti consensum, nec quidquam eorum adimpleui, quæ ipse me patrare instigabat.* En quomodo dæmon versipellis tentabat dictam Adolescentulam, vt natura fragilem inducere in errores, & in strigarum cœtum numerare!

AR-

ARTICVLVS III.

Malitia insignes.

497 *Malitia mulieribus probatur Ex Scriptura, Et Ratione.*

NOn esse nequitiam super nequitiam mulieris, docet Sapiens Iesus Filius Sirach *Eccl.* 25. & eorum vitia extrema testantur. Superbia tument, vanitate inflantur, ambitione ardent. Ideòquè non se submittere, sed dominari: non leges accipere, sed dare; non obsequi, sed præesse volunt: vt quotidiè vxorati experiuntur. Auaritia flagrant insatiabili: vt docet Cicero *lib.* 2. *Rethoric.* Et si habent, ijs vtuntur tanquam cooperatricibus malitiæ. Luxuriæ ardor numquam tepescit. Cor venereris stimulis lacessitur. Mens lasciuire non cessat. Et corpus nihil appetit præter delicias, & voluptates. Ira implacabilis est; ideò plus placet Sapienti, *commorari Leoni, & Draconi, quàm habitare cum muliere nequam.* Malignitas semper fallacijs armata. *Inueni*, ait Sapiens Eccl. 7. *Amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum, sagena cor eius, vincula sunt manus illius*, & Prouerb. 5. *Nouissima*, inquit, *illius amara, quasi absynthium, & lingua eius acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem; & ad inferos gressus eius penetrant. Per semitam vitæ non ambulant. Vagi sunt gressus eius, & inuestigabiles.* Vndè Chrysostomus *sermone de decollatione sancti Ioannis Baptistæ*, ait. *Ego quidem existimo, nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri malæ. Quid inter quadrupedia animalia leone sauius? Sed nihil hac ferocius. Quid in Serpentibus Dracone acrius? Nequè hic quidem cum muliere mala conferri potest. Nam leo, & draco in malo inferiores sunt. Danielem leones in lacu veriti sunt: iustum verò illum Naboth Iezabel maga interfecit. Cetus Ionam in ventre custodiuit: Dalida Sampsonem circumuentum illecebris, raso etiam capite deformatum alienigenis tradidit. Ioannem Baptistam in deserto viuentem dracones, & aspides cornuta subdita feritate tremuerunt: Herodias verò eidem caput abscidit; & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit. O malum summum, & acutissimum diaboli telum mulier: quæ*, vt idem ait super Matthæum cap. 19. *alijs est malum boni colore depictum, domesticum periculum, delectabile detrimentum, desiderabilis calamitas, naturalis tentatio, ineffugabilis pœna, præcipitium patens, ac venenum inspicientibus compositum, & insanabile.* Vndè Tibullus *lib.* 3. *Eleg.* 4.

Ah? crudele genus, nec fidum fœmina nomen
Ah? pereat, didicit fallere si qua virum.

Sic interrogatus Secundus Philosophus, quid esset mulier: Respondit: *Hominis confusio, insatiabilis bestia, continua solicitudo, indesinens pugna, quotidianum damnum, solitudinis impedimentum, viri incontinentis naufragium, adulterij vas, perniciosum prælium, animal pessimum, pondus grauissimum, aspis insanabilis, humanum mancipium.*

498 *Mulieres malitia impellũtur ad maleficia.*

Quarè cum tales sint mulieres malæ, vt nequitiam suam exsatient, citiùs feruntur ad maleficia. Si libidinosæ: & præ verecundia neuè sibi infamiæ nota inuratur, sua desideria explere non audeant. Si bonorum cupiditate flagrant: nec alio modo possint ditescere. Si iniuria aliqua sint affectæ. Si derelictæ ab amasijs, quibus corporis copiam fecerunt sub spe, & pollicitationibus futuri coniugij. Si simili aliqua cupiditate ducuntur, dæmon data opportunitate offert desiderij potiundi modum, & auxilium pollicetur. Et illæ oblata facillimè accipiant propter acres suas passiones, viresque imbecilles. Nec solùm malarum artium discipulæ; sed etiam magistræ esse desiderant, vt dæmoniaci exercitus inferiorum militum numerum adaugeant.

PARS SECVNDA.

Quales sint.

499 *Ex Ioanne colliguntur mores maleficorum.*

ETsi difficile admodum sit, Venefico-rum mores describere ob ingentem eorum varietatem, quæ talis est, vt omnem numerum prætergrediatur. Attamen ex ijs, quæ dilectus Domini Discipulus Locustis apocalypticis tribuit, illos in generali deprehendere possumus. Si enim ex puteo abyssi prodeunt. Si inter nebulas fumi infernalis feruntur in aera: Si duce Angelo abyssali vagantur in orbe: Si coronas aureas, muliebres capillos, dentes leonum, alas perstrepentes, loricas ferreas, & caudas aculeatas habent: Quis non videt naturalibus locustis hæc conuenire non posse? Ideòquè apprimè quadrare mysticis magis, nempè, & maleficis, quorum mores non humani, sed diabolici ijs symbolis designantur; iuxta quos si illos consideres, non homines videbis, sed dæmones: vt Ioannes indicat, cũ dicit: locustas facies habuisse tanquã facies hominis. Nã quid facies, nisi mores designat? cum vultus corporis externus internas animi propensiones tanquam per lucidum speculum repræsentet. Vndè solemus illum in facie attentè considerare, cuius genium agnoscere desideramus: si angusta, si lata, si rotunda, quadrata, demissa, vt ex signis exterioribus discamus indocilem, indiscretum, iracundum, verecundum, sapientem, & totam interioris hominis constitutionem. Quarè, vt ostendatur maleficos homines natura, moribus esse dæmones, non humanam simpliciter habere faciem; sed similem humanæ à Ioanne dicuntur; cum sint secundùm mores & Homines diabolici: & diaboli humanati prout in duplici relatione considerantur, quantùm ad dæmonem, cui seruiunt: & ad alios, quos impugnant: vt sequentia capita latiùs declarabunt.

Qui sũt Homines diabolici Diaboli humanati.

CAPVT I.

Homines diabolici.

500 *Magi, & malefici sunt homines diabolici Quia malũ faciunt, & in malo perseuerant.*

SI ad maleficia perficienda, quibus totus vexatur orbis, indissolubili nexu, & indiuidua cooperatione dæmon, & maleficus concurrere debent, quis dubitat, maximam inter ipsos intercedere necessitudinem, per quam insimul malitiæ æqualis gluttino coniunguntur? Quomodo enim tam dissitę potestates, quales sunt diabolica, & humana in vno effectu producendo vnanimiter copularentur, nisi maxima inter eos esset copula voluntatis idem volentis, vel nolentis? Sed quomodo voluntate vnirentur, nisi idem ambo vellent, aut respuerent? Nam

si vnus aliquid vellet, & alter nollet, statim dissensio contractam solueret vnionem. Deniquè quomodo idem vellent, aut respuerent, nisi malefici semper malum vellent? Nam cum dæmonis praua voluntas ab initio sit ita corrupta, vt bonum nullo modo velit, & malum semper optet; ideòquè malus simpliciter vocitetur à Christo, necesse est, malefici voluntatem ferri semper ad malum, & numquam velle bonum; atquè ita simpliciter malum esse, malum velle, & malum operari. Quòd si dæmon ab initio ex Angelo diabolus fieri cæpit, quia cæpit facere malum, & modò diabolus perseuerat, quia perseuerat in malo, nonne dicemus, maleficos non natura; sed malitia esse diabolos, seù diabolicos homines; quia malum faciunt, & in malo faciendo perseuerant? eò magis quòd ad illud peragendum triplici vinculo astringuntur: Fœdere, Societate, Ministerio: vt tres sequentes sectiones liquidò comprobabunt.

Ad quod tenentur Fœdere, Societate, Ministerio.

SECTIO I.

Fœdere.

§. I.

501 *Ex fœdere malefici tenẽtur semper ad malum.*

CVm fœdus initum inter dæmonem, & maleficum maleficij fundamentum sit, quo reciprocis promissionibus stipulantur, maleficus mala velle, & dæmon mala operari, non dubium est ex vi detestandi huiusmodi pacti, dæmonem Veneficum impellere semper ad malum; quod modis omnibus procurare non cessat; vt sic obligationi ex pacto nascenti fiat satis. Nam certum est inter vtrumquè pactum verum intercedere posse, quicquid in contrarium asserat Ioan: Vuierus eorum patronus, qui inter alias futiles rationes probare contendit, dæmonem, & hominem paciscì non posse ob naturarum diuersitatem, & impossibilitatem promissorum, cum nulla sit inter vtrumquè communio; & eorum, quæ dari, fieriuè non possunt, nec de iure, nec naturaliter vlla sit penitus obligatio. Bellas rationes, & dignas elucidari, si tamen inepto huic homini respondendum sit.

Datur pactum inter dæmonem, & maleficum.

Non obstante

502 *1. Diuersitate naturarum*

Ergo pacta maleficorum rescindere conatur ex parte pactizantium propter naturę diuersitatem: quia homo corporeus, dæmon spiritualis; qui consequenter, cum sit spiritus carnem, & ossa non habens, non potest extensa manu firmare, aut recipere stipulationem iuxta cæremonias in pactis stabiliendis solitas obseruari.

§. II.

SEd facilè hæc aranearum tela leuiculo motu soluitur, si, quid sit pactum, consideremus. Definitur autem: *Duorum, vel plurium in idem placitum consensus. L. 1. ff. de pactis*, & dicitur à pactione, idest, pacis actu. Vndè paciscì est actus concordiæ ad illam conseruandam directus, qui voluntatis consensu contrahitur: vt notat Abb. Panormit. *in cap. 1. de pactis*. Quare cum dæmon, & maleficus in idem consentiant, verè pactum inter illos interuenit; cum ad eius validitatem requiratur tantùm mutuus ille consensus ex conuentione datus. Manuum autem extensio non tam requiratur ad essentiam contractus, & pacti, quàm ad eius expressionem, & manifestationem, vt consensus noster alijs, cum quibus paciscì, & consentire volumus, innotescat. Aliàs si disparitas naturarum argueret impossibilitatem contractus, & pacti; & aliud præter mutuum illum consensum ad eius essentiam requireretur, nullum daretur pactum inter Deum, & hominem; & tamen ex scripturis supra *num. 29. huius disput.* retulimus, Deum habuisse pactum cum Noe, Abraham, & reliquis Patriarchis. Etsi maior sit disparitas inter Deum, & hominem, quàm inter dæmonem, & hominem. In Deo enim nulla compositio est admittenda: In Angelo verò bono, aut malo, licèt compositio physica ex materia, & forma non reperiatur; tamen alia datur metaphysica ex actu, & potentia. Si ergo, non obstante maiori disparitate, Deus cum homine paciscì potest; cur Angelus idem non poterit cum homine? Et ità, aut illa ratio nil probat: aut mentiuntur scripturæ, cum Deum hominibus fœderatum repræsentant. Ideò sufficit, quòd inter ineuntes pactum adsit similitudo, & communicatio quantùm ad intellectum, & vuluntatem, quarum potentiarum actus concurrunt ad pactum. Et consequenter certum est, verè pactum dari inter Angelum, & hominem; sicut, scriptura teste, verum datur inter Deum, & hominem. Præsertim cum spiritualis creatura, vt dæmon nobiscum visibiliter conuersando, & sonum vocalem articulatum, & quasi humanum edendo possit pactum exprimere, & conuenire cum homine.

§. III.

NEc aliquid euincit secunda ratio ex parte pactorum desumpta, eò quòd maleficus honores, diuitias voluptates petit ab eo, qui non potest dare: & dæmon promittit illa omnia, quæ non potest exhibere. Vndè cum errore, & dolo, & in finem pernicioſum pacta illa confingantur, sequitur, nullam iure naturali, aut positiuo inducere obligationem. Dicimus enim, pactum à Doctoribus distingui in vtile, & validum, & in inutile, & inualidum, seù nullum. *L. Iuris gentium §. Pactorum, & §. si ob maleficium. ff. de Pactis, & L. Pacta, quæ contra C. eodem titul. & in Regul. Quæ contra ius. de Regul. iuris in 6.* confirmant Ioan. Baptista Caccialup. *in tract. de pactis q. 6.* Baldus *in tract. de ead. materia, & in d. L. Iuris gentium*. Bartolus, Albericus, Iason, & alij in *d. §. si ob malefic.* Et illam rationem nihil aliud probare, quàm pactum inter dęmonem, & maleficum initum esse inualidum, turpe, nullum, repudiandum, & rescindendum; eò quòd nullàm inducat obligationem, quod libenter concedimus tàm iure canonico, quàm ciuili. Immò addimus, non solùm hominem non teneri ad huiusmodi pacti obseruationem; sed teneri non obseruare; cum sit contra legem diuinam, & humanam, & contra bonos mores. Non tamen ideò sequitur, quòd non sit pactum, etiamsi sit inualidum, ex malitia, & calliditate dęmonis interpositum, vt miserum hominem faciliùs decipiat. Sic enim Christo Domino ausus est, pacti conditionem offerre, dum ex summitate montis omnia regna mundi, eorumquè gloriam ostendens dixit *Matthæi 4. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me.* In quibus verbis quis non videat formam contractus innominati, quæ secundùm Doctores hæc est: *Do, vt des, facio, vt facias. Do, vt facias. Facio, vt des ff. de Præscriptis verbis: & in factum actionib. L. Naturalis meus, & L. hoc iure ff. de Donationibus. L. Labeo scribit: si mihi Bibliothecam. L. iuris gentium ff. de Pactis.* Baldus *in tract. de Pactis, à n. 20.* Ioan. Baptista *loco cit.* Glossa,

503 *Impossibilitate promissorũ.*

& cęteri

& cęteri DD. ibidem, Angelus, Syluester, Aurea Armilla, & omnes Summistæ in verb. *Contractus?* Et ità eodem modo cum malefici paciscitur, quo modo cum Christo pacisci conabatur. *Dabo tibi omnia regna mundi*, dicebat Domino; *si adoraueris me*. Et miseris hominibus: *Liberabo te à tali periculo, tribulatione, & paupertate. Dabo tibi diuitias, voluptates, honores, si Deo renunciaueris.* Quæ quamuis non possit tribuere, non tamen impedit, quin sit pactum saltem inualidum.

Quare astruamus hanc veritatem, verè pactum inter dæmonem, & hominem interuenire, in quam consentiunt Summi Pontifices Ioan. XXII. *in Extr. super illius specula*, & Sixtus V. *Constit. qua incipit: Cæli, & terra Creator*. Theologi, Iurisconsulti, & Medici. Probatque vnanimis omnium magorum, & maleficorum confessio, qui non dormientes; sed vigilantes tale pactum cum dęmone solutis sensibus inierunt, vt perturbatę phantasiæ sit, contrarium asserere ei, quod tot, tantisquè testimonijs comprobatur. Hoc autem pactum duplex est: Aliud Expressum: Aliud Tacitum, prout leges, & Iurisconsulti pactum diuidunt, *L. Labeo. L. Item, quia conuentiones ff. de Pactis*, & vtroque modo à maleficis contrahitur: vt sequentes articuli declarabunt.

Quod duplex est. Expressũ Tacitum

ARTICVLVS I.

Expresso.

504 *Pactum expressũ initur quando.*

PActum expressum initur, quando consensus per verba, nutus, & signa, vel scripta exprimitur; atquè illud vt plurimùm sequitur professio, qua malefici Deo abrenunciant, & dęmoni in seruitutem se tradunt: Aliquando in eius præsentia: Aliquando in absentia.

Aliquando in præsentia dæmonis

In præsentia fit expressè dęmoni, vel in forma visibili hominis, hyrci, aut alterius bestiæ apparenti, vel non apparenti quidem visibiliter; sed suam præsentiam voce, vel signo sensibili testanti. Vtroquè enim modo se præsentem exhibet, vt ex diuersis exemplis colligitur.

§. I.

Visibiliter apparentis.

CVm apparet in forma visibili pactum initur, & professio emittitur quadrifariè. Primo modo remotis arbitris, cum nullus interuenit præter dæmonem, & hominem paciscentes. Homo concupiscentiæ stimulis agitatus: aut spirans minarum, & cædis: aut ad diuitias insatiabili auiditate anhelans: aut afflictione quadam oppressus aliorum, consortia fugit, quærit solitaria loca amica mœroribus: voluit animo modos vel liberandi se ab opprimente malo: vel bonum desideratum consequendi: & tristitia, pusillanimitate, desperationequè dejectus, paratus est quidlibet agere, vt optatis perfrui possit. Adest dæmon, vel inuocatus, vel lubens in forma hominis fuligine atrati, & causas sciscitatur mœroris, quas vbi didicit, suam ei operam offert, auxilium pollicetur, & montes aureos promittit, modò se eius ministerio addicere velit. Acceptat excæcatus homo conditionem; cum offerente paciscitur, & professionem emittit, Deo, Sanctis, & Sacramentis renunciando; dæmonemquè agnoscendo in magistrum, & Dominum per homagium, quod in corporis, & animæ traditione consistit; & sic vt plurimùm sine alia solemnitate pactum initur expressum.

I. Remotis arbitris.

§. II.

505 *2. Conscio mago, sed absente.*

SEcundo conscio mago, sed absente. Consuerunt enim malefici cum literis commendatitijs ad dæmonem mittere accedentes candidatos, quæ eorum votum, & statum exprimunt. Has tempore designato, & loco condicto dæmoni visibiliter apparenti præsentant, quibus lectis paciscuntur, vt supra. Et hoc modo magorum consultores eum sæpiùs adeunt: vt adolescens ille infimæ sortis Protherij Senatorij ordinis viri filiam deperiens. Et nobilis Romanus à Presbytero Palumbo missus, vt annulum incogitanter Veneris statuæ digito insertum, & à diabolo ablatum recuperaret; de quibus supra *disp. 1. num. 147.*

§. III.

506 *3. Præsente mago.*

TErtio in præsentia magi, aut aliorum maleficorum, qui quasi patroni, & testes vocati pactum, & professionem faciunt solemniorem. Hi nouitium maleficum antea diligenter instructum, de modo, quo se in detestanda illa actione gerere debet, Cacodæmoni præsentant, supplices rogant, vt eum in suam societatem ascribere dignetur; & spondent, eum se fidelem exhibiturum, in eius obsequio. Idipsum testatur inferni neophitus, qui post sponsiones, & pacta professionem, se Christo renunciare libenter, & sic à Principe tenebrarum in numerum suorum admittitur. Hoc satis indicat eius mos, quando coram testibus fidelitatem, & homagium exigit ab ijs, qui ad illum accedunt, non vt magiæ, aut maleficijs vacent; sed vt honores, diuitias, & id generis bona consequantur: sicut probat historia nota Theophili, qui Ecclesiæ œconomia pulsus restitui cupiens, mediatore mago Iudæo, dæmonem adijt, & coram eo, post pacta, & conuentiones, Christo, & Sanctissimæ Deiparæ renunciauit. Si enim hoc requirit ab ipsis, quid à maleficis, qui speciali iure eius ministerio addicuntur? vt probatur exemplo Germani cuiusdam, & Theodori Maillotij apud Nicolaum Remigium *lib. 1. Dæmonolatriæ cap. 9.*

§. IV.

507 *Exemplum adducitur modernũ*

HOc modo cum dęmone pactum inijt ille magus Anno 1638. vt infra *num. 546.* in quadam montium Genuensium specu, quò profectus erat vnà cum nouem alijs magis; sed cunctis hæreticis, cum quibus tunc in quadam Vrbe studiorum gratia continuè morabatur. Postquam ad condictum peruenerunt locum, ecce Beelzebub dęmoniorum princeps sub forma humana, oculis scintillantibus, hyrcina barba, cornuta fronte, aduncis manibus, pedibus asininis, seù bubulis, voce subtili, rauca, sed horribili; super magnum lapideum sedes, ad cuius conspectum procubuerunt omnes candelas piceas accensas in manibus tenentes, eum submissè adorantes, & pòdicem eius fœdum osculantes. Tunc magorum eorum primus surgens, sedente dæmone, cæterisquè magis vnà cum nouitio genuflexis, vti arbiter cæpit loqui, dæmoni annuendo, & exponendo, se nouum hùc adduxisse discipulum, sapientem vtriusquè legis Doctorem, nec non Theologum, iam benè instructum, foreqnè fidelissimum, quem ei præsentauit, cæteris rogantibus magis, vt eum inter suos asseclas ascribere dignaretur. Tunc auer-

ni

ni princeps de hoc neophito gauisus dixit: vt suas exponeret petitiones, qui omni Dei timore posthabito: *Peto*, inquit, *vt mihi aliquem indices thesaurum; modumquè illum adinueniendi, ac possidendi aperias: nec prastigijs, aut alijs technis, ac rebus apparentibus me fallas, sed verum aurum, & argentum mihi tradas. Dein artem me doceas, inuisibiliter eundi, ac permeandi quò mo duxerit voluptas, & impulerit concupiscentia. Preterea demones à me vocati, meis annuere votis, facere satis non detrectent, ac me citissimè transferant quocumquè faxerim; aliaquè prestent, prout mihi videbitur opportunum.* Hæc omnia promisit dæmon, facilè exhibiturum, dummodo & ipse Deum abnegaret, ac firmiter crederet, nullum esse Deum præter dæmonem, cæteris fidei, articulis, sacramentis, sacramentalibusquè renunciaret, toto tempore vitæ suæ Religiosos, cæterosquè ecclesiasticos, ac præcipuè sacerdotes contemneret, & irrideret, omnesquè ecclesiasticas cæremonias, ac functiones nihili haberet, ac flocci faceret, sua peccata numquam confitendo, & quod peius est, ipsam sacramentalem confessionem, vt sacerdotum nassam, aut dolum, quo simplices, & idiotas decipere conantur, existimando. Spopondit nouitius omnia præstiturum, præter primum. *Nullum enim*, inquit, *esse numen prater demonem, credere, repugnat menti meę; quia ratio contrarium mihi dictat.* Tunc magorum eorum princeps, qui apud ipsos vt episcopus habebatur, & arbitri munere fungebatur, addidit, sic neophitum allocutus: *Si non vis credere; nullum esse Deum, nisi demonem, sicut ego credo: credas saltem, oportet, duos esse Deos: vnum rerum inuisibilium, ac spiritualium creatorem: alterum demonem rerum inuisibilium, ac corporalium conditorem:* Tunc nouitius dixit: *Hoc facilius mihi suadebo.* Sic abnegato Christo Redemptore, Beatissima Virgine Deipara, fidei articulis, sacramentis, cunctisquè ecclesiasticis sanctionibus, ac cæremonijs renunciatis, fidelitatem dæmoni promittens, cæterisquè ad pactum explicitum ineundum, & professionem emittendam requisitis per arbitrum, peractis, sed prius reuerenter iterum dæmonis osculato podice, de his omnibus formatum fuit chyrographum propria ipsius nouelli magi manu scriptũ, & obsignatum, eiquè à dæmoniorum principe prescriptus fuit Martinetus, seù Martinellus, vt in omnibus prestò ei obsequeretur, qui cum alijs magorum prędictorum Martinellis amplo, & pretioso plaustro formato à quatuor albis dromedarijs euecto illud magi cuncti ingressi per aerem discurrentes, citissimè ante solis occasum ad Vrbem, quam incolebant perducti fuere. Hæc ille non ioco, sed seriò mihi enarrauit. Reuerendissimo tamen Inquisitori, cuius tribunali sponte comparuerat, omnia prædicta non corde, sed ore duntaxat enunciasse coram me asseuerauit, ità ex documentis à Petro de Abano in suis scriptis traditis instructus: omnesquè prædictos errores abiuraturum lubentissimè se paratum exhibuit, qui, vtinam, verè pœnituerit pro animę suę salute.

§. V.

508 *3. Praesentibus omnibus maleficis.*

QVartò in solemnibus omnium magorum congregationibus, quę diuersis temporibus celebrantur modo, quo statim dicemus; in quibus dæmon sublimi throno multis stipatus nobilibus in forma regia apparens, illos admittit in suos, qui ab alijs maleficis præsentantur. Nam coram vniuersa illa multitudine solemniter pactum ineunt, dum illi homagium dæmoni præstant. Istæ maleficis diuitias, & honores pollicetur; & sic fœderati in magorum, & maleficorum album referuntur. Quæ pluribus exemplis probat Grillandus *tract. de Sortileg. cap. 7.* Petrus Binsf. *tract. de Confess. malefic. pralud. 6.* & Auctores Mallei malef. varijs locis.

§. VI.

509 *Sensibiliter apparentis.*

CVm verò non apparet in forma visibili, sæpiùs sensibili aliquo signo suam præsentiam contestatur, puta, voce, aut similibus: de quo illustre habemus exemplum apud Cæsarium *libro illustrium miraculorum, & mirabilium, quæ scripsit circa annum 1222. per modum dialogi lib. seù dist. 2. cap. 12.* Nobilis cuiusdam Leodiensis, qui post dissipatam amplam hæreditatem breui ad summam redactus paupertatem voluntario exilio patriam, & exteras petere terras statuerat, tolerabilius iudicans mendicare inter ignotos extraneos, quàm inter domesticos notos. Ille enim à Villico mago deceptus, qui meliora sperare iubebat, si suæ voluntati morem gereret; cum eo nocturno tempore profectus est in locum nemorosum, & paludibus obsitum: Ibi Villicus cum aliquo cœpit habere sermonem, qui audiebatur, sed non videbatur: de quo Iuuenis ille stupefactus petijt ab eo, cum quo loqueretur. Magus ei silentium indicit; sed tandem secundò, & tertiò importunè interrogatus respondit, se cum dæmone loqui, cui ipsum præsentabat. Dæmon interea deuotionem, & fidelitatem poscit à Iuuene, & iubet, vt si quid consequi velit, Deo renunciet, diuitias, & honores ampliores prioribus pollicendo. Assentitur miser: iterum petit ab eo, vt renunciet Sanctissimæ eius Matri: hic hęret nobilis, & facere renuit. Sollicitatur à Villico, vt qui maius fecerat, renunciando Creatori, minus facere renunciando creaturæ, non vereretur. Sed ipse magis in suo permanet proposito, negans se id vnquam facturum, etiamsi toto tempore vitæ ostiatim ei esset mendicandum. Itaquè re infecta redeunt maximo peccati pondere grauati, villicus suadendo, Nobili consentiendo, qui postea meritis Sanctissimę Virginis illo scelere liberatus, honestissimum nactus est matrimonium, quo mediante sub nomine dotis bona amissa recuperauit. Hęc fusiùs narrare placuit, vt videas dęmonis loquentis, sed non apparentis cęremoniosum pactum; & eò magis pijssimam Sanctissimę Dei Genitricis misericordiam, quę etiam inimicantis pium propositum noluit esse sine mercede.

§. VII.

510 *Aliquando in absentia dæmonis.*

AT pactum illud diabolicum præsente dęmone non semper initur. Aliquoties enim fit in eius absentia coram deputatis, qui eius nomine cum nouo maleficio certis conditionibus contrahunt pollicentur optata, & professionem admittunt; totumquè à dęmone ratificari faciunt. Hunc externum pacti apparatum describit vnus ex illis *in Malleo malefic. par. 2. q. 1. c. 2. oportet primò*, ait ille, *vt dominica die, antequam aqua benedicta consecretur, futurus schola maleficæ discipulus cum magistris, à quibus seductus est, Ecclesiam ingrediatur; & ibi coram ipsis Christum, fidem, baptisma, & Ecclesiam abneget; tum homagium præstet magisterulo, seù paruo Magistro* (sic enim dæmonem vocant) *Deinde bibat ex vtre liquidum humorem confectum ex carne*

carne infantili in lebete assi, donec fiat potabilis. Quo facto sentit se imagines huius artis concipere: & præcipuos huius sectæ ritus retinere. Sicquè fit conscius secretorum, & magister declaratur. Quod pactum diabolus ratum habet, quamuis ipsi in propria persona factum non fuerit; omniaquè in illo contenta perinde adimplere nititur, acsi fuissent ei promissa.

§. VIII.

511 *Praxis pacti expressi.*

IN huiusmodi autem pactis expressis, quoquo modo fiant in absentia: vel in præsentia dæmonis, obseruanda sunt quædam, quæ ab ipso practicantur. Nam primò se talem exhibet homini, qualem se homo ipsi. Si se homo totum tradit dæmoni, & plura se facturum spondet in eius honorem: plura etiam dæmon illi promittit, ei plura condonat. Si verò parcus sit homo in suis promissionibus: dæmon etiam minus liberalis est in suis donis. Ideò non omnibus omnia promittit; sed certa quædam iuxta conditiones vltrò, citròquè factus: A paruis tamen inchoando, vt ad maiora perueniat. Præterea cum diffidat de hominum promissionibus; non solùm consensum verbo expressum; sed etiam scriptura formatum, & propria malefici manu obsignatum exigit, reseruatquè in traditæ fidei testimonium: vt ostendunt exempla Theophili supra memorati apud Metaphrastem: Adolescentis à Sancto Basilio liberati apud Amphilochium *in vita eius*: & illius Legisdoctoris de quo supra *num.57.* Multorumquè, quos videre licet apud Historicos. Denique sæpiùs non statimac pactum initur, extorquet professionis iuramentum; sed in aliud tempus differt: Vel quia nouitium videt in aggressu difficilem ad consensum, cum incredibili sagacitate veniat in cognitionem eorum, quæ in corde latent per ea, quæ cernuntur exterius; ideòquè ne illum exasperet: vel à se his professionibus amoueat, blandè susceptum demulcet, pauca ab eo exigit, paulatimque ad maiora promittenda disponit. Vel quia experiri vult nouitij statum. Cum enim nouerit, aliquos ore solo, non corde: alios corde, & ore insimul fidem abnegare, certos annos designat emittendæ professioni, intra quos toto tempore malefici nouitiatus ex operibus, & conuersatione mentem eius explorat. Nam si illum agnoscit posteà minus voluntarium; paratumquè confugere ad Diuinæ misericordiæ asylum, temporalibus afflictionibus fatigatum quasi ore solo, non corde adhærentem, à se amouere, & in desperationem inducere conatur.

ARTICVLVS II.

Tacito.

512 *Pactum tacitum duplicitèr contrahitur*

ALiud pactum dicitur tacitum; contrahiturquè quando aliquis superstitiosis vtitur signis, & aliquid agere contendit per causas, quæ nequè diuino præcepto; nequè ecclesiastica institutione; nequè virtute naturali vim habent, illud perficiendi: Vel quando huiusmodi causæ tanquam necessariæ alijs adiunguntur, quæ talem effectum producere possunt, vt explicat Nauarrus *in Manuali Confess. cap.11. num.25.* & latiùs manifestabitur infra suo loco *tom.2. disp.1. par.2.* Hoc autem initur, vel cum peccato: vel absquè peccato mortali, prout hæc superstitiosa à scientibus: vel ignorantibus peraguntur.

§. I.

A scientibus.

SCientes sunt illi, qui ex magorum, & maleficorum libris: aut ex sermonibus; vel actionum imitatione his signis vtuntur; ver.gr. Laborat quis graui morbo, remedium quærens incidit in librum maleficum ad eius curationem superstitiosa, & superuacanea assignantem: hoc malefico remedio vtitur, & sic tacitè cum dæmone pacisciturr; quia opera dæmoniaca probat, & in praxim adducit, in quo mortale crimen adducitur: vt sentiunt communiter omnes D.D. cum nullo modo liceat directè, vel indirectè aliquam cum prauis spiritibus contrahere societatem. Secùs si remedium aliquod naturale ex his libris, sermonibus, aut operibus expiscatur: vt solent ministri Sathanæ naturalibus operationibus contegere magicas. Tunc enim ab omni pacto alienus foret; non tamen esset alienus à peccato, si liber esset prohibitus: vt latiùs explicabitur infra *tom.2. d.1.* Eodem modo tacito contrahunt illi, qui ducti curiositate maleficos in suis actibus imitantur. Videt quis vxorem intempestè noctis silentio è latere assurgentem, & seipsam quodam vnguento linientem foras erumpere, & longiùs asportari: surgit seipsum vngit eisdem corporis partibus, & sic defertur à dæmone in cætum maleficorum. Quis dubitat, illum tacitè consensisse in opus diaboli, cum huic vnguento talem vim inesse crediderit; & propter tacitum hunc consensum dæmonem ei auxilium præstitisse: vt benè docet etiam Petrus Binsf. *de Confess. malef. prælud.6.* Ioannes Gerson, & alij *in Malleo malef.*

§. II.

513 *Ab ignorantib.*

IGnorantes sunt illi, qui magica signa non norunt; nec sciunt illa esse mala: aut à dæmone instituta. Sumit quis præ manibus librum superstitiosum, & magicum, quem putat compositum à summo Philosopho: aut perito Medico: bona fide legit diuersa remedia variis infirmitatibus curandis assignata; eademquè simplici fide ijs vtitur. Vel de suis rebus cum alijs conferens aliquid simile accipit, quod nullum præsefert prima fronte malum à viris, quos pro fidelibus, & probis habet; & posteà optatum videt effectum, ex illa superstitiosa operatione prodeuntem, tacitè consensisse censetur. Quòd si idiota sit, nequè hoc scire tenetur, vel nullum, vel leuissimum est peccatum. Si verò admonitus cessare non vult; tunc deficiente ignorantia oritur scelus: vel si sciens malum, & prohibitum esse, nihilominus in his perseuerat. Et vtroquè modo plures pacisciuntur, qui tamen non putant, aut aduertunt. Et per hæc tacita, & secreta pacta dæmon sæpiùs homines perducit ad publica, & expressa. Incipiunt enim esse malefici primò ignorantes: tum scientes, deindè volentes; atquè ijs quasi gradibus pedetentim descendunt in omnium malorum baratrum, à quò posteà reuocare gradum, hoc opus, hic labor. Quod sapienter animaduertit S.Ioa. Chrisost. *homil.87. in Matth. cap.27. A minimis*, inquit, *ad maxima gradatim ducit diabolus; & indè ad desperationem detrudit.*

§. III.

514 *Vitanda illa scelera.*

QVarè fœdera illa qualiacumquè sint omnes, quibus salus cordi est, solicitè vitare debent. Si enim apud homines scelus est ingens cũ hostibus fœderari, quale crimen pactum inire cum dæmone contra Deum, homines, & creaturas? Præterea vana sunt, & fallacia; Hostis enim nostet numquam fidem seruat; nec vllo promisso putat se aliquam contrahere posse obligationem. Promittit multa; sed illa non exhibet: vel quia non potest: vel quia non permittitur. Si aliquid facit eorum, quæ pollicetur, hoc est, ne vt perfidus ab omnibus deseratur; & vt miseros homines detineat strictioribus vinculis irretitos. Idcòquè totum illud, fucus, fumus, simulatio est. Deniquè noxia, & perniciosa sunt, vt potè quæ mortem semper animæ, sæpiùs corpori in hoc mundo, & certissimè vtrique in alio afferunt: vt longa sæculorum diuersorum experientia docuit in tot excæcatis maleficis, qui fœderibus illis confidentes miserè perierunt.

SECTIO II.

Societate.

515 *Societas hominũ bonos facit, aut malos.*

QVi hominem animal rationale, & sociale esse dixerunt, eius genium optimè nouerunt. Ipsi etenim ità insitus est à natura, teste Arist. 1. *Ethic. cap.* 7. societatis, & communionis appetitus, vt ex hominum cętu eliminandi sint, & cum feris in syluas amandandi, qui aliorum congressus ferre non possunt. Sed multum interest, cui se iungat in socium. Nam nulla res magis animum eius vel ad virtutem prouocat: vel inclinat ad vitia, quàm bonorum, aut malorum conuersatio. Conductor bonus prauum paulatim reuocat ad recti semitam: & mores bonos sensim sine sensu transfundit in eum, qui sibi familiaritate coniungitur. Nam *bonus*, inquit D. Chrysost. super Matth. *sic malo coniungitur, vt aut parem reddat: aut citò à se amoueat: cum amicitia sociorum pares, aut quærat, aut faciat.* E contra cum malus bono societate copulatur, verbo, & facto illum impellit ad malum; Non enim ex eius consortio melioratur; sed alium quasi contactu nefando contaminat. Et cum ipse, sua malitia non mutetur, eum peruertit, qui sibi coniunctus est; quia assidua conuersatio ad imitationem blandiente vi trahit, & rigidum virtutis propositum paulatim eneruat. Quare talis est homo, quales sunt hi, quibus societate connectitur: Bonus, si cum illis conuersatur, qui eum meliorem facturi sunt; & eos admittat, quos ipse potest facere meliores: Malus, si se socium præbet ijs, qui peruersi cum sint, eum peiorem reddere possunt; & eos recipit in socios, quos non potest facere bonos. Vndè natum prouerbium: *Cum bono bonus eris, & cum peruerso peruerteris.* A Regio Propheta approbatum *psal.* 17. *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris.*

Societas dæmonũ homines facit diabolos.

Si ergo tanta vis est societatis humanæ, quantam, putas, vim esse societatis diabolicæ ad eos homines transformandos moraliter in dæmones, qui intima cum eis familiaritate copulantur? Nam maior energia in verbis, efficacia in exemplis, & potentia in solicitationibus dæmoniacis, quàm in humanis reperiuntur. Et ideò quis neget, maleficos esse verè homines diabolicos, qui vltra fœdus initum, individuam cum eis contrahunt societatem, tum Publicam: tum Priuatam: vt sequentibus articulis declarabitur. *Tum Publica.* *Tum Priuata.*

ARTICVLVS I.

Publica.

SOlemne est tenebrarum principi diuersis anni temporibus, varijsquè locis congregationes, seù conuenticula celebrare, in quibus ingens magorum, & maleficorum vtriusquè sexus multitudo conuenit, qui dæmonibus visibili specie apparentibus familiarissimè coutuntur: vt testantur Turrecremata *in cap. Episcopi 26. quæst.* 5. Guilhelm. Parisiens. *vltima part. de Vniuerso cap.* 21. Alphon. Castrensis *lib.* 1. *de iusta hæreticorum punitione à cap.* 14. Franciscus Victoria *in Relect. de arte magica à numer.* 22. Thomas Caietan. 2. 2. *quæst.* 95. *super artic.* 3. D. Thomæ: & cæteri Doctores supra relati *disput. precedent. numer.* 332. Ex qua familiaritate paulatim mores diabolicos imbuunt, & ad dæmoniaca scelera pertrahuntur: vt suadere est, si accedentes, stantes, & recedentes consideres.

§. I.

516 *Familiaritas magi, canis, tauri, equi, leficorũ cum dæmonibus in Cętu generali Probatur exercitatione rum.*

DVm accedunt ad nefandos illos cætus, quisquè suum dęmonem socium habet, qui illum ad destinatum locum ducit, & vehit sub varia forma, canis, tauri, equi, & vt plurimùm hirci. Nec enim maligni spiritus dedignantur, non solùm se præbere ductores; sed etiam vectores, iumentaquè oneraria ijs, qui ex pacto, vel ex curiositate ijs cætibus adesse tenentur: aut volunt. Ex qua vectatione tum familiaritas, tum fiducia, tum complacentia generantur. Quid magis familiaritatem conciliari potest inter hominem, & dæmonem, quàm videre spiritum inuisibilem sub visibili specie; immò sub diuersa forma brutorum apparentem, vt in eis equitans homo ad loca dissita perferatur? Quid fiduciam, quàm tolli in aera, & pennatorum more regiones peruagare; atque ex altissimis locis in terram innoxio casu, qualis solet esse auium, & lapsu placido, quietouè deponi; incolumesquè demitti? Quid complacentiam, quam suauiter equitando breuissimo tempore varia loca lustrare, & in momento vasta terræ spatia quasi volando emetiri.

§. II.

1. Accessu.

EX tam familiari fida, & complacenti societate oritur morum imitatio, iuxta id, quod dicere solebat Menander Poeta: *Cum sapientibus consuetudinem habens, & ipse euades sapiens. Cum malis consuetudinem habens, & ipse euades malus: corrumpunt enim mores bonos consuetudines malæ.* Ad quid enim accedunt ad ista conuenticula quotquot malefica labe respersi sunt, nisi vt perpetratà à se facinora referant, & de nouis perpetrandis deliberare possint? Nam sicut solent heri à villicis exigere diligenter, & seriò expendere rationes eorum, quæ per illos in bonorum administratione gesta sunt: ità dæmon ab illis exquirit, quid à nupero conuenticulo noui sceleris com-

commiserint; eosquè qui se flagitiores, & nequiores ab eo tempore fuisse probauerint, honoribus, applausuquè prosequi. Illos verò, qui nihil noui afferunt, pessimè habere; atque eorum increpata segnitie castigare. Vndè omnes, qui ad illa comitia proficiscuntur, maximè soliciti sunt, ne ad illa veniant imparati. Ideoquè nouis antea facinoribus se obstringunt, & horribilia crimina attentant, quo infernali exactori gratiores esse, & se dignos talis domini seruos exhibere possint; vt latè docet Binsfeld. & exemplis comprobat *tract. de Confess. malefic. prælud. 9.*

§. III.

517 DVm autem ille Orgiæ celebrantur, quàm sint dæmonibus familiares, ostendunt eorum actus. Etenim post præstitos summi cultus honores primario dæmoni, cum cæteris ludunt, saltant, cantant, epulantur, choreas agunt, & nefandis modis concumbentes spurcitias exercent horrendas. Ex quo fit, vt cum omni securitate quasi homines diabolici omnia scelera præstent. Nam sic exulat omnis timor, quo tanquam fræno homines coercentur, ne præcipiti cursu ruant in omne peccatum, dum vel alios homines reuerentur, quorum præsentiam solicitè vitare contendunt: vel dæmones malorum tortores, pænasquè sibi præparatas horrent: vel Deum peccantium seuerum vindicem cum tremore sustinent. Quomodo Deum timeant vltorem, qui ijs conuenticulis adsunt, cum vident eius inimicum, omnesque ipsius sequaces tanta, & tam atrocia in Diuinam Maiestatem attentare; nec tamen pœnas luere; immò nouis iniurijs eum impunè lacessere? Vndè credunt potiorem esse dæmonis potentiam, nec à diuina, eiusquè permissione pendere: aut Deum tot crimina punire non posse: vel non curare: vel nolle; aut dæmones pœnas æternas non subire, eiusquè sectatores non esse damnatos. Ideò audaciùs peccant in cælum; arctiùsquè se potentissimo dæmoni astringunt, vt qui Deo præualere videatur.

2. Statione.

Quomodo horreant dæmones, quos depositâ priori forma hirci, vel canis, vel tauri, vel equi sentiunt hilares, amicos, & socios beneuolos sub forma visibili, & grata comptorum adolescentium, & lasciuientium, pellaciumquè puellarum? An putant illos vexari tormentis, inimicitiasquè cum hominibus gerere, quos vident versare saltatorios orbes, ridere, cantare, epulari, coire, & gaudere cum ipsis; atquè ad omnia officia, & obsequia exhibenda se demonstrare paratos?

Quomodo homines reuerentur, qui tàm copiosum virorum, mulierumquè eidem diabolico ministerio mancipatorum cœtum conspiciunt? Equidem timore corriperetur eorum quiuis quantumuis sceleratus, si sciret se solum esse Dei inimicum; & se solum crederet diabolo astrictum: nec auderet hoc alteri etiam inussitando reuelare; multo minùs alios inducere ad simile facinus. At cum se nouit in tam solemni, & delectabili societate connumerari non solùm non timet iuxtà illud D. Bernardi *lib. de Consider. Vbi omnes sordent, vnus minimè fortè sentitur*; sed etiam se esse sodalem dæmonis ouando gloriantur; atquè iactabundus cognatos, amicos, & notos solicitat ad illos cœtus frequentandos, vt ijsdem bonis, & voluptatibus perfruantur. Quare ablato timore omni diuino, diabolico, & humano, peiores euadunt: vt prudenter ratiocinatur Spineus *q. de strigib. cap. 20.*

§. IV.

INsuper seipsos ad flagitia inuicem hortantur, & trahunt, mutuòquè se in eis fouent. Hortantur superiores eos, quos in sceleribus perpetrandis segniores, & timidiores deprehendunt; & propter eam, quam præseferunt excellentiam, potentiam, & beneuolentiam, eos ad omnia facinora tametsi execrabilia inducunt. Nec audent alij eorum solicitationibus refragari; imò mandatis obtemperant, quò gratiores dæmonibus, & ministris infernalibus facti ad ampliores dignitatum gradus euehantur. Trahunt æquales alios, crescente malitia propter multitudinem, dum omnes quasi in vnum facinus verbo, & exemplo coniurant. Ità vt quilibet non solùm propriorum, sed etiam totius inultitudinis scelerum, quibus consentit, reatibus teneatur obnoxius; & lubentiùs feratur in illa, quæ à tot, tantisquè omnis conditionis hominibus conspicit attentari. Quis enim in tam numeroso cœtu conetur contra ictum fluuij? Quare eò magis diffunditur malitiæ virus, quò plures in eadem facinora conspirant: sicut in agentium naturalium actione teste Aristot. 1. *de generatione; eò fortior est virtus in agendo, quò agentia inter se arctiùs vniuntur*. Denique alij alios fouent carbonum ignitorum more, qui acriùs feruescunt, dum coguntur in vnum, suumquè calorem mutuò communicant. Nam multi grauissima crimina, quæ ab eis perpetrantur, committere renuerent, si soli ad illa allicerentur; quæ tamen aliorum hortatu, exemplo, & societate fidentiùs admittunt. Nequè solùm in eis exequendis aliquam sentiunt repugnantiam, quinimmò maxima voluptate fruuntur. Si enim omnis boni possessio minùs est iucunda sine consortio, absquè dubio ex tanto cantantium chorizantium, & saltantium numero delectantur; præsertim vilissimi homines, quorum desiderium ex aspectu personarum illustrium, quæ apparere solent in magnifico apparatu magis accenditur; ità vt nihil tàm habeant in optatis, quàm talia repetere sæpiùs, atquè frequentiùs tam gratis cœtibus adesse: *cum homo aptus sit*, teste Aristotele, *ad cœtus, societatemquè natura*. Quarè nihil mirum, si publica magorum, & dæmonum societate homines humanitatem exuant, moresquè induant dæmoniacos facti dæmonibus similes, & familiares. 518

§. V.

ADhuc familiaritas augetur in istis, dum ex infernalibus comitijs reuertuntur. Ijsdem namquè vectoribus ad proprios lares remeant, quibus fuerunt transportati, qui, vt se maleficis præbeant obsequentiores, cautè obseruant, nè quid in eorum absentia domestici deprehendant, quo possint in cognitionem deuenire eorum, quæ à suis clientulis fiunt. Illa etenim omnia obeunt, quæ ipsi malefici facerent, si præsentes essent. Quod præsertim locum habet in fœminis; cum enim anolant ex lecto geniali ad conuentus illos sathanicos, ne quid soliti pensi, & nocturnæ consuetudinis desideretur: Vel maritis somnum arctiorem per incantationes inducunt, ex quo non possiunt facilè excitari: Vel personas quasdam adumbrant, quæ vxoris locum tenent, si fortè contingat maritum interea expergisci. 519

3. Recessu.

Insuper vxorijs vicè earũ aliquando gerunt, & cum maritis concumbunt, vt sic zelotipiã eorum fallant:

vt exemplis probat Remigius *lib. 1. c. 12.* Si enim dæmon, cum sagę, & malefici solùm imaginariè, & phantasticè vadunt ad ludos, eorum supplet vices, illos in conuentibus repræsentando, & omnia peragendo, quæ ipsi acsi adessent, facere tenerentur, nè ab alijs negligentiæ nota arguantur: quidni etiam in lectis eorum figuram assumens, quæ ipsi, dum adsunt, præstare consueuerant, poterit adimplere? Quod cum facit, non esse eundem dęmonem, cum eo, qui ad conuentum sagam ducit, sed alium dæmonem, puta illum, qui à Lucifero datus est marito ad tentandum eum, nemini est ambigendum: cum idem dæmon simul, & semel non possit esse in duobus locis.

Idcò cum malefici se tam obsequentes, & fideles socios nactos esse perspiciunt, qui sic solicitè rebus suis consulunt, eos ardentiori prosequuntur amore; & feruentiùs ea exequi volunt, quæ in conuentibus fuerunt ipsis imperata.

Nam dum celebrantur, consultare solent de diuersis malis inferendis; omnibusque sigillatim assignant, quid ab vnoquoque præstandum sit: alteri de segetibus pelliciendis, & labefactandis: alteri de immittendis in arbores bruchis, & infestis vermibus: alteri de fascinando pecore: alteri de spargendis venenis, & sic de cæteris: vt tradunt Grillandus *de sortilegijs*, Nicolaus Remigius *in sua dæmonolatria*, Petrus Binsf. *tract. de Confess. malef.* Franciscus Maria Guaccius *in compendio malef.* & Auctores Mallei malefic. Quæ omnia libenter exequuntur postquam domum reuersi vident secum benè agi à suis ductoribus, à quibus efferati, & quasi rabie accensi relinquuntur, quo scilicet, sint ad mortalium perniciem instructiores, & paratiores, cui vni rei incumbunt, quasi homines, qui omni humanitate, (si quæ illos fortè adhuc tangit) deposita in diabolicam transisse naturam ex diabolica societate videntur.

ARTICVLVS II.

Priuata.

§. I.

520 *Malefici priuatim dæmonibus familiares.*

FAcilè est ex publicis actibus colligere, quid secretò malefici moliantur. Non enim generalem solùm ineunt in propatulo cum dæmonibus familiaritatem, quæ ex publica societate consurgit; sed etiam singularem, quæ ex consortio quotidiano cum vniuscuiusquè dæmone generatur. Nam, vt supra monui, de Luciferi mandato vnus ex illis in socium, & fidum comitem cuilibet assignatur, qui se ducem, hortatorem, & cooperatorem ad malefici votum in omnibus exhibet, vocaturquè Martinettus, vel Martinellus: ab alijs Magistellus: à nostris sagis, & maleficis Amasius nuncupatur. Vndè tanta, & tam stricta societas inter ipsos interuenit, vt nec dæmon sine mago aliquid audeat attentare: nec magus sine dæmone aliquid velit, aut possit efficere. Et quidem si omnes, qui peccati mortalis labe se inficiunt, commercia ineunt cum dæmonibus, si longo tempore in cænoso illo statu perseuerant, eorum socij euadunt, testante Paulo 1. *Corinth. c.* 10. cum ait: *Nolo socios vos fieri dæmoniorum*. Quid dicendum de magis, & maleficis, quibus tanquam strictiori vinculo sathanæ fœderatis dęmones nunc inuisibili, modò visibili præsentia semper assistunt; & cum eis familiariter conuersantur, colloquuntur, & coeunt? Quę omnia se exercere mihi enarrauit magus ille, de quo supra num. 507. ac de locutione dęmonum testes fuerunt auriti anno Domini 1648. mense Ianuarij Reuerendissimus P.F. Carolus à Velitris Inquisitor Generalis Sancti Officij Taruisij, nec non eius socius Laicus. Cum enim dictus magus, de quo mihi curæ erat, spontè, sed fictè Tribunali Sancti officij præsentatus moraretur in domo Sactę Inquisitionis sub cubiculo P. Inquisitoris, ac die vna mihi protestatus fuisset se velle mihi ostendere potentiam suam, ac per circulos necromantię se conuocaturum triginti millia dæmonum sub ipsius dominio existentium, (vti ipse se iactitabat) ego verò ex aduerso ipsi promisissem, Deo fauente, me accessurum sequenti die, & ostensurum potentiam Dei, ac Sanctissimi Nominis Iesu virtutem, cuius inuocatione, vi, & efficacia profligassem, ad nihilum redegissem omnem dęmoniacam potentiam, omnesque phalanges diabolicas in fugam vertissem, sequenti nocte fuerunt auditę à P. Inquisitore, & ab eius socio varię locutiones factę à dęmonibus cum dicto mago solo in cubiculo existente, quę videbantur locutiones multorum perstrepentium, Deum blasphemantium, ira frementium, ac dicentium se velle me de medio tollere, sicut bis tentarunt illa nocte, sed incassum, cum singulis vicibus à cella, in qua iacebam confusione referti à Deo me protegente in fugam versi fuerint. Ex quo rumore, ac strepitu P. Inquisitor, eiusque socius maximo fuerunt metu affecti, ac terrore perculsi, nec ausi sunt ad ianuam cubiculi, vbi iacebat magus, accedere, donec ego perueni, ac diuina fretus protectione ad cubiculum magi accessi, eique exprobaui dęmonum imbecillitatem, ac miseriam. Ex quo facilè colligere potuimus, quomodo familiariter dæmones cum mago visibiliter loquebantur, ac conuersabantur. Idipsum testatus est mihi Frater adultus ipsius, se sępissimè audisse voces multorum loquentium cum dicto mago solo existente in cubiculo, vel in stabulo domus sue, cachinnantium, ac Deum blasphemantium, quod sibi maximam afferebat afflictionem, ac timorem.

§. II.

521 *Ex illa familiaritate dæmones fiunt, di semper malum faciunt. 1. Cor. 6.*

AT non diabolus stat à dextris vniuscuiusque, quasi socius indiuiduus, qui eum quoad mores transformat in dęmonem, dum suis solicitationibus numquam interpellatis sic illum impellit ad maleficia, vt nihil corde, ore, & opere moliatur, quàm adimplere id, ad quod à suo magistro est inductus?

Quid voluit in animo maleficus talem habens symmistam, quàm modos, quibus possit perficere maleficia, ad quæ, vel propria voluntate: vel ex præscripto superiorum: vel ex imperio dæmonis inducitur?

Vult ipse nocere proprio ductu ijs, à quibus se accepisse putat iniuriam. Petit ab aliquo eleemosynam, à quo iubetur in aliam horam, vt redeat; quòd tunc fortè domesticis non sit erogandi otium. Rixatur cum alio, qui cæteris audientibus illum sortilegij insimulat. Obsequium exhibet alteri sub spe pinguioris mercedis, quàm postea accipit ieiuniorem. Vapulat ab aliquo, qui eum verberibus vrget ad tollendum maleficium, & soluendas incantationes. Negligitur ad epula communia: vel publicas hilaritates; vt solet hoc hominum genus ab omnibus reijci. Conijcitur muliercula in vincula ob sortilegij suspicionem, qua pridem laborabat, à quibus Iudicis

dicis sententia liber abire permittitur; quod pertinaci silentio omnia quæstionum tormenta ferendo superauit. Hæc & singula alta mente reposita voluens prius quiescere non potest, quam odij explēdi aliquam rationem tutam, ac facilem malefaciendo inuenerit; cum sit hæc hominum colluuies plus quàm dici potest, procliuis ad vindictam. Insuper præscripta à superioribus maleficia adimplere peroptat. Certus enim homicidiorum, infanticidiorum, incendiorum, ac malorū numerus ei est assignatus, quem implere studere debet, si omissi pœnas officij vitare desiderat; Et ideò secum animo reputat, quibus modis satisfacere possit tam rigidis exactoribus. Præterea dæmon assistens perdendi homines tot occasiones arripit, quot illi à diuino Numine permittuntur. Et quia videt plura sibi licere, si maleficus in optata scelera consentiat, quàm si ipse solus eà attentet; ideò illum tot precibus, & blanditijs lenocinatur, tum intentatis minis, ac immisso verberum metu, vrgere non cessat. Cumquè maleficus nihil audeat blandienti, aut minitanti comiti denegare: vt se exhibeat obsequentem, etiam coactus ad opera malefica se accingit; atquè ideò continuè meditatur, quibus vijs sibi superioribus, & dæmoni satisfaciat. Quare nihil aliud cogitando quis non videat hominem parum, aut nihil distare à dæmone, qui nihil aliud nouit, nisi malefacere, & ad maleficia solicitare?

§. III.

522 Ore. SEd parum esset, nocendi modos cogitatione conquirere, nisi ex abundantia cordis os loqueretur. Cor enim maleficorum irarum, & indignationis æstu dilatatum per os minas, & imprecationes effundit. Audias indignabundos infortunia minantes ijs, à quibus sunt iniuria lacessiti, quam vlcisci omni via desiderant: Vel maledictionibus insectantes illos, à quibus tulere repulsam: vt sunt ij, qui facultate præditi ad erogandum nescientes eos esse magos, eleemosynam, & stipem postulatam denegant; Sed quia imbecillitatis propriæ conscij nouerunt has minas, & imprecationes nihil aliud esse, quàm verba, quæ aerem feriunt, & à vento tolluntur, sodalem dæmonem obtundere non cessant, vt optatum malum inferat, quod lubentissimè facturum se recipit, modò ipsi consentiant. Immò si ira, & indignatione tumentes rationes exquirere negligant, quibus pro libidine iniurias vlciscantur; statim adest dæmon, qui acriter illos aggreditur, & increpat ignauiam, suam offert operam, sequè paratum protestatur ad quamcumque vindictæ occasionem; imbelles esse eos ostendens, qui hanc in animo ægritudinem tandiù residere patiuntur. Quod facto confirmat, varias immittendo calamitates, & morbos in eos, in quos minæ, & imprecationes coniectæ fuere: vt multis exemplis confirmat Nicolaus Remigius *à c. 11. lib. 2. vsquè ad finem*. Et tunc ex minis præcedentibus oritur indicium ad maleficium, quando fuerunt præsertim factæ ab eo, qui consueuit eas exequi: vt docent Albertus Gandinus in *tract. de maleficis in tit. de iudicijs dubitatis*. Hippolytus Marsilius *in pract. crim. §. diligenter, à n. 85.* Baldus *in L. Metum. C. Quod metus causa*. Franciscus Brunus. *de indicijs, & tort. par. 1. q. 3.* Decius *in consil. 189. num. 17.* & alij multi, quos allegant Iulius Clarus *lib. 5. sentent. §. fin. pract. crim. q. 21. num. 37.* & Iacobus Menochius *lib. 1. de præsumptionib. q. 89. à num. 60.*

§. IV.

DEniquè opere complent scelera siuè voluntaria: siuè imperata, & innumera exequuntur mala in aliorum perniciem hortatore, atquè cooperatore dæmone socio, qui in obsequendo diligentissimus est, si quando ad nocendum ab eis ascisciture. Rarò enim ab illo aliquid postulant, quod simulac dictum est, factum non sit. Quarè ad omnem malè agendi occasionem assiduos, non homines putes; sed dæmones in forma humana hominibus insidiantes, vt pereant. Quod ex nefanda societate procedit, quam priuatim cum diabolo contraxerunt. Ideò vtramquè societatem publicam, & priuatam, vt Deo valdè iniuriosam, Reipublicæ Christianæ maximè pernicioſam, tot malorum, tantorumquè criminum effectricem maximoperè detestantur, & in eius sectatores acriùs animaduertunt Ioannes XXII. *in Extrauaganti. super illius specula*. Innocentius VIII. *Constitut. Summis desiderantes*. Alexander VI. *Constitut. Cum acceperimus*. Leo X. *Constitut. Honestis petentium votis*, & Adrianus VI. *Constitut. Dudum vti nobis*. 523 *Opere.*

SECTIO III.

Ministerio.

§. I.

SI *Regis ad exemplum totus componitur orbis*. Et tales sunt serui, quales esse domini consueuerunt: vt habet vetus parœmia: quis maleficos non concedat esse diabolicos homines, qui ministri dæmonum, eosquè tanquam dominos omnibus seruitutis officijs colunt, & prosequuntur? Nam quamuis se eis imperare glorientur; ramen vana, & vacua est illa gloriatio, cum de facto illis seruiant, & tanquam eorum captiui teneantur. Sic ille magus, de quo supra *num. 57.* gloriabatur, se ratione liberi arbitrij, ac scientię magicæ super dæmones plenum habere dominium, ideòque ab eis decipi non posse; sed benè illos decipere, & annulo, vel alteri loco alligare, aliaquè pro voto suo eis præcipere valere; quæ omnia adamussim tenentur adimplere. A quo errore, vt illum reuocarem, oculis mentis obiiciebam adorationes, prostrationes, ac subiniſsiones in omnibus suis magicis operibus priùs dæmoni exhibitas, quibus non se dominum, sed vt diaboli seruum, & miserum mancipium profitebatur. 524 *Si tales seruiquales sunt domini, malefici sunt diaboli quia diabolorũ serui.*

§. II.

PRoptereà dæmonibus satis non est, maleficos diserta verborum stipulatione nectere, & expressis conuentionibus obligare, sed illis præterea, vt captiui teneantur, characterem imprimere solent, vnguibus suis notas inscribendo, quæ seruitutem testentur. In quo consuetudinem imitantur dominorum, qui parum humani; imò inhumani, & crudelitate nobiles notis, velut tesseris seruos insignire non verentur; vt sic inusti faciliùs deprehendantur, si fortè se in fugam dantes heri domum deseruerint: vel morem in lege præscriptum, quo auris perforari iubebatur serui, qui post septenos famu- *& quib. seruili nota inuruntur. Quarè*

famulatus annos concessæ libertati renuncians, perpetuæ se seruituti addicebat: vel spiritus sancti admirabilem operationem, qui omnipotentis signa, virtutis apponit ijs, quos è seruili conditione erutos, & in diuinæ filiationis libertatem euectos; atquè salutaribus sacri Baptismatis aquis dealbatos, quasi oues pascuæ Dei introducit in caulas Ecclesiæ, & in numerum reducit dominici gregis; Illos enim inscribit in suos, vt sic à seruis, & hircis fœtentibus signo sacrato discernantur. *Signati estis*, ait Paulus *Ephes.* 1. *spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ in diem redemptionis*. Hanc veritatem confirmant S. Irenæus *lib.* 1. *cap.* 24. Tertullianus *lib.* 2. *de præscript. aduersus hæretic.* Nicolaus Remigius *lib.* 1. *dæmonol. cap.* 5. Delrius *lib.* 2. *magic. disquisit. quæst.* 4. Niderius *lib.* 5. *Formicarij*, Binsf. Sprenger, & alij in Malleo malefic.

§. III.

525 *Qua parte corporis.*

EX quo à pluribus creditur signum sathanicum à dæmone apponi in ea parte corporis, quæ in confirmationis ab Antistite initiali fuit chrismate delibuta ad abolenda christianæ dignitatis monumenta, & contraria symbola adhibenda, quasi è fronte christna eradicare contenderet per impressionem diabolici characteris. Quod confirmat maleficorum fides, qui hanc eradicationem talem effectum habere putant. Et ideò se à tam misero, & infelici statu per veram pœnitentiam non posse resipiscere; nequè rupto fœdere, & abolito charactere sathanico seriò ad Deum conuerti credunt. Aut si aliquando Dei miserentis ope è lutuosa illa scelerum colluuie emergere datur, iterum sacris Baptismatis aquis ablui; & confirmationis charismate inungi petunt: vt testatur Remigius loco citato. At sine fundamento talia asseruntur. Hæc enim credere, superstitiosum esse, quis dubitat? Certissimum namquè est, sacrum Christi characterem animæ indelebiliter inhærere: vt omnis schola Theologorũ docet, cum insit in subiecto, quod corruptioni obnoxium non est; nequè à contraria qualitate expelli potest; Dæmonemquè hanc deletionis opinionem falsissimam suis mancipijs suggerere, vt sic strictiùs in diabolica seruitute contineantur. Sicut etiam in confesso, hoc signum non semper apponi in fronte; sed in alijs etiam corporis membris sub axillis, palpebris, labijs, humeris, mammis, sede ima, aut muliebribus locis, prout signanti dæmoni placet. Sic anno Domini 1645. dum Brixiæ quædam mulier carceribus esset mancipata vt suspecta de hæresi, in eius lateribus inuenta fuere quædam stigmata, & præcipuè in tergo quatuor literæ I. V. m. l. quæ notæ omnes postea euanuerunt, & postea diè deletæ apparuere: De qua supra *disput.* 1. *num.* 160.

§. IV.

526 *Qua formæ, & effectu.*

HÆ autem dæmoniacæ tesseræ in corporibus maleficorum deprehenduntur, sicut cicatrices in leue callum obductæ non eiusdem formæ; sed variæ: vt, puta, vestigijs leporis, pedis bufonis, felis, gliris, araneæ, aut insectorum huiusmodi. At ità exangues, & sensu labefactæ, vt ne admissa quidem acus altissimè: aut ferrum vel quantùm fieri potest adactum dolorem faciat, aut sanguinis minimum eliciat. Si verò locus maculæ proximus leuiter etiam vulneretur, statim sese largus indè cruor effundit, & maleficus, qui antea stupore percussus videbatur, ingentem ex dolore clamorem edere cogitur. Vndè ex similibus notis Iudices vt plurimùm ad maleficium indicium sumere consueuerunt: vt tradunt Lambertus Danæus in Dialogo de Sortiarijs, & Ioannes Bodinus *lib.* 2. *c.* 4. & *lib.* 4. *c.* 4. relati à Petro Binsfeldio *in fine Comment. in Titul. C. de malef. & Mathem.*

Quare seruili hac nota iustos verè diabolorum seruos, & consequenter diabolicos homines possumus appellare, qui tanquam serui Infamem, Intolerabilem, & Continuam dæmonibus exhibent seruitutem: vt sequentes articuli declarabunt. *Ex quo maleficorum exhibent seruitutem. Infamē. Intolerabilem. Continuam.*

ARTICVLVS I.

Infami.

527 *Malefici infamem exhibent dæmonibus.*

QVi dominis, superioribus lege clientali, aut seruili debitos præstant honores, personæ reuerentiam, ministeriis fidelitatem, & mandatis obedientiam exhibere tenentur. Quæ tria obsequia eò sunt honoratiora, quò circa res gloriosiores versantur. Et è contra eò ignominiosiora, quò res viliores, & contemptibiliores respiciunt. Hinc est, quòd ministerium diabolis exhibitum, meritò infame censetur, cum nullum aliud vilius: aut contemptibilius hoc triplici titulo reperiatur.

§. I.

528 *1. Reuerentiam. Modo Alieno. Ridiculo Horribili.*

QVid vilius dæmone teterrimo diuinæ iustitiæ carnifice, coniurato humani generis hoste, mortis auctore, raptore vitæ, incentore vitiorum, malorum inuentore, & dirissimo gehennæ infernalis tortore? Et tamen malefici hunc pro beneuolo domino, principe potentissimo, benefactore optimo, iminò Deo summo habent; & reuerentur more indignissimo; vti solent omnia alia facere. Nam quoties conuentus suos agunt, solent timidi, ac trementes suo vniuscuiusque ordine ad illum accedere, dum in sella aliqua, & suggestu vultuosus, ac fastuosus eminet: vt exemplis probat Binsfel. *tract. de Confession. malef.* Deinde in seruitutis, & obsequii signum se pronos, ac venerabundos ad pedes eius abiicere: & complicatis genibus supplices: nunc auersas manus in morem obtestantium componentes, sed post terga inuersas: modò stantes obuerso tergo; interdum cruribus in altum iactis: sæpiùs capite in anteriorem partem prono, sed resupinato, ita vt mentum ad cælum feratur; vt aliis placet candelas piceas tenentes in manibus, aliisquè gestibus ridiculis, & obscenis tanquam symbolis demissum, obsequentemquè animum profiteri: vt tradit, & figuris describit Guaccius *in suo Compendio maleficar.* Dæmon namquè, qui alias in varijs formis hominis, aut ferarum apparet, in nocturnis conuentibus prodit in publicum eo habitu, qui maximè eius ingenium, moresquè demonstrat, nempè sub forma hirci, sub qua se colendum exponit, & homagium seuerissimè exigit. Sed quale? Taliter personatus terga accedentibus vertit, & quod horribilius est, oblato fœdissimo ano, in eo osculari vult; quod ipsi deuotissimè præstant. An datur aliquid fœdius, quàm hirci obtutu trucis, forma horridi, cornibus contortis, barba promiscua, & villis temerè pendentibus obscenissimi, fœtore graueolentia, & libidinosa obscenitate intolerandi hircinum podicem osculari, eiquè os, & labra infigere? Cum nihil

ad

ad deformitatem, fœditatem, & horrorem comparatum ab eo ampliùs eligi queat; & tamen hoc cultu, cui accedere debet mens prona, & religiosa, vult à seruis agnosci. Cuius signum est, vt notat Stephanus Facundex *in 1. præceptum Decalogi c. 35. num. 5.* pædor, miseria; squalor, & horridus vultus eorum, qui ipsi sunt obstricti. Quis hęc credat, si hominum maleficorum confessio vbiuis non faceret fidem?

§. II.

529 *2. Fidelitatem. Iuramẽto medio Cõcepta forma verbotũ Oblationeannua*

EX eo collige, quo ritu tali domino fidelitatem testentur. Post abnegatam etenim fidem, vt statim dicam, & pactum initum, vt antea dictum est, medio iuramento, diserta verborum stipulatione, conceptaquè formula, dęmone præeunte, & malefico repetente, se eius seruitio obligant; & in tesseram fidelitatis aliquid offerunt; non tantùm ea die, qua maleficorum turbæ ascribuntur; sed etiam singulis annis; vt externo dono internam demonstrent animi dispositionem ad ea perficienda, quæ ab illo; seù ab eius officiarijs imperantur. Quòd vbi dies venit, pendere tenentur dæmoni illud punctualim, seù ad vnguem exigenti, more principum, & dominorum temporalium, qui annuis operarum, aut pensionum operibus se volunt agnosci ab ijs, quibus res suas vtendas, fruendasque concesserunt. Sic à locupletioribus buculum, veruecem, & id generis animalia postulat, quæ gratiora sunt ei, cum nigra offeruntur: quia is color ad mali naturam pertinet. Et consentaneum est, illum ea referre, quæ malorum omnium auctori deuouentur. Ex quo fortè cæca manauit antiquitatis consuetudo, Dijs, manibusquè non nisi atras victimas cædere: vt refert Alexander ab Alex. *Genialium dierum lib. 1. cap. 22.* Ab alijs verò, qui tenuioris sunt fortunæ alia exigit: gallinas, pullos gallinaceos iuxta vniuscuiusquè facultatem. Vel si talia in promptu non sunt, auiculas, crines è capite demptos; immo ipsas festucas, modò reuerenti animo offerantur, quæ si non suppetunt, ab ipso dæmone antea accipiuntur: cum non dona, sed offerentium animos respiciat. Vnde ille magus, de quo supra num. 506. mihi scisciranti: quid ipse dęmoni obtulisset in tesseram fidelitatis? Respondit, menstrua mulierum offerre consueueram, quæ ei, vt dona, gratissima, videbantur: sed iterum quærenti vndè accepisset! & à quo? Respondit: A strigibus sumebam, quorum maximus est numerus in hac nostra Ciuitate; quæ in aliquo vase conseruabam, ac tempore debito mecum deferebam offerenda, prout à meo Magistello fueram instructus. Præterea omnia supradicta de adorationis more, de candelis, de osculis & alijs huiusmodi supra relatis vera esse, ac visu, ore & opere se cõprobasse, mihi testatus est: à quo cum quærerẽ: An domi haberet illas piceas candelas: vel quonam sumeret: vel quis subministraret? Est vnus, inquit, dæmon in quolibet Conuentu sub se alios habens dęmones inferiores, cui curæ est, omnia ad illas orgias celebrandas necessaria in promptu habere, ac cuilibet iuxta gradum suum distribuere.

§. III.

NEquè dæmon solùm in annuam oblationem à magis, & maleficis illa munera exigit; sed etiam in multam, si quid peccetur ab eis in debitam fidelitatem: vt si quis à nocturnis conuenticulis absit: aut tardiùs adsit: aut aliud quid minus ex dæmonis sententia admiserit; tunc enim necesse est, talibus muneribus pœnas luere; & sese ab ijs redimere; aliàs non desunt morbi, vulnera, & insignia nocumenta, quorum metu dici nequit, quantùm pauor diligentiam, studium, & celeritatem excitet in istis persoluendis. Ex quo patet, quàm dira sit illa fidelitas, quæ læsa huiusmodi nugis resarcitur. Hæc pluribus edocet exemplis Remigius *in sua demonolatria lib. 1. cap. 11.*

530 *3. Obedietiam in mandatis Contemptibilib. Horribilibus.*

Nec honoratior est obedientia dęmoniacis mandatis præstita. Quid namquè contemptibilius, insuper & horribilius, quàm quæ à Lucifero præcipiuntur, nempè, fruges perdere: excitare tempestates; incendiis domus consumere; morbos immittere; veneno animalia, & homines tollere; & inducere priuatas, publicasquè calamitates? Ad hoc venena conficere: contrectare serpentes, bufonum virus exprimere: conterere horribiles vermes: humanum miscere sanguinem, & semen menstruum; liquores abominandos extrahere, infantes occidere, eorum membra discerpere, coquere, lixare; mortuos exhumare, cadauera ex patibulis tollere, & ex illis elicere sua pharmaca; vnctiones, & pulueres; in spargendis illis super olera, arbores, bestias, & homines, die noctuquè incumbere: semper ad aliorum occursum pauere, trepidare, & ferè exanimari, torquente intus conscientia, & extra despicientibus, ac fugientibus singulis eorum conspectum? Quæ abominanda crimina Pontificum Patrumquè decretis, legibus, rationum firmamentis, proprijs maleficorum confessionibus, Iudicum testimoniis, plurimis experimentis, exemplisquè à Petro Binsfel. tàm *in tractatu de maleficorum Confessionibus*, quàm *in Commentario in tit. Cod. de malef. & Mathem.* declarantur, demonstrantur, & vsquè ad satietatem omnium oculis subiiciuntur, idipsum à Delrio *in toto suo opere disquis. magic.* ab Auctoribus Mallei malef. Francisco Maria Guaccio *in Compend. malefic.* & ab aliis, qui de magis, & maleficis pertractant.

ARTICVLVS II.

Intolerabili.

531 *Seruitus dæmoniaca intolerabilis.*

CVm iuxta philosophicum axioma contrariorum fines inter se opponantur, & institutorum oppositorum euentus deceat esse contrarios: sicut Christi iugum suaue est, & onus leue ijs, qui illud subire festinant, cum ab ipso inuitati requiem quærunt animabus suis; ità inclementissima, & intoleranda est dæmonis Sarcina humeris eorum, qui se totos ad eius arbitrium campararunt, siuè publicis intersint comitijs: siuè priuatis exercitijs incumbant. Vtraque enim ministeria plena esse laboribus, anxietatibus, & vexationibus varijs ipsimet, qui eas sustinent, ingenuè confitentur quoquo modo se illis præbeant, vel obedientes: Vel inobedientes.

§. I.

Siue publicis actibus adsint, quorum ecce beatitudines miseria sũt

SI imperata exequuntur, statisquè horis, & condicto loco conuenticulis interfint generalibus, quid non patiuntur miseri, qui meritò tales cœtus ludos vocant: vt testatur Grillandus? Nam verè totum illud, quod in eis agitur, ludus, & illusio est;

ex

Nempè. ex quo nullam hauriunt voluptatem; quinimmò molestias summas.

1. *Portari per aerem.* Portantur, ac reportantur à vectore velocissimo; breuissimoquè tempore magna dissitorum locorum spatia per aera volitando conficiunt: vt testantur Summi Pontifices, Patres, Theologi, Iurisperiti, & alij relati supra *disp.2.num.322. & sequent.* Sic ille Magus, de quo supra *num.507.* & infra *num.546. & sequent.* se à dæmonibus delatum Angliam, Galliam, Germaniam, Tridentum, Bergomum, Brixiam, Veronam, ac plura aliarum ciuitatum conuenticula vnà cum alijs magis visitasse, non ioco, aut fictè, sed seriò mihi enarrauit. At quis non videat, hoc cum periculo casus, & præcipitij, collisionis corporis, & discerptionis membrorum in frusta: si nomen Christi etiam inaduertentes pronunciauerint: Si visis terræ profunditatibus timore correpti incogitanter signum crucis formauerint; si pulsetur campana nocte conuocans Religiosos ad matutinum officium recitandum: vel manè populum ad orationem Deo offerendam: aut quid insolitum simile euenerit: excutiente vectore suum onus in aquarum vortices: vel in arentia saxa, vbi corporis laxata compage, membrisquè solutis perire: aut longo ex fractura languore confici, necesse est: vt exemplis probat Binsfeldius *tract.de Confess.malefic.par.1.quæst.concluf.12.*

§. II.

532 2. *Videre Luciferi pompam.* VIdent dæmonem pompaticè prodeuntem, & multa stipatum caterua, auro, gemmisquè fulgentem; sed postea se exhibentem in forma hirci graueolentis, & fetidi, cui supplices oscula tenentur infigere in ea parte, quam supra memorauimus *num.525.* Tum se transformantem in varias animalium, aut hominum formas: Modò se in breuissimam molem contrahendo: modò in amplissimam exporrigendo. Deniq. migrantem ad aspicientium terrorem in immane aliquod monstrum vastitate, & forma non absimili dolio, hiante ore, patulis rictibus, dentibus prominentioribus, & acutissimis, oculis scintillantibus, naribus fumo permixtas flammas euomentibus, teste Remigio *lib.1.dæmonol.c.20.* vt ex ijs transformationibus variis satis colligere liceat, pompam illam esse ridiculam, & meras præstigias.

533 3. *Colloqui cum dæmone* Colloquuntur cum dæmonibus, qui sine lingua, sine palato, sine pulmonum, laterum, & faucium organis quouis idiomate sermones miscent. At iuxta magorum confessiones ab eodem Remigio relatas, vultu demisso, vti solent pudibundi, & sceleris alicuius conscii, voce exili, debili, & obscura: aut qualem emittnnt illi, qui os in dolium, aut restem rimosam insertum habent. Neque enim tam feliciter naturam exprimunt, quin aliquid semper interfit inter humanam, & diabolicam loquelam. Insuper nihil aliud ab eis audias, quàm sermones de rebus obscenis, venenis, maleficiis, variisquè malis inferendis. Quo colloquio quid insultius, & ingratius.

§. III.

534 4. *Cantare.* CAntant cum illis. Omnium enim maleficorum confessionibus cætus nocturni cantionibus variis perstrepunt; Sed Chorybanthum, aut bacchantium orgiarum more: cum illic misceantur, & turbentur omnia: hinc intercinentibus raucidè, & composito ad litui morem clangore dæmonibus: illinc maleficis clamore, sibilo, plausu, vociferatione, & vlulatu furiosorum more tumultuantibus, sonis inconditis, ac surdis, & discrepantibus cantilenis iniucundis, & etiam ridiculis, quales solent esse remigantium celeusmata, cum procellæ, tempestatesque ingruunt: aut optatus à longè portus conspicitur, & salutatur, vt nihil ingratius auribus esse queat: vt testatur idem Remigius *loco citato.*

Saltant, & choreas agunt; sed quasi furiosæ mænades fanatico furore agitatę. Nam ordine semper præpostero tripudiant, circulari choro, & viro in læuam progrediente, atquè obuersis inuicem saltatoribus, ne se rectà, atquè ex aduerso intuentes, facilè agnoscantur, & postea deferantur ab aliquo loquace apud Iudices: canente interea ex turba quodam ad tibiam, seù fistulam. si illa nouerint: aut baculum vel contum, quem fortè humi repertum buccæ admouet: vel certè equi caluariam pro lyra pulsante, & digitis concrepante; cæteraquè turba tripudiante; sed tàm laboriosè, vt postea pro lassitudine integrum biduum sit decumbendum: vt refert Idem Remigius *lib.1.dæmonolatriæ cap.17.* 535 5. *Saltare.*

§. IV.

COnuersantur cum hominibus variæ nationis, conditionis, & sexus; videntquè cætus ex honoratioribus collectos. At isti vultu, & forma sunt personati: vt testatur Binsfeldius *tract.de Confess.malefic.memb.2.concl.7.dub.2.* Nam etsi malefici per summam etiam execrationem iureiurando se obstringant, non prodituros se iudicio eiusdem facinoris socios; & religiosissimè caueant, si quando in manus Iudicum eos incidere contingat, ne illos prodant, nec adhibitis exquisitissimis tormentis violare iusiurandum audeant; semper silentij fidem obseruent. Attamen quia plures ex illis aliquando tormentorum vi ad inuitam confessionem adducuntur, solicitè prospiciunt, nè ab alijs aspectu, aut nomine dignoscantur; ideò neque operta facie prodeunt; neque sese vmquam nominatim appellant; sed larua aliqua teguntur ipsis ad eum vsum adaptata: vel reticulo, velo: aut alio simili integumento, locupletiores maximè, & fortuna insigniores: quam veritatem etiam mihi testatus est prefatus magus num.507. ac de illa Muliere relata *disp.2 num.280.* se eam vidisse noctu nudam sibi laruam applicantem, ac extra fenestram peruolantem mihi enarrauit quædam mulier simplex, quæ ei inseruiebat: de qua ibi. Vndè à Longobardis maschæ, aut mascharæ vocitantur, & cum euocantur publicè ad comessandum, saltandum, aut aliud quidpiam factitandum, hoc fit non nomine proprio, sed patrię, vrbis, pagi, aut viculi aliquo alio nomine addito, vbi plures sunt, ad vnum maleficum ab alio dignoscendo: vt Bergomum è Roma, Bergomum è Verona: Brixia è Venetijs, Brixia è Tridento: Palatiolum è Milano: Palatiolum è Brixia, è Bergomo: Vel è conuersò, vt mihi enarrauit de quibusdam prædictus magus: nempe vice nominis proprij personæ imponit nomen ciuitatis remotæ: ver. gr. strigum Brixiensium alia vocitatur Roma: alia Bononia: altera Ferraria; altera Verona, Parma, Plancentia, cum nomine propriæ ciuitatis, vallis, oppidi, pagi aut viculi: puta à Brixia à Valle Communica; à Palatiolo, à Breno, à Burmio, & sic de cæteris. Idem de alijs sagis, & maleficis aliarum diæcesum: quod verisimilius est, cum non sit oppidum, pagus, aut viculus ita paruus, vbi huius dæmoniacæ fæcis plures non existant, quæ si vnico nomine vocitarentur, facillimè adinuicem confunderen- 536 6. *Conuersari cum extraneis.*

rentur. Vndè cum aliquem vocant magum, aut maleficum sic dicunt: Tridentum è Bergomo, vel è conuersò Bergomum è Tridento: Roma è Brixia, hùc accedite: vt refert idem Remigius *lib.1.cap.17. dæmonol.* Quare tot personati homines non nisi ridiculum exhibent spectaculum, quale bacchanalium tempore videtur in vrbibus.

§. V.

557 7. Epulari. MEnsas struunt, & conuiuia parant dæmones. Malefici verò epulantur, eduntquè appositos cibos omnis generis. At vel apparentes: vel malè conditos. Vt enim constat ex eorum confessionibus his cibis non expletur fames, nec sedatur sitis; sed post epulas tanta est cibi, potusquè auiditas, quanta fuerat antea: ex quo illas meræ esse somnia, similiaquè hortis Tantali: aut Hesperidum pomis. Aut si veri cibi apponuntur, ita viles insuaues, & illiberales sunt, siuè eorum apparatus oculis, siuè odor naribus percipiatur, vt sumpti confestim præ molestia reijciantur, & latranti, atquè famelico ventri nauseam pariant. Cum nihil aliud sint, quàm morticinarum pecudum carnes, & similia hominum mensis insueta cibaria. Ex quibus exulat sal ex diuino præscripto sacrificijs antiquis adhibitum, & modò sacri Baptismatis aquis. Nequè enim apponitur in dæmoniacis comessationibus, sicut nec panis, nisi quàm parcissimè. Fercula verò sunt vasa fictilia, sed fœtida fædo abaco imposita, fædèquè oblata conuiuantibus: vt testatur Guaccius *in suo Compendio malefic.* & Remigius *lib.1.c.16. dæmonol.*

§. VI.

558 8. Coire. DEniquè viri cum succubis, mulieres cum incubis dæmonibus coeunt; laxatisquè concupiscentiæ habenis, prodigiosis libidinibus indistinctim se polluunt: vt tenent cum Innocentio VIII. in Bulla de hac re edita, & plurimis SS. Patribus Alexander Halens. *1.par.q.78.* D. Thom. D. Bonau. Scotus, Durandus, Gabriel Dionijs. Carthus. *in.2. dist.8.* Guilhelm. Paris. *de Vniuerso part.vlt cap.23.* Abulens. *in 6. Geneseos quæst. 6. & in 7. Exodi q. 12.* Alphhons. à Castro *lib.1. de iusta hæreticorum punitione cap.16.* Caietan. *in 2.2. quæst.99. artic.3.* Sixtus Senensis *lib.5. sanct. biblioth. anno 73.* Bartholom. Medin. *in 2. quæst. 72. artic. 2.* Sprenger, & Henricus Institor, *in Malleo*, Ioannes Nideriust *in formicario*, Hollenus *in Præceptorio*, Sylvester Prieras *lib. de strigimag. & Demon. admirand.* Franciscus Picus *Dialogo Strix.* Iaquerius *in Flagel. hæretic.* Ioseph Angles *in 2. quæst. de Magia*, Bernardus Commensis *in disputatione post Lucernam Inquisitorum.* Vlricus Molitor *in Dialogo habito cum Sigismundo Archiduce Austriæ cap. 5.* Basinus *lib. de Magicis Artib.* Crespetus *de odio Sathanæ in homines*, Victoria *Relect. de Magia*, Binsfeld. *par.1. de Confess. malefic. quæst.1. conclus.5.* & Delrius *lib.2. quæst.15. disquis. magic.* Ex iuristis Martinus de Arles *tract. de superstit. à numer.85.* Paulus Grillandus *lib.2. de Sortileg. quæst.7.* Iacobus Simancas *in pract. cap.11.* Remigius *lib.1. dæmonolatriæ c.6.* & locorum omnium acta de hac re iudiciaria. Verùm ille coitus frigidus, iniucundus, ingratus, & molestissimus est: vt sagæ, & omnes malefici vno ore fatentur. Sentiunt enim corpora dæmoniaca, ità gelida, vt nulla glacies eorum frigori valeat comparari, manus marmoreas duras, & rigentes, semen, & excrementum destitutum calore, & frigidum, podicem, & quæ putantur virilia sine scroto, ac coleis in tantam vastitatem turgentia, vt sine dolore maximo, & largo cruore contineri non possint. Vndè mulieres à suis dæmonibus perinuitè comprimuntur, nec nisi obluctantes coeunt. Viri coguntur, re imperfecta relinquere succubas ob summam frigiditatem; & omnes à tali concubitu sic fatigati discedunt, vt postea decumbendum sit; quorum omnium exempla plura à præcitato Remigio *eodem loco* referuntur. Quod ità esse, testatus est mihi etiam ille magus, de quo sæpiùs supra: A quo mihi scisciranti: *Cur Magi, & Sagæ, cum in illis conuenticulis omnes essent nudi, potiùs ad inuicem non commiscerentur, præcipuè cum ibi essent multæ mulieres etiam nobiles, & iuuenes?* Responsum fuit, hoc dæmones prohibere. Volunt enim, vt vnusquisquè cum suo dæmone concumbat; viri cum succubis; mulieres cum incubis. Immò Magis, & Sagis persuadent, maximum crimen esse homines misceri cum mulieribus. At cum dæmonibus, maximum meritum, insignem virtutem, & opus omni laude dignissimum; cum ipsi sint spiritus angelici natura nobilissimi, & illustrissimi. Ex his autem omnibus videas octo maleficorum beatitudines (quibus in cætibus publicis gaudent) esse summas miserias: nec delectare: sed torquere eos, qui ad illas possidendas à dæmonibus euocantur.

§. VII.

559 *Quod etiam in priuatis cætibus locũ habet.* NOn se implicant minoribus molestijs, & angoribus, dum particularibus incumbunt exercitijs, quibus dæmoni maleficia perficienda imponenti obsequuntur. Nequè enim tot scelera in personarum innoxiarum morte: aut terræ fructuum perditione perpetrata vident, quàm eo modo, quo rerum trucium, & acerbarum spectacula cernuntur ab ijs, qui necessitate officij, aut simili alia causa compulsi adesse tenentur. Cum non omnem deposuerint misericordiæ sensum, quem ipsa humanitas ingerit ferocioribus: nec omnes conscientiæ stimulos, qui sceleratiores pungere consueuerunt, dum plus videntur esse securi: (nisi fortassè in athey sinum declinauerint) nec omnem deprehensionis metum, qui reos semper exagitat, & ità ad omnem occasionem pauere facit, vt à sonitu folij præteruolantis terreantur. Quarè numquam pacatam, ac tranquillam mentem sentiunt, qui vndiquè à passionibus amoris, odij, iræ, inuidiæ, & id generis vehementioribus agitantur, quaquauersum tot premuntur angustijs, ac tormentis, & malis vrgentur *insolitis* in vita, & in morte vt *disput* 1. probatum est *à num* 140. *& sequentibus*.

§. VIII.

560 §.2. *Siuè ab pœnam admissi sceleris, & officij omissi. Publicè vel Priu. Ad illarum magis aliena, cõpellẽdo Promissis aut minis*

QVod siimperata abnuunt, & detrectant, vel publica: vel priuata, post minas, & verbera, nouis semper afficiuntur iniurijs in

finant,

sinant, minis vtitur, terroremque iniicit de vxoris, & liberorum nece, longa infirmitate, aut alia simili noxa mittenda, vt sic eorum mentes, aut spe, & cupiditate: aut metu, & formidine compellantur. Insuper, vt efficaciùs flectat reluctantes, illos inducit in præsentis periculi occasiones, in quibus miseri nihil audent amplius vrgenti postulata denegare; cuius tyrannidis exemplum refert Remigius *lib. 1. cap 13. dæmonolatriæ* de quodam Cunino Gugnotio anno 1586. qui cum fortè per aerem deportaretur à diabolo, & super fluuium Mosellam consisteret, loco, vt videbatur, vorticibus admodùm horrendo, non destitit sæuus subuector minas interponere de eo deijciendo, & mergendo, quoad fidem dedisset, se conterraneum, cum quo gerebat inimicitias, veneno sublaturum. Quod posteà per maximas eius esflagitationes præstare coactus est.

§. IX.

541 *Pœnis castigando Errata 1. Commissa.*

Minas sequuntur pœnæ, quibus seuerè animaduertit in eos, qui præcepta sua negatiua tranigrediuntur, committendo id, quod dæmon eorum patronus prohibuit adimplere, ad quorum obseruationem tenentur ex ipsius præscripto semper, & ad semper: puta, si iniurias, & offensas sibi illatas vel timore, vel amore alicuius condonant, ac remittunt: Si nomen Domini Nostri Iesu Christi inconsideratè, ac fortuitò pronunciant: Vel signo crucis sanctissimæ se muniunt, ne fortè à circunstantibus, vt hæretici, aut pessimi christiani reputentur: Vel sacram Eucharistiam, aut Crucifixi imaginem adorant; Beatissimæque Virginis Deiparæ, ac Sanctorum figuras venerantur: Vel morbos eius iussu missos sanare ipso inconsulto præsumunt: Vel audent sine licentia soluere maleficia: Vel alios à malo dehortantur: Vel apud Iudices commissa, crimina, aut maleficij conscios etiam distorti vi tormentorum contra sui iuramenti vim produnt, & id generis quamplurima perpetrant errata, quæ luere necesse est. Nam vt plurimùm eos ægritudinibus intrinsecis, & extrinsecis torquet, & affligit. Aliquando colaphis, pugnis, & calcibus illos aggreditur, vt liuida testantur vestigia, quæ in membris apparent. Sæpiùs in os, & vultum inuolat, & vnguibus dilaniata relinquit: vt obseruare facilè est in sagarum facie, quæ semper fœda videtur, & lacera; sic anno 1644. quodam mane in territorio Brixiensi duæ mulieres mater, & filia apud vulgum vt striges diffamatæ inuentæ fuerunt nudæ faciem habentes laceram, & sanguine fœdatam, vt latiùs supra narratum est *disput. 2 numer. 444.* Nonnunquam ab eo vapulant penè ad interitum; ità vt intercepto præ verberum atrocitate spiritu quasi exanimentur: cum ferreæ sint ei manus, quibus seù malleo caput ità contundit, vt attrectantibus exossatum videri possit. Alias longas, & acutas infirmitates immittit, à quibus conualescere est impossibile, si priùs à languente malefico arctis obtestationibus promissum non fit, se ea fideliter perfecturum, quæ sibi fuerint imposita.

✠✠
✠

§. X.

542 2. Omissa.

At nè putes infernalem exactorem sola commissa castigare: cùm tam durum sit eius imperium, vt omissa etiam sine eorum culpa punire consueuerit. Cum enim eis non tantùm præcepta tradiderit negatiua; sed etiam affirmatiua, ad quorum obseruantiam tenentur loco, & tempore, si illa quandoquè non adimplere contingat, eos impunè non abire, nemo est qui ambigat. Etenim si illo mandante eius ministri maleficio aliquem vexare moliuntur, omnesquè adhibent conatus; vt illum perdant, & enecent; & tamen frustra laborent, obsistente virtute diuini Numinis, cuius tutelæ quotidianis se precationibus homo ille commendauit: vel vt de iniurijs sibi illatis aliquo magno malo vindictam sumant; & tamen timore aliquo præpediti non vlciscuntur: tunc dæmon non cessat incuriam hanc acriter arguere, & irritam illam molitionem assiduè incusare, quasi ex eorum culpa procedat; & concupita præda frustatus cumulatiorem exigere; quam illi cum damno rei familiaris, aut filiorum, aut proprio pensare tenentur. Hortatur maleficam, vt buculam vicinæ venenata potione, quam ipse porrigit, interimat; illa detrectat hoc facere, vt quæ ab alia sibi metuat; quid faciet, vt hac necessitate se liberet, & Magistellum suum placatum habeat? Vitulus, quem vnicum alit in stabulo, illo ipso veneno tollendus est. Alteri maleficæ venenum præbet, vt vicini perdat infantem; quod illa non potest; quia diuina protectione contra maleficas artes munitus est: reponendus est alius eius loco infans, & proprius à saga restituendus; Si quidem ministri sathanæ in se admittere coguntur ex lege maleficis lata, quod frustra in alijs perficere tentarunt. Quòd si plures sagæ maleficium irritum attentarunt, contentio sorte dirimitur, quem commune malum recidere debeat. Illa verò in quam cadit sortitio, præ omnibus noxam pendere tenetur, vel suo; vel filiorum damno; quæ medicatam potionem ipsis alacri animo propinat: aut si immisericors mater esse nolit, totam haurit, & deglutit.

§. XI.

553

Aliam omissionem sæpiùs punire consueuit dæmon in eis, qui festinanter ad nocturnos conuentus accedere negligunt: vel frequentiùs ab illis solent abesse. Tenentur enim ex dæmonis præscripto semel saltem in hebdomada ad illos accedere. Vndè in Lotharingia, striges conueniunt noctibus, quæ præcedunt feriam quintam, & diem dominicum teste Remigio *lib. 1. cap. 14.* Et apud alios nocte, quæ præcedit feriam tertiam, vt ait Delrius *lib. 2. q. 16. disq. mag.* In Italia verò frequentant noctem, quæ feriam sextam præcedit, vt refert Cumanus in Lucerna: idquè vè circa noctis medium, vt ait Sebastianus Michaelis *schol. 7.* Idem asseuerauit mihi Magus supra relatus num. 507. qui dixit statim post tertiam noctis horam adesse Martinellos, & tunc immediatè omnes maleficos, & sagas illùc permeare. In hoc tamen Magi excipiuntur, ait ille, ob scientiæ magicæ eminentiam. Cum enim illum interrogassem: an ipse etiam singulis hebdomadibus ad illos dæmoniacos accederet con-

conuentus: reſpondit, quandoquè ſe acceſſiſſe; & ſubiunxit: *Nos enim magi non tenemur ſemper ad illos accedere cœtus; ſed cum vocati ſumus à magiſtello; ſi ire nolumus; tunc illicò circulum facimus necromanticum, quibuſdam admurmuratis verbis, nominibus aliquorum dæmoniorum inuocatis, & factis dæmoniorum principi nonnullis adorationibus, tunc à tali progreſſu, & laborioſo exercitio excuſamur. Malefici autem, & ſagæ cum ſcientia careant magica illis conuentibus, cum celebrantur, ſemper adeſſe tenentur; niſi habeant cauſam veram, & excuſabilem, quæ legitimè eos excuſare poſſit. Vndè eos qui tardiùs, aut infrequentiùs accedunt, domi remanentes, ægritudinibus grauibus afficit, monteque & corpore torquet non nocte ſolùm celebrationis; ſed etiam diebus ſequentibus, in quibus omnia, quæ agunt, euaneſcere videntur. & in deteriùs ire quoad uſque medio iureiurando promittunt, ſe amplius non deſuturos indictis comitijs.*

Nequè hæc ſolùm commiſſa, aut omiſſa dæmon vendicat tam grauibus pœnis. Inſuper cauſas fingit, vt culpæ, contumaciæ, aut ſegnitiei imputare aliquid poſſit, quod plectat, & puniat, vt numquam cum illo ne vnius quidem momenti pax conſtare poſſit. Quæ omnia pluribus probat Remigius *lib. 1. dæmonolatriæ cap. 13.* Quarè verè dæmoniacos homines; immò dæmonibus peiores eſſe maleficos, nemo negabit, qui tali, & tantæ intolerabilis miniſterij ſarcinæ ſubijciuntur.

ARTICVLVS III.

Continuo.

544 *Dæmon ſuos retinere conatur ſub quacumquè ſint poteſtate. Diaboli iudicis Dei.*

A Deò obſtinatè homines ſeruituti ſathanicæ per peccatum addictos dæmon tuetur, ac retinet, vt non facilè è manibus ſuis eos eripi patiatur; cum ità ſint pertinaces, vt quod ſemel corripuerunt, vix, ac nè vix quidèm ſibi elabi permittant. Sed eò magis quaſi iure proprio in ſeruos ſempiternos vendicat eos, qui pactis, & conuentionibus vtrinquè firmatis ſe ſe eius miniſterio deuouerunt. Siuè enim dæmoniacæ, ſiuè humanæ, ſiuè diuinæ ſubdantur poteſtati, ſemper in eos ſæuit, & in ſuo famulatu etiam inuitos retinere conatur.

§. I.

§. 1. Si ſub eius poteſtate velint conuerti 1. Variè obſtat.

SI ſub ipſius diaboli poteſtate poſiti, tum intollerandæ eius tyrannidis tædio: tum ſcelerum conſcientia: tum metu grauioris ſupplicij, quod eos certiſſimè manet, ſi illorum ſcelera innoteſcant; optent iugum inclementis, & iniuſtæ ſeruitutis excutere; priſtinamquè filiorum Dei aſſequi libertatem, cui antea renunciarunt; ſtatimac eorum animum ſubit talis cogitatio, ſedulò obſtat, ne faciant; omnibuſquè modis contendit, ne ab ipſis deſeratur, propoſitis fœdere, pactis, & conuentionibus iureiurando obfirmatis; quæ frangere non liceat; ſed ſeruare neceſſe ſit, quoad vixerint eorum vim tam ſolerter, obſtinatè, & efficaciter repræſentando minis, promiſſionibus, precibuſquè inſuper adhibitis, vt plures ex illis in eum errorem prolabantur: Quòd quemadmodum more militari transfugis negatum eſt poſtliminium, *L. Deſertorem. §. is, qui ad hoſtes. ff. de re militari.* Sic & ijs, qui ſemel à Deo ad humani generis hoſtem deſciuerint, præcluſus ſit omnis aditus miſericordiæ Dei; ità vt à partibus, in quas ſemel tranſierint, numquam diſcedere liceat.

2. Suadet, non dari pœnitentiæ locum.

§. II.

QVo errore quid noxius ſpiritui humano inſtillari poteſt? Sic enim extenuatur, & minuitur, imò tollitur omninò diuina potentia, ac bonitas, quæ parcendo maximè, & miſerando manifeſtatur, dum vbi abundauit delictum, ſuperabundare facit & gratiam, per quam homo quātumlibet impius à dęmone recedere, quantamcumquè fidem, obedientiamq. ei præſtiterit, & ad Deum quamuis innumeris laceſſitum iniurijs accedere poteſt, ſi ad cor rediens ſeriò pœniteat, vt ipſemet Deus per Ezechielem Prophetam ſpondet dicens cap. 18. *Proïcite à vobis omnes prævaricationes veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor nouum, & ſpiritum nouum, & quare moriemini? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini, & viuite.* Sic extollitur potentia, & malitia dęmonis, qui eò maiorem apud eos videtur habere virtutem ad perdendum, quàm Chriſtus ad ſaluandum: quaſi verò tota eius vis Diuinæ comparata, non ſit aliud quàm ventus, & fumus, qui momentaneè diſſipatur in auras, cum maleficus diuino adiutus præſidio fortiter ei reſiſtit in fide, vt docet Petrus, & S. Cyprianus *tract. 4. de idolorum vanitate*: *Dæmones ait, vel exiliunt ſtatim, vel euaneſcunt gradatim, prout fides patientis adiuuat, aut gratia curantis aſpirat.* Sic tollitur humana libertas, quæ etſi peccatorum nexibus, & pactionum vinculis quaſi ligata infirmior ſit; tamen facta ope diuina potentior, nexus, & vincula illa ſtaminea in momento diſrumpit, atquè à malo auerſa ad bonum conuertitur, cui adhæret in finem, vt teſtatur Ezechiel loco cit. *Cum auerterit ſe impius* (per actum liberi arbitrij) *ab impietate ſua, quam operatus eſt* (omnia ſua peccata deteſtando) *& fecerit iudicium, & iuſtitiam* (ideſt ſeruauerit, & cuſtodierit omnia præcepta Dei, & iuſtè vixerit) *ipſe animam ſuam viuificabit.* (nempè gratia, qua Deo gratus euadet, & fiet dignus vita æterna. Sic maleficis inducitur deſperatio, qui omnem ſalutis viam ſibi præcluſam videntes, quid aliud expectare poſſunt, quàm æternos gehennæ infernalis cruciatus, & ineuitabilem damnationem?

§. III.

HIc autem error eò magis in eorum animis ſerpit, quòd imperante dæmone alto ſilentio tegitur. Sicut enim perditis moribus adoleſcens, qui ingenuam aliquam adoleſcentulam deperit, quam ſeductam corrumpere nititur, omni laborat induſtria, & precibus ſummis contendit, ne ſuas ſolicitationes quoüis modo parentibus patefaciat; ità diabolus in occulto, & ab hominum ſenſibus alieno ſcelere maleficos, quos in æternum ſuis laqueis irretitos vult perdere, ligatos ſilentio tenet; eiſquè imperat, ne ſceleſtiſſimas ſuggeſtiones, iniqua conſilia, & callidiſſimos decipiendi modos vlli mortalium extra ſuam ſocietatem reuelent; vt ſic intricatus homo ſe expedire non poſſit; quod faciłè aſſequeretur, ſi interiores animi ſenſum docto, & pio directori manifeſtaret. 546 *3. Detinet iniuſto ſilentio.*

Probatur exēplo cuiuſdā magi

Huiſce veritatis exemplum luculentum habemus in illo Mago, de quo ſupra num. 507. qui cum à dæmone, cuius pedicis irretitus erat anno 1647. quadam nocte ita malè fuiſſet affectus, vt penè ſuffocaretur, orationibus, & ſupplicationibus ad Deum

à Matre sua directis, è dæmonis faucibus ereptus, contra ipsum indignabundus se ad Deum conuertere, eiusquè diuinum implorare statuit auxilium. Propterea tum parentum suasionibus, tum Admodum Reu. P. Vicarij Sanctæ Inquisitionis efficacibus hortationibus, vt in loco tuto à dæmonum insultibus ueretur, in ædibus Sancti Officij apud præfatum Vicarium: vt amicus illius se recepit. Ibi receptus, vt per veram confessionem sacramentalem Deo reconciliari valeret: ad hoc munus præstandum Confessarius nostræ Religionis Theologus doctus, & pius accitus fuit; qui cum illum ad confessionem tunc non ritè dispositum comperisset, suis eruditis, ac deuotis monumentis conatus est illum disponere; eiquè suadere, vt suam diligenti examine perquireret conscientiam, post biduum in confessione sacramentali aperiendam. Sed ecce illicò dæmon omnes eius occupauit sensus, cæpitquè lingua eius loqui dicens, ac pluries repetens: *Ego ego sum diabolus: ego ego sum diabolus, & istius hominis dominus, & possessor: hic non debet, nec potest, nec ego permittam eum sua confiteri peccata. Ex fœdere enim mecum inito mihi est obstrictus; estquè mei iuris; Nam coram me solemniter est professus in omnibus mihi obtemperare; nec vmquam se veram præstiturum confessionem, nec à me vllo tempore recessurum,* Exinde Pater ille primò perterritus, dein in Domino cõfortatus petij à dæmone: ecquid ibi ageret? Respondit omnium malorum inuentor, vitiorumquè incentor. *Hic homo cum sit nequam pessimus diù cum hæreticis conuersatus, multos apud se retinens libros hæreticorum, semper ad malum intentus, ne tot mala faciat, ad quot eius malitia, & peruersitas impelleret, maneo hic, vt custodiam illum.* O quam custos peruigil, qui ad omnium malorum baratrum induxerat, iactitat se illum custodire à malo; Hęc, & alia dixit verspellis hostis. At cessante Sacerdote loqui de his, quæ saluti animæ illius expediebant, & ad alia indifferentia sermonem suum conuertens, non amplius dæmon loquebatur in eo, nec ab vsu, & actu sensuum, ac potentiarum impediebat. Verùm cum denuò aliàs ille Pater exorcismis dæmonem coniuraret, ne confessionem illius impediret: Magus indesinenter dissoluebatur in risus, & cachinnos; & vultu, ore, pugnisquè se velle Exorcistam impetere ostendebat; illum subsannando, & floccifaciendo; ita vt funditùs insanire videretur. Sed à tali functione cessante sacerdote, cessabat, & magus à talibus nugis, cachinnis, & vesanijs; & sacerdotem seriò, ac maturè vt homo doctus, & prudens alloquebatur; asserebatquè, se ex corde sua detestari crimina. At cum eadem ore etiam detestari, ac sacramentaliter confiteri; vel socios criminum suorum, ac complices patefacere vellet; statim cor sibi ligari, ac constringi sentiebat: Deinde maxima vi, ac vehementi impetu dilatari, & ad risum, cachinnosquè prouocari, à quibus nullo modo se poterat cohibere; quinimmò ad sacerdotem ipsum pœnitentiam suadentem contemnendum, floccifaciendum, ac conuicijs prosequendum se se inclinari, moueri, & quasi impelli fatebatur: Nihilquè sibi iucundius, ac delectabilius videri, quàm omnes Religiosos, & Ecclesiasticos, ecclesiasticas sanctiones, functiones, ritus, & cæremonia nihili facere, & parui pendere. Quod non semel; sed toties, quoties ad aliquem actum saluti animæ suæ expedientem eliciendum erat inductus: præcipuè cum ab eodem Sacerdote persuasus errores suos coram admodum Reuerendo Vicario Sanctissimæ Inquisitionis abiurare ordiretur, repentè in risus, & cachinnos prorumpebat, & licèt vim vi repellere tentaret, & genuflexus scribere, alioquè actus bonos producere conaretur; attamen indefinenter à dæmone arripiebatur, proijcendo attramentarium, magnoquè impetu illinc recedens aliùbi aufugiebat. Quis autem hæc à dæmone inducente, & impellente, malo ipsius habitu, pessimaquè consuetudine fauente, ne à iure suo iste suus asseclа vmquam recederet, procedere non asseueret? Non quòd illum dæmon eo modo possideret in corpore, quo energumenos, quorum corpora possidet, vt torqueat, ac pœnis continuis, vel interceptis afficiat, nullam in animam habens iurisdictionem; sed in illo, sicut & in omnibus sagis, & maleficis erat dæmon semper assistens, vt animæ illius, & corporis dominus, & possessor; & cum necessitas vrgebat, operabatur modò in corpore, cor eius ligando, stringendo, dilatando, ad varias & inter se oppositas passiones successiuè excitando: modò guttur ipsius, os, linguam, oculos, labia, cæteraquè corporis membra variè mouendo: nunc potentias sensitiuas internas, & externas earijs obiectis afficiendo, prout opportunum sibi videbatur: nec alio fine, quàm ad illum suis laqueis irretitum, suoquè graui, diro, & duro iugo sathanico subiectum, & ligatum detinendum in perpetuas æternitates in orco flammis inextinguibilibus vstulandum.

Cuius in solita actiones enarrantur.

§. IV.

SEd videas alios dęmonis modos sub silentio suos detinendi affectas prioribus non minùs callidos absconditos, & deteriores. Parcat Lector, si hæc prolixiùs scribo; quia cum rarò ad manus perueniant istiusmodi casus, necesse duco, latiùs describere, vt ex hoc exemplum sumant Exorcistæ, & Theologi, quid faciendum, cum talia eueniunt. Eodem ergo anno cum Roma Bergomum versus permearem, in quadam Ciuitate parum distante ab Vrbe, quam præfatus incolebat Magus diebus aliquot moram agens, ab Admodum Reu. P. Ministro illius Prouinciæ Reformatæ, nec non ab eodem Patre Theologo de quo supra, tunc ibi commorante rogatus fui, vt de prædicto homine iurisperito sic malè affecto mihi curæ esset, quem Religiosi Exorcistæ à dęmone obsessum, Medici verò insanum existimabant. Coram me igitur præsentato, prius solus cum solo de varijs rebus discurrere orsus, ex verbis ipsius, ac discursu illum non stultum, aut mente captum, vt Medici fatebantur, sed sanæ mentis, doctum, solertem, & sagacem apertè noui. Accitis autem prædicto Theologo, ac quodam nobili iurisperito eius comite, dęmonem exorcismis coniurare cæpi; Sed ecce adhuc, vt supra, exorcismis non, vt solet in dęmoniacis, torquebatur dęmon; sed ipse magus potius risus, & cachinnos effundebat, pugnisquè me percutere minabatur. Qua re perspecta, & admonitus de pactis ab eo cum dęmone initis: & quòd octennio dęmoni inseruisset, artiquè magicæ addictus fuisset, alijs medijs vtendum, necessarium duxi. Quare tum ab eo quæsitus, tum ab illo nobili iurisperito ipsius comite: tum à prædictis Patribus rogatus, vt curam illius susciperem: illùc profectus, vbi ipse morabatur, tradita mihi in vtroquè foro à Reuerendissimo P. Inquisitore, qui tunc aderat, in ipsum facultate in Conuentu Fratrum nostrorum præsentibus Adm. Reu. P. Ministro Prouinciali, & quodam Patre Definitore, & præfato nobili eius comite, prius inuocato diuino auxilio, facto in Nomine Domini nostri Iesu Christi dęmonibus præcepto, ne vllo modo potentias eius siuè externas, siuè internas impedirent,

547

Modus obseruatus ab Auctore ad cognoscendam illius fictionem.

dirent, vt liberè, & absque vllo impedimento ad omnia interrogata respondere posset, quæsiui ab eo: quonam fine ad Religiosos nostros confugisset; & præcipuè me aduocare fecisset: & quid à me peteret? Respondit. *Vt sciam: an sim maleficio affectus, aut energumenus: vel quanam laborem agritudine. Sentio enim me cor habere ligatum, & constrictum, & quendam deperire adolescentem; vt vix videar respirare posse; & tamen nollem illius affici amore: hoc autem ex maleficio prouenire suspicor. Si ergo nouueris me maleficio affectum, quæro, vt tuis remedijs mihi conferas sanitatem.* Ex cuius verbis cum planè nouissem, illum non propter dolorem offensæ Dei: nec propter Dei amorem: sed vt alter Antiochus propter corporalis flagelli euasionem à dæmone velle recedere, & ad ministros Ecclesiæ cõfugisse: dixi ei: Eo modo, quo minister Christi, & Ecclesiæ promittere potest per sacramenta, vel sacramentalia, aut alias functiones, & ritus Ecclesiasticos, sic ego, vt minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate sancti euangelij innixus, diuina clementia fretus, ac Sanctissimi Nominis Domini nostri Iesu Christi virtute, & efficacia confisus, si maleficio affectus eris, tibi promitto sanitatem in nomine Christi, si hæc tria obseruaueris. Primum: obedias mihi in omnibus, quæcumquè imperauero tibi siuè spiritualia, siuè corporalia. Secundum: totius vitæ tuæ cogitationes, verba, & opera quò melius poteris, præcipuè à tempore, quo cum hæreticis conuersatus es, & cum dæmonibus societatem habuisti vsquè ad horam hanc mihi aperias. Tertium: vt credas rationibus, & auctoritatibus, quibus veritatem euangelicam tibi persuadere contendam: & si aliquid habueris in contrarium, mihi exponas, vt possim omnes tuas soluere dubitationes. Hæc omnia promisit adimplere coram prædictis Patribus, & Iurisperito. Quarè ne ampliùs in risus, & cachinnos erumperet, ac me subsannaret: immediatè præcepi, vt sequentem faceret protestationem.

§. V.

548 EGo N. N. *quotiescumquè aliquem actum, aut operationem saluti animæ meæ expedientem elicere, aut perficere volo, maxima vi, & impetu ad risum moueri expertus, ità quòd à quocumquè bono opere me reuocari, & omnia remedia spiritualia animæ, & corpori salubria respuere, sentio; ideò hìc genuflexus coram Deo meo Creatore, ac Redemptore, ac te, Pater spiritualis, protestor toto corde, tota anima mea, ac totis viribus meis, imposterum ab hoc præsenti momento incipiendo, quotiescumquè ridebo: vel aliquem actum præstabo despicientiam, ac contemptum redolentem, nunc pro tunc ridere intendo in contemptum, ac ludibrium Beelzebub principis dæmoniorum* (hoc enim nomine vocitabatur dæmon ille, cui se deuouerat: ideſt: vir, seù Deus muscarum, nempè animārum peccantium, quæ reliquerunt verum sponsum Christum) *cunctorumque ipsius assectarum ob eorum maximam stultitiam commissam, dum Deum suum ob maximam suam superbiam dereliquerunt, & obliti sunt Domini creatoris sui seipsos obnoxios reddentes pœnæ æternæ. Pariter ridere intendo ob lætitiam, qua deberem affici ob confidentiam à me conceptam, quòd Deus ob immensam suam clementiam, ac bonitatem omnia mea peccata sit mihi condonaturus, quę quoties ridebo, intendo toto corde toties, imò semper detestari, eò quòd sint offensa Dei mei Creatoris, & Redemptoris, qui super omnia amari debet. Proindè vos ò diaboli me inducite, mouete, & impellite ad ridendum, vt lubet; quia semper intendo, hoc fiat in contemptum vestrum, & in salutem animæ meæ.* 549

Hoc proposito coram nobis quamuis remissè per acto, illicò risus in mœrorem conuersus est: nec imposterum, cum de rebus animæ salutaribus agebatur, ridere; sed maximo affici mœrore, ac melancholia visus est. Idcircò rogatis cæteris, vt foras egrederentur; solus cum solo mansi; ac de omnibus, quæ patrauerat, ac sibi euenerant interrogaui: de pactis cum dæmone initis, de professione coram dæmone emissa, de promissis, de socijs, de libris hereticorum, de martinello suo, de progressu ad ludos diabolicos, de omnibus, quæ in illis à Magis, Maleficis, Strigibus, & Dæmonibus exercentur, de voluptatibus, ac delectationibus à dæmone obtentis, ac cæteris breuiter, quæ octennio illo, quo dæmoni inseruierat, operatus erat, quæ licèt cum aliqua difficultate, omnia tamen mihi enarrauit. Quarè iussi vt postera die, veniret, vt in Ecclesia nostræ Religionis missam audiret, & sacramentali confessioni initium daret. Promisit omnia: sed dæmon in corpus eius rigorem, & stuporem quendam immisit, vt videretur sibi corpus habere gelidum, durum, & terreum: quòd ex lectulo suo dimoueri non poterat. Ego post biduum illum inuisi, arguens, quòd tempore condicto non venisset; qui dixit: *Excusatum me habeas, quia è lecto surgere non possum, nec me dimoueri ab hoc loco: nihilominus sic maneo lætus, & contentus: nec vllo afficior dolore.* Tunc facto dæmonibus præcepto, ne illum impedirent, è lectulo surrexit, & ad conuentum perrexit. At cum peccata confiteri vellet, nullum nec minimum quidem doloris, ac compunctionis ostendebat indicium; quod sæpiùs per mensem euenit, dum etiam in ædibus sancti officij apud Reuerendissimum P. Inquisitorem à me fuit iterum introductus, quo tempore nunc paratum se præbebat ad confitendum peccata sua, & dicebat, se dolere ex corde, sed dolorem extrinsecùs ostendere nequire: sed vix incæperat genuflectere, quòd actionem inanem, à ratione alienam peragere videbatur: modò nullius peccati mortalis se conscium asserebat; modò vix incepta interrogatione, surgebat, & se nullius criminis esse memorem dicebat: sæpiùs cum salutaribus exhortationibus illum ad confessionem disponere conterderem, intercæpto sermone discedebat, ac si festinanter ab aliquo foris vocaretur; quod etiam sæpiùs coram Reuerendissimo Patre Inquisitore per egit. Tandem cum de artis magicæ diabolicę professione, dæmonum inuocatione, & cæteris id generis criminibus, vt se argueret suaderem: respondit; non posse se accusare de tali opere; quia opus est illustre, & sanctum, nec vlla reprehensione dignum; sequè conscientiam puram, nullo crimine coinquinatam, nec vlli vitio obnoxiam habere, cum omnia, quæ patrauerat, licita, iusta, ac sancta essent, asseuerauit. Ex quo se apertum manifestauit hæreticum. Vnde si aliquando antea pœnitendi aliquod formauerat propositum, à dęmone illicò ad oppositum mouebatur; quia eius pœnitentia, ac propositum pœnitendi non erat propter offensam Dei; quæ sibi displiceret; sed propter euasionem corporalis flagelli, quo affligebatur in corde, vt sæpiùs ipsemet mihi asseruit, dicens: *Non quæro à te, vt meam per confessionem purifices conscientiam; quis nos magi, & necromanta omnes securi sumus de salute nostra, nec*

tali

tali indigemus confessione: cum nobis contritio sit sufficiens: vt docet nos Petrus de Abano in suis scriptis: sed quaro, vt me liberes à maleficio, si fortasse aliquo fuerim affectus. Sicquè illam pœnitentiam, abiurationem, confessionem sacramentalem, cæteraque spiritualia opera, quę sunt media ad peccatorum remissionem obtinendam, & diuinam gratiam consequendam, ordinabat ad sanitatem corporalem acquirendam. En quibus pedicis dæmon suos detinet, ne à sua recedant tyrannica potestate, & iugum Dei suauissimum suscipiant, per quod facillimè requiem inuenirent animabus suis.

§. VII.

550 *Propositum conuersionis verberibus, aut desperatione coercet.*

NEc tantùm eos, ne sua fateantur, ac patefaciant crimina alto silentio detinet versipellis hostis. Insuper se omnium actionum monitorem assiduum gerit, cum illos aliquo modo videt pœnitere. Statim namquè adest coram, & de resipiscentia cogitantes vel aliò distrahit: vel eorum consilium verberibus etiam animaduertit; sequè non inultam huiusmodi propositi leuitatem, & facilitatem relicturum denunciat. Vel inducit ad Iudæ pœnitentiam, nempè, vltimam desperationem; Ex quo plures ipsius suasione mortem sibi ipsis consciscunt: alij vulnere: alij suspendio: qui cultellum in faucis adigit: qui collum resti implicat: qui se in fluuium, aut flumen præcipitat; aliaquè via, desperabundus occidti, vt varijs exemplis probat Remig. lib. 3. dæmonol. c. 5. Huiusmodi dæmoniacis persuasionibus percitus fuit ille supradictus magus, cum ob ægritudinem, qua detinebatur euadendam, à Reuerendiss. P. Inquisitore pro tunc in domum suam fuerit dimissus. Ingraueścente enim morbo vt de salute sua penitus desperatus volebat se interimere; ideò cum se de lectulo, vbi cubabat, dimouere non posset, rogabat adstantes dicens: *afferte mihi gladium; aut pugionem, quo me de medio citiùs tollere queam: quid moror? date mihi restem, qua me collo suspendam; sic enim me hortatur præstare patronus meus diabolus, cui me totum tradidi, & deuoui, sub cuius potestate sum & quoad animam, & quoad corpus ex pacto cum ipso inito, cui repugnare, & contradicere nefas.* Hæc, & alia id generis verba proferebat à dæmone suo inductus, & quasi impulsus, quod vtiquè re ipsa perfecisset, nisi continuò quis eum, diè noctuquè ne faceret, custodiret, vt mihi enarrauit quidam Sacerdos fide dignus testis auritus, & oculatus, qui tunc temporis sæpiùs eum inuisebat. Quarè pauciss imi sunt, qui à malefica seruitute recedant. Nam quos dubio famulatu in mundo mancipatos habet, hos in inferno certę obnoxios seruituti possidet in perpetuas æternitates.

§. VIII.

551 §. 2. *Si sub Iudicis potestate, hortatur 1. Ad silentium, quando sunt in vinculis*

NEquè hic cessat obsequentes retinere. Etiam in Iudicum potestate positos sibi eripi non sinit; sed in vinculis, & tormentis constitutos hortatur, vt priùs, aut ad silentium, aut desperationem. Quod eò magis mirandum venit, si attendas dæmoniacum impetum, potentiamquè frænari statimac eius ministri in manus Iustitiæ incidunt. A tempore enim iuridicæ incarcerationis alicuius malefici vis omnis hostilis, nempè dæmonis euanescit: vt euenisse in persona magistri Guilhelmi Edelini magi scribit Delrius *lib. 5. Disquisit. magic. sect. 12. circa finem.* Nihil enim potest in Iudices, qui supplicijs suos clientulos persequuntur: quamuis nulli sint mortalium, quos tàm libenter insidijs appetat ob insitum, atquè inustum in eos odium. Nam Deus sertam tectamquè præstat auctoritatem ijs, quibus in terris suum demandauit imperium, singulariquè benignitate eos à sathanicis tuetur iniurijs. Nequè similiter potest suos è custodia educere, & in libertatem asserere, & vendicare; non quòd ei difficile sit perfringere seras, catenas rumpere, carceres aperire, & soluere compeditos, qui montes transferre, terramquè immobilem motibus insolitis quatere valet; sed quia à prouidentia diuini Numinis prohibetur; sicut & ad præterita maleficia conseruanda, futuraquè eorum voto, & iussu patranda impeditur: vt tradit Sprenger in Malleo *tom. 1. par. 3. q. 8.* Non tamen cessat omnia tentare, vt illos in sua detineat seruitute. Nam in carceribus conditi ab eo sæpè inuisuntur, eriguntur in spem libertatis, iuuantur consilio, officio sustentantur, & tam fauentem, beneuolum, indulgentem, opitulantemquè in omnibus habent, quam vmquam antea experti fuerint.

§. IX.

552 *In tormentis.*

DVm verò quæstionum tormentis durissimè exagitantur, adstat beneuolus monitor, vt se, vbi res postulat, amicis non deesse testetur; hortatur exigui temporis ferre dolores, certam posteà adesse libertatem; addit animum, spondens iamiam adesse cruciatuum finem; rogat, quandòquè ne quid patefaciant, quod in ipsorum perniciem, & conscíorum eiusdem criminis vergere possit. Nec ijs contentus aliquando se occludit in crinibus maleficorum, vt propiùs opem ferat; obturat aures, vt sic occlusæ non pateant Iudicum vocibus; descendit in fauces imas, vt loquelam inhibeat, si fortè per doloris impatientiam admissa scelera fateri vellent. nonnumquam immotos, & insensibiles reddit equuleis, & ignibus, vt taciturnitate Iudicum artes eludant. Et nihil non facit, vt conquisitam prædam mordicùs retinear; Ex quo plures, etsi rei, quia tamen inconfessi post celatam veritatem, & superata tormenta liberi dimittuntur. Hac de re tom. 2. d. 4. modum tradidi, quo huiusmodi diabolicę technæ, & auxilia remoueri possunt.

553 *Ad desperationem Minis.*

Si verò eos se accingere videat ad crimen confitendum, socioscquè detegendum, quò non se vertit improbus herus, vt eos à vero dehortetur, quibus dolis, machinis, fallacijs, minis ingruit ad nutantes famulos in officio continendos? Mirum est, quod narrat Remigius *lib. 3. dæmonolat. cap. 8.* Catharinam Latomiam adolescentulam ab eo bis in carcere fuisse compressam, etsi ea adhuc esset ætate, quæ virum ferre non posset, tantà vi, vt parum affuerit, quin ex eo vitio moreretur: ex eo solùm, quòd paratam videret ad criminis confessionem, ne innoxia ex eius rapacibus manibus elaberetur. Et sic quotidiè cum afflante spiritu Dei, vrgente Iudice, testibus conuincentibus, nullus ipsis tergiuersationi locus relinquitur, iamquè se comparant ad admissa sua patefacienda, statim vultus color immutatur, oculi in aduersum aliquem carceris angulum defiguntur; & tantus in verbis stupor, in facie horror, in toto denique corpore tremor appareret, vt penè exanimari videantur. A quibus si tam subitæ mutationis causam inquirans: Vt se ex eo timore parumper colligunt, respondent, se videre suum magisterulum manus sibi ferociter ostentantem, quales habent cancri bifurcas, ac dentatas: aut mutata persona, rectis cornibus, instruita fronte

te eos illico impetere volentem: aut alia efferata forma minitantem; eòquè oculos vertunt, & intento digito, demonstrant: vt pluribus exemplis probat Remigius *loco citato*.

§. X.

554 *Terroribus.*

QVòd si diuersis præstigijs iterato, & grauiter interminando, ne se, conscioſuè suos prodant, præuidet ipsos minùs linguam temperaturos, acriùs, & maiori cum studio, ac importunitate vrget ad id quantulum supereſt vitæ sua manu præscindendum, vt sceleſtissimam vitam interitu sempiterno tandem abrumpant. Nam ad carcerem sæpiùs aduolat, significat, adesse carnificem, Iudices indignatos, & crudeles repræsentat, equuleos, & torturas parari monet; nullumquè forè dolorum modum, quos tolerare ne obstinatissimus quidem possit: tam horrenda scelera ab his commissa, vt supplicia grauiora effugere impossibile sit; eosquè securi percutiendos, forcipibus candentibus inurendos, & igni viuos tradendos esse. Dehin tormentorum, & flammarum, quarum cruciatibus interficiendi sunt, horrorem, dedecus, & infamiam aliquando ub oculos ponit; nec in sua positum esse potestate eos eripere, quod summoperè cuperet. Vnicum esse remedium, spontanea, & voluntaria morte hæc tormenta peruertère, horribilem mortem fugere, & se dolori, ignominiæ, publicoquè exemplo subducere. Tum consilium dat, quomodo vim sibi afferre debeant, & manu sua vitam exhauriri: vt pluribus exemplis probat Remigius loco citato.

555 *Violetta.*

Deniquè persuaſos aliquando adiuuat, & rem totam ita vrget, atquè a pproperat, vt eius facinoris molitionem subita, repentinaquè mors sequatur; nec vllum satis promptum remedium ab occurrentibus, aut impedimentum contra afferri possit. Quarè plures in vinculis reperiuntur extincti, quorum cadauera vel leui vulnere impresſo: vel collo fasciola putrido stamine intertexta religato: vel contusione minima iacent; quia operi dæmon manus admouit, sine quo tanta celeritate, & facilitate perire non poterant. Quæ quidem molitur, vt quos viuos flagitijs eos defunctos supplicij indesinenter exerceat: vt refert idem Remigius *in sua dæmonolatria*.

§. XI.

Idò admonendi sunt, semper esse locũ pœnitentiæ.

AT sub quacumque potestate siuè humana, siuè diabolica existant magi, ne huiusmodi erroris tenebris obruantur, & in desperationis baratrum prolabantur, admonendi sunt; quoscumquè etiam à diabolo deceptos cum gratia Dei semper posse, dum sunt in via, per pœnitentiam redire ad gratiam, diaboli iugum rumpere, & tam fœdam societatem relinquere etiam quocumquè tempore. Siuè Deum respiciant; siuè liberum arbitrium attendant: siuè considerent pactum cum dæmone initum. Si enim pactum formident; Nonnè prorsus est inutile, inualidum, turpe, nullum, ac repudiandum? ideòquè non solùm non teneri ad illius obseruationem; immò teneri, illud non seruare, cum sit contra legem diuinam, & humanam, & contra bonos mores, vt supra dixi. Si actum voluntatis, ac liberi arbitrij, quo se dæmoni deuouerunt, vt irreuocabilem, & immutabilem spectent: quid mutabilius, & variabilius hominis voluntate, ac libero arbitrio, dum anima corpori est vnita? voluntas enim, quæ est pars liberi arbitrij, libera est, & ex hoc quod libera est, liberè vult, sicut ergo liberè potuit velle malum: ità liberè potest velle bonum, & declinare à malo: *Liberum enim arbitrium* (puta viatoris) *est facultas rationis, qua bonum eligitur gratia assistente, vel malum eadem desistente*: Quam veritatem testantur diuinæ scripturę: Ezechielis 18. *Proijcite à vobis* (per actum liberi arbitrij) *omnes præuaricationes vestras, in quibus præuaricati estis, & facite vobis cor nouum: & spiritum nouum: & quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini, & viuite*, & c. 33. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumquè die conuersus fuerit*: & Ierem. 8. *Nunquid qui cadit, non adijciet vt resurgat? & qui auersus est, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Hierusalem auersione contentiosa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti*. Non est ergo, quòd se excusent ex actu liberi arbitrij, cum hoc sit fulcimentum, quo semper à dæmoniacis pactis, ac promissis se reuocare possunt, & ad Deum conuerti, peccata priora detestando quantum in se est, & proponendo ab eis se cauere in futurum. Sed tandem Deum fortasse timebunt, qui ipsis apostatis ob eorum scelera nefanda, & nimis abominanda crimina veniam impertire non velit? At quis non agnoscat, Deum esse pijssimum, ac clementissimum, cui proprium est misereri semper, & parcere: qui ipsosmet obstinatos peccatores ad pœnitentiam vocat eisquè suam impertiri gratiam, pollicetur. Ieremiæ 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me dicit Dominus, & ego suscipiam te*, & Isaiæ 55. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suam, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum: quoniam multus est ad ignoscendum*. Quod probant etiam scripturæ, quæ attestantur, Dominum soluere, & rumpere vincula peccatorum, vt Dauid in psalmo 11. *Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis*. Et iterum, psal. 145. *Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos*. Quicumque ergò à diabolo decipitur: aut deceptus est, & sub tam dura seruitute agit, quatamcumquè fidem infideli addixerit; obedientiamquè præstiterit, redeat ad cor, frangat perfidiam, pœniteat, inuocet Deum, cœlestis curiæ Reginam, desolatorum aduocatam B. Virginem, Angelum, custodem, & Sanctos: resistat aduersario in fide, & vincet. Tantò autem facilius tàm abominabilis status relinquitur, quantò citius deseritur. Optimum autem consilium est, vt homo quàm primùm se delusum cognoscit, ingemiscat, peccatum confiteatur docto, bono, ac prudenti Confessario, & fidei nostræ armis fortiter se muniat contra aduersarium, eiusquè insultus forti, & constanti animo repellat; sicquè à se auferet pertinaciam in malo, quę veræ ad Deum conuersioni opponi, & aduersari solet.

Siuè ex parte Dei, qui est pijssimus.

§. XII.

QVa pertinacia illos tanquàm suos adoritur, qui diuini Pastoris benignitate è diris faucibus erepti, finibus ipsius recipiuntur, & ad Ecclesię ouile reuocati denuò cœlesti pabulo recreantur. Ita enim prædę rapax est lupus infernalis, vt illos variis molestijs fatigare non cesset.

556 §. 3. *Si sub Dei potestate Terret Visibiliter, & Inuisibiliter*

Quod præcipuè in ijs cernitur, qui à parentibus sortilegis in tenera adhuc ætate malis artibus initiati, si fortè disciplinæ christianæ legibus informentur: suoquè errore agnito resipiscant à diaboli laqueis, & in filialem iustorum libertatem à Christo Domi-

Domino vindicentur, non facilè possunt tam sanctis informari institutis, nequè ad diuinæ legis adamussim vitam ita rectè dirigere, quin in eos ius aliquod semper dęmon sibi retineat. Nequè enim ei sufficit, internis, & spiritualibus tentationibus eos vexare continuè; sed insuper consueuit varijs eos terrere apparitionibus, die, noctuquè oculis obuersari diuersa specie, sæpiùs rapere, in altum tollere, de loco in locum asportare; constituere in locis periculo plenis, verberibus excipere, maiora, & grauiora peracturus, si ei concederetur; ita vt ij, qui eorum curam gerunt, nisi vix adhibitis iteratò remedijs ecclesiasticis eum in fugam vertere, & à furiosis eius insultibus vexatos liberare valeant vt luculento exemplo probat Delrius *Disquisit. magic. lib. 6. sect. 3.*

557 *In maleficis condemnatis.* Quod sagis omnibus cum sit notissimum, solent illæ, quæ adiurato dæmone, scelerumquè confessione peracta conuertuntur ad Deum, summis precibus essagitare à Iudicibus, nè mortem, & meritas pęnas longiùs trahant, se paratas esse, ignes, & tormenta æquo animo sustinere, tantùm ne differantur; nequè enim ipsis liberum vmquam futurum, etiamsi à vinculis absoluerentur, vt resipiscerent, & se reciperent ad meliorem frugem, ob importunissimas dæmonis solicitationes, & molestias, quas non possent diffugere, quandiù in vita manerent; nec eas essent ferendo sufficientes, potiusquè ipsis esse citò scelestissimam vitam temporalibus flammis extinguere, & in cælestem pergere patriam, quàm viuentes adhuc ineuitabiliter reincidere in Sathanæ manus, & mitti in ignem sempiternum, vt pluribus exemplis probat citatus Remigius *lib. 2. dæmonol.* Ex quibus apertè colligitur, quam misera sit maleficorum sors, qui tàm infame, intolerabile, & continuum dæmonibus ministerium exhibent, eosquè verè esse diabolicos homines, qui huiusmodi fœderibus, Societatibus, & ministerijs diabolo copulantur.

CAPVT II.

Diaboli humanati.

558 *Malefici diaboli sunt non natura, sed malitia: quia diabolum referunt Impietate: Iniquitate: Iniustitia.* QVod Christus de Iuda, hoc de maleficis omnibus asserere licet. Hunc Dominus vocat diabolum ob insignem malitiam, cum loquens cum discipulis suis Io. 6. v. 70. traditorem ijs verbis designauit: *Vnus ex vobis diabolus est.* Et nos eadem ratione hos possumus diabolos appellare. Nam etsi natura sint homines; tamen malitia diaboli sunt. Quarè si homines sunt diabolici, quia triplici nexu fœderis, societatis, & ministerij, vt ante vidimus, eis copulantur: diaboli sunt humanati: quia diabolum malignantem tripliciter referunt Impietate, Iniquitate, & Iniustitia, vt tribus sectionibus explicabitur.

SECTIO I.

Impietate.

559 *1. impetus diaboli se impiè extollentis fuit ab initio, & modò.* PRimus malignantis diaboli impetus fuit ab ortu sui casus factus in Deum, quem in primum omnium rerum principium, supremam omnium effectuum causam, & vltimum creaturarum finem, à quo omnia procedunt: quem omnia referunt: & ad quem omnia tendunt, supremi cultus honore pietatis virtus docet esse prosequendum. Paulò enim postquam ab omnipotenti Dei manu fuit creatus, & in cæli delicijs collocatus, ac gratia decoratus, insurgere præsumpsit in eum, cui se, suaquè tribuere tenebatur. Nequè enim voluit illi esse subiectus; sed quandam in cæteris independenter præsidendo diuinam appetijt æqualitatem: vt benè sentiunt D. Bonau. *in 2. d. 5. q. 2.* Scotus *ibi d. 6. q. 2.* post D. Ansel. *l. de casu diaboli* D. Hieronym. *super Ezech. 18.* Isidorum *lib. de summo bono.* Basilium *homil. quòd Deus non auctor mali* Ambr. Greg. & Bernard. relat. à Ioseph. Angl. *in 2. d. 5. q. 2.* Ideòquè impius factus à primo illo insultu vsquè modò non cessat, nec cessabit in æternum impietatis flammas euomere. *Aperuit.* ait Io. Apoc. 13. *os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen eius, & tabernaculum eius, & eos, qui in cælo habitant.*

In Deum Blasphemat Deum, cum primùm orbi apparere incipit: In Cælo, dum æqualitatem diuinam quærens, Deum negat, & eũ nec nominare dignatur. Non enim dicit, vt benè notat Chrysostomus: *Similis ero Deo: sed altissimo. Erubescens*, inquit, *eum nominare, quem iam negauerat.* In terra, dum primos orbis incolas alloquitur lingua serpentina, Deum facit inuidum, & maleuolum, Deorumquè pluralitatem inducit: vt notaui supra *dispu. 2. num. 17.* Et modò, dum in terra vagatur: aut in eius visceribus tenetur incluśus, quid aliud agit, quàm Deum, quem summo odio prosequitur, continuis lacessere iniurijs?

In Christum. Blasphemat tabernaculum eius, sanctissimam, nempè, Christi humanitatem, quę est augustissimum tabernaculum Dei cum hominibus, in quo inhabitat cum eis, & ipsi populus eius sunt, & ipse Deus cum eis est eorum Deus: vt testatur Ioannes *Apocal. 21.* Si enim audet in deserto varijs eum vrgere tentationibus; & modò experiri potentiam: modò suadere præcipitium: modò ab illo summum adorationis honorem exigere; quid facit ab eo tempore, quo se videt, & sentit omnipotenti eius virtute toto orbe fugatum, & æternis vinculis indissolubiliter religatum? Nonne qualibet oblata explendi odij facultate in eum furit, omnesquè, qui eum adorant, insectatur.

In Sanctos. Blasphemat in Sanctos, qui in cælo habitant, Sanctos, scilicet, quos aliàs militantes diuersis prælijs fatigare, & in suam subijcere potestatem frustra conatus est. Nunc ludibrijs, & maledictionibus insequitur triumphantes. Debitum namquè ipsis honorem imminuere satagit; cum immortalem eorum gloriam auferre non potest. Ideòquè impius per excellentiam vocitatur.

Quã impietatem in his tribus malefici imitantur. Quam impietatem imitantes malefici tanquam locustæ mysticæ Angeli huius exterminatoris sectantur vestigia, dum insurgunt in Deum: Christum: & Sanctos: vt sequentibus articulis notum fiet.

AR-

ARTICVLVS I.

In Deum.

§. I.

560 *Religio, seù pietas maleficorum damnata à Paulo: Quia.*

QVàm aptè Paulus ad Colos. scribit *capite 2.* Christianos monet, ne se patiantur à simulata maleficorum, & sagarum impietate seduci. *Nemo*, inquit cap. 2. *vos seducat, volens in humilitate, & religione Angelorum.* Non enim hic damnat duliæ cultum, qui à fidelibus humiliter, & religiosè angelicis spiritibus exhibetur; cum æquum sit, illos specialiùs reuereri, quos scimus à Patre esse præpositos nobis tanquam tutores, & actores, diuinæ prouidentiæ in salutis hominum dispensatione ministros. Sed introductam Colossis religionem falsam à quibusdam hæreticis prohibet, qui recurrendum esse docebant, non ad Christum, quem negabant esse caput Ecclesiæ à Deo constitutum: vt sequentia Pauli verba demonstrant cap. 2. *Frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & constructum crescit in augmentum Dei.* Sed ad Angelos tanquam humanæ salutis auctores. Cum enim isti dogmatizantes essent insigniter magi, reiecta christiana religione, tentabant introducere magicas disciplinas, quarum auctores Angelos non bonos, sed malos specialibus, & summis humiliationibus, prostrationibus, & adorationibus venerabantur; & ab alijs venerandos esse, censebant: vt eruditè docet S. Ioan. Chrysost. *homil. 7, super dicta verba.*

561 1. *Ficta pietas.*

Et certè inter omnes, qui aliqua in Deum religione ducuntur, nullum est hominum genus, quod magis pietatem præseferre videatur hac secta magorum, & præcipuè sagarum. Has videas Ecclesias frequentiùs visitare, sacris missæ sacrificijs primas interesse, aras omnes suppliciter adire; prostrare se super pauimento pluries osculato; aqua lustrali seipsas aspergere, & illam effundere copiosè per cœmeteria; recedere ab ædibus sacris vltimas, atquè adeò inuitas: tesseris precarijs esse semper instructas: precationes nè in via quidem intermittere; solemnia ieiunia rigidissimè celebrare; suis incantationibus intermiscere votiuas preces, peregrinationes sacras, eleemosynas, instructiones sanctas; atquè id generis alia præstare, quę propensum ad pietatem, & religionem animum indicare videntur. Quare ad simpliciores, & minus cautos tot sanctitatis indicijs commendantur, qui secum benè agi putant, si largis eleemosynis orationes Sanctarum tot meritis cumulatarum demereri valeant.

§. II.

562 2. *Vera impietas qua iuncta habet.*

AT summoperè cauenda est talis pietas, quæ ficta, simulataquè cum sit, sceleſtissimam vitam solet obtegere; cum nihil magi, & sagæ adeò exosum habeant, quàm honores, cultosquè diuinos, quos mentita animi humilitate, & corporis prostratione; laruatisquè religionis actibus exteriùs profitentur. Et verè quæ maior impietas reperiri potest, quàm à Deo recedere, & accedere ad dæmonem per idololatriam, hæresim, blasphemias, & athæysmum, vt isti faciunt?

Hæc sunt enim magorum, & sagarum primordia, cum maleficis, & magicis artibus initiantur, Deo abnegato, dæmonem pro Deo agnoscere, cui se totos pactis expressis, sponsionibus formatis mancipant. Vouent solemniter illibatam fidelitatem, & promptam eius mandatis obedientiam. Iurant super magno quodam libro; vel vt alij volunt, super circulo in terram sculpto; eò quòd circulus sit diuinatis symbolum, & terra scabellum pedum Domini, quasi credant, eum, cui se iuramento astringunt, esse dominum cæli, & terræ. Iurant, inquam, se numquam ad Deum redituros: aut præcepta eius seruaturos. Denique homagium præstant, & in eius tesseram sua omnia ei consecrant; atquè in sacrificium quasi Deo summo offerunt bona spiritualia, fidem, baptisma, & ius hæreditatis æternæ, cui renunciant: Corporalia, sanguinem, semen, carnis particulam, capillos, vel etiam proprios filios: Fortunæ, frustum vestis; veruices, capras, oues, gallinas, & similia, vt dictum est supra; quæ singulis annis, mensibus, vel hebdomadis iterare promittunt, prout se arctiùs astringunt diabolicæ seruituti. Quis autem eos idololatriam committere neget? Nonne & populus Hebræorum idololatriam commisit, quando coram vitulo lusit, choreas duxit, edit, & bibit? vt habetur *Exodi 32.* Quid aliud malefici in nocturnis suis conuentibus coram dæmone faciunt? ipsum certis diabolicis ritibus adorant, honorant, ludunt, choreas ducunt, edunt, & bibunt. Quamuis enim non sit vera, & propria idololatria, cum malefici eum adorantes veram non habent opinionem supremæ excellentiæ, & diuinitatis in dæmone, quæ ad veram idololatriam est necessaria, quia tamen habent affectum reuerentiæ, vt subtiliter obseruat Suarez *de Religione lib. 2. de superstitione cap. 4.* Vel per adulationem, vel diabolicum timorem, dæmoni diuinum volunt exhibere honorem, eique se submittere tanquam Numini, licet agnoscant, non esse verum Numen: ideò ad idololatriam reducitur, quæ ex genere suo grauissimum est peccatum; cum honorem diuinum, & diuinitatem ipsam quantum in se est, transferat ad creaturam: vt latius explicabitur *tom. 3. disp. 1. num. 27.* *Idololatriam:*

§. III.

563 *Hæresim.*

QVo magis autem in diabolica seruitute perseuerant, eò grauioribus errorum tenebris inuoluuntur. Plures enim visis in maleficiorum executione tot effectibus miris potestatis sathanicæ, nugas putant, asserere tam potentem spiritum à Dei permissione pendere in suis operationibus, sic vt nihil aut attentare: aut perficere possit sine illa: sicut ex conuersatione familiari hoc sibi in animum inducunt, falsum esse dæmones cruciatibus vexari continuis, quasi verò qui tam acribus torquentur pœnis, non possint ridere, saltare, cantare epulari, coire, vt isti faciunt: & consequenter somnia putant, eos, qui istis adhærent, fore damnandos; similesquè hæreticas opiniones sibi persuadent, quibus cumulata in Deum malitia indies augetur, crescit. Quarè si Inquisitores, vel cęteri Iudices, ad quos spectat eos examinare in foro exteriori. Et Confessarij in foro sacramenti pœnitentiæ, diligenter eorum perscrutabuntur actiones, & operationes, & subtiliùs perquirent: an voluntate tantùm consenserint: vel etiam intellectu huiusmodi erroribus assensum præstiterint, & adhæserint, inuenient vtiquè omnes

maleficos, & magos vel esse hæreticos: vel saltem eorum facta sapere manifestam hæresim, vt lex ipsamet statuit *c. Accusat. extr. de Hæreticis l. 6. §. sanè:* & latiùs tradidi supra *huius disp. n. 491. in fine.*

§. IV.

564 *Blasphemias.*

EX quo nihil mirum, si in horrendas prorumpunt blasphemias modò auferendo à Deo potentiam: modò bonitatem, sapientiam, prouidentiam, cæteraſq. eius perfectiones: modò ei tribuendo ea, quæ diuinam eius Maiestatem dedecent, gloriamquè conspurcant. Sic ille Magus, de quo supra *num. 507. & 546.* singulis ferè noctibus à parentibus, alijsquè audiebatur, horrendas in Deum euomere blasphemias, ridere, ac cachinnare, acsi Deum paruipenderet, ac subsannaret: vt Frater ipsius non puer, sed iuuenis maturæ ætatis, non leuis, & vanus, sed morum grauitate ornatus mihi enarrauit; quod ipsemet magus postea mihi de hoc ab eo scisciranti affirmauit, dicens, se huiusmodi blasphemias vomere, ira, & rabie percitus: quia cum ab illa vehementi passione amoris, qua cor suum in quendam adolescentem nimis accendebatur, se expedire nequiret, per blasphemias, & conuicia in Deum iacta: illam ferre leuiùs quasi sibi videbatur. Hinc iuremeritò lege diuina blasphemus lapidibus obruitur, & morte plectitur *Leuit. 24. Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes, qui audierunt manus suas super caput eius, & lapidet eum populus vniuersus. Et ad filios Israel loqueris: Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi.* Quanta autem sit blasphemia maleficorum in Deum, Beatissimamquè Virginem Mariam nemo est qui ignoret, nisi tam felix sit, quod de hoc infelicissimo hominum genere nihil vmquam audierit: vt testatur Binsfeldius *Comment. in Tit. C. de malefic. & mathemat. L. nemo. q. 1. concl. 2.*

§. V.

565 *Athæysmum.*

INsuper in athæysmum omnium errorum colluuiem, & malorum sentinam prolabuntur, credentes, nullum esse Deum; nullam, præter hanc, quã hoc mundo sentiunt homines felicitatem; nullum esse infernum; nullos dæmones, qui vt ministri diuinæ iustitiæ scelera improborum post hanc vitam puniant; Animam rationalem esse corpoream, & animalem, & mortalem. Demum quicquid de Religione dicitur, & statuitur, esse figmentum ad terrendum homines ignauos, vt à sceleribus cohibeantur; reuera tamen nil aliud esse solidum, nisi illud Epicuri, *ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.* Quid autem erroribus his grauius, quid irrationabilius, & perniciosius inueniri potest? Et tamen hoc etiam nostro æuo multi magi, & malefici, eò tãdem se præcipitant, vt hisce vesanijs, & abominandis nugis adhæreant, & firmiter consentiant; de quorum numero erant nonnulli ex illis Magis, cum quibus domesticè conuersabatur ille nouellus magus supra relatus numero præcedenti: vt sæpiùs ipsemet mihi enarrauit. Quare maiori impietate in Deum ferri non possunt; quam tamen humilis, & religiosæ pietatis specie tegere modis omnibus contendunt: vt sic debitas pœnas cautiùs effugiant, securiùs sua perficiant maleficia, & insidiosiùs alios in sua tendicula, laqueosquè allicientes inducant.

ARTICVLVS II.

In Christum.

§. I.

566 *Sub similitudine pietatis larua Christũ, fictè honorant.*

SVb simili pietatis larua impiè Christum Dominum inhonorant, cui tamen externos honores deferre videntur. Nam signum crucis frequenter formant, dum suas precationes emittunt: vel tradunt amuleta, & filtra, vel infirmis remedia adhibent, vel quid siniſtri aut vident, aut audiunt. In ijs enim, & similibus euentibus videas eos crebriùs salutari signo frontem terere, & alios consignare: In compitis viarum, vbi cruces erectæ sunt, profundis reuerẽtijs, & genuflexionibus addere preces aliquas breuiores, aut longiores; & cum solemni pompa Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in publicis processionibus defertur, numquam omittere illud prosequi extraordinarijs humiliationibus, quas in locis lutosis, aut saxo plenis præstant, tardiùs alios insequentes; quasi se indignos reputent ad tantum accedere Dominum, & cum cæteris purioribus, & sanctioribus se immiscere; sed de facto, vt ab alijs videantur. Ijs visis simulatæ religionis actibus, quis non credat, tales sincero cultus honore, & amore feruenti colere Christum Dominum, & cæteras christianæ disciplinæ partes adimplere?

Variè inhonorant.

Et tamen nullum tam infestè oderunt, quàm Christum. Nam quomodo eum possent colere, aut amare, qui ipsorum principem, & magistrum dæmonem, cuius partes mordicus tuentur, è cælo deiecit, & ex animabus, & corporibus quotidiè expellit? Qui decertantem toties vicit, victum prostrauit, conculcauit prostratum, & conculcatum in triumphum adduxit? Qui eius potentiam fregit, euertit regnum, tyrannidem abstulit, fallacias reuelauit, & imbellem omnibus proposuit ad illudendum ei? Deniquè qui destruxit mortem, deleuit peccatum, abstulit mala, soluit pœnas, calamitates abegit ab ipso in mundum introductas? vt Paulus testatur *ad Galat. 3. ad. Philippen. 2. & ad Colloss. 2.* & Ioannes *epist. 1. sua canon. c. 3.* Et quod semel fecit, quotidie facere non cessat per sacramẽta, & sacramentalia summo hominum bono, summo dæmonum malo, & damno, qui propter tot iacturas à Christo perpessas rabie perciti nihil intentatum reliquunt, vt aliqua eum iniuria afficere possint.

§. II.

567 *Varijs modis.*

QVod malefici sectatores libenter imitantur, cum in dæmonis clientelam se tradunt; Christo Domino nostro solemniter renunciant, eius obedientiæ se subtrahunt, verbum eius irridentes iurant, se numquam eius præcepta obseruaturos: aut ad eum redituros: fidem abnegant: christianesimum deserunt: hæreditatis æternæ ius à se abijciunt: sacrum missæ sacrificium contraria imitatione in suis cæribus ludendo repræsentant: cæteras fingunt ecclesiasticas cæremonias: sacramentorum gratiam despiciunt: crucem Domini conculcant, & erectam euertunt: imagines Christi sputis, & luto conspurcant, varijs iniurijs affectas dilacerant, & in frusta concidunt: oleo sancto, Baptismatis, & extremæ vnctionis, aut confirmationis balsamo suas statuas inũgũt, labijs vnctis eos osculãtur,

quos

quos in sui amorem pellicere volunt: sanctissimam Eucharistiam in Ecclesijs cum alijs communicantibus receptam in partes diuidunt, minuunt in pluuerem, venenis admiscent, & suis amasijs tradunt; aut characteribus magicis humano sanguine inscriptam, & exaratam domi ad maleficia reseruant; aut animalibus sacro priùs oleo delibutis deuorandam tradunt, & in os ingerunt: aut in suum cœtum delatam irrisoriè circunferunt, pugionibus perforant, & in ignes injciunt. Aquam lustralem spargunt, & in eam mingere, & fæces exonerare non verentur. Sal benedictum, cereos, resquè omnes Ecclesiastico ritu consecratas, & cultui dicatas diuino disperdunt, & dissipant. Tandem omnes in seipsis christianismi notas certis cæremonijs extirpare, eradere, & penitùs abolere conantur. Nam post diabolicas abnegationes, & renunciationes, vt se totos dæmonibus coniungant, abominandum suscipiunt noui baptismatis lauacrum, quo ab illis tinguntur, negato priore nomine nouum in nouæ illius mortiferę regenerationis tesseram assumunt: Alios sathanici baptismi susceptores, seù patrinos, & matrinas cæteris abnegatis, eligunt: Dæmonis characterem modò huic, modò illi corporis membro impressum gerere gestiunt; & se de numero christianorum deleri, atquè in mancipiorum dæmonis album referri postulant, vt se non homines, non christianos, sed diabolos humanatos tot diabolicis actibus multipliciter profiteantur. Quos postea per totius vitæ curriculum iterare non cessant, crescente eorum malitia, & nouos iniuriarum, & blasphemiarum modos suppeditante, quibus Christum, & omnes, qui christiana professione censentur, insequi perseuerant, vt latè tradunt Innocent. VIII. *in Bulla: Summi desiderantes*, Petrus Binfeld. *de Confess. malef.* sæpiùs. Auctores Mallei: Paulus Grill. *tract. de sortil.* Delrius, & alij plures sparsim.

ARTICVLVS III.

In Sanctos.

§. I.

568 *Simuli impietate insurgunt in Sanctos: Quos Inhonorat effectiuè.*

NOn dissimili impietate Sãctos in cælo regnantes, & præcipuè Sanctissimam Deiparam, vt potè Reginam in eis triumphantem insectantur. Nam dum simulatè eos colere videntur, verè contumelijs afficere studeut: vt patet in tot blasphemijs, quas sacrilego ore euomere non cessant: Iniurijs, quibus eorum memoriam dehonestant: Contumelijs, quas imaginibus eos repræsentantibus, & sacris iconibus inferunt: Ludibrijs, cum quibus venerandas eorum reliquias spargunt, in loca obscena projciunt: aut dum suas incantationes conficiunt, rebus aliis vilibus, & obscenis immiscent: Cæterisq. verbis, & factis diabolicis se coniuratos eorum gloriæ inimicos ostendunt. Sed acerbiore, & implacabiliore odio Sanctissimæ Virginis, cuius nec nomen audire, nec virginitatis illibatæ, & immaculatæ titulos pati possunt. Vndè si de ea quoquomodo sermo incidat, & de eius rebus, aut gloria sit necessario loquendum, non alio modo eam designant, quàm dedignando, & per summam contumeliam, rusam, aut extensam vocando.

§. II.

569 *Honorãt apparenter cæremonijs Superstitiosis.*

ET tamen huic apertè impietati audent superinducere pietatis velamen; cum vocati ab ijs, qui diutina infirmitate detinentur, quæ ab illis immissa est: vel à casu superinducta; rogatiquè, vt si quid sciunt ad salutem proficere posse, edant, & communicent; statim in Sanctorum aliquem causam reiiciunt: vt pluribus describit Remigius *lib. 3. dæmonol. cap. 1.* Vnicuiquè etenim assignant morbum singularem: Alii ignem sacrum; Alii dolores capitis: Alteri cholicam: Alteri strumas; & sic de cæteris. Et eos, qui huiusmodi detinentur infirmitatibus ob Sanctum contemptum, non ritè cultum, aut aliqua ratione læsum, necessariò ad illum recurrere debere, docent; pluresquè his doloribus conflictatos conualuisse narrant, statimac tali Sancto vota muncuparunt, ac persoluerunt. Et verè tàm pium, & tàm misericordem esse, vt illum numquam aliquis frustra à se vocatum sentiat; ideòquè ad eius ædem necessariam esse profectionem cum silentio perficiendam; mittendumquè aliquem, qui se ea gratia ad eius sistat altare; tabulam appendat; statuam veneretur; cereos duodecim, aut aliquo certo determinato numero circum accendi curet; totquè missarum à Sacerdotibus loci offerendarum prerium soluat; in vigilia talis festiuitatis nocturnas agat excubias; transuersas ægri dimensiones, lougitudinem, puta, latitudinem, & grassitiem ex filo cera linito per fenestram deiiciendas ferat; conceptis tot precibus, nempè recitatione dominicæ orationis toties reiteratæ morbum expiet: cæmeterium tot vicibus lustret; & vnicuiquè cruci candelam apponat; aut aliquod monetæ genus persoluat; ex scintillantibus cereis figuram crucis ad aræ maioris gradus ducat; tot egentibus talem denariorum summam eroget; aliasquè id generis cæremonias ab ipsis iniunctas obseruet. Ad quæ omnia perficienda etsi plures inueniantur, qui eam peregrinationem ex conducto susciperent; quia tamen ea omnia debitè exequi non norunt, ipsi suas grandi mercede locant operas; & eodem tempore, quo hæc Sancto irato à maleficis persoluuntur, incipit ægrotus meliùs se habere, donec omnibus peractis integra restituitur valetudo, non Sancto adiuuante; sed malefico tollente sua maleficia, qui posteà largam accipit de tanto miraculo remunerationem, vt infra *tom. 2. disputat. 1. num. 26.*

§. III.

570 *Ridiculis.*

NEquè solùm superstitiosis vtuntur cæremoniis; sed multoties ridiculas adhibent; ritibus tamen religionis palliatas. Cum enim in Cælitum aliquem morbum reiiciunt, pro expiatione sordes, illuuies, & excrementa in eorum templa volunt circunferri. Cuius abominationis intolerabilis lepidum refert exemplum Remigius *lib. 3. cap. 4. dæmonol.* de quodam Desiderio Financio rustico, qui vt se vlciscereturde alio, cum quo gerebat inimicitias, vmbræ instar eum de equo tãta vi deturbauit, vt altero crure prorsus debilitaretur. Posteà misertus, hominẽ tot doloribus satis multatum; remediũq. sciscitanti pollicitus & certũ, & præsens, præcepit infirmo, vt si vellet cõualescere, è nouem stabulis diuersis simum equinum precariò conquireret, quantum satis esset complendo sacco, quo tum crus, cum

labefactaretur, erat indutum; eumquè pro donario appenderet Diuo Benedicto, cuius celebris erat Ecclesia in quodam germano oppido Berchel. Quæ omnia suadent malefici, non quòd illa ad sanationem quidquam profutura credant; sed vt eo commento & suam artem tegant, & iniuriosè se gerant contra Sanctos, in eorum ecclesias talia comportando, & inferendo.

Et quare?

Sic hominibus imponunt isti; sed præcipuè Sagæ cum maxima Sanctorum iniuria, qui ersi potentissima sua interressione apud Deum mala auerte tere, & bona impetrare posse, certissimum sit, non tamen vllo pacto communicant operibus tenebrarum; & curationibus magicis. Neque honoris gratia, aut meditationis titulo vocantur ab istis; sed vt intercessionis eorum prætextu sua maleficia faciliùs, & occultiùs aut mittere, aut tollere valeant; atquè ità ex maleficis artibus lucrum facere ampliùs, & copiosius. Quid verò iniuriosius actitari potest, quàm sub nomine Sancti cum summa impietate diabolicas exercere abominationes?

SECTIO II.

Iniquitate.

571 *Secundus diaboli impetus fertur. In Seipsum, & In Dæmones.*

SEcundus dæmonis impetus est in Ne, quo semetipsum, aliosquè dæmones eiusdem culpæ, & pænæ nexibus implicitos deiecit è cælo in terram, à gratia in peccatum, à Sedibus Paradisi in imas Erebi latebras. Neque enim sibi soli ob superbientis animi motus iniquus fuit; sed etiam alijs, quos eiusdem criminis conscios, & consimilis pænæ fecit esse participes. Cum æquitati esset consentaneum, vt quos æqualis culpa inquinauerat, par etiam pæna astringeret: vt habetur *L. Iubemus §. Oeconomus. C. de Sacrosanctis Eccles. & c. 1. de offic. delegat. cum suis concord.* Et qui nequaquam dispari erãt iniquitate polluti, nequaquam tormento cruciarentur dispari, quatenus simul damnatio contereret, quos similis elatio subleuauerat, & eò atrociùs punitentur in tormento, quò altiùs in peccato ambitiosis, tumidisquè eleuabantur insultibus: *Cum pœna debeat commensurari ad delictum, & vbi maius delictum, ibi maior pœna requiratur c. non afferamus 24. q. 1. & L. Sancimus. C. de pœnis.* In quo suos clientes magos, & maleficos habent imitatores, qui in Deum impij, in Seipsos, & suos iniqui sunt, dum semetipsos, & sibi coniunctos culpis, & pænis inuoluunt: vt sequentes articuli declarabunt.

Vtrumq. imitantur malefici.

ARTICVLVS I.

In Seipsos.

§. I.

572 *Iniqui in seipsos malefici, qui seipsos inquinant.*

CErtissima est vnius ex primoribus Angelis vtrũque Tobiam alloquentis aurea sententia Tobiæ 12. *Eos, qui faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes esse animæ suæ.* Nam quæ maior hostilitas ea, quam homo in seipsum exercet, cum per peccatum ex innocente fit reus, ex diuite pauper, exglorioso contemptibilis, ex pulchro deformis, ex amico inimicus, ex iusto iniustus, & ex filio Dei gloriosæ æternitatis candidato, immarcescibilis hæreditatis participe, & angelicæ Beatitudinis consorte, seruus dæmonis, interminabili damnationi obnoxius, horrendis deputatus tormentis, inextinguibilibus flammis destinatus, in quibus sit misero mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu: quia & mors semper viuit, & finis semper incipit, & deficere de fectus nescit? An æquus in seipsum, & non potiùs iniquus, qui seipsum sic, & culpis, & pænis inuoluit? Quàm ergo iniqui malefici, & suiipsius inimici, qui in maleficorum executione dæmoni ministrando innumeris se inquinant sceleribus, quorum præcipua à dilecto Christi Discipulo in apocalypticis locustis mystice designantur?

§. II.

QVid corona aurea pellucens in capite designat, 573
quàm intollerabilem eorum superbiam, cuius vanis afflatibus ita tumescunt, vt more dæmonum nulli subesse, & omnibus præesse, quærant? Non enim volunt se summo Dei imperio subijcere; non se submittere humanæ Principum dominationi: non aliorum ductus, & consilia sequi. Si quid ijs submissionibus præstant, hoc inuiti faciunt. Sed fastu diabolico dæmonibus, hominibus, & creaturis imperare cauent; nihilquè est, quod ità frequenter iactent, quàm suam amplam, & latam dominationem in potentissimos spiritus, qui eis ad nutum obsequuntur. Sic ille magus vt supra dixi num. 546. pluries mihi dixit se ratione suæ scientiæ magicę per liberum arbitrium super dæmones plenam habere dominationem, possequè illos annulo, vel alteri instrumento, aut loco alligare, eos decipere pro voto suo: E conuersò ab eis se decipi, aut cõgi nullo modo posse. Putant similiter in omnis conditionis homines potestatem habere, quibus morbos inferre, & auferre possunt In creaturas quaslibet, quæ eis in omnibus parent. Sed aurata est corona, seù auro similis, *non aurea* ait Ioannes, idest, non vera, & solida: sed phantastica, & imaginaria dominatio: cum verè dæmoni tanquam vilia mancipia seruiant: vt sæpiùs exprobraui illi mago: nec in homines, aut creaturas tantillum moliri audeunt, etiam auxilio freti dæmonis, quàm à Deo permittente concedatur. Quare prędictis, cæterisquè superbis, vt suæ superbię vanitatem, ac leuitatem agnoscant, status sui miseriam ob oculos ponit Simon Nanquerius sequentibus versibus sensu, & memoria dignis:

1. *Superbia.*

Quid iuuat ô homines tanto turgescere fastu?
Non certè heroes, semideique sumus.
Nostra ne de limo terræ processit origo?
Solus ab æthereæ spiritus arce venit.
Nonnè caro ex terra est, diuersis subdita fatis:
Ossa quoquè ex illo cuncta creata loco?
Et fortes nerui rugosa pelle voluti?
Deniquè terrestri viscere totus homo est.
Concipitur fœda primorum sorde parentum,
Nascitur & nudus, plorat & ortus humi.
O miser interitus secreta mente reuoluas.
Carne quid humana vilius esse potest?
Cum veniant omni dulces ex arbore fructus,
Plurima cum valeant bruta liquore bono.
Cerne, quid emittant nares, cunctiquè meatus,
Cordibus assidua sorde fluente tua.
Inspice quàm fragilis, quã pauper, quàmq. miselllus
Viuas, tuta dies non tibi nulla datur.
Aspice vel prorsus, quid sit nisi putre cadauer,
Quod tandem minimis vermibus esca datur.

Quid

§. III.

574 2. *Luxuria.* QVid autem capilli muliebres in capite coronato, quàm luxuriam præfigurant, quæ inseparabiliter superbiæ iuncta est, atquè in Magis, & maleficis infigniter eminet? Nouit namquè dæmon, vehementissimum esse carnis ardorem; & animum; quem semel occupauit, non nisi ægrè eius æstibus liberari. Quod confirmat Augustinus *lib. Confessionum* dicens: *Ex voluntate peruersa facta est libido; & dum seruitur libidini, facta est consuetudo. Dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* Ideò vt homines carne, & sanguine compaginatos ad se efficaciùs pertrahat; pertractos diutiùs detineat; & detentos certiùs ad tartara perducat, solet delinire, & vincire corporeis voluptatibus, quibus anima cælestibus deiecta, & demersa, terrenis, quasi clauis quibusdam suffigitur diabolicæ seruituti. Quarè statim ac aliquis maleficorum cœtibus aggregatur, illicò se voluptatibus nefandis inquinat; atquè in eis deinceps cum dæmonibus succubis, & incubis; extra verò cœtus cum alijs maleficis viris, ac mulieribus volutatur. Hac de re malefici, & sagæ semper fœtent; & fœtor eorum, non absimilis est à putore canino.

§. IV.

575 3. *Hypocrisi.* QVid verò humana facie in corpore monstruoso exprimit, quàm insignem hypocrisim, qua cautiùs illorum occultatur improbitas, & malitia longè latèquè grassatur? Nulla enim re frequentiùs suam scenam instruunt, quàm simulata specie sanctitatis, quæ minus coniectura, & suspicionibus coarguitur. Ecquis eos erroris insimulet, qui tam bellè, atquè appositè Sancti personam adúbrant; & apprimè exteros sanctitatis actus imitantur? Sed quis non facilè capiatur tot ementitis tesseris vitæ innoxiæ, quæ in eorum verbis, & operibus quotidianæ consuetudinis apparent? Vndè August. *super psal. 63.* iuremeritò duplicem vocat iniquitatem dicens: *Simulata æquitas non est æquitas, sed iniquitas duplex: quia iniquitas est, & simulatio.* Quare dæmon suos satagit in hypocrisi, quàm maximè potest, eruditos habere, præcipue sagas, vt per eas aucupum more in suas pedicas, & tendiculas plures inducere queat.

§. V.

576 4. *Maledicentia.* SEd quid in facie humana dentes leonum ex ore prominentes designant, quàm execrandam eorum in blasphemando, maledicendo, & imprecando rabiem, cum suas iniurias vlcisci volunt: aut maleficiorum sibi à superioribus præscriptorum numerum adimplere? Hiac enim minima occasione oblata, dæmonibus, & diris deuouent eos, quibus nocere desiderant: nec modò sola deuotione, sed imprecatione hominum capiti, agris, fortunis perniciem inuehunt: quia adest Magistellus ad talia officia, paratissimus, qui ea occultè, & diligenter exequitur, quæ ipsi euenire desiderant: vt apertè testantur Summi Pontifices in suis constitutionibus contra hos magos, & maleficos editis: Innocentius VIII. *Constit. Summis desiderantes*. Leo X. *Constitut. Honestis petentium votis*, & Adrianus VI. *Constit. Dudum, vti nobis*, quos sequuntur Theologi S. August. *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 19.* S. Isidorus *lib. 8. Ethymolog. cap. 9.* S. Thom. *in 2. d. 7. & 8.* Alphonsus Castr. *lib. 2. de iusta hæret. punitione cap. 15.* Ioannes Nider *in Formicario*, Nicolaus Iaquerius *in flagello hæreticorum*, Sylvest. verbo *Maleficium*, & Doctores Mallei malef. 2. *par. quæst. cap. 15.* Consentiunt iurisperiti omnes *in L. eorum C. de malef. & mathem.*

§. VI.

VEi fortè huiusmodi leonum dentes gulosas indicant istorum comessationes, in quibus edunt non vsitatos humanis conuiuijs cibos; sed pecudum morticinia semi cruda, sanie, sanguine tabe defluentia, putridaquè discerpunt, deuorant, & deglutiunt, quæ præ molestia necesse est confestim expuere, vt non homines, sed carniuoræ feræ videantur: vt referunt Delrius *lib. 2. Disquis. magic. quæst. 16.* Guaccius *in Compendio malef.* & Auctores Mallei. 5. *Gula.*

Vel insatiabilem demonstrant bonorum cupiditatem, qua plures sic ardent, vt non alio impulsu Deũ bonorum omnium auctorem deserant, & ad dæmonis castra conuolent, quàm ampla opum pollicitatione, per quam Mammon Deus ille diuitiarum pertæsos diutinæ egestatis attraxit. *Nam qui volunt diuites fieri*, ait Paulus 1. Timoth. cap. 6. *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli*, cui venalem exponunt animam. Vndè ab illo irretiti sic aperto ore diuitijs inhiant, vt exsaturari non possint, parati semper, omnes opes, possessiones, agros, vineas, domos, gazas, vniuersamquè suppellectilem deuorare, aliorum totam substantiam quantumuis amplam, & pinguem deglutire; & totius orbis thesauros tanquam offam, & cibum eis congruentem in ventris penetralia recondere: quia nouo semper appetitu viscera irrequieta torquentur, quæ vento implentur inani, scilicet, spe, & vacua expectatione opum consequendarum; nec tamen exsatiantur, quia opes illæ toties promissæ numquam sperantibus exhibentur. Quarè de his auaris Ouidius *Amorum lib. 2. Elegia* 10. canit, eorum stultitiam deridendo. 6. *Auaritia.*

Quarat auarus opes, & quę lassarit eundo
Aequora periuro naufragus ore bibat.

§. VII.

SIc loricis ferreis teguntur indicantibus iuuincibilem eorum obstinationem, quæ nec Deum timet scelera prohibentem, intentantem sceleratis minas, pœnasquè grauiores de maleficis sumentem in eorum oculis, vt ipsi aliorum malo perterriti conuertantur. Nec homines reueretur sanctissimis legibus vetantes sortilegia; & seueriore ignis supplicio sortilegos coercentes. Nec scinditur compunctione tot criminum, quibus in voraginem omnium impietatum demergitur. Nec flectitur precibus illorum, qui de eorum salute soliciti ab æternæ perditionis tramite ad iustitię semitas eos reuocare conantur. Nec mouetur lachrymis innocentium, & innoxiorum hominum, qui opera malefica diuturnis languoribus detinentur. Nec cedit minis, aut verberibus, quibus adigitur suas fascinationes repercutere, & tollere, quas intulit incantationes. Nec delinitur promissis rogantium, vt si quid operis alicui malo sine peccato conferre potest, id non grauatè faciat; nec gratis locaturam beneficia; sed in impietate immobilis, in nequitia obstinata, in iniquitate obfirmatissima stat, & perseuerat, quasi malefici non humanum, sed ferinum, & ferreum cor in pectore circumgestent; idcirco 577 7. *Obstinatione.*

ait

ait S. Isidorus lib. Ethymol. *Obstinatus dicitur: quia pertinax est, impudenter tenax, & quasi omninò tenax*

§. VIII.

578 8. *Malitia.* ALis feruntur strepentibus, & edentibus sonum, quale emittunt currus properantes in prælium, quæ sunt symbola ardentis affectus, quo dæmonibus obsequuntur. Siuè per aera properandum sit ad nocturnos cœtus; siue ad alia loca deueniendum, in quibus maleficio inducenda sunt mala; siuè quid aliud præstandum ex ijs sceleribus, ad quę ex condicto tenentur, incredibili diligentias in omnibus parent tum à dęmone agitati, tum propria ducti malitia: cum nihil in vita respirent, quàm cædes, exitia, calamitates, quasi in vltimum totius orbis exitium coniurarint. Quare huiusmodi malitia rectè definitur à Cicerone *lib. 3. de Natura deorum, versuta, & fallax ratio nocendi.* Et verè; Nam Diuus Bernardus *super Cantic. serm. 39.* ait: *Habet malitia currum suum rotis quatuor consistentem, sauitia, impatientia, audacia, impudentia. Valdè enim velox est currus iste ad effundendum sanguinem, qui nec innocentia sistitur, nec patientia retardatur, nec timore frenatur, nec pudore inhibetur. Trahitur autem duobus admodum pernicibus equis, & ad omnem perniciem paratissimis, terrena, seù diabolica potentia, & sæculi pompa. Porrò præsident his duobus equis auriga duo, tumor, & liuor. Tumor quidem pompam, liuor potentiam agit.* Hæc Bernardus.

§. IX.

579 9. *Crudelitate.* DEniquè caudam gerunt, scorpionum more aculeatam, quæ typum gerit exitus formidabilis operationum maleficarum. Nam sicut scorpionis cauda semper in ictu est, vt loquitur Plinius, & continuò parata ad quaquauersum eos venenato stylo confodiendos, quos assequi potest; ita omnis actio maleficorum semper ad certum tendit exitium eorum, qui vel auxilium petituri ad eos accedunt: vel eorum consilio, & operationibus delectantur. Delinitos etenim varijs prætextibus, puta, curiositate naturæ secreta penetrandi; futura contingentia præsciendi; res admirandas coram conspiciendi; aut desiderio scientias comparandi naturales, acquirendi diuitias, recuperandi pristinam sanitatem, siuè seriò, siuè ioco, siuè consultò, siuè per accidens fiat; tandem in leges suas incautos trahunt: ac velut inescatos sic labe sortilegij quauis occasione, & euentu inficiunt, vt facillimè corpore, anima, & facultatibus eos perire, experientia demonstrat.

§. X.

QVarè nullum genus hominũ maleficis iniquius reperitur, qui præter horrenda apostasiæ, idololatriæ, hæresis, athæysmi, blasphemiarum, sacrilegiorum, homicidiorum, incendiorum, & infanticidiorum facinora, seipsos superbiæ, auaritiæ, luxuriæ, maledicentiæ, gulæ, hypocrisis, omniumquè vitiorum sordibus inquinant. Digni, qui tam iniquè, & inhumanè erga seipsos gerentes, grauioribus supplicijs iudicio diuino, ecclesiastico, & humano plectantur. Quos, vt omnium hominum perniciosissimos, vitare Paulus Apostolus dilectum suum Discipulum Timotheum admonet *epist. sua 2. ad eum* scribens *cap. 3. Hoc autem scito, quòd in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis, quàm Dei: habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem abnegantes. Et hos deuita:* Videas in hac sententia apostolica prædicta magorum, ac maleficorum omnia vitia, quæ ex amore proprio, tanquam ex fonte, & radice cuncta procedunt: ideò primò dicit: *Erunt homines seipsos amantes:* Ex amore proprio originantur superbia, ideò subdit, *elati, superbi:* Auaritia, *cupidi:* Luxuria, *incontinentes* Hypocrisis *habentes quid speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes:* Ira, seù maledicentia, *sine pace, criminatores:* Gula, *voluptatum* (, ideſt, ciborum, & aliorum delectabilium *amatores magis quàm Dei.* Obstinatio, *proterui:* Malitia, *scelesti:* Crudelitas, *immites, sine benignitate:* Blasphemia, *blasphemi:* Hæc autem de maleficis propriè intelligi, colligitur ex sequentibus ipsius Pauli verbis: *Ex his enim, ait, sunt, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis* (nempè sagas) *quæ ducuntur varijs desiderijs: semper discentes* (nempè artem magicam, & maleficam) *& numquam ad scientiam veritatis peruenientes:* vt latè demonstratum est supra *huius disput. à num. 44. & sequent.* Et sequitur; *hi resistunt veritati homines corrupti mente;* En hæresis. *Reprobi circa fidem:* en apostasia à fide. *Mali autem homines proficient in peius, errantes, & in errorem mittentes:* scientiam magicam, & maleficam, quæ idololatriam, cæteraquè continet abominanda crimina, discentes, exercentes, & docentes. Ideoquè non mirum si etiam vocentur *ingrati, sine affectione, & proditores:* quia non tantùm iniqui sunt in seipsos, vt ostensum est; sed etiam in suos: vt patebit in sequenti articulo.

ARTICVLVS II.

In Suos.

580 *Naturã violant malefici sibi coniunctos faciendo participes suarum.* QVamuis magna sit vis humanitatis, magna necessitas sanguinis, multumquè valeat parentum, & affinium communio, qui arctissimis naturæ vinculis colligantur, vt portentum, atquè monstrum certissimum sit, esse aliquem humana specie, & figura, qui tantùm immanitate bestias vincat, vt quos cognatione, aut affinitate coniunctos habet, eos violare audeat: Cum etiam feras inter se partus, atquè educatio, & natura ipsa conciliet; tamen tale est maleficorum virus, vt sese effundat in omnes; immò in eos ipsos, qui illis naturali glutino copulantur, cum eos suorum scelerum, & malitiæ volunt esse participes.

§. I.

1. *Culpa rum dũ illos maleficũ numero aggregãt Imperia. Persuasionibus.* AN non eiusdem conscio optant, quos maleficorum numero adijciunt? Nam cum inexplebilis sit sathanæ auiditas, qui nihil tam habet in votis, quà longiùs extendere imperij sui fines, & cumulatiorem hominum turbam suæ subijcere dominationi, non cessat vrgere maleficos, & continuè obtundere, vt eos ad suorum cœtus adigant, in quos potestatem habent. Quare solent miseri ministri,

nistri, vt magistrorum suorum gratiam aucupentur quotquot ex liberis, & parentibus possiunt, bonos, & malos impellere ad nomen dandum militiæ diabolicæ. Pater filium nondum puberem deducit ad, nocturnos cœtus, addit animos pauenti ad insolita spectacula, retinentem dæmonibus offert in pignus obsequij, & iuratæ fidelitatis; inuitum ad sacrorum omnium abiurationem solicitat; minisquè, & promissis vertendo veru, assandis carnibus, alijsquè inferioribus ministerijs sathanici conuentus renitentem adhibet. Aut si fortè vegetioris sit ætatis, maiorisquè solertię ad nuptias cum dæmone succuba contrahendas inuitat. Et miser filius diabolicis iam destinatus obsequijs solemni ritu inter huius farinæ homines obseruato inusitatam vxorem accipit; & cum ea insolita venere, varioquè concubitu horrendis spurcitijs deinceps se contaminare consueuit. Mater filiam quasi ad consanguinei sponsalia domo abductam, monitamquè nè ad vllum rei aspectum formidet, ijsdem conuenticulis inserit; oblatamquè Lucifero tradit in eius verba iureiurando adigendam, nouo militiæ signo in fronte notandam & stuprandam ab eo ex dæmonibus incubis, quem ipsis in sponsum destinare placuerit, qui lepidi adolescentis formam assumens post celebratas nuptias nouam nuptam educit à turba, & in vicinum nemus deductam solo oppressam init, hortante matre, & sæpiùs exemplum præbente, dum coram à suo incubo ipsa quoquè comprimitur. Parentes pusiones, nepotes, & alios, qui per imbecillitatem, alieno imperio sunt subiecti, multis illecebris delinitos; sed inscios rerum clam abducunt, & quasi ad festiuos cœtus inuitant, qui ab ephebis dæmoni consecrati in eius obsequio, crescente ætate, & malitia per totam vitam perseuerant: vt pluribus exemplis probat Remigius *lib.2.c.2. Dæmonol.* Et hoc voluit significare Apostolus illis verbis: *in errorem mittentes*, ideſt, filios, & filias, consanguineos, & affines in eadem maleficorum crimina inducentes, & impellentes. Quarè maleficia, sortilegia, incantationes, sceleraquè magica, quasi hereditario iure à progenitoribus communicata exercentur à filijs, qui sæpiùs patribus nequiores euadunt: vt experientia quotidiana probat in ijs, qui à Iudicibus condemnantur. Nam ferè semper editi deprehenduntur ab ijs parentibus, qui antea eiusdem criminis pœnas luerant. *In quam enim familiam Sathanas semel pedem intulit, inde vmquam nisi ægrè retulisse auditus est*, testatur idem Remigius *loco citato*.

Vndè maleficia hereditaria.

§. II.

581 *2. Pœnarum, diù eis damnum inferunt. In compensationem malorum omissi.*

QVòd si parentes aliquo pietatis affectu commoti, sibi coniunctos eximere velint à talibus miserijs, quas dæmoni obsequentes patiuntur, non ideò desinunt esse in illos iniqui. Nam si eos maleficorum numero aggregare detrectant, sæpiùs præcipiente magistellulo in eos sæuire coguntur v.gr. Dum venenatam alicui potionē parant quam in eos eius infundere non possunt: aut pulueres ab eo acceptos irrito conatu in aliquem spargunt, dæmon, qui nihil deperire sinit, similem, prædam ab eis extorquet, quam ipsi pendere tenentur, vel in seipsis: vel in filiis, vt promissi non impleti intolerabilem vexationem redimant. Quare multoties necandæ prolis necessitatem incurrunt, dum exactori infernali satisfacere cupientes, medicatas potiones innoxiis propinant, & è corpore prodigiosis infirmitatibus distorto, miseram animam educunt. Quod pluribus exemplis probat Remigius *lib.1.c.13. Dæm.* Nec solùm tàm dura præcepta in compensationem mali omissi ab infernalibus tyrannis imponuntur; sed etiam in experimentum fidelis obsequii, cuius sæpiùs malefici fidem dant: vt idem Auctor *lib.2.c.1.* exemplo luculento commonstrat cuiusdam Petronii armentarii, quem succuba Abrahel, vt simile periculum sumeret, ad filii vnici horrendam impulit cædem.

In experimentū fidelitatis.

De vtraquè participatione prædicta loquitur Dauid *psal.105.* dicens: *Immolauerunt filios suos, & filias suas dæmonijs*: en culpas, quarum malefici volunt suos esse participes, *& effuderunt sanguinem innocentem filiorum, & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan*. En pœnas, quibus eos assici procurant, Et nè putarentur extranei, annotat Arnobius, priùs dixisse: *Effuderunt sanguinem innocentem*: posteà addidisse: *filiorum suorum, & filiarum suarum*, quorum salus in humana conuersatione dulcissima est, vt illis non parcerent; pro quibus pii parentes etiā interfici non recusant. Eodem modò patrem filius: matrem filia; maritum vxor de medio tollere præcipiuntur, vt nihil tàm frequens sit inter maleficos, quàm mutuis parentum cædibus communia naturæ, & legum iura violare; feraſquè ipsas immanitate superare, quibus sceleribus quid malitia, & iniquitate grauius excogitari potest?

SECTIO III.

Iniustitia.

582 *Tertius impetus diaboli contra homines.*

TErtius malignantis dæmonis impetus fertur in homines, quos modis omnibus insequitur, vt antea dictum est. Quam iniustam persecutionem malefici imitari volentes, se vltroneos offerunt seruos, & milites, qui sub tali ductore contra illos implacabile bellum gerunt: vt Ioannes videtur innuere, cum apocalypticas locustas dicit fuisse similes equis paratis in prælium. Quis bellatoris iniusti typus equo expressior? Animal est hinc humile; hinc superbum: otii impatiens, & laboris: illò tumidum, hoc deiectum: nunc impetuosum, nunc ignauum: nunc audax, nunc trepidum: hinc culicum metuens, & vmbrarum, hinc dominum spernens, & in discrimen trahens: aliquando obsequiosum; audit enim stimulos, si currendum est; pedem figit, si sistendum; sequitur, si latendum; aliquando contumax, & insolens tali pernicitate, vt calcaribus vrgendum, fræno domandum, labore iniquo, turpi carcere, ac graui seruitio superandum sit, sed semper ad bella paratum; Patitur enim ferro armari, fræno frænari, duris stringi fasciis, nodis, & fune vinciri, ferro calceari perfusa clauis vngula, & ferratum ferre vectorem, sub quo quamuis se proliberum gerat; tamen obsequitur in iis, quæ belli sunt: excitatur ad sonum tubæ; & morę impatiens terram pede terit; spumam fræna mordendo spargit: validos spiritus emittit naribus: hinc, & indè caput, & colla contorquet: belliquè signum expectans arrectis auribus adstat: parumper progreditur: modò retrogreditur: modò girat in orbem quasi animos, & vires ostenter, specimenquè edat obsequii, quod sessori solet impendere, dum illum ad libitum gerens, & ipsum suo modo pugnat, hosteſquè quasi notos morsibus, & calcibus petit. Verè in iis maleficorum mores exprimens, qui sub dæmone sessore tanquam equi indomiti contra homines bella mouere non cessant. Sicut enim Christus in Apostolis, tanquam in equis

Hunc maleficitanquā equi diaboli imitantur.

mysti-

mysticè sedens, totum peragrauit orbem, vt eius habitatores ad salutem adduceret teste Abacuc in Cantico c. 3. *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* Ita dæmon maleficos tanquam equos agitans, & ipse orbem circuit, vt eius accolas perdat, atquè in extremum ducat exitium. Hi namquè superbia tumentes, frementes ira, furentes odio, malitia turgidi, fallaciæ artibus instructi, venenis, pulueribus, & potionibus noxijs armati; sed magis de dæmoniaca ope confisi spirant minas, & cædes, sanguine delectantur, calamitatibus gaudent; nec aliud optant, quàm sessoris imperium, vt homines summa cum iniustitia tùm Viuentes: tùm Mortuos adoriantur; sicut sequentes articuli declarabunt.

Persequendo Viuentes Mortuos.

ARTICVLVS I.

In Viuentes.

583 *Malefici in omnes iniustitiam exercent*

QVis viuentium poterit esse tutus ab impetu malignantium maleficorum, qui sibi ipsis non parcentes, exteros intactos, & immunes esse non sinunt; sed suis sortilegijs summa cum iniustitia exagitant? Si enim iustitia reddit vnicuique quod suum est: teste Vlpiano *L. 10. ff. de iustitia, & iure*. Superiori reuerentiam, & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est: Æquali consilium, quo ignorantia eruditur, & auxilium, quo infirmitas iuuatur. Subiecto custodiam, vt possit cauere peccatum, & disciplinam, vt quod minus cauit, minimè maneat impunitum: Nonnè summa iniustitia est persequi indiscriminatim superiores, æquales, & inferiores, vt faciunt isti ad aliorum exitium nati? Nam potestate scorpionum quaquauersum caudam mouentium; & ex omni parte spicula contorquentium accepta omnibus cuiusuis sint conditionis hominibus in bonis fortunæ, corporis, & animi nocent modò aperta vi, modò occultis insidijs.

1. *Homines.*

§. I.

Prælatos

SI prælati sunt, quorum est aduersum lupi rugientis insultus tueri dominici gregis oues Christi sanguine dealbatas, ipsi ex Ecclesiæ ouili eas subtrahunt, & subtractas huic insatiabili lupo tradunt deuorandas, dum suis artibus dementatos fideles, & in numerum sagarum, & maleficorum coaptatos sathanicæ adiiciunt seruituti. Nec tantum suas à Prælatis oues surripere tentant; immò in ipsos Prælatos, Episcopos, & Pontifices sua concinnare maleficia non verentur: quod probant exempla relata à Sprengero *par. 1. Mallei malef. quæst. 7. vbi* ait: Vetulam quandam tres successiuè Abbates in quodam Monasterio non solùm maleficiasse: sed etiam interemisse; & similiter quartum dementasse; quod ipsa publica voce fatebatur; nec verebatur dicere: *feci, & facio, nec desistere poterunt à meo amore*. Idem refert de quodam Cardinali Germano Legato Apostolico, qui cum Roma Germaniam proficisceretur, fuit in itinere maleficio affectus. At cum ingrauescente morbo remedia naturalia nihil proficerent, accessit ad eum quædam vetula, quæ per maleficii destructionem se illi sanitatem obtulit collaturam; quo facto, pristinæ restitutus fuit valetudini. Nequè hic sistit maleficorum iniustitia; sed in ipsosmet Pontifices summos suos audet tendere laqueos. Sic Crespetus *lib. de odio sathanæ discur. 10.* narrat, cum esset Auenioni, se vidisse cultrum parieti infixum, quo de sententia Iudicis excoriatus fuerat quidam magus, eò quòd sic pungendo ceream imaginem Pontificem Max. de medio sustulerat. Sed nonnè hoc nostro Æuo hi diaboli humanati Summum Pontif. Vrbanum VIII. fælic. recordat. per maleficia, licèt incassum, è medio tollere tentarunt? Sed Deo illum protegente, & ab eorum insidiis præseruante, ipsi iniqui dira, & dura morte tanto sceleri debitas persoluerunt pœnas.

§. II.

SI Sacerdotes: Simulata sanctitate deludunt incautos, qui ad votum eorum in sacro missæ sacrificio ecclesiasticis precibus publicis, & priuatis, oblationum acceptatione, veneratione sanctarum imaginum, solemnibus processionibus, administrationibus sacramentorum, aliisquè sacris officiis insolitas, profanas, ridiculas, superstitiosas, & sæpè damnatas adhibent cæremonias. Nec tantùm animæ nocent isti diaboli partiarii; sed etiam corpori: quod confirmant exempla à variis auctoribus relata; sed præcipuè à D. Gregorio *lib. 1. Dialogorum*, & à Seuero discipulo S. Martini *lib. Dialogorum*: quorum vnicum referam de quodam presbytero Bohemo à dæmone obsesso: Hic Pontificatu Pii II. Romam adiit, vbi in Ecclesia Sancti Petri ante columnam Domini dæmon fuit exorcismis coniuratus, vt ab illo exiret: at nihil proficiebat Exorcista, nisi quòd dæmoni voces, clamores, & vlulatus emittendi locum dabat; qui tamen eum vexare desinebat, cum Exorcista ab exorcismis legendis desistebat: & ipse sacerdos à rebus sacris peragendis se abstinebat, qui narrauit, se à dæmone acriter tantummodo vexari, & ab vsu rationis alienari, cum missam celebrare se parabat: aut loca sacra visitare contendebat; qui post multa tormenta à dæmone perpessus, tandem à quodam pio, ac deuoto Episcopo à dæmoniaca tyrannide fuit ereptus, & integræ sanitati restitutus.

584 *Sacerdotes.*

Nec silentio est præterendum, quod anno 1647. dum Tusciæ aliquot diebus moras traherem, audiui à quodam Sacerdote cuiusdã Religionis Theologo, & Concionatore de seipso, quod iam antea etiam ab aliis audieram. Loci, & Religionis nomen taceo. Iste mihi enarrauit, se per octennium fuisse à dæmone obsessum: primo enim biennio grauissimas sustinuit afflictiones, quas à causis naturalibus procedere putabat, nec vmquam de maleficio cogitauerat. At cum semper in deteriùs declinaret, nec medicamina aliquid proficerent, consultus fuit, vt Exorcistam accerseret, qui exorcismis illam infirmitatem probare studeret: qui vix initium dedit, quòd ecce dæmon illius ægritudinis, & afflictionis se prodidit auctorem, qui per annos sex continuos illum varijs molestijs, & torsionibus afficiebat: nunc viscera eius torquebat: nunc caput: modò stomachum: modò brachia, cæteraquè corporis membra affligebat, ac dilaniabat: sæpiùs voces insolitas emittebat: frequentiùs ad desperationem inducere: nunc è fenestris, vel locis altis se præcipitare: vel aquis se submergere suadebat: qui tandem diuina miseratione adiutus per quendam peritum Exorcistam Senensem fuit totaliter à dæmone liberatus, Deo vouens se toties impositurum Exorcistæ monere perfuncturum, quoties sibi à suis superioribus fuerit demandatum.

Sic

Sic anno Domini 1660. Alzani ad me confugit quidam Presbyter Diœcesis Bergomensis maleficio affectus, quem dæmon impedire conabatur, ne missam celebraret, perturbando eius phantasiam, caput nimis aggrauando, manus, & brachia ita debilia, ac rigida reddendo, vt nisi cum maxima difficultate hostiam consecratam, ac calicem eleuare posset. Quare vix eum in fide, ac confidentia in Deum instruere cœpi, quòd statim dæmon se prodidit totius mali executorem, qui cœpit clamare, ac dicere, quòd illum Presbyterum interimere volebat, ac me pugnis impetere, veruntamen me tangere nequiuit, nec Presbyterum, quamuis cingulo, quo cingebatur suffocare conaretur, offendere valuit, qui à me per præcepta ei facta in nomine Iesu coram Superiore nostro Prouinciali, ac Fratribus illius Conuentus genuflexus coactus fuit caput demittere super terram, deponere cingulum, ac tandem Presbyterum deserere, nec amplius illum molestia vlla, aut vexatione quacumque afficere contendit.

§. III.

585 SI Reges, & Principes: Imperia, & regna publicis calamitatibus, belli, famis, & peſtis vastare satagunt, quibus horrendas edunt hominum strages; & multa sine numero mala: eademquè malitia dominorum temporalium ditiones tempestatibus, incendijs, aquarum inundationibus, longa siccitate, grandinibus, pruinis, popularibus morbis, alijs diris exitijs deuastant. Nec tantùm imperia, & regna infestant suis maleficijs; sed ipsosmet Reges, & Principes è medio tollere nituntur. Huiusce veritatis memorabile est exemplum, quod referunt Cosmus Philiarchus Theologus Florentinus *lib. 3. par. 2. de off. Sacerdotis cap. 8. in primo precepto*, & Binsfel. *Comment. in Tit. C. de maleſic. & Mathem. in L. Multi queſt. 3. ex Hectore Boethio lib. 2. Hiſtor. Scotice*, qui atteſtatur in tota Scotia esse notissimum.

Reges, & Principes.

Duffus Rex Scotiæ noctu sub perpetua vigilia decumbens in sudorem sine modo soluebatur, corpus lenta conficiebatur tabe effæto similimum, hærebat cutis rigida, venas, neruos, & qua forma, & sicut ossa essent humana ostendens, & tamen medici ea omnia signa sanitatis inueniebant. Obortus est rumor incerto auctore, Regem à quibusdam mulieribus maleficiatum esse, quę apud Forres oppidum Morauię manebant. Rex statim sub specie ineundæ pacis inter eum, & coniuratos Morauos, mittit qui veritatem inquirant, missi Forres adiere, & arcem ingressi, quæ adhuc erat in Regis fide Denoualdo arcis præfecto, quare venerint, exponunt: quo audito quidam miles, qui erat in arcis præsidio, significauit Denoualdo quandam meretricem, cuius mater erat sortilega, dum blandiusculè eam tractaret, locutam ei fuisse de Regis infirmitate, & morte: erat tunc illa meretrix in arce, quæ tormentis exposita veritatem aperuit. Denoualdus in ipsa nocte milites ad sortilegarum ædes mittit, qui vnam venefícarum simulacrum ad Regis Duffi imaginem, ex cerâ confectum lineo vestimento amictum ante ignem torrentem: alteram carminibus recitatis liquorem quendam fundentem, Iesum Iuxta statuam inuenerunt: ductæque cum simulacris in arcem, interrogatæ dixerunt, dum simulacrum igni adhibitum torreretur, Duffum Regem in sudorem solui; carminibus autem vrbicitatis, perpetuo teneri vigilia: & ad liquescentem ceram macie confici; consumpta cerâ mortem Regis continuò secuturam: Ita se dæmones docuisse, & ad facinus exequendum à Morauorum primoribus conductas. Simulacrum effractum fuit, & eadem nocte Rex absquè sudore quieuit, & postridiè redeuntibus viribus, ita sanitati restitutus est, ac si nulla aduersa valetudine antea fuisset detentus. Sagæ viuæ crematæ sunt.

Non absimile narrat Petrus Tholosanus *in syntagmate iuris vniuersi lib. 34. cap. 11. ex Gaguino lib. 7. histor. in vita Philippi Hortini*, de Rege Franciæ, ac iuniore Principe Carolo; quibus intentata fuit similis mors ab Enguerrani Marignani vxore, vt eum è carcere, quo sine spe euasionis detinebatur inclusus, liberaret, Pauioto quodam maleficio, & Claudia muliere ad id facinus opem ferentibus. Qua re cognita suspensus fuit Enguerranus; Pauiotus, Claudia, & vxor Enguerrani flammis consumpti. Sic Karolo IX. Regi, ac Henrico Duci Guisio simili maleficio mortem machinatos esse, narrat Crespetus *lib. de odio Sathanę disc. 10.* At in hac re memoria, ac laude dignissimus fuit Philippus quòdam Rex Francorum qui, vt refert Ioannes Gerson *in 1. par. in tract. de erroribus circa artem magicam in littera O*, cum perciperet de quadam cerea imagine, quam dicebant baptizatam, aut execratam taliter nomine suo, quòd ea destructa Rex moreretur: Rex fide plenus, videbimus, inquit, si potentior erit dæmon ad perdendum me, quàm Deus ad sanandum, & hæc dicens, ceram proiecit in ignem.

§. IV.

SI belli duces: Subitaneo, & panico terrore nebula interposita, præstigiosis coruscationibus visum hebetantibus immissis, eorum perturbant ordines, euertunt acies, profligant exercitus; atquè numero, robore, & arte præliandi superiores in potestatem hostium tradunt. Sic vrbes, & arces obsidentibus expugnandas præbent, murorum euersione; bombardarum incantatione; pulueris tormentarij incendio; extructione pontis è nube condensata in murorum arcis summitatem attingentis; numerosum equitum, & peditum in armis aureis effulgentibus apparitione; alijsquè modis quicquid in contrarium nitantur obsessi. Sic armorum aciem hebetant, perturbant milites, eosquè in fugam conuertunt; aut ità reddunt immobiles, vt nec vltra progredi, nec retrò pedem referre possint; atquè ità eos exponunt hostium gladiò perimendos. Quorum omnium exempla habentur supra *num. 146. & 163. disput. 1.* Neque his tantùm technis belli duces isti diaboli affectæ insequuntur; Verùm alijs maioribus molestijs, & quandoquè etiã

586 *Belli duces.*

morte ipsa eorum corpora afficere contendunt. Hanc veritatem probant exempla duo relata à Delrio *Disqu. mag. lib. 3. par. 1. sect. 3.* Scribunt Zonaras *tom. 3.* & Glycas *par. 4. Annal.* Simonem Bulgarorum Ducem Crobatis bellum intulisse: molestum id erat Romano Lacapeno, sed accessit ad eum Ioannes quidam Astrologus pariter, & magus, cui nunciatum, vt aliquem mitteret, qui caput statuæ supra Xerosiphum locatæ amputaret, quò illa statua Simoni esset fatalis: misit ille, truncatur statua, notatur hora, nec diù post compertum, eadem hora Simonem in Bulgaria ex stomachi dolore interijsse. Aliud simile legitur apud Cedrenum: & apud Ioannem Curopalatem *historiæ suæ fol. 24. Veneta edition.* de quodam Ioanne Morochazario Theophili Imperatoris præceptore hæretico, & magno ad Patriarchatum Constantinopolitanum electo: Hic, cum natio perfida, & diuta (*Bulgarorum*) in Romani Imperij fines excursionem fecisset, tribus freta ducibus, huiusmodi consilium dedit: fieri debere malleos tres æreos ingentes, & viris manu promptis tradi, cum his se accessurum noctu ad statuam quandam tricipitem, quæ in Euripo Hippici olim iam stabat: fecit, accessit, iussit, validè singuli singula capita percuterent, vt in terram quasi vna plaga decuterentur, ipse laica veste indutus, ne deprehenderetur, magica quædam verba submurmurat, & vim statuæ omnem adimit: ex tresuiris illis duo fortissimis ictibus duo statuæ capita deiecerunt, tertius remissiore manu tantùm inclinauit, nec totum auulsit caput reliquum. Et ecce similem duces illi experti sunt euentum. Namquè in eorum exercitu vehementi seditione, & hinc orta pugna intestina duo duces cecidere, tertius ampla, non tamen lethali plaga sauciatus cum exercitus reliquijs domum se recepit.

§. V.

587 *Magistratus, & Iudices.*

SI Magistratus, & Iudices: Illos cæteris omnibus libentiùs appetunt, eò quòd gentem maleficam pœnis, ac supplicijs persequũtur; & cum in eorum manus deueniunt, pertinaci silentio omnia quæstionum tormenta ferendo superant; aut si loqui lubeat, nihil contra se pronunciant; eò quòd vel corporis duritie: vel animi obfirmatione equulei, ac trochlearum dolores ferunt: vel se indolorios faciunt, & insensibiles etiamsi quæuis suppliciorum genera adhibeantur. Vnde artem arte deludentes ab ipsis etiam inuitis libertatem distorquent; & eam aliquandò alijs in carceribus detentis, & vinculis eorum ope ereptis tribuunt. Quod probat Delrius *lib. 3. disquis. magic. p. 1. q. 5.* dicens *cum Parisijs ante annos triginta degerem, fama publica ferebat, famosum magum (quem* sæpè egomet vidi) *nomine Magistrum Goninum, cum propter facinora varia ad laqueum damnatus fuisset, sic illusisse iudicibus, vt pro ipso viderint appensam patibulo primi Præsidis mulam. Nihil affirmo, sed hoc fama dispersum sæpè audiui: certè ille iudicio superuixit.* Hæc Delrius, sed apertiùs confirmat hoc quotidiana experienria: Licèt enim plures apud iudices malefici, vt variis criminibus obnoxii deferantur; pauci tamen pœna mortis, vel alio grauiori supplicio damnari conspiciuntur. At quod deterius est, quandoquè etiam ipsosmet iudices maleficiis, ac diris tormentis appetere conspiciuntur. Notum illud, quod refert Cumanus Episcopus de illo Iudice, qui volens experimentum facere: an ea, quę vulgò de magis circunferuntur, vera essent, facta conuentione cum muliercula, & egressus ex vrbe ità verberibus à dæmonibus exceptus fuit, vt postea decima quinta die cum aliis comitibus vltimum diem obierit, quod non paucis accidisse refert Anania *lib. 4. de nat. dæm.* Veruntamen hoc accidere tantùm illis asseuerat, quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas, vel vindictæ amor agit; qui curiositate adducti perperam multa designant, hos, ait, crebrò sic à dæmone excipi, & impeti, vt aliquando necem non euadant. Qui enim Deum præ oculis habentes rectè, ritèquè suo funguntur officio, pietate, fide i firmitate, iustitiæ zelo, & maxima in Deo, & præcipuè in Sanctissimo nomine Iesu confidentia suffulti hi peculiare à Dei protectione illæsi conseruantur: vt latiùs probaui supra *disput. 1. num. 105. & sequentib.* & latissimè infra *tom. 2. disp. 4.*

§. VI.

588 *Doctorat.*

SI Doctoratus prærogatiua insignuntur: fictis reuelationibus, visionibus extaticis, dæmoniacis suggestionibus, & aliis artibus in speciem sanctis, & miraculosis deceptos sępiùs in grauissimos errores trahunt; aut ità suis præstigiis implicant, vt in iis se ignaros, vel cæcutientes fateri cogantur. Quinimmò multos sub prætextu vt sapientiores, ac potentiores vniuerso appareant, sæpiùs ad scientias pernicioſas, chyromantiam, metopoſcopiam, astrologiam iudiciariam, necromantiam, artem magicam, & maleficam, cęteraſquè abominandas, ac diabolicas artes pertrahunt. Hoc apertè constat per Guilhelmum Edelinum Doctorem Sobornicum Magistrũ in Theologia, de quo Iaquerius *in flagello fascinariorum*, & Monstreletus *par. 3. Chronic.* plura tradunt. Is fuit Prior S. Germani in loco, quem vocant Galli en haye & ante fuit Monachus S. Augustini, & priùs etiam aliorum ordinum: Vndè ex hac istius Doctoris inconstantia euenit, quòd in varias incidit hæreses, quas postea ipse sponte confessus est: deindè se in cultu dæmonis cum pluribus aliis complicibus realiter, & pluries conueniſſe, dæmonem quandoquè in forma hominis: quandoquè in forma hirci apparentem coluisse, ibi Deum, & fidem catholicam, Beatamquè Virginem, & Crucem se abnegasse, patefecit: asserendò etiam, quomodo à dæmone, dum in ipsius sectam fuit introductus, sibi demandatum fuerit, vt in posterum diabolicum augere dominium, & auerni imperii dilatare confinia, aliis prædicando, rationibus, & argumentis eius sequelam suadendo, velis, remisquè contenderet. Huic affinis est magus ille, de quo supra *n. 507. & 546.* & alibi sæpiùs; qui cum in studiis philosophiæ, & legis vtriusquè versaretur, essetquè subtili ingenii acie valdè præditus, altiora, & secretiora addiscendi desiderio flagrans, cum quibusdam viris doctis, sed hæreticis, magis, & maleficis continuè conuersabatur, quorum doctrina magica, arte malefica, moribus pessimis imbutus, vt quę theoricè didicerat, practicè experiri, ac suo apperitui facere satis valeret, quod sine dæmoniaca ope præstare nequibat: eorum rationibus, & argumentis apparentibus, ex variis hæreticorum, necromantium, & aliorum impiorum auctorũ libris, & scriptis desumptis abstractus, & illectus dæmoniacę tandem seruituti totum se deuouit, & vt tali patrono se fidelẽ seruũ, & assecla exhiberet; iam iuris vtriusq. doctoratu insignitus, iisdẽ rationibus, & argumentis apparentibus alios seducere satagebat. Vndè mihi sępiùs repetebat illa verba Diui Pauli *Rom. 12. Non plus sapere, quã oportet sapere sed sapere ad sobrietatẽ*, quia enim aiebat, *plus scire volui, quã oportebat, nõ mirũ, si multis difficultatũ nexibus videor im-*

implicatus, quos euadere, & contrarium mihi suadere, hoc opus, hic labor. Sed vtinam alios non habuisset eiusdem farinæ socios. Audiui enim à quodam Religioso fide digno, alium iurisperitum prædicti magi fidelem Achatem ante semestre ad Sanctissimæ Inquisitionis tribunal fuisse delatum, quòd mulierem quandam nobilem maleficio interemisset; idcircò extra illius diœcesis limites fuisse deportatum. En quomodo magi, & malefici Doctores, ac Sapientes in diabolicam adigere seruitutem moliũtur, & in æternæ damnationis baratrum detrudere contendunt!

§. VII.

589 *Medicos* SI verò medicinam profitentur: Rident eorum conatus in morborum curationibus; eò quòd temerè diuersa adhibent remedia, irritisquè pharmacis pristinæ sanitati restituere conantur infirmos, quos ipsi maleficijs affecerunt, insignemquè eorum famæ maculam inurunt, dum imperiti ab alijs iudicantur. Huius veritatis Juculenta exempla refert Ioannes Fernelius Medicus excellentissimus *lib. 2. de abditis rerum causis cap. 16.* quæ supra retuli *disput. antec. num. 453.* à quibus non sunt dissimilia, quæ adducit Codronçus tum de sua propria filia, tum de aliis *in lib. de malef. ac morb. malef* ad quæ remitto lectorem. Nunc placet inter multa, quorum fui testis oculatus, duo tantùm audire.

Primum: Quædam puella decennis nomine Catharina filia cuiusdam Ciuis Taruisini an. 1648. mense Ianuarij, cum è gymnasio domum permearet, inopinanter cecidit in terram: & ecce non nisi maximo labore, ac difficultate ingenti resurgere potuit, ac domum peruenire: toto enim corpore contremiscens, clausis dentibus, & ore, manus, & brachia, crura & pedes ita habens distractos, & dissolutos, vt ad naturalia munia obeunda impotens effecta videretur: noctu verò voces brutis non absimiles emittebat: os eius, & dentes non nisi cultris ad alimentum saltem liquidum pro corporis nutritione intromittendum aperiri poterant. Accitus fuit Medicus, qui epilepsia, aut apoplexia laborantem existimauit: variis per mensem vsus est remedijs, & præcipuè ignem adhibuit; sed omnia incassum; nullum enim naturale remedium proficere comperiebatur, quin semper puella deteriùs se haberet. Mater tandem quendam ex nostris Religiosis Exorcistam pium, ac deuotum aduocauit, qui exorcismis, & orationibus cœpit dæmonem impetere; & tunc puella aliqualiter melius se habuit; quæ enim non poterat suis consistere pedibus, seipsa sine vllo adiutorio stare cœpit. Ex quo talem infirmitatem à dæmone prodeuntem existimans Exorcista, admonitus, me post triduum illùc profecturum, dixit parentibus, vt sustinerent modicum in applicandis remedijs naturalibus, donec eò peruenissem. Illùc appulsus vnà cum prædicto Exorcista puellam inuisi, & more meo priùs instructis parentibus, & puella pro captu suo, quæ benè audiebat, & oculis aspiciebat, vt crederent in potestate ab Ecclesia tradita Exorcistæ ad dæmones effugandos, & confiderent in diuina clementia, ac bonitate, & in virtute Sanctissimi Nominis Iesu; præcepi dæmoni, ne impediret omnes eius potentias sensitiuas tam exteriores, quam interiores, nec non vegetatiuas, vt omnia sua liberè possent obire munia. Sic signo crucis munitis capite, fronte, ore, gutture, brachijs, manibus, & pedibus; tunc illicò incedere per domum, manibus se signare signo crucis, ore loqui, orationes, quas illi recitandas imposui, deuotè, & clara voce enunciare, panem, vinumque benedictum manducare, & bibere: cæteraſquè operationes naturales naturaliter exercere incœpit: quæ postea biduo sequenti à Matre, & consanguineis ducta ad Ecclesiam Fratrum nostrorum, Superiore, ac pluribus Fratribus Conuentus præsentibus antè Altare Sanctissimi Nominis Iesu sepiùs aduersus dæmonem factis, ac repetitis à me præceptis, vt ab ea exiret, nec ampliùs ei noceret; tandem diuino fauente Numine à dæmone totaliter libera extitit.

§. VIII.

ALterum huic affine accidit Venetijs eiusdem anni pridiè calendas Iulij. Stephanus de Conuersis à Pesaro vir ætate 33. annorum vitriarius ad me accessit tertia die Augusti, qui mihi enarrauit: cum die prædicta Iunij vnà cum duobus suis socijs in sua moraretur officina, alter eorum carbone in terra circulum pinxit, in quo descripsit hominis caput cum paruo pileo, pennis exornato: alter verò interim quædam verba submurmurabat incognita: tunc dictus Stephanus quodam impulsu ductus, & quasi coactus fecit, & ipse figuram sui capitis in medio circuli; deindè ijdem socij dederunt illi bibere vinum, quo hausto illicò conturbata sunt omnia viscera eius, & torquebantur quasi à canibus lacerarentur, nec sine mora insanire cœpit, & loquens, vt mente captus, ac delirio affectus suum pugnis, ac colaphis caput percutiebat, ac furijs agitatus hùc, illùc discurrebat, & extra vrbem quinque milliaria aufugit; sed videns hominem strictum habere gladium, timuit ab illo occidi; ideò retrogressus domum redijt, omnia subuertens, ac confundens. Accersitus fuit Medicus, qui eum vt insania, ac delirio laborãtem validissimis purgare cœpit pharmacis, sanguinem emittere, super caput imponere pullos columbrarum, vt solent delirio laborantibus; & cum quandam ei dedisset medicinam ex pinguedine viperæ confectam, quia timebat etiam illum veneno affectum; tunc ægro videbatur, totum habere corpus viperis, ac serpentibus repletum, quæ omnia eius membra dilaniarent; sic quibuscumquè adhibitis remediis, numquam tamen conualescebat. At cum haberet lucida interualla, quibus suam cognoscebat indispositionem ad me fuit adductus; sic priùs eo instructo in fide, & dæmoni facto præcepto, si adesset, vt se manifestaret; illicò magnis clamoribus se totius mali inuentorem, & auctorem prodidit; ideòquè cum tunc non esset tempus opportunum, vt postera die, ad me rediret, statui; qui vnà cum suis consanguineis, & amicis regressus coram Patre Vicario Conuentus, diuina clementia, ac bonitate opitulante in virtute SS. Nominis Iesu fuit à dæmoniaca tyrannide liberatus. Et licèt diebus sequentibus adhuc

aliqualem à dæmone passus fuerit molestiam, quia modicæ erat fidei; attamen iterum à me instructus, ac nouis benedictionibus munitus totaliter à dæmonis vexatione liber euasit. Videas ex his, quomodo magi, & malefici in Medicos iniustè se gerant, eorum conatus dæmoniaca ope deludentes, dum illorum pharmaca, ac medicamina vana, inutilia, & inania reddere conantur?

§. IX.

590 *Artifices.* QVòd si artes exercent mechanicas; quàm variè eorum opera labefactent, quis enunciet? Ædificant domos, aulas, & palatia; sed ruina, aut incendio absumuntur. Nauigant; sed horrendis iactantur tempestatibus: vel inglomeratos aquarum vortices demerguntur. Arant, & semina mittunt in terræ sinum; sed cœlum æneum non dat pluuias: aut liquidum nimias dat: terra arescit, aut diluitur; seminum humor hauritur; sata putredine marcescunt; etsi cœli, terræquè beneficio debitum sumunt incrementum, antèquam ad maturitatem perueniant, grandine, alijsquè intemperati aeris iniurijs reijciuntur. Hortos colunt, & vineas; sed turgentes arborum, & vitium gemmas pruinæ decoquunt. Aurigant bigis, & carro vehuntur; sed tardis, aut claudicantibus equis, & bobus; aut subito terrore percussis, iugumquè excutientibus: aut præ lassitudine taliter fessis, vt semineces cadât. Equitant pompaticè; sed violenter detruduntur in terram, & præcipites deijciuntur in foueas, vbi collisione corporis intereunt: aut crure perfracto pro mortuis domum referuntur. Dolant ligna, sed securis alto vulnere tibiam aperit. Ferrum tractant candens; sed incautè ex forcipibus excidit; manumquè, aut pedem absumit. Deniquè laborant varijs artibus; sed rigent digiti, manus dissoluitur, brachium assuetum denegat officium; maximoquè artificis damno opera relinquenda, & lecto incumbendum. Quæ omnia maleficos ope dæmonum sæpè suis incantationibus præstare, experientia docet.

§. X.

591 *2. Mulieres.* SImili iniustitia mulieres vexant, dum perturbata phantasia exosos reddunt maritos: vel philtris amatorijs affectos auocant; & aliò transferunt: vel muliebri arctatione, sortilegisquè ligaminibus steriles in perpetuum reddunt: aut ad tempus impediunt generationem: vel prægnantium abortum procurant: vel parturientes exsecto vtero, & repugnato fœtu doloribus conficiunt, vel lactantes exugunt, & deficcant, ita vt ablato lacto fœtum perire necesse sit, vel lacte abundantes secretò mulgent, ne lac lutriendo pusioni sufficiat. Quarum omnium plurimæ ad me accesserunt prædictis affectæ maleficijs, quæ post perfectam in fide, ac fiducia in Deo instructionem vt plurimùm optatam sanitatem sunt assecutæ. Quod patet etiam ex iure canonico *in titulo de frigidis, & maleficiatis. & 33. q. 1. cap. Si per Sortiarias*, & Constitut. Innocentij Octaui. *Sanè nuper*. Sic tenent communiter Theologi *in 4. sentent. dist. 34.* & Canonistæ *in titul. de frigidis, & malefic. & in d. 33. q. 1. cap. Si per sortiarias*. Auctores Mallei *1. p. q. 8* Petrus Binsfel. *de Confess. malef. quæst. p. 1. concl. 6. & in Epist. dedicat.* Delrius *disquis. mag. lib. 3. p. 1. q. 4. sect. 3. & 8.* & communiter omnes, qui de malef. tractant.

§. XI.

ET nè quid malitiæ desit, pueros lethaliter insequuntur: Hos in vtero interimunt ope dæmoniaca: aut recenter natos occidunt: aut in altum eleuatos dæmoni offerunt, & consecrant, aut infixa in cerebelli sutura acu necant, aut detrahunt cuni ignibus concremandos, aut in fluentem demergendos, aut in suos cœtus asportant, aut pronos in culcitram sternunt, & sic extinguunt, aut introrsus demittunt laxatis fascijs, vt agitatione contra se magis astringant, aut candentes carbones cunis superinijciunt: aut manu quasi adblandientes, & caput demulgentes maleficio inficiunt, aut puluere venenoso consperso morbis ignotis afficiunt: Sic quadam mulier Bergomi mihi enarrauit se dum suum reliquisset infantulum in lectulo summo mane dormientem, & è cubiculo recessisset post modicum tempus rediens ad cubiculum inuenit in lectulo solummodo fascias ita benè conuolutas, acsi illis infans esset præcinctus, quod naturaliter fieri non poterat, & infans totus niger effectus subter lectulum mortuus decumbebat. Hoc Doctores etiam mallei maleficarum exemplo confirmant *in 2 p. q. 1. cap. 13.* vbi narrant, in Diœcesis Basilienſi, & oppido Dan, maleficam obstetricem incineratam, quæ confessa est, se vltra quadraginta pueros enecasse. Et Nicolaus Iaquerius *in flagello hæretic. fascinar. cap. 15.* attestatur, in Gallijs repertum fuisse suis temporibus Magum Baronem, qui clam iugulasset circiter viginti pueros, vt de eorum sanguine quendam librum conscriberet in obsequium dæmonum, qui deprehensus fuit, & publicè pœnam tantis sceleribus debitam persoluit. Quare tanta est maleficorum malitia, & iniustitia, vt omnis conditio, omnis ætas, omnis sexus eorum vexationem, & molestiam sentiat, quæ ingraueſcit, & malis fit cumulatior; cum (vt superius varijs locis ostendi) morbos cognitu, & curatu difficillimos, ipsamquè mortem corporibus inferunt; animos ad amores improbos, odia intestina, similesquè motus prouocant; spirituum dementia, deliramentis, & illusionibus turbant; totum hominem transformant, transportant, fascinant, incantant, dæmoni obsidendum tradunt; nec aliquid in hominibus, mulieribus, pueris, & puellis, animantibus, arboribus, plantis, & elementis intactunt relinquunt, vt illos communes hominum hostes, pestes orbis, naturæ monstra, horrendaquè mala iure possimus appellare: sicut etiam naturæ peregrinos vocat Constantinus Imperator *in C. de malef. & mathem.* dicens: *Multi magicis artibus vsi, elementa turbare, vitam insontium labefactare non dubitant, & manibus accinctis audent ventilare, & quisquè suos conficiat malis artibus inimicos. Hos, quoniam natura peregrini sunt, feralis pestis absumat. Natura*, inquam, *peregrini: quoniam*, ait Binsfel. *Comment. in dictam legem, vitæ humanæ insidiantur; & non solùm aliena; sed etiam quasi propriæ, dum proprios nonnumquam infantes, qui sunt portio sua substantiæ, occidunt: dæmonibus consecrant, vt dictum est supra: aliquando corda eorum comedunt: aliquando autem igne in puluerem, quibus ad nefandos actus abutuntur, redigunt. His accedit, quòd destruunt ea, quæ ad conseruationem humanæ vitæ necessaria sunt. Quare meritò ea pœna, quæ hic decernitur, sunt digni, vt scilicet bestijs tradantur ad dilacerandum.* Si ergo magi, malefici, & iagæ tot mala & damna inferunt vniuerso, tot iniustitias aduersus homines, mulieres, & pueros in bonis animæ, corporis, & fortunæ

592 3. Pueri.

næ committunt, quidni damnorum restitutioni erunt obnoxij? Quis ibit inficias?

ARTICVLVS II.

In Mortuos.

§. I.

593 *Honos semper habitus mortuis.*

TAntus semper fuit habitus mortuorum corporibus honos, vt nihil fuerit antiquius; nihil sanctius humanioribus totius orbis nationibus, quàm illis iusta persoluere, & pia liberalitate inuicem decertare, quænam maioribus impensis eorum exequias celebraret. Pretiosis namquè vnguentis delibutos aromaticis aspersos pulueribus, auro, ostroquè contectos, pompaticè varijs adhibitis cæremonijs iuxta cuiusquè ritum efferebant: multis lachrymis, frequenti eiulatu, lugubri lamentatione atris, pulliſquè vestibus abeuntes honorificentissimè prosequebantur, depositos in sepulchris, multa, & bona in eorum requiem precantes, terra leui tegebant, & magnificentissimis pro sua quilibet facultate monumentis erectis, atquè excitatis tumulis eorum memoriam immortalitate donare nitebantur, vt testantur Cicero 2. *de legib. & pro Quint. & pro Cluentio.* & Plinius *lib.* 8. *cap.* 42. Quod etiam hoc nostro æuo in morte Pontificum, Imperatorum, Regum, Principumquè, & aliorum virorum virtutibus, ac rebus egregijs illustrium seruari in comperto est. Ideò in cadauera sæuire: aut sepulchra violare, quæ tanquam sacra ab omnibus habebantur, nefas; & maximè à christianis, qui augustiori ritu, sanctioribus cæremonijs, locisquè sacratioribus defunctorum corpora efferre cõsueuerunt: vt potè qui illa sepulchris, & cæmeterijs inferunt, in puluerem quidem humano more soluenda; sed iterum diuina virtute suscitanda. In huiusmodi autem delinquentes, vel deportationis; vel mortis pæna statuta in viliores *L.3.§. aduersus ff. de sepulchro violato*, & posteriore iure in vtriusquè speciei euocatores à Constantino lethale supplicium sancitur, *L. qui sepulchr. C. eod. tit. & L. Multi C. de malef. & Mathem.* & in lege canonica à Bonifacio VIII. *in Extrauaganti de Sepulchris quæ incipit. Detestanda, excommunicantur omnes, etiam Pontifices exenterantes mortuos ad eos conseruandos: aut eos in frusta, seù membratim concidentes; aut in aquis coquentes, vt ossa carnibus denudata deferant, & sepeliant in alio loco; & qui hæc fieri iubent: & absolutio Papæ reseruatur.* Canonis autem huius materia vt notat Caiet. *in verbo, Excommunicatio cap.* 70. est crudelis immanitas in cadauera humana. Ad cuius pænam incurrendam quæ conditiones requirantur, legas Gregor. Sayrum *Thesauri casuum conscientiæ lib.* 3. *cap.* 30. *num.* 2. Angel. *verbo, excommunicatio* 5. *casu* 32. Antonin. 3. *par titul.* 15. *cap.* 64. Sylvest. *verb. excommun.* 7. *num.* 79. *excommunicatione* 41. Tabien. *verb. excomm.* 7. §. *Secundus*. Nauarrum in *Manuali cap.* 27. *n.* 105. *vers. Decima nona*, Sebastianum Medic. *par.* 2. *summa titul.* 9. *quæst.* 78. *num.* 134. & communiter summistas vbi *de Excommunicat.* At maleficos omnem humanitatem, & pietatem exuisse asserendum est, qui non solùm hæc iusta non soluunt; sed summa iniustitia, & detestando sacrilegio ad vsus sortilegos cæmeteria profanare, aperire sepulchra, & mortuorum eruere cadauera, non verentur.

Hunc violant magi.

§. II.

QVis tale facinus credat, si coram Iudicibus vnanimi sagarum, & maleficorum confessione authenticè facta non veniret testatum? Tanta enim est dæmonis malitia, & tam ingens eius in homines odium, vt omnibus ludibrijs humanam naturam afficere quærat; nec indigniora, & iniuriosiora inuenire possit, quàm per homines suæ tyrannidi mancipatos reliquias hominum exhumare; & ijs maiori cum dedecore, atquè contumelia in ipsorum perniciem abuti. Hoc illorum ministerio perfecit antiquitas, cum is esset ritus infamis sortilegorum vatum, qui animabus euocandis vacabant, exhumata torquere cadauera; & certis carminum incantamentis ad colloquium impellere, in quibus non animas loqui; sed dæmones procerto credendum est. Quod à Nerone, Pisone, & Iuliano, alijsquè sæculorum euentus, fortunas, & casus curiosè, & sacrilegè sciscitantibus factitatum fuisse, tum sacri, tum profani testantur auctores. Ea fortè causa fuit, cur Lariss̨ę in Thessalia cadauera mortuorum peruigili, & diligenti custodia seruarentur: nimirum, ait Apulæius *lib.* 2. *de Asino aureo*. ne sagæ mulieres, quibus ea regio abundabat, illa contumeliosè demorsicarent: præsegminaquè ad exitiales viuentium fortunas conuerterent. Hoc idem modernis temporibus præstat per eosdem necromanticos, qui cadaueribus inuigilant recèns funere obrutis, & humo conditis. Nocturno namquè tempore ea refodere, & exhumare solent; præsertim si quæ sunt vel supplicijs interfecta, & affixa patibulis: vel cæde aliqua indigna, & inhonesta perẽpta: vel abortu ante perfectionem, & integram formationem egesta, quasi in ijs maior vis, & potestas contineatur: vt testantur Plinius *lib. de sacrificijs cap. de vero cultu*, & Psellus *lib. de dæm.*

594 *1. Cadauera eruendo.*

More.

Antiquo

Moderno

§. III.

HÆc autem exhumata corpora laniando, discerpunt, & aliquando ex detracta eorum cute membrannlas adaptant, quibus barbaros, & ignotos characteres inscribunt; ijsquè postea vtuntur ad ea, quæ maximè cupiunt consequenda. Aliàs membrum aliquod resecant, pedes, manus, vertebras; costas, & id generis alia: vel cerebrum, epar, fel, iecur, & intestina, quæ desiccant, & rebus amaris; puta, lupinis, fuligini, feli, bubulo, ad ingratiorem saporem immiscent: vt plurimum integra cadauera assa in cineres, vel elixa in massam reducunt; & in magicos vsus conuertunt. Quod & Baptista Porta Neapolitanus *lib.* 2. *magiæ naturalis* obseruauit sua ætate factum. Cum in cineres ariditate abeunt, vrendis nemorum arboribus, & interficiendis segetibus, vitibus, & satis in ventos cum execratione spargere solent. Cum in massam friabilem adhibitis, & commixtis quibusdam aliis coalescunt: scopas illiniunt, quibus insidentes illicò in sublime feruntur, & in loca à magistellulis condicta deportantur. Vel potionibus immiscent, quibus ad certam eorum, quos peremptos volunt, vtuntur perniciem. Qua de re Agrippa, Petrus de Abano, & Picatrix tres damnatę magiæ proceres plura, quàm è re hominum sit, præcepta reliquere.

595 *2. Adhibendo ad maleficia.*

Hoc pluribus probat exemplis Remigius *lib.* 2. *cap.* 3. quem eò libentiùs in testem adduco, quòd in Lotharingia cognitor publicus ex iudiciis capitalibus nongentorum hominum, qui sortilegii crimen

596

men intra annos quindecim in eo Ducatu capite luerunt, multa referat, quibus adhibendam esse fidem, nemo negabit. Inter quæ illud in proposito notandum venit, maleficos non solùm cadauera in vsus magicos conuertere; sed aliquandò brachia resecare in vsum nocturni luminis: si cui fortè venenatam potionem infundere: aut quid similis facinoris perpetrare velint. Ait enim capite citato, à se repertos magos, qui ex duobus cadaueribus ab ipsis ex cæmeterio Guermingensi erutis dextrum brachium resecauerunt, cuius extremi digiti flamma sulphurea, ac violacea tantisper ardebant, quoad maleficia intentata perficerentur; quibus absolutis, flammaquè extincta, tam integri, illibatiquè remanebant, quàm si lumine somitem nullum adipe præbuissent idquè quoties opus erat, repetitum fuisse ab istis facinorosis hominibus cum eadem digitorum incolumitate.

§. IV.

QVod confirmat Delrius *lib. 3. disquis. magic. par. 1. q. 2.* lepida, & festiua historia, quàm hic in honestæ voluptatis gratiam lectoribus apponere placuit.

In Leodiensis ditionis oppido, cui nomen est Huyo (vt quidam) vel Dinanto (vt alij) ad commune diuersorium duo fures noctu venerunt, qui se à via admodum fessos simulabant: cæna sumpta negant se cubitum aliò ituros; sed importunè admodum peruicaci instantia tandem abs caupone impetrant, vt liceat ad ignem in culina somnum capere. Interea ancilla domus, cui non satis isti peregrini placebant, absconditè clanculum per foramen quoddam conspicit, quid acturi. Nocte in tempesta videt è mærsupio manum abscissam mortui depromere, & digitos inungere: tum admotos igni incendere: omnes lumen recipere, vno excepto: id verò tanquam insolitum fures mirati sæpius tentabant, & flammam admouebant, sed frustra semper. Tum eorum vnus, quid tum, ait, si vnus duntaxat in domo vigil? & affixa ad caminū manu quatuor digitis velut candelis obscura flamma corruscantibus, domo egressi, noto sibilo socios aduocant ad prædam. Puella subsequitur egredientes, & ianua reuoluta, domo excludit. Indè erumpit in herilem thalamum, inuenit omnes altum adeò stertere, vt nulla vi possent euigilare. Interea fures per fenestram quandam se dirigebant in domum, occurrit ista, & scalis deturbat. Instabant tamen, & alium moliebantur ingressum: hæc luminis memor, & suspectione hāc esse soporis domesticorum causam, omnes digitus exsufflat, vt lux emortua, dormientes experrecti ad clamorem accurrunt, & domo protelant manifestarios, qui post aliquot dies capti, facinus confessi fuere.

Claudat hanc disputationis partem tam grata narratio, cum satis superquè constet, maleficos esse diabolicos homines fœdere, societate, & ministerio, & diabolos humanatos impietate, iniquitate, & iniustitia: vt ex eorum moribus iuxta duplicem illam relationem, de qua superius *num.* 49. omnibus innotescit.

PARS TERTIA.

Quanti sint.

QVamuis facilè sit vnico verbo definire, quanta sit veneficorum virtus. (De illa enim quantitate virtutis, non molis, aut numeri loquimur) ex communi Theologorum regula, quam refert Petrus Binsfeldius *dub. 2. concl. 3. Quæcumquè possunt dæmones, possunt etiam magi, & malefici eorum opera*, cum fusiori oratione in secunda disputatione declarauerim, quæ sit potentiæ, & voluntatis diabolicæ virtus; ex qua colligere licet, quænam maleficis competat. Attamen, quia illa regula non est vsquequaquè vera, cum multa possint illi, quæ istis sunt impossibilia: Inuestigandum est in hac tertia parte, quantam hæ infernales locustæ acceperint potestatem; quam similem esse potestati scorpionum terrestrium docet Ioannes: etsi non tantam; cum scorpiones terræ homines, & vegetantia possint veneno necare; locustæ verò inferni: vt prosequitur idem dilectus Domini Discipulus, læsionem, aut mortem inferre non valent hominibus, qui habent signum Dei viui; aut fœno, & omni, quod viride est super terram; sed solùm lædere mensibus quinquè eos, qui tali nota non insignuntur. Et quia omnes magicæ operationes, prout ad quatuor magiæ generaliter sumptæ species: Diuinationem, Vanam obseruantiam, Magiam Specialem, & Maleficium reuocantur, scientiam ac potentiam vel speculatiuam: vel practicam maleficorū spectant. Ideò primò de speculatiuis: Secundò de Practicis eorum operationibus duplici capite disputabitur. Ex quibus quid sciant, & possint: seu quanti sint in scientia, & potentia manifestum fiet.

597 *Regula Theologorum quæcum. quæ possunt dæmones, possunt, & malefici*

Intelligenda limitatè

Ideò videndum quanti sint.

In scientia quoad speculatiuā

In potentia quoad practicam.

CAPVT I.

Quoad Speculatiuam.

TOta veneficorum scientia, & vniuersa speculatio duabus magiæ latę sumptæ speciebus cōcluditur: Diuinatione, nempè, & Vana obseruantia, quæ sunt species superstitionis. Nam cum *Superstitio sit vitium secundùm excessum virtuti Religionis oppositum*: vt docet Augustinus *lib. 2. de doctrina christiana cap. 18. & 20.* & post cum D. Thom. *2. 2. q. 92. art. 1.* Per illam homo solet excedere: Vel quia Deum non debito modo colit: Vel quia creaturam modo colit indebito. Primum fit, cum Deo Optimo Maximo cultus defertur aut falsus, aut superfluus. Falsus si colitur cæremonis Iudæorum, turpium admixtione in diuinis officijs; mutatione materiæ: aut formæ sacramentorum; alijsquè huiusmodi, quæ ex suo genere sunt peccata lethifera. Superfluus. Non quòd Deus vero cultu nimium coli possit: vel maiore, quàm dignus sit (omnis enim cultus; quem creatura ei exhibere potest, infinitè eius dignitate minor est) sed quia assumuntur alia,

598 *Scientia speculatiua maleficorum continētur. Diuinatione. Vana obseruantia.*

alia, quàm debent, quæ ad illum honorandum non sunt idonea; ideò est excessus non respectu dignitatis diuinæ; sed respectu eorum, quibus coli debet; putà, si variantur cæremoniæ ab Ecclesia præscriptæ: aut præter eius vsum religio ponitur in ijs rebus, & circunstantijs v.g. numero, situ, colore, in quibus constituenda non est. Secundum accidit tripliciter, primò si cultus adorationis summæ Deo debitus creaturæ exhibeatur. Secundò si ab illa quęratur notitia rerum occultarum, & futurarum, quæ à Deo solo haberi potest. Tertiò si ei tribuatur actuum directio, quæ fieri debet à Deo, vt ab eius cultu requiritur: Ideò quatuor superstitionis species assignantur à D. Thoma ex mente Augustini. Superstitio indebiti modi colendi Deum: cum falso, aut superfluo cultu honoratur. Idololatria. Diuinatio: & Vana obseruantia: cum triplici illi modo creatura honoratur, vt Deus. Et quia magi, & malefici Deum verum abnegantes, dæmonem pro Deo habent: vt ante monuimus: diuinosquè honores ei ferre non verentur; nihil mirum, si idololatria peccantes, diuinationibus etiam, & vanis obseruantijs vacent; totamquè suam notitiam, & cognitionem maleficam à dæmone hauriant: siuè Diuinatricem: siuè obseruatricem: vt sequentibus sectionibus comprobabitur.

Ideò. Alia est Diuinatrix. Alia Obseruatrix.

SECTIO I.

Diuinatricem.

599 *Tripliciter acquiritur notitia rerum occultarũ, & futurarum contingentium. 1. Prophetia, quę est à Dei inspiratione.*

RErum occultarum, & futurorum contingentium notitia triplici modo ab hominibus acquiri potest: Prophetia, Coniectatione, Diuinatione.

§. I.

PRima à Deo semper infunditur. *Est enim*, vt definitur à Cassiodoro *præfat. in psal. diuina inspiratio rerum à nobis procul distantium euenta, immobili veritate, & maxima cum certitudine prænoscens, atquè denuncians*. Sed breuiùs à Ioan. Francisco Pico *de prænotion. Est diuina illustratio, qua res intellectui humano abscondita certitudinaliter prænoscuntur*. Nam quis hominum quantauis sit ingenij acuminosa subtilitate præditus: vel abstrusiora Dei consilia, & mysteria fidei indagare; vel rerum ex libera hominum voluntate dependentium euentus futuros præcognoscere potest absquè diuina reuelatione: cum horum omnium cognitio solius Dei sit? quia ad perfectam eorum cognitionem certitudinalem necesse est, res futuras contingentes cognosci tanquam præsentes, quod soli Deo conuenire, certum est, cui nihil absconditum, distans, præteritum, & futurum: sed omnia nota, intima, & præsentia.

Quarè, vt ab hominibus dignoscantur, necesse est, vt ille, in cuius æternitate, & infinita notitia patent, suo influxu, instinctu, & illuminatione ea manifestare dignetur, aut per Angelos, qui ordinarij sunt secretorum diuinorum nuncij: aut per illustrationem intellectus, qui immediato Dei operantis influxu, vel coniuncto concursu phantasiæ cooperantis eleuatur. Quod dum fit, homines: quibus propheticum lumen impartitur, sic mente illustrantur, & voluntate afficiuntur, vt apertè cognoscant, & firmissimè credant, Deum esse suæ reuelationis auctorem, atquè intimo sapore discernant certissimè, vt ait D. Greg. *lib. 4. Dialogor. cap. 48.* se non humanis somnijs, aut diabolicis fraudibus illudi, sed diuinis splendoribus, & lumine propheticо, quo clarè futura cernuntur, illustrari, vt euentui semper prædictioni correspondente postea comprobatur, vt latè docent Beatus Vincentius Ferrerius *tractatu. de vita spirituali cap. 11. & 12.* Ioan. Gerson *tract. de probatione spirituum*: Cardinalis Turrecremata *in præfatione Defensorij reuelationum B. Birgittæ*. Henricus de Firmaria *lib. de quatuor instinctibus*: Ægidius Carlerius *par. 1. sporta fragment. in princip.* Hieronymus de Ferraria *in Compendio reuelat.* Ioan. Franciscus Picus *lib. vlt. de prænotion.* Ribadeneyra *lib. de tribulatione cap. 15.* Franciscus Ribera *lib. 1. vitæ de Iesu cap. 2.* Ioannes de Horosco *de vera, & falsa prophetia*, & Delrius *lib. 4. Disquis. magic. cap. 1. quæst. 1. 2. & 3.*

§. II.

SEcunda est coniectatio, quæ ex disciplina, & obseruatione humana, atquè ex prudenti causarum, signorumtè consideratione procedit. Cum homo solers præsentia ordinat, præteritorum recordatur, & futura præuidet: quæ sunt tria officia prudentis sagacitatis: vt docet Aristoteles *6. Ethic. 7.* Dum præsentia tractat in consilio res adhibet, bona, malaquè discernit, secernit cognitum ab incognito; noxia, & vtilia segregat; & quæ deligenda, aut fugienda sunt, intuetur. 600 *2. Coniectatione quę est ab humana obseruantia.*

Prudentia etenim; cum *sit recta ratio agibilium*, vt definit Arist. *loco cit.* tanquam oculus quidam mentis vndequaquè lucidissimus ostendit, quid facto opus sit in qualibet occasione; modumquè; & ordinem tribuit ijs, quæ facienda esse iudicat. Dum præterita reuocat in memoriam, illa cum præsentibus confert. Et ex ijs, quæ aliàs euenere, conijcit, quid futurum sit. Ex quo etiam rectè versum illum ex 1. *Homeri libro* vsurpabimus.

Qui scit præterita, ac præsentia, postquè futura.

Quem Virgilius vertit ad hunc modum.

Quę sint, quę fuerint, quę mox ventura trahantur.

Duo namquè sunt, quæ prudentiæ habitum fingunt, quorum alterum est mens disciplinis, & cognitione munita. Alterum spectacula, & negotia partim seipso partim alio modo percepta; quia nequè is, qui rationibus, ac exquisitis contemplationibus animum exercet, satis idoneus est ad prudentiam; Nequè ille, qui talium animi ornamentorum nihil consecutus, in multis alijs rebus experiendo versatus est. Prior enim ad singularia perpendenda cæcum habet animum. Alter in vniuersalium contemplatione nihil videt; ideò vt præsentia ritè dirigantur, necesse est & rationem pristinas speculationes generales delineantem, & experientiam singularia proponentem conuocare, vt ex ijs maturo consilio agitatis rectè tùm publica, tùm priuata facta regantur: ità eruditè ostendit Archytas Pythagoræus *in lib. de viro bono, & felice*: Vndè prudentia multarum memoria rerum, & plurium vsus negotiorum vocitatur. Ex præteritis, & præsentibus insimul iunctis coniectat, vt plurimum, quid sit futurus euentus rei, de qua agitur; & vt dicitur: *Perendinem ventum prædiscit*. Vt ille, qui computando partibus coniunctis, totum ex istis resultans colligit. Nam etsi humanarum rerum status continuis quatiatur motibus; & vniuersæ mundi res certo quodam fluctuantis fortunæ impetu agitari videantur; tamen certa est in his ratio, quæ à prudentioribus perspicitur, ex qua futura dijudicantur; ambigua discernuntur; eruuntur latentia: & contingentia probabiliter conijciuntur. Nam quò

magis

magis prudentia pollent, eò certiùs coniectant: vt res non tàm præuidere, quàm diuinare videantur. Hinc est, quòd coniectura illa tam certa vaticinium, & diuinatio dicitur, non solùm in profano adagio: *Qui benè conijcit vatem hunc perhibeto optimum*. Sed etiam in Prouerbijs sacris *cap.16. Diuinatio in labijs Regis in iudicio non errabit os eius*.

§. III.

601 *3. Diuinatione, quę est à dęmonis impulsu.*

TErtia, scilicet, Diuinatio procedit à dæmone, quæ iuxta D. Augustinum *lib.2 de Doctrinâ christianâ cap.20. Est vsurpatio prœcognoscendi futura ex pestifera quadam hominum, & dęmonum societate*. Nihil enim est, quod antiquus Dei æmulus tantopere affectet, quàm aliquam diuinitatis speciem futura annunciando præseferre; & homines, qui ei pacto, & societate coniunguntur ad rerum futurarum contingentium prœcognoscendo euentus, impellere, vt ad illorum vota diuinando Deus ab ipsis reputetur. Quarè futurorum prænotio, & diuinatio diuinatis imitatio dicta est, & qui ea prænoscere norunt, Dij censendi sunt iuxta illud *Isaię 41.* supra relatum: *Annunciate quę uentura sunt, & dicemus, quòd Dij estis vos*. Nihil est enim, quod hominem tàm ardenter exoptent, hi præcipuè, qui curiositate ducti: aut ambitioso occultarum scientiarum studio incitati sagacis ingenij motus sequuntur, quàm eorum, qui posterioribus sęculis, & subsequentibus annis circa fortunæ bona, liberos, cæterosquè euentus incognitos vnicuiquè reseruantur, cognitionem assequi. Ideò omnia scrutantur, vt in eam deuenire possint. Quod cernens dæmon, illorum votis lubens obsequitur, promittendo propheticam prænotionem, atquè vaticinam scientiam, non futurorum modò: sed etiam præsentium, & præteritorum, quæ captum intellectus creati aliquo modo præterfugiunt. In quo manifesta est diuinæ gloriæ vsurpatio, cum Deo soli, non dæmonibus, aut hominibus competat omnia illa cognoscere: *Nemo nouit*, inquit Paulus 1. Cor.c.2. *quę sunt Dei, nisi spiritus Dei, qui in ipso est*.

602 Quarè prima notitia ad Prophetas pertinet, qui, ait Petrus 2. *epist.c.1.* spiritu sancto inspirante loquuntur. Secunda ad viros sagaces, qui sapienter de omnibus coniectant. Tertia ad magos, & maleficos: qui dæmoniaco spiritu afflati præsentia manifestare, præterita referre, & futura prædicere valent: quia illorum speculatiua cognitio circa diuinationes tantùm extenditur, quantùm dæmonis scientia pertingit, cuius dimensiones *parte 1. secundę disputationis* latè prosecuti sumus; Ex quibus scientiæ diuinatricis latitudo peti potest. Sed quia omnis diuinatio fundatur in pacto explicito: aut implicitè cum dæmone inito, ideò in Explicitam, & Implicitam diuiditur: siuè in eam, quæ fit per expressam dæmonum inuocationem: Et eam, quæ sine tali inuocatione expressa, sed tacita peragitur: vt sequentes articuli declarabunt.

Et diuiditur. In Explicitam, & Implicitam.

ARTICVLVS I.

Explicitam.

603 *Diuinatio explicita quomodo fiat*

EXplicita diuinatio explicito pacto fundatur, & cum expressa dæmonis inuocatione: Vel conceptis verbis, & formis ab ipso institutis, quibus malefici, & incantatores vtuntur: Vel signis determinatis, & pactis quibusdam à maleficis peragendis à dæmone constitutis in testeram suæ opis, & efficientiæ.

Hæc autem multos complectitur modos, prout dæmon diuinæ reuelationis modos imitando, variè inuocari, & respondere consueuit. *Quibus modis*

§. I.

SOlemnis in lege veteri diuinorum responsorum modus erat, cùm Deus in publicis necessitatibus à Iudęis trepidantibus interrogabatur, & de propitiatorij medio edebat oracula. Nam cum in templo Ierosolymitano nihil esset augustius arca fœderis, dicebatur super illam sedere in aureo propitiatorio desuper extenso, & ex eo tanquam ex solio Maiestatis Pontifici sciscitanti diuinam voluntatem suam sensibili voce manifestare consueuerat. Quem morem diabolus imitabatur, dum ipse per idola celebriora in templis erecta: vt Iouis Dodonęi, Ammonis, Apollinis Delphici, Clarij, Delij Sinithæi, Veneris Gazensis, & aliorum antiquitùs responsa fundebat. Itemquè per tripodes, pelues, quercus, & reliqua supellectilis diabolicis institutis seruientis vasa, ex quibus voces diuersæ prodibant: vt tradunt S. Theodoretus *lib.10. de curan. Grac. affection.* Cælius Calcagni *lib. de oracul.* Iulius Sirenius *lib.9. de Fato*. Leloyerus *lib.4. de Spectris: Marcus in vita S. Porphyrionis Gazensis Episcopi*, Iamblicus *bib. de Myster.* Plutarchus *lib. de defectib. oraculi*, Pomponatius *lib. de Incantat.* Aponensis *in sect.30. Problem.* Leuinus Lemnius *lib.2. de occultis naturæ* Fernelius *lib.1. de abditis rerum causis*. Codroncus *lib.2. de morbis maleficis cap.8.* Natalis Comes *lib.6. cap.10.* & Psellus *lib. de mysterijs Aegyptior. c.21. & 26.* Licet aliqui dixerint ex peculiari quadam loci illius è terræ exhalatione, quæ fanaticos efficiat, prouenire.

Idola

§. II.

HVnc alius non minus celebris apud Iudæos subsequebatur, cum Pontifex superhumerali, seù rationali iudicij duodecim splendidis, & pretiosis lapidibus intertextis graui, & venerando indutus sacras illuminationes, & perfectiones recipiebat à Deo, & receptas populo consulenti fundebat: Vel minores Sacerdotes Ephod Sacerdotale sibi applicantes, fiebant ad diuinas illuminationes aptiores, quibus cæteros perficiebant: vt eruditè notarunt Tostatus, & Lipomanus *in Exod.c.28.* Fráciscus Ribera *in lib.3. de templo c.12.* Nic. Serarius *Thesib. de Iosuan. Sacerdotibus*. Similis inueniebatur apud Gentiles, cum idolorum Sacerdotes à dęmone afflati post litatas multiplices hostias, & peractas lustrationes aliasquè sathanicas cæremonias obseruatas, indicabant, quid in propositis dubijs esset agendum, de quibus S. Isidorus *lib.8. Ethymol. cap.9.* Rabanus *lib. de magorum præstig.c.1.* Gratian. Iuo & Burch. *in Decretum 26.q.3.*

605 *Idolorũ sacerdotes.*

§. III.

SIc vtriquè Sacerdotes tum Dei, tum dæmonis futura ex sacrificijs conijcientes annunciabant, quamuis diuersimodè. Illi enim offerentes hostias Deo viuo, & vero, cum de rebus grauioribus maiestatem eius consulebant, aliquando suas orationes acceptas esse signis externis experiebantur. Vt cum sacri-

605 *Hostias immolatas.*

sacrificante Hostia ignis de cælo dilapsus boues oblatos, ligna, aquam circumquaquè per altare effusam, mirantibus cunctis, absumpsit. Isti verò solicitè obseruabant victimam cum producebatur, sistebatur ad aram, attrectabatur ab aruspicibus, & vinum infundebatur. Solicitiùs verò post litationes, & immolationes, cum extra, iecur maximè considerabant, in quibus operante dæmone apparebant aliqua signa, & motus insoliti, ex quibus futuræ rei quæsitæ euentus agnoscebatur. Ideò arioli vocati, teste Isidoro *loco citato*, propterea quòd circa aras idolorum nefarias preces emittebant, funesta sacrificia offerebant; ijsquè celebritatibus dæmonum responsa accipiebant: Haruspices verò, seù Gazareni: quia prima diuinatio erat ex viuæ adhuc victimæ obseruatione, dum producebatur, dum ad aram sistebatur, attrectabatur, & vinum ei infundebatur: vt docet Hieronymus *in Esaiam cap.* 47. Quod ad Haruspicium reuocandum, de quo genere diuinationis posteà.

§. IV.

606 *Vates, & pythones*

NEc absimilis erat modus ille, qui fiebat per Prophetas diuersis temporibus à Deo missos ad eius mandata proponenda, & ea annuncianda, quæ antè eo inspirante cognouerant. Quem etiam apud suos imitabatur Dei simia per vates pythonicos, seù pythios, ventriloquos, aliosquè abreptitios, obsessos, extaticos, & fanaticos homines, qui extra se rapti, & motu, sensuquè priuati futura enunciabant, voce ex imo ventre prodeunte, & dæmone sub pectore infrà cutem se manifestante: vt docent Origenes *lib.* 7. *contra Celsum*, Chrysost. *in* 1. *ad Cor. c.* 12. Oecumenius *in c.* 16. *Actor.* & Cælius Rhodiginus *lib.* 8. *cap.* 10. Ideò ventriloqui dicti à ventre, ex quo vox prodibat: sicuti pythones vocantur à sciscitando, à quodam Eurycle sic obsesso iuxta Suidam, & Aristoph: vel ab ipso dæmone obsidente, ac loquente. At quandoquè etiam per vmbilicum futura enunciabat: Aut, si mulieres erant, per partes pudendas. *Dignum sanè os tali numine* ait Origenes *loco citato*.

§. V.

607 *Figuras & symbola.*

VOcibus Prophetarum iungendus est alius responsionis diuinæ modus, qui fiebat per symbola, figuras, & enigmata sensibiliter oculis Prophetarum, & Sacerdotum oblata, per quæ diuina voluntas significabatur. Hæ namquè species non solùm in imaginatione eorum formabantur; sed etiam exhibebantur potentiæ visiuæ: vt ex signis exterioris affectionis in interioris signati agnitionem deuenirent. Cuius modi æmulator existens dæmon, etiamnum hodiè, dum occulta patefacit, figuras ostendit varias in igne, aere, aqua, terra, ligno, lapide, ferro, annulis incantatis, phialis vitreis, pelui aqua pleno, dum varijs immittuntur characteres, speculis politis, chrystallis, cribro forcipibus, impositò, securi palo infixa, alijsquè modis, de quibus posteà; qui omnes ad expressam diuinationem pertinent, quando conceptis, & expressis verbis inuocatur dæmon.

†††
†

§. VI.

608 *Somnia.*

HIs adde somnia, quibus aliquando diuina placita quærebantur: vt probatur ex illo Samuelis Samueli 1. *Regum cap.* 28. alloquentis, & reddentis rationem: Quare illum suscitauerat, nempè, quia Deus eum exaudire noluerat, nequè in manu Prophetarum: nequè per somnia, quibus modis deficientibus tanquam ordinarijs, ad extraordinarium suscitationis confugere coactus fuerat. Et in Scriptura sacra multa somnia referuntur: non ex speciebus in anima recondicis: vt volunt Platonici: Non ex affectibus, & cogitationibus: vt dicunt Macrobistæ: Non ex imaginatiua, vel phantasia componente, & diuidente: vt sentiunt Auerroistæ: Non ex constellationibus, vt putant Astrologi: Non ex vaporibus, & prauis corporum humoribus, & affectionibus, vt tradunt Medici, qui inter se etiam dissident, volentes aliqui ipsa prouenire ex corporis plenitudine, alij ex inanitate ipsius, alij ex antecedentibus curis, vt notat B. Gregor. *lib.* 4. *Dialog. cap.* 48. & Pererius aduersus superstitiosas artes *lib.* 2. *circa medium*: Neque tandem ex dæmoniacis fallacijs procedentia; sed immissa à Deo, modò terrente, & turbante hominem: vt Abimelech, & Laban: Modò hortante, & incitante ad ardua subeunda; vt Gedeonem, & Machabæum. Aliquandò docente, & monente, vt Ioseph, & Magos. Aliquando reuelante mysteria, sicut Iacob, & Danieli: Aliàs præmonstrante futuram alicuius gloriam, vt Ioseph, & Mardochæo: Aliàs largiente spiritum propheticum, vt Salomoni, & alijs. *Numer.* 12. *Ioel.* 2. Quæ vt diuina, & à diuino spiritu emanantia, sunt amplectenda, & obseruanda.

§. VII.

609 *Ab Antiquis obseruata.*

SImili modo apud antiquos dæmon per somnia consulebatur ab ijs, qui primo in vigilia illum inuocabant, præmittebant ieiunium, templa adibant, certo modo, & ritu se componebant ad somnum, & dormiebant in pellibus cæsorum animalium, vt responsa acciperent. Vndè Virgilius:

Pellibus incubuit stratis, somnosquè petiuit.

De quibus videndus est Cælius Rhodiginus *lib.* 27. *antiquarum lectionum cap.* 14. & Macrobius *de somnio lib.* 1. His ità compositis apparere solebat dæmon, varijsquè illusionibus deludere dormientes. Quibus quis non videat plures diuersis temporibus sæpiùs illaqueari, dum illis versipellis hostis somnia dormientibus insidiosè immittit, vel ad perturbationes animi ciendas, vt libidinem, iram, odium, vindictam, desperationem; vel ad occultorum, aut futurorum contingentium significationem; de quibus verum est illud Sapientis Eccles. 34. *Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in eis*: vt reipsa probarunt, qui super matrimonio ineundo statuam Veneris Gazensis consulentes, à dæmone, decepti in somnis, vt refert Marcus historicus testis oculatus, tale contraxerunt matrimonium, quòd postea inter eos fieri diuortia; aut ægro, tristiq. animo simul cohabitare, necesse fuit. Plures aliqs refert Delrius *lib.* 4. *Disq. mag. c.* 2. *q.* 6. qui per somnia delusi fuere. Hinc iuremeritò hæc diuinatio (quæ & onirocrita dicitur) per somnia à dæmone immissa, vt illicita, & abominanda à Deo detestatur, ac prohibetur. *Leu.* 19. *Nec obseruabitis somnia* & *Deut.* 18. *Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum &c. & obseruet somnia*. Qui enim ex somnijs siuè à dæmone immissis, siuè ex naturalibus causis ortis fundo illicitura diuinat contingentia, quæ pendent à libero

Quomo-

arbitrio, vel à diuina prouidentia, vt mortem futuram alicuius, belli victoriam, inimicorum extinctionem, cuiusdam submersionem, suffocationem, capitis obtruncationem, ad dignitatem euectionem, vel alterius cuiuscunquè fęlicem, aut tristem euentum, & certò, infallibiliter euentura credit, prout in somnio vidit, grauissimè peccat, vt mox dicetur in fine huius articuli: cum non constet ex quadam illuminatione animi, qua Deus mentem sic illustrauerit, tale somnium à Deo, vel ab eius Angelo bono fuisse immissum.

§. VIII.

610 *Licita est obseruatio sõniorum, quę procedunt à causa naturali*

NOn est tamen denegandum, somniorum ex naturalibus causis procedentium eatenus licitam esse obseruationem, & interpretationem, quatenus causæ naturales effectibus causæ suæ coniunctis sunt adequatæ: si causa certa, & effectum certum producat, somniorum prædictio certa erit: si causa probabilis, & probabilem producit effectum, prædictio probabilis erit: si fortuitò, fortuita, & fallax. Ideò si somniorum causam attendimus naturalem, duplicem inuenimus, aliam intrinsecam somnianti, alteram extrinsecam eidem.

Intrinseca.

Intrinseca vel est anima, quæ dicitur causa animalis, aut (vt quidam loquuntur) moralis. Vel est corpus, quod vocatur causa corporalis, & ab alijs strictè loquendo naturalis. Intrinseca animalis est, quando somnia obueniunt de rebus, quibus cogitatio vigilantis valdè fuit intenta iuxta illud Salomonis *Eccl.* 5. *Multas curas sequuntur somnia*. Quæ enim in vita frequentiùs homines vsurpãt, cogitant, curant, & vident; quæquè sæpiùs agunt vigilantes, ea in somnis sic illis vt plurimùm eueniunt. Ex quibus somniis siuè bonis, siuè malis potest quis obseruare, vt imposterum studia, exercitationem, locutionem, conuersationem, viramquè suam melius, & securiùs instituat.

Corporalis verò causa intrinseca nascitur à præsenti dispositione, ac temperamento corporis, quod vel inedia exhaustum; vel crapula repletum; vel humore aliquo nimis prædominante ægrescit: vel alio interiore vitio laborat. Exindè vel pacata, vel turbida, vel multiformiter varia somnia nascuntur. Quibus enim prędominatur humor sanguineus, ideſt; sanguis est copiosior, rosas somniant puniceas, crocum, hortos, conuiuia, choreas, complexus, aerem; volatum, & lęta omnia. Phlegmatici, mare, aquas, balnea. Cholerici, colores flauos, rixas, pugnas, occisiones: vulnerationes, incendia. Melancholici, fumos, caliginem, tenebras, vagationes per loca sola, nocturnas oberrationes, tetra spectra, mortes, tristiaquè omnia. Quibus vesica humore plena, somniant de lacubus, fluuijs, imbribus, & somniando nonnunquam impluunt ipsi super stratum. Quibus dominantur finceri, puriquè succi, putant in somnis volutari se inter odoratos, suauesquè flosculos. Contra in sordidis cęno, cloacis, cadaueribus versari sese, quorum in corpore humores fętidi, putridiquè coaceruantur. Quibus viscido humore affectæ, obstructæ sunt partes cerebri posteriores, illi comprimi, ac suffocari sibi videntur in somnis, quem morbum *incubum* latini vocant. Vndè Arist. *de somno, & vigilia* ait: *Si somnia sunt ex his, quibus componimur: tunc sunt signa sanitatis: vel infirmitatis secundùm eorum differentias*. Hinc Medici huiusmodi somnijs non parum iuuantur ad dignoscendum corporis dispositionem. Qua notitia vsus est Hippocrates *de insomnijs*, & præcipuè Galenus, *lib. de præsagio, quod ex somn. duc.* scribit quendã, cum somniasset alterum crus sibi factum lapideum, mox ea corporis parte paralyticum extitisse.

Extrinseca.

Extrinseca verò somniorum causa naturalis est vel aer ambiens, vel impressio, siuè influxus corporum cælestium; à quibus dormientis imaginatio, seù phantasia mouetur: exem. gr. Somniatur quis esse in aqua; quia aer, vel cælum influens est in proximâ dispositione ad pluuiam, vel somniatur comburi: quia aer ambiens est calidus, & humiditate expers, vel cæli influxus est calidus, & siccus. Sicut enim corpora cælestia suo in materiam corpoream influxu varias formas lapidum, metallorum, plantarumquè gignunt: sic influendo in phantasiam, quæ organis corporeis est immersa, posse è cælestibus corporibus produci, vel saltem excitari, & componi species imaginabiles effectui à corporibus illis cælicis promananti conformes, non est denegandum. Quam veritatem sustinent Azorius *Sum. rom. 1. lib. 9. c. 17.* Suarez *to. 1. de Relig. lib. 2. de super. c. 13. n. 6.* Sanchez *Decalogi lib. 2. c. 28. n. 49.* Ant. de Sousa *Aphor. Inquis. lib. 1. cap. 50. n. 5. & 6.*

§. IX.

VLtimus modus diuinationis expressę fiebat certa verborum forma, certis carminibus, descriptisquè circulis, figuris, literis, aut characteribus à dæmone mediatè, vel immediatè acceptis, ferè semper adhibito sanguine per homines mortuos à Magis fictè suscitatos. Nam cum per mortuos vitis apparentes Deus suam voluntatem sæpiùs notam faciat; vt ex scripturis, & ecclesiastica probatur historia: hoc dæmon æmulatus solet per mortuos suscitatos eo modo, quo supra docui *disp. 1. n 33.* sua promere oracula, resquè occultas, aut futuras prænunciare. Quod diuinationis genus *necromantia* vocatum apud Gentiles summoperè viguit. Fuerunt què quondam apud varias gentes loca eius vsu nobilitata, in quibus à defunctis oracula, & responsa petebãtur, vt Auernus campaniæ locus, & Thesprotum in Epiro, in quibus manes ab inferis ad Superos vi magicî carminis (irrito licèt conatu) accersebantur. Insuper, vt ex Apulæio docet August. *lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 9.* In Boetia Amphiaraus: In Africa Mopsus. In Ægypto Osiris: alibi Gentium Æsculapius vbiquè euocati apparebant. Nesomanas propria oracula apud sepulchra parentum mansitando captasse, ex Heraclide refert Tertullianus *lib. de Anima*. Et Celtas apud virorum fortium busta eadem de causa obnoctasse, Nicander affirmat. Et modò nullum diuinationis genus tàm est in vsu, quàm ciere dæmones, qui se defunctorum parentum animas simulant; quò faciliùs inserant animis hominum profanos Gentilium errores. Sic enim nostri generis hostis vinis mortuorum terrorem immittit, vt eos tanquam sibi noxios, & terrificos varijs superstitionibus placare studeant; Aut tanquam benefícos, & sibi amicitia, atq. necessitudine coniunctos superstitiosè diligant, & colant: Aut tanquam beatas animas nõ humanis modò; sed etiam diuinis honoribus prosequantur. Sic facit, vt homines putent, animas post mortẽ habere corpora, in quæ migrare, seq. trãsformare ad libitũ possint; & ita inspirat errorẽ pythagoricũ de transmigratione animarũ, quo fides christianæ resurrectionis labefiat. Sic persuadet, infernũ non esse carcerẽ perpetuum, quo liceat aliquãdo egredi; nec adeò graues, & perpetuas esse pœnas inferni, sicut asseritur. Vel similes opiniones falsas, quas facilè in hominum mentes instillat; cum se simulat esse animam parentis, cognati, aut amici defuncti. Quis enim non credat libentiùs,

611 *Per Mortuos*

& prom-

& promptiùs ijs, quos diligit, & à quibus se diligi putat, quàm dæmoni, quem quisquè naturaliter horret? Hanc veritatem testantur D. Augustinus *lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 11. à medio*. D. Chrysostomus *homil. 29. in Matthæum*; & alij suprà relati *disput. 2. n. 362.* ad quos remitto lectorem. Exemplis probat Crespetus *lib. de odio Sathanæ disc. 12. in fine.*

§. X.

612 A Dhoc genus diuinationis referendus est ritus magicus eorum, qui petunt à dæmone, vt respondeat per caput asininum mortuum super prunas assum, vt prisci Germani solebant: aut caprinum, vt Longobardi: de quibus D. Gregor. *lib. 7. epist. 7. & in Dialog. lib. 3. cap. 26. & 28. & hom. 1.* pertractat: aut per caninum, cui in toto corpore nullus sit pilus niger, staturæ mediocris, sicut hoc anno 1648. dum hæc scribebam, feciisse quandam anum Venetijs audiui ab ijs, qui canem apprehenderant totum nigrum, & sine vlla macula: vt ipsa præceperat: cuius caput absciissum ei tradiderunt, quod ipsis præsentibus super prunas assauit, nonnullis interim admurmuratis verbis ad remedium præstandum, vt ipsa aiebat, quo posset dominum illius domus, vbi hæc peragebat, ab oculorum ægritudine liberare. Aut tandem per humanum caput à dæmone huiusmodi expiscantur prædictiones: vt plures hodiè, qui illa cranionmantia vtuntur.

In his verò septem modis ad occulta, & futura præcognoscenda (qui omnes, sicut & alij similes ad dæmonomantiam, & necromantiam reuocantur) grauis Deum iniuria affici, certum est. Nam sic cum eius hoste perpetuo initur societas, & ei tribuitur, quod proprium Dei est, nempè, futura præcognoscere; quod fieri non potest, nisi in diuinæ Maiestatis contemptum cum tacita blasphemia, & euidentissimo periculo apostasiæ à Deo, & damnationis æternæ. Huic namquè criminiui vt plurimùm, amoferè ordinariè alia crimina sunt connecta (de quibus à Confessarijs, & Iudicibus diligentissimè sunt interrogandi ij, qui pacto explicito dæmoni sunt addicti) nempè Idololatria: quando dæmonem adorant cultu solius Dei, & cæremoniis ad ipsum solum ordinatis. Vel Idolodulia, quæ contraria est virtuti duliæ, qua colunturSancti, cum illum adorant solo Sanctorum cultu propter excellentiam suæ naturæ, & scientiæ ad habendum illum propitium. Apostasia: quando expressè abnegant Deum, Christi humanitatem, eius fidem: renunciant Baptismo, Confirmationi, ac cæteris sacramentis; eaquè conantur in se quibusdam cæremoniis extirpare. Blasphemiæ in Deum, in Christi humanitatem, in Beatam Virginem, in Sanctos omnes. Sacrilegium: cum in suis incantationibus abutuntur rebus sacris, & interdum oleo sancto, & sacra Eucharistia. Luxuria: quando se cum dæmone nefariè commiscent. Hypocrisis sacrilega, si intentio sit ad conciliandam opinionem Sancti, aut Prophetæ. Scandalum: si ex hoc sequatur diuinatio, & inductio aliorum ad credendum diuinata, & iuxta illa operandum. Damna proximorum in bonis animæ, corporis, & fortunæ: & alia abominanda crimina, de quibus tota secunda huius disputationis parte latè pertractauimus. Sed potissimùm hæresis, vt confirmant Suarez *tomo primo de religione lib. 2. de superstitione cap. 8. à num. 22. vsque ad finem*, Lessius *de iustitia, & iure lib. 2. cap. 43. dubitatione 5. à num. 27. vsque ad 36. & cap. 44. dub. 4. num. 27.* & Sanchez *tom. 1. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 38. num. 26.* cum credunt, diabolum non subiturum pœnas æternas: aut non esse damnatum, & miserum: & eos, qui ipsi adhærent, non esse damnandos: Vel ipsum aliquid posse absquè Dei permissu: Vel quod sæpiùs euenit in his diuinationibus, si diuinando crediderunt, dæmonem futura contingentia, quæ à libero pendent arbitrio: vel à diuina prouidentia, certitudinaliter præscire, ac prænunciare posse, quia si sic: tunc sunt hæretici excommunicatione prima in Bulla Cœnæ Domini lata contra hæreticos ligati. Hoc enim modo quantum est ex se, tollunt libertatem à libero arbitrio; & voluntati, quæ libera est, imponunt necessitatem, quæquè soli Deo competunt, dæmoni attribuunt. Quo errore quid peius? Ratio dictat. Nam sicut voluntas humana non est determinata ad vnum, sed manet semper libera ad diuersos, & contrarios actus producendos: sic euentus futurus ab ea procedens semper est indeterminatus, donec actus fuerit productus. Similiter diuina Prouidentia necessariò necessaria, & contingenter contingentia euenire sinit, teste Aristotele, quocirco quæ necessariò eueniunt possunt à creatura certitudinaliter prægnosci, sed quę cõtingenter, non nisi contingenter, & indeterminatè prægnosci queunt. Nam si certitudinaliter possent prægnosci, certitudinaliter euenirent: sic cõtingentia non essent contingentia, nec à libero arbitrio prouenirent; vel si prouenirent, liberum arbitrium nõ esset liberum, quod implicat contradictionem. Solius ergo Dei est, huiusmodi futura contingentia certitudinaliter præscire, cuius oculis omnia nuda sunt, & aperta, cum omnia præterita, & futura illi sint præsentia, vt dicitur infra *n. 615.* cum ipse solus nouerit corda hominum: vt ait Apostolus *Act. 1. Rom. 8. & Hebr. 4.* Sic quæ pendent à Deo nemo nouit, nisi ipse Deus: vt ait idem Apost. *1. Cor. 2. Nemo nouit, quæ sunt Dei, nisi spiritus Dei qui in ipso est.* Quare dum isti diuinatores credunt, dæmonem certitudinaliter præscire, & prænunciare posse effectus pendentes à libero arbitrio, & à diuina Prouidentia, tollunt ab eo libertatem, & quod solius est Dei, dæmoni patrono suo ascribere non verentur, illumquè vt Deum omniscientem, ac sapientissimum suspiciunt, & venerantur iuxta illud *Isaiæ c. 41. Annunciate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dij estis vos.* Quo quid Deo iniuriosius, ac Reipublicæ Christianæ perniciosius?

ARTICVLVS II.

Implicitam.

IMplicita diuinatio continet inuocationem taciturnam, tacitoquè pacto fundatur, & diuiditur in Augurium, & Sortilegium. 613

Diuinatio implicita diuiditur In Augurium & Sortilegium.

Prima capitur ex sola inspectione dispositionis quarundam rerum absque alia hominis actione: cum aliquis quærit medijs indebitis, hoc est, à diuina Prouidentia ad hoc minimè institutis, cognitionem soli Deo reseruatam. Nam hoc ipso, quòd vanitates illas obseruat, tacitè velle censetur edoceri à dæmone, qui se huiusmodi obseruationibus libenter immiscet.

§. I.

§. 1. *Augurium capitur ex*

HÆc autem inspectio dispositionis rerum, quæ Augurium dicitur, vel Auspicium: vel etiam Auigerium, seù Auigarium, considerat in eis vel motum, situm, & numerum: Vel voces, cantus, & sonos: Vel figuras, colores, lineamenta: sed tot, tantisquè modis, vt ferè nihil sit in orbe, ex quo aliquam non hauriat diuinationem.

Astris cæli

Ex cælorum astris, & maximè planetarum ortu, occasu, coniunctione, oppositione, varioquè aspectu inter se, tum ad stellas fixas Genethliaci iudicant de vniuscuiusquè constitutione naturali, conditione vitæ, matrimonijs, honoribus, opibus, infortunijs, inimicitijs, præliis, exilio, carcere, morte, aliisquè casibus humanis prout causantur à benignis: aut malignis constellationibus. Quod an iustè, licitè, vel illicitè faciant, mox infra dicetur *n.619. & sequent. & n.622. & seq.*

Igne

Ex igne Pyromantici, seù Pyroscopi prosperos, aut infælices euentus præcognoscunt, si ignis in vnam coeat pyramidem, aut variè dispergatur: si silet, aut crepitat: si splendet, aut obscuratur: si extinguitur, aut incalescit: si calor eius intensus est, aut remissus: si ascendit, aut flectitur: si faces citò comprehendit, aut lambit: si fumum spissum emittit, aut rarum: si assurgit trifcuspis, & his similia: vt docet Glycas ex Theodoreto, & Sousa *lib.1. c.46. Aphor.*

Aere

Ex aere similia rimantur Aeromantici, obseruando, cum tonitru longiorem, aut breuiorem: acutum, aut obtusum sonum edit: fulmen ad leuam fertur, nubes diuerso colore, cursu, forma, tempore agitantur: spectra insolita in equitum, armorum, & animalium forma apparentia: & fulgetra conspiciuntur, quæ iuxta illorum mentem diuiduntur in bruta nulli rationi innixa, & prorsus vana, & fatidica, quæ rursus sunt, vel auxiliaria, vel consiliaria, vel pestifera: de quibus Plinius *lib.2. cap.52.54. & lib. 23. cap.2.* S. Thom. *2.2. q.95. art.3.* Torre *tit. de Geomantia*, & Pictorius *de Magia cap.10.* & Sousa *lib.1. cap.45. Aph.*

§. II.

Aqua

EX aqua quid non diuinant Hydromantici? Ex tribus lapillis proiectis, gyrisquè se trifariam amplexantibus. Ex ictibus annuli de filo suspensi, & vasculi latera constitutis ictibus pulsantis. Ex colore, sono, motu, agitatione, & circumuolutione. Ex spontaneo motu, cum pronunciatis carminibus efferuescit: sic Venetijs plures mulieres ad cognoscendum, an aliquis sit maleficio affectus, ponunt super caput infirmi mappulam plicatam, & super eam vasculum aqua plenum, quæ si spontaneo motu ebulliat, diuinant, ægrum esse maleficio affectum, & aquam in Euripum, seù canalem proiiciunt: vt egomet audiui ab ipsis ægrotis, quibus talia fuerunt adhibita. Ex guttula pariter olei immissa in aquam, in qua tanquam in speculo mira cernuntur. Ex nominibus inscriptis in pillulis, & in eam coniectis, Ex cera, vel plumbo liquatis, & instillatis aquæ guttatim, & figuris indè ortis se coniectare futura iactant. De quibus S. Thom. *2.2. q.95. art.3.* Antonius Sousa *lib.1. cap.44. Aphorismorum*, & Delrius *disqu. magic. lib.4. cap.2. q.6. sect.3.* Si verò huiusmodi motus, vel actus fiunt in vino; aut in vasculis vino plenis dicuntur Oenomantici, vt docet Azorius *lib.9. Institut. moral. cap.14.*

§. III.

EX terra Geomantici per varias punctorum protractiones, diuersasque figuras se occulta 614
inquirere, & futura præcognoscere profitentur: vt *Terra*
tradit D. Thom. *loco cit.* & Torre ibi *de Geomantia*: Sousa *loco cit. cap.43.*

Ex mixtis, & artificiatis Katoptromantici produ- *Mixtis, & artif.*
cunt sua specula, in quibus diuersæ imagines post fusas ad Deum preces apparent, si puero impolluto offerantur: aut mulieri grauidæ vsquè ad certum mensem: quæ omnia repræsentant, de quibus fit consultatio: Hi ab alijs dicuntur Captromantici, seu Capnomantici. Chrystallomantici sua vascula chrystallina: Gastromantici suas phialas aqua plenas cum cereis accensis, ac vocibus obmurmuratis partim intellectis, partim non intellectis: Dactilomantici suos annulos ad certam cæli posituram. Parthenomantici achaten in potu haustam ad explorandam puerorum, & puellarum virginitatem. Clidomantici suam clauem cartulis inscriptis circundatam inscripto nomine furis, & sacræ scripturæ libro alligatam, digitisquè virgineis sustentatam, cuius rotatione furtum indicare putant, susurratis quibusdam verbis. Coschinomantici, seù Cosinomantici sunum cribrum per forcipem suspensum, & deierratione facta, seù adiuratione per ignota verba. Libanomantici thure igni addito felicem, vel abominandum coniectant euentum. Axinomantici securi, vel ascia affixa trunco, filoquè suspensa perpendiculi more sub alicuius nomine, cuius reum agnoscunt, & ex motu significatum, innocentiné, an reus sit. Alij dijudicant idipsum ex prædictarum motu in aquam proiectarum. Coromantici facta euocatione ceram per ignem in aquam decidere faciunt, vt dictum est numero precedenti. Ephramantici ex cinere, additis exorcizationibus, & literis in ipso cinere scriptis, quæ in verba coalescant, suas diuinationes exhauriunt. Tiromantici ex caseo. Onomantici, qui & Arithmantici, seù Arithmomantici prædicunt mortem aut vitam ægrotantibus, prosperam, vel aduersam fortunam, consideratis primis literis proprij nominis cum suis numeris, die lunæ, aut solis, dictorum numerorum additione, & subtractione, ac residuo totius subtractionis, & hoc fit per rotam, quam Pythagoræ vocant. De his legantur Azorius *lib.9. Institut. moral. cap.14.* Sousa *lib.1. Aphor. c.56.*

§. IV.

EX herbis, & plantis, & fructibus Botanomantici, verbenæ, saluiæ, lunariæ, tamaricis, 615
seu myricæ folijs, & ramusculis consignant quæren- *Herbis, & plan-*
tium nomina, & quæstionem agitatam, atquè ab *tis*
eis furis, vel rei futuræ cognitionem petunt. Chapnomantici grana sesami: vel papaueris nigri in ardentes prunas inijciunt, & indè surgentem fumum obseruant. Critomantici ex tritico, & hordeo ea, quæ ab alijs ignorantur, enunciant. Dafnomantici ex lauri folijs cum fragore obstrepentibus. Sycomantici fici folium pro basi suæ diuinationis habent verbis necromanticis folium hoc imphiltratum. Ità Azorius *loco citato*. Sousa *Aphor lib.1. cap.46.*

Ex piscibus Icothiomantici, precibus quibusdam *Piscibus*
additis, sumpta esca suas perficiunt diuinationes; vt antiquitùs in Dina fossa, & in fonte Apollinis apud Miras, & apud Syrrhum vicum fiebat: qua diuinatione vsi sunt Polydamas bello Troiano, &

Ti-

Tiresias Thebanus: vt referunt Celius Rodigin. *libr. c.* 20. Plinius *lib. 9. cap.* 16. & *lib. 32. cap.* 2. & Plut. *lib. de industria animalium.*

Auibus. Ex auibus Augures tanta, & tam varia præcognoscebant siuè occulta, siuè futura, vt nulli ex diuinis apud veteres ipsis æquari viderentur; cum ob omissum augurium Romani P. Claudij, & Lucij Iunij bello Punico primo; & Flaminij bello Punico secundo clades accidisse putarint: vt tradunt Cicero *lib. 1. de diuinatione*, Festus *in Rulys*, & *in ostrinum*, Polybius *lib.* 1. & Valerius Maximus *lib. 1. c. 4.* Illi verò suas prædictiones sumebant ex garritu, volatu, & tripudio auium, quarum aliæ funebres: aliæ cliuiæ: aliæ arculæ: aliæ cemores dicebantur. Diligenterquè notabant, si negligerent cibum; si auidè depascerentur; si aliqua grana ex rostro deciderent, & terram ferirent. Quem sonum puls edebat cadendo: Ex quibus vel secundos, vel sinistros euentus prædicebant: vt referunt Gellius *lib. 6. c. 6.* & Plinius *lib. 10. cap. 13.* & 18. Idcircò dicitur Augurium, quasi Auigerium: seù Auigerium, vel Aulgarium: quod nuncupatur etiam Auspicium. Nec est alia differentia, nisi quod Augurium dicit cognitionem habitam per auditum: Auspicium vero per visum: vt docet S. Thom. 2. 2. *q. 95. art. 3.* & 7. Torre, & Sousa *lib. 1. Aphor. c.* 49. cum vtrumquè denotet Augurum Prænotionem, quorum stultitia refellitur ab Vuimpina *lib. de diuinatione cap. 3. 4.* & 10.

§. V.

616 EX quadrupedibus Auspices seù Augures etiam suas prædictiones aucupabantur, quæ auspicia pedestria vocabant, & sumebant ex lupis, leonibus, simiis, canibus, arietibus, asinis, capris, vulpibus, mustellis, vt probatur à Tiraquello *ad Alexandrum ab Alexand. lib. 5. cap. 3.* Sed præcipuè ex animantibus, quæ in sacrificijs offerebantur, vt antea dictum est. Vndè Haruspicina nomen accepit. Non enim ab obseruandis horis dicitur, vt dicunt quidam; sed ab haruga veteri vocabulo, quod iuxta Donatum, hostiam significat.

Quadrupedibus

617 Ex hominibus quid prædictionum non hauriunt ex homine nascente, crescente, viuente, & mortuo isti homines irrisores? Si nascitur? Omphalomantici per nodos vmbiculo adhærentes conijciunt quoties puerpera; & quid postmodum paritura. Amniomantici ex colore rubicundo, liuido tegiminis, & inuolucri, quo caput infantis, quasi galeatum tegitur, fortunam eius ariolantur; de cuius vanitate legendus Leuinus Ziricæus *lib. 2. de occult. natur. mirac. cap. 8.* Si crescit: Onychomantici, seù onimantici ex vngue pueri impolluti oleo, ac fuligine illinito, & solem versus obuerso, ac varia repræsentante prædicunt. Si viuit: Chyromantici ex inspectione linearum in manibus. Pedomantici ex signis pedum. Nothomantici ex dorso. Spatulamantici ex lineis, & signis in scapulis, seù armo repertis. Metoposcopi ex vultus, & frontis lineamentis. Physionomici ex totius corporis statu, & dispositione futuros euentus enunciant. Si moritur Antropomantici ex hominum occisorum fibris, visceribus, aluisquè dissectis mulierum grauidarum: aut puerorum corpusculis suas prædictiones rimantur. Hac vsus est diuinatione Heliogabalus, monstrum, non homo: vsus etiam Iulianus Apostata, qui grauidarum aluos exsecabat: vt Antiochiæ, & Carris deprehensum, testantur Cedrenus *in Annal.* & Theodor. *lib. 3. c. 21. & 22.* Aliæ innumeræ superstitiones includentes pactum cum dæmone, quæ fiunt per verba, characteres, ac res aliquas naturales applicatas ad curationes, & effectus mirabiles dignosci possunt, cõsideratis regulis à S. Th. traditis 2. 2. *q. 96.* quas latè exponit ibidem Raphael de la Torre per multas disputationes. Sed & nos latiùs de his disputabimus infra *tom. 2. disput. 1. in fine.* Ferè autem omnes prædicti diuinationis modi sic concurrat aliqua ex illis conditionibus positis supra *n. 603.* ad diuinationem explicitam sunt reducendi.

Homini-bus.

§. VI.

618 HI autem omnes prædictionum modi, de quibus latè Azorius *lib. 9. Institut. Moral. à cap. 12. ad 24.* & Delrius *lib. 4. disquis. magic.* non æqualiter; sed alij iustè: alij licitè: alij illicitè exercentur. Certum enim est, vt benè Lessius docet *lib. 2. cap. 43. dub. 7. de superstitione*, hæc omnia non iuspici quam causas, aut effectus euentuum futurorum. Non vt causas. Nullus enim Chyromanticus, aut Haruspex illas sic accepit, & intellexit. Quam enim vim habere possunt in tales euentus? Non vt effectus; quia illa euentus præcedunt; sed vt signa instituta, & directa ab eadem causa, à qua prædicti euentus proueniũt. Quarè iustè, licitè, aut illicitè exercentur, prout vel à peculiari directione diuina: Vel à causa sola naturali: Vel à dæmone procurante proueniunt.

S. 2. Quomodo exercentur.

Si certum sit, aut etiam probabile, aliqua signa prouenire à Deo, vel à singulari eius Prouidentia dirigi ad aliquid præsignandum; iustum est, ex illis prædictionem capere. Sic Iris signum est non amplius delendi mundi per aquas *Genes. 9.* Columba deferens ramum oliuæ virentibus folijs signum erat, Deum esse placatum, & exhaustas aquas diluuii. Exercitus visi in aere inter se pugnantes, & Cometes in forma gladii apparens super vrbem Hierosolimam, signa erant venturæ cladis per Reges Græcos tempore Machabæorum: & vltimi excidii status iudaici tempore Titi, & Vespesiani. Quarè iustè prædictio ex illis capi poterat; cum Deus hæc ita instituerit, vt talia significarent: & videntes occultè inspiraret ad impendentia mala præcauenda: vt in *lib. 2. Machab. c. 5.* & ex Iosepho *lib. 7. de bello iudaico* refertur. At rarissimè talia signa videntur; & superiora, quæ tam multipliciter ex creaturis capi diximus, ad hanc speciem referenda non sunt. Si tamen daretur aliquid simile præcedentibus; & certò constaret ex diuina procedere Prouidentia, quis non concedat, iustè ex illo futurum aliquod bonum, aut malum euentum conijci, cum ad hoc fuerit à Domino præmonente institutum?

Iustè.

§. VII.

619 SI verò huiusmodi signa, vt naturalia inspiciantur, licitum est ex illis prædicere omnes euentus, qui ab illis vt à causa naturali proueniunt: aut ab eis sequi solent. In huius naturalis coniectationis classem refero quæcumque causis naturalibus verè innituntur; vel saltem eas non improbabiliter omninò prætexunt: cuiusmodi sunt agricolarum, pastorum, nautarum, architectorum, medicorum, chiromantarum, metoposcoporum, physionomorum, astrologorum, & astronomorum.

Licitè.

Ab

Astronomi enim, quorum scientia astronomica nititur vniuersalissimis veris, & incommunicabilibus principijs, ac velut theorica, idest, specularia agit in vniuersali de astris, videlicet de eorum quantitate,

Astronomis.

te, mensura, distantia, de situ, motu, & cursu, de aspectibus, de eclypsi, de polis, de hemisphærijs, de circulis excentricis, & concentricis, de epicyclis, de retrogradationibus, de accessibus, & recessibus, & de aliis similibus ad astra, & eorum motus pertinentibus, licitè possunt ex siderum aspectu, & motu futuras Solis, aut Lunæ eclypses, ac cæteros vniuersales illos artis suæ euentus iuxta canones suæ scientiæ certè prænunciare; quia ad horum inferiorum effectus contingentes non se extendunt; nec ad conclusiones de fide, ac de moribus descendunt; nisi tamen vel suppuratio, vel instrumenta eos fallant: vt docet Delrius *lib. 4. disquis. mag. c. 3. q. 1.*

§. VIII.

620 *Astrologis.*

Astrologi verò, quorum astrologia est veluti praxis respectu theoricæ astronomicæ; quia agit de astrorum effectibus, influxibus, ac proprietatibus, licitè possunt ex astrorum, ac planetarum cursu, motu, & statione varia coniectare secundùm ea, circa quæ versantur. Si enim respiciant syderum reuolutiones, licitè possunt aeris salubritatem, annonæ pretium, puta, abundantiam, vel caritatem, tempora ad plantandum, seminandum, & scindendum apta, ventos, tempestates, terræmotus, pestilentias naturales tàm in hominibus, quàm in iumentis, & alia id generis naturalia prænunciare: vt testatur Thomas Garzonus *in sua Platea vniuersali*, vbi de Astronomis, & Astrologis *discursu 39.* dummodo hæc necessariò euentura non prænuncient; sed contingenter, & cum formidine oppositi. Si autem hominum natiuitates considerent, licitè hominum inclinationes bonas, aut malas coniectare possunt, & dicere, se suspicari hunc, vel illum puerum fore talem, & ad talia vitia, aut virtutes inclinatum; & isti appellantur Genethliaci. Si tandem attendant electiones; quid in singulis rebus consultò, & vtiliter faciendum, quid omittendum, quando ædificandum, quando nauigandum, equitandumue, quando egrediendum, manendumue domi, denique quando, & quibus locis singula facienda, licitè coniectare possunt, si tantùm dicant, se æstimare, quòd res benè sit cessura, & re vera animo suo non plus tribuant, quàm verbis præseferunt. Quod in omnibus his tribus modis valdè est notandum. Hæc fusè docet Conradus Vuimpina *lib. de Fato, & alio opere de Superstitione lib. 2. c. 7.* Ratio; quia propter consideratos euentus similes ad similem astrorum posituram sæpè subsecutos licet nobis æstimare, suspicari, & metuere similia. Nequè vllum peccatum in hac obseruationis cautione versari, quæ est portio quædam prudentiæ, & ideò secundùm se bona, quis non videat?

§. IX.

621 *Physionomis, Metoposcopis, Chiromantis.*

Physionomi, quorũ scientia pars est philosophiæ naturalis, ex corporis dispositione, & membrorum habitudine, & proportione: sicut & Metoposcopi, & Chiromantici, quorum scientia continetur sub physionomia, ex vultus, aut manuum dispositione, proportione, ac lineamentis, animi affectus, ingenium, corporis temperiem bonam, aut malam, & variam inclinationem licitè prænunciare possunt; cum ex his possint probabiliter dignosci: vt docet Sanchez *tom. 1. in præcept. Decalogi lib. 2. cap. 38. num. 44.*

Medicis. Sic Medici ex eisdem valetudinem, morbos, crisim bonam, vitam longam, aut breuem: prauas, aut rectas affectiones coniectare solent; vt late traditum Hippocrates *lib. de prognost.* Et in eum Comment. Galeni, Aristoteles sæpè *in Problem.* Celsus *lib. 2. de Medicina*, & horum sequentes vestigia, Franciscus Picus *prænotionibus lib. 3. cap. 1.* & Vuimpina *lib. de signis c. 8. & c. 13. vsque ad 21.* Sic Agricolæ, Pastores, Nautæ, & Architecti tempestates, ventos, serenitatem, pluuias, frigus, & similia ex astrorum, & planetarum statu, ex volatu, aut cantu auium, cursu, pastu, & motu insolito piscium, aut animalium probabiliter coniectare, ac licitè prænunciare valent. De quibus multa rei rusticæ scriptores: Plinius *lib. 18. naturæ hist. c. 26.* & ibi Michius: Vuimpinas loco citato, Seneca *lib. 5. Natur. quæst.* Valesius *de sacra philosophia cap. 50. & lib. 1. de signis c. 15.* *Agricolis, & cæteris.*

§. X.

622 *Illicitè.*

Si autem illa signa nec à Deo instituta sunt, nec vt naturales causæ euentuum inspiciuntur, illicitum est, & superstitiosum ex illis sumere prædictionem. Quod toties fit, quoties ex aspectu syderum, volatu auium, animalium motu, herbarum applicatione, lineamentis membrorum, & corporis forma, secundùm regulas Astrologorum, Mathematicorum, Genethliacorum, Planetariorum, Physionomorum, Metoposcoporum, Chiromanticorum, & aliorum huiusmodi sortilegorum quis iudicare præsumit de futuris à causa libera dependentibus: vt de ortu puerorum, & natali die, de vniuscuiusque hominis statu, conditione, vitæ cursu, honoribus, diuitiis, matrimoniis, sobole, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitiis, carceribus, cædibus, variis discriminibus, aliisque prosperis, & aduersis casibus, & euentibus humanis. Vel etiam de præteritis, vt quidam sint huius parentes: cuius fortunæ fuerit: quis furtum, vel homicidium commiserit, &c. Ratio prima est, quia signa ista illos euentus naturali modo non significant: cum nequè sint illorum causæ, nequè illorum effectus, nequè vna cum illis ab aliqua causa communi pendeant; nequè ex directione diuinæ Prouidentiæ oriantur; ideo sequitur illos euentus ab eis ex directione, & institutione dæmonis significari; quia talia signa instituit, & euentum significatum interdum procurat, vt mentes hominum superstitione, & curiositate implicitas quocumque lubet, impellat: vt docet Augustinus *lib. 2. de Doctrina christiana c. 24.* *Illi spiritus*, inquit, *qui decipere volunt, nulla procurant cuiquè, qualibus eum irretitum per suspiciones, & consensiones eius viderint.* Et paulò antè: *quæ omnia tantùm valent, quantùm præsumptiones animorum*, (id est anticipata opinione) *quasi communi quadam lingua cum dæmonibus foederata sunt, quæ tamen omnia plena sunt pestifera curiositatis, cruciantis solicitudinis, mortiferæ seruitutis; non enim quia valebant, animaduersa sunt; sed animaduertendo, & signando factum est, vt valerent; & ideò diuersis diuersa proueniunt secundùm cogitationes, & præsumptiones suas.* Cum enim diabolus videt, ista credi, dat operam, vt eueniant, vel videantur euenire, vt homines in hac pestifera opinione confirmet. Secundò si huiusmodi futura contingentia ex astris, vel cæteris aliis signis certò præsciri possent, tolleretur libertas humani arbitrii: Nam si certò præsciri possent, hoc foret, quia actiones illæ ab astris, vel ab illis signis, & non ab arbitrii libertate penderent; sicquè desinerent esse futura contingentia: implicat autem contradictionem, certò aliquid huiusmodi prædici, & tamen hu-

huiusmodi libera, siuè contingentia esse. Tertio repugnat mysterijs Christianæ fidei, quia sic stellis, & huiusmodi signis subijcerentur, & deducerentur ex astrorum situ, vel influxu: sic enim Christus, & omnia opera eius ab astrorum influxu, & motu, vel ab alijs huiusmodi signis prouenissent, quo quid absurdius? Talia enim mysteria à libero Dei decreto dependebant solo. Deus enim, vt constituit, sic etiam potest cælorum cursus, & omnium creaturarum motus, & naturam immutare; ideoquè Christiana religio cælis superior est censenda. *Confessio* enim *eius super cœlum, & terram* ait Propheta *psal.* 148. Repugnat etiam dignitati diuinæ gratiæ, quæ vincit naturam. Et repugnat diuinæ legi, quę talia vetat sic obseruari, vt mox dicetur. Et repugnat nostrę mentis, & consilij dignitati, qua cunctis rebus corporeis sumus præstantiores, & sublimiores.

§. XI.

623 Ideò prohibetur iure

QVare non sine causa Astrologia iudiciaria, Chiromantia, Metoposcopia, Necromantia, Physionomia, & quælibet alia ars, vel scientia pernicioſa, prout per illas huiusmodi diuinatores futura contingentia, siuè à libero arbitrio, siuè à diuina prouidentia emanantia, certò præscire, & prænunciare se iactant, tum iure diuino, tum ecclesiastico, tum ciuili prohibentur.

Diuino

Diuino: Leuit. c. 19. *Non augurabimini, nec obseruabitis somnia.* Et infra: *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid scisciteminì, vt polluamini per eos* & c. 20. *Anima, quæ declinauerit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi mei,* & Deuteron. 18. *Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia atquè augurìa: nec sit maleficus, nec incantator: nec qui pythones consulat, nec diuinos: aut quærat à mortuis veritatem: omnia enim hæc abominatur Dominus.* Deindè subdit: *Gentes istę, quarum possidebitis terram, augures, & diuinos audiunt: tu autem Domino Deo tuo aliter institutus es.* Vbi per augures intelliguntur Astrologi; vt docent Hebræi, & colligitur apertè ex Isaiæ c. 47. vbi Chaldęos, ac Babylonios reprehendens, illis multa mala propter multitudinem maleficiorum suorum, & duritiam incantatorum vehementem ventura prænunciàs ironicè dicit: *Stent, & saluent te augures cœli* (70. astrologi cæli) *qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, vt tibi vera prædicerent.* Vbi etiam insinuat Propheta Ieremia *cap.* 10. ex astris non posse calamitates bellorum, & euersiones regnorum prædici: *A signis cœli nolite metuere, quæ timent gentes: quia leges populorum vanæ sunt.* Quia futurorum omnium euentuum, qui à diuina prouidentia, vel à libero arbitrio pendent, soli Deo reseruatur certa præcognitio, qui solus ipse est, cuius oculis omnia nuda, & aperta sunt: & ad intimas hominum cogitationes penetrat, & consequentes eorum actiones intuetur: solus ipse, qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt, omnia præsentia, & ante oculos posita habet, solus denique omnia, & singula quęcumquè totius temporis decursu, & sæculorum ætatibus futura sunt, ab omni æternitate nouit, & admirabili prouidentia dispo suit, quæ non modò humanæ mentis imbecillitas ignorat; sed nec dæmones ipsi præsentire possunt. Dum ergo dicti Astrologi, Chiromantici, ac cæteri diuinatores, & arioli ex astris vel alijs signis prędicta futura contingentia certitudinaliter prænunciare audent, quod solius Dei est, sibi, vel dæmoni, cuius ope illa prænunciant, tribuere, nemo est, qui ambigat.

§. XII.

624 Ecclesiastico.

ECclesiastico iure prohiberi quis non videat, cum Concilia, & Canones P.P. grauissimis pænis præstitutis artes huiusmodi pernicioſas damnent? Longum foret, verba ascribere: loca indicabo *c. illud. c. illos. cap. sed & illud. 26. q. 2. c. igitur 26. q. 5. cap. non liceat. 26. q. 5. cap. 2. de sortilegijs.* Concilij Tridentini Index *lib. damnat. Regul. 9.* & pleniſſimè Sixtus V. Pontifex Max. *Bullâ sua contra Astrologos*; quæ incipit: *Cœli, & terra*, quæ anno 1631. alia Constitut. Vrbani VIII. quæ incipit: *Inscrutabilis*: roborata fuit extensiuè ad alia cum grauioribus pœnis.

Ciuili. Ciuili etiam iure condemnatur huiusmodi diuinatio *lib. 2. C. de maleficis, & Mathem. L. Mathematicos C. de Episcop. audientia*, quibus & ars interdicta, & codices incendio, & vtentes damnantur exilio; sed morte plecti iubentur prædicti diuinatores *L. 5. C. eodem* his verbis: *Nemo Aruspicem consulat, aut Mathematicum* (per Mathematicum ibi, & passim alibi in iure pro solo astrologo, seu genethliaco intelligitur) *Nemo Ariolum. Augurum, & vatum prava confessio conticescat*, Deinde subdit: *Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas: Etenim supplicio capitis feretur, gladio vltore prostratus quicumquè nostris iussis obsequium denegauerit.*

625 Damnantur à Patribus.

Damnant eam communiter (vt omittam originem, & Eusebium *lib. 6. de Præparat. Euang. cap. 9.*) Patres orthodoxi Basilius *homil. in Gen. 6. & serm. in Princip. Prouerb.* D. Chrysost. *in cap. 2. Matth.* D. Ambr. *lib. 4. Hexam. cap. 4.* D. August. *lib. 2. de Genesi ad literam cap. 17. & lib. 2. de Doctrina Christiana à cap. 21. & lib. 5. de Ciuit. Dei aliquot primis capitibus, & homil. in psal. 61.* D. Gregor. *homil. de Epiphania.* Lactantius *lib. 2. Diuinar. Institut. cap. 17.* Ioannes Salisberiensis *lib. 2. Polycratici capit. 19. & 24. & 26.*

§. XIII.

Theologis. DAmnant communiter Theologi tum veteres, vt D. Thom. 2. 2. q. 95. ar. 5. S. Bonau. *in Consiloquio*, D. Antoninus 2. *par. tit. 12. cap. 1. §. 6.* Petrus de Tarantasia, Richar. Paludun. Gabriel, Maior *in 4. sent.* Guilhel. Parisiens. *tract. de legibus.* Tum recentiores Ioannes Picus Mirand. & eius Nepos contra Bellancinum patrui libros defendens, Ioannes Franciscus Picus *lib. 6. de Prænot.* Iulius Sirenius *lib. 9. de Fato à cap. 19.* item Ciruelus Darocensis Theologus Philosophus, & Mathematicus *lib. de superst. par. 2. 3.* Michael Medina *lib. 5. de recta in Deum fide cap. 3.* Benedictus Pererius *lib. integro de diuinat. astrolog.* & nuper latè, ac distinctè noster Ignatius Lupus *Comment. in Edictum S. Inquisitionis par. 3. lib. 18. per totum.*

Iurisconsultis. Eandem condemnant, Iurisconsulti tam canonistæ, quàm legistæ, Ioannes Andreas, Abbas, Ancharanus, Anianas *in cap. ex tuarum de sortil.* Turrecremata *in d. cap. illos. & in summa de Eccles.* Albertinus Rosatus *in voce Sortilegus*, Troilus Maluetius *tract. de sortibus par. 1.* Bald. Salycetus, & alij scribentes *in ll. 2. & 5. C. de malef. & Mathem.* & Petrus Binsf. fusè in *dictis legibus.* Grilland. *de sortileg. q. 3. num. 8. & 9. quæst. 11. num. 16.* Petrus Leloyhe-

loyherius *lib.3. de spectr. cap.9.* Ioannes Horoscus Episc. Guadixiensis *lib.2. de vera & falsa prophetia cap.29.*

Eodem modò illam damnant cuncti Philosophi Medici Historici, & Poetæ rectè, & catholicè sentientes, quos videre licet apud Delrium *disq. magic. lib.4. cap.3. q.1.*

§. XIV.

626 §. 3. *Quid sit sortilegium, & quotuplex.*

SEcunda diuinationis implicitæ species est sortilegium, non latè sumptum pro omni specie superstitionis; sed strictè pro illa, quæ sortium vsu perficitur: cùm aliquid eo fine agitur, vt eius euentu spectato innotescat aliquid occultum. Ad hoc autem necessarium est, vt sortibus sua significatio imponatur, siuè vt præcedat aliqua conuentio inter partes (si inter plures aguntur) vel homini secum: quid vnaquæquè significare, & quam vim habere debeat. Et sic variè iuxta vniuscuiusquè institutum ab hominibus exercentur: nempè talibus oscillis, pilulis, schedulis albis, aut nigris, scriptis, vel non scriptis, vel diuersis signis adnotatis, & in vrnam coniectis; ex qua postea à sortientibus extrahuntur: Vel bacillis ligneis ex vna parte decorticatis, ex altera vestitis in altum proiectis, & ex casu sortem dantibus: vel aperto libro Homeri, Virgilij, & quod peius Euangeliorum. Quæ omnes sortes quoquomodo fiant, ad tres species iuxta tres fines consulentibus propositos, reducuntur. Nam sunt, aut Diuisoriæ, aut Consultoriæ, aut Diuinatoriæ.

§. XV.

627 *Diuisorium.*

DIuisoriæ sunt illæ, quarum indicio quæritur: quid vnicuiquè tribuendum sit, & licitè exercentur in rebus plerisquè, si euentus expectatur à casu, vel à speciali Dei prouidentia: ver. gr. In diuidendis bonis communibus, hæreditatibus, & alijs rebus externis, quæ aliter distribui commodè non possunt. *L. Si cum ambo ff. de Iudicijs. L. Si duobus. C. communia de legatis. L. Si qui sunt ff. familiæ Herciscundæ* & confirmat Augustinus *in Psal.30. concione 2.* & refertur *26. q.2. c.1. ibi: Sors non aliquid malieſt.*

In pœnis sumendis, cum ex indulgentia Principis, aut Ducis non omnes rei, sed ex eis aliqui castigandi sunt: quod in militia est praxi receptum, quia alia ratione hoc dirimi nequit. Sic Turrecrem. *26. q.2. in summa num.2.* Lessius *de iustitia, & iure lib.2. c.43. dub.9. num.58.* Delrius *lib.4. disquis. magic. c.4. q.1.* Sanchez *tom.1. in præcept. Decalogi lib.2. c.3. num.60.* qui benè hoc limitant intelligendum, quando par est sortientium culpa: quia aliàs iniqua esset sortitio quoad minus nocentes. Quando tamen non constat de persona, quæ delictum commisit, nullatenus licet sortibus eam indagare; quia præter diuinationem ibi admixtam, & periculum puniendi innocentem, si sors in ipsum cadat: aut rem non legitimè probato eius delicto.

§. XVI.

IN functionibus, vbi de honore, vel periculo agitur; & quotiescumquè non apparet ratio, cur alter alteri in aliquo præferri debet. Sic licent hæ sortes inter æquè pauperes, quorum eleemosyna eroganda est: vt docent August. *lib.1. de Doctrina Christiana cap.28.* Syluester *verb. Superstitio quæst.9.* Suarez *tom.1. de Religione lib.2. de superstitione c.12. num.17.* Sic tempore pestis, aut persecutionis Ecclesiæ, quando disceptatio fuerit, qui parochi, aut clerici, aut religiosi manere debeant in loco persecutionis, aut peste infecto, vt reliquis subueniant, nec aliter commodè lis hæc componi valet, sortibus diuisorijs eligere: Ita D. August. *epist.180. ad Honoratum*, D. Thom. *2.2. q.95. art.8.* & ibi Caietan. *dub.1.* Archidiac. *26. q.2. cap.1. num.1.* & ibi Bellamera *num.3.* Hostiensis *eod. cap. finali num.2.* ibi Antonius in fine. Abbas *num.3.* Anchar. *num.3.* Ananias *num.3.* Marianus Socinus senior *num.27.* Turrecrem. *26. q.2. in summa n.2. & 6.* & D. Antoninus *2. par. tit.12. cap.1. §.9.* Caietanus *summa, verbo sors*, & alij infra citandi. Idem prorsus dicendum est de Medicis, & alijs ministris necessarijs ad temporales ægrorum necessitates. Similiter inter ministros mittendos ad loca infidelium, dummodo inter æque idoneos ad tale munus obeundum mittantur sortes: vt mox dicetur.

§. XVII.

IN officijs inter sæculares distribuendis, seù in electionibus ad officia sæcularia sortes mittere, 628 nemo est qui ambigat; quia nullibi id reperitur interdictum: vt præter citatos auctores numero præcedenti, sentiunt Rosella *verb. sortilegium ante numerum 1. in fine*, Angelus *verbo sors num.2.* & ibi Tabiena *quæst.5. numer.6. Armilla numer.1. & in fine*, Sayrus in claui regia *lib.4. c.5. num.20. & 21.* Azorius *tom.1. Institut. moral. lib.9. cap.21. q. vnica, vers. At verò in electionibus.* Toledo *lib.4. summæ cap.15. numero vltimo*, Emanuel Sà *summa verbo sortes, num.1.* Martinus Delrius, Suarez, Lessius, Sanchez *loco sup. cit.*

Non licet tamen in electionibus etiam ad officia sæcularia inter dignos, & indignos sortes mittere, poterit enim sors cadere indigno contra bonum commune, & rectam Reipublicæ administrationem; & esset peccatum mortale: ideò vt liceant hæ sortes, debent mitti inter solas personas eo munere dignas, & capacitate pares: vt communiter sentiunt omnes præfati Doctores.

In officijs autem, ac dignitatibus Ecclesiasticis distribuendis sortes adhiberi numquam licet: quia id interdicitur *c. finali in fi. de sortilegijs*, vbi generaliter, & indefinitè sic dicitur: *Sortis vsum in electionibus perpetua prohibitione damnantes, & cap.1. verbo mali 26. q.2.* Felinus *cap. licet causam ad finem: de probationibus, & c. Capitulum num.21. vers. Et pro doctrina*, de rescriptis: Suarez, & omnes DD. supra citati de quibus videas latè Sanchez loco citato *num.57. in fine, & num.71. & sequentibus.*

Præ-

§. XVIII.

PRædictæ autem sortes, quas licitas diximus, facillimè possunt vitiari.

1. Ratione falsæ existimationis, aut malæ intentionis: vt si quis ab astrorum influxu sortem sibi feliciter casuram expectaret.

2. Si euentus expectaretur à fortuna, quasi Dei prouidentiam non agnoscentes.

3. Si expectetur dæmonis mouentis manus extrahentium sortes auxilium, vel si sortes eo inuocato mittantur, aut præuijs aliqua eius promissione, aut prædictione; sed hæc spectat ad magiam.

4. Si in alijs peccetur contra iustitiam distributiuam, vt si in electionibus ad officia mittantur sortes inter dignos, & minus dignos, vt dictum est supra.

5. Si violetur alia ratione iustitia commutatiua, vt si res in sortem exposita non sit sortientium, sed aliena; nec adsit domini consensus: Similiter si sortes mittantur inter eos; qui non habent par ius ad rem illam, vel si excludantur aliqui habentes par.

6. Si interueniat abusus rerum sacrarum, aut scripturæ sacræ, puta si vtantur libris euangeliorum, aut rebus sacris cum maxima irreuerentia ad mittendas sortes; tunc esset peccatum mortale.

7. Tandem non debet expectari diuinæ voluntatis manifestatio extraordinario modo; aut per aliquod signum. Hoc enim esset tentare Deum, vt benè Delrius *lib.4. Disquis. mag. cap.4. quæst.1.* & Sanchez *loco citato num.70.* Vel etiam, vt ait Suarez *eodem c.12. num16.* spectaret ad sortes consultorias, de quibus dicetur sequenti numero.

§. XIX.

629 Consultorium. COnsultoriæ sunt illæ, de qnibus in obscuro negotio consilium diuinum inquiritur, vt sciatur quid agendum. Regulariter verò sunt illicitæ; & ideò sub anathemate interdicuntur *cap. Sortes. 26. quæst.5.* nisi inspirante Deo, sicut de electione Saulis, & Matthiæ Apostoli, vel deficiente humano consilio fiant. Quia velle sine necessitate Deum peculiari modo suam voluntatem manifestare, pertinet ad Dei tentationem, qui non promisit se has sortes temperaturum. Vndè non solùm vanum est credere hanc esse Dei voluntatem, quam sortes indicant; sed etiam periculosum, nè dæmoni detur ansa malè credulum hominem decipiendi. Idcircò hunc vsum meritò reprehendit Augustinus *epist. 119. cap.* 20. & Leo IV. *ad Episcopos Britannia.* habetur *cap. Sortes. 26. quæst.5. Sortes*, inquit, *quibus cuncta vos vestris discriminatis Prouincijs, quas Patres damnauerunt, nil, quàm diuinationes, & maleficia esse decernimus; Quamobrem volumus illas omninò damnari, & inter christianos vltra nolumus nominari; & nè exerceantur, anathematis interdicto prohibemus.*

§. XX.

630 Diuinatorium. DIuinatoriæ sunt illæ, quibus futuri euentus requiruntur. Sed hæ sunt semper illicitæ, cum *cap.1. de sortileg. & 26. quæst.5. cap. sortes. cap. peruenit. cap. si quis clericus. 3. cap. contra 18. cap. Episcopi 12.* sortilegia, sicut aliæ diuinationes, & incantationes prohibeantur. A quo enim expectatur earum moderatio? Aũ à Deo? At numquam promittit, se sortes temperaturum ad occulta, vel futura prægnoscenda. An à casu? Sed sic nihil præsignare possunt. An à cælo? At sic actiones humanæ ab eo penderent. An ab anima humana ad hoc potestatem sufficientem habente? At hoc vnum est ex magiæ fundamentis. Ergo à dæmone, qui tacito quodam pacto, & consensu inuocatur, tùm vt sortes regat, tùm vt effectum præsignatum procuret. Ex illo namquè totam suam scientiam speculatiuam diuinatricem hauriunt Malefici, & Maleficorum Consultores.

SECTIO II.

Obseruatricem.

OBseruatrix Maleficorum scientia meritò obser- 631
uantia vana vocatur. Obseruantia, quia, iuxta D.Thomam *2.2. quæst.6. art.1.* & 2. medijs inutilibus, & à diuina Prouidentia, aut natura minimè constitutis aliquem procurat effectum. Vana, quia vel illum non assequitur; vel si assequitur, plus nocumenti, quàm commodi ex eo refert: cum illud commodum in rebus corporeis acquirat, & nocumentum in spiritualibus patiatur. Quamuis autem magię superstitiosæ speciem constituere non videatur; quia si adhibeatur ad prægnoscenda futura, non differt à diuinatione. Si ad aliquid mirum, & insolens perficiendum, non differt à magia speciali. Si verò ad aliquod damnum inferendum, non differt à maleficio. Attamen, quia Doctores communiter vanam obseruantiam, tanquam speciem particularem constituunt, dicamus, omnes, vt ex D.Thoma colligitur, ad tres obseruantię species, Artium, Sanitatum, & Euentuum, esse reducendas: vt tribus articulis breuiter declarabitur.

Quid sit vana obseruantia.

Quomodo diuiditur in speciales.

Artium.

Sanitatum.

Euentuũ

ARTICVLVS I.

Artium.

§. I.

632 CVm omnes homines naturaliter scire desiderent, vt monet Philosophus *Metaph. lib.1. maiore cap.1.* & inter ea, ad quę afficiuntur, artes diligentiùs artes disciplinę, & scientię primatum teneant; præsertim si ingenij subtilioris acumine à natura donati ad altiora addiscenda curiositatis ingenitæ calcaribus prouocentur; nihil mirum si à dæmone omnium artium, & scientiarum notitiam promittente, sępiùs illudantur. Si enim Euæ prima hominum Mater ab eo facilè decepta fuit sub mentitis, & speciosis illis promissionibus: *Eritis sicut Dij scientes bonum, & malum;* nonnè illius posteri diabolicis fallaciis magis obnoxij sub simili sponsione faciliùs decipientur, præsertim cum ad optatam illam notitiam consequendam nihil agendum sit, quod pietatem redolere non videatur?

Demon sub specie scientiæ decepit Primos, & Posteros homines.

Ad illã consequẽdam inuenit, & per magos tradit Artem.

§. II.

Notoriã. IDeò Artem notoriam innenit, quæ est ratio assequendi scientiam infusam per quædam opera pia, inspectiones figurarum, & similia vana, & inefficacia adminicula. Hanc autem per suos ministros, nempe per maleficos, ac magos tradit, qui diuinarum, & humanarum rerum cognitionem breuissimo tempore sine præceptore, sine studio, sine lectione, auditione, aut labore aliquo, diuina inspiratione comparandam pollicentur: modò certæ designatæ ab eis cæremoniæ adamussim obseruentur; vt sunt generales totius vitæ confessiones; frequentes sacræ Eucharistiæ perceptiones; indictorum ab Ecclesia ieiuniorum rigidæ obseruationes, & aliorum voluntariæ susceptiones, diebus præsertim Veneris, quibus non nisi pane, & aqua vesci liceat: septem psalmorum (quos vocant pœnitentiæ) aliarumquè precum recitationes. Quæ omnia per septem septimanas obseruanda; & eo tempore recedendum ab omni sæcularium negotiorum tumultu. Tum recitandæ aliæ præscriptæ preces; certæ figuræ adorandæ septem primis diebus nouilunij oriente Sole: & quotidiè certis horis designatis. Denique peractis ter his ritibus per tria nouilunia eligendus dies, quo se candidatus ille magis deuotum, pium, & recipiendis inspirationibus accommodatum sentiat: Vt hora tertia solus sistat in templo, vel oratorio, vel in medio agri, vbi flexis in solo genibus, manibus, oculisquè in cælum sublatis ter primum versiculum Hymni, *Veni Creator Spiritus*, pronunciare debet. Quo facto asserunt hi sathanici ministri, hominem statim tàm grandi scientia impleri, vt ipsemet tantam sui mutationem tàm subitò factam obstupescat, eoquè ritu, subiungunt, Salomonem, Prophetas, ipsosquè Apostolos tàm citò scientiam eminentem, naturalem, propheticam, & apostolicam consecutos.

§. III.

633 *Paulina Spirituũ Angelicam.* HVic arti similes sunt aliæ, quas vocant, Artem paulinam, Artem spirituum, Artem angelicam traditas, vt dicunt impostores, & sacrilegi nugiuenduli, à B. Paulo in extasi constituto: aut ab Angelis in assumpti corporis forma apparentibus. Sed has omnes artes esse magicas, sacrilegas, & superstitiosas imposturas, patet ex eo, quòd hæ cæremoniæ vim illam non habent; nequè à Deo (si hoc esset, id Ecclesia non ignoraret) nequè à natura rerum, quæ adhibentur; ergo à diabolo, cui infundendi subitò animę habitus scientiarum potestas tribuitur. Quod solius Dei esse, docet Augustinus *lib. 10. de Ciu. Dei cap. 9.* ex ipso testimonio Porphyrij. Atquè per tales adorationes figurarum, & precum oblationes inuocatur dæmon: vt experientia comprobatum fuisse in quibusdam sibi notis testatur Ciruelus *lib. de superstitione p. 3. cap. 1.* qui huic arti vacantes à diabolo per turbinem in aera subleuati, & terra, mariquè raptati, miseram deinceps vitam duxerunt. Quare, meritò ars illa notoria anno 1320. fuit damnata Parisijs, Contrà quam prædictus Ciruelus loco citato, Ioannes Baptista Segnius *de vero studio christiano c. 8. & 9.* & Delrius *lib. 3. p. 2. q. 4. sect. 2. disq. mag.* scripsere. Tali arte instructum fuisse illum puerum, de quo supra disp. 2. n. 287.

ARTICVLVS II.

Sanitatum.

§. I.

634 *Ad sanitatem tuendam aut acquirendam dicebolus adhibet signa* QVia *sanitas maximè diuinum est, longèque blandissimum condimentum*, vt illam vocat Plutarchus *in salubricis præceptis*. *Et hic felix dicendus, qui corpore sanus est, animo autem eruditus*. Quod aliàs Thales interrogatus acutè respondit apud Laertium *lib. 1. cap. 1. Nihil tam frequens est apud homines, quàm omnibus vijs amissam quærere sanitatem: quia se infelices, & miseros putant, quandiù aliqua infirmitate detinentur*. Ideòquè ad vanam sanitatum obseruantiam libenter declinant, quæ toties fit, quoties ad hominum, vel animalium morbos curandos, sistendum sanguinem, mitigandos dolores, recuperandam valetudinem, vitam conseruandam, & vitandos casus fortuitos, signa inania, circunstantiæ vanæ, & cæremoniæ inutiles adhibentur.

§. II.

Spiritualia. HÆc autem signa sunt in duplici genere. Alia spiritualia. Alia naturalia. Spiritualia sunt in multiplici differentia: puta, verba sacra, opera pia, imagines, & reliquiæ Sanctorum, Euangelium D. Ioannis, & similia, quæ ex se bona, & sancta sunt; sed superstitiosa, cum eis adijciuntur inutiles circunstantiæ, tanquam necessariæ ad effectum, qui ab vtentibus prætenditur. Vel applicantur ad ea peragenda, quæ nullo modo Spiritus sanctus, & Ecclesia intendunt.

Naturalia. Naturalia etiam multa sunt: vt annuli, characteres, sigilla, figuræ, verba conceptis formis expressa, lustrationes, ablutiones, stillationes, immersiones, nudationes, alligationes, circundationes, inscriptiones, gyrationes, diuisiones, dimensiones, aliæque actiones innumeræ, quæ certa die, & hora; oriente, vel occidente sole: certis verborum formulis, certisquè circunstantijs vanis, ridiculis, sacrilegis peraguntur: vt docebimus infra cum de Curatione diabolica disputabitur, ad quam obseruantia vana spectat, cum eadem sit cum illa.

§. III.

Qui inepte prohibentur. VSus verò horum omnium, cum sit superstitiosus, iure prohibetur. Illa namquè talem effectum, qualis speratur, producere non possunt, naquè ex se vt causæ naturales, nequè ex institutione diuina. Quare cum sperari non possit ab illarum vi naturali, aut supernaturali, consequenter à dæmonibus expectatur, quibus hæc sunt signa operis peragendi. *Ad genus*, scilicet, superstitionis, *pertinent*, inquit Augustinus *lib. 2. de doctrina Christiana c. 20. relatas in iure, in cap. illud. 26. quæst. 2. omnes ligaturæ, atquè remedia, quæ Medicarum quoque disciplina condemnat, siuè in precationibus, siuè in quibusdam notis, quas characteres vocant: siuè in quibusdam rebus suspendendis, atquè ligandis quodammodo non ad temperationem corporum: sed ad quarumdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas, quæ mitiore nomine physicam vocant:*

vt

vt non superstitione implicare, sed natura prodesse videantur, sicuti sunt, &c.

ARTICVLVS III.

Euentuum.

§. I.

635 *Superstitio humana ex omnibus rebus omina sumet.*

EO progressa est humana superstitio, vt nihil fere accidat, aut occurrat fortuitò, ex quo sibi, vel alteri aliquid læti, aut aduersi non coniectet; & indè actiones moderetur. Cui omninosæ obseruationi tribuisse Romanos, Cicero *lib. de Diuinatione*, & Valerius Maximus *lib. 1. cap. 5.* testantur. Græcos, & Ægyptios, Pausanias in Achaio, & Theophrastes in Characterismis, Syros, historia Regum *lib. 3. cap. 20.* Omnes, experientia quotidiana. Ita enim gliscit in hominum communi conuersatione, vt omina ex quibuslibet rebus petantur, sensibilibus, insectis, vegetabilibus, & fortuitis actionibus. Canis latrauit, alius ater ædes intrauit, noctua assibilauit, coruus crocitauit, lepus viam velut transuerso saltu diremit, lupus, capra, aut talia animalia in itinere visa, ambulantibus duobus amicis iunctim lapis, aut porcus interuenit, anguis per impluuium de tegulis cecidit, salinum euersum, vinum diffusum, egredienti domo virgo, monoculus, claudus, gibbus occurrerunt; dextera, vel sinistra auris sonitum edidit spontaneum: ingredienti iter calceus ruptus, sedens crus cruri imposuit, conuiuantes sunt numeri pari; quis de mane domo egrediens pedem offendit, calceos induens sternutauit. Hæc & similia pro homine fausti, vel infausti successus habentur. Vnde Tibullus Poeta *lib. 1. Eleg. 3.*

O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem.

§. II.

636 *Sed vana, & superstitiosa Ideòque prohibita.*

SEd omnia vana esse, & profana, atquè ab omnibus euitanda probant Chrysostomus *homil. 21. ad Populum Antioch.* Augustinus *lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 20.* & communiter Sacri Doctores. Quod ipsa ostendit ratio. Nam cum omnia nullam certam, & determinatam causam habeant, & omninò dependeant à casu, non possunt talia significare, qualia ab ominantibus colliguntur, contrarioquè patiuntur significatus; Et ideò sine mortifero peccati labe ab hominibus exerceri nequeunt, nisi ignorantia, & bona fide excusentur. At quia hic superstitionis modus diuinationi affinis est, nec ab ea differt, nisi quòd in diuinatione homo signa, vnde diuinet, & notitiam futurorum de industria quærat; In hac verò obseruatione illa non quærat; sed capiat coniecturam ex ijs, quæ fortuitò accidunt ad directionem operationum, non est opus ea prolixiùs prosequi, cum præcedenti sectione satis superque de diuinatione actum sit, & pateat euidenter tum ex superioribus; tum ex ijs, quæ dicenda sunt tomo 2. disput. 1. par. 2. quàm fallax, noxia, & diabolica sit tota scientia speculatiua maleficorum, diuinatrix, & obseruatrix occultorum, & futurorum contingentium siuè cum inuocatione expressa dæmonum fiat: siuè cum tacita perficiatur.

CAPVT II.

Quoad Practicam.

QVàm abominanda est omnis malefica operatio; cum ipsi Magiæ professores illam detestari consueuerint, suam practicam tribuentes non superstitiosæ magiæ, cuius fœtus est maleficium; sed magiæ naturali, cuius occulta virtute suas perfici operationes asseuerant. In hoc enim conueniunt practica magia naturalis, & practica superstitiosa; quòd vtraquè rebus vtatur externis; sed illa tanquam causis naturalibus aptis ad varios producendos effectus: ista verò tanquam causis moralibus, hoc est, vt signis ex pacto destinatis ad opem dæmonis implorandam. Quarè, nè in magiæ practicæ artis omnium nationum calculis condemnatæ rei deprehendantur, omnia sua occultæ virtutis naturalis imagine contegere conantur, vt sub specioso velamine latitantes, impunè sua maleficia exercere valeant. 637 *Magi suã practicã magia naturali tribuunt.*

At facilè est, fucum animaduertere, & absconditam reuelare abominationem. Verum namque est, magiam naturalem per se malam non esse; sed laudabilem, si ritè exerceatur. Attamen experientia magistra probatur, illam esse valdè periculosam, cum ingenia humana curiosis, & inutilibus rebus implicet: curiositatem se explicare volentem adaugeat; & sensim sine sensu adauctam introducat ad superstitiosam; inquantùm Dæmon, qui rebus humanis semper inuigilat, & indefinenter incumbat decipiendis hominibus, facilè se inmiscet sub specie occultæ operationis naturæ; vt quod præstigijs agitur, totum occultæ virtuti naturalis causæ tribuatur. Et insuper videmus hos physicos magicos in suis operationibus res quidem naturales adhibere, sed vel insufficientes: vel inutiles ad prætensos effectus eliciendos. Ideòque adiungere quædam signa, quibus ex pacto dæmon allicitur ad ea perficienda, quæ ipsi fieri desiderant. Vnde concludendum est, illos non physicam; sed superstitiosam magiam profiteri; eorumquè operationes non naturali, sed diabolica virtute perfici, vt meritò dixerit Augustinus *lib. 8. de Ciuit Dei cap. 19.* omnia miracula magorum doctrinis fieri, & operibus dæmonum. *Sed perperã, sũ protedat à superstitiosã*

Hæc autem superstitiosa magia cum duplex sit, seu potiùs duplicem habeat finem: Vel ostentationem, aliudue commodum suum, aut alienum, & sic vocatur magia specialis. Vel aliquod damnum alijs inferendum, & sic nominatur maleficium, aut veneficium, quæ sunt duæ distinctæ species magiæ generaliter sumptæ. Ideò dicendum, totam maleficorum practicam Aut esse Magicam: Aut Maleficam; quatum vim sequentes sectiones declarabunt. *Quæ duplicem finem habet iuxta quem illa practica diuiditur In Magicã, & Maleficam.*

SECTIO I.

Magicam.

638 *Opera magica interdũ miracula vocantur.*

TAnta est magiæ specialis vis, vt admiranda, eius opera non modò Ethnici, sed etiam Theologi interdum miracula vocent; eò quòd consuetum naturæ ordinem prætergredi, nec nisi naturali diuinæ virtutis ope perfici videantur. Hoc ipsi Magi asserunt, dum miraculorum editionem sibi vendicare non verentur, cum gloriantur, se omnia ad libitum posse peragere; atquè nihil esse tam arduum, quod non sit in sua potestate positum. Ideò à Iamblico *lib.1. de Myster. Ægyptior. cap.1.* Deorum pedisequi appellati quasi admirandis operibus Deorum vestigia subsequantur. Hoc exemplo probatur maleficorum Ægyptiorum, qui, vt refertur in Exodo, dæmoniaca ope nonnulla fecerunt in speciem, non dissimilia eorum, quæ à Moyse virtute diuina, perficiebantur, dum virgas suas in serpentes conuersas, aquam mutatam in sanguinem, & ranas subitò productas Pharaonis, & aulicorum eius oculis subiecerunt.

639 *Non tamen sũt miracula.*

At certum est, miraculorum operationem totam excedere dæmonum, & maleficorum potestatem, i quæ sanè se extendit ad opera verorum miraculorum simillima existimatione hominum, eò quod nec ea ipsi facere nouerint, nec intelligere valeant quando facta sint, vt benè aduertit S.Thom. *1.par.q.110. art.4.ad 2.* Non tamen ad vera miracula, quæ in operante potentiam arguunt infinitam, qualis non reperitur in Magis; sed in Deo, *qui* teste Dauid *psal. 71. & 135. facit mirabilia magna solus*. Alioquin nec suam Christus Diuinitatem efficaci argumento probaret, dum Iudæos in incredulitate obstinatos suis conuincit miraculosis operibus *Ioan.10. Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Et si mihi non vultis credere, operibus credite, vt cognoscatis, & credatis, quia Pater est in me, & ego in Patre*. Sic enim manifesta erant, vt post talem, & tantam Diuinitatis probationem, illorum incredulitas excusari nullo modo posset, vt ipse subiungit cap.15. dicens: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*. Nec Ecclesia veritatem Christianæ fidei sufficienter assereret; dum illam tot miraculis quasi veris diuinæ potentię sigillis obsignatam, & firmissimis supremæ virtutis fulcris innitentem proponit; Perirent namquè illa sigilla, & fulcra nutarent, si ab alio quàm ab omnipotente rerum omnium Conditore, miracula patrarentur, vt benè testantur Alexander Alens. *1.par.quæst.45.* S.Thom. *1.par.q.110.artic.4. & q.114.artic.4.* S.Bonau. & alij Doctores *in 2.sentent.d.7.* Benedictus Pererius *de magia lib.1. cap.8.* Binsf. *de Confess.malefic.quæst.par.1. concl.1.* & habetur *in cap. Nec mirum 26.q.2.* ex D.August. *lib.3. c.8.de Trinit.* Quare asserendum est, vniuersam maleficam potestatem quantumuis magnam miracula edere non posse, mira peragere posse. Quorum

Sed mira quarum Alia sũt Vera, Alia aparẽt ia.

Alia sunt Vera: Alia Apparentia: vt sequentes articuli demonstrabunt.

✠✠
✠

ARTICVLVS I.

Veram.

§. I.

640 *Mirama lefici facere possunt.*

SI malefici ferè omnia efficere possunt vt plurimùm quæcumque dæmones perficere valent, vt communis Theologorum sententia affirmat, in confesso est, Deo permittente, & dæmone adiuuante, eos verè posse mira præstare: cum mirabilium operatio potentiam dæmoniacam non excedat. Nam cum in omnibus creaturis, quæ vniuersa mundi machina continentur, siue esse simplex, siue vegetatiuum, siue sensitiuum, siue rationale possideant, plurimæ sint miræ, & occultæ virtutes, dæmones, qui tanquam sagacissimi indagatores omnes explorant, illas vt pote notissimas diuersissimè temperant, & applicant iuxta vniuscuiusquè Sympathiam, & dispathiam; atquè ità mirabiles, & inusitatos effectus producunt stupentibus cæteris hominibus, qui opera Diuinitatis esse existimant: quia illorum virtutes, causas, & modum, quo inuicem applicantur, & temperantur, ignorant. Quarè eorum respectu verè mira sunt, & mira putantur, quæ à malignis spiritibus fiunt, quibus non deest potestas ad illas virtutes modo, & tempore debitis applicandas, & temperandas siue per motum localem, siue per alterationem operentur: vt supra *p.2.disput.1.* latè probatum est.

Quæ differunt 1.Ab operibus miraculosis Dei, & Sanctorũ

Hæc autem mira, quæ ab ipsis, vel maleficis fiunt, maximè differunt à cæteris mirabilibus, quæ vel ab omnipotente Deo, vel ab operante natura procedunt. Nam si ea conferas cum miraculosis operibus, quæ à sanctis diuina virtute producuntur, maximam inesse intercapedinem inter vtraquè deprehendes.

§. II.

Quarum ad opera ipsa.

OPera à sancti peracta verè miracula sunt, quæ in tribus omnem naturæ vim, & potestatem excedunt: In quibus excessus naturæ creatæ reperitur.

1. Vel in eo, quod peragitur, quale nullo modo natura facere potest; cuiusmodi est: Duo corpora esse simul in eodem loco, eodem tempore, & se inuicem penetrare: vel idem corpus esse in pluribus locis simul, & semel: vel corpus humanum euadere impassibile, & immortale.

2. Vel in eo, ex quo, aut in quo res fit: vt ex nihilo producere aurum, arborem, & quamlibet aliam rem: Dare viram mortuo: & facultatem videndi cæco nato largiri.

3. Vel in modo, ordine, aut alia circunstantia, alijsue rebus, cum quibus omnibus naturaliter opus illud fit ver.gr. Infirmum subitò sanare languentem. & ex ligno producere serpentem. In ijs enim tribus miraculorum gradibus sancti ope diuina freti mirabilia multa peregerunt: vt ex sacra, & ecclesiastica historia abundè probatur.

Ope-

§. III.

Quantũ ad opera tines.

OPerationes à maleficis factæ dicuntur miracula dupliciter. Primò, quia rara, eo modo, quo inuenta noua, & artificiosa opera, qualia fuerunt illa Architæ, Archimedis, S. Alberti Magni, quæ prima disputatione commemorauimus, miracula vocitantur, non absolutè, & per se; sed respectu hominum, qui ea vocant miracula, quorum causas ignorant, & quæ sunt ipsis inusitata; quoniam ea maximè admiratur, vt testatur Petrus Binsf. *tr. de Confess. malef. quæst. par. 1. concl. 1.* Secundò, quia verorum miraculorum sunt simillima, & opera miraculosa à viris sanctis diuina virtute peracta imitantur: ver. gr. Ex ligno producere serpentes, sanare ægrotos, illuminare cæcos, producere aurum, & arbores, & dare vitam mortuis. Attamen vera miracula non sunt, cum naturæ cancellos non prætergrediantur; nequè virtutem agentium physicorum excedant: vt benè docet Seraphicus D. S. Bonauent. *in 1. d. 42. q. 3.* Possunt namquè malefici producere serpentem ex ligno, sed non immediatè: sanare languentem, sed non subitò: illuminare cæcum, sed non cæcum natum: producere aurum, & arbores; sed non ex nihilo: pro breui tempore dare vitam mortuo; sed fictè, vel illusoriè; Denique verè miracula secundi, & tertij ordinis imitari per productiones cum tempore factas in subiectis dispositis cum rerum naturalium applicationibus; sed non illa, quæ in primo gradu supremum locum obtinent. Etsi aliquid simile tentant, totum opus apparens est, & prestigiosum. Idem dicendum de alijs secundi, & tertij gradus, si per motum localem, aut alterationem produci non possint; aut si possint, cum volunt aliquid subitò ex nihilo, & immediatè producere: aut regredi à priuatione ad habitum; Nam tunc omnia erunt phantastica, & simulata; & ideò nec vera, nec solida, nec diuturna.

§. IV.

Quantũ ad operã tes.

QVod mirandum non est: cum Sancti virtute diuina operentur: Malefici vi naturali, aut dæmoniaca. Illi sanctitate, & iustitia sint insignes: Isti flagitiis, & sceleribus infames. Primi inuocatione diuini Nominis, signo crucis facto; aut recitatis quibusdam sacris verbis: Secundi adiuratione dæmonis, exhibitis signis ridiculis, superstitiosis, & execrandis. Sancti, vt Deum honorent, Ecclesiam ædificent, & homines iuuent in corpore, & anima: Malefici, vt scelera committant, veritatem peruertant, falsitatem persuadeant, gloriam, honores, & diuitias aucupentur: vt initio disputationis primæ demonstratum est. Quare facilè vera miracula à falsis discernuntur, si hæ differentiæ diligenter obseruentur.

§. V.

641 *Ab operibus miris à Natura pro diuitis.*

SI verò hæc diabolica mira magorum cum miraculis naturæ comparentur, certis quibusdam indiciis facilè ab illis discernuntur: Nam certum est, pertinere ad magiam dæmoniacam. 1. Si opera illa naturalem facultatem excedant: Vel quia res adhibita non habet vim sufficientem ad hunc effectum producendum. Nam si quotiescumquè & à quocumquè fine aliis cæremoniis applicantur: suum effectum producit, certum est, effectum esse naturalem: Si verò non sit proportionata ad talem effectum, nec illum producat, nisi ab aliquo singulari, certo tempore, certisquè obseruationibus applicetur, meritò iudicatur esse magicus. Vel quia effectus non potest procedere nisi à causa intellectu prædita; & tamen ab inanimata expectatur: v gr. à statua responsum certis precibus, & cæremoniis absurdis de rebus occultis postulare, quod euidens est magicè fieri. 2. Præterea si effectus producitur in re multum distante. Nam etsi inter scholasticos dissidentes hæ quæstio acriter: Vtrum res possit immediatè agere in passum à se distans, nihil in medium operando; & tam agens, & patiens debeant se contingere secundùm contactum quantitatiuum: an sufficiat tactus virtualis, eò quòd res, in quam agitur; seù quæ actionem respicit, sit intra spatium illud, ad quod se vis agentis extendere potest; tamen in hoc conueniunt, agentia naturalia non posse agere in quantumlibet distans; certamquè habere spheram suæ actiuitatis, extra quam impossibile est ipsis, suam protendere actionem, alià maiorem, alià minorem secundùm virtutem, & dignitatem, quam vnumquodquè in admirabili creaturarum serie obtinet. Ideò ille effectus meritò magicus esse censetur, qui à causa procedit nimium distanti, Quod clariùs patet, cum eadem causa propiùs, vel proximè applicata non agit, tamen agit in distans maximum. 3. Insuper, si ad effectum producendum aliqua apponuntur, quæ ad illum non pertinent, quibus tamen tota operis efficacitas tribuitur: vt sunt verba ignota, falsa, absurda, characteres, & figuræ variè efformatæ, obseruantiæ dierum, horarum, stellarum, situs corporis, & quorundam rituum, qui absurdi, superflui, & indifferentes meritò iudicantur. Hæc enim omnia vt plurimùm effectum ostendunt à malo spiritu procedentem. Sunt tamen aliquæ obseruationes dierum horarum, stellarum licitæ. De quibus legas infra *tom. 2. disp. 1. num. 221. & seq.* Ibi enim latissimè omnia, quæ de his superstitionibus scitu sunt necessaria, explicantur.

§. VI.

642 *In his discernendis duo obseruãda.*

HIs, & aliis huiusmodi signis effectus magici a physicis discernuntur, in quibus, vt sapienter monet Delrius *lib. 2. q. 5.* duo extrema solicitè euitanda sunt, Alterum, nè in iis disquisitionibus temerè omnia effectus naturales esse credantur. Hac enim Veterator antiquus astutia vt plurimùm vtitur, néquè in suis operibus concinnandis naturalia quædam admiscere, vt totum opus naturale reputetur: vt practicè probabitur *tomo 2. disp. 2. & 3.* In quo plurimi multoties hac vana specie decipiuntur. Alterum, nè temerè omnia vt magica condemnentur. Nam vt docet Augustinus *lib. 21. de Ciuit. Dei c. 4. & 5. Rerum naturalium vires, & analogia cum illorum effectibus sæpiùs nos latent, & multis partibus nostram scientiam superant.* In quo falluntur multi multa operanti dæmoni tribuentes, quæ sapientiores, & doctiores nouerunt ab occulta natura procedere.

Ex his constat, eandem esse rationem de operibus veris maleficorum, & dæmonum: eodemquè modo à diuinis, & naturalibus esse discernenda: cum quicquid possunt dæmones, possint ferè vt plurimùm malefici ex pacto; & ideò quæ supra disput. 2. de potentia dæmonum in veris effectibus producendis demonstrata sunt, eodem de potentia magica hic dicimus esse censenda.

AR-

ARTICVLVS II.

Apparentem.

§. I.

643 *Magi quando præstigijs vtantur*

QVàm aptè magi, & malefici sophistæ, & circulatores appellantur: cum eorum mira, etsi cum maxima spectantium admiratione, peracta, mera sint præstigia, somnia, & sensuum ludificationes. More etenim dæmonis, cuius præsidio operantur, cum nec motus localis, nec rerum naturalium applicatio in suis actionibus iuuare possunt ad prætensum effectum verè, & realiter eliciendum, solent confugere ad circulatorias deceptiones, quibus mira simulata, & apparentia tantùm, hoc est, non talia reuera, qualia videntur, producere consueuerunt.

Quomodo fiant. Horum autem falsitas ab iis deprehenditur, qui studiosi veritatis, amatoresquè virtutis sanam gerunt mentem. Nihil enim est, quod ità mentis humanæ aciem ad dæmoniaca opera quantumuis subtilibus inuolueris obtegantur, agnoscenda acuat, quàm veritatis, & virtutis amor. Nam veritas falsi calliditatem, virtus vitii latentis insidias manifestè reuelant in iis præstigiosis maleficorum actionibus, in quibus hæc duo germano vinculo colligata reperiuntur.

§. II.

1. *Sine veritate* FAlsum iluescente veritate se prodit, quæ hæc mira nequè vera, nequè diuturna, nequè vtilia: sed apparentia, phantastica & vana esse demonstrat. Quid veritatis potest esse in iis, quæ solà sensuum illusione à dæmone peraguntur. Nam vel oculos fascinat, dum illos vario situ modò eleuat: modò deprimit: modò humoribus inficit, ex quo res aliter, quàm sint conspiciuntur: vt contingit in ebriis, & furiosis. Vel obiectum mutat, quod celeriter agitat, subitò occultat, variè collocat, diuersimodè separat, latenter conglutinat, & certa dispositione proponit oculis: vt faciunt circulatores. Aut aliquid ex aere formatum rei, quæ tunc aliter apparet, circumponit. Aut ipse tale fictitium corpus sub variis formis assumit. Aut impedit, nè species obiecti ad oculum deferantur, vel saltem pars media perueniat. Aut medium aliqua qualitate spissat, condensat, rarificat, aliisquè modis tùm potentiam visiuam: tùm imaginationem, perturbat: tùm mendacii specie sensibus illudit humanis; vt quæ facta minimè sunt, à deceptis facta putentur: vt ritè tradunt Valentia *in* 1. *par. disput.* 4. *quæst.* 2. *punct.* 2. & Molina 1. *par. q.* 3. *art.* 4.

§. III.

2. *Sine stabilitate.* QVid stabile reperitur in sola rerum apparentia, quæ visa statim euanescit, nec permanere, potest, nisi quandiù durat fascinatio? Idem enim spectatoribus contingit, quod dormientibus. Vident se in obscura caligine positos, & horrendis tempestatibus actos, dum cælum, salum, solum, confuso ordine miscerì videntur, & statim cernunt inductam serenitatem. Adstant cætibus conuiuantium, assident mensæ exquisitissimis dapibus, delicatisquè ferculis oneratę; lautæ, opiparè regijs delicijs, & apparatu splendidissimo se excipi putant; sed paratis epulis, quę momentò tolluntur, & fame cruciante sentiunt momętaneam fuisse hanc voluptatem. Errant in densissimis nemoribus, & per loca inuia vepribus obsita obsidentur à serpentibus, draconibus, & monstris insolitis quasi deuoraturis summo pauore consternati, nec fugere valent, nec latitare. At pauor statim soluitur, cum soluto prę stigio se vident in sicuro positos. Hortorum areas lustrant, atq. obambulantes varias arbores fructibus onustas, luxuriantes herbas, flores suas opes explicantes, fontium riuos scaturientes, cantilantes oues, naturę, & artis in eodem opere concertantium mirabilia attentis oculis considerant; sed tantalei horti in fumum, & auram euanescunt. Mirantur Regem pompaticè incedentem veste fulgente aurea, principibus stipatum viris, & magnam aulicorum turbam post se trahentem: aut famosos belli duces, quales Hectorem, & Achillem fabulæ Poetarum, fingunt acriter decertantes, dum alter alterius fugat exercitum modò terrestrem, modò nauale, cum horribili hominum strage; sed cessat statim admiratio, cum omnis illa pompa, totusquè bellicus apparatus instantaneè perit: Quia mira maleficorum sunt momentanea somniorum spectacula.

§. IV.

3. *Sine vtilitate* QVid vtilitatis in tot vanis, & inutilibus operationibus magicis, quę per summam ludificandorum oculorum peritiam à ministris sathanę peraguntur? vt sunt: Volare per aera: In igne volutari: Transformari in columnas, & in animalia quęquè: Duas Iani facies assumere: In terra tanquam in aqua adnauigare: Gallis gallinaceis in rheda vehi: Patinas, & vasa ab vno extremo ad aliud trahere, & inuisibiliter in mensa locare: Cartam ab alio ex toto fasciculo clam extractam in manu extrahentis manentem noua inducta forma immutare: Arbusculum in mensę medio producere: In aulam inducere flumina inundantia: Gallos paleam quasi trabem trahentes: serpentes saltitantes, & cursitantes, feras venatorias: Fronti aliorum cornua ceruina adijcere, & ramosam frontem repaculis ferreis illaqueare, transformare conuiuantium manus in pedes bouum, & equorum vngulas, ne patinas attingere valeant: Hominem vndequaquè sanguinem ex hiantibus vulneribus emittentem exponere, qui mox sanus sistitur: Epistomio, seù terebello frontem perforare, & foramine omnis generis viua, educere. Hominem iactare in aera, eius membra discerpere, & ea recollecta adunare: Lanceam quà parte minatur exitium aut acutos gladios in una, viscera condere: Currum onustum fęno cum equis, & agitatore absorbere, aliaquè similia edere, quę à magis prestigiatoribus exhibentur. Nonne hęc phantastica, momentanea, & vanissima esse, veritatis virtuosę splendor demonstrat?

§. V.

644 *Cum spectantium damno, quas trahunt.* SIc vitium in iis magicis tenebris latitans in apertum educit, dum docet hęc mira non modo sine soliditate, seù veritate stabilitate, & vtilitate, sed cum summo spectantium damno sępiùs exhiberi, arqsiè ad infidelitatem, scelera, & magiam ipsam pertrahere spectatores.

Annè

1. *Ad Idolatriã.* Annè infidelitatem apparentia magorum præstigia introducunt, cum veræ fidei miraculosis operibus opponuntur? Sicut enim Ioannes, & Mambres Moysi restiterunt, virgas in angues, & aquam in sanguinem diabolica ope mutantes, & Pharaoni, atquè eius aulicis persuaserunt, obstinato animo mosaycæ resistere legationi veris miraculis confirmatæ; ità in nascentis Ecclesiæ primordijs ex hæreticis plures magica arte præstantes: vt fuere Simon magus, & Apollonius Thyanæus, alijquè infernj emissarij, dum infirmis sanitatem, cæcis visum, paralyticis motum, ipsis etiam mortuis vitam restituere videbantur, apostolicæ prædicationis tot veris miraculis confirmatæ vim eneruabant; & spectatores in incredulitate detinebant. Sic posterioribus sæculis visi plures, qui vt suos errores contra catholicam fidem insolitis operibus stabilirent, suis neophitis præstigio dementatis Christum Dominum, Sanctissimam Deiparam, Angelos, atquè Beatos in Maiestate visibiliter apparentes, & errores illos docentes, ostendebant, quos dæmones fuisse transformatos dubitare non licet. De quibus legendi sunt S. Clemens Romanus *lib. 2. Recognit.* S. Irenæus *lib. 1. c. 21. & 24.* Eusebius *lib. 2. Histor. c. 20.* S. Epiphanius *har. 27.* Seuerus Sulpitius *in sacra histor. lib. 2.* Glycas *par. 2.* & Apulæius *de asino aureo lib. 1.* Similiter in finibus sæculorum, cum vltima Antichristi persecutio contra Ecclesiam suscitabitur, tàm ipse filius peccati, quàm eius pseudoprophetæ tot prodigia, & portenta tam insolita daturi sunt, vt in errorem etiam electi inducendi essent, ait Christus Dominus *Matth. 24.* nisi omnipotentis Dei manus auxilio confirmarentur.

§. VI.

2. *Ad Peccatũ.* Annè ad scelera prouocant homines illusionibus eorum affectu temperatis isti mendaciorum concinnatores, quando se vnicuiquè obsequentes exhibent ad illa proponenda, ad quæ vehementi alicuius passionis impulsu feruntur? Nam si quis diuitijs inhiat, ei thesauros in profundissimis montium cauernis absconditos, & à canibus, aut alijs monstris solicitè custoditos reuelant, quò, dum penetrare, & custodes abigere tentat, cadentis terræ mole obruitur: vt testantur Theuetus *L. prima C. de thesau.* & Cedrenus *lib. 8. Cosmogr. cap. 1.* Si æstuant libidinibus, elegantis formæ mulierem in speculo ostendunt, cuius amplexibus potiri liceat; vel dæmonem in lepidæ puellæ speciem transformatum, & ad omnes spurcitias exercendas paratum introducunt: vt tradunt Cassianus *Collat. 8. c. 21.* August. *lib. 4. de Ciuit. Dei cap. 27.* & plurimis exemplis probat Binsfel. *de Confess. malefic. par. 1. quæstionis concl. 5. dub. 1. ex D. Gregorio lib. 2. Dialog. cap. 2. Vincẽtio in speculo historiali in vita S. Basilij Magni: Cæsario lib. 3. seu dist. cap. 8. Sozomeno apud Tripartitam lib. 8. c. 1.* Si obscenis spectaculis delectatur, in frequenti hominum cætu efficiunt, vt quotquot adsunt mulieres vestibus se nudent, & quæ natura tegenda docet, oculis obijciant. Sicquè tripudiare non definant, quandiù in media aula accensa lucerna certis insculpta characteribus ardet, de quibus latè Delrius *lib. 2. q. 8. & 9. Disq. magic.* Si spirat minas, & cædes in hostes, vindictæ ministros proponunt paratos: modò annuat omnibus modis iniurias prætensas. Et ità similibus vitijs laboranti mendacibus somnijs solatium afferre simulant, vt in atrociora deuoluatur.

§. VII.

3. *Ad Magiam.* DE ijs portentosis operationibus plurimi ad magicas artes comparandas pelliciuntur, qui ad inusitatos pauentes effectus, & iniqua curiositate ducti occultas causas, quas ignorant, inuestigare satagunt. Et quia vltroneos nanciscuntur magistros, qui obsequium se præstare dæmoni putant, cum aliquem numero maleficorum adijciunt, libenti animo se tradunt discipulos magicis artibus imbuendos: vt ritè tradunt August. *lib. 10. de Ciuit. Dei c. 9.* at clariùs *lib. 2. de Doctr. Christiana cap. 22. & 23.* & Guilhelmus Parisiensis *in lib. de legibus*. Vel si horrore sceleris ab illa societate nefaria auertuntur, saltem ipsius operibus participant, cum ea peragunt, quæ à magis, & maleficis imperantur; quamuis certò sciant, eos esse ministerijs dæmonum addictos: vt dicetur infra *tomo 2. disput. 1.* Cauent enim solicitè, vt talia præstigia præstare possint, nè nomen Dei inuocent; signum crucis etiam inopinatò efforment; Sacerdotes adeant, templa ingrediantur; reliquias sanctorum, aut sacra amuleta gerant, & quod simile pietatem redolens exequantur. Similiter punctuatim obseruant, quæ in mandatis dantur, cum varijs execrationibus, & iuramentis se obstringunt, numquam se secreta reuelaturos, & sic si non magi, saltem magorum, & maleficorum fautores, & socij euadunt. Quare optimè Paulus *2. ad Thessal. 2. de mendacibus signis, & prodigijs* loquens docet: illos solos circumueniri, qui charitatem veritatis non receperunt, vt salui fiant, idest, veritati consentire, & acquiscere nolunt, quæ à Deo, qui charitas est, & procedit, summa sanctorum charitate annunciatur, & virtutum regina charitate comitata semper incedit. Namquè in pænam virtuosæ, & charitatiuæ veritatis repudiatæ peruersam doctrinam, & falsa dogmata amplexantur, mendaciis, & falsis miraculis persuasi, mittente eis Deo operationem erroris, vt non credendo veritati; sed consentiendo iniquitati, condemnentur.

SECTIO II.

Maleficam.

645 *Malefici cum dæmone concurrunt ad maleficia.*

AT non sufficit dæmoni infernales symmistas superstitiosam exercere magiam in suam, & aliorum vtilitatem; aut delectationem; adhuc vult sibi fieri satis aliis exercitationibus, quæ in damnum generale multorum: aut exitium particularis alicuius cedant; vt sunt illæ, quæ à practica maleficia assignantur. Cum enim nihil tàm habeat in optatis, quàm maleficijs homines, & creaturas inficere, non finit suæ malitiæ ministros à malis inferendis vnquam cessare; sed eos vsquequaquè vrget, & prouocat ad noua, & maiora exitia quoquomodo concinnanda.

Dæmon vt causa efficiens, & proxima Maleficus, vt causa moralis remota.

Multa namquè ipsi licent, cum malefici consensus accedit, quæ soli non permitterentur; quia necesse est ad maleficium aliquod perficiendum, vt vterquè conueniant, & tanquam causæ partiales coniungantur ex pacto ad vnum, eundemquè effectum producendum, Homo, qui parum potest, concurrit ad actum suas vires superantem, tùm dæmonem inuocando, vt adsit, & volitum maleficium exequatur: tùm externa aliqua peragendo, quę sunt aut signa inuocationis: aut instrumenta damni, & maleficii. Dæmon, qui multum potest, si à Deo liceat,

ceat, excitatus, & inuocatus prosilit ad signum à malefico exhibitum, & statim optatum producit effectum; ita vt alter sit causa remota, & moralis, quæ consensu, & voluntate concurrit, cum non possit physicè, & naturaliter attingere proximè talè effectum, qui eius potestatem excedit: Alter causa proxima, & efficiens, quæ immediatè concurrit ad efficientiam actus malefici, de quo præuio consilio in nocturnis conuentibus: aut secretis communicationibus inito mediis assignatis dæmon, & maleficus conuenerunt.

Incitati à malitia. Demoniaca. Propria, & Aliena.

Quare aptè Ioannes locustas inferas tanquam equos paratos ad prælium nocendi potestatem habentes repræsentat. Malefici etenim, qui laxiorem à Domino licentiam accipiunt, quia sunt in statu tum benefaciendi, tum malefaciendi, cum solicitè actionibus diabolicis tanquam calcaribus vrgentur ad maleficia, non secus ac feroces equi à sessoribus agitati grassantur in homines omnis ætatis, sexus, & conditionis; & eò grauiorem inferunt stragem, quo & propria, & aliena voluntate feruntur. Propria, quæ, cum corruptissima sit, & malitiam diabolicam imitetur, nihil optat tam ardenter, quàm inferre mala; nec in aliquo delectatur, nisi cum horribilem edit hominis carnificinam. Aliena, eorum, puta, qui superbia tumentes, ardentes luxuria, auaritia æstuantes, & ira perciti eos impellunt ad maleficia procuranda, quibus suam impleant, & exatient cupiditatem. Quid ergo mirum, si & diabolicis, & propriis, & alienis solicitationum motibus violenter impulsi, tanto impetu properant in prælium contra homines, quos vexant maleficiis Somniferis, Amatoriis, & Hostilibus? Nam ad hæc tria genera omnia reuocantur: vt sequentes articuli declarabunt.

Quę maleficia reuocantur ad. Somnifera. Amatoria. Hostilia.

ARTICVLVS I.

Somniferam.

§. I.

646 *Vigilandum contra insidias dæmonum, & maleficorum somnum inferentium.*

QVàm salubre consiliũ Christus Dominus *Matthei* 24. proponit, cum monet, vigilandum esse, & iugiter excubandum, ne fur domum perfodiat, & dormientes, inopinanteſquè opprimat. *Furem enim*, ait ibi S. Hilarius, *ostendit Zabulum ad detrahenda ex nobis spolia peruigilem, & corporum nostrorum domibus insidiantem, vt ea incuriosis nobis, & summo deditis consiliorum suorum, atque illecebrarum iaculis perfodiat. Paratos igitur esse nos conuenit, & orationum assiduitate detentos omnibus præceptorum suorum operibus inhærere.* Et quidèm tutissimæ sunt illæ vigiliæ, quas Deus nostris precibus, & operibus bonis inuitatus vt pro nobis agat excubias contra vigilantem inimicùm, qui non modò per se suis consiliis, & illecebris; sed etiam per suos magos, & maleficos diuersis incantationibus homines adoritur, dum somno naturali somnum diabolicum superinducit, & arctissimis somni vinculis decumbentes detinet, vt illos diris suis artibus obruat, nisi dormituri antè implorauerint Dei omnipotentis auxilium aduersus omnes tenebrarum principis, & ministrorum eius insidias.

Quia.

§. II.

647 *1. Difficiliter euitantur*

QVas difficiliter vitari posse patet ex eo, quòd de nocte in obseratas domos, & clausa cubicula tenebriones illi ignota facie dilabuntur. Solet enim eorum magistellus, sicut variis confessionibus sagarum constat, quas refert Remigius *lib. 2. cap. 4.* eos, qui emerito multorum annorum spatio plurimis maleficiis fidem suam probauerunt, tanquam veteranos milites certis infernalis militiæ præmiis, Imperatorum more donare, nempè, se in alienas formas immutandi, & ædes penetrandi potestate, quasi authoramento diuturnę seruitutis, & fidelitatis. Hac accepta facultate in mures, locustas, feles, & alia pusilla animalia transformati, vt putant, per quasuis angustias nullo negotio viam sibi faciunt, & intromissi pristinæ formę denuò restituuntur, si velint (sed hæc fiunt eo modo, quo dictum est supra *disput. præcedenti num. 295. & seq.* & præsertim *num. 300.*) Tum ad eos accedunt, quibus moliuntur interitum, artus eorum omnes illiniunt, in os potiogem aliquam infundunt, atquè malo carmine, certisquè ritibus somnum inducunt, vt nulla vi possint euigilare, vt sic securiùs destinatum opus ipsi peragere valeant.

§. III.

648 *2. Faciliter concinnantur remediis, Naturalibus, ac Diabolicis.*

HÆc autem soporatio iis sathanæ ministris facilis est, siuè narcoticis, siuè diabolicis remediis vtantur, cum vtraquè somnum arctum, atquè diuturnum conciliandi, habeant facultatem. Nam multa sunt, quę sola vi, ac potentia naturali, si infundantur, vel amoueantur, non soporem tantùm, sed stuporem, torporemquè aduersus vehementissimos quosquè cruciatus inducunt: vt lolium, solanum, mandragora, papauer, & similia, quę Chirurgi non ignorant, se quando ad humano corpore membrum absquè doloris sensu resecare desiderant. Sed plura, & perfectiora norunt dæmones; Nulla enim virtus in rebus natura editis eos latet; sed perfectissimè omnia simplicia ad consopiendos homines apta nouerunt, quę ipsi postea maleficis indicant, vt ex illis insimul temperatis suas potiones somniferas elicere possint. At viribus naturæ non egent, qui siue illius rei aduentitiæ, atquè externæ admiculo tanta possunt, qualia in operationibus eorum quotidianis conspiciuntur. Seisis enim somnum immittere valent, & soporem conciliare quędam adhibendo non vt causas naturales; sed vt symbola, & signa ex instituto ad dæmonis opem inuocandam. Quis namquè credat excitandi somni facultatem habere characteres magicos, lucernas sulphuream flammam euomentes, pedes, & manus mortuorum prius oleo diabolico inunctas, {partes aliquas humani cadaueris: vt spinam dorsi certis locis appensam, cadauerum abortione egestorum, & igne elixorum pinguedinem, faces excantatas, & de certi generis lychno, & quadam pinguedine compositas, quæ fumum emittentes, *Nebulam somni* vocatum, præferuntur accensæ: vel domi relinquuntur, cum aliquod maleficium operandum est. Et tamen his omnibus vtuntur, vt soporem inducant, quamuis hæc omnia ex pacto tantùm efficacitatem habeant. Huiusmodi somnum, facile est credendum immissum fuisse illi Adolescentulæ, de qua supra *disp. 2. num. 287.*

Quis

§. IV.

649 Creb. adhibentur Ad. Vtilitatem propriam.

QVis verò explicare queat, quot facinora hi noctambuli homines ijs naturalibus, & dæmoniacis telis armati in perniciem omnium moliantur.

Si homines è cubiculis, mulieres è lecto geniali ad conciliabula malefica auolare desiderant, ne quid quotidianæ, & nocturnæ consuetudinis desideretur, per incantationes domesticis somnum inducunt. Illiniunt namquè inguine somnifero vel aures; vel culcitram: vel pallium; & sic soporem excitant, ex quo alij facile excitari non possunt: vt exemplis probat Remigius *lib.1.cap.12.* Et mihi enarrauit anno Domini 1649. Venetijs quædam N. Mulier à dæmone incubo possessa tunc vidua, quòd dum etiam viueret maritus, ac cum illo decumberet in lecto dæmon illum ad tam arctum somnum inducebat, vt eam comprimentem nullatenus ipsum audiret.

Si à Iudicibus deprehensi tanquam veneficij sontes, silentio tormenta, & pœnas superare volunt, virtute characteris in perexigua lamina, aut certa exarati soporem adnehunt tam altum, vt nec ab excitantibus Iudicibus, qui varijs interrogationibus veritatem eruere volunt; nec à torquentibus carnificibus, quorum augetur barbaries, dum se deludi conspiciunt, nec ab acutissimis doloris equuleis, qui intima viscera penetrant, vllo pacto excitari possint; vt accidit in quodam Benigno, qui Danorum Reginæ Consiliarium occiderat, de quo idem Auctor *lib.2. cap.4.* sed nos latiùs infra *tom.2. disput.1.num.140.*

§. V.

Aliorum damnū.

SI tutò volunt alienas opes inuadere, penetrare domos, scrutari supellectilem, & quæ lubet, secretis tollere de medio latrocinijs, modò inunctos digitos, manus, aut pedes alicuius patibulati accendant: aut partem cadaueris certo loco appendant, intrepidè parietes effodere, & domos euertere possunt; cum domestici omnes graui sopore immergantur: vt duobus, & lepidis exemplis, quorum vnum supra *num.596.* retulimus, ostendit Delrius *lib.3.par.1.quæst.2.disquis.magic.*

Si castæ alicuius matronæ, aut puellæ pudicitiam adulterijs, libidinibus contaminare statuunt, & post importunas solicitationes post dona frequenter oblata, post crebras visitationes, aliaquè amoris incentiua frustra adhibita vim facere deliberant: accensa prius face obscurum ducente lumen in cubiculo, audacter ad prædam inuolant: clamet quantum voluerit vim patiens mulier, & vim vi repellere tentans, domesticorum opem imploret, nihil proficit, omnes consopiti, & mortuo similes aures non habent, nec ab alio, quàm à Deo auxilium expectare potest, qui sæpissimè castitatis integritatem admirabili modo contra petulantium, & fætentium hircorum impetus tuetur, & protegit: vt memorabili exemplo idem Delrius *loco citato* demonstrat.

Denique si tollendi è cunis, aut è matrum sinu pueri: si aliquis veneno appetendus, somnus ijs maleficis artibus aduocatur, quo ita matres corripiuntur, vt non sentiant sibi filios eripi; nec alij suis faucibus infundi venenum, etiamsi firmiter, & validè os illis deducatur, ne potionem agitatione excludant, aut lecto violenter deturbentur. Tanta est enim venenati poculi vis, & operationis dæmoniacæ virtus, vt nec clamoribus, nec vellicationibus, nec agitationibus quibuscumquè expergefieri possint. Quare salubriter æterni consilij Angelus cuiquè suadet vigilare contra latentes ipsos fures, & antequam lecto decumbat, preces, orationesquè præmittere, quibus se in Dei præsidium, & tutelam commendet, vt tota nocte possit in Dei protectione morari, & pacifico somno gaudere, frustra obnitentibus somniferis malefactoribus. *Nisi orationibus præuniatur.*

ARTICVLVS II.

Amatoriam.

FOrmidandum instare nobis aduersarium ex eo maximè liquet, quòd dæmon, si quandoque ipsi à Deo permittitur, non solùm in bona externa, & in omnia corporis membra grassandi potestatem habet; sed etiam in ipsam animam, quam varijs passionum motibus exagitat, maximè cum excitat æstus libidinis, & ardentes Veneris faces accendit, animosquè pudicos ad impurum amorem tàm validè flectit, vt non amare, sed furere videantur; præsertim cum malefici suis philtris, & amatorijs poculis aliquem prouocant ad amandum; tunc enim vires omnes adhibent, vt maleficia amatoria suum sortiantur effectum. 650 *Dæmon homines excitat ad libidinem per philtra, & pocula amatoria.*

§. I.

FAcilè hanc dæmoni quis posset negare facultatem. Sed illi eam tribuit sacræ scripturæ inuiolabilis auctoritas, dum *Osee.4.* hostem humani generis vocat spiritum fornicationis, qui potest incendere hominem ad libidinem, & explicat Castianus *Collat.7.cap.32. Incentores*, ait, *libidinum, atquè luxuriæ, quosdam spiritus esse Propheta commemorat: spiritus*, inquiens, *fornicationis decepit eos; & fornicati sunt à Deo suo*, & *Nahum 3. Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ, & gratæ, & habentis maleficia.* Quod de maleficijs amatorijs rectè interpretatus est Franciscus Ribera. Quorum etiam apud Baruch. *in epistola Ieremiæ 6. vers.42.* mentio habetur his verbus: *Mulieres circundatæ funibus in vijs sedent succendentes ossa oliuarum, cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ exprobrat, quod ea non sit digna habita sicut ipsa, nec funis eius diruptus sit.* Per quas funes rectè intelligi posse maleficia amatoria, quibus homines ad libidinem accenduntur, & quasi impelluntur ad peccata carnalia, nemini est ambigendum. *Probatur auctoritate Sacræ scripturæ*

Idem Patres asseuerant S. Irenæus *lib.1. cap.9.* S. Greg. Nazian. *orat.29. in laudem Cypriani:* S. Gregor. Roman. *lib.1. Dialogorum cap.4.* S. Epiphan. *lib.1. tom.2. contra hæres. Ebionit.* Arnobius *lib.1. contra Gentes*, & S. Hieronymus *lib.3. comm. in epist. ad Ephes. cap.6.* qui docet, aliquos esse dæmones amoribus, & amatorijs canticis seruientes: vt *in Nahum 3.* tribuit maleficijs, & incantationibus, quod faciunt homines amare ea, quæ odisse debuerant: & detestari ea, quæ amare tenebantur. *Patrum.*

§. II.

Theologorum. THeologi vno ore talem admittunt potestatem: vt S.Thom. D.Bonauent. *in 4.sentent. dist.34.* quos Petrus de Palude ibidem, Alphonsus à Castro *lib.2. de iusta heretic. punit. cap.15.* Auctores Mallei Malefic. *prima par. quæst.5,* Michael Medina *lib.2.de recta fide in Deum cap.7.* & moderni omnes sequuntur.

Legum. Idipsum confirmant leges, quæ sub grauioribus pœnis pocula amatoria vetant. *L. Constantiniana. Eorum. C. de malef. & mathem. L.3. §.Adiectio. ff. ad Legem Cornel. de Sicarijs. & L. Si quis aliquid. §.Abortionis: aut poculum amatorium. ff. de pœnis.*

Iurisprudentium Hoc approbat Iurisperitorum in dictas leges vnanimis sententia: Albericus *in Rubric. C. de heretic.num 6.* Azo. *in titul. de malefic. & mathemat.* Bonifacius de Vitalinis *in tract. de maleficis:* Godefridus *in L.Eorum C.de malefic & mathem.* Angelus ibi. Grillandus *de sortilegijs quæst. 3. & quæst. 12.* Oldradus de Ponte *in consil. 210. incipit: Regularis habet traditio.* Panormitanus *in cap. In tabulis, de sortilegijs num.4.* Ioannes ab Anania ibidem *in Rubrica,* Petrus Ancharan. ibidem *in cap. exuarum; & in lib.6.de Heretic. cap. Accusatus. §.sanè.* Hostiensis *in Summa, de Magistris §. quam scientiam.* Franciscus Squillacensis *de fide Catholica cap.9.* Sed latè Petrus Binsfeld. *Comment. in titul. de malef. & mathem.*

§. III.

Philosorum. PHilosophi, & alij naturæ indagatores dum talem virtutem quibusdam rebus naturalibus attribuunt, quæ eò ampliùs reperitur in dæmone id testantur: vt Aristoteles *lib.2. Historiæ Animalium cap.14. & lib 9.cap.17.* Plinius *lib.8.c.42. & lib.32. cap.4.* Marsilius Ficinus *lib.13.Theologiæ Platon.* Cœlius Calcagninus *integro opere de Amatoria magia,* & plures alij quos citat Tiraquellus *13. lege connubiali.* Poetæ idem indicant, qui fictionibus vera multa admiscent: vt Virgilius *in Pharmaceutria.* Ouidius *in suis libris heroidum,* Theocrit. & Propertius. Magorum confessiones, in quibus vsque ad mortem perseuerarunt, quarum plures Grillandus *de sortilegijs q.3.n.15. & q.5.n.2.refert,* idipsum probant.

Poetarũ.

Magorũ confessionum.

Experiẽtia. Ipsa tandem testatur experientia in pluribus, quos Ecclesiastici, & profani Scriptores referunt: vt in puella adducta ad S.Hilarionem, dequa posteà, apud S.Hieronymum. in Iosaphat, & Pheduda apud Damascenum, *In vita Barlaam, & Ioasaphat.* In Iustina, & Cypriano apud Nazianz. & Nicephor. In Basilio pseudomonacho, & moniali apud S. Gregorium. In Marco Antonio Triumuiro apud Plutarcum: & in alio, de quo Cleodanus apud Lucianum.

§. IV.

651 *Modus assignatur compositionis philtrorum.* MOdus autem, quo huiusmodi maleficia amatoria componuntur, traditur à Grillando *de sortileg. loco citato,* vbi ait: *Fieri vel intra: vel extra corpus. In corpore per cibum, & potum, siuè esculenta, & poculenta, in quibus res sacra: vt hostia consecratę, aut non consecrata, sed notis magicis inscriptę frequenter admiscentur:* vt ipse probat exemplis. *Extra corpus per aliquas mixturas compositas ex herbarum foljs, radicibus, reptilibus, metallis, plumis auium, membris animalium, capillis, vnguibus, aut vestimentorum fragmentis, quę adhibitis certis ligaturis in tunica maleficiandi inuoluuntur, & consuuntur: vel sub puluinari, aut lecti inuolucris: aut sub limine ostij domus, aut alio loco, per quem maleficiandus transiturus est, absconduntur.* Hæc ille.

Quorum effectus est prouocare Ad 1. Petrum batium.

Hæc autem dum fiunt, varios in homine operantur effectus. Sic namquè eum ad amorem prouocant, vt sæpiùs pro amore perturbationes, insaniæ, & mors ipsa adducantur.

Quasnam in toto homine perturbationes sentiant, qui philtris, & poculis amatorijs à maleficis vexantur, testantur excitati humores, irritatum semen, membra incalescentia, flatulentia inducta, pruritus, & calor in corpore æstuans, perturbata imaginatio, concitata phantasia, memoria inuoluta, intellectus obscuratus, voluntas crebris, & importunis suggestionibus solicitata, dæmone exteriùs operante per varia pharmaca, quæ vel naturaliter vim habent illos motus producendi: vel tanquam signa conuentionis applicantur, & interiùs certante per varias tentationum illecebras, æstuquè libidinis, quibus miser homo ad desideria carnalis copulæ quasi inuitus trahitur: vt liquet ex facto monialis illius, de quo Gregorius *lib.1. Dialog. cap.4.* quæ incantata à Basilio Monacho febricitare incæpit, & vehementer anxiari, magnisquè vocibus cum stridore clamare: *modò moritura sum, nisi Basilius Monachus veniat.* (Is erat in magicis artibus insigniter exercitatus) *& ipse mihi per sua curationis studium salutem reddat.* Quod cum Equitio Abbati relatum esset, verbo solo monialem curauit, & Basilium expelli præcepit è Monasterio, qui postea à Populo Romano igne crematus est.

Sic Venetijs anno 1648. Quædam Adolescentula filia cuiusdam Mercatoris ætatis suæ anno 17. cum vehementer diligeretur à quodam prædicti Patris sui famulo, is, vt optata Adolescentula carnaliter frui valeret, ad quandam Sagam confugit, cuius ope eam maleficio amoris affecit, quæ statim nocturno tempore clamare cæpit dicens: En morior, nisi mihi concedatur in lecto concumbere cum famulo nostro, *qui in eadem domo, sed altero cubiculo dormiebat. Accurrerunt ipsius Parentes eam reprehendentes, & admirantes super his, quæ dicebantur à filia iam modestia satis prædita. At illicò dæmon, qui eorum ancillam possidebat, famuli crimen patefecit, qui sine morà è domo aufugit, postera autem die ego rogatus accessi, & interrogata Adolescentula: an voluntariè prædicta verba protulisset, quæ respondit, se inopinanter sensisse sibi cor aduri amore erga famulum; phantasiam, & imaginationem turbari, intellectum obscurari, ac confundi, voluntatem crebris, & importunis suggestionibus sollicitari, interiùsque per vehementem libidinis æstum ad desiderium concumbendi cum famulo quasi inuitam trahi, ita vt se abstinere non posset, quin clamans dicta verba proferret. Quibus à me auditis, statim admonita, ac suauiter correpta genuflexa ante Crucifixi imaginem omnia sua peccata detestari cæpit, ad Deum confugit, ac tandem post nonnullos fidei, ac fiduciæ in Deum actus elicitos à quocumque maleficio, Deo adiuuante, ac præceptis à me contra Dæmonem formatis, perfectam coram me consecuta est sanitatem.*

Sed

§. IV.

2. Insaniam.

SEd vlterius progreditur philtrorum vis. Non enim solùm turbat maleficiatos, sed insuper crescente perturbatione in insaniam eos præcipitat: vt videtur in puella, de qua Hieronymus in vita Hilarionis. Hanc cum Iuuenis Gazensis deperiret, idest, vehementer amaret, & tactu, iocis, nutibus, sibilis, & cæteris huiusmodi, quæ solent morituræ virginitatis esse principia, nihil proficeret, Memphim perrexit, & anno elapso magicis artibus instructus ab Æsculapij vatibus redijt; atquè subter limen domus puellæ quædam tormenta verborum, & portētosas figuras in æris Cyprij lamina sculptas defodit. Illico cępit amore insanire Virgo, & amictu capitis abiecto rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis; magnitudo quippè amoris eam in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus ad monasterium S. Hilarionis ei traditur, vlulante statim dæmone, & confitente: *Vim sustinui inuitus sum abductus, quàm benè Memphim somnijs homines deludebam. O cruces, ò tormenta, quæ patior. Exire me cogis, & ligatus sub limine teneor! Non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit.* Tunc senex: *Grandis*, ait, *fortitudo tua, qui licio, & lamina strictus teneris. Dic, quare ausus es ingredi puellam Dei? vt seruarem*, inquit, *eam virginem. Tu seruares*, ait Sanctus, *proditor castitatis? Cur non potiùs in eum, qui te mittebat, es ingressus? Vt quid*, respondit, *intrarem in eum, qui habebat collegam meum amoris damonem:* sicque, hæc confitens à Sancto fugatus est.

Quod antiquis etiam notum testatur Ouidius *lib. 2. de Arte amandi.*

Philtra nocent animis, vimquè furoris habent.

Et Iuuenalis *Satyra 6.*

Hæc magicos affert cantus. Hęc Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti.

Vndè philtrum communiter vsurpatur pro genere veneni amorem, & insaniam inferentis.

Huiusmodi maleficio affecta fuit anno 1655. Isei Brixiensis territorij quædam Adolescentula, cui quidam Iuuenis aduena iniquus, ac pessimus relaxandi animi gratia, ac solatium socijs exhibendi quosdam tradiderat fructus verbis blādis eam alloquens, quæ statimac tales fructus manducauit, tota perturbatione referta in insaniam prorupit, ac post illum adolescentem currere cæpit clamans se morituram, nisi cum eo carnaliter copularetur; quo recedente cum suis socijs à tali vico, & nauiculam ingrediente, dicta Adolescentula vsque ad lacus ripam illum prosecuta insaniens, quasi animam exhalans super terram strata volutabatur. Demum Bergomum coram me adducta ab huiusmodi maleficio, Diuino fauente auxilio totaliter libera recessit.

§. V.

652 TAndem eò crescit malefica vis, vt post perturbationes, & insanias, furiosam mortem infe-
3. Mortē ipsam. rat. Sic Eusebius Chronico testatur, Lucretium Poetam primò dementatum, deindè furoris impatientia seipsum interemisse. Plutarchus in Lucullo refert, illum simili arte in furorem actum, & postea interremptum. Caligulam potione amatoria à Cęsonia porrecta interijsse, narrant Iosephus *lib. 11. Antiquit.* & Suetonius in Caligula. Idem de Federico Duce Austriæ Rege Romanorum electo, & à Ludouico Bauaro victo, testatur Cuspinianus. Quarè iura ciuilia pena mortis afficiunt illos, qui talia pocula amatoria quomodocumque sint composita, cæteris præbent: vt constat *L. si quis aliquid ex metallo §. qui abortionis ff. de pœnis*, Bartolus ibidem, Grillandus *de sortilegijs. q. 12.* & Menochius *lib. 2. de arbitr. Iud. qq. cas. 358.* si ex eis mors sequatur, & etiamsi mors non sequatur, modò quis arte magica animum hominis ad illicitum amorem attraxerit; vt probant citati Grillandus *quæst. 11. num. 7.* Petrus Gregor. Tholosanus *in 3. par. Syntagmatis iuris vniuersi lib. 34. cap. 12. num. 11.* & Menochius *lib. dicto casu 388. num. 5.* Etsi enim hodiè puniantur extraordinariè ad Iudicis arbitrium, si mors non interueniat. Olim tamen pœna relegationis, aut damnationis ad metalla multabantur; vt testantur præfati DD. apud Binsfeldium *Comment. in titul. C. de malef. & mathem. in L. Eorum. quæst. 3. concl. 4.* vt videas, quàm noxia sint illa philtra, & maleficia amatoria, ex quibus tanta mala oriuntur.

§. VI.

653 IN ijs verò duo sunt diligenter obseruanda. Alterum, quòd licèt quædam naturalia vim habere dicantur amorem concilliandi, & commouendi animos ad libidinosas actiones: vt Hippomanes, quod est caruncula quædam, quæ in pulli equini fronte consurgit, quam eualsam, & in puluerem cōuersam ad amorem concitandum efficacissimam esse, tradunt Aristoteles *de natura animantiū lib. 6. cap. 22.* Plinius *lib. 8. hist. natural. cap. 42.* & Seruius *lib. 3. Georgicorum in illud Virgilij.*

Hinc demum, Hippomanes vero quod nomine dicunt
Pastores.

Non tamen voluntatē potest.

Non tamen tantam illis ineſſe facultatem, vt in hanc personam potiùs, quàm in illam aliquem cōpellant; sed tantùm in genere venereos motus excitare posse. Quòd si quis in aliquam personam determinatam propensiorem amoris violentiam sentiat, hoc non ex vi rerum naturalium; sed ex dęmoniaca operatione procedit, inquantum dæmon cum Malefico ex pacto concurrit ad amorem in illa persona procurandum, in cuius perniciem signa diriguntur; dum ex vna parte maleficus philtrum applicat, & poculum præbet dæmonem inuocando, atquè maleficiatum sæpiùs adit, cum res naturales illum perturbare incipiunt; & artibus, quibus solent homines, & mulieres capi, instanter vrget ad aliquem diligendum, cuius miras profert laudes, & amoris reciproci vehementiam extollit. Dæmon verò ex altera parte ad philtri signum interiùs operatur efficaciori actione; & absente, aut præsente malefico assiduè maleficiati phantasiam, & memoriam mouet exhibendo personæ species varias, propter quas amore digna videtur; & illas, quæ reddunt indignam, & exosam, subtrahendo. Vndè prædа ab vtroquè exteriùs, interiùsquè quæsita, & lacessita facilè in

1. Determinare.

H + 25

naſſam cadit.

✠ ✠ ✠

§. VII.

2. Cogere

ALterum: in ijs operationibus magicis quantumuis efficacibus numquam voluntatem, & liberum arbitrium cogi. Nam etsi diabolus possit mouere corpus, turbare phantasiam, & medijs sensibus internis, & externis in intellectum cogitationes immittere; tamen non sic mouere voluntatem potest, vt in suo actu cogatur: quia implicat contradictionem, illam esse liberam, & tamen quoad actum suum interiorem cogi: vt docet D. Bonauentura *in 2. sent. dist. 25. par. 2. q. 5.* & tenent communiter Theologi. Si quid enim vult, ex hoc, quod libera est, liberè vult; & si aliquid vult, voluntariè vult. Si autem cogeretur, aliquid seruiliter vellet, & inuitè vellet, & sic simul, & semel actum haberet liberum, & seruilem, voluntarium, & inuoluntarium, quod est impossibile. Ideò totum, quod facit veterator ille, est, liberum arbitrium allicere, & libidinis pabulum ministrare per concupiscentiæ motus, & cogitationes occasionaliter immissas modo, quo *disp. 2.* explicauimus *n. 269.*

Idcircò si quis per maleficium inductus moueatur ad aliquam mulierem concupiscendam, eamquè in sponsam ducendam, matrimonium tener, nec potest dirimi: quia licet ibi fuerit inductio, non tamen ibi fuit coactio. Actus enim voluntatis, quo præstitit consensum, fuit liber, quod sufficit ad validitatem contractus.

Quare si quid philtra, & maleficia amatoria operantur, non prouenit ex eo, quòd voluntas cogatur; sed à spontanea maleficiari inclinatione, qui dum à diabolo importunis solicitationibus, & tentationibus acrioribus agitatur, incipit incalescere in amorem illius, cuius gratia fit maleficium, nec à cogitationibus, alijsquè libidinis irritamentis abstinet, donec pleno, & voluntario consensu ad effectum deuenerit, quod maleficio prætendebatur. Distinguendum est enim inter motus concupiscentiæ, & actiones voluntatis. Nam dæmon illos motus etiam in nolentibus excitare potest; illas verò actiones imperare non valet, nisi in liberè volentibus, qui tyrannicè eius dominationi omninò subiecti, numquam eius mandatis, & solicitationibus obstant; sed libera, & præcipiti ad malum voluntate proficiunt in peius. Ideò qui coactionem voluntatis causantur ad excusandas excusationes in peccatis, mentiuntur; cum tota dæmonum, & maleficorum cohors cum suis philtris, & poculis amatorijs contra illam præualere minimè possit.

§. VIII.

654 HInc à Confessarijs, & Iudicibus diligentissimè sunt interrogandi istorum maleficiorum concinnatores, quid in conficiendis hisce maleficijs intenderint: quis eorum fuerit finis, quam fidem habuerint in rerum, quibus vsi sunt, applicatione.

Si dæmon simpliciter inuocatus fuerit ad tentandum viri, vel mulieris pudicitiam secluso pacto expresso cum dæmone; secluso etiam abusu sacramentorum, vel sacramentalium, aut verborum sacræ scripturæ: ac demum secluso inuocatione dæmonis per verba deprecatiua, sed inuocetur verbis imperatiuis, licèt grauissimum sit peccatum superstitionis; non tamen sapere hæresim, sentiunt Clarus in §. *Hæresis. verb. successiuè*. Oldradus *Consil.* 210. Glos. Archid. Gemin. & Canonistæ *in cap. Accusatus. §. Sanè extra de Hæreticis lib. 6.* Pegna, *in direct. Inquisit. par. 2. comm. 68.* & plures alij relati à Diana *par. 4. tract. 7. Resolut. 10. vers. sed oritur, folio mihi 206.* & nuper Carena *de officio S. Inquisit. tit. 12. §. 7. num. 48.* & Ignatius Lupus *comm. in Edict. S. Inquisit. par. 3. lib. 19. art. 2. diff. 1.* Ratio est, quia non tribuitur dæmoni, nisi quod ei conuenit. Ipsius enim proprium est tentare, & ad peccata animos flectere iuxta illud Matthei, *& accedens tentator*. Contrarium tamen sustinet Anton. Diana *loco cit.* probans, inuocare dæmonem etiam verbis imperatiuis esse sortilegium hæreticale: eò quòd pertinet ad societatem dæmoniacam exigere à dæmone sponte concurrente consilium, fauorem, aut quoduis officij genus, siue exactio fiat deprecando, siue imperando, plures Auctores pro se adducit, nempè Simanc. Augustt. Homobon. Spineum, & alios quorum rationes videre licet apud Dianam loco citato. Quę opinio videtur magis rationi consentanea.

Si autem in illis maleficijs concinnandis dæmonem expressè per modum adorationis inuocauerint: Vel ab eo expetierint, & expectauerint aliquid, quod soli Deo facere conuenit; etiamsi non fuerit per modum adorationis, apertam sapiunt hæresim: quia tribuitur creaturæ, quod soli Deo debetur.

Si verò crediderint, maleficia, aut dęmonem posse alicuius viri, vel fœminę cogere voluntatem ad amorem inhonestum, vehemens est hæresis suspicio, & si de veritate instructi, acquiescere nolint, tanquam hæretici sunt habendi: vt recte tradit Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. quæst. 2. concl. 4. in leg. 4.* quia credere, hominis voluntatem à dæmone, aut malefico efficaciter cogi ad amandum aliquem, vel aliquam: hæresis est aperta; cum repugnet libertati à Deo nostrę voluntati inditę. Si enim voluntas à dæmone cogitur ad aliquem amandum, iam non est libera, vt supra diximus, nec in manu consilii sui, secundùm Iesum filium Sirach *Ecclesiast. 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui.*

Si tandem in hisce maleficiis operantes abusi fuerint Sacramentis, vel sacramentalibus, aut verbis sacrę scripturę, redduntur de hæresi suspecti: vt tradunt Panormitanus *in c. 1. de sortileg. ex Glossa, lib. 6. de Hæreticis c. Accusatus. §. sanè*. Carena cum aliis ab ipso citatis *in tract. de modo procedendi in S. Tribunali tit. 12. §. 5. num. 31.* Ratio clara est. Sapere enim hæresim nil aliud est, quam fortem præbere hęresis suspicionem. Quis autem ad tam abominabilem vsum res sacras adhiberet, nisi aut effectum habere existimet; aut illius esse momenti iudicet; & sic contemnat mysteria nostræ salutis? quæ, an sapiant hæresim, quisquè æquus rerum diuinarum æstimator facilè animaduertet. Sed de his videas, quæ ponuntur *tomo 2. disp. 1. num. 49. & seq. & 53. & sequentibus*.

ARTICVLVS III.

Hostilem.

655 Dæmon per maleficia nimium nocet.

SI nihil tutum ab hoste, qui omnes nocendi vias parat; quot modis, putas, sęuit in homines ferens eorum inimicus, qui nomine Abaddon, Apollyon, & Exterminator re, & facto talem se exhibere desiderat, generalia in bonis animę, corporis, & fortunę exterminia inducendo, hostilibus, aut damnum inferentibus; aut aptis inferre: aut ideò adhibitis, vt inferatur, dum actu, potentia, intentione hominem à facie terrę exterminare: seu vt explicat

plicat S. Antonius à Padua ser. 24. extra terminos vitę æternę hominem ponere conatur? Non vacat, multiformis malorum artificis multiplices maleficiorum referre dolos, & modos, at cùm de eis aliquid dicturi sumus disputatione sequenti; sat est nunc, vt ex vngue leonem dignoscamus, si aliqui recenseantur, qui ad inferendum triplex illud damnum reuocantur.

§. I.

1. *In Animo.*

PRimò animum maleficijs aggrediuntur, dum errorem in intellectum, in voluntatem odium, in memoriam obliuionem inducunt: vt ex superiori articulo facilè colligitur. Nam si hoc naturalia pharmaca possunt, ita vt eorum virtute homo fiat stupidus, crudelis, morosus, obliuiosus, & misantropos, dum organa spiritualibus operationibus à natura destinata læduntur, turbatur sanguis, humores adurunrur, frigus inducitur, & corporis temperamentum mutatur; vt videtur in ijs, qui lycantrophia laborant. Quid non facient, si à malefico tanquam signa dæmoniacæ inuocationis applicentur? Nonnè dęmon totam operationem generalem rerum naturalium in certum effectum, & circa certam personam dirigere poterit de suo addendo efficaciorem actionem, quæ tanta in potentijs, & facultatibus animæ potest, quanta disputatione secunda explicauimus? Sic homo aliàs sanæ mentis perturbata phantasia, errore aliquo singulari laborabit, & laxatis cerebri rotis circa rem particularem delirium patietur: aut odio alium in præsentia prosequetur, quem in absentia affatim amabit, dæmone ob oculos ponente imagines, ob quas impetum totis viribus faciet in eum, si fortè accedat, tanquam in oblatum malum multis deformitatibus, turpitudinibus, & horribilibus monstris pictum apparens. Huiusmodi maleficio sæpè solent affici nouelli coniuges.

Sic anno Domini 1658. ad me confugit quædam nouella sponsa à Coloneo territorij Bergomensis, quam cum sponsus vellet amplecti, quamuis eum vehementer diligeret, illicò odio erga eum ita afficiebatur, vt nec illius præsentiam, & eò minus tactus sustinere posset, qui quidem sponsus prius maleficio ligaminis fuerat affectus, sed à Deo media mea instructione, ac benedictione liberatus erat. Itaquè dicta sponsa ad me vnà cum sponso confugiens, post debitas instructiones, & actus fidei elicitos tandem perfectam sanitatem est assecuta.

Simili maleficio eodem anno sponsus quidam, ac sponsa ipsius à Buccaleone propè Bergomum affecti fuere, qui simul concumbere nequibant; ac licèt se inuicem diligerent, attamen se sufferre nequibant: bis à me fuerunt benedictionibus muniti; at cum perfectam liberationem non essent assecuti, præcepi, vt vnà cum illis coram me venirent eorum parentes, quibus præsentibus, ab eisque vnà cum filijs simul desponsatis fidei, ac fiduciæ in Deū actibus elicitis à quocunquè maleficio liberi recesserunt.

Aliquando etiam huiusmodi maleficio affecti suorum omnium penitus obliui scuntur, quasi nunquam in mentem venerint, omnesquè tanquam inimicos habent: quæ omnia causantur à maleficio hostili: vt Codroncus *lib. 3. de morbis maleficis cap. 8.* exemplis ostendit. Quibus perturbationibus in anima fuit affectus Stephanus ille vitriarius de quo supra sub *num. 589.* qui omnes quotquot videbat, vt inimicos suos metuebat, idcircò hùc, illùc discurrebat, nesciens vt profugus, quò se diuerteret; qui dixit mihi, *tunc hoc se firmiter in mente habuisse, infra vnius mensis spatium se procul ab hominum consortio, vt animal irrationale in medio agri moriturum.*

§. II.

2. *In Corpore.*

SEcundò atrociora in corpus moliuntur maleficij deuouendi, ligaminis, abortus, disiccationis lactis, & venenarij. Nam vt hæc distinctius pateant.

Denouendi.

Dæmonem in brutorum, vel hominum corpora sola imprecatione immittunt. Sicut enim Dei ministri particulari eius instinctu aliquando malefactoribus imprecantur, vt alij diuinæ vltionis actibus terreantur: sicut Helias quinquagenarijs Centurionibus: Elisæus pueris irridentibus: Paulus Elymæ, Hymenæo, & Alexandro: ità Ministri Sathanæ eius impulsu solent maleficijs alios prosequi; & sic execrari, vt confestim tabe lenta, aut violentis motibus: aut alio interitu pereant ab obsidente, aut etiā possidente dæmone. Quod pluribus exemplis Remigius *lib. 2. cap. 9. & 10. dæmonolatriæ* confirmat. Quibus vnicum ego addam cuius anno 1648. mense Augusti fui testis oculatus. Dum enim Venetijs quendam adolescentem nomine Iustum de Taxis à dæmone obsessum exorcizarem, mihi à dæmone, sciscitanti: cur huiusce adolescentis corpus esset ingressus: respondit dæmon: *Quia missus sum à N. malefico* (nomine malefici prolato,) *vt post multas vexationes huic adolescenti inflictas tandem illum è medio tollam; sed nunc video, quòd mea me fefellit opinio.* Immediatè namquè à me de exitu illi imposito præcepto, per virtutem Domini nostri Iesu Christi, & fidem ipsius Adolescentis fuit ab eo totaliter expulsus. Vbi videas quomodo dæmon, per imprecationem malefici in dictum Adolescentem immissus fuerat, sicut & alius in sororem illius Iustinam, vt eam è medio tolleret, quæ pariter diuino opitulante Numine à dæmoniacis vexationibus libera permansit.

§. III.

657 *Ligādo.*

SÆpiùs huiusmodi diaboli assectæ viros malè afficiunt, genitalium languedine, retractione, absconsione, subtractione, castratione, seminis exsiccatione, infrigidatione, & spirituum vitalium ad membra generationis prohibitione. Quorum duo tantùm referam exempla inter plures, qui ad me accesserunt sanitatis gratia consequendæ.

Alter fuit quidam de Barillis Bergomas, qui anno Domini 1653. ligatus maleficio sibi facto à quadam muliere meretrice, ne vllam posset ducere vxorem, timens, quòd eam omnino derelinqueret, sic affectus fuit genitalium languedine, cuius virgam cingulo strinxerat, quòd nullo modo ad matrimonij vsum se aptum amplius sentiebat. Idcirco Adm. Reu. P. Ignatius Lupus felic. recor. vir doctus, & pius cum fuit hortatus, vt pro huiusmodi maleficio destruendo ad me confugeret; qui cum ad me peruenisset, præceptis probaui, an verè esset ligaminis maleficio affectus, qui statim conturbationem in stomaco, ac in renibus velut circulum frigidissimum sensit. Quo male-

ficio

ficio cognito, ad actus fidei, ac fiduciæ in Deum eliciendos instruxi, & ad propositum firmum se numquam carnaliter aliam, quàm propriam vxorem cognoscendi, vxoremque ducendi ad euitanda peccata carnalia, ad generandam prolem, eamque in lege Dei, & Ecclesiæ, ac bonis moribus educandam induxi. His ab eo peractis protestationibus à maleficio ligaminis liber euasit, vxorem duxit, filios genuit, ac monita sibi à me tradita adimplere studuit.

Alter quidam Iuuenis à Martinengo Diœcesis Bergomensis eodem anno vxorem ducere volebat, cum qua iam sponsalia celebrauerat; sed quidam homo Patri sponsæ dixit: quare vis nubere filiam tuam viro virilia non habenti? Quo à Patre sponsæ audito, confestim cum sponso quærimoniam fecit, eò quòd vellet filiam suam in vxorem ducere, & tamen instrumentis ad vsum matrimonij necessarijs careret; qui respondit, se talibus instrumentis benè munitum esse, quæ cum Pater sponsæ videre peteret, ipse posita manu, vt virilia tangeret, ac patefaceret, ecce ea non inuenit; qua de re territus intra se cogitabat, quomodo hoc esset; quapropter dum corde, ac mente dubius permanebat, ac mestus incedebat, sibi virilia grandia habere videbatur, quę dum tangere, & aspicere tentabat, statim totaliter se abscondebant, ac nihil inueniebat. Quod narrans Patri sponsæ vnà cum eo Bergomum ad me perrexit, qui ab huiusmodi maleficio perfectè liber euasit.

§. IV.

658 SImili modo prædicti diaboli partiatij mulieres afficere solent muliebrum locorum arctatione, obseruatione, dilatatione, matricis indignatione, & concubitus horrore.

Sic anno 1650. Venetijs quidam Iuuenis duxetat in vxorem Adolescentulam, cum qua quindecim mensibus iam habitauerat, ac virga genitali laborauerat, vt matrimonium consumaret, numquam tamen potuit vas mulieris penetrare; quod enarrans admodum Reu. D. Francisco Salas suo Parocho, presbytero virtutibus claro, ipse ad me accessit, omniaque patefecit. Idcirco ab vtroque coniuge requisitus saluberrimis documentis eos instruxi, sacris benedictionibus muniui, dæmonique præcepi, vt omne remoueret in vsu matrimonij impedimentum. Quibus peractis à quocumque maleficio liberi permanserunt, ac imposterum filios genutrunt.

Vtrosque etiam coniuges quandoque afficiunt impotentia coeundi, odio reciproco, impedimento contactus, cohærentia mutua canum more, varijsque modis, de quibus supra *disp. 2. num. 277.* de potestate dæmonis tractaremus, quorum plures huiusmodi maleficijs affecti ad me confugerunt Bergomi, Venetijs, & alibi, qios referre nimis longum esset, & tædiosum. Nunc sufficiat scire, quòd huiusmodi maleficia præstant prædicti homines diabolici nunc ad dies aliquot, vel annum, ac tempus determinatum, aut perpetuum aliquando solis verbis: aliquando ligulæ nexu; ità vt qui poterit coire cum vna, non poterit cum illa, quam amat. Et quamuis se potentem sentiat, tamen cum vult actum matrimonialem exercere, statim elumbis, & elanguens recedere cogitur: vt latè tradunt Paludanus *in 4. dist. 34. quæst. 2. art. 3.* Petrus Gregor. *in Syntaxi artis mirabilis tom. 1 lib. 7. c. 7.* Auctores Mallei malef. *1. par. quæst. 8.* Binsfeldius *tract. de Confessionib. malef. par. 1. quæstionis cond. 6.* & communiter Theologi *in 4. dist. 34.* Canonistæ *in tit. de frigidis, & maleficiatis, & dist. 33. q. 1. c. si per sortiarias.*

In quibus maleficijs dæmoniacis ministri non contenti ligamine, aliquando virilia omninò per præstigia adimunt; vt Sprengerus in Malleo *par. 2. quæst. 1. cap. 7.* & Remigius *dæmonolatria lib. 2. c. 5.* exemplis probant. Vndè procedit sæpè matrimoniorum dissolutio, quando maleficium per triennium durat: vt habetur *in c. laudabilem & c. litteræ tuæ extra de frigid. & maleficiatis*: tunc enim maleficium censetur esse perpetuum non respectu diuinæ, aut dæmoniacæ potestatis; quia incompertum est, Deum, & dæmonem omnia maleficia posse auferre; sed respectu humanæ virtutis, & potentiæ: quia opere humano minimè auferri potest: vt clarè docet noster Lupus *par. 3. Comment. in Edictum S. Inquisit. lib. 20 dist. 8. art. 2. diffic. 3.* & latè Tostat. *q. 90. in c. 19. Matth.* Sed videas infra tom. 2. disp. 3. in fine.

§. V.

659 INsuper mulieribus vterum gerentibus abortus: vel vehementissimos partus dolores mittunt: Quod fit vel poculis abortionis, de quibus habetur *L. si quis aliquid. §. qui abortionis ff. de pœnis, & L. prægnantem eodem ff.* Vel solo afflatu: vt exemplo cuiusdam Catharinæ metensis confirmat Remigius *lib. 2. dæmonolat. cap. 7.* Vel absconsione lacertæ subter limen domus. Et sic Niderius *lib. vlt. formicarij* refert, quendam maleficum dictum Staldelein in oppido Boltingen Lausanensis diœcesis illo modo septem infantes abortiuos cuiusdam mulieris necasse; ibemquè præstitisse in fœtosis pecoribus, quarum nulla toto illo tempore viuum partum ediderat; sublataque lacerta tam mulieri, quàm pecoribus fœcunditatem fuisse restitutam.

Abortũ procuran do.

§. VI.

660 PRæterea lac mulierum ità desiccant, vt etiamsi maturos edant partus; tamen illo semper carent, quorum plures sæpiùs ad me accesserunt, quę iuxta eorum fidem sanitatem à Deo consecutæ sunt. Idemque operantur in fœmellis animalium; immò in vno grege toto vaccarum, quæ iia desiccantur, vt nihil penitus caśei reddant, etsi antea lacte abundarent copiosissimo; vt duarum maleficarum exemplis confirmat Grillandus *q. 6.* Et vt malefacientes de maleficio viuant, sæpiùs ope dæmonis lac ex alienis vaccis mulgent, & ad se attrahunt. Infigunt enim gladium in pariete, & vrceum inter crura tenentes, manusquè ad mulgendum apponentes suum inuocant magistellulum, qui huiusmodi ministerijs exhibendis semper intentus rumas plenjores vaccarum mulget; & per illud instrumentum, vel epistomium lac versat in vrceum. Aut vtres ad anatis similitudinem ex corio consuunt, qui sponte sua vacui abeunt; aut in pratis pascualibus collocantur, domumquè pleni redeunt, totum hoc dæmone operante. Quod ex Sprengero, & Balduino Ronsseo *Medicę venationis epist. 50.* probat Delrius *lib. 3. disq. mag. p. 1. q. 3. sect. 3.* Qui eadem arte frumentum ex horreis traduci efferit ex Ioanne Bee-

Lac desiccandi.

zio Carmelita *Præceptorio ad 1. precept. Expesit. vlt. cap. 7.*

§. VII.

661 TAndem miseros homines varijs ægritudinibus vexant: dolore capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, renum, membrorum debilitatione, neruorum attractione, carnis tumefactione, hydropisi, paralysi, ipsaquè morte: vt latè prosecuti sumus *disput. precedenti à num. 302. & sequentibus*. Quæ efficiunt Venefici vel causis naturalibus, venenis, intoxicationibus, herbis, alijsquè rebus sibi à dæmone exhibitis, vt dicetur infra *disput. 4. huius tomi à num. 733. & sequent.* vel dæmone ipso operante illis rebus vt signis tantùm à maleficis adhibitis. Hæc enim omnia Deo permittente, & dæmone operante posse maleficos probatur ex Augustino *lib. 10. de Ciuit. Dei*, & refertur *in c. Nec mirum. §. magi 26. q. 5. & serm. 207. de tempore, & in lib. de Diuinatione c. 6.* Iure vtroquè ciuili, & pontificio, & contestata omnium nationum experientia.

Toxicando.

§. VIII.

662 TErtiò post perturbatas animas, & læsa corpora in bona fortunæ grassantur; præcipuè per incendia, quæ excitant in domibus deponendo gladium, hastam, scipionem, linteolum, quo inuolutæ sunt minutiæ quædam instar fœni dissecti, aliaquè id generis ignis, & caloris expertia; ex quibus postea flamma prorumpens inextinguibilis citò ædes absumit, quicquid domestici in contrarium nitantur: vt certissimo exemplo cuiusdam Ianæ Nigrę Armacurianæ confirmat Remigius *lib. 2. cap. 13.* Vel à dæmone ollam plenam ignitis carbonibus accipiendo, quam in domos, pagos, & oppida inuertunt, vt breui tempore consumantur. Sicut oppido Schiltaco in Heluetia intra horam igne consumpto accedit: vt referunt Erasmus in *Epistolis*, & Lycosthenes *in Prodigijs*. Ex incendiis colligere licet, quid possint in tempestatibus, grandinibus, diluuiis, aliisquè publicis calamitatibus excitandis; Cum circa bona externa omnia possint malefici; quæ dæmonem posse *parte secunda disput. 2.* demonstrauimus. Concurrunt enim cum dæmone, qui potest huiusmodi Meteorologica in perniciem hominum Deo permittente, excitare; & quando sic concurrunt perinde est, acsi ipsi facerent, ipsisquè imputatur ad culpam: Nam *qui per alium facit, per seipsum facere videtur. c. qui per alium de reg iur. in 6. & L quod iussu alterius ff. eod.* Quia sic paria sunt, aliquid per se, vel per alium facere. *L. idem eorum. §. 1. ff. quod cuiusquè vniuersitatis nomine. L. hoc non iure. §. 1. ff. de reg. iuris. & L. is damnum ff. eod. tit.*

3. In bonis fortunę.

§. IX.

663 HInc iuremeritò huiusmodi criminosi detestantur *in c. Nec mirum 26. q. 5. Magi sunt, qui vulgò malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur: hi sunt, qui permissu Dei elementa concutiunt*. Quæ verba Isidor. *lib. 8. Ethymolog. cap. 9. ponit*, & L. *multi*: verbo, *Elementa turbare*. Ad huius Constantii, & Iuliani Cæsar. legis mentem accedit Innocentius VIII. in sequenti Bulla, in qua omnes prædicti tribuuntur effectus magis, & maleficis.

Sanè nuper, inquit, *ad nostrum non sine ingenti molestia peruenit auditum, quòd in nonnullis partibus Alemaniæ Superioris, nec non in Moguntinen. Colonien. Treuiren. Salzburg. & Bremen. prouincijs, ciuitatibus, terris, locis, & dioecesibus, complures vtriusquè sexus persona propriæ salutis immemores, & à fide catholica deuiantes cum dæmonibus incubis, & succubis, ac suis incantationibus, carminibus, & coniurationibus, alijsquè nefandis superstitionibus, & sortilegijs, excessibus, criminibus, delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges, vinearum vuas, & arborum fructus, nec non homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diuersorum generum animalia, vineas quoquè, pomeria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terræ legumina perire, suffocari, & extingui facere, & procurare; ipsosquè homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & animalia diris tàm intrinsecis, quàm extrinsecis doloribus, & tormentis afficere, & excruciare, ac eosdem homines, ne gignere, & mulieres, ne concipere, viросquè, ne vxoribus, & mulieres, ne viris actus coniugales reddere valeant, impedire: Fidem præterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare: Aliaquè quàm plurima nefanda, excessus, & crimina, instigante humani generis inimico, committere, & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, Diuinæ Maiestatis offensam, ac scandalum plurimorum: &c.*

Sequuntur Theologi. S. Augustin. *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 19.* Isidorus *loco citato* S. Thomas *in 2. d. 7. & 8.* Doctores Mallei malef. *2. par. q. cap. 15.* Syluest. in *summa verbo maleficium*. Ioan. Nider *in formicario*. Alphonsus Castrensis *lib. 2. de iusta hæreticorum punitione cap. 15.* Nicolaus Iaquerius *in flagello hæreticorum*. Consentiunt Iurisperiti, Bartolus, Angel. Azo. Salycet. Godefrid. *in L. Eorum C. de Malef. & mathem.* Binsf. ibi Bonifacius de Vitalinis *in tract. de maleficijs in cap. de sortileg. & Mathe.* Ioannes ab Anania *in cap 1. de Sortileg.* Paulus Grill. *lib. 2. q. 6.* Petrus Gregor. Theolosanus *in Syntagm. iuris vniuersi cap. 11. num. 12. & cap. 12. lib. 34. par. 3.* Vlricus Molitor Constantiensis *in Dialogo ad Sigismundum Archiducem Austriæ cap. 1.* & cæteri omnes *in L. Multi. C. de malef. & mathem.*

Conclusio Disputationis tertię.

ECce benevole Lector, quinam, quales, & quanti sint dæmonum emissarij, qui quasi locustæ spirituales è puteo inferni prodeuntes, totius orbis incolas scorpionum more suis maleficiis persequuntur; & ideò sunt causa eorum efficiens ministerialis. Per modò sententiam, ad quem spectet, Theologum Exorcistam, an Medicum horum infernalium ministrorum vim, & potestatem in veneficiis concinnandis agnoscere: atquè de illis iudicare.

664 *Malefici ergo sunt causa efficiens ministerialis malefitiorum*

An putas veneficiorum notitiam ad Medicum pertinere? Sed quomodo ad eorum cognitionem peruenire poterit, cum hæc à dæmone, & maleficio tanquam causis insensibilibus, seù modo minùs sensibus obuio cooperantibus perficiantur? Et medica ars tota versetur circa humani corporis fabricam; atquè in conseruanda, aut restituenda sanitate obseruatis causis sensibilibus, & physicis remediis occupetur: ideòquè hæc in eius obiectum cadere non possint, totumquè huius scientiæ subiectum longis interuallis superent? Vndè si Medici causam illam ignorant, etiam illorum effectuum naturam ignorare, necesse est. Ex quo sequitur, talem notitiam maleficiorum ab illa causa ipsis ignota pro-

Quæ cũ ab ipsis procedãt vt à causis insensibilibus

Non ad Medicũ pertinere eorum cognitionem, statuitur. Constat ex operã di modo Medicis ignoto.

ta prodeuntium ad ipsos non pertinere; cum iuxta suppositionem initio huius libri factam, perfecta alicuius rei cognitio sine perfecta causarum ipsius agnitione haberi non possit.

Et certè, si huiusmodi mysticæ locustæ ex inferno prodeunt; si ab Angelo abyssi suscitantur, & gubernantur; Si mores habent diabolicos, non humanos, coronis aureis, muliebribus comis, dentibus leoninis, alis perstrepentibus, loricis ferreis, & caudis aculeatis designatos; Si veneficis artibus quasi opaco fumo Ecclesiæ splendorem, & puritatem densissimis tenebris obuoluere videntur; Deniq. si dæmone duce, quasi milites infernales potestatem nocendi ipsis traditam suis maleficiis in homines, & cæteras creaturas exercent, quis non videt, de his iudicare non posse, nisi eos, quibus claues abyssi, & scientiæ traditæ sunt?

Gerit illas Christus, vt ipse in admirabili forma initio Apocalypsis apparens, asserit: *& Habeo*, inquit, *claues mortis, & inferni*. Gerunt & Angeli, qui eas ab ipso Domino acceperunt: vt refertur à Ioanne, qui cap. 20. *Vidit vnum ex spiritibus beatis descendentem de cælo habentem clauem abyssi, & catenam magnam in manu sua*. Gerunt etiam Ecclesiæ Ministri, quorum capiti supremo dictum est: *Tibi dabo claues regni cælorum*, & consequenter carceris eius infernalis. Gerit deniquę diabolus: vt idem testatur cum ait: *A se visam stellam de cælo cadentem in terram, cui data erat clauis putei abyssi*. Sed Christus, vt Iudex: Angeli, vt spiritus administratorii: Ecclesiastici, vt ministri: Diabolus, vt tortor, & carnifex. Si ergo à Christo Supremo Iudice diabolo tanquã carnifici potestas permissiua concedatur maleficos quasi infernales locustas suscitãdi: cuius erit illorum personas, mores, & persecutiones agnoscere, & de iis diiudicare, nisi iustitiæ diuinę ministrorum, quales sunt ecclesiastici viri, qui in sacra scriptura toties Angeli vocitantur, & si non natura, saltem ministerio Angelos referunt.

Potestate.

A Medicis aliena.

An clauem huiusmodi Hippocrates, Galenus, Auicenna, aut alii medicæ scientię antistites acceperunt, vt hæc omnia referare possint? Volue illorum libros, scrutare omnem substantiam eorum, medicamquè suppellectilem perquire diligenter, & vide, quo loco disputent de magorum, & maleficorum politia, qua siue à dęmonibus, siuè ab aliis maleficis gubernantur: De illorum subordinatione, colligatione, & conspiratione vnanimi in tanta vtriusquè sexus multitudine: De triplici vinculo, quo dæmoni colligantur, fœderibus, societatibus, & ministeriis: De triplici similitudine, qua impietatem, iniquitatem, & iniustitiam in suis actibus sectantes diabolum referunt. Deniquè quid sciant diuinando, coniectando, obseruando: quid possint, non sua, sed ope dęmoniaca freti in suis maleficiis somniferis, amatoriis, & hostilibus: quid velint, cum tot scelera artibus, & operationibus variis, & inauditis publicè, & priuatè moliuntur. Nusquam gentium illos reperies hæc, & similia ventilantes, cum medicę scientię vires, & oculos longis interuallis prętergrediantur.

Et certè quamnã possent eius professores è principiis physicis, ex quibus totam suam hauriunt cognitionem, tot maleficiorum reddere rationem, qualia quotidiè visuntur, & nos fieri supra commemorauimus? Et quomodo probare possent vi naturali, industria, aut artificio hominum tot, & tanta perfici, quanta certo, & indubitato experimento à magis, & maleficis prestari videmus, quę ad causam supernaturalem inuisibiliter operantem referre necesse est?

665 *Ad Theologos ergo Exorcistas pertinet.*

Hęc verò omnibus patefacere ad Ecclesię Catholicę ministros, & Theologos Exorcistas pertinet, qui clauem scientię antiquis mosaycę synagogę legisperitis primitùs concreditam, vt dicitur *Luce* 11. Sed potiori iure ipsis consignatam acceperunt. Illi etenim ex sacrę scripturę oraculis, sacrorum conciliorum decretis, sanctorum Patrum dogmatibus, sacræ Theologię certissimis regulis de maleficiorum operationibus, tanquam de re theologicę scientię subiecta disputantes, docent: quomodo maleficia à maleficis tanquam à dæmonis cooperatoribus & causis efficientibus oriantur; atquè omnia enucleatè suis conclusionibus manifestant, quæ ad plenam, & perfectam talium causarum efficientium notitiam consequendam requirantur.

Quarè desinant isti ministeriorum ecclesiasticorum vsurpatores, hanc sibi prouinciam assumere; nec iudicare audeant de maleficijs, qua parte à Veneficis ope dæmonis perficiuntur. Si enim ad illos causarum maleficarum notitia non pertinet, nec etiam effectus maleficiorum notitia spectabit; cum ad vniuscuisquè rei plenam notitiam deueniri non possit, nisi per absolutam eius causę cognitionem. Iudicent de causis morborum sensibilibus, vt ars medica docet. Non vsurpent iudicium ferre de causis insensibilibus: vt sunt dęmon, & maleficus, qui modo minimè sensibus peruio operantur; atquè ita vocati ad inuisendos ægrotos, si illos morbo videant agitari, cuius causam ignorant, & quam suorum doginatum, & principiorum vi deprehendere non valent, motusquè obseruent insolitos, qui non ab operãte natura; sed aliundè prodire comperiant, agnoscant dęmonem operantem, & maleficum cooperantem insensibili modo, qui ab ipsis non percipitur: nec sibi clauem abyssi assumant, quæ dum ab ipsis tanquam Medicis contrectatur, nec claudere, nec aperire valet.

Ad quos Medici mittere debent maleficio affectos.

Ideòque ægrotos ad Theologos Exorcistas Diuinę scientię clauem gestantes, remittant, vt iuxta potestatem ipsis à Domino Nostro concessam claudant, & aperiant. Claudant, opificem dęmonem, & eius cooperatores cohibendo, & omnem eis aditum pręcludendo ad maleficia concinnanda; Aperiant, remedia ecclesiastica adhibendo, quibus omnis potestas dęmoniaca quantumuis occulta aperitur, manifestatur, & soluitur.

§. IX.

DISPVTATIONIS IV,

DE REBVS NATVRALIBVS,

Vt sunt causa Maleficiorum.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
De rebus naturalibus, vt sunt causa maleficiorum.	1. Animatis.	1. Rationabilibus.	1. Nascentibus.	Per Naturam. 1.
				Per Temperamentum. 2.
				Per Casum. 3.
			2. Viuentibus.	Per vim cogitationis. 1.
				Per vim verbi. 2.
				Per vim visionis. 3.
				Per vim tactus. 4.
			3. Mortuis.	Per partes solidas. 1.
				Per partes eiectitias. 2.
				Per partes addititias. 3.
		2. Irrationabilibus.	1. Sensitiuis.	Perfectis. 1.
				Imperfectis. 2.
			3. Vegetatiuis.	Domesticis. 1.
				Peregrinis. 2.
	2. Inanimatis.	1. Sacris.	1. Sacramentis.	Baptismi. 1.
				Sacræ vnctionis. 2.
				Eucharistiæ. 3.
			2. Sacra Scriptura.	Hebraica. 1.
				Latina. 2.
			3. Suppellectili sacra.	Templorum. 1.
				Clericorum. 2.
				Laicorum. 3.
		2. Profanis.	1. Naturalibus.	Attritis. 1.
				Solidis. 2.
			2. Artificialibus.	Annulis. 1.
				Imaginibus. 2.
			3. Mixtis.	Generatis. 1.
				Ingestis. 2.
				Retentis. 3.
				Egestis. 4.

DISPVTATIONIS IV.

DE REBVS NATVRALIBVS,

Vt sunt causa Maleficiorum.

SVMMARIA.

QVARTA Classis Medicorum illos continet, qui res naturales in maleficijs, vt causas physicas, non vt morales, & signa adhiberi putant; & ideò curari posse credunt remedijs naturalibus.

Contra quos aliàs probabitur tomo 2. cum de Curatione physica sermo erit. 667.

Modò ostenditur, illas applicari à dæmone, qui, etsi sine medijs naturalibus maleficia operari possit; tamen illa vult adhiberi.

Vel vt causas naturales, quarum nouit apprimè vires, applicationes, & effectus. 670.

Vel vt causas morales, quas applicari vult, causa, modo, ac fine diuersis. 672.

Quod duabus partibus Disputationis demonstratur in rebus naturalibus animatis, & inanimatis.

Pars I. Animatis.

Opinio maleficorum est, omnia in mundo esse animata.

Probatur apparenter scripturarum locis, Patrum auctoritate, ac placitis varijs Philosophorum, ac Poetarum. 675.

Refellitur ecclesiasticis sanctionibus, Patrũ oraculis, theologicis cõclusionibus, ac rationis vi. 667.

Satisfit obiectionibus maleficorum, quibus sua opinio nullo modo fauet. 677.

Asseritur omnia animata esse vel Rationalia: vel Irrationalia.

Iisque vti maleficos ostenditur Rationabilibus, vel Irrationabilibus, in duobus sequ. Capitibus.

Caput I. Rationabilibus.

Grauiora damna sunt illa, quæ inferuntur à seipso, vel à suis; ideò miser est homo, qui patitur à maleficis, & à seipso Nascente, Viuente, & Mortuo, vt sequẽtes sectiones demõstrabũt. 678.

Sectio I. Nascentibus.

Nihil innoxius pueris secundùm dictum Christi, ac D. Petri. Et nihil, quo libentiùs malefici vtantur, quàm eorum corpusculis. 679.

Ideò quæritur: An aliquid veneficij insit in rebus à Natura, vel Temperamento, vel Casu, in tribus sequentibus articulis.

Articulus I. Per Naturam.

Videtur vis venefica omnibus inesse per naturam, quia malefici omnibus vtuntur. 680.

At falsum esse demonstratur, quoquo modo homo cõsideretur in esse naturali, vel morali. 681.

Articulus II. Per temperamentum.

Dari veneficum temperamentum probatur à contrario, & ab experientia in hominibus, mulieribus, & animantibus.

Hæc opinio reijcitur rationibus, ac praxi maleficorum. Satisfit obiectis.

Articulus III. Per Casum.

An innolucra fœtus vim habeant veneficam. 686.

Asseritur à magis, & maleficis.

Refellitur ratione, auctoritate, & experientia.

Concluditur, hæc omnia adhiberi vt signa. Et probatur maleficorum praxi.

Sectio II. Viuentibus.

A viuentibus plura mutuantur malefici; imò à seipsis, sic exigente dæmone, vt semper parati sint ad maleficia concinnanda. 690.

Ideò quæritur, an homines, & malefici seipsis habeant vim veneficam ad morbos inferendos vel Cogitatione, vel Verbo, vel Opere visiuo, aut tactiuo, vt quatuor articulis patefiet.

Duplex

Articulus I. Per vim cogitationis.

Duplex cognitio in homine, scilicet, intellectualis, & imaginaria. Vis primæ secundum Auicennam. Vis secundæ in corpora propria, vicina, & remota. 691.

Ex quo infertur per vtramque maleficia causari posse.

Refellitur illa opinio variis rationibus. 696.

Primò ex parte hominis secundùm potentias illas, secundùm species, obiecta, & actiones.

Secundò ex parte rerum secundùm obedientiam naturalem, ac moralem.

Ideò stabilitur, nullum vi intellectiua, aut imaginatiua ad immutationem corporum remotorum agere posse.

Quod etiam probat Christi Domini dictum: Et experientia ipsa.

Si talis homo reperiretur, potestatem superaret humanam, & angelicã: & æquaret diuinã. 697.

Ex quo infertur, maleficos sola cognitione, & imaginatione morbos inferre non posse.

Articulus II. Per vim verbi.

Vis vocis, ac verborum alia est naturalis in Hominibus, Animantibus, & Insensibilibus. Alia est magica, cum malefici imperant, depellunt, deprecantur, inuocant, diuinant. 699.

Probatur vim magicam talem non inesse in materia vocis: nec in forma verborum: nec in impressione facta: nec in audientibus

Concluditur, dæmoniacam esse, & tali vi vti illos, qui dæmoni astricti sunt pacto expresso, vel tacito. 701.

Articulus III. Per vim Visionis.

Mira, quæ visu perficiuntur in Serpentibus, Auibus, Animantibus, Hominibus, Mulieribus, ac Fascinatoribus. In quibus alia fiunt virtute naturali: alia diabolica. Ideò declaratur, quid per visionem fieri possit naturaliter, vel diabolicè. 703.

Naturaliter quoad animam ad communicanda bona, vel mala: quoad corpus ad inferenda mala.

Non sola visione qua visio est; sed à spiritibus, & vaporibus noxijs ex oculis prodeuntibus. 704.

Diabolicè ad mala inferenda Hominibus, bestijs, & vegetantibus. 710.

Nam naturaliter fieri non posse probatur, quoquo modo visio fiat.

Siuè per radiorum emissionem ex eorum origine, multitudine, motu, actione, & effectu.

Siuè per specierum introsusceptionem, cum hæc procedere non possint ex Hominis natura, vel astro naturali: vel temperie: Nec ex oculis videntibus: Nec ex obiectis visis: vel actione oculorum: aut speciebus receptis. 711.

Ideò concluditur, diabolicè fieri. Et duplex statuitur: altera naturalis: altera maleficæ.

Articulus IV. Per vim Tactus.

Experimentis probatur, maleficia tactu inferri posse.

Reijcitur quædam opinio; cum obstet ratio ex parte malefici; tactus, actionis, obiecti, & mali. 713.

Concluditur hæc maleficia à demone fieri.

Sectio III. Mortuis.

Mortuorum cadaueribus vtuntur Medici ad beneplacitum, & malefici ad maleficium adhibendo eorum partes Solidas, Eiectitias, & Additias, vt sequentes articuli demonstrabunt. 716.

Articulus I. Per partes solidas.

Partes corporis solidæ aliæ sunt simplices: aliæ compositæ.

Vtræquè in maleficijs adhibentur. 717.

Vel vt causæ naturales, sed rarissimè.

Probatur veritas ex parte malefici: ac maleficæ operationis.

Vel vt causæ morales, & signa malefij, & hoc sæpissimè.

Quod varijs confirmatur experimentis.

Articulus II. Per partes eiectitias.

Quę sint partes eiectitię corporis: Et cur mortuis tribuantur.

Quomodo adhibeantur in maleficijs: componantur modo sordido; & agant virtute dęmoniaca. 719.

Articulus III. Per partes additias.

Quænam sint partes additię à natura, & ab arte.

Quomodo hæc applicentur, & agant. 721.

Caput II. Irrationabilibus.

Materiam maleficiorum malefici mutuantur ab irrationabilibus Sentientibus, ac Vegetantibus: vt sequentes sectiones demonstrabunt. 723.

Sectio I. Sensitiuis.

Deus res sensitiuas hominis imperio subiecit.

Quomodo hoc imperium traditum sit à Deo: acceptatum à dæmone; & agnitum à sensibilibus. 724.

Dæmon illas in hominem suscitat per peccatum,

ac per maleficia, in quibus ipſis vtitur, ſiuè Perfectis: ſiuè Imperfectis: vt ſequentibus articulis notum fiet. 725.

Articulus I. Perfectis.

Dæmon, & maleficus ſenſitiuorum perfectorum vires congerunt in maleficijs; vt probatur in auibus, piſcibus, & animantibus.

Ex quibus varia deſumunt, quę ibi recẽſẽtur. 726.

Articulus II. Imperfectis.

Imperfecta ſenſitiua in maleficijs adhibentur, nempè, inſecta varia alata, & terreſtria: reptilia, & ſerpentes: & animantia ex putredine orta. 730.

Sectio II. Vegetatiuis.

Deus omnium vegetantium notitiam homini dedit. 733.

Homo illam perdidit ſua culpa; ideò damnum patitur à ſeipſo: & ab alijs; præcipuè qui vegetabilibus, & herbis ad malefaciendum vtuntur tum Domeſticis: tum Peregrinis: vt ſequentes articuli patefacient.

Articulus I. Domeſticis.

Domeſtica vegetantia diuiduntur in Arbores, Frutices, & Herbas.

Hæc verò applicantur vel vt cauſæ naturales: vel vt cauſæ morales.

Quod de ſingulis probatur varijs exemplis. 734.

Articulus II. Peregrinis.

Peregrina vegetantia ſunt quæ naſcuntur vel in locis ſyluaticis: vel remotis.

Vtriſquè vtuntur malefici vtroquè modo. 737.

Pars II. Inanimatis.

Deus in rebus inanimatis, & per illas mirabilia ſæpè operatur in ſtatu naturæ, & gratiæ.

Exemplis probatur. 738.

Hoc dæmon æmulatur, dum in maleficiorum ſtructura ipſis vtitur ad effectus producendos tum naturales realiter: tum ſupernaturales apparenter, ſiuè ſacris: ſiuè profanis: vt duobus Capitibus demonſtrabitur. 739.

Caput I. Sacris.

Dæmon rebus ſacris libenter abutitur. 740.

Vt
- *Deo grauiorem iniuriam inferat,*
- *Incautos, & ſimplices decipiat.*
- *Saluti ſuorum conſulat.*
- *Hominibus in pœnam noceat.*

Et ſic maleficijs vtitur tum Sacramentis: tum ſacra ſcriptura: tum ſuppellectili ſacra: vt ſequentibus ſectionibus notum fiet.

Sectio I. Sacramentis.

In Eccleſia nihil auguſtius Sacramentis. 741.

Aſſignatur ratio.

Et tamen ijs malefici abuti non verentur. Præcipuè Baptiſmo, Sacra vnctione, & Euchariſtia; vt ſequentes articuli patefacient.

Articulus I. Baptiſmi.

Baptiſmus Fidelibus dignè accedentibus eſt fons vitæ: Maleficis eſt fons mortis, dum illius aqua abutuntur ad incantationes. 742.

Articulus II. Sacræ vnctionis.

Vnctio ſacra fidelibus confertur variè in Baptiſmate, Confirmatione, & Extrema vnctione. Et quare.

His rebus abutuntur malefici ad inferendas corpori infirmitates, & excitandum in anima amorem impudicum. 743.

Articulus III. Euchariſtiæ.

Euchariſtia inter Sacramenta, vt ſol inter planetas eminet. Ideò illa potiùs malefici abuntur.

Vel Hoſtiam non conſecratam ſumendo ex altari, eamquè variè applicando. 745.

Vel Hoſtiam conſecratam diuidendo, conterendo, & reducendo in eſum, aut potum.

Vel ſuper prunas comburendo.

Vel venenatis animalibus præbendo.

Sectio II. Sacra Scriptura.

Nihil ſanctius in Eccleſia Euchariſtia, & S. Scriptura.

Ex vtroque latere Altaris codices reſeruabantur. 748.

Malefici ijs abuntur. Et ſacra ſcriptura ſiuè prolata: ſiuè ſcripta hebraicè: vel latinè: vt ſequentes articuli manifeſtabunt.

Articulus I. Hebraica.

Magia cabaliſtica literis hebraicis enucleandis intenta à quibuſdam reputatur.

Myſti-

Vt
- *Mystica, & solis doctis probabilis.*
- *Generalis omnes alias sanctitas cõplectens.* 749.
- *Diuina à Deo ipso, non Hominibus tradita.*
- *Efficacissima ad miras peragenda.*

Reijcitur varijs rationibus, tanquam procedens vel à dæmonibus: vel à delirantibus hominibus. 751.

Conceditur dari Cabalam piam, & sanctam oretenus traditam, vel scriptis exaratam, quæ est amplectenda.

Hanc deturpant magi varijs modis.

Articulus II. Latina.

Malefici sacra scriptura abutuntur; præcipuè in suis amuletis, quorum vsus à diabolo introductus est. 757.

Apud
- *Gentiles in suis fascinninis.*
- *Iudæos in suis philacterijs.*
- *Christianos in suis breuibus.*

In quibus sunt sacræ scripturæ sacrilegæ profanationes.

Sectio III. Suppellectili sacra.

Suppellectili sacra malefici abutuntur, quæ complectitur ea, quæ pertinent. 759.

Ad
- *Templorum sanctitatem.*
- *Ministrorum Ecclesiæ vsum.*
- *Fidelium pietatem excitandam.*

Vt tribus articulis patefiet.

Articulus I. Templorum.

Suppellex sacra templorum in incantationibus à maleficis adhibetur, nempè, Crux, & Crucifixi effigies. Imagines Dei, & Sanctorum. Reliquiæ Sanctorum, ac Vasa sacra. 760.

Articulus II. Clericorum.

Si venerabilis fuit amictus Sacerdotum veteris Testamenti: venerabilior est apparatus vestium sacerdotalium presbyterorum noui Testamenti.

Iis malefici abutuntur in Ministerijs exhibitis, & in incantationibus eius ope factis. 764.

Articulus III. Laicorum.

Suppellex sacra laicorum ea continet, quibus pietas fidelium excitatur, & fouetur, vt Aqua sancta: Panis sanctus: Agnus Dei: Cæreus paschalis: Candelæ benedictæ: Palmæ consecratæ, Thus: Oleum, Vinum, Sal. Quæ omnia à maleficis profanantur. 766.

Caput II. Profanis.

Si dæmon rebus sacris abutitur, eò magis profanas violat, siue sint Naturales, siue Artificiales, siue Mixtæ, vt sequentes sectiones declarabunt. 767.

Sectio I. Physicis.

Res physicæ inanimatæ aliæ sunt elementares, aliæ Mixtæ.

Quæ à maleficis labefactantur, dum in suis compositionibus veneficis applicant vel terras varias, vel metalla, aut scorias, vel spiritus minerales, vel mineralia, vel colores, aut lapides, vel gemmas, aut similia. 768.

Et hæc omnia aut Attrita in pulueres, aut Solida in massa, vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Attritis.

Difficile est agnoscere, quèam res atterantur à maleficis ad suos pulueres conficiendos, aut vnguenta componenda. 769.

Describuntur pulueres malefici, ac vnguenta malefica,

Vtriusque malefici vtuntur dupliciter; scilicet, occultè, & efficaciter.

Occultè
- *Infundendo in cibum, & potum.*
- *Corpori applicando.*
- *Leuiter in vestes spargendo.* 771.
- *Virgæ medicatæ applicando.*
- *Spargendo per dæmones ipsos.*
- *Disseminando in itinere.*

Varijs exemplis approbatur. 772.

Efficaciter in Hominibus, bestijs, & pecudibus, tamen determinato tempore.

Articulus II. Solidis.

Res naturales sæpiùs solidè applicantur à maleficis. Et quare.

Quando; Tempore nocturno, vel diurno. 776.

Loco secreto, vel publico. Quod experimentis comprobatur: præcipuè in ligularum innodationibus.

Sectio II. Artificialibus.

Artificialia alia sunt operariorum, alia maleficorum. 780.

Vtraque adhibentur in sortilegijs. Et quia innumera sunt, de duobus nobilioribus, & efficacioribus maleficorum operibus probatur, nempè Necromanticis Annulis, & Imaginibus in duobus sequentibus articulis.

Articulus I. Annulis.

Explicantur dicta disputatione 1. num. 21. circà annulos. Et quæ sit maleficorum sententia de eorum

eorum virtute, & forma. Et quænam eorum praxis.

Nec omnia meras esse nugas, probatur rationibus. 781.

Quia { *Cæli causæ sunt vniuersales.* / *Nihil influunt, præter lucem, & motum, ex quibus calor procedit.* / *Non habent figuras nisi fictitias.* / *Magnitudine sunt immensæ.* / *Vires à magis affectas non debent.*

Concluditur, effectus annulorum, si qui sunt, procedere à dæmone. Vt praxis ipsa magis ostendit.

Articulus II. Imaginibus.

Imagines magicę alię Astronomicæ: aliæ Necromanticæ. 786.

Quomodo necromanticæ formentur ad amorem excitandum: diuitias acquirendas, infirmitates immittendas.

Vel absconditę in lectis, aut domo infirmi: vel reseruatæ apud maleficum.

Ex quibus concluditur, illas non naturali virtute; sed ope dæmoniaca agere.

Sectio III. Mixtis.

Dęmon mixtis vtitur in maleficijs, dum res naturales, & artificiales inducit in corpora: aut ex corporibus educit. Circa quæ datur opinio eorum, qui hæc omnia apparentia tantùm putant & per experientiam comprobant, nec non eorũ, qui veras, & naturales species esse concedunt, sed eijci apparenter tantùm asseuerant. 789.

Non est negandum, tales materias veras esse, & verè è corporibus emissas: vt probatur testimonio Doctorum: & experientia ipsa.

Ideò cum sit prodigiosissimum malefici opus, quæritur in quatuor articulis quomodo illa Generantur, Immittantur, Retineantur, & Egerantur.

Articulus I. Generatis.

Plura in corpore humano generari uirtute naturali probatur Medicorum auctoritate, & experientia in longa infirmitate detentis, & in graui uulnere fatigatis. 793.

Ideò non omnes talium rerum eiectiones ad dæmonem referendæ sunt.

Maiora à dæmone generari posse, prbatur ex eius naturæ spirituali, scientia magna, & potentia maxima, ideò ope dæmoniaca.

Sed quia ex rebus illis egestis multa sunt, quę naturaliter generari non possunt in corpore humano, ideo quæritur quomodo illa ingerantur.

Articulus II. Ingestis.

Triplici modo res solidæ in corpus immitti possunt. 796.

Primò per extensionem, & occlusionem pororum.

Probatur similitudinibus.

Reijcitur, quia supponit incredibile.

Satisfit probationi contrariæ.

Secundò per diuisionem eorum, quæ ingerenda sunt.

Probatur ex potestate, & imperio dæmonis in creaturas, & ex creaturarum obedientia.

Tertiò per carnis uulnus citissimè apertum, & consolidatum, per quod materia dura immittitur. Probatur, & explicatur Medicorum exemplo in chirurgicis operibus. 798

Conceditur in partibus carnosis hoc fieri posse.

Difficillimè in angustioribus, & subtilioribus.

Confirmatur exemplis hic modus.

Articulus III. Retentis.

Mirum non est, si illa retenta dolorem inferant, ut exemplo ostenditur. Mirandum uerò, quomodo agant ad malefici placitum, & contineantur in uentre. 800.

Articulus IV. Egestis.

Natura mirabilis in noxiorum emissione.

Probatur exemplis memorandis. 803.

Dæmon admirabilis in emissione rerum maleficarum, quæ eisdem modis fit, quibus immissio.

Fatendum est, has emissiones, & immissiones fieri; etsi modus comprehendi non possit.

Opinio Auctoris circa prædicta. 805.

Conclusio Disputationis quartæ.

Dæmon uult ad maleficia concinnanda, maleficum concurrere, ac res naturales applicari. 807.

Circa rerum applicationem, & maleficium curandum. Aliæ sunt partes Medici; Aliæ Exorcistæ.

De quibus rebus Medicus iudicare debeat. 808.

Quomodo iudicare ualeat indirectè.

Exorcista quomodo de maleficij iudicet directè.

Probatur ratione sumpta à rebus sacris, & profanis, ac experientia. 809.

Conclusio generalis Tomi I.

Concluditur, maleficorum cognitionem ad Theologum, non ad Medicum pertinere. 812.

Quia Medicus non nouit eorum causas Deum, dæmonem, maleficum, res naturales vt sunt causæ maleficiorum.

Theologus Exorcista maleficia cognoscit speculatiuè ex scientia philosophica, ac theologica: practicè ex signis externis. 813.

Exorcistas theologos sequuntur plures ex medicis de maleficijs tractantes. 817.

Speculatiuè ex { *Causis sanitatis, & ægritudinis.* / *Medicinæ principijs.* / *Theologiæ dogmatibus.*

Ideò fatentur ad se non pertinere maleficiorum cognitionem, ac curationem.

Practicè, dum morbus inchoatur, augetur, perseuerat. 821.

DISPV-

DISPVTATIO IV.

DE REBVS NATVRALIBVS,

VT SVNT CAVSA MALEFICIORVM.

667 Aliqui Medici res naturales in maleficijs vtuntur tanquam phyſicas, non autem morales adhiberi putant.

SVPERIORIBVS diſputationibus pro virili digeſſimus ea, quæ Deum, Demonem, & Maleficos ſpectant; modò elucubranda veniunt ea, quæ ad res naturales in maleficijs adhibitas pertinent; quod præſenti diſputatione proſequemur ob quoſdam Medicos, qui etſi maleficos admittãt, & maleficia ab ipſis confici fateantur; tamen in morbis maleficis cognoſcendis, & curandis ſe ingerere ſolent; eò quòd remedijs naturalibus curari poſſe opinantur. Dum enim vident res naturales à maleficis in morborum curationibus adhiberi, quas tanquam cauſas phyſicas, & non morales agere putant, etiam ipſi rebus naturalibus vtuntur in curationibus maleficiorum, pluraquè pharmaca ſuis libris inſerunt, quæ tanquam efficacia; & humano generi ſaluberrima commendant, & extollunt.

Adèo credunt cuncti curari poſſe veneficia naturalibus.

§. I.

HOrum principem Galenum conſtituo, qui circa maleficia ancipitem, & dubium ſe præbuit, vt eius ſcripta teſtantur. Primò namquè Hippocratem ſecutus magicis artibus, & incantationibus nullam adhibuit fidem: vt patet *in 6. Simpl. Medic.* & potiſſimùm *in lib.* 10. vbi ſcribit: *Ridiculum eſſe vocata pathophia medicamenta conſtringere, & vincere aduerſarium, vt in iudicio nihil poſſit eloqui: aut grauidæ abortum facere: aut numquam deinceps concipiat, efficere.* Quibus verbis indicat maleficia taciturnitatis, impedimenti coitus, & abortus. Sed poſtea longo vſu, & experientia edoctus vim incantationum, & artium magicarum confeſſus eſt; & verè eſſe, fieriq. docuit *libro de Medica Homeri tractatione. Nonnulli*, inquit, *putant incantationes aniculariũ fabulis eſſe perſimiles, quemadmodum ego diù exiſtimaui; temporis autem proceſſu ab ijs, quæ euidenter apparent perſuaſus ſum vim in ipſis ineſſe. Nam in percuſſis à ſcorpione adiumentum ſum expertus, nihil autem minus etiam in oſſibus gutturi infixis, quæ incantatione ſtatim expuebantur, ac multa præclara ſingulæ habent excantationes, cum inſtitutum conſequuntur.* Ita *lib. 2. ad Glauc.* extollit artem magicam, vt eam, quæ poſſit celerrimè, & perfectè affectus curare. Docens enim curationem ſcirrhi: *Multæ*, inquit, *ſunt partes iam planè curatæ, conuolutæ, quæ hoc curationis modo membrum dimouendo perfectè ſanatæ ſunt, vt ferè magicum opus videretur.* Si ergo agnoſcit morbos magica arte curari poſſe, fateri etiam debuit, poſſe immitti, quos tamen remedijs naturalibus curari, putauit, vt refert Alexander Trallianus *lib. 9.* ver. gr. annulo ex ære cyprio confecto, & digito geſtato. Quod etiam probatur *ex lib. 3. Medicamentorum facilè parabilium*, quem plures Galeno aſcribunt. Nam caput 189. inſcribitur: *Ad veneficia, & præſtigia.* In quo docet, Caridion, & Latum, cuminum Zochij radicem plurimùm valere, & hæc ſuffita dæmones abigere.

§. II.

DVcem hunc eximium multi eius ſectatores ſequuntur, qui de maleficijs diſſe- 668
rentes,

rentes, plura assignant remedia naturalia, puta radices, herbas, lapides, ossa, & huiusmodi generis medicamenta, quæ expellendorum demoniorum, curandorumquè maleficiorum vi pollere, asserunt. Tales sunt Ioannes Mesue, Marsilius Ficinus, Hieronymus Cardanus, & alij plures; Ad quorum classem reducuntur quotquot Medici à catholica fide extorres hæretica labe respersi sunt. Illi etenim, ne cogantur Ecclesię potestatem, & eius ministrorum auctoritatem super dæmones, & dæmoniacas operationes confiteri, toti sunt in remedijs naturalibus assignandis. Et quia vident hæc minùs opportuna huiusmodi maleficijs dissoluendis, addunt, ad Deum confugiendum esse; numquam tamen ad Ecclesiam, aut ecclesiasticos viros, nè contra seipsos sententiam ferre videantur. Contra quos omnes alias disputabimus cum in tomo 2. de Curatione naturali proloqui dabitur. Ibi enim ostendemus, hæc omnia non posse virtute naturali expellere dæmones, & maleficia soluere. Sufficiat modò demonstrare, has res naturales vt causas in maleficijs applicari ab humani generis hoste; qui etsi homines sine remedijs naturalibus diuersimodè lædere possit; illa tamen adhibere consueuit, dum malefaciendo operatur, vt sic creaturæ omnes superæ, mediæ, infimæ, nempè, dæmones, malefici, & Res naturales in maleficijs concinnandis vnanimi conspiratione cooperari videantur.

Dæmon maleficia operatur.

§. III.

669 PRimum molitur sua sola potentia, cum sagæ metu, ne deprehendantur, rem aggredi nolunt: vel se eam expedire non posse pro voto putant, totamquè executionem ipsi committunt; tunc enim ad votum ipsarum solus rem perficit; & subita violentia damnum hominibus infert. Cuius subitaneæ operationis memorandum narrat exemplum Nicolaus Remigius *in sua dæmonolatria lib. 2. cap. 10.* de quadam saga, quæ memor iniuriarum pridem acceptarum contubernalem Ioannem Bannum Argentoratum bigis proficiscentem deuouit, & execrata est. Ex quo nedum imprecari desierat, cum miser è curru, in quo sedebat præceps tanta vi deiectus est, vt illicò exanimatus iaceret, integro nihilominus toto corpore, nec vlla sui parte læso, aut vulnere sauciato; vndè vno momento illi intercluſam animam, interceptoſquè spiritus à dæmone fuisse, credibile est. Similia plura refert *à cap. 10. ad libri finem*, quibus apertè monstratur, spiritum inuisibilem latenter, & inuisibiliter seipso damna, & cædes inferre, nullo sui relicto vestigio.

Sine medijs naturalib.

§. IV.

670 SEcundum vt plurimùm præstat in ordinarijs maleficijs, in quibus exequendis ferè semper vult res naturales à veneficis adhiberi: Vel vt causas naturales: Vel vt causas morales maleficij.

Cum medijs naturalib., quæ sunt Vel causa naturales, quarum nouit.

Causæ naturales sunt omnes illæ res, quæ nocendi vim à natura inditam habent, & naturaliter agunt in eum, cui vel ingeruntur interiùs; vel exteriùs applicantur. In confesso namquè est, illum non semper præstigiosè, sed sæpiùs verè, & realiter operari; præcipuè cum infirmitates, incendia, tempestates, & id generis mala excitare dèsiderat. Quod duobus modis facere consueuit. Altero per motum localem, de quo supra disput. 2. multis egimus. Altero per alterationem actiua passiuis applicando, qui modus ipsi facillimus est. Nouit enim rerum omnium, quæ vniuerso mundi ambitu continentur, vires, sympathias, antipathias omnibus ignotas, ipsi notissimas; & ideò illas seligere solet, quæ optatum effectum producere possunt. Si perturbationes in animo excitandæ, & morbi in corpus immittendi, scit, quæ res naturalis phantasmata commouere, turbare imaginationem, insanias, & deliria causare valet, quæ humores vitiosos agitare, inquinare spiritus animales, detrudere neruos, & generare paralysim, epilepsiam, febres phreneticas, cæterasquè infirmitates. Nouit, quomodo aptè applicari debeant; cum optimè sciat, quid vniuscuiusquè valetudini noxium, aut commodum sit: quo loco, tempore, circunstantijs debeant adhiberi: qua arte corporibus, vel secundùm totam suam substantiam: vel secundùm ipsarum partem spirituosam, & maximè efficacem clam ingerendæ sint: quænam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata; alijs læsis, alijs illæsis excitent; cum multa sint venena, quæ à tota substantia habent facultatem lædèdi aliquam partem, vt Medicis est manifestum. Nouit denique vbinam locorum lateant illæ, quibus opus habet; & eas vndecumquè, & quocumquè vult, maxima facilitate, & celeritate asportat, & applicat; earumquè virtutem auget, vt earum auxilio illa peragere queat, quæ solius naturæ operatio numquam efficeret. Nam tunc agentia naturalia sumit, vt instrumenta. Instrumenti verò conditio est, effectus non tantùm naturali suæ virtuti æquales; sed longè excellentiores, & facultati agentis principalis, à quo mouentur, respondentes, producere, vt docet August. lib. 2. de Genes. ad lit. cap. 17. Vndè sicut securis, quæ in se virtutem habet secandi duntaxat, potest quatenus instrumentum est periti fabri, à quo scitè mouetur, statuam elegantem: aut mensam artificiosam perficere. Et calor natiuus, qui est in humano semine, quà calor est, valet calefacere, rare facere, segregare, & condensare, potest quà instrumentum est animæ, ossa, neruos, & carnem generare; ità causæ naturales, quæ secundùm communem naturæ cursum natæ sunt, aliquos particulares effectus producere; possunt alios edere suis viribus præstanti ores, si à dæmonibus applicentur, qui illis tan quam notis instrumentis vten-

Vires.

Applicationes.

Effectus.

Qui applicat tan quam instrumenta.

tes.

tes quoad ſubſtantiam, modum, vel celeritatem admiranda operantur: vt eruditè docet Delrius diſq. mag. lib. 2. q. 8. pag. 106.

§. V.

671 HÆc tamen numquam naturæ cancellos effugiunt: aut excedunt cauſæ vim naturalem. Inſunt enim reuera hi effectus in ipſis naturalibus agentibus eo modo applicatis, quibus dęmon applicando nihil confert præter conditionem, ſine qua effectus iſti non producerentur. Licèt namquè vi rerum naturalium applicatarum vtatur; operatur tamen potiſſimùm per modum artificioſum. Vndè in ijs admirandis productionibus nec ſola actiuitas rei naturalis ſecundùm ſe debet attendi; nec ſola quoque ſecundùm ſe dęmonis applicatio; ſed ambo ſimul, ideſt, vis naturalis applicata à dæmone ſecundùm quod cauſa inſtrumentalis ijs operationibus eſt res applicata; cauſa verò principalis ipſe dęmon applicans. Tunc enim naturaliter effectus producitur, cum vtriuſquè cauſæ çoniunctæ non ſuperat facultates. Quare dæmon illas omnes rerum proprietates, virtutes, & potentias naturales perſpectas habendo, cum vult mala inducere, ea iubet à maleficis adhiberi, quæ naturalem habent actionem in ordine ad effectus, quos producere intendunt; & ſic applicari venena ad interficiendum, herbas ad ſanandum, pulueres, & vnctiones, ad malefaciendum. Quæ omnia à dæmone iubente, & Malefico operante ritè compoſita cauſæ verè reales, & phyſicæ illarum ægritudinum ſunt, & appellantur; eò quòd alicui paſſo applicata propriè, phyſicè, & ex natura ſua habent vim attingendi effectum, quem producunt, videlicet, cauſandi talem ægritudinem.

Et idò cauſæ naturales ſunt maleficiorũ.

§. IV.

672 CAuſæ verò morales maleficiorum ſunt res illæ, quæ virtutem non habent ex ſe producendi tales effectus, quales dæmon, & malefici intendunt; atquè applicantur, non vt cauſæ phyſicæ, & reales ægritudinum operatione malefica immiſſarum; ſed vt cauſæ morales, vel ſaltem cauſæ, ſinè quibus non: vt potè ſigna, & ſymbola externa, quibus poſitis maleficus dæmonem inuocat; & dæmon ad malefici placitum operatur. Cum enim Deum in hominibus ſtudeat æmulari, ſignis mirificè delectatur.

Vel Cauſæ morales.

Deus propria ductus bonitate ſigna quædam ſacra (ſacramenta vocamus) ad ſalutem humani generis inſtituere dignatus eſt, quæ ſecundùm Scotum *in* 4. *d.* 1. *quæſt.* 4. ſunt veræ, & propriæ cauſę inſtrumentales morales gratiæ, non phyſicæ, ideſt, non ex ſua vi naturali; ſed ex virtute principalis agentis, ſeù ex diuina inſtitutione. His verò ità aſſiſtit, vt quoties adminiſtrantur, toties gratiam dignè ſuſcipientibus infundant; illoſquè ſpiritualibus donis ſanctificent iuxta propriam cuiuſque inſtitutionem. Ità dæmon eius æmulus coniuratus pro ſua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promouendum, ſalutemquè euertendam ſenſibilia ſigna inſtituere, quibus ità ſemper aſſiſtit, vt quoties à malefico adhibentur, toties, niſi à Deo impediatur, peragat maleficium, de quo ambo ex pacto conuenerunt. Solet enim cum illo pactum inire, vt quandiù ligatura, ver. gr. ſic annodata fuerit: vel quid tale defoſſum ſub limine: aut talis imago igni applicata, tandiù talis perſona ſit maleficiata: aut qui tali porta domum intrabunt, vel exibunt, tali dolore corripiantur; non quòd illa vim habeant ex natura ſua, & per ſe producendi, & attingendi noxios illos effectus; ſed quòd ex pacto dæmonem ad illos producendos inuitant, & diſponunt.

Quare ab illo adhibentur.

Vndè non ſunt ſigna certa, & infallibilia, qualia ſunt ſacramenta; ſed falſa, & deceptoria, quia inuocatus non ſemper adeſt, & multoties Maleficum irridet, nec vult ad votum illum audire: vel quia non poteſt: vel quia non permittitur: vel quia ſic lubet. *Quàm vanè.*

§. VII.

ILla tamen apponi vult, cum aliquid ab eo 673
eius miniſter poſtulat; vt ſicut Deus in ſacramentis colitur; ità ipſe in maleficijs honoretur. Quod Auguſtinus *lib.* 21. *de Ciuitate Dei cap.* 6. aptè docet ijs verbis: *Dęmones*, inquit, *alliciuntur per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non vt animalia cibis; ſed vt ſpiritus ſignis, inquantum, ſcilicet, hæc eis exhibentur in ſignum diuini honoris, cuius ipſi ſunt cupidi.* Alliciuntur autem diuerſi dæmones diuerſis ſignis ſecundùm quòd diuerſis vitijs ipſorum magis conueniunt. Vndè malefaciendo non operantur etiam pluries inuocati, niſi pacti ſigna ponantur; res, nempè, ſenſibiles, puta, cortices, herbæ, plantæ, plumæ, oſſa, capilli, & id generis quiſquiliarum, vt hac ratione malefici ſuam exhibeant ſeruitutem, debitumquè teſtentur obſequium. *Quo fine*

Ex quibus arguitur inſignis dæmonis malitia; qui cum ſeipſo ſolo maleficia perficere poſſit; tamen & conſenſum hominum petit, & inſuper rerum naturalium applicationem, nõ vnius, aut alterius ſingularis; ſed omnium, quæ in vniuerſa creaturarum ſerie reperiuntur, cum omnibus vtatur: Vel Animatis: Vel Inanimatis, aut vt cauſent, aut vt ſignificent, ſicut duabus huius diſputationis partibus declarabitur. *Quę cauſę omnes ſunt.* *Alia Animata.* *Alia Inanimata.*

PARS PRIMA.

Animatis.

§. I.

675 *Opinio maleficorum omnia esse animata*

SI magicarum artium professores, executoresque maleficiorum audire velimus, nihil est inanimatum, omnia sunt animata, mundus, & ea, quæ in mundo videntur. Vt enim detestandas suas operationes plausibili prætextu contegere possint, & suam scientiam curiosis hominibus faciliùs commendare, vanum hoc commentum excogitarunt: vel potiùs à Platone, & platonicis sectatoribus, qui fuere magi, vel magorum fautores, mutuum acceperunt; quo asserunt, mundum, singulasquè eius partes anima intelligente esse animatos, quæ & ipsis vitam tribuat, & vi intelligendi, atquè sentiendi potiatur. Quod vt confirment, non solùm vtuntur horum Philosophorum sententia; sed etiam Patrum testimonijs, qui cælo animam, & spiritum tribuere videntur; Immò sacræ scripturæ auctoritate, quæ illis adaptat ea, quæ sunt animatorum: vt videre, audire, fugere, lætari, clamare, respondere, & id similia. Nequè Poetarum figmenta respuunt, quibus tanquam inuolucris subtilioribus hoc commentum propositum fuisse asserunt. Nam voluntvnamquamquè istarum animarum naturalium duplicem habere vim: Vnam intelligendi: Alteram animandi. Primo modo vocari nomine masculino; secundo modo nomine fæminino; & ideò ab istis Philosophis mysticis nomina Deorum, & Dearum inuenta, quibas illas animas secundùm vtramquè insignirent. Sic Iouem fulminatorem, & Iunonem nihil esse aliud, quàm animam aeris: Phaetontem, & auroram animam ignis: Neptunum, & Thètym animam aquæ: Plutonèm & Proserpinam animam terræ: Nouem musas animas nouem cælorum: Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, Lunam nomina septem planetarum, & ità de cæteris. Ideòquè cum tales Dij, aut Deæ ab ipsis inuocantur, non vocari dæmones; sed animas stellarum, & elementorum, quas dicunt bonas esse virtutes à Deo per mundum distributas in ministerium, & vtilitatem eorum hominum, qui ritè illis vti nouerunt: multisquè epithetis, & elogijs illas honorant, dum Saturnum exemp. gr. vocant patrem Deorum, dominum temporis, arcanæ contemplationis auctorem, vitæ, & mortis custodem, ostensorem absc̃oditorum, & dominum altum, magnum, sapientem. Et Lunam nominant Dianam, Lucinam, Proserpinam, Hecatem, reginam cæli, elementorum dominam, rectricem mundi, calcantem tartarum, & similia.

Probatur.

§. II.

AT quis non videat sub philosophico, & magico tegumento latentem inimicum, qui vt cultus supremus vni Deo debitus creaturis mundi tribueretur, hominibus hanc opinionem inseruit meritò à Synodo V. Constantinopolit. anathemate damnatam his verbis. *Si quis dicit, Cælum, & Solem, & Lunam, & Stellas, & Aquas, quæ supra cælos sunt, animatas quasdam esse, & materiales virtutes, anathema sit.* Reiectam à Patribus, vt à D. Hieronymo, qui *in Epist. ad Pammachium* illam inter Origenis errores recenset. Reprobatam à Theologis, & à Facultate Parisiensi in famosis illis articulis anno 1498. editis contra magicam superstitionem. Et rationi ipsi repugnantem. Nam si elementa, & omnia sunt animata, ergo habent animam vegetantem, sentientem, intelligentem, & liberam. Vegetantem: Si enim habent animam sentientem, vt isti supponunt, debent habere vegetantem, quæ sentienti subseruiat, & sanguinem, aut spiritum illarum functionibus suppeditet. Sentientem, vt dicunt, & per consequens debent habere organa suis figuris, & temperamentis distincta, cum sensio non possit esse sine organo conuenienti: vt Aristoteles *lib. 2. de Anima* probat; & omnia, quæ sentiunt, clarè demonstrant. Intelligentem, vt est eorum opinio, ergo saxa, metalla, plantæ, animalia prædita erunt scientia, sapientia, arte, prudentia; tenebuntquè logicam, physicam, metaphysicam, cæterasque disciplinas. Liberam; Nam si res illæ sunt intelligentes, erunt liberi arbitrij, ergo iustæ, vel iniustæ, beatæ, vel miseræ, in via, aut in termino. Sed si omnia elementa animata sunt, quid fiet, dum partes eorum separantur à toto: vel post separationem iterum ei vniuntur? An vnam habent solùm animam: an plures? Si vnam solùm, ergo quando pars aliqua separabitur à toto, perdet animam, & denuò vnita perditam recuperabit, & sic assiduè elementorum partes morientur, & resurgent. Si plures, ergo quot erunt partes in elemento, tot erunt animæ; & cum sint innumerabiles partes in aqua, aere, terra, innumerabiles quoquè esse animas concedendum erit? Quibus quid absurdius?

676 *Reprobatur.*

§. III.

NEc fauet scriptura, quæ in suis locutionibus figuratiuè loquitur: vt benè docet S. Damascenus *lib. 2. de fide orthod. c. 6. Nullus etiam*, inquit, *cælos, aut luminaria arbitretur animata; inanima enim sunt, & insensibilia; Quare in scriptura dicit: Lætentur cæli, & exultet terra; Angelos, qui sunt in cælo, & homines, qui in terra ad lætitiam vocat. Nouit enim scriptura Prosopopæia*

677 *Obiectio satisfit.*

pæia vti, & de rebus inanimis tanquam animatrs differere: vt mare vidit, & fugit, &c. Addamus etiam, illam vti metaphoris, hyperbolis, & metonimijs; atquè aliquando iuxta opinionem hominum loqui. Idem dicendum de Patribus, qui simili phrasi cęlo animam, & spiritum tribuere videntur, aut loquuntur de anima assistente, non informante, quæ nihil aliud est, quàm Intelligentia motrix cæli: vt explicat D. Thomas 1.*p.q.*70.*art.*3.

Nec faciet maleficis.

Quarè perstrepere desinant isti nugatores Magi cum suis fictitijs animabus, quæ etiamsi darentur, parum tamen iuuare possent magicas operationes. Si enim bonæ sunt, quomodo cooperari vellent vanis, noxijs, & malignis eorum operibus? Si malæ, quid opus est, ad illas confugere, cum in ijs dęmones paratissimi sint? Si alligatæ suis corporibus, quomodo possunt rebus humanis interesse, & effectibus magicis influere, nisi per lumen, & influentias, quæ ad hæc mira præstanda non sufficiunt: vt argumentatur Lessius *lib.*2. *de iust. & iure cap.*44. *de magia, dubit.*2.? Quod si in aliquo iuuant, hoc est artem magicam, eiusquè abominandas actiones ementitis opinionibus tegere, & dæmoni Diuinitatis æmulo fauere. Qui si non veras, vt Deus, saltem fictitias animas introducere vult; & verarum cupidus clamat, vt alter Rex Sodomiticus: *Da mihi animas, cætera tolle tibi*; non vt illis benefaciat; sed detractas in interitum peccati, postea in infernalis gehennæ baratrum præcipitare possit.

Asseritur, omnia animata esse. Vel Rationalia, Vel irrationalia. Iisquè vti maleficos demonstratur.

Itaquè reiectis ijs fantasticis magorum, & maleficorum commętis, dicamus iuxtà commune Philosophorum placitum, res animatas, Alias esse Rationales: vt homines, qui animam rationis compotem gerunt, atquè ab ea viuificantur: Alias esse Irrationales, nempè animalia, & plantas, quæ animam habeut sensitiuam, & vegetatiuam; atquè vtrisque tum Rationalibus, tum Irrationalibus vel vt causis, vel vt signis dæmonis ministros ad maleficia vti: sicut duo sequentia capita declarabunt:

CAPVT I.

Rationabilibus.

678 *Grauiora damna quæ inferuntur homini. A suis. A seipso. Ideò miser, qui ope maleficorũ patitur à seipso.*

QVamuis omnia damna quacumquè parte inferantur, semper grauia sint; illa tamen grauiora esse in confesso est, quæ fiunt à proximis; vel oriuntur ab eo ipso, qui illa patitur. Etenim si vtendum esset magica opinione superiùs refutata: vel saltem prosopopæia, altè ingemiscere arborem diceremus, dum à securi deijcitur; sed altiùs edere gemitus, cum ex suis ipsiusmet ramis securi manubrium ministrauit. Et dolere auem sagitta transfixam; sed eò magìs, cum è suis pennis sagitræ pennas addidit. At sine metaphoricis locutionibus asserere possumus; illius sortem esse deplorandam, qui cogitur baculum tradere, quo vapulet, ensem præbere, quo feriatur, manum admouere, cuius vi confodiatur; ideòquè miserum esse hominem, qui tot damna quotidiè à malignante dæmone patitur per ipsos homines; imò per semetipsum, & sua. Cum nihil ferè sit in homine siuè Nascente: siuè Viuente: siuè Mortuo, quo malefici non vtantur ad eius exitium vel causandum: vel significandum: vt totidem sectionibus demonstrabitur.

Nascente. Viuente. Mortuo.

SECTIO I.

Nascentibus.

679 *Nihil in noxius pueris.*

QVid puetis nascentibus innoxius, qui omnis doli expertes, quia expertes rationis à Christo Domino *Matthæi* 10. in exemplum sanctitatis proponuntur omnibus, qui regnum cælorum intrare desiderant, quasi conditio puerilis statum eorum præfiguret, qui ætate viri, pueri moribus, & quasi modo geniti infantes, vt loquitur Petrus, rationabiles sine dolo lac concupiscentes, & in eo crescentes in salutem progrediuntur in via Dei, quousquè in beatam sanctorum sortem admittantur? Et tamen inter homines quinam magorum, & maleficorum magìs patiuntur insidias, quàm pueri, quibus enecandis studio perenni laborant nunc in prægnantibus fœminis abortum procurando: nunc enixarum fœtibus acus in caput infigendo: nunc opprimendo iacentes in cunis: nunc penetrando domos ad eos furto tollendos, vt ex corpusculis elixis, assatis, combustis, varijsquè modis liquatis, aut in massam redactis, suos venenarios pulueres, & mortifera vnguenta conficiant, quibus tot maleficia in hominibus, animantibus, vegetabilibus, cæterisquè operantur. Quasi nulla sit res in rerum natura, quæ maiori virtute ad malefaciendum, & quoquomodo nocendum prædita sit, quàm pueri corpus, quod tàm solerti diligentia quæsitum isti secreti homicidę tot modis ad omnium creaturarum exitium applicant. Ideò videndum est: An aliquid veneficij lateat in puerorum corporis, Vel à Natura: Vel à Temperamento: Vel à Casu; quod sequentibus articulis disputabitur.

Nihil frequentiùs adhibitũ in maleficijs, quàm eorum corpora.

Ideò quæritur: an in eis aliquid venefi- cij insit. A Natura: A Temperamento. A Casu.

ARTICVLVS I.

Per naturam.

§. I.

680 *Videtur esse.*

ET quidem pueros ex proprietate naturæ vim aliquam maleficam obtinere videtur, eò quòd malefici indiscriminatim ex omnium corporibus suos eliciant pulueres: ideòquè indistinctim omnibus insidiantur, vt ea tollere possint.

Si enim virtus venefica in quibusdam tantummodo pueris latitaret, hos præ cæteris eligerent. Cum ergo omnibus indifferenter vtantur, quis non videat, ipsorum sententia, hanc in omnibus naturalem ineſſe facultatem?

Falsum tamẽ est Siuè homo consideretur.

At falsissimum est, illos omnes ex proprietate naturæ venefica vi affectos esse. Nam si hanc à natura adepti essent, omnibus hominibus data esset; cum proprietates naturales omnibus insint, naturamquè ipsam consequantur. Quamuis enim pro diuersa regionis temperie: aut vario genere, & educatione dissimili homines solertiores, & agrestiores: subtiliores, & obtusiores; ferociores, & humaniores nasci contingat; & ex accidenti alius

alio promptiorem, & viuaciorem naturam nanciscatur; tamen omnes ijsdem proprietatibus naturam consequentibus dotantur, quę non magis in vno, quàm in alio reperiuntur. Ex quo fit, vt si aliqui hac virtute malefica à natura præditi essent, idem de omnibus necessariò censendum esset.

§. II.

681 *1. In esse naturali*

QVo quid absurdius? Ad quid enim hoc à natura omnibus datum esset, quouis eos modo in vtroquè esse consideres?

Si in esse naturali, quomodo natura, quæ se cæteris animantibus, imò omnibus orbis creaturis tam gratam, & beneficam ostendit; vicemquè gerit piæ, & beneuolæ matris, tàm dirè se haberet in hominem, propter quem cętera sunt generata? Nec se matrem, sed sæuam, & ferocientem nouercam exhiberet gratias naturales homini denegando, quas alijs profusè concessit. Cum cæteris hanc intimis medullis procliuitatem indiderit, vt nulla sit vel minima res existens, vegetans, & sentiens, quę sua non quęrat conseruationem: ad quam tuendam omnia, quę necessaria videbantur, siuè contra interna dissidia: siuè contra externa nocumenta abundè ministrauit; atq. ipsa in eo semper intenta esse videtur, vt vnaquæquè seipsam conseruet, & sibi simile procreet, quo saltem in indiuiduis, & singularibus proprietas specierum propagetur. Homini verò parauerit exitium, nec eius conseruationi; sed destructioni per naturalem illam venenandi facultatem consuluerit: quasi homo sit aliquis naturæ peccantis, & nocentis error, quem subitò tollere de medio necesse sit: siuè commune aliquod malum, in cuius penetralibus sui ipsius ruinæ principia condenda sint, eò quòd diù stando sibi semper noxius, alijs innoxius esse non potest, quis autem hoc audeat asserere? Ideò fatendum est, non reperiri in hominibus veneficæ huius virtutis, actionisq. principia; cum nihil, quod destruat eorum naturam, à natura oriri valeat; quia virtutum, & actionum illarum principia in nobis inserta sunt, quæ sunt connaturalia, hoc est naturæ conuenientia. Frustra namquè esse dedisset, si non daret etiam conseruationem: vt ritè probat Leonardus Vairus *de Fascino libro 3. cap. 6.*

§. III.

682 *2. In esse morali.*

SI verò in esse morali homo consideretur, cum ex communi Philosophorum effato, & omnium nationum sententia sit ad ciuilem societatem natus, in qua alter alteri non obesse, sed prodesse debet: vt eruditè, ac Sapienter Seneca testatur *de benefi. lib. 4. cap. 18. Hominem*, inquit, *non vnguium vis, nec dentium terribilem cæteris fecit; nudum, & infirmum societas munit. Duas enim res dedit ei Deus, quæ cæteris obnoxium, validumquè facerent, scilicet, rationem, & societatem.* Quomodo cum cæteris aliquam consuetudinem contrahere posset, si esset à natura venenatus? An non esset amandandus inter aspides, & serpentes, qui ideò cum cæteris animantibus conuenire non solent; quia innato veneno illis contrario infecti mortem inferunt præsentissimam? Quare cum natura eum fecerit socialem, ei etiam omnia tribuere dignata est, quæ ad mutuam cum alijs familiaritatem exercendam necessaria erant, omniaquè auferre, quæ sociali bono obicem ponere videbantur. Nam *qui dat formam, dat* (formaliter, aut naturaliter) *omnia consequentia ad formam*: ait Aristoteles 8. *physic.*

ARTICVLVS II.

Per Temperamentum.

§. I.

683 *Dari temperamentum veneficum, probatur A Contrario.*

SEd dices, hanc veneficam facultatem non esse quidem omnibus infantibus datam ratione principiorum essentialium speciei; sed quibusdam duntaxat singularibus ob prauum indiuidui temperamentum per accidens à natura intentum. Quod aliquam verisimilitudinem præseferre videtur.

Cum enim contrariorum sit eadem disciplina, cur non dabitur prauum aliquod temperamentum, quo quis infectus alios qualitatibus venenosis inficiat; cum iuxta Medicos detur quoddam temperamentum æqualitatis, ex humorum, & qualitatum actiuarum ad pondus æqua mixtione resultans, quo homines iustitialiter in suis complexionibus temperatis mira perficiunt? Eoquè Christum Dominum fuisse præditum; atquè huius vi miracula perfecisse, velint Fulginas Medicus, magiquè huius opinionis, seù potiùs blasphemiæ sectatores, quales sunt Agyppas, Paracelsus, & Conciliator differentiarum XX.

§. II.

684 *Ab experientia.*

ET quidem reperiri homines quosdam taliter intemperatos, qui per insensibilem alterationem: vel vaporem aliquem occultè enixum alij noxij, & infesti sunt, testatur Plinius, dum de Psillis, & Marsis loquitur *lib. 7. c. 2. & 15.* qui odore serpentes fugant, & exitiali viru corporibus eorum ingenito ita soporant, vt illos impunè lacessere possint. Mulieres verò, quotidiè experimur, menstruis laborare, quo tempore, vt asserit idem Auctor, & post illum plures, eorum accessu musta acescunt, exuruntur hortorum germina, tactę fruges sterilescunt, moriuntur insita, fructus arborum decidunt, speculorum fulgor hebetatur, aluei apum emoriuntur, æs, & ferrum corripiuntur rubigine, & canes gustato illo humore in rabiem aguntur, morsusquè insanabili veneno infigunt. Ita animalia insecta, & reptilia multa morsu, anhelitu, tactu varios morbos, & mortem ipsam inferre solent: vt aspides, bufones, reguli, totquè reptantium anguium genera. Eadem tabifica virtus in herbis lapidibus, & mineralibus deprehenditur, quæ solo attractu venena fundunt, & inferunt necem. Cur ergo non dabitur idem in quibusdam hominibus; cum non sit inconueniens, vt illi, qui cum omnibus creaturis superioribus, & inferioribus sunt quodammodo omnia per participationem cum animalibus, vel alijs rebus in aliqua proprietate conueniant? Estò tales rari reperiantur; habeanturquè pro monstris: cum ea, quæ per accidens, & præter naturæ intentum fiunt, rarò eueniant.

§. III.

685 *Reijcitur*

AT commentitium est, talem facultatem in quibusdam asserere; cum nullus sit, qui tali temperamento potiatur. Concesserim, quidem, perfectis-

fectiſſimum, & ad pondus, vt dicunt, fuiſſe Chriſti temperamentum. Cum enim eius ſacroſancta humanitas non ex virili ſemine compacta fuerit; ſed ex puriſſimo intemeratæ Virginis ſanguine: nec humana operatione, quæ tot erroribus obnoxia eſt fabricata; ſed formata Spiritus ſancti virtute, cuius perfecta ſunt opera; non eſt negandum, eius complexionem fuiſſe omnibus numeris, partibus abſolutam; quamuis falſiſſimum ſit, & impiè aſſertum, per illam fuiſſe patrata miracula, quæ ab Euangeliſtis referuntur. Cum certum ſit, illa ab eius omnipotenti virtute proceſſiſſe.

§. IV.

1. Ratio-nibus.

ATtamen tale quid in cæteris hominibus reperiri ſuperuacaneè aſſeritur; cum nulla ſit generatio, in qua humorum, & qualitatum inæqualitas non reperiatur ob inæqualem tum viri, tum mulieris conſtitutionem, actionem, & circunſtantias, quæ vnam, & alteram conſequuntur.

Si Pſyllis, & alijs hominibus virus exitiale ingenitum eſt, nullo pacto à natura naſci[tur]; ſed à dæmonum auxilio procedit. Incantationibus etenim huiuſmodi homines fretos fuiſſe, ſatis ex Plutarco, & Plinio colligitur. Vel acquiritur hominum induſtria, vt probat filia illa venenata, quæ impunè venenis vtebatur, eò quòd ab infantia huiuſmodi aſſueta cibis, temperamentum venenoſum, viruſquè diffundens in alios contraxerat: de qua Ariſtoteles ſcribit *de Regimine Principum ad Alexandrum Regem*.

Si mulieres menſtruo laborant, hoc naturæ tribuendum eſt, quæ illas tanto ſanguine abundare voluit, quantum alendo fœtui ſufficere poſſet; qui ſanguis ſuperuacaneus in ijs, quæ vterũ non gerunt, ſtatutis temporibus excernitur ſine noxia qualitate, ſi ſanæ ſunt, & benè temperatæ; imò ad complures morbos curandos ex aliquorum Medicorum ſententia valet. Vitioſus verò, & exitialis eſt in eis, quę permixtum vitioſis humoribus emittunt: & hoc eſt menſtruum impurum, & venenoſum. Quare non ex inſtituto naturæ; ſed ex accidenti exitialis eſt; & ita mulieres vim maleficam à natura non ſortiuntur.

Si cum animalibus, plantis, lapidibus homo communicat ſecundùm eſſe, viuere, & ſentire; non tamen ſequitur, omnes omnium illarum rerum proprietates in eo reperiri. Cum enim ſpecie differat; quod vni inditum eſt, alteri poteſt eſſe denegatum. Et ſicut ratione ſpeciei illa communicatio ipſi conuenit; ita conuenirent illæ proprietates; atquè adeò omnibus hominibus communes eſſent; quod falſum eſſe, concedunt iſti, qui aſſerunt, quibuſdam ſingularibus conuenire; nec tamen poſſunt dare, & determinare qualitates illas indiuiduas, quæ hoc naturaliter ſuppoſito tribuant: vt diſputant Codroncus *lib.2.cap.4. de morbis veneficis*, & Leonardus Vairus *lib.3. de Faſcino cap.6.*

2. Praxi maleficorum.

Quare non ex proprietate temperamenti tabifica virtus in puerorum corporibus ineſt: nec ob talem proprietatem ſingularem quæruntur, & applicantur à Magis. Si enim ratione temperamenti noxij elicerent pulueres venenarios, vnguentaquè mortifera, illos ſolos ex pueris ſeligerent, qui tali temperamento præditi eſſent; ſed quia omnibus vtuntur, cuiuslibet ſint complexionis, perſpicuè ex ſua praxi demonſtrant, ſe non ratione temperamenti; ſed ob aliam cauſam puerorum corpora in maleficijs adhibere.

ARTICVLVS III.

Per Caſum.

§. I.

FOrſitan ſi miniſtri ſathanæ à naturæ, aut temperamenti proprietatibus in naſcente puero aliquid expiſcari non poſſunt; ſaltem hoc præſtant ex ijs, quæ accidentariò ipſi venire contingit: ver. gr. inuolucris natiuitatis. Nam fœtus materno in vtero tribus membranis inuoluitur; & ex illo egrediens variè ſe expedit à vinculis à natura ſuperinductis, In ordinario etenim partu diſrupta prima membrana, quæ à Græcis Chorion dicitur à nobis Secundinæ, poſt eius egreſſum eijcitur. In extraordinario autem duæ, quarum prima Agatides à farciminis forma: ſecunda amnios à mollice ita foras erumpunt cum fœtu, vt facies, & caput infantis quaſi galeatum appareat. Hanc membranam Galli Coiffæ, Belgæ Galeam appellant. Ex cuius teguminis colore rubicundo, aut liuido fortunam infantis aniculas ariolari ſupra retulimus *numer.617. diſput.3.* 686 *An inuolucra fœtus vim habeant maleficã*

Mirum verò quantum inſanient circa illud inuolucrum malefici, qui ex eo ſuos pulueres venenarios conficere ſolent, & mira promittere ijs, qui illud continuè gerunt. Hos etenim faciunt in bello inuictos, in pace fortunatos. Vndè antiquitùs multa pecunia à Romanis cauſidicis emebatur, qui ſe illo ad cauſæ victoriam multùm iuuari arbitrabantur, vt teſtatur Lampr. *in vita Diadumeni*.

§. II.

AT quid in iſtis inuolucris viſitur niſi Hinc ſolicita naturæ cura, quæ aduerſus extraneos caſus fœtum tutatur in vtero, & carneis illis faſcijs obuoluit, vt ſecuriùs in matricis lectulo conquieſcat. Ideòquè hæc omnia egrediente puero tanquam inutilia eijcit? Illinc deploranda hominis conditio, qui mundum ingrediens tam obſcenis cunis reponitur, & tam putridis tegumentis vndiquè contegitur, quæ ſolo viſu nauſeam pariunt, & horrorem; vt non ſine cauſa inter celebriores mortalium miſerias Iob naſci de muliere recenſuerit? Quoad verò vires illas naturales aptas tot prodigioſis effectibus producendis, ariolorum eſſe commentum oſtendit Leuinus Lemnius Ziricæus *lib.2. de occultis naturę mirac. cap.8.* Et experientia ſæpè teſtatur, infantes huiuſmodi pelle inuolutos, & ſuperſtitioſos illam pro amuleto gerentes nihil minus aſſequi, quàm quod iſti pollicentur: vt patet de illo, quem ſupra retuli *diſp.1.num.154.* 687 *Nullam habere probatur*

§. III.

QVarè ſtatuendum eſt ad huius ſectionis concluſionem, illa omnia, quæ ex puerorum corporibus à maleficis deſumuntur, non eſſe cauſas naturales maleficiorum; ſed ſigna, quibus dæmon ad malum perpetrandum inuocatur. 688 *Cõcluditur, omnia, quæ deſumũtur ex corporib. puerorũ, ſigna eſſe maleficij*

Quod praxis ipſorum pluſquam ſufficienter oſtẽdit. Non enim galea infantili vtuntur, prout à naſcente detracta eſt; nequè cutem, aut membranam pueri, aut animalis abortiui ſimpliciter adhibent; *Probatur*

ſed

sed vtramquè præparatam in forma rotonda, aut quadrata verbis incantatiuis, & coniuratiuis spirituum, certisquè incognitis characterum signis, quibus dæmones inuocantur, deturpant; abscondunt sub sacrato lapide, super quo missas celebrari procurant: baptizant sub nomine personæ maleficiandæ cum aqua Baptismatis, & cæremonijs consuetis; deindè in puluerem redactam super personas malefaciendas aspergunt: vt docet, & exemplis probat Paulus Grillandus *tract. de Sortileg. c. 3.*

Quæ omnia manifestè probant, chartas has virgineas, vt vocant, non è natura; sed à dæmone suam sortiri operationem.

§. IV.

689 PAri modo vnctiones ex infantium pinguedine conficiunt, non quorumcumquè; sed eorum præsertim, qui abortiui eijciuntur: aut moriuntur sine Baptismo; asseruntquè hanc pinguedinem, (*quam vocant pinguedinem pagani secùdùm eundem Grillandum cap. 6.*) habere mirabilem virtutem. Quasi verò caro pagana aliquid possit plusquam christiana: aut Baptismi aqua tollat vim illam prodigiosam, quæ à natura donatur; & non potiùs hęc omnia à dæmone procedant, qui talibus signis mirificè delectatur. Cum enim videat Christum Dominum familiari aspectu, benedictione speciali, & amore præcipuo pueros prosecutum fuisse; & asseruisse, illorum esse regnum Cælorum; nihil tam habet in delicijs, quàm modis omnibus in illis suũ explere odium; & ideò si baptizati sunt, conatur per maleficos saltem vitam illis corporalem eripere, & corpus flammis absumptũ redigere in puluerem. Si verò non sunt baptizati, gaudet illis Beatitudinis aditum intercludere in æternum, qui aliàs salutaribus Baptismatis aquis regenerandi erant in filios Dei, & hæredes regni cælestis. Ideòquè eorum carnes lixari, ossa comminui, & in puluerem, & vnguenta redigi iubet; vt tàm gratis signis appositis maleficia gratiùs operetur.

SECTIO II.

Viuentibus.

690 *An homines, & malefici vim habeant venefi-cam.* AViuentibus plura malefici mutuantur, quibus cæteris noceant. Non opus est longioribus expensis in ijs quęrendis, quæ ad rem faciunt, cum omnia penes se habeant, per quæ excidia, exitiaquè inferre possint. Nam ea est dæmonis ars, omnibus vti, quæ in viuente homine sunt, vt alijs mortem afferat; totumquè hominem taliter afficere, vt totus veneno, & mortifera labe imbutus videatur. Ne si venenis ex cæteris rebus confectis negotium maleficum semper perficiendum esset, malefici eorum penuria; vel propinandi difficultate aliquam imperata adimplendi maleficia excusationem causarentur. Quarè, vt eos inprimis ad veneficia paratos, instructosquè habeat à cogitantibus, loquentibus, & operantibus maleficia prodire facit; ideòquè examinandum: An sola naturali virtute: An verò dæmoniaca, morbi, morsquè ipsa inferantur, dum isti sathanæ cooperatores Cogitatione, Verbo, aut Operatione maleficia exercent: seù an ista adhibeantur vt causę: vel vt signa: quod sequentes articuli explicabunt.

Dum morbos, & mertè inferunt Cogitatione. Verbo. Opere.

ARTICVLVS I.

Per vim cogitationis.

SIcut homo duplici sensu præditus est, sensitiuo vno, intellectiuo altero: ità duplex in eo cogitatio: alia intellectualis: alia imaginaria deprehenditur, quarum summam esse virtutem ratione animæ Philosophi naturæ indagatores vnanimiter asserunt. 691 *Duplex in homine conditio. Intellectualis. Imaginaria.*

§. I.

PRima secundùm Auicennam omnipotens est. Libro namquè de Anima *sect. 4. cap. 4.* censet, intellectui benè disposito, & supra materiam eleuato talem inesse vim, vt res cunctæ, quæ materia constant, cælestes, & terrenæ, simplices, ac mixtæ illi obedire queantur. Ad hoc verò requirunt quidam, vt anima humana in magnum exardescat desiderium. Tunc enim volunt, illam sufficientem habere potestatem ad imprimendum verbis, scriptu. ris, imaginibus virtutem aliquam, quæ naturaliter efficax sit, & energiam habeat ad defideratum effectum producendum; cum in his rebus adest quędam proportio ad hunc effectum, quæ in eo significando sita est: ver. gr. Si quis velit alteri inferre noxam, putant adhibenda esse verba, vel signa, quę illam designent, Si concitarr ad amorem, aut odium etiam externis proportionatis vtendum. Quæ si in imaginibus, & alijs rebus inanimis locum habent, quid in homine? Cum enim anima informetur humana, alterius similiter animæ humanę intensè operantis effectus conuenientiùs, & efficaciùs recipere potest; cum in eo plures reperiantur dispositiones. *Vis primæ.*

§. II.

SEcunda maxima, & mira solet efficere in corpus ipsius imaginantis; quia imaginatio, dum retractat species obiectorum sensu perceptorum, & voluit rerum sensiblium simulacra, potentiarum appetitiuarum varias affectiones, amoris, odij, timoris, iræ, tristitiæ diuersimodè mouere, & excitare comprobatur, quæ hominem sic afficiunt, vt statim calore, frigore, pallore, rubore, exiliendo, torpescendo, efferendo, similiaquè faciendo corripi se sentiat: Ideòquè omnia potest in corpus imaginantis, quæ naturalem habent coordinationem cum imaginatione: vt sunt causare motum localem in dormientibus, cæteraque alterationes, & omnia, quæ illas consequuntur: vt docet D. Thom. *3. par. quæst. 13. ar. 3. in add. 3 & lib. 3. contra gentes c. 103.* Rationi experientia suffragatur, quæ quotidiè in Noctambulis cernitur. Hi namquè per imaginationem sopitis sensibus mira faciunt, docent, hortantur, canunt, surgunt: peritè natant in fluminibus; summa ædificiorum fastigia intrepidè conscendunt, & in eis ambulant, cæteris trepidantibus, qui hæc intuentur: feruenter: & clamosè concionantur; componunt versus omnibus numeris absolutos: de negotijs grauioribus colloquuntur: & varia in domo agitant, vt illos non dormientes, sed vigilantes, & seriò, prudenterquè saragentes existimes. Quã veritatem testantur Franciscus Suarez *disp. 18. Methaph. sect. 8. vers. 28.* Conimbricenses *in 7. Physic. c. 2.* 692 *Vis secùdę in corpora. Propria. Vicina.*

ſie.t.2.q.1.ar.7. Valentia 2.2.*diſp.6.q.13.punct.2.* Vairus *lib.2.de Faſcino cap.3.* & alij.

§. III.

693 *Vicina.* ADdunt nonnulli hanc imaginariam virtutem, non ſolo corpore imaginantis contineri; ſed extra ſe porrigere, & corpora non tantùm propria, ſed etiam aliena reipſa, & verè immutare poſſe. Quod verum eſſe, aſſerunt, ſi vicina ſint, & arcta quapiam coniunctione, & contactu imaginanti copulata; atquè ad agentis alterius corporis affectionem recipiendam valdè diſpoſita. Hoc ſuſtinent apertè D. Auguſtinus *de Apiboue agens lib.18. de Ciuit.Dei c.5.* D.Hieronymus, Toſtatus, & Benedictus Pererius *in cap.30.Geneſis.* Michael Medina *lib.2.de recta in Deum fide c.7.* Alphonſus Mendoza *in quodlibet q.9. Poſitiua.* Plinius *lib.7.cap.12.* Andreas Laurentius *hiſt.Anathom.lib.9.c.20* Marſilius Ficinus *lib.13. de Theologia Platonica,* Valeſius *Med.lib.de ſacra Philoſophia cap.11.* Galenus, & Thom.Morus Martyr *carmine lepido apud Pererium loco citato,* Hieronym.Torquemada *in Horto florum.* Heliodorus *Æthiop.hiſtor.lib.1.* Columella *lib.8.* & Calpurnius Poeta *Eglog.2.* Quod probant ex ijs, quæ in fœtibus accidunt, dum in materno vtero concipiuntur: aut aluntur. In conceptu namquè hæc eſt fœminarum natura, vt quales in extremo voluptatis æſtu aut mente cogitauerint: aut perſpexerint, ſi tunc imaginationi occurant, talem ſobolem procreent. Quia *anima*, ait S. Iſidorus *in vſu veneree formas extrinſecas intus tranſmittit, eorumquè ſatiata typis rapit ſpecies eorum in propriam qualitatem.* Videt mulier Ioannis Baptiſtę Cameli tegmine induti imaginem: aut villoſi Vrſi formam, hiſpidum, & hirſutum parit filium. Occurrit vacanti liberis procreandis æthiopis ſimulacrum, puerum nigrum more æthiopico enititur. Species animalis cuiuſdam ſe offert eius phantaſiæ, animantis mores enixus infans præſefert. In hominibus verò quid non operatur imaginatio, cum idipſum in animantibus præſtet; vt ſenſibiliter docent Iacob Patriarchæ pecora variegata, ordinarijſquè auium, & beſtiarum fœtus, qui in pauonibus, gallis, & leporibus colore parentibus ſimiles gigni ſolent.

§. IV.

694 POſt conceptionem verò, dum puer alitur, & debitum acquirit augmentum, maternæ imaginationis diſpendia ſentit: vt quotidiè videmus in pleriſquè pueris, qui ex intenſa matris gerętis imaginatione varijs maculis, & notis aſperguntur. Pauet vxor ad inſolitæ rei alicuius occurſum, infans poſtea externatis oculis maternum pauorem oſtendit.

Videt inopinatò cadauer deforme, filium cadaueroſa facie emittit. Auet ceraſa, botros, poma, pira, aut quid ſimile edere, quod ei non conceditur; horum fructuum notas enixus puer ab vtero baiulat. Eſt enim fœtus, quandiù materno claditur vtero, pars matris, & facilè varias eius impreſſiones recipit. Verùm, cur non in matris, ſed prolis potiùs ea parte corporis, qua ſe tetigit mater apparet maculæ impreſſio? Dico, hoc mirum non eſſe. Si quidem facta in matre ingenti quadam phantaſia, & appetitu quorumdam, anima ex ijs, quæ in corpore ſunt, proportionale aliquid mouet, præcipuè in ſanguine; ex quo cum nutriatur fœtus, nihil prohibet, ſigna quædam eius alimenti ità affecti in eo remanere, præſertim coloris; propter quod ea ſigna rubentia ferè omnia ſunt, & exuſtionem aliquam in ſanguine factam oſtendentia. Fortaſſe autem, & figura cupitæ rei oſtenditur, quòd in eo proportionali anima etiam figuram mentiatur. Et vt plurimùm hoc in ea parte corporis, qua tunc, dum ardenter illam rem auebat, ſe ipſam tetigit. Forſan, quia ibi per tactum matris fuit ſanguis aliqualiter alteratus, & ex illo proportionali à vehementi apprehenſione, & animæ applicatione moto exuſtus, & quodammodo illius rei concupitæ ſimilitudine inuſtus, qui dein ad fœtus partes alendas, & nutriendas accurrens, in fœtu, non in matre maculæ illæ enatæ conſpiciuntur. Ità etiam teſtatur Hieronymus Fracaſtorius *lib. de ſympathia, & antipathia rerum cap.23.*

§. V.

695 *Remotiora.* NEc hìc ſiſtere putant quidam huius potentiæ imaginatricis virtus. Fertur namquè (aiunt) longiſſimè in corpora remotiora, quæ pertingere, & afficere poteſt; & ſic fulgura, & pluuias è cælo deducere, res loco mouere, ſanare, faſcinare, & ſimilia peragere: vt docet Auicenna *lib. de Anima loco cit.* quem ſequuntur Paracelſus *lib.de imaginibus,* Andreas Cataneus *lib.de mirabilium effectuum cauſis,* Pomponatius *lib. de Incătamentis c.3.& 4.*& alij. Qui tamen non conueniunt in explicando modo, quo tales operationes ad extra ab illa potentia peragantur. Alij enim hoc fieri volunt ſolo animi imperio, Auicenna, Fulginas, & Augerius Ferrer. *lib. 2.method.11.* Alij per ſpiritus ex corpore vi imaginationis expulſos (Paracelſus, Pomponatius loco citato, & Sibyllanus c.8.q.3.) Alij per certos quoſdam radios (Alchindius *lib.de imaginibus*) quos ipſi comminiſcuntur, quaſi ſpiritus imaginationi deſeruiens non ſecus ac rationale quoddam ſidus in quaslibet res pro intenſæ illius facultatis voluntate influxus ſalutares, vel perniciosos effundat. Quorum opinio quàm ſit à veritate aliena mox dicetur *num.ſequenti.*

Quare cum tanta ſit vtriuſquè cogitationis intellectiuæ, & imaginariæ poteſtas, quibuſdam videtur, hac via, nempè, deſiderio vehementi intellectui, vel imaginationi addito, Veneficos amorem, odium, valetudinem, ægritudinem, & maleficia inferre poſſe; eò quòd corporis ſpiritus ea, qua eſt qualitate affectus, ad imaginatiuam deferatur; per quam qualitatem aer inficitur, & corrumpitur, contrahiturquè maleficium iuxta imaginantis voluntatem. *Ideò per vtramq. cauſare maleficia, aliqui putant.*

§. VI.

696 *Reycitur illa opinio variis rationib.* AT imaginaria hæc eſſe commenta, facilè demonſtratur, cum neutra vis talis inſit in homine: vt intellectus, aut imaginationis virtute in extera, & longinqua corpora agere, atquè illa immutare valeat: aliàs non homo, non Angelus; ſed Deus, aut Deo æqualis reputabitur.

Quid facultates intellectus, & imaginationis poſſunt extra hominem quouis modo conſiderentur? Nam in vtraquè interuenit potentia, ſpecies, obiectum, & actio, quæ quomodo odia, morbos, mortem ipſam in alijs excitandis virtutem habere poſſunt?

1.Ex parte hominis. 1. Ex potentijs namquè ſolis, & ſimpliciter acceptis talia prodire non valent: cum intellectus, & imaginatio abſquè ſpecie, & actu intelligendi, & imaginandi non plus efficere poſſint in vigilante, quàm

quàm oculus clausus in dormiente; nec alia vi præditæ sint, quàm intelligendi, & imaginandi: non autem corpora immutandi.

2. Species etiam huiusmodi effectus producere non possunt: Cum enim non sint res ipsæ veræ, & viuæ; sed tantùm rerum verarum, & viuentium similitudines, & simulacra, quid aliud possunt, quàm res, quarum sunt effigies, repræsentare, & sese spectantibus, & meditantibus offerre? Quomodo ergo extra agere, & in alijs edere possũt huiusmodi actiones? An poterunt aliquid in alieno corpore, quod non possunt in proprio? Sed ità poterit etiam species equi equum gignere, & species caloris ab vno imaginati algentem alium ab eo remotum calefacere. Sed quid absurdius?

3. Si verò obiecta sunt remotiora: vel anima agens in intellectu, & imaginatione talia perficit cõtactu: vel non. Nõ contactu; quia corpora maximè distant, ergo sine contactu. At illa, quæ sine contactu agunt in infinitam distantiam agere possunt: cum in naturali actione intervalli mensura solùm ratione contactus requiratur; ergo anima in infinitam hanc distantiam agere poterit: & per consequens erit infiniti vigoris, quod est absurdum.

4. Denique per actum intellectionis, aut imaginationis nec maleficium, nec aliud quidquam in externis corporibus fieri posse, probatur ex eo, quòd vtraquè actio est immanens in eo, qui intelligit, & imaginatur; ideòq nullã imprimere potest qualitatem rei distinctę; quod esset necessarium, vt in eam agere posset. Nam radij illi ex imaginatione prodeuntes iuxta Alchindij placitum nulli sunt. Spiritus, si aliqui dantur (, vt aiunt Pomponatius, Paracelsus, & Sibyllanus) planè debiles existunt; nec prætergrediuntur sinum vtriusquè potentiæ: Aut si extra progredi audent, facilè ab aere corrumpuntur. Species verò habent solùm vim repræsentandi, vt dictum est. Quare nulla datur talis virtus ex parte hominis.

§. VII.

697 *2. Ex parte rerum.*

NEquè etiam in rebus dispositio ad illius receptionem reperitur. Nam quamuis cogitationes siuè intellectiuę, siuè imaginariæ possint concitare spiritus, humores, aliaquè similia, quæ sunt ipsi substantiæ animæ præsentissima, & naturalem ad illam subiectionem habent; non tamen idem asserendum est de rebus externis, in quibus non reperitur similis subiectio, & obedientia ad illam, etiamsi desiderio vehementi ferantur. Nam talis obedientia aut est naturalis: aut moralis. Non naturalis; cum creaturæ corporalis, & spiritualis ne vnius quoquè speciei vlla sit naturalis subiectio, nisi ratione actionis, & passionis propter quas id, quod imbecillius est, fortiori cedit. Ideò cum nequè homines sic agere, nec res naturales sic pati valeant, sequitur nullam inesse intellectui, aut imaginationi virtutem ad corporum remotiorum immutationem. Non moralis: Nam certè si aliquis hominum tali virtute præditus reperiretur, qualis ab istis scriptoribus asseritur, non pro homine habendus esset.

Quis enim vmquam inuentus est tam potens, qui solis, & puris intellectus, & imaginationis actibus, siuè naturaliter, siuè moraliter ciere tempestates, excitare ventos, imperare aeri, commouere pluuias, grandines, ventos, aues de cælo detrahere, serpentes educere è latebris, feras è cauernis attrahere, ægrotos sanare, sanis morbum, & mortem immittere potuerit. Cum iuxta Domini dictum *Matth. 5. & 6. Nemo possit capillum album, aut nigrum facere. Et ad staturam suam cubitum vnum adijcere valeat?* Nam si homo rem ità coniunctam mutare non potest, quomodo poterit rebus externis viros effectrices imprimere?

§. VIII.

IMmò plusquam Angelus reputandus esset, humanam, & angelicam superans facultatem. Nam si intelligentiarum separatarum mirandas operationes consideres, certum est, illas naturalium agentium medio, & interuentu produci. Non enim pluuiæ ver. gr. tempestates, & terremotus excitantur ab Angelis solo actu intellectus, & voluntatis; sed per applicationem virtutis, quæ naturaliter perficit motus locales, & varias alterationes, ex quibus ista procedunt; ergo multò minus hoc præstare valebit hominis cuiusquè anima, quæ naturę nobilitate, & efficacitate virtutis Angelo inferior est, nisi illum Deo assimiles. Si enim tàm potens homo daretur, fatendum esset, parem & similem esse humanam, & diuinam potestatem. Dei namquè mira potentia in hoc elucet, quòd res omnes intelligendo, & dicendo producit. *Dixit*, ait Dauid psal. 32. *& facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt*. Et sicut dicendo, ab eo facta sunt, dicendo pariter ab eo possunt immutari. Quoniam omnia seruiunt ei; ipsaquè insensibilia ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum eius. Ideò æqualis erit intelligentis, aut imaginantis hominis virtus, si suis intellectionibus, & imaginationibus aliena corpora immutare, alterare ad placitum poterit; nec aliquod in ijs corporibus tali virtuti impedimentum obstabit; cum ipsa sint obedire dispositа. & tantum imperium reuereri. At non imaginationis perturbatæ sunt commenta?

698

Quare asserendum est, maleficos sola cogitatione, & imaginatione maleficia perficere non posse, aljsquè immittere sanitatem, aut ægritudinem; neque hoc vmquam à dæmone institutum fuisse, qui res naturales, & signa sensibilia in maleficijs adhiberi iubet, vt maleficus ijs externis applicationibus suum testetur obsequium;

ARTICVLVS II.

Per vim Verbi.

§. I.

QVanta sit vocis, verborum, & carminum vis; norunt omnes orbis creaturæ, quæ summopere illa afficiunrur. Hæc enim in hominibus omnia perficit, vt ait Plutarchus, dum peritus orator modò sermonis elegantia, & lepore: modò contortis, vibratisquè sententijs regit auditorum animos, eosquè flexanima acrimonia, & lenitate temperata delinitos versat, quò vult, torpentes excitat, exhilarat tristes, rigidos demulcet, solatur afflictos, sæuientes sedat, pacat tumultuantes, ac velut tubæ sonitu percussos flectit ad iram, misericordiam, amorem, odium, cęteraquè passiones; atquè ad arma, tripudia, iocos, & similia; Etiam inuitos irritat, & cogit; & præsertim si conueniens actionis, & pronunciationis ratio compositis verbis accedat. Hæc in animantibus suauem exercet dominationem, dum ferocitate deposita Pastoris loquentis subsultando sequuntur imperium; & eò luben-

699 *Vis naturalis vocis, & verborũ.*

lubentiùs, & errantia in paſcuis concentu dulciore mulceantur. Nec illa ſolùm; ſed in auibus, quarum aliquæ velut luſciniæ, & cygni cantum quaſi quadam diſciplina ſuæ artis exercent: Aliæ inuitante ſonora voce ex aere in terrã ſpontè decurrunt. Hęc deniquè ipſis inſenſibilibus quaſi auritis ſenſum imprimit, Quod antiqui fabularum Concinnatores Orphęo modulatiore lyrę ſono ſaxa mouente ſignificare voluerunt, ac ſi homini ad certos modulorum numeros loquenti, vel canenti cætera omnia eloquentiæ, & muſicæ virtute affecta parere cogantur.

§. II.

700 *Vis magica.*

SEd eius energia magìs ſentitur in verbis, & carminibus magicis qnocumquè modo à maleficis proferantur.

1. Si imperando loquuntur, tota natura (vt ipſi credunt) ſubſiſtit, quaſi parata obſequi, animi ad diuerſas paſſiones impelluntur; corpora afficiuntur diuerſimodè; tauri miteſcunt; latrantes canes acquieſcunt; arbores humano more loquuntur: plantæ ſubito è terra erumpunt; mouentur ſtatuæ; deiiciuntur montes; colles attolluntur; aquæ ſubſaltant; ædificia ruunt; petræ, & ſaxa ſcinduntur; parietes locum dant; terra tremit, & quieſcit; ſidera ipſa videntur curſum abrumpere; nihilquè eſt tam diſtans, quod ſtatim non perſentiat imperantium poteſtatem: vt latè ſupra diſputatione præcedenti proſecuti ſumus.

2. Si verò depellendo verba faciunt, cum noxia, & moleſtia volunt abigere, quid non præſtant in omnibus? Videas ſubitò fugari potentiſſimos exercitus; ſolui obſidiones; incarceratos liberari; ſanari infirmos: recedere feras in antiqua latibula, mures, locuſtas, ſciniphes, cænomias, & alia infecta infeſta agris expelli, nubes diſſipari, abigi tempeſtates, & ſimiles ceſſare publicas calamitates.

3. Si deprecando deuouent: ſiccantur flumina, agitatur mare, turbatur aer, excitãtur incendia, graſſantur morbi, inducuntur infirmitates, & mala immittuntur. Deuoti verò ſubitò paralyſi, apoplexia, epilepſia, conuulſionibus, aliiſquè morbis inſolitis corripiuntur; pueri ægrotant, puellę conficiuntur macie; vterum gerentes abortum faciunt; homines ſæuis doloribus cruciantur.

5. Si inuocando aliquid à ſuperis petere videntur, omnia ſtatim obtinent; fæcunditas terræ, ſerenitas aeri, mari tranquillitas redditur; fætę liberè pariunt; arentia vireſcunt; infirmi ſanantur; pluuiæ agros irrigant: calores deſiccant nimias humiditates; & bona omnia certatim videntur fluere in eos, quibus benè precantur.

5. Deniquè ſi prophetãdo aliquid effantur: præterita obſoleta, & è memoria hominum elapſa penitus reuocant; præſentia occulta reuelant: futura incognita prędicunt; abſconditos theſauros pãdunt, furta detegunt: proſperam, aut aduerſam furtunam augurantur; & hæc omnia faciunt determinatis quibuſdam verbis, certiſq. carminibus, quibus conſequenter maximam ineſſe virtutem diceres neceſſe eſt. Ideòquè nihil mirum, ſi malefici, quos volunt, inficiunt, dum vocem etiam obmurmurando emittunt; præſertim ſi verbis, & vocibus tanta efficacia præditis vehemens accedat deſiderium: ſicut ſe expertum eſſe fatetur Horatius dicens:

Quantum carminibus quæ verſant, atquè venenis
Humanos animos, hæc nullo perdere poſſunt
Nec prohibere modo.

§. III.

701 *Prima naturalis eſt, & innoxia.*

AT vndè tanta vis in paucis, & ſimplicibus verbis? Eſto ijs naturali virtute homines perturbentur, ipſaque animalia commoueantur, immutatis animis, & corporibus. Quod mirum non eſt: cum ipſa notionum, & rerum, quæ ſignificantur, intellectio, ſuauis verborum pronunciatio, vocisquè grata moderatio hoc præſtare poſſint. Ingeruntur enim per ſonos moderatos, voceſquè ſignificatiuas, conceptus, ſpecies, & ſigna rerum, quæ ab intellectu apprehenſa, varia repræſentant inducentia ad gaudium, triſtitiam, odium, & ſimiles paſſiones; ità vt vis illa non in ſimplici ſono, aut vocibus nudè prolatis ſita ſit; ſed in rebus, quæ per illa verba ſignificantur.

§. IV.

702 *Secunda diabolica, & perniciosa.*

ATtamen quomodo ſeipſis ſolis præſtare poſſunt hæc, quæ ſupra commemorauimus à maleficis fieri? Nam quæ virtus eximia in his verbis continetur, cum ab ipſis pronunciantur, qua poſſint tot, & tanta patrare?

1. An ineſt in materia vocis, ſeù in ſpiritu, qui ex thorace per aſperam arteriam in larynge effingitur? At vim aliam habere non poteſt, quàm cæteri corporis noſtri halitus, qui diſſipantur facillimè ſtatim atquè extra corpus emittuntur. Et ſi quid expiratio haberet virtutis, eandem ſub quacumquè artificiali forma retineret; ideò non referret, quibus verbis maleficus vteretur; Immò ne verbis quidem opus foret; ſola enim efflatio ſatis eſſet effectui producendo; quæ tantò magis eſſet efficax, quantò vberiùs effunderetur.

2. An reſidet in forma verborum ſignificatione, & ratione ſigni? At illa nihil iuuare poſſunt: cum nihil in vocibus ponant; ſintquè denominationes extrinſecæ ab inſtitutione hominum dependentes. Inſuper malefici vtuntur quibuſdam verbis, formuliſquè tam obſcuris, & barbaris, vt illa nec ipſi intelligere ualeant.

3. An in impreſſione aliqua ab anima facta in illis ſignis? At ſi aliqua imprimeretur uirtus in uerbis, ſtatim cum uerbis euaneſceret; nec poſſet hærere diù, & diù operari, cum ſigna magica diutiſſimè uim habeant.

4. An in audientibus vis diſpoſitiua aliqua dabitur? At verba illa ab ijs non intelliguntur, vel quia barbara: vel quia abſentes, aut diſtantes ſunt ab ijs, qui illa proferunt: vel quia intelligentia carent; & tamen longinqui æque, ac propinqui; abſentes æquè ac præſentes: animalia æquè, ac homines; immò inanimata veneficium ex verbis experiuntur: vt latè tradit Franciſcus Valleſius *de ſacra Philoſophia cap. 3.*

§. V.

Ideò verba illa ſunt ſita ad inuenerunt, vt facilius malè credulos homines decipiant, deceptiſq. impoſturam faciant. Et per cõſequens illos omnes, qui conceptis ijs verbis vtuntur ad huiuſmodi producendos effectus; eaq. conſequenda, quę ipſi deſiderant, pactum habere cum illis tacitum, aut expreſſum. Et quamuis plu-

gna maleficiorũ.

res tale pactum ignorantes ijs verbis vtantur; tamen hæc mira perficiunt; quoniam is, cui primò dæmon hæc verba dictauit, ea lege illa impetrasse, existimatur; vt quicumquè ijs vteretur, tacito Sacramento, & fœdere censeretur obstrictus. vt eruditè docet Leonardus Vairus *lib. 2. de Fascino c. 11.* & Codroncus *lib. 2. de morbis veneficis*. Vndè eæ omnes verborum formulæ tanquam è dæmonis officina prodeuntes reijciendæ sunt, quicquid primâ fronte speciosæ pietatis præseferant, vt fusè explicabitur infra *tom. 2. disp. 1.* cum de Curatione superstitiosa pertractabitur.

ARTICVLVS III.

Per vim Visionis.

703 *An visu maleficia perficiant.*

DVo sunt, de quibus inter opera humana meritò dubitari potest: Vtrum illorum vi maleficia perfici possint, Visus nempè, & Tactus. Mira enim videndo (ea quæ tactum pertinent, sequenti articulo discutienda relinquentes) tum ab hominibus: tum ab animalibus fieri, omnibus incomperto est.

§. I.

Mira, quæ per visum fiunt.

TRita sunt, quæ vulgò circunferuntur: Basiliscum inter serpentes solo intuitu obuios quosque interimere; & Testudinem visu oua excludere: Gallum inter aues spirituoso obtutu leoni terrorem incutere; de quibus Ananias *lib. 4. de natura dæm.* Nicand. *in Theriac.* Dioscorid. *lib. 6.* Plin. *lib. 8. & 28. cap. 4.* Solin. *cap. 30.* & Mercurialis *lib. 1. de venenis cap. 21.* Galgalum aspiciendo sanare ictericum: scribunt Plinius lib. 40. cap. 11. Plutarchus *lib. 5. Sympos. con. cap. 7.* & Heliodorus *lib. 3. Hist. 2. Æthyop.* Inter animantia lupum homini priùs à se viso adimere vocem, & ingerere raucedinem; vt testatur D. Ambrosius *lib. 7 in Luc. cap. 10.* Inter homines Tybios Ponti accolas in oculorum altero geminam gerentes pupillam tabe conficere illos, quos aspiciunt. Inter mulieres, vetulas nocere pueris. Menstruatas per aspectum specula maculare. Lippas nocere oculorum intuitu. Et inter vires, & mulieres, plures, quos fascinatores vocant, sola visione, & aspectu non modò hominibus; sed & animantibus, arboribus, & segetibus ipsis damna inferre: omnium Historicorum, Poetarum, & Physicorum libri referunt: Ita Fauent. *aduersus impios Athæos disp. 1. cap. 9. num. 153.*

Ex quibus infertur, videri aliquos naturaliter maleficio afficere homines posse, quos malignè, aut malitiosè aspexerint. Ex oculis etenim radij, quidam, & spiritus, seù effluuia emittuntur, qui veluti iacula quædam, & sagittæ deferuntur ad corda eorum, quos aspiciunt; nullaquè interposita mora totum corpus inficiunt perniciosis qualitatibus, quibus morbi, vel mors ipsa causantur. Tali virtute venefica præditos fuisse refert Plinius *lib. 7. cap. 2.* homines cuiusdam familiæ apud Tybios, Ponticos, Tryballes, & Illyrios, fœminas Stychias, quæ vocantur Pythiæ, & quotquot duplices pupillas habent; præcipuè si vetulæ prouectioris, & senescentis sunt ætatis.

§. II.

704 *Quid in eis insit naturale.*

SEd in his omnibus alia virtute naturali: alia vi dæmoniaca fieri certum est; ideòquè hæc adinuicem solicitè secernenda sunt; ne quod ex vna procedit, alteri tribuatur. Omissis namquè ijs, quæ de testudine, gallo, & lupo dicuntur, quæ ad hanc tractationem non pertinent; quia testudo oua respicit, non fouendi; sed custodiendi studio: vt dicunt Naturales. Gallus Leonem terret non ex oculis, sed ex naturali antipathia, vt docet Ananias *lib. 4. de natur. dæmon.* quam Lucretius explicuit his versibus:

Nimirum quia sunt gallorum in corpore quædam
Semina: quæ cum sint oculis immissa Leonum,
Pupillas interfodiunt, acremquè dolorem
Præbent, vt nequeant contra durare feroces.

Simili antipathia videas buffone hiante, quasi coactam miro cum eiulatu mustelam se eius ori deuorandam inserere. Cum verò Lupus hominem respicit, à micantibus eius oculis, & formidabili aspectu timor obuio incutitur, timore sanguis ad cor fugatur; sanguine fugiente frigus membris inducitur, & frigus sequitur totius corporis alteratio, vndè raucedo, & vocis impedimentum: vt testatur etiam Delrius *disq. mag. lib. 1. c. 3. q. 4.* Ijs inquam omissis, dicendum est, maximam in oculis vim sitam esse ad communicandas animi, & corporis ægritudines.

Quod Animâ.

Anima namquè, eiusquè mores ità in eis conspiciuntur, vt iuremeritò illam dixeris in pellucidis ijs corporis partibus sedem fixisse. Si gaudet hilarescunt: Si tristatur, hebetantur: Si pauet, turbantur: Si molestia afficitur, effundunt lachrymas: Si dilatatur, subridենt: Si arctatur, langueſcunt: Si iracscitur, tumescunt: Si quiescit, remittuntur: Si meditatur, hærent, & apertè nihil cernunt; ità vt varijs affectibus, qui in illa exurgunt, correspondere videantur. Quarè prout benè, aut malè est affecta, per illos, quasi per affines, & ministros non solùm seipsam exteriùs refert; sed etiam in aliorum penetralia per ipsorum etiam oculos insinuat, & miro modo in eis intimè operatur sua bona, & mala communicandò.

§. III.

705 *In Bonis*

PRimum sensibiliter fuit in modo, quo in animis hominum vel generatur amor: vel tristitia dissipatur. Nam nemini dubium est, amoris initia, & incrementa ex visu nasci; & interna incendia, qua ardent illi, qui liberiore oculo feruntur in obiecta incentiua libidinis, ex mutuo aspectu excitari, & foueri. Si enim Richardo *distinct. 1. quæst. 12. quodlib. 3.* credendum est, solo aspectu, imagine mediante, passio primùm interiùs concitatur, seſequè oculis insinuat, & qualitatem ad lasciuum amorem allicientem eis inserit; suntquè viri, & mulieres, quibus illicium illud, seù qualitas attractiua inest in oculis per modum qualitatis perpetuæ, & immanentis. Alijs verò durante passione amoris duntaxat: seù quandiù illi ipsi concupiscunt, & amant: vt patet in quibusdam mulieribus, quæ etsi deformiores sint; tamen oculum habent ita illecebrosum, vt aspectu plures in suum amorem pelliciant, quàm aliæ, quæ longè pulchriores; non tamen illos sic mouent: quia hac nociua efficacia cum passione transeunte prędite non sunt. Hinc diffluere, colliquescere dicuntur amantes, cum in mutuo aspectu siuè lumen, siuè fluxus, siuè quid aliud, quod illos cõficit,

cum

cum permixta dolori; vel, vt ipſi dicunt, dulci amara voluptate ex ipſorum oculis exit. Neque enim ex auditu, aut acceſſu ità afficiuntur, ac viſu reciproco, quo ſe penitùs ſauciari fatentur; cum paſſione amoris perciti acriùs oculorum aciem intendunt, & ignea lux illa ſplendidior redditur: atquè perſonæ amatæ decorem, & venuſtatem adauget. Non quòd ſolo aſpectui hìc effectus præcisè tribuendus ſit; ſed interiori libidini, quæ per attentiorem aſpectum rei conuenientis, & pulchræ excitatur; cum viſus non ſit cauſa, ſed occaſio quædam alterationis; vt rectè diſcurrit Vairus *lib. 2. de Faſcino cap. 9.*

Sic inconfeſſo eſt, nihil tam exhilarare triſtem hominem, quàm oculum hilareſcentem, qui ſua alacritate, decore, & venuſtate, quaſi ſplendentibus radiorum ſpiculis denſas melaucholiæ tenebras, quę illum occupant, paulatim diſſipat; & in eius animam alacrem lucem infundit, quæ per eius paſſiones ſemper inſinuata diffunditur, gratoquè progreſſu dilatatur: vt videre eſt in illis, qui gratia hac illecebroſa à natura donati, ſola aſpectus decentia, oculorumquè venuſtate cæteros ad hilaritatem prouocant; quod efficaciùs præſtant, ſi conuerſationis decor accedat. Et ſic ex ijs duobus vides animam in oculis ſedentem ſua cæteris bona communicare.

§. IV.

706 In malis. SEcundum experimento comperitur, dum anima noxia quadam paſſione agitatur; tunc enim noxium pariter eſſe eius intuitum patet in inuidis, qui quotieſcumquè inuidia tabeſcentes liuidos oculos in aliquem defigunt, animi ſimul venenum vibrant, & quaſi iaculis virulentis viſum confodiunt, ac vulnerant. Cum enim aer nobis circumfuſus per oculos, nares, halitum, alioſquè meatus ad profunda penetret; & ex qualitatibus exteris eò ſecum inferat; qualiſquè influxerit, talem etiam nobis halitum ingerat, dum aliquis liuore percitus alium intuetur, circumſtantem aerem qualitate noxia replet, ac proprium ſpiritum acerbitatis plenum in eum ità contorquet. Spiritus autem, vt potè ſubtilis ad ſpiritum vſquè & medullas ipſas peruadit, varièquè iuxta cuiuſquè diſpoſitionem nocet. Quod in ſimilibus paſſionibus violentis locum habet, in quibus homo ſuas affectiones per oculos quodammodo in animas eiaculat: vt ſatis præclarè, ac luculenter explicat Heliodorus *Æthiopica hiſtor. lib. 1. ex Plutarcho lib. 5. Sympoſiacon cap. 7.*

§. V.

707 Quoad corpus. PAri modo corporis ægritudines per oculos communicantur. Solo namquè intuitu lippitudinem, à Græcis ophthalmiam dictam, contrahi experientia docet. Cum enim hunc morbum patientes aliquem aſpiciunt, eum lædere ſolent, quæ læſio maximè contingit, quando aſpectus eſt mutuus. Idemquè dici poteſt de ijs, qui peſte, veneno, putridis humoribus, corrupta complexione, aut aliquo vitio interiori laborant. Nam nemo negat, huiuſmodi humoribus venenatas, & noxias inhærere qualitates, quæ ſpiritibus vitalibus communicantur; eoſquè plus, minuſuè iuxta maiorem, aut minorem intenſionem inficiunt. Hi verò ſpiritus, dum attentiùs aliquid animus meditatur: aut acriori applicatione imaginatio intenditur, vehementius incitantur, & excitati viam quærunt, eamquè quærentes perueniunt ad oculos, ex quibus, dum ſimul cum viſione erumpunt, per aerem proximum effluunt, ſuum virus effundunt, & vicinio-res partes inficiunt; quæ deindè remotioribus contagioſam luem communicant, donec perueniat ad eum, qui inficiendus eſt; in cuius oculos tanquam in partes teneriores ſe ſpiritus ille noxius inſinuat, & deindè in partes penetrat interiores. Vndè ſi mutuus ſit lædentis, & læſi aſpectus, grauior noxa corporibus infertur: quia ex oculis directis ad oculos infixos ſecundùm rectam lineam infectio illa deriuatur. Ideòquè efficaciùs agit in aliud corpus, quod citiùs eius venenatam percipit vim, ſi ei vicinius eſſe contingat. Immutatio namquè illa citiùs fit in corpore propinquo, quàm in longè diſtanti; quia ſpiritus iſti, qui ſunt aliquantulum graues, vt potè humiditate aquea pleni virtute naturali expelluntur; & ideò non poſſunt in longum tendere, niſi magna vi potentiæ expulſiuæ propellantur, quæ nec in oculo ineſt; nec, ſi ineſſet, ſufficeret: quia vis illa noxia reſiſtentia medij facillimè commutatur.

§. VI.

708 QVod locum habet, ſi propinquum corpus ad recipiendam corruptionem illam ſit diſpoſitum. Nam ſi talis diſpoſitio in illo non reperiatur, ij ſpiritus nullum nocumentum inferre queunt. Cum enim ſint ſubſtantiæ calidæ, & humidæ, & corpora quædam ſubtilia; in certos vapores reſoluuntur, qui ſi ferantur in corpus ſolidum, frigiditate ſuperficiei corporis ſolidi, & circumſtantis aeris condenſantur; atquè viſibiles effecti ſubtilia corpora apparent: vt contingit in ſpeculo, quod menſtruata intuetur. Si verò deferantur in corpus tenerum, ei facillimè adhærent: vt videtur in infantulis, qui ob naturalis habitus teneritudinem citiùs ab his ſpiritibus noxijs ex oculis infectorum hominum prorumpentibus in diſcrimen vitæ incidunt. Aut in adultis, qui dum ab oculis infirmis aſpiciuntur, ſe lædi putant, aut timent. Imaginatio enim, & timor, quibus corripiuntur, non ſolùm eos diſponunt ad noxias illas qualitates recipiendas; ſed etiam morbos contagioſos excitant, qui poſteà oculis lædentibus tribuuntur. Hanc veritatem ſuſtinent Alexan. Aphrodiſæus *in Problemat.* & Ariſtoteles *Problemat. 20. ſect.* (niſi dicas, hunc ex vulgi ſententia locutum) apertè eſt D. Thomæ *1. part. quæſtione 117. artic. 3. ad 5. 2. & 3. contra gentes cap. 103.* qnem Ferrar. ibi & Ægidius Columna *contra errores Philoſophorum*, & alij ſequuntur. Et probant non malè exemplis Richardus *d. quæſt. 13.* & Abulenſis *parad. 4. q. 16.* & alijs locis.

§. VII.

709 EX quibus colligitur, immutationes illas, quæ ſiuè in anima, ſiuè in corpore ab intuentibus fiunt, non fieri ipſa, quà viſio eſt; ſed à ſpiritibus, & vaporibus noxijs, & putridis, qui concomitanter cum viſione ex oculis exeunt, ex quorum globis ſubtiliores, ſed pauci progrediuntur: Cæteri plures ex concauitatibus orbium, ſeù angulis, vndè lacrymæ, lippitudo, & alij praui humores inter palpebras, & tunicam candidam ſtillant, qui omnes ſpiritus non pertinent ad potentiam viſiuam; ſed ad tactiuam, quæ per applicationem, & contactum

operatur. Et illi per calorem, vel humorem nocent; sæpiùsquè alios habent coniunctos ex ore, & naribus simul cum expiratione prodeuntes, qui à corde longè plus, & citiùs emittuntur; & cum sint calidiores, & inflammatiores, efficaciori contagio illos afflant, ad quos perueniunt: vt patet in ijs, qui graui morbo phtisi, lepra, aut peste laborant, qui non visu, sed halitu, aut contactu accedentes inficere consueuerunt. Et ideò constat similem infectionem visionem non esse; sed vaporũ prauorum extramissionẽ, quæ ex sordidis, & malè affectis corporibus, tanquam ex paludè quadam limosa exhalare solent. Et dum ad oculos sanos deferuntur, ipsos inficiunt; nequè maleficium dicendum esse; sed contagionem: quæ à pluribus fascinatio physica, & philosophica nominatur; sed translatitiè per quandam analogiam latè sumpto vocabulo. Nam propriè à Francisco Vallesio sic definitur: *Fascinatio dicitur passio oculis illata, & concepta, profecta ex quadam animi affectatione maligna eius, qui intuetur.* Impropriè verò: *Omne contagium ore, halitu, naribus, affricatione membrorum illatum.* Quo sensu non Doctores solùm, sed etiam Patres fascinationis nomen vsurparunt.

§. VIII.

710 *Quid diabolicè insit, quoquomodo visio fiat.*

HOc à natura oculis inest. At maiores eius vires adduntur à Dæmone, cum malefici solo intuitu mala inferunt, quibus homines tabes conficiuntur: pueri marcescunt: emoriuntur equi; pecudes lacte destituuntur: langueſcunt segetes: & ipsa insensibilia immutantur.

Hic etenim nostri generis hostis illorum oculis quasi instrumento vtitur ad lædendum, sicut testatur S. Basilius *hom. de Inuidia*. Nam ex pacto inito inter ipsum, & maleficum, quoties maleficus aliquem veneno inficere vult; eoquè animo illum aspicit, toties dæmon statim virus eiaculatur, humores commouet, & soluit continuum, vt ad eius nutum varias ægritudines inferat. Et certè hæc omnia naturæ operantis virtute fieri posse, quis credat qualemcumque opinionem velit amplecti ex his duabus, quæ circa modum videndi inter Philosophos ventilantur?

§. IV.

Siuè per radiorũ emissionẽ

NAm si placitum sequatur Platonicorum, qui Platoni in Thimæo adhærentes, asserunt visionem fieri per radiorum immissionem, & hominem cernere aliquid emittendo: vt sequi cogitur, qui veneficos sola vi visionis maleficia perficere asseuerat.

1. Quomodo illa omnia concedi poterunt; cum Theologorum, & Peripateticorum verior longè, & securior sententia obstet, qui probant visionem fieri per introsusceptionem speciei obiectum repræsentantis; & fictitiam esse illam radiorum emissionem ostendunt? Ex quo infertur, potestatem videndi potentiam esse passiuam, non actiuam, quæ alterari, non alterare queat; & mira illa extra producere, quæ isti homines lincei ipsi tribuunt.

2. Quomodo spiritus illi, & radij ex oculis exeuntes continua eorum effusione non exhauriuntur, & necem hominibus afferunt? Cum enim exteriùs continuè prorumpant, eorum corpora languida, & imbecilla reddi, & tandem interire necesse est; quod tamen non euenit, cum ex magna, & longa inspectione oculus quidem, ac vis visiua debilitetur, & corpus nullam virium imminutionem patiatur. Vel si immoto corpore exhauriuntur: quæ est illa vis, quæ nouam materiam semper suppeditat?

3. Quomodo egredientes ex oculis ad corpora veneno afficienda perueniunt; atquè ad determinatum hominem? An motu naturali? Sed quis eos ad rẽ visam comitatur? Quis impedit, ne flantibus ventis ab eorum impetu dissipentur: aut absumantur ab excellenti calido, vel frigido? An morali? Ergo virtuti corporum obediunt, vt certum, & determinatum potius hominem, quàm quemlibet sine discrimine obuium lædant; & ipsi consequenter rationis participes sunt, corporis virtuti parendo; dum singularem illum, & non alium petunt.

4. Quomodo tam exiles spiritus nulla interposita mora quoscumq. volunt, fascinant, & interimunt, si naturaliter agunt: cum natura non nisi multo tempore, multisquè dispositionibus præuijs suos operetur effectus?

5. Denique quomodo vnus humor vno intuitu tàm diuersæ speciei res, segetes, plantas, animalia, homines naturaliter interimere potest: cum in naturalibus rerum actionibus illa, quæ hominibus nocent, arboribus, & segetibus non afficere, conspicuum sit?

Quarè non radiosis maleficorum oculis; sed dæmonum operationi veneficia attribuenda sunt. Solent enim nefarij isti homines pacisci cum eo; vt quos liuidè; vel iracundè aspexerint, ijs statim perniciem inferat.

§. X.

711 *Siuè per speciei introsusceptionẽ*

QVod etiam suadet altera opinio, qua asseritur, visionem fieri per specierum introsusceptionem. Hæc enim posita, vndènam maleficium videndo, & aspiciendo solùm naturaliter perficiet?

1. Num ex hominis ipsius, vel natura? Sed eo modo in cunctis hominibus eundem effectum pareret; cunctiquè essent fascinatores; quod non datur. Vel ab astro prædominante in eius ortu? Sed omnes illa eadem hora nati fascinatores essent, quod est absurdum. Vel à temperiei, & substantiæ dissimilitudine? Sed inter res eiusdem speciei tanta substantiæ pugna, ac dissimilitudo esse nequit. Non enim Basiliscus Basiliſco, Vipera Viperæ; sed homo homini, & animalibus nocet, cum quibus nulla interuenit vehemens naturæ antipathia: nec differentia specifica, quam differentia temperamenti sequatur.

2. Num ex oculo? At duas solùm actiones fortitus est. Alteram motricem, quæ illi cum multis alijs communis est. Alteram visoriam, quæ illi particularis est ad rerum differentias ostendendas. Vndè ergo habet illam vim venenandi, & interimendi, quasi ad alias res abolendas, & exterminandas sit procreatus?

3. Num ex obiecto? At si aliquid incommodi, vel læsionis ex parte illa oriretur, nulli inferretur, nisi oculis ipsis: vt fit, quando excellens obiectum (ver.gr. solis radius) illis offertur, quod sensum corrumpit.

4. Num ex actione videndi? At hæc est immanens, qua finita nihil in obiecto supereſt: vt potè cui nihil accessit: vel in illud transiuit.

5. Num ex specie? At res non est, sed rei vestigium, & simulacrum, quod omnis actionis est expers; & tantummodò visum ad videndum excitat. Quæ etenim qualitas visibili speciei inesse posset actiua, aut passiua, quæ ad modum quatuor naturalium

ralium qualitatum alterationem pariat: cum nec calida, nec frigida: nec ſicca, nec humida ſit formaliter, aut effectiuè. Sed nec virtualiter id efficere tantùm poterit, vt res, cuius eſt ſpecies; videatur non extra videntem; ſed in eius oculo? Ergo ex dæmonum actione, & prauitate maleficorum, qui ex inito cum illis pacto viſu mala inferre nouerunt. Quam veritatem apertè docuit Ariſtoteles 1. *de generat.* & 1. *de Anima*, quem ſequuntur Themiſtius, Alexander, & omnes recentiores. Nec non quidam egregij Medici Iulius Schaliger *de ſubtilit. exercit.* 349. Fraciſcus Valleſius *Sacrę philoſophia cap.* 68. Codroncus *lib.* 2. *de morb. venef. c.* 2. Bochelius *lib. de Philtris c.* 1. Ac Patres, ac Theologi, D. Hieronimus, D. Chiſoſtomus, S. Anſelmus, ac Theophilactus *in illa verba D. Pauli ad Galatas cap.* 3. *Quis vos faſcinauit, non obedire veritati*. D. Thom. 1. *par. quaſt.* 117. *art.* 3. Richardus *quod lib.* 3. *quaſt.* 12. Abulenſis *in Geneſim cap.* 21. *à q.* 11. *vſque ad* 19. Haliacenſis Cardinalis *in Perſpectiua*, Ciruelus *par.* 3. *de Superſtitione c.* 5. Vairus de Faſcino *toto fermè libro* 2. & 3 Delrius *lib.* 2. *Diſquiſ. magic. par.* 1. *quaſt.* 4. *ſect.* 1. Laurentius Ananias. *lib.* 4. *de natura dæmonum*, & Andreas Laurentius *lib* 11. *hiſt. Anatomica quaſt.* 1.

§. XI.

712 EX quibus colligitur, duplicem faſcinationem diſtinguendam eſſe: Alteram phyſicam, *quę nihil aliud eſt*, quàm *virulentum contagium oculis, ore halitu, naribuſquè effuſum aerem inficiens, & afficiens accendentes variè pro varia cuiuſquè diſpoſitione*. Alteram diabolicam, *quæ eſt perniciosa qualitas arte dæmonum illata, ob tacitum, vel expreſſum hominis cum eis pactum*. Ad primam referenda eſſe illa, quæ de Baſiliſco, ſeu Regulo, de menſtruatis, vetulis, lippis, Tybijs, alijſquè qui truces oculos habent, circunferuntur. Ad ſecundam illa, quæ de incantationibus ſegetum, plantarum, animalium, & hominum à maleficis factis enarrantur. Atquè ideò omnes illos obtutus faſcinatorios, maleficoſquè aſpectus non eſſe cauſas naturales; ſed ſigna tantùm maleficiorum: quod notæ in oculis faſcinantium huiuſmodi deprehenſæ ſatis oſtendunt, in quibus ambobus: vel in eorum altero effigies auis, equi, buffonis, pedis leporis cernitur; qua tanquam ſtygmate ſathanas ſua mācipia inſignire conſueuit.

ARTICVLVS IV.

Per vim Tactus.

§. I.

713 QVi maleficia per contactum naturaliter perfici poſſe aſſerunt, experimentis multis id probare conantur: torpedinis ſariſſa ictæ manum, lacertoſquè piſcatoris ſtupore afficientis: hyenæ vmbræ contactu canes obmuteſcere facientis: Magnetis ferrum trahentis: fidium agninarum lupinis iunctarum diſſilire cogentium: pennarum aquilæ alias pennas abſumentium; aliorumquè, quorum *capite primo diſput.* 1. *n.* 22. meminimus. Ex quibus inferunt, nihil prohibere, quin alicuius hominis contactus ſit noxius: & per illum morbos inferat, abortus faciat, ſimiliaquè naturaliter operetur.

Probatur, maleficia tactu naturaliter inferri poſſe.

At receptis ijs omnibus experimentis, vt veritati conſonis (etſi de quibuſdam meritò dubitetur) dicimus, illa omnia procedere ex vi maxima effuſionis occultarum qualitatum, & latentis in rebus naturalibus conſenſus, & diſſenſus, quem ſympathiam, & antipathiam dicunt: de quibus latè diſcurrit Hieronymus Fracaſtorius *lib. de Sympathia, & antipathia à cap.* 5. *vſquè ad* 11. Nec valere conſequentiam, ſi à brutis ad hominem argumenteris. Nam homo homini ſpecie ſimilis eſt, nec naturalis antipathia in eadem ſpecie locum habet; ſed in vna reſpectu alterius differentis. Inſuper hæc venefica proprietas non toti hominum ſpeciei conuenit; Non enim omnes malefici ſunt; ſed quibuſdam ſingularibus: cum hæ naturales proprietates in tota cuiuslibet rei ſpecie; & in individuis ſolùm reperiantur. Omnes namquè torpedines ſtuporem causant, cum feriuntur, & ſic de cæteris. Ideòquè has ſimilitudines nihil prorſus roboris habere ad probandum, ſolo contactu maleficia naturaliter inferri poſſe.

Reÿcitur hæc opinio.

§. II.

ET certè obſtat ratio ſiuè attendas maleficos tangentes: ſiuè tactum ipſum: ſiuè actionem contactus: ſiuè tangendum, & maleficiandum: ſiuè mala immittenda.

714 *Stabilitur opinio contraria.*

Maleficus enim ſi propria facultate alijs mala poſſet inferre neceſſe eſſet, vt ipſe priùs tali morbo laboraret. Nam certum eſt (vt benè probat Vairus *lib.* 2. *de Faſcino cap.* 10.) aliter morbos per contactum contrahi non poſſe, vt experientia demonſtrat, iuxta quam videmus corpora ſana numquam alijs infirmitates immittere; ſed illa ſolùm, quæ peſte, veneno; contagioſis febribus, & huiuſmodi infirmitatibus detinentur; vt rite teſtatur Fracaſtorius *libro de Contagione à cap.* 3. *vſquè ad finem*, & communiter Medici, *vbi de contagioſis morbis*. Vndè peſtis tempore noxam aliorum conuerſationem, & decumbentium acceſſum fugere ſolemus. At iſtud hominum genus, cum ſanum ſit; tamen medio contactu alijs veneficia infert. Ideòquè talis infectionis cauſa ad alium, quàm ad hominem referenda eſt.

Tactus verò quomodo tam noxia qualitate veneficandi præditus eſt, qui homini à natura datus eſt, non ad perniciem; ſed ad ſalutem animalis. An qui in ſeipſo ſalutaris eſt, cæteris noxius? Sed quam virtutem aliam naturaliter habet, quàm tangendi? Si enim noxia illa inficitur, cur priùs non necat ipſum hominem, cui ineſt? Illa namquè, quæ ſuo contactu cætera qualitate praua afficiunt, illam in ſeipſis habere debent: vt videmus in ijs, quæ marceſcere conſueuerunt; cum fructus fructui adhæret. Sic etenim aliena caliditas, & humiditas, quæ ſunt euaporationis principia commiſcentur, & pomum putridum contactu putredinem; qua marceſcit, adhærenti pomo communicat.

§. III.

ACtio inſuper contactus diuturna eſſe debet, vt per illum poſſit contagium contrahi; Nequè enim ſanus ex contactu languentis infirmi protinùs inficitur; ſed opus eſt, vt corpora diù adhæreant, & medio impuro calore, & ſudore tabifico, qui mali vehicula ſunt; coniungantur. Nam ſic praua diſpoſitiones paulatim in alienum corpus introducuntur, & pedetentim contagioſæ qualitates communi-

municantur. At in maleficis contactibus aliter se res habet, in quibus ex leuissimo contactu etiam solius vestis exitiales, sæuissimiquè morbi ab alijs contrahuntur, aliquando statim ac nulla interposita mora, ac si fierent per præsentaneum venenum: aliquando tardiùs,& ad tempus à malefico volitum, & præfixum, quæ omnia arguunt aliam causam à naturali contactu.

Præterea exitiales effectus patiuntur quotquot ab ipsis maleuolo tanguntur animo, & non alij. Si ergo tactus naturaliter exitiosus est, cur non æqualiter agit in eos omnes, qui tanguntur? Et quare ijs duntaxat noxius est, quos maleficus perdere desiderat? An non certissimum est argumentum, exitium non ex propria tactus natura sed aliundè procedere? Etenim si hoc illi naturaliter inditum esset, quotquot tanguntur, læderentur, ipso etiam nolente malefico.

§. IV.

715 DEniquè si mala illata consideres, alia causa à malefici tactu quærenda est. Nequè enim omnia per infectionem communicantur; sed varia diuersimodè, prout corpus à corpore differt; natura à natura, & nutrimentum à nutrimento. Aliud enim arboribus nocet, quod non obest animalibus. Aliud animalia infestat, quod hominibus parcit. Aliud homines ferit, quod mulieres non tangit. Aliud mulieres vexat, quod pueris innocuum est: vt testantur Lucanus Poeta, latè Fracastorius loco citato *cap.*8. *de Analogia contagionum*, & apertè experientia. At per maleficorum contactum omnia mala aduehuntur in segetes, arbores, animalia, homines, mulieres, pueros, & puellas.

Quare concludendum est, mala illa ab alio,quàm malefico generaliter in omnes effundi, nempè à dæmone, qui iuxta pacta, & conuentiones initas ad qualemcumquè malefici tactum illos adoritur; & ad eius voluntatem interiùs, vel exteriùs torquet. Quod arguunt obseruationes, & ritus, quibus vtuntur, dum maleficiandos tangunt, nempè, inuocato dæmone: vel mysticis quibusdã vocibus pronunciatis: seù submurmurando prolatis: aut sæpiùs adhibita virga incantata, qua vti solent, cum periculum est, nè in facinore deprehendantur, si sua manu illud patrarent: vt pluribus exemplis probat Remigius *lib.* 2. *cap.*8. *Demonol.* Quòd videas rationi iunctam esse experientiam. Quarè omnes illi contactus non causæ; sed signa sunt maleficiorum, quę ad eorum exhibitionem per maleficum factam à dæmone perficiuntur,

SECTIO III.

Mortuis.

716 *Mortuorum cadaueribus vtũtur.* ETiam mortuos in viuentes sæuire malefici volunt, dum ex ipsorum spolijs plurima mutuantur, quibus maleficia inferunt, vt superius varijs exemplis comprobatum est. Quamuis enim ad curandos corporis morbos peritissimo euentu à Medicis, & Pharmacopolis multa adhibeantur,quę ex humano corpore, eiusquè humoribus, & eiectionibus desumuntur; & ita humanus sanguis,munia, & alia huiusmodi in pharmacorum compositionibus misceantur; tamen, cum hæc omnia fiant per applicationem virtutis naturalis, & ad finem curationis infirmorum à nemine condemnantur,sed legitimè exercentur. At malefici, dum ijs rebus vtuntur, non eo fine procedunt; nec eo modo operantur; cum non curent, quænam sit vnicuiquè à natura indita virtus;sed quærant tantùm præcipienti dæmoni satisfacere, qui illa frequentiùs in maleficijs adhiberi iubet, vt quodammodo viuentes, & mortuos simul ijsdem criminibus inuoluat;consciosquè faciat omnium scelerum, quæ in hominum, & creaturarum exitium perpetrare consueuit. Quarè hæ omnes corporis humanæ applicationes tanquã diabolicæ meritò reijciuntur: vt magis patebit, si tribus articulis consideremus: Quomodo Venefici per cadauerum partes Solidas, Eiectitias, & Addititias malefici operentur.

Venefici ad maleficium.

Adhibendo partes Solidas, Eiectitias, Addititias.

ARTICVLVS I.

Per partes solidas.

717 *Quæ sũt partes solidę.* PArtes corporis solidæ sunt membra eius ex prima humorum conditione procreata, quorum alia sunt simplicia: alia composita. Simplicia sunt ea, quæ constant ex similibus, & partes habent homogeneas, seù quorum quælibet particula est eiusdem rationis, & naturæ cum toto. Composita sunt ea,quæ ex dissimilibus conflantur,& partes habent heterogeneas,seù naturæ diuersæ. Prima sunt ossa,cartilagines, nerui,venæ,medulla,caro,sanguis, pinguedo, curis. Secunda, caput, brachia, manus, pedes, humeri, spina, pectus, & cætera membra officiaria, quæ variè ab Anatomicis diuiduntur.

§. I.

Quomodo adhibeantur. HÆc autem omnia à maleficis adhibẽtur in suis prauis operationibus:Vel vt causæ naturales: Vel vt morales, seù signa diabolicæ conuentionis.

1. Vt causæ naturales. Vt causæ naturales rarissimè. Quantus enim quisquè eorum est, qui omnium illarum partium aut salutares: aut noxias proprietates nouerit:cum ista hominum fex ex ignoranti populorum turba vt plurimùm adunetur; pauciquè inter eos scientia physica polleant, ad vires cuiusquè corporis membri dignoscendas, & ritè applicandas; atquè ij non physicis,& medicis operationibus vacent; sed magicis exercitationibus occupentur, quæ circa illas cadauerum exhumationes, dissectiones, elixationes, & applicationes horrenda praxi versantur? Fateor ex ijs adustis, lixatis, varièquè decoctis huiusmodi homines eligere suos pulueres, & vnguenta? atquè vtraquè facultate aliqua naturali, noxia, aut salutifera prædita esse. At illa non extrahuntur à qualibet parte singulari,vt singillatim iuxta cuiusquè virtutem confecta, posteà debitè alicui particulati morbo sanando: aut inferendo applieentur; sed cõfusè ex omnibus insimul assis, aut lixatis educuntur, & omnibus malis inferendis: aut sanandis indifferenter applicãtur. Et quãuis fortuitò quibusdam adhibeantur,nihil tamen noxij in eis operãtur, nisi in ijs, quibus maleficus nocere desiderat. Quæ infallibiliter arguunt in talibus rerum applicationibus, per quæ maleficia causantur, aliam adesse virtutem, quàm naturalem, dæmoniacam, nempè, per quam ad illarum rerum, tamquam signorum ex conuentione institutorum applicationem, à diabolo perficiuntur.

Et

§. II.

718 2. *Vt signa maleficij.*

ET quidem vt signa conuentionis apponi in ordinarijs operationibus probant euidenter exẽpla supra relata *disput. 3.* Necromanticorum, qui ex hominis caluaria rerum occultarum, aut futurorum contingentium notitiam aucupantur; & eorum, qui, vt impunè possint dormientibus venenatas potiones infundere, alienas domos penetrare, & diripere supellectilem, spinam dorsi humani suspendunt: vel manus, aut pedis articulos certo priùs vnguento delibutos accendunt: aut scopas pinguedine humana illiniunt, vt illicò ij insidentes sublimè efferantur; & in loca dissita deportentur. Quis enim vmquam nè per somnium putauit, vim aliquam inesse caluariæ ad occulta patefacienda: aut futura prædicenda? Quasi verò os nudum, frigidum, siccum sensu, intelligentia, & prophetica cognitione donatum sit. Sensu, vt verba interrogantis audiat: Intelligentia, vt illa comprehendat: Prophetia, vt illis per oracula satisfaciat. Quis credat vmquam, suspensam spinam, aut digitos ardentes alicuius patibulati tam profundum posse domesticis omnibus inferre soporem, vt nulla arte, nequè vllis vellicationibus excitari valeant, quandiù feralis illa fax ardet, qua extincta dormientes vltrò excitentur? Nonnè flamma illa sulphurea, & violacea, qua lucent, dum perficitur, & absoluitur latrocinium, digitique illi tàm integri, & illibati restantes, quàm si lumini fomitẽ nullum antè præbuissent; deniquè opus illud cum eadem digitorum informitate toties repetitum, quoties necesse est, ostendunt in ijs non naturam; sed dæmonem operari? Quis tandem inducere poterit in animum, humanam pinguedinem, & vnguentum ex cadaueribus extractum, atquè scopis applicatum virtutem illis communicare, hominem sublimè efferendi, sustinendi tantum pondus; in locum determinatum transportandi? Quomodo enim virtute naturali res grauis insensibilis, & irrationalis poterit peragere, quæ scopæ istæ perficiunt, dum seipsa, & hominem efferunt in altum, nec statim cadunt; sed per aera volitant; nequè fortuitò feruntur; sed in illum determinatum locum, ad quem magi, & cæteri malefici conuenerunt; quasi non res grauis, sed leuis ad modum ignis: non deorsum cadens, sed vi innata more auis se efferens: non casu delata, sed consilio, & deliberata voluntate, tamquam Angelus quo vult, pergat, & opportunè proficiscatur; sicquè virtutem existentium, sentientium, & intelligentium rerum tam potens vnguentum insimul consequatur? Quare sequitur, illa omnia non causas esse naturales maleficiorum; sed signa conuentionis à maleficis adhibita, vt ad illorum positionem iuxta fœdera diabolus operetur; vt latè probat Delrius *disquis. magicar. lib. 3. par. 1.* sparsim Grillandus *tr. de sortilegijs* pluribus locis, Remigius, Guaccius, Auctores mallei, & alij.

✠✠✠✠
✠✠
✠

ARTICVLVS II.

Per partes Eiectitias.

§. I.

719 *Quæ sint partes eiectitiæ corporis.*

SIcut ad compositionem corporis humani quatuor elementa concurrunt; ità ad eius vegetationem quatuor consimiles humores conuenire, certum est, videlicet, sanguinem, choleram, phlegma, & melancholiam (vt communis Medicorum schola profitetur) ex quibus sanguis est calidus, & humidus; cholera calida, & sicca; Melancholia frigida, & sicca; phlegma frigidũ, & humidũ. Primus aeri; secũdus igni; tertius terræ; quartus aquæ assimilantur. Et quia vnus ex illis, qui magis abundat, cæteris dominatur; cæteriquè inter se contrarijs qualitatibus pugnant, quæ vario superueniente cibo augentur, fit, vt multi humores in corpore generentur, quos velut nimis abundantes: vel vt noxios natura eijcere satagit per septem vel nouem meatus, quos sagaci prouidentia varijs in locis aperuit, vt vbi particulariter ad indiuidui conseruationem operatur, ibi portæ pateant fœcibus eijciendis. Quas partes latè vocabulo sumpto nominamus, & corporibus mortuis attribuimus; quamuis à viuentibus solùm secernantur, quia ab illis separatæ tanquam partes mortuæ reputantur. (Parcat Lector, si hæc, quæ honestæ, & pudicæ aures vix tolerant, effari tentamus.) Ad hoc enim artibus diabolicis, maleficisquè sceleribus describendis iuxta suscepti operis intentum cogimur; & vt Hilarij verbis vtar: *In vitium vitio vertimur alieno.*

§. II.

720 *Quomodo in maleficijs.* 1. *Adhibeantur.*

DIcamus ergo (cum bona venia) corpus humanum ad instar antiquę Iudęorũ Piscinę quinque porticibus esse instructum ad superfluas aquas, limumquè in fundo generatum euacuandum; & maleficos ad omnes stare; atquè expectare naturæ operantis motum, vt eiecta colligant: & collectis non ad aliorum salutem procurandam; sed ad inferendos morbos vtantur. Nam cum suos pulueres, & vnguenta componunt, & potiones suas conficiunt, sanguinem, musçum, sputa, semen, vrinam, menstruum, & aurium, podicisquè eiectiones illis immiscere solent. Et hæc omnia alijs rebus permixta, certisquè verbis condita, in cibum, & potum præbere ijs, quibus maleficium inferre volunt; præcipuè cum aliquem ad amorem prouocare desiderant. Constat enim ex multorum confessionibus, has immunditias misceri poculis amatorijs: vt refert Delrius *lib. 3. par. 1. sect. 3. disquis. magic.* & confirmat Sprengerus *par. 1. quæst. 7. Mallei malef.* qui refert, vetulam, quandam tres succeßiuè Abbates in quodam Monasterio non solùm maleficiasse; sed etiam interemisse; & similiter quartum dementasse. Quod ipsa publica voce fatebatur, nec verebatur dicere: *feci, & facio; nec poterunt à meo desistere amore; quia tantum de meis stercoribus comedarunt*, quantitatem per extensum brachij demonstrando. Ex quo colligere licet, ex vngue Leonem iudicando, quid de cæteris mixturis sentiendum sit.

In

§. III.

2. *Componantur.* IN quibus dæmon talem se gerit, qualis à Spiritu Sancto in scripturis vocitatur, nempè, *vt spiritus immundus, & Behemot*, idest, plures bestiæ. Nam hæc meritò nomina illi conueniunt, non solùm quia in genio, & moribus impurum est, vt eius actus, studiaquè testantur; sed etiam quia sordibus, & exteriore immunditia delectatur. Si enim corpus humanum inhabitat, in illis partibus receptum frequentiùs habet, quæ vti in naui sentina sordes, & excrementa recipiunt: vt aliàs faciebat in Pythonissis, & ventriloquis. Si ex aere, concretisquè vaporibus corpus aliud sibi format, suam præsentiam in eo semper insigni aliquo fœtore indicat. Si suis munera, aut epulas præbet, illa solent esse è fimo, & stercore: istæ è morticinijs pecudum. Si maleficos in suum ministerium vocat, mulieres squallidas fortunarum tenuitate viles vt plurimùm, & ætatis sordibus obsoletas eligit, quas præterea ad sordes, & immunditiam edoctas habet, & ad porticus corporis naturales adstare imperat, vt ex eis immunda quæquè colligēdo, suis pulueribus, vnguentis, & potionibus immisceant.

§. IV.

3. *Agant* QVænam autem in his rebus vis naturalis reperire datur, quàm noxia, malefica, & efficax ad valetudinem debilitandam, morbos inferendos, & deijciendos de statu mentis: aut de vita tollendos eos, qui illas in cibo, aut potu sumunt; cum eorum ingredientia sint admodum periculosa, vt satis constat absquè singulari cuiusquè demonstratione? Et quomodo semen, menstruum, & stercora amorem excitare, & insolitos effectus producere valent, qui à maleficis ipsis tribuuntur, nisi diabolus intercederet, & ad huiusmodi signa ardentis libidinis faces accenderet; aliaquè extraordinaria operaretur? Quæ ampliùs probare non decet; cum ijs mouendis spurcitijs vacare non liceat, nisi maleficis, & scarabæis.

ARTICVLVS III.

Per partes Adititias.

§. I.

721 *Quæ sint partes adititia.* ADdititias partes, lato loquendi modo, vocamus omnia illa, quæ humanis corporibus ad eius ornamentum, aut munimentum à natura, vel ab arte adiiciuntur, quæ ad hunc locum quasi res mortuæ dum resecantur, reuocari debent. Natura namquè interiùs operans duo præcipuè ipsis confert, nempè vngues, qui in digitorum extremitatibus prodeunt; & pilos, capillosquè, qui in capite, genis, & aliis partibus corporis nascuntur. Vtriquè verò crescunt per introsusceptionem humorum, & fumositatum; atquè non parum decoris, & roboris homini conferunt. Qui si illis careat, deformitatem non mediocrem circumfert: vt patet in iis, quibus castratione, vel infirmitate caluicies superinducta. Ars verò exteriùs operans vestes varię formæ adinuenit: Alias necessarias, quibus humana nuditas tegitur, corpusquè munitur contra calorem, frigus, pluuiam, & externa aeris incommoda: Alias conuenientes, quibus iuxta vniuscuiusq. conditionem homo super induitur, & externis indiciis suam dignitatem ostentat.

§. II.

HAs verò adititias corporis partes maleficiis inseruire quis credat, nisi hoc quotidiana experimenta probarent? Dum enim Venefici alicui exitium parant, vel ad amorem excitare prætendunt, maximè expetunt vnguium præsegmina: vel capillos: seù crines, vel fasciam, ligulam aut aliud quid minimum vestimenti, quo corpus eius tangere consueuit. Cuius veritatis luculentum exemplum mihi enarrauit meus Lector admodum Reuerendus P. Ignatius Lupus auctor. Commetar. in casus reseru. Bergom. & in Edictum S. Inquis. *Quomodo 1. Applicentur.*

Tres homines Bergomates diabolicis facinoribus addictos illius. quondam Simonis Presbyteri in tota Lombardia vt magi insignis noti sectatores se cognouisse mihi asseruit, qui sibi inuicem consuluerunt, à dæmone insimul vnicuiquè sui mille nummos aureos petituros, nec non pro omnibus simul quandam Adolescentulam valdè pulchram, quam deperibant, vt ea ad concupiscentiæ effrenatæ satisfaciendum pro velle abuti valerent. Hoc inito consilio, dæmonem simul inuocauerunt, qui eis apparens omnia præstiturum promisit, dummodo, & ipsi animam suam illi traderent, sed priùs aliquam capillorum, seù crinium partem illius Adolescentulæ, quam concupierant, habere studerent, quos super altare in nemore domui Adolescentulæ rusticanę proximiore erigendum reponerent, vbi omnibus ad sacrificium ipsi dęmoni exhibendum paratis, ac thus offerendo ipsum vt Deum adorarent. Illi promptè dęmoni animam obtulerunt, ac citissimè omnia prestare studuerunt. Quare domum Adolescentulę adeuntes, eam enixè rogauerunt, vt sibi crinium, seù capillorum suorum particulam aliquam tribueret, quę post repetitas excusationes, tandem eorum petitione se velle annuere simulans, stabulum ingressa ab vna Vacca pilos abscindens, eos illis obtulit, qui existimantes esse ipsius crines gratias ei exhibentes lęti recessere, & ad nemus proximum profecti, ibi altare exstructo, candelis supra candelabra accensis, vestes induti sacerdotales thuribulo fumigante dęmonem inuocauerunt, quem sine mora super altare apparentem adoraueruni, qui statim vnicuiquè eorum mille nummos aureos super altare deposuit. Sed ecce illa Vacca, cuius pilos Adolescentula absciderat, magno impetu à stabulo egressa cursu citissimo aduenit, ac cornibus, pedibusque ac dentibus in illos Magos insiliens modò vnum, modò alium sauciabat, nunc altare destruendo, nunc candelabra, ac cętera euertendo: quo rumore à vicinis incolis audito festinanter accurrerunt, qui huiusmodi spectaculum, hominesque vestes Sacerdotales indutos cernentes eos Reuerendissimo P. Inquisitori Sancti officij denunciauerunt, qui statim missis satellitibus eos comprehendit, carceribus mancipauit, tandemq. ad triremes deportari mandauit.

En videas quomodo Dæmon capillis, seù crinibus vtitur ad sua maleficia concinnanda; & qua arte Ado-

te Adolescentula eorum artem delusit!

Aut si nihil huiusmodi nanciscì queunt, epistolam, aut aliquid de domo eius: vt docent Delrius *lib. 3. part. 1. quæst. 3. Disquisit. Magic.* & Grillandus *de sortileg. quæst. 3. numtr. 23.* Ex iis namquè quisquilijs suorum sortilegiorum materiam mutuantur, quasi vis quædam efficax in eis insit. Quam etiam maiorem esse asseuerant, si hæc omnia ex corporibus supplicio affectis, & in malam crucem sublatis depromantur. Quibus tantam virtutem tribuunt ad incantationes, vt indusijs, & panniculis eorum putridis, quibus in patibulis aliqualiter teguntur: immò ipsis carnificinæ instrumentis, resti vinculis, palo, ferramentis communicatam velint. Et ideò illa tanquam potentissima ad actiones maleficas solicitè quærere, & studiosè adhibere consueuerunt.

§. III.

2. Agunt

AT quis credat vmquam hæc præsegmina, vestium frusta, & instrumenta supplicij aliqua naturali virtute prædita esse ad huiusmodi effectus producendos, quales sunt: excitare amorem, & odium: victoriam consequi in ludo: fortunatum esse in commercijs: certas infirmitates immittere; & id generis alios; Et non potiùs agnoscat malignantis dæmonis insultus, qui ad malefaciendum talia signa imponi iubet, vt sic illudat hominibus? Sicut & hominum excæcationem, qui ab eo persuasi res tàm horrendas tantis pollere virtutibus: illas secum deferre non verentur, quas aliàs contrectare formidarent? Nec opus est, hæc aliis argumentis comprobare; cum seipsis hanc veritatem, res ipsæ demonstrent. Atquè ità ex superioribus patet, nihil esse in rebus animatis ratione præditis; hominibus, nempè, quouis modo consideratis, quo malefici vel vt causa: vel vt signo sortilegii abuti non deprehendantur: vt de Irrationabilibus etiam capite sequenti comprobabitur.

CAPVT II.

Irrationabilibus.

723 Materiã maleficiorum Veneficimuantur ex Irrationabilibus.

EX irrationabilibus animatis tanquam ex abundanti promptuario, & copioso penu suorum maleficiorum, ac sortilegiorum materiam Veneficos depromere, omnes eorum confessiones probant; confirmantquè auctores diuersis exemplis, quibus satis superquè constat, eos non semper simplicibus uerbis, aut imprecationibus maleficia perficere; sed quampluribus rebus sæpiùs uti, quæ morbi, necisuè certissimam causam præbeant ijs, quibus ità constituerint, uel ut causæ naturales, uel ut signa dæmoniacæ operationis. Hæc autem tùm ex Sensitiuis: tùm ex Vegetatiuis mutuantur: ut duabus sectionibus declaratur.

✠✠
✠

Sensitiuis, & Vegetatiuis.

SECTIO I.

Sensitiuis.

MAgno certè bonitatis argumento, & insigni amoris indicio Deus in nascentis mũdi primoruis primum hominem paulominùs ab Angelis minoratum gloria, & honore coronauit: cum illum constituere dignatus est super opera manuum suarum; & sub pedibus eius creaturas omnes sensu; & motu præditas; quæ uel tolluntur in aera: uel perambulant semitas maris: uel mouentur, & repunt super terram, subiecit, ut diuinæ potentiæ consortem, & participem faceret. Vide enim, quomodo uniuersale hoc tradatur, & acceptetur imperium. Traditur à Deo & uerbo, & facto Verbo infallibili cum ait *Genesis 1. Dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus, quæ mouentur super terram*. Quo omnes, & singulos sentientium creaturarum ordines expressit, vt nullus subiectionis exemptionem presumeret. Facto admirabili, & prodigioso; cum formatis cunctis animantibus terræ, & vniuersis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut uideret, quid uocaret ea. Nam quid mirabilius, quàm immensam auium, piscium, & animantium multitudinem, non obstante plurium antipathia, congregare, congregatam quasi communi concordia hominis dominationem subire, uolentem adducere, & adductam in Adami potestatem tradere, ut ad libitum nomina, officia, mandata cunctis imponeret? Acceptatur ab homine, qui unicuiquè nomen imponit, & imprimit quasi signum, & characterem potestatis. Domini etenim est, seruis, & ministris iuxta cuiusquè ingenium, uires, & facultates nomina assignare: ut norit, quomodo eos compellare debeat, cum illorum opera uti uult. Et illi singulari nomine compulsi ad eius exequenda mandata se, promptos exhibeant. Quod præstare non poterat nouus ille princeps sine subditorum notitia, non generali tantùm; sed etiam singulari, qua uniuscuiusquè naturam, essentiam, operationem, proprietates specificas, & indiuiduas perspectas haberet. Et certè quomodo plenum in eos posset exercere dominium, qui singulos singillatim non nosset? Quomodo conuenienti nomine uocitare, nisi singulorum quidditatem, & consequentes proprietates probè calleret? Nec refugiunt irrationales isti subditi eius parere mandatis, ut Moyses satis indicat iis uerbis: *omne, quod vocauit Adam, anima viuentis, ipsum est nomen eius*. Quid enim, significant, nisi reciprocam dominationis acceptationem factam ab animalibus, cum nomen, & onus impositum susceperunt, ut se futuros imposterum subditos obsequentes testarentur in iis, quæ ab homine poterant imperari ad sui, & alienam, uel utilitatem, uel uoluptatem?

724 *Deus res sensitiuas homini subiecit.*

Sed mirare summam infernalis hostis malitiam. Ab initio namquè coronam homini detrahere, & gloriam, atquè honorem auferre satagit: dum illum impellit ad rebellionem contra Deum; quod facilè assequitur. Postquam enim per peccatum homo insurrexit in Deum, vniuersa sensibilium natura insurrexit in hominem, & subditi, qui antea ad nutum obsequebantur in eius exitium vnanimiter cõspirarunt. Quod eloquenter testatur D. Chrysostomus *tom. 1. in Enarrat. in Psalmum tertium* his verbis: *Quandiù Adam purum seruauit vultum ad imaginẽ Dei, bestiæ ei tanquã seruæ parebant; quandò verò vultũ fadauit inobedientia, non agnoscentes Dominũ,*

725 *Dæmon illas in hominem suscitat.*

tanquam alienum eum odio habebant. Et modò infensissimus hic hostis nihil non agit, vt præter generalem persecutionem, quam omnes creaturæ sensibiles, & quotquot vagantur aues in aere; pisces natant in aquis; bruta, & reptilia mouentur in terra, tanquam ministri coniurati in hominem suscitant; & etiam singulares hostilitatis actus exercent, cum illo, suisquè ministris Veneficis concurrendo ad maleficiorum executiones. Ideòquè ab vnaquaque suas vires nociuas mutuatur; & omnes in maleficijs adhiberi, imperat: Siuè hæ creaturæ sensibiles Perfectæ sint: siuè Imperfectæ: vt totidem articulis palam fiet.

Siue, Perfectas, Siuè Imperfectas

ARTICVLVS I.

Perfectis.

726 *Demon, & maleficus sentiuorũ perfectorũ vires in maleficijs conferunt.*

QVò ibo à spiritu tuo, ait Dauid *Psal.* 138. *& quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum tu illìc es. Si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris; etenim illùc manus tua deducet me; & tenebit me dextera tua*. Sed quò ibit homo à spiritu nequam dæmonum, & maleficorum? Si enim feratur in aera, aues cæli suscitant. Si maria penetret, pisces, quasi tot acies congregant. Si terram perambulet, struunt exercitus animalium, & omnium sensitiuarum creaturarum, quæ perfectæ vocantur; eò quòd communi maris, & fœminæ concursu generentur. Insimul vires congerunt, quas vnus indicat, & alij applicant in maleficiorum executionibus. Quis enim indicare aptiùs potest, quàm subtilis naturæ indagator, qui illius secreta cuncta rimatur, & penetrat? Quinam accuratiùs applicare, quam efferati ministri nequitiæ, qui nullam nocendi ansam prætermittunt?

§. I.

727 *Auium.*

EX auibus multa mutuantur, vt ait Grillandus *tract. de fortil. cap. 6* quibus maleficia concinnant. Nam dæmones, qui sæpiùs in Scriptura aues cæli vocantur: vt Matth. 13. *Et congregantur*. Apoc. 19. *ad carnes regum, tribunorum, fortium, equorum, liberorum, seruorum, pusillorum, & magnorum deuorandas*, gaudent ex auibus ea depromere, quæ vel causæ: vel signa sunt mali, quod hominibus inferre desiderant: Modò ab ijs, qui carnibus vescuntur: Modò ab illis, quæ grano, & semine reperto pascuntur: Nunc à syluestribus, quæ deserta frequentant; & quærendi sibi victus difficultatem libertatis amore compensant: Nunc à domesticis, quæ domicilijs delectantur, & herili mensæ assuescunt: Aliquandò à rapacibus, quæ acuto visu, incuruato rostro, & adunco vngue cæteris insidiantur: Aliquandò ab aduentitijs, quæ proprio tempore abeunt, & redeunt: Aliquandò à Simplicibus, quæ plurarum diuersitate oculos, & vocum varietate aures demulcent. Sed vt plurimum ab illis, quas deformes facit, vel vorax edacitas, vel importunus strepitus, vel salacitas libidinosa, vel monstruosa forma, vel nocturnus volatus, & vlulatus, vel fuliginosus. & pullus color, vt ab herodijs, miluis, passeribus, anseribus, anatibus, filicus, picis, vpupis, coruis, nicticoracibus, noctuis, & vespertilionibus. Atquè vt appareat, non propter naturales earum virtutes ab ijs rebus subsidium quæri; sed vt signa pacti, & maleficæ conuentionis applicari, vt plurimùm cristas, vngues, rostra, & plumas in maleficijs adhibent; quibus vel nullam, vel minimam vim inesse compertum est, quorum plurium fui testis oculatus. Sic narrat etiam Codroncus *lib. 1. cap. 8. de morb. venef.* in culcitra propriæ filiæ maleficio affectæ, iuuenta signa maleficij, cineres, nempè grana coriandri, frustum carbonis, & ossis defuncti; præterea quasdam plumas ità quibusdam filis artificiosè insertas, vt pileo (vt moris est) applicari facilè possent. Quibus omnibus sacro igne combustis, infirma conualescere cœpit.

§. II.

EX piscibus similiter, vt asserit idem Grillandus loco cit. alia conquirunt maleficijs adhibēda, nempè, oua, pellem, dentes, squāmas, branchias, pinnas, caueas, ossa, vt proprijs oculis vidi. Quod confirmat quoq. idem Codroncus. Nam post restitutam filiæ sanitatem, cum iterum infirmaretur, lectulo denuò explorato, inuenta fuere alia instrumenta, scilicet, frustula duo nucis siccæ, & ossis albi; nouem, vel decem ossa piscium, quæ erant fabricata instar pectinum, quibus capita pectuntur cum quibusdam corollis mira arte fabricata ex varijs rebus paratis; ijsquè omnibus igni traditis per Exorcistam absquè naturali remedio filtam iterum conualuisse. Lucifer namq. qui tanquam Cete grandia apud *Iob c. 40. & 41.* describitur, dum in procelloso huius mundi pelago imperiosam tyrannidem exercet in homines, ijs ad maleficiandum libenter vtitur, quæ à natatilibus, & piscibus depromuntur, vt signa, & significata conueniant.

728 *Piscium.*

§. III.

EX animantibus deniq. materiam maleficiorum congerunt. Tum ex domesticis, puta, bobus, equis, ouibus, asinis, mulis, arietibus, capris, porcis, hircis. Tum ex sylueſtribus, ceruis, apris, leporibus, cunicolis. Tum ex feris, vrsis, lupis, leonibus, hyænis, à quibus mutuantur ea, quæ ad propositum malum inducendum naturaliter conducunt: vel quæ ab imperante dęmone adhiberi iubentur, vt testatur Grillandus *tr. de fortil. c. 5*. Ab ijs enim desumunt cerebrum, cor, fel, pulmonem, hepatem, splenem, iecur. Ab istis oculos, aures, palpebras, ora, labia, linguam. Ab alijs cornua, dentes, vngulas, ossa, pilos, cutem. A quibusdam cranium, caudam, costas, pectus, collum, pedes, seù anteriores, seù posteriores dextros, & sinistros. Ab alijs carnem, pinguedinem, sepum, adipem, medullam, coagulum. Ab aliis arterias, venas, neruos, chartilaginem, vesicam, matricem, testiculos, membra genitalia. Deniquè sanguinem, vrinam, sperma, stercus, mucum, spumam, saliuam, humores excrementitios; & si quid aliud aduentitium in eis reperitur, vt Hippomanes, quod triplex est. Plantula quędam Archadiæ, teste Theocrito *in pharmaceutria*. Virus, quod stillat ab inguine equæ cupidæ, de quo Propert. *lib. 4. in lenam quandam cecinit.*

729 *Animantium.*

Consuluit striges nostro de sanguine & in me
Hippomanes fata semina legit equa.

Et pellicula, quæ reuellitur à fronte pulli equi recens editi, cuius odor equas in furorem adigit, teste Aristotele *lib. 6. hist. anim. cap. 18.* & Plinio *lib. 8. c. 42*. Hæc virtus, vt volunt magi, præcipuè in maleficiis amatorijs enitet, vt probat factum Cæsoniæ, quæ vt Caligulæ amorem sibi conciliaret, hoc ei potandum porrexit; sed præter spem ipsi mortem accelerauit, vt narrant Iosephus *lib. 11. Antiquit.* & Suetonius *in Caligula*.

ARTICVLVS II.

Imperfectis.

§. I.

730 *Imperfecta adhibentur à maleficis vt sunt:*

SEd frequentiùs ab animalibus imperfectis malefici petunt ea, quæ ad propositum veneficium conducere videntur: Vel vt sunt causæ: quia certissimum est, noxias, & virulentas qualitates plures, & efficaciores in imperfectis, quam in perfectis reperiri. Vel vt signa: quia sicut perfecta sunt opera Dei, qui bene omnia fecit: ità dæmonis, qui malè omnia facit, imperfecta; ideòque mirè imperfectis delectatur.

Insecta

Et primò insectis ferè vtuntur; vt testatur Grillandus *tract. de sortileg. cap. 7.* Videas enim in omnibus maleficijs araneas, erucas, pulices, ficadas, bruchos, cantharides, culices, pediculos, scabrones, scarabæos, cyniphes, vespas, tineas, formicas, limaces, muscas, locustas, papiliones, multipedes, lumbricos, grillos, sanguisugas, scorpiones; atquè eorum oua, aculeos, testas, alas, membra nunc integra: nunc trita: nunc in puluerem redacta adhiberi. Sic Iana quædam apud Remigium *lib. 2. c. 7. dæmonolatr.* cum fera iam nocte animo voluteret, quomodo pœnas expeteret à vicina quadam, à qua iniuriam passa erat, præstò adfuit dæmon sub specie felis, qui iussit ei, vt limacis testam in puluerem comminueret, & eo illius vestem aspergeret, quod cum factum fuisset, misera vicina in obscuro stabulo reperta vnà cum pecudibus eo similiter puluere aspersis interijt. Vt scias similibus pharmacis non inesse vim aliquam certam vel nocendi, vel sanandi; sed dæmonem pro sua potestate ea omnia latenter efficere. Eadem Iana, cum illo puluere mulierem aliam abundè aspersisset, membra eius leui morbo debilitauit; & post aliquot dies eodem puluere respersam sanauit. Non enim eadem res ad tam repugnantia naturaliter insimul efficax esse, potest.

731 *Reptilia*

His addunt serpentes, cæteraquè venenosa reptilia, viperas, regulos, colubros, stelliones, salamandras, lacertas, aspides, basiliscos, cerastes, iaculos, situlas, tarantas, ex quibus venena extrahunt; carnes lixant; dentes, aculeos, pelles, ossa separant in vsus maleficos. Vndè alioquòt serpentium exuuiium ferè semper in ils applicari solet. Cùm enim sint ministri serpentis antiqui in suis operationibus noxiis serpentum adminiculis gaudent, vt postea num. 746. Exemplo probabitur relato ab Auctoribus Mallei malefic. *par. 2. quæst. 1. cap. 12.*

§. II.

732 *Animalia ex putredine orta.*

DEniquè animantibus, quę ex putredine oriuntur, vt talpis, soricibus, muribus, ranis, sed precipuè rubetis, & bufonibus in ollis inclusis vti delectantur, sicut exemplo à Codronco *lib. 3. cap. 6.* relato probatur de quodam Iuuene in oppido Sangeminianensi Hetrurię, qui adeò perditè mulierem veneficam adamabat, vt formosam alioqui, & honestam vxorem vnà cum filiis relinqueret, & cũ pellice suorum immemor vitam eoùsquè traduceret; donec vxor de maleficio monita cum eo conseuisset, clàm maleficij instrumentum perquisitum, inuenit sub lecto bufonem olla inclusum consutis oculis, quo arrepto, & solutis, postea igne concremato confestim vir suorum recordatus, tanquam à somno surgens ad vxorem, & filios reuersus est. Prędictis omnibus imperfectis animantibus vtuntur magi, & malefici; imò dæmonis ope ea sępè producunt, vel quę sunt inde in variis locis sunt consperſa, congregant, & coarceruant, illa mouendo in locum destinatum, vti seminibus, plantarum, & arborum floribus nocumenta inferre, ac terræ fructus disperdere volunt; vt probatur ex scriptura *Exodi 7. & 8. Fecerunt malefici per incantationes suas ranas, & serpentes.* Quod sustinent communiter Patres, & Theologi. D. Hieronymus, Lyranus, Dionysius Carthusianus, & alij in *cap. 8. Exodi* Augustinus *lib. 3. de Trinit. cap. 9.* Alexander Alensis *in 2. par. quæst. 43. membr. 2.* Magister sent. *in 2. d. 7. in fine* D. Bonauent. & alij ibidem. S. Thomas *1. par. quæst. 114. artic. 4.* Guilhel. Parisiens. *in lib. de Vniuerso par. 3.* Binsf. *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. quæst. 9. in Leorum.* Ad eundem effectum facit Psalm. 77. *Et dedit arugini fructus eorum: & labores eorum locustæ &c.* Et deindè subiungit: *Immissiones per Angelos malos.* Hoc etiam varijs exemplis probat Nicolaus Remigius ex processibus iudiciarijs collectis, ac relatis *lib. 1. cap. 21. dæmonol.* Quæ confirmantur à Binsfel. *loco citato conclusione 3. & 4.*

SECTIO II.

Vegetatiuis.

SIcut singulari amoris indicio Deus in mundi primordijs omnium sensitiuorum dominationem Protoplasto tribuere voluit; ità admirabili prouidentia disposuit ipsi conferre omnium vegetantium plenam, perfectamque notitiam, qua proficua seligeret, vitaret noxia, & omnibus tutò iuxtà qualitates inditas vteretur. At quia homo sua culpa gratuitis supremæ bonitatis donis spoliatus hanc notitiam perdidit; & modò laborat incredibili rerum naturalium ignorantia: sæpissimè in dignoscendis vegetabilium qualitatibus; & ijs ab alijs discernendis hallucinatur; nec vires ipsarum nisi labore improbo, summo studio, experimento multiplici, & longo temporum interuallo exploratas habere potest. Quarè multoties grauia patitur damna tàm à seipso cum pro pharmaco toxicum sumit, & grauissimas infirmitates, ipsamquè mortem incurrit, dum sanitatem conseruare, & vitam tueri desiderat: quàm ab alijs, qui vegetantium adminiculo varijs, & occultis modis ipsi nocure consueuerunt.

733 *Homo amissa vegetabiliũ notitia damnũ patitur à se, & ab alijs.*

Inter quos malefici tanquam coniurati hominum hostes primas obtinent. Hi namquè cum aliquem adoriuntur, vt ei morbum, aùt mortem inferant, herbas, & vegetabilia in maleficijs applicant, à quibus se tueri homo non valet; quia noxias eorum proprietates ignorat; nec damna per applicationem illata animaduertit: quia occulto modo ab istis concinnatoribus adhibentur, qui à dæmone omnia naturalia probè callente edocti, omnibus vegetabilibus vtuntur; non solùm iuxta qualitates innatas, sed etiam ad magistri institutum, nempè Vel vt causent: Vel vt significent malum inferendum. Quod tùm in Domesticis: tùm in Peregrinis duobus sequentibus articulis demonstrabitur.

Præcipuè à Venefi. cis, qui ipsis vtũ tur.

Tum Domesticis.

Tum Peregrinis.

ARTICVLVS I.

Domesticis.

§. I.

734 *Quænam sint vegetatia domestica.*

DOmestica vegetantia, seù plantæ generaliter diuiduntur in arbores, frutices, & herbas. Arbores sunt plantæ ramosæ, & surculosæ cum caudice simplici, quæ altiùs à terra surgunt: vt malus, pirus, ficus, cerasus, morus, & cætera. Frutices plantæ ramosæ assurgentes caudice multiplici à radice: quales arundo, hedera, & cætera. Herbæ plantæ, quæ foliatæ sine caudice quidèm, sed cum caule crescunt; & semen caule, aut surculis ferunt: vt plantago, vrtica, caulis, porrum, & cætera. Quæ omnia maleficiorum materiam veneficis administrant, dum tanquam causæ: aut signa ab ipsis applicantur.

Quomodo applicentur, Vt Causæ.

Causæ sunt: cum Arbores virtutes noxias infundunt, quæ latent in radicibus, caudicibus, caulibus, ramis, surculis, folijs, fructibus, corticibus, lignis, matricibus, seù medullis, humore, liquore, lacrymis. Frutices innatas proprietates transfundunt per calamos, culmos, mucrones, radices, fibras, capillamenta, cutis, vertebras, fructus. Herbæ agunt suis thyrsis, stolonibus, surculis, neruis, corticibus, venis, carne, medulla, adipe, comis, capite, alis, sinu, geniculis, lateribus, strijs, crænis, folijs, flore, cæterisquè partibus.

Vt Signa

Signa verò sunt: cum ad nocendum applicantur, non quòd ex se noxiam aliquam proprietatem habeant; sed quia dæmon ad eorum applicationem, prætensum à malefico malum peragere consueuit; atquè ità vtroquè modo naturali, & morali vegetabilia in maleficijs operantur.

§. II.

735 *Comprobatur experimento In fructibus.*

QVod constat experimento in arboribus frugiferis non solùm in ijs, quorum noxij sunt fructus, & natiua qualitate morbos, & mortem inferre valent: sed etiam in proficuis, vt testatur pluribus exemplis Remigius *lib. 3. cap. 5.*

Cuiusdam Cathinæ Gillotiæ insignis maleficæ sua manu poma, pruna, aliaque esculenta præbentis ijs, quos vel maleficia debilitare; vel sanitate donare cupiebat. Libro 2. cap. 7. *Alterius veneficæ Barbelinæ Rayel medicatum pyrum in via deponentis, quasi id è viatoris pera fortè excidisset, quo imprudenter à quodam Ludouico, à quo iniuriam passa erat, sublato, ac gustato, statim graui morbo correptus, vix præ dolore domum pedes se referre sustinuit.* Libro 2. c. 4. *Cuiusdam Claudij Gerardi, qui à Blasia saga inuitatus vt vnà secum ad focum pauxillum sederet, & ex pomis ibi recenter coctis ederet; cum vnum accepisset, tanto ardore eius volæ manui adhæsit, vt alteram ei excutiendo statim admouere cogeretur; verùm dum id facit, vtræquè sic conglutinantur, vt videretur in vnam coaluisse. Clamanti præ dolore, & ferè insanienti, dum alter aquam versat ardori restinguendo, alter manus instrumento diuidere frustra conatur: occurrit Blasia, qua subridente, & tantisper brachium demulcente, pomum excidit, sedatus est dolor, & manus liberè vt antea suum exercere officium continuauit. Deniquè* lib. 3. c. 3. *refert, Stephanum quendam Nouachum, qui frustra solertiam Medicorum tentauerat, vt se à triennali morbo liberaret; cum axiolos conuenisset, à malefica pyrum accepisse, quod illa comedere, iusserat; sed cum silicis instar durum, & planè ferreum ei contactu videretur; nec posset illud morsu diuidere, iubente striga, cæpisse illud paululum attrectare, donec sensit non sine admiratione emoliri; acsi benè coctum, conditumquè fuisset, & in lanæ mollitiem abire, tum illud deuorasse, etsi gustu insuauissimum; & statim illi stomachum tanto ardore flagrare cæpisse, quanto vix maiorem candentes carbones excitare potuissent.*

Quale pygrum tàm enim durum, tam molle, tam efficax in natura datur, si dæmonis operatio non intercederet?

§. III.

SEd quid circa huiusmodi exempla referenda immoror? Nonnè continuis experimentis hanc veritatem probant Exorcistæ, dum ab obsessis, vel maleficiatis eorum cruciatuum exordia perquirunt? quibus euentibus pluribus relictis, vnicum tantùm considerare sufficit à me relatum infra *tom. 2. n. 539.* cuius fui testis oculatus.

§. IV.

736 *In Herbis.*

HOc idem probatur in herbis, quas dæmon præbet, & malefici applicant ijs, quibus nocere cupiunt: vel in occultis locis abscondunt: vel humi spargunt; vt dum cæteri supergredientes salui, & incolumes euadunt, soli maleficiandi necis, vel morbi certissimam causam incurrant iuxta malefici voluntatē sic referente Remigio *lib. 2. c. 3. 4. & 8.*

Perina quædam saga, dum vlcisci cupit iniurias à contubernale illatas, à quo egregiè vapulauerat, à dæmone herbam accepit, qua sterneret iter, per quod ille transire debebat. Quod cum factum fuisset; & ille insidiarum ignarus eum locum esset supergressus, solus in morbum incidit, quem mors posteà subsecuta est. Alia repulsam passa à pistore, cum herbas papiro inuolutas à dæmone accepisset, easquè sparsisset in porticu domus, statim miser pistor cum vxore, & filijs morbo corripitur; nec conualescit, donec aliæ herbæ clam ab illa venefica cubili submissæ sunt. Alia limini cuiusdam herbam à dæmone acceptam subdit; & statim supergrediens eius vxor exsiccatur lacte in mammis arescente, ex qua penurias infans interijt. Quædam alia, quæ silicis manipulum à dæmone acceperat per eam viam spargendum, quam filia eius inimica frequentiùs imbat, vt illam perderet; cum vereretur, nè illud infortunium alios etiam læderet, qui eam viam ingrederentur, iubente dæmone, vt quiesceret, sola filia ex omni vicinia illàc itando, morbum contraxit. Eadem, cum Castellani cuiusdam sedem herba perfricuisset, valetudinem eius miserrimè afflixit, non aliorum, qui ante, & post eum in illa sedissent.

Simile

§. V.

In Seminibus. SImile videtur in granis, & seminibus & experientia probant illi Exorcistæ, qui huiusmodi maleficiorum signa perquiri iubent. Exemplo confirmatur ab Auctoribus Mallei malefic. *par.3.q.1. cap.12.*

Vxor quædam vnius ex ministris Arciducis, quæ ob magam increpatam, cum dolores, & punctiones horribiles in omnibus corporis membris, calorem in capite immensum, quasi igniti carbones ei continuo superfunderentur; & pustulas sanie repletas à planta pedis ad verticem pateretur; super ostium stabuli peciam panni albi inuenit, in qua inclusa erant semina, legumina, & grana quædam alba ad modum postularum, quæ corpori eius inerant, cum ossibus serpentum, & aliorum animalium. Quibus igne consumptis in momento pristinam sanitatem recuperauit.

Vt ex ijs videas, maleficos, & sagas ijs vegetabilibus vti tanquam signis maleficij; & hac arte illos adoriri, quibus calamitatis aliquid struere, ac moliri peroptant.

ARTICVLVS II.

Peregrinis.

§. I.

737 *Peregrinas herbis male ficij vtuntur nempè 1. Syluaticis,* ARbores, & herbas peregrinas voco illas, quæ vel in locis syluaticis: vel in remotis nascuntur. Vtrisquè enim maleficos vti certum est. Et primas quidèm adhibent (: vt salices, sicomoros, fagos, quercus, abietes in arboribus) earumquè glandes, baccas, dactilos, gallas, nuces, fructus, flores, & folia. Vel inter herbas absynthium, aconitum, cicutam, coloquintidam, helleborum, vtramquè mandragoram, marrubium, napellum, orpinum, scamonæam, semperuiuam, trifolium, scolopendriam, quæ vim necandi naturalem habent. De quibus mentio fit in *L.3.§.adiect.& sequ.ff. ad legem Corneliam de sicarijs, & veneficis.* Et plura testantur exempla, quæ vt notissima omittere lubet: cum passim legantur apud Auctores.

§. II.

2. Remotis, SEcundas verò nobis ignotas à dæmone accipiunt qui vt est spiritus perambulans vniuersam faciē terræ, herbas colligit in locis remotioribus, quas nouit ad maleficum opus efficacioris esse virtutis. In comperto enim est, plures plantas in quibusdam terræ plagis sub certis cæli constitutionibus, & citiùs crescere, & præstantiores vires accipere, quàm si alibi colantur: vt in partibus orientalibus, Ægypto, Palestina, Persida, in quibus simplices herbæ nascuntur, quæ sunt virtutis mirandæ; quas dæmon hinc affert; eò quòd in partibus occidentalibus non reperiantur; easque suis ministris præbet: vt plures ex ipsis iuridicè examinati Doctori Grillando asseuerarunt; sicut ipse testatur *tractatu de sortileg. cap. 6.*

§. III.

Sed vt signis maleficij. SEd non semper vt causæ naturales applicantur; cum signa sint sæpiùs, ad quorum præsentiam dæmon varia exitia infert. Ea verò in maleficis operationibus applicari iubet: vel herbas, radices, folia, capillamenta, & id generis vegetantia, quasi ex extraneis locis aduecta prębendo. Quod facilè persuadere potest in iis, qui herbarum differentias ignorant: vt sunt ferè omnes malefici rudes, ignari, & certissimè credentes ea, quæ à magisterulo asserunt: Vel in locis inaccessis, puta, in summitatibus montium, cauernarum penetrabilibus, absconditis aquarum finibus, desertis, & solitudinibus summo labore conquiri, imperando; vt sic miseris inferni mancipijs illudat. Quibus nihil concędere solet eorum, quæ ab ipso postulantur; nisi illos, & varijs animi illusionibus, & intolerandis corporis fatigationibus conficiat.

PARS SECVNDA.

Inanimatis.

738 *Deus mira perficit in rebus, & per res inanimatas* TAnta est diuinę Potentię magnitudo, vt eius ipsa sine sensu inanimata persentiant: dum in illis, & per illa in vtroquè statu mirabilia operatur.

1. In statu naturæ In statu quidem naturæ quid creaturæ non moliuntur, cum iubente Deo maiora vsitatis operationibus audeant? Cælum irrequieto motu totam terremassam gyrans, & ambiens quiescit. Sol obscuratur, stat, retrocedit. Luna mobilis immota manet. Sidera orbibus suis fixa cadere videntur. Ignis sursum ascendens vergit deorsum, nec comburit. Aer suas modo excitat, modò serenat tempestates. Mare tumentes fluctus demittit. Flumina cursum diuidunt. Fontes antiqui arescunt, & noui fluunt. Ascendunt montes, descendunt campi, & oppositio motu agitantur. Deniquè grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum eius, Vndè D. Hieronymus *lib.1. Comment. super illa verba Matthæi cap.8. Surgens imperauit ventis, & mari*, ait: *Ex hoc loco intelligimus, quòd omnes creaturę sentiant Creatorem. Quas enim increpauit, & quibus imperauit, sentiunt imperantem, non errore hæreticorum* (& magorum, vt supra docuimus in hac disputatione num.9. & sequentibus) *qui omnia putant animantia; sed maiestate conditoris, quæ apud nos insensibilia, illi sensibilia sunt.*

2. In statu gratiæ In statu verò gratiæ nobiliora, & augustiora operantur. Cum enim ex diuina institutione applicantur, tales producunt effectus, qui totam superant naturæ actiuitatem. Aqua, quæ carnem tangit, animam abluit; & non solùm tollit externas corporis sordes; sed etiam internas animi maculas, quas originale peccatum induxit. Panis verbo operatorio consecratus in Christi corpus cōuertitur abeunte substantia, remanentibus accidentibus,

quæ

quæ ad modum substantiæ subsistunt, & operantur. Oleum per externa membra languentis effusum; & intus in absconditas animę facultates penetrans, peccata, morbosquè depellit: vtramquè restituit sanitatem; & luctantem cum morte, & dęmone Christianum athletam victorem facit. Sacri Diuinę scripturæ characteres, in quibus quicquid docetur, veritas: quicquid præcipitur, bonitas: quicquid promittitur, felicitas est: quia Deus in ea loquens veritas est sine fallacia, bonitas sine malitia, felicitas sine miseria, latentem continet energiam. Venerandis imaginibus, vasis sacris, & ecclesiasticæ suppellectili sua non deest virtus, quæ prodigiosis effectibus quotidiè comprobatur: quia ex Diuina applicatione vniuersa creatura eleuat se supra se; & ordinarijs naturæ viribus prædita à Potentia Diuina vim mutuatur insolitam, per quam hæc mira perficiuntur.

739 *Hoc dæmon æmulatur, dũ in maleficijs illis vtitur.* Quod Dei æmulus, & hominum hostis imitari volens; vt aliquam Diuinitatis similitudinem, & speciem præseferat, in maleficiorum structura, inanimatis vtitur. Vt quod Deus summa bonitate in vtilitatem hominum præstat; hoc ipse insigni malitia in eorum perniciem exequatur. Nam illa applicat: aut applicari præcipit Aliquando ad eos producendos effectus, qui illorum, vt potè causarum naturalium virtuti congruunt: Aliquando ad ea peragenda, quæ insitas à natura vires omnimodè supergrediuntur. Non quòd ad talia opera producenda eorum virtutem naturalem eleuare possit: cum hoc solius sit Creatoris; sed vt eleuare videatur: & sic æqualem cum Deo obtinere potestatem ad eorum applicationem, occultè producendo illud, quod apparet exteriùs produci ab inanimatis. Et sic rebus siuè Sacris: siuè Profanis vtitur: vt sequentes capituli demonstrabunt.

Siuè Sacris, Siuè Profanis

CAPVT I.

Sacris.

740 *Cur dæmon sacris abutatur in maleficijs.* Dæmon sacris libenter abutitur. Hoc præstat: quia sic grauem omnipotenti Deo iniuriam facit. Cum enim nihil sit ei antiquius, quàm ea, quę ad eius cultum, & honorem pertinent, omnibus vijs labefactare, nihil est tam sanctùm in rebus diuino ministerio dedicatis, quod profanare non studeat; vt ea, quæ ad Dei gloriam instituta sunt, in eius contumeliam cedant. Et eadem via, qua creaturis maleficum damnum infertur, Creatori iniuria grauis irrogetur. Insuper hoc modo simplices credentium animas suis fallacijs irretire consueuit. Cum enim sint ad Dei cultum procliuiores, in superstitionis errorem facilius inducuntur; quia sortilegia sub specioſæ sanctitatis regmine abscondita detegere nesciunt; & ea putant honesta, & licita, quæ sanctitatis deuotione fouentur. Præterea sic ministrorum saluti consulit, cum prodigiosarum sanitatum, quæ eius opera fiunt, suspicionem aliò à suis transfert; nè si illorum beneficio morbus leuatus videretur, idem existimaretur ab eis antè illatus veneficio. Deniquè his sortilegiis ea, quæ salutem hominum spectant, ad eorum exitium applicat, accedente diuina permissione, quæ sæpiùs ipsi conceditur in peccatorum vindictam, & peccantium punitionem, maximè Sacerdotum, & Clericorum, qui res sacras non ea, qua decet animi puritate, castitate corporis, & externa reuerentia tractant; sed ad eas perficiendas, quasi ad opera sæcularia peragenda, horrendis scelerum maculis, & fætentibus carnis spurcitiis accedere non verentur. Ideò hoc modo Sacrilego Sacramentis, Sacra scriptura, Suppellectili ecclesiastica in sortilegiis, & incantationibus abutitur: vt sequentes Sectiones declarabunt.

Vt Sacramentis, Sacra Scriptura, Suppellectili sacra.

SECTIO I.

Sacramentis.

741 *Nihil augustius sacramẽtis.* QVid augustius in Ecclesia Sacramentis à Christo Domino institutis, quę tali nomine nuncupantur: quia sub tegumento rerum corporalium Diuinam virtutem latenter eorum operantem effectum contegunt. Et per materiale elementum extrinsecùs suppositum oculis, inuisibilem gratiam dignè accedentibus conferunt. *Dum caro abluitur, vt anima emaculetur. Caro vngitur, vt anima consecretur. Caro signatur, vt & anima muniatur. Caro manuum impositione adumbratur, vt & anima spiritu illuminetur. Caro corpore, & sanguine Christi pascitur, vt & anima de Deo saginetur*, ait Tertullianus *lib. de Resurrectione carnis*. Vndè & Scotus *in 4. sentent. dist. 1. quæst. 2. art. 2.* Sacramentum in genere definiens ait: *Est signum sensibile gratiam Dei, vel effectum Dei gratuitum, ex institutione diuina efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis viatoris.* Et tamen horribili profanatione hæc sacrosanta mysteria à maleficis assumuntur: dum suas concinnant incantationes; maximè Sacramenta Baptismi, Sacræ Vnctionis, & Sanctissimæ Eucharistiæ: Quod totidem articulis patefiet.

Iis tamẽ malefici abutuntur præcipuè. Baptismo, Vnctione sacra Eucharistia

ARTICVLVS I.

Baptismi.

§. I.

742 *Baptismus fons vitæ fidelibus.* NOn immeritò sacri Baptismatis sacramentum fons, vitæ à fidelibus nuncupatur: quia accedentes melioris vitæ nouitate reformat; & priùs in peccato mortuos viuentes iustitię donat. In quo si consideretur solummodò quod corporeus aspicit sensus, elementum fluidum conspicitur, corruptioni subiectum, quod corpora solùm lauandi potentiam obtinet; sed si virtus spiritus sancti per consecrationem Sacerdotis accedens inspiciatur, non solùm corpora: verùm etiam animas diluere, & spirituales sordes spirituali potentia amouere dignoscitur; ità vt in vno, eodemquè elemento insit, & quod corporis sensus attingat mutabile, atquè corruptibile, & quod fides sola conspiciat, nec corruptioni, nec vitæ discrimini obnoxium. In proprietate humor corruptibilis, in mysterio verò virtus sanabilis, Elementum superficies tenus lauans, virtus autem vitalis sanctificationis; & quod immortalitatis est interiùs purgans. Comple-

plectitur vtrumquè definitio tradita à Scoto *in 4. ſent. d. 3. q. 1.* dum ait: *Baptiſmus eſt ablutio hominis aliqualiter conſentientis facta ab alio in aqua ſimul verba certa cum intentione debita proferente, ſignificans efficaciter ex inſtitutione diuina ablutionem animæ à peccato.*

§. II.

Maleficis fons mortis.

SEd maleficis, cæteriſquè ſathanæ miniſtris fons eſt mortis, & interitus ſempiterni, quando horribili abuſu, & ſathanico ſacrilegio eius aquam ſumunt ad ſuas incantationes conficiendas. Non enim eis ſufficit, cum ſe dæmonum miniſterio primùm deuouent, ſuſcepto in Eccleſia vero Baptiſmati renunciare, & fictum aliud, ſimulatumquè inferni baptiſma ſuſcipere; nouumquè nomen ſibi imponere; & nouos eligere execrandi baptiſmatis ſuſceptores: vt ante monuimus *diſput. 3.* Inſuper bufones, imagines malefica arte confectas baptizare: vt dicemus poſtea, quaſi in fictis illius baptiſmatis collationibus vis aliqua inſit; ſed etiam veri Baptiſmatis aquam ſuis potionibus, puſueribus, inguinibus, ſigniſquè maleficis admiſcere gaudent: vt teſtatur Grillandus *tract. de Sortileg. c. 5. num. 3.* & ex eo Delrius *lib. 3 par. 1. queſt. 3. Diſquiſ. magic.* Non quòd virtutem baptiſmalem huiuſmodi mixtis cõferre poſſint, quæ non recipitur niſi ab hominibus dignè diſpoſitis; ſed vt applicatione elementi cæteros viuificantis, mortem inferant ijs, quos perire volunt.

Dumillo in veneficijs abuſuntur.

ARTICVLVS II.

Sacræ Vnctionis.

§. I.

743 *Cur ſacra Vnctio cõferatur in Baptiſmate, Confirmatione, extrema Vnctione*

EAdem ſacrilega impietate oleo Sancto vtuntur; aut quo infirmi in extremis poſiti: aut quo infantes recenter baptizati: aut quo fideles adulti Epiſcopis inunguntur, & confirmantur. In ijs enim tribus Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutis vnctio ſacra confertur, vt debilibus robur, formidoloſis audacia, fatigatis requies, & proſtratis fiducia dimicandi tribuatur. Et certè ſi mundus procelloſo, & varijs acto tempeſtatibus mari: aut periculo certaminis aſſimilatur: ſicut proprium nautarum eſt, dum ſulcant æquora, nauem religare, vela reſarcire, quicquid vetuſtate corruptum, aut procellis diſſipatum reſtaurare, perluſtrare litora, portum quærere diligenter. Militum verò, dum aduerſus hoſtes viſibiles dimicant, augere animos, reſumere vires, in medias ruere acies, & confugere ad munita præſidia, vbi mederi vulneribus, artus reficere, neceſſitatibus prouidere valeant, vt iterum redeant in campum acriùs bellaturi: Ità Chriſtianis in hoc procelloſo mundi oceano nauigantibus, & certamen quotidianum in ſpirituali virtutum ſtadio ineuntibus opus eſt ad Eccleſiam, tanquam ad tutiſſimum portum, & inexpugnabilem arcem confugere, vbi ſacramentorum ope requiem, robur, vires, & animos comparare poſſint. Ideò cum hanc tempeſtuoſam nauigationem, & certamen fortè ingrediuntur, ſtatim Baptiſmi oleo inunguntur. Progredientes vlteriùs inter procellas, & acies, balſamo ſacro confirmantur. Iam portum, & prælij finem attingentes extrema vnctione roborantur: vt in nautarum morem cantato celeuſmate: aut ad modum victorum iopæan triumphali repetito, coronam aſſequantur æternam.

§. II.

744 *In vnctionibus abutũtur malefici ad nocendum Corporibus, & Animabus.*

ET tamen diabolica impietate malefici his ſacris vnctionibus abuntur, non ad beneficia, ſed ad maleficia: nòn ad robur excitandum; ſed ad infirmitates inducendas: non ad vitam prorogandam; ſed ad inferendam horribilem mortem ijs, quibus hanc ſacramentorum materiam applicant, quam ſuis incantationibus, & ſortilegijs admiſcere non verentur; vt idem teſtatur Grillandus cap. 5. Et quaſi non ſufficiat nocere corporibus, animis damna inferunt; dum ijs materijs ſacramentalibus abutuntur ad impurum amorem in hominibus, & mulieribus excitandum. Quod idem Auctor *cap. 10.* confirmat exemplo.

Nec dum eſt annus elapſus, inquit *quòd vidi Romæ caſum ipsũ euenire in facto, vbi duæ mulieres impudicę cum oleo Sãcto Baptiſmatis, ac Chriſmatis inuxerunt ſibi labia dicentes quædam turpia verba ad formandum ſortilegium; deindè oſculabantur viros, à quibus amari cupiebant, aſſerentes, quòd illud ſortilegium, & obſeruantia operabatur maximum effectum quoad iniungendam dilectionem in corde vacuo. Nihilominus vidi ambas caſtigari per vrbem, & mitratas in loco quodã publico notiſſimo turpiter dehoneſtari.*

Hactenus ille; qui cap. 3. refert, illas cum labia inungerent, hæc verba dixiſſe; *Fides abrenuncio tibi*, & cum labijs ſic inunctis deoſculatas fuiſſe viros, à quibus diligi peroptabant; ſed experimento fallaci.

Sic anno Domini 1639. dum in quodam pago diœceſis Brixienſis concionarer, ac priuatim quandam mulierem ſatis læſæ famæ hortarer, vt vitam ſuam mutaret in melius; Vere, dixit, aliàs ſe vitam dixiſſe incontinentem, & laſciuis deditam, dum in iuuentute ſua Brixiæ commorabatur: præcipuè dum quendam ſacerdotem iuuenem canonicum deperiſſet, ac cum illo carnaliter commiſceri ardenter exoptaret, vt enim ſuis poſſet facilè ſatisfacere votis, ſe ad quandam confugiſſe ſagam, quæ præcepit, ſi vellet ſuum conſequi deſiderium, oleum ſanctum, quo morientes inunguntur, aſſumeret, ac illo poſito ſuper ignitum ferrum interim quædam ſæpiùs repeteret verba. Quod impatiens amatrix, vt obtineret, quotidiè omnes viciniæ inuiſebat infirmos, ac benè attendebat, ſi cui fortè extrema vnctio adhibenda foret. Quarè cum tandem hoc cuidam adminiſtraretur ſacramentum adſtitit diligens mulier tum infirmo inſeruiẽs magna charitate ſimulata flagrans, tum ſacerdoti adminiſtranti humiliter ſuum exhibens obſequium, qui globulos illos bombaceos, aut lineos, aut laneos, quibus membra infirmi, oleo ſancto inuncta abſterſerat, in pollubrum deponens, ſagax fœmina presbytero incogitante, & inaduertente illos ferè omnes furtim ſuſtulit, & in linteolo incluſos domum repentè detulit. At cum ſerò eſſet, nec tempus huiuſmodi opus peragendi opportunum ſibi videretur, in quoddam parietis foramen repoſuit, vt poſtera die quicquid iuſſerat malefica, adimpleret; ſed nocte ſequenti (vt ipſa credidit)

à mu-

à muribus fuerunt deuorati: vel aliò transportati: sed de his omnibus (subiunxit) se pœnitentiam egisse. Quod vtinam pro bono suo perfecisset.

Hæc est vna ex illis, scilitet Mater, de qua *tom.1.num.444.*

ARTICVLVS II.

Eucharistiæ.

745 *Eucharistia cæteris eminet sacramentis.*

SIcut sol cæteros orbium cælestium planetas splẽdore lucis, caloris ardore, & virtutis efficacia superat; ità sanctissimum Eucharistiæ mysterium inter sacramenta, quibus Ecclesia decoratur, reliquis eminere dignoscitur. Cum non solùm gratiam significet, & conferat; sed etiam ipsum auctorem gratiæ Dominum nostrum Iesum Christum incomprehensibili modo verè, & realiter sub speciebus panis latitantem; atquè innumerabilibus bonis dignè accedentes, dum seipsum præbet in æsum, replentem, contineat. Quæ est ratio, cur dæmon eius hostis infensus huic admirabili sacramento prę cæteris iniurias, & contumelias inferre; eoquè potiùs, quàm aliis abuti, tentet. Quod variis modis in maleficiis, & sortilegis operationibus præstat.

Ideò malefici libentiùs ea abutuntur.

§. I.

Enumerantur modi abusus.

PRimò iubet aliquandò malefico, hostiam nondum consecratam sumere; & post sacrilegos ritus obseruatos, ea vti ad amorem conciliandum. Quod factum probat illius, qui, vt refert Grillandus *tract.de sortileg.c.3.* cum vnam accepisset, descripserat in ea verba satis turpia: tum illam altari imposuerat, hoc est, super nudo lapide sacrato; sub linteamine tamen altaris absconditam; & per quendam Sacerdotem (quem vocat: rotundę conscientiæ) super ea quinquè missas curauerat celebrari, additis quibusdam orationibus ad eius propositum compositis, tum sumptam diuiserat in duas partes; quarum alteram pro se reseruauerat: alteram tradiderat personæ maleficiandæ, vt cum illa indissolubili amoris vinculo colligaretur. Idem ostenditur attentatum à quadam impudica muliere (*apud eundem Grillandum*) in cuius cophinis repertæ fuerunt duæ hostiæ verbis quibusdam sanguineis inscriptæ, vt illas altari mulieri traderet, quam impudicè vir quidam amabat.

§. II.

SEcundò eiusdem dęmonis iussu sacrilegi ministri crescente malitia sumunt etiam hostiam consecratam: vt notat Glossa *in c. Accusatus. §. sanè de hæretic.in 6.* & testatur idem Grillandus *eodem loco* de quibusdam sortilegis, quorum vnus ad similem amorem mulieris excitandum Sanctissimam Eucharistiam in duas partes diuiserat; & harum vnam sumpserat, verba turpia, & nefanda pronunciando: alteram minutatim contritam, & in pulueręm redactam amasiæ miserat, vt in cibum, aut potum sumeret.

Tertiò maiori impietate aliquando ad eundem effectum super prunas comburẽdam exponunt. Quod confirmat miraculum à Thoma Bossio *de Notis Ecclesiæ lib.14.cap.7.* recitatum, de quadam muliere. *Hæc anno 1273. Aufidi in Piceno, cum venerabilem Eucharistiam in Ecclesia recepisset, nec deglutiuisset, seruatam secum domum detulit, vt illa vteretur ad amorem mariti per veneficia conciliandum; atquè super prunas in tegula repositam proiecit. Quo facto (mirabile dictu) apertissimè in carnem conuersa est, & cæpit sanguinem latè emittere, qui cohiberi non potuit, quamuis irrito conatu mulier cinerem, puluerem, terramquè apponeret. Cuius rei attonita sacram Eucharistiam, & tegulam cum carne, & sanguine linteo inuoluens stabuli propinqui stercoribus infodit; vbi per septem annos latuit, donec crescentibus ibidem miraculis, & muliere reuelante, Sacra Eucharistia, caro, & sanguis intacta reperta sunt, quæ post tanta temporum spatia in eodem statu hactenus perseuerant.*

§. III.

DEniquè quod horribile dictu, & insigne diabolicæ malitię facinus, Sanctissimam Eucha- 746
ristiam bufoni priùs suo ritu baptizato deglutiendam exhibent; aut illam cum venenatis animalibus in ollis includunt, vt sua maleficia hostilia, aut amatoria perficiant. Quod Sprengerus stupendo exemplo confirmat *p.2.q.1.c.12.*

Quædam mulier post sumptum Sanctissimum Sacramentum, illud ore extractum panniculo inuoluit; tum præcipiente dæmone proiecit in ollam, in qua bufo erat inclusus; & illam vnà cum alijs maleficis instrumentis in quodam stabulo propè horreum domus occultauit. Quod facinus sequenti die manifestatum est hoc modo. Mercenarius quidam illàc iter faciens vocem infantis eiulantis audiuit, quæ tantò distinctiùs personabat, quantò propiùs accedebat ad illum locum: in quo, dum putat infantem ab aliqua meretrice subtumulatum fuisse, rem ad Præsidem defert, cuius ministri ab eo missi, & in insidijs positi, obseruare cæperunt: an aliqua mulier ad hunc locum veniret, & sic auctorem facinoris, & infanticidij, vt putabant, detegerent. Quod dum faciunt, ecce malefica venenis ollam extraxit occultè, & sub pallio abscondit: Quæ deprehensa, & quæstioni, torturæquè exposita facinus suum confessa est.

Quibus sceleribus quid atrocius excogitari potest?

§. IV.

HIs addo, quod nuper mihi narrauit quidam Religiosus fide dignus, nempè, se anno 1647. audiuisse à quodam Iuuene suo familiari, qui arti magicæ deditus erat, se inter alia opera, quæ ad malum inferendum: vel ad sua optata consequenda præstabat, sub pedibus suis intra calceorum soleas, particulam hostiæ consecratæ in contemptum tanti Sacramenti fic à dæmone iussum, & instructũ detulisse, qui eodem anno vnà cum alio fratre suo maiori eiusdem perniciosæ artis professore extra illius diœcesis confinia deportatus est.

Hinc Parochi, cæteriquè Sacerdotes, si quandoquè huiusmodi de magia: aut maleficio suspectis Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum administrare contingat, diligentissimè obseruare debent, & cauere,

cauere, ne hostiam consecratam subter, sed supra linguam suscipiant: vel si immediatè post susceptionem manus ori imponant, vt extrahant: aut quid simile præseferant: vt quo meliori modo possunt, tam execrabile, & nefandum impediant sacrilegiũ.

SECTIO II.

Sacra Scriptura.

748 *Sacra Scripturæ dignitas.*

NOn sine causa in Ecclesijs duo erant antiquitùs secretaria à dextro, & à sinistro latere hapsidis posita; in quorum altero sacra Eucharistia: altero Diuinæ Scripturæ codices asseruabantur: vt Sanctus Paulinus *Epist. 12. ad Seuerum Sulpitium* in Nolana à se erecta Basilica fecisse refert versibus in fronte eorum affixis.

A dextra hapsidis

Hic locus est, veneranda penus, qua conditur, & qua
Promitur alma sacri pompa ministerij.

A sinistra verò eiusdem

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas.
Hìc poterit residens sacris intendere libris.

Nihil enim vtroquè sanctius, & sacratius in Ecclesia reperiri potest: cum sacra Scriptura reuelet mysteria, fidem fulciat, spem erigat, excitet charitatem, vitia propellat, virtutes promoueat, doceat veritatem, conuincat hæreses, ignorantes illuminet, reducat errantes, saucijs medeatur, languentes corroboret, animet pusillanimes, peccantes arguat, pœnitentes purget, iustos sanctificet, & vnumquemquè in doctrina salutis erudiat; & tamen malefici suo more sacrilego in suis incantationibus abutuntur prolata, & scripta modò Hebraicè: modò Latinè: sicut sequentes articuli declarabunt.

Illa abutuntur malefici prolata. & scripta Hebraicè, Latinè.

ARTICVLVS I.

Hebraica.

§. I.

749 *Quidam hæretici Cabalã laudant ex ignorantia*

QVamuis nonnulli vanitatis magis, quàm veritatis studiosi magiam cabalisticam sacræ scripturæ hebraicis literis enucleandis intentam multis laudibus, & encomijs extollant, quasi scientiam Mysticam, Generalem, Diuinam, & efficacissimam; tamen asserendum est, illam si non dæmonum fœtum, saltem hominum somniantium intentum esse.

Mysticã.

In hoc mysticam esse, aiunt: vt refert Pererius *lib. 1. de magia cap. 10.* atquè ideò ingenijs sublimioribus dignam: quòd non more aliarum disciplinarum, quæ ab hominibus edocentur, suam doctrinam rationibus, elenchis, & disputationibus tractet; sed illam sub certis numeris, figuris, & symbolis in scriptura contentis tradat. In qua, vt ipsi volunt, singulæ literæ, figuræ, nomina, elementa, apices, lineæ, puncta, accentus, spiritus, eorumquè formæ, & omnia etiam, quæ in ea sunt minutissima profundissimam quandam, & abditissimam ingentium rerum significatricem doctrinam suo sinu complectuntur.

§. II.

Generalem.

GEneralem verò, eò quòd vniuersam philosophiam diuinam, humanam, naturalem mysticè, & symbolicè contineat; ità vt nihil de Deo, & eius essentia, existentia, perfectione, operatione quæri: nihil de hominis natura, esse, viuere, operari, tàm quoad spiritum, quàm quoad animam, & corpus, eorumquè potentias, facultates, connexiones, productiones, actusquè vegetatiuos, sensitiuos, rationales disputare: nihil de omnibus, & singulis creaturarum speciebus, indiuiduis, differentijs, inclinationibus, motibus, propagationibus inuestigare: nihil deniquè de rebus omnibus, quæ in vniuersa mundi machina conspiciuntur, inquiri possit, quod sub ijs literarum sacrarum voluminibus non lateat; & ab occultis scientiæ cabalisticæ Doctoribus non edoceatur.

§. III.

Diuinã.

DIuinam autem scientiam esse prætendunt, non humanam, vt potè non traditam à mortalibus; sed à Deo immortali, qui illam primùm Moysem docuit, cum in Synai montis cacumine inter nubes caliginosas, procellas insolitas, fumantem ignem, tubæ sonum, & tonitruum perstrepentium fragores, legem scriptam, & cabalam non scriptam; sed illam digito in tabulis exaratam; istam sacro ore, auribus, & cordi audientis traditam consignauit. Quam tantus Doctor postea commendauit, non literarum monumentis; sed oretenus; & illam suos assistentes spiritu Dei plenos edocuit, qui tantam scientiam deinceps per quam veluti manuum traditionem, & receptionem posteris tradiderunt. Ideòquè dictam esse Cabalam hebraicè, quod latinè idem est quod receptio. Atquè ità à prioribus oretenus edoctam, & à posterioribus auditione sola receptam, memoriæquè commendatam vsquè modo post tot sæcula conseruatam fuisse.

§. IV.

750 *Efficacissimam*

TAndem ità in suis operationibus efficacem esse contendunt; vt asserere non vereantur eum, qui hanc magiam cabalisticam optimè teneat, omnia præsentia scire, omnia futura præscire, omnibus orbis creaturis imperare; vt ei obedire cogantur, & omnia quantũuis insolita posse perficere: vt patere, aiunt, in Moyse, Iosue, Elia, Elisęo, ceterisq. clarioribus antiquę legis hominibus, quos huius scientię vi perfecisse, asserunt, quę in scripturis miracula referũtur. Quia, vt ipsi volunt, voces hebręę, quibus cunctę res in mundi primordio ab Adamo vocatę fuere singularẽ vim habẽt ad mira peragenda, vt potè, quę rerum omnium substantias, qualitates, & proprietates exprimant. Quocirca, cum ijs nominibus se appellari sentiunt, confestim se vocanti subijcere, & in eius obsequio se totas addicere, mordicus asseuerãt. Quam scientię cabalisticę virtutẽ non solùm sacrarum literarũ prolationi tribuunt, sed etiam scriptioni; cum literę hebraicę aptè concinnatę pergameno chartę, aut tabulis æneis, argenteis, & aureis imprimuntur. Sic testantur D. Thom. *2. 2. q. 95. a. 8.* Ioannes Baptista Segnus *de vero studio christiano cap. 7. §. de arte Cabalistica* & Philippus Faber Fauent. *aduersus impios Atheos disput. 1. cap. 11. num. 236. & sequentibus.*

§. V.

751 *Reijcitur hæc scientia varijs rationib.*

AT quis non iure meritò rideat tales nugas, & ingeniorum portenta? Vndè enim habent isti boni viri in vocibus hebræis per se sumptis, plura, & maiora latere mysteria, quàm in græcis, aut latinis? Quomodo probant, in lingua hebræa reperiri voces, quę omnium rerum naturas singulares, infimas differentias, & minimas proprietates exprimant? An illa vberior est, & significantior græca, aut latina, aut alijs quibuslibet, in quibus certum est nullum esse nomen, quod simul alicuius rei substantiam, differentias, proprietates genericas, specificas, & indiuiduales aperiat? Sed qua via constare hæc omnia poterunt, vim illam in vocibus, & characteribus hebraicis reperiri; cum certum sit, alios esse characteres hebræos, qui nunc extant, quàm qui olim fuerant ante captiuitatem babylonicam: vt testatur D. Hieronymus *in Prologo galeato*, qui literas hebræas, quibus nunc vtimur ab Esdra post captam Hierosolymam, & restauratum templum inuentas fuisse, docet. Nam si hæc vis in primoribus characteribus inerat, nonnè ipsis pereuntibus euanuit? nisi fortè per canalem in posteriores literas fluere, visa fuerit ab istis Doctoribus oculatis? Insuper quomodo vim illam res omnes naturales sentire, & nosse poterunt? Esto illam homines norint. An etiam ad animata notitia illa perueniet; & indè ad vegetantia, arbores, & herbas progredietur? Aut fortè etiam ad inanimata, & insensibilia, Solem, Lunam, Astra, Elementa deueniet, quibus in hoc casu non solùm aures, & sensum; sed etiam intellectum tribuere necesse erit?

§. VI.

752 QVæ si concedantur, & omnia naturalia audiant hebraicas illas voces. An eorum vi, & latenti virtute sic afficientur, & mouebuntur, vt loquenti pro eius arbitrio parere; & quæcumquè ille vult, facere cogantur? At quomodo illorum verborum prolationem audire, & ei obedire poterunt, non dico insensibilia, quæ motu: non vegetantia, quæ sensu: non bruta, quæ ratione carent; sed ipsi etiam homines motu, sensu, & ratione præditi; cum iuxta istorum sententiam recondi tissimam illam vim, & efficaciam vocum hebræarum pauciss imi intelligât; nec nisi qui in illa aut longo tẽpore exercitati tandem eius abscondita penetrarunt? Qui si reperiantur, cur isti Cabalistici peritissimi non imperant cælis, solem non sistunt, non diuidunt maria, flumina non siccant, totumquè mundum non commutant? Cur isti Iudæorum Philosophi primores, qui nedum hanc scientiam sibi arrogant; sed etiam contendnnt super alios edoctos esse, vi istius saltem à se durissimum seruitutis iugum, quo miserè supra mille quingentis, & septuaginta circiter annis oppressi tenentur, non excutiunt? Cur per huiusmodi scientiam ad imperia, & regna non se eleuant? Probent se hoc fecisse: aut de facto edant huiusmodi potestatis specimen, vt illos quasi rediuiuos Moyses, Iosuas, Elias, Eliseos, cæterosque Prophetas suspiciamus. Quasi verò Sanctissimi illi viri virtute Cabalæ, & non potentiæ diuinæ ope miracula perfecerint!

Concluditur, illã à dæmoni Quare dicendum est, totam illam scripturæ cabalisticæ prolationem, & applicationem tanquam insulsam, ridiculam, & abominandam ab omnibus reijci debere: vtpotè à Necromantia, seù à magia dęmoniaca nil prorsus differentem; & per consequens à spiritibus malis dęmonum, aut somniantibus delirantium hominum ingenijs adinuentam. De hac loquitur Decretum S. Inquisitionis Romæ, quo damnantur omnes libri ad Cabalam pertinentes. *bus, vel deliran. tibus ho minibus ádinuẽtameſſe.*

§. VII.

753 *Conceditur dari Cabalã piam, & sanctam*

NEc tamen est denegandum, dari Cabalam piam, & sanctam, quæ vocatur Arithmantica: sicut prior impia, & diabolica appellatur Themantica; prout eam diuidit Garzonus in Platea vniuersali discursu 29. Hæc autem pia, & sancta *est reuelatio rerum altissimarum sub mysterijs absconditarum*, vt tradit Pererius *contra artes superstitiosas l. 1. cap.* 10. Garzonus loc. cit. & Baptista Signa *de vero studio christiano cap.* 8. Apertiùs autem describitur à Ioanne Pico Mirandulano *in Apologia q.* 4. *Cabala*, inquit, *est expositio, & intelligentia legis diuinæ datæ à Deo Moysi cum manifestatione multorum mysteriorum, quæ sub cortice literæ continentur*. Est enim opinio Rabbi Eleazar, Rabbi Moysis de Ægypto, Simeon Belangis, Rabbi Ismael, Rabbi Iodam, Rabbi Inachinam, & aliorum quamplurium (inquit Ioannes Picus) ex sapientibus hebræorum, & etiam Doctorum legis christianæ, Moysem accepisse duplicem legem à Deo in Monte, scilicet, litteralem, & spiritualem: Moysen autem ex præcepto Dei scripsisse litteralem. Spiritualem autem ex præcepto Dei non scripsisse; sed solum 70. senioribus, & sapientibus communicasse oretenus; atquè eis præcepisse, vt sic solis sapientibus successoribus oretenus traderent successiuè. Ex hoc autem modo tradendi per successionem istam scientiam adeptam fuisse nomen Cabalæ; vt supra diximus; Vndè scientia Cabalæ est idem, quòd scientia receptionis, seù traditionis. *Prætenditur traditio.*

§. VII.

754 *Scripta exarata*

FVerunt autem hæc mysteria & secreta deindè tradita litteris, & scripta ab Esdra eo tempore, quo hebræi à babylonica captiuitate restituti fuerũt per Cyrum, & sub Zorobabel instauratum templum. Quare Esdras, qui fuit præfectus Synagogæ, postquã legem Moysis scriptam reparauit, & vetus correxit testamentum, voluit etiam vt ista secreta Dei eloquia, quæ vsquè ad illud tempus scripta non erant, scriberentur: quia propter captiuitatem non poterant seruare illum ordinem tradendi illam doctrinam per manus; & dubium erat, ne ammitteretur, nisi scriptis mandaretur. At quia erant 70. seniores, quibus hæc doctrina communicata erat, ordinauit, vt in 70. libris scriberetur; qui tamen non nisi sapientibus communicarentur. Quos libros Ioannes Picus multa impensa se conquisiuisse asserit: quia hæbrei hos libros nostris latinis communicare nolunt.

Hos autem libros, ait Picus, omnia fidei nostræ cõsona continere, & esse valdè vtiles ad hebræos de eorum perfidia in Christum conuincendos: quia fuerunt Dei ore traditi; & à Iudæis ante mortem, & aduentum scripti: Quo tempore nulla passione adviciandam, vel corrumpendam ipsam veritatem moueri poterant. Quos libros interdum (vt notat idem Picus) citant maximè in explicandis diuinæ scripturæ sensibus Doctores Sancti, & pręcipuè D. Hieronymus. Nec est dicendum, hos libros esse Talmud, quia isti toraliter sunt contra Christum. Et præterea Talmud post mortem Christi plusquam 150. annis fuit compositum.

Hæc

§. IX.

755 *Quę est amplectanda.*

HÆc verò pia Cabala, si datur, vt tenet Ioannes Picus, cui se subscribunt Faber Fauentinus *aduersus impios Athaos disput. 1. cap. 11.* Pererius *contra superstitiosas artes lib. 1. cap. 10.* Baptista Signa loco citato, & nuper Ignatius Lupus *Comm. Edicti S. Inquisit. par. 3. lib. 15. dist. 1. artic. 2. diffic. 1.* non est reijcienda; sed tanquam doctrina à Deo tradita maximè est amplectenda modò vt talis ab Ecclesia sit prius approbata. Hac enim illustrati fuerunt Apostoli: vt testatur S. Lucas cap. 8. ibi: *Vobis datum est nosce mysterium Regni Dei: ceteris autem in parabolis.* Hæc quoquè nobis promissa fuit illis verbis: *Dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri.* Luc. 21. Item illis verbis: Matthæi 10. *Cum steteritis ante Reges, & Præsides, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* Quod sæpiùs in Martyribus, & Confessoribus adimpletum esse, in comperto est. Quæ prout est à Deo reuelante vocatur reuelatio: vt verò ab vno homine in alium recipitur, nomen Cabalæ, idest, receptionis sortita est.

Hanc, quidam sentiunt, vt tradit noster Lupus *loco citato*, Theologorum eminentium, scilicet, spiritu, & scientia corruscantium propriam esse; sed verius dicendum, solius Ecclesiæ Catholicæ Romanæ esse propriam, quæ cum à Spiritu sancto edoceatur, in nullo errare posse, nemo est, qui ambigat. Respectu verò particularium dico; Si aliqui nonnulla diuinorum mysteria occulta se nosse arbitrentur: hi examinandi sunt: an talia mysteria diuinæ scripturæ, doctrinæ euangelicæ, ecclesiasticis sanctionibus, Patrum testimonijs, rectæ rationi, ac bonis moribus sint consona: aliter vt suspectæ huiusmodi reuelationes sunt habendæ, & prorsus ab Ecclesiasticis, vel catholicis viris reijciendæ.

§. X.

756 *Hanc gi detur- pant va- rijs mo- dis.*

SEd hanc Cabalam piam, & sanctam siuè oretenus traditam; siuè scriptis exaratam à Magis, ac Maleficis inficiari quis non videat? Non enim, eis sufficit, impiam illam primam, & diabolicam, adinuenisse, qua se mirabilia patrare posse, sibi persuadent; verùm & hanc piam, & sanctum maculare, & conspurcare satagunt, dum varia mysteria, occulta de Deo, de Christo, eius vita, passione, & morte per traditionem à sapientioribus Magis, ac Maleficis se oretenus recepisse profitentur: sicquè Dei nominibus hebraicis siuè ore prolatis, siuè scriptis: vt El, Eloym, Sabaoth, Eloa, Elion, Eserchęye, Sothaij, Adonai, Ya, Agla. Thetagramaton, & alijs pluribus, simul cum dęmonum nominibus, vt Belial, Beelzebub, Sathana, Behemot, Asmodæo, Leuiathan, alijs prorsus vanis, & ridiculis incognitis vnitis tum ad varia concinnanda maleficia: vt ad sanitatem ægrotis, siuè maleficio affectis conferendam: tum ad cęteros optatos effectus consequendos abuti, ex varijs Magorum, & Maleficorum confessionibus experientia desumpta, comprobatur. Quo quid Deo iniuriosius, & Ecclesiæ Catholicæ perniciosius?

ARTICVLVS II.

Latina.

§. I.

757 *Malefici sacra scriptura latina abutuntur, præcipuè in suis amuletis.*

SEd non ea sunt peritia ordinarij sathanæ ministri vt scripturam sacram lingua hebraica pronunciare, & hebraicis characteribus scribere sciant, qui nedum huius idiomatis prima elementa nouerunt, cum ferè omnes, qui artes maleficas; & incantationes profitętur, sint prorsus illiterati. Sat sibi esse putant, si latina verba vtcumq proferre, & exarare possint. Certum namquè est, hos sacrilegos in suis fascinationibus, impostoris, coniurationibus, & curationibus sacrę scripturæ, verba adhibere; atquè ijs admiscere plurima blasphematoria, insulsa, absurda, ignota, & nihil significantia. Tum illa omnia simul inscribere in suis amuletis, quibus vel mala, inducere, vel auferre consueuerunt: vt latè demonstrabitur *tom. 2. disput. 1.*

§. II.

Quorum vsus introductus est dęmonis ope. apud Gentiles Iudęos. Christianos.

SIc, dęmone prępiente semper sibi simili, magicę istę exercitationes apud Gentiles, Iudęos, & Christianos introductę fuere. Gentiles quidę, & maximè Romani soliti erant puerulis de collo suspendere res turpiculas, ne fascinarętur; & alia amuleta ex diuersis materijs compacta gestare contra varias infirmitates, quibus sanandis, vel impediendis mirificam virtutem tribuebant. Quem morem, sicut & cętetas idololatriæ superstitiosas cæremonias à Græcis mutuati fuerant: apud quos sua periapta, & periamata maximè commendabantur. Iudæi sua gestabant philacteria, diuinum præceptum perperam interpretątes. Cum enim *Deuteronomij 6.* diceretur: *Eruntquè verba hæc, quæ ego prępipio tibi hodie, in corde tuo, &c. & ligabis ea, quasi signum in manu tua; eruntquè, & mouebuntur inter oculos tuos.* Ipsi plura ex varijs scripturæ locis verba congesta membranis inscribebant; quas gestabant circumuolutas in fronte; & sic à malis omnibus se immunes esse opinabantur. Christiani obsoletum illum ritum sacrilegæ antiquitatis renouare non verentur, dum ad maleficiorum præscriptum suis vtuntur amuletis, quæ breuia vocant, & illa de collo suspendunt, brachijs alligant, vestibus inserunt; aut alijs modis circumgestant, vt à febribus, alijsquè infirmitatibus liberentur.

§. III.

758 *Ideòquè vt sacrilegus, & profanus reijcitur.*

HÆc autem si lustres, videbis continere multa Dei nomina hebraica, gręca, latina, crucibus intertexta. Nomina insuper Angelorum Sanctorum, non illa nota, Michaelis, Gabrielis, Raphaelis; sed alia incognita, Tubuelis, Raguelis, Simihelis, Adimis, Tubua, & similia: Vel triũ Regum Gaspar, Balcasar, Melchior cũ certis versiculis. Prętera verba à Christo in cruce pendente prolata, quæ non atramento solùm; sed sæpiùs sanguine infirmitatem patientis ascribuntur. Insuper versiculos ex psalmis Dauidicis variè desumptos, & simul consutos. Deniquè centones textus euangelici, quibus adduntur verba consecrationis: aut alia ex canone missę mutuata cum

mutilis ecclesiasticarum precum relationibus. Quę omnia quatenus verbis sacris miscętur suspecta esie: vel si addantur aliæ vanæ obseruantiæ, sacrilegã esse diuinarum scripturarum profanationem, nemo dubitat; & nos latiùs probabimus, cum de Curatione dæmoniaca, vbi de verbis significatiuis loqui dabitur.

SECTIO III.

Suppellectili Ecclesiastica.

759 *Malefici abutuntur suppellectili sacra.*

SI illa omnia, quæ speciali consecratione diuini cultus obsequijs deputantur, singulari reuerentia tanquam quid diuinum contrectari debent: quid dicendum de maleficorum impietate, cum illis omnibus abutuntur, quæ quoquo modo diuinis, & ecclesiasticis ministerijs destinata sunt; & pertinent ad vniuersam supellectilem ea omnia complectentem, quæ Vel ad Templorum sanctitatem, & ornatum conducunt: Vel Ministrorum Ecclesiæ vsibus destinantur: Vel Fidelium omnium pietati excitandæ, atquè fouendæ inseruiunt? vt sequentes articuli manifestabunt.

Templorum, Ecclesiasticorum, Fideliũ.

ARTICVLVS I.

Templorum.

§. I.

760 *Suppellex templorum à maleficis profanatur.*

QVàm acceptus Deo, & hominibus venerabilis sit templorum ornatus; & quantùm ad diuinum honorem, atquè ad mortalium salutem conferat, antiqui, & noui testamenti monumenta testantur. Sed quàm dæmoni sit exosus, probat horrenda profanatio, quam per maleficos exercere non cessat; tàm ea, quæ cultui diuino in templis dedicata sunt, ipso iubente incantationibus, & veneficijs à suis ministris applicantur.

Cruces. Ordiuntur a Cruce, quæ ex antiqua praxi ritu ecclesiastico erigitur primò in his locis, in quibus fideles templa ad Dei gloriam, & sanctorum honorem suscitare parant: cum sit victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, cælestium confirmatio, clauis paradisi, lignum vitæ æternæ, infidelium mors, vita iustorum, mortuorum victoria, & spes viuentium: vt testantur Origenes *homil. 6. in Exod. & alijs locis*, Drogo Hostiensis *serm. de Sacram. Dominica crucis*. Beatus Laurentius Iustin. *serm. de exaltat. sanctæ crucis*. S. Ephrem Syrus *serm. de cruce, & lib. de Pœnit.* S. Leo *sermon. 8. de Passione*. S. Martialis *in Epist. ad Burdegalenses c. 8.* Landulphus Cart. *de vita Christi, vbi de Passione Domini*: & vt loquuntur communiter Patres.

§. II.

761 *Crucifixi effigies.*

IDem præstant in Christi de cruce pendentis effigie. Crucifixus etenim per crucem peccata deleuit, destruxit mortem, vitam introduxit, dedit gratiam, gloriam acquisiuit, reserauit cælum, infernum confregit, terram sanctificauit, beatificauit Angelos, sanctificauit homines, subegit dæmones, principatus, & potestates expoliauit, palàm triumphans illos in semetipso: vt Paulus testatur scribens ad Colos. c. 2. Vndè eius effigies consummato templo in medio eleuatur; vt docet Lactantius *carmine de Passione Domini*, in quo Christum alloquentem ingredientes, & ad compassionem suæ passionis excitantem introduxit his verbis:

Quisquis ades, medijquè subis hæc limina templi,
Flecte genu, lignumquè crucis venerabile adora.

Quarè, & cruci, & Crucifixo insidias inferre conantur, non solùm insultu publico, vt antea vidimus *disputat. præcedenti*, dum sacras cruces deijciunt, calcant, in frusta redigunt, inijciunt in flammas: aut sclopo eiaculato glandes plumbeas igneas immittunt; sed etiam occulto impetu, nempè, sub specie sanctitatis: cum nihil sit tàm frequens apud maleficos, quàm Crucis, aut Crucifixi alicuius particulas applicare ijs, qui aliqua infirmitate vexantur. Vndè si in confinijs sit aliqua crucis, aut Christi Crucifixi imago, quæ à fidelibus honore speciali colatur, aliquam eius particulam ad infirmi salutem necessariam esse, contendunt; vt sic paulatim illam annihilare, & discerpere valeant. Et cum tales desunt, ijs vtuntur, quæ in promptu sunt: quas iubent, vel immitti in aquas: vel foueri in cubiculis: vel in locis obscenis collocari. Sicquè in suis amuletis, quæ febricitantibus, aut alio modo laborantibus tradunt, frequentissimas cruces apponere consueuerunt.

§. III.

762 *Imagines Dei, & Sanctorum.*

TVm conuertuntur ad sanctorum imagines, quarum venerandum cultum semper in Ecclesia obseruatum ipsis summè displicere omnium ministrorum infernalium sacrilegæ profanationes satis superquè demonstrant. Hæretici in locis, ad quæ fanatica eorum rabies pertingere potuit, omnes Dei, Sanctissimæ Virginis, Angelorum, & Sanctorum repræsentationes pictas, aut sculptas iconoclastica impietate, & furore diabolico sustulerunt, demissa sæpiùs dæmonis effigie. Dum enim Diui Michaelis dæmonem calcantis: aut Sanctæ Genouefæ candelam tenentis, quam follicularius dæmonculus extinguere tentat: aut alterius ex Sanctis draconem infernalem catena ligatum tenentis imagines deturpant, aut deturbant, intactas diaboli figuras relinquunt. Similiquè zelo sculptas Christi vltimam cænam cum discipulis celebrantis statuas deijcientes, Iudę simulacrum conseruãt: vt neotericos Caluinistas fecisse, refert Delrius *lib. 3. par. 1. q. 7. sect. 1. Disquis. magicar.* Ad demonstrandum, se spiritu diabolico, & proditorio agitatos Christo, & Sanctis eius insultare. Ita malefici, cum timore magistratus non cohibentur, instigante eodem dæmone imagines Sacras Christi, & Sanctorum omnibus contumelijs afficiunt; sed quia timore correpti sæpiùs non audent illas publica profanatione violare, assumpta religionis specie occultis sacrilegijs conspurcant, quando illas ob diuersos fines maleficijs applicant: ver. gr. si arescente præ nimia siccitate terra à populis pluuia desideretur: suadent, sanctorum Martini, Vrbani, aut alterius statuas in aquas, & fontes immergere. Vel iubent, illas vrticis, & spinis supponere, alta fouea abscondere, collocare in locis obscenis, aut sordidis animalium stabulis sub prætextu repellendæ sterilitatis: aut inducendæ fertilitatis, ait Grillandus *cap. 10. tract. de sortilegijs*.

Quòd

§. IV.

763 *Sanctorũ reliquiæ.*

QVòd ſi imaginibus ità abutuntur, quomodo, putas, eos ſe gerere in Sanctorum reliquias: cum eodem Grillando auctore *capitibus 5. & 10.* particulas oſſium, carnis, neruorum, capillorum, vnguium, veſtium, & ſimilium ſuis maleficis eſculentis, & poculentis immiſcent. Aut etiam rebus profanis, immundis, & horribilibus, puta, ſemine humano, menſtruo muliebri, ſtercoribus animalium, atquè alijs ſpurcitiis. Ideòquè ſacrariis inſidiantur, vt aliquas nanciſci poſſint; In quo præfecti ſollicitè vigilare tenentur.

Vaſa ſacra.

Deniquè Baltaſſaris Regis more ſacra vaſa profanant: in hoc peiores: quòd ille vaſa aurea, & argentea à Nabuchodonoſor Ieroſolyma aſportata, ad vſum domeſticum iuſſit afferri, vt in celebri conuiuio cunctis Regni optimatibus exhibito illis tanquam poculis ad hauriendum vinum vteretur. Iſti verò vaſa eccleſiaſtica, aut eorum partes, & fruſta ad ſortilegia, & incantationes adhibeant; quibus exitium creaturæ infertur. Vt Iacobeta illa equina apud Remigium *lib. 1. cap. 2.* quæ aſpergillo luſtrali Petroniæ cuiuſdã filiç, cui amicũ inuidebat, grauiſſimum morbum, & non multò poſt mortem immiſit.

ARTICVLVS II.

Clericorum.

§. I.

764 *Miniſtri noua lege antiquis venerabiliores in ſuis veſtibus.*

SAnctitatis amictos zona gloriæ circumcinctos, ſtola glorioſa circundatos, & vaſis virtutis coronatos fuiſſe antiquos Sacerdotes teſtatur Eccleſiaſticus *cap. 45. & 50.* cum de Aaron, & Simone filio Oniæ loquitur: Eò quòd mitra lamina aurea fulgente, rationali Iudicii, lapidibus duodecim radiante, ſuperhumerali auro, hyacintho cocco, & purpura intertexto, aureiſquè tintinnabulis in gyrum ornato, & tunica linea ſplendente induebantur. Quæ potiori iure de Sacerdotibus nouæ legis dici poſſunt, qui auguſtioribus miniſteriis deſtinati, non typicè, & vmbratilis; ſed verè Sanctitatis indiciis amiciuntur, cum amicto, alba, cingulo, manipulo, ſtola, planeta, & aliis ſacerdotalibus, aut pontificalibus ornamentis induti ad altare ſacrum accedunt: quod non taurorum, aut vitulorum ſanguine rubet; ſed corporis, & ſanguinis Chriſti, ſacris pallis, & corporalibus obuoluti incruenta oblatione ſplendeſcit.

§. II.

765 *Quas profanant, dum illas adhibent. 1. In miniſterijs. 2. diabolo exhibitis*

HÆc tamen ſathanas profanare non erubeſcit; cui placet iis vti ad exitium hominis, quibus iuimus Deo cultus offertur. Vult enim in ſuis congregationibus, vt ait Grillandus cap. 3. à Maleficis reddi expreſſum adorationis cultum per ſolemnia ſacrificia; in quibus paramentis, luminaribus, orationibus, & alijs huiuſmodi ritum diuini cultus imitantibus vtuntur. Quod probat mulieris Aquitanæ confeſſio relata à Florimundo de Raymundis Conſiliario Burdegalenſe *in ſuo libro de Antichriſto c. 7.* quæ coram Iudicibus faſſa eſt, in his ſathanicis conuentibus, quibus ipſa ſæpiùs interfuerat, miſſæ ſimulacrum exhiberi; & illum, qui illam peragit, caſula nigra, cui nulla crux intexta, veſtiri: loco hoſtiæ orbẽ ex rapa tinctum fuligine eleuari; & omnes ad illam eleuationem clamare: *Magiſter adiuua nos.* Sic venenatos pulueres perfici, ſortilegijquè miniſteria diſtribui. Idem enunciarunt aliæ ſtriges, aſſerentes, ad has impietates peragendas cum maiori dæmonum applauſu ſacras veſtes ſæpiùs è ſacrarijs furto à maleficis auferri; atquè in ijs diabolicis miniſterijs peragendis adhiberi.

§. III.

EAſdem prófanant in ſuis incantationibus. *Nam,* vt ait Grillandus *cap. 5. tract de ſortileg. capiũt cantatio fruſtula quadam indumentorum Sacerdotalium, nibus. aliorumquè panniculorum benedictorum, quibus ſacra myſteria celebrantur: ſicut camiſcia, purificatorij, corporalis, tunicella, manipuli, amictus, lapidis ſacrati, mappæ, altaris, patinæ, ſudarij, calicis, & ſimilium: atquè ità omnia, vel iſtorum partem admiſcere ſolent in ſortilegijs amatorijs, adhibitis etiam nefandiſſimis precibus, & diabolicis verbis, ad turpes libidinis actus tot ſacramentorum & aliorum ſacrorum perpetrantes abuſum.* 2. *In inuitis adhibentur.* Hæc Grillandus. Quæ etiam profanationes in cæteris maleficijs locum habent. Non enim maior eſt ratio, cur in amatorijs potius, quàm in venenarijs, hoſtilibus, cæteriſquè adhibeantur.

ARTICVLVS III.

Laicorum.

§. I.

766 *Quæ ſit dicatis ſupellex ſacra Laicorũ.*

AD ſuppellectilem ſacram laicorum ea omnia pertinent, quæ ad pietatem excitandam, & fouendam non ſolùm perſonis cultui eccleſiaſtico dicatis; ſed omnibus omninò fidelibus in Eccleſijs proponuntur: qualia ſunt: Aqua Sancta præ foribus templorum intrantibus exhibita: Panis benedictus, qui Eulogiarum more in aliquibus locis diebus dominicis non communicantibus diſtribuitur: Cereæ formæ orbiculares, quas Agnos Dei vocamus propter Agnum in vna facie impreſſum. Cereus paſchalis ſabbato ſancto in honorem Chriſti reſurgentis ſolemniter conſecratus: Candelæ ad Sacrum hypapanthe, ſeù Purificationis feſtum benedictæ. Palmæ, & oliuæ in dominica, quæ Palmarum vocatur, ad ſignificandum triumphantis Chriſti Domini ingreſſum, & victoriã de hoſtibus reportatam, ſolemni ritu ſacratæ, cæteræquè res: ver. gr. thus, oleum, vinum, ſal, cera, benedictionibus eccleſiaſticis expiatæ, & cultui diuino, vſuiquè fidelium deſtinatæ. Quibus maximas ineſſe virtutes, aliàs oſtendemus; cum de maleficiorum Curatione diuina, & Eccleſiaſtica proloqui dabitur.

§. II.

HÆc verò ad vſum profanum, & diabolicum ſortilegiorum, & maleficiorum transferri, & applicari à ſacrilegis ſathanæ miniſtris, teſtatur Grillandus *eodem cap. 5. ſupra citato:* cum illa, ſicut cætera ſacra alijs maleficialibus rebus admiſcent: vt quod in vtilitatem chriſtianorum conſecra-

tum

tum est, in eorum ruinam cedat. Atquè ita ex superioribus euidenter apparet, dæmonem extrema malitia rebus omnibus sacris abuti; nihilquè esse tàm Sanctum in ecclesiastico cultu, quod suo, & suorum ministerio violare, & profanare non tentet.

CAPVT II.

Profanis.

267 *Dæmon rebus profanis abutitur*

SI infensus humanæ naturæ hostis tam audax est in rebus sacris per suas incantationes violandis, quid non tentabit in profanis, quæ eò potiùs sathanicæ dominationi subduntur, quòd, sicut priores, non sunt speciali dedicatione diuinis consecratæ obsequijs? Ideò per illas res atrociora molitur in hominum perniciem, quoquomodo illis, vel vt physica virtute pollentibus: vel vt signis ex composito institutis vtatur. Quod magis patebit, si modum, quo illas in maleficijs applicat, consideremus: Siuè sint Physicæ: Siuè Artificiales: siuè Mixtæ: vt totidem sectionibus explicabitur.

Siuè Physicis. Siuè Artificialibus. Siuè Mixtis.

SECTIO I.

Physicis.

768 *Res physicæ inanimatæ in maleficijs adhibentur*

RErum naturalium, seù physicarum inanimatarum aliàs esse elementares, alias mixtas; & vtrasquè à maleficis labefactari, certum est. In ijs namquè sortilegis compositionibus adhibent modò terram albicantem, rubescentem, flauam, friabilem, leuem, ponderosam, pinguem, macram, varij saporis, odoris, & efficaciæ. modò metallorum genera septem, videlicet, aurum, argentum, æs, electrum, stannum, plumbum, & quod domat omnia, ferrum. Aliquando scorias ex eis prodeuntes: aut eorum composita: vt auricalcum, litharginum, chalcitem, calcantum, pondium, antispondium, anthimonium. Aliquando spiritus minerales, nempè sulphur, auripigmentum, seù arsenicum, sal armoniacum, & mercurium, seù argentum viuum omnium mineralium transformationum medium potentissimum. Nunc mineralia, quæ media corpora sunt inter corpora, & spiritus, qualia sunt: alumen, atramentum, vitrum obsianum. Nunc colores varios, cerusam, vermilionem, cinabrum, minium, ochram, sandaracum, sinopidem, purpurissum, cæterosquè natiuos, aut fictitios. Sæpiùs communium lapidum, & saxorum frusta, calcem, gypsum, tophum, silicem, cotem. Sæpiùs frustula marmoris varij generis, gagatis, caristæi; & vt plurimùm magnetis; immò (quamuis rariùs) gemmas, & lapides pretiosos: Virides; vt smaragdũ, iaspim, topasium, prasium, chrysopassium. Rubros: corallum, onicem, sardonicem, succinum. Purpureos, ametistum, saphyrum, hiacynthum, cyanæam. Candidos, margaritam, galactitem, silenitem, cimediam. Nigros, achathem, egicillam, pyritim. Varios, oppalum, olcam, mitridalem. Chrystallinos, galiceam, ceraunium, iridem, dracontidem, & id generis alios. Nihil enim intactum relinquunt, quo iubente dæmone non abutantur vel vt causa: vel vt signo. Et hæc omnia applicant: aut Attrita: aut Solida: sicut sequentibus articulis palam fiet.

Aut Attritę. Aut Solidę.

ARTICVLVS I.

Attritis.

769 *Difficile est, res attritas agnoscere, quibus à maleficis pulueres & vnguẽta conficiuntur.*

QVamuis solis inferni candidatis maleficiorum mysteria pateant; & difficile sit agnoscere, ex quibus rebus pulueres, & vnguenta conficiantur; quorum vi, aut infirmitates: aut curationes inferunt; cum ipsimet eorum distributores hoc sæpiùs ignorent; & tàm pulueres, quàm vnguenta à suis magisterulis malefica instrumenta in suis generalibus conuentibus iuxta cuiusquè officiũ administrantibus accipiant: vt testatur Petrus Binsfel. *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. L. Eorum quæst. 6. concl. 2.* Attamen si ex peritorum confessionibus, & illorum apparentia aliquid liceat suspicari, hæc omnia ex supra relatis rebus admixtis varijs herbis, ossibus, aquis, vinis, oleis, cæterisquè liquoribus venenatis conficiuntur.

§. I.

qualitas pulerũ.

PVlueres namquè alij sunt atri: cinericei: alij rufi: alij albi coloris. Primi præsentissimam necem afferunt. Secundi morbum faciunt. Tertij leuem infirmitatem inducunt. Quarti malum tollunt, & pro medicina applicantur; ità vt hæc pharmaca suis sic officijs, & viribus solo colore distinguantur: vt refert Remigius *lib. 1. damonol. cap. 2.* qui tamen optimè notat, vires illas non ex diuersitate coloris, vel alijs qualitatibus emanare; sed ex dæmonis voluntate pendere.

Quod probat ex eo, quòd. Primò idem puluis oppositos operatur effectus, cum ille, qui est albi coloris, si à striga ista respersus fuerit, medicinam facit, & sanitatem affert. In alterius verò strigis potestate infirmitatem, & morbos grauissimos causat. Secundò Cineritius, qui vulgò morbum non lethalem inducit; necandi tamen vim habet, vbi primùm à Veneficis post datum sathanicæ militiæ nomen vsurpatur. Tertiò omnes illi pulueres impunè à Veneficis contrectantur. Quamuis enim virus habeant, quod certissimum corpori venenum infert per conduplicata etiam vestimenta penetrabile; attamen nuda eorum manus sine noxa illos tangit, spargit, distribuit: ità vt tuti, & illæsi maneant, dum pestem in alios transmittunt. Quartò immò ab omnibus alijs gestari; & attrectari possunt absquè vllo nocumento, statimac sortilegi in vincula coniecti societati dæmonis renunciarunt. Quintò deniquè in eo solùm agunt, quibus malefici nocere desiderant, vt statim dicemus. Ex quibus omnibus apertè constat, quidquid fit in puluerum illorum aspersione, latentis dæmonis ministerio fieri; & sub minutula illa arena intus grassari eum, qui ad huiusmodi signorum applicationem operatur. Ideòquè colores illos non tàm esse diuersos, ne in venenorum delectu malefici hallucinentur; & decepti vnum pro alio sumant: quàm vt pactorum fides declaretur, & promissionum veritas eluceścat: Et sic tales pulueres non causas esse; sed signa maleficij.

§. II.

770 *Qualitas vnguentũ*

IDem dicendum de vnguentis, quorum alia sunt alba, alia rufa instar bituminis, in quibus permixtæ

mixtæ metalli micę, & simul luteæ, candidantesque guttæ interlucent: vt exemplo idem Auctor ostendit *lib.1.c.3.* Mariæ Albertæ, & Catharinæ Præuotiæ, quæ maleficij damnandæ, cum rogarentur mala sua venena, si quæ fortè domi reliquissent, indicare; ne alicui illis vita functis fraudi esse possent, idquè statim fecissent; allatæ sunt à Perquisitoribus ollæ duæ fictiles, in quibus tale vnguentum bituminosum visebatur: Quæ colorum diuersitas, diuersarum rerum, quæ in istorum vnguentorum compositionem veniunt, varietatem arguit; quam etiam signis ostendit. Nam si hæc in flammas injcias, fulgorem, strepitum, nidoremquè edunt, atquè emittunt, qualem nulla res alia edere, atquè emittere potest.

771 *Quomodo vtrisquè vtãtur 1. Occultè sex modis.* Vtrisquè autem tàm vnguentis, quàm pulueribus malefici, & occultè, & efficaciter vtuntur. Occultè quidem: quia insidiosissimis rationibus venena illa pulueraria, & vnguenta spargere, & applicare nouerunt; dum manus puluere plenas, & inguine illitas habent, vt eorum vsus sit magis expeditus, & ad omnem occasionem parati in promptu habeant, quo nocere possint. Hoc autem præstant: Aut infundendo in cibum, & potum: Aut corpori applicando: Aut leuiter etiam in vestes ipsas spargendo: Aut virgæ medicatæ applicando: Aut per dæmones spargendo: Aut in itinere disseminando, quò transituri sunt, quibus exitium intentant. Ijs sex modis ad dæmonis nutum illa dispensant: vt exemplis ab eodem Auctore petitis probare licet.

§. III.

772 PRimo modo *Nicolæa Morelia cum venenum dedisset cuidam coquo Dynastæ eius pagi, quē incolebat; ac morbus tantùm mortis expers esset secutus, & ob id durissimè à dæmone vapulasset, coacta fuit damno grauiore eum afficere, & in eius culinam aduolare, vbi potionem, quæ dum fortè coquo parabatur ad sanationem, & in mortario miscebatur, mortifero puluere à nemine conspecto insperſit; vnde non post miser coquus extinctus est* lib.2.dæmon.c.9. *Huic affine accidit anno* 1645. (*nomen vici, ac diœcesis reticeo, quia sic expedit.*) *Quædam mulier satis læsæ famæ, dum tempore æstiuo per agrum transiret, vbi Colonus quidam paleas metebat, & sitienti certam dedit potionem, quam secum in cucurbitula deferebat, qui aquam bibere sitim extinguentem opinatus, statim amaram, ac viscosam esse potionem animaduertit; ideòquè à potu desistens mulieri dixit; quid est hoc tam amarum? quæ ait, nil aliud esse, quàm aquam tinctam; sed eccè illicò conturbata sunt omnia viscera eius, ac torqueri, lacerariquè cæperunt, cor puncturis affligi, quadam febri insolita nullum seruante periodum laborare; accessit ad me, qui dum benedictionibus sacris eum muniebam, melùs se habebat; sed post aliquot horas iterum ijsdem cruciatibus afficiebatur; Ad eum accessit illa vetula etiam non requisita, quæ se velle eum ab ægritudine liberare asseruit: ideòque præcepit, vt vestimenta sua inuerteret, ac baculo percuteret: quia sic infirmitas recederet. At ego prohibui, ne faceret: cum hoc remedium nec a Deo, nec ab Ecclesia, nec à natura vllam prorsus vim habere posset. Quæsierunt parentes signa maleficij, quo tempore statim mulier illa accurrit quærens, quid facerent. Inuentis signis fuerunt à me igne prius benedicto combusta; & interim ægrotus (vt mihi enarrauit) maximos sustinuit cruciatus, & ferè sensibus fuit destitutus; ita quòd è lectulo, quo decumbebat, amplius surgere non potuit; sed semper proficiebat in peius. Sibiquè videbantur viscera igne ardentissimo continuè flagrari, sitisquè vehementissima illum affligebat; nec tamen aquam frigidam poterat libare: & quicquid aptum erat siti extinguendæ, funditùs abhorrebat. Varia à Medico fuerunt adhibita remedia: vt medicinæ euacuantes, vomitoria, pulueres cor roborantes, & cætera huiusmodi, sed omnia incassum. Cum tandem miser iam morti esset proximus, Sanctissimis Sacramentis Confessionis, Eucharistiæ, ac Extremæ vnctionis munitus: à parentibus, qui ex veneno ab illa muliere propinato moriturum existimabant, res fuit ad Iudicem delata, qui statim missis suis satellitibus mulierem captam carceribus mancipauit: Quo facto, illicò ab ægroto maleficiato sitis ardor, adustio, dolores, torsiones, punctiones, cæteræquè afflictiones totaliter recesserunt; ac post paucos dies pristinæ restitutus est sanitati.*

Vbi videas quid operentur huiusmodi potiones venenariæ, nempè, ad votum dæmonis, qui cessat agere ad maleficiorum placitum, cum ad manus Iudicum deueniunt: vt latiùs ostenditur infra *tom.2. disp.1.*

§. IV.

773 SEcundò *Nicolæa Stephana Sanpaulina Dommartinense Castrum pestilentia repurgans, peracto opere, vt diutiùs remanere posset, Castellani vxorem placuit morbo aliquo distinere, nec mora adstans ad fores cubiculi sub prætextu reconcinnandarum collarij strophij plicaturarum, quas disturbatas esse dicebat, adducta per speciem officij ad collum manu, solertissimè excussit in eius dorsum micas aliquas pulueris venenati, quem digiti tegebant. Ex quo illicò mulier membrorum horrore, & maximis doloribus correpta est. Remigius.* Lib.3.c.3. *Eodem modo Alexia Drigæa illinitum maritum, dum dormiret, interfecit.* Lib.1.c.3.

Tertiò Benedictus Drigæus vestes inficiendo, cui vellet, mortem inferebat lib.2.cap.8. *Et Alexia Belboria neglecta ad epulum, ad quod tota vicinia in natiuitate filij viri equestris conuocata erat, non aduertentibus qui asportabant, venenato puluere puerum aspersit, & necauit* lib.1.c.2.

Quartò Franciscus Fellæus, Margarita Vuarnia, & aliæ striges, dum virga, seu ioco obuios ferunt homines, quos perditos volunt, varijs infirmitatibus cruciant. Ibidem *idem Auctor.*

Quintò Martha Margelatia Brindensis etiam absens per dæmonem suum mortifero puluere Nicolaum Carpentarium conspersit. Lib.2.cap.9.

Sextò Rosa Gerardina Stephanam obertum populatem suum in mortem congessisse fassa est; cum eius limen tali puluere horis antelucanis conspersisset lib.2.cap.8. *Eumquè sortilegorum morem in facinore deprehendi timentium esse, recitat ibidem Odilla Boncuriana, venenatum puluerem in*

via

via dissеminandi, per quam transituri sunt illi, quibus aliquid calamitatis moliuntur.

§. V.

774 2. *Efficaciter.* EFficaciter verò his pulueribus, & vnguentis vtuntur. Nam, vt plures maleficæ apud eundem asseuerant *lib. 2. cap. 8.* numquam hoc frustra contra aliquem tentant; præsertim si illud à dæmone iussæ sunt facere. Ideòquè non solùm hominibus ijs modis conatu numquam irrito nocent: vt exempla superiora commonstrant; sed etiam pecudibus: vt alijs exemplis ad eodem Auctore relatis ibidem comprobatur.

Certis hominib. & bestiis Quæ tamen ità peragunt, vt sparsus puluis non quibuslibet, qui illum contrectant, aut attingunt, morbos, aut necem inferat; sed ijs tantùm, qui à maleficis designati dæmoni indicantur.

Ità apud eundem Hubertum quædam Buxeriana, vt iniurias à municipe illatas vlciscеretur, vaccas quinquè, quarum prouentu se, suamquè familiã sustentabat, veneno tollere statuit. Nè tamen in facinore deprehenderetur, si illud sua manu, aut virga patraret; cum persuaderetur à suo magistellulo venenato puluere pascua conspergere ad quæ frequentior pecoris erat appulsus; vereretur tamen striga, ne lues ad vniuersum pecus, cui volebat parcere, peruenirct: promisit dæmon intra cum quinquè vaccarum numerum futuram omnem noxam; idquè euentus comprobauit nam illæ solæ ex omnibus perierunt.

Certo tẽpore. Immò iuxta Grillandum *cap. 3. de sortileg.* venefici ità pulueres, & vnguenta temperant, vt morbos, aut mortem non statim afferant; sed intra determinatum spatium decem, aut viginti dierum, mensis; aut trium, aut quatuor mensium, prout ipsi volunt: sicut ex multorum confessionibus didicisse se asserit. Quod ratio suadet: cum hæc omnia maleficia arte præcipuè, & industria dæmonis componantur, & dæmoniaca virtute operentur.

§. VI.

775 HInc diligentissimè obseruandum, maleficia per huiusmodi venena illata difficillima esse ad curandum: & quandoquè ampliùs nullo modo, nisi per miraculum Dei curari possunt: vt testatur Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. in L. Eorum quæst. 6. concl. 5.* Ratio est: sicut mala aliquando ità periculosa, & inueterata sunt, vt nulla arte medicorum curari queant: ità etiam ob diuturnitatem maleficia hominis naturam, vel aliquod organum, aut membrum internum, puta os paruum, neruum, musculum, particulam hepatis, pulmonis, lienis, & cętera huiusmodi ita alterare, destruere, ac corrumpere possunt, vt impossibile sit ea curare. Non arte naturali; quia subiectum non est ampliùs dispositum ad suscipienda remedia naturalia: Non dæmoniaca, seù malefica virtute; quia cum maleficus curet cooperante demone, qui impedimenta sanitatis remouere debet medijs naturalibus: si ob diuturnitatem omninò natura destructa sit: vel membrum, aut organum aliquod corruptum, non poterit dæmon remedium afferre, nec à tali morbo ægrotum liberare: quia dæmonis potentia vires naturæ creatæ non excedit. Hinc sępissimè audimus, quando incantatores, & malefici interrogantur, & consuluntur de morbis illatis (quod nullo modo fieri deberet) eis quandoquè respondetur: quòd nimis tardè veniant. Nec tandem potestate ecclesiastica; quia hæc tantùm ordinatur ad dæmones eijciendos è corporibus obsessis, ac locis infestis, ac maleficia destruenda, quandiù durant; At quando natura totaliter destituta est, vel aliquod organum, aut membrum est corruptum, non ampliùs durat maleficium; quia dæmon non est ibi præsentialiter, nec potestatiuè; sed remanet tantùm effectus maleficij, nempè malum per maleficium à dæmone illatum; quod cum per vires naturæ, ac potentias creatas sit irreparabile, à solo Deo, qui omnia potest, per miraculum reparari potest.

ARTICVLVS II.

Solidis.

§. I.

SEd non semper à maleficis res naturales, seù physicæ in suis incantationibus atteruntur, & rediguntur in pulueres; aut in vnguenta liquantur: cum sæpiùs solidæ applicentur: vt varij lapilli, saxorum frusta, calx, arena, arenatum, carbones, seù prunæ extinctæ, cineres, puluis, sabulum, bacilla, lignorum frusta, claui, acus, paleæ, & alia id generis instrumenta: quæ præcipuè adhibentur, cum ad eos, quibus paratur exitium, facilis non datur accessus: aut maleficium in longum tempus protenditur. Tunc enim Venefici solent solidas diabolica ope hominibus infestandis diurno, & nocturno tempore applicare. Diurno quidem occultè ad illos accedendo absquè eo, quòd ab alijs videantur. Nocturno verò præeunte dæmone, & ianuas, fenestrasquè reserante, petendo lectulos absque strepitu; & res maleficiales abscondendo in puluinaribus, culcitris, ceruicalibus: aut in vestimentis, pileis, & cingulis nullò aperturæ relicto vestigio. Vel illas occultando sub liminaribus ostiorum, puteis profundioribus, animalium stabulis, aut alijs locis obscurioribus, in quibus minus suspicio viget, talia latitare: vt sic longiori tempore maleficia perseuerent; & personæ maleficiatæ diù crucientur.

776 *Quarè res physicæ solidæ applicantur.* *Quando* *Quo loco*

§. II.

VTrumquè experientia approbat. Primum quidem: quia in culcitris, & lectis infirmorum ea reperiuntur, quæ sunt instrumenta maleficij, quibus ablatis, aut combustis, quandoquè sanitas restituitur: vt inuenta fuisse refert Codroncus *lib. 1. cap. 8. de morb. vencf.* in lectulo filiæ. Vincentius Carrarius *2. par. de Medico, & eius officio*, in lectulo Sororis. Menghus *c. 14. Fustis dæmonum* in lecto cuiusdam nobilissimę Viduę apud Regium. Et alterius pueri nobilis apud Bononiam. Ab his inter multa, quorum fui testis oculatus vnicum non dissimi le referam.

777 *probatur experientia.*

Anno Domini 1644. Ciuedini Vallis Calepinæ vici diœcesis Bergomensis quædam mulier ancilla cuiusdam Dominæ Gandinensis vitæ probitate, ac morum grauitate perillustris; fuerat affecta maleficio, ità vt in stomacho, capite, brachijs, cęteriśquè ferè corporis membris varios sustineret cru-

ciatus

ciatus, ab hera sua fuit coram me adducta, qua diligenter examinata, ex signis certis cognito maleficio, tunc antiquorum Exorcistarum sequens morem, præcepi heræ, vt maleficij instrumenta diligenter perquireret; quæ sine mora inquirens, inuenit in culcitra frustum casei, aliud saponi, clauos, varia grana, tres, aut quatuor pecudis costas cum aliquibus carnis coctæ reliquijs costis adhærentibus, acsi nuper ex eis carnẽ dentibus deuorassent: aliaquè plura vana, & ridicula. His igne benedicto combustis, solitis adhibitis exorcismis partim conualuit; sed non in toto; adhuc enim in capite ingentem quandam grauitatem cum vehementi dolore sustinebat. Tunc, vt accuratè etiam ceruical perlustrarent, iussi: & egomet adfui, dum talia peragerent: in qua magna sabuli, nec non seminum cucumerum quantitas fuit inuenta; sabuli facillimè capitis grauitatem, seminum verò dolorem ex instituto dæmonis significantium: quibus combustis, orationibusquè ecclesiasticis ad Deum directis, pristinam consecuta est sanitatem.

§. III.

778 HInc toties inculcant antiqui Exorcistę eorum lectulos, puluinaria, & culcitras expurgare, quos subest suspicio maleficio affectos esse: vt ipse Menghus in ijs rebus exercitatissimus præstare solebat, cum ad tales infirmos consolandos vocabatur. Secundum etiam patet experimentis: cum sæpiùs huiusmodi signa in stabulis, & puteis reperiuntur; sicut in facto accidit Comiti cuidam Vuestratiensi, de quo Auctores Mallei Malefic, p. 2. q. 1.

Hic enim, cum elegantem, & nobilem duxisset vxorem per tres annos matrimonium consumare non potuit; donec didicit à Concubina, vetulam quandam ipsum maleficio affecisse; & in signum ollam certas res maleficiales continentem in putei media curia palatij existentis fundum immisisse; vt quamdiù ibi remaneret, tandiù impotentia duraret. Qua olla sublata, concrematisquè rebus illis potentia deperdita Comiti, gaudente Comitissa, restituta est.

779 Sed hoc clariùs, & manifestiùs apparet in ordinarijs ligaminibus, per quæ matrimonio coniuncti ad actus coniugij frequenter inidonei fiunt. Ad hoc enim inter infinitos ferè modos, quibus vtuntur malefici, hic ordinarius est: Ligulam prolatis quibusdam verbis, nectere; quæ quamdiù sic innodata remanet, impedit, operante dæmone, ne mulieres viris: aut viri mulieribus debitum coniugale reddere possint; quamuis ad id omni conatu enitantur. Idem dicendum de laminibus æreis, & pluribus simili materia compactis, magicisquè characteribus inscriptis, quæ quamdiù sub domorum liminibus, stabulis, agris, alijsquè locis defossa, & abscondita perseuerant, tandiù maleficium perseuerat. Ex quibus videas, res naturales tùm attritas, tùm solidas in sortilegijs ab incantatoribus adhiberi.

SECTIO II.

Artificialibus.

780 TAnta est malitiosa dæmonis versipellis industria, vt nihil ferè sit in rerum natura, ex quo materiam maleficarum operationum non assumat. Non enim rebus solùm naturalibus, & physicis vtitur; verùm etiam artificialibus, qnæ duplicis sunt generis. Nam alia fabricantur ab operarijs mercede conductis: Alia à maleficis nequitia compulsis concinnantur. *Artificialia Alia operariorum, Alia Maleficiorũ.*

Prima sæpiùs in sortilegiis adhibentur; vt videtur in facto mulieris illius, de qua Delrius *lib. 6. cap. 2. sect. 1. quæst. 3.* quæ cum impudicè versaretur cum viro quodam, à quo se posteà derelictam videbat. Vt illatam sibi, vt putabat, iniuriam vlciscereturin-cantationem fecit super seram clausam, quam in puteum quendam misit, & clauem similiter in alium puteum; & sic illum reddidit impotentem ad matrimonij consummationem, quod cum alia muliere legitimè contraxerat. *Vtraquè adhibita in maleficijs.*

Secunda etiam ab illis frequentiùs adhibentur, vt constat experimento. Sed quia vtraquè ferè sunt sine numero; quis enim tot variorum operum modos, qui ab operarijs, & sortilegis perficiuntur, valeat enumerare? omissis alijs omnibus, de duobus solùm totidem articulis differere lubet, nempè Annulis, & Imaginibus, quæ inter artificialia Maleficorum opera nobiliores partes tenere, & efficaciori pollere virtute, ipsimet concedunt, qui illa fabricãt. *Præcipuè Annulis & Imaginibus.*

ARTICVLVS I.

Annulis.

§. I.

781 VIrtute cælesti magos mira posse perficere in prima disput. de Deo *n.* 21. Hermetem Trimegistum *apud Augustinum lib. 8. de Ciuit. Dei c. 23.* ex duplici fundamento censere, docuimus; atque adeò videri posse illos ad certum stellarum situm annulos, & imagines vim ad aliquos effectus producendos fabricare. Quod ex annulis Apollonij Thyanæi, Gygis, & aliorum; atquè auctoritatibus Marsilii Ficini, & Franciscí Victoriæ *Relect. 12. de Arte magica* verisimiliter insinuauimus. Non tamen ea fuit mens nostra illud approbare; vt inibi scripta satis apertè demonstrant. Multò minus Magorum, & Maleficorum sententiam, & praxim confirmare, qui suis annulis, characteribus, & sigillis miram vim inesse contendunt. *Declaratur nostra sententia circa annulos.*

Hæc est eorum sententia. *Vultus cælo inferiores iuxta Ptolomæi axioma vultibus cælestibus subiacere; atquè ità vrsos omnes, canes, scorpiones, pisces, & huiusmodi animalia, quæ terræ, marisquè sinibus aluntur, esse subiecta vrsæ, cani, scorpioni, piscibus, & cælestibus animalibus. Nullam esse imaginem stellarum, & constellationem, quæ in cælis ab Astronomis collocãtur, cui peculiaris efficacitas nõ inhæreat ad producendũ aliquẽ effectum insolitum. Planetas, & stellas in terrestres imagines influere, si auro, argento, gemmis, & cæteris metallis imprimantur in sympathia quadã naturali* *Explicatur magorum 1. Sentẽtia.*

verum inter se similium; inquantum hæ figuræ adamussim inuicem coaptantur. Vnicuiquè metallorū speciei. vnicuiquè ætati hominis; vnicuiquè qualitati inducendæ: vnicuiquè corporis mẽbro, & parti singularẽ planetam præsidere; & eius figuram, si illi metallo appositè inscribatur, mira perficere. Tādem metallicos annulos hac figura insignitos, & ad debitū cœli, stellarum, & constellationū situm fabrefactos vim ab illis excipere; & per illam mirabilium peragendorum potestate pollere.

2. Praxis.

Huic sententię similis praxis accedit, quæ talis est: *Cum aliquid perficere volunt, metallū planetę illi conueniens sub eiusdē planetæ dominio sumunt. Tum quosdā characteres, & imagines insculpunt. Aliquādo in fronte: aliquando in tergo: modò leua, modo dextera manu: nunc capite deorsū: nunc sursum efformato. Deniq. ad certum illum cœli sitū annulum fabricant, in quo putant recipi corporis cælestis influxus, & virtutem. Iisquè sic fabricatis se insolita peragere posse iactando asseuerant.*

Hanc doctrinā præter Ptolemęū sustinent Aphrodisęus, Porphyrius, & alij Platonici: Ex recentioribus Pomponatius, Ficinus, Dulcis, & Antonius Mizaldus *in Centur. memorabil. c. 3. q.* 1.

§. II.

782 Vtraquè tāquam nugax reijcitur varijs rationibus.

SEd has iactabundas assertiones nugaces esse, quis non videat? Cælum namque causa est vniuersalis, & indeterminata, quæ vniuersalem, & indeterminatam virtutem omnibus sublunaribus impertitur, per quam indirectè tantùm, & mediatè particularibus agentibus cooperatur. Nec potest immediatè cum causis particularibus ad agendū concurrere. Ex quo sequitur, cum in vnam partem corporis, aut alterius rei influit, etiā non posse, quin simul in alijs influat. Vndè non valet ijs imaginibus vim illam singularem, & admirabilem tribuere; sicut nec cæteris rebus; quæ si viribus singularibus inter se differunt, non illas à cælo mutuantur, quòd vnam, eandemq. qualitatē omnibus imprimit, & vnaquæq. pro sua facultate actiones viribus cōuenientes exercet; sed illas à seipsis possident: quia vniuscuiusq. naturæ singulari insunt, vt testātur Ant. Mirand. *l.* 22. *singul. cert.* Georg. Venet. *Cant* 1. *lib.* 2. Veracruc. *l.* 1. *Meteor.* Valesius *de sacr. Phil. c.* 31. Medina *lib.* 2. *de recta fide in Deum c* 1. Buccaferreus *in* 2. *de cælo.* Qui omnes asserunt, cælos, & astra in hæc inferiora nullos habere influxus præter lucem, & motum; vel potius influentias quidem agnoscunt à motu, & lumine realiter distinctas: per quas non calorem (hunc enim motu, & luce producunt) sed alias elementorum qualitates etiam gignunt, quarum in rerum corporearum temperamentum vis est aliqua. Sed addunt, hāc potestatem certis limitibus coerceri. Nam si res inanimas, mixta, ac viuentia imperfecta, quando nascuntur, ex putredine, gignunt, hoc fit per accidens, scilicet, quādo particulares causæ materiam sic disposuerunt, vt sit semen aptum viuentis, tunc enim huic temperamento cæli, & astra suo influxu maiorem calorem largiūtur, & illud perfectius reddunt. Si verò ad perfectionem viuentium generationem concurrunt, hoc tantùm fit, causam particularem eiusdem speciei cum re genita coadiuuando. Quo sensu sol, & homo hominem gignunt. Si autem aliquid in excitandis affectionibus, & inclinationibus tribuunt, hoc agitur mediante corporis dispositione, & temperie, quas affectiones sequi solent; Ideòquè non illa excitare; sed non nihil inclinare salua arbitrij libertate dicuntur, vt habetur 26. q. 5. *cap. Non liceat Christianis.* confirmat Glossa, & sustinet Scotus *in* 2. *sent. dist.* 14. *q.* 3. Vndè ergo cæli, & astra hanc virtutem expiscantur? Aut quomodo illam annulis, & imaginibus astronomicis, cæterisquè artificialibus tribuunt, cum illa careant?

§. III.

783 SEd supponamus, cælos, & sydera aliquam virtutem excellentem possidere: quomodo illam imaginibus, annulis, cæterisquè artificialibus cōmunicare possunt? Cum enim actio, & passio in illis tantum rebus reperiantur, quæ ad idem genus pertinent, vt docet Arist. 1. *de Gener. & Cor.* & nos latè explicamus infra *tom.* 2. *disp.* 1. & 2. Sequitur, corpora natura lia in artificialia, quatenus artificialia sunt, agere non posse. Et ideò non cęlos influere in has imagines astronomicas: cum nulla sit illarū cum cęlo neq. secundùm naturam, neq. secundùm motū, neq. secundùm qualitatem conuenientia. Resq. naturales, sicut sine figuris tales influxus recipere non valent; ita nec posse, cum figuris insignuntur.

Et certè quid, vel ad influxus recipiendos, vel cōmunicandos possunt figuræ cęlestes, quæ sunt planè fictitiæ, & quædam entia rationis à Philosophis excogitata, vt stellas adinuicem inter se distinguere possent? Quis enim tam hebes vnquam inducat in animum, veros esse in cęlo leones, canes, vrsas, serpentes, scorpiones, pisces, capricornos; & quod magis mirum est, crateres, coronas, naues, cassiopæas, pegasos; & non potiùs credat, hæc tantum ab Astronomis imaginari, qui certis stellarum numeris hæc nomina ad placitum imposuerunt, vt certa, & distincta de illis posset haberi notitia? At figuræ fictitię, & imaginariæ nullam habere virtutem certum est: quia *non entis non datur actio, aut passio*; ideòq. nec effectum producere, nec influxus recipere à cęlo, imò nec ab ipsa arte; cum ordinem solùm, compositionem, & figuram tribuat, quæ agendi principia esse non possunt, vt diffusè explicabitur infra *tom.* 2. *disp.* 1. *num.* 294. *& sequentibus.*

§. IV.

784 DEmus tamen ijs assertoribus, omnes stellas, & constellationes hac insolita non carere virtute, & singulas habere vim illā mirificam ab ipsis excogitatam; constans est, & indubitata Mathematicorum, & Astronomorum sentētia stellas, maximè quæ oculis ampliùs patent, magnitudine, & amplitudine totam terræ vastitatem superare. Quod cum certum sit; quomodo ingentium siderum virtus in tam paruam, & singularem figuram, qualis est annuli, coarctari, & restringi poterit, vt etiam per alias res plurimas, nedum tali insignitas, diffundatur?

Demum quis tales siderum, & imaginum vires, sympathias, actiones, & passiones ijs assertoribus reuelauit? An aliquis de cælo demissus venit ad illos annuncians hæc mysteria? Certè asserere non audebunt. An fortè didicere à Chaldæis, Ægyptijs, Platonicis, & alijs, qui, hæc figmenta suis scriptis inseruerunt? At quis hæc istis enunciauit? Et quibusnam acceperunt; Primò eum, qui annulum habuerit Lunæ impressum effigie, votorum compotem fieri? Qui Veneris, amabilem, Qui Martis, inuictum? Qui Solis, opulętum? Qui Iouis gratum? Qui Saturni fortem? Qui Mercurij sapientem? Secundò si fuerit insculptus Cancer, Scorpio, & Pisces, eū procliuē esse ad iniquitatē, leuitatem, mendacium? Si Virgo, Taurus, Capricornus, religionis amplectendæ auidum? Si Gemini, Libra, Aquarius, amicum fidum, legum tena-

tenacem, & concordiæ studiosum fore? Si aries, leo, vel sagittarius, gratum, & gratiosum omnibus? & id generis dogmata, quibus tota astronomica, & astrologica scientia, praxisquè tanquam fundamentis innitur?

§. V.

785 *Concluditur effectus annulorum, si qui sunt procedere a dæmone.*

QVare concludendum est, hæc omnia meras esse nugas. Et si aliquando talium annulorum & characterum vsum effectus aliquis insolitus sequatur, vt contendunt illorum fabricatores, non annulis, & imaginibus tribuendum esse; sed dæmoni, qui ijs operationibus hoc mentibus conatur inserere, cum hæc symbola, vt signa maleficij apponuntur. Quod magis confirmatur ex ritibus tum superstitiosis, tum sacrilegis, qui in horum annulorum structura adhibentur. Superstitio est, quando talis effectus desideratur, in tergo figuræ characterem inscribere: si contrarius, in fronte figillum capite modò deorsum, modò sursum fodere. Characterem aliquando dextera, aliquando leua manu exarare. Sacrilegium est, hos annulos Angelis, & Sanctis Gabrieli, Raphaeli, & Zachariæ tribuere. Blasphemia, dum hosce Sanctos fingunt nefariè magicis initiatos. Et summa impietas, illas imagines, & annulos baptizare, exorcizare, consecrare, aut potiùs execrare; vt faciunt isti astrologomagi, qui à Summis Pontificibus Sixto V. *constit. Cæli, & Terræ Creator.* ab alia Vrbani VIII. roborata, quæ incipit: *Inscrutabilis*, refelluntur: *Et c. Non liceat.* 26. *q.* 5. Burcardo *lib.* 10. *c.* 3. *ibi.* & Iuone *part.* 11. *c.* 40. *in c. eodem.* à Patribus D. Basilio *in Hexameron*, Tertulliano *lib. de Idololatria ante medium*. Theologis D. Bonauentura 1. *par. Centiloquij.* D. Thoma, 2. 2. *q.* 96. *a.* 2. *lib.* 4. *contra gentes c.* 104. & 105. Ioanne Gersone *in* 1. *p. in tract. de erroribus circa artem magicam* Syluestro *verb. Superst. q.* 10. Ciruelo *de superstit. par.* 3. Conrado Vuimpina, Vairo, Anania, & alijs. Iurisperitis Martino de Arles *lib. de superstitione*, Grillando *de sortilegijs c.* 5. Oldrato de Ponte *consil.* 210. *incipit: Regularis habet traditio*, & Medicis Codronco *lib.* 3. *de morbis venefeis c.* 1. Bokelio *lib. de Philtris c.* 1. ab ijs omnibus iuremeritò reijciuntur.

ARTICVLVS II.

Imaginibus.

§. I.

786 *Duo genera imaginũ*

IMaginum, quibus superstitiosi, & sacrilegi homines vtuntur, duo sunt genera: vt docent Laurentius Ananias *lib.* 4. *de natura dæmonum c.* 11. & Binsfeldius *Comm. in tit. C. de malef. & Math. in L. Multi q.* 3. Aliæ Astronomicæ, siuè Astrologicæ appellantur, quæ ex astrorum conficiuntur aspectu, & ex cælorum influentijs pendent, nec ad rem conferunt, nisi ex pretiosa materia, auro, argento, & gẽmis conficiantur, diùquè corpori adhæreant, de quibus modò non loquimur; cum idem de illis iudicium ferendum sit, vt de annulis astrologicis. Aliæ necromanticæ vocantur, quæ in vili, vel nobili materia, neglecta syderum obseruatione, cuduntur, & sine contactu corporeo, qui annulis necessarius est, suum consequuntur effectum.

787 Hæ verò, vt ait Grillandus *trac. de sortil. c.* 3. à maleficis ad sacrificiorum loca portantur, vbi certis cæremonijs nostras adumbrantibus cum quibusdam verborum formis, quas referre non permittit honestas, in nomine Beelzebub baptizantur, tum postulante malefico à dæmone effectum, quem personæ repræsentatæ inferre desiderat; igni composito adhibentur. *Quomodo necromantica formentur, & adhibeãtur.*

Si excitando amori dedicentur, completis sacrificijs, & adhibitis nefarijs precibus prolatisq. turpibus verbis, illas ad ignem malefici admouent: suum pectus aperientes, & rogantes, vt quemadmodum imago hæc igne cõsumitur, & liquescit, eodẽ modo cor mulieris talis, aut talis viri amore ardeat. *Ad amorem.*

Si ad lucra, diuitias, honores, & id generis commoda destinentur, capsis ligneis, aut phialis vitreis includuntur reseruandis ab ijs, qui talia consequi desiderant, vt probant Paredrius phiala ineluſus Aduocati Burdigalensis, & Virunculus Mandragores ater, & situ pędorequè obsitus, longo capillitio; sed imberbis capsulæ in modum sandapilæ efformatæ obserratus cuiusdam Belgæ Licentiati. De quibus Delrius *lib.* 4 *c.* 2. *q.* 6 *sect.* 4. *disq. magic.* *Ad lucra.*

§. II.

SI ad infirmitates diuturniores, acutosquè dolores immittendos concinnentur: Aliquando suppo nuntur lectibus, aut puluinaribus, & culcitris includũtur, vt patet ex eo, quod refert Hieronymus Menghus *in fuste dæmonum c* 14. *Ad infirmitates.*

Quædam mulier nobilissima, cum in Ciuitate Regij anno 1575. *incurabili morbo detineretur: nec minimum sentiret solatium ex tot remedijs, quibus ex Medicorum præscripto vtebatur, iubente dicto Patre Mengho, lecto, in quo iacebat ægrota, expurgatus est; in quo cunctis admirantibus inter alia instrumenta maleficialia imago ex plumis miro modo ad instar hominis fabricata, & omnibus membris, capite, brachijs, manibus, pedibus, cruribus ex eadem materia aptata reperta est: qua sublata, infirma statim salutem recuperauit.*

Aliàs in aliqua domus parte absconduntur: vt accidit in oppido Ijsburg, vbi, sicut narrat Sprengerus *Mallei tom.* 1. *par.* 2. *q.* 1. *c.* 12.

Mulier quædam ventris dolores intensos, & acutissimas torsiones patiebatur à latere sinistro versus dextrum: & vice versa, quasi duo gladij essent pectori infixi. Nec sanari potuit, donec sortilego quodam maleficium detegente, super limen ostij domus in quodam foramine reperta est imago cerea in longitudine vnius palmi, vndiquè perforata, & ex aduersa per latera duas acus habente ad modum, quo infirma punctiuras sentiebat; quam inibi alia mulier malefica reposuerat.

Sed sępiùs domi à maleficis reseruantur, vbi lemo igne torrentur: Vel gladij, ensis, & acus punctoris perforantur: vt eodẽ tẽpore, quò ministri diaboli simiiles actus exercent, persona repræsentata torqueatur. Hoc confirmat memoranda Duffi Scotorũ Regis historia apud Boethum *l.* 11. *rerum Scoticarum*, qui longo morbo detẽtus iteratos cũdoloribus fumnis sudores patiebatur, quo tempore in extremis Regni finibus cerea eius statua à duabus maleficis ad ignẽ torquebatur, vt fusè descripsimus *supra disputat.* 3. Ad has imagines reducendę sunt illę figurę, quę carbone, vel alio colore in terra, vel in pariete describuntur, vel ad mortẽ inferendam, vel saltem infirmitatem grauem inducendam; vt illa, de qua supra *disput.* 1. *n.* 139. *in fine*.

§. III.

788 EX quibus omnibus plusquam manifestò constat has omnes imagines non naturali virtute; sed institutione, & operatione dæmoniaca suos effectus sortiri, ideòquè non causas esse; sed signa maleficiorum, quæ ipsis mediantibus perficiuntur. Quod testatur Vniuersitas Parisiensis *in articulis determinatis contra superstitiones in art.* 21. his verbis: *Quod imagines de ære, plumbo, vel auro, de cera alba, vel rubea, vel alia materia baptizatę, exorcizatę, & consecratę, seù potiùs execratæ secundùm prędictas artes, & sub certis diebus, habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur.* Error in fide, & philosophia naturali, & Astronomia vera. Cuius articuli sensus est, quòd tales res, & imagines ex natura sua non habent naturalem vim ad effectum; sed effectus sequitur ex ministerio dæmonum. Quam veritatem sustinent Ioannes Gerson *loco citato*, Alphonsus Castrensis *lib.* 1. *de iusta hæreticorum punitione cap.* 15. Auctores Mallei 1. *p. quæst.* 5. Cosinus Philiarcus *lib.* 3. *par.* 2. *de off. Sacerdotis cap* 8. *in primo præcepto*. Sylvester *ver. maleficium*. Iuristæ Salycetus, Angelus, & alij *in L. Multi. C de malef. & Mathem.* Martinus Arles, Grillandus, Oldratus de Ponte, Binsfeldius, & alij omnes supracitati.

SECTIO III.

Mixtis.

789 *Mixtis dæmon vtitur, dum res naturales, & artificiales aut immittit in corpora: aut ex eis emittit.*

NOn cessat his maleficijs supra relatis sæuire sathanica malitia, quæ ad atrociora mala hominibus inuehenda progreditur; cum mixtim res tùm naturales: tùm artificiales quantumuis magnas, & solidas ad suorum placitum in virorum, & mulierum corpus immittunt. Videas enim sæpiùs maleficio affectos per os, aut imam corporis partem eijcere ossa, pannos, setas, cornu lucernæ, capillos glomeratos, lanuginem, lapides, ligna, saxa, frusta vitrorum, acus, cultros, clauos, & alia ferramenta; imò serpentes, lacertas, & similia. Quod plures fieri posse non credunt: quia ista vel per orsophagum: vel per anum, aliamuè corporis partem absquè illius vulneratione, vel sensibili saltem læsione transire nequeant. Ideò duas opiniones circa tales immissiones, & emissiones commenti sunt.

790 Prima est hæc: Omnia, quæ euomuntur, & eijciuntur, non esse species verè naturales: sed apparentes tantùm; totumquè, quod in istis eiectionibus agitur, dæmoniaca ope præstari: atque ità esse meras illusiones ab hominis hoste confictas. Quod ex eo probant: quia si illa biduum, aut triduum reseruentur (vt se reseruasse, asserit Grillandus, qui huius opinionis est *lib.* 2. *de sortileg. q.* 3. *num.* 27.) omninò liquescunt, & in sua forma pereunt. Ex quo argumentum opinandi desumunt, hæc non esse naturalia: quia si talia essent, in sua pristina forma remanerent, nec corrumperentur, maximè ferrum, & lapides propter naturalem eorum duritiem.

791 Secunda res illas tanquam veras species, & naturales agnoscit; non tamen vult illas verè, & realiter ex corporibus reijci; sed dæmonem in ipso vomitu, vel deiectione aliundè citò, & inuisibili modo delatas ità immiscere, & abscondere, vt cum vomitione, & alijs excrementis eductæ esse videantur. Si enim agyrtæ, & præstigiatores circumstantium oculos ita perstringunt, vt sibi ferrum in iugulum adigere, lanceam in ventrem condere, pectus ense transuerberari videantur, Quid dæmon non poterit suis illusionibus, quas peragere nouit, & cautiùs, & subtiliùs?

Vtraquè certè illarum opinionum probabilis est: 792
& has eiectiones à præstigiatore infernali his duobus modis fieri, non est à ratione alienum. Quia tamen multorum diligenti, & oculari inspectione compertum est, similes materias verè è corporibus excisas, & emissas, & postea multis mensibus, & annis integras conseruata fuisse, infirmi est intellectus, in eis, quę multis ad sensum patent, omnia ad deceptionem referre; ideò veras esse species naturales credendum est: accedente maximè plurium Doctorum testimonio, qui sic experientia ipsa edocti censuerunt, sicuti egomet diù seruaui lapides, & alia, de quibus infra.

Hoc autem cum sit inter omnes à sortilegis morbos illatos prodigiosissimum, & insigne maleficæ actionis opus, videndum, quomodo illa in corpore Generentur, immittantur, Retineantur: & Egerantur: vt sic totius operationis series totidem articulis eluceścat. *Ideò quæritur, quomodo Generentur, Immittantur, Retinentur, Egerantur.*

ARTICVLVS I.

Generatis.

§. I.

793 *Plura in corpore vi naturali generantur.*

EX ijs supra relatis plura, ver. gr. glomos pilorum, capillos, lapillos, oscilla conchylia, generari naturaliter posse consentiunt Galenus *lib.* 2. *ad Glaucum.* Celsus *lib.* 5. *cap.* 6. Ætius *lib.* 16. *c.* 100. Leuinus Lemnius *lib.* 3. *de occultis naturæ miraculis cap.* 40. Alexander Benedictus *lib.* 2. *& 3. Anatom.* Antonius Beniuenius *lib. de admirandis morborum causis cap.* 3. 18. 24. 94. Et ipsamet experientia docet, in multis, qui vel longa infirmitate detenti, vel graui vlcere fatigati talia foras emittunt, quæ intra ex praua humorum corruptione; & ex vlcerum putredine coaluerunt; atquè in malè affecto stomacho, & vitiosis renum regionibus, alijsquè corruptis viscerum sinibus generata sunt. Patet in calculo laborantibus, aut ijs, qui diutiùs nodosam tulere podagram similibus morbis detenti fuere: ex quorum ventriculo lumbrici, renibus calculi, articulorum iuncturis lapilli, & calx, alijsquè corporis partibus similia post acutos dolores, & duras torsiones prodeunt. Idemquè accidit in sordidis vlceribus, ex quibus teste Leuinio *loco citato*, vngues, pili, testulę, officuli, lapidum fragmenta sępissimè eruuntur. Quarè non est prudentis viri, neque boni christiani, vt vult Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de malef. & Mathem. quæst.* 7. *concl.* 2. *in L. Eorum* statimac tales eiectiones fiunt, illas in dæmonem referre, & attribuere maleficio: cum natura mira operetur; quæ ideò diabolica opera esse censentur; quia eorum causa, & modus, quo peraguntur, ignoratur.

§. II.

794 *Maior à virtute dæmonis ea quan-*

QVòd si hæc naturæ laborantis decursu in intimis corporum recessibus generari possunt; quantò magis si dæmonis accedat operatio; qui, cum sit substantia spiritualis, & spiritus

quãtitatis corporeę expers, ex sua insita vi in quodlibet corpus se inuisibiliter insinuare: humores vitiosos exagitare: noxios spiritus excitare: potentias corrumpere: facultates inficere: meatus obstruere; instrumentorum structuram soluere, partium vnitatem separare: putredinem inducere: & ex illa res varias compingere, coagulare, & ad libitum efformare potest? Quod facile est illi, qui scientia, & potentia tantum valet, quantum valere integris disputationibus demonstrauimus. Et qui sciens, & potens est multa per motum localem efficere, etiam rebus naturalibus vti potest; ex quarum applicatione talia in locis ad hoc aptis formari consueuerunt. Scit enim admirandas rerum facultates ignotas hominibus sympathiam, antipathiam, & modum, quo applicari, & temperari debent, vt optatum consequatur effectum.

795 *Sed plura sunt, quæ generari non possunt; ideòq. ingeruntur*

Sed quia multa sunt ex his rebus egestis, quæ naturaliter in corpore humano ex aliqua putrefactione generari nequeunt. Quis enim inducat in animum, cultros, forcipes, clauos, & huiusmodi artificiosè facta, ex putrefactione posse prodire; atquè calorem naturalem in intimis ventris recessibus metalla gignere, humores ad certam artificiosam dispositionem coagulare, & fortuitò laboriosam opificam industriam in talibus concinnandis immitari? Ideò dicendum est, talia in corpus ingeri eo modo, quo sequenti articulo declarabitur.

ARTICVLVS II.

Ingestis.

§. I.

796 *Tribus modis hæc solida in corpus immittuntur*

TRibus modis has res solidas, & quantitatiuas in corpus humanum à dæmone immitti posse putant Doctores; Ex quibus Lectoris erit eum eligere, qui ipsi magis arriserit.

Primus

Primò per extensionem, & occlusionem pororum; qui ità dilatantur ab illo, vt hæc duriora inseri possint. Rursumquè ijs insertis ità clauduntur, vt huiusmodi hiatus nullum postea vestigium remaneat. Sic aiunt, qui hunc modum approbant post Paracelsum primum eius inuentorem *lib. de occulta Philosophia:* Fulminis radium poros vaginæ penetrare, ferrumquè, & ensem liquare sine eiusdem vaginæ læsione. Eademquè ratione manum, quæ in profundum aquæ lapidem recondit, dum retrahitur nullum signum relinquere, quo via discerni queat, per quam lapis in aquam penetrauerit.

Attamen hic modus à pluribus reprobatur, vt à Binsfeldio *Comment. in Titul. C. de malef. & math. in L. Eorum. q. 7. concl. 4.* & Delrio *lib. 3. par. 1. q. 4. sect. 6. disquis. magic.* eò quòd supponat, Vel dari penetrationem corporum, quàm à Deo solo perfici Philosophi melioris notæ contendunt; Ità vt res illæ solidæ, crassæ, & duræ corpora, & dimensiones corporeas penetrent. Vel ingentem quandam pororum dilatationem etiam in partibus corporis non raris, quam incredibilem asserunt: quia pori ità angusti sunt à natura, vt præter tenuissimum liquorem, & sudorem, nullam substantiam solidam emittere, nec sine insigni læsione, & cutis, carnisquè scissione crassas, duras, solidasquè materias admittere valeãt.

§. II.

NEquè huic sententiæ fauent allata similia, quæ dissimillima esse patet. Fulmen etenim, cum sit subtilissimum, & tenuissimum, ea naturali virtute præditum est, vt nõ eodem modo omnem materiam lædat: quia lapides, ferrum, æs, & similia, quæ ob duriciem ei resistunt, consumit, dissipat, conterit. Tenera verò, mollia, rariora, & quæcumquè sunt cedere facilia, sine læsione transmittit: vt videtur in homine ab ipso percusso, cuius ossa nullo vulnere exteriùs apparente contrita remanent. Et in crumena integra, & in nullo læsa, etiamsi pecunia intus conflata, & consumpta sit, vt tradunt S. Isidorus *lib. 13. Ethymolog.* Seneca *lib. 5. & 6. naturalium quæst.* & Plinius *lib. 2. hist. natural.* At res illę maleficæ, quę spissæ, duræ, & solidæ sunt, minimè possunt seipsas per poros insinuare. Ità aqua, quæ liquida est, humida, tenuis, fluitans, cuiusuis rei cedens loco, apta est vi sua statim coire, & reuniri, aliud solidum corpus admittere, & educto subitò coadunari; quod de corpore humano dici non potest. Cum enim sit solidum, non diuiditur sine sensu, & dolore: nequè sine longiori remediorum applicatione coniungitur. Vndè concludunt, imaginarium esse, & à naturali ratione alienum, talem pororum extensionem comminisci; Quærendus ergo talis modus, qui fit.

§. III.

797 *Secũdus.*

SEcundò per diuisionem eorum, quæ ingerenda sunt. Asserunt enim Syluestri Prieratis sectatores, dęmonem res solidissimas diuidere, & comminuere in partes minutissimas, etiam instar pulueris; tum illas sic in minuta quantitate sensim immissas, & ingestas iterum vnire, & compingere; atquè in pristinam formam, & molem restituere; idquè tam citò, & subtiliter, vt astantium oculi talem operationem ob nimiam eius subtilitatem, & celeritatem aduertere nequeant; & ità putent eas res integras immitti; quia diuisionem, & compositionem aduertere non potuerunt. Hoc autem illi promptum esse facere probant ex imperio, quod, Deo permittente, in naturam, & res naturales exercet. Si enim potest (modò non prohibeatur à superno Numine) valles in mirandam altitudinem excitare; montes in profundissimas voragines deijcere: sistere fluuiorum impetum: arbores, & vegetantia producere, ac ferè omnia, quæ in hoc mundo inferiori continentur: vt testatur Remigius *lib. 3. c. 1. damonol.* sursum, deorsum vertere; cur non poterit instrumenta illa solida integra diuidere: diuisa reunire; maxime cum videamus ferrum igne emolliri, liquefieri, & denuò in pristinum rigorem indurescere sola vi qualitatum, quas imbecillis hominum manus administrant? An non poterit citò facere, quod faber ferrarius tardiùs præstat: cum certum sit, illum vigere scientia, & potentia incomparabili; possequè facillimè, citissimè, & efficacissimè, sicubi opus est, actiua naturalia applicare, quæ ad prætensum effectum producendum cõducere nouit. Et sic ferrum, stuppam, ossa, lapides, testas, & alia, quæ sua quantitate excluduntur, pro nutu coarctare, extenuare, in atomos imminuere, & rursus vbi sunt immissa, priori figuræ restituere?

Tertiò

§. IV.

798 Tertius. TErtiò per carnis vulnus citissimè apertum, & consolidatum, per quod materia dura introducitur. Dicunt etenim; qui hunc modum comperierunt, vt Binsfeldius *in suo Comment. loco citato conclusione 6.* dæmonem suæ subtilitate scientiæ, & potentiæ virtute homini somnum profundissimum immittere posse: vt Medici, & Chirurgi facere consueuerunt, cum naturalibus, & soporiferis herbis, vel poculis eos sopore demergere satagunt, quibus aliquod membrum abscindere decreuerunt; vt soporati dolorem non sentiant. Tum sopore immisso, & adempto doloris sensu; scissione carnem diuidere. Quod eò meliùs nouit, quantò Chirurgos omnes, & Medicos peritia superat. Et post factam sufficientem carnis diuisionem, materiam duram, & solidam immittere. Dehin alijs naturalibus, & efficacibus remedijs breuissimo tempore vulnus consolidare; ita vt nulla cicatrix, vel vestigium incisionis relinquatur. Si enim hoc Medici, & Chirurgi possunt; inter quos illi, qui in arte medica, & chirurgica sunt peritiores, perfectiùs vulnera curant, & minorem cicatricem relinquunt: Cur hoc non præstabit dæmon, qui præter innatam medicinæ peritiam, si qua ad hunc effectum vtitur, tardam, & debilem operationem supplere potest.

§. V.

799 QVi modus, etsi facilis in partibus carnosis appareat; eò quòd nullo negotio dilatari, & consolidari queunt: est difficilior in orificio stomachi, gutture, arterijs, & alijs organis; quæ cum angusta sint, non dilatantur, aut comprimuntur, nisi ad naturales functiones; tamen nec illud vltimum absolutè impossibile est. Nam licèt modus, quo fieri potest, sit nobis incognitus: nec sciamus, quænam sint medicamenta ijs consolidandis, & reuniendis idonea: non tamen dæmonis notitiam fugiunt, qui sua vi, & rerum naturalium virtute, hæc absolutè præstare potest.

Ita Sennel Armentaria anno 1586. morti adiudicata fassa est, se in summum pedem cuiusdam Philippi pistoris os è coxa veruecina inseruisse; cum priùs admota piscis spina vulnus fecisset, quod deinde callo obductum est. Sic Margarita Ienina, cum filium proprium dormientem, & ad dormiendum altiùs vnguento illinitum viuum assare vellet, fato aliquo impedita testam humi repertam lateri filij inserui, facto priùs vulnere, quod coaluit in momento; vndè etiam videntibus multis erupit post multorum mensium vexationem.

Quæ duo exempla à Remigio *lib. 2. c. 4.* referuntur. Sed claudat hunc articulum moderna historia illorum instrumentorum, quæ anno Domini 1664. nec non duobus sequentibus annis proprijs oculis vidi, manibus tetigi, ac diù apud me retinui, ac conseruaui, non fictitia, nec tantùm apparentia, sed physica, vera, ac naturalia ingesta in corpore cuiusdam Adolescentulæ de qua infra in fine articuli 4.

Hæc coram me ducta à R. suo Parocho, ac Confessario, medio suo iuramento mihi enarrauit, quòd dæmon sub specie, ac figura cuiusdam Iuuenis violenter immiserat intra vulnam ipsius plures lapides diuersarum specierum, ac variæ magnitudinis, aliqua ossa longa, ac crassa, atramentum sutorium, nonnulla vitra, paruum sclopum ex clauo, & ligno compositum longitudine vnius palmi, Cuspides, acus, & alia instrumenta, quæ varijs temporibus infigerat in eius ventrem vsque ad stomachum, eique maximum dolorem afferentia, quæ postea per præcepta dæmoni à prædicto Presbytero, vel à me facta iterum è vulua egressa sunt sanguine madefacta, quæ omnia mihi tradita sunt, ac diù conseruaui. Simili modo alia adolescentula eius conterranea mense Maij 1666. ad me confugit asserens se vehementi affici morbo laterali acuto: qua prius à me in fide erga Deum instructa præcepi dæmoni, si fortasse ipse talem dolorem efficeret, illicò cessaret, vel foras emitteret materiam (si qua esset) talem dolorem producentem quo præcepto facto statim materia illum dolorem efficiens à latere descendit in vterum, deinde exiuit è vulua ipsius, & cecidit in terrā vagina ferrea mucronis pugionis, quam diù apud me seruaui, quæ non erat genita in ventre, sed ab aliquo pugione extracta, ac per vuluam in ventrem ingesta.

ARTICVLVS III.

Retentis.

§. I.

800 Mirum non est, si hæc retenta dolorem afferant. HÆc autem quoquomodo ingesta summum maleficiatis inferre dolorem, clarius est, quàm probatione indigeat, dæmone præsente specialiter operante, qui grauissimos, quos vult morbos, acerbissimosquè cruciatus & propria vi, & auxilio rerum naturalium excitare potest. Hoc probat desperati Agricolæ mors, de quo Ioan. Langius *lib. 1. epistolarum epist. 38.* Hic enim Vlricus Neusesser nominatus, cum crudelibus dolorum tormentis circa alterum hipochondrium conficeretur, subitò clauum ferreum sub illæsa cute apprehendit, quem Chirurgus illuc balneator nouacula excidit; non cessantibus ob id doloribus, sed in dies magis increscentibus, miser, vt se ab eis liberaret, arrepto cultro sibi guttur abscidit. Post mortem in dissecto ventre lignum teres, & oblongum, quatuor ex chalybe cultri partim acuti, partim instar serræ dentati, inuolucrum capillorum instar globi, & duo ferramenta aspera palmæ longitudinem excedentia reperta fuere.

§. II.

801 Mirandum, quomodo. Agant. SEd non mirum, si talia dolorem afferant: Mirum verò, quòd illata, & tamdiù retenta agant, & dolores excitent quandiù, & quantum maleficus voluerit. Quod ostendit factum Zabermensis, de qua Auctores Mallei *p. 2. q. 1. c. 13.* Hæc tempore puerperij in lecto iacens nocturno tempore vidit accedentem ad se maleficam obstetricem cum alijs duabus, & dicentem, se velle in eius intestina aliqua immittere, quorum dolorem post semestre tantùm sentire inciperet. Quo dicto, & ventre manu tacto, statim ad manus contactum puer-

pera

pera sensit sibi extrahi viscera, & ea inferre, quæ oculis discernere non poterat. Post quæ sana, nullumquè dolorem sentiens sexto mense finito viscerum tortura illam euadens, acutissimis agitauit cruciatibus, à quibus ope Sanctissimę Virginis liberata, ossa, ligna, spinasquè rosarum longitudine vnius palmæ, aliaquè innumera emisit per posticum: Vndè pristinæ sanitati restituta est.

§. III.

802 *1. Continentur*

NEc minus mirandum, quomodo tot, & tanta in angusta ventriculi concauitate contineri queant: vt videtur in facto cuiusdam Catherinæ Gualteris Louanensis, quod refert Cornelius Gemma *post calcem libri 2. Cosmoscrit.*

Hæc cum libamenti frustulum à coætanea acceptum comedisset, in morbi symptommata prorsus prodigiosa incidit; post cuius mensem octauum cœpit eycere, quæ sequuntur. 1. Anguillam viuam crassitudine polliculari, & sesquipedali longitudine, quæ triduo ante sonum argutum, & tenuem edere audiebatur. 2. Ingentem aquosi humoris copiam humano lotio non absimilem. 3. Pilos copiosissimos numero digiti longitudine, quales annosis canibus euelluntur. 4. Materiam pullulentam instar saniei, vel stercoris columbini, aut anserini; & in hac colluuie frusta lignorum, & membranarum tenuia rudimenta. 5. Aliam materiam nigram: vt carbones, attramentum, vel sepiæ succus cum pilis copiosis. 6. Purum sanguinem tam atrum, acsi anthimonio tinctus fuisset humor cum pilis atrocioribus, & liuidioribus, tam virulentum, & crassum, limoquè simillimum. 7. Membranæ frusta tanquam ventriculi partes, & quasi tunicas crassiores, carnosas, lentas, & duras; inter quæ tria præcipuè fragmenta duorum palmorum amplitudinis cætera longitudine, forma, & inæqualitate superabant. 8. Lapides ferè innumeros; solidos, angulosos, inequales specie, & magnitudine; & aliquando calce obtectos, varièquè coagmentatos; inter quos vnum cum duplicis castaneæ mole librandum. 9. Magnam ligni portionem pollici longitudine, & crassitie. 10. Tandem os triangulare foris solidum, intus cauum, & spongiosum, articulos osseos digitorum, acus, & rotulas variæ formæ, & magnitudinis, pilos, lapides, & vitri, atquè æris portiunculas.

Quæ omnia quomodo in ventriculo puellæ 15. annorum contineri poterant: cum, teste Gemma, nullus in ventre tumor, nulla in toto corpore inflatio exteriùs appareret? Vt non minus admiratione digna sit talium in ventre retentio, quàm immissio, aut egestio. At circa hæc quid ego sentiam, dicam in fine sequentis articuli.

ARTICVLVS IV.

Egestis.

§. I.

INter plurimas solicitæ naturæ de hominis, & vniuscuiusquè indiuidui salute, conseruatione operationes, vna ex præcipuis est superfluorum, & noxiorum eiectio; in quibus propulsandis sæpiùs vltra vires aliquid tentare videtur; cum res solidas ad intra susceptas: aut quouis alio modo formatas mirabiliter egerit. 803 *Natura admirabilis in noxierũ eiectionibus.*

Quid enim magis admiratione dignum, quàm quòd Ambrosius Parẹus Christianissimorum Regum Galliæ Chirurgus *lib. 2. cap. 17.* vt testis oculatus narrat.

Camerarius quidam, cum imprudens germinis spicam fortè deglutiuisset; atquè ea in pulmonis substantiam per tracheam penetrasset; post multos dolores perpessos sensit obstetricantis naturę beneficium, quæ spicam transuersis pulmonum lobis illæsis, tum integris costarum musculis, & membrana eas succingente incolumi, integram camerarius eiecit.

Prædones quidam ruri fortè repentum opilionem coegerunt, semipedalem cultellum, cui corneum erat manubrium crassitudinis pollicaris in fauces ingerere, qui per sex menses in ventre hominis macie confecti retentus, tandem in inguine se ostendit; vndè extractus, & euulsus est. Hæc Paræus.

His tertiam narrationem Remigius lib. 3. c. 1. dæmonol. *addidit de Morione quodam Ducis Rohannis in Britannia Gallica, qui ensis mucronem digitos tres longum per os in fauces adegerat, quẽ duodecimo post die per anum egessit. In quibus quis non obstupescat, videre delicatum operantis naturæ motum, quo spicam, cultellum, & ensis mucronem per tot tenuissimæ, & subtilissimæ substantiæ intestina, tot sinus tortuosos, spiras multiplices, & gyros conuolutos, atquè implicitos foras adegit?*

§. II.

QVòd si natura hoc suis viribus, quid dæmon sua virtute, rerumquè naturalium applicatione poterit in egerendis instrumentis maleficialibus? Certè eò prodigiosiora operari valet, quo potestate, & industria omnes homines superat; vt non sit ei difficile ea per os, aut posticum proferre, quæ intus generantur, immittuntur, & retinentur: ea nempè ijs tribus modis egerendo, quibus illa ingerere antea commemorauimus. 804 *Admirabilis dæmon in emissione rerũ maleficarũ.*

Sic anno Domini 1647. *Romæ quidam Iuuenis à dæmone obsessus pluries Ecclesiam Sancti Francisci Transtyberim deuotè visitauerat, se Deo Clementissimo, ac seraphici Patris intercessioni humiliter commendans, maximoperè confidens, per merita, ac preces huiusce glorioſi Dei Athletæ è dæmoniaca tyrannide, ac vexatione se facillimè euasurum: nec eum sua fefellit opinio; Nam quadam*

dam die dum post orationem ad Deum efficaciter directam ante fores Ecclesiæ staret, inopinato ex ore per vomitum clauum, carbones, ac capillos emisit, præsentibus nonnullis ex nostris fratribus, qui sine mora me aduocantes, Iuuenem iam in Conuentum introductum interrogaui: quomodo se haberet: qui ait: benè; *sed anteà ferè semper aliquandiù se malè habuisse, variasquè à dæmone passum fuisse molestias. Quare eo genuflexo cæpi præceptis conditionatè factis in nomine Domini antiquum inimicum obiurgare, si fortassè adesset, experiundo. Sed iuuenem adinueni à dæmone, & à quacumquè eius molestia funditus liberatum. Modum verò, quo clauum illum, cæteraquè illa instrumenta ex gutture, & ore foras emisisset, mihi explicare ignorauit.*

§. III.

805 *Opinio Auctoris circa prædicta.*

VEruntamen ego fateor in ijs, & similibus euentibus, etsi vt plurimum instrumenta illa vera sint, & realia: sæpè etiam, reor, illa non verè, ac realiter in corpora immitti, nec è corporibus eijci; sed dæmonem in ipso vomitu, vel deiectione aliundè citò, & inuisibili modo oculos adstantium præstringendò, ità immiscere, & abscondere, vt cum vomitione, & excrementis educta esse videantur. Et hoc, vt simplices, & ignorantes Exorcistas relictis spiritualibus remedijs ad corporalia hasce res per aluum euacuantia pharmaca confugiant, eosquè talibus illusos præstigijs continuò detineat: Adstantes verò idiotas in admirationem, & errorem aliquem inducat.

806 Horum aliqua exempla adducam ex his, quorum testis sui oculatus.

In primis anno Domini 1658. in territorio Bergomensi in Conuentu cuiusdam Congregationis Sororum Tertij Ordinis S. Francisci cuiusdam oppidi, in cuius Ecclesia parochiali tempore quadragesimæ concionabar, quædam Adolescentula iam per aliquot menses varios sustinuerat dolores in renibus, in latere dextro, & in capite, febrique ferè quotidiana licèt aliqualiter remissa laborabat: fui ergo admonitus, quòd illa Religiosa aliqua lateris frusta pluries minxerat, ac tandem vnum lapidem, qui pollicis longitudinem, ac latitudinem, siuè crassitudinem habebat, quos dum è vulua emittebat, totaliter sensibus, quasi graui somno, præcipuè post eorum emissionem per aliquot horas affecta manebat; ideò opus erat, vt sæpiùs eius sorores huiusmodi lapides, ac lateris particulas suis digitis è vulua extraherent. Quare semel & iterum putantes, quòd vitam cum morte commutare vellet, vt illam inuiserem obsecrantes, nec non Reuerendum Parochum, vt extremæ vnctionis Sacramento muniret, ac Medicum, vt si quæ posset, remedia adhiberet, aduocantes, omnes simul accessimus. Medicus ex pulsu arguit eam in limine mortis non existere, quia pulsus eam se non malè habere indicabat: lapides verò, ac lateris particulas, licèt Medicus, quia neophitus, in renibus genitos asereret, veruntamen hoc falsum esse existimaui, quia tam lateris particulæ, quàm lapides, erant omninò similes alijs pluribus in Conuentus atrio existentibus, quos vtique non in corpore genitos, sed à dæmone duntaxat in vulua positos dubio procul existimaui, sic meæ sententiæ aliqui Medici ex senioribus & doctioribus Bergomatibus se ascripserunt; quod rei maximè probauit euentus; Post namque ei suaues simul & seueras adhibitas correptiones, vt illa omnia esse diaboli technas, ac fallacias agnosceret, ad illam otiosam continuè detinendā, nec non ad magnas expensas in medicinis ei exhibendis faciendas eius sorores pauperes ab aliaque eis detrimenta tam spiritualia quàm corporalia sufferenda induceret: cognita ab ipsamet Religiosa diaboli fraude, ac perfectè in Dei fiducia roborata, ad omni diabolica vexatione, ac fraude libera permansit, ac sine vllo remedio corporali perfectam assecuta est sanitatem.

Huic affine eucnit cuidam Adolescentulæ. Vallis Serianæ Diœcesis Bergomensis. Anno Domini 1664. die 19. Decembris vnà cum Sorore sua, & Reuerendo Suo Parocho, & Confessario ad me confugit, & enarrauit, quomodo dæmon die, noctuque ei apparebat sub varijs formis, nunc ipsius Parochi, nunc alterius Parochi, nunc alicuius Religiosi, sed sæpiùs cuiusdam Iuuenis, quem diligebat, qui eam ad carnaliter peccandum sollicitabat, cui cum ipsa fortiter resisteret, eam dentibus, ac morsibus sauciauit in fronte, quam plagam egomet vidi, sic & in alijs partibus corporis lacerauit, crines capitis abscidit, ac præcipuè in stomacho immisit velut bolum grauem, qui sibi videbatur veluti lapis; cum autem dæmoni præciperem in Nomine Iesu, vt e stomacho educeret illud pondus, statim descendit in vterum; iterum à me dæmoni facto præcepto, vt è ventre abstraheret illud pondus sine tamen detrimento Adolescētulæ, statim e vulua ipsius egressus est lapis ouatus magnitudine oui pullastræ sanguine madefactas, decidens in terram, qui à sorore eius Maria acceptus mihi fuit traditus, qui diù apud me retinui, quem constat non esse genitum in stomacho, vel ventre illius Adolescentulæ, sed esse naturalem, similem omnino alijs lapidibus, qui in montibus, vel campis reperiuntur, ideoque à dæmone immissum fuisse in stomachum ipsius vno modo supradicto.

Ex quo videas operationum dæmoniacarum varietatem, ideoque in illis dignoscendis facillimè concludere possumus maxima opus esse scientia, ac prudentia, ne hallucinentur Exorcistæ; vt suo loco dicetur *tomo 2. disput. 4.* Et postquam de his multa didicerimus, memoria repetendum illud dictum D. Augustini lib. 21. de Ciuit. Dei cap. 5. notatu dignissimum: *Multa*, ait *sunt, & fiunt nec dubitari potest ea esse; quæ tamen rectè cognosci non possunt.* Quare sufficit scire dæmonem res tum naturales, tum artificiales in hominum corpora interdum ingerere; & ea ex illis egerere quandoque, quamnis modum, quo id perficiat, nesciamus.

Conclusio Disput. Quartæ.

§. I.

ECce quanta sit dæmonum malitia, & quàm virulentus, quo flagrat, nocenedi ardor. Cum enim seipso solo possit perficere maleficia, vult tamen 807

Dæmon ergo vult ad maleficia concurrere maleficij.

men ad eorum consummationem & maleficium hominem consentire, & res naturales applicari: vt sic creaturæ omnes superæ, mediæ, infimæ in opus maleficum conspirare vnaquaque videantur.

& Res naturales applicari.

In quibus applicationibus obseruandum est, opus maleficum veneno, alijsque rebus naturalibus compactum periculosius esse eo, quod est tantùm signum, & symbolum conuentionis: quia naturalia naturali modo applicata secundùm actiuorum, & passiuorum proportionem tàm in bonis, quàm in malis suum sortiuntur effectum, puta organum aliquod corporeum corrumpendo, ex quo necesse est mors sequi, vt dictum est *n. 775. huius disputat.* & tunc sanari nequeunt, nisi miraculosè ab eo, qui Marci vlt. de omnibus in eo credentibus dixit: *Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit*. Non autem ab applicatione Crucis, Reliquiarum, & Sacramentalium: quia naturalium rerum cursum non impediunt. At ratio diuersa est in alijs maleficijs, quæ sæpiùs destruuntur virtute sacrarum rerum: vt postea demonstrabimus, cum de Curatione diuina erit sermo.

§. II.

Circa rerum applicationem, ac maleficium curandum.

DE rebus autem sic applicatis, cum iudicium ferendum est, & de maleficio curando agitur: Aliæ sunt partes Medici: Aliæ Exorcistæ Theologi, qui coniunctim vocari debent: vt circa illas decernant, quid facto opus sit iuxta cuiusquè professionem.

Alia partes Medici, Alia partes Exorcistæ.

Medicus, qui de rerum naturalium proprietatibus, actionibus, vi, & efficacia vnicuiquè ad suos proprios, & naturales effectus producendos à natura ingenita disputat, sententiam ferre debet, an naturalis virtus insit huic minerali, auripigmento, alumini, ijs herbarum radicibus, folijs capillamentis, ijs auium rostris, vnguibus, 808 plumis, ijs animalium ossibus, pellibus, intestinis, ijs oleis, vnguentis, pulueribus, quæ in lectis, culcitris, vestimentis, aut domibus reperiuntur eorum, qui maleficio affecti sunt, naturaliter inducendi talem morbum, quo hic vir, aut mulier illa laborat. Et an vi operantis naturæ solida, puta, acus, lapilli, ossa ex eorum ore prodeuntia in corporibus generari, in ea immitti, in eis retineri, & ex eis egeri valeant. Hæc enim, & similia prout sunt causæ naturales naturaliter applicatæ, & naturalem operantes effectum, ad Medici cognitionem pertinent, qui circa physicam eorum actionem tanquam de re arti medicæ subiecta determinat, quæ, qualis, & quanta naturaliter esse possit. Et ideò, cum talia reperiuntur, in quibus subest suspicio maleficij, ipsi offerri debent, vt ex scientiæ medicæ conclusionibus iudicet. An à tali re naturali huic personæ, vel loco naturaliter applicata, talis effectus, qualis videtur in infirmo, vi naturæ, & physica operatione oriri possit.

De quib. rebus Medicus iudicare debeat.

Quomodo Medicus iudicare valeat indirectè

Quòd si rem huiusmodi, quæ maleficij causa esse putatur, censet ex artis medicæ præscripto, non habere à natura virtutem inducendi huiusmodi morbum, qualem maleficiatus patitur: tunc negatiuè fert sententiam, & indirectè iudicat esse maleficium. Cum enim iuxta scientiæ medicæ regulas directè declarat: ex hac herba, ver. gr. aliaue simili re morbum hunc naturaliter non posse procedere, indirectè asserit, illum aliundè supernaturaliter prouenire. Et cum causam naturalem non habeat, habere supernaturalem, dæmonem, nempè, opus maleficum perficientem.

§. III.

EXorcista verò Theologus, cuius est iudicium ferre de omnibus effectibus, qui à causis naturalibus procedere non queunt; sed necessariò à causis supernaturalibus, puta, à Deo, Angelo, Dæmone producuntur: iudicat de his rebus naturalibus, non inquantum applicantur, vt causæ physicæ physicum producentes effectum; sed inquantum adhibentur, vt causæ morales, seù signa diabolicæ operationis, qua ad talis signi posituram maleficium perficitur. Cum enim conspicit, earum vi naturali morbum, qualis in viro maleficiato deprehenditur, induci non posse: infert, illas vim habere moralem; vt signa maleficij, ideòquè iudicat, hunc morbum referendum esse, non ad res naturales, à quibus huiusmodi effectus oriri non potest; sed ad dæmonem operantem; qui positis à malefico talibus signis iuxta conuentiones inter ipsos factas, occulta vi maleficiatum hoc morbo afficere, & vexare non cessat, quandiù signa tali modo posita permanent. Et ideò directè iudicium fert de maleficio, quod Medico non conuenit, qui absolutè ad iudicium directum de illo ferendum iudex incompetens dici potest. 809

Quomodo Exorcista iudicet de maleficijs.

Directè.

§. IV.

HÆc conclusio manifesta ratione probatur. Nam illæ res naturales, quæ à maleficis adhibentur, sunt vel sacræ: vel profanæ. 810

Probatur ratione desumpta à rebus Sacris.

Si sacræ, ver. gr. quæ ab aqua Baptismatis, oleo, balsamo, Eucharistia, Sanctorum reliquijs, imaginibus, suppellectili ecclesiastica desumuntur: aut consistunt in verbis sacræ scripturæ, varijs crucis signis, nominibus Dei, & Angelorum, diuersa forma, idiomate, & charactere exaratis: certum est, hæc omnia Theologici esse iudicij, non medici; Et ideò ad Theologos, non Medicos spectare, circa res has sacras definire: An institutione diuina, aut ecclesiastica vim habeant ad talem effectum, qui in maleficiato apparet, producendum: Ideòquè Medicos se immiscere non posse in iudicio ferendo, cum maleficium ijs rebus sacris perficitur, & continuatur. Quod ità clarum est, vt probatione non egeat.

§. V.

SI verò res illæ profanæ sunt: vt sunt eæ omnes, quæ institutione, & vsu diuinis, & ecclesiasticis ministerijs non deputantur: adhuc patet, Medicum de maleficio non iudicare, quoquo modo res illæ in hoc facto malefico considerentur. Nam si signa sunt tantùm maleficij; nec naturalem, sed moralem habeant virtutem ad morbum maleficum inducendum, quis non concedat, hoc posito, ad Theologum Exorcistam pertinere de ijs iudicare? Cum enim non agant vi physica, sed dæmoniaca; & effectus morbi non procedat à causa naturali, sed præternaturali, ad eum spectat de illis rebus, & eorum effectibus iudicare, ad quem eorum causæ iudicium pertinet. Atqui Theologi est, non Medici, iudicare de dæmone ad illorum signorum posituram operante vt causa præternaturali

Profanis

ergo de effectu, & de signo operationis dęmoniacę.

Si verò sunt physicæ causæ physicum producentes effectum; tunc asserendum est, Medicum de ijs iudicium ferre, inquantum res sunt naturales proprium suum effectum producentes: non autem, inquantum res naturales à dæmone, & malefico applicatæ ad causandum effectum maleficum. Iudicat enim de virtute illius causę naturalis, prout applicata huic domui, vesti, membro, aut corpori, naturaliter apta est producere huiusmodi effectum, ver. gr. amorem, somnum, paralysim, delirium; sed non prout applicantur à dæmone, & malefico: quia res illæ secundùm quod naturaliter agunt, sunt de Medici consideratione, & per consequens earum actio naturalis prout talis est, ab illo debet agnosci, & definiri. At non secundùm quod à dæmone, & malefico applicantur ex pacto ad morbum maleficum, aut quid simile causandum: cum ea, quæ dæmonis naturam, & operationem spectant, Theologo dijudicanda remaneant.

§. VI.

811 QVarè patet in hoc facto, Medicum iudicare solùm de re maleficio inseruiente, nempè, tali causa, non inquantùm maleficio seruit; sed inquantùm naturaliter applicata secundùm vires à natura ipsi inditas operatur; & per consequens non iudicare de maleficio: cum maleficium non consistat in applicatione illa naturali: aliàs omnes Medicorum, & Pharmacopolarum operationes, quibus mineralia, herbas, radices morbis sanandis applicant, essent tot maleficia, quod absurdum est; sed in applicatione præternaturali à dæmone per maleficum inuisibili modo facta, quę medicam cognitionem transcendit, & theologico examini reseruatur.

Confirmatur experiẽtia.

Quod magis confirmatur ex communi experientia, quæ tria probat.

Primùm: Has res naturales, cum applicantur in maleficiis, non solùm suum producere naturalem effectum, qui vnicuiquè iuxtà naturę vires competit; sed vlteriùs progredi, & maiora conari, quàm virtus naturalis possit perficere. Quod manifestum signum est dęmoniacæ potestatis virtuti naturali superadditæ, cuius effectum non Medicus, sed Theologus discernere debet.

Secundùm: Has res applicatas vt plurimùm à Medicis non agnosci: quia à dęmone conficiuntur, & posteà Maleficis consignantur: vt patet in pulueribus venenarijs, quibus vtuntur, cum aliquem maleficio afficere cupiunt. Nam si Medico offerantur, definire, & assignare nō potest, ex quibus rebus componantur, & rationem reddere: quarè horum alij sint atri, alij cinericei, alii rufi coloris. Multò minùs cur ater necem, cinericius morbum grauem, rufus infirmitatem afferat, & albus conferat sanitatem. Et eò magis, quarè cinericius ver. gr. per vnum ex maleficis applicatus infirmitatem: per alterum necem: per alium morbum afferat, eodem puluere contrarios effectus producente. Immò nec ipse maleficus, qui virtutes illorum ignorat. Et quamuis color diuersus ostendat ipsi virtutem eorum diuersam: & talis color à dæmone impositus fuerit, ne in vsu talium pulueru maleficus decipiatur; atquè ità necantem pro sanante aliquando accipiat; tamen nequè Medicus, nequè maleficus ex solo colore deuenire possunt in eorum cognitionem, ex quibus pulueres componuntur: quia, vt ante docuimus, nonnumquam qui color albus vni medicinam facit, in alterius strigis potestate lethalis est; totumquè maleficum opus à dæmone modo incognito, & insensibili perficitur; ideoquè non Medicum, sed Theologum spectat.

Tertiùm: Rarissimè, & ferè numquam res naturales, & causas physicas ad suum physicum effectum solùm producendum in maleficijs applicari; sed prętęr solitum naturæ cursum aliud agere, & operari; atquè ideò apponi, vt signa conuentionis, & pacti inter dæmonem, & maleficum initi. Vndè sequitur, huiusmodi rerum applicationem ad Theologi iudicium pertinere, vt potè Iudicis competentis operum maleficorum; ad cuius tribunal standum est ab ijs, qui eorum vi infirmitate aliqua detinentur: aut quid simile nociuum patiuntur.

Conclusio Generalis.

§. I.

812 AGitatis modò quatuor disputationibus de quatuor maleficiorum causis, & quasi emenso mari quadruplici aquarum illuuie tumescente, cuius gurgites rudibus remis solicitauimus, declinauimus freta feruentia, & vario secauimus equora cursu; ad optatum tandem portum deueniendum est, vt hærens tandiù salo nauicula solo firma consistat. Hìc iacta anchora certissima, nempè conclusione:

Concluditur cognitionē maleficorum Ad Theologū pertinere

Ad Theologum Exorcistam, non ad Medicum maleficiorum cognitionem pertinere.

Non ad Medicū.

Si enim exacta rei alicuius scientia ex perfecta causarum, & principiorum eius notitia comparatur, & nullus potest aliquid scire, nisi priùs principia, & causas eius apprimè nouerit, sequitur, ad solum Theologum maleficiorum cognitionem pertinere; cum ad eum solum vniuscuiusquè causę singularis ex quatuor assignaris cognitio spectet; Ideòquè eius esse, de maleficijs iudicium ferre, non autem Medici, qui iudicare de illis non potest: quia illa non cognoscit. Illa verò non cognoscit, quia non nouit illorum causas. vt in singularis cuiusquè disputationis calce circa vnamquamquè causam, Deum, Dęmonem, Venificum, & Res Naturales certa conclusione demonstrauimus.

Quia nō nouit eorum cau sas Deū, Dæmonē Veneficū Res naturales.

§. II.

813 EX quibus collige, Theologum Exorcistam sibi speculatiuam, & practicam maleficiorum cognitionem iure merito vendicare.

Theologus Exorcista maleficia cognoscit.

Speculatiuam: dum in theologica palestra sacrę doctrinæ conclusionibus enucleandis, & soluendis quæstionum nodis laudabiliter se exercet.

Practicam: dum in Ecclesia Sancta Dei diuina, & ecclesiastica potestate munitus exorcizandis energumenis; & dissoluendis maleficiorum operibus perseueranter intendit.

Speculatiuè.

In palestra namquè theologica continuo studio addiscit: quænam sit Diuinæ Prouidentiæ in malis permittendis æconomia: quænam Angelorum bonorū natura, scientia, potentia, operatio: & malorum lapsus, obstinatio, malitia: Quæ societas inter dęmonem, & hominem esse possit: Quæ signorum conuentionis inter ipsos initæ vis, & efficacia: Atquè ideò maleficiorum causas probè agnoscit, quas ignorare, necesse esset, si illa non nosset. Necessarium nàquè est, vt qui exorcizandis energumenis, & maleficiatis curandis ex ecclesiastico munere deputantur, prius philosophię, & theologiæ scientijs appri-

Ex scientia Philosophica ac Theologica.

apprimè imbuantur, quàm sacro huic muniri vacent; ne ex defectu scientiæ prolabantur in intolerandos errores cum ecclesiastici ministerij contemptu, & generali omnium scandalo, si dęmonem occultè operantem non deprehendant: aut circa morbo malefico affectos non rectum iudicium ferant.

§. III.

814 QVod certè difficillimum esse, nemo negabit, si consideret: Hinc quanta sit dæmonis malitiosa potentia, dum varijs artibus, efficacibus modis, & versutijs subdolis sua opera cõcinnat, & mala innumera non cessat in orbem inuehere; quę vix, ac ne vix quidèm à nobis homoncionibus agnoscuntur. Illinc quàm periculosũ de morbo malefico iudicare, qui sępiùs, si signa externa considerentur, à naturali discerni non potest; ideò Medicis, & Theologis disputationis ansam prębet, dum quisquè eius cognitionem sibi vendicat. Ex quo aliquando nimis frequenter accidit, vt qui Theologię sedulò, ac præcipuè doctrinę de dæmoniacis operationibus, nec non de ægritudinum naturalium causis operam non nauarunt: nec aliã circa maleficia notitiam sunt assecuti, quàm tenuem, & vmbrę similem: qualem, scilicet, hauserunt ex libris, qui de maleficijs tractant; cũ de quocumquè morbo obuii cuiusquè infirmi iudicant, transeunt de potentia ad actũ; quas enim in libris infirmitates legunt à dęmone causari posse, eas semper ab illo inductas existimant; & possibile pro facto reputantes, quot vident infirmos, tot maleficiatos credunt. Quarè dum cæcutientes isti Exorcistæ cæcos infirmos ducere contendunt, seipsos, & alios in foueam præcipitant.

§. IV.

815 AD quos cauendos errores Ecclesiasticę disciplinę consultum foret, si nullus exorcizandi, & maleficia soluendi munus aggrederetur, qui priùs Episcoporum vel suorum Superiorum mandato non esset ad id præuio examine tam circa scientię sufficientiam, quàm vitę probitatẽ legitimè approbatus.

Quòd si tales errores in ecclesiasticis viris reperiuntur, multò magis inueniuntur in Medicis, qui quasi cæci iudicant de coloribus, & tanquam surdi sonos discernere tentant, cum circa maleficia sentẽtiam ferunt. Dum enim omnis eorum discursus est ab vna causa naturali ad aliam causam naturalem, modò istam, modò illam; & non nisi rarò, aut numquam à causa naturali ad causam præternaturalem, ea, quæ veneficio diabolico tribui debent, noxiis corporum dispositionibus attribuere, & vt morbos à causa naturali procedentes curare solent. Vndè frustra Exorcista ecclesiasticis remediis eum curare nititur, qui naturali infirmitate laborat. Et Medicus incassum naturalibus pharmacis sanitatem restituere tentat ei, qui præternaturali morbo afficitur: dum is, quem curat Exorcista, Medico sanandus offerri debuit: & ille, cui suam Medicus operam impendit, ab Exorcista curandus est. Vt ex iis videas, quàm necesse sit, Exorcistam Theologica scientia probè, & aliquali naturalium causarum ægritudinũ notitia ad illud munus ritè obeũdum esse imbutum.

§. V.

IN Ecclesia ergo Theologus practicè maleficia cognoscit, dum actu aliquem exorcizat, & curat per exorcismos, ac præcepta dæmoni facta in nomine Iesu, per euangelia, & alia id generis spiritualia, quæ dæmon maximè abhorret; mutationes in infirmis videt insolitas; & sic à posteriori cognitionem eorum nanciscitur ex signis, quæ vt plurimùm à priori habere non potest. Quæ signa ponuntur infra *tom.2.disp.4.num.598.& seq.* 816 *Practicè*

Verùm enim verò, ne hallucinentur Exorcistæ in iudicando aliquem esse obsessum, vel maleficiatum diligentissimè animaduertere debent, ne vnquam dicant, aliquem esse dæmoniacum, vel maleficiatum certitudinaliter, & absolutè, nisi etiam signa habeant certitudinalia, & euidentia; nec probabiliter, nisi probabilia. Alii namquè sunt obsessi, seù maleficiati verè, & realiter: Alii solummodò imaginariè: quia sic esse imaginantur, licèt non sint. Alteri nec verè, ac realiter, nequè imaginariè; sed tantummodo apparenter: quia sic alii eos tales reputant: secundi, & tertii numeri sæpiùs sunt mulieres, quæ defectu menstruorum, humoribus illis matricalibus afficiuntur, & agitantur: nec non qui humoribus melancholicis, & affectibus flatuosis, & hypochondriacis corripiuntur: vel cęteris id generis morbis affliguntur; in quibus eadem ferè signa concurrere videtur, quę apparent in obsessis, ac maleficiatis: Idcircò vt aliquid certi Exorcistæ valeant statuere, relictis iis, quæ à vetustioribus Exorcistis adduci consueuerunt, experimentis: De quærendis signis maleficii; illis cõburendis, interim obseruando: Dum quęruntur, si saga sub aliqua apparenti excusatione ad inuisendum patientem accedat: Dum venit, & in prospectu ægroti assistit, si ille afficiatur ingenti molestia, terrore, ac tremore corripiatur, ploret, & morbus alteretur: Dum malefica instrumenta comburuntur, si ægrotus in deteriùs mutetur. His, inquam, omninò posthabitis, vnicum referam signum, quod erit regula, & mensura omnium cæterorum nempè. 818

Exorcista, maleficii, vel obsessionis eo meliori modo quo potuit, habita notitia, tunc instruat obsessum vel maleficiatũ, si capax sit rationis, & instructionis: si non est capax, instruat parentes eius, vel illius curam habentes; vt sciant, & credant firmiter, Exorcistam ex ordine Exorcistatus ab Ecclesia potestatem habere, dæmonibus imperandi, vt destruant maleficia hominibus inducta, & recedant, & exeant à corporibus obsessis: ideòquè sicut dęmones nõ possunt resistere potestati diuinæ: ita nec potestati ecclesiasticę, quæ immediatè à Deo procedit, & dependet; idcircò non poterit dęmon repugnare, & contradicere pręceptis Exorcistæ. Quare si dęmon aderit in corpore patientis, statim se manifestabit.

Genuflexo ergo ægroto (si potest) ante pedes Exorcistæ: Exorcista sedens veluti Iudex aspectu graui, voce horribili, & maxima diuini auxilii, & specialis eius concursus confidentia fretus animo audaci. In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in nomine, ac virtute Domini Nostri Iesu Christi, vt Christi, & Ecclesiæ publicus minister præcipiat dæmoni (si adest) siuè vnus sit, siuè plures, vt sine mora illos moueat humores, illosquè causet dolores, ac cruciatus in ægroto coram Exorcista, quos solitus est mouere, ac causare, absente illo. Tunc si patiens erit obsessus, aut maleficiatus, credat mihi Exorcista, si ipse credit, veram esse, & non fictam suam potestatem, quam habet ex ordine Exorcistatus, statim ægrotus aliquam faciet mutationem; nam vel melius

se habebit dæmone fugiente; vel ijsdem coram Exorcista afficietur cruciatibus, quibus in absentia eius affligi consueuit. Tunc autem Exorcista immediatè eodem modo dæmoni imperabit, vt à tali cesset vexatione. Quod vtiquè dæmon, si aderit, præstabit. Et hoc dæmoniacæ præsentiæ, & operationis sathanicæ signum erit euidens. Sic practicè Exorcista deueniet in obsessionis, & maleficij cognitionem, quam antea speculatiuè affecutus fuerat.

§. VI.

817 *Exorcistas Theologos sequuntur plures Medici de maleficijs tractantes.*

THeologos Exorcistas sano, & salubri consilio sequuntur plures ex Medicis, qui de maleficijs, & veneficijs tum speculando: tum practicando tractant, non tàm ex Medicinæ placitis, quàm ex theologiæ sacræ dogmatibus, à quibus didicerunt: Quæ sit Diuinæ Prouidentiæ in malis permittendis admirabilis ratio, modus, dispositio: Quanta sit dæmonum, & spirituum inuisibilium scientia, potentia, malitia in hominibus vario modo vexandis; sed præcipuè per veneficia: Quænam magorum, & maleficorum cum diabolo colligatio ad maleficia concinnanda: Quàm efficax sit applicatio rerum naturalium, vt sunt signa maleficij: Aliaquè ad perfectam maleficiorum, & eorum differentiarum, causarum, specierum, effectuum, rationum, quibus infliguntur, remediorum, quibus curantur, & signorum, quibus dignoscuntur, cognitionem necessaria. Vt iure merito illos non Medicos; sed Theologos, seù potiùs Medicotheologos dixeris; vt qui ex puræ Theologiæ laticibus veritatem haurientes; & eam sanis medicinæ aquis admiscentes, ex vtrisquè fontibus contemperatam doctrinam Lectoribus propinant.

§. VII.

818 *Speculatiuè.*

SI speculatiuè de maleficijs disputant, fatentur ingenuè, malefici operis cognitionem non esse medicinæ; sed theologicæ scientiæ. Docent etenim, *Medicinam esse scientiam, qua humani corporis dispositiones noscuntur ex parte, vndè sanatur: vel à sanitate remouetur: vt habita conseruetur, & recuperetur amissa.*

Ex causis Sanitatis, & Ægritudinis.

Sanitatis verò, & ægritudinis quatuor causas assignant: Materiales, quæ sunt subiectum tum propinquum; vt membrum, aut spiritus; tum longinquum: vt humores; & eis longinquiora elementa. Efficientes, quæ sunt conseruantes, aut permutantes humani corporis dispositionem: vt aerem, aquã, esum, potum, euacuationem, retentionem, motum, quietem, somnum, vigiliam. Et alterationes in diuersis anni temporibus, regionibus varijs, artibus, & moribus; alijsquè rebus, quæ humano corpori superueniunt, atquè ipsum tangunt: siuè sint: siuè non sint contra naturam. Formales, quæ sunt complexiones, & virtutes, quæ post eas eueniunt, & compositiones. Finales denique sunt operationes. Iis addunt causarum morbos facientium abolitionem à contrarijs fieri: quia contrariorum contraria sunt medicamina; & pro diuersis morborum causis, eorum etiam medicationes ex rebus naturalibus, simplicibus, aut inter se compositis, puta, mineralibus, herbis, radicibus, ossibus, & corporibus solidis, liquatis, lixatis, & in massam, oleum, pinguedinem redactis sumendas, & conficiendas variari debere.

Ex quibus colligitur, Medicos nihil aliud per se considerare, præter humanum corpus ex parte vndè sanatur: vel à sanitate remouetur; Et hoc secundùm causas planè sensibiles, & corporeas, quas per medicationes similiter sensibiles, & corporeas tollere debent; & per consequens, cum de morborum cognitione agitur, illos nullam aliam causam cognoscere posse, præter quatuor elementorum, humorum, partium similium, & instrumentalium symmetriam; vel ametriam: seù moderationem, & immoderationem, quarum illa sanitatis, hæc ægritudinis sunt causæ intrinsecæ. Insuper regimen in comestione, & potu: electionem aeris: euacuationem, & retentionem: motum, & quietem corporis: mutationes ætatum, regionum: cæteraquè ex rebus externis extrinsecùs aduenientia. Cum verò ad curationem proceditur, illos nihil aliud nosse, quàm medicamina apponere contraria; & ea iuxta diuersas morborum causas variare; quæ à rebus sensibilibus, & corporalibus desumunt, nempè sanguinem emittendo, purgantia pharmaca adhibendo: victus rationem, vel alia huius generis remedia assignando: pensatis priùs debitè causis tum externis, tum internis, quas à sensibilibus indagare consueuerunt.

§. VIII.

819 *Fatetur ad seni pertinere maleficiorum cognitionem, & Curationem.*

VNdè sequitur, maleficiorum cognitionem, & curationem ad eos pertinere non posse. Non cognitionem; quia causam habent tam intrinsecam, & extrinsecam, quàm procreantem, & sanantem extra naturam corporum: nempè, dæmonem, & veneficum, qui in causando sunt insensibiles; eò quòd neuter per se quoad modum causandi cadit sub sensu, vel phantasmate; ideòquè illorum notitia per principia scientiæ medicinalis haberi non potest, quæ non fertur extra naturam corporum; totamquè haurit à sensu, & phantasmate cognitionem; morborumquè causas exquirit à sensibilibus, non autem ab insensibilibus, quales sunt dæmones, eò quòd à naturali philosophia sua fundamenta mutuatur. Nõ curationem: quia maleficia aliquo contrario curari non possunt: vt Medicis mos est, suas curationes operari. Cum enim iuxta Aristotelis doctrinam, *substantia nullum contrarium aduersetur*; & ità dæmoni, qui est illorum causa spiritualis, & insensibilis, nihil sit contrarium; ideò medicaminibus, & manualibus operationibus expelli; aut impediri non potest.

§. IX.

820 *Ex medicinæ principijs.*

QVarè Medici illi Theologi ex suis etiam medicinæ principijs fatentur totam dæmoniaci operis cognitionem, & curationem medicinæ fines prætergredi: vt Ioannes Fernelius vir sanè doctissimus, qui ad mentem Codronchi tàm diserte, & luculenter egit de morbis veneficis, & eorum causis, differentijs, & effectibus, vt omnes antiquiores, & recentiores Medicos facillimè superarit, & meritò à quolibet studioso, ac christiano scientiæ medicæ professore sit audiendus. Ille etenim has affectiones aptissimè transnaturam nuncupat: eò quòd causam arti medicæ non obsequentem obtineant. Hoc ipsum sæpissimè idem Codroncus in medicina peritissimus docet, repetit, inculcat in suis libris de veneficijs, in quorum præfatione hoc omnibus notum esse voluit, cum dixit: *Quid igitur mirum, si plerique doctissimi Medici veneficos morbos cum causam extrinsecam tum procreantem, tum sanan-*

nantem extra naturam corporum poſſideant, ignorare cogantur; nec vllam opportunam medicinam adhibere poſſint? Hæc ille.

Ex Theologiæ dogmatibus. Sed hanc veritatem luculentiùs, & certiùs aſſeruntex Theologiæ dogmatibus, quæ idipſum clariùs edocet: vt potè quæ diuinorum, dæmoniacorum, & maleficorum operum cauſas effectus, differentias certiſſimè manifeſtat: vt patet in ipſo Codronco, qui filiæ maleficio affectæ edoctus experientia cæpit, relicta communi Medicorum incredulitate, quærere libros huius profeſſionis, inquit ipſe *lib. 1. cap. 8.* eoſquè legere, & eis fidem adhibere (: Nota verbum *Ex quibus, peritoquè Exorciſta cum multa didicerim, & in multis ægrotantibus obſeruauerim, libenter laborem ſuſcepi alijs opitulandi ſtudio. Inter alios autem auctores, quos mihi legere contigit, fuit Claudius Guilluardus interpres ſacrarum literarum peritiſſimus &c.* Quare ex Theologorum ſententia in his libris loquitur, vt in præfatione proteſtatur dicens: *Quid ſint veneficia*, inquit, *pro Philoſophorum ſententia aperiam, quorum rationibus examinatis, atquè reiectis, Theologorum veſtigia ſecutus meam ſententiam afferam.*

§. X.

821 *Practicè.* SI verò practicè de maleficijs tractant, ſeù potiùs maleficio vexatis opitulari vocantur, vt moris eſt, cum cæteros ægrotos inuiſere ſolent, exequuntur ea, quæ ſunt partium Medici, non quæ Theologos ſpectant.

Non enim intollerandum quorundam Medicorum errorem ſequi volunt, qui ſi ſemel alicuius ægroti curam ſuſceperint, & cæperint ei præſcribere remedia, quæ ad eius ſanationem conducere videntur; etiamſi latentem dæmonem poſtea deprehenderint, eò quòd in tollendo morbo laborant incaſſum, irritaquè ſunt omnia pharmaca, quę ab ipſis adhibentur, nolunt tamen fateri maleficium; ſed in pharmacorum vſu aſſignando, & remedijs naturalibus applicandis perſeuerant: erroreſquè errori adijcientes, non ceſſant ægrotum à dæmone vexatum eo modo curare velle, quo ſanandus eſſet, ſi infirmitate aliqua à cauſa naturali proueniente corriperetur: quaſi è re ſit, ſuum honorem in errore perſeuerando tueri; quem labefactari, atquè inſigni nota deturpari putarent, ſi ceſſarent ab errore, qui tandem cum ipſorum ſummo dedecore omnibus manifeſtatur.

Quam obſtinatam in malo perſeuerantiam Medicotheologi iure merito damnant ſua praxi contraria. Nam cum tales infirmi ipſis offeruntur Primo omnia morbi ſymptomata, ſeù quæ præter naturam eueniunt, omneſquè poſſeſſionem, obſeſſionem, aut maleficium patientis actus, attenta, exacta, & iuſto pondere librata meditatione conſiderant, & obſeruant. Tum illa principiorum Medicorum normam, & artis medicæ regulas examinant. Indè quibuſdam experimentis quænam ſit cauſa latens, explorant; & cum inuſitatos effectus, motuſquè inſolitos deprehendunt, qui à naturali cauſa ortum habere non poſſunt; huiuſmodi ſanandis infirmis non ſe amplius immiſcent; ſed illos ad Theologos Exorciſtas, & Eccleſiæ Miniſtros remittunt, ad quos ſciunt, talium morborum cognitionem, & curationem pertinere. De his inuſitatis effectibus agitur tom. 2. diſp. 4. num. 603.

§. XI.

822 QVare poſt obſeruatos illos effectus (qui etiam Theologoexorciſtis maleficijs dignoſcendis inſeruiunt (& debita experimenta, ex quibus ægrotos maleficio vexari comperiunt; atquè ita latentem cauſam, & præter naturæ vires operantem deprehendunt; miniſtros Eccleſiæ vocant: vt ſe feciſſe in veneficio filiæ *loc. citato* Codroncus teſtatur. Vocato enim perito Exorciſta, qui ſigna maleficij in lectulo, in quo ægrota iacebat, inuenta, benedicto igne combuſſit; atquè exorciſmos, & alia ſacra remedia adhibuit, per quæ ſine alio remedio naturali, non ſemel; ſed ter ob varijs temporibus reiteratum maleficium ſanitas filiæ reſtituta eſt: vt idem *cap. 8. lib. 2.* fuſiùs narrat. Quam praxim in alijs infirmis obſeruaſſe ex hoc actu ſatis conijcere licet.

Quamobrem hi omnes Medicotheologi tum ex philoſophiæ, & medicinæ axiomatibus: tum ex principiis doctrinæ ſacræ de maleficiis diſputantes; & de Exorciſtarum cõſilio ſuam operam in iis morbis maleficis exhibentes, Deo gloriam, Eccleſiæ honorem, hominibus officium, ægrotis beneficium tribuunt; & ſibi meritum, nomenquè apud Deum, & homines comparant. Arquè ideò non tàm Medici, quàm Exorciſtæ theologi funguntur officio; & in Theologorum numero computari debent.

FINIS PRIMI TOMI.

FINIS PRIMI TOMI

ALEXICACON
REV. PATRIS
FR. CANDIDI
BROGNOLI.

ALEXICACON
REV. PATRIS
FR. CANDIDI
BROGNOLI.

BROCARDI

ER CANDIBI

REV. PATRIS

ALEXICACON

ALEXICACON
DE MALEFICIIS.
AC MORBIS MALEFICIS CVRANDIS.

TOMVS II.

Quatuor continens diſputationes varias Curationes explicantes, ac deſcribentes, quibus huiuſmodi morbi ſanari queunt.

Quæ ſunt
- DIABOLICA.
- NATVRALIS.
- MORALIS.
- DIVINA.

Quarum executio, qua ratione ab Exorciſtis, & qua à Medicis ſpeculatiuè, & practicè adimpleatur, ſtatuitur cuiuſque in fine.

AVCTORE

R. P. F. CANDIDO BROGNOLO
BERGOMENSE

Ordinis Minorum Reformatorum Concionatore, S. Theologiæ Lectore Generali.

VENETIIS, Apud Io: Baptiſtam Cataneum, M. DC. LXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIO.

ALEXICACON
DE MALEFICIIS
AC MORBIS MALEFICIIS CVRANDIS.

TOMVS II.

Quatuor continens disputationes varias Quæstiones explicantes, ac
deliberatas, quibus huiusmodi morbi curantur.

Quæ sunt

DIABOLICA.
NATVRALIS.
MORALIS.
DIVINA.

Quarum exercitia, opus ratione ab Exorcistis, & opus a Medicis Peccatis
latius, & practice adimplentur. Remittur curiosus in Tyrc.

APVD IO. BAPT. CANDIDO BROGNOLO
BERGOMENSEM.

Ordinis Minorum Reformatorum Concionatore, & Theologie
Doctore Gregoriano.

VENETIIS, Apud Io: Baptistam Catanum, M.DC.LXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIO.

IN TOMVM SECVNDVM
PRÆFATIO.

ETSI varia, & multa in vniuerso huius mundi theatro homini sese offerant bona, quorum incredibili desiderio singulis ferè momentis fatigatur, ingentiquè ad illa comparanda solicitudine accingitur; attamen inter omnia primarium locum obtinet commodus corporis status actiones suas probè obeuntis, & sanitas in plurimos annos prolunganda: quæ quia tamdiù conseruari dignoscitur, quamdiù à morborum siuè naturalium, siuè præternaturalium puta, maleficialium, violentia alieni: nec non à dæmonum, aliorumquè eius affectarum iniquorum iniurijs liberati sumus; hinc in totius primi tomi decursu de maleficiorum, ac morborum veneficorum causis, à quibus sanitas tollitur, disseruimus. Verùm, sicut in arte medicinæ non sufficit, morborum causas agnoscere, & de eis subtiliter disputare; sed insuper opus est, debita parare remedia, & illa ægrotantibus adhibere, vt perfectam curationem consequantur; ita in Exorcistico ministerio pręter speculatiuam causarum, quibus maleficæ infirmitates inducuntur, cognitionem, necesse est, Ecclesiasticum Ministrum scientia practica ornatum esse, per quam nouerit: quibus modis curandæ sint; & illi, qui eorum viru infestantur, liberandi. Ad quid enim tota theoria causarum maleficarum, quam superiori libro proposuimus, si non assignetur, & modus eas auferendi; vt illis sublatis noxij pariter tollantur affectus, & maleficio affectis optata sanitas restituatur? Quarè post disputationes de quatuor causis, quibus maleficia, & malefici morbi dignoscuntur, lubet, de diuersis curationibus disputare, quibus huiuscemodi infirmitates sanari possunt. Et

quia Aliæ ope dæmonum: Aliæ vi rerum phyſicarum: Aliæ ceſſatione pactorum maleficorum: Aliæ auxilio diuino perficiuntur; Ideò placet, hunc tomum in quatuor ſecare diſputationes.

In quarum	Prima Secunda Tertia Quarta	De Curatione	Diabolica Naturali Morali Diuina	tractabimus

vt ſic Alexicacus noſter poſt educta è latebris infernalia monſtra, doceat: quomodo Herculea claua edomanda ſint; & poſt reuelatas veneficarum infirmitatum cauſas, apollineis poculis ſanari poſſe demonſtret.

DISPVTATIONIS PRIMÆ
DE CVRATIONE DIABOLICA.
DIVISIO.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
Curatio diabolica.	1. Magica	1. Abominanda.	1. Ex parte agentis.	Dæmonis. 1.
				Malefici. 2.
			2. Ex parte medij.	Sacrilegi. 1.
				Superstitiosi. 2.
			3. Ex parte finis.	Impij. 1.
				Noxij. 2.
				Scandalosi. 3.
		2. Intoleranda.	1. In Exercentibus.	Viris. 1.
				Mulieribus. 2.
				Pueris. 3.
			2. In Addiscentibus.	Publicè. 1.
				Priuatim. 2.
			3. In Fauentibus.	Directè. 1.
				Indirectè. 2.
			4. In Requirentibus.	Immediatè. 1.
				Mediatè. 2.
	2. Superstitiosa.	1. Quoad Causam.	1. Internam, seù proximam.	In Grauioribus. 1.
				In Leuioribus. 2.
			2. Externam, seù remotam.	In Cognoscitiuis. 1.
				In Operatiuis. 2.
		2. Quoad Modum.	1. Verbalem.	Significatiuum. 1.
				Non significatiuum. 2.
			2. Operatiuum.	In Actionibus. 1.
				In Motionibus. 2.
			3. Obseruatiuum.	Temporis. 1.
				Ominum. 2
		3. Quoad Effectum.	1. Physicum.	A causa naturali. 1.
				A causa supernaturali. 2.
			2. Hyperphysicum.	A Dæmone dæmoniaca virtute operante. 1.
				A Malefico agente dæmonis virtute. 2.

DISPV-

DISPVTATIONIS I.

DE CVRATIONE DIABOLICA.

SVMMARIA.

CVratio diabolica per dæmones, & maleficos eius ministros persicitur. In qua dæmon inuocatur aliquando Expresse: aliquando Tacitè.

Ideò curatio diabolica alia Magica: alia Superstitiosa: vt duabus partibus declarabitur. n.1.

Pars I. Magica.

Curatio magica sanitatem confert remedijs diabolicis.

Sub hac comprehenduntur immutationes corporum, & effectus mirabiles. quare Abominanda, & Intoleranda: vt duobus Capitibus manifestabitur. 2.

Caput I. Abominanda.

Antiqui curationem diabolicam prædicant licitam vtilem, & diuinam. 3.

Aliqui ex Christianis eam licitam profitentur. 4.

Pomponatius, qui non distinguit inter remedia naturalia, & magica.

Paracelsus, qui hortatur Medicum edoceri à sagis: & ægrotum vti remedijs magicis.

Sed hæc curatio est illicita, & abominabilis quoquo modo consideretur siuè ex parte Agentis: vel Medij: aut Finis: vt tribus sectionibus patefiet.

Sectio I. Ex parte Agentis.

Praxis abominabilis est ex parte agentis siuè Primarij dæmonis: Siuè Secundarij malefici: vt sequentes articuli manifestant. 5.

Articulus I. Dæmonis.

Dæmonis opera omnia tendunt in hominis perniciem. 6.

Idcò in curationibus magicis possibilia peragit: & impossibilia tentat per præstigium. Sed omnia inuitè præstat. 8.

Probatur multipliciter: quia 1. *differt curationem.* 2. *imperat difficilia.* 3. *se coactum præbet.* 4. *morbum non tollit, nisi maleficus transferat vel in alium: vel in seipsũ.* 5. *nõ tollit maleficiũ dæmonis inferioris, nisi difficulter.* 9. *& seq*

Articulus II. Malefici.

Malefici in curationibus magicis æquiparantur actioni diabolicæ: quia similes sunt potentia, ac voluntate. 16.

Potentia ob multas causas impeditur. Exemplis probatur.

Illarum causarum impedientium vanitas ostenditur.

Ordo in illis curationibus manifestatur.

Voluntate dicuntur similes: quia in ipsa dæmoniacæ malitiæ coniunguntur. 20.

Ideò inuiti sanitatem restituunt. Exemplo comprobatur.

Sectio II. Ex parte Medij.

Tota actio magicæ curationis dæmoniacam manifestè arguit malitiam. 21.

Ideò abominanda ex parte medij Sacrilegi, ac Superstitiosi: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Sacrilegi.

Malefici in suis curationibus medijs vtuntur sacrilegis: quia violant Personas sacras: Loca sacra: ac Res sacras; ideò sunt excommunicati excommunicatione latæ sententiæ Summo Pontifici reseruata. 22.

Exemplis comprobatur. 23.

Articulus II. Superstitiosi.

Media magicæ curationis sunt superstitiosa: quia in eis fit excessus in cultu veri Dei: & falsi Dei. 26.

Probatur ratione, & experientia.

Sectio

Quid, & qualis sit bonus finis: Ex quo aliquod opus honitatem sumit. 28.
Tota maleficæ curatio mala est: quia maleficorum finis est Impius, Noxius, ac Scandolosus: vt sequentes articuli manifestant.

Articulus I. Impij.

Finis maleficæ curationis impius: quia in suis curationibus malefici homines à Deo auertunt; ac tollunt cultum, quem Deo homo exhibet actibus interioribus, nempè deuotione, & oratione: & actibus exterioribus, videlicet, adoratione, sacrificio, & inuocatione. 29.
Hos pietatis actus per maleficos curatores dæmon deturpare satagit siuè interiores, siuè exteriores. 32.

Articulus II. Noxij.

Finis magicæ curationis noxius, & damnificus ipsis Curatoribus: vt probatur auctoritate S. Scripturæ: ac Iuris canonici. 33.
Similiter noxius est ijs, qui curantur, quos dæmon seducit per sanitatis oblationem: fidem eorum labefactando: eam in se transferendo: ac maleficis maiorem deinceps malefaciendi ansam præbendo. 34.

Articulus III. Scandalosi.

Finis magicæ curationis scandalosus. 37.
Curator magicus monti cadenti comparatur: quia dum alios curat, fit in scandalum eorum, & in dedecus christianæ Religionis; quod maximè Deo displicet. 38.
Ideò qui talia agunt maximo digni sunt supplicio. 39.

Caput II. Intoleranda.

Iudicia Dei, & hominum sunt diuersa. Et quomodo. 41.
Magica curatio toleratur ab aliquibus Iuristis.
Non toleratur à Deo: neque ab Ecclesia: sed punitur in Exercentibus, Addiscentibus, Fauentibus, ac Requirentibus: vt quatuor sectionibus demonstrabitur.

Sectio I. In Exercentibus.

Exercentes magicas curationes grauiter puniuntur. 42.
Qui sub nomine maleficorum comprehenduntur.
Omnes magicæ actiones eodem iure puniuntur in Exercentibus Viris, Mulieribus, Pueris: vt sequentes articuli patefacient.

Viri peccant non propter infirmitatem, vel ignorantiam; sed per malitiam. Ideò grauiter puniuntur pœnis statutis à Iure diuino. 44.
Ratio fauet, quia pœna commensuratur culpæ, cuius grauitas sumitur à dignitate personæ, & ab ipso multiplici offensionis modo. 46.
Puniuntur etiam à Iure canonico excommunicatione nemini reseruata. 47.
At quia malefici sunt vel hæretici, vel suspecti vehementer de hæresi, sortilegia eorum non sunt leuia; sed atrocia, & grauia, quia sunt vel hæretica, vel hæreticalia. 48.
Quid sit factum hæreticum. 49.
Obiter quid sit hæresis.
Quid sit factum hæreticale. 50.
Factum hæreticum est ex parte operis, vel operantis maleficum expectare à dæmone, quæ soli Deo conueniunt. 52.
Factum vel hæreticum, vel hæreticale Deum abnegare, abuti Sacramentis, Sacramentalibus, rebus sacris, verbis S. Scripturæ, & Symbolo Apostolorum.
Factum vel hæreticum, vel hæreticale est dæmonem adorare adoratione latriæ, vel duliæ. 54.
Sortilegium hæreticale ex parte operantis est, cum maleficus petit à dæmone, quæ non excedunt eius facultatem. 55.
Ex parte verò operis, cum intercedit abusus Sacramentorum, Sacramentalium, rerum sacrarum, verborum S. Scripturæ, Symboli Apostolorum.
Factum vel hæreticum, vel hæreticale, baptizare imagines; vel pueros rebaptizare; vel sacra conculcare; vel alia huiusmodi perpetrare. 56.
Magiam exercentes vel sunt hæretici: vel vt hæretici habentur; ideò subijciuntur excommunicationi Bullæ Cœnæ Domini saltem in foro exteriori, quando non est error in intellectu. 57.
Malefici de hæresi conuicti, si pertinaces, & impenitentes sint, traduntur curiæ sæculari. 59.
Quid sit tradi curiæ sæculari.
Malefici ex corde pœnitentes recipiendi sunt ad pœnitentiam, exceptis quatuor casibus; de quibus, vel aliquo eorum malefici conuicti non sunt recipiendi ad misericordiam in Decretis Summorum Pontificum. Sic etiam si sint hæretici, sed pœnitentes duntaxat in ipso tabulato, vel post sententiam conuertantur. 62.
Prædicti malefici pœna mortis sunt multandi. 64.
Probatur auctoritate legum, & Iuris prudentium.
Immò viui comburendi, si impœnitentes sint.
Quæ pœna probata est iure diuino, canonico, ciuili, & consuetudinario. 65.
Ideò commendandi Principes, ac Iudices, qui tales criminosos ignis pœna puniri iubent. 66.
Quare Iudices Prouincias ab hisce malefactoribus purgare debent. Secùs facientes sunt rei culpæ & restitutionis damnorum. 68.
Nec vlli suffragatur dignitas personæ.

Articulus II. Mulieribus.

Citiùs ad maleficia feruntur mulieres. 70.
Quas à pœnis excusant quidam earum aduocati.
Eorum excusatio refellitur.
Pœnæ pro viris maleficis statutæ ampliantur ad mulieres, quia non sunt odiosæ, sed fauorabiles Reipublicę ob conseruationem: bonis Ciuium moribus ob exemplum, ipsis maleficis: & Sagis ob conuersionem. 71.
Expressè de Sagis puniendis fit mentio apud Canones, Pontifices, & Doctores. 72.
Quidam Sagarum patroni eas è numero maleficorum eximere student.
Huiusmodi exemptio Sagis est infructuosa, quia sunt hęreticę, & apostatę censendę. 73.

Articulus III. Pueris.

Pueri videntur immunes à flagitijs, & consequẽter à pęnis. 74.
Experientia contrarium docet, cum plures maleficijs vacent.
Quid sentiendum de pueris impuberibus. 75.
Quid de proximis pubertati.
Quid post annum 14. completum. 77.
Iudices quomodo se gerere debeant in huiusmodi casibus.

Sectio II. In Addiscentibus.

Dęmon vbique plures instituit discipulos, qui non sunt tolerandi, sed puniendi, siuè addiscant Publicè, siuè Priuatim, vt duobus articulis patefiet. 79.

Articulus I. Publicè.

Olim plures fuerunt Scholę, quibus à Magistris Magia discipulis publicè tradebatur. 80.
Quorum etiam plures hoc nostro ęuo sunt, qui scientijs vanis, ac diabolicis incumbunt in conuenticulis secretis, & in nocturnis cętibus. 81.
Quas artes detestatur, ac puniri exercentes iubet ius canonicum, ac ciuile. 82.

Articulus II. Priuatim.

Magi, ac malefici, vt securiùs suas valeant tradere Instructiones, priuatim plures seducere tentant, Ignorantes per signa exhibita in verbis, & rebus, sapientes per libros, & scripta: 83.
Huiusmodi libros, & scripta Valens Imperator iussit diligenter perquirere, & concremare. 84.
Testis oculatus est D. Ioan. Chrysostomus.
Hoc nostro ęuo valdè inoleuit apud corruptam iuuentutem prędictus abusus, dictorum, nempe, lectio librorum. 85.
Quæ prohibetur iure pontificio, excommunicatione nemini reseruata.
Si verò copulatiuè concurrant quatuor sequentes conditiones, tunc legentes, vel retinentes sunt excommunicati excommun. Bullæ Cœnæ Domini. 86.
Prima conditio, vt liber sit Auctoris hæretici.
Secunda conditio, vt vel contineat hæresim, vel de Religione tractet.
Quid sit continere hæresim, ac de religione tractare. 88.
Tertia conditio, vt scienter vel legantur, vel retineantur. 89.
Quarta conditio, vt fiat absquè licentia Papæ, qui solus potest hanc licentiam dare. 90.
Prędictos libros vel legentes, vel retinentes in foro fori præsumuntur hæretici, & vt hæretici sanctissimæ Inquisitionis tribunali sunt denunciandi, ac puniendi. 91.

Sectio III. In Fauentibus.

Virus artis magicæ, ac maleficæ magis diffunditur ob magorum, ac maleficorum plures fautores, qui duobus modis eis fauere dicuntur, scilicet, omittendo, vel committendo, vt sequentes articuli demonstrabunt. 93.

Articulus I. Omittendo.

Magis, ac maleficis fauent omittendo.
Alij ex officio. Et isti sunt. Iudices, qui negligunt eos punire.
Quinam sint Magorum, ac Maleficorum Iudices.
Quando eos punire spectet ad Iudices Ecclesiasticos, vel ad Iudices Sæculares. 49.
Quando detur præuentio.
Episcopi, Inquisitores, & eorum Ministri non punientes magos, maleficos, & sagas gratia amoris, vel odij, vel lucri, aut alterius commodi, vt eorum fautores habentur. 96.
Et si præfati Rei sint hæretici, vt hæreticorum fautores censentur.
Excepta causa vitandi scandala, vel ignorantia, quòd sint tales. 97.
Principes, ac Domini temporales, si iam ab Ecclesia moniti, negligunt punire magos, & maleficos hæreticos, vt hæretici præsumuntur. 98.
Si verò requisiti omittunt eos inuestigare, & capere, sunt suspecti de hæresi, & tenentur ad restitutionem damnorum.
Alij ex Edicto S. Inquisitionis. 100.
Hi ex charitate tenentur magos, maleficos, & sagas denunciare. Secùs facientes sunt excommunicati ex Edicto S. Inquisitionis, Iure canonico, ac constitutionibus pontificijs.
Ratio dictat.
Ex varijs indicijs sagæ, ac malefici sunt denunciandi. 101.
Aliqui defendunt, sagas esse denunciandas à socijs, qui eas interesse ludis diabolicis viderunt.
Secùs tamen est censendum ex praxi supremæ Romanæ Inquisitionis.
Si saga socias denunciet de his, quæ vidit patrare extra ludos, eius denunciatio sufficit ad inquirendum. 105

Si

Si maleficus, vel saga audiatur loqui cum dæmone sunt denunciandi.
Alia indicia, per quæ malefici, ac sagæ sunt denunciandi.
Omnes quicumque sint vel tacitè, vel expressè dæmonem inuocantes dē iure nouo sunt denunciandi.
Filij, Filiæ, Parentes, & Consanguinei tenentur denunciare magos, maleficos, & sagas.
Ratio dictat. 108.
Distinctio Moderni Auctoris de duplici genere sagarum refellitur.
Ad denunciationem magorum, maleficorum, & sagarum, & eorum, qui de hæresi sunt suspecti, non est præmittenda fraterna correctio; 111.
Omnes exercentes operationes, quæ aliquo modo sapiunt hæresim, de iure nouo sunt denunciandi: dummodo illa actio inuoluat inuocationem dæmonum, vel peccatum mortale. 113.

Articulus II. Committendo.

Magis, Maleficis, & Sagis fauent committendo qui de facto illis auxilium ferunt. 114.
1. *Defendendo verbis, litteris, scriptis, opere: vt quidam Aduocati, & Procuratores, qui fidei Inquisitoribus maximè se opponunt: ac dici possunt Magorum, Maleficorum, ac Sagarum defensores.*
Quando sint puniendi.
Quanam pœna percellantur Aduocati, & Notarij, cum auxiliantur Magis, Maleficis, & Sagis. 118.
2. *Consulendo, vel auxiliando.* 119.
Probatur auctoritate Conciliorum, Pontificum, Canonum, & Canonistarum.
3. *Laudando scienter, seriò, ac dolosè apud Principes, & Iudices.* 120.
4. *Relaxando: vt quandoque faciunt Principes, Magistratus, & Iudices. Qui grauissimè Deum offendunt, & maximum Reipublicæ Christianæ damnum inferunt.* 122.
5. *Impediendo directè, vel indirectè.* 126.
Quinam dicantur impedire directè. Et à quo puniri possint.
Quinam dicantur impedire indirectè. Probatur exemplis.
Inter hos connumerantur aliqui Superiores ob certas leges subditis suis impositas. Ratio talium legum refellitur. 129.
Pius V. ne subditi impediantur à denunciatione, Constitutionem edidit, ne per quinquennium post denunciationem possint à Superioribus molestari. 131.
Exorcistæ ritè suo munere fungentes sunt velut oculi officij S. Inquisitionis. Quare sic dicantur. 133.
Prælati Religionum statuta promulgantes, quibus officium sanctæ Inquisitionis dir[illegible], vel indirectè impeditur, vel debilitatur, vel retardatur, sunt nuncupandi vel Magorum, vel Maleficorum, vel Sagarum, vel hæreticorum fautores: ac suspecti de hæresi censendi. 134.
6. *Occultando directè, vel indirectè.* 137.
Quinam dicantur occultare directè, vel indirectè.
Quomodo suspecti de hæresi sint dicendi.

Sectio IV. In Requirentibus.

Homines plures, quia nimis intenti sunt saluti suę corporali, spreto Deo ad dęmonem confugiunt, ab eo auxilium requirentes alij Immediatè: alij Mediatè: vt duobus articulis patefiet. 138.

Articulus I. Immediatè.

A dęmone immediatè quęrunt auxilium, qui cum eo pactum habent expressum. 139.
Qui illis opitulari videtur in infirmitatibus; sed imperfectè: & in necessitatibus, cum ad manus Iudicum deueniūt, & ad torturam trahuntur. Quibus, nè sua fateantur delicta, auxiliatur per maleficium taciturnitatis.
Quomodo tale maleficium componatur.
Variis modis dęmon silentium in eis causare solet, qui recensentur. 140.
Quibus pęnis sint obnoxij prędicti ad dęmonem confugientes. 145.
Prędictum maleficium impediunt alij illicitè per quandam à terra eleuationem, & in carcerem deportationem, &c.
Alij licitè per vestimentorum expoliationem, abrasionem capillorum, ac remedia ecclesiastica. 147.

Articulus II. Mediatè.

Requirunt mediatè à dęmone auxilium qui ad maleficos recurrunt, vt maleficium soluant. 150
Hoc licitum probat Aureolus. Probat à simili.
Eius opinio reprobatur vt falsa, erronea, & sibi contraria. 151.
Præfati criminosi puniri iubentur iure diuino, canonico, & ciuili. 157.
Nec carent culpa qui per accidens ad maleficos recurrunt. 158.
Hoc licitum esse sentit Remigius extorquendo vi, ac verberibus.
Hæc opinio refellitur; quia periculosa est, & erronea, vel non sufficienter explicata.
Licitum est, inducere vel blandis verbis, vel minis, vel verberibus leuibus, cum probabiliter credimus hoc facturum licitè. 161.
Hoc testantur Theologi. Sed cautela debita adhibenda.
Mens Auctoris circa hoc declaratur. 164.

Dæmon non tantùm accurrit, dum expreſsè à magis adiuratur; ſed etiam dum tacitè ab alijs inuocatur. 165.
Quibus opitulatur per ſuperſtitioſam curationem. Quæ diſtinctè dignoſcitur, dum inueſtigatur eius Cauſa, Modus, & Effectus in tribus ſequentibus capitibus.

Caput I. Quoad Cauſam.

Curatio ſuperſtitioſa cognoſcitur ex notitia Cauſæ ſiuè Internæ: ſiuè Externæ: vt duabus ſectionibus patefiet. 166.

Sectio I. Internam, & proximam.

Sicut dæmon vt cauſa interna, & proxima malum operatur in homine: ita pariter vt talis cauſa ſanitatem confert inuocatus in curatione magica expreſsè: & in curatione ſuperſtitioſa tacitè. 167.
Paratumque ſe exhibet concurrere in neceſſitatibus Granioribus, ac Leuioribus: vt ſequentes articuli demonſtrabunt.

Articulus I. In Grauioribus.

Dæmon per ſuos Magos, Maleficos, & Sagas proponit homini remedia grauiora, ac difficiliora. 168.
1. *In infirmatibus grauioribus: vt exemplis probatur.* 169.
2. *In neceſſitatibus vrgentioribus tradens certos ritus, inſtrumenta quædam, & characteres quoſdam, quibus ad ſanitatem conſequendam vti neceſſe eſt.* 170.
3. *In difficultatibus obſcurioribus, quæ maximè tenent Iudices, nè valeant à magis, & maleficis veritatem extorquere.* 171.
Quos adiuuat variis modis, vt taciturnitatis maleficium ſoluere queant.
Qui omnes vt ſuperſtitioſi refelluntur.

Articulus II. In Leuioribus.

Dæmon vt honorem aucupetur ab hominibus, eis accurrit inuocatus. 133.
1. *In ægritudinibus leuioribus pellendis, etiamſi res applicata ſit inutilis, & vana. Nam his vanis vtuntur, vt veræ fidei fundamentum deſtruatur.*
2. *In maleficijs arcendis. Varij adducuntur modi.* 175.
3. *In gregibus cuſtodiendis.* 176.
Huius ſuperſtitio oſtenditur; & exemplo comprobatur. 177.

Sicut dæmon eſt cauſa interna, & propinqua ſanitatis conferendæ: ſic homo eſt cauſa externa, & remota; qui ſeipſo ea operatur, quæ à dæmone præſcribuntur. 179.
Cuius ope vtitur ſiuè ad Cognitonem: ſiue ad Operationem: vt ſequentes articuli demonſtrabunt.

Articulus I. In Cognoſcitiuis.

Homines natura ſcire deſiderant, maximè quæ ad ſui ipſius conſeruationem ſpectant. 180.
Ideò cum infirmantur aliqui, vt ſciant, an ægritudo ſit naturalis, vel diabolica, ſuperſtitioſa quædam capiunt experimenta.
Ex
Plumbo liquato infuſo in aquam. 181.
Ablutione corporis cum decoctione verbenæ. 182.
Columbo per medium ſciſſo ægroto applicato.
Pennis gallinæ nigræ poſitis ſub ceruicali. 183.
Ægroti indumento: & alijs pluribus. 184.
Ad cognoſcendas ſtriges dum ſua libertate fruuntur: vel dum ad manus Iudicum deueniunt, varia ſumunt experimenta. Et recenſentur. 185.
Quæ omnia vt vana, ac ſuperſtitioſa refelluntur.
Ad inuenienda furta, & occulta ſcienda. 190.
Alij vtuntur phiala plena aqua cum certis alijs cæremonijs. Quod ſortilegium hæreſim manifeſtam ſapit.
Alij certis numero lapillis ad fluentem aquã. 192.
Alij certo numero candelarum cum quibuſdam alijs ritibus.
Non eſt tamen ſuperſtitioſa ars inueniendi aquam adhibita virga ſalicea, vel amigdalina. 194.

Articulus II. In Operatiuis.

Quemadmodum in cognoſcitiuis, ita in operatiuis ſuperſtitioſa dicitur curatio, cum quis vtitur mediis ad conſequendam ſanitatem, quæ ex ſe nullam habẽt vim ad huiuſmodi effectum producendum. 195.
Vnde quidam aiunt, licitum eſſe tollere maleficia per vana, & ſuperſtitioſa.
Cui opinioni Scotum adhærere ſentit Daniel Sennertus Medicus: ſed falsò, & immeritò hoc ei aſcribi oſtenditur.
Nec officit quicquid dicit Sprenger in Malleo. Non enim Scotus docet per vana, ac ſuperſtitioſa licitum eſſe tollere maleficium. 196.

Caput II. Quoad Modum.

Quamuis modus superstitiosæ curationis innumerabiles formas comprehendat; attamen omnes reduci possunt in tribus sectionibus ad Modum Verbalem, Operatiuum, & Obseruatiuum. 198.

Sectio II. Verbalem.

Plures diaboli fautores multa naturalibus superstitiosa receperunt: vt Arabes, Cabalistæ, Iudæi recentiores, ac Magi omnes.

Quorum fundamenta sunt friuola, impia, & vana. 299.

Veritas est, nulla vocabula vim habere naturalem vel sanandi morbos, aut vulnera: vel depellendi alias noxas. Siue eorum Modum attendamus Significatiuum: Siue non significatiuum: vt sequentes articuli manifestabunt. 200.

Articulus I. Significatiuum.

Quidam sentiunt voces significatiuas significare Primariò per influxum cælestem. Secundariò per hominum impositionem. 201.

Quorum opinio refellitur vt erronea.

Referuntur variæ verborum formulæ superstitiosæ, sed non eo rithmo, ordine, & idiomate, quo sunt pronunciandæ. 202.

Aliæ plures formulæ continue à dæmone adinueniuntur, ac suis asseclis traduntur distribuendæ. 203.

Quæ omnes vt superstitiosæ pluribus rationibus reprobantur.

Articulus II. Non Significatiuum.

Maior stultitia, verborum formulis nihil significantibus vti. Quas omnes esse superstitiosas in comperto est. 205.

Harum plures, sed imperfectæ describuntur.

Sed vt prorsus vanæ, ac ridiculæ refelluntur ratione, auctoritate Canonum, & exemplo. 206.

Quare prædictis formulis vtentes vel sunt hæretici, vel de hæresi vehementer suspecti. 209.

Quomodo in vsu rerum sacrarum possit esse superstitio, vel tentatio Dei. 210.

Ostenditur, quomodo non potest esse superstitio in illa oratione ab Auctore composita, quæ incipit: Oratione da recitare, ò portar seco, &c. 212.

Sectio II. Operatiuum.

Summus Vniuersi artifex suæ ostendit ordinem sapientiæ in suis operationbus. 214.

Quem conatur imitari dæmon: varia opera adimplere præcipiens suis asseclis; ad quæ accurrit etiam tacitè inuocatus.

Quæ præcipuè in duobus articulis demonstrantur in Actionibus, & in Motionibus.

Articulus I. Actionibus.

Variæ actiones transeuntes institutæ à dæmone, vt per eas sanitatem conferat. Quænam sint.

Eorum aliquæ describuntur; & vt superstitiosæ refelluntur. 215.

Aliæ actiones recensentur, in quibus interuenit Abusus Sacramentorum, Sacramentalium, Rerum sacrarum, Verborum Sacræ Scripturæ, Orationis Dominicalis, Symboli Apostolorum, & similium. 216.

Quæ vt superstitiosæ, sacrilegæ, & hæreticales reiciuntur.

Articulus II. Motionibus.

Varij membrorum corporis motus in curatione interueniunt, qui omnes cum sint ex dæmonis præscripto, proculdubio sunt superstitiosi. 217.

Exemplis comprobatur.

Huiusmodi motiones superstitiosas multi exercent hoc nostro æuo; quorum nonnullæ describuntur. 218.

Alij similibus motionibus superstitiosis vtuntur, quæ superstitiosæ ostenduntur; imò etiam hæreticales, si interueniat abusus Sacramentorum, vel cæterorum, de quibus supra. 220.

Sectio III. Obseruatiuum.

Sicut Deus suam manifestauit clementiam instituendo sacramenta: suamque patefecit sapientiam varia tradendo præcepta, ex quorum vel obseruantia, bona; vel transgressione mala futura coniecturaliter prænunciantur. 220.

Sic dæmon præter remedia verbalia, & operatiua, quibus se clementem conatur ostendere; vt etiam se sapientem prodat, varia tradit præcepta secundùm modum Obseruatiuum, Temporis, & Ominum: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Temporis.

Non est superstitio obseruare tempora, quibus herbæ sint colligendæ: ligna succidenda: ac mare nauigandum.
Sed est superstitio: 221.
1. *Cum obseruatur vnus vel hebdomadæ, vel mensis, vel anni dies, quà talis. Vel certa hora diei, quà talis hora.*
2. *Cum adduntur circunstantiæ inutiles: vel non approbatæ orationes.*
Constat ex Iure canonico.
Adducuntur excmpla à Petro Breslayo, & ab Alexandro ab Alex. 223.
Ex dierum in fastorum superstitione emanarunt dies critici. Quid sint. 224.
Quando superstitiosi: quando non.
Quas obseruationes aliæ sequuntur populares ad negotia peragenda, nempe. 225.

Obseruatio
- *Diei S. Pauli. Quando dicatur superstitiosa.*
- *Primorum duodecim dierum Ianuarij.*
- *Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ.* 226
- *Festi Sancti Stephani.*
- *Annunciationis B. V. Mariæ.* 227.
- *Diei Parasceue.*
- *Festi S. Mariæ Magdalene.*
- *Diei lunæ.* 229.

Has vanas obseruantias vt supestitiosas detestantur
Diuus Paulus ad Galatas.
Sanctus Ambrosius ibi. 230.
Theologi omnes. 231.
Aliæ adducuntur dierum vanæ obseruantiæ.
Ad sanitatem consequendam: ad fures inueniendos: ad nonnulla futura præscienda. 232.
Inter has superstitiones non est connumeranda obseruantia partus octimestris, quem minimè vitalem esse, ferunt. Nec anni climacterici, quem homini lethalem esse dicunt. 233.
Ratio cur partus octimestris nequeat viuere. 234.
Ratio cur anni climacterici lethales dicantur, quæ eadem est de Criticis diebus. 235.

Articulus II. Ominum.

In omine homo signa futurorum sumit. 236.

Ex
- *Nomine, ac voce.* 237.
- *Iis, quæ fortuitò domi accidunt. Exemplis probantur.*
- *His, quæ extra domum, seù in via euenire solent.* 239.
- *Sonitu aurium.* 240.
- *Actionibus varijs.* 241.

Prædictæ omnes vanæ obseruantiæ, vt superstitiosæ damnantur in iure canonico.
Ratio dictat. 242.
Aliquando tamen dicta, vel facta hominum talia sunt, vt diuino impulsu aliquid futurum præsignificent. 243.
Aliquando etiam actiones irrationalium.
Aliquando per ipsa insensibilia.
Aliquando ex Comato sydere. 244.
Quid sit. Et quomodo formetur.
Quid prænuncient naturaliter, ac supernaturaliter.

Caput III. Quoad Effectum.

Cum effectus nobis sint notiores, ac priores ipsis causis, facilè deuenitur in cognitionem superstitiosæ curationis, si ipsius in duabus Sectionibus contemplemur Effectum siue Physicum: siue Hyperphysicum. 248.

Sectio I. Physicum.

Effectus naturalis est ille, qui non excedit causarum creatarum vires. 246.
Quæ, & quot conditiones requirantur ad physicam actionem.
Sæpiùs dæmon multa operatur per causas naturales; ideò curatio superstitiosa potest esse etiam quoad effectum physicum siuè procedat à causa naturali: siuè à causa supernaturali: vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. A Causa naturali.

In physicis effectibus multa sæpiùs admiscentur, quæ illos superstitiosos reddunt. 251.
Alij vtuntur remedijs occultis citissimè operantibus licèt naturalibus. Quomodo peccent. 252.
An sint A Magistratibus permittendi. 253.
Alij solo contactu sanant morbos.
Huiusmodi curationes naturales non esse, probatur. 254.
Obijcitur de quibusdam mirabilibus. Respondetur obiectioni.
Potest Deus concedere, vt aliqui vel odore, vel tactu, aut habitu sanare possint aliquos morbos. Constat de masculo septimo loco nato, ac de Regibus Galliæ. 256.
Quid de Rege Pyrrho contactu morbos sanante.
Quid sentiendum de Salutatoribus, seù Ensalmadoribus. 258.
Alij vtuntur remedijs externis certis, ac definitis. 259.
Quarum curationum varij sunt modi, in quibus interueniunt orationes quædam: Frusta panniculi lanei aqua intincta: Frusta indusij sanguine madefacta: Puluis aluminis adusti. Et id generis. Quæ non videntur sufficientes causæ naturales ad sanitatem conferendam.
In quolibet tamen remediorum prædictorum est aliquid, quod naturaliter aliquantulum iuuare potest. 262.
Formulæ verò verborum adhibitæ per modum deprecationis sunt licitæ, adhibitæ verò vt formulæ necessariæ, & vt signa infallibilia talis effectus sunt superstitiosa. 264.

Prædi-

Prædicta ergo remedia, quia continent plura vana, inutilia, & superflua, ideò sunt superstitiosa. 265.

Articulus II. A Causa libera, nempè, Dæmone.

Dæmon etsi præstigijs quandoque homines fallat; Aliquando tamen veros producit effectus denominatos 266.
Vel prodigiosos, prout respiciunt causam artificialem, nempè, dæmonem agentia naturalia præparantem.
Probatur exemplo. 268.
Vel physicos, prout respiciunt causas naturales naturaliter operantes. Probatur à simili de dæmoniacis.
At quia illicitum est, à dæmone auxilium petere, dicti effectus ope dæmoniaca producti sunt superstitiosi.
Quid agendum à Magistratibus, ordinarijs locorum, & Inquisitoribus, cum huiusmodi Curatores sibi occurrunt. 272.
An inter hos effectus connumerandus sit sanguinis fluxus ex cadaueribus occisorum coram reo. 273.
Et vtrum indicium esse possit ad torturam.
Consultius erit Iudicibus se abstinere ab huiusmodi indicijs.
Examinatur quidam effectus à formicis alatis productus in territorio Bergomensi, qui naturalis non esse probatur. 276.
Nec præternaturalis à dæmone, Ergo à Deo supernaturalis esse conuincitur.
Ratio congruentiæ sumitur à proprietatibus formicarum: quæ aptissimè videntur præsignare actiones Præcursoris, qui colitur in loco, vbi tales effectus producuntur. 278.

Sectio II. Hyperphysicum.

Effectus hyperphysici dicuntur omnia opera à Deo operata tum in veteri, tum in nouo testamento.

Vel per | *Seipsum.* | *B. Virginem.* | *Angelos.* | *Sanctos omnes.* 279.

Sed quia aliqui effectus hyperphysici etiam sunt à dæmone; ideò curatio superstitiosa potest esse quoad tales effectus, siue procedant à dæmone dæmoniaca virtute operante: siue à malefico eiusdem dæmonis virtute agente. 280.

Articulus I. A Dæmone dæmoniaca virtute operante.

Dæmon seipso multos præstat effectus, qui humanas superant vires. 281.
Quorum vnus est, qui procedit ex applicatione facta in loco distanti.
Eius superstitio ostenditur rationibus.
Obijcitur de Sympathia. Satisfit obiectioni. 283.
Sic expulsiones nubium factę à certis hominibus certis ritibus; Quorum iactantia conuincitur dupliciter.
Ita expulsiones insectorum quadam artę factę. 285.
Eorum praxis superstitiosa ostenditur.
Simili superstitione affecta est litis, quę instituitur inter dæmonem, & maleficum volentem se ad Deum conuertere. Probatur validissimis rationibus. 286.
Hùc referuntur effectus immunitatis à varijs periculis. 288.
Quæ omnia superstitiosa esse demonstrantur varijs rationibus. 289.
Ità superstitiosi sunt illi effectus, qui dicuntur euenire ex rebus naturalibus, quæ tamen non habent vim ad illos producendos. 290.
Errant Medici, & Exorcistæ talia asserentes.
An Galli cantus strigarum dissipet conuentus. 292.
Qua ratione possint dæmones odisse galli cantum.

Articulus II. A Malefico virtute dęmonis agente.

Dęmon, vt suos honoret asseclas, multa præstat per ipsos, quę effectus hyperphysici appellantur. 294.
Hùc referuntur effectus prouenientes ab imaginibus astronomicis. Quid de his sentiat Caietanus. 295.
Eius positionis fundamentum, vt superstitionum fuit prius confutatum à D. Thoma. 296.
Rationes ipsius Caietani nullius esse valoris ostenduntur. 297.
Illa conformitas figurę ad astrum nihil conferre probatur.
Quare vsus talium imaginum vt superstitiosus condemnatur à Pontificibus, Canonibus, Patribus, Theologis, Canonistis, ac Iurisperitis. 299.
Idem de annulis asseritur, quibus dicitur dęmon alligari, quod superstitiosum ostenditur. 300.
Sic ille motus annuli, quo pulsantur horę, vt effectus superstitiosus reprobatur. 301.

Concolusio Disputationis.

Concluditur, curationem dęmoniacam esse abominandam, & intolerandam, ideò detestandam, ac sollicitè fugiendam. 302.
Nec spectare ad Medicos: quicquid asserant nonnulli Medici, qui pro naturalibus multa superstitiosa receperunt. 303.
Præcipuè Paracelsus, qui varia superstitiosa tradit.
Eius errores refelluntur. 304.
Nec ad Exorcistas spectare vllo modo: licèt fortasse hoc assereret quidam Felix Malleolus, qui varijs vtebatur formulis superstitiosis. 306.

Quæ

Quę omnes erroneę eſſe oſtenduntur.
Multi huic ſimiles ſunt hoc noſtro ęuo, qui à dęmone ſępiùs decipiuntur. 307.
Quod prouenit ex interrogationibus factis dæmoni iuxta exorcizandi regulas ab antiquis Exorciſtis in ſuis exorciſmarijs traditas. 308.
Quibus Exorciſta ſe ignarum prodit.
Prædictæ ergo curationes vt illicitæ, ac ſuperſtitioſæ reprobantur. Ideò ab Exorciſtis, Medicis, ac quibuſcunquè abominandæ, atque fugiendæ. 310.
Ad cognoſcenda opera ſuperſtitioſa aſſignantur. 311. *& ſeq.*
Regulæ tres pro Medicis.
Regulæ ſex pro Exorciſtis.

DISPVTATIO I.

DE CVRATIONE DIABOLICA.

1. Curatio diabolica per dæmonem, & maleficos eius ministros perficitur.

INCIPIAMVS à curatione diabolica, quæ per Dæmonem, & eius ministros Magos, Incantatores, Sortilegos, Maleficos, Veneficos, & alios, quocumque nomine vocentur, qui eius ope ægrotis medentur, perfici consueuit; quam ideò primo loco proponimus, vt omnibus innotescat, quàm abominanda sit, & solicitè fugienda.

In qua dæmon invocatur. Aliquando expressè, Aliquando Tacitè.

Hæc autem est duplex, prout ad eam perficiendam diuersimodè se gerunt infernales illi Curatores, & qui eorum actibus aliquo pacto consentiunt. Nam Aliquando dæmon verbis compellatur expressis, & formali adiuratione euocatus ex orco patenti, & manifesta operatione ea peragit palàm, quæ ab ipso desiderantur; vt fit à Maleficis iuxta conuentiones inter ipsos initas.

Aliquando modo tacito inuocatur: vt ab ijs, qui nullo expresso pacto eius ministerio irretiti, tamen se operibus dæmoniacis immiscent; & ad eius curationes vtuntur; ad quorum tacitas preces subdolus hostis accedit; & occulto modo præstat illa, quæ ab istis oratoribus postulantur; Ideò

Ideò Curatio Alia Magica, Alia Superstitiosa.

Alia est curatio per dæmonem expressè inuocatum, & palàm operantem facta.

Alia per eundem tacitè interpellatum, & occultè concurrentem exhibita. Primam vocamus Magicam. Secundam Superstitiosam. De quibus totidem huius disputationis partibus disseremus: vt ijs discussis à quocumquè rectè, & catholicè sentiente, fugiendam, ac contemnendam esse, statuatur.

PARS PRIMA.

Magica.

2 *Curatio magica sanitatē confert remedijs diabolicis.*

HÆc magicæ superstitionis fętus remedijs superstitiosis, incantationibus, sortilegijs, & medijs diabolicis vtitur ad sanitatem conferendam. Sub eius nomine comprehenduntur omnes immutationes corporum similes; & maximè illæ, quæ ad hominum commodum, & vtilitatem, seù beneficium fiunt: siuè immediatè circa ipsa corpora humana: siuè circa animalia: siuè circa arbores, & similia. Similiter effectus illi, qui per hanc artem sanitatum hominibus promittuntur: vt non posse lædi ab hostibus, nec subesse casibus fortuitis, & id generis alij; Nam omnes ad magicam curationem, si ab ijs exercentur, qui cum dæmone pactum habent expressum: si verò ab alijs, qui pacto expresso cum dæmone non sunt fœderati: ad superstitiosam tantummodo, reuocantur. Quam magicam curationem Abominandam, & Intollerandam esse duobus capitibus demonstrabimus: vt in vno culpa: in altero pœna huic crimini debita videatur.

Sub hac comprehenduntur immutationes corporum, et effectus mirabiles.

Quare Abominanda, Intolerāda.

CA-

CAPVT I.

Abominanda.

3 *Antiqui curationem dæmoniacã prædicãt Licitam, Vtilem, Diuinã.*

ANtiquorum sententia dæmoniacam curationem non solùm licitam esse; sed laudabiliter practicabilem; & vtiliter exercendam eorum scripta demonstrant; quibus passim summis illam laudibus efferunt, & tanquam à Deo hominibus communicatam ingenti eius benignitate commendant. Diuinam etenim & magicam illam vocant, vt potè quæ à Deo humanas calamitates miserante nonnisi à magis, ideſt, sapientibus addiscenda, & exercenda est. Nec mirum, cum nescirent distinguere inter diuinam, & diabolicam rationem soluendi maleficia; & in fictitia illa Deorum suorum turba dæmones inuocarent. Ideò quicquid à falsis Dijs profanæ antiquitatis, seù dæmonibus edocebatur ad mortalium curationes, hoc ipsi tanquam veri Dei beneficium suspiciebant. Quorum vanitatem, & superstitiosos ritus diligentissimè exsequitur D. Hieronymus, & Oleaster *in cap. 13. Ezechielis post medium:* eorumquè multa exempla congerit Annæus Robertus *lib. 1. rerum iudic. cap. 5.*

4 *Aliqui ex christianis eam licitam profitentur. Pomponatius qui non distinguit. inter remedia naturalia, & magica. Paracelsus qui hortatur Medicũ edoceri à Sagis. Ægrotũ magicis vti remedijs.*

Sed Neotericorum placitis eandem curationem tanquam licitam proponi, eorum præcipuè, qui se christianos esse profitentur, mirandum sanè, & lachrymis prosequendum. Pro quibus omnibus Pomponatium, & Paracelsum producimus in medium, vt in ore duorum testium stet omne verbum.

Primus *in suo libro de incantationibus* multa inseruit magica, superstitiosa, & diabolica more multorum, qui medendi varias rationes proponentes, magicum remedium, à naturali non secernunt; sed vtrumquè insimul exhibentes, lectores incautos decipiunt.

Secundus *de morbo caduco*, tum Medicos, tum ægrotos ad magicas operationes recurrere docet. Nam Medicum instituens, vt in sua arte perfectus sit & edisserens, quo pacto morbis à magico artificio inflictis succurrendum sit, ait; *Quia, nec Auicenna, nec Galenus de tali curatione scripserunt. aut sciuerunt quidquam. Nec in Academijs omnis ars addiscitur; ideò oportet quandoquè, Medicum accedere ad vetulas, sagas, zigenepos; rusticos, & circumforaneos, & ex ipsis artem addiscere; eò quòd plus sciant de istis rebus, quàm omnes academię professores. Sic Ægrotum edoceas,* addit, *si quispiam supernaturali morbo, vel dolore per incantationem detineatur, illi nullum naturale remedium proderit; sed magicum remedium esse oportet, quo morbus tollatur, quali & introductus.* Quæ duo placita ex duobus eius principijs deducuntur. Primum est: *Tales curationes magicas minimè contra Deum esse: quia illis non ad perniciem; sed ad salutem hominum vtimur.* Cui placito hæc verba subiungit: *Dicant ad hæc quicquid velint Theologi.* Secundum est; *Nihil referre, an Deus, vel Angelus, vel diabolus: mundus, vel immundus spiritus opem ferant, modò æger curetur.* Quod probare illum non pudet sacrę scripturæ testimonio ex Zachariæ cantico *Luca 1.* desumpto. *Salutem ex inimicis nostris de manu omnium, qui oderunt nos.*

Sed hæc curatio illicita est, & abominabilis, quo quomodo consideretur siuè ex parte Agentis, vel Medij aut Finis

Quarè talem curationem illicitam, & abominandam esse, probamus non solùm iure diuino, ecclesiastico, & humano: vt latè *tomo 1. disput. 1.* prosecuti sumus; sed etiam praxi, quoquomodo consideretur: siuè ex parte agentis: siuè ex parte medij: siuè ex parte finis: vt totidem sectionibus declarabitur.

SECTIO I.

Ex parte Agentis.

SI actio illa perfectissima est dicenda, & omni laude dignissima, quæ à perfectissimo, ac summè bono agente prouenire dignoscitur: ex oppositio iuremerito illa super omnia maximè est detestanda, & abominanda, quæ ab agente iniquissimo, ac nefandissimo promanare conspicitur. Talem quis non videat praxim curationis magicæ, ad quam perficiendam duo agentia concurrere, necesse est. Alterum primarium, & præcipuum, dæmonem, nempè, qui sua virtute morbum tollit, & sanitatem inducit. Alterum secundarium, & minus præcipuum, nempè, maleficum, qui dæmonem inuocat, & ea peragit, quæ ab ipso præcipiuntur.

5 *Praxis abominabilis est ex parte agentis, Siuè Primarij dæmonis Secundarii maleficij.*

Vtriusquè autem esse valdè abominandam sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

Dæmonis.

§. I.

6 *Dæmonis opera omnia tendunt in hominis pernicię.*

QVis non detestetur, & abominetur curationem operatam à dæmone, à quo quicquid peragitur; etiamsi in hominum salutem corpoream, & bonorum exteriorum augmentum cedere videatur; tendit nihilominus in eorum damnum; ideòquè ab ipsis sollicitè præcauendum, & fugiendum? Tanto enim odio illos prosequitur, quod vt aliquo modo valeat exsaturare, vbiq. ponit laqueos in igne, aere, aqua, terra: insidia struit in omni loco sacro, & profano: bellum mouet apertè, & occultè, vt omnes, & singulos malis oppressos teneat, & quos potest, ad sua castra perducat. Quod quidèm si consequitur, præclaros se putat agere triumphos. Si assequi desperat, pro lucro habet, cum vel corpori, vel fortunæ bonis damna infert; vt sic ob illata damna voluptatem saltem apparentem percipiat: Sicut videmus fieri ab ijs, qui continuè odia fouent. Nam si quoquomodo inimicis nocere queunt, summoperè lætantur, illorumque miseriam suum solamen arbitrantur, licèt gaudium illum sit maxima amaritudine respersum. Hinc cum perpetuis inuidiæ facibus spiritus ille nequam vratur; & succrescentibus ardeat aduersus homines irarum flammis suiipsius carnifex, nihil intactum relinquit, quod non protinus exequatur siuè possibile siuè impossibile, modò illos in vltimum exterminium possit attrahere: vt facit in magicis curationibus, in quibus

Ideò in Curationibus magicis.

§. II.

7 *1. Possibilia peragit.*

POssibilia peragit, cum naturali, aut dæmoniaca virtute perfici possunt.

Primò namquè si naturalis virtus sanitatem conferre potest, facillimè hanc perficit curationem; quia apprimè omnium rerum naturalium vires nouit, & modum, quo debitè applicari valeant: vt latè disseruimus *tom. 1. disput. 2. p. 1.*

Secun-

Secundò si curatio naturalem virtutem prætergrediatur; & potentiam dæmoniacam non excedat, adhuc dæmon facili negotio sanat: quia illam ad malefici votum hominibus curandis impendit. Quod præcipuè locum habet in morbis arte malefica inductis, in quibus dæmones inferiores non possunt ea soluere, quæ superiores ligauerunt, licèt possint ea, quæ virtuti eorum sunt proportionata. Superiores verò dæmones non tantùm possunt omnia, quæ inferiores faciunt; & ità sanare morbos ab eis illatos; sed etiam plura quam ipsi: quia scientia, & potentia maiori pollent. Sicut præstantiores Medici eas valent curare infirmitates, quas minus periti tollere non possunt. Habent enim dæmones superiores potestatem super inferiores: vt docent D. Augustinus *lib. 83. qq. q. 79.* D. Thom. *de Potentia. q. 109. art. 2. & 3.* Palud. *in 4. d. 44. q. 7.* Ideòque poterunt eos cogere, expellere, infirmitatesque ab eis inductas perfectè curare.

§. III.

8 *Impossibilia tentat per prætigium.*

IMpossibilia tentat dæmon. Quamuis enim non possit omnes morbos curare, vt benè docet Petrus Binsfeld. *tract. de Confessionibus maleficorum priori parte quæst. concluſ. 8.* tamen petentibus hominibus, & vrgentibus maleficis, illos curare aggreditur. 1. Ne infirmus, & debilis videatur, qui potens existimari desiderat. 2. Ne deseratur à maleficis eius impotentiam videntibus. 3. Ne contemnatur ab hominibus, qui ad ipsum recurrunt. Et tunc præstigijs vtitur. Nam ægrotus aut sanatur ad tempus, quo elapso iterum morbus redit: aut sanatus apparet; etsi verè infirmus sit; sed dolorem non sentit.

Sed omnia inuitè præstat

Hæc autem omnia siuè possibilia, siuè impossibilia inuitus præstat. Cum enim agitur de damno alicui inferendo spontaneum se actorem præbet: vt cum morbo aliquis afficiendus est, non expectat à maleficis ad hoc rogari; sed ipsos vrget, & incitat minis, promissis, & verberibus. Cum verò agitur de morbo tollendo, & sanitate restituenda, non agit blienter; sed coactus ex odio infensissimo, quo hominem prosequitur, illiq. semper malum, & non bonum adducere contendit. Quod facilè ostenditur.

Probatur multipliciter Quia

§. IV.

9 *Differt curationem.*

PRimò: quia differt curationem, cum illam citò præstare queat. Quod suo malo probant indies illi, qui ad tales confugiunt curatores.

Hoc testari potest quidam Paulus de Regatijs Teuto sutor, qui Venetijs anno 1647. fuit in vtroque oculo maleficio affectus, ità quòd lucem non poterat videre, dolores in eis acerbissimos, & puncturas acutissimas patiebatur; ipse nihil tamen de maleficio cogitans varios accersiuit Medicos, qui octomestre continuo varia adhibuerant medicamina, nullum remedium omiserunt, quod illi non applicarent, nihilquè intentatum reliquerunt, vt illi optatam restituerent sanitatem; sed omnia incassum; semper enim morbus deterior fiebat. Tandem accessit ad eum quædam vetula, quæ illi sanitatem intra spatium trium dierum infallibiliter conferre promisit, dummodo, quæ illi præcepisset, perfectè adimpleret: qui cum timoratæ esset conscientiæ, consuluit Parochum, an mulier illa esset bona; & an tuta conscientia posset ipsius remedia adhibere, qui eam vt morum grauitate, ac vitæ probitate ornatam prædicauit: sed ex fructibus illius cognoscemus illam. Seipsum ergo exhibuit ægrotus paratum omnia quæ præcepisset, adimplere; quarè illa plura iussit perficere, quorum ferè omnia nullam in se habere virtutem oculos sanandi, præseferebant; ideòquè quilibet mediocriter non ignarus talem curationem potius à dæmone quam ab aliqua virtute naturali perficiendam facilè colligere poterat. Promisit, ante tres dies completos sanitatem; sed quæ iussit sibi eum afferre nonnisi diù poterat inuenire, nempè caput canis illis conditionibus, ac qualitatibus præditi, quas mox dicam numero sequenti. Tandem post multos dies inuentum illud super prunas assauit eo fine, vt suspicari potest quo supra tom. 1. pag. 211. num. 612. *enarratum est fieri à similibus operatoribus. Ex illo capite, vt ipsa prætexebat, puluerem deduxit, aquamquè instillauit, quæ oculis adhibuit hoc ritu: accensa nempè candela non benedicta ipso super lectulum suum prima die decumbente modo consueto: secunda die è conuerso, pedibus nempè sursum, & capite deorsum, cum denario argenteo puluerem illum eleuans, & in oculos proijciens, postea illos prædicta aqua abstergebat: deindè accepto cultello, cuius manubrium esset argenteum, manubrio super oculos varia faciebat signa, interim nonnullis admurmuratis verbis; eiusdem verò cultelli cuspide eos ad modum crucis signabat; dicens se per tale signum dolorem intercidere; fecitquè totum vnius oculi dolorem in alterum oculum transire, in quo vehementissimis cæpit torqueri cruciatibus: iussitquè: vt bis in die, nempè ante solis ortum, & post eiusdem occasum quotidiè super tria transfreta aliquantisper deambularet: quæ omnia bonus Teuto perfectè adimpleuit, non tamen conualuit. Completis tribus diebus præstitutis; mulier causans, infirmitatem nimis esse grauem, dixit, adhuc quindecim dies esse necessarios, quibus completis, absque dubio ipse optatam consequeretur sanitatem. At ille cum se cognoscerct semper proficere in peius, & remedia mulieris vt suspecta habere cepisset, me aduocare fecit, rogans, vt illi remedia spiritualia adhiberem. Cui iussi huiusmodi superstitiosam detestari curationem, & ad diuinam Clementiam, ac pietatem, nec non Sanctissimi Nominis Iesu confugere virtutem, & efficaciam, ac firmiter credere in potestate ecclesiastica Exorcistæ tradita contra dæmones: Quibus monitis instructus, ac in Domino confisus, dæmoni à me in nomine Iesu impositis præceptis, vt cessaret ei nocere, nec vllo modo amplius diuexaret, Diuino opitulante Numine integram consecutus est sanitatem. Vetula verò pseudocuratrix, quæ solita erat bis in die ægrotum visitare, hora nempè prandij, & serò amplius non comparuit; sed nulla de hac re reddita ratione, duas forfices, quas dum curatio illa durabat, apud se domi retinendas, necessarium esse, asserebat, statim Sutori remisit.*

§. V.

10 COntemplare modò, benigne Lector, hanc mirabilem curationem? Nonne hanc statim superstitiosam, ac diabolicam suspicis? Nonnè dicta vetula ab illo bono Parocho vt sancta reputata se manifestam diaboli partiariam propalauit? Cuinam innixa potestati, & auctoritati promittere potuit, infra tres dies infallibiliter se illi sanitatē collaturam? An à Deo habuit hanc facultatem? Absit, vt dicamus hoc: Quia Deus huiusmodi personis suas non communicat gratias gratis datas: nisi quandoquè pro bono publico. Sed quando illas tribuit, suam non concludit potestatem termino trium dierum, cum citò possit conferre sanitatem: nec tradit per talia media vana, & ridicula. An ab Ecclesia? Quis hoc asserat? Ecclesia enim solis suis ministris, & non mulierculis tradit potestatem dæmones eijciendi, & maleficia soluendi. An ab aliqua occulta vi naturę? Sed illa remedia adhibita, etsi aliqua, puta puluis, & aqua possent aliquam vim habere naturalem; attamen quoad applicationem, & modum operandi naturalem non præseferebant: Nam quòd ad curationem necessarium esset, puluerem in oculos proijci cum denario argenteo, signari oculos cum cultelli manubrio, ac cuspide, verba nonnulla proferre, deambulare super tria transfreta, hęc omnia absque dubio nullam physicam actionem ad conferendam oculis valetudinem habere poterant: vt patet cuilibet in physicis mediocriter edocto. A dæmone ergo, credidit se huiusmodi virtutem adepturam; sed eam fefellit opinio: quia, cum ipse sit pater mendacij, multa suis clientibus promittit; sed pauca, aut nulla præstat.

§. VI.

11 SEcundò imperat difficilia, & quasi praxi impossibilia, quorum si minimum omittatur, nihil agit. Hoc in prædicto Teutone facillimè conspici potest. Iussit enim mulier inuenire canem, in quo nullus esset pilus albus, nec alterius coloris; sed totus ater, mediocris staturæ, ætatis vnius, vel duorum annorum, & non amplius; pro quo inueniendo hoc opus, hic labor. Cum enim dolores succrescerent in diem eius parentes, & amici diligentissimè inuigilabant cuncti, in vijsquè insidias ponebant, si quem fortè huiusmodi canem inuenissent, quo quid difficilius præcipuè Venetijs? Nam si quos inueniebant, vel non atri erant: vel si atri, pilos nōnullos alterius coloris admixtos habebant: vel nimis iuuenculi, vel nimium senescentes: vel nimis parui, aut nimia molis quantitate affecti: ideòque ob hanc difficultatem remedij applicationem longiùs protrahebat. Sed cane adinuento, & eius capite super prunas assato, aliud iubet difficile: Erat tempus æstiuum, quo ob dolores vehementes, ac niniam aeris caliditatem non poterat ægrotus lassis corporis membris, vllam dare quietem, nec somnum capere, nisi aliquantisper summo mane ante solis ortum; sed tunc ei opus erat, è lectulo surgere, vt ex præscripto illius curatricis hùc, illùcquè discurreret, super tria transfreta deambulando. En crudelitas sathanicorum curatorum. Sed omnibus his peractis tribus diebus præstitutis, quibus promiserat infallibiliter conferre sanitatem, versipellis hostis, à quo facillimè instruebatur mulier, qui non hominis salutem, sed perniciem maximè affectat, quindecim alios dies, vt sanitatem conferat, insuper necessarios esse, asseuerauit; quibus multa alia difficilia obseruanda statuisset: Nec hic stetisset malitia diabolica; sed adhuc tempus longius sanitatis protraxisset, donec miser, nisi ad Diuinam pietatem confugisset, pro sanitate promissa, oculos, vitam, & salutem amisisset.

2. Imperat difficilia.

§. VII.

12 TErtiò externis signis se coactum, & renitentem exhibet: vt luculento exemplo à Remigio relato *lib. 3. cap. 3. dæmonol.* probatur de quodam Stephano Nouacho Madrensi maleficio affecto cui, vt sanitatem conferret quædam saga, præter ea, quæ illi adhibuit, de quibus locuti sumus *tom. 1. disput. 4. num. 735.* sublatum in proximum aerem, oblato immani vrso imposuit: tum repetitis spatijs sæpiùs vexit, interim ipsa, quasi onere iniquiore opprimeretur, non cessante ingemiscere bellua, ea verò vox erat dolentis dæmonis, quòd præter ingenium tali valetudinis beneficio operam suam accommodare cogeretur; sed eius tarditatem illa increpans, magis magisquè, vt viam pergeret, istis vrgebat verbis: *Age dum ignaua, atquè odiosa bellua, nunc factis digna recipis tuis, qua me primùm ad hunc ita multandum vel inuitam impulisti.* Hæc à se audita trepidus sessor postea sanitate acquisita, magna fiducia testatus est. Vbi ex eo videas, quomodo dæmon in restituenda sanitate se coactum, & renitentem exhibet.

3. Se coactum probet.

§. VIII.

Quartò maleficos deterret à talibus postulationibus, & illos importunè sollicitantes colaphis, ac verberibus afficit: & licèt ijs annuat quandoquè, tamen morbum tollit, nisi maleficus transferat in alium: vel in seipsum: vt optimè declarat Gregorius Turonensis *lib. 6. histor. Franc. transf. c. 35.* dicens: *Ista diaboli liberalitas est, vt boni nihil vllis hominibus præstet, nisi cum æquali, vel maiori hominum damno. Vndè si mulierem morbo liberet, transfert in virum: si senem, in adolescentem: si filium, aut filiam transfert in patrem, aut matrem: si sortem magus in alium non transtulerat, ipsemet necatur: vel ingens vita discrimen adit.* Quod refert factum aliquando à quibusdam Veneficis Parisiensibus, qui Mummolum prefectum, quem in morbum lethalem mala sua arte coniecerant, ad valetudinem reducere aliter non potuerunt, quàm prius eius consensu vita priuato vix bimo infante, quem Chilperius pater vnicum in spem regni alebat. Huic simile refert Auctor dæmonom. *lib. 3. cap. 2. de quo supra tom. 1. pag. 37. n. 137. in fine* de illo mago, qui dixit se non posse sanitatem conferre Patrifamilias, nisi sortem transferret in filium adhuc lactantem, cui cum genitor assentiretur: nutrix, quæ filium vehementer amabat, de salute ipsius solicita aufugit, & nutricium inter vlnas baiulando aliò asportauit: sic sanatus est æger; sed non comparente puero, magus fuit substitutus, qui eadem infirmitate correptus, à dæmone interfectus est.

4. Morbum non tollit, nisi maleficus transferat in alium.

Quintò

§. IX.

14 QVintò non ſoluit maleficium ab inferiore dæmone peractum, niſi cum maxima difficultate ob inferioris reſiſtentiam, qui libenter obediens, cum morbi inferendi ſunt ſuperioris præcepto, ſe renitentem præber, cum ſunt tollendi, vim vi repellendo; Quam maximam eſſe, docet Delrius *lib. 2. q. 40. diſquiſ. magic.* Hinc multoties euenit, quòd licèt Saga Superior promittat, maleficium ſoluere ab inferiore malefica illatum; non tamen illud ſoluit, nec ſanitatem confert; imò ægrotus ſemper proficit in peius ob reſiſtentiam factam à dæmone maleficæ inferioris; quia dum ſuperior dæmon tollit maleficium factum, puta, in pectore, ipſe aliud in ſplene, vel in pulmone operatur, ſi ille hoc aufert à ſplene, vel pulmone, inferior aliud perficit in capite, vel alio membro, donec maleficiatus poſt multos paſſos cruciatus, tandem viam vniuerſæ carnis ingredi cogitur.

5. Non tollit maleficium dæmonis in ferioris, niſi difficulter.

Hoc fateri poteſt ſuo malo Venetijs quędam mulier, quæ anno 1648. cum me aduocaſſet, vt quandā eius filiam annos 15. natam ſacris benedictionibus munirem, quam maleficio affectam ipſa putabat: vt vidi illam, manifeſtè comperi, eſſe mente captā, ac prorſus potentiarum ſenſitiuarum interiorum nedum ipſius intellectus, & voluntatis vſu totaliter expertem; & quouis bruto animali peiorem, ac deteriorem: eius enim mater mihi enarrauit dicens: nec manducat, nec bibit, niſi coactè, ferè nūquam die, ac die ſomnum capit; vlulat ſæpiùs velut bellua; non loquitur, nec vllum oſtendit ſignum, ſe apprehendere id, quod ei per verba, vel per nutus pro bono ſuo proponitur: nō poteſt rectà conſiſtere, nec decumbere, aut ſe ſternere ſuper *lectum, vel* ſuper terram; ſed sēper ſuper articulos pedum ſuorum conglobata manet: velut manent infantes in vtero matris. *Feci eam violenter rectà incedere, ſed ſtatim, vti prius, ſeipſam contrahebat. Probaui, an adhuc duraret maleficium, quo Mater dixit, illam, dum puerula bima adhuc erat, fuiſſe affectam; ſed cum nullum ſignum maleficij comprehenderem; iam illud eſſe completum, nec amplius ibi dæmonem eſſe operantem; ſed remanſiſſe ſolùm effectum maleficij, qui nil aliud erat, quàm totalis ventriculorum cerebri exſiccatio, vel extenuatio, cum neruorum cōtractione, organorum, quorum perfecta conſonantia ac diſpoſitio ad rationis vſum, nec non ſenſitiuarū potentiarum tum apprehenſiuarum, tum appetitiuarum operationem maximoperè eſt neceſſaria, læſione inſigni, & formali corruptione; ideòq; non niſi per apertum Dei miraculum poſſe ſanitatem conſequi, exiſtimaui.*

Ratio eſt, quia poteſtas ab Eccleſia tradita Exorciſtæ non ſe extendit, niſi ad dæmones à corporibus maleficiatis, vel obſeſſis, à domibus, alijſquè rebus ad vſum hominis ſpectantibus eijciendos, quando ſunt præſentes: quod euenit, quandiù durat maleficium: nec adhuc aliquod organum; aut membrum eſt diſſolutum, ac funditus deſtructum: quia tunc nec Exorciſta, nec Dæmon reſtaurare valent; ſed requiritur potentia Dei infinita, cum à priuatione ad habitum non fiat regreſſus, niſi per potentiam Dei infinitam.

§. X.

SEd quomodo ad ſtatum tam miſerrimum deueniſſet illa infælix, audiant qui tàm faciliter poſthabito diuino adiutorio confugiunt ad Deum Acharon, & auxilium poſtulant à dæmone. 15

Dum prædicta filia adhuc erat puerula bima, fuit maleficio affecta. Mater (quæ hæc mihi enarrauit) auida ſalutis propriæ filiæ iam omnibus ſenſibus ornatæ ad quandam Medicam, ne dicam, ſagā celeberrimam acceſſit, quæ ſtatim promiſit filiæ cōferre ſanitatem; interim oleum dedit, quo ſtomachū eius vngeret: quo peracto viſa eſt filia aliqualiter meliùs ſe habere; ſed paulò poſt maioribus cœpit affici cruciatibus. Iterum mulier adijt maleficam, & ſecū puerulam adduxit; quam varijs vnctionibus, ſignis, verbiſquè admurmuratis muniuit; interim mater puellæ videbat ſagam in cubiculo vndiquè à quibuſdam felibus circumdari, qui magnitudine corporis veruecibus haud abſimiles erant, ſaltantibus, & geſtientibus circa eam: quos mulier dæmones putauit. Hos priùs ſecretò ſaga allocuta; denùò infallibiliter ſanitatem impertiendā promiſit: quia ſic ſui forſan dæmones pollicebantur: & re ipſa videbatur filia aliqualiter ſe melius habere. Sed altera mulier, quæ & ipſa vulgo ſaga putabatur; & fortaſſe illa erat, quæ priùs maleficium intulerat, ad ægram puerulam acceſſit, ac quaſi commiſerans eius miſeriæ dixit, ſe velle, aliquod ei afferre adiutorium: Idcircò linea quadam meaſura per longum per latum, & quaquauerſum puerulam eſt dimenſa, & ſuper caput varia fecit ſigna: ſic puella impoſterum ſemper profecit in peius, donec ad illum ſtatum miſerrimum, de quo ſupra, perducta eſt.

Aliam ſimilem iſdem diebus adhuc Venetijs habitatione parùm à priori diſtantem, eiuſdem ferè ætatis, ſimilibus cruciatibus, ac dementia affectam vidi, quam parentes eius mihi dixerunt, priùs fuiſſe rationis vſu benè compotem, & perfecta valetudine dotatam vſquè ad ætatem octo annorum; ſed poſtea per maleficium, ac per curationem cuiuſdam mulieris ſic deformatam. Quibus omnibus dixi; Meritò hæc patimini, quia peccaſti in Deum veſtrum. Ecquid boni poteratis expectare à dæmone ſummè malo, cuius omnes machinæ, aſtus, & operationes ad id collimant, vt homnes ad vltimum animæ, & corporis exitium perducat?

Cum ergo ſemper hominis damnum, numquam bonum deſideret dæmon, quis nō videat, in ſimilibus curationibus magicis operari, & agere, quia bonum aliquod homini ægroto conferendo in corpore, maiora damna infert in anima, non ſolùm illaqueando peccatis; ſed alios etiam inuitando, vt in ſimilibus morbis ad eum recurrant; & ſic maleficorum, & ſubditorum ipſi miniſtrantium numerus augeatur? Vndè iuremerito S. Leo loquendo de dæmonis curationibus, ait: *Beneficia eius cunctis ſunt nocentiora vulneribus.* Quarè quoquo modo agat in curationibus iſtis, ſemper eius actio illas procul dubio malas, & abominabiles reddit.

ARTICVLVS II.

Malefici.

§. I.

16 *Malefici in his curationib. æquiparantur actioni diabolicæ: quia similes sunt.*

QVandoquidem ministri fideles dominorum mores æmulantur, non dubium est, quin Maleficorum actio in curationibus magicis actioni diabolicæ veniat æquiparanda; & ideò pariter abominanda: cum sint potentia, & voluntate similes.

2. *Potentia.*

Potentia Maleficorum alia non est, quàm diabolica. Quicquid enim operantur, hoc ope dæmonum faciunt; quæ illis diuersimodè communicatur: vt latè disseruimus supra *tom. 1. disput. 3.* Alij enim morbos immittunt: & hi plures; cum enim isti sint homines diabolici, ac diaboli humanati, si dæmones, quorum mores gerunt, semper ad malum perpetrãdum sunt intenti, & istos diaboli ministros, vt plurimùm tum in hominum perniciem: tum in aliorum animantium detrimentum, ac totalem plantarum, ac fructuum extinctionem suas impendere vires, quis ibit inficias? Alij morbos curant: & hi pauci. Vel quia remedia ignorant opportuna: vel quia non possunt, cum non sint remedia in eorum potestate; sed ex diaboli pendeant arbitrio: vel quia nolunt ob suam nimiam in proximum impietatem, ac odium implacabile, quo semper agitati malum, & non bonum cuilibet affectant. Alij vtrumquè præstant: & sunt paucissimi: vt testantur Auctores Mallei, Sylvester Prierates, Grillandus; & alij relati à Binsfeldio *Comment. in Tit. C. de malef. & Mathem. in L. Eorum quæst. 6.* Postquam enim maleficijs aliquem affecerunt, nonnisi rarò eum sanare solent. Nam multa sunt, quæ, ne aliorum à se afflictam valetudinem vel restituant; vel subleuent, sibi agnoscunt afferre impedimentum: nempè quòd à sacris, à Medico, aut alia re quapiam iam sit mendicatum auxilium, quòd ab alio, quàm à se morbus sit illatus: quòd in vinculis constituti ea sint facultate medendi, quæ sibi erat anteà à dæmone concessa, destituti; quòd hac tantùm lege id illis liceat, si commutato beneficio, damno, atquè iniuria maiore afficiant: quòd non sint difertis de sanando verbis rogatæ: atquè id generis alia, quibus nusquam non solent afferendis remedijs moras, ac tergiuersationes interponere.

Qua ob multas causas impeditur.

§. II.

17 *Exèplis. probatur*

HÆc omnia exemplis comprobantur à Remigio *lib. 3. dæmonol. cap. 5.*

In agro Stinensi Nonas Nouemb. 1586. Rosa Girardina pro comperto recensuit, non posse morbum tolli ab alio, quàm ab eo, qui illius causam dedisset: nec cuiquam licere, vt in messem alterius falcem suam immitteret. Charmesij Calend. Decemb. 1584. Dominica Euræa ait, non posse restitui sanitatem ei, cui semel est adempta; quin idem morbus sæpè etiam grauior in alium transferatur. Item medendi vires à dæmone acceptas statim euanescere, vbi Sacerdos, aut Medicus ægro sanitatis ergò manus admouerunt. Haracuriæ 4. Idus Nouemb. 1586. Alexia Drigæa, ait numquam esse integrum, atquè absolutum sanationis beneficium; sed morbi semper aliquid hærere, ac supersesse. Ardemontij 3. Nonas Decemb. 1584. Catharina Balandræa, frustra, inquit, aut sedationem, aut leuationem ægritudinis expectari ab ijs, qui sunt in sortilegij reatu. Desijsse etiam tunc in dæmonis manu, per quem possunt omnia. Cui consentiens est, quod dicit Nicolaus Morelius, qui cum serræ 14. Calend. Februarij 1587. iam vinctus rogaretur, vt medicinam faceret puero Ioannis Chematij, quem non negabat à se in eum, quo tunc laborabat, morbum esse iniectum, respondit, eius rei nullam amplius esse sibi relictam facultatem; quando ea, qua se ipse induerat criminis confessione, dæmonem penitus à se ablegauerat. Et omninò carceris locum, quo minus sortilegijs, quæ ad eam sanationem adhiberi oportebat, conuenire posse. Alias excusationes adducere consueuerunt aliæ sagæ ab eodé alijs exemplis comprobatas.

§. III.

18 *Illarum causarũ impediẽtium vanitas ostẽditur.*

VErùm quod in primis asserit Girardina, quis non videat, dæmonem fingere eius sagę operam ad medendum sibi esse necessariam, qua antea ad lædendum vsus est? Siquidem nemini dubium est, quin id solus dæmon suopte (vt aiunt) Marte præstare possit; sed hoc ideò facit, tum vt beneficium coarcter, ac coangustet magis, dum eius conferendi potestatem ad alterius, nempè, sagæ, aut malefici transfert libidinem; tum vt eorum pleniore mereatur obsequio, dum illis inuitis, & inconsultis nihil eorum, quorum fuerunt auctores, mutaturum se ostendit. Nequè enim in eo parum sibi placent, quòd vident vitæ, necisquè sibi in homines potestatem esse attributam: quòdquè vlciscendi nisi is, quem ipsi statuerit, finis, modusquè nullus alius sit futurus. Quod verò astruitur à Dominica Euræa de translatione morbi in alium iam resolutum est supra *arti culo præcedenti*, & quod non possit dæmon restituere sanitatem, si ægrotus à Medico corpori, & Sacerdote animæ quæsierit medicinam: nemini est ambigendum, per fraudem, ac malitiam ibi subesse fictionem. Neutrum enim probabilem causam habet, eum à tali curationis officio remouendi. Id enim potius à zelotypia eius prouenit, qui veretur, ne eius beneficij gratiam extinguat, quę diuina, vel humana præcessit curatio, cui fortè accepta referri possit sanitas. Et hæc est vna ex dæmoniacis cautionibus suis magicis curatoribus tradita; videlicet his, qui se fascino in morbum coniectos putant, opinionem ingerere, non esse ad diuina, aut humana remedia confugiendum, si velint conualescere: omnemquè valetudinis spem iam tum certò deponendam esse, cum ad illa vel sola mente, & cogitatione conuertitur. Et omninò semper causa aliqua subest, ne suorum miserationi, si quæ aliquando eos mouet, accedat, atquè indulgeat, vt patet in illa Alexia Drigæa. Quod verò tandem prætexitur, sanitati conferendæ impedimentum esse reatum, & in carcerem inclusionem. Verum equidem puto, omnem expirasse potestatem quoad maleficia inferenda: Vt enim testatur Sprenger *in Malleo tom. 1. par. 3. q. 8.* Maleficæ statimac sunt in manibus iustitiæ omnes vires earum expirant, præcipuè quoad maleficia præsentia; & etiam quoad futura, nisi eis à diabolo succurratur in maleficio taciturnitatis: quod etiam euenit in persona Magistri Guilhelmi Edelini magi, in quo à tempore iuridicæ incarcerationis, vis omnis

nis hostilis, nempè, dæmonis in eo euanuit: vt refert Delrius *lib.5. Disquis. magic. sect.12. circa finem* quod probauit quoquè hoc nostro æuo Colonus ille, de quo supra *tom.1. d.4. num.772.*

Veruntamen, estò in illis expirauerit vis malefaciendi dum vincti sunt, & in carcerem detrusi, verisimile videtur Nicolaus Remigio loco citato, non esse eis dæmonem valetudinis curationem denegaturum, si cuiquam illam postulent: dum modò sontes in ea adhuc sint conditione, vt suorum peccatorum confessione, ac vera pœnitentia dæmonem suum à se nondum amouerit. Tunc enim facto fœdere, cuius legibus constabat ea sanandi per alienos à natura modos potestas, certum est, & ipsam prorsus elanguisse, atquè euanuisse.

§. IV.

19 *Ordo in illis curationibus manifestatur.*

VTut sit, cum aliquando aliquem maleficio affectum isti Curatores sanare aggrediuntur, huiusmodi curationes hoc ordine peragunt; vt inferiores multa perficiant: superiores verò maiora, cum omnia possint quæ inferiores, & maiora etiam, cum sint maiore à dæmone donati potestate: ideò in curationibus sæpissimè minores, qui in magno sunt numero, impotentiam confitentur; ad illos recurrentes mittunt ad superiores. Vndè Binsfeldius *loco cit. numero 16. concl. 3.* refert: cum interrogata fuisset quædam saga: num illi, quem maleficio infecerat, remedium afferre potuisset? Respondit: *Ah ego, & mei similes hoc non possumus, licet inferamus:* fuerat autem talis mulier mitera ex communi consortio, & non honoratiore loco.

§. V.

20 *2. Voluntate dæmoniacæ malitiæ coniunguntur. Ideò insani sanitatem restituũt. Exemplo comprobatur.*

VOluntate etiam æqualis malitiæ glutino dæmones, ac malefici coniunguntur. Omnes enim ad hoc tendunt in omnibus suis actibus quantumcumquè factis ad homines curandos, tum vt regnum dæmonis amplificent, pluresquè eius seruituti adijciant: tum vt eius adimpleant voluntatem, quæ est, & animas, & corpora perdere in gehennam; & cum vni non possunt damna inferre, saltem alteri noceant. Quarè nonnisi inuiti sanitatem restituunt. Et cum hoc beneficium corporale præstant, damnum inferunt spirituale. Hæc omnia patent exemplo à Grillando relato de Iurisconsulto quodam Sabinensi tract. de sortileg. cap.6.

Erat iste coniugatus, sed maleficio factus impotens, cui nullius Medici ars poterat opitulari; consuluit magum; à quo iussus, vt ea nocte cum coniuge dormiret sumpta quadam potione priusquam decumberet: Sedulò tantùm caueret, ne nocte illa vel vxor, vel ipse signo se crucis cõmunirent; neuè metuerent, si quid auribus, oculisuè insoliti obuersaretur. Paruit Causidicus, & ad vnguem cunctis obseruatis, quinta circiter hora noctis ecce illi pluuiæ, procella, tonitrua, fulguraquè maxima; mox & ideò pauendi terremotus, vt concussa domus ab imo nutaret, non secus ac arbor à ventis penè euulsa, succedere hominum magni clamores, & eiulatus. Cumquè in eam partem maritus oculos coniecisset, videt in camera plusquam mille, vt apparebat, adinuicem certantes, & vnguibus, pugnis, & calcibus crudeliter pugnantes, & lacerantes alteriùs facies, ac vestimenta tota; inter quos vidit mulierem quandam, quæ erat alterius oppidi vicini, & detebatur, quòd erat malefica, de qua ipse sponsus multum suspicabatur, ne ab ea maleficiatus fuisset, quæ vltra omnes maioribus gemitibus, & vlulatibus cruciabatur; & crines, faciemquè suam totam vnguibus lacerauerat. Propter quæ ipse maleficiatus dixit, quòd aliquantulum timuit à principio, dubitans, ne quid mali sibi accideret. Deindè recordatus de monitionibus magistri, resumpsit vires, vxorem verò semper tenuit sub pannis absconditam, ne ista videret. Postquam vero ità certauerant per mediam horam, vel circa, ingressus est Magister in camera prædicta; & erat tunc circa mediam noctem; ad cuius ingressum omnes illi pugnantes vnà cum muliere statim disparuerunt, & abierunt penitùs. Magister autem accessit ad maleficiatum, & illius humeros tetigit manu perfricando aliquãtulum dicendo: quòd non dubitaret amplius: quia iam liberatus erat. Post cuius discessum maritus conualuit, & deinceps liberis operam dare valuit.

En quomodo maleficus ille, cum esset potentia superior muliere illa, quod maleficium intulerat, eam coegit auferre, immissis dæmonibus, qui specie pugnantium sic illam acerbissimè cruciarent, ideoque inuita coacta fuit desinere illi malefacere. Quis autem huiusmodi probabit, ac laudabit curationem? Nonnè apertè oculis omnium se exhibet detestandam, & abominandam ex parte agentis siuè primarij, & præcipui, nempe, dæmonis iniqui, & maleuoli: siuè secundarij, & minus præcipui, malefici qui dæmonem inuocat, ei tanquam Domino famulatur, eaquè peragit, quę ab ipso suo magistro infernali edocetur?

SECTIO II.

Ex parte Medij.

SI *bonum est ex integra causa*: teste D. Dionysio Aeropag. *cap.4. de diuinis nominibus*. *Malum verò ex defectu cuiusque circumstantiæ*: Iure merito pessimum, & abominabile dixeris, quod non tantùm ex vna, sed omnibus ferè causis malum sese exhibet. Tota actio maleficæ curationis, cum diabolicum præseferat adiutorium, pessimam, & abominandam seipsam prodit ex parte agentis primarij, & secundarij. At quia medijs vtitur, quæ dæmoniacam manifestè arguunt malitiam nefandis sortilegijs, ac innumeris superstitionibus refertam, abominanda vtiquè est nuncupanda ex parte Medij Sacrilegi, ac Superstitiosi: vt duobus articulis explicabitur. 21 *Tota actio maligcè curationis dæmoniacam manifestè arguit malitiã. Ideò abominanda. Ex parte medij. Sacrilegi, ac Superstitiosi.*

ARTICVLVS I.

Sacrilegi.

QVis non videat media, quibus magici curatores sæpiùs abuntuntur, sacrilega esse? Si enim *Sacrilegium* iuxta meliorem Doctorum sententiam, *est sacræ rei violatiui vel eiusdem vsurpatio*: vt habetur ex D. Thoma 2.2. *q.99. artic.* 2. Diax *in sua praxi cap.89.* Iacobo à Graffiis *Casuum Reseruat. lib.2. cap.35.* & aliis communiter: Quod quidèm multipliciter committitur, scilicet, ratio- 22 *Malefici in suis curationibus medijs vtuntur sacrilegis.*

ratione rei, loci, & personæ: Hisce tribus profectò in suis curationibus maleficos abuti eaque violare facillimè dignoscitur. Et.

Quia violant.

§. I.

Personas sacras.

PRimò personas violant. Vt enim alicui maleficio affecto sanitatem conferant; cum id à suo dæmone non assequantur, nisi sortem transferant in alium, & cum maiori suo fœnore. Si ægrotus sanandus persona sit illustris, si non possiunt in aliam similem, vel digniorem malum transmutare, tunc in sacerdotem si non impediuntur, maleficium transferunt. vel etiam in Nouitios religiosos; præcipuè quando malefici sunt sacerdotes: aut Religiosi: vt testatur Delrius *lib. 5. Disquisitionum Magicarum sectione 16. versic. Tertio loco.* Sic accidit illi Sacerdoti florentino de quo supra *to. 1. pag. 220. num. 584.* qui octennio fuit à dæmone obsessus: maleficus enim, qui illum maleficio affecerat, Sacerdos erat eiusdem Religionis, ipsiusmet obessi (vt ipse mihi enarrauit) condiscipulus, qui postea ob varia opera magica ad Sanctissimæ Inquisitionis tribunal delatus fuit, ac carceribus mancipatus; sed fracto carceris ostio aufugit: Geneuam petijt, ac inter hæreticos se recipiens, publicè à fide catholica, & apostolica apostatauit.

Sacerdotes.

Religiosos Nouitios.

Sed sæpiùs videmus Nouitios religiosos maleficijs allici, siuè clerici sint, siuè sint laici, potissimùm in ijs Religionibus, vbi monasticæ perfectionis institutæ primordia magis vigent. In hoc enim malefici gratissimum dæmoni obsequium se præstare putant: eò quòd superioribus conuentuum, vbi annum suæ probationis degunt, eos è Religione expellendi, & à statu perfectionis exercendæ reuocandi hisce ægritudinibus maleficialibus ansam præbent.

§. II.

23 *Ideò malefici, vt sacrilegi excommunicati sunt excommunicatione latæ sententiæ Summo Pontifici reseruatæ.*

QVarè hoc maleficos præter alias excommunicationes, quas ob varia crimina perpetratà incurrunt: vt sortilegos etiam excommunicationi latæ sententiæ Summo Pontificì reseruatæ *in cap. Si quis suadente diabolo 17. q. 4. & c. Religiosus de Sentent. excommunicationis lib. 6.* subiaceri nemo est, qui ambigat. Quæ non tantùm alligat injcientes manus in clericos; verum etiam in Monachos vtriusquè sexus professos; imò etiam in nouitios in quacumquè Religione approbata, siuè choro addictos: siuè conuersos, aut oblatos, modò emittant professionem, & sint sub obedientia, & renuncient bonis, vt habetur *c. Monachi. c. parochianos. c. de monialibus. c. cum illorum. de sententia excommunic. c. religiosos §. 1. eod. tit. in 6. Gloss. in c. cap. vt lex. 27. q. 1.* Videas meum Speculum Cleric. tract. 2. cap. 1. num. 15. & 16. Nec officit, quòd non fuerit in maleficio manuum iniectio: Nam per manuum iniectionem, per Glossam *in verbo manus*, intelligitur non solùm quæcumquè percussio immediata; sed etiam ea, quæ fit medio instrumento eum tangente, vt lapide, baculo, gladio, & pedibus. Vel pulueris, aut vini, aut aquæ, vel alterius liquoris iniectione: & eò magis quocumquè alio modo in lædendo secretiori, noxiori, & efficaciori, qualis est ille, quo vtuntur magi. Nihilquè refert, an tangat personam, aut rem ei inhærentem, si hæc violenter, aut iniuriosè, seù temerariè fiat; facit textus *in L. quæ Religiosis ff. de rei vendicatione cap. quanto. de iudit.* vbi *quæ Religiosis adhærent, religiosa sunt.* Nec obstat, quòd malefici non seipsis; sed dæmonis ope mediante huiusmodi personis sua maleficia inferant. Nam licet Canon *si quis suadente*, tantùm loquatur de executore; tamen ex iuris dispositione extenditur ad mandantem, vel dantem consilium, auxilium, consensum, & fauorem: imò etiam ratum habentem post factum, si nomine suo factum est; & etiam ad non resistentem, cum de iure hoc debeat, & non facit. Fauet textus *in cap. mulieres §. 1. c. quanta de sententia excommunicationis cap. cum quis. eod. tit. lib. 6. Qui enim per alium facit, per seipsum facere videtur c. per alium de regul. iuris. in 6. & L. quod iussu alterius ff. eodem.* Plura enim Deus dæmoni permittit mala agere à malefico iusso, & mandato, quàm sola sua malitia ducto: quia sicut isti plenam habent ad bonum operandum libertatem: ità maiorem quàm dæmones ad malum vel suopte Marte: vel alterius ope, & adminiculo perpetrandum potestatem habent.

§. III.

24 *Loca sacra.*

SEcundò loca sacra: puta, Ecclesias, oratoria, cæmeteria, & reliqua huiusmodi antiquus ille Dei aduersarius in odium, & contemptum diuini cultus, & reuerentiæ Ecclesiæ Dei debitæ suis mancipijs in magicis suis curationibus peragendis, præcipit violare. Quod clarè patet exemplo relato à Remigio *lib. 3. cap. 4. Dæmonolat.*

Quædam, ait, mulier venefica, nomina Thenota, Nancæij cum aliquando rogaretur laboranti morbo vicinæ cuidam medicinam facere (nam & ea de causa vulgo adiri solebat: vti in Hispania quos Seruatores appellant: & in Italia sæpiùs eiusdem farinæ mulieres) à Diuo Fiacro morbum illum esse dixit: cui ob id vouenda essat cum donarijs profectio; quam ipsa, si ità iuberent, lubenter susciperet. Conducta est mercede, vt hanc nauaret operam. Aegram transuerso decussatim lino cerato primùm dimensa est: tum linum in certum numerum complicauit, atquè in sinum quasi fouendum imposuit: Deinde & noctem, quæ proximè est insecuta, totam ad ædium, in quibus decumbebat ægra, fores excubauit: ac primo diluculo se in viam dedit cum perpetuo silentio: Cumquè ad D. Fiacri fanum peruenisset, id ingressa linum succendit, eiusquè scintillantibus ceris figuras ad aræ maioris gradus in crucem duxit, ac tandem se foras eijciens ipsum fanum ter oberrauit: lino illo interim flammas edente crepitantes, & cæruleas. Iisquè omnibus sic defuncta se in vrbem recepit.

Ecce vt silentia, dimensiones, vigilias, murmura, figuras cereas, ignes expiandis scilicei, religionibus interponunt. Quæ certè omnia, cum sic iubente dæmone fierent in Ecclesiæ Dei iniuriam, opprobrium & contemptum, manifesta sacrilegia esse, quis negare audeat? Quæ profectò imitatio est manifestissima ariolorum, quos pagana habuit antiquitas; Quæ, vt inquit D. Augustinus *lib. de natura dæmonum*, circa idolorum aras preces nefarias emittere, & funesta sacrificia offerre solebant. In hoc enim longè intolerabilissima: quòd sæpè admixtas habent sordes, illuuies, excrementa, aliaquè multa, quibus nihil fingi potest ab ea puritate alienius, quàm in diuino cultu, ac cærimonijs adhiberi par est: vt latè tradidi supra *tomo 1. pag. 195. num. 570.* & docet Remig. *lib. 3. Dæmon. c. 1.*

Nec

§. IV.

25 *Res sacras.*

NEc minora flagitia perpetrare solent isti diaboli assecłæ in reliquas res sacras, vt à dæmone potestatem curationis obtinere valeant. Abutuntur enim vestibus, vasis, ornamentis, imaginibus, reliquijs Sanctorum, ac verbis sacris. Varijs hoc facilè comprobari posset exemplis; sed vnicum tantum sufficiat, hoc nostro æuo nobis exhibitum, quod refertur infra num. 164.

Mitto quam plura alia sacrilegia ab istis diaboli mancipijs circa Sacramenta, ac Sacramentalia commissa, quibus abutuntur in suis magicis curationibus operandis: cum omnia rerum sacrarum genera violentur, nedum loca sacra, ac personæ diuino cultui dicatæ, quare huiusmodi curatio verè pessima, & abominanda non tantùm ex parte agentis; verum & ex parte medij, quo vtuntur: quia sacrilegi, ac cultui diuino totaliter contrarij.

ARTICVLVS II.

Superstitiosi.

§. I.

26 *Media magica curationis sunt superstitiosa. Quia in eis fit excessus in cultu Veri Dei*

AT maiori abominatione dignam se exhibet malefica curatio, dum media, quibus vtuntur isti diaboli partiarij non solùm sunt sacrilega; verum & superstitiosa. Quod facilè dignoscitur: cum omnia illa comprehendant, quæ de ratione sunt superstitionis; nempè excessum in cultu veri Dei, & cultu falsi Dei: de quibus latè supra *tom.* 1. *pag.* 206. *num.* 598. His medijs quis non fateatur inprimis fieri excessum in cultu veri Dei, dum ei cultus redditur vanus, mendax, inutilis, & pernicioſus, præcipuè cum missam celebrari faciunt: vel alia opera bona iniungunt adimplenda? Quandocumquè enim cultus, qui Deo redditur, in aliqua falsitate in significando est fundatus, talis cultus non tantùm est inanis, & inutilis; verùm etiam mendax, & pernicioſus. Nec deest ratio: *Nam mendacium*, ait D. Thomas 2. 2. *q.* 93. *art.* 1. *in quacumquè materia sit vsurpatum ad colendum Deum pèr illud, peculiari modo Deo est iniuriosum, & consequenter pernicioſum, eo quia in alterius, & maximè in diuinam cedit iniuriam*. Vis mendacium agnoscere in his magicis curationibus? Media ab eis adhibita contemplare. Sacrificia, quæ in gratiarum actionem pro beneficijs acceptis; vel pro futuris impetrandis: vel pro remissione peccatorum: aut, quod primum est, in recognitionem, & reuerentiam supremæ Dei excellentię, qui principium est totius esse, & Dominus omnium, & à quo totum bonum procedit, soli Deo offerri debẽt, iubent isti sathanici curatores, applicari secundùm suam intentionem, quæ alia non est, quàm vt dæmoni suo per huiusmodi oblationem exhibeant honorem, qui dignetur amico suo conferre sanitatem. En mendacium in cultu Deo debito, & per consequens iniuria Deo grauissima illata; Deum enim exteriùs, & apparenter venerari ostendunt; & interiùs grauissimè offendunt, & blasphemant. Quid si alia bona opera iniungunt? adhuc omnia illa sunt superstitiosa; quia inutilia, vana, falsa, & pernicioſa. Præcipiunt profectionem necessariò perficiendam ad ædem alicuius sancti, quem iratum dicunt, qui placari non potest nisi per alicuius rei oblationem, per nocturnas excubias in eius tẽplo agendas, multas in eo prostrationes, deambulationes, & circumquaquè gyros, & circumuolutiones: tot candelas vnicuiquè cruci apponendas: tot egentibus talem denariorum summam erogandam: aliasquè id generis cæremonias obseruandas: quæ nullam prorsus virtutem habent siuè à Deo, siuè ab Ecclesia ad talem sanitatem infallibiliter cõferendam: sed ipsimet, non sancto adiuuante; sed dæmone cooperante dum sua tollunt maleficia, sanitatem conferunt, vt narrat & pluribus exemplis confirmat Remigius *lib.* 3. *dæmon. cap.* 1. Qui autem huiusmodi media susperstitiosa non agnoscat, ideòquè falsa, pernicioſa, & vana? A parte enim rei significatæ non sunt, sicut extrinsecùs apparent. Non adest finis debitus; deficit modus talibus actionibus conueniens: non sunt opera circunstantijs debitis ornata, atquè perfecta.

Huc referendæ sunt innumeræ orationum formulæ, quibus vulgo vulnera sanantur: vel morbi curantur; vel infortunia arcentur: nec non chartulæ sacris nominibus, ac characteribus incognitis inscriptæ, pyctasia, volumina, atquè alia id generis amuleta, & alexicaca; quæ dæmon suos assecłas in ægritudinibus curandis adhibere docuit, de quibus latè infra.

§. II.

27 *Falsi Dei.*

SEcundò his medijs falso Deo, nempè, dæmoni cultus supremus exhibetur, vt sunt actiones idololatriæ, quæ in maleficijs anferendis, ac sanitate conferenda à dæmone suis mancipijs sæpissimè iniunguntur. Vult enim ab eis coli summo honore, qui soli Deo exhiberi debet, vt exemplo probatur infra *num.* 164. & testantur Bullæ Pontificiæ editæ contra maleficos sæpiùs citatæ in totius operis decursu. Huiusmodi autem cultus dæmoni exhibitus, licèt non sit vera & propria idololatria: quia dæmonem adorans, puta, maleficus veram non habet opinionem supremæ excellentiæ, & diuinitatis in dæmone, quæ ad veram idololatriam est necessaria; habet tamen affectum reuerentiæ, quo vel per adulationem: vel diabolicum timorem dæmoni vult diuinum exhibere honorem, eiquè se submittere tanquam numini, licèt agnoscat, non esse verum numen. Cui externum quoquè signum exhibet, per quod interior existimatio, & submissio illi declaratur: vt subtiliter obseruat Suarez *de Religione lib* 2. *de Superstitione cap.* 4. Quarè huiusmodi adoratio licèt non sit vera, & propria idololatria; reducitur tamen ad idololatriam, quæ ex genere suo grauissimum est peccatum; cum honorem diuinum, & diuinitatem ipsam quantum in se est, transferat ad creaturam. Sicut grauissimum in Republica censetur crimen, si quis alium, quàm legitimum Principem pro Rege agnoscat, & habeat, eiquè honorem regium deferat.

Est itaquè crimen læsæ Maiestatis diuinæ: sicut illud humanæ.

Quàm ergo abominanda est huiusmodi curatio ex parte Medij Sacrilegi, & Superstitiosi?

SE-

SECTIO III.

Ex parte Finis.

28 *Quis sit finis bonus.*

FInis definitur ab Aristotele *lib.2.de Demonstrat. c.2. Bonum aliquod, cuius causa aliquid aut natura: aut arte fit.* Bonum, inquam, ex genere, & melius his, quæ sunt ad talem finem: vt rectè docet D. Bonauent. *in 2. dist.38. art.1.q.1.* & sic est verum illud axioma aristotelicum *2.Topic. Cuius finis bonus est, ipsum quoquè bonum est.* Cuius finis ex genere, & in ratione finiendi bonus est, & media ordinata in finem idoneitatem habent ad ipsum finem, totum opus vtiquè bonum est. At si finis operis vel ex genere suo, vel in ratione finiendi malus est, totum opus vtiquè malum erit: cum malum sit ex defectu cuiusquè circumstantiæ.

Et qualis sit, ex quo aliquod opus bonitatem sumit.

Tota malefica curatio mala est: quia malefícorũ finis est Impius, Noxius, Scandalosus.

Quam bonitatem autem malefica curatio potest præseferre ex fine suo? Esto bonus videatur finis illius, qui curari petit, quia sanitatem, quæ ex genere suo est quid bonum, consequi intendit. In ratione tamen finiendi, puta si illam petit ab eo, quem nonnisi per media magica, & superstitiosa conserre nouit, malam esse talem curationem, nemo est qui ambigat. At respectu magici curatoris tota actio curationis maculata est, & deformis, non solùm ratione mediorum, quibus vtitur, nullã, vt dictum est supra, idoneitatem habẽtium ad talem finem: sed & in ratione finiendi: & ratione ipsius finis, qui est Impius, Noxius, & Scandalosus: vt sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

Impij.

§. I.

29 *Finis maleficæ curationis impius, quia in suis curationibus homines à Deo auertunt. Tollunt cultum quẽ homo Deo exhibet.*

QVàm grauis Deo inferatur iniuria tot criminibus, quæ in magicis curationibus perpetrantur, quis valeat enunciare? Ad quid enim aliud collimant isti Curatores magici ex sui principis auerni voto, ac præscripto in suis magicis curationibus, quàm homines à Deo auertere, & ad dæmonem conuertere, cuius partes & imperium augere studeant: pietatisquè, ac religionis supremum qui soli Deo debetur, cultum tollere, eumquè dæmoni patrono suo colendissimo exhibere? Homo enim, cum primùm ac principaliter Deo debitor existat, tum propter ipsius supremam excellentiam: tum ob immensa ab eo accepta beneficia: vt potè primo principio essendi, & gubernationis, ei vtiquè alligari debet, tanquam origini indeficienti: vt ritè docet D. Thom. *2.2.q. 81. art.1.* Ad ipsumquè omnem suam assiduè dirigere actionem, sicut in vltimum suum finem; eiquè diuinam præstare reuerentiam, ac debitum exhibere cultum. Sed quænam virtus poterit huiusmodi parere fœtus, nisi pietas, quæ idem est quod religio teste D. Augustino *lib.10. de Ciuit. Dei cap.4.* Græcè dicta latria, siuè theosebia? Hæc enim varios producit effectus siuè interiores: siuè exteriores, quibus homo Deo debitum valet exhibere honorem.

§. II.

30 *Actibus interioribus. Deuotione.*

VIs interiores? En deuotionem, & orationem. Deuotione enim, *qua à deuouendo dicta nil aliud est, quàm promptus voluntatis affectus ad aliquid efficiendum propter obsequium, honorem, & cultum Dei,* homines seipsos quodammodo Deo deuouent, vt ei se totaliter subdant; ideoquè deuoti nuncupantur: sicut olim apud Gentiles deuoti dicebantur, qui seipsos idolis deuouebant in mortem pro sui exercitus salute; sicut de duobus Decijs Titus Liuius narrat *Decade 1. inter princip. & medium.* Oratione verò, quæ secundum Cassiodorum *super psal.38. dicta quasi oris ratio, est actus, quo aliquid à Deo siuè mente tantùm, siuè etiam verbo, & ore suppliciter petimus,* homo Deo reuerentiam exhibet, inquantum scilicet ei se subijcit, & orando se eo sicut auctore suorum bonorum, indigere profitetur. Qui, cum sit actus reuerentiæ, ad religionem spectare, vtiquè fatendum est. Quem actum exercere commendat Redemptor noster *Matthæi 7.* dum ait: *Petite, & dabitur vobis, quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quarit, inuenit, & pulsanti aperietur.* Vndè D. Chrysostomus *lib. de orando Deum non procul à princip.* ait: *Considera, quanta est tibi concessa felicitas, quanta gloria attributa, orationibus fabulari cum Deo, cum Christo miscere colloquia, optare quod velis, quod desideras postulare.*

Oratione

§. III.

31 *Actibus exterioribus. Adoratione. Sacrificio. Inuocatione.*

VIs exteriores? En adorationem, sacrificium, & inuocationem. Adoratione enim, vt docet D. Thomas *2.2.q.84.art.2.* homo Deum actu veneratur certa aliqua corporis inclinatione, vel submittendo, aut aperiendo caput: vel genuflectendo: vel totum corpus inflectendo: aut prosternendo: aut pectus tundendo. De qua locutus est Christus *Matthei 4.* dicens: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* Sacrificio verò aliquid ab homine Sacerdotali dignitate fulgente actu immolatur, sacrificatur: aut quolibet alio modo Deo offertur in diuinam reuerentiam, aliqua ratione mutatum, siuè cum alijs permixtum. Inuocatione tandem, vt notat D. Thomas loco cit. *q 91. art.2.* nomen Dei actu homo adhibet ad auxilium ab eo petendum: vel ad ipsum laudandum. Hac Dauid ad Deum confugiebat, dum dicebat *psal.117. De tribulatione inuocaui Dominum, & exaudiuit me in latitudine Dominus. Dominus mihi adiutor non timebo, quid faciat mihi homo,* & alibi sæpiùs. Quos actus omnes ad pietatem, seù religionem pertinere testatur D. Thomas loco cit. Et quemlibet eorum peculiarem erga Deum dicere reuerentiam, ac singularem in ipsum cultum ostendere, cuilibet rectè, ac catholicè sentienti est manifestissimum.

§. IV.

32 *Hos pietatis actus per malefícos Curá*

AT antiquissimus Dei, & hominum aduersarius hos omnis pietatis actus siuè interiores, siuè exteriores sua impietate per suos symmystas malefícos in magicis Curationibus peruertere intendit, ac omni quo potest studio, ac conatu labefactare satagit. Deuotionem namque, qua homines per promptum voluntatis affectum seipsos Deo deuouent,

tores damnande turpare fatagit. uent, tollere nititur, dum per ſanitatis collationem ad ſuiipſius deuotionem eos allicere tentat: à ſuiſquè magicis Curatoribus honorem, ac cultum, qui ſoli Deo debetur, ſibi aucupari curat. Orationem verò impedire contendit, dum per huiuſmodi curationes efficit, vt homines Deo poſthabito Clementiſſimo, ac pijſſimo, qui eſt refugium noſtrum, & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis, confugiunt ad Beelzebub Deum Acharon; à magicis Curatoribus ſalutem expectantes, qui non niſi ope dæmoniaca illam conferre valent.

Sinè interiores. Sinè exteriores. Nec tantùm actus interiores: ſed & exteriores quoquè deturpare conatur. Adorationem enim, quæ ſoli Deo debetur, ſibi à maleficis, antequam ſuas perficiant curationes, ſubmiſsè, ac humiliter exhiberi iubet. Cui ſacrificium vt plurimum adiungere tenentur, qui feſtinanter, vt eius votis annuant, aliquid ei in obſequium offerre non detrectant: Interim ipſius nominis inuocationem ſæpiùs repetentes, ac in omnibus ſuis actionibus eius auxilium, qui tam beneuolum ſe exhibet in ſanitate conferenda, ſæpiſſimè implorantes. Sicquè gloriam, & honorem, qui Regi ſæculorum immortali, & inuiſibili Deo ſoli exhiberi debent, ab eo auferentes, & in creaturam transferentes, dæmoni tenebrarum principi, & omnium malorum auctori præſtare non verentur. Quo quid impius inueniri poteſt? Quare parum refert, qui curatione magica curari petit, ſolùm ſanitatem conſequi intendat, dum à malefico, qui eam confert, eſt fine impio vitiata, ac deturpata: ex quo neceſſe eſt, ſe prodat abominabilem, ac deteſtabilem.

ARTICVLVS II.

Noxij.

§. I.

33 Finis magica curationis noxius, & damnificus ipſis Curatoribus.

VErè odio ſunt Deo impij Curatores, & impia eorum curatio, cum Deum, quem glorificare, laudare, ac venerari deberent, derelinquentes, Maieſtatem eius, ac virtutem abnegant, ac proterunt; ideò pariter noxius, & damnificus huiuſmodi curationis finis eſt dicendus tum ipſiſmet magicis Curatoribus, qui eam præſtant: tum ipſis ægrotis, qui ab eis ſanitatem petunt.

Quid mali non eueniet impijs iſtis Curatoribus? Audiant Sapientiſſimum *Prou. 5. Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuorum conſtringitur. Ipſe morietur, quia non habuit diſciplinam, & in multitudine ſtultitiæ ſuæ decipietur.* Hinc iuremeritò ſtulti ac dementes vocantur *in cap. Qui ſine ſaluatore 26. quæſt. 2.* & eorum curatio mors potiùs, quàm vita nuncupatur his verbis. *Qui ſine Saluatore ſalutem vult habere, & ſine vera ſapientia æſtimat prudentem ſe fieri poſſe: non ſanus, ſed æger: non prudens, ſed ſtultus in ægritudine aſſidua laborabit; & in cæcitate noxia ſtultus, ac demens permanebit. Ac proinde omnis inquiſitio, & omnis curatio, quæ à diuinis, & Magis, vel ab ipſis dæmonijs in idolorum cultura expetitur, mors potiùs dicenda eſt, quàm vita; & qui ea ſectantur, ſi ſe non correxerint ad æternam perditionem tendunt* Pſalmiſta dicente *pſal. 95. Omnes Dij gentium ſunt dæmonia: qui per deceptos homines, alios decipere quotidiè geſtiunt, vt perditionis ſuæ faciant eos eſſe participes.*

§. II.

ET verè: quia hi magici Curatores non tantùm ſibi ipſis iunt iniqui, dum varijs, ac grauiſſimis criminibus ſe obnoxios reddunt: ſed cum ſint perditi, alios perdere ſtudent, ſeducti alios in errorem, & malitiam ſeducere tentant. Quam autem machinam validiorem, ac modum efficaciorem poteſt inuenire dæmon, vt homines à Deo auertat, ſeducat, ac pertrahat in interitum, quàm dum per ſuos aucupes diabolicos de recuperanda, quæ ſemel amiſſa eſt, valetudine ſpem inijcit? Quis enim, dum id conſequatur, conditionem vllam reijciat? Incutit igitur ipſe morbos, atquè ægritudines primùm: ſed Deus bone, quales? Certè quæ etiam non rarò ad inſaniam, furoréquè adigant (vt plures hoc noſtro æuo ſuo damno expertos ego noui.) Tùm earum perſanandarum oſtentat rationes, & faciles, & expeditas: obſonium, puta, ex eius domo, cuius mala arte ſe in morbum coniectos putant. Nam in ea dolorum acerbitate quis tam erit conſtans, & moderatus, qui ſic præſenti, &, vt videtur, gratuito remedio abſtineat? Quis, qui pro ſummo beneficio id non amplectatur; ac fraudis, noxæquè prorſus expers eſſe non exiſtimet? At illud memoriæ reuocandum Virgil. *Eclog. 2.*

Frigidus ò pueri fugite hinc, latet anguis in herba.

34 *Iis, qui curantur.*

O veteratorem inſignem, qui hominum maximam perniciem ex eorum imbecillitate adeò verſutè aucupatur! *Quod enim*, ait Remigius *lib. 3. damonol. c. 2. ij naufragium, quam iacturam maiorem facere poſſunt, quàm fidei, qua ſola Deo aſſeruntur, vendicatur, & obſtringuntur? Per quam vnam nihil non ab eo impetrant: prona, faciliaque experiuntur omnia:* vt docuit Ieſus Chriſtus Dominus noſter Marci 9. dum rogatus à dęmoniaci patre dicente: *Si quid potes, adiuua nos miſertus noſtri:* reſpondit: *Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti.* Rurſus Matth. 9. Cęcis rogantibus ſibi reſtitui lumen oculorum, ait: *Secundùm fidem veſtrum fiat vobis.* Et alibi ſæpiùs: *ſicut credidiſti, fiat tibi.* Vbi pro fide intelligitur fiducia, ſeù confidentia in Dei bonitate. Quæ quid aliud eſt, quàm vinculum, quo vno firmiſſimè deuincitur Dei erga homines beneuolentia? Quid aliud eſt, quàm fędus, quo nos Deus in tutelam, præſidiumquè ſuum, noſquè viciſſim in Deum illum recipimus?

35 *Quos dæmon ſeducit per ſanitatis oblationem.*

Hæc enim præcipuè pro obiecto habet infinitam Dei bonitatem; quæ ſicut in ſeipſa fons eſt diuini amoris: ita prout ſe effundit in nobis, cauſa eſt amoris in nobis erga Deum. Nam quòd Deus ſit omnipotens, præcipuè in nobis ſolet parere timorem; quod etiam ſuo modo per potentiam ſuam licèt finitam, & coarctatam, poteſt facere dæmon. Inſuper quòd Deus ſit ſapientia perfectiſſima, admirationem generat in nobis; ſed & dæmon aliquo modo ſua ſapientia innata, acquiſita, & communicata idem operari valet. At quòd Deus ſit bonitas infinita in nobis amorem, & maximam in Deum fiduciam, ac confidentiam producere habet; Cuius bonitatis, cum totaliter ſit expers dæmon, nihilquè participet de ea, cum ſit ſummè malus, & conſequenter ex nobis nullatenus amorem, ſpem, ac confidentiam ſibi conciliare valeat: mirum videri non debet, ſi hæc fiducia ęmulatorem Dei maximum, hominum oſorem infeſtiſſimum Sathanam tam malè habet; ſiquè de nulla re adeò eſt ſollicitus, quàm de ea labefactanda, conuellenda, ac tandem in ſe vnum transferenda.

37 *Fidem eorum in Deũ labefactãdo.*

Quarè per magicos ſuos Curatores mentem eò impellit, vt ſibi ab ægrotis fides habeatur, & veræ fidei fundamentũ infirmius reddatur: Dehinc ſuadet

illis, si opem eius implorauerint, si totam in eo fiduciam collocauerint, semper se in omnibus eorum angustijs, ac necessitatibus præstò adfuturum, sicquè citiùs, ac faciliùs ab ipsis, quàm à Deo auxilium recepturi. Et nè eos decipere videatur; sed practicè hoc à se promissum auxilium experiantur, obsonio, aut pharmaco à Malefico, vel Saga tradito vim maximam inesse docet. Ex quo, oportet, sanitatem se recepturos, necessariò credant. Hoc modo ægrotos à Creatore ad creaturam facillimè auertit: quæ blasphemia est intollerabilis, vt benè admonet idem Remigius loco citato dicens:

Eamquè in setrã ferendo.

36 *Maleficis maiorem deinceps malefaciendi ansã præbendo*

Deniq. quod iniquissimũ est, homines maleficio affectos in eam impellit necessitatem, vt quos certò nouerunt Deo, vniuersoquè hominum generi infensos, atquè inimicos, ipsisquè etiam priuatim afflicta valetudine iniurios, eos tamen suppliciter adire, obtestari, atquè etiam munerari non dubitent. Nempè hoc eò redit, vt prædonibus, suisquè inimicis, ac tortoribus gratiam habeant maleficiati, quòd spoliauerint, non etiam trucidauerint: vt malefici ferociores, atquè ad nocendum deinceps confidentiores reddantur, quòd pro supplicio præmium reportare se videant. Vt tandem corporis breuis, incertaquè valetudo animæ sempiterno, atquè indubitato luatur interitu.

ARTICVLVS II.

Scandalosi.

§. I.

37 *Finis magicæ curationis scandalosus. Monti cadendi cõparatus.*

SI finis magicę curationis nedum Curatoribus ipsis; sed & alijs maximè est noxius: cur non erit etiam scandalosus? Quam scandali rationem rectè monti cadenti comparauerim. Cum enim maximis terremotibus terra concutitur, & agitatur, fundamenta montium conturbantur, & commouentur, ità quòd mons aliquis quandoquè cadens præceps defluit, sicquè saxa transferuntur de loco suo, euelluntur arbores, moriuntur plantæ, scinduntur lapides, vineæ destruuntur, arbuscula dissipantur, obducuntur campi, dispereunt fructus, opprimuntur domus, suffocantur animalia, viæ præcluduntur, & petræ viatoribus fiunt in scandalum, offendiculum, & ruinam; ità vt nequeant, nisi difficillimè ad proprios remeare lares. Mons equidem dici potest homo gratia baptismali insignitus iuxta propheticum effatum *psal.67. Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo:* per gratiam nempè. At cum in terra propria, scilicet, in corpore, & anima varijs quatitur tentationum motibus, ac persuasionibus per magicos curatores exhibitis, dum ab ægritudinibus per suas magicas curationes liberatus sanitatem obtinet; tandem voluntati eorum morem gerens totaliter à Deo auertitur, & præceps ruit in deterius, ecce mutatus de loco suo, idest, de statu suo pacifico, virtutes eradicantur, fides moritur, spes euanescit, frigescit charitas, imò destruitur, potentiæ infirmantur, a malitia obruitur fit cæcus intellectus, improba voluntas, memoria ingrata, totusquè facinoribus patrandis addictus fit in scandalum, offensionem, & ruinam maximam Christifidelibus. Si enim *scandalum* à D. Basilio *tract. 1. de Baptismo cap. 16.* describitur: quòd *sit quidquid vel ad defectionem à veritate, quæ secundùm pietatem est, abduxit: aut ad errorem sollicitat: aut instruit ad impietatem:* quis apertè non agnoscat, finem huiuscè magicæ curationis penitus esse scandalosum? Nam cum inexplicabilis sit sathanæ auiditas, qui nihil tam habet in votis, quàm longiùs imperij sui fines extendere, & cumulatiorem hominum turbam suæ subijcere diuinationi, non cessat vrgere maleficos, & continuè obtundere, vt eos ad suorum cętum adigant, quibus aliquod impendunt obsequium, vel quodlibet præstant beneficium.

§. II.

HInc Malefici dum per suas curationes aliquibus sanitatem conferunt, si vident posse facile tuum consequi intentum, toris viribus nituntur, eos à catholica veritate abducere, & ad fidei abnegationem, Dei contemptum, diabolicum cultum, ac cętera horrenda, ac nefanda Maleficorum crimina perpetranda perducere; quibus persuasi infelices in Deum voluntariè ignorantes, ac deferentes ita excęcantur, eorumquè aures aggrauantur, vt videntes nõ videant, & audientes non intelligant iuxta illud *Isaiæ 6. Ex cęca cor populi huius, & aures eius aggraua.* Et Sap. 2. *Excęcauit eos malitia eorum.* Vndè Paulus ad Rom. 1. *Quia non probauerunt, Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, vt faciant, qua non conueniunt.* Quod testatur etiam D. Gregorius *hom. 11. in Ezechielem* dicens: *Iustus, & omnipotens Deus cum præcedentibus peccatis iratscitur, permittit, vt cęca mens etiam in alijs labatur.* Propterea illi, qui vident, quòd magicus curator, vel diabolus Dei abnegationem, crucis contemptum, dæmoniacum cultum, eorum abrenunciationem, quæ in Baptismo promittuntur, pactum cum dæmone, & alia huiusmodi facinora proponit, ac requirit, oportet, quòd excæcati non videant. Quis enim nisi cæcus tam oculis corporis, quàm cordis, si audiat sibi proponi Dei abnegationem non exhorrescat? Quis tàm à mente alienus, si adhuc scintilla veræ lucis irradiet, metu non concutiatur, si tale scelus objiciat? Certum ergo videtur, talia præcessisse scelera, quorum pęna est, vt videntes non videant, & audientes non intelligant.

38 *Quia maleficidum alios curant, fiunt in scandalum eorum.*

At quænam præcedentia crimina ad talem cæcitatem maleficos inducere potuerũt? Dicamus, & rectè: quia priùs curationib⁹ magicis, ac superstitiosis se totos dicarũt, ac pro salute corporis animę salutẽ voluntariè, ac lubenter dederunt, posthabitoquè totaliter diuino adiutorio, dæmoni animo, & corpore se deuouentes, non cessarunt, donec ad malorum omnium verticem peruenerunt. Quod probat illud Glossæ in illa verba *Matthæi 4. Si cadens adoraueris me:* cum infert: *Ergo qui adoraturus est diabolum, priùs corruit.*

§. III.

NEc tantùm singularibus personis malefici prębent scandalum, & offendiculum suis maleficis curationibus; sed si publicè exerceantur, toti Ecclesiæ, ac Christianæ Religioni maximo sunt dedecori, ac ruinæ. Quod summoperè fugere admonet Apostolus 1. *Cor. c.* 10. dicens: *Sine offendiculo estote Iudæis, & Gentibus, & Ecclesię Dei.* Nihil enim tam offendit, ac nocet Religioni nostræ, quã scandali fenestrã aperire infidelibus: quia, cum vident catholicos, posthabito Deo, qui est defensio, ac protectio nostra, dans sanitatẽ, & vitã, ad dęmonẽ confugere, statim linguam exacuunt simul contra nos omnes, & ex vnius delicto totã Christianorũ gentẽ iudicant. Neq. hoc contenti; sed statim aduersus caput suũ loquẽtes ob seruorũ delicta etiam cõmunem Dominũ

39 *Dedecus Christianæ Religionis.*

audent

audent murmurare; & putant vela menta errorum suorum esse alienam desidiam.

40 *Quod maximè Deo displiceat.*

Et quàm valdè hoc Deo displiceat, verba execrantis exprimunt, Matthæi 18. *Vè mundo à scandalis*. Et illud Ieroboami, cum ad vitulos aureos adorandos Tribus decem inuitauit. 3. *Regum* c. 12. ne redirent in templum Ierusalem ad Deum verum adorandum, ita in diuina mente repositum legimus, vt semper referat, & refricet, & prodat, quasi dolorem maximum. Et cum aliorum Regum peccata refert, semper Ieroboam tanquam malorum caput memorat: *quibus peccauit, & peccare fecit Israel.* 3. *Reg.* 14. Hunc enim quasi clauum in corde gerebat. Quarè prædicti curatores, prauis suis exemplis, rei fiunt animarum, quæ pereunt; atquè adeò maximo digni sunt supplicio; Ideò ponderat Chrysostomus, Deum maiori pœna affecisse Iezabelem, quàm Achab, etiàsi ipse vineam vsurpauerit. Illa verò solùm consilium dederit: quia solet Deus maiora infligere supplicia ijs, qui ansam peccandi præbent, quam qui grauia scelera committunt.

Ideò qui talia agũt maximo digni sunt supplicio

Quis ergo magicam hanc curationem non contemnat? quis eam prorsus non abhorreat, cuius agens primarius dæmon est hostis Dei, & hominum infensissimus: cuius mores maleficus, vt secundarius æmulatur, dum illum in potentia, & volitione imitatur? Quis toto cælo huiusmodi actionem non exhorrescat, quæ perficitur medijs tam sacrilegis, & superstitiosis? Quis non paueat hanc curationem, quæ finem habet impium, noxium, & scandalosum: cum ad aliud non tendat, quàm ad cultum Deo debitum destruendum; homines criminibus obnoxios reddendos, mundumq. totum ad impietatem, & idololatriam instruendum? Quidni ergo hæc magica curatio abominanda, detestanda, & eliminanda?

CAPVT II.

Intoleranda.

41 *Iudicia Dei, & hominũ sunt diuersa.*

Sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à viis vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris, ait Dominus *Isaiæ* 55. Sunt enim ita diuersa, ac dissimilia iudicia Dei à iudicijs hominum, & cogitationes Dei à cogitationibus hominũ, quòd multa ab hominibus existimantur licita, & bona, quæ apud Deum sunt illicita, & mala.

Magica curatio tolerat ur à Iuristis.

Tollerandam esse magicam curationem, sicut & cunctas magicas actiones licitas esse ad tollendum maleficium ad bonum finem: vt ad sanandum infirmum, vel tempestates repellendas, opinantur aliqui Iuristæ *in L. Eorum C. de malef. & math.* Bartolus, Salycetus, Godefridus, Azo *super dictam legem*, Grillandus *lib. de sortilegijs*, Petrus Ærodius *lib. rerum iudicat.* 8. *tit.* 7. *c.* 6. quibus se subscribunt Hostiensis *in summa de Magistris.* §. *Quam scientiam.* Troilus Maluetius *in tr. de sortib.* Nec mirandum: cum enim lex ciuilis pacem, & bonum externum solummodo respiciat, non ità attendit ea, quæ ad conscientiam spectant. Nihilominus quamuis toleret, & non puniat: (sicut & *L. Gracchus. C. ad L. Iuliam. de adulterio. & L. Marito. ff. eod. tit.* non punitur maritus occidens vxorem deprehensam in adulterio:) non tamen approbat tanquam rectè facta. Verùm apud Deum, eiusquè sponsam catholicam Ecclesiam non tantùm est reprobanda magica curatio, & cunctæ magicę actiones repudiandę; sed omninò impediendæ; pœnisquè spiritualibus, ac temporalibus vindicandæ in Exercentibus, Addiscẽtibus, Fauentibus, & Requirentibus: vt sequentes sectiones declarabunt.

Sed non A Deo nec Ab Ecclesia. In Exercentibus. Addiscentibus. Fauentibus. Requirentibus.

SECTIO I.

In Exercentibus.

QVàm grauiter maleficos pro maleficij crimine puniat Deus misericors, & iustus in hoc mũdo ordinariè, & extraordinariè; auctoritate publica, & priuata: in vita, & in morte satis superq. demonstratum est supra *to.* 1. *disp.* 1. *p.* 3. Quibus etiã pœnis magicas exercentes curationes affici, nemini est ambigendum. Licèt enim *Exodi* 22. solùm dicatur; *Maleficos non patieris viuere*: attamen maleficorum nomine isti omnes comprehenduntur: quia in propria, & vsitata significatione non solùm dicitur maleficus, qui magiæ arte ad nocendũ vtitur; sed absolutè qui pactum habet cum dæmone, & aliquid operatur eius ope siuè ad sanandum, siuè ad diuinandum, siuè ad quidquid aliud peragendum, vt cõstat *ex c. Nec mirum. 26. q. 5.* vbi post multas magorũ, ac maleficorum enumeratas superstitiones, sic dicitur: *Ad hac omnia supradicta pertinent ligature execrabilium remediorum, que ars Medicorum condemnat; seù in incantationibus, seù in characteribus, vel in quibusquè rebus suspendendis, atquè ligandis: in quibus omnibus ars demonum est ex quadam pestifera societate hominum, & Angelorum malorum exorta. Vndè hæc cuncta vitanda sunt Christiano, & omni penitus execratione repudianda, atq. damnãda.*

42 *Exercẽtes magicas curationes grauiter puniuntur.*

Qui sub nomine maleficorum comprehenduntur.

Nec officit lex illa Constantini supra allata *L. Eorum C. de malef. & mathem.* quia recentiore lege iam sublata est à Leone Imperatore *Constitut. 65. ad Stylianum de Incantatorum pœna*: vt rectè aduerterunt D. Petrus Gregorius Tolosas *lib. 4. c. 46. n. 2. in suis Commentarijs artis mirabilis*, Nicolaus Remig. *lib. 3. damonol. cap.* 12. & Delrius *lib. 6. disquis. magic. cap. 2. sect. 1. q. 2. Quam Constitutionem quòd Tribonianus, homo planè scelestus pretermiserit*, ait Delrius, *causã aliã non video, quã quia ab omni erat pietate, & vera religione alienus.* Ibi Leo grauissimis verbis negat quidpiam verè bonũ his artibus effici. *Sed apparens illud bonum, illecebram, atquè nassam esse; quæ illectos*, inquit, *in malorum omnium extremum, vbi à summo bono exciderint, absorbeat, compertum habemus. Notum enim nobis est, illas, vt qui seipsis dedunt, pro Creatore, ac Domino infaustis, dirisquè dæmonijs adhæreant efficere, & qui illas assectantur, hos per externarum rerum lætam quandam speciem, vulnera in anima excipere. Quale quiddã interpugnandum meticulosis frequẽter accidit, qui dum ictus interdum excipere manu nolũt, illis vel caput, vel vẽtrẽ exponunt. Sanè verò si quis aliquo modo incantamẽtis vsus esse deprehensus fuerit, siuè id restituendæ, cõseruãdæue valetudinis: siuè auertẽdæ à rebus frugiferis calamitatis causa fecerit, is apostatarũ pœnam subiens vltimum supplicium sustineto.*

43

Sed & Caroli V. Constitutio hos arbitrio iudicis cõdigna pœna puniri iubet. Quod notat enim Theodorus Balsamõ *in Nomocanone*: vbi ait, *legibus puniri qui eiusmodi magica faciũt: tametsi boni alicuius eõsequẽdi gratia, ac propter vbertatẽ fructuũ id præstet.*

Omnes magica actiones eodem iure re puniũ tur

Itaq. omnia hæc flagitiorũ genera, cunctæq. huiusmodi magicæ actiones eodẽ iure censentur, eisdemquè pœnis tũ diuinis, tũ humanis canonicis, & ciuilibus puniendæ in Exercentibus, cuiuscumquè sint sexus, ætatis, & conditionis, nempè, in Viris, Mulieribus, & Pueris, iuxta delicti grauitatem: vt sequentibus articulis demonstrabitur.

In Exercentibus. Viris. Mulieribus. Pueris.

ARTICVLVS I.

Viris.

§. I.

44 *Viri peccant, Non per Infirmitatem: Nec per Ignorantiam. Sed per malitiã.*

INter illas tres causas à Theologis communiter assignatas omnium delictorum, quę in mundo fiũt, infirmitatem, nempè, ignorantiam, & malitiam; tertiam grauiorem reddere culpam, peccantemquè maiori pœnæ fieri obnoxium, nullus sanę mentis ambigere potest; cum maiorem dicat mentis, animique deprauationem à tramite veritatis deuiam. Sed quęnam causa viros magicæ operationi deditos in tot, & tanta scelera inducere valeat? An infirmitas? Considera nominis ethymon: Vir namquè nomen, est virium: quòd viribus, & robore præstet. Quod testatur D. Greg. *Moral. lib. 26. super illud Iob 24. De Ciuitatibus fecerunt viros gemere. Viri sunt*, inquit, *qui perfectis gressibus per viam Dei non fluxè, & eneruiter currunt; sed viriliter. & 36. super illud Iob 40. Accinge sicut vir lumbos tuos*, ait: *Scriptura sacra viros vocare consueuit, qui vias Domini fortiter, & nõ dissolutis gressibus sequuntur*: non ergo infirmitas impellit. An ignorantia? Sed vir nomen est virtutis, eò quòd præstans sit virtute, & sapientia. Quod probat Apostolus *1. Corint. 13. Quando*, ait, *factus sum vir euacuaui, quæ erant paruuli.* & Aug. *lib. 5. serm. 13. Vir dicitur à virtute eò quòd libidines vincere debeat.* Nec etiam ignorantia inducit. Sola, ergo malitia in eo præcipuè locum habet. Ideòque meritò pœnas tantis criminibus debitas soluere debet iure diuino, canonico, & ciuili.

Ideò grauiter puniuntur pœnis statutis.

§. II.

45 §. 1. *Iure diuino.*

DIuino iure magi, & malefici etiamsi nullo veneno necassent; etiamsi segetibus, & animantibus non nocuissent; etiamsi necromantici non forent; eò tantùm, quòd dęmoni fœderati, quòd conuentui interesse, & ea, quæ ibi exercentur, soliti præstare: puniri iubentur *Exodi 22. vers. 18. Maleficos non patieris viuere.* Quo loco vox latina admodum est latè patens, nec restringenda ad solos venenarios: vt nec Græca, nec Hebræa; vbi nomine maleficorum comprehenduntur omnes hæ pestes, sagæ, striges, lamiæ, malefici, venefici, incantatores, sortilegi, & diuini: vt rectè docent Suarez *de Religione lib. 2. de Superstitione cap. 19. num. 1.* & Facundex *in 1. preceptum Decalogi lib. 1. cap. 44.* Idem statuitur *Leuit. 22. Vir, siuè mulier in quibus pythonicus, siuè diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur. & Deuteronomij cap. 18.* ferè omnes huius peccati modi distinctè enumerantur: & subditur: *Omnia hæc abominatur Dominus; & propter huiusmodi scelera delebit eos.* Quæ leges non sunt in lege noua irritæ: vt latè probauimus *supra tom. 1. disp. 1. num. 40.* Propterea D. Paulus *ad Galatas cap. 5.* omnia hæc vitia vno vocabulo complexus est, inter opera carnis ponens veneficia: vt fit etiam à Ioanne *Apocalyp. c. 18.* ibi: *In veneficijs tuis errauerunt omnes gentes.*

§. III.

46 RAtio fauet. Nam *si criminis grauitati commensuranda est pœna grauitas; Deuteron. cap. 25. & c. non afferamus 24. q. 1. L. Sancimus C. de pœnis.* Ratio fa-

Grauitas autem pœnæ petenda est à personæ offensæ dignitate, & ab ipso offensionis modo: quis non videat, à maleficis Deum Optimum Maximum, & omnem Deiparam, & omnes cælites, & vniuersam Ecclesiam, genusque humanum, & animata, inanimata-que omnia grauissimè offendi? Nam Deo, & Superis graris maledicunt, & blasphemant: cęteris creaturis abutuntur, & exitium parant, idquè modis contumeliæ, & crudelitatis pleniſſimis.

uet. *Quia peccatur in grauius. culpa, cumitur grauius. A dignitate personæ offẽsa habetur Exodi 32. num. 5.* coram eo bibebant, saltabant, canebant: Hi coram dęmone ipso, cui se deuouent, cui sacrificant, cui fidelitatis, & obedientiæ sacramentis se addicunt: coram hoc, inquam, edũt, ci offenbibunt, choreas ducunt, cantillant, fœdissimèque multa operantur: vt latè prosecuti sumus *tom. 1. modo. disput. 3.* *Ab ipso multiplisfionis modo.*

Secundò consulunt ipsum dęmonem frequenter, quod crimen est morte dignissimum ex lege Dei *Leuit. 20.*

Tertiò offerunt filios, & filias suas dęmonijs; ideò què lege Dei iubentur occidi qui semen suum offerunt Moloch. *d. cap. 20. vers. 6.*

Quartò eadem lege necari iubentur *qui cum iumento coierit*; qui adulterium commiserit: item qui cum sexus eiusdem homine *Sodomiam commiserit. d. cap. 20. vers. 15. 10. & 13.* Sed longè detestabilior est spurcities Magorum; quia licèt plures eorum sint coniugati, adhuc versantur in continuo quasi concubinatu cum dęmonibus; & sic non tantùm contra sexum; neque tantùm extra speciem peccant; sed etiam extra genus, quod detestabilius est, & pessimum omnium carnalium peccatorum: Nec ociosum est, quòd, cum diuina lex dixisset: *Maleficos non patieris viuere*: subiungat immediatè: *qui cum iumento coierit, moriatur: qui immolat Dijs occidetur.* Nimirum, vt hæc connexa, & comitari solita sese indicentur.

Quintò in eorum crimine intercenit blasphemia atrocissima, & maledictum in Deum: quæ lex diuina quoquè morte sanciuit vindicanda *Leu. 24. Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes, qui audierunt, manus suas super caput eius, & lapidet eum populus vniuersus. Et ad filios Israel loqueris. Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum: & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus obruent eum omnis multitudo populi.* Cum ergo malefici, vt plurimum sint blasphemi, cur & ipsi morte puniri non debent?

Tandem in vno crimine accedunt multa alia, quibus singulis à legibus humanis mors decreta supplicium, vt mox dicetur. Ideòquè videtur communi iudicio carere, qui communem hanc pestem non censet igne, gladioquè abolendam, & suspicionem occulti consensus, atquè conspirationis, vt dicetur, meritò præbet, qui se Dei & hominum coniuratos hostes defendere, atquè tueri velle profitetur.

§. IV.

47 §. 1. *Iure canonico Excommunicat. nemini reseruatur.*

CAnonico iure quoquè, Maleficos, Sagas, Ariolos, sortilegos varijs multari pœnis statuitur. In primis omnes tàm exercentes, quàm consulentes, vel remedia ab eis postulantes excommunicantur *cap. si quis ariolos & cap. sortes. 26. quæst. 5.* quam excommunicationem ipso facto incurrere, nulli tamen reseruari, ait Delrius *lib. 5. disquis. magic. sect. 16.* Sed contrarium sentiunt Suarez *tom. 1. ta.*

de

de Religione lib. 2. de Superstit. c. 19. num. 3. Syluester *verb. Superstitio, quæst. vlt.* Alensis *2. par. q. 16. membro 5.* Lessius *tom. 1. de iust. & iure lib. 2. cap. 42. d. 5. num. 19.* & Stephanus Facundex *in 1. præceptum Decalogi lib. 1. cap. 44.* asserentes, nullam propter hoc crimen ipso facto incurrere excommunicationem; licet de iure vniuscuiusquè diœcesis aliud esse possit. Ratio eorum est; quia illa verba, *anathema sit, sit excommunicatus*, extra crimen hæresis, non importat sententiam excommunicationis latam; sed à Iudice probato crimine ferendam. Sicut ista; *sit extorris, sit exul*, non significant sententiam exilij ipso facto latam; sed per iudicem ferendam.

At quia sunt Vel Hæretici, vel Suspecti vehementer de hæresi.

Sed quid prodest circa hanc controuersiam tempus terere, cum malefici omnes vel sint hæretici, vel saltem eorum facta sint hæreticalia; vt habetur *ex c. Accusat. de Hæreticis lib. 6. §. sanè & c. Episcopi 26. q. 5.* & confirmant plures P. P. infra citandi? Iuuat ergo potiùs opera sortilega distinguere: vt qualia sint maleficorum, & aliorum, & quibus digna pœnis; dignoscere possimus.

§. V.

48 *Sortilegia eorum non sunt æqua.*

OPera sortilega alia sunt minus grauia: alia magis grauia, & atrocia.

Prima sunt ea, in quibus pactum explicitum cum dæmone non reperitur, nec intercenit dæmonis inuocatio, siuè per modum adorationis, siuè per modum deprecationis: nec abusus aliquis sacramentorum, vel sacramentalium; aut verborum sacræ scripturæ. Talia exercentes vtroquè iure ciuili, & canonico puniuntur secundùm Iudicis arbitrium, cum hæresim non sapiant. Debere tamen iudicem arbitrio sic vti, vt canonibus, legibusquè se accommodet; nec eorum præscriptum temerè transiliat, videlicet, nisi qualitas facti, conditio personarum, animus delinquentis, scandalum indè exortum, similiaue suadeant, pœnam intendere, vel minuere; quod idem in mandantibus, & consulentibus obseruandum receptum videtur. Quæ pœnæ pro varietate criminum, ac personarum diuersitate, alijsquè circumstantijs à legibus præscriptæ videri possunt apud Delrium *lib. 5. disquis. magic. sect. 16.* ibi varios citantem auctores.

Sed atrocia, & grauia: quia

Alia sunt crimina atrocia, & magis grauia, quæ communiter patrantur à sagis, ac maleficis, qui cum pactum habeant initum cum dæmone expressum, illum adorent, ei suo modo sacrificia offerant, sequè totos dicent, ac deuouent, consequenter hi omnes vel sunt hæretici: vel facta eorum sunt hæreticalia, quorum primaria, ac principalia nunc considerare lubet, vt pœnas etiam tantis sceleribus deditas posteà dignoscamus.

§. VI.

Vel Hæretici: Vel Hæreticalia.

49 *Quia sit factum hæreticũ.*

FActum hæreticum est illud, in quo à malefico dæmon expresè inuocatur ad faciendum, vel indicandum ea, quæ vel facere vel scire non potest; & credit talia dæmonem præstare posse. Quod certum est: quia hæreticum est, credere, dæmonem posse facere, vel scire, quæ nequè scire, nequè facere potest; sed soli Deo reseruata sunt. Dico, *hæreticum, non hæreticale*: quia vt ritè docet Delrius *loco cit. sect. 15.* hæreticale lato vocabulo significat tam quod manifestam sapit hæresim, quàm quod hæreticum est. Et quia has duas significationes multi non benè distinxerunt, ideò etiã errauerunt in hac materia. Est enim differentia inter hæresim, factum hæreticum; factum hæreticale, seù sapiens manifestam hæresim; & factum sapiens tantùm aliquo modo hæresim, seù factum in dubio hæreticale. Hæresis est assensus, quo intellectus cum pertinacia aliqui falsitati adhæret, quæ veritati catholicæ repugnat. Factum hæreticum est opus, quod ex se repugnat catholicæ veritati, etiamsi formaliter non esset error in ipso intellectu; sed dicitur quasi materialiter: quia est materia circa quam intellectus aberrans versatur in hæretico errore: sicut etiam propositio hæretica est ipsa enunciatio falsa catholicæ veritati contraria. Et ad factum hæreticum sufficit id quod facit esse huiusmodi: vt si quis rem ita se habere pertinaciter contenderet: puta, quis puerum renaprizat, & firmiter ac pertinaciter credit, recte id posse facere: iste verè est hæreticus, & factum illius hæreticum est nuncupandum: quia veritati catholicæ contrariatur. Idcirco etiam in sacro Arsenali Inquisitorum parte 10. admonit. 32. habentur sequentia verba: *La pertinacia, per cui l'huomo si constituisse heretico consumato, non è la sola ostinatione, con che alcuno, etiamdio ammonito, persiste in quell'errore, che deue lasciare, ma ciaschum deliberato consentimento contrario alla verità Cattolica da lui conosciuta.*

Obiter quid sit hæresis.

§. VII.

50 *Quid sit factum hæreticale?*

FActum hæreticale, seù sapiens manifestam hæresim est id, quod designat maximam similitudinem, & vrgentissima indicia erroris in fide; vt cum quis aliquid operatur, vel enunciat, quod videtur repugnare catholicæ veritati, & asserit id fieri posse, ver. gr. si quis sacramentalia misceret vsibus profanis citra pactum expressum dæmonis, vel inuocationem ipsius expressam, faceret factum sapiens hæresim manifestam seù hæreticale. Et si diceret hoc fieri oportere, seù licere, hæc assertio saperet hæresim. Sic P. Aragonius *1. 2. q. 11. art. 2.* quem sequitur Aloysius Bariola *in Horibus Directorij Inquisitorum 3. par. de variis propositionum gradibus*, ait: Illam propositionem manifestam sapere hæresim, quæ prima fronte præsefert saporem hæresis manifestæ. Si autem eadem propositio consideretur ex parte subiecti, idest, respectu enunciantis, tunc illa dicitur hæreticalis, quæ cum duplicem habeat sensum, catholicum, videlicet, & hæreticum, indistincte, & absolutè profertur ab homine in fide suspecto: vel eo tempore, quo de tali re existunt hæreses.

§. VIII.

51 *Quid sit factum aliqualiter hæreticale.*

FActum tandem sapiens aliquo modo hæresim est, quod significat aliquam similitudinem, indicium, aut vestigium erroris in fide: vt docet Frietas *in addit. ad Rodericum Achuna quæst. 5. num. 44.* relatus à Lupo *p. p. Edicti S. Inquisit. lib. 3. a. 2. diff. 1.* Sic propositio sapiens aliquo modo hæresim est illa quæ prima verborum significatione, & prima facie sensum habet hæreticũ; quamuis pie intellecta possit habere sensum catholicum: qui tamen sensus non debet esse confictus, aut commentitius; sed qui ab Ecclesia, & Sanctorum explicatione sit receptus. Ita Aloysius Bariola loco citato.

Quæ

§. IX.

52 *Maleficũ expectare à dæmone, quæ soli Deo conueniunt est factũ hæreticũ ex parte operis & ex parte operantis.*

QVæcumquè ergo sortilegia fiunt à maleficis, & sagis pactum habentibus cum dæmone expressum, in quibus dæmon ab eis expressè inuocatur ad faciendum: vel indicandum ea, quæ solus Deus facere, vel scire potest, vt quod mortuum resuscitet: animam veram defuncti repræsentet; arbitrij libertatem mutet, vel cogat ad amorem: vel futura contingentia, quæ ipse nouit contingenter, vel dependent à diuina prouidentia: vel à libero arbitrio, certò, & infallibiliter prænunciet, & reuelet, facta huiusmodi hæretica sunt ex parte operis: quia tale opus repugnat catholicæ veritati: & hæretica respectu operantis, si credit firmitet dæmonem talia præstare posse, etiam Deo non permittente: tum quia vehementer est suspectus de apostasia, ideòquè præsumptiuè hæreticus censetur. Ita sentiunt Ioannes de Anania *in rubr. extra de hæreticis num.* 8. Albericus *in rubric. de hæreticis post. num.* 12. Vmbert. Locat. *in iudiciali Inquisitorum in verbo Apostata. num.* 5. *in princip. & num.* 6. *in fine vers. inuocare verò dæmonia, & alijs locis.* Simanch. *Catholicarum institut. tit.* 21. *num.* 4. *& sequent.* Farinacius *de Hæresi quæst.* 181. *num.* 5. & 6. & Cæsar Carena *tract. de off. Sanctæ Inquisitionis par.* 2. *de sortilegijs tit.* 12. §. 4. *num.* 24.

§. X.

53 *Factum Hæreticũ vel Hæreticale est Deum abnegare. Abuti Sacramẽtis. Sacramẽtalibus. Rebus sacris. Verbis sacra scripturæ.*

SOrtilegium hæreticum est, vel hæreticale qualificatum, cum malefici in sortilegio Deum abnegant, abutuntur Sacramentis, puta, Eucharistia, confessione, baptismate &c. vel sacramentalibus: aut rebus alijs sacris: vt oleo sancto, Agnus Dei reliquijs Sanctorum, candela, vel aqua benedicta: vel in eo adhibent Euangelium, Symbolum, Patet noster, vel aliquem psalmum Dauid: aut alias orationes, vel verba sacræ scripturæ, maximè ad effectum consequendum, quod de se sit peccatum mortale. Si enim credunt huiusmodi adhibita vim habere ad maleficiorum operationem factum est hæreticum, ideſt tales sortilegi sunt hæretici. Si verò non credunt, factum hæreticale est, ideſt, ipsi sunt vehementer suspecti de hæresi. Hoc testantur Pegna *ad Directorium Inquisit. par.* 2. *Comment.* 67. Farinac. *de hæres quæst.* 181. *num.* 2. Lelius Zec. *p.* 1. *tit. de fide, rubric. de hæresi cap.* 11. *num.* 13. *vers. similiter.* Petrus Binsf. *tract. de Confess. malef. prælud.* 14. *vers. ex horum Doctorum opinione.* Ioannes Azorius *Institut. moral. par.* 1. *lib.* 9. *c.* 26. *q.* 4. Scaccia *de Iud. Ciuil. Criminalibus, & hæreticalibus lib.* 1. *cap.* 12. Delrius *lib.* 5. *disquis. magic. sect.* 15. Leon. *in Thesauro fori ecclesiastici par.* 2. *cap.* 36. *num.* 9. & Carena *par.* 2. *de Sortileg. tit.* 12. §. 4. *num.* 23.

§. XI.

54 *Factum Hæreticũ Vel Hæreticale est Dæmonẽ adorare Adoratione Latriæ.*

SOrtilegium hæreticum est, vel hæreticale, quandocumquè dæmoni tribuitur adoratio vel latriæ, vel duliæ soli Deo, & sanctis eius debitæ: sic docent Eymericus *in Director. Inquisit. par.* 2. *quæst.* 43. *ferè per totam:* vbi etiam Pegna latiſs. Scaccia *dicto c.* 12. *num.* 15. Farinac. *loco cit. num.* 68. Dicitur autem sortilegus latriæ honorem dæmoni dare, si vocaret eum Deum: vel alijs verbis denotantibus diuinitatem. Honorem verò duliæ, si eum vocat Sanctum, vel beatum; si ei genuflecteret, preces funderet, luminaria accenderet, thus, & alia aromata ei offerret; immolaretquè ei aliquod animal: vel sanguinem proprium: vt latè Eymericus *loco cit.* Scaccia *d. c.* 12. *num.* 26. *& sequent.* Leon. *de Thesauro fori Eccles. d.* 39. *num.* 9. & 10. & Farinac. *loco cit. num.* 77. Quòd si credunt, talem honorem dæmoni esse debitum, hæretici sunt censendi: quia intellectus adhæret pertinaciter falsitati, quæ repugnat catholicæ veritati, & voluntas consentit. Si verò non credant, hæc dæmoni conuenire; sed tantùm huiusmodi exhibeant honorem, vt aliquid à dæmone consequantur, non sunt hæretici; sed vehementer suspecti de hæresi: quia tale factum, ideſt sapit manifestam hæresim & ex parte operantis, si habet pactum cum dæmone expressum: & ex parte operis: quia opus ex se manifestam sapit hæresim. Ita Ioannes à Roias *in tract. de hæreticis p.* 1. *num.* 304. *& sequent. & n.* 309. *& sequent. & n.* 356. *& sequent.* Vmbert. Locat. *in iudiciali Inquisit. in verbo Hæreticus num.* 32. Simanch. *Catholic. institut. titul.* 31. *rubr. de Hæreticis num.* 8. qui testatur, esse constantem Theologorum, & Iurisperitorum sententiam ex Antonina, Sylueſtrina, Ioan. Lupo, Albertino, & Alphonso de Castro cum alijs ibi per eum alligatis. Farinac *loco cit. num.* 79. dicens: tales esse hæreticos præsumptiuè; quod sufficit ad illos puniendos modò grauiùs, modò leuiùs, vt de hæresi vehementer suspectos; & Campeg. *in additionibus ad Zanchinum in tract. de hæreticis cap.* 22. *litera C. in verbo Inquisitor. vers. pro his intelligendis:* vbi pariter ex hac præsumptione, seù iuris fictione sic dæmones adorantes hæreticos ab Ecclesia reputandos, & indicandos esse censet, *& in vers. quòd si quis dicat:* vbi ait: quòd est iuris præsumptio: Et hoc credo voluisse Franciscum Suarez *de Relig. lib.* 2. *de Superstit. cap.* 19. *num.* 10. dum dixit, adorantes dæmones per latriam, vel duliam: seù illos inuocantes ad id; quod à solo Deo cognosci, reuelari, aut fieri potest, reputandos esse vehementer de hæresi suspectos. Quod confirmat etiam Iacobus de Graffijs *lib.* 2. *suarum decis. c.* 15. *n.* 15. Limitant tamen hic Campeg. *in additionibus ad Zanchinum in tract. de hæreticis cap.* 22. *litera C. in verbo Inquisitor. vers. quod si quis dicat,* & Iacobus de Graffijs *loco cit.* Hanc iuris præsumptionem, in dubio, quòd in adorante dæmones præsumatur error, admittere probationem in contrarium. *Vel Dulia.*

§. XII.

55 *Sortilegium hæreticale ex parte operãtis, cum maleficus petit à dæmone quæ non excedũt eius facultatẽ. Ex parte operis cũ interce-dit abusus Sacramẽtorum*

QVæcumque sortilegia fiunt à maleficis, ac sortilegis habentibus pactum expressum cum dæmone respectu operantis sunt hæreticalia, etiamsi non essent ratione operis: vt si à dæmone peteretur res, puta sanitas, quæ eius facultatem naturalem non excederet. Ita Delrius *disquis. magic. lib.* 5. *sect.* 15. *num.* 2. Zanardus *in summa diuinorum præceptorum par.* 2. *cap.* 64. *vers.* 2. *erit sortilegus.* Tales enim pacta cum dæmone ineuntes sunt vehementer suspecti de Apostasia, vt docet Zanardus ibi ex D. Thoma 2. *sect. dist.* 7. & Genuensis *in Praxi Curiæ Archiepiscop. Neapolit. cap.* 18. *num.* 11. *vers. item vehementer suspecti in nouiss. impress. & antiquis cap.* 23.

Quandò verò in sortilegio facto ad conferendam, vel consequendam sanitatem aliqua concurrunt prædictorum numeris præcedentibus: puta, adoratio dæmonis, expressa inuocatio, abusus sacramentorum, vel sacramentalium: vel aliarum rerum sacrarum: vel verborum sacræ scripturę: tunc factum illud vel est hæreticum, vel hæreticale etiam ex

Sacramẽtorum

Sacramẽtalium. Rerum sacrarũ Verbis sacra scriptura.

ex parte operis: quia huiusmodi opus manifestam sapit hæresim: Hoc testantur Franciscus Torreblanca *de magia lib.2.c.49.n.56.* Delrius *lib.3.disquis. magic.par.2.quæst.4.sect.7.* Io:Criuil *de superst.p.3. cap.11.* & Cæsar Carena *tract.de off.sanctæ Inquisit. par.2.de sortileg.tit.12.§.5.num.31.*

§. XIII.

56 *Factum Hæreticũ Vel Hæreticale Baptizare imagines. Rebaptizare pueros: sacra cõculcare, Et alia huiusmodi perpetrare.*

TAndem breuiter omnia sortilegia, & opera magorum, ac maleficorum sunt vel hæretica, vel hæreticalia, in quibus sortilegi imagines baptizant; pueros rebaptizant; caput defuncti fumigant; sanctorum imagines conculcant, sputis fædant; cruces deijciunt, vel confingunt; sacramentis sacris, vel sacramentalibus nefarie abutuntur; dæmones inuocant, eis thura adolendo, sacrificia offerendo, candelas accendendo, cultum tribuendo, genua flectendo, humi prosternendo, preces emittendo, adorando, se eis deuouendo, obedientiam promittendo, laudes eorum, vel cantus proferendo, castitatem pro eorum reuerentia, vel admonitu seruando, ieiunando, carnem suam macerando, vestibus nigris, vel albis pro eorum reuerentia induẽdo; per characteres, signa, & ignota nomina obsecrando; aues, vel alia similia animalia immolando; sanguinem proprium ex se emittendo; vel aliquid simile in eorum cultum, & obsequium peragendo: vt scripta eorum nomina honoris, & cultus causa deferendo, vt latissimè hæc omnia prosequitur noster Belochius *de Casibus reseruatis par.2. q.1.in primo casu Tabellæ Anchonitanæ num.73. & fere per totum illum casum.*

§. XIV.

57 *Magiam Exercentes Hæretici sunt Vel Vt hæretici habentur*

HInc magicam artem exercentes ne dum hæreticales sortilegi reputandi sunt, sed etiam vt hæretici habendi. Hoc testatur Eymericus *in Directorio Inquisitorum par.2. in verbo hæresis q.43. vers.ex prædictis apparet.* Ibi Petrus Vendramen. *in additionibus litera A.* vbi benè declarat, qui dicantur magi. Vmbertus Locat. *in iudicial. Inquisitorum in verbo Apostata, num.5.versic. Et similiter etiam ab alijs operibus magicis & num.7.vers.ex his apparet, quòd magicam artem sectantes vt hæretici sunt habendi.* Simanch. *Catholicarum institutionum tit.63.rubric.de Superstitionibus num.14.* vbi dixit magicas artes ex pactis dæmonum prouenire, *& in Enchiridio Violatæ religion.tit.8.num.11.* Petrus Gregor. *Syntag.iuris lib.34.c.1.& seq.* Lelius Zecch. *in summa par.1.tit.de fide, cap.17.rubric.de magia num.2.* Toletus *de institutione Sacerdotum lib.4.cap.14.num.3.& 4.* Iacobus de Graffijs *lib.1. suarum Decisionum cap.6.rubr.de magijs per totum*, latiùs Benedictus Pererius *tract.de magia cap.1.& sequent.* & Farinac. *de Hæresi q.181.num.36.*

Quarè cum magi, ac malefici prædictis omnibus criminibus communiter sint obnoxij, ob quę non solum hæreticales, hoc est, vehementer de hæresi suspecti reputantur; sed & aperti hæretici præsumuntur: quales penas tantis sceleribus, ac facinoribus tam horrendis, & execrandis deberi existimabimus? Non alias vtiquè, quàm quibus ipsimet hęretici multari iubentur.

§. XV.

IVre ergo canonico vt hæretici, aut vehementer de hęresi suspecti subijciuntur excommunicationi latæ sententiæ, quæ prima est in Bulla cænæ Domini Summo Pontifici reseruatæ. Et quamuis nullus error esset in intellectu: nihilominus in foro exteriori ligarentur: quia cum eorum facta sint hæretica, nempè veritati catholicæ contraria, præsumitur etiam error interior in intellectu: vt habetur *c. Episcopi 26.q.5.* & confirmat Toletus *loco citato.* Idcirco non tantùm prædicta excommunicatione; sed etiam alijs impositis iuxta delicta ab eis perpetrata, nec non cæteris pœnis hæreticis solitis infligi *extra de hæreticis c.ad abolendam* puniri iubentur. Confirmat Spineus *in tract. de strigibus c.3.& 15.* vbi ait; quòd Innocentius VIII. Iulius III. Adrianus VI. & Clemens VII. huiusmodi maleficorum causas Inquisitoribus commiserunt: quia apostatæ, & hæretici sunt, vel certè vehementer suspecti. Idipsum testantur Vmbertus Locat. *in iudiciali Inquisitorum in verbo damia.* Ioannes à Roias *singular.9. num.6.* Simanch. *Cathol.institut.tit.37.rubr.de lamijs* vsque malef. *par.1.q.14.* Alph. de Castro *lib.1. de iusta hæret. punitione cap.16.* Alciatus *lib.8.parergon.cap.22.* & Farinac. *loco citato num.46.* qui omnes communiter concludunt, Inquisitores posse sic, vt supra, contra magos, maleficos, & lamias procedere: vt benè concludit etiam Petrus Binsfeldius *tract.de confessionibus malefic.memb.2.post quintam conclusionem principalem. §. hac quæstio. vers. secunda conclusio.* dicens: *quòd omnium iudicio maleficorum crimen ad hæresim refertur; statutaquè in hæresi procedunt etiam in malefitijs: tum quia eadem militat ratio. Vbi autem est eadem ratio, ibi idem ius esse debet. L.illud ff.ad legem Aquiliam cum similibus: tum etiam quia omni crimine atrocius est.*

58 *Ideò subiciuntur Excommunicationi Bullæ cœnæ Domini saltem in foro Exteriori, quando nõ est error in intellectu.*

§. XVI.

QVòd si malefici, lamiæ ac strigæ prædictæ confessæ, aut conuictæ de errore: quia, puta fidem abnegarunt, pertinaces, & impenitentes fuerunt; Inquisitores prædicti eas tanquam hæreticas curiæ seculari tradunt: vt habetur per eundem Simanch. *loco cit.num.16.& in Enchiridio Viol.religion.tit.11.rubric.de lamijs num.2.* Eymer. *in Directorio Inquisit.par.2.q.43.num.8. vers. Ex his apparet, il secondo.* Quod apertè extat *in c.ad abolendam §. præsenti, extra de hæresis.* in illis verbis: *Præsenti nihilominus ordinatione sancimus; vt quicumque manifestè fuerint in hæresi deprehensi, si clericus est, vel cuiuslibet religionis obbrobrio fuscatus, totius ecclesiastici ordinis prærogatiua nudetur: & sic omni officio, & beneficio spoliatus ecclesiastico, sæcularis relinquatur arbitrio Potestatis animaduersioni debita puniendus: & in §. Laicus*, in illis verbis: *Sæcularis iudicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus pro qualitate facinoris vltionem.* Et ibi hoc annotarunt Glossa *in figuratione casus vers.secundo statuis & vers.si verò & in verbo: relinquatur.* Abbas antiquus *num.10.* Hostensis *num.5.versic.ab hac regula & in verbo: sæcularis relinquatur, & num.6. in fine vers. Laicus autem.* Ioannes Andreas *in summario.* Henric. Boich. *num.20.vers.Clerici primo, & num.21.* Ancharanus *in Summario, & num.4.* Anton. de Butrio *num.1. vers. & traditur curiæ sæculari, & num.5.vers. Nota primò* Marianus Socin. *in Summario.* Felyn. *etiam*

59 *Malefici de hæresi conuicti si pertinaces, & impenitentes sint, tradantur Curiæ sæculari.*

in Summario. Cardinal. Zabarell. *ante num.* 1. & Ioannes de Anania *in secundo Summario, & num.* 6. est etiam text. *in cap. Excommunicamus* §. *Damnati in princ. extra eodem*, vbi ad literam dicitur: *Damnati verò præsentibus secularibus potestatibus, aut eorum Balliuis relinquantur, animaduersione debita puniendi*, & extat Constitutio Innocentij IV. edita de anno 1254. *incipit: Noverit Vniuersitas versic. Damnati*, relata per Franciscum Pegnam *inter literas Apostolicas fol. mihi* 21. *in princ.* & alia Nicolai III. edita de anno 1281. *incipit: Noverit vniuersitas vers. Damnati verò*, relata vbi supra per Pegnam *fol.* 67.

§. XVII.

60 *Quid sit tradi Curiæ seculari.*

TRadi autem hæreticum Curiæ sæculari debita pæna puniendum, tàm in clerico, quàm in laico aliud non est, quàm illum Iudici sæculari relinquere, vt in suum forum recipiat: vt benè declarat text. *in c. Nouimus in fine principij de verborum significatione*; ibi Glossa. Henric. Boich. *in d. c. ad abolendam num.* 20. *vers. Vnde dic* & declarat *in eodem cap. ad abolendam* Hostiens. *num.* 7. *vers. & nisi pænituerit, & num.* 8. *vers. Ideò autem dixi*, & ibi Abb. num. 7. & num. 12.

§. XVIII.

61 *Malefici ex corde pœnitentes recipiendi sunt ad pœnitentiam.*

BEnè verum est, quòd si malefici huiusmodi pœnitentes veniam petant, & ad Ecclesiam ex corde redire velint, admittendi sunt ad pœnitentiam, ac etiam reconciliandi: nec vllo pacto tradendi, seù relinquendi curiæ sæculari: dummodò non fuerint prius carcerati à Iudicibus sæcularibus: vt latiùs dicetur infra: Ita Simanchas, qui de probabiliori, veriorique sententia testatur, *Catholicarum institutionum tit.* 37. *rubr. de lamijs num.* 17. in eadem allegans etiam Arnaldum Albertinum *in tract. de agnoscendis assertionibus catholicis, & hæreticis quæst.* 25. *num.* 66. Et Eymericus *in Directorio Inquisitorum par.* 2. *quæst.* 42. *num.* 5. vbi generaliter dixit, sortilegos pœnitentes ab Ecclesia cum abiuratione recipi ad misericordiam. Dixi, *si ex corde redire velint*. Nam malefici cum ad manus Iudicum deueniunt, & de aliquo delicto per testes sunt conuicti, ostendunt se velle ad Ecclesiam redire; & paratissimos se exhibent ad tales errores abiurandos, & ad peccata sua in confessione sacramentali aperienda: sed hoc duntaxat, vt mortis diras pœnas effugiant. Omnia enim fictè vt plurimùm, & non ex corde operantur. Abiurant, sed tantùm illos errores, quos celare non possunt. Confitentur peccata; sed tantùm illa, de quibus publicè sunt conuicti cum aliquibus alijs venialibus: illaquè exponunt Confessario non humiliter, & per modum accusationis; sed per modum excusationis, & narrationis. Et postquàm Iudicum manus euaserunt; iterum ad castra diaboli sui domini confugiunt, ad vomitum reuertuntur; & fiunt nouissima peiora prioribus. Quarè prædicta Simanchæ, ac cæterorum D.D. positio intelligenda est, si spes effulgeret emendationis: & magna, atquè clara pœnitentiæ indicia extarent: nec rei sunt relapsi: nec scandalum timetur: nec magnum imminet Reipublicæ periculum ex hac clementia.

§. XIX.

VVruntamen etsi regulariter pœnitens hæreticus ad misericordiam pro prima vice admittatur, si ex puro corde ad fidem reuertatur, vt dicunt prę- 62 *Exceptis quatuor sequentibus casibus.*
allegati Auctores; in nonnullis tamen casibus vigore Constitutionum Summorum Pontificum pœnitens non recipitur ad misericordiam, etiam quòd relapsus non sit; sed brachio sæculari tradendus.

Primus casus est. Missam celebrans, cum Sacerdos, & presbyter non est, brachio sæculari traditur, etiam quòd non sit relapsus, sed pœnitens, ex decreto Pauli IV. *sub die* 20. *Maij* 1557. *relatum per Vmbertum Locatum post Iudicial. Inquisitorum rubrica contra sine ordinibus celebrantes*. Et ex alio decreto eiusdem Pontificis *sub die* 20. *Maij* 1559. *rubr. contra abutentes sacramentis vbi generaliter de audientibus confessiones non existentibus in sacris, & abutentibus sacratissimo Altaris Sacramento*. Quę decreta roborata sunt per aliam Constitutionem Clementis VIII. incipit, *Etsi aliàs* Romæ publicatam die 5. Decembris 1601. relatam à Stephano Quaranta *in Summa Bullarij, verbo Ordo in fine*. Quam Constitutionem ad omnes etiam minores 25. annis, dummodo vigesimum ætatis annum compleuerint, ampliauit Vrbanus VIII. Constit. 79. incipit: *Apostolatus*, 23. Martij 1628.

Secundus casus est de hæreticis, qui negant Sanctissimam Trinitatem, Diuinitatem D.N. Iesu Christi, eius Conceptionem de Spiritu Sancto, Mortem ipsius, vt nos redimeret; ac Virginitatem Beatissimæ semper Virginis Dei Genitricis Mariæ. Hi hæretici licèt prima vice, etiam non relapsi Curiæ sęculari traduntur ex Pauli IV. Constitutione *incipiente: cum quorumdam hominũ prauitas de anno* 1555. *registrata per Franciscum Pegnam inter literas Apostolicas post Directorium Inquisitorum fol. mihi* 155. cuius quidem Constitutionis verba refert idem Franciscus Pegna *in additionibus ad Eymericum in eodem Directorio Inquisit. par.* 2. *q.* 58. *comment.* 83. *vers. Penultimo & vers. Final. folio* 414. quæ Romæ die 18. Maij 1597. fuit practicata, dum in Ecclesia Sanctæ Mariæ supra Mineruam vnus pœnitens, qui inciderat in casum dictæ Constitutionis fuit sæculari brachio relaxatus, vt testatur Campan. *in diuers. Iuris canon. Rubr.* 1. *num.* 47. *in fine*. De qua Bulla vide Scortiam *in Selectas Roman. Pontific. Constitutiones Epist.* 67. Extat pariter Constitutio Clementis VIII. *edita die* 3. *Februarij Anno* 1603. *Pontificatus sui anno* 11. *relata per Paulum Piasecium in praxi Episcopali par.* 2. *cap.* 4. *num.* 143.

Tertius casus est, de quo in Constitutione eiusdem Pauli IV. *incipit: cum ex Apostolatus officio*: quando, scilicet, Magistratus quilibet, seù Domini Ecclesiastici, seù temporales inciderint in Schisma, aut hæresim: Vel hæresim, aut Schisma excitauerint. Quę quidem Constitutio pariter registrata est per eundem Pegnam *inter literas Apostolicas post eundem Directorium Inquis. folio mihi* 157.

Quartus casus tandem est in maleficis, & lamijs, qui per maleficia aliquos occiderint: vt per Constitutionem Gregorij XV. *incipient. Omnipotentis Dei sub die* 20. *Martij* 1623. *quæ Bulla impressa habetur post.* 4. *par. resol. moral. P. Diana*.

Quarę

§. XX.

63 *De quibus omnibus, vel aliquibus malefici conuicti ad misericordiam non sunt recipiendi. Sicut etiam si heretici sint impœnitentes ante sententiam.*

QVare Malefici conuicti incidisse in aliquem prædictorum quatuor errorum etiam pro prima vice, etsi pœnitentes sint, non sunt ad misericordiam recipiendi; sed ex prædictorum Summorum Pontificum Constitutionibus sæculari brachio tradendi.

Immò quamuis de nullo prædictorum quatuor errorum fuerint conuicti, dummodo de aliqua hæresi rei sint adinuenti, etsi pœnitentes sint in ipso tabulato, vel post sententiam conuertantur, rarò ad misericordiam sunt recipiendi. Ità Abb. *in cap. excommunicamus, il primo num.* 10. *vers. Vel potest dici.* Ioann. ab Anania *num.* 7. *eod. vers. vel potest dici. extra de hæreticis*. Decianus *in tract. criminal. lib.* 5. *cap.* 37. *num.* 40. Diana *par.* 4. *tract.* 7. *resol.* 24. Castrus Palaus *disput.* 6. *punct.* 2. *num.* 18. Carena *de off. Sanctæ Inquis. par.* 3. *de pœnis. tit.* 13. §. 1. *num.* 16. & 17. Farinac. *de Hæresi. q.* 193. *num.* 63. vbi ait: *Ante oculos Inquisitores habere debent casum relatum ab Eymerico in decimo modo terminandi processum de eo sacerdote in Ciuitate Barchinon. vt impœnitente damnato, qui cum inciperet comburi, clamauit, quòd educeretur, & fuit eductus, & abiurauit; sed post* 14. *annos fuit vt impœnitens relapsus condemnatus, qui multos infecisse repertus est*: & ideò Franciscus Pegna *ibi in additionibus ad Eymericum par.* 2. *q.* 11. *comment.* 36. *litera E. vers. Postquam traditus fuerat*, expressè concludit, nullo modo hos sic pœnitentes, dum curiæ sæculari fuerunt traditi, esse recipiendos; & hanc sententiam sic semper æquam visam fuisse, affirmat: & quod contrarium facere, valdè periculosum est.

§. XXI.

64 *Diuina lex pœna mortis multandi sunt. Probatur auctoritate. Legum.*

QVas autem pœnas secundùm leges humanas sustinere debent huiusmodi diaboli partiarij cũ de aliquo prædictorum quatuor errorum: vel de hæresi fuerint conuicti, & impœnitentes. Non alia vtiquè, quàm morte multari, non solùm iure diuino, & canonico; sed ciuili etiam, & consuetudinario, incomperto est. *L. Nullus. L. Multi L. Etsi excepta. C. de Maleficis, & Mathematicis. & L. Arriani.* §. *Munichei ibi. & vltimo supplicio tradendi. C. de hæreticis. & L. Quicumquc.* §. *eos verò. vers. Vltimo etiam supplicio*. Qui tamen loquitur in docentibus hæresim, & ibi Glossa *in verbo Damnetur. C. eodem. & in L. Vbicumquè. & L. seq. & L. Manichei. C. eodem.* Hoc sustinent Hostiensis *in c. ad abolendam. num.* 7. *vers. Lex etiam humana, extra de hæreticis*; Ioannes Andreas. *num.* 6. *vers. Lex humana.* Henric. Boich. *n.* 19. *vers. Lex etiam humana?* Ancharanus *n.* 7. *vers. Lex ciuilis.* Ant. de Butrio *n.* 17. *vers. Lex humana.* Abb. *num.* 13. *vers. Sed ius ciuile.* Cardinal. Zabarell. *n.* 18. Ioan. de Anania *n.* 7. *ad medium vers. Hanc etiam pœnam*. Est etiam Glossæ *in c. Excommunicamus, il secondo in verbo puniendi extra de hæreticis*. Archidian. *in cap. Vt inquisitionis officium num.* 3. *in verbo Animaduersione, eodem tit. de hæreticis in* 6. Sylvest. *in verbo Hæreticus*. §. 1. *num.* 14. *vers. Duodecima pœna, quòd morte plectuntur*. Fr. Rayner. *In summa, in verbo Hæresis c.* 5. *post versiculum Quartũ est*. Vmbertus Locat. *in iudiciali Inquisit. in verbo, pœna n.* 9. *vers. Duodecima pœna, quod morte plectuntur*. Bonifacius de Vitalinis *in rubr. de crimine hæresi, n.* 6. *in fine vers. & condemnantur ad mortem* Grilland. *tract. de hæreticis q.* 3. *n.* 2. *in fine*. Carerius *in eodem tract. de hæreticis, sub n.* 132. *in princ. vers. iure autem ciuili, & vers. consuetudine introductum est*. Gundisal. *in dicto tract. de hæreticis, q.* 15. *num.* 4. *in princ. & vers. Et ius ciuile*. Boss. *in tit. de hæreticis, n.* 37. Vide quod in hoc conueniunt lex ciuilis, canonica, & diuina. Conrad. *in pract. rubr. de hæreticis n.* 12. Anton. Gomez *de delictis t.* 2. *rubr. de crimine læsæ Maiestatis diuinæ, & humanæ num.* 1. *post vers. Item pro qualitate facinoris*. Couar. *variarum resolutionum lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 10. *in princ.* Menoch. *de arbitrar. q. lib.* 2. *casu* 374. *num.* 1. Petrus Gregorius *Syntagmat. iuris lib.* 33. *cap.* 8. *n.* 20. Lælius Zecch. *in summa par.* 1. *tit. de fide, rubr. de hæresi, c.* 11. *n.* 16. *vers. multiplex verò pœna*.

Doctorũ.

§. XXII.

65 *Imò viui comburẽdi. Quæ pœna probata est Iure Diuino, Canonico. Ciuili. Cõsuetudinario.*

NEc solùm malefici prædicti criminosi vt supra morti sunt tradendi, vt satis superque probatum est; sed viui comburendi. Et ista pœna ignis approbata est de iure diuino, canonico, ciuili, & consuetudinario, vt communiter notant Doctores *in cap. ad abolendam extra de hæreticis*.

Nec immeritò. Si enim miles, qui in bello ad hostes aut fugit, aut vult transfugere, vltimo supplicio afficitur secundum leges, *L. Desertorum* §. *is qui ad hostes ff. de re militari. L. si quis aliquid ex metallo* §. *Transfuga ff. de pœnis. Transfuga ad hostes, aut secretorum nostrorum renunciatores, aut viui exurantur: aut furcæ suspendantur*: Qua pœna erunt digni, qui à Duce Christo, cui dederunt fidem, & obedientiam promiserunt, fiunt transfugæ ad crudelissimum omnium hostem dæmonem? Si secundùm legem diuinam, & ciuilem blasphemus lapidibus obrui meretur, vt est textus clarus *in Authent. vt non luxurientur contra naturam*, quam Ioan. ab Anania *cap.* 2. *de maledic.* vehementer laudat, & magnificat & ita affirmant, & concludunt Doctores, vt attestantur Damhaud. *in pract. crim. cap.* 61. *num.* 26. & Iulius Clarus *lib.* 5. *sent.* §. *Blasphemia num.* 3. Quæ tamen pœna hodiernis temporibus non seruatur ob defectum religionis, & iustitiæ: vt dixit Lucas de Pegna *in L. omnes C. de delator. lib.* 10. Quinam autem peiores blasphemi, quàm malefici, qui non solùm verbis; sed factis maximas in Deum, in Christum, in B. Virginem, in Sanctos faciunt blasphemias, vt placeant dæmoniorum principi, cui magis probatur, qui maiora scelera perpetrat? Taceo, quòd nefarij isti cum dæmone coeant, vbi, cum non solùm sit naturarum diuersitas; sed in nullo communicatio, maiorem merentur pœnam, quàm pessimi Sodomitæ, qui secundùm ius ciuile, & canonicum morte puniri iubentur. *L. cum vir nubit in faminam. C. ad legem Iuliam, de adult. & in d. Authentica, vt non luxurientur contra naturam.* 15. *q.* 1. *can. mulier. &* 23. *q.* 5. *can. Reos.* §. *Qui coierit*. Et quamuis tex. *in d. L. cum vir nubit.* innuat pœnam gladij: consuetudine tamen receptum est, vt peccantes contra naturam igne concrementur: vt docent Angel. *in d. L.* Damhauder. *in pract. crimin. cap.* 96 *num.* 12. Iulius Clarus *lib.* 5. *in* §. *Sodomia* relati à Petro Binsfel. *Comment. in tit. C. de malef. & mathem. in L. Nemo q.* 1. *concl.* 2. *vers. Quintò*. Quam consuetudinem sequitur Constitutio Caroli V. *in art.* 116. Quis ergo dubitat, pœna ignis afficiendos eos, qui hoc enormissimum peccatum non dubitant exercere cum spirituali creatura, quod omnia peccata carnis malitia, & enormitate superat?

§. XXIII.

66 *Commendandi Princip. ac Iudices, qui tales criminosos pœna ignis puniri iubent.*

DIgni vtiquè omni laude Principes, & Iudices, qui huiusmodi hominum fœces, & auerni ministros iubent igne concremari, qui Deum suum abnegare, communioni Sanctorum abrenunciare, pacta cum dęmonibus inire, ipsorum castra sequi, alijs contumeliam, ac graue damnum Reipublicæ, & eius membris inferre non erubescunt. Sic ille Rex Gothorum Athalaricus edictum edidit, cuius meminerunt Cassiodorus *lib. 9.* Olaus Magnus *lib. 3. c. 19. de gentium septemtrionalium varijs conditionibus*, & Petrus Gregorius *lib. 34. Syntag. iuris vniuersi. c. 14. Maleficos*, inquit, *vel eos, qui ab eorum nefarijs artibus aliquid crediderint expetendum, legum seueritas insequatur. quia impium est, vos illis esse remissos, quos cælestis pietas non patitur impunitos. Qualis enim fatuitas est, Creatorem vitæ relinquere, & sequi potiùs mortis auctorem?*

Sed clariori constitutione has pœnas Maleficis debitas declarauit quidam Elector Saxoniæ *lib. 2. p. 4.* quam allegat Ioannes Georgius Godelmannus *li. 3. de Magis, & Veneficis cap. 11. numer. 19.* relatus à Binsfeldio *loco citato versic. Postremò*. Constitutionis autem verba è germanico idiomate in linguam latinam ad verbum translata sic habent: *Si quis oblitus christianæ fidei cum damone fœdus inierit, operatue sit aut rem habuerit, talis persona, etiamsi veneficio, siuè maleficio nemini nocumentum intulerit, igne è vita ad mortem tolletur, & punietur.*

§. XXIV.

67 HVic affinis est constitutio Federici Imperatoris, *Incipit: Inconsutilem in fine* relata per Pegnam *inter literas Apostolicas in Directorio Inquisitorum folio mihi 18.* vbi decernit, vt huiusmodi criminosi impœnitentes viui in conspectu hominum comburantur in flammarum commissi iudicio, vt videre est apud Hostiensem *ibi numer. 7. in verbo Debitam*: Henric. Boich. *num. 19.* Ancharan. *n. 7.* Anton. de Butrio *numer. 17. versic. Quaro, quæ erit pœna*. Abb. *num. 2. versic. Nota pœnitentiam Clerici*. Cardinal Zabarell. *num. 8.* & Ioan. de Anania *num. 7. versic. Istorum enim*. Abb. *in cap. Excommunicamus, il primo ante num. 1. versic. Secunda corporalis*, & communiter Doctores, quorum catalogum videre est apud Farinacium *de Hæresi q. 189. num. 4.*

Et, licèt prædictæ leges decernant, maleficos impœnitentes viuos esse comburendos: & Iudices, qui exequuntur sententias, sint ministri iustitiæ, ideòquè subdantur legibus, & debeant infligere pœnam à lege præscriptam, maximè qui agnoscunt superiorem; nihilominus vsus obtinuit, vt priusquam igni tradantur, interficiantur compressis faucibus, siue strangulentur, ad euitandum periculum, ne lenta mors ob magnos cruciatus, in desperationem reum trahat. Idcircò apud Christianos receptus est mos prius strangulandi, quàm comburendi, nisi in aliquo casu ob singulares circumstantias criminis atrocitas aliud postulet: vt *in* hæresiarchis, & alijs id generis.

Si autem reus maneat pertinax in malo, & non conuertatur ad cor, nec pœniteat ore obstructo, & lingua ligata, ne pusillos offendere queat viuus comburitur in crimine hæreseos, vt praxis Italiæ, & Hispaniæ docet. Quod etiam in crimine maleficorum fieri debet: Nam in impœnitenti non est timenda desperatio. Et ratio, vt viui non comburantur, est, ne cadant in desperationem, vel aliud peccatum in maximo cruciatu: vt latè tradunt Couarruuias *lib. 2. variarum Resolut. cap. 10. à num. 9.* Iulius Clarus *lib. 5. § fin. practic. Criminalis q. 99. versic. Vnum tamen in hoc proposito notabis*. Et Binsfeldius *tract. de confess. malef. memb. 2. post. 7. conclusionem principalem in quarto dubio.*

Meritò ergo maleficis, vt hæreticis pœna ignis debetur ex Ioan. 15. *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet*. Ad hunc enim finem illa verba allegantur à Panormitano, Ioanne Andrea, & Hostiensi *in cap. Ad abolendam de hæreticis*. Sunt enim Malefici prævaricatores, qui quasi spinæ euellentur vniuersi, quæ non tolluntur manibus, ignequè comburentur vsquè ad nihilum: vt benè discurrit Binsfeldius *loco cit.*

§. XXV.

INuigilent ergo Iudices maximoperè, & omni conatu studeant, & curent, vt Prouinciæ ab hisce malefactoribus purgentur, præcipientes, eos è medio tolli; nè si ex sua negligentia, & conniuentia Respublica, aut eius membra damna patiantur, fiant rei culpæ, & restitutionis damnorum: *vt habetur cap. 1. de off. Iudic. delegat. & DD. ibidem L. congruit. ff. de off. præsid.* Audiant Dominum clamantem, & verba reperentem *apud Ieremiam 50. Gladius ad Chaldæos; gladius ad diuinos: gladius ad fortes illius:* numquid & ipsi clamare poterunt: Ignis ad magos: ignis ad maleficos: ignis ad magicos Curatores, quorum crimina grauissima diuinam Maiestatem lædunt, & Dei Optimi Maximi indignationem prouocant, vt iustè nobis irascatur? Crescente enim malitia crescit, & pœna, quæ commensuratur culpæ. Si ergo Chaldæi, & diuini secundùm Dei sententiam gladio puniuntur, sicut & tales capitaliter leges ciuiles *in tit. C. de malefic. & mathem.* multandos statuerunt: cur & isti malefici ob tot criminum magnitudinem, & multitudinem igne non erunt comburendi?

68 *Iudices Prouincias ab hisce criminosis purgare debent. Secus facientes fiunt Rei Culpæ, & Restitutionis damnorum.*

Nec eis suffragari potest dignitas personæ. Nam licèt de lege communi excusentur à tormentis personæ in dignitate constitutæ: vt Doctores, Equites aurei velleris, Decuriones, Capitanei militum, Officiarij Principum, Rectores Ciuitatum, & similes dignitate fulgentes: vt docent Franciscus Brunus *de indicijs, & tortura par. 2. q. 3.* Marsilius *in pract. crimin. in §. Expedita à num. 27.* Iulius Clarus *lib. 5. sent. §. fin. pract. crim. q. 64.* Gandinus *in tract. de maleficijs in tit. de quæstionibus.* Damhaud. *in prac. crim. cap. 41.* & alij alibi. Excipiuntur tamen crimina Maleficorum: vt extat *in L. etsi excepta. C. de malefic. & mathem.* sicut etiam crimen læsæ Maiestatis. *L. nullus. C. ad legem Iuliam Maiestat.* & proditionis patriæ, Ciuitatum, aut Principum, & similium. *L. Desertorem. §. His, qui ad hostes. & L. proditores. ff. de re militari*. Cum ergo tot leges tum canonicæ, tum ciuiles clamitent in viros magicas actiones exercentes, nullibi equidem amplius sunt tolerandi; sed vbiuis locorum funditùs tollendi. Et si harum auctoritas non sufficit, sufficiat vna omnium Creatoris vox sic præcipientis: *Maleficos non patieris viuere*.

69 *Nec vlli suffragatur dignitas personæ.*

ARTICVLVS II.

Mulieribus.

§. I.

70 *Citiùs ad maleficia feruntur mulieres*

DIgnum sanè, quòd viri, qui perfectis gressibus per viam Dei fortiter, ac viriliter incedere deberent, improbitate, ac malitia relicto primo veritatis lumine cum morte fœdus ineuntes pactum facientes cum inferno suis operibus peruersis Altissimum contemnunt, pœnis etiam suis pro culpis debitis à legibus diuinis, & humanis percellantur. Sed quibus supplicijs multandæ erunt mulieres sagæ, quæ vt malitiam suam exsatient, citiùs ad maleficia feruntur; nec est nequitia super mulieris nequitiam, clamante sapientissimo Iesu filio Sirach Ecclesiast. 25.? At dicent aliqui istarum sagarum aduocati, *cum pœna non sint amplianda, sed restringenda*, quia odiosæ. *cap. odia. de regul. iuris in 6. &c. quædam lex. §. quod scripsi. & 25. q. 3 cap. tua. de decimis*, mulieres hasce non comprehendi sub illis pœnis in prælegatis legibus indictis: cum ibi loquatur tantùm de Magis, Maleficis, Diuinis, & Ariolis; atquè per genus masculinum semper enuncientur? At blaterent, vt lubet, isti diaboli fautores, quòd sagæ, seù maleficæ à dictis nõ eximuntur legibus, quin & ipsæ eisdem subijciantur pœnis. Quamuis enim supradictæ leges loquantur in masculino genere; comprehendunt tamen etiam fœminas: quia masculinum in materia indifferenti inter masculum, & fœminam prolatum semper concipit, & comprehendit fœmininum. *ff. de verborum significat. l. 1. ff. de legat. l. si ita scriptum*. Glossa. Ioannes Immolensis. Bartolus *in L. Quicumque de seruis fugit*. Marsil. *consil. 85. num. 20.* Ludouicus Romanus *in consil. 98. num. 3.* Petrus Ancharan. *in cap. In generali, de elect. in 6.* Archidiac. *in can. Si quis suadente. 26. q. 4.* & Binsfeld. *Comment. in tit. C. de malef. & mathem. in princ. notabil. 7.* Quod non solùm veritatem obtinet in lege ciuili; sed etiam diuina: vt rectè annotat Panormit. *in cap. Maiores. de Baptismo, & eius effectu. num. 3.* ex illo Ioannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum cœlorum*. Ad quod propositum posset allegari multæ scripturæ tàm veteris, quàm noui testamenti. Psal. 14. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Qui loquitur veritatem in corde suo.* Matthæi 7. *Non omnis, qui dicit mihi Domine, Dñe intrabit in regnum cœlorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est*: & cap. 25. *Venite benedicti Patris mei possidete paratum vobis regnum*: & iterum: *Discedite à me maledicti in ignem æternum*. Si enim masculinum ibi non conciperet fœmininum, cunctæ fœminæ, & à patria cælesti excluderentur, & à gehennæ pœnis eximerentur.

Quas à pœnis excusant quidam eorum aduocati

Eorũ excusatio refellitur.

§. II.

71 *Pœnæ præallegatæ ampliãtur ad*

NEc officit, quòd dicant, pœnas esse restringendas, & non ampliandas, vt potè odiosas; ideoquè prædictam regulam, cum sit in odiosis, non esse ampliandam, & ad mulieres extẽdendam. Nam falsissimum est, prædictas leges esse odiosas; immò maximoperè sunt fauorabiles non solùm toti Reipublicæ, & cuilibet personæ; quinimò ipsimet sagis, & maleficis ultimo

mulieres quia non sunt odiosæ, sed fauorabiles.

primò maximæ sunt vtilitati Reipublicæ; quia dum isti facinorosi vtriusque sexus è medio tolli iubentur, non ira contumeliam, & damnum Reipublicæ, eiusquè membris inferre valent; sic habetur magis ciuium inter se pacificus conuictus, & totius Reipublicæ maior conseruatio per hoc, vt nemo alterum lædat: vt enim cætera omittam, cum eorum peccatum sit in vno multiplex quædam colluuies, nem. sentina, & semper repullulascens hydra peccatorum: Deus grauissimè semper offenditur, & ad clades toti Reipublicę inferendas prouocatur maximè: vt his infelicissimis temporibus experimur, quibus huius sectę (quę iam cęteris longiùs proserpit) flagitia bonorum hominum precibus, & pietati pręponderant; plusquè illa possunt ad irritandum, quàm hæc ad Deum placandum.

Ipsis sagis, & maleficis ob cõuersionẽ

Secundò leges illę prosunt bonis ciuium moribus. Quamuis enim Magi, Malefici, & Sagę nemini nocerent facto, nihilominus iuuat, eos è medio tolli, ne suis perniciosissimis sceleribus, & nefãdissimis superstitionibus alijs noceant suo exemplo: vt videmus quotidiè damias multiplicari, & earum sermones, atquè opera canceris instar serpere. Multi enim natura, aut praua consuetudine sunt procliues ad scelera, qui pœna mortis deterrentur à similibus criminibus perpetrandis iuxta illud Poeticum:

Bonis ciuium moribus ob exemplũ

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Et alij pœnas flagitiosorum perspicientes formidant; eorumquè exemplo fiunt cautiores: quare tollendi sunt de medio, quia iuxta illud Salomonis *Prou. 19. Pestilente flagellato, stultus sapientior erit.* Vide infra sub n. 587. & seq.

Tertiò ipsimet Maleficis, & Sagis huiusmodi pœnas fauorabiles esse, ac proficuas, quis audeat negare? Nisi enim hi diaboli asseclę de medio tollantur, sed diutiùs tolerentur, maiora aggrauaris sceleribus supplicia sibi accersunt, & de die in diem fiunt deteriores. Cumquè salutis pars sit, minùs affligi: optimè illis ad salutem consulit æternam, qui maturè flagitijs eripit. Docet enim experientia vix vllos extra rogum, vel carceres conuerti, & ex maximo numero paucissimos excutere illam seruitutem duram, & diram nisi ad manus iusticiæ deueniant. Quomodo conuertantur, quę domi moriuntur, nec habent quid ad Deum reuocet conscium peccati eorum quenquam? Potest vtiquè Deus ad pœnitentiam etiam domi reuocare: sed non videmus hoc fieri, quod singulari Dei contingit clementia, quę pœnas tantis sceleribus debitas vult breuiores, & leniores hic supplicio expiari.

Cur ergo leges prędictæ maleficos de medio tolli prœcipientes dicendę sunt odiosę. Immò vt fauorabilissimę, vtilissimę, ac sanctissimę admirandę, & obseruandę, nec ideò restringendę ad viros tantùm, sed & ad fœminas ampliandę, quas imbecillitas sexus non excusat, cum semper insignis malitia comitetur, ac propterea in sua nequitia obstinatiores, & facinorosiores in criminibus suis perpetrandis

§. III.

SEd quid immoror in istis probationibus? Nonne de istis diaboli mancipijs sit expressa mentio in 72 *c. Si per sortiarios, atquè maleficas. 23. q. 1.* & in Cõst. Innoc. VIII. *Summis desiderantes*, vbi expressè variæ recensęt facinora à pluribus vtriusq; sexus personis *Expressè de sagis puniẽdis* arte dęmonis patratas, quas, prœcipit, debitas crimi*sit mẽtio* nibus soluere pœnas? Sic Alex. VI. *in const. cum ad apud eperimus*, diuersas vtriusquè sexus personas diuer*Canones* sis incantationibus, & diabolicis superstitionibus *Põtifices*

in Prouincia Lombardiæ operam dantes; fuisquè veneficijs, & vanis obseruationibus multa nefanda scelera procurantes memorat; ac præcipit Inquisitoribus, huiusmodi personas vtriusquè sexus iustitia mediante punire, & compescere. Idipsum meminit, ac iubet Adrianus VI. *Constit. Dudum uti nobis*. Et si attendere velis, quid Theologi, quid Casistæ, quid Canonistæ, quid Iuristæ, quid Poetæ, quid Historici, ac Doctores omnes de dæmoniacis ministris tractantes referant, inuenies de mulieribus sagis multa narrare. Cum nihil frequentius audiatur apud illos, quàm nomina magarum, sagarum, sortiariarum, lamiarum, strigum, veneficarum, pharmaceutricarum, incantatricum, excantatricum, sortilegarum, empusarum; quæ quamuis diuersa; tamen totam illarum naturam vix explicare valent.

Doctores

§. IV.

73 AT ex oppositio insurgunt nonnulli lamiarum patroni ac defensores, quorum principes sunt Ioannes Vuierus Medicus, Franciscous Ponzinibius, Duarenus, & Godelmannus Iuristæ asserentes, lamias nostras è numero magorum, ac maleficorũ exiemendas esse: quòd earum operationes sunt nisi imaginationes delusarum mulierum. Arripiunt occasionem ex *c. Episcopi*, 26. *q.* 5. quia delusas Herodianas ille canon affert, sic ratiocinantur: *si illæ mulieres delusæ, ergo & nostræ striges*, & ita delusæ talia delicta quæ verè ac realiter nõ commiserunt, in iudicio confitentur; ideòquè, cum delicta eorum non sint nisi imaginaria, non posse à Iudicibus puniri.

Quidam sagarum patroni eas è numero magorum maleficiorũ eximere student.

Huiusmodi exemptio sagis est infructuosa.

Verùm etiamsi certum ponatur, quod dubium esse probatur à Spineo *tract. de Strigibus quæst.* 23. à Binsfel. *tract. de Confess. maleficorum in fine in solutione ad primum argumentum*, & Delrio *lib.* 5. *disquis. magic. sect.* 16. *post medium*, dictum capitulum emanasse à Concilio generali, ac ritè congregato: illudquè se extendere ad nostras sagas. Quod falsissimum esse ostendunt præcitati Doctores, & nos infra docebimus, cum de strigarum fautoribus erit sermo. Adhuc eorum sententiam ipsismet lamijs infructuosam esse, oportet, ipsi fateantur. Per eam namquè supplicio non eripiuntur; quia adhuc ex ipso *cap. Episcopi*; hæreseos conuincerentur. Ibi enim definiret, tales mulierculas esse infideles, & à Deo ad suffragia dæmonum descisscere. Et rectè definit: quia licèt delusæ fuissent in somnis tam (vt optimè ratiocinatur Nicolaus Iaquerius *flagelli facinariorum cap. olt.*) postquam euigilarunt recordantes eorum, quæ in somnis egerant, putantes, ea verè, & corporaliter à se gesta, ratificant pactum, & cultum dæmoni exhibitum; & solicitè sibi cauent ab ijs, quæ in somnis dæmon prohibuit; & omnia sedulò exequuntur, quæ iussit facere. Fouent enim pertinaciter voluntatem ad similes conuentus reuertendi; & faciendi quæcumquè arbitrantur se illic commisisse, sacrilegia, sodomiam, incestus, infanticidia, idololatriam, &c. Profitentur sæpè eorum complicibus etiam in iudicio, se hæc nolle deserere. Quare sunt hæreticæ, & apostatæ censendæ, licèt hæc nequam voluntas, & opinio ex delusione oriatur. Ad cultum enim, & exercitium hæreticæ prauitatis sufficit, liberè in eam consentire, & eam acceptare. Sicut si aliquis catholicus somniasset, se audire aliquem docentem, vel concionantem: Non esse Purgatorium: postea verò vigilans putaret, se vigilanter hæc audiuisse, & memor eorum, quæ somniarat argumentorum, huic hæreticæ propositioni fidem, ac consensum præberet, & animo dictisquè eam foueret: talis dubio procul haberetur, & esset verus hæreticus, & vt talis puniri deberet. Insuper sicut qui (sic arguit Bernardus Cumanus *Enchirid. num.* 9.) in somnis passus est illusionem, quia somniabat, sibi rem esse cum aliena vxore; si posteà memor somnij complacet sibi de tali actu propter delectationem, quam indè sibi visus percipere ex spolio thalami alieni; licèt non peccet ratione somnij, qua somnium fuit (quia iudicium rationis tum ligatum erat & ideò tum peccare non potuit) mortale tamen, adulterij peccatum sibi conscisscit ratione complacentiæ subsecutæ, & consensus pleni in vigilia præstiti. Nam rectè Augustinus ait *Delectari falsè crimine verum est crimen*. Deindè quis ignorat, has vigiles multa conari ad hoc crimen: & conatum, qui ad cogitationem accessit, pœnam in atrocioribus criminibus meritò exigere? *L. quisquis C. de leg. Iul. Maiest. L. Si quis non dicam rapere. C. de Episcop. & Cler. L. unica. C. Si quæ præditus potest. L. 1. ff. de Extraordin. crimin. L. 1. ff. ad leg. Pompeam de parricidijs. L. fugitiuus ff. de verborum significa.* Quis ignorat, fautores, & conscios eadem pœna cum maleficis puniendos? *L. 1. §. occisorum ff. ad. S. C. Syllan. L. vtrum ff. ad leg. Pompeam de parricid. §. alia, de public. iudic.* Denique patet in *d. c. Episcopi* non obstante delusione hæreticas declarari, quia dicit: *sceleratas, & retrò post fortunam conuersas*: quod est, esse apostatas à fide, dicit: *alios secum ad infidelitatis interitum traxisse* (quod est dogmatizantium) *à recta fide deuiasse, fidem perdidisse, in errorem Paganorum deuolui, diaboli esse, non Dei, & Paganis esse deteriores*. Si ergo capitulum istud pertineret ad striges, deberent ergo adhuc hodie striges tractari, vt hæreticæ, & à fide apostatantes? Quem igitur fructum ex hoc capite percipiunt, quòd illas tam clarè hæreticas pronunciat, & proindè subdit pœnis hæreticorum?

Quia de hæresi cõuincũtur & Apostatæ cẽsentur.

Quarè cum mulieres striges, vt vt considerentur, siuè realiter, siuè delusoriè sua facinora patrantes, in malefaciendo, ac horrendis sceleribus perpetrandis non inferiores, nec infirmiores hominibus se exhibeant, à Iudicibus pœna eadem, qua viri iure meritò sunt multandæ, vt quæ in vita tot flagitia, ac facinora deserere noluerunt, ab illis saltem ipsæ derelinquantur in morte.

ARTICVLVS III.

Pueris.

§. I.

74 CVm agitur de magicis actionibus, quid commune cum his flagitijs habere possunt pueri, *quorum ætas*, teste D. Chrysost. *homil.* 59. *in Matth.* *omni arrogantia, omni gloria inanis furore, omni liuoris insania, omni carnalis concupiscentia æstu, omni auaritiæ appetitu, omnis contentionis cupiditate, caterisquè huiusmodi effectibus est immunis*, quæ omnia, & similia sunt causæ ad maleficas actiones perpetrandas dispositiuæ? Sed experientia rerum magister à pestra contrarium docet. Cum enim sit insatiabilis diaboli cupiditas, suum vsquèquaquè dilatandi imperium, nihil magis appetit, quam suorum manciporum augere numerum, ideò non cessat, vrgere contra maleficos, & continuè obtundere, vt eos ad suorum

Pueri videntur immunes à flagitijs, & consequenter à pœnis. Sed experientia contrarium docet

cætum

cætum adigant, qui in eorum non sunt potestate. Hinc miseri ministri, vt magistrorum suorum gratiam aucupentur, solent, quotquot ex liberis, & parentibus possunt, bonos, & malos impellere ad nomen dandum militiæ diabolicæ. Pater filium nondum puberem deducit ad nocturnos cætus, addit animos pauenti ad insolita spectacula, renitentem dæmonibus offert in pignus obsequij, & iuratæ fidelitatis, inuitumquè ad cuncta maleficorum flagitia sollicitare non desistit. Mater filiam quasi ad consanguinei sponsalia domo abductam, monitamquè, ne ad vllum rei aspectum formidet, ijsdem conuenticulis inserit, oblatamquè lucifero tradit, in eiusquè verba iureiurando adigit; ideòquè maleficia, fortilegia, incantationes, sceleraquè magica quasi hæreditario iure à progenitoribus communicata exercentur à pueris, qui sæpiùs patribus nequiores euadunt: vt latè docuimus *disput. 3. tom. 1. num. 130.* Quibus ergo pœnis multandi erunt pueri huiusmodi flagitia perpetrantes.

Cum plures eorũ maleficijs vacent.

§. II.

75 AVdiamus legum interpretes. Certum est ex communi Doctorum sententia, quòd minor impubes, etsi doli sit capax, in delictis mitiùs punitur, *L. 1. §. Impubes. ff. de minoribus*. Ibi enim ætas excusationem meretur. Ita sentiunt Iulius Clarus *lib. 5. §. fin. pract. Crimin. q. 60.* Marsil. *in pract. §. quoniam. n. 96.* Farinac. *de pœnis temperandis q. 92. n. 41.* qui plurimos allegat, quibus addo Cabell. *resolut. criminal. cent. 2. casu 134.* Iulium Cæsarem Ruginellum *in suis practicis q. lib. 1. cap. 35. per totum*, Ludouicum Gilhausen *in sua Arbore iudic. crimin. cap. 5. ramusculo 3. num. 54. & sequent.* Præsidem, Abauo *de reatibus q. 23. num. 5. & seq.* Cæsarem Carenam *tract. de off. Sanct. Inquisit. part. 3. titul. 9. §. 6. num. 20. & sequent.* Impuberes autem censentur secundum DD. *in cap. 1. & 2. de delictis puerorum*, fœminæ vsquè ad 12. annum, masculi vsquè ad 14. annum quantum ad peccatum carnis. Sic etiam minor ætate excusatur à pœna ordinaria Sodomiæ. Socinus Iunior *lib. 3 consil.* Menochius *lib. 2. de arbitr. iud. qq. cas. 329.* Ideò semper illa regula iuris habenda est ante oculos, quòd ferè in omnibus pœnalibus iudicijs ætati, & impudentiæ succurrendum est. *L. ferè. ff. de regul. iuris*. Si autem minimè sit doli capax, in totum excusatur à pœna. *L. infans. ff. ad legem Corneliam, de Sicarijs.*

Quid sĕtiendum de pueris impuberibus ex DD. sententia.

§. III.

76 SI verò quis sit doli capax, & proximus pubertati, tenetur nõ ordinaria, sed mitiori pœna. *L. Auxilium. §. in delictis ff. de minoribus*. Quando autem puer sit doli capax, iudicis arbitrium requiritur. Quidam enim citiùs, quidam tardiùs fiunt doli capaces; & ità nonnunquam etiam contingit, quòd malitia ætatem suppleat; quod comprobatur exemplo relato à Ioan. Andrea, Hostiensi, Panormit. Ioanne Anania *in cap. 1. de delictis puerorum, ex Dialogis S. Gregorij*: Diabolum è manibus Patris eripuisse puerum quendam quinquè annorum iurantem, & blasphemantem Deum; quod Deus non permisisset, si ille infans non fuisset doli capax: cum dicat diuina Scriptura *Ezechiel. 18. Filius non portabit iniquitatem Patris*, & communiter Theologi *in 4. sent.* asseuerent, neminem puniri pœna gehennæ nisi pro peccatis proprijs. Non ergo infans ille punitus fuit pro peccatis Patris, sed pro suis proprijs: quę non fuissent tali pœna punita, nisi & culpa præcessisset. Aliud parum absimile narrat Cæsar Carena de quodam puero, in quo malitia ætatem suppleuerat: Anno 1636. dum erat Proiudex maleficiorum Ciuitatis suæ Cremonæ sub Illustrissimo D. Don Consal. uo de Salamanca. *Puer, quem in Curia*, ait, *arbitranti fuimus, non attingere annum 18. quòd in loco Mirabelli occiderit proditoriè quandam mulierem ei ad stratam nonnullos aureos surripiendo, Curia nostra existente in voto esse in arbitrio Senatus, vel attenta atrocitate delicti eum dãnare ad mortem naturalem: vel stante ætate, quam ex aspectu iudicauimus, eum multare pœna perpetuæ triremium: Senatus hac vltima pœna eum puniendum iudicauit*. Idipsum confirmat idem Auctor *p. 2. de Blasphemis tit. 7. §. 16. num. 84.* vbi ait, indistinctè non solum in blasphemia, sed in omnibus alijs delictis ad S. Officium spectantibus minorem viginti quinquè annis mitiùs esse puniendum, nisi esset hæreticus pertinax, & impœnitens. Farinac. *de hæresi q. 194. §. 2. num. 32.* & Sousa *in Aphoris. Inquisit. lib. 3. c. 32. num. 8.* At Sanctiss. D. N. fœlic. recordationis Vrbanus VIII. sua speciali Constitutione *incipiente Apostolatus 23. Martij 1628.* expressè statuit, celebrantes, cum Sacerdotes non sint sæculari foro essent consignandos, vt vltimo supplicio afficiantur, etiamsi minores essent viginti quinquè annis dummodo maiores essent annis viginti; in quo existendit Constitutiones Greg. XIII. & Clementis VIII. contra prædictos criminosos editas. Nam ante constitut. Vrbani VIII. vtiquè rei prædicti criminis minores viginti quinquè puniebantur citra mortem. Sic Petrus Binsfeldius *Comment. in tit. C. de maleficis & mathem. in L. Nemo q. 1. post conclus. dub. Quid dicendum sit de pueris* suam explicãs intentionem circa hoc, cum eadem ratio militet, in crimine maleficij, quæ in prædicto crimine, ait: quòd ipsemet non auderet vnquam consulere iudici in conscientia, vt in hoc enormissimo crimine arbitrium extenderet ad vltimum supplicium ante decimum sextum annum completum, nisi maximæ circumstantiæ accederent; quamuis de rigore legis aliud fieri posset. Sed ante talem ætatem minor esset custodiendus intolerabili custodia, & instruendus; quo tempore elapso, si non sit circumstantijs adiunctis spes firmæ, constantisquè conuersionis, adhuc est locus iustitiæ.

Quid, si proximus pubertati.

§. IV.

EX quibus omnibus facilè est colligere quid agendum cum pueris in materia magiæ, & maleficiorum.

1. Si puer 8. 9. 10. 11. annorum, aut plurium, noxius, ac reus maleficij deprehendatur, diligenter incumbendum inprimis, vt ad meliorem frugem, & viam salutis reducatur; quia in tam parua ætate astutia diaboli, in malorum hominum, etiam nonnumquam, imò vt plurimum propriorum parentum malitia pueri in hoc peccatum seducuntur. seducti ob ignorantiam teneræ ætatis nesciunt, quid remedij adhiberi possit; imò etiam ex instructione diabolica tenent in secreto, & nemini mortalium extra consortium more omnium maleficorum reuelant. Contingit tamen quandoquè, vt puto ex singulari diuina dispositione, quòd ex simplicitate, vel alia causa pueri, qui secretum tenere non possunt, prodant congregationes, & tractatus maleficorum nocturnos: vt sæpiùs experientia est cõprobatum. Hi autem communiter, qui minores sunt 14. annis puniri non debent, nisi ferula, aut virgis teneri

reri non tam ad condemnandum, quàm inquirendum iuxta illud Dyni relatum ab Alberico *in L. 1. §. Impubes. in verbo Ferula ff. ad Syllanum. Castiga iuuenem ferula, furca senem, peccantem iuuenem corrige, pende senem.*

§. V.

77 *Quid post annum 14. completũ*

POst verò annum 14. completum iudicis arbitriũ potest habere locum: an in tam graui crimine in minorem ætatem sit mortis supplicium statuendum ex circumstantijs occurrentibus in casu: vt si talis diu fuerit in tali crimine: an perpetrauerit plurima alia crimina: vt si abnegauerit Sanctissimam Trinitatem, Diuinitatem D.N.Iesu Christi, eius Conceptionem de Spiritu Sancto, mortem ipsius, vt nos redimeret, Virginitatem Beatissimæ semper Virginis Dei Genitricis Mariæ: vel aliquem per maleficium interfecerit: vel commiserit rerum sacrarum abusum: aut sodomiam, vel cum dæmone concubitum, ac similia, quibus firmiter intellectu, ac voluntate adhærere comprehendatur, & magno dolo, & astutia fuerit præditus, nec spes vlla constantis conuersionis, & emendationis effulgeat; imò vt hæreticus pertinax, & impænitens perseueret: tunc brachio sæculari est tradendus vltimo supplicio multandus; nè fortè si corpori parcatur, & ætati, anima corpore intereat: *vt habetur L. Excipiuntur ff. ad Syllan.* Quod confirmat Simanch. *Catholic. Institut. tit. 29. rubric. de filijs, & minoribus num. 56.* vbi ait: quod Minores viginti annis hæretici, etiam post tempus gratiæ redeuntes ad fidem benignè recipiuntur *& num. 58.* vbi, quòd minor viginti annorum doli capax, si hæreticus pertinax fuerit, & monitus, atquè conuictus ad Ecclesiam redire noluerit, perinde ac si maior esset, iudici sæculari relinquendus, & ab eo in ignem mittendus est, *& num. 59.* dixit; attendendam esse ætatem, non in qua minor incæpit esse hæreticus; sed in qua contra ipsum cæptum est inquirere: quia hæresis cum minore semper creuit, & semper secum illam habuit, *& in Enchiridion Violatæ religion. tit. 44. rubr. de minoribus num. 2. & seq.* vbi eadem repetit *& tit. 47. rubr. de defensionibus num. 11.* vbi de infante. Binsfel. *loco cit.* Farinac. *de Hæresi q. 19. §. 2. num. 32. & q. 92 num. 107. in fine & num. 189. 181. & 192.* qui alios allegat loquens de pœnis temperandis. Decianus *crimen. lib. 3. cap. 12. num. 25. & lib. 5. cap. 37. num. 56.* Sousa *lib. 3. Aphoris. Inquisitorum cap. 32. num. 21.* Ruginellus *cap. 36. in suis pract. num. 19.* Ludouic. Gilhaus. *in sua Arbore iudic. arim. cap. 5. ramuscul. 3. de exception. num. 67. vers. neque etiam excusat.* & Cæsar Carena *de officio S. Inquisit. par. 2. tit. 7. §. 16. num. 81. & 83. & par. 3. tit. 9. §. 6. num. 27. & sequent.*

§. VI.

78 *Iudices quomodo se gerere debeant in huiusmodi casibus.*

QVare licèt Iudex in leuioribus, & minoribus criminibus pronior ad absoluendum, liberandumquè esse debeat; in grauioribus tamen atrocioribusquè, contrarium sentiendum; maximè quando tendunt in diuinæ, humanæquè Maiestatis offensam, & communis boni detrimentum iuxta ea, quæ Marsilius *in pract. §. accurrunt num. vlt. in fine libri*, Damhaud. *in pract. cap. 150. num. 6.* & alij alibi: quod multis iuribus probari posset. Quia maior est fauor diuinæ, humanæquè maiestatis, & Reipublicæ, quàm priuatarum personarum. Ideòquè in hoc crimine quando quis reus inuenitur, non facilè est banniendus, aut relegandus extra fines Prouinciæ, aut Dominij: quia cum crimen etiam dependeat à cooperatione dæmonis, facillimè nocte redeunt ad suos, vt conuentui adsint, quando agitur contra salutem patriæ: vt iudices nostri non rarò percipiunt ex confessione reorum. Dum autem eos sic relegant, adhuc datur eis occasio, maleficia continuandi, & non solùm suam Prouinciam, nocturno tempore; sed alias etiam catholicas quouis tempore pestifero hoc veneno inficiendi: vt rectè admonent Binsfeldius *loco citato*, Præses Abauo *in sua Praxi criminali in §. sortilegium, num. 98.* & Carena *de off. S. Inquisit. par. 2. tit. 12. §. 31. num. 158. vers. Et ex hac perpetua.*

Ne ergò huiusmodi magica opera, ac nefanda, crimina, quæ ij diaboli assecla eo suadente, & opitulante tum in malefaciendo; tum in sanitate conferenda continuò committere, & perpetrare non verentur, impunita remaneant, in non modicum catholicæ fidei opprobrium, animarum suarum periculum, Diuinæ Maiestatis offensam, Reipublicæ christianæ perniciem, cunctorum hominum, & animantium, detrimentum, in pernicioſum exemplum, & scandalum plurimorum, à Iudicibus iuxta legum præscriptum, consilium peritorum, praxim doctissimorum, & proborum virorum non solùm nõ sunt toleranda; sed penitùs eliminanda, ac puniẽda in exercentibus viris, mulieribus, & pueris.

SECTIO II.

In Addiscentibus.

TAm effrænati sunt superbiæ motus, tàm inexplebiles cupiditatis æstus, tam fastuosi ambitionis impetus, quibus dæmon, vt plures habeat sectatores, continuè agitatur, quòd vbiquè gentium magicarum artium professores instituere contendit, ac fœderatorum numerum augetur, & ita excęcati sunt homines, vt ad illos accedere non pertimescant, vt disciplinas huiusmodi magicas conquirant. Ideòquè tales non sunt tolerandi, sed coercendi, siuè illud fiat Publicè: siuè Priuatim, vt sequentes articuli declarabunt.

79 *Demon. vbiq. plures instituit discipulos, Qui non sunt tolerãdi, sed puniẽdi. Siuè addiscant Publicè, Siuè Priuatim.*

ARTICVLVS I.

Publicè.

§. I.

80 *Olim plurimæ fuerunt scholæ, quib. magia à magistris discipulis publicè tradebatur. Plures etiam sunt hoc nostro*

PVblicas, ac celebres olim magiæ Scholas in diuersis regnis, & vrbibus extitisse, præcipuè Salamanticæ, & Toleti in Hispania; & in Italia ad Locum Nursinum; & in Spelæo Visignano ex auorum memoria refert Delrius *disquisit. magic. l. 2. q. 1. in princip.* Sed vtinam hoc etiam nostro æuo non sint plurimi huiusmodi diaboli partiarij, qui, vt dæmonis augeant partes, magistri officio fungentes diabolicis accincti artibus varios discipulos instruere non cessant, ijs nonnulla tradentes præcepta certosquè ritus, ac modos edocentes, quibus mira & insolita tum in laudibus, ac honoribus ab hominibus iniquis, & insipientibus aucupandis; tum in maleficijs horridis concinnandis; tum in sanitate ægris conferenda perficere valeant. Quę, nc magicę artis omnium nationum calculis condemnatę

rei

aut huiusmodi magistri

rei inueniantur, omnia sua occultæ virtutis naturalis imagine contegere conantur, vt sub specioso velamine latitantes impunè sua flagitia exercere queant.

Ac discipuli sciè tijs diabolicis vacãtes.

Quare huiusmodi Magistrorum discipuli inanes, curiosi, & impij dictarum artium notitiam nimis anxiè habere cupientes eis inuestigandis, & capescendis in diuinæ legis offensionem multipliciter incumbunt. Alij enim Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, cæterisquè sortilegijs, & superstitionibus non sine dæmonum expressa, aut tacita pactione operam nauare non verentur.

Alij verò aliquas pristinæ, & antiquæ, ac per crucis victoriam prostratæ idololatriæ reliquias retinentes quibusdam augurijs, auspicijs, similibusquè signis, & vanis obseruationibus assiduè intendunt. Alij cum morte fœdus ineuntes, & pactum facientes cum inferno ad occultorum diuinationem, ad inueniendos thesauros, ad maleficia perpetranda, vel sanitati alicui impertiendam, nefarias magicę artis incantationes, instrumenta, & veneficia addiscunt, quęrunt, & adhibent; circulos, & diabolicos characteres describunt: dęmones inuocant, aut consulunt; ab eis responsa petunt, aut accipiunt; eis preces, & thuris, aut aliarum rerum suffimenta, seù fumigationes, aliaue sacrificia offerunt: candelas accendunt; aut rebus sacris, vel Sacramentis, aut Sacramentalibus sacrilegè abutuntur: cæterisquè impietatis operibus execrandis incumbunt, vt ait Sixtus V. Constit. *qua incip. Cæli, & terra creator*.

§. II.

In conuenticulis secretis.

81 QVæ omnia hi nequissimi diaboli partiarij addiscere consueuerunt: vel in quibusdam conuenticulis secretis, vbi magi, ac malefici condicto tempore conueniunt, vt à magis, ac maleficis primoribus edoceantur. Vel in nocturnis cætibus, vbi à dęmone publicè instruuntur, quomodo, & quibus instrumentis, ac medijs maleficia concinnare valeant: quibus pharmacis, & medicaminibus valetudinem alteri prestare habeant; quæ præcepta necessariò sint adimplenda: pulueres spargendos in aera accipiunt, ad fruges, vineas, & segetes inficiendas, quibus sparsis ventorum turbines, & tempestates horrendas excitent: cęterisquè, quibus opus est ad magica, ac malefica facinora perficienda optimè imbuuntur: vt de seipso fassus est in iudicio Ioannes de Vaux Stabulensis Monachus insignis magus; vt refert Delrius *disquis. magic. lib. 5. Append.* 1.

Inuitur nis cætibus.

Quis autem negare audeat, has artes prorsus esse fallaces, ac pernicioſas, vanasque improborum hominum astutia dæmonum fraudibus introductas, quibus semper diaboli operatio se fallaciter immiscet, vt sua fraude, ac dolis miseros homines à via salutis auertat, & laqueo damnationis inuoluat? Quod testatur Gratianus *cap. Nemo 26. q. 5.* dicens: *Hæc potestas immundis spiritibus ideò datur, vt per vasa sibi apta, hoc est, prauos homines seducant illos, qui spernunt veritatem, & credunt mendacio: & iuxta Pauli sententiam, sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coacernabunt sibi magistros prurientes auribus: & à veritate quidem auditum auertent: ad fabulas autem conuertentur: onerati peccatis ducentur varijs desiderijs semper discentes, & numquam ad scientiam veritatis peruenientes. Quemadmodum autem Ioannes, & Mambres restiterunt Moysi, ità & isti resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, sed vltra non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit.*

§. III.

82 PRopterea huiusmodi magistrorum, ac discipulorum execrandis flagitijs occurrere volens Sixtus V. *Constit. Cæli, & terra Creator*, mandauit Episcopis, & Inquisitoribus, alijsquè locorum superioribus, hos nefarios homines cuiuscumquè dignitatis, gradus, & conditionis existant, pœnis canonicis, alijsquè eorum arbitio coercere: Quæ Constitutio roborata est ab Vrbano VIII. alia Constitutione, *incipiente Inscrutabilis, extensiuè ad alia; edita Anno Domini* 1631.

Puniri iubentur Iure Pontificio.

Nec putes, ei parcere leges ciuiles. Nam *C. de malef. & mathem. L. Eorum L. Nemo L. Etsi excepta, & L. Culpa similis*. Seuerissimis legibus nempè, pœna capitis, vel ignis, alijsquè atrocissimis plectendos sancitum est. His accedunt aliæ Christianorum Imperatorum leges *in C. de Hæret. L. Omnes veteres legibus diuinis, & imperialibus constitutionibus hæreses perpetuò quiescant; & nemo vlterius conetur qua reperit prophana præcepta vel docere, vel discere: nec antistites eorumdem audeant fidem insinuare quam non habeant*. Quid enim præfati Magistrorum magorum, ac maleficorum discipuli in illis cõuenticulis addiscunt? Non aliam vtique scientiam, ac doctrinam, quàm hæreticam, erroneam, & scandalosam: puta dæmoni maximam inesse potentiam, nec Deum illam posse impedire, ac coercere: qui illi seruiunt, & obsequuntur, fore beatos in hoc sæculo, & in futuro nullis afficiendos pœnis: absque sacramentali confessione, sola cordis contritione magos, & maleficos saluos fieri: cæteros qui Summo Pontifici Romano obediunt, præscitos, ac damnatos esse; aliasquè huiusmodi blasphemias execrandas, & hæreses intolerandas. Quibus studentes cum hæretici fiant: vel saltem vehementer de hæresi suspecti, præter pœnas præmissas, cæteris tum canonicis, tum ciuilibus, quibus hæreticos, vel de hæresi suspectos multari supra docuimus, obnoxios fieri, nemini est ambigendum.

Iure ciuili.

Quarè nẽ ampliùs ità grauiter Diuina Maiestas lædatur, fidei integritas violetur, & animabus prætioso Christi sanguine redemptis pestis, atquè exitium importetur, Episcopis, Inquisitoribus Magistratibus, & quibuseumquè, quibus incumbit ex officio, solicitè est inuigilandum, & diligenter inquirendum, vt in professores, Lectores, & Scholasticos, qui supradictas damnatas scientias exercent, profitentur, docent, vel addiscunt, seuerius tum canonicis, tum ciuilibus pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduertant.

ARTICVLVS II.

Priuatim.

§. I.

83 EXperientia rerum magistra cum varijs temporibus magicos docuerit præceptores, in manus Magistratuum quàm sæpè tradere seipsos, dum publicè discipulos magicis tentarunt imbuere disciplinis; alium adinuenerunt modum minus periculosum, securiorem, ac impræsentiarum vsitatorem.

Magi, & Malefici vt securius suas

valeant tradere instructiones, priuatim plures se ducere tentant.

rem. Seipsos enim in alienas introducunt domus: ibi priuatim, ac secretò quamplures seducere conantur, totis viribus eis persuadentes, hanc scientiam magicam à Deo esse profectam, nec in ea aliquid superstitioni inueniri; ideò quemlibet posse hilari animo, & quieto corde eam sequi, & amplecti. Quarè ignorantibus, puta, mulierculis, hominibusque rudibus, & idiotis per signa in verbis, & rebus naturalibus ostensa: Sapientibus verò per libros, vel scripta nomina varia incognita, plures què figuras continentia magicam, ac maleficam artem cummunicare student.

Ignorantes per signa exhibita In Verbis & Rebus naturalibus.

§. II.

Sapientes Per Libros, & Scripta.

QVàm autem graue Christianæ Religioni, ac membris eius catholicis horum librorum lectio afferat damnum, optimè nouit ille terrarum orbis Princeps Valens Imperator, cuius iussu circa annum 370. magna, & acris fuit facta inquisitio codicum artium vetitarum; & ad eum finem rectius consequendum cuiusque fermè domus penetralia accuratè perlustrata fuerunt, & innumeri Codices; imò multi voluminum acerui, congesti, atque in conspectu Iudicum concremati: vt post Ammianum *lib.* 19. prodit Baronius *tom.* 4. *Annalium sub Anno Christi* 370.

84 *Huic malo occurrit Vales Imperator præcipiens, libros prædictos perquirere, & concremare.*

Ea de causa innocenter etiam D. Chrysostomus in discrimen, à quo tamen diuino præsidio liberatus extitit, deuenerat: vt ipse testis est *in homil.* 39. *in Acta Apostolorum*, vbi sic loquitur:

Testis oculatus fuit D. Chrysostomus.

Mota est olim me adhuc adolescentulo magna tyrannorum hostilitas, militibus etiam foris extra ciuitatem ad insidias positis, fortè libellos fortuitò quærebant incantatorios, & magicos. Et qui scripserat librum nondum perfectum in flumen abiecerat, & captus cum postularetur ab eo, reddere non poterat; sed ducebatur per totam ciuitatem vinctus: & cum ità accusaretur, dedit pœnam. Tunc ego ad martyris ædem proficisci volens, transibam per hortos iuxta flumen cum alio quodam. Ille autem viso libro, qui in superficie fluebat: primùm quidem putabat linteum esse: propior autem factus agnouit esse librum, & descendens recepit. Ego autem contendebam, vt de communi inuento, & ridebam. Sed videamus inquit, quidnam hoc sit. Reuoluit partem paginæ, & inuenit scripta magica. Accidit autem eodem tempore militem transire, qui hoc animaduertens abijt, & timere nos fecit. Quis enim crediderit, quod è flumine sumptum sustulissemus, cum omnes tunc etiam qui non suspecti essent, detinerentur? Et abijcere non audebamus, ne videremur: Idem erat periculum si scinderemus. Concessit igitur Deus, & abiecimus, & postea periculis liberati sumus.

Hæc Chrysost. Ex quo apertè constat, quàm illis temporibus fuerit periculosum, & infame habere libros magicos.

Hoc etiam benè perspectum habuerunt Christiani in primitiua Ecclesia, quorum multi, vt notat Lyranus *super Acta Apostolorum c.* 19. veniebant ad Paulum Apostolum confitentes peccata, & relinquentes idola: Multi autem ex eis, qui fuerunt curiosa sectati, idest, artes magicas, contulerunt libros, idest, portauerunt ad Apostolum, & combusserunt, scilicet, in contemptum diaboli, & honorem Iesu Christi.

§. III.

AT hoc nostro æuo, quàm huiusmodi librorum perniciosorum inoleuerit abusus, maximè apud corruptam iuuentutem, experientia nimis docet in dies cum maxima Christianę Religionis pernicie, & animarum interitu. Si enim profana, & vaniloquia hæreticorum sunt deuitanda iuxta D. Pauli monitum *Actor.* 19. eò quòd multum proficiant ad impietatem; & eorum sermo vt cancer serpat; multò magis profectò librorum magorum & maleficorum lectio cauenda; scriptura enim manet, & vox perit; & ea, quæ permanent, fortiùs imprimunt in animum, magisquè mouent.

85 *Hoc nostro æuo valdè inoleuit dictus abusus nè pè dictorũ lectio librorum*

Sed audiant isti diaboli partiarij, eorumquè discipuli leges Pontificias prohibentes, quoscumquè magorum, & sortilegorum retinere libros.

Qua pro hibetur

Sic enim cauetur in Extrauaganti Ioannis XXII. *relata in Direct. Inquis. par. 2. quæst. 43. num. 9.* Post quam locutus est de magorum, ac maleficorum delictis abominandis, addit: *Monemus omnes, & singulos renatos fonte baptismatis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione anathematis, præcipientes eisdem, quòd nullus ipsorum aliquid de prædictis dogmatibus docere, ac addiscere audeat.* Et paulo infra. *Qui contra nostra salubertima monita, & mandata facere de prædictis quicquam præsumpserit, excommunicationis sententiam promulgamus, quam ipsos incurrere volumus ipso facto; & contra tales, si admoniti infra dies octo à monitione computandos præfata, à præfatis non se correxerint; præter panas prædictas ad infligendas panas omnes, & singulas, quas de iure merentur hæretici per suos competentes Iudices procedatur.* Deindè statuit, ac præcipit, quòd *nullos eorum libellos, scripturas quascumquè de præfatis damnatis erroribus quicquã continentes habere, aut tenere; vel in ipsis studere præsumat; sed abolere, & combuerere teneantur.* Qua excommunicatione ligantur omnes retinentes libros Clauiculæ Salomonis, Psalmodię, Cornelii, Agrippæ, libros, & scripta Petri de Abano, quæ de magia tractant, & id generis.

Iure pontificio ex communicatio ne nemini reseruata.

Post supradictas canonicas pœnas, aliæ extant in Bulla Sixti V. *Constitut. Cæli, & terræ Creator* contra retinentes libros Astrologiæ iudiciariæ Chiromantiæ, Necromantiæ, & similium artis magicæ sortilegorum, incantatorum, & diuinatorum: vt dixi *in præcedenti articulo*. Quos magicos libros siuè impressos, siuè manu scriptos nec legi, nec retineri posse, sed igni tradendos esse præter supradictam Extrauag. Ioan. XXII. etiam statutum est tum iure antiquo, vt in primitiua Ecclesia; tum ex Constitutione Pii IV. & Clementis VIII. *in Regulis Indicis librorum prohibitorum auctoritate Concilij Tridentini Reg.* 9.

Huiusmodi autem excommunicationes à prædictis Summis Pontificibus contra magorum, ac sortilegorum libros retinentes, aut legentes nemini reseruantur: vt communiter sentiunt Doctores. Veruntamen aliud postmodum decretum emanauit factum in Congreg. Generali S. Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis sub die 3. Maii 1601. quo sub pœna excommunicationis maioris ipso facto incurrenda S. officio reseruata, nec non sub aliis pœnis in ipso decreto contentis prohibetur Fratribus Ord. S. Francisci de obseruantia retinere, aut quouismodo habere, seù legere scripta, vel libros Geomantiæ Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Chiromantiæ, & Necromantiæ, seù continentes incantationes ad amorem, inuocationes dæmonum,

abusus

abuſus Sacramentorum, Sacramentalium, rerum Sacrarum, & benedictarum, remedia ſuperſtitioſa infirmitatum, ad thesauros inueniendos, ſeù quæuis ſortilegia; ſed cum primum ad cuiuslibet ipſorum manus huiuſmodi ſcripta, & libri quouis modo peruenerint, etiam occaſione audiendi Confeſſiones Sacramentales Ordinarijs locorum, ſeù Inquiſitoribus, vel eorum Vicariis reſpectiuè inter 24. horas realiter, & cum effectu conſignare, & tradere debeant.

§. IV.

86 *Si verò copulatiuè concurrunt quatuor ſequentes conditiones, tunc legentes, vel retinentes ſunt excommunicati excommunicat. Bullæ Cœnæ Domini.*

QVando autem prædicti magorum, & ſortilegorum libri, ſiuè quorumcumq. aliorum ſint alicuius Auctoris hæretici, & aliquam contineant hæreſim, illos ſcienter retinentes publicè, vel occultè quouis ingenio, vel colore abſq. licentia, & auctoritate ſedis Apoſtolicæ ipſo facto incurrunt in ſententiam excommunicationis Bullæ Cœnæ Domini, cuius abſolutio reſeruata eſt Summo Pontifici, vt latè docet Martinus Nauarrus *lib. 5. Conſil. in tit. de Hæret. Conſil. 3. n. 1. & Conſil. 8.* Homobonus *de Exã. Eccleſiaſt. tom. 1. tract. 7. c. 2. q. 9. ibi reſolutio*, Azorius *par. 1. lib. 9. c. 16. q. 6.* Ignatius Lupus *p. 3. Comment. Edicti S. Inquiſit. lib. 25. diſt. 6.*

Ex quo colligitur, vt dicantur incurrere in Bullam Cœnæ Domini huiuſmodi libros retinentes, vel legentes, quatuor, oportet, copulatiuè concurrant cõditiones; quarum vna deficiente non incurrunt: ligãtur tamen excommunicationibus latis à ſupradictis Pontificibus, ſi malo fine id faciant.

Primò requiritur, quòd libri, qui leguntur, retinentur, &c. ſint libri hæreticorum.

87 *Prima conditio. Vt ſint libri Auctoris hæretici.*

1. Ex qua concluſione ſequitur, quòd legentes libros infidelium, vt librum Talmud, Magazor, cæteroſq. nefarios impiorum libros non incurrunt excõmunicationem hanc; ſed aliam latam à Pio IV. & à Clemente VIII. in Bullis poſitis in Indice librorum prohibitorum. Ità cenſent Leonardus Duardus *ad Bullam Cœnę lib. 2. can. 1. q. 35. num. 3.* Sanchez *in ſum. l. 2. c. 10. n. 22.* Suarez *de Fide diſp. 20. ſect. 2. n. 11.* P. Pueronus Abbas Oliuetanus *in Bulla Cœna c. 1. n. 196.* Naldus *in ſum. verbo libri n. 9.*

2. Non incidunt, qui in libro Auctoris catholici legunt hæreſes hæretici ad verbum inſertas, quamuis praua intentione, ſcilicet, hæreſim addiſcendi: quia in Bulla Cœnę non punitur affectus, ſed factum. Iſti autem non legunt hæretici librum. *Vbi autem opus eſt facto, non ſufficit intentio. L. Non omnes §. finis ff. de re militari.*

3. Ad incurrendam hanc cenſuram non eſt neceſſe, auctorẽ libri eſſe damnatum: ſed ſufficit eſſe quomodocumquè hæreticum. Ità contra Graffium Sanchez vbi ſupra, & Suarez *de Fide dicta ſect. 2.* Pater Pueronus *ibidem num. 173.*

4. Dicta particula comprehendit libros Schiſmaticorum, qui ſimul ſunt hæretici, cum verè hi baptizati ſint. Ita Sanctarellus de hæreſi *c. 13. n. 17.* Barboſa *in c. fraternitati n. 3. de hæret.* Suarez *vbi ſupra.* Sic legentes libros Armenorum, & Græcorum, qui ſunt hæretici. Ita Ferdinand. à Caſtro Palaõ *in opere moral. tom. 1. tract. 4. diſput. 2. §. 1. num. 1.*

5. Extenditur dicta excommunicatio etiã ad legentem librum in ea parte, in qua nulla eſt hæreſis. Ita Sanchez *l. 2. n. 35.* quia totus liber eſt prohibitus latè Sanctarellus *d. cap. 13. num. 12.* Carena *de Off. S. Inquiſit. par. 2. tit. 10. §. 1.*

6. Legentes Scholia hæreticorum in libris catholici Auctoris: vel annotationes Auctoris hæretici non incidunt in dictam excommunicationem. Ità cenſent Layman *lib. 2. tract. 2. c. 14. num. 2.* Quod intelligendum, ſi ſcholia, & annotationes eſſent quid minimum; Nam tunc verè non poſſent dici libri hæreticorum. Secus ſi ſcholia hæretici adeò eſſent ampla, & annotationes tam copioſæ, vt ex ipſis magis quàm ex catholica doctrina creſceret volumen, vt potiùs liber hæretici, quàm catholici cenſeretur.

88 *Secunda conditio Vt contineat hæreſim, vel de Religione tractet.*

Secundò requiritur, vt liber hæretici hæreſim contineat: vel de religione tractet.

Quid autem ſit, librum hæreſim continere: vel de Religione tractare: dico illos de hæreſi tractare, quorum argumentum eſt de hæreſi, ad differentiam illorum, qui ſolummodò obiter de illa tractant. Illi verò dicuntur tractare de Religione, qui pertinent ad explicationem fidei, ſacræ ſcripturæ, ac Theologiæ Scholaticæ: nec non illi: qui de cultu Dei, de Clericis, de Monachis, moribus chriſtianis, & conſcientia: Sic Duardus *in Bulla Cœna lib. 2. q. 39. & 40. concluſ. 2. num. 23.* Sanchez *lib. 2. diſt. cap. 10. num. 33.* Suarez *de fide diſputat. 2. ſect. 2. num. 28.* Bonacina *de Cenſuris diſputat. 2. quæſt. 5. punct. 4.* Sanctarellus *de hæreſi cap. 13. num. 10. & 11.* Marius Alterius *de Cenſuris tom. 1. lib. 5. diſput. 2. cap. 6.* P. Pueronus *vbi ſupra num. 178.* & Ferdinand. à Caſtro Palao *vbi ſupra num. 7.* Ex hac conditione colligitur, eum, qui legeret librum hæretici, qui ex profeſſo hæreſim non contineret; nec de Religione tractaret; licèt aliquam hæreſim contineret, ob hoc non incideret in hanc excommunicationem huiuſce Bullæ. Ita Filiuc. *q. mor. t. 2. tract. 22. c. 7. n. 204.* Souſa *in expoſitione huiuſce Bullæ diſp. 3. c. 2. concl. 2.*

89 *Tertia conditio Vt ſcienter legãtur vel retineãtur.*

Tertiò requiritur, vt ſcienter legantur, retineantur, &c. Vndè ſufficit ad euidendam hanc cenſuram, vel ignorare librum eſſe hæretici: vel etiam ſi hoc ſciatur, ignorare, quòd hæreſim contineat; vel de Religione tractet. Ita Sanchez *vbi ſupra num. 38. & 39.* Duardus *q. 36. 37. & 38.* Sanctarellus *d. cap. 23. num. 15.* qui alios allegat, Souſa *in Aphor. Inquiſit. lib. 1. c. 21. num. 22.* Naldus *in ſum. in verbo Bulla Cœna num. 15.* Vbi ait: Quòd in Bullã incidunt etiam Aromatarij, qui chartis vtũtur libri hæretici ad inuoluendum obſonia. Ita Scortia *in Select. Pontif. conſtit. Theor. 410. verſ. ſeptimò.*

90 *Quarta conditio. Vt id fiat abſquè licentia Papæ.*

Quartò requiritur, vt id fiat abſquè licentia Papæ, qui ſolus poteſt hanc licentiam dare: vt probat Sanchez *dicto cap. 10. num. 43.* Suarez *dicta. ſect. 2. num. 27.* & Carena *de Off. S. Inquiſit. par. 2. tit. 10. §. 1. num. 9.*

Ex hac conditione ſequitur, Lectores, ſiuè quocumquè alios retinentes, vel legentes dictos hæreticorum libros hæreſes continentes abſquè licentia Summi Pontificis, ſed propria auctoritate, etſi bona intentione id faciant, pura vt tales confutent hæreſes, dictam incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini.

91 *Prædictos libros legentes, vel retinentes, vt hæretici præſumuntur, & ideò denuncianda Sanctiſs. Inquiſitionis tribunali, ac puniendi*

§. V.

PRædictos omnes huiuſmodi libros legentes, vel retinentes hæreticos præſumi, & vt hæreticos Tribunali S. Inquiſit. eſſe denunciandos, & de hæreſi poſſe condemnari, eo ipſo quòd libri hæreſis penes aliquem reperiuntur, ſentiunt Ludouicus Rom. *in ſingulari 323. incipient. eo ipſo, quod libri hæreſit &c.* Albericus *in L. Quicumquè. C. de hæretic.* Hippolit. Matſil. *in pract. criminal. §. diligenter. n. 92.* Idem *in conſil. 23. incip. Miſericordia Domini n. 34.* Archidiac. & Ioan. Andr. *in c. Filij de hæret. lib. 6.* Carrer.

in tract. de haret. n. 135. Ioannes Fantuccius, & nonnulli alij in *c. Sanè profertur* 24. *q.* 2.

Quorum sententia roboratur Constitut. Martini V. *edita de Anno* 1418. *incip. Inter cunctas relata per Franciscum Pegnam post Director. Inquisitorum inter litteras Apostolitas folio mihi* 88. & Constitutione Leonis X. *edita de Anno* 1510. *incip. Exurge Domine vers. Insuper, quia errores prafati & vers. inhibemus praterea*. In qua statuitur, vt hæreticos puniri non solùm imprimentes, & publicantes; sed etiam legentes, & retinentes libros Martini Lutheri: Nec non Constitutione Iulij III. *edita de Anno* 1550. *incip. cum meditatio cordis relata per Pegnã vbi supra folio mihi* 148. Qua cauetur, retinentes libros damnàtos incurrere pœnas hæreticis inflictas.

Veruntamen huiusmodi positio non mihi probatur; sed aliqua, mihi videtur, limitatione indigere: cum nullo iure hoc caueatur, vt notat Pegna *p.* 2. *cõ.* 3. *vers. Horum tamen*. Nequè ratio, aut ius patiatur, vt ex sola præsumptione de tanto crimine, quale est hæresis, quispiam damnetur *c. litteras de præsumptionibus*, nisi alia concurrant puta, libri detentorem etiam esse hæreticum: vel libri hæretici compositorem. Nam compositio libri hæretici sine accusatore aptissimè Auctorem designat, & conuincit, hæreticum esse. Ita sentiunt Maximus Episcopus Aquileiensis *in Concilio Lateranensi sub Martino eius nominis primo circa annos Domini* 645. Repertorium Inquisit. *verb. Libri*. §. 1. Ioannes Roias *de singularibus fidei singul.* 124. *num.* 1. Simanchas *Catholic. Institut. tit.* 38. *rubr. de libris, & scriptis n.* 2. Zanchinus *in tract. de hareticis cap.* 7. *n.* 7. Arnaldus Albertinus *in tract. de agooscendis assertionibus catholicis, & haretic. q.* 28. *n.* 1. *& seq.* & alij apud Farinacium *de hæresi q.* 180. §. 1. *num.* 33.

§. VI.

92 *Quæ omnia procedũt in foro fori.*

Sed prædicta omnia procedunt in foro fori, in quo vtiquè omnium prædictorum sententia præfatos libros legentes, vel retinentes, vt saltèm de hæresi vehementer suspecti sunt habendi; ideòquè vt tales Tribunali S. Inquisitionis denunciandi, ac puniendi. In foro autem poli, & sacramenti Pœnitentiæ excluditur præsumptio, credendo pœnitenti pro se, & contra se.

Quibus autem pœnis corporalibus, ac temporalibus huiusmodi criminosi sint multandi, statuit Lex ciuilis. Nam *L. similis culpa. C. de malef. & math.* non tantùm magicas artes addiscêtes, sed & docentes equuleo torqueri, vnguliſquè sulcantibus latera iubentur pœnas perferre dignas facinore proprio. Quod habetur etiam apud Iulium Paulum *lib.* 5. *Receptarum sent. tit.* 25. *ad L. Corneliam. de sicar. & venef.* vbi statuitur, quòd libros magicæ artis apud se nemini habere liceat. At penes quoscumquè reperti fuerint, bonis ademptis, combustisquè his publicè in Insulam deportentur. Humiliores verò capite puniantur.

Cum ergo leges tam canonicæ, quàm ciuiles has magicas detestentur artes; iubeantquè docentes, & addiscentes, necnon eiusdem artis libros legentes, ac retinentes grauissimis coerceri pœnis, satius quidèm erit, antequam eorum crimina ad Iudices deferantur, pœnasq. suis debitas flagitijs sustinere cogantur, misericordiam Dei præuenire, & implorare, corde puro, & contrito pœnitentiam agere: ad superiores absolutionis potestatem habentes confugere, libroſquè hosce magicos consecrandos Vulcano Inquisitoribus deferre.

SECTIO III.

In Fauentibus.

93 *Artes magicæ, & maleficia virus diffundi. tur obmagorũ, ac maleficorum plures fautores.*

Enormissima quidem, ac nefandissima esse crimina, quibus Magi, ac Malefici tam exercentes viri, mulieres, ac pueri; quàm addiscêtes siuè publicè, siuè priuatè obnoxij fiunt, nemo sanæ mentis dubitare potest: cum expressè in diuinæ Maiestatis offensam, Ecclesiæ dedecus, hominum perniciem, ac totius Reipublicæ christianæ detrimentum ea committant; ac perditi alios perdere non desinant; seducti alios in errore, & malitia seducere tentent. Sed vndènam hoc crimen sic longè, latèquè suum diffundit virus; ità vt sine molestia ingenti, labore improbo, ac difficultate maxima aliqua ex parte extirpari valeat, sicut experientia rerum magistra apertè docet in dies? Non vtiquè aliundè, nisi ex cuiuscumq. status, conditionis, sexus, ac religionis fauentiũ maleficis, & sagis magno numero. Hìc autem fauentium, seù fautorum nomen latè sumimus, prout eo quoquè comprehendi possunt eos non punientes, nõ denunciantes, defendentes, occultantes, laudantes, consulentes, vel officium S. Inquisitionis, eius ministros, vel denunciatores, & alios huiusmodi impedientes. Quos omnes magorum, ac Maleficorũ fautores duobus modis cici posse, docet Nicolaus Eymericus 2. *par. Direct. Inquis. q.* 53. scilicet, Omittendo, & Committendo, vt patebit duobus seq. art.

Qui duobus modis eis fauere dicuntur Omittendo, Committendo.

ARTICVLVS I.

Omittendo.

§. I.

94 *Magis, ac maleficis facere dicuntur omittendo.*

Magis, ac Maleficis fauere dicuntur omittendo, seù omissiuè, qui circa magos, ac maleficos; vel iuspectos de magia, ac maleficio; vel per indicia euidentia infamatos ea facere omittunt, aut negligunt, ad quæ vel ex eorum officio, vel ex edicto Sancti Officij obligantur.

Horum primi occurrunt Iudices, quibus huiusmodi crimina punire ex officio incumbit. At quia magorum, ac maleficorum delicta sunt mixti fori, prius examinandum, quis sit eorum iudex competens.

Iudices qui negligũt eos punire.

Pro cuius difficultatis solutione dico breuiter ex Binsfeldio *de Confes. Malef. & Sagarum præl.* 14. *fol. mihi* 119. Sortilegia, seù crimina magorum, ac maleficorum dupliciter considerari posse. Vno modo vt hæretica sunt: vel sapiunt hæresim. Et in hoc casu eorum cognitio spectat ad Iudicem Ecclesiasticum: vt patet *ex l.* 6. *de haret. c. in fidei fauorem. & c. Accusatus. §. sanè*: cum hoc discrimine, quòd de iure antiquo ad Inquisitores tantùm spectabant sortilegia, quæ manifestam sapiunt hæresim, quæ verò sapiunt hæresim, sed non manifestam, hæc ad Episcopi forum pertinebant, vt pluribus probat Farinacius *de hæresi. q.* 181. §. 4. *n.* 91. & Constit. Alex. IV. *edita de anno* 1258. *incipit. Quod super. vers. Ad illud. relata per Franc. Pegnam inter litteras Apostolicas folio mihi* 30. At de iure nouissimo Inquisitores cognoscunt de omnibus sortilegijs etiam simplicibus, & priuatiuè quoad Laicos ex vigore Constit. Inn. VIII. *incipient. Summis desiderantes affectibus*. Alexandri VI. *incipient. Cum acceperimus*. Adriani VI. *incipien. Dudum*, & Sixti V. *incip. Cæli, & terræ Creator.*

Quinam sint iudices magorũ, ac maleficorum. Quando eorũ punitio spectet Ad Iudices eccleſiasticos.

Altero

Quando ad Iudices sæculares.

Altero modo sortilegia siuè opera Magorum, ac Maleficorum considerari possunt, vt ex eis varia delicta oriuntur contra bonum publicum Reipublicæ, damna contra iustitiam, & communem pacem: vt homicidia, furta, latrocinia, damna in vineis, cædes animalium, & similia: in hoc casu Iudex laicus est competens iudex istorum flagitiorum. Quod repetit Binsfeldius *in secundo membro post 6. conclus. principalem in 2. dub. versic. 3. Siuè hoc crimen consideremus. folio mihi* 275. Hanc traditionem Binsfeldij secutus fuit Io. Griuell. *in suis decisionib. Senatus Dolani. decis. 33. num. 3. versic. quod sine dub.* Et confirmat Cæsar Carena *de officio Sanctæ Inquis. p. 2. de sortileg. tit. 12. §. 16. num. 151. & sequent. plures allegans Auctores.* Idem testatur Martinus Delrius *Disquisit. magic. lib. 5. sect. 14. in fine vers. Et quia crimen*, vbi dixit, crimen maleficij, & sortilegij esse mixti fori; & quòd propterea si absolutus in Curia sæculari non fuit ab ea punitus sufficienter, poterit Iudex ecclesiasticus maiorem, quam meretur, pœnam infligere. E contra si maleficus, & sortilegus fuerit leuiter castigatus à Curia Ecclesiastica, poterit tunc Iudex sæcularis seueriùs punire, & damnare etiam ad mortem: nequè tunc censetur quis pro eodem crimine bis punitus: quia vtraque punitio pro eadem continuata habetur. Et ibidem *sect. 12. §. Porrò.* dixit: Quòd maleficus, seù lamia, quando receptus est ad pœnitentiam à Iudice Ecclesiastico, potest capi à Iudice sæculari propter damna temporalia varijs illata; & ab eodem Iudice sæculari condigno supplicio puniri. Quod confirmat Farinacius *de hæresi q. 181. §. 4. num. 92.*

§. II.

95 Quando detur præuentio in hoc crimine.

HInc in huiusmodi crimine datur præuentio. Nam si malefici fuerunt primo loco carcerati a Iudicibus sæcularibus, postea Inquisitoribus petentibus remissi pròpter incidentem hæresim, vel suspicionem hæresis; Inquisitores q. hæresi non inuenta: vel si inuenta, iam per torturam, abiurationem, ac pœnitentias condignas purgata, illos Iudicibus sæcularibus puniendos restituunt; & tunc ipsi sæculares Iudices possunt hos maleficos, & sagas punire etiã de infanticidijs, & alijs criminibus non sapientibus hæresim; non quidem ex processu coram Inquisitoribus fabricato; sed cum eorum proprio processu: vt per Simanch. *Cathol. Institutionum tit. 37. n. 18. &* 19. Campeg. *in additionibus ad Zanchinum in tract. de hæretic. cap. 22. lit. C. vers. Subdit alterius*, & Farinac. *loco cit. §. 1. num.* 48.

§. III.

96 Episcopi, Inquisitores. Ministri eorum non punientes magos, & maleficos hæreticos gratia. vel Odij.

INprimis ergo cum Magorum, ac Maleficorum Iudices sint Inquisitores, vel Episcopi, vt potè eorum, qui sunt vel hæretici, vel saltem vehementer de hæresi suspecti: Si maleficij crimen, vel quodlibet eorum opus cum hæresi sit coniunctum, Episcopi, Inquisitores, & eorum ministri, ac familiares, si odij gratia, vel amoris, aut lucri, vel alterius commodi eos non puniant, & contra ipsos procedere omiserint, vt hæreticorum fautores sunt habendi. Si Iudex fuerit Episcopus, pœnam suspensionis ab officio per triennium: Inquisitores verò, & reliqui eorum ministri excommunicationis sententiam ipso iure incurrunt. *Text. est in Clem. 1. §. il secondo. extra de panis. & in cap. excommunic. il primo. §. Volumus. de hæreticis*, latè Pegna *ad Directorium Inquis. par. 2. comm. 2. versic. Si de Episcopis.* Anchar. *numer.* 11. Ioannes de Imola *num. 3. vers. in verbo verum.* Farinac. *de hæresi q.* 182. *num.* 24. *& q.* 186. *num.* 145. Sanctarellus *de hæresi cap. 11. num. 2. qui plures alios allegant.*

Vel Amoris: Vel Lucri: Vel Alterius commodi: Vt hæreticorum fautores habẽtur.

Et præter supradictam excommunicationem, à qua non possunt absolui, nisi per Romanum Pontificem, præterquam in articulo mortis, & tunc satisfactione præmissa, &c. Inquisitores, & eorum ministri incurrunt aliam excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini latam contra hæreticorum fautores. Hoc voluit Toletan. *in summa interpretatione eiusdem Bullæ Cœnæ Domini, in verb. Excommunicatio 1. n. 20.* & Bartholom. Vgolinus *in tr. de censuris Pontificiis reseruatis p. 2. in Glossa Fautores.*

Hoc tamen intelligendum est, nisi Episcopus; vel Inquisitores tales Magos, ac Maleficos hæreticos permitterent ad euitanda maiora scandala: vel vbi ignorant, eos esse hæreticos. Ita colligitur ex textu in dicta Clement. 1. §. *verum de hæreticis.* Caietan. *in summa, in verbo Excommunicatio cap. 3.* & aliis apud Farinacium *q.* 186. *de Hæresi.* §. 8. *num.* 145. *&* 146. Similiter Episcopus non incurrit excommunicationem propter huiusmodi negligentiam; sed suspensionem ab officio, vt dixi, ipso iure per triennium; ac deponi debet ab Episcopatu, & alter substitui: vt habetur ex eadem Clement. *c. Excommunicamus, il primo §. volumus. extra de hæreticis:* Ita Farinacius *q.* 182. *de hæresi n.* 24. plures allegans Doctores.

97 Excepta causa vitandi scandala. Et ignorantia quòd sint tales.

§. IV.

98 Principes, & Domini temporales, si ab Ecclesia moniti negligunt punire magos, & maleficos hæreticos, vt hæretici præsumẽtur.

PRincipes, Domini temporales, Magistratus, Marchiones, Comites, Rectores Ciuitatum, Moderatores Prouinciarum, si ab Ecclesia moniti neglexerint, Magos, Sagas, ac Maleficos hæreticos in eorum statu, prouincia, ciuitate, ac iurisdictione cõmorantes extirpare, præter pœnas tum à iure ciuili; tum canonico contra huiusmodi transgressores latas, de quibus Farinacius loc. cit. n. 15. non solùm dicuntur fautores hæreticorum; sed etiam præsumuntur hæretici; & plus puniri debent, quàm ipsi hæretici: vt habetur ex textu *in c. 2. extra de hæreticis*, & per notata ad illum textum per Pegnam *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquis. p. 2. comment. 2. vers. Si de Episcopis*; & Iacob. de Graffijs *lib. 4. suarum Decisionum cap. 18. num. 20. vers. Qui habent iurisdictionem.*

§. V.

99 Si requisiti omittunt, eos inuestigare, & capere, suspecti sunt de hæresi.

DOmini temporales, ac Iudices sæculares, qui requisiti omittunt, inuestigare, ac capere huiusmodi Magos, ac Maleficos hæreticos, suspecti sũt de hæresi, & hæreticorum fautores censentur, textus est *in c. excom. §. moneantur, de hæret.* latè Farinac. *loc. cit. n. 15. 16. & seq.* & Cæsar Carena *de off. S. Inquisit. p. 2. tit. 4. §. 1. n. 5.* plures cumulãtes Doctores.

Nihilominus, si huiusmodi Magi, ac Malefici non sunt hæretici, sed tantùm de hæresi suspecti, quod rarò euenit; tunc prædicti Episcopi, Inquisitores, Domini temporales, Magistratus, ac Iudices sæculares, cæteriq. huiusmodi negligentes eos punire, vel extirpare, non strictè hæreticorum, sed Magorum, ac Maleficorum dicuntur fautores, nec in Bullæ Cœnæ Domini contra hæreticorũ fautores latã excõmunicationẽ; sed in aliã latã in Edicto S. Inquis. cæteraq. pœnas à sacris canonibus, decretis, cõstitutionibus, ac Bullis Pontificijs, contra eorum, qui de hæresi sũt suspecti, vel diffamati, fautores, incurrere censentur.

Prædicti autẽ omnes præter prædictas pœnas, tenentur

Et tenẽtur ad restitutionem dãnorum.

etiam ad restitutionem omnium damnorum, quæ Reipublicæ, vel eius membris sequuntur ex eorum conniuentia: vt habetur *c.1.de off. iudic.deleg. & L. congruit.ff. de off. presid.* cum huiusmodi punire criminosos, illis incumbat ex officio.

§. VI.

100 *§.2. Alij ex Edicto S. Inquisitionis tenentur denũciare magos, & Maleficos. Secus facientes sunt excommunicati ex Edicto S. Inquisit. Iure canonico. Constitutionibus. Pontificijs. Ratio dictat.*

ALij ex edicto Sanctæ Inquisitionis tantùm magorum, ac maleficorum dicuntur fautores, qui non ex officio, vt primi; sed ex charitate tantùm Sanctæ Inquisitionis Tribunali eos denunciare tenentur.

Quando ergo maleficium, seù magorum, ac maleficorum crimen coniunctum est cum hæresi, tenentur omnes ex præcepto Edicti Sanctæ Inquisitionis, maleficos, ac magos Sancti Officij Tribunali denunciare. Secùs faciens, excommunicationem incurrit latam *in eodem Edicto S.Inquisit.& c.2. extra de hæreticis & c.qua propter secundò quæst.7.* & extat constitutio Innocentij IV. *edita de anno* 1254. *incip.Licèt ex omnibus versic. Item si quis hæreticos sciuerit, relata per Fraciscum Pegnam inter literas Apostolicas in Directorio Inquisit. fol.mihi* 20. & alia Nicolai III. *edita de anno* 1281. *incip.Nouerit Vniuersitas versic. Item si quis eum, relata vt supra folio mihi* 67. Farinac. *de Hæresi q.*197.§.2.*n.*35. plures D.D. allegans. Et non reuelando dicitur hæreticorum fautor. Si enim in crimine læsæ Maiestatis humanæ quisque illud reuelare tenetur; multò magis crimen læsæ Maiestatis diuinæ reuelare tenebitur: *vt in Repertorio Inquisitorum in verbo hæreticus vers. Nota, quòd in crimine læsæ Maiestatis. & in verbo Accusatio vers.Sed vtrum quilibet homo.* Quam regulam confirmat Delrius *Disqui s.magic. lib.5.sect.4.vers.sextò tenetur*. Subditquè vix contingere, illos maleficos magos, ac sortilegos non habere hæresim coniunctam. Sed quòd vnusquisquè reuelare teneatur sortilegos, etiam quòd sortilegia non sint hæreticalia voluisse videtur Lelius Zecch. *in summa par.prima tit.de fide rubr.de hæres.cap.*11.*num.*13.*vers.sciat tamen aliquis*.

§. VII.

101 *Indicia ad sagas denunciandas.*

MVlier, quæ habet malum nomen maleficæ, ad quam plures concurrunt pro maleficijs, licet non appareat, ipsam feciſse nisi simplices superstitiones, & pluries id faciat; & passim ad quorumcumquè instantiam id faciat, est denuncianda: Ita Genuensis *in praxi cap.*18.*num.*14.& Cæsar Carena *de Officio Sanctæ Inquisit.p.2.tit.9.num.*32.

102 Si penes maleficum, vel sagam reperta sint instrumenta magica: vt pentacula: vel libri sortilegia continentes: vt Clauicula Salomonis, Almadel, Centum Regum, opus Mathematicum, opera Petri de Abano, & cætera id generis, sunt denunciandi: vt tenet Carena *loco citato tit.*12.§.21.*num.* 177. Ait enim huiusmodi indicium facere ad torturam; ergo à fortiori sunt sufficientia indicia ad denunciationes. Confirmat Binsfeldius *L.fin.C.de malefic.& Mathem.tit. de indicijs criminis maleficij vers.Octauum indicium*. Et hoc decisum fuisse à Sacrosancta Vniuersali Romana Inquisitione *de anno* 1599. attestatur Genuensis *in praxi Archiepiscopali Neapolitana cap.*18.*num.*13.

103 Si penes aliquem inuenta sit olla plena ostijs, membris humanis, imaginibus cereis, quæ acubus transfixæ sint, & similibus, vt vehementer de maleficio suspectus denunciandus est. Ita Ioannes Zangerius *in suo tract. de quæst.& tort.cap.*2.*n.*200. *vers.præcipua verò hæc sunt*. Ludouicus Gilhausen *in arbore Iudiciorum crimin.cap.*6.*p.*7.*sect.*2.*n.*106. Torreblanca *de magia lib.*5. *cap.*17.*num.*36. asserentes, indicia esse ad torturam; ergo à fortiori ad denunciationes. Carena *loco cit.num.*194.

§. VIII.

104 *Aliqui defendũt Sagas à socijs esse denunciandas, qui eas ludis diabolicis interesse viderunt. Secus tamen est censẽdũ ex praxi S.Supremæ Romanæ Inquisitionis.*

MAleficos, & sagas à socijs esse denunciandos, cum ab eis ludis, & choreis diabolicis interesse visi sunt; eorumquè denunciationes indicium facere ad torturam, etiamsi non fiat mentio, quòd hominem, aut vaccam, aut equum necauerint: aut damna intulerint, validissimis rationibus probant Binsfeldius *tract.de Confessionibus malefic.membr.*2. *post 6.conclusionem dub.*2. *ferè per totum & vers.*7. *illatum*. Et Martinus Delrius *Disquisit.magic.lib.*5. *Appendice* 2.*q.*8. quod etiam voluit Gregorius de Valentia 2.2.*disput.*6.*q.*22.*punct.*4.§.3. *versic.*2.*regula* Verùm quicquid sit de hac opinione in puncto iuris, clarum est, quòd illa in praxi non seruatur in S.Officio & Praxis hæc fundatur in decreto quodam Sanctæ Supremæ Romanæ Inquisitionis, de cuius vsu, & obseruantia, praxiquè attestatur Farinacius *de hæresi, q.*185.*num.*153.*vers. Aduerte tamen, quod vera non est*. Nam licèt sagæ illæ de visu deponentes verè, quandoquè imò sæpè ad ludum diabolicum transferantur per diabolum; attamen negari non potest, quin quandoquè etiam decipiantur; ita vt translatio illa imaginaria sit: per consequens cum earum depositio possit esse falsa videtur absurdum dicere, quòd ex talibus depositionibus oriatur indicium ad torturam; cum indicia ad torturam sufficientia debeant esse certa, non dubia, & æquiuoca. Quinimmò ex Sigismundo Scaccia *de Iudicijs ciuilium criminal.& haret.lib.*1. *cap.*82.*num.*10. earum depositiones non sufficiunt ad inquirendum: prout etiam ita fuit à Sacra Congregatione S. Officij de Vrbe decisum quia dæmon in illis ludis potest decipere formando imaginem alicuius personæ iustæ. Veruntamen hoc Deus illi regulariter non permittit. Ideò benè docet quidam Auctor Modernus Confessarium non debere cogere pœnitentem ad denunciandum consocias, quas asserunt secum ad ludum dęmonum conuenisse. Licèt in probatione aliqualiter declinet à veritate, dum Ponzinibij opinionem erroneam, & scandalosam videtur approbare; quam latè improbaui *tom.*1.*disput.*2.*num.*177.*& sequentibus*.

§. IX.

105 *Si sagæ denunciet socias de his, quæ vidit eas patrare extra ludos; eius denunciatio sufficit ad inquirendum.*

AT si sagæ deponerent de his, quæ vigilantes viderunt ante Conuentum sathanicum, nempè quòd socia dęmonem inuocauit, adorauit, se vnxit ad volandum, & alia huiusmodi crimina, quę extra conuentus illos perpetrarunt: aut sibi narrauerunt: vel persuadere tentarunt, earum depositiones sufficiunt ad inquirendum; qui testes esse possunt. *L.testium. C. de testibus c.cum causam de testibus. L.*3.§.1.*eod.titul.* Et ità docet Lucerna Inquisit. *cap. vlt.num.*13. Simanch. *de cathol.institit. titul.* 37. *de lamijs num.*15. Scaccia *loco citato* Carena *de off.Sanctæ.Inquisit.par.*2.*titul.*12.*num.*227. *versic.quòd verùm*. Albert. *de assertionibus catholicis agnoscendis q.*24.*num.*15.*& q.*2. Bartholomæus Spineus *lib. de strigibus cap.* 14. Felinus *in cap. sicut tuis de Simon.* Alexander Alens. 2.*par.q.*122.*membr.* 10.§.14. & alij apud Stephanum Facundex *in* 1.

præceptum Decalogi lib.5.sect.2. num.16. Ideòquè tali casu etiam ad denunciandum Confessarius eos cogere tenetur.

Si maleficus audiatur loqui cum dæmone, est denũciandus.

Si Saga, aut Maleficus cum dæmone loquatur, adstantibus dæmonem respondentem audientibus; sed non videntibus, est denunciandus. Ità Gilhausen. *in arbor. Iudic. crim. c.6.p.7.sect.2. num.106.*

§. X.

Alia indicia, ob quæ malefici, ac sagę sũt denunciandi.

106 SI saga reperiatur inimicum suum tangere; & ille statim nullis peccantibus humoribus; sed prius benè se habente, illicò vel mortuus concidat: vel membrorum distorsione, apoplexia, alioquè subito morbo afficiatur; pariterquè si penes ipsam reperiretur chirographum obligationis inter se, & diabolum est denunciandа. Ita Ioan. Zanger. *in suo trac. de quæst. & tortura cap.2.num.200. versic. præipua verò hæc sunt.* benè Faber *in suo Codice Fabriano in titul. de malef. & mathem. lib.9.definit.2. vers. Sed si quod plerunquè.* Vbi etiam ipse ponit exemplum de eo, qui statim ab aliqua accepto pomo subito morbo corripitur. *Et in suis notis ad dictam definitionem num.11.* Huius rei rationem reddit philosophicam; quòd naturaliter non potest fieri talis, ac tanta mutatio; cum natura (vt aiunt Philosophi) operetur in tempore. Idem prorsus fatendum de ea; quæ aquam, vel vinum, aut aliũm liquorem propinat alicui, qui immediatè in gutture sentit amaritudinem, in stomaco dolorem, in corde puncturas, in visceribus torsiones, ac febri afficitur insolita, nullos seruante periodos. Quam ægritudinem, indicium erit manifestum, esse ex maleficio: si cum maxima fiducia inuocato nomine Iesu, vt dæmonem expellat, si est, facto signo ✠ crucis super locum doloris, cessat dolor.

§. XI.

Omnes quicumquè sint tacitè, vel expressè dæmonem inuocantes, de iure nouo sunt denunciandi.

107 QVare omnes magi, malefici, sagæ, lamiæ, striges, fascinatores, incantatores, & alij huiusmodi magicas curationes exercentes viri, mulieres, ac pueri; artem magicam, & opera maleфica docentes: vel addiscentes tam publicè, quàm priuatè dæmonem inuocantes, vel ad ipsum recurrentes tacitè, vel expressè, vt eis auxilietur, siuè in his, quæ à dæmone naturaliter nequeunt fieri: siuè in his, quæ naturaliter facere potest: Magis, ac maleficis fauentes, siuè committendo, siuè omittendo qui cumquè sint, ac quacumquè dignitate fulgentes de iure nouo S. Inquisitionis Tribunali sunt denunciandi. Ita ex Edicto Sanctæ Inquisitionis, & Constit. Sixti V. *incipient. Cæli, & terra Creator. quæ extat apud Laertium tom.2. Bullarum*, ita testantur Azorius *instit. moral. prima par. lib.9. cap.26.q.4.* Farinacius *de hæresi q.181.num.101.* Sanchez *in summa lib.2.cap.38.num.92.* Raphael de la Torre *tom.2. de Religione q.96.artic.4. disput.3.* Sousa *in Aphorism. Inquisit. lib.1.cap.57.* & Ignatius Lupus *comm. Edicti S. Inquisit. p.3.lib.19.d.3.art.3.diffic.vnica.*

§. XII.

Filij tenentur denunciare patres.

108 AD denunciandum autem Magos, ac Maleficos tenentur omnes; immò ipsimet filij, ac filiæ: nempè filius patrem: pater filium: vxor maritum, & maritus vxorem, quando sciunt, eos maleficorum crimine, vel hæresi laborare; nec esse emendatos: aut admonitione priuata non corrigendos: nec adsint alij maiores, qui denuncient. Ita Binsfeldius *tract. de confessionibus malefic. membr.2. post princip. malefi. §. pro parte negatiua. folio mihi 225.* Nauarrus *in Manuali confes. cap.25.num.50. & in comment. cap. inter verba.11.q.3. conclus.6.* Alexander Alens. *3.p. 4.precept.q.33.* Alphons. à Castro *lib.2. de iusta hæretic. punit. cap.26.* & alij quos citat, & sequitur Ioseph Maschardus *de probationibus volum.2. conclus. 857.num.18.* Idipsum docuerunt Pegna *ad Directorium Inquisit. sub litera B. comment.15.par.2.* Ludouicus à Paramo *de Origine S. Officij lib.3. q.8. n.83.* Farinacius *de hæresi q.197.num.40.* Suarez *de fide, disput.2.sect.4.num.21.* Lelius Zecchius *de casibus reseruatis casu.2.num.2.versic.2.ampliatur.* Diana *Resolut. moral. par.1.tract.4.resolut.4.* Didacus Cantera *in suis q. criminal. q.5. de reo. num.3. versic. in hoc cadit illa quæstio.* Carena *de Offitio Sanctæ Inquisit. par.2.tit.9.num.10.*

§. XIII.

Ratio dictat.

109 RAtio est: quia etsi pater filium, aut mater filiam: vel è conuersò, amare teneatur quantum ad viram, plus tamen secundùm ordinem charitatis tenetur consulere saluti animæ, vt ad suam reducatur viam: quia anima pretiosior est corpore: tum quia bonum commune Reipublicæ priuato est præferendum; & cum periclitatur, quisquè tenetur incommoda ferre, vt illud conseruet, natura ita dictante,

Colligitur hæc conclusio ex illo loco Deuteron. *cap.13.vers.6.* vbi dicitur: *Si tibi persuadere voluerit frater tuus, vel filius, vel amicus clam dicens: Eamus, & seruiamus Dijs alienis, non acquiescas ei; nec audias, aut parcat ei oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum; sed statim interficies; vt primùm manus tua super eum; & postea omnis populus mittat manum.*

Ex quo textu colligitur, talem accusandum, vt postea interficiatur. Et licèt videatur loqui tantummodò de apostasia à fide, & idololatria; attamen intelligendus est etiam de Magis, & Maleficis, qui, vt sæpiùs dixi, apostatæ sunt à fide, idololatræ, dæmonem adorantes, & vt plurimùm sunt hæretici: vel saltem de hæresi suspecti, ac sua impietate, iniquitate ac iniustitia Christianę Reipublicæ perniciosissimi: idcircò naturali ratione quælibet persona, cum sit pars totius Reipublicæ, ei succurrere tenetur, ita ex hoc eodem naturalis rationis fonte eos denunciandi oritur obligatio, vt post D. Thomam, Salon. Bann. Aragon. Sot. & alios, quos allegat, peregregiè docuit Genuensis *in Praxi Archiepiscopali Neapolit. cap.18.num.1.* Tenetur autem quilibet, & sub pęna peccati mortalis, & excommunicationis: vti habetur in Bulla Gregorij IX. *incipiente Excommunicamus.* Innocentij IV. *incipiente: Nouerit. quę habentur in fine Directorij Inquisitorum inter literas Apostolicas pro S. Officio.*

§. XIV.

Distinctio quadam relata à quodam vt inutilis refellitur.

110 NEc est attendenda distinctio allata à quodam moderno Auctore, qui ait: *Attendendum, aliquas striges esse tantummodo sibi nocuas, vt potè illa, quæ cum dæmone carnale habent commercium ob voluptates carnis explendas: Aliquas verò nedum sibimetipsis; sed alijs quoquè nocuas esse.* Nam omnes malefici, & striges ex hoc, quòd malefici, ac striges sunt, cum dæmone carnaliter commiscentur. Et licèt varii fuerint eorum fines, ob quos se dæmo-

dæmoni deuouerunt; nempè alij, vt ope dæmoniaca vindictam sumerent de inimicis suis: alij, vt diuitias, vel honores compararent: alij, puta aliquæ sagæ, vt ait ille Auctor ob voluptates carnis explendas; attamen hæc à dæmone nequeunt obtinere, nisi & ipsæ dæmoni in his, quæ eis præcipit, obsequantur; videlicèt, illum adorent, Deum abnegent, Beatissimam Deiparam blasphement, Sanctos cõtemnant, & inhonorent, Sacramentis, Sacramentalibus, ac rebus sacris abutantur, tempestates cieant, maleficia ad graues ægritudines, mortemquè ipsam hominibus, & animalibus sæpissimè inferendam, concinnent, aliaquè id generis, de quibus *supra tom.1. disput.3.* perpetrare satagant: vt testantur Summi Pontifices Innocentius VIII. Alexander VI. Adrianus VI. & alij sæpiùs à nobis allegati. Quarè illa distinctio dicti Auctoris est inutilis; nec ad aliud deseruit, quàm ad Christifideles à maleficorum, ac strigarum denunciatione retrahendos.

§. XV.

111 *Ad denunciationem huiusmodi fascinariorũ non est præmittẽda fraterna correctio.*

NEc ad huiusmodi magos, ac maleficos denunciandum fraterna correctio est præmittenda; sed statim siuè publicos, siuè occultos omninò ea omissa denunciandos esse, tenent Eymericus *in Repertorio Inquisit. in verb. Denunciatur versic. An quãdo proceditur*, & plurimi antiqui D.D. apud Farinacium *de hæresi q.197.num.39.* Suarez *de fide disp.2. sect.3.num.11.* Sanctarellus *de hæresi cap.9. dub.5. num.5.* qui ait: *Numquam est sperandum, eum qui ausus est, se opponere Ecclesiæ vniuersali, corrigendum esse per meam monitionem.*

Et ego addo, eum, qui voluntariè Deum abnegauit, fidei catholicæ renunciauit dęmoni se deuouit, eiquè promisit, numquam se de peccatis acturum pœnitentiam, nec ad fidem Christi reuersurum, vt faciunt malefici, & sagæ, numquam sperandum, per priuatam monitionem corrigendum: tum quia ex parte sui est voluntariè in malo obduratus: tum quia Deus non tenetur speciale ei præstare auxilium cum ille voluntariè etiam pro tempore futuro omni spe auxilium Dei obtinendi, se priuauerit: tum quia continuè dæmonem habet assistentem, qui eum tum minis, tum blanditijs in malo permanere, nec à suâ seruitute recedere, inducit.

Probatur ex Edictis Inquisitorũ

Hoc confirmant Edicta Inquisitorum id expresè præcipientia, fundata in communi omnium doctrina: quòd correctio fraterna in delictis tendentibus particulariter contra bonum commune debet omitti. Ita Molfes. *in sum. tract.1. cap.17. num.14.* Rodericus à Chuna *de Confess. solicitantibus q.18. n.1.* qui alios allegat, & Carena *de off. Sanctæ Inquisit. par.2. tit.9. num.18.* Prædicta doctrina roborata est Constitutione Alexandri VII. quæ incipit: *Licèt alios*. Edicta anno 1660. die 8. Iulij; quæ habetur in fine S. Arsenalis Inquisit.

§. XVI.

112 *Etiam de hæresi suspecti sunt denunciandi omissa fraterna*

NEc tantùm Magi, ac Malefici hæretici; sed etiam de hæresi suspecti omissa fraterna correctione stantibus Inquisitorum edictis sunt denunciandi. Ita in blasphemis Pegna *par.2. Director. comment.18. In Confessarijs solicitantibus* Rodericus à Chuna *loco cit. num.11.* Freitas *in Additionibus post. Henriquez in summa lib.6. cap.17. num.4. sub litera E.* & Ludouicus à Paramo *de origine S. Inquisitionis lib.3. cap.10. num.4.* Delrius *Disquisit. magic. lib.5. sect.4. num.6.* Optimè Turrianus *in suis selectis disputationibus par.1. disput.30. in Censura Propositionum. Centuria 2. dub.24.* correctio ne.

Nec excusat, quòd talis Magus, vel Maleficus hæreticus; vel de hæresi suspectus sit occultus, & ego solus sciam, talem esse maleficum, aut magum, nec aliter eius opera magica, aut malefica hæreticalia probare possim. Nam talem vtiquè esse denunciandum, ratio dicta: quia, quamuis delictum probari nequeat, Superior vigilabit. Et potest esse, quòd contra prædictas personas adsint aliæ denunciationes, ex quibus fortasse de facili possint ad torturam, & ad alia iuris remedia deuenire. Ita Carena *loco citato allegans Genuens. in praxi Archiepisc. Neapolitana c.18. num.1.* Sanctarell. *de hæresi c.9. dub.5. num.2.* Suarez *de fide disput.20. sect.4.* Lælius Zecch. *dicto casu 2. vers. ampliatur prædicta conclusio*. Lazarius *de Blasph. q.12. num.54.* & alij plurimi, quos citat Farinacius *de hæresi dicta q.297. num.36.* & Scaccia *de Iudic. l.1. cap.56. num.4.* Quamuis sint occulti.

§. XVII.

113 *Exercentes opera tiones, qua alidi quo modo sapiunt hæresim nuncianduma.*

TAndem non solùm Magi, ac Malefici; sed cæteri omnes superstitiosas curationes, & quascumquè alias operationes exercentes, nedum quæ sapiant hæresim manifestam; sed etiam quæ aliquo modo sapiunt hæresim, de iure nouo sunt denunciãdi; dumnodò talis actio sit peccatum mortale, & saltem implicitè dæmon ibi inuocetur. Ita ex Bulla Sixti V. *incipien. Cæli, & terræ Creator*. Confirmat Lęlius Zecchius *in sum. par.1. tract. de fide c.11. num.13.* Naldus *verbo Superstitio num.10.* Azor. *in sum. tom.1. lib.9. c.26. q.4.* Sanchez *precept. Decalogi lib.2. cap.38. num.92.* Farinac. *de hæresi q.181. §.4. num.101.* Raphael de Turri *tom.2. de Religione q.96. art.4. disput.3.* Sousa *in Aphor. Inquisit. lib.1. cap.58. num.2. & 3.* & Ignatius Lupns *comm. Edicti S. Inquisit. par.3. lib.15. dist. vnica art.4. diff.1.* & nos supra num.107.

Ex quibus colligitur, ad denunciationem Magi, ac Malefici, aut hæreticaliter superstitiosi duo copulatiuè necessariò requiri. *Dummodo actus.*

Alterum, quòd in Superstitione expresè aut saltem tacitè inuocetur dæmon. *Includat inuocationem dęmonis*

Alterum, quòd superstitio inuoluat mortale peccatum. Nam Sancto Tribunali non deferuntur superstitiones per se veniales. Deficiente vna istarum conditionum superstitiosa actio non est denunciada. Cæterum de his, quę spectant ad denunciationem videas nostrum Lupum, qui hæc ex professo clarè, ac distinctè in toto suo opere in Edictũ S. Inquisitionis pertractat. *Et sit mortale peccatũ.*

ARTICVLVS II.

Committendo.

MAgis, ac maleficis fauere committendo dicantur ij, qui non ex negligentia, & omissione; sed facto, seù cooperatione illis suum impendunt auxilium. Hoc autem multipliciter præstare solent, nempè defendendo, consulendo, laudando, auxiliando, relaxando, impediendo, & occultando. 114 *Magis, & maleficis fauent committendo, qui auxiliũ præstant illis.*

Mago-

§. I.

Defendẽdo Verbis Literis, Scriptis, Opere,

MAgorum, ac maleficorum fautores dicuntur defendendo illi, qui verbis, literis, scriptis, aut facto eos defendunt. Nam ratio eadem, vt sæpiùs dixi, militat de maleficis, & sagis, quæ de hæreticis. Ita Ioannes de Anania *in cap. Excommunicamus il primo. §. credentes num. 15. extra de credentibus.*

Vt quidã Aduocati, ac Procuratores.

Primi ergo veniunt Aduocati, & Procuratores, qui absquè licentia Iudicis, Inquisitoris, scilicet, aut Episcopi: nec ab eis deputati patrocinantur illi, quem, publica fama volat, inquisitum esse vt magum, vel maleficum; & conantur criminis enormitatem eleuare; contenduntquè probare, non esse credendum ijs, quæ de magis, & maleficis certò enarrantur, & ea omnia vana esse, & delira: aliaquè huiusmodi, sicut facere Vuierus hæreticus, quidam Calidius, Losæus Theologus, Godelmannus, Franciscus Ponzinibius, & Duarenus; suisquè scriptis nituntur obtinere per illud capitulum *Episcopi*, id ad lamias nostras extendendo, ne lamiæ interficiantur. Nam ob istiusmodi Iuristarum patrocinium, docet quotidiana experientia, striges impunitas isto prætextu: vel minus, quàm oportet, punitas dimitti.

Qui fidei Inquisitionis se opponunt.

115 Nec fidei Inquisitores inter catholicos vllum maius impedimentum experiuntur, quàm Legistas quosdam, qui falsa opinione imbuti, quæ de Magis, ac Maleficis dicuntur, ex canone illo *Episcopi*, cuncta esse illusoria: nec grauem mereri pœnam, definire præsumunt. Conqueritur de hac re Bartholomæus Spineus sacri Palatij Magister *Apologia 1. cap. 3.* dicens: *Potissimam labem, cur sic inualescat ista Maleficorum, & Strigarum pestis, esse quorundam Iuristarum persecutionem; quibus Principes Theologiæ imperiti facilè credunt, quasi sapientibus, licèt in huiusmodi satis rudes existant: vt potè Dei prouidentiam, diaboli potestatem, atquè malitiam, & pleraquè alia theologica, ad quæ articulus ille deducitur, ignorantes: adimplent allegationibus legum folia, quæ, vt in pluribus, non faciunt ad propositum; eò quòd puros actus humanos possunt regulare leges humanæ; non autem diabolicis colligatos possunt benè cognoscere. Sed solùm presupposita cognitione superioris scientiæ, sacræ, inquam, Theologiæ, possunt pœnas determinare talibus conuenientes.* Hæc illæ. Postea *cap. 4.* sic scribit: *Hoc capitulum, Episcopi, male intellectum à Iuristis, quatenus hæc, quæ ad Theologiam pertinent, pertractat, est causa illorum ruinæ, putantium, eò quòd in corpore iuris Canonici redactum esse vident, posse proprium sensum circa illud ita procedere, & etiam Theologorum communi sensui se opponant.*

§. II.

Ac dici possunt magorũ, ac maleficorũ defensores.

116 HIusmodi ergo Magorum, ac Maleficorum Aduocati iuremerito dici possunt eorum defensiones secũdùm Ancharanum *in c. si aduersus n. 2. extra de hæreticis*: ibi etiam Ioannes de Anania, *eodem num. 2.* vbi pluribus exornat, quòd aduocando, & procurando quis dicitur præstare auxilium, & fauorem delinquenti. Syluest. *in verbo hæresis, §. 1. num. 10. post medium versic. Vel fortè, quia Aduocati sunt.* Vmbertus Locatus *in iudic. Inquisit. in verbo Fautores hæreticorum. vbi quòd Impeditores sancti officij dici possunt*, & alij plures allegati à Farinacio *de hæresi q. 197. §. 3. num. 55.* & Pegna *in additionibus ad Eymericum par. 3. q. 39. comment. 88. folio mihi 610.* infert, quòd possunt Inquisitores procedere contra Aduocatos patrocinantes pro hæreticis, quales sunt Magi, ac Malefici, vt plurimum. Vndè Martinus Delrius *Disquisit. magic. lib. 5. sect. 4. vers. Secundum est*, propterea dixit: *Aduocatum hæreticorum, & sortilegorum esse de hæresi suspectum.* Et infra *vers. 3. est*, ait: *Cum sortiarij, vt plurimum etiam sint hæretici, eos, qui scienter defendunt ipsos, & errores eorum, esse ipsis deteriores, proquè socijs habendos c. qui aliorum 24. q. 23.* Ita Eymericus *par. 2. q. 52. num. 3.* Pegna *in addition. ad Eymer. cõment. 77. vers. Hic autem modus defensionis.*

§. III.

117 Quando sint puniendi.

QVi verò nesciunt esse sortiarios, hi puniendi non sunt vt tales, nisi sua defensione Iudicis officium impediant *c. qui consentit. 11. q. 3.* Qui autem scientes, esse sortiarios, non defendunt errorem, sed personam tantùm, isti se valdè suspectos reddunt, & contra illos specialiter procedere possunt Inquisitores *c. accusatus. §. vlt. de hæretic. in 6.* & ob hanc defensionem sunt puniendi sicut & Notarij. Illi si scienter, & sponte sine licentia Inquisitoris, aut Episcopi patrocinantur in iudicio. Hi verò, si instrumenta illis confecerint, *c. excommunicamus. §. credentes de hæretic.* Brunus *lib. 5. de hæret. cap. 13.* Simanch. *in pract. tit. 14.*

118 Quæ pœna sint multãdi

Vtriquè autem tam Aduocati, quàm Notarij, quando Magi, & Malefici sunt hæretici, eis præstantes huiusmodi patrocinium, sunt infames; & priuantur exercitio sui officij: vt habetur *in cap. Si aduersus extra de hæreticis*. Ibi hoc adnotarunt Hostiensis *num. 1. & 2. in verbo Fautoribus & in verbo Defensoribus*. Ancharan. *ante num. 1.* Anton. de Butrio, Abb. Marian. Soccin. Felinus, Cardinal. Zabarella, & Ananias omnes *in Summario*, Farinacius *loco citato num. 56. & 58. & 67.* plures cumulans Doctores. Et extat Constitutio Innocentij IV. *de anno 1254. incipit: Noverit Vniuersitas. vers. Item Iudices, relata per Franciscum Pegnam inter literas Apostolicas folio mihi 21.* & alia Nicolai III. edita *de anno 1281. incip. Noverit Vniuersitas vers. Item Iudices relata, vbi supra folio mihi 67.*

§. IV.

119 2. Consulẽdo, vel auxiliãdo.

ALij Magorum, ac Maleficorum dicuntur fautores consulendo, vel auxiliando, qui nempè dant consilium: vel auxilium præstant: aut docent modum, quo manus Iudicum euadere queant: vt in Concilio Tarraconensi registratum per Pegnam *in Directorio Inquisit. p. 2. folio mihi 234. in princip. Concilij vers. Fautores.* Et extat constitutio Innocentij IV. edita de anno 1252. *incip. ad extirpanda in versic. quicumquè verò. relata per Franciscum Pegnam inter literas Apostolicas folio mihi 10.* & Clementis IV. edita de anno 1265. *incipit ad Extirpanda versic. qui cumquè verò. relata vt supra folio mihi 61.* Hostiensis *in summa de hæreticis §. Quæ pœna feriatur num. 10. versic. Nec talibus dandum est consilium, vel auxilium, & §. Quæ pœna componatur num. 13.* Vbi propterea, quòd sic consulentes, & auxiliantes sunt ipso iure excommunicati & sepultura carent *c. Vt Inquisitionis de Hæreticis in 6.* Calderin. *in tract. de Hæreticis rubr. de pœnis receptatorũ n. 2.* Repertorium Inquisit. *in verbo Fautores versic. Verbis autem. Vbi de dantibus consilium*

Constat ex auctoritate Pontificũ Conciliorum, Canonũ, Canonistarum.

lium hæreticis, vt euadant manus Inquisitorum. Zanchinus *in tract. de hæreticis cap.5. n.5. & 6. Vbi de præstante consilium, & auxilium hæretico, vt fugiat*. Decianus *in tract. crimin.lib.5.cap.51.n.46.* Sylvester *excommun.9.* Arsenale Inquisitorum *lib.1. ibi contra quos procedit S.officium*. Azorius *par.1. lib.8.q.17.*

§. V.

120 *3.Laudãdo. Apud Principes, ac Iudices. Scienter Seriò. Dolosè.*

HVc referuntur illi, qui scientes, præfatos magos, aut maleficos commercium habere cum dæmone, & crimine hæresis pollutos esse, scienter, seriò, & dolosè laudant eos apud Principes, & Iudices, & dicunt, esse probos, iustos, & innocentes, tales laudantes dicuntur eorum fautores. Ita summa Angelica *in verbo Hæreticus num.24. ante finem versic. Ex commissione verò omnes dicuntur fautores*. Sylvester *in summa in verbo Hæresis n.10. vers. ex commissione*. Decianus *in tract. crimin.l.5. cap.35.num.48.* Bartholomæus Vgolinus *in tract.de censuris Pontifici reseruatis par.2. in Glossa Fautores in princip.num.10.* Secus si non seriò, sed ex simplicitate laudarent, credentes, eos non esse hæreticos; sed bonos christianos.

121 Vndè ad hoc, quod præfati defensores consultores, auxiliatores, ac laudatores teneantur aliqua pœna propter prætensum fauorem, debet priùs constare de hæresi illius, de cuius fauore, defensione, consultatione, auxilio, ac laude agitur iuxta doctrinam Bartoli *in l.is, qui ff.de furt.* Et in specie, voluit Vmbertus Locatus *in iudicial. Inquisit. in verbo Fautores num.3. versic. Vnum iuxta prædicta stias, & in verbo Procedere num.1.* Quintil.Mandos. *in additionibus ad Repertorium Inquisit. in verbo Fautores litera H.*

122 *4.Relaxando. Vt quãdoque faciunt. Principes. Magistratus. Iudices.*

Horum Iuristarum Aduocatorum Magorum, ac Maleficorum defensorum consultorum, auxiliatorum, ac laudatorum hortationibus verbis efficacibus, fuco veritatis ornatis, ac orationibus magna energia pronunciatis persuasi Principes, Magistratus, ac Iudices aliquando si huiusmodi Magi, Malefici, ac Sagæ sint carceribus mancipati, eos relaxant, ac manumittunt; quo quid Deo iniuriosius, ac Reipublicæ Christianæ perniciosius?

§. VI.

123 *Qui grauissimè Deum offendunt. Patet ex S.litteris*

QVàm grauiter Deum offendant, ex sacris litteris clarissimè, si mentis oculos aperiamus, perspicimus. Sic enim, cum fornicatus esset populus cum filiabus Moab, & adorasset Deos earum, & Principes punire dissimulassent, furore concitatus Deus dixit ad Moysen *Numer.25. Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulis, vt auertatur furor meus ab Israel, & occidat vnusquisquè proximos suos*. Quibus auditis Phinees Zelo diuino correptus, vltione sumpta Dominum placauit, & cessauit plaga à filijs Israel, cum perijssent viginti quatuor millia virorum. Quanto, quæso, furore Dominus concitatur: Quantis plagis affici meremur, dum Principes, Magistratus, ac Iudices dissimulant, multis in locis fornicari vultos cum diabolo; eique offerre sacrificia: Deum verum contemni, & nefandis sceleribus irritari; aliaquè plurima patrari flagitia, quæ à nemine vix cogitatione comprehendi valet? Nec mirum, quòd Deus sæpiùs ob peccatum hoc hominibus multa flagella immittat. Nam directè, & immediatè contra Dei tendit Maiestatem. Idcircò non magis licet Principi diuinam remittere, aut dissimulare iniuriam, quàm Prætori licet sui Principis, vel Militi sui Imperatoris. Quia lex illa veteris testamenti, *maleficos non patieris viuere*, non est duntaxat iudicialis positiua; sed iudicialis iuris diuini, & naturalis; & ideò non esse per legem Euangelij sublatam, latè demonstrauimus *sup. tom.1.disp.1.num.40.* Quare Iudicibus inferioribus, cum ex lege naturali, & humana teneantur, maleficos punire, non licet vitæ reis huiusce delicti promittere securitatem, vt suum spontaneè confiteantur crimen, & socios deregant; sed licere id solo summo Iudici, cuius est legem interpretari, & ex causa iusta, & quando hoc euidens necessitas, vel vtilitas Reipublicæ postulat, incomperto est.

Propterea meminerint Principes, ac Iudices, si quæ damna per eorum conniuentiam, aut negligentiam à maleficis subditi patiantur; Si qui necentur: aut ad consortium criminis pertrahantur, sanguinem hunc à manibus eorum Deum requisiturum: Non hominis illos, sed Dei iudicia iudicare. Cauendumquè, ne fiant socij furum; & ne dum, vt Iosaphat, his, qui oderunt Dominum, amicitia iunguntur, iram Domini mereantur; audiantquè terrificum illud Prophetæ Eliæ dictum Regi Achaz *3.Reg.c.20.num.42. Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius*.

§. VII.

124 *Maximè Reipublicæ Christianæ damnũ inferunt.*

QVàm verò graue Reipublicæ Christianę damnum inferant, hoc quotidiana docet experientia. Nam hi Iudices Magis, ac Maleficis fauendo, dęmonum tyrannicum dominium in Christi Ecclesiam confirmant: horum opera salus Reipublicæ proditur: ab his de communi interitu priuata lucra comparantur, quibus volupe est, in vtramquè aurem dormire, donec tortuosus draco se toto corpore insinuet; & venenum apostasiæ, idololatriæ, ac nefandissimarum libidinum, incredibilis crudelitatis, execrandorum sacrilegiorum, & quotidianarum contra tenellam ætatulam, contra fruges, & alimoniam mortalium, contra patriç, totiusquè generis humani salutem, machinationum per totum paulatim Christi corpus diffundat: vt benè discurrit Delrius *Disquisit.magic.lib.5. sect.16. propè finem folio mihi 767.* Quis autem non hos de Republica, & Ecclesia quàm pessimè mereri pronunciet? Quis non profliget, & execretur? Videmus, si quidquam videmus, impunitate stryges fieri deteriores, & pedetentim plures, pluresquè sibi complices impigrè adiungere: nec quicquam illis optabilius esse, quàm quòd assiduè diabolus inculcat, sinceram adhuc partem eodem carcinomate peruadere. Vndè si de vllo crimine verum de hoc sanè verissimum est illud Stratoclis relatum à Damhauder. *in pract. crimin. in c.150. num.6.* Et illud vulgare prouerbium: *Qui parcit malis nocet bonis*.

Hoc Deus ipse per Isaiã *c.47.vers.9.10.11.* satis apertè Babilonijs insinuat, se regioni, in qua maleficijs parcatur, propitium numquam futurum; sed ab ea grauissimas pœnas exacturum: *Venient*, inquit tibi, *Babylon hæc duo subitò in die vna, sterilitas, & viduitas; Vniuersa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Sapientia tua, & scientia tua decepit te. Veniet super te malum, & nescies ortum eius: & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare. Sta cum incantatoribus tuis, & multitudine maleficiorum tuorum*

rum

rum, in quibus laborasti ab adolescentia tua: si fortè quid prosit tibi, aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum, stent, & saluent te augures cali, &c.

125 Confirmat S.Ioan.Chrisost. *hom.10.in cap.2.ep.1. ad Timoth. sub fine*, deplorans, quòd ab hoc nefario ausu vix orbis minima pars seruetur; & omnes ferè sint æternæ mortis vinculo expositi: hæc Dei iram semper prouocasse, se nunc multò magis, post tot tàm ingeniis beneuolentiæ, ac miserationis, tam insignis indicia clementiæ, postquam ille filium redemptionis nostræ impendit. Quid ergo fas sperare nobis, vbi tot quotidiè pullulant maleficiorum, fascinariorum defensores, tutores, & in Scabinatus, Consulum, Fiscalium, Parlamentorum, in ipsa Principum sacraria irrepunt? Vtinam recogitarent annos antiquos, & priora sęcula reuoluerent; statim deprehenderent, nulli vmquam Principi, Reipublicæ, Prouinciæ maleficia exitio non fuisse.

Hos sequuntur illi, qui captos huiusmodi magos, aut maleficos ex manibus curiæ eximunt. Vel pecunia, aut precibus huiusmodi carceratos liberari curant. Ita Farinacius *de hæresi q.182. n.97. & 99.* & Sanctarellus *cap.11.n.8.* Item qui se fingunt magos, ac maleficos, quos quærunt Inquisitores, vt hoc modo veros magos, & maleficos liberent. Sanctarellus *vbi supra n.9.* Farinacius *ibidem num.98.* qui alios allegant auctores.

§. VIII.

126 NOnnulli magorum, ac maleficorum dicuntur fautores, Officium S.Inquisitionis directè, vel indirectè impediendo, ne magos, ac maleficos punire valeant Inquisitores.

§. Impediendo Directè, vel Indirectè.

Directè quis agere, & impedire Sanctum Officiũ dicitur, cum non circuitu, vel per aliud medium; sed principaliter in id incumbit, ne fiat: vt omnes iniuriantes, vel offendentes Inquisitores, seù eorum ministros, vel etiam testes, & denunciatores, qui in Sancto Officio aduersum aliquem deposuerunt. Hi omnes quicumquè sint, excommunicati sunt ex Bulla Pij V. *Si de Protegendis, edita de anno 1569. relata per Franciscum Pegnam in Director. Inquisit. inter literas Apostolicas folio mihi 174.* Quæ omnes, & quascumquè personas comprehendit ipsi Constitutioni contrauenientes; & hoc ob dictionem illam *Quicumquè*, quæ neminem excludit. *L.Iulianus ff.de leg.3.* maximè stantibus verbis sequentibus ampliatiuis: *siuè contra Ciuitas, siuè Populus, siuè Dominus, Comes, Marchio, Dux, vel potiore titulo illustris.* Cuius Bullæ declarationem videas apud Carenam *de Officio S.Inquisitionis parte 2. titul.13. per totum.*

Quinam dicantur impedire directè.

127 Possunt autem huiusmodi iniurantes, & offendentes puniri ab eisdem Inquisitoribus: quia talis iniuria dicitur facta Ecclesiæ ex allegatis in Repertorio Inquisitorum *in verbo Iniuria: vers. Primò.* Sinanch. *Catholic. Institut. titul.34. rubr. de Inquisitoribus Apostolicis num.28. & in Enchyridion violatæ Religionis tit.7. rubr. de Inquisitoribus num.13.* Zanchin. *in tract. de hæretic. cap.32. num.1.* Campeg. *ibi in additionibus.* Farinacius *de hæsi. q.182. num.79.* Carena *de off. S.Inquisitionis par.2. tit.4. n.22.* Sanctarellus *de hæsi. cap.11. num.14.* Scortia. *Theoremate 278.*

A quo possint puniri.

§. IX.

128 INdirectè è contra quis gerere, ac impedire dicitur Officium S.Inquisitionis, qui insinuatione vtitur: aut alio modo nititur idipsum euertere; vnde in consequentiam oriatur impedimentum officij S.Inquisitionis: vt illi, qui leges, statuta, ac præcepta suis subditis imponunt, quibus indirectè Inquisitoris officium impeditur, vel retardatur, vel debilitatur, ne magos, sagas, ac maleficos, inquirere, aut punire queat. Ita Pegna *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquisitorum p.2. q.54. comm. 79.* Probat à simili de hæreticis Carena *loco citato n.10.& 24.* Farinac. *loc.cit.num.75.* Vbi ponit duo exempla indirecti impedimenti desumpta *ex c.statutum, ibi: Vnum, quod statuto cauetur, vt nullus possit de aliquo crimine puniri ab aliquo præterquam à Potestate. Vel quod nullus alius, quàm Potestas possit aliquem capere, vel capi facere. Alterum, quando statuto cauetur, vt nullus alius, nisi sit de familia Potestatis, possit arma portare.* Quibus statutis indirectè impeditur, ne possint aliqui criminosi puniri ab Inquisitoribus; & nè ministri, & officiales Sancti Officij possint arma deferre.

Quinam dicantur impedire indirectè.

Probatur duobus exẽplis.

§. X.

129 HVc referuntur illa statuta, ordinationes, leges, ac præcepta à Prælatis, ac Superioribus Religionum edita, quibus suis subditis prohibent, ne directè, vel indirectè dicere, scribere, vel quouis modo explicare, ac significare possint cuicumquè aliquem hominem, vel mulierẽ sæcularem, vel religiosum esse maleficiatum; vel à dæmone obsessum; aut de tali morbo suspectum; & eò minus explicare directè, vel indirectè actiones operatas circa tales patientes ab aliqua singulari persona esse superstitiosas, ac diabolicas, ac nullo modo circa tales causas respondere, consulere: vel quoquomodo alicui patienti suum præstare auxilium, sub pœnis, &c.

Inter hos connumerantur aliqui Prælati cb certas leges subditis suis impositas.

Per huiusmodi enim statuta, ac præcepta quis apertè non videat, Prælatos, ac Superiores prædictos indirectè saltem impedire, ne Tribunali S.Inquisitionis denuncientur magi, malefici, sagæ, eorumque opera malefica, ac diabolica destruantur? Nam ille dicitur impedire officium S. Inquisitionis indirectè, qui facit aliquid, ex quo directè sequitur aliquod impedimentum circa tale officium. Dum autem subditis prohibetur dicere, scribere, & explicare cuicumquè, aliquem esse maleficiatum, obsessum, vel suspectum de tali malo: aut talem actionem patratam à tali persona esse superstitiosam, ac diabolicam; consequenter illis prohibetur, nè dum interrogantur super aliquo infirmo: vel de aliquo opere patrato ab aliqua persona singulari, possint verbo, vel scripto exprimere: aut consulere, talem personã esse Tribunali S.Inquis. denunciandam; quamuis non solùm per probabilia indicia; sed per signa certa, & euidentia nouerint, opera à tali persona circa talem patientem operata dæmoniaca arte esse facta. Nam qui vult antecedens, vult etiam consequens, quod necessariò sequitur ex tali antecedente: & qui prohibet primum, prohibet secundum. Si quis prohiberet, aliquem vllo modo loqui, consequenter prohiberet, illum concionari, legere, &c. & si quis prohiberet, aliquem se mouere; prohiberet etiã illum ambulare, & currere: quia secundũ non potest esse sine primo. Striges, ac maleficî cognosci nequeunt, nisi per opera sua malefica, ac diabolica,

uec denunciari queunt, nisi cognoscatur; Qui ergo impedit, ne cognoscantur, impedit, ne denuncientur. Quare per huiusmodi præcepta, ac statuta Superiores prædicti faciunt id, ex quo in consequẽtiam oritur impedimentum S. Officij. Ergo indirectè saltem dicuntur officium Sanctæ Inquisitionis impedire.

§. XI.

130 NEc tantùm per huiusmodi præcepta, & statuta prohibentur subditi, ne alijs verbo, vel scripto exprimant, aut consulant, magos, & maleficos Tribunali S. Officij esse denunciandos; sed ipsismet Religiosis subditis saltem indirectè prohibetur, ne eos denuncient. Quod manifestum est ex illo verbo *Cuicumquè*, quod comprehendit omnes personas cuiuscumquè status, ordinis, dignitatis, & conditionis; ideòquè etiam ipsosmet Inquisitores, & Iudices. Nam *generale dictum generaliter est intelligendum. L. de prætio, ff. de publiciana in rem actione. L. præses. ff. de off. præsidis*. Non enim statuta illa distinguunt de personis, cui debeant, vel non debeant huiusmodi opera malefica, ac personas maleficas patefieri; sed absolutè prohibent, ne cuicumquè verbo, vel scripto exprimant, ac patefaciant; idcircò illa particula, *cuicumquè* neminem excludit: Nam *qui totum dicit, nihil excludit. L. Iulianus. ff. de leg. 1. glos. in L. à procuratore. C. mandatis*. Ideòquè saltem indirectè prædicta statuta, ordinationes, ac leges impediunt, ne ad Tribunal S. Inquisitionis magorum, ac maleficorum opera nefaria, superstitiosa, & abominanda deferantur.

§. XII.

131 QVare hoc optimè agnoscens felicis recordation. Pius V. qui antequam ad culmen Pontificatus fuisset assumptus, & cardinalitia dignitate illustratus Inquisitoris munere Bergomi, & alibi fuerat perfunctus, ne Religiosi subditi à suis Superioribus, ac Prælatis reuocarentur, & impediretur à magorum, maleficorum, & aliorum quorumcumquè hæreticorum, vel de hæresi suspectorum denunciatione: Vel post denunciationem, ne ob id sub aliquorum defectuum prætextu puniendorum, pœnitentijs, vel alijs (vt solent quandoquè) molestijs perturbarentur, motu proprio sequentem edidit Constitutionem mense Augusti 1563.

Ideò Pius V. ne subditi impediantur à denunciatione, statuit, nè per quinquẽnium cõtinuum post denũciationem possint à Superiorib. molestari.

Sanctissimus D. N. Papa Pius V. in Generali Congregatione S. Officij, vt indemnitati recurrentium ad illud: vel in eo testimonium perhibentium prouideret, statuit, & decreuit, vt Regulares quorumuis etiam mendicantium ordinum personæ, quæ pro tempore ad Officium S. Inquisitionis pro quocumquè negotio recurrerint, seù confugerint: vel in eo testimonium perhibuerint veritatis: aut aliàs quomodolibet deposuerint, nequaquam à suis Superioribus per quinquennium continuum à die recursus, seù depositionis huiusmodi molestari: vel ex quacumquè causa: vel excessibus prætensis personarum illarum; & de debitis propterea pœnis, seù pœnitentijs eisdem imponendis, nisi Illustrissimi Cardinales Inquisitores generales certiores facti fuerint, vel eis aliter clarè notificatum; & ab ipsis Cardinalibus desuper responsum fuerit.

Hoc Decretum extat apud Aloysium Bariolam *in Floribus Directorij Inquisitor. in fine totius operis*: apud Vmbertum Locatum *in opere Iudiciali Inquisitorum in fine operis, vbi de decretis S. Congregationis*, Antonin. Dianam *par. 4. tract 8. in fine, vbi Decreta, & Constitutiones Recentiorum Pontificum ad Tribunal S. Inquisitionis spectantes*, & apud Ignatium Lupum *Comment. Edicti S. Inquisitionis p. 1. lib. 4. dist. 9 artic. 4. diffic. 1.* 132

Caueant tamen subditi, ne hac Constitutione ad suam malitiam, & prauam, ac pertinacem contra Superiores voluntatem fouendam, ac protegendam abutantur; cum mens Summi Pontificis sit duntaxat, vt quilibet Christifidelis labes hæreticæ prauitatis Tribunali S. Inquisitionis sine vllo impedimento liberè denunciare valeat.

§. XIII.

HInc ex prædictis facillimè colligi potest, Exorcistas Theologos, qui vitæ probitate, prudentia, ac sapientia fulgentes ritè suo munere funguntur, esse veluti mysticos oculos officij S. Inquisitionis, quorum visu acutissimo videntur, dignoscuntur, & quasi manuducuntur ad eius Tribunal Magi, Malefici, Sagæ, Incantatores, Lamiæ, magici curatores, hæretici, cæteriquè superstitiosi homines, mulieres, ac pueri, vt ab hisce iniquorum fœcibus Respublica Christiana emundetur. Quod faciunt Exorcistæ non quærentes à dæmone mendacij patre, vt dicat: Quomodo formatum sit illud maleficium: an maneat ibi ligatus; & quomodo debeat destrui tale maleficiũ: vt docent plures antiqui Exorcistæ: quia cum dæmon ad aliud non collimet, quàm homines decipere, & trahere ad interitum; vtiquè per huiusmodi interrogationes ad aliquos trahet errores, aliquem iniustè infamando, vel odia fouendo, rixasquè disseminando. Sed prius facto dæmoni præcepto in nomine Iesu, ne impediat potentias interiores, & exteriores obsessi, vel maleficiati interroget ipsum; vel potiùs, imò priùs parentes eius, ac domesticos de origine infirmitatis: de modo, quo talis infirmitas incæperit; An die, vel nocte, & qua hora noctis, puta post tertiam horam, & ante quintam, vel sextam; quia sæpiùs eo tempore solent maleficia operari: An in somno, vel vigilia: An domi, vel extra domum: An ex aliquo cibo comesto, vel potu hausto: An impetu, vel sensim, ac paulatim: An adhibuerit aliquod remedium, & tunc diligenter quærat, quis adhibuerit tale remedium: An Medicus; vel Chirurgus; vel Religiosus, vel Idiota, vel fœmina: An fuerit naturale, vel spirituale: An verba fuerint prolata, & quæ sint illa verba: An signa facta sint cum aliquo instrumento ligneo, ferreo, laneo, lineo, lapideo, plumbeo, aureo, argenteo, vel huiusmodi: An alia interuenerint, quæ nullam vim habent naturalem ad sanandum. Ex his, & alijs huiusmodi ferè quotidiè Exorcista Theologus facillimè magorum, maleficorum, & hæreticorum notitiam hauriet, qua mediante poterit Reuerendiss. Inquisitor ab huiusmodi diaboli affectis Ecclesiam Dei benè expurgare. Qui ergo prohibent, Exorcistas Theologos suo munere fungi; ac præceptis iniustis os obstruunt, ne loquantur, dici possunt, præfatos S. Inquisitionis Officij oculos eruere, ne videant, quæ sunt videnda, ac remedia debita adhibeant. 133

Ex quib. colligitur, Exorcistas ritè suo munere fungẽtes esse veluti oculos officij S. Inquisitionis.

Quæredi cãtur fu

Prædi-

§. XIV.

134 *Prædicti Prælati talia statuta promulgantes nuncupãtur fautores magorũ, ac maleficorum.*

PRædicti ergo Prælati huiusmodi statuta, ordinationes, ac præcepta promulgantes, quibus directè, vel indirectè Sanctæ Inquisitionis officium impeditur; vel retardatur: aut debilitatur, ne magorum, ac maleficorum delicta puniri queant; magorum vtiquè, ac maleficorum fautores sunt nuncupandi. Ita habetur *in c. Accusatus. §. Sacerdotes*, & ibi Geminianus *in summar. de hæret. in 6.* Bonifacius de Vitalinis *in Clementina 1. n. 160. de hæreticis.* Ioan. Calderin. *in tr. de hæreticis.* Farinac, *de hæresi q. 182, num. 69. plures allegans Doctores, & in c. vt Inquisitionis officium. §. finalis. de hæreticis in 6. quomodo impedientes excommunicationis pœnam ipso iure incurrant:* vbi sic habetur: *Quòd si quis in fidei negotio Episcopo, vel Inquisitoribus se opponere: vel aliquatenus impedire præsumpserit: seù auxilium, consilium, vel fauorem dederit, excommunicationis se nouerit mucrone percussum,* & ibi Glossa *in verbo percussum*, Ioan. Monach. *ante n. 1. in verbo prohibemus, & in verbo si quis*, & alij plures apud Farinac. *loco citato num. 71.* Et ad hoc specialiter extat Constitutio Innocentij VIII. contrà magos, ac maleficos. *incip. Sũmis desiderantes affectibus:* vbi Inquisitoribus Germaniæ præcipit, corrigere, incarcerare, punire, & multare iuxta eorum demerita nonnullos clericos, & laicos earum partium quærentes plus sapere, quàm oporteat: quia nonnulla asserere audebant, quibus aliquo modo officium S. Inquisitionis impediebatur, vel retardabatur, ne labes hæreticæ prauitatis, aliorumquè magorum, ac maleficorum excessuum, quæ in perniciem aliorum innocentium sua, venena diffundebat, expurgaretur, ac prorsus extirparetur. Idem inculcat etiam Adrianus VI. *Constit. quæ incipit: Dudum vti nobis.*

§. XV.

135 *Et de hæresi suspecti cẽsentur*

ET licèt prædicti impedientes non sint hæretici, nisi per annum in illa excommunicatione steterint animo pertinaci; sunt tamen de hæresi suspecti; & contra eos procedere possunt Inquisitores. Ita Bonifacius de Vitalinis *in Clement. 1. num. 160. de hæreticis.* Vmbertus Locat. *in iudicial. Inquisit. in verbo suspicio n. 11. & 12.* Repertor. Inquisitorum *in verbo Fautores. vers. Impedientes.* Campegius *in additionibus ad Zanchinum in tract. de hæret. c. 20.* Pegna *in additionib. ad Eymeric. in Direct. Inquisit. p. 2. q. 54. comment. 79. litera B. folio mihi 401.* Vbi etiam tradit: An hæc suspicio sit vehemens, vel leuis, ex qualitate personarum, & modo impediendi dignoscitur.

136 *Ideò ad huiusmodi statuta tollẽda compellendi.*

Quare cum huiusmodi statuta, quibus directè, vel indirectè Inquisitionis S. officium impeditur, debilitatur, vel retardatur, nihil valeant, statuentes compellendi sunt per censuram ecclesiasticam ad tollendum talia statuta. textus est expressus *in c. statutum. il primo de hæret. in 6.* & ibi Gloss. *in verbo Directè, & in verbo Indirectè*, & communiter Canonistæ omnes. Extat Constitutio Innocentij IV. *edita de anno 1252. incipit. Ad extirpanda, vers. cæterum teneantur. relata per Pegnam inter literas Apostolicas folio mihi 11.* Item & alia Constitutio Alexand. IV. *edita de anno 1257. incipit: Implacida relatio, relata per Franc. Pegnam vbi supra folio 26.* Summa, Rosella *in verbo Hæreticus. n. 39.* & alij plures apud Farinacium *de hæresi. q. 182. n. 76.*

§. XVI.

137 *6. Occultando Vel Directè, Vel Indirectè*

HVc referendi sunt *illi*, qui magos, aut maleficos, & alios id generis hæreticos, vel de hæresi suspectos aliquo modo directè, vel indirectè occultant, ne Tribunali S. Inquisitionis denuncientur; & ad manus curiæ deueniant. Qui vtiquè dicuntur magorum, ac maleficorum, vel etiam hæreticorum, fautores, sicut expressè de hæreticos occultantibus probat Farinacius *loc. cit. num. 95.* plures allegans Auctores.

Vt Parochi, & Cõcionatores publicè populo sua dentes, ne credant in sua parochia aliquã esse strigem, vel maleficiatũ hi suspecti sũt de hæresi.

Hinc Parochi, ac Concionatores, qui inter missarum solemnia; vel coram populo in Ecclesia congregato, ne striges denuncientur, & ad manus Iustitiæ deueniant, suadent populo ne credant, in sua Parochia aliquem esse magum, maleficum, aut sagam, nec vllum esse maleficiatum, dicendi sunt maleficorum fautores.

Hoc enim nil aliud est, quàm impedire, ne denuncientur: vel efficere, vt occulti maneant; & magis, magisquè eorum virus glisçere, ac nefaria eorum flagitia multiplicari queant. Ideòquè talia publicè proferentes suspecti sunt de hæresi. Pro quibus faciunt supradicta. Ita Farinacius *de hæresi q. 182. num. 95.*

Tandem fautores magorum, ac maleficorum dicuntur 1. illos visitantes, & cum ijs susurrantes, dum carcerati habentur. 2. qui valdè lamentantur de eorum comprehensione, & morte. 3. qui dicunt, eos iniustè damnari. 4. qui ægris oculis aspiciunt illos persequentes, vel denunciantes. 5. furtiuè colligentes magi, aut malefici hçretici combusti ossa abscondenda. Hi haberi debent vti vehementer de hæresi suspecti. Ita Pegna *2. part. Directorij Inquisit. comment. 78. vers. Iam vt nihil. Ex Iuoneti summa.* Farinacius *vbi supra num. 10.* Zanardus *in summa diuin. Præcept. tom. 1. cap. 5. de fide. vers. Fautoria*, & Carena *de off. S. Inquis. p. 2. tit. 4. num. 18.*

SECTIO IV.

In Requirentibus.

138 *Homines aliqui nimis intẽti saluti suæ corporali Spreto Deo ad damonem confugiunt ab eo auxiliũ requirẽtes*

NIhil est tam proprium, ac naturale hominibus, & animantibus, quàm sibi noxia fugere, proficua quærere; mala cuncta repellere, & bona omnia corporalia, quæ possunt, solertissimè prosequi. Et hoc tam innatum est illis, vt homines, qui rationis vsu sunt participes in tribulationibus, angustijs, ac necessitatibus nedum remedia naturalia; sed & supernaturalia, si quæ sibi profutura agnoscunt, toto cælo adhibere contendunt. Et licèt *Deus*, qui est fons omnium bonorum, *refugium nostrum, & virtus, adiutor in tribulationibus, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem*, vt ait, Iesus filius Sirach *Ecclesiast. 31.* paratissimum se exhibeat, nobis suum impendere solamen, & auxilium si ad ipsum toto corde supplices, & humiles confugiamus, per Prophetam dicens *psal. 49. Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me*: & sæpiùs alibi tam in nouo, quàm in veteri testamento. Sunt tamen multi ex hominibus ita excæcati; quòd spreto Deo, qui omnia potest, cuncta nouit remedia bonum afferentia, & omnibus vult benefacere pro sua bonitate, ac pietate, ad dçmonem confugiunt, sentinam omnium malorum, cuius potestas admodum ligata, sapientia obscurata, ac bonitas funditùs ablata, & ab eo, qui non nisi ad

Alij Immediatè Alij Mediatè.

malum omnibus inferendum semper intendit, in suis angustijs ac necessitatibus auxilium petunt, ac requirunt Alij Immediatè: Alij Mediatè: vt sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

Immediatè.

§. I.

139 *A dæmone immediatè quarunt auxiliũ qui cum eo pactũ habent expressũ quibus videtur opitulari in Infirmitatib. Necessitatibus cũ ad manus Iudicum deueniunt. Quibus, nè fateãtur delicta opitulantur per maleficium taciturnitatis*

IMmediatè illi à dæmone in suis angustijs, ac tribulationibus implorant auxilium, qui cum ipso pactum expressum inierunt: vt malefici, qui dæmonem vt suum Deum, ac Dominum agnoscunt, quibus ipse vt sibi obsequentibus suam promittit opem in necessitatibus. Sic sæpiùs postquam hæc sua mancipia varijs affecit tunsionibus, atquè molestijs, veniam humiliter petentibus, & aliquid ei in sacrificium offerentibus suum impertitur auxilium, & ab infirmitatibus eripit, eis licèt imperfectam conferens sanitatem: vt docent Binsfel. de Conf malef. & Auctor. Mallei.

Nec duntaxat in infirmitatibus; sed & in maioribus necessitatibus non derelinquit: vt quandò ad manus Iudicum deuenerunt; & ex decreto eorum sunt torquendi, ne à tormentorum vi, ac cruciatuum acerbitate victi cogantur fateri veritatem dũ magis, ac magis eius implorant adiutorium, vt sibi in tantis periculis opem ferat: ipse, vt se diligentem exhibeat tutorem, & adiutorem, eis accurrit, varijs modis per maleficium taciturnitatis præcipuè suum impendens solamen, & adiutorium: vt docent Marsil. *in L. Repeti. ff. de quæstionibus*. Paulus Grillandus *in tract. de quæstion. & tort. in quæst. 4. à num. 12.* Damhaud. *in rerum criminal. praxi cap. 37. à num. 21.* Eymericus *in 3. par. director. Inquisitorum, in cap. De tertio modo terminandi processum in causa fidei per tormenta*. & Commentator eius Franciscus Pegna *ibidem commẽt. 39. in litera F.* Malleus Malefic. *in 3. par. q. 15.* Nicolaus Remigius *lib. 3. dæmonol. cap. 8. & 9.* Delrius *lib. 5. disquisit. magic. sect. 9. versic. Quoad tertium dubium*.

Quomodo componatur. Varijs modis silentium causare solet.

Huius autem silentij, & taciturnitatis maleficium componitur, vt tradit Sprenger *in malleo malefic. par. 3. cap. 14.* ex quibusdam membris infantuli non baptizati violenter necati, & in puluerem redacti, quibus cineribus corpori insperſis, vel occultatis, silentij hanc vim consequuntur. Fit autem hoc artificio diaboli multis modis: Multiplex enim est causa huius silentij.

§. II.

140 *1. Operãdo, ne dolorem sẽtiant.*

PRimò aliquando tacent, quia dolorem non sentiunt. Potest enim dæmon res applicare eis naturales, quæ vim habeant naturalem efficiendi insensibilitatem in doloribus, & tormentis: aut saltem leniendi, & minuẽdi dolorem; ita vt vel dolorem non sentiant: vel leuior, & tolerabilior dolor videatur. Est enim dæmon, (vt supra *to. 1. disp. 2.* significatum est,) peritissimus, acutissimusquè rerum naturalium perscrutator, vndè exactè cognoscit herbarum, lapidum, aliarumquè rerum, quæ naturæ ordinrm non transcendunt, vires, & effectus. Scribit enim S. Albertus Magnus *in lib. de secretis naturæ*, vt eum allegant Paris de Puteo *in tract. Syndicatus in cap. 2. de tortura* Grillandus *in d. q. 4. num. 13.* quòd lapis quidam Mesites dictus, eò quòd oriatur in ciuitate appellata Mesis in partibus orientalibus Ægypti, contritus, & aqua, aut vino mixtus, datusquè ad potandum illi, qui torquendus est, inducat insensibilitatem pænæ, & cruciatus. Hunc lapidem rectiùs cum Dioscoride *lib. 5. pharmacorum Simplicium cap. 149.* & alijs: Memphitem appellaueris, à Memphi ciuitate.

§. III.

141 *2. Eos sub leuando, nè tortura dolorem inferat.*

SEcundò aliquando dæmon, cum sit inuisibilis, & spiritualis, etiam inuisibiliter operatur, sic virtute sua corpus malefici, aut strigis subleuat, vt tortura nullum dolorem inferat. Et sicut corpus potest eleuare, sic etiam non est eidem difficile, ponderа in altum tollere, ita vt nequaquam corpus, & eius membra extendant: sic laxare funes, quibus malefici ligati, & extensi manent. Aliquando verò ea, quæ corpori infligi, vel infundi videntur, ipse alio auertit: aut vim eorum priusquam corpus contingant, tollit: aut aliquid medium, densum, & solidum, quod simul facit, ne adstantibus sit conspicuum, interponit. Aliquandò deniquè corpus ipsum malefici ex equuleo tollit, & aliud substituit; quæ cuncta, cum Deus permittit, illi sunt facillima? Rariùs tamen hanc superpositionem corporis alterius contingere putat Delrius loco citato: frequentiùs auersionem illam, siuè depulsionem: item interpositionem.

§. IV.

142 *3. Assistendo in gutture malefici.*

TErtiò quandoquè, imò sæpiùs taciturnitatem inducere solet dæmon per assistentiam in gutture malefici, præclusis illi interiùs faucibus, & ore, ea moderatione vt non præfocetur, loquitamen non queat: interdum etiam organo auditus sic obstructo, vt Iudicis voces, interrogationesquè non exaudiant rei; quorum exempla suggerit Nicolaus Remigius *lib. 3. Dæmonolatriæ cap. 8. & 9.*

Blainuillæ in Lotharingia Anna Xallea Anno Domini 1587. Calendas Mart. est supplicio affecta, quæ dixit, se imis faucibus dæmonem suum, cum torqueretur, occlusum habuisse, quo facilius locuturæ vocem inhiberet, si fortè per doloris impatientiam ad fatendum vrgeretur. Et qui torturæ assistebant, aduerterunt, tortas fauces in eum tumorem accedere, vt mentum ipsum sua elatione propemodum adæquare viderentur: tum adeò decolorari, vt facilè intus angorem inesse maximum conijcerent. Haud multum dissimile, vt Grillandus narrat, accidit, eo Iudice Romæ. Malefica quædam antequam in tortura eleuaretur, verba quædam submissa voce dicebat: deindè elcuata silebat penitùs velut mortua, & nigrior apparebat in vultu carbone extincto, oculos extra caput valdè tremendos, more illorum, qui strangulantur, emittens, & nihil penitùs loquebatur nequè boni, nequè mali. Eandem silentij necessitatem sibi à dæmone illatam confessa est Francisca Fellea morte multata Pangæij Anno Domini 1584. 5. idus Nouembr. Nicolao Remigio teste; quæ præterea ita occlusas ad vocem Iudicis aures se habuisse dixit, vt quàm primùm interrogaret, nihilo plus audiret, quàm si is nihil omninò loqueretur. Erat

ergo

ergo huius fœminæ malus ſpiritus non ſolùm mutus; ſed etiam ſurdus, ideſt, ſua præſentia mutum, & ſurdum pro ſua voluntate efficiebat. Quemadmodum Marci 9. *Spiritus à Chriſto eiectus erat ſurdus, & mutus quantum ad effectum, quem cauſabat. Anna Morelia ſimili modo Anno Domini* 1581. 3. *Calend. Decembris. Hadouillæ alij quidam malefici, cum in tormentis eſſent, dæmonem non conſtitiſſe propiùs ad ferendam opem, quàm extremis equuleis, refert idem Remigius. Vnde æque locuturis vocem inhibebat, ac ſi auribus ipſis ſeſe totum inſeruiſſet.*

§. V.

143 *4. Aſſiſtē de extrin ſecè mul tipliciter*

QVartò inducit taciturnitatem malus ſpiritus per aſſiſtentiam exteriorem, aut ſuggerendo ei, qui torquetur, ne loquatur; aut eum confortando, vt breuem quidem torturam fortiter perferat ſpe vitæ longioris: aut etiam minando verbera, ſi delictum confiteatur. Atquè hic modus, vt putat Binsfeldius *Comment. in tit. C. de malefic. & mathem. in L. Etſi exceptâ q.* 1. *concl.* 15. maximè locum habet in eis, qui duritia mentis, & fortitudine corporis valent. De quibus ab Vlpiano *in L.* 1. §. *Quæſtioni fidem ff. de quæſt.* dicitur, quòd pleriquè patientia, ſiuè duritia tormentorum ita tormenta contemnunt, vt ab eis veritas exprimi nullo modo poſſit. Quod confirmat etiam Fabius Inſtitut. Orator. *lib.* 5. *cap.* 4. dicens: *Pleriquè ſic tormenta contemnunt, vt patientia facilè mendacium faciat.* Quod & de Leæna Meretrice, Anaxarcho, Antiphilla Cyrenenſi, alijſquè multis ſcriptum reliquerunt Plinius *lib. hiſtor. natur.* 7. *cap.* 23. Valerius *lib.* 8. *cap.* 4. & Remigius *loco citato:* Ex quo vnicum referam memoratu dignum:

Blainuillæ Anno Domini 1587. 17. *Calend. Februarij Alexia Belhoria cum per aliquod ſpatium in carnificum acerrimis tormentis permanſiſſet, tandem cum ad ſpontaneam ſuorum delictorum cõfeſſionem ſe accingeret, & à Dominica oratione, vti mos eſt Chriſtianis, auſpicaretur, ſtupentibus præ admiratione, qui tum aderant, omnibus, in murum, quem poſt ſe habebat, auerſa ruit tanto impetu, vt pro enecta iàm multis tollenda videretur. Sed paulatim ad ſe rediens, ac deliquij cauſam, rogata.* Non videtis, *inquit*, ſub lecto proſtratum carnificẽ, qui me modò faucibus comprehenſam penè præfocauit? En etiam vt terrorem vultu minaciter obijcit; atquè, quantum poteſt, inhibet, ne de ſe verbum vllum dicam. Nec me nunc quidem primùm à vero dehortari tentat; Nam iam cum torquerer, in aurem ſiniſtram ſe policis inſtar intulit, monens ſedulò linguam vt temperarem; nec vinci me ſinerem exigui temporis non admodum vehementi dolore:

Sic veluti ſtrenuus pugil non conquieſcit, nequè defatigatur, dum ſupereſt certandi copia, atquè occaſio. Nec prius vnquam deſtituit, quos ſemel habuit obſequentes, quam ipſi illi, ceù agni lupo fuerint erepti.

§. VI.

144 *5. Per membranulas, & alia inſtrumenta.*

QVintò ſolet illis dæmon membranulas, & alia inſtrumenta magica varijs notata characteribus ſuppeditare, quibus in locis corporis ſecretiſſimis abditis ex pacto ſenſum adimit, ita vt vel ſomno profundiſſimo opprimantur: vel vultu hilari rideant, & Iudices irrideant. Confirmat hanc veritatem quoddam memorabile factum adductum à Iodoco Damahaudero *in ſua præct. crimin. cap.* 37. *num.* 21. ſic aſſerente.

Ipſe vidi, cum in ciuitate Burgenſi eſſem à conſilijs in muliercula admodum anu, quæ tum habitu, tum victu, tum inceſſu, tum moribus, & fucata ſanctimoniæ ſpecie ab omnibus venerabatur, veluti vera Chriſti Apoſtola, quòd multarum matronarum filias, ac filios quaſi miraculosè curaret, gibbos liberaret, crura, tibiaſquè confractas illicò reſtitueret; idquè non arte, aut externo medicamine aliquo adhibito; verùm, vt olim Apoſtoli, pietatis aliquo exercitamento, nempè, vt vno, duobus, vel tribus diebus ieiunarent in pane, & aqua: vel vt terr legerent orationem Dominicam: & inuiſerent aliquas Eccleſias: vel vt ſacrum vnum aut alterum religiosè audirent: aut aliquas preculas perſoluerent ægri. His rebus iniũctis ritè expletis, illicò, aut certè intra paucos dies à morbis liberabantur, & firmæ valetudini reſtituebantur. Cum iſtius mulierculæ ea facta in vulgus latiùs ſpargerentur, à Senatoribus intempeſta nocte iuſſa fuit ex lecto comprehendi, & carcere mancipari. Poſtridiè cum ab ijſdem Senatoribus perquireretur, quomodo, quibus mediis, quo fœdere, quaquè fiducia freta ſuas curas perageret, intrepidè ſemper reſpondit, ſe piè cuncta exercuiſſe, & bonis, pijſquè rationibus, atquè idcò non debuiſſe tàm ignominiosè comprehendi. His non obſtantibus ex certis indicijs per Senatum adiudicabatur torturæ; ad quam cum veniſſet, & verbis perſuaſorijs examinaretur, conſtanti vultu, & animo ſemper perdurauit in ea ſententia, ſe nihil eorum, quæ fecerat, dæmonis ope peregiſſe; ſed omnia pio, & licito modo. Interim ob conſtantem negationem torturæ tradita eſt: illa autem non lamentationem, aut clamores edidit; ſed horum loco ſubridere cæpit; & quamuis ligata, digitorum tamen comploſionibus Iudicibus ipſis inſultabat; & poſita ſuper ſcamno, aut riſit: aut dormiuit. Hinc factum, vt è ſcamno, & tortura relaxaretur, & iterum in carcerem reciperetur: poſtea noua indicia habita torturæ iterum tertiò adiudicatur. Verùm priuſquam ſcamno imponeretur, totius corporis pilos, & crines abradi curauimus, poſtea ſcamno imponitur, acerrimè torquetur, nihil tamen fateri voluit. Tandem quibuſdam adſtantibus ſuccurrit, eam non eſſe tanſam in pudendis tam retrò, & ante, & ſub axillis, vbi per tonſtrices illi quoquè crines abraſi fuerunt; & inter radendum reperta fuit pergamena in pudendis retro, & ante inſerta, cui inſcripta fuerant aliquot peregrina vocabula dæmonum crucibus aliquot inter ſe diſtincta, hac pergamena Senatoribus exhibita occaſionem præbuit, vt rurſus ſcamno traderetur torquenda, vbi facta plenè paſſibilis, omnia nudè fatebatur quæcumquè prioribus

infor-

informationibus fuerunt proposita; cum autem rogaretur, cur prius fateri noluit: Nisi à me *inquit*, omnes crines, atquè etiam hanc schedulam abstulissetis, numquam à me perquirere quicquam potuissetis: vt quæ per illa facta eram impassibilis; *quod haud dubium verissimum erat*. Hæc omnia Damhaud. vbi supra.

Factũ simile accidisse in Vrbe Neapolitana testatur Ambrosius *de processu informatiuo lib.4.cap.7. n.13.* vbi in tali casu, os, foramina narium, & aurium, anum, vel vuluam, & si quà plaga, vel cauterium aut incisio in corpore adsit, diligenter inquirenda esse, vt plura alia, quæ in tali casu facienda esse, adducit etiam Chartarius *de interrogatione reorum lib.4.cap.1.num.220. & sequent.* cum Marsilio *in pract. crimin. §. Nunc videndum num.52. Sed his cautelis mox dicam*.

Ex ijs modis taciturnitatem in maleficis causandi colligere possumus, quam solertem se exhibeat dęmon suorum assęclarum defensorem ad eum in suis angustijs confugentium, eius opem assiduè requirentium, & suppliciter auxilium implorantium. Quos certè vel vt hæreticos, vel vehementer de hęresi suspectos eisdem pœnis, quibus supra *à n.58. & sequentibus* obnoxios esse, quis ibit inficias?

145 *Quibus pœnis sint obnoxij dicti ad dęmonẽ recurrẽtes*

§. VII.

146 AT, cum prædicta omnia subsidia fiant arte diabolica, videamus modò, qua ratione Iudices artem arte deludere, & clauum clauo extrudere possint.

Maleficium taciturnitatis impediunt Alij illiciè per quãdam in carcerem deportationem.

Alijs cautio est, vt à lictoribus sublimes de domo tollantur, abrepti à terra, Anthæi instar in carcerem deportentur. Quem morem in vsu præsertim habent Germani, qui vastum regnum incolunt: vt refert Remigius *lib.3.c.9.dæmonol.* At quia iste modus planè est superstitiosus; ideo relicto vnà cum alijs ab eo relatis, de quibus infra loquimur *par.2. huius dispututationis num.171.* eos duntaxat referam, qui sunt in vsu apud Iudices catholicos, & pios. Petrus Binsfeldius *Comment. in tit. C. de malefic. & mathem. in L. Etsi excepta q.1.concluf.15. in fine* quoddam tormenti refert genus, quod non lædit corpus, & maximę est potentiæ ad confessionem ex maleficis eruendam; de quo Marsilius *in L.1 ff. de quæstion. col.12.* testatur, se experienriam sumpsisse in duabus fœminis maleficis, dum esset Capitaneus Vallis Lugani, quæ tormenta alia non timuerant, & vicerant; sed adhibito hoc in spatio quadraginta horarum omnia plenè delicta confessæ fuerunt. Reus ponitur super scamno ad sedendum, & ibi adsunt duo, qui eum custodiunt, vt non dormiat, nec die, nec nocte: & cum ipse reus inclinat caput in vnam partem propter somnum, famulus, qui est ab illa parte, dat cum manu ei in capite, & excitat eum, & eleuat caput: Idem facit alter famulus, quando caput inclinat versus suam partem; Et quando illi duo sunt defessi, & volunt dormire, alij duo noui subrogantur in locum illorum, & non permittunt vnquam dictum reum dormire, & quiescere, donec omnia confiteatur promissa sibi quiete, & in duabus noctibus, & vno die hoc modo defatigabitur, & confitebitur. Fatetur Marsilius, sæpè se vsum hoc tormento contra obstinatos, & non timentes tormenta, & ait: *Verè nemo ita ferox inuenitur, qui huic tormento possit resistere*. Sed quia impedit, quin dæmon possit per maleficium aliquod ex supradictis taciturnitatem inducere; ideò quæramus alios modos, quibus maleficia dæmonis tollantur.

§. VIII.

ALiis visum est, & benè, nempè Iacobo Sprengero, Henrico Institori & aliis *in Malleo male.par.3. quæst.14.* Binsfeldio *loco citato*, Delrio *lib.5.disquis.magic.sect.9.versic. secundo, vt dum tè Per ve ministri. fol. mihi 705.* Dumministri se parant ad torquendum, optimum esse, alios interea expoliare reum, (si sit mulier,) expoliandam esse ab aliis mulieribus, antequam ad torturã ducatur, ne quid in vestimentis lateat maleficii. Hoc ostendit factum, quod accidit Brixiæ Anno Domini 1643. cum quędam mulier, de qua *supra tom.1. d.3.num.524.* de hęresi suspecta carceribus esset mancipata, bis fuit à Iudice per torturam perquisiti, vt circa nonnulla delicta, de quibus indicia habita fuerant, veritatem fateretur; At illa cum constanter omnia negasset: prœcepit Iudex, eam à quibusdam mulieribus propriis suis vestimentis expoliari, & induere subuculam à Sacerdote priùs benedictam, quam induta tertio tradita fuit turturæ, & tunc statim omnia sua confessa est delicta. Et quæsita, cur prius noluisset fateri veritatem, respondit: *Numquam potuissem verum fateri, donec priora illa vestimenta induta eram*. Cuius rei certior factus fui, dum sententiæ contra eam prolatæ ex processu extractæ apud me habui exemplar.

147 *Aly licitè Per ve ministri. fol. mihi 705. Dumministri se parant ad torquendum, optimum esse, alios interea expoliare reum, (si sit mulier,) expoliandam esse ab aliis mulieribus, antequam ad torturã ducatur, ne quid in vestimentis lateat maleficii.* *stimenti rum ex poliatio nem.*

§. IX.

ALiam cautionem adhibere solent: vt testantur Sprenger *in Malleo malef.* Iodocus Damahuderus, Delrius, & Binsfeldius *loco citato*: Iubent, capillos capitis, & barbæ abradi, imò & per totum corpus etiam in partibus secretioribus: si fœminæ sint, à fœminis: si viri, à viris: sic cauetur inhonestas, ac verecundia, propter quam Inquisitorem Germanici Sprengerus, & alii non ausi sunt, hoc vti remedio, vt ipsimet profitentur, addentes alibi hoc in vsu esse. Tamen (inquiunt) in aliis regnis Inquisitores talem per totum corpus abrasuram fieri mandant. Vndè & Cumanus Inquisitor hoc ipsis insinuauit: quòd anno elapso (qui fuit 1485.) maleficas incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abrasis, Et hoc in districtu, & comitatu Burbiæ in confinibus Archiducis Austriæ versus Mediolanum: Quod etiam exemplo supra relato confirmat Damahuderus.

148 *Per abra sionẽ om nium ca pillorum*

In hac autem tonsione illud diligentissimè est obseruandum, si fiat duntaxat, ne signa maleficii lateant foraminibus corporis inserta; vel crinibus insperſa, rite id fieri. Eademquè de causa, ne qua vnctio subesset, suadet Delrius, totum corpus aqua calida prius diligenter abluendum. Sed si tonsio fieret ea opinione: quòd per eam robur corporis, & animi fortitudo pereat, exemplo Samsonis, in quo totum id diuina virtute contingebat, & etiam documento Apollonii Thyanæi, vt tradit Remigius *lib.3. cap.9.dæmonol.* hoc magicum, & superstitiosum vt potè dæmonis operum Dei vbiquè improbi æmulatoris commentum, & vt sub specioso velamine homines illaqueet, nemini mediocriter scienti est ambigendum.

Non-

§. X.

149 NOnnullis tandem valdè proficuum, & vtile visum est, si simul cum quæstione aliqua remedia ecclesiastica, quibus dæmonis vires infringi solitæ adhibeantur. Idcircò præmittendam esse Exorcizationem, non quòd possessas à dæmone sagas omnes sentiant; sed quia dæmonem habent præsentem, cuius ope; & persuasionibus, vt supra monstratum est, in sua malitia, & peruersitate obfirmatæ manent: impediunturquè, ne lingua sua veritatem fateri valeant. Vtile insuper existimatur, si torquendi collo appendantur sacræ reliquiæ: vel agni cerei effigies consecrata: item si aqua benedicta in os infundatur, & ea corpus aspergatur: & cum vtuntur tormento, in somnis cerei benedicti instillatio inopinata. Verùm hæc omnia ab vsu docentur: & cauendum, ne sacris hisce remedijs superstitiosi aliquid ratione materiæ, temporis, aut numeri immisceatur. Ità sentiunt Syluester *lib. de stigimag. admirand.* Delrius *lib.5. disquis. magic. Append.2.quæst.25.* Qui etiam *q.29.* docet loquens de sagis, posse in tali casu Iudicem desistere à tortura, & post alios dies repetere: quia dæmon non semper strigibus assistit; sed aliquando deserit, vel sponte sua: vel Dei iussu: vel non ferens ecclesiastica remedia, quæ adhibentur. Huic sententiæ se subscribunt Antonius Queuedo *in lib. de indic. & tortura par.2.cap.6. per totum*, & Diana *Resolution. moral.par.4.tract.6. de tortura in S.Officio &c. Resolut.37.* Sed omnium vtillimum erit vti remedio à nobis tradito infra *disput.4.num.952. & 953.*

Per remedia ecclesiastica.

ARTICVLVS II.

Mediatè.

§. I.

150 SAnitatem, vel quoduis auxilium mediatè à dæmone requirunt illi, qui ad maleficos curatores pactum habentes cum dæmone expressum confugiunt, vt maleficium maleficio soluant. Quod licitum esse, si à malefico parato requiratur, opinatur Petrus Aureolus *in 4.sentent.d.34.q.2.* quem sequitur Angelus *in verb. Superstitio. §.13.* Dicunt enim, ad bonum finem malitia hominis parati vti licere: sicut etiam petere mutuum ab vsurario: Sacramenta à suo Curato in mortali peccato existente: & iuramentum ab infideli, qui per deos falsos est iuraturus. Quis autem non videat hæc omnia licitè peti posse? An petitur forsasse effectus aliquis positiuus, dæmonis, nempè, auxilium ad aliquid peragendum? Sed sola destructio maleficij petitur, quæ bona est. Cum non possit excogitari remedium aliud ad tollendum maleficium (aiunt ipsi:) cur non erit licitum quærere à malefico parato, vt maleficium maleficio tollat?

Requirunt mediatè à dæmone auxiliũ qui ad maleficos recurrunt, vt maleficium maleficio soluant. Hoc licitũ putat Aureol. Probat à simili.

§. II.

151 AT veritas ostendit, accedentes ad eos, qui publica infamia sunt notati, & veluti magi, aut malefici reputati, vt sanitatem per artem suam magicam impertiant, ne dum culpæ mortali obnoxios, sed pœna debita multandos siuè per se recurrant: siuè per accidens.

Huiusmodi opinio reprobatur, quia Falsa, Erronea, Cõtraria sibiipsi.

Ideòquè inprimis quàm sit falsa, erronea, & sibi ipsi contraria, omninoquè improbabilis prædictorum opinio Auctorum, ipsamet ratio dictat. Fatentur enim, non licere, accedere ad eum, qui facere nouit maleficia, non tamen solitus est, ac paratus illa facere, vt maleficium maleficio soluat: cum ipsi mago intrinsecè sit malum, per magicam artem aliquid efficere, quamuis ad bonum finem: quia *non sunt facienda mala, vt eueniant bona* Paulo testante *Roman.3.* Quod in his maximè veritatem habet, quæ sunt intrinsecè mala. Et sicut ipse maleficus licitè non potest vti arte sua ad maleficium auferendum: nec alius poterit licitè inducere ad id faciendum, si ipsemet maleficus non est paratus.

§. III.

SEd ecce falsitas, & contrarietas. Vos dicitis, 152
non licere, petere à malefico non parato, vt maleficium maleficio tollat: quia hoc est intrinsecè malum. Res enim, quæ petitur, ex natura sua mala est. Etsi aliquid peteretur, quod ex se licitum esset, & sine peccato fieri posset, licitum vtiquè esset, illud postulare ab aliquo, vt notat Caietanus 2.2.q.67.art.4. quamuis illud sine peccato facturus non esset: Est enim accidentarium, quòd alter peccaturus sit faciendo: quia ex malitia sua addit operi postulato malitiam, & non ex vi petitionis. At non videtis ex vestra positione nihil aliud sequi, quàm non esse intrinsecè malum, per magicam artem maleficia tollere: dum vultis concedere licitum esse, à malefico parato petere, vt maleficium maleficio soluat; quod est omninò contrarium positioni vestræ, & speculatiuè, & practicè improbabile? Si enim maleficia tollere per maleficia est opus per se illicitum, quod numquam benè, & licitè fieri potest: quomodo licitè poterit quis postulare ab alio quantumcumquè parato, vt faciat tale opus? At quia ipse nequam est, opus, quod ex natura malum est, poterit fieri bonum? Dum vultis quærere, ac petere opus per se malum; nonnè ex consequenti petitis malitiam, quæ est inseparabilis ab opere? Poteritnè quis velle adulterium, vel blasphemiã formaliter, & nolle malitiam talibus criminibus adnexam? Ecce falsitas, & contrarietas. Qui ergo petit à malefico, licèt parato, vt maleficium per artem magicam, vel maleficam destruat, auctor quidem est operis postulati ex se intrinsecè mali: quia rogans, sicut & consulens causa moralis est operis postulati; ideòquè & malitiæ auctor est dicendus; & talis peccati causa moralis, & propria; cum malitia à tali opere nequeat separari: eò magis si ipsemet maleficiatus ad sanitatem obtinendam sit paratus, ea præstare sibi à maleficio imperantur. *Quicquid enim est causa causæ, est causa causati*: ex Arist. *in Antepredic.cap.3.*

§. IV.

AT inspiciamus eorum fundamenta sine fundamento. Quam enim vim ad hanc rem habere possunt illę rationes adductæ de Vsurario, de Curato, & de Infideli? Nam exempla sunt valdè dissimilia; quia qui petit mutuum ab vsurario parato non excusatur à culpa; eò quòd non sit causa mutui; nam reuera causa est; sed excusatur; quia mutuum de se bonum est, & ipse non causa vsura-

153 *Fundamenta eius nullius sunt roboris.*

vsurarum; nequè illa petijt, sed permisit. Sic qui ab infideli petit iuramentum, non vult, vt per falsos Deos iuret: quia tunc peccaret; sed solummodò petit, vt iuret; si daretur petenti optio, eligeret, vt per Deum verum trinum, & vnum iuraret. Similiter de Curato est dicendum: Nonnè potest sine peccato ministrare, si prius pœnituerit per confessionem; vel saltem contritionem? At maleficium est de se intrinsecè malum, ideò numquam potest licitè fieri; & per consequens nec quis licitè petere, vt fiat. Nam petens, & inducens consentit in peccatum alterius, quod sine reatu esse non potest iuxta D. Pauli sententiam *Roman. 1. Digni sunt morte non solùm qui ea faciunt, sed etiam qui facientibus consentiunt*. Licèt enim talis maleficus paratus esset, non tamen feciſſet illud particulare maleficium, nisi petens eum induxisset.

§. V.

154 *Et confirmatio sine infirmitate*

ET quàm infirma sit illorum confirmatio, in qua asserunt, non peti effectum positiuum; sed solam maleficij destructionem, quis est ità ignarus, qui non agnoscat, si petitur maleficium maleficio tolli, positiuum aliquod postulari; quia petitur, vt fiat illud maleficium, quo aliud est tollendum: & ideò licèt destructio prioris maleficij non sit mala; illam tamen procurare tali medio, intrinsecè malum est: quia inuoluit societatem, & pactum cum ipso dæmone, & cultum quendam eius. Nam rogare dæmonem, vt benè aduertit Suarez *de Religione lib. 2. c. 18. n. 5.* vt aliquid non faciat, non minus est quidam cultus eius, & quædam subiectio ad ipsum, quàm rogare illum, vt aliquid faciat. Etsi enim Sacerdotes, vel Exorcistæ dæmoni præcipiant, vt desinat nocere: hoc faciunt, non petendo, seù deprecando; sed obiurgando, & imperando; virtutequè diuina id faciunt, tamquam Dei ministri, eiusquè voluntati obsequentes. At quando homo rogat dæmonem tanquam supplex, & indigens eius, se illi profecto subijcit, eumquè quodammodo Deo anteponit. De quo sanè Deus conqueritur iuxta illud 4. *Regum c. 1. Numquid non est Deus in Israel, vt eatis ad consulendum Beelzebub Deum Acharon?* Deus enim est orandus, vt liberet à maleficio, & non dæmon; & confugiendum ad Sacerdotes; vel Exorcistas Dei ministros, vt potestate ab Ecclesia accepta à corporibus obsessis dæmones eijciant, ac maleficia destruant.

§. VI.

155 *Ideò hallucinantur, dum putant, non posse maleficium destrui sine malefici auxilio*

EX his colligitur, quàm hallucinentur præfati Doctores, dum aiunt, non posse excogitari aliud remedium ad maleficium tollendum, quàm recurrere ad maleficos, vt maleficium maleficio tollant: quasi à Seruatore nostro non fuerit data potestas dæmones eijciendi omnibus in se credentibus, cum *Marci vltimo* dixit: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient?* Et ab Ecclesia Exorcistis in ordine Exorcistatus, ad eundem effectum obtinendum?

Probatur auctoritate Facultatis Parisiensis.

Quare sapientissimè facultas Theologica Parisiensis *in artic. de Superstitionibus* definiuit: in artic. 5. dicere:

Quod licitum sit, vti magicis artibus; vel alijs quibuscumquè superstitionibus à Deo, & Ecclesia prohibitis pro quocumquè bono fine: error quia secundùm Apost. *Non sunt facienda mala, vt eueniunt bona. Et in artic. 6. dicere. Quod licitum sit, aut etiam permittendum, maleficia maleficijs repellere, & artic. 7. dicere: Quod aliquis cum aliquo possit dispensare, vt talibus licitè vtatur: error.*

Hoc docet perpetuus Ecclesiæ Catholicæ vsus, quę semper id improbauit, vt plurimi Canones ostendunt, *c. Qui sine Saluatore 26. q. 2. supra relatum num. 33. huius disput. c. Admoneant & c. Non obseruetis 26. q. 7.* quibus adstipulantur Canonistæ Burch. *lib. 10. c. 40. & 41.* Iuo *p. 11. c. 65. & 66.* qui asserunt eadem ferè verba, exceptis aliquibus, legi in Concilio Turonensi *3. c. 42.* Consentiunt Patres D. Ioan. Chrysost. *hom. 8. in epist. ad Colos. Citius mors homini* ait *christiano subeunda, quàm vita ligaturis redimenda*. B. Leo *serm. 19. de pass. Domini*, & August. *tract. 5. in Ioan.* Id Confirmant Theologi D. Bonauentura, D. Thomas, Scotus, Thom. de Argentina, & alij *in. 4. d. 34* Alph. à Castro *lib. 1. de iusta haretic. punitione*, Syluest. *verb. maleficium 2. p. 8.* Caietan. *1. 2. q. 78. art. 4.* Abulen. *in c. 19. Matt. quæst. 90.* Ioseph Angles *q. de arte mag. art. 6. diff. 2.* ac cuncti recentiores, vbi de superstitionibus. Tandem Iurisperiti Grill. *lib. 2. de sortileg. q. 6.* & Bartol. *in L. Eorum, §. fin. C. de malef. & mathem.*

Perpetuus Ecclesiæ vsus.

Patrum.

Theologorum.

Iurisprudentium

§. VII.

156 *Ostenditur impietas dogmatis Paracelsi.*

HInc patet, quàm impium sit illud dogma Paracelsi supra relatum *num. 4. huius disput. Nihil referre, an Deus, vel diaholus, Angeli, vel immundi spiritus ægro opem ferant, modò morbus curetur*. Vndè sanè dolendum est, apud multos christianos hanc etiam sententiam inualuisse; quòd si aliqua calamitate premantur, modò liberentur, non curant: an medijs licitis, vel illicitis, vtantur. Nec minori ignominia digni sunt existimandi, qui ad hosce maleficos confugiunt remedia postulantes quibus se ab hostibus tueantur; nec ab eis armis lædi possint. Nam post horum euasionem periculorum in peiora labuntur, quæ eos ad vltimum perducunt supplicium. Nec silentio prætereundi sunt, qui huiusmodi magos, seù aruspices, vel ariolos consulunt: vt de futuris contingentibus, fortuitisquè casibus; aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pendunt, certò aliquid euenturum præcognoscant.

157 *Præfati criminosi puniri iubentur Iure Diuino. Canonico. Ciuili.*

Quare Deus iustus huiusmodi transgressores sę pœna mortis puniturum protestatur *Leuit. c. 20. Anima, quæ declinauerit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam; & interficiam eam de medio populi sui*. Idem prorsus *Deuteron. 18.* vbi concludit Moyses sic: *omnia hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos*. Iure vero canonico, omnes huiusmodi perditi homines qui consulunt diuinatores: vel remedia petunt à maleficis, in easdem incidunt ecclesiasticas pœnas, in quas & ipsi malefici, & diuinatores, de quibus *supra à num. 47. & seq.* vt habetur *c. 1. 26. q. 5.* Sic eosdem vtriusquè sexus cuiuscumquè sint dignitatis, vel gradus, qui posthabito Deo vero, à diaboli mancipijs auxilia poscunt, diligentiùs inquirere, ac procedere statuit Sixtus V. *in d. Constitut. Cæli, & terræ Creator*. Iure autem ciuili, qui magos consulunt, gladij pœnæ subduntur ex Carolina sanctione, & consuetudine imperij, etiamsi ob bonum finem interrogarint: vel magicis artibus, aut remedijs vsu fuerint.

Nec

§. VIII.

158 *Nec carent culpa qui per accidens dãd maleficis recurrunt.*

NEc putes, culpa, ac pœna carere eos, qui per accidens recurrunt ad maleficos sanitatis obtinendæ gratia. Per accidens recurrere, voco eos, qui confugiunt ad illos, quos sciunt publica infamia esse notatos, & velut magos, vel maleficos reputatos: non tamen ab eis petunt, vt per artem maleficam maleficium tollant; sed simpliciter, vt desideratam sibi restituant sanitatem, quam illos præstare nonnisi opitulante dæmone norunt; ideò per accidens, & indirectè saltem dici possunt, huiusmodi diabolicas velle operationes.

Hoc licitum esse sentit Remigius Extorquendo vi, ac Verberib. Probat Historijs, ac Rationibus.

Quod licitum esse, probat Nicolaus Remigius *lib. 3. dæmonolatriæ cap. 3. num. 33.* Ait enim: precario quidem non licere à maleficis opem impetrare, & hoc facientem semper lethaliter peccare. Licitum tamen esse vi, & verberibus eam extorquere; & hoc facientem numquam peccare. Primum enim dicit admirationem, & obtemperationem, animumquè se suppliciter deijcientem, ac demittentem; ideòquè potiùs ipsam ferendam esse mortem, quàm ad tam horrendum sacrilegium adduci nos sinamus, vt quasi supplices, venerabundique à dæmone opus imploremus: cum Deus solus sit colendus, atquè obsecrandus; atquè is sit zelotes, qui non patitur quicquam de gloria sua adimi. At verò quòd vi, & minis maleficus possit cogi, vt morbum, quem induxit, auferat, cum dicat contemptum, & dedignationem, licitum esse probat aliquot historijs, & rationibus, quarum Vna est: quia hic non vllæ blanditiæ, non preces, aut venerationes accedunt: nequè saga verberibus pulsata habet, quo glorietur: nequè dæmon, qui quasi obtorto collo se à noxa retractum amissa preda in fugam versum, derisum, spretum, ac nihili pensum agnoscat. Altera, sicut licet à fure fugiente rem vi sibi arreptam alia vi repetere, arcem iniustè ab hoste occupatam armis recuperare: per tyrannidem vinculis mancipatum, violenterquè eripere; cur non hęc vis licita, vt innocens morbis indignissimis sanetur.

§. IX.

159 *Hæc opinio refellitur,*

AT quàm periculosa, & erronea sit, vel saltem non sufficienter explicata hæc opinio nemini mediocriter intelligenti est ignotum. Negare enim non potest ipse Remigius non omninò culpa carere, qui ità à maleficis morborum liberationem per vim extorquere conatur: cum illorum opera intercedat, quæ causam impietatis aliquam habere videtur. Quis autem huius scientiæ peritus ignoret, sagam, dum vi, & minis adigitur, vt morbum tollat, iterum habere ad dęmonem recurrere, ipsumquè suppliciter exorare, vt à nocendo desistat, ac sanitatem tradat? Qui quidem honor diabolo est gratissimus. Nec tàm iniurijs, quę mancipijs suis inferuntur, offenditur: quàm hoc honore delectatur. Et proindè qui hoc modo sanari cupit, saltem per accidęs, seù pacto saltem implicito cum diabolo se immiscet: cum cogat veneficam ista facere vi pacti, quod cum diabolo inijt: propterea diabolum non coactè, sed voluntariè id facere.

Hinc experientia constat, diabolum non cedere, nec iuuare, nisi cum putat, plus se nocere posse, id, quod ipse Remigius testatur *eodem loco n. 18.* dum scribit: *Numquam esse solidam gratiam: aut plenum, integrumquè beneficium, quod conferunt dæmones; (si id rectè beneficium dici potest) sed statim vel æquata: vel grauiore aliqua iniuria luendum esse ei, qui impetrauit. Vix enim morbum vllum à quodam expellunt, quem in alium illico non transferant: & vnius salutem alterius interitu ferè semper pacisc untur.* Cum ergo qui sagam minis, vel verberibus cogit tollere maleficium, fit causa saltem per accidens, quòd dæmonem adoret; vt maleficium maleficio tollat, illud alteri inferędo, quod de se est intrinsecè malum; vtiquè illicitum erit, precibus, vel minis sagam inducere, vt maleficium tollat.

§. X.

RAtiones verò à Remigio adductas quis non videat irrationabiles? Si primam intueamur, nonnè magis coactio Deum inhonorat, cum alium cogat peccare? Immò nec dæmonem inhonorat: quia est causa, vt maleficus dęmonem inuocet, eiquè obsequium præstet; & ipsemet sagam verberans dęmonem honorat; quia non modò credit, dæmonem posse hanc medelam afferre; sed etiam concurrit positiuè ad actum positiuum. Dæmon verò pluris hoc facit, quàm mancipij sui iniuriam, cuius afflictione solitus est gaudere. Nec potest dici expers pacti taciti: quia cogit maleficam, hæc peragere virtute pacti, quod inijt cum dæmone. Si verò secundam rationem contemplemur; paucis verbis dicimus, illationem, quæ de furto, de arce, ac mancipato sumitur, esse vanam: quia cuncta illa sunt licita, & iuri diuino, naturaliquè consentanea: maleficium verò maleficio sanare, cuilibet repugnat iuri. 160 *Rationes eius sunt irrationabiles.*

§. XI.

NOn tamen denegamus, quin à malefico possit peti, ipsumquè inducere blandis verbis: vel etiam minis, & leuibus verberibus cogere, vt maleficium destruat; si probabiliter credamus, quòd sit facturus hoc licitè, & iustè, puta, si maleficium eius esset generis, quòd naturali aliqua virtute, aut actione sine vlla dęmonis inuocatione, & auxilio; sed per modum aliquem licitum dissolui posset. 161 *Licitum est inducere Vel Blandis verbis, Vel Minis, Vel verberib. leuibus. Si probabiliter credimus hoc factu rũ licitè. Hoc tenentur Theologi*

Fauent Theologi Scotus, Alphonsus à Castro, Caietan, & Syluest. *loco sup. citato*. Gabriel Biel *in 2. d. 8. quæst. 2. artic. 4. dub. 2.* Binsfeld. *Comment. in tit. C. de malef. & mathem. quæst. 5.* & præcipuè Domin. Soto *in 4. d. 34. q. vnica*, sic ait: *Potest quisquè conuenire maleficium, & rogare, & pecunia ab eo extorquere, vt illas ligaturas, quas habet sepultas; aut suspensas: aut alicubi asseruatas, indè remoueat: quia maleficum facere illud, virtus est*, sic ille. Nec rationi obstat: cum hoc sit vti iure meo, & inducere magum ad id, quod facere tenetur; & sine peccato potest facere, si velit: non autem est consentire pacto, quod dæmon habet cum mago. Sic B. Theodorus Archimandrita (vt refert Gregorius *in vita ipsius apud Surium in mense Aprilis*) iussit cuidam Theodoro mago ad pœnitentiam adducto primò omnia peccata sua confiteri. Sècundò si quos haberet libros maleficos in medium proferre. Deindè quoscumquè homines, aut domos, aut animalia maleficijs suis obstrinxerat, dissoluere. Tandem non ampliùs ea in quemquam exercere; sed pœnitentiam agere.

§. XII.

162 DE verberibus autem, & minis apertè constat; Si procestò quis habeat, se maleficio læsum ab aliquo mago, & actualem adhuc perseuerare læsionem, cur non poterit leuibus verberibus eum cogere, vt licitè maleficium destruat? Si enim iniurias, seù offensas actualiter illatas cuilibet per vim repellere licet, cur non poterit etiam per vim maleficum inducere, vt actuale maleficium destruat? Imò maleficus ipsemet tenetur non nocere proximo, & per consequens debet id licito modo facere, nempè per remedium aliquod naturale, si nouit: vel per destructionem signi, si signum sit in eius potestate. Hunc modum se seruasse anno Domini 1658. mihi enarrauit die 3. Augusti eiusdem anni quidam Sutor ex Valle Seriana inferiori Diœcesis Bergomensis dicens:

Cum quidam die rixatus fuerim cum muliere mihi vicina, ea ira percita mihi dixit: eò quòd mihi verba iniuriosa dixisti Deus tibi immittet dolores, torsiones septem mensibus continuis, quibus verbis prolatis statim in crure ferre cæpi dolores, sed sequenti nocte magis magisquè tormenta augebantur; quare mane facto accepi gladium, ac prædictam mulierem solam in domo sua inuentam detinui, ac posito ad guttur eius gladio, per Deum iurani, nisi à me auferret maleficium, quod patrarat, me illam occidere velle; At ipsa se excusauit dicens, se non feciſse maleficium vllum, veruntamen non dubitaret, quia statim cessaret: Sic illicò cessarunt dolores, ac sanitati pristimæ restitutus fui. Hæc ille.

163 *Sed cautela debita adhibenda.* Diligentissimè tamen est aduertendum in tali casu: quòd vtiliùs erit, ac tutius, adijcere protestationem, qua expressè protestetur, se nihil commune cum diabolo habere velle: maximè si petat, vt tollat maleficium, vel quid aliud huiusmodi; quod non nudam cessationem; sed quiddam actus positiui significat; immò consultius erit, vt petatur ab eo, quo remedio sit vsurus; si nolit dicere, non est vtendum eius opera: quia hoc ipso satis indicat, se vsurum medio illicito. Si verò indicat remedium, tunc si satis prudens es, ac doctus, ipse considera, ac discerne: an licitum sit, necnè. Si non es idoneus iudex, doctiores, & prudentiores consule. Si dubitetur, an sit remedium naturale, consulantur Medici. Si verò, an sit diuinum, consulantur Theologi.

§. XIII.

164 *Mens Auctoris circa hoc declaratur.* EGo autem, vt verum fatear, numquam alicui cõsulerem maleficiato accedere ad maleficos, vt maleficium tollant pro sanitate obtinenda; quamuis sit licitum iuxta prædictorum sententiam Auctorũ: quia res valdè periculosa est; ideò Exorcista memor esse debet illius dicti Virgilij:

Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Nam licèt debitas in consulendo adhibeat diligentias, ac circunstantias; ægroti tamen, vel eorum consanguinei, vel amici nonnisi rarò eas obseruare consueſcunt; sed nimio amore, seù desiderio ducti sanitatis sibi, vel parenti, aut amico acquirendæ, maleficos impellunt ad tollendũ maleficium, ac sanitatem restituendã, siuè medio licito: siuè illicito vtantur. Hanc veritatem docet experientia rerum magistra, quam vnico comprobabo exemplo de quodam Ciue Bergomate, qui dum hæc scriberem adhuc erat inter viuos.

Hic cum maleficio affectus fuisset, vt ipse suspicabatur à quadam saga meretrice, cum qua aliàs carnaliter conuersabatur, sed pœnitentia dictus eam penitùs deseruerat, vt ab huiusmodi morbo eriperetur, accessit ad quendam Exorcistam, cui suam suspicionem enarrans, præcepit ei, vt ad sagam prædictam accederet, eique verbis blandis suaderet, vt maleficium tolleret; & si huiusmodi blandicijs à proposito dimoueri nollet, tunc minis, ac verberibus ad maleficium destruendum eam compelleret. Quod facto comprobauit. Nam cum blandicijs ei complacere nollet, districto gladiolo atque ad guttur posito, statim ea promisit, se illi sanitatem restituere: veruntamen opus esse vt ad dæmonem confugeret, ipsum adoraret, ei sacrificium offerret, ac suppliciter rogaret, vt ipse maleficium tolleret; ideoque necesse esse, vt ipse vestes Sacerdotales candelas cereas, & candelabra, thuribulumque cum incenso sibi deferre, vt dæmoni sacrificium offerre valeret; qui sine mora omnia præstitit, prout ipsa præceperat. Quibus omnibus peractis sanitatem corporis est aſsecutus; sed cum conscientiæ stimulis agitaretur in anima, ad quendam Confessarium Theologum confugit, qui ei mandauit, vt Sagam illam Sanctæ Inquisitionis Tribunali denunciaret: (qui prudentius egisset, si ei consuluisset spontè comparere Reuerendissimo P. Inquisitori seipsum accusando de errore commisso, ac Sagam denunciando de patrato delicto.) Ad quod tribunal Saga vocata, seipsam excusauit dicens, se, quicquid præstiterat, coactam ab illo Iuuene præstitisse, à quo etiam, & vestes sacerdotales acceperat cum reliquis ad sacrificium dæmoni offerendum requisitis; Idcirco vt mortem ab eo sibi intentatam euaderet, ea, quæ ille enarrauerat, præstitisse. Quibus auditis, & processu formato, Saga in exilium fuit demandata ac Iuuenis in Monasterium ad pœnitentiam de delicto patrato peragendam detrusus.

Ex quo facile est colligere quàm satius sit maleficio affectis consulere, vt ad Deum Optimum, Maximum confugiant, qui est refugium nostrum, & virtus adiutor in tribulationibus: ad virtutem, & efficaciam Sanctissimi Nominis Iesu: ad potestatem ecclesiasticam, qua dęmones effugantur, & maleficia destruuntur: cęteraquè remedia, de quibus latè *vltima disput.* pertractabitur.

Cum ergo magica curatio ad sanitatem conferendam vtatur tantùm remedijs diabolicis, iuremeritò est abominanda non tantùm speculatiuè; sed etiam practicè tum ex parte agentis primarij, nempè, dæmonis, qui sua virtute morbum tollit; & sanitatem inducit: ac secundarij, malefici, qui dæmonem inuocat, & ea peragit, quæ præcipiuntur à dæmone: tum ex parte medij sacrilegi, & superstitiosi: tum ex parte finis impij, noxij, & scandalosi. Ac propterea intoleranda, & punienda in Exercentibus viris, mulieribus, & pueris: in Addiscentibus publicè, priuatim: in Fauentibns directè, & indirectè: & in Requirentibus immediatè, ac mediatè: quia semper pactum inter dæmonem, & maleficum in hac curatione magica expressum intercedit: Sicut implicitum in superstitiosa: vt in secunda parte demonstrabitur.

PARS

PARS SECVNDA.

Superſtitioſa.

165 EA eſt diabolicæ ſuperbiæ tam indiuidua,& innata proprietas ſemper amãdi excellentiam; nullumquè aut ſuperiorem, aut conſortem ſuſtinendi, quòd eius ſtimulis agitatus inueteratus hoſtis, vt diuinam æmuletur ſimilitudinem, & pro Deo habeatur, non tantùm à Maleficis verbis expreſſis, ac formali adiuratione euocatus, morbos ſanare: futura prædicere; in neceſſitatibus auxiliari: à periculis eruere: aliaquè patenti, & manifeſta operatione quæ ab ipſis deſiderantur iuxta eorum conuentiones peragere palam, non dedignatur, vt præcedenti parte demonſtratnm eſt. Verùm etiã per ipſos Magos, atquè Maleficos quaſi per inferni præcones alios à Deo auertere,eoſquè per ſuperſtitioſas curationes, variaſquè actiones diabolicas ad ſeipſum adducere, conatur: quos vt ſibi obliget, licèt nullo pacto expreſſo eius miniſterio irretitos, tamen ad eorum preces tacitas ſubdolus hoſtis accedit, & occulto modo præſtat illa, quæ ab iſtis oratoribus poſtulantur, qui dum ſe operibus immiſcent dęmoniacis; eiſquè ad ſanitatem obtinendam: vel quodlibet aliud ſibi optatum impetrandum vtuntur,cultum,quem Deo exhibere deberent, dęmoni ſaltem implicitè impendunt,quod ad rationem ſuperſtitionis ſpectat. Vt autem huiuſmodi curatio,vel actio ſuperſtitioſa quęnam ſit, diſtinctè dignoſcatur, in hac ſecunda parte huius diſputationis inueſtigandum Cauſa, Modus, Effectus: quod fiet totidem capitibus.

Dæmon non tantùm accurrit, dum à maleficis expreſsè, ſed etiã dum tacitè ab alijs inuocatur.

Quibus auxilietur per ſuperſtitioſã curationẽ, Quæ diſtinctè dignoſcitur dum inueſtigatur eius Cauſa, Modus, Effectus.

CAPVT I.

Quoad Cauſam.

166 DIgnum ſanè illud dictum poeticum 2. *Georgicon.*

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.

Cognita enim cauſa, ſtatim cognoſcitur effectus, & ex qualitate cauſæ arguitur qualitas effectus ipſa veritate doeente *Matt.7. Numquid colligunt de ſpinis vuas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. Non enim poteſt arbor bona malos fructus facere; nequè arbor mala bonos fructus facere.* Si ergo ſuperſtitioſæ curationis eſſentiam, quidditatem, ac qualitatem cognoſcere cupimus, cauſam ipſius ſiuè Internam: ſiuè Externam inueſtigare contendamus. Cauſam autem voco concurrentes ad illam curationem, qui alij non ſunt, quàm dæmon, & homo huiuſmodi exeequentes operationem: Dęmon quidem interna,ſeù proxima: homo verò externa, ſeù remota: Sicut totidem ſectionibus explicabitur.

Curatio ſuperſtitioſa cognoſcitur ex cognitione cauſarum.

Siuè Interna, Siuè Externa.

SECTIO I.

Internam, ſeù Proximam.

QVemadmodum in perpetrandis maleficijs dæmon cauſa proxima, & interna nuncupatur; eò quia latenter operando, humores ſiuè vtiles,ſiuè noxios exagitat immediatè; eoſquè in principes partes potiſſimùm; nec non in alis ignobiliores traducit, hiſce venas, alioſuè ductus obſtruit: quandoq. inſtrumentorum permutat ſtructuram; aliarumq. partium ſoluit, ac ſeparat vnitatem ex quo innumerabiles morbi, hiquè grauiſſimi, cruciatuſquè acerbiſſimi excitantur. Ità pariformiter in ſanitate conferenda cauſa interna,& proxima iuremeritò eſt appellandus. Cum enim ſpiritualis ſit ſubſtantia, quæ inſtrumentis corporeis non impeditur, ex ſua inſita vi in corpora inuiſibiliter ſe inſinuare poteſt;ibiquè intrinſecè operando,noxios expellere humores; purgare inteſtina; vertigines remouere; capitis,ac ſtomachi arcere dolores; cruditatem omnium morborum matrem auferre; ac denique humores ita temperare, & in debita proportione conſeruare; vt nequè quantitate,nequè qualitate peccent. Sicquè morbi quicumq. longe abeant; ratioquè ſanitatis perfectæ exhibeatur. Quod tamen diuerſimodè peragit in ſuperſtitioſa curatione,& in magica. In magica enim accedit expreſsè inuocatus; intercedit eius adoratio; oblatio rei alicuius fit in eius cultum,& honorem: Sacramentorum abuſus; apparitio dęmonis,vel ſaltem ipſius locutio; operatio aliqua in Dei odium,Beatiſſimæ Virginis, ac Sãctorum contemptum, aliaquè huiuſmodi facinora execranda palam interueniunt. At in hac ſuperſtitioſa curatione nullum horum aduenit; ſed tacitè,& occultè inuocatur dęmon. Nec qui ſanari expectat, vel aliud quærit beneficium, quicquam cum dæmone palam; & apertè cõmune habet; ſed ipſemet dæmon ex pacto, quod expreſſum habet cũ maleficò, ſemper præſto aſtandi, ſuumq. auxilium impertiẽdi quotieſcunquè quis vtatur ſignis ab eo inſtitutis, vel quicquid aliud peraget à maleficis præſcriptum, vel in libris magicæ artis conrentum, & expreſſum, occultè accurrit; ſuum præſtat auxilium ſaltem pro aliquo tempore; paratumquè ſe exhibet, ſemper in hiſce curationibus, ac neceſſitatibus concurrere ſiuè in Grauioribus, ſiuè in Leuioribus: vt ſequentes articuli patefacient.

167 *Sicut dæmon, vt cauſa interna,& proxima malum operatur in homine. Ità pariter vt talis cauſa ſanitatẽ confert*

In curatione magica inuocatus expreſsè

In ſuperſtitioſa, inuocatus tacitè.

Paratũquè ſe exhibet cõcurrere In neceſſitatibus Grauioribus, Leuioribus.

ARTICVLVS I.

In Leuioribus.

§. I.

168 SIcut in arte medicinæ iuxta Hippocratis effatum in ſuis aphoriſmis:aph.6.ſect.1. *Extremis morbis extrema remedia ſunt adhibenda*: ſic dęmon archimedicus excellentiſſimus tum in curandis grauioribus infirmitatibus: tũ in neceſſitatibus vrgentioribus hominibus ſubleuãdis: tum in difficultatibus obſcurioribus diſſoluendis remedia ſuis ſymmiſtis magis, & maleficis tradit grauiora, ac difficiliora; cęteriſq. hominibus proponẽda,& exhibenda iubet. Quę quò grauiora ſunt,ac difficiliora,eò maiora, ac plura incidunt media inutilia,ac ſuperſtitioſa; quæ quidem ad maiora perpetranda flagitia viam parant.

Dæmon maleficos proponit homini nibus remedia Grauiora, Difficiliora in infirmitatibus.

Hoc fateri potest quidam Pheron Rex, de quo Herodotus lib.2. *Is à dæmone fuerat excætatus; quòd iratus spiculum in Nilum flumen contorsisset. At postquam vndecim annis sic luce caruisset, oraculum, quod in Buti vrbe consuluerat, fertur respõdisse, visum ei rediturum, si oculos abluisset lotio mulieris, quæ à solo suo marito cognita fuisset. Expertum ergo primo loco propriæ coniugis vrinam, cum nihil amplius cerneret: cæterarum deinceps; tandem oculos recepisse. Ibiquè omnes mulieres illas, præter eam, cuius vrina salutaris fuerat in vnam vrbem coegisse, quæ rubra gleba dicitur: & eas illìc vnà cum vrbe omnes concremasse: & medicam illam suam sibi matrimonio copulasse.*

Probatur variis exemplis

Quis non fateatur hæc remedia execranda, & prorsus abominanda, quæ ad tam sæua flagitia, ac impia facinora perpetranda homines perducunt? Cur enim magis efficax restituendo oculorum lumini lotium eius mulieris, quæ virum tantùm suum quàm quæ alios est passa? Nonnè hæc machinæ, doli, fallaciæ, præstigiæ, ac superstitiones meræ: vbi dæmon occultè accurrit, suumquè præstat auxilium vt mentes hominum aucupetur, suumquè apud eos valeat propagare imperium. Idem ferè apud Mich. Isselt. anno 1586. legitur, in Liuonia fuisse locum, vbi nimbis, tonitruis, ac tempestatibus dæmonia truculenter grassabantur, nisi in locum quendam innocuus infantulorum cruor à rusticis infunderetur. Nonnè hoc remedium apertè sathanicum est?

§. II.

169 HOc probat etiam factum illius Stephani Nouachi Madrensis, de quo Nicolaus Remigius *lib.3.dæmonol.cap.3.* qui perpetui triennij morbo correptus ità quòd planè esset desperatus, à quadam muliere per varia media superstitiosa sanitati fuit restitutus. Grauis equidem morbus; sed videas etiam, quàm grauis sit curatio. Primò pyrum ei comedendum præbet; quod cum plane videretur ferreum, negat, morsu diuidi posse; sed dum hæc loquitur, ac paululum interim illud contrectat sentit non sine admiratione in lanę mollitiẽ propè abijsse. Eo deuorato (nam erat gustu insuauissimum) statim illi stomachus tanto ardore conflagare cæpit, quanto vix maiorem candentes carbones excitare potuissent. Iubet illa lecto infirmum se componere, & è vicina duas lectas accersere matronas, quæ ea nocte illi vigiliam suam tradant; & ecce in cubili collocatus fit agenti animam haud ità dissimilis. Sed sufficiuntne ista remedia ad sanitatem obtinendam? Videas maiora; sed inhumaniora, ac intollerabiliora. Clam sublatum ægrum humeris transfert mulier in aeram proximã, ibiquè oblato immani vrso imponit. Tum repetitis spatijs sępiùs vehit, ac reuehit, ipsa quasi onere iniquiore opprimeretur non cessante ingemiscere bellua: vt supra dixi *num.12. huius disput.* Tandem lecto componitur æger; & post alia remedia per dies adhuc octo adhibita, valetudinem consecutus est. Quis aueat sanitatem consequi tam graui, & periculosa curatione? Quis non exhorrescat remedia tam atrocia, & inhumana? Poterat quidem dicta mulier ex pacto occulto, & implicito sanitatem conferre exhibito illo pyro. At cum immani illi vrso ægrum imposuit, qui aliud non erat, quàm dęmon, qui ad nutum mulieris sic ab ipso instructæ talia præstabat, se pactum cum dęmone habere expressum, apertè demonstrauit. Quam enim virtutem naturalem ad sanitatem conferendam habere poterant illæ euectiones immanis vrsi? Nullam vriquè. Sed totum operatum est à dęmone ex pacto explicito habente cum malefica, cui implicitè consentit miser ægrotus prò sanitate corporis venalem dæmoni tradens sanitatem animæ.

Hùc reuocari potest id, quod anno Domini 1667 *euenit in quadam Italiæ Vrbe cuidam Medico, qui grauissimo dolore torquebatur in dextera coxa, quo repentè fuerat affectus, dum pede volut percutere quendam magnum Catum nigrum manducantem in solario domus interiora cadaueris cuiusdam filij abortiui, cuius anatomiam Medicus faciebat. Catus euanuit, & Medicus tam intenso dolore afflictabatur, vt requiem habere nequiret die, ac nocte. Fuerunt adhibita omnia remedia naturalia, quæ natura, & ars medica suppeditare poterat; sed omnia incassum. Parentes ipsius, quibus valdè graue erat, amittere filium tanta virtute præditum, confugerunt ad quandam sagam, quæ illum inuisens promisit illi dare sanitatem; sed cauerent, ne aliquis Sacerdos, siuè regularis, siuè sæcularis illum visitaret, asserens nullum posse maleficia soluere, nisi qui sciant illa facere. Insuper volebat dimetiri corporis ipsius Medici longitudinem, & latitudinem; sicut fecit illa, de qua supra* pag.5.num.15. *Sed ipse noluit. Tunc saga subiunxit, sufficit, quòd detis mihi duo ipsius vestimenta, & solidos 31. sed eos mihi numerate: deinde tot alios mihi numerate, postea tot ducatos, iterum tot cechinos, ac denuo tot ongara, sed semper dispari numero: deinde duo vasa plena oleo, & tot alia plena vino generoso, ac ligna ad comburendum. Sic omnia quæ petijt, illi tradiderunt: ipsa verò promisit dare Medico sanitatem post quinque, vel octo dies, quibus transactis, cum semper Medicus proficeret in peius, petierunt à saga, cur sanitatem Medico non attulit; Respondit, quia oportebat, quòd illi etiam tribuerent omnia necessaria ad lectulum complendum, & exornandum, & posteà sanitatem daret; sed ipsi instabant, vt priùs sanitatem ei daret, eò magis, quòd tot, ac tanta acceperat, quòd se satisfactam fateri deberet; Si autem sanitatem daret, ipsos esse tradituros omnia, quæ petebat, & etiam maiora. At cum ipsa nollet eorum dictis consentire, ab aliquibus amicis persuasi ad me confugerunt, rogantes, vt Medicum inuiserem, ac sacris benedictionibus munirem: accessi sequenti die, & à matre ipsius Medici auditis, quæ habentur supra, consideratis omnibus circunstantijs prædictæ infirmitatis, Medico persuasi, vt deponeret illam incredulitatem, qua Medici communiter laborant circa maleficia; & crederet, quòd, si ille dolor, quo torquebatur in coxa, fortasse à dæmone produceretur, dæmon erat tanquam canis ligatus in manu Dei, nec poterat aliquem torquere, nisi Deo permittente, Deus autem potestatem dedit Ecclesiæ, ac ministris eius dæmones eiiciendi, eiusque opera malefica destruendi. Idcirco cum ego ipsius Dei, & Ecclesiæ essem minister, licet indignus, cum præcepissem dæmoni in Nomine Iesu, ne vllum in eo dolorem efficeret, statim cessaret, si & ipse firmiter hoc crederet. Qui respondit, se hoc credere: quare in Nomine Iesu præcepi dæmoni, vt cessaret à sua operatione,*

Error reprobatus sup. to.1. n.94. & seq. & infra hic sput.4.

to.1.pag. 28. num. 105.

qui

qui ſtatim ceſſauit. Ego autem interrogans Medicum, an dolor ceſſaſſet: reſpondit, quòd ſic; ſed coxa remanebat veluti ſtupida: ego autem manum impoſui ſuper coxam, iterumque præcepi, vt dæmon totaliter ceſſaret à quacunque operatione: ſic ſtatim ceſſauit: quod ipſe Medicus bene affirmauit. Quo audito, præcepi ipſi, vt è lectulo ſurgeret, & per domum ambularet velociter, quod ſtatim præſtitit, ambulans feſtinanter ſine vllo dolore. Ego verò præſentibus omnibus eius parentibus feci eum genuflectere, Deum rogare aliaque adimplere, quæ habentur infra diſput. 4. vbi de remedijs particul. *admonens ipſum, non tantùm fidem, ac fiduciam in Deo eſſe neceſſariam; ſed etiam perſeuerantiam in fide, ac fiducia.*

Prædictis à me peractis diſceſſi relinquens Medicum ſanum, ac liberum à quocunque dolore; ſed ecce dum egrediebar ab oſtio cubiculi, ingreſſus eſt quidam Medicus, qui quid in mentem eius inſtillauerit, ego ignoro; ſcio benè hoc, quòd ſequenti die iterum dictum Medicum inuiſens, inueni illum incredulitate Medicorum imbutum, ac dicentem ſe iiſdem doloribus adhuc torqueri, & quæ dixerat die præcedenti, videlicet, quòd ad mea præcepta facta contra dæmonem ceſſaſſet dolor, ac ipſe ambulaſſet ſine dolore, ac genuflexiſſet, fuiſſe tantùm res imaginarias, quia fortis imaginatio facit caſum, & quæ dicuntur de ſtrigibus, ac maleficijs eſſe meras nugas, ac fabulas, & ſicut nullam fidem præſtauerat illi mulieri, quæ dicebatur ſaga: ita iſtis remedijs à me adhibitis, eò quòd infirmitas erat tantùm naturalis: idem ſubiunxit mater ipſius, aſſerens dictam infirmitatem eſſe productam ex continua occupatione in faciendâ anatomia; nam ille fætor cadauerum, cui erat aſſuetus, inuaſerat eum, ac prædictos immiſerat dolores. Ego autem dixi: ſi vultis hanc ſuſtinere opinionem, facite quidquid vobis magis expedit: veruntamen ſcitote, ſi non ſatisfeceritis diuinæ Iuſtitiæ, eò quòd ad ſagam dæmonis aſſeclam confugiſtis, de hac infirmitate non conualeſcet; ſed morte morietur. Idcircò poſt aliquot dies ad mortuos euolauit.

Ex prædictis in caſu antecedenti facilè colligi poteſt, quomodo dæmon in illa grauiori infirmitate accurrerat, non vt ſanitatem illi impertiret, ſed vt per ſuam miniſtram ſagam impediret ſub prætextu ſanitatis ei conferendæ, ne Religioſi illum viſitarent, eique remedia ſpiritualia adhiberent, ac Medicus mediante alio Medico Conſultore in ſua detineretur incredulitate, ſicque omnia remedia reſpueret ſpiritualia, diuina, & eccleſiaſtica, quibus facillimè ſanitatem conſequi potuiſſet.

§. III.

170 In neceſſitatibus ſurgendo inuocatur.

NEc ſat eſt dæmoni verſipelli, velle Deum æmulari in ſanitate ægrotis conferenda, verùm, & in neceſſitatibus. Scit enim, Deum pro ſua immenſa pietate, ac bonitate infinita omnibus ſuum, polliceri auxilium, qui firma fide, ac ſine vlla, hæſitatione in ſuis neceſſitatibus nomen ſanctum, eius inuocantes, illud obtinere ſperant ſicut apertè per Prophetam *pſal.* 49. exprimit dicens *Inuoca me in die tribulationis; eruam te, & honorificabis me*, & ſæpiùs alibi tum in veteri, tum in nouo teſtamento repetit. Quod ratione ſuæ omnipotentiæ præſtare poteſt, eos facillimè à periculis imminentibus animæ, & corporis eruendo, ac præſeruando. Propterea, & ipſe qui ſummè malus, & cuius potentia à Deo valdè eſt ligata, vt ſaltem apparenter pro aliquo tempore ſummi boni, ac omnipotentis Dei æmulator exiſtat; nedum ſuis ſectatoribus, qui pactum cum eo expreſſum inierunt; ſed & alijs ſuam opem in neceſſitatibus maioribus præſtare, paratiſſimum ſe exhibet.

Tradens Certos ritus: Inſtrumẽta quadam: characteres quoſdam. Quibus ad ſanitatẽ conſequendam vti neceſſe eſt.

Hinc per imagos ſuos, ac maleficos certos ritus, quædam inſtrumenta, quoſdam characteres tradidit; quibus ſi vtantur homines, ipſe eis occultè accurrit, & ſuccurrit in neceſſitatibus, vt eos poſtea ad interitum trahat. Vndè quidam impij homines, & præcipuè milites, ac ſatellites ſe inuulnerabiles, nec poſſe ab inimicis lædi, putant, ſi arma certo ritu incantent: Vel ſacrilego auſu Crucifixi imaginem compungant, vel comminuant, aut confringant: vt refert Codronchus *lib. 3. de morbis veneſic. cap.* 11. Vel ſi ferant interulam lineam horrendis inſcriptam imaginibus, quam vocant, *inferni camiſciã*: Vel ſi periapta quædam ferant varijs characteribus inſignita: aut orationes quas blaſphemè admodum, ac mendaciter tribuunt D. Leoni, vel Carolo Magno inſignitas magnis (ſic loquuntur magi) Dei nominibus. Horum duorum vltimorum vſus maximè viget in Italia, nedum apud ſimplices, & idiotas; ſed etiam apud doctos, vel ſaltem titulo doctoratus inſignitos. Vnum ex his ſe nouiſſe fatetur Delrius *lib. 2. Diſquiſ. mag. quæſt.* 21. ſtudioſum iuris nomine Quirinum VI. Baccalaureum, qui cum tali mẽbranula fretus audacter ſe iurgijs, & pugnis immiſcuiſſet; ſæpè ictus numquam ſaucius: tandem Romæ anno 1572. vel 1573. in ſympoſio minimo vulnere fuit interremptus. Sic ille dux ſatellitum Salodienſis Brixiæ hiſcè fulgimẽtis munitus poſt multas mortis euaſiones, vt dixi *tom. 1. d. 1. n.* 154. tandem ſecuri percuſſus interijt.

Idem prorſus enarrauit mihi Reuerendiſ. P. Agapytus Vgonus Inquiſitor S. Officij Venetiarum, qui hanc diſputationem examinauit, ſeriò conſiderauit, ac laudauit, ſicut & totum opus approbauit, dixit enim mihi, eundem caſum hoc noſtro æuo Taurini accidiſſe cuidam Duci cohortis. Hic namque cum accepiſſet à quodam Mago Cuticulam, ſeu chartam virginem baptizatam, de qua infra num. 288. *vel interulam lineam horrendis imaginibus inſcriptam, de qua* ſupra tom. 1. n. 154. *qua mediante promiſerat eum in bello, & certaminibus inuulnerabilem futurum, vt probaret, an verum eſſet, quod aſſerebat, ſecretò poſuit illam in veſtimentis cuiuſdam ſui ſerui ipſo inſcio, & cum ad menſam Dux prædictus ſederet, præcepit ſeruo, vt ſibi vinum deferret, quod ſtatim ſeruus deferens, Dux fingens ſe eſſe magnopere iratum, & indignatum, eò quòd tale vinum, & non aliud, quod fingebat ſe voluiſſe, detuliſſet, prauum ſclopum accepit, & laxata in eum rota igneis globulis ſeruum percuſſit, quo facto ſeruus perterritus in terram cecidit, ſe mortuum credens, ad quem aſſiſtentes accurrerunt, quærentes vulnera, ſi quæ eſſent, ſed nullum inuenerunt vulnus, ſed igneos globulos inter camiſciam, & pellem corporis exiſtentes, ſeruumque ſanum, ſicut prius, nulloquè vulnere affectum. Quo viſo omnes Milites eius cohortis dicta periapta queſierũt; in illis (Deo ſpreto) totam fiduciam poſuerunt, qua fiducia freti vnà cum prædicto ſuo Duce ad bellum ſecuri perrexerunt, cum inimicis audaciter*

Vide ſupra to. 1. n. 454.

cter pugnauerunt, in qua pugna omnes, vnà cum Duce ab hostibus percussi, & interempti, corpus & animam simul amiserunt.

Hæc sunt dæmonis auxilia, quibus suos tuetur aliquandiù in corpore, vt tandem in corpore, & anima ad vltimum exitium perducat.

§. IV.

171 *In difficultatib. obscurioribus, quæ maximè tenent Iudices, dũ non possunt à maleficis veritatẽ extorquere.*

TAndem sicut in ægris subleuandis, & hominibus sanis protegendis se antiquus hostis pijssimum, ac potentissimum præbere conatur: sic vt sapientissimum se prædicet, nedum apud maleficos suos assecias, dum eos in tormentis constitutos indolorios reddit, vel mutos, ne veritatem delictorum fateri queant; sed & apud Iudices ipsos, dum in obscurioribus versantur difficultatibus, quæ maximè illos tenent, cum à maleficis de maleficio suspectis, & indicatis torturæ addictis confessionem delictorum extorquere non possunt; tunc nequissimus sathan, & his per suos accurrit, varia tradens remedia, quibus taciturnitatis maleficia soluere queant: & ex ore eorum flagitiorum valeant percipere veritatem.

Quos adiuuat Varijs modis, vt taciturnitatis maleficium soluere queant.

Alij ergo, præcipuè Germani nonnisi à sathanicis magistris edocti iubent, vt malefici à lictoribus sublimes de domo tollantur, ac abrepti à terra Anthæi instar in carcerem deportentur: vt supra dixi *num.* 140. *huius disput.*

Alij hoc curæ est, vt detracta omni veste, tunica interiore induant, quam vno die neuerint, texerint, ac consuerint: Nam operosam, & difficile esse conuenit, quod tantam difficultatem vincere, atquè expugnare queant.

Sunt, & qui ab imis plantis pedum ad verticem capitis vsquè depilatos, ac derasos tormentis exhibeant, non vt signa maleficij, si quæ lateant, patefiant; sed quòd dæmonem in crinibus, ac pilis receptum habere credant. Quod iam olim Domitiani Imperatoris iussu in Apollonium Thyanæum vsurpatum testatur Philostratus *in vita Apollonij lib. 8. c. 3. & lib. 7. c. 14.* Nam & is sibi à crinibus visiones nasci non semel ante dixerat, ferrumquè ob id ijs abmoueri valdè metuebat,

Non desunt & qui iniecta in os aqua frigida, indè putent deturbari dæmonem. Sic Rosa Gerardina in agro Stinensi Non. Nouemb. 1586. fatetur hac vna re adductam se, vt verum fateretur; aliasquè omnes premendi rationes se pro nihilo habuisse.

Aliud experimentum à pluribus fieri consueuit. Quadrupedes constringuntur, ac in lacum frigida oppletum immerguntur: si incolumes enatant, pro manifestis: sin submerguntur, pro insontibus habentur. Quod etiam Desiderius Gandonius Salsuriæ ad Barisium Non. Mart. 1588. inter alia, quæ affirmabat sortilegorum propria pro indubitato enarrauit. Sic & apud Illyrios, ac Triballos mulieres fascinatrices fuisse, quę ne veste quidem degrauatæ mergi possent, refert ex Isigono Plinius *Hist. natur. lib. 7. cap. 2.*

Deniquè aliud à se obseruatum memorant Sprenger & Institor; vt, scilicet, maleficæ auersæ ad quæsitorem rapiantur. Quæsitoris siquidem animum illas miseratione occupare: imò potiùs fascinare, si eum vel tantillum aspectu præuertere queãt. *3. par. Mall. malef. quæst. 15.* Non minùs, quàm qui hominem videre prior occupat basiliscus: aut etiam lupus.

§. V.

AT si quis studiosius horum omnium causam exquirat, non aliam, puto, probabiliorem reperiet, quàm dæmonem talibus experimentis occasionem consultò præbere; materiamquè veluti submministrare, qua hominis ad tentandum Deum procliuiores efficiantur: dum scilicet siuè in infirmitatibus, siuè in periculis corporis, ac vitæ discriminibus, siuè in difficultatibus ambiguis ea omittunt, ac negligunt, quæ ad manum sunt remedia, vel naturalia, vel moralia, vel spiritualia; & aliena, insolentia, & quæ dæmonem auctorem, monitoremque potiùs habent, sectantur, ac probant. 172 *Qui omnes vt superstitiosi si refelluntur.*

Quid enim virtutis habet naturalis ad raciturnitatis maleficia dissoluẽda, maleficos à lictoribus sublimes de domo tolli? Quid eos induere tunica interiore vno die texta ac consuta? Quid depilare à planta pedis ad verticem vsquè, hac de re tantùm, ne dæmon se abscondat in pilis? Nonne potest manere sub lingua? Nonne in quacumquè minima particula corporis maleficæ? Nonnè etiam propè corpus, & operari in corpore? Quid aqua illa frigida in os iniecta ad confessionem extorquendam? Nonne potiùs raucedinem inducete, & vocem præcludere potest, ne verba valeat proferre?

Quid quadrupedes constrictos immergi. Nonnè posset dæmon etiam noxios submergere? Quid tandem maleficas auersas ad quæsitorem rapi? Nonnè hæc omnia prorsus machinæ sunt diaboli: vt homines à Deo auertat, hiscequè rebus vanis mentem eorum implicet? Idcircò hæc omnia vt superstitiosa à viris catholicis sunt detestanda: quia quicquid in eis operatur, à dæmone est inuentum, vt cultum Deo debitum à maleficis explicitè; à reliquis verò saltem implicitè sibi arroget, & vsurpet.

ARTICVLVS II.

In Leuioribus.

§. I.

ITa auidus est honoris, & tam ab hominibus coli desiderat antiquus ille serpens, vt non solùm in grauioribus: verùm etiam in leuioribus non dedignetur eis accurrere, & occultè se immiscere, adeòquè, vt planè futilibus, absurdis, & scurribus persępè cooperari satagat. 173 *Dæmon, vt honorem aucupetur ab hominibus, eis accurrit implicitè inuocatus in ægritudinibus leuioribus pellẽdis.*

Quod præstat, dum implicitè ab hominibus inuocatur tùm ægritudinibus leuioribus pellendis: tùm in maleficijs arcendis: tùm in gregibus custodiendis. Quid non operatur in morbis sanandis? Docet pet suos magos, ac maleficos.

Si qui faciant oblationem ex bonis eleemosina impetratis, credentes, ea maioris esse efficaciæ ad effectum consequendum; sanitatemque optatam obtinendam:

Si putent crucem ex eleemosinis emptam, vel factam sanctiorem, & efficaciorem.

Si offerant sanctis ceram, vel aliam materiam, illi immiscentes capillos hominis: vel pilos animalis ipsius ægri, &c.

Per annulum desponsationis meiant, &c. vt liberentur maleficio.

Pro

Pro quibusdam capitis doloribus, & similibus morbis curandis, ad porcorum lintrem, seù obbam collum applicent: In nomine Patris, &c.

Aegrotantis cingulum metiantur ad cognoscendum, à quo sancto sit sanitatis impetranda, adhibitis alijs definitis ritibus.

Stramen bipenni diuidant, vt sanentur manuum, vel digitorum tumores.

§. II.

174 *Etiamsi res applicata sit inutilis, & vana: quia his vtitur, vt fidei fundamentum destruatur.*

NEc officit, quòd res applicata sit omninò inutilis, & ridicula: dummodo homo illi, & non Deo fidem habeat: quia hùc tendit versipellis, vt per hæc vana & inutilia homo illi; & non Deo fidem habeat: quia hùc tendit, vt veræ fidei fundamentum infirmius reddatur, & per fidem, quàm directè, & explicitè in his inutilibus, & vanis ponunt, sibi saltem indirectè, & implicitè fides haberetur. Quod probat factum cuiusdam vetulæ opthalmia laborantis, de qua Delrius *lib.6. Disquisit. magic.c.1.sect.1.q.1.* quæ cum studiosum quendam conuenisset, ab eoquè petijsset, vt quæ in schedula, quam illi porrigebat, continebantur, sibi non graueretur, exscribere, certam se esse, si de collo illam gestasset, oculorum lippitudine liberandam: & studiosum scripti illius characteres vel obseletos cernens: vel obscuriores (vt solent) legere non valens: eorum loco hæc verba scripsit in schedula: *diabolus huic vetulæ oculos eruat*, &c. simulquè philacterium mulierculæ tradidit. Quod cum de collo suspendisset, spe plena post paucos dies sanitati fuit restituta. Nimirum voluit Sathan hanc anum decipere, & in superstitione sua obfirmare.

§. III.

175 *In maleficijs arcendis. Varij ad hunc finem modi.*

QVid non præstat in maleficijs arcendis ab hominibus, ac pecoribus eorum? Docet *si menstruo cruore domus alicuius postes inangantur cum certis alijs ritibus dæmoniacis magorum artibus, & insidijs aditum omnem præcludi:* vt scribit Ludouicus Banairolus Ennead. Muliebri cap.2.

Pellem capitis lupini affixam villæ valuis, vel lupi rostrum cum certo ritu idem præstare: ita Plin. lib. 20. histor. natur. cap. 9.

Hyenæ sanguinem inunctum impedire omnes magorum artes: apud eundem Plinium lib.28. cap.8.

Fel canis nigræ amuletum esse domus totius eo suffitæ; purificataque contra cuncta maleficia. Eandem vim esse amianto lapidi ac sanguine atris canis respersis parietibus; eiusquè genitali sub limine ianuę defosso certo ritu apud eundem lib.30. cap.20. & lib.20.cap.9. & lib.28.c.7.

Pro quibusdam verò pecudum morbis igneis struere ex peculiaribus lignis, & in eum animalia impellere: vel in orbem circumducere: & quod primo loco transit animal, hoc sanctis offerre.

§. IV.

VT autem armenta, gregesquè sola in pascuis à lupis inuadi non possint: suadet: S.Lupi libum pinsere hoc ritu: coquunt libum triangularem, prætexto Trinitatis sacratissimæ honore, & ei quinquè foramina imprimunt in memoriam (sic colorant) vulnerum Christi: postea in B.Lupi honorem libum dant in elecmosynam primo mendico, non ex proposito; sed ignaro, & fortuitò occurrenti. 176 *In gregibus custodiendis.*

Et hoc frequens est, ait Delrius *lib.3.disquis.magic.par.2.quæst.4.sect.7.* in pagis propè Thenas, & Louanium. Superstitio se prodit in eo (vt cætera mittam) quòd fortuito mendicanti dari debet; nam quid hoc vel ad custodiam pecoris, vel ad honorem Dei attinet? Quis autem non rideat huiusmodi amuleta? Cum enim sint res corporeæ, ac sensibiles, quam virtutem habere possunt contra dæmones, qui sunt spiritus incorporei, & insensibiles? si ergo aliquem operantur effectum, nonnisi ex pacto dæmonis cum mago, aut malefico inito. Sicquè cum cæteris implicitè tali pacto consentientibus concurrit, vt magis homines in aliquod peccatum pertrahat. *Huius superstitio ostenditur.*

§. V.

AVdiamus ipsum patrem Mendacij veritatem hanc proferentem apud Georgium Pictorium ex Abbate Spambensi de Subulco quodam, qui in Scipione suo, vel baculo pastorali schedulam nomine D.Blasij inscriptam habebat, cuius baculi vi, & potentia porcos suos ab omni luporum vi, & raptu tutos credebat; ac tantùm schedulæ numinis tribuebat, vt etiam porcos in agris solos pascendos abigeret. Tamen contingente quodam tempore, cum gregi pastor abesset, & quidam præteriens dæmonem custodire vidisset, illiquè dixisset: quid ipse hìc custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimus? respondit: porcos custodio: retudit alter, cuius iussu, dæmon, inquit, stultæ pastoris confidentiæ. Nam schedulam quandam suo bacilio inclusit, cui diuinam ascribit virtutem; vel indè quòd Sancti Blasij nomine est inscripta: & eam porcos suos à luporum iniuria defendere contra legem suam credit; mihi falsa superstitione inhærens, vbi cum per me fuisset vocatus, & denuò vocatus, & non comparuisset, me S.Blasij vice hùc custodiendum contuli. Vt enim semper labens Dei, & Sanctorum vices gero: ita & nunc libentissimè pro suo S.Blasio illi porcos custodio: vt stultum hominem in sua vana confidentia extollam, ac roborem, ac eò perducam, vt talem Schedulam pluris, quam Deum faciat. 177 *Probatur exemplo.*

§. VI.

EN sathanas quomodo diligentem se præbet in mortalibus auxiliandis, vt eos à Deo auertat, iuoquè famulatui saltem implicitè asciscat. At non est putandum, errasse pastorem, quòd S.Blasij deuotus esset cultor, eiquè se, & sua commendaret; 178

nam

nam sanctos honorare, obsecrare, & auxilio, custodiæquè eorum nos committere, pium, & salutare est, quicquid hæretici garriant: Verùm quia fiduciam schedula collocabat: & quia schedulæ diuinitatis aliquid tribuebat: & quia Deum tentabat, relictis suibus in schedulæ tutela: nec etiam Sanctorum auxilium precibus impetrandum sibi, sed nudo nomine chartulæ inscripto opinabatur. Hac de re dæmon illum per hæc infima, vana, ac superstitiosa ad maiora crimina trahere contendebat. His enim obsequijs, quæ hominibus exhibet: vt rectè obseruauerunt D. August. *lib. 83. q. q. 79.* & D. Leo *serm. 19. de Passione Domini*, conatur dæmon homines ad id perducere, vt tandem maioribus irretiti criminibus totaliter dæmoni se deuoueant.

Quare cum huiusmodi curationis siuè in grauioribus siuè in leuioribus ægritudinibus, necessitatibus, obsequijs, vel præseruationibus causa interna, ac proxima sit dæmon, qui ad hoc solùm collimat: vt homines à Deo auocet; cultumquè Deo debitum sibi arroget: cur non est dicenda superstitiosa hæc curatio ex parte talis causæ proximæ, & internæ? Quis ibit inficias.

SECTIO II.

Externam, & Remotam.

Sicut dæmon est causa interna, & propinqua.

179 QVamuis non desinant dæmones, qui nequitiæ sunt spirituales omnes, omni tempore, omnibusquè modis tùm apertè, tùm occulta pugna, tùm mixto certamine homines adoriri in anima, in corpore, in rebusquè exteris, vt latè disputatum est *tom. 1. d. 2. par. 3. per totam*. Nihilominus vt faciliùs consequantur optata per vanas etiam superstitiones mentes hominum implicare, ac illaqueare satagunt. Quarum sicut ipse dæmon causa est intrinseca, & proxima: quia latenter, & occultè operatur; & immediatè effectum in hisce curationibus intentum ptoducere conatur: sic externa, & remota nuncupandus est homo, non qui ad maleficum gratia curationis accedit; sed qui seipso ea peragit, quæ ad illam consequendam à dæmone desiderantur. Talis autem dum hæc operatur, cum dæmone implicitum habet pactum siuè ope eius vtatur ad Cognitionem: siuè ad Opus: vt duobus articulis palam fiet.

Sic homo est causa externa, & remota qui seipso ea operatur quæ à dæmone præscribuntur, Siuè ad Cognitionẽ, uel Opus.

ARTICVLVS I.

In Cognoscitiuis.

§. I.

Homines natura scire desiderant præcipuè quæ ad sui conseruationem spectant.

180 CVm nihil tam in votis sit hominibus, quàm scire omnia præsentia, præterita, futura, & possibilia dicente Arist. 1. *Metaph. 1. omnes homines natura trahi, & duci ad scientiã, cognitioniſquè cupiditatem*. Quis ignorat, vnumquemquè notitię eorum præcipuè, quæ ad suii ipsius, ac bonorum suorum conseruationem, recuperationem, & à malis præseruationem maximè spectant, operam nauare.

Idcircò non mirùm, si quàm plures ex hominibus, si quandoquè morbo aliquo afficiuntur, nimis suæ anxij valetudinis recuperandæ, vel vt morbi causam agnoscant: vel vt remedia addiscant, quibus valeant curari, quouis remedio etiam superstitioso sæpissimè vtantur.

Hæc de causa quædam capiunt experimenta superstitiosa.

Hinc aliqui, vt experientia discant: an ægritudo sit à dæmone, vel à causa naturali, quædam capiunt experimenta deceptione plena.

§. II.

181 QVidam, vt referunt Ioan. Nider *in suo formicario*, Sprenger *in malleo malef. par. 2. q. 2.* & Codroncus *lib. 2. de morbis venef. cap. 2.* Vas plenum aqua imponunt super locum corporis affectum, plumbumquè in cochleari ferreo liquatum huic infundunt vasi, interim verba quædam obmurmurantes, & subitò in plumbo coagulato diuersarum rerum species prorumpunt: sic pro varia guttarum conformatione iudicant primò: an sit malum ex causa naturali: vel ex maleficio profectum: deindè cuius generis maleficium sit. Quis autem, nisi prorsus ignarus hunc explorandi modum approbabit? Quis superstitiosum illum non iudicabit? Scio aliquos non deesse, qui existimant, à Saturno hanc vim plumbo inditam esse, vt maleficia prodat, asserentes, septem metalla esse ex septem planetis. Et quia Saturnus dominatur plumbo, eius proprietatem esse, vt si plumbo super maleficium aliquod fusum fuerit, per suum influxum maleficium demonstrent.

Ex plumbo liquato infuso in aquã.

At quàm alienum sit à veritate, experientia facta probat. Nam in hanc, vel illam guttulas formam coagulari pro natura morbi; merè, & verè est opus non naturæ; sed intelligentiæ. Supposito enim, quòd Saturnus dominetur super plumbum: non tamen conuincitur, ex hoc plumbum vim recipere demonstrandi maleficium. Cum ergo Deus non formet huiusmodi figuras: neq. Angelus bonus: neque natura hoc præstet, quis non videt, hoc fieri à cacodæmone, cui saltem tacitè consensit experimenti auctor.

§. III.

Ex ablutione cũ decocto ne verbe na.

182 NEc laudari potest aliud experimentum, quod à quodam didicisse fatetur Codroncus *lib. 3. de morb. venefic. cap. 13.* Vt ægrotus, nempè, cum decoctione verbenæ (vulgo herba Sancti Ioannis dicitur) abluatur, in aqua ablutione si nihil reperiatur: decoctio non immutetur in colore, infirmum venefico non esse affectum: quòd si magna copia pilorum, & præcipuè suorum inueniatur, esse argumentum efficax non solùm veneficij; sed & grauissimi; minimèquè curam recipientis: quòd si pili sint pauciores, morbum esse mitiorem, & curationem admittere. Quòd si decoctum illud ad nigrum colorem mutetur, signum esse præsentię dęmonis: quòd si alios colores mutetur, alia indicare.

Quis verò non percipit, hunc etiam modum esse superstitiosum: cum pili illi virtute verbenæ, aut ablutionis nec elici, vel procreari possint; sed requiratur maior potentia: vt est illa dæmonis, qui & morbum inferentes, & morbum curantes superstitionibus, ac criminibus fædare satagit. Addo, coloris hanc mutationem etiam naturali humorum prædominio (vt aiunt) in morbis non maleficis, sed grauioribus contingere posse.

Ex colũbo per me diũ scisso

Aliud experimentum sumunt nonnulli, vt tradit Idem Codronc. *lib. 4. c. 2.* columbum per medium scissum ventriculo ægrotantis apponunt, nonnulla verba obmurmurando. Qui modi, & alij consimiles, quos mitto manifestè magici sunt, ac superstitiosi:

tiosi: cum prorsus virtute naturali careant, nec subsit ratio, cur miraculo res ascribatur, maximè cum certa verborum formula vtantur.

§. III.

183 NOlo tamen mittere experimentum quoddam, quod fieri solet à mulierculis in territorio Bergomensi.

Ex pennis galli nę nigræ sub cerui cali positis.

Anno Domini 1645. Quædam mulier cuiusdam pagi diœcesis Bergomensis iam per tres menses grauì afficiebatur ægritudine, plurimis pharmacis adhibitis, sed incassum, tandem accessit ad eam quædam mulier, quæ vulgo saga putabatur, promittens se ei sanitatem impertiri, dūmodo priùs agnosceret, si morbus procederet ex maleficio; ideòquè se velle facere experimentum. Præcepit ergo eius matri, vt pennas, seù plumas gallinæ nigræ clam assumeret, ità quod nulli hominum esset notum, quas deindè poneret sub ceruical ægrotę ipsa insciæ, hisquè ibi relictis duobus diebus; postea eas acciperet, diligenterq. aspiceret, si quid vltra pennas appositum inueniret, infirmitas erit ex maleficio. Sin autem, erit ex causa naturali. His auditis mater, quæ Deum timebat, accessit ad me, omnibusquè per ordinem narratis, prædicta tanquam superstitiosa contemnere, & ad Deum confugere consului. Quæ ægrota cum à dæmone obsessam se patefecisset, fuit postea diuino fauēte auxilio ab eo prorsus liberata.

Videas quot in vno experimento superstitiones? Quam virtutem habere poterant pennæ sub ceruicali constitutæ ad maleficium ostendendum? cur pennæ potius gallinæ nigræ, quàm alterius auis, vel coloris? quid illa secreti obseruantia? cur per duos dies tantùm, & non amplius? quis posuisset vltra pennas, quas innuebat quisquilias? A quo expectabat talem appositionem? Non à Deo, quia hæc media non instituit, sicut nec Ecclesia: Non ab Angelis bonis, quia hisce vanis, & ridiculis non se immiscent, ergo à solo dęmone, qui huiusmodi vana instituit, vt homines decipiat.

§. IV.

184 TAndem alterum experimentum non est silentio prætereundum, quo Venetijs quædam mulierculæ vti solent, vt egomet audiui à nonnullis ægrotis, eorumquè consanguineis, pro quibus tale sumpserunt experimentum.

Ex ægroti indumento aliquo.

Deferunt aliquid indumentorum personą ægrotantis, puta, calceamēta, linteola, zonas, indusium, vel id generis ad mulierem; quæ sumere vult experimentū, quę an consulat dęmonem, vel quid aliud, ego ignoro. Sat mihi scire, neminem posse agnoscere infirmitatem, an naturalis sit, vel dęmoniaca ex inspectione indumenti, non ergo alius reuelat, quam dæmon.

Ex aqua super ægroti caput ebulliente.

Alij ponunt super caput infirmi mappulam plicatam, & super eam vasculum plenum aqua, quę si spontaneo motu ebulliat, diuinant, ægrum esse maleficio affectum, deindè aquam in euripum, seù canalem proijciunt. Hoc experimentum Anno Domini 1648. mense Iulij adhibitum fuit cuidam puellę decenni à quadam vetula. Laborabat puella febre, ac dolore capitis, quam inuisit vetula promittens post experimentum sumptum eam à maleficio liberare; sed facto experimento puella profecit in peius, maioribusquè affecta est doloribus, cępit phreneśi laborare, ac furus agitari, & in capite ita acutas, & atroces die noctuquè perpeti punctiuras, quòd post dies sex, vel septem è viuis ad mortuos euolauit.

Nemo autem est qui ambigat, huiusmodi experimentum esse superstitiosum. Quis enim illam aquam ebullire facit? vbi ignis? non alius vtiquè quàm dęmon. Ad quid ponere illam mappulam plicatam? Cur tandem, opus est, aquam illam proijcere in canalem? Hoc certè experimentum species est diuinationis, quæ continetur sub hydromantia: & qui eo vtuntur, iuremerito hydromantici nuncupari debent: vt supra tradidi *tom. 1. pag. 121. num. 615.*

§. V.

SEd hic non sistit curiositas humana, vt morbos maleficos cognoscat, quos euadere queat: Sed adhuc per illicita, & vana causas morborum nempè maleficos, & sagas inuestigare conatur. 185

Experimenta ad cognoscendas striges.

Ad eas enim cognoscendas, dum sua fruuntur libertate, aiunt quidam, vt refert Delrius lib. 6. Disquis. magic. cap. 2. sect. 1. quæst. 1. ponere scopas in ostio cum certo ritu impedire, ne domo exeant. Vel coniectis in bullientē ollam soleis, aut crinibus eius, vel acubus, &c. cogere vt accurrat.

Dū sua libertate fruuntur.

At sunt magicæ nugæ, ac peccata grauissima, quia nituntur pacto cum dæmone inito.

Sic anno Domini 1665. in territorio Bergomensi quidam Presbyter Exorcista sufficienter ignarus, cum iuxta monita Ritualis Romani dæmonem quandam Adolescentulam possidentem interrogasset: quodnam esset nomen suum, & respondisset proferens nomen Parochi illius Parochię, quam ipsi incolebant, deindè interrogasset, an esset ibi solus & respondisset, ibi etiam existere matrem suam, proferens nomen Matris dicti Parochi: tunc Exorcista ignarus voluit experimentum sumere, si verum esset, quòd Parochus, ac mater eius essent in corpore illius Adolescentulæ, vel saltē ibi duo dæmones ab ipsis immissi, id circò præcepit eius parentibus, vt coram ipso signa maleficij, nec non aliqua eius indusia subtrita ponerent in labetem supponēdo magnam lignorum quantitatem ignem accendentes, ita vt nedum quæ in lebete posita erant, sed & ipse lebes penè adurerentur, interim quædam verba proferentes: Quo facto Parochus, ac Mater eius infirmati sunt. Quis autem ignorat dictum experimentum esse superstitiosum; propterea Parochus sanitate adepta, vt se, ac matrem suam ob infamia, qua laborabant, purgare posset, Exorcistam vt calumniatorem accusauit in iudicio, ac inter Missarum solemnia se à calumnia sibi, ac matri suæ à dæmone impositā liberauit, Exorcista verò à Iudice pœna fuit multatus.

Item Venetijs ad compellendum sagam, vt veniat ad domū personæ maleficiatæ, & sanet eā: vel si nō venit, moriatur, docent personam maleficiatā, vel ænergumenam mingere in cucurbitam, illamque benè obstructam claudere in quodam loco cum quibusdam cæremonijs, & tunc, aiunt, quòd saga veniet ad domū personæ obsessæ, vel malesiciatæ, pulsabit ad ianuam illius, ingredietur, eam visitabit, ac maleficium auferet, ac sanabitur: vel si non

veniet, morietur saga, & cucurbita crepet, & vrina effudetur per domum, & fætore eã replebit.

Hoc experimentum mihi enarrauit quædam mulier Venetijs die 7. Nouembris 1667. quòd dixit sibi traditum fuisse à duabus mulierculis, quę illam hortabantur adimplere, sed ipsa noluit, sed ad Deum confugit, & ad me, vt Dei, & Ecclesię ministrum. Quis approbare auderet tale factum? Nonnè est ibi dæmonis implicita inuocatio? Quis coget venire sagam, nisi dæmon? Quis occidet sagam, si non veniet, nisi dæmon? Est igitur ibi manifesta superstitio.

§. VI.

186 *Dum ad manus Iudicum deueniũt Quorum sumũtur Per Rogum, Prunas, Ferrum, Aquam frigidam aut calidam.*

CVm verò ad manus Iudicum deueniunt, quid non experiuntur hi, vt earum maleficiorum, pactorum dæmoniacorum, ac cæterorum criminum notitiam certam, & veram consequantur?

Quidam experimentum sumunt per rogum, per prunas, per ferrum; hoc est, vomeres, seù lateres, seù coticulas, vel chirothecas candentes. Innocentia probatur, si illæsus quis abiret: sin, nocens habebatur.

Hoc obtinet vsum apud Iaponios, vt docent Epistolæ Iesuitarum; præcipuè P. Luisij Froes scriptæ anno 1595. Alij probatione aquæ frigidæ in explorandis strigibus vtuntur: præcipuè in Germania. Nonnulli aquæ calidæ: vt Galli: cuius probationis modus, forma, cum aquæ exorcismo, & alijs circunstantijs latissimè tractantur à Delrio *lib.4. Disquisit.magic.cap.4. per totum:* ad quem remitto lectorem.

§. VII.

187 *Hæc omnia vt superstitiosa prohibita sũt. A Stephano V.*

AT circa hæc experimenta quid moramur? Hæc enim omnia vt superstitiosa sunt prohibita à Stephano V. Summo Pontifice Romano *ad Maguntinum Archiepiscopum Scribens: in c.consuluisti 2.q.4.*

Ferri candentis, ait, *vel aquæ feruentis examinatione confessionem extorqueri à quolibet sacri non censent canones. Et quod Sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. Spontanea enim confessione: vel testium approbatione publica delicta, habito præ oculis Dei timore, commissa sunt regimini nostro iudicare: occulta verò, & incognita sunt illi relinquenda, qui solus nouit corda filiorum hominum.*

Quibus verbis subdit Gratianus *cap.eodem & cap. Mennam in fine 2.q.4.* Non hæc duo tantùm purgationis genera, quæ hic nominantur; sed & quælibet similia inhibita videri, eò quòd in quibuslibet talibus ratio, quam Pontifex addit, eadem procedere intelligatur. Quod apertè dictum *vers.vlt.d.c.Mennam*, vbi legimus: *Vulgarem deniquè, ac nulla canonica sanctione fulcitam legem, feruẽtis, scilicet, aquæ, siuè frigidæ, ignitiquè ferri contactum: aut cuiuslibet popularis inuentionis (quia fabricante, hæc sunt omninò facta, inuidia) nec ipsum exhibere, nec aliquo modo te volumus postulare: immò Apostolica auctoritate prohibemus firmissimè.* Eadem prohibita sunt ab Alex. II. *Epist. ad Raynaldum Cumanum Episc.* ab Honorio III. *cap. dilecti filij, de Vulgaribus probationibus,* à Lucio III. *c.Ex tuarum, de purgat. canon.* & ab Innoc.III. *c. Sententiam sanguinis ne Cler.vel Monach.* Factæ enim sunt, prædicto Stephano Pontifice testante, hæ probationes fabricante inuidia, diabolo nempè, hominum saluti inuidente. Nam Iudices, siuè quicumque alij huiusmodi probis vtentes Deum tentant; quod est peccatum grauissimum repugnans religioni, ac primo Decalogi præcepto: quia miraculum à Deo petitur citra necessitatem, quæ aperta Dei est tentatio, vt benè testantur præfatus Honorius Pontifex, D.Th.2.2.q.97. & Summistæ omnes *in verbo Tentatio Dei, vel Tentare Deum.* In probatione autem de strigibus non est miraculosa operatio cẽsenda; sed pactum magicum cum dæmone, cui saltem implicitè se immiscet, qui de strigibus huiusmodi experimentum sumit. Hoc enim promiscuè contingit ad proiectionem in aquam, quam faciunt Iudices catholici, & hæretici, vt constat, quia maximè hæc probatio viget inter hæreticos; sed hæretici non faciunt vera miracula. Quare huiusmodi probationes vt prohibitæ, quia superstitiosæ, à Iudicibus prorsus sunt relinquendæ, ac detestandæ; exque adhibendæ, quæ à legibus, canonibus, ac ciuilibus traduntur; & à Doctoribus catholicis, ac probis commendantur.

§. VIII.

188 *Experimentum exlachrymis.*

A*Liud nonnulli sumunt experimentum ex lachrymis, vt videre est Malleo Malef. p.3. q.15. an saga lachrymare queat coram Iudice stando, aut tormentis exponendo. Hoc enim ipso pro certissimo signo ex fide dignorum antiqua relatione, ac propria experientia docente adeò compertũ est, quòd etiamsi ad lachrymandum coniurationibus hortetur, & compellatur, si malefica existit, hoc ipsum scilicet, lachrymas emittere non potest, dabit quidem flebiles voces, & ex sputo genas, & oculos linire, acsi fleret, attentabit, super quo à circumstantibus cautè aduertendum erit. Modus autem coniurandi ad lachrymas veras, si innocua fuerit, & cohibere lachrymas falsas, talis, vel consimilis in sententia practicari à Iudice potest, seù presbytero, manum super caput delati, seù delatæ ponendo dicere:* Coniuro te per amarissimas lachrymas à nostro Saluatore Domino &c. *Hæc in Malleo.*

§. IX.

189 *Quæ reputatur inane, et friuolum A Godelmanno, Binsfeldio & Delrio*

VErùm hoc experimentum à Godelmanno, Binsfeldio, ac Delrio vt inane, & friuolum reputatur. Nam si Doctores Mallei loquuntur de lachrymis ex pœnitentia, vel deuotione, illæ nõ sunt spontaneæ, sed à Deo, cui lubet, dantur, si de lachrymis propter sensum doloris, fieri potest, vt sit talis quarundam constitutio corporis, vndè, ait Delrius, nouisse pueros, quos citius flagris quiuis discidisset, quàm vel vnam lachrymam excussisset. E contra Picardorum hæreticorũ genus in Bohemia, quod *Flentes* vocant, aiunt, vbertim flere quandocumquè lubet. An ergo hi nequeunt esse malefici? Et licet formula prædicta lachrymas coniurandi nihil contineat impij; attamen formulas huiusmodi Iudicibus præscribere merè arbitrarias; & fallaci duntaxat experientiæ innixas: non satis pium, nequè religiosum est, & sapit tentationem Dei.

Nec ratio etiam, quam addunt, bona est, scilicet, hoc contingere, quia gratia lachrymarum in pœnitentibus donum est Spiritus sancti, & diabolo displicet; ideò illam conatur impedire. Agè enim si oratio illa, seù coniuratio efficax est ad donum à Spiritu sancto impœnitenti, & nolenti maleficæ impetrãdum, ad lubitum interrogantis latrũculatoris, (quod quis credat?) sanè diabolus nõ magis poterit has lachrymas impedire, quã cordis pœnitentiam: Si non est ad hoc efficax, cur id diabolo displiceat, cui fictè lachrymæ non possunt non placere? Cur ergo per huius-

huiuſmodi commenta ab Eccleſia non approbata, via ſtruitur ſimilibus ſuperſtitionibus? Præterea cur nequeat diabolus lachrymas, ſi velit, elicere, quas muliebre ingenium cum lubet, elicit, & ſuperſtitio Flentium Picarditarum?

§. X.

190 *Simili modo, vt bona fortuna homines cõ ſequantur, & ablata recuperent. Alij ad inueniẽda furta & occulta ſcienda vtũtur phiala plena aqua cũ certis cæremonijs*

NEc minori cura homines, qui de mundo ſunt, & mundanis rebus ſunt addicti, quærunt bonorum (fortunæ vocant) ſuorum conſeruationem: quòd ſi quandoquè eorum pars aliqua ſibi furtim ſurripitur, pro recuperatione illorum nedum medijs licitis; ſed, vtut, ſint vtuntur.

Vndè nonnulli ad inueniẽda furta, ſicut & alia occulta agnoſcenda, accipiunt phialam plenam aqua, & ante eam ponunt puerum, vel puellam virginem cum candela, ſeu cereo accenſo reſpicientem dictam aquam, dicendo iſta verba: Angelo bianco, Angelo ſanto per la tua ſantità, &c. moſtrami chi hà tolto la tal coſa, e che n'hà fatto, & ſimilia. *Tunc enim aliquando apparent vmbræ, ſeù imagines ad inſtar perſonarum, quæ furatæ ſunt dictas res: Item & figuræ rerum ablatarum, & locorum, vbi repoſitæ ſunt, actus, quos fecerunt fures in aſportando furtum, necnon etiam figuræ rerum, vel negotiorum occultorum quæ quæruntur.*

§. XI.

191 *Quod ſortilegium in iudiciali Inquiſitorum in verbo Diuinationes n. 4. ſecunda in fine. verſic. & nota quod Diuinatio:* *ſit hæreſim.*

HOc ſortilegium ſic formatum, quòd hæreſim manifeſtam ſapiat, planè conſuluit Barbatia *in conſil. 55. lib. 2.* quem ſecuti ſunt Vmbert. Locat. loquitur, quando candela, & aqua erant benedictę. Decianus *in tract. criminal. lib. 5. cap. 17. verſ. item hæreticus eſt, qui per phialam.* Franciſcus Pegna, *in additionibus ad Eymericum in Directiorio Inquiſitosum part. 2. quæſt. 43. comment. 68. littera G.* Et licet Iulius Clarus *in §. Hereſis num. 23. ad finem.* Expreſsè reprobet eundem Barbatiam, prout etiam facit Hippolytus Riminaldus *conſil. 414. num. 16. & 19.* docentes, ſortilegia facta ad inuenienda furta non eſſe hęreticalia. Attamen veritas eſt: quòd huiuſmodi ſortilegia tunc ſunt hæreticalia, cum in eis interuenit abuſus vel ſacramentorum, vel ſacramentalium, vel aliqeid aliud ex his, quæ ſupra diximus *num. 55 & 56. huius diſput.* Aliàs ſecus, ita Farinacius *q. 181. de Hæreſi. numt 17.* In caſu autem noſtro negari non poteſt, quin ſortilegium ſit hæreticale; cum in eo diabolus vocetur Sanctus, & ſic Duliæ honor ei impendatur. Idem dicendum de vſu ſpeculi ad ſcienda futura cum accenſione candelæ, quæ adorationem ſignificat, vt teſtatur Ricc. *deciſ. Curiæ Archiep. Neapolit. 243. per totum volum. 2.*

§. XII.

192 *Alij certis numero lapillis ad fluentem aquam.*

ALij alijs formulis vtuntur: *Vt deprehendant furem, accedunt ad fluentem aquam, indè quot ſuſpectos habent, tot numero lapillos colligunt, domum referunt, faciunt igneſcere in foco defodiunt ſub limen, &c. imponunur ſcutellæ aqua plenæ cum certis ritibus; & ad nomen furis calculus eius faciet ebullire. Item leguntur ſeptem pſalmi cum litanijs. Hinc ſequitur oratio terribilis ad Deum Patrem, &c. Hinc Exorciſmus in furem. Denique formatur figura circularis cum barbaris nominibus, & in medio pingitur oculus: tum clauus æneus certorum laterum oculo infingitur malleo cupreſſino, & dicitur certus in pſalmis verſiculus, ſic fieri oculum putant excuti.* Quem modum vtiquè, patet ex prędictis, manifeſtam ſapere hæreſim. *Alij vtuntur certo numero candelarum, quas accendunt cum quibuſdam alijs ceremonijs, & ritibus.*

Nec deſunt alij modi, quibus vtuntur mundani homines ad res perditas inueniendas, vel fures deprehendendos, quos prorſus eſſe ſuperſtitioſos quis neget? Nam talia operantes effectum expectant, non à Deo, nequè ab Eccleſia, cum ab eis hanc virtutem non habere, conſtet: ergo à diabolo, cui talia adhibentes ſaltem implicitè aſſentire, nemini eſt ambigendum.

193 *Alij certo numero candelarum.*

Non eſt tamen damnanda de ſuperſtitione ars inueniendi aquas in terra latentes, & defluentes adhibita virga ſalicea, vel amygdalina, vel ſanguinula, aut auellanæ, quia hic effectus viribus naturæ fieri poteſt in debita diſtantia ob qualitates ab aqua in virgam, vel à virga in manu hominis humidi exiſtente in aquam tranſmiſſas: Vel ob ſympathiam virgæ in manu hominis talem complexionem habentis, exiſtentes, tum quia nihil mali apparet, ex quo hanc artem redarguere, & reprobare debeamus; conſequenter dicimus, hanc artem non eſſe ſuperſtitioſam; ſed niſi viribus naturæ, vel exerceri Deo gratis concedente, vt docet Bonacina *de Legibus diſp. 3. q. 5. punct. 4. num. 14.*

194 *Non eſt tamen ſuperſtitioſa ars inueniendi aquam, adhibita virga amygdalina.*

ARTICVLVS II.

In Operatiuis.

§. I.

195 *In operatiuis ſuperſtitioſa eſt curatio, cũ quis medijs vtitur, quæ ex ſe nullam habent vim ad talem curationem obtinendam.*

SI in cognoſcitiuis diabolicam concurrere operam non dubitatur, quandocumquè morbi cauſam, furem, & alia id generis agnoſcere quis tentat per ea, quæ nec naturali virtute, nec diuina, nequè angelica, nequè eccleſiaſtica inſtitutione ad tales effectus obtinendos ordinantur. Idem equidem tatendum eſt in practicis, ſeù operatiuis, quotieſcumquè per media, quæ cauſæ eſſe non poſſunt ex ſe habentes virtutem ad huiuſmodi effectus producendos quis conatur ſanitatem tueri, amiſſam recuperare, è carceribus ſe eripere, manus iudicum euadere, mortem euitare, & alia id generis præſtare.

Propterea Hubertinus, & Goffredus iuriſtæ vt habetur *in malleo maleficar. par. 2. q. 2.* concedunt, licitum eſſe, maleficia tollere etiam per opera ſupertioſa. Cui opinioni Scotum adhærere falsò aſſeuerat Daniel Sennertus Vratislauienſis Medicus *lib. 6. pract. medicinæ pvr. 9. cap. 8.* vbi ait, *Scotum in 4. ſent. d. 34. q. vnica dicere: Superſtitionis eſſe, ſi quis ſtatuat, non eſſe maleficium ſuperſtitione depellendum.* Quæ verba vt legi, admiratus ſum, prædictum Medicum tanto Doctori aſcribere huiuſmodi errorem. Ex quo facillimè agnoſcitur, Sennertum nec legiſſe, nec vidiſſe Scotum. Scotus enim de maleficijs nullibi agit, præterquam loco citato à Sennerto, vbi tractans de matrimonij impedimento caſuali, quod fit per maleficium, loquens de remedio ſic ait: *Si per orationes Sãctorũ impediatur virtus damonis benè ſit: Si tamen Deus illas nõ exaudiat, tũc ſi ſciretur maleficiũ, & deſtrueretur, demon non fatigaret eũ ampliùs, quia ex pacto nõ aſſiſtit, niſi dũ durat aliquod ſignũ. Et*

ex hoc patet, quod truffatica est illa quæstio: An liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim solùm licet; sed est meritorium destruere opera diaboli: Nec in hoc est aliqua infidelitas: quia destruens non acquiescit operibus malignis; sed credit, dæmonem posse, & velle fatigare, dum tale signum durat, & destructio talis signi imponit finem tali vexationi. Hæc sunt verba Scoti. Legant quæso Medici, & quilibet alius Doctus Scoti editiones *super 4. sentent.* tàm veteres, quàm recentiores. Nec enim aliter inuenient eius verba, quàm superiùs à me fuerint recitata. Bonè Deus poteratnè Scotus quam clariùs aperire sententiam? Quotusquisquè est adeò ignarus, qui ex prædictis verbis possit deducere, Scotum assentire iuristarum opinioni: cum luce clarius meridiana appareat, Scotum in hac esse opinione, vt dicat, licere maleficium tollere per destructionem signi: quod quidem licitum est: licet satius relinquendum, vt latè probabo infra *disput. 3.* Non autem dixit, licere, tollere maleficium per superstitionem. Quid igitur loqueris moderne censor, si Scotum non legisti? cur Theologorum subtilissimum in his, quæ ad mores spectant, audes paruipendere, si eius doctrinæ limina ne quidem à longè salutasti?

§. II.

196 *Nec officit quicquid dicat Sprẽger in malleo.*

AT prædictum Medicum, arbitror, cum opinione Iuristarum Scoti connumerare sententiam: quia apud Sprengerum loco citato in malleo (constat ex verbis ipsius, vbi immediatè addit historiam eodem loco à Sprengero relatam) legerit, *Scotum in 4. sent. vbi supra, reputare fatuitatem, asserere: quod etiam per vana, & superstitiosa non debeant maleficia tolli. Dicit enim: Nec in hoc est infidelitas: quia destruens non assentit operibus diaboli sed credit, eum velle, & posse fatigare, dum durat tale signum: quia ex pacto non assistit ad hoc, nisi dum illud durat, & sic destructio illius signi imponit finem tali vexationi: vndè & dicit: quod meritorium est, opera diaboli delere.* Hæc Sprenger. Sed rogo hìc intelligentes, vt obseruent Sprengeri argumentationem. Quia Scotus dixit: non solum licere; sed esse meritorium, destruere opera diaboli; nec in hoc esse aliquam infidelitatem, quia destruens non acquiescit operibus diaboli; sed credit, dæmonem posse, & velle fatigare, dum tale signum durat, infert Sprengerus, licitum esse, imò meritorium, per vana, & superstitiosa tollere maleficia. At quis tam ignarus est in logicis, qui ignoret, huiusmodi consequentiam esse prorsus inconuenientem, & absurdam? Nonnè apertè ibi est fallacia à dicto simpliciter ad dictum secundum quid? Quis tam neophitus in scientia argumentandi, qui non agnosceret fallaciam, dum quis discurreret hoc modo: Licitum est, ac meritorium dare paupeti eleemosynam, ergo licitum est, ac meritorium furari, vt detur pauperi eleemosyna? Sic pariformiter claudicat Sprengeri argumentum, dum dicit: licitum est, & meritorium tollere maleficium, & destruere opera diaboli, ergo licitè, & meritoriè potest quis facere hoc per vana, & superstitiosa. Primum concedimus cum Scoto: Secundum negamus, sicut nec ipse admittit. Si enim Sprengeri consisteret argumentatio, sequeretur, quòd si quis destrueret signa maleficij in culcitra, vel sub limine ianuæ inuenta, intendens destruere opera diaboli, vana, & superstitiosa voluntariè committeret, quod videtur absurdum.

§. III.

NOn ergo Scotus cum opinione illorum iuristarum est connumerandus; nec per vana, ac superstitiosa ex mente ipsius licitum est tollere maleficium, & sanitatem consequi: sicuti nequè ego hanc volo laudare sententiam. Incomperto enim est: quandocumquè per vana, & superstitiosa quis à maleficio liberari tentat; vel alia id generis operari conatur, quorum effectus è re, à qua expectatur, produci nequit, ab alia causa nempè, dæmone prouenire, cum quo pactum saltem implicitum qui operatur, habere, necesse est. 197 *No enim Scotus dicet per vana, & superstitiosa licitum esse tollere maleficium.*

Quarè huiusmodi curatio dæmoniaca iuremerito superstitiosa est existimanda, cultuiquè diuino maximopere contraria. Tum ratione causæ internæ, & proximæ, videlicet, dæmonis hostis humani generis infensissimi, qui ad hanc accedit curationem non expresè, & apertè, sed tacitè, & implicitè, occultèquè optatam confert sanitatem siuè in grauioribus: siuè in leuioribus ægritudinibus; vt cultum Deo debitum sibi saltem implicitè aucupetur. Tum ratione causæ externæ, & remotæ, homines nempè, qui ad sanitatem obtinendam, vel aliud consequendum, operatur ea, quæ à dæmone primo mago ad effectum aliquem impetrandum adimplenda tradita fuere: quæ cum ex natura sua siuè in cognoscitiuis: siuè in operatiuis apta nata non sint ad illum effectum producendum: dæmoni illum occultè producenti saltem implicitè, & tacitè consentire operantem, nemo est, qui ambigat vt fusiùs explicabitur sub alijs rationibus in sequentibus capitibus.

CAPVT II.

Quoad Modum.

VErè magnam rerum cognitionem acquirere, fateatur, oportet, qui earum causas indagare contendit iuxta philosophicum effatum 1. Physic. *Vnumquodquè arbitramur cognoscere cum causas eius cognoscimus.* Veruntamen, rerum quoquè pulcherrimas formas innumeris, & artificiosissimis rationibus compositas, quas qui rerum modum, & ordinem contemplatur, non ignorare conuincitur, quis mens reualeat enunciare? At quis nõ videat modum, quo superstitiosa curatio peragitur, ob varias rationes, & innumerabiles formas, non quidem solidas, vtiles, pulchras, & decoras; sed vanas, inutiies, turpes, & deformes, quibus superstitiosi homines vtuntur, esse inexplicabilem, & indicibilem? In hac tamen varietate omnes illæ rationes reuocari possunt ad Modum Verbalem, Operatiuum, Obseruatiuum: vt tribus sectionibus declarabitur. 198 *Superstitiosa curationes quoad modum omnes tamen reduci possunt ad Verbalẽ, Operatiuum, Obseruatiuum.*

SECTIO I.

Verbalem.

MOdum verbalem, qui in diuersis verborum formulis consistens in hisce curationibus adhibetur, vim, & efficaciam ad tollendos morbos habere naturalem diceretur, si fides aliqua quibusdam diaboli fautoribus esset præstanda. Quidam enim physiologiæ minus addicti, magicis autem nugis 199

Plures diaboli fautores multa naturalibus ſuperſtitioſa recepe runt

nugis nimis creduli facilè naturalibus ſuperſtitioſa multa receperunt; quorum primi ſunt Arabes, ferè omnes cabaliſtæ, & recentiores Iudęi; magi quoquè omnes cum Arippa, Paracelſo, Plinio, & Pomponatio: à quorum errore immunis non videtur Origenes *lib.1.& 5. contra Celſum*: quem ſequuntur quidam Medici valdè ſuperſtitioſi Q. Serenus *lib.de remedijs* Ætius *lib.8.c.5.* Octauianus *in Euporiſtis*, Marcellus, & Trallianus. Quibus adiungitur Canonicus Tigurinus, cuius nomen maturo, & ſapienti conſilio Eccleſia Romana inter primę claſſis prohibitos ſcriptores, quorum ſcripta ſunt vetita, retulit.

Veritas eſt, nulla vocabula vim habere naturalem, vel morbos ſanandi, aut noxas alias depellendi.

200 Horum omnium patrocinia, quibus ſuam tuentur ſententiam, quia friuola, impia, & vana, ſilentio prętерire, conſentaneum duxi, ffiarmans, & indubitanter aſſerens.

Siuè eorũ modum attendamus Significat i num, & Nõ ſignificatiuũ.

Nulla vocabula vim habere naturalem vulnera, vel morbos ſanandi: aut noxas alias depellendi, ſiuè verba ſint ore prolata: ſiuè ſcripto comprehenſa: ſiuè ſola, & incomplexa (vt vocant:) ſiuè complexa, & in propoſitionem, vel orationẽ aliquã verſu, aut proſa relata: ſiuè ſignificatiua: ſiuè nihil ſignificatiua: ſiuè hæbræa: ſiuè alterius linguæ: ſiuè dicta cum ſibilo, aut afflatu: ſiuè aliter quomodocumquè abſente, vel præſente ægro. Verba enim vel ſcribuntur in charta: vel ore proferuntur. In charta, tantùm ſunt figuræ; & propterea nullam efficaciam habent, & ſi quam vim habere dicuntur, ab atramenti, vel chartæ, cui inſcripta ſunt, temperamento, vim illam accipiant, oportet; & proindè ſua, priàquè vi non operantur. Ore verò prolata vim tantùm habent contactu aerem feriendi, & auditum afficiendi, ſicut & animalium, reliquorumquè inanimorum ſoni, qui ex aeris fractione cauſantur. Sed ſonus tactum non magis valet immutare, quàm color auditum, vel dulcedo viſum: quia non ſunt ſenſuum iſtorum obiecta. Cum ergo ad ſanationem corporum neceſſe ſit, ſenſum tactus immutari, fateantur, oportet, ſanationi morborum ſolam verborum prolationem, vel ſcriptionem nihil conferre; ſiuè verborum conſiderent modum ſignificatiuum: ſiuè non ſignificatiuum, vt ſequentes articuli demonſtrabunt.

ARTICVLVS I.

Significatiuum.

§. I.

Quidam ſentiũt voces ſignificatiuas primariò ſignificare per influxum cæleſtem.

201 Si verborum attendatur modus ſignificatiuus: dicent Aduerſarij, voces ſignificatiuas primariò per influxum celeſtem ſignificare: Secundariò verò per hominum impoſitionem; ideòquè non tantùm vim habere morbos ſanandi ob quandam, vt aiunt Cabaliſtæ cum cæleſtibus corporibus, & mentibus ſympathiæ connexionem; verùm etiam quia per ſe duntaxat primò auditus, deindè affectionibus animi immutatis per accidens tactus quoquè immutatur. Sicut videmus (inquit Pomponatius) fieri ab Oratoribus facultate Rhetoricæ: & à peritis muſicis vi harmonię. At lubet ab his quęrere, inprimis: num neceſſe non ſit, quemlibet influxum cæleſtium orbium per traduces qualitates in ſubiectũ tam remotum influere ipſis influentijs recipiendis aptum, & accommodatum? Deindè num res corporeæ, vt ſunt nomina, ſint ſubiectum idoneum recipiendis qualitatibus corporeis? Quorum vt prius nequit negare: ità poſterius nequit affirmari. Nihil ergo tribuit energię primus ille influxus cæleſtis. Impoſitio quoquè humana, cum ſit nuda, & mera arbitraria, denominatio ad diuerſa apud diuerſas nationes ſignificanda, quid queat influere, nec argus videat, quem ferunt fuiſſe oculatiſſimum.

Quorum opinio refellitur, vt erronea.

Nec ſimile eſt de Oratoribus, & Muſicis. Oratores enim non verbis nudis; ſed pondere ſententiarum, & rationum momentis perſuadent. Aliter ſi nudis tantùm verbis, numquam animos concitarent. In muſicis etiam ipſa concentus ſuauitas, & harmonica modulatio diſtrahit animum à doloris cogitatione, & ad lętitiam prouocans lenit, & contemperat humores. Cui quid ſimile in horrificis, ac ſtridulis ſibilis, atquè ſuſurris magorum? quid virtutis in hiſce formulis curationum à dæmone auctore inuentis, ac diſpoſitis? Qui ergo illis vtitur, ſaltem implicitè, & tacitè conſenſit pacto à malefico cum dæmone inito: & conſequenter eius curatio ſuperſtitioſa proculdubio eſt nuncupanda.

§. II.

Referuntur varia verborũ formula ſuperſtitioſa, ſed nõ eo rithmo, ordine, & idiomate quo ſunt pronunciandæ.

202 VErùm pro maiori etiam minus peritorum intelligentia ex innumeris verborum, vel orationum formulis ſiuè ſacris, ſiuè profanis, ſiuè mixtis quibus vulgo vulnera ſanantur: vel morbi curantur: aut infortunia arcentur, nonnullas ſubijciam, vt de ijs poſſint lectores quandocumquè de facto incidere iudicare. Nec eo, quo pronunciandæ ſunt idiomate, ordine, & rythmo ponam, ne curioſi, & impij queant abuti; ſed aſcribam tantùm initium, ac finem, omiſſis medijs, & circumſtantijs, quas auctores earum requiri, aſſeuerant.

1. *Ad curandos morbos, vel vulnera ſananda dicere*: Si Sancta Maria puerum Ieſum verè peperit, liberetur homo, aut animal &c. In nomine Patris &c. *Similiter dicere*: Si Chriſtus verè mortuus eſt, &c. ſanet te &c. *& ſimiles*.

In quibus eſt manifeſta, & aperta tentatio Dei. Vult enim, Deum obligare, vt neceſſariò ſanet à tali morbo; ſicut nunc neceſſarium eſt, & infallibile Mariam Virginem peperiſſe Ieſum; Similiter neceſſarium, & infallibile ipſum iam pro ſalute noſtra eſſe mortuum, &c. Ità prætendit, quòd Deus neceſſariò ſanet ægrotum à tali vulnere: vel morbo: quod eſt grauiſſimum peccatum repugnans religioni, ac primo Decalogi præcepto: vt etiam ſupra oſtendi *de probatione ferri candentis, aquæ calidæ, & frigidæ num.177.huius diſp.*

2. *Dicere*: Chriſtus fuit natus, Chriſtus fuit amiſſus, Chriſtus fuit inuentus, ipſe benedicat &c. hæc vulnera. In nomine Patris, &c.

3. *Dicere contra vermes*: Ego adiuro vos vermes per omnipotentem Deum, vt iſta domus, vel ciuitas ſit vobis tam deteſtabilis, quàm Deo eſt vir ille, qui falſam ſententiam, &c. In nomine Patris, &c.

4. *Ad dolores ſedandos dicere*: Palea denſa, ligna rara, homo bonus, &c. & dolor ventris vel alterius membri vadat, *cum quibuſdam orationibus, &c. Hanc dicunt magi, ac malefici traditam eſſe à Chriſto cuidam homini, qui eum in domum ſuam recepit ad ſe calefaciendũ. Sed hæ ſunt nugæ à diabolo inuentæ, vt homines decipiat.*

5. *Ad infortunia arcenda illud, de quo Burchardus* v. collegiſti: Collegiſti herbas medicinales

cinales, *cum alijs incantationibus, Symbolo, & Dominica oratione.*

6. *Ad infirmitates tollendas*: Christus natus, Christus mortuus, &c. & iste infirmus solatium accipiat, *cum certo numero orationis dominicæ, & Aue Maria.*

7. *Ad sistendum sanguinem: In aquæ frigidæ cyathum instillare profluentis sanguinis definito numero guttas; & inter vnamquamquè recitare Pater noster, & propinare patienti, eumquè de quibusdam, &c. interrogare. Vel fronti certum versiculum inscribere: Vel dicere:* Sanguis mane in te sicut Christus, &c. sanguis mane fixus sicut Christus, &c. *& ter repetere. Item,* In Sanguine Adæ orta est mors ✠ &c. ò sanguis, vt fluxum tuum, vt cohibeas, &c.

8. *Ad sistendum illum in vulnere:* Christus natus est in Bethleem, & passus, &c. *& hæc dicentem tenere innominatum digitum in vulnere, & facere certas super vulnere cum eo cruces, & recitare certo numero Pater noster cum Symbolo. Item certum versiculum solum dicere ex Passione, &c.*

9. *Pro eodem.* Per Iesum Christum filium eius, in nomine Domini nostri, qui in Cana Galileæ, &c. qui pedibus tuis super te ambulans, & à Ioanne in Iordane in te baptizatus est, qui te vnà cum sanguine de latere, &c. In nomine Patris, &c.

10. *Contra venenum.* Dac potum mandato, seù nuncio, & christianus sanatus erit, *cum certis alijs obseruantijs.*

11. *Contra dolorem ex tortura*: Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus, &c. factus sum sicut homo non audiens, &c. Accipe, & manduca, hoc est corpus meum sint in te in anima diaboli, &c. *cum certis alijs nominibus incognitis in principio.*

12. *Pro eodem.* Quem quæritis adsum, tristis est anima mea, &c.

13. *Pro eodem.* O clauis Dauid, & sceptrum domus Israel, qui aperis, & nemo, &c. veni foras de domo carceris, &c. *cum certis alijs.*

14. *Pro eodem.* Christus vincit, Christus regnat, &c. Si ergo me quæritis, sinite hos abire, &c. Iesus transiens, &c.

15. *Ad tollendas ruscipilias.* Quo vadis Isaac? vado ad quærendum Isaac, reuertere, &c. *cum certis orationibus.*

16. *Ad curandum maleficiatum. Exprimere nomen læsi, & matris eius, & Angelos gloriæ, qui stant in loco sexto sex diebus, ter in die. Septimo collocetur nudus contra solem, &c. deindè nomina horum Angelorum inscribenda laminæ, &c. & vigesima die mensis sanabitur.*

17. *Ferre inscripta nomina trium Regum cum certis tribus versiculis:*

18. *Aegrotos in foro collocare, & eorum corpori chartam miris, variisquè characteribus consignatam, & additis nominibus dæmonum:* Bulsar, Narthim, Oleasar, Bilech, Mammon, Oriens, &c. *deformatam.*

19. *Ad liberandum ægrotum à febre sequentem formulam Anno* 1648. *Venetijs inueni traditam à muliercula cuidam infirmo. Præcepit dicere ter:* Cum Christus peruenit ad Caluarium ei quidam dixit: Habes febrem, &c. qui respondit: febrem non habeo, &c. *qui hæc dixerit cum quibusdam alijs orationibus à febre sanabitur.*

20. *Ad idem aliam inueni in territorio Bergomensi Anno* 1645. Coniuro te febris per opera Christi, cuius primum, aut secundum, omne sit tertium, &c. quintum cantabit; sextum nominalia, septimum, &c. coniuro te febris per Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, &c. Per tres missas Sanctissimæ Natiuitatis: per duo millia Angelorum, &c. per Sanctos, &c. per Cælum; per terram; per solem, lunam; & stellas: quæ omnia febrim expellant.

Dicunt autem hanc formulam datam fuisse à Christo Petro, qui ante iauuam Galileæ iacebat febre affectus. Cui dixit: Quicumquè hanc orationem recitauerit, à febre liberabitur. *Sed hæc sunt mera diaboli commenta.*

21. *Ad impediendum, ne equus patiatur cum in itinere soleam ferream amisit, Recitare certo numero Pater noster, & Aue Maria, & reducere ad memoriam aliquem qui morte turpe fuerit condemnatus; vel è medio oblatus; & inuocare eum proprio nomine, eumquè adiurare per nomen Dei, & Virginis Mariæ, quòd pedem equi seruet ab omni malo, sicut Iudæi, &c. pedes Domini Iesu, cum quibusdam obseruationibus in principio adimplendis.*

22. *Contra vermes equorum, vel equarum viscera corrodentes.* Ista Iob Deus fecit Iob, & Iob fecit vermes, & vermes mortui sunt, &c. in honore Dei, &c. In nomine Patris, &c.

23. *Contra dolores equi. Dicatur in aure equi detecto capite,* Oremus præceptis salutaribus moniti *cum Pater noster, quibusdam alijs.*

24. *Ad sanandum equum clauatum.* Dulce lignum, dulces clauos, &c. oremus præceptis salutaribus moniti, &c. *cum certis alijs orationibus, & obseruationibus.*

25. *Contra vermina equi, vel bouis. Dicere,* Fugitè, fugite vermina, & dolores, quòd ità præcepit Saluator, qui manet ante arcam, &c. *& hæc verba dicere in aure equi, vel bouis cum quibusdam alijs obseruantijs in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & Sancti Alò.*

26. *Ne equi moueantur, dum ferreæ soleæ eis supponuntur.* Sta eque sicut stetit flumen Iordanis, &c. *cum certis in auribus equi in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & Sancti Alò.*

27. *Ad equos sanandos interrogant, cuius coloris sit? dicat,* Spadicem, *clamant.* Spadix: Si laboras tali, vel tali morbo, tam verè saneris, quàm Ioseph, & Nicodemus, &c.

28. *Dicto* consummatum est, *pedem equi terræ fortiter incutere, & addito alio versiculo clauum excidere.*

29. *Contra vermem equum affligentem; Talibus diebus ante solis ortum super equo dicere;* In nomine Patris &c. exorcizo te vermem per Deum Patrem, &c. vt nec carnem, nec ossa huius equi edas. *Deinde recitatis certo numero Pater noster, & Aue Maria, in dexteram equi cum aliquot crucibus factis insusurrare verba.*

30. *Sic*

30. *Sic orationem illā incipientē* Crux Christi &c. *ad pestem euitandam, esse omninò superstitiosam; & vti talem fuisse à S. Congr. S. Officij declaratam per litteras Enim. D. Cardinalis S. Honufrij datas ad Inquisitorē Hetruriæ 18. Septemb. 1630. testatur P. Diana* resolut.mor.p.4. tract. 3.resolut.62. *Quod etiam confirmat P. Marchinus* tract.de peste in problematibus.

31. *Ad sanandum ab omni malo quædam formula est in vsu inter Hispanos milites, qua quidam salutatores, vt ferunt, sanctè viuentes, & omnes gratis curantes cum sola impositione linteorum, & certorum recitatione verborum vtuntur: formula latino idiomate adducitur à Delrio* lib.3. disquis.magic. par.2. quæst.4. sect.6. *quæ hæc est.* Per Christum, & cum Christo, & in Christo, est tibi Deo Patri omnipotenti in vnitate Spiritus Sancti omnis honor, & gloria per omnia sæcula sæculorum. Oremus, &c. Amen Iesus, Potentia Patris, Sapientia Filij, Virtus Spiritus Sancti. Sanet hoc vulnus ab omni malo. Amen. Iesus Domine mi Iesu Christe, credo, quòd nocte Iouis Sancti in cæna postquam lauisti pedes tuorum Sanctorum discipulorum, accepisti panem Sanctissimis manibus tuis, & benedixisti, & fregisti, & dedisti tuis sanctis discipulis dicens &c. Similiter accepisti calicem in sanctissimas manus tuas, & gratias egisti, & tradidisti illis dicens: accipite, & bibite, quia hic est meus sanguis noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionē peccatorum: hoc quotiescumquè feceritis, facite in meam commemorationem. Obsecro te Domine mi Iesu Christe, vt per hæc Sanctissima verba, & per virtutem illorum, & per meritum Sanctissimæ Passionis tuę sanetur hoc vulnus, & malum istud. Amen. Iesus. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Iesus.

32. *Tandem, alia breui formula vsum fuisse quendam Religiosum Romæ mihi enarrauit Anno Domini* 1647. *quidam Sacerdos ex nostris vir morum grauitate, ac vitæ probitate celeberrimus, qua ferè ab omnibus sanabat ægritudinibus: forma verborum hæc est:* Non est virtus, nequè momentum nisi per Deum Patrem, &c.

Nonnullæ hìc afferuntur mihi traditæ die 24. Octobris huius anni 1667. à probatissimo Viro D. Francisco Sala, cui hoc onus imposui, suadente Reuerendissimo P. Inquisitore, vt Confessarij Veneti inuigilent, & obligent pœnitentes ad denunciandum S. Officio huiusmodi Curatores Superstitiosos.

Ad faciendum, quòd Maritus sit bonus, bonam vitam ducat, amet vxorem, & erga eam se benè gerat, ipsa vxor quando adest sacrificio missæ post consecrationem, & eleuationem Hostiæ, & Calicis si dixerit sequentia verba: Calix est eleuatus, Presbyter pręparatus, liber est apertus, calix est coopertus: sic rogo Deum, vt cor mei mariti, &c. *dicunt quòd habebit intentū. Sic quando mulier parturiens non potest parturire, Maritus ipsius si inuerit ad audiendum sacrum, & obseruauerit, quando Sacerdos dixerit orationem Dominicalem* Pater noster, &c. *& ipse etiam secretò eandem recitauerit, & statim ad domum suam reuertatur, & iterum in aure ipsius parturientis eandem orationem recitauerit, cum quibusdam alijs vanis obseruantijs, dicunt isti Curatores, quòd parturiet.*

Ità ad sanandum aliquem ab Epilepsia, seù morbo comitiali docent isti Curatores diabolici, quòd parentes ægroti emant parum millij, & vocent Adolescentulam virginem, quæ ponat grana millij in cribro, quæ, seruatis quibusdam vanis obseruantijs, post terga cribret millium super corpus morbo comitiali laborantis, dicens sequentia verba: Ad honorem Dei, & S. Valentini cribro hoc millium, & rogo Deum, vt tot annis cesset iste morbus, quot grana, &c. *Dicunt, quòd sanabitur.*

Ex doctrina supra allata, & infra sæpiùs repetenda constat dicta remedia esse superstitiosa, non enim vllam vim habent naturalem, neque supernaturalem, cum neque à Deo, neque ab Ecclesia sint instituta: ergo à dæmone, qui ad prolationem illorum verborum, & ad positionem illarum operationum prorsus inutilium, & vanarum accurrit: vt sic his honoretur à suis Magis, ac Maleficis, qui talia periapta distribuunt, ac suorum assectarum numerum adaugeat.

§. III.

203 *Plures alia formula cōtinuè à dæmone adinueniuntur, ac suis assectis tradūtur distribuendę. Quæ omnes vt superstitiosæ refellūtur.*

QVamplures aliæ huiusmodi formulę passim circumferuntur; imò continuò nouæ à dæmonibus adinueniuntur, quas suis tradunt assectis distribuendas; vt sic magis, ac magis homines à Deo ad creaturas auertant; & à cælestibus curis ad cænosa, terrenaquè deducant; vel saltem à serijs, & grauibus ad ludicra, & nugatoria.

Quam enim vim possunt habere hæ formulæ verborū ad sananda vulnera, morbos curandos, infortuniaq. arcenda? An naturalem? Sed hanc non inesse satis probauimus supra. An artificialem? Sed de hac vi nemo vnquam vel suspicatus fuit. An supernaturalem? At si hæc foret; gratiæ, aut miraculi foret. Hoc autem dici nequit. Nam licèt sint verba significatiua, Deus tamen ea non instituit ad huiusmodi effectus producendos. Et nihil tale promisit; nec Ecclesiæ reuelauit: quale magi iactant: nec iuuat Deus magicas incantationes: nec in Beelzebub sic operatur, ne gloriam illi suam ea mensura communicet, qua solet Angelis, & Beatis. Nec illa ex se ratione suæ significationis sunt ordinata ad sanitatem à Deo per modum deprecationis impetrandam. Virtutem ergo habent prodigiosam, non quidèm ministerio bonorum Angelorum; quia hi non se immiscent magicis operationibus; sed malorum, scilicet cacodæmonum, qui tacitè inuocati ad istas curationes celeberrimè accurrunt, vt tandem gloriam, & cultum Deo debitum sibi arrogent.

§. IV.

204 MOta tamen fuit quæstio Ipris in Hispania super illa formula posita num. 31. qua vtebantur illi Salutatores; maximè quia naturale medicamentum accedebat. Qua de re, vt refert Delrius *loco citato*, Reuerendiss. Episcopus Iprensis Simonius, & consiliarij eius totam curationem hanc iudicarunt superstitiosam, & illicitam; & prohibuere, ne quis ea vteretur. Multis hæc damnatio visa est dura; sed immeritò. Nam hic effectus totus expecta-

pectatur à Deo per modum miraculi. Sed miracula sic assiduè, & quasi ex consuetudine poscere, est Deum tentare. Deindè sancti viri ad miracula edenda, & gratias sanitatum à Deo obtinendas non sunt vsi certis, & quasi conceptis verborum formulis: sed modò sic, modò aliter, prout Spiritus Sanctus suggerebat: semper tamen fide firma ac indubitata innixi Summæ Dei bonitati, ac virtuti Sanctissimi nominis Iesu, qui sic docuit *Marci vlt.* dicens; *signa autem eos, qui crediderint hæc sequiẽtur: In nomine meo dæmonia eijcient, &c. super ægros manus imponent; & benè habebunt:* vt latissimè traditur infra *disp. 4. num. 630. & sequent. & num. 632. & sequent.* & iam breuiter posui in illa breui oratione iam typis edita Taruisij Anno 1648. cuius titulus est: *oratione per liberar, & præseruarsi da maleficij, &c.* Tertiò qui donum sanationum à Deo acceperunt, illi numquam accipiunt cum conditione, vt talibus vel talibus vtantur verbis: sed tales commentitiæ formulæ sunt indicia pacti saltem latentis. Quartò non licèt priuatas comminisci formulas, quas nec sacræ litteræ: nec ecclesiasticus vsus approbauit, qualis est ista, quæ licentiosè abutitur, & deprauat multa sacrosancti Missæ sacrificij verba, etiam ipsius Canonis. Deniquè applicat verba consecrationis rei, ad quam instituta non fuit (quod non est permittendum) & præterea petit effectum sibi concedi per vim prædictorum verborum, quæ vis non ad vulnerum corporis consolidationem; sed ad panis, ac vini transubstantiationem à Saluatore nostro directa fuit. Nequè illud negligendum est, Ecclesiam, & Catholicos eius filios tanta semper in veneratione hæc sacrosancta consecrationis verba habuisse, vt nefas ducerent illis vti, nisi quando in Missæ sacrificio: vel quandò in Ecclesia, vel Scholis, aut disputationibus ijs necessariò vtendum. Contra diabolus, & membra eius malefici rebus nullis vtuntur libentiùs: aut frequentiùs ad sua sacrilegia nefanda, quàm, & ipsa Venerabili Eucharistia, & ijs, quæ ad illam pertinent: sicut etiam verbis sacræ scripturæ, orationis Dominicalis, Salutationis Angelicæ, Symboli Apostolorum, & id generis.

infra n. 903.

Idem prorsus fatendum de vltima illa formula, qua vtebatur Romæ ille bonus Religiosus: *Non est virtus, &c.* Licèt enim omnia verba bona sint, nequè aliquid mali contineant; Attamen quia ex vi suæ significationis non ordinantur ad petendum sanationem ab ægritudinibus; sed tantùm ostendunt, omnia esse, & dependere à Deo, & in fieri, & in conseruari: nec à Deo, nec ab Ecclesia sunt instituta; nec ex aliqua antiqua ecclesiastica traditione habetur, quòd illis prolatis necessariò sequatur talis effectus sanitatis; ideò à dæmone adinuentam esse, vt homines sub specie boni incautos decipiat, facillimè existimari potest.

ARTICVLVS II.

Non Significatiuum.

§. I.

205 *Maior stultitia verborũ formulis*

QVàm grauis error dictis verborum formulis significatiuis adhibere fidem, effectusquè in illis promissos expectare, nemo sanè mentis ambigere potest: cum nil aliud sit, quàm in dæmonis hostis infensissimi se constituere clientela. At maior stultitia, ac fatuitas eorum, qui diuino; ac Diuinorum spreto patrocinio, verborum formulis prorsus ridiculis, & vanis nihilquè significantibus se credunt; ab eisquè auxilia in necessitatibus expectare non erubescunt, nullum facientes discrimen, an effectus sint à Deo: vel à dæmone, dummodo optata consequantur. Quarum aliquas licèt imperfectas, & informes hic subijciam, vt à prudentibus, & cordatis viris, ac Deum timentibus contemnantur, ac pro nihilo habeantur.

nihil significantibus vti

Quarum plures imperfecte describuntur.

1. *Contra dolores dentium proferre verba planè incognita, & absurda: vt hęc:* Strigiles, Falcesquè, *&c. vel aliud,* Galbes, *&c.* & Galdes *&c. Item* Gibel, Gor, *&c.*

2. *Contra morsus canum rabidorum proferre illa veterum;* Danata darios, *&c.* & *recentia* Abrac, Amon, *&c. Vel illa pani inscripta;* Irioni, Khiriori, *&c. Vel istud;* Hax, pax, max, *&c.*

3. *In piscium captura illud Geoponici Constantini* Iac Sabaoth, *&c.*

4. *Contra dolores ex tortura;* Para, gar, dar, donc, semen, al nome del Padre, *&c.* Iesus autem, *&c.* O bar, adar, degatar, negar, *&c.*

5. *Ad sanandos equos* Ante paraute, superante, & ante, vt virgo Maria peperit, *&c.*

6. *Ad sistendum Sanguinem in vulnere dicere;* In nomine Patris, *&c.* chunrat, cara, sarite, *&c.*

7. *Contra morbum vermium;* Megali, Megabili, Sanctus, Iob Vydo, Malguet, Malla, Macula, Sanctus, Iob, *&c.* In nomine Patris, *&c.* Vomit, vermis, peratabie, Calluci, Iesus, *&c.*

8. *Contra alium morbum. Quere qualis morbus equum afficiat. Respondent secundum nomen morbi equum vexantis, & tu secretò dicis;* Nigolamberto *cum quibusdam alijs obseruantijs, & sanatur equus.*

9. *Vt equus nauim ingrediatur; dicere in auribus equi;* Zeutantar, Zarbera, Maron, peson, criel, *&c. cum certis alijs obseruantiis.*

10. *Contra vermes equos affligentes: Ponunt equum contra solem, & recitatis certo numero Pater noster, & Aue Maria: peractisquè nonnullis crucibus, ponuntur in quodam circulo ex quatuor partibus sequentia verba:* Simul minor mi fac, mi fac *cum certis alijs obseruantijs. Deinde dicunt hæc verba.* Maga, Magla, Magabula, *&c.*

11. *Attalum affirmare tradunt: Si quis scorpione viso dicat* Bud *eum illicò cohibeat, ne ictus suos vibret. Et Q. Serenus ait, verbum* Abracadabra *subindè literas minus scriptum donec in à desinat, pyramidalem formam conficiens collo suspensum Hemitritæum depellere.*

12. *Contra cuncta maleficia Varro tradit sequentia nomina:* Sista, pista, rista, xista, *&c. Vel eiusdem ter repetitum* Anasanges *cum certis ritibus:*

Alia id generis innumera traduntur, vt refert Delrius *lib. 6. Disquis. magic. cap. 2. q. 1.* à Marcello Empyrico *in lib. de Medico eius,* à Vegetio, Plotino, Ioanne Fernelio, Marsilio Ficino, & alijs: quæ omnia silentio trado, ne nimis hisce futilibus & vanis aures Lectorum offendam.

Quis

§. II.

206 *Quæ vt prorsus vana, ac ridiculè refellun tur Ratione*

QVis autem non rideat huiusmodi remedia? Quis apertè non videat, si per ea optatus habeatur effectus, nonnisi à dæmone prodire? Quam enim virtutem habere possunt hæc verba totaliter vana, ridicula, & planè inutilia? Si verba significatiua nullam vim habere possunt naturalem morbos sanandi: cum sensus tactus immutare nequeant: nec supernaturalem, cum nec Deus, nec Ecclesia hasce verborum formulas instituerit, quis talem vim huiusmodi verbis ignotis ascribere audeat? Quomodo ergo operantur? Si effectus apparet, vndè procedit? Quid conferunt talia verba? At luce meridiana clarius est, ea dæmonum signa, & conuenta esse; & ex hominum credulitate dæmonibus prædocentibus, & suggerentibus esse inuenta. Hi siquidem quàm maximè conantur, vt nobis imposturam faciant; Et ideò verba effingunt, quibus quasi pactionis signo quædam hominibus euenire studeant.

Qui autem huiusmodi verbis ad ea consequenda vtuntur, tacitum, vel expressum cum dæmonibus vtiquè habent pactum. Et licèt aliqui tale pactum ignorent, & verbis illis vtantur: tamen nihil refert: quoniam is, cui primò dæmon ea verba dictauit, ea lege habuisse existimatur, vt quicumquè illis vteretur, tacitè dæmonem inuocare intelligeretur.

§. III.

207 *Authoritate Canonum.*

HAs aduersarij machinas detestantur canones anathematis pœnam in eos fulminantes, qui phylacterijs (hoc est conseruatorijs, quæ, vt ait Glossa *cap. 1. 26. quæst. 5.* sunt chartæ, in quibus continentur incantationes) vsi fuerint. Et si clerici ea faciant, iubent, eos Ecclesijs, eijci. *cap. 4. 26. q. ead.* Qui canones quomodo sint intelligendi, & de quo genere phylacteriorum loquantur, petendum ex alio canone, nempè vltimo eiusdem quæst. vbi inter cætera in hunc modum scribit B. Isidorus. *Ad hæc pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quas ars condemnat medicorum, seù in præcantationibus; seù in characteribus suspendendis, atquè ligandis, in quibus omnis ars dæmonum est ex quadam pestifera societate hominum, & Angelorum malorum exorta.* Quæ sumpsit ex B. Augustino *lib. 2. de doctrina christiana*. Quod etiam ab eodem confirmatur *tract. 7. in Ioannem* his verbis: *Fingunt spiritus maligni vmbras quasdam honoris sibimetipsis, vt sic decipiant eos, qui sequuntur Christum. Vsquè adeò fratres mei, vt illi ipsi, qui seducunt per ligaturas, per præcantationes, per machinamenta inimici misceant præcantationibus suis nomen Christi, qui iam non possunt seducere christianos, vt dent venenum, addant mellis aliquantum*. Cunctis enim illis formulis verborum apponunt semper isti diaboli symmystæ nomen Christi, & præcipuè Sanctissimæ Trinitatis; vt sic anguis lateat in herba. Quis ergo huiusmodi remedia tam absurda approbet? Quis velis remisquè non contendat, hæc ridicula, sed sacrilega diaboli pharmaca è mundo penitus eliminare, & Vulcano dicare?

§. IV.

208 *Exemplo*

DIgnum memoria, quod refert Leonardus Vairus *lib. 2. de Fascino cap. 11.* Athenis cautum fuisse, ne quis verbis mederetur: Vndè cũ in Achaia quandam mulierem esse, Athenienses cognouissent, quæ verbis medebatur, eam lapidibus obruendam dederunt; asserentes, non verbis, sed plantis, herbis, lapidibus, & animantibus Deos immortales sanandi vim dedisse. Vtinam etiam Iudices hoc nostro infelici æuo, Rectores animarum, cunctiquè, ad quos pertinet super gregem suum vigilare, hoc Ethnicorum ob oculos sibi proponant factum: quòd procertò non tot superstitionum germina pullulabunt: destruentur latentes diaboli insidiæ: non ita faciliter ad sua optata consequenda homines his profanis, aut sacris abutentur philacterijs.

209 *Quare prædictis formulis vtentes vel Hæretici, Vel de hæresi vehemẽter suspecti.*

In quibus omnibus cum ferè semper posita sint vel nomina Dei, vel sacræ Scripturæ verba, ut symbolum, aut oratio Dominicalis, vel aliæ orationes, talia gestantes, vel proferentes, & adhibentes, si de superstitione admoniti non resipiscant, vel hæretici, vel saltem vehementer de hæresi suspecti habentur. *sunt* Hæretici si pertinaciter credant, se virtute illorum verborum, non posse vllo modo etiam Deo permittente lædi ab inimicis, vel mori subitaneè, vel igne comburi, vel aqua suffocari. Vel tales honores, officia, aut dignitates consequi infallibiliter, vel alia id generis, quæ vel à libero arbitrio, vel à diuina prouidentia pendent, obtinere, indubitanter credant, vt satis, superquè dictum est supra à *num. 50 & sequent. huius disputationis.*

Si verò non credant: tunc non sunt hæretici, sed vehementer de hæresi suspecti ratione abusus verborum sacræ Scripturæ, puta psalmi alicuius versiculi, vel Euangelij, vel Symboli, aut orationis Dominicalis, vel alterius orationis, vt tradunt Pegna *ad Direct. par. 2. comm. 67.* Farinac. *de hæresi q. 181. n. 2. & sequent.* Scaccia *de Iudic. ciuil. crimin. & haret. lib. 1. c. 12.* Delrius *Disq. mag. lib. 5. sect. 15. per tot.* Leon. *in Thesauro fori Ecclesiastici p. 3. c. 36. n. 9.*

Nec officit, quòd huiusmodi phylacteria, vel verba proferantur, vel deferantur ad bonum finem, videlicet, ad sanitatem obtinendam, vel se à malis, & periculis præseruandum; Nam sufficit, quòd adhibeantur diuerso modo, ac fine, quàm à Deo instituta sunt; vel ab Ecclesia. Sic sustinent Delrius *lib. 3. Disquis. Magic. cap. 2. q. 4. sect. 7.* Torreblanca *de Magia lib. 2. cap. 49. num. 56.* Carena *de Off. Sanctiss. Inquisit. p. 2. titul. 12. de sortileg. §. 5. num. 30. & 31.* quia tunc non est eis vti; sed abuti.

§. V.

210 *Quomodo in vsu rerum sacrarum possit esse Superstitio.*

TAndem hìc silentio non est prætereundum id, quod admonet D. Thom. *2. 2. quæst. 96. artic. 4.* Non tantùm superstitiosum esse in prædictis formulis à dæmone inuentis tàm significatiuis, quàm non significatiuis, verùm etiam si res, aut verba sacra sint, posse superstitionem in eorum vsu committi, si aliquid adiungatur, quod vanum sit, & inutile ad diuinam reuerentiam, vel ad diuinum auxilium impetrandum, ver. gr. quando gestantur reliquiæ, uel euangelium Sancti Ioannis, aut aliqui uersiculi psalmorum non ex deuotione tantùm; sed adiunctis uanis circumstantijs, puta, ut sic, uel sic sint scripta: uel reliquiæ sint in uase triquetro, uel triangulo, tribuendo uim formæ, uel materiæ: ut scriptum sit in

pergameno virginea: vel tempori, vt scriptum sit oriente sole, vel personæ, vt alligatum sit ab incorrupto, vel modo, vt tot filis, vel talibus. Item necesse est, vt nulla adsit figura præter signum crucis: nulla imago, præterquàm Christi, vel Beatæ Virginis, vel Sancti alicuius noti: aut solita Angeli boni. Item nulla barbara, & incognita Dei, vel Angelorum nomina sint addita. Deniquè nil aliud adsit vani, vel mendacis. Deus enim numquam est auctor mendacij, vel vanitatis: quin immò quoad illam partem signum est dæmoniacum, & superstitioni adiungitur sacrilegium.

§. VI.

211 *Tentatio Dei.*

ADdo præterea (parcat lector, si nimis prolixè hæc scribo, quia has superstitiones ad nostram nimiam perniciem, & grauem christianæ religionis destructionem nimis serpere cernimus.) Quòd licèt secluſa omni huiusmodi superstitione, sanctum, & religiosum sit, reliquias Sanctorum ad collum suspensas deferre, vel Euangelium sancti Ioannis in pectore scriptum portare, & similia, bona fide sperando per modum impetrationis peculiarem Dei protectionem, & Sanctorum intercessionem; nihilominus id tanquam omninò certum sperare per delationem talis rei non minus quàm si esset à Deo promissum, non caret superstitione, si non falsi cultus, saltem superflui: vt erudite docet etiam Suarez *lib. 2. de superstitione c. 15. n. 10.* Et propterea interuenire potest ibi tentatio Dei, si ob eam confidentiam nimiam temerè se homo periculis exponat: aut in periculis omittit ordinaria media, quibus se tueatur.

Nam postulare à Deo miraculosam defensionem, aut protectionem sine causa, vel speciali instinctu, est tentare ipsum. Vndè oratio, vel alius cultus, qui propter hunc finem illi offertur, superfluus, & vanus est: quia reuera per talem actionem ipse non honoratur. Et ideò illa nimia confidentia de consequendo illo effectu à Deo per tale breue, cum non sit fundata in promissione eius, vel est vana, & purè voluntaria, vel est etiam nimia confidentia sui, & suorum meritorum: & ex hac parte potest continere perniciosam superbiam. Deniquè ille modus quærendi commoda hæc temporalia per vsum Reliquiarum, vel aliarum rerum sacrarum cum tanto affectu, & credulitate obtinendi illa, non caret periculo, quòd dæmon se ingerat, & in aliam maiorem superstitionem hominem inducat. Vndè D. Chrysost. de hac re super Matth. sic ait: *Quidam aliquam partem Euangelij circa collum portant; sed nonnè quotidiè Euangelium in Ecclesia legitur, vt audiatur ab omnibus? Cui ergo non prosunt in auribus posita euangelia, quomodo possunt circa collum suspensa?* Et subdit: *Vbi est virtus Euangelij? In figuris literarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, benè circa suspendis; Si in intellectu, ergo meliùs in corde.*

§. VII.

212 *Ostenditur, quomodo non possit esse superstitio in illa breui oratione*

HAc de re in illa breui oratione, quam Taruisij typis mandare curaui Anno Domini 1648. cuius titulus est: *Oratione da recitar, ò portar seco, efficacissima per liberar, e preseruarsi da maleficij, molestie de demonij, dalla febre, insidie de nemici, & altri mali, e pericoli dell'anima, e del corpo.* Cuius exemplar extat infra *dispur. 4. n. 904.* Nè illam recitantes, vel apud se gestantes hallucinarentur, ponentes suam fiduciam tantùm in verbis, vel gestatione eius: post eam immediatè in secunda impressione sic admonui idiomate italiano: *Qualsiuoglia Christiano se vna volta al giorno almeno dopò d'hauer fatto vn'atto di dolore, e contritione de' suoi peccati, e procurato per quanto può dalla parte sua per constituirsi in gratia di Dio, recitarà detta oratione; ouero non potendo recitarla, farà da altri recitarla: ò dirà in vece almeno tre Pater noster con tre Aue Maria ad honore, e gloria del Santissimo Nome di Giesù, portando seco detta oratione; ma con deuotione, e gran confidenza in Dio, di ottenere le gratie, che si dimandano in essa, &c. sperimenterà sopra di se la diuina pietà, e misericordia, &c.* Ex quibus verbis apertè constat, quòd recitantes; vel apud se dictam orationem retinentes, si diuinam obtinere volunt protectionem, debent quotidiè Deo se humiliter subijcere; & de peccatis suppliciter, ac puro corde veniam petere: præterea elicere actus fidei, ac firmæ in Deum confidentiæ, sepissimè diuinam considerando bonitatem, immensam eius pietatem, ac clementiam: ac veritatem verbi eius, quo promisit sæpiùs tum in veteri, tum in nouo testamento, suum impertiri auxilium ijs, qui diligunt illum, ac in suis necessitatibus fiducialiter, ac humiliter ad eum confugiunt, nomen sanctum eius inuocantes: ac præcipuè gratias postulantes ob honorem, & gloriam Sanctissimi Nominis Iesu vt ipse ait: Ioan. 14. *Quodcumquè petieritis in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio*, &c. Quæ confidentia non nititur orationis literis, aut verbis, vel eius gestationi; sed summæ Dei bonitati, ac clementiæ, ac veritati verbi eius, qui talem confidentiam maiorem, vel minorem pro cuiuslibet maiori, vel minori de congruo dispositione; & prout melius eis expedire iudicat, communicat, de qua latè disputatur infra *d. 4. n. 63.* Illa igitur gestatio, siuè dictę orationis detentio, quâ hortatus sum in dicto monitorio, nil aliud est, quàm signum, seù memoriale, quo detinens, ac deferens excitatur, ac quasi manu ducitur ad quotidiè eliciendos actus prędictos, nempè contritionis, ac confidêtiæ in Deo, submissionis, ac pię petitionis, & humilis, ac feruentis ad Deum orationis. Sic tollitur omnis suspicio, qua quis superficialiter duntaxat eam considerans, illam superstitionis insimulare posset.

la breui oratione ab Auct. re compo sta; qua incipit: Oratione da recitare, ò portar se co &c.

§. VIII.

NEc officit ille ternarius numerus Pater noster, & Aue Maria præscriptus. Nã per illud verbũ 213
prędcedens, (*almeno*) denotatur, eum, qui dictam orationẽ defert, posse ad libitum recitare etiam plures, vel etiã mentaliter tantùm Deum exorare, prout deuotio magis et suggeret, & excitabit. Fuitque mea prędipua intentio: vt apertè explicui Reu. Patri Carolo Veliterrano Inquis. Gen. Taruisii, per illũ ternariũ orationis dominicalis, & salutationis Angelicæ, annuere illis, qui dictã non posset recitare orationẽ, vt & ipsi quotidiè aliquã saltem orationem vocalẽ Deo offerrent, per quam diuinam obtinerent protectionẽ, & ne confidentiam suam ponerent in dictæ orationis literis, vel eiusdẽ apud se retẽtione, ac gestatione; sed per quotidianã orationem, ac mentis in Deum eleuationem, in Deo omnem ponerent spem suã, ac totam fiduciam suã in eo collocarent. Quod propositum meum ipse probauit, ac laudauit. Multòquè magis plures deuoti Christiani variis locis talis cõfidẽtię effectus in suis necessitatib. sũt experti

Non nego tamen, quin & ipsa breuia, vt à sacerdotibus benedicta, & sacra verba continentia, sicut, & Reliquiæ sanctorum, Agnus Dei; cæteraq. sacra maximoperè valeant contra infortunia; & præcipue con-

contra maleficia, prout ab Eccleſia ordinata iunt, ſi cum debita reuerentia, & ſpe in Deum, & in Sanctorum patrocinium ſecum deferantur. Sed de his fusè diſputabitur infra *loco ſuo diſput. 4. vbi de remedijs generalibus*.

SECTIO II.

Operatiuum.

214 *Deus oſtendit ordinem ſuæ ſapientiæ in ſuis operationibus.*

SVmmus ille Vniuerſi Artifex, cuius verbo facta ſunt omnia, vt fatetur D. Ambroſius *lib. 4. de ſacram. cap. 4. Iuſſit Dominus, & fuctum eſt cælum; Iuſſit Dominus, & facta eſt terra; Iuſſit Dominus, & facta ſunt maria; Iuſſit Dominus, & omnis creatura generata eſt*. Vniuerſi quoquè ordinem ſuæ conformem inſtituit ſapientiæ, extra quem manet ipſe, atquè incredibili arte illi præeſt vbiquè. Qui quidem ordo quamuis in rebus vniuerſis conſpici valeat, in operationibus tamen maximè lucere incomperto eſt. Hunc ſummum Artificem omni ſuo ſtudio in ſuis operibus conatur æmulari ille, qui ſemper Dei genium habuit, dum ei fieri ſimilem continuè appetijt, Cacodæmon nempè, qui non tantùm potentiæ ſuæ virtutem, ac ſapientiæ ordinem in verbis per ſuos Maleficos demonſtrare conatur, dum varijs in neceſſitatibus euocatus ex orco tacitè, vel expreſsè citiſſimè accurrit; verbiſquè ab ipſo inſtitutis hominibus eum inuocantibus optatum præbet auxilium: vt præcedenti ſectione explicatum eſt. Verùm etiam in operibus externis hanc ſuam vim, ac ſapientiam nititur exhibere, dum variè varia opera, licèt vana, & inutilia ſuis adimplere præcipit deuotis; quorum modus operatiuus licèt in creatis ferè vniuerſis ſe prodere queat; præcipuè tamen manifeſtari fatemur in varijs Actionibus, & Motionibus: vt ſequentes articuli declarabunt.

Quem conatur imitari demon à ſuis aſſeclis etiã tacitè inuocatus, præcipuè In Actionibus. In Motionibus.

ARTICVLVS I.

Actionibus.

§. I.

215 *Varię actiones tranſeuntes inſtituta à dæmone. Quænam ſint. Aliquæ deſcribũtur & vt ſuperſtitioſæ reſellũtur.*

PEr actiones hìc non intelligimus, quæ communes ſunt factioni, & creationi: nec vt actiones comprehendunt immanentes; ſed tranſeuntes tantùm, vt ſunt de genere actionis, quæ varijs modis ad conferendam ſanitatem, morboſque tollendos perfici à dæmone præcipiuntur, vt benedictiones cum certo modo, & figura; oris actiones per aliquam inſufflationem, aut halitum; templorum viſitationes; ſacramentorum, ac rerum ſacrarum abuſus; quamplureſquè alij ritus, ac cæremoniæ. Quarum aliquas hìc deſcribam pro etiam minus peritorum intelligentia.

1. *Primò venit ille ritus traditus à Paracelſo* lib. de hyperphyſicis morbis: Fabricet Medicus, *ait*, ceream imaginem ad ſimilitudinem patientis, & in nomine eius, aut cõformet ceream particulam ſimilem parti affectæ, idquè indubitata fide, & forti imaginatione credat per illam ſanitatem ægro reſtitui poſſe: ac tandem additis magicis precationibus cereã illã imaginem in ignem proijciat. At ſi fortè ex doloris acerbitate; vel partis affectæ vitæ periculum metuatur, integram imaginem certis verbis admurmuratis comburat Medicus, & liberatur ægr. *Quis non videat totam hanc actionem magicam eſſe, ac diabolicam?*

2. *Ad curandum pilorum, acicularum, ſpinarum, & ſimilium corpori ingeſtorum maleficium volunt quidam, non eximi illa per vulneris inciſionem; ſed materiam illam ſpontè prodeuntem totam excipi, & in foramine facto ſambuci, vel quercus orientem ſpectante imponi; & ex eodem ligno cuneo obturari certis verbis additis. Quam actionem meram eſſe ſuperſtitionem quis neget? immò & diaboli opus, per quem reſiduum materiæ ſtatim fertur ad idem foramen ex corpore, in quo latitabat.*

3. *Tale puto exiſtimare: quod ablutio mattutina quicquam proſit ad maleficium illo die arcendum; falſoquè id ſagas illas Remigio perſuaſiſſe.* lib. 1. dæmonolatriæ cap. 1.

4. *Hùc refero illud de immerſione in aquam, quod narrat Arnulphus Lexouienſis* in Epiſt. ad Papam Alexandrum *his verbis:* Vt miracula facere crederentur; & quibuſlibet commentis ſæcularium perſonarum frequentes inuitarent acceſſus, ſanitatis remedia promittebant ei, qui ſe incantatę ab eis neſcio quibus carminibus aquæ ſepties ſuſtineret immergi. Ægra itaquè mulier aquæ glaciali frequenter immerſa inter manus comprimentium monachorum congelata deceſſit, dum vim algoris ægritudo non ſuſtinet, & profana religio naturam potiùs irritat ad perniciem, quàm Dei miſericordiam ad ſalutem.

5. *Pro quouis morborum genere: Funiculo laneo brachium circumdare in nomine Domini &c. Et ad nomen ſancti, cui morbus tuus ſacer funiculus contrahetur, et fiet breuior &c.*

6. *Filium per chriſma trahere: aut terream imaginem ſub altaris pala abſcondere.*

7. *Cum ægroto ante febris acceſſionem manus lauare, & interea certum ex pſalmis verſus ſubmurmurare, vel laborantis manu apprehenſa dicere:* Æquè facilis tibi hæc febris ſit, atquè, &c.

8. *Virgas pararellas vi certorum verborum mediis partibus committere; et in crucis formam vincire, et de collo ſuſpendere, vel thoraci lignum rotundum cum certo murmure applicare: vt Turcæ faciunt.*

9. *Vt maritus diligat vxorem, refert Beetzius* in expoſit. 1. præcepti c. 5. *quoſdam ſic dicere mulieribus, vt accipiant de omnibus crinibus ſuis, et offerant illos ante altare ter cum cereo ardenti certis verbis obmurmuratis, et tunc quandiù portabunt ſuper caput ſuum tandiù exardeſcet in amorem earum.*

10. *Ex eodem. Vt ſponſa habeat bonam fortunam; oportere, quòd in nuptijs ingrediatur domum ſub duobus enaginatis gladijs poſitis ad modum crucis S. Andreæ cum certis verbis.*

11. *Contra ſterilitatis maleficium, vel odij inter coniuges, refert Cardinalis Cuſanus* lib. 2. Exercitationum in ſermone: Ibant magi, quam viderant ſtellam &c. *quoſdam nidum auium inuenientes capere ipſam cum pullis matrem cum quibuſdam verbis, et ideò vult, à Moyſe fuiſſe præceptum* Deuteronom. 22. *ne mater cum pullis capiatur.*

12. *Ad pluuiam obtinendam, refert Martinus de Arles* de superstitione, opere, quod extat in oceano iuris, *& simul confutat quandam vanam obseruantiam, quæ simul est superstitio, & Dei tentatio, & sacrilegium, & blasphemia, qua Nauarræ rustici vtebantur, imaginem Beati Petri in flumen mergentes; quod idem solent facere accolæ Rheni cum statua B. Vrbani.*

13. *Hùc pertinet opinio Silesiorum, Moranorum, & vicinarum gentium putantium, fascinationibus resistere fasciolas, vel tæniolas rubeas alligatas equorum frenis, vel epiphijs. Qua de causa etiam apud Græcos, & Romanos pueri, & puellæ fasciolis russeis præcingebantur, vt refert Chrysost.* in hom. 12. ad Corinth. *& alii apud Martin. Roman.* lib. 1. Sing. c. 2. & lib. 2. c. 23.

14. *Venetiis quædam mulieres innuptę, quando lauant sibi caput, & proiiciunt in viam communem aquam, qua suum caput lauerunt, obseruant quisnam primus transeat super illam aquam, & dicunt illum futurum esse suum sponsum.*

15. *In Apulia, et Lucania Prouinciis Regni Neapolitani, et fortasse in toto illo regno hæc viget superstitio. Ad sanandum à morbo vermis, vulgo dicto* mal del verme. *Accipiunt vermiculum viuum, et ponunt in manu infantis recenter nati priusquam baptizetur, et clausa manu, ac fasciis constricta dum baptizatur, moritur vermis in manu infantis. Statimac verò est baptizatus, ex manu eius parentes vermem iam mortuum auferunt, et in terram proiiciunt. Postquam verò puer factus est adultus, dicunt, hanc habere virtutem, et auctoritatem, vt omnes morbos vermis affectos sanare queat, signando signo crucis super partem lęsam his verbis admurmuratis:* In nomine Patris, &c. Occidi vermem cum eram, &c. nunc occido, quòd &c. hinc aufero &c. *deindè in terram expuat.*

Sic narrauit mihi quidam Religiosus Sacerdos Prouinciæ Apuliæ, qui plures dicto morbo affectos se sanasse asseruit; quia à parentibus suis admonitus fuit, se, dum baptizatus fuit, vermiculum in manu occidisse.

In hac autem actione, si quis attentè illam consideret, inueniet in ea fieri excessum in cultu Dei: Colitur enim Deus in Sacramento Baptismatis, cæremonijs, ac medijs indebitis, ac modo inconueniẽti. Nam ex verme mortuo in manu pueri, dum baptizatus est, credunt, virtutem accepisse sanandi omnes tali morbo affectos. Sed hæc mera sunt commenta diaboli. Quis enim huiusmodi instituit ordinationem? Quis talem tribuit virtutem? Non alius vtiquè quàm diabolus, qui ex pacto expressè inito cum primo mago, ad positionem talis vermis, & ad huiusmodi actionem accurrit, & remedia intrinsecùs applicat, quibus morbum tollat: cui operationi dęmoniacæ tacitè consentit, qui tales actiones operatur.

16. *Hùc referendi sunt Clauicularij, qui per clauiculam dictam Salomonis varias nouerunt exercere actiones; quibus vel expressè, vel implicitè saltem se pactum cum dæmone habere, demonstrãt. Isti enim absquè claui, & strepitu, vt dicunt aperiunt carceres, soluunt reos, eorum custodes graui ligant somno, seras domus, apothecæ, arcæ, arculæ, &c. iactant, se aperire, & claudere, nullo apparente signo aperitionis; similiter mulieres ad sui amorem pellicere, solo intuitu, aut verbis in eis corruptionem excitare, & alia id generis perpetrare posse, asseuerant, omniaquè ex Salomonis clauicula didicisse astruunt.*

Quæ clauicula dicitur à claui tanquam diminutiuum ipsius: dicitur Salomonis: quia ipsius professores testantur, à Sapientissimo Salomone adinuentam fuisse; & propterea ab ipsius nomine tanquam ab Auctore sumpsisse denominationem. Diciturque clauicula, quia velut clauis aperit carceres, soluit reos, & alias huiusmodi actiones operari docet, vt iactant dicti clauicularij.

At falsissimum est, Salomonem hanc inuenisse clauiculam; sed illius adinuentor est diabolus, qui figmentum hoc vocari iussit clauiculam Salomonis: vt vel sic ipsius turpitudo sub nomine doctissimi Auctoris deliteat, & faciliùs ad suiipsius sequelam homines alliciat: sicut etiam supra diximus *tom. 1. pag. 218. num. 633. de Arte Paulina, Spirituum, & Angelica:* vt benè tradit Baptista Signa *de vero studio christiani cap. 7.* Dum enim Salomon verus Dei amicus fuit; & eius præceptis obediens, quis audeat asserere, huiusmodi vacasse arti superstitiosæ, ac prorsus diabolicę? Si verò illum consideres postquàm per peccatum à Deo fuit auersus, ipse non indigebat incũbere huic arti: quia omnibus delicijs affluebat. Falsissimum etiam est, quòd carceres aperiant, & reos soluant; nam praxis contrarium docet: videlicet, postquam carceribus sunt mancipati omnem vim diabolicam euanescere: vt supra diximus *tom. 1. pag. 190. num. 551.* Nec possunt mulieres inuitas ad sui cogere amorem: quia voluntas semper libera manet in actu suo: vt satis fusè demonstratum est supra *tom. 1. pag. 191. num. 555.* De his legendus Lupus noster *3. par. Edicti S. Inquis. lib. 15. dist. 1. art. 4. diffic. 3.*

17. Prædictis actionibus absimiles non sunt illę, quibus nonnulli vacant, dum maleficium amoris tollere volunt.

Vtuntur enim maleficio odij, certo ritu ver. gr. consecrantes, vel potius execrantes columbam nigram, & diuisam per medium dant comedendam amantibus. Item vt odij maleficium tollant, vtuntur amoris maleficio, ver. gr. Eucharistiam Sacram in ore habentes oscalantur eam, quam volunt in amorem inducere: vel labiis chrismate inunctis id faciunt cum certis cæremoniis.

18. *Vt sterilitatis agrorum maleficium tollant, hostiam sacram comminuunt, & tritam in puluerem spargunt per hortum: vel agrum; quæ non tantùm sunt superstitiosæ; sed manifestè impiæ, sacrilegæ, & hæreticales, & tamen hæc facta aliquando legitur:*

Primum antecedenti numero refert Hollenus *in Præceptorio de Chrismate.* Alterum Grillandus. Cætera de Eucharistia Cæsarius Eisterbacensis *lib. 9.*

§. II.

IDem prorsus fatendum de cęteris actionibus prę- 216
fatis, in quibus, quando interuenit abusus Sacra- *Alia a*
mentorum, vel Sacramentalium, vel Sacrarum rerum, *tiones*
aut verborum sacræ scripturæ, Orationis Domini- *perstiti*
calis, Symboli apostolici, vel alterius orationis, non *sa rec*
tantùm superstitiosæ nuncupandæ; sed etiam sacri- *sentur*
legæ, & hæreticales censendæ: vt testatur Pegna *in quib*
ad Director. Inquis. par. 2. comment. 67. Farinac. *de inter*
Hæresi quæst. 181. num. 2. & sequent. Scaccia *de Iu-* *mit.*
dic. Ciuil. Criminalibus, & hæreticalibus lib. 1 c. 12.

Delrius

Abuſus Sacramentorũ Sacramẽtalium, Rerũ ſacrarum Verborũ S. Script. Symboli Apoſt. & ſimilium

Delrius *diſquiſ. magic. lib. 5. ſect. 15.* & Carena *de Off. S. Inquiſit. par. 2. de ſortilegijs tit. 12. §. 4. n. 23.* An verò illa actio, in qua interuenit abuſus hoſtiæ non conſecratæ, cenſenda ſit tantummodo ſuperſtitioſa; vel etiam hæreticalis: Circa hanc difficultatem nonnulli, quos citat Carena *loco citato num. 52.* dixerunt, non eſſe hæreticalem. Veruntamen ſententia verior eſt, talem actionem eſſe hæreticalem. Ratio fauet primò: quia in quacumquè hoſtia reperitur Crux Chriſti, quæ vbicumquè, & in quacumquè materia reperiatur, ſemper eſt adoranda Adoratione latriæ: vti docuerunt communiter Theologi *in 3. ſent. diſt. 9. & in 3. par. ſummæ D. Thomæ quæſt. 25. art. 4.* Secundò ſæpè non rem; ſed ſignificatum inſpicimus. At Hoſtia quæcumquè ſiuè conſecrata, ſiuè non, ſemper repræſentat ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium; vndè eam ſpernere, conſequenter eſt ſpernere Sacramentum Altaris. Sicut enim forma Sacramenti Euchariſtiæ adhibita in ſortilegio, in omnium ſententia, reddit illud qualificatum; idem dicendum de alia parte integrante, eiuſdem Sacramenti, ideſt, de Hoſtia non conſecrata, quæ adeò eſt materia Sacramenti, quòd moraliter pro Euchariſtia tantummodo eſt deſtinata; & non eſt ſicut aqua, & oleum reſpectu Sacramenti Baptiſmi, & Confirmationis, quæ de ſe ſunt materiæ communes tam ad Sacra, quàm ad Profana. Ita etiam Diana *4. par. tract. 7. de panis reſolut. 10.*

Et ſi dicatur, quòd vtimur Hoſtia non conſecrata aliquandò ad literas claudendas: Reſpondetur, hoc eſſe merè per accidens; nec tollere, quin Hoſtia moraliter tantummodo pro Sacramento Euchariſtię ſit deſtinata. Ita ſentiunt Zanardus *in Summa diuin. Præcept. par. 2. cap. 64. verſ. Imò teneo, quòd vti.* Scaccia *de Iudic. Ciuil. Criminalibus, & Hæreticalibus lib. 1. cap. 12. num. 34. verſ. ſortilegus igitur,* & Cæſar Carena *de Officio Sanctæ Inquiſ. loco citato numero 54. & ſequentibus.*

ARTICVLVS II.

Motionibus.

§. I.

217 *Vary mẽbrorum corporis motus in curatione hac exercentur, qui omnes ſunt ſuperſtitioſi. Exẽplis comproba-tur.*

VArias etiam motiones in hac curatione exerceri, experientia docet: nempè, leues manuum, pedum, aliorumquè corporis membrorum motus, qui per ſe non ſunt actiui circa alios, ad quorũ commodum ordinariè fiunt. Hoc exemplo comprobari poteſt relato à Remigio *lib. 3. dæmonol. cap. 4.* ex Suetonio, Tacito, Sabellico, alijſquè non infimæ claſſis Scriptoribus.

Veſpeſianum pro tribunali ſedentem Alexandriæ, vbi ſtatos æſtiuis flatibus dies operiebatur, quo ex plebe viri adierunt, opem ſibi orantes à Serapide demonſtratam: Hic oculis, vt cæco dies illuceſceret, ſi ipſius oculos ſputo Veſpeſianus inunxiſſet. Alterquè firmior fieret, ſi calce contingeretur. Cum vix fides rei eſſet; nec ea vllo modo ſucceſſura crederetur, ne experiri quidèm à principio Veſpeſianus auſus eſt. Cæterum amicis hortantibus, quòd dicerent peracti remedij gloriam penes Cæſarem: irriti verò ludibrium penes miſeros fore: vtrumquè pro concione tentauit. Nec defuit euentus. Nam alteri manus ad vſum ſtatim verſa eſt: Alteri clara reluxit dies.

At quis non videt huiuſmodi motiones nullam vim prorſus habuiſſe naturalem? Sed ſi effectum intentum produxerunt, non à tali motu; ſed à dæmone ortum habuiſſe. Verebatur enim dæmon ille, quem ſub Serapidis nomine colebat Ægyptus errorum mater, nè piorum Eccleſia recens ibi conſtituta ex vetuſto illo ſe exturbaret domicilio; præuiditquè futurum, vt duo ægri vterquè ſua eſſet defuncturus clade; ac proindè ambos impulit à Veſpeſiano opem implorare, vt cum euentus ſecutus fuiſſet, eius fauore, qui erat rerum potiturus, oraculi Maieſtas augeretur; nec ex eo imperij faſtigio ad veræ lucis fulgorem animum intenderet.

Sic de Pyrrho narrant, ſplene ſcilicet, laborantibus mederi ſolitum fuiſſe, poſtquam reſupinos dextro pede tetigiſſet.

§. II.

218 *Similes motiones multi exercent hoc noſtro æuo. Quarum aliquæ deſcribuntur.*

SImiles motiones ſuperſtitioſas vulgo exercent hoc noſtro æuo plures viri, ac mulieres tum ad morbos tollendos; tum ad infortunia auertenda, quarum aliquæ hic deſcribuntur.

1. *Ad ægritudinem pellendam: Ducere ægrotum ante ſolis ortum verſus orientem; & eò expanſis ad ſolem manibus in crucifixi morem ſtantem dicere:* Hodie dies illa eſt, qua Dominus Deus ad crucem acceſſit, &c. *Deindè recitare quaſdam orationes.*

2. *Contra venenum. Statimac venerit nuncius, ſeù patiens, ponere pedem dextrum ſuper ſiniſtrum ipſius, & præbere ei poculum aquæ, aut vini, certam recitando orationem.*

3. *Sic Anno 1648. Vt quædam uetula ſanaret ab ægritudine oculorum illum, de quo ſupra* in hac diſput. n. *9. præcepit, ut bis in die iret ad tria transfreta mane ante ſolis ortũ, & ſero poſt ſolis occaſum, & ad ripam aliquantiſper deambularet.*

4. *Ad ſeruandum equum illęſum, cum in itinere ſoleæ ferreæ euelluntur, ponere digitos groſſiores in modum crucis ad ſummitatem pedis; & dicere quædam uerba.*

5. *Ad eundem effectum. Genuflectere ante pedem abſquè ſolea ferrea exiſtentem, & recitare Pater noſter; & eleuando dictum pedem cælum verſus, ad illa verba* ſicut in cælo, & in terra, *tunc ponere pedem ſuper terram, &c.*

6. *Ad equum coactum. Eruere clauum, & in terram figere genuflectendo dicendo Pater noſter & ad illa verba,* & in terra *malleo, vel ſaxo percutere terram additis certis verbis, & obſeruantijs.*

Prædictis addam vnicum factum, de quo anno Domini 1664. Venetijs à probatiſſimo Viro D. Frãciſco Sala meo familiari conſultus fui: quod poſtquam Bergomum fui regreſſus per litteras ſequentes, ſed idiomate eius materno iterum mihi repræſentauit dicens.

Admodum R. P. mi in Domino obſeruantiſsime.

EX litteris veſtris mihi gratiſſimis audio id, quod Paternitas veſtra Reu. præparat ad typis edendum, & quod deſiderat pro informatione illius caſus, de quo Frater meus D. Bartholomæus

fuit

12. *Ad pluuiam obtinendam, refert Martinus de Arles* de superstitione, opere, quod extat in oceano iuris, *& simul confutat quandam vanam obseruantiam, quæ simul est superstitio, & Dei tentatio, & sacrilegium, & blasphemia, qua Nauarræ rustici vtebantur, imaginem Beati Petri in flumen mergentes; quod idem solent facere accolæ Rheni cum statua B. Vrbani.*

13. *Hùc pertinet opinio Silesiorum, Morauorum, & vicinarum gentium putantium, fascinationibus resistere fasciolas, vel tæniolas rubeas alligatas equorum frenis, vel epiphijs. Qua de causa etiam apud Græcos, & Romanos pueri, & puellæ fasciolis russeis præcingebantur, vt refert Chrysost.* in hom. 12. ad Corinth. *& alii apud Martin. Roman.* lib. 1. Sing. c. 2. & lib. 2. c. 23.

14. *Venetiis quædam mulieres innuptę, quando lauant sibi caput, & proiiciunt in viam communem aquam, qua suum caput lauerunt, obseruant quisnam primus transeat super illam aquam, & dicunt illum futurum esse suum sponsum.*

15. *In Apulia, et Lucania Prouinciis Regni Neapolitani, et fortasse in toto illo regno hæc viget superstitio. Ad sanandum à morbo vermis, vulgo dicto* mal del verme. *Accipiunt vermiculum viuum, et ponunt in manu infantis recenter nati priusquam baptizetur, et clausa manu, ac fasciis constricta dum baptizatur, moritur vermis in manu infantis. Statimac verò est baptizatus, ex manu eius parentes vermem iam mortuum auferunt, et in terram proiiciunt. Postquam verò puer factus est adultus, dicunt, hanc habere virtutem, et auctoritatem, vt omnes morbos vermis affectos sanare queat, signando signo crucis super partem lęsam his verbis admurmuratis:* In nomine Patris, &c. Occidi vermem cum eram, &c. nunc occido, quòd &c. hinc aufero &c. *deindè in terram expuat.*

Sic narrauit mihi quidam Religiosus Sacerdos Prouinciæ Apuliæ, qui plures dicto morbo affectos se sanasse asseruit; quia à parentibus suis admonitus fuit, se, dum baptizatus fuit, vermiculum in manu occidisse.

In hac autem actione, si quis attentè illam consideret, inueniet in ea fieri excessum in cultu Dei: Colitur enim Deus in Sacramento Baptismatis, cæremonijs, ac medijs indebitis, ac modo inconueniēti. Nam ex vermę mortuo in manu pueri, dum baptizatus est, credunt, virtutem accepisse sanandi omnes tali morbo affectos. Sed hæc mera sunt commenta diaboli. Quis enim huiusmodi instituit ordinationem? Quis talem tribuit virtutem? Non alius vtiquè quàm diabolus, qui ex pacto expresè inito cum primo mago, ad positionem talis vermis, & ad huiusmodi actionem accurrit, & remedia intrinsecùs applicat, quibus morbum tollat: cui operationi dęmoniacæ tacitè consentit, qui tales actiones operatur.

16. *Hùc referendi sunt Clauicularij, qui per clauiculam dictam Salomonis varias nouerunt exercere actiones; quibus vel expresè, vel implicitè saltem se pactum cum dæmone habere, demonstrāt. Isti enim absquè clani, & strepitu, vt dicunt aperiunt carceres, soluunt reos, eorum custodes graui ligant somno, seras domus, apothecæ, arcæ, arculæ, &c. iactant, se aperire, & claudere, nullo apparente signo aperitionis; similiter mulieres ad sui amorem pellicere, solo intuitu, aut verbis in eis corruptionem excitare, & alia id generis perpetrare posse, asseuerant, omniaquè ex Salomonis clauicula didicisse astruunt.*

Quæ clauicula dicitur à clani tanquam diminutiuum ipsius: dicitur Salomonis: quia ipsius professores testantur, à Sapientissimo Salomone adinuentam fuisse; & propterea ab ipsius nomine tanquam ab Auctore sumpsisse denominationem. Diciturque clauicula, quia velut clauis aperit carceres, soluit reos, & aliàs huiusmodi actiones operari docet, vt iactant dicti clauicularij.

At falsissimum est, Salomonem hanc inuenisse clauiculam; sed illius adinuentor est diabolus, qui figmentum hoc vocari iussit clauiculam Salomonis: vt vel sic ipsius turpitudo sub nomine doctissimi Auctoris deliteat, & faciliùs ad suii ipsius sequelam homines alliciat: sicut etiam supra diximus *tom. 1. pag. 218. num. 633. de Arte Paulina, Spirituum, & Angelica:* vt benè tradit Baptista Signa *de vero studio christiani cap. 7.* Dum enim Salomon verus Dei amicus fuit; & eius præceptis obediens, quis audeat asserere, huiusmodi vacasse arti superstitiosæ, ac prorsus diabolicę? Si verò illum consideres postquàm per peccatum à Deo fuit auersus, ipse non indigebat incūbere huic arti: quia omnibus delicijs affluebat. Falsissimum etiam est, quòd carceres aperiant, & reos soluant; nam praxis contrarium docet: videlicet, postquam carceribus sunt mancipati omnem vim diabolicam euanescere: vt supra diximus *tom. 1. pag. 190. num. 551.* Nec possunt mulieres inuitas ad sui cogere amorem: quia voluntas semper libera manet in actu suo: vt satis fusè demonstratum est supra *tom. 1. pag. 191. num. 555.* De his legendus Lupus noster *3. par. Edicti S. Inquis. lib. 15. dist. 1. art. 4. diffic. 3.*

17. Prædictis actionibus absimiles non sunt illę, quibus nonnulli vacant, dum maleficium amoris tollere volunt.

Vtuntur enim maleficio odij, certo ritu ver. gr. consecrantes, vel potiùs execrantes columbam nigram, & diuisam per medium dant comedendam amantibus. Item vt odij maleficium tollant, vtuntur amoris maleficio, ver. gr. Eucharistiam Sacram in ore habentes oscalantur eam, quam volunt in amorem inducere: vel labiis chrismate inunctis id faciunt cum certis cæremoniis.

18. *Vt sterilitatis agrorum maleficium tollant, hostiam sacram comminuunt, & tritam in puluerem spargunt per hortum: vel agrum; quæ non tantùm sunt superstitiosæ; sed manifestè impiæ, sacrilegæ, & hæreticales, & tamen hæc facta aliquando legitur:*

Primum antecedenti numero refert Hollenus *in Præceptorio de Chrismate.* Alterum Grillandus. Cætera de Eucharistia Cæsarius Eisterbacensis *lib. 9.*

§. II.

IDem prorsus fatendum de cęteris actionibus prę- 216
fatis, in quibus, quando interuenit abusus Sacra- *Alia actiones superstitiosa recensentur, in quibus interuenit.*
mentorum, vel Sacramentalium, vel Sacrarum rerum, aut verborum sacræ scripturæ, Orationis Dominicalis, Symboli apostolici, vel alterius orationis, non tantùm superstitiosæ nuncupandæ; sed etiam sacrilegæ, & hæreticales censendæ: vt testatur Pegna *ad Director. Inquis. par. 2. comment. 67.* Farinac. *de Hæresi quæst. 181. num. 2. & sequent.* Scaccia *de Iurisdic. Ciuil. Criminalibus, & hæreticalibus lib. 1. c. 12.*

Delrius

Abusus Sacramentorũ Sacramẽtalium, Rerũ sacrarum Verborũ S. Script. Symboli Apost. & similium

Delrius *disquis. magic. lib. 5. sect. 15.* & Carena *de Off. S. Inquisit. par. 2. de sortilegijs tit. 12. §. 4. n. 23.* An verò illa actio, in qua interuenit abusus hostiæ non consecratæ, censenda sit tantummodo superstitiosa; vel etiam hæreticalis: Circa hanc difficultatem nonnulli, quos citat Carena *loco citato num. 52.* dixerunt, non esse hæreticalem. Veruntamen sententia verior est, talem actionem esse hæreticalem. Ratio fauet primò: quia in quacumquè hostia repetitur Crux Christi, quæ vbicumquè, & in quacumquè materia reperiatur, semper est adoranda Adoratione latriæ: vti docuerunt communiter Theologi *in 3. sent. dist. 9. & in 3. par. Summæ D. Thomæ quæst. 25. art. 4.* Secundò sæpè non rem; sed significatum inspicimus. At Hostia quæcumquè siuè consecrata, siuè non, semper repræsentat sacrosantum Missæ sacrificium; vndè eam spernere, consequenter est spernere Sacramentum Altaris. Sicut enim forma Sacramenti Eucharistiæ adhibita in sortilegio, in omnium sententia, reddit illud qualificatum; idem dicendum de alia parte integrante, eiusdem Sacramenti, ideſt, de Hostia non consecrata, quæ adeò est materia Sacramenti, quòd moraliter pro Eucharistia tantummodo est destinata; & non est sicut aqua, & oleum respectu Sacramenti Baptismi, & Confirmationis, quæ de se sunt materiæ communes tam ad Sacra, quàm ad Profana. Ita etiam Diana *4. par. tract. 7. de panis resolut. 10.*

Et si dicatur, quòd vtimur Hostia non consecrata aliquando ad literas claudendas: Respondetur, hoc esse merè per accidens: nec tollere, quin Hostia, moraliter tantummodo pro Sacramento Eucharistię sit destinata. Ita sentiunt Zanardus *in Summa diuin. Præcept. par. 2. cap. 64. vers. Imò teneo, quòd vti.* Scaccia *de Iudic. Ciuil. Criminalibus, & Hareticalibus lib. 1. cap. 12. num. 34. vers. sortilegus igitur,* & Cæsar Carena *de Officio Sanctæ Inquis. loco citato numero 54. & sequentibus.*

ARTICVLVS II.

Motionibus.

§. I.

217 Varij mẽbrorum corporis motus in curatione hac interueniũt, qui omnes sunt superstitiosi. Exẽplis comprobatur.

VArias etiam motiones in hac curatione exerceri, experientia docet: nempè, leues manuum, pedum, aliorumquè corporis membrorum motus, qui per se non sunt actiui circa alios, ad quorũ commodum ordinariè fiunt. Hoc exemplo comprobari potest relato à Remigio *lib. 3. dæmonol. cap. 4.* ex Suetonio, Tacito, Sabellico, alijsquè non infimæ classis Scriptoribus.

Vespesianum pro tribunali sedentem Alexandriæ, vbi statos æstiuis flatibus dies operiebatur, quo ex plebe viri adierunt, opem sibi orantes à Serapide demonstratam: Hic oculis, vt cæco dies illucesceret, si ipsius oculos sputo Vespesianus inunxisset. Alterquè firmior fieret, si calce contingeretur. Cum vix fides rei esset; nec ea vllo modo successura crederetur, ne experiri quidèm à principio Vespesianus ausus est. Cæterum amicis hortantibus, quòd dicerent peracti remedij gloriam penes Cæsarem: irriti verò ludibrium penes miseros fore: vtrumquè pro concione tentauit. Nec defuit euentus. Nam alteri manus ad vsum statim versa est: Alteri clara reluxit dies.

At quis non videt huiusmodi motiones nullam vim prorsus habuisse naturalem? Sed si effectum intentum produxerunt, non à tali motu; sed à dæmone ortum habuisse. Verebatur enim dæmon ille, quem sub Serapidis nomine colebat Ægyptus errorum mater, nè piorum Ecclesia recens ibi constituta ex vetusto illo se exturbaret domicilio; præuiditquè futurum, vt duo ægri vterquè sua esset defuncturus clade; ac proindè ambos impulit à Vespesiano opem implorare, vt cum euentus secutus fuisset, eius fauore, qui erat rerum potiturus, oraculi Maiestas augeretur; nec ex eo imperij fastigio ad veræ lucis fulgorem animum intenderet.

Sic de Pyrrho narrant, splene scilicet, laborantibus mederi solitum fuisse, postquam resupinos dextro pede tetigisset.

§. II.

218 Similes motiones multi exercent hoc nostro æuo. Quarum aliquæ describuntur.

SImiles motiones superstitiosas vulgo exercent hoc nostro æuo plures viri, ac mulieres tum ad morbos tollendos; tum ad infortunia auertenda, quarum aliquæ hic describuntur.

1. *Ad ægritudinem pellendam: Ducere ægrotum ante solis ortum versus orientem; & eò expansis ad solem manibus in crucifixi morem stantem dicere:* Hodie dies illa est, qua Dominus Deus ad crucem accessit, &c. *Deindè recitare quasdam orationes.*

2. *Contra venenum. Statimac venerit nuncius, seù patiens, ponere pedem dextrum super sinistrum ipsius, & præbere ei poculum aquæ, aut vini, certam recitando orationem.*

3. *Sic Anno 1648. Vt quædam uetula sanaret ab ægritudine oculorum illum, de quo supra* in hac disput. n. 9. *præcepit, ut bis in die iret ad tria transfreta mane ante solis ortũ, & sero post solis occasum, & ad ripam aliquantisper deambularet.*

4. *Ad seruandum equum illęsum, cum in itinere soleæ ferreæ euelluntur, ponere digitos grossiores in modum crucis ad summitatem pedis; & dicere quædam uerba.*

5. *Ad eundem effectum. Genuflectere ante pedem absquè solea ferrea existentem, & recitare Pater noster; & eleuando dictum pedem cælum versus, ad illa verba* sicut in cælo, & in terra, *tunc ponere pedem super terram, &c.*

6. *Ad equum coactum. Eruere clauum, & in terram figere genuflectendo dicendo Pater noster & ad illa verba,* & in terra *malleo, vel saxo percutere terram additis certis verbis, & obseruantijs.*

Prædictis addam vnicum factum, de quo anno Domini 1664. Venetijs à probatissimo Viro D. Fr̃ancisco Sala meo familiari consultus fui: quod postquam Bergomum fui regressus per litteras sequentes, sed idiomate eius materno iterum mihi repræsentauit dicens.

Admodum R. P. mi in Domino obseruantissime.

EX litteris vestris mihi gratissimis audio id, quod Paternitas vestra Reu. præparat ad typis edendum, & quod desiderat pro informatione illius casus, de quo Frater meus D. Bartholomæus

fuit

fuit instructus; & id quod secutum est coram me, sed ego nolui, quod exequeretur, nisi priùs consulerem Paternitatem vestram. Et fuit sub hac forma: Quidam homo diœcesis Taruisinæ nos docuit, quòd ad impediendum, ne passeres damnum inferrent grano tam in campis seminato, quàm etiam in spica contento, debere mane ante solis ortum egredi ad campos, quærere vnam ranam, eamque ponere in vnam ollam nouam, quæ coopcriatur carta, vel tela, qua manibus accepta circumiremus illos agros, & segetes, quos desideramus tueri à passeribus damnificantibus cum hoc tamen pacto, quòd iter debeamus initiari ab ortu solis, & prosequi, sicut facit sol suum circulum, & cum peruenerimus ad locum, vbi incæpimus iter, tunc ingrediamur segetem vsque ad medium campi, & ibi fodiamus terram, & sepeliamus ollam, in qua inclusa est rana, postquam autem fuerint segetes maturæ, dissepeliamus ollam cum quibusdam obseruantijs circa tempus, et modum, et progrediamur eodem itinere, quo prius, quando iuimus ad sepeliendum ollam; sed vice versa, non enim versus oriens, sed versus occidens, donec circulum finierimus. Hoc autem esse faciendum vel statimac seminauerint granum, vel antequam floreat granum cum quibusdam alijs obseruantijs, &c.

Nos prædictam instructionem exequi, & adimplere noluimus, nisi prius cum Paternitate vestra loqueremur; qui mihi dixit, dictam operationem esse superstitiosam, & ideò ab ea nos abstinere deberemus; sed nos docuit ponere sub protectione Sanctissimi Nominis Iesu, ac Sanctorum Angelorum Custodum nostras segetes, agros, campos, vineas, domus, ac cætera omnia ad nos spectantia & à Paternitate vestra nobis fuit tradita quædam breuis oratio ab ipso composita. Et ita à nobis omnia ad nos pertinentia commendata fuerunt protectioni Sanctissimi Nominis Iesu, ac Sanctorum Angelorum, cuius protectionis effectus experimentaliter consecuti sumus ob Diuinam pietatem ac misericordiam. Qua his meis characteribus finem impono affectuosè salutans Paternitatem vestram: idem præstat D. Maria vxor mea, ac D. Cattarina fratria mea, cum absit eius Maritus Frater meus D.Bartholomæus, qui est in Villa. Mihi gratum erit scire, si id, quod supra scripsi sufficiat pro eo, quod desiderat. Circa verò alia particularia, pro informatione procurabo vestram Paternitatem fieri certiorem. Deus pùssimus preseruent eam ab omni malo.

Videas infra n. 647.

Venetijs die 6. Decembris 1664.

Paternitatis vestræ admodum Reuerendę.

Affectuosissimus, & Obligatiss. Seruus.

Franciscus Sala.

A tergo.

Adm. Reuer. Patri mihi in Domino Obseruantissimo P. F. Candido Brognolo Theologo, ac Vicario Sanctæ Inquisitionis.

Bergomum

Ad Conuentum S. Marię Gratiarum.

Quis autem erit ita ignarus, vt dictam operationem approbare velit. Quam enim vim ad effugandas passeres habere poterat illa rana clausa in illa olla? quænam virtus inesse poterat in illis circulationibus, & motionibus? Quis talem tribuit vim? non alius vtique quàm dæmon, qui ex pacto expressè inito cum primo mago, vt supra dixi artic. præced. ad positionem illius ollulæ cum rana inclusa, ac illis circulationibus, ac motionibus promisit accurrere, ac passeres in fugam vertere, cui operationi dæmoniacæ tacitè consentit, qui tales actiones operatur.

A prædicto D.Francisco Sala alię operationes mihi fuerunt patefactæ: (sic enim ei colligere commiseram, suadente Reuerendissimo Padre Inquisitore.)

Quidam paruulus epilepsia laborabat, cuius matri fuit persuasum, vt paruulum poneret super Altare S.Valentini, ac diceret: O Sancte benedicte tibi dono istum meum filium, &c. illumque derelinqueret super Altare, donec ipse à planctu cessaret, & aliqua alia mulier illum acciperet, ac restitueret matri suę: & sic imposterum epilepsia non laboraret. Eidem mulieri fuit persuasum, vt quando cadebat filius, acciperet tres clauos, & extenderet in modum Crucis brachia filij, & pedes poneret vnum super alium, & clauos poneret vnum ad pedes, & vnum ad singulas manus: cum quibusdam alijs, &c. & sic non amplius caderet.

Insuper si adhuc dicto morbo affectus caderet, tunc ipse apprehenderetur ab aliqua muliere, quæ dictum ægrotum non agnosceret, & deorsum illum verteret, videlicet vbi erat caput, poneret eius pedes, & vbi erant pedes, poneret caput, dicunt, quòd sanaretur.

Sed omnia prædicta cum sint prorsus vana, & inutilia nonnisi à dęmone tradita esse, nemini est ambigendum.

§. III.

219 *Alijs huiusmodi vtuntur rustici, qui superstitiose offenduntur.*

QVamplurib alijs id generis motionibus, ac gesticulationibns vtuntur rustici, & alij huiusmodi medentes, quas omnes superstitiosas esse iuremeritò est fatendum. Si enim eas consideremus in ordine ad eos, ad quorum commodum, & vtilitatem fiunt, quis eis vim vllam naturalem sanandi tribuere audeat: cum prorsus sint vanę, inutiles; & ridiculę? Si verò, in eo, qui mouetur; possunt quidem causare hoc, vel illud vbi, & per accidens calorem aliquem, si motus sit ad illum sufficiens. Sed in præsenti nec solet esse talis, nec ob eam causam fieri, nemini est ignotum; sed esse tantùm signa à diabolo instituta, & primo mago tradita, qui eas docuit homines exercendas, qui nimis creduli, & optatum consequantur effectus, vtuntur; pactoquè saltem tacito, & implicito dęmoni consentiunt. In quibus motionibus, vt dixi de Actionibus, si abusus interuenit vel sacramentorum, vel alterius rei sacræ: sicut fit in prędictis, in quibus vel signo crucis, vel oratione dominicali abutuntur, non tantùm sunt superstitioſę; sed sacrilegę, & hęreticales huiusmodi curationes.

Imò etiam hereticales, si interueniat abusus sacramẽtorum, &c.

Quarę omnes isti ritus, actiones, cęremoniæ, ac gestus, quos Ecclesia non recipit; nec verbum Dei scriptum, vel non scriptum approbat: cum tantùm in ratione signorum adhibeantur, quę à Deo nullo modo sunt tradita, meritò censentur vanę obseruantię species: & propterea ex pacto dęmonis habita tanquam superstitiosa sunt fugienda.

vt dictũ est.

Sectio 3.

SECTIO III.

Obseruatiuum.

220 *Damon, vt se sapientem prodat, varia tradit precepta secùdùm modũ obseruatiuum Tẽporis, Ominum*

ANtiquus ille dierum noster aduersarius diuinarum nimis actionum æmulator cernens principium nostræ reparationis Christum Dominum, Verbum incarnatum, clementissimum, & sapientissimum: vt clementissimum non permisisse morbum peccati currere sine remedio, quod instituit in verbis, & elementis, quæ dum per sacerdotum Ecclesiæ ministrorum operationem insimul accedũt, fiunt sacramenta animas nostras à peccatorum morbis purgantia, gratiam augentia, & in virtutibus corroborantia: vt sapientissimum iuxta dispositionem suæ immutabilis sapientiæ cuncta ordinatissimè gubernare, varia adhibendo spiritualia pharmaca secundùm varietatem temporum: nec non diuersa tradendo præcepta; ex quorum obseruatione: vel transgressione bona, vel mala euentura coniecturaliter prænunciari solent. Eum imitari studens hæc Dei simia, vt se continuè ostendat clementissimum varia suis tradidit mancipijs remedia exercenda ad tollendos morbos, malaquè auertenda secundùm modum verbalem, ac operatiuum, quorum primus in verbis tàm significatiuis, quàm non significatiuis: Alter in operibus siuè actionibus, siuè motionibus consistit: vt duabus sectionibus præcedentibus demonstratum est. Vt verò se prodat quoquè sapientissimum, suos edocet assectas varia seruare præcepta ad mala præsentia auertenda: ac futura, præcauenda secundùm modum obseruatiuum Temporis, & Ominum: vt duobus articulis notum fiet,

ARTICVLVS I.

Temporis.

221 *Non est superstitio tempora obseruare quibus Herbæ sunt colligendæ, Ligna succidẽda. Mare nauigandũ*

VTilissimum quidem, nec superstitioni ascribendum, tempora obseruare, quibus herbæ sint colligendæ, ligna succidenda, agri seminandi, mare nauigandum, si id faciant permoti naturali obseruatione motus, & influentiæ cælestis, nemini est ambigendum. Quod enim Medicus herbas colligat potiùs in Maio, vel Aprili; quàm in Augusto; aut hyeme, id non superstitionis; sed medicinæ est: quia tam ratio naturalis, quàm medicina dictat certis anni temporibus virtutem in herbis esse efficaciorem ad naturales effectus, ligna quoquè minus obnoxia corruptioni, aptioraquè ad vsum.

§. I.

222 *Quando superstitio sit, dies obseruare Declarat ius canonicum.*

AT superstitio, est dicenda, cum certus obseruatur vnus hebdomadę vel mẽsis dies tantùm; vel certa hora diei, qua talis hora, vel dies est: vel circumstantiæ adduntur inutiles, vel ociosæ; aut non approbatæ orationes. Quorum superstitionis modi hic nonnulli oculis subijcientur.

Primo venit ritus eorum, qui Calendas Ianuarias, & brumam more paganorum colunt: de quibus habetur *in cap. Si quis Calendas 26.q.7.* vbi Zacharia Papa *in Concilio Romano cap.9.* eos anathematis mucronè ferit: dicens, *magnam esse iniquitatem coram Deo aliquid plus noui facere propter nouum annum. Ideò talia facere præsumens anathema sit.* Quem dierum ritum obseruare consueuerũt Ægyptij; à quibus dicti sunt dies ægyptiaci, de quibus fit mentio apud D. Augustinum *lib.2. de doctrina christ. cap. 20. & in Enchiridio cap. 79.* & habetur *in cap. Non obseruetis eadem caus. & quæst.* vbi Glossa Canonica vult, Ægyptios docuisse, qui dies toto anno infausti forent ad opus inchoandum; & hos Ecclesiam olim in Kaledarijs suis signasse; quorum posterius nihil dubito, quin falsum sit. Numquam enim hæc Ecclesia recepit, Apostolicæ prohibitionis memor, vbi ad Galat. 4. ait: *Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos. Timeo vos, nè frustra laborauerim in vobis.* Prius autem recipi potest: vt etiam recensetur *in c. Non obseruetis.* Astrologorum enim ista commenta fuere, & Ægyptus inuentrix Astrologiæ.

§. II.

223 *Adducũtur exẽpla.*

PRoptereà Petrus Breslayus *libro primo Notabilium cap.53.* huiusmodi dicit esse Ianuarij primo, & 25. Februarij 4. & 26. Martij 1. & 28. Aprilis 10. & 20. Maij tertio, & vltimo. Iunij decimo, & 17. Iulij decimotertio, & 21. Augusti primo, & 24. Septembris tertio, & 21. Octobris tertio, & 22. Nouembris 5. & 28. Decembris septimo, & 22. Alexander verò ab Alexandro *lib.4. genialium dierum cap.20.* vnum hebdomadæ diem alicui nationi, alium alteri fuisse infaustum memorat, dicens: apud Rabinos diem lunæ fuisse infaustum: quia in eo putabant natum fuisse Cain: apud Athenienses diem Martis: apud Medos diem Mercurij: apud Friggios diem Iouis: apud Troyanos diem Veneris: apud Persas diem Saturni. Apud verò Ægyptios infaustum fuisse diem Martis, faustum verò diem Iouis, habetur in Sacerdotali Romano *par.3.tract.2.cap.4.* & testatur Gulielmus Durandus *tract. de Computo cap.4.* Vnde Ægyptis certis diebus non inchoabant opus aliquod, ne haberent malum introitum, progressum, aut exitum.

At cum nullus dies ex natura sua sit faustus; sed omninò sit accidentale, quòd aliquis dies sit faustus, vel infaustus, meritò huiusmodi dierum obseruatio detestatur è sacris Canonibus *c. Non licet, c. Si quis. c. Non obseruetis 26. q.7. & c. Quis astimaret. eod. caus. & quæst.* magnum peccatum iudicatur. Idcircò in dicto canone subditur: *Intelligat Lector, ad tantum periculum animæ pertinere superstitiosas temporum obseruationes, vt huic loco subiecerit Apostolus, Timeo vos, nè fortè sine causa laborauerim in vobis.*

§. III.

224 *Ex dicta dierũ superstitione emanarunt dies critici Quid sint.*

EX hac dierum infaustorum superstitione ad negotia peragenda emanarunt dies cretionum, seù critici, qui idem sunt, ac iudiciales, seù iudiciarij, & iudicatiui. Ideò olim Iudices, seù Censores alienorum operum Critici dicebantur: vt tradit Calepinus *ver. Criticus*: Critici verò vocantur secundùm Medicos dies illi, in quibus de morbi ratione iudicium ferri potest. Sunt autem impares, & potissimùm quintus, & septimus. Quorum obseruatio, vt respicit corporum infirmitatem, non est superstitiosa aut vana: quòd patet tum ex communi consensu Physicorum: tum ex praxi: nam huiusmodi obseruantia pendent à re naturali, nimirum à natura humorum. Si enim in his diebus natura cofortatur, fit iudicium de futura sanitate: & è conuersò si deterioratur, futuræ proximæ mortis

tis propemodum certum habetur indicium,

Quando sint superstitiosi.

Si verò dies critici, seù iudiciales dicantur illi, quibus solum antiquitùs hæreditas adiri poterat: vt testantur Odofred. *in L. Cretionum. C. de iure deliberandi:* Bellapertica insignis Doctor *in d. L. contra Baldum eod. loc.* eorum obseruatio vtiquè est superstitiosa; Ideoquè vt talis penitùs sublata est ab Imperatore *in L. Cretionum. C. de iure deliberandi.* Vndè nunc temporis tàm die critica, quàm non critica: ver. gr. sexta, & octaua, & hæreditas adiri potest: vt habetur *L. fin. C. eod.* cui adstipulantur Hogodnell. Herman. Vul. Iur. prudent. Rom. *lib. 1. cap. 72. num. 28.* Petrus Gregorius *Syntagmate iuris vniuersi lib. 46. cap. 2. num. 5. & sequentibus*, & alij plures apud Carenam *de off. Sanctæ Inquisit. par. 2. de sortileg. tit. 12. num. 136.*

§. IV.

225 *Sunt aliæ obseruationes populares, nempè Dici S. Pauli. S. Vincentij. S. Vrbani*

Prædictas obseruationes aliæ sequuntur populares, quæ communiter apud vulgum sunt in vsu.

Quidam obseruant aliquos dies certos: vt conuersionis S. Pauli, S. Vincentij, S. Vrbani, vel aliorum, quibus si pluat; vel cælum serenum sit, sibi spondent serenitatem, fertilitatem, sterilitatem, vini copiam, vel inopiam, aut continuatam per tot dies pluuiam. Ex quo fecerunt illos versus.

Clara dies Pauli bona tempora denotat anni.
Si nix, aut pluuia &c.

Quam obseruantiam non esse superstitiosam defendit noster Lupus *lib. 15. Edicti S. Inquisit. dist. 6. art. 1. diffic. 1.* & per consequens nec versus illos superstitiosos esse contra Binsf. *de Confessionib. malefic. vbi de causis ad maleficia disponentibus causa 3.* & Delrium *Disquis. magic. lib. 3. par. 2. quæst. 4. sect. 6.* Sed potiùs vanos esse, nulloquè niti fulcro. At mihi videtur cum distinctione procedendum. Si enim ex pluuia, vel serenitate illius diei festi quis credat infallibiliter futuram vel fertilitatē, vel sterilitatem, nec aliter posse euenire: huiusmodi obseruatio proculdio superstitiosa est: quia vt ipse Lupus ait, nititur falso fundamento: Si enim dies consideratur ratione Sancti, qui colitur illa die: superstitiosum est credere: quod à tali sancto prouenire debeat vel sterilitas, aut fertilitas: pluuia, aut serenitas, quia sic tali Sancto bonum vel malum totius anni posset attribui, quod est absurdum: Si verò dies ille consideretur qua naturalis ex cælorum cursu, stellarumque occursu, & concursu: tunc cum quotidiè habeatur aliquis cursus, occursus, & concursus, non esset magis prognosticus totius anni vnus dies, quàm alius. Si ergo vni tantùm diei totius euentum attribui debere iudicant contra communem Astrologorum placitum; & credunt indubitanter, non aliter fore euenturum, quàm dies ille prognosticauit; hoc non potest attribui alteri, quàm dæmoni, qui talia hominum idiotarum mentibus inseruit, vt eos in aliquos errores diuinæ Prouidentiæ repugnantes paulatim valeat pertrahere. Si autem ex serenitate, vel pluuia illius diei tantùm opinatur, futuram sterilitatem, vel fertilitatem non necessariò, sed contingenter sæpiùs euenturam, puta si valdè senex sit, & ex longa annorum obseruatione prognosticet contingenter, quid futurum: tunc dictam dierum obseruationem, & per consequens versus illos omni carere superstitione puto.

Idem prorsus fatendum de illis, qui asserunt, prognosticari posse, quemlibet anni mensem iuxta qualitatem primorum dierum duodecim mensis Ianuarij, volentes primum primo mensi respondere; secundum secundo, scilicet: Februario: tertium tertio, nempè Martio; & sic de singulis. *Primorū 12 dierum mēsis Ianuarij.*

§. V.

226 *S. Ioan. Baptistæ*

Alij colligunt herbas in die S. Ioannis Baptistæ ad certos quosdam effectus, puta sanitatem obtinendam.

Quos, si credunt eo die ratione festi illius Sancti vim habere naturalem efficaciorem ad talem effectum consequendum, superstitione non carere, certum est: quia festiuitates Sanctorum non ad huiusmodi effectus producendos; sed ad Sanctos colendos, & honorandos sunt ab Ecclesia ordinatæ. Si verò directè sancti meritis, Deoquè sanctos suos honoranti huiusmodi tribuerent effectum, non auderem eos damnare superstitionis: quia viderentur & ipsi sanctos illos honorare. Si tandem credunt herbas potiorem vim habere collectas eo die: quia sol tunc est reductus ad stationem suam, hoc est ad perfectum situm respectu nostri, nempè zenit, vbi magis diametraliter, quàm vsquam fuerit anno illo, nobis (quatenus est ex parte ipsius præcisè) fortiùs benefacit, & salubriùs rorificat: tum nullam ibi adesse superstitionem, apertum est. Vndè etiam quædam plantulæ ante solis ortum collectæ redduntur virtuosiores: sicut è contra aliæ reperiuntur meliores, si colligantur orto iam sole pro herbarum, plantarumue qualitate diuersa: quod potissimùm die, qua sol est in Solstitio accidere potest.

227 *S. Stephani: Annunciationis B. Virginis.*

Alij minuunt sanguinem equorum in Festo S. Stephani, vel S. Ioannis Baptistæ, vel inserunt arbores ipso die Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, & similia peragere solent.

De quibus idem iudicium est faciendum, sicut de præcedentibus: *Nam vbi est eadem ratio, ibi idem ius esse debet. L. Illud ff. ad Legem Aquiliam cum simil.*

Alij Venetijs, (sic mihi enarrauit Reuerendiss. P. Agapitus de Vgonis Venetiarum Inquisitor Generalis S. Officij.)

Quòd vigilia S. Ioannis Baptistæ ad vesperas eunt ad Cisternam dicētes quandam orationem, replent phialem aqua, & intus ponunt albumen, ideſt clarum oui, recitantes aliam orationem, ac ponunt illam phialam noctu ad rorem, mane verò sequenti ex figura, quę intus est formata diuinant res futuras etiam ex libero arbitrio dependentes.

Nocte eiusdem festi seminant in vas pugnum frumenti recitantes quandam orationem, deinde claudunt illud vas in capsam, quam non aperiunt vsque ad diem octauæ S. Ioannis, & tunc, si est viride, vel flauum, vel album, vel longum, vel curtum, vel crassum, coniectant res futuras etiam contingentes, & à libero arbitrio dependentes.

Adolescentulæ nubendæ sumunt tria grana fabæ, vnum sine cortice, alterum cum cortice, aliud cum medio cortice, ponunt ea sub ceruical, mane verò diei sequentis, scilicet S. Ioannis Baptistæ, sumunt vnum ex illis, quod casu sibi ad manus venit, & ex eo coniectant, ac diuinant, an benè, vel malè sint nubendæ.

Insuper nocte eiusdem festi plantant granum pha-

phaſioli, & obſeruant quot dies moretur ad naſcendum, & dicunt, quòd tot annos ipſæ manebunt ad nubendum.

Tandem vigilia eiuſdem Feſti ad veſperas ceram liquefaciunt recitantes quandam orationem, ac proijciunt illam in catinum plenum aqua, & ex figura, quæ formatur, coniectant, ac diuinant res futuras. Idipſum agunt cum plumbo liquefacto; vt ſup. n. 181.

Aliæ huiuſmodi ſuperſtitiones Venetijs exercentur, prout mihi teſtatus eſt probatiſſimus Vir D. Franciſcus Sala, cui eas colligere hoc onus impoſui ſuadente Reuerendiſsimo P. Inquiſitore ſupradicto.

1. *Illa Adoleſcentula, quæ ſcire deſiderat, quā artem exercebit ſuus futurus ſponſus, nocte Sancti Ioannis Baptiſtæ die 24. Iunij ad ſonum Campanæ mediæ noctis debet ire ad ponendam manum in aquam canalis, & primam rem, quæ occurret manui ſuæ, illam retineat, & conſideret qualis ſit, puta, ſi ſit lignum, vel tabula, vel corda, vel hirundo, vel piſcis, vel panis, vel quid aliud, (dicunt iſti ſuperſtitioſi) talem artem exercebit futurus eius maritus.*

2. *Similiter eadem nocte S. Ioannis Baptiſtæ illa Adoleſcentula, quæ ſcire cupit, an bonum, vel malum experietur cum futuro marito, qui ſibi à caſu continget; ſeminat grana frumenti in aliquo vaſe, & ponit illud in loco ſecreto vſque ad diem Viſitationis Sanctæ Mariæ Eliſabet; deinde illud prodit in lucem, & tunc ſi fortè ſit aliqua frumenti planta rubea, tunc diuinat, quòd vel maritus, vel ipſamet vxor breui morietur, quia (dicunt iſti diuinatores) ille color indicat candelas, quæ ad funeralia accenduntur: Sic etiam ad dictam frumenti plantam ſi fuerint coniunctæ quædam guttæ aquæ, dicunt; lachrymas indicare. Pariter ſi planta frumenti fuerit pulchra, & recta, talis, aiunt, erit futurus maritus: ſi verò fuerit deformis, & obliqua, talis dicunt erit futurus maritus.*

3. *Aliæ eadem nocte aurora naſcente aperiunt feneſtram, & dicunt quædam verba, & quieſcunt, & obſeruant primum verbum, quod audiunt proferri à tranſeuntibus, ac dicunt, quòd tale erit nomen ſui futuri mariti, vel audiet de moribus loqui, & tales, aiunt, erunt futuri mariti mores.*

At quis non agnoſcat huiuſmodi obſeruationes eſſe ſuperſtitioſas, & à dæmone adinuentas ad infirmandam Diuinam Prouidentiam, quæ omnia ſuauiter gubernat, prout Creaturæ maximè vſu rationis præditæ ſeſe illi ſubijciunt, & ab ea omnia ſua bona recognoſcunt. Nec non ad tollendam arbitrij libertatem, ita vt operationes, quæ liberæ ſunt, & à libertate arbitrij dependent, volunt iſti ſuperſtitioſi ad poſitionem rei prorſus vanæ caſualem neceſſariò, & infallibiliter euenire; quo quid peius.

§. VI.

QVidam ouа gallinæ, quæ naſcuntur in die Paraſceue ſpecialem vim habere credunt ad eſtinguenda incendia, ſi in ignem inijciantur, ideò illa toto aſſeruant anno. 228 *Paraſceuè.*

At quæro, vis hæc naturalis ſit, nec ne? Si naturalis: vnde habetur? à die, vel à matre? quis hoc aſſerat? nam quid abſurdius? Nulla enim gallinæ prærogatiua tunc præcipua competit: cum dies illa ſit mobilis, ideſt, variabilis; ipſa verò natura inuariabilis, ad vnumquè determinata. Nec à parte diei, qua naturalis; quia nec orbes, nec ſydera aliquid ſingulare influunt. At fortaſſe vis illa ſupernaturalis erit, nempè à die, qua ſanctus eſt? Sed ſi vis aliqua ſanctitati diei aſcribenda eſt, eadem quoquè attribuenda erit ouis gallinæ ortis diebus Natalis Domini, Reſurrectionis, Penthecoſtes, Aſſumptionis Deiparæ; quia hæc quoquè ratione myſteriorum forent ſancta, & ſic pro varietate myſterij ſanctioris, & minus ſancti; variaretur virtus ouorum gallinarum, quod toto cælo eſt negandum. Speciali, inquient, priuilegio. Dic quæſo, vndè noſti? cui, & quando conceſſum? Conſtat experientia, dicent. Sed illa fallax, & vndè certus es, non ex pacto effectum naſci? Deuotio perſuaſit: dicet alius. Sed non bona deuotio, quæ cum ſcandalo coniuncta, quæ merito ſuſpecta, quæ anilis, quæ ſingularis, quæ nullo Eccleſiæ, vel traditionis munita ſuffragio, vt benè diſcurrit Delrius *Diſquiſ. magic. lib. 3. par. 2. q. 4. ſect. 6.* Quamuis deuotio, & bona fides agentis excuſet in foro conſcientiæ à peccato; non tamen efficit, vt habeat vim, quam de ſe non habet. Sic teſtatur etiam Ignatius Lupus *3. p. Edicti S. Inquiſit. lib. 15. diſt. 3. art. 1. diffic. 2.*

§. VII.

ALij obſeruant quoſdam dies, puta, diem Beatæ Magdalenæ, diem lunæ &c. vt infauſtos, vel vt fauſtos ad iter, aut rem aliquam inchoandam. Item cum manè ſurgunt, primò induerint calceum, vel femorale dextrum, an ſcæuum, aut quo pede primùm tangant terram, vel domo egrediantur; & quæ huiuſmodi nugatoria, quos proculdubio, conſtat, peccare hoc genere ſuperſtitionis, vt habetur *ex cap. quis æſtimaret. 26. quæſt. 7.* 229 *S. Maria Magdalenæ. Diei Luna.*

Huc referendi ſunt, qui certis diebus olera ſcopis tangunt nè ſciniphes, erucæ, campe, vel alia inſecta noceant.

Qui nolunt vngues præſcindere, die Veneris, vel nere die Sabbathi, cum interea non abſtineant in honorem Deiparæ à cæteris operibus ſeruilibus.

Qui credunt, maiorem virtutem ineſſe aquæ benedictæ Dominicis ſequentibus quatuor tempora, quàm alijs ad ſpeciales quoſdam effectus conſequendos.

Sanctus verò Auguſtinus epiſt. 119. cap. 7. *eos inculpat, qui dicunt: Non proficiſcar, quia poſterus dies eſt, aut quia luna ſic fertur. Vel proficiſcar, vt proſperè cedat, quia ita ſe habet poſitio ſyderum. Non agam hoc menſe commercium: quia illa ſtella mihi agit menſem. Vel agam, quia ſuſcepit menſem. Non plantabo hoc anno vineam, quia biſextus.*

§. VIII.

230 *Has vanas obseruantias, vt superstitiosas detestatur D. Paul.*

AT quis non videat, huiusmodi obseruantias esse meras nugas magicas à dæmone inuentas, vt rudes decipiat, superstitiosos illaqueet; & à recto cultu omnes diuertat? Sed quæso, si quis dies infortunatus, vnde? Ex astrorum, respondent, influxu, & positura. Verùm hæc est alia, atquè alia singulis annis: nec eadem illo eodem die. Fusè hoc physicis rationibus refellit Ciruelus *p.3.c.6.* qui potest consuli. Hos superstitiosos iuremeritò detestatur, arguit, & increpat D. Paulus ad Galat. 4. dicens: *Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos. Timeo, vos, nè frustra laborauerim in vobis.* Quæ verba explicans D. Ambrosius ait:

Dies obseruant, qui dicunt vt puta, crastino proficiscendum non est: post crastinum enim non debet aliquid inchoari, & sic solent magis decipi. Hi autem colunt menses, qui cursum Lunæ perscrutantur, dicentes, v.g. Septima luna instrumenta confici non debent: Nona luna seruum emptum, verbi gr. domum ducere non oportet, & per hæc faciliùs solent aduersa prouenire. Tempora verò sic obseruant, cum dicunt: Hodiè veris initium est, festiuitas est; post cras Vulcanalia sunt. Et talia iter aiuntum. Posterum est, domum egredi non licet. Posterum significat aduersum, & præposterum, quasi elapsa commoditate serum. Annos sic colunt, cum dicunt: Kalendas Ianuarij nouus est annus (vt dictum est supra de Aegyptijs, & paganis) quasi non quotidiè anni impleantur; Sed vt Iani illius memoriam recolant bifrontis, hac superstitione vtuntur, quæ longè debet esse à seruis Dei. Si enim Deus ex toto corde diligatur ipso propitio, nulla debet esse formido, nequè suspicio harum rerum. Prosperè enim potest cedere, quicquid simpliciter sub Dei deuotione fit. Hæc Ambr.

231 *Theologi omnes.*

Hos item fatentur, & improbant D. Th. 22. q. 95. *art. 3. in corp.* Martin. Delrius *Disquisit. magic. lib. 3. par. 2. q. 4. sect. 6* Suarez *de Religione tom. 1. lib. 2. c. 2.* Torreblanca *de magia lib. 1. cap. 27.* Sanchez *in summa lib. 2. cap. 4. n. 15. & 16.* Ioan. Ægydius Trullench *in Exposit. Decalogi lib. 1. cap. 10. num. 14.* Ioan. Nider *in decem Præcepta, Præcept. 2. num. 48.* Raphael de la Torre *disp. 3.* & nuper Ignatius Lupus *par. 3. Edicti S. Inquisit. lib. 15. dist. 6. ar. 1. diff. 3. & 4.* post Carenam *de off. S. Inquis. p. 2. tit. 12. §. 13.*

§. IX.

232 *Aliæ dierum vanæ obseruantiæ ad sanitatem cō sequēdā*

HVc referri possunt, *qui ad sanandum ægrotum, ducunt eum feria sexta, idq. continuis tribus diebus ante solis ortum versus orientem, & expansis ad solem brachijs quædā proferunt verba.*

Contra dolorem dentium: Tempore missæ tangunt dentes, & quendam in Euangelio passionis versiculum dicunt.

Contra dolores: Nocte S. Thomæ præcipiunt, filum torqueri à puella virgine; & ex eo funes subtiles perficere; & manè valdè diluculò occidunt suem, & in vulnere intus ponunt illos funes. Deindè audiunt missam S. Thomæ cum pluribus alijs obseruantijs vanis, & ridiculis.

Ad sanandos pueros ab hernia: Nocte Sancti Ioannis Baptistæ diuidunt, seù potiùs aperiunt arbusculum tenellum nuceum; idquè cuneis apertum tenent, dum per ipsum transire faciunt puerum: interim admurmuratis certis verbis.

Ad sanandos equos à lumbricis. Die Veneris, aut Dominico ponunt equum contra solem dicentes certo numero Pater noster, & Aue Maria cum quibusdam signis, eiquè porrigunt frustum panis cū certis verbis in eo scriptis.

Ad inueniendum furem. Ante solis ortum die Sabbati ramum auellanum abscindunt dicentes: Ego te ramum huius æstatis reseco, &c. in mensa sternitur tegumentum additis, & aliquot vicibus repetitis dictis verbis cum certis alijs obseruantijs. *Ad cognoscendos fures.*

Quas omnes dierum obseruationes vanas esse ridiculas, superstitiosas, & à dæmone inuentas, nemo est, qui ambigat.

§. X.

INter has autem superstitiosas temporis obseruātias non est connumerandum vllo modo id, quod communiter fertur de anno climactarico, quem homini lethalem esse dicunt; ac de octimestre partu, quem minimè vitalem esse ferunt. 233 *Inter has non est connumerandā obseruātia Partus octimestris*

Quòd enim partus octimestris nequeat viuere, contingit, quia semen humanū multiplex est. Quoddam enim perficit fœtum septimo mense; & tunc fœtus post sextum mensem conatur exire; quòd si non reperit magnam resistentiam, tunc validus exit, & robustus. Si verò reperit; continua illa mensis pugna debilitatur, & octauo mense debilis, atquè inualidus admodum prodit in lucem. *Ratio huiusmodi reddi-tur.*

Aliud semen perficit fœtum nono tātùm mense; & tunc fœtus ante hunc mensem non conatur exire; soletq. adeò robustus esse, vt impedimenta cuncta contraria vel ei non resistant: vel per resistentiam, quando mater vterum fert diutiùs, non admodum debilitetur, sic testatur Hippocrates *l. de Octimestri*, quem sequuntur Fabius Paulinus *l. 6. Hebdomad. c. 4.* Andreas Laurent. *l. 8. hist. Anat. c. 9. & q. 30.* & alij.

Quod verò astruitur de annis Climactericis, quis audeat superstitionis incusare? Eadem enim de his sicut de cricitis diebus ratio militat. Nam sicut ad ferendum iudicium de infirmitate natura dies constituit criticos, seù iudiciarios, ita ad iudicandum de protractione vitę ordinauit annos climactericos, si in ipsis alicuius specialis vigorationis, vel destitutionis detur. Quorum ratio à priori hæc est. Dierum criticorum, vt tradit Andreas Laurent *lib. 3. hist. Anat. c. 13.* duę sunt causæ: Materialis vna: Efficiens altera. Materialis est quilibet humor noxius quantitate, vel qualitate peccans. Efficiens duplex, vniuersalis, & particularis. Vniuersalis, & remota est cęlum, cuius vires ferè omnes excipit, & nobis communicat. Particularis, & propinqua est ipsa natura, quam Hippocrates vocat calorem insitum. Galenus facultatem corpus dispensantem; Alij temperiem, siuè spiritum vocant, quæ sic motiones suas statis circuitibus perficit, quasi ratione vteretur. Quòd si aliquando errat, id à materiæ vitio procedit, eam contumacia sua vincentis. 234 *Anni climacterici.* *Ratio huius reddi-tur.*

Itaquè quòd tardior, vel celerior sit crisis, id partim materiali, partim efficienti causę tribuendum. Si enim humor sit temperamento calidus, substantia tenuis, & qualitate benignus, faciliùs à natura domari, celeriùs coqui, & excerni. Si crassus, frigidus, & contumax, difficiliùs. Item à validiore natura citiùs, à debiliore tardiùs coqui.

Quòd autem nunc pari, nunc impari die contingat crisis, id à sola materiali causa prouenire, nempè

nempè peculiari humoris cuiuſquè motu; bilem tertiò quoquè die moueri; pituitam quotidiè: melamcholicum humorem quarto die: Ergo bilioſi morbi omnes debent imparibus iudicari diebus: cæteri verò ex paribus, quia ijſdem diebus morbi iudicandi, quibus mouentur.

Quemadmodũ ergo dies critici intrinſecè à cauſa efficiente particulari, nempè natura, niſi impediatur ab aliqua cauſa, inſitam habet vim imminutandi, ſeù alterandi corpus humanum, & morbum indicandi: Ità anni climacterici eandem à natura virtutem conſequuntur; qui ſi non indicant, id ex eorum natura non prouenit; ſed per accidens, puta, à materiæ vitio ſua contumacia naturam peruertentis.

§. XI.

235 PRæterea ſicut dies critici quamuis à die morbi incipiant, & in quolibet die natura aliquam faciat mutationem in corpore humano: interdum ad meliorem ſtatum: interdum ad deteriorem; nihilominùs ſeptenarijs tantùm perfectæ, & ſalutares criſes perficiuntur: quia natura, quæ cauſa eſt efficiens, definitum ſibi elegit tempus, quo motus ſuos, & criſes perficit; vt inquit dictus Andr. Laur. Tempus verò illud ſola experientia docet, ſeptimo die, decimoquarto, vigeſimo perfectas, & ſalutares criſes ſemper contingere, eo modo, quem tradit Galenus *lib. 3. de diebus Decretorijs, ſeù criticis, cap. 9.* Ità anni Climacterici, quamuis incipiant à primo ſeptenario ſexto expleto, & climacterici ſint ſinguli ſeptenarij: quia natura in quolibet facit mutationem aliquam in corpore humano, interdum ad meliorem, interdum ad deteriorem, potiùs tamen ad deteriorem, pro ratione cuiuſquè temperamenti. Nihilominus inter hos ſeptenarios tres ſunt præcipuè climacterici, videlicet, quadrageſimus nonus, quinquageſimus ſextus, & potiſſimùm ſexageſimus tertius; qui reſpectu aliorum à Medicis, Philoſophis, & Aſtrologis climactericus nuncupatur, quia magis periculoſus eſt. Nam climactericus apud Græcos idem importat, quòd periculoſus. Vndè anni climacterici ſunt periculoſi; ſed maximè ſexageſimus tertius, ſi infirmus viribus deſtituatur: Sicut etiam dies critici, ſi in illis ægrotus mutetur in deterius. Magìs, magiſquè augetur periculum, ſi concurrant etiam cauſæ efficientes vniuerſales, nempè Planetæ malefici. E contrà verò ſicut dies criticus dicitur bonus, quando infirmus in illo reaſumit vires, ita cognoſcitur bonus annus climactericus, ſi homo climactericus benè ſe habeat (illo anno exiſtente) & à fortiori ſi vigoretur, vt benè teſtatur Codroncus *de annis climactericis lib. 1. cap. 11.*

Cur autem ſeptenarium potiùs, quàm alium numerum ſibi pro delicijs elegerit natura, fatetur præfatus Andreas Laur. id altioris eſſe contemplationis; & theologicam reddit rationem: *Hoc ideò factum* ait: *quia rerum omnium Parens, & Creator Deus eam Naturæ legem impoſuit. Nam & diei ſeptimo benedixit Deus, & cum filijs Iſrael tanquam celebratiſſimum commendauit; & ſeptimo die poſt abſolutam Vniuerſi iſtius, quod oculis cernimus, creationem, quieuit ab operibus ſuis.*

Quare ſicut non eſt ſuperſtitioni aſcribenda obſeruantia dierum criticorum; vt ſupra diximus, cum hæc à natura habeatur: ità nec annorum climactericorum, quia ſpecialis mutatio, quæ tunc contingit, eſt abſolutè naturalis; quod præcipuè de anno ſexageſimo tertio probant Arithmetici, Aſtrologi, Medici, & Experientia ipſa: vt ex eo, quid de alijs climactericis ſit ſentiendum comprehendatur, vt latè oſtendit Lupus *part. 3. Edicti S. Inquiſit. lib. 15. diſt. 6. artic. 2. diffic. 1.*

ARTICVLVS II.

Ominum.

§. I.

QVamuis Ominoſæ obſeruantiæ ad ſcientiam euentuum obſeruatricem ſpectare videantur, de qua egimus *diſp. 3. to. 1. n. 202.* quæ non differt à Diuinatione; niſi quòd in hac homo ſigna, vndè diuinet, & notitiam futurorum quærat de induſtria, & quaſi ex inſtituto: In illa verò nequaquam; ſed ea ſumat ex ijs, quæ fortuitò accidunt. Attamen, quia ibi de obſeruantijs agitur præcipuè prout concernunt cognitionem, & dirigunt quaſcumquè in genere operationes, neceſſarium duxi, de ijs hic articulum texere, prout ad ſuperſtitioſas curationes ſpectant nempè ad morbos tollendos, auertenda infortunia, & mala futura præcauenda: de quibus, noſtrum inſtitutum eſt, differere in hac diſputatione. Omẽ ergo *eſt auguriũ, quod ſit ore, quaſi oremen*, teſte Feſto, & Varrone, *quo quis obſeruatis, & notatis hominum dictis, vel factis ob alium finem, & cauſam, fortuitos eorum caſus latos, aut triſtes: infauſtos, aut proſperos certò diuinat.*

236 *In omine homo futurorum ſigna ſumit ex his, quæ fortuitò accidunt*

Quid ſit omen.

§. II.

QVorum ominum alia dicuntur ex nomine: hinc dictum illud, quod narrat Glycas *Annal. p. 3.* de Auguſto, eum Nicopolim vocaſſe, quam extruxerat vrbem, & ibi hominis, ac aſini ſtatuas æneas locaſſe, eò quòd ea nocte, quæ Actiacam pugnam præceſſit, in hominem inciderat, qui aſinum agebat, cumquè illius de nomine ſciſcitatus fuiſſet: *Mihi quidem*, reſpondit ille, *nomen eſt Eutyches (hoc eſt felix) aſino verò Nicon (hoc eſt victor.)*

237 *Omen ex Nomine.*

Sic L. Paulus Conſul, cum bellum gereret cum Perſio Rege, & domum è curia regreſſus, filiolam ſuam nomine Tertiam oſculatus eſt, & cum eam triſtem animaduerteret, interrogauit; quòd ità eo vultu eſſet; quæ reſpondit: *Perſium periſſe.* Deceſſerat autem catellus, quem puella in delicijs habuerat, nomine Perſius. Arripuit igitur omen Paulus: & eo fortuitò dicto, quaſi certam ſpem clariſſimi triumphi præſumpſit: ità refert Cicero *lib. 1. de diuinatione*, & Valerius Maximus *lib. 1. cap. 5.*

Non abſimile omen narrant de Petilio quoq. Conſule, qui in Liguria bellum gerens, cum inontem, cui lethum cognomen erat, oppugnaret, inter adhortationes militum dixit: *Hodie ego lethum capiam*, qui inconſideratiùs præliando fortuitum iactum vocis letho ſuo confirmauit.

Ab his antiquis ominatoribus non longè diuerſi ſunt multi noſtri temporis ſuperſtitioſi, qui ex varijs nominibus, ac vocibus tùm hominum, tùm animalium ominare præſumunt.

Quidam fauſtas, aut infauſtas nuptias futuras præſagiunt ex prima, aliqua voce humana audita.

Aliæ futurorum maritorum nomina diuinant: puta, ſi prima quæ audiatur vox: Lælius *dicatur, virum ſibi futurum Lælium nomine certò credunt. Idem què de cæteris nominibus credere ſolent.*

Quidam cum audiunt picam vociferantem circa ædes alicuius, mortem prædicunt breui imminere.

Alij, quia canem audiunt vlulantem, pestem præsagiunt, vel etiam mortem alicuius illius domus. Vel si coruus tecto insidens crocitauit.

§. III.

238 *Ex his, quæ fortuitò domi accidunt.*

ALia omina ducuntur ex ijs, quæ fortuitò domi accidunt. Vndè alij omnia sibi sinistra euentura prænunciant, si pedem sinistrum priùs cassu domo extulerint. Ideò Augustus Cæsar teste Plinio lib.2.cap.6. *læuum sibi calceum præposterè indutum prodidit, qua die seditione militari propè afflictus est.*

Non sunt silentio prætereunda illa omina, quibus solent mulierculæ apparente die sacro Ioannis Baptistæ lecto surgere, fenestras occupare, & primam vocem transeuntis hominis attentis auribus expectare; & si lætum aliquod verbum audierint, læta omnia eo anno; si triste, tristia omnia sibi futura certò coniectant.

Quidam omina ducunt: si introiuit in ædes ater alienus canis: vel anguis per impluuium decidit de tegulis, vel vt hodiè multi peccant, si salinum euersum; vinum effusum, si crebriùs, vel rariùs in mensa sternutatum, si ad mensam conuiuæ sunt numero tredecim; ideò herus præcipit, vnum surgere, ne prænunciet manens alterum Iudam traditorem: Si quod in conuiuio verbum tristius pronunciatum: Si quis crus cruri imposuerit.

Nonnulli ex oscitatione, ac sternutatione omina desumunt. Vndè alij consueuerunt ad lectum redire, si dum calceos pedibus amouent, oscitauerint, aut sternutauerint.

Hùc referenda sunt sternutamenta, quæ apud Gentiles aliquando fausti, aliquando infausti ominis erant. Hinc Themistocle ad aras sacrificante, refert Plutarcus in vita ipsius, *à dextera sternutans homo augurium fecit, quo præcipui captiui immolarentur. Et Xenophonte ad milites concionante, vt ipse testatur* in lib.6. *sternutans quidam omen fecit felicissimum; ita vt totius dux militiæ crearetur. Hinc apud veteres, ait Plinius* lib.28. c.2. *religio fuit in sternutamentis bonum omen, & salutem precari. Vnde mos initium sumpsit, vt tradit Leonardus Vairus* de Fascino lib. 2. c.31. *vt sternutatio bonæ valetudinis index habita sit; & sternutantes passim salutentur, prætermisso eo, quod pestilentiæ tempore accidisse fertur, quòd simul atquè aliquis sternutabat, illicò mortuus concidebat.*

Simili etiam pacto oscitantes ex religione quadam sibi timere constat; quòd oscitatio ex somno; vel tædio sequi conspiciatur; indè fit, vt oscitantes illicò signo crucis os muniamus. De quibus multa refert exempla Valerius Max. lib.1.c.4.

§. IV.

239 *Ex his,*

ALia ducuntur omina ex his, quæ extra domum, seù in vna via euenire solent. Quidam domo egressi solent, si pannosum aliquem pauperem, aut si religiosum hominem primo cursu, aut summo mane offenderint, certo diuinare, nihil eo die euenturum. *qua extra domum euenient.*

Alij, vt refert D.Chrysost. homil. 21. ad Populum Antiochenum, *omnibus sequentibus vacare solent: Sæpè domum quis suam egressus hominem videt monoculum, vel claudicantem, & ominatus est. Et postea si virgini occurreris, sterilis dies erit; si verò meretrici dextera, & plena, & multa mercatione plena.* Mox, vt par erat, in hanc dementiam iauehitur: Nam quid eo absurdius?

Alij domum redeunt, si cum summo mane egrediuntur, crucis signum, aut funus, vel aliquid simile inspexerint. Vel si vestem sorices tetigerint, aut polluerint mures. Vnde illud eleganter dictum est Catonis, qui cum esset consultus à quodam, qui sibi erosas esse caligas diceret à soricibus; respondit, non esse illud monstrum; sed verè monstrum horrendum fuisse, si sorices à caligis roderentur.

Alij domum reuertuntur, si cum primo mane exeuntes puerum obuiam habuerint, aut pedem in limine offenderint. Vndè hoc de marito Laudomia scribit:

Cum foribus velles ad Troiam exire paternis
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Vt vidi ingemui, tacitoquè in pectore dixi,
Signa reuersuri, sint, precor, ista viri.

Nonnè etiam de seipso Tibullus cecinit?

O quoties ingressus iter mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem.

240 *Ex sonitu auris.*

Quidam sonitum spontaneum auris dextræ, vel sinistræ obseruant; vt si hæc tintinet, inimicum: si illa, amicum nostri, putent, memoriam tum recolere. De quo Aristenetus in epistola amatoria *ait:* Nonnè auris tibi resonabat, quando tui lachrymans recordabar? *Alicui hùc pertinere videtur illud Lesbiæ Vatis à Veronensi conuersum.*

Sonitu suoptè Tintinant aures.

Et apertiùs incertus quidam, sed antiquus, inter Catalect. Virg.

Garrula, quid totis resonas mihi noctibus auris?
Nescio quem dicis, nunc meminisse mei.

Quod referri ad amantium sympathiam, aiunt, sed nimis longè petitum.

§. V.

241 *Ex actionibus variis.*

NOnnulli ex actionibus: ut de Cæcilia Metelli narrat Cicero lib.1.de Diuinatione. *Cum enim sororis suæ filiam in matrimonium collocare uellet; & ominis captandi gratia in sacellum quoddam secessisset, nequè cum aliquandiù persedisset, aliqua uox audita fuisset, quæ proposito deseruiret; puellaquè interim longa standi mora defatigata, rogasset materteram, ut in eius sella paululum requiesceret, illaquè dixisset:* Ego tibi meas sedes libenter concedo, *omen res secuta est; Nam ipsa breui mortua, uirginem in uxorem Metellus duxit.*

Nonnulli, quia obuiam venit lepus iter transuerso saltu velut dirimens; mali aliquid instare ominantur. Vel lupum, capram, aut aliud animal in via viderunt.

Suntquè aliæ id generis innumeræ obseruationes inaniſſimæ: de quibus latè tractant D Augusſt. *lib.1. de doctr.christ.c.* 20. D.Chrisoſt. *hom.* 11. *ad Populum*

lium Antiochen. Petrus Blesensis *epist.65.* Franciscus Picus Mirand. *lib.6. de prænotion.c.5.* Michael Medin. *de recta in Deum fide lib.1.c.2.* Benedictus Pererius *in c.24. Genes.disput.6.* Iulius Sirenius *lib.9. de Fato c.21. & 22.* & Delrius *Disquisit. magic. lib.3.q.4.sect.4.*

§. VI.

242 *Predicte obseruantie damnantur iure canonico.*

QVas ominosas obseruantias prorsus vanas, inutiles, ac superstitiosas esse, nemini ambigendum; idcircò damnatas esse *in c.illud. 26. quæst.2.*

Ratio præcipua est: quia cum omina certam nullam causam habeant; sed à casu planè dependeant, in contrarios ferè semper euentus rapi possunt. Exẽplo sit illud Anchisæ apud Virgilium, qui, *visos equos spem pacis*, ait, *facere, & bellum minari.* Huiusmodi enim signa vana non à natura sunt procreata: vt fumus signans ignem: nequè à Deo, constat, *instituta*, nequè ab hominibus; cum futura contingentia nequeant præscire, quorum euentus dependet à voluntate hominum, quæ semper mutabilis, atquè variabilis; ergo à dæmone procedit, qui talia persuadet, vt mentem hominum implicet, & à diuinæ Prouidentiæ dispositione auertat. Ideòquè in hac vana obseruantia idem est genus peccati, quod in augurio; ac subindè ex suo genere eandem habet grauitatem; licèt ex ignorantia possit esse veniale.

Fieri etiam potest, vt aliquis non præbeat definitum assensum de futuro effectu ominato; sed solùm quòd ex vano quodam timore concepto: vel alia simili leui voluntate cesset ab actione: vel aliam inchoet, &c. At si quis definitè credat, futurum tristem euentum, quem præsagit solùm propter vanam obseruationem, non possumus peccatum illud à malitia graui excusare: vt rectè docet Suarez *de Religione lib.2. de superstit.c.10.* nisi maxima sit ignorantia, & ruditas personæ. Hoc enim vitium prohibetur, vt docet Caietanus *2.2.q.95.a.2.* quia malum, & non è conuerso; & si prohibetur, quia malum, apertè sequitur, esse intrinsecè malum: quia non aliundè, quàm ex propria materia, & conditione deformitatem habet.

§. VII.

243 *Aliquando tamẽ Vel Dicta, Vel Facta diuino impulsu alique significant*

NOn denegamus tamen, aliquando dicta, vel facta hominum talia fuisse, vt diuino impulsu, & afflatu futuros rerum euentus præsignificarent: *vt Geneseos 24.* accidit in seruo Abrahæ *1.Regum 14.* In Ionatha. *Iudicum 7.* in Gedeone. *Ioannis 11.* in Caipha Pontifice. De quibus latè D. Th. *2.2.q.95.art.7. ad 3.* & Suarez *loco citato n.7.* Nec solùm hominum dicta, vel facta; sed etiam ipsorummet irrationalium actiones diuina disponente Prouidentia futuros euentus præmonstrare solent. Quod probat exemplum relatum à Leonardo Vairo *lib.2. de Fascino c.14.* de Cœnobio S.Mauritij, quod in confinibus Burgundiæ propè fluuium Rhodanum situm est, in quo viuarium est: vbi iuxta numerum Monachorum pisces ponuntur, ex quibus Monachis, cum aliquis ægrotauerit, pisciculus quoquè semiuimus supernatare in viuario cernitur, quòd si Monachus è vita migraturus sit, paucis ante diebus piscis moritur, & hoc à testibus fide dignis se accepisse affirmat.

Quinimmo per ipsa insensibilia vult Deus quandoquè pro hominum vtilitate futura prænunciare. Narrat idem Vairus *loco citato* in Regnis Hispaniæ in oppido Vililla nuncupato Cæsaraugustanæ diœcesis campanam quandam esse, quam miraculorum appellant; quæ per aliquot menses antequam aliquid aduersi in Christiana Reipublica contingat, ex seipsa nemine impellente pulsatur. Cuius rei testimonium per publicos tabeliones testibus pluribus adhibitis proprijs oculis fatetur seipsum legisse præter fidem, quam de eadem re illius Regni Proreges suis literis faciebant. *Sic quandoq.sunt actiones etiam irrationalium.*

§. VIII.

QVid dicam de comato sidere, quod fantur mortis Principum esse omen. Siquidem eiusmodi comatorum siderum ortus nihil aliud est, quàm calida, & sicca impressio in tertia aeris regione genita propè sphæram ignis ex calido, & sicco vapore solis virtute eleuata: globus verò illius vaporis sic vnitus stellę corpus videtur: partes autem illius vaporis discontinuatæ circa globum illum, & in longum protensę in suis extremitatibus illi globo coniunctæ quasi eius comæ sunt. 244 *Sic comatũ sidus. Quid sit Quomodo formetur.*

An autem huiusmodi comatum sidus mortem Regum ominetur diuino iussu: an virtute naturali quis definiat?

Si enim virtutem consideremus naturalem: Dicimus: quod vehemens, & inordinata siccitas, & caliditas comati sideris ortum comitari consueuit. Et quia, vt plurimum Reges, Principes, diuites, ac magnates calidis, & siccis cibis aluntur, nihil nisi cum pipere, Zinzibere, croco, cinnamono, & alijs aromatum speciebus vescendo. Hinc vsu venire solet, vt plurimi ex illis eo tempore intereant. Aristoteles autem *in lib.Meteor.* ventos validissimos, ac terræmotus futuros ex comati sideris ortu præmonstrari asserit. Cuius rei ratio reddi potest. Nam cum eiusmodi comatum sidus generatur, accidit, vt aliqua illius exhalationis pars in interiori terræ parte commota obductis poris terræ ob internum frigus concludatur, & intercipiatur; & ex ea inclusa materia, & ex vi sua in multitudinem redacta per anthipariſtasim terræmotus fiat. 245 *Quid prænunciet Naturaliter*

Eadem ratione maris inundationem prænunciat. At si interdum fructuum egestatem, legum mutationes, Regnorum translationes, lites, rixas, iurgia, & contentiones comata sidera prænunciare solent: vel fieri potest, quia ob siccarum, & calidarum exhalationum eleuationem homines furiosi, & non sanæ mentis à cholerico humore prædominantur: uel quia dæmones Deo sic permittente ad maleficorum preces, ac uota ob hominum peccata punienda eiusmodi agere, ac procurare consueuerunt.

§. IX.

AT si diuinę Prouidentiæ contemplemur dispositionem, non immeritò fatetur, comata sidera ità Regum, sicut rusticorum interitum portendere. Deus namquè immortalis, cum aliquid diri, uel aduersi ob mortalium scelera punienda in mundum est immissurus, id portentis, & prodigiis futurum ostendere, uenturasquè calamitates signis, minisquè cælestibus præmonstrare consueuit: ut qui legendis historiis uel mediocriter exercitatus sit, iudicare potest. Hinc Dauid: *Dedisti metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus. Dedisti significationem*, ideſt, signum, seù omen prænuncians futuras punitiones, ut per pœnitentiam *fugiant* 246 *Supernaturaliter*

giant à facie arcus, à diuinæ, nempè, iustitiæ seueritate, ad sinum diuinæ confugientes misericordiæ. Et D. Cyprianus: *Hortamur planè quantum possumus, vt quoniam Prouidentia Domini monentis instruimur, appropinquare iam certaminis, & agonis nostri diem ieiunijs, vigilijs, orationibus insistere cum omni plebe non desinamus, incumbamus gemitibus assiduis, & deprecationibus crebris.* Hæc sunt enim arma cælestia, quæ stare, & perseuerare fortiter faciunt. Et subdit. *Nos, quod fidei, & charitati, & solicitudini congruebat, quæ erant in conscientia nostra, protulimus, diem certaminis appropinquasse; hostem violentum contra nos exurgere; pugnam non talis, qualis fuit, sed grauiorem multò, & acriorem venire; hoc nobis diuinitùs frequenter ostenditur: de hoc nos protidentia, & misericordia Domini sapiùs admonere dignatur.* Hæc ille.

§. X.

247 SEd quoniam ex Regum interitu Regnorum perturbationes oriri solent; & ex eo plurium vtilitates, vel detrimenta accidere possunt; atquè Deus præcipuam Regum curam gerit: hinc fit, vt de illis Angeli magis quàm de reliquis solliciti sint eorumquè ministerio comata sidera Dei iussu aliquando gigni piè credere possumus, quò de venturis calamitatibus, ac perturbationibus præmoneantur: vt benè docet etiam Vairus *lib. 2. de Fascino c. 14.*

His ergo omnibus iussu Dei peractis, quemadmodum cuilibet sanè vtilissimum est rectè, ac prudenter vti ad se non tam à flagellis corporeis, cæterisquè malis imminentibus protegendum, quàm à præsentibus animi infirmitatibus per contritionem, ac salutarem pœnitentiam eripiendum, atquè sanandum: Ita præallegatis, pernicioſissimum, fidem aliquam adhibere: cum nullam habeant causam ad tollendos morbos siuè præsentes: siuè imminentes: vel mala euitanda, infortuniaquè arcenda; sed à casu planè dependeant, & in contrarios ferè semper euentus trahi possint.

Quarè huiusmodi cunctę vanæ obseruantiæ, seù curationes siuè spectentur secundùm modum verbalem tàm significatiuum, quàm non significatiuum: siuè secundùm operatiuum tàm in actionibus, quàm in motionibus: siuè secundùm obseruatiuum tàm temporis, quàm omnis: cum manifestè sint inutiles, noxiæ, nugatoriæ, & superstitiosæ ex quadam pestifera hominum, ac dæmonum societate, quasi pacta saltem implicita infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta, penitus sunt Christiano repudianda, ac fugienda.

CAPVT III.

Quoad Effectum.

248 QVamuis secundùm ordinem originis causæ natura notiores, ac priores sint effectibus: cum à causis dependeant effectus; & ab effectibus naturaliter causæ supponantur. Nobis tamen secundùm eundem ordinem notiores, ac priores sunt effectus: cum sint sensibiliores ipsis causis, & à nobis priùs cognoscibiles: Sicut & natura secundùm ordinem perfectionis sunt priores, ac notiores: cum perfectiores sint in entitate ipsis causis. Vndè facilius, & perfectiùs cognoscimus, cuius speciei sint plantæ ex fructibus earum, puta tempore veris, æstatis, & autumni; cum primùm flores, folia, & vberes edunt fructus iuxta illud *Matthæi 12.* in omnium catholicorum ore: *Ex fructu arbor agnoscitur*; quàm tempore hyemis, cum frondibus, folijs, ac fructibus expertes quasi ficcæ, aridæ, ac mortuæ insepultę iacent.

Cum effectus nobis notiores sint, ac priores ipsis causis, faciliùs deueniatur in cognitionem Matthæi 12. in omnium catholicorum ore: Ex fructu arbor agnoscitur; quàm tempore hyemis, cum perfitiosa curationis,

Magnam equidem notitiam hausimus superstitiosæ curationis ex cognitione causæ, & modi. At vis, habeamus de hac re statum, ac cognitionis complementum? A fructibus ipsius cognoscemus eam. Intueamur effectum, quem producit, eius fœtum contemplemur, & statim causæ, ac matris qualitatem agnoscimus. Clarum est enim, effectum siuè Physicum: siuè Hyperphysicum qualitatem causę arguere: vt duæ sequentes sectiones declarabunt.

Si ipsius contemplemur Effectum. Siuè Physicum. Siuè Hyperphysicum.

SECTIO I.

Physicum.

NEmini rectè philosophanti est ignotum, effectum illum physicum nuncupari, qui vires, seù actiuitatem causarum creatarum non excedit, quæ quidem causæ huiusmodi physicum, seù naturalem effectum nequeunt producere, nisi mediante physica operatione, quæ requirit. 249

Effectus physicus est ille, qui non excedit causarū creaturū vires.

Primò, quòd agens maioris sit efficaciæ, quàm patiens, ideſt, sit fortius virtute resistitiua passi; alioquin non sequeretur operatio.

Secundò quòd patiens sit tale in potentia, quale est agens in actu, dummodo agens sit vniuocum, ens naturale, & corporeum.

Conditiones ad physicā actionem requisitę.

Tertiò, quòd patiens magis, vel minus patiatur secundùm quòd magis, vel minus est dispositum.

Quartò. quòd patiens sit approximatum suo agenti. Agens enim, & passum etiamsi ponantur in esse, non potest sequi actio, ac passio, nisi approximentur, & se tangant saltem per medium; ità, quòd sit ei immediatum immediatione suppositi, aut virtutis: vt latiùs explicatur *infra disput. sequenti num. 370. vbi de physica actione.*

Effectus ergo, qui per actionem huiusmodi munitam conditionibus prodit in lucem, iuremeritò physicus appellari potest; nec de vlla valet damnari superstitione: cum à causa naturali naturaliter operante, merè procedat. 250

Quia sæpius dæmon operatur per causas naturales. Ideò cuius ratio quandoque superstitiosa est quoad effectum physicum Siuè procedat à causa Naturali. Siuè Supernaturali.

At quia experientia rerum magistra docet, dęmonem, qui non alio fungitur officio, non alij curæ, alijuè negotio intentus, nulli operi dies, noctesquè peruigil incumbit, nisi vt homines laqueis, retibusquè suis implicet, sæpè ac sępiùs his physicis effectibus ad morborum curationes præcipuè spectantibus quædam vana, & inutilia admiscere, quæque nullam ad eiusmodi curationes obtinendas habent efficaciam: quinimmo ipsummet versipellem mediantibus causis naturalibus physicos persępè effectus operari. Ideo huiusmodi curationem quandoquè superstitiosam etiam quoad effectum physicum siuè procedat à Causa naturali: siuè à Causa supernaturali dæmone: vt duobus articulis explicabitur.

ARTICVLVS I.

A Causa naturali.

§. I.

251 *In physicis effectibus multa sapiùs admiscẽtur, quæ illos superstitiosos reddunt.*

QVi physicos effectus à causa merè naturali prodeuntes condemnare vellet, totam medicinæ artem argueret, & inficeret. Sed quid absurdius, ac pernicosius? Quia tamen experientia edocti passim videmus, ab aliquibus præsertim in conferenda sanitate, morbisquè pellendis multa fieri cum corporum vtilitate, ac fructu; sed per media, quæ de se non videntur totaliter efficacia; ideò nobis datur suspicandi locus: an huiusmodi effectus sint merè physici, ac naturales à causa naturali prodeuntes: vel aliquid dæmoniaci operis habeant permixtum;

Quare cum vnica non possit dari generalis responsio, quæ omnes istos curatores comprehendat. De ijs distinctim disseramus; quidnè vnusquisquè eorum recti, ac boni: quidnè superstitiosi contineat, explicemus.

252 *Alij vtũtur remedijs occultis citissimè operantibus, licèt naturali sint.*

Quidam enim sunt, qui aliquibus herbis vtuntur medicinalibus habentibus re vera virtutem ad illos effectus, ad quos applicantur; & adeò sunt efficaces, vt citissimè, & regulariter operentur: multum autem occultè, & inusitatè. Et indè proueniit, vt curationes illæ vulgo existimentur mirabiles. Et tunc clarum est, non iuteruenire peccatum per se loquendo: quia illa curatio non pertinet ad superstitiosam magiam; sed naturalem.

Quomodo peccẽt

Solent autem interdum hi homines tam occultè, & artificiosè his remedijs vti naturalibus, vt sine illis operari appeareant; vt hoc modo in maiori æstimatione, & admiratione habeantur; Et tunc quidem potest esse peccatum vanitatis: vel etiam auaritiæ: non tamen erit mortale, vt docet Suarez *de Religione lib. 2. de superstit. c. 15, num. 24.* nisi vel in iniustitiam transeat; vel scandalum graue indè generetur, inducendo homines, vt iudicent, illud fieri opera dæmonis; vel sub illa specie maiora promittendo, quæ supra virtutem sint naturalium causarum, & parando viam ad opera superstitiosæ magiæ introducenda.

§. II.

253 *An sint à Magistratibus permittendi.*

AT quis non videt, in his hominibus semper peccandi morale esse periculum; ideòquè non esse publicè permittendos; nisi clarè ostendant Magistratibus Reipublicæ, & Inquisitoribus: quibus herbis vtantur: & probabili aliqua via ostendant, tales herbas talem habere virtutem.

Potest autem contingere, vt virtus talis herbæ casu cognita sit: vel traditione accepta à peritissimis Medicis: Vel certè aliquando etiam potest esse à dæmone manifestata, non quidem illi, qui nunc ea vtitur; sed alijs, qui præcesserunt, & postea experimento cognitum sit, dæmonem verum dixisse. Et tunc nullum erit peccatum, tali herba vti; quia ille vsus iam non fundatur in societate dæmonis; sed in virtute à Deo data, iamquè experimento cognita. Quòd autem illa cognitio occasionem, vel originem sumpserit ex dæmonis doctrina, per accidens est. Ita rectè docet Victoria *Relect. 12. de Magia num. 15.* & Suarez *loco citato*.

Aliqui etiam credunt, interdum has virtutes reuelatas esse diuinitùs, vel apertè: vel per insomnia: vt ex Plinio *2. lib. 25. Natural. histor.* Leonicus *in proemio ad lib. Aristot. de Præsentione per somnium*. Vndecumquè ergo talis cognitio traxerit originem, vsus virtutis cognitę per se licitus est, & non superstitiosus; nisi per accidens ratione alicuius circumstantiæ adiunctæ: vt supra diximus.

Alij solo contactu curant morbos.

Alij solo contactu sanant morbos, ac præcipuè certis morborum generibus medentur. De quorum numero fuerunt Psylli, & Marsi. Plinius enim scribit *lib. 28. Histor. Natur. c. 3.* fuisse in Africa Psylos, ex quorum familijs qui ducebant originem, tales fuisse, quorum corpora tactu ipso, suctuquè modico leuabant percussos à serpentibus; & quendam in dolium serpentium coniectum experimenti causa, circummulcentibus linguis illæsum penitus extitisse. Alios item, quorum sudor medebatur multis morbis.

Nec silentio prætereundum id, quod de Marsis narrat in Italia existentibus, in quibus inest eadem vis; quòd ictu saliuæ, vt feruentis aquæ contactu serpentes fugant, ab eorumquè ictibus sanant. Quòd si in fauces saliua penetrauerit, etiam mori coguntur, idquè maximè hominis ieiunioris. Idem refert *lib. 6. c. 2.* de aliquibus humanis corporibus, quorum aliquando partes aliquę nascebãtur ad aliqua mirabiles: sicut, inquit, Pyrrhi Regis pollex in dextro pede tactus linosis medebatur. Alia possent referri ex eodem Plinio, Solino, & Cardano.

§. III.

254 *Tales curationes non esse naturales, probatur.*

AT quæres: istæ curationes sintnè effectus physici, & naturales: an supernaturales, seù hyperphysici? Quis naturales dicat? Tactus enim quatenus tactus homini datus est ad proprię vitæ conseruationem: nec vim habet aliam, nisi tangendi. Si verò vim aliquam habet huiusmodi mira perpetrandi, vis illa, oportet, salutaris sit natura sua, vel noxia. Si salutaris, suo priùs corpori salutem afferret. Si noxia, priùs necaret eum cui inest. Horum tamen nihil cernimus contingere. Deindè in omnes æqualiter ageret, quos tangeret, sanaretquè, vel læderet etiam quos nollet. Nullisquè deniquè foret opus alijs obseruationibus, ac ritibus, quæ cuncta videmus aliter se habere.

255 *Objicitur de quibusdam mirabibus.*

Sed dices, torpedinem sariſſa ictam tenentis manum, corpusquè totum torpefacere: Hyenæ vmbra canes obmutescere: Serpentem quernis contactam frondibus emori: Eandem Ibidis penna fisti: Viperam arundinis, vel faginæ virgulæ percussiones obstupescere. Vespertiliones foliis platani abigi; Eryngium capræ sumptum ore greges totos sistere. Cæteraſquè pennas aquilæ pennis mixtas contactu absumi: Lepore marino viso, vel tacto necari nonnullos. Lupinas fides si iungas agninis, istas disilire?

Respõdetur obiectionibus

At quis non videt cuncta hæc procedere ex vi maxima effusionis occultarum qualitatum, & latentis in rebus naturalibus consensus, & dissensus, quem sympathiam, & antipathiam dicunt, ex quo sequitur, has consumere illas, vel saltem effectum in eas aliquem producere ob qualitates contrarias in ipsis repertas? vt benè docet Hieronymus Fracastorius *lib. de Sympathia, & antipathia à c. 5. vsquè ad 11.* & nos docuimus *supra tom. 1. disp. 4. num. 13.* Nec valet consequentia, si indè ad hominis contactum, quo tangit alium hominem, argumenteris. Nam homo homini specie similis est, nec nata-

naturalis antipathia in eadem ſpecie locum habet. At illa ſpecie differunt ab ijs, quibus nocent.

Dicendum ergo, prædictos effectus non eſſe naturales, ita vt ex temperamento ſequantur; ſed pertinere potiùs ad occultas proprietates diuinitùs inſitas: Vel dona, quæ dicuntur gratis data; & referri aliquo modo poſſunt ad gratiam ſanitatum in commodum hominum conceſſam quibuſdam locis, maximè vbi id erat neceſſarium, vt de Pſyllis ſcribitur, quorum regio ſerpentibus abundat. Veruntamen cenſet Delrius ex Plutarcho, Plinio, & Alchimo Auito *libro* 2. eos, ſicut & Marſos ſanaſſe dæmonis potiùs pacto, & incantationibus fretos, quàm diuino auxilio ſuffultos, & munitos.

§. IV.

256 *Poteſt tamen Deus concedere, vt aliqui ſanent morbos aliquos Odore, Tactu, Halitu.*

NOn eſt tamen dubitandum, quin poſſit Deus quibuſdam hominibus, vel familijs eam vim concedere, vt ſuo tactu, vel halitu, vel odore poſſint aliquos curare morbos; ſanguinem ſiſtere, ſpiritus euaneſcentes cohibere: partem læſam corrobare, venena extrahere, & ſimilia: vt teſtatur D. Paulus 1. *Cor.* 12. *Alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ: alij autem ſermo ſcientiæ ſecundùm eundem ſpiritum: alteri fides in eodem ſpiritu; alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu: alij operatio virtutum*, &c. Sic quidam gratiam habent curandi ſtrumas, quam paſſim habere putatur maſculus, qui ſeptimo loco continuato ordine naſcitur: vt refert Bonghus *de num. Septenario*.

Vt cõſtat De maſculo ſeptimo loco nato.

Quæ gratia ſanitatum licèt plenè alicui fuerit conceſſa, ſicut collata fuit Apoſtolis, & alijs miraculorum patratoribus, nec ſit alligata iſtis externis actibus; attamen collata ſolùm ex parte: vel ad certum morbum poteſt eſſe alligata externis actibus tanquam inſtrumentis neceſſarijs. Sic Reges Galliæ non curant ſtrumas niſi contactu loci affecti: & Marſi, & Pſylli, (ſi tamen, horum erat gratia gratis data, & non dæmoniacum opus) niſi contactu curabant.

De Regibus Galliæ.

Quod tamen eſſe donum à Deo gratis datum incomperto eſt. Ratioquè ipſamet dictat præcipuè de Regibus Galliæ hoc beneficium illis quondam Deo gratis conceſſum fuiſſe, vt contactu ſtrumas, ſeù ſcrufolas ſanarent. Si enim ea vis naturalis fuiſſet, per traducem hereditariam regni non tranſiſſet in Regem ſolùm, excluſis cæteris fratribus, quorum ſæpè temperies, & complexio patri ſimilior, quàm Regis ipſius. Conditio quoquè ſceptri, ſeù coronæ, cui comes illa facultas media nihil tale poterat naturaliter largiri. De huiuſmodi dono gratis dato Franciæ Regibus res non Annalium modò, ſed Medicorum publicis ſcriptis, vt Guidonis *in Chirurg. Magna tract. 2. doct. 2. & 3.* & Ioannis Tagautij *lib. 1. inſtitut. chirurgic.* & quotidiana, certaquè experientia eſt conteſtata. Quòd verò Hieronymus Cardanus *lib. contradition. Medic.* ſcripſerit, Reges Francorum ex longo vſu aromatum hanc vim habere, ſanè ridiculum, vanum, & dignum eſt ſcutica Ioannis Brodæi *lib. 8. Miſcellan. cap. 10.*

§. V.

257 *Quod de Rege Pyrrho contactu morbos ſanante.*

DE Pyrrhi verò Regis digito contactu morbos ſanante vt diximus, iure optimo Antonius Mirandulanus cenſuit hoc mendacijs incredibilibus adnumerandum; vel vt putat Delrius *lib. 1. Diſquiſit. magic. cap. 3. q. 4.* dæmoniaco potius operi adſcribendum: quia non eſt, cur in ſanitatibus à Gentilibus, alijſq. hæreticis, & hominibus impijs collatis recognoſcas manum Dei; ſed diaboli: cum infidelium opera huiuſmodi actu, & facto impurorum ſpirituum, vt plurimùm fiant.

Huc referendum illud genus hominũ in Hiſpania, quod ſalutatores, & Enſalmadores vocãt, eo diſcrimine, quòd iſti dicant ſe ſanare vi orationum, quas conceptis verbis dicunt: Illi vi ſaliuæ, & halitus, quem ægro inſpirant. De his aſſerimus nec poſſe diſtrictè, & in vniuerſum damnari: nec etiam in vniuerſum approbari. Etenim poteſt fieri, vt aliquando nonnulli habeant donum ſanitatis. Sic Victoria *Relect. de magia.* Vera crux *lib. 2. de Anima ſpeculat. 2.* Sic etiam admittenda quæ Nauarrus ſcripſit *in Manual. cap. 11. num. 36.* Margarita Confeſſorum *quæſt. Moral.* Sed quia multi ex illis ſuperſtitionibus vtuntur; immò, vt ait Delrius *loco citato*, rarò licitè eo vtuntur miniſterio: nec credendum, tot hominibus peſsimis eam vim à Deo traditam eſſe; Ideò concludimus, hos Salutatores, ſiuè Enſalmadores diligenter examinandos eſſe ab ordinarijs, priuſquam munus hoc obire permittantur; vt videant: an naturalibus remediis: an per gratiam gratis datam: an per pactum cum dæmone operentur; quę ſunt ex circunſtantiis cognoſcenda: vt conſtabit ex Regulis in fine diſputationis ponendis: De quibus legendi ſunt Delrius *loco citato* Ciruelus *de Superſtit. par. 3. cap. 3. & 7.* Leonardus Leſsius *de iuſtitia, & iure lib. 2. c. 43. dubit. 10.* Suarez *tom. 1. de Religione lib. 2. de Superſtit. cap. 15. num. 25.* & Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 40. num. 45. & ſequentibus*.

258 *Quid de ſalutatoribus, ſeù Enſalmadoribus.*

§. VI.

259 *Alij vlcera tantur remedijs externis, certis, ac definitis.*

ALii ad ſananda vulnera, plagaſquè curandas quibuſdam vtuntur remediis externis certis, ac definitis, de quibus cum euidens non ſit, poſſe eſſe cauſas naturales ſufficientes, & efficaces ad huiuſmodi præſtandos effectus, ſubindè videntur eſſe ſigna. Et dicuntur eſſe talia, vt à quocumquè addiſcantur, & proferantur talia verba, & applicentur fruſta panniculi linei, vel alterius materię cum tali benedictione, & ſimilia, effectus infallibiliter fiat.

Quarum curationum varii ſunt modi, puta, perorationes quoſdam.

Harum autem curationum varii ſunt modi:

Quidam prius recitant ſequentem orationem: *O Deus æterna, & Creator cæli, & terra, tu qui redemiſti humanam naturam, & poſuiſti ſuper dorſum tuum lignum ſanctæ crucis, vt ſaluares nos peccatores, & natus es inquantum homo, inuolutus fuiſti tela candida, ſepultus quatenus homo i tertia die reſurrexiſti tua ſanctæ Matri ſanus, & ſaluus ab omnibus plagis punctionibus, & fracturis. Domine mi ſanctiſſimè te quaſo mihi concedere velis*, &c.

Fruſta panniculi linei aquæ tincta.

Dictam autem orationem recitant italico idiomate. Deindè fruſta panniculi linei ſubtilis, & candidiſsimi certo numero intingunt aqua frigida: poſtea ab eis aquam fortiter extrudunt, rotundamquè, ſeù linamentum ex filis non madefactum in vlcus immittunt. Suppoſitis tandèm fruſtis lineis dicunt infirmo; vt ignoſcat ei, à quo fuit offenſus. Si verò vulnera eſſent, vbi ſunt muſculi, aut nerui poſſent vnctionem perficere ex lumbricis in oleo referuefactis, quibus vngatur plaga, vel vulnus, & ſanabitur.

Alij

§. VII.

260 ALij alijs vtuntur medijs, ac cæremonijs. Si vulneratus eſt homo, ſumunt fruſta induſij maſculorum: ſi fœmina, fœminarum, quæ intingunt in ſanguinem, qui primò ex vulnere eſt egreſſus; poſtea vulnus cooperiunt, ſeù aſpergunt puluere calcanti, ſeù vitrioli, quod radijs ſolaribus fuerit expoſitum toto tempore caniculæ. Dehinc ſuper imponunt huiuſmodi panniculos ſubuculæ ſanguine medafactos, & recitatis quinque Pater noſter, & totidem Aue Maria ſanitatem conferunt.

Fruſta induſij ſanguine madefacta.

Puluerē aluminis aduſti.

Nonnulli tandem ſumunt puluerem aluminis aduſti, & ſal, quę prima vice ſuper vulnus ſpargunt, prius in vulnere poſito linamento ex filis; poſtea duo fruſta panniculi linei in modum crucis ſuper imponunt admurmuratis quibuſdam precibus, & præcipiunt infirmo, vt benè manducet, & bibat, nec ſe abſtineat à quocumquè genere cibi, aut potus.

Alia id generis.

Alij alios id generis ſeruant modos, ac ritus, quibus potiſſimùm dicuntur aliqui hoc noſtro æuo ſimiles curationes efficere, & publicè tolerari. De quibus maximè oritur difficultas: an effectus ab iſtis curatoribus per hæc media producti ſint phyſici, & naturales, à cauſa merè naturali prodeuntes: an verò ab aliqua cauſa proueniant ſupernaturali?

§. VIII.

261 SPectemus indicationes vulnerum, & infirmitatum, & ſtatim agnoſcemus, ſi huiuſmodi remedia ſint ſufficientes cauſæ ad tales phyſicos effectus producendos. Aſſeuerant Medici, in quocumquè vulnere graui proprias elici indicationes, prout morbi indicant. Pro materia fluente vti diuerſis diuerſorijs: pro iam fluxa, præparatorijs, digeſtiuis, nempè, & expurgantibus: deindè incarnantibus: poſtea cicatricantibus. Interdum corroborandam eſſe partem læſam, ne humores recipiat, quę ſunt in fluxu. At quis mediocriter arte medica peritus iſtas indicationes abſolui poſſe, fateatur, per panniculos lineos aqua frigida, vel ſanguine madefactos, ſiuè non madefactos? Quam enim vim habere poſſunt huiuſmodi panniculi certo numero, nec plures, nec pauciores ad humores diuertendum, digerendum, expurgandum, ad incarnandum, & cicatrizandum? Quomodo poſſunt partes corroborare, ne humores fluentes in ſe recipiant? Non ergo huiuſmodi panniculi ſic madefacti, vel non madefacti videntur cauſę ſufficientes dictorum effectuum phyſicorum, ſanitatis, nempè, conferendæ.

Qua non videntur ſufficientes cauſa naturales ad cō ſeqdam ſanitatē

§. IX.

262 NOn denegamus tamen in primo remedio quin valida ſit illa vnctio ex lumbricis in oleo reſeruefactis; quibus vngatur plaga, vbi ſunt muſculi: aut nerui: ſimiliter naturaliter iuuare linamentum ex filis ad vulnus purgandum, & incarnandum: ſi aliquid, cut aliquo modo etiam panniculi linei.

In quolibet tamē modo eſt aliquid, quod naturaliter aliquantulum iuuare poteſt.

Similiter in ſecundo remedio non damnamus vſum puluerис vitrioli ad corrodendum, & intertio ſal, & puluerem aluminis aduſti ad deſiccandum. Exindè tamen non infertur, in quocumquè vulnere ſufficiens eſſe remedium, vt aſſeuerant iſti Curatores. Sicut de panniculis iſto, vel illo modo diſpoſitis, putà in cruce poſitis: vel in tot numero applicatis dicimus, ſi hoc fiat ex deuotione, excuſari poſſe. Sed ſi credant neceſſariùm ad effectum producendum eſſe tali modo diſpoſitos, & ſub tali numero, nec plures, nec pauciores, ſuperſtitione non carere in comperto eſt. Illa enim diſpoſitione, vel numerus nihil naturaliter confert ad effectum, niſi quatenus ſunt ſigna pacti alicuius ſaltem impliciti cum dęmone.

§. X.

263 QVid autem dicemus de illis formulis verborum, quæ in hiſcè curarionibus proferuntur. Si primam examinandam aſſumimus: quid mali, aut ſuperſtitioſi continere poteſt, ſicut, & formulæ ſecundi, & tertij modi; quæ non niſi in recitandis tot numero Pater noſter, & Aue Maria conſiſtunt? Quis audeat huiuſmodi condemnare orationes: cum nullam contineant falſitatem, nec dæmonis inuocationem; & alioqui ſint verba ſacra, & apta ad orandum; vel colendum Deum per eorum prolationem: vt eſt oratio Dominica, & Angelica: nomen Ieſu, & ſimilia?

Formulæ verborū adhibitæ

264 Sed eſto ſint bonæ, & ſanctæ, & nulla poſſit iudicari in hac parte ſuperſtitio, ſi adhibeantur per modum deprecationis. Eſſe tamen poteſt ex intentione, ſi adhibeantur ab iſtis Curatoribus tanquam formulæ neceſſariæ, & vt ſigna infallibilia talis effectus, ſanitatis nempè, conſequendæ. Quia, cum tale ſignum non ſit à Deo, neque ab Eccleſia inſtitutum: neque à ſacris literis; aut eccleſiaſtico vſu approbatum: à dæmone datum eſſe conuincitur: qui ſub prætextu ſacrorum verborum homines decipere ſatagit; ſimulquè vult profanare ſacra verba, dum illis ad ſuperſtitioſas curationes vti iubet. Et propterea quandò in verbis ipſis non ſtatim apparet ſuperſtitio, aliæ obſeruantiæ, quæ ſimul adhibentur, & neceſſariæ reputantur, conſiderandæ ſunt: vt rectè docent Delrius *Diſquiſ. magic. lib. 1. cap. 4. quæſt. 3.* & Suarez *de Religione libro 2. de Superſtitione cap. 15. ſa. num. 11.*

Per modum deprecationis ſunt licita.

Adhibita autem vt formula neceſſaria, vt ſigna infallibilia talis effectus ſunt ſuperſtitioſa, quia continēt Plura, Vana, Inutilia, Superflua.

§. XI.

265 QVarè cum in dictis remedijs, alijſq. id generis plura inueniantur vana, & ſuperflua, quę ex ſe naturaliter cauſæ efficaces nequeunt eſſe ſanationis: vt neceſſitas talium orationum, aut tot numero fruſta linea, quis apertè non agnoſcat huiuſmodi curationes quoad effectus, qui merè phyſici non ſunt, ſuperſtitioſas eſſe. Ideòquè quoad forum conſcientiæ, & ſimpliciter cenſeo, non eſſe ità tolerandos, vt Confeſſarij illam eis concedant facultatem, eoſquè abſoluant, niſi ab huiuſmodi remedijs adhibendis ſe abſtinere promittant. Nam licèt pro aliquo tempore aliqua ex parte ob ignorantiam excuſari potuerint: quia nimirum per ſolam aliorum traditionem id acceperant, qui ità experti fuerant ſine aliquo conſortio cum dæmone expreſſo; & ipſi etiam poſteà ſine mali ſuſpicione ſunt experti: Nihilominus re ipſa, & ſecundùm ſe non erat licitum; ità vt vix potuerit ignorantia fuiſſe omninò inculpabilis: quia non habent probabilem rationem ad præſumendum, Diuinam virtutem eſſe infallibiliter aſſiſtentem

Pradicta ergo remedia ſunt ſuperſtitioſa, quia

illis verbis, signis, aut actionibus : vt sæpiùs dictum est. In foro autem exteriori fortasse interdum conniuentur, quia non probantur sufficientia indicia ad pactum tacitum præsumendum : præcipuè, si postquam à sapientioribus sunt admoniti, id quod suspicioni est obnoxium, prætermittant.

ARTICVLVS II.

A Causa libera, nempè, dęmone.

§. I.

266 TEnebris ignorantiæ offundatur, oportet, mens illius, qui vel asserat, omnes effectus esse præstigiatorios : vel credat, omnes veros. Sæpiùs dæmon fallit : quia mendacij pater est. Ideò sæpè præstringit oculos : aut sensibus alijs illudit.

Dæmon etsi præstigijs aliquādo homines fallat. Aliquādo tamen veros producit effectus.

Quando tamen & Deus permittit, & dęmon vult verum producere effectum, si is vires ipsius non superet, nihil profectò prohibet, quominùs verum producat effectum. Vndè cum causæ naturales verum gignant effectum, vtitur quandoquè illis diabolus, & actiua passiuis applicando remedia efficacissima conficit, quibus ad vulnera, vel alias infirmitates auferendas applicatis, citissimè verus sequatur effectus. Cum enim, teste Dionysio Areopagita, *cap. 4 de diuin. nominibus*, donorum naturalium peccando nullum amiserit, cur mirum, si verè effectum, quem cupit, commodissimè dare possit ? Videt enim naturalium rerum omnium substantias, & proprietates singularum peculiares perspectas habet : commoda nouit applicandi tempora : solertiæ, & artificij vix est quicquam, quod ignoret. Quid enim adeò diuturna, & assidua experientia, atquè obseruatione non sit assecutus ; præsertim cum norit cuncta naturaliter, quæ boni Angeli à mundi exordio publicè patrarunt, & quæ homines longa exercitatione perfecerunt ? Quis tam peritus Medicus vmquam poterit inueniri ? Claudicat Hippocratis scięntia medica ; nulla est medicina Galeni ; infirma est, ac debilis cunctorum simul medicorum peritia dæmoniacæ scientiæ medicæ comparata. Quid ergo mireris, si sæpènumerò multa pharmaca à dæmone efficiuntur, quibus ab ægris sumptis, sanitas citissimè eis restituitur, quam naturæ solius operatio, vel medicorum ars numquam præstitisset, nisi dęmon naturam artificiosa applicatione iuuisset ? Hæc tamen beneficia dæmon homini præstat, non vt illi benefaciat, cum eum summo prosequatur odio ; sed vt per huiusmodi fauores apparentes eum ad sui pertrahat sequelam, ac totaliter à Deo auersum tandem in infernum detrudat.

§. II.

267 AT quæres : Sanitas per huiusmodi pharmaca restituta sitnè dicenda effectus physicus, & naturalis, an hyperphysicus, & præternaturalis ?

Qui dicuntur Prodigiosi prout respiciūt causam artificialem dæmonem

Si causam artificialem dæmonem dicta medicamina præparantem, ac perficientem attendamus : cum ipse agentia naturalia vt instrumenta sumat, instrumenti verò conditio sit, effectum producere non tantùm naturali suæ virtuti æqualem ; sed longè etiã excellentiorem ; agentisquè principalis, à quo mouetur, facultati aliqualiter respondentem : quis effectum sic ab eo prodeuntem artificiosum, ac prodigiosum non appellet : Nonnè vides securim ex se duntaxat virtutem habere secandi ; sed quatenus est instrumentum periti fabri, posse mensam, vel statuã præfacere ? Nonnè apertum est, calorem natiuum in humano semine, quà calor est, posse calefacere, rarefacere, segregare, ac condensare ; sed quà instrumentum est animæ, posse ossa, neruos, & carnem generare ? Quidni causę huiusmodi naturales, puta herbę, pulueres, radices, semina, aliaq. id generis à dęmonibus composita, & applicata suis ipsarum proprijs viribus quodāmodo pręstantiora effecta dare queāt ? Nam quę secundùm communem suum cursum numquam produxissent, si à dęmone non fuissent applicata : ea nunc vt à dęmonibus mota instrumenta, quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda producunt : teste Aug. l. 2. de Gen. ad lit. c. 17. & Delrius *l.* 2. q. 8. disq. mag.

monem agentia naturalia præparāti

§. III.

268 SIc potio illa Iurisconsulto Sabinensi diuturna ægritudine detento exhibita à quodam magno, & solemni magistro, qui vocabatur magister magnæ experientiæ, qui in veritate erat solemnis Magus, & Maleficus, de quo *supra n.* 20. cum esset dæmonis artificio perfecta, nullo negotio, imò citissimè sanitatem contulit ægroto, cui nihil proderant multæ à medicis exhibitæ medicinæ. Idem fatendum de illo pyro varijs qualitatibus efficacissimis cõfecto, quem præbuit mulier malefica comedendũ Stephano Noacho Madrensi, de quo supra n. 169. quo manducato alijs obseruantijs peractis statim optatam consecutus est sanitatem, de qua totaliter erat desperatus. Harum tamen ægritudinum, cum essent maleficio inductæ, præcipua euasio fuit : quia dæmon cessauit malefacere.

probatur exemplo.

Dicendum ergo iuremerito, si huiusmodi pharmaca artificio dęmonis adiuta non fuissent, nequaquam tam citò sanitatem conferre potuissent. Ideòquè sanitas sic collata effectus artificiosus, seù prodigiosus vtiquè nuncupandus.

§. IV.

269 SI verò causas ipsas naturales à dęmone applicatas intueamur in ordine ad effectum, quem producunt, numquam hæc opera naturæ cancellos effugiunt, eò quòd vim naturalem causæ principalis non excedunt. Insunt enim reuera hi effectus virtualiter in ipsis naturalibus agentibus eo modo applicatis : puta, herbis, pulueribus, seminibus, metallis, & id generis, quibus agentibus diabolus nihil confert applicando, præter conditionem, sine qua iste effectus non produceretur. Vndè licèt dæmon operetur ipse potissimùm per modum artificiosum : quia tamen vtitur rerum applicatarum vi naturali, effectus productus, puta, sanitas collata dicitur effectus physicus, & naturalis, & non hyperphysicus, ac prętternaturalis. Sicut coquus, cum suaue edulium concinnat mediante arte per ignem id excoquit, quod licet solus ignis, nisi tali esset arte applicatus, numquam effecisset : quia tamen ignis naturaliter operatur, effectus naturalis, & physicus vocitari debet. Quid enim coquus igni confert, nisi modum, & conditionem, sine qua non ? Si ergo vim igni nullam influit, quæ causæ physicæ nomen mereatur, quidni effectus vocatur naturalis, & physicus ?

Physici prout respiciunt causas naturales naturaliter operantes

Hoc

§. V.

270 *Probatur in dæmoniacis.*

HOc perſpectum habetur in dæmoniacis, & energumenis. Vides dæmoniacum quandoquè furijs agitatum in terram volutari: ſaltitare, velociſſimè currere, ac ſe tanta vi, & impetu dimoueri, quòd vix detineri poſſit à tribus, vel quatuor robuſtis hominibus. Vndè tanta vis, ac robur? Dices, à dæmone. Sed vtiturne dæmon ſuis proprijs viribus, ac potentia ad mouendum talem hominem? Non vtiquè. Si enim dæmon propria vteretur potentia, ac virtute ad mouendum, nec decem, nec viginti, aut plures validiſſimi, ac fortiſſimi etſi gigantes poſſent detinere eum: cum tanta ſit potentia dæmonis, quòd nulla ſuper terram valeat comparari ei, Iob. 41. Vndè ergo tanta vis in illo dæmoniaco? Nonniſi à proprio calore naturali, ac ſpiritibus vitalibus ipſius dæmoniaci à dæmone excitatis, ac motis, quibus arte dæmoniaca nerui, muſculi, cæteraq. organa, ac membra, ex quibus motus procedit, confortata, ac roborata, tam validè, fortiter, ac velociter corpus dimouetur: ità quòd dæmon nihil addit viribus humanis, niſi modum, & conditionem, ſine qua non tàm velociter, ac validè operaretur. Illa tamen operatio naturæ cancellos non effugit, idcircò naturalis appellanda.

At quis apertè non agnoſcat, idem prorſus fatendum de potionibus, ac pharmacis per naturalia, agentia ope dæmonis paratis, quibus citiſsimè ſanitas obtinetur? cum dæmon in eiuſmodi pharmacis rerum applicatarum vi naturali vtatur. Quid confert pharmacis, niſi modum, & conditionem, ſine qua tam citò ſanitas non ſequeretur? Vim verò, quæ cauſæ phyſicæ nomen mereatur, illis nullam præſtat. Idcircò effectus, qui ſequitur, merè naturalis, ac phyſicus nuncupari debet; vt optimè docet etiam D. Thomas *1. par. quæſt. 110. art. 2. ad 3. & lib. 3. aduerſ. Gent. cap. 103.*

§. VI.

271 *At quia illicitum eſt, à dæmone petere auxilium, dicti effectus ope dæmoniaca producti ſunt ſuperſtitioſi.*

AT quia huiuſmodi effectus licèt phyſici, ac naturales eo modo non poſſunt euenire niſi opitulante dæmone; à quo non licet auxilium petere, iuremeritò curationem quoad huiuſmodi effectus, vt ſuperſtitioſam reprobamus, & condemnamus. Nulla enim ratione licitum eſt, rogare dæmones, vt nobis aliquod obſequium qualiſcumquè generis ſit illud; aut qualecumquè beneficium præſtent: quia hoc facere eſt culpa mortalis grauiſsima: vt docent D. Thomas 2.2. *quæſt. 90. articul. 2.* & ibi Caietan. *articul. 1.* D. Anton. *2. par. tit. 10. cap. 8.* Sylueſt. *verb. Adiuratio quæſt. 7.* & ibi Angelus *num. 2.* Tabiena *num. 6.* Sotus *lib. 8. de iuſt. quæſt. 3. articul. 2.* Suarez *tom. 2. de Religione lib. 4. de Adiuratione cap. 2. num. 8. & 9.* Leonard. Leſsius *lib. 2. de Iuſt. cap. 42. diſt. 13. num. 71.* Non enim eſt aliud, quàm dæmoni tanquam Domino ſe ſubijcere: aut illius fauorem expetere: aut beneuolentiam erga illum gerere: quod eſt quędam pacti, & ſocietatis cum ipſo inchoatio.

§. VII.

272 *Quid circa hęc obſeruandum.*

QVare diligentiſsimè obſeruandum tam Magiſtratibus, quàm Ordinarijs, & Inquiſitoribus, cum ſibi occurrunt huiuſmodi Curatores, vel circulatores dicta pharmaca circumferêtes, quibus citiſsimè à grauiſsimis curant infirmitatibus: vel alia præſtant mirabilia contra ordinarium curationum modum naturalium, non tantùm ſi effectus huiuſmodi ſint naturales à cauſis merè naturalibus procedentes, verùm etiam ſi illis actionibus, & operationibus ſint admixtæ, & coniunctæ aliquæ circunſtantię parergæ tanquam neceſſarię, quia: omnis circumſtantia inutilis, ſi tanquam neceſſaria, adhibeatur, facit, vt opus ſit ſuperſtitioſum: quia cũ illa non iuuet vt cauſa, neceſſe eſt, vt adhibeatur inſtar ſigni; quod, cum non ſit à Deo; conſequens eſt, vt ad pacta occulta cum dæmone pertineat. Similiter ſi illę cauſę naturales quibus ſanitas exhibetur, & mira perficiuntur, à cauſa ſupernaturali nempè dæmone ſint adiutę: quod ex eo cognoſcitur, ſi ſecundùm communem ſuum curſum naturaliter applicatę quoad ſubſtantiam, modum, vel celeritatem talia effecta admiranda numquam produxiſſent, ſignum eſt, ea producere, vt inſtrumenta mota, & applicata à dęmone, qui quicquid ſua ſpontè in nos confert, id omne ab hoſtili eius animo in nos, & in ipſummet Deum proficiſcitur. Semper enim eò ſpectat, vt Dei gloria obſcuretur; & nos ipſum offendentes æternam incurramus damnationem.

A Magiſtratibus Ordinarijs locorum, Inquiſitoribus, cum huiſmodi ſuratores ſibi occurrũt.

§. VIII.

INter hos phyſicos, ſed ſuperſtitioſos effectus non videtur connumerandos ille ſanguinis fluxus ex cadaueribus occiſorum ad præſentiam Reorum ſoliti emanare; cuius cauſam aſſignantes Doctores inter ſe non conueniunt.

273 *An inter hos effectus ſit connumerandus ſanguinis fluxus ex cadaueribus occiſorũ coram Reo.*

Alij namque id attribuunt antipathię naturali, qualitati, ac motui cuidam ab interfectore impreſſo interfecto ex vi imaginationis, & furiæ: ità cenſet Ariſtoteles *in problem. ſect. 7. problem. 6. verſ. aut quia ex vulnere*, quem ſequitur Faber Fauent. *aduerſ. Athaos diſput. 1. q. 9.*

Alij recurrunt ad occulrum Dei iudicium allegantes illud *pſ. 78. Vt innoteſcat coram oculis noſtris vltio ſanguinis ſeruorum tuorum, qui effuſus eſt.* Sic ſentit Petrus Binsfeld. *tract. de Confeſs. Maleficorum, & Sagarum pralud. 12. dubio 4. concluſ. 8.* Quam opinionem veriſsimam eſſe arbitratur Carena *tract. de off. S. Inquiſitionis par. 2. titulo 12. §. 22. num. 187.*

Ratio eſt; quia vt habetur ex Theſauro Senat. deciſ. Pedemon. *163. num. 4.* & Papon. Areſt. Francię *lib. 24. titul. 9. de Quæſt. Areſto quinto* huiuſmodi ſanguis ſolet è cadaueribus manare etiam ad præſentiam mandantium, & aliquando etiam poſt dies octo à die mortis, in quibus caſibus illa ſanguinis emanatio non poteſt eſſe naturalis; Ideò prima poſitio non videtur poſſe ſtare. Non enim naturale agens agere poteſt in diſtans: nec poſſibile eſt, poſt octo dies è cadauere ſanguinem naturaliter exire.

§. IX.

HAnc ſanguinis emanationem poſſe eſſe ſufficiens indicium ad torturam affimant nonnulli Auctores, quos citat Carena *loco citato*.

274 *Vtrum poſſit eſſe indicium ad torturam.*

Verùm indicium hoc incertiſsimum eſſe, ac leuiſsimum arbitratur ipſe Carena, ſicut & Theſaurus deciſ. 173. *num. 2.* ait, ſe audiuiſſe à Magiſtratibus Patrię ſuę, qui cauſas criminales agunt, experientiam hanc fallacem repertam fuiſſe, & non exijſſe ſanguinem à cadaueribus occiſorum ad præſentiam eorum, qui poſtea Rei, & homicidę reperti ſunt: ſicut etiam Ant. Gomez *var. reſol. t. 3. c. 13.*

*num.*15. Ideò ex hoc indicio ad torturam non esse deueniendum: vt præter præfatos DD. fatentur Delrius *lib.*5. *Disquisit. magic. q.*5. *sect.*4. *num.*20. Ioan. Zanger *de indicijs, & tortura cap.*2. *n.*160. Ludouicus Gilhausen, Godefrid. Abauo Præses Senatus Sabaudiæ, Matthæus Steph. *in suis quatuor centuriis*, & alij relati à Carena. Dummodo non sint alia indicia vrgentia, quia tunc potest Iudex contra reum deuenire ad torturam; imò etiam quandoq. ad condemnationem pro modo, & qualitate indiciorum. De his omninò videndus est Carena *loco cit.*

§. X.

275 *Consultiùs erit Iudicib. se abstinere ab huiusmodi indiciis.*

VEruntamen Iudicibus consultius erit, omninò se abstinere ab huiusmodi incertis indicijs; nec ex ijs quemquam iudicare reum: aut innocentem. Nam si talis emanatio naturalis est, potest etiã à dæmone causari: tum vt detegatur occultus delinquens scandalumquè oriatur: tum vt innocenti hac sanguinis emissione imputetur delictum. Vel è conuersò potest dæmon illam impedire, vt reus, & homicida, qui fortasse ab ipso dæmone auxilium petijt, vti innocens habeatur. Si verò illa sanguinis emanatio supernaturalis est, proueniens ex iudicio Dei occulto; cum actiones Dei ad extra sint liberæ; nec nobis constet aliundè, quòd se alligauerit Deus ad hoc peragendum; vt ex scripturis constat se alligasse sacramentis, ex eo quòd sanguis de facto nõ exierit, non potest colligi innocentia Rei. Et graue satis est, vt in re dubia certa detur sententia. *cap. Graue.*11. *quæst.*3. sic etiam nuper consulit Ignatius Lupus *part.*3. *Edicti Sanctæ Inquis. lib.*15. *dist.*4. *artic.*2. *diffic.*2.

§. XI.

276 *Examinatur quidam effectus à formicis in territorio Bergomensi.*

HVc tandem examinandus venit quidam effectus formicarum, quem ab immemorabili tempore, vt mox dicam, singulis annis euenire in territorio Bergomensi in comperto est. In supercilio cuiusdam montis Vallis Calepinæ est Ecclesia antiqua, quæ vulgo dicitur *S. Giouanni delle Formiche*, propè Calepium oppidum in Cenomanis circiter duo milliaria: ac totidem propè Credarium, vbi meum fuit natale: ac tria distans à Sarnico, vbi educatus fui. Ad prædictum montem singulis annis veluti exercitus formicarum quatuor alas habentium per aerem volitantium à quatuor mundi plagis veniunt; sed non in eadem semper quantitate. Modò enim plures, modò pauciores secundùm varias temporum mutationes, incipientes à die Assumptionis Beatissimæ Virginis, quæ celebratur die 15. Augusti, deindè singulis diebus veluti nubes vndequaquè confluere non desinunt vsquè ad Natiuitatem eiusdem B. Virginis, quæ celebratur die 8. Septembris: maior tamen earum numerus accedit die 29. Augusti, qua celebratur decollatio S. Io. Baptistę: necnon die præcedenti, ac subsequẽti. Postquam autem ad montem peruenerunt, earum plures Ecclesiã ingrediuntur, quarum aliæ seipsas super solum deponentes ibi manent, donec animam efflant: Aliæ ad Altare euolantes aliquæ super ipsum, & aliquæ circa ipsum tandem pereunt: Plures super quoddam Altare paruum, vbi residet capitis Præcursoris simulacrum ligneum à populis magna deuotione cultum duobus, aut tribus diebus ibi circumuolitantes, & alas concutientes paulatim semimortuæ decidunt, nec amplius se eleuant, donec moriantur. Plures etiam volitant super illius ædiculæ tecta, quarum ibi aliæ moriuntur: Aliæ circa muros Ecclesiæ cadunt vsquè ad imum, ibiquè intereunt: Aliæ volitant super turrim dictæ Ecclesiæ contiguam, vbi plures moriuntur: plures verò è turri se demittũt, ac conglobatim per foramina, vbi funis cãpanę deducitur, vsq. ad imum turris se deponunt: vbi cum tria sint ostia: vnum quo in atrium Conuentus, seù eremitorii octo, vel decem cubitis distantis: alterum, quo in sacrarium, & alterum, quo in Ecclesiam pergitur, relicto primo etsi aperto, aliquæ Ecclesiam ingrediuntur, aliquæ sacrarium Ecclesiæ contiguum, & ibi moriuntur. Et quod mirum est, nulla earum vnquam visa est, super domus tecta ascendere: aut illam ingredi, vbi Religiosi habitant, etsi ab Ecclesia distet tantùm octo, aut decem cubitis. Cuius rei vt notitiam certam haberem per testes oculatos, & iuratos; etiamsi egomet fuerim testis oculatus anno Domini 1630. & omnia prædicta in fine mensis Augusti attentè considerauerim; nihilominus à me rogatus anno salutis nostræ 1649. mens. Iul. consultò illùc profectus est R. P. Hieronymus de Cometis à Bergomo tunc Secretarius Prouinciæ nostræ reformatæ Brixiensis, qui omnium prædictorum notitiam certam accepit à R. P. Mariano à Montecchio ordinis Seruorum Sacerdote Confessario annos nato 67. qui viginti annos in præfato Conuentu, seù Eremitorio moratus est. Hic namq. cum iuramento omnia prædicta deposuit, manu propria scripsit die 7. Iulii, ac pluribus firmauit testibus nedũ viuentibus octogenariis, ac nonagenariis; ac centenariis, & amplius; sed ex antiquis etiam scripturis eorum, qui iam ad mortuos euolarunt, desumptis ab anno vsque 1379. asserentibus omnibus cum iuramento se singulis annis sic vidisse, & ab antiquis suis patribus quotannis sic visum audiuisse.

Idipsum tanquam testis oculatus testatur, ac cum suo iuramento affirmat P. F. Albertus à Foresto Sacerdos, Prouinciæ nostræ Reformatæ Brixię alumnus annos natus 31. filius D. Nicolini de Pinessis à Foresto, in cuius vicinia ædificata est prædicta Ecclesia S. Ioannis Baptistæ, subter quam in valle proxima extat domus, & habitatio prædicti Nicolini: Quod testatum voluit Venetiis in Conuentu Sancti Bonauenturæ anno Domini 1667. die 30. Maii, dum à me assumptus in socium ibi moraremur pro huiusce operis editione.

Ego F. Albertus à Foresto prædictus attestor, ac cum meo iuramento confirmo à tempore, quo cæpi habere vsum rationis vsque ad præsentem annum me vidisse, & à meis maioribus audisse illos semper vidisse quotannis prædictas formicas alatas rubeas accedere, ac conuenire ad prædictam S. Ioannis ædiculam prout retulerunt etiã varij testes. Quod testatum volui Venetijs die 30. *Maij* 1667.

§. XII.

277 *Qui non naturalis esse probatur*

ANergo huiusmodi effectus naturalis: vel supernaturalis, puta, à Deo, vel dæmone prouenire censendus erit?

Verè difficile est, aliquam huiusce rei occultæ essentialem adducere rationem, & aliquid certi determinare velle. Nihilominus ratio philosophica, qua quidam Modernus Auctor probare nititur, huiusmodi effectum esse naturalem, valdè est subtilis; & etiam admodum esset conueniens, si fundamentum, cui adhæret, esset verum. Supponit enim, imò affirmat, sed sine vllo teste oculato, prædictas formicas in die Natiuitatis Præcursoris, quæ celebratur

bratur die 24. Iunij, ad illum confluere montem, ad quærendam refrigerationem. Sed, cum ex prę allegatis teſtibus iuratis, & oculatis conſtet, non illa die, ſed circum feſtum decollationis eiuſdem, vt dictũ eſt, accidere: prædictã rationẽ philoſophicam pro dicto euentu nullius eſſe momenti, nemini eſt ambigendum: tunc enim non eſt amplius ſol in eadem ſtatione, qua erat die 24. Iunij: eò magis cum formicæ veniant, etiamſi calor aereus quandoque per lungas pluuias, & imbres iam receſſerit. Inſuper cum formicæ veluti nubes montem illum, verſus volitantes priùs alios montes, & æqualis, & maioris, & minoris altitudinis, ab eo ad quatuor, vel quinque aut plures lapides diſtantes, vbi ſunt aliæ Eccleſiæ Beatiſſimæ Virginis, Apoſtolis, & aliis ſanctis dicatę prętеruolent, potiùs ad earum turres confluerent; & modò ad hanc: modò ad illam ædiculam, vt refrigerarentur, ſe reciperent. Quod tamen euenire non videtur: vt egomet anno prædicto 1630. in fine menſis Auguſti exiſtens in ſupercilio alterius montis ad duo milliaria proximi vnà cum præfato P. Hieronimo, eiuſque Genitore eiuſdem nominis Viro morum grauitate, ac vitæ probitate perilluſtri propriis oculis vidi. Dum enim poſt meridiem ſub arborum vmbra quietis capeſcendæ gratia moraremur, prædictus Vir mihi quandam indigitauit nubeculam aduerſus nos volitantem, dicens: *Videas illam nubeculam venientem ab occidente: illæ ſunt formicæ alas quatuor habentes, quæ ad montem S. Ioannis aduolant morituræ*; ſed ecce vidimus eas quieſcentes ſuper illas arbores, ſub quarum vmbra morabamur; deinde poſt puſillum temporis ſe eleuantes, ac ſuum proſequẽtes iter, ad montem S. Ioannis acceſſerunt. Cur autem ibi non deſcenderunt vſquè ad terram, vt refrigerarentur, ſi frigiditatem quærebant? Illud namque frigus, quod nobis tunc proderat, poterat, & illis prodeſſe; vel tandem obeſſe, vt aſtruit prædictus Auctor.

§. XIII.

278 Neque ſupernaturalis à dæmone.

CVm ergo difficillimum ſit, huiuſce effectus naturalem aliquam velle aſſignare rationem, ſurſum corda eleuemus, & videamus, ſi ab aliqua cauſa ſupernaturali prouenire dignoſcamus. Non vtiquè à dæmone illud adduci, eſt aſſerendum; Quid enim dæmon poſſet prætendere ex huiuſmodi formicarum euectione? Nulli ſunt nocumento; etſi aliquæ moriantur quandoque ſuper Altare, vbi Miſſa celebratur; non tamen Sacerdotem miſſæ ſacrificium offerentem impediunt, aut perturbant: non enim in calicem, vel ſuper patenam, aut corporale cadunt.

Ergo à Deo eſſe euincitur

Si ergo nequè ab inſtinctu naturali: nequè à dæmone illùc adduci videntur, piè vtiquè credendum eſt, hoc à diuina Prouidentia prouenire. Nec huiuſce rei aliam noui rationem adducere congruentem: niſi vt per huiuſmodi formicarum mortem, & actiones, actiones, & mortem Præcurſoris Chriſti, vt figuræ ſuæ figuratum quodammodo manifeſtent. (Parcat Lector, ſi hic videor aliqualiter digredi à meo inſtituto, & ordine: quia hæc in honorem S. Ioannis, qui à meis conterraneis in dicta Eccleſia colitur, latè deſcribere, & explicare ducor.)

Ratio cõgruentia adducitur.

Quia aptiſſimè videtur præſigna re actiones Præcurſoris.

Quis enim non videat formicas in ſuis actionibus magni Præcurſoris vitam aptiſsimè præſignare poſſe?

Illæ, teſte Plinio *lib. 11. natural. hiſtor. cap. 30.* vix natæ ratione, memoria, ac ſapientia quaſi præditæ videntur: Hiç adhuc ventris obſtruſo recubans cubili tam perfectam à Deo obtinuit rationis capacitatem, vt ſenſerit Regem thalamo manentem. Illæ granum, ne germinet, obrodunt: Hic, ne corporis ſui granum germinaret peccata, per pęnitentiam, rodit: vndè Eccleſia de eo benè cantat:

Antra deſerti teneris ſub annis
Ciuium turmas fugiens, petiſti,
Ne leui poſſes maculare vitam
Crimine linguæ

Illæ magna grana, vt caueas ſubintrent, diuidunt, ac minuunt: Hic per humilitatem diuiſit ſe ſuperbiam, ac ſe minuit, nedum in anima; ſed & in corpore, dum caput ſibi abſcindi pro tuenda veritate placuit: vndè loquens de Chriſto, & de ſeipſo dixit *Ioan. 3. Illum oportet creſcere, me autem minui.*

Illæ humida grana deſiccant: Hic per abſtinentiam, ac mortificationem ſe deſiccauit, dum

Præbuit durum tegumen Camelus
Artubus ſacris, ſtrophium bidentes
Cui latex hauſtum, ſociata paſtum
Mella locuſtis,

Illæ ſuper ſemitas tritas, & certas ambulant: Hic per ſemitas certas, & rectas, ſcilicet, per viam Paradiſi, per quam omnes Sancti ambulauerunt, ſemper inceſſit; alioſquè incedere, edocuit. Vndè iuremeritò ab Eccleſia de eo cantatur:

Nunc potens noſtri meritis opimis
Pectoris duros lapides reuelle
Aſperum planans iter, & reflexos
Dirige calles.

Illę de futuro cogitant, ac ſibi neceſſaria prouident: Hic ad futurum ſemper oculos mentis dirigebat; cæteroſquè vt nouiſſima prouiderent, hortabatur, dicens *Matthei 3. Panitentiam agite, appropinquauit enim regnum cælorum.*

Illæ ſimul viuunt, & grana contra hyemem congregant: vndè ſapiens benè conſulit, dicens *Prouerb. 6. Vade ad formicam ò piger, & conſidera viam eius, & diſce ſapientiam:* Hic diſcipulos ſecum collegit; operaquè bona impiger contra mortis tempus congregare non ceſſauit.

Illæ ſolæ præter hominem ſocias mõrtuas ſepeliunt: Hic toto conatu ſtudebat, vt peccatores peccata ſub ſigillo ſepulcri pænitentiæ ſepelirent: vt de eis poſſent dici illa verba *pſalmi 31. Beati. quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata.*

Illæ ſunt ſtrictæ circa ventrem: Hic erat ita parcus in manducando, ac bibendo: vt de eo loquens Chritus *Matthæi 11.* dixerit: *Venit Ioannes nequè manducans, nequè bibens, & dicunt: dæmonum habet.*

Illæ tandem quando ſeneſcunt, creſcunt eis alæ, & ex terreſtribus cęleſtes factæ, ſicut aues volitant per aerem: Hic licèt in terra habitaret; tamen eius continua conuerſatio in cælis erat: vndè iuremeritò de eo S. Baſilius *homil. 2. in pſal. 28.* dixerit; *Vox Domini eſt Ioannes, Angelus à Deo miſſus ante faciem Domini, vt pararet Domino plebem perfectam.* Et Imperfectus *homil. 27, Ioannes ſpecie homo, gratia Angelus: quia nihil carnis erat in eo.* Hac de cauſa ait Euſebius, Euangeliſtam Ioannem illum vocaſſe hominem dicens: *Fuit homo miſſus à Deo*, vt errorem à mente quorundam auferret, qui eum non hominem, ſed Angelum exiſtibant.

Cum ergo formicæ præcipuè alatæ Ioannnem Baptiſtam maximopere præfigurent; nec vlla appareat ratio, ob quam illa actio à cauſa naturali; aut diabolica prouenire cenſeatur, ſanè non mirandum; imò piè conſiderandum, ac credendum, Deum ita diſponere, vt illa animalcula, quæ rectè Præcurſoris ſymbola dici poſſunt, ad montem illum ſe tranſ-

Qui colitur in loco, vbi tales effectus operantur.

transferant, ac ducantur angelica ope, circa festum Decollationis ipsius, quo animam Deo reddidit, in eo fano, vbi præcipuè prædictum Præcursoris simulacrum capitis veneratur, & animas deuotas ad cõpassionem, compunctionem, ac deuotionem erga Præcursorem excitat, vt figuræ suo figurato sese quasi sacrificio dicantes, sno modo morte sua mortem Præcursoris deplorent.

SECTIO II.

Hiperphysicum.

279 *Effectus hyperphysici dicũtur omnia opera à Deo operata. Tum in Veteri. Tum in Nouo testamento*

DVm mentis oculis extollor in contemplatione effectuum hyperphysicorum, vilescunt animo omnia, quæ naturæ finibus coarctantur; compellorquè misericordias Domini in æternum cantare in generationem,& generationem annunciando veritatem eius in ore meo; simulquè omnes creatnras inuitando ad confitendum nomini Domini, qui facit mirabilia solus, quoniam in æternum misericordia eius.

Quid enim sunt omnia signa, & prodigia operata in medio Ægypti in omnibus finibus Chanaan, & in toto terrarum orbe,nisi effectus hyperphysici? Quid tot opera à Verbo incarnato non tantùm in Capharnao; sed & in omnibus Israelis, totiusquè orientis finibus patrata: nonnè effectus hyperphysici? Videas hos miros effectus: Eriguntur claudi, cæci vident, muti loquuntur, surdi audiunt, paralitici sanantur, resurgunt mortui, & ægri ad vitam ab ipso mortis limine reuocantur, qui omnes simul vna voce possunt confiteri Domino, quoniam bonus, & annuntiare inter gentes opera eius, eiquè cantando narrare omnia mirabilia eius.

280 *Multi effectus hyperphysici sunt à damone. Ideò curatio potest esse superstitiosa quo ad illos siuè procedant. A Dæmone: siuè A Malefico.*

At quia non omnes effectus hyperphysicí à Deo, emanare probantur; sed quamplures, etiam à dæmone, licèt à primis valdè diuersi, vt disputatum est supra *tomo 1. disp. 3. num. 639. & sequentibus*, prouenire videmus; Ideò curationem superstitiosam adhuc iudicare compellor quoad effectus hyperphysicos siuè procedant à Dæmone dæmoniaca virtute operante: Siuè à malefico agente eiusdem dęmonis virtute: vt duobus articulis notum fiet.

ARTICVLVS I.

A Dæmone dęmoniaca virtute operante.

§. I.

281 *Dæmon seipso multos præstat effectus qui humanas superant vires. Quorum vnus prouenit ex*

NOn solùm antiquus aduersarius noster diabolus vana operatur mediantibus naturalibus agentibus in liberandis hominibus à varijs morbis, diuersisquè infortunijs auertendis. Verùm etiam seipso, ac sua propria virtute præstat effectus, qui aliquo modo humanam superant virtutem, omnemquè causarum creatarum efficaciam supereminent; vt sic homines magis, magisquè à Deo auertat, ad suiquè ipsius cultum, ac venerationem adducat. Horum effectuum inprimis vnus occurrit, qui sequitur ex curatione, qua quidam existentes in loco distanti; lethalia hominum, vel animalium vulnera breuissimo temporis spatio curant, applicato quodam vnguenti genere, aut puluere vittis, siuè petijs lineis: aut gladio, siuè ensi; aut ligno sanguine vulneratorum madefactis. *remedij applicatione facta in loco distanti.*

At quis in physicis mediocriter versatus hunc medendi modum approbare audeat? Nonnè apertè se ipsum exhibet superstitiosum? Quodnam agens naturale interrupta sphęra suæ actiuitatis poterit suum producere effectum? Interponatur paries inter magnetem, & ferrum, non potest ampliùs magnes attrahere ferrum. Ponantur corpora densa inter solem, & lunam, nec poterit sol ampliùs in ea producere effectus, quos producit. Pari modo si demus sphæram actiuitatis huius remedij applicati panno lineo, ensi, aut cuilibet alteri rei se protendere vsquè ad infirmum distantem, quis non videat adhuc fatendum, huiusmodi sphęram, & contactum virtualem interrumpi per multa obiecta interposita; vt per multos parietes, in quibus clausi detinentur panni linei: vel enses, quibus remedium applicatur? Ideòquè asserendum huiusmodi effectum viribus naturæ fieri non posse. Et si non est à causis naturalibus, nequè à Deo esse dici potest: quia quando non constat ex scriptura: vel Ecclesiæ traditione, aliquem effectum esse à Deo: vel à bono Angelo, non debemus illum ipsis attribuere: vt inquit Delrius *lib. 3. quæst. 4. sect. 1.* & Sanchez *lib. 2. Moral. cap. 40. num. 44.* Verosimile enim non est, Deum, vel bonos Angelos hæc passim præstare per quoscumquè homines, nisi maxima operantis sanctitas: vel alia vrgentissima indicia id suadeant. Idcircò censendum potiùs huiusmodi effectum esse à malo spiritu ex pacto tacito cum ipso. 282 *Eius superstitio ostenditur ratio nibus.*

Vrget nos alia ratio. Si enim hoc remedium applicatum panno lineo, vel ensi, aut ligno sanguine intincto ad vulnera sanãda in tanta distatia iuuaret; sequeretur etiam venenum: vel quid simile noxium, & lethiferum eidem lineo applicatum panno nocere vulneri: cum par videatur vtiusquè ratio iuxta axioma philosophicum 4. *Topic. tract. 2. Sicut propositum est causa propositi, ita oppositum est causa oppositi.* Cum autem consequens sit falsum: quia venenum nocere nequit,nisi infra sphęram suæ actiuitatis; idem de remedio est concludendum.

§. II.

283 *Obijcitur de sympathia. Satisfit obiectioni.*

AT dices, huiusmodi effectum naturaliter produci ab hoc remedio maximè, quia est aliqua sympathia, & conformitas inter remedium, & effectum; sed id nullius est momenti. Nam effectus sanitatis data quauis sympathia nonnè est effectus realis? Si realis: necessariò vtiquè fieri debet per aliquam actionem; quæ cum non possit dari naturaliter in tanta distantia, eo quia non intercedat contactus saltem virtualis, & impediatur sphæra actiuitatis, impediatur, oportet, etiam effectus sanitatis, nè enueniat per vim dicti remedij; sed si euenit, hoc fiat opitulante dæmone, qui ex pacto tacito, & implicito concurrit cum huiusmodi curatore.

Hinc dictam curationem simplex esse sortilegiũ censet Bonacina *de legibus disput. 3. quæst. 5. punct. 4. num. 18. & sequent.* Vbi ait, ita fuisse conclusum in Pęnitentiaria Mediolani. *Et num. 19.* addit, hoscè sic medentes debere denunciari S. Officio. Et ità ait Cæsar Carena *par. 2. de sortileg. tit. 12. §. 4. num. 29.* etiam in S. Off. Cremon. huiusmodi sic, vel similibus modis medentes puniri grauissimè. Idem sustinet Bordonus *cap. 18. de sortilegijs q. 12.*

Inter

§. III.

284 *Alter est expulsio nubium facta à certis hominibus certo ritu. Eorum iactatia conuincitur dupliciter.*

INter hos hyperphysicos effectus connumerandæ sunt illæ expulsiones nubium, & insectorum à certis locis, quę non fiunt, nisi auxilio dæmonis.

Quoad nubium coniuratores quidam iactitant, se vim habere, nubes à certis locis expellendi, repellendiquè, quorum iactantia facilè conuincitur à Delrio *lib.6. Disquis. magic. Anacephalaosi. Monitione XI. his* rationibus:

Primò si interrogentur: an nubes illæ sint naturalibus ex causis ortæ: an ex maleficio, & opera dæmonis? Si dicant, ex naturalibus causis, ergo exorcismus fertur contra Naturæ auctorem Deum: quod blasphemum, & sacrilegum est, & vim habeat naturalem contra nubes, necesse est, aut supernaturalem. Supernaturalem non accepit à Deo, qui sibi contrarius non est, nec à bonis Angelis, qui Dei voluntati non aduersantur; ergò à dæmonis opc vis illa prouenit. Si nubem dicant ex maleficio ortam, & moueri à dæmone: vndè sciunt, nisi ex pacto.

Secundò interrogentur, si notitiam habent, & potentiam pellendi malas nubes, cur non etiam norunt, & possunt adducere, & euocare tempore squaloris, & siccitatis in agros nubes bonas, & salutatores? Cur non etiam fulmina, & ignem de cælo cadentem, ac incendijs domus absumentem valeant arcere, ac extinguere? Cur non etiam sciant coniurare ventorum turbines, & aquarum eluuiones, quibus sata, & domus, & arbores quandoquè à malis Angelis sternuntur, & abripiuntur? Cur igitur si ad hominum commune bonum hæc ars, aut potestas à Deo illis tributa, beneficentia Dei ad vnum hoc ab illis restringitur? Vndè apparet, illos hæc ex pacto cum dæmone saltem implicito operari. Hæc Delrius.

§. IV.

285 *Similis effectus est destructio insectorum quadam arte facta.*

ALij sunt, qui vindicant sibi artem quandam, aut potestatem peculiarem, vt à Deo concessam expellendi, necandiquè campi brucos, locustas, cantaros, & alia insecta, atquè vermina, quę fructus, radices, & semina depascuntur, & spem agricolarum deludunt; & tales multis in locis solent à rusticis quotannis magno pretio accersiri.

Praxis esse solet huiusmodi. Impostor iste se iudicem constituit: comparent coram eo duo procuratores: Vnus causam populi agens fungitur vice accusatoris. Alius à Vicario Episcopi, vel Regio officiato loci constitutus vicem subit Rei pro locustis, vel alijs insectis; Litem contestantur, & seruantur processus ordinarij omnes tricæ, ac moræ, ac dilatorij termini. Tandem in causa concluditur, & bellus Iudex fert sententiam, qua insecta illa, iubet, intra certum dierum spatium terminis illius territorij excedere sub pœna excommunicationis latæ sententię, &c.

Praxis eorum explicatur.

Quis autem tam ignarus, qui dictam artem non iudicet prorsus superstitiosam? Apertior enim est hic superstitio, quàm vt queat tegi. Quarè iuremeritò ab omnibus Doctoribus sanctis condemnatur: eò quod lis instituatur cum creatura irrationali, quæ quid agatur nec scit, nec sentit, nec potest intelligere. Et cum illa insecta naturaliter nascatur, quis non agnoscat, iniustam esse excommunicationem latam in eas creaturas, quæ nec mortaliter, nec venialiter peccare possunt? Blasphemum insuper est hanc sacram Ecclesiæ censuram sic eludere risui, & ludibrio habere: non secus ac si quis pœna excommunicationis latæ sententiæ iubeat canibus, nè latrarent, & lupis, ne vlularent: aut vulpem absolueret à rapinis gallinarum, &c.

Vt superstitiosa condemnatur.

Quod idem fermè dicendum etiam de his, qui dæmoni præcipiunt sub excommunicatione latæ sententiæ, vt è corporibus, vel locis exeat: quam excommunicatione sæpiùs vtitur Menghus in suis Exorcismarijs Zacharia Vicecomes, Florianus Canalis, & plures alij antiqui Exorcistæ. Quarè prędictam artem eruditè improbat Ciruelus *de Superstit. 3. par. cap. 10.* Delrius *Disquisit. magic. lib. 3. q. 4. sect. 9. & in Anacephalaosi monit. 11.* Sanchez *lib. 2. in Decalogi precept. cap. 42. num. 39.* Sotus *lib. 5. de iustit. quæst. 12. art. 2. & lib. 8. quæst. 3. art. 3.* & Nauarrus *lib. 5. Consil. tit. de sententia excommunic. in 1. editione* & Valent. 2. 2. *disp. 6. quæst. 8. punct. 2.* Si ergo effectus sequitur ex huiusmodi adiuratione, puta, insectorum expulsio, fatendum est, prouenire, non à Deo, qui tales formulas non instituit: nequè ab Ecclesiæ consuetudine, cum eas non approbet: ergo à dæmone ex pacto explicito, vel implicito inito cum eorum impostore, vel coniuratore.

§. V.

286 *Talis est litis contestatio inter dæmonẽ, & maleficũ se ad Deum conuertere volentem.*

APrædicta litis contestatione non differt illa, qua aliqui vt dæmonem expellant ab aliquo loco: vel ab eius iurisdictione aliquem magum, vel maleficum volentem se ad Deum conuertere, eripiant, constituunt Iudicem, & duos Aduocatos eodem modo, quo supra num. 285. litem contestantur, processus seruantur ordinarij, & cætera acta iudiciaria perficiuntur: vt hoc nostro æuo, quosdam etiam Lectores Theologos in varijs Italiæ Ciuitatibus fecisse mihi à fide dignis relatum est, de quibus fusè infra *num. 700.*

§. VI.

287

SEd qua potestate, ac vi præsumunt, dictum pœnitentem è faucibus infernalis eripere Draconis? Humana, an diuina, vel ecclesiastica? Si humana: Instituant litem, vt lubet: quòd tandem oleum, & operam perdent, cum non sit potestas super terram, quæ dæmoniacæ potestati æquiparari valeat. Si diuina; & ecclesiastica: cur sub lite ponere quod Deus per se, ae per suos ecclesiasticos ministros liberè exequitur, non obstantibus quibuscumquè dæmonis insultibus, & apparentibus rationibus, & argumentis, qui tandem confusus recedere compellitur.

Quare huiusmodi litis contestatio, ac processus institutio, cum grauiter Deum offendat, maximè diuinam eius omnipotentiam, qua dæmonis potentiam deprimit: Sapientiam perfectissimam, qua technas eius dissoluit, ac Bonitatem summam, qua malitiam illius confundit; & noui pœnitentis miseriam subleuat, & imbecillitatem roborat: Nec non Ecclesiasticam vituperet potestatem, vtiquè à Christifidelibus vt superstitiosa, & à versipelli dæmone adinuenta prorsus est detestanda, & abominanda. Et cum aliquem, euenit, quandoquè à diaboli castris aufugere, & ad ouile Christi, & Ecclesiæ

cleſiæ ſe recipere, Theologi Exorciſtæ periti curæ ſe committat, qui per aſſiduas in Chriſti fidem inſtructiones, peccatorum, ac pactorum deteſtationes, abrenunciationes, ſacramentalem confeſſionem, per iteratos actus confidentiæ in diuina bonitate, ac clementia, ac in virtute Sanctiſſimi Nominis Ieſu, eiuſquè validiſſima, tutiſſimaquè protectione confirmare ſtudeat; dæmoniſquè impetus præceptis eccleſiaſticis diuino Nomine Ieſu interpoſito continuò cohibere ſatagat. Quòd certè ſine lite, ſed cum ſecuritate victoriam aſſequetur, vt conſtat de Sancto Cypriano priùs mago, ſed poſteà ſancto ſupra tom. 1. pag. 33. num. 123. relato.

§. VII.

288 *Huc referuntur effectus immunitatis à varijs periculis.*

HVc referendi ſunt illi effectus, qui à quibuſdam rebus naturalibus putà, verbis, herbis, plantis, metallis, lapidibus, particulis corporis humani, vel bruti animantis, vel alijs id generis prouenire dicuntur, quæ planè non poſſunt eſſe cauſæ ex ſe habentes virtutem ad tales effectus producendos, cum illis virtute ſint longè ſuperiores.

Inprimis venit effectus ille immunitatis (vt ita dicam) ab omnibus effectibus contingentibus aduerſis, & à quocumquè hominum leſione. Promittunt cuicumquè, qui ſecum defert chartam virginem baptizatam, ideſt, cuticulam, qua infantis caput naſcentis eſt inuolutum, quam priùs poſuerint ſub mappas altaris, dum ſacerdos celebrat: promittunt, inquam, ipſum ſecurum ab inimicorum offenſionibus, à gladio, igne, morte violenta, & alijs huiuſmodi periculis. Vide ſupra num. 170. & in fine *tom. 1. num. 154.* Pariformiter cuicumquè ſecum deferenti nomina hæc: *pion per ✠ donna ✠ &c.* cum quibuſdam alijs verbis ſacris, crucibus, ac nominibus incognitis nihil planè ſignificantibus quæ dicunt à Sancto Alexandro miſſa Ruperto Regi; pollicentur immunitatem ab omnibus periculis. Dicunt, quòd non poterit à miniſtris iuſtitiæ è medio tolli; nõ poterit ferro occidi, aqua ſubmergi igne comburi: ſi vxoratus non diligitur ab vxore; vel vxor à marito, ſtatim ab inuicem ſe diligent: mulier parturiens abſquè dolore pariet: non poterit mori abſquè confeſſione; ſi ſanguis è naribus, vel vulnere emanare non ceſſat: illicò per dictam epiſtolam ſiſti comprobatur.

Sed præcipuè hæc promittuntur illi, qui apud ſe defert ſcriptam ſequentem epiſtolam: *Crux Chriſti &c. Crux Chriſti veniat &c.* cum nominibus triũ Magorum, quæ ſunt *Gaſpar, Melchior, Baltaſar:* quatuor Euangeliſtarum, & alijs: cum quibuſdam crucibus interpoſitis.

Sunt aliæ ſimiles formulæ, in quibus varij interponuntur characteres, ac literæ cum varijs punctis ac ſignis: dicentes: valere ad hoc, vt quis à ſuo domino diligatur.

Huc ſpectat quod fertur de Alicorno, quem geſtantes apud ſe, antiqui dicebant: vel bibentes in ſcifis ex illo cornu factis, eo die præſeruari à quacumquè ſpecie ægritudinis; eiquè non poſſe nocere ignem, ferrum, venenum, nec aliquod aduerſum.

§. VIII.

289 *Quæ omnia vt ſu*

SEd hæc omnia merè eſſe ſuperſtitioſa, & à dæmone per ſuos magos, ac maleficos diffamata, quis ibit inficias?

Superſtitio enim ibi eſt in falſo cultu, qui tribuitur illis verbis, characteribus, ac ſignis: & ab eis expectatur, quod à ſolo Deo prouenire poteſt. Quis enim poteſt nos à cunctis præſeruare periculis, putà à ferro, igne, aquarum ſubmerſione, cæteriſquè infortunijs, niſi ſolus Deus? Quis poteſt impedire, ne quis repentè moriatur; ſed tempus habeat, ſe ad pœnitentiam diſponendi; illumquè excitare, vt ſua deteſtetur peccata, niſi ſolus Deus: qui gratia ſua peccatorem præuenit, & excitat, vt per liberum arbitrium actus eliciat doloris peccatorum ſuorum: vt habetur ex Concilio Trident. *ſeſſ. 6. cap. 6. Si quis dixerit peccatorem ſine præueniente ſpiritus ſancti gratia pœnitere poſſe, anathema ſit.* Videas ergo, quomodo in hiſce periaptis attribuitur creaturæ, quod ſoli creatori conuenit: dum geſtans tales characteres dicitur præſeruari & fieri immunis ab omnibus periculis, & euadere impaſſibilis. Similiter mori non poſſe ſine confeſſione; quo quid abſurdius? *perſtitioſa demõſtrãtur. Varijs rationibus.*

Præterea libertas arbitrii tollitur. Nam huiuſmodi effectus pendent ex libero arbitrio. Si enim loquimur de immunitate ab offenſis, & impaſſibilitate, hæc dependet ex libero vſu vtriuſquè hominis, ſcilicet, percutientis, & percuſſi; circa quem vſum nihil poſſunt cauſæ naturales; & præterea ſæpè per accidens pendet ex cauſali occurſu, vel occaſione. Quòd ſi intelligatur immunitas eſſe ex parte corporis percuſſi: vt ſcilicet, taliter ſit effectum, quòd licèt vulneretur, vel fortiter pungatur, lædi non poſſit, etiamſi nulla arma defenſiua habeat præter geſtationem, ver. gr. chartæ virginis, amuleti; vel alterius ſimilis inuolucri: vel certæ ſcripturæ, vel characterum, &c. Tunc etiam euidens eſt, nec in his rebus, nec in vlla cauſa naturali poſſe eſſe virtutem ad talem immunitatem præſtandã. Eſto bibentes in ſcifis ex cornu illo Alicorni præſeruentur ab aliqua ægritudine propter aliquam inſitam virtutem oppoſitam illi ægritudini: non tamen vim habet præſeruandi ab omnibus: & eò minùs à periculis fortuitis, & à malis ab extrinſeco venientibus: ita Andr. Baccius Med. diſc. Alicorno de p. 3.

Adhuc tollitur libertas arbitrij, dum dicitur, quòd talia geſtans periapta non poteſt mori ſine confeſſione: Quòd enim quis confiteatur peccata, hoc liberè facit, & poteſt etiam non confiteri; ſi autem ſic verum eſſet: tunc neceſſariò & coactè confiteretur, ſic confeſſio non eſſet libera, & voluntaria; ac liberum arbitrium non eſſet liberum: ſed coactum, quod implicat contradictionem.

Cum ergo prædicta periapta nullam ex ſe virtutem habeant tales producendi effectus. Si quandoquè aliquem producunt, quod non ſemper euenit, nec omnia, quæ promittuntur, adimplentur; oportet adhibeantur vt ſigna, ad quorum præſentiam aliquis alius operetur: non Deus: quia ipſe talia ſigna non inſtituit: nec in eis aliquid eſt, quod Deũ deceat; nec quod pietatem promoueat; nec Angelus ſanctus: quia Angeli ſancti non ſe immiſcent his vanis, ac prorſus rebus inutilibus. Dæmon ergo, qui ex pacto concurrit ad tales aliquando præſtandos effectus licèt imperfectè, vt tandem eos decipiat, & ad interitum pertrahat, vt dictum eſt ſupra *n. 282. huius diſputationis.*

§. IX.

290 *Ita ſunt effectus illi, qui*

SImili ſuperſtitione vitiantur illi effectus, qui ex quibuſdam rebus naturalibus dicuntur euenire, licet falsò, cum ad tales effectus nullam vim habeant naturalem.

Horum exempla congerit Annæus Robertus *l. 1. ver.*

dicuntur euenire ex rebus naturalibus, quę tamen non habent vim ad illos producẽdos.

ver. iudic. cap. 5. Chartam ſeruilij contra lippitudinem *apud Plinium lib.* 28. Periapton Periclis *Plutarc. in Pericle*. Annulum ferreum Tralliani contra colicam *lib. 9. in fine*. Alia id generis ab alijs recenſentur. Radicem Bryonię ficcatam, & collo appenſam: & palmam Chriſti à maleficis, & veneficis hominibus ſecuros reddere cenſet Federicus Iametius Medicus. Nec minus eſſe ad id efficax argentũ viuũ appenſum, vel geſtatum: vel puluinari ſubiectum idem teſtatur. Artemiſiã manu contractam nocentes feras, ac dæmones fugare, docet Fernelius. Pendactis ſolis ortu luna creſcente euulſam ad faſcinationes, & dæmonia valere teſtatur Meſues. Buphtalmum collectum creſcente luna dęmones, mala medicamenta, ac faſcinationes demoliri, tradit Auerroes. Peoniam collectam antequam ſol oriatur, & ſuſpenſam medicamentis malis, & faſcinationibus eſſe aduerſam, ac dæmonis nocturnos incurſus expellere, affirmat Auicenna. Mandragoram ad id conducere, contendit Plinius. Ciphi ſuffitu malum ſpiritum abigere, lunaticos reſtituere, ſi cũ ſpuma tauri ab ortu ſolis vſq. ad ortum lunę diebus triginta adhibeatur, recolit Nicolaus Myrepſius *ſect. 2. ant.* 298. Ramnũ, ſi illius rami valuis, feneſtriſuè imponantur, veneficia arcere, ait Dioſcorides *lib. 2. ex vulgi opinione*. Roſtrum lupi, ſeù pellem è ceruice ſolidam veneficijs reſiſtere villarũ portis prefixã, teſtatur Plinius.

Quæ omnia nullam habere virtutem phyſicam ad dæmones pellendos, vel maleficia deſtruenda latè demonſtratur infra *diſp. 2. p. 2.* Ideò ſi aliquem quandoquè producunt huiuſmodi effectum, fieri à dęmone concurrente ex pacto implicito vt ſic homines, Exorciſtatus à remedijs auertat eccleſiaſticis, & fidem ſuam collocent in hiſce rebus vanis, & inutilibus.

§. X.

291 *Errant Medici, & Exorciſtæ, qui talia aſſerunt.*

NEc miror, quòd prædicti Medici prędictis rebus corporeis vim huiuſmodi aduerſus dæmones, ac veneficia tribuerint: Illi enim rebus naturalibus tantùm addicti, nullam ferè, aut paucam rerum ſpiritualium cognitionem habuerunt; ideircò in his, quæ ad Deum ſpectant, & animæ concernunt, infinitis propemodum erroribus fuerunt implicati. Sed mirandum ſanè quòd multi Exorciſtæ in ſuis Exorciſmarijs, & præcipuè R. Florianus Canalis libro, cuius titulus eſt: *Del modo di conoſcere, & ſanare i maleficiati tratato primo parte 3. loquens de remedijs corporalibus ad depellenda veneficia cap.* 10. ponit omnia prædicta, & plura alia, tamquam efficaciſſima ad dæmones arcendos, & maleficia depellenda: nec aduertit, prædicta remedia omnia eſſe ſuperſtitioſa: quia res ſenſibiles nullam vim phyſicam contra dæmones, qui ſunt ſpirituales ſubſtantiæ habere poſſunt: vt fuſè explicatur *diſput. ſequenti par. 2.* Ideò effectus ab hiſce rebus prodeuntes, cum non ſint naturales, nequè à Deo, nequè ab Angelis bonis, vt ſæpiùs demonſtratum eſt, à dæmone eſſe conuincuntur; & per conſequens non phyſici, ſed hyperphyſici ſuperſtitioſi nuncupandi,

§. XI.

292 *An Galli cantus diſſipet*

TAndem huc referri poteſt id, quod refert Delrius *lib. 6. diſquiſ. mag. c. 2. ſect. 1. q. 1. num. 7. de Galli cantu*, quem ferunt vim habere quædam diſſipandi maleficia: Quod probat auctoritate Nicolai Remigij nonnulla exempla referentis, quibus oſtendit, ad galli cantum dæmonem ſtriges, quas vectabat, deieciſſe, conuentuſquè ipſarum ſtrigum hoc canore fuiſſe diſſipatos. An ergo iſte effectus phyſicus ſit, vel hyperphyſicus attendamus. *ſtrigarũ conuentus.*

Si Philoſophi circa hoc ſuam aperirent mentem, dicerent, effectum eſſe phyſicum; quia confugerent ad diſſidium naturale gallinacei cum leone, & ſerpente: ſed fruſtra: quia diabolus duntaxat metaphoricus eſt ſerpens, ac leo: nec maiorem vim habet cantus oſcinis huius, quàm cuculi, vel cotui, aut alterius auis. Ideò ſuperſtitioſum eſt, credere, dæmones galli cantu ſub aurora vinci ex vi illius cantus naturali: cum virtus dæmonis maior ſit quacumquè virtute naturali ſuper terram.

§. XII.

293 *Qua de cauſa poſſint dęmones odiſſe galli cantum.*

QVare ſi quid veritatis huic experimento ſubeſt, crediderim potiùs Cum Delrio, quem ſequitur Ignatius Lupus *p. 3. Edicti S. Inq. l. 15. diſt 3. art. 1. diff. 1.* tenebriones iſtos galli cantum odiſſe propter myſterium aliquod ipſis odioſum. Videlicet vel quia diei prænuncius ales ad Dei laudem homines excitat, ac tunc Religioſi ſurgunt ad horas canonicas recitandas Deum laudandũ, & glorificandum, multaque peccatorum genera, quę obſcuro ſuo peplo nox obtexerat, ſolari lampade diſpelluntur. Vel quia Dominica reſurrectione commeminit ſe triumphatum, & colliſum, quæ poſt noctis medium contigit. Vel quia meminit pœnitentiæ Petri Apoſtoli ad galli cantum, inchoactæ, in quo cœpit amarè flere, & electiſſimi ſibi boli ſic erepti. Hæc certè digna conſideratione videntur Eccleſiæ, quæ cum B. Ambroſio concinit de Gallicinio in laudibus diei Dominicæ:

Præco diei iam ſonat
Iuburquè ſolis euocat
Hoc excitatus Lucifer
Soluit polum caligine
Hoc omnis erronum cohors
Viam nocendi deſerit
(en vnam cauſam)
Hoc ipſa petra Eccleſia
Canente culpam diluit
Gallus iacentes excitat
Et ſomnolentos increpat
Gallus negantes arguit
Gallo canente ſpes redit
Ægris ſalus refunditur
Mucro latronis conditur
Lapſis fides reuertitur

En alias cauſas prædictas.

ARTICVLVS II.

A Malefico agente eiuſdem dęmonis virtute.

§. I.

294 *Dæmon vt ſuos honoret aſſeclas, multa præſtat per ipſos quæ effectus hyperphyſici appellantur.*

SOlet quidem dęmon propria virtute ſeipſo multa ſiue in perniciem; ſiuè in commodum hominum operari, quorum operum effectus hyperphyſici nuncupantur. Sed cum innumeros habeat aſſeclas, quos optat ab hominibus honorari, vt ſic facilius alios pertrahat in naſſam ſuam; ideò perſæpè ipſis mediantibus multa præſtat, vt etiam

supra dixi, *vbi de causa externa, & remota superstitiosa curationis:* quæ cum rerum naturalium vires superent, & excedant, effectus hyperphysici sunt appellandi: quatenus à maleficio per eiusdem dæmonis virtutem operantis siuè ex pacto expresso, siuè tacito, & implicito cum ipso inito prouenire dignoscuntur.

Vt sunt effectus ab imaginibus astronomicis pro uuniẽtes

Horum effectuum præter eos, de quibus varijs locis supra in processu totius disputationis sub alijs titulis actum est: nonnullos in hoc vltimo articulo adducam procedentes ex imaginibus, & figuris dictis astronomicis. Solent enim quidam magi, vel eorum sectatores quasdam fabricare imagines ex auro, vel argento, vel alio metallo, vel cera, aut altera materia ad certas constellationes; vel certo charactere: aut in forma imaginis alicuius astri: quas dicunt miram habere efficaciam ad morbos auferendos; alioquè miros præstandos effectus, vt ostendimus *supra tom. 1. disp. 1. num. 21. & disput. 4. eiusd. tom. n. 781. & sequent.*

De quibus quidam astruunt, quòd licèt ex materia sola, seù forma naturali non habeant hanc virtutem; tamen si fabricentur peculiari modo per artem cum talibus figuris, seù characteribus, & sub tali constellatione cælesti indè accipere posse virtutem intrinsecam ad tales effectus; ideòquè non posse colligi pactum cum dæmone.

§. II.

295 *Quia de his sentiat Caietanus.*

QVam euasionem approbat Caietanus 2.2. *q. 69. artic. 2.* defendendo imagines astronomicas, quando sine alijs characteribus, vel numeris, aut certis punctis fiunt; sed solùm cum imagine alicuius signi cælestis: vt Leonis, Virginis, & in certa constellatione. Et solùm dicitur talis imago esse vtilis contra aliquem morbum; vt contra dolores renum: vel contra melancholiam: vel ad alium similem effectum non esse superstitiosas.

Eius positionis fũdamẽtũ.

Basis, cui innitur Caietanus est: quia ille effectus non est supernaturalis; sed fieri potest per artem medicinæ, & herbas medicinales. Non ergo superstitiosum est, credere, imaginem auream, vel argenteam, ver. gr. fabricatam in tali constellatione, & cum illa forma signi Leonis talem habere virtutem medicinalem ex impressione cælesti, quam aurum, vel argentum sine illa imagine non haberet, quia illa figura per conformitatem ad astra potest esse dispositio ad recipiendam ab astris talem influentiam, & virtutem, quas aliàs non reciperet. Nam figura secundùm se potest aliquo modo ad actionem conferre, vt patet in instrumentis artis, & in rotis, & organis mathematicis, & in motu grauium, in quibus figura iuuat naturam, & in viuentibus figura est magna pars organizationis. Ac denique cõformitas ad astrum in tali figura potest etiam conferre ad suscipiendam influentiam eius.

Cum ergo influentiæ cælestes sint nobis occultæ, nõ videntur tales imagines astronomicę si simplices sint, damnandæ. Secùs autem (inquit) est, si addantur alij characteres, quia illi sunt impertinentes, & nihil conferre possunt ad actionem. Et ideò solùm possunt adhiberi, vt signa indicantia pactum cum dęmone.

§. III.

296 AT quis ex probis Theologis hanc velit admittere euasionem? Nonnè reuera superstitiosa, & nulla probabili ratione fundata? Et vt omittam alias imagines, quæ cum superstitiosis cæremonijs, & characteribus varijs modis formantur: de quibus *supra tom. 1. num. 781. & seq. & 786. & sequentibus:* etiam in simplicibus nullam mihi videtur habere probabilitatem opinio Caietani.

Quod vt supra tom. 1. num. 781. & seq. & 786. & sequentibus: superstitiosum.

Et primò illam simpliciter prius condemnauit D. Thom. 2. 2. *q. 96. a. 2. ad 2.* vbi optima ratione sic discurrit: Forma artificialis non potest habere virtutem agendi ab artifice: quia solùm procedit ab idea, seù conceptione mentis, quę non est actiua (actione, scilicet, & alteratione naturali) nec etiam ex sua natura talem habet vim, quia solùm consurgit ex compositione, ordine, & figura, quę nec sunt principia agendi, nec disponunt ad recipiendum virtutem agendi ex influentia cælesti. Ideòquè falsum est, quod Porphirio videbatur, vt testatur Augustinus 10. *de Ciuit. Dei cap. 9. & 11.* Herbis, & lapidibus, & animantibus, & sonis certis quibusdam, ac vocibus, ac figurationibus, atquè figmentis, quibusdam etiam obseruatis in cęli conuersionibus, motibus syderum fabricari in terra ab hominibus potestates idoneas syderum varijs effectibus exequendis, quasi effectus magicarum artium ex virtute cælestium corporum prouenirent. Subditquè Augustinus; *Totum hoc ad dæmonis pertinet, ludificationes animarum sibi subditarum. Vndè etiam imagines, quas astronomicas vocant, ex operatione dæmonum habent effectum.* Sed cum Augustinus ibi indistinctè loquatur de figuris, & alijs vanis cæremonijs, & obseruantijs, sinamus, huic sententiæ se subscribat D. Ioan. Chrysostomus, qui *homil. 8. in Epist. ad Colos.* optimè scribit contra easdem imagines atronomicas.

Primò fuit condemnatũ à D. Th.

§. IV.

297 *Eius rationes nullius esse momenti ostenduntur.*

AT si maiori studio Caietani rationes perpendamus, nullius esse momenti inueniemus. Figura enim numquam est actiua, nec proprium principium agendi; solùmquè ad motum localem confert; & ad actionem instrumentorum, vel agentium, quæ per motum localem applicantur ad agendum. Et tunc etiam figura solùm disponit, vt agens, vel instrumentum possit faciliùs, vel commodiùs applicari huic, vel illi loco prout ad actionem intentam expedit. Et quoad hoc meritò vtilem esse, non negamus; quia per motum localem tenditur ad Vbi: ipsa autem figura seruat proportionem cum Vbi; illiquè naturaliter commodatur; ideòquè ad localem applicationem deseruit. Ad alterationem verò, vel ad naturales effectus, & virtutes, qui per alterationem fiunt, per se nihil confert.

Nec potest intelligi, quid figura solis in metallo, lapide, aut ligno descripta ad hanc, vel illam cęli influentiam recipiendam conducat. Nec enim lignum meliùs comburitur eò quod sit huius figurę, vel illius, nisi deseruiat, vt meliùs applicetur. Superstitiosum autem esset, imaginem ignis in lapide depingere, vt actionem ignis melius reciperet.

Distinctio autem illa Caietani de figura, vt figura est: vel vt est forma artificialis, planè friuola est: Nam illa denominatio formæ nihil prorsus addit, nisi vel habitudinem ad artem: vel ad subiectum, quod informat. Vel certè forma illa physicè spectata potest concludere alias qualitates, quę ordinariè actiuæ non sunt; sed colores aliqui, qui ad recipiendam virtutem agendi non disponunt; nec in his imaginibus astronomicis solent considerari: vt eruditè probat etiam Benedictus Pererius *lib. 1. de magia c. 9.*

Quid

§. V.

298 *Conformitas figura ad aſtrum nihil conferre probatur. Pluribus rationibus.*

QVid dicam tandem de illa conſonantia, quæ à Caietano ſpectatur inter imaginem, & aſtrũ, ſeù ſignum cæli, nonnè eſt tantùm quædam relatio, vel extrinſeca denominatio? Quid igitur conferre poteſt ad influentiam? Eò magis, quòd hæc conformitas non eſt vera, & naturalis: nec enim in cælo eſt vera facies Leonis, aut externa forma Scorpionis, Tauri, & ſimilia; ſed ex varijs diſpoſitionibus aſtrorum variæ figuræ, vel imagines ſunt ab Aſtrologis excogitatæ, & accommodatæ ad diſtinguendas partes Zodiaci: vel explicandas virtutes, & numerum ſtellarum, quarum habent maiorem obſeruationem: vt diximus ſupra *tom. 1. diſp. 4. num. 783.* Potuiſſent autem alijs figuris, & modis illas depingere, vel explicare. Quid ergo talis pictura, quæ ex ſola humana accommodatione, & inuentione pendet, poteſt ad influentiam deſeruire?

Hinc ergo concluditur, non poſſe, certam virtutem ratione illius imaginis tali rei quaſi infundi: quia per illam figuram non repræſentatur vnum ſimplex aſtrum; ſed congeries multorum, ex quibus videtur in cælo conſurgere talis figura. Et licèt inter illa aſtra fortaſſe aliquod ſit præcipuum; tamen alia ſimul influunt, & habent diuerſas, vel contrarias virtutes; immò etiam aliæ vicinæ ſtellæ, vel planetæ tunc occurrentes influere poſſunt, & ſuam virtutem dare; ergo vanum eſt, putare, certam aliqnam influentiam, & virtutem vnius aſtri peculiariter imprimi.

Et præterea eſto, poſſet hoc fieri, non poteſt ab hominibus cognoſci; vel ſaltem difficillimè; Sunt enim occultiſſimæ huiuſmodi influentiæ præter impreſſionem lucis, & quatuor ſimplicium qualitatum vix aliæ influentiæ ſingularum virtutum cognoſci poſſunt, præter eas quæ ad formas ſubſtantiales per naturalem generationem conſequuntur, quas meliùs recipiunt herbæ, lapides, & metalla, quàm imagines arte factæ.

Ac deniquè licèt aliquid aſtra influerent in tales imagines, incredibile eſt, ità immobiliter imprimi, vt poſtea ſemper duret.

§. VI.

299 *Quare vſus talium imaginum vt ſuperſtitioſus condemnatur.*

ESt ergo vſus talium imaginum ſuperſtitioſus: quia non poſſunt re vera exhiberi vt cauſæ; ſed vt mera ſigna pacti ſiuè expreſſi: ſiuè taciti cum dęmone initi. Vndè D. Bonauentura *in Hexameron. & 1. part. centil.* ait: *Hanc obſeruationem eſſe à Deo maledictam, & ab Eccleſia interdictam; Et quæ per aſtra procurantur, dæmonum illuſiones, atquè deceptionem eſſe.* Ideòquè iuremerito curatio per huiuſmodi imagines à dictis magicis curatoribus exhibita quoad huiuſmodi effectus hyperphyſicos diiudicanda vana, illicita, ac ſuperſtitioſa.

A Pontificibus, Canonibus, Patrib. Theologis, Canoniſtis, Iuriſperitis.

Quam prohibent Summi Pontifices Sixtus V. *Cõſtit. cæli, & terræ Creator.* & Vrbanus VIII. prædictam Sixti conſtit. alia roborans: quæ incipit: *Inſcrutabilis. & c. Non liceat. 26. q. 5.* Quod confirmant Patres, Theologi, Canoniſtæ, Iuriſperiti, & Medici, quos citatos videre licet *ſupra tom. 1. diſp. 4. n. 785.*

Ex quo patet falſam eſſe, ac ſuperſtitioſam opinionem Mercurij Trimegiſti, Marſilij Ficini, & Victoriæ, ſupra allegatam *tom. 1. diſp. 1. n 21.*

Eſtò, quòd adhibitis certis ſeminibus ſub certo aſtrorum ſitu, & concurſu ſtellarum breui tempore opus aliquod exurgere poſſit, quod aliàs longioris temporis moram plurium cauſarum concurſu requireret, vt Mercurius Trimegiſtus loco cit. oſtendit: Attamen quia difficillimum eſt, cognoſcere, quando fiat huiuſmodi curſus, vel poſitio ſiderum: & qualis materia ſit adaptabilis, & quomodo adaptetur; ideò vt plurimùm, qui talia operantur, de conſortio dęmonis ſunt ſuſpecti.

§. VII.

300 *De annulis idem aſſeritur quib. dicitur de monialli gari. Quod ſuperſtitioſum eſſe oſtenditur.*

HIſcè effectibus hyperphyſicis non abſimile eſt quod vulgò fertur: dęmonem, nempè, ab homine aliqua arte in annulis, phialis, pixidibus vaſculis, imaginibus &c. alligari, & ad danda reſponſa cogi poſſe.

Si enim Magos audire velimus, iactant ſe hanc poteſtatem recipere à ſcientia magica. Quod etiam aſſeuerabat magus ille Iuriſperitus de quo ſupra, *tom. 1. diſp. 3. num. 546.* qui dicebat mihi, omnes magos, qui ſcientia magica, ac necromantica pollẽt, ſicut ſe pollere fatebatur, ex vi huiuſmodi ſcientiæ, ac per liberum arbitrium facultatem habere, dęmones compellendi, euocandi, cogendi, eoſquè annulis, phialis, cęteriſquè rebus alligandi: præterea eos decipere poſſe, & illudere; nec tamen ab eis poſſe decipi, aut illudi. Cuius ſtultitiam ſæpiùs arguens, argumentis ad hominem ex ipſiuſmet magicæ artis operationibus, circulis, inuocationibus, adorationibus, in quibus magi non dęmonum dominos, ac patronos; ſed ſeruos, ac captiuos ſeipſos exhibent; ideòquè nec illos decipere aut compelli; ſed ab eis decipi, & captiuos detineri: de errore ſuo conuincebam. Nam certum eſt, & indubitatum, dęmonem ab homine nullo modo ad aliquid naturaliter compelli poſſe: quia dęmon omni virtute humana ſuperior eſt; homoquè in naturalibus quocumquè dęmone natura, ac poteſtate longè inferior eſt. Quomodo ergo poterit inferior ſuperiorem compellere? Quam virtutem habere poſſunt illa verba magica, illi characteres, circuli, & inſtrumenta corporea; & ſenſibilia ad ſpiritum poteſtate liberum incorporeum natura quacumquè re creata nobiliorem, ac potentiorem compellendum, & inuitum cogendum, vt alligatus maneat rei corporali, & reſponſa ad magi, aut alterius diaboli aſſeclæ libitum edat? Quis tribuit iſtis rebus, ac verbis talem facultatem? Non Deus: quia ars magica à diuina ſapientia non procedit, vt latè probatum eſt ſupra *tom. 1. diſput. 1. num. 23.* Nequè ab Angelis ſanctis: vt dictum *eod. loco num. 27.* Ergo non niſi à dæmone, qui ſimulat ſe decipi, vt decipiat, fingit ſe cogi, vt ad interitum hominem ducat. Cum enim dæmones certis locis, aut rebus includuntur, vel alligantur: hoc fit vel imperio aliorum dęmonum ſuperiorum, cum quibus pactum à mago eſt initum, vt inferiores includant, & alligent: Vel ipſi dæmones ſpontè ſeipſos includunt, & alligant pacto cum eis inito expreſsè, vel occultè, vt id faciant; cum primùm certa verba, & carmina audiuerint, aut incantamenta, & veneficia mentis intelligentia perſenſerint. Finguntquè ſe compelli, & cogi, vt homines ſic deceptos, & captiuos in ſui ſeruitutem teneant: vt teſtatur etiam Ioan. Azorius *Inſtitut. moral. lib. 9. c. 26.* Ioſeph Angles *in 2. q. vnica de Arte magica*, & alij *de ſuperſtit.*

§. VIII.

301 *Sic ille motus annuli, quo pulsãtur horæ, vt superstitiosus reprobatur*

TAndem huc reduci potest motus ille annuli ad prolationem sacrorum verborum, quo motu pulsantur horæ, & tot percussionibus annuli super craterem: Quem effectum hyperphysicum esse, ac superstitiosum testantur Sanchez *tom.* 1. *Decal. c.*40. *nu.* 39. Nider *de decem præceptis Decalogi Præcept.*1. *cap.*11. *num.*25. Synodus Priula Bergomi celebrata, vbi *de Arte Magica titul.*2. & nuper noster Ignatius Lupus *par.*3. *Edicti S. Inquisit. lib.*15. *dist. vnica artic.*3. *diffic.*1. Ratio eorum est: tum quia virtus naturalis non præsumitur, nisi ostendatur: tum quia diuina virtus inutilia non operatur.

Nec alimento susceptо ascribi potest horarum augmentum: quia æquè reperitur quota diei hora, ieiuno stomacho; ac roborata manu ex cibi sumptione; cum tamen augeri, ac diminui deberet iuxta augmentum, aut defectum virtutis naturalis. Nec est dicendum, hoc contingere ob accessum, vel recessum Solis; quia sic quando Sol est nobis magis vicinus, tunc multiplicaretur horarũ numerus, quod non contingit.

Nec audiendi sunt, qui dicunt, hoc causari à motu pulsus: quia si ab eo motus annuli causaretur, tunc annulus percuteret craterem non ad certum numerum horarum; sed donec pulsus moueretur in digitis. Cum ergo moueatur nonnisi ad certum numerum horarum, prout in horologio benè ordinato pulsantur, manifestum signum est, annulum moueri ab mouente per intentionem, nempè, dæmone, qui implicitè inuocatus concurrit ad motum illum præstandum; per consequens talem effectum non esse naturalem, sed hyperphysicum, idest præternaturalem, ac prorsus superstitiosum concludendum est.

Conclusio Disputationis primæ.

302 *Concluditur, curationẽ dæmoniacam esse abominãdam, ac detestãdam, sollicitèque fugiendã*

APeri benignè Lector mentis oculos, & ex prædictis vide, quàm abominanda, ac detestanda sit curatio dæmoniaca, & ab omnibus Christi fidelibus sollicitè fugienda, in qua tot crimina, ac scelera nefanda perpetrantur in Dei contemptum, Beatissimæ Virginis Deiparæ contumeliam, Sanctorum ignominiam, Sacramentorum, sacramentaliumquè abusum, ac totius Christianæ Reipublicæ dedecus, perniciem, detrimentum, ruinam, ac perditionem: tuquè Dei amore, ac timore præuentus, ac munitus dijudica: ad quem spectet exercere huiusmodi magicam, ac superstitiosam curationem: Ad Medicos: an ad Theologos Exorcistas.

§. I.

303 *Nec spectare ad Medicos Quicquid asserant aliqui, qui pro naturalibus multa superstitiosa reperunt*

SI ad Medicos pertinere fateris: scio, quod huic sententiæ se subscriberent nonnulli ex Medicis à pietate, ac religione alieni, superstitione verò aç peruersitate admodum referti: Q. Serenus *lib. de remedijs* Ætius *lib.*8. *cap.*5. Octauianus *in Eupor istis.* Marcellus Empyricus *in lib. eius Medico*, Alexander Trallianus passim, Aurelianus *lib. chronic. cap.*1. Nicolaus Myrepsus *sect.*2. *antid.*298. & 406. & *sect.*12. Columella, alijquè antiqui. Ex recentioribus verò Marsilius Ficinus, Ludouicus Dulcis *l.*3. *de gemmis*, Antonius Mizaldus *in opusc. memorab. centur.* & Pomponatius *in lib. de incantationibus*, asserentes, verbis, characteribus, annulis, sigillis, imaginibus, & incantationibus ad varios curandos morbos, aut mirifica opera perficienda vim inesse; Quod supra tanquam superstitiosum, ac diabolicum improbauimus. *superstitiosa receperunt*

Hoc autem astruunt, eò quia solis adhærent experimentis; & quæ fieri vident, leuiter nimis illis ipsis, quæ cernunt adhiberi, medijs ascribunt de ijs, quæ non vident nihil cogitantes: sicut & Platonici multi, & nonnulli etiam eorum sectatores nostri temporis physiologiæ minus addicti, magicis verò nugis nimis credulis facilè pro naturalibus superstitiosa multa receperunt.

§. II.

304 *Præcipuè Paracelsus, qui varia superstitiosa tradit*

SEd quis horum pernicioſissimum non iudicat Philippum Aureolum aliàs, Bombastum Paracelsum, qui varijs eius operibus plura intexuit superstitione, ac impietate plena? Ex quibus quiuis facilè intelligere potest, nihil in hoc homine pietatis, aut sanæ mentis fuisse.

Primò docet *lib. de cælesti Medicina, & lib. de occultâ philosophia*, curationes morborum tàm naturalium, quàm supernaturalium à dæmonibus per applicationem sigillorum, imaginum, characterum, figurarum in designata cæli constitutione, & certis metallis inciſorum, & ægrè parti appensorum petendas esse. Nihilquè referre, vt diximus supra *num.*4. *huius disput.* An Deus, vel Angelus, vel diabolus, mundus spiritus, vel immundus ægro opem ferat, modò curetur æger.

Videas, quàm deuotus diaboli orator, qui spreto diuino auxilio ad dæmonem hortatur confugiendum? Poteratnè magis se prodere diaboli fautorem, quàm studere illius partes augere, eiquè plures seruos, ac milites addicere?

Secundò agens de morbis hyperphysicis *lib. de morbo caduco* tum Medicos, tum ægrotos ad magicas operationes recurrere, docet. Nam Medicum instituens, vt in arte sua perfectus sit, & ediſſerens, quo pacto morbis magico artificio inflictis succurrendum sit, non erubescit asserere Medicum quandoquè accedere debere ad vetulas, sagas, zigenepos rusticos, & circumforaneos, & ex ipsis artem suam addiscere, qui plus sciunt de istis rebus, quàm omnes Academiæ professores. *Sic ægrotum edoceas*, ait, *si quispiam supernaturali morbo, vel dolore per incantationem detineatur, illi nullum naturale remedium proderit; sed magicum remedium esse, oportet, quo morbus tollatur, quali, & introductus.*

§. III.

305 *Eius errores refellũtur.*

ECce quàm bellem Medicorum se præbet instructorem, qui Medicos scientia physica imbutos vult accedere ad vetulas ignaras, & graueolentes, ad rusticos simplices, & idiotas, vt artem medendi valeant expiscari? Cur non dixisti, potiùs accedere ad dæmonem, (sicut aliàs consuluisti,) qui ipsis vetulis, ac rusticis magister fuisset doctior, atquè eruditior? Metuebas forsan irrisum, ac fore à Medicis despectum? Sed maiori irrisione, ac contemptu dignum te exhibuisti, dum Medicos vis edoceri à vetulis, & rusticis, qui sunt assecłæ, ac dæmonis discipuli. Nonnè decentius ac nobilius instrui à magistro, quàm à discipulis. Quicquid enim sciunt, & operantur sagæ, ac rustici magi, ac malefici, hoc faciunt dæmone edocente, & cooperante. Velle igitur Medicos edoceri à sagis, ac male-

maleficis, nil aliud eſt, quàm velle inſtrui à dæmone mediantibus eius diſcipulis, & ſectatoribus, quo quid vilius, abſurdius, ac perniciosius, quàm pro magiſtro habere dæmonem, vel ſectatores dæmonis?

Et licèt morbis maleficis nullis proſit per ſe remedium naturale, quandiù maleficium durat: vt dictum eſt *ſupra n.14. huius diſput.* & latè diſputatur *infra diſput. ſequenti par.2.* illicitum tamen eſt, & peccatum grauiſſimum in Dei Maieſtatem magicis vti remedijs, (vt ſuadet Paracelſus) cum eorum agens primarium ſit dæmon, à quo quicquid peragitur, licèt quandoquè in ſalutem hominum cedere videatur; in eorum tamen damnum, ac perniciem tendere conſpicitur: Agens verò ſecundarium maleficus, qui domini ſui mores æmulando, quicquid præſtat, non niſi mediante dæmonis ope, ac potentia præſtat. Cum medium, quo huiuſmodi magica remedia perficiuntur, ſit ſacrilegum quoad perſonas, loca, cæteraquè cultui diuino dicata, ac ſacrata: ſuperſtitioſum, vanum, mendax, inutile, ac perniciosum: Finis verò quem dæmon intendit, & ad quem huiuſmodi curationes tendunt. impius, noxius, ac ſcandaloſus. Quis ergo ex Medicis aſſerere audeat ad Medicos ſpectare, dæmoniaca vti curatione ad tollendos morbos ſiuè naturales, ſiuè ſupernaturales, vt temerariè ſuadere præſumit Paracelſus? Nemo vtiquè, ſi doctus, ſi pius, ſi catholicus, ſi verus Dei amicus; ſed huiuſmodi magicam curationem toto cælo abominabitur, ac deteſtabitur.

§. IV.

306 *Nec ad Exorciſtas ſpectat vllo modo licèt fortaſſe hoc aſſereret quidam Felix Malleolus.*

SI ad Theologos Exorciſtas ſpectare aſſeueres. Tibi fortaſſe fauere videtur quidam Canoniſta, qui vixit anno 1454. nomine Felix Malleolos, & fuit Canonicus Tigurinus; ſed de hæreſi tantùm non damnatus. Hic Malleolus *integro libello duorum tractatuum de Exorciſmis* ſe patronum præbet huiuſmodi precationum, & medicamentorum. Plurima huius opuſcula aliàs circumferebantur; ſed in pleriſquè ſunt multa temeraria erronea, & ſcandaloſa; quarè maturo, & ſapienti conſilio Eccleſia Romana eius nomen inter primæ claſſis prohibitos ſcriptores, quorum cuncta ſcripta ſunt vetita, retulit. Iſte varijs vtebatur formulis verborum, quæ ſuo proprio penu confícta, ſuoquè idiomate, ac quodam rythmo pronunciabat, ad morbos tollendos; quas dicebat etiam proficere, mutatis mutandis contra lumbrices, & vermes, qui animalium viſcera corrodunt. Aſſerebat etiam quandoquè licere dæmonum vti miniſterio, eoſquè ad hoc inuocare; aliaquè aſtruebat. Sed omnia erronea, abſurda, & ab omni pietate, ac chriſtiana religione aliena; quæ omnia doctiſſimè, & acutiſſimè refelluntur à Delrio *lib.3. Diſquiſit. magic. par.2. q.4. ſect.8.* & à nobis ſatis ſufficienter ex dictis huiuſce diſputationis remanent improbata.

Qui varijs vtebatur formulis ſuperſtitioſis. Qua erronea eſſe oſtenduntur.

§. V.

307 *Multi ei ſimiles ſunt hoc noſtro æuo, qui à dæmone ſapiùs decipiuntur.*

SEd vtinam in eius paleſtra non erudiantur etiam quamplures hoc noſtro æuo non tantùm ex illis, qui ne quidèm à limine ſalutarunt ſacra eloquia, & ſanctorum Patrum monumenta, ex quibus cognitio diabolicas fraudes diſcernendi hauritur; ſed ex iis quoquè, qui licèt doctores non ſint, doctoratus tamen titulo gloriantur. Experientia enim docet indies: Si quandoquè aliquo afficiuntur morbo ſiuè naturali: ſiuè ſupernaturali, nullum ponere diſcrimen: An curatio habeatur per media licita, vel illicita, dummodo optatâ conſequantur ſanitatem. Idcircò alij certas adhibent formulas, putà verba ignota, falſa, & apocrypha, nihil cohærentia, & abſurda: aut ſacra, ſed detorta ad alienos ſenſus. Alii vtuntur certis characteribus, imaginibus, figuris, & ſigillis. Alii quaſdem exercent actiones, vel motiones, quæ omnia nullam ex ſe virtutem habent naturalem ad huiuſmodi effectus producendos; ſed mera ſunt ſigna pacti tacitè, vel expreſsè cum dæmone initi.

Mittò illos, qui Exorciſtæ munere fungentes ſolo nomine contenti, quæ ſint partes ſui muneris prorſus ignorantes, opera arti ſuæ debita prætermittunt, nec in nomine Ieſu, vt ipſemet docuit *Marci vlt.* dicens *Signa autem eos qui crediderint: hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia eijcient;* nec poteſtate ſibi ab Eccleſia tradita in ordine Exorciſtatus dæmones eijciendi: fræti quibuſdam ritibus, ac verbis, dæmones expellere contendunt: vel à diabolo inſtructi varijs vtuntur herbis, lapidibus, mineralibus, quorum catalogus texitur à Floriano Canali *in ſuo lib. del modo di conoſcere, e ſanare i maleficiati tract.1.par.3. cap.10.* aliiſquè id generis ad talem effectum producendum prorſus vanis inutilibus, ac ſuperſtitioſis, quæ dæmon mendacij pater de veritate dicenda ab Exorciſta coniuratus, depromit, maximamquè habere efficaciam, ad dæmones expellendos, ac maleficia deſtruenda aſſeuerat, vt ſic Exorciſtam à veris, ac ſacris à Chriſto, & ab Eccleſia inſtitutis remedijs auertat ad huiuſmodi vana, inutilia, & ſuperſtitioſa. Quod vt facilius credat ignarus Exorciſta, fingit verſipellis maximam vim pati, ideòquè differt huiuſmodi ſecreta manifeſtare pharmaca, interim clamoribus, & vlulatibus replens domum, & tecta; proteſtanſquè ſe coactum, & inuitum tale depromere remedium.

decipiuntur.

§. VI.

308 *Quod prouenit ex interrogationibus, quæ dæmoni faciendæ in anteſint aliquo pacto, vel maleficis ligati; quomodo illud maleficium poſſit diſſolui, quis Exorciſmarij præſcribuntur.*

QVid autem huius rei ſit in cauſa: Si Theologus Exorciſta maturiùs, & attentiùs illas interrogationes dæmoni faciendas ab Exorciſta traditas à Hieronymo Mengho à Viadana in ſuo Flagello, ac in Fuſti dæmonum, ſæpè, ac ſæpiùs repetitas in omnibus ſuis operibus: nec non etiam à pluribus alijs Exorciſtis mentis oculis conſideraſit: nempè, quòd *Exorciſta dæmones interroget, vt dicant: Per quam perſonam ſint expellendi: Per quem ſanctum: Quibus verbis magis crucientur; Si ſint aliquo pacto, vel maleficis ligati; quomodo illud maleficium poſſit diſſolui*, vtiquè adinueniet, per huiuſmodi interrogationes non tantùm Exorciſtam coram dæmone ſe prorſus ignarum in arte exorciſtica fateri; ſed etiam latam ianuam, & viam aperiri ad innumeras ſuperſtitioſas curationes; quod à nemine, quos hucuſquè legerim, credo, fuiſſe obſeruatum.

Seipſum, inquam, Exorciſta per tales interrogationes ignarum profitetur. Nam dum quærit: *Per quam perſonam ſint expellendi*, oſtendit quòd non credit, vel neſcit ſe habere poteſtatem à Chriſto, & ab Eccleſia ſibi traditam dæmones expellendi: nec confidit ſe eos expulſurum. Dum interrogat: *Per quem Sanctum*: fatetur ſe ignorare, quòd dæmones è corporibus obſeſſis expellũtur ab Exorciſtis, vt Miniſtris, quibus ab Eccleſia data eſt huiuſmodi poteſtas contra dæmones; ignoratquè ſe eſſe miniſtrum ratione ordinis Exorciſtatus ad tale munus obeundum ſpecialiter deputatum. Dum quærit.

Quibus Exorciſta ſe ignarum prodit.

quærit. *Quibus verbis magis crucientur*: manifestat apertè se nescire: quænam verba à Christo sint instituta ad dæmones eiiciendos, videlicet *In nomine Iesu*.

Ac diaboli discipulum cõstituit.

Sic per huiusmodi interrogationes Exorcista ostẽdit se apertè diaboli constituere discipulum; & dum tali fungitur munere secundùm regulas prædictas, nil aliud agere, quàm quotidiè à diabolo magistro suo (quem tamen subditum putat) per præcepta, & coniurationes aliquod expiscari secretum: quo quid absurdiùs, ac detestabilius? vt fusiùs infra, *disp.4.num.681*. Dum tandem quærit: Si aliquo pacto, vel maleficio sint ligati; & quomodo illud maleficium possit destrui: ostendit, se credere, quòd illa signa, & instrumenta maleficij vel semper sint causa physica, & moralis; vel quòd potestas Dei, & Ecclesiæ dependeat à dæmonis voluntate, & malefici talia signa instituentis, & ponentis: quasi non possit maleficium destrui sine signorum destructione. Idcircò dæmon prædicta optimè agnoscens varia Exorcistæ tradit remedia, modò hoc, modò illud; sed omnia superstitiosa; & quando talia adhibentur, ipsè occultè accurrit, & sæpiùs curationes operatur; vt sic Exorcista his vanis, ac superstitiosis maneat implicatus: vt latiùs infra, *disp.4.num.686*.

§. VII.

309 *Prædicta ergo curationes vt illicitæ, ac superstitiosa reprobantur.*

QVare omnes prædictas curationes illicitas esse, ac superstitiosas, nemini est ambigendum, siuè considerentur ex parte causæ tam intrinsecæ, & proximæ, quàm extrinsecæ, & remotæ: siuè ex parte modi tùm verbalis: tùm operatiui: tùm obseruatiui: siuè ex parte effectus tàm physici, quàm hyperphysici. Non enim probabilem habent rationem ad præsumendum diuinam virtutem esse infallibiliter assistentem illis formulis, characteribus, figuris, actionibus, motionibus, herbis, lapidibus, aliisquè id generis vanis, & inutilibus: quia hoc est proprium sacramentorum, & sacramentalium: vt talibus verbis, ac tali materia vtatur. Aliquid autem simile introducere sine Ecclesiæ auctoritate superstitiosum est, & in fide periculosum. Quid enim si quis crederet, se habere propria quædam verba, quibus infallibiliter sanctificetur anima ex promissione diuina? Nonnè hæreticus reputaretur? Ergo perindè ferè reijciendus est, qui simile quidquam dixerit de quocumquè supernaturali effectu proueniente à re, quę nequè ex natura, nequè à Deo, nequè ab Ecclesia, nequè à bonis Angelis ad talem effectum producendum est ordinata. Relinquitur ergo, vt qui hoc modo illis verbis, vel rebus, aut vanis obseruantiis vtuntur, velint, nolint, oportet, si non expressa, tacita saltem dæmonis societate vtantur, & in illa confidant; vel saltem eius morali periculo se exponant.

§. VIII.

310 *Ideò à Medicis, Exorcistis, ac Quibuscumquè Fugienda, & Abominanda.*

QVare concludimus tàm Medicis, quàm Exorcistis, & quibuscumquè aliis siuè ecclesiasticis, siuè laicis diligentissimè obseruandum: vt pœnitus ab huiusmodi curatione dęmoniaca se abstineant, ab eaquè funditus abhorreant; attendentes, quòd salus animæ semper corporeę sanitati pręferatur: ne, dum pro valetudine corporea obtinenda laborant, sanitati animæ officiant; eamquè criminibus obnoxiam reddant; per quę amittitur vita æterna, ac pœna æterna incurritur, ac sempiternus horror inhabitatur. Quinimmo prę oculis habeant: quòd non tantùm punientur huiusmodi homines vani, ac superstitiosi post mortem; sed quoquè in hac vita pœnis à legibus tùm canonicis, tùm ciuilibus huiusmodi criminatoribus indictis reos se constituunt siuè Exercentes tàm viri, quàm mulieres: siuè Addiscentes tàm publicè, quàm priuatè: siuè Fauentes tàm directè, quàm indirectè: siuè Requirentes tam immediatè, quàm mediatè. Ideòquè tàm Medicis, quàm Exorcistis consultius erit, si quę suę sunt partes in curationibus morborum siuè naturalium, siuè supernaturalium, vterquè diligenter exequatur.

Ad quod vtillimum erit, si regulas sequentes sępiùs præ oculis habuerint. *Ad cognoscenda opera superstitiosa. Regula pro Medicis.*

REGVLÆ PRO MEDICIS.

Regula prima.

311 PRimò ergo Midici attendere debent ad pharmacum, quo vtuntur: nempè ad medicinam, quam applicare volunt, considerando: an habeat vim naturalem ad talem curandum morbum, & sanitatem imperriendam. Si enim positiuè concludatur, rem adhibitam non habere vim sufficientem ad hũc effectum: effectumquè superare exigentiam, vim, & actiuitatem causarum naturalium; nec etiam rationabilem causam suppeditare per Ecclesiæ definitionem, sacram scripturam, aut laudabilem consuetudinem, cur Deo, vel Angelis boni ascribatur, ad dæmoniacam magiam pertinere, censendum est. Ita eruditè docet Valentia *disput.6.q.13.punct.2.* Sanchez *in summa lib.2.cap.40.num.43.*

Regula secunda.

312 SEcundò quandocumquè homo facit, vel dicit aliquid causa cuiuscumquè boni consequendi: vel mali vitandi, quod nullam vim nequè naturalem, nequè supernaturalem obtinet ad effectum intentũ, vt si applicat remedium in loco tam distanti, vt ex principijs philosophiæ concludatur, illum effectum non posse naturaliter prouenire à causa tam distanti, vt superstiosum dubio procul tale remedium est existimandum. Ita Valent. *loco cit.* Suarez *tom.1. de Religione lib.2.de Superst.c.15. num.14.* Lessius *lib.2.c.43. dub.10.num.62.* Clauis Regia *lib.4.c.6.* Toletus *lib.4.c.14.* Bonacin. *de Legib. disput.3.q.5. punct.4.num.18.* & alij communiter.

Regula tertia.

313 SVperstitiosum est expectare effectum ex numero alicuius rei; & non ex substantia rei sub tanto numero contenta: puta, si vnum folium herbæ Pentaphylli ephimeram, tria tertianam, quatuor quartanam sanare putet. Item quòd heliotropotij grana tria tertianæ, quatuor quartanæ prosint. Item alia huiusmodi in medicinis per ligamenta seruari malo exemplo solitis.

Tale quoquè fuerit, arbitrari, pilulas, vel cataputia impari numero plus prodesse, quàm pari, licèt æquali præbeantur quantitate. Ita Delrio *Disquisit.magic.lib.1.c.4.q.2.*

Regulæ

Regulæ pro Exorciſtis.

Regula pro Exorciſtis.

EXorciſtæ verò, imò quilibet alius Chriſtifidelis ſiuè eccleſiaſticus, ſiuè laicus in remedijs applicandis ad ſanitatem conſequendam: vel infortunia auertenda ſequentes reguſas præ oculis ſemper habere debent.

Regula prima.

314 SI adhibeantur verba ignota, falſa, apocrypha, abſurda, nihil coherentia, aut aliquid contra fidem, vel apertè falſum continentia. Aut ſacra, ſed detorta ad ſenſus alienos: aut ad quem non ſunt ordinata, & inſtituta. Vel ſi aliqua nomina Dei incognitæ ſignificationis: vel etiam bonorum Angelorum ignota. Vel malorum Angelorum nomina inſerantur, quæ non nouit Eccleſia. Vel alia prolata, vel ſcripta in lingua peregrina, quæ non intelligitur, nec eſt in vſu, & conſuetudine Eccleſiæ. Vel ſi verba ſint prorſus inutilia: quia non continent deprecationem, nec inuocationem, aut laudem Dei, eſſe vana ſigna dæmoniaca conuincuntur. Ita D.Thom. 2.2.*q.*96.*art.* 4. Raphael de Turre ibi, Guilhelmus Pariſienſ. *ſumm. de vniuerſo cap. vlt.* Souſa *in Aphor. Inquiſit. lib.* 1. *cap.* 56. *num.* 18. & 20.

Regula ſecunda.

315 SI adhibeantur res naturales: vel artificiales, vt ſigna. Vel characteres ignoti, imagines, aut aliæ figuræ præter ſignum crucis. Vel ipſa crux non, vt oportet, locata, formataquè: vel vbi non oportet, poſita: vel ſuperfluè certis locis, ac numero iterata, ſiue in cartha, ſiue in alia materia picta, vel quouis modo formata ad productionem effectuum ſupernaturalium: vel liberum arbitrium flectendum: vel diuinandum: aut efficiendum ſpirituales effectus tàm in nobis, quàm in alijs; niſi fiat ſecundùm ſacram ſcripturam, Eccleſiæ definitionem; aut approbatam conſuetudinem: vt in ſacramentis, & ſacramentalibus. Vel quid aliud apponatur nihil pertinens ad effectum, qui tali operatione intenditur: ſuperſtitio cenſenda eſt. Ita D.Thom. ibi, & Souſa *vbi ſupra num.* 22.

Regula tertia.

316 QVando efficacitas operis tribuitur certis ritibus, atquè obſeruantijs quibuſdam peculiaribus, & ad hoc deſignatis, verbi gratia: vt id fiat certis diebus; vel horis ad certum ſtellarum ſitum: ſub certo numero crucium, vel candelarum tali, vel tanta longitudine: certa corporis poſitura in tali cartha, talis coloris, & figuræ: nequè fit ex deuotione alicuius myſterij tali numero, vel figura deſignati. Vel fiant ligaturæ certo modo: aut figuræ; aut ex certa materia certi generis factæ: nec non alia huiuſmodi obſeruationum genera: puta ſi ligentur ad collum, vel ad brachium dextrum, aut ſiniſtrum tales characteres in lamine argentea, vel aurea, vel alterius generis ſculptos ad ſe tuendum à peſte, vel à quouis alio malo; huiuſmodi actio eſt ſuperſtitioſa.

Regula quarta.

317 QVando vis collocatur in obſeruantijs alijs planè ſuperfluis, & indifferentibus ver.gr. vt ad expellendum dæmonem radantur pili: vt quis induatur tela numquam lota: operetur vno pede nudo, diſcinctus, & id generis; tale opus planè eſt ſuperſtitioſum. Ita D.Thom. vbi ſupra. Raphael de Turre, ibi & Souſa *loco citato num.* 21.

Regula quinta.

318 QVando quis reliquias ſacras: vel ſchedulas ſacris verbis, aut ſigno crucis inſcriptas ſecum geſtat cum certa, ſecura, & infallibili perſuaſione, & credulitate, ſe propterea non poſſe vllo modo lædi ab hoſtibus: vel ab igne comburi: vel aquis præfocari: aut mori ſine confeſſione; & mulierem prægnantem ſine vllo dolore parituram in fine vitę ſuæ viſurum Beatiſſimam Virginem, cunctas purgatorij pœnas euaſurum, & ad cœlos illicò euolaturam: licèt exteriùs in tali ſchedula, vel oratione nihil ſuperſtitionis adniſceatur; tamen illis rebus ſuperſtitioſè vtitur, nempè ad effectum, quem nequè natura ſua, nequè ordinatione diuina habent, ſcilicet, ad certam, & infallibilem animi, & corporis ſalutem.

Regula ſexta.

319 TAndem ſi per orationem à Deo petatur, vel expectetur aliquod iniuſtum: & quouis modo peccatum, etiamſi verba, vel ſcriptura ſint ſancta, dubitari non poteſt, interuenire aliquod pactum cum dæmone. Souſa *loco citato num.* 19.

320 Non nego tamen, quin ſit bonum, ſecum deferre Reliquias, orationes, & alia huiuſmodi cum debita intentione, & conformitate diuinę voluntati: ſicut & in infirmitatibus præcipuè procedentibus à dæmone confugiendum eſſe, non ad curatores magicos, & diabolicos; quia *Dominus odit obſeruantes vanitates ſuperuacuè*. Sed ad diuinum auxilium & ad Theologos Exorciſtas Dei miniſtros, quia *Beatus vir, cuius eſt Dominus ſpes eius: & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas*: vt latè dicitur *diſput.* 4. In naturalibus verò ægritudinibus præter diuinum adiutorium, quod ſemper in omnibus, & ante omnia eſt inuocandum, & perquirendum, ad Medicos etiam peritos eſſe confugiendum, ad quos ſpectat, infirmis naturalia adhibere pharmaca: vt latè explicatur diſputatione ſequenti.

DISPVTATIONIS SECVNDÆ
DE CVRATIONE NATVRALI.

DIVISIO.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.
Curatio naturalis.	1. Quomodo perficiatur rebus naturalibus.	1. Externis.	1. Simplicibus.	1. Permanentibus 1. Transeuntibus 2.
			2. Compositis.	1. Solidis 1. Liquidis 2.
		2. Internis.	1. Præparantibus.	1. Lenientibus 1. Congregantibus 2.
			2. Euacuantibus.	1. Per Vomitum 1. Per Purgationes 2.
			3. Roborantibus.	1. Per Potum 1. Per Bolos 2.
	Quid operetur.	1. In Dæmonibus.	1. Physica actione.	1. Directè 1. Indirectè 2.
			2. Intentionali actione.	1. Sensibili 1. Phantastica 2. Intelligibili 3.
		2. In Homine.	1. Ad morbum tollendum.	1. Naturalem 1. Supernaturalem 2.
			2. Ad morbum mitigandum.	1. In Anima 1. In Corpore 2.

DISPVTATIONIS SECVNDÆ
DE CVRATIONE NATVRALI.

SVMMARIA.

CVrationem naturalem maleficiorum quia multi admittunt, eò quòd rebus naturalibus aliquam vim ineſſe ad dæmones expellendos aſſeuerant, idcò examinandum duabus partibus. 321. *& ſeq.*
Quomodo perficiatur.
Quid operetur.

Pars I. Quomodo perficiatur rebus naturalibus.

Quidam Philoſophi vocant naturã Matrem Brutorum, & Nouercam Hominis: quia Bruta naſcuntur prædita donis, quibus ſe tuentur, ac neceſſaria quærunt. Homo naſcitur nudus, ignarus, & imbecillis.
Vnum tamen dedit homini omnium donorum excellentiſſimum, ingenium, nempe, quo noxia, & contraria vitat: proficua, & neceſſaria comparat, ac rebus naturalibus morbos curat. 323.
Quarum rerum aliæ ſunt Externæ, aliæ Internæ, vt ſequentia capita demonſtrabunt. 324.

Caput I. Externis.

Frequentiſſimè morborum internæ cauſæ tolluntur remedijs Externis vel Simplicibus, vel Compoſitis, vt duabus ſectionibus patefiet. 325.

Sectio I. Simplicibus.

Res externæ ſimplices medicinales ſunt innumeræ; ſed omnes dici poſſunt aut Permanentes, aut Tranſeuntes: vt duobus articulis manifeſtabitur. 326.

Articulus I. Permanentibus.

Permanentia medicamina ſunt, quæ deferri debent aut continuè: aut longo tempore, vt ſunt 327. *& ſeq.*

Herba	*Verbenaca*
	Paris ſemen
	Artemiſia
	Ruta
	Betonica
	Athirrinum
	Palma Chriſti
	Abrotonum
	Mithridation
	Pæonia
	Saluia
	Ariſtolochia.
Lapides	*Adamas*
	Gagates
	Topazius
	Beryllus
	Corallium
	Smaragdus
	Camphora
	Sardonyx
	Actytes
	Iaſpis
	Onyx
	Chryſolytus.
Oſſa	*Rubetæ oſſiculum*
	Lupi roſtrum, ac pellis.

Articulus II. Tranſeuntibus.

Tranſeuntes vocamus, quæ operantur citò, vt ſuffumigationes, quarum compoſitiones variæ ſunt; quæ vtiles ſunt ad membra corroboranda humores craſſos extenuandos, & plures alios effectus producendos. 331.
His ſuffumigijs vtuntur noſtri Exorciſtæ odorata fœtidis miſcentes; ſed multoties cum ægrotantium detrimento. 332. *& ſeq.*
Fumus iecoris piſcis Tobiaci videtur extricaſſe dæmonem.
Sed expulſus oſtenditur non à fumo; ſed ab Angelo. 334.

Sectio II. Compoſitis.

Perſæpè Medici, & Exorciſtæ ad morbos tollendos, dæmoneſque fugandos vtuntur rebus

compositis, quæ sunt vel Solidæ, vel Liquidæ, vt sequentes articuli patefacient. 335.

Articulus I. Solidis.

Solidæ reducuntur vel in puluerem, vel in massam, quæ reduci possunt ad Cerata, Emplastra, & Vnguenta. 336.
Quid sit vnumquodquè. Et quomodo conficiantur.
Quandoque à dæmone causantur alterationes, inflammationes, corruptiones.
Ad quas tollendas valere iudicantur Cerata, Emplastra, & Vnguenta. 337.
Quę tamen nihil proficiunt, si dęmon non cesset producere tales morbos.

Articulus II. Liquidis.

Liquida exteriora ad duo vsitatiora reducuntur scilicet balnea, & lenimenta. 339. & *seq.*
Balneum quomodo paretur.
Nè balnei vsus sit noxius ægroto quędam obseruanda.
Alia adimplenda postquam ęger egressus est è balneo.
Quę omnia vt plurimùm ignota sunt Exorcistę.
Lenimentum quid sit. Et quotuplex. 346.
In eius vsu quid obseruandum, quid cauendum.

Caput II. Internis.

Dęmon crebrò morbos excitat internos; qui expelluntur remedijs internis Pręparantibus, Euacuantibus, ac Roborantibus, vt tribus sectionibus palam fiet. 349.

Sectio I. Præparantibus.

Medicamina, quę primò sumenda maleficiato exhibentur prępparantia nuncupantur; quę sunt vel Lenientia, vel Humores congregantia, vt sequentes articuli patefacient. 350.

Articulus I. Lenientibus.

Medicamina lenientia varia sunt pro diuersitate ætatum, virium, & constitutionum. Alia pro Cholericis: alia pro Phlegmaticis, alia pro Melancholicis cõstitutionibus sunt paranda. 351

Articulus II. Congregantibus humores.

Congregantia humores rcsiduos varia sunt, sicut & lenientia,
Nam alia parantur pro Cholericis, alia pro Phlegmaticis, alia pro Melancholicis. Quorum aliqua describuntur. 352.

Sectio II. Euacuantibus.

Præparatis humoribus totum corpus purgatur medicamentis euacuantibus; quę fiunt vel per Vomitum, vel per Purgationem, vt sequentes articuli demonstrabunt. 353.

Articulus I. Per Vomitum.

Euacuatio per vomitum facta persępè multos rebelles morbos profligat; affectibus opitulatur, qui à prȩcordiorum sympathia contracti sunt, & alijs, qui in reliquo corpore ex viscerum impuritate gignuntur. 354.
Vomitoria non omnibus conueniunt. Quando sint vitanda.
In vomitu quænam sint obseruanda. 356.
Vomitoria alia sunt leuia: alia mediocra: alia vehementia. 357.
Quomodo perficiantur. Horum omnium aliqua describuntur.
Quænam seruanda in eorum vsu. 360.

Articulus II. Per Purgationes.

Purgatur corpus præcipuè per sudores, vrinam, poros, aperturas corporis, secessum. 361.
Medicamina purgantia corpus per secessum varia sunt. quædam eorum describuntur pro Constitutionibus Cholericis, Phlegmaticis, Melancholicis.
Quædam alia afferuntur ex mente aliorum particularibus infestationibus necessaria. 362.

Sectio III. Roborantibus.

Homo, quia est compositus ex pluribus elementis, varijs indiget medicamentis, non tantùm purgantibus; sed & roborantibus, quorum alia sumuntur per Potum, alia per Bolos vt sequentes articuli demonstrabunt. 364.

Articulus I. Per Potum.

Varia solent propinari medicamina roborantia; sed præcipuè Electuarium, Theriaca, Aquæ artificiales, & Vina condita. 365.

Articulus II. Per Bolos.

Vt plurimùm hoc modo solent Medici conualescentes roborare Conseruis, Morsellis conditis, Pilulis, & Confectionibus. 366.

Pars II. Quid operetur.

Materijs medicamẽtariis tota terra referta est. 367.

Iis vtuntur Medici, & Exorciſtæ contra veneficos morbos.
Quę medicamina cum ſint corporea, cauſa verò morborum veneficorum incorporea, puta, dæmon, videndum, quid operentur in dæmonibus, & in Hominibns in duobus ſequentibus capitibus.

Caput I. In Dęmonibus.

Magna eſt differentia inter res ſenſibiles, ac dæmones, quæ impedit actionem earum in dæmones. 368.
Quia verò res, præter eſſe reale habent etiam eſſe intentionale, videndum, quomodo agere poſſint in dæmones actione Phyſica, vel Intentionali in duabus ſequentibus Sectionibus.

Sectio I. Phyſica actione.

Actio ſiuè formaliter: ſinè materialiter conſideretur, vt phyſica dicatur, quid requirat. 369.
Si res naturales agerent in dæmones phyſica actione, hoc vel eſſet Directè: vel Indirectè: vt ſequentes articuli patefaciunt.

Articulus I. Directè.

Res ſenſibiles nullam vim naturalem directè habent in dæmonem. 370.
Conditiones ad phyſicam actionem neceſſariæ. Quibus conditionibus cum carcant dæmones, pati non poſſunt à rebus corporeis.
Probatur auctoritate Toſtati: ac fumi tobiaci piſcis. 372.
Angeli Raphaelis operatio recta oſtenditur. Videtur ibi fuiſſe mendacium. Nullum tamen fuiſſe probatur.
Obijcitur de radice herbæ Eleazari. Refellitur huiuſmodi obiectio.
Prædicta veritas probatur à ſimili ex anima rationali. 375.

Articulus II. Indirectè.

Plures rebus naturalibus vim naturalem indirectè tribuunt in dæmones: quia dicunt, dæmonem vt plurimùm vexare homines per præuiam diſpoſitionem cauſatam in corpore imò aliqui Medici dicunt, non vt plurimùm, ſed ſemper. 378.
Hanc poſitionem probant auctoritate Auicennæ, Martini Rulandi, & Pauli Burgenſis, ratione ſumpta ex humore melancholico. 379.
At dictam opinionem falſam eſſe docet Liranus: Ratio dictat: Et experientia oſtendit. 380.
Vndè nihil valet auctoritas Auicennæ. Nullius roboris exemplum Martini Rulandi. Ac vana eſt poſitio Pauli Burgenſis. 382.
Nec requiritur in obſeſſo præuia diſpoſitio, vt ipſe vult, ac dicunt Medici. 384.
Hoc experti ſunt hoc noſtro æuo plures obſeſſi, ac maleficiati, quorum aliqua exempla referuntur. 386.
Obiectio ſit digna ſcitu. Quæ declaratur, ac refellitur. 387.
Concluditur, dæmones à rebus naturalibus pati non poſſe ſiuè directè, ſiuè indirectè.

Sectio II. Intentionali actione.

Sicut res naturales duplex habent eſſe, nempè reale, & intentionale: ita agit in ſubiectum duplici actione, ſcilicet, phyſica, & intentionali vel ſenſibili; vel phantaſtica: vel intelligibili. 390.
Quid ſit actio intentionalis ſiuè materialiter, ſiuè formaliter.
Si ergo res naturales non agunt in dæmones actione phyſica, videndum in tribus articulis, ſi in illos operentur actione Intentionali, vel Senſibili, vel Phantaſtica, vel Intelligibili. 391.

Articulus I. Senſibili.

Duplex ſenſibile. Aliud dicit aptitudinem ad ſentire. Aliud ad ſentiri. 392.
Agitur de ſenſibili ſecundo modo, quod eſt ens ſpectans ad compoſitionem integrantem aut ſubſtantiæ, aut quantitatis, pendens à materia ſubiectiuè proximè, aptum natum mouere ſenſus.
Quid requirat, vt ſentiatur.
Hoc ſenſibile concurrit ad actionem intentionalem ſenſibilem, quatenus ex ſe emittit ſpeciem ſenſibilem. 393.
Probatur auctoritate Ariſtotelis 2. de Anima, & Experientia de ſpecie coloris, & ſoni; quæ ſpecies requiritur ad producendam ſenſationem.
Ad actionem ſenſibilem intentionalem concurrunt — *Potentia. Obiectum.* 395. *Organum. Medium. Species ſenſibilis.*
Quibus cum careant dæmones, à rebus naturalibus pati nequeunt actione ſenſibili intentionali.
Poſſunt tamen dæmones aſſumere corpora, in eiſque exercere operationes ſpectantes ad motum localem. 397.
Veritas practicatur quoad ſenſum odoratus, viſus, auditus, guſtus, & tactus.
Obijcitur de Raphaele Archangelo: ac de Angelo Cuſtode corpora aſſumentibus, & varias in eis operationes exercentibus. 399.

Articulus II. Phantaſtica.

Rebus naturalibus non videtur deneganda actio intentionalis phantaſtica in dæmones. 404.
Probatur ex D. Dionyſio, qui dæmonibus tribuit phantaſiam proteruam.
Hoc falſum eſſe demonſtratur ex natura actionis phantaſticæ. 405.
Deſcribitur actio phantaſtica ſiuè formaliter, ſiuè materialiter accepta.

Ad cuius functiones assignantur à Doctoribus variæ potentiæ; quarum organum remotum est cor: propinquum est cerebrum. 406.
Quæ cum in dæmonibus non reperiantur, nec in eos res naturales actione phantastica intentionali agere possunt. 408.
Explicatur auctoritas D. Dionysij. 409.

Articulus III. Intelligibili.

Res naturales agere valent in dæmones actione intentionali intelligibili. 410.
Probatur ex parte actionis intentionalis intelligibilis: ac potentiæ intellectiuæ terminantis talem actionem.
Describitur respectu potentiæ siuè vnitæ corpori: siuè à corpore separatæ. 411.
Ostenditur sub qua ratione res naturales agant in dæmonis intellectum, ac voluntatem. 413.
Circa quòd quidam aiunt, eas vt instrumenta diuinæ iustitiæ operari in illos.
Sed hoc non probatur.
Aij prout præsentantur disconuenientes intellectui, contristari voluntatem, & fugere ab eis. 414.
Sed hic modus subsistere non videtur.
Rationabilior modus proponitur; & probatur à Scoto ratione, ac congruentia. 415.
Concluditur, res sensibiles potiùs energumenos, quàm dæmones torquere. Ideò satiùs relinquendæ, ac spiritualibus remedijs incumbendum. 416.

Caput II. In Hominibus.

Licèt res naturales physica actione non agant in dæmones, quia sunt incorporei; in homines tamen, qui sunt corporei, agere posse videntur, ac proindè eos à maleficijs liberare posse. Ideo videndum, quid operentur in eis vel Ad morbum tollendum: vel Ad morbum mitigandum, quod præstabitur in duabus sectionibus. 417.

Sectio I. Ad Morbum tollendum.

Rebus naturalibus morbi videntur posse sanari dupliciter, prout immediatè sunt excitati aut Naturaliter: aut Supernaturaliter: vt duobus articulis manifestabitur. 418.

Articulus I. Naturalem.

Licèt dæmon possit lædere homines seipso sine rebus naturalibus; ijs tamen sæpiùs vtitur nedum vt causis moralibus; sed etiam vt causis naturalibus. Ac seligit quas nouit aptas ad malum inferendum. 419.
Præcipuè ad humorem melancholicum excitandum: quia difficilè curatur: ac varias generat infirmitates incurabiles. 420.
Quæ tamen à Medico curari possunt per medicinas corporales, si ipse perfectè nouerit hasce causas naturales: ac dæmon cessauerit à malefaciendo. 421.
Practicatur de humore melancholico, de paralysi, ac delethargo. 422.
Probatur experientia, & exemplis. 424.
Concluditur, Exorcistas ægrotis consulere debere, vt Medicos aduocent, cum dubitant, ægritudinem à causa procedere naturali. 425.
Aliquando tamen non sufficit ars Medicorum.

Articulus II. Supernaturalem.

Sicut morbus naturalis per remedia naturalia auferri potest: ita morbus supernaturalis per remedia supernaturalia tolli debet. 427.
Probatur auctoritate Medicorum, ratione, & experientia. 429. *& seq.*
Practicatur de aliquibus maleficiatis sanatis per remedia spiritualia.

Sectio II. Ad Morbum mitigandum.

Licèt per res sensibiles morbus maleficus tolli non possit; potest tamen mitigari aut in Anima: aut in Corpore: vt sequentes articuli demonstrabunt. 432.

Articulus I. In Anima.

Rerum sensibilium operatio in Animam probatur à Philosophis, Aristotele, Pithagora, Cicerone, Boetio.
Poetis, Homero, & Phaleto. 433.
Sanctis, Augustino 10. Confess. & alijs.
Scriptura sacra de Dauide, qui harmonia citharæ Saulem vexatum refocillabat.
Quomodo melodia citharæ ageret in Saulem explicatur.
Hæc veritas demonstratur in Animæ potentijs, & earum obiectis. 437. *& seq.*
Practicatur in his, qui extasim patiuntur.
Quomodo intelligantur illa verba sacræ scripturæ: spallente Dauid, recedebat à Saule. 440.

Articulus II. In Corpore.

Tot medicamina naturalia vana essent, nisi saltem vim haberent mitigandi in corpore morbos maleficos. 441.
Probatur ratione: quia per medicamina ablata dispositione ad dolorem, non ita sentitur dolor.
Confirmatur à simili de morbo proueniente à causa naturali abditissima.
Roboratur exemplo de Lunatico Matt. 17. & auctoritate Patrum, Theologorum, ac Canonistarum. 443.
Concluditur, nullam rem naturalem naturaliter actione vel physica siuè directè, siuè indirectè: vel intentionali aut sensibili: aut phantastica agere posse siuè in dæmones ad eos expellendos,

vel reprimendos: siuè in dæmoniacum ad tollendum morbum: licèt agere possit in dæmonem actione intelligibili, & in dæmoniacum ad mitigandum dolorem in Anima, & in Corpore. 444.

Conclusio Disputationis.

Determinatur, ad Exorcistam nullo modo spectare, medicinas corporeas maleficiatis exhibere; eò quòd Medicæ artis regulas ignorat. Caret enim notitia eorum, quæ attendenda sunt in personis, infirmitatibus, medicinis, herbis medicinalibus, & diuersis curis. 445.

Ideò dum vult mittere falcem in alienam messem fit cæcus, & dux cæcorum. 446.

Vt cæcus cadit in foueam lethalis culpæ. Quare cadat.

Quando excusetur. 447.

Non tamen excusatur: quia adinuenerit remedia descripta apud Valerium Polidorum, qui etiam docet ex accidentibus cognoscere humorem peccantem. Vel apud Zachariam Vicecomitem, vel Maximilianum ab Eynathen, vel Florianum Canalem: vel Hieronymum Menghum. Nam isti omnes admonent, talia remedia non ab Exorcistis, sed à Medicis esse exhibenda. 448. *& seq.*

Vndè Exorcistæ huiusmodi pharmaca tradentes, nedum ignorantes, sed auaritiæ studentes se produnt. 452.

Aegroti verò cadunt in foueam mortis temporalis. 453.

Probatur exemplis relatis à Cornelio Gemma, Zacharia Vicecomite, & Alexandro Albertino.

Tandem hoc munus medicinas exhibendi corporales Exorcistis prohibetur à lege, ac Rituali Romano. 454.

Concluditur, ad Medicum spectare ægrotis medicinas exhibere coporales, qui rectè se gerere debet attendendo, quæ sequuntur. 455. *& seq.*

Primò tradat, si potest, medicinam certam, relicta probabili, & dubia.

Secundò si non adest medicamentum certum, probabile adhibeat.

Tertiò non licet facere experientiam de medicamentis.

Quartò non licet tradere medicamentum, de quo dubius est, an nociturum, vel profuturum.

Quintò potest tradere medicinam, quæ directè est causa sanitatis vnius, & indirectè mortis alterius.

Sextò potest tradere medicamentum probabile, licèt aliud sit probabilius de mente aliorum, potest etiam sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori. Quid sit opinio probabilis.

Septimò magis sequatur longum experimentum, quàm opinionem probabilem.

Octauò sit diligens in studendo, visitando infirmum & adimplendo ad suum munus spectantia.

Nonò non sibi licet dare medicinā corporalem contra salutem animæ.

Decimò debet medicare pauperes charitatis ergo: ac diuites nolentes soluere.

In spiritualibus verò tenetur. 471.

Primò admonere per se, vel per alios ægrotos, vt confiteantur peccata sua iuxta Decretum Innocentij III. & Pij V. Quomodo, & quando.

Secundò si mortem futuram præuiderit, tenetur ex præcepto id nuntiare infirmo, vel per se: vel per alios.

Si hæc obseruauerit Medicus dignus erit, qui non tantùm honoretur propter necessitatem; sed ob suam virtutem, & excellentiam, idcòquè nomine excellentissimo vocitetur.

DISPVTATIO II.

DE CVRATIONE NATVRALI.

321 *Curationem maleficiorũ naturalem multi admittunt.*

IS absolutis diuina fauente Spiritus sancti aura, quæ ad diabolicam curationem ab omnibus rectè sentientibus ablegatam spectare dignouimus; ad ea, quæ naturalem concernunt, mentis oculos dirigimus, quam multi admittunt; eò quòd rebus naturalibus ad dæmones expellendos vim inesse physici dissertatores asseuerent; quod vtiquè absquè dubio fatendum esset, si vera iudicaretur positio Platonicorum. Isti enim ponebant, naturam dæmonum esse mediam inter Intelligentias, quæ sunt substantiæ purè spirituales, & homines habentes corpora ex quatuor elementis constituta. Vndè Apulæus Platonicus ex auctoritate Platonis, teste D. Augustino *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 16.* asserebat: *Dæmones esse animalia corpore aerea, mente rationalia, tempore æterna, animo passiua*. Si autem haberent corpora passibilia, nonnè etiam consequenter à rebus naturalibus pati possent? Quia quodcumquè corpus, quod elementum est, vel elementatum pati potest, ac qualitates suscipere contrarias; quinimo inter corpora elementaria nullum est tam dispositum ad suscipiendum omnem impressionem, sicut aereum. Quis ergo ad mentem eorum, res naturales in dæmones habere vim agendi non asseueret?

Præcipuè Platonici.

322 *Quorum opinio est erronea.*

Sed hæc Platonicorum opinio est erronea, ac fidei catholicæ totaliter contraria. Nullus enim, nisi sacrarum ignarus literarum, ignorare potest, dæmones esse puros spiritus: cum ab Angelis nihil distent, nisi quòd illi in sanitate perstiterunt: isti verò in malum conuersi sunt: vt quamplura diuinæ scripturæ testantur loca: *Psal. 77. Immissiones per Angelos malos. Isaiæ 14. Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris, corruisti in terram, qui vulnerabas gentem? 1. Regum 16. Et exagitabat eum spiritus nequam*. Et alibi pluribus locis noui, ac veteris testamenti.

At quia experientia illã approbat videndũ quomodo perficiatur, quid operetur.

Si ergo dæmones iuxta diuinæ scripturæ proloquia, fidei catholicæ, Patrum, ac Theologorum asserta sunt incorporei, ac puri, quomodo res naturales in eos agere possunt? At quia multa exempla, earum applicationem ad infirmitates maleficas sanandas prodesse, demonstrant; Ideò tota hac disputatione examinandum: Quomodo naturalis illa curatio perficiatur: & Quid operetur. Quod toridem partibus breuiter præstabitur: vt tandem, ad quem spectet, Medicum, an Exorcistam, concludatur.

PARS PRIMA.

Quomodo perficiatur rebus naturalibus.

§. I.

323 *Cur natura diuatur Mater brutorum.*

QVamquam Philosophi nonnulli naturam brutorum animalium matrem; hominis verò nouercam dixerint: quoniam cætera animalia vestita, & cooperta hæc pilis, & pelli-

pellibus, illa plumis naſcantur: Hominem verò quaſi rem vilem, nudum, flentem, omniumque rerum egentem ſimul pepererit, & expoſuerit. Illa natura duce herbas, ac reliqua ſaluti neceſſaria cognoſcant. Hic ignarus, ac ſimplex tanquam tabula raſa, in qua nihil eſt depictum, vt ait Ariſtoteles 3. *de Anima*, per tot annos omnis actionis ſit expers. Illa numquam, aut rarò ægrotent. Hic verò ſalutem integram numquam habeat, & nunc à quauis re naturali: modò à ſupernaturali dęmone, nempè, per opera malefica offendatur, & interimatur. Vnum tamen homini ſuper bruta omnium donorum naturalium contulit excellentiſsimum, ingenium, nempè, & rationem, quo omnia ſibi noxia, & contraria euitanda: quo vtilia, proficua, ac neceſſaria comparanda: quo pharmaca, ac remedia naturalia non tantùm ad morbos curandos naturales, ſed & maleficio inductos exhibenda, curatio nemquè naturalem perficiendam, per ſtudium, & exercitium agnoſcere valeat. Quę quidem curatio naturalis naturalibus remedijs naturali virtute operantibus præſtari debet; alioquin naturalis dicenda non eſſet.

Et nouerca hominis

Deus dedit ei intellectũ, quo Noxia vitat Proficua quarit, Morbos curat Rebus naturalib. Quarum

§. II.

324 ETne videar in meſſem alienam velle falcem mittere: quicquid in hac prima huiuſce diſputationis parte medicinæ practicæ inſtituto deſeruiens explicatur, ſciat meus Lector, quòd non meo penu, ſed partim ex Medicorum probatiſſimorum placitis: partim ex varijs Exorciſmariorum libris huc collegi: Non vt Medicos inſtruam, cum mihi non tantum tribuam, vt Delphinum natare, Aquilam volare edocere præſumam; ſed vt faciliùs ea maleficiatis applicandæ, cum opus fuerit, præ manibus habere valeant: Et Exorciſtæ curioſi, qui partes Medicorum ſibi audent aſſumere, quæ alibi effuſa, hìc collecta facillimè inueniant. At licèt aliquorum pharmacorum poſuerim doſem, eam tamen relinquere intendo prudentiæ Medicorum terminandam, moderandam, ac ſtatuendam, qui addant, minuant, mutent iuxta artis ſuæ regulas, ac præcepta, cum eorum ſit cognoſcere, ac conſiderare varias complexiones corporum, diſpoſitiones humorum, mutationes temporum, diſcretiones ſexuum, varietates ætatum, cæteraquè ad id neceſſaria: vt latè dicetur in concluſione huiuſce diſputationis. Quæ medicamina, ſeù res naturales. Aliæ ſunt exteriùs applicandæ: Aliæ interiùs ſumendę, vt duobus capitibus notum fiet.

Alię Externa, Alia Interna.

CAPVT I.

Externis.

NIhil frequentius in medicina practica, quàm externis remedijs internas morborum cauſas auferre. Ideò qui à maleficio vexantur, curantur naturaliter, vt volunt Medici quidam, rebus naturalibus ſic applicatis, vt corpus contingant, vel Simplicibus, vel Compoſitis, vt duabus ſectionibus videbitur. 325 *Sæpiùs morbi interni tol lunturre medijs Externis Simplicibus, Compoſitis.*

SECTIO I.

Simplicibus.

REs Simplices, quas aſſerunt, concurrere ad morbos maleficos curandos, ſunt innumeræ; ſed illæ omnes ſecũdùm diuerſum applicandi modum, qui fit ab iſtis Curatoribus, poſſunt dici vel Permanentes, vel Tranſeuntes, prout vel longo, vel modico tempore adhibentur, vt duo articuli ſequentes declarabunt. 326 *Res externæ ſimplices dici poſsũt Aliæ Permanẽtes Aliæ Trã ſeuntes.*

ARTICVLVS I.

Permanentibus.

MEdicamenta Externa, Simplicia, Permanentia, quæ veneficijs aduerſari ab ignaris creduntur ſunt illa, quæ continuò deferri debent, aut longo tempore, vt ſuum valeant operari effectum: vt ſunt herbæ, lapides, oſſa, quorum facultatem explicare operepretium duxi, vt habita medicamentorum ſylua, vnuſquiſquè faciliùs pro varietate morborum, ac ægrotantium, diuerſa etiam ſeligere medicamina poſſit, ſi quæ in eis ad tales producendos effectus uirtus eſſe dignoſcitur, quod apertè, ac clarè explicabitur in ſecunda parte huius diſputationis. 327 *Permanẽtia medicaminа ſunt ea, quæ Aut Continuè, Aut Longo tempore Vt*

§. I.

ET vt à Ruta incipiamus: *Huic peculiarem ineſſe facultatem ad depellenda veneficia, exiſtimat Ariſtoteles* in Problematibus 20. Problem. 34. vbi huius rei cauſam quærit. *Nec non Plinius ad eadem præcauenda eius ſucco perunctis, vel eam habentibus plurimùm valere credidit. Domeſticam rutam tertio exceſſu calefacere, ſcribit Galenus* lib. 8. Simplic. medicam. *Ex quo vim habent incidendi, digerendi, prouocandi, & flatus potenter expellendi. Et teſte Dioſcoride aduerſus venena valet.* 328 *Herba.*

Inter hypericon, perforatam vulgò dictam, ac dæmones tanta videtur antipathia, vt eius ſuffitu frequenter recedant. Quare noſtri fugam dæmonum appellant, cuius facultas manifeſta eſt, calefacere, & ſiccare cum tenuitate partium, de qua Dioſcorides lib. 4. cap. 56.

Verbenacam, ſeù verbenam, & berbenam dictã ab antiquioribus herbam ſacram nuncupatam fuiſse,

DISPVTATIO II.

DE CVRATIONE NATVRALI.

321 *Curationem maleficiorũ naturalem multi admittunt.*

IS absolutis diuina fauente Spiritus sancti aura, quæ ad diabolicam curationem ab omnibus rectè sentientibus ablegatam spectare dignouimus; ad ea, quæ naturalem concernunt, mentis oculos dirigimus, quam multi admittunt; eò quòd rebus naturalibus ad dæmones expellendos vim inesse physici dissertatores asseuerent; quod vtiquè absquè dubio fatendum esset, si vera iudicaretur positio Platonicorum. Isti enim ponebant, naturam dæmonum esse mediam inter Intelligentias, quæ sunt substantiæ purè spirituales, & homines habentes corpora ex quatuor elementis constituta. Vndè Apulæus Platonicus ex auctoritate Platonis, teste D. Augustino *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 16.* assereb at: *Dæmones esse animalia corpore aerea, mente rationalia, tempore æterna, animo passiua.* Si autem haberent corpora passibilia, nonnè etiam consequenter à rebus naturalibus pati possent? Quia quodcumquè corpus, quod elementum est, vel elementatum pati potest, ac qualitates suscipere contrarias; quinimo inter corpora elementaria nullum est tàm dispositum ad suscipiendum omnem impressionem, sicut aereum. Quis ergo ad mentem eorum, res naturales in dæmones habere vim agendi non asseueret?

Præcipuè Platonici.

322 *Quorum opinio est erronea.*

Sed hæc Platonicorum opinio est erronea, ac fidei catholicæ totaliter contraria. Nullus enim, nisi sacrarum ignarus literarum, ignorare potest, dæmones esse puros spiritus: cum ab Angelis nihil distent, nisi quòd illi in sanitate perstiterunt: isti verò in malum conuersi sunt: vt quamplura diuinæ scripturæ testantur loca: *Psal. 77. Immissiones per Angelos malos. Isaiæ 14. Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris, corruisti in terram, qui vulnerabas gentem? 1. Regum 16. Et exagitabat eum spiritus nequam.* Et alibi pluribus locis noui, ac veteris testamenti.

Si ergo dæmones iuxta diuinæ scripturæ proloquia, fidei catholicæ, Patrum, ac Theologorum asserta sunt incorporei, ac puri, quomodo res naturales in eos agere possunt? At quia multa exempla, earum applicationem ad infirmitates maleficas sanandas prodesse, demonstrant; Ideò tota hac disputatione examinandum: Quomodo naturalis illa curatio perficiatur: & Quid operetur. Quod toridem partibus breuiter præstabitur: vt tandem, ad quem spectet, Medicum, an Exorcistam, concludatur.

At quia experientia illã approbat videndũ quomodo perficiatur, quid operetur.

PARS PRIMA.

Quomodo perficiatur rebus naturalibus.

§. I.

323 *Cur natura diuaturMater brutorum.*

QVamquam Philosophi nonnulli naturam brutorum animalium matrem; hominis verò nouercam dixerint: quoniam cætera animalia vestita, & cooperta hæc pilis, & pelli-

pellibus, illa plumis naſcantur: Hominem verò quaſi rem vilem, nudum, flentem, omniumque rerum egentem ſimul pepererit, & expoſuerit. Illa natura duce herbas, ac reliqua ſaluti neceſſaria cognoſcant. Hic ignarus, ac ſimplex tanquam tabula raſa, in qua nihil eſt depictum, vt ait Ariſtoteles 3. *de Anima*, per tot annos omnis actionis ſit expers. Illa numquam, aut rarò ægrotent. Hic verò ſalutem integram numquam habeat, & nunc à quauis re naturali: modò à ſupernaturali dęmone, nempè, per opera malefica offendatur, & interimatur. Vnum tamen homini ſuper bruta omnium donorum naturalium contulit excellentiſsimum, ingenium, nempè, & rationem, quo omnia ſibi noxia, & contraria euitanda: quo vtilia, proficua, ac neceſſaria comparanda: quo pharmaca, ac remedia naturalia non tantùm ad morbos curandos naturales, ſed & maleficio inductos exhibenda, curatio nemquè naturalem perficiendam, per ſtudium, & exercitium agnoſcere valeat. Quę quidem curatio naturalis naturalibus remedijs naturali virtute operantibus præſtari debet; alioquin naturalis dicenda non eſſet.

Et nouerca hominis

Deus dedit ei intellectũ, quo Noxia vitat Proficua quarit, Morbos curat Rebus naturalib. Quarum

§. II.

324 ETne videar in meſſem alienam velle falcem mittere: quicquid in hac prima huiuſce diſputationis parte medicinæ practicæ inſtituto deſeruiens explicatur, ſciat meus Lector, quòd non meo penu, ſed partim ex Medicorum probatiſſimorum placitis: partim ex varijs Exorciſmariorum libris huc collegi: Non vt Medicos inſtruam, cum mihi non tantum tribuam, vt Delphinum natare, Aquilam volare edocere præſumam; ſed vt faciliùs ea maleficiatis applicandæ, cum opus fuerit, præ manibus habere valeant: Et Exorciſtæ curioſi, qui partes Medicorum ſibi audent aſſumere, quæ alibi effuſa, hic collecta facillimè inueniant. At licèt aliquorum pharmacorum poſuerim doſem, eam tamen relinquere intendo prudentiæ Medicorum terminandam, moderandam, ac ſtatuendam, qui addant, minuant, mutent iuxta artis ſuæ regulas, ac præcepta, cum eorum ſit cognoſcere, ac conſiderare varias complexiones corporum, diſpoſitiones humorum, mutationes temporum, diſcretiones ſexuum, varietates ætatum, cæteraquè ad id neceſſaria: vt latè dicetur in concluſione huiuſce diſputationis. Quæ medicamina, ſeù res naturales. Aliæ ſunt exteriùs applicandæ: Aliæ interiùs ſumendę, vt duobus capitibus notum fiet.

Alia Externa, Alia Interna.

CAPVT I.

Externis.

NIhil frequentius in medicina practica, quàm externis remedijs internas morborum cauſas auferre. Ideò qui à maleficio vexantur, curantur naturaliter, vt volunt Medici quidam, rebus naturalibus ſic applicatis, vt corpus contingant, vel Simplicibus, vel Compoſitis, vt duabus ſectionibus videbitur. 325

Sæpiùs morbi interni tollunturre medijs Externis Simplicibus, Compoſitis.

SECTIO I.

Simplicibus.

REs Simplices, quas aſſerunt, concurrere ad morbos maleficos curandos, ſunt innumeræ; ſed illæ omnes ſecũdùm diuerſum applicandi modum, qui fit ab iſtis Curatoribus, poſſunt dici vel Permanentes, vel Tranſeuntes, prout vel longo, vel modico tempore adhibentur, vt duo articuli ſequentes declarabunt. 326

Res externa ſimplices dici poſsũt Aliæ Permanẽtes Aliæ Trã ſeuntes.

ARTICVLVS I.

Permanentibus.

MEdicamenta Externa, Simplicia, Permanentia, quæ veneficijs aduerſari ab ignaris creduntur ſunt illa, quæ continuò deferri debent, aut longo tempore, vt ſuum valeant operari effectum: vt ſunt herbæ, lapides, oſſa, quorum facultatem explicare operepretium duxi, vt habita medicamentorum ſylua, vnuſquiſquè faciliùs pro varietate morborum, ac ægrotantium, diuerſa etiam ſeligere medicamina poſſit, ſi quæ in eis ad tales producendos effectus uirtus eſſe dignoſcitur, quod apertè, ac clarè explicabitur in ſecunda parte huius diſputationis. 327

Permanẽtia medicamina ſunt ea, quæ Aut Continuè, Aut Longo tempore Vt

§. I.

ET vt à Ruta incipiamus: *Huic peculiarem ineſſe facultatem ad depellenda veneficia, exiſtimat Ariſtoteles* in Problematibus 20. Problem. 34. vbi huius rei cauſam quærit. *Nec non Plinius ad eadem præcauenda eius ſucco perunctis, vel eam habentibus plurimùm valere credidit. Domeſticam rutam tertio exceſſu calefacere, ſcribit Galenus* lib. 8. Simplic. medicam. *Ex quo vim habent incidendi, digerendi, prouocandi, & flatus potenter expellendi. Et teſte Dioſcoride aduerſus venena valet.* 328

Herba.

Inter hypericon, perforatam vulgò dictam, ac dæmones tanta videtur antipathia, vt eius ſuffitu frequenter recedant. Quare noſtri fugam dæmonum appellant, cuius facultas manifeſta eſt, calefacere, & ſiccare cum tenuitate partium, de qua Dioſcorides lib. 4. cap. 56.

Verbenacam, ſeù verbenam, & berbenam dictã ab antiquioribus herbam ſacram nuncupatam fuiſse,

fuisse, testatur Dioscorides; eò quòd multum ad amuleta, expiationesquè commendaretur. Hanc valenter desiccare, ac discutere, & perfectè corroborare, ait Galenus lib. 8. simpl. medicam. *Ideò Archigenes, referente Aetio, ipsam capillos fluentes sistere, radicis decoctum dentium dolorem sedare, colicis, epilepticis, quotidianarijs, ac quartanarijs podagræ, ac ischiæ, arbitratus est.*

Herbæ paridis semen contra veneficia præstantissimum esse medicamentum, asserit Pandectarius; ita vt quidam semi stulti facti hoc semine ad vigesimum vsquè die in puluere hausto drachmæ pondere pristinæ sanitati fuerint restituti.

Antirrhinum, vel lychnisagriam, seù anorochinum dictum, si quis appensum gestet, nullo malo medicamento, aut veneno lædi posse tradunt Dioscorides lib.4. c.129. *ac Plinius* lib.28. c.10. *Eam adeò infensam scorpionibus recenset Matthiolus, vt ipsa visa torpescant.*

Artemisiam secū habentibus mala medicamenta nocere non posse scribit Auctor libri simplicium, qui inter spurios Galeni relatus est. Ex cuius sententia etiam vteri affectibus mirum in modum prodest. Manu verò contracta nocentes feras, ac dæmones fugare, docet Fernelius.

Abrotonum etiam esse efficacissimam herbam aduersus omnia veneficia, quibus coitus inhibeatur, testatur Plinius lib. 21. cap. 2. *Quam quidem excalefacere, ac siccare excessu tertio sentiūt græci Auctores, quamuis minorem caliditatem, ac siccitatem Auicenna illi ascribat.*

His, qui quotidiè Betonicā gustant, nulla nocitura mala medicamenta ex aliorum sententia refert Plinius lib. 25. cap. 10.

Molym, dictam Rutam syluestrem à Galeno l. 7. simpl. *contra summa veneficia ab Homero demōstratam esse, idem Plinius* lib. 25. cap. 4. *quæ quidem est tenuium partium, ac calida excessu tertio.*

Scyllam in limine ianuæ suspensam mali medicamenti noxam arcere memoriæ prodidit Pythagoras, teste Plinio loc. cit. & Dioscorides lib. 2. c. 168. *Præterea Mithridation, Scorditem, Centaureum Lentopodij radicem, & complures alias herbas aduersus magicas artes pollere, auctor est Plinius* loco citato, *ac Dioscorid.*

Multa alia laudantur à recentioribus pro curandis veneficijs, depellendisquè spiritibus malis, teste Codronco lib. 4. de morbis venef. cap. 8. *vt Sabina, Palma Christi, Aristolochia, Asteratticus, Tussilago, Peonia, Saluia, Anethum, Marrubium, Chamæpitys, Cyclamen, Allium, Sclaræa, Fæniculum, Laurus, Galega, & Cupressus, licèt omnia incassum; vt secunda par. patefiet.*

Sabina calefacit, & siccat ordine tertio cum partium tenuitate.

Palmæ Christi radices ex Matthiolo maniacis datæ, magno sunt iuuamento; & seminis drachmam vnam in vino propinatam neruorum affectibus auxiliari, addit Nicolaus Florentinus. Radicis decoctum etiam epilepsiam, & multò magis quartanam curare.

Aristolochiam, quam Galenus 6. Simpl. *calidam, & siccam statuit, venenis, & veneficijs resistere Dioscorides, & Federicus Iametus, & contra serpentes valere Plinius: Comitialibus, & conuulsis, & alijs huiusmodi prodesse Galenus tradiderunt.*

Asteraticus bubonion, & inguinalis dicta mixtæ facultatis est; vt rosa; refrigerat etiam paulisper, digerit, & exsiccat: & hac non solùm illita; sed & suspensa bubones sanare, & aduersus serpentes valere creditur.

Tussilaginis, farfaræ nuncupatæ folia virentia refrigerare, & humectare: sicca verò calefacere: tusses, ac orthopnocas, abscessumquè thoracis ruptionem iuuare, non est dubitandum, vt Medici testantur.

Peoniæ vniuersum temperamentū esse tenuiū partium, & exsiccatorium, & in caliditate aut symmetrium: aut paulo calidius, nec non etiam alligatam puerorum epilepsiam curare asserit Galenus loc. cit. eiusquè grana quindecim in aqua mulsa: aut vino pota suppressionibus nocturnis, vuluæ strangulationibus auxiliari, auctor est Dioscorides lib. 3. cap. 40.

Saluia manifestè calefacit, & leuiter astringit, & aduersus scorpiones, ac serpentes efficax est: nec non ad omnes frigidos capitis affectus, vt omnes praxim exercentes sciunt.

Anethum calidum, & siccum temperamentum habet, vrinam prouocat, ac doloribus internis ex frigore succurrit.

Marrubium, seù Prassium excalefacit excessu secundo, & desiccat tertio, & ijs, qui venena hauserunt: aut à serpentibus demorsi sunt, præter alia auxiliatur.

Chamæpitys, quæ Iua dicitur, easdem primas possidet qualitates, & ad iecoris, ac cerebri affectus frigidos efficax est.

Cyclamen calefacit, & siccat ordine tertio.

Allium easdem qualitates habet excessu quarto.

Fæniculum maius calefacit; minus verò exsiccat.

Lauri folia, & fructus desiccant, ac calefaciunt vehementer; plus etiam fructus, quàm folia.

Galegæ, Rutæ capriariæ dictæ vis maxima mest aduersus pestilentiam, ac lethalia medicamenta, comitialem morbum, ac lumbricos enecandos.

Cupressus verò refrigerat, & astringit, ac siccandi vim habet: vt tradunt Dioscorides lib. 1. cap. 86. *& Galenus* lib. 6. Simpl. medic.

Has ergo omnes herbas ad veneficia, ac maleficia curanda, & repellenda, spiritusquè malos abigendos valere putant præcitati Medici. Quod an verum sit, & quomodo intelligi debeat, explicabitur in secunda parte huius disputationis.

§. II.

SEd neq; herbæ tantùm: verùm & lapides quamplures ad huiusmodi effectus producendos efficaces à pluribus existimantur. 329 *Lapides.*

Mardobæus Gallus in Dactilothica multa de lapidibus differens inter cætera de Adamante cecinit:

Et noctis lemures, & somnia vana repellit.

Eandem virtutem Thetel Iudæus libro de sculptu-

ris

ris tribuit Chrysolito mulieris figura naturaliter formato. Sed & Mardobæus de eodem:

Esse phylacterium fixus perhibetur in auro
Contra nocturnos fortis tutela timores.
Pertusus setis si traijciatur aselli.
Dæmones exterret, & eos agitare putatur.
Traiectum leuo decet hunc gestare lacerto.

Hic lapis teste Dioscoride de lapillis pretiosis, *confortat organum, quo vtitur intellectus pro statu isto.*

Quid Corallium? Idem Mardobæus:

Vmbras dęmoniacas, & Thessala monstra repellit.

Item odia domestica, & dissidia aiunt componere, venenatis poculis mederi, incantamenta, diraſque deprecationes amouere. Cuius rei testis est locupletissimus siuè Orphæus, siuè quis alius auctor est libelli de lapidibus, qui sub ipsius nomine circumfertur: vt tradit Federicus Iametius Medicus in suis quibusdam theorematibus.

Quid Gagates? Hunc contra maleficos omnes morbos prodesse tradunt Dioscor. lib. 5. c. 103. *Plinius* lib. 25. cap. 10. *Mesue ad hoc laudat oleum quoddam ex Gagate, quod* sacrum *vocant. Eius suffitum, ac nidorem serpentes abigere testatur Nicander. Hinc Mardobæo fortassis occasio data est scribendi, Gagatem dæmonibus contrarium esse: quoniam cacodæmon humani generis hostis infestus serpens etiam in sacris litteris nuncupatur. Vndè de eo sic ait:*

Idem dęmonibus contrarius esse putatur,
Vincit præstigias, & carmina dira resoluit.

Quid Iaspis? Idem Mardobæus:

Et sicut perhibent, phãtasmata noxia pellit.

Qui etiam oculos purgat, visum acuit, & confortat; & secundùm Dioscoridem valet contra maleficia, & incantationes.

Quid onix?

In somnes lemures, tristia cuncta repellit.

Sic vulgò legitur; sed sensum membranæ contrarium exhibent:

In somno lemures, & tristia cuncta figurat.

Et sanè maleficam eius vim ipsemet Mardobęus c. de Sardio, *indicat, cum scribit, præsente Sardio onycem nocere non posse. Sardius enim ex natura sua gaudium accendit, & expellit timorem.*

Smaragdum, qui valet contra morbum caducum, & vigorat ad locutionem: etiam valere contra illusiones dæmonum, asserunt Dioscorides, & Codroncus.

Aquilæ lapidem, quem Aetitem vocant inclusum annulo, & gestatum maleficia tollere, ait Federicus Iametius.

Berillum, qui inclinat ad mititatem, & benignitatem, similiter, & Magnetem vxorem, & virum inter se conciliare, asserit idem Iametius.

Camphoram, Calcedonium contra dæmonum illusiones. Topazion contra phreneſiam iram, & lunaticam passionem, quæ per dæmones quandoquè excitatur, & augmentatur: Adamantem valere contra incubos, contra insaniam, & contra somnia vana, tradunt Aristoteles lib. de lapidibus, *Plinius* l. 37. *D. Isidorus* l. Ethymolog. *Beda* de natura rerum. *Solinus* l. 3. c. 2. *Dioscorides, Lepidarius, Ambrosius* in Hexameron, *Basilius, Gregorius, & Augustinus.*

Quid tandem dicam de quodam lapillo in Nili flumine inuento, quem, scribit Stobæus ex Thrasyllo, quàm primum energumeni naribus apponitur, dæmonem extrahere?

Hinc in lege canonica c. dæmonium 26. q. 7. *conceditur dæmonium sustinenti, petras, vel herbas habere sine incantatione. Quod sustinent etiam Polycar. l. 6. t. 12. Burcardus* l. 10. c. 50. *S. Iuo* p. 11. c. 75. *& est sententia D. Hieronymi.*

§. III.

IDem prorsus dicendum de quibusdam animalium ossibus, neruis, alijsque membris exsiccatis, & appensis, vel secum delatis: 330 *Ossa ac membra animalium.*

Sanguinem canis nigri parietibus illitum pellere maleficium, ait Federicus Iametius. Idem efficere cor leporis pelli inuolutum, & gestatum, & lupi dextrum oculum, ait idem Auctor. Pellem capitis lupini affixam villæ valuis, vel lupi rostrũ contra dæmones valere ait Plinius lib. 10. cap. 9.

Et alia plura passim apud Philosophos, & Medicos inueniuntur, quę dicunt, vim habere ad maleficia destruenda, dęmonesque fugandos, quę cum in spiritus nullam possint habere naturalem actionem, vt latè explicabitur parte secunda, nisi dicamus, ea aliqualiter ægrotum iuuare, prout physicè applicantur: vt plurimum superstitiosa esse fatendum est, vt fusè supra demonstratum est disput. precedenti.

ARTICVLVS II.

Transeuntibus.

§. I.

NEc tantùm res naturales simplices permanentes; sed & transeuntes ad morbos maleficos curandos, dęmonesq. pellendos valere fatentur multi. Transeuntes vocamus, quę operantur statim: vt suffitus, seù suffumigationes. Has quis non videt apud antiquiores Medicos habuisse locum: vt Hippocratis testimonio constat, qui iubet Phymiamata ad fugandam pestilentiam ex rebus odoratis paranda esse? Hinc illa apud Priscos emanarunt *pro fumigij alimẽto laurus, iuniperus, rosmarinus, saluia, thus, myrrha, mastix therebentina, myrtus, rosa, sandali, camphora, cortices pomorum, cupressus, cedrus, lignum aloe aqua rosacea, acetum, vinum odoratum, atq. alia sexcenta.* Hinc innumeræ reperiuntur suffituum cõpositiones; & præsertim apud Ætium *in fine serm. serm.* 16. *c.* 122. Suffumigatio equidem ad multa est vtilis. Mẽbra enim præcipua, ac cor potissimum, si ex aromatibus sit parata, corroborat: humores crassos, ac frigidos thoracis extenuat, atq. ad expulsionem aptos reddit, si ex cõuenienti materia paretur, eosquè paratos purgat, & educit. Ideò Antyllus Medicus, referente Oribasio *l.* 8. *col. c.* 12. pro anheloſis, & erecta ceruice spirantibus; & Posteriores in antiqua tussi, quę alijs remedijs non cedit: in vlceribus faucium, gargareonis, seù gurgulionis: ac palati: in empyemate: in rebelli, ac firmata lue venerea, potissimùm si ex maligniori materia paretur, in discutiendis pituitosis articulorũ tumoribus, ac in roborandis musculis, ac neruis pituita imbutis, & laxioribus factis, ac in multis alijs affectibus commendant. 331 *Transeũtes sunt quæ operantur citò vt suffumigationes.* *Quarum compositiones variæ. Vtilitates earũ recensentur.*

Ec Huius-

§. II.

332 *His vtuntur quidã Exorcistæ ad dæmones pellendos*

HIuiusmodi affectus cum in corporibus humanis à dæmonibus quoquè causari possint: hinc notiti Exorcistæ ad maleficia destruenda, dæmonesque è corporibus obsessis expellendos hanc suffumigationem vt plurimũ experiuntur, odorata fætidis miscentes, *thus, myrrham, styracem, laudanum garyophilos, muscum, & galbanum* accipiunt. Quidam ingrati odoris duntaxat, *galbanum, sulphur, asam fatidam, aristolochiam, hypericonem, & rutam* vsurpant. Hac secunda vtebatur Hieronymus Menghus *in suo flagello dæmonum*: vbi agit de remedijs efficacissimis in malignos spiritus expellendos.

Duas alias ponam ex Complemento Artis exorcisticæ Zacharię vicecomitis *par. 1. de rebus corporalibus*: quarum altera est.

Recipe

Styracis calam.	drac. 1.	cum dimidia.
Belgiuuini.	drac. 1.	
Nucis muscatæ	ana dr. 1.	cũ dimidia.
Gariophilorum		
Ligni aloes.		scrup. 1.
Ambræ grisæ.		gran. 1.
Musci electi.		gran. 2.
Laudani ping.		drac. 2.

Puluerizentur puluerizanda S. A. & cum modico draganti infusi, & molliti in aqua rosarum fiat massa; & formentur ad formam trocisci; & benedicantur. Et ex dicta fumigatione fumigetur maleficiatus pluries in die, uestimentaquè, & domus &c.

Altera, dicta:

Suffumigium ad torquendos dæmones.

Recipe

Carnis, uel limaturę ungulę asini.	unc. 1	
Stercoris canis.	unc. 2.	
Stercoris diaboli.	unc. 1.	
Sulphuris.	ana unc. 3.	
Hypericonis.		
Rutæ.		

Misce, & fiat suffumigium.

§. III.

333 *Cũ ægrotorum detrimẽto.*

HÆc, & similia suffimenta adhibent antiqui Exorcistæ, nullam habentes morborum, ætatum, sexuum, complexionum, ac temporum distinctionem: quę an nuncupari debeant suffimenta ad torquendos dæmones; vel dæmoniacos, discutietur in secunda parte huius disputationis. Cum enim omnia hæc sint calida, & calidi natura sit ascendere, propterea ad caput ascendunt, & secum alios vapores adducunt, qui simul caput implentes, ipsius grauitatem faciunt: vt docet Codroncus *l. 4. de morbis venef. c. 6.* Ideò multoties his suffumigijs vtuntur non nisi cum maximo ægrotantium detrimento. Præterquàm quòd & sua caliditate inflammationem progignere, & humores frigidos fundendo epilepsiam, apoplexiam, conuulsionem, & alios graues morbos excitare possent. Nisi enim corpus, & caput prius purgatum fuerit, tutò ipsa adhiberi non possunt. Tempus verò vtendi erit de mane, cum ventriculus à cibo erit vacuus. Quæ omnia, cum sint de Medici cõsideratione, cuius est cognoscere morborum, constitutionum corporum, ætatum, ac temporum diuersitatem: nec non medicamentorum qualitates: Exorcistis consultius erit, si posthabitis his remedijs corporalibus, magis, magisquè spiritualibus incumbant: relinquentes ea Medicis adhibenda, cum eis videbitur opportunum.

§. IV.

334 *Fumus iecoris pisc is Tobiaci videtur extricasse dæmonẽ.*

VErùm quid dicemus de fumo proueniente ex iecore piscis à Tobia posito super carbones. Quod suffimentum ansam præbuit Exorcistis ad dæmones effugandos, similibus vti remedijs. Nonnè extricabat omne genus dæmoniorum à viro, & à muliere, ità vt vltra ad eos non accederet, teste Angelo Raphaele *Tobiæ 6.*? Quis ergo neget suffumigationes ad morbos maleficos tollendos, dæmonesquè ab energumenis pellendos proficuas esse, ac necessarias?

Sed esto pro euasione asserant aliqui, in Canone sacrarum scripturarum Tobiæ librum, vndè istud argumentum est desumptum non reperiri; licèt recipiatur in Ecclesia ad legendum pro edificatione: quia sunt ibi multa incitatiua ad bonum, teste D. Hieronymo *in Prologo galeato*. At sufficit nobis, eum cõtineri in Canone Concilij Tridentini *sess. 4. de canonicis scripturis*: ideòquè tantam esse libri Tobiæ auctoritatem, quantam reliquorum. Si ergo ille fumus omne genus dæmoniorum extricabat, cur & aliæ suffumigationes præsertim fætidæ, & graueolentes eundem non præstabunt effectum? Verum tutiùs dici potest, fumum illum tobiaci piscis nihil profeciisse ad excludendum dæmonem à viro, ac muliere; sed ab Angelo Tobiæ precibus id factum fuisse, vt latè explicatur infra *parte secunda huius disput. num. 373.*

Sed dæmonem expulit, non à fumo, sed ab Angelo, ostenditur.

SECTIO II.

Compositis.

335 *Persæpè Exorcistæ vtuntur rebus compositis.*

NOn sat est Medicis, vel Exorcistis rebus externis simplicibus tàm permanentibus, quàm transeuntibus vti, licèt incassum, ad morbos veneficos tollendos, dæmonesquè ab obsessis corporibus expellendos. Sed persæpè etiam adhibent compositas: quæ vel Solidę sunt: vt redactæ in puluerem, aut massam; vel Liquidæ, vt in liquoré. Et his omnibus modis ad maleficiorum curationem applicantur; vt sequentes articuli demonstrabunt.

Quæ sũt. Vel Solida. Vel Liquida.

ARTICVLVS I.

Solidis.

§. I.

336 *Solidę reducuntur.*

SOlida medicamenta externa composita, licèt sint varia; possunt tamen reduci ad tria, nempè *Emplastra, Ceratum, & Vnguentum*, quæ solida dicuntur ad differentiam liquidorum. Vndè *Ceratum est medicamentum consistens quodammodo medium inter vnguentum, & emplastrum: hoc quidem non ità solidum: eò verò non ità molle.* Nã ceratum, quod dicitur à cera, eò quòd ceram admittat, cõficitur ex oleo communi, & cera, magisquè de cera admittit, quàm vnguentum; & minus emplastro. Sunt tamen multa cerata, quę prętер oleum, & cerã alia multa recipiunt: cuiusmodi *ceratum santalinum, stomachicum, pleraq. alia*: sicut etiam emplastra prętер oleũ commune, & ceram alia admittunt, puta *lithargyriũ*

Ad Ceratũ. Emplastra. & Vnguẽta. Quid sit Ceratũ. Quid emplastrum

inter-

interdum *resinam*, quandoquè *medullas*, *adipes*, *axungias*, *mineralia*, *metalla*, *plantas*, *radices*, *surculos*, *ligna*, *flores*, *semina*, aliaquè id generis, quæ si arida sunt, puluerizantur, maioreque, aut minore dose in emplastri veniunt confectionem, de quibus Renodæus Medicus Parisi. *lib.3. Institutionum pharmaceutricarum cap.3.& Antidot. lib.5.sect.2.* latè Iacobus Vuecherius *Antidot. lib.2.sect.31.* Alijque Medici *in suis pharmacopæis, & practicis medicinis.*

Quid vnguentum

Idem prorsus fatendum est de vnguento, in cuius compositione plurima concurrere simplicia, patet ex infrascriptis formulis.

§. II.

337

Quandoquè à dæmone cau santur Alterationes, Inflammationes Corruptiones.

QVæ solida pharmaca morbis à veneficio inductis proficere, videtur colligi posse ex morborum diuersitate, qui à dæmone quandoquè inducuntur. Dæmon enim cum sit substantia spiritualis, quæ instrumentis corporeis non impeditur, ex sua insita vi in corpora inuisibiliter insinuare se potest, eorum humores alterando, sanguinem inflammando, ac corrumpendo. Ex quo phlegmonæ, exustiones, variæquè intemperaturæ calidæ, seù frigidæ: erysipelata, herpetæ, carbunculi, phygethla, duriquè tumores in hepate, in liene, vtero, neruis, articulis, alijsquè partibus generantur, quibus dolores grauissimi, cruciatusquè acerbissimi excitari queant.

Ad has tollẽdas valent

At nemini mediocriter practicæ medicinæ non ignaro est ignotum ad huiusmodi tollendas infirmitates quamplurimùm valere cerata, emplastra, & vnguenta iuxta conditionem morbi applicata.

Cerata.

Nonne Ceratum refrigerans Galeni efficacissimè compescit phlegmonas, erysipelata, herpetas, carbunculos, phygethia, omnemquè calidam intemperiem? Nonnè idem efficit ceratum Santalinum Mesue, præcipuè contra ventriculi, & hepatis intemperaturas, aliarumquè partium exustiones? Vbi admonet Augerius Ferrerius practicę medicinæ c.10. *Si solida siccitate, nisi parciùs adhibeatur, partes illas contrahit, indurat, & in scirrhum ideſt tumorem durum deducit? Nonnè ceratum oesypatum Galeno tributum vim habet emolliendi, resoluendi, digerendi, & dolores sedandi: proindè duris tumoribus hepatis, lienis, vteri, neruorũ, articulorum, aliorumquè partium conducit, vt testatur Rondeletius Medicus apud Renodæum* loco citato?

Emplastra

Quid de Emplastris? Nonnè Diachylon simplex, vel ireatum, cuius inuentorem tota myropolarum familia Mesuem agnoscit, (licèt ante eum Serapio, & Auicennas illius descriptionem dederint) optimum iudicatur ad hepatis, lienis, ventriculi, aliarumquè partium duros tumores emoliendos, & humores coquendos? Eadem Diachylon magnum, & gummatum præstat, quæ superiùs, sed efficaciùs. Magis enim duritiem quamlibet mollit, coquit, & digerit. Gummatum potenter attrahit, emollit, & resoluit. Idem fatendum de emplastro de mucaginibus ex Fernelio; de Meliloto ex Mesue, de Oxycrocreo à Myrepso inuento, de Emplastro de ianua, cuius auctor est Præpositus: de Diuino, alijsquè id generis, de quibus plura disserunt Medici in suis Antidotarijs, & Pharmacopæis.

Vnguẽta

Si verò vnguenta attendamus, varia traduntur nedum à Medicis; sed ab ipsismet Exorcistis pro morbis maleficis curandis.

Ex Valerij Polidori Disperſione dęmonum p.2. habetur ſequens.

Recipe | Succi radicum ebulorum. / Butyris, | ana lib.1.ſe.

Et hæc duo igne ferueant usquè ad consumptionem ferè succi.

Quibus dispositis.

Recipe | Olei camomillæ. / Olei Rosati, / Olei hypericonis, | ana unc.1.

Et hæc prædictis addantur, atquè ad ignem ſecundùm artem ad formam unguenti redigantur, quo uexata persona eo repente à collo excluſiuè usquè ad pedes per menſem ſemel in die inungatur.

Ex Zachariæ Vicecomitis Complemento Artis Exorciſticæ.

Vnguentum pro ſtomacho.

Recipe | Gariofilorum. / Cinamomi electi. / Nucis muſcatæ. / Zedouariæ, / Ligni aloes. | ana ſcrup.1.

Maſticis. ſcrup.11.

Olei gariofilorum, Vnc.med.

Et puluerizatis puluerizandis, & cum modico ceræ fiat unguentum ſ.a. & per horam ſaltem ante prandium, & cænam unge os ſtomachi ſuperpoſito panno calido.

Aliud ab Auctore compoſitum & probatum.

Recipe | Oleum | Gariofilorum. / Spici nardi. / Nucis muſcatæ / Maſticorum. | ana drac.2.

Recipe | Adipis. | Ochæ. / Gallinæ. | ana drac.2.

Succi florum tabacci, ideſt herbæ reginæ, uel puluerís tabacci hiſpani drac.1.

Miſceantur ſec. artem cum modico ceræ, & fiat unguentum, quo ungatur os ſtomachi ſero per horam ante cęnam, & ſuperpoſita carta, uel folio tabacci, ſeù herbæ reginæ, ac ſuper eam panno calido, faſcia cingatur, & probabit effectum. Valet enim ad ſtomachum corroborandum, ac tollendas cruditates, ad pituitam purgandam, diſtillationes deſiccandas, ac ſanitatem conſeruandam.

Contra maleficia cordis.

Recipe | Specierum cordial. montagn. dr.med. / Olei ſcorpionum Matthioli. ſcrup.1. / Vnguenti Roſati Meſue. Vnc.med.

Et fiat unguentum, quo inungatur regio cordis.

Vel aliud.

| Olei neufanni. Vnc.1. / Ceræ albæ. drac.2.

Recipe | Sandalotum rub. / Citrinorum. / Ligni aloes. / Semen aceroſæ. / Corallorum rubeorum. | ana ſcr.med.

| Margaritarum. gran.6. / Camphoræ. / Croci. | ana.gran.3.

Miſceantur ſec. artem, & fiat unguentum.

Quis non asserat, si efficacia huiusmodi remediorum ad morbos maleficos curandos consistit in virtute ingredientium talia pharmaca, plurimum valeret; cum quodlibet eorum maximam vim possideat?

§. III.

338 *Qua tamen nihil proficiunt, si dæmon non cessat causare tales morbos.*

VEruntamen eorum vires irritæ euadunt, nisi etiam causa remota huiusmodi humores intrinsecè excitans, & tumores; siuè quoscumquè morbos efficiens, auferatur. Non enim sufficit in morbis veneficis, immediatam compescere causam, nempè humorem peccantem; sed opus est etiam aliam causam tollere supernaturalem, nempè dæmonem intrinsecè huiusmodi humores commouentem, tumoresquè, & alias intemperaturas, siuè calidas, siuè frigidas efficientem. Nam poterunt quidem Cerata, Emplastra, & Vnguenta suas exercere vires. At dæmon iterum, & iterum nouos commouebit humores, nouos producet tumores: & ecce medicaminum vires omnes irritæ erunt, ac vanæ: Ideòquè necessarium est tollere non solùm causam ægritudinis proximam, & immediatam; sed etiam alteram remotam, & mediatam, à qua morbus producitur, & conseruatur.

ARTICVLVS II.

Liquidis.

§. I.

339 *Liquida exteriora ad duo vsitatiora reducuntur: Balnea, Lenimenta.*

VErè quandoquè maleficiatis applicari solent solida medicamina; sed sæpiùs liquida adhibentur; quæ, cum varia sint: ad duo tantùm pro nunc vsitatiora reducam: Balnea, nempè, & Lenimenta.

Balneũ quomodo paretur.

Balneum inprimis quoddam ad morbos venefi cos abolendos solent quandoquè proponere Exorcistæ ex lixiuio cum cinere oliuarum, & aqua fluminis paratum, in quo ebulierint ruta, sabina, hypericon, artemisia, verbena, palma Christi, & aristolochia rotunda, in quo balneo iubent totum corpus ægrotantis immergi, & ablui. Quod quidem remedium potiùs omittendum esse suaderem; cum balnei vsus iuxta Medicorum placita tot exposcat conditiones tùm ex parte morbi, & ægrotantis; tùm ex parte balnei, & ministrorum, vt difficillimum sit, omnes simul conuenire.

Ne eius vsus sit noxius agroto, varia sunt obseruanda.

Si tamen placeat ipsum experiri, vt innoxius sit illius vsus, nonnulla sunt animaduertenda ex Codronco *de morbis venef. lib. 4. cap. 5.* Qualis, nempe sit morbus: quales partes sint affectæ: qualis ægrotantis constitutio: quænam ætas: qui sexus, qui mores, & an præcepta Medicorum ægrotantes seruaturi sint, morbi tempora tum vniuersalia, tum particularia sunt consideranda. Et antequam ingrediatur balneum æger, cogitandum de totius corporis purgatione. Qua peracta cognoscere modum, & tempus ingrediendi, & insidendi in ipso; quotquè diebus vsurpandum sit. Post cuius vsum nonnulli sunt executioni demandanda.

340 *Quænam post eius vsum adimplẽda.*

Si itaq. morbus sit calidus, à causisquè calidis ortum ducat, vt febris tertiana, febris synoca; vel ardens visceris alicuius inflammatio; febris hætica, vel insignes adsint obstructiones, non conuenit huiusmodi balneum, cum egregiam vim excalefaciendi, & exsiccandi habeat. Paratur enim ex lixiuio, & simplicibus strenuè calefacientibus, & siccantibus. In quolibet enim grauissimo, & acutissimo morbo non sine discrimine ægrotantium balneum quodcumquè etiam ex aqua simplici adhibetur, cum vires imbecilles reddantur, & cibo paucissimi nutrimenti vesci cogantur; præsertim verò si ægrotans calidum, & siccum iecur habeat: Vel cum eo etiam totum temperamentum, vel melancholici, ac gracilis sit habitus: aut viscus aliquod vt iecur, ventriculum, pulmonem, renes, mesenterium habeat imbecille, balnei vsus erit noxius; sua enim caliditate, & siccitate augeret intemperiem calidam, & membra languidiora redderet.

§. II.

341 INsuper qui in primis venis crudorum humorum copiam habent non sunt ad balneum admittendi; sua enim caliditate, ac digerente facultate, humores funderet, ac intra venas traheret: Ex quo obstructiones, & alia mala emanarent. Qui verò imbecilles, ac languidas habent vires, qui cibum fastidiunt, & malam habent in ventriculo affectionem nausea affecti, biliosa eructantes: si è naribus sanguis copiosè fluat, si alui fluuore torqueantur, vel aluum nimis astrictum habeant, balneum est vitandum.

Infantes autem, & pueri, deindè mulieres; postea qui delicatam temperiem sunt sortiti vim huius balnei difficilè perferre poterunt. Difficillimè verò omnium senes ob humorum paucitatem, & multam spirituum resolutionem.

§. III.

342 NEc quolibet tempore balnei vsus est idoneus. Vbi enim aer pestilenti aliqua qualitate est affectus, maximè nocet balneum; in vehementioribus frigoribus, & anni tempore æstiuo æquè fugiendum est. Nam hyeme dissoluti, qui antea quiescebant humores, dum inter digerendum à contrario anni temporis impetu in incautos validiùs irruit; inuaditquè frigus, necessariò in aliquam impelluntur partem, ac morbum procreantes grauiter homines offendunt. Æstate verò media, cum iam ardor viget, & calor ad externa propensus fertur, balnei vsu reliquum, quod est caloris dissipatur, internæquè facultates debiliores fiunt.

Nequè balneum assumendum est post assumptum cibum; vel adhuc non concoctum. Corpus enim crudis humoribus repletur. Nec post longiorem inediam: quia vires nimis diminuerentur. Minusquè imperandum, nisi prius corpus expurgatum pharmaco exactè fuerit; cum balneum subtiliores tantùm euacuet: crassiores verò eliquet, & fundat per vniuersum corpus, vel obduret.

§. IV.

343 SEd procertò sciant, quòd licèt ad balnei vsum superenarratæ reperiantur conditiones, non ipsos in balneum præcipitare debent; sed sensim, ac sensim descendere: vt priùs inferant pedes, mox crura, postea paulatim corpus totum vsquè ad cervicem; obseruando, vt caput tectum habeant, ne à balnei vaporibus repleantur: vt aqua pariter quiescat; cumquè in ipso fuerit æger, consistat. Cum enim mouetur æger, & aqua agitatur, magis mordicando

dicando horrores fiunt, ad quos sequuntur contractio ipsius cutis, & meatuum coangustatio, & capitis dolor ex copia vaporum, qui sursum eleuantur. Aqua verò sit calida actu; non tamen vsquè adeò, vt sudorem prouocet copiosum: vel rigorem inducat, vel animi defectum: quæ caliditas moderanda erit habita ratione temporis, morbi, ætatis, & corporis temperamenti.

344 Mora autem in balneo esse debet longa, vel brevis iuxta Medici iudicium habita superiori animaduersione ad aquæ facultatem, ad morbum, ætatem, habitum, vires, & similia. Iam verò si in balneo aliquod superueniat accidens; vt sudor copiosus, animi defectus, dolor capitis, vigiliæ immoderatæ, ac similia, omittendum erit balneum, & symptomata curanda.

345 Tandem è balneo egressus æger per ministros abstergatur; & ad cubiculum benè tectus accedat. Et si sudor emanet, abstergatur leni linteolo: Et si lassitudinem percipiat, post aliquam moram dormiat, nec cibum statim post balneum sumat; sed cum balnei calor cessauerit; & per totum corpus quietem percipiat: Vel vt dicit Galenus *lib.* 1. *acut.* Sedata quæ est à balneo perturbatione. Cibus enim vel potus, qui protinus sumitur, caput replet, superfluitat, ad vsquè ventriculi ascendit, nec non crudus ad circumferentiam, & totũ corpus trahitur.

Quæ omnia vt plurimũ Exorcistis sunt ignota.

Consideret modò Exorcista, cum regulariter prædictarum obseruationum sit ignarus, si tuta conscientia intromittere se potest ad balnea veneficio affectis præparanda.

§. V.

346 QVid dicemus de lenimentis, quibus Exorcistæ ægrotorum frontem, oculos, pulsus, aures, pectus, cor, ac cæteras sæpiùs corporis partes inungere consueuerunt.

Quid sit Lenimentum, & quotuplex.

Verè hoc remedium non est à nobis contemnendum, cum apud varios Exorcistas doctissimos, & pijssimos eo vti, mos inualuerit. Vndè aliud simplex, aliud compositum. Simplex parari solet ex simplici oleo oliuarum: ac benedicitur.

Compositum (quod & vnguentum nuncupari potest) fit ex oleo oliuarum, ex ruta, saluia, anetho, sclaræa, verbena, aristolochia rotunda, ellebori albi radice, alijsquè similibus: cuius duas formulas hic subijciam.

Alteram ex Zachariæ Vicecomitis Complem. Art. Exor. part. 1.

Recipe	Rutæ caprariæ. Rutæ domesticæ. Herbæ paris. Hypericonis. Saluiæ. Maioranæ. Absynthij. Foliorum perfici. Sabinæ. Abrotani. Formicularijæ. Anethi. Meu. Artemisiæ. Appij. Celidoniæ. Iuniperi. Foliorum papaueris. Sinapis.	Ana pug. 1.

	Baccarum Lauri.	vnc. 1.
	Nucum cupressi.	num. 12.
	Radicum esculæ.	ana vnc. 1.
	Mori.	
	Cardamomi.	ana man. 1.
Recipe	Ditami.	
	Thuris.	ana vnc. 1.
	Sandrachæ.	
	Mirrhæ.	
	Sandalorum alborum.	ana vnc. semis.
	Citrinorum.	

Incidantur incidenda, & contundantur contundenda, & bulliant in libr. 10. olei antiqui, & tum

Accipe	Gariofilorum.	ana vnc. 1.
	Cinamomi.	
	Nucis muscatæ.	

Et in tela linea prius contusa ligentur, & in ipso oleo ponantur, vt sic omnia bulliant vsquè ad consummationem humiditatis: postea exprimantur, & addantur olei de spica odoriferi drac. 3. & cum frigidum fuerit, adde grana 14. Musci electi, & in vase vitreo collocato in fimo ponatur in putrefactione per dies quadraginta. Ex dicto oleo quotidie Exorcista vngat pulsus capitis, manuum, ac pedum, nec non oculos, aures, nares, labia, ac partes cruciatas maleficiati (dũ honestè fieri possit) absoluens maleficium prout in fine benedictionis ipsius olei ponitur.

Altera ex Flagello dęmonum Hieronymi Menghi part. 2.

	Rutarum.	
	Saluiæ.	cimas tres.
Recipe	Anethi.	
	Cineris oliuarum.	ana q. sufficit.
	Aqua benedicta.	

Omnia simul facias bullire in oleo: deinde ipsum benedicas.

§. VI.

347 QVæ lenimenta, vt sine ægroti detrimento adhibeantur est animaduertendum, si oleum sit simplex: an sit ex oliuis maturis, an acerbis confectum: an nouum sit, vel vetus: qualisquè sit morbus, pro cuius abolitione adhibetur. Nam si morbus esset summè calidus, vitandum esset oleum vetus, & multò magis compositum; sua enim caliditate, & ex frequenti vsu augere affectum posset; ideò loco ipsius recens, quàm dulcissimum adhibere, consultius esset; & etiam lotum, si expediret; ità enim exueret omnem acrimoniam, teste Codroncho *loco citato cap.* 7. Quòd si affectus sit frigidus, vel à causa frigida ortus, tutius erit vti oleo antiquiori, & clariori. Oleum enim ex oliuis immaturis omphacinum appellatum nisi in sudoribus diaphoreticis, & cardiaca passione conueniens. In alijs verò affectibus ob suam astrictionem vitari debet. Si verò sit compositum nedum oleum; sed omnia simplicia ingredientia sunt consideranda & iuxta eorum qualitatum gradus adhibendum.

In eorũ vsu quid obseruandum.

348 Nec solùm pro lenimento oleum commendant; verùm etiam pro potu. Quem quidem in aliquibus casibus proficuum esse; & in pluribus tutò adhiberi posse arbitramur ex mente Medicorum habita superiori distinctione. Vndè & Galenus 6. *Epidem.* com. 6.

com.6. In dolore ventris oleum simplex; vel aqua temperatum bibendum hortabatur. Et si opus esset non solùm vomitum irritare; sed & ventrem molliorem facere pro his oleum commendat *lib. de remedijs affec.dig.cap.6.* Sed de his agitur sequenti capite.

CAPVT II.

Internis.

349 *Dæmon præter morbos externos etiam excitat internos.*

MAgnum equidem corpori ægroto exhibent leuamen medicamina externa ad phlegmonas herpetas, carbunculos, duros tumores, aliasquè hepatis, lienis, ac ventriculis intemperaturas calidas, siuè frigidas si quæ in corpore causentur, emolliendas, resoluendas, digerendas: doloresquè ab hisce causatos sedandos, ac mitigandos. At quia dæmon non tantùm hasce intemperaturas; sed & alios quamplures morbos internos; puta febres varias, languores summos, epilepsiam, apoplexiam, stuporem, membrorum conuulsiones, obstructiones, aliasquè propè infinitas intemperaturas: vt supra demonstrauimus *tom. 1.disp.2.à n.302. & sequent. num.308. & sequent. & disp.3. vbi de scientia practica maleficæ*, excitare consueuit. Ideòquè quando hæc euenire conspiciuntur, ad medicamina interna est confugiendum: quorũ Altera sunt Præparantia: Altera Euacuantia: Altera Roborantia: vt tribus sectionibus explicabitur.

Qui expellũtur remedijs internis Præparãtibus, Euacuãtibus, Roborantibus.

SECTIO I.

Præparantibus.

350 *Medicamina præparantia sunt Vel Lenitiua Vel humores congregãtia*

VIx vllum medicamentum datur solitariæ facultatis; sed quod vel præparat: vel purgat: vel roborat, ac simul alterat. A prępollente tamen, ac præcipua sua facultate denominatio sumitur. Ideò quæ prima medicamina sumenda maleficiato exhibentur, præparantia nuncupantur quæ sunt Vel Lenientia: Vel residuos humores Congregantia: vt sequentibus articulis demonstrabitur.

ARTICVLVS I.

Lenientibus.

351 *Medicamina lenientia exhibentur Alia*

MEdicamina humorem peccantem lenientia, ac diminuentia varia sunt pro ætatum, virium, ac constitutionum corporearum diuersitate. Alia enim Cholericis: Alia Phlegmaticis: Alia Melancholicis constitutionibus sunt paranda.

Pro Cholericis.

Cholericis.

Recipe
- Electuarij Lenitiui. vnc.1.
- Syrupi Rosati solutiui. vnc.3.
- Decoctionis florum, & fructuum cordialium in aqua endiuiæ. q.sufficit.

Misce, & fiat potio sumenda in aurora.

Si infirmus faciliùs medicinam sumat per bolos, seù morsellos, fiat modo sequenti:

Recipe
- Floris cassiæ nou.extr. | ana drac.5. ideſt
- Electuarij Lenitiui. | quinque.
- Puluueris sennæ citra. drac. semis.

M. & f.boli cum Saccharo.

Pro Flegmaticis.

Flegmaticis.

Recipe
- Mellis Rosati solutiui. vnc.4.
- Electuarij lenitiui. drac.7.
- Cum aqua betonicæ. f.inf.

Si sumatur per bolos, seù morsellos.

Recipe
- Electuarij lenitiui. | ana drac.6.
- De Hiera cum agar. |
- Misce cum saccharo, & f.bolus.

Pro Melancholicis.

Melancholicis.

Recipe
- Syrup. de Polipodio merc. vnc.3.
- Diacatholici. drac.6.
- Infusionis sennæ. vnc.4.
- Misce, & fiat potio.

Si sumatur per bolos.

Recipe
- Diacathol. drac.10.
- Puluueris sennæ. drac.1. semis
- Semin. anisorum. scrup.1.
- Misce cum saccharo. f.boli.

Constitutioni sanguineæ potest exhiberi medicamen sicut cholericæ.

ARTICVLVS II.

Congregantes humores resíduos.

352 *Congregantia humores resíduos dantur Alia Cholericis.*

MEdicamina congregantia humores resíduos peccantes varia sunt, sicut & diminuentia.

Pro Cholericis.

Recipe
- Syrupi de succo endiu. vnc.1.
- De sucro boraginis. vnc. semis.
- Aquarum endiuiæ. vnc.2.
- Aquarum boraginis. vnc.1.
- Misce vt pro vno, sic pro 7.

Pro Phlegmaticis.

Phlegmaticis.

Recipe
- Syrupi de betonica. | ana vnc. semis.
- Mellis rosati colati. |
- Syrupi de pomis. vnc. semis.
- Aquarum betonicæ. vnc.2.
- Aquarum boraginis. vnc.1.
- Misce pro vno, sic pro 7.

Pro

Melancholicis.

Pro Melancholicis.

Recipe

Syrupi de fumo terræ.	
De lupulis.	ana vnc. semis.
De boragine.	
Aquarum fumoterræ.	
Boraginis.	ana vnc. 1.
Melissæ.	

Misce pro vno, sic & pro 7.

Dum patiens syrupos sumit, possunt etiam ei varijs modis mittere sanguinem, si vires, dispositio corporis, aliæquæ conditiones necessariæ huic operi sic requirant iuxta docti, ac prudentis Medici iudicium.

SECTIO II.

Euacuantibus.

353 *Euacuãtia medicamenta fiunt Alia per Vomitum Alia per Purgationem.*

HAbita humorum præparatione sufficienti septem, vel pluribus diebus, missoquè sanguine, si ita expediens fuerit dijudicatum, deueniendum ad totius corporis purgationem aliquo medicamine ipsius patientis constitutioni, ætati, viribus, ac naturæ accommodato. Medicamenta autem euacuantia vel fiunt per Vomitum: vel per Purgationem: vt sequentes articuli notum facient.

ARTICVLVS I.

Per Vomitum.

§. I.

354 *Euacuatio per Vomitum sæpiùs multum prodest.*

NOn est negandum euacuationem per vomitum factam multos rebelles, contumaces, ac diuturnos morbos, & quo nec alia remedia superare possunt, sæpiùs profligare, vt docet Codroncus *lib. 4. de morbis venef. cap. 4.* Experientia enim comprobatum est, eos morbos potissimùm, qui sedem suam, & causam habent in ventriculo, venis meseraicis, mesenterio, ac in cauis iecoris, ac lienis purgatione per vomitum facta sanari. Superuacaneos enim omnis generis humores ex ipsis fontibus sinceros elicit, & euacuat, quos plerunquè nequè hiera, nequè aliud vehementissimum medicamentum ad inferiorem ventrem ducere potest. Idcircò omnibus opitulatur affectibus, qui à præcordiorum sympathia contracti sunt; nec non ijs etiam, qui in reliquo corpore ex eorundem viscerum vitio, & effusa impuritate gignuntur. Nihilominus nostra ætate cum validis illis antiquorum vomitorijs medicamentis cautè est agendum: tum quia inconsueta sunt, & sine graui molestia à laborantibus perferri non possunt: tum etiam quòd robustiores natura requirit vomitio decoctione ipsa: & multa alia sint animaduertenda, quibus neglectis vomitoria medicamenta periculis plena sunt.

§. II.

355 *Sed non omnibus*

VOmitoria namquè omnibus non conueniunt. Iis enim (vt Galenus *lib. quos purg.* & Oribasius *lib. 8. Collect. cap. 21.* Scribunt) qui violenter, vel difficulter vomunt, non mediocre immi- *quando sint viuiens*
net periculum, ne vas aliquod respirationi deser- *tanda vo*
uel vena aliqua frangatur; visus lædatur; *mitoria.*
vel aliquod aliud incommodum sequatur. Ideo Galenus 2. *Aphor. com. 1.* memoriæ prodidit, eos, qui angustum habent thoracem, & idcircò compressum pulmonem ad euomendum esse ineptissimos.

Nec minori periculo se exponunt habentes partes ad abdomen attinentes graciles: Abdomen enim sunt duo musculi recti, & carnosi, qui à pectore ad ipsa pubis ossa perueniunt, qui sibi cohærent, coalescuntquè: vt docet Bartholomæus Castellus Messanensis *in suo Lexic. Medic. littera A.* Vndè quod conflatum est ex ipsis Græci Epigastrion: idest, abdomen nominarunt, quod & Hypogastrion vocant. *Estquè commune omnium viscerum operimentum*, quod abdomen his tribus partibus constat, hypochundrijs, locis ad vmbilicum attinentibus, & imo ventre 2. *Aphor. 35.* quæ partes cum sunt nimis macræ, æger à vomitoriis omninò abstineri debet. Similiter cum ventriculus infirmus est, & totiùs corporis in se excipit redundantias, vomitus est vitandus. In sanguinis reiectione, vteri strangulationibus, nauseabundis naturis, & ijs, qui suffucatione vexantur; & qui ex qualibet occasione càpitis dolore affliguntur, qui suffusionem suspectam habent, & omnibus oculorum affectibus, nec non ijs, qui in primis uenis copiam crudorum humorum habent, uomitus sunt noxij, ac contrarij.

Hippocrates etiam in purgationibus uentris superioris excipit tabidos non actu tamen tabidos, ut exponit Galenus *lib. 4. Aphor. 8. & 9.* Sed pronos natura ad tabem ipsam, eximit & melancholicos: quoniam humor melancholicus ob sui grauitatem faciliùs per uentrem inferiorem educitur.

§. III.

356 *In vomitu quænam sint obseruãda.*

IN uomitu etiam considerandum esse tempus opportunum, docuit Hippocrates: cum purgationes æstate magis per superiora, hyeme uerò per inferiores uentris partes faciendas esse, dixit in *Aphor. 4. lib. 4.* Et quamuis à seipso dissentire videatur cum *lib. de Salubri diæta*, sex brumalibus mensibus per uomitiones purgandum præcipiat, cui & Celsus *comment. 15.* assentitur, uomitum hyeme utiliorem esse, quàm æstate asserens; nulla tamen in dictis ipsius apparentem contradictionem esse Galenus ita explicat: Quod quando hyeme in uentriculo generatur pituita, ipsa uomitibus expurgari, & bilis æstate innatans deorsum trahi debeat. At si uniuersum corpus sit euacuandum, æstate per superiorem ventrem, hyeme per inferiorem purgare conueniat, habita ratione regionum, & locorum, ad quæ natura humores vergunt, & inclinant. Quòd si nimis fluant ad aliquam partem, & opus sit eam tueri: ad opposita euellere conducit.

Præter tempus, regiones etiam calore, frigorequè distinctè ad anni tempora æstimare debent. Et idem de ætatibus sentiendum esse animaduertit Galenus *lib. quos purg.*

§. IV.

357 *Vomitoriorum Alia sũt*

AT cum medicamenta, quæ ciendi vomitum vim habent, multiplicia sint, varijsquè rationibus vomitum excitent; ideòquè omnibus ægrotantibus, ac morbis æqualiter non conueniant, eorum differentias, ac proprietates, quantitatemquè con-

conuenientem exhibendam ignorare non debemus.

Medicamenta igitur, quæ vomitum excitandi facultatem habent, quædam sunt leuia, ac clementia: alia vehementia: & nonnulla mediocra.

Leuia. Inter leuia vomitoria alia laxant, & molle reddunt os ventriculi, & ad vomitum prosunt: aliqua verò humores aptos reddunt, vt per eos reijciantur. Et hæc primæ classis vomitoria nulla, aut minima naturæ molestia vomitum concitare incomperto est.

Vehemẽtia. Vehementia, ac mediocra vomitum cientia sunt ea, quæ excrementa ad ventriculum attrahendo ad superiorem partem mouent, & propriè vomitoria dicuntur. Quæ si validiora existant, naturæ ipsi vim magnam inferunt, vt vomitu vacuent. Mediocra verò non ita validè naturæ negotium facescunt; sed mitiùs agunt.

Mediocra.

§. V.

Leuia quænam sint. SI desideremus leuia agnoscere vomitoria, quæ os ventriculi laxant, ac molle reddunt, hęc sunt: quæcumquè pingua, & oleagina constat substantia: vt oleum oliuarum, ius pulli, aqua lactis, vinum dulce hordei, aqua stillatitia, camomelli, hordei cremor, & similia.

Leuia vero, quæ humores parant, vt vomitu faciliùs reijci possint, opportuna inueniuntur acetum, syrupus acetosus simplex, oximel simplex, oximel compositum, oximel, scillinum, vel squilliticum acetum syllíticum, mel rosaceum, mulsa, quæ quandoquè cum prioribus misceri, inualuit consuetudo.

Recipe Aquæ hordei. lib. 1.
Syrupi acetosi. Vel oximel. | unc. 3.

Hippocrates *lib. 7. epidem.* docet, vti aqua, aceto, sale.

Galenus 2. *de antidot. cap. 7.* hydreleon proponit. Nec non aquam calidam, & acetum mulsum. *In secundo ad glauc.* in biliosis febribus exquisitis, & simplicibus commendat hydreleon. Nam præterquam quòd vomitum ciet, obtundit acrimoniam humorum; qui os ventriculi vellicare possent. In tertianis verò nothis, quotidianis, & quartanis magis probat aquam cum aceto, vel oximellite.

Horum autem medicamentorum ad vomitum concitandum quantitas debet esse multa, libra vna videlicet ad libras duas, & tres; & pro vncijs nouem aquæ simplicis, vel aquæ hordei, & similium, possumus accipere vncias tres aceti, vel oximellis stillitici, etiam binæ vnciæ satis erunt.

§. VI.

Media quænam sint. 358 SI verò mentis oculos ad media vomitoria, quæ mediocriter vomitum exitare dignoscuntur, dirigamus, statim multa nobis proponuntur, nempè flores, & semen anethi, semen, & radix atriplicis, semen erucæ, semen rapi, radix raphani, radix peponis, semen nasturtij, semen dauci, radix betonicæ, cnicus carthanius dictus, quæ decoquuntur, modò aqua sola: modò in aqua, & oleo simul, ac propinantur ad mensuram saltem vnius libræ, accipiendo partem vnam horum medicamentorum, & partes decem aquæ simplicis: vel cum oleo mixtæ; & decoquendo quousquè quinta, vel sexta pars absumatur; quibus interdum additur oximel, vel aliud simile.

Horum autem nonnulla hic subijcientur, præcipuè eorum, quæ magis hiscè temporibus, ac regionibus vsu veniunt.

1.

Recipe Decoctionis anethi. lib. 1.
Oleum amigdal. dulcium. unc. 2.
Butyri ancidi. unc. 1.
Misce, & fiat potio.

2.

Recipe Aquæ hordei. Vel iuris pinguis. | lib. 1.
Succi raphani. unc. 2. vel 3. pro ætate, & viribus. Misce, & f. potio.

3.

Recipe Decoctionis raphani. lib. 1.
Oximel scyllitici. unc. 2.
Misce, & fiat potio.

4.

Recipe Radicis incisæ raphani. unc. 2.
Effundatur mulsa, & succus exprimatur ab ægroto potandus.

5.

Recipe Seminis raphani. drac. 3.
Terantur, & cum mulsa, vel fero lactis; vel aqua hordei præbeantur.

6.

Recipe Radicis peponis. drac. 1.
Fiat puluis, & propinetur cum mulsa.

7.

Recipe Seminis napi puluer. drac. 1.
Oximellis stillit. unc. 2.
Decoctionis raphani. unc. 8.
Misce, & f. potio.

8.

Recipe Radicis betonicæ, vel peponis, vel atriplicis, vel florum anethi. unc. 15.
Aquæ communis. lib. 1. sem.
Misce f. d. vsquè ad consummationem quintæ, vel sextæ partis, & colatura præbeatur cum unc. 2. succi raphani, & unc. 1. olei amigd. dulc. vel oliuarum.

In hoc genere vomitum cientium recensentur etiam nitrum, sal geminæ, & sal indum; Ideo Galenus *3. de med. fac. par. c. 76.* proponit vomitorium ex aphronito albo in aqua tepida coniecto cum modico olei ad mystri mensura exhibitum. Ex raphani verò radicibus concisis ad vncias duas acceptis, affusa mulsa, vel oximelle succus exprimitur, tepidus offerendus. Huius etiam seminis, quòd efficacius sit semiunica; vel dracmæ tres si terantur, & mulsum, vel serum, vel aqua hordei addatur, erit aptum medicamentum.

Dioscorides autem *lib. 4. cap. 8.* ad pituosam vomitionem excitandam betonicæ radices ex hydromellite laudat.

Tandem

§. VII.

359 *Vehemẽtia quæ sint.*

TAndem si vomitoria vehementia proponere, quandoquè necessitas poscit, inter vehementiora media vomitum cientia recensentur.

Elleborum album Struthium, quæ radicula, & herba lunaria dicitur, thymeleon, balanus, myrepsia minor, quæ & glans vnguentaria à Dioscoride appellatur lathyris, & à recentioribus cataputia minor appellata; ricinus, siuè granum regium thapsia: rutha aggrestis, siuè sylvestris; radix cæpæ: nasturtij semen: cyclaminis radix, & succus: eupatorium Mesue, seù gratiola dicta: agaricus; narcisi bulbus; bulbus vomitorius; genistæ flores, & semen: vrticæ semen: assari folia, & radices: cortices iuglandis: arboris succus madescentis arefactus, ac tritus: sparthum maius: hydragyrum, & stibium præparatum, anthimonium vulgò dictum, quod fortasse inter mediocra posset numerari.

Horum autem hìc nonnullas formulas subijciam.

1.

Recipe Assari non exquisite triti. dr. 2. vel 3.
Infundatur in sufficienti quantitate seri lactis, vel iuris pulli, vel hydromellis, & bulliant, & facta forti expressione, & colat. patienti exhibeatur.

2.

Recipe Antimonij electi præparati gran. 2. 3. 4. 5. 6. pro ætate, & viribus.
Sacchari rosati. drac. 2. vel 3.
Vel buglossati. & fiat bolus.

3.

Recipe Antimonij electi præparati gran. 4. 5. 6. pro ætate, & viribus.
Vini albi vncias tres. Infundatur per noctem; & facta colatura solum vinum exhibeatur.

4.

Recipe Seminis vrticæ puluer. drac. 1.
Aquæ mulsæ, vel iuris pinguis. vn. 10.
Sacchari. vnc. 1. sem.
Misce, fiat potio.

5.

Recipe Fol. virid. assari. num. 8.
Contundantur, & affusa mulsa, vel sero lactis, vel iure pingui fiat expressio, quæ bibatur.

6.

Recipe Puluer. radic. assari. drac. 1. sem.
Seri lactis.
Misce f. potio.

7.

Recipe Pulu. florum genistæ. drac. 2. vel 3. pro æt. & vir.
Semin. fęniculi. scrup. 1.
Cinamomi. gran. 5.
Sacchari albi. vnc. 5.
Aquæ mulsæ. vnc. 8.
Misce f. potio.

8.

Recipe Corticum medianorum anagyridis minor. vnc. sem.
Ruthæ, penthaphylli. ana m. sem.
Radicis peoniæ. drac. 2.
Cinamomi. scrup. 1.
Misce f. infusio per noctem in vino albo benedicto, & facta leui ebullitione colatura bibatur.

9.

Recipe Pulpæ glandis vnguent. vnc. 1.
Contunduntur, & misceatur cum dr. 1. sem. semin. fæniculi, & scrup. 2. Cinamomi. Hæc mixtura inuoluatur papyro, & pasta, deindè coquatur; & exempta detur à drac. 5. ad dr. 1. vel ad drac. 1. & 5.

10.

Recipe Ellebori albi. dr. 1. cum dim. in frusta incisi, & posito in pomo decoquatur sub cineribus; & eiectis frustis pomum solum exhibeatur ad manducandum.

11.

Recipe Corticum radicum Ellebori albi drac. sem. vsque ad 1.
Vini albi dulcis, vel iuris ping. vnc. 6.
Anisorum. scrup. 1.
Cinamomi. scrup. 5.
Fiat inf. per ho. 10. deinde colatura sine expressione bibatur cum saccharo.

12.

Recipe Corticum radic. Ellebori albi vn. 1. f.
Vini albi lib. 1.
Fiat inf. per hor. 10. & coletur sine expressione, cui adde
Mellis lib. 1.
Fiat syrup. sec. artem de quo præbeatur vnc. 1. pro vna vice.

Præter dicta vomitoria alia parari solent valdè ad vomitum concitantia.

Tithymallorum succum, binis obulis in posca sumptis, & cum aqua mulsa vomitiones mouere, tradunt Dioscor. lib. 4. c. 169. & Plinius lib. 26. c. 8.

Spartij flores, & semina, quinis obulis in aqua mulsa pota purgare per superiora vehementer, ellebori vice, ait Idem Dioscorides lib. 4. c. 152.

Seminis lathyris decem, vel duodecim grana à putaminibus delibrata, tusaquè, & ouo sorbili deuorata potenter vomitum cient; ideò vtiliter exhiberi ijs, suadet Petrus Andr. Matthiolus, qui philtra deuorarunt, vel alia veneficia: quoniam ea efficaciter expellunt.

§. VIII.

360 *Quanam in eorum vsu sint seruanda.*

NE autem in dictis vomitorijs fiat error cum insigni ægrotantium detrimento, seruanda sunt quantum fieri potest peritorum Medicorum præcepta; præcipuè Dioclis, qui referente Oribasio *lib.* 8. *collect. c.* 22. ait: *Quæ medicamenti vim habent, quæque efficacia sunt, non propinenturi sed familiaribus, & præsertim quæ consueta victus rationis sunt, vtamur.* Quare leuioribus, vel medio in facultate præditis crebriùs vtendum esse, suadet Codroncus. Tuta enim, commoda, ac citra noxam succedet euacuatio, pennis, ac digitis ventriculum irritando, donec euomatur. Vel, vt consulit Hippocrates *l. de morb. mul.* ventriculum antea fomentis præparando. In morbis verò, qui suas actiones habent in ipsis accessionibus vomitoria dari non debent; tunc enim sua sponte sursum eleuantur humores. In alijs verò quandocumquè contigerit.

Cum autem Elleborum album inter ea, quæ vomitum concitant, maximam vim, & efficaciam habeat; violentissimum enim excitat vomitum, & suffocationem nonnumquã facere consueuerit, & conuulsionem, quam Hippocrates *lib. quos purgare*, lethalem inducat, non est ità passim, & sine discrimine, vt nonnulli faciunt, in quolibet morbo, & ægrotante exhibendum; sed si ægrotantis natura sit valida, morbus sit diuturnus, contumax, ac penè indomitus, tẽpus adsit opportunum; & remedia leuiora nihil profuerint, potest Elleborum exhiberi; si tamen præcedat (sicut & in vsu cuiuscumquè medicamenti vehementer vomitum cientis obseruari debet) humorum præparatio, sicut docet Galenus 2. *aphor. com.* 6. vt crassi attenuentur: tenaces dissecentur: ac viæ aperiantur. Vis enim medicamenti, quæ diuellit, cum humores affectis membris altiùs inhærentes excutiat: attenuatis humoribus faciliùs opus suum absoluit; quod qui negligunt, molestas obeunt purgationes.

Quare tutius erit, vt de illius, qui Elleborum est sumpturus, natura experimentum capiatur: quomodo se habeat ad supernas purgationes, quę mediocriter prouocant, exhibendo. Qui enim hoc pacto non purgabitur, nisi præparatus ad Elleborum non est cogendus. Præparatur autem vomitu sępiùs facto. Idcircò Plinius præcipit *lib.* 25. *c.* 50. vt antequam detur Elleborus, septem diebus ante præparetur cibis acribus, abstinentia vini, tertio, & quarto die vomitionibus, & pridiè cænæ abstinentia. Qui etiam prohibet, dari pueris, senibus, mollis, ac fœminei corporis, animiuè exilibus, & fęminis minus, quàm viris, causarijs, vel latere, vel faucibus.

ARTICVLVS II.

Per purgationem.

§. I.

361 *Purgatur corpus varijs modis*

QVamuis varijs modis à prauis humoribus corpus expurgari queat, nempè, per vomitum, sudores, vrinam, omnes corporis poros, & aperturas; communior tamen, & vsitatior purgatio fit per ventrem inferiorem, per secessum nempè ad quam efficiendam inter multa medicamina, sequentia tantùm adducentur, vt vsitatiora.

Medicamina purgantia dantur Alia Choleri-

Pro Constitutionibus choleri-cis, & sanguineis. *cis,*

Recipe
- Rhabarbari incisi. drac. 2.
- Decoct. flor. & fruct. cordial. drac. 3.
- Sennæ. drac. 3.
- Semin. citri q. suff.

fiat inf. per hor. 10. Deinde colaturæ factæ cum expressione, adde syrup. rosat. sol. vnc. 4. misce, & f. p.

Vel sic.

Recipe
- Rhaubarbari electi. drac. 1. sem.
- Infundatur cum suis correctiuis per noctem in aqua boraginis s. a. & facta diligenti expressione, & colat. adde
- Syrup. de pomis compositi. vnc. 4.
- Confect. hamech. drac. 3.

Misce f. potus.

Per bolos, seù morsellos.

Recipe
- Flor. Cassiæ nou. extract. drac. 5.
- Ellect. de succo rosarum drac. 2.
- Pr. Rhaubarbari drac. sem.
- Sennæ or. drac. 1.
- Semin. citri scrup. 1.

Misce cum saccharo, fiant boli.

Pro Flegmaticis. *Alia Phlegmaticis.*

Recipe
- Agarici troc. drac. 2.
- Sennæ orient. drac. 3.
- Anisorum. drac. 1.
- Decoctionis passularum betonicæ, & cort. citri q. s. fiat inf. per hor. 12. & colaturæ adde.
- Mellis rosati solut. vnc. 3.
- Diaphinici. drac. 3.

M. f. p.

Per bolos, seù morsellos.

Recipe
- Diaphinici. vnc. sem.
- Diacatholici. drac. 6.

Misce cum sacchaio, f. boli.

Pro melancholicis. *Alia Melancholicis.*

Recipe
- Cortic. radic. Ellebori nigri. drac. 2.
- Sennæ orientalis. drac. 3.
- Polipodij rec. vnc. sem.
- Anisorum, dauci. ana drac. 1.
- Flor. boraginis: pug. 1.
- Passularum. drac. 2.
- Prunorum damasch. num. 3.
- Fiat decoct. sec. art. & cum colatura dissolue
- Syrup. de polipod. mercurial. vnc. 2.
- Confect. hamech. drac. 4.

Misce, fiat potio.

Per

Per bolos.

Recipe | Confect. hamech. Diacatholici. | ana drac. 5.
Misce cum saccharo f. boli.

§. II.

362 QVædam alia adduntur particularibus maleficiorum infestationibus necessaria: vt aiunt quidam.

Pro Paralysi ex maleficio præcipuè illata.

Pro prima medicina.

Medicamina pro Paralysi

Recipe | Diafiniconis. drac. 3.
Syrupi rosati solut. vnc. 4.
Cum aquaiue q. suff.
f. potio.

Recipe | Syrup. de Betonica. Sticados. Matricariæ. ana vnc. med.
Tomariæ. Boraginis. ana vnc. 1.
Misce pro syrupo.

Pro secunda medicina.

Recipe | Syrupi rosati solut. vnc. 4.
Diafiniconis. drac. 3.
Cum decoct. cord. q. s. f. p.

Alia per pillulas.

Recipe | Extracti Ellebori. scrup. 2.
Fiant pillulæ tres, & exhibeantur infirmo, quando petit ire stratum.

Contra maleficia cordis.

Contra maleficia cordis.

Recipe | Electuarij lætificant. rasis. drac. 1.
Et exhibeatur patienti per vices interpellatas.

Vel

Recipe | Theriacæ, vel mitridati. drac. 1.
Cum specierum cord. calido scrup. 1. & formentur pillulæ n. 5. & aureentur.

Contra dolorem capitis.

Contra dolorem capitis.

Recipe | Spec. Hieræ simpl. Galeni. dr. 1. cũ dim.
Trocisci mirabolanorum citr. drac 2.
Arabicarum. scrup. 4.
Rhaubarbari. scrup. 4.
Rosarum rubearum. drac. med.
Misce, & cum syrupo violato fiat massa pro pillulis.

Contra dolorem colicum, & inflationem ventris.

Contra dolorem colicum & inflationem, ventris.

Recipe | Specierum Eleschoph. scrup. 4.
Et exhibeatur cum iure pulli.

Contra impotentiam consummationis matrimonij ex maleficio prouenientem.

Contra maleficium ligaminis.

Recipe | Stinchi marini. num. 4.
Pistacharum incisarum. Penearum eodẽ modo. ana vn. 1. s.
Semin. vrticæ. Basiliconis. ana drac. 2.
Musci electi. Ambræ. gran. 5.
Sacchari fini dissoluti in aqua ros. vn. 3.
Et sec. art. f. morselli octo, quorum mane ante prandium sumat vnum, & alterum post cœnam antequam eat cubitum per horam.

Aliud remedium pro eodem.

Recipe | Olei recent. nucum pinarum. vnc. 2.
Semin. erucæ. scrup. sem.
Musci electi. gran. 4.
Vinum maluaticum. vnc. 3.

Potio vtilis ad omne maleficium (vt aiunt) indifferenter soluendum.

Recipe | Semin. herbæ paris. drac.
Decoctionis boraginis. q. s.
Misce fiat potio mane capienda iteratis vicibus secundum ordinem.

§. III.

363 PRæter medicamina prædicta alia diuersa à diuersis contra maleficia proponuntur. Euonymus *in Thesauro Medico c. de solidis quibusdam*, docet, confectionem Electuarij ex argenti viui pulueribus confecti fascino aduersari. Marcellus Empir. *lib. de Medicina c. 20.* potionem præscribit contra cuncta in cibo, & potu sumpta maleficia, quæ ab illo peti potest. Multa alia inueniuntur cuiuslibet constitutioni accommodata, quæ secundùm quòd necessitas poscit, componuntur. Comprobantur præcipuè pillulæ aureæ, cochię, simplices, & erę parate, indę, arabicæ, de nitro, de lapide lazuli, de lapide armeno fætidę: Hiera Pachij, Electuarium indicum tàm maius, quàm minus, Extractum Sennæ, & Ellebori nigri. Ideò his, alijsquè quampluribus omissis, quę Medicorum curæ, ac ministerio relinquuntur: nonnulla adhuc subijciam ad interna medicamina spectantia, quibus sepissimè infirmitatem naturæ humanæ indigere experientia docet.

Alia adducũtur contra maleficia.

Contra effectum phreneſis per maleficium, & opus diabolicum inductæ.

In prima die inchoationis medicaminis.

Pro Cliſtere.

Recipe	Aquæ fluminis. Furfuris triticei. Olei communis. Salis communis.	ana q. ſufficit.

Secunda die pro Cliſtere parando.

Recipe	Aquæ fluminis. Maluæ. Marcorellæ. Parietariæ. Matrum violarum Olei communis. Salis.	ana q. ſufficit.

Tertia die pro Cliſtere parando.

Recipe	Aquæ fluminis. Olei communis. Salis. Sapæ. Mellis.	ana q. ſufficit.

Cliſterium ad dolores colicos, & inflationem ventris.

	Florum camomillæ. Meliloti. Anethi. Pulegij. Calamenti.	ana manip. 1.
Recipe	Seminis lini. Aniſorum. Fæni græci. Fæniculi.	ana drac. 3.
	Miſce, & bulliant ad conſumationem tertiæ partis.	
	De quo recipe libram vnam, & Adde Hieræ logodionis. Benedictæ.	ana drac. 2.
	Olei rutacij.	vnc. 4.
	Salis communis.	vnc. 1. cum dimid.

Aliud Cliſterium pro eiſdem doloribus, & inflatione.

Recipe	Roſmarini. Saluiæ. Fæniculi. Mentæ.	ana manip. 1.

Bulliant leui bullitione in aqua fæniculi, & facta eſpreſſione adde

	Olei camomille. Spicei.	ana vnc. 2.
	Olei aniſorum.	drac. 1.
	Sacchari rubei. Mellis roſacei.	ana vnc. 2.
	Salis gemmæ.	drac. 3.
	Miſce cum cliſterio	

SECTIO III.

Roborantibus.

364 *Roborantia medicamina.*

REctè Galenus *lib. 1. de Elem.* ex Hippocrate ſcripſit: quòd homo numquam doleret; aut vnico egeret medicamento, ſi vnico conſtaret elemento. Eſſet enim vniuſcuiuſquè vnica natura, vnicus effectus; ratio redeundi ad naturalem ſtatum vnica. At quia ex pluribus elementis eſt cõpoſitus, plures in ſe oppoſitas habet qualitates, ex quibus morborum plures proueniunt ſpecies: Aliæ ex humorum ſuperfluitate, quibus ſanandis valent medicamina purgantia, & euacuantia ſupra poſita: Aliæ ex virium debilitate, ac imbecillitate, quibus applicari ſolent medicamina roborantia ſumenda Vel per potum: Vdl per bolos, ſeù pillulas: vt duobus articulis notum fiet.

Alia ſumuntur Per Potum, vel Bolos.

ARTICVLVS I.

Per Potum.

365 *Per potũ ſolent vt plurimũ ſequẽtia exhiberi medicamina.*

MEdicamina, quæ per potiones partes ex purgatione ſiuè per ventrem ſuperiorem, ſiuè inferiorem debiles, ac feſſas vim habent roborandi: vt plurimum mos eſt, ſequentia exhibere.

	Aquarũ chelidoniæ maioris. Artemiſiæ. Ruthæ. Fæniculi.	ana vn. 3.
Recipe	Aquæ ardẽtis infuſionis ligni aloe. v. 4.	
	Sacchari albi.	vnc. 8.
	Fiat iuleb, ſiuè iulebum ſ. ar. aromatizatum cum drac. 2. ſpec. arom. roſati.	
	Doſis vnc. 2.	

Aliud.

	Semin. ruthæ capratiæ. Ruthæ domeſticæ. Hyperiçonis.	ana drac. 6.
Recipe	Sp. pliris arcot. Margaritarum.	ana drac. 1. ſem.
	Miſce fiat potio in viginti partes æquales pro totidem diebus continuis per horas quatuor ante prandium cum aqua ruthæ, vel peoniæ, vel cum iure carnis.	

Aliud.

	Semin. peoniæ. Corallorum rub. præpar.	ana ſcr. 1.
Recipe	Sp. diamuſci dulcis.	
	Miſce pro vna vice, & ſic pro alijs vſque ad viginti.	

Elle-

Ellectuarium efficax.

Recipe
- Succi hyperici clarificati. lib. 1.
- Sacchari albi. vnc. 8.
- Miſce, & fiat ſyrupus ſec. artem in fine addendo
- Pulu. ſemin. hyperici. | Semin. herbæ paridis. | ana unc. 1.
- Semin. ocymi. | Ruthæ. | ana unc. ſem.
- Miſce, & fiat iulebum ſec. art. de quo cape un. 5. ſingulariter mane per hora 4. ante cibum.

Laudatur Theriaca vſquè ad quantit. dracmæ pro qualibet vice continuando per menſem.

Aqua efficax ad roborandum.

Recipe
- Theriacæ finæ. unc. 3.
- Ligni aloes. unc. ſem.
- Nucis muſchatæ. | Gariofilorum. | Cinamomi. | ana drac. 2.
- Vini maluatici. lib. 3.
- Miſce fiat infuſio per dies tres; deindè diſtillentur in B. M. ponendo ad naſum alembici parum muſci ligati in petia. Doſis huius aquę eſt drac. 2. cum aquæ peoniæ unc. duabus. Continuetur mane 40. diebus.

ARTICVLVS II.

Per Bolos, ac Pillulas.

366 VAria ſunt medicamina roborantia, quæ per bolos, morſellos, ac pillulas ægrotis exhibentur iuxta Medicorum arbitrium, & ægrotorum appetitum; quorum hic pauca ſubijciam.

Per bolos aut pillularia tradùtur. Vt ſequẽtia.

Conſerua corroboratiua ventriculi à maleficialium inſtrumentorum materialium vomitione feſſi.

Recipe
- Foliorum boraginis. | Foliorum roſmarini. | Betonicæ. | Abſynthij. | Sacchari roſat. ant. | ana drac. 1.

Alia conſerua roboratiua.

Recipe
- Florum ruthæ capratiæ. | Hyperici. | Palmæ Chriſti. | ana unc. 4.
- Sacchari. lib. 3.
- Fiat conſer. ſecund. art. Doſis unc. ſem. uſque ad unc. 1.

Morſelli.

Recipe
- Sp. pliris arcot. drac. 1.
- Diamuſci dulcis aromatici roſ. | Diatrion piperein. | an. d. 5.
- Sacchari albi unc. ſemis cum aqua peoniæ fiant morſelli unc. ſemis pro ſingulis.

Pillulæ.

Recipe
- Ligni aloes. | Cortic. citri. | Semin. ocymi. | Semin. peoniæ. | Nucis muſch. | ana drac. 2.
- Galliæ muſchatæ ſcrup. 5. cum ſyrupo de cort. citri fiat maſſa pro pillulis. Doſis eſt drac. 5.

Huic parti alia plurima potuiſſent addi medicamina maleficiatis pro temporis, ætatis, corporis conſtitutionis, virium, ac ſexuum diuerſitate neceſſariò tradenda. At quia meum inſtitutum non fuit de hac materia exactè, ac cõpletè pertractare, cum meæ partes prorſus ab arte medica ſint alienæ; ſed tantùm prædicta pauca pro morbis veneficis ex varijs Medicorum placitis annuere. Ideòquè cætera peritis, ac prudentibus Medicis ſecundũ ægrotorum neceſſitatem paranda, & exhibenda relinquens, pro ingenij mei imbecillitate, ac paruitate animum intendam in conſiderando, quid huiuſmodi medicamina corporalia operentur in dæmones, ac maleficio affectos, quod à nullis, huiuſque quos legerim, ità exactè, diſtinctè, ac methodicè fuerit examinatum, quod præſtabitur parte ſecunda.

PARS SECVNDA.

Quid operetur.

367 AMpliſſima equidem materiæ medicamentariæ ſeges, qua & terræ viſcera grauidata turgent, & tota ipſius facies luxuriat; nihilquè in aere volitat, aut voluitur, aut in aqua natat, vel naſcitur, quod non trahi queat in hominis ſolatium. *Nam ex angue, teſte Galeno l. 11. ſimpl. cap. 1. ſæpè ſanitas, ex luto leuamen, ex ſimo morborum profligatio. Ex medicamentis alimenta lib. 3. ſimpl. cap. 17. Ex alimentis teſte Hippocrate lib. de alimentis, medicamenta ſæpè depromuntur.* Eſt enim pharmacia encomio multò celebranda, quæ medicinæ inſtrumenta, nempè, ſuggerit, & miniſtrat. Vtramquè enim à mundi primordio non ſolùm extitiſſe; ſed ab Altiſſimo ortam ſacræ paginæ teſtantur *Eccleſ. 28. Honora Medicum propter neceſſitatem; etenim illum creauit Altiſſimus. A Deo enim omnis medela, & à Rege accipiet donationem. Altiſſimus creauit de terra medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam. In his curans mitigabit dolorem, & vnguentarius faciet pigmenta ſuauitatis; & vnctiones conficiet ſanitatis, & non conſummabuntur opera eius.*

Pharmacia, & medicina à Deo orta eſt.

Pro-

Medici & Exorcistæ plures medicaminibus vtuntur contra maleficia.

Proptereà non mirandum, si complures ex Medicis tàm priscis, quàm recentioribus, ac ferè omnes Exorcistæ asseuerent, nonnulla extare medicamina tum externa vel simplicia, vel composita; tum interna vel præparantia, vel purgantia, vel roborantia, quæ non solùm morbis veneficis mederi; verùm etiam spiritus diabolicos repellere apta iudicantur.

Quæ cũ sint corporea, videndum quid operentur.

At cum omnia huiusmodi medicamina sint res naturales sensibiles, ac corporeæ, dæmones verò puri spiritus, & incorporei, morbique venefici sint ab agente non physico: nec naturaliter res corporeæ in spiritum agere queant, meritò dubitari potest (vt aliàs etiam à doctissimis viris fuit dubitatum:) qua ratione res istæ naturales, ac sensibiles vim habere possint in dæmones; Ideò ad istam soluendam dubitationem quandoquidèm morbus maleficus per actionem dæmoniacam inducitur in hominem, videndum: quid res illæ naturales operentur in Dæmonibus: In Hominibus. Quod duobus capitibus declarabitur.

In Dæmonibus.

In Hominibus.

CAPVT I.

In Dęmonibus.

368 *Maxima differentia inter res sensibiles, & dæmones*

MAgnum discrimen à quolibet non mediocriter sciente inuenitur inter rem sensibilem, ac spiritum. Illa est corporea, iste incorporeus. Illa componitur ex partibus integrantibus; Iste compositione caret. Illa extensa in ordine ad locum, ità quòd quælibet pars sensibilis correspondet partibus loci, à quibus circumscribitur: Iste licèt sit in loco definitiuè, non tamen circumscribitur à loco, nec ad locum extenditur nisi quoad suas operationes; sed totus est in toto, & totus in qualibet parte loci. Illa corruptibilis: Iste incorruptibilis. Illa agens naturale: Iste voluntarium, Illa potest pati non tantùm ab agente intellectuali; sed etiam à quocumquè naturali, si illud sit maioris actiuitatis: Iste cum careat partibus corporeis integrantibus, nec potest tangi, aut pati à quocumquè agente naturali. Si autem nulla est ibi in genere symboleitas, aut conuenientia quis fateatur, rem sensibilem agere posse in spiritum; cum agens, & passum similia, oportet, sint in genere, & dissimilia in specie?

Non possunt dæmones pati à rebus corporeis.

An res agant in dæmones actione: Physica. Vel Intẽtionali.

Attamen cum res sensibiles duplex habeant esse, reale vnum, intentionale alterum: Reale, vbi realiter inhærent: Intentionale, vbi sunt eorum species, puta, in medio, vel organo, aut potentia, siuè sensitiua, siuè intellectiua, examinandum, quomodo in istis curationibus mouere possint potentiam dæmonum intellectiuam, aut volitiuam, in ipsasquè agere aut Physica actione: aut Intentionali: vt sequentes sectiones demonstrabunt.

SECTIO I.

Physica actione.

369 ACtionem quoquomodo cõtemplemur Vel formaliter, vt respectum extrinsecum agentis ad passum, quo agens dicitur formaliter agens: Vel materialiter: vt formam, quæ producitur ab agente in passum, nequaquam physicam nuncupare debemus, nisi per eam agens naturale, teste Aristotele *de Gener. & Corrupt.* producat directè, vel indirectè in passo. Vel ens aliquod naturale Vel qualitates primas, videlicet, caliditatem, aut frigiditatem, humiditatem, aut siccitatem. Vel secundas: vt colores, odores, sapores, aliasquè huiusmodi, quæ sequuntur primas. Vel motum localem, siuè naturalem, siuè violentum, siuè medium: Rectum, aut reflexum: Velocem, vel tardum: Regularem, aut irregularem. At si res naturales in dæmones agunt, eosquè expellunt, (vt dicunt) è corporibus maleficiatis physica operatione per qualitates sibi inditas, hoc fieri debet aut Directè: aut Indirectè: Ideòquè vtrunquè ponderandum duobus articulis.

Actio sit. materialiter: sit. formaliter: sit. vt physica dicatur quid requirat

Si res naturales agunt in dæmones physica actione, hoc est: Aut Directè. Aut Indirectè.

ARTICVLVS I.

Directè.

§. I.

370 *Res sensibiles nullam vim naturalẽ directè habẽt in dæmones*

HAllucinari eos iuremeritò fatendum, qui directam vim naturalem rebus corporeis in dæmones concedunt. Quis enim in physicis mediocriter versatus non agnoscit, agens naturale adhoc, quòd physica actione directè in passum operetur, oportere, sequentibus muniri conditionibus?

Conditiones ad physicã actionem necessaria.

Primò, quòd semper agens sit maiori efficacia, ipso passo, idest, fortius, ac validius virtute resistiua passi.

Secundò, quòd patiens tale sit in potentia, quale agens in actu, dummodo agens sit vniuocum, ens naturale, & corporeum. Tolle enim ab aqua potentiam ad calorem, quomodo poterit ab igne calefieri? Tolle ab igne caliditatem, quam habet actu, numquid poterit aquam, vel quid aliud calefacere? Tribue aquæ potentiam ad calorem, poterit vtiquè ab igne, vel à sole calefieri. Da igni caliditatem in actu, poterit vtiquè passum calefacere. Quia *quicquid agit*, teste Aristotele 9. *Metaph. agit in quantum est tale actu.*

Tertiò patiens magis, vel minùs patiatur secundùm quòd magis, vel minùs est dispositum. *Actus enim actiuorum 2. de Anima, est in patiente prædispposito.* Ideòquè modus passionis est secundùm modum dispositionis ipsius passi: sicut & modus actionis est secundùm modum virtutis, & potentiæ ipsius agentis. Quis enim non videat, quò agens vigorosius, ac robustius, eò validiùs, & efficaciùs in patiente operari?

Quartò quicquid ab agente naturali patitur, diuisibile sit, non quidem actu, sed potentia; ità quòd aptum sit ab agente aliquid recipere primò secundùm vnam partem, dehinc secundùm aliam. Nihil enim indiuisibile, & incorporeum ab agente naturali pati potest; sed quod patitur à tali agente, oportet sit corporeum sub modo quantitatiuo, idest extensum per quantitatem corpoream; ità quòd habeat partes extensas non solùm in ordinem ad totum, sed etiam in ordine ad locum. Defectu cuius corpus Christi in sacramento Eucharistię, licèt manducetur; non tamen frangitur, diuiditur, patitur, aut tangitur à quocumquè agente naturali.

Quintò agens, & patiens proximentur. Licèt enim agens, & passum ponantur in esse; numquam tamen

tamen ſequi poteſt actio, & paſſio, niſi approximentur; ſimulquè mutuò ſe tangant. Quæ quidem proximatio per mediumſaltem fieri oportet. Ità quòd agens ſit immediatum paſſo, vel immediatione ſuppoſiti: vel immediatione virtutis. Quomodo enim aſtra cæli agerent in hæc inferiora, niſi prius agerẽt in media elementa, per quę nobis communicatur eorum virtus, & influxus?

Sextò tandem nihil patiatur ab omninò ſibi ſimile; vel prorſus ſibi diſſimile: Non primum: quia idem ageret in ſe, & à ſẽ pateretur: cum non eſſet diuerſa actio agendi, & patiendi, quod in rebus corporeis eſt impoſſibile. Non ſecundùm: quia, quod patitur, pati debet à ſuo contrario. Contraria autem debent eſſe in genere conuenientia; Ideòquè agens, & patiens, oportet, ſint ſimilia genere, & diſſimilia ſpecie, aliter nulla poteſt eſſe ibi actio phyſica, & realis: nec agens vllam vim directam naturalem habere poteſt in paſſum.

§. II.

371 *Quia dæmones carent dictis conditionib. pati non poſſunt à rebus corporeis.*

DIrigamus modò mentis oculos ad ſpiritus apoſtaticos, & qui à flammis gehennalibus intolerabiles patientur cruciatus in æternitate, vt patientes in tempore à rebus naturalibus contemplemur. Quis audeat aſſerere virtutem rerum naturalium maioris eſſe efficaciæ, ac potentiæ virtute, reſiſtitiua huiuſmodi ſpirituum, de quibus dicitur *Iob 41. Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur eis?* Para ſuffimenta ex galbano, ſulphure, aſa fœtida, ariſtolochia, hypericone, & ruta: Appone odorata fœtidis thus, myrram, ſtyracem, laudanum, garyophilos, & muſcum: quid tandem virtus horum omnium contra dæmones, quibus quælibet terrena poteſtas comparata infirma eſt, ac debilis? Adhuc in obſeſſo ijdem cruciatus, eadem afflictio, eadem infirmitas. Repete bis, ter, quater, ac pluries huiuſmodi ſuffumigationes, & fac ſuper ignem, & ſulphur dæmoniacum (velit, nolit) fumigari donec dæmon de omnibus, quæ tibi placuerit, dixerit veritatem: vt docet, ac ſæpiùs inculcat Menghus *in ſuo flagello, ac fuſte dæmonum*, quem ſequuntur ferè omnes poſteriores Exorciſtæ. Quid indè: (Heù miſeri illi energumeni, qui ad manus huiuſmodi Exorciſtarum deueniunt?) Renuet dæmon dicere veritatem, vt ſic ſuum faciliùs intentum conſequatur, quod eſt, vt dum ignarus Exorciſta putat hiſce corporeis rebus dæmonem, torquere fictè clamante, ac ſimulatè vlulantem, torqueat, & acriter miſerum excruciet energumenum verè dolentem, ac de Exorciſta iuſtè conquerentem, qui ex miniſtro Eccleſiaſtico dirus tortor, ac crudelis carnifex euadit.

Quid enim poſſunt pati dæmones hiſce naturalibus rebus, ſi dæmones non ſunt tales in potentia, quales ſunt res naturales in actu? Vbi in dæmonibus potentia ad recipiendum in ſe qualitates primas, vel ſecundas, vel alias huiuſmodi mutationes, ſi carent quantitate molis, quæ huiuſmodi mutationum eſt ſubiectum? Quænam diſpoſitio ad patiendum à rebus corporeis inueniri poteſt in his, qui ſunt omninò incorporei, ſimplices, indiuiſibiles, inextenſi non tantùm in ordine ad locum, ſed & in ordine ad totum? qui non poſſunt ab eis tangi tactu phyſico, aut mathematico immediatione ſuppoſiti, aut virtutis naturalis? qui tandem cum eis diſconueniunt non ſpecie tantùm; ſed & genere ſubalterno?

§. III.

SCio, quod Ioannes de Rupeſciſſa *lib. 2. de quinta eſſ. cap 9.* aſſerere voluit, Deum concreaſſe in ſpiritibus, Angelis, & Spiritu humano quandam potentiam ſenſitiuam, non carnalem; ſed ſpiritualem, per quam ſubijciantur paſſionibus rerum corporalium.

At licèt de Anima humana, vt potè, quę eſt forma ſui corporis, hoc concedi poſſet. Attamen, de Angelis hoc nondum probatum eſt. Quinimmò toraliter contrarium ratio dictat.

De his fides adhibeatur Alphonſo Toſtato Epiſcopo Abulenſi, qui *quæſt. 42. ſuper 1. Regum c. 16.* 372 *Probatur auctoritate Toſtati* ſic eruditè diſcurrit: *De rebus naturalibus dicendum quòd nulla res habeat efficaciã ad excludendũ dæmonẽ ſiuè ſit animal, ſiuè res animata, herba, vel arbor, vel fumus alicuius rei, vel odor bonus, vel malus: quia in omnibus rebus naturalibus virtus agendi eſt ipſa qualitas, ſiuè ſit de primis; vt calor, vel humiditas &c. ſiuè de ſecundis vt quacumq. alia qualitates orta ex quatuor primis. Iſtæ enim qualitates ſunt accidentia corporum, nec quidem omnium; ſed ſolùm elementatorum; ideòquè non poſſunt agere res per iſtas qualitates niſi in elementata.* Non ergo dæmones ab eis pati poſſunt, qui non ſunt corpora, nec corpus habent. *Nonnè vides* (ſubdit) *corpora cæleſtia quamquãm corpora ſint: quia tamen non habent conditionem elementarem non poſſe pati ab aliquo agente naturali: quomodo ergo dæmones, qui incorporei ſunt, poterunt pati ab huiuſmodi corporeis qualitatibus?*

Quare errant tum Medici, tum Exorciſtæ qui putant, ac dicunt, dæmones à corporibus expelli poſſe per lapides, herbas, plantas, fumum, ſuffimenta, & alia huiuſmodi, de quibus ſupra *tota prima parte*; quia omnia iſta ſunt entia naturalia, quæ in ſpiritus vllam vim directè habere nequeunt.

§. IV.

SEd dicent, fumum Tobiaci piſcis omne dæmoniorum extricaſſe genus; vt ipſemet Angelus Raphael Tobiæ dixit: *c. 6. Tob.* cur ergo & aliæ res naturales, vel ſaltem ſuffumigationes idem non præſtabunt? 373 *Fumi tobiaci piſcis.*

Ad hæc præter ea, quæ ſupra dicta ſunt *n. 334. huius diſp.* reſpondemus fumum illum Tobiaci piſcis nihil naturaliter profeciſſe ad excludendum dæmonem à viro, vel muliere; ſed id ab Angelo factum fuiſſe precibus Tobiæ, qui vnà cum Sara vxore ſua tribus diebus nullam dantes operam libidini toto affectu, ac puro corde orationi ſemper erant intenti; ideòquè miſericors Deus illos exaudiuit, nec eis permiſit dæmonem nocere: quinimmo fecit eum per Raphaelem Angelum apprehendi, & in Superioris Ægypti deſerto religari: vt habetur *Tobiæ 8.*

Nec fuit ſuperſtitio cremare iecur piſcis ad excludendum dæmonem; Hoc enim fecit Raphael, vt ſe occultaret. Nam cum eſſet Angelus, & in forma viri ſe repræſentaret, nolletque ſe manifeſtare vſquequò omnia completa eſſent; tacuit ſe velle religare dæmonem in deſerto, ne ſe Angelum patefaceret, & dixit, fumum iecoris illius piſcis dæmones effugare; ſic Tobiæ præſtitit ſecuritatem, quòd non ſuffocaretur à dæmone, ſi eam ſibi acciperet in vxorem; Sciebat enim Tobias, dæmonem omnes Saræ viros ſuffocare: ſicquè non cognouit eum Tobias. *Angeli operatio recta oſtenditur.*

§. V.

374 *Videtur ibi fuisse mendacium.*

AT quis non videt in huiusmodi angelica operatione mendacium reprehendi? Si fumus nullam habebat virtutem ad expellendum dæmonem, quomodo veraciter potuit Angelus dicere: *Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus dæmoniorum, siuè à viro, siuè à mulieres itâ vt vltra non accedat ad eos?* Nonnè apertum mendacium? Sed nullum fuit mendacium; Angelus enim non intellexit absolutè, quòd iecur piscis combustum dæmones extricaret; sed locutus est spiritualiter in Tobia dicens: *Cordis eius particulam si super carbones ponis, fumus eius extricat omne genus dæmoniorum siuè à viro, siuè à muliere*, ideſt, quando pones cor piscis super carbones, dæmon effugabitur; non tamen virtute carbonum, vel fumi cordis; sed orationum Tobiæ, & Saræ, & Angeli dæmonium religantis. Vndè quemadmodum necesse non est, lotionem meam esse causam eclipsis lunæ, eò quòd dum ego lauo, hæc accidit: ita necesse non est, dicere, fumum causam esse, quæ diabolum pellat, quamuis dum fumus fit, diabolus pellatur. Docet Angelus, quid fiat, non causam reddit, cur hoc fiat. Sic ergo Raphael mendacium hìc non expressit; veritatem tamen subticuit. Quę postea manifestari videtur *Tobiæ* 8. vbi dicitur, non fumum dæmonem profligasse; sed Raphaelem Angelum. *Protulit Tobias de cassidili suo partem iecoris, posuitquè super carbones viuos. Tunc* (subiungitur) *Raphael Angelus apprehendit dæmonium, & religauit illud in deserto Superioris Ægypti.* Quid igitur est, quod dæmonium profligauit? Fumus? Non. Sed Raphael Angelus. Quomodo verò? An ob excitatum fumum? Nequaquam. Veruntamen quando excitatus est fumus, profligatus est dæmon. Sed præter operam Angeli fuerunt eius merita, atquè orationes Tobiæ, & Saræ: vt apertè, ac dilucidè testantur Nicolaus de Lira, & Abulensis *super. 1. Reg. c. 16.* Azorius *lib. 9. Instit. Moral. c. 26.* Petrus Thyreæus *par. 3. disput. de damoniacis c. 48. à. n. 20. vsquè ad 25.* Alexius Porrò *in Antidotario.*

Nullum tamen fuisse probatur.

§. VI.

375 *Obijcitur de radice herbę Eleazari.*

NEc minoris est efficaciæ ad Exorcistis, Medicisquè suadendum, suffumigijs, odoribus, herbis, lapidibus, cæterisquè id generis rebus sensibilibus transeuntibus, vel permanentibus vim inesse naturalem ad morbos maleficos curandos, dæmonesquè expellendos id, quod narrat Ioseph Hebræus *lib. 8. Antiquit. loquens de bello Iudaico*, de radice cuiusdam herbæ, quam asserit, dæmones expellere de corporibus obiesſorum. Fateturquè se huius rei testem esse oculatum, dum quidam Eleazarus hebræus prę sente Vespesiano, & eius filijs, & Tribunis eos curabat, qui à dæmonio vexabantur, eorum naribus inferens annulum habentem subter signaculum radicem à Salomone monstratam, qua dęmonem per nares odorantis abstrahebat; præcipiebatquè, ne ad eos denuò remearet.

376 *Refellitur huiusmodi obiectio.*

Sed quàm falsum sit, radicem illam, sicut, & quamlibet aliam rem naturalem vim habere ad dæmones expellendos, ratio supra relata dictat. Licèt enim Eleazarus ille dæmonem expulerit; non tamen per vim illius herbæ. Impossibile enim est, quòd herba illa; vel odor cuiuscumquè rei in dæmonem agere valeat: cum dæmon sit purus spiritus, in quem nulla res naturalis agere potest; cum actio fiat per contactum iuxta Aristotelis doctrinam, vt patet ex præallegatis conditionibus ad actionem physicam requisitis. Si ergo dæmon exierat, hoc præstabat: quia Eleazarus ille forsan erat magus: vt dubitant Liranus, & Abulensis *super 1. Regum cap. 16.* qui omnia hæc faciebat arte magica per pacta cum dæmonibus inita tacita, vel expressa, quibus dæmones fingunt se expelli, vt sic homines in errore teneant, & suæ seruituti addicti maneant.

Quarè errant illi, qui dicunt, dęmones à corporibus obsessis expelli posse per fumum, herbas, lapides, medicinas, & alias huiusmodi res corporeas. Sicut, & illi, qui credunt, aliquem esse dæmoniacum, si per triginta dies non potest continuare æsum carnis hædinę: quod signum esse dæmoniacæ prę sentiæ ponit Menghus *in suo Fuste dæmonum*. Et qui talia credunt, superstitione non carent: quia omnia ista, cum sint entia naturalia, corporea in dęmones, qui substantię spirituales sunt & incorporeæ nullam vim directè habere queunt. Et si quandoquè vim aliquam manifestant in dæmones, id ex superstitione prouenire iuremerito suspicari potest: vt benè aduertit Angelus *verb. superstitio num. 6.*

§. VII.

377 *Eadem veritas probatur à simili ex anima rationali.*

HOc tandem comprobari potest ex Anima rationali corpori vnita. Hæc, quia purus est spiritus, quamuis in corpore sit, nihilominus non mouetur à calido, aut frigido, vel ab alijs corporeis qualitatibus: quantò magis dæmones, qui spiritus sunt corporibus non vniti immunes erunt, & liberi ab huiusmodi passionibus corporeis? Non ergo res naturales directam vllam vim in dæmones habere possunt.

Quam veritatem sustinent Nicolaus de Lira *super 1. Reg. cap. 16.* Paulus Burgensis *ibidem in Additionibus*, Ioan. à Turrecrem. *dist. 1. can. Voluissent. §. deniquè.* Guilhelmus Parisien. 2. *Par. par. 2. de Vniuerso cap. 20.* Angles *quæst. de Arte magica diffic. 8.* S. Albertus *super Lucam 9.* Pelbartus *in Rosario aureo Theologiæ, verb. Dæmones & §. 83.* Nauar. *Summ. cap. 11. num. 38.* Petrus Thyræus *de damoniacis toto cap. 48.* Azorius *tom. 1. lib. 9. Instit. Moral. cap. 26. quæst. 2.* Delrius *lib. 2. Disquis. magic. quæst. 30. & lib. 6. cap. 2. quæst. 3. sect. 2.* Et Suarez *3. tom. in 3. par. quæst. 65. art. 4. disput. 15. sect. 4.* quid id optimè probans ait: *Ridiculum esse oppositum.*

ARTICVLVS II.

Indirectè.

§. I.

378 *Plures rebus naturalib. vim naturalem indirectè tribuunt in dæmones.*

QVamuis rebus corporeis directam vim naturalem in dæmones pauci concedant, quamplures tamen secundariam, & indirectam tribuere non ambigunt; inter quos numerantur Guilhelmus Parisiens. *lib. de Vniuerso*, Dionysius Carthus. *in Tob. cap. 8.* Franc. Victor. *Relect. de mag. quæst. 6.* Zacharia Vicecom. *compend. artis exorcist. p. 1. tract. de remed. corporalibus* Hieronymus Menghus *in Flagello dæmon. par. 1. c. 3.* Florianus Canal. *tract. 1. de modo agnoscendi, & sanandi maleficiatos part. 3. in fine*, & nuper Ignatius Lupus 3. *par. com.*

commentar. Edicti Sancta Inquisitionis lib. 22. dist. 2. artic. 2. diffic. 2. Medici plures Lullus *lib. 2. de quinta essentia*, Leuinus Lemnius *lib. 2. de occultis natura miraculis*, Franciscus Valesius *cap. 28. sacra philosophia*, Codroncus, Cæsalpinus, Dioscorides, Plinius, Homerus *in odisse x.* & ibi Didymus, Aristoteles, Pandectarium, Matthiolus, Balduinus, Ronsæus, Q. Sammonicus Serenus *medicina cap. 58.* Euonymus *in Thesauro Medico c. de solidis quibusdam*, Mardobæus Gallus, alijquè supra relati varijs locis primæ par. Nec videntur procedere sine ratione. Sic enim arguere conantur.

379 *Quia dicunt, dæmonem vt plurimum vexare homines per præuiam dispositionem cauſatam in corpore.*

Dæmon vt plurimùm homines vexare consueuit priùs per aliquam rem sensibilem causando dispositionem in corpore humano, per quam fit aptum ad suscipiendam dæmonis actionem, ver. gr. Detur mania, quæ est ira permanens secundùm Damascenum, dicta à Philosopho 4. *Ethicor.* amaritudo, quæ est maximè dispositiua ad alienationem mentis secundùm sententiam Medicorum. Hanc quis non videt valdè dispositiuam ad suscipiendam dæmoniacam vexationem? Modò huic dispositioni applicet Medicus sua alexipharmaca, nonnè poterit per ea directè ab homine auferri, ac totaliter curari? Quis neget? Si autem potest tolli huiusmodi dispositio, saltem indirectè auferetur & dæmonis vexatio, ac totaliter cessabit quælibet eius operatio.

§. II.

Hanc positionem probant. Ratione sumpta ex humore melancholico.

Excitetur à dæmone in homine humor melancholicus, quo maleficiatus, vel obsessus affligatur, ac continuis teneatur angustijs, vt sæpissimè euenire solet; propter quod melancholia dicitur balneum diaboli: Nonnè poterit Medicus suis pharmacijs talem compescere humorem? Inconfesso enim est apud Medicos, quòd melancholiam abigunt vinum, flores bugloſſi, flores boraginis, ocymum, stæchas, granati, sardæ, hyacinthi, topazius, lapis lazuli, aurum, lapis bezoar, syrupus regis Saboris, conserua bugloſſi, conserua boraginis, confectio alkermes, confectio de hyacintho, antidotum asyncritum, confectio hamech, electuarium sennatum, hiera diacolocynthidos, electuarium de gemmis, species diacinnamomum. Ad quid autem huiusmodi congerere remedia, nisi sint sufficientia ad huiusmodi humorem melancholicum auferendum?

Auctoritate. *Auicēna*

Quòd si rationi consentaneum est, hisce medicaminibus hanc tribuere virtutem, ablata causa, per quam afflictio causatur, fugabitur dæmon, qui per talem humorem afflictionem inducit: Recedente enim passiua dispositione in obsesso, penitus recedat, oportet, afflictio dæmonis actiua. Vndè Auicenna *prima tertij fen. 1. tract. 4. cap. 18.* sic scribit: *Quibusdam Medicis visum est, quod melancholia contingat à damonio sed nos non curamus, cum physicam docemus, si illud contingat à damonio; aut non contingat; postquam dicimus, si contingat à damonio, sufficit nobis, vt conuertat complexionem ad choleram nigram, & sit causa eius proxima ipsa cholera; deindè sit causa illius cholera damonium, aut non damonium, non curamus.* Hæc ille. Quasi inferre velit, si tollatur ab ægro illa cholera nigra per medicamina, cessabit & dæmonis vexatio, qui non nisi mediante tali dispositione afflictionem inducere consueuit.

§. III.

Martini Rulandi

ID confirmare videtur exemplum relatum in obseruationibus Martini Rulandi, vt narrat Daniel Sennertus *lib. 6. practic. Medic. part. 9. cap. 9.* de quadam fœmina dæmoniaca, & melancholica, quæ pijs precibus, & medicamentis humorem melancholicum euacuantibus à diabolo liberata est.

Pauli Burgēſis

Cui sententiæ quilibet posset se libenter subscribere, si vera esset positio Pauli Burgensis, qui *in Additionibus super 1. Regum cap. 16. apud Lyranum* videns eum asserentem, dæmones non posse materiam corporalem secundùm suam voluntatem transmutare; sed id facere mediantibus actiuis corporalibus, exindè locum sumpsit probandi, quòd afflicti à dæmonibus per sensibilia aliqua possint totaliter liberari sic arguendo.

Quemadmodum dæmones non possunt materiam corporalem secundùm suam voluntatem transmutare (vt ait Lyranus) ità nec passionare, nisi mediantibus actiuis corporalibus, quæ disponunt materiam ad suscipiendam actionem afflictiuam in corporibus ab eis obsessis. Si autem per aliquam rem sensibilem causari potest contraria dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad suscipiendam dæmonis actionem, nonnè videtur manifestum, per res sensibiles saltem indirectè à dæmonibus afflictos totaliter liberari posse?

§. IV.

380 *At dictâ opinionē falsam esse. Docet Liranus.*

AT quia huiusmodi ratio Burgensis falsa est, falsum est etiam, quòd res sensibiles à maleficiatis, vel obsessis indirectè: vel directè physica actione dæmonem expellere queant.

Hanc veritatem comprobat Lyranus loco citato dicens: *Oportet dicere, quòd cum dæmones sint omninò spirituales substantiæ, nulla res sensibilis, aut virtus corporalis potest in dæmones aliquid agere directè, vel indirectè, per quod possint ab obsessis corporibus expelli.*

Ratio dictat.

Ratione autem facillimè probari potest. Nam licèt aliqui à dæmone vexentur quandoquè per præuias dispositiones ab eo in corpore inductas; exin tamen non sequitur, quòd per medicamina purgato tali humore cesset dæmon vexare hominem obsessum, vel maleficiatum. Nam cum dæmon sit causa libera non naturalis, à corpore humano non dependens, qui se occultè in illud potest intromittere, adhuc iterum, & iterum potest illicò nouos excitare humores, nouasquè dispositiones inducere & fouere, quibus continuos causet dolores; immò sine huiusmodi præuijs dispositionibus acerbissimas valet excitare torsiones: vt mox dicam. Vndè licèt aliqui morbi inducantur per humorem melancholicum, & energumeni vexentur per melancholiam, vt ait Auicenna, non sequitur, quod euacuata cholera nigra tollatur morbus maleficus: vel ab obsesso expellatur dæmon. Non enim satis firma est ratio: quia morbi isti à naturalibus causis prouenire possunt, diabolus nihil cum ijs habeat commercij. Etenim licèt causa proxima talis vexationis sit humor naturalis, tamen & ea vt morbum faceret, non suaptè natura excitata est, sed diabolo mouente: & proindè eius ablatione,

morbus non curatur, nisi etiam causa externa, & primaria intrinsecè humorem illum vel generans, vel mouens auferatur, puta, dæmon. Ideòque paret Medicus pharmaca ad tollendam maniam à dæmone causatam; exhibeat infirmo Topazium, elleborum nigrum, syrup. de boragine, de succo bugloss, antidotum ansycritum, vnguentum rosatum Mesue, confectionem hamech, Electuarium Sennæ, Hieram Pachij, olcum ex pomis Mandragoræ, aliaque antidota huic ægritudini expellendæ perutilia. Quid indè post tot medicamina exhibita, Asinum tondunt; caluum vellunt. Adhuc eadem mania, eadem insania, eadem tormenta, eædem afflictiones, ac torsiones: quia adhuc manet causa causæ, nempè dæmon causa principalis huiusmodi indispositionis, ideòquè nec mirum, si redeat, vel maneat idem causatum.

Quis non fateatur, si quis dolore capitis, vel febri ex mora sub sole corripiatur, non sufficere, si intemperiei illi à Sole generatæ remedia apponantur; sed necessarium esse, vt æger ex Sole in vmbram, & frigidiorem locum se conferat, & requiescat. Nam manente causa causæ manet causatum iuxta illud Aristotel. in antepr. cap. 3. *Quicquid est causa causæ, est causa causati:* Manente in corpore dęmone, qui est causa alterationis humorum, semper manet dolor, & cruciatus à tali causa actualiter procedens: quia continuò humores illi à dæmone alterantur.

§. V.

381 *Experiẽtia ostendit.*

HOc suo nimio malo probant indies à dęmone obsessi, ac maleficio affecti, quorum plures ad me accesserunt Romæ, Venetijs, Bergomi, & alijs locis, qui iam plures annos habentes in suis ægritudinibus, plura pharmaca adhibuerant, medicinas præparantes, lenientes, purgantes, euacuantes, ac roborantes: Alij vt se eximerent à quadam stomachi grauedine, ac suffocatione: Alij vt oculorum doloribus, ac puncturis sanarentur: Alij vt ab alijs afflictionibus eriperentur, quibus diù affecti fuerant: nec tamen post medicamina, pharmaca, sanguinis missionem aliquod sentiebant leuamen: sed adhuc ijdem cruciatus, eadem stomachi grauedo, eædem torsiones, & afflictiones. Quæ omnia tamen vt dicti obsessi, ac maleficiati in Dei bonitate mihi ab Ecclesia tradita in ordine Exorcistatus de sua à dæmone liberatione actus fidei elicuerunt, illicò facto dæmoni præcepto in virtute Sanctissimi Nominis Iesu, vt exiret ab illis, & omne tolleret maleficium, statim pristinæ sanitati restituti sunt. Non ergo per ablationem dispositionis corporeæ tollitur dæmon: vel aufertur maleficium; sed per fidem, ac confidentiam in virtute Sanctissimi Nominis Iesu, & potestate Exorcistæ sibi ab Ecclesia tradita in ordine Exorcistatus.

§. VI.

382 *Vnde nil obstat dictum Rulandi.*

QVid autem contra hoc auctoritatis, vel roboris præstare valet exemplum illud à Sennerto relatum ex obseruationibus Rulandi de illa fœmina à dæmone liberata: cum apertè asserat, ab illo humore melancholico, & à diabolo pijs precibus, & medicamentis liberatam? Non ergo simpliciter per medicamina corporalia; sed principaliter per spiritualia, quibus causa principalis dæmon profligatus est, & à corpore illius fœminæ eiectus.

383 *Vana ostenditur positio Burgẽsis*

Hinc facilè se prodit vanitas positionis Pauli Burgensis, qui falsis innititur imaginibus. Imaginatur enim primò, quòd nullus sit obsessus, nisi ad hoc fuerint præuiæ naturales dispositiones, vel passionales, quod falsum videtur in Saul, qui cum esset in naturalibus optimè dispositus præ cunctis fratribus, & coetaneis suis, vt diuina testatur scriptura 1. *Regum cap. 9.* dicitur tamen de eo *cap. 16. Spiritus Domini recessit à Saul, & exagitabat eum spiritus nequam à Domino*, videlicet, tribuente Deo, vel permittente dæmoni potestatem illum exagitandi, vt ait Glossa, quæ est B. Gregorij. Et ecce quàm vana prima Pauli Burgensis imaginatio: vt clariùs numero sequenti.

Nec secunda minùs falsa est, qua sibi persuadet, dæmonem recedere, quando obsessum actualiter non affligit; cuius imaginationis falsitatem superfluum est, demonstrare; cum sit luce clarior, sæpè recedere dæmonem per operationem, qua circumscriptiuè est in corpore quatenus desinit aliquandiù affligere obsessum; non tamen recedere realiter, ac per suam essentiam, ac præsentiam qua est in corpore definitiuè. Hoc testantur Maximilianus ab Eynaten Exorcista expertus *in Manuali Exorcismorum par. 1. instruct. 9.* dicens: *Solere aliquando dæmones remanere in corpore, & latere aliquo tempore absquè vlla vexatione, vt sic decipiant Ministros Dei.* Idem docet Hieronymus Menghus *Fuste dæmonum cap. 7. Dæmones*, ait *postquam ingressi sunt corpora humana, vt plurimùm se celant, ne ibi deprehendantur adesse: cum sciant, Exorcistas se insectaturos, quoties nouerit, ipsos obsidere illa corpora: etiam quia multa mala possunt ibi peragere, quæ sibi non imputabuntur; nequè quis poterit scire, vndè talia prouenant mala, & quis illa fecerit.* De quo etiam admonet Exorcistas *cap. 15. eiusdem libri*, dæmones persæpè non tantùm latere in aliqua parte corporis, vt in pede, vel digito, vel vngue, nè deprehendantur, & obsessi sibi persuadeant, se esse totaliter à dæmone liberatos; sed etiam in exitu suo in capillis patientis se abscondere, vbi obsessis ab omni interiori, exterioriquè vexatione exemptis diù latent, nullum dolorem interiorem, vel exteriorem illis immittendo.

Ex quibus clarè innotescit, non semper dæmonem obsessum vexare; sed quandoquè manere in corpore absconditum, nec vllam maleficiato per aliquot tempus afferre sensibilem molestiam. Quod experientia demonstrat indies. Videmus enim multos energumenos per aliquot dies, vel saltem horas absquè vlla afflictione quietos permanere, qui tamen à dæmonis obsessione, ac possessione non sunt liberi: quod egomet in pluribus à dæmone obsessis, quos longum esset recensere, expertus sum. Et hoc facilè agnoscit Exorcista, si priùs instructo obsesso, vt credat in potestate ordinis Exorcistatus vt infra explicatur *disput. 4. vbi de ordine Exorcistico*, præcipit dæmoni in virtute Sanctissimi Nominis Iesu, vt coram se causet illas molestias, quas solitus est causare eo absente. Tunc enim dæmon illicò se prodit. Quod non facit, quando à dæmone totaliter sunt exempti.

mal-

§. VII.

384 *Nec requiritur vt ipse vult, in obsesso præuia dispositio.*

IMaginatur tandem Burgensis, obsessos à dæmone non affligi, nisi in eis sit naturalis dispositio passiua huic afflictioni correspondens, quod est, vt supra dixi, basis primaria contrariæ positionis.

Sed quàm hoc sit falsum, rectè docet post alios Matthias Toringus *in Replicis ad Additiones Lyrani super 1. Regum cap. 16.* Obsessio enim, sicut & afflictio est sæpè ex sola Dei permissione, supple, præcedente obsessi, vel eius parentum diffidentia de Dei protectione: vel aliquo demerito: vt vult Glossa prælegata. Vndè dæmon absquè vlla in corpore præuia dispositione potest sine vlla difficultate, si sibi à Deo permittatur, corpus vexare, humores commouendo, venas obstruendo, partem à parte separando, aliasquè huiusmodi afflictiones in corpora subita violentia efficiendo.

385 *Hoc testantur plures obsessi, ac maleficiati hoc nostro æuo.*

Hanc veritatem fateantur illi obsessi, vel maleficiati, qui persæpè nimio suo malo repentè horribiles in corpore dolores, & in animo visiones turpes absquè vlla præuia dispositione, cum timore, & tremore patiuntur; vel sentiunt, maximè coram Sacerdote anhelationes, palpitationes, syncopas, vomitus, frequentem membrorum titillationem, sicut ventum frigidissimum, aut calidissimum, & quosdam motus instar formicarum, & ranarum per humeros, & renes discurrentium: Vel cruciantur in aliquo corporis membro doloribus, qui statim ad crucis signum amouentur, & currentes per artus locum mutant. Arguant de suo errore Burgensem, eiusque fautores ij, qui cum benè se habeant, nullis peccantibus humoribus in causa existentibus repentinis morbis cum grauissimis symptomatibus corripiuntur, puta mentis stupiditate quadam, varijs delirijs melancholicis, motibus quibusdam conuulsiuis, qui epileptici videntur; repentinis corporis passionibus, & oppressionibus, quas ipsi explicare nesciunt.

§. VIII.

386 *Quorum exempla aliqua referuntur.*

HAnc veritatem ex pluribus exemplis, quibus comprobare possem eorum, qui à dæmone obsessi, vel maleficio affecti coram me fuerunt adducti, hęc pauca sequentia referam.

Anno Domini 1648. Quædam adolescentula à Castrofranco Oppido Diœcesis Tarusinæ cum sanitate perfecta ditata esset, corporis robore munita, ac membrorum dispositione, lineamentis, ac colore benè ornata, repentè quadam nocte post tertiam horam cum atrium domus pertransiret à dæmone sub forma Leonis fuit arrepta, ità quòd cæpit phreneſi, ac mania laborare, dentibus fremere, ferrum, acus, cæteraquè dura frangere, furijs agitari, varias in corde, stomacho, ac renibus perpeti torsiones, nec tamen vlla præcesserat in corpore humorum mala dispositio; quod clarè innotuit. Nam antea tunc temporis hilaris, & alacris cum matre, ac fratre suo ludebat. Post etiam, cum statuisset Pater, eam coram me adducere, qui à Castrofranco distabam milliaria circiter 30. tunc dæmon exclamare cæpit dicens: Se non posse amplius in ea manere; ideòquè potius ex eius corpore voluntariè exire volebat, quàm expectare, quòd à me hoc sibi esset imperatum. Propterea finxit, se esse egressum, ex quo in itinere adolescentula semper se bene habuit, nec aliquam passa est à dæmone molestiam. Cum autem fuit in prospectu meo quæsiui ab ea: quomodo se haberet; quæ dixit, benè. Ego tamen ex oculis, & faciei motibus agnoscens eam non esse liberam à dæmonis oppressione; priùs ab ea actu fidei elicito in virtute Sanctissimi Nominis Iesu, & potestate exorcistica mihi ab Ecclesia tradita, facto dæmoni præcepto in Nomine Iesu, illicò se prodidit, eamquè cæpit torquere more solito in corde, stomacho, gutture, &c. sed statim coactus fuit ab ea exire, ac totaliter recedere.

Sic eodem anno alia adolescentula eiusdem Oppidi coram me fuit adducta, quæ varijs à dæmone torsionibus afficiebatur in corde, stomacho, in capite, & alijs membris, quæ virtute Sanctissimi Nominis Iesu totaliter à Dæmonis vexatione absque vllo medicamine corporali libera permansit.

Nec silentio sunt prætereundæ passiones innumeræ, quibus diù affecta fuit quædam Monialis Anno enim Domini 1664. mense Decembris Bergomi rogatus fui, vt prædictam Monialem exorcizarem, quæ iam à pluribus Exorcistis fuerat exorcizata, sed numquam à Dæmone liberata, qui pluries fassus est per os ipsius, se in eius corpus fuisse ingressum, dum illa adhuc esset infans trium annorum, ideoque cum tempore, quo cæpi illi auxilium præstare annum ageret trigesimum, consequenter 27. annis Dæmon illam possederat, eam torquendo multifariam, multisque modis, nunc die, noctuque clamando, nunc in stomacho, alijsque corporis membris affligendo, nunc cibum euomendo, sed in maiori quantitate, quam sumpserat: nunc in choro omnes moniales clamoribus perturbando, modò eas percutiendo, modò Conuentus suppellectilem subuertendo, vel frangendo.

Cum autem cæperim illam instructionibus, ac benedictionibus meis iuxta doctrinam à me traditam infra Disputatione 4. munire, Dæmon cessauit clamores emittere, vomitum non amplius excitauit, nec alias Moniales perturbauit, nec sacramenta sumere impediuit, vt priùs faciebat; mihique in his, quæ ad Deum vt suum Creatorem, & Dominum recognoscendum, & me vt ministrum Christi, & Ecclesiæ reuerendum spectabant, promptam exhibebat obedientiam, dum pluries in Ecclesia Monialium de licentia Illustriss. D. D. Nuncij Apostolici extra Monasterium ductam exorcizaui; Sed in his, quæ ad eius liberationem spectabant, parum proficiebam, Dæmonque se nolle exire affirmabat; Quare illi insinuaui, vt confessionem generalem peccatorum suorum maximè eorum, quæ fortasse Dæmonis persuasione, vel inductione patrauerat perageret, quod per quatriduum præstitit, sumpto etiam sepiùs Eucharistiæ Sacramento, tandem die 3. Februarij anni 1665. præsentibus RR. PP. suo Superiore, ac Confessario in Ecclesiam ducta, priùs à me in fide rectè instructa, ac roborata sine vllo impedimento pluribus ab ipsa fidei actibus elicitis genuflexa ante Altare in Nomine Iesu præcepi Dæmoni, vt exiret: ipse autem respondit: Vis ergo quòd exeam: *Ego autem respondi, non ego solùm, sed & Deus vult, quòd exeas si hoc ipsa credit. Cæpit ergo ipsam affligere in gutture, ac capite; & cum exire tardaret, ei præcepi, vt caput Monialis, in quo ipse tunc assistebat, pedibus meis submitteret, quod si-*

ne mora præstitit, & tandem sine strepitu exijt. Seruatis ergo quæ infra disp.4. part.3. c.4. art.5. *habentur: Hymno à nobis recitato,* Te Deum laudamus &c. *Monialis Deo gratias agens, læta Monasterium petijt, nullo præuio corporali medicamine adhibito.*

In eodem Monasterio alia Monialis annum agẽs circiter 32. à die suæ professionis, qui fuit sextusdecimus vsque ad trigesimum secundum continuis fuerat ægritudinibus affecta ita varijs (prout ipsa mihi per litteras manifestauit) quòd sentiebat nunc caput suum in duas veluti secari partes; nunc cerebri medullas euelli, nunc ita constringi, quòd spiritum exhalare putabat; modò viscera ità torqueri, quòd non poterat à magnis clamoribus contineri; modò neruos à musculis à carne, & ossibus separari; sæpè cor, & hepar vehementissimè aduri; sæpiùs omnes iũcturas acerbissimis torsionibus cruciari; sæpissimè ventrem inflari, ac tantis, totque afflictionibus, doloribus, ac tormentis in omnibus corporis membris affligi, quòd sibi impossibile videbatur ea verbis explicare posse. Quid non fecerunt Medici spatio quindecim annorum? qualia pharmaca non adhibuerunt? maximè cum Monialis parentes essent valdè diuites, ideoque prompti ad soluendum pro expensis. Videas nunc medicinas applicare per potum, nunc per bolos, pluries sanguinis emissionem repetere, suffimenta, vnctiones, balnea, emplastra, cliteres, aliaque huiusmodi adhibere, omnia voluere antidotaria, vt à tantis malis ægrotam subleuare possent; sed omnia incassum præstare, oleumque & operam perdere. Tandem eius Confessarius Regularis, an huiusmodi tam diuturna ægritudo fortasse à dæmone causaretur, probare decreuit, præceptum contra dæmonem formando, quo facto, cæpit indicium aliquod habere, in Moniali dæmonem existere talia causantem. Quare statim me inuisit in Conuentu S. Mariæ Gratiarum; omniaque distinctè enarrans me rogauit etiam nomine Priorissæ illius Monasterij, vt ad illam exorcizandam me transferrem. Propterea à Superioribus, ad quos spectabat, habita licentia, Prioriffa illius Conuentus aduocata, ei impositi, vt in Nomine Iesu dæmoni præciperet, nè dictam Monialem impediret, quin statim sine vllo dolore, ac è lecto surgeret, ac vestibus induta ad ianuam Monasterij perueniret. Quod sine mora actũ est. Quę cum fuerit coram me præsentibus aliquibus Monialium maioribus, ciusque Confessario, dæmon se patefecit totius mali auctorem; sed cum Monialis fuerit in fide, ac fiducia in Deum benè à me instructa, repetitis aliquot dies instructionibus, factisque probationibus ad liberationem necessarijs, quæ habentur infra disputatione 4. part. 3. huius operis, præceptis à me factis dæmoni in Nomine Iesu de egressu, tandem sine medicamine corporali ita sanitati perfectæ restituta est, quòd sequenti Aduentu, qui proximus erat, cæpit ieiunium exercere, Chorum die, nocturque frequentare, orationi intendere, ac cætera Monasterij munia à suis Maioribus sibi imposita adimplere.

Aliæ plures pluribus locis diuersæ ætatis, conditionis, ac sexus sic fuerunt à dæmone varijs, ac repentinis molestijs affecti, & etiam totaliter ab ipsius tyrannide erepti, quos referre nimis tædiosum esset; Qui omnes nec ante, nec post liberationem aliqua sumpserunt medicamina corporalia, vt ab illis prauijs humorum dispositionibus purgarentur; sed illicò perfectam assecuti sunt sanitatem.

Si autem dæmon eos vexasset mediantibus prauijs humorum dispositionibus, vt putat Burgensis, necessarium fuisset, vel ante, vel immediatè post liberationem per medicinas corporeas præparantes, lenientes, purgantes, & euacuantes huiusmodi prauos humores euacuare, & purgare. Aliter numquam potuissent perfectam obtinere sanitatem. Sed experientia contrarium docet. Non ergo in obsesso, ac maleficiato necessaria est passiua naturalis dispositio, vt dæmon eum valeat affligere, ac vexare. Nec vllam habet firmitatem Burgensis lapis fundamentalis ex monte aureo Lyranensis doctrinæ deprompti. Quod enim Lyranus dixerit, non posse dæmonem materiam corporalem secundùm suam voluntatem transmutare, nisi mediantibus actiuis corporalibus, quis non videat ipsum loqui de transmutatione secundùm formas corporales naturales, sicquè verum dicit: quia tunc dæmon non potest rebus naturales inducere formas, rem ab vna ad aliam naturalem transmutando formam, nisi actiua passiuis applicando. Negari tamen non potest, quin possit dæmon rem transmutare corporalem per motum localem: vel per aliquam alterationem: vel in corpore aliquod intromittendo durum, quod immediatè causet dolorem absquè vlla præuia in corpore facta dispositione: vt latè prosecuti sumus *tom. 1. disp. 2. & disp. 4. in fine.*

§. X.

387 *Obiectio fit digna scitu.*

SEd fortasse dicent prędicti assertores pro suę positionis firmitate, ac robore. Si dæmones possunt agere in sensibilia, ea transmutando siuè per motum localem: siuè per alterationem applicando actiua passiuis: vel aliquo alio modo, quidni, & res sensibiles valeant saltem indirectè agere in dæmones? Nonnè axioma illud Aristotelis 1. *de Generat. & corrupt:* est apud omnes vulgatissimum: *quod agens in agendo repatitur?* Si ergo dæmones agunt in sensibilia, cur & ab illis saltem indirectè pati nequeunt?

388 *Declaratur, ac refellitur.*

At vide, quàm infirma sit, ac debilis istorum ratio. Vbi enim inueniuntur in dicta actione conditiones requisitæ, vt agens in agendo patiatur? Si enim illud axioma attentè, ac medullitus consideramus, statim agnoscimus, ad eius veritatem requiri: Primò, quòd agens, & patiens communicent in materia, defectu cuius licèt Deus agat in ista inferiora; ab eis neutiquam pati potest; & licèt ea moueat, ab eis moueri nequit. Secundò, quòd virtus actiua passi sit fortior resistitiua agentis; ideòquè ignis quandoquè agit in aquam, & ipse non patitur ab aqua. Tertiò, quòd vtrumquè sit intra spheram actiuitatis alterius, videlicet, quòd vtrumquè habeat virtutem attingendi alterum in debita distantia. Idcircò cælum licèt agat in ista inferiora, nullo modo tamen ab eis pati potest.

Modò quis rebus naturalibus vim agendi in dæmones siuè directè, siuè indirectè tribuere audeat? Quomodo ab eis pati potest, si cum eis non communicat in materia: cum ipse sit substantia incorporea, illæ materiæ corporeæ subiectæ? Si virtus actiua rerũ corporearum non est fortior virtute resistitiua dæmonũ, quinimmò virtus, ac potestas dæmonum maior est cuiuscumquè rei corporeæ virtute, ac fortitudine: cum nõ sit potestas super terram, quę comparetur eis? Si tandem non sunt infra spheram

ram actiuitatis rerum sensibilium: cum dæmones non sint extensi in ordine ad locum; nec possint tangi à rebus sensibilibus?

§. XI.

Prædictam falsam opinionem insinuauerat dæmon cuidam Parocho, qui anno Domini 1665. Mense Martij dum tempore quadragesimali concionabar in Oppido Cocalei Diœcesis Brixiēsis ad me confugit secum ducens quandam mulierem innuptam annum agentem circiter trigesimum à dæmone obsessam, quam priùs ipse diù exorcizauerat, mihi enarrans, quòd sibi interroganti Dæmonem, quando esset egressurus, & quibus medijs, respondit dæmon, quòd opus erat, priùs corpus illius medicinis corporeis benè purgare iuxta regulas, quas ipsemet ipsi Exorcistę traderet: quibus auditis Exorcista libenter remedia corporalia per scripturam accepit à dæmone, de quibus vt securus esset, ea Medico ostendit, à quo fuerunt laudata, & approbata, qua de re prædictus Parochus maiori gaudio quotidiè ad dæmonem exorcizandum accedebat, à quo per exorcismos quotidianam lectionem, & instructionem accipiebat, sic ex Parocho, & Exorcista diaboli discipulus euaserat. Tandem post lōgos, & iteratos exorcismos dæmon illū admonuit, quòd ipse non poterat egredi ex corpore illius mulieris nisi exorcismi pronunciarentur à nouem Exorcistis, idcircò iam ad aliquos vnà cum Energumena accesserat; sed dæmon addidit, oportere quòd illi nouem Exorcistæ simul eodem tępore super Energumenam exorcismos pronunciarent. His à me auditis Presbyterum increpaui de sua nimia ignorantia, ac credulitate admonique illum, ne imposterum diaboli directioni se committeret.

389 Quare iuremeritò dicimus dæmones: quia incorporei, simplices, indiuisibiles, inextensi, substantiæ purè spirituales, toraliter à rebus sensibilibus diuersæ, potestate, ac virtute cunctis rebus materialibus prestantiores, nullam in obsessis, vel maleficiatis cruciandis, & affligendis præuiam requirentes dispositionem, à rebus naturalibus nullo modo siuè directè, siuè indirectè pati posse physica actione, licèt ab eis affligi possint actione intentionali modo, quo sequenti sectione demonstrabitur.

Concluditur, dæmones siue directè, siuè indirectè à rebus naturalibus pati nō posse.

SECTIO II.

Intentionali actione.

390 CVm hæc materia implicatior sit, quàm vno verbo queat enodari, ante omnia ingenij acies maximoperè illi explicandę est intendenda, nec parcendum labori, vt eius veritas distinctè, & apertè eluceścat.

Sicut res naturalis duplex habet esse, Reale, & Intentionale.

Quemadmodum ergo res sensibiles duplex habent esse: Reale vnum: Intentionale alterum. Reale, vbi res realiter inhærent: vt lux in corpore lucido, & albedo in pariete. Intentionale, vbi sunt earum species siuè sensibiles, siuè phantasticæ, siuè intelligibiles. Ità duplici actione, oportet, agant in subiectum: Physica vna per qualitates sibi inditas; vel per motum localem, de qua supra Intentionali altera, qua agens producit qualitatem in potentia, quæ si sensitiua exterior est, sensibilis dicitur: Si sensitiua interior, phantastica appellatur: Si intellectiua, intelligibilis nuncupatur.

Ità agit in subiectum duplici actione

Physica, Intentionali, Sēsibili, Phantastica, Intelligibili.

Non est tamen hęc actio intentionalis (quod diligentissimè obseruandum) ipsa sensatio siuè externa, siuè interna: nec ipsa intellectio producta ex specie intelligibili, & ab intellectu agente: quia hę omnes sunt actiones immanentes, quibus non possunt agere res sensibiles, de quibus loquimur modò; cum non habeant animam, vel potentias, in quibus possint manere tanquam in subiecto perficiendo. Sed est actio transiens, cuius terminus est aliquid pręter actionem: videlicet, Formaliter *est relatio obiecti ad potentiam:* Materialiter *est ipsa species vel sensibilis: vel phantastica: vel intelligibilis*, quatenus procedit ab ipsa re sensibili.

391 *Qua actio intentionalis est actio trāsiens.*

Cum ergo res naturales nec directè, nec indirectè agere possint in dæmones actione physica. Restat, si aliquid in eis operantur, dum curantur maleficia, & dæmones expelluntur earum virtute, id fiat actione intentionali aut Sensibili: aut Phantastica: aut Intelligibili. Ideò videndum, quarum ex eis tribus id fiat. Quod tribus sequentibus articulis prestabitur.

Videndū ergo si agant vel Sensibili Vel Phātastica, vel Intelligibili.

ARTICVLVS I.

Sensibili.

§. I.

392 NOn potest exacta, ac perfecta actionis sensibilis, qua sensibilia agere in dæmones suspicantur, haberi notitia, nisi agnoscatur priùs, de quibus sensibilibus tractetur in pręsenti disputatione. Cum enim detur sensibile tum prout dicit aptitudinem ad agendum, scilicet, ad sentire: vt est animal: tum vt importat aptitudinem ad sentiri: sicuti est res apprehensa à sensu, quæ sensibilis dicitur: quia apta nata est sentiri, seù percipi à sensibus, nemini proculdubio est ambigendum, nos loqui de sensibili non primo; sed secundo modo, *quod est ens spectans ad compositionem integrantem substantia, aut quantitatis, pendens à materia subiectiuè proximè (vt est forma substantialis:) aut remotè, (vt sunt omnia accidentia ipsi forma inhærentia,) aptum natum mouere sensus.*

Sensibile hic sumitur passiuè pro eo quod aptum natum est sentiri.

Quid sit huiusmodi sensibile.

Quos quidèm sensus mouere nequit nisi sit *Aliquid singulare:* Cum sensus sit tantùm singularium, sicut scientia est vniuersalium, *Corporeum:* quia sensus, qui est facultas corporea, non potest ferri in aliquod incorporeum, & spirituale. *Extensum non tantùm in ordine ad se; sed quoquè ad locum. Præsens, & in debita distantia collocatum, per debitumquè medium sensui præsentatum*, vt sic aptè, commodèquè per speciem cum ipso sensu coniungatur.

Quid requirat, vt sentiatur.

Hoc autem sensibile, seù res sensibilis sic accepta prout dicit aptitudinē ad sentiri, siuè sentiatur per se, vt accidentia: siuè per accidens, vt substantię: siuè propriè, puta ab vno sensu tantùm: siuè communiter, vt à pluribus sensibus externis, quomodo sumatur, ad actionem intentionalem sensibilem habet concurrere prout ex se emittit speciem sensibilem, quæ est imago, & similitudo ipsam rem sensibilem repręsentans, quę per aliquod medium corporeū defertur ad sensum, vt rectè docet Arist. 2. *de Anima tex.* 122. dicens: *oportet autem vniuersaliter de omni sensu accipere, quòd sensus est id, quod est susceptiuum formarum sine materia*, vt cera

393 *Hoc sensibile concurrit ad actionem intentionalē per speciem sensibilē.*

sine

sine ferro, & auro annuli, seù sigilli recipit signum. Vbi intelligit, quòd sensus recipit suum obiectum, non quoad suum esse materiale, & naturale; sed benè quoad suum esse purum, & intentionale, idest secundùm suam speciem intentionalem sensibilem; ex qua specie intentionali, & ex potentia sensitiua producitur sensatio, ver.gr. Albedo, quæ est res sensibilis habens esse reale in pariete, in quo subiectatur, emittit speciem sui, quę est imago, & similitudo albedinis, quę similitudo defertur per aerem medium ad oculum sibi præsentem; ex qua similitudine albedinis, & potentia visiua paritur sensatio, scilicet, visio albedinis. Sic sonus, qui dicitur habere esse reale in aere velociter moto, & facto virtute percutientis, & percussi; postmodum in aere circumstante orbiculariter suam generat, & multiplicat speciem, quæ est repræsentatiua ipsius, quæ non est sonus; sicut & species coloris non est color; ideòquè sicut non videtur species coloris; sed ipse color; sic non auditur species soni, sed sonus per suam speciem venientem ad auditum. Ex qua specie, & potentia auditiua paritur sensatio, nempè, auditio soni. Obiectum enim est causa sensationis, quatenus vnitur potentiæ sensitiuæ per suam speciem: quia per se non potest vniri potentiæ, nec eam tangere; aliter nullam faceret sensationem, teste Aristotele *eodem lib.2.de Anima tex.* 75. dicente: *Nullum sensibile positum super sensum facit sensationem.*

§. II.

394 *Quę species requiritur ad producendam sensationem.*

QVare requiritur species intentionalis sensibilis qua recepta in sensu producatur sensatio, quę est actio immanens perficiens subiectum, in quo est, quæ ideò non potest nuncupari actio intentionalis sensibilis, cum hæc sit actio trasiens, cuius terminus est aliquid præter actionem. Quid ergo erit huiusmodi actio intentionalis sensibilis? Si formaliter sumatur, nil aliud vtiquè, quàm *relatio obiecti mouentis ad potentiam motam*; Materialiter verò *est ipsamet species sensibilis, quæ est imago, & similitudo ipsius rei sensibilis*, qua mediante dicitur res sensibilis agere in potentiam: quia defertur per medium ad potentiam, eamquè mouet ad producendam sensationem: vt species, seù similitudo rubedinis emissa à rubedine per aerem defertur ad visiuam potentiam, eamquè mouet ad producendam rubedinis visionem.

395 *Vndè ad actionem intentionalẽ sensibilem cõcurrũt Potentia Obiectũ.*

Ex quibus omnibus facilè colligitur, ad actionem intentionalem sensibilem quinquè concurrere, scilicet, Potentia, Obiectum, Organum, Medium, & Species ipsa sensibilis.

Potentia: vt visus, vel auditus, vel odoratus, vel gustus, vel tactus.

Obiectum: videlicet, res sensibilis benè disposita, & in debita distantia collocata: vt color, vel sonus, vel odor, vel sapor, vel alia huiusmodi sensibilia vel per se vel per accidens, propria, vel communia. Vel dicamus visibile, vel audibile, vel odorabile, vel gustabile, vel tangibile.

Organũ. Medium Species.

Organum: vt oculus, vel aures, vel nares, vel lingua, vel neruus tactiuus. Medium: vt aer, vel caro, per quos transit species obiecti ad potentiã, & Species sensibilis, quæ est imago, & similitudo obiecti, à quo emittitur, & defertur per medium ad organum potentiæ; sic postea ex potentia, & obiecto mediante specie sensibili, à qua denominatur actio sensibilis intentionalis producitur sensatio.

§. III.

HIs clarè perspectis, ac consideratis, quis audeat enunciare, & affirmare, res naturales in dęmones actione intentionali sensibili agere posse? Quomodo mouere possunt per suas species sensibiles dęmonum potentias exteriores sensitiuas, si in dæmonibus non sunt huiusmodi potentiæ? 396 *Quibus cum careant dæmones, à rebus naturalib. pati nequeunt actione intentionali sensibili. Possunt tamen dæmones assumere corpora, & in eis exercere actiones spectantes ad motum localem.*

Licèt enim dæmones possint in corpore assumpto operationes exercere, quę consequuntur animam, prout est corporis motrix: vt mouere membra exteriora, manus, pedes, palpebras oculorum, genas ad ridendum, os, & linguam ad loquendum, maxillas ad manducandum, & alias huiusmodi operationes exercere ad motum localem pertinentes; Non tamen exercere possunt operationes, quę consequuntur animam, inquantum est perfectio, & forma corporis. Non enim dęmon vnitur corpori vt forma informans, siuè vt perfectio eius: vt eruditè docet D.Bonauent. *in 2. dist.8. art.3. q.2.* Idcircò mouent oculos, sed non vident; aures, sed non audiunt; nares sed non odorant; genas mouent ad ridendum, sed in eis non est exhilaratio cordis; maxillis, ac dentibus cibum comedere videntur, ac recipere in stomachum; sed non conuertunt in substantiam aliti; nec ibi est deperditi restauratio: quia corpus ab eis assumptum non est organizatum nec animatum: quia in eo non sunt cor, & cerebrum, nec alia organa, quę in sentiendo dominantur: nec calor naturalis, seù animalis, qui instrumentum est potentiæ sensitiuę; nec ex tali corpore, & dæmone fit vnum per essentiam; ideò nec illa vera sunt organa, sed tantùm aerea, & apparentia, cum non sint formata ab Angelo, vel dęmone, vt per illa sentiat; sed vt per illa propietates intellectuales attendat. Mouendo ergo linguam format verba, quibus videtur loqui; sed vt per hæc alijs suos exprimat conceptus. Auribus videtur percipere voces loquentium; sed vt intelligat sermones eorum, quos etiam sine auribus intelligit. Idem est dicendum in corporibus energumenorum, in quibus non existit, ac operatur vt forma informans; sed tantùm vt mouens eo modo, quo dixi. Non ergo huiusmodi dæmonum operationes sunt sensitiuæ; sed omnes intellectiuæ cognitiones.

§. IV.

QVarè pertentent Exorcistæ quantum possunt, res varias obsessis adhibere naturales, & corporeas, quibus actione intentionali sensibili dæmones torquere opinantur; oleum, & operam perdent. Studeant toto suo conatu quantumvelint, & sciant, recipere galbanum, sulphur, asamfætidam, aristolochiam, hypericonem, rutham, carnem, vel limaturam vngulæ asini, canis, ac diaboli stercora; ex eisquè facto fætido suffumigio maleficiati, vel obsessi nares fumigare, vt dæmon tali perculsus fętore in fugam versus totaliter ab obsesso recedat. Quid indè? In cælum iaculantur, arenam, ac litora arant, lapidesque elixant. Ipsi enim dęmones de nulla re magis delectantur, quàm de rebus fętidis. Hinc si assumunt corpora, vel sũt cadauera fętida, & graueolentia: vel ex aere fætido, & graueolenti formata. Si in corporibus humanis habitant, excitant humores prauos, & putidos, in ijsquè residen, ac commorantur. Si exeunt è corporibus, in suo discessu energumeni guttur, & os odore sulphureo plenum relinquunt. 397 *Veritas practicatur quoad sensũ Odoratus*

Si

si apparent alicui; cum recedunt, aerem circumstantem vndequaquè fætoribus intolerabilibus, ac putoribus graueolentibus replent, & inficiunt. Quid ergo valebunt contra dæmones huiusmodi fætores? Persentiet quidem obsessus talium suffimentorum odorem, quæ cum calida sint, & calidi natura ascendere, ad eius caput ascendent, secumquè alios vapores adducent; qui simul implentes, in eo grauitatem efficient: diabolus verò subsannabit Exorcistam ostendens, se magna affici molestia, vt ille ignarus diaboli astutiam non præcauens iterum, & iterum replicet suffimenta, donec cum maximo obsessi detrimento sua caliditate inflammationem progignere, & humores frigidos fundendo epilepsiam, apoplexiam, conuulsionem, & alios graues morbos excitare habeant.

§. V.

398 Visus. COntendant deformes in charta pingere diaboli effigies, easquè ante ipsius ponere oculos, vt harum species sensibiles delatæ ad eos moueant ad iram. Quid indè? In aquam scribunt, cæco ostendunt colores. Oculos habent, & non videbunt.

Auditus Perstrepent in auribus verbis contumeliosis, conuicijs irritent, prouocent, lacessant. Quid indè? Mortuo verba faciunt, litori, ac vento loquuntur, surdo canunt, & appetunt, hylam inclamant, si putant dæmonis aures fastidire.

Gustus. Componant cibos absinthio, & ruta, aliaquè amara edulia. Vel potiones acres obsessis sumendas exhibeant, vt dæmones talem amaritudinem, & acrimoniam non sustinentes, festinatò auolent à corporibus, quæ obsident. Quid indè? Inaniter aquam consumunt: Corem alunt, milium terebrant, in frigidum furnum panes immittunt.

Tactus. Percutiant pugnis, & calcibus miserum obsessum; colaphis cædant, flagellis, funibus, bacillis, alijsquè id generis instrumentis impetant. Faciem eorum fætidis, ac squalidis sputis deturpent. Quid indè? Si hiscè putant dæmones sensibiliter affligere, eosquè abigere: Ignem dissecant, aerem, & nebulas verberant, hydram secant, mortuos flagellant cum non mediocri viuentium cruciatu, ac detrimento, dum intus à dæmone torquentur, & exteriùs ab Exorcista malè habentur.

Parent balnea ex lixiuio cum cinere oliuarum, & aqua fluminis, in quibus ebulliant ruta sabina, hypericon, artemisia, verbena, palma Christi, & aristolochia rotunda: Si dum iubentes in hæc totum obsessi corpus immergi, & ablui, dæmones fugari putent, æthyopem dealbant, vtrem mergunt vento plenum, & laterem lauant: cum nulla res naturalis actione intentionali sensibili in dæmones agere queat: eò quia non habent potentias, aut organa, quæ possint moueri à specie sensibili, eamquè ad producendam sensationem in se recipere.

§. VI.

399 Obijcitur De Raphaele Archan. De Angelo Custode, corpora assumen- AT dices fortasse: Cum dæmones Angelis bonis in naturalibus æquiparari valeant, quæ in eis integra remanserunt. Si illi, quos fingere non decet, in corpore assumpto quandoquè, imò sæpiùs apparuerunt habentes oculos, aures, os, nares, manus, pedes, ac cætera organa corporea: sicut notum est omnibus credentibus de Angelo Raphaele: qui apertè loquebatur Tobiæ iuniori; cum eo simul comedebat, bibebat, & ambulabat; dixitquè ei, quòd esset ex filijs Israel: & seniori, quòd esset Ananias Ananiæ magni filius: Idem prorsus fatendum de Angelo Custode, qui sub forma Pastoris familiariter morabatur, ac conuersabatur cum Herma discipulo Pauli Apostoli: vt habetur *tomo 1. Bibliotheca Veter. Patrum*; ac de alijs Angelis alijs seruis Dei apparentibus; cur ergo, & dæmones idem præstare non poterunt? An quia eorum operationes sunt fallaces? Nonnè & illæ Angelis Raphaelis videntur eiusdem notæ? *tibus, & varias in eis opera tiones exercentibus*

Verùm si attentè, & exactè Raphaelis, aliorumquè bonorum Angelorum actiones contemplemur, non fallaces; sed veraces, mysterijsquè refertas inueniemus. Quamuis enim Angeli corpora assumant humana tantùm apparenter, puta aerea, in quibus non vera opera vitæ operantur; non tamen fictio, sed mysterium dici debet. *Fictio enim est signum falsi:* vt quando aliquid adhibetur ad significandum aliquid; vel aliqualiter, quod, vel qualiter non est. Sed quandocumquè est correspondentia signati ad signum; ità quòd res significatæ ità se habent, sicut significantur, non est fictio, licèt signum sit alterius naturæ, quàm significatum. Nam etiam vocibus, quæ accidentia sunt, significamus substantiam, quæ alterius naturæ est, quàm accidentia. Vndè quemadmodum, cum aliquis gestu corporis significat qualitatem mentis alterius, cuius personam induit, quamuis in eo non sint qualitates mentis, quas figurat; non tamen ibi est fictio, sed mysterium: quia per rem sensibilem, ac visibilem repræsentatur res spiritualis, ac inuisibilis. Sic intelligibilia sub figuris sensibilibus propter similitudinem quandam sine fictione significamus, licèt intelligibilia non sint sensibilia. 400 *Satisfit obiectioni & mysterium declaratur multipliciter*

Hanc veritatem probat Augustinus *libro contra mendacium cap. 10. tom. 4.* vbi loquens de Iacob, qui coram Isaac finxit, se esse Esau, ait: *Iacob, quod matre fecit auctore, vt patrem fallere videretur, si diligenter, ac fideliter attendatur, non est mendacium, sed mysterium. Quæ si mendacia dixerimus, omnes etiam parabolæ, ac figuræ significandarum quarumcumquè rerum, quæ non ad proprietatem accipiendæ sunt: sed in eis aliud ex alio est intelligendum, dicentur esse mendacia, quod absit omninò. Nam qui hoc putat, tropicis etiam tam multis locutionibus omnibus potest hanc importare calumniam; ità vt hæc ipsa, quæ appellatur metaphora, hoc est, de re propria ad rem non propriam verbi alicuius vsurpata translatio possit ista ratione mendacium nuncupari. Quæ significantur enim vtiquè ipsa dicuntur: putantur autem mendacia, quoniam non ea, quæ verè significantur, dicta intelliguntur; sed ea, quæ falsa sunt, dicta esse creduntur.* Hæc Augustinus.

§. VII.

SEd nonnè hoc in seipso ostendit ille spiritus veritatis, de quo Veritas increata *Ioan. 15.* ait: 401 *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre, spiritus veritatis, qui à Patre procedit &c.* apparuit sub columbæ specie, atquè sub forma ignis? Quis autem audeat asserere, spiritum sanctum habere formam ignis, vel columbæ? An dicenda ibi fictio? Auertat Deus hoc à nobis; spiritus enim veritatis fingere non potest. Quid ergo? Mysterium. Columba enim, sicut & ignis erant tantùm signa signatum referentia: Columba gratiæ plenitudinem in Christo, vt in alios redundaret, quos redimeret. Ignis ardorem charitatis in Apostolis, quos repleuerat. Sic testantur Theologi D. Bonau. D. Thom. Guilhel. Richar. & alij *in primo sent. d. 4.*

Nec

Nec illa columba fuit verum animal habens animã sensitiuam: nec ille ignis verus ignis ardens, quamuis fuerint res veræ corporales ministerio Angelorum, vt ait August. 4. *de Trinit.* ex æthere purissimo formatæ, in quem expleto officio etiam mox resolutæ fuere. Non tamen ibi fictio; sed mysterium: quia ibi veritas erat in significando: cum propterea illa similitudo offerebatur sensui, vt significaretur, quòd ibi erat spiritus sanctus: vt eruditè docet D. Bonau. *in* 1. *dist.* 16. *q.* 4. & post ipsum Pelbartus *in aureo sacra Theol. Rosario tom.* 1. *vers. Missio.* §. 38.

402 Hoc ergo idem iuremerito fatendum de angelicis spiritibus. Non enim repugnat veritati Sanctorum Angelorum, quòd corpora assumpta appareant viuentia, quamuis non sint: quandoquidem non assumuntur ad repræsentandum vitam corporalem; sed Angelorum præsentiam, qui verè viuunt. Sic Angelus Raphael Tobiæ loquebatur, apparenter comedit, & bibit, vt per hoc se exhiberet congruum itineris socium, & ductorem, ac diuinam misericordiam illi impensam manifestaret, in multisquè instrueret, quæ ei forè necessaria æstimabantur: vt ipsemet *Thobiæ* 12. fatus est: *Cum essem vobiscum videbar quidem manducare, & bibere: sed ego potu inuisibili, & cibo vtor.*

Nec ibi fuit, vt fatetur D. Bonauent. *in* 2. *sent. d.* 8. *art.* 3. *q.* 2. deceptio, aut illusio quantum est ex parte Angelorum, licèt aliquis ignorans naturam ipsorum posset ex hoc opinandi falsum, locum sumere. Nam, vt etiam ait August. *loco citato contra mendacium: Verax significatio nullo modo mendacium rectè dici potest.*

Quod verò Raphael Angelus dixerit Thobiæ iuniori ex filijs Israel: & seniori esse Ananiam Ananiæ magni filium, mysticè est intelligendum. Ostendere enim voluit, se esse ex filijs Israel, idest, ex his, qui speculantur in amore Dei. Vir enim speculans in amore Dei Israel dici potest. Filiumquè magni Ananię se nuncupauit: quia Ananias tantùm valet, sicut adiutor: vel sicut gloria Dei, inquit Glossa marginalis, quę est Venerabilis Bedę: sic Raphael erat adiutor promotionis gloriæ Dei. Quo modo vtitur etiam Apostolus 1. *Corinth. cap.* 3. *de seipso alijsquè Prædicatoribus* dicens: *Dei adiutores sumus.* Non ergo Raphaelis vlla fuit deceptio, licèt corpus assumpserit humanum tantùm apparenter, nec in eo opera veræ vitæ fuerit operatus.

403 *Concluditur nõ posse dæmones pati à reb. corporeis passione intentionali sensibili.*

Quare sicut Angeli boni corpora vera humana non assumunt; nec veros habent oculos, aures, nares, manus, pedes, cæteraquè organa, & instrumenta ad vitam corporalem necessaria; ideòquè nec moueri possunt, aut pati à rebus naturalibus per species intentionales ab eis emissas: ità & dæmones, cum sint incorporei, nec vera assumant corpora; sed tantùm apparentia, nullo modo à rebus naturalibus huiusmodi actione intentionali sensibili pati queunt. Nequè in corporibus energumenorum, aut maleficiatorum; quia ibi non sunt dæmones, vt forma informans: nec in his corporibus exercens operationes, quæ consequuntur animam in quantum est perfectio, & forma corporis; sed tantùm prout est motrix; idcircò res naturales in dęmones nullatenus actione intentionali sensibili agere valent.

ARTICVLVS II.

Phantastica.

§. I.

404 *An res naturales actione intentionali phãtastica possint agere in dæmones*

QVamquam res naturales actione intentionali sensibili in dæmones agere nequeant, nihilominus non videtur eis actio phantastica deneganda. Nam D. Dionysius *lib.* 4. *de diuin. nomin.* ait: *In dæmonibus esse furorem irrationalem, amentem concupiscentiam, & phantasiam, proteruam.* Si ergo in dæmonibus est phantasia, quid prohibet, res sensibles agere in eam, illam mouendo per speciem phantasticam, cum suaptè natura ex se emittendi talem speciem, si detur potentia aliqua apta ad talem in se speciem suspiciendam, vim obtineant?

405 *Hoc falsum esse demonstratur ex natura actionis phantasticę.*

At si naturam, & quidditatem phantasticæ actionis attendamus, id statim falsum nobis aperitur. Quid enim est actio phantastica intentionalis? Nil aliud profectò, si formaliter accipiatur, quàm *Relatio obiecti mouentis ad potentiam sensitiuam internam motam*, puta, *ad imaginatiuam, seù phantasiam speciem sensitiuam à se emissam.* Materialiter verò sumpta nil aliud est, quàm *species ipsa, seù imago obiecti prout mouet potentiam interiorem, & in eo recipitur.* Quæ hoc modo actio phantastica appellatur; sicut sensibilis dicitur prout sensui exterioti repræsentatur, illum mouet, in eoquè recipitur.

Postquam enim species sensibilis, quæ est imago, & similitudo obiecti, recepta est in organo sensus exterioris, puta in oculo, vel aure; nihil aliud requiritur, nisi potentia interior sensitiua, quæ sit benè dispositа, & recipiat à sensibus exterioribus species huiusmodi sensatas. Vel ipsamet potentia ex his, quæ à sensibus accepit exterioribus, eliciat species non sensatas, ex quibus speciebus phantasticis, seù phantasmatibus, & ex ipsa potentia sensitiua interiori tali specie, seù phantasmate informata producitur notitia sensitiua interior, quæ est actio immanens ipsam potentiam interiorem perficiens. Hæc tamen notitia non est ipsa actio phantastica: quia illa non est immanens; sed transiens.

§. II.

406 *Ad cuius functiones assignantur à Doctoribus varię potentiæ.*

VNdè ad huiusmodi functiones obeundas Doctores assignant potentias sensitiuas interiores. Alij vnam tantùm. Alij duas. Alij tres. Alij quatuor. Alij quinquè.

Vna tantùm assignatur à Petro Tatareto, qui putat secundùm mentem Arist. 3. *de Anima* dari tantùm vnum sensum communem, qui vocatur phantasia, æstimatiua, & imaginatiua.

Duæ à Fonseca *lib.* 5. *Metaph.* scilicet, sensus communis, & phantasia. Hunc sequuntur Conimbricenses.

Tres à Toleto, & Græcis omnibus: nempè sensus communis, phantasia, & memoria. Isti enim nullam ponunt differentiam inter phantasiam, imaginatiuam, & æstimatiuam.

Quatuor à D. Thoma, Caietano, Auerroe, & communiter tàm à veteribus, quàm à recentioribus Philosophis, videlicet, sensus communis, imaginatiua, æstimatiua, seù cogitatiua, & memoria.

Nam

Nam ſecundùm iſtos imaginatiua idem eſt, quòd phantaſia.

Quinquè tandem ab Auicenna, Algazello, Alberto, & quibuſdam alijs, præcipuè Medicis, nempè ſenſus communis, imaginatiua, æſtimatiua, ſiuè cogitatiua, phantaſia, & memoria.

407 *Quorum organum remotum eſt cor propinquum eſt cerebrũ.*

Harum autem potentiarum organum remotum eſt cor, vt ait Ariſtoteles: quia hoc eſt primum viuens, à quo deriuantur ſpiritus vitales ad cerebrum. Propinquum verò eſt cerebrum, in quo, teſte Galeno, immediatè reſidet ſenſus internus; & à quo manant ſpiritus animales, qui neceſſarij ſunt ad functiones ſenſuum ſiuè exteriorum, ſiuè interiorum; & per neruos ab ipſo cerebro oriundos ad ſenſus exteriores profluunt, vt artis anatomicæ profeſſores conſtantiſſimè docent. Exiſtunt verò iſti ſenſus interni, ſeù internæ potentiæ in medulla: quia mollitudo aquea medullæ cerebri plurimùm accommodata eſt internorum ſenſuum functionibus, quæ medulla in tot cerebri cellulis iuxta numerum potentiarum à Doctoribus aſſignatarum continetur.

§. III.

408 *Quibus cum dæmones careant, in eos res naturales agere nõ poſſunt actione intentionali phantaſtica.*

CVm autem organum internarum potentiarum ſenſitiuarum, ad quas terminatur actio phantaſtica intentionalis, ſit corporeum, quis affirmare præſumat, res naturales agere poſſe in dæmones actione intentionali phantaſtica? Vbi enim in dęmonibus cor, quod eſt primum viuens, & fons omnium vitalium operationum? Vbi cerebrum, in quo immediatè reſident ſenſus interni, ſi dæmones ſunt ſubſtantiæ purè ſpirituales incorporeæ? Vbi medulla, in qua exiſtunt huiuſmodi potentiæ? Vbi cellulæ, in quibus contineatur illa medulla, ſi ſunt totaliter immateriales, & ab omni materia defæcati? Quomodo poterunt res ſenſibiles actione phantaſtica, mouere potentias dæmonum ſenſitiuas interiores, ſi huiuſmodi potentiarum ſunt expertes?

409 *Explicatur prælegata B. Dionyſij auctoritas.*

At quis ignorat, ſi medullitus B. Dionyſij mentem attendunt, quòd ipſe dæmonibus aſcribit *Phantaſiam proteruam*: quia totam intentionem, & cunctas operationes ad homines decipiendos, & vexandos proteruè, ideſt, ſuperba ferocitate, & crudelitate dirigere ſtudioſè conantur? Non autem, quia habeant potentiam corporali organo alligatam. *Concupiſcibilem amentem*: non quia cognitionis ſint expertes; ſed quia vehementiſſimè tanquam amentes ſine fræno, & retinaculo rationis, quaſi vehementi curſu concitati ad quælibet nociua ſeipſos præcipitare ſolent? *Iraſcibilem furioſam*: quia, contra omnia bona impetuosè iraſcuntur: non ex ignorantia; ſed ex peruerſiſſimo prauæ voluntaris appetitu?

Cum ergo dæmones potentiarum ſenſitiuarum, ſiuè externarum, ſiuè internarum ſint expertes, vt potè incorporei, ſimplices, ab omni materia alieni, ac ſeparati, quibus res ſenſibiles ſeipſas per ſpecies ſenſibiles, ac phantaſticas repræſentare nequeunt, eaſquè mouere ad producendas ſenſationes: vel internas notitias ſenſitiuas; nobis indubitanter aſſerendum, res ſenſibiles in dæmones actione intentionali tàm ſenſibili, quàm phantaſtica nullatenus agere poſſe.

ARTICVLVS III.

Intelligibili.

§. I.

410 *Res naturales agere valent in dæmones actione intentionali intelligili. Probatur ex parte Actionis intẽtion. intelligibilis.*

CVm res ſenſibiles in dæmones ſiuè actione physica: ſiuè intentionali ſenſibili, & phantaſtica agere non valeant, Si in eos aliqua rerum ſenſibilium poteſt aſſignari actio, eam nonniſi intelligibilem eſſe, neceſſe eſt. Quod facilè probari poteſt tum ex parte ipſius actionis intentionalis intelligibilis, tum ex parte potentiæ intellectiuæ, quæ eſt terminus huiuſmodi actionis intelligibilis.

Si enim actionem attendas intentionalem intelligibilem formaliter acceptam, inuenies, *eſſe reſpectũ, ſeù relationem obiecti mouentis ad potentiam intellectiuam motam per ſpeciem intelligibilem ab obiecto, ſeù à re ſenſibili emiſſam; & in ipſa potentia intellectiua receptam*. Si verò materialiter conſideratam; nihil aliud reperies, quàm *ſpeciem intelligibilem, quæ eſt imago, & ſimilitudo rei ſenſibilis; ſed per intellectum agentem abſtracta ab ipſa re ſenſibili; vel à phantaſmate, & recepta in intellectu poſſibili*: ex qua ſpecie intelligibili, & intellectu poſſibili producitur intellectio. Sic res ſenſibilis dicitur agere in intellectum humanum; vel angelicum prout per ſpeciem intelligibilem illum mouet, in eo recipitur, & habet eſſe; ſed alio modo, quàm in ſe habeat. In ſeipſa enim habet eſſe materiale, & naturale; In intellectu verò hominis, vel Angeli ſpirituale, & intentionale.

Potentia intellectiuę terminatis talem actionem.

Si autem potentiam conſideres intellectiuam, agnoſces *illam actionis intelligibilis eſſe terminum*, ſiuè vnita ſit corpori; vt intellectus hominis viatoris; ſiuè ſeparata à corpore, vt intellectus Angeli, vel dæmonis, vel animæ ſeparatæ.

§. II.

411 *Siuè potentia ſit vnita corpori.*

VIs illam contemplari vnitam corpori? Vides, in ea requiri Primò ſpeciem phantaſticam, ſeù phantaſma iam receptum in ſenſu interiori, quia pro ſtatu iſto *nihil recipitur in intellectu, quin prius fuerit in ſenſu*; puta in ſe, vel in ſuo ſimile, teſte Ariſtotele *lib. de ſenſu, & ſenſib.* Secundò intellectum agentem, qui in lumine ſuo ſpeciem phantaſticam, ſeù phantaſma, quod eſt materiale, & ſub conditionibus indiuiduantibus, illuſtrans, & depurans, eleuat, & trâsfert de ordine ſenſibilium, & materialium ad ordinem intelligibilium, & ſpiritualium, producendo ſpeciem intelligibilem, in qua communis natura repræſentatur exuta differentijs indiuidualibus; manetq; à ſolo intellectu perceptibilis. Tertiò intellectum poſſibilem, qui non eſt potentia diſtincta realiter, vel formaliter ab intellectu agente, vt eruditè docet Seraphicus Doctor S. Bonauentura *in 2. ſent. d. 24. art. 2. q. 4.* Sed dicit tantùm quandam differentiam ratione ſuæ operationis; conuenit tamen inſeparabiliter cum intellectu agente in vnam completam operationem, & actum intelligendi. Idcircò intellectus, dum recipit in ſe ſpeciem intelligibilem, dicitur paſſibilis; quia quodam modo à tali ſpecie patitur; & per conſequens illa agere dicitur in intellectum, dum illum mouet; in eoquè recipitur.

§. III.

412 *Siuè à corpore separata*

VIs illam à corpore considerare separatam? Loquendo de cognitione vespertina, qua res cognoscit in suo proprio genere, nonnè vides, oportere, rem sensibilem præsentem esse in debita distantia intellectui, qui species singularium per intellectum agentem abstractas, in se acquirat, & in intellectu potentiali recipiat; sicquè causetur cognitio singularium, & actualis eorum existentiæ: & accidentium, quæ existentiam consequuntur? Loquendo tamen præcisè de intellectu angelico, qui habet quidditates vniuersales omnium rerum, cognoscit singularia, & contingentia Vel per acquisitionem specierum illa repræsentantium: vt docet Scotus *in 2. dist. 3. q. 11.* Vel per applicationem specierum vniuersalium, quas illi appropriant: vt sentit D. Bonauent. *in 2. d. ead. part. 2. art. 2. q. 1.* De quibus latè supra *tom. 1. disp. 2. n. 188.*

413 *Ostenditur, sub qua ratione res naturales agant in dæmonis Intellectum, ac Voluntatem.*

Sed vtut agnoscant Angeli, siuè boni, siuè mali singularia contingentia, necesse est, huiusmodi singularia, seù res sensibiles agere in intellectum angelicum per speciem intelligibilem, dum per eam ipsum mouent, & in eo recipiuntur; quæ quidem actio nonnisi intentionalis intelligibilis nuncupatur.

At quid nobis proderit nosse, quomodo res naturales actione intentionali intelligibili agant in dæmonis intellectum, si ignorauerimus, sub qua ratione moueant eius voluntatem ad odium, iram, fugam, & tristitiam; ità quòd ab obsesso discedere cogatur, vertaturquè in fugam, quod est præcipuum, ac primarium in hac secunda parte huius disputationis nobis propositum?

§. IV.

Quidam aiunt, vt instrumẽta diuina iustitia operari in illos..

DIcunt ergo plures Doctores tum ex antiquis, tum ex recentioribus, imò ferè omnes in hoc conueniunt, quòd si illæ res sensibiles, puta, sulphur, ruta, ignis, & cætera huiusmodi piè, ac deuotè adhibeantur, tanquam instrumenta diuinę Iustitiæ agere in dęmones, cunctaquè veneficij opera destruere.

Sed hoc non probatur.

Verùm hoc probari deberet, videlicet, quòd Deus talibus rebus, vt instrumentis vti velit; & quòd vnquam promiserit, per res naturales eos se editurum effectus, qui rerum excellunt naturalium vires. Non enim sunt sacramenta, aut sacramentalia: idcircò non tenemur credere, Deum rebus huiusmodi virtutem hanc dedisse supernaturalem.

§. V.

414 *Alij dicunt, prout præsẽtatur in intellectui disconuenientes, illæ res contrista ri volun tatẽ, & fugere ab eis.*

ALij fortasse Theologi de his sensibilibus statuerent sicut *in 4. sent. d. 44.* de igne infernali cruciante, & affligente animas, concludunt.

Quemadmodum, nèmpè, spiritus cruciantur in ignem, ex hoc, quod apprehendunt ignem esse sibi ipsi disconuenientem; ità quòd ex tali aqprehensione, qua apprehendunt sic ignem sibi disconuenientem, causatur tristitia in eis. Eodem modo etiam illæ res sensibiles, vt sulphur, herbæ amaræ, & alia id generis præsentantur dęmonum intellectui tanquam res disconuenientes; agunturquè in ipsos actione intentionali, quatenus sua specie intelligibili mouent intellectum dęmonum, qui eas apprehendit, vt sibi disconuenientes; & vt tales voluntari ab intellectu ostenduntur, quę idcircò dolet, ac tristatur, donec dęmones ad fugandà tristitiã, recedũt à tali obsesso.

At iste modus non subsistit.

Sed hic modus subsistere non videtur, eò quia nulla res mundi corporea datur, quæ sit disconueniens voluntati, vel spiritui; Nam omnis res corporea est conueniens voluntati, ac spiritui, si placeat ipsi. Nemini autem scienti est ignotum, esse in potestate volũtatis, ac spiritus, vt quælibet res sibi placeat, vel displiceat, ac per consequens sibi sit cõueniens, vel disconueniens, conueniens quidem, si voluntas amet; & disconueniens si voluntas eam nolit, ac odio habeat. Nonnè vides aliquos seruos Dei tanta humilitate crescere, quòd abhorrent, ac odio habent diuitias, dignitates, ac honores tanquam sibi disconuenientes; quos superbi, ambitiosi, & elati arroganter tanquam sibi conuenientes concupiscunt, ambiunt, atquè perquirunt? E conuerso isti afflictiones, molestias, indigentias, iniurias, atquè calumnias fugiunt, abhorrent, ac detestantur, vt sibi disconuenientes; quas veri serui Dei, & imitatores Iesu Christi amant, concupiscunt, & requirunt; de eisquè vt sibi conuenientibus gaudent, & gloriãtur, vt notum est de Paulo Ap. qui 2. ad Cor. 12. dicebat: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.* Nec ipse solus; sed cuncti *Apostoli ibant gaudentes à conspectu Concilij*, vt habetur *Act. c. 5. quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Nulla ergo res sensibilis ex natura sua videri potest dęmoni disconueniens; ideòquè ab illa affligi nequit, eò quòd illam tanquam sibi disconuenientem apprehendat.

§. VI.

415 *Modus rationabilior proponitur, & probatur à Scoto Ratione, ac Consequentia.*

RAtionabilius ergo videtur existimandum cum Scoto nostro *in 4 sent. d. 44. q. 3.* quòd illæ res sensibiles non sint diabolico intellectui ex natura sua disconuenientes; sed quarenus à dęmone sunt nolitæ. Malignus enim spiritus illas res corporeas, puta sulphur, herbas amaras, aliaquè id generis sensibilia apprehendit tanquam instrumenta, quibus vtitur Exorcista in dęmonis despectum, & ludibrium; non quòd sint instrumenta diuinæ iustitiæ, vt supra improbatum est, sed prout Exorcista illis vtitur tanquã instrumentis irrisiuis, & afflictiuis. Ideò cum inter vniuersos filios superbiæ dęmon sit superbissimus, superbia illum mouet, incitat, & prouocat ad nolendum id, quod apprehendit fieri in sui ludibrium, & despectum. Propter enim superbiam ab ortu natiuitatis suæ malignus spiritus se tanti æstimauit, quòd æqualis voluit esse Deo. Cũ autem agnoscat, se contemni, ac ludibrio haberi; proquè maiori contemptu res corporeas, ac fętidas energumenis applicari, nõ vult tales iniurias, ac ludibria; in qua nolitione in ipso sequitur tristitia, quæ secundùm D. Augustin. *lib. 14. de Ciu. c. 15. est dissensio in his rebus, qua nobis nolentibus accidunt.* Quæ pręcipuè insurgit, dum illi proponuntur ea, quę afflictionem ferendarum in inferno memoriam suggerunt, vt sulphur, ignis, ac rutæ fumus, Sulphur enim cum igne, & fumo monumentũ est carceris infernalis, vt habetur *Apoc. 9. De ore eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur. Et c. 14. Qui adorauerit bestiam, & imaginẽ eius, cruciabitur igne, & sulphure. & c. 20. Descendit diabolus, qui seducebat eos, & missus est in stagnum ignis, & sulphuris, & bestia, & pseudopropheta cruciabuntur die, ac nocte.* præcipuè dicendo illa verba *ps. 10. Pluet super peccatores laqueos, ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus Dominus, & iustitiam dilexit, aquitatem vidit vultus eius.* Rutã etiam rememoratiua est amari cruciatus Christi, ac sanctæ Crucis, cuius formam in omni sua parte representat: Sicut etiam thus, seù incensum in igne orationes ex charitate prodeuntes, vt dicitur *ps. 140. Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum in con-*

conſpectu tuo. Quæ omnia cum dæmones valdè abhorreſcant, deteſtentur, ac nolint; ex hac nolitione, ac deteſtatione in eis exoritur triſtitia, quam vt à ſe excutiant, poteſt eſſe, vt quandoquè in fugam ſe vertant, ac obſeſſos totaliter derelinquant.

§. VII.

416 *Cõcluditur, res ſenſibiles potiùs energumenos, quã dæmones torquere*

VEruntamen cum huiuſmodi ſenſibilia tàm phyſica actione directè, ac indirectè; quàm ſenſibili, ac phantaſtica in dæmones nequeant agere; eò quòd dæmones ſunt ſubſtantiæ incorporeæ ſimplices, & inextenſæ non ſolùm in ordine ad locum; ſed etiam in ordine ad totum, cuiuslibet paſſionis ſenſitiuæ externæ, & internæ expertes, potiùs energumenos, quàm dæmones torquere, & affligere, incomperto eſt: vt latè oſtenſum eſt ſupra *huius diſput. num.* 371. Et licèt aliquo modo actione intentionali intelligibili in dæmonibus poſſint cauſare triſtitiam per ſpeciem imelligibilem primò mouendo intellectum, deindè voluntatem, prout ab intellectu ei, vt in contemptum, ac ludidrium ipſorum exhibita, objciuntur. Attamen non ità facilè eſt credendum, per rutam, ſulphur, & id generis ſenſibilia, eò quòd paſſionis Chriſti: vel pœnæ gehennalis ſunt rememoratiua, dæmones velle ab obſeſſis corporibus exire. Nam qui non timent figuratum, quomodo figuram pertimeſcent? Praxis enim docet in dies, etſi Exorciſtæ dæmonibus objciant Chriſti Crucem, ſanguinem effuſum, mortem ipſius, ac reſurrectionem, cæteraquè myſteria paſſionis eius, quibus dæmones profligauit, ſuperbiam eorum deiecit, caputquè draconis confregit infernalis: Etſi inferni pœnas minentur, ac proteſtentur, quòd ibunt in profundum inferni, in loca pœnarum magnarum; nihilò tamen exhorreſcunt. Quid ergo pauebunt rutam, ac ſulphur ratione ſignificati, ſi ſignificatum, ac myſterium ipſum paruipendunt? Satius ergò, & conſultius erit, ſi poſthabitis his ſenſibilibus, toto conatu remedijs ſpiritualibus incumbant; vt latiſſimè infra *diſp.* 4.

Ideò ſatius eas relinquere, & remedijs ſpiritualibus incumbere.

CAPVT II.

In Hominibus.

417 *Res naturales eũ phyſica actione in homines agere poſſint, videndum, quid operentur in eis Ad Morbum tollendũ & ad morbum mitigandũ.*

NEmini ſanè mirandum, res naturales directè, vel indirectè phyſica actione, & intentionali ſenſibili, ac phantaſtica in dæmones agere non poſſe: cum ibi tanta ſit diuerſitas naturæ, ſubſtantiæ, modi, ſitus, ſtatus, virtutis, & operationis. At hæc, cum inter eas, & homines, qui corporei ſunt, non inueniatur; facillimè in eos ſenſibilior, & efficacior illarum erit operatio; quarum auxilio ægroti ſicut in cæteris morbis naturaliter immiſſis iuuari quotidiè ſolent; ità videtur etiam curari poſſe infirmitatibus, quæ ſupernaturaliter ope dæmoniaca excitantur. Quare videndum, quid operentur in hominibus maleficio affectis vel ad morbum tollendum: vel ad mitigandum. quod duabus ſectionibus declarabitur.

SECTIO I.

Ad morbum tollendum.

INnumera equidem, & mira ſunt naturalia medicamina, ſeù res naturales tam ſimplices, quàm compoſitæ, quibus per os ſumptis, vel exteriùs tantùm adhibitis cæca vi, ac ſpecifica proprietate morbi perfectè ſanari, ac tolli dupliciter poſſe videntur, prout ſunt immediatè excitati: Aut Naturaliter: Aut Supernaturaliter, vt duobus articulis explicabitur.

418 *Rebus naturalib. morbi videntur poſſe ſanari dupliciter Naturaliter, Supernaturaliter.*

ARTICVLVS I.

Naturalem.

§. I.

QVamuis ſine medijs naturalibus dæmon vt plurimùm ſola ſua potentia, ac virtute homines & animalia, & plantas, &c. lædere ſoleat, nempè, cum ſagæ, metu ne deprehendantur, rem aggredi nolunt: vel ſe eam expedire non poſſe pro voto putant; totam executionem ipſi committunt. Ea nihilominus aliquandò adhibere conſueuit, dum malefaciendo operatur; vt ſic omnes creaturæ ſuperæ, mediæ, infimæ, videlicet, dæmones, malefici, res naturales in maleficijs concinnandis vnanimi conſpiratione cooperari videantur.

419 *Rebus naturalib. dæmon vtitur ſæpiſſimè.*

Has autem res naturales aliquando dæmon vult adhiberi à maleficis non tantum vt cauſas morales ſed etiam vt naturales, quæ nocendi vim inditam habent à natura; & naturaliter agunt in corpora; quibus vel ingeruntur interiùs, vel applicantur exteriùs, vt latiſſimè ſupra *tom.* 1. *diſputat.* 4. Nouit enim rerum omnium, quæ vniuerſa mundi machina, & ambitu continentur, vires, ſympathias, antipathias omnibus ignotas, ipſi notiſſimas. Ideòquè illas ſeligere ſolet, quæ optatum effectum producere poſſunt. Si perturbationes in animo excitandæ, & morbi in corpus immittendi, ſcit, quæ res naturales phantaſma commouere, turbare imaginatiuam; inſanias, & deliria cauſare valent: quæ humores vitioſos agitare, inquinare ſpiritus animales, detrudere neruos, & generare paralyſin, epilepſiam, apoplexiam, lethargum, ſpaſmum, ſiuè conuulſionẽ, catarrhum, febres phreneticas, cæteraſquè infirmitates. Nouit, quomodo aptè applicari debent; cum optimè ſciat, quid vniuſcuiuſquè valetudini noxiũ: aut commodum ſit: quo loco, tempore, circumſtantijs, debeant adhiberi: qua arte corporibus vel ſecundùm totam ſubſtantiam', vel ſecundùm ipſarum partem ſpirituoſam; & maximè efficacem eam ingerendę ſint; quęnam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata alijs læſis, alijs illæſis excitent, cum multa ſint venena, quæ à tota ſubſtantia lędendi habẽt facultatẽ, vt Medici eſt manifeſtũ. Idcircò, experientia teſte, præcipuè immittere ſolet in corpus, quæ apta ſunt ad humorem melacholicũ hypochondriacum excitandum. Congregat enim bilem retortidã, ſeù atram, & ſiccam, quæ ſenſim circum præcordia cumulatur; quam & natura nec per aluũ, nec per vomitionem tẽpeſtiuè expurgare valet quæ ventriculi concoctionem ſic offendit, vt eorum, quæ aſſumuntur, partem maximã vertat in flatus, qui & ructu, & diſtenſione plurimùm fatigant; ſed ex eo

Nedum vt cauſis moralib. ſed etiã vt cauſis naturalibus.

Ac ſeligit quas nouit aptas ad malũ inferendũ.

420 *Præcipuè ad humorẽ melancholicum excitandum.*

humore aduſto, ac retorrido vapor nebulæ ſimilis crebrò ſurſum irrepens in cerebrum, merum, mœſtiam, variaquè terriculamenta, & viſorum oſtenta parit. vt benè docet Ioannes Fernelius Medicus Pariſienſis *lib. medicinalium conſil. de melancholia hypocondriaca. conſil. 44.*

§. II.

Quia Difficilè curatur. Varias generat infirmitates incurabiles.

HVnc autem humorem melancholicum dæmon præcipuè excitat, non tantùm quia difficiliter eradicatur; cum ex ſui natura inobediens, & rebellis dicatur euacuantibus; maximè ſi ab aliqua cauſa ſiuè intrinſeca: ſiuè extrinſeca ſuſtentetur. Verùm etiam, quia hic humor aptior eſt ad generandas diuerſas infirmitates, & incurabiles. Nam ſi ſupra modum ſit exuſtus, & verſetur circa ſubſtantiam, & membranas cerebri, furorem parit. Si circa ventriculos, apoplexiam. Si circa originem neruorum, conuulſionem. Si circa oculos, cæcitatem. Vndè Galenus 3. *de locis affectis c.7.* ait: *Vbi in ipſo cerebri corpore melancholicus ſuccus abundat, eam inſaniæ ſpeciem, quam Græci vocant melancholiam, efficit; quo fit, vt nequè ſubitò: nequè affatim ſoluatur.* Nam totius ſubſtantiæ cerebri temperies mutatur; generatquè rabiem lupinam, & caninam, phreneſimquè, & amorem inſanum cum diuerſis affectibus. Occupat inſuper melancholia potentias principales, & nobiliores: vt mentem confundit; obſcurat intellectum, & memoriã: turbat rationem, & iudicium. Vndè Auicenna *lib. 3. Fen. 1. tract. 4. c. 18. Melancholia*, ait, *eſt mutatio exiſtimationum, & cognitionum à curſu naturali ad corruptionem, & timorem, & ad malitiam propter complexionem melancholicam facientem pauidum, & triſtem cerebri ſpiritum interiùs propter tenebras ipſius.*

421 *Quæ à Medico per medicinas tolli poſſũt, ſi eas nouerit. ſi dæmon nocere ceſſauerit. Practicatur In humore melancholico.*

At ſi huiuſmodi infirmitates à dęmone inductæ per res naturales, puta, venena: aut venenatas potiones, vel id generis in corpora immiſſa, à perito Medico agnoſcantur; nec dæmon amplius malefaciendo aſſiſtat; ſed ſpontè, vel coactè per exorciſmos, præcepta eccleſiaſtica, vel alia remedia ſpiritualia, de quibus infra *diſp. 4.* ab ægroto totaliter receſſerit; quis non fateatur, poſſe vtiquè Medicum remedijs naturalibus hoſce curare morbos? Quæ enim mediantibus cauſis naturalibus proueniunt, mediantibus contrarijs eiuſdem ordinis tolli poſſunt.

Detur igitur aliquis affectus humore melancholico hypochondriaco à dæmone excitato; ceſſet dęmon ſpontè, vel coactè talem cauſare, & excitare morbum; & cauſæ naturales huiuſmodi melancholiam efficientes ſua duntaxat naturali virtute operentur; accedat Medicus peritus, qui talem ægritudinem conſideret; nonnè per indicationes curatiuas à morbo, à cauſis morbificis, à viribus totius, & partis poterit agnoſcere: quomodo ventriculus calefaciendus, & exſiccandus cum capite, & vtero: hepar refrigerandum, & humectandum cum appropriatis: materia pituitoſa prædominans calefacienda, & exſiccanda prout peccat ſecundùm primas qualitates: humor melancholicus ſubdominans præparandus cum calefacientibus, & humectantibus, bilioſus poſtea ſubdominans refrigerandus, & humectandus: materia craſſa, & viſcida, tum pituitoſa, tum melancholica incidenda, attenuanda, & abſtergenda: materia bilioſa tenuis incraſſanda, & alia id generis adimplenda, quæ ad humores præparandos, purgandos, & euacuandos, parteſquè læſas roborandas maximè conducunt, de quibus late, & eruditè Ferdinandus Salandus Medicus, & Philoſophus ciuis Bergomenſis *tract. de Melancholia*; & Ioannes Fernelius *lib. Medicinalium conſilior. conſilio 43. & 44. de Melancholia hypochondriaca.* Nonnè poterit per medicamina, huiuſmodi præparantia, euacuantia, ac corroborantia ægroto priſtinam reſtituere ſanitatem?

§. III.

ÆGrotet quis paralyſi ex maleficio per cauſas naturales inducta: deſinat dæmon malefacere; ita vt illæ naturales cauſæ paralyſim efficientes non amplius à dæmone excitentur; ſed ſua tantùm vi propria operentur: Nonnè Medicus in ſuis pharmacopæis, vel medicis inſtitutionibus inueniet: quòd paralyſim corrigunt radix chinæ, pyrethrum, decoctum radicis helenij potum, primula veris, bitumen, ſyrupus de ſtæchade, ſyrupus anthos, conſerua meliſſæ, & ſaluiæ, oleum vitrioli, balſamum D. Euonymi, balſamum Meſuæ, balſamum Hollerij, balſamum Florentinorum, balſamum Mirabile, vnguentum Martiatum, aqua theriacalis, clareta, hiera diacolocynthidos, pilulæ de nitro, oleum Keirinum, oleum de caſtorio. Quid ergo, ſi clarè, ac ritè ægritudinis cauſam perſpectam habuerit, eum prohibet, ea ex his ſeligere medicamina ſiuè intrinſecè, ſiuè extrinſecè exhibenda, quæ magis apta ſunt tollere talem morbum iuxta varietatem temporum, ætatum, ſexuum, virium, & corporis diſpoſitionum? Nonnè per huiuſmodi alexipharmaca, ſeù res naturales conſultiſſimè adhibitas ægrotus à paralyſi liberari poterit? quis ibit inficias? 422 *Paralyſis*

§. IV.

LAboret quis lethargo ex maleficio per cauſas naturales inducto; ceſſet dæmon penitus huiuſmodi naturales excitare cauſas. In confeſſo eſt apud Medicos, teſte Renodæo *lib. Inſtit. pharmaceutr. in indice morbor. & remedior.* quòd lethargum curant Embroche, ſacculus, ſerpillum, caſtorium, mel anthoſatum, aqua theriacalis, clareta, hiera picra cum agarico, hiera Pachij, hiera diacolocynthidos, pilulæ de agarico, oleum de Euphorbio. Sic contra alios morbos ſua deſcribuntur remedia naturalia talibus morbis contraria, quibus ſi ritè, ac conſultè applicentur à perito Medico, vtiquè poterunt tales morbos curare, ac perfectam ægroto reſtituere ſanitatem: dummodo dæmon totaliter deſierit ægrotum vexare, & ægritudinis quaslibet excitare rationes. 423 *Lethargo.*

Sic intelligendum id, quod ait Ricardus de Mediauilla *quodlib. 3. q. 8. Si moleſtia, quæ à dęmone infertur, ſit parua, ac leuis, eam per res naturales exteriores penitus auferri poſſe, non in dæmonem agendo; ſed in dæmoniacum; cum ex rebus illis adhibitis introducatur diſpoſitio oppoſita illi, quam immiſit, vel expetit. Et ſic contingere poſſe aliquando, quòd diabolo non permittatur, hominem vexare niſi vexatione ita parua, ac debili, qua per aliquam fortè diſpoſitionem ad contrarium totaliter tolleretur: verbi gratia, diabolus quandoquè poſſet hominem vexare paſſione triſtitia ita debiliter, quòd per aliquas herbas vel harmonias cauſantes dilatationem cordis, & ſpirituum diffuſionem, qui ſunt motus contrarij triſtitiæ totaliter amoueretur illa triſtitia.* Hæc Ricardus.

Verum ergo dicit Ricardus, quòd ſi introducatur diſpoſitio oppoſita illi, quam dæmon immiſit;

ægro-

ægrotus priſtinam poterit conſequi ſanitatem, dummodo dæmon penitus ceſſauerit vexare ægrotum, & in eo vllam morbi excitare diſpoſitionem. Similiter ſi vexatio diabolica ſit valdè debilis, per contrariam diſpoſitionem impediri poteſt, nè ſentiatur vexatio, quandiù durat actu contraria diſpoſitio. Veruntamen contraria diſpoſitione euaneſcente, iterum priſtina ſentietur, ac percipietur vexatio: quia manente cauſa primaria morbi, nempè, dæmone, qui diſpoſitionem excitat, ſemper manet vexatio. Remota verò cauſa primaria, qui diſpoſitionem excitat, poterit illa diſpoſitio vt naturalis per naturales medicinas penitus auferri.

§. V.

424 *Probatur Experientia* EXperientia hoc docet in dies in multis ægrotis, quorum ægritudines partim ſunt naturales; & partim præternaturales. Naturales prout proximè, & immediatè à cauſa proxima naturali, à rebus, nempè, naturalibus prouenire dignoſcuntur. Præternaturales prout remotè, & mediatè à dæmone originantur, qui per ſe, vel per maleficos venena, vel alia huiuſmodi noxia interiùs, vel exteriùs adhibendo varias in corpore excitat infirmitates. Vndè ſi infirmi præter exorciſmos, præcepta eccleſiaſtica, aliaquè id generis remedia ſpiritualia à perito Exorciſta adhibita ad cauſam tollendam præternaturalem, confugiant quoquè ad Medicos, qui ſuis pharmacis vitioſos compeſcere humores, cauſas morbi auferri naturales contendant, facillimè optatum conſequuntur ſanitatem.

Exẽplis. Quod egomet aliquoties ſum expertus in aliquibus ægrotis, qui, vt per remedia ſpiritualia ſanitatem obtinerent ad me acceſſerunt. Præcipuè hoc probaui in territoriò Bergomenſi Anno 1645.

Adoleſcentula quædam cæpit in ſtomacho, & in capite maximum ſuſtinere dolorem cum cordis, ac oris ſtomachalis conſtrictione, ſibiquè bolum ſuper ſtomachum ad guttur vſquè aſcendentem, ac deſcendentem habere videbatur: cibi appetitus ab ea totaliter receſſerat; ventriculum ità malè affectum habebat, vt niſi cum maxima difficultate cibum valeret aſſumere; idcircò in eius corpore creſcebat quotidiè quædam extenuatio, macies, virium imbecillitas, ac melancholia. Pluries adhibui remedia ſpiritualia; & quoties ſuper eam inuocaueram nomen Ieſu cum ſigno crucis, ac præcepto dæmoni facto, ne illam perturbaret, ceſſabat dolor capitis, ac ſtomachi; ac ſana, bilariſquè indè recedebat. Sed iterum ſequenti die iiſdem afficiebatur afflictionibus; quinimmò acceſſit quædam febris lenta; ideòquè iteratis benedictionibus immediatè à dolore ſtomachi, ac capitis libera permanebat; ſed non à febre; nequè poterat adhuc cibos appetere. Quare eius conſului parentibus, vt Medicum accerſerent; quo peracto, adhibitis nonnullis alexipharmacis cum ſanguinis miſſione, diuino opitulante Numine, priſtinæ reſtituta fuit ſanitati.

Eodem anno, ac territorio idem cuidam Iuueni ruſtico, qui dum cuidam graui oneri humera ſupponeret, ſentiit in dorſo quendam punctorium dolorem; ſed nocte ſequenti nedum in dorſo; ſed circumquaquè magno afficiebatur dolore, ac ſibi videbatur particulas corporis veluti nexibus habere ligatas: ad me acceſſit, cui adhibitis benedictionibus ſacris, factoquè ſigno crucis, ſtatim liber euaſit ab omni dolore, eo excepto, quo à principio fuit affectus in dorſo, ſed iterum poſt tertiam noram noctis iiſdem doloribus, & nexibus corripi, ac ligari ſentiit, ſuper quem ſacris iteratis benedictionibus, denuò dolores receſſerunt, & nexus, excepto illo primo. Idcircò illi conſului Medicum adire, quo facto, ſumptoquè pharmaco à me priùs benedicto, optatam obtinuit ſanitatem.

Alij ſimiles euentus tum in territorio Bergomenſi, tum Venetijs, tum in Diœceſi Cenetenſi, & alijs locis experimento comprobaui; ex quibus facilè comperi, dæmonem ſub naturalibus infirmitatibus quandoquè virus ſuum occultare, vt Exorciſta non cognita eius aſtutia, à corporum obſeſſione, ac vexatione nequeat deturbari.

§. VI.

425 *Concluditur, Exorciſtas agrotis conſulere debere, vt Medicos aduccent cum dubitãtagritudinẽ à cauſa naturali procedere.* QVare, cum dæmon, vt creaturas Dei in odium traducat; ipſequè faciliùs lateat, morbis ſe quandoquè miſceat naturalibus: vel morbos excitet per res naturales, puta, per venena intrinſecus, vel extrinſecus adhibita, Exorciſtæ diligentiſſimè eſt animaduertendum; nè feſtinanter, ac præcipitanter ſuo iudicio: vel ipſorum afflictorum dictis acquieſcat; qui ne pecunias impendant in ſoluenda Medico mercede, libentiùs, ac faciliùs ad Exorciſtas confugiunt: quos ſciunt ſuum gratis præſtare auxilium: Sed circumſpiciat cautè, ac prudenter ſingula perpendat; ac præter ſigna, de quibus infra diſput. 4. etiam de cauſis naturalis ægritudinis interroget, de quibus in fine huius diſputationis agitur: & ſi fortaſsè malum deprehendat ab humoribus peccantibus cauſari; & omninò eſſe naturale: vel à dæmone per cauſas imminiſſum naturales, ſuadeat ægrotis, ad Medicos peritos ſuum habere recurſum.

426 *Aliquando tamẽ non ſufficit ars medicorum.* Sæpè tamen ex accidenti, & adiunctis circumſtantijs contingere poteſt; quòd ars Medicorum non ſufficiat, vt potè ſi venenum fuerit validiſſimum; ità vt ſtatim totius corporis diſpoſitionem inuaſerit: Aut ſi nimis diù expectatum fuerit ante quam Medicorum cura ſit adhibita, iuxta illud Ouidij *lib. 1. de remedio amoris:*

Principijs obſta ſerò medicina paratur
Quàm mala per longas inualuere moras.
Sed propera, nec te venturas differ in horas.

Aut ſi ſubiectum veneficijs infectum ità ſit debilis complexionis, quòd medicinas vſquè ad debitam operationem retinere nequeat ſecundùm illud eiuſdem Ouidij 1. *Pont.* 4.

Non eſt in Medico ſemper releuetur vt ager,
Interdum docta plus valet arte malum.

Atquè hoc etiam perpendẽdum, quòd noſtri malefici, & ſagæ frequentiſsimè vtuntur venenis mirificè à dæmone præparatis, & porrectis, quæ ſine dubio efficacioris ſunt operationis, quàm ea, quæ præparantur arte, & induſtria humana. Quæ venena ſolet dæmon non rarò in congregatione finita chorea diſtribuere; vt ex multorum confeſſione didiciſſe fatetur Binsfeldius *Commen. in Tit. C. de malef. & math. q. 6. concl. 2.*

AR-

ARTICVLVS II.

Præternaturalem.

§. I.

427 CVm admodum vulgata sit apud Iurisperitos *ff. de Regulis iuris L. nihil.* sententia illa: *Nihil est tàm naturale, quàm eodem genere quicquam dissolui, quo colligatum esse reperitur*: quemadmodum morbi per naturales causas inducti, nec à supernaturali causa excitati, etiam per naturalia pharmaca possunt auferri, si Medicus huiusmodi causas agnoscat; ac medicamina ad talem morbum tollendum apta non ignoret: sitquè ità dispositum subiectum, quòd medicinas vsquè ad debitam operationem retinere queat. Ità si morbus sit præternaturalis, puta, à dæmone excitatus, nonnisi per remedia præternaturalia, aut supernaturalia tolli posse, nemo est qui ambigat. Hanc veritatem apprimè commendat Baptista Codroncus Medicus doctus, ac pius *lib. 4. de morb. venef. cap. 2.* sic discurrens: *Experimur, remedia naturalia his morbis nihil prodesse; & Medicos frustra laborare in huiusmodi affectibus curandis. Quamuis enim ipsi intemperies adimere, & obstructiones aperire, noxios humores educere, & alia munia obire studeant; dæmones tamen omnes Medicorum conatus irritos reddunt; cum non sinant medicamenta effectus suos sortiri. Vel morbos continuè foueant, & causas eorum adaugeant. Homines etenim, cum sint inferiores virtute, eorum operationes duntaxat virtute naturali impedire vel destruere non possunt. Præterea cum Medici cognoscere debeant morbum, & morbi speciem, robur facultatis, temperiem naturalem, & ætatem, consuetudinem, seù mores, & partis affecta actionem, dignitate, situm, magnitudinem, figuram, sensum, & proprietatem. Externa etiam omnia, à quibus homo necessariò afficitur: vt tempus anni, & regionem, & constitutionem, seù morbos, qui tunc graſſantur. Et cum multa sint, quę in curatione indicationem habent, & nihil eorum contemni debeat, si curatio exacta futura sit: quin vel minimum quid eorum curationi adijci, vel detrahi: exactaquè curatio exurgat omnium indicationum maiorum, & minorum: similium, & contrariorum concursione, constat, nullum Medicorum posse exactè, & adamussim curationem perfectam instituere: quia tam multarum rerum necesse est alicuius ignorare naturam, vel intensionem, magnitudinemuè. Cum itaque multa Medicos lateant morbos naturales curantes, vt curatio nonnisi imperfecta possit haberi: quanto magis imperfecta, manca, ac debilis erit curatio veneficorum morborum, quorum essentia, causa, & multa alia, vt plurimùm ab ipsis Medicis ignorantur? Quibus ignoratis, aut impossibile est, morbos curari: aut perperam curantur, & cum discrimine agrotantium? Quinimmò si Medici rerum omnium naturalium essent gnari, vt angeli, ac dæmones, & adamussim mederentur, nihilominus maleficio affectos nequaquam per seipsos sanitati restituere possent, nisi virtus superior dæmonibus maleficium efficientibus à Deo ipsis Medicis impartita esset.* Hæc Codroncus.

Morbus supernaturalis per supernaturalia remedia tolli potest.

Probatur. Auctoritate Codronchi.

Sennerti Huic libentissimè so subscribit in hac parte alius Medicus Daniel Sennertus *lib. de morbis à veneficio inductis cap. 10.* scribens sic: *Quibuscumquè remedijs naturalibus in morbis à veneficio inductis nemo vertè sanitatem sibi polliceri potest: quia diabolus non solùm dispositionibus Medicis vulgò notis vtitur; sed & ignotis introducere potest. Et cum Medico ignotum sit, quibus modis diabolus ad nocendum vsus sit, talia remedia aliquid iuuare, morbum verò planè tollere non possunt.*

§. II.

RAtio fauet. Nulla enim virtus naturæ; nullaquè physicorum scientia per seipsas habiles 428
redduntur ad incurabiles, & internos morbos maleficos curandos: quia, vt ait Ioannes Baptista Belhauerius *in præfat. libri, qui nuncupatur: Centum compendiosi sermones: esset absurdum, superiora ab inferioribus regi, ac gubernari.* Quis enim ignoret, dæmonem excitatorem criminum naturæ præstantia, ac doctrinæ acumine cunctas vniuersi antecellere creaturas? Quis sæpiùs non audiat, non esse potentiam super terram, quæ comparetur ei; idcircò cum aliquem in homine excitat morbum, posse etiam illum fouere, ac cunctorum medicamentorum naturalium irritas reddere vires? Si insuper ex Aristotele 2. *Topicor.* & 5. *Metaphis. Contrariorum contraria sunt causa*; & abolitio causarum morbos facientium oportet, fiat à contrarijs: quia contrariorum contraria sunt medicamina: & pro diuersis morborum causis, eorum variantur medicationes: quanam ratione morbi malefici causa dæmoniaca supposita à Medicis ipsis poterit depelli? quęnam sanguinis emissio? quæ concoquentia, quæ purgantia pharmaca? quæ victus ratio; vel alia huiusmodi remedia medica erunt dæmoniaco eius morbo contraria: cum dęmones sint substantiæ: *substantia verò nihil sit contrarium* ex Aristotele *in Postpradicamentis?* Nulla dubio procul erit medicina, per quam tales morbi præternaturales à Medicis per res naturales auferri possint. Sed sicut morbi naturales à causis naturalibus procedentes per medicamina naturalia sunt curandi: ità morbi prętenaturales à causa prętenaturali prodeuntes, per præternaturalia, aut supernaturalia remedia sunt tollendi: quia morbi eodem genere habent dissolui, quo colligati esse reperiuntur.

Ratione.

§. III.

TAndem experientia ipsa rerum magistra com- 429
probari cernimus. Inter alios maleficiatos, qui anno 1645. ad me accesserunt in territorio Bergomensi, tres tantum referam, qui gratia sanitatis consequendæ à Medicis priùs varia sumpserant medicamina, sed incassum; qui statimac sacris benedictionibus; ac præcipuè per inuocationem Sanctissimi Nominis Iesu, excitata in eis priùs fiducia in immensa Dei bonitate, ac clementia, ac potestate ab Ecclesia tradita Exorcistę, sanitatem perfectam consecuti sunt.

Experientia.

Inprimis quædam Adolescentula Vallis Calepinæ iam tres annos ita malè affecta fuerat, quòd sibi videbatur omnia corporis membra ligata, & constricta habere; sed præcipuè bolum in orificio stomachi modò ad guttur ascendentem: modò descendentem faciem flauo, siuè cinereo colore suffusam, cum dolore, ac grauedine capitis; iam sæpiùs à Medico varia sumpserat pharmaca; sed nihil profecerant, quin adhuc eodem afficeretur cruciatu; tandem ad me accessit, quam maleficio esse affectam, ex varijs indicationib. nedū probabilibus;

libus; sed certis, & euidentibus cognoui, cui adhibitis sacris benedictionibus, absque vllo medicamine corporali pristinam consecuta est sanitatem.

430 *Idipsum accidit cuidam viro eodem anno. Hic cum aliquot menses habuisset veluti bolum in stomachi orificio, dolore renum cruciaretur: circa ventrem inferiorem torsiones acerbissimas, & sæpè flatum quendam frigidissimum per ventrem permeantem, & citò redeuntem persentiret, præcipuè dum orandi gratia in Ecclesia moraretur, ex continuo, ac prolixo languore impatiens factus remedium popposcit à quodam leui corde, ac imprudenti pseudomedico, qui statim ei gratiolam præstitit; sed hac nihil operante, sequenti die cataputiam exhibuit ita inconuenienti, & immoderata dose, quòd non tantùm prauos, ac noxios, verùm etiam vtiles, ac salubres per secessum expulit humores, immò sanguinem ipsum, & adipem extraxit triduo continuo, ita vt fermè, & indubitanter iamiam se mortuum reputaret. Attamen quia vir erat corporis constitutione validus, ac constans, post aliquot tempus vires resumpsit pristinas, sed adhuc eodem in stomacho afficiebatur morbo, easdem in ventre patiebatur torsiones.* Qualis autem naturalis humor peccans tam efficacibus purgationibus non fuisset correctus? Quis illum morbum non fateatur supernaturalem? *Tandem, cum sacris benedictionibus, ac signo sanctæ crucis à me fuisset munitus, statim ille bolus in stomacho existens, ac illi vapores à signo crucis fugere cæperunt, modò ad hāc: modò ad illam corporis partem discurrentes: nunc ad ventrem, vbi torsiones præstabant: nunc ad renes, quas lacerare videbantur: nunc ad humeros, quos diuexabant: sed tandem iteratis benedictionibus, & ab ægroto frequentatis sanctiss. Confessionis, & Eucharistiæ Sacramentis optatam obtinuit sanitatem.*

§. IV.

431 *Hoc idem comprobaui in quodam Iuuene, qui iam diebus quindecim graui dolore capitis afficiebatur, sibi videbatur, corporis particulas veluti nexibus habere ligatas, leue corripiebatur febre, in toto corpore talem lassitudinem sentiebat vt vix incedere valeret: ferè quotidiè sanguinem mittebat è naribus. Medicum accersit, à quo varia sumpsit pharmaca, sed nihil adhuc remittebatur dolor, nec sanguis sistebatur, quin quotidiè flueret: nec vllo modo vires resumere poterat. Ad illum accessi rogatus, quem vix intuitus tum ex colore, tum ex aliis varijs indicationibus infirmitatem esse ex maleficio comperi. Quare in nomine Iesu facto dæmoni præcepto, ne illum impediret, quin surgeret è lecto, & ad Conuentum nostrum proximum S. Francisci se quamprimum transferret, vix illum cæpi sacris munire benedictionibus, quòd se apertè prodidit maleficiatum, idcircò instructo illo ad actus fiduciæ in Deo eliciēdos, ac implorato diuino auxilio, inuocataque Deiparæ, Seraphici S. Francisci, ac D. Antonij à Padua intercessione, mox vt super caput eius meas imposui manus, ac dæmoni præcepto facto in nomine Iesu, vt statim recederet ab eo, illico ex aure dextera quasi ventum sibilantem egredi persentit, dolorquè tam capitis, quam reliqui corporis penitus cessauit, perfectamquè valetudinem est assecutus.*

Ex quibus clarè constat, ad morbos tollendos supernaturales, quales sunt qui à dæmone sunt excitati, effecti, ac conseruati, nihil remedia prodesse naturalia; nec res naturales contra eos vllam vim habere; sed ad remedia diuina confugiendum: vt latè *disput.* 4. infra explicatur.

SECTIO II.

Ad morbum mitigandum.

SI nullam in dæmoniacos: aut morbos veneficos res naturales prorsùs vim obtinerent naturalem incassum sustinenti dæmonium herbas, vel lapides sine incantatione habere, lex concederet *c. dæmonium 26. q. 7.* cui astipulantur eius interpretes Polycar. Burchar. & S. Iuo. Toraquè de fumo esset hæc nostra disputatio. Idcircò quamuis per res sensibiles morbus maleficus tolli nequeat, vt diximus; attamen notum est, & ab omnibus concessum, posse saltem mitigari; quæ mitigatio, cum fieri possit Aut in Anima: Aut in Corpore: videndum; quid in vtroquè operetur: Cui sequentes articuli satisfacient. 432 *Per res sẽsibiles morbus mitigari potest. Aut in Anima: Aut in Corpore.*

ARTICVLVS I.

In Anima.

§. I.

RErum sensibilium in animam operatio, & efficacia apertè demonstratur ab Aristotele *8. Politic.* vbi instituere volens iuuenum mores, dixit: *Ad hoc multum facere sonus harmoniarum: quia diuersa harmonia diuersas pronocare habent in homine passiones, scilicet, amorem, vel dolorem: tristitiam: vel sollicitudines, & lenitatem, & lasciuiam, & mã grauitatem morum.* Vndè harmonia non tantùm laborum est quies opportunissima; verùm & quod contrarium huic est, ad labores, armaquè capessenda: vel quemuis summum laborem subeundum instrumentum est. Nonnè classici in bello consonant, & tympana remugiunt; quæ omnia sunt ad pugnam incitamenta, & hortamenta iampridem vtilissimè opportunissimèquè inuenta? Sic & nautæ; sic vinitores; sic viatores; sic denique alicui labori alligati omnes cantum vnicum animi solamen inuenerunt. Infantes quoquè pueri hanc suauitatem non aspernantur; nutricisquè cantu à fletu cessant, atquè conticescunt. Hac de causa sonitu aliquo experrectos statim è cubili exsurgentes ad aliquod subeundum manus Pythagoras iubet accendi. Sensus namquè ita vegetiores, viridioresquè fieri, & consopitam mentem exacuiri morum quoquè exēpla mala vt suscitare, ita refringi arte musica posse, nos priscæ docuerunt historiæ, ipso ita nos docente cum reliquis Cicerone; quorum vnum tantùm referam, quod narrat Ricardus de Mediauilla *quodlib. 3. quæst. 8.* de quodam Iuuene, qui cum esset incitatus quasi ad furorem concupiscentiæ, ad auditum cuiusdam harmoniæ, quam mulier cum quodam instrumento faciebat, ad temperamentum 433 *Rerũ sensibilium operatio in animã probatur à Philosophis.*

iterum

iterum reductus est per harmoniam contrariam. Hinc chromaticum creditur repudiatum pridem, fuisse genus, quòd adolescentum remolescerent eo genere animi: Lacedemonesquè improbasse feruntur. Vndè & Ambrosius Calepinus ver. *Chromata* ait: *Chromaticum melos ab antiquis dicebatur vna ex tribus Musica partibus, qua ob nimiam mollitiem infamia nota non caruit.* An non Homerus quoquè nos docuit, Musicam, quam à Chirone acceperat, atquè didicerat, iram Achillis concoxisse? *Inuenerunt enim*, inquit, *mentem demulceri suaui, varioquè cithara cantu; Hac namquè ad animum pacandum, vt medicina ad corporis subleuandum laborem vsi sunt Antiqui. Hoc torpentes ad bellum animos suscitarunt: Hac curas ex animo excusserunt. Hac iustitiam docuerunt. Hac insignes virtutibus, meritis, laudibus prosecuti sunt; corporis agritudines, & consolati sunt, & absterserunt.* Quod etiam fatentur Boetius *in sua Musica lib. 1. c. 1.* & Auctor de ortu scientiarum, qui loquens de vtilitate musicæ dicit, quòd valet ad curandas infirmitates aliquas: vel saltem alleuiandas. Vndè Hieronym. Phaletus Sauonensis de laude Musicæ cantat:

Musica turbatas animas, agrumquè dolorem
Sola leuat meritò diuumquè, hominumq. voluptas.
Qua sine nil iucundũ animis, nec amabile quicquã
Ad cuius numeros superi vertuntur, & orbis.
Et Calo radiant ignes, quibus emicat ingens.
Signifer & leges, præscriptaquè tempora seruant.
Hac Phœbus, Phœbiquè soror duce, & aurea cœli
Astra suos agitant constanti fœdere motus.

434 *Poetis.*

Hoc idem annuere voluit Augustinus 10. *Confess.* dicens: *Omnes affectus spiritus nostri habere proprios modos in cantu, quorum occulta familiaritate excitatur; ideòquè & melodia, qua virtute naturali passiones anima mutat, posse mutare dispositionem animæ; in eaquè minuere afflictiones.*

435 *Sanctis.*

Diuina scriptura.

Sed dimittamus, quæ ad sensum patent, & sursum corda eleuemus ad ea, in cuius obsequium captiuatur intellectus noster, nempè, diuinæ scripturæ verba. Nonnè apertè habetur 1. *Regum* 16. Saulem vexatum à spiritu immundo refocillari, ac leuiùs haberi per melodiam, ac harmoniam citharæ, quam Dauid coram eo percutiebat? *Recedebat enim ab eo spiritus malus.* Recedebat, inquam, per vexationem, quatenus desinebat eum in corpore vexare. Quidni ergo res naturales ad mitigandum morbum in animam agere valeant?

§. II.

436 *Obiectio Medicorum.*

AN dicent Medici, spiritum malum corripientem Saulem non fuisse dæmonem; sed atræ bilis spiritum, & humorem melancholicum hypochondriacum, qui si magnus est, vexat, & cruciat homines; præsertim si opera, & ministerio dæmonis excrescat, qui musici instrumenti melodia naturaliter potest sedari, & comprimi. Læta enim, & iucunda exhilarant animum; leniunt, ac mitigant animi dolorem, & tristitiam excutiunt.

Satisfit obiectioni.

Sed D. Augustinus *lib. 2. ad Simplicianum q. 1.* D. Gregor. *lib. 2. Moral. c. 6.* D. Theodoretus *q. 38. 39.* & 54. Nicolaus de Lyra, & alij catholicè sentientes cum Glossa ordin. 1. *Regum c. 16.* per spiritum malum communiter interpretantur dæmonem, qui vtiquè non vi musici instrumenti per se proximè pellebatur; sed immediatè potestate, & virtute Dei id volentis efficere per Dauidem citharam pulsantem: vel mediantibus Angelis sanctis ex merito Dauid, qui laudes diuinas in cithara canebat pro salute Saulis; sicut & per orationes Sanctorum frequenter leguntur dæmones expulsi à corporibus obsessis. Melodia etiam ad hoc valebat aliqualiter, non in dæmonem agendo; sed in quantum deuotionem Dauid excitabat; ità vt mens eius magis eleuaretur in Deum; sicquè eius laudes ad expulsionem dæmonum magis apud Deum efficaces euaderent. Sic etiam Hælisæus 4. *Regum c. 3.* fecit adduci psaltem, vt mens eius in Deum eleuaretur, fieretq. aptior ad diuinam inspirationem recipiendam.

§. III.

437 *Quid me lodia citharæ Dauidis ageret in Saulem à dæmone vexatum.*

VErùm si rem attentè perpendamus, ac literæ sensum proprium enucleare contendamus, nonnè apertè agnoscimus harmoniæ dauidici instrumenti vim aliquam inhæsisse naturalem, non ad expellendum dæmonem; sed ad mitigandum, & molliendum vexationem à dæmone excitatam? Mox enim vt à spiritu Domini malo, nempè, dæmone Saul propter mala, quæ egerat, exagitari cæpit, conatus est à Medicis quærere remedium, (vt refert Ioseph *lib. 6. Antiquit.*) qui eius considerantes ægritudinem, responderunt, hoc arti Medicorum esse impossibile; sed dederunt quandam alleuationem, scilicet, vt quæreret aliquem psallentem coram eo, & sic leuiùs toleraret. *Ecce spiritus Domini malus exagitat te.* Hoc dixerunt serui Saulis, qui erant Medici secundùm Iosephum, *Iam tu vides, ò Rex, quòd ista ægritudo non est aliquis morbus naturalis, de quo arte Medicorum sanari queas; sed spiritus Domini malus vexat te ideò non possumus dare sanitatem, sed alleuationem. Iubeat ergo Dominus noster, & serui tui, qui coram te sunt quærent hominem scientem excellenter psallere cithara, vt quando arripuerit te spiritus Dei malus, psallat manu sua, citharam percutiendo manu, & tunc alleuabitur, ac mitigabitur dolor tuus.* Quis autem planè non videat huiusmodi Saulis seruos non aspexisse ad sanctitatem illius, qui debebat psallere coram Saule, quia nesciebant: an futurus esset vir bonus: vel malus. Sed respexisse ad vires harmoniæ: eò quia existimabant, habere efficaciam, si non ad expellendos dæmones: cum expelli nequeant nisi per virtutem sibi superiorem; saltem ad mitigandum dolorem, ac vexationem à dæmone excitatã alleuandam. De quibus latè Abulensis 1. *Regum c. 16. quæst. 39. 40. 41.*

§. IV.

438 *Hac veritas demonstratur in anima patientis, & earum affectibus.*

VIs autem scire, quomodo vim habeat ad mitigandos dolores, alleuandasquè vexationes harmonia? Considera doloris, ac delectationis quidditatem. *Dolor enim est coniunctio disconuenientis cum disconueniente cum perceptione eiusdem*, idest, coniunctio nocumenti cum potentia, quatenus ab ea percipitur; qui si inest animæ primò ex carne secundùm partem sensitiuam, propriè est passio. Si verò inest animæ secundùm se, & secundùm partem intellectiuam, tunc dicitur tristitia, seù afflictio, *qua* secundùm Augustinum *est dissensio animi in his rebus, qua nobis nolentibus accidunt. Delectatio verò est coniunctio conuenientis cum conueniente cum perceptione eiusdem 1. Ethic. c. 8.*, idest, coniunctio obiecti conuenientis cum potentia, cui conuenit secundùm aliquam proportionem. Quemadmodum autem potentiæ perceptiuę, esti assistat nocumentum, si non percipit illud, non sequitur

tur dolor, seù tristitia: ita quamuis ei assistat obiectum conueniens, si non percipit illud, non sequitur delectatio.

Cum tamen alicui potentiæ perceptiuæ adest aliquod nocumentum, necessariò illud percipit, causaturquè dolor, vel tristitia, nisi sit aliquid, quod impediat perceptionem. Tunc autem impeditur potentia perceptiua à perceptione nocumenti si assistat ei aliquod delectabile, quod præponderet ad nocumentum; & sic quando sunt coram nobis duo, scilicet, delectabile vnum; & aliud tristabile; si delectabile sit valdè excellens super tristabile, faciet, quòd non sentiatur aliqua tristitia: vel saltem quòd non sit ita grauis.

Quis autem non experiatur, nisi sit cordis infimi, vires harmoniarum ad se mentis attentionem ità attrahere, quòd à quocumquè alio faciliter retrahere valent? Sic possunt alleuare afflictionem siuè à dæmone, siuè à quocumquè alio in homine causatam; quatenus ad se attrahere possunt attentionem, & ab afflictionis retrahere perceptione. Sic etiam, cum cruciatus, quem Sauli dæmon infligebat, esset durus; melodia verò naturaliter causatiua delectationis, præsente illa, distrahebatur aliqualiter potentia à nocumenti perceptione; & sic leuior fiebat dolor, & afflictio. Non quòd melodia aliquam dolores à dæmone inflictos mitigandi specialem vim haberet: quia tunc directè proficeret contra dæmones: quod supra improbatum est; sed quia, in quocumquè dolore harmonia hoc efficere habet, nempè, vt non sentiatur dolor, sicut sentiretur, si non adesset harmonia. Hoc tamen potuisset efficere etiam quæcumquè alia delectatio: quia quando delectabile, & tristabile simùl coniunguntur potentiæ perceptiuæ, necesse est, quodlibet illorum minus sentiri: nam pluribus intentus, minor est ad singula sensus.

§. V.

439 HOc apertissimè in his eluceſcit, qui extasim patiuntur: Quia ea, quę illis reuelantur, sunt tam ardua, quòd mens, si alicui alteri operationi sit intenta, ea intelligere non valet; ideò tunc in extasi ab omnibus exterioribus actibus rationalibus cessat Anima, scilicet, à locutione, & communicatione cum hominibus. Cessat etiam ab actibus animalibus, scilicet, sensitiuis operationibus: quia sic rapti non vident; nec audiunt; nec odorantur; nec aliam habent sensationem. Cessat quoquè totaliter ab operibus naturalibus, nempè, à digestione, & appetitu, & expulsione, & alijs operibus virtutis nutritiuæ, & augmentatiuæ; ideòquè si tunc homines occiderentur, non sentirent, siuè igne vrerentur, siuè gladio secarentur: ita quòd nesciunt, an viuant, an sit anima in corpore: vel extra: Cuius veritatis testis probatus est Paulus Apostolus, cuius anima eleuata fuit ad videndum secreta altissima, quæ non licet homini loqui; & nesciebat, an anima sua esset in corpore, vel extra; vt ipse fatetur 2. *Cor.* 12. *Nescio, an in corpore, vel extra corpus, Deus scit.* Et tunc, vt communiter testantur Patres, vidit diuinam essentiam: quæ erat obiectum infinitè, & superexcellenter delectabile, quod à perceptione cuiuscunquè alterius obiecti, & à cuiuslibet potentiæ operatione impediebat.

Cessat in his, qui extasim patiuntur

§. VI.

HOc quis non videat euenire cuicunquè potentiæ perceptiuæ? Quò enim illi præsentatur obiectum delectabile intensius, & excellentius, eò potentia magis impeditur à perceptione cuiuscumquè alterius obiecti siuè tristabilis: siuè non tristabilis. Hoc idem euenire poterit in Saule, si quodcumquè aliud delectabile percepisset, quando à dæmone vexabatur, minus dolorem percepisset: sic aliqualiter alleuata, ac mitigata fuisset eius afflictio. Serui tamen eius elegerunt harmoniam tanquam remedium magis opportunum.

Cum autem dicitur, quòd psallente Dauid, recedebat à Saule spiritus malus, dicendum; quòd vel desinebat vexare illum in corpore, vt interim magis cruciaret in mente, illum excitando ad Dauidem aggressi, ac nouercali odio prosequendum; ac conandum, vt è medio tolleret; quòd efferatæ ingratitudinis erat nota. Quod sæpè solet præstare dæmon in obsessis. Cessat enim quandoquè à qualibet vexatione corporali: ita vt se liberos reputent; sed interim eos tentant ad aliquod malum perpetrandum; puta vel ad proximos suos odio habendũ: vel ad sibiipsis per desperationem necem inferendam. Vel recedebat à Saule spiritus malus, non viribus harmoniæ; cum nulla res sensibilis dęmones expellẽdi vim possideat: licèt possit mitigare, & alleuare dolores, & afflictiones in anima excitatos: vt probatum est. Sed quia Deus sic voluit, vt psallente Dauide coram Saule spiritus malus, qui eum exagitabat, ab eo recederet; ideò quiesceret à vexatione propter merita Dauidis, vt sic illius probitas, ac sanctitas vniuerso terrarum orbi magis patefieret. Hoc testantur Nicol. de Lyra, & Tost. *in 1. Reg. c. 16.* Azor. *l. 9. Mor. c. 16.* Io. Nid. *in suo Præcept. præcept. 2. c. 5.* & Binsf. *de Conf. malefic. dub. 3. conclus. 12.*

440 *Quomodo intelligantur illa verba: Psallẽte Dauid recedebat à Saule spiritus malus.*

ARTICVLVS II.

In Corpore.

§. I.

PArùm quidem esset, si res naturales morbos mitigandi in anima duntaxat vim haberent; nisi etiam afflictiones in corpore alleuarent. Ad quid tot congerere medicamina præparantia, purgantia, euacuantia, roborantia? Ad quid tot vomitoria, lenimenta, suffimenta, olea, vnguenta, ceronea, emplastra, clysteres, aliaquè innumera alexiteria contra morbos maleficos, si cuncta nihil proficerent? Fatendum ergo, artem medicam, eiusquè alexipharmaca, etsi ad tollendos morbos veneficos nihil valeant, ad eos saltem in corpore mitigandos aliquid valere.

441 *Medicamina naturalia vim habere saltem mitigandi in corpore morbos male ficos probatur. Ratione.*

Ratio fauet. Nã omnis causa limitatæ virtutis potest intensiorem producere effectum in materiã magis dispositam, iuxta Philosophi effatũ 2. *de Anima: Actus actiuorum sunt in patiente prædisposito.* Quis autem ignoret, dęmonem esse agentem limitatæ virtutis; ideòq. in homine magis dispositio ad vexationem, quam intendit adducere, quàm habente contrariam dispositionẽ, posse intensiorẽ præstare vexationẽ? Demus hunc hostẽ generis humani infensissimum passione melancholica aliquẽ vexantẽ, nemo est qui ambigat, intentiorẽ, ac maiorẽ in eo esse vexationẽ, si dispositione ad melancholiã erit affectus, quàm si

huiusce disposition is fuerit expers. Si remedia adhibeantur oppositam melancholiæ in corpore dispositionem inducentis, nempè purgationes, syrupi, conseruæ, electuaria, pulueres, confectiones, cerata, suffumigia, quibus sanguis purgetur, & cerebrum confortetur, quis dubitat, si hæc non poterunt humorem tollere melancholicum, pro modico saltem tempore mitigabitur, & alleuabitur aliqualiter dolor ab eo causatus? Nam quemadmodum morbus
442 quandocumquè prouenit à causa naturali efficacissima, & abditissima, Medicus peritus, & expertus,
A simili. si non potest ipsum auferre, saltem potest illum aliqualiter mitigare, ac dolorem reddere leuiorem; potest enim per pharmaca humores aliqualiter cõpescere; & quod putridum est, educere. Sic in morbis veneficis, quorum causa est efficacissima, ac Medicis abditissima, nempè dæmon, qui cum non informet corpus, quod obsidet, ac vexat, non est totus in toto, & totus in qualibet parte corporis, sicut est anima rationalis; sed est in determinata parte corporis: nunc in collo, quod grauissimè torquet: nunc in venis, quas motione spirituum, & humorum extendit: nunc in cerebro, quod aut debilitat spiritibus viam intercludẽdo subtilitate suæ potentiæ: aut planè perturbat, phantasiam immutando. Si ergo corpori afflicto remedia ex Medicorum arte præscripta adhibeantur, licèt non expellatur causa principalis dæmon totius mali auctor; nec cesset vexatio ex parte dæmonis vexantis; cum non sit modus in eum agendi naturalis, mitigabitur tamen dolor pro modico tempore, & alleuabitur afflictio aliqualiter ex parte dispositionis subiecti.

§. II.

443 ADducatur in medium ad hanc probandam veritatem vnus ex lunaticis à Christo sanatus *Mat-*
Exemplo thæi 17. Fateretur vtiquè se ex diuina permissione à dæmone affligi magis, vel minus secundùm variam dispositionem Lunæ; quæ cum dominium habeat super humida; cerebrum verò hominis inter partes corporis magis sit humidum; magis quoquè est aptum ad dæmonis actionem suscipiendam vno tempore, quàm alio secundùm varium motum lunę. Quidam enim tempore crescentis lunæ magis vexantur: alij decrescente luna: quia dæmon obseruat opportunam vexandi occasionem, nempè lunaria tempora, vt Dei creaturam, teste D. Hieronymo *in Matt.* 4. ac D. Chrysostomo *hom.* 56. *in Matth.* 17. infamare queat; & in Creatorem blasphemiæ redundare valeant. Hìc Lunaticus diceret dubio procul à nemine sanari potuisse, nisi ab eo, qui non venit animas perdere; sed saluare: cum nec ab ipsis Apostolis propter incredulitatem eorum potuerit liberari: sicut eis Saluator exprobrauit. Potuisset nihilominus conqueri de patre suo; quòd priusquàm à Christo sanaretur, saltem sibi ab eo adhibita non fuissent remedia corporalia; puta suffumigia, herbæ, lapides. aliaquè id generis alexipharmaca, quibus ex aliqua proprietate naturali, facilè potuisset saltem pro modico tempore corrigi dispositio cerebri ex motu lunæ causata; vt non esset tam aptum ad suscipiendam dæmonis actionem; sicquè eius vexatio aliqualiter fuisset mitigata; nec forsan tàm sæpè in ignem, & tàm crebro in aquam cecidisset, donec à Redemptore perfectam fuisset consecutus sanitatem. Cum verissimum sit, multa reperiri corporalia medicamina, quibus in corpus induci potest talis dispositio, quòd afflictio à dæmone causata aliqualiter molliatur, & alleuetur: Quam virtutem fortasse habuit fumus iecoris Tobiaci piscis positus super carbones: sic melodia cantus, ac musici instrumenti: sic lapides, petræ, herbæ, quos licet sine incantatione habere dæmonium sustinenti. Ita testantur Nicolaus de Lyra, & Tostatus *in* 1. *Regum cap.* 16. & Paulus Burgensis ibi *in Additionibus.* Turrecremata. *d.* 1. *can. Voluissent, §. denique.* Guilhelmus Paris. *in* 2. *Part. part.* 2. *Princip. de Vniuerso. cap.* 20. Ioseph Angles *in quæst. de Arte magica, diffic.* 8. Albertus *super Lucam.* 9. Pelbartus *in Rosario aureo, verb. dæmones, §.* 83. Angelus, *verb. Superstitio. num.* 6. Nauar. *sum. cap.* 11. *num.* 38. Petrus Thyræus *de damoniacis toto cap.* 48. Azor. *tom.* 1. *lib.* 9. *Institut. moral. cap.* 26. *quæst.* 2. Delrius *lib.* 2. *Disquis. magic. quæst.* 30. *& lib.* 6. *cap.* 2. *quæst.* 3. *sect.* 2. Suarez 3. *tom. in* 3. *part. quæst.* 65. *artic.* 4. *disput.* 15. *sect.* 4. & Codroncus *lib.* 4. *de morbis veneficis c.* 2.

Auctoritate Patrum, Theologorum, Canonistarum.

§. III.

EX quibus omnibus planè constat, res naturales 444
siuè à Medicis; siuè ab Exorcistis vel exteriùs applicatas: vel interiùs sumptas; tum simplices, quàm compositas: tam permanentes, quàm transeuntes; solidas, siuè liquidas. Vel præparantes tàm lenientes, quàm congregantes. Vel euacuantes per vomitum, per poros, vrinam, sudorem, ac secessum. Vel roborantes siuè per potum, siue per bolos, aut morsellos in dæmonibus nihil operari physica actione siuè directè; siuè indirectè; neque actione intentionali sensibili, vel phantastica; licèt agere valeant in eos actione intentionali intelligibili, mouendo potentiam, vt diximus ad varias passiones. Nec aliquid operari ad tollendum morbum in hominibus, si morbus procedat à causa libera, nempè, dæmone: cum dæmon facillimè impedire possit illa medicamina, ne suos valeant producere effectus: & quantum quotidiè Medicus de morbo, & morbifica causa tollit, tantum ille morbi iterum, & causæ morbificæ producere; & ità omnes Medicorum conatus irritos reddere. Si tamen morbus à dæmone procedat per causas naturales; tunc si ab illarum causarum productione, & excitatione cessauerit dæmon: Medicusquè huiusmodi ægritudinis causas perfectè agnouerit; ægrotusquè non sit ità debilis constitutionis, ac viribus destitutus, quòd medicinas vsquè ad debitam operationem retinere nequeat, talis vtiquè morbus per res naturales auferri poterit, sicut & per easdem mitigari in anima, & in corpore.

Conclusio Disputationis secundæ.

EN habes candide Lector breue, ac compendio- 445
sum pro morbis veneficis antidotarium, cuius quam sit in dæmones ars inualida, potentia impotens, vis imbecillis, virtus indocta, & efficacia inefficax, accepisti. Quidquè operari valeat in hominibus vel ad morbos tollendos, si naturales sint: vel mitigandos, si supernaturales, pro viribus digessimus. Modò à quo huiusmodi antidota, & alexiteria ægrotis sint præstanda, & exhibenda, an ab Exorcistis: vel à Medicis, aperiamus.

Determinatur, ad Exorcistã nullo modo spectare medicinas corporales maleficiatis exhibere

Pepo

§. I.

Quia ignorant, quę attendẽda ſunt In

PEpo fit, & non homo; vel aſini caput habet, lęuam in cælum porrigens,& aſtra indice notans, qui aſſerat, vel credat, onus remedia corporalia maleficio affectis præparandi Exorciſtis incumbere. Quis enim mediocriter ſciens ignoret, nemi-nem licitè poſſe, ac ſine peccato artem exercere medicam, niſi in ea ſit peritus; ac communiter illius facultatis reputetur idoneus? Qui ſic reputari dicitur, ſi non ſecundùm propriam voluntatem; ſed iuxta artis medicinæ ſcientiam regulatur attentè,ac diligenter conſiderando, & obſeruando.

Perſonis

Primò in perſonis complexiones corporum, diſpoſitiones humorum, varietates temporum,diſcretiones ſexuum, & varietates ætatum: quia alia medicina danda eſt debili, alia forti propter conſtitutionem corporum. Alia cholerico, alia flegmatico: Alia ſanguineo, alia melancholico propter diuerſas diſpoſitiones humorum. Alia in hyeme, alia in æſtate; alia in vere, alia in autumno propter varietatem temporum. Alia viro, alia mulieri propter diuerſitatem ſexuum. Alia tandem iuueni, alia ſeni propter varietates ætatum.

Infirmitatibus

Secundò in infirmitatibus Diuturnitates: quia, quantò morbus eſt diuturnior, ac prolixior, eò fortiori, ac validiori indiget medicina. Diuerſitates: nam ſimplex morbus medicina ſimplici, & per contraria eſt curandus. Contrarietates: contra enim cauſam infirmitatum calidam frigida debet eſſe medicina; & è conuerſo: ità quòd ſemper contraria contrarijs curentur. Quantitates: quia ſecundùm quantitatem morbi debet eſſe quantitas medicinæ. Qualitates deniquè: nam quando morbus cauſatur ex repletione, cura debet eſſe per euacuationem; & è contra quando infirmitas cauſatur ex inanitione, tunc cura debet eſſe in reſtauratione.

Medicinis.

Tertiò in medicinis varietatem, nempè quæ medicina ſit morbi corporalis ad exteriùs attractiua: quæ immutatiua: quę digeſtiua: quæ laxatiua: quæ conſtrictiua: quæ curatiua: quæ aperitiua: & quæ ſanitatis conſeruatiua.

Herbis medicinalibus.

Quartò in herbis medicinalibus vires: eorum qualitatem, ac graduum diuerſitatem, videlicet,quæ medicinalis ſit calida: quæ frigida: quæ humida: quæ ſicca. & quanto gradu habeat iſta: an in primo; vel in ſecundo; vel in tertio; aut in quarto.

Curis diuerſis.

Quintò deniquè in curis qualitates, & varietates. Nam regulariter, vel ſaltem vt plurimùm obſeruare debet: Primò, vt cura priùs fiat per dulcia, & lenia, quàm per aſpera, & amara. Si verò dulcia non proſint,apponantur amara,& aſpera. Secundò quòd medicina amara ſemper admiſceatur dulcibus, vt faciliùs ſumi poſſit. Terriò cum plus noceant vulnera intrinſeca, quàm extrinſeca, priùs adhibenda eſt medicina ad infirmitatem occultam, quàm ad patentem. Quartò debet ægroto diæta imponi conueniens, à cibis, & à potibus ſuperfluis refrænando, vt ſic optatam valeat conſequi ſanitatem. Quintò tandem poſt medicinam purgatiuam, ac poſt ſanitatem conſecutam, medicina exhibeatur præſeruatiua, vel per balnea: aut electuaria; ac moderata exercitia.

Quorum omnium perfectam debet habere notitiam, qui prætendit licitè,ac tuta conſcientia ægrotis medicinas exhibere corporeas.

§. II.

EN modò mi curioſe Exorciſta, qui in alienam meſſem falcem mittere præſumis: ediſſere mihi; quis te docuit, agnoſcere, corporum conſtitutiones, diſpoſitiones humorum, temporum varietates, & id generis in perſonis neceſſariò attendenda? Cuius Doctoris præceptis fuiſti imbutus ad diſcernendum infirmitatum diuturnitates,diuerſitates, contrarietates,quantitates,& qualitates? In qua paleſtra ſecernere didiciſti medicinas attractiuas ab immutatiuis: digeſtiuas à curatiuis: laxatiuas à cõſtrictiuis: aperitiuas à conſeruatiuis? Quas pharmaceuticas inſtitutiones, pharmacopæas, ſiuè antidotaria peruoluiſti, vt herbarum medicinalium vires,qualitatem, ac graduum diuerſitatem probares? Quanto tempore ægrotorum curis operam nauaſti, vt de eorum qualitatibus,ac varietatibus periculum faceres; ægrotiſquè neceſſaria ad ſanitatem conſequendam, ac conſeruandam præcepta traderes? A quo Collegio, vel Vniuerſitate conceſſa eſt tibi medendi facultas? Quid reſpondes ad hæc? Reddis Harpocratem. Nonnè vides dum ſecundum tuam propriam voluntatem,non ſequendo artis medicinæ regulas ægrotis medicamina exhibere præſumis,cęcus es, & dux cęcorum? Cęcus, inquam,quia operaris ſine lumine rationis: nec artis medicę ſcientiã, ac præcepta calles. Et licèt videaris in cęlum lęuam porrigere; aſtraquè indice notare, dum cæleſtium influxuum,ac rerum medicinalium exploratorem, expertumquè te iactitas, te prodis caput aſini habentem: quia non capit mens tua res humanas: nec ſenſus res diuinas; abuteriſquè ratione ad intelligendum; atquè ipſo corpore ad operandum. Fis dux cæcorum: Nam ægroti dum ad te confugiunt exiſtimantes proprijs conſulere morbis,cęci ſunt,ac palpitantur in tenebris,fiuntquè corebo ſtultiores; Nullum enim diſcrimen ponunt inter album, & nigrum, inter lyncem, & talpam, inter luſciniam, & vpupam. Hinc ſequitur: *Dum cæcus cęco ducatum præſtat,ambo in foueam cadunt:* vt Ieſus ſeruator noſter admonet *Matth.15.* Exorciſta in foueam lethalis culpæ: Ægroti næcis corporeæ.

446 *Ideò dũ vult falcem mittere in alienam meſſem*

Fit cęcus & dux cęcorum.

§. III.

EXorciſta in foueam tunc cadit lethalis culpæ: cum ex notabili ignorantia, vel imperitia in ſua cura nocet infirmo. Facit enim contra illud: *Non occides de pan.d.1.c.homicidium,* vbi teſte D.Auguſt. *lib.19. contra Fauſtum c.23. Aperuit Dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidij genere deputari.* Et ſecundùm Ricardum tenetur infirmo ad æquiualens, ex quo non poteſt reſarcire principale; immò etiãſi ſanitas ſequatur,peccat mortaliter: quia expoſuit ſe periculo peccati mortalis,ideſt,operi,vndè ſequi poteſt notabile damnum proximo. Ita docet Syluеſter. Nec eum excuſat ignorantia: vt vellet Ouidius *Epid.9.*

447 *Vt cęcus cadit in foueam lethalis culpę. Quare cadat.*

Præterite veniam dabit ignorantia culpæ.

Neque inuoluntarium detrimentum: quia licèt hoc non intendat, nec velit directè; Voluntariè tamen exponit ſe ad illud, vndè hoc natum eſt ſequi, vt habetur *15.q.1. cap. Merito. & §. obijcitur de Lamech:* quia non ſequitur traditiones artis: vt notat Petrus *in auth. Sed hodiè. C. de Iudicijs,* ideò eius imperitia, & ignorantia culpæ annumeratur. *L. ſi quis fundum.§.Celſus ff.loc.& L.imperitia. ff.de regiur.* Hoc tamen Panormit. *in cap. ad aures de etat.*

& qualit. limitat, quando assumit officium voluntariè. Secus, si ex necessitate bona fide fecit, quod potuit deficientibus Medicis. Ita sentiunt etiam Sylvest. *verb. Medicus q.* 1. & Iacobus de Graffijs *lib.2.Decision.aurearum cap.61.num.57.*

Quando excusetur.

448 Nec ipsum iuuat alia excusatio; nisi quòd medicinæ in libris sic ordinatæ inueniuntur. Sed & in hoc suam ipsemet Exorcista prodit ignorantiam, dum medicinas legens in libris sic ordinatas, documenta præposita pro talium medicamentorum vsu necessaria prætermittit; legitquè antecedens sine consequente; vel consequens sine antecedente. Vel nescit connectere antecedens cum consequenti. Vel non nouit distinguere inter propositiones de possibili, & de facto: inter vniuersales, ac particulares: inter indefinitas, & singulares; ideò in penè innumeros incidit errores: ac tam imprudenter circa hoc se gerit, quòd sine aliqua cognitione: an talis persona sit maleficiata: vel aliqua naturali labotet ægritudine, prædictas medicinas, quas descriptas in libris reperit, illis præbet; & quot videt infirmos, tot maleficiatos esse iudicat.

Nō excusatur, eò quia talia adinuenerit remedia descripta

§. IV.

449 An fortasse mi Exorcista talia præbes ægrotis medicamina: quia apud Valerium Polidorum *par.2.Dispers.damonum*, varia remedia corporalia maleficiatis applicabilia inuenisti? Sed cur non legisti præfationem, vbi *cap.9.* inueniſſes: *Vnicuiquè experto in sua arte credendum esse; & ex Dialecticis omnes approbant sapientes: Idcircò Sacerdotes, & Exorcistas ægrotis consulere debere, apta à Medicis suscipere remedia, vt ab ægritudine releuentur: quia secundùm complexiones diuersas, diuersa quoquè vel diuersimodè saltem remedia sunt applicanda: Sacerdotum autem non est, nequè Exorcistarum super complexiones diuersas iudicium ferre. Non enim talium docet ex munus est, nosse: an frequens dolor capitis, siccitas accidẽtioris, & lingua ex paucitate saliua, asperitas gulę, amaritudo gustus, sitis, appetentia ciborum torpens, amaritudo vomitus, caro attenuata, vigilia longa, dormitio breuis, & vrina ignea, citrina, tenuis, & clara cantem. arguant choleram in patiente. Siuè si oculi sapè lachrymas fundant; præcipuè mane; atquè somnolentia graues sint, os madidum saliua refertum: lingua cum gula humida, appetitus ciborum, vt præcipuè potus defectus, digestio tarda, nares superfluis abundantes, caro mollis, vrinaquè alba flegmatum inundantiam indicent. Vel forsitan si ardor ventriculi, frigiditas carnis, mordicitas ciborum canino more voratorum, hebetudo operis, suspiciositas cordis, frigiditas pedum præcipua, solitudo, tristitia, tenacitas, & ira mentis; atquè vrina nigredo aliquantulum ruffa ad viriditatem, vel palliditatem tendens melancholiam præseferant. Aut si rubra facies, dulcedo saporis ex ore profluens, vesicula oris, & labiorum, pectoris ardores, gratitudo comestibilium, brachiorum præcipuè pruritus, optima digestio, pinguitudo corporis, atquè vrina rubea, & paululum crassa testimonia sint dominij sanguinis. Quemadmodum nec partium corporis temperamenta discernere, vt potissimùm cerebri, cordis, epatis, pulmonis, & ventriculi; sed nec generaliter dispositionem contemplari: vel indispositionem corporum, & eorum sanitatem, vel agritudinem: cùm, inquam, talia minimè Sacerdotum sint, siuè Exorcistarum.* Hæc ille.

Apud Valeriũ Polidorum.

Qui etiã docet ex munus est, nosse: an frequens dolor capitis, siccitas accidẽtioris, & lingua ex paucitate saliua, asperitas gulę, amaritudo gustus, sitis, appetentia ciborum torpens, amascere humorẽ pectio breuis, & vrina ignea, citrina, tenuis, & clara cantem.

§. V.

An facilè huiusmodi remedia præstare consueueris: quia in Complemento artis Exorcisticæ Zachariæ Vicecomitis varia reperisti dispositæ alexipharmaca corporalia tàm generalia, quàm particularia diuersis maleficiorum infestationibus necessaria? Nonnè & ipse *part.1. eiusdem libri doctrina vndecima* priùs admonet. *Cum non sit ponenda manus in messe aliena, Exorcista omninò obseruent, ne dicta, aut alia medicamina corporalia alicui tribuãt inconsulto Physico, cuius proprium est, cognoscere morbum, & eius speciem, robur debilitatem, temperiem naturalem, ætatem, mores, situm, magnitudinem, sensuumque proprietatem; & externa omnia, quæ hominem affligunt: vt tempus, regionem, medicamentorum diuersitatem, ac cætera huiusmodi?*

450 *Apud Zachariam Vicecom.*

Idipsum animaduertunt Maximilianus ab Eynaten. *in Manuale Exorcismorum p.1. instruct.3.* Florianus Canalis *par.3.cap.2. Modi cognoscendi, & sanandi maleficiatos.* Thomas Sanchez *lib.2. in Præcepta Decalogi cap.42.num.31.* cæteriquè omnes, qui de remedijs corporalibus tractant, admonent etiam, non esse munus Exorcistæ, remedia exhibere corporalia; sed hoc peritis debere Medicis committi.

451 *Maximilianũ ab Eynaten Florianũ Canalẽ.*

Vndè de huiusmodi Exorcistis valdè conqueritur Hieronymus Menghus Vitellianensis Exorcista, qui *in suo Fuga damonum cap.10.* sic ait: *Inimicus ille humani generis procurat ipsam adiurationem infamare, & destruere nititur mediante ministerio aliquorum eius ministrorum, qui nomen Exorcista iniquè, & impiè sibi vsurpant, illos instigando ad faciendum quædam, quæ nec alicui christiano simpliciter conuenire possunt. Ab ipsis enim dæmonibus, vel à nimia sua præsumptione ducti, & impulsi sine consensu Medicorum medicinas, pharmaca ordinare, & infirmis præbere non verentur. Et hoc faciunt: quia sic ordinatum in libris huius artis inueniunt, quibus sæpè multa scandala, corporibusquè noxia eueniunt; in quo suam omnibus patefaciunt ignorantiam, ac imperitiam.*

Hieron. Menghũ. Sed hi docẽt, talia remedia non ab Exorcistis, sed à Medicis exhibenda.

Nec tantùm ignorantes; sed & pecuniæ seruientes, & auaritiæ studentes se ostendunt. Nam instar circulatorum aquas, oleum, & pulueres, alioſquè liquores vendunt Maleficiatis ad ipsorum male ficiales curandas infirmitates; nihilquè honorem Dei, & clericalem dignitatem existimantes, de Exorcistis, qui deberent esse, euadunt simplicistæ, pseudomedici, & circulatores, hanc, vel illam herbam contra dæmones quærentes, medicinas, pulueres, & hæc similia maleficiatis, ac vexatis absquè aliquo consilio Medicorum præbentes etiam contra præcepta, regulas, & ordines in libris huius præscriptas temerariè sibi officium Medicorum vsurpant: sic mundum scandalizant: hoc sacrum exercitium deturpant, & reputationem, honoremquè à veris Exorcistis auferunt; ideò iuremeritò dici possunt in foueam cadere lethalis culpæ, præter irregularitatem, quam incurrunt, dum cum ipsis spiritibus immundis quandoquè etiam animas quorundam ex ipsis corporibus excutiunt.

452 *Vndè Exorcistę huiusmodi pharmacatra dẽtes nedũ ignorantes i sed auaritia studentes se produnt.*

§. VI.

Hinc & ægroti incidunt in foueam næcis corporeæ. Experientia enim rerum magistra docet indies, eorum, qui ab hisce Exorcistis, Religiosis, mulierculis, alijsquè id generis pseudomedi-

453

Ægroti verò cadunt in foueam nacis corporea.

medicis alexipharmaca sumpserunt, puta, antimonium præparatum, catapotiam, scammonium, elleborum, colicynthidem, ac cætera huiusmodi medicamina pro sanitate consequenda: plures festinanter viam vniuersæ carnis esse ingressos. Comprobatur exemplo relato à Cornelio Gemma *lib. de Hoc testã tur Cornelius Gẽma.* *diu. natur. charact.* Quidam Medicus Anglus ex Paracelcistico genere alioqui in arte chymica valdè insignis febre quadam detentus vnà cum vxore tum huic, tum sibi ipsi porrexit antimonium præparatum, vt vocant. Illa quidem celeriter in maniam fortissimam versa vitam cum morte commutauit. Hic autem primò conquestus insomnia, vigiliasquè continuas à deiectione non pauca ante septimum diem in delirium venit: à delirio statim factus est epilepticus: ex epilepsia in coma lethargicum incidit, cui quid apoplecticum misceretur. Eo sopore detentus triduum rursus ad insaniam redijt, horrendoquè furore agitatus non multò post expirauit, & à communi lecto comunenem vxori tumulum est ingressus.

Zacch. Vicet.

Hac de re fatetur etiam Zacharia Vicecomes *in Complem. art. exorcist. loco citato* se vidisse aliquos Exorcistas sine consilio Physicorum medicamina ægrotis exhibentes, eos occidisse. Vndè etiam

Alexan. Albert.

Alexander Albertus *in suo Malleo damonum in epist. nuncupata: Documentum ad vexatum* sic eum admonet: *Te hortor, si quis Religiosus tibi vellet corpoream aliquam propinare medicinam, quòd eam omnino respuas; nec vllo modo sumas: quia ego propijs oculis vidi nonnullos iuuenes vespere à quodam Religioso aliqua sumpsisse medicamina, qui post sex, vel septem horas vltimum obiere diem, quod mihi maximum fuit scandalum.* Hoc idem euenisse in territorio Bergomensi legomet audiui. Quare cum maleficio additur morbus naturalis siuè à causa naturali, siuè à dæmone excitatus, infirmus se committat Medico, qui disponat sicut expediens iudicauerit, Et licèt varij Auctores suis Exorcismarijs varia corporalia apposuerint medicamina; multas tamen circunstantias addiderunt: quæ nec obseruantur, nec intelliguntur à multis.

§. VII.

454 *Tandem Exorcistis hoc munus prohibetur.*

SEd estò Exorcista plenam, ac perfectam habeat artis medicæ notitiam, adhuc sibi onus medicinas corporeas exhibendi non incumbere, nemo est qui ambigat. Clericis enim, qui sunt in sacris: vel etiam in minoribus constitutis, dum tamen sint sufficienter beneficiati secundùm Raynutium non licet operari in medicina physica, nisi gratis pro miserabilibus personis, vel consanguineis; nec tunc vbi posset esse periculum. Quod etiam in clausstralibus districtiùs est obseruandum: vt habetur *in titulo: Ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotijs se immisceant.* Præcipuè autem officium Chirurgi, quod incisionem, vel adustionem requirit, secundùm eundem est clericis interdictum *c. sententiam. Ne Clerici, vel monachi, & c. tua nos. de homicidio volunt.* In quibus capitulis licèt non videatur dici nisi de existentibus in sacris; tamen idem potest intelligi de existentibus in minoribus beneficiatis secundùm Panormit. *in d. c. sententiam arg. c. 1. depostulando.* Et contrahit talis clericus irregularitatem, quam non contraheret laicus: vt ait Sylvest. *verb. Medicus q. 2.* quia dat operam rei illicitæ: si moritur æger eius causa.

Alege canonica.

Ab Eccle sia ritib.

Hoc idem in Rituali Romano, vbi de forma exorcizandi obsessos, Exorcistis cauetur his verbis: *Caueat proindè Exorcista, ne vllam vmquam Medicinam infirmo, vel obsesso præbeat: aut suadeat; sed hanc curam Medicis relinquat.* De his vide infra disp. 4. num. 707. & sequentibus.

Cum ergo in medicam artem exercente tot rerum postuletur cognitio; Clericique huiusmodi exercere munus inhibeantur. Quisnam Exorcistarum hanc sibi audeat assumere prouinciam? Nemo sanè, nisi insanæ mentis ignorantiæ tenebris obrutus, & obcæcatus, auaritiæquè stimulis agitatus, & excitatus.

§. VIII.

455 *Concluditur, ad Medicũ spectare*

QVarè si Exorcistarum non est, huic incumbere oneri, illud subire Medicorum esse, indubitanter asserimus; qui rectè se gerere debet in remedijs assignandis tàm corporalibus, quàm spiritualibus.

In corporalibus remedijs censebitur Medicus perfectè suas implere partes, debitoquè perfungi officio, si practicè sequentia obseruabit monita.

456 *Qui tradere debet si potest medicinã certam relicta probabili, & dubia.*

Primum: Sciat, se teneri ægroto adhibere, si potest, medicinam certam, relicta probabili, & dubia: quia tenetur ratione sui officij, & charitatis ægrotantis saluti prospicere, & nullo modo eum periculo exponere; meritòquè infirmus conqueretur de Medico potente securum medicamentum adhibere, si adhibet solùm probabile. Ita sentiunt Bonac. *disput. de legib. q. 4. punct. 9.* Ferdinandus à Castro *disput. 2. de conscient. opin.* Alijquè Apud Bonac. *loco citato*

457 *Si no ad est medicamentũ certum, probabile adhibeat*

Secundum. Quando nullum est medicamentum certum, probabile debet adhibere. Et quando nullum adest probabile, dubium tenetur adhibere: dummodo sit certus, medicamentum minimè nociturum: quia tunc nulli periculo infirmum exponit. Et ex alia parte potest illo remedio adhibito ab ægritudine liberari. Quam veritatem fatetur Thomas Sanchez *lib. 1. in precept. Decalogi cap. 9. num. 42.* cum Valentia *2. 2. disp. 3. quæst. 10. punct. col. 665.*

458 *Non licet facere experimentũ de medicamẽtis.*

Tertium. Illicitum esse sciat, experientiam facere de medicamentis: An sint salutaria, vel noxia, etiam in ægrotis desperatis, tum quia nemini licet, morte proximi scientiam consequi, tum etiam quia sic operans dubius est: an mortem acceleraturus sit medicamento; idcircò quantum ex se acceleration nem intendit, & consequenter peccat. Sic docent Azor *lib. 2. Institut. Moral. cap. 17. quæst. 11.* Cordub. *lib. 3. quæst. 5.* Anton. Perez *certam. 10.* Scholiast. *n. 87.* Villalobos *tom. 1. summ. tract. 1. difficult. 16. num. 1. & 4.* Vasquez *1. 2. disput. 64. c. 4.* Salas *ibidem tract. 8. disput. vnica. sect. 14. num. 136.* Sanchez *loco cit. num. 38.* Ferdinandus de Castro *loco citato.*

459 *Non licet tradere medicamentum de quo dubius est, an nociturum, vel profuturum.*

Quartum. Illicitum esse nouerit, medicamentum applicare, de quo dubius est omninò, an nociturum, vel profuturum sit; sed necessariò requiri: vel quòd certus sit, non obfuturum; vel quòd probabile sit, profuturum, licèt de salute ægri desperaretur. Ratio dictat: quia applicans medicamentum, de quo nullam probabilitatem habet, esse profuturum: sed potiùs dubitat, an nociturum; quantum est ex se applicat causam efficacem mortis; ideòquè illicita est talis applicatio. In dubijs enim tutior sequenda est via; cuiusmodi est relinquere infirmum naturæ, & Creatori, quàm Medicinæ exponere, de qua nescit. Ita *de homicid. cap. petitio. & cap. iuuenis de sponsalibus.* Idem est enim, quòd de medicamentis facere experientiam in ægrotis desperatis, quod supra illicitum esse, demonstratum est. Huic positioni se subscribunt

bunt Abbas *in c. tua nos, de homic. §. ad vltim. n. 4.* Innoc. *ibi. num. 1.* Ant. de Butrio *num. 15.* Sylueſt. *ver. Medicus quaſt. 4. dict. 1.* Angelus *num. 2.* Sayrus *in Claui regia lib. 1. cap. 20. num. 6. 9. 10. & 11.* Salas, Azorius, Perez, Villalobos, & Corduba *loco citato* contra Sanchez, Valentiam, & Bonacinam *loco citato*.

Verùm vtcumquè Medico probabile ſit, remedium profuturum, poterit illo vti: vt ferè omnes Doctores ſupra relati tenent, quia tunc non morali periculo mortis infirmum exponit; ſed probabili ſpei ſalutis.

460 *Poteſt tradere medicinã qua dire ctè eſt cauſa ſalutis vnius, & indirectè mortis alterius.*

Quintum. Sibi licitum eſſe non ambigat, medicinam alicui propinare, quæ directè eſt cauſa ſalutis, ac vitæ vnius, licèt indirectè ſequatur mors alterius. Quamuis enim contrarium ſentiant Sylueſt. *verb. Medicus q. 4.* Nauar. *cap. 25. num. 62.* & Archidiaconus; & videatur communior ſententia. Attamen mihi non arridet. Nam licèt non poſſit propinare pharmacum, puta prægnanti, per quod directè excludatur: aut occidatur fœtus: quia eſt intrinſecè malum, vbi occiſio eſt innocentis. Eſt tamen licitum, & ab omni ſcrupulo liberum, agere ad ſalutem matris pro ſe, & directè, etiam ſi indè ſciatur futura fœtus ſuffocatio, & mors: quia mater non poteſt aliter vitam ſeruare.

Ratio fauet à ſimili. Primò, quia ſi matri prægnanti occurrat taurus, aut aliqua fera licet illi currere velociter, etiamſi euidenter ſciret, ſtatim ſecuturum abortum; quòd ſi licet fugere, potuit etiam ſumere pharmacum; & Medicus illud porrigere. Secundò certum eſt, licere innocentes etiam cognitos occidere, cum immixti ſunt nocentibus ad victoriam conſequendam; ergo multò magis licebit ad ſeruandam vitam, pharmacum prægnanti propinare; quia vtrumquè eſt per accidens.

Huic ſententiæ calculum album addunt Bannes *2. 2. q. 44. art. 1. dub. 11. in medio. quæſt. 64. art. 2. de homicid. ſub finem.* Petrus de Aragonia *2. 2. q 64. art. 7.* Lopez *cap. 17. caſu vltimo*. Et Lazarus de Lancellottis *in nouis addition. ad Sylueſtrum Prieratem verb. Medicus*.

Ad rationem verò, quæ ex D. Paulo Roman. 3. afferri ſolet. *Quod non ſunt facienda mala, vt eueniant bona*. Dicimus, quòd non licet facere malum, vt eueniat bonum. Licitum tamen eſt, facere bonum, quamuis ſequatur malum: vt hoc caſu fit.

461 *Poteſt tradere medicamẽ, quod exiſtimat probabile, licèt probabilius tãtùm de mente aliorum.*

Sextum. Licitum eſſe non ignoret, applicare infirmo medicamentum, quod exiſtimat probabile; ſed in aliorum opinione probabilius, & ſecurius, quàm in ſua propria. Poteſt enim deponere propriam opinionem, & aliorum ſententiæ adhærere: vt ſentiunt Aragonius *2. 2. q. 63. art. 4. dub. penult.* Azor. & Salas *loco cit.* cum Sanchez *lib. 1. in præcepta Decalogi cap. 9. n. 42.* & Nauarro *c. Si quis autem de penit. diſt. 7. num. 74. & 75. in ſolut. ad 3.*

Simpliciter autem loquẽdo Medicus in adhibendis, & applicandis remedijs, ac medicinis non poteſt ſequi opinionem probabilem, relicta opinione, quæ vel ſibi: vel ſaltem alijs videtur probabilior, & tutior; ſed hanc tenetur ſequi, relicta minus probabili. Ità ſentiunt Bonacina *de Legib. diſput. 2. q. 4. punct. 9. num. 22.* Becanus, Suarez, & Sanchez ab ipſo Bonacina relati. Abſolutè autem illum peccaturum docet *Sotus lib. 3. de iuſtitia q. 6. art. 5. ad 4.* Michael Salonius *2. 2. q. 63. art. 4. controuerſ. 2. ad. 2.* & Vaſquez *1. 2. diſput. 64. c. 4.* Ratio eorum eſt, quia imprudenter agere videretur in re tam graui ſalutem proximi in diſcrimen adducendo relicta probabiliori, & tutiori ſententia. Tum quia tenetur ritè fungi proprio officio quantum poteſt cum minimo proximi damno, & periculo. Quis enim ignorat, quemlibet teneri ex iuſtitia: aut ſaltem ex charitate curare ne damnum alteri ex ſua opinione ſequatur?

Verùm non inconueniens videtur oppoſitum ſentiri, nempè poſſe Medicum quoad medicamẽtorum applicationem relicta opinione probabiliori, minus probabilem ſequi. Fauet ratio. Eſt enim in confeſſo apud omnes D. D. mox citandos: Quotieſcumquè ſit comparatio inter opinionem, & opinionem poſſe in adminiſtratione ſacramentorum, relicta opinione probabiliore, operari iuxta opinionem minus probabilem. Docent Mercado *lib. 2. de contractibus cap. 1.* Medina *1. 2. q. 18. art. 6.* Vaſquez *d. 62. cap. 4. num. 14.* Valentia *1. 2. diſput. 2. q. 12. punct. 5. & 2. 2. diſput. 5. q. 7. punct. 4.* Gutierres *quæſt. canon. lib. 1. cap. 13. num. 23.* Suarez *de Cenſuris diſput. 40. ſect. 5. num. 6. & tom. de panit. diſput. 22. ſect. 8. n. 6.* Henriquez *lib. 14. de irregular. cap. 3. num. 3.* Azorius *tom. 1. lib. 2. cap. 16. q. 2. 3. & 4. & cap. 17. q. 7.* Bannes *2. 2. q. 10. art. 1. dub. 3. in obiectione contra 4. concluſionem*. Nauarrus *lib. 3. de reſtitut. in noua editione cap. 1. dub. penult.* & ibi Michael Salon. *controu. 2. concluſ. 4.* Lopez *1. par. inſtructorij cap. 120. & 287.* Ledeſma *2. tom. ſumma tract. 8. cap. 22.* Salas *1. 2. q. 21. tract. 8. diſp. vnica ſect. 6. n. 65.* Sayrus *claui regia lib. 1. cap. 6. num. 4. & de Cenſuris c. 155. num. 4. & 8.* Leſſius *lib. 2. de iuſtitia, & iure c. 29. dub. 8. num. 68.* Sanchez *de Matrim. lib. 2 diſput. 41. num. 30. lib. 3. diſp. 20. num. 4. lib. 8. diſput. 6. n. 18. & in ſumma lib. 1. cap. 9. num. 14.* Baſilius de Leon *de Matrim. lib. 10. cap. 15. 2. tom. de Beneficijs p. 11. num. 361.* & Granado *1. 2. diſput. 4. ſect. 3. num. 23. tract. 12.*

462 *Imò videtur poſſe opinionẽ minus probabilem ſequi relicta probabiliori.*

Quemadmodum ergo in adminiſtratione ſacramentorum, vbi agitur non tantùm de reuerentia ſacramenti; verùm etiam de ſalute animæ, miniſter poteſt relicta opinione probabiliori ſequi opinionem minus probabilem, idem proculdubio fatendum in medicamentorum applicatione, vbi agitur de ſanitate corporis. Nam quod alijs fas eſt, Medicis denegari non debet. Huic poſitioni fauent Azorius *p. 1. Inſtitut. Moral. lib. 2. c. 17. quæſito 11.* Aragonius *2. 2. q. 63. art. 4. dub. penult.* Ioannes Sanchez Abulenſis *diſput. pract. diſput. 44. num. 36.*

463 *Patet à ſimili de Sacramẽtorum adminiſtratione*

Ad rationes eorum dici poteſt: Medicum ſalutem proximi in deſcrimen non adducere; nec operari contra iuſtitiam; vel contra charitatem, cum iuxta ſuam conſcientiam applicet id, quod ſalutiferum fore probabiliter arbitratur. Quod autem ex probabili ratione, & cauſa fit imprudentia, & temeritate vacat; proindè Medicus nullum in ea re admittit peccatum. Nec maius damnum, aut periculum ægroto infertur, ſequendo opinionem probabilem relicta probabiliore: quia nulla habetur certitudo de operatione Medicinæ; ſed eius vis conſiſtit in diſputatione. Si enim medicamentum eſſet certum; tunc Medicum teneri ex charitate, & iuſtitia illum applicare relicto probabili, & nos indubitanter aſſerimus, quia certum eſt tenendum, & dimittendum incertum ex Regulis iuris. At cum Medicus nullam habet certitudinem de medicamento, ſufficit, quòd habeat aliquam rationem probabilem, illud profuturum.

464 *Quid ſit opinio probabilis.*

Vndè *ratio, ſeù opinio probabilis eſt illa, iuxta quam operans nec temeritatis, nec imprudentiæ notam incurrit*. Ideò quemadmodum in ſpeculatiuis illa eſt opinio probabilis, quam abſquè deceptionis, & erroris periculo amplecti licet; ità in moralibus opinio probabilis eſt, quam abſquè peccandi periculo ſequi licet, quippè nullus ad melius, atquè perfectius amplectendum aſtringi debet: quia cum omnimoda aliquando de rebus certitudo haberi

haberi nequeat, ad eam Deus minimè nos obligauit; sed ad operandum cum morali certitudine, qualis in opinione probabili reperitur. Namquè intolerabile onus, ac multis scrupulis expositum esset, si opiniones probabiliores inuestigare teneremur.

465 *Magis se qui debet longam experientiã quàm opinionẽ probabilẽ*

Septimum. Quamuis inter opiniones medicorum secundùm rationẽ speculatiuam opinio aliqua appareat probabilis, si tamen oppositum ex longa experientia, & obseruatione colligi possit; in eo euentu opinionem probabilem speculatiuam contra experientiam sequi non licet; etiamsi aliud remedium non sit. Id, quod singulare est in arte medicinæ; siquidem experientia longa opinionem oppositam omninò improbabilem reddit. Vndè si quis ea vtereur contra experientiam, reus esset homicidij propter periculum, cui se exponit; ideòquè in tali casu ægrotus relinquendus est diuinæ prouidentiæ. E contra verò si aliquis Medicus longa experientia certus sit de aliquo remedio quamuis speculatiuè conuictus sit ad partem oppositam, quæ plurimorum iudicio comprobatur, temeritatis arguendus non est, si propria experientia ducatur, quæ certior est quacumquè ratione. Ità etiam sentit Sayrus *claui regia lib. 1. cap. 10. n. 12.*

466 *Sit diligens in studẽdo*

Octauum. Meminerit Medicus, non sufficere, quòd debita, & competenti scientia sit preditus, puta naturali philosophia; & si possibile est, (vt admonet Homobonus *de humana vita statibus par. 2. cap. 8. num. 2. ex Hippocrate, & Galeno*) Astrologia probè instructus, vt generatim populi ingenitos mores notos habeat: quandoquidem ex varijs cæli locis, aspectibusuè diuersæ corporum, morumquè contemperationes ingenerantur. Verum etiam debet esse diligens in reuidendo libros, in *Visitãdo infirmũ, aliquè suo munere fungẽdo, spectãtia adimplendo,* visitando infirmum, in qualitatem rerum medicinalium, & huiusmodi agnoscendo: quia si ex eius negligentia, vel imperitia sequatur mors, est irregularis, & peccat mortaliter. Similiter peccat si sequatur magna aggrauatio infirmitatis sine morte. Debet què habere intentionem iustificatam, vt non intendat lucrari cum alterius iactura: vt habetur *cap. nemo de Regulis iuris in 6.* Vndè curatio quàm citissimè potest, debet terminari. Et si curam extendit, & prolungat ad lucrum, peccat mortaliter; & illud plus restituere tenetur. Sicut etiam si permittat aromatarium ponere in confectione medicinæ species non sufficientes propter vetustatem: vel alium defectum, vt ipse plus lucretur, peccat grauiter; & tenetur vterquè infirmo restituere pro dãno illato. Si tamen medicinam secundùm artem dedit, & omnem debitam diligentiam adhibuit, non imputatur ei, si ex defectu specierum: vel admixtione alia sit nociua.

Sic etiam si Chirurgus sit peritus, & diligentiam adhibeat, non est in culpa, si infirmus propter inconsuetam dispositionem venarum: vel insolitum timorem, aut tremorem moriatur; vt colligitur *ex cap. ex litteris de frigidis, & maleficiatis.*

Quia autem persepè solet dæmon medicinis miscere aliquid virtutem medicinæ impediens neqnine videntem, & aduertente, quod facit oppositum producere effectum; vt exemplis à pluribus comprobatur; ideò, ne Medicus decipiatur, & infirmus periclitetur, vtile: ac proficuum erit, vt antequam applicentur; vel sumantur, prius benedicantur ab Exorcista, vel alio Sacerdote iuxtà illud Sancti Alexandri Papæ huius nominis primi. *Elementa quoquè diuinis apta vsibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrate, infirmos curate, & cætera, qua ad vos pertinent, diligenter perficite.*

Nonum. Numquam licet Medico dare medicinam corporalem contra salutem animæ: quia posterus ordo est, corpus animæ præferre. Et ne faciat, præcipitur ei sub pæna excommunicationis *c. cum infirmitas de panitent. & remissionibus.* Vndè est mortale peccatum consulere fornicationem: vel ebrietatem secundùm Archiepiscopum. Et huiusmodi. idem secundùm Ioannem Andream si dicat: *Non consulo tibi tamen si accederes ad aliquam muliertm sanareris;* quod intellige, si hoc dicit in fraudem legis, idest ea intentione, vt hoc faciat: quia reuera hoc est consulere, idest, ostendere, quid sit faciendum.

467 *Non licet dare medicinam corporalẽ contra salutem animæ.*

Similiter si hoc dicit, non in fraudem; sed tamen ex imprudentia hoc dicit illi, de quo debuit verisimiliter cogitare, quòd eum exponebat periculo sic faciendi: quia hoc est scandalizare pusillum. Tales enim sunt illi Medici, qui sine causa abstinẽtias carnium, vel Ecclesiæ ieiunia dissuadent: aut dispensant in talibus ex aliquo vano respectu, vel mentis dissolutione, qua talia negligunt, aut quod pessimum, fortè contemnunt. Secus si id faciant ex causa rationali credita, vel saltem dubitata. Ita sentiunt Syluester *verb. Medicus q. 4.* Graffius *lib. 3. Decision. aurearum cap. 14.* Busæus *in lib. de statib. hominum*, Sayrus *Claui regia lib. 1. cap. 10. num. 21.*

Decimum tandem. Semper ante oculos mentis habeat Medicus illud principium generale legis naturæ: *Quod tibi vis fieri, alteri feceris.* Nec non Seruatoris nostri, & Iudicis supremi verba *Matthæi 25.* quibus in die Iudicij reprobis, ac damnatis inhumanitatem in pauperes exprobrabit dicens; *Infirmus eram, & non visitastis me*, quod tunc *mihi non feciſtis, quandiù vni de his minoribus*, idest pauperibus *non feciſtis*. Ideò procertò sciat Medicus, teneri, pauperibus non valentibus soluere, gratis mederi; imò etiam soluere medicinas, si ipse potest, & ipsi sunt impotentes secundùm Glossam *dist. 83. §. 1.* quia plus debet valere apud Medicum vita illius pauperis, quàm propria pecunia, vt habetur *c. non satis d. 86.* Ita Nauarrus *c. 25. n. 60.* Filiucius *tract. 28. par. 2. c. 10. q. 6.* Ægidius Trullench *exposit. Decal. lib. 4. c. 1. d. 11. n. 6.* Sed intellige quando nec per se, nec per alios magis coniunctos, nec per eos, qui magis possent, valent curari.

468 *Tenetur medicare pauperes charitatis ergo: cum soluere nõ valet*

Quando ad id teneant.

Non tamen tenetur Medicus, eos quærere; sed sufficit, si occurrentibus, aut se vocantibus subueniat, quia remissio salarij, & medicinarum impensa eleemosyna quædam est, in qua attendẽda sunt fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, & conditio.

Sed quid, si infirmus diues est; sed tamen ex auaritia nihil vult soluere Medico? Numquid gratis tenetur eum curare? Videtur, quòd non, cum nemo de suo cogatur facere beneficium *cap. precariè 10. q. 2.* Medicusquè licite possit recipere mercedem. *c. non sanè 14. q. 5.*

469 *Diuites nolentes soluere*

Verùm fatendum est, Medicum teneri, eum curare suis impensis; si alius ei non medetur, secundùm Glossam ibidem. Sed tamen poterit repetere expensas, si conualuerit, quia vtiliter gessit negotium eius *L. Pomponius ff. de negotijs gestis.* Imò etiam si moriatur æger, repetet impensas ab hæredibus, quia sufficit, si vtiliter cæpit gerere, licèt effectus non sit secutus *ff. eodem. L. an vltrò, & ff. de officio præsid. L. illicitas §. Sicuti.* Nec potest illi obiici, quòd causa pietatis fecerit sumptus illos *ff. de negotijs gestis L. alimenta*, nisi esset propinquus infirmo, vt *C. eodem L. alimenta*: quia oporteret protestari tunc, quòd non intendit gratis mederi: aut exponere; alias non repeteret. Coram enim Deo non potest repetere, si intendebat gratis

Potuit tamen repetere expẽsas

hæc

hæc facere, nec coram hominibus, si de illa intentione constaret.

470 *Quid si medicus agrotum inuitum curet.*

Quid deniquè si infirmus prohibeat, ne aliquæ medicinæ sibi dentur; Medicusquè inuitum illum curet. Similiter Chirurgus habentem putrefactum pedem multa impensa curauit; quod nisi feciſſet, pedem oportebat abscindi; sed deindè expetente mercedem, eam negat curatus, dicens, se maluisse abscissionem pedis, quàm huiusmodi solutionem. Sicut primus dicit, magis voluisse mortem, quàm soluere medico mercedem?

Resp. quòd licèt quidam dicant, Medicum, vel Chirurgum nullam habere actionem: vt *C. de neg. gest. L. vlt.* Attamen consultiùs fatendum, quòd eum inuitum potest curare, sicut inuitum posset extrahere de domo ruitura *c. ipsa pietas. 23. q. 4.* Inuito enim potest conferri beneficium *c. & qui emendat. dist. 45.* vbi Augustinus dicit, *quòd multa bona præstantur inuitis, quando eorum consulitur vtilitati, non voluntati; quia sibi ipsi inueniuntur inimici.* Et Glos. *notab. in cap. 1. dist. 79.* idipsum confirmat. Imò præsumi potest, ipsum furiosum, cum illa verba dixit in ægritudine: vt *ff. de conditionibus institutionum. L. quidam.* Et extra *de succes. ab intesta. cap. final.* Ideòquè soluere tenetur: vt notat Bartolus *in L. Stichus. ff. de pec. leg.* pro omni eo, quod tangit personam: vel libertatem: vel vitam: vel ciuilitatem ille, pro quo soluitur, non potest dicere, non esse vtiliter gestum. Vndè si amicus animo repetendi soluit pro condemnato ad soluendum certam summam: aut ad pedis abscissionem: vel aliud faciendum in personam id nolentem soluere; non posset ille dicere, quòd reddere nolit, quia maluisset pedis abscissionem. Idem dicendum, si quis sit condemnatus in centum, quæ nisi soluerit sit bannitus, & aliquis soluit pro eo; dicere non potest, non expediuisse solutionem, eò quòd potiùs expediebat esse bannitum. Sic ægrotus à Medico, vel à Chirurgo inuitè sanatus non potest denegare solutionem, quia vtiliter eius gesserunt negotium. Ità Bartolus *in d. L. Stichus.* & ibi Glos. Quibus se subscribit Syluester *ver. Medicus quæst. 5.*

Si hæc seruauerit Medicus in corporalibus remedijs exhibendis, fidere poterit, suum persoluisse pensum. Qui Ideò morbos non curat, vt dæmones expellat: vel prout à dæmone sunt inducti; sed prout per causas eueniunt naturales.

§. IX.

471 *Medicus in spiritualibus medicinis tradendis tenetur ad duo.*

IN spiritualibus autem licèt videatur se ingerere non debere: quia nihil per se considerare valet præter humanum corpus ex parte vndè sanatur: vel à sanitate remouetur; & hoc secundùm causas planè sensibiles, atquè corporeas. Attamen quia ex ingraueſcente morbo, qui est præcursor mortis, tempus innotescit, quo maximè homo suæ animæ saluti consulere debet, Medicus aliquem inuisens morbo affectum corporali, vt à morbo spirituali liberus vltimum omnium terribilium constanter, ac feliciter valeat subire, duas tenetur sequentes ei spirituales præstare medicinas.

Primò tenetur admonere ægrotos vt cõfiteantur peccata sua iux-

Prima. Medici vocati ad ægrotos, eos tenentur admonere, vt idoneo Confessario omnia peccata iuxta ritum S. Romanæ Ecclesiæ confiteantur. Sic decretum fuit in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 22. relato in *c. cum infirmitas de pœnit. & remiss.* vbi Medicis præcipit, vt cum ad ægrotos vocari contingerit, ipsos ante omnia moneant, vt animarum Medicos vocent, ne cum eis hoc in extrema ægritudine constitutio suadetur, in desperationis articulum incidant. Quod salutare præceptum, ne vlla vnquam temporis præscriptione aboleretur; sed semper obseruetur, Pius V. felic. recordat. præfatam Constitutionem innouauit Constitutione, quæ incipit: *Super Gregem dominicum*, edita anno Domini 1566. qua statuit, quòd Medici, cum ad infirmos in lecto iacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneant, vt idoneo Confessario omnia peccata sua iuxta ritum S. Romanæ Ecclesiæ confiteantur; nequè tertio die vlterius eos visitent, nisi longus tempus infirmo Confessarius ab aliquam rationalem causam concesserit. Transgressores præter pœnas in Constitutione Innocentj contentas, quas incurrere declarat; vult, quòd perpetuò sint infames, & gradu medicinæ, quo insigniti erant, omninò priuentur; & à Collegio, seù Vniuersitate Medicorum eiiciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, vbi deliquerint, mulctentur, Quæ omnia, vt inuiolabiliter obseruentur præcipit, vt nullus vbiquè locorum medicina doctoretur; aut ei quomodolibet medendi facultas à quouis Collegio, & Vniuersitate concedatur; nisi omnia in prædicta Constitut. contenta medio eorum iuramento coram publico Notario, & testibus in eorum manibus, vel ordinarii obseruare iurauerint; & de huiusmodi iuramentis in priuilegio, seù licentia medendi specialis mentio fiat.

Ita decretum Innocentij III. Pij V.

Circa quam Constitutionem, quia secundùm diuersas regiones, ac temporum, personarumquè varietatem varij possunt euenire casus, quibus eam obseruare Medici non teneantur, in gratiam piorum Medicorum nonnullos eorum hìc subiiciam, ex quorum intelligentia planè constabit, vbi, quando, & respectu quorum debeat talis obseruari Constitutio.

472 *In quib. casibus Medici prædictã Constitutionem obseruare.*

1. Violantes dictam Constitutionem, vbi recepta est, peccant mortaliter peccato periurij; faciunt enim contra iuramentum emissum. At vbi vsu recepta non est, Medici non seruantes non peccant: quia iuramentum censetur factum de seruando decreto, quatenus obligat. Vbi autem non est receptum, non obligat. Ita Bonacina *de leg. disput. 4. q. 1. punct. 16. num. 9.*

Vel Teneantur. Vel Non teneantur.

2. Prædictum decretum obligat solùm Medicos, dum speratur, admonitionem profuturam; Propterea si constet, admonitionem non esse profuturam, non tenentur admonere. Sicut nullus tenetur ad faciendam correctionem fraternam, nisi speratur profutura; quia ad opus inutile nemo tenetur. Sic docent Dominicus Bannes 2. 2. *q. 33. dub. 4. art. 3.* Reginaldus *lib. 4. c. 25. n. 237.* Valent. *tom. 3. disp. 3. q. 10. punct. 2.* A fortiori, si dubitatur admonitionem non solùm non profuturam; verùm etiam obfuturam, seù allaturam damnum spirituale, non tenetur admonere. Et mens Pontificis debet iudicari talis: ver. gr. Si rationabiliter dubitetur, & verosimiliter credatur, peccatorem prolapsurum esse in aliquam blasphemiam: vel commissurum aliud peccatum. Ratio est, quia admonitio dirigitur ad emendationem, & vtilitatem; non ad destructionem & ruinam.

3. Quandocumquè dubitatur; an admonitio sit profutura; vel non, tunc tenetur Medicus admonere; quia in dubijs tutior pars est eligenda. Quod licèt verum non sit in dubio iuris; verissimum tamen est in dubio facti; præcipuè in foro conscientiæ: & vbi agitur de salute animæ propriæ, vel alterius: vt tenent Ioan. Andreas, Cardinalis, & Ananias *cap. ad Audientiam de homicidio num. 46.* & Panormitan. *ibi. num. 2.* Felinus *num. 17.* In hoc autem casu non est dubium iuris: quia clarum est ius;

sed

ſed eſt dubium facti reſpectu huius, vel illius infirmi: vel reſpectu temporis, quo facienda eſt admonitio. Ideoquè in dubio tenentur Medici eligere partem tutiorem admonendo Infirmum iuxta Decreti præceptum, vt confiteatur peccata ſua.

4. Prædicta Conſtitutio obligat Medicos, dum morbus eſt grauis: vel dum periculum eſt, vt morbus fiat grauis. Ratio eſt, quia durum videtur, obligare Medicos, dum infirmitas non eſt grauis: vel non eſt periculum, vt fiat grauis. Tum etiam quia infirmus dum graui non laborat infirmitate, non tenetur confiteri, ergo nec Medicus tenetur illum admonere, nequè abſtinere ab infirmi cura, antequam infirmus confiteatur. Morbus autem regulariter cenſetur grauis, quoties eſt talis, vt cogat infirmum iacere in lecto: vt patet ex Decretis prędictorum Pontificum loquentibus de infirmo iacente in lecto. Ita ſentiunt Nauar. *in Manuali cap.25. num.61.* Graffius *1.par. lib.3. Deciſion. cap.14. n.7.* Rodriquez *1.par.cap.246. num.1. concluſ.2.*

5. Sufficit, vt admonitio per alios fiat. Nam finis Decreti eſt, vt infirmus recipiat ſacramenta. Si ergo finis obtineatur alio admonente, non eſt cur Medicus per ſeipſum admonere obligetur. Hìc faciunt, quæ de correctione fraterna ſupra dicta ſunt, *diſput.1.huius tomi num.111.& 112.*

6. Tandem hoc Decretum non adeò ſtrictè obligat, vt Medici teneantur deſerere infirmum; dum eo derelicto morbus fieret grauior, & infirmus graue pateretur damnum, ſi deſereretur. Nam præceptum humanum non obligat ad faciendum contra charitatem. Charitas perſcribit, vt ſubueniatur ægro. Ità Archidiac. Nauar. *cap.25. num.61.* Suarez *tom.4.diſput.35. ſect.3.num.4.* Graffius *1.p. Decis. aurear. lib.2.cap.14.* Sanchez *in ſumma l.3. cap.16.* Rodriquez *cap.246. 1.par.* & alij plures apud Suarez *loco citato*.

Ex his omnibus patet, quibus ægrotis, vbi, & quando à Medicis exhibenda ſit prima Medicina ſpiritualis, quæ eſt admonitio ad confitendum idoneo Confeſſario iuxta ritum S.Romanæ Eccleſiæ, omnia peccata ſua.

473 *Si mortem futuram prauiderit, tenetur ex præcepto nuntiare infirmo Vel Per ſe. Vel Per alios.*

Secunda. Si Medicus mortem futuram infirmi prævideriť, tenetur ex præcepto per ſe; vel per alium hoc nuntiare infirmo ſecundùm Ioannem de Neapol. *in 11. Quodlib.* ſi probabiliter credit, quòd hæc annuntiatio multùm proderit illi: puta quia eſt in peccato mortali, & confitebitur: vel ordinabit de rebus ſuis; & compeſcet futuras lites: quia tacendo damnificaret indirectè, dum non obuiaret futuro damno, cum poſſit, & debeat. Ad quod tenetur etiam, ſi dubitat: an hæc nuntiatio vtilis ſit, nec ne: quia in dubio tenetur homo vitare notabile damnum proximi, ſi poteſt. Vno tamen ex habentibus curam infirmi nuntiante, alii liberantur. Si verò Medicus hoc non credit, nec dubitat; ſed credit oppoſitum, ſcilicet, quòd parum, aut nihil proderit nuntiatio iſta. Et per oppoſitum parum, aut nihil oberit taciturnitas: vt quia putat eum eſſe in bono ſtatu; & ſua ordinaſſe, non tenetur nuntiare: quia probabile eſt, eum ex ſcientia mortis futuræ diſponendum. Quod ſentiendum etiam, ſi eum ità malè diſpoſitum videtur, quòd audita morte non proficiſcitur in melius; ſed fortè in deterius, eadem nempè ratione non tenetur.

Galeno autem dicenti, quòd ſemper Medicus etiã de ſalute deſperans ſanitatem ſpondere debet infirmo, ſecundùm Ioannem de Neapol. non eſt ſtandum, Vel ſecundùm Archidiaconum eſt verum, quando nuntiatio multum noceret, & taciturnitas parum obeſſet. Vel dicendum, quòd loquitur tanquam ignorans ſpiritualem ſanitatem, & vitam.

§. X.

HÆc igitur omnia ſupradicta ſi exactè Medicus præſtiterit, dignus iuteméritò erit exiſtimandus, qui non tantùm honoretur propter neceſſitatem; verùm & à ſapientibus, ac prudentibus ob ſuas excellentes virtutes, ob animi præclaras dotes, ſapientiam, prudentiam, liberalitatem, pietatem, clementiam, charitatem, ac ſollicitudinem inſignibus laudibus efferatur, vocis præconiis exornetur: illuſtribus encomiis extollatur, ac vbiquè terrarum prędicetur, ac celebretur. De quo poterunt cantari illi verſus Eboani Poetæ:

474 *Hæc ſi obſeruauerit Medicus, dignus erit qui non non tantùm honoretur ob neceſſitatem. Sed propter ſuã virtutẽ, & excellentiam.*

Vir medicus ſiquidem multis virtutibus vnus,
Præualet ante alios multos, ſeù tela ſagace
Corporibus defixa manu trahit, intima ſcrutans
Mitia, ſeù docta miſcet medicamina dextra.

Nec non illi Ouidii *de Ponto lib.2.eleg.9.*

Regia (crede mihi) res eſt ſuccurrere lapſis
Conuenit & tanto, quantus es ipſe, viro.

Et verè, vt potè qui remediis corporeis ſalutem ægris impertitur corporalem; De ſalute verò corporea deſperatis ſpiritualibus auxiliatur medicinis; *vt eorum mors* iuxta effatum D.Bernardi de tranſitu Malachiæ, *ſit pretioſa tanquam finis laborum, tanquam victoriæ conſecutio, tanquam vitæ ianua, tanquam imperfectæ ſecuritatis ingreſſio.*

Si verò poſt omnem adhibitam diligentiam Medicus à ruſticis, idiotis, vilibuſquè plebæis non laudetur; ſed potiùs contemnatur, meminerit illorum verſuum Periſauli Fauſtini Poetæ ad Medicum loquentis.

Omnia aperta tibi quicquid medicina recondit
Intima naturæ, vel rerum pondera noris
Hippocrates fias, fiaſquè Machaone maior
Quas & Phyllirides: vel quas Epidaurius herbas
Noueris, & quicquid præſagus nouit Apollo.
Siſquè ſalus orbi, fas ſit tibi ducere ab orco
Extinctos homines, iterumquè animare ſepultos:
Nomen, opes, famam cumules hac arte perennem

Paulò poſt ſubdit:

Feceris & poſtquam quicquid iubet ipſa medendi
Norma, niſi valeat, ſubitòquè reuixerit ager,
Murmurat inſipiens vulgus, linguaquè loquaci
Et loquitur de te conuitia talia iactans:
Heù mihi? Quàm ſtultum eſt Medicorum credere nugis
Quàm ſæpè hos videas morbo laborare moleſto
Pallere aſſiduè, vultuquè referre cadauer,
Nec ſibimet proprias alijs prodeſſe nec artes:
Quare nulla ſuis fuctis adhibenda fides eſt.
Quam rarò proſint, latèquè abſtruſa ſub his mors.

DISPVTATIONIS TERTIÆ
DE CVRATIONE MORALI.

SVMMARIA.

§.1. *Cvratio moralis describitur.* 475.
Dæmon in suis maleficijs quærit se Deum videri. ibi.
Dæmon quædam instituit instrumenta vt signa, quibus assistere promittit. ibi.
§.2. *Illa instrumenta sunt signa falsa, & deceptoria.* 476.
§.3. *Quid de curatione morali ad mentem aliorum sentiendum.* 477.
§.4. *Documentum Ritualis Romani de signis maleficij destruendis.* 478.
Praxis, & monitum Ritualis non sunt necessariò adimplenda. 479.
Exponuntur ab Auctore verba Ritualis Rom. 480.
§.5. *Curatio moralis vt probabilis admittitur à Theologis, Canonistis, Iuristis.* 481.
§.6. *Opinio Auctoris contraria proponitur.* 482.

Probatur ex ipsius Causa.
- *Efficienti principali.*
- *Ministeriali.*
- *Finali.*
- *Materiali.*
- *Formali.*

§.7. *Roboratur ex longa praxi, ac contentionibus habitis ab Auctore cum dæmonibus.* 485.
§.8. *Exemplo luculento comprobatur.* 486.
§.9. *Confirmatur praxi Sanctorum, qui arti exorcisticæ incubuerunt.* 487.
§.10. *Error multorum*
- *Theologorum.*
- *Canonistarum.*
- *Iuristarum.*
- *Exorcistarum.*

adducitur. 488.
Quid sit maleficium temporale, ac perpetuum ad mentem aliorum. 489.
Quid sit ad mentem Auctoris. 490.

DISPVTATIO III.

DE CVRATIONE MORALI.

§. I.

475 *Curatio moralis describitur.*

ENVCLEAVIMVS hucusque, Deo auspice, quæ de dæmoniaca, ac naturali curatione necessaria duximus: modò examinanda venit disputatio de Curatione Morali, quæ nil aliud est, quàm destructio signorum maleficij, quibus positis Dæmon ex pacto inito cum malefico, vel saga damnum infert: ijsque sublatis cessat à malo inferendo: quæ ideò moralis nuncupatur, quòd pertineat ad mores Dæmonis, hominisquè industriam.

Dæmon in suis maleficijs quandam diuinorum operum continuè affectat imitationem, & quærit se Deum reputari.

Dæmon enim in suis maleficijs quandam diuinorum operum continuè affectat imitationem, & quærit se Deum reputari. Vnde quemadmodum omnipotens Deus propria ductus bonitate quædam in Ecclesia signa sacra (Sacramenta vocamus) ad salutem humani generis instituere dignatus est, quæ secundum Scotum *in 4. sent. dist. 1. q. 4.* & ego docui *in Speculo Clericorum tract. 6. c. 2.* sunt veræ, & propriæ causæ instrumentales morales gratiæ non physicæ, idest non ex sua vi naturali; sed ex virtute principalis agentis, seù ex diuina institutione, quibus ità assistit, vt quoties administrantur, toties gratiam dignè suscipientibus infundat, illosquè spiritualibus donis sanctificet iuxta propriam cuiusquè institutionem. Ita Dæmon eius æmulus coniuratus, qui nihil impensiùs appetit, quàm in pretio haberi, & Deo æqualis videri, pro sua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promouendum, salutemquè euertendam quædam sensibilia instituere signa, quibus ita semper assistere promittit, vt quoties à malefico, vel malefica adhibeantur, toties peragat maleficium, de quo ambo ex pacto conuenerunt. Solet enim Dæmon cum illo pactum inire, vt quamdiù ligatura, ver. gr. sic alligata fuerit: vel quid tale defossum sub limine, vel in lectulo absconditum, aut talis imago igni applicata, tamdiù talis persona sit maleficiata: aut qui tali porta domum intrauerit, vel exierit, tali dolore corripiatur: non quia illa signa vim habeant ex natura sua, & per se producendi, & attingendi noxios illos effectus; sed quòd ex pacto dæmonem ad illos producendos inuitant, & alliciunt.

Dæmon quædam instituit instrumenta vt sibus assistere promittit.

§. II.

476 *Illa instrumenta sunt signa falsa & deceptoria.*

ILla autem instrumenta non sunt signa certa, & infallibilia, qualia sunt sacramenta, sed falsa, & deceptoria: quia inuocatus dæmon non semper adest; & sæpiùs maleficum irridet, nec vult ad votum illum audire, vel quia non potest, vel quia non permittitur, vel quia sic lubet; nihilominus apponi vult, cum aliquid ab eo eius Minister postulat, vt ex vna parte per illud signum sensibile externum Maleficus internum sui animi actum, & ad malum patrandum consensum protestetur: & ex altera parte sicut Deus in Sacramentis colitur, ita ipse dæmon in maleficijs honoretur. Quare sicut positis huiusmodi signis dæmon, si potest, si lubet, si ei permittitur, assistit damnum inferendo: ità eis sublatis cessat à malo inferendo, non vt fidelitatem seruet, (mendax enim est, & pater mendacij) sed vt illo modo securiùs homines decipiat, dum fidenter cum illo audent pacisci; sic ipso cessante à malo inferendo, ægroti quandoquè pristinæ restituuntur sanitati.

§. III.

477 *Quid de Curatione morali iuxta mentem aliorum sit sentiẽdum.*

QVam moralem curationem iamdiù, cum tantùm aliorum Doctorum sequebar opinionem, multis probaueram licitam, & rectam ex parte actus siuè interni, nempè desiderij, opinionis, ac spei sanitatis: siuè externi, videlicet verbi, & operis; necnon ex remotione causæ physicæ, & moralis, & intentione finis intrinseci, & extrinseci: Veruntamen cum longa experientia viginti annorum, quibus in varijs Ciuitatibus, & Oppidis arti exorcisticæ operam nauaui, ac perenni studio in veritate huius artis addiscenda elaboraui, indubitanter agnoui varias insurgere difficultates in quærendis huiusmodi maleficiorum signis, necnon varias decipulas, ac technas à dæmone paratas, ac minimam vtilitatem in eis inueniendis, ac comburendis: eò quòd huiusmodi signa ex mera dæmonis voluntate pendeant, qui illis positis potest, si Deus permittat, ad suum libitum nocere, & non nocere; illisq; sublatis adhuc potest nocere, & non nocere, ideoque statui melius esse, non quærere huiusmodi signa, ea paruipendere, ac nihilifacere, nec de eis curare; nam hæc praxis quærendi signa maleficij est à dæmone valdè desiderata, & efficaciter quæsita: quia per eam tam obsessos, ac maleficiatos, quàm Exorcistas ignaros sæpiùs ad aliquod opus inducit superstitiosum. Quare obsessis, ac maleficiatis satiùs suadendum, vt ad Deum confugiant, suam in eo collocent fiduciam, vt latè manifestatur tota disputatione sequenti.

§. IV.

478 *Documẽtum Ritualis Romani de signis maleficij de struẽdis.*

VIdebatur etiam mihi prædicta signorum maleficiorum destructio laudabilis, eò quòd in Rituali Romano à Paulo V. approbato habeantur sequentia verba: *Iubeat Exorcista dæmonem dicere. An detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut maleficia signa, vel instrumenta, qua si obsessus ore sumpserit, euomat, vel si alibi extra corpus fuerint, ea reuelet, & inuenta comburantur.* Vndè praxis ab antiquis Exorcistis obseruata, vt docet Antonius Hyquæus *in Comm. Scoti in 4. sent. dist. 33*, talis erat.

Primò extorquenda confessio, & causa vexationis. Secundò quærendum, si interueniat pactum, & cui signo adhæret. Deindè extorqueatur per coniurationem ipsum signum integrè antequam procedatur ad expulsionem Dæmonis, ne durante signo, ei maneat aliquod ius in maleficiatum. Vltimò tandem expellitur, & destruitur, comburiturque ipsum signum eius, cui adhæret pactum, & quo remoto Dæmon nullum habet ius vexandi maleficiatum.

479 *Praxis, & monitum Ritualis nõ sunt necessariò adimplẽda.*

Veruntamen hæc praxis sicut & monitum Rituallis non sunt necessariò adimplenda, imò satiùs derelinquenda. Nequè enim ex diuina scriptura, neque ex aliquo Concilio generali, vel Canone Pontificio, neque ex aliqua Constitutione Apostolica, neque ex Sanctorum Patrum consuetudine antiqua habetur, quòd illa signa sint quærenda, & inuenta comburenda. Nam quæ in Rituali Romano continentur non omnia cadunt sub præcepto obseruanda; sed tantùm ea, quæ ad Ecclesiæ Dei sacramentorum pertinent admistrationem: Constat ex verbis Constitutionis Pauli V. quæ incipit *Apostolicę Sedi &c.* positæ in principio Ritualis Romani, nempè: *Præcipuè verò qua pertinent ad Ecclesiæ Dei Sacramentorum administrationem, in qua religiosè obseruari apostolicis traditionibus, & Sanctorum Patrum decretis constitutos ritus, & ceremonias pro nostri officij debito curare omninò tenemur.* Quæ verò ad visitationem, & curam infirmorum, animæ commendationem, obsessorum, ac maleficiatorum exorcizationem, aerearumquè tempestatum, quæ à Dæmonibus per se, vel ad nutum cuiusuis diabolici ministri excitantur, non præcipit Pontifex, sed obseruare consulit, & hortatur, ad arbitrium prudentis, & docti ministri ecclesiastici, relinquens alias etiam formulas orationum adhibere: vel illis ex parte, vel in toto vti, vel omittere, vel augere, vel minuere, prout expediens iudicauerit. Quod planè constat ex Rubrica prima, *tract. de visitatione, & cura infirmorum*, vbi sic habetur: *Sequentes preces omnes vel ex parte, prout tempus, & agrotorum conditio feret: arbitrio Sacerdotis dici, vel omitti possunt:* folio mihi 100. & ex alia paulò infra folio 101. *Qui sequuntur psalmi, & Euangelia cum precibus pro temporis etiam opportunitate, & agrotantium pio desiderio, sacerdotis arbitrio dici possunt.* Deinde in fine folio 111. concluditur: Quæ *omnia etiam poterunt arbitrio Sacerdotis breuiora fieri.*

480 *Exponuntur Auctore verba Rituallis Rom.*

Hoc idem prorsus fatendum de exorcizatione obsessorum. Nam vbi est eadem ratio, ibi idem ius esse debet. *L. illud. ff. ad leg. Aquiliam, cum similibus.* Sicut enim in visitatione, & cura infirmorum ponuntur duntaxat, ac colliguntur variæ orationes pro opportunitate temporis, ac prudentis Sacerdotis arbitrio recitandæ, quæ possunt minui, augeri, mutari, & omitti, prout Sacerdos prudens, & doctus expediens iudicauerit: Sic in exorcizatione obsessorum, ac maleficiatorum nulla in Rituali Romano ponitur forma determinata, neque ex aliqua Apostolica traditione, neque ex aliquo Concilio generali, vel Canone Pontificio, aut Constitutione Apostolica; sed tantùm ibi colliguntur quædam præcepta, nonnulli exorcismi, & psalmi aliqui, qui magis videbantur apti ad reprimendam superbiam diabolicam, ac dæmones à corporibus obsessis expellendos. Et hoc pro vsu, & commoditate Parochorum, & Exorcistarum, eorum præcipuè, qui nesciunt alio modo vti: consequenter arbitrio Sacerdotis reliquitur, prædictos exorcismos, & orationes augere, minuere, mutare, & omittere. Propterea illud monitum de signis maleficialibus quærendis, & inuentis comburendis in Rituali Romano positum non est necessariò, sed pro libito Sacerdotis obseruandum; imò satiùs, ac consultius omittendum, vt mox dicam in fine sequentis paragraphi.

§. V.

481 *Curatio moralis, vt probabilis admittitur à Theologis, Canonistis, & Iuristis.*

TAndem prædicta moralis curatio, nempe signorum maleficiorum destructio, vt probabilis admittitur ferè ab omnibus Doctoribus Theologis, Canonistis, & Iuristis.

Inter Theologos veniunt Ioannes Duns Scotus subtilissimus *in 4. sent. dist. 34. q. vnica.* Ioann. de Bassolis *ibidem quæst. 1.* Ant. Andr. ibi *in fine.* Guilhelmus Vorillonus ibi *art. 3.* Nicolaus de Orbellis *ibidem.* Guido Brianſonus *in 4. d. ead. q. 13.* Ioseph Angles *quæst. de Arte mag. art. 6. diff. 2.* Alphonsus à Castro *lib. 1. de iusta haretic. punit. c. 15.* Pelbartus Temesuar *Rosarij par. 4. vers. matrimonium 5. §. 38.* Alphonsus Tost. in *cap. 19. Matthæi q. 90.* Thomas de Argent. *dist. 34.* Henricus Gandensis Archidiaconus Tornacensis *quodlib. 4. q. 33.* Thomistæ cõmuni-

muniter, vt Caietanus *tract.12.tom.2.* Dominicus à Soto *in 4.dist.34.q.1.art.3.* Bartolomæus Ledesmus *de Sacramento matrimonij diffic.49.* item Petrus Ledesm. *in 3.part.q.58.art.2.d.2.* Henricus Henriquez *lib.12. de matrim.c.8.num.3.* Consentiunt Nominales Cabriel *in 2.dist.8.q.2.art.4.* & Aureolus *in 4.dist.34.* quibus lubenter se subscribunt omnes Summistæ: Sylvester verb. *maleficium quæst.7. & 8.* Tabiena verb. *impedimentum 12 vers.9.* Funus ver. *maleficium num.2.* Angelus verb. *Superstitio §.13.* Rosella verb. *impedimentum vers.13.* Caietanus verb. *maleficium.* Iacobus de Graffijs *in decis.aur.c. de mal.* Lessius *de iust. & iure lib.2. cap.44.* Nauar. *in summa cap.11.* Bannes 2.2. *q.78. artic.4. dub.2.* Sanchez *lib.2. in præcept. Decalogi cap.41. & lib.7. de matrim.disp.96.* Suarez *tom.1.de Relig.lib.2. de Superstitione cap.18.* Sayrus *in Clavi regia lib.4. cap.17.* Delrius *lib.6.Disquis.magic.sect.1. quæst.3.* Bonacina *de legibus dis.3. q.5. punct.5. prop.4.* Zacharia Vicecomes *p.1. in Complemento artis exorcist.* & communiter omnes, qui de maleficijs tractant. Nouissimè autem noster Ignatius Lupus *Noua luce in Edict.S.Inquis.par 3.lib 20.dist.7.* Idipsum testantur Iurisperiti Hostiensis *in summa*, Azo *in summa*, Petrus Ærodius *lib.rerum iudicatarum 8. tit.7.cap.6.* Bartolus, Salycetus, Godefridus, Binsfeldius, & alij *in L.Eorum C.de maleficis, & Mathem.* Triolus Maluetius *de Sortibus*, Grillandus *de sortilegijs*, Remigius, Petrus Gregorius, Godelmanus, & alij communiter. Inquisitores quoque Germani Sprenger *in Malleo*, & Nider *in Formicario*, Ioannesquè Cappeauille Vicarius, & Inquisitor Leodiensis *in tract de casibus reseruatis*. Vnde patet hanc esse sententiam planè communem, Hispanorum, Germanorum, Italorum, Gallorum, Britannorum, Theologorum quidem Scolasticorum omnium, Nominalium, Scotistarum, Thomistarum qui omnes eruditione, ac pietate fuerunt conspicui, ideoque probabilem esse dicendam, cum nullum contineat errorem, nec sit abolita, & antiquata, totque habeat Auctores scientia, prudentia, ac timorata conscientia maximè præditos, in scholisque vniuersaliter approbatos. Quis ergo prædictam opinionem à tot illustribus, ac præclaris scientificis commendatam probabilem non pronunciet?

§. VI.

482 *Opinio Auctoris cõtraria proponitur.*

VErùm si mihi minimo inter Minores, Neophito inter tot magistros veluti Vespertilioni coram tot oculatis, & pennatis Aquilis ingenii mei alas expandere liceat, loquendo dicam, meam sententiam prædictorum Doctorum opinioni oppositam, videlicet, (satius, consultius, ac salubrius esse non quærere prædicta maleficiorum signa, sed nihili ea facere, ac de eis non curare) esse præcedenti probabiliorem, ideoque sequendam, & amplectendam. Parcat Lector, si nimis audacter loquor, quia me cogit veritas.

Probatur

Ratio potissima est, quia illa opinio est probabilior, quæ magis est rationi rectæ, ac veritati euangelicæ consentanea, sed mea opinio est huiusmodi, quia est magis ab erroribus aliena, ergo est præcedenti probabilior. Maior est manifesta: Minor probatur ex causis prædictæ moralis curationis.

Ex ipsius causa efficienti principali.

Si enim consideremus causas prædictæ curationis, quæ est destructio signorum maleficii, facilè agnoscemus, quàm sit periculosa dicta opinio. Quis enim inuentor fuit, & causa principalis dictæ moralis curationis, nisi diabolus, qui cũ diuinorũ operũ quandam affectet imitationem, ac se Deum reputari quærat, vt dixi §.1. vt obsessos, ac maleficio affectos è curatione diuina procuranda, qua ad Deum confugere eruditentur, reuocet, & abducat, suis Mancipiis sagis, & maleficis varia tradit signa veluti sacramenta, quibus positis promittit se malum illaturum ad libitum eorum, ac ipsis amotis se à malo cessaturum. Sed quia est mendax, ac pater mendacii in his se gerit prout sibi lubet, vel potest. Idcircò ipse est causa principalis tàm positionis, quàm destructionis signorum prædictorum: Saga verò, vel maleficus est causa ministerialis, quia ipse est minister dæmonis, qui colligit, ac connectit varia instrumenta cuiuslibet generis, de quibus latissimè pertractatur *tota disput.4.tomi primi*. Dæmon verò dictas quisquilias, seù maleficii instrumenta defert, & collocat vel in lectis, vel sub limine ostii, vel sub tecto, vel proiicit in fundum, putei, vel foueæ, vel alibi abscondit: propterea non cessat vrgere sagas, ac maleficos, vt pro malo perpetrando huiusmodi signa colligant, vt ipse ponat, vbi sibi libuerit, & cum agnoscit aliquem morbo affectum velle Exorcistam pro consequenda sanitate aduocare, statim admonet Sagas, vel Maleficos, vt ipsi impediant, si possunt, vel si non possunt, ipsi præueniant, & offerant ei opus suum, qui per se, vel per aliquem amicum, & familiarem infirmi promittunt ei sanitatem, si obseruauerit omnia, quæ ei præcipiunt, quorum infirmorum plures se eorum curæ committunt, adimplentes omnia siuè licita, siuè illicita, quæ ab eis præcipiuntur.

Ex causa ministeriali.

Finis autem principalis prædictæ moralis curationis à dæmone intentus est, vt ipse adoretur vt Deus. Minus verò principalis per se est honor, & vtilitas sagæ, vel malefici: per accidens verò est sanitas infirmi. Nam cum Saga, vel Maleficus per se, vel per alium persuasit infirmo, vel ipsius parentibus, vt signa quærant maleficii, & inuenta, tradant Exorcistæ, ipsa Saga, vel Maleficus adiuuat parentes ad quærenda signa, quæ inuenta dum comburuntur, dæmon magis magisque infirmum torquet, ac deinde iubet Sagæ, vel malefico, vt ipse alias colligat quisquilias, vt iterum maleficium renouetur, quæ instrumenta maleficii à dæmone accepta abscondit in aliquo loco secreto, quem nemo penetrare potest, nisi spiritus: vnde tunc ab aliis Doctoribus dicitur maleficium perpetuum, cum instrumentum non est in potestate sagæ, vel malefici, nec potest industria humana auferri: sicut dicitur temporale, quando instrumentum maleficii est in potestate Sagæ, vel malefici, ac potest industria humana auferri. Cum ergo quærunt instrumenta maleficii, nec illa inuenire possunt, tunc parentes infirmi iterum, & iterum ad Sagam, vel Maleficum confugiunt, vt ipse tollat maleficium, blandis verbis alloquuntur, suppliciter rogant, laudibus efferunt, honorant, ei munera tradunt; & si adhuc non aufert maleficium, minis, ac verberibus afficiunt, qui tandem admoner, non esse in sua potestate maleficium tollere, sed sibi opus esse, ad dæmonem confugere, qui non vult tradere maleficii signum, nisi ei sacrificium offeratur, & vt Deus omnipotens adoretur: vt accidit Bergomi illi, de quo *supra disp.1.huius tomi num.164.*

483 *Ex causa finali*

Causa autem materialis huius curationis moralis est dæmon cessaturus à malo inferendo, qui fingit se ligatum per huiusmodi signa à Saga, vel Malefico posita, inuitumque recedere, licèt hoc præstet voluntariè, vt Sagæ, ac Maleficò persuadeant, talia instrumenta vim habere illum alligandi, aliosquè in errores ducat detestabiles.

484 *Ex causa materiali.*

Formalis tandem causa dictæ curationis est destructio signorum maleficii facta à parentibus, vel amicis

amicis personæ maleficiatæ, aut à malefico, quæ destructio licèt possit esse bona, & ab omni superstitione remota, prout probant Auctores citati *paragrapho* 5. nihilominus sæpè, ac sæpiùs est periculosa, ne tam infirmi, quàm parentes in aliquid superstitiosum opus inducantur.

§. VII.

485 *Roboratur ex lõga praxi, ac contẽtionibus habitis ab Aucto re cum Dæmonibus.*

HAc de re ex multis cum dæmonibus à me habitis contentionibus in pluribus locis, obseruaui, quòd dæmon mecum conquærebatur, eò quòd nollem ritus antiquorum Exorcistarum in exorcizando sequi; & maximè quòd nollem quærere signa maleficij, quibus se ligatum esse affirmabat. Cui pluriès ego respondi: *quis te ligare potuit, cum sis spiritus.* Qui respondit: *Ego ligatus maneo à Saga per signa maleficij, nec possum solui, nisi ipsa maleficia tollat.* Ego verò ei exprobrando dixi: *Si à Saga nempe vetula miserrima, & impotenti, ligatus manes, ergo tu es sagarum miserabilium miserabilior, & impotentior, earumque captiuus detestabilis, cur ergo te omnipotentem iactas? quo iure prætendere audes te ab eis vt Deum adorari, si tu es seruus, & captiuus dictarum fœminarum iniquarum? Numquid seruus adorari debet à Domina sua? Etsi ligatus manes à tua Domina, per quod membrum ligaris? Si corpus haberes vti te depingunt, quærerem à te, an ligatus maneas per cornua, vel per caudam; sed quia tu es spiritus incorporeus, à nulla re corporali ligari potes;* Insuper addidi: *Si ligatus manes, prout dicis; vel hoc à te fit voluntariè, vel coactè: si voluntariè, cur dicis, & clamas te non posse exire, quia ligatus manes, si ibi voluntariè manes? Si coactè, ais, mendacium dicis tuo more, quia tu ipse docuisti Sagã colligere tales quisquilias tanquam instrumenta maleficij, quibus à te positis dixisti, te malum illaturum, donec in tali loco permanerent; immo tuipse ipsa instrumenta detulisti, & abscondisti, ergo ista tua ligatio est ficta, & voluntaria, sic isti tui clamores, ac querelæ non sunt nisi fictiones à te inuentæ, vt homines decipias, & ad tui sequelam trahas, & ad perditionem ducas.*

§. VIII.

486 *Exemplo luculẽto comprobatur.*

HVius veritatis luculentum exemplum mihi se præbuit anno Domini 1649. Venetijs, cum iussu Illustrissimi, ac Renerẽdissimi D.D. Nuncij Apostolici ad exorcizandam quandam mulierem nobilem aduenam accessissem de qua supra *tom.* 1. *disp.* 2. *num.* 280. In primis eam interrogaui, quid à me peteret, quæ mihi dixit. *Dæmon quidam iam annis* 18. *me molestijs afficit, abutiturque corpore meo prout sibi lubet; mihi tamen confidenter, ac secretò modum manifestauit, quem tenere debes, vt me de eius possessione liberare valeas. In primis, ait, tibi opus esse, vt ei præcipias tibi indicare maleficij signa, quæ facta sunt in quodam cranio ab ipso dæmone abscondito, deinde quæras iecur illius piscis, quem occidit Tobias, & extractum posuit super carbones accensos, cuius fumus extricat omne genus dæmoniorum. Si hæc obseruaueris, facilè intentum obtinebis.* Ego autem respondi ei: *Loquela tua manifestam te facit esse dæmonis amicam, & familiarem: Si autem dæmon est tuus amicus, & familiaris, cur ab eo non petis diuortium fieri. Credis ne, quòd mihi opus sit fieri discipulum diaboli, vt ab eo mstruar de modo, quo à te esset expellendus? Si maleficium ipse posuit in cranio ad suum libitum, ipse etiam auferat illud, prout sibi lubet, quia ego de hisce vanis signis nihil curo. Si iecur piscis Tobiaci est necessarium ad tuam liberationem, vt ipse ais: tu, quæ cum ipso dæmone amicitiam habes, præcipe ei, qui est spiritus, vt perlustret maria, donec talem piscem inueniat, & deferat ad forum Venetum, vbi pisces venduntur, & ego postea si mihi bonum visum fuerit, pergam, & accipiam iecur, ac de eo faciam quicquid in Domino magis expediens iudicauerim: Inter ea tu, quæ captiua es diaboli, si vis ipsius pœnas euitare, ac misericordiam Dei impetrare, dum tempus habes, implora Dei auxilium, pœnitentiam age de peccatis tuis, & remoue à te iugum istud durissimum diaboli.*

Hæc & alia monita ei tradidi, & insinuaui bis, sed tertia vice, qua eam inuisi, cum illam in malo obstinatam inuenissem, eam accerrimè increpaui, ac demisso eius capite super terram illud pede conculcaui, opprobrijs eam affeci, ac paruipendi, nec ad ipsam amplius, licèt vocatus, ire volui.

Ex hoc casu facile est agnoscere, quàm grata sit diabolo illa curatio moralis, videlicet destructio signorum maleficij, cum ipse summoperè aueat illam ab Exorcistis exerceri, & in praxim duci, sciès per illam facilè posse illos ad superstitiosa perducere, & in nassam perditionis trahere; idcircò satius, consultius, ac salubrius est prædictam relinquere curationem, ea nihili facere, ac de ea nullo modo curare.

§. IX.

HAnc meam sententiam probat praxis omnium Sanctorum, eorum maximè, qui huic arti exorcisticæ operam nauarunt. Legant docti, ac pij Exorcistæ acta Apostolorum, vitas Sanctorum Patrum, & inuenient, quòd ipsi numquam tali curatione morali, nempe signorum maleficii destructione vsi sunt, sed benè maleficiatis, & obsessis insinuabant confidere in Deo, ac in eo suam fiduciam collocare, dæmonesque expellebant ab obsessis in nomine Iesu, prout Christus docuit, & tradidit omnibus suis Fidelibus Marci cap. 16. Quod manifestè, ac practicè docuit S. Hilarion Abbas, vt refert D. Hieronymus in vita eius, cum quædam puella à dæmone obsessa liberanda ad eum delata esset. Cum enim dæmon respondisset Hilarioni: *Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor: non exeo, nisi me Adolescens, qui me tenet, dimiserit:* ablatis vtiquè maleficii signis: *Noluit sanctus Abbas*, antequam purgaret Virginem, signa iubere perquiri, *Ne*, inquit, S. Hieronymus, *aut solitis incantationibus receßisse dæmon videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem.* Ex qua actione Sancti Hilarionis, ac verbis Sancti Hieronymi facillimè colligitur, quàm satius, consultius, ac salubrius sit derelinquere talem curationem moralem, signorum, nempe, maleficii destructionem, & doctrinam adimplere euangelicam à Christo traditam, ab Apostolis,

487 *Confirmatur praxi Sãctorum, qui artis exorcisticæ incubuere.*

ſtolis, ac Chriſti Diſcipulis exercitatam, & à Sanctis Patribus approbatam, & obſeruatam; de qua latiſſimè in ſequenti diſputatione pertractatur.

§. X.

488 *Error multorũ adducitur.*

HInc apertè conſtat, quàm hallucinentur multi nedum ex antiquis, verùm etiam ex recentioribus Theologis, Canoniſtis, Iuriſtis, & Exorciſtis exiſtimantes, quòd ſtante, ac perſeuerante maleficio materiali, ideſt ſigno materiali maleficii in loco, vbi poſitum fuerat, ſemper perſeueret maleficium formale, ſcilicet afflictio facta à dæmone in corpore obſeſſi: nam vnum ſine altero non auferri, aiunt; vnde dicunt, vt ſupra tetigi §. 6. num. 9.

489 *Quid ſit maleficium tẽporale, ac perpetuũ admentẽ aliorum.*

Maleficium eſſe temporale, quando inſtrumentum maleficii eſt in poteſtate ſagæ, vel malefici, ita vt induſtria humana auferri poteſt: perpetuum verò eſſe, quando ſignum non eſt in poteſtate ſagæ, vel malefici, ſed ſolius dæmonis, ita quòd induſtria humana auferri nequit.

Sed conſidera eorum errorem: Si enim vera eſſet huiuſmodi poſitio, vana eſſet Eccleſiæ poteſtas ad Dæmones expellendos, ſi non poſſent expelli abſquè ſignorum deſtructione: quaſi quòd etiam virtus diuina, qua dæmones expelluntur, à dæmone per ſua inſtrumenta, vel machinamenta impediri poſſet, vel retardare? quod eſſet hæreſis. Eſt igitur maleficium temporale nuncupandum, quando per poteſtatem Eccleſiaſticam, de qua agitur *in ſequenti diſputatione*, auferri poteſt: perpetuum verò dicendum, quando ſolummodo à Deo per miraculum, ſcilicet, per potentiam ſuam abſolutam auferri poteſt. ver. gr. Si à Diabolo in corpore obſeſſi, vel maleficiati corruptum ſit aliquod organum, vel membrum aliquod ita debilitatum, quod viribus naturæ non poſſit amplius reſarciri, ita vt per ſolam Dei potentiam abſolutam ſanari poſſit. Relinquamus ergo hanc curationem moralem, quæ valdè eſt periculoſa, ſicut & diſputationem de ea, quæ eſt infructuoſa, & ad curationem diuinam, quæ à me potiſſimùm eſt intenta, & à Chriſtifidelibus aſſequenda, attendenda, & exercenda, accedamus.

490 *Quid ſit ad mentem Auctoris.*

DISPV-

DISPVTATIONIS QVARTÆ
DE CVRATIONE DIVINA.
DIVISIO.

- Curatio Diuina.
  - 1. Ex parte Exorcistæ.
    - 1. Potestate donati.
      - Ordinis Exorcistatus. 1.
      - Ordinis Sacerdotalis. 2.
      - Iurisdictionis ordinariæ. 3.
      - Iurisdictionis delegatæ. 4.
    - 2. Scientia præditi.
      - In ordine ad Dæmonem. 1.
      - In ordine ad Maleficos. 2.
      - In ordine ad res naturales.
      - In ordine ad Deum. 4.
      - In cognoscendis maleficijs. 5.
    - 3. Virtutibus ornati.
      - Fide Theologica. 1.
      - Spe, seù Fiducia in Deũ. 2.
      - Charitate in Deum, & proximum. 3.
      - Fortitudine.
      - Prudentia in erroribus vitandis. 4.
      - Prudentia in semitis rectis eligendis. 5.
  - 2. Ex parte Ægroti.
    - 1. Orantis Deum.
      - Contemplando diuinam Prouid. 1.
      - Meditando Dei Bonitatẽ. 2.
      - Considerando Dei Veritatem. 3.
      - Seruando condit. ad impetrationem requisitas. 4.
      - Attendendo signa diuinæ voluntatis. 5.
    - 2. Orantis Dominos Cæli, & terræ.
      - Iesum Christum D.N. 1.
      - B. Virgin. Dei Genitricem Mariam. 2.
    - 2. Orantis Mediatores Hominum.
      - Angelicos spiritus. 1.
      - Beatos in cælo regnãtes. 2.
    - 4. Ieiunantis.
      - Ad Deum placandum. 1.
      - Ad proficiendum in bono. 2.
      - Ad seipsum sanandum. 3.
      - Ad Hostes expellendos. 4.
    - 1. Generalium Sacramentorum.
      - Baptismi. 1.
      - Confirmationis. 2.
      - Pœnitentiæ. 3.
      - Eucharistiæ. 4.
      - Ordinis. 5.
      - Matrimonij. 6.
      - Extremæ vnctionis. 7.

Ex

Ex parte Remediorum.	2. Generalium Sacramentalium.	Crucis.	1.
		Sancti Euangelij.	2.
		Cerearum formarum.	3.
		Reliquiarum Sanctorum.	4.
		Imaginum eorum.	5.
		Aquæ benedictæ.	6.
		Panis, & olei benedicti.	7.
	3. Particularium Ægrotum præparantium.	Modo cognoscendi vexatum.	1.
		Instructione pro vexato.	2.
		Probatione vexati.	3.
	4. Particularium pro Dæmone coercendo.	Obiurgatione, & præcepto.	1.
		Obsidente, vel ingrediente.	2.
		Possidente corpus vexati.	3.
		Obsistente, seù renitente.	4.
		Fugiente, seù exeunte.	5.
		Tentãte suum regressum.	6.
		Repetente, seù redeunte.	7.
		Infestante, quæ sunt Hominis.	8.
		Modo, & ordine Exorcizandi.	9.
	Pro afflictis.	Subleuandis in infirmitatibus naturalibus.	1.
		Tuendis ab inimicis.	2

DISPVTATIONIS QVARTÆ DE CVRATIONE DIVINA.

SVMMARIA.

Omnium Partium, Capitum, Articulorum, Quæstionumque, quæ in ea continentur.

Pars I. DE Exorcista. num.491.
Cap.I. Potestate donato. 492.
Art.I. Ordinis Exorcistatus. 493.
Art.II. Ordinis Sacerdotalis. 509.
Ar.III. Iurisdictionis ordinariæ. 513.
Art.IV. Iurisdictionis delegatæ. 523.
Cap.II. De Exorcista scientia prædito. 526.
Artic.I. De dæmone, vt maleficiorum, & obsessionum causa efficiente. 527.
Quest.1. Pro quibus potestas dæmonis sit ligata. 530
Quæst.2. Cur dæmon maximos peccatores omnes in corpore non possideat. 534.
Quæst.3. Quas molestias dæmon soleat hominibus inferre existens extra corpora. 535.
Quæst.4. Quomodo dæmones humana corpora ingrediantur. 543.
Quæst.5. Quomodo dæmones existant in corpore humano. 549.
Quæst.6. Quid dæmones operentur in corpore, quod possident. 550.
Art.II. De Maleficis, vt causa maleficiorum. 555.
Quæst. 1. Quibus modis Malefici concinnent sua maleficia. 557.
Artic.III. De rebus naturalibus, vt sunt causa maleficiorum. 564.
Quæst.1. Quænam sint causæ naturales maleficiorum. 564.
Quest.2. Quænā sint causæ morales maleficiorū. 566
Quest.3. An ad Medicum, vel Exorcistam spectet iudicare de rebus naturalibus in maleficijs adhibitis. 567.
Artic.IV. De Deo, vt causa maleficiorum permissiua. 579.
Quest.1. An maleficia sint à Deo volente, vel tantum permittente. 581.
Quæst.2. Quare Deus permittat maleficia, & obsessiones. 483.
Quæst.3. Quomodo Deus maleficia, & obsessiones impediat. 593.
Artic.5. De signis, quibus maleficia, & obsessiones cognoscuntur. 598.
Quæst.1. Quænam signa sumantur ex potentijs animæ. ibi.
Quæst.2. Quænam signa sumantur ex dispositione corporis. 603.
Cap.III. De Exorcista virtutibus ornato. 605.
Artic.I. De Fide. 606.
Quæst.1. Quid nomine fidei intelligatur in hoc articulo. 607.
Quæst.2. Quodnā sit obiectum fidei Theologicæ. 609
Quæst.3. Quinam sit actus fidei. 615.
Qu.4. Quomodo fides Theologica definiri possit. 616
Quæst. Quomodo fides Theologica diuidatur. 617.
Quæst.6. An fides miraculorum, ac promissionum sit eadem cum fide Catholica. 618.
Quæst.7. Quomodo fides Theologica possit esse maior in vno, quàm in alio. 621.
Quæst.8. An fides Theologica differat à fide gratia gratis data, & à cæteris gratijs gratis datis. 624.
Quæst.9. Quomodo fides necessaria sit Exorcistæ ad dæmones expellendos. 626.
Artic.II. De Spe, seù Fiducia in Deum. 629.
Qu.1. Quomodo huiusmodi fiducia augeatur. 630.
Quæst.2. Quomodo fiducia tollat hæsitationem. 631
Quæst.3. Quos effectus producere soleat huiusmodi fiducia in suis possessoribus. 632.
Qu.4. Quomodo hæc fiducia facilè aquiri possit. 661
Ar.III. De Charitate erga Deū, & proximū. 662.
Artic.IV. De Fortitudine. 667.
Art.5. De prudentia in erroribus vitandis. 670.
Qu.1. An licitum sit aliquem euorcizare, nullo habito signo euidenti, vel probabili ipsius obsessionis. 671.
Quæst. 2. An vtile sit interrogare dæmonem, quo nomine vocetur. 672.
Quæst. 3. An conueniens sit interrogare dæmones an sint multi, vel pauci: vnus, vel plures in eodem corpore. 675.
Quæst. 4. An licitum sit quærere à dæmone causam ingressus. 677.
Quæst. 5. An licitum sit quærere à dæmone: per quam personam, & per quem Sanctum sit ab abseſso expellendus. 678.
Quæst. 6. An licitum sit quærere à dæmone: vi dicat: quinam sint sui inimici in cælo, & qui in inferno. 680.
Quæst. 7. An licitum sit quærere à dæmone: quibus

bus verbis magis crucietur. 681.
Quæst. 8. An licitum sit quærere à dæmone: qua die, vel hora sit egressurus. 682.
Quæst. 9. An licitum sit quærere à dæmone, in quo loco sit egressurus. 685.
Quæst. 10. An licitum sit quærere à dæmone: si aliquo pacto, vel maleficio sit alligatus: & quomodo huiusmodi maleficium possit destrui. 686.
Quæst. 11. An licitum sit quærere à dæmone, vt dicat, quis sit eorum princeps in illo corpore. 688.
Quæst. 12. An licitum sit quærere à dæmone, vt dicat, an talis persona, quam possidet, sit energumena. 689.
Quæst. 13. An licitum sit Exorcistæ præcipere dæmoni superioris ordinis, ver. gr. Lucifero, vt dæmones sibi inobedientes excruciet in inferno. Item spiritui principali in corpore obsesso, vt secum educat totam societatem suam. 690.
Quæst. 14. An licitum sit Exorcistæ dæmonem in locis desertis alligare. 693.
Quæst. 15. An Exorcista potestatem habeat dæmones mittendi in infernum. 695.
Quæst. 16. An peccatum sit graue, de vanis, & inutilibus, & fortè nociuis, & ijs, quæ ad expulsionem non conducunt, dæmonem interrogare. 697.
Quæst. 17. An licitum sit Exorcistæ, præcipere dæmoni sub pœna excõmunicationis, vt energumenum amplius nõ diuexet. 699.
Quæst. 18. An licitum sit Exorcistæ, dæmoni præcipere, vel irrationabilibus per terminos iudiciarios. 700.
Quæst. 19. An licitũ sit Exorcistæ, medicinas corporales obsessis, ac maleficiatis applicare. 702.
Quæst. 20. An licitum sit Exorcistæ, cum ægrotis obsessis, vel maleficiatis Chirurgi munere fungi. 708.
Quæst. 21. An licitum sit Exorcistæ energumenum vexare flagellis, & dehonestare opprobrijs, aliaue similia facere. 711.
Quæst. 22. An Exorcista possit fictionibus vti, ad probandum: an aliquis verè, vel fictè, aut imaginariè sit obsessus. 712.
Quæst. 23. An obsessi, seù energumeni, ac maleficiati per solum dissensum voluntatis possint seipsos à quacunque dæmoniaca vexatione totaliter liberare. 713.
Quæst. 24. An sit necesse in exitu dæmonis à corpore ei præcipere, vt iuret, se exiturum, nec ampliùs regressurum. 714.
Quæst. 25. An licitum sit, annuere dæmoni offerenti egressum ex homine, si ei permittatur in alium ingredi. 716.
Quæst. 26. An seclusis quatuor illis conclusionibus à Sanchez adductis, adhuc liceat petitioni supradictæ conniuere. 727.
Artic. VI. De Prouidentia in rectis semitis eligendis circa adiurationem. 728.
Quæst. 1. Quomodo Deus à nobis rectè adiurari possit. 729.
Quæst. 2. An Beati, & Sancti Angeli adiurari possint ab hominibus. 730.
Quæst. 3. An dæmones sanctè, & licitè adiurari possint ab hominibus. 731.
Qu. 4. An creaturæ irrationales, vt locustæ, nubes, sal, aqua, &c. licitè à nobis adiurari possint. 734.
Quæst. 5. An adiuratio debeat fieri per Deum solum: an etiam per creaturas. 735.
Qu. 6. Quænã cautelæ sint seruãdæ ab Exorcista, vt adiuratio suum habeat effectum. 740.
Pars II. De Aegroto. 754.
Cap. I. Orante Deum. 756.
Art. I. Contemplando Diuinã Prouidentiam. 757.
Art. II. Meditando infinitã Dei Bonitatem. 761.
Quæst. 1. Cum Deus piissimus sit, ac summè bonus, cur tot homines de eius diuino auxilio diffidant. 765.
Quæst. 2. Cur plures iusti etiam docti, & pij perfecta fiducia in Deũ sæpè careant. 767.
Art. III. Considerando Dei veritatem, ac fidelitatem in suis promissis. 770.
Quæst. 1. An oporteat distinctè habere notitiam huius promissionis, & ex fide illius petere, vt oratio habeat conditionẽ requisitam ad imperandũ infallibiliter. 772.
Art. IV. De Conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis. 773.
Conditio prima quæ. 774.
Quæst. 1. An spiritualia bona indistinctè, & absolutè à Deo peti possint. 785.
Quæst. 2. An bona temporalia absolutè à Deo peti possint. 787.
Quæst. 3. An postulare à Deo peculiarem protectionem, & curam in præstando nobis hæc bona, sit tentare ipsum. 794.
Quæst. 4. An temporalia mala in oratione peti possint. 795.
Quæst. 5. An liceat in oratione petere, vt malum pœnæ proximo eueniat. 796.
Quæst. 6. An omniũ prædictorũ malorum, vel bonorũ petitiones infallibilẽ habeãt impetrationẽ ex vi diuinæ promissionis. 801.
Conditio secunda ad impetrationem infallibilem requisita. 809.
Conditio tertia ad impetrationem infallibilem requisita. 812.
Quæst. 7. Cur plures, etsi dicant, se habere fidem aliquid à Deo obtinendi, non tamen in eo postulando perseuerant. 815.
Quæst. 8. Quanto tẽpore perseuerãdum sit in oratione, ac petitione, vt, quod petitur, obtineri possit. 816.
Quæst. 9. An diù perseuerãdũ in petitione. 817.
Conditio quarta ad impetratione infallibilem requisita. 818.
Quæst. 10. An aliquis pro se, vel pro alio possit absolutè petere aliquod bonũ tẽporale, & credere, se illud infallibiliter obtenturum. 821.
Art. V. De signis, quibus in rebus omnibus cognosci potest Dei voluntas. 832.
Cap. II. De Aegroto orante Dominos cæli, & terræ. 833.
Art. I. Iesum Christum D. N. 334.
Art. II. B. Virginem Dei Genetricem Mariã. 845.
Cap. III. De Aegroto orante hominum mediatores. 849.

Artic.I. Angelicos ſpiritus. 850.
Qu.vnic.Cur tot homines iuſti vexentur,& quandoque à dæmonibus ſuperentur, ſi ab Angelis proteguntur. 856.
Art.II. Beatos in cælo regnantes. 857.
Quæſt.1. An Sancti tàm homines, quàm Angeli licitè à nobis ſint orandi. 858.
Quæſt.1. Cur Deus velit nos ad Sanctos orare, ſi ipſe promptiſſimus eſt ad dandum id, quod petimus. 861.
Quæſt.3. An licitè à nobis ſint orandi Iuſti Viatores. 862.
Cap.III. *De Aegroto ieiunante.* 863.
Artic.I. Ad Deum placandum. 864.
Art.II. Ad proficiendum in bono. 867.
Qu.vnica. An vexationes diabolicę, quæ hominibus eueniunt tantùm ad probationem, & exercitium virtutis, ſint à Deo volente, & iubente: vel tantùm permittente, & non impediente. 869.
Artic. III. Ad ſe ipſum ſanandum, & roborandum. 871.
Artic. IV. Ad hoſtes viſibiles, & inuiſibiles expellendos, & profligandos. 877.
Pars III. *De Remedijs.* 880.
Cap.I. *Generalibus Sacramentorum.* 881.
Artic. I. De Baptiſmo. 882.
Artic. II. De Confirmatione. 884.
Artic. III. De Pœnitentia. 886.
Artic. IV. De Euchariſtia. 888.
Artic. V. De Ordine. 890.
Artic. VI. De Matrimonio. 892.
Art. VII. De Extrema vnctione. 893.
Cap. II. *De Remedijs generalibus Sacramentalium.* 894.
Artic. I. De Cruce. 895.
Artic. II. De S.Euangelio. 899.
Artic. III. De Cereis formis, ſeù Agno cerę impreſſo. 907.
Artic. IV. De Reliquijs Sanctorum. 908.
Artic. V. De Imaginibus Sanctorum. 910.
Artic. VI. De Aqua benedicta. 912.
Artic. VII. De Pane, & Oleo benedicto. 914.
Cap. III. *De Remedijs particularibus ægrotum præparantibus.* 916.
Art.I. De modo certitudinaliter cognoſcendi, an quis verè ſit maleficio affectus, vel à dæmone poſſeſſus. 917.
Artic. II. De Inſtructione pro Vexato ad liberationem præparando. 920.
Quæſt. 1. Quomodo, & de quibus Vexatus inſtruendus ſit erga Deum. 921.
Quæſt. 2. Quomodo inſtruendus ſit Vexatus erga Exorciſtam. 922.
Quęſt.3. Quomodo Vexatus inſtruendus ſit aduerſùs dæmones. 923.
Quęſt.4. Quomodo Vexatus inſtruendus ſit erga ſeipſum. 924.
Artic. III. De Probatione Vexati ante liberationem requiſita. 925.
Quæſt. 1. Quomodo Vexatus probandus ſit erga Deum. 926.
Quæſt. 2. Quomodo Vexatus probandus ſit erga Exorciſtam. 928.
Quæſt. 3. Quomodo Vexatus probandus ſit aduerſus dæmonem. 929.
Quæſt. 4. Quomodo Vexatus probandus ſit erga ſeipſum. 930.
Cap. IV. *De Remedijs particularibus pro dæmone coercendo.* num.934.
Artic. I. De Obiurgatione, & præcepto. 935.
Artic. II. De dæmone obſidente, aut ingrediente. 944.
Quæſt. 1. Quomodo impetus dæmonis obſidentis ſint à Vexato repellendi. 945.
Quæſt. 2. Quomodo ſint coercendi dæmones Striges obſidentes, & impedientes, ne Iudicibus veritatem fateantur. 952.
Quæſt. 3. Quomodo ſe habere debeat Exorciſta, vel Parochus cum Magis, & Sagis habentibus pactum cum dæmone, ſed pœnitentibus. 954.
Art. III. De dæmone poſſidente, ſeù exiſtente in corpore Vexati. 957.
Quæſt. 1. Quomodo vexationes à dæmone poſſidente effectæ per ipſos Vexatos ſint reprimendæ, aut auferendæ. 958.
Quæſt. 2. Quomodo maleficium in matrimonio factum ſit auferendū, ac deſtruendū. 959.
Quæſt. 3. Quomodo ſint deſtruenda maleficia infantium, & puerorum. 963.
Quæſt. 4. Quomodo paruuli præſeruandi ſint à maleficijs. 967.
Artic. IV. De dæmone obſiſtente, ſeù renitente. 968.
Quæſt. 1. An dæmonum reſiſtentia præceptis eccleſiaſticis facta proueniat ex vi, & potentia dæmonum: vel ex parte Dei, vel Exorciſtæ, vel energumeni. 969.
Quęſt. 2. Quęnam ſint genera Energumenorum, ad quorum liberationem Deus difficillimè concurrit. 972.
Quæſt. 3. Quomodo huiuſmodi repugnantia diabolica ſit auferenda. 979.
Quæſt. 4. Qnænam ſint remedia particularia pro primi generis obſeſſis. 980.
Queſt. 5. Quænam ſint remedia particularia pro obſeſſis ſecundi generis. 981.
Quæſt. 6. Quænam ſint remedia particularia pro obſeſſis tertij generis. 982.
Quæſt. 7. Quęnam ſint remedia particularia pro obſeſſis quarti generis. 983.
Quęſt. 8. Quęnam ſint remedia particularia pro obſeſſis quinti generis. 986.
Artic. V. De dęmone fugiente, ſeù exeunte. 987.
Queſt. 1. Quomodo ſe habere debeat Exorciſta erga obſeſſum in actu liberationis. 990.
Queſt. 2. Quęnam ſint ſuggeſtiones ſpeciales, quibus dęmon Energumenum inuadere ſolet tempore liberationis. 991.
Art. VI. De dæmone tẽtante ſuũ regreſsũ. 1001.
Quæſt. 1. Quænam ſint communiores ſuggeſtiones, quibus dæmon quærit iterum in corpus liberati ſuum regreſſum. 1002.
Quæſt. 2. Vnde ſumat dæmon tentandi occaſionem. 1003.
Quæſt. 3. Quibus remedijs præſeruatiuis diabolicæ ſuggeſtiones in hominibus à dæmone liberatis euaneſcant. 1004.
Art. VII. De dæmone repetente, ſeù redeunte. 1006.
Quæſt. 1. Quænam ſit cauſa regreſsus. ibi.

Quæſt. 2. Quomodo ſe habere debeat Exorciſta cum eo, qui poſt liberationem iterum à dæmone poſſidetur. 1008.
Art. VIII. De dæmone infeſtante ea, quæ ad hominem ſpectant. 1011.
Quæſt. 1. Quibus modis animalia bruta à dæmonibus vexentur. 1012.
Quæſt. 2. Quomodo ſit eis ſubueniendum. 1013.
Quæſt. 3. Quibus infeſtationibus à dæmonibus domus ſoleant moleſtari. 1016.
Quæſt. 4. Quomodo domus à ſpiritibus malignis ſint purgandæ. 1017.
Quæſt. 5. Quid agendum ab Exorciſta, & domus habitatoribus in actu liberationis. 1018.
Quæſt. 6. Quomodo domus à moleſtijs dæmonum ſint præſeruandæ. 1023.
Quæſt. 7. Quomodo aues, vermes, mores, locuſtæ, vel alia animalia terram, vel fructus vaſtantia ſint deſtruendæ. 1024.
Art. IX. De modo, & ordine exorcizandi. 1028.
Cap. IV. De Remedijs pro afflictis, & tribulatis. 1031.
Artic. I. De afflictis, & tribulatis ſubleuandis in infirmitatibus naturalibus. 1032.
Artic. II. De afflictis, & tribulatis tuendis ab inimicis, ac perſecutoribus. 1054.

DISPVTATIO IV.

DE CVRATIONE DIVINA.

QVAMVIS hæc Diſputatio iamdiù ante alias diſputationes huius operis ferè per vniuerſas Mundi partes, vbi fides catholica viget, ſub nomine Manualis Exorciſtarum, ac Parochorum fuerit diuulgata, ac publicata, iamque à Theologis prius diligenti, ac rigoroſo examine perluſtrata, approbata, ac commendata; nec non à cunctis ſuperioribus, ad quos ſpectat, admiſſa, permiſſa, atque conceſſa. Veruntamen cum in fine præfationis Manualis prædicti iam promiſerim maiora me impoſterum, Diuino fauente Numine, daturum, iuremeritò nunc vnà cum toto hoc opere completo, quod *Alexicacon* nuncupatur, iterum apparet, & vltimo loco tanquam à me principaliter intenta, ad quam omnia præcedentia ordinantur, ac referuntur, collocata, in publicum prodit; & quæ de Deo, de Dæmone, de Maleficis, ac Rebus naturalibus *cap. 2. 1. par.* in Manuali breuiſſimè concluſerat, nunc in toto primo tomo huius operis latiſſimè præmittit, ac diſtinctè explanat; & vt Exorciſta faciliùs prædicta ad manus habeat, iterum eodem loco ea compendiosè repetit vt prius adiunctis quibuſdam paucis, doctrinamque ſanè catholicam, & euangelicam ab Euangelij medulla hactenus (neſcio cuius incuria) obrutam hæc Diſputatio erutam facit. Quinimmo poſt curationis magicæ, ac ſuperſtitioſæ falſam doctrinam reprobatam, poſt plures, graueſque errores Medicorum in ægrotis medendis apertè detectos poſt varios, ac notabiles abuſus periculis, ac puſillorum ſcandalis obnoxios ab imperitis Exorciſtis in miniſterio exorciſtico inuectos clarè patefactos, dilucidèquè ex ſancti Euangelij, Sacræque Theologiæ fontibus confutatos, verus, purus, planus, & Euangelicus modus expellendi Dæmones ab ipſo Chriſto Domino noſtro nobis traditus in hac Diſputatione mira facilitate, ac puritate eniteſcit, explicatur, & ad praxim ducitur: quo nempè modo exploſis ſcandalorum periculis efficaciter, perfectè, ac breui tempore Dæmones expellantur, Energumeni liberentur, ac maleficiati à maleficijs curentur, & ad ſanitatem perfectam reuocentur. Tres autem in partes ſecatur, quarum prima de ſpirituali Medico, Exorciſta nempè loquitur. Secunda de Ægroto obſeſſo, vel maleficio infecto ſeipſum per orationes, ac ieiunia ad liberationem rectè diſponente peragit. Tertia demum de Remedijs tum genericis, tum particularibus ad Dæmonis coercendam, deprimendamque ſuperbiam, necnon ad afflictorum animos ſubleuandos requiſitis pertractat. Quæ in alijs minutioribus partibus diuiſæ ſub Apocalypticæ viſionis typo proponuntur: vt in ſequentibus palàm fiet.

PARS

PARS PRIMA.

Ex parte Exorciſtæ.

VIDI, ait Ioannes Apoc. 1. *in medio ſeptem candelabrorum aureorum ſimilem filio hominis, veſtitum podere, præcinctum ad mamillas zona aurea: caput eius, & capilli candidi erant, tanquam lana alba, & tanquam nix: oculi eius tanquam flamma ignis, pedes eius ſimiles aurichalco, ſicut in camino ardenti: & vox illius tanquam vox aquarum multarum, &c. & facies eius, ſicut Sol lucet in virtute ſua.*

491 *Exorciſta, dicitus demonem adiurãs per ſimilem filio hominis figuratur.* Quo apparatu Exorciſta, Græca voce ſic dictus, Latinè dæmonem adiurans, ſiuè increpans vocatur, *c. Cleros. verſ. Exorciſtę 21. diſt.* iuremeritò non homo, ſed ſimilis filio hominis dicitur, eò quòd conditionem humanam ſuperantem, æquantem angelicam, & diuinam attingentem ſortitus ſit.

Quia dignitatẽ humanã ſuperat. Verè pluſquam homo eſt cenſendus, qui diabolum expellere poteſt. Quæ etenim vires alicui ex hominibus ſuppetunt, vt talem, & tantum inimicum gloriosè expugnare valeat; cum illo nihil debilius, iſto nihil fortius in orbe reperiatur? *Nihil aliud eſt homo*, ait D. Bernardus lib. Meditat. cap. 3. *quàm ſperma fętidum, ſaccus ſtercorum, cibus vermium. Poſt hominem vermis, poſt vermem fętor, & horror. Sic in non hominem vertitur omnis homo. Quid ſuperbis puluis, & cinis: cuius conceptus culpa, naſci miſeria, viuere pœna, mori anguſtia? Vnde ſuperbit homo, cuius conceptio culpa: naſci pœna: labor vita: neceſſe mori?* Dæmon nihil horum patitur; ſed intellectu ſubtilis, ſcientia illuſtris, motu velox, potentia inſignis, eſſentia ſpiritualis, ſtatu perpetuus perſeuerat in æternum. Quomodo tam debilis dęmonem tam fortem poſſet è ſedibus ſuis nolentem expellere, profligare reluctantem, niſi conditione cæteris hominibus ſuperemineret?

Angelicã exæquat. Vndè ſupra homines eleuatus Angelorum ſortes exæquat. Nam ſi Spirituum beatorum dignitatem attendas, videbis ipſos ſpiritibus malignis dominari, & dæmones ſuo ſubiectos imperio quaquauerſum agere, agitare, exagitare, vt docent Alexander Alenſ. *p. 2. q. 100. mem. 2. art. 6.* Rupertus Abbas *ſuper Iudicum cap. 5.* B. Laurentius Iuſtinianus *de ſpirituali animę reſurrect.* Iacobus Aluarez *lib. 1. de victoria tentant. par. 3. cap. 7.* D. Baſilius *in Pſal. 33.* & alij infra citandi *articulo de Angelis n. 850.* Qua poteſtate cum Exorciſta virtutes aduerſas cohibeat, iuremeritò vt Angelus cenſendus eſt, & ſimilis filio hominis, qui Angelorum ore in forma iuuenis ſplendidi, & ingenui apparentium miniſterium contra dæmones exercet, vt ſcripturæ, ac Patres indicant, qui toties Angelorum titulo Eccleſiæ Miniſtros cohoneſtant.

Diuinã attingit. Immò diuinam aliquo modo attingit conditionem. Quis enim eſt ille filius hominis, cui ſimilis eſſe, aſſeritur à Ioanne, niſi Chriſtus Dominus, vt teſtantur S. Irenæus *lib. 4. c. 37.* Luiſius Legionenſis *de Nominibus Chriſti* Aretas, Abbas Ioachim, Ribera, Haymo, Anſelmus, Alcazar, & alij relati à Cornelio à Lapide *in Apocalypſim*, qui ſeipſum tali nomine vocans Matthæi 25. huiuſmodi poteſtatem expulſiuam dæmoniorum ipſemet ſæpiſſimè exercuit, & ſuis Apoſtolis tradidit: neque illis ſolùm, ſed etiam ſucceſſoribus? Quã ſpiritualiter æmulantur omnes Exorciſtæ, cũ ſpiritus malignos cogunt in fugam prorumpere: aut maleficia ſoluunt, morboſquè veneficos ſanant. Et ideò iuremeritò ſimiles filio hominis eſſe dicuntur, eò quòd ſi non æqualem, ſaltem ſimilem poteſtatem adepti ſunt. Quare Exorciſta, qui conditione ſic eminet, multis qualitatibus fulgere debet, quæ illum ad tale munus efficaciter obeundum aptè diſponant; ſed præcipuè debet eſſe Poteſtate donatus, Scientia prædituſ, Virtutibus ornatus: vt tribus capitibus explicabitur.

Ideo debet eſſe Poteſtate donatus. Virtutib. ornatus.

CAPVT I.

Poteſtate donati.

492 *Eccleſiaſtica poteſtas Exorciſta neceſſaria ad debitam officij exercitationem.* ECcleſiaſticam poteſtatem omnibus Eccleſiæ Miniſtris neceſſariã eſſe nemo ambigit. Quantumuis enim aliquis ſit abundantioribus chariſmatum donis præ cæteris ſuperfuſus, ſi tamen hac poteſtate careat, non poteſt ritè ſuum exercere miniſterium; ideo Exorciſta huiuſmodi poteſtate donatus eſſe debet, vt aptè ſit præparatus in ijs, quæ ad officium exorciſticum pertinent.

Quod typicè videtur in ſimili filio hominis apparenti in medio candelabrorum aureorum, qui veſtitus erat podere, tunica, ſcilicet, byſſina, ſiuè linea interula, quæ (vt explicant Nicolaus Lyranus in poſtilla, & Alcazar ſuper Apocalypſim) erat veſtis Sacerdotalis deſcendens à collo, & humeris vſque ad talos, ideoque dicta (Podiris) ideſt, talaris; & tam arctè corpori adhærens, vt nulla ferè in ea eſſet ruga: cum eſſet ſtricta admodum, & manicas haberet ſtrictas. Nam quid deſignat ſacerdoticum illud indumentum, niſi poteſtatem Eccleſiaſticam, *qua à Chriſto ſupernaturaliter, & ſpecialiter Apoſtolis, Diſcipulis, & eorum ſucceſſoribus legitimis vſque in finem ſæculi ad ædificationem Eccleſiæ militantis ſecundùm leges Euangelicas pro conſecutione felicitatis æternę collata eſt?* Ita colligitur ex Soto *in 4. ſent. d. 20. q. 1. art. 1.* Suarez *de Legibus, & Legiſlat. lib. 4. cap. 2. num. 10. & cap. 3. per tot.* & Barboſa *de Epiſcopalis officij inſtit. c. 1.* & latiſs. *de Iure Eccleſiaſt. vniuerſo lib. 1. cap. 1. & 2.*

Eius quatuor cauſa explicantur. In qua deſcriptione quadruplex illius cauſa indicatur, ſecundùm quam ab alia qualibet poteſtate diſtinguitur: Efficiens, cum dicitur: *à Chriſto ſupernaturaliter collata.* Nam cum Eccleſia ſit regnum eius monarchicum, placuit aliquos ex hominibus aſſumere, quibus tanquam Officiarijs, & Magiſtratibus ſuam tribueret facultatem. Subiectiua, cum dicitur: *Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus.* Nam hæc poteſtas Apoſtolis primitus collata, ab ijs tranſijt ad Apoſtolicos viros; & ab illis in eorum ſucceſſores transfunditur vſquè ad conſummationem ſæculi: *can. In nouo teſtamento diſt. 21. & Concil. Tridentin. ſeſs. 23. de Sacram. Ordinis cap. 1. & can. 1.* Formalis

cum

cum dicitur *secundum leges Euangelicas*, quæ dant formam vtendi: cum non sit in libertate Ecclesiastici, ea potestate ad libitum vti; sed ad legis Euangelicæ, & Ecclesiasticæ præceptum, quæ vnicuique definiunt, quid facto opus sit; alias vsus esset abusus. Finalis cum dicitur, *ad ædificationem Ecclesiæ*: eò quòd omnia eius ministeria ad malum remouendum, & bonum promouendum occupentur; vt fideles à malis liberi, & in bono cõfirmati faciliùs suum finem assequantur.

Duplex est. Ordinis Exorcistatus, Sacerdotalis. Iurisdictionis Ordinariæ. Delegatæ.

Hæc autem, vt ministerium respicit exorcisticum, secernitur in potestatem Ordinis exorcistatus, & sacerdotalis, ac potestatem Iurisdictionis ordinariæ, & delegatæ, quæ ambæ potestates Exorcistæ sunt necessariæ modo, quo sequentib. art. explicabitur.

ARTICVLVS I.

Ordinis Exorcistatus.

493 *Quid sit Ordo genericè sũptus. In Ecclesia sunt plures Ordines.*

CVM *Ordo sit concentus operationum ad inuicem communionis proportio, vicissitudinis in omnibus causa, & contemperatio ad perficiendum idonea*, vt ait Speusippus *in platonicis diffinitionibus*; & æquum sit iuxta apostolicum præceptum 1. Cor. 14. *omnia honestè, & secundum ordinem fieri*, in Ecclesia dari oportuit Sacrum Ordinem plures graduum, ac dignitatum Ordines in se continentem, in quibus singularis gratia, & spiritualis potestas, atque officium traditur Ordinatis, vt munus suum in Ecclesia ex professo gerant, vt docent Magister *in* 2. *d.* 14. §. *si autem*, D. Thom. *ibi q.* 1. *art.* 1. Viguerius *in summa cap.* 16. §. 6. & Barbosa *Iuris ecclesiast. vniuer. lib.* 1. *de Ordine, & qualit. Ordinan. cap.* 32. *num.* 2. vt sic ex ordinata illa potestate admirabilis officiorum harmonia consurgeret, propter quam tot ordinum varietate circundata non immeritò castrorum aciei ordinatæ assimilatur. Cantic. 6.

Definitur Ordo Exorcistatus.

Inter hos graduũ ordines numeratur Ordo Exorcistatus, *qui est spiritualis potestas, qua Ordinatus potest dæmones increpare, illosque ab hominibus, & è rebus ad homines spectantibus expellere*. Qua potestate nemo vti valet ad dæmones expellendos, ac disoluenda opera diabolica, qui non fuerit saltem huiusmodi Exorcistatus Ordine insignitus, *c. Non oportet dist.* 69. *ex Concilio Laodicensi cap.* 26. Alcuinus *de diuin. offic. cap.* 35.

Iure ordinario ab hoc munere excludũtur Laici.

Quapropter iure ordinario ab huiusmodi ministerio Laici repelluntur, nec possunt sine pacti dæmoniaci suspicione hoc sibi munus de iure vindicare. Nam si hoc sibi ex officio deberi asseuerant, palam conuincuntur sacrilegij. Si verò gratiam ad hoc specialiter datam, puta, per fidem in Christi nomine, prætendunt, tenentur huius iuris extraordinarij documenta præbere Ecclesiæ Sanctæ Prælatis. Nam etsi dæmonum expulsio, & solutio maleficiorũ per fidẽ in Christi nomine inter gratuita Dei dona ab aliquibus connumerentur, quæ in aliorum vtilitatem bonis, & malis, Clericis, & Laicis tribuuntur, vt docet Paulus 1. Cor. 12. dicens: *Alij datur operatio virtutum*, qua fideles per fidem possunt dæmones expellere, vt Christus dixit Marci vlt. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient*. Nihilominus huiusmodi gratiæ ab Ecclesia sunt examinandæ, sine cuius iudicio, & auctoritate nemini licet saltem publicè, vel ministerialiter virtute peculiari, exorcizare.

Clerici simplices

Simili ratione excluduntur ab eo numero simplices Clerici, qui licèt asciti sint in sortem Domini, & veniant nomine personarum ecclesiasticarum; non tamen possunt hoc munus ministerialiter obire, nisi Exorcistatus Ordine sint insigniti. Ideò tota potestas penes illos manet, qui saltem in Exorcistarum numero cooptantur.

§. I.

HVnc autem ordinem vnum esse ex iis, quos minores vocant, omnes sciunt quicumque ecclesiasticam disciplinam nouerunt, cuius vmbra præcessit in lege veteri apud Iudæos, inter quos adiurandis dæmonibus aliquos vacasse, probat illud Domini dictum Lucæ 11. & Matthæi 12. *Si autem ego in Beelzebub eijcio dæmonia, filij vestri in quo eijciunt? Ideò ipsi iudices vestri erunt*. Vbi Tostatus loquens in persona Christi *quæst.* 64. *super illa Christi verba relata*, ait: *Non est verisimile, quòd ego vobis dicatis, scilicet, me eijcere dæmonia in Beelzebub: quia ego, & filij vestri eijcimus dæmonia in eadem potestate; & tamen non conceditis, quòd filij vestri eijciant illa in Beelzebub: nec ergo debetis asserere, quòd ego eijciam in Beelzebub; sed in virtute Dei, sicut filij vestri: cum non appareat aliqua ratio differentiæ, quare illos in virtute Dei, & me in Beelzebub dæmonia eijcire dicatis*. Deinde subdit: *Quod autem dicitur (Filij vestri) accipitur de Exorcistis. Nam apud Iudæos erant Exorcistæ, qui instructi à Salomone dæmones eijciebant; & manserunt semper in gente illa vsquè ad tempora Christi, & etiam post. Asserit enim Iosephus lib.* 8. *Antiquit. c.* 2. *quòd tempore belli Romani, Iudæus quidam de gente Iudæorum coram Vespesiano Cæsare dæmonem de obsesso corpore expulit: in cuius rei notitiam fecit, vt dæmon de corpore egressus vas aquæ coram posito videntibus cunctis euerteret. Sicque de istis Exorcistis Christus loquebatur, qui erant filij Iudæorum, idest, de gente illa*. Quod confirmant Chrysostomus *super eadem verba Matthæi*, & Amalarius Fortunatus Episcopus Treuiren. *lib.* 2. *de Ecclesiasticis officiis cap.* 9. *de Exorcistis*: vt habetur *tom.* 9. *par.* 1. *Bibliothecæ Veterum PP.* & Beda *tract super Actus Apostolorum* ab eo allegatus.

494 *Ordo Exorcistatus est vnus ex minoribus. Figuratus in leuitis veteri lege.*

§. II.

IN lege verò noua veritas subsecuta est, cum ipsemet Christus Ordinem hunc instituit; non, vt aiunt quidam, videlicet, quando Christus tetigit aures surdi, & muti dicens: *Ephpheta, quod est adaperire*: Marci 7. Et quando Maria Magdalena à septem dæmonis ab eo fuit liberata. Matthæi 26. quia sequeretur, quòd bis instituisset Ordinem Exorcistatus, quod videtur absurdum; Sed in vltima cæna; cum totum Ordinis Sacramentum instituit. Et licet Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiast. vniu. cap.* 33. *de Ordine, & qualit. Ordin. n.* 5. *in fine*, videatur asserere, solùm Sacerdotium institutum esse à Christo in vltima cæna, cæteros verò Ordines ab Apostolis, & ab eorum primis successoribus introductos esse: omnesquè dici à Christo institutos: quia ille omnium Ordinum officia in seipso quodammodo gessisse probatur; Nihilominus cum ex sententia Doctorum melioris notæ, nempè D. Thomæ *par.* 3. *q.* 94. *art.* 3. Caietani ibi, D. Bon. *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. & 4. Richardi *q.* 3. *art.* 3. & aliorum infra citandorum, omnes Ordines sint Sacramenta, dubio procul est asserendum, Ordinem Exorcistatus à Christo Domino institutum fuisse in vltima cæna simul cum toto Ordine; Vel dicendum

495 *Institutus à Christo in lege noua. Et quare.*

est,

Verſ. 1. Verſ. 15. Verſ. 1. eſt, Ieſum inſtituiſſe Ordinem Exorciſtatus, cum *Matthæi cap. 10. Marci 3. & Luca 9. Conuocatis duodecim Diſcipulis ſuis, dedit illis poteſtatem ſpirituum immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Iuxta enim fidem omnia Sacraméta inſtituta ſunt à Chriſto Domino: ita expreſsè definitur in Concilio Tridentino, *ſeſs. 7. de Sacr. in genere can. 1.* cuius verba ſunt: *Si quis dixerit, Sacramenta noua legis non fuiſſe omnia à Domino noſtro Ieſu Chriſto inſtituta, anathema ſit.*

Seruatus ab initio Eccleſiæ Vt teſtãtur Patres.

Quem ordinem ſeruatum fuiſſe ab initio naſcentis Eccleſiæ probant Doctores teſtimonio Sanctorum Patrum, vt Ignatij, qui in epiſtola ad Antiochenſes ſalutat Subdiaconos, Lectores, Cantores, Hoſtiarios, Exorciſtas: Cypriani Epiſcopi, & Martyris, qui *lib. 4. epiſt. 7.* ſcribit, per Exorciſtas voce humana, & poteſtate diuina dæmones flagellari, vri, torqueri: Cyrilli Hieroſolymitani *in præfat. Cathechef.* aſſerentis, Exorciſtas per Spiritum Sanctum dæmones effugare: Optati Mileuet. *lib. 4.* docentis, per Exorciſtas ſpiritus immundos depelli, & in deſertum fugari: Clementis Romani Papæ *epiſtola ad Iacobum fratrem Domini:* Cornelij Papæ, & Martyris *epiſt. ad Flauianum*, quam Euſebius conſeruauit: Caij Papæ, & Martyris *epiſt. ad Felicem Epiſcopum:* Auguſtini *lib. 2. de Nuptijs, & concupiſc.* *Concilia* *cap. 19. & 29.* Quibus adde Concilia, Roman. ſub Syluestro *can. 3.* Antioch. *can. 10.* Carthag. 4. *can. 4.* cui interfuit, & ſubſcripſit idem Auguſtin. Laodic. *cap. 26.* & alia moderniora, quæ cum antiquis æqualis ſunt auctoritatis, & fidei.

§. III.

496 *Quæ eſſe Sacramẽtum, ſuſtinent plures Theologi*

HVnc Ordinem, aſſerunt nonnulli cum Durando relati à Ioſeph Angles *in 4. ſent. quæſt. de Sacram. Ordin. artic. 1. diff. 3.* eſſe tantùm ſacramentale; Attamen Sacramentum eſſe, ſicut & cæteros Ordines, tuentur, præter D. Thomam, & alios ſupra relatos num. 7. Paludanus *in 4. diſt. 24. quæſt. 1.* Albertus Magnus, Almaynus, Maior ibi. Franciſcus à Victoria *Summa Sacram. quæſt. 6. de Ordine.* Coninchus *diſput. 28. dub. 6.* Nugnus *queſt. 27. artic. 2. concluſ. 1.* & Bonacina *de Sacram. diſp. 8.* plures citans Doctores. Quare cum Ordo Exorciſtatus ſit Sacramentum, eum ſuum producere effectum non ſolùm ex opere operantis; ſed etiam ex opere operato, videlicet ex virtute Paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, nempe, ex ſe, & ex vi talis Ordinis abſolutè, & infallibiliter ſecundum Dei legem ordinariam dęmones ab obſeſſis corporibus expellere, ſi adſint omnia requiſita, vt mox dicetur *numer. 17. & ſequentibus*, fatemur indubitanter cum Toſtato *p. 2. in 1. Regum cap. 16. quæſt. 41.* Alphonſo à Caſtro *lib. 6. aduerſus hæreſes verb. Exorciſmus*, Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 42. numer. 16.* Suarez *tom. 3. in 3. part. D. Thomæ q. 65. artic. 4. diſput. 15. ſect. 4.* Valentia 2. 2. *diſput. 6. q. 8. punct. 2.* Philiberto Marchino *tract. 2. de Sacramento Ordinis part. 4. cap. 10.* Virtus enim huius Ordinis, quæ eſt expulſio Dęmonis ab obſeſſis corporibus per ſe pendet ex inſtitutione diuina, & poteſtate tradita à Chriſto Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribas, & ab Eccleſia ſuis Eccleſiaſticis Miniſtris, nempè, Exorciſtis. Sed neceſſe eſt, vt Exorciſtæ in ſuis præceptis nomen Dei, videlicet, vel Sanctiſſimæ Trinitatis, vel Domini noſtri Ieſu Chriſti interponant.

Probatur ex inſtitutione Chriſti.

Vndè per ſola verba, quæ proferunt Exorciſtæ dęmones obiurgantes, eos nõn expellunt: quia ex ſe nullam habent efficaciam; ſed quando præcipiunt in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, vel in nomine Ieſu Chriſti, dęmones expelluntur, non vi verborũ coacti; ſed à virtute Dei, qui vult operari prolatis illis verbis

Hoc probat Toſtatus loco citato à ſimili in Sacramento Euchariſtiæ. *Quemadmodum enim*, ait, *in Sacramento Euchariſtiæ prolatis verbis à Sacerdote eſt ibi verum corpus, & ſanguis Chriſti; & tamen iſta verba ex natura ſua non habent aliquam virtutem ad hoc efficiendum: quia ſi in verbis eſſet virtus naturalis, à quocumque illa proferrentur, conficerẽtur Euchariſtia. Sed falſum eſt: quia ſi Laicus illa protulerit, nihil efficit. Etiam non eſt efficacia à Sacerdote: quia tunc quandocumque Sacerdos illa proferret, conficeret. Sed falſum eſt: quia ſi non proferantur cum intentione conſecrandi, ſed intentione iocandi, nihil efficit. Similiter ſi non proferantur ſuper debitam materiam, nihil fit. Solus ergo Deus eſt, qui conſecrat, faciendo ibi eſſe verum corpus Chriſti: & ſic ipſe fieri iuſſit Ioan. cap. 13. & 1. Corinth. 11. Ita in Exorciſtis, quamquam verba, quæ ipſi proferunt, non habeant ex natura ſua aliquam efficaciam ad expellendos dæmones de corporibus; prolatis tamen illis verbis, quę etiam in forma dedit Deus, illicò dæmonem eijcit de corpore. Et hoc, quia ipſe promiſit, ſcilicet, quòd prolato nomine ſuo iſta fierent: Marci vlt. ſcilicet, In nomine meo dæmonia eiicient, ideſt prolato nomine meo. Hæc Toſt.* Hoc ipſum confirmat Alph. à Caſtro loc. cit. *Vis*, ait, *præcepti ab Exorciſta prolati contra dæmones verbis Chriſti innititur: In nomine meo dæmonia eiicient. Per quę promiſit non tantùm Exorciſtis; ſed toti Eccleſiæ, ſe numquam illorum inuocationi defuturum, qui nomen ipſius interpoſuerint.*

Auctoritate Toſtati.

Alph. à Caſtro.

§. IV.

497 *In miniſterio Exorciſtatus concurrunt omnia, quæ in Sacramẽtis proportionaliter.*

HInc miniſterio huic exorciſtico, ea, quæ in Sacramentis concurrunt, proportionaliter conuenire, non eſt dubitandum. Quod facilè probari poteſt ex Sacramento Pęnitentiæ, in quo, ſicut in cęteris, concurrunt cauſa efficiens, materia, forma, & intentio Miniſtri, quorum ſi vnum deficiat, Sacramentũ non efficitur. Docet Cõc. Trid. *ſeſs. 7. can. 11. de Sacr. in genere*, Barthol. ab Angelo *Dial. 1. §. 27.* & Bonac. *diſp. 1. de Sacr. in gen. q. 3. punc. 2.* alios plures citans. Efficiens cauſa, altera eſt principalis, quæ eſt Deus operans, peccata remittendo, & gratiam conferẽdo: Altera minus principalis, Sacerdos nẽpè, verba proferens abſolutionis, qui eſt velut inſtrumentum morale, vt ſerra eſt artificiale, quæ mouetur à fabro lignario. Materia altera remota: Propinqua altera. Remota ſunt peccata. Propinqua ſunt actus deteſtationis peccatorum, & confeſſionis eorundem. Forma altera remota, propinqua altera. Remota ſunt verba abſolutionis: *Ego te abſoluo à peccatis tuis, In nomine Patris &c.* Propinqua eſt prolatio verborũ ſuper debitam materiam. Intentio Miniſtri eſt abſoluere hominem à peccatis, & gratiæ Dei eum reconciliare. Quæ omnia ſi adſint, Sacramentum ſuum producit effectum. Ita D. Th. *3. p. q. 84. ar. 2.* Nugnus, & Vaſquez ibi, & Bonac. *diſp. 5. de Sacram. q: 3.*

Quęnam ſint cauſa Exorciſtatus, vt Ordo eſt.

Idem prorſus proportionaliter fatẽdum in miniſterio Ordinis Exorciſtatus. Non enim loquimur hic de Exorciſtatu, prout eſt ordinatio: quia ſic eius cauſa principalis efficiens eſt Deus: minus principalis, dicta miniſterialis, eſt Epiſcopus. Materia remota eſt liber Exorciſmorum. Propinqua traditio eiuſdem. Forma ſunt verba ab Epiſcopo prolata, cum tradit Exorciſtæ libellum, in quo Exorciſmi continentur, dicens: *Accipe, & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos, ſiuè baptizatos, ſiuè Cathecumenos.* Intentio verò Epiſcopi eſt, inſtituere in Eccleſia Dei idoneum Miniſtrum ad dęmones expellendum. Ita præſcriptum eſt in Cõc. Carth. 4. *can. 7.* & Eccleſiaſticis canonibus *cap. Exorciſta diſt. 23.* Et probant Valentia *tom. 2. diſp. 6. queſt. 8. part. 2. col. penult. verbo Iampridem.* Sanchez

in Decalogi præcepta cap.42. num.18. Guilhielmus Durandus *in Rationali diuin.offic.lib.2.cap.6.num.4.* Viualdus *in candel.aureo part.1. vbi de Sacram.Ordinis num.12. & 13.* Cardinalis Bellarminus *de Clericis lib.1.cap.13. vers. tertius Ordin.* Henriquez *in Summa lib.10. cap.9.§.2.* Molfes. *in Sum. Theologiæ Moralis tract.2.cap.6.* Filliuccius *tract.9.n.20. & 51.* Sebastianus *Cæs. in relict. de Ecclesiastica Hierarchia disput.11.§.3. in fine*, Vasquez *tom.3. in 3.par.* D. Thomæ *disp.237. c.3. num.32.* Barbosa *de Iure Ecclesiastici. vniuerso lib.1. de Acolyt. & alijs ordin. cap.38. num.14.* & Petrus Thyræus *de Dæmoniacis cap.37. num.502.* ex illo Actuum 19. vbi dæmon obiecit filijs Sceuę iniquè huiusmodi potestatem vsurpantibus: *Iesum noui, & Paulum scio, vos autem qui estis? & insiliens in eos, &c.*

Vers.15.
Vers.16.

§. V.

498 *Exorcistatus, vt ministeriũ est eius causa efficiẽs Principalis est Deus Ministerialis est Exorcista. Exorcizare quid sit.*

SEd loquimur hìc de ministerio Exorcistatus, videlicet, prout actu exercetur ab Exorcista. Hoc enim modo consideratus, eius causa principalis est Deus, qui dæmonem tum ab hominibus obsessis, aut maleficiatis, tum à rebus ad homines spectantibus virtute sua expellit; vt docet Tostatus *loc. citato n.10.* Causa instrumentalis, seù ministerialis est Exorcista, qui in nomine Iesu dęmoni pręcipit, vt exeat è corpore, quod possidet. Eius namquè officium est dęmonem adiurare, & increpare per nomen Domini, vt colligitur ex Augustino *lib.1. de Vita beata*, vbi ait: *Exorcizare est per diuinam virtutem immundum spiritum adiurando expellere.* Quod pariter testantur D. Isidorus *in Epist. ad Ludifredum*, & refertur *in cap. Perlectis dist.25* Rabanus *lib.1. de Institut. Clericorum c.10.* Hugo *lib.2. de Sacramentis par.3.cap.8.* Stephanus Eduensis *tract. de Sacramento Altaris cap.3. relatus tom.10. Bibliothecæ Veterum Patrum.*

§. VI.

499 *Materia remota ministerij Exorcistatus quanãsit Quænam materia propinqua.*

MAteria altera remota: propinqua altera. Remota est dæmon expellendus. Nam tota actio Exorcistę versatur circa huiusmodi dęmonis expulsionem, tanquam materiam circa quam: vt sic patiens à diabolica tyrannide liber expeditiùs Deo inseruire possit. Propinqua est passiua dæmonis expulsio cooperante obsessio, aut maleficiato, (si est capax rationis) per actus liberi arbitrij, quibus dæmonem detestatur; ac protestatur, se nihil cum eo velle habere commune; ac firmiter credit, quòd Deus non solùm potest illum à dæmone liberare, ac modum eum liberandi nouit, sed pro sua infinita clementia, ac bonitate, ac pro veritate verbi sui, quo promisit omnibus in se confidentibus suum præstare auxilium, illum absque vlla dubitatione à dæmone liberabit, si huiusmodi liberatio futura sit animæ salutaris.

Si verò obsessus, vel maleficiatus rationis vsu careat, tunc pro eo supplet Ecclesia. Veruntamen iuuant maximopere actus fidei, ac confidentiæ in Deum pro eius liberatione eliciti à parentibus, vel consanguineis, aut quibuscumquè Vexati curam habentibus.

Declaratur à simili in baptizãdis Adultis, Paruulis

Sicut in Sacramento Baptismi, cum Baptizandus est adultus, ante Baptismi susceptionem circa ea, quæ credenda sunt, cathechizari debet, vt habetur *can. ante viginti*, & in Concilio Laodicensi *can. Baptizandos*, & Concil. Bracharensi *can. Non liceat. de Consecrat. dist.4.* teneturquè habere voluntatem determinatam actualem, siuè virtualem Baptismum suscipiendi. Definita est in *cap. Maiores, de Baptismo.* Et docet Scotus *in 4.dist.4.q.4.* Pro paruulis verò voluntarium consensum præstat Ecclesia. Ratio est: quia sicut originale peccatum fuit voluntarium non in paruulo, sed in Adam: ita remedium satis erit in paruulo, vt sit voluntarium in Christo instituente, & Ecclesia ministrante: fuit enim primus Adam futuri Adæ, scilicet Christi forma. Ita Ioseph Angles docet *Flor. Theolog. qq. in 4. quæst. de recipientibus Baptismum artic.5. diffic.4. conclus.2.* Pari modo obsessus, aut maleficiatus, si capax sit rationis, tenetur ipse habere voluntarium consensum suæ liberationis: & elicere actus fidei, ac confidentiæ in Deum, quòd pro sua pietate, ac fidelitate, ad præceptum ab Exorcista dæmoni faciendum, vt exeat, & recedat totaliter ab eo, illum Deus expellet, & in fugam vertet. Si verò rationis vsu careat, tunc supplet Ecclesia.

Veruntamen sicut cum paruulus solemniter baptizatur, fidem per verba gestantium quodammodo profitetur, & per eorundem verba diabolo, & mundo abrenuntiat: & hoc fit vi Sacramenti, & diuinæ gratiæ, quam Dominus donauit Ecclesiæ, vt habetur *can. Paruuli fideles de consecrat. dist.4.* Ita obsessis, vel maleficiatis, aut ægrotis rationis vsu carentibus maximoperè iuuat pro sanitate à Deo illis impetranda, si eorum parentes, vel consanguinei, aut curam habentes actus detestationis in dæmonem, ac confidentiæ in Deum efficaciter eliciant. Sic enim Redemptor noster Iesus Christus pro fide Cananeæ filiam eius à dæmone liberauit. Matth.15. Pro fide Centurionis seruo eius ægroto sanitatem contulit. Matth.8. Pro fide eorum, qui paralyticum per tectum demiserunt, à paralysi liberauit eum. Matth.9. Pro fide Archisynagogi eius filiam à mortuis suscitauit. Luc.8. Pro fide patris pro filio suo dæmoniaco rogantis, illum à dæmone eripuit. Marci 9. Vnde Ioannes Maldonatus Comment. in cap.9. Matthæi vers.28. ait: *Licèt nemo possit iustificari aliena fide, potest benè gratias sanitatis obtinere aliena fide.*

§. VII.

500 *In Quanã sit eius Forma remota. Præcepta debent fieri in nomine Iesu, vel Sanctissimæ Trinitatis.*

FOrma altera remota, propinqua altera. Remota sunt verba à Christo instituta; Marci vlt. *In nomine meo dæmonia eijcient.* Nam præcepta debent fieri in nomine Dei, præcipuè nomine Iesu Christi interposito. Sic testantur Iacobus de Graffijs *in aureis decisionibus part.2. lib.1. cap.9. num.6.* Alciatus *lib.8. parerg.cap.23.* Durandus *in Rationali diuin.offic.lib.2.cap.6.num.1. & 2.* Henriquez *in summ. lib.10. cap.9.§.2.* Anastas. Germon. *de Sacrorum immunitione lib.3. cap.3. n.38.* Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat. dist.79. sub titulo de Exorcistis artic.1.* Cardinal. Baronius *tom.1. annal. Ecclesiast. anno Christi 56. num.7.* Petrus Gregorius *Syntagmate Iuris part.2. lib.16. cap.5. num.1.* vbi declarat, qui dicantur Energumeni: Vasquez *tom.3. in 3.p. D.Thom. disput.236.n.23. vers. tertius, & n.24.* Carolus de Graffijs *de effectibus Clericalibus in pralud. num.286.* relati ab Augustino Barbosa *de Iure Ecclesiast. vniu. lib.1. de Acolyt. & alijs min. Ordin. cap.38. num.15.*

Tali forma vsi sunt Apostoli.

Simili verborum forma ipsi Apostoli, ac Discipuli Christi fassi sunt, se vsos fuisse Lucæ 10. *Reuersi sunt septuaginta duo cum gaudio dicentes. Domine etiam dæmonia subijciuntur nobis in nomine tuo.* Quibus verbis Paulus Apostolus vtebatur Actuum 16. vbi à puella pythonem spiritum eijciens con-

conuerſus ſpiritui dixit: *Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti, exire ab ea: & exijt eadem hora.* S. Petrus ſimiliter, teſte S. Clemente, hac forma vtebatur: *Non curo, quomodo huc intraueris; ſed vt exeas impero in nomine Ieſu Chriſti.* Sic S. Ioannes Euangeliſta: *Interdico tibi in nomine Ieſu Chriſti Nazareni, ne vltra hic habites. Item in nomine Ieſu Chriſti hinc exite numquam redituri.* Sic omnes Sancti vtebantur, vt omnes eccleſiaſticæ ferunt hiſtoriæ. Quæ formæ eſſentialiter, & quoad ſenſum non differunt. Nam intentio Chriſti eſt, vt præcepta fiant in nomine eius. Ratio eſt, quia, vt ait Paulus Philipp. 2. *Deus dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen; Vt in nomine Ieſu omne genuflectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum.* Et Petrus Act. 4. *Hoc eſt nomen, in quo oportet nos ſaluos fieri.*

Verſ. 18.

Verſ. 9. Verſ. 10. Verſ. 12.

Forma propinqua.

Forma verò propinqua eſt prolatio huiuſmodi verborum ſuper debitam materiam cum debita intentione; vt docent omnes Doctores in ſimili de Sacramentis.

§. VIII.

501 *Intentio, quam debet habere Exorciſta in ſuo miniſterio.*

INtentio, quam debet habere Exorciſta eſt, non ſolùm ſe velle dæmonem torquere; ſed illum à corpore obſeſſo expellere. Vel ſaltem habere debet intentionem faciendi, quod intendit Eccleſia, vel Chriſtus inſtituit faciendum. Quæ intentio omninò neceſſaria eſt in quolibet Eccleſiæ Miniſtro. Ideò Exorciſta neceſſariò debet ad veritatem Sacramenti, ſuum actum exteriorem, puta, verba in hunc finem dirigere, vt per illum actum id, quod Chriſtus Ieſus, vel Romana Eccleſia faciendum inſtituit, conficiatur: ita definita eſt expreſsè hæc veritas in Concilio Florentino. Confirmant Theologi D. Thom. 3. *part. q. 64. artic. 8.* Alexander Alenſ. *in 4. part. q. 19. memb. 1. art. 4.* D. Bonau. *in 4. d. 6. q. 1. & 2. artic. 2.* Ricard. *ibi q. 1. artic. 1.* Scotus *q. 3. 5. & 6.* & alij plures apud Ioſeph Angles *in 4. q. de Miniſtro Sacramentorum.*

§. IX.

502 *Exorciſmus infallibiliter ſuum producit effectũ, ſi adſint omnia requiſita.*

CVM ergo in hoc ſacro exorciſtico miniſterio, ea, quę in Sacramentis requiruntur, proportionaliter concurrere videamus, proculdubio aſſerere non ambigimus, vim exorciſmi, ſeù præcepti eccleſiaſtici dęmoni ab Exorciſta facti in nomine Ieſu non inniti Sanctitati miniſtri, & ſi ea non parum iuuet; ſed inuocationi Sanctiſſimi Nominis Ieſu; & fidei, & Sanctitati Eccleſiæ, in cuius perſona fiunt; Et huiuſmodi præcepta vim habere dęmones expellendi non ſolùm ex opere operantis; ſed etiam ex opere operato, ſicut cętera Sacramenta in producendo ſuum effectum: vt colligitur ex D. Thoma 3. *part. q. 71. artic. 3.* Et ideò ſicut infallibilis eſt Sacramentorum effectus, niſi adſit aliquis defectus vel ex parte miniſtri, vel ex parte formæ, vel ex parte materiæ, vel ſuſcipientis: Sic infallibilis eſt effectus actus Ordinis Exorciſtatus, qui eſt expulſio dęmonis, niſi ſit aliquis defectus vel ex parte cauſæ inſtrumentalis, vel intentionis Miniſtri, vel formæ, vel materiæ Videamus ergo ex quanam cauſa defectus euenire poſſit; cum ſępius multi obſeſſi, ac maleficiati exorcizentur, nec tamen à dęmoniaca obſeſſione liberentur.

Vnde proueniat, quòd aliqui obſeſſi exorciſati non liberantur.

§. X.

503 *Non à Deo, ſi liberatio ſit ſalutaris animæ.*

EX parte cauſæ efficientis principalis, nempè Dei, non poteſt eſſe defectus: quia Deus quantum eſt ex ſe ad liberationem concurrere ſemper eſt paratus, quando expulſio dęmonis animæ obſeſſi futura eſt ſalutaris: quia Deus promiſit in eo credentibus, quòd dęmones eijcerent, Marci vlt. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dęmonia eijcient.* Si crediderint, nempè, dęmones eijcere in nomine Ieſu. *Ieſus enim*, ait Gregorius homil. 28. in Euangel. apud Gloſs. *Saluator eſt: vel etiam ſalutaris dicitur; & qui petit in nomine Ieſu, ſalutaria petis, & illa obtinet, quæ petit.* Verba autem Dei prętereri non poſſunt: cum Deus ſit verax, & omnia in veritate docens; & ita verax, quòd *Cælum, & terra tranſibunt, verba autem mea non prætęribunt*, ait Ieſus Matth. 24. Ideò quantum eſt ex parte Dei ex vi promiſſionis factæ, quando liberatio à dęmone perſonæ liberandæ eſt ſalutaris, Deus infallibiliter concurrit, ſi adſint cętera requiſita.

Adducitur error aliquorũ

Hinc cautè legendi Auctores illi tàm priſci, quàm neoterici, qui dicunt, *Deum plerunquè ſinere dęmonem in ſua voluntate, an obedire velit, nec ne; ſicut homines, quibus Deus aliqua præcipit; quia Deus regulariter omnia mouet ſecundùm modum ſuum; rationalia, ſcilicet, cum libertate. Sed tamen ſicut hominibus adhibet ſtimulos, vt velint obedire per Prædicatores, aduerſitates, & huiuſmodi; Ita etiam malignis ſpiritibus adhibet ſtimulos vrgętes ad ſuam obedientiam, qui ſunt exorciſmi, quibus dęmones ità ſpiritualiter cruciantur, ſicut homines verberibus corporalibus.* Hæc dicti Auctores.

Et reprobatur.

At quis non videat, prædicta verba expreſsè veritati Sancti Euangelij aduerſari, in quo Deus promiſit in ſe credentibus, quòd dæmones eijcerent in nomine Saluatoris indepędenter à voluntate dęmonis; immò contra dæmonis voluntatem? Marci vlt. ſicut etiam c. 9. dixit: *Omnia credenti ſunt poſſibilia.* Vbi videas eorum grauiſſimum errorem à nemine hucuſquè conſideratum, dum ex prædictis ſuis verbis, & ex ſimilitudine allata oſtendunt, huiuſmodi dæmonis expulſionem non fieri à virtute Dei dæmone inuito; ſe pendere à libera dæmonis voluntate; ſicut obſeruatio præceptorum dependet à libero hominis arbitrio, Deo adiuuante. Quod impium eſt aſſerere; cum repugnet veritati Euangelicæ, & poteſtati Eccleſiæ, quæ huiuſmodi facultatem dæmones eijciendi à Chriſto Domino accepit independenter à dæmonis voluntate. Quod magis, ac magis oſtendit factum, ac dictum Chriſti. Cum. n. Diſcipuli eius non potuiſſent ab illo puero lunatico dæmonem eijcere, acceſſerunt ad Ieſum ſecretò, & dixerunt: *quare nos non potuimus eijcere illum?* Quibus non dixit Ieſus: quia Pater meus noluit vti ſua omnipotenti virtute; ſed reliquit dæmonem in ſua libertate, & obſtinatione; vt dixiſſent prædicti Auctores. Sed reſpondit: *Propter incredulitatem veſtram.* Matthæi 17. cauſam refundens non in Deum, ſed in Exorciſtas: quia non ſe benè diſpoſuerant ad fidem vigoroſam, ac confidentiam perfectam impetrandam per orationem, & ieiunium; Nec non in obſeſſum, & eius patrem dicens: *O generatio incredula, & peruerſa quamdiù apud vos ero? quamdiù vos patiar?*

Mar. 16.

§. XI.

504 *Quomodo sit defectus ex parte Exorcistæ.*

EX parte causæ instrumentalis, seù ministerialis tunc est defectus, quando Exorcista non cognoscit suam potestatem à Christo sibi traditam in persona Apostolorum, & ab Ecclesia sibi communicatam in Ordine Exorcistatus: qua mediante, debet credere, dæmonem teneri eius præceptis obedire, sicut Deo in his, quæ ad liberationem pertinent obsessi; si etiam ipse obsessus sit bene dispositus, & liberatio sit ei profutura. Sicut enim securis, vel serra est instrumentum fabri lignarij, & lignum obedit serræ, vel securi, dum scinditur per eam: sic dæmon necessariò ministro Christi, & Ecclesiæ tenetur obedire. Et sicut non potest dęmon non obedire Deo: sic non potest non obedire eius ministro in his, quę infra eius potestatis limites continentur. Quam veritatem dæmones ipsi pluries Venetijs, & alibi coacti per vim præcepti sibi à me facti in nomine Iesu, fassi sunt, antequam per vltimum præceptum expulsiuum è corpore obsessi egrederentur.

Hinc plures Exorcistæ huiusmodi suam ignorantes potestatem, confugiunt ad dæmonem; ac per vim præcepti tentant educere ex Orco Luciferum cum suis satellitibus, vt ipse veniat, ac potestate sua sathanica huiusmodi obstinatos è corpore obsesso spiritus eripiat, eosquè ad inferos deducat. Imò sæpiùs ab ipsomet dæmone obsidente quærunt, vt dicat, quando velit exire, qua die, qua hora, quo loco, per quam personam, per quem Sanctum sit expellendus: Et in alios huiusmodi labuntur errores, qui à nobis vt abominabiles, Deoquè & Ecclesiæ iniurioſi, & obsessis, ac maleficiatis valdè noxij, quin & ipsis Exorcistis admodum pernicioſi reprobantur infra *cap.2. articulo de Prudentia in vitandis erroribus*.

§. XII.

505 *Quando sit error ex parte intentionis.*

EX parte intentionis dæmonem expellendi, notabilis defectus videtur in regulis traditis ab antiquis Auctoribus, dum assignant ad dæmones eijciendos multos dies, hebdomadas, menses, & annos, in quibus multa præscribunt adimplenda, & exercenda tum pharmaca corporalia, vnctiones, balnea, vomitoria, fumigationes sulphureas: tum irrisiua, & alia id generis, quæ in eorum libris continentur: in quibus apertè constat, numquam Exorcistam actualem, vel virtualem eijciendi dæmonem tunc habere intentionem, quando illud de exitu facit præceptum, si credit cætera alia seruanda esse necessariò: quia sic verba contraria sunt intentioni. Per verba enim præcipit, vt exeat citò; sed intentio est, vt non exeat, nisi adimpletis huiusmodi remedijs, & destructis maleficij signis.

§. XIII.

506 *Error ex parte formæ.*

EX parte formæ communis, est defectus ferè in omnibus exorcismarijs. Nam relicta forma, tradita ab ipso Christo, & ab Apostolis, ac Discipulis eius vsitata, quæ quoad essentiam clara est in Euangelio: *In nomine meo dæmonia eijcient*: & sæpiùs apud Euangelistas, & Acta Apostolorum memorata, nouas quærunt alibi exorcismorum formulas, vnusquisquè proprio suo Marte, & continuè multiplicantur noui exorcismi vocati potentissimi, & efficacissimi, eò quòd in eis multæ continentur dæmonibus comminationes factæ, asserentes, necesse esse, Exorcistam, quoties Energumenum exorcizare aggreditur, saltem per sex horas continuas legere exorcismos, quasi modus expellendi dæmones consistat in multitudine, & longitudine coniurationum, & non in virtute, & efficacia Sanctissimi Nominis Iesu, qua ab Exorcista dæmones sunt expellendi.

Sed vndenam tanta multitudo excreismorum, ex quorum lectione nimis defatigantur Exorcistæ, & obsessi defessi aufugiunt, si à Christo data est verborum forma (saltem quoad substantiam) dæmones effugandi? Cur Exorcistæ hùc illùcque discurrunt, vt nouas exorcizandi adinueniant formulas, si in Euangelio clara, & aperta traditur? Hoc vtique non aliundè prouenit, quàm ex ignorantia, qua laborant, eorum, quæ essentialiter spectant ad hanc artem. Hinc ex hac ignorantia sequitur error peior priore, quòd in huiusmodi suis exorcismarijs admonent Exorcistas, vt dæmonem parrem mendacii interrogantes arctent, vt dicat: *Quibus verbis magis crucietur: Quinam sint Sancti in Cælo, & quinam dæmones in Inferno sibi magis inimici*. Quas interrogationes in suis coniurationibus sæpiùs repetunt; in quibus apertè manifestant, se numquam agnouisse verba sacri Euangelii, quibus Dæmones ab obsessis corporibus sunt expellendi. Vbi videas, quomodo per huiusmodi interrogationes occultè, & inconsideratè Exorcistæ euadunt diaboli discipuli. Quos errores infra detestamur *num. 678. & sequentibus*.

Vnde proueniat multitudo exorcismorũ.

§. XIV.

507 *Error ex parte materiæ remotæ.*

EX parte materiæ remotæ, quæ est dæmon expellendus, error euenit, quia ignorant, Christum per Passionem suam dæmonibus abstulisse omnem hominibus nocendi facultatem quoad actum secundum pro omnibus ijs, quos Deus vult protegere ob aliquod bonum publicum, vel priuatum, & maximè, quia confidunt in protectione Dei Altissimi, ac in virtute Sanctissimi Nominis Iesu, cui Deus Pater dedit hanc virtutem, vt eo inuocato dęmones effugentur, ac cætera mirabilia supernaturaliter ab hominibus operentur, vt latè *infra n.529. & sequent. & num.834*. Vndè licèt dæmones maximam ex se vim habeant naturalem; attamen virtus hæc eorum quoad actum secundum, ideſt, quoad operationem est ligata, vt dixi, & maximè pro his, qui in Deum suam constituunt fiduciam, vt latissimè probatur infra *loco citato, & vbi de Fiducia in Deum*.

§. XV.

508 *Ex parte actuũ liberi arbitrij sæpè deficiunt Obsessi.*

TAndem ex parte materiæ propinquæ, quam voco passiuam dæmonis expulsionem, cooperante obsesso, vel maleficiato per actus liberi arbitrij, quibus dæmon detestatur, ac in Deum suam collocat fiduciam (si capax sit rationis) est communis defectus; quia multi obsessi, ac maleficiati non se disponunt ad fiduciam à Deo impetrandam, quæ eis, vt liberentur à dæmone, est necessaria. Non enim incumbunt orationi, nec ieiunijs vacant, per quæ à Deo huiusmodi fiducia facilè obtinetur, vt latissimè infra, cum de Ægroto erit sermo *p.2.* Alij accedunt ad Exorcistas, vt exorcizentur, & orent, & ieiunant; sed nolunt credere, quòd Exorcista, posit prima vice (si expulsio fuerit salutaris) illos à dæmone liberare: sed requiri, putant, multas temporis

poris stationes, longas, ac sæpiùs exorcismorum lectiones iteratas, rerum fœtidarum fumigationes, vnctiones, purgationes, & euacuationes crebrò adhibitas. Alij credunt, voluntatem Dei sic esse determinatam, vt à dæmone ità diù vexentur pro animæ suæ merito abundantiori, vt faciunt personæ magis exercitijs spiritualibus addictæ. Et licèt personæ istæ non peccent; tamen ponunt obicem ad liberationem ob defectum confidentiæ, quæ omninò necessaria est in adultis; videlicet, vt credant, ac confidant, quòd Deus non tantùm potest, & nouit illos à dæmone liberare, sed pro sua infinita bonitate, ac fidelitate suæ promissionis infallibiliter vult illos à dæmone liberare, si liberatio huiusmodi eis sit profutura. De his, & alijs huiusmodi impedimentis latissimè infra *par.2. vbi de Dæmone obsistente*.

Si ergo in his quatuor causis nullus in ordine ad liberationem defectus occurrerit, Exorcistam per fidem Sanctissimæ Trinitatis, ac virtutem Sanctissimi Nominis Iesu ab hominibus obsessis, ac maleficiatis, & è rebus ad homines spectantibus infallibiliter dæmones expulsurum, nemini est ambigendum, vt toto tractatus decursu exactè demonstratur.

ARTICVLVS II.

Ordinis Sacerdotalis.

509 *Dæmones expellere ex cõsuetudine Ecclesiæ ad Sacerdotes spectat ratione Dignitatis.*

QVamuis sanctum expellendi dæmones ministerium quilibet Exorcista ritè ordinatus exercere possit, *can. Perlectis dist.25.* & constat de S. Petro Martyre, dicto Exorcista; tamen ex communi Ecclesiæ praxi ad Sacerdotes propriè, ac principaliter pertinet; & conuenientiùs ab illis exercetur, siuè dignitatem, siuè potestatem, siuè exercitium ipsum consideres.

Dignitas Sacerdotum tanta est, vt nullus in orbe, qualicumque splendore fulgeat, eis æquiparari valeat, vt pluribus docet D. Chrysost. *in lib. de Sacerdotio*. Vndè decentiùs exorcismi, & præcepta ecclesiastica ab eis fiunt: eò quòd per tantum ministerium super dæmones, & Angelos euehuntur: Cum dæmones, quantumuis mali, Sacerdotali imperio parere cogantur: & Angeli, etsi natura, & sanctitate sublimes, honorem habere, & mandatis eorum aliquando obsequi non dedignantur; præcipuè cum de expellendo è corporibus dæmone, aut dissoluendis maleficijs agitur. Nam sicut mali hominum exitio semper inuigilant: ità boni eò magis eorum salutem procurant, vt benè docet Ioseph Angles *in 2. dist. 11. q. vnica dub. 6.* & libenti animo vires angelicas potestati sacerdotali connectunt, cum vident Sacerdotes, qui nobilitate ministerij æqualem, si non maiorem, cum eis sortiuntur conditionem, dæmones oppugnare; vt quasi agmine facto Angeli cælestes, & terrestres insimul iuncti, maiori impetu ferantur in hostem, qui tam potenter oppugnatus aufugere cogitur. Quare àptè admodum hoc ministerium Sacerdotibus reseruatur.

§. I.

510 *Potestatis.*

HVic tantæ dignitati ampla potestas annexa est, cui multa conueniunt eorum, quæ ab Exorcista in liberatione energumenorum, aut maleficiatorum sunt præstanda: vt vexatis Sanctissimam præbere Eucharistiam: Sacramentales eorum audire confessiones: benedictionem impertiri rebus omnibus, quæ ad curationem illorum requiruntur. Quis enim ignoret, Sanctissimam Eucharistiam esse potentissimum diuinæ virtutis pharmacum, & efficacissimum omnium spiritualium armorum promptuarium? Sacramentum Pœnitentiæ omnia ligata soluere, clausa reserare, aduersa mitigare, contrita sanare, confusa lucidare, desperata animare, dum peccata delet, quæ vt plurimum sunt causa maleficiorum, & obsessionum? vt probatur infra *cap.2. vbi de Diuina permissione*. Sacerdotales benedictiones rebus diuinam conferre virtutem, per quam mirabilia perficiuntur? Quæ omnia simplex Exorcista perficere nequit, & ad Sacerdotes pertinent, qui sic conuenientiùs dæmonem ijs remedijs oppugnant.

Quod pluries in varijs energumenis, ac maleficiatis expertus sum. Cum enim dœmones præceptis sibi à me factis in nomine Iesu non obtemperarent, quæsiui à patientibus, quantum temporis esset, ex quo peccata sua non essent confessi, ac Sacratissimo Eucharistiæ pabulo refecti. Qui respondentes: multum temporis; statim iussi, vt suam diligenter examinarent conscientiam, ex puro corde sua detestarentur peccata, ac fideliter, humiliterquè illa confiterentur; nec non ad Sacram Eucharistiam sumendam deuotissimè se pararent: quia fides, seù fiducia in Deum licèt principaliter diuinæ liberalitati, ac fidelitati innitatur; attamen ait Cassianus *in suis collationibus lib.1 Collat.9. cap.32. de conscientia putritate creditur emanare*. Quo peracto, iterum dœmonibus præcepto imposito de exitu, illicò in fugam versi sunt: vt aliquibus exemplis probatur infra num.887. Quare iuuat plurimùm, Exorcistam sacerdotali dignitate esse insignitum, ac potestate audiendi confessiones suffultum: quia ipsemet potest obsessum interrogare de peccatis, & nosse quæ pharmaca spiritualia ei sint adhibenda ad facilius à Deo fiduciam obtinendam, qua ab omni valeat diabolica eripi vexatione.

§. II.

511 *Ministerij.*

QVod magis expediens videtur, si modum consideres, quo ministerium exorcisticum solemniter exercetur, nempè, manuum impositione, & applicatione stolæ.

Impositionem manuum super vexatos à spiritibus immundis, & infirmos docuere Apostoli, & ea vsi sunt. Immò quoad ægrotos ipse Christus Marci vltimo dicens: *Super ægros manus imponent, & benè habebunt*. Postea Sancti, vt S. Martinus, qui Treniris Tetradij fernum à vexante dœmone liberauit, vt sacræ ferunt historiæ; Et vsquè modo Ministri Ecclesiæ iuxta Ecclesiæ praxim. Sic enim Episcopus dum confert Clericis Ordinem Exorcistatus, eis tradens librum Exorcismorum ait: *Accipe, & commenda memoriæ, & habeto potestatem imponendi manus super energumenos, siuè baptizatos, siuè Catechumenos*, iuxta Concilij Carthagin. 4. præscriptum, & *can. Exorcista dist.23.* & Patres Theologos supra allegatos *num.497*. Si autem qui exorcizant sint etiam Sacerdotes, per huiusmodi manuum impositionem dæmones aliquando facilius deteguntur: eò quòd ad talem contactum contremiscere soleant, non volentes illius manuum impositionem sustinere, quæ quotidiè corpus dominicum contrectant, & alijs administrant. Hoc tamen non est necessarium, quia Exorcista potestatem manus imponendi super energumenos obtinet ab ordine Exorcistatus, & non Sacerdotali.

Idem dicendum de stolæ applicatione, qua energumenos

gumenos cingere, aut eam in eorum collum injicere consuenerunt; vt aliàs feliciter præstitit Pontius Abbas Boneuallis *in vita S. Bernardi lib. 4. cap. 7.* Etenim stola quasi ferreis vinculis spiritus nequam alligatur, vt se Christi captiuum esse cognoscat, & suum victorem, atque tartarearum potestatum triumphatorem reuereatur. At vsus rectus, & proprius stolæ ad Sacerdotes pertinet, quasi externi ordinis, & officij signum, & consequenter hic ritus aptiùs ab illis, quàm ab Exorcistis obseruatur.

§. III.

512 *Stola vsus ostenditur non necessarius Exorcista ad dæmones expellendos.*

VErumtamen, quia plures moderni Exorcistæ doctissimi, ac diù in arte exorcistica versati relicta multitudine Exorcismorum, toto conatu incumbunt, vt obsessos, ac maleficiatos in fide, ac confidentia in Deo, & potestate Exorcistis ab Ecclesia tradita ritè instruant: Ac tandem, cum eos perfectè dispositos agnoscunt, In nomine Sanctissimæ Trinitatis; & in virtute Sanctissimi Nominis Iesu more Apostolico, non vt Sacerdotes, sed vt Exorcistæ, post aliqua conuicia, & obiurgationes vulgari idiomate ad dæmones directas, illis præcipiũt, vt è corporibus obsessis aufugiant; & de facto videmus eos exire compelli: Dicimus, stolæ vsum non esse necessarium; quia licèt valdè sit conueniens ministrum, qui dæmones expellit, esse sacerdotali insignitum dignitate; nihilominus quia hoc non exercet munus, vt Sacerdos est; sed prout ordine exorcistico est adoptatus; ideò ad hoc munus obeũdum stola non est necessaria.

Stola vsus est necessarius necessitate præcepti in ritu exorcismorũ, qui ante Baptismum præmittuntur

Est tamen necessaria necessitate præcepti in ritu exorcismorum, qui ante Baptismum præmittuntur, dum adulti, vel paruuli sunt baptizandi: quia tunc cum Sacerdotes, vt Sacerdotes sunt, tale subeant onus *c. Sacerdotes, de consecrat. dist. 4.* cæremonias, ac ritus ab Ecclesia institutos, & in ea vniuersaliter receptos, vel in Episcoporum Concilijs constitutos, adeoque certam, & indubitatam originem habentes, diligenter obseruare tenentur. Per exorcismos enim, & alia externa signa, quæ in Baptismi administratione solemni adhibentur, fidelibus innotescit, quid Baptismus interiùs in animo operetur. Non quòd diabolus in non baptizatorum corporibus tanquam obsessis habitet; nec quia homo secundùm naturam malus sit: sed quia ex lapsu primorum parentum originem peccati, atquè iustitiæ priuationem trahit; Et idcircò diaboli infestationibus magis est obnoxius, vti S. Augustinus docet *lib. 1. de Symbolo ad Cathecum. cap. 1. Non creatura Dei*, ait, *in infantibus exorcizatur, aut exsufflatur; sed ille, sub quo omnes, qui cum peccato nascuntur. Est enim Princeps peccatorum. Ac per hoc propter vnum, qui lapsus est, & omnes misit in mortem, missus est vnus sine peccato, qui omnes in se credentes perducat ad vitam liberans eos à peccato.*

Qui exorcizandi ritus videri potest in pastorali, siuè Rituali Romano, vbi *de Sacramento Baptismi.* Vt in antiqua Ecclesia semper fuit in vsu, sicut constat ex Dionysio Areopagita *cap. 2. Ecclesiastica Hierarchia par. 2.* Cyrillo Hierosolimit. *Cathechesi 1.* Chrysostomo *homil. de Adam, & Eua*, Cælestino Papa *epist. 1. ad Episc. Gallia cap. 12.* S. Isidoro *l. 2. de Officio Ecclesiastico cap. 20.* Alexandro Alens. *p. 4. quæst. 10.* S. Bonauentura *in 4. dist. 6. art. 3. quæst. 2.* Iacobo Pamelio *loco citato, verb. exsufflatur, & exorcizatur*, & alijs relatis à Paulo Layman *Theologiæ Moralis par. 2. lib. 5. tract. 11. cap. 8. de Sacramento Baptismi.*

Quare in administratione nedum Sacramenti Baptismi, sed & aliorum Sacramentorum Parochi, ac cæteri Ecclesiæ Ministri operam dare debent, vt ritus ecclesiasticos benè calleant, & cum decore, & populi ædificatione exerceant iuxta præceptum Apostoli 1. Corinth. 14. *Omnia honestè, & secundùm ordinem fiant.*

In exorcizandis verò à dæmone obsessis, aut maleficiatis, licèt sit proprium munus Exorcistæ, *can. Perlectis dist. 25.* attamen præsente Sacerdote, cui de iure tenetur præstare obedientiam, sine eius licentia Exorcista huic muniri non se intromittat. Eo verò absente à Diacono, vel subdiacono vel ipso Exorcista exerceri potest; modo honestas, & recta Ecclesiæ consuetudo, aut euangelica norma, ac methodus obseruentur, quæ postulant, vt coram superioris Ordinis Clerico alter minoris gradus id ipso inuito non attentet, *can. Denique dist. 21.*

ARTICVLVS III.

Iurisdictionis ordinariæ.

513 *Potestas iurisdictionis requiritur*

POst præfatam Ordinis potestatem, qua Exorcista præditus esse debet, alia requiritur, nempè potestas iurisdictionis spiritualis, quæ (etsi alij aliter dicant) videtur habitualiter, seù aptitudinaliter eadem esse cum alia, cui tamen superaddat applicationem materiæ, circa quam exerceatur. Hoc significat Sotus *in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 1.* cum docet, potestatem clauium non dicere nisi meram potentiam; Iurisdictionem verò non esse propriè potentiam; sed applicationem materiæ ad agens, vt sequatur actio. Sic in statu politico, cum princeps alicui Medico facultatem facit vtendi sua arte, non superaddit eidem arti vim aliquam operandi, sed tantùm applicationem materiæ circa quam operetur hoc est, populum, cuius curationi incumbat. Sic in statu ecclesiastico, cum Beneficium Curato Sacerdoti confertur, non datur ei potestas Ordinis, quam per characterem Sacerdotalem iam habebat, sed applicatur ei populus, in quem illam exerceat.

Non iure cõmuni, sed particulari plurium Episcoporum.

Hanc autem requiri dico, non iure communi, per quod Exorcistæ, & Sacerdotes exorcizare permittuntur: cum nulla prohibitio ipsis facta reperiatur; sed ex ordine Ecclesiastico multarum Diæcesum, quarum Episcopi prudenter interdicere consueuerunt, nè quis sine eorum licentia, etiam in scriptis obtenta, audeat obsessos exorcizare. Veruntamen, quia plures sunt infra citandi Auctores, qui asseuerant locorum ordinarios hoc munus prohibere non posse: eò quòd talis auctoritas ministris Ecclesiæ à Christo Domino per illa verba Marci vlt. *In nomine meo dæmonia eijcient*, concessa sit, diligentiùs hæc veritas à nobis est enucleanda.

§. I.

514 *Episcopi non possunt prohibere munus exorcizandi.*

DIcendum ergo ex Martino Nauarro *Consiliorum lib. 1. de offic. Iudic. Ordinarij Consil. 6.* de hac exorcizandi potestate posse dupliciter loqui: Vel quoad potestatem generalem, quam omnes Christiani habent iure diuino, eijciẽdi dæmonia, & adiurandi increpatoriè; Vel quoad particularem potestatem, quam habent quidam in aliquibus terris particulariter deputati ab Episcopis ad officium huiusmodi exorcizandi arreptitios cum superpelliceo, & stola, & quibusdam alijs cæremonijs.

Quoad primam facultatem non videtur posse re-

Quoad potestatẽ generalẽ à Christo & à iure cõmuni acceptã.

restringi saltem ab inferiore Papa: quia tale statutum videretur contra ordinationẽ ab ipsomet Christo factam Marci vltimo, *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eijcient.* Qua tollere non potest inferior Papa. Imò nec ipse Papa in totum, saltem sine iusta causa *cap. sunt quidam. 25. q. 1.* Quæ doctrina valet etiam pro Benedictione infirmorum. Sic testantur præter Nauarrum *loco cit. num. 4.* Vgolinus *de officio, & potestate Episcopi cap. 47. num. 6.* Philibertus Marchinus *tract. 2. de Sacramento Ordinis par. 4. c. 5.* Franciscus Cespedes *tract. de Exemptione Regularium cap. 6. dub. 135.* & Aloysius Bariola *Aphoris. Inquis. verbo Exorcizandi* asserentes, Episcopos non posse regulariter prohibere Clericis sibi subditis exorcizare: Nam de iure diuino est, vt vnusquisquè actum sui Ordinis exerceat. Exorcizare autem est actus Ordinis Exorcistatus; cum hoc possit etiam facere quilibet Christianus per fidẽ in nomine Iesu Christi, dæmonem increpando die, noctuque; idquè frequenter facimus, vt ait ipse Nauarrus *loco citato*, aspergendo nos aqua benedicta, & dicentes: *Ecce crucem Domini, fugite partes aduersæ, &c.*

Ex hoc colligitur, nedum Clericos ordine Exorcistatus insignitos; sed quemlibet Christi fidelem posse dæmones adiurare, increpare, eisque præcipere in Nomine Iesu, vt exeant vel à seipso: vel ab alio: nec sibi, aut alteri noceant. Primum probat S. Petrus Chrysologus ser. 83. in illa verba: *Signa autem eos, qui &c.* dicens: *Homo esto tibi per fidem Medicus, ne cogaris extraneis Medicis tuo dispendio subiacere, & carè, quod gratis possides, comparare.* Ex quibus verbis colligitur, quemlibet fidelem per fidem theologicam actualem, de qua infra *num. 517. & sequentibus*, posse à seipso in Nomine Iesu dæmonem expellere. Quòd verò à quolibet alio benè dispositò eijcere valeat, hoc habetur à Iure diuino, *loco citato*, est enim potestas generalis tradita à Christo cuilibet in eo credenti; qua potestate quilibet Christifidelis potest vti, non publicè, ac ministerialiter; sed priuatim quocunque tempore, ac quocunque loco sine aliqua solemnitate, quando necessitas vrget, ac postulat ad seipsum, vel alterum à dæmonum vexatione eripiẽdum. Sic præter supra citatos testantur, & apertè docent D. Thomas *2. 2. q. 90. art. 2.* Iacobus de Valentia *ibi*. Et ego tradidi in meo Speculo Cleric. *tract. 16. de Sacram. Ordin. cap 6. resol. 6. de Exorcistæ munere, & iurisdict.*

Possunt Episcopi prohibere munus exorcizãdi quoad potestatẽ particularem.

Quo verò ad particularem potestatem videtur, quòd qui deputauit eos, posset astringere ad aliqua seruanda, quæ nõ tenerentur seruare alij, qui volunt vti sola potestate à Christo tradita: qualiter multi Sancti sine aliquo apparatu, solo verbo puta, præcepto facto in Nomine Iesu, vexatos à dæmonijs liberarunt. Quod sustinet etiam Suarez *tom. 2. de Religione lib. 4. de Adiuratione cap. 4. num. 5.* dicens. *Supposita necessitate hominis à dæmone obsessi, vel alia simili, possunt Ministri Ecclesiæ ex officio obligari,* (puta ab Episcopo) *ad dæmonem adiurandum, seù exorcizandum iuxta formam, & ritum Ecclesiæ: quia tenentur subuenire necessitati suorum fidelium per remedia conuenientia, & ab Ecclesia instituta. Vnum autem ex remedijs pro illa graui necessitatè destinatum ab Ecclesia est exorcismus.*

§. II.

515 *Ob aliquam iustam*

OB aliquam autem iustam causam benè potest Episcopus suspendere suos subditos ab exercitio talis Ordinis, puta, ob aliquod scandalum ex huiusmodi exercitij abusu exortum. Quæ suspensio potest esse generalis respectu omnium suorum subditorum quoad functionem publicam, & ministerialem. Quò verò ad functionem priuatam factam sine vlla cæremonia, solùm per inuocationem Sanctissimi Nominis Iesu, non debet esse generalis respectu omnium; sed tantùm respectu eorum, qui in tali functione obeunda deliquerunt: quia vnusquisquè hoc habet à iure diuino, *Beneficium autem iuris nemini est auferendum, nisi in ius ipsum peccauerit. L. 4. Si quis condemnatus ff. de re iudicata.*

Quoad priuatã tantùm delinquẽtes in ea

Posset tamen Episcopus statuere, nè quis inordinatè, ac immodestè vteretur huiusmodi potestate; quia id non esset legem nouam facere; sed confirmare legem naturalem, qua tenemur benè, ac modestè facere, quæ facimus. Velle autem prohibere, nè in ædibus laicalibus, lociue priuatis; sed in Ecclesiæ loco aperto, & conspicuo; neque in omni, & quauis Ecclesia; sed in ijs, quas certas Episcopus statuerit, fiat exorcismus: Item nè ante ortum, nec post occasum Solis quisquã exorcizetur. Et qui exorcizat, Sacerdos sit; & antequã exorcismũ inchoet, Missę sacrificium faciat: tantas restrictiones nõ videri esse facultatis Episcopalis, censet Nauarrus *loco citato num. 5.*

Possunt Episcopi statuere, vt subditi modestè, & ordinatè vtantur tali facultate.

Vtillimum tamen erit, si Episcopi, vel ipsimet, vel per suos Theologos curauerint, suos Cleticos Exorcistæ munere fungentes, sicut & quoscumquè alios siue viros, siue mulieres priuatim per domos obsessos, aut maleficiatos, aut quoscumquè ægrotos benedicentes de modo, ac formulis, quibus vtuntur, diligenter interrogari, & examinari; nè digni, & indigni se huic muneri, præcipuè exorcizandi tumultuariè exercendo se immisceant cum scandalo pusillorum, qui ecclesiasticam potestatem aut vanam, aut debilem reputant, si post exorcismorum reiterationes laudabilis non sequatur effectus, & talis, qui ab ipsis expectatur. Similiter nè formulis vtantur superstitiosis; vel aliquod cum dæmone pactum habeant explicitum, vel implicitum, vt sępiùs cum maximo Reipublicæ Christianę detrimento euenire contingit.

Possunt examinare eos de modis, et formulis quibus vtuntur.

Cum ergo Episcopi exorcizandi munus siuè publicè quoad omnes, siuè priuatim quoad delinquentes in tali munere, nè exerceatur absquè eorum licentia, prohibere possint, ac consueuerint, dixi, præter potestatem Ordinis, requiri potestatem iurisdictionis siuè ordinarię, de qua nunc loquimur: siuè delegatę; de qua agitur articulo sequenti.

§. III.

516 *Potestas ordinaria fluit à Papa In Prælatos, & Plebanos*

IVrisdictio ordinaria primò, & principalissimè residet in Summo Pontifice, quę ita ampla est, & tanta, vt ad omnes orbis plagas se extendat; cum illam acceperit à Christo Domino, *can. Sacrosancta, dist. 22. Mihi data est omnis potestas in Cælo, & in terra.* Matthęi 28. non limitatam, sed amplissimam; quando Petro Pontificum apici dictum est Ioannes 21. *Pasce oues meas.* Quam illi priùs promiserat collaturum Matthęi 16. dicens: *Tibi dabo claues regni Cælorum. Et quodcumquè ligueris super terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcumquè solueris super terram, erit solutum & in Cælis.* Quare in eo tanquam in Christi Vicario residet suprema potestatis plenitudo, quę in ceteros Ecclesię prælatos, tanquam in partę sollicitudinis pastoralis vocatos, deriuatur. Ex quibus postea fluit in Curatos, qui Ecclesijs particularibus in vna-

vnaquaquè Diœcesi præficiuntur: cum hac tamen differentia, quòd Papalis à duabus reliquis differtum origine; eò quòd immediatè à Christo procedit, *can. In nouo testamento. dist.* 21. tum independentia; quia non dependet ab alijs, *can Omnes d.* 22. tum vniuersitate; eò quòd restricta non est: *can. Quamuis vniuersa dist.* 21. sed ad omnes vrbes in vniuerso mundo, ad omnia loca, personas, & causas extenditur.

§. IV.

Ab vtrisque exercetur laudabiliter in Energumenos.

517 EX quo sequitur, omnes illos ordinaria potestate pollere, qui ratione dignitatis, aut Beneficij curam habent animarum; atquè ea vti posse ad Energumenos exorcizandos, dæmonesquè pellendos ex corporibus. Sic Ecclesiastica narrat historia, plures Episcopos huic ministerio quantumuis laborioso laudabiliter incubuisse: vt S. Basilius *apud Amphilochium in vita eius*, S. Gregorius Thaumaturgus *apud Gregorium Nyssenum*, S. Martinus Turonensis *in vita eius apud Vincentium Beluacensem*, S. Vrsmarus *apud Raitherium tom.* 2. *Surii*, S. Adelelinus Sagensis *in vita. S. Opportuna*, S. Maurilius Andagauensis *in vita eius cap.* 10. S. Ambrosius Archiepiscopus, vt colligitur ex exorcismis, ac documentis ad dæmones effugandos ab ipso traditis, S. Vbaldus Eugubinus, S. Zenon Veronensis, & alij multi, quos longum, ac tædiosum esset, recensere.

Ab Episcopis multis fuit practicata.

Et certè aptissimè, & efficacissimè. Cum enim sint Apostolorum successores, quomodo conuenientiùs tales sese exhibere possunt, quàm Apostolorum mores imitando, quos Energumenis liberandis, & soluendis dæmoniacis operibus iuxta præceptum Domini vacasse, ex Euangelio, & Historia Sacra, est certissimum? Præsertim cum maiori potestate gaudẽtes, maiori conatu tartareas potestates aggrediantur, quæ sustinere non possunt manus illius applicationem, qui Sacerdotes ordinat, auctoritatem confert remittendi peccata, & sacrificium incruentum pro viuis, & mortuis offerendi; dat facultatem prædicandi verbum Dei, & regendi populum eius; aliaque facit, quæ Episcopali dignitati conueniunt; præcipuè Exorcistis dæmones adiurandi, & è corporibus obsessis eijciendi potestatem tradit. Mitto ædificationem, quæ ex tam sancto opere consurgit.

§. V.

Ad quod munus exercendum vel perse, vel Per alios Tenẽtur ex Charitate, ac Iustitia.

518 ADquod munus obeundum omnes Episcopos nedum ex charitate, sed ex iustitia teneri vel per se, vel per suos Clericos, Parochos, vel alios Sacerdotes, aut Exorcistas, videlicet, prouidere suorum subditorum necessitatibus, quando aliquis eorum à dæmone diuexatur, nemini est ambigendum. Quod facilè colligitur ex verbis Principis Apostolorum Petri scribentis ad Clementem de vniuersis Episcopis, relatis à Barbosa *de Episcopali munere. Titul.* 11. *Glossa* 12. *num.* 7. *Ecclesiarum omnium*, ait, *curam habentes misericordes, & benenoli estote in omni verbo, & opere pro viribus agite: omnisquè Pontifex sacro Chrismate perunctus earus, & pretiosus omnibus esse debet. Hæc est voluntas Dei, vt benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.* Quomodo autem benefacient suis subditis, si, cum à dæmone sæuissimo tortore diuexantur, eis opitulari non curant? Quod magis, ac magis ex eorum nominibus ducitur. *Inter enim nomina*, ait Augustinus Barbosa *de Episcopi nominis ethymologia, & significatione cap.* 2. *num.* 18. *quibus insignitur Episcopus, sortitur nomen militis armati, Custodis, Leonis, Angeli, & aliorum, quę à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Episcopos: vt sua insuperabili potestate dæmonum impetus perfringat. Et in summa quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina attributa sunt Episcopis ex earum similitudine vt norint se totidem officia obtinere.* Vnde *Episcopus* Græcè dictus, Latinè dicitur *Speculator, vel superintendens*: eò quòd illius præcipuè munus sit, gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere, eorumquè necessitatibus prouidere. Quænam autem maior necessitas potest homini obuenire, quàm cum à dæmone spiritu potentissimo, & iniquissimo arripitur, affligitur, acriterquè torquetur? Quænam vrgentior indigentia, quàm cum quis ad desperationem, & per hanc ad collisionem præfocationem, in ignem proiectionem, ad præcipitia horrenda, cæteraquè pericula mortem inferentia, quibus anima simul cum corpore interire, necesse est, trahitur, & inducitur? Quæ omnia practicè in dies multis euenire energumenis, incomperto est. *Ostenditur necessitas huius muneris exercẽdi*

Quot enim obsessi à dæmone, etiam hoc nostro æuo, se aquis præfocarunt? Quot in ignem se proiecerunt? Quot mortem sibi violentam intulerunt? Nec alia de re à lupo fuerunt arrepti, nisi quia non habuerunt pastorem, qui eos à lupi voracitate, ac pernicitate tueretur.

Quare Episcopi, ne Deus de manibus eorum animas ouium suarum requirat, tenentur in suis Diœcesibus inuigilare, vt parochi omnes in sua Parochia, cùm necessitas postulat, Exorcistæ munere fungantur, per præcepta in nomine Iesu dæmonibus facta, artes eorum, sæuumquè auerni principem calcare, ac disperdere studeant; luporumque infernalium rabiem, ac sæuitiam omni, quo possunt, conatu deprimant, ac confringant, vt sic oues suas ab eorum infestationibus, ac vexationibus illæsas tueantur, ac securas ad ouile cælestis Beatitudinis perducant, sed de his legatur Speculum Clericorum *tract.* 16. *c.* 6. *resol.* 8. *& sequentibus*.

§. VI.

Ad idem obeundũ tenentur Parochi. Vel per seipsos vel per alios.

519 HInc ergo pari modo, sed non æqua potestate, hoc munus exercere debent Parochi, quibus animarum cura commissa est. Hi namque ordinaria potestate in energumenorum liberatione vti possunt, ac debent. Nam eo ipso, quòd animarum curam susceperunt, sibi ex officio incumbere, oues suas à dæmonum insultibus, siue visibiliter, siuè inuisibiliter, siuè in anima tentando, siuè in corpore affligendo diuexentur, tueri, ac protegere, procertò sciant. Et hoc per præcepta dæmoni facta, Nomine Iesu Christi interposito. Quod etiam docet Barbosa *de Iure Ecclesiast. vniu. lib.* 1. *de Acol. & alijs Min. Ordin. c.* 28. *num.* 16. vbi ait: *Est exorcismus adiuratio contra dæmones, quę non solum circa corpora obsessa; verùm etiam circa obsessas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur.* Nec possunt Episcopi prohibere, nisi iusta de causa, quin tam publicè Parochi in sua Parochia, quàm priuatim per domos, cum opus est, suos Parochianos obsessos, vel maleficiatos exorcizent, ac pro suo posse à dæmoniacis vexationibus eripiant; sicut nec possunt, nisi iusta de causa, ab audiendis subditorum confessionibus, cæterisque Sacramentis administrandis eos impedire: cum hoc eis competat à iure. *Beneficium autem iuris nemini est auferendum.*

dum. L.4. §. si quis condemnatus. ff. de re iudicata. Quibus intelligitur, nisi in ius ipsum peccauerint.

Quare falsa, & erronea est opinio illorum, qui autumant similem currere rationem in ordine Exorcistatus respectu dęmoniacorum, & in ordine Sacerdotali respectu peccatorum absoluendorum; sicut enim (aiunt) in collatione Ordinis Sacerdotalis datur potestas Ordinis absoluendi à peccatis, sed remanet suspensa, donec ab Episcopo detur iurisdictio in subditos: ita in collatione Ordinis exorcistatus (dicunt isti) datur potestas dęmones adiurandi, & exorcizandi, sed remanet suspensa, donec ab Episcopo in scriptis detur facultas tale exercendi munus. Verùm hæc paritas quàm sit falsa, & à ratione aliena, Lector attendat. In primis post acceptam ab Episcopo potestatem conficiendi Eucharistiam, Ordinatus in Sacerdotem accipit facultatem absoluendi à peccatis, quando Episcopus imponendo ambas manus super caput eius, ait, *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt.* Circa quam potestatem in primitiua Ecclesia, quia erant paucissimi Sacerdotes, ac plurimi pœnitentes, nulla fiebat reseruatio; sed eò ipso, quòd aliquis erat Sacerdos Ordinatus, habebat etiam iurisdictionem absoluendi à peccatis, quia omnes erant Curati animarum: sicut etiam impræsentiarum qui cum titulo alicuius beneficij parochialis ordinatur, simul cum Ordine Sacerdotali, ac potestate clauium recipit etiam potestatem in subditos. Qui autem ordinantur sine tali titulo, (qui plurimi sunt,) recipiunt quidem in ordinatione claues potestatis ordinis; sed non iurisdictionis. In collatione autem Ordinis exorcistatus ordinatus simul recipit potestatem Ordinis, & iurisdictionis.

Quod probatur: In collatione enim Ordinis Sacerdotalis datur duplex clauis: vna dicitur potestas sententiandi in foro pœnitentiæ: altera potestas cognoscendi in causa Rei confitentis, & hæc vocatur clauis scientiæ, & rectè, nam, vt patet ex Concilio Tridentino *sess. 14. c. 6. 7. & 8. & can. 9. & 10.* & Concil. Florent. *in decreto vnionis Armenorum*, Sacramentum pœnitentię institutum est ad modum iudicii, ad quod concurrunt ante sententiam confessio Rei ad informationem iudicij, & inquisitio requisita ex parte ipsius Iudicis de materia, quam debet iudicare, nempe de peccatis, eorum numero, & circunstantijs, de statu peccatoris, an sit dignus, qui debeat absolui, aut ligari, & de alijs, in quibus requiritur cognitio præuia, & discussio causæ, vt subtiliter docet Scotus, & communiter Theologi *in 4. dist. 19.* Idcircò, cum in Ministro pœnitentiæ requiratur scientia, quæ recognosci debet ab Episcopo, an sufficiens sit, nec ne pro tali munere exercendo, suspenditur ei executio, ac iurisdictio, donec per examen idoneus probetur. In collatione verò Ordinis Exorcistatus non datur duplex clauis, nec per modum iudicij est institutus, sed per modum increpationis, & expulsionis inimici damnum inferentis: & licèt aliqua cognitio requiratur, non tamen tanta, quanta in Confessario est necessaria; propterea circa huiusce Ordinis executionem, ac iurisdictionem nulla fit suspensio, nulla restrictio, nulla reseruatio, sicuti fit in foro pœnitentię; nec in toto Concilio Tridentino, vel alio Concilio generali, vel Bulla Pontificia vnicum, vel minimum verbum habetur de tali suspensione, restrictione, ac reseruatione, sicuti habetur de reseruatione absolutionis à peccatis.

§. VII.

520 *Ex Charitate & Iustitia.*

DIco ergo, Curatum, seù Parochum, cùm necessitas postulat, quòd aliquis ex suis Parochianis à dæmone vexatur, teneri vel per seipsum, vel per alium idoneum Exorcistam, non tantùm ex charitate, sed etiam ex iustitia, illum exorcizare, ac per remedia spiritualia pro virili se gerere, vt dæmonis tyrannidem perfringat, illius audaciam reprimat, ac meliori modo, quo potest, è corpore obsessi expellat, & extrudat. Secùs faciens peccat mortaliter, vt docet Ioan. Baptista Possevinus *de officio Curati extra Sacramenta cap. 12. q. 25.* Et ego addo, illum teneri ad resarcienda omnia damna, quæ ex sua negligentia, vel malitia sequuntur; ac cum viam vniuersæ carnis ingredi cogetur, tenebitur antè Iudicem supremum arctissimam eorum omnium, qui ob eius negligentiam, aut crudelem inhumanitatem perierunt, rationem reddere.

Probatur Auctoritate Theologorum.

Colligitur ex Nauarro apertissimè *cap. 24. num. 8.* & Leonardo Lessio *de iustitia, & iure lib. 2. cap. 9. dub. 3. numer. 94.* asserentibus, *Episcopos, & Parochos ex officio obligari ad suorum subditorum defensionem secundùm modum suæ potestatis, & media suæ gubernationis, sed in ordine duntaxat ad spiritualia.* Et benè. Nam potestas Episcoporum, & Parochorum, & media suæ gubernationis non respiciunt defensionem per naturalia, ac corporalia adiutoria, puta, per vim armorum, ac robur militiarum, exceptis maximis necessitatibus; sed per auxilia spiritualia, ac supernaturalia adiutoria: vt per administrationem Sacramentorum, ac Sacramentalium. Sed quænam remedia requiruntur ad dæmonis audaciam, ac sæuitiam confringendam, cum aliquis ab eo diuexatur, ac malè habetur? An gladius? An scutum? An magna cohors militum? *At non est nobis colluctatio*, ait Paulus Ephes. 6. *aduersus carnem, & sanguinem: sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus.* Non ergo alia media requiruntur, quam spiritualia, puta, præcepta facta dæmoni in Nomine Iesu maxima in Deum fiducia, ac cætera huiusmodi, de quibus *tota 3. par.* pertractatur, & infra *cap. sequenti articulo de Fiducia.* Quæ propriè, ac principaliter, à Parocho sunt adhibenda ad tartareas acies profligandas, & ab infernalium luporum rabie, ac sæuitia oues suas intactas conseruandas.

Confirmat hanc veritatem Suarez *tomo 2. de Relig. lib. 4. de Adiuratione cap. 4. num. 5. Supposita*, ait, *necessitate hominis à dæmone obsessi, vel alia simili, Ministri Ecclesiæ possunt ex officio obligari ad dæmonem adiurandum, seù exorcizandum: quia tenentur subuenire necessitati suorum fidelium per remedia conuenientia, & ab Ecclesia instituta; vnum autem ex remedijs pro illa graui necessitate destinatum ab Ecclesia est exorcismus.*

§. VIII.

521 *Ratione à simili.*

RAtio dictat à simili. Quemadmodum Medici à Communitate salariati, tenentur ex iustitia, quotiescumque necessitas postulat, ægrotis remedia exhibere corporalia, & diligentiam adhibere in visitando infirmum, & alia suo muneri necessaria adimplendo; & si notabiliter sint negligentes, vel negent alicui subuenire ægroto, peccant mortaliter, & tenentur ad resarcienda omnia damna. Nam *qui causam damni dat* (etiam dam-

num non impediendo, quando ad id obligatur ex officio) *dampnum dedisse videtur. L qui occidit §. pen. ff. ad legem Aquiliam. cap. de cætero, de homic. cap. studeat. dist. 50.* Et colligitur ex Sylvestro *verbo Medicus q. 1.* & Nauarro *in Manuali c. 17. n. 17.* & alijs apud eundem.

Ita Parochi, cum sua interst, Parochianos suos à dæmonum insultibus tueri; ac maximoperè in necessitatibus spiritualibus, cum mala & animę, & corpori damnum inferunt, eis ex officio opitulari teneantur; si ob negligentiam studendi arti exorcisticæ, vel se præparandi ad præliandum contra spirituales nequitias in cælestibus, & aduersus infernales prædones dimigandum: vel quia non credunt, aliquem maleficio vmquam esse affectum, nolunt huiusmodi functionibus incumbere, nec per alios satisfacere curant, si aliquis ex suis Parochianis periclitetur, puta, à diabolo suffocetur, vel aquis submergatur, vel maleficio interficiatur, vel quouis modo à dæmone obsidente, vel possidente inductus ipse sibimet mortem inferat, vel etiam graue damnum subeat, dicti Parochi morraliter peccant, & tenentur ad omnia damna secuta resarcienda, ac restauranda. Nam *vbi est eadem ratio, ibi idem ius esse debet. L. illud ff. ad legem Aquiliam cum similibus.* Immò Medicis Parochi eò grauiùs peccant, & strictiori vinculo tenentur ad restitutionem, quò maius est damnum, quod obsessi, vel eorum consanguinei ob ipsorum negligentiam, vel malitiam patiuntur: cum multò anima corpore sit pretiosior. Medici enim duntaxat damnificant in corpore, & bonis temporalibus; sed Parochi exorcisticam functionem, cum necessitas vrget, negligentes, vel contemnentes, & animæ, & corpori, & rebus temporalibus damnum ferunt.

Insuper Parochi, qui suos Parochianos à dæmone vexatos, vel per exorcismos, aut præcepta dęmoni facta in Nomine Iesu liberare non contendunt, nedum peccant mortaliter, vt dixi, contra charitatem, & iustitiam; verùm etiam sunt indigni, qui Parochi, seù Pastores nuncupentur, sed potiùs vocari debent deceptores. Si enim aliquis Pastor ouium videns lupum venientem fugiens, oues suas lupo deuorandas derelinqueret, mererereturnè iste nomine Pastoris nuncupari? quis hoc asserat? Audiant Iesum Christnm, qui est Summa veritas, ac sapientia increata. Ioan. 10. dicentem: *Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem qui non est Pastor, cuius non sunt oues propria, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit, & lupus rapit, & dispergit oues.* Quænam autem sunt oues, nisi parochiani, sic à Christo vocati; cum Petro dixit Ioan. 21. *Pasce oues meas.* Quinam est pastor earum, nisi Parochus tali nomine à Christo appellatus? quinam lupus, nisi dæmon, qui huiusmodi oues siuè in anima tentando, siuè in corpore affligendo deuorare, & ad inferna pertrahere conatur. Dum ergo Parochus suas oues à lupo infernali defendere non satagit, seipsum non pastorem, sed deceptorem arguit, & manifestat; Quod obseruat diligenter S. Ioan. Chrysost. homil. 59. in Ioan. loco citato dicens: *Hęc inter pastorem, & mercenarium est differentia. Alter propria, contemptis ouibus: alter sua contempta, ouium semper saluti inuigilat. Pastoris ergo exemplo demonstrato, deceptores duos meminit, furem mactantem, & rapientem oues, & mercenarium permittentem, neque defendentem commissas.* En videas quomodo vocat eos deceptores tantùm pascentes semetipsos, de quibus Ezechiel conqueritur dicens: *Neque quod abiectum erat, reducebant, neque quod perierat, quærebant; neque confractum alligabant; neque infirmum consolidabant, quoniam se, non gregem pascebant.* Propterea S. Carolus Borromæus *par. 2. act. synodalium, seù Concil. prouincialium tractatu de Visitatione, & cura infirmorum*, verbis efficacibus insinuat Parochis tale subire onus dicens: *Omni tempore Parochus gregi suo inuigilare debet, sed cum primùm aliquis eius curę commissus in morbum incidit, tunc maximè omnem Parochialis charitatis diligentiam ipse in eo ponet, vt ægrotantem in via salutis rectè dirigat, & à nequissimi dęmonis insidijs, conatibusque tueatur, ac defendat præsidio salutarium adiumentorum.*

§. IX.

522 *Nec excusantur eò quod nimis graue sit onus.*

AT fortasse nonnulli dicent, hoc onus nimis graue, ac periculosum esse, ideoque nolle ei colla supponere?

At meminerint (vellem) illius dicti triti, ac vulgati; *Commoda qui sentis, iungas onus emolumentis.* §. 1. *Instit. de legitima patronorum tutela.* Ad quid enim isti eliguntur? An vt tantùm bonis temporalibus perfruantur? At dices: Ad Sacramenta administranda, ac funeralia exequenda. Sed hoc non sufficit. Nonne ad cætera etiam sacramentalia conficienda, & exercenda pro loco, & tempore, ac necessitate exigente? Nec eos ignorantia, vel pusillanimitas excusant. Nam quod per se facere non possunt, vel non audent, per alios facere tenentur.

Nec prohibere possunt, quin sui subditi, cum aliquo afficiuntur maleficio, vel à dæmone possidente, vel obsidente diuexantur, accedant ad eos, ad quos spectat de iure, vt per exorcismos, ac præcepta ecclesiastica à dæmonis vexatione liberentur.

Quod magis, ac magis per simile confirmatur. Sicut Princeps, vel dominus temporalis prohibere non potest suos subditos, cum ægrotantur, ne ad Medicos accedant, sanitatis corporalis gratia consequendæ, cum hoc à iure naturali, ac diuino vnicuique sit concessum: ita Parochus prohibere non potest, quin sui subditi, cùm à dæmone vexantur, liberè ad quoscumque Exorcistas, accedant, vt à dæmonis vexatione liberentur.

Immò si aliquis daretur homo, qui publicè coram populi multitudine congregata pertinaciter assereret, nullam in tali Ciuitate, aut oppido, vel vico esse sagam, nullum esse maleficum, qui valeat aliquem maleficio afficere, & consequenter nullum esse infirmum maleficio affectum, omnesquè infirmitates esse naturales: iste vt magorum, maleficorum, ac sagarum saltem indirectè occultator, ac fautor censendus esset. Probat à simili de hæreticis occultantibus Farinacius *de Hęresi quæst. 182. num. 75. & 95.* plures cumulans Auctores. Ratio est, quia per huiusmodi verba, vel operationes saltem indirectè impediret, vel occultaret, si qui essent magi, malefici, vel sagæ, ne Tribunali S. Inquisitionis denunciarentur, & ad manus curiæ deuenirent, vt latè supra *in hoc tomo pag. 35. num. 128. & sequentibus.*

ARTICVLVS IV.

Iurisdictionis delegatæ.

523 *Potestas delegata duplex.*

GRaui officiorum ecclesiasticorum oneri ferendo non sufficit vnus in tanta humanarum virium infirmitate, & mole occupationum in diuersa trahentium; ex quo necesse est, Superiores alijs quasi coadiutoribus ecclesiasticam potestatem ad id muneris necessariam impartire, cum illos in partem sollicitudinis vocant. Et ita Parochus in sua Parochia alios delegat, vt constat in *cap. Omnis vtriusque sexus*. Episcopus in sua Diœcesi, vt probatur ex *cap. quoniam, & c. inter catera de offic. Iudic. ordin.* & Summus Pontifex in toto orbe terrarum ob plenitudinem potestatis. *can. Decreto. 2. q. 6.* & Glossa *in c. Consequens est, dist. 11. & in c. Vt debitus, de Appel.* Quilibet enim illorum ita potestatem iurisdictionis accepit, vt illa tàm per se, quàm per alios vti possit, nisi Superior inferioris delegationem impediat.

Limitata, & Media.

Quare præter potestatem ordinariam alia datur extraordinaria, seù commissa, & delegata, quæ duplex est. Quædam est limitata solùm ad arbitrium committentis, & per se nullo iure suffulta. Quædam verò media inter ordinariam, & commissam, quæ seruata forma à iure statuta, ampliari potest arbitrio committentis.

Per primam Clerici exorcizant.

Virtute primæ simplices Sacerdotes, quos Plebani assumunt in leuamen laboris (siuè commissio fiat generaliter ad omnes Parochianos, siuè ad aliquos, siuè ad vnum singulariter) possunt publicè, ac ministerialiter energumenos exorcizare in ijs Diœcesibus, in quibus exorcizandi munus Episcopis non reseruatur. Et eò magis, quòd sine tali delegatione hoc eis licet, sicut omnibus Exorcistis, quibus id nullo iure prohibetur eo modo, quo dictum est supra *n. 513. & sequentibus*.

§. I.

524 *Per secundam Regulares absq; licentia Episcopi hoc munus exercere possunt.*

VIrtute secundę Regulares idem munus obeunt, qui gaudent media illa potestate, seruata forma expressa in *c. Dudum de Sepulturis in Clemēt.* Et illam accipiunt à Summo Pontifice, qui est Hierarchos, & Princeps in Ecclesia. Iuxta quam energumenis, ac maleficiatis illud impendere possunt. Nec ad id necessarium est, licentiam ab Episcopo petere: vt apertè docet Portel. *in dub Regularium verb. Exorcis.* Diana *p. 3. Resolut. Moral. tract. 2. de Dubijs Regul. Resol. 36.* Pelizzarius *Manuale Regul. tom. 2. de Exempt. Regular. tract. 8. cap. 6. num. 54.* Peirinus *in Formul. Prælat. cap. 36. littera E. n. 5.* Cespedes *tract. de Exempt. Regular. cap 6. dub. 135.* Bordonus *Resol. 7. num. 144.* Lupus *Comment. in Edict. S. Inquisit. p. 3. lib. 22. dist. 4. artic. 3. diffic. 4.* & Lezana *de Oblig. Reg. cap. 11. num. 21.*

Ratio est: quia id iure communi non prohibetur; sed omnibus Exorcistis, & Sacerdotibus permittitur; ideoquè Regularibus licet, etiamsi Episcopus in sua Diœcesi id fieri prohibuerit, sine eius licentia exercere: quia talis Constitutio solos Clericos ligat Episcopo subditos; non verò Religiosos, qui ab eius iurisdictione sunt exempti per multa priuilegia, quæ obseruari iubentur per *c. Nimis iniqua. c. Nimis prauа. de excessibus Prælatorum.* Clement. 1. *eodem tit.* Clement. 2. *de Censibus.* Concilium Trid. *sess. 25. de Regular.* ac nouissimè per Constitutionem Gregorij XV. incipit, *Inscrutabilis*. Nam etsi in dictis Decretis, & Constitutionibus aliqua excipiantur, in quibus Regulares exempti Ordinarijs subsunt; tamen inter huiusmodi exceptiones vsus exorcizandi non comprehenditur. Vndè cum non excipiatur neque à iure communi antiquo, neque à iure nouo, intelligitur concessus: quia *exceptio firmat Regulam in contrarium. L. quæsitum. §. denique ff. de fundo instrum. Et inclusio vnius est exclusio alterius.* L. cum Prætor. ff. de iudicijs.

Nec vllum reperitur Decretum Pontificium, vel à Sacra Emin. Cardinalium Congregat. emanatum, quo præcipiatur Regularibus, nè absquè Episcoporum licentia exorcizent, Cuius veritatis etsi aliàs responsum habuerim, prout habetur in Speculo Clericor. *tract. 3. cap. 12. resolut. 7.* Nihilominus ad maiorem ipsius elucidationē nouissimè anno *1664.* mense Iulij, mediante quodam Ciue Veneto Viro præstantissimo meo familiari iterum à Reuerendissimo D.D. Prospero Fagnano Sacræ Congreg. super negotia Episcoporum, & Regulirium Secretario idem responsum, ac testimonium accepi. Idcircò Episcopi prohibere non possunt, nec impedire Regalares; quin liberè obsessos, ac quoscunque maleficio affectos exorcizent. Nam *concessum dicitur quicquid expresè prohibitum non reperitur.* L. nec non §. quod eius. ff. ex quibus causis. Ordinarios autem secùs facientes pœnis contra Regularium priuilegia violantes à Summis Pontificibus editis, ac promulgatis, de quibus in Speculo Clericorum *tract. 4 cap. vlt.* affici, nemini est ambigendum.

Decretum autem, quod habetur *1. p. Actor. Ecclesiæ Mediolanensis lib. 1. titulo 14. cap. 2.* quo prohibetur munus exorcizandi sine licentia Episcopi sequentibus verbis: *Ne Sacerdoti, Clericoue sæculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem, scripto exaratam ab Episcopo impetrarit.* Quod obseruandum docet etiam Bartholomæus Gauantus in *Enchiridion verbo Exorcista:* non comprehendit Regulares exēptos, qui per bullas Pontificias sunt exempti à iurisdictione Episcoporum; non enim decreta Prouincialia facultatem habent derogandi decretis Pontificijs; quia Minor non habet potestatem in maiorem vt latè probatum est in Spec. Cler. tract. 16. cap. 5. *resolut. 14. & 15.* Sed dictum decretum loquitur, & intelligitur de Regularibus, qui curam habent animarum: nam isti ex decreto Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 11. de Regularibus*, subsunt iurisdictioni Episcopi in ijs, quę ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent. Ita colligitur, ac probatur ex decreto eorumdem Conciliorum Prouincialium Mediolanensium *par. 1. lib. 3. titulo 34. cap. 1.* vbi dicitur: *Tridentini Concilij auctoritate Episcopus Regulares, ad quos animarum cura quouis iure pertinet, compellat, vt in Ecclesijs, in quibus cura animarum exercenda est, Dominicis, & alijs diebus ab eodem Concilio præscriptis, sacram concionem habeant, &c.* ex quibus verbis constat huiusmodi Regulares curam animarum exercētes Episcopi subesse iurisdictioni in his, quæ spectant ad curam animarum exercendam. Verùm quoad dæmoniacos exorcizandos, cum sint Parochi animarum tenentur ex charitate, & iustitia tale munus exercere eo modo, quo dictum est supra *num. 519. & 520.* Vel decretum illud intelligendum est de illis Regularibus, qui vitam degunt extra monasteria, nec viuunt sub obedientia suorum superiorum: hi enim ex decreto Concilij Tridentini subsunt Ordinario: vt habetur *sess. 6. cap. 3. sess. 7. cap. 14. de reformat. & sess. 21. cap. 8.*

§. II.

525 *Regulares nõ incidunt in penas ab Episcopis latas cõtra Exorcizãtes.*

HInc ex hac conclusione colligit Cespedes, nullo pacto Regulares incidere in illas pœnas Episcoporum, quas fulminant in exorcizantes, vt sunt ver.gr. pœnæ latæ ab Episcopo Parmensi 1621. teste Bordono. Primò ne Exorcizantes aliquid recipiant licèt spontè oblatum etiam nomine eleemosynę ab obsessis, vel eorum consanguineis, sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda. Secundò ne audeant vllo modo ægrotis præbere anthimonium, oleum, aut quoduis genus medicinæ, nisi de consensu Medici sub pœna suspensionis, &c. Quæ leges vtiquè iustæ, ac sanctæ sunt, ac deberent ab omnibus Exorcistis obseruari; sic enim euitarentur scandala, quę ex eorum transgressione oriri solent.

Ad hoc munus obeundũ Regulares præcipuè mendicantes tenentur ex charitate.

Quare licèt hoc munus dæmones adiurandi, obsessos, ac maleficio affectos à dæmoniacis vexationibus liberandi, ægrotos sacris benedictionibus muniendi ex officio Parochis incumbat, vt pluribus supra demonstratum est; Nihilominus etiam Religiosi, præcipuè Mendicantes, qui quasi Parochorum coadiutores, & in partem sollicitudinis vocati ecclesiastica potestate sunt insigniti, ardentiori deuotione, armisque spiritualibus ad infensissimum hostem profligandum, vt plurimum sunt suffulti, si non ex officio, saltem ex charitate tenentur, cum necessitas vrget, huiusmodi sibi ministeria exercere. Immò ipsi, quia sæpiùs orationi magis, quàm aliqui Parochi sunt intenti, nec vitam inter mundanas degunt vanitates, atq; in spiritualibus exercitijs magis sunt versati, faciliori, ac præstantiori modo dęmones in fugam vertere, eorumque opera malefica destruere valet, si ad huiusmodi munera obeũda sint idonei.

Institutores Religionũ, ac Prælati huic muneri vacarunt.

Nonne huiusmodi onera subiere ferè omnes SS. Patres, ac Religionum Sacrarum Institutores? Quot dæmones profligarunt, & è corporibus obsessis eiecerunt S. Antonius, S. Benedictus, S. Hilarion, S. Bernardus, S. Gallus, Pontius Boneuallis, Isidorus, Petrus Santutius Cælestinus Neotericus, & alij plures Abbates? Quot S. Dominicus, alijque eius sectatores? Quot Seraphicus P. S. Franciscus ab Vrbe Arretij, & alibi à pluribus energumenis deturbauit, vt rectè Baretius de Baretijs *in eius vita cap.2.* illum comparauerit Angelo Raphaeli, qui dæmonem exclusit à Sara Tobiæ vxore: Dauidi, qui Iebusæum ab Vrbe Ierosolyma eiecit: Simeoni, qui aduenas ab arce effugauit? Quot B. Ioannes à Capistrano, B. Bernardinus à Feltria, B. Iacobus à Marchia, & alij D. Francisci sectatores? Quot S. Ignatius Loyola? Quot cæteri Theodicati ab hominibus obsessis, à domibus, Ciuitatibus, alijsque rebus ad vsum hominum spectantibus infernales prędones eiecerunt, vt omnes sacræ historiæ contestantur? Nonne hi cuncti zelum domus Dei, ac monasticæ Religionis habuere? & tamen vrgentibus necessitatibus vitæ solitariæ quieti sæpiùs cesserunt, vt huiusmodi charitatis exercitio opus suum impenderent. De cætero tum Exorcistæ, tum alij Docti videant quæ, post editionem Manualis Exorcistarum, typis edidi in Speculo Clericorum *tractatu 16. toto cap.6.*

Quare Religionum Prælati, ac Superiores, si quos nouerint ex suis subditis scientia, prudentia, morum grauitate, ac vitæ probitate conspicuos ad huiusmodi munera obeunda esse idoneos, cum fuerint requisiti, ac necessitas vrgeat, alicui obsesso, vel maleficiato suum præstandi auxilium, libenti animo obedientiæ merito eos excitent, ac muniant, animosque augeant ad huiusmodi munere fugendum. Et subditi ipsi non recusent tale, etsi graue, subire onus, memores vtrique scilicet, tàm Superiores, quàm subditi dicti Saluatoris N. Iesu Christi Matthæi 7. *Omnia quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis*, & Lucæ 6. *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis*, & 1. Ioan. 3. *Filioli non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, & veritate*, nostro opitulando proximo, cum in angustijs, ac necessitatibus versatur. Nam *vnicuique mandauit Deus de proximo suo*, ait Sapiens filius Sirac Eccles. 17.

CAPVT II.

De Exorcista scientia prædito.

CVm nulla morbi alicuis curatio exacta haberi possit, nisi priùs cognoscatur morbus nec perfectè morbus aliquis cognosci queat, nisi perfecta ipsius causarum, ac principiorum cognitio comparetur, vt docet Arist. 1. Poster. 1. *Vnumquodquè*, ait *arbitramur cognoscere, cum causas eius cognoscimus*. Non poterit Exorcista accuratiùs apertam de morborum dæmoniacorum curatione notitiam habere, quàm causas eorum indagare. Quas certè difficile non erit adinuenire, si scrutemur, quid sit maleficium, quod (relictis varijs Auctorum definitionibus) possumus sic definire: *Maleficium est praua operatio in corpore per virtutem dæmonis ex pacto tacito, vel expresso cum homine inito, & rerum naturalium applicationem, atque eiusdem hominis ad suam malitiam explendam ministerium, iusto semper, etsi occulto, Dei permittentis iudicio facta.* Ex qua definitione (quæ clarè, & distinctè complectitur omnia ad eius essentiam pertinentia) colligitur, quatuor causas ad maleficia patranda concurrere, quamuis diuersimodè: Dæmonem, Maleficum, Res naturales, & Deum: Dæmonem vt causam efficientem: Maleficum vt cooperantem: Res naturales, vt moralem, vel physicam: Deum, vt permissiuam. Quarum omnium, sicut & signorum externorum, quę in obsessionum, ac morborum maleficorum cognitionem ducũt, Exorcista, vt notitiã habeat perfectam, omni, quo potest studio conari debet; vt sic dicatur similis Filio hominis, oculos habens igneos, ideſt lucidos, & inflammatos, quibus non solùm obsessorum, ac maleficio affectorum indigentias, & angustias acutissimè videre possit, eisque remedia ad eas tollẽdas, ac remouendas spiritualia adhibere; verùm etiam illos instruere, & edocere ad fidei, ac confidentiæ in Deum, nec non detestationis in dæmonem actus eliciendos: atquè ad amorem ardentem erga Deum, & proximum inflammare. Quod præstabit, si sequentes articulos sæpiùs præ oculis habuerit.

526 *Exorcista debet cognoscere causas malesficiorum, Qua in definitione maleficij includuntur. Quid sit maleficium. Causa maleficij sunt Dæmon, Maleficus, Res naturales, Deus.*

ARTICVLVS I.

De Dęmone, vt maleficiorum, & obsessionum causa efficiente.

527 QVemadmodum Deus misericos, & pijssimus, ac summè bonus est causa omnium bonorum, quæ in mundo fiunt: ità è conuerso dæmon impius

Dæmon est causa efficiens maleficiorum, & obsessionum.

Dæmon impius, iniquus, ac pessimus causa est efficiens omnium obsessionum, ac maleficiorum, eorumque architectus est eximius; eò ad malefaciendum, ac nocendum promptior, quò magis scientia, potentia, & malitia armatus scit, potest, & vult maleficia operari.

Scientia enim magna, & eminenti sapientia à Deo donatum fuisse in faustis suæ creationis primordijs, testatur Ezechiel cap. 28. cum illum alloquitur dicens: *Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, & perfectus decore.* Quæ scientia longo interuallo superior est omni creata scientia, quæ in hominibus reperitur. Dæmon enim viget subtilitate naturæ, experientia temporum, reuelatione supernorum spirituum: vt benè docet B. Isidorus *in libro de summo bono*, quem sequitur Angles *in 2. d. 11. q. vnica de dæmonibus art. 2. dub. 5.* ac communiter Theologi *in 2.*

In maleficijs connãdis dæmon vtitur Scientia, qua est maxima

Sic triplici huiusce scientiæ acumine dæmon præditus, quæ tripliciter extenditur ad præterita, præsentia, & futura, quæ habent causam naturalem determinatam, quid non poterit in adinueniendis maleficijs, & varijs artibus, quibus innumeros inducit malos? Perspicacissimè enim cognoscit cęlorum motus, stellarum influentias, planetarum coniunctiones, elementorum mixtiones, virtutes lapidũ operationes metallorum, qualitates mixtorum, herbarum vires, animalium proprietates, hominum temperamenta, occultas, & admirandas rerum omnium facultates, earumque inter se sympathiam, vel antipathiam: insuper quomodo inuicem applicari, & temperari debeant: quo tempore opus sit ad tempestiuè operandum: quid prætensos effectus impedire, retardare, vel iuuare possit: præterea seligere materiam, cui naturalis insit facultas alterandi, frigefaciendi, calefaciendi, nec non aperiendi, obstruendi, diuidendi, euacuandi, & vrendi: denique quid mixtis, plantis, animantibus hominibus obesse, vel prodesse possit, & alterationes, morbos, cruciatus, mortem ipsam, aut alia quæuis nocumenta inferre: cum vniuscuiusque rei specificæ per species sibi congenitas, aut acquisitas essentiam, causas, principia, effectus, antecedentia, concomitantia, ac consequentia clarissimè, ac perfectissimè agnoscat, vt testantur D. Augustinus *super Gen. cap. 1. & 4.* D. Bonau. *in 2. d. 3. artic. 4. q. 1.* Scotus *ibi q. 10.* D. Thom. *1. part. q. 55. art. 2.* & communiter Theologi, vbi *de Angelorum cognitione*. Nec est mirandum si spiritus tam sagax, & subtilis in maleficiorum inuentionibus tot, tanta, & tam mirà operetur, cum potentia eius sit tam magna, vt *non sit potestas super terram, quę comparetur ei*, Iob. 41. Non enim superueniente peccato imminuta est; sed post peccatum integra remansit quoad actum primum, & eadem, quæ à Creatore summo in eorum primordijs naturæ angelicæ indita erat; vt docet D. Gregorius illa verba explicans *lib. 34. Moralium cap. 16. Potestas dæmonis*, inquit, *super terram cunctis eminentior perhibetur: quia etsi actionis suæ merito infra homines cecidit; omne tamen humanum genus natura angelica conditione transcendit.* Quod ibi Glossa confirmat: *Omnia dæmon humana superat, etsi meritis Sanctorum subiaceat; quamuis enim interna felicitatis beatitudinem perdidit, natura tamen magnitudinem non amisit, cuius adhuc viribus humana omnia superat.* Cui potentiæ adhæret voluntas mala, & tam mala, quòd, teste D. Bernardino *ser. 6. de misericordię perfectione artic. 2. cap. 3. vult semper quod peius potest, si eius potestas esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subuerteret totum statum inferiorum.*

Potẽtia, qua est eminentissima.

Malitia, quæ est infignis.

§. I.

PRopterea eius potentia est ligata, vt non operetur omne, ad quod maligna eius voluntas impellit. 528

Potestas dæmonis cępit aliqualiter ligari ab origine mundi.

Cępit autem à Deo alligari vsque ab origine mundi immediatè post Luciferi peccatum: non quoad homines tentandum; sed quoad eos seducendum, & vexandum: Nam sicut, cum superba eius mens propriæ excellentiæ cupiditate intumescens à Deo auersa ad seipsam conuersa est, vtriusquè sapientiæ supernaturalis, practicę, nempè, ac speculatiuæ iacturam fecit: quia practica, quæ est causa efficax amoris Dei totaliter ei fuit ablata, & speculatiua multùm diminuta, cum in statu damnationis non nouerit tot mysteria supernaturalia, quot agnouisset, si in cognitione beata fuisset: vt docet Augustinus *lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 21.* Sic ob superbiæ peccatum meritò cępit à Deo cohiberi eius potestas, vt non posset ea omnia perficere, quæ vellet. Nam licèt post peccatum integra remanserint eius naturalia quantum ad fundamentum, & quoad substantialia, ideſt, quoad actum primum, vt dictum est supra: non tamen quoad actum secundum; ideſt, quantum ad libertatem omnium operationum, & executionem earum. Quod perlucidè testatur Alexander Alens. *part. 2. q. 100. memb. 2. art. 2. Licèt ex prima*, ait, *potestate sibi data possent dæmones super huiusmodi creaturas ex ordine naturali; tamen in pœnam peccatorum eorum, & bonum hominum cohibetur eorum potestas.*

Sup. nu. 507.

§. II.

PER Passionem verò, ac mortem Christi confracta est, ac sublata dęmonum potentia; sed respectiuè, ac dependenter à Dei voluntate. Hoc probat ipsa veritas Ioan. 12. *Nunc princeps*, ait, *huius mundi eijcietur foras.* Quæ verba exponens Sanctus Cyrillus Alexandrinus. *Habuit*, inquit, *quidem prius dæmon per tyrannidem principatum in totum genus humanum, & dominatum crudeliter exercuit in omnes. Atqui virtute mortis Christi, & sanguinis confracta est illius potestas, & sublata potentia; & quos iniustè detinuit captiues, iustè perdidit.* Hilarion Monachus super eadem verba: *Nunc princeps &c.* loquens in persona Christi ait: *Nunc morte mea fiet, vt dominatum in homines omninò amittat diabolus, qui peccato primorum parentum in omnes acerbissimè principabatur.* Et subdit: *Quis igitur ad hanc mentionem non lętetur? non gratias agat continuè pro liberatore?* Glossa ordinaria: *Nunc princeps, &c. Vndè tam nunc Sanctos omnes non tenendo possidet; sed tentando persequitur. Nam quia non in eis intrinsecùs regnat, contra eos pugnat extrinsecùs; & qui intùs dominium perdidit, bella molitur foris.* Ioannes Maldonatus ibi. *Nunc princeps &c.* ait: *Perindè ac si dicat, deturbabitur de possessione sua, eijcietur ex arce sua. Eiectus foras dicitur, non quòd in mundo non sit, & in multis etiam non dominetur; sed quòd quantum in Christo fuit, eiectus fuerit; ita vt si homines vellent, nihil prorsus in ipsos haberet potestatem. Eodem sensu dicitur Apoc. 12. de cęlo in terram proiectus, ideſt extra Ecclesiam, quę per cælum significatur, in terra, ideſt, in tenebras suas in infernum. & cap. 20. dicitur esse ligatus per annos mille. Non quod aut reuera extra Ecclesiam eiectus, aut omninò ligatus sit: sed quòd coercita sit eius potentia, atque tyrannis, ita vt si homines velint, nihil* 529

Per passionem Christi dæmonũ potestas sublata. Quomodo sit ligata.

illis

illis nocere possit. Idem affirmat Tostatus *in cap.* 8. *Matthæi q.* 123. vbi quærit: *An conueniens fuerit, Christum facere miracula eijciendi dæmones de hominibus?* Et inter alias rationes affirmatiuas, quas adducit, vnam, ait, esse, *ad dandum nobis spem, quòd liberaremur de potestate dæmonis, & de inferno.*

Colligitur hæc veritas etiam ex Vilhelmo Lindano *Panoplia Euangelica lib.4.cap.78. post medium: Sicut Christus*, ait, *olim suos misit discipulos hac potestate munitos, vt diabolum ex hominum siuè pectoribus, siuè corporibus etiam profligarent: ita certo Clericorum generi ea post fuit cura à Maioribus credita, vt homines, vel antè Baptismum, vel post dæmone obsessos, & occupatos vindicarent, & in libertatem per Christum partam assererent.* Quid igitur agit Exorcista, dum aliquem obsessum à dæmonis potestate eripit, nisi illum vindicare in libertatem, qua per crucem, ac passionem Christi fuerat iam donatus?

Quam virtutem in seipso expertus est S. Ambrosius Episcopus, cui, vt memorat S. Paulinus *in vita eius*, nullus vnquam magus, aut maleficus nocere potuit ob firmissimam in Deum fiduciam. Mortua namquè Iustina Imperatrice Arriana, cum Innocentius Magus in quæstionem raperetur, inter tormenta fassus est, Angelum Ambrosij custodem suum esse tortorem. Nam viua Imperatrice eius iussu se nocte intempesta sub templi tectum ascendisse, & sacrificasse dixit, vt Ambrosium infamem, inuisumque faceret plebi; nihilominus amorem in hunc virum, & fidem Catholicam magis, ac magis efloruisse: Missos etiam à se dæmones, qui Ambrosium necarent; sed ijs vltra ædium fores progredi non licuisse. En quibus excubijs Deus illos defendat, qui omnem in se solo collocant fiduciam! En quomodo potestas dæmonis ligatur, & totaliter cohibetur pro his, qui firmiter in Christum credunt, ac in eius protectione suam collocant fiduciam!

Maxima D. Ambrosij in Deum fiducia.

QVÆSTIO I.

Pro quibus potestas dæmonis sit ligata?

530 *Potestas dæmonis pro quib. sit ligata*

REspondetur, dæmonis potestatem quoad actum secundum in ordine ad damna inferenda animæ, vel corpori, esse ligatam pro his, quos Deus vult protegere, & à dæmonum infestationibus præseruare, vel ob eorum fidem, qua firmiter in Christum credunt: vel ob eorum confidentiam in protectione Dei, vel in Sanctissimo Nomine Iesu collocatam: vel ob aliud bonum publicum, aut priuatum. Ita Lactantius *lib.2. Diuin. Inst. cap.16* in hæc verba: *Non nocent dæmones ijs, quos manus Dei potens, & excelsa protegit*. Tostatus *loco cit. de credentibus in Christum*, ait, *Futurum erat, quòd per virtutem Deitatis Christi excluderetur potestas dæmonum ab hominibus credituris in ipsum:* iuxta illud Ioan.2. *Nunc princeps huius mundi eijcietur foras, scilicet, diabolus. Ad ostendendum ergo hoc, conueniens fuit, vt præcederent quædam signa, scilicet quòd Christus expelleret dæmones.* S. Athanas. *orat.1. contra Arianos: Omnes*, ait, *qui legitimè in Christum fiduciam habent, pedibus conculcant eum, qui hæc verba dicebat: In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum: &c.* Isaiæ 14. Idipsum S. Bernardus docet *super Psal.90.* in illis verbis: *Qui habitat in adiutorio Altissimi, &c. Beatus*, ait, *planè, qui sic habitat in adiutorio Altissimi: quia in protectione Dei cæli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum, quæ sub cælo sunt, quem Deus cæli protegere, & conseruare voluerit? Porrò sub cælo sunt quæcumquè nocere possunt; sub cælo sunt aeria potestates: sub cælo præsens sæculum nequam, & caro aduersus spiritum concupiscens. Optimè igitur dictum est: In protectione Dei cæli commorabitur: vt nihil eorum, quæ sub cælo sunt, timere possit quisquis protectionem eius habere meruerit.* Hanc fidem in Christum maximè commendat etiam magnus ille Antonius, vt refert Delrius *lib.6. Disquis. mag. c.2. sect.3. Magna*, inquit, *dilectissimi aduersus dæmonem arma sunt vita sincera, & intemerata in Deum fides.* Hanc docuit S. Hermam Pauli discipulum Angelus eius Custos, qui sub forma Pastoris diù cum eo habitauit, vt refert ipse *tom.1. Bibliotheca Veterum Patrum lib.2. mandato* 12. *Quicumquè* ait, *fide pleni sunt, resistunt diabolo, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi.*

§. I.

531 *Potestas dæmonis relaxatur circa eorũ, qui diffidunt de Dei protectione.*

EConuersò facillimè colligi potest, cur sæpiùs dæmonis potestas relaxetur, vt quamplures homines, ac mulieres diabolicis vexationibus afficiantur, nec non maleficis artibus deuinciantur, aut necentur? Vt plurimum eorum diffidentia in Deum est in causa. Hanc rationem apertè adducit Ioan. Maldonatus super illa verba: *Nunc princeps huius mundi, &c. Homines*, ait, *dæmoni portam arcis aperuerunt, & proditione quadam iu suam quisque domum admittit. Itaque etiam nunc regnat, & operatur, sed in filios diffidentiæ.* Eph.2. Habetur etiam *in c. nec mirum* §. *Magi sunt. 26.q.5. Hi permissu Dei elementa concutiunt, turbant mentes hominum minus confidentium in Deo.* Cui astipulantur S. Isidorus *lib.8. Ethymol. cap.9.* Burcardus *l.10. cap.42.* S. Iuo *part.11. cap.67.* Panormit. *lib.8. c.65.*

Sed audias, quàm perpolitè de hoc rationem reddat P. Ieremias Drexelius *de Conformitate voluntatis lib.5. tap.10.§.7. Sed quæras fortè*, inquit, *cur Deus permittat tot homines maleficis artibus deuinciri, & necari? Nè mirare: summa in Deum diffidentia etiam supplicij genus meretur. Iure Deus per hos punit, per quos tam variè offenditur. Multis enim vix alius est Medicus, quam Magus, nec alius pharmacopæus, quàm diabolus.* Et paulò infra: *Heù quam in Orbe rari sunt, qui Deo fidant toto animo! Mores hominum considera, & plurimùm vbiquè reperies diffidentiæ, quæ quotãnis penè eadem redit, ac reuiuiscit; & indè tam vani timores.* Posteà in fine concludit, huiusce diffidentiæ rationem reddens: *Et hoc indè*, ait, *quia de Dei bonitate, ac potẽtia parum rectè, parumuè liberaliter sentiunt.*

§. II.

532 *Dæmon maiorem potestatẽ habet super peccatores, quàm super iustos.*

HInc cum peccatores vt plurimùm in Deum nullam, vel saltem exiguam habeant fiduciã, quia peccatis suis ipsum continuè offendunt, super eos dæmoni etiam maior à Deo permittitur potestas, quàm super iustos. Quod videtur annuere Augustinus aduersus Manichæos: *Diabolus*, inquit, *potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt.* Sed clariùs Alexander Alensis *par.2. quæst.100. m.2. art.4. Diabolus in malis*, inquit, *potestatem habet ad seducendum, & ad perdendum, nisi prohibeatur à Domino. In bonis autem non habet potestatem ad perdendum; sed ad probandum.*

Quam potestatẽ in corpus hominis exercet, prout sibi

ut ſibi permittitur à Deo. In animam verò iuxta varias hominum inclinationes, ac propenſiones multiformiter exercere ſolet, quatenus motus quoſdam prauos in corpore excitat, ac praua ſenſibus externis, & internis obijcit, quibus quodam quaſi pondere voluntatem ad malum pertrahit, etſi cogere nequeat: vt benè docet Thyræus *lib. de Damoniacis toto cap.* 4. & 5. Quem ſequitur Sanchez *lib.* 2. *in præcepta Decalogi cap.* 42. *num.* 7.

Præcipuè ſuper Magos, Maleficos, & Sagas.

Hanc autem poteſtatem dæmon maximè habet in Magos, & Maleficos, & Sagas, quorum animam ſibi vendicat per conſenſum in tam immane ſcelus: ſicut in corpus dominatur, quod verberibus quoquè ſubijcit, ſi maleficus ad eius beneplacitum ſeruitutem illi non impendat: vt apertè docet Alexander Alenſis *loco citato*; ac pluribus exemplis probat Nicolaus Remigius *lib.* 1. *Damonolatr. c.* 13.

§. III.

533 *Hęc poteſtas dęmonis eſt limitata & quoad animam & quoad corpus.*

VEruntamen huiuſmodi dæmonum poteſtas eſt limitata, nedum quoad animam, cui nocere nequeunt, niſi ipſa velit: vt docet Auguſtinus *l.* 20. *de Ciuit. Dei cap.* 8. dicens *Dæmon eſt quaſi canis à Chriſto ligatus, qui latrare poteſt, ſollicitare poteſt, mordere omninò non poteſt, niſi volentem.* Sed etiam quoad corpus, quod torquere non poſſunt, niſi quando, & prout ſibi permittitur à Deo; vt idem Auguſtinus docet *lib.* 18. *de Ciuit. Dei cap.* 18. *Dæmones*, ait, *non omnia, qua volunt, facere poſſunt, niſi quantum illis diuina ordinatione conceditur.* Quã veritatem ſæpiùs per os Energumenorum dæmones per vim præcepti ſibi à me facti, diuino nomine Ieſu interpoſito, fateri coacti ſunt; quorum de duobus tantùm hìc referam. Anno reparatæ ſalutis 1648. Venetijs dæmon, à quo poſſidebatur quidam adoleſcens Iuſtus nuncupatus annos 14. natus filius Ioannis de Taxis, cum à me interrogatus eſſet: cur ingreſſus eſſet in corpus illius Adoleſcentis: reſpondit: *Hùc ingreſſus ſum, vt puerum hunc de medio tollam: quia ſic à Malefico iuſſus ſum.* Idipſum reſpondit eadem die alius dæmon, qui quandam Adoleſcentulam 15. annos natam poſſidebat. Sed mihi adhuc ſciſcitanti: cur eos nondum occiderant, cum iam integro anno eos poſſiderent; Reſponderunt ambo: *quia poteſtas Dei nos impedit, nec ſinit facere omne malum, quod volumus.* Qui ambo ab eadem diuina poteſtate eadem die per inuocationem Sanctiſſimi Nominis Ieſu ad meum præceptum ab eorum corporibus egredi coacti ſunt.

QVÆSTIO II.

Cur dæmon maximos peccatores omnes in corpore non poſſideat?

534 *Ratio dubitandi.*

CVm dæmon ſuper peccatores Magos, Maleficos, & Sagas, nec non ſuper hæreticos, ſchiſmaticos, & infideles magnam habeat poteſtatem, cur non omnes illos poſſidet in corpore, vel maleficijs non afficit?

Dæmon maximos peccatores raro vexat in corpore, niſi iuſſus à Deo, vt magis eos inſiciat in anima. Teſtantur Patres.

Huic difficultati reſpondet Leonardus Vairus *de Faſcino lib.* 3. *c.* 7. *Cum dæmones*, ait, *procertò ſciant, hos peccatores ſui eſſe iuris, impræſentiarum rarò eos vexant in corpore, quos perfectè poſſident in anima in perpetuum ſimul cum corpore torquenda in orco, & affligenda*, puta, (niſi iuſſi à Deo). Quod videtur etiam annuere D. Gregorius *lib.* 24. *Moral. cap.* 7. dicens: *Dæmon eos pulſare negligit, quos quieto iure poſſidere ſe ſentit.*

Ratio eſt, quia finis principalis in hominibus vexandis à dæmone intentus, eſt, vt illos diuina priuet amicitia, ad peccatum eos inducendo; æternaquè illos expertes reddat beatitudine: vt benè docet Toſtatus *quæſt.* 121. *in cap.* 8. *Matthæi: Dæmones*, inquit, *ex inuidia tentant hominem inducere in peccatum, nè aſſequatur beatitudinem: quod ſi non poſſunt, ſaltem volunt ei corporaliter nocere, quod eſt minus nocumentum; & ita deſiderant intrare in eum: quia intrando vexant.* Et paulò infra aliam reddens rationem, cur dæmones velint homines poſſidere. *vt oſtendant*, ait, *hominibus poteſtatem ſuam, ac per hoc ab eis adorentur; ſicut fuit inter Gentiles, qui quoſdam Deos colebant, credentes ſe ab eis poſſe beneficia recipere: alios autem colebant, nè eis nocerent.* Sed clariùs huius rationem reddit Suarez *par.* 2. *tom.* 1. *de Angelis lib.* 8. *cap.* 20. *num.* 3. *Dæmon hoc modo*, inquit, *nocet homini, vt illum ad impatientiam, deſperationem, blaſphemiam, vel aliud ſimile vitium inducat.* At quia huiuſmodi Magi, Malefici, ac Sagæ, ſicut & hæretici, alijquè huiuſmodi peccatores quã maximè in malo ſunt obſtinati, ſemperquè præcipites ad malum currunt, continuèquè abominandis criminibus ſe obnoxios reddunt, Deum grauiſſimè offendentes blaſphemiis execrandis, abominandis ſacrilegiis, impietatibus intollerandis, ac iniuſtitiis deteſtandis, dæmonis voluntati in omnibus ferè obſequentes; nec ſeipſos tantùm criminibus continuis illaqueantes; ſed vt diaboli miniſtri alios ſeducere tentantes, & ad perditionem trahere conantes; propterea ſicut dæmon eos pulſare negligit in anima: quia quieto iure eos poſſidet; ita non curat illos affligere in corpore, niſi vel iuſſus à Deo, vel fortaſsè cùm aliquando ſibi ad beneplacitum ſuum obſequium, ac ſeruitutem non impendunt: quia dum ſanitate pollent, plura, & atrociora peccata in Diuinæ Maieſtatis offenſam, ac contemptum perpetrare non ceſſant; dæmoniquè ipſi diuinitatis cultum, & honorem (vt faciunt Magi, & Malefici) tribuere non detrectant.

Experiẽtia docet

Quam veritatem faſſus eſt etiam quidam dæmoniorum princeps Beelzebub nuncupatus in Gallia apud Oppidum Laudunum, vt refert Bartholomęus Faius Regius in Senatu Pariſienſi Conſiliarius, ac Inquiſitionum Præſes in ſuo Energumenico: *Dum enim*, ait, *Burſus Billius Cathedralis Eccleſiæ Canonicus quandam Nicolam Energumenam exorcizaret, pluribus Hæreticis præſentibus, à pradicto dæmone, qui eam poſſidebat, queſiuit: cur tot vafris Hæreticis omiſſis ſimplicem Catholicam adortus eſſet?* Reſpondit dæmon: *Plecteres tibi morigeros?* Si enim dæmon huiuſmodi peccatores obſtinatos maleficiis ac diris vexationibus ſæpè affligeret in corpore, non poſſent tot crimina patrare: idcircò dæmon verſipellis ſæpiùs deſinit afflictionibus corporeis, quæ minora ſunt mala, eos afficere, vt illos pluribus criminibus, & atrocioribus delictis, quæ maiora ſunt mala, magìs illaqueet, & obnoxios reddat. Et licèt quandoquè vexationes corporeæ Vexatum inducant ad blaſphemias, ad deſperationem, & alia peccata; nihilominus etiam quandoquè peccatores reducunt ad ſanam mentem, ad ſuorum petendam veniam peccatorum, ad dæmonem ſpernendum, & ad caſtra Dei confugiendum. Nam, ſæpè vexatio dat intellectum: *& mala, quæ nos hic premunt*, ait Gregorius, *ad Deum citiùs nos ire compellunt.* Quare hac de cauſa dæmon, licèt maiorem ſuper maximos peccatores, quàm ſuper iuſtos, habeat poteſtatem, eos tamen non ſæpiùs, ſed rarò

Lib. Moral.

rarò vexat in corpore, nisi iubeatur à Deo, vt magis, ac magis eos vexare possit in anima in perpetuum simul cum corpore flammis gehennalibus vstulanda, & affligendà.

QVÆSTIO III.

Quas molestias dęmon soleat hominibus inferre existens extra corpora ipsorum?

535 *Dæmon homines vexat extrinsecè. Per apparitiones imaginarias Aliquando in vigilia. Et quomodo.*

REspondetur, dæmonem quinque modis regulariter solere extrinsecè homines vexare.

Primò per imaginarias apparitiones; solet enim species in imaginatione eorum, quos vexare desiderat, commouere; ita vt se ab eo agitari, molestia affici, aut etiam occidi, & iugulari putent. Quod fit aliquando in vigilia, & aliquando in somnis.

In vigilia enim accidunt, cùm homines nihil minus cogitantes subito terrore corripiuntur. Imaginatio etenim, cum sit corporalis potentia, quæ aliàs phantasia dicitur, inter cognoscitiuas media, nempè sensum externum, cui est superior, & intellectum, cui est inferior, diabolicæ operationi est subiecta; atquè in ea species intentionales, quas vocant rerum aut existentium, aut fictitiarum simulacra, ad libitum mouet, & accommodat, quibus ea, quæ ipse exhibere desiderat, repræsentantur. Hoc testantur D. Augustinus *lib. de cura pro mortuis agen. cap.* 12. D. Bonauent. *in* 2. *dist.* 8. *art.* 4. *q.* 3. Tostatus *in c.* 8. *Matthæi quæst.* 116. & Ioseph Angles *ibi q.* 8. *diffic.* 12.

Aliquando in sõnis.

In somnis verò hę visiones haud rarò contingunt. Obscura enim, falsa, & horrenda excitat somnia. Nam cum in dormientibus potentiæ intellectiuæ sopitæ maneant; sensitiuæ verò internę, & maximè appetitiuę sint cibo, ac potu obstupefactæ, naturali propensione vel immoderatè delectantur, vel tristantur, dum variæ species, ac simulacra vel delectabilia, vel tristia sibi obijciuntur, ac repræsentantur. Quòd si ijs naturalibus dispositionibus virtus accedat diabolica, quid non patitur miser homo phantasticis, & imaginariis visionibus! quasi tot furiis agitatur: timor artus occupans, pallor dispersus per totum corpus, clamores insoliti, vlulatus lamentabiles, sudor per omnes poros emissus, longa suspiria ex imo pectore educta, horrendi fremitus, violenta membrorum agitatiò, totumque corpus efferum id testantur. Quæ accidentia sæpè sunt præludia futuræ diabolicæ obsessionis, nisi Patiens ad diuina confugiat remedia. Illaque experiuntur vt plurimum ij, qui aliquo maleficio tangi incipiunt: dæmones enim suę operationis primordia contestantur, vt pluriès in variis obsessis, ac malefieiatis experientia comprobaui. Qui si statim ac incipiunt huiusmodi visiones pati imaginarias, ad peritum accedant Exorcistam, facillimè à quacumque dæmoniaca vexatione liberantur, ac præseruantur.

Vexationes imaginarię sunt prę ludia futura obsessionis.

§. I.

536 *Molestia à dæmone effectę per visiones corporales.*

SEcundò per Visiones corporales. Aliqui enim ante dæmonis ingressum in corpus suum vident eum sub variis figuris, ac phantasmatibus apparentem. Alii sub forma leonis, vel vrsi, vel serpentis, vel draconis: alii sub forma tauri, vel canis, vel lupi, aut felis: alii sub forma gallinæ, vel corui, aut vulturis: alii sub specie hominis atri, aut mulieris recenter mortuæ, vel alterius spectri terribilis, & horrendi: alii sub specie ingentis muscæ, aut araneæ, vel alicuius ramenti, aut minutioris pili, quæ oculis obuersantur, & in faucis se ingerunt, vt ex pluribus Energumenis experimentaliter cognoui. Vndè quidam profectam hinc volunt consuetudinem, quæ apud Catholicos viget, quando oscitant, os signo ✠ crucis munire, quasi hac crucis signatione dæmonum in corpora ingressus prohibeatur. De his legendi sunt Tostatus *in c.* 8. *Matthei q.* 115. Delrius *Disquisit. Magic. lib.* 2. *q.* 26. *sect.* 3. ac Petrus Thyręus *lib.* 1. *de apparit. spirituum cap.* 16.

Vndènam exortus, os signo ✠ crucis muniẽdi cũ homo oscitat.

§. II.

537 *Molestia per auditum.*

TErtiò per Auditum. Percipiuntur enim aliquando voces tàm interiores, quàm exteriores, tam de locis remotis, quàm de propinquis, leues strepitus, simulati incessus, risus, cachinni, suspiria, gemitus, clamores, & alia, quæ sub aurium sensum cadunt, atquè à spiritibus excitantur. Qui spiritus vulgò apud Italos *Foletti* nuncupantur. Veruntamen hos quandoque rumores causant etiam alii dæmones, & antequam corpus alicuius hominis possideant, & etiam postquam illud ingressi sunt. Volunt namque Dei, & Angelorum mores contraria æmulatione sectari: vt quemadmodum illi aduentu suo operationes suas externis signis quibusdam, magnisque argumentis testantur, & indicant; ita spiritus nequam suam præsentiam volunt innotescere sensibili aliquo signo, vel modo, nè in hac re ipsi videantur inferiores; cum hac tamen differentia, quòd illi cupiunt omnes quieto esse animo, ad quos diuertunt; hi turbatum volunt, & territum; vndè terriculamenta, & perturbantia adhibent signa, antequam miseros homines inuadant. De quibus latissimè Delrius plures cumulans Auctores *lib.* 2. *Disquisit. magic. q.* 27. & 28.

§. III.

538 *Molestię per odoratum.*

QVartò per Odoratum. Hic enim sensus sæpiùs fætorem sustinet intolerabilem, qui in omnibus dæmoniacis operibus ferè interuenit, vestesque astantium, domos, aerem, & circunstantia loca sic replet, vt longo tempore duret. Quare dæmonum fæderati, vt sunt Magi, Malefici, & Striges vt plurimùm fætent, atque è vestibus, ore, & corpore grauelentia emittunt non ferenda: quia cum dæmone familiariter conuersantur, qui fætoribus, & putoribus aerem inficere solet, quoties se præbet visibilem, vt omnes historiæ contestantur.

Molestia per gustum.

Quintò per gustum. Sæpiùs enim hic sensus malè à dæmone afficitur, quando vnà cum cibo, aut potu in os hominis latenter dæmon ingreditur, & mox in corpus ingressus magna tyrannidis exempla dat, vt suo damno sensit Virgo illa, de qua Gregorius *lib.* 1. *Dialogorum cap.* 4. narrat, quòd cum lactuca dæmonem latitantem hausit, à quo statim possessa est. Quare vt plurimùm solent Magi, & Malefici pomum, aut quid simile edendum præbere ijs, quos maleficio inficere conantur. Id pluribus exemplis testatur Remigius *lib.* 3. *c.* 5. Cuiusdã Cathinæ Gillotiæ insignis maleficæ sua manu poma, pruna, aliaquè esculenta præbentis ijs, quos vel per maleficia debilitare, vel sanitate donare cupiebat. *Lib.* 2. *c.* 7. Alterius veneficæ Corbelinæ Rayel medicatum pyrum in via deponentis, quasi id ò

Exẽplis comprobatur.

vlato-

viatoris pera fortè excidiſſet; quo imprudenter à quodam Ludouico, à quo iniuriam paſſa erat, ſublato, ac guſtato, ſtatim graui morbo correptus vix præ dolore domum pedes ſe referre ſuſtinuit. Aliorum plurium refert exempla *lib. 2. c. 4. & lib. 3. c. 3.*

Sed quid immoror circa iſta? vnicum referam eorum, qui hoc modo à dœmone malè affecti ad me acceſſeruut gratia ſanitatis conſequendæ.

539 Exẽplũ ab Aucto re relatũ

Anno Domini 1648. vltima die Auguſti coram me fuit adducta Venetijs adoleſcentula quædam annos 14. nata, nomine Magdalena Forlana à Caſtro Franco Oppido Diœceſis Taruiſinæ, à Dœmone obſeſſa, quæ præſente eius auia, aliiſque pluribus perſonis mihi enarrauit, ſe vigilia Sancti Laurentij poſtquam accepiſſet quoddam pomum à quadam vetula ſua conterranea, quæ vulgo malefica exiſtimabatur, illicò ſenſiſſe ſibi ſtomachum quaſi igne aduri, ſæpè terribiles habere vomitus, nihil tamen eructare potuiſſe: frequenter ita ſenſibus deſtitui, vt planè mortua videretur: quę omnia ſucceſſiuè ſic dœmon à me iuſsus in nomine Ieſu, illi palàm intulit, ſine tamen iuuenculę læſione. Quibus viſis, & auditis, ipſa ante pedes meos genuflexa, dœmoni præcepi in nomine Ieſu, vt & ipſe enarraret per os iuuenculæ quando, & quomodo in corpus illius eſset ingreſsus. Qui ſtatim reſpondit, ſe ingreſsum eſse illius corpus vigilia S. Laurentij ſubter pomum latens, quod à malefica adoleſcentulæ Magdalenæ traditum fuit ad edendum: quo cometo cæpiſse omnia prædicta tormenta illi inferre: quia ſic iuſserat malefica, vt illam ſic torqueret toto tempore vitæ eius. At antiquus tortor, cum à me iuuencula illa in fide, ac confidentia in Deum fuiſſet inſtructa, facto illi præcepto in nomine Ieſu, vt egrederetur, illicò ab ea recedere coactus eſt, eius guttur fœtore ſulphureo in ſuo exitu repletum relinquendo.

Ex quo videas, quomodo homines vexat nedum in ſenſu odoratus per fœtores; ſed & in guſtu per eſculenta, & cætera comeſtibilia.

§. IV.

540 Moleſtię per tactũ

DEnique per tactum varias in hominibus cauſat afflictiones. Aliquando enim illi tenebriones hominum aures vellicant: aliquando è lecto detrahunt: aliàs crines abradunt: modò accubare cum eis tentant in eodem lecto: nunc propulſant, & proſtrant renitentes: nunc fuſtibus excipiunt: modò allidunt ad angulos: aliquando præcipites agunt: ſæpiùs vſtiones, & verbera infligunt, alijſque malis dormientes, & vigilantes moleſtant antequam morbos inferant, vel ipſam mortem. Quæ præſtare poſſunt vel per aſſumpta corpora: vel vi, & poteſtate ipſis innata, more hominum, qui aut fuſte, gladio, haſta, & huiuſmodi inſtrumentis vtuntur in vulneribus infligendis: aut opera concitati aeris, cuius vi deijciuntur ædes, concitantur maria, arbores radicitus euelluntur: aut robore naturali corporibus neruoſis indito. His tribus modis à dæmone plures vexati inueniuntur, alij tali hora determinata diei: alij tali hebdomadæ die: alij ſemel in menſe; quo tempore ſenſuum alienatione, crurium morſibus, cordis punctionibus, & alijs huiuſmodi moleſtijs afficiuntur. Quam veritatem docet Toſtatus *in cap. 8. Matthęi q. 120.* & Petrus Thyr. *lib. 1. de Apparit. ſpirituum.* Et praxis in multis à dæmone vexatis docet in dies.

§. V.

SEd hoſtes verſipelles, vt magis homines decipiant, & in naſſam trahant, ſæpiùs fingunt, ſe eſſe animas defunctorum, præcipuè animam alicuius ſcelerati hominis; Et hoc vel vt inducant homines in illam hæreſim, quæ aſſerit animas ſceleratorum hominum poſt mortem in dœmones, & in quæcumque animalia bruta ſuis meritis congrua conuerti. De qua Auguſtinus *lib. de Hæreſibus cap. 86.* Vel vt ſe aſpicientes errore aliquo decipiant, puta animam alicuius maximi peccatoris, qui abſque peccatorum ſuorum confeſſione, vel vllo doloris, aut contritionis actu interno, & externo ſigno è viuis ad mortuos migrauit, eſſe in tuto ſaluationis loco, viuentibus perſuadeant: Sic mortuos in peccato mortali pœna gehennæ æterna non puniri credant. Vel ſi mortui ſunt ſancti diuina iam beatitudine perfruentes, eos infament dicentes, magnos in Purgatorio pro ſuis delictis ſuſtinere cruciatus: ita eruditè docet Auguſtinus *lib. 10. de Ciuitate Dei, cap. 11. à medio.* Chryſoſtomus *homil. 29. in Matthæum.* D. Thom. *1. part. quæſt. 117. ar. 4. ad 2.* Sanchez *tom. 1. Decalogi lib. 2. cap. 38. num. 23.* Sylueſter *verbo maleficium quæſt. 4. diff. 2.* Victoria *de Magia Relect. 12. quæſt. 4. num. 17.* Sotus *de iuſt. lib. 8. quæſt. 2. art. 2. colum. 4. verſ. Sed rogat.* Ciruelus *de ſuperſt. par. 3. cap. 8.* Pedraza *in ſumma in 1. præcepto.* §. 10. Delrius *lib. 2. Diſquiſ. Magic. quæſt. 16. ſect. 7.* & Stephan. Facundez *par. 1. lib. 1. in 1. præceptum Decalogi cap. 36. num. 10.*

541 Dæmones ſæpiùs ſimulant ſe eſſe animas defunctorũ

Et quamuis bona conſulant, petantque ſuffragia fieri, aut aliquid reſtitui, hoc faciunt gratia poſtea faciliùs decipiendi; vt benè docet Pedraza, Victoria ibidem, & Petrus Thyræus *de ſpirituum apparitionibus cap. 16. num. 9.* Ideòque magna cautela in talibus apparitionibus eſt vtendum. Nam abſque particulari Dei gratia nemo poteſt in ijs eſſe tutus: cum diſcretio ſpirituum ſit gratuitum Dei donum, teſte Paulo Apoſtolo *1. Corinth. 13.*

§. VI.

VEruntamen à Doctoribus varia traduntur ſigna, malos à bonis ſpiritibus, & veras animas ab illuſionibus diabolicis diſcernentia, quæ etſi non certam fidem, probabilem tamen opinionem faciunt, quorum aliqua breuiter hic referam ex Petro Thyreo *loco citato* Delrio *lib. 2. Diſquiſ. Magic. quæſt. 26. ſect. 3. verſ. metum nobis hic obtrudunt,* & Peltano *de Purgatorio cap. 5.*

542 Modi quibus cognoſcuntur mali à bonis ſpiritibus, & animæ verę ab illuſionibus diabolicis.

Primò ſi ſignum crucis, nomen Ieſu, Mariæ, vel aliorum Sanctorum, cereumuè, reliquias, aqui Dei ceream effigiem, luſtralem aquam, panem, ſalem, aliaque huiuſmodi ſacramentalia, vel Catholicæ religionis ſymbola fugiant, aut deteſtentur, diabolus eſt.

Secundò ſi poſtquam exegerunt ſemel id, quod volebant, adhuc fruſtra iterum appareant, & ſint importuniores (nam animæ veræ, cum illis ſatisfeceris, vel amplius non apparent; vel ſemel tantùm, vt gratias agant; è contrà dęmones cauſas ex cauſis, vt funiculum nectunt, vt vel obſideant, vel ſaltem grauiter decipiant) his ergo concurrentibus diabolus eſt.

Tertiò ſi prætexit apparitioni cauſam falſam, vel malam; ver. gr. dicit, ſe apparere coactum vi coniurationis magicæ, vel vt reuelet curioſa, parùm neceſſaria, aut quæ neſciri expediret, dęmon eſt.

Quartò si aliter eius oratio sit falsa; superstitiosa, disperati, libidinosi, vindictæ appetentis, aut aliter perturbati præferens animi ostentationem, dæmon est.

Quintò si appareat forma non humana formosa, & benè formata; sed tetra, deformi, aut vili, vel Canis, Serpentis, Suis, Draconis, Aranei, Bufonis, vel similium, vel nigri Æthyopis, malus est genius: si verò forma humana bona, Angeli, vel Beati, vel Christi; tunc consideranda operatio: si ex genere suo est improba, vt blasphemiæ, superstitionis, mendacij, homicidij, luxurię, &c. vel dolosa ex modo operationis, vt si primo congressu lætitiam afferat animo, & tranquillitatem, postea horrorem, turbationem, vel desolationem, vel etiam magno cum fætore, strepitu, vel clade abeat, dæmon est. Sic D. Antonius hanc suis cautionem tradidit his fermè verbis: *Non est difficilis bonorum, malorumque spirituum discretio, si enim post timorem successerit gaudium, à Domino sciamus venisse auxilium: si autem incussa formido permanserit, hostis est, qui videtur.*

Non est credēdū dæmoni dicenti per os obsessi, se esse animam defuncti.

Sextò si dicat, se animam esse alicuius damnati, mentitur, & dæmon est vt plurimum; vix enim vmquam damnatorum animæ sinuntur egredi.

Ex hoc sequitur, semper mentiri dęmonem, quando in dæmoniaco loquitur dicens, se talis, vel talis defuncti damnati, vel non damnati animam esse: quia anima defuncti numquam alterius hominis corpus ingreditur: vt docent Sanchez *t.1. Decalogi lib.2.cap.38.num.24.* Delrius *in Anacephal.monit.1.& lib.2.q.26.* latissimè Tostatus *cap.8.in Matthæum q.124.ad 1.* Ideò non est faciendum, quod præscribunt. Nam ex his occasionem quærunt vel homines in errorem aliquem inducendi quoad animam, vel eos in corpore possidendi.

QVÆSTIO IV.

Quomodo dœmones humana corpora ingrediantur?

543 *Dæmon in corpus peccatorum maximorũ ingreditur aliquando nedũ permissus, sed à Deo iussus.*

SVpposita diuina permissione, sine qua nec minimum quidem nocumentum dæmon hominibus inferre potest, dico illum ingredi corpora humana. Aliquando ob diuinam iussionem, nempè quia sic iubetur à Deo, vt talem puniat hominem in corpore propter aliquod grauissimum peccatum: Et tunc dæmon non per magorum, aut maleficorum, vel strigarum, aut aliorum hominum pessimorum; sed per seipsum tantùm malum inducit. Ratio est, quam affert Suarez *lib.8. de Angelis c.20. numer.7.* quia quoties dæmon, vt pœnam vel malum aliquod vni inferat, alium ad peccandum inducit: vel quando pœna ipsa intrinsecè includit similem inductionem (vt contingit, quando instigatio, seù tentatio ad vnum peccatum est pœna prioris peccati) nunc pœna illa non prouenit iubente Deo; sed permittente: quia intrinsecè inuoluit tentationem, & suggestionem mali culpæ, cuius Deus auctor esse non potest. Quod confirmat D. Anselmus *lib.1. Cur Deus homo cap.7.* dicens: *hoc ministerium malum inferendi* (intellige, quando aliquo modo includit culpam) *à dæmone numquam fieri Deo iubente, sed tantùm permittente.* At quando dæmon immediatè per seipsum, vel per creaturam irrationalem malum purè penale infert homini, tunc nihil vetat, quin dæmon, non solùm permittente, sed etiam iubente Deo id faciat: Quia de se non inuoluit malum culpæ, nec eius causalitatem; sed solius tantùm pœnę. Dico autem *de se*: quia non obstabit, quòd dæmon semper peccaturus sit, illud mandatum Dei exequendo: vel semper id faciens ex odio contra hominem: vel dolens, quòd illa vindicta, & actio sua in gloriam Dei cedat: vel quòd Deo obedire cogatur. Hoc, inquam, non obstat, quia hæc malitia non est per se coniuncta tali actioni, sed per accidens adiungitur ex prauitate operantis, quam Deus impedire, aut vitare non tenetur; & ideò licèt Deus iubeat dæmoni actionem, & executionem iustitiæ erga peccatorem; nihilominus malitiam, quam dæmon admiscet, Deus solùm permittit.

Hoc modo B.Paulus Corinthium incæstuosum, Sathanę tradidit, 1. Corint.5. nec non Alexandrum, & Himenæum blasphemos dæmoni torquendos permisit 1. Tim.1. sic multorum peccatorum exempla affert Delrius *lib.3. Disquis. Magic. par.1. q.7. sect.2.* qui per dæmonum possessionem, ac diram vexationem, & per mortem ipsam pœnas suas sceleribus debitas soluerunt.

§. I.

544 *Quandoque dæmon corde ingreditur per timorem.*

ALiquando ingreditur per timorem, vt dicunt aliqui, quando, scilicet aliqua creatura varias habet dęmonum visiones imaginarias, vel corporales, aliasquè patitur à dęmone molestias exteriores, de quibus supra *à num. 535. & sequent.* vel inuenitur in aliquo periculo, vel loco obscuro: vel minæ illi graues intentantur; tunc enim dœmon suggerit illius imaginationi, quòd in tali loco sint dęmones, spiritus, vmbræ, animæ mortuorum, aliquis absconditus, serpentes, bufones, feræ, & id generis monstruosa animalia, vt timeat, ac sic timore animo consternato in fide tepescat, ac dœmoni intrandi in corpus ianuam aperiat.

Hic modus explicatur.

Sed nè error nos capiat, est adnotandum, quòd dæmon ex timore potestatem non accipit intrandi in corpus hominis timore correpti. Nam ait Tostatus *in cap.8.Matth. quæst.122. quòd Deus permittit homines torqueri à dæmonibus, vt timeant ipsos dæmones, & caueant eorum futurum consortium.* Non ergo timere dœmonem est causa, quod ille corpus timentis ingrediatur. Si enim, cùm huiusmodi timor aduenit, homo ex tali timore motus statim signo crucis se muniat, ad Deũ confugiat, sanctissimum nomen Iesu deuotissimè inuocet, ac in eo totam suam collocet fiduciam, illicò dœmon aufugit, timor abscedit, nec malum vllum incurrit, Deo ipsum protegente, ac custodiente. Quod benè admonet Diuus Bernardus super illa verba Psal. 90. *Non timebis à timore nocturno. Quia timor ipse*, ait, *tentatio est, congruè dictum est ei, qui circundatur scuto Domini, quod à tentatione hac non timebit. Caminus est timor iste; sed vt examinet, non exurat, Veritas facit.*

Rationes diffidentiæ.

At cum homo timore consternatus Dei protegentis obliuiscitur, de eius diffidit bonitate, ac protectione, nec credit Deum velle in se confidentes tueri, atque defendere, murmuratque de Dei prouidentia, bonitate, ac liberalitate; hic dum Deum deserit, meretur aliquo modo deseri à Deo: sic aliquando contingit, quòd dæmoni à Deo licentia concedatur, corpus illius possidendi, ac diris cruciatibus vexandi, quod benè docet Drexelius *de Conformatione voluntatis lib.4.cap.5.§.5.* super illa verba Prouer.c.3. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo. Porrò*, ait, *qui hac fiducia sunt vacui, humana tantùm circumspiciũt, omniq. humanis viribus metiun-*

metiuntur. Et ferè contingit, vt hos in manu consilij sui destituat Deus. & cap. 10. §.7. ait: *Sed quæras fortè, cur Deus permittat tot homines maleficis artibus deuinciri, & necari? Nè mirare: Summa in Deum diffidentia etiam supplicij genus meretur.* Quod idem prorsus fatendum etiam in his, qui sine maleficorum cooperatione à dęmone possidentur. Nam, vt subdit idem Doctor, *Plerunque qualis est hominis in Deum confidentia, talis est Dei in hominem liberalitas.* Vndè qui valdè timent diabolum, ac timore consternati ad Deum non confugiunt, ostendũt se de diuina diffidere bonitate, ac protectione. Cuius rei monitum saluberrimum dedit Angelus Custos sub forma pastoris Sancti Hermæ discipulo Pauli Apostoli ei apparens, secumque visibiliter, ac domesticè vsque ad finem vitæ eius conuersans, vt habetur *tom.* 1. *Bibliotheca Veterum PP. lib.* 2. *mandato* 12. *Quicumque* ait, *fide pleni non sunt, timent diabolum, quasi potestatem habentem. Quicumque pleni sunt fide, resistunt illi fortiter, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi. Tunc vadit ad illos, qui non sunt in fide pleni, & quoniam habet locum, indè intrat in illos, & quæcumque vult, facit illis, & fiunt famuli eius.* & mandato 7. *Diabolum*, ait, *nè timeas: timens enim Dominum dominaberis illius: quia virtus in eo nulla est; In quo autem non est virtus, is timendus non est. In quo verò est virtus gloriosa, is etiam timendus*, & loco supra citato. *Diabolus timorem facit; sed timor illius vanus est: Nolite ergo timere eum, & fugiet à vobis.* Et Lactantius Firm. *lib.* 2. *Diuin. Inst. c.* 16. *Nocent*, ait, *dœmones quidem, sed ijs, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit.*

§. II.

545 *Quandoquè dæmon in corpus alicuius ingreditur, sumpta occasione ex eius ira, vel indignatione vel alio defectu.*

ALiquando dœmon occasionem sumit intrandi in corpus alicuius hominis, illudque possidendi, dum talis homo, vel mulier grauiter irascitur, & indignatur. Non quòd indignatio, ira, aut furor sint causa ingressus dęmonum; nam sequeretur, quòd quotiescumque aliquis irascitur, vel indignatur, aut furit à dœmone possideretur, quod est falsum; sed quia nouit verspellis, qui teste Augustino *lib.* 18. *de Ciuitate Dei cap.* 12. *ex se nocendi cupidissimus est*, quòd dum homo per aliquam actionem, quæ Deo displicet, Deum offendit, tunc Deus etiam aliquo modo ipsum deserit, sic faciliùs dœmoni intrandi in corpus eius, illudque possidendi permittitur potestas; ideò tali occasione iræ, indignationis, furoris, libidinis, ebrietatis, crapulæ, vel alterius sibi oblata, intrandi occasionem quærit. Hanc veritatem eruditè docet Ieremias Drexellius *loco citato cap.* 10. §. 7. loquens de peccato Saulis super illa verba 1. Regum cap. 28. *Coarctor nimis, siquidem Philistijm pugnant aduersum me, & Deus recessit à me*; sic ait: *Non recessisset à te, ò rex, nisi tu prius ab illo. Hoc & tu mi Christiane cogites: neminem deserit Deus, nisi desertus.*

Ob huiusmodi rationem quidam dœmon per os cuiusdam Energumeni fassus est mihi se illum hominem obsedisse (quicquid sit de veritate verbi dęmonis, Deus scit) factum sanè memorabile referam.

Exemplũ memorabile relatum ab Auctore.

Anno Domini 1648. *die* 4. *Septembris Venetijs in Conuentu Sancti Bonauenturæ coram me fuit adductus Bartholomæus de Boniouannis à Castro Franco Oppido Diœcesis Taruisinæ annos natus* 32. *vir simplex, & idiota, in cuius corpus ingressus erat dæmon dictus Beelzebub, illemet, qui à Sathana, seù Lucifero dæmoniorum principe (vt ipse dixit) illi ab ortu natiuitatis eius ad tentandum illum, & ad malum inducendum destinatus fuerat. Quem, vt seduceret, & ad peccatum traheret, cum varias adhibuisset artes; nec tamen ad graue aliquod, sed ad leuia duntaxat peccata inducere potuisset: eò quòd vir bonus esset rectus, ac timens Deum, ac Sanctissima sæpiùs frequentans Sacramenta, tandem eum zelotipia erga vxorem torquere decreuit. Idcircò vna dierum solemnium Pentecostes dæmon occasione accepta, quòd præfatus homo ex vino, quod biberat, semiebrius erat; domum ingredienti præstigiator apparuit sub specie iuuenis incogniti, propè vxorem ipsius ad lectum sedentem in cubiculo manentis, qui eam amplexari videbatur. Tunc prædictus homo hoc viso ira percitus, ac indignatione repletus illicò districto ense, vt vxorem occideret, aduersum illam ictum iecit: sed iuuenis ille virum amplexus impediuit, nè occideret: ex quo ictu in manu tantùm graue vulnus vxor accepit, & statim iuuenis ille disparuit. Tunc præfatus homo putans iuuenem illum per scalam aufugisse deorsum, illum est insecutus gladio districto, vt de medio tolleret: sed cum ad imum scalæ peruenisset, illic fratrem vxoris suæ inuenit, cum quo plures habere cępit de sorore eius quærimonias, quòd sibi coniugij fidelitatem non seruasset. Qua de re homo ille admiratione repletus rogauit, vt omnia distinctè enarraret: quibus auditis, cum nec ille, nec vllus alius illum vidisset iuuenem, quem cum vxore sua concubuisse asserebat, aufugientem, vxorque iniusto vulnere sauciata lacrymas, gemitusq; effundens Deum pro sua innocentia contestaretur; parentes, & amici eius ebrietati hoc attribuendum rati sunt. At præfatus Bartholomęus his acquiescere nequiuit; sed acriter erga vxorem cæpit zelotipia comedi, grauiterque in stomacho, ventre, cruribus affligi, ac torqueri: & veluti ventum, seù formicarum multitudinem sentire in corpore discurrentem: nexus omnes, ac nodos corporis ligatos habere, ita quòd vix posset aliquid pro sui ipsius, vxoris, & filiorum alimentis acquirendis operari. Tandem die* 30. *Augusti totius mali inuentor se patefecit, dum forma ingentis muscæ assumpta in os eius intrauit; ex quo delirio repentino, ac phrenesi vehementi laborare, ac furijs ita agitari cæpit, vt ab alto loco, nisi à parentibus impeditus fuisset, præcipitem se dare vellet. Cum ergo in conspectu meo esset in Capella Saluatori nostro Iesu Christo dicata, quæ est in viridario præfati Conuentus, presentibus fratre eius maiore natu, & altero homine eius conterraneo, statim per os prędicti obsessi dæmon voce tremula dicere cæpit vulgari idiomate:* Egrediar, egrediar illicò, si sic præcipis, ex corpore istius: quia non possum amplius manere in eo. *Quã promptitudinem egrediẽdi antiqui aduersarij ego conspiciens, precepi illi in nomine Iesu, nè egrederetur, donec ego sic illi præcepissem. Statimque prohibui, nè loqueretur, nec hominem illum vlla afficeret molestia, nec sensus eius siuè interiores, siuè exteriores impediret, quin omnia, quæ sibi euenisset, mihi clarè, ac distinctè enarrare posset. Qui sensibus, ac potentijs omnibus benè valens, ac plenè mentis compos omnia, vt supra*

clarè, ac distinctè mihi explicauit, Quibus auditis, dæmoni præcepi in nomine Iesu, vt omnia sua facinora patefaceret, & lingua obsessi vteretur, sed auditum, cæterasque potentias sensitiuas nedum exteriores, sed etiam interiores non impediret, vt ipsemet obsessus, ac cæteri astantes clarè, ac distinctè omnia audire possent, vxorisque ipsius agnoscere innocentiam. Sic dæmon omnia supradicta enarrauit, dixitque mulierem illam esse puram, & innocentem; ac virum illum bonum, ac iustum: & addidit: Cum virunculum hunc varijs modis impetere contenderem, nec ei prævalere possem, ab alijs dæmonibus vt ignauus irridebar, ac subsannabar, sed præcipuè à principe nostro Lucifero arguebar, & vt iners, & signis acriter reprehendebar. Quare illum vt saltem zelotipia affligerem, & inter ipsum, & vxorem rixas disseminarem, odiaque fouerem, iuuenis illius speciem assumpsi; sed cum vir vellet vxorem suam occidere, prohibui, nè faceret; quia sic eum impedire mihi præcepit Deus: nec, vt tot mala inferrem, mihi permittere voluit. Tunc autem quando ex oculis eius euanui, corpus ipsius sum ingressus, & in eo quas pertulit omnes hoc quadrimestre, præstiti afflictiones; sed cum ampliùs clam manere non potuissem, ingentis muscæ forma assumpta, eius guttur violenter penetraui, eum agitando, mortemque illi inferre tentando. quòd vtique nisi Deus prohibuisset, opere compleuissem. *Dixit insuper se esse vnum ex vltimo Angelorum ordine Beelzebub nuncupatum; non quia esset dæmoniorum princeps; sed ratione officij, quo fungebatur: quia à Lucifero datus illi erat ad seducendum, & ad peccata illum inducendum:* Beelzebub enim interpretatur vir muscarum, idest animarum peccantium, quæ reliquerunt verum Sponsum Christum. *At tandem cum illi præcepissem, vt diceret an ingressus esset missus ab aliqua Saga opere maleficij? Respondit,* non. Cur ego, *dixi,* ingressus es, & venisti ad torquendum hunc simplicem, & pauperculum? *Respondit:* quia sic mihi placuit. *Sed ego adhuc.* Vndè hæc tua complacentia? *Et ille.* Ex mea voluntate. *Et denique coactus fuit dicere: quòd ex malitia sua, & improba voluntate ad malefaciendum ingressus erat. Qui audito præcepto à me sibi facto in nomine Iesu, vt ex corpore illius egrederetur, statim sine vlla mora egressus est, & ille bonus vir totus hilaris à dæmonis tyrannide ereptus, & zelotipia erga vxorem depositâ, vnà cum alijs suis conterraneis ad propriam domum reuersus est.*

Ex quo videas, quomodo aliquando dæmon nullo Magorum, aut Maleficorum opere interueniẽte, ex aliquo peccato, vel vitio etiam leui occasione accepta, corpus hominum ingredi, ac vexare conatur, prout sibi à Deo permittitur.

§. III.

546 *Sæpiùs dæmon ingredi-*

ALiquando dæmon ingreditur per maleficia; & hic modus cæteris est frequentior; facto enim maleficio contra aliquam determinatam personam, dæmon ex pacto cum Malefico inito, nisi à causa superiori impediatur, ingreditur corpus illius, ac illud possidet: vel in aliqua tantùm parte, puta in stomacho, vel in corde, vel in capite, vel in sanguine, vel in venis, vt mox dicetur; & tunc dicitur maleficiata. Vel in toto corpore habet potestatem, in illiusque potentijs sensitiuis internis, & externis varias habet operationes; & tunc dicitur energumenus, seù arreptitius; vt docet Archidiaconus *in Glossa cap. Exorcista dist. 23.* *tur per maleficia.*

Quando quis dicatur maleficiatus, vel energumenus.

Verùm quia maleficia ex se nullam vim augent dæmonibus, vt quæ priùs non poterant in aliqua creatura, postea valeant efficere; nisi velimus dicere cum Victoria, *Relectione de Arte Magica,* dæmones non adeò impediri nocere per Magos, Maleficos, & Sagas, cæterosque homines iniquos, sicut per seipsos. Et ratio fortasse est: quia sicut homo ex diuina permissione, qua committitur suæ libertati, potest per seipsum malefacere, puta vnus alterum occidere, veneno afficere, & id generis mala inferre; ita etiam potest per inuocationem dæmonis ex pacto cum ipso inito maleficia inferre, mediante eius ope, si Deus permittat. Veruntamen cum hæc maior libertas dæmoni non adueniat ex opere maleficij, sed à Deo, dicendum est, si Deus permittit dæmonibus per maleficia alicui maiora damna inferre, hoc est vel ratione ipsius minimæ, vel nullæ in Deum confidentiæ, vt dictum est supra *n. 531. & sequentibus:* vel ob aliquam aliarum causarum, de quibus infra, vbi *de ratione diuina permissionis num. 583. & sequentibus.*

Quomodo dæmon potestatẽ sumat intrãdi per maleficia.

§. IV.

547 *Quãdoq; dæmon ingreditur vel mediãte imaginatione.*

ALiquando dæmon ingredi dicitur per imaginationem. Quod potest dupliciter intelligi: Aut mediante imaginatione: Aut secundùm imaginationem. Primo modo, cùm quis imaginatur se à dæmone esse obsessum, licèt non sit; nec credit se protegi à Deo, vel protectum fuisse contra dæmonem, ac spreto diuino auxilio ad Magos confugit, vt liberetur, murmurans de Dei prouidentia, ac detrahens eius bonitati: hic cum Deum deserat, meretur aliquo modo deseri à Deo; Sic aliquando contingit, vt qui tantùm imaginariè erat obsessus, mereatur verè, ac realiter à dæmone possideri. Secundo modo dicuntur obsessi à dæmone, qui imaginantur, se esse obsessos, nec tamen sunt obsessi; sed aliqua naturali laborant ægritudine. Hoc præcipuè contingere solet in mulieribus menstruorum patiẽtibus defectum; Humores enim illi, seù vapores venenosi ad stomachum ascendunt, cibum conturbant, inficiunt, atque corrumpunt, in eoque plures cruditates generant, & sic cibi noui attrahendi tollunt appetitum. Deindè se eleuant ad cerebrum, ac in phantasia phantasmata confundunt; vndè ex tali confusione phreneſi laborare videntur; ex quo ab aliquibus energumenæ creduntur. Tandem à capite descendunt, ac per corpus discurrunt, creduntque sæpiùs, illos esse spiritus. Vndè tales mulieres actus admodum vexatorum similes quandoq. faciunt. Quare prudens Exorcista non sit præceps ad iudicandum de vexatione in mulieribus; sed prudenter obseruet motus, & verba: quæ si appareant sine ratione dicta, & extra propositum, & in dicendo, & agendo patiens non perseueret in eodem, semper declinans à proposito, & multa dicens; nec ad aliquod præceptum instructiuum, vel lenitiuum dat responsum, nec vllum signum præbeat euidens præsentiæ diabolicæ, sunt effectus humorum matricalium.

Vel secũdum imaginationem.

Eadem ratione humores melancholici dant causam apparentis vexationis; sed hi cognoscuntur

tum

tum per medicamenta, quæ comprimunt illos; ſicut etiam humores matricales: tum per patientis complexionem, ac Medici iudicium, qui vnà cum Exorciſta poterit ſoluere difficultatem, ac ſalutaria ægroto adhibere pharmaca, ille corporalia, iſte ſpiritualia.

548 *Cur dæmon ingrediatur aliquando in corpora infantium.*

In puerulos verò, & infantes, qui adhuc vſus rationis ſunt expertes, ac ſub cura parentum vitam degunt, dæmon ingreditur vt plurimùm ob eorum parentum, vel curam habentium negligentiam in eos commendando diuinę protectioni, ſignando ſigno crucis, rebus ſacris muniendo, angelicæ cuſtodiæ conſignando, & confidendo in Deum, quòd ob ſuam infinitam bonitatem, ac liberalitatem ab omni maleficio, ac dæmoniaca infeſtatione, & à cunctis periculis illos ſit ſeruaturus. Quod rectè docet Auguſtinus *ſerm.2. Dom.23. poſt Trinitatem*. *Mox*, ait, *vt homo ſæculo naſcitur, & vitam plenam miſeria velut propheta futuri laboris ſui præconio lacrymoſa vocis ingreditur, etiamſi nondum in animo ſuo, in animo tamen parentum ſuorum, vel quorumlibet hominum, in quorum manibus nutrienda eius infirmitas iacet, tentari iam poteſt, & diaboli circumuentionibus rapi, aut per ligaturas execrabilium remediorum: aut per ſacrilega ſacra gentium: aut ſi fortè mors vrget negligentia renuntiationis in Baptiſmo ſalutari: & vt breui complectar, tentatur illa ætas, cum à ſuis in mundo diligitur, & in Chriſto negligitur*.

QVÆSTIO V.

Quomodo dęmones exiſtant in corpore humano?

549 *Dęmones aliquando plures, aliquando vnus exiſtunt in corpore humano. Quomodo inſint corpori humano.*

EXiſtentia talis eſt, vt aliquando vnus, aliquando plures ſint in vno corpore. Nam in nocendo homini gaudent ſocietate. Vndè aliquando integra legio, quæ 6666. ideſt, ſex millibus, ſexcentis, ac ſexaginta ſex dæmonibus conſtans in vno corpore reperitur; vt probatur ex dæmoniaco Lucæ 8. & dicto Chriſti aſſerentis Lucæ 11. immundum ſpiritum ſuis ſedibus expulſum ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe, per quos multitudo dæmonum intelligitur, aſſumere, atque in domum reuerti, ex qua exierat. Hi autem ſpiritus non inſunt vt accidentia ſuis ſubiectis: nam ſunt ſubſtantię perfectæ. Nec vt partes ſuis totis, & compoſitis, quia partes corporis, aut animæ non ſunt; vt benè docet etiam Toſtatus *in cap. 8. Matthæi q.113. ad 1.* Non enim ex dæmone, & corpore fit vnum per ſe, ſicut ex materia, & forma. Nec vtriuſque, ne alterius ſupplere poſsũt vices, ſi idem homo viuus perſeueret. Nequè totum quoddam, & abſolutum in aliquo ſuppoſito referre queunt concurrentibus duabus perfectis naturis in vnam hypoſtaſim: hoc enim ſoli Chriſto Domino conuenit; ſed inſunt vt motores rebus motis: nam corpora mouent; ſed ita vt nullum iſtis dent nouum eſſe; nec propriè vnum quid cum obſeſſis conſtituunt. Et licèt in corpore ſimul ſint cum Anima; non tamen eodem modo exiſtunt in illo: Nam anima eſt per modum informantis: Dæmon verò per modum aſſiſtentis, vel poſſidentis, ſicut motor in mobili. Anima ſimul cum corpore, in corpore, & in eſſentia corporis, vt eſſentia eſt: Dæmon ſimul cum corpore, & in corpore: ſed non in eſſentia corporis, vt eſſentia, eſt, vt teſtatur Abulenſis *loco cit. ad 2.*

Joſeph Angl. in 2.d.8.q. 2.diff.3. & 4.

Sic dæmones exiſtentes in corpore aliquandò totum corpus hominis occupant: Aliquando membrum aliquod, caput, brachia, tibia, pectus, & huiuſmodi partes ſingulares, in quibus ſuas ſedes ponunt: Aliquando in ſumma, & imperceptibili hominis particula, in qua latent; cum ſint ſpiritus corporis expertes; nec tamen ita inſunt in illis, vt ſemper in eadem parte permaneant; cum ſępè mutent ſtationes, & nunc plures poſſideant, nunc pauciores, vt ſuo damno probant in dies maleficiati, & à dæmone poſſeſſi: Aliquando ad tempus deſerunt, ſed poſtea redèunt: Ita docet Petrus Thyreus, & Sanchez. Et licèt ſint in corpore, & poſſint eſſe in quacumque parte corporis: non tamen poſſunt eſſe intra animam, nec ei illabi, quod ſolius eſt Factoris, vt docet Auguſt. *lib. de Eccleſiaſt. dogmatib. cap. 81. tom.3.* *Dæmones*, inquit, *per energicam operationem non credimus ſubſtantialiter illabi animę; ſed applicatione, & oppreſſione vniri: Illabi autem menti illi ſoli poſſibile eſt, qui eam creauit, qui natura ſubſiſtens incorporeus, capax eſt ſuę factura.* Idem pluribus probat Toſtatus *loco cit. ad 3.*

In qua parte corporis reſideant. Lib. de dam. c.8. Lib.2. in prac. Decal. c.42. n.7.

Non poſſunt illabi animæ

QVÆSTIO VI.

Quid dęmones operentur in corpore, quod poſſident?

OMiſſis, quæ dæmones in ſenſibus tum externis, tum internis extra corpus manentes operantur, de quibus ſupra breuiter *num. 535. & ſequent.* Dico eos intus manentes operari: Primò ſenſibus internis illudendo, maximè imaginatiuæ, ac phantaſię, quam etſi notiæ ſpeciei impreſſione immutare non poſſint, & per conſequens efficere, vt qui numquam vidit colores externos, elegantiam tabellæ pictæ diſcernat: aut qui non audiuit, iudicet de muſicæ ſono; poſſunt tamen potentias illas decipere, & turbare, vel corpus formando phantaſticum, quod oculis obijciant; Vel ſpecies eorum, quæ homo vidit aliquando, confundendo, & ex illa cognitione formãdo nouas ſpecies eorum, quæ numquam vidit; Vel ſpiritus animales, qui interiorum ſenſuum functionibus peragendis inſeruiunt, mouendo; Vel in corpore concitando motiones, & affectiones varias; atque ita ex illis formationibus, concitationibus, commixtionibus, & agitationibus ſpecierum, aſſumptis etiam vaporibus inſtituto accommodatis, efficere, vt homo videat, aut ſe videre credat ea, quæ non ſunt nec viſa, nec audita vmquam fuere: quod facit oſtendendo præſens, quod non eſt; aut aliter quàm eſt; aut abſcondendo, quod præſens eſt, vt docet Auguſt. *lib. de cura pro mortuis agen. cap.12.* D. Bonau. *in 2. diſt. 8. part. 2. art. 1. q. 3.* & Toſtat. *in cap. 8. Matth. q. 116.*

550 *Dæmones in corpore exiſtẽtes ſenſibus internis illudũt.*

Infra n. 884.

Ex quibus operationibus horrendæ procedunt infirmitates: cum omnes extraordinarij effectus, qui in energumenorum corpore conſtituuntur, & à dæmonibus cauſantur, huic perturbatæ potentiæ ab incredùlis, qui poſſeſſiones reales negant, aſſignentur. Tam enim potens eſt in homine agitando, vt eius effectus omnem naturæ virtutem prætergredi videantur. Inter plura exempla, quibus hæc veritas comprobari poſſet, vnicum referam cuiuſdam Paſqualini de Tondellis à Ceneta annos nati 40.

Ex illuſionibus procedũt infirmitates, & effectus extraordinarij.

Hic Anno 1649. Calendis Decembris Taruiſij ad me acceſsit, dicens, ſe multa extraordinaria contra ſuam voluntatem ſolitum eſſe operari, ac multa

Exẽplũ ab Auct. relatũ.

multa videre insolita; præcipuè, quòd sæpiùs obscura nox sibi videbatur clara dies, idcircò media nocte è domo egressus per Ciuitatem hùc illùc discurrebat. Cum esset colonus, dum frumentum seminabat in agro, sibi videbatur, manum plenam habere serpentibus, eosque quaquauersum proijcere, ac dispergere. Dum Ecclesiam Cathedralem ingredi volebat, illa sibi videbatur à summitate vsque ad solum totam plenam esse puluere, ac plumis ita densis, vt ipsius oculos replerent, quòd in Ecclesiam ingredi non posset: At quia in mente sua cognoscebat, hanc esse deceptionem, vim sibi ipsi faciebat, ac se signo crucis signans ipso facto præstigium euanescebat, & ipse templum introibat. Cum transiret ante quandam crucem grādem, quæ est ante ianuam Ecclesiæ S. Francisci, illa crux sibi videbatur esse suus currus, ex quo cum decidere clauus videretur, ipse accepto malleo, vel lapide fortiter crucem percutiebat, putans clauum in suo curru infigere. Plura alia sæpiùs videbat, puta vnam rem pro alia; ita vt hìc, nunc illìc se absconderet; nunc fugeret ab hominum consortio; nunc alia huiusmodi perageret, pro quibus ab omnibus vt stultus putabatur. Quæ prædicta, sicut & alia mihi enarrauit etiam ipsius vxor, dicens, hæc illi sexdecim annis continuis euenisse. Quibus à me auditis experiri volui, an præstigia huiusmodi fierent à dæmone extrinsecùs manente, vel intrinsecùs eum possidente. Sic dæmoni iussi in nomine Iesu, quòd si in corpore illius existeret, se manifestaret. Et ecce statim præstigiator antiquus seipsum propalauit, hominem torquendo, ac consternatum agitando; sed statim dæmoni iussi, vt cessaret à vexatione, nec illi vllum afferret nocumentum. Postea instruxi hominem in fide, ac confidentia in Deum collocanda, ac potestate à Deo, & ab Ecclesia ad dæmones expellendos mihi tradita, eumquè admonui, vt interim per orationem se disponeret, ac post aliquot horas rediret. Sic tempore debito regessus præsentibus RR. quibusdam PP. quibus Pasqualinus præfatus omnia supra dicta enarrauerat, iterum obsesso instructo, & excitato ad actus confidentiæ in Deum, ac detestationis in dæmonem eliciendos, cæpi dæmonem acriter obiurgare, qui per obsessum pugnis me impetere minabatur; numquam tamen me offendere potuit; sed post aliquas breues vexationes, in terram collisiones, ac volutationes, quibus exagitauit obsessum, ab illo per præceptum à me factum in nomine Iesu exire coactus est. Sic homo ille totus hilaris Deo gratias agens pro sua liberatione, ad suam patriam remeauit.

§. I.

551 *Dæmon in corpore excitat humores.*

SEcundò humores mouet, ac perturbat; Excitat enim atram bilem, quam adauget admotis causis opportunis, vel detento ipso humore, nè expurgetur; fuligines in cerebrum, & internos sensuum meatus propellit; noxia excrementa coaceruat ad iuncturas; spirituosam ex ipso sanguine substantiam expurgat à crassitiæ materiæ, & ea inficit spiritus vitales, atquè diuersas infert noxas: Vndè Codroncus Medicus timoratus, & doctus *lib. 3. cap. 2. de morbis veneficis: Si aliquem*, ait, *melancholiæ morbo dæmon afficere velit, melancholicum succum auget; vel iam genitum, aut actum commouet in cerebrum, atque in internorum sensuum sedes vapores atros defert. Quid si apoplexiam, cathocum, & alios similes affectus excitare statuerit, crassos succos ad cerebrum defert, quibus venas cerebri, vel eius ventres, vel neruorum origines obstruit. Si cæcitatem, excrementa ad oculos traducit: vel etiam humorem aqueum chrystallinum oppositum agitat, vel crassefacit, vt spiritus visui permeare non possint. Simili ratione surditatem infert, vel excrementa aceruando: vel retinendo aerem congenitum, quominùs moueatur.* Hæc Codroncus.

Vel hoc præstat, virium, & potentiarum debilitatione, dissolutione, & destructione. Nam si integræ, & suis locis constitutæ sua exequuntur munia, non dubium est, quin ad illa præstanda reddantur ineptæ, si debilitentur, dissoluantur, aut destruantur: vt cùm cæcitatem vult inferre, neruos visorios ita comprimit, quominùs species visiua per eos recipiatur. Sic cum surditatem, neruum auditorium, quominùs suum valeat exequi munus. Comprobatur exemplo illius dæmoniaci, *quem*, ait Lucas cap. 11. *dæmonis operatione mutum fuisse*: Apud Matthæum *non solùm mutus, sed & cæcus fuisse narratur*: vt docet Beda, ac Remigius. Theophilactus non solùm mutum, sed surdum vocat. *Qui autem*, ait, *Domino oblatus fuit, & mutus erat lingua, & surdus auditu.* *Vires debilitat, dissoluit, destruit.*

§. II.

TErtiò nocet homini organa corrumpendo, quibus sensus sunt alligati. Nam sic eos, vel hebetat, vel noxiè afficit. Cum enim non possit corpus ritè operari, nisi illis mediantibus, tunc à dæmone eis corruptis, non solùm desinunt suas exequi functiones; sed omninò fatigantur, franguntur, langueſcunt, & pereunt. Vel nocet contractione, & distractione membrorum, vt maximi excitentur dolores. Nam si parturientes tanta patiuntur, quid maleficijs affecti, cum membra contrahantur, & distrahantur tàm atrociter, vt in equuleo torqueri videantur? Simili diabolica vexatione affecta erat mulier illa, *quæ*, vt ait Lucas cap. 13. *annis 18. habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata, nec omninò poterat sursum respicere, quam* ait Christus, *Sathanam alligasse.* 552 *Organa corrūpit.* *Membra distrahit vel contrahit.*

Quartò hominibus obsessis dæmon nocet impellendo eos in varia pericula, nunc in ignem, vt flammis consumentur: nunc in aquam, vt suffocentur: nunc in præcipitia, vt collidantur, aut aliàs miserè pereant; cuius impulsionis Marci 9. luculentum habemus exemplum in illo dæmoniaco, qui ad huiusmodi mala incurrenda à dæmone impellebatur, qui à Christo fuit à dæmoniaca tyrannide liberatus. *Impellit in varia pericula.*

Tandem sæpè mortem ipsam variè infert: Nam, vt benè etiam docet Tostatus *cap. 8. in Matthæum quæst. 120. Dæmones plurimos homines occidunt; nec longa mora opus est ad hoc, quia subitò poterunt multos occidere*; sic fuit de dæmone, qui occidit septem viros Saræ, Tobiæ 3. sic etiam dæmones occiderunt vna hora in Ægypto omnia primogenita hominū, & pecorum: Exod. 12. fuerunt autem dæmones, qui hoc fecerunt. Psal. 77. scilicet, *Misit in eos iram indignationis suę, &c. immissiones per Angelos malos.* Quando enim permittuntur à Deo occidere, occidunt. Hę ergo, & aliæ similes sunt operationes dæmonum malignæ, quibus homines intrinsecè vexare consuescunt. Vide *tomo 1. pag. 97. & 98. num. 301. & seq. vbi latè hęc describuntur.* *Mortē ip sā infert*

Harum

§. III.

553 *Prędicta mala possunt fieri à dæmonibus extra corpora manẽtibus.*

HArum autem operationum nonnullæ à dęmone, siuè intra corpus, siuè extra corpus existente exerceri valent. Potest enim extra manens sic torquere arreptitios (dummodo sint intra sphęram actiuitatis suæ) eos cogendo ca[illegible]re in ignem vel aquam; sicut illum, de quo Matthæi 17. & Marci 9. Mouere ex impetu ad discurrendum hùc illùcque vt dicitur de quodam arreptitio Luc. 8. qui ruptis vinculis agebatur à dæmonio in desertum: Inducere, vt se torqueant, vt ille, qui se concidebat lapidibus Marci 5. Aliaque huiusmodi opera in eis exercere; sicut Actuum 19. de arreptitio, qui inualuit contra duos, ita vt nudi, & vulnerati fugerent de manibus eius. Quæ omnia possunt fieri à dęmone extra corpus manente per solam applicationem virtutis motiuæ ad impellendum; licèt meliùs fiant existente dæmone intra corpus: quia meliùs potest sibi coaptare illud ad mouendum, quàm si extra manserit: vt latè docet Tostatus *in c.8. Matthęi q.113.* sicut prędictis Energumenis, actualiter dæmone existente intra corpus, omnia prædicta eueniisse, credendum est.

Quędã operationes fiunt à dæmonibus nõnisi intra corpora existentibus: vt perfectè loqui.

Aliæ verò sunt operationes, ad quas regulariter dæmon est intra corpus, vt per os Energumeni perfectè loqui. Multa enim arreptitij loquuntur, quæ constat, eos non dicere, sed dæmones per illos: cum sæpè ipsi non se intelligant. Ad hoc autem necesse est, ait Tostatus *loco citato*, dæmonem esse in corpore: quia locutio fit per motum organorum interiorem, quæ à dæmone mouentur prout est in corpore.

§. IV.

554 *Dęmones sæpissimè sunt in corpore etiãsi nõ loquãtur*

SEd non solùm regulariter, quando per homines loquuntur dæmones, sunt in corpore; sed etiam sæpiùs quamuis non loquantur. Nonne *Iesus*, Lucæ 11. *erat eijciens dæmonium, & illud erat mutum?* Ad quid enim Christus, cùm aliquem sanabat arreptitium, de corpore exire dæmoni præcepisset, nisi in corpore fuisset? Hunc namque modum loquendi: *Exi ab homine spiritus immunde*, non ad operationem tantùm; sed ad personam dæmonis in corpore existentis, & operantis dirigi planè constat. Quarum locutionum formulæ extant Matthęi 8. Marci 5. Lucæ 8. Vndè non solùm verum est de spiritibus loquentibus, vt dicitur Marci 1. & Lucæ 4. scilicet, *Exibant dæmonia à multis clamantia, & dicentia: Tu es filius Dei*, & Actuum 16. dicit Paulus spiritui: *Præcipio tibi in nomine Iesu exire ab ea*, & dicitur, quòd *exijt eadem hora*. Sed etiam de spiritibus non loquentibus: sic patet Marci 9. de illo dęmone, qui allidebat puerum, & cogebat spumare, & proijciebat in ignem, & in aquam, & tamen non loquebatur: quia erat spiritus mutus, & surdus, sicut Christus dixit illi: *Exi ab eo, & amplius nè introeas in eum*. Poteratnè clariùs Christus explicare, ac demonstrare, dæmonem esse in corpore secundum suam substantiam, & existentiã. Si enim tantùm in corpore suam habuisset operationem, vt dicunt quidam, cum possit operari in corpore etiam manendo extra corpus, Christus tantummodo præcepisset dæmoni, nè ampliùs noceret homini; nec vsus fuisset illo verbo: *Exi ab homine, nec introeas*: quæ verba ex vi propria respiciunt dæmonis substantiam, & existentiam, & non puram operationem: cum dæmon possit manere in corpore definitiuè, & nullam sensibilem efficere operationem. Sic generaliter quandocumque agitur de sanatione arreptitiorum, dicitur, quòd eijciuntur dæmonia, vt habetur Matt. 10. *Dedit Discipulis suis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent illos*; qui neutiquam eijci dicerentur, nisi priùs intra corpus existentiam haberent. Quam veritatem docet Tostatus *q.113. in cap.8. Matthęi*, Scotus *in 2.d.2.q.5. & 6* Ioseph Angles *ibi q.3.diffic. 2.* cum tota Scotistarum Schola. Hęc de dæmone. Qui maiora videre cupit, legat Delrium *lib.2. Disquis. Mag. per totum*, Theologos *in 2. vbi de Angelis*, Pelbartum *tom.2. Rosarij. ver. Dæmon*. Malleum Maleficorum, Anan. *de natura dæmonum*, Compendium Malef. Guaccij, ac cæteros supra in hoc articulo allegatos.

Cõstat ex variis locis Euãgelij.

ARTICVLVS II.

De Maleficis, vt causa Maleficiorum.

CErtissimum est apud omnes, qui de maleficijs pertractarunt, vt maleficium aliquod perficiatur, præter diuinam permissionem de qua infra *art.4.* & diaboli operationem, de qua supra, requiri liberam hominis ex malitia in illud consentientis voluntatem, sine qua opus malum etiam à Deo permissum, & à dęmone consummatum maleficium dici non potest. Ex quo tentationes, morbi, calamitates, cæteraque mala, quibus dæmon per seipsum Sanctos insequitur, vt S. Iob, S. Antonium, & alios, sicut & tormenta, ac punitiones, quibus aliquando in hac vita aliqui peccatores iniqui torquentur, vt Saul, & nonnulli tyranni, non maleficia, sed opera diabolica vocitantur; & Sancti, & homines illi iniqui ijs affecti haud maleficiati, sed vexati dicuntur: nam licèt omnes maleficiati sint vexati à dęmone; non tamen omnes vexati à dęmone sunt maleficiati. Quare ad perfectionem operis malefici non sufficit, dęmonem id malum efficere; sed necesse est, hominem maleficum libero arbitrio, & malitioso consensu, & voluntate determinata ad illud concurrere, vt ex operatione diabolica, & humana cooperatione eius consurgat integritas, vt testatur Delrius *Disquis. Magic. lib.3. par.1.q.1.* Binsfeldius *tract. de Confess. malefic. prælud.1.2. & 3.* & communiter omnes, qui de maleficijs tractant.

555 *Ad maleficium requiritur libera hominis in maleficium cõsentiẽtis voluntas*

§. I.

HI autem Malefici à Doctoribus, qui de maleficijs tractant, varijs nominibus insignuntur, prout sunt varia eorum studia, in hoc tamen vno omnes conuenientes, quòd maleficijs exercendis, quibus ope dæmonum alijs damnum paratur, operam nauant.

556 *Maleficorũ varia nomina.*

Magi vocantur ob abstrusam rerum naturalium, & effectuum mirabilium notitiam, quam præseferunt. Venefici: quia veneno homines, & animalia inficere, & interficere consueuerunt. Incantatores: quia verbis, & carminibus opera magica perficiunt. Sortilegi ob sortilegium, quod vniuersaliter acceptum omnes diabolicas artes complectitur. Sortiarij ob sortes immissas in creaturas. Sagæ à satis agendo, aut sagiendo: quia in officio satis, & nimis agunt, nimiaque scire desiderant.

Stri-

Striges ab aue Poetarum fabulosa, que nocturno tempore infantes necare, & rapere, eorumque sanguinem sugere, & absorbere dicitur. Lamiæ à bestia monstruosa, quæ fœtus dilaniare creditur. Pharmaceutriæ à Virgilio: quia pharmaca siuè noxia, siuè proficua sanis, vel ægrotis propinare solent. Et communiori vocabulo Malefici à malefaciendo: eò quòd studio, operatione, & conatu malis inferendis insudant; nec aliud magis auent, quàm impellente, & operante dæmone maleficijs non solùm homines, sed alias creaturas, quæ ad homines spectant, inficere, ac diuexare, vt habetur 26.q.5. *can. Nec mirum, & L. Nemo. C. de malef. & mathemat.* & ita eos communiter appellat vulgus.

QVÆSTIO I.

Quibus modis Malefici concinnent sua maleficia.

REspondetur, Maleficos varijs modis, operante dæmone, sua maleficia concinnare; quæ omnia ad triplex maleficij genus reuocari possunt, nempè ad Somniferum, Amatorium, & Hostile.

557 *Per maleficium somniferũ quid operẽtur malefici.*

Somnifero maleficio hominibus damnum inferunt Malefici, dum eos potione aliqua, vel malo carmine, aut certis ritibus soporant, vt interea eis venenum infundant; vel infantulos rapiant, aut necent; vel furtim quid subtrahant; vel stupro, adulterioue aliquam mulierem contaminent. Quod faciunt interdum Malefici, & fieri potest naturalibus sopiferis venenis. De his plurima exempla congerunt Binsfeldius *de Confessionibus malefic. par. 1. conclus. 5.* Remigius *lib. 2. cap. 4. dæmonol.* Delrius *l. 3. par. 1. Disquis. magic. quæst. 2.* & patet exemplo, quod narratur *in vita D. Bernardi lib. 2. c. 6.*

Nam ibi tot annis adiacentem maritum incubus vxoris fefellit, quod eo dormientem factum oportuit. Simile mihi enarrauit anno Domini 1649. quędam vidua, quę viginti, amplius annis à dæmone incubo vexata erat; qui singulis noctibus cum ea carnaliter, acsi maritus eius esset, commiscebatur, loquebatur, ac familiariter conuersabatur; imò, vt ipsa dixit, noctu in cameram quandoque introducebat Magos, ac Maleficos, qui eam comprimebant, & dum maritus adhuc viueret, & cum ea in eodem lecto decumberet, eo dormiente dæmon incubus forma viri assumpta illam cuiuslibet generis spurcitijs carnalibus fœdabat; quod non ità facilè dæmon assecutus fuisset nisi prius illius maritum somnifero maleficio soporasset.

§. I.

558 *Maleficiũ amatorium quid operetur in hominib.*

MAleficio amatorio homines affici dicuntur, dum dæmone suis maleficis philtris, & poculis amatorijs operante, ad impurum amorem, tàm validè flectuntur, vt non amare, sed furere videantur, Quod dæmonem perficere posse, diuinæ testantur scripturæ. Oseæ 4. Hostis humani generis vocatur *spiritus fornicationis*: quia potest incendere hominem ad libidinem, non tamen cogere nisi volentem, vt explicat Cassianus *Collat. 7. cap. 32.* Nahum. 3. *Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ, & gratæ, & habentis maleficia.* Quod de maleficijs amatorijs rectè interpretatus est Franciscus Ribera. Ferè similia verba sunt apud Baruch *in epistola Ieremiæ 8. vers. 42.*

Idem Patres asseuerant, S. Irenæus *lib. 1. cap. 9.* S. Gregor. Nazianzenus *or. 20. in laudem Cypriani*, S. Gregorius Roman. *lib. 1. Dialogorum c. 4.* S. Epiphanius *lib. 1. tom. 2. contra hæres. Ebionitar.* Arnobius *lib. 1. contra Gentes* & S. Hieronymus *l. 3. Comment. in epist. ad Ephes. cap. 6.* qui docet, aliquos esse dæmones amoribus, & amatorijs canticis seruientes.

Theologi vno ore talem admittunt potestatem, S. Thom. D. Bonau. Petrus de Palude *in 4. sent. d. 24.* Alphonsus à Castro *l. 2. de iusta hæretic. punit. c. 15.* Michael Medina *lib. 2. de recta fide in Deum cap. 7.* & moderni omnes sequuntur.

Idipsum confirmant leges, quæ sub grauioribus pœnis pocula amatoria vetant *l. Constantiniana. Eorum. C. de Maleficis, & Mathem. L. 3. §. Adiectio. ff. Ad legem Corneliam. de Sicarijs, & L. Si quis aliquid. §. Abortionis, aut poculum amatorium. ff. de pœnis.* Quibus stipulantur omnes Iurisperiti. Idem testantur Philosophi, Medici, ac Poetæ, quos omnes videre licet apud Delrium *Disquisit. mag. lib. 3. par. 1. q. 3.* vbi etiam explicat modum, quo huiusmodi formantur maleficia, & effectus, quos dæmones in hominibus operantur, ad quem remitto Lectorem.

§. II.

559 *Per maleficium nõ potest cogi voluntas ad amandũ*

HOc vnum non reticendum censeo: vz. quòd in ijs operationibus magicis quantumuis efficacibus, numquam voluntas, seù liberum arbitrium potest cogi. Nam etsi diabolus possit mouere corpus, turbare phantasiam, & medijs sensibus internis, & externis in intellectum cogitationes excitare: tamen non sic mouere voluntatem potest, vt in suo actu cogatur: quia implicat contradictionem, illam esse liberam, & tamen quoad actum suum interiorem cogi, vt eruditè docet D. Bonauentura *in 2. dist. 25. par. 2. quæst. 5.* & sustinent communiter Theologi. Si quid enim vult, ex hoc, quod libera est, liberè vult: & si aliquid vult, voluntariè vult. Si autem cogeretur, aliquid seruiliter vellet, & inuitè vellet, & sic simul, & semel actum haberet liberum, & seruilem; voluntarium, & inuoluntarium, quod est impossibile. Ideò totum, quod facit veterator ille, est, liberum arbitrium allicere, & libidinis pabulum ministrare per concupiscentiæ motus, & cogitationes intrinsecùs commotas, & excitatas.

Vndè si quis per maleficium amoris inductus moueatur ad aliquam mulierem concupiscendam, eamquè in sponsam ducendam, matrimonium tenet, nec potest dirimi: quia licèt ibi fuerit inductio; non tamen ibi fuit coactio: Actus enim voluntatis, quo præstitit consensum fuit liber, quod sufficit ad validitatem contractus.

§. III.

560 *Malefic. ciũ horribilibus maleficijs, aut damnum inferentibus, aut aptis homini inferre, aut ideò adhibitis, vt inferatur: dum actu, inferat potentia, & intentione hominum à facie terræ exterminare, seù vt explicat S. Antonius à Padua, form.*

HOstili maleficio quot modis, putas, sæuit in homines furens eorum inimicus, qui nomine *Abaddon* Hebraicè vocatus, Græcè *Apollion*, Latinè *Exterminans dicitur*? & re, & facto talem se exhibere desiderat, generalia in bonis animæ, & corporis, & fortunæ exterminia inducendo, hostilibus maleficijs, aut damnum inferentibus, aut aptis inferre, aut ideò adhibitis, vt inferatur: dum actu, potentia, & intentione hominum à facie terræ exterminare, seù vt explicat S. Antonius à Padua,

ſerm. 24. *extra terminos vitæ æternæ ponere* conatur; quod præſtat multipliciter.

Nocet Animæ. Primò enim dæmones animam maleficijs aggrediuntur, dum errorem in intellectum, in voluntatem odium, in memoriam obliuionem inducunt; vt docet Toſtatus *in cap.* 8. *Matth. q.* 121. *Dæmones*, ait, *Suar. li. 8. de Angel. c. 20. num. 8.* *ſunt valdè inuidi, & ſummè deſiderant nocere hominì; ideò ex inuidiæ tentant eum inducere in peccatum, nè aſſequatur beatitudinem*; quod intelligè tentant, ſiuè per ſeipſos, ſiuè per Maleficos.

Corpori damna infert. Secundò *ſi non poſſunt animæ nocere, ſaltem tentant damna corpori inferre*, vt proſequitur Toſtatus; quod vt pluri mùm exequuntur per ſuos Symmiſtas, nempe per Maleficos, qui hominibus nocent, nunc deuouendo, ideſt dæmonem in brutorum, vel hominum corpora ſola imprecatione immittendo, vt pluribus exemplis Remigius *lib.* 2. *cap.* 9. *&* 10. *dæmonolatriæ* confirmat. Nunc viros, ac mulieres malè afficiendo: Et hos quidem genitalium languedine, *Varia in vſu matrimonij.* retractione, abſconſione, ſubtractione, caſtratione, ſeminis exſiccatione, infrigidatione, & ſpirituum vitalium ad membra generationis prohibitione: Illas verò muliebrum locorum arctatione, obſerratione, dilatatione, matricis indignatione, & concubitus horrore; Vtroſquè impotentia coeundi, odio reciproco, impedimento contactus, cohærentia, mutua canum more, varijſquè modis. De quibus Paludanus *in* 4. *diſt.* 34. *quæſt.* 2. *art.* 3. Petrus Gregorius *in Syntaxi Artis mirabilis tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 7. Auctores Mallei Malefic. *part.* 1. *queſt.* 8. Binsfeldius *tract. de Confeſſionibus malefic. part.* 1. *quæſtionis, concluſ.* 6. & communiter Theologi *in* 4. *diſt.* 34. Canoniſtæ *in tit. de frigidis, & malefic. & diſt.* 33. *q.* 1. *c. ſi per ſortiarias*. Vide fusè tom. 1. n. 655.

§. IV.

561 *Mulieribus prægnantib.* INſuper dæmonum ope Malefici, ac Striges mulieribus vterum gerentibus abortus, vel vehementiſſimos partus dolores mittunt: vt habetur *L. ſi quis aliquid.* §. *qui abortionis. ff. de pœnis. & L. prægnantem. eodem ff.* Aliquando lac mulierum ita deſiccant, vt etiamſi maturos edant partus, tamen illo ſemper carent. Quod etiam operantur in fœmellis animalium; vt exemplis confirmat Paulus Grillandus *tract. de Sortilegijs q.* 6. Tandem miſeros homines varijs ægritudinibus vexant, dolore capitis, dentium, pectoris, ſtomachi, ventris, renum, membrorum debilitatione, neruorum attractione, carnis tumefactione, hydropiſi, paralyſi, ipſaquè morte, vt ſupra proſecuti ſumus *n.* 550. *& ſequent.* Maximè autem, ac ſæpiùs nocent infantibus; quia hoc ſecuriùs præſtant, cum illi eos de offenſa, & delicto accuſare non valeant. Hos autem nunc faſcinatione, nunc ſtrigatione è medio tollere conantur; vt teſtantur Delrius *Diſqniſit. Magic. lib.* 3. *quæſt.* 4. *ſect.* 1. ac Bartholomæus Spineus Magiſter Sacri Palatij *q.* 8. *de Strig.*

§. V.

562 *In bonis fortunæ.* TErtiò Malefici poſt deturbatas animas, & læſa corpora in bona fortunæ graſſantur præcipuè per incendia, quæ excitant in domibus deponendo gladium, haſtam, ſcipionem, linteolum, quo inuolutæ ſunt minutiæ quædam inſtar fœni diſſecti, aliaquè id generis ignis, & caloris expertia; ex quibus poſtea flãma prorumpens inextinguibilis citò ædes abſumit, quicquid domeſtici in contrarium nitantur: vt certiſſimo exemplo cuiuſdam Ianæ Nigræ Armacurianæ confirmat Remigius *lib.* 2. *cap.* 13. *dæmonolat.* Vel ijdem à dœmone ollam plenam ignitis carbonibus accipientes, eam in domos, pagos, & oppida inuertunt, vt breui tempore conſumantur (Sicut Oppido Schiltaco in Heluetia intra horam igne conſumpto accidit) vt referunt Eraſmus *in Epiſtolis*, & Lycoſthenes *in prodigijs*. Ex incendijs colligere licet, quid poſſint in tempeſtatibus, grandinibus, nebulis, pruinis, aquarum diluuijs, inundationibus, ſubmerſionibus, bruchis, vermibus, peſte, fame, alijſque publicis calamitatibus excitandis, quorum omnium exemplis abundant omnes Auctores, qui de Maleficis, ac maleficijs tractant. Rationem reddit Toſt. *in cap.* 8. *Matth. q.* 126. *Tanto*, ait, *ardore dæmones hominibus nocere deſiderant, quòd ſi non poſſunt nocere eis in ſeipſis, ſaltem volunt nocere in quibuſcunque rebus eorum.* *Petrus Binsfel. de Conf. malef.*

§. VI.

563 *Crimina magorũ puniri iubet Innocẽt. VIII.* PRædicta omnia Magorum, ac Maleficorum deteſtanda crimina complectitur, deteſtatur, ac pœnis debitis expiari iubet Innocentius VIII. Bulla ſequenti, quæ meritò hìc eſt deſcribenda pro incredulis, qui huiuſmodi Maleficorum facinora intoleranda negant.

Sanè nuper, inquit, *ad noſtrum non ſine ingenti moleſtia peruenit auditum, quòd in nonnullis partibus Alemaniæ ſuperioris, nec non in Moguntin. Colonienſ. Treuiren. Salzburg. & Bremen. Prouincijs, Ciuitatibus, terris, locis, & diœceſibus complures vtriuſque ſexus perſonæ propriæ ſalutis immemores, & à fide Catholica deuiantes cum dæmonibus incubis, & ſuccubis, ac ſuis incantationibus, carminibus, & coniurationibus, alijſque nefandis ſuperſtitionibus, & ſortilegijs, exceſſibus, criminibus, & delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges, vinearum vuas, & arborum fructus: nec non in homines, mulieres, pecora pecudes, & alia diuerſorum generum animalia, vineas quoque pomeria, prata, paſcua, blada, frumenta, & alia terræ legumina perire, ſuffocari, & extingui facere, & procurare; ipſoſque homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & animalia diris tàm intrinſecis, quàm extrinſecis doloribus, & tormentis afficere, & excruciare, ac eoſdem homines, nè gignere, & mulieres, nè concipere, viroſque, nè vxoribus, & mulieres, nè viris actus coniugales reddere valeant, impedire: Fidem præterea ipſam, quam in ſacri ſuſceptione Baptiſmi ſuſceperunt, ore ſacrilego abnegare: Aliaque quàm plurima nefanda, exceſſus, & crimina, inſtigante humani generis inimico committere, & perpetrare non verentur, in animarum ſuarum periculum, Diuinæ Maieſtatis offenſam, ac ſcandalum plurimorum, &c.* Poſtea huiuſmodi criminoſos debitas ſuis criminibus pœnas ſoluere præcipit.

Quæ maleficia Malefici, ac Sagæ perficiunt dœmonis ope aliquando per ſeipſum operantis; Aliquando mediantibus rebus naturalibus. Cùm per ſeipſum operatur, tunc Exorciſta remedijs ſpiritualibus, cum patiens eſt benè diſpoſitus iuxta regulas infra explicatas, poteſt tollere, ac deſtruere maleficium: At cùm in maleficio adhibita ſunt media naturalia, ſeruanda ſunt, quæ traduntur articulo ſequenti.

ARTICVLVS III.

De Rebus Naturalibus, vt sunt causa maleficiorum.

564 *Dæmon in maleficijs vtitur rebus naturalibus.*

QVamuis communis humani generis hostis sæpè sine rebus naturalibus homines diuersimodè lædere consueuerit; illis tamen semper in maleficijs vti, quandocumquè alicui malefaciendo operatur, incomperto est. Quas vult à Maleficis adhiberi, vel vt causas naturales: vel vt causas morales.

Vel vt Causis naturalibus, vel vt Causis moralib.

QVÆSTIO I.

Quænam sint causæ naturales maleficiorum.

Causæ naturales vim habẽt nocendi à natura.

RESp. causas naturales esse omnes illas, quæ nocendi vim à natura inditam habent, & naturaliter agunt in eum, cui vel ingeruntur interiùs: vel exteriùs applicantur. In confesso namque est, dœmonem non semper præstigiosè, sed sæpiùs verè, & realiter operari, præcipuè cum infirmitates, incendia, tempestates, & id generis mala excitare desiderat. Quod duobus modis facere consueuit: Altero per motum localem, quo inferiora corpora Angelis patent; vt docent Diuus Augustinus *lib. de Diuinat. cap. 3. & 5. & lib. 3. de Trinit. cap. 7. 8. & 9.* D. Thom. Sotus, Victoria, Angelus, & alij relati à Delrio *lib. 2. Disquisit. Magic. quæst. 8.* Altero per alterationem, actiua passiuis applicando, qui modus ipsi facillimus est. Nescit enim rerum omnium, quæ in mundo sunt, vires, sympathias, antipathias hominibus ignotas, ipsi notissimas; & ideò illa seligere solet, quæ optatum effectum producere possunt. Si perturbationes in animo sunt excitandæ, & morbi in corpus immittendi, scit, quæ res naturalis phantasmata commouere, turbare imaginationem, insanias, & deliria causare valet: quæ humores vitiosos agitare, inquinare spiritus animales, detrudere neruos, & generare paralysim, epilepsiam, febres phreneticas, cæterasque infirmitates. Nescit, quomodo aptè applicari debeant; cum optimè sciat, quid vniuscuiusque valetudini noxium, aut commodum sit: quo loco, tempore, circunstantijs debeant adhiberi: qua arte corporibus vel secundùm totam suam substantiam, vel secundum ipsarum partem spirituosam, & maximè efficacem clàm ingerendæ sint: quænam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata alijs læsis, alijs illæsis excitent; cum sint multa venena, quæ à tota substantia habent facultatem lædendi aliquam partem, vt Medicis manifestum est. Nescit denique vbinam locorum lateant illæ, quibus opus habet; & eas vndecumque, & à quocumque vult, maxima facilitate, & celeritate asportat, earumque virtutem auget, vt earum auxilio illa peragere queat, quæ solius naturæ operatio numquam efficeret.

Quibus dæmon vtitur.

Vel per motũ localem.

Vel per alterationem actiua passiuis applicando.

§. I.

565 *Dæmon vtitur agentibus naturalibus vt instrumentis.*

HOc autem Dœmon præstat, agentia naturalia sumendo vt instrumenta; vt docet D. Augustin. *lib. de Genes. ad liter. cap. 17.* Instrumenti verò conditio est, effectus non tantùm naturali suæ virtuti æquales, sed longè excellentiores, & facultati agentis principalis à quo mouentur respondentes producere. Vndè sicut securis, quæ in se virtutem habet secandi duntaxat, potest, quatenus instrumentum est periti fabri, à quo scitè mouetur, statuam elegantem, aut mensam artificiosam perficere: Et calor natiuus, qui est in humano semine, quà calor est, potest calefacere, rarefacere, segregare, condensare; sed quà instrumentum est animæ, ossa, neruos, & carnem generare potest; ita causæ naturales, quæ secundùm communem naturæ cursum natæ sunt aliquos particulares effectus producere, possunt alios edere suis viribus præstantiores, si à dœmonibus applicentur, qui illis tanquam notis instrumentis vtentes, quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda operantur; vt benè docet Delrius *loco citato*.

Res prædictæ non excedunt naturæ terminos vel vim naturalẽ causæ.

Hæc tamen numquam naturę cancellos effugiunt, aut excedunt causæ vim naturalem; vt benè docet D. Thomas *1. part. q. 110. artic. 7. ad 3. & lib. 3. contra Gentes cap. 103.* Insunt enim reuera hi effectus ipsis naturalibus agentibus eo modo applicatis, quibus dœmon applicando nihil confert præter conditionem, sine qua effectus isti non producerentur. Licèt namque vi rerum naturalium applicatarum vtatur; operatur tamen potissimùm per modum artificiosum. Vndè in ijs admirandis productionibus nec sola actiuitas rei naturalis secundùm se debet attendi, nec sola quoquè secundùm se dœmonis applicatio; sed ambo simul, idest vis naturalis applicata à dœmone, secundùm quod causa instrumentalis ijs operationibus est res applicata; Causa verò principalis ipse dœmon applicans. Tunc enim naturaliter effectus producitur, cùm vtriusquè causæ coniunctæ non superat facultates.

Quare dœmon illas omnes rerum proprietates, virtutes, & potentias naturales perspectas habens, cum vult mala inducere, ea iubet à maleficis adhiberi, quæ naturalem habent actionem in ordine ad effectus, quos producere intendunt; & sic applicari venena ad interficiendum, herbas ad sanandum, pulueres, & vnctiones ad malefaciendum. Quæ omnia à Dœmone iubente, & Malefico operante, ritè composita, causæ verè reales, & physicæ illarum ægritudinum sunt, & appellantur: eò quòd alicui passo applicata propriè physicè, & ex natura sua habent vim attingendi effectum, quem producunt, videlicet causandi talem ægritudinem.

QVÆSTIO II.

Quænam sint causæ morales maleficiorum?

566 *Causæ morales sunt res, quib. dæmon vtitur vt signis.*

RESpond. causas morales maleficiorum esse res illas, quæ virtutem non habent ex se producendi tales effectus, quales Dœmon, & Malefici intendunt; atque applicantur non vt causæ physicæ, & reales ægritudinum operatione malefica immissarum; sed vt causæ morales, vel saltem causæ, sine quibus non, vtpotè signa, & symbola externa, quibus positis

positis Maleficus dœmonem inuocat; & dœmon ad Malefici placitum operatur. Cum enim dæmon in omnibus ſtudeat Deum æmulari, ſignis mirificè delectatur.

Deus propria ductus bonitate ſigna quædam ſacra, quæ ſacramenta vocamus, ad ſalutem humani generis inſtituere dignatus eſt, quæ ſecundum Scotum *in 4. diſt. 1. q. 4.* ſunt veræ, & propriæ cauſæ inſtrumentales morales gratiæ, non phyſicæ, ideſt non ex ſua vi naturali; ſed ex virtute principalis agentis, ſeù ex diuina inſtitutione. His verò ita aſſiſtit, vt quoties adminiſtrantur, toties gratiam dignè ſuſcipientibus infundant: illoſque ſpiritualibus donis ſanctificent iuxta propriam cuiuſque inſtitutionem. Ità dœmon eius æmulus coniuratus pro ſua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promouendum, ſalutemque euertendam, ſenſibilia ſigna inſtituere, quibus ita ſemper aſſiſtit, vt quoties à Malefico adhibentur, niſi à Deo impediatur, peragat maleficium, de quo ambo ex pacto conuenerunt. Solet enim cum illo pactum inire, vt quamdiù ligatura, ver. gr. ſic annodata fuerit, vel quid tale defoſſum ſub limine, aut talis imago igni applicata, tandiù talis perſona ſit maleficiata; aut qui tali porta domum intrabunt, vel exibunt, tali dolore corripiantur: non quòd illa vim habeant ex natura ſua, & per ſe producendi, & attingendi noxios illos effectus; ſed quòd ex pacto dœmonem ad illos producendos inuitent, & diſponant, vt latè Delrius *Diſquiſ. Magic. lib. 6. cap. 2. ſect. 1. q. 3.* innumeros cumulans Auctores.

Signa maleficiorum ſunt falſa, & deceptoria.

Vndè non ſunt ſigna certa, & infallibilia, qualia ſunt Sacramenta; ſed falſa, & deceptoria: quia dœmon inuocatus non ſemper adeſt, & multoties Maleficum irridet, nec vult ad votum illum audire; vel quia non poteſt; vel quia non permittitur; vel quia ſic lubet.

Quæ dæmon vult apponi, vt per ea honoretur.

Illa tamen vult apponi, cum aliquid ab eo eius miniſter poſtulat, vt ſicut Deus in Sacramentis colitur, ita ipſe in maleficijs honoretur. Quod Auguſtinus *lib. 21. de Ciuit. Dei cap. 6.* aptè docet ijs verbis: *Dæmones*, inquit, *illiciuntur per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non vt animalia cibis; ſed vt ſpiritus ſignis, inquantùm, ſcilicet hæc eis exhibentur in ſignum diuini honoris, cuius ipſi ſunt cupidi.* Vndè ad malefaciendum ſæpiùs non operantur etiam pluriès inuocati, niſi ſigna pacti ponantur, res nempè ſenſibiles, puta cortices, herbæ, plantæ, plumæ, oſſa, capilli, & id generis quiſquiliarum, vt hac ratione malefici ſuam exhibeant ſeruitutem, debitumque teſtentur obſequium: vt docent Leonardus Leſſius *lib. 2. de Iuſt. & Iure cap. 44. de Magia, dub. 6.* Delrius *loco citato*. Binsfel. *Comment. in C. de malef. & mathem.* Auctores Mallei, ac omnes qui de maleficijs tractant.

QVÆSTIO III.

An ſpectet ad Medicum, vel Exorciſtam iudicare de rebus naturalibus in maleficijs adhibitis.

Spectat ad Medicum iudicare de rebus naturalibus in maleficijs adhibitis.

567 Dico 1. Quando res naturales adhibentur, vt cauſæ phyſicæ naturaliter operantes, ad Medicum ſpectat iudicare de illis; ipſe enim qui de rerum naturalium proprietatibus, actionibus, vi, & efficacia vnicuique ad ſuos proprios, & naturales effectus producendos à natura ingenita diſputat, ſententiam ferre debet, an naturalis virtus inſit (puta huic minerali, auripigmento, alumini, ijs herbarum radicibus, folijs, capillamentis, ijs auium roſtris, vnguibus, plumis, ijs animalium oſſibus, pellibus, inteſtinis, ijs oleis, vnguentis, pulueribus, quæ in lectis, culcitris, veſtimentis, aut domibus reperiuntur, eorum, qui maleficio ſunt affecti) naturaliter inducendi talem morbum, quo hic vir, aut mulier laborat. Et an vi operantis naturæ ſolida, puta acus, lapilli, oſſa ex eorũ ore prodeũtia in corporibus generari, in ea immitti, in eis retineri, & ex eis egeri valeant. Hæc enim, & ſimilia, prout ſunt cauſæ naturales naturaliter applicatæ, & naturalem operantes effectum, ad Medici cognitionem pertinent, qui circa phyſicam eorum actionem tanquam de re arti medicæ ſubiecta determinat, quæ, qualis, & quanta naturaliter eſſe poſſit: Et ideò, cùm talia reperiuntur, in quibus ſubeſt ſuſpicio maleficij, ipſi offerri debent, vt ex ſcientiæ Medicæ concluſionibus iudicet, an à tali re naturali huic perſonæ, vel loco naturaliter applicata talis effectus, qualis videtur in infirmo, vi naturæ, & phyſica operatione oriri poſſit,

Medicus debet de rebus naturalib. naturaliter adhibitis.

§. I.

568 QVòd ſi rem huiuſmodi, quæ maleficij cauſa eſſe putatur, cenſeat ex artis Medicæ præſcripto non habere à natura virtutem inducendi huiuſmodi morbum, qualem maleficiatus patitur, tunc negatiuè fert ſententiam, & indirectè iudicat eſſe maleficium. Cum enim iuxta ſcientiæ medicæ regulas directè declarat, ex hac herba, ver. gr. aliauè ſimili re morbum hunc naturaliter non poſſe procedere, indirectè aſſerit, illum aliundè præternaturaliter prouenire. Et cum cauſam naturalem non habeat, habere præternaturalem, ſeù liberam, dæmonem nempè opus maleficum perficientem, eſt aſſerendum.

Medicus poteſt ſententiam ferre de maleficio negatiuè & indirectè. Et quando.

§. II.

569 DIco 2. Pari modo quando res naturales in maleficijs naturaliter, ac phyſicè ſunt applicatæ, ac naturalem operantur effectum (puta dolorem in ſtomacho, vel in capite, vel torſiones in toto corpore) vt cùm à Maleficis dœmonis ope adhibitæ ſunt venena, aut venenatæ potiones propinatæ, vel id generis in corpore immiſſa; ſi infirmitates ab huiuſmodi cauſis productæ à perito Medico agnoſcantur, nec Dæmon ampliùs aſſiſtat, ſed ſpontè, vel coactè per exorciſmos, ac præcepta eccleſiaſtica, vel alia remedia ſpiritualia, de quibus infra, ab ægroto totaliter receſſerit, quis non fateatur, poſſe peritum Medicum remedijs naturalibus huiuſmodi curare morbos? Ratio eſt: quia quæ mediantibus cauſis naturalibus prouenium, mediantibus contrarijs eiuſdem ordinis tolli poſſunt. *Nihil enim eſt tàm naturale, quàm eodem genere quicquam diſſolui, quo colligatum eſſe reperitur. L. nihil. ff. de Reg. iuris.*

Cùm maleficia ſunt inducta per cauſas naturales naturaliter operãtes, ſi dæmon ceſſauerit, aliquando curari poſſunt à Medico.

Experientia hoc docet in dies in multis ægrotis, quorum ægritudines partim ſunt naturales, & partim tranſnaturales. Naturales prout proximè, & immediatè à cauſa proxima naturali, à rebus nempè naturalibus prouenire dignoſcuntur; Tranſnaturales verò prout remotè, & mediatè à dœmone oriuntur, qui per ſe, vel per maleficos venena, vel alia huiuſmodi noxia interiùs, vel exteriùs ad-

Experientia conſtat.

hibendo, varias in corpore excitat infirmitates, ad quas tollendas (præter exorcismos, ac præcepta Ecclesiastica, aliaque id generis spiritualia à perito Exorcista ad causam transnaturalem auferendam, remedia adhibita) ægrotis quoque ad Medicos est confugiendum, qui suis pharmacis vitiosos compescere humores, causasque morbi naturales auferre satagant, vt sic faciliùs perfectam valeant consequi sanitatem.

Non sit præceps Exorcista in iudicio ferendo de maleficio

Quare Exorcistæ diligentissimè est obseruandum, nè festinanter, ac præcipitanter suo iudicio, vel ipsorum afflictorum dictis acquiescat, qui nè pecunias impendant in soluenda Medico mercede, libentiùs, ac faciliùs ad Exorcistas confluunt, quos sciunt, suum gratis præstare, (vel saltem debere præstare) auxilium. Sed circumspiciat cautè, ac prudenter singula perpendat; ac præter signa certa, & euidentia, vel saltem probabilia, de quibus infra *artic.5.* obseruet etiam causas ægritudinis naturales, de quibus compendiosè infra *num.571.* Quòd si fortassè morbum deprehendat ab aliqua huiusmodi causarum prouenire, ac omninò esse naturalem, vel per causas naturales à dæmone immissum, suadeat ægrotis, ad peritos Medicos suum habere recursum; nec vllo modo se intromittere debet in medicinis corporalibus exhibendis: vt latè infra demonstratur vbi *de Prudentia in erroribus cauendis num.702. & sequentibus.*

§. III.

570 *Aliquãdo contingit, etsi morbus sit naturalis, quòd ars Medicorum non sufficit eũ tollere*

SÆpè tamen ex accidenti, & adiunctis circunstantijs contingere potest, quòd ars Medicorum non sufficiat, puta si venenum fuerit validissimum, ita vt statim totius corporis dispositionem inuaserit: aut si nimis diù expectatum fuerit, antequam Medicorum cura sit adhibita, iuxta illud Ouidij *lib.1. de remedio amoris.*

Principijs obsta, serò medicina paratur,
Quum mala per longas inualuere moras.
Sed propera, nec te venturas differ in horas.

Aut si subiectum Veneficijs infectum, ita sit debilis complexionis, quòd medicinas vsque ad debitam operationem retinere nequeat, secundùm illud eiusdem Ouidij *1.pont.4.*

Non est in Medico semper releuetur vt ager,
Interdum docta plus valet arte malum.

Atque hoc etiam perpendendum, quòd impij Malefici, & Sagæ frequenter venenis mirificè à dæmone præparatis, & porrectis vtuntur, quæ sine dubio efficacioris sunt operationis, quàm ea, quæ præparantur arte, & industria humana. Quæ venena solet dæmon non rarò in congregatione, finita chorea, distribuere, vt ex multorum confessione didicisse fatetur Binsfeldius *Comment.in Titul. C.de Malef. & Mathem.quæst.6.conclus.2.*

§. IV.

571 *Quando res naturales adhibentur vt signa Medicus nõ potest rectè iudicare de maleficijs.*

DIco 3. Quando Res naturales in maleficijs adhibentur vt causę morales (vt plurimum euenit, quòd solus dæmon virtute sua morbum operatur) ad Medicum non spectat de maleficijs iudicare: Ratio est, quia malefici operis cognitio non est medicæ, sed theologicæ scientiæ. Nam *Medicina*, vt describitur ab Auicenna, & sustinent cæteri Medici, *est scientia, qua humani corporis dispositiones nascuntur ex parte, vndè sanatur, vel à sanitate remouetur: vt habita cõseruetur, & recuperetur amissa.*

Sanitatis vero, & ægritudinis quatuor causas Medici assignant: Materiales, quæ sunt subiectum tùm propinquum, vt membrum, aut spiritum: tùm longinquum, vt humores, & eis longinquiora, elementa. Efficientes, quæ sunt conseruantes, aut permutantes humani corporis dispositionem: vt aerem, aquam, esum, potum, euacuationem, retentionem, motum, quietem, somnum, vigiliam: & alterationes in diuersis anni temporibus, regionibus varijs, artibus, & moribus, alijsquè rebus, quæ humano corpori superueniunt, atque ipsum tangunt siuè sint, siuè non sint contra naturam. Formales, quę sunt complexiones, & virtutes, quæ post eas eueniunt, & compositiones. Finales denique sunt operationes. Ijs addunt causarum morbos facientium abolitionem à contrariis fieri: quia contrariorum contraria sunt medicamina, & pro diuersis morborum causis, eorum etiam medicationes ex rebus naturalibus, simplicibus, aut inter se compositis (puta mineralibus, herbis, radicibus, ossibus, & corporibus solidis, liquatis, lixatis) & in massam, oleum, pinguedinem redactis sumendas, & conficiendas variari debere. *Causa sanitatis, & ægritudinis naturales quænam.*

Ex quibus colligitur, Medicos nihil aliud per se considerare præter humanum corpus ex parte, vndè sanatur, vel à sanitate remouetur; Et hoc secundùm causas planè sensibiles, & corporeas, quas per medicationes simpliciter sensibiles, & corporeas tollere debent; & per consequens, cùm de morborum cognitione agitur, illos nullam aliam causam cognoscere posse præter quatuor elementorum, humorum, partium similium, & instrumentalium symmetriam, vel ametriam, seù moderationem, & immoderationem, quarum illa sanitatis, hæc ægritudinis sunt causæ intrinsecæ. Insuper regimen in comestione, & potu; electionem aeris, euacuationem, & retentionem, motum, & quietem corporis; mutationes ætatum, regionum, cæteraque ex rebus externis extrinsecùs aduenientia. *Medicus per se quid cõsideret.*

Vndè sequitur, maleficiorum cognitionem ad eos pertinere non posse: quia maleficia causam habent intrinsecam, & extrinsecam tàm procreantem, quàm sanantem extra naturam corporum, nempè Dœmonem, & Veneficum, qui in causando sunt insensibiles: eò quòd neuter per se quoad modum cadit sub sensu, vel phantasmate; ideoque illorum notitia per principia scientiæ medicinalis haberi nõ potest, quæ non fertur extra naturam corporum, totamque haurit à sensu, & phantasmate cognitionem; morborumque causas exquirit à sensibilibus, non autem ab insensibilibus, quales sunt dœmones: eò quòd à naturali philosophia sua fundamenta mutuatur. *Nõ potest Medicus vt Medicus est, directè cognoscere maleficia.*

§. V.

572 *Ad Medicos non spectat curare maleficia, vt maleficia sunt.*

DIco 4. Pariter asserendum est ad Medicòs non spectare morbos maleficos curare, aut maleficia soluere; Ratio est, quia cum ipsi nihil aliud norint, quàm medicamina apponere contraria, & ea iuxta diuersas morborum causas variare, quæ à rebus sensibilibus, & corporalibus desumunt (nempè sanguinem emittendo, purgantia pharmaca adhibendo, victus rationem, vel alia huius generis remedia assignando, pensatis priùs debitè causis tùm externis, tùm internis, quas à sensibilibus indagare consueuerunt) maleficia aliquo contrario medicamine sensibili curari non possunt: cum enim iuxta Aristotelis doctrinam *2.Topic. & 5. Metaph. Contrariorum contraria sint causa*: abolitio causarum morbos facientium oportet, fiat à contrarijs: quia contrariorum contraria sunt medicamina, & pro diuersis

sis morborum causis eorum variantur medicationes; Ideò quanam ratione morbi malefici, causa dęmoniaca supposita, à Medicis ipsis poterint depelli? quænam sanguinis emissio? quæ concoquentia, quæ purgantia pharmaca? quæ victus ratio, vel alia huiusmodi remedia erunt dęmoniaco eius morbo contraria: cum dæmones sint substantiæ: *Substantia autem nihil sit contrarium:* ex Aristotele in *Postpradicam.?* Nulla ergo proculdubio erit medicina, per quam tales morbi transnaturales à Medicis per res naturales auferri possint.

§. VI.

573 *Hoc testantur Medici.*

HAnc veritatem testantur Medici, quorum primus venit Ioannes Fernelius vir sanè doctissimus, qui ad mentem Codronchi tàm disertè, & luculenter egit de morbis veneficis, & eorum causis, differentiis, & effectibus, vt omnes antiquiores, & recentiores Medicos facillimè superauerit, & meritò à quolibet studioso, ac Christiano scientiæ medicæ professore sit audiendus. Ille etenim has affectiones aptissimè transnaturam nuncupat: eò quòd causam arti medicæ non obsequentem obtineant.

Hoc ipsum sæpissimè idem Codroncus in medicina peritissimus docet, repetit, & inculcat in suis libris *de Veneficijs*, in quorum præfatione hoc omnibus notum esse voluit, cum dixit: *Quid igitur mirum, si plerique doctissimi Medici veneficos morbos, cum causam extrinsecam tùm procreantem, tùm sanantem extra naturam corporum possideant, ignorare cogantur: nec vllam opportunam medicinam adhibere possint?* Hæc ille, & *lib. 4. cap. 2. Experimur*, ait, *remedia naturalia his morbis nihil prodesse: & Medicos frustra laborare in huiusmodi affectibus curandis. Quamuis enim ipsi intemperies adimere, & obstructiones aperire, noxios humores educere, & alia munia obire studeant: dæmones tamen omnes Medicorum conatus irritos reddunt: cum non sinant medicamenta effectus suos sortiri: vel morbos continuè foueant, & causas adaugeant.* Et postquam huiusce veritatis rationem reddidit ex principiis medicinæ desumptam, concludit dicens: *Quinimmò, si Medici rerum omnium naturalium essent gnari, vt Angeli, & dæmones, & adamussim mederentur: nihilominus maleficio affectos nequaquam per seipsos sanitati restituere possent, nisi virtus superior dæmonibus maleficium efficientibus à Deo ipsis Medicis impartita esset.*

Huic se subscribit lubentissimè in hac parte alius Medicus Daniel Sennertus *lib. de morbis à veneficio inductis cap. 10.* scribens sic: *Quibuscumque remedijs naturalibus in morbis à veneficio inductis nemo certè sanitatem sibi polliceri potest: quia diabolus non solùm dispositionibus Medicis vulgò notis vtitur, sed & ignotas introducere potest. Et cum Medicum ignotum sit, quibus modis diabolus ad nocendum vsus sit, talia remedia aliquid iuuare, morbum verò planè tollere non possunt.* Et si Medici non valent morbos maleficos curare, quomodo poterunt Exorcistæ, qui per medicinas corporales illos auferre tentant, cum ipsi scientiæ Medicæ sint ignari?

§. VII.

574 *Res naturales etiã na-*

DIco 5. Quamuis res naturales in maleficijs applicatæ, causę physicæ, ac reales suum naturalem producentes effectum, sint de Medici consideratione, & per consequens earum actio naturalis, prout talis est, ab illo debeat cognosci, & definiri: veruntamen prout à dæmone, & malefico applicantur ex pacto ad morbum maleficum, aut quid simile causandum, non sunt de Medici consideratione; cum ea, quæ dæmonis naturam, & operationem spectant, Theologo diudicanda remaneant. *turaliter applicata à Dęmone, ac Maleficis durante dęmonis operatione, non sunt de Medici consideratione.*

Quod ex communi experientia, quæ tria probat, confirmatur. *Probatur experientia ex tribus dictis.*

Primum: Has res naturales, cùm applicantur in maleficijs, non solùm suum naturalem producere effectum, qui vnicuique iuxta naturæ vires competit; sed vlteriùs progredi, & maiora conari, quàm virtus naturalis possit perficere. Quod manifestum signum est dæmoniacæ potestatis virtuti naturali superadditæ, cuius effectum non Medicus, sed Theologus discernere debet.

Secundum: Has res applicatas, vt plurimùm à Medicis non agnosci, quia à dæmone conficiuntur, & postea Maleficis consignantur: vt patet in pulueribus venenariis, quibus vtuntur, cùm aliquem maleficio afficere cupiunt. Nam si Medico offerantur, definire, & assignare non potest, ex quibus rebus componantur, & rationem reddere, quare horum alii sint atri, alii cineracei, alii rufi coloris: multò minùs, cur ater necem, cineraceus morbum grauem, rufus infirmitatem afferat, & albus conferat sanitatem; & eò magis, quare cinereus, seù cineraceus ver. gr. per vnum ex Maleficis applicatus infirmitatem, per alterum necem, per alium morbum afferat, eodem puluere contrarios effectus producente: vt testatur Nicolaus Remigius *dæmonol. lib. 1. cap. 2. & 3.* Immò nec ipse Maleficus hoc nouit, qui virtutes illorum ignorat.

Tertium: Rarissimè, & ferè numquam res naturales, vt causas physicas ad suum physicum effectum solùm producędum in maleficiis applicari; sed prętter solitum naturæ cursum aliud agere, & operari; atque ideò apponi, vt signa conuentionis, & pacti inter dæmonem, & maleficum. *Cõcluditur, spectare ad Theologũ Exorcistam cognoscere, ac curare morbos maleficos.*

Vndè sequitur, huiusmodi rerum applicationem ad Theologi Exorcistæ iudicium pertinere, vt potè iudicis competentis operum Maleficorum; ad cuius tribunal standum ab iis, qui eorum vi infirmitate detinentur, aut quid simile nocuum patiuntur.

§. VIII.

AMpliùs hæc veritas comprobari posset ex ipsis actionibus nedùm realibus, & physicis, sed intentionalibus sensibilibus, phantasticis, & intelligibilibus, ex quibus Medici nõ obscurè cognoscerent, quid, & quomodo res naturales agere, vel non agere valeant in dæmones; sed de his latè, ac distinctè tractatum est supra disp. 2. p. 2. 575

Interim Medicos quæso, vt cùm maleficio vexatis opitulari vocantur, vt moris est, cùm cęteros ægrotos inuisere solent, exequantur ea, quę sunt partes Medici, non quæ Theologos spectant. Nec intolerandum quorundam Medicorum errorem sequi velint, qui si semel alicuius ægroti curam susceperint, & cęperint ei præscribere remedia, quæ ad eius sanationem conducere videntur, etiamsi latentem dæmonem postea deprehenderint, eò quòd in tollendo morbo laborant incassum, irritaque sunt omnia pharmaca, quę ab ipsis adhibentur; nolunt tamen fateri maleficium; sed in pharmacorum vsu assignando: & remediis naturalibus applicandis perseuerant, erroresque errori adiicientes, non cessant ægrotum à dæmone vexatum eo modo curare velle, quo sanandas esset, si infirmitate aliqua *Quid agendum à Medicis, cùm suspicãtur, aliquem esse maleficio affectum.*

à causa

à causa naturali proueniente corriperetur, quasi è re sit, suum honorem in errore perseuerando tueri, quem labefactari, atque insigni nota deturpari putarent, si cessarent ab errore, qui tandem cum ipsorum summo dedecore omnibus manifestatur. Sed eorum semitas nõ sequuntur, qui hanc obstinatam in malo perseuerantiam iureueritò damnant sua praxi contraria. Nam, cùm tales infirmi ipsis offeruntur omnia morbi symptomata, seù quæ præter naturam eueniunt, omnesque actus nempè obsessionem, possessionem, seù vexationem dæmoniacam, aut maleficium patientis attenta, exacta, & iusto pondere librata meditatione considerant, & obseruant. Tum illos ad principiorum Medicorum normam, & artis medicæ regulas examinant. Indè quibusdam experimentis, quænam sit causa latens, explorant; quod facilè assequuntur considerando signa, quæ habentur infra *art.* 5. Et cum inusitatos effectus, motusque insolitos deprehendunt, qui à naturali causa ortum habere non possunt, huiusmodi sanandis infirmis non se ampliùs immiscẽt; sed illos ad Theologos Exorcistas, & Ecclesiæ Ministros remittunt, ad quos sciunt talium morborum cognitionem, & curationem pertinere.

§. IX.

576 *Exorcista potest licitè tollere signa maleficij. Possunt tamen maleficia destrui sine signorum maleficorum destructione. Sup. n. 482. Constat exemplo S. Hilarionis.*

Dico 6. Quandocumque res naturales in maleficijs adhibentur vt causæ morales, potest Exorcista maleficia tollere, ac destruere per curationem moralem, idest per destructionem signorum, quibus pactum dæmonis cum Malefico initum adhęret, nocendi alicui personæ quamdiù signum durat: hæc enim curatio licita est, & recta, vt latè probat Delrius *Disquis. magic. lib. 6. sect. 1. quæst. 3.*

Fatemur tamen indubitanter, sine maleficorum signorum destructione posse morbos maleficos depelli, ac dæmones fugari. Et experientia didicimus multos per præcepta dæmoni facta in nomine Iesu à quacumque dæmonis vexatione perfectè sanatos fuisse, nullo modo quærentes, vel consulentes quærere, aut comburere maleficij signa, sed omni, quo potuimus studio, ac labore conati sumus, Energumenis, ac maleficiatis suadere, eosque instruere, vt maximè in Dei bonitate, ac liberalitate infinita, eiusque incommutabili veritate, ac fidelitate, nec nõ in virtute Sanctissimi Nominis Iesu totã spem suam, ac fiduciam collocarent: ac Sanctę Matris Ecclesiæ potestati suis ministris traditæ ad effugandos dæmones, ac maleficia destruenda fidem adhiberent; ac pro virili dæmonis tyrannidem, & audaciam conculcarent, vt latè docui infra *par. 3.* Idcircò talem signorum destructionem ad dæmones expellendos, aut maleficia destruenda necessariam non esse, asserere non ambigimus: quia virtus diuina, ac potestas ecclesiastica in destruendis maleficijs non dependet ab illorum signorum destructione; nec vllam relationem habet ad talia signa, quæ non physicè, sed morales tantùm sunt causæ maleficiorum. Quod etiam præstitit S. Hilarion Abbas (vt refert S. Hieronymus *in vita eius*) cum quædam puella à dæmone obsessa ad eum liberanda delata esset. Cum enim dæmon respondisset Hilarioni: *Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor: non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit*, (vtique nisi ablatis signis maleficij.) Noluit S. Abbas, antequam purgaret Virginem, signa iubere perquiri: *Nè* inquit S. Hieronymus, *aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur: aut ipse sermonis eius accommodasse fidem.* Non quòd inuestigare signa malum esset; sed simpliciter noluit. *Qua absoluta locutione indicare videtur* (vt obseruauit Suarez *tom. 1. de Religione lib. 4. de Superstit. c. 17. n. 18.*) *non ex necessitate, sed ex perfectiori virtute ita se gessisse, ac subindè non id omisisse, quia esset malum; sed quia plus de Deo confidebat. Erat enim dignum tali viro, vt altiori virtute, & perfectiori modo dæmonis opera destrueret: & ideò de quærendis signis non curauit.* Deindè fortasse Hilarion metuebat aliquod scandalum, vt significant illa verba: *Nè solitis incantationibus recessisse videretur*, idest nè astantes putarent, quòd dæmon nullo modo expelli posset, nisi destructis ijs signis, quasi non esset aliud remedium, puta præceptum dæmoni factum in nomine Iesu, quo dæmones expelli possent; facilè enim crederent, non potuisse dœmonem expelli à Viro Sancto inuitum, & non ablatis signis. Vel dicendum, quòd noluit S. Abbas, illa signa priùs quęri, ac destrui, nè videretur ipse dictis diaboli fidem præstasse, qui negabat, aliter se expelli posse, nisi signo malefico destructo.

§. X.

577 *Malefic. panitens non tenetur à dæmone quærere chirographum quod est in eius potestate*

Dico 7. Quando res naturalis, siuè artificialis est signum non maleficij facti, vel faciendi; sed primi pacti à Malefico cum dæmone initi, si signum, seù chirographum sit in potestate dæmonis, non tenetur Maleficus, cùm ad sanam mentem reuertitur, & conuertitur ad Deum, illud quærere à dæmone, ac consignare, atque lacerare; sed vt è dœmonis potestate liberetur, sufficit, peccatorum suorum veram, ac sinceram agere pœnitentiam ex puro corde peccata detestando, dœmoni abrenunciando, ac toto affectu Dei misericordiam, & auxilium eius implorando; ita tradunt Arsenale S. Inquis. *par. 10. art. 162.* Naldus *verbo Dæmon num. 2. & verbo chirographum num. 4.* Suarez *tom. 1. de Relig. l. 2. de superst. cap. 17. num. 4.* Sanchez *in præcep. Decalogi lib. 2. cap. 40. num. 53.* Simanch. *tit. 63. num. 13.* & noster Lupus *Comm. S. Inquis. par. 3. lib. 20. dist. 5. art. 2. diffic. 2.*

Malefic. panitens tenetur destruere vel cõsignare chirographum, quod est in sua potestate

Si tamen ipse Magus, seù Maleficus apud se chirographum retineat, illiusue transumptum, cogendus est rumpere, aut comburere: Ita docent Sanchez *loco citato*, & Naldus *verbo chirographum n. 4.* (Regulariter enim cùm aliquis homo Deo abrenunciat, ac dæmoni se deuouet, solent duo fieri chirographa eiusdem tenoris, in quibus continentur conuentiones, & pacta inita inter dæmonem, & Maleficum, quorum vnum apud dæmonem conseruatur, alterum apud Magum, vel Maleficum.) Vel si non datur chirographum (vt puta sagis ignaris, & vilis plebeculę,) datur aliquod aliud signum factum, vel consignatum propria manu ipsius sagæ, & ab ipso dœmone aliqua nota confirmatum, sed duplum: ita quòd vnum extat in potestate dœmonis: alterum in potestate sagæ, vt sic per hoc signum extrinsecum continuè testetur, ac protestetur, se semper ratam habere, ac firmam abrenunciationem Deo factam, ac deuotionem, & venerationem dæmoni exhibitam: ac per hoc externum signum, internum voluntatis actum in dœmonis obsequium semper profiteatur. Ita etiam mihi enarrauit incidenter quidam solemnis Magus doctissimus, cum quo (Ex mandato Reuerendiss. P. Inquisitoris illius Ciuitatis, vbi ipse morabatur, vt erroribus illum reuocarem, & ad sanam mentem reducerem) integro mense quotidiè disputaui.

Quare licèt Magus, aut Maleficus non teneatur, scripturam, vel chirographum, seù aliud signum existens in potestate dæmonis requirere à dæmone,

vt

vt ſcindatur, ac deſtruatur, vt dicunt præfati DD. tenetur tamen illud, quod eſt in ſua poteſtate, reſcindere, ac deſtruere; vel tradere Confeſſario, ſi pœnitentiam agat in foro interno; vel Reuerendiſſimo P. Inquiſitori, ſi foro externo, vt per huiuſmodi traditionem externam, coram Eccleſiæ Miniſtris internam teſtetur dæmoni abrenunciationem; ac veram, & ſinceram ad Deum profiteatur conuerſionem. Nam manente, ac durante cauſa morali pacti, ac conuentionis diabolicæ, manet, & durat pactum, & conuentio: Quod intellige, quando ſignum eſt in poteſtate Malefici, aut Sagæ, nec illud deſtruere vult.

§. XI.

578 *Maleficiũ quãdo dicatur temporale ad mentem aliorum. Quando dicatur perpetuũ iuxta alios.*

DIco 8. Quandocumque res naturales, vel artificiales, vt ſigna adhibita in maleficijs, ſunt in poteſtate Malefici, aut Sagæ, ita quòd pro libito ſuo poteſt illa tollere, ac deſtruere, illud maleficium dicitur temporale ad mentem aliorum: quia poteſt tolli, ac deſtrui opere humano, ſeù induſtria humana: Quando verò ſigna, ſeù inſtrumenta maleficij non ſunt in poteſtate Sagæ, aut Malefici, ita quòd non poteſt illa tollere, ac deſtruere ad ſuum libitum, ſuamet induſtria, & opere humano; ſed neceſſe habet pro deſtructione recurrere ad dæmonem, tunc maleficium dicitur perpetuum ad mentem aliorum: etiamſi poſſit à Deo auferri, vel ab Angelis, vel à Miniſtris Eccleſiæ, vel à Chriſti fidelibus per fidem, vel ab ipſo dœmone: Dicitur enim perpetuum, non reſpectu Dei, vel Angeli, vel Eccleſiæ, aut credentium in Chriſti nomine, vel ipſius dœmonis; ſed reſpectu humanæ induſtriæ, & potentiæ; quia humano opere minimè auferri poteſt: ita latiſſimè docet Toſtatus *quæſt.* 90. *in cap.* 19. *Matthæi*, cui ſe ſubſcribit Lupus *par.* 3. *Comm. in Edictum S. Inquiſ. lib.* 20. *d.* 8. *art.* 2. *diffic.* 3. Vndè in maleficio matrimonij, quando maleficium durat per triennium, cenſetur diſſolutum matrimonium; vt habetur *in cap. laudabilem, & cap. litteræ tuæ extra de frigidis, & maleficiatis:* tunc enim maleficium cenſetur eſſe perpetuum eo modo, quo dictum eſt. Sed vide quæ dixi ſupra in hoc tomo pag. 145. n. 488. iuxta veriorem ſententiam.

ARTICVLVS II.

De Deo, vt cauſa maleficiorum permiſſiua.

579 *Dæmon nihil poteſt efficere ſine permiſſione diuina.*

QVamuis Dæmonum valde magna ſit ſcientia, ac potentia, & Maleficorum in maleficijs cõcinnãdis iniquitas peruerſiſſima; nec deſint eis res naturales, quibus vtuntur vel vt cauſis phyſicis, vel vt cauſis moralibus ad damna hominibus inferenda; ſi tamen Deus non concurreret permittendo huiuſmodi operationes, ſed cohiberet, nihil penitùs efficere valerent: videndum ergo imprimis.

QVÆSTIO I.

An maleficia ſint à Deo volente, vel tantùm permittente.

REſpondetur, in maleficijs, ſicut etiam in obſeſſionibus diabolicis (prout malum culpæ includunt, vel ad malum culpæ ſunt inducentia) duo reperiri: alterum eſt ſubſtratum, ſeù materiale actionis, quatenus maleficium, vel actio malitioſa eſt entitas quædam poſitiua: Alterum eſt malitia ipſa ſeù deformitas, qua formaliter talis actio mala eſt, & mala vocatur. 570 *Quomodo Deus maleficia velit*

Si de maleficij ſubſtrato, ſeù entitate poſitiua, aut materiali loquamur, Deus illam vult. Nam Deus, cum ſit omnium rerum, quæ cæli ambitu continentur cauſa prima, vniuerſaliſſima, actualiſſima, & immediata, vt eruditè docèt D. Bonau. in *1. ſentent. diſt.* 45. *art.* 1. *quæſt.* 2. concurrit ad omnes operationes ſecundarum cauſarum, ſiuè liberæ, ſiuè naturales ſint. Hæc concluſio eſt D. Auguſtini *3. de Trinitate*, vbi dicitur, Deum per ſuam voluntatem eſſe cauſam omnium motionum liberi arbitrij. Et cum maleficium, aut peccatum pro materiali ſit operatio liberi arbitrij, vel elicita, vel imperata, ſequitur Deum velle illam entitatem, & ex conſequenti eandem efficere: Ita docent D. Bonau. S. Thom. Scotus, & Ricard. *in 2. ſentent. d.* 37. quos refert Angles ibi *q.* 7. *art.* 1. *diff.* 1. *Pro materiali.*

Hinc colligitur, Deum eſſe cauſam motionis linguæ blaſphemantis, & occiſionis, & extenſionis manus Malefici ad maleficium concinnandum. Et ratio eſt: quia ſicut concurrit Deus cum bruto, & leone ad hominem deuorandum; ita etiam cum homine, ac dœmone ad peccati actionem efficiendam. Quærenti autem, quid ſit iſte concurſus: Reſpondebis, eſſe volitionem ſecundam ipſius Dei, qua vult omnes cauſas, tàm liberas, quàm naturales poſſe ſuas operationes exercere. Et quia peccatum eſt operatio hominis, vel dœmonis, vult Deus illam operationem ab illis poſſe phyſicè exerceri; & ita talis operationis entitatiuę, & poſitiuæ dicitur eſſe cauſa: Ita Angles *loco citato*. *appẽdix.*

§. I.

VEruntamen per huiuſmodi concurſum generalem ad maleficium licèt Deus velit actionem ſubſtratam maleficij; non tamen dicitur velle maleficium, vel eſſe maleficij cauſa, niſi permiſſiuè. Ratio eſt: quia denominatio actionis non fit à cauſa vniuerſali, & indifferente; ſed à cauſa propria, & particulari. Nam actiones, & paſſiones, & cuiuſcumque generis operationes attribuuntur cauſis proprijs, & particularibus, & non vniuerſalibus teſte Ariſt. 2. *Phyſic.* Deus, & leo concurrunt ad deuorandum hominem; non tamen dicitur Deus deuoraſſe hominem, ſed leo. Deus, & Maleficus concurrunt ad maleficium concinnandum; non tamen dicitur Deus maleficium concinnaſſe, ſed Maleficus: quia Deus ſua generali permiſſione, & concurſu, non vt cauſa particularis, & propria, ſed vt cauſa vniuerſalis, & indifferens concurrit ad maleficia; ideoque illi talis non eſt attribuenda operatio. 581

Si de

§. II.

582 *Pro formali maleficia nõ vult, sed permittit.*

SI de maleficio loquamur pro formali, scilicet quoad malitiam, seù deformitatem, ac defectum rectitudinis virtutis oppositæ, maleficia, sicut, & obsessiones diabolicæ, prout quędam sunt tentationes ad malum culpæ inducentes, non sunt à Deo volente, ac iubente, sed permittente. Prior pars probatur: Nam D.Paulus Rom.9. tanquam euidentem veritatem hanc conclusionem confitetur, quando dicit. *Nunquid iniquitas apud Deum? Absit*, & Psalm.5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es*. Confirmatur rationibus: quia, cum Deus sit omnipotens, non potest deficere, & ex consequenti nequè peccare. Posse enim peccare, & posse deficere pro eodem à D.August. accipiuntur lib.2.de Symbolo cap.1.

Deindè Deus est summa bonitas, qua maior, & melior excogitari non potest, & si posset peccare (quod est impossibile) alia maior bonitas posset excogitari, nempè illa, quæ peccare non posset. Altera pars probatur. Nam Deus dicitur esse causa maleficiorum, ac peccatorum permissiua, quatenus ipse non impedit, nec prohibet, aut subtrahit suum influxum, & concursum ad illum actum materialem, & substratum, cui annexa est deformitas, ac malitia, vt non destruat decretum suum, quo sanciuit, vt creatura libera liberè operetur, quod est (propriè loquendo) velle permissiuè. Fauentinus in 4. dist.14.disp.8.cap.6.num.3.

Confirmat hanc veritatem Suarez *par.2.tract. de Angelis lib.8.cap.20.num.3.* loquens de dæmoniacis obsessionibus, ac vexationibus, quibus homines à dæmone affliguntur. *Sicut facultas*, ait, *tentandi non est ex positiua Dei ordinatione; sed ex permissione; ita hæc potestas nocendi in ordine ad talem finem (scilicet ad peccatum) tantùm est ex permissione diuina, supposita naturali potestate, quam dæmon ad nocendum habet: est enim in vtraquè licentia eadem ratio*. Et infra exponens sententiam D.Anselmi *lib.1. Cur Deus homo cap.7.* asserentes, huiusmodi pœnas à dœmone inflictas numquam fieri Deo iubente, sed tantùm permittente, ait, *quando pœna est tantùm ad probationem, & exercitium, licèt supponat generalem statum naturæ lapsæ, cum tamen non supponat proprium reatum talis pœnę ex proprio, ac personali peccato contractum, non est à Deo volente, ac iubente, sed permittente: quia non habet intrinsecè illam æquitatem iustæ punitionis, & vindicationis*.

Solùm ergo dœmonem, vel hominem dœmone cooperante, maleficiorum, & obsessionum causam esse, nemini est ambigendum, qui talento optimo, nempè generali, & indifferenti illo Dei concursu in suam perniciem abutitur, quamuis tàm liberaliter illo donatus sit à Patrefamilias, vt eo vtatur ad salutem.

At cum Deus pijssimus sit, ac clementissimus, ac possit dœmonum tyrannidem, ac Maleficorum iniquitatem cohibere, cur non cohibeat; & impediat, patebit sequenti quæstione ex ratione diuinæ permissionis.

QVÆSTIO II.

Quare Deus permittat maleficia, & obsessiones.

583 *Deus licèt peccata nõ velit; illa tamen ab hominib. patrata ordinat in finem bonum.*

CVm diuina permissio vulgo hominum, & his, qui de mundo sunt, ac de mundo loquuntur, vix aliud videatur, quàm humana, quæ nihil agendo desidet otiosa, & agere volentes non impedit, etsi possit; ex quo errore mala gignuntur innumera, præstat rationem agnoscere, & causam diuinæ permissionis. Nam licèt Deus mala, quæ tantùm permittit, nec approbet, nec velit; illorum tamen ordinationem & vult, & approbat, teste D.Thoma 1.*par. quæst.114.art.1.* Non quòd velit, & approbet ordinem, quo dœmones, vel iniqui homines nos oppugnant; *sed quia* ait Vasquez ibi *disp.245. cap.2.num.10. oppugnationem, qua ipsi aduersus nos vtuntur, Deus in fines suæ prouidẽtię refert: sicut etiã peccata non vult, vt fiant, sed facta refert in finem suę prouidentiæ*. Propterea dicendum cum Seraphico D.Sancto Bonauentura *in 1.sent.dist.47.quæst.3.* Deum mala, ac maleficia permittere propter bona, quæ ex huiusmodi permissione procedunt, siuè ex ordine rerum in vniuerso; siuè ex ordine rerum in finem.

Si ordo attendatur rerum in vniuerso, in confesso est, malum ad Vniuersi accidentalem perfectionem, & decorem occasionaliter conferre, in quantum coniungitur alicui bono, quod est de eius perfectione, nempè vel Substrato, vel Opposito, vel Elicito.

Nempè Substratum malitia. Oppositum illi. Elicitum ex ea.

§. I.

Quantum ad bonum substratum.

584 *Quid sit bonũ subiectum.*

PRimò enim malum, ac maleficium ordinatur ad bonum, quod ei substernitur, nempè naturam defectibilem, quę, vt talis est, Vniuersum decorat, & perficit. Nam sicut reperiuntur creaturæ liberæ natura defectibiles, nempè homines, quibus Deus dedit libertatem arbitrij, quo liberè possunt bonum, & malum agere; ita debuit permittere, vt illis agentibus ex præscripto naturę suæ possent operari, nec illa libertate priuarentur: quia ad eius prouidentiam spectat, vt vnaquæquè creatura naturæ suæ relinquatur, nec semper impediatur in suis officiis obeundis. *Prouidentia* ait S.Dionysius *cap.4.de diuin.nomin. non destruit naturam, sed conseruat*, & August. *lib.7. de Ciuit.Dei cap.3. Sic itaque Deus administrat omnia, qua creauit, vt etiam ipsas proprios exercere, & agere motus sinat*.

Nè libertas arbitrij impediatur, Deus maleficia permittit.

Hæc autem libertas est summum bonum naturale creaturæ intellectualis, ex quo, tanquam è fonte riuuli, alia bona scaturiunt, omnes nempè virtutis actiones, & omnia opera meritoria, quæ à mundi exordio facta sunt, & fient vsquè in finem. Ideò conueniens fuit, vt Diuina Prouidentia homines non cogeret; sed sineret vnumquemquè sponte ferri, vel ad bonum, vel ad malum; nè, si malum non permitteretur, & amouerentur naturę defectibiles, subtraherentur tot gradus bonitatis, & pulchritudinis ab Vniuerso; Ita docent D.Bonau. *loco cit.* Guilhelmus Vorillon *dist.ead.* D.Bernardus *de libero*

libero arb. relati à Pelbarto *tom.* 1. *Rosarij* verbo *Permissio* §. 4.

Idipsum de dæmonibus testatur Abulensis *q.* 122. *in cap.* 8. *Matthæi*, vbi quærit: *quare Deus permittit homines à damonibus torqueri*. Et inter alias rationes responsiuas, quas adducit, vna est: *quia nihil debet superfluum manere in Vniuerso; demon autem est substantia spiritualis potens aliquid agere, qua si permansisset* (puta in gratia) *fuisset beata, & Deo assisteret: cum verò ceciderit, & iam non possit esse minister Dei ad bonum, constituit eum Deus ministrum ad malum, ideſt ad inferendas pœnas, qua sunt quoddam malum: conueniens ergo est, quòd dæmones aliquando vexent hominem*. Hæc ille.

§. II.

Quantum ad bonum oppositum.

585 *Deus permittit maleficia, vt bonum oppositiũ clarius agnoscatur, ardẽtius appetatur.*

SEcundò malum habet ordinem ad id, quod est ei oppositum, nempè bonum; in quo non parum auget pulchritudinem, & perfectionem Vniuersi, quæ ex illa oppositione consurgit, in quantum per eam bonum, & clarius agnoscitur, & ardentiùs appetitur. Hanc autem stabiliuit diuersitatem in hoc mundo, vt vnicuiquè rei contrarium aliquod siuè in naturalibus, siuè in moralibus assignatum videatur, vt verè dictum sit à Sapiente Eccles. 33. *Contra bonum malum stat, & contra vitam mors: sic contra iustum peccator; & sic intuere in omnia opera Altissimi bina contra bina, & vnum contra vnum*. Quare conueniens est, à Deo mala, ac maleficia permitti, vt bonum oppositum & clariùs agnoscatur, & ardentiùs appetatur, per quod mundus noua quotidiè recipit decoris, & perfectionis incrementa.

§. III.

Quantum ad bonum elicitum.

586 *Deus permittit maleficia, quia multa bona eliciũtur.*

TErtiò malum habet ordinem ad bonum, quod ex illo procedit; & sic confert ad decorem Vniuersi. Nam ex eo, quòd aliqui malè operantur, multa bona eliciuntur. *Numquam*, ait Drexellius *de conformatione voluntatis lib.* 1. *cap.* 2. §. 1. *Bonitas illa infinita tantam in Orbe malitiam permitteret, nisi maiora indè bona eliceret, & reperta ad perniciem verteret ad salutem. Permisit Deus fraternam inuidiam in Iosephum innocentem sęuire, sed quanto id bono permisit, non solùm parentum, & fratrum; sed totius Ægypti? Permisit Deus insontem Dauid ab impio Saule grauissimis iniurijs exagitari; sed Dauidis, totiusque regni Hebręi bono maximo. Permisit Deus Danielem iniquissimè accusatum in leonum voraginem præcipitari; sed grandi Danielis ipsius, & plurimorum bono*. Sed quid hæc narro? Permisit Deus Filium suum ab impijs, & iniquis crucifigi; sed permisit hoc bono totius humanæ naturæ inexplicabili, vt iure exclamare possimus cum D. Gregorio, immò cum tota Ecclesia: *O felix culpa, qua talem, ac tantum meruit habere Redemptorem*. Quod eruditè testatur August. *in Enchyridion cap.* 11. & 27. *Deus*, inquit, *nullo modo sineret aliquod malum esse in suis operibus, nisi vsque adeò omnipotens esset, & bonus, vt benefaceret etiam de malo*. Et ideò conuenientissimè ex ordine rerum in Vniuerso mala, & maleficia permittenda sunt, vt bonis illis verè magnis summam pulchritudinem, & consummatam perfectionem ipsum consequatur.

§. IV.

587 *Maleficia à Deo permittũtur ex ordine rerum in finem.*

SImul etiam mala, ac maleficia permittenda sunt ex ordine rerum in finem: cum ex tali permissione multa bona elicere soleat Diuina Prouidentia, sine quibus ea non concederet; inter quæ Gloria Dei, Ecclesiæ splendor, Bonorum profectus, & Malorum pœna, vt potiora computantur.

Ob Gloriam Dei.

Gloria Dei exurgit ex maleficiorũ permissione.

MAgna quidem gloria ex malorum, & maleficiorum permissione maiestati eius accedit. Quamuis enim seipsa non possit augeri, cum sit infinita; tamen in nobis noua suscipit incrementa, cùm magis, ac magis diuinę eius perfectiones oculis nostris manifestantur: vt in ijs permissionibus, in quibus præcipuè ostenditur.

Prouidentia, quæ maleficia, & obsessiones moderatur, & ordinat. Augustinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 18. *Damones non omnia, qua volunt, facere possunt, nisi quantum Deus illis permiserit*.

Potentia, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter: quæ talis est, ait Gregorius Nazianzenus de libero arbit. *quòd solo Dei nomine inuocato damones contremiscunt*.

Sapientia, quæ ex maleficijs, & obsessionibus tot bona elicit. Drexelius de conform. volunt. l. 1. cap. 2. §. 1. *Ex permissione malorum altiùs sapere docemur, & admirabilissimam causarum seriem, ac connexionem fateri cogimur, per quam tandem è tantis malis tot emergunt bona*.

Iustitia, quæ per maleficia peccata hominum punit: Idem Drexelius ibidem: *Si Deus mala non permitteret, & permissa non ordinaret, & ordinando in bonum deriuaret, vindicem iustitiam vix agnoscerimus*, Iustitia enim Dei in puniendis peccatis maximè eluceſcit.

Bonitas, ac clementia, dum potestatem dedit omnibus in se credentibus, vt in nomine Iesu dæmones eijcere valerent. Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, hęc sequentur: In nomine meo damonia eijcient*.

Quapropter maleficia permittendo, Deus euadit glorioſior non solùm coram bonis, sed etiam discolis; illis præcipuè, qui nihil aliud existere asseuerant, quàm quod oculis corporeis patet, negantes spiritus, dæmones, & infernum, vt Saducæi, de quibus Act. 23. immò Angelos, & Deũ ipsum, vt Athęi, de quibus latè Fauentinus *aduers. impios Athæos*. Ipsa enim experientia illos conuincit: quia cùm tot insolitos maleficiorum effectus, & portentosas dæmonum operationes vident, aliquod spirituale magnum, & efficax supra corporalia confiteri coguntur. Nec potest efficaciùs Saducæorum, & Athæorum error conuinci, quàm maleficam operationem eis obijcere, vt ritè docet Tostatus *q.* 122. *in cap.* 8. *Matthęi*; ita vt iure appellare possimus maleficiorum permissionem, Saducæorum, & Athæorum confutationem, & diuinæ gloriæ occasionẽ, cuius splendor sic inimicorum oculos perstringit, vt seipsam etiam inuitis aperiat, & manifestet.

Conuincuntur Saducæi. Athæi.

§. V.

Ob splendorem Ecclesiæ.

588 *Splendor Ecclesiæ lucescit ex male ficiorum permissione.*

SImilis splendoris accessus fit Ecclesię Sanctę Dei, quæ à Christo suo sponso potestatem accepit dęmones eijciendi, ac cuncta opera malefica destruendi, cum Marci 16. dixit: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dęmonia eijcient.* Vnde S. Iustinus Martyr de virtute Christianæ Religionis differens ait: *Nos, qui in Crucifixum credimus dæmonia cuncta, spirituſque malignos adiurantes sub potestate nostra eos habemus subditos.* Ideò meritò S. Ecclesia hac potestate munita nedùm pulcha vt Luna, & electa vt Sol, sed terribilis vt castrorum acies ordinata est nuncupanda: cum sua potestate tartareas acies, & omnes infernales potestates vim habeat prosternendi, confringendi, in fugam vertendi, ac dispergendi. An aliqua in mundo potestas reperiri potest huic æquiparanda? Reges potentissimi cum suis exercitibus, & innumera militum manu ab vno dæmone vertuntur in fugam: & tota dæmonum caterua ab vno Exorcista fugatur, & imbecillis homoncio potentes spiritus ita subijcit, vt eos ad sibi exactissimam etiam in actibus submissionis præstandam obedientiam cogat; atque ita omnibus innotescit, Ecclesiam esse Dei sponsam, quæ diuina potentia, quam à sponso accepit, ac suis ministris communicat, inimicis inuitis licèt, & frementibus dominatur.

Cant. 6.

§. VI.

Ob Bonorum perfectum.

589 *Boni ob malefi cia proficiunt in schola perfectionis, Declinando à malo.*

NEC minor est Bonorum profectus ex illa permissione procedens. Solent enim Boni maleficia patienter, & innocenter ferendo implere omnem iustitiam, quæ in duobus præcipuè consistit, declinare à malo, & facere bonum.

Primum certum est: nam culpas eò diligentiori studio vitare contendunt, quò per maleficia in seipsis experiuntur, quanta, & quàm dira sit dæmonum tyrānis, qui ita corpora torquentes in animas acriùs sæuiunt; ideò se à peccato custodiunt, nè ad seruitutem illam intolerabilem redigantur: Ita docet Tostatus *q. 122. in cap. 8. Matthæi.*

Bonum operando

Secundum æquè certum est, nempè per hanc maleficiorum, ac vexationum diabolicarum tolerantiam obsessos, ac maleficio affectos sæpiùs meliores, ac perfectiores euadere ad omne genus virtutum sibi viam sternendum, ac pœnas peccatis debitas, quorum culpæ per pœnitentiam sunt deletæ, satisfactorio opere persoluendum. Quod eruditè docet S. Ioan. Chrysost. *homil. 41. in Act. Apost. Datur*, ait, *talis potestas dæmonibus, vt meliores, & modestiores boni efficiantur, & vt pœnas peccatorum hìc dantes puri ad Dei conspectum migremus.*

Veruntamen, quia dęmon etiam ad multa mala obsessos, ac maleficio affectos inducit, & multa impedit bona, vt experientia docet in dies, satius erit vexatis, & maleficio affectis, ad Ecclesiæ accedere ministros, vt à dęmoniaca eripiantur potestate, ac Deo cum libertate animæ, & corporis ex toto corde inseruire valeant.

§. VII.

Ob malorum pœnam.

590 *Deus per maleficia peccatores punit.*

SED in ijs permissionibus malorum pœna clariùs enitescit. Maleficia etenim exercentur ab ijs, qui se dæmoni deuouerunt; & nocent, vt plurimùm ijs, qui suis peccatis iram Dei concitarunt: cum solet Diuina Iustitia temporali castigatione in homines animaduertere in hac vita, nè in alia æternis ignibus illos addicere cogatur. Quare Malefico permittit maleficijs illos vexare, eiusque ministerio vtitur, sicut iudex carnificis opera, vt illorum scelera puniat: *Iure Deus*, ait Drexelius, *per hos* (ideſt maleficos) *punit, per quos tam variè offenditur.* Quarum punitionum varia exempla refert Delrius *Disq. Magic. lib. 3. part. 1. q. 7. sect. 11.* eorum, qui ob grauissima delicta varijs à dęmone obsessionibus, ac diris vexationibus, ac morte ipsa, Deo sic permittente, vel iubente, affecti sunt.

Drex. de conf. vo lunt. lib. 5. c. 10. §. 7.

Prædicta omnia de permissione malorum ex ordine rerum in fine, videlicet, vt manifestentur Dei prouidentia erga in eum confidentes: diuina Iustitia in punitione iniquorum; eiusque summa Bonitas, ac clementia in protectione suorum fidelium facillimè potest comprehendi ex sequenti casu digno, qui ad perpetuam memoriam typis exaretur, ac fusè describatur.

Anno Domini 1647. cum quidam concionaretur tempore aduentus, ac infra annum in Ecclesia præpositurali Gandini oppidi ex principalioribus Diœcesis Bergomensis in dicto oppido tunc morabatur quidam homo iniquus, sicarius, fur, homicida, blasphemus, cæterisq; vitijs repletus, qui viuebat vel de latrocinijs, vel in domo nunc istius, nunc illius diuitis: nonnullosque socios eiusdem farinæ secum ducens sæpissimè varias faciebat violentias in personas, contra honorem, corporis integritatem, ac sanitatem: nec non in facultates eorum, nunc ab vno, nunc ab alio pecuniam violenter extorquēdo, modò istum, modò alterum percutiendo in capite, vel pectore, vel alio membro eis varias læsiones inferendo: mulieres verò pulchras, sed pauperes, quas poterat violando, vel saltem ad choreas cōtra suorum virorum, aut parentum voluntatem irè cogendo: nemoque illi resistere audebat, quia nō sinebat suorum delictorum ad Iudicum tribunal denunciationes ferri; erat .n. ab aliquo potenti diuite protectus.

Prædicta omnia dicto Cōcionatori referebantur, qui non cessabat in concionibus contra huiusmodi facinora in communi inuehere, & exagerare: sed omnia incassum præstabat. Tandem cum in vna hebdomada tres homines ille tyrannus grauiter offendisset, eò quòd nolebant suas vxores ad choreas proficisci, à quodam sene vitæ probatissimæ lacrymas effundente viro nonagenario rogatus fuit, vt eo modo, quo posset, illius tyrannidi crudeli prouideret. Quarè priùs seipsum Deo commendans, ipsum suppliciter, humiliterque rogauit, & à personis deuotis rogare fecit, vt in omnibus, ac præcipuè in re tam graui ipsum dirigere, ac regere, suoque diuino auxìlio, ac protectione ei assistere dignaretur. Idcirco diuinas scripturas mente reuoluit, vbi de punitionibus peccatorū pertractatur; considerauit, quæ zelo Dei ducti fecerunt viri Sancti Elias, Moyses, Dauid, alijquè Prophetæ, Paulus Apostolus, Sanctus Antonius à Padua, & alij amici Dei

con-

concionantes, à Deoque imprecantes aliquibus publicis peccatoribus pœnas ſeueras, ac mortem ipſam. Propterea Dominica ante vltimam concionem non inuitauit populum more ſolito, vt ſequẽti Dominicæ ad vltimã concionẽ conuenirent; ſed vt publicus verbi Dei præco, ac miniſter omnes rationis vſu præditos cuiuſquè domus illius oppidi citauit, vt venirent omnes: quia nomine ipſius omnipotẽtis Dei incouenientibus, quæ ferè quotidiè eueniebant in illo oppido efficacia remedia adhibere volebat, ac tyrannidem eorum, qui libertatem hominibus auferebant, ac bono communi Reipublicæ Chriſtianæ aduerſabantur, deſtruere intendebat.

Dominica ergo vltima ante Septuageſimam congregato populo in Eccleſia, præſentibus multis Theologis tam Regularibus, quàm Sæcularibus, ac contra ſuggeſtum ex altera parte Eccleſiæ exiſtente illo tyranno cum ſuis ferocibus, ſeù aſſeclis, nec non Domino ipſius protectore, finita prima parte concionis dixit, quòd promiſſis ſtare prætendebat. Cum enim illa eſſet vltima concio, poſtquam volebat è Gandino diſcedere, ac Romam petere, ſe obſtrictum tenebat aliquod eis relinquere donarium à nullo alio Concionatore fortaſſe illis relictum, quod nedum perſonis priuatis vtilitati erit; ſed totius populi bono publico plurimùm valebit, nempe, ſcutum, & gladium: Scutum fidei, ac confidentiæ in Deum, quo iuſti, & amici Dei protegentur ab inimicis ſuis, & à quacunquè re aduerſa. Gladium verò iuſtitiæ diuinæ vlciſcentis, ac vindicantis, qui deſcendet, ac cadet ſuper peccatores publicos, & obſtinatos, qui proximum in perſona, in honore, ac in facultatibus temporalibus offendere audebunt. Bonis, ac iuſtis per benedictionem. Malis verò, & iniquis obſtinatis in malo per maledictionem ſic dicens.

In Nomine ergo Sanctiſſimæ Trinitatis Patris, & Filij, ac Spiritus Sancti, Dei noſtri altiſſimi, potentiſſimi, iuſtiſſimi, clementiſſimi, atquè pijſſimi, vt præco, ac miniſter verbi Dei præcipio, ne in futurum aliquis audeat damnum alicui inferre ſiuè in perſona, ſiuè in honore, ſiuè in bonis temporalibus. Et qui ſcienter, deliberatè, ac pertinaciter huic præcepto, ac decreto à me facto, ac publicato in Nomine Dei contrafecerit, eum maledicere intendo in anima, & in corpore, maledictione, quæ omnes comprehendat maledictiones; ita quòd morientur morte violenta, ac repentina, animæquè eorum in infernum *detrahentur:* Dominus enim iuſtus concidit ceruices peccatorum *(teſte Dauid)* confundantur, & conuertantur retrorſum omnes, qui oderunt Syon: *ideſt Deum, ac ſanctos eius, qui diligunt ipſum.*

Deuter. cap. 28. v. 15.

Hãc maledictionem vide in opuſculo dicto Il Leone vittoriofo c. 4. n. 9.

Sed quantum temporis aſſignabitur pro executione diuinæ iuſtitiæ, ſi ſe non correxerint, ſed in malo operando perſeuerauerint? Annum ſortaſſe? O Deus iuſte, eſt nimis longum. Sex menſes? O bone Deus quot mala facient in damnum puſillorum, & amicorum Dei! Duos igitur menſes aſſignabuntur ad ſe corrigendum, quo diuina Iuſtitia differet punitionem.

Hæc autem ſententia ab eo prolata, pronunciata, ac publicata tanquam à præcone Dei Altiſſimi, ac Miniſtro Diuinæ Iuſtitiæ remaneat confirmata, ac ſtabilita in tribunali Iuſtitiæ Dei. Verùm quia in Deo datur etiam tribunal Diuinæ miſericordiæ, quæ iuſtitiam temperat, ac moderatur, faciamus appellationem ad tribunal Diuinæ miſericordiæ. Si ergo maior fuerit miſericordia Dei, quòd iſti homines facinoroſi, Reipublicæ Chriſtianę pernicioſi viuant etiam vltra duos menſes, vt ſe corrigant, faxit Deus quicquid ſibi lubet: quia Dominus eſt. Sed ſi Deus ſua præſcientia videat iſtos numquam ſe correcturos; ſed Dei clementia, ac pietate abuſuros, ne maiori pœnæ in inferno in æternum ſoluendæ obnoxios ſe reddant iuxta D. Gregorij ſententiam dicentis: Diuina ſeueritas eò iniquum acriùs punit, quò diutiùs pertulit: *ac nè iuſti, ac boni tamdiu patiantur, & affligantur ab iſtis iniquis, facinoroſis, anticipet Deus punitionem eorum iuxta ſuum diuinum beneplacitum. Exaudiat clamorem pauperum, quos iſti opprimunt: nec permittat amplius iſtos impios ire ſecundùm deſideria cordis eorum. Sed ſicut iuxta ſuam duritiem, & impenitens cor theſaurizant ſibi iram in die iræ: ſic veniat citò ſuper eos iſte dies iræ, ac ſecundùm Diuinæ miſericordiæ beneplacitum adimpleatur.*

lib. 25. Mor. c. 2.

Executores verò iuſtitiæ Dei alij non erunt, quã eius ſocij, ac participes eorundem criminum. Quod factum etiam videmus tempore Gedeonis, Regis Ioſaphat, & aliorum amicorum Dei, quorum inimici mutuis ſeſe cędibus conciderunt.

At quia videbat amicos ſuos lacrymas effundere timentes, quòd Sicarius ille contra ſuggeſtum exiſtens eum occideret, ſtatim addidit: Vt autem ſciatis, ac cognoſcatis ea, quæ dixi, vera eſſe, ac verè vobis euentura, ſcitote me nullo affici timore, quòd aliquis propter iſta quæ dixi, me offendat: in ſignum, & confirmationem huius veritatis, cum quis ſolùm cæperit cogitare me velle offendere, ſtatim illi ſuperueniet quænam mentis offuſcatio tenebroſa, ac confuſio, corporiſque tremor, ac languor illum corripiet, ita quòd ſolus mei aſpectus illum turbabit, & affliget. *Hæc ille.*

Tandem omnibus genuflexis eis benedictionem longam impendit, omnes rogans, vt orationem effunderent pro peccatoribus, ne aliquis incurreret illam maledictionem, quæ tantùm comminatoria erat, ac de futuro, quam omnes poterant euadere, & euitare, ſi vellent.

Concione autem completa dum Conuentum proficiſceretur recto tramite per plateam propè illum ſicarium pertranſiuit, qui vt ipſum aſpexit totus turbatus terga vertit retrorſum, ille verò Deo gratias retulit, qui eum euntem, & redeuntem ſemper illæſum à malo cuſtodiuit. Sicarius verò ille cum ſuis ſocijs poſt prandium rediit in plateam vbi coram populi multitudine quæſiuit à ſuis ſocijs an ille, Frater: qui ante prandium propè ipſum transijt per plateam, eſſet Concionator: vel alius Frater: cui reſpondentes fuiſſe Concionatorem: dixit: fateor quòd menti mihi erat, illum malè accipere; ſed pro tunc, dum illum aſpexi taliter turbatus ſum, quòd neſciebam, vbi exiſterem: cæpitque horrendis blaſphemijs, ac conuitijs Deum lacеſſere, Beatiſs. Virgnem, ac Sanctos execrari dicens, quòd ſequenti nocte volebat mulieres co-

gere ire ad choreas in domo Domini sui, apud quem diuersabatur; & quæ nolebant ire, volebat in publica platea eas vestibus expoliare, ac nudas eas compellere ad choreas pergere. Vespere ergo sequenti tripudiare cæperunt, vbi cum dictus Sicarius cum multis alijs Iuuenibus, atque Adolescentulis saltaret, quendam actum illicitum contra vnam illarum perpetrauit, quę turbata clamauit, ac de ipso conquesta est. Quo facto audito à Domino illius domus, nesciens quis esset ille, dixit: quis est ille ita impertinens, qui in domo mea istas Adolescentulas vexare audet. Quod audiens ille tyrannus statim acceptis armis contra ipsum Dominum insurrexit, ac multis opprobrijs, ac conuitijs illum affecit. Sed ecce alij feroces, ac socij ipsius pro Domino insurrexerunt contra tyrannum, illūquè è domo eiecerunt; qui extra domum manens furore repletus, ac ira excandescens multas blasphemias contra Deum euomebat, Dominum, ac socios iniurijs insultabat, & ad duellum inuitabat. Nocte autem illa licèt multi conuenissent ad defensionem Domini illius, nihilominus vt sententia à Prędicatore prolata in nomine Dei adamussim adimpleretur, sequenti mane valde diluculo feroces illi iam socij, & assecłæ dicti tyranni à Domino missi fuerunt ad illum quęrendum, & occidendum, quem obuium habentes, sine mora omnes laxatis rotis scloporum eum occiderunt, ipsiusquè accepta archibuzia, ipsa capitis eius ceruices conciderunt, cuius animam sine vlla mora ad infernum detractam pœnas tot, ac tantis suis flagitijs, ac sceleribus debitas in æternum duraturas persoluere facilè credi potest. Ex quo omnis populus gaudentes dicebant: Ecce ecce gladius Dei, en descendit super tyrannum istum; ac socij ipsius cum eo carnificis munere functi sunt! *Post quindecim verò dies, cum Venetias Concionator peruenisse, inuenit quendam amicum suum qui nuper è Gandino venerat, qui ei nunciauit, quomodo post eius discessum etiam socij illius sicarij fuerant in quodam vico non multùm distante à Gandino interfecti.*

Alius casus haud absimilis accidit in territorio Brixiensi anno antecedenti, dum idem concionabatur in quodam oppido, vbi quidam Nobilis genere, sed non moribus, multas operationes tyrannicas per quosdam suos milites exercebat, iniustissimè proximum offendendo in honore, in persona, & in facultatibus; sed præcipuè multa operabatur contra Ecclesię honorem, ac libertatem, doctrinę christianę exercitationem, ac verbi Dei prędicationem, quibus execrandis operibus efficaciter obstitit, nedum per maledictionem contra huiusmodi profanatores, ac tyrannos prolatam, ac promulgatam; sed etiam per Ciuitatis Rectores illum cum suis seruis sine mora ad se vocantes, ac intra parietes domus sequestrantes. Qui postea infra duos menses iuxta sententiam datam, ac promulgatam in Nomine Dei ab alijs hominibus iniquis interfecti sunt. De qua re statim Archipresbyter illius Ecclesiæ per litteras Concionatorem prędictum certiorem fecit.

Ex quibus casibus facile nobis est colligere, Deum mala permittere in hoc mundo, non solùm vt arbitrij libertatem non impediat; verùm & propter ipsorummet iniquorum pœnam, vt per eorum punitionem nobis nedum Diuina Iustitia vindicatiua innotescat; sed etiam Diuina Prouidentia, quæ non finit eos tot delicta, ac mala patrare, quot vellent; sed ea moderatur, & ordinat. Potentia Dei ostenditur, dum illorum impetus, & audaciam reprimit, eorumque consilia praua confundit, ac destruit. Sapientia increata, ac imperscrutabilis resplendet, quæ per malos, & iniquos peccata malorum, & iniquorum punit iuxta illud *Per quæ quis peccat, per hæc & punietur*. Bonitas, ac misericordia Dei manifestatur, dum malos atque peruersos in peccato obstinatos cognitos in Dei præscientia numquam ad sanam mentem redituros breui è medio tollit, ne maiori pœna in inferno reddantur obnoxij; ac boni, ac iusti ab eis tamdiù malè accipiantur, & affligantur. Veritas Dei infallibilis se patefacit, dum verbum Dei à suis præconibus ob zelum diuini honoris enunciatum, ac promulgatum non finit vacuũ reddi, sed adimpleri facit. Sicque Ecclesię Sanctę Dei splendor magis, magisque enitescit, dum eius Ministrorum, ac Prædicatorum verba vera esse, & non vana conspiciuntur, ac comprobantur. Iustique ac boni feruentiùs in bonis operibus se exercẽt ac proficiunt in eis, dum à malis hominibus, atque iniquis Deus illos protegit, atque tuetur; sicque honor Dei magis, ac magis augetur, ac Sanctum Nomen ipsius sanctificatur, atque glorificatur per sæcula.

Vide infra num. 799.

§. VIII.

591 *Rationes diuina permissionis explicantur.*

HÆc & similia etiam ex maleficiorum, & obsessionum permissione bona procedunt, quæ Deus sua prouidentia elicit consequenter. Quapropter licet colligere iuxta duplicem illum ordinem rerum in Vniuerso, & in finem: quare Deus alios maleficia exercere: alios maleficia perpeti permittit. Primi exercent: quia illorum libertatem impedire non vult: quamuis multoties impediat, nè producant noxium effectum, quem illi perficere curant; sæpiùs enim impedit, nè maleficium efficax sit. Secundi patiuntur; quia vel castigat peccata eorum propria siuè mortalia, siuè venialia: vel ad maiora prouocat, scilicet virtutes, gratiam, & gloriam. Deniquè vtrique agunt, & patiuntur: quia ex illorum actionibus, & passionibus bonis, & malis suam, & Ecclesiæ gloriam manifestat. Vndè mirandum non est, si non solùm nocentes, & peccatores, sed etiam innocentes, & iustos maleficia attingant, & vexent. Illi enim ob peccata mortalia rei sunt; Isti ob venialia: cum nullus sit, qui quotidiè in illa non prolabatur, testante Sapiente Prouerb. 24. *Septies in die cadit iustus*, quorum vnum solum sine Diuinæ Iustitiæ præiudicio morbis grauioribus, immò ipsa vexatione dæmoniaca puniri potest; vt innotuit in Abbate Cassiano propter leuiculam iram, *apud Cassianum Collat. 7.* In Religioso propter tepiditatem, & distractionem, *in vita S. Bernardi lib. 2. cap. 21.* Et in quadam Religiosa propter gulam præcipitem, & leuem, *apud S. Gregorium lib. 1. Dialogorum cap. 4.*

Idem dicendum est de puerulis, & infantulis, quibus potissimùm veneficia nocent: quia ætas illa imbecillior est ad resistendum, incautior ad cauendum, & incapacior ad accusandum, & reuelandum. Hoc enim sinit Deus, vel vt parentes puniat, si mali sint: vel vt eos probet, si boni: vel vt infantem, si baptizatus sit, à peccatis præseruet, & ad cœlum rapiat, antequam malitia mutet intellectum eius; vt videtur annuere Aug. *lib. 21. de Ciuit. Dei c. 14.* Si verò non sit baptizatus, nè grauiorem ei damnatio-

tionem imponat propter actualia peccata, quæ commissurus erat, si viueret.

§. IX.

592 *Potissima omnium ratio permissionis maleficiorum est gloria Dei.*

SEd quamuis in vtrisque adultis scilicet,& pueruli peccata non reperirentur, aut merita; iustè tamen Deus posset permittere, illos maleficijs, & diabolicis affici vexationibus, non ad punitionem, aut remunerationem; sed ad suam gloriam, quæ, cum maximum bonum sit, omni creaturarum malo ante ponenda est,& nulli malo postponenda. (Quod maximè Exorcistis, & Parochis attendendum est; & obsessis,maleficiatis, & ægrotis ab ipsis insinuandum, & inculcandum.) Hoc probat dictum Christi Ioan.9. de illo Cæco nato, dum discipulis suis causam scisitantibus: cur natus esset cæcus: videlicet, an propter peccata propria, vel parentum: Respondit: *Neque hic peccauit, neque parentes eius: sed vt manifestentur opera Dei in illo*, nempè omnipotentia Dei, eiusquè sapientia, ac bonitas,dum Christus ab eo cæcitatem auferret, ac perfectum illi visum restitueret: vt benè explicat Euthimius Zigabonus *in Bibliotheca VV. Patrum*. Quod magis,ac magis comprobauit ipse Christus Ioan.c.14. dicens: *Quodocumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio*; quasi dicat:Si in vestris obsessionibus,infirmitatibus, tribulationibus, ac necessitatibus me inuocaueritis, exaudiam vos: quia sic Deus Pater vobis illas potissimum permittit, vt vobis inuocantibus me, nomen meum honoretur, ac glorificetur Pater in Filio, dum ea, quæ iustè, piè, ac fiducialiter petitis, vobis gratiosè conceduntur, ac liberaliter communicantur.

QVÆSTIO III.

Quomodo Deus obsessiones, & maleficia impediat.

593 *Dæmones ac Maleficiin maleficijs operandis sæpiùs coercentur à Deo.*

IN ijs maleficiorum, & obsessionum permissionibus maximoperè est cauendum, nè praua illa opinio in animum irrepat, omnimodam, tùm dæmonibus, tùm Maleficis à Deo tribuit potestatem; ita vt possint lixatis habenis prorumpere in omne opus maleficum: aut quos volunt, magicis artibus impetere. Vterquè enim sæpiùs coercetur à Deo, vel impeditur tùm per seipsum, tùm per Angelos.

§. I.

Per seipsum.

PEr seipsum Deus sæpiùs dæmonum sæuitiam, ac Maleficorum conatus dupliciter impedire, vel coercere solet, positiuè nempe, ac negatiuè.

Positiuè eos impedit obsistendo.

Positiuè Deus vtique eis obsistit, cùm eorum vim repellit, ac confringit audacia diuinam sua virtute, quæ certè summa est, infinita, ac perfectissima, & talis, cui resistere nemo potest; vt apertè confessus est Mardochæus Esther 13. dum in angustijs positus memor omnium operum Dei, sic illum deprecatus est: *Domine Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, & non est, qui possit tua resistere voluntati,si decreueris saluare Israel. Tu fecisti calum, & terram, & quidquid cali ambitu continetur: Dominus omnium es: nec est, qui resistat Maiestati tua*. Nil ergo canina diaboli malitia proficiet in suis maleficijs, si à diuina virtute impediatur: cum vniuersa potentia creata huic cõparata sit radius ad orbem solarem, gutta ad oceanum, arenula ad totius terræ molem, immò aliquid minus: nec minus solùm, sed minimum; nec minimum tantùm, sed nihil. Nonnè ridiculum se præbebit dæmon, si velit obniti omnipotenti Deo,rumpere non catenam ferream,sed potentiam infinitam, & tentare impossibilia contra stimulum calcitrando?

594 *Negatiuè impedit, concursũ suum subtrahendo*

Negatiuè verò dæmoniacam, ac maleficam potentiam impedit, vel coercet, cum suum subtrahit concursum vel ab ipsis dæmonibus, aut Maleficis, vel à rebus naturalibus, quibus vtuntur in suis maleficijs conninandis. Ratio est: quia cum omnes causæ secundæ à prima dependant, & sine eius influxu nec operari,nec esse possint,vt testatur D.Bon. *in 1.dist.12. quæst.2. & 3.* dicens: *Causa prima, & vniuersalissima plus influit in causatum,quàm secunda; & tanta est eius influentia,quòd nulla creatura agit aliquid,eius influentia remota; ipsa enim vehementiùs est causa rei, quàm causa propinqua, immò ipsa adiuuat causã secundam secundum operationem suam, & influit virtutem suam super eam,& seruat eam*. Si huiusmodi causa prima, & vniuersalissima, quæ est Deus, vt probatum est supra *num.*580. non influat, nullum possunt causæ secundę producere effectum. Vndè si à dęmone, vel à Maleficis actiua passiuis applicentur, si Deus non concurrat, quid illis manebit, nisi confusio? Ecce meditentur Malefici noua maleficia, vt hominibus noceant, cùm ipsi dęmone mediante, cuius est malum perficere,operantur,ipse vtiquè intellectum habet subtilissimum ad illa inuenienda,voluntatem ad exequẽda propensissimam, virtutem maximam ad præparanda, & efficienda; sed nec intelligere, nec velle, nec agere quicquam poterit, si Deus non concurrat. Sed dęmon dimittatur liber in suis potentijs, inueniat intellectus, voluntas impellat, virtus exeat ab agente tàm subtili, tàm voluntario, tàm potente, tentet maleficia, vt solet, actiua passiuis applicando;attamen omnia virtute carebunt,si Deus subtrahat suum concursum: vt patet de Sancta Iustina, ac de S.Ambrosio Archiepiscopo, quibus nocere non potuerunt maleficia à Magis contra illos cõcinnata, diuina virtute vel obsistente, vel suum concursum subtrahente. Licèt enim res, quibus dęmones vtuntur in maleficijs concinnandis, de se sint alterabiles; nihilominus non concipient calorem, aut frigus, aut humidum, aut siccum, aut alias exteras qualitates, si tàm actiuis, quàm a passiuis Deus suum subtraxerit concursum; atque ita dæmon, ac Malefici dupliciter illudentur à Deo non concurrente cum illis, vel rebus ab ipsis applicatis: nec poterunt quantumuis minimum effectum producere, etsi omnem moueant lapidem, & totam versent industriam. Vide tom.1.pag.26. & seq.

§. II.

595 *Per Angelos Deꝰ dęmones coercet.*

PER Angelos etiam sæpiùs solet Deus dęmonum, ac Maleficorum conatus impedire, vel coercere. Quod ipsi præstant duplici virtute, qua pollent, naturali nempè, ac diuina, præcipuè illi spiritus beati,quibus orbis cura commissa est,& hominum custodia demandata; vt eruditè docet Alex. Alens.*part.2.q.100.mem.2.art.6.*

Virtute naturali superiores coercent inferiores.

Virtute namque naturali superiores Angeli in natura possunt coercere inferiores, puta dęmones, si ordinis sint inferiores; vt docent S. Augustinus *lib.* 83.*qq.q.79.*S.Thom.*3.p.q.43. art.2. ad 3. & q.109. art.2. & 3. & de Potentia Dei q.6. art.10.* Albertus Magnus

Magnus,& Dionys.Carthus.*in Lucam cap.*11. Cassianus *Collat.*8. *cap.*14. Ioannes à Turrecremata *in qq. Euangel.quæst.*1.*dom.*3.*Quadrag.* Victoria *in Relect. de Arte Magic. numer.*22. Angles *in* 2.*sent. dist.*11. *q.de eadem materia art.*5. Benedictus Pererius *lib.*1. *de magia cap.* 5. ac Petrus Binsfeldius *de Confess. Malefic.dub.*3.*concl.*10.

Ratio est: quia rerum subordinatarum debēt quoque actiones ad inuicem esse subordinatæ, vt patet in corporibus cælestibus, quorum motibus,& actionibus actiones,& motus corporum inferiorum, sicut & ipsa corpora, subijciuntur. At cum inter Angelos alij alijs sint in naturalibus subordinati, superiores supra inferiores potestatem habent.

596 *Virtute diuina quilibet Angelus potest dæmones cohibere.*

Nec virtute tantùm naturali Angeli valent cohibere dæmones (si isti illis sint inferiores) sed etiam diuina virtute, qua cum omnes polleant, minimus inter illos totam dæmonum cateruam in fugam conuertere potest: quia per gratiam consummatam maior est illis data prælatio, quàm sit præsidentia Luciferi, aut aliorum quorumcumque; Et hoc modo tàm superiores, quàm inferiores Angeli diabolicos impediunt conatus; vt probatur ex facto S. Michaelis, qui vt refert S. Iudas iu sua epist. canonica, *dum disputans altercaretur cum diabolo de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiæ, sed dixit: Imperet tibi Dominus.* Vbi vides non naturali, sed diuina virtute illum cohibuisse, nempè interpositione diuini nominis. Hoc testantur Patres, quorum sententias videre licet infra *à n.*852.

Appēdix Hinc certò credendum est, Angelos tutelares, & custodes à suis clientibus dœmones arcere, nè illis nocumenta valeant inferre: ac præsides prouinciarum frequenter eos impedire, nè detrimenta inferant ciuitatibus, agris, fructibus, & alijs mortalium bonis ad vsum hominis spectantibus, & ordinatis. En quibus modis Deus dæmonum, eorumque asseclarum impetus cohibeat, nè hominibus diuina fretis protectione, & adiutorio detrimentum, aut vexationem quacumque arte, vel dolo inferre valeant!

APPENDIX.

597 *Cōcluditur,Exorcistam debere esse imbutum*

EX prædictis quatuor maleficiorū causis facillimum est cognoscere, Theologum Exorcistam sibi speculatiuam, & practicam maleficiorum cognitionem iuremeritò vendicare.

Speculatiuam, dum in palestra theologica sacrę doctrinæ conclusionibus enucleandis, & soluendis quæstionum nodis laudabiliter se exercet.

Practicam, dum in Ecclesia Sancta Dei diuina, & ecclesiastica potestate munitus exorcizādis Energumenis, & dissoluendis maleficiorum operibus perseueranter intendit.

Philosophiæ, ac Theologię scientijs. Nè in varios incidat errores.

In palestra namque theologica continuo studio addiscit, quænam sit Angelorum bonorum natura, scientia, potentia, operatio, & malorum lapsus, obstinatio, malitia; quę societas inter dæmonem, & hominem esse possit: quæ signorum conuentionis vis, & efficacia, quę diuinę prouidentiæ in malis permittendis œconomia; atque ideò maleficiorum causas probè agnoscit, quas ignorare necesse esset, si illa non nosset. Optimum namquè esset, vt qui exorcizandis Energumenis, & maleficiatis curandis ex ecclesiastico munere deputantur, vt ritè, tutò, ac perfectè valerent suum obire munus, priùs philosophiæ, ac theologiæ scientijs apprimè imbuerentur, quàm sacro huic muneri vacarent, ne ex defectu scientiæ prolaberentur in intolerandos errores cum ecclesiastici ministerij contemptu, & generali omnium scandalo, si dæmonem occultè operantem non deprehendant; aut circa maleficio affectos non rectum iudicium ferant.

Quod certè difficillimum esse, nemo negabit, si consideret, hinc quanta sit dæmonis malitiosa potentia, dum varijs artibus, efficacibus modis, & versutijs subdolis sua opera concinnat, & mala innumera non cessat in orbem inuehere, quę vix, ac nè vix quidem à nobis homoncionibus agnoscūtur. illinc quàm periculosum, de morbo malefico iudicare, qui sępiùs, (si signa externa considerentur) à naturali discerni non potest; & ideò Medicis, & Theologis disputationis ansam prębet, dum quisque eius cognitionem sibi vendicat. Ex quo aliquando nimis frequenter accidit, vt qui Theologiæ sedulò, ac pręcipuè doctrinæ de dæmoniacis operationibus operam non nauarunt: nec non de ægritudinum naturalium causis aliqualem non habuerunt cognitionem, cùm de quocumquè morbo obuij cuiusque infirmi iudicant, transeunt de potentia ad actum; quas enim in libris infirmitates legunt à dęmone causari posse, eas semper ab illo inductas existimant, & possibile pro facto reputantes, quot vident infirmos, tot maleficiatos credunt. Quare dum cęcutientes isti Exorcistæ cæcos infirmos ducere contendunt, seipsos, & alios in foueam pręcipitant. Vndè frustra ecclesiasticis remedijs eum curare nituntur, qui naturali infirmitate laborat. Ex quibus videas, quàm necesse sit, Exorcistam theologica scientia probè, & aliquali naturalium causarum ægritudinum notitia imbutum esse, ad illud munus ritè, perfectè, ac tutò obeundum.

Nè in iudicando de maleficijs cæcutiat: Ac seipsum, & ægros in foueam præcipitet.

Practicè verò Theologus Exorcista maleficia cognoscit, dum actu aliquem exorcizans, & curans per exorcismos, ac præcepta dęmoni facta in nomine Iesu, quibus dæmon cogitur se vertere in fugam, mutationes in infirmis videt insolitas; & sic à posteriori cognitionem eorum nanciscitur, quæ vt plurimùm à priori haberi non potest.

ARTICVLVS V.

De signis, quibus maleficia, & obsessiones cognoscuntur.

598 *Signa maleficiorum, & obsessionum qua.*

SIgnorum externorum, quibus Exorcista modò obsessum, modò maleficiatum deprehendit, alia sunt certa, & euidentia: alia coniecturalia, & probabilia.

Certa, & euidentia sunt illa, quę sumuntur ab effectu, qui prouenire non potest à causa naturali, sed necesse est, proueniat à causa superiori, puta dęmone.

Coniecturalia, seù probabilia sunt ea, quę sumuntur ab effectu, qui sæpiùs, vel vt plurimùm procedit à causa transnaturali; nempè dęmone; aliquando tamen prouenire potest à causa naturali.

Signa certa, & euidentia, ex quibus Exorcista certum diabolicæ pręsentiæ, & operationis iudicium formare potest, indicantur signo ✠.

Signa coniecturalia, seù probabilia sunt reliqua omnia sine signo, quorum aliqua sunt probabiliora; aliqua minus probabiliora.

Hæc autem signa quędam sumuntur ex potentijs animæ ipsius personæ obsessæ, seù maleficiatę; quædam ex dispositione corporis.

QVÆ-

QVÆSTIO I.

Quænam signa sumantur ex potentijs Animæ.

CVm tres sint animæ genericè sumptæ facultates, seù potentiæ, nempè Intellectiuæ, Sensitiuæ, & Vegetatiuæ, ex harum qualibet multa dæmoniacæ præsentiæ signa deprehendimus.

§. I.

Ex Potentijs intellectiuis.

POtentiæ intellectiuæ, seù rationales duæ sunt, videlicet Intellectus, & Voluntas, in quibus licèt dæmon immediatè nihil operari queat, puta intellectum speciebus illustrando, ac perficiendo, aut voluntatem cogendo, & impellendo; mediantibus tamen potentijs sensitiuis exterioribus, & interioribus multa in eis operari valet; vt benè docet D.Bonau. *in* 2. *d.*8. *art.*4. *quæst.* 4. *&* 5. Ideò ex earum operationibus extrinsecis facilè cognosci potest, an aliquis sit à dæmone possessus, vel aliqua naturali laboret ægritudine.

Ex Intellectu.

✠ 1. CVm aliquis est rudis, & ignarus, si distinctè, & ordinatè discurrat, & disputet de arduis, & sublimioribus quæstionibus, vt de philosophicis, vel theologicis; angelicus est, vel dæmoniacus.

✠ 2. Cùm quis delirio, ac phrenesi laborat nulla alia affectus ægritudine, si Exorcista dæmoni (si adsit) conditionaliter præcipiat in nomine Iesu, vt desinat nocere illi, ac cesset impedire eum in suis functionibus, & operationibus sensitiuarum potentiarum; si, inquam, immediatè cesset delirium, ac phrenesis recedat, & ritè, & ordinatè discurrat, & ad omnia seriò respõdeat interrogata, dæmonem adesse præceptum factum intelligentem, signum est euidens.

✠ 3. Quando ægrotus est rudis, & linguę latinæ ignarus, & clarè, ac perfectè Exorcistam idiomate latino loquentem, ac præcepta facientem intelligit, dæmoniacæ pręsentiæ signum est euidens; pręcipuè si Exorcista vocabulis vtatur latinis obscuris, & ab idiomate vulgari totaliter diuersis, quæ, impossibile sit, intelligi ab illo idiota, & ignaro.

✠ 4. Quando occulta annunciat, remota adducit, futura prædicit, & similia opera, quæ naturaliter ab intellectu humano sciri, aut fieri nequeũt nec dæmoniacam excedunt cognitionem, aut potentiam, si ex vitæ suæ sanctitate non arguatur talia à diuina reuelatione prodire, homo dæmoniacus est, vel diabolicus, videlicet vel est possessus à dęmone, vel cum dæmone habet commercium.

✠ 5. Quando quis concidit velut mortuus, & surgit sine mora ad præceptum ab Exorcista factum dęmoni in nomine Iesu; signum est ibi esse dęmonem præceptum intelligentem.

✠ 6. Cùm in aliqua corporis parte est aliquis dolor, vel tumor, si ad signum ✠ crucis, & præceptum dęmoni factum in nomine Iesu, vt recedat, & aufugiat; & iterum iubente Exorcista accedat; diabolicæ præsentiæ signum est euidens.

Ex voluntate.

✠ 1. SI homo inopinatò sine vlla pręcedente causa velit sibi mortem inferre, ita vt se saxis collidat, in ignem se immittat, ac pręcipitem det, nec tamen sequatur sibi aliquod malum, signum est euidens, dęmonem adesse hęc mala volentem, & intentantem; sed Deum diabolicam malitiam impedientem, & Patientem ab huiusmodi periculis pręseruantem,

2. Quando Patiens aliàs bonus, & timoratę conscientiæ, nulla de causa odio habet Sacerdotes, Religiosos, parentes, amicos, & maximè in sacris constitutos, eosquè contra suam propriam voluntatem conuicijs, & opprobrijs afficit; si non est euidens signum dæmoniacæ præsentiæ, saltem valdè est probabile.

§. II.

Ex Potentijs sensitiuis interioribus apprehensiuis.

CVm potentiæ sensitiuæ aliæ sint interiores, aliæ exteriores; Interiores verò aliæ cognitiuæ, seù apprehensiuæ, alteræ appetitiuæ, ab interioribus apprehensiuis exordium sumam, ex quibus plura deducuntur signa.

Ab Æstimatiua.

1. QVando quis absque vlla pręcedente causa (si non est mente captus) suos parentes, consanguineos, amicos, ac familiares, vt inimicos existimat, & ab eis tanquam sibi noxijs aufugit.

2. Quando quis præter suam naturalem inclinationem, & consuetudinem remedia naturalia sibi vtilia, & proficua, & omnia delectabilia, vt noxia iudicat, & sibi inconuenientia, ac molesta existimat.

Ab Imaginatiua, seù Phantasia.

1. QVando continuè patienti fiunt apparitiones inhonestæ fortiter mouentes phantasiam, etiam contradicente voluntate, acsi oculis corporalibus viderentur.

2. Quando sæpiùs occurrunt imaginationi visiones horribilium, præcipitiorum, ac periculorum, nec est natura timidus.

3. Quando apparent visiones rerum spiritualium frequenter, & patiens non habet fundamenta sanctitatis, ac virtutis.

4. Quando sentiuntur allocutiones interiores formatę, & distinctæ, & cognoscuntur, à Deo non esse.

5. Quando somnia sunt ordinaria horribilium, vel libidinum in persona timorata, & casta.

✠ 6. Quando imaginationi se præsentant res inhonestę vehementes circa imagines Sanctorum, vel Beatissimæ Virginis, vel etiam Iesu Christi, si eodem tempore simul sentiant in capite, ea parte, qua

qua residet phantasia, vèluti plumbum, vel aquam frigidam, vel ferrum ignitum, aut quid simile, quod fugiat ad signum ✠ crucis, & inuocationem Sanctissimi nominis Iesu, & se recipiat ad alterum corporis membrum, ita vt eodem tempore etiam imaginatio talium obiectorum, signum est euidens præsentiæ diabolicæ.

A Memoria.

1. QVando quis repentè absque vlla præuia ægritudine obliuiscitur omnium scientiarum, vel artium, quibus ritè, & perfectè instructus erat.

2. Quando quis post multa vel confusè enarrata, vel distinctè, sed naturę suę, & artis captum excedentia, repentè mutatur, & omnium, quæ dixerat, amplius non recordatur.

§. III.

Ex Potentijs sensitiuis appetitiuis.

600 POtentię sensitiuę appetitiuę duę insunt vires. Concupiscibilis vna: altera Irascibilis, quarum vtraque plures sub se continet passiones.

Concupiscibili.

IN Concupiscibili passiones sex continentur, nempè Amor, Desiderium, Gaudium, Odium, Fuga, & Tristitia: quarum primę tres sunt respectu boni conuenientis: alię respectu mali disconuenientis. A quarum singulis signum aliquod dæmoniacę præsentiæ, & operationis mutuari potest.

Ab Amore.

1. QVando quis præter suam consuetudinem amat obscura, & tetra loca, & quærit horrores solitudinis.

✠ 2. Quando quis timoratæ conscientię, ac honestatis amator aliquam ardentissimè amat personã; præcipuè si aliqua adolescentula pura, & modestię ac castitatis amatrix, inopinatò incipit amare ardentissimè virum aliquem, vel iuuenem, cum quo priùs nullam domesticam habuit conuersationem, vel longam ipsius pulchritudinis aspectionem, ac meditationem; & si videatur potiùs furere, quàm amare, signum est euidens maleficij amoris.

3. Quando quis aliàs sanæ mentis inopinatò incipit pericula, & alia id generis sibi noxia amare, & quærere.

A Desiderio.

✠ 1. QVando aliquis homo, vel mulier timoratæ conscientiæ cum aliqua persona carnaliter commisceri ita vehementer desiderat, sentiat sibi pectus aduri, nisi illam quærat, & impatiens velit ad illam accurrere, vel clamet se mori, nisi sibi illa adducatur, nulla præcedente dispositione, puta domestica conuersatione, allocutione, imaginis ipsius expressiuæ longa meditatione, vel beneficij alicuius acceptione; dęmoniacę operationis signum est euidens.

A Gaudio.

✠ 1. QVando quis bonę mentis, & christianę modestiæ studiosus gaudet malè agere, puta parentes contemnere, conuicijs impetere Religiosos, & pręcipuè Sacerdotes irridere, & subsannare, & hoc contra suam voluntatem, sentiens intrinsecùs in corde repugnantiam; signum est euidens.

Ab Odio.

✠ 1. QVando quis, puta maritus odio habet vxorem pręsentem, quam absentem, vehementer diligit; vel è conuerso vxor maritum; vel Pater filium, aut filius Patrem; Mater filiam, vel filia Matrem, vel alias huiusmodi personas, quas natura ipsa amare docet: si hoc sit contra propriam voluntatem, nec adsit aliqua ratio ad odium excitans, signum est euidens.

2. Quando quis parentes, amicos, & maximè in sacris constitutos odio habet sine vlla pręcedenti causa.

✠ 3. Quando quis Sacramenta, Sacramentalia, Sanctorum tumulos, & Reliquias, omnesquè res sacras contra suam propriam voluntatem odit, & abhorret.

A Fuga.

1. QVando quis fugit hominum, parentum, & amicorũ familiaritatem, ac consortium; nec orationi, aut meditationi vacat; sed accidia pressus, ac melancholia obrutus præter suam naturalem inclinationem, ac solitam naturæ suę consuetudinem solus permanet sine vlla præcedenti graui tribulatione.

2. Quando quis absque vlla causa fugit Sacerdotes, Ecclesias, Diuina Officia, Missarum celebrationi assistentiam, quamuis aliàs sit deuotus, & timoratæ conscientię.

3. Quando quis fugit, & abhorret habitare magis in vno cubiculo, quàm in alio; in vna domo, quàm in alia, in vna Ciuitate, quàm in alia; nec huiusce rei vllam habet rationabilem causam, nec ipse vllam adducere nouit.

4. Quando quis oculis sanus fugit lucem omni suo conatu.

A Tristitia.

1. QVando quis tristatur, & dolet, & qua de causa tristetur, vel qua parte doleat, proferre nescit, nec adest aliqua causa tristitiæ naturalis.

2. Quando quis tristatur, sudorisque guttas emittit ad pręsentiam Sacerdotum, & non aliorum, ad rerum sacrarum applicationem, ad Sanctissimi Sacramenti Eucharistię perceptionem, ad ipsius in Missa eleuationem, ad confessionem sacramentalem, & ad cætera spiritualia exercitia, & maximè ad pręcepta dęmoni facta ab Exorcista.

3. Quando quis tristatur, ac dolet magis existens in vno loco, quàm in alio, in vno tempore, quàm in alio, puta in aliquo mense, hebdomada, die,

vel

vel hora determinatis, non habita ratione ad planetarum mutationes, & influxus; ſed qnatenus talis menſis, talis hebdomada, talis dies, & talis hora.

4. Quãdo magis triſtatur, ac dolet in vigilijs atq; ſolemnitatibus maioribus, vt in Quadrageſima, Aduentu, Quatuor Temporibus, non ratione ieiunij; ſed quia talis dies; vel in die Paſchatis, Pentecoſtes, Natiuitatis, & Aſcenſionis Domini, Epiphaniæ, & huiuſmodi feſtiuitatnm; & ſit hoc pluries à ſe obſeruatum.

5. Quando quis in locis lætis, ac deliciarum, præter ſolitam ſuæ naturæ inclinationem, ac conſuetudinem non gaudet; & vbi alij lætantur ſonando, cantando, & ſaltando, ipſe magis, ac magis triſtatur, nec habet aliquam triſtitiæ rationabilem cauſam; immò ſi ſolitaria loca quærat amica mœroribus; nec tamen ſtudio, aut orationi vacet.

Iraſcibilis.

IN Iraſcibili quinque ſunt paſſiones, ſcilicet Spes, Audacia, Timor, Deſperatio, & Ira, ex quarum ſingulis aliqua dæmoniacæ præſentiæ indicia deſumi poſſunt.

A Spe.

1 SI quis ſperat, & ſe iactat conſequi aliquid nimis arduum, quod naturæ humanæ, & induſtriæ vires, ac communem ordinem naturæ excedere videtur, ſi non eſt mente captus, dęmoniacus eſt, vel diabolicus.

Ab Audacia.

1 PAtiens, qui audet facere aliquid excedens totam naturam humanam, vel induſtriæ vires; ſi id à Deo eſſe veriſimiliter exiſtimari non poſſit; dęmoniacus eſt, vel diabolicus.

2. Quando quis ſubdit ſpontè pericula mortis, puta ſe ab alto loco præcipitat, vel quid ſimile agit, ad quod deberet mors ſequi, nec tamen ſequatur, neque aliud malum; dęmoniacus eſt, vel diabolicus.

A Timore.

1 QVando quis ſine vlla cauſa timore, ac terrore ſubitaneo inaniter percellitur, & neſcit quid timeat.

2. Quando nulla cauſa præcedente quis valdè timet occidi, præcipuè ab amicis; & ideò ab eis fugit, & ſe abſcondit.

A Deſperatione.

✠ 1. QVando nulla præcedente tribulatione, vel perſecutione agitatus quis ſe deſperat: ac propterea nunc veſtes, ac propria membra dilacerat: nunc pugnis ſe percutit: modò in puteis, modò in ſtagnis, aut lacunis ſe ſubmergit: aliquando in ignem ſe deijcit: aliquando ſaxis ſe collidit, vel ab alto loco ſe præcipitat; dæmoniacæ præſentiæ ſignum eſt euidens, ſi hoc faciat contra ſuam propriam voluntatem.

Ab Ira.

1 QVando quis timoratæ conſcientiæ nulla precedente cauſa contra ſeipſum iraſcitur, vel etiam contra parentes, amicos, & domeſticos; ac ira percitus profert blaſphemias in Deũ, Chriſtum, Mariam Virginem, & Sanctos, dæmonemque inuocat in ſui auxilium; dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

2. Quando quis velut canis rabidus, aut lunaticus ſpumat, & dentibus fremit, ſi non eſt ſtultus, vel aliqua naturali infirmitate correptus; dęmoniacus eſt, vel diabolicus.

✠ 3. Quando ſtatim ac vir, & vxor ſunt in proſpectu, ſi alter alterum fugit; vel ita iraſcuntur ad inuicem; vt vnus alterum aggrediatur calce, pugnis, vnguibus, morſu quaſi hoſtem infenſiſſimum, licèt ſeparati ſe ament ardentiſſimè; ſignum eſt euidens diabolicæ operationis.

§. IV.

Ex Potentijs ſenſitiuis exterioribus.

EX ſenſibus pariter externis, videlicet Viſu, Auditu, Guſtu, Odoratu, & Tactu multa dęmoniacæ præſentiæ ſigna hauriri ſolent. 601

Ex Viſu.

✠ 1. CVM ſubitò patienti lumen auferetur, & ſubitò reſtituitur; quod ſi frequenter accidat, ſignum eſt euidens.

✠ 2. Quando patiens diurno tempore nihil videt: nocturno verò benè videt, & ſi ſciat legere, legit ſine lumine, ita quòd illi dies videtur nox, & nox videtur dies; dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

3. Quando patiens videt res in alia diſpoſitione à ſua propria, & naturali; vt ſi canem videret vt hominem, lignum pro homine, & alia huiuſmodi, periculum eſt obſeſſionis, vel alterius dęmoniacæ perturbationis.

4. Cùm oculus patientis ſic perturbatur, vt terreat videntes; terribileſque, ac perlucidas monſtrat oculorum acies.

5. Cùm lacrymas emittit ab oculis abſque alia, cauſa, neſciens, quid ploret.

6. Cùm faciem Sacerdotis, & præcipuè Exorciſtæ patiens vix aſpicere valet, & album oculorum, varijs modis mutat. Quòd maximè attendendum, in infantibus, & puerulis, ex quibus alia ſigna difficillimè hauriri poſſunt.

7. Quando videt dæmonem ſub aſpectu minantis, aut iactantis, ſe corpus eius velle poſſidere; vel ſub forma monſtruoſa, puta gigantis, vel hominis atri, aut recenter mortui: vel etiam canis, leonis, vrſi, lupi, hirci: vel auis, vt vulturis, accipitris, corui, picæ, galli, gallinæ, vel ſerpentis, aut bufonis, vel alterius generis; ſignum eſt, dęmonem iam corpus poſſidere; vel tentare ingreſſum, vt poſſideat.

8. Quando aliqua, quæ erant ante oculos ſubtrahuntur, vt non videantur, deinde ſubitò apparent; ſignum eſt diabolicæ illuſionis.

Ex Auditu.

✠ 1. QVando subitò variatur auditus, ita vt patiens sit surdus, & postea benè audiat: si hoc eueniat in audiendo spiritualia, euidens est signum.

2. Quando patiens audit quasdam voces se vocantes, & ille maximè attendit.

3. Quando est rumor continuus in auribus, nec adsit probabilis causa naturalis assignanda.

4. Quando exorcismos, euangelia, sacrasque lectiones non solùm cum extraordinario tædio; sed etiam cum ingenti perturbatione, vel graui sopore affectus auscultat.

5. Quando pulsantur campanæ benedictæ; vel aliud signum datur spirituale, si graui afficiatur tædio.

Ex Gustu.

✠ 1. QVando vltra septem, vel nouem dies patiens nihil comedit, vel parum; & tamen fortis est, & pinguis sicut priùs; signum est euidens esse dęmoniacum, vel diabolicũ.

2. Quando per multos mẽses non potuit gustare panem, vel carnem, quæ priùs sine difficultate comedebat; nec tamen aliqua videtur correptus ægritudine.

✠ 3. Quando patiens vehementissima ardet siti; nec tamen potest aquam, aut vinum bibere, immò quicquid aptum est extinguere sitim, abhorret.

✠ 4. Quando quis videtur fame perire; nec tamen cibum vllum gustare potest; immò omne comestibile fugit, & abhorret.

5. Quando quis incessanter cruda deuorat, nec satietatem præsefert.

6. Quando comedit bestialiter in magna quantitate, & bibit valdè excessiuè contra suam consuetudinem; nec tamen vmquam satiatur.

7. Quando patiens cum difficultate comedit, ita vt violenter oportet illum cibare, & nullam habet infirmitatem hoc causantem.

8. Quando patiens magis abhorret cibum benedictum, quàm alium.

9. Quando patiens graui velut delirio correptus longam fert inædiam,

Ex Loquela.

✠ 1. QVando quis loquitur linguis, quas ipse non intelligit.

✠ 2. Quando quis loquitur altè de mysterijs supra propriam capacitatem; nisi constet probabiliter ex eius sanctitate, vel aliundè id esse diuino afflante spiritu.

✠ 3. Quando prædicit futura, vel quæcumquè sibi ipsi occulta, quæ excedunt intellectum humanum, non tamen intellectum diabolicum; dęmoniacus est, vel diabolicus.

✠ 4. Quandò inopinatò vocem amittit, nec potest loqui, nec os aperire, etiam volens; si postea loquatur ad præceptum dæmoni factum ab Exorcista in nomine Iesu, signum est euidens.

5. Quando improuisò exeunt ex ore hominis sani, nec vino, aut passione perturbati, vel phrenesi laborantis verba, quorum statim postea non recordatur, ac nescit se illa dixisse, vel nollet ea dixisse.

6. Quando quis timoratæ conscientiæ, absque vlla causa verba profert, parentes, vel amicos, quos honorare consueuit, miro modo pungentia, ac subsannantia.

7. Quando quis non ex instituto, nec liberè volens, voces interdum brutis non parùm absimiles emittit.

✠ 8. Cùm varios absquè connexione quis profert sermones; nisi sit phreneticus, vel mente captus, vel ebrius, vel sit mulier patiens defectum menstruorum; dęmoniacus erit.

9. Quando quis sacra verba difficillimè profert, nec nisi truncando, & balbutiendo, præcipuè cùm recitat Psalmum 50. *Miserere mei Deus, &c.* vel 90. *Qui habitat in adiutorio Altissimi, &c.* Vel profert Sanctissimum Nomen Iesu, vel Beatissimæ Deiparæ Mariæ; aut initium Euangelij S. Ioannis.

10. In verbis prolatis à mulieribus patientibus defectum menstruorum obseruanda sunt, quæ habentur supra *num.* 598.

Ex Odoratu.

1 QVando quis aufugit sacrorum odores: vt rerum benedictarum, thuris, rutæ, rosarum, & huiusmodi, si illos non benedictos non abhorreat.

2. Quando de ore patientis exeunt fętores infernales, vt sulphuris, picis, fuliginis, carbonum, & huiusmodi.

Ex Tactu.

1 QVando quis tangendo nimis vrit, vel ignescit, aut subitò frigescit.

2 Cùm percutiendo leuiter nimium infert dolorem.

3 Quando ad simplicem tactum manuum sacerdotalium patiens capitis grauedinem, vel rem frigidissimam sentit.

§. V.

Ex Potentijs Vegetatiuis.

CVM Vegetatiua Potentia triplicì ornata sit facultate, scilicet Nutritiua, Augmentatiua, & Generatiua; Ex harum singulis apertè varia dęmoniacæ operationis signa desumi possunt. 602

Ex Nutritiua.

1 QVando quis nulla naturali ægritudine affectus cibum non potest attrahere ad stomachum ad corpus nutriendum.

✠ 2. Quando quis alioquin sanus, & benè dispositus canina, aut lupina fame vexatur; & licet maximam cibi quãtitatẽ deuoret, semper tamen esurit.

3. Quando cibum in stomacho retinere non potest; sed illum vomitu reijcere cogitur, licèt aliàs sanus sit: si verò sit benedictus, illum retinet.

4. Quando quis aliàs sanus, & benè dispositus cibum digerere non potest, licèt magnam habeat in stomacho caliditatem.

5 Quando bolum ferè perennem sentit in stomacho, & persæpè ad guttur accedentem, quo suffocari videtur; præcipuè si hoc contingat etiam immediatè post sumptam medicinam euacuantem.

6. Cùm

6. Cùm quis vomitu reijcit cultros, clauos, acus, capillos, vitra, & alia id generis artificialia.

7. Quando per posticum eadem emittit; vel quæcumque alia, quæ in corpore generari non possunt; vel continuum per multos menses emittit sanguinem nulla affectus ægritudine.

Ex Augmentatiua.

✠ 1. QVando puer, vel puella, adolescens, vel adolescentula, qui aliàs erant natura pingues, & alacres, nulla apparente ægritudinis causa non solum non augentur, & quantitate molis proficiunt; sed potiùs decrescunt, & continua macie afficiuntur, & consumuntur, quãuis manducent, & bibant non solùm more solito, sed maiori in quantitate.

2. Quando quis contra solitum naturæ suæ, ac complexionis cursum nimio tumore, ac pinguedine afficitur in aliquibus corporis partibus; vel etiam in toto corpore, nulla alia affectus ægritudine.

Ex Generatiua.

✠ 1. QVando vir vxori, vel vxor viro appropinquare non potest; quia sibi videtur aliquod esse corpus intermedium.

2. Quando personæ, vel corpora, aut generationis organa apparent horribilis formæ, vel fœditatis intolerandæ.

3. Quando vir, etsi calidæ sit naturæ, & complexionis robustæ, non potest semen decidere intra vas muliebre, licèt seminet extra.

✠ 4. Quando vir non potest habere copulam cum vxore, vel persona, quam amat: quia statim elũbis, & elanguens recedere cogitur; quod tamen ei non euenit, si cum alijs mulieribus commiscetur.

5. Quando ex parte fœminæ vas muliebre, quod priùs erat latum, ita constringitur, quòd à virga penetrari non potest; licet vir sit robustus.

6. Quando vterquè coniux ex parte suorum parentum sunt fœcundi; nec tamen generare possunt; eò magìs si constat ex alijs causis vxorem esse maleficiatam, nec apparet causa naturalis sterilitatis.

Causæ autem naturalis sterilitatis, vt docet Hippocrates *in Aphor. sect. 5. ver. Aphor. 46.* & ibi Ogglerius Medicus, sunt, ex parte viri nimia frigiditas naturæ: quia tunc eius semen est generationi ineptum: ex parte verò mulieris, puta nimia eius pinguedo, aut caliditas: quia nimia pinguedo impedit seminis retentionem; & nimia caliditas causat illius extinctionem: Ex parte tandem vtriusquè quando videlicet illorum semen non est proportionatum: vt si viri est melãcholicum, & mulieris sanguineum: nam agens, & patiens debent esse proportionata, aliàs impeditur actio.

QVÆSTIO II.

Quænam signa desumantur ex dispositione corporis.

603 *Signa desumpta ex dispositione corporis etiã Medicis deseruiũt.*

EX varijs corporis effectibus inusitatis, motibusque insolitis, qui à naturali causa, vt plurimùm ortum habere non possunt, solent Exorcistæ quædam sumere experimenta, quibus, quænam sit causa latens, facilè explorant: quæ plurimùm etiam Medicis deseruire valent ad cognoscendum, cùm morbi à causa non procedunt naturali.

Hos autem inusitatos effectus deprehẽdunt, dum morbus inchoatur, augetur, & perseuerat.

Dum morbus inchoatur, si statim ab initio nullis peccantibus humoribus in causa existentibus morbus se prodit cum grauissimis symptomatibus, vt sunt: *Signa desumpta ex morbo inchoante.*

1. Mentis quædam stupiditas.
2. Varia deliria melancholica.
2. Motus quidam conuulsiui, qui epileptici videntur.

4. Repentinæ corporis passiones, & oppressiones, quas ipse oppressus explicare nescit.

5. Eiusdem generalis extenuatio, & color infaustus, puta viridis, pallidus, cedrinus, aut roco similis.

6. Spontanea neruorum, ossium, medullarumquè vexatio, aut rigiditas, vt conuulsionem præseferat.

7. Laceratio, & constrictio intestina viscerum; ac dolor in ventre cum maximo rumore, & reuolutione vitalium.

✠ 8. Dolor continuus in capite sine aliquo interuallo, siuè sit per modum grauaminis, siuè per modum percussionis: vt cerebri, vel temporum indeficiens; & intima tenebratio, si ad signum crucis ✠ statim cesset.

9. Pulsatio arteriarum circa collum.

10. Cordis grauatio, & punctura, acsi acubus configeretur.

11. Dolor in stomacho perpetuus: vt punctura in ore per momenta pungentes, vel per modum indigestionis, vel magnæ debilitatis, aut duræ pilæ aggrauantis, quo suffocari, aç strangulari videtur ægrotus.

13. Cibus semper indigestus, crebræquè vomitiones; si hoc non eueniat, quando cibus est benedictus.

14. Veneris deiectio, inflatio, & tumor per flatum frigidissimum, vel calidissimum sensibiliter permeantem, discurrentem, & euanescentem.

15. Colli, & renum frequentes perpessines.

16. Particulæ corporis velut nexibus ligatæ, & oculorum palpebrę ita astrictæ, vt vix aperiri possint.

17. Sudores leues circa noctem, quamuis temporis constitutio frigida rigeat, quorum Medici nesciunt causam naturalem assignare.

18. Syncoparum accidentia statutis horis aduenientia cum continuo vitæ tædio, grauamine melancholię, obstinata taciturnitate, & suspitijs, quę luctuosa vocantur, absque manifesta causa emissis.

19. Tremor in membris, & præcipuè in capite patientis causatus per præsentiam spiritualium rerum, vel personarum.

20. Inquietudo, qua aliquis nullo modo quiescere potest, nec stando, nec sedendo, nec decumbendo, & infirmiras nulla apparet.

21. Tussis sicca valdè molesta patienti, & alijs sine pituitæ expulsione, quæ numquam consummatur; sed aggrauatur, dum spiritualia administrantur.

22. Oscitatio frequens cum maxima oris dilatatione, & præcipuè dum aliqua sacra lectio habetur.

23. Tumores subiti, qui in aliqua parte corporis citò oriuntur, & sine aliqua cura naturali citò euanescunt.

24. Decursus subiti caloris, vel frigoris excessiui per humeros, & renes.

✠ 25. Ventus quidam vehemẽs, qui decurrit per

totum corpus ad modum formicarum: vel ad modum serpentis velociter quaquauersum serpit: vel sicut mus modo in hanc, modò in illam corporis partem se intromittit.

✠ 26. Deportatio corporis, & illius eleuatio contra voluntatem patientis, & non videtur, à quo deportetur; signum est euidens diabolicæ præsentiæ.

✠ 27. Vociferationes, clamores, sciſſio vestium, arrotationes dentium, & quæcumque corporis agitationes sine vlla causa, si patiens non est stultus, & hæc ei displiceant, & cognoscat illa, & nollet; signum est euidens.

✠ 28. Vis, seù impulsus supra naturam patientis: vt cum homo natura debilis non potest teneri à multis: cum manibus, ac dentibus frangit ferrum, & alia similia, de quibus supra, vbi de signis ex parte animæ; est signum euidens.

604 *Signa, quib. cognoscuntur pueri maleficio affecti.*

Infantes autem, ac pueruli deprehenduntur esse maleficio affecti, vel à dæmone vexati ex sequentibus signis.

1. Quando sæpiùs contremiscunt nulla apparente causa; maximè si adiungatur, quòd continuè flent, & non dormiunt, & priùs non erant tales.

2. Quando habent oculos timidos, ac pauidos, nec audent rectà aspicere Exorcistas, ac Religiosos deuotos.

3. Quando repentè amissa bona faciei, ac totius corporis constitutione fiunt pallidi, ac macilentes; & præcipuè si Mater, vel aliquis ex domesticis esset maleficio affectus, & effectus consimiles pateretur. Nam aliquando tota vna familia maleficio afficitur.

4. Quando non amplùs volunt lac sugere, & tenent os apertum.

Filij supposititij qui.

✠ 5. Quando numquam possunt lacte satiari, etiamsi continuè lac sugant nedum ex vna, sed ex pluribus nutricibus, ac magis fiunt macilentes, signum est euidens. Si verò etiam habeant faciem ad modum hominis senis eunuchi, & sint ponderosissimi, periculum est, quòd filij sint suppositi, idest à dæmone positi loco filiorum verorum. Hi autem filij suppositi, si ab Exorcista benedicantur, quandoquè post aliquot dies moriuntur. Quod experientia comprobaui anno 1646.

6. Quando infantes videntur sæpiùs mori, & non moriuntur.

7. Quando nullis peccantibus humoribus ex sanis repentè fiunt infirmi, & præcipuè si in aliquo membro sint compressi: vel appareat aliquod foramen in corpore, vt sub lingua, in auribus, circa vmbilicum, in pedibus, in cruribus, in naricis, vel cæteris corporis membris.

8. Quando circa renes, vel in pectore sunt nigri propter decursum sanguinis, quem Saga ab eius corpore suxit; vt docet Delrius *lib. 3. Disquis. Magic. par. 1. quæst. 4. sect. 1.* ac Spinæus Sacri Palatij Magister *quæst. 8. de Strigibus*.

Signa de sumpta augente morbo.

Dùm morbus verò augetur, si non crescit paulatim more naturalium morborum, qui sensim vt plurimùm vires acquirunt, donec ad statum perueniunt, sed subitò, & frequenter se prodit, & valdè inconstans est, rarò periodos seruando, licèt periodorum naturam referat; vndè licèt naturalibus morbis in aliquibus similis esse videatur, in multis tamen discrepat; atque adeò doctissimos etiam Medicos fatigare solet, qui in ijs diudicandis hæsitant, & hùc, illùcque animo agitantur ambigui, nec certi quidquam de his proferre audent, aut statuere possunt, quo sibi ipsis satisfaciant: Hoc enim signum esse maleficij, Medici communiter docent; Immo Daniel Sennertus *de morbis à Fascino, & Incantatione à veneficio inductis* agens, & signa maleficiati *par. 9. lib. 6. c. 9.* enumerans: illud primum assignat.

Signa de sumpta morbo per seuerãte

Deniquè si morbus in eodem statu perseuerat post adhibita à medicæ artis peritis varia remedia, quibus infirmus iuuari non valet; sed morbus exasperari, & in dies augeri comperitur. Nam hoc euidentissimum signum esse maleficij, fatetur Sennertus post alios celebriores Medicos. *Si enim* ait, *naturalis esset morbus, vtiquè naturalibus remedijs, physicisque medicaminibus solueretur.*

Sed hæc regula sæpiùs fallit: quia multotiès sunt aliqui morbi intrinseci incurabiles, puta alicuius organi, aut membri interni extenuatio, desiccatio, vel putrefactio. Cui (cum sit intrinsecum) remedia naturalia ritè applicari non possunt; ideòquè pharmaca à Medicis peritissimis adhibita aliqualiter subleuare dolorem, ac mitigare, vitamquè aliquandiù prorogare queunt, sed sanitatem nequaquam integram, ac perfectam conferre valent.

CAPVT III.

De Exorcista virtutibus ornato.

605 *Virtus definitur.*

CVm *virtus* iuxta Ciceronem in Rhetor. *sit affectio animi constans, conuenienſque laudabiles efficiens eos, in quibus est: & ipsa per se sua sponte, separata etiam vtilitate, laudabilis:* Si in omnibus Ecclesiæ ministris virtutes tùm theologicæ, tùm morales sunt necessariæ, vt dignè, ac laudabiliter sua valeant obire ministeria, has maximè Exorcistis, nedùm, vt dignè, ac laudabiliter, sed efficaciter, & tutò sui muneris intentum consequi valeant, necessarias esse quis audeat negare?

Virtutes theologica, ac morales quatenus sint necessariæ Exorcistis.

Quod Ioannes sufficienter in Exorcista indicat, cùm similem filio hominis in medio septem candelabrorum aureorum stantem, & præcinctum repræsentat. Ad quid enim status ille describitur, nisi vt ostendatur, illum semper esse paratum ad candelabra erigenda, si cadant; emungenda, si minus luceant; accendenda, si extinguantur, vt explicat Alcazar? Non sedet otiosus, sed stat vt laboris auidus: Non discinctus est, & implicatus vestibus laxis, quæ iter impediant; sed succinctus, vt se quaquauersum vertere possit, & accurrere, cùm necessitas, & opus vocant: Non stat in extremis anguli, vndè longior via ad oppositos pateat; sed in medio, vt breuiori cursu opem ferat, & sic stando totus ardere videtur vultu, manibus, pedibus, quasi semper paratus cogitare, operari, & currere ad ea perficienda, quæ è re esse videntur. Sic Exorcista septiformi munere maximè debet fulgere virtutum, Fidei, nempè, Spei, Charitatis, Fortitudinis, Patientiæ, Perseuerantiæ, atquè Prudentiæ; quarum vnaquæquè suo loco singulari modo typicè figurata demonstrabitur, vt in medio Ecclesiæ constitutus, ac huiusmodi virtutum splendore ornatus, hinc fideles tenebris circumfusos illuminare, deiectos erigere, nutantes fulcire, stantes corroborare: illinc follicularios dæmones, aut obsidentes fugare, aut possidantes expellere, aut malefacientes cohibere, aut incantantes abigere, vt in sequentibus articulis manifestabitur.

AR-

ARTICVLVS I.

De Fide.

606 CVM fides sit præcipuum fundamentum, cui innituntur fideles ad dæmones expellendos iuxta verba Christi Marci vlt. *Signa autem eos, qui crediderint, hac sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient*, & Ioannis 14. *Qui credit in me, opera, quæ ego faciò, & ipse faciet:* vt innotescat, quomodo Exorcistæ fides sit necessaria, de ea examinandæ sunt sequentes quæstiones, vt sic per fidem Exorcista appareat similis filio hominis in facie lucēte sicut Sol: Nam sicut facies demonstrat personam, quænam sit, ita per fidem, quam vnusquisquè profitetur, cuius sit religionis, & qualis sit, ostenditur.

Exorcista per fidem fit similis filio hominis in facie lucēte sicut Sol.

QVÆSTIO I.

Quid nomine fidei intelligatur in hoc articulo.

607 REspondetur, in hoc articulo non tractari de fide humana, seù fidelitate, quæ est quædam virtus moralis, quæ præbet constantiam in seruandis promissis, & à Latinis vocatur fides, de qua Cicero *lib. 1. Officiorum*, ait: *Fides est dictorum, & conuentorum constantia, & veritas*. Nequè de fide gratia gratis data, quæ, vt docet Suarez *disp. 8. de distinctione fidei ab omnibus donis, &c. sect. 2. num. 4.* datur homini, vt tàm distinctè, & perfectè intelligat, & apprehendat res fidei, vt possit eas alios docere, simpliciter tamen, & sine ornatu scientiæ, & sapientiæ. Nequè de fide, quæ accipitur pro fiducia: In qua significatione multi Doctores putant sæpè accipi in scriptura fidem pro fiducia: ita tenet Vega *q. 1. de Iustit. & lib. 9. in Trident. cap. 29.* Iansenius *in Concord. cap. 30. 32. & 35.* Balthasar Paes *in Epist. D. Iacobi cap. 1. vers. 6.* Lyndanus *de quatripar. iust. 1. part. lib. 2. cap. 3.* & recentiores Theologi *ad initium 2. 2. D. Thomæ*. Hoc enim modo fiducia non est fides, de qua loquimur; sed spes connotando quandam perfectionem, seù robur eius; vt benè docet Suarez *disp. 1. proemiali de fide, sect. 1. num. 6. & 7.* & Drexelius *de Conformatione voluntatis lib. 5. cap. 2.* & de hac agitur *sequenti articulo*. Sed tractari de fide theologica, seù diuina, quæ per se includit habitum, seù lumen fidei, actum eius, & obiectum, quæ tria sigillatim etiam sumpta solent in scriptura nomine fidei significari.

Fides humana describitur

Fides gratia gratis data qua.

Fides fiducia sumpta.

In hoc articulo agitur de fide Theologica.

Fides diuina includit tria.

§. I.

608 DE obiecto fidei intelligitur illud ad Galat. *c. 3. Ex auditu fidei*: & infra *At vbi venit fides*, & ad Ephes. 4. *Vnus Dominus, vna fides*, & Apocalyps. 2. *Non negasti fidem meam*: & ita etiam dicit Athanasius in Symbolo. *Hæc est fides catholica, quam nisi quisq; fideliter firmiterque crediderit:* nam fides, quæ creditur, obiectum est virtutis fidei; vt eruditè docet Suarez *loco citato sect. 2. num. 3.*

1. Obiectum.

2. Actus.

De actu verò fidei intelligitur illud Matthæi 9. *Secundum fidem vestram fiat vobis*: & illud ad Roman. 1. *Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo*: & in toto capite vndecimo ad Hebræos: eodem modo sumitur fides, cum illi varij effectus tribuuntur, & quoties in scriptura præcipitur fides tanquam ad salutem necessaria, de hac fide sermo est; quia præcepta de actibus dantur: Ita Suarez *loc. cit.*

De habitu autem fidei rectè intelligitur illud 1. ad Corinth. 13. *Nunc autem manent tria hæc, fides, &c.* & in eodem sensu loquitur Trident. *sess. 6. c. 7.* cum dicit, in iustificatione simul infundi Fidem, Spem, & Caritatem.

3. Habitus.

QVÆSTIO II.

Quodnam sit obiectum fidei theologicæ.

609 REspondetur, in obiecto fidei tria distingui à D. Thoma 2. 2. *q.* 1. *a.* 1. scilicet obiectum materiale, idest materiam, circa quam versatur virtus; & obiectum formale, scilicet rationem, sub qua versatur, seù motiuum, propter quod fides credit. Tertium vocat D. Thomas accidentale, & in solutionibus argumentorum explicat sub hoc membro includere omnia obiecta creata, quæ secundariò, & quasi consequenter dicit pertinere ad fidem. Veruntamen Suarez *disp. 2. de obiecto fidei*, omnia illa, quæ creduntur ex testimonio diuino, comprehendit sub obiecto materiali fidei. Sed ait, præter obiectum materiale, & formale, requiri ad credendum sufficientem propositionem doctrinæ fidei, iuxta illud Roman. 10. vers. 14. *Quomodo audient sine prædicante?* Nam quia nec Deus testificans, nec res testificatæ videntur, ideò necesse est, vt per auditum sufficienter proponantur; nam ideò dicitur esse Fides ex auditu. Hæc ergo obiecta à nobis breuiter explicanda sunt sequentibus dictis.

Obiectū fidei triplex.

§. I.

610 DIco 1. Deus secundùm absolutam rationem Deitatis, & essentiæ suæ est primarium obiectum fidei. Hæc est sententia D. Thomæ *1. par. q. 1. art. 7. & quæst. 14. de veritate art. 8. & in 3. dist. 24. art. 1.* & idem tenet Scotus *dist. 23. quæst. vnica* Durandus *dist. 24. quæst. 1.* Capreolus *quæst. 4. Prolog. art. 2.* Alber. & alij *in 3. dist. 23.* Idem sentit Marsilius *in 1. quæst. 2.* vbi refert varias opiniones; Tenet etiam Henricus *Quodlib. 12. quæst. 1.* Alexand. Alens. *3. par. quæst. 68. memb. 7. art. vlt.* & Suarez *d. ead. sect. 1. num. 5.*

Obiectū primariū fidei quodnā sit.

Ratio est, quia Deus ipse, quatenus Deus est, est primarius scopus fidei, seù ratio, quæ principaliter intenditur per fidem. Quod videtur satis probari ex illis verbis Pauli Hebræor. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est*: nam quia esse Dei est eius substantia, & essentia, cognoscere Deum esse, idem est, quod cognoscere Deum esse verum Deum, atquè adeò habere veram diuinitatem; ergo hoc est primarium obiectum, quod fides intendit. Et ideò dicebat Christus Ioan. 14. *Creditis in Deum, & in me credite*: quia illud primum est fundamentum reliquorum: facit etiam illud Ioannis 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te*. Hæc ergo absoluta cognitio Dei est intenta per fidem.

Dico

§. II.

611 *De quo ratione sit obiectū materiale fidei.*

DIco 2. Inter obiecta materialia fidei Deus est obiectum maximè necessarium, & inseparabile à reuelatione fidei: Ita Suarez docet *disp.2. de obiecto fidei sect.1.num.8.*

Ratio est, quia nihil est credibile per fidem, nisi sub testimonio diuino, vt nunc suppono. Quisquis ergo credit aliquid per fidem infusam, credit illud reuelatum esse à Deo, & testimonium Dei esse infallibile: ergo impossibile est credere aliquid fide diuina, quod non sit Deus, quin supponatur aliquid creditum de ipso Deo, quod vt minimum esse debet, Deum esse, & esse veracem in his, quę testificatur: sic ergo Deus vt obiectum materiale, seù cognitum habet necessariam connexionem cum fide, quam non habent alia obiecta: nam posset Deus multa reuelare de seipso, & nihil de creaturis.

§. III.

612 *Obiectū materiale adæquatum fidei est quodlib. ens reuelabile à Deo.*

DIco 3. Deus non est adequatum subiectum, & (vt sic dicam) directum fidei; sed hoc est quodlibet ens reuelabile à Deo obscura reuelatione: Ita sumitur ex D.Thom. *2.2.quæst.1. art.1. & dicta quæst.14.de Veritate art.8.* docet Scotus *in 3. d.23. quæst. vnica*, ibi Gabriel, & alij communiter ibi *dist.14.* Antonin *3.part. titul.8. cap.4.* & Abulens. *in cap.22. Matth. quæst.301.* Suarez *loco citato sect. 2.num.2.*

Ratio est, quia & de creaturis multa per fidem creduntur; quia de illis & multa à Deo sunt nobis reuelata, & ideò etiam ipsæ sub hac ratione, qua reuelatæ sunt, pertinent ad obiectum adæquatum fidei.

§. IV.

613 *Deus est prima ratio credē di.*

DIco 4. Deus ipse, quem credimus, est etiam prima ratio credendi. In hac assertione conueniunt Theologi, D.Thom. *2.2.q.1.art.1. & 1.p. q.1.art.3. & 7.* & Reliqui *in Prologo sentent. & in 3. dist.24.* Altisiodor. statim *in principio Summæ in proemio*, & Alens. *3.par.q.68.*

Hoc notum est; nam diuina scriptura sæpè docet, veram fidem ad salutem necessariam ipsi Deo inniti: sic dicitur Gen.15. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam*; quod dicit Paulus scriptum esse propter nos; quia fidem illam, & credendi modum imitari debemus, vt iustificemur. Similia sunt frequentia in scriptura, & ideò meritò dixit Ambrosius *lib.de Abraham cap.3. & lib.2.Epistolarum Epist.12. ad Valentinianum: Cœli mysterium doceat me Deus ipse, qui condidit: non homo, qui seipsum ignorauit. Cui magis de Deo, quàm Deo credam?*

§. V.

614 *De quo ratione sit obiectum formale fidei.*

DIco 5. Deus vt reuelans, seù testificans res credendas per fidem, est obiectū formale fidei. Hæc est aperta sententia D.Thomæ *1.par. quæst.1. art.3.* Idem tenet Scotus *in 3. dist.23.quæst. vnica, & dist.25.q.2.in fine*, Richardus *dist.23.art.4.q.3.* & alij plures relati à Suarez *disp.3. de obiecto form. fidei sect.2.num.3.* colligitur ex scriptura iuxta illud Ioannis epist.1.cap.5. *Qui credit in filium Dei, habet testimonium Dei in se*, & alijs locis.

Ratio est, quia Deus non mouet ad credendum, nisi mediante testimonio suo. Quomodo enim ei crederemus, nisi loqueretur? Ergo non est obiectum formale fidei, nisi vt testificans, & reuelans.

QVÆSTIO III.

Quinam sit actus fidei.

615 *Actus fidei definitur.*

REspondetur, *actum Fidei esse assensum firmum, in auctoritate Dei obscurè reuelantis fundatū*: ita colligitur ex D.Thom. *2.2.q.2.a.1.* Dicitur *assensus*: quia distinguitur actus fidei ab omni actu elicito à voluntate: quia non est actus elicitus à voluntate; sed imperatus à voluntate. Distinguitur etiam ab omni apprehensione, vel inquisitione intellectus nondum deliberatè iudicantis. Hic enim assensus est actus intellectus, & significat iudicium, quo intellectus ad vnam partem determinatur. Additur *firmus*, vt ab opinione distinguatur, quę etiam præbet assensum, sed formidolosum, & aliquo modo dubium; fides autem debet esse firma. Quia verò hoc solet etiam suo modo tribui fidei humanæ, & multò magis cuicumque assensui euidenti; ideò additur vltima particula *in auctoritate Dei, &c.* per quam actus fidei infusæ tàm ab acquisita fide, quàm ab actu scientiæ, & à quouis actu euidente distinguitur: Et præterea per illam particulam designatur vltima differentia essentialis, & substantialis actus fidei; nam hæc differentia sumitur ex obiecto formali, quod per illam particulam explicatur: Ità eruditè docet Suarez *disp.6.de Actu fidei, sect.1. num.5.*

Ex hoc colligitur, actum fidei infusæ esse actum ab intellectu elicitum, & imperatum à voluntate; ac proindè subiectari in intellectu; vt testatur Paulus 2.Cor.c.10. dicens: *In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.*

QVÆSTIO IV.

Quomodo Fides Theologica definiri possit.

616 *Fidei Theologicę definitio.*

REspondetur, Fidem Theologicam definiri à D. Paulo Hebræor.11. quòd *sit substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium*: Ita Magister Sent. *in 3.dist.23. cap.penultimo, & vltimo* dicit hanc esse fidei definitionem. Consentiunt cum Magistro Scholastici, qui planè affirmant hanc esse definitionem fidei, quæ est virtus intellectus. Bonauen. *eadem dist.art.1. quæst.5.* Ricardus *a.4.q.1.* Paludan. *quæst.4. art.1. §. quantum ad tertium.* Maior *quęst.8.* Albertus *art.18.* & alij plures relati à Vasquez *tom.2. in 1.2. q.113. disp.209. cap.2.* Dicitur *substantia rerum sperandarum:* quia est fundamentum spei, & quatenus substat alijs; proprium enim est fidei, fulcire spem, & fiduciam: quia non posset homo sperare, nisi crederet; ideò certitudo fiduciæ proportionata est certitudini fidei; nam est veluti baculum, in quo Viatores nituntur ad sperandum. Vndè Ambrosius *lib.de Cain, & Abel*, ait: *Fides est radix omnium virtutum; & quod super hoc fundamentum ædificaueris, hoc solum ad operis tui fructus, & virtutis proficit mercedem.* Dicitur *argumen-*

gumentum non apparentium, ideſt firmus aſſenſus, quo intellectus conuincitur,& inducitur ad credendum ea, quæ non videntur; ita exponit Suerez *d. 6. de Actu fidei ſect. 2. num. 5.* Vel dicitur *argumentum non apparentium:* quia eius actus eſt inclinare intellectum ad actum credendi, ac eidem intellectui cooperari influendo in actum ipſius, quo actu intellectus firmiter aſſentit, ſeù adhæret reuelatis à Deo.

QVÆSTIO V.

Quomodo Fides Theologica diuidatur.

617 *Fides duplex, Vniuerſalis.*

RElictis varijs diuiſionibus, quæ à Theologis afferuntur, vnicam referam vt magis inſtituto noſtro conuenientem. Fides ergo diuiditur in vniuerſalem, & particularem.

Fides vniuerſalis dicitur illa, quæ per ſe neceſſaria eſt ad ſalutem, & communi vſu Eccleſiæ *Catholica* nominatur; tum etiam quia ipſum nomen *Catholica* vniuerſalitatem ſignificat. Hæc autem fides vniuerſalis eſt, & quoad perſonas: quia pertinet ad omnes, qui placere Deo volunt; & quoad tempora: quia ſemper in Eccleſia fuit; & quoad loca: quia vbique prædicata eſt, & prædicatur, & quoad dogmata: quia eſt de omnibus particulis fidei, & conſequenter etiam de omnibus, quæ in illis continentur, & quę Eccleſiæ reuelata ſunt, vel per eam credenda proponuntur: Sic docet Suarez *diſp. ead. ſect. 3. num. 6.*

Particularis.

Fides autem particularis dicitur illa, quæ in aliqua priuata reuelatione fundatur, vel inſtinctu Spiritus S. qui illi æquialeat. Et meritò particularis dicitur; quia in materia, perſona, & propoſitione priuata fundata eſt. Hæc autem rurſus triplex eſt. Prima, qua aliquis credit ea, quæ ſibi peculiariter reuelata ſunt. Quo pacto Prophetæ crediderunt multa, quæ non omnibus fidelibus, ſed ſibi tantùm reuelata fuerunt. Et Abraham credidit multa, quæ ſibi ſoli fuerunt per reuelationem promiſſa. Secunda fides priuata eſt miraculorum, qua aliquis certò ſibi ſtatuit, Deum facturum aliquid præter conſuetum ordinem. De qua dicitur Matthæi 17. *Si habueritis fidem ſicut granũ ſinapis, et dicetis huic monti, tranſi hinc illùc, & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis.* Tertia fides huic eſt ſimilis, nempe qua quis credit ſe à Deo conſecuturum aliquid ſpirituale, vel temporale ad ſpiritualia pertinens, puta dęmonem ab obſeſſo expulſurum etiam ſine poteſtate exorciſtica; vel ſanitatem corporis in ordine ad ſalutem animæ obtenturum; vel quia ſimile animæ ſalutare à Deo impetraturum: Ita docet Vaſquez *q. 113. in 1.2. D. Thoma diſp. 209. cap. 5.* ac Suarez *diſp. ac ſect. eadem num. 7.*

QVÆSTIO VI.

An fides miraculorum, ac permiſſionum ſit eadem cum fide Catholica.

618 *Tria conſiderari in eo, qui facturus eſt miracula; vel aliquod beneficium à Deo miraculosè impetraturũ. Primum eſt credulitas de omnipotentia Dei, & veritate promiſſionum eius. Secundum eſt quædam quaſi applicatio huius vniuerſalis fidei ad hoc factum in particulari, ita vt aliquis iudicet certò, & credat ſe facturum hoc miraculum; vel obtenturum hoc beneficium miraculoſum hìc, & nunc. Tertium eſt fiducia quędam, quę inde reſultat in voluntatem.*

REſpondetur cum Suarez *diſp. 8. de diſtinct. fidei ab omnibus donis, &c. ſect. 1. num. 3.* tria poſſe conſiderari in eo, qui facturus eſt miracula; vel

Fiducia ex ea reſultans. Actus fidei.

Primum eorum, certiſſimum eſt, omninò in opere miraculoſo eſſe neceſſarium: quia illud eſt fundamentum omnium cæterorum. Vnde Matth. 9. quando Chriſtus Dominus illuminaturus erat quoſdam cæcos, exigens ab illis fidem neceſſariam dixit: *Creditis, quia hoc poſſum facere vobis?* Dixerunt *vtiquè Domine; nunc tetigit oculos eorum dicens: ſecundùm fidem veſtram fiat vobis*, & c. 13. in fine. *Non fecit ibi virtutes multas, propter incredilitatem illorum.* Erat ergo neceſſaria credulitas.

Applicatio illius actus.

Secundum ſi debito modo explicetur, dicimus, illud iudicium non eſſe omninò impoſſibile: poſito enim firmo aſſenſu fidei, me obtenturum à Deo, quicquid petiero, ſi debitè petam, & cum conditionibus, quas Chriſtus in ſuis promiſſionibus requirit, fieri poteſt, vt aliquis hìc, & nunc, & hoc in opere, non diuina, ſed morali quadam certitudine iudicet concurrere omnia neceſſaria ad impetrandum miraculum: ſiue quia illa manifeſtè videt: ſiue quia ſimul etiam inuatur interiùs auxilio Dei, vt poſſit ita exiſtimare; ex quibus elicitur illud iudicium certum aliquo modo ſimile iudicio theologico, vel prudentiali; quę omnia non eſſe impoſſibilia per ſe patet. Non tamen credo huiuſmodi iudicium eſse ſimpliciter neceſſarium: tum quia nulla eſt ratio, quæ cogat ad exigendum illud: tum etiam quia ad debitam fiduciam, & excludendam omnem dubitationem reprehenſibilem, ſatis eſt firmiter iudicare, non ſolùm in genere, ſed etiam in hoc facto me impetraturum, quod intendo, certitudine conditionata, *Si per me non ſteterit, &c.*

Fiducia ex ea reſultans.

Tertium eſt fiducia illa, quę ex huiuſmodi applicatione fidei vniuerſalis ad hoc factum in particulari reſultat in voluntatem, quæ neceſſaria eſt ad obtinendum, vt latè oſtenditur *articulo ſequenti*. Quæ fiducia ſæpiùs inſinuatur in diuina ſcriptura, quę interdum vtitur nomine *credulitatis*: interdum nomine *confidentiæ*: & Chriſtus Dominus ſæpe dicit, *Confidite, confidite, &c.* Item quia nemo poteſt orare vt oportet, niſi ſperet, & confidat etiam vt oportet: miracula autem maximè perficiuntur oratione conuenienter facta.

§. I.

619 *Fides miraculorũ & permiſſionũ eſt eadẽ cũ fide Catholica. Suſtinẽt Theologi*

AD quæſtionem ergo dicimus, Fidem illam, quam ſcriptura requirit ad patranda miracula & alia beneficia miraculosè obtinenda, quoad ſubſtantiam, & eſſentiam eſse ipſum actum Catholicæ Fidei ita elicitum, & applicatum ad hoc particulare factum, vt poſſit generare illam fiduciam, & actus alios neceſſarios ad impetrandum miraculum.

Hanc concluſionem ſuſtinent D. Thom. 2.2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 5. Caiet. *in Matth.* 17. Soto 2. *de Natura, & Grat. cap.* 6. Et eſt aperta ſententia D. Cypriani *lib.* 3. *ad Quirin. cap.* 42. & valde indicant Ambroſius *lib.* 8. *in Luc. ad illud Adauge: nobis fidem*, & Hilar. *in Matth. canone* 17.

Conſtat ex diuina ſcriptura.

Colligitur in primis clarè ex 1. ad Corinth. 13. *Si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam:* vbi Apoſtolus expreſsè loquitur de Fide Theologali, & Catholica, & eam comparat cum charitate.

Vnde

Vnde postea concludit, *Manent hæc tria Fides, Spes, & Charitas.* Similis locus est ad Hebræos 11. Nam illa Fide, quam definierat, *esse substantiam, &c.* & *sine qua* dixerat *esse impossibile placere Deo*, dixit patrata esse miracula. *Hac*, inquit, *fide susceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos, &c.* idest obtinuerunt resurrectionem suorum virorum.

Probatur ratione. Ratio est: quia Fides, quæ ad miracula requiritur, non pertinet ad nouum habitum, seu virtutem infusam; neque constituit nouum genus, aut ordinem actuum. Nam ex tribus enumeratis actibus, qui maximè possunt concurrere ad opus miraculosum, primus manifestissimè est actus fidei. Tertius quoad substantiam est actus spei; quia spes, & fiducia non distinguuntur essentialiter. Secundus verò (si adsit) eiusdem rationis est cum assensu Theologico, & iuuari potest à prudentia infusa, vel acquisita quoad applicationem generalis fidei, ad hoc particulare factum, vel has circunstantias particulares. Et ex his tribus actibus primus fons est, & radix aliorum, & cum aliàs sit proprijssimè actus fidei, ideò illi proprijssimè conuenit ratio fidei miraculorum.

Prætera fides miraculorum, ac promissionum idem omninò habet obiectum formale, nempe Deum vt reuelantem, & notificantem res credendas per fidem; quod habet etiam fides theologica; non ergo inter se differunt essentialiter. Cur enim quis confidit, se aliquid miraculosè à Deo obtenturum? Certè quia credit Deum esse omnipotentem, summè bonum, ac fidelem in suis promissionibus: hoc autem credit, quia Deus per diuinas scripturas hoc reuelauit.

§. II.

620 OBijcies. Actus fidei Catholicæ, & quæuis eius perfectio est in nostra potestate; hæc verò fides miraculorum non ita, sicut nec patrare miracula. Vnde Matthæi 17. Apostoli non potuerunt expellere dæmonem, cum tamen fidem Catholicam haberent.

Obiectio.

Dilutio. Respondetur, aliud esse patrare miracula, aliud habere fidem de se sufficientem ad ea impetranda. Primum non est in hominis potestate semper; tum quia completa potestas, quæ requiritur ad opus miraculosum, non inhæret per modum habitus, etiam in illis, qui frequenter miracula edunt: vt docet D. Thom. 2.2. *quæst.* 172. tùm quia præter fidem requiruntur multa ex parte Dei, quæ non semper dantur, etiam posita fide, quia non expedit: attamen illud secundum (hoc est habere fidem) in hominis potestate positum esse censet Suarez *loco citato num.* 8. esequè actum verè liberum, & humanum; ac licèt pendeat ex auxilio gratiæ; illud tamen non deerit volenti credere, vt oportet: quod planè docet Paulus ad Hebræos 11. & 1. Corinth. 13. Et colligitur ex Matth. 14. & 17. Vbi Christus reprehendit Apostolos, vel etiam quosdam alios, quòd carerent hac fide: erat ergo in illorum potestate, aliàs non fuissent reprehensione digni. Item Lucæ 10. & sæpe aliàs consulit, vt habeamus hanc fidem, & Iacob. 1. *Postulet in fide nihil hæsitans.* Est ergo in nostra potestate. Tandem huiusmodi fides in eo, qui impetrat miracula, est laude digna, & meritoria; ergo & libera.

QVÆSTIO VII.

Quomodo Fides Theologica possit esse maior in vno, quàm in alio.

ANte solutionem tres præmittendę sunt distinctiones. 621

Distinctiones tres de fide. Prima distinctio. Quantitas habitus fidei potest considerari dupliciter: Vno modo secundùm rationem formalem obiecti: Alio modo secundùm ea, quæ materialiter credenda proponuntur.

Secunda distinctio. Fides potest attendi vno modo secundùm ea, quæ creduntur implicitè: Alio modo secundùm ea, quæ explicitè creduntur.

Tertia distinctio. Fides potest considerari secundùm participationem subiecti, & hoc dupliciter: nam actus fidei procedit ex intellectu, & ex voluntate, vt docet D. Thom. 2.2. *quæst.* 4. *art.* 1. His positis.

Assertio 1. Dico primò. Fides Theologica ratione obiecti formalis non potest esse maior in vno, quàm in alio: quia formale obiectum fidei est vnum, & simplex, scilicet Veritas prima: Vnde ex hac parte fides non diuersificatur in credentibus; sed est vna specie in omnibus.

Assertio 2. Dico secundò. Fides secundùm ea, quæ implicitè creduntur, in omnibus credentibus est eadem. Ratio est: quia quando quis incæpit credere, subiecit animum suum omnibus credibilibus, quæ Catholicorum tenet assertio, & quæcumque de nouo à Deo fuerint reuelata: & ita id, quod nunc sibi reuelatur, iam credebat implicitè: obiectum enim fidei adæquatum, vt dictum est supra, est quodlibet ens reuelabile à Deo obscura reuelatione. Vnde actus fidei hoc modo neque augetur, neque diminuitur; neque maior est fides in vno, quàm in alio.

§. I.

622 DIco tertiò. Fides Theologica explicitè, non ratione obiecti formalis, sed materialis, idest secundùm ea, quæ materialiter credenda proponuntur, potest esse maior in vno, quàm in alio: Ratio est: quia cum credibilia plura sint, & possint accipi vel magis, vel minùs explicitè, secundùm hoc vnus homo plura explicitè, quàm alius potest credere; & sic in vno potest esse maior fides, quàm in alio ex parte obiecti materialiter sumpti secundùm maiorem fidei explicationem: Et sic fides in vno vel ad maiora, vel etiam ad plura quàm in alio potest se extendere: Ita D. Thom. 2.2. *q.* 5. *art.* 4.

Assertio 3.

Diuersitates credentium. Vnde quidam dicuntur habere magnam fidem: alij paruam: alij magnam respectu vnius gratiæ obtinendæ, sed exiguam respectu alterius consequendæ: alij maiorem in ordine ad vnum beneficium secundùm vnum modum impetrandum; sed non secundùm alium. Constat ex verbis Christi Saluatoris nostri, qui admiratus de verbis Centurionis, quando dixit: Matth. cap. 8. ver. 8. *Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur puer meus: sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel!* Si ergo tantam fidem non inuenerat, signum erat, quòd aliquam minorem hac inuenerat: quod vtique nemini est dubitandum. Nam alij plures

res ex Hebræis, ait Toſtatus *quæſt. 165. in cap. 17. Matthęi*, credebant quidem, quòd Chriſtus poſſet ſanare infirmos; ſed dummodo ad eos accederet, & manu tangeret eos. Sic Regulus in Ieſum credidit, & rogauit illum, vt ſanaret filium ſuum; ſed dixit ad eum, *Domine deſcende priuſquam moriatur filius meus*. Ioan. 4. verſ. 49. Neceſſarium iudicauit, quòd Chriſtus accederet ad ægrotum. Sic mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, credidit in Ieſum, quòd à fluxu ſanguinis ſanaretur; ſed dummodo tangeret ſaltem fimbriam veſtimenti eius. Vnde dicebat intra ſe: *Si tetigero tantùm veſtimentum eius, ſalua ero*. Matth. 9 verſ. 21. Sic quidam Princeps rogauit Ieſum pro filia ſua defuncta, dicens: *Domine filia mea modò defuncta eſt*; Ibid. verſ. 18. ſed addidit: *Veni impone manum tuam ſuper eam, & viuet*. Sic plures alij credebant ſe à Chriſto beneficium aliquod vel ſibi, vel alteri accepturos; ſed quoad modum conſecutionis nullus habuit tantam fidem, ſicut Centurio. Credidit enim, quòd Chriſtus ſolo ſuo verbo etiam in abſentia ſanaret ſeruum ſuũ, dicens: *Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum; ſed tantùm dic verbo, & ſanabitur puer meus*; Matth. 8. v. 8. quaſi diceret: Domine ſcio, ac credo, quòd tu es omnipotens, & in te eſt virtus infinita, non eſt ergo, cur deſcendas in domum meam, quia peccator ſum, vt ſanes ſeruum meum; ſed ſufficit vnicum verbum tuum, in quo facta ſunt omnia, & illicò ſanabitur puer meus. His ergo verbis auditis à Chriſto iuremeritò admiratione repletus dixit: *Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Iſrael*. Verſ. 10.

§. II.

623 *Aſſertio 4.*

DIco quartò. Fides Theologica ſecundùm participationem ſubiecti poteſt eſſe maior in vno, quàm in alio, tum ex parte intellectus propter maiorem certitudinem, & firmitatem: tum ex parte voluntatis propter maiorem promptitudinem, ſeù deuotionem, vel confidentiam: Ita D. Thom. *artic. eodem*.

Probatur ratione. Ratio eſt: quia de ratione fidei eſt, vt Veritas prima omnibus præferatur; tamen eorum, qui eam omnibus præferunt, quidam certiùs, & deuotiùs ſe ei ſubijciunt, quàm alij. Et ſecundùm hoc etiam fides eſt maior in vno, quàm in alio.

Exemplo Hoc apertè conſtat in muliere Chananea; quæ accedens ad Ieſum rogauit eum dicens: *Miſerere mei Domine fili Dauid: filia mea malè à dæmonio vexatur*. Matth. 15. ver. 22. Cui tandem Ieſus dixit: *O mulier magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut vis*. Verſ. 28. Sed cur Chriſtus magnam vocauit eius fidem? Non vtique ratione petitionis: quia non erat aliquod magnum, quod petebat, cum ferè quotidiè Chriſtus ab Energumenis (etiam non rogatus) dæmones expelleret; ſed magnam appellauit ob firmitatem, ac ſtabilitatem in credendo, nec non ob promptitudinem, ac deuotionem in perſeuerando. Licèt enim Chriſtus non reſponderet ei verbum, immò eam repelleret, ac vocaret eam canem, nihilominus non infirmata eſt fide, non vacillauit, nec dubitauit de Ieſu potentia, bonitate, ac fidelitate in tribulatis ſubleuandis, & obſeſſis à dęmone liberandis: ideò perſeuerauit in petendo dicens: *Domine adiuua me: nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum*. Verſ. 25. & Verſ. 27. In quo oſtendit firmitatem fidei ſuæ, qua credebat Chriſtum eſſe Dominum potentem filiam ſuam à dæmonio liberare, ac piiſſimum, ideoque eius tandem preces non deſpecturum; ſed id, quod ipſa petebat, largiturum.

QVÆSTIO VIII.

An Fides Theologica differat à Fide gratia gratis data, & conſequenter à cæteris gratijs gratis datis.

624 *Gratia gratis datę quot, & quæ.*

ANte ſolutionem quęſtionis ſciendum, nouem eſſe gratias gratis datas à D. Paulo enumeratas 1. Cor. 12. *Alij per Spiritum S. datur ſermo ſapiẽtiæ: alij ſermo ſcientiæ ſecundùm eundem ſpiritum: alteri fides in eodem ſpiritu: alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu: alij operatio virtutum: alij prophetia: alij diſcretio ſpirituum: alij genera linguarum: alij interpretatio ſermonum. Hęc autem omnia operatur vnus, atque idem Spiritus diuidens ſingulis prout vult*. *Deſcribuntur.*

1. Sermo ſapientię eſt donum, quod datur homini, vt non ſolùm poſſit fidei doctrinam proponere ſimpliciter; ſed etiam ex illa multas veritates reconditas elicere, & perſuadere; & propterea per cauſas, vel altiores rationes diuina myſteria explicare.

2. Sermo ſcientiæ eſt gratia, per quam homo rationibus naturalibus, vel exemplis fidem explicat, & quæ contra obijciuntur, ſoluit.

3. Fides in eodem ſpiritu eſt gratia, per quã datur homini, vt tàm diſtinctè, & perfectè intelligat, & apprehendat res fidei, vt poſſit eas alios docere; ſimpliciter tamen, & ſine ornatu ſcientiæ, & ſapientię. Hæc ab aliquibus vocatur fides miraculorum.

4. Gratia ſanitatum eſt illa, per quam quis, diuina operante virtute, alicui ſanitatem confert, quã naturaliter, vel ſaltem niſi poſt longum tempus, conſequi non potuiſſet.

5. Operatio virtutum eſt gratia, per quam homo ad confirmationem fidei, nec non vtilitatem aliorum, dæmones ab obſeſſis corporibus expellit, ſecluſa poteſtate exorciſtica; & alia opera efficit, quæ naturam ſuperant. Hæc ab aliquibus vocatur gratia miraculorum.

6. Prophetia eſt ſupernaturalis quædam cognitio in diuina reuelatione fundata, à qua locutio, vel prædictio prophetica procedit.

7. Diſcretio ſpirituum eſt reuelatio cogitationum interiorum cordis.

8. Donum linguarum eſt gratia, per quam confertur homini recipienti illud linguas varias cognoſcere, & intelligere.

9. Interpretatio ſermonum eſt donum, quo quis ex ſpeciali Spiritus Sancti motione, quæ legit, vel audit, ita benè intelligit, vt poſſit illa alijs interpretari iuxta ſenſum loquentis, vel ſcribentis. Sic hæ gratiæ deſcribuntur à Suarez *diſp. 8. de diſtinct. fidei ab omnibus donis, &c. ſect. 2. & 3.*

§. I.

625 *Fides Theologica diſtinguitur à fide gratia gratis data, & à cæteris gratijs gratis datis*

AD quęſtionem ergo reſpondetur, fidem gratiam gratis datam modo prædicto explicatam non idem eſſe cum Fide Catholica. In primis enim illa nullam requirit obſcuritatem. Nam iuxta certam Auguſtini doctrinam *epiſt. 57.* & D. Thomę *3. part. quæſt. 7. art. 7.* In Chriſto fuerunt omnes gratiæ gratis datæ; non tamen in eo fuit Fides Catholica; ergo diſtinguitur ab omnibus gratijs gratis datis.

Deinde fides gratia gratis data non videtur tàm consistere in iudicio, quàm in apprehensione rerum fidei, quæ ita à Spiritu Sancto dirigitur, sicut expedit ad docendos alios. Et idem proportionaliter dicendum est de alijs gratijs gratis datis. Nam huiusmodi gratiæ gratis datæ ordinantur ad vtilitatem aliorum per actus exteriores fidei manifestatiuos. Fides verò Catholica ordinatur ad iustificationem, & salutem ipsius credentis.

QVÆSTIO IX.

Quomodo Fides necessaria sit Exorcistę ad dæmones expellendos.

626 *Ad expellendum dęmonẽ, exorcista simpliciter, & absolutè fides non est necessaria.*

AD quæstionem dico primò. Ad expulsionem dæmonis (simpliciter, & absolutè loquendo) Fides Theologica Exorcistæ non est necessaria. Ratio est: quia sufficit, quòd in ministro sit potestas Ordinis Exorcistatus, intentio faciendi, quod Romana Ecclesia facit, ac ipse dæmoni præcipiat diuino nomine interposito. Patet; quia Ordo Exorcistatus habet suam vim ex opere operato; sicut satis probatum est *numer.* 502. Et ideò ad ipsius ministerium neque fides actualis, neque habitualis in ministro est absolutè necessaria, vt producatur effectus, nempe expulsio dæmonis. Sic & in omnibus Sacramentis ad producendum ex opere operato ipsorum effectum sufficiunt Materia, Forma, & Intentio Ministri, faciendi scilicet quod facit Ecclesia, vt ex Concil. Florent. colligitur: Ita testantur Alexander Alens. 4.*part q.16. mem.3. art.5.* D.Thom. 1.2.*q.64. artic.9.* Ricardus *in* 4.*dist.5. quæst.4. art.3.* & Ioseph Angles *Flor.Theol.qq in* 4.*quæst. de Ministro Sacram.art.7.*

§. I.

627 *Fides Theologica necessaria est Exorcistæ, vs tutò, & efficaciter dæmones expellat.*

DIco secundò. Vt Exorcista tutò, & efficaciter ab obsessis hominibus, & è rebus ad homines spectantibus dæmones valeat expellere, necessaria est ei Fides Theologica, qua firmiter assentiat nedum articulis Fidei, ac mysterijs nostræ salutis; sed etiam credat, se esse Ministrum Christi, & Ecclesiæ, & habere potestatem super dæmones, vt in nomine Iesu eos ab obsessis corporibus expellat, quando expulsio est salutaris: nec non Christum per suam Passionem abstulisse à dæmone hominibus nocendi facultatem pro eis, quos Deus vult protegere, ac præseruare; & maximè pro his, qui credunt, ac confidunt in Sanctissimo Nomine Iesu; vt latè probatum est supra *n.* 530. *& sequentibus*.

Hoc testatur Alphonsus à Castro *lib. 6. aduersus Hereses verbo Exorcismus* dicens: *Quod autem non semper fiat, vt inuocato nomine Iesu dæmon egrediatur, minima fides ipsius inuocantis est in causa. Nam si perfectè credidisset, hæc, & maiora fecisset. Et ad hos solos, videlicet in fide perfectos Dei promissio* (Marci vltimo, *In nomine meo dæmonia eijcient*) *pertinere videtur: quia prius dixerat: Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, &c.*

Propterea maximoperè iuuat Exorcistæ, sæpiùs elicere actus fidei, credendo firmiter, quòd Deus ratione suæ infinitæ bonitatis, ac misericordiæ, ac fidelitatis suæ inuariabilis virtute sua diuina concurret ad dæmones expellendos, cùm ipse Exorcista in nomine eius dæmoni præcepta faciet, si talis expulsio personæ obsessæ fuerit salutaris.

§. II.

628 *De facto nullus Hereticus, vel infidelis dæmones eijcere, aut miracula facere solet*

DIco tertiò. De facto loquendo, nullus Hæreticus, vel Infidelis dæmonem eijcere solet; vel aliquod valet facere miraculum, vt docet Ægydius de Coninch *disput.11. de obiecto fidei dub.3. numer.* 85. & Lupus *part.3. Edicti S. Inquisit. lib.22. dist.3. artic.2. diffic.2.* Ratio est: quia promissio facta à Christo Ecclesiæ est respectu credentium: *Signa autem eos, qui crediderint, &c. In nomine meo dæmonia eijcient*. Nec Ecclesia supplet pro eis: quia ipsi non sunt membra Ecclesiæ, cum sint ab ea separati; Nam hæc signa, nempe dæmones eijciendi per fidem; varijs linguis loquendi; serpentes tollendi; infirmos curandi; & cætera diuinitùs supra omnem vim naturæ operandi, in testimonium fidei nostræ conceduntur: vt ait Marcus Euangel. cap. 16. post illa verba, *signa autem eos, &c. Apostoli*, inquit, *profecti prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*. Immò etiamsi inter Hæreticos sit aliquis ordine exorcistatus insignitùs, non valet dæmones expellere, si ei deficiat recta intentio, quæ est, faciendi id, quod Sancta Ecclesia Romana faciendum intendit: nam hic potiùs intendit facere, quod sua docet secta, cui adhæret.

Quid acciderit Hæreticis id attentare volentibus.

Quare dum isti dæmonis assectæ, quasi alij Pharaonis Magi curare maleficia, & Energumenos à dæmone liberare, quandoque attentarunt, idem illis accidit, qnod septem filijs Sceuæ, qui Paulum in exorcizando imitabantur (de quibus Actuum 19.) nempè Vanus labor, frustra adhibitis suis adiurationibus è cerebro confictis: Contemptus, insultante dæmone, & clamante: nihil sibi timendum ab illis: Confusio, ridentibus, & subsannantibus populis, qui assistebant: Et quod peius est, vulnera accepere, ad quæ euitanda fugam arripere coacti sunt. Vnus pro omnibus sufficiat Martinus Lutherus huius sæculi Nouatorum antesignanus, qui illa omnia expertus est, cùm velut simia Ministrorum Ecclesiæ in Sacrario Vittembergensi dæmonem exorcismis è suo, puta Euangelio nouo depromptis voluit expellere. Etenim irrisiones; & insultus dæmoniacos, iterata, & repetita verbera, summas angustias, & alui profluuium perpessus suo malo didicit, non vsurpare amplius ea, quæ sunt catholicæ potestatis: & ridiculum suis fautoribus auctoritatis Lutheranæ spectaculum præbuit; vt narrat Staphylus oculatus testis, tunc Lutheri sectator, postea Catholicæ Ecclesiæ filius *in absoluta responsione contra Smidelinum*.

ARTICVLVS II.

De Spe, seu Fiducia in Deum.

629 *Spes, seù fiducia, in Deum necessaria est Exorcistæ, vt tutò, & efficaciter dæmones expellat*

SEcunda virtus, qua præditus esse debet Exorcista, vt tutò, & efficaciter suum valeat exercere ministerium, est Spes, seu Fiducia, vel Confidentia in Deum, quæ præsidio non fulcitur humano, sed diuino innititur auxilio; & decertante Exorcista assistere debet, vt quod suis viribus assequi non potest, hoc superna ope confortatus assequatur. Vnde similis filio hominis pedes habebat similes aurichalco, vt ostendatur, Exorcistam suam spem, ac fiduciam totam debere fixam habere in Deum: pedes enim

enim spem significant, vt docet D. Bernardus in verba illa Psalm. 90. *Quoniam in me sperauit, liberabo eum*, dicens. *Quemcumque locum calcauerit pes vester, vester erit. Pes vester vtiquè spes vestra est, & quantumcumq; illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, vt firma sit, & non titubet.*

Obiectũ spei. Quæ spes, (vt respicit tanquam obiectum primarium formale, solam bonitatem Dei clarè visi, siue beatitudinem nostram tàm obiectiuam, quàm formalem, quatenus nobis bona est) dicitur virtus theologica. Hæc videtur esse sententia Scoti *in 3. dist. 26. quæst. vnica. §. ad quæstionem.* Eandem tenet Gabriel *ibidem*, Suarez *in 3. part. tom. 1. q. 7. in Commentario art. 4.* Bannez *2. 2. q. 17. art. 5. §. Caietanus, &c. vers. Nota secundò*, & Ægydius de Coninch *disput. 19. de Spe dub. 4. n. 52.*

Definitio spei. Sic autem definitur à D. Thoma *in 3. sent. dist. 26.* quòd *sit expectatio certa futuræ beatitudinis, proueniens ex Dei gratia, & ex meritis nostris.* à Filliucio verò *tract. 22. de præceptis Fidei, Spei, & Charitatis, &c. cap. 8. de virtute spei* sic describitur: *Spes est virtus Theologica diuinitùs infusa, per quam certò expectamus futuram beatitudinem per merita ex diuina gratia prouenientia.*

Obiectũ fiduciæ. Spes verò (quatenus respicit nedum bonitatem Dei clarè visi; sed eius omnipotentiam, qua potest omnia nobis salutaria conferre bona, ac fidelitatem eius in promissis seruandis) dicitur fiducia; quæ essentialiter non differt à Spe Theologica; addit tamen supra spem firmitatem quandam, seù robur: vndè Fiducia est perfecta, ac robustissima, vt benè docet Drexelius *lib. 5. de Conformatione hum. volunt. cum diuina cap. 2. §. 1.* dicens, *Spem hoc superat Fiducia, quòd Fiducia non qualiscumque spes sit; sed robustissima, & perfecta.*

Fiducia definitur Hæc autem definitur à D. Thoma *2. 2. quæst. 129. artic. 6.* quòd *sit spes futuri auxilij concepta ex dictis aliorum: vel ex his, quę sunt in se, vel in alio.* Expressiùs autem sic definiri potest. *Fiducia Theologica est spes firmissima, ac robustissima futuri auxilij concepta ex frequentatis actibus fidei theologicę, qua quis firmiter credit, Deum nedum posse ratione suæ omnipotentię; sed ratione etiam suæ infinitæ bonitatis, benignitatis ac fidelitatis velle ei concedere quod anima est salutare:* Ita colligitur ex Suarez *disp. 1. proem. sect. 1. num. 8. & disp. 8. de dist. fidei ab omnibus donis, &c. sect. 1. n. 3.*

QVÆSTIO I.

Quomodo huiusmodi Fiducia augeatur.

630 Fiducia quomodo augeatur. QVoniam plura adducemus infra *part. 3. vbi de ratione*, ex quorum consideratione maximoperè affectus in Deum moueri potest, ac fiducia erigi; hic duntaxat modus, seu actus, quo talis fiducia augetur, est explicandus. Fiducia ergo proportionaliter augetur in voluntate, prout in intellectu augetur fides; quod solet contingere dupliciter.

Vno modo quando fides non tantùm præbet assensum veritati reuelatæ, nec in ea solùm cognoscenda, seu credenda sistit; sed extenditur ad praxim, veritatem creditam applicando voluntati, vt secundùm illam moueatur, seu operetur; tunc in voluntate proportionalis augetur fiducia, & animus orantis erigitur in spe, eamque actu ipse exercendo, in ea firmatur, ac roboratur; ita quòd animus eius non fluctuat, nec deficit in petendo.

Alio modo quando aliquis non tantùm habitu credit; sed actu se exercet considerando promissionem Dei, eius veritatem, fidelitatem, ac bonitatem infinitam; tunc in voluntate augetur deuotionis feruor, aufertur tepiditas, magis, magisque crescit confidentia.

Defectus fiduciæ vndè veniat. E conuersò quando intellectus deficit in applicanda practicè veritate credita voluntati, vt secundùm illam cum magna fiducia oret, licèt talis homo non habeat defectum in assensu fidei, neque in certitudine, qua credit, Deum esse fidelem in suis promissis; attamen ex defectu talis applicationis prouenit in voluntate proportionalis defectus in spe, & fiducia: nam interdum animus orantis non erigitur in spe, non quia desperet; sed quia non actu exercet spem; vnde fit, vt animus fluctuet, & deficiat in petendo, sicut oportet. Secundò quando quis deficit in exercitio, quia non actu considerat promissionem Dei, & veritatem eius, licèt nullam habeat dubitationem contrariam certitudini fidei; ex defectu tamen actualis fidei prouenit in voluntate proportionalis defectus; quia tepidè, & remissè exercet spem; ideò vel non perseueranter petit; vel in ipsamet petitione nimis est remissus; & etiam plus hæsitat, vel dubitat, quàm secundùm rectam rationem possit, aut debeat; quod totum redundat in imperfectionem, & defectum fiduciæ debitæ: Ita docet Suarez *tom. 2. de Virtute, & statu Religionis, lib. 1 de Oratione cap. 24. num. 8.* Propter autem huiusmodi defectus Apostoli non potuerunt illum Lunaticum curare; quia tunc habuerunt fidem languidam, nec rectè illa vsi sunt ad considerandum ea, quæ possent mouere affectum, & fiduciam erigere.

QVÆSTIO II.

Quomodo Fiducia tollat hæsitationem.

631 Fiducia tollit hæsitationẽ REspondetur, sicut fides non excludit quoad intellectum nisi dubitationem certitudini fidei repugnantem; ita fiducia quoad voluntatem solùm excludit illum timorem, vel animi trepidationem, quæ excludat theologicam spem: Ac proinde si oratio fiat ex vera fide, & spe, ex hac parte habet conditionem sufficientem ad impetrandum infallibiliter ex vi promissionis; quantumuis vel ex parte intellectus interueniat aliquod genus formidinis, vel dubitationis indeliberatæ, quæ ad infidelitatem non perueniat: vel ex parte voluntatis intercedat nimius timor, vel pusillanimitas ex consideratione proprij defectus concepta. Nam hi defectus vel non sunt culpabiles; vel non grauiter; vnde non excludunt verum actum fidei, & spei, nec reddunt culpabilem ipsam orationem: Ita docet Vega *lib. 9. in Concil. Tridentin. cap. 28.* Glos. ordin. *super epist. canon. D. Iacobi cap. 1.* & Suarez *loco citato num. 7.*

Quomodo Veruntamen subdit Suarez *num. 8. in fine;* quòd debita fiducia in Deum deberet huiusmodi defectus superare, ac vincere: Quod præstaret, si orans consideraret nedum diuinam promissionem; sed infinitam Dei bonitatem, prouidentiam, benignita-

tem, charitatem, liberalitatem, ac cætera Dei attributa. Ex qua consideratione licèt non perueniatur ad iudicandum certò, & infallibiliter, Deum effecturum, quod petimus; sæpè tamen peruenitur ad iudicium ita credibile, ac determinatum, vt excludat actualem hæsitationem, & animum orantis pacatum reddat: Ita Suarez *loco cit. n. 9.*

Fiducia in miraculo operando, qua.

Quando verò Deus vult per aliquem operari miraculum, solet ita mouere animum petentis, vt nihil hæsitet; sed firmiter credat, illud impetraturum: quæ ab aliquibus solet dici fides miraculorum, quæ præsupponit fidem theologicam; & numeratur inter gratias gratis datas; prouenitquè ex quadam peculiari motione, & præueniente gratia, cui homo non potest resistere quantum ad illam particularem firmitatem intellectus, licèt quoad actum desiderandi, & petendi liberè operetur: Ita docet Abulensis *in c. 17. Matth. q. 165.* & Suarez *loco cit.*

Frequentiùs verò, licèt non tàm specialis gratia concedatur, datur maior, vel minor præueniens gratia ita mouens ad petendum cum fiducia, vt magis etiam, vel minus hæsitationem tollat, vel animum petentis securum reddat: Quo modo dixit Cassianus *Collat. 9. cap. 32.* signum futuræ impetrationis esse, quando Spiritus Sanctus mouet ad petendum cum magna fiducia, & quasi securitate impetrandi.

QVÆSTIO III.

Quos effectus efficere soleat huiusmodi Fiducia in suis possessoribus.

632 *Fiducia est armatura, ac veluti virga mosayca in manu cõ fidẽtis in Deum.*

INnumeri sunt admirandi effectus, quos causare solet huiusmodi fiducia in eos, qui illam possidere student. Est enim in manu Exorcistæ, & omnium Christi fidelium veluti panoplia, seù omnis generis armatura; aut altera virga mosayca, qua valent nedum ab inimicis tàm inuisibilibus, quàm visibilibus, & à quacumque re aduersa seipsos, & omnia ad se spectantia tueri, ac conseruare; verùm etiam, cum opus est, ob Dei nomen sanctissimum glorificandum, Ecclesiæ splendorem augendum, ac totius Reipublicæ Christianæ vtilitatem prosequendam (ad id specialiter Deo cor mouente) admiranda opera operari. Hi autem effectus genericè collecti clauduntur, ac breuiter ad sexdecim Fructus reuocantur.

FRVCTVS PRIMVS.

Fiducia in Deum præseruat à peccatis plurimis.

633 *Fiducia in Deum præseruat hominem à vitijs, & à peccatis.*

PRimò hæc fiducia in Deum, ac firma confidentia in eius tutissimma protectione præseruat eum, qui illam possidet, à vitijs, & à peccatis plurimis. Dauid Psal. 33. vers. 23. *Et non delinquent omnes, qui sperant in eo.*

Vbi Franciscus Titelmanus. *Qui in eò*, inquit, *spem suam iactatam, & benè firmatam habuerint, non cadent in peccatum tale, quo prorsus à Deo separentur. Sollicitè enim curabunt, ne peccatum vllum tale admittant: & si fortè contingerit incidere, sollicitè curabunt, ne in peccato permaneant; sed resurgent quantociùs in spe misericordiæ Dei.*

Ioannes Baptista Folengius: *Qui spem*, ait, *omnem suam in Deo collocant, hi delinquere haud quaquam possunt ad mortem, Quia ex Deo nati sunt, semenque Dei in se insitum habent. Nihil ergo damnationis*, clamat Paulus Rom. 8. ver. 1. *est his, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundùm carnem ambulant. Et hi sunt quidem, qui sperant in eo, vt è spe tandem, fiduciaquè in Deum copulata sanctificationem omnem nostram auguremur. Omnis*, inquit Ioannes, *qui spem habet hanc in eum, sanctificat se.* 1. Io. 3. ver. 3.

Idipsum confirmat Drexelius *de Conformatione voluntatis lib. 5. cap. 5. §. 4.* dicens: *Vera in Deum fiducia non tantùm inquieti pectoris agitationem, sed & huic contrarium torporem mentis, ac senium tollit. Quisquis hanc felicissimam artem callet, ac reipsa tàm voluntati diuinæ, quàm prouidentiæ eius perfectè se tradit, graues vitiorum insultus non metuit. Ita Deo innixum nulla vis, nulla fraus, nulla iam illecebra poterit vel stantem deijcere, vel subijcere dominantem.*

Disertè hoc ipsum testatur D Bernardus *super eundem Psalmum*, dicens: *Ita animus, si non præsumat de se; sed si confortetur à Deo, poterit vtique dominari sui, vt non dominetur ei omnis iniustitia.*

Diffidentia origo est plurium vitiorum.

E conuerso diffidentia de Deo est causa plurimorum vitiorum, ac scelerum execrabilium. *Deo diffidere*, ait Drexelius loco citato cap. 10. §. 7. *aut est principium plurimorum scelerum, aut finis.* Ideò benè ait Folengius in Psal. 31. vers. 1. *Vnde ambitio? vnde cupiditas? vnde dominandi libido, etiam in his, qui in intimis Ecclesiæ penetralibus, & claustris latitant? vnde luxus? vnde fastus, simultasque simulatio, dissimulatio, atque omnis generis vitia emanant? nisi quòd in alia re, quàm in Deo suam collocant fiduciam, ac spem mortalium plerique?*

FRVCTVS II.

Non sinit facilè homines cadere in tentationes.

634 *Fiducia in Deum non sinit facilè cadere in tentationes.*

SEcundò hæc fiducia in Deum est telum acutissimum in hostes inuisibiles intorquendum, quo tacillimè debellari queunt, ne inducant homines in tentationem.

Aptissimè Folengius *in Psal. 26.* apud ipsum 27. explicans illa verba: *Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum*; ait, *Multa sunt castra tentationum illa* (nempe vitia, quibus diabolus nos impugnare tentat; *sed multa etiam nimis sunt castra Domini: hæc quidem fortia, illa verò debilia, parumque auctorita in Deo sperantibus extimescenda. Habet etiam & te Diuus spiritus sua castra in cordis theatro, habet sua tela, ne scrius acies, suasque testudines, atque arietes: qua pauca, ac sane omnia spiritualia tantummodo viro sunt nota.* Theologo *Equidem nescio, an tela acutiora in hostes intorqueri possint, quàm ea, quæ hìc memorat Vates, nempe spem, ac confidentiam in Deo.* Vnde Titelmanus in illa verba Psal. 90. *Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium*, ait: *Tu namque es, Deus meus, qui tibi fidentem hactenus liberasti, & liberabis (vti non dubito) etiam imposterum, de laqueis, & insidijs omnium inimicorum meorum, qui ad modum venatorum pauperculam animam meam summo studio, & sedulitate maxima persequuntur, vt eam interimant: ponuntque laqueos multiplices, & varias insidias, vt illaqueatam in eis animam meam morte afficiant: quomodo solent venatores maximis laboribus*

Constat rum.

ribus persequi innoxia animalcula, & laqueos ponere, foueas effodere, aliasque insidias struere tantùm, vt illa possint comprehendere, & vita priuare, & infra *vers. 6.* in illa verba: *Non timebis, &c. à negotio perambulante in tenebris. Deus ita illasum te seruabit ab omni malo, quod in tenebrarum latibulis obambulat, à tentatione graui, molesta, & diuturna, qua te multum, & diù, quasi circumeundo, & circumambulando molestat, vt tandem vel importunitate vincat: aut ex occulto tandem aliquando te opprimat, si quando te videat minùs paratum,* & paulò infra ait: *Ab inimicis huiusmodi siue apertè per vim tentationum oppugnantibus aquè saluaberis in diuino auxilio; non poterunt tibi aduersarij dæmones praualere propter diuinam custodiam, quoscũque tandem modos adinueniant, quamcumque tandem viam experiantur; siue occultè nocere cupiant, quasi in occulto tenebrarum, absque oppugnatione aperta, sub latibulo aliquo, siue etiam apertam persecutionem, aut tentationem omni sibi concessa virtute aduersus te exsuscitent: etiamsi in omni sua virtute aduersum te conentur, & apertè te oppugnent, nihil patieris incommodi.*

Hoc idem testatur Dionysius Carthusianus in eundem Psalmum. *A quatuor*, ait, *tentationibus liberatur, qui in adiutorio Altissimi habitat, scilicet à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambelante in tenebris, & ab incursu, & dæmonio meridiano; & ita nullam tentationem quantumcumque grauem, seu vndique illatam veretur, dicens cum Apostolo:* Philipp. 4. *v.* 13. *Omnia possum in eo, qui me confortat.*

Idipsum testantur omnes Patres Psalmum prędictum exponentes, Augustinus, Ambrosius, Hieronymus, Bernardus, Cassiodorus, Paraphrastes, & alij innumeri relati à Ioanne Lorino *in eundem Psalmum.*

Diffidentia facit succumbere tentationib.

E conuersò qui solis suis viribus, & non diuina protectione innituntur, cuicumque facillimè diabolicæ succumbunt tentationi; vt benè obseruat Drexelius *de Conformatione volontatis lib. 5. cap. 5. §. 5.* dicens: *Porrò, qui hac fiducia sunt vacui, humana tantùm circumspiciunt, omniaque humanis viribus metiuntur. Et ferè contingit, vt hos in manu consilij sui destituat Deus.* Ex quo dæmones suis telis, ac iaculis illos (Deo non obsistente) haud difficulter prosternere valent.

FRVCTVS III.

Liberat, ac præseruat à maleficijs, obsessionibus, ac molestijs diabolicis.

635 *Fiducia in Deum liberat, ac præseruat à maleficijs.*

TErtiò hæc fiducia in Deum liberat, ac præseruat homines in Deum confidentes à maleficijs incantationibus, obsessionibus, ac vexationibus dęmoniacis; vt latè probauimus supra *num.* 630.

Exẽplũ relatum ab Auctore.

Quod experientia comprobauit anno 1648. *mẽse Septembri hac fiducia munitus, dum filium suum Dominicum primogenitum annos natum* 16. *Energumenum à dæmone liberauit Ioannes de Fãtinis à Castro Franco. Is enim, dum præfatum filium suum à dæmone obsessum ad me adduceret Venetias, vt à dæmonio liberarem, cæpit dæmon in itinere illum vexare, & acriter torquere; quare prædictus vir vtique pius, prudens, atque deuotus memor instructionis, qua ante semestre à me fuerat imbutus, dum filiam eius Franciscam annos* 15. *natam energumenam (Sanctissimo nomine Iesu à me interposito) à dæmone liberaueram, diuino fretus auxilio dæmonem obiurgare cæpit, & increpare, ac suo modo vulgari sermone illi præcipere, ne vexaret filium; simulque filium excitare, vt in Deum confideret, quòd à dæmonio dubio procul fuisset liberatus. Propterea dæmon, diuina virtute eum impellente ob fidem illius viri firmam, ac sinceram, coactus fuit è corpore inuenis exire; sed in egressu submissa voce in aure illius dixit:* procertò scias, quòd exeo: quia Venetias nolo ad fratrem illum accedere; sed cùm ad patriam tuam redieris, iterum domum meam intrabo, vnde exiui. *Cum ergo coram me fuisset adductus, illum totaliter à dæmone liberum esse, comperi. Quare illum in fiducia benè instruxi, admonens, vt totam suam in Deo fiduciam collocaret, nec vllo modo dæmonem timeret: quia nihil potest contra eos, qui in Deum suam collocant fiduciam: qui ita benè instructus à quacumque dæmoniaca vexatione liber, ac illæsus permansit.*

Sed non tantùm à maleficijs, ac dæmoniacis obsessionibus, qui in Deo suam collocant fiduciam, sed etiam à timore ipsorum dæmoniorum, ab eorum apparitionibus, ac nocturnis terriculamentis liberantur, ac præseruantur.

Præseruat à timore dæmonis, & apparitionibus, ac nocturnis terriculamẽtis.

Hoc probant Richelius, Eugubinus, Genebrardus, R. Abenezra, R. Kiminhi, qui exponentes illa verba Psalmi 90. *Non timebis à timore nocturno, à negotio perambulante in tenebris*, intelligunt de timore, quo solent aliqui nocturno tempore concuti, siue naturali imbecillitate propriæ imaginationis; siue somniorum tristium, ac turpium etiam obiectu, siue terriculamentis de industria à dæmonibus excitatis. Quæ vocantur vt docet Ioan. Lorinus in Psal. 90. vers. 5. & 6. *phantasmata, spectra terricula, terriculamenta, lemures, empusæ, species, vmbræ, larvæ, manes, simulachra, dæmones nocturni.* Ab horum omnium timore liberantur, qui totam suam spem, ac confidentiam constituunt in Domino. Hoc probat eruditissimè S. Bernardus prædicta verba exponens: *Scuto circundabit te, &c.* dicens: *Benè dicitur, non timendum à timore nocturno: & non dicitur à nocte: quia non ipsa afflictio tentatio est; sed magis timor ipsius. Nam & omnes laboramus, cum tamen non omnes inde tentemur; & qui tentantur, multò magis timore futura pœna* (intellige, ait Lorinus loco citato, pœnæ corporalis, puta maleficij, vel obsessionis) *quam præsentis dolore laduntur. Quia ergo timor ipse tentatio est, congruè dictum est ei, qui circundatur scuto Domini, quòd à tentatione hac non timebit.*

FRVCTVS IV.

Defendit ab inimicis, ac persecutoribus visibilibus.

636 *Fiducia in Deum defendit ab inimi*

QVartò non tantùm Deus protegit in se confidentem ab inimicis inuisibilibus; sed etiam à visibilibus, ab hominibus, nempè iniquis, ac peruersis, qui quærunt sanguinem eius fundere, honorem deturpare, ac substantias ipsius disperdere, diffipare, aut vsurpare.

Eruditissimè hanc veritatem testatur Titelmanus

in

cis, ac persecutoribus. Testantur Patres.

in Psalmum 90. ad literam explicans illa verba: *Scapulis suis obumbrabit tibi*, dum ait: *Vox prophetę est ad eum, qui habitat in adiutorio Altissimi. O tu quisquis es, qui sic (vt modò dictum est) tali confidentia habitas in adiutorio Altissimi, quàm benè tibi erit, & quàm eris securus in ista tua fiducia! Ecce Deus ipse, in quo habes fiduciam, sua potentia fortitudine tibi obumbrabit, quasi scapulas suas super te expandet, suum auxilium super te faciet apparere; vt nocumenti nihil ad te possit pertingere: Quomodo, cùm pater scapulas suas, & humeros obijcit pro filio, vt is, qui paruulo nocere cupit, non possit, obstaculum prębentibus latis obumbratis patris scapulis. Et sub expansis alis misericordia, ac bonitatis eius securus ages, & confidendo tutus eris ab omni aduersariorum nocumento: quomodo pulli gallinę sub alis, & pennis maternis agunt securi, qui, cùm extra alas euagantur, accipitris, aliarumque rapacium auium patent vnguibus, suntque direptioni, & morti expositi.*

Idem *in eundem Psalmum vers.* 14. loquens in persona Domini, rationem reddens, cur hominem in se confidentem protegat ab inimicis, ac persecutoribus suis, alijsque periculis animæ, & corporis: *Quoniam*, inquit, *in me sperauit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Ecce ego*, ait Dominus, *iuxta Prophetę verbum, eum liberabo, & saluum faciam ab omni malo propter quod in me spem, & fiduciam constituerit: secundùm fidem ipsius faciam illi, & non eum frustrabor, neque confundam ab expectatione sua quoniam non noui ego in me sperantes derelinquere: Ego eum defendam ab omnibus aduersarijs, & omni malitia, eò quòd nomen meo cognouit, eò quòd in me credidit, & sperauit, atque vt Patrem, Dominum, Protectorem, & Saluatorem inuocauit.*

Huc appositè Chrysostomus *in Psalmum* 124. initio, & paulo post initium in verba: *Qui confidunt in Domino sicut mons Syon, &c.* sic ait: *Montem dixit, spem in Deum incommutabilem, firmam, & constantem, inuincibilem, & inexpugnabilem. Quemadmodum enim si quis innumerabiles adhibeat machinas, montem nec conuellere, nec labefactare poterit: ita etiam qui eum aggreditur, qui spem in Deum collocauit, reuertetur domum vacuis manibus. Sed cur non dixit absolutè:* Sicut mons, *sed montis Sion meminit? Docens nos non debere animum deijcere in calamitatibus, nec ab eis pessundari: sed à spe in Deum pendentes, omnia ferre fortiter, & bella, & pugnas, & tumultus. Quemadmodum enim hic mons, qui fuerat quandoque desertus, & nudatus habitatoribus, ad priorem redierat prosperitatem veteri statu recepto, cum incolę redijssent, & miracula rursus ostenderentur: ita etiam vir fortis, & generosus, licèt ab innumerabilibus inuadatur calamitatibus, minimè euertitur.*

§. I.

637 Fiducia in Deum est galea lorica, anchora.

HInc iuremeritò hæc confidentia in Deum à Drexelio *de Conformatione voluntatis lib. 5. cap. 5.* vocatur galea, lorica, & anchora. *Hæc*, inquit, *in Deum fiducia est galea nullis rumpenda vulneribus, est lorica nulli penetrabilis telo, est anchora nulli obnoxia naufragio. Hanc sicut anchoram habemus*, ait Apostolus Hæbr. cap. 6. *animę tutam, ac firmam.*

Hac robo rata fuit Susanna

Hac galea, lorica, & anchora firmata erat, ac roborata Susanna nobilissimum, & Pudicitiæ, & Fiducię specimen. Hæc cum ad capitis supplicium, & saxatiles nimbos iam duceretur, flens suspexit ad cælum: *Erat enim cor eius fiduciam habens in Domino.* Nec frustra: omnium calculo, Daniel. c. 13. vers. 35. iudice, omni crimine, ac dedecore liberata est.

Hac non inferior Esther rem magnam aggressa, est per hanc itidem in Deum fiduciam. Lex erat in Assueri aula, vt si quis ad Regem ingrederetur non vocatus, morte id lueret, nisi Rex virgam auream protendisset in signum clementiæ. Cum verò Esther hinc Mardocheus assiduis precibus vrgeret, vt Regem adiret; illinc obstaret lex, & terreret; hoc demum inijt consilij. Iudæi omnes iussi sunt triduum totum inter preces, & ieiunia exigere: quòd idem, & Esther fecit cum suis virginibus: *Triduo sic exacto, Regina fiduciam in Deum amplissimam concipiens* (docet Drexelius loco citato cap. 4. §. 3.) *ingressa est ad Regem pro sua gente deprecatura. Ex voto cesserunt omnia.*

Nec illud silentio inuoluendum, quod fertur à C. Fabr. *histor. de Electoribus Saxoniæ.*

Hac suf. fultus Antistes Magdeburgicus

Dux Saxoniæ Federicus II. cognomento Placidus, *Anno Christiano millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto obijt. Hic princeps aliquot ante obitum annis Friderico è Comitum stirpe Antistiti Magdeburgico litem, & ab ea bellum cępit mouere. Quod vt prudentiùs gereret, & cuncta cederent feliciùs, exploratorem misit, qui de apparatu bellico, & consilijs aduersæ partis cognosceret. Factum exploratis omnibus renuntiatum est, nil opportunum bello parari, sed nec militem scribi: Antistitem præterea dixisse, causam se commissurum Deo, qui pro seruo suo arma sumeret. Hoc vt Elector audiuit:* Alius, *inquit*, insaniat, & bellum inferat ei, qui confidit superiorem se futurum in causa sua, Deo defensore.

Laudandus Præsul, qui Dei patrocinio fisus est: laudandus Princeps, qui positis armis Deum veritus est aduersarium.

Fiducia maxima D. Martini.

Tali confidentiæ lorica, ac galea munitus fuit S. Martinus Episcopus Turonensis, ad quem, vt refert Villegas in vita eius, *cum quidam homo iniquus, ac peruersus accessisset, vt ipsum occideret, & iam districto ense aduersus ipsius caput ictum iecisset, vt feriret, alio ensem retinente, & impediente, ne caput Sancti Episcopi attingeret, ipse inconcussus manens, & immutabilis existens nec timuit, nec tremuit, nec facies eius ex pauore colorem mutauit; ex quo à suis Clericis interrogatus, quomodo tam impauidus in tanto discrimine vitæ perstitisset? respondit vir Dei*; Numquam tam modicus pauor me corripuit, sicut nunc, certissimum namque mihi est, quòd Deus meus, cui seruio, & in quem omnem meam constitui fiduciam, numquam me in maioribus necessitatibus dereliquisset.

Dignissimum sanè tanto viro responsum. Nam teste Isaia cap. 40. Vers. 31. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem* (idest humanam in diuinam) *assument pennas sicut aquilæ: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient.* Sic animosissimus Rex Dauid: Psal. 25. Vers. 1. *In Domino sperans*, inquit, *non infirmabor.* Optimè Theodoretus: *Gubernatorem*, inquit, *habeas Deum, & aurigam, & res tua ab illa prouidentia pendeant: nam hoc modo inconcussus manebis, & immutabilis.*

Deus tuetur in se confidentes etiam

Sed non solùm tuetur Deus in se confidentes in discrimine vitæ, & honoris; verùm etiam in periculis iacturæ bonorum temporalium, præcipuè contra incendiarios, fures, insidiatores. Sic Euthy-

in pericu lis iactu rũ bonorũ tempora- lium. Vide nu. 647.

Euthymius apud Lorinũ explicans illa verba Pſ.90. *à timore nocturno, à negotio perambulante in tenebris*, ait: *Timor nocturnus, vnà cum negotio perambulante in tenebris indicat fures, incendiarios, inſidiatores, qui tali potiſſimùm tempore graſſantur, & incautos adoriuntur*. A quibus Deus protegit, ac defendit omnes in ſe confidentes, ne poſſint eis vllum quamuis minimum inferre nocumentum. Ergo *viriliter agite, & confortetur cor veſtrum omnes, qui ſperatis in Domino*. Pſalm.30.v.25.

FRVCTVS V.

Liberat, ac præſeruat à morſu, ac veneno brutorum animalium.

Fiducia in Deum liberat, ac præſeruat ab innumeris periculis

638 QVintò liberat, ac præſeruat hæc fiducia in Deum ab innumeris periculis, quibus mortalis obnoxia eſt infirmitas, & à quibus homines quandoque ſolent inopinatò offendi; præcipuè tuetur à morſu, ac veneno brutorum animalium ita vt non noceant ijs, qui in Deum ſuam conſtituũt fiduciam (Deo illos protegente): Sic plures Doctores explicant illa verba Pſalmi 90. *Super aſpidẽ, & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem*. Quæ licèt myſticè intelligantur de demonibus, vel etiam de hominibus iniquis; vel de vitijs, ac peccatis, vt plures exponunt Patres relati à Ioanne Lorino in dicta verba: veruntamen ad literam accipiuntur de irrationabilibus, venenoſiſque brutis, quæ multi Sanctorum, præſertim in noua lege ſine læſione calcauerunt, ſicut eorum venena ſine nocumento biberunt iuxta illud Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, &c. Serpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit.*

Varia miracula hoc teſtã tur.

Serpentes tollent; Hoc patebat Paulo Apoſtolo Act.28.Verſ.2. qui percuſſus à vipera in nullo læſus fuit; ſed viperam pendentem ad manum eius in ignem excuſſit. Quod partim quoque contigit filijs Iſrael ex Ægypto gradientibus per eræmum vaſtam, atque horribilem, & venenoſis animalibus plenam, quæ nocumentum non intulerũt filijs Iſrael, quemadmodum Moyſes ſcripſit Deuter. 8. Verſ.15. *Dominus ductor tuus fuit in ſolitudine magna, & terribili, in qua erat ſerpens flatu adurens, & ſcorpio, ac dipſas.*

Ita teſtatur Dionyſius Carthuſianus in illa verba Pſalmi 90. Idipſum annuit Ioan.Lorinus ibidem. Conſtat in Daniele, cui non nocuerunt ora Leonum, licèt exiſteret in medio eorum. Daniel.c.6. & 15. In S. Franciſco, cui Lupus vorax, qui plures homines occiderat, nedum non nocuit, ſed vt agnus manſuetus humilis ſe ſubiecit, ac obedientiam præſtitit; & alijs pluribus, quos ſacræ referunt hiſtoriæ. Chronic.Fr. Minor.in vita eius par.1.lib.2.c.39.

Confirmãt ſacra Scriptura interpretes.

Hanc apertè veritatem fatetur Franciſcus Titelmanus in eadem verba: *ſuper aſpidem, &c.* loquens ad eum, qui totam in Deo ſuam conſtituit fiduciam. *Denique*, ait, *nec vniverſum ſerpentum genus tibi quicquam nocere poterit; ſed abſque læſionis nocumẽto perambulabis ſuper aſpidem, & baſiliſcum, & ſimiliter ſuper aliarum ſpecierum ſerpentes cuiuſcũquè tandem malitiæ, aut interfectionis fuerint, nihil tibi mali illorum venenum inferet. Immò nequè leonem, nequè draconem in via timebis; ſed ſecurus, & imperterritus in via tua cõculcabis eorum capita; tametſi leo ferociſſimum ſit animal, draco aſtutiſſimum: tu tamen, & illius ferocem fortitudinem, & huius nociuam aſtutiam æquè victor calcabis atque ſuperabis, hoc eſt, nulla virtas inimicorum, ſiuè infirmorum, ſiuè fortiorum, ſiuè magnorum, ſiuè parvorum tibi nocere poterit, aut præualere. Ecce enim altiſſimus, quem poſuiſti refugium, & ſpem tuam, dedit tibi poteſtatem calcandi ſuper omnes ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici.*

Sic ad literam transfert Felix: *Super leonem*, ait, *& aſpidem iter facies, conculcabis catulum leonis, & draconem. His quidem ferarum vocibus*, ait Baptiſta Folengius in eadem verba, *rerum omnium, quæ vel morſu, vel veneno, vel alia ratione qualibet noxia, & lethali obeſſe poſſunt, feritatem intelligi voluit; quas quidem non ſolùm Dei amicis nocere haud quaquam poſſe, aſſerit: verùm etiam illis fore vſui, ac commodo.* Ecce inquit Chriſtus, Luc. 10. verſ.19., *dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper virtutem omnem inimici, & nihil vobis nocebit. Qua enim res tam formidabilis eſſe poteſt, cui non imperet Dei amicus, atque illi frenum ponat?*

Et ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Marci 16. Conſtat de S.Ioanne Euangeliſta, qui venenum mortiferum hauſit, & nihil ei nocuit. Idem præſtitit S. Antonius à Padua pro conuerſione quorundam hæreticorum: vt habetur *Chron.Fratr.Min. par.1. lib.5. cap.20. in vita eius*. Idipſum B.Iacobus à Marchia Pragæ in Boemia coram totius populi multitudine congregata ob Hæreticorum conuerſionem egit; & ſtatim poſt venenum hauſtum maiori ſpiritus feruore ſine vlla animi corporis moleſtia altiſſima de fide Catholica, ac Romana Eccleſia contra Hæreticos myſteria prædicare cæpit; vt narrat Marcus à Lisbona *Chorn. Fratr.Minor.par.3. lib.6.cap.12.* Quod etiam alij Sancti præſtiterunt: vt ſacræ ferunt Hiſtoriæ.

Nec tantùm Sancti; ſed etiam veri iuſti, ac mulieres in Deum confidentes. De vnica referam, cuius fui teſtis oculatus.

Anno Domini 1664. in vna Vrbe ex principalioribus Italiæ quædam mulier genere nobilis, ſed morum grauitate nobilior nupta Viro ſanguine illuſtri, ſed moribus ignobiliſſimo, vitijſque repleto, qui totam ſuam facultatem in ludo alearum, ac meretricibus conſumpſerat; Hic ſæpiùs dictam ſuam vxorem ſtimulabat, & impellebat ad pecuniam extorquendam à Matre ſua, quæ dies erat; cum autem ipſa hoc facere quandoque renueret, quodam die, cum ruri morarentur, ipſam compellere volebat ad faciendam ſibi donationem ſuæ dotis, licèt filios haberent; & cum hoc præſtare noluiſſet, hora ſerotina finxit ſe aliùc abire; noctu autem laruatus veſte muliebri domum eſt ingreſſus, & accedens ad lectulum vxoris, illam ex eo extraxit, ac pugnis, ac fuſte malè eam accepit, deindè abijt; ſequenti die rediit in domum, & quærens ab vxore, quomodo ſe haberet, & reſponſo accepto circa omnia, quæ ſibi euenerant nocte antecedenti; ſubiunxit Maritus dicens: illam mulierem fuiſſe aliquam Sagam, qui eam maleficio affecerat, quia noluit ei facere donationem ſuæ dotis; ſed peiora ei ſucceſſura, niſi illi conniueret. At cum ipſa ſtabilis permaneret dicens ſe non poſſe ei facere talem donationem, ſequenti die attulit quandam potionem dicens: quòd per illius potum liberaretur à quocunquè malo; at cum illa nollet eam ſumere, ipſe diſtricto gladiolo poſuit ad guttur eius minitans illi inferre mortem, niſi eam

bibe-

biberet: ipsa autem se Deo commendans, ac Beatissimæ Virgini venenum bibit; quo hausto statim conturbata sunt viscera eius, ac torsionibus acutissimis torqueri cepit; quamprimùm autem potuit, scripsit matri suæ, ac fratri eos admonens de malis factis mariti, qui sine mora accurrerunt, illamque ad Vrbem duxerunt, & accitis Medicis, plurima adhibuerunt medicamina; sed omnia incassum. Die autem 24. post sumptum venenum, cum esset morti proxima, ac sumptis sacramentis etiam extremæ vnctionis. Mater ipsius conquerens de Genero, quòd illi iniustè venenum prębuisset, ipse se excusauit dicens, quòd illam potionem acceperat à quadam muliere, quam dixit valere contra illud maleficium, quo affecta fuerat nocte præcedenti. Quare parentes statim duos vocauerunt Exorcistas Regulares, vnum valde peritum in arte exorcistica, alterum non ita peritum, sed vitæ sanctitate præditum, Theologum doctissimum, ac Concionatorem celeberrimum, qui suasit ipsius consanguineis, vt alium etiam accerserent, qui tunc aderat in illa Ciuitate. Itaque Frater prædictæ mulieris ad eum accessit, omniaque supradicta enarrauit. Simul igitur perrexerunt ad eam inuisendam, quę iam loquelam amiserat, nec oculos aperire, nec manus vel pedes amplius mouere poterat, sæpiùs tamen quàm citatissimo motu, & impetu toto corpore simul seipsam extra lectulum proijciebat, vnde continuè die, noctuque circa ipsam assistebant seruę, ac seruæ, vt eam comprehenderent, ac super lectulum reponerent: probauit ille Exorcista aliquoties coràm alijs prædictis Exorcistis, ac omnibus eius parentibus, ac consanguineis, ipsoque Marito, præceptis, & obiurgationibus contra dæmonem factis, si fortasse illi motus tam vehementes à dæmone efficerentur; sed nec minimum potuit habere indicium, quòd infirmitas esset per maleficium inducta. Quare tres simul illi Exorcistæ à cęteris segregati in loco remoto post longum discursum super dicta infirmitate concluserunt, infirmitatem esse inductam per venenum compositum vel ex puluere adamantis, vel paruis scintillis crystalli in illa potione ei à Marito violenter tradita infusis, quæ corrodebant eius intestina: ex quarum corrosione, præ dolore vehementissimo faciebat illos motus insolitos, ac violentissimos. Propterea iterum ad eam perrexerunt, & ille vltimus interrogauit eam, quæ omnia perfectè audiebat, & intelligebat: An suspicaretur, se fuisse maleficio affectam! Quæ cum non posset loqui, capite annuit, quòd non. Secundò quæsiuit præsentibus omnibus supradictis; An fortasse bibisset, vel fuisset ei tradita aliqua potio venenata; quæ annuit, quòd sic. Tertiò si libenter pro amore Iesu Christi Crucifixi, cuius imaginem brachio sinistro strictè amplectebatur, ignoscebat illi, qui venenum ei tradiderat, sicut & ipse Christus in Cruce pro inimicis, ac Crucifixoribus Patrem rogauit. Quæ annuit, quòd sic. Quartò dixit, si mortem libēter acceptabat in remissionem omniū suorum peccatorum, & vt conformaretur in tormentis Christo Crucifixo. Quæ annuit, quòd sic. His peractis cæpit eam instruere in fide, ac fiducia in Deum. Primò quæsiuit: an crederet Deum esse omnipotentem, & per consequens si esset mortua, posset illi restituere vitam! Quę annuit, quòd sic, & ille addidit: ergo poterit & venenum, quòd bibisti, disperdere, annihilare, ac te liberare à morte imminente, ac tradere sanitatem, credis hoc! Quę annuit, quòd sic. Secundò dixit: credis, quòd Deus sit vbique per essentiam, per prę-sentiam, & per potentiam, sicut fides nostra docet! Quę annuit, quòd sic, & ille addidit: ergo est etiam in corpore tuo prę-sens, & habet in manu sua corpus tuum, viscera tua, nec non venenum illud tibi traditum, quod potest illicò disperdere; vt dixi, credis hoc! Quę annuit, quòd sic. Tertiò credis, quòd Deus est bonitas infinita, clementissimus, pijssimus, semper paratissimus ad nobis benefaciendum, & auxilium suum prę-standum in necessitatibus, iuxta promissionem factam ps. 49. Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me! *Quæ annuit, quòd sic, ergo etiam te liberabit ab hoc periculo mortis, & vitam tibi tribuet, ac sanitatem. Credis hoc! Quę annuit, quòd sic. Quartò addidit: Credis, quòd Deus sit verax, immò ipsamet veritas, quæ men-* tiri nō potest, *& potius cælum, & terra transibunt, quàm verba eius non adimpleantur: vt ipse ait Matthæi 24.* Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt! *Quæ annuit, quod sic. Et ille addidit. Scias ergo, quod Iesus Christus, qui est Deus, sicuti Pater, & Spiritus S. promittit omnibus in eum credētibus, ac confidentibus, quòd,* si mortiferum, quid biberint, non eis nocebit, *vt habetur Marci 16. Si ergo firmiter, ac sine vlla hæsitatione credideris in Nomine Iesu Christi, prout tibi declaraui, & insinuaui; Deus te à morte impræsentiarum liberabit, ac sanitatem impertietur. Hæc ille.*

Facta prædicta instructione, ac probatione, eam benedictione muniuit accommodata eius infirmitati: deinde fecit genuflectere eius maritum, & prę-cepit, vt veniam peteret à Deo de peccatis suis & maximè contra vxorem commissa, & rogare Deum, vt vxori tribueret sanitatem. Quę verba ille dictauit de verbo ad verbum, & ipse coram omnibus supradictis recitauit, si non corde, saltem ore. Sic traditis vxori alijs monitis, & benè instructa circa actus fidei, ac confidentiæ in Deum, quos elicere debebat, omnes discessérunt ab eis. Sed Maritus vnum eorum seorsum vocauit, & quæsiuit, quantum temporis adhuc maneret vitæ ipsius vxori. Ille autem dixit: Manebit ei tantum temporis vitæ, quantum Deo placuerit: sicut etiam tibi. Sed ecce post aliquot dies Mulier conualuit de infirmitate sua, & sanitatem perfectam acquisiuit, ac peperit filium masculum: Maritus verò ad Villam perrexit, ac desperatione ductus laqueo se suspendit.

infra n. 757. & seq.

infra n. 761. & seq.

infra n. 770. & seq.

infra n. 657.

Supradicta cum rarò eueniant, fusiùs enarrare volui, vt sint in exemplum omnibus Christi fidelibus, & maxime Parochis, & Exorcistis, vt prædictis instructionibus vti valeant in necessitatibus, & vnusquisquè agnoscat, quantum possit vera fides, ac firma fiducia in Deum collocata.

FRVCTVS VI.

Liberat à Peste.

639 SExtò, qui perseueranti, fortique animo sub Altissimi tutela, tanquam sub scuto sese texerint, dubio procul illorum protectionem assumet Deus, & præter alia mala, ac pericula, à quibus eos eripiet, liberabit etiam à peste, & ab ægritudine repentina, prout magis expediens fuerit animæ eorum.

Fiducia in Deum liberat à peste.

Testatur diuina scripturæ interpres.

Sic testatur Simeon de Muis *Comment. in Ps.*90. vbi explicans illum versiculum. *A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris:* legit: *A peste perambulante, &c.* aitque; *Pestis, si est à causa frigida, noctu, si à calida interdiu, ac præsertim de meridie, cùm vehementior est solis calor, infesta maximè est.* Sic interpretantur R. Ezra D. Hieronymus, & alij, vt tradunt Simeon, & Lorinus, *à peste, seu lue, exterminio, exitiali morbo, ægritudine repentina, noxa vastante in meridie.*

Cur pestis vocetur sagitta.

Rationem reddit Simeon: *quia sicut sagitta,* inquit, *pernici volatu magnum aeris tractum momento permeat, ita pestilentiæ venenum puncto temporis longè, latèque spargitur, præsertim de die cum solis calore fusa, atque hiantia corpora virus promptiùs hauriunt.*

Idipsum confirmat Folengius dicens: *Ex Hebræo sic transferunt: A peste in caligine ambulante, ab ægritudine repentina deuastante in meridie. Nam illud exploratissimum est, quòd à quocumque pestis genere, siue occultum illud fuerit, siue manifestum, immunis is erit, atque intactus, qui in protectione Dei cæli, hoc est, summè potentis commorabitur.* Quare sic Paraphrastes: *A peste, quæ clam inuadere homines solet, & ab ea, quæ de improuiso exorta sæuiet, securus erit.*

Fiducia hac munitus S. Bernard. pestem euasit.

Hac confidentia vallatus Sanctus Bernardinus Senensis, vt refert Drexelius par. 1. Rosæ virtutum. cap. 1. de Charitate proximi. §. 8. *prima sanctitatis rudimenta per charitatis obsequia apud Ciues suos deponens, cum Senæ Hetruscæ graui pestilentia vastarentur, Bernardinus duodenis iuuenibus comitatus, quos sibi delegerat ægrotantium lectulos obire, grauiter affectos consolari, ægestate laborantibus subuenire, sepelire mortuos, paratus omnes subire casus, quos terra lues illa se temerè ingerentibus adducere potuisset. In eo autem amplissimæ charitatis munere magis verebatur; ne quid decedentibus officeret ad beatitudinem consequendam, quàm quis sibi morbus obreperet ad vitam auferendam. Cæterum tantæ pietatis vir in tam præsenti periculo sanus, & incolumis meruit conseruari, dignusque fieri, qui Religioni Seraphicæ adscriptus multò magis prodesset hominibus concionando, quàm profuerat prius ministrando. Poterat Bernardinus cum Ioanne gloriari dicens:* 1. Io. c. 3. Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. *Et dicere cum Apostolo:* Spe enim salui facti sumus. Rom. c. 8. Ver. 24.

Chronic. Fr. Min. p. 3. li. 2. c. 5.

FRVCTVS VII.

Illæsos, & securos seruat in bello.

640 SEptimò, qui huiusmodi in Deum confidentia ad bellum muniti incedunt, quodammodo illæsi, ac securi redduntur, eò quòd Deus per Angelos suos à quocumque vulnere, aut noxa illos tuetur, prout eorum saluti, ac diuinæ gloriæ magis conuenit.

Confidētia in Deum à vulneribus tuetur in bello.

Hoc apertissimè testantur R. Ezra, & R. Kimmhi illa verba Psal. 90. *Cadent à latere tuo mille, &c.* exponentes de bello, ac sæuiente prælio; *quo tempore,* aiunt, *qui se Dei misericordiæ committit, hinc inde millenis hominum corruentibus saluus emergit, nec ad eum vllum malum, aut hostis accedit.* Quibus se subscribit Simeon de Muis. *Comment. in eund. Psal.*

Testātur S. Scriptura interpretes.

Idipsum confirmat Paraphrastes apud Baptistam Folengium illa verba exponens tam de pestilentia, quàm de bello, in quibus nullam patiuntur læsionem, qui in Deum suam constituunt fiduciam, firmiter credentes, ac confidentes, quòd Deus ob infinitam suam bonitatem, ac fidelitatem eos sit protecturus. *Etsi,* inquit, *tanta fuerit pestis calamitas, aut bellorum immanitas; vt hinc latere sinistro mille, illinc à dextro decem hominum millia corruãt nihil tamen erit, quòd tu tibi metuas, siquidem te id mali non attinget.* Addit Folengius, *Fide iusti hominis constantiam, qui, vel ruat æther, immobilis perstat in Deo.* Vtrumque etiam fatetur Titelm. in illa verba: *Non accedet ad te malum,* dicens: *Quoniam ipsum, qui est Altissimus, Dominum posuisti refugium tuum; ideò non poterit tibi vllum malum appropinquare: nullum te malum valebit apprehendere, vt nocumenti quicquam inde sustineas: & nullum flagellum, nulla pestis, nullum verò malum poterit ad domum mansionis tuæ intrare. Is enim, in quo refugium tuum posuisti Altissimus te sibi fidentem ab omni malo seruabit, & noxia omnia longè profligabit.*

641 Hoc experientia in seipsis comprobarunt plures belli duces, qui hac diuina protectione muniti innumeros exercitus absque vlla noxa, aut vulnere in proprio corpore inflicto profligarunt. Taceo de Dauide, Iosue, Ezechia, Gedeone, Amasia, Iosaphato, & alijs, quos sacræ conteſtantur historiæ, innumeras inimicorum cateruas constrauisse, ipsosque diuina fretos protectione prorsus illæsos extitisse: de vnico referam Carolo V. augustissimæ memoriæ Imperatore: De hoc narrant Iustus Lips. *lib. 1. monit. pol. c. 7. num.* 10. & Franciscus Robortel. *in orat. funeb. Bononiæ dicta.*

Hoc experti sūt belli duces.

Cum in Germania ad Ingolstadium copias haberet, cinxissentque eum ingenti exercitu fœderati hostes, & æneorum tormentorum copia ferream grandinem in castra ipsa non sine pernicie immitterent; amicis monentibus, vt sibi prospiceret: Cæsar immutato vultu, & loco, arridens dixisse fertur: Confidite, nullus vmquam Imperator tormẽti ictu interijt. *Hic idem Imperator, cum intra vallum iam armatus staret in hostem proditurus ad prælium, magna cũ balistarum vi repellere conabatur hostis. Itaque iterum monebatur, vt saluti suæ consuleret, quibus animosè respondit:* Canes qui valdè latrant, non sunt valde metuẽdi. Nec est, quòd timeamus, cũ præsidio Dei satis vallati simus. *Nimirũ* Angelis suis mãdauit Deus de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis.

Hac fiducia Carolus V. illæsus seruatus fuit in bello.

Psal. 90. v. 11.

Deus protegit etiã quotquot sunt de familia in se confidentiũ.

Sed quod mirum est, nedum protegit Deus à peste, & bello in se confidentes; sed quotquot sunt de familia eorum tuetur.

Hanc veritatem testatur Simeon de Muis Comment. in Psalm. 90. in illa verba: *Non accedet ad te malum*, dicens: *Non accedet* (Hebr. *accidet*) *ad te malum vllum: & flagellum*, Hebr. *plaga, pestis scilicet, aut alterius cuiusuis mali, non appropinquabit tabernaculo tuo*, idest, *nec tibi, nec cuiquam è familia tua: transiliet* enim *Dominus iuxta ostium, & non sinet percussorem*, seu *vastatorem ingredi domus vestras, & ladere*; vt est Exod. 12. 23. *Tabernaculum* pro domo vsurpat, vxoremque & liberos intelligit, & quotquot domi agunt.

Idipsum apertè docet Folengius in eadem verba: *Tabernaculum pro tota domo*, ait, *& familia hìc poni iudico. Et est perinde atque tuti erunt tui omnes, non modò tu solus ab omni malorum genere, ac plaga.* Vnde sic Paraphrastes: *Quod si feceris*, ait, (dixerat enim versiculo præcedenti, si posuerit Altissimum refugium suum) *ausim tibi polliceri, non futurum, vt vllum inopinatum malum te corripiat, vel vlla plaga familiam tuam infestet. Nullum igitur fatum, nullumque insperatum malum te, aut tuos opprimet liberos, & vxorem, ò tu qui fiduciam tuam in Domino collocasti! Bellabunt aduersum te, & non prævalebunt, quia ego tecum sum*, ait Dominus, *vt liberem te*.

FRVCTVS VIII.

Famem tollit, dans escam esurientibus.

642 *Fiducia dat cibũ in Deum esurientibus.*

OCtuò, hæc confidentia in Deum sufficienter succurrit in his, quæ ad vitam sunt necessaria.

Hoc docet scriptura.

Hoc probat illud Dauid Psal. 54. *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Immò vt discipulis suis, ac omnibus suis fidelibus Christus magis inculcet, & vrgeat ad hanc vnam in Deo fiduciam collocandam, coruos, lilia, passerculos oculis subijcit: Luc. 12. v. 24. & seq. *Considerate*, inquit, *coruos, quia non seminant, neq; metunt, quibus non est cellarium, neq; horreum, & Deus pascit illos. Quantò magis vos pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitãdo potest adijcere ad staturam cubitum vnum? Si ergo neq; quod minimum est, potestis, quid de cæteris solliciti estis? Considerate lilia, quomodo crescunt: non laborant, neq; nent; dico autem vobis, nec Salomon in omni gloriâ sua vestiebatur, sicut vnũ ex istis. Si autem fœnum, quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quantò magis vos pusillæ fidei? Pater autem vester scit, quia his indigetis.* Sic pluribus experimentis Discipulos suos probauit, vt eos edoceret, Deo ex toto corde fidere. Ita quasi quinque millia hominum pastu excepturos in vasta solitudine Philippum interrogat, vnde panes emendi sint. Io. c. 6. v. 6. *Hoc autem dicebat tentans eum.* Sic & quatuor millia hominum cibo refecturus Discipulos in eam rem consultores adhibens: Marci c. 8. v. 4. *Quot*, inquit, *panes habetis?* At illi non magnæ fiduciæ: *Vnde istos quis poterit*, aiunt, *hic saturare panibus in solitudine?* Quibus Drexelius *de Conformat. voluntatis lib. 5. c. 1. §. 3.* ait: *O viri, Deus poterit, qui nos sibi in rebus omnibus vult fidere quàm integerrimè. Prouidentia diuina falli non potest: fallere non vult: stabit Deus promissionibus suis.*

Docemur hoc omnium ætatum exemplis: Vt annonam Deus præstaret Eliæ in se confidenti primò quidem Prophetæ dapiferos iussit esse coruos. 3. Regum c. 17. *Corui quoque deferrebant ei panem, & carnes mane, similiter panem, & carnes vesperi. Vt magis, ac magis*, ait Drexelius, *Dei eluceseceret prouidentia in suos amicos, ac confidentes, en aues rapacissimæ, quæ alioqui commissum sibi commeatum consumpsissent in via, nisi obstitisset diuina prouidentia iamiam à dapibus sunt, & ad cyathos stant.* Drex. lib. 5. c. 7. Deinde hũc ipsum Eliam Deus per pauperculam viduam pauit, cuius omnes facultates erant pugillus farinæ, & parum olei, quo vngeretur, non quo vesceretur; & tamen quot farinæ modij, quot libræ olei in pauperrimo hoc peno relatebant? Tertiò cum Elias egestatem suã securo somno solaretur, adfuit alius Angelus è cælo, panem, & aquam ferens; vt Habacuc Danieli messorum prandium attulit. Dan. c. 15.

Testatur omnium ætatum exempla. Hac suffultus refectus fuit Elias Prophe.

§. I.

643 EAndem hanc singularem beneuolentiam Deus exercentis alijs suorum amicorum in se confidentium exhibuit; farinam, panes, vinum occulta vi augendo; aut cum hæc penitus deessent, inexpectata gratia submittendo.

S. Paul. Anachoreta. *Paulo inter Anachoretas primo annis sexaginta dimidium panem detulit coruus, integrum præsente Antonio.*

Io. Erem. *Ioannes Eremicola quatuordecim annis à nullo mortalium visus, Ceruæ lacte passus est.*

S. Rochus *Beatus Rochus aliquanto tempore panem quotidie accepit à cane; quemadmodum Elias à coruo.*

Non vnus Eremicolarum illorum è palmis, & cibum, & vestem impetrauit; vna illis arbor, & sutor fuit, & pistor.

S. Franc. cum suis Frat. *Seraphicus P. noster S. Franciscus tam firmam, & inhæsitantem habebat in Deo fiduciam, vt Rom. Pontifici de alimentis sciscitanti responderit:* Matrem quidem habemus pauperem, Religionem; sed patrem ditissimum. *Et hanc confidentiam suis in viaticum dare solitus erat, insinuans illud Psaltæ. Psal. 54.* Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. *Nec eum fefellit, aut confundit sua spes.*

Nam cum semel è Dalmatia Anchonam versus nauigaret, nec aliquid secum haberet ad manducandum, diuina fretus clementia, nedum sibi, ac socio, sed pro omnibus in naue existentibus à Deo meruit annonam per Angelum exhiberi; Ita in vita eius p. 1. Chronic. Fratr. Min. lib. 1. c. 3.

Aliàs cum sibi, ac toti familiæ defecisset panis, ac tantùm tres panes eis remansissent, Fratresque tunc essent numero triginta, & vnum, facto signo Crucis super tres illos panes, eos multiplicauit; ita vt sufficerent nedum ad satiãdum omnes illos Fratres; sed etiam ex eis remanserit cophinus fragmentorum: Ita par. 1. lib. 2. cap. 17.

Sic cum quidam homo in itinere illum comitans ex siti vehementi quasi deficeret; prius à Sancto ad Deum oratione effusa, velut alter Moyses sua fiducia virga è petra aquam eduxit, qua sitim illius hominis extinxit, statimque fons ille exsiccatus est: par. 1. lib. 1. cap. 82.

Sic aliàs fontem aquæ mutauit in vinum, vt plurium operariorum sitim extingueret; & paulò post vas plenum aceto in vinum generosissimum conuertit: Ita p. 1. lib. 2. cap. 52.

Alia

Alia plura huiusmodi passim leguntur miracula, quibus, Dei maxima ostenditur clementia, ac prouidentia in seruum suum in prouidendo illi victui necessaria ob ipsius in Deum maximam fiduciam collocatam.

§. II.

644 *S. Clara cum suis Monialibus.*

SImili fiducia filia eius spiritualis primogenita S. Clara signo crucis panem, & oleum auxit, quantum pro tota sua familia alenda satis erat: *Ita* in vita eius p. 1. lib. 8. c. 9.

Pari modo Seraphici Patris plures filij eadem fiducia imbuti, sæpiùs sibi necessaria ad vitæ sustentationem à Deo per Angelos subministrari meruerunt; vt ex varijs Chronicorum locis facillimè colligi potest.

S. Didacus. *Beato Didaco seruo suo iter agenti mensam parauit Deus, & vero Israelitæ in deserto cibaria ministrauit: Ita* ex officio ipsius Sancti; & Chronio. part. 3. lib. 5. c. 3.

B. Ioannes à Capistr. *Beato Ioanni è Capistrano Appeninos montes transeunti vnà cum aliquibus socijs præ fame ferè pereuntibus, nec habentibus, ex quo se reficerent, ab Angelo delatus fuit pro singulis panis recens, ac delicatus:* p. 3. lib. 4. cap. 2.

Duo Fratres Minores. *Alij duo Fratres iter agentes in deserto ab Angelo sub specie Iuuenis pulcherrimi hospitio recipiuntur, cibarijs reficiuntur, super fœnum ad quietem capescendam adducuntur, ac mane diluculò idem Iuuenis illos vsque ad semitam rectam comitatur, statimque ab oculis eorum euanescit:* p. 2. lib. 2. cap. 21.

Angelus hanc fiduciam insinuauit duobus Fratribus iter agentibus. Part. 2. l. 2. Chro Fratr. Min. *Alia innumera leguntur exempla, nedum in Chronicis Fratrum Min. sed omnibus historijs sacris, eorum qui ob maximam in Deum fiduciam collocatam meruerunt sibi à Deo victui necessaria administrari, quos longum nimis, ac tædiosum esset, recensere. Attamen non est reticendum hic vnum memorabile dictu: Duo Fratres more apostolico iter agentes sine pera, sine edulio, cum die quadam nihil ad manducandum inuenissent, ob niniam abstinentiam cibi videbantur fame perire: petierant quidem ostiatim eleemosynam, sed pro pane pacem, ac latratus canum audierant; idcirco quasi diffidentes, omni spe vacui, mœrore, ac tristitia affecti incedebant; sed ecce obuium habent adolescentem, qui eis duos tradens panes, ac mœstitiæ causa perquisita, se Angelum manifestauit, eosque acriter reprehendens dixit:* Modicæ fidei, quare dubitastis? Cur menti vestræ non reuocastis verba toties à vestro Seraphico Patre repetita: Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te euutriet? Si fidem habuissetis, maiora vobis dona communicasset Deus. Eccl. c. 2. v. 11. *Confidite ergo: quia* nullus sperauit in Domino, & confusus est.

Quare optimè concludit Drexelius *de Conformat. volunt. lib. 5. cap. 1. §. 3.* dicens: *Numquam nobis est desperandum. Res angustè domi sunt? Dominum habemus diuitem, qui numquam passus est suos extingui fame. Inimica insurgunt agmina, siue terris nata, siue inferis excitata? Ducem habemus potentiorem, qui vno flatu regnorum disperdet exercitus. Maledicè premunt linguæ, & falsis onerant criminationibus? Deum intueamur iudicem, vindicemque & humana non metuemus. Neque enim se vinci ab homine patietur Deus, aut munificentiam suam ab humana fiducia superari. Audet quis fidere? maiora donare audebit Deus. Audet sperare magna? vincet humanam spem Deus, & è locuplete cœlorum thesauro, longè maioribus beabit: ita vt ad pellendam egestatem humanam, satis sit spem suam posuisse in Deo, ac de illius liberalitate magna speraſſe.* Ergo fide Deo: nam *beatus vir, qui sperat in eo. Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & pasceris in diuitijs eius.* Psal. 33. v. 8. Psal. 36. v. 3.

FRVCTVS IX.

Infirmitates curat.

NOnò, hæc confidentia in Deum, ac fiducia in eius infinita bonitate, ac indeficienti fidelitate ægritudines expellit, ac morbos sanat. 645 *Fiducia in Deum infirmitates sanat.*

Quam virtutem sanandi ægrotos Christus Marci 16. communicauit omnibus in se credentibus, ac confidentibus dicens: *Super ægros manus imponent, & benè habebunt. Quibus verbis,* ait Alphonsus à Castro, verb. Exorcismus, *Christus promisit, se numquam illorum inuocationi defuturum, qui nomen ipsius interposuerint.* Et Ioan 14. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.* *Constat ex potestate à Christo in Euangelio tradita.*

Hac fiducia Apostoli, ac Sancti in nomine Iesu cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, & cursum, sermonem mutis, sanitatem ægrotis dederunt. Hac mediante quicquid salutare à fidelibus siue per Sanctos, siue per orationem, siue per res sacras, puta breuia, agnus Dei, cruces, coronas, benedictiones, & alia id generis petitur, obtinetur.

Verùm, vt hac fiducia homo obtineat id, quod petit, ea debet esse sine vlla hæsitatione: ita vt ægrotus (si velit à Deo optatam consequi sanitatem) debeat primò credere, quòd Deus dubio procul potest eum à tali infirmitate liberare: secundò quòd ratione suæ fidelitatis, (si sanitas fuerit saluti animæ profutura) illam infallibiliter iuxta promissiones suas ei communicabit: Ita Suarez *tom. 3. de Religione, lib. 1. de orat. cap. 24. num. 4.* & nos latè infra *par. 2. vbi de orat.* *Quæ fiducia debet esse sine hæsitatione.*

Confirmat hanc veritatem Benedictus Iustinianus in illa verba Iacobi Apostoli cap. 1. *Postulet in fide nihil hæsitans. Postulat,* ait, *hoc loco Apostolus confidentiam, hoc est, spem minimè hæsitantem. Hæsitatio enim, vt in rebus agendis actionem, sic in re proposita orandi studium vel retardat, vel omninò impedit.* Ideò subiungit Apostolus: *Qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur: non ergo æstimet homo ille, quòd accipiat aliquid à Domino.* Quæ verba Apostoli explicans Titelmanus, ait: *Vt autem sua petitionis consequatur effectum, illud videat, vt fide postulet, nihil addubitans. Qui enim hæsitans orat Dominum, propter instabilitatem spei suæ comparandus venit fluctui maris, qui ab omni vento nunc hùc, nunc illùc sine ordine agitatur.*

Apertè hoc docet idem Apostolus cap. 5. dicens: *infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit remittentur ei.* Quæ verba clarè indicant, orandum esse ad Deum cum fiducia, si volumus in infirmitate impetrare sanitatem.

§. I.

646 HÆc autem fiducia nedum requiritur in curante; verùm etiam in eo, qui curandus est, (si sit adultus rationis capax) vt docere videtur Suarez *disput.8. de distinctione fidei ab omnibus donis sect.1.* Quam regulariter etiam Christus exigebat ab ægrotis antequam illis impenderet sanitatem: Sic illi languido piscinæ Ioan.5. dixit: *Vis sanus fieri?* sic illi cæco nomine Bartimeo, qui post Iesum clamabat: *Iesu fili Dauid miserere mei*, dixit: *Quid vis, vt faciam tibi?* Marci 10. Sic alijs duobus cæcis Matthæi 9. dixit: *Creditis, quia hoc possum facere vobis?* A quibus omnibus consensu voluntatis præstito, & actu fidei elicito, ipse liberaliter eis sanitatem largitus est, dicens: *Secundùm fidem vestram fiat vobis: fides tua te saluam fecit.* Volebat enim, quòd ipsimet ægroti (si rationis erant compotes) peterent sanitatem, ac crederent, quòd posset illis tale conferre beneficium: Idcircò secundùm fidem eorum gratias illis conferebat.

Fiducia in Deum est necessaria ægroto adulto, vt sanetur.

Hoc probat factũ cuiusdã Cæci.

Hanc veritatem magis, ac magis probat id, quod accidit cuidam cæco à gentibus Bethsaidæ Christo oblato Marci 8. *in cuius oculos Iesus expuens, impositis manibus suis, interrogauit eum, si quid videret: Et aspiciens ait: Video homines velut arbores ambulantes.* Ita quòd non perfectè cæpit videre; sed tantùm confusè, & imperfectè cæpit distinguere obiecta. *Deinde iterum imposuit manus super oculos, & capit videre, & restitutus est, ita vt clarè videret omnia.* Sed cur statim in principio perfectam non recepit visionem? An Christus fortasse tunc perfectam sanandi non habebat facultatem, vt perfectè citò illum sanare posset? Absit, vt dicamus hoc! Cur ergo perfectam illicò non est assecutus sanitatem, sicut alij plures cæci, muti, surdi, claudi, paralytici, alijsque ægritudinibus affecti? Theophilactus eruditè respondit. *Quia cæcus ille perfectam non habuit fidem, idcircò non statim ipsum respicere facit; sed sensim, vtpotè integra carente fide. Iuxta enim fidei magnitudinem, & sanitas datur.*

Ægroti iuxta fidei magnitudinem sani tatem accipiunt.

Hoc idem prorsus euenit ægrotis nostri temporis, cùm desiderio sanitatis consequendę Sacerdotes aduocant, vt ab eis sacris benedictionibus muniantur. Nam iuxta Christi sententiam Ioan. 14. *Qui credit in me opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet*, si ægroti maxima sunt muniti confidentia, quòd Deus mediante illius Sacerdotis benedictione, nedum possit illos à tali ægritudine eripere; sed ratione suæ infinitæ bonitatis, & fidelitatis inuariabilis, eis dubio procul sit sanitatem præstiturus (si sit saluti animæ profutura) hi vtique vel optatam obtinent sanitatem, vel aliquod aliud donum: Immò quando infallibiliter vult talem conferre sanitatem, *Non solum*, ait Tostatus quæst. 165. in c. 17. Matthæi, *dat desiderium petendi; sed etiam confidentiam certissimam obtinendi, & tunc obtinent infallibiliter id, quod petunt. Cùm autem non dignatur concedere, quod petunt, etiamsi concedat desiderium petendi, & spem aliquam obtinendi; non tamen donat fiduciam certissimam obtinendi. Et cum petant sine fide: quia hęsitant, non obtinent:* vel tantùm obtinent partim, & imperfectè.

Experientia docet

Hoc centies experientia mihi euenit in varijs nedum obsessis, ac maleficiatis; sed etiam naturali ægritudine affectis Romę, Venetijs, Bergomi, & alibi; Adultis enim Deus secundùm fidem eorum sanitatem impertiebat. Nam alij etsi in limine mortis existentes, & à Medicis prorsus vt incurabiles derelicti: quia fide inhæsitanti confidebant, se à Deo mediante mea benedictione, & ad Deum deprecatione consecuturos sanitatem, à fiducia sua non sunt fraudati: alij verò, quia fiducia debita carebant, idcircò sanitatem non sunt assecuti: alij quia modicam habebant fidem, incipiebant meliùs se habere, & pedetentim obtinuere sanitatem. Ita quòd iuxta fidei eorum magnitudinem, & sanitas illis dabatur. *Fili ergo in infirmitate ne despicias te ipsum; sed ora Deum, & curabit te:* quia *nullus sperauit in Domino, & confusus est.* Eccl.c.38.v.9.c.2.v.11.

FRVCTVS X.

Defendit à terræmotu, fulmine, aquarum submersione, grandine, alijsque periculis inopinatis.

DEcimo, defendit hæc fiducia in Deum à terræmotu, fulmine, aquarum submersione, incendijs, alijsquè periculis, quibus humana fragilitas subiacet. 647 *Considetia in Deũ defendit à Terræmotu.*

De terræmotu narrant Euagrius *lib.4.c.6.* Theophanes *Miscell.lib.16.* Cedrenus *in Annal.* & Nicephorus *lib.17.cap.3.* quòd Antiochia terræ motibus creberrimè erat quassata, præsertim anno quingentesimo vigesimo octauo, quo rempore Deus viro sancto id consilij dictauit, vt ædium foribus inscriberetur. CHRISTVS NOBISCVM; STATE. Quicumque hoc suis domibus inscripserunt, ijs terræ tremores nihil obfuerunt. Inde vrbs nouo nomine dicta est Theopolis. Idem de homine illo affirmaueris, cuius pectori, seu cordi altiùs inscriptum est CHRISVS MECVM; STO, ET ILLI FIDO. Vbi hæc ædium frons est, ibi Christus propugnator est, qui calamitatem omnem amantissimis illis vocibus solatur, *Ego sum nolite timere* nec hostem vllum, nec vlla aduersa. Ego sum adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Lucæ c 24.v.36. *Antiochia terræmotu iactata fuit.*

De fulmine refert Ioan. Baptista Folengius Monachus Cassinensis, quòd cum in excelsum Cassinum Montem crebra cadant fulmina, ideò hac de causa cum ipsi Monachi soleant ad dæmones fugandos, ac Deum propitium habendum in sublime cruces erigere, facere supplicationes, & vota; in Psal. 18. ait: *Vidimus sæpè, maximo cum spectantium miraculo, & stupore, ipsius fulminis telũ iamiam terris propinquum vi precum in aere pendere, tandemque in medijs ipsis coruscationibus vnà cum nimbis in tenuissimum vaporem resolui.* Quis tenuit fulmen, ne terram pertingeret; sed potiùs in vapores solueretur? Non vtique aliud, quàm oratio cum maxima fiducia ad Deum directa. *A fulmine. In Ps.77 Sic Monachi in monte Cassino seruati sunt.*

De aquarum submersione quomodo fiducia in Deum seruet, testis est S. Elcearius Comes notæ sanctitatis vir, de quo narrat Drexelius de Conform.voluntat.lib.5.cap.4.§.5. *quòd cum mari se commisisset Neapoli cum tota familia Promissiam repetiturus, maxima exorta tempestate, omnibus, qui in naui existebãt, nihil aliud deesse videbatur, quàm secum nauim sepeliri aquis. Solus Elcearius formidine abiecta forti animo perstabat, eadem illi serenitas, idem oris color, eadem animi constantia. Nam dum alij cum iratis fluctibus luctabantur, ille suauiter cum Deo agebat, ac cælum fiducialibus fatigabat precibus. Tandem sub-* *Ab Aquarum submersione Sic S. Elcearius cum tota sua familia seruatus est.*

subducta in portum naui nonnullos è suis grauiter incusauit, quòd clamoribus, & lacrymis satis ostendissent, perexigua sese fiducia in Deo niti, nimiumque à morte abhorrere. Seorsum autem Dalphina coniux interrogabat Elceārium, an ipse solus in tam præsenti periculo desijsset esse homo, & mortem tam vicinam non timuisset? Cui ille. Totum me, *inquit*, diuinæ voluntati tradidi, paratus, si saluis omnibus, solus haurirer fluctibus.

Hoc est, quod Hebræus sapiens monuit Prou. c. 3. v. 5. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo.*

De grandine exemplum luculentum habemus in agris, campis, vineis, cæterisquê spectantibus ad D.D. Franciscum, ac Bartholomæum fratres aliàs filios q. D. Alexandri Salæ viros vtique probis moribus ornatos, qui Venetijs sequentem mihi fecerunt attestationem propria sua manu idiomate vulgari exaratam, sed à me etiam pro linguæ italicæ ignaris in latinum conuersam.

Nos Franciscus, ac Bartholomæus fratres aliàs filij q. D. Alexandri Salæ attestamur, quòd postquam omnia ad nos spectantia, videlicet, agros, campos, vineas, domos, ac reliqua collocauimus sub protectione Sanctissimi Nominis Iesu, semper in omnibus fuisse protectos à Deo, ac Domino nostro Iesu Christo tam à grandine, quàm à quacunque re aduersa; ac præsertim ab anno 1662. vsquè ad præsentem annum 1667. in nostris agris, campis, vineis non cecidit grando, quæ fuerit damno notabili, quamuis maxima descenderit in campis, ac vineis nostros circumstantibus, quibus fuit damno grauissimo. Et hoc factum est, postquam prædicto anno 1662. quidam Religiosus Theologus amicus noster nos docuit, omnia bona nostra siuè spiritualia, siuè corporalia, vel temporalia, ac quæcumque alia ad nos spectantia esse ponenda, ac constituenda sub protectione Dei, ac Sanctissimi Nominis Iesu Christi, vt supra diximus. Pro quo nobis tradidit quandam breuem orationem tunc à se compositam, nos hortando, vt illam nedum in nostris domibus affigeremus; sed etiam in arboribus agros circumstantibus collocaremus; quàm quotidiè deuotè, ac fiducialiter recitaremus, ac transeuntes per campos, & vineas, vbi illa esset pro memoria locali collocata, eliceremus aliquem actum internum, & æternum fidei, ac confidentiæ in Deo, ac in Sanctissimo Nomine Iesu, confirmantes petitionem in ea à nobis factam; ac firmiter credentes, quòd Deus in virtute, & ob honorē Sanctissimi Nominis Iesu omnes gratias tam spirituales, quàm corporales, atque temporales nobis profuturas conferet. Quod vtique à nobis fuit adimpletum; effectusque mirabiles consecuti sumus ad honorem, & gloriam huius Sanctissimi Nominis.

Oratio autem est sequens posita vulgari idiomate, vt etiam ab ignaris linguæ latinæ faciliùs intelligatur.

Oratione per impetrar da Dio fertilità de' campi.

CLementissimo Signor Giesù Christo, che col Padre, e Spirito Santo sete Signor del tutto, potete il tutto, sete presente in ogni luogo, e pronto à far beneficio à tutti: Noi Francesco, e Bartholomeo Sala vi protestiamo, che tutto ciò, che possediamo, è tutto vostro, è sta nelle vostre mani, e sotto il vostro potere, comando, e dispositione; à voi donquè s'aspetta il difendere, e conseruare questi campi, vigne, e case come cosa vostra da ogni cosa contraria, e d'influssi beneuoli arrichirli, acciò ogn'anno producano frutti abbondanti, sicome humili vi supplichiamo à gloria, & honor del vostro Santo Nome, che col Padre, e Spirito Santo viuete, e regnate per tutti i secoli de secoli. E così sia.

En videas bone Lector quos fructus producat vera confidentia in Deum etiam in hominibus in sæculo commorantibus, dum illos protegit nō tantùm in persona, & in honore; sed etiam in facultatibus temporalibus? quia verum est dictum Sapien. Eccles. cap. 2. *Nullus speranit in Domino, & confusus est*, ac Dauidis psal. 36 *Spera in Domino, & fac bonitatem, & pascēris in diuitijs eius.*

§. I.

HÆc enim fiducia est velut asylum securissimū, ad quod in omnibus periculis, tribulationibus, ac necessitatibus est confugiendum. 648

Fiducia in Deum asylū est securissimum in omnibus periculis

Hoc elegantissimè docet Drexelius loco citato cap. 3. §. 2. *Si quem calamitas ferit* inquit, *fiduciam ille in Deum augeat. Quid enim, obsecro, mi homo agis: cùm subitus imber opprimit? in vrbe tectum, credo, subis, deprehensus in campo patulam circunspicis arborem, qua nimbum defendas. En tibi tectum, en arborem, en asylum securissimum, fiduciam in Deum: nec vnquam opportunum esse potest in solitudine hospitium, in imbre tectum, in frigore ignis, aut balneum, atque tibi erit in omnibus aduersis fiducia in Vniuersi Dominum: quacumque demum in te ruant procellæ, tutissimus stabis sub hoc imbricato tecto. Fide Deo, & vti nauta cum omnia ad nauigandum comparant, ventum à Deo prastolantur, ita tu officio tuo non desis, cætera curabit Deus tu propositiones pone, conclusionem Deo relinquē, fac antecedens, consequentiam faciet Deus. Fide Deo.*

Rationem reddit Titelmanus in Psalmum 45. v. 1. Quia *Dominus Deus noster, in quem credimus, qui nobiscum est vsque ad consummationem sæculi, ipse est tutissimum nostrum refugium, & nostra fortitudo, per quem ab obuenientibus quibuscumque periculis speramus saluari, ipso tanquam asylo intra sese nos concludente, & tanquam forti pugnatore pro nobis propugnante, adiutor est nobis magnus valde, semper paratus in omnibus tribulationibus, & malis, quacumque nobis obuenerint, numquam derelinquens seruos in afflictionibus, atque periculis. Propter ergo fiduciam eius non desperabimus, neque deijciemur, aut consternabimur animo, neque timebimus quicquam. Reuela* igitur *Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.* Ps. 36. v. 3.

FRVCTVS XI.

Victoriam reportare facit de inimicis.

649 *Fiducia in Deum vincit inimicos. Hoc testatur Dauid de seipso,*

VNdecimò, hæc fiducia in Domino collocata, præclaras reportare facit victorias de inimicis, prout ex eis exoritur gloria Dei, & animæ saluti magis expedit.

Hoc apertè fatetur ille strenuissimus belli dux, ac Iudeæ, Israelisque princeps Dauid Psalmo 59. *Lætabor*, ait, *& partibor Sichimam*. Ego, vt rex, & princeps populi tui, ò Deus, lætabor in triumphis victoriæ, ex virtute dexteræ tuæ contra aduersarios populi tui, & diuidam terram Sichem, tanquam bello partam, populo meo: *Et conuallem tabernaculorum metibor*, & vallem illam, quæ Sochot dicitur (idest tabernaculorum) ego dimetiar tanquam meo dominio, & iuri subiectam.

Eius præclara victoria recensentur

Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei. Populus Galaad item mihi subiectus est, similiter & Manasse: populus autem Ephraim præcipua, & velut capitanea est fortitudo mea, & qua robur, ac virtus capitis (idest principatus mei) vtpotè alijs tribubus potentior, bellicosior, & numerosior. *Iuda rex meus*. Tribus Iudæ regnum mihi præstat, in qua & principium fuit regni mei. *Moab olla spei meæ. In Idumeam extendam calceamentum: mihi alienigenę subditi sunt*. Populus Moabitarum est mihi veluti olla, & lebes oblectationis, vnde haurire possim delicias & oblectationem, eisque liberè vti iuxta desiderium meum. Super filias Edom extendam calceamentum meum, super illos calcabo tanquã perfecta subiectione plenissimè subiectos mihi. Philistijm, Amalechitæ, & alienigenæ per circuitum facti sunt mihi tributarii. *Quis deducet me in Ciuitatem munitam? qui deducet me vsq; in Idumæam?* Et quis est, qui me perduxit vsque in Ciuitates, vt loca etiam tutissima obtinerem? Quis me deduxit in Ciuitates Idumæorum admodum robustas, & populosas, vt eas cogerem sub imperium regni Dei? *Nonne Deus, qui repulisti nos? & non egredieris Deus in virtutibas nostris?* Quis alius præter te Domine, qui olim videbaris abiecisse nos; nec volebas cum exercitibus nostris ad pugnam egredi, nolebas pugnare cum exercitibus nostris, nolebas tua præsentia defendere populum tuum pugnantem; sed quasi à prælio absens permisisti vinci exercitus nostros ab aduersariis? Nunc idem ipse respexisti nos, & egressus nobiscum dedisti nobis præclaras victorias. *Da nobis auxilium de tribulatione*. Tu itaque Domine semper præsta nobis de tribulatione auxilium: cum insurrexerint aduersum nos aduersarii, & tribulatores populi tui, succurras tu nobis auxilio tuo. Quid tot copiæ nos iuuabunt, nisi tu pręeas? *Quia vana salus hominis*. Prorsus vanissimum est auxilium, & salutem expectare ab humana potentia, cum tu illam habeas in manu tua. *In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos*. Non, inquit, nostris copiis, ac viribus freti, quia prorsus imbecilles sumus, & impotentes; sed te solo, ò Deus, fortiter agemus, in tuæ virtutis fiducia, & auxilio validissimè agere poterimus magnæ virtutis opera, tua virtute confortati viriliter. Tu quoque facillimè hostes nostros prosternes, & conculcabis: tu absque omni labore, sine molestia nostra, aut periculo ad nihilum deduces omnipotenti fortitudine tua aduersarios nostros, quanticunque tandem siue fortitudine extiterint: propter quod in te semper fiducialiter perstare volumus, & tuo sancto cultui semper inhærere, neque à te abscedere in perpetuum.

Prædicta verba ad literam sic exponunt, ac legunt Græcus, Latinus, Chaldæus, & Hebræus: ita Simeon de Muis, Franciscus Titelmanus, Io. Baptista Folengius, Dionysius Carthusianus, Ioannes Lorinus, & alij communiter. Non ergo mirandum, quòd Dauid tot victorias de inimicis reportauerit, tot glorioso egerit triumphos, cum sæpiùs coram Deo se fuerit protestatus, pugnare non proprijs innixus viribus, non de humana potentia confisus; sed sola Dei omnipotentia, ac virtute fretus. Sic Gigantem Goliath in nomine Domini prostrauit: sic Philisthæos; sic cæteras nationes hac fiducia munitus ditioni suæ subiecit.

§. I.

650 SImili artificio diuino illustrissimi viri de inimicis suis præclarissimos egere triumphos.

Abrahami in Deum fiducia.

Abrahamus cum trecentis octodecim vernis quatuor Reges aggressus vicit summa in Deum fiducia. Genes. 14.

Moysis.

Moyses Deo nixus quæ non prodigia patrauit? vniuersos Ægypti exercitus vno maris sepulchro clausit. Amalecitano bello, dum populus Israel contra Amalec pugnabat, ipse stans in vertice collis velut spectator ocioſus, virgam Dei habens in manu sua totos prostrauit exercitus. Exod. cap. 17. Vers. 9. Moysis panoplia fuit virga, & in Deum fiducia.

Caleb.

Quid de Calebo memorem? qui tantæ fuit fiduciæ in Deum, vt tot centenis hominum millibus variè tumultuantibus, vnus ille animosè obsistens proclamarit: *Nolite rebelles esse contra Dominum, neque timeatis populum terræ huius: quia sicut panem, ita eos possumus deuorare; recessit ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite metuere*. Numer. cap. 14. Vers. 9.

Gedeonis

Et quantæ in Deum fiduciæ fuit Gedeon ad triturам potiùs, quàm ad militiam educatus, qui cum trecentis viris tot hostium millia, & inuadere est ausus, & vincere? Iudic. cap. 7. Vers. 20.

Ezechiæ.

Sic Ezechias ingenti fiducia plenus non tantùm quindecim annos vitæ suæ auctarium impetrauit; solisque vmbram per decem lineas reuocauit; sed insignem de inimicis victoriam reportauit. Nam priùs cilicium quàm loricam fuasit induendum, quo armatus primus ipse templum adiit, & populum ad preces, & fiduciam concipiendam hortatus: 2. Paralipom. cap. 32. vers. 7. & 8. *Viriliter agite*, inquit, *& confortamini: nolite timere, nec paueatis regem Assyriorum, & vniuersam multitudinem, &c. Cum illo enim est brachium carneum, nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis*. En plenissimam fiduciæ adhortationem!

§. II.

651 NOn est silentio prætereundum id, quod accidit regi Iosaphato, cum ingens Moabitarum, & Ammonitarum exercitus ei immineret. Hic cum viribus nequaquàm par esset hosti, ingenti fiducia *totum se contulit ad rogandum Deum*. Iamque prolixiùs precatus, præclarissimam hanc clausulam adiecit: *Dum ignoremus, quid agere debeamus; hoc solùm habemus residui, vt oculos nostros dirigamus*

Iosaphati regnit 1. Paral. cap. 20. Vers. 3. Vers. 12.

ad

ad te. Hìc Iahaziel diuino afflatu æstuans, proclamat è turba: *Attendite omnis Iuda, & qui habitatis Ierusalem, & tu Rex Iosaphat: Hæc dicit Dominus vobis: Nolite timere, nec paueatis hanc multitudinem; non enim est vestra pugna, sed Dei.* Vers. 15. *Non eritis vos, qui dimicabitis; sed tantummodo confidenter state, & videbitis auxilium Dei super vos.* Vers. 17. His vocibus mirè animatus Rex Iosaphat exercitum duxit in hostem; ne verò sui milites ad tantæ multitudinis occursum trepidarent, instar strenuissimi ducis omnium animos oratione præmuniens. *Audite me viri Iuda*, inquit, *credite in Domino Deo vestro, & securi eritis.* Vers. 20. Et mox contra quàm fieri solet in prælio, *statuit cantores Domini, vt laudarent eum in turmis suis, & antecederent, ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quonia in æternum misericordia eius:* Vers. 21. En Regem cum milite in aciem, velut Episcopum cum Sacerdote ad templum prodeuntem! Res planè insolita, & ridicula in bellis imbellem cantantium turmam in fronte agminis collocare; Sed adfuit Deus Iosaphato tanta Dei fiducia pugnaturo. Cumque cæpissent, non milites tela iacere; sed cantores sacra carmina canere, hostes in seipsos versi mutuis sese vulneribus conciderunt. Porro Iosaphati exercitus, cum progrederetur, omnem campum cadaueribus stratum reperit, nec superarat, cui necem liceret effugere. In tanta verò cadauerum strage spolia inuenta sunt tam opima, & copiosa, vt asportandis ijs nec triduum quidem sufficerit. En quid possit sincera in Deum fiducia rerum omnium potens, inexpugnabilis.

§. III.

652 *Plurimorum victoria.* TAceo victorias, quas Deo pugnante pro ipsis, præclarissimas obtinuerunt de inimicis suis Elisæus contra Milites Regis Samariæ; Iudith de Holoferne, eiusque milite ingenti; Debora prophetissa de Sisara, ac grandi exercitu Regis Assyriorum; Onias summus Sacerdos de Heliodoro, eiusque exercitu, illud duntaxat Iudæ Machabæi monitum referam memoriam dignum, quod ipse suis militibus multitudinem inimicorum timentibus tradidit 1. Machab. cap. 3. *Facile est*, inquit, *concludi multos in manu paucorum, & non est differentia in conspectu Dei cæli, liberare in multis, & in paucis: quoniam non in multitudine exercitus victoria belli; sed de cælo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci, & superba, vt disperdant nos, &c. Sed ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram.* Et 2. *Machab. cap.* 10. opus dignum gessit, quod à quacumque milite Christiano litteris aureis cordi inscribatur. Hic cum aduersus exercitum peregrinæ multitudinis cum paucis militibus prælium esset commissurus, *priùs deprecatus est Dominum vnà cum suis militibus, caput terra omnes aspergentes, lumbosque cilicijs præcincti ad altaris crepidinem prouoluti, vt sibi propitius, inimicis autem eorum esset inimicus, & aduersarijs aduersaretur, sicut lex dicit.* Exod. 23. v. 20. *Primò autem Solis ortu vtrique commiserunt: isti quidem victoria, & prosperitatis sponsorem cum virtute Dominum habẽtes: illi autem ducem belli animum habebant.* Deuter. 20. v. 4. *Sed cum vehemens pugna esset: apparuerunt aduersarijs de cælo viri quinque in equis, frenis aureis decori, ducatum Iudæis præstantes: ex quibus duo Machabæum medium habentes armis suis circumseptum incolumen conseruabant: in aduersarios autem tela, & fulmina iaciebantur, quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant.* En tutissimam Dei protectionem pro ijs, qui in illo

Inde Machabæi maximæ in Deum fiducia.

suam constituunt fiduciam, ab eoque omne expectant auxilium; illi omnem vim, ac fortitudinem tribuentes, ac consequenter victoriam non sibi, aut suo robori, sed eius gloriæ, & honori referentes: sicut faciebat iste dux inuictissimus, qui non suam, sed Dei victoriam appellabat: vt habetur cap. 13. eiusdem libri: *Et dato signo suis Dei victoriæ!* Ex his autem enarratis quid aliud colligitur, *quàm eos omnes, qui in alios habent imperium, monere, vt fiduciam locent in solo Deo, qui animos, hominum versat, iubetque summa, & ima, medio cursu sistere?* ait Drexelius *de Conform. voluntat. lib. 5. cap. 4.* Confide ergo in Deo christiane miles: *& bellabunt aduersum te, & non præualebunt, quia ego tecum sum, ait Dominus, vt liberem te.* Ierem. cap. 1. Vestigia sequere illius Iudæ Machabæi, qui hostilem apparatum considerans, *extendis manus in cælum, & Dominum prodigia facientem inuocauit, qui non secundùm armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam.* 2. *Mach.* c. vlt. Nec ipse solùm dux ante congressum *os Domini interrogauit* ardentissimis precibus; sed & copias suas ad idem faciendum exemplo suo accendit. Vers. 26. Ita, *qui cum eo erant, inuocato Deo, per orationes congressi sunt.* Vers. 21. Vers. 26. Neque tantum ad pugnæ initium; verùm etiam in ipso pugnæ furore Deum assiduè apellabant: Ibid. v. 27. *manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostrauerunt non minus trignita quinque millia, præsentia Dei magnificè delectati.* Hoc est, os Domini seriò interrogare. Ib. v. 27.

FRVCTVS XII.

Neminem fallit, aut confundit.

653 *Fiducia in Deum neminem fallit, vel cõfundit* DVodecimò, hæc fiducia in Deum neminem fallit, vel confundit, aut pudore afficit. Id testatur Paulus Roman cap. 5. *Spes non confundit*, quod monitum prius fuit à Sapiente traditum Eccles. cap. 2. *Scitote*, ait, *quia nullus speranit in Domino, & confusus est; quis enim permansit in mandatis eius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum, & despexit illum?* In hanc fiduciam regius psaltes sese attollens: *In te Domine speraui*, ait, *non confundar in æternum.* *Testatur diuina scriptura* Scitè Augustinus in Psalm. 38. conc. 2. ante med. Psal. 30. vers. 1. *Quis est*, inquit, *qui confunditur? Qui dicit, ego quod sperabam non inueni, non immeritò. Sperabas enim de te, aut sperabas de homine amico? maledictus autem qui spem suam ponit in homine. Confunderis, quia fefellit te spes posita in mendacio: omnis enim homo mẽdax. Si autem ponas spem tuam in Deo tuo, non confunderis: quia ille, in quo spem posuisti, falli non potest. Spes non confundit.* Rom. cap. 5. v. 5.

Hìc, obsecro te benigne Lector, fiduciam Moysis, quàm ea pudefacta non sit, attendas. Refert Ioseph *lib. 2. Antiquit. Iud. c. 7.* Cum Hebræi ex Ægypto digressi, in arctum locum omnes concluси essent (iam enim à tergo hærebat hostis Pharao, in oculis montes, & mare fugam omnem negabant) Moyses has preces effudisse dicitur. *Domine, tuum est hoc mare, tuus & mons, qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, aut in planitiem solui: potest, & mare in terram verti: possumus & nos per aerem sublimes effugere, si nos ita seruari tibi placeat.* Hæc precatus, mare virga percussit, quo ictu repentè scissum transituris expeditissimum iter monstrauit: sic experientia probauit, quòd spes non confundit.

Moysis ingens in Deum fiducia.

E con-

§. I.

654 *Spes mũdo, vel viribus humanis innixa fallit, & cõfundit.*

EConuersò spes, qua quis mundo, vel se ipso nititur, fallit, atque confundit. Pulchrè Plato: *Spes mortalium*, inquit, *somnia vigilantium, aut potiùs desiderantium.* Anno Christianesimo milleſimo octogesimo quarto, refert Drexelius *de Conformat. volunt. lib. 5. cap. 5. §. 1.*

Quòd Odo Antistes Guilielmi Angliæ Regis frater sortilegorum vaticinij inductus, proximum (à Gregorio VII.) Pontificem se futurum credidit, & vt viam sibi muniret ad hoc solium per argenteos gradus, pecuniam per nefas vndecumque contraxit, iamque Romanis arcibus spe imminens, à Fratre Guilielmo in carcerem coniectus est, vbi totum peregit triennium: hoc scilicet solium huic spei debebatur. Nec vmquam Odo Romanam tiaram suo capite recepit.

Ita multis alijs spes sua dedecori est, & damno, *Spes impij*, ait Sapiens. Sap. cap. 5. Vers. 15. *tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur: & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tanquam fumus, qui à vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis vnius diei pratereuntis.*

Experiẽtia quotidiana hoc docet

Hoc experientia probant in dies, qui humanis fauoribus nituntur. Est famulus, cui in suo Domino plurimum fiduciæ: breui mors Dominum rapit, & iam tota famuli spes vbi est? Alius patrono nititur opulento, ac potente; patronus moritur, aut ipsius opes, ac potentia imminuuntur; ita iam huius spes vbi est? Iam vt lanugo à vento ablata; iam vt spuma à procella dispersa. Filij subinde parentum auctoritate, officijs, dignitate præclarè se defensos credunt; subitò Deus aufert hoc vmbraculum, sicut hæderam exsiccauit, subter cuius vmbra Ionas Propheta quiescebat, & velut fumum illam dignitatem diffundit; ita vt miseri contra quam sperarant, vrantur à sole, & excæcentur à fumo: quia consilium Psaltes non seruauerunt, dicentis: Psal. 145. v. 3. *Nolite confidere in principibus: in filijs hominum, in quibus non est salus.* Ibid. v. 4. & 5. *Beatus* ergo, *cuius Deus Iacob adiutor eius, spes eius in Domino Deo ipsius*, quia *nullus sperauit in Domino, & confusus est.* Eccliſ. cap. 2. v. 11.

FRVCTVS XIII.

Maximam vitæ affert tranquillitatem.

655 *Fiducia in Deum hominẽ quietat.*

TErtiodecimò, qui Deo seriò fidit, officia sua, quamuis latissimè pateant, sine tumultu obit, etiam inter aduersa lætus *Lætentur omnes*, ait Psaltes Psal. 5. *qui sperant in te Domine*, & Psal. 2. *Beati omnes, qui confidunt in eo*, & Paulus Rom. c. 8. *Spe*, ait, *salui facti sumus.*

Testãtur Patres.

Hoc testatur Augustinus pulcherrimè pro more suo in verba Psalmi 127. tom. 8. *Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit. Quasi peruersè*, inquit, *videtur dicere non intelligentibus: debuit enim dicere, fructum laborum tuorum manducabis. Multi enim manducant fructum laborum suorum: qui laborant in vinea, ipsum laborem non manducant; sed quod de labore ipsorum nascitur, &c. Quid sibi vult, labores fructuum tuorum manducabis? Modò labores habemus, fructus postea erit. Sed quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, de qua paulò ante diximus: Spe gaudentes, in tribulatione patientes: modò nos ipsi labores nostri iucundant, & lætos nos faciunt de spe. Si ergo labor noster potuit manducari & potuit iucundari, manducatus fructus laboris ipsius qualis erit?*

Id perpolitè Ioan. Baptista Folengius in illa verba Psalmi 145. Vers. 4. *Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius, spes eius in Domino Deo ipsius*, testatur dicens: *Felix nimirum, atque iterum felix is est, cui Deus Iacob, Deus, inquam, ille, quem Sancta colunt animæ, & adorant, est præsidio, cuiusque fiducia solùm Domino Deo suo, non conseruis se interdum debilioribus nititur. Qui Deus cæli auctor est, terræque, marisque, atque omnium omninò rerum, quæ in illis insunt conditor.* Idem repetit in illa verba Psalmi 33. vers. 8. *Beatus vir, qui sperat in eo*, dicens, *Felix, ille, qui fidei illius sese committit penitus.*

Idipsum eruditè docet Titelmanus in eadem verba: *Verè beatus est*, ait, *vir ille, & securus est de bona salute, quisquis spem suam, & fiduciam in eo constituit, illique ex toto corde suam animam, & seipsum in benefactis commendat.* Eadem verba repetit in illa verba Psalmi 39. *Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius*, & Psal. 145. in illa verba; *Beatus, cuius Deus Iacob, &c.* supra relata, dicens: *Qui spem suam omnem, atque fiduciam constituit in Domino Deo suo, qui creauit de nihilo cælum, & terram, & maria, & omnia, quæ in eius sunt, cælestia, atque terrestria; per quam rerum creationem nota fit omnipotentia eius, cui soli potestas competit veram salutem donandi. In hoc* (inquam) *qui sperat, beatus est, qui prater quòd est omnipotens, & saluare potens, est etiam fidelissimus in omnibus verbis suis, custodiens veritatem promissionum suarum, & fidem seruans in sempiternum, ita vt mentiri aliquando non possit, neque fallere.* Fide ergo Deo ex toto corde tuo, & felix eris, tranquillus, atque beatus.

FRVCTVS XIV.

Exaltat homines etiam in hac vita.

656 *Fiducia in Deum exaltat etiam in hac vita*

QVartodecimò, qui fiduciam suam constituit in Deum, meretur à Deo etiam in hac vita honoribus decorari, ac fauoribus ampliari. Id probat Folengius in illa verba Psal. 90. *Clamabit ad me, &c.* (*Inuocabit me*, vertit Felix, *& respondebo illi.*) *Vide* ait, *certam de Diuino præsidio pollicitationem. Respondebo*, inquit, *illi, hoc est, illius votis annuam, adero, faueboque illi. Neque id satis quidem) ò cæcas mentes! illum illum* (*inquam*) *haud multò pridem mihi infensum: modò vero spe mihi, atque amore reconciliatum, non solum à periculis illis vita continuis, & arumnis eximam; verùm etiam inter homines honoratum, cunctisque verendum faciam.* Idipsum testatur Simeon de Muis in eadem verba ferè ijsdem verbis.

Hæc fuerũt exaltati Abraham.

Sic Abraham, qui Deo fretus *contra spem in spem credidit*, vt ait Paulus, Rom. c. 4. ver. 18. 20. 21. *qui in repromissione Dei non hæsitauit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissimè sciens; quia quæcumque promisit, potens est, & facere*, qui filium suum vnigenitum diuinæ voluntati mactare non recusauit, meruit fieri conscius secre-

ſecretorum Dei, ac nuncupari pater multarum gentium.

Ioſeph. Ioſephus toties ad extremas deuolutus miſerias, & anguſtias, quia tamen non cecidit animo; ſed cor eius erat fiduciam habens in Domino, ad tam ſublime ſolium meruit exaltari.

Dauid. Dauid Rex Hebronis ad tantum ſanctitatis faſtigium, ac regium thronum euexit ſumma in Deum fiducia: hac ille virtute pollebat, ſi vllus vnquam mortalium. Inſpice Pſalmos, & mecum ſenties, quàm ille aſſiduè, & ore, & pectore verſabat hæc
Pſal.17. talia: *Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?*

Daniel. Daniel ob fiduciam in Deum conſtitutam, meruit nedum inter impaſtos leones illæſus, & tutus ſeruari; ſed princeps conſtitui ſuper prouincias, & regna.

Tobias. Tobias in hoc genere admirandus: Facultates, & patriam, & oculorum viſum perdidit, egenus, & exul; & cæcus; fiduciam tamen retinuit tenaciſſimè. Et licèt tam cognati, quàm vxor, & parentes ipſum irriderent, dicerentque; *Vbi es ſpes tua,*
Iob. c. 2. v. 16. & 18. *pro qua eleemoſynas, & ſepulturas faciebas.* Manifeſtè vana facta eſt ſpes tua, ipſe tamen eos increpans: *Nolite ita loqui,* aiebat, *quoniam filij Sanctorum ſumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.* Hæc ei fiducia, & facultates, & patriam, & oculorum vſum reſtituit, & præmium inſuper contulit æternum.

Iob. Nõ minori fiducia in Deum præditus fuit Iob. Adfuit dæmon (Deo permittente, ac facultatem dante) qui vaſtauit, mactauit, ac depopulatus eſt omnia. Ventus liberos, ignis partem pecudis, hoſtis cætera rapuit. Iob ipſe in fimetum è ſolio eiectus eſt. At ipſe tam fuit incredibili conſtantia, ac
Iob c. 13. verſ. 15. Idẽ c. 42 verſ. 13. fiducia præditus, vt dixerit. *Etiamſi Deus occiderit me; in ipſo tamen ſperabo.* De futuris nil angor, *Deus prouidebit.* Sed audite denuo indicem bonorum Iob. *Et facta ſunt ei quatuordecim millia ouium* (pro ſeptem millibus) *& ſex millia camelorum* (pro tribus) *& mille iuga boum* (pro quingentis) *& mille aſinæ*, cum antea quingentas ſolùm habuerit: geminato fœnore omnia redierunt. Immo & liberi ſunt redditi. Nam iterum *fuerunt ei ſeptem filij, & tres filiæ.* Fidite ergo Deo, quia, vt ait Scribonius in Super. Relig. lib. 1. cap. 27. *Gaudet Deus beneficijs dandis, & munificentia ſua dona ſpargit in eos præcipuè, qui in magnam exurgunt fiduciam. Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius.* Ieremias cap. 17. verſ. 7.

FRVCTVS XV.

Facit homines velut omnipotentes.

657 *Fiducia in Deum facit homines velut omnipotentes.*

QVintodecimò; Per veram in Deum fiduciam velut omnipotentes efficimur.

Liberè proclamat Paulus Phil. c. 4. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Et quamuis cuique noſtrum hic obijci poſſit: Tu longè ſequere, & Pauli veſtigia adora. Nihilominus tamen quis illorum, qui Deo fidunt, non animosè dicat cum Iob cap. 17. *Pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet cõtra me?*

Vel cum Paulo Apoſtolo Rom. cap. 8. *Si Deus pro nobis quis contra nos?* Sed quid opus teſtimonijs? Chriſtus diſertiſſimè: *Si potes credere*, inquit, *omnia poſſibilia ſunt credenti.* In quæ Domini verba egregiè Bernardus: *Quidni*, inquit, *omnia poſſibilia ſint innitenti ſuper eum, qui omnia poteſt? Nil omnipotentiam clariorem reddit, quàm quòd omnipotentes facit omnes, qui in ſe ſperant. An non omnipotens, cui omnia poſſibilia ſunt?* *Mar. c. 9. verſ. 23. Bern. ſer 85. in cãtic.*

Idipſum inſinuauit Apoſtolis Matthæi 17. cum enim ipſum interrogaſſent, cur non & ipſi lunaticũ adoleſcentem illum à dæmone obſeſſum potuerint liberare: Chriſtus cauſam omnem diffidentiæ aſcribens: *Propter incredulitatem*, inquit, *veſtram; Amen quippe dico vobis, ſi habueritis fidem, ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic, tranſi hinc illuc: & tranſibit & nihil impoſſibile erit vobis.* Quæ verba explicans Drexelius *de Conformat. volunt. l. 5. c. 5.* ait: *Hìc non chriſtiana ſolummodo fides commendatur; ſed & illa fiducia, quæ diuina ſe Omnipotentia ſic induit, vt arduа quæuis aggrediatur, & admiranda patret.* Quãuis Chriſtus non dixerit: *Edite miracula*, ſed *Habete fidem Dei:* quærelas contra Dei diſpoſitionem omittite, puſillanimitatem ad ardua trepidantem vincite, omnem à vobis diffidentiam expellite. *Amen dico vobis: quia quicumque dixerit huic monti: Tollere, & mittere in mare, & non hæſitauerit in corde ſuo; ſed crediderit, quia quodcũq. dixerit, fiat, fiet. Quod vtique fieri potuiſſet*, ait Venerabilis Beda l. 3. Com. in Mar. *ſi id neceſſitas fieri poposciſſet. Quomodo legimus factum precibus B. Greg. Neocæſareæ Ponti Antiſtitis viri meritis, & virtutibus eximij, vt mons in terra tãtùm cederet, quantùm incolæ ciuitatis opus habebãt. Cum enim volens ædificare Eccleſiam in loco apto, videret eũ anguſtiorem eſſe, quàm res exigebat, eò quòd ex vna parte rupe maris, ex alia mõte proximo coarctaretur: venit nocte ad locum, & genibus flexis admonuit Dominum promiſſionis ſuæ, vt montem longiùs iuxta fidem petentis ageret. Et mane facto reverſus inuenit montem tantùm ſpatij reliquiſſe ſtructoribus Eccleſiæ, quantum opus habuerant. Poterat ergo hìc, poterat alius quis eiuſdem meriti vir, (ſi opportunitas exegiſſet,) impetrare à Domino merito fidei, vt etiam mons tolleretur, & mitteretur in mare.* *Marci cap. 11.*

§. I.

658 *Creaturæ inſenſibiles obediunt ei, qui cõfidit in Deum. Modus explicatur, quo creaturæ inſenſibiles iuſſa præcipiẽtis intelligunt. Matt. c. 8. v. 26. Verſ. 28 Mar. 4. verſ. 27.*

HAnc veritatem confirmat Alphonſus à Caſtro *lib. 6. aduerſus Hæreſes, verbo Exorciſmus*, illa verba explicans Lucæ 17. *Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis huic arbori moro; eradicare, & tranſplantare in mare, & obediet vobis. At arbor morus*, ait, *ſenſum non habet, & iuſſa fidelium præcipientium adimplet.*

Verùm ſi huiuſmodi creaturæ ſenſum non habent quomodo poſſunt iuſſa fidelium præcipientium audire, nedum adimplere?

Huic difficultati eleganter reſpondet Suarez *t. 2. de Religione lib. 4. de Adiurat. numer. 13.* dicens: *Poſſunt creaturæ irrationales adiurari per immediatam efficaciam ſupernaturalem, quæ directè, & immediatè verſetur circa ſuum effectum; & quia huiuſmodi efficacia ſolet per imperium explicari, ideò dicimus hoc modo poſſe has creaturas in ſe etiam adiurari imperio: non quia illæ percipere valeant morale imperium, aut ſeſe mouere ad intelligentiam illius; ſed quia* (teſte Hieronymo Mat. 8. *omnes creaturæ ſentiunt Creatorem; non errore hæreticorum, qui omnia putant animãtia; ſed maieſtate conditoris, quæ apud nos inſenſibilia, illi ſenſibilia ſunt.* Sic enim exponit, quod de Chriſto ibi dicitur, quòd *ſurgens imperauit ventis, & mari,* & ſecuta eſt obediẽtia, ita vt vidẽtes mirati fuerint, dicẽtes: *Quis eſt, hic, quia*

Hac fiducia possunt mirabilia, operari homines vt fecerunt serui Dei.

venti, & mare obediunt ei? Quod ergo tunc fecit Christus virtute propria, ait Suarez, *possunt facere* serui eius in fide, & virtute illius: vt ipse dixit Ioannis 14. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Possunt enim imperare huic monti, vt hinc transferatur, & faciet; & locustis, vt recedant, & obedient, non morali; sed (vt ita dicam) physica obedientia:* videlicet diuina virtute impellente.

Moyses.

Hoc modo Moyses imperauit aquis, vt conuerterentur in sanguinem; fluminibus, vt ranas emitterēt; pulueri, vt produceret scinifes, & muscas; & sic de alijs signis, quæ fecit Moyses in eductione populi Israelis de Ægypto.

Iosue.

Sic Iosue dux belli incredibili prorsus fiducia pollens, ausus est imperare soli, ac dicere: *Sol contra Gabaon ne moueris. Stetit itaque sol in medio coeli, & non festinauit occumbere spatio vnius diei. Nō fuit antea, & postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel,* idest exaudiente Deo vocem hominis, ac pugnante pro Israel.

Ios. c. 10. v. 12. 13 14.

Ezech.

Sic Ezechias solis vmbram per decem lineas reuocauit. Sicut autem Iosue solem stitit: ita Ezechias solem retroegit itinere prorsus immenso. *Nimirum animus Deo fidens Deum impellit, vt orbem turbet, & naturas mutet,* ait Drexelius *lib. 5. c. 4.*

Apostoli, Discipuli Dñi.

Hac fiducia Apostoli, Discipuli Domini, ac omnes Sancti miracula fecerunt, dantes cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, & cursum, sermonem mutis, vitam mortuis, ac dęmones ab obsessis corporibus effugantes.

Fiducia huiusmodi dicitur gratia miraculorum, seu operatio virtutum.

Vnde prout hac fiducia homines miracula operātur, dicuntur donati esse à Deo gratia miraculorum, seù (vt alij dicunt) operatione virtutum, ad quam reducitur etiam expulsio dęmonum solùm per fidē, secluſa exorcistica potestate: Nam expellere dæmones per potestatem Ordinis exorcistatus, non est miraculum; cum sic fiat iure ordinario. Vt verò per huiusmodi fiduciam ægrotos sanant, dicuntur gratia sanitatum esse præditi, quæ licèt ratione formali nō differat à gratia miraculorū, vt docet Suarez *disp. 8 de distinct. fidei ab omnibus donis sect. 2.* attamen tàm operatio virtutum, quàm gratia sanitatum peculiariter à D. Paulo numerantūr, & distinguuntur; quia singularem quandam vim habent ad mouendos homines, & ad efficiendas eorum voluntates: quia non solùm sunt miracula, sed etiam beneficia: vt D. Thomas docuit *2. 2. q. 178. art. 1. ad 4.*

§. II.

659 *Fiducia quoquo modo sūpta debet esse firma, & sine hæsitatione. Testatur Patres.*

QVoquo modo autem sumatur fiducia siue pro operatione virtutum ad expellendos dæmones, secluſa exorcistica potestate; siue pro gratia sanitatum ad ægrotos sanandos: siue pro fide miraculorum ad miracula facienda, vt per eam obtineatur id, quod petitur, debet esse firma, & non hæsitans, vt supra docuimus *num. 631.* Præclarissimè hoc fatetur D. Bernardus in Ps. 90. serm. 15. post medium. *Dulcissima liberalitas*, inquit, *in se sperantibus non deest. Hoc enim est totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem saluum fecit. In te sperauerunt Patres nostri, sperauerunt, & liberasti eos: ad te clamauerunt, & salui facti sunt: in te sperauerunt, & non sunt confusi. Sperate in eo omnis congregatio populi: quemcumque enim locum calcauerit pes vester, vester erit. Pes vtique spes est, quantumcumque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, vt firma sit, & non titubet.*

Idipsum eruditissimè docet Cassianus Collatione 19. cap. 32. *Cum orantes*, inquit, *nulla nos interpellauerit hæsitatio, & fiduciam petitionis nostræ quadam desperatione deiecerit; sed obtinuisse nos hora ipsa orationis effusione, quod poscimus, senserimus, non ambigamus, preces nostras ad Deum efficaciter penetrasse. Tantùm enim quis exaudiri, atque obtinere merebitur, quantùm vel inspici se à Deo, vel Deum crediderit posse præstare: Irretractabilis namque est Domini nostri sententia: Quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis.*

Affirmant hoc Tostatus, ac Suarez *loc. cit. n. 192. 193.* Quibus consentit Vasquez *1. 2. disput. 209. c. 4. num. 26.*

FRVCTVS XVI.

Dat vitam longam in præsenti sæculo, & Beatitudinem in futuro.

VLtimò, qui in Deum ex corde in omnibus actionibus suis totam suam constituit fiduciam, 660
vita longa à Deo donatur in hoc seculo, & gaudijs æternis perfuitur in futuro. *Fiducia in Deum vitā longā in hoc seculo.*

Hæc est promissio Dei facta per Prophetam Regium Psal. 90. illis verbis: *Longitudine dierum regā in hoc plebo illum, & ostendam illi salutare meum. (Longitudine dierum replebo eum in hac vita)* legit Simeon de Muis, *faciam, vt multos annos in terris viuat, tandemque deficiens moriatur in senectute bona, senex, & plenus, ac satur dierum instar Abrahami, Isaac, ac Dauidis. Non solùm*, inquit, *faciam, vt senescat, sed etiam vt ad extremam senectutem perueniat: hanc enim vim habet (longitudine dierum replebo eum).* Promissio porrò, quæ hoc versu continetur, etsi prima fronte fallere interdum videatur, non tamen fallit. Nam hoc tenendum est, promissiones temporales semper esse intelligendas sub hac conditione, modò expediat, vt fiat, quod promissum est. Igitur quia pios citiùs interdum è vita migrare, & ipsis, & publicæ Ecclesiæ saluti vtile est; rapiunturque, ne malitia mutet intellectum eorum: nihil mirum videri debet, si non semper ad extremam ætatem, sicut in hoc versu promittitur, pij annos perducant. Neque verò vir *iustus si morte præoccupatus fuerit*, minùs propterea senex, & plenus dierū existimandus est. *Senectus enim venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata: sed cani sunt sensus hominis. Et ætas senectutis vita immaculata.* Ac vir *consummatus in breui expleuit tempora multa.* Et quia *placita erat Deo anima illius: propter hoc properauit educere eum de medio iniquitatum.* *Hæ promissio Dei intelligi-tur conditionatè, nempe si expediat* *Sap. c. 4.*

Et in futuro sæculo, idest in altera vita *ostendam illi*, ait Dominus, *salutare meum.* Ita ex R. Ezra, & R. Kimmhi. *Faciam illum*, ait Titelmanus in persona Dei, *meæ salutis participem, meam salutem illum videre, gustare, experiri, & possidere faciam, & meam gloriam, meam diuinitatem, (quæ est salus, & vita omnium Beatorum) ego illi ostendam, ita vt facie me contueatur ad faciem, quomodo videt homo facie ad faciem amicum, & proximū suum, vt qui in hoc tempore in me sperauit, quem non videbat, in æternitate perpetua meæ diuinitatis visione, atq; perfecta fruitione mecū lætetur per omnia sæcula sæculorum. Am.* *Obtinet beatitudinem in futuro.*

Hi sunt fructus sexdecim dulces gutturi illius, qui in Domino suam collocat fiduciam. Qui potest eos capere, capiat.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

Quomodo hæc Fiducia possit facilè acquiri.

661 *Hac fiducia facilè acquiritur per attentã, ac deuotã lectionem, ac considerationẽ sacrarũ scripturarum.*

QVoniam *part.2. vbi de Oratione ad Deum*, ea, quæ maximoperè conducunt ad huiusmodi fiduciam comparandam, exactissimè pertractamus, hìc duntaxat ex eorum prædictis fructibus paruam diuinarum promissionum, quæ plurimùm præstant ad talem fiduciam in nobis facillimè excitandam, syluam formamus; vt nedum Exorcistæ, ac Parochi; sed cuncti sacratum literarum gnari huiusmodi sententias sępiùs prę oculis habentes, ac intellectu attentè contemplantes ad actus fiduciæ eliciendos promptiùs disponantur. Nam, *quæcumquè*, ait Apostolus Roman. cap. 15. *scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus*. In scripturis enim sanctis vix vllum inuenitur caput, vt benè obseruauit P. Ludouicus Granat. *lib.7. memoral. cap.9.* in quo Deus opem, gratiam, & confidentiam omnibus illis non promittat, qui in illo confidunt.

Syluæ paruæ diuinarum scripturarum.

Beatissimus Rex Dauid huius fiduciæ magister excellentissimus hanc vnam pleno ore ingerit in Psalmis penè omnibus. Et quàm illa confidentis animi sunt? Quorum versiculi aliqui, sicut & aliorum sacræ scripturæ locorum sententiæ aliquæ hìc subijciuntur.

Beati omnes, qui confidunt in eo. Psal.2.v.13.

Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me. Psal.4. v.10.

Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Psal.17.v.2.

Deus meus adiutor meus, & sperabo in eum. vers.3.

Protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus. vers.4.

Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Psal.26. v.1.

Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? vers.2.

Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. vers. 3.

Si exurgat aduersum me prælium: in hoc ego sperabo. ibid.

In te Domine speraui, non confundar in æternum. Psal.30. & 70. vers.1.

Et non delinquent omnes, qui sperant in eo. Psal.33.vers.23.

Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & pasceris in diuitijs eius. Psal.36.vers.3.

Reuela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet. vers.5.

Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates, & insanias falsas. Psal.39.vers.5.

Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. Psal.49. v.15.

Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Psal.54.u.23.

Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Psal.90.u.1.

Quoniam Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. vers.11.

Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem. vers.13.

Quoniam in me sperauit liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. u.14.

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. vers.15.

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. vers.16.

Qui timent Dominum, sperauerunt in Domino: adiutor eorum, & protector eorum est. Ps.113.u.11

Bonum est confidere in Domino, quàm confidere in homine. Psal.117.u.8.

Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in principibus. vers.9.

Qui confidunt in Domino, sicut mons Syon, non non commouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem: Psal.124.u.1.

Beatus, cuius Deus Iacob adiutor eius, spes eius in Domino Deo ipsius. Ps.145.u.5.

Beneplacitum est Domino super timentes eum, & in eis, qui sperant super misericordia eius. Psal.146.vers.12.

Erat quidem huic Regi cor amplissimum, & pleniſſimum ingenti fiducia in Deum: nimirum hos eructarat, qnos biberat fontes.

Sed videas, eandem fiduciam sapientissimos, ac sanctissimos viros plurimùm semper commendasse? Illud sapientiæ miraculum Salomon ait:

Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ. Prou.c.3.vers.4.

In omnibus vijs tuis cogita illum, & ipse diriget gressus tuos. vers.5.

Nullus sperauit in Domino, & confusus est. Eccl.2.vers.11.

Confide in Domino, & mane in loco tuo. Cap.11. vers. 22.

Fili in infirmitate ne despicias te ipsum; sed ora Deum, & curabit te. Cap.38.u.9.

Bellabunt aduersum te, & non prænalebunt, quia ego tecum sum, dicit Dominus, vt liberem te. Ierem.c.1.u.19.

Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius. Cap.17.u.7.

Non est confusio confidentibus in te. Dan. c.3. vers.40.

Benedixerunt Deum, qui saluat sperantes in se. Cap.13.u.60.

Cogitate per generationem, & generationem: quia omnes, qui sperant in eum, non infirmantur. 1.Mach.c.2.u.61.

Considera, benigne Lector, quæ Christus, qui est veritas, quæ nec falli potest, nec fallere, sæpiùs docuit apud Euangelistas.

Petite, & dabitur vobis, quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Matth.7. vers.7. & 8.

Omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. Luc.c.1.2.u.9. & 10.

Creditis, quòd possum facere hoc. Matth.9.u.28.

Secundùm fidem vestram fiat vobis. vers.29.

Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis monti huic: transi hinc illuc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis. Matth.17.u.19.

Omnia quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis. Matth.21.u.22.

Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Mar.9.u.22.

Quid vis, vt faciam tibi? Cap.10. u.51.

Habete fidem Dei. Amen dico vobis, quia quicumque dixerit huic monti: Tollere, & mittere in mare, & non hæsitauerit in corde suo; sed crediderit, quia quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis. Cap.11. u.23.

Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient: linguis loquentur nouis: serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, & benè habebunt. Cap.16. u.27.

Quis ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut piscem: numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ouum; numquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona dare filijs vestris, quantò magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se? Luc.11.u.11.

Considerate lilia, quomodo crescunt: non laborant, neque nent: dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum ex istis. Si autem fœnum, quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quantò magis vos pusillæ fidei? Pater vester scit, quia his indigetis. Cap.12.u.27.

Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moro: eradicare, & transplantare in mare, & obediet vobis. Cap.17.u.6.

Vis sanus fieri? Ioan. 5.u.7.

Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet; quia ego vado ad Patrem. Et quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam. cap.14.

Si manseritis in me, & verba mea in vobis mãserit; quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis. Cap.15.u.7.

Omnis, quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Act.2.u.21.

Spes autem non confundit; quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritũ sanctum, qui datus est nobis. Rom.5. u.5.

Nihil est damnationis his, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundùm carnem ambulant. C.8.u.1.

Spe salui facti sumus. .uers.24.

Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit; sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? vers.31.

Omnis, qui credit in illum, non confundetur. Cap.10.u.11.

Idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Omnis enim quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit. uers.12.

In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem eius. Eph.3.u.12.

Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Hæbr.4.u.16.

Si quis vestrum indiget sapientia: postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Iacob. cap.1.u.5. *Postulet autem in fide nihil hæsitans.* uers.6. *Qui enim hæsitat similis est fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur.* uers.7. *Non ergo æstimet homo ille, quòd accipiat aliquid à Domino.*

Omnis, qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Io.c.3.u.3.

In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli. uers.6.

Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum, & quidquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, & quæ sunt placita coram eo facimus. uers.22.

Et hoc mandatum est eius, vt credamus in Nomine filij eius Iesu Christi. uers.23.

Hæc est fiducia, quam habemus ad eum, quia quodcunque petierimus secundùm voluntatem eius, audit nos. uers.24.

Quæ sententiæ, ac verba sunt ita vera, quòd potiùs cælum, & terra destruetur, quàm ipsa non adimpleantur: vt ait ipsemet Christus Matthæi 24. *Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.* Quod priùs per Dauid manifestauerat Psal.88. vers.35. dicens: *Neque profanabo testamentum meum; & quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita,* & Ps.144. ipsemet Dauid fatetur hanc veritatem vers.13. *Fidelis Deus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.* *Veritas dictarũ sententiarum est infallibilis.*

Quare si Exorcista, vel Parochus, vel quicumque Christi fidelis sacrarum litterarum gnarus ad huiusmodi verba diuina sæpissimè mentis oculos diriget, ac deuotè meditabitur in corde suo, ac non tantùm implicitè credendo; sed circa singula, vel eorum aliqua fidei actus implicitè eliciendo, ea voluntate firma eis adhærendo, tunc fides, quæ est habitus, ac virtus theologica, in eo fiet maior ex parte intellectus propter maiorem certitudinem, & firmitatem: & ex parte voluntatis fiducia fiet maior propter maiorem promptitudinem, seù deuotionem: quia secundùm maiorem firmitatem fidei in intellectu, fiducia magis, ac magis augetur in voluntate; qua veluti panoplia armatus se, & suos ab inimicis tàm visibilibus, quàm inuisibilibus, & à quibuscumrebus aduersis tueri; ac veluti Mosayca virga omnia saluti animę, & corporis necessaria obtinere, Deumque in cunctis necessitatibus propitium habere poterit. Hæbr.10.v.35. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.* *Quas Exorcista, ac Parochus non tantùm credere debent; sed eis firmiter volũtati adhærere*

At quia in Italia plures sunt maximè seculares, qui linguam latinam ignorãt, quàm qui illam possideant, hìc inserere Scutum inexpugnabile fidei, ac confidentiæ in Deum pro linguæ latinæ ignaribus vtillimum duxi, aliàs Bergomi à me iam typis editum annno Domini 1658. quod postea Venetijs pluries à diuersis typographis fuit impressum: vt etiam alibi Docti istud in suum transferre valeant idioma. 662

SCVDO INESPVGNABILE

Di Fede, e Confidenza in Dio

Per liberar, e preseruarsi da mali, e pericoli dell' Anima, e del corpo.

Diuiso nella Teorica, e Prattica.

In omnibus sumentes scutum fidei. Ephes.6.

TEORICA.

FRa tutti li diuini attributi è cosa nota à i veri amici di Dio, che di niuno più alta scoperta

Sua

Sua D. Maestà fà dimostratione verso di noi per beneficio nostro, che della sua pietà, della sua clemenza, della sua misericordia: Mà è però vero, che se il Christiano vuol godere gl'effetti di cotesto diuino attributo, & essere protetto in tutte le sue necessità dalla mano liberale di Dio, è necessario, che faccia la parte sua verso Iddio col procurar prima di constituirsi in gratia sua, detestando con tutto il cuore l'offese fatte à Sua Diuina Maestà, protestandosi di non volerlo più offendere; mà di volerlo amare sopra tutte le cose con tutto il cuore, con tutta l'anima, e con tutte le forze. Formato l'atto di contritione, e d'amor di Dio, intraprenda il scudo inespugnabile della fede, come insegna l'Apostolo S. Paolo: In omnibus sumentes scutum fidei: *e creda attualmente senza alcun dubio non solo, che essendo Iddio onnipotente, lo può diffendere da qualsiuoglia cosa auersa, e noctua; essendo sapientissimo, sà il modo di diffenderlo: essendo presente in ogni luogo, può immediatamente diffenderlo senza dimora: mà che essendo egli vna bontà infinita, pietosissimo, e clementissimo, e sempre pronto à communicarli gratie, e fauori, mentre in lui collochi le sue speranze: nè può mãcare di soccorrerlo conforme egli promette nel Salmo* 49. Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me: *perche è fedelissimo nelle sue promesse come dice Dauide nel Sal.* 144. Fidelis est Dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis: *così conforme nell'intelletto crescerà la fede attuale, anco nella volontà crescerà la fiducia, e confidenza in Dio, per la quale meritarà di ottenere da Sua D. Maestà il bramato aiuto.*

Quali atti di fede, e confidenza, acciò anco da semplici, & idioti possano meglio pratticarsi, hò formato le seguenti orationi da recitarsi conforme la deuotione di ciascheduno, il quale s'intenderà non solo di pregare per se stesso, mà per li altri ancora, in particolare per quelli, che recitaranno, ò faranno recitare tali orationi. E chi non saprà leggere, dirà almeno trè Pater noster con trè Aue Maria &c. ad honore, e gloria del Santissimo nome di Giesù, intendendosi di dimandare à Dio tutte le gratie, che sono registrate in questo librettino.

PRATTICA.

Oratione à Giesù Christo.

SIgnor mio Giesù Christo, che col Padre, e spirito Santo sete onnipotente, sapientissimo, pietosissimo, e veracissimo, eccomi seruo vostro indegnissimo prostrato auanti la Maesta vostra, conosco, che non merito di riceuere gratia alcuna dalla vostra mano liberale, hauendoui offeso grandemente, però de miei peccati me ne trouo pentito, per essere offesa della Maestà Vostra, che merita di essere amata sopra tutte le cose, e ve ne chiedo perdono con proposito fermo di non offenderui più per l'auuenire con l'aiuto vostro, e farne la debita penitenza: anzi mi protesto, che vi voglio amare con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze, & affiticarmi, acciò dalli altri ancora siate amato, e seruito: si come ancora vi ringratio di tutti i beneficij, che m'hauete fatto, e di continuo mi fate: e m'intendo di stare sempre sotto la vostra diuina protettione. Così hora ritrouandomi combattuto, e tranagliato da questa auersità, con tutto il mio cuore à voi ricorro, & in voi metto ogni mia confidenza: e mentre Voi sarete il mio Tutore, e Conseruatore, e qual cosa mi potrà offendere ò nell'anima, ò nel corpo, ò nell'honore, ò nella robba? essendo Voi il mio diffensore, e preseruatore, che in ogni tempo, & in ogni luogo mi sete presente, e potete, e sapete, e volete diffendermi, e custodirmi, e diffendere tutte le cose à me spettanti, e qual cosa mi potrà mai nuocere? Vi prego donque per la grandezza della vostra pietà, e liberalità, per la verità della parola vostra, per honor, e gloria del vostro Santissimo Nome, per l'efficacia della vostra sacratissima passione, e per i meriti della vostra dolcissima Madre, e Santi miei deuoti vogliate assistermi co'l vostro diuino aiuto, e libetar, e preseruarmi con tutti i miei parẽti, amici, & inimici, & in particolare quelli, che deuotamente recitaranno, ò faranno recitare queste orationi ad honor del vostro Santissimo Nome, di Maria Vergine, Angeli, e Santi inuocati in esse, da qualsiuoglia male, e pericolo dell'anima, e del corpo, acciò viuendo sicuri sotto la vostra diuina protettione in questa vita, meritiamo di venire à godere il vostro diuino aspetto nell'altra per tutti i secoli de secoli. E così sia.

Oratione alla Vergine Santiss.

OVergine gloriosissima Madre di Dio degnateui d'impetrarmi dalla Maestà sua vn'ardente carità, con che io l'ami con tutto il cuore, con tutta l'anima, con tutta la mente, e con tutte forze, & il prossimo come me stesso, , e che io non porti odio à miei nemici, mà le renda ben per male: che queste sono le tre cose principali, che voi seruasti nel vostro cuore, & osseruasti tutto il tempo della vita vostra. Amen.

S. Bonauent. in medit. Vitæ Christi.

All'Angelo Custode.

OAngelo di Dio altissimo, che da quello mi sete assegnato per custodia, si come io credo fermamente, che voi mi sete assistente in ogni luogo, così voi benigno, & amoroso diffendetemi in ogni tempo da qualsiuoglia male, e pericolo dell'anima, e del corpo, Amen.

A S. Gioseppe Sposo di Maria.

O Glorioſiſſimo Giuſeppe, che per la voſtra purita, humiltà, e carità meritaſti di eſſere Spoſo di Maria, e Padre putatiuo di Gieſù, e come Padre foſti degno di portare nel voſtro ſeno quel fonte d'ogni bene, impetratemi da eſſo vn cuor humile, puro, e pieno del ſuo diuino amore, acciò co'l penſiero, e con l'affetto lo tenga così preſente, che poſſa dire co'l ſuo diuoto P.S. Bernardo:

Ieſu dulcis memoria
Dans vera cordis gaudia,
Sed ſuper mel, & omnia
Eius dulcis preſentia.

Al Serafico P.S. Franceſco.

O Serafino de Cielo Franceſco Santo, ſpecchio d'humiltà, eſſemplare di pouertà fiamma di carità, diſpreggiatore della vanità, martire di voluntà, ſi come per l'amore, che portaſti al Redentore bramando di conformarui à lui nella Croce, meritaſti, che nel voſtro petto, e mani, e piedi foſſero impreſſe le ſacre piaghe; così impetrate à me vn fuoco d'amore verſo il mio Signore, che per eſſo io goda di patire pene, e dolori, & ogni coſa auerſa con animo allegro riceua dalla ſua mana in queſto mondo, per poter poi nell'altro con voi inſieme godere il ſuo diuino aſpetto per tutti i ſecoli de ſeculi. Amen.

A S. Antonio da Padoua.

O Prole della Spagna Antonio Santo, teſoro pretioſiſſimo della Città di Padoua, luce d'Italia, gemma della pouertà, Dottore della verità, terrore d'Infedeli, refugio de tribulati, conſolator de meſti, ſolleuator de caduti, medico de gl'infermi, impetrate à me debole, e miſero dal ſommo Iddio aiuto, e ſoccorſo, acciò mi condoni l'offeſe fatte alla Maeſtà Sua, m'aſſiſta in tutti i miei biſogni co'l ſuo fauore, e mi conceda la ſua ſanta gratia in queſta vita, e la gloria nell'altra per ſua bontà, e miſericordia. Amen.

Oratione per difendersi da nemici.

S Ignor mio Dio, che ſete Signor del tutto, che potete il tutto, che vedete il tutto, e ſete preſente in ogni luogo, e volete far beneficij à tutti, & in particolare à quelli, che in voi confidano, e viuono ſotto la voſtra diuina protettione, liberatemi da miei nemici, & impedite l'offeſe, che mi potrebbero fare. A voi s'aſpetta il diffendermi in ogni hora, e momento, & impedire, che non ſolo li nemici, mà niun'altra coſa mi poſſa offendere; perche voi ſete il mio Signore, Creatore, Redentore, Saluatore, Protettore, Tutore, Diſenſore, e Conſeruatore, Refugio, Conforto, Vita, ſalute, e conſolatione dell'anima mia, e del mio corpo. Eſſendo donque Voi il mio Protettore, e di che coſa potrò io temere? eſſendo Voi in mia diffeſa, e qual forza, e qual potenza mi potrà mai offendere?

Pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me. Si Deus pro me, quis contra me, ait Iob cap.17. v.3.

ARTICVLVS III.

De Charitate erga Deum, & Proximum.

663 TErtia virtus, qua fulgere debet Exorciſta, eſt Charitas: quæ ſecundùm Auguſtinum *lib.14. de Ciuitate Dei cap.7.* & Theologos communiter *in 3.Sent. diſt.27. eſt animi affectio, qua diligitur Deus propter ſe, & proximus propter Deum.*

Charitas deſcribitur D.Th.2. 2.q.23.

Quid indicat typus ſimilis filio hominis, qui oculos habebat tanquam ignis; faciem, ſicut ſol lucet in virtute ſua; & pedes ſimiles aurichalco tanquam in camino ardenti. Nam quis eſt ille ignis caput, & pedes inflammans, & ardens in vtraque hominis extrema parte, niſi charitas, quæ ſurſum in Deum dirigitur, & deorſum vergit ad proximum? Qua homo flagrans oculos habet ignitos, cognitione lucentes, & faciem ardentem amore, vt nihil aliud aſpiciat in omnibus, quæ agit, quàm Deum, & eius gloriam. Quare Exorciſtę, ac Parochi, vt tutò, & efficaciter dæmones profligare valeant, ægrotis ſanitatem à Deo impetrare, illumque in cunctis ſuis actionibus propitium habere, hac carere non debent, ſiue prout ſurſum dirigitur in Deum: ſiue prout deorſum vergit ad proximum.

Hac munitus debet eſſe Exorciſta, vt tutò, & efficaciter dæmones expellat.

§. I.

CHaritas (prout hominem dirigit in Deum amore, ac dilectione) maximè Exorciſtis, ac Parochis eſt neceſſaria, vt dignè, tutò, & efficaciter ſuas valeant adimplere partes. Nam licèt ad dæmones expellendos in Exoreiſta ſimpliciter ſufficiat poteſtas Ordinis Exorciſtatus, intentio faciendi, quod Romana Eccleſia facit, & quòd ipſe præcepta formet ad præſcriptum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, diuino nomine interpoſito. Nihilominus, quia ad tutò, & efficaciter dæmones expellendos neceſſaria eſt fides, ac fiducia in Deum theologica, vt latè docuimus *num. 627. & ſeqq.* conſequenter eſt aſſerendum, ei neceſſariam eſſe charitatem; nam fides, ac ſpes, ſeu fiducia non poſſunt eſſe perfectæ ſine charitate.

Charitas (vt reſpicit Deũ) qua ratione ſit neceſſaria Exorciſta.

Eruditè id probat Auguſtinus *lib.14. de Ciuit.c.9.* dicens: *Boni animi motus, atque affectus* (quales ſunt actus fidei, ſpei, ac cõfidentię in Deum robuſtiſſimę) *ex amore, & ſancta charitate veniunt:* quatenus ſcilicet quis ſperat diuinum à Deo (vt ab amico) impetrare auxilium. Confirmant hanc veritatem D. Ambroſ. in illud Lucæ 17. *Si habueritis fidem, ſicut granum ſinapis, &c.* & D. Thomas 2.2.q.23. *art.8. ad 2.* ac communiter Theologi vocantes charitatem formam omnium virtutum.

Ratio

Charitas quid operetur in habente.

Ratio ipsa dictat: Nam qui manet in charitate, in Deo manet, vt docet Ioan. prima sua canon. c. 4. dicens: *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Qui autem manet in Deo, quodcumque voluerit à Deo obtinebit: vt ipsemet Christus docet Ioan. cap. 15. *Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint: quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis.* Nam cum charitas excludat vitia, & peccata, vt docet Cassiodorus super Psalmos. *Charitas*, inquit, *est mors criminum, virtus pugnantium, palma vitiorum, concordia mentium, societas electorum, quam fides concipit, ad quam spes currit, cui profectus bonorum operum seruit*: qui illam possidet, (cum sit Deo gratus, nec illum alicuius mortalis noxæ conscientia reprehendat) facilè confidere potest, se in suis functionibus diuinum obtenturum auxilium. Quod docet Ioannes prima sua canon. c. 3. *Si cor nostrum*, ait, *nõ reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo*, & Cassianus *Collationum lib. Collat. 9. cap. 33.* id docet dicens: *Hac fiducia de conscientiæ puritate creditur emanare.*

Exorcista seipsum purgare debet à vitijs.

Quare Exorcista, vt facilè suis præceptis dæmonem subiugare queat, eius tyrannidem perfringere, ac tutò, & efficaciter illum in fugam vertere, per charitatem, & gratiam seipsum à vitijs expurgare debet, & à peccatis cunctis conscientiam suam mundare, vt sic gratus Deo in suis functionibus, ac ministerijs diuinum eius auxilium securè impetrare valeat. Quod benè admonet Stephanus Eduensis Episcopus *tract. de Sacram. Altaris c. 3.* relatus tom. 10. Bibliothecæ Veterum Patrum: *Exorcistæ*, inquit, *debent coram Deo, & hominibus clarere munditia vitæ, sordibus vitiorum expulsis, Sancti Spiritus gratia mundante. Qui enim super immundos spiritus habent imperium, eos oportet habere spiritum mundum. Et qui tradita sibi potestate malignos spiritus eijciunt de corporibus obsessis, spiritu benignitatis, & operibus mundis vitia, & immunditias expellant de cordibus suis; & quorum medicina alijs proficit, sibimet sciant mederi. Non enim probatus est Medicus, qui alij medetur, nesciens curare morbum, quo læditur: præcipuè cum eodem languore laborent ipse, & ille, cui medetur.* Idcircò S. Cyprianus *tract. 4. de Idolorum vanit.* ait, *Dæmones vel exiliunt statim: vel euanescunt gradatim, prout fides patientis adiuuat: aut gratia curantis aspirat.*

§. II.

664 CHaritas verò, vt deorsum flectitur ad proximũ, quàm maximoperè Exorcistæ sit necessaria, probat Ioannes prima sua canon. cap. 4. dum dicit: *Qui non diligit fratrem suum, quem videt: Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum*, quasi dicat: Si Exorcistæ necessaria est charitas, quæ sursum illum dirigat in Deum, vt dignè, tutò, & efficaciter suo valeat munere fungi: etiam illi necessaria est charitas, quæ deorsum vergat erga proximum: non enim potest amare Deum, & proximum non amare propter Deum: Nam qui diligit Deum, diligit & proximum: quia tam secundum, quam primum est præceptum Dei: immo teste Gregorio in Pastorali: *tunc ille ad alta mirabiliter surgit, cùm ad ima proximorum se misericorditer attrahit, & qui benignè descendit ad infima, valenter incurrit ad summa.* Vnde Exorcista, seu Parochus pedes habet ignitos, & probatos, affectus nempe, qui igne charitatis splendent, quando cum alij infirmatur: alios curat ædificare: alios erigit: ad alios inclinat, alijs blandus, nulli inimicus, omnibus omnia factus. Probantur verò in camino ardenti, cùm currit, vt opem ferat, non quæ sua sunt, quærendo; sed quæ aliorum, nec proximo ob propriam vtilitatem seruiliter; sed ad eius commodum liberaliter obsequium exhibet. Quare necessaria est Exorcistæ non tantùm vt à Deo obtineat fidem perfectam, ac firmissimam fiduciam, qua facillimè proximum à dæmone obsessum ab eius tyrãnide eripere possit; sed etiam vt eius ignea tela retundere valeat, superbiam nempe, & auaritiam, quibus vt plurimum ecclesiasticos ministros oppugnare solet, vt sic fructus liberationis impedire valeat.

Exorcista non potest amare Deũ, nisi amet proximum.

Quomodo charitas proximo sit exhibenda.

§. III.

665 PRimum, quod est omnium scelerum causa, superbia nempe, tanquam potentissimum telum à dæmone contorquetur in Exorcistam, vt elatione vitiosa efferatur, quod facit duobus modis.

Dæmon per superbiã tẽtat exorcistã Patenter laudãdo

Aliquando miris illum laudibus effert, & se eius humilitate torqueri, sanctitate vexari, agitari charitate, cæterisque virtutibus, quasi tot tormentis immaniter vri: magnis clamoribus, & boatibus, varijsque exclamationibus eius virtutes publicat: nunc ad istum, nunc ad illum, modò ad circunstantes dirigendo sermonem; sed omnia fictè, vt Exorcista se laudari audiens in hominum conspectu, fastu mentis intumescat.

Occultè suggerẽdo.

Aliquando tacitis suggestionibus illum adoritur; & tunc periculosiùs illum lacessit. Quòd si patientem aurem huiusmodi occultis encomijs præbere videat, ambitioso flagello ventum excitare, & vanitatem inducere non cessat, donec mens eius inflectur. Vtroque modo sæpiùs prævalet; quia ab homine ipso ad superbiam propria inclinatione propenso adiuuatur. Ideò Exorcista sollicitè cauere debet, ne huiusmodi laudibus publicis, aut occultis extollatur; sed ardenti charitate deorsum feratur ad proximum subleuandum propter Deum; Et ad gloriam eius manifestandam, ac nomen sanctum eius glorificandum intentos habeat oculos, huiusmodi vanitatis fumositates igne diuinæ charitatis absumendo, & opus suum humiliter, & charitatiuè prosequendo, Quod docet Christus Dominus Lucæ 10. cùm discipulos exultantes de expulsione dæmonum, & dicentes cum gaudio: *Domine etiam dæmonia subijciuntur nobis in nomine tuo*, reprehendit dicens: *In hoc nolite gaudere, quia spiritus subijciuntur vobis.* Si illos nolebat gaudere, quomodo gloriari? vt discant Exorcistæ, potestatem in dæmones non sibi, sed Deo referre, aliàs parum proderunt; vt confirmatur exemplo relato à Cæsario *lib. 4. cap. 5.* cuiusdam adolescentis Monachi à Priore suo assumpti, eò quòd nouerat eum virginem, vt dæmonem ab obsesso expelleret. Nam obsidens spiritus ab illo Priore interrogatus: an auderet remanere, si Monachus iste virgo ei exire præciperet: Respondit: *Non illum timeo: quia superbus est.*

§. IV.

666 SEcundum est auaritia, quæ tanquam sagitta potentissima in ecclesiasticos viros vibratur à dæmone. *Quorum aliqui*, inquit Bernardus in Cantic. sermone 10. *Christi opprobria, sputa, flagella, clauos, lanceam, crucem, & mortem, hæc omnia in fornace auaritiæ conflant, & profligant in acquisitio-*

Dæmon per auaritiã, vt sagittam Exorcistas ferit

sitionem turpis quæstus, & pretium vniuersitatis suis marsupijs includere festinant. Quod summoperè cauere debet Exorcista, ne similis sit dominis Pythonissæ Act.16. magnum quæstum ex ipsius diuinatione facientibus: Vel Simoni, qui ab Apostolis Spiritum Sanctum emere tentauit. Act.8. vers.13. Caueat ergo, ne tàm indignum, & intollerandum scelus admittat, Dei dono abutendo ad temporalia acquirenda. A quo si liberari velit, pedes habeat ignitos, affectus nempe charitatis igne fulgentes, & ab omni auaritiæ scoria purgatos; vt possit dicere cum Paulo 2.Cor.12: *Non quæro quæ vestra sunt, sed vos*. Et sic charitatiuè se gerendo, victoriam contra dæmones consequi valeat. Quia, vt benè Augustinus *de Doctrina Christiana* dixit: *Sola charitas est, quæ vincit omnia, sine qua nihil valent omnia, & quæ, vbicumque fuerit, trahit ad se omnia*.

ARTICVLVS IV.

De Fortitudine.

667 *Fortitudo describitur.*

QVarta virtus est Fortitudo, quæ iuxta Doctrinam D.Thom. 2 2.q.123.art.4. *est firmitas animi in sustinendis, & repellendis his, in quibus, maximè est difficile, firmitatem habere propter bonum virtutis*. Hæc secundùm Macrobium præstat fiduciam, securitatem, magnificentiam, magnanimitatem, constantiam, tolerantiam, ac firmitatem.

Vnde duplex est fortitudinis actus, scilicet Aggredi, & Sustinere: vt eruditè docet D. Thomas 2.2.q.128. *art.1. in Respon.* Ad actum aggrediendi requiruntur duo, quorum primum pertinet ad animi præparationem, vt scilicet aliquis promptum animum habeat ad aggrediendum. Et quantum ad hoc ponit Tullius Fiduciam, de qua supra *toto articulo* 2. Secundum pertinet ad operis executionem, ne scilicet aliquis deficiat in executione illorum, quæ fiducialiter inchoauit. Et quantum ad hoc ponit Tullius magnificentiam, *qua est rerum magnarum, & excelsarum cum animi ampla quadã, & splendida propositione cogitatio, atque administratio*, idest executio; vt scilicet amplo proposito non desit administratio. Et hanc probatur possidere, qui erga Deum, & proximum magna flagrat charitate; de qua *artic.præced.*

Magnificentia quid sit.

Ad actum Fortitudinis, qui est sustinere, duo requiruntur, quorum primum est, ne difficultate imminentium malorum animus frangatur per tristitiã, & decidat à sua magnitudine, & charitate. Et quantùm ad hoc ponit Patientiam. Vndè dicit, quòd *Patientia est honestatis, aut vtilitatis causa rerum arduarum, aut difficilium voluntaria, ac diuturna perpessio*.

Patiẽtia quid sit.

Aliud autem est, vt ex diuturna difficilium passione homo non fatigetur vsque ad hoc, quòd desistat, secundùm illud ad Hebr.cap. 12. *Non fatigemini animis vestris deficientes*. Et quantùm ad hoc ponit Perseuerantiam. Vnde dicit, quòd *Perseuerantia est in ratione benè instituta stabilis, & perpetua permansio*. Hę igitur duæ virtutes, scilicet Patientia, & Perseuerantia, si coarctentur ad propriam materiam Fortitudinis, erunt ipsius partes integrales.

Perseuerantia quid sit.

§. I.

686 *Fiducia, patiẽtia, ac perseuerantia innititur*

SVnt autem veluti duæ columnæ, quibus innititur fiducia. Nam *Fiducia in Deum*, ait Drexelius de Conformat. volunt. lib.5.cap.3. *diu non stabit, nisi eam Patientia firmet, & Perseuerantia. His columnis duabus Patientia, & Perseuerantia fulcienda est Fiducia. Nimiam tristitiam reprimit Patientia. Perseuerantia non nimis longum est, quicquic tempore clauditur*.

Quã sint necessaria Exorcistæ.

At quis non videat, has maximè necessarias esse Exorcistæ? Quomodo poterit aduersus mundi rectores tenebrarum harum bellum mouere, eiusque tyrannidem reprimere, nisi & ipse ad sustinendas persecutiones sit paratus?

Diaboli persecutiones grauissimæ contra Exorcistas.

Quas enim animi perturbationes, inuidias, odia, ac furores aduersus eum commouere non tentabit antiquus ille superbus aduersarius, dum se ab eo contemni, ac paruipendi experitur? Quibus contumelijs, subsannationibus, ac conuicijs illum impetere non sataget? Videas, si Exorcista sit Ecclesiasticus sæcularis, per mulieres malæ famæ rixas, ac tumultus cõmoueri, vt ab alijs Presbyteris odio habeatur, & tanquam pacis, & quietis perturbator ad Episcopum denuncietur; atque à muneris huiusmodi executione suspendatur! Si verò Exorcista sit regularis, En versipellis hostis quot laqueos tendit? quot machinamenta struit? Nunc apud plebem eum nimis laudat, & extollit, vt sanctum, vt virginem, ac Deo valde gratum proclamans, tum vt ipse superbia elatus seipsum magnifaciat, cęteros despiciat, ac virtutem humilitatis amittat, vt diximus *art. præced.* tum vt cæteri fratres videntes illum sic laudatum, & exaltatum plùs quàm merita eius exigunt, turbentur, eumque inuisum habeant. Nunc aduersus eum suscitat mulierculas sagarum consanguineas, vel ipsas sagas, quæ tamen à simplicibus etiam Religiosis, vt bonæ, & sanctæ reputantur: Vel earum fautores excitat, qui omnes, ne opera sua mala per ministerium exorcisticum veniant ad lucem, lacrymis onerati ad præfatos Religiosos, vel etiam eorum prælatos accedunt, enixè rogant, vt tot tantisque rumoribus ab Exorcistis excitatis prouidere non differant, aliter multa, & maxima ex his euentura mala, & scandala prænunciant. Quapropter quandoque aliqui Superiores perterrefacti ad tollendos, & euitandos huiusmodi rumores prænunciatos, sæpiùs Exorcistas præceptis, mortificationibus, è conuentibus mutationibus, comminationibus, & alijs huiusmodi infestationibus vexare non detrectant.

Patiẽtia facit eas superare

Quare Exorcistis *Patientia*, quæ est virtus contumeliarum, & omnis aduersitatis impetus æquanimiter portans, potissimum *est necessaria, vt voluntatem Dei* in suo munere facientes, ex hoc iuxta Apostoli monitum Hebr.10.Vers.36. *promissionem reportare valeant*.

Hinc vellem, meminerint Exorcistæ fortitudinis ac constantiæ Sancti Lini Papæ, ac Martyris, qui licèt primam Ecclesiæ sedem occuparet, sepissimè tamen dæmonibus ab hominibus eijciendis operã nauabat, ac ita fortiter, ac constanter perstitebat, quòd postquam Saturnini impij, & Consularis iniqui filiam à dæmonis vexatione liberauerat, ipsius ingratissimi Iudicis iussu ob constantiam Christianæ fidei capite truncatus est.

Quare Episcopi, ac Prælati si ipsi nolint imitari prædictum Summum Pontificem; quia onus exorcizandi videtur sibi nimis graue, cum summa prudentia ipsi pollere debeant, quoad primos non præ-

præcipitanter moueantur ad eos ſuſpendendos à munere ſuo; ſed priùs omnem adhibeant diligentiam pro veritate facti inquirenda à viris probis, ac fide dignis, qui Exorciſtæ actionibus vt teſtes oculati præſentes extiterunt, deinde faciant quicquid in Domino è re expedire iudicauerint.

Quò verò ad Regulare Parochis adducant illam ſententiam Chriſti, qua reſpondit S. Ioanni. Cum enim S. Ioannes, vt habetur *Lucæ* 9. dæmones plures eijceret ab hominibus, videns quendam Exorciſtam eijcientem dæmonia, prohibuit ei, ac deinde illum denunciauit Chriſto dicens: *Præceptor vidimus quendam in Nomine tuo eijcientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non ſequitur nobiſcum. Ieſus autem ad illum ait: Nolite prohibere, qui enim non eſt aduerſum vos pro vobis eſt.* Idipſum reſpondeant Epiſcopi Parochis Regulares Exorciſtas denunciantibus, ac calumniantibus dicens: *Nolite prohibere; qui enim non eſt aduerſum vos, pro vobis eſt.*

§. II.

669 *Perſeuerãtia facit palmam obtinere.*

AB hac ſeparanda non eſt eius fideliſſima ſoror Perſeuerãtia, *ſine qua*, ait S. Bernardus ep. 129. *nec pugnans victoriam, nec victor palmam conſequitur. Nutrix enim eſt ad meritum, mediatrix ad præmium: Soror eſt patientiæ, conſtantiæ filia i amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, ſanctitatis propugnaculum. Tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec beneficium grãtiam, nec laudem fortitudo.* Sola eſt, cui æternitas redditur, vel potiùs quæ æternitati hominem reddit dicente Domino: Matth. 10.22. *Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.*

Quis autem non videat, ſine hac Exorciſtam triumphare non poſſe, cuius vox ſimilis eſſe debet voci aquarum multarum, quæ continuè, & clamoroſè extollitur? Nam etſi nihil aquis infirmius, & labilius; attamen nihil fortius, dum aliqua mole curſus impeditur, aut retardatur. Nam vires colligunt, vt obſtaculum auferant: aut ſi pares non oneri tollendo, frementi clamores, & frequenti ſpuma circumquaque perſtrepunt, & indeſinenter vocem efferunt, quæ longiùs perſonat. Sic enim Exorciſta homo labilis, & infirmus, ſed diuina virtute confortatus, fortis; & conſtans Eccleſiæ miniſter tandiu in officio perſeuerare tenetur, & in acie ſtare, vocemque attollere, quandiu rebellis inimicus ſtare, & obſtare perſeuerauerit. Nec continua laborum perpeſſione, nec vehementi obtrectatorum inſectatione fatigari, ac deterreri, donec ſuperno fauente Numine de infernali dracone, & tartareis aciebus glorioſos egerit triumphos.

Documẽta ad ſortiter ſuſtinendũ ac conſtãter perſeuerandũ

Ne autem Exorciſta, vel Parochus in aduerſis animo deficiat, & in huiuſmodi charitatis, ac pietatis officijs exercendis terreatur; ſed fortiter ſuſtineat, & conſtanter perſeueret, præoculis habebit, & attentè obſeruabit ſequentia documenta ex Ieremia Drexel. deſumpta.

Primum documentum.

1. *Deo tuã cauſam expone.*

CVm tibi malè eſt, quàmprimùm, & eo ſtatim momento ad Deum te verte, & illi expone quicquid dolet. Hic plerique grauiter erramus: cùm nos vrgent aduerſa, complurium aures querelis innumeris opplemus, omnium poſtremus Deus, cuius opem imploramus, ordine prorſus præpoſtero. Longè aliter Rex Dauid: *Leuaui*, inquit, *oculos meos in montes, vnde venit auxilium mihi: auxilium meum à Domino.* Qui hoc non facit principio cuiuſque, mali, ab ira, dolore, iniuria ſic occupatur, vt ſui fiat impos. Quamprimùm ergo commotum te ſentis, dic: *Domine, quid me vis facere?* & reſpondebit tibi diuinæ voluntatis interpres: *Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum & ſuſtine Dominum.* Malignas cogitationes, quantùm potes, coerce, & hoc aſſiduè cogita: *Domine quid me vis facere?*

Act. c. 9. v. 6. Pſ. 26. v. 14.

Secundum documentum.

2. *Os, & linguam contine.*

TAce, & ſaltem os, & linguam contine, ſi minus potes animum. A Rege ſapientiſſimo hoc conſilium accipe: *Dixi*, ait, *cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam, cum conſiſteret peccator aduerſum me: Obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à bonis.* Ergo tace; Nam ſi inter ærumnas, aut iniurias frænum dimiſeris linguæ, certò ſcias in præceps te trahendum: vix incipies loqui, & offendes. Ergo tace præſertim de tuis aduerſarijs. Non potes de ijs benè loqui? Saltem ne loquaris malè. Tua te conſcientia ſoletur, & æquiſſimus Iudex Deus, cuius oculos nec aduerſarij tui, nec eorum machinationes vitare poſſunt, tui curam habebit. Deo fide, & file.

Pſal. 38. v. 1. 2. 3.

Tertium documentum.

3. *Diuinę volũtati te ſtringe.*

CVM ad Deum te verteris, & tacere cæperis, tunc teipſum Deo deuotè commenda: ac diuinæ voluntati te totum quam arctiſſimè adſtringe, & deuoue. Sed & gratias Deo age, quòd dignum te iudicet, qui patiaris innocens: aut ſi nocens, patientia tamen repares innocentiam. In hoc diuinæ volũtatis amplexu homo Deum velut brachijs ſtringat, dicatque quod Iacob cum Angelo luctans dixit: Gen. 32. v. 26. *Non dimittam te, niſi benedixeris mihi.*

Quartum documentum.

4. *Ad preces te cõpone.*

CVM tempeſtas non nihil ceſſauerit, ad preces te compone, Matrem Domini, Sanctoſq; Angelos ad cauſæ tuæ patrocinium inuita, ijſque omne negotium tuum commenda; nec id ſemel, iterumque feciſſe ſatis eſt: compluribus diebus, annis, & luſtris, (ſi res illud exegerit,) idem factita: nec ceſſes, donec pugnum, quem tibi Deus, velut vir robuſtiſſimus compreſſis digitis clauſum oſtendit, fiducia grandi, obſecratione conſtanti explices. Rex Ezechias, cum impias Sennacherib litteras accepiſſet, 4. Reg. c. 19. v. 14. *aſcendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino, & orauit.* Illud autem pectore, & ore aſſiduè verſabat Ezechias: ibi. c. 18. v. 22. *In Domino Deo noſtro habemus fiduciam.* Expande & tu bone Exorciſta, & quiſquis affligeris, tuas etiam litteras coram Deo, & quidquid querelarum habes, apud hunc æquiſſimum Iudicem, & benigniſſimum patrem depone. Et videbis, quomodo tui protectionem aſſumet. Si verò aliquando, quod petis, non impetras, arcaniſſima Dei iudicia, & certiſſimam ab æterno prouidentiam ſuſpice, eique te totum committe. Feciſti quod in te erat, interim tu ſuſtine, & perſeuera in benè operando, cætera curabit bonus Deus.

Quintum documentum.

5. *Vtere consilio prudẽtis ac probi viri.*

VTere consilio prudentis, ac probi viri. Siracides monens: *Fili*, ait, *sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis*. Eccl. 32. ver. 24. Summoperè etiam caue, ne tuos affectus, tuumque impetum sequaris. Perdidisti mansuetudinem, perdidisti patientiam omnem, si Consiliarios admittis Affectum, & Impetum: Consiliarios sanè pessimos. Deus hanc telam, quam miraris orsus est, & ipse omnium optimè nouit, qua ratione illa sit pertexenda. Quòd si tu importunè interuenias, illudque ingemines:

Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.

Suauissimam Dei dispositionem quantum est in te, turbabis; & ideò euentus malos nemini, præterquam tibi, ascribes. Omne nobis malum ex eo est; Quod Baruch ingemiscens: *Non credidimus*, inquit, *diffidentes in eum: & non fuimus subiectibiles illi, & non audiuimus vocem Domini Dei nostri, vt ambularemus in mandatis eius.* Idcircò habe fiduciam in Deo, sustine, & perseuera in bono; tantò enim eris ab omni hoste securior, quantò fiducia tua in Deum fuerit robustior.

Baruch c. 1. v. 17 & 18.

Sextum documentum.

Si nihil succedat è voto, credas, hæc esse tua experimenta. Vers. 4.

QVòd si adhibita omni diligentia nihil succedat è voto; ne indignationem in Deum, nec in vllam rem creatam conuertas; hoc potiùs cogitato, scire Deum ad vnguem omnia, quæ passus, aut passurus es, eumque velle, hæc esse constantiæ tuæ experimenta. Ea de causa quicquid Deo, hoc omne, & tibi quoque placeat. Nam verè, *Beati sumus*, ait Baruch c. 4. *Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.*

Nemo dicat: Vt video, frustra laboro. Petiui quidpiam à Deo magna in Deum fiducia, magna in diuinam voluntatem resignatione; sed nihil impetro. *Quid enim nouit Deus?* ait Iob. c. 22. *& quasi per caliginem iudicat, nubes latibulum eius, nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat.* Impiorum hæc cantilena est. Nullo modo frustra fit, quicquid benè fit. Num Deus vnam solummodo arcam ærariam habet, ita vt qui ex ea nil doni accipit, nil speret ex alia? Fatui ingenij seruus est, qui cum Dominum suum habeat debitorem, monetam aliam, quàm sestertios recusat admittere. Quid si Dominus moneta aurea, quid si frumento selectissimo nomen velit expedire, num seruus obstinatè clamet: Sestertios volo, sestertios? Ita qui non impetrat à Deo, quod rogat, certissimus sciat, non frustra se rogasse, sed impetraturum certò alia, & meliora.

V. 13. 14.

ARTICVLVS V.

De Prudentia in erroribus vitandis.

670 *Prudentia describitur. Effectus Prudentiæ.*

QVinta virtus, qua fulgere debet Exorcista, est Prudentia, quæ ab Aristotele definitur 6. Æth. *Quòd sit recta ratio agibilium. Cuius*, vt docet Plato in lib. Diffinitionum, *est consilium capere, & bona, malaque discernere, & petenda, fugiendaque in vita diiudicare, & bonis ijs, qua quidem concessa nobis natura sunt, præclarè vti, & rectè cum hominibus congredi, & opportunitatem rerum cernere, & rationem, orationemque sagaciter adhibere, & eorum, quæ nobis possunt esse vsui, omnium experimentum, scientiamque tenere.*

Hæc autem Exorcistæ, ac Parocho maximoperè est necessaria, vt sciat errorum scopulos euitare, per semitas rectas ambulare; bona, & mala discernere; diaboli insidias fugere; ipsius technas, & machinamenta destruere, & in nihilum redigere; miseros obsessos ab ipsius tyrannide eripere; ac de eius iniqua potestate glorioso triumphos reportare.

Maximè Exorcistæ ac Parocho necessaria ad errores vitandos. Ad semitas rectas eligendas.

Quod typice figuratur in simili filio hominis caput, & capillos albos ad modum niuis, & lanæ gerente. Nam quid caput, & capilli albi referunt, quàm vtramque senectutem, annorum, & morum, in qua maxime vigere solet prudentia? Qua senectute, si non prima, saltem secunda ornatus esse debet Exorcista, ac Parochus, vt cum sapientia, ac prudentia, non humanitus parta, sed acquisita diuinitùs suo fungatur officio; valeatque circa adiurationem errores euitare, de quibus in hoc articulo sequentes formantur quæstiones, ac semitas rectas in hoc munere sequi, de quibus alter articulus infra instituetur.

Errores vitandos

QVÆSTIO I.

An licitum sit, aliquem exorcizare, nullo habito signo euidenti, vel probabili ipsius obsessionis.

671 *Signum euidens quale.*

ANte huiusce quæstionis solutionem præmittenda est duplex distinctio. Prima est: Signorum maleficij, seu obsessionis aliud est euidens, aliud probabile. Euidens est, quod sumitur ab effectu, qui prouenire non potest à causa naturali; sed necesse est, proueniat à causa superiori, puta à dæmone. Signum verò probabile est, quod sumitur ab effectu, qui sæpiùs, vel vt plurimùm procedit à causa transnaturali, scilicet à dæmone; aliquando tamen prouenire potest à causa naturali.

Signum probabile quale.

Secunda distinctio est: Exorcizare, seu adiurare dæmonem potest intelligi dupliciter: Vel per præceptum expulsiuum, quo Exorcista absolutè dæmoni præcipit, vt exeat ex corpore obsessi: Vel per præceptum probatiuum, aut lenitiuum, quod fit dæmoni, vel ad probandum, an sit in tali corpore: vel ad impediendum, ne noceat obsesso.

Quot modis Exorcista possit exorcizare dæmonẽ.

His positis, dico primò, quòd illicitum est, aliquem exorcizare præcepto dæmoni facto expulsiuo, nisi prius habito aliquo signo euidenti præsentiæ dæmonis in tali corpore. Ratio est: quia Exorcista se exponit periculo artem exorcisticam infamandi, si talis infirmitas sit à causa naturali, dum astantes vident illum oleum, & operam perdere: nec ægrotum optatam consequi sanitatem. Numquam ergo Exorcista ad præcepta deueniat expulsiua, nisi prius habeat signum aliquod euidens dæmoniacæ præsentiæ in corpore ægroti, & ipse obsessus perfectam ad liberationem habeat dispositionem.

Quando dæmonẽ adiurare debeat.

Dico secundò, inconueniens esse, deuenire ad præcepta probatiua, aut lenitiua, vel etiam instructiua, de quibus infra *num.* 938. *& sequentibus*, nisi priùs Exorcista dæmoniacæ præsentiæ habeat aliquod signum probabile saltem leue. Ratio est, quia sit iniuria ministerio exorcistico, dum nulla habita inuestigatione, an aliquis naturali, vel diabolica vexa-

vexatione sit affectus, vtitur Exorcista, præceptis ecclesiasticis: cum materia, circa quam sunt dirigenda præcepta ab Exorcista facta, sit omninò incerta. Si tamen adsit aliquod signum probabile, potest Exorcista formare præceptum conditionatum contra dæmonem, per quod certitudinaliter in cognitionem deueniet veræ, & realis præsentiæ diabolicæ: vt docetur infra *num.*917.

QVÆSTIO II.

An vtile sit, interrogare dæmonem, quo nomine vocetur.

672 *Interrogare dæmonem de nomine, superfluũ est.*

QVamuis ferè omnes Doctores, qui de hac re tractant, asseuerent, vtile esse, dæmonem de nomine interrogare, vt ex nomine sciat Exorcista, ad quem suum dirigat sermonem; nihilominus dicimus, hanc interrogationem esse superfluam, & periculosam.

Superflua est: quia, vt docet Tostatus *quæst.*62. *in cap.*12. *Matthæi*, dæmones propriè non habent nomina. Ratio ipsius est: quia nomina imponuntur ad notificationem: In dæmonibus autem, & Angelis non est talis notificatio; nam cognoscunt se in alterutrum perfectè per differentias, & rationes suas siue specificas, siue indiuiduas; & ideò ad se notificandos nullis egent nominibus. Nihilominus aliqua nomina eis sunt imposita vel ratione ordinis, vt pro nouem ordinibus bonorum Angelorum nouem nomina: nam vocantur Angeli, Archangeli, Principatus, Potestates, Virtutes, Dominationes, Throni, Cherubin, & Seraphin: Sic dæmones aliqui vocantur à D.Paulo Eph.6. principes, ac potestates. Vel ratione officiorum, seu operationum: vt Michael, Gabriel, Raphael, Sic enim vocantur, *vt signetur*, ait Gregorius homil. 34. in Euang. ante med. *per vocabula etiam in operatione, quid valeant.* Sic dicitur Michael, *quis vt Deus: quia pro Deo prœliatus est cum Dracone:* Gabriel *Fortitudo Dei: quia veniebat nunciare illũ, qui ad debellandas aereas potestates humilis apparere dignatus est.* Raphael *medicina Dei: quia videlicet, dum Tobiæ oculos quasi per officium curationis tetigit, cæcitatis eius tenebras terſit.* Sic dæmones varijs nominibus vocantur, prout varia sunt vitia, de quibus nos tentant, vt docet Magister Sentẽ. *in 2.dist.*6. Vnde Lucifer, qui inter spiritus infernales primarium locum tenet, superbiæ, quasi omnium peccatorum capiti præesse dicitur: Mammon auaritię; Asmodæus luxuriæ; Sathan iræ; Beelzebub gulæ; Leuiathan inuidiæ: Beelfegor accidiæ, & sic de cæteris.

Angelis, nec dæmonibus. Nomina eis sunt imposita ratione Ordinũ, & Officiorum.

Propterea satiùs est dicendum, superfluam esse huiusmodi interrogationem: quia Exorcista, vt cognoscat dæmonem adesse in obsesso, non per illius nominis notitiam sibi est deueniendum in cognitionem præsentiæ dæmoniacæ in corpore ipsius patientis; sed per operationes varias, quæ non à causa naturali, neque diuina, seu supernaturali; sed à transnaturali, seu diabolica prouenire dignoscuntur. Ideoque sat esse debet Exorcistæ, cognoscere, in patiente esse dæmonem, eiusque officium, & operationem esse, illum tentare quoad animam, & acriter diuexare quoad corpus. Nam cognitis ab Exorcista operationibus, quas dæmon in corpore obsessi exercere solet, posthabita nominis interrogatione, facillimè opportuna pro dæmonis expulsione remedia misero obsesso adhiberi possunt.

§. I.

673 *Obiectio cõmunis Refellitur.*

AT dicent fortasse aliqui Exorcistæ: Ex nomine agnosci, ad quem nominatim dirigenda sint præcepta facienda ab Exorcista.

Sed valde friuola est huiusmodi ratio; Nam sufficit vocare dæmonem possidentem nomine communi cum differentia aliqua singulari desumpta, ab eius operatione, nempe dirigere præcepta ad dæmonem existentem in tali corpore, & in eo has, vel illas causantem vexationes, siue vnus sit, siue plures. Vnde sicut etiam cum homines alloquimur non semper eos vocamus proprio nomine, cum sæpè illud ignoremus; sed nomine communi cum aliqua differentia singulari, vt dicendo: *Tu ò homo, qui rides, veni hùc: Tu qui loqueris, silentium impone ori tuo: Tu qui saltas, quiesce: Vos omnes, qui estis in hac domo, statim egredimini ex ea:* Ita cum dæmonibus idem est obseruandum.

Interrogatio de nomine Obsesso nocet.

Quare satius erit, quòd Exorcista nil prorsus curet de nomine; sed præcepta dirigat ad dæmonem, vel dæmones existentes in corpore obsessi, vt exeant nec amplius nocere præsumant. Nam velle interrogare de nomine, nil aliud præstat, quàm differre liberationem; magis, magisque obsessum miserum torquere: quia, cum hoc non sit necessarium ad liberationem, dæmon non nisi difficulter respondebit: nec Deus tenetur virtute sua diuina illum compellere ad suum explicandum nomen; etsi aliquando concurrat ob reuerentiam Sanctissimi sui Nominis, quod ab Exorcista in suis præceptis interponitur.

§. II.

674 *Interrogatio de nomine periculosa est ipsi Exorcistæ.*

PEriculosa insuper est huiusmodi interrogatio. Nam cum dæmon sit pater mendacij, nec ad aliud collimet, quàm homines decipere, & maximè Exorcistas, nonne potest aliquod ridiculum, aut obscenum Exorcistæ manifestare nomen, vt sæpiùs experientia comprobatum est; vel hebraicum, aut græcum, vel alterius idiomatis incogniti, quod in nostro idiomate sonet aliquod ridiculum, aut turpe, immundum, ac prorsus detestabile; vt sic illud appositum exorcismis, ac sacris verbis admixtum, dæmonibus sit occasio Exorcistam irridendi, subsannandi, ac paruipendendi?

An fortasse Exorcista aduertere poterit, & cognoscere dolum, cum illius idiomatis sit ignarus?

Exẽplis comprobatur.

Hæc veritas exemplis comprobatur. *In primis anno Domini* 1660. *Mediolani, cum vocatus fuissem, vt cuiusdam Viri Illustrissimi vxorem à dæmone obsessam exorcizarem, ipsa mihi enarrauit, quòd postquam alius Exorcista eã diù exorcizauerat, post multas coniurationes dæmoni factas, vt diceret nomen suum, tandem dæmon respondit:* Ego nondum fui baptizatus, idcircò adhuc non est impositum mihi nomen: cum fuero baptizatus, dicam tibi nomen meum. *Videas quomodo per huiusmodi interrogationem Exorcistæ à dæmone subsannentur.*

Aliud euenit in territorio Bergomensi anno Domini 1665. *Quidam Exorcista satis ignarus, præcepit dæmoni quandam Adolescentulam possidenti, vt diceret nomen suum, dæmon autem post iterata præcepta sibi facta tandem dixit:* Nomen meum est N.N. Parochus huius Parochiæ. *Exorcista verò iterum quærens: an ibi essent alij dæmones: respondit, quòd ibi erat etiam*

Mater sua proferens nomen Matris dicti Parochi. Quibus auditis ab Exorcista ignaro, ipse commisit illud inconueniens supra relatum disp. 1. huius tomi num. 185. *ex quo alia secuta sunt inconuenientia.* Hi sunt fructus prædictæ interrogationis.

Ad quid interrogatio Christi sit ordinata.

Nec obstat illud Marci cap. 5. de Christo interrogante dæmonem dicendo: *Quod est tibi nomen?* Nam si responsum dæmonis dicentis: *Est mihi nomen legio*, consideremus, fauente Deo, intelligemus, hoc factum esse ad nostram instructionem. Nam ait Apostolus Rom. 15. *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Ob id Christus dæmonem interrogauit, non vt ignarus, sed primò, ait Glossa super prædicta verba: *vt ipse confiteretur suã pestem.* Secundò, vt nos edoceremur, quòd sicut Christo mentitus est, (ipso permittente) nobis attendendum, quòd & nos sua malitia decipiet. Nam huiusmodi responsio de nomine, cum dixit: *Est mihi nomen legio*, neque fuit secundùm nomen suæ naturæ; cum sub nomine naturæ omnes vocentur spiritus: neque secundùm nomen officij, quo diuersimodè nominantur, vt supra diximus; idcircò veritati non respondit; cum legio sit multitudo spirituum, quæ in se non habet nomen, sed multitudinem. Officium enim est, quod quemque pro conditione suæ personæ facere decet, obseruata locorum, temporum, & personarum ratione.

QVÆSTIO III.

An conueniens sit, interrogare dæmones: An sint multi, vel pauci: vnus, vel plures in eodem corpore.

Interrogatio de numero dæmonũ in corpore obsessi est fallax

675 Respondetur, hanc interrogationem esse fallacem, ac diuinæ omnipotentiæ iniuriosam. Videas eius fallaciam. Quomodo poterit scire Exorcista in vno corpore esse vnũ dæmonẽ, vel plures? An ex locutione? Nonne idẽ dæmon potest successiuè formare plures voces, atque diuersas, modò hanc, modò illam: nunc sibi vnum, nunc sibi aliud imponendo nomen? Et qui vnus est, nonne potest fingere se esse plures, vt sic diutiùs in hisce vanis, & ridiculis quæstionibus detineatur Exorcista, donec fatigatus, ac defessus desistat ab opere incæpto? Vnde cognoscet Exorcista, quòd vnus dæmon det locum alteri, & eo recedente alius vocari possit, à quo per præcepta veritatem extorqueat, vt docent tam antiqui, quàm moderni Auctores? An fortasse Exorcista per præcepta poterit dæmones inuisibiles visibiles reddere, & intueri, & agnoscere, quisnam eorum sit maior, aut minor? quis superior, aut inferior? quis magis, vel minùs obediens? Si dæmones essent oues, aut capræ, posset vtique modò ab vno, modò ab altera lanam tondere, vel lac mulgere, & istas segregare ab illis. At cum dæmones sint spiritus immateriales, & inuisibiles, in his, oportet, Exorcista patris mendacij dictis totum se committat: quo quid absurdius?

§. I.

676 Præterea huiusmodi interrogatio, ac praxis maximè diuinæ est iniuriosa omnipotentiæ. Nam qua virtute, aut potestate prætendit Exorcista, dæmonem è corpore obsessi expulsare? An propria, vel virtute, quæ finita est, ac limitata: vel virtute diuina, quæ infinita est, & illimitata? Si putat eum expellere virtute propria, puta verbis opprobriosis, discernat dæmones (si potest) vnum ab alio, & nunc istum, nunc illum reprehendat, & tandem licèt fuerit vltimus, & infimus omnium dæmonum, ad illius congressum succumbet; cum non sit potestas super terram, quæ comparetur ei: ac perfectè nouerit versipellis dæmon modos, quibus valeat cum detrimẽto Exorcistæ ipsius retundere obiurgationes. Si verò intendit, dæmones virtute diuina propulsare, nonne iniuria Deum afficit, dum necessarium putat, segregatim dæmones esse aggrediendos, quasi virtus diuina, qua minister Ecclesiæ operatur, non sit sufficiens ad omnes infernales dæmones vnico actu expellendos? Cum enim virtus omnium dæmonum, qui sunt in aere, super faciem terræ, & subter terram, sit finita, & limitata, & virtus Dei, qua expellendi sunt, infinita, & illimitata, tàm facilè Exorcista in virtute Sanctissimi Nominis Iesu expellet à corpore obsesso centum millia dæmoniorum, ac vnũ tantùm, si perfecta sit dispositio tàm ex parte Energumeni, quàm Exorcistæ. Vnde Exorcista pro certo tenere debet, quòd in curando vexatum nulla est differentia ex parte Dei, ac potestatis ab Ecclesia traditæ, si dæmones expellendi plures sint, vel vnus tantùm: nec si vexatio sit recens, aut diuturna. Vnde non sunt attendendi illi Auctores, qui dicunt, quosdam esse dæmones alijs ad expellendum duriores: quia sunt ad sustinenda opprobria, ac verba diuina contemnenda fortiores: Nam regulariter non expelluntur dæmones per opprobria, aut verba simplicia, vt verba sunt: sed per virtutem diuinam operantem ad præcepta facta ab Exorcista in Nomine Iesu, dæmonem expellente. Quod autem dæmonum alij alijs videantur fortiores in resistendo præceptis Exorcistæ, & obsessorum alij alijs difficiliùs liberentur, non prouenit ex defectu diuinæ virtutis, ac potentiæ, vel Ecclesiasticæ potestatis; sed ex defectu vel ministri; vt latè demonstratum est supra *num.* 504. *& sequentibus*, vel obsessi, vt infra fusè declaratur *n.* 972. *& sequentibus*, vel quia talis liberatio non fuisset obsessio salutaris.

Diuina omnipotẽtia est iniriosa.

Ratio dicti.

QVÆSTIO IV.

An licitum sit inquirere à dæmones causam ingressus.

677 Quamuis licitum esse asseuerent Leonardus, Lessius, Syluester, Thyræus, Delrius, & Sanchez, dicentes: conferre, eam nosse, vt ea remota (si tolli possit) minor sit dæmonis in hominem potestas: & (si sit aliquod peccatum) vt astantes à similibus caueant; & eo expiato, faciliùs sanetur energumenus. Nihilominus fatemur, satiùs hanc interrogationem silentio esse prætereundam, quàm ad praxim reducendam. Nam dæmon ex hac facillimè locum potest sumere, aliquem, vel aliquos, qui erunt satis illæsæ famæ, ac bonæ conditionis, infamandi, eisque honorem detrahendi: Immò ipsummet Exorcistam non difficulter in nassam trahendi, dicendo (vt plurimùm consueuit) se ingressum fuisse in tale corpus, quia sic iussus est à tali Malefico, vel tali Saga, quæ posuit signa maleficij, sed abscondit ea; ideò non posse egredi à tali corpore, nisi priùs obsessi ad Sagam, vel ad Maleficum confugiãt, & ro-

Interrogatio de causa ingressus omittenda est, ad mala, quæ sequuntur euitãda.

Ratio dicti.

& rogent, vt ipse huiusmodi tollat signa, quibus manet ligatus: sicque maleficio affectos, vel obsessos in eam impellat necessitatem, vt quos certò nouerint, Deo, vniuersoque hominum generi infensos, atque inimicos, ipsisque (etiam priuatim afflicta valetudine) iniurios; eos tamen suppliciter adire, obtestari, atque etiam munerari non dubitent. Quod benè aduertit Nicolaus Remigius *lib. 3. dæmonol. cap. 2.* dicens: *Hoc eò redit, vt prædonibus, suisque inimicis, ac tortoribus gratiam habeant maleficiati, quòd spoliauerint, non etiam trucidauerint: vt Malefici ferociores, atque ad nocendum deinceps confidentiores reddantur, quòd pro supplicio præmium reportare se videant. Vt tandem corporis breuis, incertaque valetudo animæ sempiterno, atque indubitato luatur interitu.* Noli ergo, mi bone Exorcista, noli tam facilè à dæmone inquirere causam ingressus, nisi velis ab eo in nassam trahi: Rarò enim dæmon verum fatetur, nisi cognouerit sub specie veritatis aliquid ad hominum perditionem plantare posse: vt docet S. Cyprianus *tract. 4. de Idolorum vanitate*, dicens: *Dæmones falsa veris semper inuoluunt.*

Si autem Exorcista fortasse dubitat, dæmonem ingressum fuisse ob aliquod peccatum, vt dicunt prædicti Auctores, recurrat ad nostras instructiones infra positas *par. 3.* & inueniet inter alias, quòd Exorcista semper omnes malefiaciatos, & obsessos (si rationis vsu sint participes) hortari debet, ad detestandum ex corde omnia sua peccata; proximas peccati occasiones relinquendas; integrè, ac fideliter cuncta sua facinora confitenda; imposterum vitam in melius commutandam; Deoque piè, humiliter, & ex totis præcordijs inseruiendum: hoc modo absque periculo causam ingressus remouebit, (si fortasse sit peccatum) & causa remota, remouebitur effectus.

Excepto aliquo casu.

Veruntamen, quia potest dari aliquis casus, in quo expediens sit dæmonem interrogare de causa ingressus (vt egomet feci in illo relato supra *n.* 545. & quibusdam alijs) tunc dæmonem non interroget, nisi paucis ipsius obsessi consanguineis, vel parentibus præsentibus: nec verbis dæmonis credat, nisi veritati rei sint conformia.

QVÆSTIO V.

An licitum sit, quærere à dæmone: Per quam personam, & per quem Sanctum sit ab obsesso expellendus.

678 *Illicitũ est, interrogare dæmonem de persona, vel Sancto, à quo est expellẽdus.*

NOtum est omnibus exocisticæ arti addictis, huiusmodi interrogationem, sicut & alias præcedentes, & subsequentes contineri in Exorcismarijs antiquorum, easque Exorcistis in suis adiurationibus adhibenda inculcari nulla ratione suffulcras. Nos tamen indubitanter asserimus, illicitam esse, ac pernicioſam huiusmodi interrogationem: Quis enim sanæ mentis illam approbet? Proh dolor! Quot dæmon hoc medio perdidit Exorcistas? Nonne hoc est assumere sibi dæmonem in Magistrum, & Exorcistam fieri diaboli discipulum? An fortasse Christus modum non tradidit in Euangelio, quo dæmones sunt expellendi, vt necesse sit, à dæmone quærere de tali modo? Nonne per has interrogationes, ò bone Exorcista, fateris te ignorare auctoritatem, ac potestatem, quam à Christo, & ab Ecclesia accepisti ad dæmones expellendos, dum quæris à dæmone, per quam personam, & per quem Sanctum sit expellendus? Quid, si responderit dæmon, non posse expelli nisi per talem mulierem, quam vulnus vocat Sagam; sed ipse bonam, & sanctam prædicauerit? An erit adimplendum huiusmodi consilium, & monimentum diabolicum? Quid ergo stultius, quàm Exorcistam velle edoceri ab inimico, quibus armis ipse vti debeat ad illum confodiendum? Quærere à vulpe, quibus laqueis capi valeat? Quid gratius dæmoni, quàm Exorcistam eius discretioni, ac magisterio se totum committere, seque coram eo imperitum fateri, ac præcipuè suæ potestatis exorcisticæ ignarum, aperte demonstrare? quia sic facillimè in nassam ab illo trahi potest.

Ratio dict.

§. I.

679 *Comprobatur veritas. Exemplo relato ab Auctore.*

IVxta huiusmodi indubitatam veritatem inter alia vnicum exemplum animi gratia referam eorum, qui hoc nostro æuo his interrogationibus à dæmone decepti sunt.

Quidam Prælatus spectate fidei mihi enarrauit quòd in adolescentia sua in quadam Lombardiæ Ciuitate (vtriusque nomina reticeo, quia sic expedit) pluries adfuit, dum quidam Exorcista quandam adolescentulam à dæmone obsessam exorcizabat: vbi cum pluries dæmonem interrogasset: per quam personam, & per quem Sanctum esset expellendus, & quo magis cruciaretur; *post repetitas coniurationes, post peremptoria facta, & multa addita tormenta (vt ipse putabat Exorcista) tandem obstinatus dæmon, licèt coactè (vt fingebat) fassus est veritatem more suo; dixitque magno cum eiulatu: Neminem magis, ac magis sibi aduersari, quàm quendam Clericum adolescentem, qui vt plurimùm comitabatur Exorcistam; nec per aliam personam, aut Sanctum esse expellendum, quàm per illum ob eius puritatem, ac simplicitatem. Qua de re admonitus Exorcista, imposterum quoties obsessam exorcizabat, toties secum Clericum ducebat, cui præcipiebat, vt ipse dæmoni præcepta faceret: Vel (si quandoq; non aderat) dæmoni minabatur, se Clericum illum aduocaturum, nisi à vexatione cessaret; ex qua comminatione dæmon magnos emittebat clamores, ostendens se ab illo Clerico nimis affligi; cui illicò exactissimam præstabat obedientiam. Quare Energumenæ parentes Clericum rogarunt, & obsecrarunt vt quotidie adolescentulam inuiseret: cum dæmon alteri, quàm illi obtemperare nollet; Qui satis diligentem, & assiduum in tali charitatis officio adimplendo se exhibens, quotidie obsessam visitabat, soliusque cum sola in cubiculo morabatur. (Quis vmquam aliquid mali suspicatus esset?) Nihilominus quotidie postquàm per præcepta dæmonem sibi obedientissimum compressérat, & in digito pedis relegauerat, ab eodem spiritu tàm Clerici, quàm puellæ venereis partibus ad luxuriam excitatis, modestiæ, ac continentiæ laxatis habenis, corpus etiam Obsessæ comprimebat, & cum ea carnaliter commiscebatur. Quod peccatum per menses aliquot quotidiè perpetrauit, quamuis publicè coram Exorcista, & Ebergumenæ parentibus, & consanguineis, aliisque*

que circunstantibus dæmon clamaret, se nimis ab illo Clerico cruciari, atque torqueri; illumque vt purum, vt castum, vt simplicem, & sanctum proclamaret. Qui Clericus quibusdam suis condiscipulis secretò prædicta enarrans, eos inuitauit, & obsecrauit, vt & ipsi carnaliter Energumenam cognoscerent; nec timerent; quia ipse dæmonem in paruulo digito pedis relegasset; ita vt ab eo in carnali concubitu impediti non fuissent, nec vllum ab illo damnum, ac nocumentum recepissent. Qui recusantes tale perpetrare facinus, rem Energumenæ parentibus patefecerunt. Clericusque ille penas suo sceleri debitas persoluere fuit coactus.

Quæras modò, ò bone Exorcista, à dæmone: *per quam personam, & per quem Sanctum sit expellendus, & à quo magis crucietur*, quòd benè modum, & viam te edocebit, quibus faciliùs, ac citiùs in nassam cadas, & ad interitum traharis.

QVÆSTIO VI.

An licitum sit, quærere à dæmone, vt dicat: quinam sint sui inimici in Cælo, & qui in Inferno.

680 *Interrogatio de Sanctis, qui sunt inimici dæmonis Sanctis, ipsis est iniuriosa*

HÆc quæstio duas partes continet: Prima est, an licitum sit, interrogare dæmonem, *quinam sint sui inimici in cælo?* Altera, *quinam in Inferno.*

Si primam inteerogationem apertis intellectus oculis considerare volumus, statim agnoscimus, per hanc interrogationem maximam Sanctis ipsis inferri iniuriam. Si enim quæras à dæmone, *quem Sanctum inimicum habeat in Cælo:* si dæmon responderit: *S. Petrum:* quid de cæteris Sanctis erit iudicandum? an fortasse, quòd ipsi sint dæmonis amici? nam lex docet, quod *Inclusio vnius est exclusio alterius. L. cum prætor. ff. de iudic. L. Cùm maritus ff. de procuratoribus. L. quamuis ff. de pignoribus. L. ait prætor. §. Sed quod Papinian. ff. de minorib. cap. nonne de præsumpt.* Si ergo dæmon nominat tantùm, vt inimicum suum talem Sanctum, videtur à sua inimicitia excludere alios Sanctos?

Verùm quia aliquis posset obijcere, quòd illa interrogatio intelligitur comparatiuè, idest *quinam Sanctus sit magis suus inimicus*, seu, *quem Sanctum maiori odio prosequatur*, vt videtur illam regulam iuris interpretari Augustinus Barbosa *de Axiomatis Iuris vsu frequent. Axiom. 120. num. 13. & 14.* aliam adducam rationem.

Ratio dictat.

Supponamus, maximum omnium diaboli inimicum esse Sanctum Vbaldum Episcopum Eugubinũ, vel Sanctum Antonium Abbatem, qui de tot dæmonibus triumpharunt. Quid si dæmon post longas, ac repetitas coniurationes, in quibus, oportet, miser & infelix Energumenus multas sustineat torsiones, dixerit esse Sanctum Ioannem Baptistam, vel S. Paulum Apostolum, vel S. Dominicum, aut S. Franciscum, vel alium ex primoribus Paradisi Antesignanis? Si credis, quod ait dæmon, credis falsum, quia (ex suppositione) inimicus eius est S. Vbaldus; vel S. Antonius Abbas. Si non credis, quòd sit aliquis illorum dæmonis inimicus, iniuria afficis dictos Sanctos, quasi ipsi non sint diaboli inimici, sed amici: vel quasi ipsi non sint sufficientes suis meritis à Deo impetrare Obsesso à dæmoniaca vexatione liberari. Cesset igitur Exorcista ab huiusmodi interrogatione: Non cesset tamen seipsum, & obsessos commendare Sanctorum intercessioni, & maximè Beatissimæ Deiparę, Angelorum, & aliorum Sanctorum; non quos nominauerit diabolus vt inimicos; sed ad quos propria magis inclinauerit deuotio; & qui sua humilitate, ac fiducia in Deum dæmonibus terribiliores extiterunt, nullum vmquam excludendo; sed omnes saltem implicitè, ac generaliter in cunctis suis necessitatibus implorando.

Secunda interrogatio refellitur infra *quæst. 13.*

QVÆSTIO VII.

An sit licitum quærere à dæmone: quibus verbis magis crucietur.

681 *Interrogatio de verbis, quibus dæmon magis crucietur, Exorcistam ignarum manifestat. Ratio dictat. Probatur exemplo relato ab Auctore.*

REspondeo breuiter, hoc esse illicitum: Primò, quia Exorcista seipsum prodit ignorantem. Si enim Christus tradidit verba in Euangelio, quibus dæmones sunt expellendi, nempè præcipere dæmoni in nomine Iesu, (vt sæpiùs diximus, & suo loco docetur infra *par. 3.*) cur quærit à dæmone, vt de hoc certior fiat? Nonne hac interrogatione se discipulum constituit diaboli? Secundò, cum dæmon plenus sit omni dolo, & astutia, ostendet se grauissimè torqueri, dum Exorcista aliqua sacra proferet verba, quæ directè non sunt ordinata ad dæmones fugandos, cùm verò proferet verba ordinata à Christo ad dæmones pellendos, nulla ostendet affici vexatione, vt sic relictis ab Exorcistis verbis à Christo institutis, præceptis nempè in nomine ipsius formatis, ipse diù tale possideat corpus.

Sic quidam Exorcista anno Domini 1648. Venetijs mihi enarrauit se, dum exorcizaret quandam mulierem, quadraginta annis, & ampliùs à dæmone obsessam pluries obseruasse, quòd dæmon magis cruciabatur, dum ipse recitabat illam antiphonam: O Clauis Dauid &c. *quæ legitur ad Vesperas vna ex ferijs ante Natiu. Dñi. Ita vt relictis præceptis factis in nomine Iesu, legebat illam; non tamen dæmonẽ expellebat. Idem Exorcista eodem anno iterum ad me confugit dicens, se pluribus mensibus eundem interrogasse dæmonem, eique præcepisse, vt diceret: per quæ verba, seu per quem Exorcismum esset expellendus. Tandem dæmon nil aliud voluit respondere, nisi I. videlicet quòd Exorcismus, quo deberet expelli incipiebat à littera I Tunc Exorcista renoluit totum Flagellum Dæmonum, ac cætera exorcismaria, & cum nullum mueniset in eis exorcismum à tali litera incipientem, nisi vbi erat In Nomine Patris, &c. ad me accessit in Conuentu S. Bonauenturæ rogans, vt indicarem, si vnquam legissem aliquem exorcismum, qui inciperet à litera I quia sic dixerat Dæmon se à tali Exorcismo expellendum. Cui dixi, quòd benè noueram; nam ille exorcismus alius non erat, quàm Iesus, in cuius Nominis virtute dæmones expelluntur.*

Ex his videas, quomodo Exorcista per huiusmodi interrogationes se manifestum diaboli discipulum constituit, & quoties ad eum exorcizandum accedit, ad Scholam diaboli confugit, à quo Magistro recipit instructionem de modo, quo debet eum expellere. Quo quid absurdius? Nimis esset longum

gum, tædiosum, ac ridiculum, recensere varias orationum lectiones, ac repetitiones, in quibus plures boni, ac simplices Exorcistæ à dæmone admoniti insudarunt, vt illum ab obsessis corporibus expellerent: sed incassum, surdo verba facientes, ac dæmone illos irridente, & subsanante.

QVÆSTIO VIII.

An licitum sit quærere à dæmone: qua die, & hora sit egressurus.

682 *Interrogatio de die, vel hora exitus dæmonis iniuriosa est Diuinæ Maiestati. Ratio dictat.*

LIcèt communiter hæc interrogatio facienda insinuetur ab Auctoribus, qui de arte exorcizandi pertractant: veruntamen mihi videtur Diuinæ Maiestati, & ecclesiasticæ potestati iniuriosa. Optarem, non mediocriter sapientes, ac prudentes profundiùs oculis intellectualibus attenderent, ac considerarent errores, qui ex tali interrogatione oriuntur. Dic mihi, quæso, ò bone Exorcista, Potestas, quam ab Ecclesia accepisti in ordine Exorcistatus ad dæmones adiurandos, & è corporibus obsessis expellendos, à quo dependet? A voluntate diuina, vel à voluntate dæmoniaca? Si dicas: à voluntate dæmoniaca: te hæreticum manifestas: quia cum Ecclesia sit sponsa Dei, & Christus sit caput eius, omnem potestatem habet ab ipso Christo. Si ergo dependet à voluntate diuina: nonne ipsius Dei est, dæmonem expellere, prout lubet! quem certè ex promissione facta Marci cap. 16. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, In nomine meo dæmonia ejicient*, etiam primo præcepto facto ab Exorcista in nomine Iesu, ipse expellet dæmonẽ, si tam Exorcista, quàm obsessus conditiones habuerint requisitas, de quibus infra *par. 3. & supra c. 1.* Quod egomet pluries experientia comprobaui in varijs energumenis, qui eò ipsò, quò perfectam habuerunt fiduciam in Deum pro sua liberatione, illicò dæmon exijt ab eis, & perfectam consecuti sunt sanitatem. Immò ipsemet dæmon per vim præcepti sibi à me facti coactus est fateri hanc veritatem, nempe immediatè quòd persona obsessa, habet perfectam fidem, & credit sine vlla hæsitatione, etiam ad primum præceptum dæmoni faciendum ab Exorcista, se à dæmone esse liberandam, indesinenter Deum compellere dæmonem exire, ac talem derelinquere personam; & si in fide perseuerat, dæmonem nullo modo ei nocere posse. Quam veritatem etiam aliàs nonnulli dæmones fassi sunt Sancto Cypriano priùs mago, postea Sancto, cum illos interrogasset, cur non potuissent maleficio afficere Sanctam Iustinam; responderunt: *Propter eius fidem inhæsitantem: his enim, qui firmiter credunt, ac confidunt, se à Deo protegendos fore, nulla modo nocere possumus*: vt benè tradit Delrius *lib. 6. Disq. Magic. cap. 2. q. 3. sect. 3.* Et nos supra *tom. 1. pag. 33. num. 125.*

§. I.

683 *Error plurium Exorcistarum refellitur*

SEd vis scire, vnde proueniat, quòd omnes antiqui Auctores petunt à dæmone, quando velit exire? Hoc est in causa: quia putant, quòd præcepta contra dæmonem formata ab Exorcista sint sicut præcepta Decalogi, quorum obseruatio pendet à libero hominis arbitrio diuina gratia adiuto; ideò sicut est in potestate hominis illa obseruare, & non obseruare; ita est in potestate dæmonis (ainnt isti Auctores) præceptis Exorcistæ vel obedire, vel obsistere. Attamen addunt *sicut Deus hominibus adhibet stimulos, vt velint obedire, per Prædicatores, aduersitates, & huiusmodi; ita etiam malignis spiritibus adhibet stimulos vrgentes ad suam obedientiam, qui sunt exorcismi, quibus dæmones ita spiritualiter cruciantur, sicut homines verberibus corporalibus*: Ita docet Hieronymus Menghus à Viadana in Flagello Dæmonum.

Prædicti error refellitur

Sed grauiter hallucinantur prædicti Auctores. Nam in exorcismis, & coniurationibus duo continentur, vt dicitur infra *num. 732.* scilicet obiurgatio, & præceptum. Quoad obiurgationem, verum est, eam esse veluti stimulum, quo dæmonis audacia confringitur, (si recto modo fiat, vt habetur *num. 935.*) sed falsum est, quòd præceptum maximè expulsiuum (si fiat iuxta regulas infra traditas *par. 3.*) sit tantùm sicut stimulus, ac veluti præcepta Decalogi: Nam contra stimulum potest dæmon calcitrare, & contra obiurgationes obstinatus persistere; sed non contra præceptum, (si Energumenus perfectam habeat fidem, vt supra dixi. (Similiter falsum est, quod præceptum expulsiuum dæmonis ab Exorcista formatum sit sicut præcepta Decalogi homini imposita, quæ possunt ab eo obseruari, & non obseruari; sed est sicuti forma Sacramentorum, vel Sacramentalium, qua (si super debitam materiam proferatur (, fit Sacramentum, vel sacramentale, quod suum producit effectum. Quando enim Exorcista cum debita intentione formar præceptum expulsiuum contra dæmonem, si ipse habeat omnia requisita, & Energumenus per fidem, & confidentiam in Deum perfectè sit dispositus, ac liberatio ei sit salutaris, Deus concurrit, ac virtute sua dæmonem inuitum expellit; & contra hunc stimulum dæmon calcitrare non potest, vt latè supra explicatum est *num. 499. & sequentibus*.

Dæmon potest calcitrare contra obiurgationes; sed non contra præceptũ. Quomodo. Quando.

Aduertat hic beneuolus Lector, quicquid astrui *quæst. 2. de nomine dæmonum quærendo: quæst. 3. de numero: quæst. 4. de causa ingressus: & quæst. 8. de die, & hora egressus*, licèt videatur refragari his, quæ in Rituali Romano præscribuntur; nihilominus si attentiùs consideretur, ac maturiùs iuxta sequentem distinctionem discutiatur, nulla contrarietas adinuenietur.

Dicendum ergo, de egressu dæmonis ex corpore obsessi posse loqui dupliciter. Vno modo in eo, qui prouenit ex industria humana, quatenus homo destruit signa maleficij, quibus destructis dæmon quandoque voluntariè egreditur, vt ostendat Sagæ, aut Malefico, qui signa illa posuit, se nulla molestia afficere obsessum, aut maleficiatum, nisi quandiù signa maleficij permanent: vt sic credant, signa illa aliquam vim habere homines diuexandi. Alio modo est loqui de egressu dæmonis, qui fit per potestatem ecclesiasticam diuina virtute illum ad egrediendum compellente.

Primo modo non videtur illicitum, interrogare dæmonem de nomine, vt homo sciat, ad quem dirigat sermonem: de numero, vt cognoscat, an etiam plura signa reposuerint: de causa ingressus, vt intelligat, cuius generis sit illud maleficium, an sit perpetuum, vel temporale: ac de die, & hora, qua sit egressurus: quia talis egressus dependet à voluntate dæmonis ex pacto inito cum Malefico; Et hoc modo (vt puto) loquitur Rituale Romanum. Nam Sancta Romana Ecclesia, quę infirmantium mater est pia, ac clemens, sæpius conniuere videtur suorum filiorum necessitatibus, eos hortãdo non tantùm ad diuina confugere subsidia, sed etiam humana

mana adhibere remedia: sicut etiam iubet perquirere maleficij signa, eaque comburere; quod remedium vtique humanum est censendum. At loquendo de dæmonis egressu, qui fit per potestatem ecclesiasticam, dico, huiusmodi interrogationes esse relinquendas ijs de causis, de quibus supra, & infra sequentibus quæst.

QVÆSTIO IX.

An licitum sit quærere à dæmone, in quo loco sit egressurus.

685 *Illicitum est, quærere à dæmone, in quo loco sit egressurus.*

HÆc quæstio breuiter resoluitur, sicut antecedens, dicendo, illicitum quærere à dæmone de loco, in quo sit egressurus. Ratio est; quia in hoc ostendit Exorcista, se credere, quòd potestas dæmones expellendi dependeat à loco: quod impium est asserere; non enim à loco; sed à Deo depẽdet. Sed supponamus, quòd licèt talis potestas non dependeat à loco; attamen vnus locus magis quàm alius possit Exorcistam, vel obsessum ad maiorem excitare deuotionem, ac confidentiam eliciendam, quòd per merita, puta vel Beatissimæ Virginis, vel Sancti alicuius, quem populi venerantur, ac colunt in tali loco, obsessus sanitatem optatam sit consecuturus; Veruntamen si quandoque talis locus sit eligendus, non inquirendum est à dæmone, vt ipse eligat; sed ab ipsomet Exorcista est deputandus: nam hoc inquirere à dæmone, nil aliud est, quàm eius laqueis capiendum se exponere.

Comprobatur exemplo relato ab Auctore.

Vis inter multas deceptiones aduersus Exorcistas instructas vnicam tibi referam?

Quidam Exorcista vir vtique bonitate præditus hoc nostro æuo aliquandiu quandam exorcizauit mulierculam obsessam: cum autem dæmoni pluries præcepisset, vt horam, diem, & locum sui exitus patefaceret, dæmon (acsi coactus esset) dixit: post mensem, tali die, hora meridiana, in tali Ecclesia. *Qua die, cum multitudo populi conueniisset, dæmon post multos rumores, strepitus, & vlulatus tandem cachinnans Exorcistam irridebat, & subsannabat, omnesque eius defectus naturales, ac morales publicè ei obijciebat, qui omnia patienter sustinebat. Iterum Exorcista ei præcipiebat, & peremptoria faciebat, vt de die, hora, & loco sui exitus veritatem fateretur, qui dæmon iterũ tempus prorogabat, iurando, quòd post tot dies, & in tali loco esset egressurus. Quod pluries promisit, & ad varia loca duxit Exorcistam; sed semper more suo promissis stabat, Exorcistam irridendo, & subsannando. Tandem magno eiulatu dixit, se amplius non posse suum exitum prorogare; non tamen posse exire, nisi Exorcista vnà cum Energumena, & Virginum comitatu Brixiam peteret, quæ à Vico, vbi morabatur Exorcista, viginti circiter milliaria distat; & per viam Litanias Beatissimè Virginis decantarent. Quòd si hæc obseruassent, se tandem egressurum (licèt inuitum) ante imaginem Sanctæ Mariæ Gratiarum, cuius sacellum pluribus donarijs ditatum, ac ferè innumeris tabellis suspensis coopertum in ea vrbe existit. Bonus Exorcista (his auditis) sic optimè à dæmone instructus (iam omnibus necessarijs paratis) aggressus est iter vnà cum mulìere ille obsessa, ac nonnullis adolescentulis ex vili plebecula (omnibus se virgines prædicantibus;) quas, (ne tædio afficerentur in via) comitabantur earum amatores, qui omnes cantabant, & in itinere collaudabant B. Virginem iuxta diaboli mandata. Cum autem statuta die, & hora ante imaginem B. Virginis astitissent, dæmon post multos clamores, & eiulatus per os Obsessæ emissos quibus aserebat, se valde cruciari, ac torqueri, tandem multis cachinnis irridere, ac subsannare cæpit Exorcistam, cò quòd tam facilè credidisset, multisque, ac varijs eum lasceissiuit iniurijs, ac contumelijs. Quare bonus ille Exorcista confusione, & ignominia plenus domum regressus imposterum munus exorcisticum exercere recusauit.*

Crede modò diabolo, & te ignominia afficiet, ac confusum relinquet.

QVÆSTIO X.

An licitum sit, quærere à dæmone si aliquo pacto, vel maleficio sit alligatus. Et quomodo huiusmodi maleficium possit destrui.

SIgna maleficij quærere, & inuenta destruere, licitum esse supra diximus. Attamen dæmonem interrogare, vt ipse annuat locum, vbi sunt talia signa; ac modum, quo huiusmodi maleficium sit destruendum, vt illicitum repobamus. 686 *Dæmon nõ potest ab homine alligari signis. Ratio datur.*

Prima pars probatur. Dæmon non potest naturaliter, aut violenter ab homine rebus, seu signis naturalibus, vel artificialibus alligari: qui omnes res corporeæ sublunares naturaliter angelicis spiritibus subijciuntur, vt docet Augustinus *lib. 3. de Trinit. cap. 4.* in hæc verba: *Mali Angeli præponuntur potestate rebus visibilibus, & illis vtuntur priuato iure aliquando.* Quod priuatum ius non est aliud, quàm potestas naturæ secundùm Alexandrum Alensem *par. 2. quæst. 112. mem. 2. art. 2.* Si ergo dæmon alligari non potest signis, vel maleficijs, ad quid quærere, vt dicat, an sit alligatus? nonne hæc est mera fatuitas? Sed fortasse quis dicet: sicut in maleficijs signa ponuntur, quibus positis dæmon malum, ac maleficium operatur; ita maleficium destrui nequit, nisi destruatur, signum, quod sæpiùs inueniri non potest, nisi dæmon illud indicet. Respondemus, quòd credant, (vt lubet) Sagæ, ac Malefici; qui iam suum corpus, & animam dæmoni crediderunt; quia nos qui catholicè sentimus, hanc fatuitatem toto cælo detestamur; & indubitantes asserimus, sine signorum maleficorum inquisitione, inuentione, ac destructione dæmones posse expelli, ac maleficia destrui per remedia spiritualia, vt practicè tota tertia parte demonstratur. Illa enim alligatio dæmonis illis signis non est naturalis, nec coacta, seu violenta, sed libera, & voluntaria. Cogatur igitur dæmon ab Exorcista per præcepta illi facta in nomine Iesu, vt cesset homini nocere, & nihil nocumenti poterunt afferre illa signa. Vide supra disp. 3.

Hinc cautè sunt legendi illi Auctores tam prisci, quàm neoterici, qui aiunt, non posse maleficium destrui sine destructione signi; sed stante maleficio 687

mate-

Caute legendi sunt Auctores antiqui, ac moderni talia asserentes.

materiali in loco, vbi positum fuerat, durare maleficium formale: & addit quidam Neotericus: *hac de causa Saulis diuexatio iterabatur, & perseuerabat*. At horum Auctorum positio ita falsa est, sicut falsum est, dæmonem subijci naturaliter, aut coactè illis signis materialibus. Non enim subijcitur naturaliter; quia cunctæ res sensibiles subluNares subiectæ sunt dęmonibus, vt dictum est *nu-* *Et quare mero precedenti*: non ergo possunt detinere dæmones. Neque coactè subijcitur: quia dæmon ipse est, qui præcipit Sagę, aut Malefico, ac docet, talia signa ponere; ergo doceret ponere contra seipsum, quod asserere est ridiculum.

Vexatio Saulis vnde.

Quòd autem Saulis vexatio iteraretur, nō proueniebat ex eo, quòd signum, seu maleficium materiale non esset destructum: quia dæmon non possidebat Saulem per maleficium; sed ex Dei permissione, vel iussione propter ipsius peccata, ob quę recesserat ab eo Spiritus Domini; & ideò exagitare eum cępit spiritus nequam à Domino, vt habetur 1. Regum cap. 16. Id testatur Abulensis quæst. 33. in dictum caput, *Spiritus iste Domini*, inquit, *erat Dæmon, & datus est in pœnam Sauli, vt vexaret eum, sicut faciunt dæmones in arrepticijs*. Iterabatur autem vexatio: quia iterabatur causa primaria vexationis, nempe peccata, maximè malitia, & inuidia, ob quam conabatur Dauidem è medio tollere; ideòque merebatur iterum magis, ac magis à dęmone torqueri.

§. I.

688 *Illicitū est petere à dæmone modum, quo maleficium destruatur*

ALtera pars probatur. Nam præcipere dæmoni, vt dicat, quomodo maleficium possit destrui, est beneficium à dæmone requirere; Hoc autem est illicitum: vt docent D. Thom. 2. 2. *quæst.* 90. *art.* 2. & ibi Caietan. *art.* 1. D. Anton. 2. *part. tit.* 10. *cap.* 8. Sylvest. *verb. adiuratio, quæst.* 7. & ibi Angelus *num.* 2. & 4. Tabiena *num.* 6. Sotus *lib.* 8. *de Iust. q.* 3. *artic.* 2. Suarez *t.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de Adiuratione cap.* 2. *num.* 8. & 9. Leonard. Less. *lib.* 2. *de Iust. cap.* 42. *dub.* 13. *num.* 70. & 71. & latissimè probans ex multis scripturis, Sanctorum testimonijs, & rationibus, soluensque contrarias, & dicens, esse de fide. Valentia 2. 2. *d.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 2. *quæst.* 2.

Ratio verò, cur non imperatiuè liceat, est: quia Christus non reliquit potestatem Ecclesiæ aduersus dæmones, nisi ad eos arcendos, vel repellendos tanquam hostes, ne nobis noceant. Quod est ab horum societate recedere: vt docent Sanchez *tom.* 1. *in præcepta Decalogi lib.* 2. *cap.* 42. *num.* 19. Et Ferdinandus de Castro Palao *de Adiuratione Disput.* 4. *punct.* 4. *num.* 8. At velle petere à dæmone, vt dicat, quomodo maleficium possit destrui, idem est, quod ei præcipere, vt nos doceat modum, quo destrui possit maleficium: sic est vti eius ministerio, & obsequio, quod pertinet ad quoddam pactum, & societatem cum ipso, saltem implicitam.

QVÆSTIO XI.

An licitum sit, quęrere à dęmone, vt dicat: quis sit eorum princeps in illo corpore.

HÆc quæstio remanet soluta ex dictis supra *quæst.* 3. *huius articuli*, & infra *q.* 13. ad quas remitto Lectorem.

QVÆSTIO XII.

An licitum sit, quęrere à dęmone, vt dicat: an talis persona, quam possidet, sit verè vexata.

689 *Ridiculū est quærere à dæmone, vt dicat, an persona obsessa sit verè obsessa, necne.*

QVàm sit ridiculum hoc quæsitum, & totaliter sibi contrarium, audias. Volunt isti Auctores, quòd Exorcista interroget dæmonem existentem in corpore Energumeni, & illum cogat ad veritatem fatendam per os Obsessi, dicendo: *Si talis persona sit verè obsessa, necne?* Quis non irrideat huiusmodi nugas indignas prorsus, quæ ab ore Ministri Ecclesiastici enuncientur! Si tu vis, vt dæmon per os Obsessi loquatur, nonne supponis, iam dæmonem verè, ac realiter talem personam possidere? Cur igitur vis quærere, vt ipse dicat, an sit verè vexata? Quid, si dęmon responderit, quòd non; sed humore melancholico esse affectam: quia (cum sit adolescentula) maritum habet senem: vel dixerit, humoribus matricalibus esse perturbatam. An fortasse his verbis erit credendum? Facile hoc crederent, qui negant maleficia, obsessiones, ac possessiones dæmonum reales; quia hi, vt plurimùm, negant etiam esse dęmones, & infernum, & Paradisum. At cum supponamus, dæmonem loqui per os Obsessæ, consequenter supponimus, dæmonem esse in tali corpore ex dictis, & probatis supra *num.* 545. Qui ergo audiret dæmonem loquentem per os Obsessæ, & crederet ei dicenti, Obsessam non esse Obsessam; sed humore melancholico, aut matricali affectam; potiùs scutica dignus esset, quàm munus exorcisticum exercere. Quis non apertè agnoscat, huiusmodi interrogationes ad aliud non proficere, quàm ad ignarum Exorcistam confundendum, & confusione refertum ad vltimum exitium perducendum?

QVÆSTIO XIII.

An licitum sit Exorcistæ, præcipere Dæmoni superioris ordinis, ver. gr. Lucifero, vt dæmones sibi inobedientes excruciet in Inferno. Item spiritui principali in corpore obsesso, quòd secum educat totam societatem suam.

690 *Plures Auct. docēt, licitè posse dæmoni superiori imperari vt inferiores expellat. Refelliter ab Auctore.*

HOc licitum esse sustinent Sylvester Prieras *tr. pro Exorcistarum instructione*, Zacharias Vicecomes *in Compend. artis Exorcist. doctr.* 2. Hieronymus Menghus *in Compend. artis Exorcist. lib.* 1. *cap.* 4. *& Fuste dęmonum cap.* 6. & alij.

At quia horum opinio nulla probabili ratione fulcitur, dico, illicitum esse, ac sperstitiosum præcipere dęmoni superiori siue existenti extra corpus, siue existenti intra corpus, vt cæteros inferiores spiritus expellat. Hoc apertè constat siue consideremus huiusmodi præcepta respectu dęmonum, ad

quos dirigunrur: siue respectu potestatis, quam accepit Exorcista ab Ecclesia dæmones expellendi.

Ratione sumpta à parte dæmonum.

Si considerentur respectu dæmonum, quis non videat illa prorsus à dæmonibus paruipendi? Nam etsi in dęmonibus sit aliqua prælatio, & superbiæ instinctu vnus alteri aueat dominari; (vt dicunt dicti Auctores, & concedunt omnes Theologi.) Hæc tamen prælatio, & auiditas dominandi non est in ordine ad bonum, & vtilitatem hominis, qualis esset, si superiores expellerent inferiores; sed in ordine tantùm ad hominis perditionem. Immò licèt dæmones non se diligant mutuò, sed potiùs oderint; magis tamen odit quilibet dæmon homines, quàm alios dæmones: vt eruditè probat Abulensis *quæst. 61. in cap. 12. Matthęi vers. Dicendum igitur.*

Quomodo ergo poterit Exorcista expellere dæmones inferiores mediante ministerio superiorum? An fortasse Exorcista maiorem potestatem habet præcipiendi dæmonibus superioribus, quàm inferioribus? Quis hoc asseret? Si non potest compellere dæmones inferiores, vt sibi obediant, & exeant è corpore obsessi, quomodo poterit Luciferum euocare ex orco, vt veniat, & expellat illos dæmones, & eos excruciet in inferno? Vel compellere dæmonem superiorem in illo corpore, vt inferiores spiritus inobedientes expellat? An fortasse dæmones superiores sunt melioris conditionis, & inferiores sunt peiores, peruersiores, & in malo obstinatiores? Sed hoc est falsissimum: quia dæmones superiores, cum sint natura perfectiores, sunt etiam sapientia excellentiores, potentia strenuiores, & malitia iniquiores; ideoque cæteris inferioribus peruersiores, ac in malo obstinatiores; sapientia enim, ac potentia vtuntur, non ad bonum; sed duntaxat ad malum operandum. Quomodo ergo superiores obedient Exorcistæ, dum illos præsumit vel ex inferno euocare; vel (si sunt in corpore) eos compellere, vt secum trahant suam societatem, si in istis maior inobedientiæ adest ratio? Nonne hoc apertè rationi rectæ repugnat?

§. I.

691 Estò quòd quandoque dęmones superiores ad præcepta Magorum, ac Maleficorum è corporibus obsessis expellant dęmones inferiores: si faciũt hoc, non alio fine faciunt, quàm vt maleficium minus maiori soluant maleficio, maleficium tranferendo ab vna in aliam personam (vt faciunt Magi, & Malefici) & ab homine malefico transferente adorationes, oblationes, prostrationes, cæteraque obsequia sibi exhibita recipiant. Nullo tamen pacto vnus dæmon alteri præesse cupit, nec vnus super alterum principatum affectat, vt homini prodesse queat; sed duntaxat vt malefaciat, ei damnum inferat in anima, vel in corpore, & tandem ad exitium perducat; vt docet Tostatus loco citato.

Non officit, dęmones hoc præstare iussos à Magis.

Praxis describitur.

Constituat ergo Exorcista iuxta monita dictorum Auctorum, dæmonem principem super alios, ac præcipiat dæmoni principi constituto, vt suo vtatur iure, cæteros inferiores è corpore obsesso expellendo, magna promittet; sed nulla seruabit: nondum tempus adesse talis eiectionis, sed opportuno tempore omnia executurum, asseuerabit: priùs oportere, talem herbam quęrere, vt eius suffitu rebelles torqueantur spiritus: talem lapidem inuestigare, vt ad collum appensum deferat, qui non poterit inueniri nisi cum maxima difficultate: Maleficum compellere, vt signa maleficij destruat: tot Ecclesias visitare: tot candelas offerre: aduersus orientem brachijs extensis tot vicibus orare: tot nomina incognita Angelorum proferre: cacumina montium scandere, vbi sit ædicula Deiparæ Mariæ dicata: aliaque id generis, quæ aliquam admixtam habent superstitionem, adimplere iubebit. Quinimmò quandoque vnus & idem spiritus se plures esse, finget: ac modò luciferi, modò alterius principis, nunc officiarij subalterni, nunc subditi vices geret, hisque, alijsque huiusmodi technis incautũ decipiet Exorcistam, ipsumque nonnisi irrisionibus, contumelijs, conuicijs, & ignominia affectum relinquet, vt experientia sæpiùs comprobarunt nimio suo malo, & dedecore plures Exorcistæ huiusmodi Auctorum quasdam superfluas, & illicitas sequentes traditiones: cum genium diaboli non sit ceteris dæmonibus præesse, eosque coercere in hominis vtilitatem, & solatium; sed tantùm in eius ruinam, perniciem, ac damnationem.

In qua sæpiùs cõ currunt multæ superstitiones.

§. II.

692 Si verò considerentur præcepta in ordine ad potestatem, quam Exorcista à Deo, & ab Ecclesia accepit in Ordine Exorcistatus ad dæmones expellendos; illicitum est præcipere dæmoni existenti siue in inferno, siue alibi extra corpus obsessi, vt inferiores dæmones expellat. Ratio est: quia hoc est petere beneficium à dęmone, ad quod prestandum cogi non potest præceptis: Non enim Exorcistę data est potestas à Christo, cogendi dæmonem superiorem, vt inferiorem expellat; sed solùm data est potestas expellendi dæmones, qui in corporibus extiterint. Ergo petere illam expulsionem à dęmone superiori (etiamsi fiat prępcipiendo) est velle ab eo beneficium habere: ac proinde est illicitum: Ita etiam tenet Ferdinandus à Castro Palao *de Adiuratione disput. 4. punct. 4. num. 9.*

Ratione sumpta à potestate exorcistæ

Si autem dęmon superior, cui prępcipis alios expellere, sit in corpore obsessi vnà cum alijs dæmonibus inferioribus, quęro à te, ò bone Exorcista: qua virtute, putas, quòd ille dęmon superior sit inferiores expulsurus? an diuina, vel dęmoniaca? Non diuina: quia Deus non promisit Ecclesiæ, nec docuit, se velle virtutem suam dæmonibus communicare ad dęmones expellendos, cum potiùs conueniens fuisset, hoc per Angelos Beatos adimplere; quod tamen non fecit; sed quando Ecclesiæ communicauit potestatem dęmones expellendi; id se facturum promisit, non per dęmonum ministerium; sed per Ecclesię idoneos ministros; vel quoscumque fideles perfectè credentes in nomine suo; à quo statu, ac conditione dęmones penitùs sunt extorres.

Siue diuina virtute sit expulsurus Quod nõ conceditur.

Si tandem dęmon superior eos sua virtute naturali expellat, vel hoc facit inuitus, & coactus à Deo vel voluntarius. Non inuitus: quia etsi Deus quandoque vtatur ministerio dęmonum ad aliquod opus peragendum; in ministerijs tamen ecclesiasticis non vtitur ministerio dęmoniaco; nec conuenit illos cogere ad aliquod operandum in hominis obsequium, & vtilitatem, cum hoc possit vel per seipsum, vel per Angelos bonos: (nisi aliquando ob aliquam specialem sanctitatem alicuius hominis, vel singularem rationem, quæ in continuis ministerijs ecclesiasticis non præsumitur.) Ergo si superiores dæmones aliquando obediunt Exorcistę, inferiores expellendos, hoc faciunt voluntariè, vt Exorcistas incautos decipiant, cùm prępceptis diuinis, ac Sanctissimo Dei nomine abutuntur, virtutem diuinam suopte Marte ad diabolicam applicates, & seipsos saltem implicitè dęmoni quodammodo mancipantes, dum à dęmone beneficium postulant. Consequenter arguunt, adiurationes Ecclesię insuf-

Siue naturali sua virtute. Quod est illicitum

insufficientes esse ad dæmones inferiores expellendos, dum pro eorum expulsione confugiunt ad dæmones superiores: Ergo nulla ratione hoc licere potest.

Licita tantùm sùt Exorcistæ, quæ ex potestate à Christo accepta expulsioni dæmonum conducunt.

Neque obstat, hanc petitionem, seu præceptum conducere expulsioni, vt inde inferas tibi licere: quia solùm ea, quæ expulsioni conducunt ex potestate à Christo accepta, licita tibi sunt; non ea, quæ ex voluntate dæmonis conducunt, qualis est hęc petitio, vel præceptum: quia (vt supra dixi) Christus non dedit potestatem dæmones expellendi per alios dæmones, ergo nec Exorcista potestatem habet præcipiendi: & ita tenet Sotus *lib.8. de Iustitia, quæst. 3. art.2.* Suarez *tom. 1. de Religione. lib.2. de Superst. cap.18. num.8.* Lessius *lib.2. cap.44. dub.6. num.46.* Sanchez *lib.2. sum. cap.42. num.21.* & Ferdinan. à Castro Palao *loco cit.*

Potes tamen, ò bone Exorcista, præcipere dæmoni superiori, vt perfectè exeat cum omnibus satellitibus suis: quia tunc non solùm ipsi, sed omnibus eius satellitibus expulsionem præcipis. At si superiori dæmoni præcipias, vt exeat è corpore, & exeundo pellat secum quemcumque dęmonem inferiorem ibidem existentem, videtur non licere: quia illo modo petendi conuinceris, te non expellere dæmones inferiores; sed dęmonem superiorem illos ad tui petitionem expellere; tequè indigere auxilio dæmonis ad illos expellendos. Eaque de causa Sotus, Suarez, Lessius, Sanchez, ac reliqui Doctores absolutè affirmant, non licere prȩcipere dęmoni superiori, vt inferiorem pellat. Præterquam quòd tale præceptum superfluum est. Nam si virtus adiurationis efficax fuit ad pellendum superiorem dęmonem, à fortiori inferiorem pellere poterit. Nulla ergo necessitas est, petendi à superiori, vt inferiorem pellat.

QVÆSTIO XIV.

An sit licitum Exorcistę, dęmonem in locis desertis alligare.

693 *Illicitum est, velle dęmonẽ in desertum alligare.*

Dico absolutè, hoc esse illicitum. Ratio est: quia potestas Exorcistæ siue ratione Ordinis Exorcistatus, siue per fidem in Nomine Iesu, est tantùm ad dæmones eijciendos, & non ad terminum, seu locum eiectionis assignandum: vt constat ex verbis Euangelii Marci 16. *In nomine meo dæmonia eijcient:* Ita tenet etiam Castro Palao *loco citato num.12.* Nec Deus promisit concurrere, nisi ad eiectionem, non ad alligationem in desertis locis, aut alibi; Constat etiam ex potestate, quam Christus tradidit suis Discipulis dæmones eiicendi Matthæi 10. Marci 3. & Lucæ 9. vbi sic habetur: *Conuocatis duodecim Discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos,* vbi Tostatus *quæst.16. super cap.10. Matthęi,* ait, *Potestas eorum se extendebat solùm ad eijciendos eos è corporibus*, ideſt ab hominibus, & rebus ad homines spectantibus. Nihil enim aliud facere poterant: Idem dicendum de iis, qui dęmones alligant in paruo digito pedis.

Constat ex verbis Euangelij.

694 *Nihil obstat obiectio de Asmodęo al*

At dicent aliqui, Asmodæum, à quo Sara filia Raguelis, & vxor Tobię iunioris obsessa erat, fuisse alligatum in deserto superioris Ægypti per aliquod temporis spatium. Sed de hoc sanè non est mirandum, cum vnus Angelus siue bonus, siue malus (si alio superior sit virtute) illum alligare, ideſt detinere possit in aliquo loco sua virtute naturali; vt docet Delr. *Disq. Mag. lib.2. q.30. sect.2.* Si verò sit Angelus sanctus, etiamsi sit inferior dęmone virtute naturali, nihilominus per gratiam à Deo acceptam quamuis sit minimus Angelus Paradisi) superior est omnibus dęmonibus; ideò virtute diuina, ac supernaturali potest alligare quemcunque dęmonem cuiuscumque ordinis sit, ac conditionis. Exorcista autem nullam habet facultatem; non naturalem, cum longè sit inferior quocumque dæmone, cui nulla potestas super terram comparari valet. Non supernaturalem, ac diuinam: quia non constat per scripturam sacram, Deum promisisse, se ad huiusmodi præcepta facta ab Exorcista virtute sua diuina præstò adfuturum ad dæmones alligandos, vbicumque placuerit Exorcistæ.

ligato ab Angelo Raphaele in deserto.

Quòd verò à Sanctis Viris aliquãdo dęmones fuerint alligati: vt docet Tostatus *quæst.132. in cap.8. Matthæi*: & ex eo Sanchez, Thyreus, & alij recentiores, quando hoc factum sit, & quomodo, hoc non dicunt, nisi de Raphaele (de quo supra) qui non erat Exorcista, nec homo, sed Angelus.

Sed estò quòd ab aliquibus aliquando factum fuerit, hoc ex Dei speciali inspiratione, & singulari ipsius auxilio ob eorum maximam sanctitatem, & sub conditione diuini beneplaciti factum esse, credendum est.

Ex hoc colligitur, quàm hallucinentur illi Exorcistæ tum antiqui, tum moderni, qui cum non valeant dæmonem ab aliquo expellere obsesso, alligare eos se iactitant in paruo digito vel pedis, vel manus.

Sic anno Domini 1660. cum Mediolanum aduocatus fuissem à quodam Senatore Equite Hispano ad exorcizandam ipsius Vxorem, conuenerunt in palatium ipsius plures Energumeni, à quibus requisiui, an ab aliquo alio Exorcista fuissent exorcizati; qui omnes responderunt, fuisse exorcizatos à quodam Presbytero Hispano, qui eis dæmonem alligauerat in paruo digito, veruntamen eos die, noctuque torquebat in toto corpore. Sequenti autem die ab illo Equite vocatus fuit ille Exorcista, à quo quæsiui, an ipse esset, qui ligabat dæmones in paruo digito pedis, qui statim asseruit, se non tantùm posse ligare dæmonem in digito pedis, sed etiam in minima parte vnius capilli capitis. Ego autem subiunxi: ergo poteris etiam postquam ligaueris dæmonem in capillo capitis, abscindere illum capillum, & proijcere in ignem; & ita dæmonem simul cum capillo adurere valebis? Quis autem dedit tibi talem facultatem? Qui dixit se hoc legisse in Flagello dæmonum. Hieronymi Menghi.

Duo ergo hanc praxim esse erroneam, quia à Christo non est data potestas suæ Ecclesiæ, neque suis Ministris, ac Christifidelibus ad dæmones alligandos in digito pedis, vel manus, nec aliubi; sed duntaxat ad eos eijciendos ab hominibus, & è rebus ad homines spectanibus per fidem positam in virtute Sanctissimi Nominis Iesu Christi. Cum ergo quis talem sibi vsurpat facultatem, quam non habet, tunc à dęmone irridetur, ac subsannatur; quia dum se putat dæmonem ligare, ligat ventum, quem manu stringere non potest.

QVÆSTIO XV.

An Exorcista potestatem habeat dęmones mittendi in Infernum.

695 *Antiqui exorcistæ putãt, se posse mittere dęmones in infernũ,*

SI antiquorum Exorcistarum mentem sequi vellemus dubio procul quęstionem solueremus affirmatiuè. Nam passim in exorcismis ab ipsis collectis, quos quotidie præ manibus habent Exorcistæ, legunt sequentia verba: *Præcipio vobis dæmones, &c. vt statim recedatis ab hac creatura Dei, numquam ad eam redeuntes: ad locum, vbi deinceps nullam creaturam Dei lædere possitis, protinus ire festinetis, &c. alioquin in virtute D.N. Iesu Christi in stagnũ ignis, & sulphuris vos præcipito, & æternaliter condemno.* Et sæpiùs repetunt huiusmodi verba in suis coniurationibus, quibus mittunt dæmones in profundum abyssi: dicentes: *Coniuro te, &c. vt dicas mihi: quis est ille, qui debet te hinc expellere, & eijcere: Alioquin mittam te in profundum inferni, & abyssi cum sequentibus tuis, &c.* Passimque repetunt sequentia verba: *Cedite hinc maledicti dæmones, alioquin mittam vos in profundum inferni in loca pœnarum magnarum de quibus non exibitis.* Et addunt aliqui: *Et in casu inobedientiæ, nisi vis incurrere illicò pœnam annorum centum mille, & alias maledictiones arbitrio meo, &c.*

Opinio eorum est temeraria, & vana.

At dicant mihi iste Exorcistæ, qui huiusmodi ediderunt exorcismos: in quæ parte Euangelij, vel in quo diuinæ scripturæ loco inuenerunt sibi hanc à Deo communicatam esse facultatem, vt ad gehennã infernalem dæmones mittere, ac detrudere, eisque pœnas ad arbitrium suum imponere, & augere valeant? Qua virtute, qua ratione, quo iure, & qua potentia illùc eos mittere, ac deportare prætendunt? Esto ex Euangelij Marci vltimo verbis illis: *In nomine meo dæmonia eijcient:* & ex Ordine Exorcistatus potestatem habeat Exorcista dæmones eijciendi ex corporibus obsessis, & è rebus ad vsum hominis spectantibus: non tamen facultatem accepit eos mittendi in infernum, & pœnas illis ibi augendi: Hoc enim est solius Iudicis supremi, qui Ioãni apparens in Apocalypsi cap. 1. ait: *Fui mortuus, & ecce sum viuens, & habeo claues mortis, & inferni:* quæ verba explicans Primasius apud Cornelium à Lapide ait: *Habeo potestatem, diabolum, qui est auctor, & præses mortis, & inferni, iudicandi, & condemnandi.*

Sacra Scriptura testatur.

Quibus verbis, Pannonius, Alcazar, & alij dicunt, Christum seipsum & mortis, & inferni herum, & dominum manifestasse; ac se liberum, ac plenum habere dominium, & imperium in mortem & infernum; illaque Christo quasi Domino suo per omnia obsequi; nec quemquam inuadere, nisi ex Christi nutu, ac imperio. Ideò temeritate non vacat, Exorcistam hanc sibi velle vsurpare potestatem. Nec mirum, si à dæmonibus maxima præditis sapientia sæpiùs subsannetur, & irrideatur, omnesque eius conatus fiant irriti. Quod benè probat Tostatus *quæst. 60. in cap. 10. Matthæi*, dicens: *Potestas data Apostolis super dæmones non fuit absoluta, ita vt possent quicquid vellent super dæmones; sed solùm vt possent eos eijcere:* vt colligitur ex littera Euangelij eodem capite, vbi habetur: Christum dedisse illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos. Nec maior potestas datur Exorcistis ab Ecclesia, quàm à Christo suis Discipulis communicata fuerit.

§. I.

SEd quæso, sapiens lector, videas, & attentè prædictorum præceptorum consideres confusionem, ac contradictionem. Dicunt, ac minantur dæmoni isti Exorcistæ his verbis: *Cedite hinc, & exite ex corpore istius Creaturæ Dei, alioquin mittam vos in profundum abyssi, &c.* & alibi: *Coniuro te, &c. vt dicas, quis est ille, qui debet te hinc expellere: Alioquin mittã te in profundũ inferni, & abyssi, &c.* Dic mihi, bone Exorcista: si dæmon noluerit obedire exeundo ex corpore obsessi, vel tibi respondendo, ac dicendo: quis sit ille, qui debeat eum expellere? quid facies, vt valeas illicò eum mittere in infernum? forsan eum ligabis fune, vel catena ferrea? Si non vult tibi obedire in his, quæ videntur esse tui iuris, quomodo obediet in his, quæ tuam excedunt facultatem? An aliquo aduncо ferreo illum extrahes ex corpore obsessi, & ligatum per tuos satellites mittes in infernum? Nonne hæ sunt minæ puerorum? Tu non vales auctoritate tibi tradita ab Ecclesia dęmonem expellere ab obsesso, & putas illum detrudere in infernum, quod munus est solius Iudicis supremi! Si dęmon non exibit ex illo corpore, permanebit vtique in illo, nisi à virtute superiori expellatur. Vbi inueneris, quòd Deus vnquam promiserit, ad præcepta Exorcistæ diuina sua virtute dęmonem detrudere in infernum? Quare scias, mi Exorcista, quòd licèt Deus concurrat virtute sua ad dæmones expellendos, quando debito modo Exorcista præcipit, & omnia adsunt requisita, nedum ex parte Exorcistæ; sed etiam ex parte obsessi, & expulsio est salutaris: Non tamen Deus concurrit ad omnia quæcumque voluerit Exorcista dæmonibus præcipere; Idcircò antequam præcepta formes, sis valde cautus, & priùs considera omnia, quæ ad dęmonis conducunt expulsionem, ne pro expulsione irrisionem, ignominiam, ac confusionem consequaris.

696 *In præceptis præmissis sibi cõtradicũt dicti Auct. Ratio dictat.*

QVÆSTIO XVI.

An peccatum sit graue, de vanis, & inutilibus, & fortè nociuis, & ijs, quæ ad expulsionem non conducunt, dæmonem interrogare.

REspondetur, dubio procul peccatum esse: Quia ad ea interrogãda nõ est data potestas Exorcistis. An verò hoc semper sit graue peccatum, non ita certum est. Et quidem in aliquibus casibus indubitatum est, graue esse peccatum.

697 *Peccatũ est, de vanis, & inutilib. dæmonẽ interrogare. Quib. casibus sit graue peccatum.*

Primò: Si ex interrogatione aliquod occultum peccatum proximi timetur manifestandum: quia dare occasionem absque necessitate, vt proximus infametur, iniustum est.

Secundò: Si interrogatione longos etiam vanarum rerum, & inutilium sermones multiplices: quia adest periculum, quòd dæmon ijs interrogationibus aliquos errores misceat; & præcipuè quia signum est amicitiæ, absque necessitate cum dæmone longos miscere sermones.

Tertiò: si adsit finis addiscendi; quia est dæmonis honoratio, eum velle habere in magistrum. Quod à fortiori procedit, si certam fidem eius responsis concedas. Nam licèt dæmoni fides dari possit in ijs, quæ

quæ exorciſmis Eccleſiæ coactus manifeſtat, dummodo non contrarientur veritati Sancti Euangelij, auctoritati Sanctorum Patrum, rectæ philoſophiæ, ac bonis moribus; In alijs tamen, quæ ipſe ſponte dicit, ei fides non eſt præſtanda: Dixi, dummodo non aduerſentur veritati Sancti Euangelij, &c. quia multoties dæmon fingit, ſe dicere aliqua coactum, quæ aduerſantur veritati euangelicæ, &c. Dum enim Exorciſtæ dæmonem interrogant, *per quem Sanctum, per quam perſonam, per qua verba ſit expellendus, qua die, hora, & loco ſit egreſſurus: quomodo maleficium ſit deſtruendum, & alia, de quibus ſupra*, licèt Exorciſta hoc faciat per præcepta nomine Ieſu interpoſito; nihilominus dæmon multa reſpondet à veritate aliena: quia huiuſmodi interrogationes ſunt illicitæ: in eo ſenſu, quem poſuimus ſupra *n.*680. idcircò illi fides non eſt præſtanda.

Quartò: Si deprecatiuè, & non imperatiuè interroges: quia interrogatiò deprecatiua eſt ſignum amicitiæ, & nota ſubiectionis. Subijcit enim ſe dæmonibus, qui dæmones precatur: vt quoſdam feciſſe Exorciſta in Ciuitate Penarum, narrat Zacharias Vicecomes *par.*1. *Complem. art. Exorciſt. doct.*8. Quo ſcelere quid grauius? Eſt enim velut quoddam transfugium ad Dei, & hominum hoſtes, cum quibus per conſequens nullum fœdus, neque implicitum eſt ineundum; ſed perpetuæ gerendæ inimicitiæ; vt numquam fas ſit, aut deprecando, obſequium, aut rogando, receſſum ab eis quoquomodo poſtulare. Ita tenent D.Thom.2.2.*q.*90.*a.*2. D.Antonin.2.*par.tit.*12.*cap.*1.§.5. Sotus *lib.*8. *de Iuſt.cap.*3. *art.*2. Nauarrus *cap.*11. *num.*28. Suarez *tom.*2.*de Religione tract* 4.*de Superſt. lib.*4 *de Adiurat. cap.*2. Sanchez *lib.*2. *in præcepta Decalogi c.*42. *num.* 19. *&* 25. Layman.*tom.*2.*lib.*5.*tract.*9.*cap.*14. *num.*7. Ferdinandus à Caſtro Palao *de Adiuratione diſp.*4. *punct.*4. *num.*6. & Bonacina *tom.*2.*d.*4.*q.*1. *punct.vlt. num.*9.

§. I.

698 *In materia leui tantũ eſſe veniale, cẽſent plures Auctores*

VErùm ex leuitate, curioſitate in materia leui vnam, vel alteram rem vanam interrogare, non deprecando, ſed imperando, neque fidem certam adhibendo: ver.gr. quòd Exorciſta imperet dæmoni, vt moueat lapidem, vel aliud ſimile, plures, grauiſsimique Doctores cenſent, non excedere culpam venialem. Sic Sylueſt. *verbo Adiuratio quæſt.*5. *in fine*, *& q.*7. Caietanus 2 2.*quæſt.*90.*a.*1. *ad finem*. Sotus *lib.*7. *de Iuſtitia q.*3. *art.*2. *circa ſolutionem ad* 2. Nauarrus *ſum. c.*12. *n.*28. Valent. 2.2.*diſp.*6.*quæſt.*8.*punct.*2. *circa finem*, *verſ. ad tertium*. Suarez *loco citato cap.*2.*num.*9. Leſsius *lib.*2. *cap.*42. *dub.*13. *num.*71. Sanchez alijs relatis *lib.*2. *ſum. cap.*42. *num.*25. Bonacina *loco citato num.*25. Ratio ea eſt: quia hæc interrogatio non videtur notabile ſignum beneuolentiæ, & amicitiæ cum dæmone.

Mortale eſſe peccatũ, docet Caſtro Palao.

Cæterum verius exiſtimat Ferdinandus à Caſtro Palao *de Adiuratione diſp.*4. *punct.*4. *num.*8. (per ſe loquendo) quamlibet interrogationem, quæ ad expulſionem non conducit, quamlibetque petitionem vani operis præſtandi, mortale peccatum eſſe: Quia hoc petere non potes imperio, ſed deprecatione. Non enim habes poteſtatem compellendi dæmonem ad hoc præſtandum: Quia non habes poteſtatem naturalem, vt de ſe conſtat. Nulla enim humana poteſtas ei comparari poteſt. Neque etiam habes poteſtatem à Chriſto acceptam: qui ſolùm ad expulſionem, & conculcationem dæmonis eam conceſsit. Ergo non imperio, ſed deprecatione petis; tametſi verbis imperatiuis vtaris. Petere autem deprecando, ipſemet Sanchez docet, ſemper eſſe mortale. Ergo ſemper eſt mortale illa interrogatio, & petitio. Confirmatur: Dæmon nec cogitur interrogationi reſpondere, neque opus illud poſtulatum præſtare; ſed ſponte reſpondet, & poſtulatum præſtat. At cum nihil dæmon ſponte faciat, quod ob eius obſtinationem non ſit ex odio Dei, & ad obſcurandam eius gloriam, & noſtram perditionem procurandam, graue peccatum eſſe videtur, abſque neceſsitate occaſionem dare, hæc peccata tam grauia committendi, quibus dehoneſtatur Deus, & nos offendi poſſumus. Hæc Caſtr. Pal.

QVÆSTIO XVII.

An licitum ſit Exorciſtæ, præcipere dæmoni ſub pœna excommunicationis, vt Energumenum amplius non diuexet.

699 *Illicitum eſt, præcipere dæmoni ſub pœna excommunicationis.*

NOn deſunt Exorciſtæ, qui in ſuis exorciſmarijs talia præcepta formant, paſsimque veluti prælati formidabilẽ totius auctoritatis machinã depromẽtes, excõmunicationis maioris, & minoris latè ſententiæ mucrone dæmonem compellere tentant, vt è corpore Obſeſſi exeat; aut nubes, animalia, bruchos, & id generis irrationalia infectantur, quaſi dæmones, ac illa irrationalia ſint excommunicationis capacia.

Illicitum ergo eſt dæmoni præcipere ſub tali forma: cum dæmon, & irrationalia ſint extra Eccleſiam militantem: *De his, quæ foris ſunt, nihil ad nos, c. Gaudemus. de Diuort. ſeu Conſor.* Blaſphemum inſuper eſt, hanc ſacram Eccleſiæ cenſuram ſic deriſui, & ludibrio habere: non ſecus, ac ſi quis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ iuberet canibus, ne latrarent, & lupis, ne vlularent; aut vulpem abſolueret à rapinis gallinarum, &c. Ita docet Suarez *tom.*5.*par.*3. *diſp.*5.*ſect.*1. Sanchez *lib.*2. *in præcepta Decalogi cap.*42. *num.*32. Baucius *in Miſcellaneis pract. tract.*1. *ibi Quartò potes*. *&* Lupus *Comment. Edicti S. Inquiſ. par.*3.*lib.*22. *diſt.* 4. *art.*1. *diffic.*3. Hęc latiùs vide ſupra num. 284. & ſequentibus.

Ratio eſt manifeſta.

QVÆSTIO XVIII.

An ſit licitum Exorciſtæ dęmoni præcipere: vel irrationabilibus per terminos iudiciarios.

700 *Superſtitioſũ eſt inſtituere litem cũ dęmonibus:*

SOlent nonnulli, vt dæmonem expellant ab aliquo loco: vel ab eius iuriſdictione aliquem Magum, vel Maleficum volentem ſe ad Deum conuertere, eripiant, ac in libertatem aſſerant, litem inſtituere, conſtituere Iudicem, & duos Aduocatos, qui litem conteſtentur, in qua ſeruantur proceſſus ordinarij, & cætera acta iudiciaria perficiuntur, vt infra num. ſequenti. Sic hoc noſtro æuo in varijs

varijs Italiæ Ciuitatibus actum fuisse, à testibus fide dignis audiui. At hoc illicitum esse, ac superstitiosum, ratio dictat. Nam quo iure, aut qua ratione autumant dæmonem compellere, à tali loco exire, ac Magum pœnitentem derelinquere? An humana, vel diuina? Si humana; hallucinantur vtique: quia dæmon, cum sit sapientissimus, & doctrina super omnes homines maximè polleat, Aduocatum, qui partem suam gerit, subtilibus instruet rationibus, & in somnis phantasiæ, imaginatiuæ, ac memoriæ sensitiuæ subtilissima, ac validissima suppeditabit argumenta; immo ipsemet scripturis hoc præstabit, (sicut alicubi præstasse quidam referunt) quibus alter domini loci: vel Magi pœnitentis Aduocatus obrui, necesse sit; Sicque vterque manifesto se periculo exponunt, iste, vt diaboli technis, ac fallacijs confundatur, & confusus nesciat, quid loqui: ille verò auxilium à dæmone fauorem, & obsequium expectandi, ac recipiendi: quod grauissimum superstitionis est peccatum: vt docent D.Th.2.2.q.90. *art.*2. & ibi Caietanus *n.*1. D.Anton.2.*par. tit.*10. *cap.*8. Sylvest. *verb. Adiuratio q.*7. Tabiena *num.*6. Sotus *lib.*8.*de Iust.quæst.*3. *art.*2. Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*4. *de Adiurat.c.*2. *num.*8. *&* 9. Lessius *lib.*9. *de Iust. cap.*42. *dub.*13. *num.*70. *&* 71. Armilla *verb. Adiuratio in fine*, & Sanchez *lib.*2. *in præcepta Decalogi cap.*42.*num.*19.

Siue ratione humana fiat.

Siue auctoritate diuina.

Si verò putant ratione, & auctoritate diuina dæmonem compellere è tali loco discedere, vel Magum pœnitentem in libertatem asserere: tunc, cum hæc potestas competat Exorcistæ à iure diuino, & ipsi communicata sit ab Ecclesia independenter à voluntate dæmoniaca, cur ponere, sub lite, quod certum est? Nonne Ecclesiam maxima afficiunt iniuria? Nam si loquamur de loco à dæmone possesso: cum possessio huiusmodi sæpè fiat, diuina permittente voluntate, ob aliquod dominorum vel incolarum ibi patratum crimen: hortetur Exorcista loci dominos, vel habitatores, vt per pœnitentiam, orationem, & eleemosynam diuinæ iustitiæ vindicanti satisfaciant, ex præcordijs ad Deum confugiant, & totam suam in Deum collocent fiduciam; & confidant, quòd Deus, mediante potestate Ecclesiæ suis ministris communicata, Dæmones vertet in fugam; ideoque talem locum deserent. Nec sub lite ponat Dei, & Ecclesiæ potestatem: quia sic & Deo, & Ecclesiæ maximam infert contumeliam. Si verò loquamur de Mago, aut Malefico ad Ecclesiam confugiente: tunc si credas, hominem viatorem, (etsi diabolo per pacta, ac publicas conuentiones se deuouerit, eique & corpus, & animam tradiderit, promiseritque numquam ad Deum se conuersurum, ac peccatorum suorum acturum pœnitentiam,) adhuc per liberum arbitrium posse dæmoni abrenunciare, ad cor redire, pacta scindere, syngraphum destruere, peccata deflere, ac detestari, à dæmoniaca se eripere potestate, & à Deo peccatorum suorum veniam obtinere, (sicut verè, & infallibiter Deus veris promittit pœnitentibus, Ezech.cap.18. dicens: *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudiciũ & iustitiam: vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor.*) Si credis, inquam, quòd Magus, & Maleficus per actus liberi arbitrij diuina adiutus gratia verè possit pœnitere, & à diaboli tyrannide se subducere, cur vis ponere sub lite, ac dubio, quod certum est, ac de fide tenendum? Dum ergo vis litigare de hoc! quod Catholica docet fides, ostendis te nutare in fide.

Tunc fit præiudicium potestati Ecclesiæ.

Ac libertati arbitrij.

Vide supranum. 287.

§. I.

IDipsum prorsus fatendum de ijs Adiuratoribus, qui vindicant sibi artem quandam, aut potestatem peculiarem, vt à Deo concessam, expellendi, necandique campi bruchos, locustas, cantaros, & alia insecta, atque vermina, quæ fructus, radices, & semina depascuntur, & spem agricolarum deludunt & tales multis in locis, vt refert Delrius *Disquis. Magic. lib.*3. *par.*2. *quæst.*4. *sect.*8. solent à rusticis quotannis magno pretio accersiri. 701

Superstitiosũ est, litem instituere contra irrationalia.

Praxis esse solet huiusmodi:

Impostor iste se iudicem constituit: comparent coram eo duo procuratores: Vnus causam populi agens fungitur vice accusatoris. Alius à Vicario Episcopi, vel Regio officiato loci constitutus vicem subit Rei pro locustis, vel alijs insectis: Litem contestantur, & seruantur processus ordinarij, omnes tricæ, ac moræ, ac dilatorij termini. Tandem in causa concluditur, & bellus Iudex fert sententiam, qua insecta illa, iubet, intra certum dierum spatium terminis illis territorij excedere, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, &c.

Praxis quorũdã oſtenditur

Quis autem est tam ignarus, qui dictam artem non iudicet prorsus illicitam, & superstitiosam? Apertior enim est hic superstitio, quàm vt queat tegi. Quare iuremeritò ab omnibus Doctoribus Sanctis condemnatur: eò quòd lis instituatur contra creaturam irrationalem, quæ quid agatur, nec scit, nec sentit, nec potest intelligere; propterea quis non agnoscat, iniustam esse excommunicationem latam in eas creaturas, quæ nec mortaliter, nec venialiter peccare possunt? Et si lis intentetur aduersus dæmones, à quibus fortasse mouentur, adhuc illicitum est, illos accusare: aut defendere: vt supra latè probauimus *num.*386. *& seq.* Et ita docent Sotus *lib.*5. *de Iustit.quæst.*12.*art.*2.*in fine & lib.*8. *quæst.*3.*a.*3.*in fi.* Nauar.*lib.*5. *Consil.tit. de sent. excommu.in* 1.*edit.toto consil.*5. *in* 2. *toto consil.*2. Ciruelus *de Superst.* 3.*par. cap.*10. Valentia 2.2.*d.*6. *q.*8.*punct.*2. Delrius *Disquisit. Magic. lib.*3.*par.*2. *quæst.*4. *sect.*8. *& in Anacephaleosi monit.*11. Sanchez *lib.*2. *in præcepta Decalogi cap.*42.*num.*39. & Henriquez *lib.*13.*de excomm.cap.*25.*num.*1. *Improbatur Ratione.*

Auctoritate.

QVÆSTIO XIX.

An licitum sit Exorcistæ medicinas corporales obsessis, ac maleficiatis applicare.

AD quæstionem dico, neminem licitè posse, ac sine peccato artem medicam exercere, nisi in ea sit peritus, ac communiter à peritis illius facultatis reputetur idoneus. Qui sic reputari dicitur, si non secundùm propriam voluntatem; sed iuxta artis medicæ scientiam regulatur, attentè, & diligenter considerando, & obseruando: 702

Scientia requisita in perfecto Medico.

Primò in personis complexiones corporum, dispositiones humorum, varietates temporum, discretiones sexuum, ac diuersitatem ætatum: Quia alia medicina danda est debili, alia forti propter constitutionem corporum. Alia cholerico; alia flegmatico; alia sanguineo; alia melancholico propter diuer-

Respectu personarum.

diuersas dispositiones humorum. Alia in hyeme; alia in æstate; alia in vere, alia in autumno propter varietatem temporum. Alia viro; alia mulieri propter diuersitatem sexuum. Alia tandem iuueni; alia seni propter varietates ætatum. Ità Raynerius de Pisis *in Pantheologia de panitentia à cap.29. vsque ad 33.*

Respectu infirmitatum. Secundò in infirmitatibus cõsiderando Diuturnitates; quia quantò morbus est diuturnior, ac prolixior, eò fortiori, ac validiori indiget medicina. Diuersitates, nam simplex morbus medicina simplici, & per contraria est curandus. Contrarietates: contra enim causam infirmitatum calidam, frigida debet esse medicina; & è conuersò; ita quòd semper contraria contrarijs curentur. Quantitates: quia secundùm quantitatem morbi debet esse quantitas medicinæ. Qualitates denique: nam quando morbus causatur ex repletione, cura debet esse per euacuationem; & è contrà quando infirmitas causatur ex inanitione, tunc cura debet esse per restaurationem.

Respectu medicinarum. Tertiò in medicinis attendendo varietatem, nempe quæ medicina sit morbi corporalis ad extra attractiua: quæ immutatiua: quæ digestiua: quæ laxatiua: quæ constrictiua: quæ curatiua: quæ aperitiua: & quæ sanitatis conseruatiua.

Respectu herbarũ medicinalium. Quartò considerando in herbis medicinalibus vires: eorum qualitatem, ac graduum diuersitatem, videlicet quæ medicinalis sit calida: quæ frigida: quæ humida: quæ sicca: & in quo gradu habeat ista: an in primo: vel in secundo: vel in tertio; aut in quarto.

Respectu curarum Quintò denique considerando in curis qualitates & varietates, ac cætera, de quibus latissimè Medici tractant in suis pharmacopæis, ac medicis institutionibus.

Quorum omnium sufficientem debet habere notitiam, qui prætendit licitè, ac tuta conscientia, ægrotis medicinas exhibere corporales: vt docet Syluest. *verb. Medicus quæst.1.*

§. I.

703 *Exorcista ignarus prædictorum illicitè ægrotis corporales medicinas exhibet. Error grauissimus exorcistarũ ostenditur.*

EN modò mi curiosè Exorcista, qui in alienã messem falcem mittere præsumis: tu te ipsum, iudica, an licitè, ac tuta conscientia valeas obsessis, ac maleficiatis medicinas exhibere corporales. Edissere, quis te edocuit, agnoscere corporum constitutiones, dispositiones humorum, & id generis in personis alia necessariò attendenda? Cuius Doctoris præceptis fuisti imbutus ad cognoscendas infirmitatum diuersitates, contrarietates, quantitates, & qualitates? In qua palestra medica secernere didicisti medicinas attractiuas ab immutatiuis digestiuas à curatiuis: laxatiuas à constrictiuis: aperitiuas à conseruatiuis? Quas pharmaceuticas institutiones, pharmacopæas, siue antidotaria peruoluisti, vt herbarum medicinalium vires, qualitatem, ac graduum diuersitatem probaueris? Quanto tempore ægrotorum curis operam nauasti, vt de eorum qualitatibns, ac varietatibus periculum feceris; ægrotisque necessaria ad sanitatem consequendam, ac conseruandam præcepta tradideris? quo Collegio, vel Vniuersitate concessa est tibi medendi facultas? Quid respondes ad hæc? Nescis quid loqui! Nonne vides, dum secundùm tuam voluntatem, non sequendo artis medicinæ regulas, ægrotis medicamina præsumis exhibere corporalia, cæcus es, & dux cæcorum? Cæcus inquam; quia operaris sine lumine rationis; nec artis medicę scientiam, ac præcepta calles. Et licèt videaris in cælum læuam porrigere, astraque indice notare, dum cælestium influxuum, ac rerum medicinalium exploratorem, expertumque te iactitas; te tamen prodis caput asini habentem, quia non capit mens tua res humanas, nec sensus res diuinas; abuterisque ratione ad intelligendum, atque ipso corpore ad operandum. Fis dux cæcorum; nam ægroti, dum ad te confuginnt existimantes, proprijs consulere morbis, cęci sunt, & palpitant in tenebris, fiuntque Corebo stultiores. Nullum enim discrimen ponunt inter album, & nigrum, inter lyncem, & talpam, inter lusciniam, & vpupam, inter sapientem, & ignorantem. Hinc sequitur, *Dum cæcus cæco ducatum præstat, ambo in foueam cadunt:* (vt Iesus Seruator noster admonet Matthæi 15.) Exorcista in foueam lethalis culpæ: Ægroti necis corporeæ.

§. II.

704 EXxorcista in foueam tunc cadit lethalis culpę, cùm ex notabili ignorantia, vel imperitia in tua cura nocet infirmo. Facit enim contra illud: *Non occides de panit. d.1. cap. homicidium.* Vbi teste Augustino lib 19. contra Faustum cap.23. *Aperuit Dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidij genere deputari.* Et secundùm Ricardum tenetur infirmo ad æquiualens, ex quo non potest resarcire principale; immò etiamsi sanitas sequatur, peccat mortaliter, quia exposuit se periculo peccati mortalis, idest operi, vnde sequi potest notabile damnum proximo: ita docet Syluester *ver. Medicus quæst.1.* & Iacobus de Graffijs *lib.2 Decision. aurear. cap.61. num.57.* Nec eum excusat ignorantia iuxta illud Ouidij *Epid.19.*

Exorcista quãdo peccet mortaliter ægrotis medicinas tradẽdo corporales.

Præterite veniam dabit ignorantia culpæ.

Ignorantem se prodit. Neque inuoluntarium detrimentum, quia licèt hoc non intendat, nec velit directè; Voluntariè tamen exponit se ad illud, vnde hoc natum est sequi, vt habetur *15.q.1. cap. meritò & §. obijcitur de Lamech*: quia non sequitur traditiones artis, vt notat Petrus *in auth. Sed hodiè. C. de iudicijs.* Ideò eius imperitia, & ignorantia culpæ annumerantur. *L. si quis fundum. §. Celsus ff. loc. & L. imperitia ff. de reg. iur.* Hoc tamen Panormit. *in cap. ad aures de atat. & qualit.* limitat, quando assumit officium voluntariè. Secus si ex necessitate bona fide fecerit, quod potuit deficientibus Medicis: Ita Syluest. & Iacobus de Graffijs *loco citato*.

Nec ipsum iuuat alia excusatio; nisi quòd medicinę in libris sic ordinatæ inueniuntur. Sed & in hoc suam ipsemet Exorcista prodit ignorantiam, dum medicinas in libris ordinatas legens, documenta præposita pro talium medicamentorum vsu necessaria omittit; legitque antecedens sine consequente, vel consequens sine antecedente; Vel nescit connectere antecedens cum consequente. Vel non nouit distinguere inter propositiones de possibili, & de facto, inter vniuersales, ac particulares, inter indifinitas, & singulares; ideò in penè innumeros incidit errores; ac tam imprudenter circa hoc se gerit, quòd sine aliqua cognitione, an talis persona sit maleficiata, vel aliqua naturali laboret ægritudine, prædictas medicinas, quas descriptas in libris reperit, illis præbet; & quot videt infirmos, tot maleficiatos esse iudicat. Hoc testantur Valerius Polidorus *part.2. Disper. dæmonum cap.9.* Maximilianus ab Eynaten *in Manuale Exorcismorum part. 1. instruct.3.* Hoc illicitum esse, ait Sanchez *lib.2. in præcepta Decalogi cap.42. num.31.* Guilhelmus Philiarcus *de off. Sacerdotis tom.1. par.2. lib.3. cap.11.*

cap. 11. & Hieronymus Menghus *Fuga damonum, cap.* 10.

§. III.

705 *Auarum se ostẽdit*

NEc tantùm ignorantes; sed pecuniæ seruientes, & auaritiæ studentes se ostendunt. Nam instar circulatorum aquas, oleum, & pulueres, alioſque liquores vendunt maleficiatis ad ipsorum maleficiales curandas infirmitates; nihilque honorem Dei, & clericalem dignitatem existimantes, de Exorcistis, qui debent esse, euadunt Simplicistæ, Pseudomedici, & Circulatores, hanc, vel illam herbam contra dæmones quærentes, medicinas, pulueres, & his similia maleficiatis, & à dæmone obsessis absque aliquo consilio Medicorum prębentes, etiam contra præcepta, regulas, & ordines in libris huius artis præscriptos temerariè sibi officium Medicorum vsurpant, vt magis possint augere pecuniam: sic mundum scandalizant, hoc sacrum exercitium deturpant, & reputationem, honoremque à veris auferunt Exorcistis. Ideò iuremeritò dici possunt in foueam cadere lethalis culpæ, præter irregularitatem, quam incurrunt, dum cum ipsis spiritibus immundis quandoque etiam animas quorundam ex ipsis corporibus excutiunt: Ita etiam contra huiusmodi Exorcistas inuehitur, ac de eis conqueritur Menghus *loco citato*.

§. IV.

706 *Ægroti vt cęci in foueã necis corporea tendunt.*

PAri modo Ægroti ab huiusmodi Exorcistis ducti, vt cæci cadunt in foueam necis corporeæ. Experientia enim rerum magistra docet in dies, eorum, qui ab hisce Exorcistis, vel Religiosis, vel etiam mulierculis, alijsq; huiusmodi pseudomedicis alexipharmaca sumpserunt, puta antimonium prępparatum, catapotiam, scammonium, elleborum, colocynthidem, ac cætera huiusmodi medicamina pro sanitate consequenda, plures, festinanter viam vniuersæ carnis esse ingressos. Sic fatetur Zacharia Vicecomes *in Complem. art. Exorcist. loco citato* se vidisse aliquos Exorcistas sine consilio Physicorum medicamina ægrotis exhibentes, eos occidisse. Vnde etiam Alexander Albertinus *in suo Malleo dæmonum in epistola nuncupata, Documentum ad vexatum*, sic eum admonet: *Te hortor, si quis Religiosus tibi vellet corpoream exhibere medicinam, quòd eam omnino respuas, nec vllo modo sumas: quia egò propriis oculis vidi nonnullos iuuenes vespere à quodam Religioso aliqua sumpsisse medicamina qui post sex, vel septem horas vltimum obiere diem, quod mihi maximum fuit scandalum.* Hoc idem eueniſſe in territorio Bergomensi egomet audiui.

Quare, cùm maleficio additur morbus naturalis, siue à causa naturali, siue à dæmone excitatus, infirmus se committat Medico, qui disponat sicut expediens iudicauerit. Et licèt varij Auctores suis exorcismarijs varia corporalia apposuerint medicamina; multas tamen circunstantias addiderunt, quę nec obseruantur, nec intelliguntur à multis.

§. V.

707 *Exorcista, quãuis in arte medicinam* corporeas exhibendi, non incumbere nemo est, qui ambigat. Clericis enim, qui sunt in sacris, vel etiam in minoribus constituti (dum tamen sint sufficienter beneficiati) secundùm Raymtium non licet operari in medicina physica, nisi gratis, pro miserabilibus personis, vel consanguineis; nec tunc vbi posset esse periculum, Quod etiam in clausſtralibus districtiùs est obseruandum, vt habetur in titulo *Ne Clerici, vel Monachi secularibus negotijs se immiscean*t. *ca periti prohibentur corporeas medicinas exhibere*

Hoc idem in Rituali Romano (vbi de forma exorcizandi obsessos agitur) Exorcistis cauetur his verbis: *Caueat proinde Exorcista, ne vllam vmquam medicinam infirmo, vel obsesso prębeat; aut suadeat; sed hanc curam Medicis relinquat.* Huiusmodi Exorcistarum inconuenientia considerans etiam Episcopus Parmensis Anno Domini 1621. teste Bordono *Resolut.* 7. sub pęna suspensionis ipso facto incurrenda præcepit suis subditis Exorcistis, ne auderent vllo modo prębere anthimonium, oleum, aut quoduis genus medicinæ, nisi de consensu Medici.

QVÆSTIO XX.

An sit licitum Exorcistæ, cum ægrotis, obsessis, aut maleficiatis Chirurgi munere fungi.

708 *Varij Exorcistę munus Chirurgi sibi assciscunt.*

HÆc quæstio iuremeritò est examinanda: quia experientia docet in dies plures Exorcistas sæpius hoc sibi vendicare munus.

Alij enim Obsessos, ac Maleficiatos, præcipuè adolescentulas, ac iuuenculas manibus suis tangunt, & partem vexatam palpant, modò vultum, modò pectus: tunc brachia, nunc manus: sæpe collum, sæpe pectus perfricando, donec dæmon ad manum sacerdotalium contactum aufugiat; sic à testibus omni exceptione maioribus audiui, quosdam Exorcistas tales exercuisse functiones, ad quorum contactum, ac perfricationem fingebat dæmon maximam percipere vexationem, sed vtinam per talem actum tam in iuuencula, quàm in Exorcista alteram vexationem, carnalem nempe delectationem non excitasset, ob quam multoties Exorcistæ ad baratrum peccati peruenerunt. *Quorum Alij partẽ vexatam palpant.*

Quis audebit talem exorcizandi modum approbare? Si dæmon compositus esset ex humoribus, ita vt in corporis superficie absconsus staret, posset vtique Exorcista manibus corporis læsas partes contrectare; sed cum dęmon sit spiritus immaterialis, ad quid tangere partem corporis vexatam? Quare iustissimè hosce tactus prohibuit S. Carolus Borromæus *in Synodo* 4. *Prouinciali*. Ideoque Exorcista oculis, & manibus, & in omnibus suis motibus, & actionibus debet esse pudicus, & cautus non solùm propter seipsum; verùm etiam propter Obsessam; & eò magis, quò minùs eius cogitatus agnoscit: tum etiam ne scandalizentur circunstantes. *Hoc prohibitum est à S. Carolo Borromæo.*

§. I.

709 *Alij partes vexatas inungunt. Vsus vnctionum*

ALij vnctionibus, ac lenimentis partes à dęmone vexatas inungunt. Quarum vnctionum vsus licèt sit licitus, & bonus, si rectè exerceatur, vt fecerunt plures Sancti; Veruntamen valde periculosus est. Nam dæmon versipellis, qui pręsentialiter Obsessum, ac Maleficiatum vexat in corpore, torquendo nunc caput, nunc collum; modò bra-

etsi licitus sit, si sæpè coxas, sæpè crura, ac cæteras partes corporis rectè fiat etiam verecundas, ad vnctionem olei, dummodo tamē est periculosus.

brachia, modò pectus: nunc renes, nunc ventrem: vnctio fiat manibus Exorcistæ, illicò aufugit: nec aliter à vexatione cessare vult, quicquid remedij adhibere tentent. Vndè, cum (vt plurimùm) mulieres iuuenculæ, & adolescentulæ pulchræ, ac venustæ huiusmodi vexationibus dæmoniacis afficiantur, tunc dæmon astutissimus data occasione magis, magisque suos tendit laqueos, suaque expandit retia, vt in nassam incautos trahat Exorcistas. Ideoque tales mulierculas vexare incipit in collo; nec cessat à tali vexatione, donec Exorcista suis sacratis manibus oleo sacro collum inungat: tunc dęmon è collo velut fulgur fugit ad pectus, & illud torquet: iterum necesse est, ad dæmonem fugandum, Exorcista manibus suis pectus oleo liniat; sed ecce repente vt ventus validissimus dæmon sub mamilla se abscondit, & vexat, quam denuò oportet, Exorcista manibus tangat, & vngat, deuotè tamen, & honestè. Hinc statim fugit, ac recedens se recipit ad matricem, & eam acriter torquet: tunc Exorcista castitatis amator renuit illas tangere partes; sed clamat adolescentula, ac suppliciter rogat, vt tangat, quia necessitas vrget, citò vngendi, & liniendi, quia dolor nimis cruciat, & vrit, affirmans nullum in tantis pænis aliud sentire leuamen, quàm ex tactu ipsius manuum sacerdotalium. Quare bonus Exorcista charitate ductus, ac pietate impulsus, tangit partes illas verecundas, vngit, & lenit cum maxima tamen verecundia. Sed ecce follicularius dæmon interim, qui adolescentulam torquebat, ex tali manuum contactu magnum ei affert oblectamentum, & dirum, durumque angorem in carnalem mutat ardorem, ac simul in tangente Veneris faces accendens, non cessat, donec ex vnctione eos trahat ad coniunctionem. Quod hoc nostro æuo nonnullis Exorcistis etiam animatum Parochis in quadam Lombardiæ diœcesi nimio suo damno, totius populi scandalo, artis exorcisticæ infamia, & Christianæ Religionis ignominia euenisse, in comperto est; qui etiam pœnas tanto sceleri debitas soluere coacti sunt.

Experiētia docet

§. II.

710 *Alij vtūtur balneis, sed cum magno patientis detrimēto.*

ALij balnea adhibent: alij suffumigia ex sulphure, ex ruta, ex limatura vngulæ asini, ex stercore canis, & alijs huiusmodi; sed vtique cum maximo Obsessi, aut maleficiati detrimento.

Nam qui balneis vtuntur, illa parant ex lixiuio cum cinere oliuarum, & aqua fluminis, in quibus ebulliant ruta sabina, hypericon, artemisia, verbena, palma Christi, & aristolochia rotunda, in quibus iubent totum corpus obsessi, vel maleficiati immergi, & ablui. Sed, si putant his balneis dæmonem fugare, valde hallucinantur: quia nulla res corporalis agere potest in dæmones actione siue physica, ac reali; siue intentionali sensibili, aut phantastica. Immo sæpiùs Obsesso, ac Maleficiato maximo sunt detrimento: cum balnei vsus iuxta Medicorum placita tot exposcat conditiones tum ex parte morbi, & ægrotantis: tum ex parte balnei, & ministrorum, vt difficillium sit, omnes simul conuenire. Quare satius erit Exorcistæ, balnea Medicis relinquere paranda, prout ipsi expediens iudicauerint: vt benè admonet Codroncus *de morbis venefic. lib. 4. cap. 5.*

Qui verò suffumigia adhibent, recipiunt galbanum, sulphur, asam fetidam, aristolochiam, hypericonem, rutham, carnem, vel limaturam vngulæ asini, canis, ac diaboli stercora, vt videre licet in Flagello dæmonum Hieronymi Menghi, & Compendio Artis Exorcisticæ Zachariæ Vicecom. *par. 1.* *Alij suffimigia adhibent de rebus corporalibus;* ex quibus facto fætido suffumigio maleficiati, aut obsessi nares fumigant; vt dęmon tali perculsus odore in fugam versus ab obsessi sesso recedat. Sed quid hisce suffumigijs operantur isti Exorcistæ? Mortuos incensant, & lapides eliciunt. Ipsi enim dæmones de nulla re magis delectantur, quàm de rebus fætidis: vt patet in omnibus eorum apparitionibus corporeis, in quibus semper fætores percipiuntur. Fingit tamen versipellis dæmon, hisce suffumigijs magna se affici molestia, vt ignarus Exorcista diaboli astutiam non præcauens, iterum, & iterum ea repetat, ac replicet; quæ, (cum sint calida, & calidi natura sit ascendere) ad ægroti caput ascendunt, secumque alios vapores adducunt, qui simul illud implentes, in eo grauitatem efficiunt, ac cum maximo ipsius patientis detrimento sua caliditate quandoq; inflammationem progignere, & humores frigidos fundendo epilepsiam, apoplexiam, conuulsionem, & alios graues morbos excitare possunt: vt docet Codroncus *lib. 4. de morbis veneficis cap. 6.* Quare Exorcista à se procul abijciat talium suffumigiorum vsum, ac remedijs spiritualibus, de quibus in toto hoc tractatu peragitur, vtatur, ac pro virili dæmonem in fugam vertat.

Alij suffimigia adhibent de rebus corporalibus; *quæ varias in patiente ęgritudines causant.* *Sunt alij qui.* *Adiuratores Obsessorū, carnifices, ac tortores.*

QVÆSTIO XXI.

An licitum sit Exorcistæ, Energumenum vexare flagellis, & dehonestare opprobrijs, aliaue similia facere.

711 *Aliqui sentiunt licere flagellis vexare Energumenum, si honestè, & moderatè fiat*

BReuiter respondent Petrus Thyreus *de damoniacis cap. 46. num. 31.* Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 42. num. 30.* Bonacina *tom. 2. disp. 4. de Iuram. part. vlt. num. 12.* & Ferdinadus à Castro Palao *de Adiuratione disp. 4. punct. 4. num. 25.* licitum esse, si prudenter, & moderatè fiat, ea, inquam, moderatione, vt potiùs in conculcationem dæmonis, quàm in afflictionem Energumeni cedat. Nam cum illæ actiones ea solùm ratione ad expulsionem dæmonis conducant, quatenus dæmon illis conculcari se sentit, videns ob suam causam Energumenum vilipendi, eiusque corpus malè tractari, (estò grauiter Energumeno molesta non sint) effectum habere possunt.

Verè prædicti Auctores benè locuti sunt, addentes illa verba: *si prudenter, & moderatè fiat, &c.* Sunt enim aliqui Adiuratores, qui non Exorcistæ, sed tortoris sæuitiam exercent, ac crudelitatem, grauiter Energumenum exagitantes flagellis, & alapis, ac pugnis percutientes, bouum neruis, ac fustibus cædentes, longa terræ spatia lingua verrere iubentes; addentesque doloribus dolores, vexationem internam dæmonis, vexatione externa dira, & crudeli, faciunt & prolixiorem, & intolerabiliorem. Heu miseri illi arreptitij, qui talium tortorum discretioni se committunt. Nam grane satis esset, tortorem dæmonem habere internum, absque eo quòd carnificem etiam Adiuratorem haberent externum. Ideò hoc iure meritò damnant plures Auctores: Ita Iacob. Simanc. *de Cathol. instit. tit. 63. num. 32. allegato Bartholomeo Sibilla.* Delrius *lib. 2. Disquisit. Magic. quæst. 30. sect. 3.*

Satius est totaliter predicta relinquere.

Satius ergo erit Exorcistis, omnino se ab huiusmodi pœnis afflictiuis miseris Energumenis infligendis abstinere. Nam cum dæmon sit spiritus incorporeus, non afflictionibus corporeis, sed verbis contumeliosis, & obiurgatorijs est conculcandus; vt latè docetur infra *n.733*. Energumenus verò, ac Maleficiatus verbis blandis suauitate conditis, ac consolatorijs subleuandus, pro sua liberatione in spem erigendus, & excitandus ad fiduciam in Deo collocandam, nec non ad dæmonem detestandum, & conculcandum; vt infra *p.3.* docetur.

QVÆSTIO XXII.

An Exorcista licitè possit fictionibus vti, ad probandum, an aliquis sit verè, vel imaginariè, aut fictè obsessus.

712 *Quidam fictionib. vtuntur ad veros aut fictos obsessos agnoscendos.*

HÆc quæstio mouetur propter eos Exorcistas qui ad probandum, an aliquis sit à dæmone obsessus verè, vel tantùm fictè, aut imaginariè, pro Reliquijs Sanctorum ad illum benedicendum, vtuntur ossibus animalium brutorum, vel hominum mortuorum, qui ab Ecclesia non vt sancti sunt reputati: Vel pro Reliquiario adhibent paruulum horologium: vel quid aliud simile: pro libro exorcismorum libro poetarum, vel fabularum, vel id generis fictiones præstant, attendentes, si dæmon huiusmodi res fictas agnoscat. Nam si persona obsessa ad talium applicationem, nedum vllum sentiat dolorem, aut molestiam; sed potius subrideat, dolum, ac fictionem manifestans, tunc concludunt, eam verè, ac realiter esse à dæmone obsessam. Si verò ad eorum applicationem clamet, ac dicat se nimis aduri, & roget, vt illa auferant, tunc argumentantur, eam non esse verè; sed tantùm fictè, vel imaginariè obsessam.

Hoc illicitũ esse probatur

Veruntamen dicimus, illicitum esse Exorcistæ hisce fictionibus vti. Ratio est: tum quia illicitum est, & inconueniens, ministros Ecclesiasticos in suis functionibus, ac ministerijs ecclesiasticis, fictiones, ac simulationes adhibere: Tum etiam quia dæmon, qui est astutissimus, cùm talia fictitia nouit applicari, potest clamare fingendo se nimis cruciari, & aduri ab huiusmodi rei fictæ applicatione, vt tam Exorcista, quàm parentes personæ obsessæ huiusmodi clamores audientes, ac scientes res illas esse fictitias, ac simulatas, existiment eam non verè, ac realiter; sed duntaxat imaginariè, aut fictè esse obsessam. Sic imposterum remedia sacra totaliter abijciant, nec amplius per exorcismos, ac ministeria ecclesiastica eam à dæmoniacis vexationibus liberari curent. Prorsus ergo fictiones fugiant Exorcistæ, & ad probandum, an aliquis sit verè, vel fictè, aut imaginariè obsessus, seruent documenta, quæ habentur infra *num.* 747.

QVÆSTIO XXIII.

An Obsessi, seu Energumeni, ac Maleficiati per solum dissensum voluntatis possint seipsos à quacumque dæmoniaca vexatione totaliter liberare.

HVnc modum se à dæmone eripiendi per dissensum, tuentur nonnulli moderni Exorcistę Theologi rationibus, & auctoritatibus; simulque experientia suam probant assertionem. Qui modus, cum doctrinæ à me in hoc opusculo allatæ aduersetur, necessariò eò attentiùs, maturiùs, ac diligentiùs est discutiendus, quò magis inusitatus, & tamen à quibusdam viris doctis probatus, & ab aliquibus Exorcistis famosioribus in praxim ductus: & ab eis, vt mirabilis prædicatus. Expendamus ergo huiusce opinionis fundamẽta principalia posita in quodam opusculo manuscripto, cuius exemplar à pluribus Exorcistis cõseruatur; eiusque quidditatem medullitùs inquisiuimus; & vtique inuenimus eam non super stabilem petram doctrinæ euangelicæ; sed super arenam eorum propriæ imaginationis esse fundatam, coloribusque adulterinis duntaxat concinnatam; & latere anguem in herba. 713 *Hoc tuentur aliqui Exorcistæ Theologi Rationibus.*

§. I.

Fundamenta dictæ opinionis.

PRimum fundamẽtum, quod est eorum Achilles, ad quod in omnibus suis resp5sis cõfugiunt, hoc est: In regularibus vexationibus non potest dæmon sine consensu ipsius hominis (saltem interpretatiuo) suggestioni diabolicæ priùs præstito ingredi corpus eius, illudque actualiter vexare. Quia, cum dæmonis potestas per passionem Christi fuerit alligata, immò totaliter ablata: nec Deus præcisè permittat (vt ipsi dicunt) in regularibus vexationibus aliquem vexari, nisi in casibus particularibus, qui per diuinam manifestantur reuelationem, non potest dæmonis potestas relaxari, nisi priùs ipse homo diabolicæ consentiat suggestioni: quod potest esse multipliciter, puta, Vel credendo, dæmonem habere potestatem corpus suum intrandi, illudque vexandi: Vel dæmonem timendo, ita, vt patiens credat, esse periculum maleficiorum: Vel imaginando, se esse maleficiatum, aut obsessum: Vel alteri id generis suggestioni diabolicę consentiẽdo. 714 *Primaria tio sumpta à cõsensu voluntatis.* *Eius confirmatio sumpta Credulitate, Timore, Imaginatione.*

Ab oppositis ergo (aiunt) si ab hisce suggestionibus homo dissentiat, vel credendo, dæmonem aduersus ipsum nihil posse: Vel nullum periculum adesse maleficiorum: Vel imaginando se non esse maleficiatum, aut obsessum: Vel ab alia simili suggestione dissentiendo, dæmon neutiquam poterit eum possidere, aut vexare. Et si corpus suum fuerit ingressus, eò quòd alicui eius consenserit suggestioni, per huiusmodi dissensum illicò exire, ac recedere cogetur: quia sicut posita causa ponitur effectus: ita remota causa remouetur effectus *c. cum cessante de appellat. & L. generaliter. C. de Episc. & Cleric.*

Secundum fundamentum. *Deus fecit hominẽ rectũ & re-*

Secunda ratio sūpta à libertate arbitrij.

& reliquit eum in manu consilij sui. Eccl. cap. 15. hoc est in sua libertate, non solùm quoad operationes animæ; sed etiam corporis, prout anima eo, vt organo vti, necesse habet. Sicut ergo contradicentibus nobis non possunt dæmones animæ nocere, ita nec corpori; aliter fieret præiudicium libero arbitrio; quod non conuenit ordini diuinæ Prouidentiæ: quia cum corpus subdatur imperio voluntatis, (quod est sibi naturale) non potest dæmonis imperio (quod est accidentale) subiacere, si voluntas ipsa contradicat: cum non possit idem corpus simul duplici imperio subiacere, nisi imperia sint subordinata: vel vnum cedat alteri.

Tertiara tio sūpta à proui-dētia naturæ vniuersalis.

Tertium fundamentum. Natura prouidit omnibus creatis necessaria non solùm quoad sufficiētiam victus, & vestitus; sed etiam quoad congruentem defensionem suppositi, vt ab inimicis proprijs præseruetur: Ego sicut alia animalia habent, quo naturaliter possunt se defendere: ita & homo debet habere, quo naturaliter possit dęmonis potestatem impedire, ne sibi noceat. Hoc autem aliud non est, quàm ratio, seu liberum arbitrium.

Nec est dicendum (addunt) quòd remedia dederit spiritualia, quia adhuc sequitur, quòd natura defecerit in necessarijs. Nam cum dęmones pugnent viribus naturæ, nempe intellectu, & voluntate contra hominem, adhoc vt bellum sit iustum, debet esse eiusdem generis armorum; ideoque & homini naturæ viribus, intellectu nempe, & voluntate aduersus dæmonem est pugnandum, aliter Auctor naturæ defeciſſet in necessarijs, quod est inconueniens.

§. II.

Auctoritates, quibus suam probant opinionem.

715 *Auctoritatibus.*

AVctoritatibus insuper suam conantur probare opinionem, adducentes verba D. Petri Chrysologi serm. 16. dicentis: *Dæmones ladere non valent, nisi iussi.* S. Ambrosij in Psalmum 118. *Aduersus diabolum non vocis magnitudine, sed magnitudine cordis vtendum est.* D. Augustini serm. 197. de tempore. *Fratres, quàm stultus est homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluntatem noli coniungere, & ille ad te non præsumet accedere: latrare potest, sollicitare potest, mordere omninò non potest, nisi volentem.* Christus etiam cùm Paralyticum sanauit, priùs consensum ab eo expiscatus est, dicens: *Vis sanus fieri?* Et in sanitatibus conferendis requirebat consensum infirmorum, ergo, &c.

§. III.

Fundamenta prædictæ opinionis destruuntur.

716 *Prima ratio improbatur.*

HÆc sunt profectò huiusce opinionis fulcimenta, hæc sunt illustria, ac valida munimenta, quibus mirabilis apparet. Sed modò ingenioli mei acie ferar ad ea, & fundituis eorum stabilitatem, firmitaremque experiri conabor.

Primum fundamentum, quàm sit infirmum, ac debile, non mediocriter scienti non est ignotum. Supposita enim diuina permissione, qua mediante, absque vlla alia particulari reuelatione, ac manifestatione quodlibet maleficium, ac quæuis à dæmone vexatio fieri solet, vt latè probatum est supra *cap. 2. vbi de diuina permissione*. Dico, diabolum ex vi naturæ suæ, (cum sit spiritus) potestatem habere naturalem super omnia corpora sublunaria, illaque mouere posse motu locali è voto suo sine hominis consensu, imò ipso contradicente: (eò quia, vt docet Augustinus *lib. 83. qq. q. 79. & lib. 3. super Gen. ad lit.* quem sequuntur communiter omnes Theologi, materia corporalium sublunarium obedit Angelis siue bonis, siue malis quoad motum localem;) quo motu etiam actiua passiuis applicando, illam mouere, turbare, & alterare potest, vt lubet, nisi à Deo impediatur per se, vel per Angelos, vt benè probatum est supra *n. 593. & sequentibus.*

Instātia refellitur

Nec obstat, quòd dęmonis potestas religata sit in pœnam peccati sui, & per passionem Christi totaliter ablata: quia non est religata, & ablata pro omnibus absolutè, & efficaciter, aliter dęmones numquam possent alicui nocere, etiamsi illis suum præstaret consensum; sed respectiuè pro illis, qui in potentia, virtute, ac bonitate Dei, vel efficacia Sanctissimi Nominis Iesu suam constituunt fiduciam, in adiutorio Altissimi habitantes: Vel etiam Beatissimæ Virginis Mariæ, ac Sanctorum Angelorum suffragia, ac protectionem implorantes: Vel pro his quoque, quibus Deus ob aliquod bonum publicum, vel priuatum, dęmones nocere non permittit; vt supra docui *n. 530.*

Et quis tam mente captus inuenitur, qui crudelissimum hostem in suo proprio corpore inhabitare, consentire velit, ac crudeles torsiones, ac vexationes, quæ sæpiùs etiam spiritualia impediunt exercitia, voluntariè appetat? Estò multi diabolicis, quæ in peccatum inducunt, consensum præstent suggestionibus: At hæc sub specioso velamine boni sensibus obijciuntur. Sed vexationes diabolicæ nihil boni naturalis, neque apparentis secum admixtum habent. Nemo ergo nisi desperatione ductus: vel aliquo spiritualis desiderij excessu patiendi pro amore Dei: vel pro breui tempore, vt exinde sumatur occasio postea totaliter ab illis se eximendi, consensum præstabit. Immò vexati vellent omnes se eripere à dæmoniacis vexationibus, ideò remedia quærunt. In quo expressè ostendunt, se explicitum habere dissensum, ac nolitionem talium vexationum.

§. IV.

717 *Obiectio eorum.*

SEd dicunt isti Theologi in sua Theorica *quæst. 18. in responsione ad 7.* Vexatos velle quidem omnes liberari, & hac de causa quærere remedia, vt sanentur: quia propriam nolunt vexationem. At quia volunt illam implicitè, ideò non curantur, donec etiam consensus implicitus fuerit reuocatus, atque remotus.

Reprobatio.

Verùm quis non videat hoc nullatenus consistere posse? Nam sicut consensus explicitus, seu volitio explicita alicuius rei includit consensum, seu volitionem implicitam, siue interpretatiuam eiusdem: sic dissensus, seu nolitio explicita includit dissensum, & nolitionem implicitam, seu interpretatiuam respectu eiusdem rei. Modò consensus, & dissensus, seu volitio, & nolitio sunt duo actus positiui voluntatis contrariè oppositi; ita quòd posito vno remouetur reliquum, vt docet Aristot. *Post-prædicam:* quia non possunt stare simul respectu eiusdem, eodem tempore; Ergo si vexatus habet dissensū, seu nolitionē explicitā respectu dæmoniacæ

vexationis, & obsessionis, habet etiam nolitionem implicitam respectu eiusdem: Ergo sicut posita nolitione explicita remouetur, ac destruitur volitio explicita respectu eiusdem: sic etiam posita nolitione implicita, remouetur, ac destruitur volitio implicita: quia non possunt esse simul eodem tempore respectu eiusdem. *Posito enim vno contrariorum remouetur reliquum* ex Aristotele *loco cit.* Si ergo obsessi habent nolitionem explicitam, cum hæc includat nolitionem implicitam, quæ contrariæ opponitur volitioni implicitæ, impossibile est, quòd explicitè vexati nolint suam vexationem, & simul eodem tempore implicitè velint eandem, aliter simul, & semel aliquis obsessus, & vexatus esset obsessus, & non obsessus, vexatus, & non vexatus. Obsessus, & vexatus: quia implicitè vult obsessionem, & vexationem. Non obsessus, nec vexatus: quia explicitè non vult vexationem, & obsessionem. Sicut qui actualiter, & explicitè omnia sua peccata detestatur, non est dicendum, quòd velit ea implicitè, & interpretatiuè, aliter contradictoria simul, & semel verificarentur de eodem, quia simul ea detestaretur, & non detestaretur, quod implicat contradictionem. Falsum est ergo, quòd per consensum interpretatiuum homo velit à dæmone vexari, aut possideri.

§. V.

718 *Ostenditur in dictis eorum contradictio*

EO autem magis conuincuntur, ac suis se confodiunt armis, quò in responsione ad 14. eiusdem quæstionis asserunt: Si vexati formassent verum, & efficacem dissensum, sicut formarunt consensum, dæmon cessaret à vexatione; atque etiam de corpore exiret: quia remota causa, remouetur effectus, Quod fatentur, se multoties expertos esse: Ergo per ipsos, vt dæmon ex corpore expellatur, sufficit minimus obsessi dissensus interpretatiuus. Nam in responsione ad 4.5.6.& 7.arg. & alibi passim in toto illo suo opusculo sæpiùs repetunt, nõ esse credibile, quòd quis explicitè velit, corpus suũ proprium à dæmone inhabitari, & crudeliter vexari; sed credibile est, quòd hoc velit implicitè, & interpretatiuè, in quantum vult id, ex quo sequitur vexatio, nempe prout diabolicæ consentit suggestioni; & ita per minimum consensum interpretatiuum (vt mordicùs suam tueantur opinionem) aiunt, dæmonem corpora ingredi humana, eaque acriter diuexare. Ergo secundùm ipsos, & per minimum dissensum interpretatiuum dæmon ex corpore exire cogetur. Sed per ipsos in responsione ad 7. Vexati omnes habent non tantùm dissensum implicitum, & interpretatiuum; sed explicitum, & efficacem: quia vellent omnes à dæmone liberari, ideò remedia quærunt ad liberationem opportuna; Ergo ex eorum assertione nullus obsessus obsidetur, ac nullus Vexatus vexatur: quia omnes habent dissensum vel explicitum, vel saltem implicitum, & interpretatiuum, quò illicò, ac sine mora à quacumque obsessione, ac vexatione demoniaca liberari, necesse est. Sic superfluus per ipsos est Ordo exorcistatus à Christo institutus, superuacanea Ecclesiæ potestas, inanis in Christi nomine fiducia ad dæmones expellendos ab ipsomet Christo suis fidelibus insinuata, ab Apostolis practicata, & à tot Dei præconibus publicata. En quomodo suis ipsismet rationibus, & argumentis suum coguntur fateri errorem, dum tam apertè in suis dictis sibi contradicũt.

§. VI.

719 *Confirmatio prima impugnatur.*

AD primam confirmationem de credulitate, qua dicunt, hominem consentire dæmoni, vt ingrediatur corpus suum, ac illud vexet, cùm credit dæmonem posse illud possidere, ac vexare: Respondeò non sequi: quia homo credit se posse à dæmone possideri, ac vexari, ergo vult ab eo possideri, & vexari: Ibi enim fit transitus ab actu intellectus ad actum voluntatis, idest à credere ad velle: seu potiùs à timore concepto, dæmonem posse vexare, ad velle ab eo vexari.

Sed dicunt isti in eodem Opusculo q. 22. *Credere* ex D.Thoma 2.2. *est alicui assentire ex præcepto voluntatis*. Assentire verò idem est, quod consentire, & approbare ea, quæ dicuntur, vel fiunt. Dum ergò quis credit, dæmonem posse possidere corpus suum, illudque vexare, consentit ei, & approbat suggestionem, & per consequens dæmon acquirit posse super corpus eius. Verùm si quis apertis oculis intellectualibus veritatis lucem intueatur, erroris quidem tenebras conspicere, ac comprehendere, sibi dabitur. Concedo vtique D.Thomam sapientissimè locutum esse, dicendo: *Credere est alicui assentire ex præcepto voluntatis*, aliter actus fidei non esset meritorius, nisi concurreret voluntas. Veruntamen D.Thomam ab istis Theologis non esse rectè expositum, eiusque doctrinam non benè intellectam asserere non ambigo. Cum enim quis credit, dæmonem posse corpus suum possidere, atque vexare, concurrit voluntas, & suum præbet consensum per actum imperatiuum, vt benè explicat D.Thomas illis verbis: *Ex præcepto voluntatis*: quia voluntas conuertitur super actum intellectus, imperatque intellectui, vt id, quod agnoscit credendum, firmiter, ac sine vlla hæsitatione credat. Modò, dum quis credit dæmonem posse suum corpus possidere, atque vexare, voluntas conuertitur super actum intellectus, eique suum præbet consensum imperando, vt hoc firmiter teneat, nempe in dæmone residere talem possidendi, ac diuexandi potentiam quoad actum primum: Non tamen consentit super actum obsidendi, aut vexandi, seu (vt alijs verbis vtar) super potentiam possidendi, atque vexandi quoad actum secundum, scilicet quòd actu corpus suum sit possessurus, ac vexaturus: cum potiùs contrarium velit. Sicut dum credo, *posse Deum creare mille mundos, & me posse damnari*, concurrit mea voluntas, & consentit prædictis propositionibus, tanquam veris, ac indubitatis, imperatque meo intellectui, vt firmiter illis adhæreat, & sine vlla hæsitatione credat, ita esse, nempe in Deo esse talem creandi potentiam: quia potest quicquid non implicat contradictionem: Et in me talem damnationis possibilitatem: cum adhuc sim in via, nec in gratia confirmatus. Non tamen voluntas mea concurrit super creandi, ac damnandi actum secundum, videlicet, quòd Deus creet, vel sit creaturus mille mundos; neque quòd ego sim damnandus: Immò potiùs opposito adhæret, nempe Deum non alium creaturum mundum, ac me saluandum; diuino fauente auxilio, sperat, & optat. Quamuis ergo voluntas consentiat, dæmonem posse possidere, & vexare corpus meum: non tamen suum præstat consensum super actum possidendi, atque vexandi; nec dæmon acquirit aliquod dominium super illud; quia nemo, nisi sit rationis impos: vel desperatione ductus, vel maximo patiendi pro amore Dei desiderio impulsus, vult à dæmone possideri, atque vexari.

Ad

§. VII.

720 *Cõfirmatio secunda soluitur eodẽ modo.*

AD secundam confirmationem de timore, in qua dicunt; Qui timet periculum maleficiorum, dat consensum dæmoni. Dico, quia hoc probant per supradictam rationem de fide, ideò per eandem soluitur responsionem. Quomodo autem dæmon dicatur corpora ingredi per timorem declaratum est supra *num.* 544.

Cõfirmatio tertia destruitur.

Ad tertiam confirmationem, qua dicunt, per imaginationem præstari consensum; cùm quis imaginatur, se esse maleficiatum, dum illa imaginatio fiat (vt dicunt) per præcedentẽ diabolicam suggestionem, cui voluntas assentiatur; Respondeo, huiusce confirmationis falsitatem satis ex eorumnet assertionibus apparere. Nam secundùm ipsos *in eodem suo Opusculo quæst.* 31. nullam habent dæmones facultatem in corpus nostrum, nec habere possunt vllam actionem in illud, nisi ex præcedente suggestione, ac consensu à nobis illi præstito: quia, vt aiunt, facultas naturalis dæmonum aduersus nos eis per passionem Christi est ablata. At quis non videat, ad hoc vt dæmones aliquid nobis suggerant, oportere, vt rerum species sensibus affingant exterioribus, obtrudant eis spectra, & imagines; deinde receptas in exteriori sensu ad interiorem reducant: vel noua excitent spectra, obijciantque in phantasmate, quo tanquam speculo talium rerum similitudines repræsententur; easque componant, vel diuidant; sic compositas, vel diuisas imaginationi proponendo: vel iam per naturam formatas phantasiæ sub aliquo ordine obijciendo? Sed quis talem dedit dæmoni operandi in corpore facultatem? Non à diuina accepit permissione; quia secundùm ipsos Deus non permittit dæmonem aliquid in nobis posse, nisi in casibus particularibus, qui per diuinam manifestantur reuelationem. Non à se ipso: quia ei potestas operandi in hominem per passionem Christi est ablata. Respondebunt ergò, habere talem facultatem ex præcedenti suggestione, & consensu; ergò non potest dæmon mouere phantasiam, vel imaginationem, eique aliquid suggerere sine præcedenti suggestione. Et tunc de illa est quærendum: quomodo potuit dæmon operari in corpore, ac suggerere, si nullam habet facultatem operandi in eo sine præcedenti suggestione? Sic debet dari processus in infinitum: vel tandem est deueniendum ad vnam suggestionem primam factam sine alia præcedenti suggestione, in qua dæmon potuerit, & de facto operatus sit in corpore sine alia præcedenti suggestione, ac consensu; ac concedendum, dæmonem posse operari in corpore humano, illud mouendo, alterando, obsidendo, atque vexando sine ipsius hominis cõsensu præcedenti, prout sibi à Deo est permissum; quod est contra prædictum eorum fundamentum. Idemque asserendum de somnijs à dæmone excitatis, in quibus in vigilia nullus præcesserit consensus. Sic de illis, qui diu fuerunt maleficijs affecti, vel à dæmone obsessi, ipsis hoc ignorantibus, nec vnquam de maleficijs, aut dæmoniaca obsessione cogitantibus, existimantibus morbum esse à causa naturali inductum; & per consequens non est dicendum eos priùs aliquem præstitisse consensum: quia consensus quoquomodo accipiatur, cum sit actus voluntatis, non fertur nisi in præcognitum. Quomodo autem possit dæmon dici per imaginationem ingredi corpora humana, declaratum est supra *numer.* 547.

§. VIII.

721 *Secunda ratio principalis refellitur.*

SEcundum fundamentum, in quo dicunt: Deum fecisse hominem rectum, eumque reliquisse in manu consilij sui (hoc est in sua libertate) &c. non minùs primo mancum est, ac defectiuum. Concedo namque hominem plenum habere dominium super corpus suum quoad ea, quæ cadunt sub imperio voluntatis. Sed quia non omnia, quæ sunt in corpore humano, possunt imperari à voluntate; ideò respectu eorum non potest dici homo perfectum habere dominium: vt sunt potentiæ vegetatiuæ, & etiam sensitiuæ interiores quoad aliquas functiones. Non enim potest voluntas imperare nutritiuæ, ne post cibum sumptum hutriat corpus: vel augmentatiuæ, ne augeat: Vel mulier accepto in matrice semine virili, ne fiat conceptus fœtus: Vel memoriæ, vt illicò scientias, aut alia præterita reminiscatur: vel ne obliuiscatur eorum, quæ percepit: Vel phantasiæ, ne componat, vel diuidat; licèt possit aliqualiter eas à suis functionibus distrahere per intensam alterius potentiæ ex his, quæ sub ipsius cadunt dominium, & imperium applicationem.

Instãtia reijcitur

Nec officit id, quod asserunt; has potentias esse sub dominio liberi arbitrij de vero, & pleno iure, sicut animalia agri, campi domus, &c. sub potestate domini: quia si hoc esset verum, posset liberum arbitrium è suo corpore expellere malos humores, & noxios, febrim, apoplexiam, paralysim, & alios id generis morbos, sicut dominus agri ab eo potest expellere animalia noxia, potest vendere, vel destruere aurum, equum, domum, &c. quod non potest licitè, ac iustè homo facere respectu suorum corporis membrorum: quia nemo est dominus suorũ membrorum. *L. Liber homo ff. ad L. Aquiliam, & c. contingit. 1. de sent. excommunic.*

Ampliùs si homo plenum haberet dominium sui corporis, sensus numquam posset vllo modo rationi repugnare; nec aliquod minimum rationi contrarium operari; quod expressè diuinę scripturę aduersatur. Nam Paulo Apostolo datus est stimulus carnis Angelus Sathanæ, qui eum colaphizabat: & dicit; se rogasse Deum, vt auferretur ab eo; ergò caro spiritui repugnabat; nec stimulo illi ipse assentiebat, vt potè qui expressè legi mentis aduersabatur: ideòque non sui corporis habuisse dominium dici potest. Quod apertiùs testatum reliquit Roman. 7. *Quod enim operor, ait, non intelligo. Non enim quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio:* & paruum infra subdit: *Non enim quod volo bonum, hoc facio; sed quod nolo malum, hoc ago.* Deinde: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.* Poteratne clariùs Apostolus in humano corpore ostendere contrarietatem, qua caro, & sensus repugnant, ac se opponunt arbitrij libertati, multaque ratione contradicente operantur? Quid ergo si etiam dęmon, qui est spiritualis substantia facilimè se potens obtrudere in corpus, multa operetur in eo, & in sensu, libero arbitrio repugnante, rectàque ratione renuente? Eò magis quòd dominium acceptum à dæmone non est naturale, ac verum, sed tyrannicum, ac falsum, quod facillimè per diuinam virtutem per se, vel mediante potestate Ecclesiastica tollitur, atque destruitur.

Ter-

§. IX.

722 *Tertia ratio principalis improbatur.*

TErtium denique fundamentum, quo asserunt, Naturam prouidisse omnibus creatis necessaria etiam quoad defensionem, quis non videat non benè rationi rectæ se accommodare? Concedo enim naturam prouidisse homini necessaria ad se ipsum naturaliter tuendum contra omnia aduersa, quæ intra naturæ corporeæ, ac sensibilis limites continentur. Nam homo pro statu isto, quia animam habet corpori alligatam, non potest aliquid operari, nisi per sensibilia: nihil intelligere, velle, & amare naturaliter, nisi sub aliqua re sensibili priùs sensibus exterioribus præsentetur: deinde interioribus per species phantasticas; postea per intelligibiles intellectui: & tandem voluntati objiciatur. Modò dæmones, cum sint puri spiritus, non est dicendum, cadere sub sensus, & per consequens posse per sensibilia ab homine cognosci; sed per ea, quę per diuinam habentur reuelationem. Ideò sicut naturę corporeæ limites transcendunt: ita ab eis non se potest homo defendere naturaliter. Quare Auctor naturæ, qui non deficit in necessarijs, sicut ei naturalia dedit auxilia, quibus contra hostes se tueatur naturales: sic supernaturalia illi tradidit adiutoria, nempe Angelos Custodes, qui illum defendant, ac protegant contra spiritus nequitiæ; vt docet per Prophetam Psal. 90. dicentem: *Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* En angelica protectio, quæ inuisibiliter ab inuisibilibus hostibus defendit! Sed quid inde? *Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem.* En victoria ab homine huiusmodi angelico tutamine de hostibus reportata! Dyonis. Carthus. in Ps. 90. Nam per aspidem, basiliscum, leonem, & draconem allegoricè intelliguntur dæmones: quos licèt homo in tentationibus possit ijsdem intellectus, & voluntatis, quibus ipsi pugnant, armis impugnare, eis resistendo per detestationem, ac nolitionem; non tamen eisdem naturaliter in corpore se tueri potest: cum occultè insidias in eo tendat subdolus hostis, quarum prorsus ille est ignarus, nisi per intellectum fide illustratum, & per frequentatos fidei actus eleuatum: ac per voluntatem charitate Dei, & proximi inflammatam elicientem actus spei firmissimæ, ac confidentiæ inhęsitantis in Dei bonitate infinita, ac fidelitate immutabili collocatæ, Beatissimæ Deiparę intercessione, Angelicæ custodiæ tutela, ac Sanctorum suffragantibus meritis ab omni diabolica vexatione, & incursu dæmoniaco se eximat, securumque liberum, & illæsum se præseruet.

§. X.

723 *Sanctorũ auctoritates explicãtur.*

DEnique illas Sanctorum auctoritates à prædictis Theologis relatas dico, intelligendas esse de tentationibus diabolicis, quibus nullus succumbere cogitur, nisi voluntarium eis suum præbeat consensum; vt ex verbis ipsas antecedentibus, & subsequentibus facilè est colligere: non autem de vexationibus corporalibus, quibus, non est necesse, vt homo vexetur, suum præstet consensum.

Ad illud D. Petri Chrysologi. Quòd *dæmones non possunt ladere, nisi iussi*, Dico, quod intelligitur, nisi à Deo permissi: Non enim Christus dæmonibus iussit intrare in porcos, sed permisit, vt latè docet Tostatus *in cap. 8. Matthæi q. 130.* Aliquando tamen nocent etiam iussi, quãdo vult Deus per ipsos dæmones, homines punire propter aliquod graue peccatum ab eis patratum; vt probatum est supra *num. 543.*

Ad id, quod ait D. Ambrosius, quod *magnitudine cordis aduersus dæmonem est pugnandum*. Dico, verum esse, prout voluntas nititur diuina protectione, & elicit actus spei, ac confidentiæ in Deum; non autem prout simpliciter elicit actus naturales.

Auctoritas verò D. Augustini intelligitur de tentationibus ad peccandum, quibus nemo, nisi volens, succumbere potest.

Quod autem dicitur de Christo, qui cùm Paralyticum, Languidum, ac cæteros sanauit infirmos, consensum ab eis requirebat, facili negotio soluitur: Nam aliud est, consensum requiri ad sanitatem obtinendam per remedia opportuna; aliud consensum requiri ad obsessionem, ac vexationę dæmoniacam incurrendam. Primum facillimum est præbere; Huiusmodi enim consensum, ac fiduciam pro sanitate obtinenda de lege ordinaria (vt præuiam dispositionem) requiri in adultis: in ratione verò carentibus supplere Ecclesiam, probauimus supra *n. 499.* & infra latiùs declarabitur *p. 3.* Quod quidem Christus docebat, cùm infirmos à languoribus sanabat dicens: Ioan. c. 5. v. 7. *Vis sanus fieri?* Matt. c. 9. v. 28. *Creditis, quia hoc possum facere vobis?* & similia: quia volebat, vt ægroti remedium quærerent, & se ab eo sanitatem obtenturos sine hæsitatione crederent. Consentire autem dæmoni, vt proprium corpus possideat, ac vexet, hoc est difficillimum, ac rarò euenire solet; ac valde pauci à dæmone vexarentur, si talis consensus esset necessarius, cum omnes naturaliter velint oppositum. Sicut ad se liberandum à dæmonis obsessione, ac vexatione non sufficit dissensus à vexatione, & obsessione; sed insuper remedia requiruntur à Deo nobis tradita, & ordinata, de quibus toto agitur hac disputat. Sic Christus, postquam ægroti consensum præstiterant, vt ab eo sanitatem impetrarent, verbo virtutis suæ eis optatam largiebatur sanitatem, dicens Leproso: Matth. cap. 1. v. 4. *Mundare*: & Languido: Ioan. c. 5. v. 8. *Surge tolle grabatum tuum, & ambula*, cæterisque similia verba. 724

De potestate tamen absoluta potuit, & de facto eiecit dæmones, etiam non requisito consensu ab ipso obsesso. Non enim legitur consensum exquisijsse ab illis Energumenis, qui habitabant in sepulchris. Matthæi 8. & Marci 5. Nec ab illo, de quo dicitur Lucæ 11. *Erat Iesus eijciens dæmonium*. Actuum cap. 16. Nonne etiam Paulus Coloniæ in Macedonia eiecit à Puella spiritum pythonem non solùm absque consensu ipsius; sed etiam eius parentibus contradicentibus: quia exierat spes quæstus eorum, quem eis maximum præstabat diuinando, propter quod simul cum Barnaba eum, vt seditiosum apprehenderunt, ac Magistratibus puniendum obtulerunt?

Quare indubitanter est concludendum, sicut ad obsessiones, ac vexationes dæmoniacas in corpore hominis inducendas ipsius consensus non requitur: sic ad eas tollendas, ac totaliter remouendas ipsius non sufficere dissensum. Quòd si prædicti Theologi Exorcistæ plures à dæmonibus, ac maleficijs se liberasse hoc modo, asseuerent: hoc non per purum Obsessi, aut Maleficiati dissensum, ac nolitionem; sed potiùs per potestatem exorcisticam, remedia diuina, & ecclesiastica eieciisse: vel dæmonem voluntariè exijsse, vt in huiusmodi errorem Ecclesiasticos induceret ministros, facilè est credendum.

QVÆ-

QVÆSTIO XXIV.

An sit necesse, in exitu dęmonis è corpore ei præcipere, vt iuret, se exiturum, nec amplius regressurum.

725 *In exitu dæmonis è corpore non est necesse ei præcipere vt iuret, se exiturum.*

REspondetur negatiuè. Ratio est: tum quia, dæmon est pater mendacij, ideò quamuis iuraret, tamen adhuc iuramentum non seruaret: Tum quia seruare iuramentum dependet à voluntate iurantis; sed exitus diaboli à corpore Obsessi dependet à voluntate Dei, qui virtute sua dæmonem expellit, cùm obsessus perfectam habet fiduciam in Dei bonitate, ac fidelitate eius volentis dæmonem expellere, & expulsio salutaris est animæ suę. Sic etiam dęmonis non regressus non dependet ex vi iuramenti dæmonis; sed ex protectione Dei hominem in se confidentem è diabolicis vexationibus custodientis, ac præseruantis.

QVÆSTIO XV.

An licitum sit, annuere dęmoni offerenti egressum ex homine, si ei permittatur in alium ingredi.

726 *Illicitũ esse, sustinent a liqui, dæmoni permittere vt corpus alterius ingrediatur, nisi quadruplici conditione concurrẽte.*

REspondet Sanchez *lib.2. in præcepta Decalogi cap.42. num.36.* cum Thyræo *de damoniacis cap. vlt. à num.8. & sequentibus*, Carolo Baucio *in Miscellaneis practicis tract.2. ibi petes 7.* regulariter non licere: quia est in proximi damnum: At licitum esse quadruplici concurrente conditione. Prima, vt is, quem dæmon possessurus est, sit pessimus, & eo supplicio dignus. Secunda, vt adiurans habeat imperium in eum, quem dæmoni traditurus est; atque potestatem in ipsum dæmonem, summumque ius ad ipsum expellendum quandocumque libuerit. Tertio, vt adsit boni maioris spes: quia scilicet speratur fore, vt hac ratione proximus iuuetur, qui alijs rationibus iuuari posse non videbatur. Quarta, vt absit voluntas placendi dæmoni; sed id tantùm fiat ad vtendum ipso tanquam lictore, & carnifice. Ratio autem, quare concurrentibus ijs conditionibus licitum esse videatur petitioni dæmonis annuere, ea est, quia rem de se honestam petit, & quæ, secluſa illa occasione, solùm ob bonum proximi præstari poterat. Sed hæ conditiones nullæ sunt, vt mox dicam.

QVÆSTIO XXVI.

An secluſis illis quatuor conditionibus à Sanchez adductis, adhuc liceat petitioni supradicta conniuere.

727 HVic quæstioni videtur respondere affirmatiuè Ferdinandus à Castro Palao *de Adiuratione disp.4. punct.4. vers. Verùm*. Ratio ipsius est: quia ex duobus malis minus est permittendum. Addit- *Secluſis illis quatuor conditionib. adhuc licere, id permittere, putat Castro Palao.*
que consensum illum Exorcistæ non esse cooperationem, aut inductionem ad ingressum; sed solùm illius permissionem, & acceptationem, quæ ob vitationem maioris mali sufficienter videtur honestari. Neque ob id inhonerari exorcismos Ecclesiæ: Non enim negas illis virtutem ad expellendum dæmonem; sed illa concessa, experitis expulsionem impediri ob causam tibi ignotam, & ad vincendam illam difficultatem admittis petitionem dæmonis. Nec dicendum est, dæmonem sponte antiquum domicilium relinquere; sed coactum, exorcismis Ecclesiæ petere loco domicilij relinquendi, vt aliud succedat. Non igitur in acceptatione huius petitionis apparet clara turpitudo, posito, quòd ingressus de nouo petitus minùs nociuus sit, quàm possessio de præsenti habita. Hæc Ferdinandus. *Ratio eius adducitur.*

Veruntamen hæc positio mihi probanda non videtur. Non enim sunt facienda mala, vt eueniant bona. Nec valet ratio de vincenda illa difficultate. Nam cum dæmon à corpore obsessi non viribus humanis, sed virtute diuina fit ab Exorcista, expellendus, non potest aliquod dari impedimentum ex parte dæmonis, quin egredi cogatur, si illa expulsio sit profutura, & adsint cætera requisita, tum ex parte Ministri, tum ex parte ipsius Energumeni; ideò ecclesiasticæ potestati fit iniuria, dum integrum esse censetur, ad hoc vt dæmon faciliùs egrediatur, Exorcistam ei conniuere, vt corpus alterius ingrediatur, quasi Ecclesia sufficientem non habeat potestatem dęmones expellendi, nisi Exorcista eis concedat facultatem corpus alterius ingrediendi. *Refelliture prædicta positio Ferdinandi.*

Nec illæ quatuor conditiones à Sanchez positæ *quæstione præcedenti* alicuius sunt roboris; Nam prima quoad secundam partem cuilibet Exorcistæ prorsus est ignota; non enim potest speciali Dei reuelatione scire, an iste, vel ille maximus peccator tali supplicio dignus sit. Secunda numquam adesse potest: nullus enim purus homo habet tale imperium in alium hominem quantum ad istum effectum: nec absolutum habet dominium in dæmones, nisi hoc habeat ex speciali Dei auxilio, quod non præsumitur in Exorcista. Tertia est friuola: non enim sunt facienda mala, vt eueniant bona. Quarta non sanat malitiam huius actionis. *Conditiones à Sãchez adducta reprobatur*

Non videtur tamen inconueniens, posse Exorcistam dæmones obiurgare obijciendo illis, cur non vexent Magos, ac Maleficos, qui voluntariè animam, & corpus suum illis tradiderunt, dicendo per modum obiurgationis, vt potiùs istos suos assecias, ac mancipia, quàm homines iustos, ac pios vexent, ac castigent; sed iuxta Dei voluntatem; & eo modo, quo permiserit illis Deus.

ARTICVLVS VI.

De Prudentia in rectis semitis eligendis circa adiurationem.

728 *Exorcista considerare debet media necessaria*

VT rectè, ac prudenter se gerat Exorcista in suo ministerio, diligentissimè considerare debet omnia media necessaria ad finem suum consequendum, qui est dæmonem expellere è corpore obsessi, vt ex hoc Deus magis, ac magis laudetur, ac glorificetur, ac splendor Ecclesiæ eius sponsæ magis illucescat,

Primò

ad demonẽ expellendum. Primò ergo ei est attendendum, quid sit Adiuratio: quotuplex sit: & in quo differat à iuramento, & oratione.

Adiuratio quid sit. *Adiuratio*, teste D. Thoma 2.2. quæst. 90. art. 1. *est, aliquam personam imperando, aut obsecrando inducere ad aliquid faciendum, omittendumue inuocatione alicuius rei sacræ:* vt Paulus Roman. C. 12. v. 1. fecit: *Obsecro vos*, ait, *per misericordiam Dei.*

Quotuplex sit. Duplex autem est: quædam deprecatiua, quæ fit deprecando: quædam imperatiua, quæ fit imperando.

Quomodo cõueniat cum iuramento. Conuenit verò adiuratio cum iuramento: quia sicut hoc adhibetur ad veritatis affimatæ confirmationem; aut maiorem permissionis factę firmitatem: ita adiuratio fit, vt postulatio, aut iussio sint efficaciora. Differt verò ab illo, quòd in iuramento adducatur Deus, vt testis veritatis, aut quasi fide iussor promissionis: In adiuratione verò vt obiectum amoris, vel timoris eius, quem adiuramus, vnde eius amore, vel timore ducatur ad rem petitam concedendam: Ita Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 42. num. 1.*

Quomodo differat.

Quomodo differat ab oratione. Differt tandem ab oratione: quia per orationem aliquid à Deo petitur, sed propter Deum; & ita potest id peti à Deo, & tunc coniunguntur adiuratio, & oratio: Aut ab hominibus, & tunc non est ratio aliqua; & aliquando nihil petitur, sed imperatur; Ita Sanchez *loco citato*.

In adiuratione tria concurrunt. Secundò, Exorcista obseruare debet, tria concurrere in adiuratione, nempè adiurantem, adiuratum, & id per quod fit adiuratio.

Adiurãs Adiurans debet esse necessariò res intellectualis, cuius solius est rogare, aut iubere. Potest autẽ adiurare Deus ipse; vt ob nomen suum aliquid præcipiendo. Possunt etiam Angeli, & dæmones: vt Marci cap. 5. dæmon Christum adiurauit: *Adiuro te per Deum, ne me torqueas.*

Res adiurata. Res adiurata debet quoque necessariò esse intellectualis: vt clariùs patet ex dicendis. Possunt autem Deus, Angeli, & Sancti, & dæmones, & quicumque homines adiurari. Quando autem deprecatiuè, & quandò imperatiuè, constabit ex solutione sequentium quæstionum.

Res, per quam fit adiuratio. Res, per quam fit adiuratio, sunt Deus, Angeli, & Sancti, & homines iusti viatores; non autem per creaturas inferiores in natura, aut in statu gratiæ fit adiuratio: Ita optimè docet Suarez *tom. 2. de Religione tract. 4. de Adiuratione cap. 2. & 3. per totum*. Nos autem hanc doctrinam clariùs elucidabimus sequentibus quæstionibus.

QVÆSTIO I.

Quomodo Deus à nobis rectè adiurari possit.

729 *Deus licitè, & rectè à nobis deprecatiuè adiurari potest.* DEus licitè, ac rectè à nobis deprecatiuè adiurari potest; ita quòd eius adiuratio inter partes orationis collocari debet, & obsecratio appellatur. Hæc assertio est D. Thomæ *quæst. 83. art. 17. ad 1. & quæst. 90. art. 1. ad 3.* quem sequitur Suarez *loco citato cap. 1. num. 3.* & Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 42. num. 12.*

Prima pars constat: Quia erga Deum non habet locum adiuratio per modum imperij; Eius enim est imperare, & non imperari: ergò tantùm deprecatiuè adiurari potest.

Altera pars probatur: Sicut enim possumus orare Deum, ac illum deprecari; ita possumus aliquid diuinum illi repræsentare, ob cuius nomen, aut merita nostras orationes exaudiat; vt constat ex Scriptura, in qua legimus Moysen, & alios Prophetas orasse Deum propter semetipsum, & propter Abraham, & alios iustos sibi dilectos; & Ecclesia semper orat per Christum. Hic ergò orandi modus quandam Dei adiurationẽ continet: quia exoratur Deus, & ad impetrandum ab illo interponitur vel ipsemet Deus, vel aliquis nomine eius, qui potentior sit, quàm nos ad impetrandum, vt per eum oratio nostra iuuetur: ratio autem adiurationis in hoc perficitur.

Adiuratio obsecratio quædam est. Hoc autem totum pertinet ad obsecrationem, in qua proponitur Deo ratio aliqua obtinendi aliquid ab ipso: vt cum per Christum, vel per ipsam met Dei bonitatem, ac fidelitatem eius postulamus. Hæc ergò adiuratio obsecratio quædam est; solùmque videntur ratione, & denominatione differre. Nam obsecratio dicitur, quatenus dat vires orationi: adiuratio, quatenus est peculiaris actus reuerentiæ illius personæ, per quam Deus adiuratur: Ita Suarez *de Adiuratione loco citato*.

QVÆSTIO II.

An Beati, & Sancti Angeli licitè possint à nobis adiurari.

730 *Sãcti, & Angeli licitè, ac rectè à nobis adiurantur.* REspondetur, licitè, ac sanctè posse à nobis adiurari, si debito modo fiat. Hoc tradit D. Thom. *2.2.q.90. art. 1.* & est receptum apud omnes. Recte enim Sancti, & Angeli possunt à nobis orari, & consequenter etiam obsecrari; Et ita habet communis vsus Ecclesiæ, & fidelium: nam petimus à Virgine per Filium, & per Natiuitatem, vel Assumptionem; & proportionali modo possumus ab alijs Sanctis petere. Non possumus tamen Sanctos adiurare cum imperio; sed cum reuerentia, & honore humiliter eos precari, non vt auctores bonorum; sed vt intercessores: eodem modo ergo possumus illos adiurare: Ita docet Suarez *loco citato cap. 2. num. 4.*

Probatur vsus Ecclesiæ.

QVÆSTIO III.

An dæmones sanctè, & licitè adiurari possint ab hominibus.

731 *Dæmones sanctè, ac licitè adiurari possũt ab hominib. si debitè fiat. Hoc fides docet.* REspondetur affirmatiuè, si debito modo adiuratio fiat. Conclusio est certa secundùm fidem: nam Ecclesia ab initio consueuit adiurare dæmones; vt testantur Patres, Lactantius *lib. 4. cap. 27.* Tertull. *in Apologet. cap. 32.* Cyprianus *in lib. de Idol. vanit. circa medium, & ad Demetrianum*. Fundatur autem hic vsus in Christi verbis, ac virtute: Dixit enim Marci vlt. *In nomine meo dæmonia ejicient*, & Matthæi 10. Marci 3. Lucæ 9. Dedit discipulis suis potestatem, vt dæmones ejicerent, quam eis concessam declarauit Lucæ 10. *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones.*

Vt autem debitus in adiuratione teneatur modus hæc obseruanda, videntur, vt benè docent Suarez

tom.2. de Religione tract.4. de Adiurat.c. 2. num.6. & 7. & Sanchez *lib.2. in præcepta Decalogi cap.42. num. 15. & 19.*

Exorcista nihil dæmoni præcipiat nisi quæ conducũt ad expulsionem.

Primò requiritur, vt finis adiurationis sit, expellere dæmonem, non verò aliquid ab illo obtinere, vel societatem aliquam cum illo inire: Hoc docuit D. Thom. 2.2.q.90.*art.*2. Et constat primò: quia Christus non dedit Ecclesiæ suæ virtutem, nisi ad fugandos, & coercendos dæmones iuxta illud: *In nomine meo dæmonia eijcient*, & Lucæ 10. cum Apostoli gloriarentur, quòd etiam dæmones sibi subijcerentur, Christus declarauit eis, potestatem ipsis esse datam ad calcandos ipsos, eorumque virtutem, vt nihil nocere nobis possent; ergo non aliter licet nobis adiurare dæmones. Consequentia probatur: tum quia non valemus id facere, nisi per potestatem à Deo concessam; naturaliter enim dæmonibus longè inferiores sumus: tum etiam, quia aliàs periculo exponimur, vt multùm nobis noceant; cum finis adiurationis esse debeat, dæmonis insidias, & artes nocendi fugere, vel fugare.

§. I.

Dæmon est adiurandus, non rogãdo; sed obiurgando & imperando.

732 SEcundò necessarium est, vt non rogando, vel amicè petendo; sed imperando, obiurgando, & cogendo dæmon adiuretur. Hoc enim docuit D. Thom. 2.2.*quæst.*90.*art.*2. Et tam hanc, quàm præcedentem assertionem complexus est D. Augustinus lib.20. de Ciuit. Dei cap.22. dicens: *Vera pietate homines Dei aeream potestatem inimicam, contrariamque pietati exorcizando eijciunt, non placando: omnes tentationes, aduersitatesque eius vincunt orãdo non ipsam, sed suum Deum aduersus ipsam.* Et Tertullianus lib. de Anima c.57. *Spiritualia*, inquit, *nequitiæ non quidem socia conscientia: sed inimica scientia nouimus; nec inuitatoria operatione; sed expugnatoria dominatione tractamus.*

Ex his colligitur primò, nulla ratione esse licitum alicui, dæmones adiurare adiuratione deprecatiua, idest ipsum deprecando dæmonem, vt ob Dei nomen exeat è corpore obsessi: nec etiam imperatiuè, aut deprecatiuè præcipiendo, aut rogando, vt nobis dæmones aliquod obsequium, qualiscumque generis sit illud, aut qualecumque beneficium præstent. Quod docent D.Tho. 2.2.q.90. *a.*2. & ibi Caietan. *a.*1. D.Anton. 2.*p.t.*10. *c.*8. Sylvest. *verbo adiuratio*, q.7. & ibi Ang. *n.* 2. & 4. Tabiena *n.*6. Sotus *lib.*8. *de Iustit. quæst.*3. *art.*2. Suarez *tom.*2. *de Religione lib.*4. *de Adiuratione c.*2. *n.*8. & 9. & Leonard. *l.* 2. *de Iust. c.* 42. *d.*13. *num.*76. & 71. qui latissimè probat ex multis scripturæ, Sanctorumque testimonijs, & rationibus, soluensque contrarias dicit esse de fide. Valentia 2.2. *disp.*6. *quæst.*8. *punct.*2. *quæst.*2. Et Sanchez *lib.*2. *in præcepta Decalogi cap.*42. *numer.*19. omnes prædictos DD. referens. Et contrarium facere est culpa mortalis grauissima: Vt benè docent Caietanus ibi, Sylvest. *ead. quæst* 7. & *q.*5. Tabiena *eod. num.*6. *conclus.* 6. Armilla *verb. Adiuratio in fin.* Nauarrus *summa cap.*11. *Hispane numer.*27. *Latinè num.*28. Et ratio est, cur non imperatiuè: quia Christus non reliquit potestatem Ecclesiæ aduersus dæmones, nisi ad eos arcendos, vel repellendos tanquam hostes, ne nobis nocerent; quod est ab eorum societate recedere. At velle vti eorum ministerio, & obsequio, pertinet ad quoddam pactum, & societatem cum ipsis. Cur autem non etiam deprecatiuè liceat petere, vt exeant à corpore, ex se constat: Quia tunc beneficium ab eis liberaliter conferendum expectatur, quod est quædam pacti, & societatis cum ipsis inchoatio. Item quia quidquid dæmon sua sponte in nos confert, id omne ab hostili eius animo in nos, & in ipsummet Deum proficiscitur; Semper enim eò spectat, vt Dei gloria obscuretur, & nos ipsum offendentes æternam damnationem incurramus: Ita Sanchez *loco citato*.

§. II.

733 COlligitur secundò, in coniuratione, qua dæmones adiurantur, duo principaliter inueniri, Obiurgationem scilicet, & Præceptum. *In Coniu duo sunt Obiurgatio. Præceptũ Obiurgatio describitur.*

Obiurgatio (vt sumitur hìc) *est dæmonis increpatio, ac operationum eius reprehensio, qua eius superbiam coercet, & impedit, ne actu ita Vexatũ, seu Energumenum tentet, vel affligat.* Dum enim ab Exorcista dæmoni crimina ipsius obijciuntur: vt fit in Rituali Romano, in quo Sathanas vocatur *inimicus Dei, hostis humani generis, mortis adinuentor, vitæ raptor, iustitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorum, seductor hominum, incitator inuidiæ, origo auaritiæ, causa discordiæ, spiritus immundus, serpens antiquus, seductor pessimus, plenus omni dolo, & fallacia, draco nequissimus*, &c. facilè desinit vexare Obsessum, ac tentare illum, & ignominia plenus cõfunditur; faciliùsque Exorcistæ obedientiam præstat quia Vexatus faciliùs actus fidei, ac confidentiæ elicit, cùm possidentis dæmonis cessat tentatio; atque vexatio minùs eum affligit. Maximè cùm illi obijcitur sui status origo, rebellio, apostasia à suo Creatore, à paradisi sedibus dejectio; penæ, quas sustinet, nempe diuinæ visionis priuatio, passiones vehementes iræ, odij, tristitiæ, desperationis, & huiusmodi, quibus acriter affligitur; & ignis gehennalis, quem sustinebit in æternum. Quænam autem obiurgationes sint aptiores; & quomodo sint faciendæ, patebit infra *part.*3. *num.* 925.

Alterum, quod principaliter in adiuratione continetur, est præceptum, *quod est ordinatio, seu mandatum, quo diuina virtute efficaciter astringitur dæmon ad Exorcistæ, vt ministro Christi, & Ecclesiæ præstandam obedientiam.* Dico *efficaciter*: quia suppositta dispositione necessaria in patiente, dæmones adiurati non possunt non obedire, à diuina virtute compulsi ex promissione facta *Marci vlt.* à Deo in se credentibus: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient*, quando expulsio dæmonis obsessi est profutura. *Præceptũ describitur.*

Præceptum autem, quod iuxta artem exorcisticam dæmonibus fieri potest, est quintuplex, videlicet Commune, probatiuum, lenitiuum, instructiuum, & expulsiuum. De singulis agetur infra *num.*937. & *sequentibus*. *Quotuplex sit.*

QVÆSTIO IV.

An Creaturę irrationales, vt locustę, nubes, sal, aqua, &c. licitè adiurari possint.

734 REspondetur, huiusmodi creaturas secundùm se non posse propriè adiurari: Ita docet D. Tho. 2.2.*quæst.*90.*arr.*3. Sotus *lib.*8. *de Iust.quæst.*3. *a.*3. Suarez *tom.*2. *de Religione lib.*4. *de Adiuratione cap.*2. *num.*12. & Sanchez *lib.*2. *in precepta Decalogi c.*42. *n.*37. Ratio ea est: quia cum adiuratio respectu illius, qui adiuratur, sit quædam obsecratio, petitio, aut imperium, & creaturæ irrationales non sunt capaces talium actionum: quia tam petitio, quàm *Creaturę irrationales secũdùm se nõ possunt propriè adiurari. Ratio dictat.*

præceptum propriè sumptum non percipitur nisi intellectu, & ratione, ergo ex hac parte non possunt creaturę irrationales propriè adiurari. Nō enim hæ creaturæ mouere se valent ex intentione ad nocendum nobis: vt euenit in animalibus irrationalibus: vel in nubibus, tempestatibus, & his similibus.

Vtile est eas adiurare vt monẽtur ab alio.

At integrum est, ea omnia adiurare, quatenus ab alio mouentur. Cum ergo possint, & à Deo, & à dæmone ad id moueri, quando mouentur à Deo, adiuranda sunt deprecãdo Deum, vt id malum auertat; quando verò à dæmone, imperando illi, ne moueat, sed nocere desistat: Ita D. Thom. 2.2. *quæst.90. artic.* 3. ab omnibus receptus. Quare in exorcismis, etsi quãdoque verba adiurationis ad ipsasmet creaturas irrationales dirigantur, vt dicendo: *Exorcizo te creatura salis: coniuro te creatura aquę. coniuro vos nubes, &c.* non est intentio dirigendi ad ipsas, quasi ipsæ adiurationi conniuere debeant, auertendo malum; sed verè adiuratio ad motorem dirigitur, quasi dicatur: *Coniuro vos dæmones, vt ab hoc sale, ab hac aqua recedatis, ne tempestates excitatis, &c.* Ad ipsas autem aliquo modò, dirigitur vtpotè ad illas, in quibus recipitur illa operatio, seu effectus nobis aduersus, quem per adiurationem aduertere conamur: Ita Valent. 2.2. *d.6. q.8. punct.3. ad fin.* Sanchez *loco citato num.*38.

Quomodo.

QVÆSTIO V.

An Adiuratio debeat fieri per Deum solùm, an etiam per creaturas.

735 *Deus adiurari potest per Deum ipsum.*

PRimò dico, Deum adiurari posse per Deum ipsum Nam sæpè obsecratio fit ad Deum per ipsum; vt Daniel cap. 9. *Ne moreris propter temetipsum Deus meus*, & Psalm.24. *Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Deus Saluator meus, &c. Et reminiscere miserationum tuarum Domine, &c.* & infra: *Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo.* Et alij Prophetæ sæpe hoc modo orabant. *Per temetipsum fac hoc Deus.* illa autem verba habent vim, & formam adiurationis. Item rectè à Deo petimus propter ipsius infinitam bonitatem, clementiam, pietatem, ac misericordiam: Sæpe per fidelitatem, & veritatem eius vim faciendo in promissis eius, quæ eius fidelitate innituntur, vt ferè in omnibus illis actibus confidentiæ erga Deum posui *par.3.*

§. I.

736 *Deus adiurari potest per Christũ.*

SEcundò dico, Deum adiurari posse per Christum. Constat ex illis Ecclesiæ precationibus, *Per admirabilem ascensionem tuam, &c.* in quibus censetur adiuratio contineri; quæ potest dupliciter intelligi. Vno modo, vt deprecatio sit ad Deum vt Deus est; sed ratio obsecrãdi sumatur à mysterijs factis circa Christũ, vt hominem: sic adiuratur Deus, vt Deus, per opera humanitatis, seu opera in humanitate, vel per humanitatem facta: sic adiuratur Deus per aliquid creatum. Alio modo potest intelligi, vt tota petitio, & obsecratio immediatè referatur ad Christum hominem, vt homo est; & sic adiuratur (propriè loquendo) Christus ipse propter seipsum, repræsentando illi aliquam rationem largiendi, quod postulatur, ex ipsomet sumptam, eo modo, quo dicebamus Deum per semetipsum adiurari: Ita Suarez *loco citato cap.3. num.* 4.

§. II.

737 *Deus adiurari potest per Angelos, & Sãctos regnãtes in Cælo, Etiã per Viatores, qui iusti reputantur.*

TErtiò dico, Deum adiurari posse per Angelos beatos, & sanctos non solùm iam cum Christo regnantes; sed etiam per Viatores, qui iusti reputantur, & per eorũ merita, vel intercessiones. Ratio est; quia Deus sæpe vult per huiusmodi rationes beneficium concedere, & non aliter. Non quia (cùm in tempore adiuratur) incipiat ab illis moueri; sed quia ab æterno sæpe statuit dare intuitu illorum, & non aliter; ideòque etiam voluit à nobis sic obsecrari. Præterea quia inter viuentes iustos voluit Deus esse communicationem aliquam in bonis operibus, ac meritis, & vni solet benefacere propter alios: ideò etiam potest per Viatores iustos adiurari vel in communi (si oratio sit publica, quomodo Ecclesia sæpe Deum adiurat propter omnes Sanctos: vel propter iustos in communi, & in confuso): Vel in oratione priuata propter talem personam, quam orans existimat esse sanctam. Sicut enim vnus Viator potest se alterius orationibus commendare: ita potest per ipsum petere, & adiurare Deum: Ita docet Suarez *loco supra citato num.*3. & Sanchez *lib.2. in præcep. Decal. c.42.n.2.*

§. III.

738 *Deus nõ potest adiurari per alias creaturas inferiores. Ratio dictat.*

QVartò dico, Deum non posse adiurari propter alias creaturas inferiores vel in natura, vel in statu gratię: Ratio est: quia nec dignitas talis creaturæ, nec opera aliquid valere possunt apud Deum ad impetrandum aliquid ab ipso. Immò si quis rectè consideret, quando adiuratur Deus per rationem creatam, seu per creaturam aliquam, semper est, in quantùm includit aliquam singularem participationem diuinæ bonitatis, quæ interdum habet adiunctam promissionem; vel saltem respicit maiorem gloriam, & honorem Dei, qui ex tali opere resultare potest. Vnde sicut iuramentum per creaturas resoluitur in Deum earum Auctorem: ita dici potest de adiuratione Dei, quoties fit per commemorationem alicuius effectus creati, ibi inuolui Deum ipsum, vt auctorem eius, qui ratione sui honoris, ac maiestatis; vel verbi, aut misericordiæ ex vno opere suo quasi inducitur ad aliud faciendum: Ita eruditè docet Suarez *loco citato num.*4.

§. IV.

739 *Dæmones per Deum ipsum vel expressè, vel tacitè adiurãdi tũt. Cõstat ex vsu Ecclesiæ.*

QVintò dico, dæmones per Deum ipsum vel expressè, vel tacitè, & non aliter adiurandos esse. Conclusio habetur ex vsu Ecclesiæ; Consueuit enim adiurare dęmonem *per Deum viuum, per Deum verum, per Deum sanctum.* Item per Christum, qui est verus Deus: item per Crucem eius; sed præcipuè per Sanctissimum nomen Iesu: vt ipsemet docuit Marci vlt. dicens: *In nomine meo dæmonia eijcient.* Et licèt in adiuratione per crucem, & nomen eius explicitè non inuocetur Deus ipse; tamẽ implicitè ibi continetur: quia crux est instrumẽtum Diuinitatis, & per habitudinem ad illam habet virtutem contra dæmones: Nomen autem Iesu est nomen salutis, seu Saluatoris, qui est Deus, & homo, immò est nomen, in quo non tantùm dæmones eijciuntur: sed etiam in quo oportet nos saluos fieri, vt docet D. Petrus Act.c.4. Et eodem modo interdum adiurantur dæmones per Sanctos, quos ipsi magis timent, non propter eorum naturalẽ virtutẽ, imò

nec

nec propter gratiam infusam præcisè spectatam, vt habentem sanctificat, & bonum reddit: quia per illam solam virtutem non possunt homines cogere, aut arcere dæmones, nisi Deus Sanctis suis, vel Ecclesiæ suæ peculiarem virtutem ad hoc conferat.

Hac ergo ratione adiuratio dæmonis semper fit per Deum vel in se, vel in Sanctis suis, aut in suis instrumentis inuocatum: quia(vt supra diximus *n.*732. dæmon non adiuratur prece; sed coactione, & imperio,quæ non est in re creata,nisi virtute Dei: quia vt dicitur Iob 41. *Non est potestas super terram, quę comparetur ei*. Imò probabile est, neque Angelos Sanctos posse virtute naturali dęmones cogere saltem comparando maximum ad maximum, & multitudinem ad multitudinem cum proportione: quia plures dæmones (vt creditur) perfectiores sunt in naturalibus aliquibus Aagelis cum dicta proportione loquendo, vt breuiter annuimus supra *num.*595. Ob hanc ergo causam adiuratio dęmonum fieri debet in virtute ipsiusmet Dei, vt recta fide,& efficaciter fiat: Ita eruditè docet Suarez *tom.* 2. *de Religione,lib.*4.*de Adiuratione cap.*3.*num.*7.

QVÆSTIO VI.

Quænam cautelę sint seruandæ ab Exorcista, vt adiuratio suum habeat effectum.

740 *Exorcista vacare debet orationi, & ieiunio*

PRimò Exorcista seipsum maximoperè parare debet per orationem,& ieiunium eo modo,quo docetur infra *par.*2.vbi *de Ægroto orante,& ieiunante*, ac præcipuè captiuando intellectum in obsequiũ primæ veritatis,quæ est sapientia increata,ac voluntate firmiter ei adhærendo, quæ manifestatur in diuinis scripturis, quarum parua sylua supra *n.*661.& *seqq.* fuit proposita,credendo firmiter, ac confidendo, quòd Deus; ratione suæ infinitæ bonitatis, ac fidelitatis infallibilis concurret cum ipso Exorcista, cùm dęmoni præceperit ea, quæ ad eius expulsionem à corporibus obsessis, & à rebus ad homines spectantibus pertinere dignoscuntur, si talis expulsio fuerit salutaris, ac cętera extiterint requisita.

§. I.

741 *Accedere debet ad dęmonẽ expellendum, vt iudex.*

SEcundò post efficaces orationes, & precationes ad Deum effusas, & actus fidei, ac confidentię in Deum efficaciter elicitos, (considerata facultate sibi à Christo, & ab Ecclesia tradita, Beatissimæ Deiparæ, ac Sanctorum patrocinio implorato; obsessoque seù maleficiato circa ea,quę credenda sunt,& adimplenda perfectè instructo, & probato, vt docetur infra *par.*3.) tunc accedat ad suum munus exequendum, non vt miles ad pugnandum contra validissimum hostem, vt communiter loquimur, (hæc enim pugna in oratione debet fieri;) sed vt iudex à Deo, & ab Ecclesia delegatus: Non ad omnia aduersus dæmonem pro voto suo adimplenda, vt supra dictum est; sed tantùm ad illum, vt reum iam per fidem obsessi, vel maleficiati victum, ac conuictum per potestatem Exorcistæ à corpore obsessi,vel maleficiati, & à rebus ad homines spectantibus expellendum.

§. II.

742 *Instruendus ob sessus, vt credat habere potestatem dæmones expellendi.*

TErtiò, Exorcista antequam aliquod aduersus dęmonem formet præceptum, breuiter instruat Energumenum, vt credat, ipsum esse ministrum Dei, & Ecclesiæ, & habere à Deo, & ab Ecclesia, & à rebus ad homines spectantibus: Moneatque vt exorcistæ attendat instructionibus, ac præceptis ab ipso Exorcista dęmoni faciędis,aliter diabolus difficulter obedient Exorcistæ: Nam dæmones operantur in corpore patientis magis, vel minùs iuxta imperfectionem fidei, ac confidentiæ in Deum maiorem, vel minorem ipsius patientis. Si obsessus accedat ad Exorcistam cum fide inhæsitante, quòd à Deo, mediante præcepto ab Exorcista dæmoni faciendo,sit liberandus, iste facillimè liberabitur, & dæmon Exorcistæ obediet iuxta fidem ipsius. Si autem accedat ad Exorcistam cum fide hæsitante, dæmon nisi cum difficultate obediet Exorcistæ. Vnde aliquando euenit mihi, quòd, dum ad me accessissent aliqui Maleficiati maximam habentes fidem, quòd à maleficio liberarentur, vt cognoscerem, an verè à dæmone essent vexati, aut maleficio affecti, dæmoni præcepi latino idiomate, vt coram me illicò in eos aliquam leuem efficeret vexationem; sed totum oppositum euenit: Nam ad illud præceptum, dæmon sine mora maleficium abstulit, & à maleficiatis aufugit, ipsique maleficiati pristinæ restituti sunt sanitati. Mihi autem ab eis sciscitanti, quid per illa verba, quæ enunciaueram, intellexissent, & credidissent. Responderunt, se credidisse, quòd dæmoni præcepissem, vt recederet ab eis, nec amplius eos diuexaret. Quare vtile erit, vt priùs explicetur vexato præceptum,antequam fiat, vt magis ac magis in eo fides augeatur, sic magis, magisque dęmonis potestas diminuatur: vt docet S.Cyprianus *tract.* 4. *de Idolor. vanit.* dicens: *Dæmones vel exiliunt statim: vel euanescunt gradatim, prout fides patientis adiuuat: aut gratia curantis aspirat*.

§. III.

743 *Præcepta fieri possunt vulgari idiomate. Quare.*

QVartò, etsi decentius sit formare præcepta latino idiomate propter ipsius grauitatem, & elegantiam; attamen si patiens illud non intelligat, melius erit ea proferre in lingua materna patientis. Cum enim ex præcipuo fundamento huius artis difficulter possit dęmon ad aliquid compelli, non existente in patiente dispositione, sequitur, quòd si ipse patiens præceptum non intelligat, non poterit ad ipsum ita benè esse dispositum,& per cõsequens diabolus non ità facilè obediet Exorcistæ, maximè in his,quæ spectant ad eius expulsionem.

§. IV.

745 *Præcepta non fiant si patiens sit aliqua passione turbatus*

QVintò, cùm aliquid dęmoni est pręcipiendum, attendat Exorcista, quòd vexatus non sit aliqua passione perturbatus: quia tunc mens Energumeni attendens suggestioni dæmonis, non est ita benè disposita per fidem, ac confidentiam in Deo, ac in potestate exorcistica; sicq; diabolus Exorcistæ præceptis difficulter præstabit obedientiam. Idcircò priùs, (si opus sit) seorsum patientem interroget: an aliqua passione, ac tribulatione sit turbatus; vultum eius consideret,an sit hilaris, vel mestus, quod facile ex oculis cognoscet. Nec ad vltimum

dæmonem expellendi præceptũ deueniat, nisi prius ille ad quietem, & attentionem, & fiduciam perfectam reducatur.

§. V.

745 *Non permittatur dæmon diu obsessum vexare.*

SExtò, quando Exorcista, ad dignoscendum, an vexatio patientis sit à dæmone, vel à causa aliqua proueniat naturali: vel etiam ad instruendum in fide obsessum, vel maleficiatum, (si ita sit) vult dæmoni aliquod facere præceptum, puta vt aliquam ex solitis leuem in Patiente causet vexationem, dæmonem diu illum vexare non permittat; sed citò ei præcipiat, vt patienti grauamen, seu molestiam inferre prætermittat.

Nec vsũ sensuum impedire

Si verò dæmon Energumenum actu vexet, eumque ab vsu sensuum alienet, illicò Exorcista magna fide suffultus in nomine Iesu dæmoni præcipiat, vt Energumenum diuexare cesset, nec sensuum vsum impediat, vt necessarias de fide instructiones deotè, & attentè percipere valeat. Et si opus sit, obiurgationes adhibeat inferiùs positas *num.936.* vt dæmonis audaciam faciliùs confringere valeat, ac ipsius contumaciam refrenare.

§. VI.

746 *Silentiũ dæmoni imponatur.*

SEptimò, si dæmon per os Energumeni loqui præsumat, Exorcista silentium illi imponat exemplo Christi Lucæ 4. qui dæmoni dicenti: *Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene venisti perdere nos? Scio te, quòd Sanctus es Dei,* silentium impossuit, licèt veritatem fateretur. *Et increpauit illum Iesus dicens: Obmutesce, & exi ab eo.* Vnde Marci 1. & Lucæ 4. habetur, quòd *non sinebat ea loqui.*

Potest quãdoq; interrogari de tempore ingressus.

Potest tamen quandoque Exorcista dæmones interrogare, quo tempore in corpus obsessi sunt ingressi, vt ex hoc agnoscat: an cruciatus à Patiente tolerati à causa naturali, vel præternaturali fuerint excitati: vt egomet cum illo dæmone feci, à quo vexatus fuerat homo ille, de quo supra *num.345.* Quod aliàs etiam cum alijs præstiti dæmonibus, antequàm illos in virtute Dei ab obsessis corporibus expellerem; vt scirem, quomodo, & quando ingressi essent in corpora illa, vt sic etiam Energumenis illis ad se ipsos imposterum à dæmonibus cauendum, ac præseruandum remedia traderem opportuna.

Priùs interrogãdi sunt parentes sicut & ipse obsessus

Veruntamen priùs interrogandi sunt ipsius obsessi parentes; deinde ipse obsessus dæmoni in nomine Iesu præcipiendo, ne internis, vel externis Energumeni sensibus impedimenta ingerat. Sic Christus Marci 9. cum sibi filius quidam habens spiritum mutum fuisset adductus, interrogauit Patrem eius dicens: *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit?* At ille ait: *Ab infantia.* Vbi D. Petrus Chrysolog. serm. 51. de Dæmoniaco ait: *Reuoluit infantiam Christus, vt tanti malitia causa non tangat sobolem, sed parentem.*

§. VII.

747 *Quinam sint obsessi fictè, & imaginariè.*

OCtauò, si Exorcista, personam, quæ tanquam obsessa ad eum confugit, vt exorcizetur, non esse verè, ac realiter; sed tantùm imaginariè, aut fictè obsessam vereatur, in eam exorcizando cautelam mox infra ponendam adhibebit.

Sunt enim aliqui, qui non verè, sed duntaxat secùm suam imaginationem sunt obsessi: vt aliquando in mulieribus menstruorum defectum patientibus accidit, de quibus supra *num.547.* Alij sunt, qui se à dæmone obsessos, sed ob diuersos fines effingunt. Nam aliqui, vt astantium viscera ad pietatem commouentes, eleemosynis eorum suam propriam subleuent paupertatem: Quidam, vt ab aliqua se oppressione, vel afflictione diripiant: vt mulieres iuuenculæ, quę quandoque senibus nuptę maritis, cum ob nimiam zelotipiam quasi captiuæ teneantur; vt aliquali valeant perfrui libertate, se à dæmone obsessas testantur, die, noctuq; clamant, variasque præstant insanias, vt maritus modò hùc, modò illùc: nunc ad istum, nunc ad illum Exorcistam eas ducere compellatur. Alij se dęmoniacos simulant, vt ecclesiasticos ritus contemnant, Exorcistas subsannent, eorum artem Exorcisticam infament, obsessosque veros, ac maleficio affectos à remedia sacra ab Ecclesiasticis ministris quærendo, & adhibendo auertant. Hoc præstant aliqui Magi, Malefici, ac Sagæ, sicut experientia pluries comprobaui: Fingunt enim se à dæmone obsessos; vnà cum alijs, (& fortasse eorum opere) maleficio affectis, aut obsessis ad Exorcistas accedunt: astant, dum alij exorcizantur, laudantque, ac magnificant opera Exorcistæ, dicuntque se maximam habere fidem, quòd procul dubio à quacumque dæmoniaca liberabuntur vexatione, genuflexi ante Exorcistam ei membra corporis indicant, in quibus affligi se à dęmone dicunt: Exorcista, (si cautus non est) more solito dæmoni, vt è corpore exeat, nec amplius illos vexet præcepta imponit; sed ipsi omnibus audientibus, ex eius præceptis, & exorcismis nullum sentire leuamen, nec cessare dolores, nec dæmoniacas vexationes remitti, aut diminui, quamuis maximam habeant fiduciam audacter respondent: sic contram Exorcistam murmurantes, eius famæ, honori, & arti detrahentes recedunt, cæteris postea à maleficio liberatis, & à dæmone ereptis, dicentes: *Heu quàm stulti nos sumus, hisce credere impostoribus, & incantatoribus! Maxima cum fide accessi ad istum Signatorem, nec tamen eius signamenta quicquam mihi profuerunt: sic quoquè de vobis erit: videbitis, quòd breui tempore eisdem vexationibus, ac doloribus eritis affecti.* Hoc autem dicunt, vt illorum fidem diminuant, ac de Dei protectione diffidant: qui si patientes aures illis prębeant, iterum (dæmonis operante virtute) nouis afficiuntur maleficijs: & sic magis Maleficorum, ac Sagarum verbis, quàm Exorcistarum eruditionibus, ac monitis sacris fidem præstantes, (Deo permittente) nouis à dæmone affici vexationibus promerentur.

Experientia comprobatur

Verba obtrectatorum.

§. VIII.

748 *Cautela seruãda cum huiusmodi suspectis*

VT ergò Exorcista istorum obsessorum fictiones agnoscere valeat, eos priùs interroget, in quibus corporis membris vexationes sentire consueuerint; deindè, si vexatus prætensus latini idiomatis sit ignarus, tali idiomate præcepta formet. Si verò gnarus sit, vt præceptum tale minimè intelligat, formet illud voce ita submissa, quòd ipse audire nequeat, præcipiendo dæmoni (si in illo corpore adsit) vt aliquam ex illis, quibus, ait obsessus solere in se affici, causet vexationem, vnam tantùm pręcisè nominando, ptout expediens esse iudicauerit: quòd si dæmon aderit, præceptum quidem intelliget, cui, etsi non facilè obedierit in recedendo à malo, cùm ab obsesso, aut maleficiato præceptum non percipitur; attamen cùm sibi ab Exorcista præcipitur, vt vexet, faciliùs obtemperat præcepto, quamuis illud à patiente non intelligatur. Si ergò verè, ac realiter patiens à dæmone fuerit

fuerit obsessus, dæmon illum in ea corporis parte vexabit, quam vexandam ab Exorcista per præceptum fuerit ei imperatum; & tunc patientem, quid sentiat in corpore suo interrogare valebit, vt an patientis verba veritati præcepti sint conformia, dignoscat. Si autem patiens non verè, ac realiter; sed tantùm imaginariè, aut fictè obsessus fuerit, cum Exorcistæ præceptum non intellexerit, nec in eo sit vlla vexatio, cum Exorcista ipsum interrogauerit, in qua parte corporis dæmoniacam sentiat vexationem, vnum pro alio respondebit; sicque tolletur larua diabolo, ac omnis dolus aperietur.

§. IX.

749 *Dæmon ab obsesso nõ mo tu corporis, sed actibus fidei ad obediẽtiã est compellendus*

NOnò, cum Exorcista aliquod præceptum dæmoni facit, admoneat obsessum (si adimpleri desideret) quòd nullo corporis motu, aut actu siue interiori, siue exteriori dæmonem ad obedientiam compellere debet; sed potiùs actibus fidei, & confidentiæ in Deum, intelligentiæ, & attentionis ad id, quod præcipitur ab Exorcista. Diabolus enim, cum spiritus sit spiritus, & non aliquo corporis gestu, est compellendus. Et interim obsessus membra corporis sui, ac si sua non essent, relinquere debet, & qualiter diabolus iuxta præceptum ab Exorcista factum operetur in illis obseruare, & de tanta dæmonum subiectione lætari, simulque diuinam maiestatem, ac potentiam, qui nobis tot, tantaque beneficia contulit, collaudare.

§. X.

750 *Experiẽtia in quibus priùs sint facienda.*

DEcimò, quando plures sunt exorcizandi, probationes, & experientiæ, (de quibus infra *part. 3.*) primò in his, qui maiorem possident fidem, ac capacitatem, magis, magisque intentioni Exorcistæ se conformant: sunt faciendę, vt id alij obsessi videntes, fidem in Exorcismo requisitam, ac confidentiam in Deum facilius concipiant. Et interim prudens Exorcista omnium motus, attentionem, ac dispositionem consideret, eosque aliquando interroget; & iuxta ea, quæ proprijs oculis vident, ad actus fidei firmæ, ac inhæsitantis confidentiæ pro sua liberatione eliciendos doceat, ac confirmet.

In hac enim arte plures vexatos simul ad exorcizandum admittimus contra regulas antiquorum Exorcistarum credentium, vnum vexatum impediri per alium; & dæmones se inuicem adiuuare; quod falsum esse experientia ostendit. Immò ex multorum simul obsessorum adiuratione multa bona dimanare probantur. Primum: quia vnico actu eandem doctrinam omnes capere possunt; sicut ab vno Concionatore totus populus edocetur. Secundum: quia plures experientiæ, quæ secundùm diuersitatem patientum fiunt, videntur. Tertium: quia plures dæmonum malitiæ aperiuntur. Quartum: quia magis ostenditur diuina liberalitas, Ecclesiæ splendor enitescit, & Ministrorum eius auctoritas manifestatur. Quintum: quia vexati magis animantur ad resistendum dæmoni, & minori verecundia afficiuntur videntes alios eiusdem conditionis. Sextum: quia dæmones magis confunduntur, dum omnes simul obedire tenentur. Et tandem, quia maius est commodum Exorcistæ, qui vno die decem, aut quindecim, & ampliùs potest liberare vexatos, quos separatim non posset vno mense. Maior etiam apparet modestia, & minus periculum, scandalorum. Præceptum tamen vltimum dæmonum expulsiuum, licèt contra omnes dæmones in varijs corporibus existentes vnicum proferri posset: attamen singulum super singulos obsessos enunciari debet: sicut etiam inuestigatio, & probatio particularis pro vnoquoque distinctè præstanda est: quia sic meliùs per fidem, & confidentiam in Deum vexatus ad suam disponitur liberationem.

§. XI.

751 *Non eodẽ modo cũ omnib. vexatis est proceden dum.*

VNdecimò: quia Vexati non omnes eiusdem sunt conditionis; non eodem modo cum omnibus est procedendum. Quidam enim sunt rudiores, & cum his magna patientia, prudentia, ac dexteritas requiritur, vt doctrinam capiant. Alij sunt timidi, & hi ad curandum sunt difficiilimi; quia difficulter actus fidei firmæ, & inhæsitantis pro sua liberatione elicere queunt. Quidam sunt duri capitis, & proprię ceruicis: & hos facilè diabolus decipit, ne Exorcistæ instructionibus fidem præstent. Quidam sunt verecundi, & sub verecundia diabolus malitiam suam occultat. Alij aliarum sunt conditionum, ac proprietatum. Cum rudibus pedetentim, & paulatim procedendum est. Cũ timidis semper ad eos roborandum, animandum, & confortandum intendendum est. Duris, & in propria sententia obstinatis, debere esse humiles, & in omnibus iudicio Exorcistæ subiacere est ostendendum. Verecundi non in loco publico, aut coram personis, de quibus verecundari possint, sunt exorcizandi: & omnibus accommodare se debet Exorcista.

Locus magis aptus ad exorcizandũ quinã sit

Quoad locum autem, in quo adiurandi sunt obsessi, licèt secundùm regulas antiquorum Exorcistarum sit Ecclesia; nihilominus ad inconuenientia vitanda, quæ sæpiùs ex populi multitudine assistente euenire solent, qui non deuotionis gratia; sed curiositatis causa confluunt, sanum erit consilium, si Exorcista paucis præsentibus, puta consanguineis, domesticis, aut amicis personæ obsessæ, & vno saltem (si possibile sit) Ecclesiastico, aut Religioso, & non coram totius populi multitudine congregata, in aliquo secreto Oratorio; vel etiam ipsius obsessi domo ante imaginem Domini Nostri Iesu Christi, ac Beatissimæ Virginis munere suo fungatur. Idipsum etiam suis subditis suadere videtur Reuerend. P. F. Franciscus à Longobardia Ordinis S. Francisci Minister Generalis: vt habetur apud Peirinum *in Formul. Pralat. litera E.*

Quò verò ad tempus dico, quocumque tempore, & hora quando necessitas vrget, quòd aliquis à dęmone diuexatur. Vadè error est detestabilis, tempore æstiuo, & autumni dum fruges aeri sunt expositę, velle prohibere, vel se abstinere ab adiuuãdis energumenis, & subleuandis à vexatione diabolica. Hoc enim nihil aliud est, quàm dæmonum potestatem magni facere, eorumque tyrannidem expauescere, Deique potentiam nihil facere, ac potestatem Ecclesiæ paruipendere. Dæmones enim sicut & quælibet alia creatura est sub potentia obedientiali ipsius Dei, qui dedit potestatem Ecclesiæ Ministris eum adiurandi per virtutem diuini nominis per modum expulsionis, ad quorum præcepta facta in Nomine Iesu Deus ex vi promissionis factæ Ecclesiæ concurrit, dęmonem expellendo ab hominibus, nec non è rebus ad homines spectantibus: qui enim potest quod maius est, poterit etiam quod minus est; idcirco Exorcistę numquam permittere debent dęmoni, vt pro signo malum aliquod operetur, cum non sint necessaria huiusmodi signa exteriora, vt docui *in meo Manuali Exorcist. part. 3. n. 746.*

n. 746. Sed in nomine Iesu ei præcipere debent, ne amplius illi personę, vel cuicumque alteri, vel rei ad vsum hominis spectanti nocumentum afferat. Prędicta autem opinio erronea communiter publicatur à Maleficis, ac Magis, eorumque fautoribus ipsi enim, cum dæmones eijciunt ab hominibus, hoc non præstant diuina potestate adiuti, ac iurisdictione ecclesiastica suffulti; sed per modum deprecationis ad dęmonem superiorem confugiunt, vt ipse virtute sua naturali dæmonem expellat inferiorem; ipse autem cum sit iniquus, hominisque hostis vniuersalis, non vult eum expellere, nisi alteri illius familiæ malum inferat, vel in tota regione tempestates excitet, quibus sata, segetes, vineas, ac cæteros terræ fructus dissipet, ac perimat. Non sic Exorcistæ ecclesiastici, qui virtute Dei, ac potestate sibi ab eo, & ab Ecclesia tradita operantur, cuius potentię dęmoniaca potestas est subiecta.

§. XII.

752 *Interrogandus obsessus de accidentibus tempore instructionis.*

DVodecimò, in toto illo tempore, in quo explicatur instructio, & fit actus exorcismi, Exorcista sępiùs patientem quid sentiat interroget: & quid audiat: quidue sibi suggerat dęmon: cui rei attendat: quid cogitet: quid denique timeat; vt ex hoc illusiones, & tentationes dæmonum, quæ illo tempore sunt innumerabiles, cognoscantur. Patientem insuper, qualiter se habere debeat tempore illo intermedio, idest inter actum instructionis, & exorcismi edoceat; vt videlicet Sacramenta frequentet; se à peccato abstineat; virtutum actus, humilitatis nempè, patientiæ, charitatis erga Deum, & proximum, conformitatis diuinę voluntati, & huiusmodi exerceat; recordetur eorum, quæ sibi ab Exorcista fuerunt imperata, vt ea opere compleat, præcipuè de contemnendo, ac detestando dæmones, de non timendo illos, de eliciendo sæpiùs fidei, ac confidentiæ in Deum actus, ipsum humiliter, ac deuotè pro sua liberatione deprecando, vt infra *p. 3.* sæpiùs tradetur.

753 *Exorcista sępe sit paratus ad ritè munus suũ obeũdum.*

Ipse verò Exorcista singulis diebus, quibus exorcizare vult patientem, ordinem habendum in tali actu, pura quàm velit tradere instructionem, quam facere experientiam, quid præcipere, quih obseruare priùs præmeditetur: & quicquid est faciendum, prudenter, ac sapienter ordinet, ac disponat, sedulè orationi, ac ieiunio corporali, ac spirituali incumbendo eo modo, quo *parte secunda* docetur; ne ad tantum ministerium obeundum imparatus accedat.

Si verò obsessus, vel maleficio affectus credat voluntatem Dei esse, vt ipse sustineat huiusmodi maleficia tanquam sibi à Deo immissa pro suorum peccatorum remissione, ac maiori meritorum cumulo ideò non esse hanc erutem respuendam, vt fortasse sibi ab aliquo Sacerdote simplici, & ignaro, qui nescit distinguere inter voluntatem Dei permissiuã, & approbatiuam, fuerit insinuatum, tunc non est Exorcistæ elaborandum pro liberatione talis personæ obsessæ, quia oleum, & operam perdet, vt mihi etiam euenit.

Quare ex omnibus in hac prima parte disputatis facilè colligitur, Exorcistam vt rectè, tutò, & efficaciter suum valeat exercere munus, debere esse ordinis exorcistici, vel sacerdotalis: iurisdictionis ordinariæ, aut delegatæ potestate donatum; Scientia præditum, qua maleficiorum causas efficientem, cooperantem, instrumentalem physicam, vel moralem, ac permittentem cognoscat: nec non signa probabilia, & certitudinalia, ex quibus morbos maleficos à naturalibus discernere valeat: ac optimè suam potestatem, & remedia spiritualia, quibus ad dæmones expellendos, & eorum opera destruenda sibi est vtendum noscere debet: Virtutibus fide, scilicet spe, confidentia, charitate erga Deum, & proximum, fortitudine, patientia, perseuerantia, ac prudentia præditum, vt errores vitando, ac semitas rectas eligendo, finem, quem intendit, nempe dęmonum confusionem, & expulsionem, ac tandem Sanctiss. Nominis IESV gloriam, & honorem consequi mereatur.

DISPV-

DISPVTATIONIS QVARTÆ
DE CVRATIONE DIVINA.

PARS SECVNDA.
Ex parte Ægroti.

754 *Ægrotus obsessus figuratus per Ioan. in Patmos relegatum.*

VIDIMVS, quisnam sit Exorcista Medicus spiritualis per similem Filio hominis designatus, cõsequenter de Ægroto obsesso, aut maleficiato; vel etiam morbo naturali detento, aut in quacunque necessitate constituto agere, est consentaneum. Quem possumus asserere a Ioanne aliquo modo repræsentari eo modo, quo S. Augustinus *tr. 49. in Ioannem*, Lazarum hominis in peccato sordescentis typum referre docet. Etenim Ioannes à ministris diaboli persecutionem patitur: quia imperatorio Domitiani mandato in Patmos relegatus ærumnis afficitur: Ægrotus obsessus vexationem sustinet ab ipso dæmone, qui obsidendo, & possidendo interiùs, & exteriùs totum hominem torquet. Ioannes statim ac videt similem Filio hominis, timore corripitur, & cadens ad pedes eius tanquam mortuus iacet: Obsessus, qui absente Exorcista nullum timere videtur, ad eius præsentiam cedit adiuranti, obedit imperãti, voces degeneres emittit insultanti, conculcanti collum præbet, & mortis instar in terra volutari nõ dedignatur. Ioannes erigitur à Filio hominis, qui voce potenti, & contactu dexteræ animum dat pauenti: Obsessus per impositionem manuum, & rerum sacrarum applicationem (diuina operante virtute) roboratur, erigitur, & viuificatur.

Ærũnis affectum

Obsessus debet esse benè dispositus.

Hic autem ægrotus debet esse in seipso debitè præparatus, vt virtute exorcismorum sanitatem consequi possit; cum idem in curatione diuina, ac in naturali contingat: Nam sicut corporum Curatores antequam pharmacis vtantur, solent ægros leuioribus purgationibus primò disponere, & dispositis normam viuẽdi assignare, quam non decet prætergredi, si sanitatem obtinere prætendunt: Ita animarum Medici sollicitè curare debent, vt Arrepritij, ac Maleficiati præter desideriũ, quo flagari debẽt suæ liberationis, & obedientiam, quam in omnibus Exorcistæ exactè præstare, ipsiusque consilium adimplere tenentur, debitam etiam, antequàm exorcizentur, habeant præparationem, vt optatam salutem consequi mereantur.

755 *Dispositio requisita in obsesso est fides theologica, ac fiduciam Deum.*

Quòd si quæras, quænam sit dispositio immediata necessaria ægro ad Exorcistam accedenti, audi Christum illam Matth. 17. breuiter edocentem. Obtulerat Apostolis vnus ex Iudæis filium suum habentem spiritum spumantem, allidentem, stridentem, & arescentem, vt illum expellerent. Quod cum frustra tentassent, ægrum adduxit ad Christum, ac genibus prouolutus ante eum dixit, Matt. 17. v. 15. *Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & malè patitur; nam sæpe cadit in ignem, & crebrò in aquam; & obtuli eum discipulis tuis, & non potuerunt curare eum. Respondens autem Iesus ait: O Generatio incredula, & peruersa, quousque ero vobiscum? vsquequò vos patiar?* quasi diceret: O Generatio sine fide, ac sine confidẽtia; Non enim homo ille firmiter credebat, quòd Iesus posset sanare filium eius: vnde dixit ei: Marci 9. vers. 22. *Si quid potes, adiuua nos misertus nostri.* Non enim dixit; Scio, quòd potes saluare filium meum: Sed *si quid potes*, vbi per illam particulam cõditionalem, *Si*, ostendit, se ignorare, in Christo esse virtutem certam, & infallibilem ad dæmones expellendos. Quare Christus ostendit ei, ac docuit, fidem theologicam, nec non fiduciam inhæsitantem necessariam esse, nedum Obsesso, ac Maleficiato, sed quacumque ægritudine detento, & in quacumque necessitate con-

constituto, (si à Deo liberationem à malo vel quoduis aliud ab eo beneficium animæ salutare infallibiliter obtinere prætendat) qua firmiter, & sine hæsitatione credat, Deum nedùm posse, ac scire; sed velle quodcumque salutare petitur, ratione suæ bonitatis infinitæ, ac fidelitatis immutabilis, infallibiliter largiri tempore opportuno: Ideò dicit: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti:* Quod benè testatur etiam Beda Venerabilis dicens: *Impossibilitas curandi non ad imbecillitatem curantium; sed ad eorum, qui curandi sunt, fidem referenda est.* Apertè S. Cyprianus tract.4. de Idolorum vanitate: *Dæmones vel exiliunt statim: vel euanescunt gradatim, prout fides patientis adiuuat: aut gratia curantis aspirat.* Et Sanctus Athanasius orat.1. contra Arianos: *Omnes*, ait, *qui legitimè in Christum fiduciam habent, pedibus conculcant eum, qui hæc verba dicebat* Isaiæ 14. *In cælum conscendam super astra Dei exaltabo solium meum, &c.* Latissimè de modo omnibus accommodato quodcumque à Deo salutare cupientibus obtinere, actum est supra, vbi *de Fiducia in Deum* collocanda.

Hanc autem fiduciam, quia tunc Apostoli perfectam quoad praxim, & exercitium non habuerunt, ideò dæmonem ab illo iuuene eijcere non potuerunt. Infra n.815. Quare conuenienter Christus posuit secundo loco: *Hoc genus dæmoniorum non eijcitur, nisi per orationem, & ieiunium*; quasi diceret: quia non orastis, nec ieiunastis, illum eijcere non potuistis; vt notat Abulensis *q.* 171. *in cap.*17. *Matthæi*, vt ostenderet, & Exorcistam, & Obsessum orationi, & ieiunio debere esse intentos: cum hæc maximè disponant animos, vt fidei, ac confidentiæ in Deum, qua dæmones expelluntur, ac cætera beneficia à Deo obtinentur, actus facillimè eliciantur. Quare vtrumque Obsesso, ac Maleficiato, seu alia ægritudine detento, & in quacumque necessitate constituto necessarium est, vt ex illa theoria Christi, & practica Ioannis *sequentibus capitibus* demonstrabimus.

CAPVT I.

De Aegroto orante Deum.

Ægroti exercitiũ debet esse oratio, vt maximã in Deum fiduciam eliciat.

756 DIgnum sanè Ioanne exercitium, orationi vacare dum similis Filio hominis sese eius conspectui offert. Nam illam sublimem, & excellentem fuisse, quis dubitat? cum Persona sit dignissima, Ioannes nempe, apostolatu, prophetia, martyrio, doctoratu, virginitate, contemplatione, amore, & gratia insignis. Locus solitarius, Patmos Insula longiùs à tumultuaria hominum habitatione semota. Tempus opportunum, dies Dominica ecclesiastica institutione pietati consecrata. Causa sancta, martyrium, nempe, ac tolerantia persecutionum propter verbum Dei, & testimonium Iesu Christi. Denique modus excellens: *Fui in spiritu*, inquit; Sic enim orat, vt intra se raptus excessum mentis patiatur. Ideò ægroti est suæ obsessi, siue maleficio affecti, siue quocumque morbo detenti, aut in quacumque necessitate constituti, vt maximam valeat assequi fiduciam, qua omnia petita beneficia salutaria à Deo obtinentur, assiduè Deum exorare modo sequentibus articulis explicato.

ARTICVLVS I.

Contemplando Diuinam Prouidentiam.

Ex contemplatione diuinæ prouidentiæ emanat perfecta in Deum fiducia.

QVàm vtillimum sit hic agere de Dei Prouidentia, ex eo colligitur, quòd nemo confidentiam in Deum perfectè assequi possit, nisi qui & Prouidentiam Dei probè cognouerit. An sit Prouidentia, fugimus quærere: nam rectè Clemens Alexandrinus lib.5. Stromat. sub init. *Sunt*, inquit, *quæstiones quædam dignæ, quæ puniantur: cuiusmodi est quærere probationes, An sit Prouidentia; cum sit manifesta Diuina Prouidentia ex aspectu omnium, quæ videntur, effectorum, quæ arte, & sapientia constant.* Est ergo Prouidentia. 757

Prouidentia Dei describitur.

Sed dices quid est Prouidentia? *Est ipsa*, inquit Boethius lib.4. de consolat. philos. prof. 6. paulò à princip. *diuina ratio in summo principe constituta, quæ cuncta disponit.* Optimè de hac re Damascenus lib.2. de fide Orthodoxa cap.29. *Prouidentia*, inquit, *est voluntas Dei; per quam res omnes aptè, congruèque gubernantur.* Rem sic faciliùs intelligemus: Vidit Deus ab æterno, qua ratione quæuis res creata suum finem posset assequi; simul etiam omnia impedimenta vidit, quæ in assequendo fine obitem ponere valebant.

Declarantur.

Deinde hic idem optimus Deus sanctissima sua voluntate ea delegit subministranda auxilia, per quæ omnes homines ad suum finem quàm optimè ducerentur; ideò quamuis Prouidentia Dei consistat in actu intellectus diuini; illum tamen comitatur actus voluntatis, vt benè docet Drexelius *de Conformatione voluntatis lib.*5. *cap.*6 §.1. Hæc verò statim ab Orbis ortu proposuit, & in opus deduxit per immensam suam potentiam: Ita *Diuina Prouidentia*, vt Dorotheus loquitur, *fons est omnium bonorum*. Hanc omnes philosophorum turbæ agnouerunt. Hinc illa: *Deum sequere; Cum Dijs pugnare noli; Id superis cura; Viderit Iupiter: Hoc in genibus Iouis situm;* aliaque talia priscis vsitata. Habet enim Deus prouidentiam omnium omninò rerum creatarum. Res certissima est. Clamat Sapientia Sap.c.6. *Pusillum, & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus. Ita te, ita me, ita singulos curat prouidentissimus Deus, sicut vniuersos*, ait Drexelius loco citato; *neque tantùm quod melius, sed quod optimum est semper & tibi, & mihi, & singulis, & omnibus vult.* Gregorius pulcherrimè lib. 16. moral. cap.5. *Sic*, inquit *intendit omnibus, vt adsit singulis; sic adest singulis; vt simul omnibus numquam desit: sic summa regit, vt ima non deserat; sic imis præsens est, vt à superioribus non recedat. Cura est Deo de omnibus.*

§. I.

Probatur sumpto argumento ab auibus.

HAnc veritatem (Ab auibus sumpto argumento) nobis ingerit Christus Matthæi cap.6. 758 *Respicite*, inquit, *volatilia cæli, quoniam non seminant, neque metunt, neque congregant in horrea, & pater vester cælestis pascit illa: Nonnè vos magis plures estis illis?* Hoc ipsum sæpiùs inculcans hic è cælo Magister: Matt.c.10.v.29. *Nonne*, inquit, *duo passe-*

passeres asse veneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt, & Lucæ c. 12. v. 7. *Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.* In his animantibus, quæ citra omnem sollicitudinem pascuntur, vult sapientissimus Magister, discamus amplitudinem diuinæ Prouidentiæ, in quam recumbamus. *Hanc enim,* ait Drexelius loc. cit. *vt apertissimam faciat, non adducit pastum in deserto Israelem annis quadraginta: non laudat Eliam à coruis nutritum; sed brutas animantes obijcit, sicque non leones, vrsos, elephantes, aut alia id generis grandia animalia, quæ & ipsa diuinitùs pascuntur; sed animalium minima, auiculas, quæ cum cantui ferè vacent, & veluti obiter sumant cibum, maximè à sollicitudine libera videntur. Et homo, qui pluris est innumeris auiculis, Deumque & non Dominum tantum, sed & Patrem agnoscit, sic angatur animo?*

A sollicitudine circa victum, & vestitum

Idipsum inculcat idemmet Seruator noster Lucæ eodem cap. vers. 23. sumpto argumento à sollicitudine pessima circa vestitum, & victum, docetque in alma Dei Prouidentia vnicè confidendum: *Nonnè,* inquit, *anima plus est, quàm esca, & corpus plus quàm vestimentum?* Deinde vers. 28. eiusdem cap. quàm circa flosculos Deus prouidentiam gerat, ostendens: *Considerate,* inquit, *lilia agri quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Si autem fœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quantò magis vos modicæ fidei?* Videte igitur, quàm non solliciti sint agrestes flosculi de suo, quo triumphant vestitu: nam omnem decorem suum vni Deo referunt acceptum, apertè profitentes, se nihil debere humanæ curæ. Vos iam ipsi iudicate, si Deus contemptissimos flores, & vilissimas herbas breui demetendas, & in furnum rapiendas tam pulchrè amicit, vt magnificentissimi Regis Salomonis exquisitus, atque ad miraculum vsque ornatus, ac pretiosus cultus eorum elegantiam neutiquam exæquet, quantò magis vos immortalitati à se conditos vestiet, curabitque necessaria non tegendo tantùm corpus; sed (si opus est) ornando; nec ornando tantùm corpus, sed animam, & corpus à dæmoniacis insultibus liberando, ac protegendo, ab infirmitatibus sanando, ab inimicis tuendo, & in cunctis necessitatibus subleuando? Quod benè testatur Sapiens Siracides Eccliss. c. 34. *Oculi Domini,* inquit, *super timentes eum, protector potentiæ: firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & vmbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem.* Ideò August. in Soliloq. c. 15. *Constanter,* inquit, *Deo crede, eique te totum committe, quantùm potes: ita enim ipse te ad se subleuare non desinet, nihilq; tibi euenire permittet, nisi quod tibi prosit, etiamsi nescias.*

§. II.

759 HÆC ergo diuinæ Prouidentiæ quotidiana contemplatio maximam in nobis erga Deum ingerit fiduciam; altissimam animo pacem conciliat; & omnem hominis voluntatem subijcit diuinæ, idque suaui negotio. Quisquis enim diuinæ prouidentiæ totum se regendum committit, is iam liber ab innumeris molestijs *sedet in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta,* ait Isaias cap. 32. vers. 18. Hinc Allois Abbas (vt refert Dorotheus doctr. 7.) dicere solebat: *Non habebit homo requiem, nisi dixerit in corde suo: Ego, & Deus soli sumus in hoc mundo.* Hoc ipsum Augustinus lib. 3. Confess. cap. 11. *Sic curas, ò Deus, vnumquemque nostrum,* inquit, *tandem si solum cures, & sic omnes tanquam singulos.* Ipsissimum hoc & Gregorius lib. 25. Moral. cap. 19. asserit: *Sic Deus intendit singulis, ac si vacet à cunctis, & sic omnibus simul intendit, ac si vacet à singulis.* Ita mi homo, te curat, ita tibi prouidet Deus, ac si aliud quod curet, prorsus non habeat. Hominum multitudo diuinam prouidentiam non turbat, idem illi vnus, & mille homines. *Quemadmodum,* ait Drexel. de Conform. volunt. lib. 5. c. 6. §. 1. *de Noe cum alijs septem hominibus arca concluso, aut de vnico in Elysijs campis Adamo ei cura fuit: sic de omnibus nunc est. Idcirco huic prouidentissimo curatori suo proborum quiuis dicere poterit illud Cant. c. 2. V. 6. Dilectus meus mihi, & ego illi: Ego Deum, & diuinos nutus sic obseruo, perinde si aliud in Orbe non sit, quod obseruem, aut æstimem; mea vicissim salus sic Deo cura est, tanquam si aliud in Orbe non sit, quod curet, aut cogitet; illi mihi, & ego illi: ille Dominus gubernans me, ego seruulus ad dominicos iussus paratus: nam ita ille pactus est mecum: Cogita tu de me; & ego continenter cogitabo de te: obliuiscere tu tui, & memineris mei, sic ego memor promissi mei vicissim ingem tui curam habebo.*

Hic illud solatij, ac consolationis plenum est: Deus non sic gubernat nos, vt Princeps prouinciam, Rex regnum: Summus Pontifex Christianum orbem, quibus opus est tot aliorum opera; Pontificis curas tot Archiepiscopi, tot Episcopi, tot alij magistratus sacri subleuant: Regibus proreges, Principes, Consiliarij, Senatores sunt, in quos illi suæ gubernationis curas partiuntur: Non ita Deus: ea prouidentia gubernat vniuersos, qua singulos; ita vnumquemque hominum peculiari, sicut omnes generali cura complectitur. *In omni loco* ait, Sapiens Prouerb. c. 15. V. 3. *oculi Domini contemplantur bonos, & malos:* & c. 5. V. 21. *Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus eius considerat:* ac Sap. c. 8. V. 1. *Prouidentia eius attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.*

Deus ea prouidentia gubernat omnes, qua singulos.

Vtinam ergò in singularissimæ huius, planèque paternæ prouidentiæ abyssum liberrimo nos iactu præcipites rueremus. Haud enim dubiè sibi quisquã in hoc omnis plenitudinem boni compromittere posset: ac dictis innixus dauidicis Psal. 39. v. 8. dicere: *Dominus solicitus est mei,* & Ps. 22. v. 1. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.* Nam si animi tranquillitatem diligimus, in Deo confidere debemus, & in eo nostram fiduciam collocare, cuius suffragio à dæmoniacis vexationibus (diuina cooperante virtute) eruemur, ac protegemur; ab imminentibus necessitatibus subleuabimur; omniaquè nobis proficua, & salutaria animæ consequemur.

§. III.

HInc quanta digni sint reprehensione, qui de Deo diffidunt, ac sibi ipsis tantùm fidunt, nemo non videt. Nam Salomon Prouerb. cap. 28. vocat eos stultos: *Qui confidit in corde suo,* inquit, *stultus est: Ne imitaris prudentia tua:* & c. 3. v. 5. *Ne sis sapiens apud temetipsum.* Nimirum prima stultitiæ rudimenta sunt, se sapientem credere. Quis autem ille Phœnix est, qui res suas non æstimet, qui paruipendat, qui non aut vires, aut formam, aut opes, aut eruditionem, aut prudentiam suam subinde blãdis oculis circumspiciat? Sed suo damno. Nam *qui confidit in cogitationibus suis impiè agit.* Prou. c. 12. v. 2. Quapropter Deus, vt à nobis hanc impietatẽ depellat, sæpe nos grauiter punit, aut indociles

760 *Qui de Deo diffidit, ac sibi, stultus est.*

Prouidentia contemplatio animæ quietem affert.

disciplina sua penitus excludit: Sic Gygantem Goliathum tantoperè sibi fidentem, ac iuuenem Dauid contemnentem certissima sua manu quasi fastuosam turrim lapillo vnico deiecit. Sic Holofernes æquè præfidens sibi, tanti non erat Deo, vt viribi dextra caderet, sed de omni illius arrogantia fœmina triumphauit. Sic Regis Assyriorum Nabuchodon osor nimia sua fidentia ipsum in feram mutauit. Sed audi, vt è fera in hominem remigrauit, & Deo, non sibi fidere didicit: Dan. c. 4. v. 31. & 32. *Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum leuaui, & sensus meus redditus est mihi, & Altissimo benedixi, & viuentem in sempiternum laudaui, & glorificaui: quia potestas eius potestas sempiterna, & regnum eius in generatione, & generationem. Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati sunt: iuxta enim voluntatem suam facit tam in virtutibus cæli, quàm in habitatoribus terræ: & non est, qui resistat manui eius, & dicat ei: Quare fecisti?*

Qui ergò per orationem optata beneficia impetrare cupit, non robori suo, non arti, non eloquentiæ, non prudentiæ, non ingenio, non stemmati, non diuitijs, non eruditioni, non sapientiæ fidat, quæ omnia leui flatu corruunt: vt monet Ierem. c. 9. v. 23. sed semper in oculis summam Dei habeat prouidentiã, suamque sæpiùs redarguat de Deo diffidentiam, ac sibi fidentiam: sicut suam correxit August. lib. Soliloq. cap. 15. *Credebam*, inquit, *me sufficere per me, nec perspiciebam, quoniam tu regebas me, donec aliquantulum elongasti à me, & cecidi statim in me, & vidi, & cognoui*: Sic tu quotidiè memoraueris, quòd *cura est Deo de omnibus*, Deoque fideris, ac tibi diffideris, quicquid salutare petieris, impetrabis.

ARTICVLVS II.

Meditando infinitam Dei bonitatem.

761 *A Prouidentia in meditando nõ est separanda Dei bonitas.*

A Diuina Prouidentia infinitam Dei Bonitatem, ac liberalitatem Ægrotus, vel quicumque alius deuotus Orator in orando separare non debet; sed intellectu contemplari, ac toto affectu meditari, ac firmiter, sineque vlla hæsitatione credere, Deum nedum omnipotentem esse: *in cuius ditione cuncta sunt posita*, vt loquitur Mardochæus Hest. c. 13. *cuius, non est, qui possit resistere voluntati*: ac sapientissimum, *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ abscondit*, vt ait Paulus ad Colos. c. 2. v. 3. sed summè bonum; qui ita bonus est, vt ipse solus sit bonus per essentiam: sicut ipsamet Veritas Iesus Christus Dominus noster testatur dicens: *Nemo bonus, nisi vnus Deus*. Marci 10. & Luc. 18. Et 1. Reg. c. 2. *Non est sanctus, vt est Dominus*. quia in ipso, & ab ipso absolutè, & principaliter est omnis bonitas, & sanctitas. Cum enim bonitas, ac sanctitas sit diffusiua sui ipsius iuxta boni naturam à Diuo Dionysio c. 3. *de diu. nomin.* descripti, nec per essentiam possit se diffundere ad extrà, se diffundit per communicationem, varia creaturis (præcipuè rationabilibus) bona communicando spiritualia, ac temporalia, iuxta vniuscuiusque propriam capacitatem, exigentiam, ac dispositionem: cumque infinita sit illa bonitas, nec vmquam ex sui ipsius communicatione exhauriri possit, quantùm est ex parte sui semper parata est, se communicare secundùm quod expedit bono creaturæ, & quidem maiori bono, nisi impediatur per obicem positum ab ipsa Creatura: vt eruditissimè docet Ieremias Drexelius de Conf. volunt. lib. 5. c. 8. §. 5. sub fin. *Tam recta Deus voluntatis est*, inquit, *vt semper velit, ac possit id, quod nobis bono est, & quidem maiori bono. Quid ni velit hoc Deus? Optimus est. Quid ni possit? Maximus est. Adeoque vires nullæ sunt supra ipsum, vti nullæ, nisi ab ipso. Vndequaque, & ex omni parte, bona Dei voluntate ita circummuniti sumus, vt ad nihil, nisi per prouidentiã diuinam, per ipsum Deum possit pertingere. Verè, vt scuto bona voluntatis tua coronasti nos.* *Volũtate conditionata Deus vult, quod nobis maiori bono est.*

§. I.

762 *Deus vult, nos participes fieri suæ bonitatis.*

HInc Deus pijssimus, vt huiusce diuinæ suæ Bonitatis participes efficiamur, per diuinas scripturas nos sæpiùs admonet, vocat, & inuitat, vt in cunctis necessitatibus, angustijs, & tribulationibus ad eum confugiamus, & in omni opere nostro quicquid nobis expedierit, postulemus: *Petite*, ait Matt. 17. & Lucæ 11. *& dabitur vobis, quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur*. Imò tam maximè auet nobis benefacere, quòd nedum varia nobis communicat beneficia, gratiasq; ac fauores innumeros elargitur, verùm ex ipsismet nostris petitionibus, & inuocationibus se forè honorandum, ac glorificandum profitetur: *Inuoca me*, ait Ps. 49. *in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.* & Io. 14. *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio.* Hac de re S. Fulgentius in Prolog. 1. lib. admonit. ait: *Deus beneficium ducit, cùm ab eo beneficium petitur: iucundiùs dat, quàm alij accipiant.*

Nec mirum: cùm enim quis Deum orans, & aliquid ab eo petens, firmiter credit, ac sine vlla hæsitatione confidit, Deum ob suam infinitam bonitatem, clementiam, ac liberalitatem, quod ei fuerit proficuum, ac salutare largiturum, hic (quantum est ex se) facit, Deum esse Deum; non quòd det ipsi Deo esse, nec Deus esse incipiat; sed quia ipsum iudicat, prædicat, fatetur, ac manifestat Deum omnipotentem, sapientissimum, clementissimum, ac summè bonum. Quam veritatem ipsemet Deus docet Exodi 29. dicens: *Et habitabo in medio filiorum Israel, eroq; eis Deus*. Ibi Septuaginta legunt: *Inuocabor in filijs Israel, & ero eorum Deus*. Sed bone Deus! Quid si non inuocaberis? An desines esse Deus, cum dicas: ero eorum Deus? Vtique quantùm est ex parte eorum, si non inuocaberis, non eris eis in Deum, vt tradit S. Pagninus. Hoc ipsum Sancta Ecclesia ipsissimis verbis in persona Dei profitetur *in Introitu Missæ Dom. 19. post Pent.* dicens: *Salus populi ego sum dicit Dominus: De quacumque tribulatione clamauerint ad me, exaudiam eos, & ero Dominus illorum in perpetuum*. Ratio est, quia qui Deum orat, & eum non tantùm esse omnipotentem, ac sapientissimum credit, vt possit, ac sciat dare, quod ipse petit; sed etiam summè bonum, pijssimum, ac liberalissimum, vt velit, quod salutare postulatur, elargiri, eo actu, & modo orandi confitetur, Deum esse Deum: quia eius proprietatem, quæ est bonitas, & misericordia, vt Marci 10. *Nemo bonus, nisi vnus Deus*, & in quadam Collecta tradit Ecclesia dicens: *Deus, cui proprium est misereri*, prædicat, fatetur, ac manifestat: ipsumque Deum Optimum, Maximum, omnibus diuitijs affluentem, benignissimum, ac magnificentissimum publicat, & enunciat: vti etiam illum proclamat Paulus ad Rom. c. 10. *Idem Dominus est omnium*, inquit, *diues in omnes, qui inuocant illum.* *Qui petit à Deo aliquid cõfidenter, facit Deũ esse Deũ.* *Quomodo*

Hoc

§. II.

763 *Qui fiducialiter orat Deũ ipsum honorat.*

HOc optimè agnoscens Propheta Regius alloquens animam suam psal. 103. dicebat: *Benedic anima mea Domino*, Sed quid inde, ò Rex, postquam Deum benedixeris, ad eumque oraueris? *Ecce Domine Deus meus magnificatus es vehementer:* sed quomodo Deus potest magnificari, si *magnitudinis eius non est finis?* vt ipsemet Dauid testatur psalm. 144. Quomodo ergo magnificatus est vehementer? Eruditissimè hoc exponit D. Augustin. in psalm. 103. *Ex me*, inquit, *magnificatur Deus meus ex me ergo magnus fit. Docet nos aliquid, & quotidiana oratio salutis nostræ, sanctificetur nomen tuũ. Quotidie petimus, quotidie rogamus, vt fiat. Si nos quisquam interroget, quid est, quod petimus, vt sanctificetur nomen Dei? Aliquando enim sanctum non est, vt sanctificetur? Et tamen nisi vellemus fieri, non peteremus, vt fieret. Alia est enim gratulatio: alia oratio: gratulamur ex eo, quod est: oramus, vt sit, quod nondum est.* Hæc August. Quibus verbis inferre vult Augustinus, quòd licèt Deus sanctus sit, & bonus, & non sit sanctus, vt est Dominus, nec bonus per essentiam, nisi vnus Deus; vult tamen etiam vt Sanctus agnosci, nomenque suum sanctum vbique terrarum prædicari, & glorificari. Hac de re statuit, vt in oratione Dominica prima petitio esset: Matth. 6. *Sanctificetur nomen tuum:* non quòd nomen Dei indigeat, sanctum fieri: quia in se sanctum est; nec nos illud sanctificare possumus: Nam sicut Deo non potest aliqua sanctitas augeri, eò quòd in infinitum sanctus est: ita nomen eius non potest aliquam acquirere sanctitatem, quàm semper non habuerit. Sed vult Deus, vt sanctificetur nomen suum, idest, vt sanctum reputetur iuxta illud ps. 110. v. 10. *Sanctum, & terribile nomen eius;* & vt sanctum ab omnibus honoretur, ac glorificetur. Quod maximè fit, cùm aliquis ad Deum fiducialiter confugiendo aliquod petit beneficium, siue spirituale, siue corporale ob infinitam eius bonitatem, ac liberalitatem; ex cuius consecutione ab eo agnoscitur vt Deus, ac prædicatur nedum vt omnipotens, ac sapientissimus; sed vt pientissimus, clementissimus, magnificentissimus, ac bonus; sicque glorificatur, vt pater benignissimus, & sanctum nomen eius à suis deuotis oratoribus humiliter, ac deuotè laudatur, honoratur, glorificatur, ac colitur.

§. III.

764 *Meditatio diuinæ Bonitatis fiduciam auget.*

QVid autem in ægrotis obsessis, vel maleficiatis, aut in quacumque necessitate constitutis magis, ac magis petita beneficia impetrandi fiduciam augere potest, quàm Deum summè bonum, summè pium, summè liberalem, & talem, quòd se honorari reputat, dum nobis in tribulationibus auxilium præstat: meditari? beneficium ducit, dum ab eo beneficium petitur? se Deum constitui fatetur, dum sibi à nobis gratiæ postulantur? Magnificari se dicit, dum anima nostra illi benedicit? Quid ampliùs in nobis confidentiam à Deo obtinendi quidquid animæ fuerit salutare, excitare potest, quàm patrem, & non Dominum vocare eum, à quo petita expectamus, dicendo Matth. 6. *Pater noster, qui es Cælis?* Serui enim non semper impetrant, sed filij. Si filium Dei te credis, illa pete, quæ tibi expediunt; nam illum decet ea elargiri. Vnde D. Bernardus super illa verba orationis domin. Pater noster, &c. *Oratio, qua Patris dulcessit nomine*, inquit, *omnium petitionum mearum impetrãdarum fiduciam mihi præstat.* Quod ipsamet veritas docet Matthæi c. 7. & Lucæ 11. *Quis ex vobis*, ait, *patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem: numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ouum, numquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos, cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris; quantò magis Pater vester de Cælo dabit spiritum bonum petentibus se?* Hanc veritatem confirmat elegantissimè Drexel. de conformatione vol. l. 5. c. 2. *Hoc scimus*, inquit, *Deũ summũ esse summum Bonum, & quidem tam immensè bonum, vt nil penitùs vel petere liceat, vel optare, quod ab hoc tanto Bono non possimus impetrare, certè suo tempore consecuturi omnia, modò tantisper non cadamus animo; sed maxima in Deum fiducia erecti sciamus præstolari cum silentio salutare Dei.* Thren. c. 3. v. 26. *Nam Gemma gratissima expectatio præstolantis, quocumque se vertit; prudenter intelligit.* Prou. c. 17. v. 8. *Bonus est Dominus sperantibus in eum, anima quærenti illum.* Thren. c. 3. v. 25.

QVÆSTIO I.

Cum Deus tam pijssimus sit, ac summè bonus, cur tot homines de eius diuino auxilio diffidunt?

765 *Plures sunt in Orbe, qui Deo diffidunt.*

IVremerito mouetur hæc quæstio: quia plures in Orbe sunt, qui Deo diffidunt: Alij enim putant, illum suis hostibus nimium indulgere, & laxare omnes habenas: Alij diffidunt, se impetraturos à Deo, quod rogant, præsertim si per commissa olim peccata conscientiæ angoribus vrgeantur, metuantq; ne Deus veniam sit negaturus etiam petentibus: Alij de Deo diffidunt, ne fortè subtrahat victui necessaria. Alij iam fruges ne niuibus suffocandę sint, verentur: aut in herba necandę à siccitate, iam pluuijs mergẽdæ, aut grandine sternendæ, vel fulmine exurendæ: Alij iam aliunde vexandam annonam timent: Alij ne valetudine, aut incertis casibus desint necessaria, formidant: Nonnulli ad rumores bellicos consternuntur, &, spẽ omnem abijciunt: Iam ad funerum, aut aliarum cladium nuntios penitus exanimantur; in quocunq; tandem, cum laboris aliquid, ac difficultatis sentiunt, de eo mox diffidunt. Vnde ergo tanta in hominibus diffidentia, si Deus tam bonus est, & tam immensè bonus, vt nil omninò ab eo piè postulari liceat, vel desiderare, quod facillimè tempore opportuno obtinere non possimus?

Difficultatem soluit Ieremias Drexelius lib. 5. de Conformat. volunt. cap. 10. §. 7. *Ex hoc inde euenit*, inquit; *quia de Dei bonitate, ac potentia parum rectè, parùmuè liberaliter sentiũt: hinc illa animi de rerum temporariarum prospectu numquam secura, semper diffidens cura. Confitentur se nosse Deum*, ait Paulus ad Titum cap. 1. *factis autem negant*; quia eius diuinam prouidentiam, bonitatem, ac liberalitatem vel actu negant, vel contemnunt, omnia metientes suo iudicio, & propria æstimatione. Vnde de his ait Augustinus Hipponensis præsul Psal. 31. propiùs finem. *Parui corde*, idest, *distorti corde tres habent sententias: aut non est Deus, dixit enim stultus in corde suo, non est Deus: Aut iniustus Deus est, cui hæc placent, & qui hęc facit*, scilicet mala, quæ nobis eueniunt: *Aut nõ gubernat res humanas, nec cura est illi de omnibus. In istis tribus sẽtẽtijs magna impietas.* Quare huiusmodi homines de diuina prouidẽtia, bonitate, ac liberalitate

Magna eorũ impietas.

diffidentes à sua auocet diffidentia, & impietate in eorum oculis ponit Dei bonitatem, benignitatem, ac liberalem prouidentiam, qua cuncta gubernat, sic ratiocinando in Psal. 145. *Fecit Deus*, inquit, *cælum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt. Si ergo omnia, quæ in eis sunt, & te; parum dico, te, passerem, locustam, vermiculum, nihil horum non ille fecit, & cura est illi de omnibus. Nolite ergo dicere: Non pertineo ad Deum. Pertinet ad Deum anima tua, pertinet ad Deum corpus tuum; quia Deus fecit & corpus tuum. Dicis fortè: Non numerat me Deus in magna multitudine. Te non numerat, qui etiam capillos capitis tui habet numeratos?*

§. I.

766 *Obijciuntur miseria, quib. inuoluimur. Difficultatem soluit Aug.*

SEd fortassè dicet aliquis: Subinde ijs miserijs inuoluimur, adeò solatijs omnibus, & auxilijs destituimur, vt mirum non sit, quandoque fiduciam nonnihil vacillare. Hic etiam Augustinus eodem loco pro me respondebit (. Et obiecto vos omnes, qui hæc legitis, aut legi auditis, vt sanctissimi viri responsum altissimo pectore reponatis:) *Quidquid ergò*, inquit Augustinus, *hic accidit contra voluntatem nostram: noueris non accidere nisi de voluntate Dei, de prouidentia ipsius, de ordine ipsius, de nutu ipsius, de legibus ipsius: & si nos non intelligimus quia quare fiat, demus hoc ipsius prouidentiæ, quia non sit sine causa:* Hoc ipsum idem Beatissimus Pater diuinus scriptor confirmans lib. 11. de Ciuit. Dei c. 22. *Nos*, inquit, *diuina prouidentia admonet, non res insipienter vituperare, sed vtilitatem rerum diligenter inquirere, & vbi nostrum ingenium, vel infirmitas deficit, ita credere occultam, sicut erant quædam, quæ vix potuimus inuenire: quia & ipsa vtilitatis occultatio, aut humilitatis exercitatio est, aut elationis attritio.* En bonitas Dei infinita, quæ in omnibus semper quod nobis magis est proficuum, quærit! Si enim sæpiùs mentis oculis diuinam eius prouidentiam contemplaremur, ac infinitam eius bonitatem, clementiam, ac liberalitatem, ac cætera eius attributa meditaremur. *In nobis fiducia multum confirmari posset*, ait Suarez tom. 2. de Religione lib. 1. de Oratione cap. 24. num. 9. *ex qua licèt non perueniatur ad iudicandum certò, & infallibiliter Deum effecturum, quod petimus; sæpe tamen peruenitur ad iudicium ita credibile, ac determinatum, vt excludat omnem actualem hæsitationem, & animum orãtis pacatum reddat.* Et hoc modo quod magis animæ salutare esset, semper obtineremus. *Nescire enim non potest diuina prouidentia*, ait Drexelius de Confor. volunt. lib. 5. c. 2. §. 3. *quid nobis potissimùm conducat, nec potest æterna benignitas non velle concedere, quod nobis cognouerit expedire.*

Verùm cur non tantùm peccatores, qui de mundo sunt, ac de mundo loquuntur; sed etiam homines iusti docti, ac pij (etsi de diuina prouidentia, ac bonitate Dei benè sentiant,) hac confidentia sæpiùs carere conspiciantur, altiùs, & profundiùs est inuestigandum.

QVÆSTIO II.

Cur plures iusti etiam docti, ac pij perfecta fiducia in Deum sæpè careant.

767 *Plures fiducia in Deum carent.*

OMissis, quæ sequenti articulo explicabuntur, (Quorum intelligentia pro soluenda hac difficultate plurimum valet.) Dico, hoc esse in causa: quia dum in via sumus, & anima nostra hisce corporeis sensibus est alligata, cum intellectus noster sit finitus, & limitatus, omniaque intelligat per ea, quæ sensibus percipiuntur, vt ait Paulus Rom. cap. 1. Vers. 20. *Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas:* dum aliquid speculatur, id sub ratione finiti, ac limitati intuetur. Hinc, cùm Deum deprecamur, eiusque diuinam clemẽtiam, ac pietatem imploramus, eum in cælis duntaxat regnantem, ac in throno sublimi Maiestatis suę sedẽtem (vt Sculptores, ac Pictores eius simulacrum oculis nostris obijciunt) & ab hisce inferioribus mũdi plagis distantem contemplamur; ideòque illius bonitas, liberalitas, ac prouidentia nimis parua videtur, vtpotè nimis distans, & eminùs existens; & consequenter in nobis difficulter illam fiduciam firmam, ac perfectam causare potest: quia visio intellectualis, qua Deum intuemur, & eius diuina attributa contemplamur, nisi tenuis, ac debilis existit. Illustro rem à simili. Quemadmodum cum aliquis turrim intuetur, quò magis à turre procul recedit, eo breuior, ac minor turris apparet: quò verò magis turri approximatur, eò altior, ac maior videtur: quia (vt docent Perspectiui) linea visualis formatur ad instar pyramidis, cuius basis est obiectum visum, & conus est in oculo; idcircò quò magis oculus à turri distat, eò linea visualis longior fit, & acutior, sic angulus coni, qui est in oculo, tenuior fit, ac debilior, basis verò pyramidis visualis minor, ac breuior apparet. E conuersò verò, quò magis oculus turri approximatur, lineæ visuales, quæ à base pyramidis visualis, (nempe ab imo turris, & apice eiusdem incipiunt, & progredientes ad oculum pertingunt) eò magis à se inuicem recedere videntur, sic basis pyramidis visualis, quæ est obiectum visum, nempe turris, alior fit, ac maior, & consequenter angulus coni, qui est in oculo latior, & amplior euadit. Ita cùm Deum, eiusque diuinam prouidentiam, ac bonitatem, non vt præsentem, sed vt absentem, ac nimis distantem meditamur, eius infinita magnitudo nobis non apparet: quia conus visionis intellectualis nimis est tenuis, ac debilis, basisque visionis, quæ est obiectum visum, scilicet diuinæ prouidentiæ, ac bonitatis infinitas, excellentia, ac magnitudo nobis nimis tenuis, ac breuis apparere dignoscitur. Et hæc est ratio, ob quam diuinæ prouidentiæ, ac bonitatis Dei infinitæ vberrimos non experimur fructus; & ideò multotiès nos fiducia denudamus. Quod rectè annuere videtur P. Drexelius de Conformat. volunt. lib. 5. c. 2. *Miseri nos*, ait, *quàm tenuem de Deo notitiam habemus! vix per rimulam aliquid diuini luminis haurimus. Hoc scimus, Deum esse summum Bonum, & quidem tam immẽsè bonum, vt nil penitus vel petere liceat, vel optare, quod ab hoc tanto bono impetrare non possimus.* Quod autem sæpiùs non impetremus, hoc est: quia, cum illum vt à nobis nimis distantem contemplemur, difficulter actus perfectæ confidentiæ in Deũ elicere valemus.

Quia Deũ non vt præsentẽ, sed absẽtem meditantur.

Quare

§. I.

768 *Contemplari Deum vt præsẽtem fiduciam nutrit, et auget.*

QVare, mi deuote Orator, si ex diuinæ Bonitatis meditatione in te confidentiam in Deum excitare cupis, noli Deum, vt absentem contemplari: noli eum duntaxat, vt in cœlis regnantem meditari; sed intellectu lumine fidei illustrato totũ in toto, & totum in qualibet etiam minima parte vniuersi per essentiam, per præsentiam, ac per potentiam existentem saltem per speculum, & in enigmate eum meditare: *Non enim*, ait Paulus, Act. 17. Vers. 27. 28. *longè est ab vnoquoque nostrum; In ipso enim viuimus, mouemur, & sumus*: eũ vt omnia gubernantem, tibi semper præsentem, & assistentem, innumera beneficia tibi conferentem quotidie toto affectu considera, ac contemplare: sic Dauid psal. 15. dicebat: *Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear*. Noli, noli dicere: Deus oblitus est mei, non meas miserias vult intueri; sed dicas cum eodem Regio Propheta: Psal. 138. v. 8. *Si ascendero in Cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua*. Vis, vt Deus tuas subleuet miserias, tu ad Deum præsentem, ac tibi auxilium suum pollicentem tuos oculos dirige, sicut Augustinus in illa verba psalmi 31. v. 8. *Firmabo super te oculos meos*, testatur se fecisse, dicens: *Non à te auferam oculos meos: quia, & tu non aufers à me oculos tuos*, O tu, qui dicis, Deum tui esse oblitum, audi D. Bernardum *cap. 6. Medit.* ac D. Ambrosium *de dignit. condit. humil. cap. 2.* dicentes: *Sicut nullum est momentum, quo homo non vtatur, vel fruatur Dei bonitate, & misericordia, sic nullum debet esse momentum, quo eum præsentem non habeat in memoria*. Si ergò diuinæ prouidentiæ, ac infinitæ Dei bonitatis, ac liberalitatis vberrimos, ac continuos vis experiri fructus, *in omni actu vel cogitatu tuo tibi Deum adesse memorare*, vt docet idem Bernardus *in Specul. Monach.* Sic diuinam Prouidentiam, ac Bonitatem meditando, ac contemplando, maxima ac perfectissima in te enascetur fiducia, qua omnia salutaria à Deo petita facillimè impetrabis.

§. II.

769 *Qui diutinam contẽplatur Bonitatẽ debet suã arguere malitiã.*

EX huiusce diuinæ Bonitatis meditatione ille, qui orat Deum, suam debet arguere malitiam, improbitatem, & peruersitatem, & si aliquo mortali peccato detinetur, illud, sicut & cætera omnia peccata detestari debet: quia quòd aliquis peccator cognoscat suum statum, & consideret, & nullo modo de illo doleat, neque illum mutare proponat; sed voluntariè in eo permaneat, difficillimum est, quòd iste confidentiæ firmæ, ac perfectæ in Deum actus elicere possit: vt benè docuit Ioannes primæ suæ Epist. can. cap. 3. *Si cor nostrum*, ait *non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deũ*. Quamuis enim hęc fiducia principaliter bonitate, ac liberalitate Dei, & promissione diuina, nitatur, vt dicetur *articulo sequenti*: non tamen totaliter propria merita excludit: vt docet Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de oratione cap. 42. n. 11.* Nam psal. 33. habetur; *Oculi Domini super iustos, & aures eius ad preces eorum*, & Io. Cassian. *Collat. lib. 9. cap. 33. Hæc fiducia*, ait, *de conscientię puritate creditur emanare*. Quomodo enim peccator voluntariè in peccato manens, & totaliter per peccatum à Deo auersus confidere potest, à Deo beneficia obtinere, cum inimicus sit Dei? cum Deum odio habeat? Ideò iuremeritò Sapientissimus Prouerbiorum 28. Vers. 9. dixit: *Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis*. Sic Ioan. cap. 9. Vers. 31. dixit ille cæcus: *Scimus, quia Deus peccatores non audit*. Et licèt Augustinus interdum significet, illi non esse integram fidem dandam; tamen idipsum videtur dicere Deus per Isai. c. 1. *Cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt*. Quæ sententiæ, ait Suarez *loco citato cap. 25. num. 7.* sunt intelligendæ tantùm de peccatoribus obstinatis in peccato, qui habent propositum numquàm pœnitendi. Nam peccatores, qui habent animum aliquando pœnitendi, & interim orant, & interdum intercessiones Sanctorum implorant, & nonnunquam peculiarem, & pium affectum, vel deuotionem habent, hi animandi potiùs, quàm desperandi sunt; nam sæpè Deus orationes illorum benignè exaudit, & illos interdum miraculosè conuertit, vt ex historijs Sanctorum constat: Maximè si peccatores pia intentione, & firma fide, ac fiducia, perseueranter petant necessaria ad conuersionem, non est improbabile, ait Suarez, quòd tandem exaudiantur, nisi multùm gratiæ Dei resistant; hoc enim semper in eorum potestate relinquitur.

Super omnia cor suum à vitijs purgare.

Quare Ægrotus siue obsessus, siue maleficiatus, vel quacumque ægritudine, aut necessitate detentus vt ex diuinæ Bonitatis, aliorumque Dei attributorum meditatione fiduciam firmam, ac perfectam, qua efficaciter beneficia optata, ac petita salutaria à Deo consequi valeat, in seipso concipere, eiusque actus frequẽtissimè elicere possit, in mẽtis oculis habeat monitum traditum ab Angelo Custode S. Hermæ, seu Hermeti discipulo D. Pauli Apostoli, quod habetur tom. 1. Biblioth. Veterum Patrum l. 2. mand. 9. *Purifica*, ait, *cor tuum ab omnibus vitijs huius sæculi: obserua verba tibi à Deo data, & accipies omnia bona, quæ petis, & omnibus petitionibus tuis nihil deerit tibi, si sine dubitatione petieris à Domino*. Et paulo ante idem Angelus, vt eum ad maiorem excitaret confidentiam, dixit illi: *Tolle à te dubitationem, & nihil omninò dubites. Petens aliquid à Domino, ne dicas intra te: quomodo possum aliquid petere à Domino, & obtinere, cum sim peccator tantorum malorum in Dominum? Noli hoc cogitare; sed ex totis præcordijs conuertere ad Dominum. Pete sine dubitatione, & scies misericordiam Domini, quòd non te derelinquet; sed petitionem animæ tuæ adimplebit. Non est enim Deus sicut homines memores iniuriarum; sed est immemor iniuriarum, & miseretur figmenti sui*.

ARTICVLVS III.

Considerando Dei veritatem; & Fidelitatem in suis promissis.

770 *Maxima fiducia enascitur ex consideratione fidelitatis Dei*

SIcut ex diuinæ Prouidentiæ, ac Dei Bonitatis contemplatione, ac meditatione magna in orante enascitur fiducia, salutaria beneficia à Deo petita obtinendi; ita eandem fiduciam ex consideratione Dei veritatis, ac fidelitatis in suis promissionibus seruandis exoriri, in comperto est. Vt ergò, qui Deum orat, possit credere Deum esse veracem, & fidelem in suis promissis, debet priùs cognoscere diuinas promissiones.

Hæ

Promissiones Dei quæ.

Hæ autem promissiones ex diuina scriptura accipiuntur. Psal. 49. *Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.* Ps. 90. *Clamabit ad me & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Ieremiæ 33. *Clama ad me, & ego exaudiam te, & annunciabo tibi grandia, & firma.* Matthæi 18. *De quacumque re, quam petierint, fiet illis à Patre meo, qui est in cœlis,* & c. 21. *Omnia quæcumque petieritis in oratione credentes accipietis,* & Marci 11. *Quæcumq; orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis,* & Ioan. cap. 14. 15. & 16. *Quicquid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis.* Et alibi tam in veteri, quàm in nouo testamento habentur huiusmodi promissiones: In speciali quo ad dæmonum expulsionem, &c. habentur Marci vltimo. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient.* Quæ promissiones ad vnam hanc reducuntur: quod quicquid salutare petierint spe firma, atque robusta, impetrabunt.

§. I.

771 Deus exigit ab orante, vt credat, Deum esse veracem, ac fidelem in suis promissionibus.

VNde cum Deus adeò liberalis fuerit in promittendo, ac fidelis sit in suis promissionibus seruandis, vt testatur Dauid Psal. 144. *Fidelis,* inquit, *est Dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis:* Et ipsemet Christus docet Matthæi 24. dicens: *Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt;* Iuremeritò talem etiam ab homine exigit fidem, vt videlicet credat Deum esse veracem, & fidelem in verbis suis. Ex actibus enim fidei theologicæ, qua quis firmiter credit, Dei promissionem esse infallibilem, Deumq; in suis promissionibus mentiri non posse, exoritur fiducia, ac confidentia in Deum obtinendi id, quod ab eo salubriter postulatur.

Hac de causa in prædictis omnibus promissionibus Deus vel præmittit aliquam particulam, vel aliquam includit significantem fidem esse necessariam: vt Matthæi 17. & 21. *Si habueritis fidem, & non hæsitaueritis, &c.* & Marci 11. *Habete fidem Dei, &c. Qui non hæsitauerit in corde suo, sed crediderit quodcumque dixerit fiat, fiet ei,* & Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, &c.* Et in alijs ponit illas particulas, *credite, creditis, credentes,* vt ostendat eos, qui volunt aliquod salutare animæ, vel corpori infallibiliter à Deo obtinere (inter alia, quæ necessaria requiruntur, de quibus agetur *articulis sequentibus*) debere firmiter credere, non solùm Deum esse omnipotentem, sapientissimum, ac summe bonum; sed etiam summè veracem, atque fidelem in verbis suis, suisque promissionibus; ideòque non tantùm posse, & scire; sed ratione nedum suæ bonitatis, sed promissionis, ac fidelitatis id, quod ab eo salutare petitur, elargiri velle. Quam fidelitatem, ac veritatem Dei benè fatetur Folengius in illa verba psal. 144. *Fidelis Deus, &c.* dicens: *Dominus in omnibus pollicitationibus suis verax est, ac dignus, cui constans habeatur fides.* Idipsum docet ibi Titelmanus dicens: *Fidelis, ac verax est Deus in omnibus verbis suis, nihil promittens, quod non fidelissimè adimpleat in tempore suo; neque falsum quicquam, aut vanum loquens, quod à veritate sit alienum.* Apertè, & eruditè testatur Scribonius in Super. Relig. lib. 1. cap. 27. *Non enim,* ait, *sponsionibus, quàm factis locupletior est Deus. Etiam montes promisit transferendos, mortuos ad vitam reuocandos. Audeat proinde sperare homo; maiora qui potest, largietur Deus.* Hanc vno ore viriliter fatsi sunt tres illi pueri Sidrach, Misach, & Abdenago in fornace Babylonica dicentes: Daniel. 3. *Benedictus es Domine Deus Patrum nostrorum, & laudabile, & glorioſum nomen tuum in sæcula: quia iustus es in omnibus, quæ fecisti, & vniuersa opera tua vera, & viæ tuæ rectæ, & omnia iudicia tua vera.* An quomodo fatentur, se firmiter credere, Deum esse veracem in promissionibus suis ideò non derelinquere sperantes in se: sicut ipsi verè à Deo non fuerunt derelicti; sed in medio flammarum illæsi præseruati. Habenti ergo sufficientem notitiam diuinæ promissionis, nemini est dubitandum, necessariam esse fidem eius, ideſt, debere credere Deum esse veracem, & fidelem in suis promissionibus. Hoc solùm dubitandum remanet.

QVÆSTIO I.

An oporteat petentem distinctè habere notitiam huius promissionis, & ex fide illius petere, vt oratio habeat conditionem requisitam ad impetrandum infallibiliter.

772 Ratio dubitandi quæ. Multi promissionem ignorant, & tamē impetrant. Orantes tenentur habere notitiam promissionis. Ignorantia inuincibilis excusat.

RAtio difficultatis est: quia difficile est, in hoc sensu hanc conditionem postulari ab omnibus pie orantibus; sunt enim multi fideles, & idiotæ, & ignorantes, qui numquam de tali promissione quicquam audierunt: vel vim eius, & efficaciam numquam satis intellexerunt propter ruditatem suam; & nihilominus magna fide, & pietate orant, credentes Deum esse omnipotentem, & misericordem, & hoc satis esse ad postulandum ab illo cum magna fiducia.

Huic difficultati respondet Suarez *tom. 2. de Religione, lib. 1. de Oratione cap. 24. num. 3.* dicens: per se teneri omnes Christianos ad sciendam, & intelligendam hanc diuinam promissionem, vt ex fide explicata illius orare possint. Nam hoc planè Christum Dominum voluisse videtur in locis citatis *num. 770.* Nihilominus tamen censet, si quis habeat ignorantiam inuincibilem talis promissionis, & petat, credendo firmiter, Deum posse dare, quòd petitur, & esse bonum, ac misericordem ad dandum, (si & nobis expediat; & ex parte nostra non sit impedimentum) illam esse sufficientem fidem, quam videtur etiam postulasse Christus Matthæi 9. quando dixit: *Creditis, quia hoc possum facere vobis?* Qui enim sic orat, vult certè orare ex perfecta fide, & eo modo, quo Deus vult vrari; ideòque habet implicitam fidem, & promissionis, & effectus eius) vt conditio impleatur. Item qui sic credit in Deum, credit illi tanquam primæ veritati, ergò implicitè credit, illum esse fidelem, ac veracem, ac proinde impleturum promissiones suas, quamuis fortè ignoret in particulari, an fecerit.

Cur autem aliqui (licèt in ratione diuinam contemplentur prouidentiam, meditentur bonitatem, ac considerent veritatem, ac fidelitatem) non impetrent id, quod petunt, prouenit ex defectu alicuius ex conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis, de quibus *in sequenti articulo* pertractabitur.

AR-

ARTICVLVS IV.

De Conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis.

773 ANtequam ad conditiones orationis ad impetrationem infallibilem requisitas deueniatur.

Oratio (vt petitio est) ex se est apta ad impetrãdum.

Primò est obseruandum, orationem ex hoc peculiari capite, quo est petitio, habere propriam, & peculiarem aptitudinem ad impetrandum: nam petitio ex natura sua ad hoc ordinatur, vt animum alterius inducat ad dandũ id, quod petitur, non quia emitur, nec quia soluitur, nec quia aliquis illud meretur; sed solũ quia petitur, & rogatur: quatenus cõsentaneum est bonitati, vel liberalitati eius, qui rogatur, moueri ad dandum solùm, quia rogatur: hoc ergo modo aptitudo ad impetrandum propria est orationis inter omnia virtutum opera. Vnde licèt alia virtutum opera possint orationem iuuare ad impetrandum, vt ieiunium, eleemosyna, &c. nihilominus in alijs operibus non potest esse propria impetratio absque oratione propter rationem factam; sed per se solùm benè disponunt, aut merentur. Ita docet Suarez *tom.2.de Relig.lib.1. de Orat. cap.23. num.1.*

Vt oratio infallibilem consequatur effectum, requiritur promissio.

Secundò certum est, orationem habere peculiarem Dei promissionem, ratione cuius hæc impetratio est suo modo certa, & infallibilis. Si enim spectemus solam rationem petitionis, habet quidem oratio ex illa aptitudinem, vt dixi, ad impetrandum, quæ potest appellari sufficientia; non tamen habet talem efficaciam, quæ certum, & infallibilem reddat effectum: quia non est causa necessitatem inducens, vt rectè dixit D.Thom.2.2.q.83.a.1. Vt ergo oratio habeat hanc efficaciam in impetrando, necessaria fuit promissio. Hæc ergo promissio frequenter repetitur in scripturis: vt habetur supra *in parua sylua, & articulo præcedenti.*

Promissio Dei non est absoluta, sed conditionata.

Tertiò certum est, hanc promissionem Dei non esse omninò absolutam; sed sub aliqua, vel aliquibus conditionibus, quibus positis, erit infallibilis impetratio, non verò absque illis. Ratio est: quia quod Deus promittit, eo modo, quo promittit, infallibiliter implet: vt enim ait Apostolus 2.Timoth.2. *Fidelis Deus est, seipsum negare non potest.* Videmus autem (vt notauit Augustinus *tract.73.& 81. in Ioannem*,) non omnia, quæ petimus, nobis concedi; ergo signum manifestum est, promissionem non esse absolutam: Nam si esset ita absoluta, vt in oratione nullam aliam conditionem postularet, præter petitionem, semper impleretur; nam hoc pertinet ad veritatem, & infallibilitatẽ promittentis. Signum est ergo, promissionem esse conditionatam: quia inter illa duo membra non datur medium. Vnde fit, orationem (si non habeat conditiones necessarias ex vi promissionis) non impetrare: quia promissio conditionata, non impleta conditione, non inducit obligationem; quia conditionalis nihil ponit in esse. Dico autem, talem orationem non impetrare ex vi promissionis: quia non repugnat impetrare ex benignitate Dei; sicut posset impetrare oratio, quamuis Deus promisisset, solùm ob congruentiam, quam habet cum diuina bonitate, & liberalitate; quamuis ad hoc ipsum aliquas conditiones requirat, vt videbimus; plures tamen conditiones requiruntur, vt ex vi promissionis impetret; & tunc si illas habuerit, erit infallibilis impetratio; quia conditionalis, impleta conditione, transit in absolutam: Ita eruditè docet Suarez *loco citato num.3.* Tota ergo difficultas est in explicandis conditionibus, sub quibus facta est talis promissio. Nicolaus de Lyra *in cap.11. Lucæ*, & Vgo Cardinalis *in cap.15. Ioannis* tres assignant conditiones, scilicet quòd petat piè, perseueranter, & pro se. D.Thomas 2.2.q.83.*art.15.* ad quatuor illas reuocat, scilicet vt quis necessaria petat ad salutem, & piè, & perseueranter, ac pro se petat. Nos ergo pariter ad quatuor reuocabimus, nempe vt quis petat piè, & ex fide inhæsitante, & perseueranter, & pro se petat.

Oratio ex vi promissionis nõ impetrat nisi cõditione ad impleta.

Conditio prima ad impetrationem infallibilem requisita.

774 PRima ergo conditio est, vt quisque piè petat, ideſt, vt oratio sit de re bona, & honesta; atque adeò, vt ipsa oratio bona, & honesta sit, necessaria, vel ad salutem vtilia poscat, quod est petere secundùm diuinæ voluntatis beneplacitum, vt ait Ioan. primæ suæ can. cap.5. *Hæc est fiducia quam habemus ad eum: quia quodcumque petierimus, secundùm voluntatem eius, audit nos. Et scimus, quia audit nos, quicquid petierimus.* Voluntas autem Dei est, vt docet ipsamet Veritas Lucæ 12. vt primò regnum Dei, deinde alia necessaria ad victum, & vestitum inquiramus: *Verumtamen*, ait, *quærite primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.* Quem ordinem in petendo habemus in Oratione Dominicali: vt ipse Ioannes admonet eodem cap. *Scimus*, ait, *quoniam habemus petitiones, quas postulamus ab eo.* In quibus primò gloriam Dei quærimus; secundò quæ saluti animæ sunt necessaria; tertiò quæ ad sustentationem corporis ordinantur. In primis ergo præmittitur quasi prologus orationis illud verbum:

Oratio impetratoria debet esse de re bona, & honesta.

Petitiones Dominicales exponuntur.

Pater noster.

775 PRimò, vt sciamus, ad quem verba dirigantur; quod vtiquè nesciretur, si absolutè inciperemus in prima petitione dicentes: *Sanctificetur nomen tuum.* Secundò ad captandam beneuolentiam: quia cum vocamus Patrem eum, à quo petimus, inclinare volumus affectum eius; vt nobis tanquam filijs ea, quæ petimus largiatur; quia Pater nomen amoris, & dulcedinis est, teste Aristotele 2. *Polit. c.1.* Dicitur autem Deus *Pater noster* per creationem, & gubernationem. Deuter.31. *Nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, fecit, & creauit te?*

Cur Deũ vocemus Patrem.

Nec voluit dicere *Pater meus*, quod soli Christo conuenire potest, qui est Dei filius per naturam; sed *Pater noster*, quod omnibus est commune; quia nos omnes conuenimus in vna ratione filiationis, scilicet per adoptionem: ita benè docet Abulensis *quæst.103. in cap.6. Matthæi.* Immò aliam rationem addit *eodem loco* dicens: *Quia Christus voluit charitatem constituere inter omnes homines, ita quod ad inuicem sibi communicarent spiritualia bona; ideò voluit, quòd nemo, quando oraret, pro se solo oraret, sed pro omnibus; ideò dixit noster, ita quòd necesse sit ex forma orandi pro omnibus orare.* Idipsum testatur D. Cyprianus lib. de orat. domin. dicens:

Cur Deus vocetur Pater noster, & nõ meus.

cens: *Non autem dicimus* Pater meus, *sed* Pater noster; *quia pacis, & vnitatis Magister voluit sigillatim, & priuatim precem fieri, vt quis cùm precatur, pro se tantùm precetur;* publica est enim nobis, & communis oratio, quando oramus; non pro vno tantùm, sed pro toto populo preces fundimus: quia totus populus vnum sumus.

Qui es in Cælis.

776 *Qua ratione Deus dicatur esse in cælis.*

DIcitur *qui es in cælis*: non quia Deus in cælo tantùm existat: quia vbique non localiter, sed immensiuè existit: sed ad patris nostri carnalis differentiam dicitur; quia nos patrem habemus in terris, ad quem tamen preces nequaquam dirigimus: cum ea bona, quæ in Oratione Dominica recluduntur nobis concedere nequeat; eò quòd ipse pariter horum bonorum, quæ petimus, egestate laboret: vt ergo ad quem preces dirigimus, planè constet, dicimus: *Pater noster, qui es in cælis*, quasi dicatur, quòd cælestem Patrem, & non terrestrem obsecramus: ita Abulensis *loco citato*. Vel vt homo desideria sua à terrenis subtrahat, cum patrem in cælis habeat: ita inquit Chrysost. super Matth. *vt sciamus nos habere patrem terrestrem: & erubescant se terrenis rebus substernere qui patrem habent in cælis.*

PETITIO I.

Sanctificetur nomen tuum.

777 *Quomodo nomen Dei à nobis sanctificari possit.*

HÆc est prima petitio, in qua honorem Dei perquirimus; & ista alijs iure præmittitur, nam cum homo magis Deum, quàm se ipsum teneatur diligere, priùs Dei bonum, ideſt honorem Dei, & gloriam quàm propria commoda debet postulare: ita inquit Chrysostomus: *Digna est enim Deum precantis oratio, nihil petere ante Patris gloriam; sed omnia eius laudi postponere.* Nomen autem Dei sanctificari petimus, ideſt sanctum haberi, vel ab omnibus gentibus reputari, ita quòd nihil Dei nomine sanctius esse existiment; illudque in omnibus, & super omnia debitis honoribus prosequantur; & hoc est, quod ante omnia est petendum: Ita dicit Augustinus lib. de serm. Dom. *Postquam dictum est, qui est, qui petitur, & vbi habitat, iam videamus, quæ sint petenda. Primum autem omnium, quæ petuntur, hoc est, scilicet* sanctificetur nomen tuum, *quod non sic petitur, quasi non sit sanctum Dei nomen; sed vt sanctum habeatur ab omnibus, ideſt ita innotescat Deus, vt non æstimetur aliquid sanctius, quod magis offendere timeant.*

PETITIO II.

Adueniat regnum tuum.

778 *Quid per regnum Dei intelligatur.*

GLossa ordin. *Hic spiritus intelligentia petitur, quo mundatur cor, vt Deus videatur: duritia, & potestas diaboli excluditur.* Et congruè sequitur: *vt post adoptionem filiorum regnum petamus, quod filijs debetur.* Vnde sequitur: *adueniat regnum tuum.* Quod ita dictum minimè est, quasi modò Deus non regnet in terra, semperque in ea regnauerit. *Adueniat* ergo accipiendum est, ac si dicat, vt omnibus manifestè hominibus pateat, à quibus tanquam splendor à cæcis non contemplatur, quod ignorare nemo valebit, cùm Dominus ad iudicandum venerit.

PETITIO III.

Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra.

779 *Quomodo voluntas Dei fieri possit ab hominibus in terra sicut in cælo.*

AVgustinus: *sicut in Angelis, qui sunt in cælo voluntas tua fit, vt te perfruantur nullo errore obnubilante eorum sapientiam; nulla miseria impediente eorum beatitudinem: ita fiat in Sanctis tuis, qui in terra sunt, & de terra (quantùm ad corpus attinet) facti sunt.* Item: *fiat voluntas tua*; rectè intelligitur, *obediatur præceptis tuis sicut in cælo, & in terra*, ideſt, *sicut ab Angelis, ita ab hominibus; non quod ipsi faciant, vt velit Deus, sed quia faciunt, quod ille vult, ideſt faciunt secundùm voluntatem eius*, hæc Augustinus. *lib. de serm. Dom.* Postquam enim in præcedenti petitione beatitudinem propter se appetendam Christus supra innuerat, hìc illa insinuat, per quæ ad beatitudinem peruenitur. Primum autem, ac præcipuum, quod nos æternæ vitæ beatitudinem consequi facit, est nostræ cum diuina voluntatis conformatio, vt taliter nempe viuamus, qualiter ipse nos viuere ordinauit.

PETITIO IV.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

780 *Quid per panē quotidianū petant Christi fideles.*

ETsi Doctores nonnulli verba hæc tam de sacramentali, quàm naturali, seu materiali pane exponant; meliùs tamen, inquit Tostatus *q. 3. in cap. 6. Matth.* de materiali (vt pluribus probat rationibus) intelligenda esse videntur. Dicendum est ergo, quòd hic materialis panis, ideſt sustentatio in omnibus necessarijs postulatur: Homo enim, qui viatoris more ad terminum æternæ vitæ proceditur, ad illud nisi per hanc vitam, in qua tantum illius beatitudinis præmia promeremur, nequit peruenire. At mortalis hæc vita sine multarum necessitatum grauamine peragi nequit, & sicut (vt nobis benè sit) in æternam ingredi expedit vitam, ita sustentationem habere quandiù viuimus, expedit, vt sic viuentes beatitudinem mereri possimus; quod autem appetere licitum est, etiam petere licitum iudicatur. Itaque nobis ad vitam necessaria poscimus, & omnia panis nomine intelligenda censentur: quia sacræ scripturæ modus est, quidquid in cibum, & potum venit, per panem intelligere: vnde 1.Reg.14. dixit Saul: *maledictus homo, qui comederit panem vsque ad vesperam;* & tamen Ionatas Saul filius, quia mel comedit, vibratam maledictionem luendo pœnas incurrisse clarè patet; sic videtur, quòd etiam mel panis nomen intelligeretur; & sic eandem rationem de omnibus alijs ad cibum spectantibus prorsus militare (vt probat Tostatus quæst. eadem) est censendum. In præsenti autem panis nomine omnia tam ad victum, quàm ad vestitum necessaria intelligi docet Hieronymus super Matth. *Alij putant*, ait, *panem simpliciter secundùm Apostoli sermonem dicentis: habentes victum, & vestimentum his contenti sumus.* Sensus igitur

igitur est: *panem nostrum quotidianum*; ideſt alimentum in cibo, & potu quotidianum, quod nobis ad vitæ ſuſtentationem quotidie neceſſarium eſt, *da nobis hodie*, pro iſto nempe die, & ſic de cæteris ordinatim.

PETITIO V.

Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.

781 *Homo, quia quotidiè peccat quotidie petere debet ſibi dimitti peccata.* *Qui peccata non dimittit proximo, petit à Deo ſibi peccata nõ remitti.*

POſt *ſubſidium cibi petitur & venia delicti*, inquit Cypr. lib. de orat. Dom. *vt qui à Deo paſcitur, in Deo viuat; nec tantùm præſenti vita; ſed aterna conſulatur, ad quam venire non poteſt, ſi ei peccata non donentur*; quæ, debita Dominus appellauit, ſicut alibi dixit: *Dimiſi tibi omne debitum, quia rogaſti me*, vnde ſequitur (*dimitte nobis debita noſtra*) *quare neceſſariè, & ſalubriter admonemur qui peccatores ſumus, quòd pro peccatis rogare committi pec pellimur; & ne quis ſibi quaſi innocens placeat, & ſe extollendo plùs pereat, inſtruitur ſe peccare quotidiè, dum pro peccatis quotidie iubetur orare*. Nec valet alicuius in hac oratione adimpleri petitio, qui proximo in ſe peccanti haud noxam dimiſerit; nam dum dicitur: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*: ideſt: dimitte nobis peccata noſtra eo modo, quo nos inimicis noſtris in nos peccantibus culpas dimittimus. Vnde egregiè Chryſoſtomus ſuper Matth. *cum qua ſpe orat qui inimicitiam ſeruat aduerſus alterum, à quo forſitan læſus eſt? ſic enim ipſe orans mentitur; dicit enim, remitto & non remittit, ſic & à Deo petit indulgentiam, & non illi indulgetur*: Ita Auguſt. in Enchiridion inquit: *quiſquis autem roganti, & deprecanti, ſeu pœnitenti ex corde non dimittit, nullo modo æſtimet à Domino ſua peccata dimitti*.

PETITIO VI.

Et ne nos inducas in tentationem.

782 *Qua ratione fidelis petat, non induci in tentationẽ.*

HÆC ſexta petitio eſt, in qua à tentationum procellis liberari expoſcimus, in quantùm tentatio quoddam malum eſt, per quod homo priuatur felicitate; quia qualiter per patrata peccata ad beatitudinem nobis recluditur aditus, & ita debita nobis dimitti perquirimus; taliter per tentationum flatus de proximo in peccata, per quæ à beatitudinis gaudio arcemur, ruere dubitamus: Ita Toſtatus *quæſt.* 118. *in cap. 6. Matth.* Sciendum autem, quòd hìc, ne tentemur, vel ne nos tentari permittat, à Deo non quærimus; ſed ne nos in tentationem induci, ideſt in ea ſuccumbere permittat; quia tentari nobis aliquoties eſt vtile; & per hoc ab hoc bono priuari non quærimus; ſed cum tentationi ſuccumbere per ſe nec bonum, nec vtile ſit; ideò hoc à nobis auferri poſtulamus: ita inquit Auguſtin. lib. de ſerm. Dom. *Aliud eſt induci in tentationem, & aliud tentari: nam ſine tentatione probatus nemo poteſt eſſe ſiue ſibi, ſiue alteri: Deo autem ante omnes tentationes quiſque notiſſimus eſt; non igitur oratur hic, vt non tentemur; ſed vt non inferatur in tentationem: vbi ſi quiſpiam ſit, cui neceſſe eſt, ipſe examinari, non orat, vt igne non contingatur; ſed igne non exuratur*.

PETITIO VII.

Sed libera nos à malo. Amen.

783 *De quo malo petat fidelis liberari.*

PEtitio iſta ſeptima eſt, quam plurimi de interiori malo, de fomite, ſcilicet, à quo tentatio, ac peccatum trahit originem, volunt interpretari. Alij pro dæmone, quem propter malitiæ excellentiam malum vocant, malunt vſurpari. His non obſtantibus, meliùs cum Toſtat. *in cap. 6. Matth. ad literam, & quæſt.* 119. *eod. cap.* petitionem hanc de quouis malo, (exceptis peccatis præteritis, ac tentationibus ad peccata inducentibus: quia de illis in anteactis petitionibus eſt pertractatum) intelligendam eſſe videtur de aduerſitatibus nempe, infirmitatibus, ac fortuitis malis, vt ferro, & igne, aquarum ſubmerſione, terræmotu, peſte, ſubitanea morte, maleficijs, obſeſſionibus, diaboliciſque vexationibus, cæteriſue periculis, quibus ſubiacet fragilitas humana: nam ab his homo liberari nequit, niſi eum Deus liberum abire permiſerit: quia etſi ſe diligentiſſimè cuſtodiat, in tutiſſimis locis commorando, attamen pericula omnia euadere nequit, quin aliquibus caſualibus ſuccumbat; & ſic à malis quibuſcumque, quæ ab extrinſeco inferuntur, generaliter liberari poſtulamus: Ita Auguſt. *lib. de ſerm. Domin. in monte* ad probandum hoc vltimum, quod in oratione dominica habetur: *Tam latè patet*, inquit, *vt homo chriſtianus in qualibet tribulatione conſtitutus in hoc gemitus edat, in hoc lacrymas fundat*.

Amen. Ideſt, ita fiat: ſic dicit Hieronymus ſuper Matthæum. *Amen enim, quod in fine conſtat ſcriptum, ſignaculum eſt Dominicæ orationis*, quod Aquila interpretatus eſt, *fideliter*, & nos *verè* poſſumus dicere ideſt *verè ſic erit, vt petimus*.

784 *Bona alia ſpiritualia, alia temporalia.*

Ex petitionibus prædictis colligitur, bonorum duplex eſſe genus: quædam enim bona ſpiritualia dici poſſunt, alia temporalia: Spiritualium, alia ad Deum pertinent; alia nobis conueniunt. Quæ ad Deum pertinent, ſunt honor, & gloria; quæ à nobis deſiderantur ipſi Deo in prima petitione cùm dicimus: *Sanctificetur nomen tuum*. Quæ verò nobis conueniunt, ſunt beatitudo, quam petimus, dum dicimus: *Adueniat regnum tuum*, & auxilium ad faciendam voluntatem Dei, eius mandata obſeruando; quod petimus, dum dicimus, *Fiat voluntas tua, &c.* Sic pariter petimus, vt remoueat impedimenta, nempe peccata, & lapſum in tentationes, ſeu in peccata, quæ petimus in quinta, & ſexta petitione.

Bona ſpiritualia. *Bona tẽporalia.*

Sub bonis ſpiritualibus comprehendimus omnia bona honeſta, quibus nemo poteſt malè vti, ſiue ſint gratia, & ſupernaturales virtutes, ac earum opera: ſiue ſint virtutes morales acquiſitæ cum actibus ſuis. Sub temporalibus verò comprehendimus omnia bona fortunæ, & bona corporis, vt ſunt vita, & ſalus; & bona etiã animi, quibus malè vti poſſumus; vt virtutes intellectuales, ſcientia, ars, &c. Horum verò bonorum quædam ſunt per ſe conuenientia naturæ, ac proinde per ſe appetibilia ſecundũ rectam rationẽ propter bonum, & conuenientem ſtatum naturæ, niſi aliquid per accidens obſter, vt vita, ſalus, & ſciẽtia. Alia verò ſunt bona de ſe indifferentia, quæ propter ſe appetibilia non ſunt; ſed tantùm propter vtilitatem ad alia bona per ſe, & honeſtè appetibilia; vt ſunt honor, fama, potentia, diuitiæ, &c. Vnde inter hæc quędam ſunt vel ſimpliciter, vel moraliter ne-

cessaria ad consequenda, vel ad conseruanda alia bona per se naturæ conuenientia; vt est victus necessarius, & vestitus, & bonum nomen necessarium ad vitæ tranquillitatem: & de his bonis omnibus intelligitur petitio quarta, dum dicimus: *Panem nostrum quotidianum, &c.* & vltima petitio; *Sed libera nos à malo*, eis oppositio: Ita docet Tostatus *quæst.* 120. *in cap.* 6. *Matthæi*. Quædam verò superabundantia, vt diuitiæ, magni honores, &c. & hæc bona Christus non docuit, nec voluit in oratione dominicali postulari.

Bona indifferentia super abundãtia.

Hoc solùm remanet statuendum, quænam prædictorum bonorum sint à Deo petenda absolutè; & quænam sub conditione, videlicet si conducant ad beatitudinem, & futura sint instrumenta virtutum: Quod præstabitur sequentibus quæst.

QVÆSTIO I.

An spiritualia bona indistinctè, & absolutè à Deo peti possint.

785 *Spiritualia bona absolutè petenda sunt.*

REspondetur, hæc bona absolutè, & simpliciter petenda esse, nec necessarium esse aliquam conditionem nos adiungere. De hoc nulla est controuersia; quia per spiritualia bona intelligimus vitam æternam, & omnia bona, & media, quæ ad illam obtinendam conferre possunt.

Primò, hæc omnia maximè à Deo esse petenda. constat ex oratione Dominica supra explicata, in qua ferè omnes petitiones sunt de his spiritualibus bonis; illa autem oratio est quasi exemplar, & summa omnium, quæ à Deo peti possunt. Propter quod dixit Augustinus Epist. 121 cap. 12. *Si rectè, & congruenter oramus, nihil aliud dicere possumus, nisi quod in hac oratione Dominica positum est.* Et sermone 128. de Tempore. *Hæc oratio compendiosis verbis septem petitionibus omnes species orationis comprehendit.* Idem. *Sermone 22. ad Fratres in Eremo.* Nam ad bona spiritualia pertinet in primis, vt Deus in nobis glorificetur; deinde vt æternam beatitudinem consequamur; ac subinde, vt dum hic viuimus, voluntatem Dei impleamus. Et quia hoc sine diuinæ gratiæ auxilio præstari non potest, hoc etiam à nobis semper, & vbique, ac maximè postulandum est. Vnde consequenter etiam petimus remissionem peccatorum, vtique cum dispositione necessaria ad illam obtinendam. Ac denique ob fragilitatem nostram victoria contra tentationes, & defensio ab omnibus malis petenda est; hæc enim omnia in illa oratione continentur. Et per vniuersam Scripturam sparsæ sunt huiusmodi orationes, ac petitiones, præsertim *per totum corpus Psalterij*, vt dixit Innocentius Primus *Epist. 25. quæ apud Augustinum est nonagesima prima*. Ecclesia etiam in suis orationibus hoc frequentissimè orat: vt Deus actiones nostras aspirando præueniat, & adiuuando prosequatur. Item vt gratiam mentibus nostris infundat, vt tandem ad resurrectionis gloriam perueniamus. Sic vt omnibus aduersis, vel contra omnia aduersa muniamur; vt à pondere peccatorum nostrorum liberemur: vt nostras rebelles compellat, idest efficaciter moueat voluntates, & similia.

Orationis Ecclesiæ præcipuè de quib. sint

§. I.

HOc docent omnes Theologi, D. Thomas 2.2. *quæst.* 83. *artic.* 5. Medina *Codice de Orat. q.* 5. Alexander Alens. 4. *part. quæst.* 26. *memb.* 3. D. Antonin. 4. *part. tit.* 5. *cap.* 3. Syluester *verbo Oratio numer.* 5. Nauarrus *in Enchirid. de Oratione cap.* 1. Ioseph Angles *Flor. Theolog. qq. in* 4. *sentent. tract. de Oratione quæst.* 9. *difficult.* 4. Suarez *de Religione lib.* 1. *de Oratione cap.* 20. & alij communiter. Ratio est: quia hæc bona sunt maximè per se honesta, & amabilia, & præcipuè à Deo ipso intenta, & in gloriam suam, ac bonum nostrum desiderata; ergo oratio pro talibus bonis, & ex obiecto est maximè honesta, & diuinæ voluntati conformis. Sic Diuus Thomas in generali quæstione, qua interrogat: *An aliquid determinatè in oratione sit petendum*, concludit, illa bona, quibus malè vti non possumus: (quia illis, aut beatificamur, aut beatitudinem meremur,) determinatè petenda esse. Intellige autem determinatè, idest absolutè; id enim probat: *quia*, inquit, *hæc bona Sancti orando absolutè petunt, secundùm illud Psal.* 79. *Ostende faciem tuam, & salui erimus*. Et illud *Psal.* 118. *Deduc me in semitam mandatorum tuorum*. Ratio etiam indicatur ab eodem D. Thoma in solutionibus argumentorum: quia nulla conditio necessaria est ex parte nostra, cum hæc sint maximè bona nostra; nam in eis nostra salus, & felicitas posita est. Nec ex parte rei postulatæ: quia, cum hæc bona de se talia sint, vt nemo eis malè vti possit, iniuria quodammodo illis fieret, apponendo conditionem (*Si nobis expedit*) vel aliam similem. Nec ex parte Dei: tum quia scimus esse conforme diuinæ voluntati, quòd hæc bona habeamus, vt ait Paulus 1. Thessal. 4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*, tum etiam quia ipsemet Spiritus sanctus inspirat nobis absolutum desiderium talium bonorum; & hoc modo, *adiuuat*, teste Paulo Rom 8. vers. 26, *infirmitatem nostram*, & talia bona nos postulare facit: tum denique quia hæc bona maximè in Diuinam redundant gloriam, quam ipse Deus in suis operibus præsertim intendit

786 *Docent Theologi*

Ratio dictat.

QVÆSTIO II.

An bona temporalia absolutè à Deo peti possint.

787 ANte quæstionis solutionem priùs aduertendum est, aliud esse petere aliquid propter se, vel propter aliud: aliud petere absolutè, vel sub conditione.

Petere propter se quid sit.

Petere propter se, est petere tanquam bonum propter se amabile, cui opponitur petere propter aliud; hæc igitur duo idem valent, quod petere vt finem, vel vt medium. Vnde sicut duplex est finis, scilicet ultimus, & proximus; ita dupliciter potest aliquid propter se peti, scilicet tanquam finis ultimus, uel tanquam finis proximus.

Petere propter aliudquid sit.

Aliquid potest peti tãdem propter se.

Similiter aliquid duobus modis dici potest esse propter aliud, scilicet ex formali, aut uirtuali relatione operantis; uel ex ui operis, seu modi operandi; eodem duplici modo potest aliquid peti propter aliud. Vnde fit, vt aliquis modus petendi aliquid propter se repugnet cum omni modo petendi propter aliud, vt quando aliquid petitur tanquam vltimus finis, vt beatitudo non potest peti nisi propter se.

Ali-

Aliquid poteſt peti propter ſe, & propter aliud

Aliquando verò idem poteſt ſimul peti propter ſe, & propter aliud, vel ex vi operis, vel ex relatione operantis; vt contingit in bono, quod propter ſe petitur ſolùm tanquàm finis proximus; vt ſcientia, quæ eſt bonum honeſtum propter ſe appetibile, quæ tamen poteſt etiam ordinari ad finem vltimum, nempè ad conſequendam beatitudinem: Vel ſanitas corporis, quæ poteſt peti, & propter ſe (vt eſt quid bonum vtile, & honeſtum;) & propter aliud, ſcilicet vt poſſit ea vti ad Deum laudandum, puta ad verbum Dei enunciandum; vel confeſſiones peccatorum audiendas, vel aliud quid ſimile operandum.

Tam bonum propter ſe, quàm propter aliud poteſt, & abſolutè, & conditionatè peti

At verò petere abſolutè, vel ſub conditione quoad vtrumque membrum cadere poteſt tam in bonum propter ſe, quàm propter aliud poſtulatum: quia vtrumque poteſt ſub conditione aliqua deſiderari, vel abſolutè. Nam licèt ego non deſiderem ſalutem corporis, niſi propter diuinam gloriam; nihilominus poſſum abſolutè illam deſiderare, quia & abſolutè deſidero finem, & abſolutè etiam cupio per hoc medium illum finem conſequi; atque ideò poſſum etiam abſolutè petere, vt Deus & illud bonum mihi tribuat, puta ſanitatem; & ad illum finem conferre faciat, qui videtur eſſe modus valde vſitatus, & vulgaris petendi hæc bona temporalia, quando in aliqua abundantia, vel excellentia non deſiderantur.

§. I.

788 Dico ergò primò. Quædam ſunt bona humana, ac temporalia, de quibus ſupra *num.* 784. & 785. quæ licitè poſſunt propter ſe peti tanquam fines proximi (dummodo ſecundùm rectam rationem deſiderentur, ac petantur) ſicut ex ſe amabilia ſunt; vt conſeruatio vitæ, corporis integritas, & ſanitas, ſcientia, ſeu cognitio veritatis, & ſi quæ ſint alia huiuſmodi bona. Nam aliqua ex his bonis licitè amantur, & deſiderantur propter ſe, ideſt propter conuenientiam, quam habent cum natura rationali; conuenientiam (inquam) recta ratione regulatam; nam ratio recta dictat, conſeruandam eſſe naturam, & procurandam corporis ſanitatem, vel ſcientiam, aut aliquid huiuſmodi; & hæc bona eſſe per ſe appetibilia, (per ſe loquendo;) ergo eodem modo ſunt petibilia; (vt ita dicam:) quia ex Auguſtino *illud honeſtè petitur, quod honeſtè deſideratur.*

Bona temporalia conueniẽtia natura licitè poſſũt peti propter ſe vt fines proximi. Quomodo.

Ampliùs declaratur. Illa licitè, & rectè peti poſſunt abſolutè, & ſine vlla conditione, in quorum petitione nulla eſt circunſtantia mala per ſe, & ex intrinſeca ratione eius, ac præterea materia petitionis bona eſt; vt ſanitas, ſcientia, liberatio à maleficijs, & alijs periculis (vt dictum eſt) ergo licitè ſine vlla conditione peti poſſunt. Hoc manifeſtè clarum eſt: quia in petitione dictorum bonorum temporalium nulla eſt circunſtantia mala; nam ſi aliqua eſſet, maximè eſſet, quia talia bona non petuntur propter beatitudinem: At hoc non ita eſt, ergo, &c. Maior ſupponitur: quia etiam ſupponimus ex alijs circunſtantijs orationem rectè fieri, ſcilicet conuenienti tempore, loco, & modo, & ex recta fide, &c. Minor verò probatur: quia vel ille defectus non inuenitur: vel prour inuenitur, non eſt priuatiuus, (vt ſic dicam;) ſed negatiuus tantùm, ideſt non eſt de circunſtantia neceſſaria ad benè eſſe; ſed tantùm ad melius eſſe. Nam vel eſt ſermo de beatitudine naturali; vel de ſupernaturali? Item vel eſt de relatione operantis; vel de relatione, ſeu tendentia ipſius operis ex ſe. Si ſermo ſit de relatione operantis, verum eſt, tale bonum peti poſſe abſque morali malitia ſine tali relatione ad beatitudinem: quia hæc relatio operantis non eſt intrinſecè neceſſaria ad moralem bonitatem; vt patet de opere eleemoſynæ facto ex naturali miſericordia ſine vlla memoria beatitudinis, nec relatione formali, aut virtuali operantis. At loquendo de relatione operis, talia bona ſatis petuntur propter beatitudinem eo ipſo, quòd propter intrinſecam conuenientiam honeſtam petuntur: Sic enim dicitur ad gloriam Dei facere, quiſquis quod honeſtum eſt operatur, etiamſi aliam relationem ipſe non adiungat: vt docet Suarez *tom. 2. de Religione lib. 1. de Oratione, cap. 17. numer. 7.* ex D. Thoma 1.2. *quæſt. 1.* dicente: *Quiſquis amat bonum, amare illud propter beatitudinem, ſaltem in communi*; multò ergo magis, qui verum aliquod bonum, & honeſtum petit, cenſetur petere propter beatitudinem: quia vel petit partem aliquam, ſaltem minùs principalem, beatitudinis naturalis; vel accidens quoddam completæ beatitudinis ſupernaturalis. Confirmat' hanc veritatem præter D. Thomam 2.2. *quæſt. 83. ar. 6.* & Suarez loco citato, Alexander Alenſ. 4. *par. quæſt 26. art 3. §. 1.*

Ratio dictat.

§. II.

SED dicent aliqui: Etſi hæc bona ſint per ſe appetibilia; nihilominus talia ſunt, vt eis malè vti poſſimus, ergo temeritas quædam eſt, illa abſolutè petere; vt ergo prudens ſit petitio, neceſſe eſt, vt actu, vel virtute includat conditionem, *ſi talia bona nobis profutura ſint ad beatitudinem*, ſeu *ad ſalutem animæ*; vel ſaltem *ſi nocitura non ſint*. Quod ſignificare videtur D. Thom. *loc. cit. artic. 5.* vbi relata ſententia Socratis ſubiungit: *Qua quidem ſententia aliqualiter vera eſt quantùm ad illa, quæ poſſunt malum euẽtum habere, quibus etiam homo poteſt malè, & benè vti.* Et *in articulo 6.* ait: licitum eſſe, deſiderare bona temporalia, non principaliter; ſed vt quædam adminicula, quibus adiuuemur ad tendendum in beatitudinem. Vnde conſequenter ſignificat, ſolùm ſub ea ratione, & conditione peti poſſe.

789 *Obijcitur ex D. Th.*

Huic difficultati reſpondetur, nullum eſſe in hac vita bonum, quo homo pro ſua libertate non poſſit malè vti aliquo modo. Nam licèt virtutibus non poſſimus vti tanquam principijs ad malos actus eliciendos; poſſumus tamen ex illis ſuperbire, & ita illis aliquo modo malè vti; idemque eſt de peculiaribus auxilijs, aut fauoribus gratiæ; & nihilominus ex ſententia omnium hæc bona poſſumus abſolutè deſiderare, & petere; ergo illa ratio non ſufficit, quominus etiam alia bona per ſe conuenientia naturæ poſſimus abſolutè petere: Ita eruditè docet Suarez *loco cit. cap. 17. num. 9.*

Satisfit obiectioni

§. III.

DIco ergo ſecundò. Non eſt temeritas, huiuſmodi bona temporalia abſolutè petere: quia qui hæc bona honeſtè deſiderat, hoc ipſo quantum eſt ex ſe illa deſiderat ad benè, & honeſtè illis vtendum: vnde non oportet, vt ſub conditione illa petat, puta dicendo: *Domine da mihi ſanitatem mentis, & corporis, libera me ab hoc maleficio, à dæmonij obſeſſione, à febre, vel ab alio malo, ſi ſit animæ meæ profuturum: vel ſi tu ſcis, quod ſit expediens animæ meæ:* Sed potiùs vt ſimul petat talem conditionem in ſe impleri, videlicet, vt talia bona obtineat ad

790 *Non eſt temeritas, abſolutè petere bona temporalia conuenientia naturæ.*

benè, & honestè illis vtendum, prout ipsa per se, & ex natura sua postulant: hoc modo petitio non est conditionata, sed absoluta: vt dicendo: *Domine da mihi sanitatem mentis, & corporis; sed simul da mihi auxilium efficax, vt sanitate benè vtar ad laudandum, & glorificandum nomen sanctum tuum. Libera me à dæmonis obsessione, vt tibi magis, ac magis in Ecclesia tua gratiarum referam actiones.* Istæ enim petitiones sunt absolutæ, in quibus homo petit bona temporalia; sed simul quærit auxilium, vt illis benè vtatur ad beatitudinem consequendam. Vnde dicimus, omnes fateri, huiusmodi actum absolutum (prout nos declarauimus) esse licitum; etiamsi ex particulari intentione operantis, vel præsenti, ac formali; vel præterita, & virtualiter manente, conditio non apponatur: quia nimirum operans nihil vmquam de illa cogitauit. Si quis autem contendat ex natura operis interpretatiuè includi illam conditionem, non esset fortasse contradictio in re, ab eo, quod ait D. Thomas; nam certè qui hæc bona honestè desiderat, semper habet hanc animi præparationem, vt, si virtutem sint impeditura; vel si futura sint in occasionem ruinæ, ea nolit; hæc verò conditio magis esse intelligitur in bona dispositione subiecti, quasi habituali, quàm in ipsomet actu petendi; & ideò illum absolutum vocamus: Ita Suarez *cod. cap. n.* 10.

Ratio dictat ex Suarez.

Cõfirmat vsus Ecclesiæ.

Hoc confirmat vsus Ecclesiæ, quæ bona temporalia petit sine vlla conditione, vt in multis Collectis videre licet: vt pro sanitate infirmis obtinenda ait:

Omnipotens sempiterne Deus salus æterna credentium, exaudi nos pro infirmis famulis tuis, pro quibus misericordiæ tuæ imploramus auxilium, vt reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referant actiones. In oratione pro pluuia. *Vt præsentibus subsidijs sufficienter adiuti sempiterna fiducialius appetamus.*

Sic in orationibus contra persecutores, contra pestem animalium, pro frugibus, vineis, ac messibus ab vniuersis malis præseruandis Deum rogamus absolutè, & sine illa conditione, *si huiusmodi bona temporalia sint saluti animæ profutura, vel non.* Illa tamen actu ordinamus ad gloriam Dei, ac postulamus cum expressa habitudine ad spiritualem fructum; quod æquiualet, ac si conditio illa esset apposita.

§. IV.

791 *Bona indifferentia petita cum moderatione honesta possũt absolutè peti. Testatur diuina scriptura.*

DIco tertiò. Quando bona indifferentia, vt diuitiæ, & similia non simpliciter, nec cum excessu petuntur; sed cum hac moderatione, scilicet quantùm ad huius vitæ commoditatem necessaria sunt, tunc eodem modo peti possunt, quo ipsa bona corporalia, vel intellectualia, quæ per se expetibilia sunt.

Hoc rectè probari potest ex illo Prouerb. cap. 30. *Diuitias, & paupertatem ne dederis mihi; sed tantùm victui meo tribue necessaria.* Item ex illa petitione orationis Dominicæ: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, per quam supponimus ex supradictis *num.* 780. peti panem etiam corporalem, vt ait etiam Chrysost. Consonat etiam illud Genesis 28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, reuersusque fuero prospere ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum:* vbi petitio moderata talium bonorum non solum absoluta est; sed etiam voto confirmata.

Hoc sentit August. *Epist. 121. ad Probam cap. 6. & sequentibus.* Cum enim dixisset: *Si optant sibi, ac suis sufficientiam rerum necessariarũ, &c.* subiungit: *Hanc ergo sufficientiam non appeti propter seipsam, sed propter salutem corporis, & congruentem habitum personæ hominis, quo habitu non sit inconueniens eis, cum quibus honestè, & officiosè viuendum est.* Additque sequentia verba, quæ hanc, & præcedentem conclusionem confirmant. *In his itaque omnibus incolumitas hominis, & amicitia propter seipsas appetuntur; sufficientia verò rerum necessariarũ non propter seipsam; sed propter duo superiora quæri solet, cùm decenter quæritur.*

August. docet.

Hoc confirmat vsus Ecclesiæ; nam in litanijs, & collectis sæpe postulat temporalia bona, vt pluuiã, vel serenitatem, nulla adiecta conditione, vt dixi *numero præcedenti.* Id testantur D. Thom. 2. 2. *q.* 83. *art.* 6. & Alexander Alensis 4. *par. q.* 26. *art.* 3. §. 1.

Cõfirmat vsus Ecclesiæ.

§. V.

RAtio ex his verbis facilè confici potest: quia eo modo, quo petitur aliquid propter se, potest etiam peti medium necessarium ad aliud obtinendum. Si enim potest absolutè peti sanitas, vt finis proximus, idest vt finis sub fine, etiam possunt absolutè peti bona temporalia, vt media necessaria ad talem finem consequendum. Item illa petitio iam habet finem honestum; vnde licèt materia ex se sit indifferens; honestatur tamen ex fine; & eo ipso, quòd cum dicta moderatione petitur, tollitur morale periculum, quod in abundantia harum rerum temporalium esse solet; ergo ex omni capite honesta est talis oratio. Est autem talis oratio absoluta eo modo, quo dictum est de præcedenti; semper tamen habet intrinsecè subintellectam limitationem illam, vt hæc ipsa quantumuis moderata sufficientia non desideretur cum discrimine virtutis: seu si futura sit occasio alicuius peccati. Quæ limitatio in omni honesto amore creaturæ includitur, quatenus non amatur super omnia, neque vt vltimus finis, nec sine fine honesto.

792 *Ratio dictat.*

§. VI.

DIco quartò. Hæc bona indifferentia diuitiarum, honorum, & huiusmodi non sunt absolutè petenda, quando cum excessu aliquo, vel abundantia, aut sine moderata limitatione petuntur. Hanc veritatem docet Suarez *cap. eod. num.* 12. Ratio est: quia in primis, vt hæc bona honestè petantur necesse est, vt non propter se, sed propter honestum finem petantur; vix autem possunt ita peti, nisi petantur cum moderatione, & limitatione accommodata honesto fini; & tunc iam petentur modo explicato in fine præcedentis numeri; nam illa moderatio, & sufficientia non potest esse vna in omnibus; sed pro ratione status, vel finis conuenientis homini iuxta conditionem suam.

793 *Bona indifferentia sine moderata limitatione non sunt petenda.*

QVÆ-

QVÆSTIO III.

An postulare à Deo peculiarem protectionem, & curam in præstando nobis hæc bona, sit tentare ipsum.

794 *Petere à Deo singulare auxiliũ in omnibus rebus nostris, est supernaturalẽ eius prouidentiã recognoscere.*

REspondeo cum Suarez *tom.2. de Relig.lib.1. de Orat.cap.18.num.8.* non esse tentare Deum, vel eius potentiam; sed supernaturalem eius prouidentiam recognoscere. Eò vel maximè quòd non absolutè petimus extraordinarias illas actiones diuinæ prouidentiæ; sed solùm quatenus ad effectum consequendum sunt necessariæ. Sæpe enim effectus à nobis desideratus, ac postulatus eueniet per communem cursum causarum naturalium; & tunc satis exaudit Deus orationem pro tali effectu, si cum huiusmodi causis concurrat, & non permittat per actionem dæmonum impediri, prout interdum potest, quod etiam nos postulamus, quando hæc bona petimus.

Licitum est, etiãsi ad impetrationẽ miraculũ requiratur.

Denique quoniam interdum fieri potest, vt ad obtinendum bonum postulatum, verbi gratia, corporis ægrorantis sanitatem, neque ordinaria, neque extraordinaria naturalis prouidentia sufficiat; sed miraculosa necessaria sit; nullum est inconueniens, quòd ad hoc totum extendatur orantis intentio, & petitio: quia hoc non est tentare Deum: nam non petitur simpliciter miraculum; sed sub conditione, si fuerit necessarium, & supposita conuenientia beneficij postulati. Et hoc modo credendum est orasse Ezechiam, quando salutem postulauit, & obtinuit; & in scriptura inueniuntur plures orationes similes Isaiæ 38. & 4.Reg.c.20. & orationes Ecclesiæ pro huiusmodi bonis temporalibus, præsertim generalibus ita possunt conuenienter intelligi. Sic etiam solent fideles petere salutem, vel similia bona in locis pijs, in quibus solet Deus ea miracula operari in Christi honorem, vel B. Virginis, vel alicuius Sancti per eius intercessionem; & interdum impetrant ea miraculoso modo iuxta rationem fidei suæ: vel prout eis expedit, aut communi Ecclesiæ bono. Ita ergo satis constat, quomodo hæc bona (licèt alias naturalia sint) per orationem conuenienter petantur.

QVÆSTIO IV.

An temporalia mala in oratione peti possint.

795 *Non est intrinsecè malũ petere mala pœna sibi, vel alteri.*

REspondeo breuiter, non esse intrinsecè malum, petere huiusmodi mala vel sibi, vel alijs. Hoc constat ex vsu Scripturæ, & Sanctorum. Paulus enim Philip.1. aiebat: *Cupio dissolui, & esse cum Christo*. Dauid psal.25. *Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos, & cor meum*. Vbi August. *Adhibe medicinale purgatorium, quasi ignem dilectionibus, & cogitationibus meis*, & Hieron. *Proba me Domine in tentationibus, & tenta me, ne aliquid in me delicti remaneat*: Vnde Augustinus *serm.30. de Sanctis* ponderans illud, *Vre renes meos, & cor meum*, ait: *Ad comprobandam deuotionem suam geminum sibi ignem postulat* (scilicet renum, & cordis) *vt luctamine habito ostendat, in se plus posse amorem Christi, quàm penam tyranni*. Ratio verò est: quia huiusmodi mala non sunt simpliciter mala, sed secundùm quid: vnde respectu boni honesti, vel mali turpis illi contrarij, sunt indifferentia; eruntque simpliciter bona, si honesta ratione, & propter finem simpliciter bonum appetamus; ergo ex tali intentione licitè etiam peti possunt; ergo petitio talium malorum non est per se, & intrinsecè mala.

Licitè peti possunt propter finẽ simpliciter bonũ.

Quamuis autem hic modus orationis, quo quis sibi mala temporalia petit, licitus sit; non est omninò tamen consulendus: quia non omnes apti sunt, vel idonei ad hoc genus probationis; & interdum esse posset præsumptio illam appetere, aut postulare sibi, & maximè si quis peteret, se à dæmone possideri; cum dæmon hominem, quem possidet, ad multa inducat mala, vt ad blasphemias, ad actus inhonestos, ad præcipitia: impediat multa bona, ac multis domesticos obsessi afficiat perturbationibus, & afflictionibus. Vnde melius est, Paulum regulariter imitari, qui cum stimulo carnis affligeretur, & ignoraret, quid sibi magis profuturum esset, *ter Dominum rogauit, vt auferretur ab eo*: non enim nos Paulo perfectiores sumus, vt petamus per afflictiones à Domino tentari; vel per obsessiones, ac possessiones à dæmone probari; sed in dubio potiùs de nostra fragilitate, & imbecillitate timere debemus: Ita etiam admonet Suarez *lib. eod.c.19. num.2. sub fine*.

Hic meditamẽ non est faciliter consulendus.

QVÆSTIO V.

An liceat in oratione petere, vt malum pœnæ proximo eueniat.

796 *Quando sit licitũ mortem malũ imprecari, & quando non.*

DIco primò. Si proximus iam sit defunctus, & damnatus, licitum est illi imprecari vindictam æternam, iuxta illud Psal.57. *Lætabitur iustus cùm viderit vindictam*. Si autem proximus iam sit defunctus, & nobis non constet ipsum esse damnatum, imprecari illi damnationem æternam desiderando, vt damnatus sit, & de illo sumatur æterna vindicta, manifestum odium esset: quia illud per se non est necessarium ad iustitiam Dei; vnde solùm postulatur in summum malum proximi: Ita docet Alexander Alens. *3.par. q.93. a.2.* Thom. *2. 2.q.83.art.7.* D.Bonau. Ricard. Sot. *in 4. dist.45. & 46.* Medina *hac quæst.* Suarez *cap. eod. num.3.* Ioseph Angles *in 4.tract.de Orat.q.9.diffic.2.*

§. I.

797 *Nunquam licet imprecari Viatori damnationem æternam.*

DIco secundò. Si proximus sit viator, nunquam licet illi imprecari vindictam, quæ inuoluat damnationem æternam, etiam sub titulo diuinæ iustitiæ: quia de nullo viatore desperandum est, & Deus potest aliam vindictam sumere de peccatore, per quam suæ iustitiæ satisfaciat, & misericordiam habeat ad iunctam; quam vindictam sumit, mediante pœnitentia; & hanc Deus ipse (quantùm ex se est) magis exoptat; Et ideò imprecari illi quandiù est in via, vindictam æternam, est peccatum contra proximi charitatem, vt testatur B. Gregorius *lib.2.moral.* dicens: *Homo peccato subiacet, qui hoc petit à Deo fieri, quod omninò fieri non potest. vnde si po-*

si potest, minimè decet. Idem docent DD. supra relati.

§. II.

798 *Catholicũ est, orãdo, petere aliquod malũ proximo ob maius bonum.*

Dico tertiò. Integrum, & catholicum est, orando petere aliquod malum proximo, quando illud petitur propter aliud bonum, quod iustè, & secundùm ordinem charitatis præfertur illi malo, puta ad vtilitatem peccatorum, vt conuertantur, & non pereant: nam eo ipso non agitur contra charitatem; sed secundùm illam; nec petitur malum, vt malum; sed vt bonum, non qualecunque sed præferendum tali malo.

Hanc conclusionem probant innumera sacræ scripturæ testimonia. Ps.82. *Imple facies eorum ignominia, & quarent nomen tuum Domine:* & passim Propheræ hoc petebant, vt corrigerentur, & conuerterentur peccatores; quod est opus misericordiæ; & hæc quoque mala sæpissime populo nunciabant, non imprecando, sed prædicando; non optando, sed prophetando, & D.August. *in quadam homilia de martyribus* dicit: *Vltus sum eos, &c. quomodo me vindicaui? occidendo in eis errorem, suscitando fidem.*

§. III.

799 *Licitum est petere à Deo, vt dãna tẽporalia, & mortẽ ipsam immittat homini perniciosso Reipublicæ; aut publico Ecclesiæ hosti.*

Dico quartò. Licitum est, à Deo petere, vt mittat mala, & damna temporalia, & mortem ipsam homini pernicioso Reipublicæ, aut publico hosti Ecclesiæ; vt Turcæ, Hæresiarchæ, Mago, Malefico, Sagæ, & similibus, præferendo commune bonum, nempe tranquillitatem Reipublicæ, honorem Dei, & Ecclesiæ priuato incommodo, vel postponendo corporale detrimentum spirituali: In huiusmodi autem oratione semper inuoluitur cõditio, *si aliter vitari non potest malum*; quod interdum supponitur tanquam moraliter certum ex pertinacia, vel obcæcatione talis personæ.

Hoc testantur diuinæ scripturæ Psal.54. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viuentes*, & subdit infra: *Exaudiet Deus, & humiliabit illos qui est ante sæcula*, & Psal.58. *Intende ad visitandas omnes gentes, non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem.* Et interdum effectu ipso Deus talem orationem confirmabat, vt 4.Reg.1. dixit Elias, *si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos*, quod semel & iterum factum est. Ita docent præallegati Doctores *num.396.*

§. IV.

800 *Quatuor modis possunt intelligi huiusmodi imprecationes.*

Hæc & similia loca interpretantur Patres vno ex quatuor modis, quos attingit D.Thom. 2.2. *quæst.83. art.8. ad primum, & secundum* ex Augustino *lib.1. de serm. Dom. in monte, & lib.2. de Quæst. Euangel. cap.45.* quos etiam attingit Alexander Alens.4.*part q.93.art.2.*

Primus est, quòd sæpe sub forma precationis prophetiam proferunt; norunt enim illam esse voluntatem Dei, & definitam sententiam, quam pronunciant.

Secundus, quòd imprecantur malum, non homini, sed peccato; & perseuerantibus in illo petunt vindictam, conformando voluntatem suam iustitiæ diuinæ: vel sub ea conditione, si perseuerent: vel quia præsciunt conditionem esse implendam.

Tertius, quia optant, vt per temporalia mala, peccatores corrigantur.

Quartus (& ferè in idem redit) quia optant per eadem mala destrui regnum peccati.

Addi præterea potest ex D.Hieron. *Epist.151. ad Algasiam quæst. in veteri Testamento*, terruisse Deum homines rigore iustitiæ; & ideò etiam voluisse per Prophetas suos, ac Prædicatores interdũ visibiliter ostendere vindictam suam, vt in facto Eliæ supra relato, & in eo, de quo supra num.590.

Denique addi potest sæpe intelligi illas orationes modo iam dicto, quo ordinariè fieri possunt, scilicet ad emendationem ipsorum peccatorum, vel ad commune bonum, & pacem Reipublicæ.

QVÆSTIO VI.

An omnium prædictorum bonorum, vel malorum petitiones infallibilem habeant impetrationem ex vi diuinæ promissionis.

801 *Petitio bonorũ spiritualiũ habet infallibilẽ impetrationem.*

Hæc est quæstio principaliter intenta ad explicandam primam conditionem ad impetrationem infallibilem requisitam; quæ cum non possit vnico verbo explicari, sequentibus dictis, seu assertionibus enodabitur.

Dico ergo primò. Oratio, seu petitio bonorum spiritualium habet infallibilem promissionem, & impetrationem: Id docet Ioannes primæ suæ can. cap.5. *Hæc est fiducia*, inquit, *quam habemus ad eum: quia quodcunque petierimus secundùm voluntatem eius, audit nos:* sed bona spiritualia, vt beatitudo, & gratia, & virtutes, & dona, quæ necessaria sunt ad salutem, sunt secundùm voluntatem Dei; vt ait Paulus 1. Thessal.4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*; & constat supra ex petitionibus orationis dominicalis, *& num.785. & sequentibus*, ergo dictorum bonorum petitio infallibilem habet promissionem, & consequenter infallibilem habet impetrationem; cum Deus mentiri non possit; vt latè probauimus supra *num.771. & sequentibus*, suppositis alijs conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis.

§. I.

802 *Petitio bonũ temporalium si vtilia sint ad salutem, habet infallibilẽ promissionem.*

Dico secundò. Petitio bonorum temporalium, (si vtilia sint ad salutem) promissionem habet infallibilem: Constat ex generalitate verborum Christi Io.14.15.& 16. *Quicquid petieritis Patrem, in nomine meo, dabit vobis.* Hoc suadere possumus argumento Augustini: quia quod est vtile ad salutem, aliquid est, & magni momenti, ac ponderis apud Deum; & quantùm est ex se) petitur in nomine Saluatoris; ergo comprehenditur sub illa promissione: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Et vt vtar verbis ipsius Augustini in Ioannem cap.15. *Hoc petimus*, inquit, *in nomine Saluatoris, quod pertinet ad rationem salutis*, & cap.14. in illa verba: *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam*, ait. *In nomine meo, quod est Christus Iesus, Christus Regem, Iesus Saluatorem significat; ac per hoc quodcumque petimus aduersus vtilitatem salutis, non petimus in nomine Saluatoris.* Item 1.Ioan.cap.5. dicitur: *Quod.*

Quodcumque petierimus, secundùm voluntatem eius, audit nos. Circa quem locum aduerto, dupliciter posse construi illa verba: primò coniungendo determinationem illam *secundùm voluntatem eius* cũ verbis præcedentibus. Et sic constat, promissionem limitari solùm ad ea, quæ sunt secundùm voluntatem Dei; & ita legit D. Thomas. Alio verò modo potest disiũgi illa determinatio à verbis præcedentibus, & coniungi sequentibus (prout fit in noua editione vulgata) & ita videtur promissio magìs vniuersalis. Vtroque autem modo probatur id, quod intendimus; quia cùm petimus aliquid vtile ad salutem, petimus secundùm voluntatem eius; ergo exaudimur.

§. II.

803 *Vtile est ad salutẽ, quod actu est causa alicuius boni, nec occasio est peccati; nec impedit maius bonum.*

CVm autem dicimus: id, quod petitur, debere esse vtile ad salutem; non intelligimus solùm de vtilitate, quam potest res ex se habere, puta de sanitate, quæ etiam in peccatore potest vtilis esse ad salutem, si conuertatur ad Deum, & pæniteat; sed quam de facto habitura est, puta quia illa persona, cui sanitas est communicanda, bona opera actualiter, & de facto præstituta est. Multa enim possunt esse secundùm se vtilia, quæ nouit Deus futura esse noxia postulanti; & hoc satis est, vt misericorditer non dentur; ac proinde vt oratio ex ea parte non sit infallibilis, nec sub promissione comprehendatur; vt constat ex oratione Pauli 2. Corinth. 12. Et ita notarunt Augustinus *tract.* 22. 75. & 81. *in Ioannem*; & Chrysostomus *hom.* 30. *in Genes.* Dicetur autem id, quod petitur futurum esse noxium, non solùm si futurum sit occasio alicuius peccati; sed etiam si impediturum sit profectum salutis: quia tunc non solùm vtile non est ad salutem, vt constat; sed etiam est aliquo modo nociuum: Ita Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *de oratione cap.* 23. *num.* 7.

§. III.

804 *Bona tẽporalia licet per se non cõferãt ad salutem, aliquãdo habent impetrationẽ infallibilẽ. Et quando.*

DIco tertiò. Petitio alicuius boni honesti (quod tamen per se non est conferens ad salutem; neque etiam illam impediens, aut profectum eius; vt sunt bona temporalia necessaria ad conseruationem vitæ, euasio periculorum, & alia huiusmodi, de quibus supra *in quarta, & vltima petitione orationis Dominicalis*) habet certam impetrationem, si adsint tres aliæ conditiones ad impetrationem infallibilem requisitæ. Probatur ex verbis ipsius Augustini *in illis tractatibus in Ioannem*, quos supra citauimus: Ibi enim numquam dicit, eum non petere in nomine Christi, qui non petit necessaria, aut vtilia ad salutem æternam; sed eum, qui petit huic saluti contraria: *Non petitur*, ait, *in nomine Saluatoris, quicquid petitur contra rationem salutis.* Nam si quod petitur, bonum est, & honestum, & non est contrarium saluti: quia non impedit salutem, nec eius profectum, aut maius bonum, licèt tantùm petatur propter commoditatem naturæ, & non propter salutem animæ; nihilominus eo ipso, quòd petitur ex vera fide, & Religione (quod est secunda conditio ad impetrationem infallibilem requisita) quantum est de se potest esse aptum ad salutem & potest in nomine Saluatoris postulari: Nam gratia fidei, qua petitur, illud pertinet ad rationem salutis.

§. IV.

805 *Constat ex oratione dominic.*

AMpliùs probatur: Nam in primis quicquid ipse Christus in oratione sua petere docuit, potest propter ipsum, seu in nomine eius postulari; sed ipse docuit petere etiam subsidium temporale dicens: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie:* maior est clara: quia in ea oratione manifestauit suam voluntatem ita esse: minor constat ex dictis supra in illis petitionibus, & probatur à D. Basilio *in Constitutionibus Monasticis cap.* 2. ergo, &c.

Item eo ipso, quòd aliquid petitur sub vera ratione boni honesti, vel in ordine ad illud, etiamsi ab eo petente non referatur in altiorem finem, ex se est aptum referri; & potest esse medium, vel instrumentum, aut occasio spiritualis fructus, vt puta ex sanitate accepta locus sumatur Deo gratias agendi, ac nomen eius laudandi, & glorificandi, sicut ipsamet Ecclesia in ea Collecta pro infirmis tali modo rogat, nempe, *vt reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referant actiones:* & ex parte Dei semper datur propter hunc finem; ergo iusta ratione potest propter Christum, seu per merita ipsius postulari. Accedit, quòd talis oratio ex vi motiui includit (vt supra dicebamus *n.* 792.) virtualem conditionem, *vt, si illud, quod petitur, sit nociturum saluti, nobis non concedatur: quia hoc magìs expedit nobis.* Et qui prudenter petit, semper intendit obtinere id, quod petit, quatenus sibi magis expedit; ergo hoc satis est, vt talis petitio per Christum, seu in nomine Saluatoris fiat. Tandem qaicquid petimus ex vera fide, petimus fundati in promissione eiusdem Christi; ergo totum id possumus postulare propter Christum, seu in nomine Christi.

Docet vsus Ecclesiæ.

§. V.

806 *Christus nobis meruit omnia bona honesta. Et quæ.*

QVare existimo cum Suarez *lib. eod. cap.* 18. *n.* 12. Christum nobis meruisse bona honesta, etiamsi naturalis ordinis videantur. Et quamuis à nobis, quando illa recipimus, vel appetimus, in altiorem finem non referantur, semper de se conferunt ad illum finem, & à Deo sub ea ratione conferuntur. Et hoc etiã confirmat vsus Ecclesiæ; nam semper per Christum petit; (etiamsi interdum temporalia petat, non facta expressa mentione spiritualium bonorum:) vt in multis Collectis contra persecutores Ecclesiæ, vel contra pestem animalium, & in alijs videre licet. Et in quadam oratione pro quacumque necessitate hac vtitur orandi forma: *Deus refugium nostrum, & virtus, adesto pijs Ecclesiæ tuæ precibus, auctor ipse pietatis, & præsta, vt quod fideliter petimus, efficaciter consequamur, per Christum Dominum nostrum.* Hęc autem orandi forma locum habet in omni honesta, & Religiosa oratione; nam si ex Religione est, profectò pia est, & salutaris; & si ex fide est, fideliter in ea petimus; ergo quicquid per eam sic petimus, possumus per Christum petere, vt efficaciter consequamur. Dicendum ergo censeo, ex bono honesto sic accepto, & tali modo petito non reddi orationem, seu petitionem inefficacem, neque excludi à promissione diuina, si alias habeat conditiones,

Dico

§. VI.

807 *Petitio rei indifferentis non relatæ ad honestatem non habet impetrationẽ infallibilem.*

Dico quartò. Petitio rei indifferentis, ideſt nec turpis, neque honeſtæ, nec relatæ ad honeſtatem; ſed ſolùm ob iucunditatem, vel humanam vtilitatem, quam habet (nulla exiſtente vera neceſſitate talis rei) ſine dubio promiſſionem non habet infallibilem. Ratio eſt: quia ſecundùm probabiliorem ſententiam bona non eſt, neque honeſta: quia ex vi rei poſtulatæ non habet honeſtatem: cum ſupponatur illam indifferentem eſſe; neque etiam ex fine; quia ſupponimus non referri eandem rem indifferentem in finem honeſtum; ergo nullo ex capite bona eſt; indifferens autem in indiuiduo eſſe non poteſt; vt docet Suarez *lib.eod. cap.23. num.5.* ex probabiliori D.Thomæ ſententia; ergo peccaminoſa eſt, ac proinde indigna, vt exaudiatur, nedum vt infallibilis impetrationis promiſſionem habeat.

Nec talis petitio dici poteſt pertinere ad diuinũ cultum: quia continet petitionem rei indecentis à Deo. Nam illa petitio proficiſcitur ex deſiderio, & poſtulat à Deo, vt illud impleat. Deſiderium autem habendi rem indifferentem propter ſeipſam, & ſine intuitu honeſtatis, eſt turpe deſiderium; & ideò petere à Deo, vt illud deſiderium impleat, turpe etiam eſt; qua de cauſa non poteſt ad Dei cultum pertinere. Fallitur ergo, ſi quis dicat, ſe ita petere propter cultum Dei; (non enim petit niſi propter concupiſcentiam ſuam, vt illi ſatisfaciat;) vel etiamſi aliquo modo cultum intendat, practicè errat: quia vtitur medio, ſeu materia improportionata ad cultum; & ita non verum, ſed fictum, & apparentem cultum intendit.

§. VII.

808 *Qui petit à Deo aliquam rem malam mortaliter peccat.*

Dico quintò. Qui aliquam rem malam petit, non ſolùm non meretur à Deo exaudiri; ſed mortaliter peccat, iuxta id, quod ait Dauid Pſ. 108. *Oratio eius fiet in peccatum.* Ratio eſt: quia rem omninò indignam, & indecentiſſimam à Deo petit, nimirùm, vt ipſe auctor peccati fiat. Quapropter licèt id, quod petitur, de ſe non ſit mortale peccatum, ſed veniale tantùm; nihilominus illud petere à Deo, mortale eſt peccatum: quia in hac materia reſpectu Dei non poteſt dari materia leuis; ſed tota eſt grauis. Ergò talis oratio non ſolùm inefficax eſt; ſed etiam valdè nociua: vel vt aliqui loquuntur, non tantùm mortua, ſed mortifera: Ita docet Suarez *tom.2. de Religione lib.1. de Orat. cap.23. num.4.*

Petere bona tẽporalia, vt vltimum finem eſt peccatũ mortale.

Eodem modo dico, petere hæc bona temporalia (quæcumque ſint) propter ſe, vltimum finem in eis conſtituendo, peccatum eſt mortale. Hoc per ſe notum eſt: tum quia affectus ad temporale bonum, & ad vltimum finem relatus, eſt peccatum mortale contrarium dilectioni diuinæ ſuper omnia: tum etiam quia à Deo complementum huius deſiderij, ſeu affectus petere, ſpeciale peccatum eſt contra Religionem: quia eſt à Deo parui deſiderij complementum poſtulare. Si quis autem attendat, hæc aſſertio locum habet in omnibus bonis creatis: quia in nullo eorum, cuiuſcumque ordinis ſit, licet vltimum finem conſtituere.

Conditio ſecunda ad impetrationem infallibilem requiſita.

809 *Petitio, vt impetret infallibiliter, debet eſſe ex fide theologica, ac confidentia in Deum.*

Secunda conditio, quæ orationi ad impetrandum infallibiliter quod petitur, eſt neceſſaria, eſt ex fide theologica, ac ſpe, ſeu fiducia, ac confidentia in Deum petere, de quibus latiſſimè ſupra *à numero 606. incluſiuè vſque ad numerum 662. excluſiuè.* Neceſſe eſt enim, vt oratio ex fide procedat, & ex ſpe, vt per eam id, quod poſtulatur, infallibiliter obtineatur. Hanc conditionem docuit Chriſtus Dominus Matthæi 21. dicens; *Omnia quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis.* Et præmiſerat: *Si habueritis fidem, & non hæſitaueritis, &c.* Et Iacobus cap.1. *Poſtulet in fide nihil hæſitans.* & Paulus Roman.10. ait: *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?* & Epheſ.3. inquit: *In quo habemus fiduciam, & acceſſum in confidentia per fidem eius.* Nam orationis promiſſio per ſe primò ad aſſecutionem Beatitudinis ordinatur iuxta illud Matthæi 6. *Quærite primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.* Fides autem principium, & fundamentum ſalutis eſt; & ideò promiſſio non fit orationi, niſi ex fide procedat.

Obſeſſo, & ægroto vt ſanitatẽ impetret, neceſſaria eſt fides ac fiducia in Deum.

Quare ſicut Exorciſtæ, vt tutò, & efficaciter ab hominibus obſeſſis, & è rebus ad homines ſpectantibus dæmones expellere, eorumque opera malefica deſtruere valeat, neceſſaria eſt fides theologica, ac fiducia, ſeu confidentia in Deum, quatenus actus ſpei ab actibus fidei excitantur; vt docuimus ſupra *num.630. & 631.* Ita ægroto obſeſſo, vel maleficiato, aut in quacumque neceſſitate conſtituto, aut quodcumque beneficium ſalutare poſtulanti primò neceſſaria eſt fides theologica, qua Deum poſſe, ſcire, ac velle ſibi concedere, quod fuerit expediens, ac ſalutare, credat; ſecundò neceſſaria eſt fiducia, ſeu confidentia certa, & inhæſitans, qua ſperet, Deum ratione ſuæ infinitæ bonitatis id, quod ſalutare petitur, concedere velle, & ratione ſuæ veritatis, & fidelitatis inuariabilis iuxta ſuas promiſſiones illud largiturum.

§. I.

810 *Aliud eſt impetrare à Deo ratione eius bonitatis: aliud ex vi promiſſionis diuinæ.*

Vnde aliud eſt aliquid à Deo ratione eius bonitatis, & clementiæ impetrare; aliud ex vi diuinæ promiſſionis. Nam primo modo ob quandam congruentiam, quam habet oratio cum diuina bonitate, & clementia obtinetur; Conſentaneum enim eſt diuinæ bonitati, ac liberalitati eius, qui rogatur, moueri ad dandum ſolùm, quia rogatur: vt eruditè docet Suarez *tom.2. de Religione lib.1. de Oratione cap.23. num.1.* Non tamen ex ſola petitione iudicari poteſt, aut credi, Deum certò, & infallibiliter id, quod petimus effecturum. Alio modo obtinetur, quatenus nos non ſolùm Deum Omnipotentem, Sapientiſſimum, ac Summum bonum; ſed veraciſſimum, ac fideliſſimum in ſuis promiſſionibus eſſe credimus; ideoque ratione ſuæ promiſſionis certò, & infallibiliter largiturum id, quod petitur. Sic impetratio ex vi promiſſionis ſupra orationem, ac impetrationem, quæ fit ratione diuinæ bonitatis, addit actum fidei, quo quis inhæſitanter diuinis promiſſionibus credit, de quibus latiſſimè ſupra *à num.631. incluſiuè vſque ad n.662. excluſiuè, & num.770. & ſequentibus.*

Hinc

§. II.

811 *Ad impetrandum infallibiliter; petitio debet fieri non tantùm ratione bonitatis sed ratione promissionis diuinæ. Monitũ vtillimũ pro Missionarijs Apostolicis.*

HInc colligitur, si quis aliquid à Deo infallibiliter obtinere desiderat, sibi studendum in oratione non tantùm primam seruare conditionem ad impetrationem infallibilẽ requisitam, nempe vt res, quam petit, bona, & honesta sit, scilicet salutaris animæ, vel corpori; sed secundam etiam, videlicet fidem possidere, qua firmiter credat Deum non tantùm posse dare, quod petitur; & esse bonum, ac misericordem ad dandum (si nobis expediat, & ex parte nostra non sit impedimentum;) sed ratione suæ promissionis infallibiliter daturum id, quod petitur. Et qui si credit, ac sine vlla hæsitatione confidit, vtique infallibiliter id, quod petit, vel aliud maius bonum obtinebit.

Vnde hic vnicum tradam monitum pro ijs, qui inter Infideles ad prædicandum Christi Euangelium, auctoritate missi Apostolica extraneæ linguæ vsum non callent: si post adhibitam diligentiam, vt nouam linguam discant, illam non possideant: ac denuò homines eis occurrant, quorum idiomatis ignari sint, ac necessitas vrgeat eorum sermonem capescendi, vt in Christi fide eos instruant; vel peccatorum eorum confessionem audiant, nec eis ob idiomatis ignorantiam Christi doctrinam explicare, ac veritatem Christianę Religionis suadere valeant; tunc ad orationem confugiant; ac diuinæ promissionis meminerint, qua credentibus Christus promittit, quòd nouis loquentur linguis, Marci *16. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient: linguis loquentur nouis*: & S. Gregorij Thaumaturgi exemplo Deum de promissione sua admoneant; necessitatem animas ad ouile ipsius reducendi exponant; dicantque ei, vt iuxta petentis fidem agat, ita vt sibi ipsis nouæ linguæ donum concedat, quo veritatem possint patefacere euangelicam: vel ipsis pœnitentibus, & audientibus donum nouam linguam intelligendi impertiatur. Si enim firma, & inhæsitanti fide hoc petierint, infallibiliter vtique obtinebunt: nam *fidelis est Dominus*, ait Propheta psal. 144. *in omnibus verbis suis*: nec fallere, aut mentiri potest. Hoc adimpletum vidimus in Apostolis, qui *loquebantur varijs linguis magnalia Dei*. Act. 2. Hoc in D. Antonio à Padua Romæ concionante coram Summo Pontifice factum est cunctis audientibus eum in lingua sua, Græcis, Gallis, Hispanis, Germanis, Theutonibus, Britannis, Heluetijs, & alijs, vt habetur *part. 1. Chronic. Fratrum Minor. lib. 5. cap. 21.* Quod potuit iste, & quicumque alius poterit, si opportunitas exegerit, ac diuinæ promissioni sine hæsitatione crediderit: *Qui enim non hæsitauerit, sed crediderit*, ait ipsemet Christus Marci 11. *quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Irretractabilis namque est*, ait Cassianus Collat. 19. cap. 32. *Domini nostri sententia: Quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis*. Sic Ioseph Acosta *lib. 1. de procur. Indor. salut. cap. 9. in fine*, & Thomas Bozius *de signis Ecclesiæ Dei lib. 6. cap. 5.* aiunt, quòd Beatus Aloysius Bertrandus ex Ordine Prædicatorum, & Martinus à Valentia ex Ordine Minorum in India Occidentali nullo fæpe interprete, nullo adiumento diuersarum linguarum populos simul atque ad eas accesserant, alloquebantur; & ita Deus per illos innumeros ad verum pietatis cultum traduxit, & plurima suæ liberalitatis beneficia illis populis largitus est. Et quod magis mirabile, cum vna lingua loquerentur ad innumeros diuersarum linguarum homines in vnum coactos, quorum multi haud percipiebant aliarum vim, nihilominus ab omnibus adstantibus intelligebantur, & quilibet ex audientibus cum sono vocis assequebatur etiam sensa verborum.

Conditio tertia ad impetrationem infallibilem requisita.

812 *Perseuerãtia in oratione ad infallibiliter impetrãdum est necessaria. Probatur ex doctrina Christi.*

TErtia conditio orationi necessaria ad id, quod postulatur, infallibiliter obtinendum, est perseuerantia in orando, & id, quod desideratur postulando.

Hæc conditio in Scriptura diuina multum commendata est, & repetita, & ad explicandum non facilis; difficilior verò ad exequendum. Hanc nobis explicauit Christus Dominus duabus illis parabolis quarum altera de illo est, qui tres panes ab amico, teste Luca 11. postulauit. Altera de vidua, quæ à iudice vindictam petijt, & per importunam perseuerantiam impetrauit. Lucæ 18. Primi petitionem ob indefessam perseuerantiam, importunitatem seu improbitatem Christus nominauit dicens: Lucæ 11. v. 18. *Amen amen dico vobis: si ille perseuerauerit pulsans, & si non dabitur illi, eò quòd amicus eius sit: propter improbitatem*, ideſt importunitatem *tamen eius, surget, & dabit illi quotquot habet necessarios*. Ad quam perseuerantiam nos adhortãs Abbas Isaac apud Cassianum Collat. 9. cap. 34. *Per hanc solam*, ait, *si non pro amicitiarum merito, atque virtutum, interpellationis assiduitate daturum se Dominus quicquid oratus fuerit, repromittit. Et idcirco absque hæsitationis infidelitate precibus insistendum est, obtenturosque nos earum ingitate cuncta, quæ secundùm Deum poposcerimus, minimè est dubitandum.* Et paulò infra subdit. *Si nulla alia exuuditionis causa adsit, saltem animæ importunitatis instantia non deficiat: qua absque vel meriti, vel laboris difficultate in cuiuscumque voluntis sita est potestate.*

§. I.

HAnc pari modo perseuerantiam probat per cõstantem orationem illius viduæ dicens: Luc. 18. 813
Iudex erat in Ciuitate, qui Deum non timebat, & hominem non reuerebatur. Sed & vidua in eadem ciuitate, quæ assiduis precibus vindicari cupiebat ab aduersario. At Iudex longissimam moram interponebat improbus cunctator. Demum tam constãte illius viduæ importunitate deuictus controuersiam dijudicauit. *En robustam prorsus, & contumacem spem*, ait Drexelius de Conformat. volunt. lib. 5. cap. 2. §. 2. *quæ viduæ illi assiduè hoc instillabat: hodie tibi ius dicetur: vbi spes hodiernæ decollasset, crastina monebat: Cras fiet, aut perendie hac hebdomada hoc mensa, hoc certè anno sententia dicetur. Vicit demum perseuerans fiducia, quam Christus in argumentum trahit hoc modo: Si tantarum est virium oratio apud improbissimum quemque: quantarum erit apud ipsam misericordiam?* Ita etiam ponderauit Basilius *in Constitutionibus Monasticis c. 2. & in Regulis breuioribus in centesima sexagesima prima*, & D. Cyrillus, quem D. Thomas refert *in Catena* Lucæ 18. Atque in hoc sensu dixit Christus in cap. 18. Lucæ: *Oportet semper orare, & non deficere*, ideſt à petitione, etiamsi non statim concedatur, nunquam desistere; sed instanter iteratis vicibus petere, vt ex Augustino colligitur *lib. 2. Quæst. Euangelic. cap. 45. serm. 36. de verbis Domini*. Quod etiam

Cassiodorus *lib.5.c.24.* ac D. Gregorius *in Ps.129.* testantur dicentes: *Christum velle suos oratores omnimodè importunos. Deum velle cogi, & quadam importunitate vinci.*

§. II.

814 *Ratio sumitur ex diuina Prouidentia.*

HVius autem conditionis ratio ex diuinæ prouidentiæ ordine colligi potest: nam sæpiùs expedit Deum non statim, quæ petuntur concedere, vel quia, qui petit, ad postulata recipienda dispositionem non habet; sed paulatim acquiret. (Quod sæpiùs euenisse experientia probaui pluribus in Ægrotis, & Obsessis, quorum Deus preces non statim; sed non nisi post longam orationem eorum exaudiuit:) Vel quia tunc quod petit illi vtile minime est; erit autem postea: *Quicquid enim oremus*, ait Paulus Rom.8.v.26. *sicut oportet, nescimus, nisi ipse*, addit Glossa in 1.Ioannis c.5.v.14. *suam ostendat voluntatem, qui melius, quàm nos ipsi nostram intelligit voluntatem:* Vel differt, vt res postulata, in maiori habeatur æstimatione; & desiderium eius crescat: Vel denique vt fides exerceatur; nam si statim, quicquid postulatur, daretur potiùs experientia quædam esset, quàm fides; vt ait Suarez *tom.2. de Religione lib.1.de Orat.c.26.n.1.*

Testatur Patres.

Hæc ferè complexus est Augustinus serm.5. de verbis Domini dicens: *Cùm aliquando tardiùs dat, commendat donum, non negat. Diu desiderata dulciùs obtinentur, citò autem data vilescunt. Petendo, & quærendo crescis, vt capias. Seruat tibi Deus, quod non vult citò dare, & tu discas magna magnè desiderare.* Alia apud ipsum videri possunt *tract.73.81. & 102. in Ioannem.* Optimè Chrysostomus homil. 30. in Genesim sic inquit, *An non potest præstare Deus priùs quàm petamus? verùm propter hoc differt, & expectat, vt occasionem accipiat, qua iustè nos sua cura dignos faciat.* Et infra: *Et relinquendum hoc est omnium Conditori; magis enim scit, quid nobis prosit, quàm ipsi nos. Ipse nouit quomodo salus nostra paranda. Nostrum ergo sit opus, continuis insistere precibus, & non ægrè ferre, si differatur, quod petimus, sed longanimes esse. Neque enim renuens preces nostras differt; sed hac arte sedulos nos efficiens ad semetipsum attrahere vult.* Sic etiam S. Nilus *lib.de Oratione cap.32. Ne peras*, ait, *à Deo imperiosè, quod statim velis impetrare, vult enim te beneficio afficere in oratione perseuerantem. Quid enim excellentius, quàm cum Deo colloqui, & vsu eius detineri?* Et hæc est vis Deo grata, de qua loquitur Tertullianus *in Apolog.39.* & indicat Hieronymus *Epist. 57. ad Damasum.* Tandem hæc instantia humilis orationis, quæ apud Deum potens est, de qua loquitur Concilium Lugdunense *in cap. Vbi periculum, de Electione in 6.*

Propterea multi ex defectu perseuerantiæ in bono, postquam fuerunt à dæmone liberati, ac promiserunt Deo se à vitijs abstinere, iterum nouis afficiuntur maleficijs: quia non seruant promissa Deo facta. Quam veritatem licèt pluribus exemplis comprobare possem; veruntamen vnicum referam, cuius fui testis oculatus.

Anno Domini 1667. Venetijs quadam die duo viri, quorum vnus erat nobilis Venetus, alter Medicus, rogauerunt Superiorem nostrum, vt aliquem mitteret ad quandam mulierem obsessam exorcizandam: Cum autem vnum misisset, ac fuissent coram ipsa in lectulo iacente, quæsiuit ab ea, an esset nupta, vel vidua; quæ respondens se esse nuptam, addidit, quærens, quisnam illorum duorum virorum esset ipsius maritus! quæ respondit: neutrum; sed ipsum maritum esse absentem à Venetijs. Probauit, an esset verè maleficio affecta; & ex signis euidentibus cognouit verè à dæmone fuisse obsessam. Instruxit illam diligenter, prout habetur 3. par. huius disp. vbi de remedijs particularibus, *ac præcepit è lectulo surgere, quod statim præstitit, ac genuflexam super terram eam duxit elicere actus contritionis suorum peccatorum, nec non actus fidei, ac confidentiæ in Deum, quòd à dæmone esset liberanda; quæ omnia promptè adimpleuit. Idcircò facto dæmoni vltimo præcepto expulsiuo, visa est ei totaliter à dæmone liberari. Post discessum autem intellexit illam esse concubinam nedum illorum duorum, sed aliorum etiam; propterea Deum suppliciter rogauit, si illa à dæmone liberatio futura non erat eius animæ salutaris, iterum Deus dæmonem immitteret in corpus eius, donec resipisceret, seque à peccatis abstineret, & malam vitam in bonam commutaret. Hinc post aliquot dies obuium habuit illum Medicum, cui dixit,* ò bonè Medice, qui mulierum mederis corpori, ac sensualitati, me decepisti dicens, mulierem illam esse bonam, ac deuotam, sed intellexi esse multorum concubinam: scias ergo me Deum rogasse, vt iterum dæmonem mittat in corpus eius, qui ea torqueat, donec se emendet de peccatis suis, ac corrigat vitam suam. *Qui respondit: credo, quòd iam sit adimpletum id, quod petisti; quia iam volebam venire ad te inuisendum, vt iterum eam tuis benedictionibus munires. Ipse verò ei dixit:* Nequaquam amplius veniam; sed totam rem Deo reliqui, qui intuetur corda hominum, & omnia nuda, & aperta sunt oculis eius. Si verè pœnitentiam egerit peccatorum suorum, vitam castam ducet, vitauerit omnes occasiones proximas peccati, ac perseuerauerit in bonis operibus exercendis, Deus illius miserebitur, eamque à dæmone liberabit. *Quare cum Iubilæum tunc publicaretur concessum à Clemente IX. nunc regnante, mulier prædicta cum illis dictis viris confessi sunt peccata sua, ac vitam malam correxerunt, pœnitentiamque egerunt de peccatis suis. Quæ omnia post mensem mihi Medicus ille enarrauit: sicut & mulierem non amplius à dæmone vexari me admonuit.*

Ex hoc facilè est colligere, quomodo Deus maleficia, ac obsessiones dæmoniacas permittit, imò quãdoque immittat in homines, ac mulieres, vt se corrigant de peccatis suis, ac vitam prauam in bonam, ac puram mutent; ac postquam eos à dæmone etiam liberauit, iterum permittit dæmoni eos torquere: quia non perseuerant in bono: propterea si ipsi iterum se corrigant à vijs pessimis, ac Deo se humilient, eum suppliciter exorando, ac in bonis operibus se exercendo, ac perseuerando, Deus illis præsto est suum diuinum auxilium impertiendo, à malis liberando, vt sua diuina gratia fulti, tandem gloriam æternam consequantur.

Verùm pro maiori huius doctrinæ intelligentia vtillimum erit, sequentes difficultates expedire.

QVÆ-

QVÆSTIO VII.

Cur plures, etsi dicant se habere fidem aliquid à Deo obtinendi; non tamen in eo postulando perseuerent.

815 *Fiducia, & perseuerantia sunt sibi inuicem coadiutrices.*

PRo huiusce difficultatis expeditione diligentissimè attendendum est, fidem, & perseuerantiam in benè essendo, & conseruando sibi inuicem esse coadiutrices. Nam sicut perfectissima, ac robustissima fides ex perseuerantia in orando prouenit: ita perseuerantia in orando ex frequentatis fidei, ac confidentiæ actibus originatur. E conuersò sicut perfectæ fidei defectus ex perseuerantiæ defectu in actus fidei eliciendo procedit; ità perseuerantiæ defectus ex fidei defectu tum ex parte intellectus potius practici, quàm speculatiui; tum ex parte exercitij actus potiùs, quàm ex parte specificationis emanat. Quod ita declaro: Fides, quatenus tantùm reuelatæ veritati præbet assensum, & in hoc sistit, speculatiua est: quia solùm veritati cognoscendæ, seu credendæ incumbit; extenditur autem ad praxim, quando veritatem creditam voluntati applicat, vt secundùm illam moueatur, seu operetur. Et ita fieri potest, vt aliquis in assensu fidei defectum non habeat; neque in certitudine, qua Deum credit esse fidelem in suis promissis; & quòd ex hac parte non sit inefficax oratio; & nihilominus in applicanda practicè hac veritate voluntati, vt secundùm illam cum magna fiducia oret, deficiat; sicque deficiente obtinendi fiducia, deficiat perseuerantia in petendo.

Multi habent fidē speculatiuam, sed carēt practicam.

Rursus quamuis aliquis in habitu credat, & nullum actum, vel dubitationem actualem contrariam certitudini fidei habeat; nihilominus in actuali fide, non quoad specificationem; sed quoad exercitium eius deficere potest: quia nimirum non actu promissionem Dei, nec eius veritatem considerat; ex quo defectu contingit, vt hæsitet in petendo, solùm ad difficulatem, seu magnitudinem rei postulatæ, vel ad propriam indignitatem attendendo.

Ex hoc duplici defectu intellectus prouenit in voluntate proportionalis defectus in spe, & fiducia; nam interdum orantis animus spe non erigitur; non quia desperet; sed quia spem actu minimè exercet: vnde fit vt eius animus fluctuet, & in petendo, sicut oportet; deficiat. Interdum verò licèt spem exerceat: tamen tepidè, & remissè, & ideò perseueranter non petit: vel in ipsamet petitione nimiùm est remissus, & etiam plus hæsitat, vel dubitat, quàm secundùm rectam rationem possit, aut debeat: quod totum in imperfectionem, & debitæ fiduciæ defectum redundat; quamuis hæsitatio sit sub colore, quòd non ex parte Dei, sed alijs ex capitibus concipitur: quia debita fiducia illum defectum vincere deberet, ac superare; vt supra docuimus *numero 631. & sequentibus:* Ita eruditè docet Suarez *lib. eod. de Orat. cap. 24. numero 8.* dicens, fortasse hanc fuisse rationem, ob quam Apostoli non potuerunt liberare illum lunaticum; quia non perseuerarunt in orando, ideò defecerunt in fiducia. Ex hac ergo causa, nempe ex exercitij, & applicationis fidei defectu prouenit defectus perseuerantiæ in petendo.

Deficiente fiducia firma, deficit perseuerantia.

QVÆSTIO VIII.

Quantò tempore perseuerandum sit in oratione, ac petitione, vt quod petitur, obtineri possit.

816 *Ratio dubitandi quæ.*

DIfficultatis huius ratio est: quia ex prædictis sequi videtur, nunquam à petitione esse desistendum: quia neque certum tempus designatum est, nec certus orationum numerus, cui impetratio infallibiliter promissa sit; erit ergo eidem petitioni, ex quo semel inchoata est, insistendum; nam si quis illam omittat: quia eius effectum per multum tempus non videt, eo ipso in oratione, & in fiducia ad Deum debita deficiet: consequens autem videtur difficile, ac laboriosum.

Nunquā est desistendum ab oratione, si petitio sit vtilis ad salutem: Vel aliquo modo rationem habeat ad salutem.

Ad hoc respondeo cum Suarez *lib. eod. cap. 26. num. 3.* in hoc certam regulam de tempore, aut numero actuum, quo in petitione perseuerandum sit, dari non posse, quandiu constat, non esse obtentum id, quod petitur; sed solùm quasi negatiuè dicere possumus, numquam ob diffidentiam, aut animi deiectionē, vel quasi impatientiā esse desistendū.

Vnde si oratio pro temporalibus bonis sit, puta pro sanitate acquirenda; vel pro dæmoniaca obsessione euadenda, aut pro aliquo periculo euitando, vel alio huiusmodi malo fugiendo; vel bono honesto consequendo, interdum ex dilatione temporis in beneficio impetrando, vel ex alijs successibus, aut effectibus sumi potest coniectura, Deo pro tunc illa concedere beneplacitum minime esse; & tunc ab oratione desistendum non est: quia multa Deus citò non dat, quæ disponit dare post longam orationem, vt docent dicti Patres *num. 314.* eò magis cùm aliquo modo id, quod petitur rationem aliquam habet ad salutem. Si verò id, quod petitur, nullam rationem ad salutem habeat, tunc post longam orationem, qua nihil obtinetur, non esse Deo beneplacitum illud concedere, coniecturari potest; & tunc à tali petitione desisti cum humili submissione, & conformitate cum diuina voluntate; semper ita nobis expediens fuisse credendo; sicut in vniuersum faciendum est, quando euidenter constat, secundùm nostrum desiderium, & petitionem rem successisse. Quando verò petitio de bonis est spiritualibus, non adeò faciliter est desistendum: quia talis oratio semper per se vtilis est: tum etiam quia semper impetrat, & habet effectum, quamuis nos lateat: vt si quis, ver. gr. amoueri à se talem tentationem postulet, quam nihilominus semper patitur, non propterea desistere debet: quia vel fortasse propter illam orationem impediuntur aliæ tentationes, quæ magis noxiæ essent; vel etiam suo tempore tolletur, quando expediens fuerit, aut si durauerit, etiam per talem orationem impetrata victoria perseuerabit. Constat de Paulo Tarsense, qui ter Dominum, vt à carnis stimulo liberaretur, rogauerat; sed voluntas Dei non fuit, eum pro tunc à tali tentatione liberari; nihilominus pro tali oratione maximum ei contulit fauorem ei reuelando, quòd gratiam Dei ita vigorosam possideret, vt absque impatientia infirmitatem tolerare posset, & tentationem superare; Et sic infirmitas, vel tentatio ad augmentum gratiæ ei cederet: Ita Liran. in illa verba: *Sufficit tibi Paule gratia mea.* 2. Cor. 12. vers. 9.

QVÆSTIO IX.

An diu perseuerandum sit in petitione.

817 VIdetur hoc modo, & cum hac conditione quòd ferè frustretur tota huius promissionis efficacia, & fiducia in illa: quia non obstante promissione, Deus largitionem pro toto vitæ tempore differre potest.

Ratio dubitandi.

Lõga per seucrantiain oratione non minuit, sed auget fiduciam

Respondetur falsum esse, quòd fiducia in diuina promissione per hanc longanimitatem, & humilem expectationem impediatur, vel minuatur: nam potiùs hinc augeri debet fiducia, dum certò scimus Deum petitiones nostras, nisi in bonum nostrum, non differre: *Cum enim voluntas nostra*, ait Glossa in 1. Ioan. c. 5. v. 14. *per ignorantiam à voluntate Dei recedit, bona voluntas Dei nostram stultam corrigit. Quid enim oremus, sicut oportet nescimus, nisi ipse suam ostendat voluntatem, qui meliùs, quam nos ipsi nostram intelligit vtilitatem:* Sicut etiam interdum petitionum nostrarum mutat effectum, alium, quem non petimus, concedendo: quia ita expedit, vt benè testatur D. Isidorus: *Creberrimè*, inquit, *non exaudit Deus ad voluntatem; sed exaudit ad salutem.* Nec refert, quòd interdum impetratio per totum vitæ tempus differatur: nam longè maior esse debet expectatio in Deum, & multis redditur in fine vitæ, quod in hac vita dispensatoriè est negatum; vt ait Bernardus *serm. 3. de Circum. in fine.*

Ex longa oratione sapiùs cõcedit Deus beneficia potiora, quàm nos petimus.

Conditio quarta ad impetrationem infallibilem requisita.

818 VLtima conditio adhiberi solet, vt oratio pro seipso, & non pro alio sit; nam pro se (alijs concurrentibus conditionibus præmissis) ex promissione infallibilis impetratio est: pro alijs verò hanc certitudinem non habet, etiamsi omnes aliæ concurrant conditiones; non enim semper homo pro alio petens exauditur. Ratio est, vt ait D. Hieronymus super Ieremiam: *quia frustra rogat quis pro alio, cùm ille demeretur, pro quo oratur.* Et iterum Augustinus *tract. 73. & 102. in Ioannem*, quem D. Thomas 2. 2. q. 83. ar. 15. & 16 sequitur, & multi Scholastici: *Exaudiuntur*, inquit, *quippe omnes Sancti pro seipsis, non autem pro omnibus: quia non vnicuique dictum est*: dabit, *sed*, Dabit vobis. Ponderat enim, dixisse Christum: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabo vobis.* Ioan. 16. Non igitur (infert Augustinus) vtcumque promissum est; sed pro ipsis petentibus, & non pro alijs. Sicut etiam habetur Matthæi 21. & Marci 11. *Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis.*

Quando quis præmissis conditionib. munitus orat pro seipso, oratio habet impetrationẽ infallibilem.

Veruntamen hanc conditionem superfluam esse putat Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de Orat. cap 27. num. 1. & 2.* Asserit enim promissionem Dei absolutam esse in alijs locis, vt Ioannis 14. *Quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam.* Et alibi Matth. 7. Lucæ 11. *Omnis, qui petit accipit, & qui quærit inuenit, &c.* idcircò vniuersalem esse, siue vnus pro se, siue pro alijs oret. Quam sententiam docuit Toletus *Ioan. 16. Annot. 30.* & pro ea refert Basilium *in Regulis breuioribus regula 261.* expenditque verba Ioannis 1. Canonic. cap. 5. vers. 14. *Hæc est fiducia, quam habemus ad Deum: quia quodcumque petierimus secundùm voluntatem eius, audit nos.* Et infra vers. 15. *Qui scit, fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem.* Nam hoc in loco significat Ioannes, generalem esse promissionem non solùm pro nobis, sed etiam cùm pro fratribus oramus.

Superfluã hanc conditionem putat Suar.

§. I.

819 EX priori Ioannis sententia argumentum sumi potest: quia, quando pro fratribus oramus, secundùm voluntatem Dei petimus: quia ipse hoc nobis maximè in Scriptura commendat; vnde est illud Iacobi 5. *Orate pro inuicem, vt saluemini, multum enim valet deprecatio iusti assidua.* Sic Paulus nauigans pro incolumitate eorum, qui secum nauigabant orauit, vnde Angelus dixit ei Actor. 27. *Ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum, &c.* Sic & pro Paulo Stephanus, vt conuerteretur, orauit; ideò S. Fulgentius serm. de S. Stephano: *Charitatis virtute*, ait, *subnixus vicit Saulum crudeliter sæuientem: & quem in terra habuit persecutorem, in cælo meruit habere consortem.*

Orate alterutrum fratribus est secundum voluntatem Dei.

Ex posteriori verò Ioannis sententia argumentum sumi potest: quia (nisi ex parte alterius sit incapacitas, qualis est in eo, qui in peccato obstinatus est) effectus orationis, etiamsi pro alio fiat, promittitur: Eandem sententiam in re tenet Valentia *in 3. tom. disput. 6. quæst. 2. punct. 4.* nam licèt priùs illam conditionem, quam nos posuimus ponat; ita tamen postea obiectioni respondet, vt reuera non esse necessariam dicat. Hoc magis confirmat Suarez loco citato, *Satisfactio enim nostra*, inquit, *pro alijs præsertim viatoribus infallibilis est, cur ergo non erit impetratio, cùm in scriptura expressiùs sint monitiones, & promissiones de ista, quàm de illa, & nulla peculiaris ratio obstare videatur?*

Oratio pro alio habet suum effectum, nisi ille sit incapax ad recipiendum.

§. II.

820 SEd aliqui fortasse dicent, orationem pro alio omninò efficacem esse non posse: quia non semper alius, pro quo oramus, idoneus est, vt accipiat.

Eadem ratio valet pro ipso orante

At certè simili argumento probaretur, vniuscuiusque orationem pro seipso infallibilem promissionem non habere; nam non semper qui pro se petit, idoneus est ad recipiendum, quod petit; vnde etiam oratio pro se ipso subintellectam illam conditionem habet, *nisi ipse restiterit, seu posuerit impedimentum.* Quare argumentum retorquere possumus; nam oratio vnius pro alio debitè facta ex parte orantis (ni alter obicem ponat) exauditur, vt planè sentit Basilius *in Regulis breuioribus regula 261.* ergo seruata proportione promissio generalis est tam in oratione pro alijs, quàm pro se.

Orans sibi citiùs prodest sentsum, quã aliũ reddere idoneum ad impetrãdum.

Verum quidem est, orantem cum diuina gratia, & per frequentatos fidei, ac Religionis actus, nec non meditationis diuinæ prouidentiæ, summæ Dei bonitatis, ac fidelitatis inuariabilis ad impetrandum quod petit, faciliùs quàm alium reddere idoneum, & hac ex parte orationem pro se, quàm pro alio magis esse certam, ac frequentiùs suum infallibiliter obtinere effectum; sed nihilominus hoc non ad nouam; sed ad illam generalem conditionem spectare videtur, *si ille, pro quo oratur, non ponat impedimentum.*

Hic vnum commune dubium remanet expediendum.

QVÆ.

QVÆSTIO X.

An aliquis pro se, vel pro alio possit absolutè petere aliquod bonum temporale, & credere se illud infallibiliter obtenturum.

821 *Ratio dubitandi quæ.*

DVbitandi ratio est: quia cum pro bonis temporalibus, *quid oremus, sicut oportet nesciamus*, vt monet Paulus Rom. cap. 8. quomodo quis à Deo absolutè petere potest, vt det sibi, vel alteri sanitatem, si ignorat, an Dei voluntas sit illam elargiri? Insuper quomodo quis absolutè pro se, vel pro altero petere potest, vt Deus se, vel alium ab inimicis tueatur, si credere debet, persecutiones, & afflictiones sibi, vel alteri ab inimicis illatas, sicut & omnia mala pœnæ à diuina prouidentia prouenire? vt bene docet Sapientissimus Siracides Eccles. cap. 11. Vers. 14. *Bona, & mala, vita, & mors, paupertas, & honestas à Deo sunt.* Et si absolutè petere nequit, eò minùs credere potest, ac sine vlla hęsitatione confidere se tale beneficium infallibiliter à Deo impetraturum. His difficultatibus alteram addo à Drexelio motam de Conformat. voluntat. l. 1. cap. 1. §. 5. sic argumentante: *Si malorum omnium origo est voluntas Dei, quid ergo reluctamur? quid morbis pharmaca opponimus? quid hosti armatos cuneos obijcimus? cur portas non illicò pandimus, & intra mœnia recipimus nostrum exitium? cur non Sanctissimum Pontificem Leonem imitamur, & illius vocibus mala nostra omnia, sicut ille Attilam, salutamus? Salue flagellum Dei?* Si enim tuæ infirmitati medicinas carnales adhibeas, quas certa experientia huiusmodi contrarias esse ægritudini præcognoscis, nonnè Dei voluntati, à quo talis ægritudo est immissa, te opponis? Si milites numeras, & arma colligis, quibus ab hostibus te tuearis? nonne diuino beneplacito, à quo huiusmodi hostium diuexationes sunt inflictæ, obniteris?

§. I.

822 *Mala omnia pœnæ nobis inflicta à Deo proueniunt.*

HIsce, & similibus obiectionibus cum eodem Drexelio loco citato respondemus; Decorum esse, mi homo, *non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*, vt ait Paulus Roman. cap. 12. Bellum, infirmitates, & omnia mala pœnę à Deo esse, iam res liquida est; sed inferre: ergo hosti non resistendum; ergo morbis pharmaca non adhibenda; ergo dæmonibus obsidentibus, vel possidentibus corpora nostra non occurrendum; ergo Deus non rogandus, vt huiusmodi mala tollat, malæ consequentiæ sunt; & hoc asserere insanæ mentis est. Dicendum ergo, aliud esse voluntatem signi (cum Theologis loquor) aliud voluntatem Beneplaciti. De illa voluntate Signi per leges nobis explicata vt plurimùm satis nobis constat; At verò de hac Beneplaciti non item, neque continuè scire scilicet, quousque se ista extendat. Nunc sit pro exemplo *Morbus*. Hic à quauis causa procedat, diuinæ voluntatis est; neque hac in re quidquam ambigendum. Cum autem ægrotus, quamdiu se Deus in morbo vexari velit, ignoret, statim ad voluntatem signi, quæ per diuinas scripturas se manifestat, recurrere debet, cum dicat Eccles. cap. 38. Vers. 9. *Fili in infirmitate no despicias te ipsum; sed ora Deũ, & curabit te*: eodem cap. *Altissimus creauit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.* Idipsum, ad seipsos ab inimicis tuendum, & à cęteris malis eripiendum docet. Hoc tradit in oratione dominicali *quarta, & vltima petitione*, vt latè supra demonstrauimus *num.* 780. & 783. si ergo voluntas Dei est, vt & inimicis resistamus, & morbis remedia adhibeamus, ac cætera pericula caueamus, licitè vtique vnusquisque hostibus resistere potest, & recuperandæ sanitati quicquid est legitimorum remediorum tam spiritualium, quàm corporalium adhibere. Sic ergo est ratiocinandum: Vult te Deus, mi æger, ægrotare: at quia, an etiam te numquam sanare velit ignoras, ea de causa licitè remedijs vteris: Si autem morbum perpetuari velit pharmacis efficaciam subtrahet, ne saneris. Et sicut voluntas Dei est, cum ægrotaueris, vt ad Deum confugiendo, sanitatem petas, remediaque etiam humana adhibeas opportuna, vt conualescas: ita Deum saniratem tibi infallibiter præstiturum, si animæ tuæ illa fuerit salutaris, est credendum.

Constat Deũ velle nos vti remedijs ad mala auertenda, & expellenda.

§. II.

823 *Vt sanitas petita salutaris, debet a-*

QVi ergo Deum erat, si pro alio, vt ei conferat sanitatem, orat, (si ille capax sit rationis,) illum modo sequenti benè disponere contendat.

Si verò pro se ipso, vt sanitas sibi sit salutaris, sic pariter sequenti orandi modo se disponat.

ger

Primò ad diuinæ prouidentiæ contemplationem, quæ omnium bonorum fons est, & æqualiter cura est illi de omnibus, se recipiat, dicatque cum Augustino: in Ps. 61. medio ferè. *Quod vult Deus, hoc Prouideat: Venit dolor meus, veniet & requies mea. Venit tribulatio mea, veniet & purgatio mea. Nunquid lucet aurum in fornace aurificis? in monili lucebit, in ornamento lucebit: patiatur tamen fornacem, vt purgatum à sordibus veniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc stat aurifex. In fornace ardet palea, & purgatur aurum. Illa in cineres vertitur, à sordibus illud exuitur. Fornax mundus, palea iniqui, aurum iusti, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult ergo aurifex, facio: vbi me ponit aurifex, tolero. Iubeor ergo tolerare, nouit ille purgare. Ardent licèt palea ad incendendum, & quasi consumendum me: illa in cinerem vertitur, ego sordibus careo. Quare? Quia Deo subijcitur anima mea.* En vera subiectio humanæ voluntatis ergo diuinam omnis boni origo est. Rectissimè dixit pius ille scriptor Ludouicus Granat. lib. 1. par. 2. cap. 22. *Non est sacrificium maius, aut Deo gratius, quàm in omni tribulatione sese conformem facere diuinæ voluntatis beneplacito.*

1. *Contẽplari Dei Prouidẽtiam.*

§. III.

824 2. *Meditari diuinam boni tatem.*

SEcundò ad meditationem diuinæ Bonitatis, ac infinitæ Dei liberalitatis confugiat, & quod D. Hieronymus scripsit ad Paulam de obitu Bresillæ consideret: *Bonus est Deus*, inquit, *& omnia, quæ bonus facit, bona sint, necesse est*; ideò vt tantæ bonitati, ac liberalitati aliqualiter respondeat, cum illo diuinæ voluntatis deuotissimo scriptore Thoma de Kempis, Lib. 3. de Iust. Christi cap. 17. num. 1. 2. 3. dicat: *Domine, dummodo voluntas mea recta, & firma ad te permaneat, fac de me quicquid tibi placuerit. Non enim potest esse nisi bonum, quicquid de me*

Non constat, Deũ velle nos continuè modis affligi.

Eius diuinæ voluntati se conformare.

de me feceris. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus, & si me vis esse in luce, sis iterum benedictus: Si me dignaris consolari, sis benedictus: & si me vis tribulari, sis æquè semper benedictus. Domine libenter patiar pro te quicquid volueris venire super me. Indifferenter volo de manu tua bonum, & malum, dulce & amarum, lætum, & triste suscipere; & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Hic est enim ò Christiane, verus deuotè precandi, ac deuotè agendi modus. *Totius humilitatis summa*, ait Bernardus Ser. Quomodo voluntas nostra diuinę &c. *in eo videtur consistere, si voluntas nostra diuina, (vt dignum est) subiecta sit voluntati.* Hoc modo consequenter à Deo remissio, & indulgentia peccatorum obtinetur, vt bene docet Ioannes Gailer à Kaisersperg de spirit. peregrino proprietate 7. *Si te*, inquit, *quotidie ex integro diuinæ voluntati ad omnes illius nutus promptum, paratumque offeras, veniam noxis obtines, tantumque gratiæ mereris, vt possis non tantùm inferorum rogos; sed & piaculares flammas non timere. Sincera hæc tui oblatio ad omnem Dei voluntatem exequendam, pœnitentiarum, & indulgentiarum, & eleemosynarum loco est.* Et Ludouicus Blosius Instit. Spirit. cap. 2. *Vnus esse*, inquit, *cum Deo voluntatis, id virtutes omnes excellit, & in hoc perfectio est.*

§. IV.

825 *3. Considerare diuinas promissiones, ac fidelitatẽ Dei in illis seruãdis.*

TErtiò diuinas promissiones, & in illis seruandis fidelitatem Dei inuariabilem consideret; sic enim per Prophetam Psalm. 33. iustis liberatio à tribulationibus promittitur. *Multæ quidem*, ait, *tribulationes iustorum: ac de omnibus his liberabit eos Dñs. Custodit Dñs omnia ossa eorum, vnum ex his non conteretur. Clamauerunt iusti, & Dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.* Et de seipso ipsemet Dauid ait: *Exquisiui Dominum, & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.* Si ergò Deus de tribulationibus, & angustijs seruos liberare promittit, & de facto liberasse eos, verissimum est, in magnam exurgat fiduciam; se ab huiusmodi infirmitate, vel tribulatione, qua premitur, eripiendum; consideretque sæpiùs, quæ dicta sunt *num.* 645. *& sequentibus. Nam hoc totum est*, ait Bernardus, In Psal. Qui habitat serm. 15. post. med. *hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem saluum fecit. In te sperauerunt Patres nostri, sperauerunt, & liberasti eos: ad te clamauerunt, & salui facti sunt: in te sperauerunt, & non sunt confusi.* Sic firmiter credat, quòd Deus ratione suæ promissionis illi sanitatem, (si saluti animæ eius futura sit salutaris) communicabit.

§. V.

826 *4. Proponere sibi firmiter velle benè vti sanitate. Ad Deũ laudandum. Ad proximo benefaciẽdũ.*

VT ergo sanitas postulata (quantum est ex se) sibi sit salutaris, & consequenter secundùm beneplacitum diuinæ voluntatis sit, firmiter in mente, se velle benè vti sanitate, proponat, nempè ad Deum laudandum, honorandum, & glorificandum, ac diuinæ misericordiæ operibus incumbendum, ac pro virili insudandum, vt Deus etiam ab alijs laudetur, ac nomen sanctum eius glorificetur; sic sanitatem, nedum vt finem proximum, & propter se petat; sed maximè propter aliud, nempe in ordine ad finem vltimum, ad gloriam Dei scilicet, & ad beatitudinem consequendam: itaut coram Deo se petere sanitatem non nisi vt medium ad Deũ laudandum, & glorificandum protestetur; simul Deum, vt suum auxilium tribuat ad benè illa vtendum, deprecetur, aliter se sanitatem nolle, nisi simul cum ea huiusmodi efficax communicare dignetur auxilium. Hoc modo oratio primam conditionem ad infallibilem impetrationem requisitam habebit: quia res petita bona, & honesta erit, ac animæ, & corpori salutaris.

5. Credere firmiter, Deum ratione suæ bonitatis ac fidelitatis, quod anima est salutare infallibiliter clargiturum. Si non obtinebit, quod petit, aliquod maius impetrabit.

Huic conditioni alteram addere debet, nempe firmiter credere, Deum ratione suæ infinitæ bonitatis, ac liberalitatis, necnon ratione suæ fidelitatis id, quod salutare petitur, liberaliter, ac gratiosè fore elargiturum. Quòd si in petendo perseuerans fuerit, cum illa sui ipsius in diuina voluntate perfecta resignatione, ac firma in Deum confidentia, pientissimus Deus illi sanitatem (si fuerit animæ illius salutaris) impertietur; Si verò pro tunc salutaris non fuerit, Deus, qui nullum bonum irremuneratum relinquit, pro illa perseueranti oratione, humili petitione, ac perfecta in ipsius diuino beneplacito resignatione; maius aliquod donum, quàm petierit, ei benignissimè impertietur.

§. VI.

827 *Hoc probatur ratione Iudith.*

HIc orandi modus, & petita infallibiler impetrandi probatur oratione illius constantissimæ Viduæ Iudith. cap. 8. vers. 9. 11. 12. 13. *Hæc cum audisset, quoniam Oziας promisisset, quòd transacto quinto die traderet ciuitatem*, Presbyteros reprehendens dixit: *Qui estis vos, qui tentatis Dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet; sed potiùs qui iram excitet, & furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum diem constituistis ei.* Verè illi magna increpatione, & animaduersione digni censendi erant; quia terminum quinque dierum diuino adiutorio posuerant, quasi Deum cogere vellent, vt intra quinque dies suum eis impenderet auxilium: vel quasi Deum posse, ac velle etiam citò suum illis præstare adiutorium non crederent: sed attendamus modum orandi traditum ab ista famosissima muliere. *Humiliemus*, ait, *illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato seruientes illi, dicamus: vt secundùm voluntatem suam sic faciat nobiscum citò misericordiam suam:* vt legitur in Biblijs vetustioribus. Sed bone Deus, quomodo orat hæc mulier? Dic mihi, ò sapientissima mulier, si Deum, vt secundùm voluntatem suam vobiscum faciat misericordiam suam; & secundùm beneplacitum suum vobis ferat auxilium, oras, cur dicis, *citò?* Quid, si Deus adhuc expectare quatuor, vel quinque dies voluerit, & tunc solùm voluntas Dei esset, vobis ferre auxilium? ad quid *citò?* Si citò, & immediatè absque vlla mora de manu inimicorum liberari petis, nonnè hoc est secundùm voluntatem, ac beneplacitum tuum, & non Dei petere? *Citò* enim tempus adiutorij à voluntate tua præfixum ostendit.

§. VII.

828 *Fiducia maxima Iudith.*

AT si attentè, ac deuotè huiusce mulieris verba contemplati fuerimus, illa vtique ex firmissima, ac perfectissima fiducia ab ea in Deum constituta, quæ illam vtique non fefellit prouenire videbimus: nam immediatè post orationem Iudith cap. 10. vers. 4. *Dominus contulit ei splendorem, illique* iuxta petitionem suam, qua dixerat in oratione: *capiatur laqueo oculorum suorum in mei pulchritudinem*

tudinem eius ampliauit, vt statim captus fuerit in oculis suis Holofernes. Sed vndenam tanta fiducia enata fuit in hac muliere? Non aliunde, quàm ex suo perfectè orandi modo ortum habuit.

Contemplatur diuinã prouidentiã

Primò enim diuinam Prouidentiam, quæ omnia ob bonum nostrum disponit contemplata est: quia tam rectæ voluntatis est Deus, vt nisi quod nobis bonum est, non velit: vnde postquam tribulationes, quibus Deus probauit Patres suos Abraham, Isaac, Iacob, Moysen (per quas Deo placuerunt) repræsentauit, dixit eis: cap. 8. vers. 26. & 27. *Nos ergo non vlciscamur nos pro his, quæ patimur: sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia, minora esse flagella Domini, quibus quasi serui corripimur ad emendationem, & non ad perditionem nostram euenisse, credamus*. Sic in oratione sua, dixit Domino Cap. 9. vers. 5. *Omnes viæ tuæ parata sunt, & tua iudicia in tua prouidentia posuisti*.

§. VIII.

Meditatur diuinam boni tatem.

829 NEc solùm diuinam prouidentiam meditandam proponit; sed infinitam misericordiam insinuat considerandam dicens Cap. 8. ver. 14. v. 15. 16. *Quia patiens est Dominus: in hoc ipso paniteamus, & indulgentiam eius fusis lachrymis postulemus. Non enim quasi homo Deus sic comminabitur: neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur: & ideò humiliemus illi animas nostras*. En quomodo diuinam pietatem, ac misericordiam magnificat, nec aliud deesse ad impetrandum ostendit, nisi vt se Deo humilient; sed quid inde? Vers. 17. tunc *in spiritu constituti humiliato feruientes illi dicamus flentes Domino*: non vt intra quinque dies misereatur nostri: sed *vt secundùm voluntatem suam*, quæ pijssima est, & summè bona, nec in se confidentibus se denegare potest, vers. 17. *sic faciat nobis citò misericordiam suam*, immediatè, illicò sine vlla mora nobis ferat auxilium: sed eo modo, quo diuinæ voluntatis suæ beneplacito magis videbitur conueniens.

Verba cõciliatur.

§. IX.

Considerauit Dei fidelitatem.

830 SEd quod magis, ac magis huiusce mulieris fiduciam corroborauit, diuinæ fidelitatis, ac veritatis meditatio fuit; omnia enim quæ fecerat Deus pro filijs Israel contra castra Ægyptiorum considerauit, quomodo *tenuit pedes eorum abyssus, & aquæ operuerunt eos*: ac cætera mirabilia, quæ operatus est Deus cum patribus eorum: & tandem ait: *Memento Domine testamenti tui*, ideſt promissionis tuæ ac verbi, in quo nobis spem dedisti: cap. 9. ver. 11. *Erige brachium tuum sicut ab initio, & allide virtutem eorum in virtute tua* cap. 13. vers. 7. Et cum in proximo esset, vt caput Holoferni abscinderet, ad Deum orans dixit: *Confirma me Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum: vt sicut promisisti, Ierusalem ciuitatem tuam erigas: & hoc quod credens per te posse fieri cogitaui, perficiam*. En quomodo Deo eius promissionem repræsentat, & petit, vt faciat iuxta fidem petentis, sicut ipse promisit.

§. X.

831 ET vt petitio sua infallibiliter impetraret, eam omnibus conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis cohonestare voluit. Ideò licèt petitio ex natura sua bona esset, ac honesta; nihilominus vt salutaris esset, illam ad gloriam, & honorem Dei ordinauit, dicens cap. 9. vers. 18. & 19. *Domine da verbum in ore meo, & in corde meo confortare illum: vt domus tua in sanctificatione permaneat: Et omnes gentes agnoscant, quia tu es Deus & non est alius Deus præter te*. En prima conditio ad impetrationem infallibilem requisita! Nec secunda caruit, quæ est ex fide, & confidentia petere; dixit enim Ibid. vers. 17. *Deus cælorum creator aquarum, & Dominus totius creaturæ exaudi me miseram deprecantem, & de tua misericordia præsumentem*, ideſt confidentem. Tertia similiter, perseuerantia videlicet ornata fuit: dum ait: c. 8. v. 29. *Expectemus humiles consolationem eius*: & quatriduo orans die ac nocte, nedum pro se ipsa; sed & pro totius populi multitudine iam per humilem orationem, ac ieiunium benè dispositi perseuerauit: sic oratio eius omnibus conditionibus decorata à Summo cælorum Opifice exaudita est; ac propterea crudelis hostis Holofernis capite amputato de inimicis triumphauit; se & suos ab obsidione redemit; omnemque populum ad Deum laudandum, ac misericordiam eius, & fidelitatem confitendam hortata est, dicens cap. 13. ver. 17. & 18. *Laudate Dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se: & in me ancillam suam adimpleuit misericordiam suam, quam promisit domui Israel, & interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte: Confitemini illi omnes, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia eius*.

Oratio eius habuit omnes conditiones ad impetrationem requisitas.

ARTICVLVS V.

De signis quibus in rebus omnibus cognosci potest Dei voluntas.

Regula, quib. diuina voluntas ex plorari potest.

832 QVoniam perfectus orãdi, atque à Deo id, quod petitur, impetrandi modus ex cognitione diuinæ voluntatis maximè pendet, in fine huius capituli signa ponere, quibus in rebus omnibus Dei voluntas facillimè agnosci possit, vtillimum duxi; quę ex sequentibus regulis ex Ieremia Drexelio *de Conform. volunt. lib. 1. cap. 4.* desumptis patefient.

Prima regula diuinæ voluntatis cognoscendæ.

Prima.

QVidquid abducit à Deo, contra Dei voluntatem est: quidquid ad Deum inuitat, ad diuinam spectat voluntatem. 1. Thessal. c. 4. vers. 3. *Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione*, &c. Itaque si quis tale quid in se deprehendat, vt fateri cogatur: Hoc officium, hæc societas, hoc mercimonium, hoc viuendi genus me non reddit sanctiorem; sed sensim, & lentis gressibus abducor à Deo; ergo nec officium istud, nec illa societas, nec mercimonium istud, nec ista viuendi forma diuinæ voluntatis est.

Secun-

Secunda Regula.

Secunda VOluntas Dei per legem Dei, & Ecclesiæ luculentissimè nobis declaratur. Ideò in omni ambiguitate non tantùm, quid Dei, aut Ecclesiæ leges velint; sed quid ijsdem magis, aut minùs conforme sit, est quærendum. Christus olim oppulento iuueni, qua proxima via ad cælum iretur sciscitanti, hunc optimum diuinæ voluntatis interpretem designans Lucæ cap.18.vers.20. *Mandata*, inquit, *nosti?* & Eccles. cap.23. vers.37. Sanè, *nihil dulcius, quàm respicere in mandatis Domini*. Hunc ipsum diuinæ voluntatis internuncium Abrahamus Epuloni commostrans. *Habent*, ait Luc.c.16.v.29. *Moysen, & Prophetas: audiant illos*. Ac Diuinus Paulus Roman. cap.12.v.2. *Nolite*, inquit, *conformari huic sæculo, &c. vt probetis, quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta*. *Bona* Dei voluntas Decalogo comprehenditur, *Beneplacens*, consilijs Euangelicis, *Perfecta*, desiderat à se imperata perfici in terra, sicut in cælo.

Tertia Regula.

Tertia. HÆc à Beato Paulo 1.Thessal. c.5. v.17. & sequentibus describitur: *In omnibus gratias agite, hæc est enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis*. Primum hìc notatu dignissimum. In rebus gratias agendas, etiam turbatissimis, & maximè improsperis. Pulchrè Chrysostomus in illum locum dixit: *Passus es aliquid mali? Si velis, malum non est; Age Deo gratias, & iam malum mutasti in bonum*. Hoc animi est Philosophici. Prisci Germani optimè liberos instruebant, vt si quando digitum igne læsissent, mox dicerent: *Deo gratias*. Breue, sed nobile præceptum. Quicquid demum, mi Christiane, te premat, vratue, quicquid affligat, dic centies, dic millies: *Deo gratias*. Addit Paulus Ibidem v. 19. *Spiritum nolite extinguere*. Suus sit diuinis instinctibus locus. Non rarò Deus voluntatem suam occultis alloquijs explicat, quibus vt verè diuinis tunc tutò creditur, cùm solius Dei gloria sectanda proponitur. Sed & illud Paulus addidit: Ibid. vers.20. *Prophetias nolite spernere*: Diuini voluminis explanationes, sacras in templis conciones, præsagas fidorum hominum explanationes negligi ab eo minimæ conuenit, qui diuinæ voluntati approbare se cupit. Qui audire non vult, non vult Dei voluntatem intelligere. Demum præcipit Paulus Ibid. vers.22. *Ab omni specie mali abstinete vos*. Quemadmodum boni nummularij monetam adulterinam aut à tinnitu, aut à signo, & inscriptione norunt, & reijciunt: ita nos quidquid vel tenuem vmbram vitij præsefert, tanquam diuinæ voluntati contrarium abominemur.

Quarta Regula.

Quarta. PRæter Dei, & Ecclesiæ leges, alij quoque diuinæ voluntatis, maximè in rebus dubijs interpretes sunt. Inter hos Magistratus tam politicus, quàm sacer, ijque omnes, qui alijs legitimè præsunt, censendi sunt: his annumerandi sunt Curiones, Confessarij, Maiores, & Præsides. Cum Saulus iam paratus diuinæ voluntati petere, quæsijsset: Act.cap.9.v.6. *Domine, quid me vis facere?* non illum Dominus præceptis onerauit, neque illi subitò scientiam omnem infudit; sed vt discipulum ad Ananiam mittens: Ibid. vers.7. *Surge*, inquit, *& ingredere ciuitatem, & dicetur tibi, quid te oporteat facere*. Ananias Paulo diuinę volũtatis paraphrastes fidelissimus fuit, sicut Cornelio Petrus. Ita vult Deus voluntatem suam homini ab homine explicari. Hinc illæ tam crebræ admonitiones: Tobiæ cap.4.v.19. *Consilium semper à sapiente perquire*: Eccles.c.23. vers.24. *Sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis*, & c.37. vers.15. & sequentibus *Anima viri sancti enunciat aliquando vera* (magis) *quàm septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et sic in his omnibus deprecare Altissimum, vt dirigat in veritate viam tuam*: vt monet etiam Tobias cap.4. vers.20. *Omni tempore*, ait, *benedic Deum, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant*. Eccles. cap.37. Ergo *cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoueris obseruantem timorem Dei, &c. Et cor boni consilij statue tecum. Non est enim tibi aliud pluris illo*. In omnibus igitur dubijs circa voluntatem diuinam à nemine potiùs, quàm à Confessarijs, & Maioribus nostris, quibus aut conscientiam, aut omnem vitam commisimus, consilium est petendum. Qua in re vniuersè omnium Dominorum, aut Maiorum, aut Præsidum voluntas (peccantem excipio) Dei voluntas dici potest. Quod ergo cuiusque Dominus, quod Maiores, aut Præsides iusserint, non aliter quàm certum diuinæ voluntatis interpretamentum est accipiendum. *Superiorum voluntas Dei est voluntas*

Quinta Regula.

QVòd si consilium petere, nec tempus permittat, nec locus, dispiciat homo secum ipse, *Quinta.* & omnem dubitationem circa diuinæ voluntatis notitiam facili negotio sic poterit explicare. Solerter attendat, vtrum è duobus, in quibus hæsitat, voluntati proprię sit acceptius; quid gratius carnis appetitui; quid existimationis propriæ optabilius. Vbi hoc, quod facilè indagauerit, & seriò secum actiones suas voluntati diuinæ exactissimè conformare statuerit, tunc profectò securè illud, quod voluntati suæ minùs erit acceptum eliget, quod minùs carnis appetentiæ gratum, quod denique pompæ minùs habuerit, ac splendoris. Nam illa electio ad proprię volũtatis, ad carnis, ad existimationis propensionem cuiuis meritò nimis quàm suspecta, & errori proxima videri debet; at hoc alterum procliuitati suæ plerumque est tutissimum, reluctari: *Dum non facis vias tuas*, inquit Isaias cap.58.vers.13. *& non inuenitur voluntas tua*. Sit hoc pro exemplo. Ei, qui maligno, aut frigido est stomacho, exploratè hoc modo suaderi potest: Id, quod tu maximè appetis, hoc tibi minimè conducit; pepones, cucumeres, fungi, potus intemperanter frigidus, recentes ab horto fructus, & id genus edulij, gulæ irritamenta, plurimùm nocent; quæ tamen non rarò cupidissimè ingeruntur. Idem in re proposita: plerunque quod corporis sensibus tam gratum, & suaue, spiritui noxium est; quod humanæ voluntati sic placet, Deo displicet. *Mortificate ergo*, ait Paulus Coloss.cap.3. v.5. & 6. *membra vestra, quæ sunt super terram fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, &c. propter quæ venit ira Dei*. Ergo *post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere*: (monet Siracides Eccles.cap.18.vers.30.) vt ad Dei voluntatem conuertaris.

Sexta

Sexta Regula.

Sexta. QVòd si quid planè indifferens, & adiaphorum sit, vt si duo mendici occurrant æquè fortunæ inopes, eleemosyna tamen non suppetat in vtrumque partienda, da cui volueris, animo diuinam voluntatem exequendi; & non errabis. Quòd si res adiaphora maioris sit momenti, consilijs est opus, & precibus. Si verò de vna aliqua, pluribusue actionibus suscipiendis penitùs non liqueat, quid diuinæ voluntatis sit, non facilè vlla earum suscipiatur, dum, vtcumque illas diuinæ voluntati non fore contrarias, patefiat. In omni tali deliberatione plurimùm Ratio, & Conscientia, potest, non mali in incerto consiliarij, qui si paulò circumspectiùs agere velint, facilè, quid melius sit factu, pronunciabunt. Fieri autem potest, vt verecundæ conscientiæ homo in talem deueniat labyrinthum, in quo spiritus, & caro sic inter se luctentur, vt miser, ne forsan diuinæ voluntati se opposuerit, trepidare incipiat. Hìc solatio sit, quod nonnumquam euenit Ecclesiastæ. Rem sic explicamus. Concionator pomeridianus videt plerosque omnes suorum auditorum dormientes, turbatur non nihil tot sibi annuentibus: id talem tolerabilius videtur, quàm, si totidem impudenter garriant. Itaque si duo, tresue non dormitent: ait ipse secum: satis id mihi, & est cur pergam: vnus pro millibus est. Non aliter ratiocinetur quomodocumque turbatus: Modò duo vigilent oculi *Ratio, & Voluntas*. Modò hi vigiles voluntatem Dei obseruent, susque deque vertantur alia, ego verò inconcussus stabo, & quamuis diuinos nutus non proximè assequar, assequi tamen conabor.

Ratio, & conscientia in incerto non sunt malii consiliarij.

Septima Regula.

Septima. AD diuinam explorandam voluntatem plurimùm valet, cum Paulo rogare Act.cap.9.vers.6. *Domine, quid me vis facere?* Hic Sanctorum mos est, in rebus dubijs, & perplexis confugere ad orationis præsidium, vt olim Moyses, & Aaron ad fœderis tabernaculum. Et sicuti cùm nubes adeò stipatæ coeunt, vt cælum tonare, ac mugire incipiat, campanæ ad dissipanda nubila quatiuntur in turribus: ita quotiescumque sol diuinæ voluntatis oculis nostris subducitur, vt penè quid faciendum sit, ignoremus, proximum est, cælum pulsare precibus. Ita Saulus à subita tempestate medijs deprehensus in campis exclamat: *Domine quid me vis facere?* Hanc precatiunculam sæpiùs iterandi opportunissimum tempus est, cùm cæleste epulum aditur, & Domiincum corpus iam lingua sustinetur, tunc ardenter ingeminandum: *Domine quid me vis facere?* Imò sub re diuina quotidiè, cùm Eucharistiam Sacerdos supra verticem attollit, hoc omnium ardentissimum votum sit: *Domine quid me vis facere?* A viris Religiosis votorum formulam sub sacro quotidiè recitari est consultissimum. Iacobus Laines alter à Sancto Ignatio Societatis Iesu Præpositus Generalis, cunctis diebus sub Sacri finem post Centurionis verba (*Domine non sum dignus*) Christum manu tenens aiebat: *Placet Domine, quod promisi*. Ita quibuscumque alijs, dum cælestis panis in alto monstratur est precandum: *Domine sicut vis, ita & ego volo; quod rectè statui, non reuoco*. Hæc quotidiana sui in diuinam voluntatem oblatio præclarissima est ad vltimum in morte luctamen dispositio.

Res gesta P. Lain.

Octaua Regula.

Octaua. MOrtalium nemo diuinam voluntatem certiùs explorat, quàm qui sinceriùs ad illam in omnibus se conformare desiderat. Hoc desiderium profectò ad omnium labyrinthorum errores extricandos filum est: omnis hinc circa diuinam voluntatem ambiguitas tollitur; si quis ignoret quidem, quid velit Deus: aut vtrum malit è duobus licitis; ita tamen animo comparatus sit, vt mente sincerissima dicere possit: *Domine, si scirem, quid tu in hac re fieri à me velles, ego vtique id facerem*. Hac sponsione facta, liberè, quod volet, faciat, & perturbare se desinat; diuinam voluntatem non facilè offendet. Hunc talem filium amantissimus pater non deserit, nec à sua voluntate grauiùs aberrare permittit. Si desit homo, per quem erudiat, Angelum mittit; vt misit Ioscpho in re graui quid factu foret optimum deliberanti: ita tribus ex Oriente Magis post oblatam diuino Infantulo in gramineis cunis adorationem, missus Angelus fuit, qui de Herodianis fallacijs sibi cauere, & alia in patriam via redire edoceret. Sic Abrahami ancillæ Agari, alijsue innumeris ad errores vitandos Angeli, aut Angeli vice, fidi hominis præsidium fuit assignatum. Ita Deus voluntatis suæ notitiam sincerè petentibus minimè negat Sap.c.1.v.6. *Benignus est enim spiritus sapientiæ* huius altissimæ omnibus sese, quàm liberalissimè impertitur Eccl.c.2.v.13. *Adeste Deus omnibus exquirentibus se in veritate*, & voluntatem suam tam mirabili, quàm suaui magisterio ijs omnibus explicat, qui vera submissione se hìc discipulos gerunt. Voluntatem Dei optimè nosse discimus faciendo.

CAPVT II.

De Aegroto orante Dominos Cæli, & Terræ.

SVB vno inuocationis titulo nobilissimas Iesu Christi D. N. & Beatissimæ Virginis Genitricis Dei Mariæ personas complectimur; cum illos diuidere æquum non sit, quos natura, & gratia arctissimis vinculis copularunt: vt benè docet Arnoldus Carnotensis tract. de laudibus Deiparæ: *Vna est*, inquit, *Maria, & Christi caro, vnus spiritus, vna charitas; & ex quo dictum est: Dominus tecum, inseparabiliter perseuerant promissum, & donum. Vnitas diuisionem non recipit, non secatur in partes; & licèt ex duobus factum sit vnum, illud tamen vltra scindi non potest, & Filij gloriam cum Matre non tam communem iudico, quam eandem*. Quod etiam sancta fidelium consuetudo confirmat, quibus frequentissimum est, cùm aliqua spirituali, aut corporali calamitate iactantur iterata Sanctissima eorum nomina insimul inclamare; sed præcipuè cùm dæmoniacas patiuntur vexationes contra quas tum Exorcistæ, tum Maleficiati, aut Arreptitij corde, & ore Iesu, & Mariæ proferunt nomen, auxilium postulantes. Nec immeritò, cum efficacissimum sit remedium; vt sequentes articuli declarabunt.

833 Non sunt separãdi Iesus, & Maria.

Ideò eorũ nomina sunt inuocanda.

ARTICVLVS I.

Iesum Christum D. Nostrum.

834 *Sanctiss. Nominis Iesu gloriam extenditur ad Angelos.*

CVM Sanctissimum Iesu nomen, teste Paulo ad Philipp. 2. sit super omne nomen, & Christo à Patre impositum fuerit, vt in eo omne genuflecteretur, æquum est, creaturas omnes ei honorem, gloriam, & obsequium impendere.

Si quidem Cœlestes nouum canticum canunt, cùm nomen illud nouum, quod os Domini nominauit, pronunciant, & reuerenti animo immaculato acclamantes ei se subijciunt; vt dicitur Apocal. 5. *Virtutem, & Diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & gloriam, & honorem, & benedictionem: eò quòd vicerunt in sanguine Agni.*

Homints

Terrestres huic nomini genuflectunt; atque illud reuerenter pronunciant: quia, vt ait D. Bernard. *lucet prædicatum, pascit præcogitatum, lenit, & vngit inuocatum. Nec est enim aliud nomen,* ait Petrus Act. 4. *datum sub cœlo hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.* Et Ioan. 1. cap. 3. *Hoc est mandatum eius, vt credamus in nomine Filij eius Iesu Christi.*

Dæmones

Infernales vero hoc reuereri coguntur: cum sit nomen, de quo Propheta Isaias cap. 8. ait: *Voca nomen eius: Accelera spolia detrahere: festina prædari.* Christo Domino impositum, *qui expolians principatus, & potestates,* inquit Paulus Coloss. 2. *traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso.*

Visio D. Paulima nifestat gloriam SS. nominis Iesu.

Hinc S. Bernardinus serm. 49. Dominica Palmar. ait. *Cum Paulus Apostolus raptus fuerit vsque ad tertium cælum, & viderit diuinam essentiam, in præfata visione possumus meditari, quòd ipse, cum vidérit gloriosum Dominum in gloria Dei Patris constitutum in cælestibus super omnem principatum, potestatem, virtutem, & dominationem, & super omne nomen, quod nominatur non solùm in hoc sæculo, sed etiam in futuro: ac cerneret illum in tanta gloria sublimatum, quodam spirituali clamore inflammatus, totus ex amore illius exclamauit dicens: Iesus Iesus amor meus. Ad cuius nominationem, & clamorem omnes ciues beati genuflexerunt adorantes Iesum in nominatione illius. In eodem nomine intellexit, quòd in nominatione Iesu genuflectebant se omnes spiritus infernales, ac sic debere facere omnes spiritus viatores. Proindè è cœlo rediens, ac prædicta recolens in spiritu Dei præcipiens vniuersis scripsit illud verbum:* Philipp. cap. 2. *In nomine Iesu omne genuflectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum. Cœlestes per gloriam, terrestres per gratiam, & infernales per iustitiam sempiternam.* Hæc S. Bernardinus.

§. I.

835 AT quia infernales honorem, & obsequium huic nomini inuitè impendunt; nec nisi reluctantes illud nominari audiunt, nullum adest efficax eius infernalibus hostibus expellendis remedium, quàm deuotè, & reuerenter sanctissimum istud nomen inuocare.

Dæmones inuiti ho norẽ huic nomini impẽdũt

Christus hoc Apostolis, ac Discipulis suis remedium contulit Matth. 10. Marci 3. & Lucæ 9. *Cùm dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Quod experientes septuaginta dúo Lucæ 10. *reuersi sunt cum gaudio dicentes: Domine etiam dæmonia subijciuntur nobis.*

In virtute huius nominis Christi dæmones eijciebãt.

Sed audiamus responsum, quòd dedit illis Christus: *Videbam*, ait, *Sathanam, sicut fulgur de cælo cadentem:* Vbi S. Bernardinus *loco citato articul. 1. cap. 1.* loquens in persona Christi: *Nolite*, inquit, *mirari, si nomen meum diaboli expauescunt, & eos ab homine pellat: cum virtute eius Sathanas cum omnibus Angelis suis de cælo expulsus ceciderit sicus fulgur. Vnde Apocal. 12. Post prælium factum in cælo à Michaele cum Dracone, & ab eodem illa victoria obtenta, eiectoque illo in supplicia sempiterna, exultantes clamauerunt iam beati dicentes: Facta salus est, & virtus, ideſt ex nomine Iesu saluifica virtus, & potestas Christi eius.*

§. II.

HOc salutiferum omnibus in se credentibus, ac confidentibus pharmacum Christus communicauit, cùm dixit Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient.* Vnde Alphonsus à Castro lib. 6. aduersus Hæreses verb. Exorcismus: *Dominus ascendens*, inquit, *in cælum promisit, se numquam ad inuocationem nominis sui illis defuturum. Quod autem non semper fiat, vt inuocato nomine Iesu, dæmon agrediatur, minima fides ipsius inuocantis est in causa. Nam si perfectè credidisset, hæc, & maiora fecisset;* vt pollicitus est Christus Ioan. 14. *Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.* Confirmat Alphonsus Tostatus *tom. 1. in 1. Regum c. 16. quæst. 41.* affirmans in illis verbis sub ea forma à Deo datis: *In nomine meo dæmonia eijcient*, virtutem, & efficaciam ad expellendos dæmones, quantum est ex parte Dei, proculdubio esse infallibilem, sicut in omnibus Sacramentis; vt latè supra *num.* 503.

836 *Omnes Christi fideles possunt fidem in nomine Iesu pellere dæmones eijcere.*

Idipsum Ecclesia docet, dum in Sequentia Missæ festi istius Sanctissimi nominis canit:

Huius nominis virtute
Superborum sunt destructa
Dæmonum potentiæ.

Eius virtutem nõ possũt dæmones sustinere.

Nec mirum, cum eius fortitudinem, & virtutem sustinere non possint; vt benè Ieremias testatur cap. 10. *Magnus es*, inquit, *Domine* Iesu, *& magnum nomen tuum in fortitudine*, & Regius Psaltes 110. *Sanctum, & terribile nomen eius. Sanctum* quidem Angelis bonis, & hominibus iustis; sed *terribile* dæmonibus, & viris impijs; vnde Ecclesia eodem loco addit:

Simulachra idolorum
Sunt euersa: Tyrannorum
Fractæ violentiæ.

§. III.

HOc facto demonstrauere Apostoli, vt Paulus, qui Act. 16. vnum ex illis in Pytonissa gartiem expulit: *Præcipio*, inquit, *tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea; & exijt eadem hora.* Et Petrus, teste S. Clemente dicebat: *Non curo, quomodo intraueris; sed vt exeas, impero in nomine Iesu Christi,* & Act. c. 3. illi Claudo ad portam templi, quæ dicitur Speciosa, existenti dixit: *Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula.* Sic S. Ioannes Euangelista: *Interdico tibi in nomine Iesu Christi Nazareni, ne vltra hic habites.* Item, *In nomine Iesu Christi hinc exite numquam redituri.*

837 *In dæmonibus eijciendis Apostoli hoc nomine vtebãtur*

Hoc docent omnes Patres: S. Iustinus Martyr *aduersus Triphonem*, Origenes *contra Celsum li. 1.* Tertullianus *de corona militum ad Scapul.* Cyprianus *aduer-*

Testatur Patres eius mirabiles virtutes.

aduersus Demetriadem. Athanasius *de Incarnatione Verbi*. Cæterique omnes vnanimiter, qui de hoc Sanctissimo Nomine in suis sermonibus, homilijs, tractatibus, vel meditationibus sunt locuti.

§. IV.

838 *Probat praxis SS. Patrum.*

HOc praxis comprobat Sanctorum Patrum, qui innumeros Energumenos huius salutiferi nominis virtute liberarunt, vt eorum acta testantur. Ex quorum multitudine vnicum de S. Bernardo Abbate adducam relatum à S. Bernardino *serm. 49. Dominica Palmar.*

Exemplũ de D. Bernardo.

Cum Beatus Bernardus Papiam de Mediolano veniſſet, quidam homo vxorem ſuam dæmoniacam ad illum adduxit: tunc diabolus per os eius dicere cæpit: Non me de hac anicula mea hic porrulos edens, & brassicas deuorans pellet. *Cui ſeruus Dei reſpondit:* Non Bernardus tepellet; sed Dominus noster Iesus Christus. *Mox autem, vt ille orationem effudit, ſpiritus nequam dixit:* quàm libenter egrederer; sed non possum. Non vult enim magnus Dominus. *Cui Sanctus.* Et quis est Dominus magnus? Cui ille: Iesus Nazarenus. *Ad quem vir Dei:* Vidistinè vmquam eum? *Quo reſpondente;* Etiam. *Cui iterum ait:* Vbi vidisti eum? *Et ille ait:* in gloria: *Et Sanctus:* Et tu in gloria fuisti: *Qui reſpondit:* vtique (*ſed illum fuiſſe in gloria intellige, ideſt, in beatitudine per fidem ſupernaturalem, ſpem, & charitatem inchoata; non autem perfecta, quæ per claram Dei viſionem habetur*) *Cui Bernardus:* quomodo inde existi? *Et ille ait:* Cum Lucifero multi cecidimus. *Hæc quidem omnia voce lugubri per os vetulæ omnibus audientibus loquebatur. At illi vir Dei;* Numquid in illam gloriam redire velles? *At ille miro modo cachinnas, ait:* tardè est. *Tunc autem viro Dei orante, de muliere dæmon eſt egreſſus. Sed cum D. Bernardus inde abiret, eo iam elongato, iterum diabolus eam inuaſit. Vir autem eius poſt illum currens, quid acciderat, indicauit. At ille collo eius chartulam alligari præcepit, in qua hæc verba conſcripta erant.* In nomine Domini Iesu Christi præcipio tibi dæmon, ne hanc mulierem contingere præsumas. *Quod cum factum fuit, ad eam impoſterum accedere non eſt auſus.*

Docent exorciſtæ

Idipsum omnes Exorcistæ in suis exorcismarijs testantur lucidè, & clarè, præcipuè Carolus Oliuerius Vicentinus *in suo Baculo dæmonum c. 3.*

Peccatorum etiam, & operariorum iniquitatis experientia contestatur, qui in die Iudicij ouantes dicent Matthæi c. 7. v. 22. *Domine nonnè in nomine tuo dæmonia eiecimus.* Ideò sæpissimè inuocandum est tam ab Exorcistis, quàm ab Energumenis, & maleficiatis exemplo Ioannis nostri, qui in fine suæ scriptionis apocalypticæ c. 22. illud deotè compellit dicens: *Veni Domine Ieſu:* orent & ipsi, vt veniat, & renitentis inferni satellitem sua virtute dispergat.

§. V.

839 VErùm ad huius Sanctissimi Nominis gloriam, & honorem, & cunctorum Christi fidelium vtilitatem addimus, hoc nomen non tantùm datum esse hominibus, vt credentes in virtute eius dæmones eijciant; sed vt multa alia mirabilia operentur; ideò post illa verba Marci c. 16. *In nomine meo dæmonia eijcient*, subiungit Christus: *Linguis loquentur nouis: ſerpentes tollent: & ſi mortiferum quid biberint non eis nocebit: ſuper agros manus imponent, & bene habebunt.* Quæ verba (relictis moralibus intelligentijs, quibus explicantur à D. Gregorio *hom. 29. in Euang.*) dico, in sensu literali intelligi, vt supra explicauimus *num. 628. 645. & 811.*

Multa mirabilia operãtur in no mine Ie. ſu.

In primis enim *nomen hoc ſanctiſſimum eſt infirmãtium*, ait S. Bernardinus, serm. 49. ar. 1. c. 3. *generale remedium*, hoc est, contra concupiscentiæ malum. Nam originali culpa dempta, remanet in nobis concupiscentiæ morbus, & ægritudinis languor; ideò ad hoc nomen Iesu est recurrendum: quia, vt ait S. Petrus Rauennas, *hoc eſt nomen, quod dedit cæcis visum, ſurdis auditum, claudis greſſum, & curſum; ſermonem mutis, vitamq; mortuis, & etiam totam diaboli poteſtatem de obſeſſis corporibus effugauit.* Proindè subdit S. Bernardinus loc. cit. *Si qua infirmitas tibi, vel tuis occurrat, non reſpreto remedio corporali, aut naturali, recurre ad inuocationem nominis Ieſu. Sæpe quoque contingit, quòd non poſſunt remedia infirmantibus adhiberi naturalia, vel propter eorum carentiam: vel propter morbi, aut infirmitatis ignorantiam; ſeu quia eſt quaſi irremediabile malum per ipſam naturæ viam; ideò fidelibus eſt recurrendum ad hoc remedium, quo ſerpentes tolluntur, venena non nocent, & infirmitates fugiunt.* Vnde Incognitus in illa verba Psal. 39. *Beatus vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius*, ait: *Hæc eſt illa theriaca, de qua dicit Auicenna can. 2. quod eſt ſublimior medicinarum, & melior propter multitudinem ſui medicamenti*, & addit, quòd *illi, qui ea vtuntur, in horæ ſanitatis non nocent venena, & ſunt ſecuri ab ægritudinibus peſtilentialibus. Re vera ſic eſt hoc nomen Ieſu, quòd non ſolùm circa præſentia mala; ſed etiam circa futura repellenda, & vniuerſaliter contra omnia mala valet.* S. Bernardus ser. 15. in cant. confirmat: *Electuarium*, ait, *habes à anima mea abſconditum in vaſculo nominis huius, quod eſt Ieſus, ſalutiferum certè, quodque nulli vmquam inuenitur peſtilentia inefficax.*

§. VI.

HInc S. Mater Ecclesia in sequentia, quæ habetur in Missa celebritatis Sanctissimi huius nominis de eo canens ait: 840 *Testatur Ecclesia.*

Fugat morbos, & liuores
Sed & animi languores
Iesus vbi venerit.

Practicè probarũt Sãcti, ac probãt in Deũ confidentes.

Quod practicè Apostoli probarunt. Quot enim ægroti huius Sanctissimi Nominis virtute à Petro Apostolo, à Paulo, à Ioanne, à Barnaba, cæterisque Apostolis, à D. Francisco, à D. Antonio à Padua, alijsque Sanctis, & viris iustis sanitati fuerunt restituti? Quot claudi, quot cæci, muti, surdi, hydropici, paralytici, neruis dissoluti, varijsque languoribus vexati etiam hoc nostro æno, quorum testis fui oculatus, hoc Sanctissimo nomine salutem sunt assecuti? *Quos*, vt ait Prophera Psal. 105. *ſaluauit Deus propter nomen ſuum, vt notam faceret potentiam ſuam. Cum non ſit aliud nomen*, teste Petro Act. c. 4. *ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat, nos ſaluos fieri.* Quod iam priùs insinuauerat dicens Ibi. c. 2. *Omnis, quicunque inuocauerit nomen Domini ſaluus erit.*

§. VII.

841 *S. Dionysius adhuc paganus inuocato nomine Iesu cæcum illuminauit.*

SEd quid mirabilius est, non solùm fideles; sed & infideles ad huiusce nominis inuocationē ægrotos sanasse, & miracula fecisse manifestè comprobatur. De S. Dionysio Areopagita refert S. Bernardinus *serm.49.de glorioso nomine Iesus* quòd, dum cum D. Paulo per viam disceptaret, ante eos quidam cæcus transibat, ac statim Dionysius, qui tunc infidelis erat, Apostolo ait: *Si dixeris huic cæco: In nomine Dei tui vide, & viderit, statim credam: sed ne vtaris magicis verbis, ego tibi præscribo formam verborum dicens: In nomine Iesu Christi de Virgine nati crucifixi, & mortui, qui resurrexit, & ascendit in cælum, vide.* Et respondens Paulus: *Ad hoc, vt omnis suspicio tollatur, volo, vt eadem verba tu ipse proferas.* Sic in eadem forma verborum Dionysius dixit cæco, vt videret, & statim vidit, & Dionysius in Christum Iesum Dominum nostrum se credere est confessus. Videas modò, quòd Dionysius, cum adhuc peccator, & infidelis esset, ad inuocationem huius Sanctissimi Nominis cæcum illuminauit. *Et sic plerique hoc idem in se, & in alijs*, ait S. Bernardinus, *nostris temporibus experti sunt, licèt essent peccatores*, vt verificetur, quod de hoc nomine prædictum est: Psal. 105. v. 8. *Saluauit eos propter nomen suum, vt notam faceret potentiam suam: & omnis quicunque inuocauerit nomen Domini saluus erit.* Act. c. 2.

§. VIII.

842 *Nomen Iesu suffragatur in cunctis necessitatibus.*

NEc in infirmitatibus tantùm nomen hoc hominibus; verùm & in aduersitatibus, ac necessitatibus cunctis suffragatur. Hac de re B. Laurentius Iustinianus de Compunct. & compl. Christ. perfect. in Circumc. Domini pag. mihi. 263. relatus etiam à Ioanne Carthagena *lib. 5. de Sanctiss. Nominis Iesu excellentia homil. 6.* nos hortatur ad Sanctissimum nomen cunctis in necessitatibus nostris inuocandum: *Si tentaris*, inquit, *à diabolo, si opprimeris ab hominibus, si conficeris ab ægritudine, si doloribus fatigaris, si desperationis agitaris spiritu, si concuteris formidine, si dubietate pulsaris, Iesu nomen edicito, & repente lumen consequeris, & gratiam. In arduis, in periculis, in terroribus, in domo, in via, in solitudine, in fluctibus vbicumque extiteris, Saluatoris profer nomen. Inuoca salutis nomen, cor, & os subitò clamet: IESVS: Speret in Adiutorio Altissimi, qui ait* Psal. 90. *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.* Et versiculo antecedenti rationem reddit, cur auxiliabitur clamanti ad se dicens: *Quoniam in me sperauit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.* D. Bernardus verbis dulcissimis idipsum suadet serm. 15. in Cantic. *Cui enim*, ait, *in periculis palpitanti, & trepidanti inuocatum virtutis nomen non statim fiduciam præstitit, depulit metum? Cui in aduersis diffidenti, iam iamque deficienti, si nomen adiutorij sonuit, defuit fortitudo? Tristatur aliquis vestrum? Veniat in cor eius Iesus, & inde saliat in os. Et ecce ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen? Currit insuper ad laqueum mortis desperando? Nonne si inuocet nomen vitæ, confestim respirabit ad vitam?*

§. IX.

843 *Hoc memoriale Christus nobis reliquit, vt in omni aduersitate inuocetur nomen eius.*

NEc mirandum sanè, hos Sāctos Doctores Christifidelibus, vt suam in hoc Sanctissimo Nomine collocent fiduciam, ab eoque auxilium in cunctis aduersitatibus, ac necessitatibus postulent, tam efficaciter suadere, cum ipsemet Christus hanc doctrinam, & hoc memoriale illis instillauerit, ac sæpiùs insinuauerit, præcipuè Ioan. 14. dicens: *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomiae meo, hoc faciam*, & c. 16. *Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Vsque modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite, & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum.* Sed cur toties repetit, vt petamus in nomine eius, & id, quod petitur, se largiturum promittit? Non alia vtique de re, nisi quia, dum gratias, fauores, ac beneficia in nomine eius à Deo impetramus, nobis nomen eius laudandi, glorificandi, ac sanctificandi, idest Sanctum confitendi, ac manifestandi datur occasio; ex quo nobis maximum in hoc sæculo, ac plenum in futuro gaudium enascetur.

§. X.

844 *Ad hoc nos ipsa hortatur Ecclesia.*

QVod, vt adimpleatur, ad hoc præstandum summoperè S. Ecclesia eius Sponsa in prædicta sequentia missæ, quæ celebratur in festo huius Sanctissimi Nominis nos hortatur, dum in ea canit:

In aduersis nomen sanctum
Inuocatur: Iesu tantùm
Aderit præsentia.
Præsentia Deitatis:
Et totius bonitatis
Dulcis Iesus aderit.
Nomen ergo hoc amandum
Toto corde, & adorandum
Omni reuerentia.

ARTICVLVS II.

Beatissimam Virginem Dei Genitricem Mariam.

845 *Maria interpretatur Domina. Dominatur dæmonibus.*

EXcellentissimum Mariæ nomen, quod lingua Syriaca Dominam significat, antonomasticè Sanctissimæ Deiparæ conuenire, amplissima eius potestas, quam in toto Filij regno exercet, probat. Non enim Angelis solùm, & hominibus; sed etiam dæmonibus dominatur, vt ipsa apud sapientem Siracidem Eccles. 24. *Superborum*, inquit, *& excellentium corda virtute calcaui.* Nam quinam magis superbi, & excellentes, quàm spiritus, qui ambitioso, & tumido conatu in cælo diuinam similitudinem aliàs concupierunt? Et quinam excellentes, nisi ijdem, qui in terris sacrilega, & vana ostentatione diuinis honoribus coli voluerunt? Hos Maria propria virtute calcat, cum ab initio inimicitiæ inter illam, & hos veteranos angues positæ fuerint, vt habetur Genes. cap. 3. *Inimicitiam ponam inter te, & mulierem, & ipsa conteret caput tuum.* Nec in progressu temporum capita illorum calcare, & conterere cessat, cum sit mulier illa sublimis Sole amicta, Lunam calcans, duodecim stellis redimita, quæ

Nomen eius invocandum.

quæ tanquam signum magnum Ioanni nostro apparens glorioſos de insidiante dracone triumphos reportauit; Ideò ad eam confugiendum est, quoties ab hoc hoste vexamur, eiusque suauissimum nomen inuocandum.

§. I.

846 *Docent Patres.*

HOc testatur D.Bernardus serm. in missus est. *Dæmones*, ait, *non solùm Virginem pertimescunt; sed audita hac voce (Maria) contremiscunt.* Et super Cantic.Homil.2.sup Miss. est. *Vbi nomen Mariæ invocatur, dæmonum nocumentum effugatur: quia Maria terribilis vt castrorum acies ordinata.* Et rationem reddit super illa verba: *Ipsa conteret caput tuum*, scribens sic: *Maria contriuit caput venenatum, quæ omnimodam maligni serpentis suggestionem ad nihilum deduxit.* Confirmat hanc veritatem S.Birgitta lib.1. Reuelationum cap.9. *Omnes*, ait, *dæmones verentur hoc nomen, & timenti & audienti hoc nomen (Maria) statim relinquunt animam, quam tenebant.* Consentit D.Bonauentura in Speculo Virg.cap.3. Ex D.Bernar. *Non sic*, ait, *timent hostes visibiles quasi castrorum aciem copiosam, sicut dæmones Mariæ vocabulum, patrocinium, & exemplum: fluunt, & pereunt sicut cera à facie ignis vbicumque inueniunt crebram huius nominis recordationem, deuotam inuocationem, solicitam imitationem.* Sic Richardus de S.Victore in Cantic. loquens de Maria: *Deterrebat*, inquit, *scilicet, dæmones flamma caritatis, incendebant orationes, & feruor deuotionis.*

Et si, dum hoc in sæculo vitam agebat, eos terrebat, quantò magis nunc in cælis apud Altissimum coronata, & vt Regina exaltata illos terrefacere, est iuducandum? Hac de re S.Germanus *orat.3. in Zonam Deiparæ*, eam alloquens sic, ait: *Tu nequissimi hostis inuasiones sola tui nominis inuocatione repellens, tutos, atque incolumes seruas.* Vnde concludit Dionysius Carthusianus reuelationem S.Birgittæ à Maria Virgine factam referendo, in persona eius alloquens his verbis: *Nullus*, ait, *in hac vita tam frigidus ab amore diuino, qui si inuocauerit nomen meum cum integro proposito pœnitendi, statim ab illo non recedat diabolus.*

§. II.

847 *Iesus aliquando facilius inuocato nomine Mariæ, quã suo proprio, dona concedit.*

NEc exemplis comprobare hoc opus esse dijudico, cum passim apud Auctores, plurimos ad eius deuotam nominis prolationem non tantùm vniuersas dæmonum acies prostrasse, sed multa à Deo eius intercessione beneficia obtinuisse, referatur. Imò quandoque aliquis faciliùs per ipsam fauores, quàm per inuocationem ipsiusmet proprij Filij legitur impetrasse; Cuius rei nos mentiri, non sinit S.Anselmus lib.de Excellentia Virginis cap.6. *Velociùs*, ait, *est nonnunquam salus memorato nomine Mariæ, quàm inuocato nomine Domini Iesu vnici Filij sui. Et id quidem non ideò fit, quòd ipsa maior, & potentior eo sit: nec enim ipse magnus, & potens est per eam; sed illa per ipsum. Quare ergo propitior salus in recordatione eius, quàm Filij sui sæpè percipitur? Dicam, quid sentio. Filius eius Dominus est, & Iudex omnium discernens merita singulorum: dum igitur ipse à quouis suo nomine inuocato non statim exaudit, profectò id iustè facit. Inuocato autem nomine Matris, & si non merita inuocantis mereantur, vt exaudiatur: merita tamen Matris intercedunt, vt exaudiatur: quia eam decreuit sic honorare, vt sciant homines, omnia per ipsam obtineri posse à Deo.* Ideò S.Bernardus serm.de Assumptione B.Virginis ad ipsam conuersus ait: *O Felix Maria, qui te diligit, Deum honorat: qui tibi adhæret, à Deo numquam derelinquetur: qui nomen tuum puro corde inuocat, quicquid postulat indubitanter, consequitur.*

§. III.

848 *Ab obsessis, & a grotis omnibusq; Christifidelibus est inuocanda.*

QVare tum Exorcista, vt faciliùs dæmonem pellat, & in fugam vertat: tum Energumenus, vel Maleficiatus, vt citiùs à dæmoniaca eripiatur vexatione, tum quilibet alius à qua cumque detentus ægritudine, vt pristinæ reddatur sanitati: tum quicumque Christifidelis, vt in omnibus suis tribulationibus, angustijs, ac necessitatibus securiùs diuinum mereatur obtinere auxilium, sæpiùs puro, ac sincero cordis affectu Mariam inuocet. Si tentationum venti exurgant; si dæmoniacarum vexationum fluctus intumescant: si in tribulationum scopulos illidatur, portum respiciat, & Mariam inuocare non desistat. In periculis, in angustijs, in rebus dubijs, & in omnibus necessitatibus Mariam cogitet. Mariam inuocet: non recedat ab ore, non recedat à corde, vt docet D.Bernar.hom.2.sup.miss. est. Sic enim per eius intercessionem facillimè ab eius Vnigenito Filio fidem, ac confidentiam in Deum perfectam impetrabit, qua sine vlla hæsitatione petens, nedum si vexatus à dæmone fuerit, liberari merebitur; sed quæcumque popoſcerit salutaria, obtinebit; & quodcunque dixerit, fiat, fiet ei.

CAPVT III.

De Aegroto orante hominum Mediatores.

849 *Mediatores homines sunt, & Angeli, & Sancti.*

TErribilem, vt castrorum aciem ordinatam esse Ecclesiam, Diuinus Sponsus enunciat Cant.9. vt quæ ex innumera Beatorum multitudine congregata potentissimum format exercitum in duas quasi diuisum partes. Alterum Angelicorum spirituum: Alterum Beatorum in Cælo regnantium. Sed eandem Medicorum esse congregationem, & medicamentorum officinam, probant Dei per Ieremiam cap.8. conquerentis verba; *Super contritione filiæ populi mei*, inquit, *contritus sum, & contristatus, stupor obtinuit me, numquid resina non est in Galaad? Aut Medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei?* Vbi vides Deum contritum, contristatum, & stupentem, quòd tanta Medicorum, & medicamentorum multitudine, quibus Galaad spirituale abundat, infirmitates humanæ sanatæ non fuerint, & vulnera nostra ligata.

Militis, ac Medici munere fungũtur.

Nec immeritò. Nam quotquot Angeli, & Sancti in Ecclesia reperiuntur, militum, & Medicorum officio funguntur. Militum, vt contra dæmones pugnent, & sequaces eorum maleficos, & peccatores, qui nos persequuntur, deprimant. Medicorum, vt morbos curent, maleficia soluant, & dæmoniacas infestationes sanét. Ex quo illorum opem ægroti sæpiùs implorare tenentur, quam libentissimè præbent, quoties nostris precibus excitantur; vt sequentes articuli declarabunt.

AR-

ARTICVLVS I.

Angelicos spiritus.

850 *Angeli superiores varia exercent ministeria in hominũ obsequium.*

QVamuis primarium Angelorum studium sit, cõtinuis Diuinam Maiestatem prosequi laudibus, & famulantium more ad eius thronum astare, vt Ioannes noster Apoc. 5. demonstrat; tamen varia obsequia hominibus exhibere, illos protegendo, & sanando non dedignantur. Hoc in principibus primis videmus, qui vtrumque officium libentissimè exhibent. Michael Antesignanus cum dracone pugnat in cælo Apoc. 12. & cum eodem in terra luctatur (vt Iudas in sua canonica refert) cum illo de Moysi corpore in Iudæorum beneficiũ decertando. Raphael vnus de principibus primis splendidi iuuenis formam assumens, iuniorem Tobiam in Rages deducit, à pisce liberat, & opibus onustum in domum reducit; Saram eius vxorem à dæmonio liberat; & seniori Tobiæ visum restaurauit. Ex quo primus generosi militis: Secundus verò peritissimi Medici nomen assumpsit. Nam Michael *quis vt Deus* significat. Raphael verò *medicina Dei*.

§. I.

851 *Angeli inferiores in necessitatibus hominib. occurrunt.*

QVòd si hæc militaria, & medicinaria officia tanti duces, & principes præstare non dedignantur, quid inferiores Angelos facturos putamus, si illorum opem in dæmoniacis pugnis, in infirmitatibus, ac cunctis necessitatibus inuocemus? Nonnè vnicuique nostrum occurrent, vt alteri Iacob de Mesopotamia redeunti, & se ad bellum contra Esau accingent, cui obuiam fuere quasi belli duces, & comites? Vnde nomen loci illius *Mahanaim*, ideſt, *castra* appellauit Genes. 32. Aut vt alteri Elisæo, ad cuius custodiam, cum à Rege Syriæ quæreretur, Spiritus illi beati in ignitorum equitum forma venerunt 4. Reg cap. 6. Quod visio Abbati Moysi exhibita probat: Nam vt in vitis SS. Patrum refertur §. 9. cum à diabolo vexatus Abbatem Isidorum remedium petiturus adueniſſet, nec post longos de rebus spiritualibus sermones quiescceret, Isidoro iubente, cellulæ superiora conscendit, & oculos suos peruoluendo primò ad occidentem innumerabilem dæmonum multitudinem, qui cum furore præparabantur ad prælium inspexit: tum vultum ad orientem conuertens Angelorum splendentem sine numero turbam tanquam cæleſtium virtutum exercitum vidit: *Ecce*, inquit Isidorus, *qui ad occidentem ipsi sunt, qui nos impugnant, qui verò ad orientem hi sunt, quos in adiutorium nostrum mittit Dominus*. Quibus visis, & auditis turbatus Moyses est confortatus.

Moyses Abbas visiones dæmonum, & Angelorum fugat vexationem.

§. II.

852 *Hoc probant sacra scriptura interpretes Ex cantico Debbora.*

HAnc veritatem fassa est sapientissima illa, ac prudentissima mulier nomine *Debbora prophetissa, qua iudicabat populum in illo tempore*, vt habetur Iudicum cap. 4. Postquam enim filij Israel de Sisara duce exercitus Iabin Regis Chanaan, à quo viginti annos fuerant oppressi, victoriam reportassent, Debbora cum gaudio, & lætitia cecinit inter alia dicens Iudic. cap. 5. *De cælo dimicatum est contra eos: stellæ manentes in ordine, & cursu suo aduersus Sisaram pugnarunt*. Sed quomodo de cælo dimicatum est? An fulmina, vel sagittas ignitas omnipotens Deus ab æthere in eos vibrauit? An Sol & Luna influxus in eos malignos, & noxios, vt illos interimerent, emiserunt? Quomodo enim stellæ aduersus eos pugnauerunt? Nonnè Sisaram interfecit Iahel vxor Haber Cinæi, quæ supra capitis eius tempora dormientis clauum absconditè, & cũ silentio imposuit, adeòque malleo defixit in cerebrum, vt humi conclauatus iaceret, qui soporem morti socians defecit, ac mortuus est? Quænam sunt huiusmodi stellæ, quæ aduersus Sisaram pugnauerunt? Iacobus Aluarez *lib. 1. de victoria tentat. part. 3. cap. 6.* eruditè: *Cælum*, inquit, *contra aduersarios nostros pro nobis dimicat, quando auxilia, quæ nos tuentur, quasi fulgura, & grandinum lapides in eos iactat*. Vbi apertissimè Israelitas ab Angelis liberatos fuisse de manu inimicorum suorum ostendit. Idcircò Debbora, ac Barac cecinerunt: *De Cælo dimicatum est*, ideſt, auxilium Dei descendit super nos, & *stellæ manentes in ordine, & cursu suo*, Angeli, nempe, diuinam contemplantes essentiam, eaque fruentes, nec vnquam ab eius visione, ac fruitione deficientes *aduersus Sisaram pugnauerunt*, eumque cum suo exercitu constrauerunt, & ad nihilum redegerunt. Cui veritati se Rupertus Abbas adscribit super Iudicum cap. 5. dicens; *Angeli manentes in ordine, & cursu suo pro hominibus pugnant, cùm dæmones in nos insurgentes fugant, & terrent*.

§. III.

853 *Ex Iuda Machabæo.*

APertè hac protectione Angelica munitus fuit Iudas ille Machabæus dux populi Israelitici, de quo 2. Machabæorum cap. 10. habetur. Hic, cum aduersus innumerabilem exercitum cum paucis militibus prælium esset commissurus, priùs assidua oratione suppliciter vnà cum suis militibus Deum est deprecatus, in eo omnem suam fiduciam constituendo. Propterea *cum vehemens esset pugna apparuerunt aduersarij de cælo viri quinque in equis aureis decori, ducatum Iudæis præstantes: ex quibus duo Machabæum medium habentes armis suis circumseptum incolumen conseruabãt: in aduersarios verò tela, & fulmina iacebant, quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant*. Angelicam protectionem tutissimam pro ijs, qui in Deum suam constituunt fiduciam; nec non ad Angelos eius ministros in suis necessitatibus cõfugiũt.

Hæc namque est Dei promissio ijs, qui in adiutorio Altissimi habitant; vt testatur Propheta Psal. 90. dicens: *Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis*. Quæ verba Felix sic legit: *Præcepit Deus Angelis, vt illos suis in itineribus, & actionibus, quas secundùm Deum agere instituunt, dirigant, tutenturque, ac veluti manibus adeò inoffensè gerant, vt ne vel leuiter quidem in lapillum illorum impingere queat pes*. Titelmanus in eadem verba: *Ipse enim* (inquit) *tui solicitam curam gerens, mandatum, præceptumque dedit angelicis spiritibus ministris suis, de tua diligenti, & firma custodia: videlicet, vt te diligenter custodiant, atque obseruent in omnibus vijs tuis, quocunque perrexeris, vt in omnibus actionibus, ad quas volueris manus extendere, assistant tibi; teque ita obseruent in omnibus vijs tuis, quocunque perrexeris, vt in omnibus actionibus, ad quas volueris manus extendere, assistant tibi: teque ita obseruent, & illuminando, perficiendoque dirigant, vt in nullo à via recta deuies, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinans, neque ab vlla aduersariorum potestate pa-*

Hoc promittit Deus in se confidentibus

te patiantur nocumentum accipere, ita videlicet angelicos suos ministros tibi administratorios, & custodes constituens: quomodo solet pater filio vnicè dilecto assignare custodes, suisque ministris solicitissimè mandare de filij obseruatione, atque custodia. Postea subiungit super illa verba, *in manibus portabunt te*, dicens: *Atque hi administratorij spiritus. accepto hoc Dei mandato, solicitissimè, perfectissimèque iussa complere satagent, teque fidelissimè omni cura, & studio custodient: ita vt quasi in manibus te portent per viam, quam ambulare volueris, incuctis actionibus tuis, ita tibi suo adiutorio assistendo, ita manifestum præstando auxilium, vt in vlnis te gestare videantur.*

§. IV.

854 *Testatur Patres.*

HOc probant eruditissimè Patres: Augustinus Soliloq. lib. vn. cap. 27. de Angelis deputatis. *Hi sunt*, inquit, *ciues beatæ Ciuitatis superna Ierusalem, quæ sursum est mater nostra, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, vt liberent eos ab inimicis suis, & custodiant in omnibus vijs suis.* Beda Venerabilis super Lucam: *Quoniam*, ait, *immundi spiritus ad pacis euersionem vbique versantur, ad tutelam nostram cõstituit Deus exercitus Angelorum, quorum præsentia dæmonum confringatur audacia.* D. Basilius in psal. 33. simili perpolito: *Quemadmodum*, inquit, *Vrbium muri vndequaque hostium insultus arcẽt propulsantes hostiles incursus: sic etiam Angelus & à tergo, & à fronte custodit te; & ne vtriusque lateris partes incustoditas relinquat, Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: quoniam Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis.* D. Chrysostomus apertè super c. 21. Matthæi hoc demonstrat loquendo de vinea illa, quam plantauerat pater familias: *Quid est sepis*, inquit, *nisi Angeli in circuitu custodientes populum Dei, ne in vineam Christi inuisibiles latrones irrumpant, & homil. 40. ibi in opere imperfecto* ait: *Hi sunt custodes super muros ciuitatis tuæ Ierusalem custodientes vigilias noctis super gregem tuum, ne quando rapiant vt leo animas nostras, dum non esset, qui eriperet.* Et B. Laurentius Iustinianus de spirituali animæ resurrectione Post medium lib. 2. pag. mihi 361. *Dæmones*, ait, *arcent Angeli, ne ad libitum noceant. Quis (quæso) nisi angelico fultus esset auxilio, tam immanissimorum hostium valeret superare rabiem, effugere laqueos, tentationes vincere, fraudesque detegere? Custodia siquidem sua vias nostras sapiunt, ne in lapidem offensionis petram scandali spiritualem animæ impingamus pedem.*

Ex quibus omnibus luce meridiana clarius est, Angelos nostros custodes milites esse robustissimos, quibus Deus mandauit, vt nos die, noctuque custodiant, atque ab inimicis nostris inuisibilibus, ac visibilibus, cæterisque periculis animæ, & corporis obseruent, ac tueantur.

§. V.

855 *Angeli sunt Medici magis solicit nobis beneface*

SEd & iuremeritò Medici sunt dicendi: ipsi enim magis sunt soliciti, ac potentiores in infirmitatibus nostris ad nobis præstanda beneficia, quàm dæmones ad maleficia inferenda: Ratio est: tum quia Angelus bonus, qui naturæ ordine inferior est, præest dæmonibus etiam ordine naturæ superioribus; quia diuinæ iustitiæ virtus, cui boni Angeli adhærent, naturali Angelorum virtute multò est potentior, atque ita potentiùs operatur: tum quia solicitior est circa custodiam, qui ex ea commodum, quàm qui pœnam consequitur; Angeli autem boni ex bonorum custodia gaudium accidentale assequuntur: & mali Angeli ex malorum damnatione maiorem pœnam accidentalem sibi promerẽtur: ergo, &c. Ita testantur Alexander Alens. *de Angelis quæst. 41. mem. 6. art. 2.* S. Thom. *3. p. q. 113. art. 7.* S. Bonau. *in 2. d. 11. art. 2. q. 2.* Ioseph Angles *ibi quæst. vnica de Angelorum custodia diffic. 15. & 16.* Propterea si dæmones ad Magorum, Maleficorum, ac Strigarum nutum corporibus humanis varia ingerunt nocumenta, vt supra docuimus *à numero 543. vsque ad 571.* è conuersò Angelos beatos ad Beatissimæ Virginis nutum, Sanctorum, ac Seruorum Dei, (Deo sic volente, ac præcipiente) nedum animabus, sed & corporibus humanis varia afferre commoda, malos, ac noxios sæpiùs ab illis expellendo humores; & salubres, ac proficuos excitando, cicatrices, ac vulnera sanando; & à diuersis ægritudinibus liberando, quis dubitabit? Vnde benè de illis ait Petrus Blesensis in serm. de Angelis. *Tanquam Medici maiorem solicitudinem infirmis impendunt, quàm sanis.* Verùm hic nobis occurrit dubitatio.

re, quã dæmones malefa cere.

QVÆSTIO VNICA.

Cur igitur tot homines iusti vexentur, & quandoque à dæmonibus superentur, licèt ab Angelis protegantur.

856 *Ratio difficultatis quæ. Angelinẽ sæpe perdæmones to taliter repellunt; quia eis nos ipsos quotidie non commendamus.*

DVbitandi ratio ex precedenti doctrina sumitur: Nam quicquid dæmones circa hominem efficere possunt, & boni Angeli multò perfectiùs, & potentiùs, & pleniùs præstare possunt, cum ipsi magis soliciti, ac potentiores sint dæmonibus: cur ergo homines non protegunt?

Respondetur ex defectu custodię hoc non prouenire. Et ratio est: quia si obstinatos peccatores tot aliter minimè deserunt, vt Theologi communiter fatentur; multò minus bonos derelinquent. Cæterum hoc accidit: vel quia nos illos repellimus, dum eorũ consilijs, & internis motionibus non acquiescimus; cum supra nostram arbitrij facultatem non possint: vel quia circa nos tantùm pro viribus agunt quantum eis ex iustitiæ, & prouidentiæ diuinæ ordine est permissum. Hinc si eorum consilia admitteremus, eisque quotidie & animam nostram, & corpus nostrum, omnesque nostras actiones, & operationes deuotè, ac suppliciter commendaremus, à Deo permitteretur, vt secundùm vltimum suæ potentiæ ad illuminationem, iustificationem nostram, ac defensionem, dæmonumque expulsionem ageret, ac paruo temporis spatio quantumcumque peruersos, & malos ad veritatis agnitionem adduceret, in amorem virtutis excitaret, & inflammaret, nobisque plura beneficia tam spiritualia, quàm corporalia à Deo impetrarent: Ita etiam testatur Ioseph Angles *Flor. Theol. qq. in 2. d. 11. quæst. eadem, diffic. 17. dub. 7.*

Ab omnibus Angeli sunt inuocãdi

Quare Exorcistæ generosos hos milites, Energumeni, Maleficiati, & Ægroti peritos hos Medicos, & in quacumque necessitate constituti diligentissimos, ac validissimos hos tutores inuocare non cessent. Custodes præcipuè, qui inimici dæmonis cum sint, & hominis suæ curæ concrediti amici, libenti animo, & robur Exorcistæ, & salutem ægro confe-

conferunt, & cuicumque fideli Christiano suam tutelam impendunt, si deuota mente, & sedulis precibus inuocentur.

ARTICVLVS II.

Beatos in Cælo regnantes.

857 *Sancti imitãtur Angelos in charitate erga homines.*

SI Angelorum sortem consecuti sunt Sancti, quotquot agunt triumphos in cælis, illorum etiam actus, & aspectus imitantur erga homines, quibus se milites, & Medicos exhibent, vt indicare videtur Ioannes Apoc. 5. cùm eorum choros describendo asserit, *illos tenere citharas, & phialas aureas odoramentorum, &c.*

Citharas, vt cantent canticum Domini, cuius visione lætantur, beatificantur amore, & possessione delectantur: Et cantando non solùm eius laudent Maiestatem; sed etiam contra aduersarias potestates pro hominibus prælientur. Laudes enim à Sanctis emissæ non solùm citharæ sunt; sed etiam gladij: vt testatur Dauid Psal. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis.* Vnde S. Basilius homil. 2. de Sanctis Martyribus ait: *Hi sunt, qui quasi quadam turres contra aduersariorum incursum refugium nobis exhibent: O sacrum chorum, ò communes generis humani custodes, qui apud Deum potentissimum legati astra mundi sunt, & flores Ecclesiarum!*

Sancti dicuntur gladios habere ad nos tuendũ contra inimicos.

§. I.

Phialas tenẽt vt nobis benefaciãt

PHialas verò, vt hominibus beneficia conferant, cùm sint odoramentorum, & medicamentorum spiritualium plenæ, quibus vniuersæ sanantur infirmitates. Nam quisnam tam grandis, & inueteratus morbus hominem obsidet, ac cruciat, qui Sanctorum precibus non abscedat? Hoc in seipsa comprobauit experientia S. Agatha Virgo, & Martyr, cui, cùm Quintiani Prætoris iussu fuisset mamilla amputata, sequenti nocte in carcere existenti quinam senex apparuit, sanitatem ei se offerens largiendum. Cui Agatha dixit: *Quis es tu, qui venisti ad me curare vulnera mea? Ego sum*, inquit ille, *Apostolus Christi, nihil in me dubites filia: Ipse me misit ad te, quem dilexisti mente, & puro corde. Nam & ego Apostolus eius sum, & in nomine eius scias te esse curandam.* Quæ sanitate accepta, ac mamilla sibi restituta, statim Deo gratias referens dixit: *Benedico te Pater Domini mei Iesu Christi: qnia per Apostolum tuum mamillã meam meo pectori restituisti. Gratias tibi ago Domine Iesu Christe: quia memor es mei, & misisti ad me Apostolum tuum curare vulnera mea.* Sic etiam videmus sæpissimè ante Sanctorum imagines, & eorum reliquias cæcos videre, surdos audire, mutos loqui, sanari ægros, energumenos liberari,

Sanitas collata D. Agathæ à S. Petro.

Quam veritatem inter multa exempla vetera, & moderna, quibus comprobare possem, vnicum referam de gratia sanitatis consecuta modo non ordinario à Domino Philippo Brasio meo familiari intercessione S. Nicolai Episcopi Barij, vt idem mihi, & voce, & scripto testatus est dicens:

Cum ego Philippus filius q. Ioannis Brasij de Rouetta Diœcesis Bergomensis Venetiarum incola anno Domini 1654. lectulo decumberem febre cõtinua detentus tam graui, quòd potentiarum intellectiuarum, atquè apprehensiuarum vsu essem quasi expers, mihi memoriæ occurrit, in domo me habere vasculum mannæ, quæ miraculosè egreditur ex genu S. Nicolai de Bario, & statim quæsiui, vt illam mihi deferrent; sed nolui illam bibere donec pulsarentur campanæ pro mattutino recitando in Ecclesia ducali S. Marci, quod factum est post circiter duas horas. Tunc ergo Iacobina vxor mea genuflexa recitauit deuotè ter Pater noster, &c. ac ter Aue maria, &c. mihi suadens, vt idem adimplerem; sed propter vehementiam afflictionis, qua angebar, nec vnicum verbum potui proferre; nihilominus in corde firma fide, ac certa fiducia in Deum munitus eram, ità quòd indubitanter confidebam, intercessione S. Nicolai prædicti à Deo me liberandum fore ab huiusmodi graui ægritudine. Recitatis ergo ab vxore mea ter Pater, ac ter Aue Maria præbuit mihi dictam Mannam, quæ vix tetigit labia mea, quòd statim liber permansi ab illa graui ægritudine, visumque mihi fuit corpus meum magno quodam põdere exonerari. Quare aduenientes Medici obstupuere de tali repentina mutatione: quibus gratiam sanitatis à Deo acceptam intercessione S. Nicolai enarraui. Anno autem 1661. Barium petij sacrumque audiui ad Altare dicti Sancti, vidi corpus ipsius, ac genu, ex quo egreditur illa manna, quæ guttatim cadit in pollubrum, ex quo continuè diuersa vasa extrahuntur, & quando pollubrum est plenum, cessat manna fluere ex genu. Gratias ergo retuli Deo meo, ac illi Sancto pro beneficio accepto; sicut nunc & semper quas possum, gratias refero Deo meo, ac Domino meo Iesu Christo, qui mirabilis est in Sanctis suis, sicut & in omnibus operibus suis laudabilis in sæcula.

Sanitas collata Philippo Brasio intercessione S. Nicolai.

Ab Exorcistis, & Ægrotis Sancti inuocandi.

Quare tam ab Exorcistis, quàm Maleficiatis, & Ægrotis, & in quacumque necessitate constitutis, iteratis precibus, eorum sunt imploranda suffragia, quorum præcipuè specialis honor in ijs locis habetur, in quibus ægroti habitant: vel qui ob speciales fauores exhibitos peculiari honore celebrantur, vt sunt patroni locorum, & personarum, quorum omnium erga nos pietas maxima viget; ideò ad eorum protectionem confugiendum nos Petrus Damianus hortatur serm. in festo Omnium Sanctorum dicens: *nec nos deterreat enormitas peccatorum: quia maior est illorum pietas, quam impietas nostra.*

Verùm, vt doctrina hæc de Sanctorum inuocatione clariùs, ac perfectiùs nobis innotescat, sequẽtes sunt quæstiones expediendæ.

QVÆSTIO I.

An Sancti tàm homines, quàm Angeli licitè à nobis sint orandi.

858 *Homines Sanctos iam beatos, & Angelos*

REspondetur, certum esse de fide, Sanctos tàm homines, quàm angelos iam beatos nedum licitè, sed vtiliter, & sanctè à nobis orari, si talis oratio debita intentione, ac modo (vt ab Ecclesia, & eius membris recta fide vtentibus fieri solet) exerceatur. Hæc veritas probatur primò ex vsu Ecclesiæ, quæ columna, & firmamentum veritatis est, quæ

certo modo vtiliter, & sanctè à nobis orari posse, fides Catholica docet.

quæ ad certam fidem illius faciendam sufficiens esse debet. Propter quod dixit Augustinus Epist. ad Ianuarium, *Insolentissimum est contra vniuersalem Ecclesiæ praxim disputare*. Hæc nihilominus veritas fundamentum habet in scriptura, nam ex illa Sanctos Angelos orare pro nobis, & orationes nostras Deo offerre intelligimus. *Tobiæ* 12. *& Apocal.* 8. Vnde non immeritò idem esse officium hominum Sanctorum colligimus; ex quo Angelis quoad beatitudinis statum assimilantur. *Matthæi* 22. *Lucæ* 20. *& Apocal.* 21. Vnde quia veteris legis tempore homines iusti ad beatitudinem vsque ad Christi mortem non admittebantur; ideò in veteri Testamento non legimus consuetudinem fuisse Sanctos mortuos illo tempore exorandi; quamuis quosdam fideles orationes aliorum viuentium petere solitos fuisse legimus, quæ etiam in nouo Testamento (vt infrà dicemus *n.* 862.) commendantur.

Ab Ecclesia hoc est definitum.

Secundò hæc veritas ex definitionibus Ecclesiæ habetur: nam in Concilio Gangrensi, cap. 20. conuentus, & oblationes, quæ ad Martyrum memorias fiunt, approbantur, in quibus vel expressè, vel virtualiter orationes ad Martyres continentur. Et ob id in Concilio Niceno secundo *Actu sexto* fit inuocatio ad sanctissimam Virginem, & alios Sanctos; quod etiam in alijs Concilijs frequens est; & in multis Concilijs Liraniæ, quæ expressam, & specificam Sanctorum inuocationem continent, approbantur: vt in Concilio 1. Aurelianensi *cap.* 29. in Concilio Gerundensi *cap.* 3. Bracharensi 11. *cap.* 9. Toletano 5. *cap.* 1. Toletano 6. *cap.* 2. Lugdunensi, & Moguntino *cap.* 32. de quo videri potest Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 3. *de Oratione cap.* 9. *numer.* 24. Ac tandem Concilium Tridentinum *sess.* 25. decernit *retinendum esse Apostolicæ Ecclesiæ vsum à primæuis Christianæ Religionis temporibus receptum, Sanctorumque Patrum consensionem, & Sacrorum Conciliorum decreta de Sanctorum intercessione, & inuocatione*. Hanc autem Sanctorum consensionem latissimè Bellarminus ostendit *lib.* 1. *de cultu Sanctorum cap.* 15. *& sequent.* Videri potest etiam Sotus *in* 4. *d.* 45. *q.* 3. & Echius *in Enchiridio cap.* 15. Canisius *in Catechismo*, & alij moderni.

§. I.

859 *Oratio ad Sanctos est actus bonus, & vtilis.*

RAtio potissima est: quia oratio ad Sanctos ex suo genere actus bonus, & honestus est, & non Deo, aut Christo iniuriosus, nobisque multis modis vtilis esse potest. Primò, quia actum virtutis exercere, per se bonum, ac vtile est. Secundò, quia hoc modo, mediante oratione, colloquium cum Sanctis habemus. Tertiò, quia hinc ad amorem, & imitationem Sanctorum prouocamur. Quartò, quia hoc modo nostra oratio ad Deum efficacior fit ad impetrandum: quia Sancti potentiores sunt apud Deum, & magis familiares illi; ergo oratio ad Sanctos ex se honestissima est, eiusque vsus maximè approbandus.

Qua ratione Deũ exoramꝰ & quos Sanctos.

Aliter tamen Deum, & aliter Sanctos oramus. Nam Deum, vt principalem gratiæ, & gloriæ, omniumque beneficiorum auctorem, quæ ad illam conferunt, & vt causam primam, & aliquo modo propriam omnis boni per honestam orationem postulati, oramus, vt latè supra. At verò Sanctos non pari modo; sed vt intercessores, & mediatores apud Deum sint, & pro nobis impetrent, exoramus. Hanc differentiam obseruauit, & docere nos voluit Ecclesia in litanijs, nam ad personas diuinas, & SS. Trinitatem orat: *Miserere nobis*. Ad Virginem autem, & reliquos Sanctos dicit: *Ora pro nobis*. Et similiter cùm in Missa, vel oratione publica aliquid per Sanctos petit, à Deo directè per merita, & intercessionem Sanctorum exposcit; Imò interdum à Deo ipso petit, vt Sanctus aliquis pro nobis intercedat, sicut in Collecta Sancti Lucæ dicitur: *Interueniat pro nobis, quæsumus Domine, Sanctus tuus Lucas Euangelista, &c.*

§. II.

860 *Possumus orare Sãctos, vt nobis aliquod præstent beneficium etiã cooperando.*

ADdit hic Suarez *lib. de Oratione cap.* 10. *num* 7. interdum posse Sanctum cooperari Deo ad aliquod beneficium nobis præstandum non solùm orando, sed etiam ministerium aliquod sibi à Deo collatum exhibendo. Et tunc licitum esse petere à Sancto, vt ipse nobis illud beneficium conferat, non solùm orando; sed etiam, prout potest, vel quantum ei à Deo est commissum cooperando. Sic vnusquisque suum Angelum Custodem orare potest, vt eum illuminet, iuuet, ac protegat, saltem plantando, & rigando: quia hoc munus commissum est Angelis à Deo *Psalm.* 90. & Matthæi 18. Sic etiam à Sancto aliquo (si credamus habere à Deo virtutem miraculorum, vel sanitatum) vt id faciat secundùm gratiam sibi à Deo concessam, postulare possumus. Quod significare videtur Augustinus *lib.* 22. *de Ciuitate Dei cap.* 10. Vbi de miraculis, quæ ad Sanctorum memoriam fiunt, ait: *Faciant autem ista Martyres, vel potius Deus, vel orantibus, aut cooperantibus eis*. Vbi duplicem causalitatem tribuit Sanctis, orationem, & cooperationem: vtramque ergo possumus ab eis postulare. Patet supra de D. Petro, qui B. Agatham diuina virtute, nedum deprecans Deum; sed etiam ipso cooperante sanauit.

QVÆSTIO II.

Cur Deus nos Sanctos orare velit, cùm ipse promptissimus sit ad dandum id, quod petimus.

861 *Ratio dubitandi.*

DIfficultas huius rationis est: quia, vt diximus *supra num.* 737. *& sequent.* promptior est Deus ad dandum id, quod nos à Sanctis, vel per Sanctos petere possumus, quàm Sancti ipsi parati sint ad dãdum, quod possunt, vel ad petendum pro nobis, quod per se dare non possunt; ergo superfluum videtur, & inutile Sanctos orare; & contra fiduciam, quam de Deo ipso habere debemus, maximè cùm ipse quicquid ab eo petierimus, dare promiserit; & de oratione per Sanctos facta nullam specialem fecerit promissionem.

Deꝰ vult nobis beneficia sed iuxta dispositionem diuinæ prouidentiæ Deus aliqua dare non vult

Respondetur, falsam esse consequentiam primam: quia Deus promptior est ad dandum, ergo &c. Nam concederetur vera esset, sequeretur etiam illo modo, orationes nostras pro nobis ipsis esse superfluas: quia, Deus maiorem habet voluntatem conferendi nobis beneficia, quàm nos recipiendi. Dicendum ergo, Deum paratissimam habere ad dandum voluntatem, sed ordinato modo iuxta dispositionem suæ prouidentiæ dare velle: Vnde quædam non rogatus, alia rogatus à nobis tantùm: alia & à nobis, & ab amicis viuentibus rogatus: alia exoratus etiam à Sanctis cum ipso regnantibus vult exhibere. Vnde nos haud Sanctos oramus? quia de diuina voluntate diffidamus; sed vt ordinem prouidentiæ suæ im-

dare non rogatus. Ideò rectè à nobis rogãdi sunt Sancti.

pleamus; nescimus enim, quomodo dispoluerit aliquid nos dare, & ideò plures intercessores adhibeamus; nam Sanctos eius colendo magis per hoc disponimur ad beneficia, quæ petimus, recipienda. Atque ita per hoc nihil contra fiduciam agimus, quam in verbis Christi habere debemus: *Petite, & accipietis, &c. Si quid petieritis in nomine meo, hoc faciam:* quia hæc promissio non excludit, quin hæc petitio per nos, vel per alios fieri possit; neque etiam excludit, quin faciliùs petitio per vnum facta, vel oblata, quàm per alium exaudiatur. Nam hæc promissio, vt supra diximus, vt infallibilis sit, conditiones supra assignatas requirit, quę interdum inueniri possunt, vel accedente Sanctorum intercessione suppleri, & non sine illa, propter defectum nostrum: Ita docet Suarez *tom. 2. de Religione lib. 1. de Oratione cap. 10. num. 21.*

QVSÆTIO III.

An licitè à nobis sint orandi Iusti Viatores.

Iustos Viatores rectè àno bis rogari posse, fides docet.

862 REspondetur breuiter, Iustos viuentes à nobis orari posse; sicut etiam ipsi possunt orare pro nobis. Hoc de fide certum est, & ex diuina constat Scriptura, in qua hortantur fideles, vt alij pro alijs orent 1. ad Timoth. 2. *Obsecro fieri orationes, postulationes, &c. pro omnibus, &c.* Iacob. 5. *Orate pro inuicem, vt saluemini.* Et Paulus sæpè à fidelibus, vt pro ipso orent, exposcit, ad Colos. 4. 2. ad Thessal. 3. ad Hebræos 13. Neque in hoc vlla difficultas est: quia & à viuentibus hoc facilè petere possumus: nam ex parte petentis est actus humilitatis; ex parte verò alterius erit charitatis, & Religionis officium pro alio exorare: Ita docet Ioseph Angles *Florib. qq. Theol. in 4. tract. de orat. qu. 7. diffic. 8.* plures citans Doctores, & Suarez *loco citato num. 24.*

Ex prædictis omnibus patet, qualis esse debeat oratio, qua Energumenus, maleficiatus, vel alia ægritudine tentus, aut in alia necessitate constitutus se ipsum disponere debet ad perfectam impetrandum à Deo fidem, qua dæmonem expellere valeat: vel seipsum à quacumque alia tribulatione eripere iuxta Domini nostri Iesu Christi promissionem Matthæi 21. & Marci 11. *Quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis.*

CAPVT IV.

De Ægroto Ieiunante.

Ieiunij obsesso, est necessarium. Quare.

863 IPem Domini discipulus, qui orationis normam ægrotantibus dæmoniaco opere, præbuit, ieiunij formam tradit; quod secundò in illis, qui à dæmone possidentur, requiritur, vt ad firmam fidem, ac perfectam confidentiam, qua integra curatio obtinetur, disponantur ad Domini præscriptum: Matth. cap. 17. *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, nisi in oratione, & ieiunio.* etenim non aliter Ioannes se diuinis visionibus, & scriptionibus apocalypticis, & euangelicis, quàm ieiunando disposuit; vt testatur Hieronymus *præfat. in Euangel. Matthæi.* Et copiosiùs Metaphrastes ad Lippoman. tom. 1. *Cum solutus*, inquit, *lege exilij Ephesum esset reuersurus, Insulani precibus agunt, ne recedat: ne scilicet totum seipsum auferret; sed seipsum loquentem assiduo suis scriptis relinqueret, vt quæ Christi Euangelij, & ea, quæ ipse viderat de Christo, scriberet. Annuit ille, & antequam opus aggrederetur, tum sibi, tum alijs indixit ieiunium; & Prochorum sequi iubet, ac cum eo montis ascendit verticem.*

Pari modo quicumque diabolicas patiuntur vexationes, se curationi diuinæ aptare debent, triplex ieiunium obseruando.

Abstinẽtia à peccato.

Primum: abstinentiam ab omni peccato; quod ieiunium magnum, & generale vocat D. Augustinus in Ioannem, vt habetur, *cap. ieiunium de consecrat. dist. 5.* Quando Dominus Isaiæ 58. suadet: *Numquid tale est ieiunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput suum, & saccum, & cinerem sternere? Numquid istud vocabis diem acceptabilem Domino? Nonne hoc est magis ieiunium, quod elegi? Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculo; deprimentes, demittte eos, qui confracti sunt, liberos, & omne onus dirumpe.*

Abstinentia ab illicitis voluptatib.

Secundum: abstinentiam ab illicitis voluptatibus, quæ corporeis sensibus percipiuntur, vt benè S. Bernardus docet serm. 3. de Quadrag. *Si sola gula peccauit*, inquit, *sola ieiunet, & sufficit. Si verò peccauerunt & membra cætera, cur non ieiunent & ipsa? Ieiunet igitur oculus, & à curiosis aspectibus, & ab omni petulantia, vt benè humiliatus coerceatur in pœnitentia, qui malè liber vagabatur in culpa. Ieiunet auris nequiter pruriens à fabulis, & rumoribus, & quæcumque ociosa sunt, & ad salutem minimè pertinentia. Ieiunet lingua à detractione, & murmuratione, ab inutilibus, vanis, & scurrilibus verbis; Interdum quoque ob grauitatem silentij, & ab ipsis, qua videri poterant necessaria. Ieiunet manus ab ociosis signis, & ab operibus omnibus quæcumque non sunt imperata. Sed & multò magis anima ieiunet à vitijs, & à propria voluntate sua. etenim sine ieiunio hoc cætera à Domino reprobantur: sicut scriptum est: quia in diebus ieiuniorum vestrorum voluntates vestræ inueniuntur.* Vnde S. Eligius homil. 11. *Qui à cibis abstinent*, ait, *& prauè agunt, dæmones imitantur, quibus esca non est, nequitia semper est.*

Afflictio carnis secundùm gustum, & tactum.

Tertium: afflictionem carnis secundùm gustum, & tactum, quæ in vigilijs, flagellis, mortificationibus, & ieiunijs propriè dictis consistit, quibus à cibo, & potu abstinetur. *In omnibus*, inquit Apostolus 2. Cor. 6. *exhibeamus nos sicut Dei ministros in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, &c.* Quæ tria ieiunia Christus vno verbo complectitur, cùm dicit: Dæmones exire non posse, nisi in oratione, & ieiunio. Ideòque obseruanda sunt ab ijs, qui obsessione dæmoniaca, vel maleficio fatigati sanari desiderant; & si non tertium, eò quòd sint viribus impotes, saltem primum, & secundum; vt sic ad Deum placandum; in bono proficiendum; seipsos sanandum, ac roborandum: & hostes visibiles, ac inuisibiles, expellendum, ac profligandum; vt sequentibus articulis clariùs demonstrabitur, disponantur.

ARTICVLVS I.

Ad Deum placandum.

864 *Ab Obſeſſis, ac cæteris vexatis peccatoribus Deus per pœnitentiã eſt placãdus*

CVM Deus ab ijs, qui ſuis iniquitatibus Maieſtatem ſuam ad iracundiam prouocarunt, placari non poſſit, niſi conuertantur, & pœniteant, neceſſe eſt, eos, qui dæmoniacas vexationes in pœnam ſcelerum iuſto ipſius iudicio ſuſtinent, ad pœnitentiam confugere, quæ internam cordis contritionem, & externam corporis macerationem includit; vt ſic dum mens flendo compungitur, caro, quæ delectationibus ſubiacuit, affligatur. *Conuertimini ad me*, ait Deus per Ioelem cap. 2. *in toto corde veſtro, & ieiunio, & fletu, & planctu.* Quibus verbis vtramque pœnitentiæ partem demonſtrat. Ex corde pœnitet, qui patrata mala cum emendationis proposito plangit, & odit; atque plangenda, & odienda, vlterius non committere proteſtatur. *Inanis eſt enim pœnitentia*, vt benè ait Auguſtinus in Soliloq. *quam ſequens culpa coinquinat: nihil proſunt lamenta, ſi multiplicentur peccata: nihil valet à malis veniam petere, & mala denuò iterare. Quare ſic pœnitendum*, ait D. Ambr. in quodam ſer. *vt illud amarum ſapiat in anima, quod ante dulce fuit in vita: & quod priùs oblectabat in corpore, cruciet in corde.* In ieiunio, & fletu, & planctu pœnitet, qui pœnalibus pœnitentiæ operibus crimina, aut excedere, aut æquare conatur. Nam *ad agendam pœnitentiam*, ait Aug. ſer. de pœnit. habetur de pœn. diſt. 1. can. Non ſufficit. *mores in melius commutare non ſufficit, & è malefactis recedere, niſi de ijs, quæ facta ſunt, ſatisfacias Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis ſacrificium, cooperantibus eleemoſynis, & ieiunijs.* Quod *tunc illi offers*, ait Greg. hom. 33. in Euang. *quãdo tot de te inuenis holocauſta, quot habuiſti oblectamenta, vt totum ſeruiat Deo in pœnitentia, quicquid ex ſe Deum contempſit in culpa.* Vnde & Iacobus Billius Anthol. ſacr. cecinit:

Quem ſceleris, noxæque grauis benè pœnitet, illi
Perpetuus lacrymis obruit ora dolor.
Nam qui poſt lacrymas ad inania gaudia ſe ſe
Tranſtulit, ex lacrymis commoda nulla tulit.

§. I.

865 *Quæ complecti debet dolorem inter num peccatorum, & externam mẽbrorũ punitionem*

QVare, vt pœnitentia vera, ac ſeria ſit, opus eſt, vt hi, qui languoribus dæmoniacis, Deo permittente, aut iubente in præteritorum criminum caſtigationem vexantur, vtramque pœnitentiæ partem exerceant, non ſolùm interiùs peccata deflendo per actus contritionis; ſed etiam exteriùs puniendo per ſatisfactoria opera; inter quæ ieiunium tanquam præcipuum cenſetur à Domino, cum dicit: *In oratione, & ieiunio*, quia eius virtute ira diuina in peccatores exardeſcens protinùs extinguitur: vt Dauidis, Achab, Iudæorum, & Niniuitarum nota nobis exempla demonſtrant. Quòd ſi grauiorum criminum ſe conſcios eſſe cognouerint, ſeueriori ieiunio illa caſtigare enitantur: Quia, vt benè docet Ambroſius ad Virginem lapſam cap. 18. *Grandi plagæ alta, & prolixa opus eſt medicina, grande ſcelus grandem habet neceſſariam ſatisfactionem.* Nam difficillimè actus fidei, ac confidentiæ in Deum, quæ ad liberationem à dæmoniacis vexationibus, aliiſque tribulationibus regulariter neceſſaria eſt, elicere poſſunt illi, qui ante obſeſſionem multis fuerunt criminibus inquinati: cum eos illorum conſcientia reprehendat, ac pro ſuæ liberationis conſecutione potius deſperare faciat. Cùm autem per pœnitentiæ longitudinem expiata ſunt ſcelera, faciliùs homo ad actus fiduciæ eliciendos eſt diſpoſitus: vt benè docet Ioannes primæ ſuæ canon. c. 3. *Chariſſimi*, ait, *ſi cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius cuſtodimus; & ea, quæ ſunt placita coram eo, facimus.*

866 *Hac duplici pœnitentia quidam Sacerdos obſeſſus ſeipſum à dæmoniaca eripuit vexatione.*

Hinc reparationis noſtræ anno 1649. ad me ſecretò quidam Sacerdos Theologus exteræ nationis à dæmone obſeſſus acceſſit, à quo tamen nec inſenſitiuis, internis, vel externis potentijs poſſidebatur, vel diuexabatur; ſed velut mus duntaxat per corporis ipſius membra dæmon nunc ad hanc, nunc ad illam partem diſcurrebat: modo in toto corpore tremorem magnum, modò ſudorem irriguum; & aliquando in ventre efficiendo rumorem; ſæpe quaſi loquendo in auribus eius; ſæpiùs capitis tempora ita ſtringendo, vt dolores acerbiſſimos ſuſtinere cogeretur. Probaui, an verè eſſet à dæmone obſeſſus; & ex certis, & euidentibus ſignis ita eſſe comperiens, ab eo de origine, ac progreſſu vexationis quæſiui; qui de omnibus ordinatè, ac ſummatim me conſcium reddens, ſimul lacrymas profundens, mihi ſe toto tempore, quo rationis vſum habere cæperat, ſemper eo abuſum fuiſſe, vitamque ſuam omnibus iniquitatibus, ac præcipuè carnalibus ſpurcitijs inquinatam duxiſſe; nec fuiſſe pratum, quod non pertranſiſſet luxuria ſua, enarrauit. Nec ſeipſum tantùm innumeris facinoribus, ac maculis fœdaſſe, ſed & alios plures ad varia ſacrilega, & abominanda crimina induxiſſe; ſe nihilominus paratiſsimum eſſe, ad eam pœnitentiam, quam ſibi perſoluendam dediſſem, lubenti animo adimplendam.

Conſiliũ ei ab Auctore traditum.

Quibus auditis, licèt eadem die alij maleficio affecti à dæmoniacis vexationibus per præcepta à me dæmoni facta diuina fuiſſent virtute erepti; ſtatim attamen adeò in corde meo diffidentia, ac repugnantia de eius liberatione percrebuit, vt pro tunc hunc à dæmone liberandum non fore crediderim: cum ille dæmon à Deo nedum permittente, ſed (fortaſſe) iubente immiſſus in corpus eius fuiſſet, vt illum à tot criminibus patrandis reuocaret. Quare ei dixi: Pro certo ſcias, hanc dæmoniacam vexationem pro animæ tuæ ſalute tibi à Deo datam eſſe, vt ex ea locum ſumas à vijs tuis peſſimis recedendi, ac vitam in melius commutandi: propterea nolo dæmoni præcipere, vt te deſerat, ac vexare deſinat; quia præceptis meis non obediret: quia Deus illum ad obediendum non compelleret. Priùs enim per prolixam pœnitentiam, diuinam opus eſt placare Maieſtatem, ſatisfaciendo diuinæ eius iuſtitiæ. Tu es Sacerdos, ſicut ego: tu es Theologus, ſicut ego, & eandem dæmones ejiciendi facultatem habes, ſicut ego, ac me maior natu: elige ergo pœnitentiam agere, prout ſpiritus Dei te illuminabit, ac tibi ſuppeditabunt vires tuæ; Nam quò magis Deum placabis oratione, & ieiunio, eò magis, Deo adiuuante, in te fiducia de tua liberatione augebitur: ac dæmon vires amittet. Et qui priùs dominabatur tui, tu poſtea dominaberis illius: *vt eruditè docet S. Cyprianus tract. 4.*

de Idolorum vanit. Dæmones, *ait*, vel exiliunt statim, vel euanescunt gradatim, prout fides patientis adiuuat: aut gratia curantis aspirat. *Quia secundùm maiorem, vel minorem fidei, ac fiduciæ perfectionem, quam patiens in Deum constituit, magis, vel minùs Deus cohibet diaboli potestatem. Tunc statim ille ad confessionem generalem suorum, quæ patrauerat, criminum paratum se præbuit: corpus suum ter in hebdomada disciplinis castigare proposuit: carnem asperitate cilicij, ac ieiunio trium dierum in hebdomada non solùm per annum integrum, sed quousque vires sui corporis validæ perdurassent, edomare: quotidie flexis genibus recitare septem psalmos pœnitentiales, nec non officium defunctorum, nisi aliqua graui occupatione, aut labore fuisset præpeditus, orationi assiduè pro suo posse incumbere, aliaque exercitia spiritualia, prout à suis Maioribus iniuncta fuissent adimplere.*

Prefati Religiosi profectus

Quæ opera, postquam ille aggressus fuit, me contmuo trimestre aliquoties inuisens, ac secretò suas operationes patefaciens, totus hilaris, ex talium operationum exercitio continuè minores sentire vexationes mihi asseruit; & quò magis se oratione, ac pœnitentia exercebat, eò ampliùs maiorem in Deum pro sua liberatione concipere fiduciam; magis magisque dæmonis vires reprimere, ac tale super illum se accepisse dominium, vt ad præcepta illi facta in nomine Iesu, prout à me fuerat instructus, illicò ipse resiliret, desineretque eum totaliter diuexare, asserebat. Tandem quinto mense, cùm ad patriam suam recedere vellet, mihi gratias referens: ferè omnes dæmoniacas vexationes esse extinctas, fassus est: Idcircò Deum benedicebat, ac glorificabat, quòd per huiusmodi tribulationem ad eum ire, ac se conuertere compulisset.

Ex quo videas, quomodo ab obsessis, ac maleficiatis, ægrotis, & in quacumque necessitate constitutis Deus est placandus oratione, ac ieiunio, vt confidenter auxilium eius implorantes, faciliùs quod petunt, valeant impetrare.

ARTICVLVS II.

Ad proficiendum in bono.

867 *Ieiunij efficax est ad leues culpas delẽdas, & in via Dei viriliter progrediẽdum.*

QVòd si quis putet se maleficijs affici, aut quacumque alia tribulatione in venialium culparum vltionem, in qua quotidie infirmitas humana prolabitur, detineri existimet: aut in exercitium virtutum, vt his vexationibus ad certiora Christianæ perfectionis incrementa, quasi tot calcaribus prouocetur, iuxta monitum D. Chrysostomi dicentis homil. 41. in Act. Apost. *Datur talis potestas damonibus, vt meliores, & modestiores boni efficiantur; & vt pœnas peccatorum nostrorum hìc dantes puri ad Dei conspectum migremus*, ad ieiunium cõfugiat: Hoc enim remedium valdè efficax est, & ad leuium culparum veniam obtinendã, & ad carnalem sedandam concupiscentiam, & ad virtutes exercendas, & ad continuè in via Dei proficiendum. Hoc eruditissimè docet S. Leo Papa ser. 2. de iuiunio decimi mensis, *Quid enim*, ait, *potest efficacius esse ieiunio, cuius obseruantia appropinquamus Deo, & resistentes diabolo, vitia blanda superamus? Semper enim virtuti cibus ieiunium fuit. De abstinentia denique prodeunt casta cogitationes, rationabiles voluntates, salubriora consilia: & per voluntarias afflictiones eorũ concupiscentijs moritur, virtutibus spiritus innouatur.* Vnde qui ieiunium frequentat, videtur inter Angelos esse numerandus, vt benè testatur D. Athanasius lib. de Virginitate, *Ieiunium enim*, inquit, *Angelorum cibus est, & qui eo vtitur ordinis angelici est censendus.* Imò aliquod diuinũ assecutum censebis, si consideres Moysen, *qui dierum quadraginta ieiunio*, ait Gryscologus serm. 166. *ita humano defæcatus est, & exinanitus à corpore, vt totus diuinitatis mutaretur in gloriam, & adhuc in nostri corporis obscuro toto fulgeret lumine Deitatis: neque intueri eum mortalium visus posset, qui substantia Dei diu pastus tota mortalis cibi oblitus fuerat adiumenta.*

§. I.

868 *Ieiunantes nõ debent àdamone vexari obliues culpas purgandas.*

PRopterea obsessi, maleficiati, aut quacumque alia detenti tribulatione, qui pro leuioribus suis culpis expiandis ieiunium assumunt, non est, cur putent, Deum velle eos pro peccatis suis purgandis dæmoniacis vexationibus, vel quibuscumque alijs punire afflictionibus. Qui enim talia putant, quodammodo Deo iniuriam inferunt, quasi Deus velit eundem pro ijsdem peccatis bis punire. Non enim Deus bis idipsum iudicat. Vnde Paulus 1. Cor. 11. *Si nosmetipsos diiudicaremus*, nempe per ieiunia, mortificationes, ac voluntarias afflictiones, nosmetipsos castigando, *non vtique à Deo iudicaremur*, idest pro eisdem delictis iterum puniremur.

Obsessi alia media eligentibus ad gredi endum in schola perfectionis auferetur à Deovexatio diabolica.

Insuper si voluntariè per abstinentiam, nedum ab omni crimine; sed ab illicitis voluptatibus, quę sensibus percipiuntur corporeis, per continuas afflictiones, disciplinas, mortificationes, ac ieiunia in via Dei progredi contendimus; ac maiora christianæ perfectionis incrementa ex nobis ipsis hisce medijs, quasi tot calcaribus prouocamur, non est, quòd credere debeamus, Dei voluntatem esse, nos diabolicis vexationibus cruciari, vt magis, ac magis in via Dei progrediamur. Non enim vnicum est medium, quo in schola perfectionis nobis est proficiendum: *quia non vna est semita, qua itur ad Olympum*, ait Paulus Sherlogus in Cant. Anteloqu. 12. sect. 2. Esto quòd à Deo permittantur meleficia, & obsessiones; vt homines & à vitijs purgentur, & in via perfectionis exerceantur; non tamen voluntatem Dei esse, vt purgentur, aut exerceantur per tale medium, nempe per vexationes diabolicas, est inferendum; sed potiùs vt ab huiusmodi diabolicis vexationibus excitentur, & ad eligenda media, quibus in exercitio virtutum magis proficere queant, prouocentur.

Nam si obsessiones, ac vexationes occasionem in bono proficiendi ijs, qui eas sustinent, præbere possunt; regulariter etiam multa bona impediunt; & ad multa mala inducunt. Nam videmus sæpiùs etiam in personis spiritualibus obsessis dæmones impedire, ne peccata Confessario in sacramentali confessione aperiant; ne misericordiæ opera exerceant; ne orationi vacent, nec alia huiusmodi, quæ honorem, ac gloriam Dei respiciunt, ac salutem animæ concernunt, valeant adimplere; sed ad quot mala inducunt? Nonnè sæpiùs ad blasphemias, ad præcipitia, ad submersiones, suffocationes, & alia mala eos tentant sibi inferenda? Nonnè perturbant domos, inquietant domesticos, & omnia peruertere conantur? Ad quid ergo homines eligere, aut sibi retinere tales vexationes volunt, vt in bono proficiant,

ficiant, si ad multa mala etiam culpæ inducere possunt? Hinc datur nobis locus quærendi.

QVÆSTIO VNICA.

An vexationes diabolicæ, quæ hominibus eueniunt tantùm ad probationem, & exercitium virtutis, proueniant à Deo volente, & iubente: vel tantùm permittente, & non impediente.

869 *Mala pœna, quæ tantùm sunt ad exercitiũ virtutis, sunt à Deo permittẽte; sed non iubente.*

REspondeo breuiter cum Suarez *part.2. Summæ Theol lib.8. de Angelis cap.20. num.8.* quando pœna est tantùm ad probationem, & virtutis exercitium, non esse à Deo volente, & iubente; sed tantùm permittente, & non impediente: Ratio ea est: quia licèt huiusmodi pœna generalem statum naturæ lapsæ supponat; non tamen proprium reatum talium pœnarum ex proprio, ac personali peccato contractum supponit: vt in afflictionibus Iob videre licet; ideò talis pœna, cùm in se intrinsecè æquitatem iustæ punitionis, ac vindicationis non habeat, non est dicenda fieri ex diuina iussione, ac volitione; sed tantùm permissione. Tunc enim non se gerit Deus vt iudex, sed vt Dominus, qui sine culpa potest malum permittere propter alias rationes suæ diuinæ prouidentiæ. Quod testatur etiam D. Anselmus *lib.1. Cur Deus homo. cap.7.*

Hoc magis ac magis probatur: quia huiusmodi vexationes diabolicæ sunt quædam tentationes etiã ad malum culpæ inducentes, ideò non possunt à Deo iubente prouenire. Hoc docet Suarez loco citato num.3. dicens: *Ideò enim dæmon hoc modo nocet homini, vt illum ad impatientiam, desperationem, blasphemiam, vel aliud simile vitium inducat. Vndè sicut eadem facultas est, qua intendit finem, & media ad illum eligit: ita sub potestate, vel licentia tentandi homines, comprehenditur sæpe licentia inferendi ei nocumenta, vel alias pœnas: sicut in Iob manifestum est. Quapropter sicut facultas tentandi non est ex positiua Dei ordinatione; sed ex permissione: ita hæc potestas nocendi in ordine ad talem finem tantùm est ex permissione diuina, supposita naturali potestate, quam dæmon ad nocendum habet: est enim in vtraque licentia eadem ratio.*

§. I.

870 *In cũctis vexationibus recurrendũ est ad media à Deo, & ab Ecclesia tradita.*

HInc colligitur, licèt valdè gratum Deo sacrificium sit, dum quis à dæmone actu vexatur, libenter pro Christo talia mala pati; nihilominus non esse credendum, Deum velle, eum diù in tali vexatione manere, nisi aliter per diuinam constet reuelationem; sed recurrendum esse ad voluntatem signi, quæ, Deum velle energumenos, si perfectè crediderint in nomine suo, à quacunque dæmoniaca vexatione liberare, docet; vt sæpiùs probatum est: Idcircò media ab eis eligenda esse, nempe ieiunia, abstinentias, ac mortificationes, quibus, nedum leuium culparum diluant pœnas, & maiora christianæ perfectionis incrementa assequi possint; sed fidem perfectam, firmam fiduciam, ac inhæsitantem in Deum confidentiam, qua & à dæmoniacis vexationibus, & à quacunque angustia, ac tribulatione salubriter eripiantur, valeant impetrare.

ARTICVLVS III.

Ad seipsum sanandum, & roborandum.

PAradoxum fortè videbitur astruere velle, totum hominem sanari, ac roborari à ieiunio, & corpus ab infirmitatibus, & animam à peccatis eius virtute liberari; & tamen veritas certissima est. Propone tibi ob oculos vnum ex ijs, quibus ingluuies dominatur: quid tanta voracitate consequi putas, nisi crassum, & obesum corpus innumeris morbis deuorandum enutrire, quibus vitam præscindit, & adducit mortem? vt monet Sapiens Eccli. 37. *Propter crapulam multi obierunt.* Et Seneca ad Lucillum: *Multos morbos fercula multa ferunt.* Vnde natum prouerbium: *Plures occidit gula, quàm gladius.* 871 *Ingluuies mortem bosefficit*

Animam verò quantis exponat ægritudinum periculis, quis poterit enunciare? cùm, dominante gulæ vitio, dum venter non restringitur, omnia introducantur vitia, & virtutes obruantur; & dum corpus in refectionis delectatione resolutur, cor ad delicias, & concupiscentias relaxetur: vt benè testatur S Basilius Magnus *homil.1. de ieiunio*, ostendens, gulam Israelem ad idololatriam deduxisse, & contaminasse: *Vno temporis momento*, inquit, *ob gulam populus ille per maxima prodigia Dei cultum edoctus, in Ægyptiacam idololatriam turpissimè deuolutus est.* Quare epulonum deus venter est, templum coquina, altare mensa, ministri coqui, immolatæ pecudes coctæ carnes, fumus incensorum odor ciborum. Idcircò ipse gulosus cum nimia mole saginam tendit, vtraque morte ingulatur. *Animam vitijs replet.*

§. I.

AQuibus malis ieiunij cultores liberantur. *Ieiunium nanque est sanitatis mater*, ait Basilius homil.1. de laudibus ieiunij, *& corporalis infirmitatis leuamen, & alimentum salutis*, vt subiungit Ambrosius lib. de Elia cap.8. *Morbos sanat, destillationes corporis exsiccat*, addit D. Athanasius Episc. lib. de Virginitate. Quod ostendunt tot Patres Eremicolæ, qui annis saginati ferè simplici natura defectu vitam cum morte commutarunt: quia simplicissimo victu semel in die, & aliquando tardiùs reficiebantur. 872 *A morbis corporali bus ieiunantes liberantur*

Confirmant hoc Medici, qui ægrotis dietas, & rigidam abstinentiam præscribunt, vt euacuata morborum causa, remedia faciliùs, & efficaciùs operentur. Sic Hippocrates, vt refert D. Hieronymus *in Epistola ad Paulinum in Aphorismis* docet, crassa, & obesa corpora, quæ crescendi mensuram impleuerunt, nisi citò ablatione sanguinis minuantur, in paralysim, & pessima morborum genera erumpere; & idcircò ablationem necessariam esse, vt rursum habeant, in quæ possint crescere, & augmentari. Non enim in vno statu corporum natura manere potest; sed aut crescere semper fas est, aut decrescere, nec aliàs viuere potest, nisi crescendi capax sit. Vnde & Galenus in exhortatione medicinæ ait: *Quorum vita, & ars sagina est, eos nec viuere posse diù, nec sanos esse; animasque ipsa nimio sanguine, & adipibus quasi luto inuolutas nihil sentire,*

nihil

nihil cæleste; sed semper de carnalibus eructare, & ventris ingluuiem cogitare.

§. II.

873 *Ieiuniũ est pharmacũ efficax in abolendo peccato. Hoc docent Patres.*

SImiliter ieiunium est pharmacum efficax ad abolendum peccatum, vt illud vocat S. Basil. ho. 1. de ieiunio. Nam *purgat mentem, subleuat sensum, carnem spiritui subijcit, concupiscentiæ nebulas dispergit, cor facit contritum, & humiliatum, libidinis ardores extinguit, peccatorum sordes purgat, sentinam vitiorum desiccat, mollit furorem, compescit iram, diuitias superfluitatem iudicat, superbiam spernit, humilitatem commendat.* Insuper homil. eadem ante medium. *Ieiunium*, inquit, *legislatores sapientes facit: animæ optima custodia, corporis socius securus, fortibus viris munimentum, & arma athletis, & certantibus exercitatio. Hoc præterea tentationes propulsat, ad pietatem armat, cum sobrietate habitat, temperantiæ opifex est, in bellis fortitudinem affert, in pace quietem docet: Nazareum sanctificat, sacerdotem perficit.* S. Athanasius de Virginitate ait: *Videsne, quid faciat ieiunium?* & post illa verba supra relata, *morbos sanat, &c.* addit: *Prauas cogitationes expellit, mentem clariorem reddit, cor mundum efficit, corpus sanctificat, denique ad thronum Dei hominem sistit.* Tertullianus l. aduersus Psychios cap. 4. *Ieiunium*, ait, *de Deo benè meriti natura mutationem.* S. Ephrem in oratione de pœnitentia Niniuitarum vocat illud *Vehiculũ ad cælum*; vt in Elia, & Moyse videtur. Ab eodem vocatur *Frænum Monachi, quod qui reijcit, equus insanus comperitur.* Denique S. Ioannes Chrysostomus homil. 2. in Genesim, *Tanquam pedagogus*, ait, *totum hominem componit*, vt non solùm perfectam virtutem; sed cæterarum virtutum fundamentum esse, & sanctificationem, asseuerat Hieronymus ad Demetriadem. Quare languens animus ita ab illo sanatur, & roboratur, vt tanquam alter Elias per quadraginta dierum spatia christianæ perfectionis, & viam Domini decurrere possit, & ad cælestis Horeb verticem peruenire; apertè hoc docente, ac concludente S. Leone Papa ser. 2. de ieiunio septimi mensis. *Præsiniuit*, ait, *nobis Ecclesia per temporum decursus quosdam ieiuniorum dies, in quibus castigatione corporum virtus roboraretur animorum.*

§. III.

874 *Ieiuniũ colẽdum ab obsessis. Maxime à vexatis, ab incubis, vel succubis.*

CVm ergo tam potens ieiunium sit in vtriusque hominis sanando infirmitates corporales nẽpe, ac spirituales, ipsumque exteriùs, & interiùs roborando, diligenter, & exactè ab ijs colendum est, qui maleficijs, ac diabolicis vexationibus infestantur, maximè ab obsessis viris, ac mulieribus, qui à dæmonibus succubis, vel incubis diuexantur: Hi namque, cùm ex frequentatis actibus se carnaliter cum dæmone commiscendi, spiritui diabolico subiacendi habitum fecerint, cui, si non explicitum, saltem implicitum præstare solent consensum, ita infirmati sunt mente, & corpore, vt vix actus fidei, ac confidentiæ, se vmquam à dæmoniaca fore potestate eripiendos elicere valeant; & isti difficillimè ab huiusmodi vexatione liberari queunt; nam mens eorum, quæ pro statu isto cum phantasia, & imaginatiua quandam in operando habet colligationem, propter continuas carnalium obiectorum species, quæ imaginationi, ac phantasiæ eorum à dæmone præsentantur, ad cogitandum de huiusmodi obiectis sibi oblatis adducitur, ac consequenter nedum appetitus sensitiuus adhæret; sed & voluntas ipsa non tantùm implicitum; sed sæpè etiam explicitum illis præbet consensum. Corpus verò ex continua carnali cum dæmone commixtione continuè humoribus alteratur carnalibus, & igne venereo aduritur; ita vt loca ex professo quærant solitaria, vt commodiùs, & delectabiliùs carni, ac sensui iuxta dæmoniacas sollicitationes valeant correspondere.

§. IV.

HOc practicè cuidam euenire comperi anno à Christi natali 1649. Cũ à meis Superioribus missus ad quoddam Castrum pro quadam Adolescentula viginti annos nata à dæmone incubo vexata liberanda accessissem: illùc profectus vnà cum præfatæ Iuuenculæ Confessario domum ipsius petij: Vix nobis domum ingredientibus, dæmon, qui tunc illam comprimere cæperat, statim ab incæpto opere cessauit. Quam ego allocutus, ipsa omnia nefaria opera, quę in corpore suo dæmon præstare consueuerat, distinctè mihi enarrauit. Ex cuius verbis eam saltem implicitum dæmoni præstasse consensum, quamuis negaret, faciliter comperi. Nam cùm dæmonem sentiebat sibi venereas partes dilatare, ac pruritum excitare vehementem, non ad orationem confugiebat, vt diuinum imploraret auxilium, non Sanctissima nomina Iesu, & Mariæ inuocabat, non Angelum suæ pudicitiæ custodem, vt eam à spiritu nequam custodiret, exorabat; sed statim sola ad cubiculum se recipiens super lectulum suum decumbebat, vt sic commodiùs, ac delectabiliùs ab incubo comprimi valeret. Idcircò cùm ad actus fidei firmæ, ac confidentię inhęsitantis in Deum pro sua liberatione eliciendos eam excitarem, arida, ac sine vlla animi deuotione, ac cordis compunctione persistebat; ac continuè quandam in corde sentiebat repugnantiam sibi dictantem, quòd à dæmoniaca vexatione non foret liberanda. Quare eam dimittens, nonnulla eius Confessario, ac ipsius parentibus de pœnitentijs afflictiuis, alijsque exercitijs ab ea adimplendis tradidi monimenta; præcipuè vt ieiunijs, & abstinentijs corpus suum domaret, aliaque obseruaret, de quibus infra num. 981. & sequentibus. 875 *Exemplũ relatum ab Auctore.*

§. V.

NEc immeritò: *Ieiunia namque*, ait S. Leo ser. 5. de ieiunio septimi mensis, *nos contra peccata faciunt fortiores, concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant, & omnes bonæ voluntatis affectus ad maturitatem totius virtutis enutriunt.* Hoc pharmaco etiam D. Paulum contra tentationes carnales vsum fuisse, commemorat Cassianus lib. 5. cap. 18. *Pugnat*, inquit *in ieiunijs, & afflictione carnali, non quasi aerem verberans, ideò continentia ictus porrigens, per quos non aerem vacuum; sed illos spiritus, qui in eo versantur, castigatione sui corporis verberabat. Et quia hac certaminum genera superauerat, & ditatus multarum coronarum stipendijs incedebat, non immeritò robustiorum incipit hostium subire luctamina dicens: Iam non est nobis colluctatio aduersus* 876 *Ieiuniũ optimum est remedium ad dæmonẽ superandum.*

ſus carnem, & ſanguinem; ſed aduerſus principes, & poteſtates. Quæ verba explicans Marcellinus de Piſe Matiſconenſis Dominica 2. poſt Epiphaniam, loquens in perſona ipſius Apoſtoli: *Ego tyrocinium,* ait, *belli ſpiritualis feci congrediens cum carne mea ſuperata ieiunijs certamine ſingulari. Corpore proſtrato me maiora manent prælia. Hoc igitur eſto ratum, ſcilicet, Chriſtum parciore victu ſuos initiare athletas, vt eos ad potiores agones faciat aptiores. Tantùm enim concupiſcentia minuitur impetus, quãtùm lautioris cibi corpori ſubtrahitur.* Eò ſpectat effatum iſtud Caſſiani lib. 5. cap. 10. *Numquam poterit ardentis concupiſcentiæ ſtimulos inhibere, quiſquis deſideria gulæ nequiuerit refranare. Interioris hominis caſtitas huius conſummatione diſcernitur.*

Quare qui ab huiuſmodi dæmonibus ſuccubis, vel incubis diuexantur, ieiunijs potiſſimùm, & abſtinentijs vacare debent, vt ſpiritus illos luxuriæ caſtigatione ſui corporis coercere valeant: ſicut quicumque alij obſeſſi, vt per huiuſmodi abſtinentias toto homine ſanato, ac roborato, magis, magiſque diſponantur ad actus fidei feruentis, ac confidentiæ firmæ, & inhæſitantis in Deum eliciendos, quibus à dæmoniacis vexationibus, necnon à quacumque alia tribulatione facillimè liberari queant.

ARTICVLVS IV.

Ad hoſtes viſibiles, & inuiſibiles expellendos, & profligandos.

877 *Hoſtes viſibiles ieiunio ſuperantur A Iudæis*

HOſtes externos, & viſibiles ieiunio facilè ſuperari, omnes ſcripturæ ſacræ conteſtantur, & probant exempla Iudæorum. Cuius rationem reddit eleganter S. Leo Papa ſerm. 1. de Quadrageſ. Hebræorum. *Populus*, inquit, *& omnes Iſraelitica Tribus cùm propter peccatorum ſuorum offenſiones graui alienigenarum dominatione premerentur, vt ſuperare ſuos hoſtes poſſent, vires animi, & corporis indicto ſibi reparanere ieiunio. Intellexerant enim duram, & miſeram illam ſubiectionem neglectu ſe mandatorum Dei, & morum corruptione meruiſſe, fruſtraque ſe armis certare, niſi priùs vitijs repugnaſſent. Abſtinentes ergo à cibo, & potu ſeuera ſibi caſtigationis adhibuere cenſuram, & vt hoſtes ſuos vincerent, gulæ illecebram in ſeipſis ante vicerunt.* Hæc S. Leo.

A Iudith Sic fœmina illa famoſiſſima *Iudith*, inquit Ambroſius lib. de Elia, & ieiunio cap. 9. *ieiunans omnibus diebus viduitatis ſuæ præter feſtorum dierum ſolemnitates: His armis munita proceſſit, & omnem Aſſyriorum circumuenit exercitum, Sobrij vigore conſilij abſtulit Holofernis caput, ſeruauit pudicitiam, victoriam reportauit. Ita vnius mulieris ieiunium innumeros ſtrauit exercitus Aſſyriorum.*

Ab Eſther. *Eſther quoque pulchrior facta eſt ieiunio*, Idem proſequitur; *Dominus enim gratiam ſobriæ mentis augebat. Omne genus ſuum, ideſt totum populum Iudæorum à perſecutionis acerbitate liberauit, ita vt Regem ſibi fecerit eſſe ſubiectum.* Quomodo autem ab hoſtibus, & eorum perſecutione per ieiunium liberata fuiſſet, rationem reddit Drexelius de Conformat. volunt. lib. 5. cap. 4. §. 3. *Triduo*, ait, *ſic exacto*, (ſcilicet inter preces, & ieiunia) *Regina fiduciam in Deum ampliſſimam concipiens, ingreſſa eſt ad Regem pro ſua gente deprecatura. Ex voto ceſſerunt omnia.*

§. I.

878 *Dæmones præcipuè ieiunioſu perãtur. Teſtãtur Patres.*

NEc ſolùm hoſtes viſibiles, ſed inuiſibiles, dæmones ſcilicet potiſſimùm ieiunio ſuperantur. Hæc vna omnium Sanctorum Patrum vox eſt. D. Baſil. homil. 1. de ieiunio: *Dominus noſter*, inquit, *non priùs in carne quam pro nobis aſſumpſerat, diaboli inſultus excepit, quàm eam ieiunio conueniſſet*; oſtendens, Chriſtum his armis vſum fuiſſe ad dæmones effugandos. Vnde eodem loco ait: *Eſt quidem omni tempore ieiunium vtile: neque dæmonum inſultus ieiunantem impetere audet, Ieiunium enim contra exercitum dæmonum dat arma.* D. Chryſoſtomus tom. 5. ſerm. 2. de ieiunio: *Aduerſus dæmonum naturam*, inquit, *conſtitutum eſt ieiunium.* Et homil. 1. in Geneſim: *Ieiunium*, ait, *arma miniſtrat contra diabolum.* D. Ambroſius ſerm. 25. in Quadrag. *Caſtra ſunt*, ait, *noſtra ieiunia, quæ nos à diaboli oppugnatione defendunt.* Et paulò infra: *Murus quidem eſt Chriſtiano ieiunium inexpugnabilis diabolo, intranſgreſſiblis inimico. Diabolus enim terretur pallore ieiunij, debilitatur inedia, infirmitate proſternitur.* Et lib. 6. Hexameron. cap. 4. *Nullum*, inquit, *remedium maius contra inimicum ſerpentem poteris inuenire, quàm ieiunium.* Caſſiodorus ſuper Pſalm. 50. *Hoſtis inſidiæ non videntur; & aduerſarius nec labore deficit: nec victus aliquando diſcedit; attamen illud faciliter conficimus, ſi ieiunij clypeo munimur.* Tertullianus apertiſſimè hoc fatetur lib. aduerſus Pſychicos cap. 6. *Ieiunium*, inquit, *ſcutum noſtrum eſt ad retorquenda iacula diaboli.* Origenes idipſum docet homil. 4. in diuerſ. in Matth. *Cùm ieiunatis*, inquit, *dæmones vincitis, omnemque illius claſſem malignam retrorſum agitis, mala deſideria effugatis.* Et D. Hieronymus lib. 2. contra Iouin. *Pulchra*, ait, *res eſt ieiuninm, quod dæmones terret.*

Quare S. Antonius ille veteranus dux ſuis commilitonibus ſæpiùs hoc inculcabat dicens: *Mihi credite, pertimeſcit Sathanas piorum vigilias, orationes, ieiunia, & ijs debilitatus aufugit.* Quod docuit etiam S. Maximus homil. 4. de ieiunio: *Ieiunemus*, inquit, *fratres, & hoſtes noſtros in fugam conuertemus.*

Hæc veritas probatur exemplo cuiuſdam mulieris Diœceſis Bergomenſis inuptæ ætatis ſuæ annum agentis circiter 35. quæ cum à dæmone poſſideretur ab ipſo ingiter inducebatur ad lautè manducandum, ac vinum generoſum abundè bibẽdum, quæ niſi à Matre prouidebantur, dæmon minabatur eis ſe multa mala illaturum, quæ cum eſſet paupercula, ac viueret labore manuum ſuarum, eam ſic lautè, ac opiparè alere nequibat. At cum adducta fuiſſet coram me, dæmon faciebat eam ſaltare, tripudiare, ac ſæpiùs dicere lingua italica: oportet benè bibere: Ego autem præcepi ei, vt aliquot diebus ſolùm pane, & aqua reficeretur ſic dæmon non ita eam amplius exagitauit: ſic per ieiunium, ac Sacramentorum frequentiam benè diſpoſita tandem à dæmone libera permanſit.

§. II.

879 *Docet veritas increata.*

HInc veriſſimum eſt Chriſti dictum Matth. 17. dicentis: *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, niſi per orationem, & ieiunium.* Vbi Hieronymus lib. 1. contra Iouinan. *Acriora*, inquit, *dæmonia docuit*

dotuit Dominus nonnisi oratione, & ieiunio posse superari. Quam veritatem nos admonet D. Augustinus serm. 65. de tempore. *Videte*, inquit, *charissimi, quanta sit ieiunij virtus, vt id facere ieiunium valeat, quod Apostoli nequiuerunt.* Inde pulcherrimè, atque validissimè ratiocinatus S. Ambrosius ser. 15. *Videte ergo*, ait, *quæ sit ieiunij vis, quantam homini suo præst gratiam, quod tantam præstat alteri medicinam: videte, quomodo proprium sanctificet hominem, quod ita purificat alienum. Mirum, ter mirum: alter ieiunat, & alteri prodest ieiunantis abstinentia, iste pharmacum sumit, & ille vi pharmaci curatur.* Quod etiam D. Leo Pontifex admiratus: *Tam grata est*, inquit, *Deo, quàm terribilis diabolo ieiunantis oratio.*

Ieiuniũ ab Obsessis frequẽtandum.

Quòd *si ea est virtus ieiunij, vt qui illo munitur, insessorem dæmonem ex alieno pellat corpore, quantò magis*, (ait Drexelius Nicetæ lib. 2. cap. 7.) *potenter impugnatorem è suo? Alieni vim ieiunij in eo, quem iam occupat, non sustinet cacodæmon, & quomodo sustinebit proprij in eo, quem tantùm impugnat?* Quare D. Athanasius lib. de Virginitate concludit dicens: *Quisquis igitur ab immundo spiritu vexatur, si hoc animaduertat, & hoc pharmaco vtatur, ieiunio, inquam, statim spiritus malus oppressus abscedet, vim ieiunij metuens.* Quod & ab Exorcista, & ab obsesso seruandum esse, affirmat etiam Theophilatus in cap 17. Matthæi, *Oportet*, ait, *ieiunare eum, qui curat, & eum, qui curari debet.* Cui ieiunio si accedat oratio, habebunt dispositionem in Theoria Christi, & Practica Ioannis requisitam; vt sic per fidem firmam, ac confidentiam inhæsitantem in Deum post diabolicas obsessiones, vexationes, & maleficas infestationes, vi ecclesiasticę potestatis per remedia spiritualia optatam valeant consequi sanitatem.

DISPVTATIONIS QVARTÆ

DE CVRATIONE DIVINA.

PARS TERTIA.

Ex parte Remediorum.

880 SI contraria contrarijs curantur, vt monet tritum communi sermone prouerbium, & probat disciplina Medicorum, quibus medicaminibus, putas, obsessiones, maleficia, & id generis mala dæmoniorum cacozelo in orbem inuecta possint licitè curari, nisi ab ijs, quæ ordinatione diuina instituta sunt, & tanquam diuina virtute præstantia ægrotis ministrantur? Siquidem mirandum diuinæ bonitatis exemplum in hoc elucet, quòd tantis sine numero morborum generibus, quibus homines agitantur, conuenientia opposuit medicamenta, vel vt futura impediantur, vel vt præsentia mala remoueantur. Et alia curandis corporibus: alia sanandis mentibus ordinata. Prima à rebus corporeis desumuntur, atque actione naturali eis rebus insita, ex quibus componuntur, infirmis corporibus sanitatem adducunt. Secunda sumuntur à rebus spiritualibus, atque actione diuina languentibus animabus medelam afferunt; Et ista in obsessionibus, ac vexationibus diabolicis destruendis Exorcista adhibere debet: Quæ sunt aut Generalia, de quibus agitur in 1. & 2. capite; aut Specialia, de quibus infra *cap. 3. & 4.* pertractatur.

Deus remedia spiritualia instituit sanandis hominib.

Quorum

Alia Generalia, Alia Specialia

Generalia remedia voco ea, quæ non solùm maleficijs, sed etiam omnibus spiritualibus infirmitatibus curandis prosunt: vt sunt Sacramenta, & Sacramentalia, quibus sanguis Christi applicatur. Nam pretiosum illum sanguinem generale, & efficax pharmacum mali, & *panaceam celeberrimam* verè dices, cuius succus potiori iure *opopanax* à sanādis omnibus morbis nuncupatur, quam ille, quem tantis encomijs profana celebrauit Antiquitas: quia eius virtus non solùm in animas; sed etiam in corpora infunditur, vt vtraque sanitas ægro restituatur. Quare oleum, & vinum pientissimus Samaritanus eum appellat, à magno, qui de cælo venit, Medico infusum in languentis hominis vulnera, qui in dæmoniacos latrones inciderat Lucæ 10. Quo etiam Ecclesiastici Ministri dæmonibus expellendis, soluendisque maleficijs vti debent, illum tum per Sacramenta; tum per Sacramentalia applicando.

Remedia generalia sunt sacramẽta, & Sacramentalia.

CAPVT I.

De Remedijs generalibus Sacramentorum.

881 VIrtutem Sacramentorum esse diuinam, admirabiles eius testantur effectus, qui ad omnia mala propulsanda, & bona conferenda mortalibus extenduntur. De quibus latissimè Theologi omnes pertractant *in 4. Sentent.* Quare sunt generalia pharmaca omnibus infirmitatibus sanandis idonea; ideòque ad pellendos dæmones, & soluenda maleficia virtute diuina pollentia, prout proximè disponunt ad fidei, ac confidentiæ in Deum actus eliciendos, quibus & dæmones expelluntur, & maleficia destruuntur. Quæ seprem stellis in dextera similis filio hominis residentibus designantur. Vnde ab Exorcistis, ac Parochis in manu teneri, & ab illis applicari debent ijs, qui à dæmonibus diuexantur: vt totidem articulis declarabitur.

Virtus Sacramentorũ magna.

ARTICVLVS I.

De Baptismo.

882 PRima stella aptissimè Baptismum Sacramentorum primum repræsentat, qui confertur in aquis, vt homines hinc originalis peccati infirmitate languentes sanentur: illinc, vt dæmones, quorum subduntur tyrannidi, propellantur iuxta verbum Dauidicum Psalm. 73. *Contribulasti capita draconum in aquis*. Vnde potissimum remedium est contra dæmones, & dæmoniacas operationes ijs, qui nondum salui facti sunt per lauacrum illud regenerationis, & renouationis.

Baptismi virtus cõtra dæmones.

Exẽplis comprobatur.

Experientia ipsa testatur quàm pluribus exemplis antiquioribus, & recentioribus, quorum hic tria tantùm commemorabo.

In Bungo anno 1596. aderat gentilis fœmina à dæmone obsessa, cui indicatum est, se à dæmone liberari non posse, nisi fieret christiana. Cum illa annueret, & iam se ad Baptismum præpararet, nocte sequenti dæmon ei, ne christiana fieret, dissuasit dicens: Hactenus tanta familiaritate tanto tempore mihi es coniuncta,& nunc me deseris?non abibis profectò inulta. *Dormienti itaque, nec sentienti capillos, vno tantùm capillorum flocco relicto, abscidit. Illa verò cùm summo mane sibi ademptos capillos deprehenderet, & arundini lecto oppositæ implexos, calcar ea fraude sibi additum putauit, vt citiùs ad Baptismi antidotum aduolaret. Quod & factum est; atque eo suscepto mansit ab omnibus dæmonis molestijs immunis:*

Ita refert P.Ludouicus Frois *in lit. Iapon. illius anni*, relatus à Delrio *lib.6. Disquisit.Magic.cap.2. quæst.3.sect.3.* Ex eodem sunt sequentia.

Iuuenis gentilis Sacramẽto Baptismi suscepto, liberatur à dæmone.

In Ciazzurana Insula Gentili adolescentulo octodecim annorum se crebrò visendum offerebat canis ingens, horribilis, & rufus, qui eum alloquebatur, & per montes in loca abditissima deducebat, eum ibi biduo, vel triduo detinens, atque ad se manibus sublatis adorandum, aliaque scriptione indigna faciendum impellens. Adolescens miser videns se tantas molestias à capitali humani generis hoste perpeti, tandem ad Ecclesiam fugam arripuit, vbi Doctrinam Christianam audiens didicit. ac per Baptismi Sacramentum se Christi militiæ adscripsit, cui imposterum tartareus ille canis insidias tendere non est ausus.

Bungi circa annum 1549. quidam homo ancillam habebat dæmoni familiarem; nam dæmon ad eam accedens vulpis figura singulis noctibus domo educebat. Verum per Baptismum suscepta fide ab hoc spectro liberata est:

Ita literæ Iaponicæ illius temporis. Alia plura refert Delrius *loco citato*, ad quem remitto Lectorem.

§. I.

883 HAnc veritatem comprobat ritus in huius Sacramenti collatione obseruatus, quo dæmon primò exorcismis cohibetur, *ne impediat processum ad Baptismum*, ait Alexander Alensis part.4.q.10. *& ne noceat baptizando, in quem habebat potestatem*. Quod antea docuerat Augustinus de Symbolo, vt habetur de Consecrat. dist.4. *Sicut nostis*, ait, *Fratres charissimi, paruuli exsufflantur, & exorcizantur, vt tollatur ab eis potestas inimica diaboli, qui decepit hominem, vt possideret homines. Non ergo creatura in infantibus exorcizatur, aut exsufflatur; sed ille, sub quo sunt, qui sub peccato nascuntur*. Quamobrem si quis ex paruulis,aut etiam adultis probabiliter non baptizatus existimaretur, & aliquo esset maleficio affectus; vel à dæmone, ipso agitaretur, nullo efficaciori remedio sanari posset, quàm lauacro Baptismatis, in quo dæmon, cum suo exercitu ratione fidei, quæ in ipso infunditur, ac suscipitur, quasi alter Pharao suffocatur.

Hoc ostendit ritus obseruatus in collatione huius Sacramenti

ARTICVLVS II.

De Confirmatione.

884 SEcunda stella Confirmationis Sacramentum denotat, per quod vnctio interna confertur, dum externa per sanctificationem chrismatis fit in fidelium fronte;vt intùs,& extrà quasi spirituales athletæ delibuti securiùs ad bella contra diabolicas potestates incedant, quæ illos interiùs, exteriusque aggrediuntur.

Cõfirmatio hominem corroborat contra dæmonẽ.

Quare huius virtute Sacramenti fideles corroborari debent contra infernalem hostem, siue interiùs pugnet per tentationes, & suggestiones varias: siue exteriùs per obsessiones, possessiones, maleficia vexet, & infirmitates. Nam ad hæc propulsanda efficaciter in corporibus, & mentibus operari docet experientia, & luculento exemplo ostendit Thomas Cantipratensis *lib.2. Apum cap.67. par.33.* sequentibus verbis.

Venerabilis Bonifacius quondam Laudunensis Episcopus, me audiente, euentum sequens recitauit. Aderat in quadam Villa cæcus, qui totius villæ vaccas ad pastum deducebat, repellebat à frugibus,& ad certa loca pascuis vberiora prouocabat. Et quod maioris prodigij est, colores, & statum singularum vaccarum specialiter discernebat vt ver. gr. si vaccam coloris rubei, vel nigri, aut albi ab eo petiuisses, sine difficultate vaccam talem tibi apprehensam in cornibus obtulisset. Ad quem locum cùm quidam Episcopus aduenisset, & de cæco talia audisset, & experientia ita esse didicisset; quæsiuit ab eo, an Confirmationis Sacramentum ab Episcopo suscepisset. At ille: non, inquit; & statim Episcopus cæcum hoc Sacramento muniuit, & mox ab eo vaccarum discretio est ablata: quoniam dæmonis operatione, & ministerio hoc operabatur.

Exemplo comprobatur.

§. I.

885 QVare cùm coram Exorcistis, ac Parochis præsentantur obsessi, vel maleficiati, & maximè pueri, vel puellæ, qui vel syncoparum accidentia statutis diebus,vel horis aduenientia patiuntur: vel tremorem in membris, & præcipuè causatum in capite ex præsentia spiritualium rerum vel personarum: vel noctu voces, seu vociferationes insolitas clamorosas emittunt: vel alia huiusmodi patiuntur accidentia, de quibus supra, vbi *de signis*, diligentissimè est obseruandum, ac inuestigandum, an salutari Confirmationis Chrismate sint delibuti. Quòd si huiusmodi firmissimo clypeo muniti

Hoc Sacramento muniri debent pueri, ac puellæ maleficio affecti.

muniti non sint, ad Episcopum ducantur, vt hoc Sacramento roborentur; & sic faciliùs omnia sathanica machinamenta destruentur.

ARTICVLVS III.

De Pœnitentia.

886 TErtia stella Pœnitentiæ Sacramentum denotat, cuius virtute quantum infernales hostes terreantur, quis valeat enunciare? Si enim per peccatum latent in anima, per Pœnitentiæ Sacramentum exire compelluntur; vt sæpè signo externo indicatum est, cùm visi sint bufones, vermes, serpentes, & id generis animalia ex ore pœnitentis prosilire. Si verò obsessionibus, ac maleficijs homines vexant in corpore, sæpiùs sedes mutare, & à vexatione cessare coguntur, cùm vexati per Confessionem vitam mutare incipiunt; vt innumeris constat exemplis, quorum aliqua hic subijciam.

Virtus Sacramẽti Pœnitentiæ cõtra dæmones.

Hector Boetus lib. 9. rerum Scoticarum, *refert anno christianæ salutis* 1486. *nauigantibus è Phortea æstuario in Flandriam negotiationis causa, tantam subortam esse ventorum vim, vt velis, malo, armamentisq; ruptis, nauique fœdè inter tumentes vndas iactata, certissimam mortem cuncti expectarent. Nauicularius tantam, tamque insolitam aeris inclementiam eo temporis demiratus (suberat enim solstitium æstiuum) cùm id non syderum, sed malorum dæmonum, qui hominibus semper sũt infesti, insidijs magnis tribueret; clamoribus mulieris ex imo nauis vox reddita est se miserè incusantis, se incubo dæmoni sub humana effigie, cum quo multis ante actis annis habuerat consuetudinem, iam tunc fuisse commixtam, & ab eo subactam: mari ergo se tradendam exhibuit, vt ipsa pereunte, quæ tanti mali imminentis causam præstitisset, cæteri Dei benignitate incolumes permanerent. Accedens ad lacrymantem fœminam (iubente ita nauiculario) Sacerdos, eius atque cæterorum saluti consulendi causa, crimen iam palam fatentem, horrentemque tam dirum scelus, vehementer ex imo pectore suspiria trahentem, pœnitentemque piè est hortatus, ne sibi deesset; sed in Deo suam fiduciam collocaret: Tanta enim est miserentis Dei clemẽtia erga mortales, vt alios peccatores etiam in profundum malorum lapsos resipiscentes nonnunquam ad maiorem longè, quàm vnquam ante habuerint, gratiam admittat. Media pij Sacerdotis hortatione, cùm multis suspirijs mulier admissum facinus deploraret, à cunctis visa est atra nubes è nauis sentina prosiluisse, ingentiq; sono, flamma, fumo, atque fœtore sese deiecisse in mare, ac ex tunc serena cæli facies visa est, & tranquillitas in mari est obortа.*

Exẽplis comprobatur.

Ioannes Diaconus tria narrat exempla eorum, qui à dæmone possessi mox vt peccatum B. Gregorio sunt confessi, se peccati pœna liberatos sensere. Et eorum quidem vnum, cùm octies negasset, octies sic à dæmone renouata vexatione fatigatum, nona demum vice, qua furtum est fassus, percepta pœnitentia pœnitus fuisse redditum immunem.

Plura alia & vetera, & recentiora refert Delrius *lib. 6. Disquis. Magic. cap. 2. q. 3. sect. 3.* sed his omissis inter plura ab experientia mihi suppeditata vnicum hic subijciam.

887 *Exemplũ ab Auctore relatũ.*

Anno reparatæ salutis 1649. in quodam Territorij Taruisini Oppido ad me accessit quidam homo annos natus 45. duplici maleficio amoris nempè, & odij affectus. Amoris erga mulierem meretricem, quam carnaliter ferè quotidiè (etsi intrinsecùs hoc sibi displiceret) cognoscebat, à cuius mulieris matre, quæ vulgò saga putabatur, per indicia ferè euidentia ita se malè affectum, arbitrabatur. E conuersò odij erga propriam vxorem, quam ita ægrè ferebat, vt vnà cum illa familiariter conuersari nequiret; quam tamen antea vnicè diligebat: continuèque veluti quendam bolum, à quo valdè afflictabatur, in stomacho sentiebat. His omnibus ab ipso mihi enarratis, illi iussi, vt statim ad Confessarium accederet, adulterium, ac cetera peccata sua ex præcordijs detestando integrè, fideliter, & humiliter confiteretur; Quo peracto iterum eo ad me accedente, ac coram me genuflexo denuò peccatum adulterij cum reliquis ore, & corde detestante, ac protestante, se impositurum (Deo adiuuante) non aliam, quàm propriam vxorem cogniturum, ipsamque (vt decet virum christianum) vnicè dilecturum, dæmoni à me præcepto facto, vt ab eo recederet, statim bolus ille à stomacho abscessit, ac perfectè sanitati restitutus est; capitque vnicè propriam diligere vxorem, ac mecham prorsùs abhorrere. Quod vtique euenisse credendum est; quia priùs per confessionem delicta expiauerat perpetrata.

Ferè huic simile obseruaui anno Domini 1658. *Bergomi die 21. Augusti, cum ad me confugisset quidam homo à Calusco territorij Bergomensis filium ducens ætatis suæ annorum quatuordecim à dæmone obsessum, à quo torquebatur ferè in omnibus corporis membris, nunc ad fletum, sæpiùs ad risum illum inducendo, nunc super terram prosternendo, eique varia tormenta inferendo, omnes posui conatus, nec labori peperci, vt eum à dæmonis tyrannide per actus fidei, ac fiduciæ in Deum liberarem; at cum in vanum laborarem, quæsiui à Patre, quantum temporis esset, ex quo ei hoc accidisset: qui respondit: ferè ab infantia semper aliquos dolores pertulit; veruntamen à tribus tantùm circiter hebdomadis se dæmon patefecit. tunc illum admonui secretò, vt diligentissimè suam examinaret conscientiam, an fortasse aliquando dæmonem aduocasset: vel aliquod peccatum mortale ob verecundiam, aut malitiam in confessione tacuisset. Qui ad primum respondit, se multoties cum à Patre, ac Matre quæreretur, an tale malum perpetrasset, se ad confirmandum suum dictum, solitum esse dicere:* possit dæmon me secum asportare, si fecit tale malum, quod mihi imputatis. *veruntamen se hoc dixisse sine mendacio asserebat. Quo verò ad examen conscientiæ promisit se hoc facturum. Sic sequenti die peracto conscientiæ examine, humili, fideli* coram me *facta omnium suorum peccatorum confessione, postea coram Patre, ac Matre genuflexus petita ab eis venia de iniurijs eis illatis, mihi sacro inseruiens, sacramque communionem percipiens, quam pariter eius Pater, ac*

Mater susceperunt, ad vesperas tandem à dæmone perfectè liber enasit.

Suadendum obsessis vt per Sacramẽtũ pœnitentiæ peccata sua expurgent.

Quare Exorcistis, ac Parochis hoc maximè est attendendum, vt cùm sibi obsessi, aut maleficiati adulti præsentantur, illis in primis suadeant, omnia peccata sua nedum ex totis præcordijs detestari; sed etiam ea fideliter, & humiliter in Confessione sacramentali Sacerdoti idoneo aperire; ac pœnitentias sibi ab eo impositas adimplere: cùm hoc Sacramentum in adultis maximè sit dispositio ad perfectam à Deo fidem, ac inhæsitantem confidentiam, qua infallibiliter à quacumque dæmonis vexatione liberari valeant (quando huiusmodi liberatio animæ suæ saluti est profutura) faciliter impetrandum.

Vt autem liberatio à dæmone, vel ab alia vexatione proficua dicatur, vexatus ex tali vexatione sumere debet occasionem peccatorum suorum pœnitentiam agendi, ac bona opera exercendi; Si hoc faxerit, Deus exaudit orationes; quia per pœnitentiam, maximè sacramentalem, ac per bona opera misericordiæ spiritualia, ac corporalia satisfit Iustitiæ Diuinæ. Cum autem Deo fuerit satisfactum, Deus pœnam propter peccata imminsam aufert à peccatore, eique bona saluti conuenientia confert. Quod magis, ac magis sequens exemplum probat.

Bergomi anno 1653. Quædam mulier pauperecula furata erat quoddam indusium, ac lintea: Domina illorum indicijs habitis de persona, quæ ea abstulerat, ad se eam vocauit, ac furtum ab ea factum exprobrans, ei persuasit, vt quæ abstulerat, restitueret. At illa statim negauit, ac in-
ramento suam negationem confirmauit; atque imprecando sibi pœnam dixit: Faciat Deus me aduri ab igne Sancti Antonij, si hoc delictum commisi. *Sed ecce Deus sententiam ab ea contra se latam confirmauit, immittens in eam quoddam incendium spirituale, & inuisibile, quo ita ardenter vrebatur in toto corpore, vt tacere nescio propter excessiuum dolorem (Deo sic volente) clamare cæpit dicens:* Ego, ego indusium, & lintea furata sum: ego, ego illa abstuli, & propter hoc delictum à me commissum, ac negatum cum imprecatione mihi facta igne Sancti Antonij me ardentissimè torquet, & adurit. *Sic alta voce clamabat, ac verba predicta incessanter repetebat; ex cuius clamoribus confluxerunt gentes vtriusque sexus, vocati sunt Presbyteri, qui putantes à dæmone obsessam crucibus, reliquijs Sanctorum, aliisque benedictionibus eam munibant; sed omnia incassum præstabant. Tandem ad me confugerunt narrantes omnia, quæ acciderant. Ego verò eos admonui, vt statim mulier, omnia, quæ abstulerat, restitueret, ac sine mora ad Sacramentum Pœnitentiæ accederet, humiliterque, deuotè, ac sincerè confessionem perageret cum proposito firmo amplius nõ periurandi, nec dæmonem aduocandi, nec aliud peccatum committendi, ac bona opera perficiendi. Quo adimpleto statim incendium ignis cessauit, desijt ignea afflictio, silentium ori imposuit, ac impostorum meliorem, ac probatiorem vitam degit.*

En videas quid præstent imprecationes sibi factæ; & quàm potens, & efficax nedum ad dæmones effugandos; sed ad flagella Dei auertenda, & repellenda sit Confessio Sacramentalis, deuotè exhibita, & adimpleta; ad quam frequentandam Exorcistæ vexatos hortari debent, vt actus fidei, ac fiduciæ in Deum facilius elicere queant: quia fiducia in Deum, ait Cassianus loc. cit. num. 510. huius tomi, *de conscientia puritate creditur emanare*.

ARTICVLVS IV.

De Eucharistia.

Virtus Eucharistiæ contradamnet.

888 QVarta stella Eucharistiæ Sacramẽtum designat, cuius efficacia contra dæmones, ac dæmoniacas operationes maximè valet; omnia enim tenebrarum opera hoc Sacramentum veluti solaribus gratiarum radijs tanquam spiculis percussa dissipat in momento. Vnde S. Io. Chrys. homil. 61. ad populum Antiochenum dixit: *Tanquam leones igne spirantes ab illa mensa recedamus facti diabolo terribiles.*

Exẽplis comproba tur.

Hoc antiqui quoque Patres vnanimiter contestantur. Cassianus de quodam à dæmone nocturnis illusionibus grauiter infestato meminit, qui cùm seniorum consilio huius salutaris remedij medicina vsus fuisset, ita omnis diabolicæ tentationis scena detecta est, vt mox Dominici corporis virtute protegente, illa præteritæ illusionis consuetudo cessaret.

B. Prosper narrat, suis temporibus Carthagine hoc portentum diabolicum euenisse. Quædam iuuencula natione Araba ancillæ Dei habitum gestans, cùm se in balneo lauans quoddam Veneris simulacrum impudicè aspiceret, seipsam ei consimilans in dæmonis domicilium consecrauit: statimque ille leo, qui rugiens circuit, quem quærebat, adinuenit. Meatus igitur gutturis eius occupans, nullum cibum, nullum potum trajicere septuaginta fermè diebus, totidemque noctibus diabolus ei permittebat. Hinc parentes puellæ huiusmodi portentum vlteriùs tolerare nolentes, simul cum filia ad Sacerdotem accesserunt, quæ acta erant fideliter explicantes. Hoc tantùm puella fatebatur, auem quandam media nocte apparere, quæ sibi in os nescio quid infundebat. Stupor tunc inerat cunctis puellam nullis indicijs diuturni ieiunij fœdatam, nullo pallore, seu tabe, vel debilitate confectam; sed potiùs robustam intueri.

Cũmque incredibilia viderentur, habito consilio, in Monasterio puellarum, in quo reliquiæ S. Stephani colebãtur, Sacerdos puellam Præposito commendauit. Illic primò tantùm die apparuisse illam auem asseruit, seque increpasse, quòd neque fame, neque siti compulsa illum appeteret locum, quo sibi accedere non liceret. Per duas sanè hebdomadas nihil cibi, vel potus sumens in Monasterio mansit, vbi accidit, vt cùm quintusdecimus Dominicus illuxisceret dies, ascendente nobiscum Sacerdote, vt matutinum illic sacrificium solitò offerret: puellam Præpositus ad altare perduxit eo incessu, & habitu, quo solent rubore perfusæ ex epulis, poculisque mulieres aduenire. Sed statim ac se illa ante altare prostrauit, sui fictus clamore cunctis astantibus gemitus, lacrymasque induxit, quibus tantum malum auferendum (erat enim iam indecens murmur in populo) plebs Dominum exorabat. Peracto itaque sacrificio, cùm eadem inter cæteras breuem particulam corporis Domini tinctam à Sacerdote perciperet, semihora mandens trajicere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit

cit Apostolus 2. Cor. 6. Quæ conuentio Christi ad Belial? *Et iterum* 1. Cor. 10. Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum. *Manu igitur faciem eius sustentante Sacerdote, ne Sanctum proijceret, à quodam Diacono suggestam est, vt calicem salutarem gutturi eius Sacerdos applicaret. Quod vt factum est, statim ac locum illum, quem diabolus obsederat, Saluatoris imperio reliquit, Sacramentum, quod ore gestabat, cum laude Redemptoris transglutinasse puella clamauit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quòd post octoginta, & duos dies, diabolo expulso, puella de potestate fuerit eruta inimici.* Hactenus B. Prosper.

Eodem modo Mediolani D. Bernardus in Ecclesia S. Ambrosij aliam personam, super caput eius posita Eucharistia, ab eodem humani generis hoste liberauit:

Vt refert Guilhelmus Abbas *lib. 2. in vita D. Bernardi c. 3.* Alia plura exempla de hac re referunt Ioan. Molinet. *in Chronicis Belgicis*, Bernardus Luxemburgicus *in Cathalogo Haret. lit. G.* Cæsarius Cisterciensis *lib. 9. Mirac. cap. 12.* Picus Mirandolanus *lib. de Strigib. & alij* relati à Delrio *lib. 6. Disquis. Magic. cap. 3. quæst. 3. sect. 3.*

Verùm quoad id, quod præstitit D. Bernardus ponendo Eucharistiam super caput obsessi, dico quòd Sancti in aliquibus eorum actionibus magis sunt admirandi, quàm imitandi: Idcircò illam actionem prædictus Sanctus fortasse exercuit: quia illam praxim inuenit typis editã in Sacerdotali antiquo Romano: vel speciali Spiritus Sancti inspiratione motus; Attamen huiusmodi praxis est periculosa. Ratio est, quia Sacramentum Eucharistiæ non est à Christo institutum ad dæmones expellendos, licèt quandoque eos miraculosè eiecerit; sed ad gratiam augendam. Quòd si dæmon ad huius Sacramenti extractionem, ac super caput obsessi positionem, non exierit ab eo, Exorcista non tantùm obsessum, sed etiam circunstantes periculo exponit dubitandi de reali existentia Christi sub speciebus panis in Sacramento Eucharistiæ: vel existimandi, quòd maior sit potentia dæmonis, quàm Dei, & consequenter in hæreses prolabendi. Hinc etiam in Rituali Romano hæc praxis prohibetur, vbi *de exorcizandis Energumenis* pertractatur.

§. I.

888 *Hac muniendi sunt obsessi, ac maleficio affecti adulti.*

QVare his paucis sufficiat, indicasse, vt qui diabolica operatione vexantur, ad illam mensam accedant, quam, Dauide teste Psal. 22. parauit Dominus in conspectu nostro aduersus omnes, qui tribulant nos, ac conturbant, vt panem illum Sanctissimum dignè sumentes sentiant illum, quasi subcinericium Gedeonis panem in gladium conuerti, volui intùs, & extrà sumentem descendere in castra spiritualium Madianitarum, & tabernacula eorum percutere, subuertere opera eorum malefica, ac penitùs in nihilum redigere. Hac de re Abbas Serenus apud Cassianum *Collat. 7. cap. 30.* *Docent Patres.* loquens de Arreptitijs ait: *Communionem eis senioribus nostris numquam meminimus interdictam: quinimmò, si possibile esset, etiam quotidie eis impertire eam debere, censebant. Quæ ab homine percepta, eum, qui in membris eius insidet, spiritum, seu in eius corpore latitare cognoscitur, velut quoddam exurens fugat incendium.* Quod insinuatur etiam in canone 1. Concilij Arausicani, in quo dicitur: *Energumeni iam baptizati, si de purgatione sua curent, & se solicitudini Clericorum tradant, monitisque obtemperent, omnimodè communicent Sacramenti ipsius virtute, vel muniendi ab incursu dæmonum, quo infestantur; vel purgandi, quo iam ostenditur vita purgatior, &c.* Et hic videtur vsus Ecclesiæ; vt patet ex Rituali Romano, & alijs, in quibus exorcismi traduntur, & frequens confessio, & communio commendantur. *Concilij Arausic.*

Veruntamen Scholastici distinguunt inter eos, qui ob delicta possidentur à dæmone; & eos, qui ad maiorem purgationem, seu ob meritum ab ijsdem Dei permissione torquentur. Alensis *part. 4. q. 11. mem. 2 art. 3.* D. Thom. *in 4. dist. 9. quæst. vnica a. 3. quæstiunc. 5. ad 2.* Armilla verbo *Communio*, Syluester verbo *Eucharistia*, docent, ijs, qui frequenter in blasphemias, & eiusmodi peccata incidunt, communionem non esse exhibendam. Cæterum D. Th. *3. part. quæst. 80. art. 2.* mutauit sententiam, quàm sequitur Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 9.* Vasquez *disput. 212. cap. 4.* & Antonius Hiquæus *in 4. Sent. Scoti dist. 8. quæst. 3. num. 8.* qui ait: *Quia communio multum detrahit viribus hostis, & facit ad purgationem peccatorum; ideo sequendi rituales libri, & eorum præscriptum.* Quare Exorcistæ, ac Parochi obsessos, ac maleficiatos adultos excitare non negligant, vt hoc tantum Sacramentum sæpiùs deuotè, ac feruidè percipiant, quo mediante ad fidei perfectæ, ac confidentię in Deum inhęsitantis actus eliciendos excitati à quacumque dæmoniaca vexatione liberari mereantur. *Varia sẽtentia Scholastiorum.*

ARTICVLVS V.

De Ordine.

890 *Viri Ecclesiastici Ordine Exorcistatus in signiti potentissimi sunt contra dæmones.*

QVinta stella Ordinis Sacramentum repræsentat quo ministri Ecclesiastici insigniti cæteris hominibus virtute diuina sunt potiores, ideoque maiora etiam præstare possunt, præcipuè in hostes infernales, si saltem Ordinis Exorcistatus potestate sint suffulti. Vnde cùm munere exorcistico fungentes ijs, quæ ad Dei gloriam, & hominum spectant vtilitatem, vacant, videmus eorum præceptis dæmones obedire, ad manuum impositionem timere, ad eorum adiurationes torqueri, & ad eorum imperium effugari. Quod bene testatur S. Cyprianus ad Demetrian. *O si audire velles*, inquit, *& videre, quando à nobis dæmones adiurantur, & torquentur spiritualibus flagris, & verborum tormentis de obsessis corporibus eijciuntur: quando eiulantes, & gemantes voce humana, & potestate diuina flagella, & verbera sentientes venturum iudicium confitẽtur. Veni, & cognosce vera esse, quæ dicimus.* Propterea quicumque dæmoniacis vexationibus, ac maleficis infestationibus afficiuntur, ad eos recurrere debent: cùm ipsi ordinis exorcistatus potestate sint donati, qua dæmones ab obsessis corporibus valent exulare.

§. I.

VEruntamen hoc cauendum, vt nec arreptitij ordinem suscipere audeant, nec exercere susceptum, vt habetur expresè ex *cap. maritum. cap. communiter. cap. Clerici. dist. 3.* Vbi Glossa, Archidiac. Albericus, & communiter DD. asserunt, esse irregulares. Immò etiamsi conualescant, non pos- 891 *Arreptitij non possunt suscipere*

sunt

ordinem, nec susceptum ad ministrare.

sunt arreptitij ad ordines sacros promoueri: quia vix de eorum plena liberatione constare potest; vt docet Naldus *in Summa*: Si verò ordinati sint, ex multorum sententia ordines exercere non debent, nisi per annum hos liberatos esse, probetur: vt post Glossam docet Gregorius Sayrus *lib.5.cap.9.n.14.*

Arreptitij quinã sint.

Per arreptitios intelliguntur non maleficio affecti, neque quicumque à dæmone obsessi, aut possessi; sed tantùm illi, qui aut in terram à dæmone arrepti eliduntur: aut quolibet modo incursibus efferuntur: ita dicto *cap.communiter dist.33.* vt cùm sensibus abalienantur: vel sæpiùs veluti mortui cadunt, vel id generis graues sustinent molestias: Et vt breui complectar: Arreptitij sunt ij, qui ita impediuntur à dæmone in suis potentijs sensitiuis siue interioribus, siue exterioribus, vt ad libitum, & è voto suo suas nequeant naturales exercere operationes: vel vnum pro alio operari (præsertim in ordine ad ministeria ecclesiastica) cogantur. Hi quidem irregulares sunt censendi. Et licèt liberentur; adhuc tamen probandi sunt, vt dictum est supra ex mente dictorum Auctorum.

Hoc confirmant dicti Auctores facto Clerici Aquinensis Ecclesiæ. Hic enim, vt narrat S.Gregorius *lib.2. Moralium c.16.* cùm à S.Constantio Episcopo Aquinate per multa Martyrum loca fuisset transmissus, tandem ductus fuit ad S.Benedictum, & ab illo liberatus est; cum hoc tamen precepto, ne in posterum carnes comederet, & ad sacrum ordinem accedere non præsumeret; cuius post longum tempus oblitus, statim ac promoueri tentauit, illicò à diabolo correptus est, & vexatus, donec animam exhalaret. Veruntamen putat idem Naldus post Glossam in *cap. communiter dist.33.* & Nauarrum *Consil.35. de tempor.ordinat.* id licere, & posse ordinatum suos ordines post perfectam sanationem exercere.

ARTICVLVS VI.

De Matrimonio.

892 *Virtus Sacramenti Matrimonij cõtra dæmonẽ.*

SExta stella Matrimonij Sacramentum designat, quòd licèt principaliter institutum sit ad humani generis propagationem, certitudinem prolis, cognationum amicitias, auxilium mutuum viri, & mulieris, & vagarum libidinum, ad quæ omnia, specialem gratiam confert, vt docet Nauarrus *c.22. num.69.* Bonacina *tract. de Matrimonio quæst.4.p.9. num.1.* & communiter Doctores, vbi *de Matrimonij fine honesto*; attamen illud ad diabolica dissoluenda machinamenta, quæ eius vsum impediunt, virtutem habere docet Raphael Angelus Tobiam alloquens: *Audi me*, inquit, *& ostendam tibi, qui sunt, quibus prævalere potest dæmonum. Hi namque qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Nam ex his verbis colligitur, illum tali potestate carere in eos, qui modo debito coniugium ineunt, eò quòd *contrariorum eadem est disciplina.*

Quare consulendum est ijs, qui diabolicas colligationes ante susceptum matrimoniũ pertimescunt, vt se rectè ad illud debitè suscipiendum disponant: quia sic virtute sacramentali se disponent ad hoc, vt omnes dæmonis conatus in nihilum redigantur. Quòd si post celebratas nuptias tales vexationes ab hoste patiantur, videant, an iure matrimonij honesto fine vtantur, nec ne; & post petitam veniam, aliaque seruata, de quibus infra *num.959.* sanctæ, sanctè imposterum administrent, ac sacra benedictione muniti, diuino opitulante Numine, ab illis impedimentis se liberos esse probabunt.

ARTICVLVS VII.

De Extrema Vnctione.

893 *Virtus Sacramenti Extremæ Vnctionis ad tentationes diabolicas repellẽdas. Ad sanitatem ægris conferendã.*

SEptima tandem stella Extremæ vnctionis Sacramentum repræsentat, quod homini in mortis periculo siue per morbum, siue per senium constituto ad certaminis spiritualis vltimum impetum sustinendum, & ad victoriam de dæmone reportandam confertur: cùm ad hoc vires, & robur christiano athletæ ad coronam properanti subministret.

Neque hunc effectum solùm operatur in anima, cùm etiam ad corporis conferat sanitatem, quam sæpe affert laborantibus in extremis. Hoc vsi sunt Apostoli, ac Discipuli Domini, de quibus legitur Marci 6. *Et exeuntes prædicabant, vt pœnitentiam agerent; & dæmonia multa eijciebant, & vngebant oleo multos ægros, & sanabantur.* Quod fieri docuit etiam D.Iacobus Epist. suæ canon. cap.5. dicens: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini*[a]. Et habetur *cap. ad abolendam extr.de hær.* & Concil. Florent. in *Decreto vnionis*, ac Concil.Trident. *sess.7.cap.1. & sess.14. de Extrema Vnctione can.1.*

Quare ij, qui se in extremis positos vident vi morbi, aut à naturali causa, aut à dæmone illati, sollicitè curent, vt Sacramentum hoc cum debita præparatione suscipiant, vt eius effectus non solùm in anima; sed etiam in corpore consequantur.

Ex quibus collige, quanta sit Dei in homines maleficio affectos beneuolentia, cùm tot Sacramenta non terrestria, sed cælestia instituerit; ideoque septem stellis comparata, quasi generalia remedia, vt sint in manu Exorcistarum, ac Parochorum, & facili negotio, sicut ea, quæ in manibus sunt, exhibeantur.

CAPVT II.

De Remedijs generalibus Sacramentalium.

894 *Sacramentalium Dignitas.*

ETsi Sacramentalium cum Sacramentis non sit æqua dignitas, par vsus, & similis efficacia; attamen in his tribus ad illa accedere videntur.

Dignitas in hoc apparet, quòd omnia sunt sacra: vel quia seipsis ad sanctitatem pertinent: vel quia institutione ecclesiastica sanctitati deputantur. Non enim hic sacramentale stricto modo sumimus pro illo, quod est ad Sacramentum ordinatum; sed lata significatione pro omni re quoquo modo sanctificata, & ob sanctificationem reuerentia prosequenda.

Vsus.

Vsus eorum facilior est, cùm aliqua ex Sacramentis sine sacrilegio reiterari non possint: alia verò non ita frequenter: At sacramentalibus quotidiè, & continuè præmuniri possumus.

Efficacia

Efficacia eorum in homine tam interno, quàm externo sentitur: in interno quidem: quia peccata venialia ex opere operantis delent, ad actum contritionis, seu amoris, per quem peccata venialia immediatè delentur, excitando: Ita S.Bonauentu-

in

Qua probantur In Cruce, Euangelio, Agnus Dei, Reliquijs SS. Imaginibus SS. Aqua benedicta. Pane, & oleo benedicto.

in 4. dist. 21. art. 1. quæst. 2. Paludan. *loco citato* Coninch. *quæst. 71. art. 3. num. 28.* Suarez *disput. 12. sect. 2. num. 20.* & alij relati à Bonacina *de Sacram. disput. 5. quæst. 6. sect. 2. punct. 2.* In externo autem: quia bona spiritualia, & temporalia conferunt, atque mala, dæmoniacas præcipuè infestationes, maleficia, incantationes, aliaque infernalia machinamenta auertunt, quorum vires sacramentalium virtute pereunt, ac destruuntur.

Quare remedia generalia, seu potiùs stellæ in manibus positæ ad maleficio affectorum solamen iure nuncupantur. Quæ, cùm innumeræ sint, & stellis minutioribus similes, quæ in firmamento lucent, ex tanto numero septem seligemus, quorum virtutem totidem articulis breuiter declarabo.

ARTICVLVS I.

De Cruce.

895 *Crucis signo dæmones expelluntur*

CVm Christus in Cruce, & per Crucem inferas potestates prostrauerit; vt ait Paul. ad Col. cap. 2. *Delens, qui aduersus nos erat chirographum decreti, qui erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: & expolians principatus, & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso:* nihil mirum, si eius virtute dæmoniaca opera destruantur. De qua virtute eruditissimè scripserunt S. Cyprianus *Serm. de Passione Christi.* Origenes *lib. 3. in Iob.* Lactantius *lib. 3. cap. 2.* D. Antonius apud Athanasium *de Incarnatione Verbi* dicens: *signum Crucis tollit omnem magiam.* D. Gregorius Nazianzenus *orat. 1. in Iulianum, & ad Nemesium,* D. Chrysost. *homil. 8. in Epist. ad Colos. & homil. 50. in Matthæum.* D. Cyrillus *Catach. 4. de Ascensione.* Nissenus *in vita Thaumaturgi.* Hieronymus *in vita S. Hilarionis.* Augustinus *lib. 2. de Simbolo ad Catechumen. & serm. 81. de temp.* Theodoretus *in vita Macedonij, & lib. 3. hist. cap. 3. & lib. 5. cap. 21.* D. Gregorius *lib. 2. Dialog. cap. 10.* Ioannes Diaconus *lib. 2. vita D. Gregorij cap. vltimo.* Thomas Cantipraten. *lib. 2. cap. 57. à parte 34.* Landulphus Carthusianus *de vita Christi,* vbi *de Passione eius,* & alij plures, quos nimis longum, & tædiosum esset recensere.

§. I.

896 *A Sanctis.*

SAncti salutifero hoc crucis signaculo mirabilia operati sunt ad morbos tollendos, ad incendia extinguenda, ad tempestates sedandas, calamitates auertendas; sed ad dæmonum præcipuè dissipanda præstigia, maleficia abolenda, & arreptitios liberandos; vt de S. Remigio narrat Hincmarus *in vita eius:* de B. Vedasto Albinus Flaccus: de D. Auxentio, ac de S. Patapio Metaphrastes: de S. Albino Fortunatus: de S. Suitberto Marcellinus: de Beato Caluppano, de S. Portiano, ac de S. Nicetio Treuirense Gregorius Turonensis: de S. Niceta Theocteristus eius discipulus: de S. Macario Patriarcha Antiocheno Anonymus: de S. Theodoro Archimandrita Georgius eius discipulus: de Beato Godefrido Nicolaus eius discipulus: de S. Maximo Rhegiense Dinamius Patricius: de S. Mauritio Fortunatus: de S. Aichardo Fulbertus: de B. Nonno Iacobus Diaconus: de S. Iacobo Alemanno Antonius Flaminius: de S. Gallo Abbate VValafridus Strabus: de S. Daniele Stylite Metaphrastes: de Beato Vincentio Ferrerio Rauzanus: de S. Eligio Nouiomense S. Audoenus eius æqualis, qui refert, dictum Sanctum solitum fuisse suos edocere his verbis: *Christiano nec auguria, nec alia qualibet figmenta possunt officere: quia vbi signum crucis cum timore, & fide Dei præcesserit, nihil ibi inimicus nocere poterit,* & de S. Eutychio Patriarcha Eustachius eius discipulus, qui & crucis signum vocat *telum dæmonibus formidabile* & alij innumeri; vt ex Sanctorum Patrum scriptis, historijs varijs probant, qui de eius laudibus salutaribus scripserunt. Vnde S. Antonius Abbas, vt in eius vita habetur, dæmones insultabat his verbis: *Si quid potestis, cur me non offenditis? Si vnus ex vobis me offendere potest, cur innumerabiles concurritis? Signum crucis, & fides paries formidabilis, & horribilis vobis est.*

§. II.

897 *A Fidelibus.*

NEc Sancti tantùm, sed quicumque fideles illo vsi sunt, præcipuè cùm dæmon in humana, aut in horribili belluarum forma apparens, aut præstigiosa fallacia nummos, vestes, vasaque offerens, eos ad res nefandas incitare tentauit: statim namque crucis signo formato præstigiorũ auctor emisso sibilo, strepitu, fragore, fumo, ac fœtore, aufugere coactus est: vt passim in historijs Ecclesiasticis inuenitur.

A Pueris

Immò pueri, dum frontem innocenter christiano more illo signo insigniunt, mirabilia operantur: vt ille, qui (referente Thoma Cantipratense *lib. 2. Apum, cap. 36. part. 4.*) in Mechlinia Brabantiæ Corrizatricem à dæmone obsessam liberauit, & dæmonem in hirsuti vermis forma ex eius ore compulit prosilire.

A Iudeis

Quin etiam Iudæi salubriter hoc sacro signaculo vsi sunt: vt ille, qui ex Campaniæ partibus Romam veniens, cùm in Apollinis Templo pernoctaret, & spirituum malignorum turbã videret, se crucis signo munuit, cuius virtute fugati sunt dicentes: *Veh veh vas vacuum, sed signatum:* vt refert D. Gregorius *lib. 3. Dialog. cap. 7.*

Ab Hereticis.

Idipsum experti sunt Hæretici: vt Iulianus apostata, qui à Mago ad nocturnum dæmonum conuentum ductus, subito horrore perterritus, *ad crucem,* ait Gregorius Nazianzenus orat. 3. n. 19. *vetusque remedium confugit; hocque se aduersus tortores consignauit.*

§. III.

898 *Hoc fatẽtur ipsi dæmones*

FArentur hoc ipsimet dæmones à S. Patapio expulsi apud Metaphrastem *mense Nouembris,* clamantes: *Verè terribilis es, ò Nazarene, verè terribilis es, & vbique in omnes obtines imperium. Quo ergo proficiscar? Si in desertum, si in ciuitatem, si vbicumque duxerit aliquis, tu illic prauenis, sola crucis figura solo tuo nomine nos expellens.*

Quinimmò ipsa animalia eius virtutem experta sunt: vt probat exemplum à Vicentio Beluacense relatum *tom. 4. histor. lib. 10. cap. 29.*

Animalia ipsa experta sunt.

Dæmon enim à S. Regulo Siluanectensi Episcopo & Sancti Dionysij socio è corpore filij cuiusdam, cùm se in vespertilionem transformasset, & in asinum, quo Sanctus ille Præsul vehebatur, ingredi tentaret; sicut similis specie bestia Prophetam Balaam alias increpans humana verba (Deo os eius aperiente) protulerat: ita bellua hæc Sancti Reguli meritis salutis signum, quod numquam cognouerat, efformauit, pede in terra figurauit, &

quasi

quasi Deum adiutorem inuocaret, erecto in cælum capite, plus solito rudere cepit: sicque diuina potentia ab hostis malignitate est erepta.

Ideò ab obsessis sæpissimè adhibendum.

Quare frequentissimè salutis signum in maleficijs soluendis adhibendum est, sicut in Rituali Romano, & Canonibus ordinatur, *cap. Ecclesiasticarum d. 11.* ibi Glossa docens, in quibus membris crucis signaculum fieri debeat *de consecrat. d. 4.* cùm illud dæmones valde pertimescant; & nihil tam sollicitè eius ministri malefici caueant, quàm ne signum illud salutare à circunstantibus efformetur.

Propterea concludit S. Ephrem Syrus *in sermone de sancta, & viuifica cruce, apud Patrum Canisium part. 4. Auctoritatum S. Script. & SS. PP.* nos adhortans ad pingendum illud signaculum in omnibus, quæ ad nos spectant, ad dæmones fugandos. *Nos Christiani*, inquit, *à Gentilibus, & à Iudæis declinemus, posteaque nostros pretiosa, ac viuifica cruce coronemus, dicentes cum Apostolo: Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Pingamus in ianuis, atque in frontibus nostris, & in ore, & in pectore, atque in membris omnibus viuificum signum. Armemur insuperabili hoc christianorum armatura. Hoc enim signo conspecto aduersariæ potestates conterritæ trementesque recedunt.*

Galat. 6.

§. IV.

889 HAnc Sacratissimam Crucem, quam Dominus noster Iesus Christus suo pretioso sanguine, ac sacratissimi corporis contactu decorauit, à nobisque adoratione latriæ, quæ soli Deo conuenit, prout refertur ad prototypon, idest ad Christum ipsum Deum, & hominem, adorari voluit, vt nobis etiam hoc nostro æuo patefaceret, quanti faciat, ac illam magni faciat, in imagine picta in pariete Sacelli existentis in extremitate muri clausuræ Conuentus nostri Sanctæ Mariæ Gratiarum Bergomi, extra antiquam ipsius Vrbis menia ædificati, quadam die præsentibus aliquibus personis Iesus Christus, qui in illa imagine Crucem baiulabat, se erexit, ac Crucem, quam prius super humeros inclinatus deferebat, erectus, illam amplexus est.

Quòd Iesus Christus Crucem in illa imagine, prius baiularet, idest super humeros curuatus, & inclinatus deferret, constat ex sequenti sacra historia relata à Reuerendiss. Padre F. Francesco Gonzaga prius totius Ordinis S. Francisci Ministro Generali, deinde Episcopo Mantuano in opere ab ipso edito *de Origine Seraphica Religionis Franciscanæ part. 2. vbi agit de Prouincia Brixiæ, de Conuentu Sanctæ Mariæ de Gratijs, Conu. 2.* typis impresso Romæ anno ab incarnato Verbo 1587. deinde Venetijs anno 1603. Vbi post narrationem, ac descriptionem prædicti Conuentus nostri, & Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Gratijs refert quæ sequuntur dicens:

A parte huius Sancti templi posteriore inuisere licet Christi Domini Seruatoris nostri Crucem baiulantis, imaginem, quæ superioribus annis quadragesimali tamen tempore miraculis coruscare cæpit adeò vt vndique fideles ad eam confluerent. Ex quorum etiam oblationibus ara, sacellumque ad Missas celebrandas ibidem satis eleganter, constructa sunt. Cuius quidem deuotionis, atque miraculorum hæc fuit origo. Dum casu die quadam fortiùs plueret, ac quidam adolescens, qui adhuc superest, celeriori gradu pluuiæ vitandæ causa illuc pertransiret, oculorum aciem forte fortuna in huiusmodi Christi imaginem direxit, sanguinemque ex sacro eius capite profluentem conspexit. quapropter sui oblitus, ac genuflexus clamitare cæpit, miraculum, misericordia, & his similia. *Quod cum cõuicini audissent, atq; ad eundem locũ tenderent, vniuersa Ciuitatis commota fuit. Re tamen ad illustrissimum Borromeum Mediolanensium Archiepiscopum; atque S. R. E. Cardinalem, nec non tunc Diœcesis Bergomensis apostolicum Visitatorem delata, Bergomum is accedens, atque superstitionem sub specie pietatis latentem prudenter pertimescens, iubet Sacellum de nouo erectum destrui. Cumque Bergomas senatus eius imperio resisteret, asseretque vniuersam Ciuitatem commouendam, atque facilè in seditionem prorupturam, quòd maxima in huiusmodi locum deuotione, ac religione ferretur, subiecit grandæuus quidam, ac pius Bergomatis Ecclesiæ Canonicus, maturiori consilio eo in negotio procedendum fore: insuper & recentissimum huiusmodi miraculum in medium adduxit: Pauperculam scilicet mulierem à quindecim annis claudam, viribus omnino exhaustam, quæ & pro optata salute assequenda, quicquid bonorum obtinebat, consumpserat, ac depauperata omnino ad commune Ciuitatis Xenodochium se contulerat, post Missæ eo in Sacello auditionem, ac voti à se emissi solutionem, integram sospitatem ex tempore, toto circunspectante populo, assecutam fuisse. Quapropter prefatus Cardinalis* (qui fuit Sanctus Carolus Borromæus) *diligenti de huiusmodi miraculo examine habito, eiusque veritate comperta, à proposito destitit, suaque etiam vota præfatæ imagini humillimè obtulit.*

Confirmat hanc veritatem P. Lucas VVaddingus Hibernus tom. 5. Annalium Minorum: Anno Christi 1422. *Martini V. anno* 5. *pagina* 152. *vbi ait:* A posteriori parte templi habetur in magna veneratione Imago Christi Domini crucem ferentis, miraculis, quæ B. Carolus Borromæus examinauit, nec non frequenti populi concursu, celeberrima.

Ex præcedentis historiæ sacræ verbis illis (*inuisere licet Christi D. Seruatoris nostri Crucem baiulantis imaginem*) apertissimè colligi potest, Dominum nostrum Iesum Christum in prædicta Imagine non antea erectum Crucem amplecti; sed illam baiulare, idest super humeros inclinatum deferre; baiulare enim vt explicat Ambrosius Calepinus, verbo *baiulo* proprie est deferre aliquod onus super humeros, sicut & baiulus italico idiomate dicitur *il Facchino*, scilicet, qui onera suo corpore victus quærendi gratia portat: ex Cicer. *in Parad.* Quod magis, ac magis constat ex antiquis multis tabellis in parietibus dicti Sacelli, ac Oratorij contigui appensis, in quibus Imago Iesu Christi Crucem baiulantis conspicitur depicta; quarum vnica ex maioribus, & antiquioribus hic subijcitur consideranda, & adoranda.

Ex

Imago Iesu Christi D.N. existens in Sacello S. Mariæ Gratiarum Bergomi, quę miraculosè Sanguinem emisit.

Ex præcedente Imagine Iesu Christi D.N. planè constat, tunc, quando ille Iuuenis à P. Gonzaga supra relatus sanguinem ex sacro Iesu capite profluentem conspexit: similiter & quando S. Carolus Borromæus Archiepiscopus Mediolani, ac Visitator Apostolicus Diœcesis Bergomensis illud Sacellum Iesu destrui iusserat; sed postea mutatus illi Imagini etiam ipse donaria pro voto obtulit, Iesum Christum in illa Imagine inclinatum Crucem baiulasse. Quòd autem postea miraculosè se erexerit, ac Crucem, quam baiulabat amplexus sit, manifestè probatur ex sequenti scriptura ab Adm. R. P. F. Leone ab Albenio Ministro Prouinciali Reformatæ Prouinciæ Brixiæ, cuius & ego alumnus sum, mihi Venetias directa die 27. Ianuarij 1668. cui ipse calculum album addidit: & à me ex italico idiomate pro vniuersaliori totius Christianæ Reipublicæ intelligentia in latinum conuersa; quæ talis est.

In Christi Nomine. Amen.

Die Veneris decima Octobris 1608. in Ecclesia Sanctæ Margaritæ apud Ecclesiam S. Mariæ Gratiarum Bergomi, &c.

Constitutus coram Excellentissimo D. Ioanne Paulo Ferario Regatiolo Doctore, ac D. Francisco filio q. D. Antonij Benalei, & me Fr. Iacobo Comminaccio à Luere Fratre professo commorante in dicto Conuentu S. Mariæ Gratiarum annum agente circiter vigesimum secundum, ac coram Reuerendo Patre F. Syluestro de Nobilibus à Bergomo Sacrista cõmorante in eodem Conuentu Sanctæ Mariæ Gratiarum; nec D.D. Antonio, ac Nicolao Fratribus de Benaleis filijs supradicti D. Francisci, primo nempe Antonio annos nato 14. altero verò 13.

Franciscus filius q. Petri de Bucis incola Suburbij S. Leonardi in via Brusitæ in domibus S. Rochi

ætate annorum circiter 11. cuius mater vocatur Honesta de Solarijs vxor derelicta à q. Petro supradicto, qui magistratus erat; & impræsentiarum prædictus filius viuit sub cura matris suæ prædictæ simul cum duabus suis sororibus, quarum vna vocatur Catharina, altera Dominica.

Iuramento suo interrogatus respondit:

Cum essem quadam die Lunæ, nempe 15. Septembris proximi præteriti in domo mea in suburbio S. Leonardi, vocatus fui à Domina Catharina filia q. D. Iacobi Benalei, vxore Domini Salæ habitantis propè Ecclesiã S. Rochi, quæ me rogauit, vt vnà cum sorore mea Dominica, quæ habitat in domo ipsius D. Salæ, ac prædictæ D. Catharinæ eius coniugis, ire vellem ad deferendum prandium eorum operarijs, qui stipulam metebant in quodam agro aratiuo, ac vite referto, qui iacet propè Casalinum. Quare nos ambo iuimus, ac detulimus dictum prandium. Cum autem peruenissemus ad Sacellum Iesu Conuentus S. Mariæ Gratiarum, quod est proximum dicto agro hora, qua pro missa solemni in Vrbe campanæ pulsantur, nos simul genufleximus ante dictum Sacellum Iesu extra transennam, seu cancellos ferreos, ego præcipuè, gratia Dei, vidi, quòd figura, seu Imago illius Christi, qui ibi est intra crystallos supra Altare prædicti Sacelli, indutus veste alba, seipsa surrexit stans, crucemque ab humeris abstulit, & eam desuper caput suum eleuans, ipsam ante seipsum posuit manu tenens, eo quidē modo, quo hodiè ab omnibus conspicitur. Et ego tunc hoc videns statim vocaui sororem meam Dominicam, & dixi: Videas modò, quòd eleuant Iesum existētem intra crystallos, eique narraui omnia, quæ supradixi. Ipsa autem Dominica soror mea vidit eum duntaxat erectum eo modo, quo impræsentiarum conspicitur, sicut ipsa mihi dixit.

Interrogatus. *Dicta mutatio Crucis, prædictaque erectio Imagmis Iesu, quam à te visam mihi narrasti, facta est ne repente, seu in instanti, vel successiuè, idest, in aliquo temporis spatio?*

Respondit: Facta est citissimè, & in instanti.

Interrogatus. *Tunc temporis soror tua Dominica quid aspiciebat?*

Respondit: Ipsa aspiciebat tabellas appensas ad parietes pro votis, in quibus depictæ sunt gratiæ, ac miracula facta à Domino Iesu Christo, & dicebat: O quot gratias, & miracula fecit iste Iesus! & dum hæc verba proferret, aspexi dictum miraculum, & quæ supra enarraui. Et tunc recitaueram tantùm bis Pater noster &c. & totidem Aue Maria, vsque ad numerum quinarium. Et postea statim profecti sumus in campum ad ferendū prandium operarijs, quia tunc pluere incipiebat.

Interrogatus. *Narrasti nè hoc factum dictis operarijs?*

Respondit: Postquam peruenimus illuc, pluebat, idcircò illis tradidimus prandium, & statim regressi sumus ad domum illorum, à quibus missi eramus, & ibi soror mea Dominica annos 12. nata narrauit D. Catharinæ eius heræ totum id, quod videram, & actum erat in Sacello Iesu, cum in domo ipsius essemus, vt dixi. Sed Elisabeth, quæ in domo prædicti Salæ habitabat, de hac re sororem meam irridere cæpit dicens: Eratnè fortasse Iesus defatigatus, ita vt se subleuare opus haberet. Quod statim mihi à sorore mea relatum est. cui respondi: hoc dicere est peccatum: quia hoc certissimè verum est. Sed statim ego discessi missus à matre mea ad Gussangham, ad visitandum meam matrinam, vt ab ea scirem, quando erant metituri millium, vt postea irem ad reliquias milij colligendas. Sic hora vespertina Bergomum regressus sum, ac mane sequenti mihi fuit relatum, quòd multitudo populi conuenerant ad Sacellum Iesu ad videndum dictam mutationem, & miraculum à me visum, & narratum, vt viderent, ac cognoscerent, si verum erat id, quod dixeram. Eodemque mane fui requisitus à Reu. P. F. Francisco de Curte Guardiano Conuentus Sanctæ Mariæ Gratiarum, qui interrogauit de prædictis, cui omnia narraui, sicut, & nunc facio, coram quodam Patre, cuius nomen ignoro, qui scripsit totum meum dictum.

Interrogatus. *Si dicta D. Catharina, ipsa profecta sit die 15. Septembris ad dictum Sacellum Iesu ad videndam mutationem factam in Imagine Iesu?*

Respondit. Ego intellexi, quòd ipsa iuit ad videndum simul cum alijs suis domesticis: quia de hoc fuit certior facta etiam à quadam sorore Margarita tertij Ordinis Sancti Francisci. Idcircò ipsa postea mihi dixit, quòd ego veritatem dixeram. Et hæc sunt &c. & relectum confirmauit.

Interrogatus, *Fuisti nè informatus ab aliquo, vt dicere deberes, ac narrare hoc factum eo modo, ac forma, qua tu narrasti?*

Respondit. Certè non fui ab aliquo informatus, vel instructus de hac re; sed narraui purè, & simpliciter ad laudem, & gloriam Dei id, quod vidi ætatis annorum circiter vndecim.

Ego Frater Iacobus Comminaccius à Luere scripsi manu mea propria, & subscripsi in fidem prædictorum ad laudem, & gloriam Dei.

Ego Ioannes Paulus de Ferarijs Regatiolus Doctor, fui præsens vt testis ad laudem, & gloriam veritatis sanguinis Christi, & splendorem ipsius: die supradicta.

Ego Franciscus Benaleus Ciuis Bergomas fui præsens vt testis ad laudem, & honorem Altissimi Dei.

Ego Antonius Benaleus fui præsens, vt testis omnibus supra narratis; & hoc ad laudem Domini nostri Iesu Christi.

Ego Nicolaus Benaleus fui præsens, vt testis cunctis suprascriptis ad laudem, & honorem Maiestatis Dei, & gloriam eius.

Ego Fr. Syluester de Nobilibus à Bergomo Sacerdos, ac Sacrista suprascriptus fui præsens, vt testis ad laudem, & gloriam Dei.

Ex ſupradicta enarratione, ac fidelium frequentia, qui quotidiè, præcipuè diebus Veneris magna deuotione ad dictum Sacellum confluunt ad orandum ante illam ſacram Imaginem Sanctiſſimi D. N. Ieſu Chriſti; & ex numero quaſi ſine numero votorum, ac tabellarum appenſarum, ac donariorum, quæ continuè offeruntur, nobis innoteſcit multitudo beneficiorum, ac gratiarum, quas obtinent in ſuis neceſſitatibus ſpiritualibus, ac corporalibus deuoti Chriſti fideles, qui magna fiducia ſeipſos ei commendant.

Ego Fr. Donatus à Bergomo Secretarius atteſtor me deſumpſiſſe ad litteram ſupraſcriptum ex paruo libro, qui conſeruatur in dicto Sacello Sanctiſſimi Ieſu.

Ego Fr. Leo ab Albenio Miniſter Prouincialis Ordinis Minorum Strictioris Obſeruantiæ Prouinciæ Reformatæ Brixiæ omnibus prædictis, ac ſupraſcriptis manum meam appoſui, ac ſigillo huiuſce noſtræ Reform. Prouinciæ muniui, ac robur addidi.

Locus ✠ Sigilli.

Ad maiorem prædictæ veritatis confirmationem additur prædictis ſequens atteſtatio.

Die 25. Ianuarij 1668. cum ego Fr. Candidus Brognolus huiuſce Alexicacon Auctor eſſem in domo D. Alexandri de Celinis Ciuis Bergomatis diù Venetiarum incolæ, loquens cum Domina Catharina filia q. D. Ioannis Baptiſtæ Celini Ciuis Bergomatis ſorore prædicti D. Alexandri annos nata ſexaginta iam ab aliquot annis vidua derelicta à viro ſuo, quæ circiter ab annis decem hùc habitare venit in domo prædicti Fratris ſui, præſentibus infraſcriptis duobus Sacerdotibus mihi enarrauit: cum eſſet adoleſcentula annorum circiter duodecim Bergomi ſe pluries audiuiſſe quandam mulierem nomine Martham de Licinis Ciuibus Bergomatibus habitantem in Suburbio S. Leonardi in Prato prope columnam, aſſerentem, & affirmantem, ſe, dum orationem Deo effunderet ad Sacellum Sanctiſſimi Ieſu Conuentus Sanctæ Mariæ Gratiarum, vidiſſe Imaginem Ieſu ſupra Altare intra cryſtallos exiſtentem in pariete depictam, quæ prius inclinata ſuper humeros crucem deferebat, ſe eleuaſſe, ac crucem ex humeris depoſuiſſe, eamque erectam manibus ſumpſiſſe, & amplexam eſſe eo modo, quo nunc aſpicitur. In quorum fidem, quia ſcribere neſcit, fecit hoc ſignum. ✠

Ita eſt, ego Presbyter Pellegrinus de Leonardis Venetus.

Ita eſt, ego Fr. Albertus à Foreſto Sacerdos Ord. Min. Strictoris Obſeru. Prouinciæ Reformatæ Brixiæ ſocius Reu. P. Candidi prædicti.

Ita eſt, ego Fr. Candidus prædictus, qui ſupradicta vera eſſe etiam à Religioſis meis Maioribus audiui.

Vt autem magis, ac magis omnibus innoteſcat prædictæ Imaginis mutatio facta inſtantaneè hora ſexta diei 15. Septembris 1603. qui immediatè feſtum exaltationis S. Crucis ſequitur, fidelium oculis eo modo, quo à prædicta hora vſque ad præſentem diem manſit, ac ſemper manet, ſubijcere conuenientiſſimum duxi. Quam genuflexus tu, ò deuote Chriſtiane, attentè aſpice, ac humiliter adora.

ARTICVLVS II.

De Sancto Euangelio.

900 *Euangelij virtus cõtra dæmones.*

Diuinam Sancti Euangelij vim luculenter declarat Paulus Roman. 1. cùm dicit: *Non erubesco Euangelium; Virtus enim Dei est in salutem omni credenti. Iudæo primùm, & Græco.* Cuius verba à fidelibus deuotè recitata: vel typis, aut scripto exarata, apud se ab eisdem fiducialiter delata maximoperè iuuant contra dæmones.

Siue verbo proferatur.

Primum ex praxi Ecclesiæ patet, quæ, dum sacra mysteria peraguntur, Euangelium publicè recitat, multis cæremonijs adhibitis, quæ mysticas continent rationes; inter quas vna ex præcipuis est conuersio Diaconi ad Aquilonem. Quid enim per Aquilonem, nisi Diabolus designatur? Quid per ventum ex parte aquilonari flantem, nisi machinamenta diabolica? *Ab Aquilone*, inquit Propheta Ieremias cap. 1. *pandetur omne malum*. Ideò illud propulsare vult sponsa, tanquam horto Ecclesiastico suis impuris flatibus noxium, cùm dicit Cantic. cap. 4. *Surge aquilo, veni auster, perfla hortum meum*, idest fugiat diabolus, & Spiritus Sanctus accedat. *Recte verò*, ait Guilielmus Mimatensis in suo Rationali cap. 24. *contra diabolum legitur Euangelium, vt illum sua virtute expellat: quoniam diabolus nihil tantùm odit, quantùm Euangelium. Aquilo ventus frigidus diabolum significat: cum ergo fides in Euangelio contineatur, quæ est armatura nostra contra diabolum, meritò legitur contra illum*. Quod etiam ab Ecclesiasticis Ministris priuatim agitur, dum contra dæmonem corpora possidentem, aut morbos inferentem colluctantur. Nam ex Rituali Romano Euangelium legunt, præcipuè ex Marci 16. Lucæ 10. & 11. desumptum.

Ob

§. I.

Siue scripto exaretur.

OB eandem rationem Euangelium scriptum in soluendis maleficijs adhibetur. Sic S. Barnabas infirmos, Euangelium supponendo, sanabat; vt refert D. Thom. *in cap. 1. Epist. ad Rom.* S. Simeon, cognomento Salú mulieri Magæ amuletum ex Euangelio conscripsit, quo in collo appenso illa non potuit ampliùs diuinare: vt refert Leontius Episcopus *apud Surium*. S. Antonius infestantem dæmonem, verbis euangelicis membranulæ inscriptis, & in cubiculo ante B. Virginis imaginẽ affixis depulit, *apud Surium*. Et antiquorum Christianorum mos fuit, Euangelij S. Ioannis initium quasi totius Euangelij compendium collo suspensum gestare.

1. Iulij.

§. II.

Nomina Dei contra dæmones.

901 SImili ratione varia Dei nomina deferuntur, de quibus S. Isidorus *lib. 7. Ethymolog.* & D. Hieronymus *in Epist. ad Marcellum tom. 3.* quæ communiter sunt sequentia. Primum *Hel*, quod interpretatur, *Fortis*. Secundum *Eloym*. Tertium *Eloye*, vel *Heloa*, quod vtrumque dicitur *Deus*. Quartum *Sabaoth*, quod latinè dicitur *Exercituum*, seu *Virtutum*. Quintum *Elyon*, quod latinè *Excelsus* dicitur. Sextum *Esercheye*, quod in Exodo legitur: *Qui est, misit me*. Septimum *Adonay*, quod nos *Dominum* generaliter appellamus. Octauum *Ya*, ideſt, Dominus, vel Dominator. Nonum *Tetragrammaton*, quod Hebræi *Iehoua* interpretantur, & latinè dicitur: *Ero, qui ero: vel ego sum, qui sum. vel ineffabilis*. Decimum *Saday*, quod interpretatur, *Robustus, vel Omnipotens*.

Sunt alia nomina, quæ non sunt simpliciter ignota; sed tantùm respectu nescientium linguam græcam: vt *Agyos, Otheos*, ideſt *Sanctus Deus: Agyos Ischyros*, ideſt, *Sanctus fortis: Agyos Athanatos, Eleyson imas*, ideſt *Sanctus immortalis miserere nobis*: Ita colligitur ex Missali Romano in die Parasceue. *Sother*, quod est nomen græcum, & tantùm sonat, quantum apud Hebræos *Iehoua*, quod est nomen apud eos *ineffabile*, & significat nudam, & simplicissimam Dei essentiam. *Agla* est nomen hebraicum, & ponitur inter nomina magni Dei; & tantum sonat apud Hebræos, quantum apud nos *Tu es Deus potens in æternum*. *Homosion* est nomen græcum, & tantum sonat, quantum *consubstantialis*; quod Christo tribuitur, qui consubstantialis est Patri, & Spiritui Sancto.

§. III.

Verba nõ nulla sacra contra dæmones.

902 NEc tantùm Sancti Euangelij verba, ac Dei Nomina; verùm etiam, & alia ex varijs diuinæ scripturæ locis, & Apostolorum Symbolo desumpta ad id plurimùm valere, experientia docet: vt illa Deuteronomij 32. *Deum qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Dei Creatoris tui*. Et Apocal. 5. *Ecce vicit Leo de tribu Iuda, radix Dauid*. Et alia Symboli Apostolici Christi Natiuitatem, Passionem, Mortem, Resurrectionem, ac Iudicium finale denotantia. Quæ omnia, cùm dæmonibus statum felicissimum, à quo ceciderunt, Christique virtutem, ac fortitudinem, qua eorum dissipatæ sunt vires, obijciant; hi superbissimi statum suum miserrimum, impotentiam, ac virium imbecillitatem ad mentem sibi reuocantes, summoperè tristantur, à qua tristitia vt seipsos eripiant, quos vexatos homines detinent, quandoque derelinquunt: vel saltem confusi non adeò grauiter lædunt, aut acriter torquent: Immò, si huiusmodi verba maxima deuotione, humilitate, ac confidentia in Deum proferantur, vel secum deferantur, Deus ipse secundùm fidem, quam legentes, vel deferentes in Dei protectione habent, tam sancti nominis sui in illis Breuibus scripti virtute diuina dæmones in fugam conuertit.

Hoc probat factum cuiusdam mulieris relatæ Chronic. Ord. Min. part. 1. in vita S. Antonij à Padua. *Santaren in Portugalliæ Regno quędam mulier Energumena à dæmone grauissimè torquebatur, qui varijs sub formis ei apparens, illam ad mortem sibi inferendam hortabatur, quam Sanctus Antonius à Padua ab ea inuocatus, apparens his verbis allocutus est:* Aspice, *inquit*, in sinu tuo, ac lege eam scripturam, quam ibi inuenies, qua lecta non ampliùs vexaberis à dæmone. *Quibus auditis à somno expergefacta scripturam hæc verba continentem inuenit:*

Res gesta S. Anton. à Padua

Ecce ✠ crucem Domini, fugite partes aduersæ.
Vicit Leo de tribu Iuda radix Dauid. Alleluia Alleluia.

Quibus deuotissimè lectis, illicò dæmon in fugam versus est. Quæ scriptura postea à Dionysio Portugalliæ Rege in suis thesauris fuit conseruata.

§. IV.

Breuis oratio ab Auctore aliàs typis edita efficax cõtra maleficia, & alia pericula.

903 EX prædictis omnibus simul collectis, ritèque dispositis infrascriptam breuem orationem composui, quam varijs ex euentibus ad maleficia, & quæuis mala expellenda, & euadenda, iuxta legentis, vel deferentis fidem, ac confidentiam in Deum constitutam (in qua Sanctum ipsius nomen inuocatur) efficacissimam esse, comprobaui. Quę à Superioribus Diœcesis Brixiensis, ad quos spectat approbata anno Domini 1646. typis fuit mandata.

Oratio deprecatiua efficax ad maleficia, & quæuis mala expellenda, & euadenda.

ECce crucem ✠ Domini, fugite partes aduersæ spiritus apostatici, qui superbia ducti, Deum, qui vos genuit, dereliquistis, & obliti estis Dei Creatoris Vestri. Vos vicit Leo de tribu Iuda radix Dauid Iesus Nazarenus Rex Iudæorum, Qui verbum caro factum est, & habitauit in nobis, natus ex Maria Virgine, passus sub Pontio Pilato, ac crucifixus, surrexit à mortuis, venturus finaliter iudicare viuos, & mortuos: ipse ob immensam clementiam suam, ac bonitatem: Ob honorem, & gloriam Sanctissimi Nominis sui: Propter merita cunctarum actionum suarum, quas operatus est in hoc mundo: Nec non Beatissimæ Virginis Genitricis eius Mariæ, & omnium Sanctorum dignetur dextera suæ Maiestatis me liberare, ac defendere ab omni oppressione, infestatione, ac vexatione Dæmonis, ac ministrorum eius à cunctis insidijs inimicorum tàm visibilium, quàm inuisibilium, & à quocumque malo mentis, & corporis, intercedentibus Beatissima Deipara, Seraphi-

co

co P.S. Francisco, ac D. Antonio à Padua. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amē.

§. V.

904 *Oratio prolixior ab ipso Auctore edita ad eundem effectum.*

POstea anno 1648. sequentem ampliorem orationem cum admonitione de modo illam recitandi, aut gestandi composui; vt id, quod petitur, faciliùs obtineri possit, additis illis Psalmorum versiculis maximam efficaciam ad impetrandum à Deo diuinam protectionem habentibus, quam Taruisij à Reuerendissimo P.F. Carolo Veliterrano dictę Ciuitatis, ac Diœcesis Inquisitore Generali approbatam typis mandare curaui.

Oratione da recitare, ò portar seco, efficacissima per impetrar da Dio la liberatione, e preseruatione da' maleficij, e molestie de demonij, dalla febre, insidie de nemici, altri mali, e pericoli dell'anima, e del corpo.

Oratio ad Iesum Christum.

DOmine Iesu Christe; qui cum Patre, & Spiritu Sancto bonis innumeris mundum reples vniuersum: quia prædítus es bonitate ad volendum, sapientia ad inueniendum, & potentia ad exequendum, cùm sis infinitè potens, perfectè sapiens, & summè bonus: & vt bonus velis, vt sapiens scias, vt potens valeas omnibus bona facere ad tuam voluntatem; qui vt hanc tuam potentiam, sapientiam, ac bonitatem in nobis demonstrares, de sinu Patris ad terram descendens, Verbum caro factum in nobis habitasti, pro nobis natus ex Maria Virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, ac sepultus, tertia die à mortuis surrexisti, partes aduersas, Spiritus apostaticos, qui superbia ducti te Deum Factorem suum derelinquerunt: ac tui obliti sunt Domini Creatoris sui, in fugam conuertens, ac confundens, eos vt Leo de tribu Iuda radix Dauid vicisti, ac superasti: caputque ipsius Draconis infernalis confregisti: A quorum omnium morsibus, laqueis, & insidijs vt nos eriperes, saluares, ac tuereris, nostrisque spiritualibus, ac corporalibus languoribus medereris, Discipulis tuis euntibus ad prædicandum acies huiusmodi tartareas eijciendi, istosque nostros infensissimos fugandi hostes, ac omnem curandi ægritudinem, potestatem dedisti, quam cunctis quoque in te credentibus communicasti, dicens apud Diuum Marcum Cap. 16. vers. 17. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient: linguis loquentur nouis: Serpentes tollent; & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: Super ægros manus imponent, & benè habebunt.* Nec non in cunctis angustijs, tribulationibus, ac necessitatibus nomen Sanctum tuum inuocantibus, ac in te confidentibus auxilium, & solamen præstare spopondisti per Prophetam dicens Ps. 49. v. 15. *Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.* Et apud Ioan. Cap. 14. vers. 13. & 14. *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio.* Et iterum apud eundem: *Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis:* Te supplices exoramus, ac humiliter obsecramus, pro tua immensa clementia, ac bonitate; pro veritate verbi tui, in quo nobis spem dedisti; ob honorem, & gloriam Sanctiss. nominis tui, propter merita cunctarū actionū, quas operatus es in hoc mundo; nec non Beatissimæ, & immaculatæ Virginis Genitricis tuæ Mariæ, & omnium Sanctorum, digneris dextera Maiestatis tuæ nos liberare, defendere, ac præseruare à cunctis peccatorum maculis, ab omni maleficio, ligatura, signatura, incantatione, apparitione, deceptione, oppressione, & vexatione dæmonis, & ministrorum eius, ab insidijs inimicorum tam visibilium, quàm inuisibilium, ab aquarum inundatione, & submersione, ventorum concussione, igniśque deuoratione, à febre, quartana, tertiana, quotidiana, & continua, à veneno, peste, fame, bello, terræmotu, fulmine, tempestate, subitanea morte, æternaque damnatione, & à quocumque malo, & periculo mentis, & corporis, Suppetias ferentibus Sanctissima Deipara Maria, Seraphico P.S. Francisco, ac Diuo Antonio à Padua; vt sic in omnibus protectionis tuę muniti presidio, tuisque spiritualibus, ac corporalibus fauoribus ditati, & ampliati, quas tibi debemus gratias referamus in hoc sæculo, tuoque diuino aspectu perfruamur in futuro. Qui viuis, & regnas cum Deo Patre in vnitate Spiritus Sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Auertimento dell'Auttore.

905 *QVal siuoglia Christiano, se vna volta'l giorno almeno, dopò d'hauer fatto vn'atto di dolore, e contritione de suoi peccati, e procurato per quanto può dalla parte sua per constituirsi in gratia di Dio, recitarà detta oratione: ouero, non potendo recitarla, farà da altri recitarla, ò dirà in vece almeno trè Pater con trè Aue Maria ad honore, e gloria del Santissimo Nome di Giesù, portando seco detta oratione, ma con deuotione, e gran confidenza in Dio di ottenere le gratie, che si dimandano in essa, intendendosi di pregare non solo per se stesso, mà per tutti quelli ancora, che recitano, ò portano seco detta oratione, sperimentarà sopra di se la diuina pietà, e misericordia poiche in essa si rappresentano al Signore i diuini attributi: la Redentione del genere humano: confusione de demonij, e destruttione della lor tirannia: la potestà contro li spiriti maligni, e contro l'infirmità, dall'istesso Christo concessa alli Apostoli, e suoi successori, & à tutti i suoi veri, e fedeli Christiani: la promessa fatta da Dio, di soccorrere in tutte le necessità quelli, che in lui confidano, & inuocano deuotamente, e con fiducia grande il suo Santissimo Nome. Quali sono motiui efficacissimi per inouere Sua Diuina Maestà à soccorrerci ne'*

bisogni

biſogni noſtri, e tenere di noi ſingolar protettione.

Potrà ancora ciaſcheduno per eſſere maggiormẽte da Dio protetto contro li nemici viſibili, & inuiſibili, & altri mali, e pericoli dell'anima, e del corpo, aggiongere, e dire ſpeſſe volte le ſequenti parole del Profeta Dauide con gran fiducia di ottenere la diuina protettione.

906 ERipe me Domine ab homine malo: à viro iniquo eripe me. Pſal.139.v.1.

Eripe me de inimicis meis Deus meus: & ab inſurgentibus in me libera me. Pſ.58.v.1.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris ſanguinum ſalua me. ver.2.

Dominus mihi adiutor: non timebo, quid faciat mihi homo. Pſal.117.v.6.

Dominus mihi adiutor: & ego deſpiciam inimicos meos. ver.7.

Dominus illuminatio mea, & ſalus mea: quem timebo? Pſal.26.v.1.

Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo?

Dum appropiant ſuper me nocentes; vt edant carnes meas. ver.2.

Qui tribulant me inimici mei, ipſi infirmati ſunt, & eciderunt.

Si conſiſtant aduerſum me caſtra: non timebit cor meum. ver.3.

Si exurgat aduerſum me prælium: in hoc ego ſperabo, ideſt ponam in Domino meo cuiuslibet victoriæ ſpem meam, ac triumphi totam meam fiduciam in eo collocabo.

Nam ſi Deus pro me, quis contra me?

Rom. 80. 31. Adiuua ergo me Deus ſalutaris meus, & propter gloriam nominis tui Domine libera me, & propitius eſto peccatis meis propter

*Pſ.*78.9. nomen tuum. Amen. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Mos amuleta defe rendi non contemnendus. Cur. Mos autem prædicta amuleta, breuia, ſeu orationes legendi, aut ſecum deferendi à quouis rectè, ac catholicè ſentiente paruipendi non debet: cum neque ab vllo Patrum reprobetur; ſed D. Gregorij Papæ auctoritate probetur *Epiſt. ad Theodolinum*, dummodo, vt addit D. Thom. 2.2.q.96.art 4. ſit recta gerentis intentio, qui pium verborum ſenſum ad fidei veræ profeſſionem obſeruans: vel ad alium ſanum finem, ſpem ſuam, ac confidentiam figat in Deum: & ab eius potentia, ac miſericordia ſub diuino beneplacito effectum expectet; & nihil ſuperſtitioſum circa figuram, literarum colorem, verborum numerum, ſcripturæ modum, materiam membranæ, & id generis obſeruationum; de quibus latiſſimè Diuino fauente Numine aliàs tractabimus, admiſceatur. Quare Exorciſtis remedio hoc cautè vtendum eſt; quod vtile eſſe nulli dubium eſt, ſi ſanctè, ac debito modo ab obſeſsis, ac maleficiatis adhibeatur.

ARTICVLVS III.

De Cereis formis, ſeu Agno Dei ceræ impreſso.

907 SOlemne eſt Summis Pontificibus Chriſti vices in terra gerentibus non ſolùm primò, ſed ſeptimo quoque ſui Pontificatus anno veteri Eccleſiæ inſtituto, myſtico precationum ritu, & multis cæremonijs miram pietatem redolentibus, cereas formas, atque imagines, quas Agnos Dei à figura Agni ſcilicet impreſſa nominamus, oleo ſacro, & chriſmate conſecrare. Quo in conſecrationis munere multa precantur illis, qui pio, & religioſo animo eos ſecum Agnos habuerint; inter quę præcipuè liberationem ab omnibus periculis, aſtutijs, ac dæmonum fraudibus, ac infernalium poteſtatem maleficijs poſtulant, vt crucis virtute in iſtis formis inſculptæ terrore corripiantur, & territi aufugere compellantur: vt pleniùs in Pontificali Romano continetur. Quæ omnia breuiter his verſibus complexus eſt Fruſius Societatis Ieſu:

Quid ſint Agnⁱ Dei

Ritus virtutes verſibus recẽſentur.

Poſtulat in primis ſacrati aſpectus vt Agni
Agnum ad cæleſtem concita corda leuet.
Vtque ſalutifera memores, vitaque neciſque
Criminis, & vitij noxia vincla terant.
Hoſtis vt inſidias ſtygij, ac certamina vincant
Decipulas mundi, carnis, & illecebras
Corporeos nobis morbos, caſuſque repelli.
Præſertim horriferos, mortiferoſque petit.

Has autem precationes ſuam habere vim, certum eſt: quia in conſpectu Domini funduntur ab eo, qui ratione officij, quo nihil ſublimius in Eccleſia, ad Deum magis accedit, & Chriſto propiùs coniungitur; præcipuè cùm illis pontificalis benedictio adiungatur, quæ ſua non caret virtute, vt docent communiter Theologi Scholaſtici *in* 4. *Sent. d.* 16. Quare cereæ illæ formæ precationibus, & benedictionibus pontificijs conſecratæ non ſolùm efficaces ſũt contra fulgura, grandines, incendia, ac ventos, vt teſtantur Vincentius Bonardus *lib. de huiuſmodi effectibus*, & Durandus Mimatenſis *in Rationali Diu. Offic. lib. 6. cap. 79.* Sed etiam contra dæmoniacas poteſtates: ſicut experientia confirmatur, quam variis exemplis petitis ex Italia, & Germania probat Delrius *lib. 6. Diſq. Mag. cap. 2. ſect. 3.* Vnde hoc ſalutari remedio Exorciſtæ, ac Parochi vti poterunt ad hunc finem. Certum namq; eſt dæmones illos fugere, qui ſacram hanc bullam collo deuotè, ac fiducialiter appoſitam gerunt; & ſæpiùs obſeſsis alijſque ruinas, & infauſta omnia minari, niſi illam abijciant, ad illos, quandiù hoc ſacro præſidio muniti ſunt, accedere non audentes.

Efficaces ſunt contra peritia.

Maximè valẽt cõtra dæmones.

ARTICVLVS IV.

De Reliquijs Sanctorum.

SAnctorum cum Chriſto regnantiũ ſacras exuuias & quaslibet corporis particulas, imò cineres, veſtes, & alia, quibus vſi ſunt; item vela, pannos, & cætera, quæ ad eorum oſſa admouentur, mirabili virtute pollere norunt, & in dies Catholicæ Eccleſiæ filij experiuntur. 908

Virtus Sanctarũ Reliquiarum.

Videmus enim ex ſacris illis Reliquijs diuinam illam exire virtutem ſæpiùs ſigno viſibili, ver.gr. oleo, balſamo, aut ſimili liquore, cuius beneficio cæci vident, muti loquuntur, curantur infirmi, & dæmones ex corporibus obſeſsis expelluntur. Quare iuremeritò S. Ioannes Damaſcenus *lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 1.* illos fontes ſalutiferos vocat, ex quibus plurima ad nos beneficia promanant. Ex quo mos apud fideles inoleuit, has exuuias tum publicè, tum priuatim honore proſequi, pretioſis illas operimentis inuoluendo, marmoreis ſepulchris, vel aureis, & argenteis thecis includendo; cereos, & lampadas circumquaque accendendo; pictas tabellas, ſeu donaria ſuſpendendo; proceſſiones,

nes, festa, ac solemnitates in honorem eorum Sanctorum instituendo: ad illorum sepulchra in publicis, & priuatis calamitatibus tanquam ad asylum confugiendo: in publicis processionibus cum religiosa pompa ad Deo gratias agendas, & Sanctorum auxilium implorandum circumferendo.

§. I.

909 *Quibus vti debēt obsessi.*

QVapropter ad Exorcistam spectabit, dum propulsandi dæmonis, aut soluendi maleficij se se feret occasio, optans salutifero vti remedio, hortari Energumenos ad Sanctorum sepulchra visitanda: vel illis applicare Reliquias, si quas certas, & indubitatas habuerint, Sanctorum more, qui hoc in talibus occasionibus præstitere: sicut testantur D.Hieronimus *contra Vigilantium*, D.Gregorius Nazianzenus *oratione de B.Cypriano circa finem*, D.Ioan.Chrysostomus *in oratione contra Gentiles* de S.Babyla *& homil.26. in 2. ad Cor.* D.Ambrosius *serm.77. & 91.* Thomas Fasellus de D.Philippi Apostoli Sepulchro *lib.10. de rebus Siculi c.2.* Rupertus Tuitiensis de Sepulchro S.Hereberti Coloniesis Episcopi *cap.vlt. eius vitæ*, Petrus Rauzanus de lipsanis capillorum S.Vincentij Ferrerij *l.4. vitæ illius cap.vlt.* De S.Guthlaci Zona Felix Crolandiensis *in eius vita*, De S.Richarij corpore Albinus Flaccus *in eius vita*, ac Theophilus Abbas *serm. de Veneratione Sanctorum, & serm. de Sanctorum Reliquijs*. Nam Sanctorum Animæ, quorum sunt reliquiæ, pro vtentibus, & illas reuerentibus exorant. Et etiam quia dæmones fugati sunt à Sanctis viuentibus, valde sacras illorum reliquias pertimescunt. Ac tandem propter fidem illis à patiente præstitam vtilissimus est earum vsus.

Cur dæmones magis videantur timere Reliquias Sanctorū quàm S. Eucharistiam.

Vnde autem oriatur, quòd dæmones taliter quasdam reliquias sacras, vel sanctas imagines horreant, vt nullo modo ad eas accedere velint, & in illarum præsentia torqueantur, clament, ac stare non possint, & quandoque exire compellantur; cùm tamen Sacramentum Eucharistiæ, quod est summa omnium Reliquiarum, timere non videantur. Dicam, quod sentio, nempe hoc propter patientum fidem, qua firmiter per huiusmodi Reliquiarum applicationem vel contactū dęmones recessuros credunt prouenire.

ARTICVLVS V.

De Imaginibus Sanctorum.

910 *Sanctarū Imaginū gloria.*

QVàm gratus Deo, Sanctis honorificus, & dæmonibus terribilis sit venerabilis imaginum cultus, patet ex eo, quòd Deus illas honorat, cùm per illas tot miracula operatur; & seueris castigationibus animaduertit in eos, qui eas iniuria afficiunt: Sancti nouo decorantur honore, eò quòd cultus imaginibus redditus ad prototypon transeat, quem tanquam propriæ personæ delatum reputantes, fauoribus à diuina bonitate impetratis cumulant: Dæmon ignominia afficitur, dum Deus in Sanctis honoratur: Sancti Religiosè coluntur: Populus ex earum aspectu, & cultu ad pietatem excitatur: Ideòque illas dæmon per suos affeclas deturpare, confringere, conculcare, sputis fædare, maledictis proscindere, & in puluerem redigere conatur: quia sic Deo iniuriam, Sanctis ignominiam, populo damnum inferre, (vt tradit Delrius *lib.5. Disquis. Magic.sect.16. vers. Sacerdotes pag. mihi* 542. arbitratur.

Sed non minùs fidelibus proficuus est eorum cultus, qui Deum in imaginibus colunt, eius Maiestatem per Sanctorum merita deprecando: Sanctos honorant, illorum actus imitando, & intercessiones postulando: Dæmonibus insultant, eos per Deum vel in se, vel in Sanctis suis, aut in suis instrumentis inuocatum adiurando, eo modo, quo nos docuimus supra, *vbi de Adiuratione* ex Suarez *tom.2. de Relig. lib.4. de Adiuratione cap.3. num.7.* Qui quidem Sancti cùm per illas imagines repræsententur, experientia compertum est, hostem illum antiquum tam iniquo animo esse erga illas, præcipuè erga venerabilissimam Sanctissimæ Deiparæ Mariæ Virginis imaginem, vt illarum aspectum non possit sustinere. *Eorū virtus in dæmones.*

§. I.

911 *Exemplo comprobatur.*

HOc innumeris probari potest exemplis, quæ vt notissima prætermitto, illo solo contentus relato *in Prato Spirituali cap.45.*

Consueuerat Religiosus quidam sanctus deuotissimam B.Virginis summa reuerentia diebus singulis venerari imaginem; cui semel graui tentatione liberari desideranti palam tentator occultus apparuit promittens se numquam huiusmodi tentationibus eius animam vexaturum, si à reuerentia huic imagini impensa cessare vellet. Quod cum Religiosus facere constanter renuisset, & tentantem dæmonem fugare meruit, & tentationem fortiter superare.

Idem dicendum de cæteris Sanctorum imaginibus, vt videre est in Epist.cuiusdam Cyrilli ad Augustinum, in qua mirabilem Monialis liberationem à vexante dæmone per imaginem Sancti Hieronymi factam narrat. Vt ex his inuitentur Exorcistæ, ac Parochi coram imaginibus Domini N.Iesu Christi, Beatissimæ Virginis, & Sanctorum sacros exorcismos, seu præcepta in nomine Iesu contra dæmones impendere, & maleficiatis suadere, vt aliquam honorificè, & religiosè secum gerant, qua ab insultibus dæmoniacis liberentur, ac præseruentur.

ARTICVLVS VI.

De Aqua benedicta:

912 *Virtus aquæ benedictæ duplex.*

INter mirabiles effectus, quos benignissimus Deus per aquam benedictione Ecclesiastica singulis Dominicis solemniter sanctificatam operatur in hominibus, duo præcipuè (vt ex Decreto Alexandri Papæ primi huius nominis colligitur Epist. 1. quæ refertur *de Panitent.dist.3.cap. aquam*) assignantur.

Primus est venialium peccatorum deletio, quam, etsi quidam Doctores apud Azorium *lib.4. moral. cap.11.quæst.4.* ex opere ipsius sacramentalis fieri, asseuerent; Communis tamen opinio est, aquam benedictam, sicut, & cætera sacramentalia peccata venialia ex opere hominis iusti peccata ipsa detestantis delere, prout à tali sacramentali ad actus detestationis, ac contritionis eliciendos excitatur; Ita docent Paludanus *in 4. dist.16. quæst.1. art.2.* Syluester *verb.aqua benedicta*, & alij plures relati ab Azorio *loco citato*, & à Bonacina *de Sacram.d.5. quæst.6.sect. 2.punct.2.* Duobus autem modis sacramentalia vim remittendi peccata venialia habent. Primo ex Christi promissione, vel institutione, qualem vim dominicalis oratio habet, vt constat ex il-

Peccata venialia delet.

Et quomodo.

lis

lis verbis: *Demitte nobis debita nostra, &c.* Secundo modo ex oratione Ecclesiæ, quæ exaudiri à Deo meretur: Sic aqua benedicta, panis benedictus, & alia sacramentalia ab Ecclesia instituta, ac benedicta, vel consecrata vim diuinum impetrandi auxilium habent, quatenus homo per ea ad tales actus, per quos peccata venialia deleantur, excitatur. Colligitur ex illo Decreto, in quo Pontifex dicit, *Aquã benedici, & sacrari in sanctificationem, & purificationem fidelium.* Et ipsa Ecclesia indicat, cùm in præcationibus adhibitis ad eius consecrationem dicit: *Fieri in salutem credentium, vt sit sumentibus sanitas mentis, & corporis.*

§. I.

913 *Dæmones fugat.* SEcundus est dæmonum, & omnium rerum noxiarum ministerio dæmoniaco immissarum expulsio: vt idem Papa asserit dicens: *Insidias diaboli auertit, & à phantasmatis versutijs homines defendit.* Quod Ecclesiæ verbis confirmatur: *Vt effugiat, atque discedat à loco, in quo aspersum fuerit sal, omnis phantasia, & nequitia diabolica fraudis, omnisque spiritus immundus: Vt fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, &c. Ad abigendos dæmones, morbosq; pellendos, &c.* Quibus verbis effectus ille multis modis exprimitur, & declaratur.

Quare sapienti Exorcistæ hoc vti remedio conueniet, exemplis S. Gregorij Magni Monasterium ab infestationibus sathanicis liberantis: B. Macharij mulierem in iumentum apparenter transformatam in pristinam formam restituentis: S. Marcelli Episcopi spiritum immundum impedientem, ne flamma templum Idolorum absumeret, abigentis: B. Theodori Archimandritæ noxas omnes curantis: S. Eligij Nouiomensis, & S. Maclouij in Gallia, S. Laurentij Dunelmensis in Britannia, & S. Antonius Archiep. in Germania plures energumenos liberantium; vt refert Delrius *lib. 6. Disq. Mag. c. 2. sect. 3.*

ARTICVLVS VII.

De Pane, & Oleo benedicto.

914 *Panis benedictus.* PAri virtute infernalis hostis per ea, quæ ecclesiastica benedictione consecrantur, & fidelium vsui deputantur, arcetur: vt sunt comestibilia, inter quæ panis primum locum tenet. Hic enim Dei inuocatione, crucis signo, & alijs ritibus benedictus duplicem illam vim obtinet, quam aquæ benedictæ tribuimus.

Peccata venialia delet. Primam quidem venialium noxarum delendi, vt diximus de aqua benedicta. Quod innuere videtur Ecclesia in benedictionis forma, vt omnes ex eo dignè gustantes inde corporis, & animæ desiderabilem percipiant sanitatem: *Vt sit omnibus sumentibus sanitas mentis, & corporis:* vt habetur in Rituali Romano *pag. mihi* 207.

Dæmones coercet. Exẽplis comprobatur. Secundam verò dæmones expellendi, & infirmitates curandi ex eiusdem Ecclesiæ precationibus, in quibus additur: *Atque contra omnes morbos, & vniuersas inimicorum insidias tutamen.* Hoc experientia tot miraculis contestata probat, quorum aliqua per B. Elphegum Episcopum patrata refert Osbertus *in eius vita:* per S. VVolphelmum Abbatem Conradus eius discipulus *in eius vita.* De B. Hildegarde Theodoricus Abbas *lib. 3. de vita S. Hildegardis cap. 9.* De S. Petro Cælestino Papa *in vita eius.* De alijs pluribus refert Gretzerus *lib. 3. de Cruce cap. 37.*

Quare poterunt Exorcista, ac Parochus hoc etiam remedium adhibere, vt obsessos ad fidem vigorosam, ac fiduciam perfectam faciliùs disponant, qua dæmones à seipsis abigere valeant, ac propulsare.

§. I.

HVC referendum est Oleum à Sacerdotibus, etiam non Episcopis benedictum, obsessis, ac maleficiatis siue pro potu, siue pro vnctione ab Exorcista exhibitum, quod ad dæmones coercendos, ac maleficia destruenda plurimùm valere exempla varia contestantur. 915 *Oleum benedictum valet cõtra dæmones Exẽplis compro batur.*

Beda Venerabilis in Lucam cap. 8. cum ageret de Monialis cuiusdam obsessæ à varijs, quæ dæmon influxerat, vulneribus sanatione: & ipsamet (vno excepto) cætera fuisse sanata, narrasset, hæsitanti Sacerdoti eam consilium hoc dedisse, refert: *Si,* inquit, *oleum pro infirmis consecratum eidem medicamento asperseris, sicque me perunxeris, statim sanitati restituar: nam vidi per spiritum in quadam longiùs positam ciuitate, quam numquam corporalibus oculis vidi, puellam quandam calamitate laborantem taliter à Sacerdote curatam. Fecit, vt illa suggesserat, statimque vlcus remedium, quod ante respuerat, accipere consentit.*

Hoc sancto oleo vtebatur Sanctus Parthenius, ad quem cum Eucheria Agapij vxor veneficio affecta, cui intestina rodebantur, adducta esset, Sancto triduo orante, & oleo Sanctorum ei propinante, sanitati pristinæ restituta est; vt refert Surius *in eius vita.* Idemque hic ipse Sanctus beneficium eodem oleo inungens cuidam Lesbo Cano impendit. Hoc oleo etiam Sanctus Theodosius Cœnobiarcha brucos pellebat: ac morbos grauissimos S. Launomarus abigebat. Et hoc ordinarium B. Auxentij Archimandritæ contra dæmonis obsidiones, morbosque ab eo illatos erat remedium, teste Metaphraste *in vita eorum.* Nec minori successu eodem vsi sunt contra serpentis ictum, ac morsum virulentum S. VVinualocus, & Sanctus Paternus Abricensis. Ad arreptitios etiam ferociissimos liberandos S. Eutychius Patriarcha, S. Hilarion Abbas, Ægydius Nitteletus Decanus Cameracensis, vt referunt Metaphrastes, Surius, D. Hieronymus, Eustachius, Anonymus, & Ioannes Molinettus *in vita eorum.*

Laurentius Surius. Ianuar. 10. Metaphrastes. Ianuar. 10. Februar. 7. Februar. 14. Martij 5 Aprilis 6 Aprilis 16. Chron. Belgic. Anno 1490.

Quare Exorcista hoc etiam vti remedio poterit, qui similis Filio hominis septem stellas in manu, septem nempe sacramentalia, quasi cælestia medicamenta, quibus dæmoniacæ infirmitates curari possunt, habebit. Sed circa vnctiones caueat, quæ supra monuimus *num. 709.*

CAPVT III.

De Remedijs particularibus Ægrotum præparantibus.

916 *Particulare remedium ad dæmones expellendos & maleficia soluenda.* QVemadmodum solẽt Medici in curatione morborum aliquando medicata potione, aliquando sectione, & vstione subuenire ægrotis: vnde medicina, cui nomen à modo, & temperamento impositum existimatur, in duas species pharmaceuticen, & chirurgicam diuiditur: ita Exorcistę, ac Parochi idipsum in curatione morborum maleficorum præstare debent. Non enim

remedijs generalibus tantùm ex Sacramentorum, ac Sacramentalium virtute desumptis huiusmodi ægritudines arcere debent; sed maximè particularibus ab Ecclesia ad hunc effectum institutis, exorcismis nempe, ac præceptis ecclesiasticis, quibus & maleficia, & maleficiorum auctores propulsantur. Illa etenim generalia, etsi patientem ad fidei, ac confidentiæ in Deum actus eliciendos, quibus & dæmones expelluntur, & maleficia destruuntur, maximè disponant; attamen ex se, & absolutè non ad dæmones expellendos, ac maleficia destruenda; sed ad peccata vel mortalia, aut venialia remittenda: vel ad gratiam conferendam, aut augendam: vel ad alios huiusmodi effectus producendos sunt ordinata.

Remedia autem particularia, de quibus impræsentiarum loquimur, ex se, & absolutè à Deo sunt instituta, & ab Ecclesia, non ad alium finem, quàm ad dæmones expellendos ab hominibus, & à rebus ad homines spectantibus ordinata.

Hoc typicè videtur in simili Filio hominis, qui non solùm septem stellas in manu Sacramenta, & Sacramentalia designantes habebat; sed etiam gladium ex vtraque parte acutum ex eius ore exeuntem gerebat. Nam quid aliud gladius ille quàm verbum diuinum, quo infernalis hostis feriendus est, & à creaturis expellendus, præfigurat? *Viuus enim est*, inquit Paulus Apost. Hebræor. cap.4. *sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ, & spiritus, compagum quoque & medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius:* Non inferior scilicet corporea, quantumuis mole quantitatiua aciem oculorum obtundat: Non media, vt homo, qui spiritu interiori mouetur in corpore opaco: Non superior, vt dæmon, qui cùm purus sit spiritus corpore expers, homine natura est superior. Nam gladius hic verbi Dei ex vtraque parte acutus, quia ex vtroque testamento colligitur, potentissimus est, nedum pro dæmone coercendo, & expellendo ab hominibus, & è rebus ad homines spectantibus, vt fusè *cap.*4. explicabitur; sed pro homine ipso obsesso ad suam liberationem, dum per instructionem, ac probationem ab eo resecatur ignorantia, ac diffidentia, quæ potentissimùm liberationi obicem ponunt, præparando.

Est gladius verbi Dei, nempe Exorcismus qui potentissimus est ad vexato præparando, & à dæmone coercendo.

At quia vexationes, quibus in dies homines afficiuntur, aliæ à dæmonibus: aliæ à causis naturalibus; aliæ ex pura imaginatione prouenire dignoscuntur; ideò antequam ad remedia dæmones expellentia deueniatur, primò ab Exorcista, & Parocho, quæ, & qualis vexatio sit, est cognoscendum. Secundò instruenda persona vexata. Tertiò probandum, an instructio ab ea sit benè percepta, & per eam facta sit capax ad liberationem. Quod tribus sequentibus articulis aperietur.

ARTICVLVS I.

De modo certitudinaliter cognoscendi: an quis verè sit maleficio affectus, vel à dæmone possessus.

917 PRimò ab Exorcista interrogandi sunt parentes personæ vexatæ, vel eius consanguinei, aut curam habentes de origine infirmitatis, de tempore, ac modo, quo talis infirmitas incæperit: An die, vel nocte: qua noctis hora, puta an post tertiam, & ante quintam, vel sextam: quia eo sæpiùs tempore Malefici, ac Sagæ maleficia operari solent: An in somno, vel vigilia: An sensim, ac paulatim, vel inopinatò, ac repentè: An domi, vel extra domum: An ex cibo comesto, vel potu: An aliquod remedium adhibuerit; & tunc diligenter quærat, quis tale remedium adhibuerit: An Medicus, vel Chirurgus, vel Religiosus, vel Idiota, vel Fœmina: An fuerit naturale, vel spirituale: An verba fuerint prolata, & quę sint illa verba: An signa cum aliquo instrumento ligneo, ferreo, laneo, lapideo, plumbeo, aureo, argenteo, vel huiusmodi facta sint: An alia interuenerint, quæ nullam naturalem ad sanitatem conferendam vim habent: quia sæpiùs contingit, aliquos, imò plurimos priùs nedum ad humana sese confugere auxilia, quàm diuina; sed etiam ad diabolica, Magos, Maleficos, & Sagas aduocantes, ab eisque remedia postulantes. Quod monet etiam Drexelius de Conformatione voluntatis lib.5. cap.10. §.7. *Ille plurimorum*, inquit, *intollerabilis error, & abusus est, vt priùs ad humana sese auxilia conuertant, quàm ad diuina; neque hæc, nisi illis omnibus frustra tentatis, rebusque iam planè depositis, censeant. Quo sanè fit, vt humana remedia ordine plerumque præpostero adhibita, vindicante Deo, incassum nobis eant.* Et paulò infra addit: *Multis vix alius est Medicus, quàm Magus, nec alius pharmacopæus, quàm diabolus quæritur. Iure ergo Deus per hos punit, per quos tam variè offenditur.* Propterea Exorcista, si fortasse aliquem ad Magos confugisse, agnoscat sanitatis aquirendæ gratia, illum moneat, vt priùs pœnitentiam agat, ac diuinæ iustitiæ vindicanti satisfaciat.

Quomodo ab Exorcista interrogandi sint de maleficijs qui dicti.

§. I.

SEcundò Exorcista Vexatum interroget super eisdem, de quibus supra, eum alloquendo, intuendo, audiendo, & eius dispositionem considerando, signa tam probabilia, quàm certitudinalia inuestigando: quid de sua infirmitate sentiat, interrogando: interim diligenter eius dicta, vultus mutationem, gesta, ac desiderium suæ sanationis obseruet. Supra num. 598. & sequent.

918 *Quomodo interrogandus si obsessus.*

Ex quibus inuestigationibus, si nihil probabilitatis habeat, quòd patiens vexatus sit, non vltra procedat, ne patiens super re non existente incipiat suspicari; sed potiùs ipsum ad diuinum in omnibus & ante omnia hortetur implorandum auxilium, deinde ad peritum Medicum confugiendum, vt per naturalia pharmaca (si infirmitas naturalis sit) optatam valeat consequi sanitatem.

Si verò ex præmissis inuestigationibus aliquod euidens habeat signum, illum à dæmone esse possessum, aut maleficio affectum, liberè ac tutò Exorcista poterit de vexationis illius certitudine iudicium ferre, & ad vlteriores actus, nempe ad instructionem, probationem, & dæmonis expulsionem procedere, de quibus infra: Sed Vexati iudicium de sua vexatione priùs requirat: an scilicet esse naturalem, vel à dæmone causatam arbitretur. Quòd si naturalem esse respondeat, non est vltra procedendum: quia Vexatus vel fateri debet vexationem suam esse à dæmone, (si verè talem esse agnoscat): vel saltem dicere debet, se talem vexationem esse à dæmone suspicari; vt sic ab Exorcista debita ei remedia possint adhiberi.

Si autem dicat, se infirmitatem suam esse à dæmone suspicari; sed de sua liberatione non curet, pro tunc

tunc vltra non est procedendum: quia Exorcista oleum, & operam perdet; nam Deus ab ægrotis adultis ordinariè consensum requirit ad sanitatem illis impertiendam. Sup.n.499. & 646.

Si tandem velit, ac sanitatem quærat; sed illam se consecuturum non credat, tunc per Exorcistam; aut per parentes, amicos, vel domesticos est disponendus.

§. II.

919 *Modus ad faciẽdum experimẽtum certũ de obsessione ac præsẽtia dæmonis in corpore humano.*

TErtiò, si ex præcedentibus inuestigationibus signa aliqua habeantur probabilia, Patientem esse à dæmone vexatum, vt certitudo de tali vexatione habeatur, sequens faciendum est experimentum. Primo Exorcista obsessum breuiter instruat, vt credat ipsum esse Christi, & Ecclesiæ ministrum, & auctoritatem habere dęmonem è corporibus obsessis expellendi, eiusque opera malefica destruendi; idcircò, si verè, ac realiter dæmon fuerit in corpore ipsius, illicò ad præceptum ab Exorcista sibi imponendum se propalaturum.

Genuflexo ergo Obsesso (si potest) coram Exorcista veluti coram iudice sedente, tunc ipse Exorcista voce horribili, & aspectu graui, & maxima diuini auxilij munitus confidentia, sequens præceptum conditionatum formet.

Præceptũ conditionatũ pro baptizãdo.

In nomine Iesu Christi ego N. vt minister Christi, & Ecclesiæ præcipio tibi dæmon, vel vobis spiritus immundi, (si aliqui estis in corpore istius creaturæ Dei) vt statim detis mihi aliquod signum euidens, ac certum præsentiæ vestræ, hanc creaturam indesinenter vexando: aut commouendo humores in ea more solito eo modo, quo à Deo vobis fuerit permissum.

Quod si patiens à dæmone verè fuerit vexatus, statim dæmon Exorcistæ præcepto obediet, effectus causando, quos antea consueuerat operari. Et tunc Exorcista statim dæmoni præcipiat, vt à tali vexatione cesset, iuxta regulas supra positas *num.*745.& *sequentibus*. Si verò dæmon nullum det euidens signum suæ præsentiæ, tunc vexatus ab Exorcista dimittatur, illum ad diuinum implorandum auxilium hortando, vt supra admonendo, vt falsam existimationem remoueat, & quod credat experto, & non sibi. Huiusmodi autem præcepta Exorcista siue latino, sine vulgari idiomate iuxta opportunitatem, & exigentiam, secundùm monita supra tradita *num.* 743. & *sequentibus*, poterit efformare.

ARTICVLVS II.

De Instructione pro vexato ad liberationem præparando.

920 *Modus instruendi vexatum pro sua liberatione præparandum.*

POstquam Vexatus verè esse energumenus, vel maleficio affectus, cognitus fuerit, antequam Exorcista ad præcepta expulsiua deueniat, vt fructuosa sit adiuratio, ac præcepta expulsiua dęmoni facienda suum possint obtinere effectum, posito patiente coram Exorcista, præsentibus parentibus, & alijs pijs personis, clarè, distinctè, ac suauiter in doctrina infra ponenda illum instruat: sed diligenter Exorcista aduertat, vt patiens illam percipiat; ideòque illum ad attentionem sępiùs excitet; & aliquando iubeat, quæ audiuit, denuò replicare. Semper ad spem, ac confidentiam illum roboret. Proponat ei certam ex parte Dei, & Ecclesiæ liberationem, si ipse perfectam, & inhæsitantem confidentiam habuerit, ac huiusmodi liberatio illi futura sit salutaris. Sæpiùs eum commoneat, ne dæmoni attendat, si illi aliquid intùs suggerit, neque si aliquam ei intulerit vexationem.

*Supra n.*503.

Ad aliquod præceptum expulsiuum, nisi completa instructione, ac probatione, scilicet nisi patiente benè instructo, ac in fide, ac fiducia probato, non veniatur.

Si tamen Obsessus à dæmone turbaretur, ne instructioni posset attendere; tunc Exorcistæ prędictis lenitiuis, de quibus infra num.940. dæmonem cohibeat, videlicet ei præcipiendo in nomine Iesu, ne patiẽtem perturbet, aut molestet, nec impediat, quin attentè, ac deuotè instructiones audire, ac percipere queat; addendo etiam, (si opus fuerit) aliquam aduersus dęmonem obiurgationem: vt infra *n.*936.

De quatuor ergo principaliter ab Exorcista, vel Parocho instruendus est vexatus.

Primò in his, quæ in ordine ad Deum credere debet.

Secundò in his, quæ Exorcistam rèspiciunt.

Tertiò in his, quæ in ordine ad dæmones credere debet.

Quartò in his, quæ ad seipsum spectant.

QVÆSTIO I.

Quomodo, & de quibus vexatus instruendus sit erga Deum.

921 *Quomodo, & de quib. vexatus instruẽdus sit erga Deum.*

REspondetur, Energumenum, aut maleficio affectum, vt maximam in Deum fiduciam, ac confidentiam pro sua liberatione elicere queat, quæ sequuntur firmiter credere debere.

Primò omnia, quæ in mundo fiunt, siue bona, siue mala à Deo esse, vel volente, vel permittente iuxta illud Eccl.c.11.v.14. *Bona, & mala, vita, & mors, paupertas, & honestas à Deo sunt*: Ideò omnia maleficia, dæmoniacas obsessiones, ac possessiones, vt simpliciter malum pœnæ dicunt, quæ est quid positiuum, esse à Deo volente, & approbante: vt verò malum culpæ includunt, vel ad culpam inducunt, esse à Deo non volente, nec approbante, sed tantummodo permittente, seu non impediente.

Secundò, quòd *mala*, quæ Deus hominibus euenire permittit, *diuina Prouidentia ad bonum dirigens cuncta disponit*: vt loquitur Boethius *lib.*4. *Consol. philos.prosa* 6. *in fine*, videlicet si vexatus peccator est, vt resipiscat, & pœnitentiam agat: si verò iustus est, ad maiora christianæ perfectionis incrementa prouocetur. Quare Exorcista, vel Parochus Patienti ad Deo gratias agendas pro tali vexatione persuadeat; eiq; dictum D.Hieronymi rememoret, nempè quòd *Omnia Prouidentia Dei gubernantur, & sæpè qua putatur pœna, medicina est*. Consequenter hortetur, vt ex totis præcordijs peccata detestetur, ac confiteatur, & in virtutum exercitio magìs, ac magìs proficere contendat. Moneatque virtutis profectum in offerendo seipsum ex toto corde diuinæ voluntati consistere: *ita vt vna æquali facie*, vt loquitur Thomas de Kempis lib.3.c.25.n.3. *in gratiarum actione permaneat inter prospera, & contraria, omnia æquali lance pensando*: Sic semper voluntatem suam in omnibus diuinæ subijciat, ac conformet.

Diuina Prouidẽtia benè cuncta disponit.

Supra n. 583. & *seq.*

Tertiò, cum nullus vexatus, nisi per diuinam reuelationem scire possit, an sit voluntas Dei, nec ne, vt diu talem sustineat vexationem, Exorcista eum instruat, vt ad signi voluntatem confugiat, quæ per diuinas scripturas nobis manifestat Deum

omnibus inuocantibus se suum præstare velle auxilium, & in se credentes, ac in Sanctissimo nomine suo confidentes velle à quacumque dæmoniaca liberare vexatione, si talis liberatio eis salutaris sit futura. Propterea ad hoc vt vexatus (quantum est ex se) suam liberationem faciat esse salutarem, ad laudem, & gloriam Dei, ac salutem animæ suæ illam ordinet: & dum in oratione à Deo suam petit liberationem, simul talem ordinationem petat, nempe, vt Deus sibi sanitatem, ac simul auxilium efficax tribuat, vt tali sanitate ad Deum laudandum, & glorificandum, ac magis, magisque in bono proficiendum benè vtatur.

Obsessus credere debet, quòd Deus est omnipotens.

Quartò, Exorcista moneat illum, vt Deum esse omnipotentem, nec vllam esse creaturam, quæ eius potentiæ valeat resistere, firmiter credat; idcircò licèt in corpore Energumeni essent mille dæmoniorum legiones, illicò Deum eos expellere posse: Ac respectu diuinæ Potentiæ non esse differentiam, ab vno obsesso centum millia dæmoniorum expellere, ac si vnum solum: quia cùm Dei potentia sit infinita, & dæmonum finita, inter eas nulla est proportio; ideoque tota omnium dæmonum potentia simul vnita respectu diuinæ nihil est.

Deus est sapientissimus.

Quintò, vt Deum sapientissimum esse credat; ideoque perfectissimè omnium dæmonum machinamenta, dolos, ac fallacias noscere; & cùm vbique per essentiam, per potentiam, & per præsentiam sit, omnia esse aperta, & nuda oculis eius, eaque sine vllo impedimento apertissimè videre, ac modum, quo ea destruere, ac dæmones à corporibus obsessis valeat propulsare, optimè agnoscere.

Deus est summè bonus.

Sextò, quòd Deus est summum bonum, ideoque se ad extra per communicationem diffundit, prout à creatura capi potest, & ei expedire iudicat. Quare ratione suæ bonitatis vult omnibus benefacere, & non malefacere, quantùm est ex parte sua: Sic Drexelius de Conformatione voluntatis lib. 2. c. 5. ait: *Deus non tantùm vult fieri, quicquid in Orbe fit (dempto peccato) sed id omne reipsa semper exequitur, quod melius est, imò quod optimum est, hoc est (vt sic loquamur) ingenium Dei, & innata eius propensio.* Hac de causa, vt nos suæ bonitatis faciat esse participes, sæpiùs in diuina scriptura hortatur, vt illum inuocemus, inuocantibus se suum præstare auxilium pollicendo. Sic Christus, dum mortali carne indutus in hoc inferiori Orbe morabatur, pertransiens omnibus benefaciebat, & omnes à dæmone oppressos sanabat, vt habetur Act. 10. Deditque potestatem suis Discipulis, & eorum successoribus omnia dæmonia eijciendi: quam etiam omnibus in se credentibus Marci vlt. communicauit dicens: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient.* Ex quibus omnibus clarè constat, Deum velle (quantum est ex parte sua) omnes Energumenos, & maleficio affectos à dæmone liberare, si ipsi ad liberationem perfectè se disposuerint, faciendo quantum in se est, ac Deum suppliciter rogando, vt talis liberatio sibi salutaris sit futura; nec eam nisi sub tali conditione vllo modo quærant impetrare.

Deus est veracissimus.

Septimò: quòd Deus verax est, nec mentiri potest, nec in suis promissis deficere: idcircò, cùm promiserit Marci vlt. supra citato, se ad fidem credentium dæmones expulsurum (si Vexatus perfectam in eo fiduciam collocauerit) à dæmone proculdubio eum liberabit, si talis liberatio ei sit profutura.

Dæmon ad multa mala obsessos inducit.

Octauò, quòd dæmon obsessos sæpiùs ad multa mala perpetranda inducit, puta ad blasphemias, ad peccata carnalia, ad rixas, ac iurgia excitanda, ad odia fouenda, ad parentes contemnendos, ad domesticos perturbandos, ad collisiones, submersiones, præcipitia, desperationem, ac mortem ipsam, vt in dies experientia docet: quæ omnia, etsi à Deo permittantur; non tamen approbantur; sed potiùs odit illa; ergo etiam dæmonem in corporibus humanis habitantem, ac talia suscitantem odio habet.

Nono, Exorcista ex præmissis deductam Vexato proponat conclusionem, nempe in Deo confidentiam: quia Deo æqualiter de omnibus cura est: quia omnipotens, ac sapientissimus est, ac vult omnibus in se confidentibus opitulari; ac fidelis est in omnibus suis promissis, ideoque maximè confidendum est in eo, qui suos numquam deserit; Suis enim semper præsens est, auxiliari semper est paratus, vt omnia suorum amicorum ad opportunum finem dirigantur: propterea Vexatus eo semper animo illum exoret, nec dubitet; sed certò sciat suas preces (si tamen iusta petat) esse exaudiendas: nam instat oraculi habeat illud à Chrysostomo dictum ho. 14. in Matth. *Si cum hoc studio mentis accesseris, & dixeris: Nisi accepero, non recedam, prorsus accipies: si modò talia postulaueris, quæ & illum, qui rogatur, dare deceat, & accipere tibi, qui precaris, expediat.*

Ordo Exorcistatus producit effectū ex opere operato.

Decimò, ob oculos ponat Vexato: quòd sicut omnia Sacramenta ex opere operato suum producunt effectum, Deusque infallibiliter ex parte sua concurrit, (si adsint requisita ex parte materiæ, formæ, ministri, ac recipientis) sic Ordo Exorcistatus, cùm sit Sacramentum, vt plures graues testantur Auctores, ex merito passionis Christi, si omnia aderint requisita suum producet effectum: qui effectus est dæmonis expulsio; ideò si obsessus per fidem, ac confidentiam in Deum benè fuerit dispositus, à dæmonis tyrannide proculdubio eripietur.

Deus nūquam ob sessos derelinquit si ipsum deuotè inuocent.

Vndecimò, Exorcista vexatum moneat, Deum, cùm pientissimus sit, numquam ipsum derelicturum; sed ipsi, si eum inuocauerit, suum præstiturum auxilium: nec defectus illius diuinæ protectioni obicem ponent, si illos ex totis præcordijs detestetur; numquam Energumenus de sua salute tàm corporali, quàm spirituali desperet: quia Deus non vult mortem peccatoris; sed vt conuertatur, & viuat: neque gaudet, hominem talibus iniquissimi hostis vexationibus subiacere, si quod ex parte sua requiritur, perpetrabit. Quare illum, (vt fiducialiter petat à Deo liberationem suam) ob magnitudinem misericordiæ eius petere hortetur: quæ maior in benefaciendo homini peccatori, & indigno, quã iusto, ac digno ostenditur: nec non ob inuariabilem, & indeficientem ipsius fidelitatem, quæ in seruandis suis promissionibus numquam deest. Insuper consoletur cor patientis, eius afflictum, ac iacentem erigat animum, & ad dæmoniacis insultibus resistendum corroboret; ostendatque non esse difficile, dæmones expellere: quia Deus ex parte sua veluti sol refulgens paratissimus est, suos quaquauersum gratiarum diffundere radios, dummodo ignorantiæ nubes, ac diffidentiæ rollantur; idcircò si ipse perfectè crediderit, ac confidentiam in eo inhæsitantem collocauerit, vtique victor erit. Propterea semper Exorcista vultum lætum, hilarem, ac iucundum ostendat: nec Obsesso vmquam minetur; sed eum hortetur, vt gaudeat, & consoletur.

Quomodo Deus partes iuuat Exorcistę, & Energumeni.

Duodecimò, certissimum est, quòd si Exorcista, & Energumenus simul cum diabolo ad eijciendum illum pugnauerint, Deus magis Exorcistæ, & Energumeni, qui se illi commendat, partes iuuabit, quàm diaboli inimici sui, qui illum blasphemat, & odit. Ergo certissima erit victoria. Quis poterit resistere Deo? Et si aliquando Deus dæmones

non

non eijciat, non est, quia non possit, vel nesciat, aut nolit, quantum ex se est; sed quia vexato expediens esse non iudicat, quia si à dæmoniaca vexatione citò liberaretur, fortasse ad priora, & etiam ad maiora peccata reuerteretur; vel quia Vexatus confidenter ad Deum non confugit; sed de eius voluntate optima, ac pientissima veretur.

Quare concludimus, maximam esse diaboli tentationem, credere quòd Deus velit, (licèt permittat) dæmones in hoc speciali corpore habitare (exceptis maximis peccatoribus) ita vt Vexatus non procuret, nec suam liberationem procurare debeat: sicut tentatio esset ei, qui in ignem cecidit, & posset amici auxilio liberari, & nollet, dicens: *Deus voluit, me in ignem cadere, sic ergo volo manere.* Cui ego responderem: *Tua incuria, & imprudentia in ignem cecidisti; & dum voluntariè sine aliquo recto fine potens, non vis liberari, morieris in corpore, & etiam æternam amittes beatitudinem.*

QVÆSTIO II.

Quomodo instruendus sit Vexatus de spectantibus ad Exorcistam.

922 *Vexatus erga Exorcistã debet quinque actus exequi, scilicet,*

1. *Credere.*

REspondetur breuiter, Energumenum, ac maleficio affectum, vt ad suam liberationem, recte sit dispositus, debere in ordinem ad Exorcistam quinque actus elicere, scilicet credere, obedire, attendere, se conformare, & manifestare.

Primò credere debet Vexatus, quòd Exorcista, sit Dei minister, & quòd eius operationes principaliter ipsius Dei sunt, & ministri; ac per consequens diabolus sine dubio illi obediet: quia non obedire Dei ministro, est Deo non obedire: sicut in artificialibus serra est instrumẽtum fabri lignarij, & qua ratione lignum serræ obedit, dum per eam scinditur, eadem ratione obedit fabro, qui serram mouet: sic in ministerijs ecclesiasticis Deus ministrum suum tanquam morale instrumentum mouet; & non obedire ministro eius, est ipsi non obedire; ergo Exorcistæ præcepta efficacia erunt, si Energumenus ex parte sua ritè fuerit dispositus.

Pari modo Vexatus credere debet, quòd Deus absque dubio cum suo ministro concurret, quando in nomine eius præcipiet. Sicut enim infallibiliter cum Sacerdote concurrit ad consecrandum, cum Confessario ad absoluendum, & Cum Parocho ad baptizandum, dummodo sint omnia necessariò requisita; ita cum Exorcista concurret, cùm debitè officium sui ordinis administrabit; omnia enim Sacramenta ex opere operato virtutem habent, vt communiter censent omnes Auctores.

Si autem dicatur, quòd diabolus non semper præceptis Exorcistæ obtemperat; ideò Energumeni fides vacillat; immo etiam ipsius Exorcistę.

Instãtia solutio.

Respondetur, quòd diabolus semper Exorcistę obedire tenetur in his, quę ad suam spectant eiectionem, si Energumenus sit perfectè dispositus, ac firmiter credat, nec intus vacillet; & Exorcista, ritè suo munere fungatur: vt centies experientia comprobaui. Sed cùm Energumenus non est perfectè dispositus: vel Exorcista non ritè suo fungitur munere, tunc dæmon non obedit; imò etiamsi Exorcista omnes conditiones haberet requisitas, si patiens non sit benè dispositus, dæmon, saltem præceptis ad expulsionem pertinentibus nõ obtemperabit. Sic etiam in alijs Sacramentis, quæ ponentibus obicem gratiam non conferunt, contingit.

Secundò Vexatus Exorcistæ obedire debet; quod præstare tenetur nedum in exterioribus, sed in interioribus actibus, quibus ei tanquam Dei ministro honor, ac reuerentia exhibetur. 2. *Obedire.*

Tertiò ad dicta, ac præcepta Exorcistæ attendere; nec vllo modo ab eis diuertere: quia tunc diabolus multa, vt diuertat, proponit; propterea Energumenus fide, intentione, attentione, & toto conatu attendat: quia per actus fidei vigorosæ dæmon quàm maximè compellitur, vt exactissimam Exorcistæ obedientiam præstet. 3. *Attendere.*

Quartò in omnibus se Exorcistæ conformare debet, ita vt pugnet contra diabolum, ac suam voluntatem Exorcistæ voluntati conformet. Idcircò cùm minister præcipit, & ipsi præcepti huiusmodi executionem intendat, ad quodcumque præceptum ab Exorcista factum siue ad probationem, siue ad expulsionem diuina virtute dæmonem ligari firmiter credens, ita vt ab eius obedientia se subducere non possit. 4. *Se conformare.*

Præterea aduertere debet Patiens, ne tempore exorcismi vllo modo Exorcistæ repugnet: nec quãuis diabolus aliquid intùs suadeat, perturbetur; sed totam suam ad Christi ministrum dirigat intentionem: credens illum tunc dirigi à Deo, & facere illius opera, ideoque ab eo adiuuari: Vnde contra dæmones Deus, minister, & patiens decertabunt.

Quintò Vexatus omnes diabolicas tentationes cuiuscumque generis sint, nedum ad peccata inducentes; sed etiam suggestiones à monitis Exorcistæ distrahentes illi manifestare debet. Semper enim aduersarius aliquid obijcit Obsesso, vel vt Exorcistæ non credat: vel vt tædio afficiatur: vel vt alicuius recordetur distrahentis: propterea Exorcista sæpiùs mentem Energumeni subleuet, & quantum possibile fuerit, cor eius roboret; opportuna tentationibus expellendis remedia tradat; ipsum quietet, & diffidentem ad spem erigat, & ad fiduciam excitet. Ipse quoque coram patiente taliter seipsum in verbis, & actibus exhibeat, vt ille dictos actus elicere possit; ac sæpè conditiones, quæ verum ornare debent Exorcistam, ipse mente reuoluat & opere exequatur. 5. *Manifestare.*

QVÆSTIO III.

Quomodo vexatus instruendus sit aduersus dæmones.

923 *Instructio vexati contra dęmones*

REspondetur, Energumenum, siue Maleficiatum indubitanter sibi persuadere, ac credere debere, quòd licèt dæmon maximam naturalem super res corporeas habeat potestatem; & tantam, vt non sit alia super terram, quæ ei comparetur; attamen hæc potestas propter peccatum ab eo patratum in eo infirmata est; non quoad actum primum: quia etiam post peccatum naturalia in dæmonibus integra remanserunt; sed quoad actum secundum, ideſt quoad operationem, vt non omnia mala, quæ lubet, possit perpetrare.

Per Passionem verò Christi, ac mortem eius huiusmodi potestas dæmoniaca fuit confracta, ac sublata non simpliciter, & absolutè; sed respectiuè, ac dependenter à Deo, eo modo, quo supra explicuimus *num.* 529. & 530.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

Quomodo Vexatus instruendus sit erga seipsum.

924 *Instructio Vexati erga seipsum.*

REspondetur, Energumenum, vt perfectè ad suã liberationem disponatur, diligentissimè erga seipsum quæ sequuntur debere obseruare :

Obsessus debet credere se à dæmone esse obsessum.

Primò Energumenus, postquam Exorcista euidenter cognouit, quòd ille verè à diabolo possidetur, aliud iudicium à iudicio Exorcistæ formare non debet, nempe quòd iudicet infirmitatem suam naturalem esse, vel à causa naturali procedentem: vel aliquem defectum naturalem in ea concurrere: quia hoc multum curationi obesset; nam Patiens à dæmone deceptus esset; propterea non contra illum cum Exorcista; sed pro illo contra Exorcistam decertaret. Qui enim se à dæmone obsessum esse non credit, nec potest fidei actus elicere, quòd per præcepta Exorcistę à dæmone sit liberandus. Quod sæpissimè experientia in multis obsessis, ac maleficiatis comprobaui.

Peccata confiteatur.

Secundò Vexatus probabiliter vexationem, quam sustinet, ob aliquam suam culpam, saltem veniale sibi euenisse credere debet, memor illius dicti Domini N. ægris iam sanatis insinuati, ne scilicet ampliùs peccarent, ne deterius aliquid eis contingeret. Idcircò statim omnia sua peccata grauiora, *Io. 5. 14.* licèt etiam aliàs confessa confiteatur, si Confessarius expediens iudicauerit. Sacram recipiat Eucharistiam, ac perfectè reconciliatur Deo in infinita eius pietate, ac misericordia confisus: Ex quo credat, radicem suæ vexationis primariam auferri. Nec in hoc suggerẽti diabolo credat, quòd sit aliquod peccatum sibi occultum, ob quod à dæmoniaca obsessione nequeat liberari.

Non iudicet, aliquam determinatam personã sibi maleficiũ intuliſſe,

Tertiò quamuis Energumenus aliqua indicia habeat, ex quibus infirmitatem diabolicam ab aliqua determinata persona medijs maleficijs sibi euenisse, iudicare possit; numquam tamen tale iudicium formet: tum quia facilè à dæmone tentaretur, vt pro vindicta malum aliquod illi intentaret; sic grauiora peccata inde sequerentur: tum etiam quia tale iudicium eius curationi valdè obesset: ideò omninò huiusmodi diabolicas tentationes à se abijciat, ac nihil penitus curet, vnde vexatio prouenire diabolica: hoc vnum scire sufficiat, quòd immediatè à dæmone excitatur.

Immò dico, quòd Vexatus, etsi certè personam maleficam nouerit, nihil adhuc de hoc curet: quia si perfectè contra dæmonem munitus fuerit, Malefica nihil amplius mali poterit ei inferre; & factum citò euanescet: quia Ecclesiæ auctoritas super omnes Maleficos, & super totum infernum habet potestatem.

Dignissimũ scitu

Quartò pro certo tenere debet Patiens, quòd in vexatos curando nulla differentia est: siue dæmon corpus per timorem: siue per maleficium: seu ob quamcumque aliam causam ingressus sit, neque si maleficium sit intrinsecum, aut extrinsecum, vel cuiuscumque generis: neque si dæmones sint plures, vel etiam legiones, vel vnus tantùm: nec si vexatio sit recens, aut antiqua: vel maleficiorum fuerint renouationes, aut confirmationes: neque si Energumeni fuerint aliàs exorcizati, necne. Neque refert, si dæmones muti, vel loquaces sint: terribiles, vel pacifici: maiores, vel minores: subditi, vel principes: legati, vel soluti. Et tandem vexationes qualitercumque, quomodocumque, & cuiuscumque generis sint, per Exorcistam, Deo dante, omninò auferentur; nam auctoritati Ecclesiæ, & Patientis fidei tartareę potestates sunt subiectę, & dæmones obsidentes sine vlla difficultate omninò obedire compellentur.

Instãtia.

At fortasse dicent aliqui, per experientiam agnitum esse, in curandis vexatis multas circa prædicta differentias esse, vt in Scriptoribus huius artis videri potest; vt puta quòd obsessus ex timore faciliùs, quàm ex maleficio curatur: & cum maiori difficultate plures, quàm pauciores eijciuntur dæmones; quod etiam rationi consonum videtur.

Solutio.

Respondetur, hanc falsam de huiusmodi differentijs opinionem à diabolo introductam esse, vt difficilior curatio redderetur; sed in veritate non sic est: quia existente vera, & perfecta in Vexato dispositione, & auctoritate in Exorcista, nulla prorsus curandi est difficultas. Sicut anima, quamuis peccatis innumerabilibus obnoxia fuerit, si verè fuerit disposita, per absolutionem vnicam subitò ab omnibus criminibus soluetur: sic dicendum est in casu nostro.

Vnde autem difficultas oriatur: an ex parte Energumeni, aut ministri, infra, vbi *de dæmone obsistente* explicabitur.

Vexatus refrenare debet passiones

Quintò Vexatus suas passiones refrenare debet, suumque animum componere; ita vt in eo nulla concupiscentiæ, odij, irę, inuidię, maledicentię, tristitię, diffidentiæ, desperationis, aliarumque passionum, quæ animum molestant, & dant pabulum ad vexandum, turbatio inueniatur. Auferat singulariter melancholiam, & toto corde lætus in omnibus diuinæ voluntati se conformet; & sic lectus, in quo cubat diabolus, erit ablatus.

Vexatus quomodo possit per seipsum repellere vexationes diabolicas. Supra n. 503.

Sextò Vexatus certò credere debet, (quod etiam experientia comprobabit) se diuino auxilio, quod nemini illud volenti deficit, ac fide, ac confidentia in Deum, quæ firma, & non hæsitans, nec vacillans esse debet, & liberi arbitrij actu adiutum, seipso posse omnes diabolicas, etiam absente Exorcista, eijcere vexationes, in nomine Iesu dæmoni præcipiendo, vt ab omni vexatione desistat, ac totaliter à se recedat: quia hæc dæmones eijciendi potestas in nomine Iesu, à Christo omnibus in se credentibus communicata est, Marci vlt. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient*. Diabolus enim nullam intrinsecam, aut extrinsecam in corpore saltem grauem inferre potest vexationem ijs, qui actu in Deo maximè confidunt, quòd eos ab huiusmodi vexatione sit protecturus, ac præseruaturus; sed magis minus in Deo confidentes, ac de eius protectione diuina magis diffidentes vexat: vt præter experientiam certam, colligitur etiam ex *cap. Nec mirum §. Magi sunt. 26. q. 5. Hi permissu Dei elementa concutiunt, turbant mentes hominum minùs confidentium in Deo.* Cui adstipulantur Isidorus *lib. 8. Ethymolog. cap. 9.* Burcardus *lib. 10. cap. 42.* Iuo *part. 11. cap. 67.* Panormit. *lib. 9. cap. 65.*

Ex quo apparet, Vexatum sæpiùs diuinum auxilium implorare debere, actus fidei firmæ, ac confidentiæ in Deum inhæsitantis sæpissimè elicere: hanc à Deo quotidie suppliciter petere; ac libero arbitrio vnà cum Dei gratia omnes tentationes, & illusiones repellere diabolicas; quòd si quæ dico, Vexatus effecerit, super se Dei auxilium experietur.

AR-

ARTICVLVS III.

De Probatione Vexati ante liberationem requisita.

925 *Probatio vexati quanã sit*

POstquam Vexatus, vt obsessus, aut maleficiatus sufficienter cognitus in his, quæ ad suam liberationem sunt necessaria benè instructus fuerit, non debet Exorcista ad liberationem subitò deuenire, nisi priùs, an verè ad liberationem sufficienter dispositus fuerit, comprobetur, idcircò alius additur actus, qui Vexati probatio nuncupatur. Tunc autem Obsessus perfectè erit probatus, quando Exorcista in quatuor prædictis benè expertum esse, videlicet in ordine ad Deum, ad Exorcistam, ad dęmonem, ad seipsum, iudicabit.

QVÆSTIO I.

Quomodo Vexatus probandus sit erga Deum.

926 *Ex quib. exorcista cognoscet vexatum benè esse dispositũ erga Deũ pro sua liberatione*

REspondetur, Energumenum tunc fore benè probatum erga Deum, cum perfectè erga illum dispositus fuerit: quia cùm totus liberationis effectus à Deo sit expectandus, necessariò in Vexato perfecta prærequiritur dispositio erga Deum, vt valeat liberari. Quæ dispositio ab Exorcista cognoscetur, si Vexatus Primò in puritate conscientiæ dispositus fuerit, quę Deo gratum reddit. Secundò in actu humilitatis, quę eundem facit capacem gratiarum. Tertiò in actu confidentiæ, quæ Deum ad nos inclinat.

Primò in conscientię puritate: si magis nempe quàm priùs, Sacramenta frequentet, & aliqua delicta, de quibus ab Exorcista argutus fuit, emendauerit; & vitam suam super viuendi modo ordinauerit; ideò ad probationem ista vexato suggerere debet, ac suadere.

Secundò in humilitatis actu: si se liberatione indignum existimet: si se aliorum commendet orationibus, vt ad liberationem iuuetur: si gratias Deo de dæmonis subiectione, & de promissa liberationis gratia persoluat.

Tertiò in confidentiæ actu: Si, Exorcista de Dei bonitate, pietate, clementia, misericordia, ac fidelitate, ac de liberationis gratia loquente, ipse in vultu lętitię signa ostendat, nulla dubia ponat, nullam difficultatem agnoscat; sed dęmonem illicò recessurum, cùm vnicum ab Exorcista in nomine Iesu prœceptum aduersus ipsum fuerit prolatum, firmiter arbitretur.

§. I.

927 *Interrogationes vexato faciendæ ab Exorcista, vt cognoscat*

AD maiorem nihilominus Vexati in istis probationem, Exorcista practicè circa prędicta, in ordine ad Deum inquirat: similiter de loco, & tempore, in quibus vult liberari, vt ex ipsius responsione agnoscat, an benè sit probatus. Poterit autem vulgari idiomate de sequentibus illum interrogare.

1. *Credi, che Iddio t'habbi mandato questa diabolica vessatione: acciò facci emendatione de tuoi peccati, & per l'auuenire t'affatichi per fuggire tutti i peccati; e viui più puramente, & con più feruore à dar gloria à Dio, & al profitto dell'anima tua?*

(Si responderit, quòd non: vel dubius fuerit in respondendo, non est benè probatus.) Si verò responderit affimatiuè, est probatus. Sed addat Exorcista:

2. *Come hai disposto, e determinato d'emendarti, e profittar nel bene?*

Si se nondum de hac re aliquid determinasse, sed post liberationem, se determinaturum responderit, non est benè probatus. Si verò responderit: *Firmiter decreui omnes peccandi occasiones fugere; proximo meo benè facere; mala omnia culpa deuitare; Sacramenta Ecclesia frequentare; opera misericordia corporalia, ac spiritualia, & alia opera bona exercere: tunc est benè probatus.* Sed addat Exorcista.

3. *Credi, che Iddio adesso subito ti possa liberare da qualsiuoglia obsessione, infestatione, maleficio, e vessatione diabolica, ancorche tu fossi posseduto da cento millia legioni di demonij?*

Responsio affirmatiua est de fide; idcircò de hoc nulla debet esse dubitatio. Sed addat Exorcista:

4. *Credi, che Iddio sappia il modo, col qual immediatamente può subito scacciar da te il demonio, distruggere tutti i maleficij, e liberarti da qualsiuoglia diabolica vessatione.*

Responsio affirmatiua est de fide, sicut prior: neque de hoc vlla debet esse dubitatio. Sed Exorcista sequentem addat interrogationem, quæ omnium est principalissima:

5. *Credi, che Iddio vogli liberarti dalla potestà diabolica, e da qualsiuoglia vessatione, che dal demonio ti possa esser cagionata nel tuo corpo?*

Si de hoc dubius fuerit, non est benè probatus. Si verò affirmatiuè responderit, est probatus. Et tunc Exorcista potest addere:

6. *Sopra di che appoggi questa tua speranza, e confidenza d'esser libero?*

Si respondere nesciat; non est perfectè probatus. Si autem dixerit, *Confido diuina fretus misericordia pietate, ac fidelitate*; tunc est benè probatus. Sed addat Exorcista:

7. *E quando credi, che Iddio ti vogli liberare dal demonio?*

si responderit: *Me liberabit quando sibi placuerit:* tunc addat Exorcista:

8. *E quando pensi, che piacerà à Dio di liberarti? Hoggi, dimani, la settimana seguente, dopò vn'anno?*

Si se nescire responderit, non est benè probatus: Si verò dixerit: *Hodiè, immediatè quòd tu R. Pater dæmoni præcipies, vt exeat, statim sine mora exibit, & ego sanus fiam, si sanitas fuerit mihi salutaris, vt spero:* tunc erit benè probatus. Adhuc Exorcista poterit addere:

9. *In che luogo credi, che Iddio ti vogli liberare?*

Si dubitet, & cogitet nunc de hoc, nunc de illo, puta necessarium esse Romam proficisci dijudicet; vel ad S. Mariam Lauretanam; vel ad aliud celeberrimum templum; non est benè probatus. Si verò responderit: *Deus me liberabit vbicumque dæmoni præceperis, vt exeat; etiam hic: quia liberatio non dependet à loco:* erit benè probatus; sed addit Exordista:

10. *Credi*

10. *Credi, che Iddio concorrerà con la sua virtù infinita à scacciar il demonio da te, quando io come Ministro di Dio, e di S. Chiesa li comandarò nel nome di Giesù Christo, che subito da te si parta?*

Si dubius fuerit, non est benè probatus. Si verò affirmatiuè responderit, dicens: *ita credo, si hæc liberatio fuerit mihi salutaris, sicuti confido*; tunc est benè probatus.

QVÆSTIO II.

Quomodo probandus sit Vexatus erga Exorcistam.

928 *Ex quibus Vexatus cognoscatur benè probatus erga Exorcistã.*

PRobatus erit Vexatus in ordine ad illa, quæ ad Exorcistam pertinent, quando de illo tantam fidem concipiet, quòd certò à Deo illius ministerio securè liberandum fore sperabit. Hoc autem ex tribus poterit cognoscere Exorcista.

Primò si patiens Exorcistæ reuerentiam exhibeat: vel in aliquo illum contemnat: vel ei gratias de laboribus pro ipso assumptis persoluat. Qui enim aliquod magnum beneficium sperat ab vno, tanquam magnum, ac honore dignum illum reueretur. Qui autem aliquem contemnit: vel non curat de eo, vel nihil sperat ab eo: & similiter qui de beneficijs acceptis gratias agit, alia beneficia sperat, ac meretur. Qui verò gratias non agit, aliud à Benefactore non prætendit.

Secundò obseruet Exorcista, an obsessus secum de liberatione hilari vultu tanquam de re certa, de loco, modo, & tempore eiusdem loquatur. De his enim libenter loquimur, quæ amamus, ac desideramus.

Obseruet etiam, an liberari petat, & quo desiderio, & instantia. Item si, dum obuius est illi Exorcista, ad eius aduentum lætitiæ signa, quæ ex bono sperato oriri solent, ostendat.

Tertiò obseruet, an dæmones taliter Exorcistæ sint subiecti, quòd in omnibus sine vlla contradictione, vel mora citò obediant: Ex quo Vexatus fidē concipit, eos etiam vltimo præcepto expulsiuo obedientiam præstituros. Quare ad maiorem conceptæ fidei de sua liberatione confirmationem, Exorcista dæmoni præcipere poterit, vt aliquam leuem in patiente causet vexationem: deinde ei præcipere, vt à tali vexatione desistat, vt sic Vexatus obedientiam, quam dæmon Exorcistæ præstat, clarè agnoscat. Quæ præcepta semper in nomine Iesu, vel in nomine Sanctissimæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti fieri debent; & regulariter idiomate materno ipsius Patientis. Vnde si dæmon statim Exorcistæ obedit, signum est, quòd Vexatus est benè probatus: Si verò non obedit, non est benè probatus.

Poterit autem ipsum Vexatum sic interrogare.

Interrogationes faciendæ ab Exorcista.

1. *Credi, che io sia Ministro publico di S. Chiesa da essa deputato à scacciare i demonij da corpi humani, e da tutte le cose spettanti à gli huomini?*

2. *Credi, che da Dio, e da Santa Madre Chiesa mi sia stata concessa questa autorità, di poter scacciar i demonij come sopra?*

3. *Credi, che, se io adesso comandarò al demonio, che ti possede, e tormenta, che si parti da te, e non ti dia per l'auuenire più molestia alcuna, egli sarà da Dio constretto ad obedirmi?*

Si in respondendo dubius fuerit, & aliquam difficultatem posuerit, non est benè probatus. Si autem hilari fronte dixerit: *Sic vtique ego credo, si talis expulsio fuerit mihi salutaris, vt firmiter spero*: tunc ritè probatus erit.

QVÆSTIO III.

Quomodo Vexatus probandus sit aduersus dæmonem.

REspondetur, Vexatum tunc dici aduersus dæmonem benè probatum, cùm diuina protectione fretus, illum ampliùs non timet: cum illum contemnit: cùm sibi præcipienti ei, ne vexet, statim obedientiam præstat. Nam sicut dæmon, cum ob Vexati diffidentiam de diuina protectione potestatem super illũ acquisierat, per vexationem illum affligebat, ac contemnebat, ac tanquam tyrannus sibi ab eo obediri volebat: sic è contra, quando Vexatus diuino suffultus auxilio amplius dæmonem non timet; sed totam in Deo suam collocat fiduciam; tunc non ita arctè sub potestate dæmonis detinetur. Et cùm dæmonem contemnit, non vexatur; Et cùm precipit, ne vexet, statim vexare cessat: & tunc non est difficile etiam illum à corpore expellere: Ideò ad eius probationem tria prædicta obseruabit. 929 *Quanam obseruanda sint ab Exorcista, vt cognoscat Vexatũ esse benè dispositũ contra dæmonẽ.*

Primò, Si Vexatus timens dæmonem animo deficiat, ac de diuina protectione diffidat: Si habens maleficiorum timorem, remedia spiritualia non quærat: Si ad minimos timores contremiscat: Si solus ambulare in cubiculis timeat, alijsque in locis domus solitarijs. Quibus existentibus, non est benè probatus; cùm timor diabolicus non fuerit adhuc per maximam in Deum confidentiam perfectè euacuatus.

Secundò, Si Vexatus dæmonem contemnat, ac derideat: si, quasi eum nihili faciens, cùm de eius potestate est sermo, rideat: Si de tentatione, ac suggestione eius non curet; imò nec illi attendat; tunc benè probatus erit.

Tertiò, Si Vexatus imperium non habeat super dæmones: Si statim vexationem, cùm venerit, non reijciat: Si ab Exorcista imperatus, vt aliquid dæmoni præcipiat, ille vel præcipere timeat: vel præcipiens, à dæmone non obediatur, non est benè probatus. Oportet enim, vt non solùm dæmonem Exorcistæ per se præcipienti; sed etiam ipsi Vexato præcipienti per fidem in nomine Iesu obedire teneri, firmiter credat: cùm hęc præcipiendi potestas in nomine Iesu à Christo cuilibet in se credenti, ac confidenti, vt sæpiùs dictum est, sit concessa. Quare Exorcista, vt istorum habeat probationem, subtiliter, diligenter, & artificiosè super dictis punctis Vexatum interroget, & omnia, quæ dicit, modumque ipsum loquendi, & explicandi benè attendat.

QVÆSTIO IV.

Quomodo Vexatus probandus sit in ordine ad seipsum.

REspondetur, Vexatum esse benè probatum in ordine ad seipsum, & ad liberationem benè dispositum, quando in eo, quæ sequuntur, reperiuntur. 930 *Ex quibus cognoscatur*

Primò,

Vexatus esse benè probatus in ordine ad seipsũ

Primò, cùm mens eius est tranquilla, conscientia quieta, intellectus non confusus, sed clarus, imaginatio non turbata, nec varijs agitata imaginibus; sed benè dispositа, locutio libera, & omnes potentiæ sensitiuæ non impeditæ. Hoc tamen est intelligendum, quando contrarij effectus à natura, seu à naturali infirmitate non prodirent. In quo nihilominus cautè est procedendum: cùm multoties, quæ causa apparet naturalis, in Vexato diaboli sit deceptio.

Secũdò, cùm Vexatus suæ liberationis maximum habet desiderium; propterea sæpiùs humiliter, ac suppliciter ab Exorcista petit liberari. Sed non sufficit desiderium, sicut nec spes quęcumque est sufficiens; sed firmissima fides requiritur, ac confidentia sine vlla hęsitatione, quà credat Deum pro suа infinita bonitate, & clementia, pro veritate verbi sui, idest pro sua fidelitate ad prœceptum Exorcistę sui ministri infallibiliter dęmonem expulsurum, si expulsio fuerit salutaris: sicuti sperat, ac confidit. Sępiùs ergo eum Exorcista, an hoc firmiter credat: vel an dubitet, interrogare non desistat.

Tertiò, cùm ad inuocationem Sanctissimi Nominis Iesu, (ab ipso Vexato pollice crucis ✠ signo formato super corporis partem à dęmone vexatam) statim dæmon vexare cessat, ac sine morà ab illa parte recedit, signum est, Vexatum esse benè probatum.

§. I.

Ordo seruandus ab Exorcista post habitas probationes.

931 HAbitis ab Exorcista de Vexato præmissis probationibus, prœcipiat illi, vt genuflexus ante imaginem Crucifixi, corde, & ore simul formet, & clarè, ac distinctè suorum peccatorum detestationis actum emittat; ex totis præcordijs doleat, humiliter veniam petat; Deo protestetur, se imposterum velle Deum toto corde, tota anima, tota mente, ac totis viribus amarè; se indignum ad aliquod à Deo beneficium recipiendum fateatur; seipsumque pro eius amore quicquid secundùm beneplacitum voluntatis eius fuerit, ad patiendum offerat. Veruntamen quia ex signi voluntate nouit, Deum à suis fidelibus in cunctis tribulationibus, ac necessitatibus inuocari velle; ideò diuina eius bonitate, ac clementia fretus, ac confisus confidenter à Deo suam expostulet liberationem, ac tandem dęmonem contęmnat, illiquè ipsemet præcipiat in nomine Iesu, vt totaliter à se recedat. Quæ omnia proferat in lingua suа materna. Interim obseruet Exorcista, an Vexatus magno affectu, ac deuotione illa proferat: quia si tepidè, ac remissè, adhuc non esset benè probatus. Poterit autem obsessus, si legere sciuerit, infrascripta formula, vel alia simili vti. Si autem legere nescierit, ipse Exorcista ei dictet illam, vel aliam similem de verbo ad verbum.

Hìc autem aduertat Lector, quòd sequens, sicut omnes aliæ subsequentes orationum formulæ idiomate vulgari ponuntur, vt linguæ latinæ ignari, quæ dicunt intelligentes, deuotiùs proferant. Enunciantur verò secundùm communem loquendi Lombardorum vsum, qui personam honorabilem, ac venerabilem alloquentes in secunda persona non vtuntur numero singulari, puta dicendo: *Ti prego mio Dio, che tu vogli concedermi questa gratia:* Sed numero plurali dicendo: *Signor mio vi prego vogliate concedermi questa gratia.* Vel loquuntur in tertia persona dicentes: *Prego la Maestà vostra, che voglia concedermi questa gratia.* Vnusquisque ergo illas proferat secũdùm vsum suæ maternę linguæ, & prout deuotio magis illum excitabit.

Oratione à Giesù Christo per essere dalla tirannia del demonio, e da suoi maleficij liberato.

SIgnor mio Giesù Christo, eccomi io N. vilissimo seruo vostro prostrato innanzi la 932
Maestà vostra, conosco, e confesso, che son stato ingrato à voi mio Dio Creatore, e Redentore: poiche in vece di ringratiarui per tanti beneficij, e fauori da voi riceuuti, v'hò offeso grauemente con tanti miei peccati, per i quali nõ merito di ricenere dalla Maestà vostra gratia alcuna; & in particolare mi conosco indegno d'essere liberato dalla potestà del demonio, che suole in varij modi tormẽtarmi. Mà è però vero ancora, che hora di tutti i peccati commessi tutto il tempo della vita mia me n'accuso, e me ne pento, e di tutto cuore li detesto per esser offesa fatta a voi mio Dio, che meritate d'essere amato sopra tutte le cose. E mi protesto, che per l'auuenire non vi voglio più offendere con l'aiuto vostro; mà vi voglio amare, e seruire con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze; & affaticarmi, che da altri ancora siate amato, e seruito; & in penitenza de miei peccati m'offero prõtamente ad adempire quelle mortificationi, che da Padri spirituali, e da miei maggiori mi verranno imposte. Anzi m'offero di patire questa vessatione diabolica, e qualsiuoglia tormento, e la morte istessa, quãdo così fusse il vostro diuin volere. Mà perche conosco, che voi sete Dio non solo onnipotente, giustissimo, e sapientissimo; mà pietosissimo, benignissimo, clementissimo, e liberalissimo, prontissimo à perdonare à peccatori, mentre con cuor sincero, pentiti de loro peccati à voi ricorrono humilmente d'essi chiedẽdoui perdono; e promettete di soccorrere tutti quelli, che'n voi confidano, anzi di liberarli dal demonio istesso: pertãto eccomi confidato nella vostra gran bontà, e misericordia, e nella fedeltà nel mãtenere le promesse vostre humilmente vi prego, e supplico per la grandezza della vostra pietà, e clemẽza; per la verità della parola vostra, che nõ può mancare; per honor, e gloria del vostro Santissimo Nome; per l'efficacia della vostra Sacratissima Passione; per i meriti della Vergine Santiss. vostra dilettissima Madre, e del mio Angelo Custode, e de Santi NN. miei deuoti, vogliate hor'hora liberarmi dal demonio vostro nemico, siche non habbia più potestà per l'auuenire di molestarmi in modo alcuno, nè intrinsecamente, nè estrinsecamente, nè per se stesso, nè per mezzo de malefici, ò altri suoi ministri: mà dalla vostra virtù infinita sia cõstretto à pigliar bãdo da me, e distruggere qualsiuoglia maleficio, ò fattura, che contro di me habbia operato, acciò riceuẽdo hor'io questa gratia, habbia maggior motiuo di ringratiare la Maestà vostra, d'ammirare, e lodare la grandezza infinita della bontà vostra, & infallibilità della parola vostra, e glorificare il vostro SS. Nome. Amen.

Deinde statim idem Vexatus subiungat sequentem detestationis actum.

Atto di detestatione da farsi dall'obsesso, per scacciar da se lontano il demonio.

933 ETù diauolo maledetto nemico di Dio, ribelle del mio, e tuo Signore, con che auttorità presumi di voler possedere più questo mio corpo, e molestarmi in modo alcuno adesso che in Giesù Christo hò posto la mia confidenza; però io non voglio, che tù stij più in questo mio corpo; ma nel nome di Giesù Christo ti comando, ch'al precetto, che ti farà questo Reuer. Padre Essorcista ministro di Giesù Christo, e di Santa Chiesa, subito senza alcuna dimora da me ti parti, e per l'auuenire non habbi più potestà di trauagliarmi in modo alcuno: perche intendo, e pretendo di voler viuere, e morire sotto la protettione del Santissimo Nome di Giesù.

Si prædictos actus Vexatus maximo affectu, ac deuotione elicuerit, ac sine vlla hæsitatione reprehensibili se liberandum fore crediderit, Exorcista ad præceptum expulsiuum, de quo infra *num.* 997. poterit deuenire.

CAPVT IV.

De Remedijs particularibus pro Dæmone coercendo.

934 *Dæmon coercendus est obiurgatione, & præcepto.*

VErè ex vtraque parte acutissimus est verbi Dei gladius pro obsesso ad suam liberationem præparando, dum per instructionem, ac probationem ex vna parte ab eo remediorum spiritualium ignorantia abscinditur; ex altera diffidentia de Dei bonitate, ac liberalitate resecatur; sed acutisimus est etiam ex vtraq; parte, dum Exorcista tum obiurgatione, tum præcepto vtitur.

Pro dæmone coercendo:
- Obsidente, seu Ingrediente.
- Possidente, seu Existente.
- Obsistente, seu Renitente.
- Fugiente, seu Exeunte.
- Tentante suum regressum.
- Repetente, seu Reuertente.
- Infestante ea, quæ ad hominem spectant.

Quod sequentibus articulis palam fiet.

ARTICVLVS I.

De Obiurgatione, & Præcepto.

935 *Obiurgatio ad dæmonē quo modo sit facienda*

OBiurgatio *est operationum dæmonis reprehensio, qua eius superbiam coercet, & impedit, ne actu ita acriter Vexatum tentet, & affligat*: vt supra demonstrauimus *num.* 733. Quæ quidem maximam efficaciam habet, si aduersus dæmonem non legendo, sed sonora, ac increpatoria, & aspera voce ab Exorcista sedente, capite cooperto, minaci vultu, ac terribili ad dæmonem increpandum, ac contemnendum, verba, & intentionem actualem dirigente exerceatur. Nam dæmon, qui est purus spiritus, non puris verbis; sed spiritus, ac verbi Dei gladio est coercendus, & exterminandus. De quo gladio loquitur Paulus Ephes. 6. dicens: *In omnibus sumentes scutum fidei: in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere: & galeam salutis assumite, & gladium spiritus (quod est verbum Dei.)*

Tunc autem Exorcista iubeat in nomine Iesu, vt dæmon ante pedes eius Obsessum demisso capite genuflectere faciat: & si expediens iudicauerit, pede obsessi caput, sed leuiter, ac breui tempore conculcare potest, dæmoni obijciendo quæ sequuntur ad ipsius superbiam deprimendam.

§. I.

936 *Obiurgationes aptissimæ ad dæmonis superbiam deprimēdā*

DIc maledicte dæmon serpens tortuose, cognoscis Deum esse?

Cognoscis te esse creaturam Dei positam sub potenti manu Dei?

Cognoscis te esse creatum multis illustratum donis; sed ob superbiam tuam omnia gratuita amisisse, & in naturalibus quoad praxim vulneratum, & infirmatum esse?

Cognoscis te esse à sedibus Paradisi, vt Angelum apostatam, ac rebellem deiectum, ita vt non possis amplius acquirere gratiam Dei?

Cognoscis nos homines, etsi peccatores simus, maximam tamen diuino auxilio posse acquirere gratiam, ac cælesti fieri dignos beatitudine?

Cognoscis Christum per suam Sacratissimam Passionem, mortem, ac resurrectionem tibi omnem abstuliss potestatem hominibus nocendi in anima, & in corpore pro omnibus his, quos Deus vult protegere: & maximè pro ijs, qui in eo suam constituunt fiduciam?

Cognoscis per passionem Christi datam esse virtutem, & efficaciam Sanctissimo Nomini Iesu, vt quicumque fiducialiter illud inuocauerit, ab omnibus tuis maleficijs, fallacijs, & machinamentis liberetur, ac præseruetur?

Cognoscis Christum dedisse potestatem Ecclesiæ dæmones eijciendi in nomine eius?

Cognoscis me, etsi peccator sim; tamen verum esse ministrum Christi, & Ecclesiæ, & consequenter plenam habere potestatem dæmones eijciendi à corporibus humanis, & ab his, quæ ad homines spectant?

Quomodo igitur poteris contra stimulum calcitrare?

§. II.

937 POterit autem Exorcista post vnamquamque interrogationem dæmoni præcipere, vt respondeat dicendo:

Sic præcipio tibi dæmon in nomine Iesu, vt respondeas, & dicas veritatem.

Nam esto, quòd dæmon se non cognoscere, quid dicat, responderet; posset Exorcista ex illius responsione, illum magis, ac magis obiurgandi, & increpandi occasionem desumere, sic dicendo:

Obiurgatio. Si tu hęc non cognoscis, quia status tui oblitus stultus factus es: vel quia malignus es, ea non vis cognoscere: ego, qui Christi minister sum, & Ecclesię, & sacrarū literarū nō ignarus,

hæc

hæc omnia per fidem optimè noui, ac per ſtudium diuinæ Scripturæ, per Canones, & Sanctiones Eccleſiaſticas, & Sanctorum Patrum teſtimonia, ſaltem mediocriter intellexi.

Sic Exorciſta ſuas interrogationes proſequatur. Nihilominus regulariter, ſi Exorciſta rectè ſuo munere fungatur, ad huiuſmodi interrogationes dęmon à virtute diuina veritatem fateri, vt pluries ego experientia didici, compelletur. Ratio eſt: quia hæc omnia directè ad liberationem ordinantur, quibus dæmon conuincitur, & conuictus vires amittit, ne tentare obſeſſum, & ab his, quæ credenda docet Exorciſta, illum auertere, non ita efficaciter, & aſſiduè valeat. Sed huiuſmodi interrogationes Exorciſta vulgari idiomate formare poterit, vt & obſeſſus, & aſtantes intelligentes, quæ dicit Exorciſta, magis, ac magis ad deuotionem, ac fiduciam excitentur. Nec eſt neceſſe, dæmoni præcipere, vt reſpondeat, quando illum ſuper obſeſſi linguæ vſum poteſtatem habere non conſtat: ſed tunc illum increpare, & obiurgare modo prædicto ſufficiet: nam ſemper dæmon (ſi præſens ſit in corpore) obiurgationes, & interrogationes perfectè intelligit; licèt non ſemper poteſtatem habeat reſpondendi.

Conuicto ergo dæmone circa prædicta, Exorciſta ſubiungere, ac concludere debet.

Manifeſtatio auctoritatis

Cum igitur ego ſim miniſter Chriſti, & Eccleſiæ, à Deo, & ab Eccleſia vt iudex delegatus contra te conſtitutus, vt ex corpore eorũ, qui ad Chriſtum, & ad Eccleſiam confugiunt, te expellam, intendo, & volo mea vti auctoritate, nunc à corpore iſtius creaturæ Dei te expellendo, ac propulſando, ita quòd amplius ad eam accedere non præſumas: nec poteris ſubterfugere, quin ſtatim, ac feſtinanter meis obtemperes mandatis.

§. III.

De Præcepto.

938 *Præceptũ quid ſit.*

PRæceptum *eſt ordinatio, ſeu mandatum, quo efficaciter aſtringitur dæmon virtute diuina ad Exorciſtã, vt miniſtro Chriſti, & Eccleſiæ præſtandam obedientiam.*

Et quotuplex.

Omnia autem præcepta, quæ ſecundùm hanc artem regulariter fieri poſſunt, ad quinque genera præceptorum reduci poſſunt.

Primi generis præcepta communia ſunt, quibus Exorciſta in quacumque neceſſitate vtitur, cùm dæmonem vult compellere ad aliquid agendum; vel ab aliqua actione ceſſandum; vel ad aliquibus interrogationibus reſpondendum. Poteſt autem regulariter formari ſequenti modo:

Præceptũ commune

Ego N. vt miniſter Chriſti, & Eccleſiæ in nomine Ieſu Chriſti præcipio tibi dæmon, vt facias hoc, vel illud, &c. nec impedias obſeſſum, quin liberè ad me accedat; & ſine vllo impedimento loquatur; & hæc ſimilia.

939 Secundi generis præcepta probatiua dicuntur, quibus Exorciſta ad probandum, an aliquis ſit imaginariè; aut fictè; vel verè, ac realiter vexatus vtitur: quæ ſub conditione ſequenti modo formari poſſunt:

Præceptũ probatiuum.

Ego N. vt miniſter Chriſti, & Eccleſiæ in nomine Ieſu Chriſti præcipio vobis ſpiritus immundi, (ſi aliqui eſtis in corpore iſtius creaturæ Dei) vt ſtatim detis mihi aliquod ſignum euidens, ac certum præſentiæ veſtræ cauſando in hac creatura coram me aliquem ex illis doloribus, quos priùs me abſente efficere in ea ſoliti eratis.

In hoc autem præceptorum genere ea, quæ habentur ſupra *n.* 919. nec non monita tradita *n.* 741. & *ſequent.* & 747. & *ſeqq.* obſeruabit.

§. IV.

940 TErtij generis præcepta in ordine ad liberationem, & ad vexationẽ tollendam ordinantur, & Lenitiua dicuntur, quæ fieri debent, quando Energumenus actualiter vexatur, ad tollendas vexationes, dicendo:

Præceptũ lenitiuũ.

Ego N. miniſter Chriſti, & Eccleſiæ in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, & in virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti præcipio vobis dęmones, qui vexatis hanc creaturam Dei, vt ſtatim deſinatis nocere ei: nec habeatis poteſtatem impediendi ſenſus eius, ſiue exteriores, ſiue interiores; ita vt attentè, & quietè ſine vlla perturbatione meas poſſit audire, ac percipere inſtructiones.

Quando ſint faciendum

Hæc quotieſcunbue Energumenus perturbatur à dæmone, præcepta fieri debent: quia numquam dæmones Energumeno aliquod malum inferre, eſt permittendum, niſi hoc Exorciſta ex induſtria præciperet; vt mox dicetur *n. ſeq.* Semper tamen breuis præcedere debet inſtructio, nempe vt Vexatus fidei actus eliciat, credendo Exorciſtam Chriſti, & Eccleſię verum eſſe miniſtrum: & quod Deus per eius prędcepta ad obedientiam ſibi prędſtandam dęmonem compellet; ita vt dęmon non poterit ei vt miniſtro Dei non obedire. Nam ſine iſtis fidei actibus dęmon difficillimè obediet Exorciſtę. Illis verò prędcedentibus, vel concomitantibus ſemper obediet. Non dico tamen, quòd ſingulis præceptis inſtructio prędponi debeat; ſed ſingulis actibus, & Exorciſmis, & illis præceptis, in quibus aliquando dęmon aliquam ad obediendum difficultatem prębet; ſicut & prędceptis illius generis, cuius amplius non facta fuere: & quando etiam vexatum ad credendum, quod eſt prędcipiendum, perfectè eſſe diſpoſitum, non clarè conſtaret.

§. V.

941 QVarti generis præcepta Inſtructiua dicuntur, quæ ſcilicet ad oſtendendam dæmonis obedientiam ei imponuntur: quæ in omni coniurationis actu ſunt præponenda, vt Vexatus dæmonum vilitatem, ac debilitatem videns, qui taliter ſubijciuntur præcepto, vt non poſſint vllo modo reniti, ad credendum, ac confidendum excitetur, & quòd etiam ad vltimum præceptum obedient expulſiuum, quando Exorciſta eis præcipiet, vt ab eo totaliter recedant. Quare Exorciſta dæmonibus præcipiat, vt ipſimet Vexato obedientiam præſtare non recuſent. Et tunc Vexatus dęmoni aliquid præcipiat, credens, quòd ſibi dæmon procertò obediet, vt dicendo.

Præcepta inſtructiua quænam ſint

Quomodo facienda

Nel nome di Giesù Chriſto ti comando, ò diauolo maledetto, che tù ti parti ſubito dal mio ſtomaco, dalla mia teſta, dalle mie gambe, e da quella parte, nella quale hora mi tormenti.

Interim pollice crucis ✠ ſignum ſuper vexatam partem formando, Exorciſta ſimiliter in nomine

Iesu huiusmodi præcepta siue latino, siue vulgari idiomate, prout expediens iudicauerit, formet, eo modo, quo dictum est supra *num.*743. Formulæ autem erunt huiusmodi:

Variapræcepta instructiua

Ego N. vt minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Iesu Christi præcipio tibi dæmon, qui existis in corpore istius creaturæ Dei, vt statim coram me in terrā prosternas hanc creaturam, sine vllo tamen nocumento ipsius. Iterum præcipio tibi dæmon in nomine Iesu, vt facias illam surgere.

Item in nomine Iesu præcipio tibi dæmon, vt facias lugere hanc creaturam me præsente, sicut faciebas me absente. Iterum præcipio tibi, vt cesses, nec facias eam lugere.

Item in nomine Iesu præcipio tibi, vt venias ad guttur, & leuiter more solito eam torqueas. Iterum præcipio tibi, vt recedas à gutture.

942 *Ad quid deseruiant.*

Hæc & alia huiusmodi præcepta poterit Exorcista formare priùs dæmoni præcipiendo, vt aliquam, vel aliquas ex consuetis vexationibus causet: quibus causatis, statim præcipere debet, vt desistat. Hæc namque præcepta ad concipiendam (vt annui) maiorem fidei efficaciam, & ad reuerendam auctoritatem Ecclesiæ fiunt: & ad Vexati spiritum roborandum. Videns enim Vexatus tantam præceptis Dei obedientiam præstari, in fide ad ampliora credenda roboratur: magis Ecclesiam reueretur, per cuius ministrum tot vidit mirabilia operari: lętatur etiam cor eius, quòd iam suppressas diabolicas tentationes inspiciat, quibus taliter fuit vexatus, ac tentatus: & tandem in Dei laudes prorumpet, cùm viderit, quòd dæmonibus, qui ei dominabantur, nunc tam liberè Exorcista dominatur. Per huiusmodi autem præcepta doceat Exorcista, & Vexatum instruat, quòd dæmones etiam præceptis expulsiuis obedient: quia est eadem de omnibus ratio, si ipse Patiens perfectè fuerit dispositus. Et quòd etiam tunc exitum præcipere posset; sed non expedit, donec ipse Vexatus perfectè fuerit probatus.

§. VI.

943 *Præceptiũ expulsiuum.*

QVinti generis præcepta expulsiua dicuntur; & sunt ea, quæ ad expulsionem dæmonum sunt ordinata. Formulę autem erunt huiusmodi:

Ego N. vt minister Christi, & Ecclesiæ ea auctoritate, quam accepi à Christo Domino, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus, In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi Nominis Domini nostri Iesu Christi, præcipio vobis dæmones, si plures estis, vel tibi, si vnus es, qui existis in corpore istius creaturæ Dei, & eam solitus es vexare, vt illicò exeas cum omnibus tuis socijs, ac recedas ab ea; nec amplius habeas potestatem nocendi ei die, vel nocte, nec illam diuexandi intrinsecè, vel extrinsecè; nec ei sub quacumque figura, vel forma apparendi; nec perturbandi vllo modo. Exeas igitur illicò spiritus immunde: sic enim præcipio tibi, vt minister Christi, & Ecclesiæ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Alia huiusmodi præcepta expulsiua in sequentibus articulis suo loco disponentur.

Hæc præcepta expulsiua numquam fieri debent, nisi cùm Obsessus ad suam liberationem perfectè dispositus fuerit, atque probatus. Cùm enim secundùm hanc artem omnibus præceptis punctualiter sit à dæmonibus obediendum, expulsiuum præceptum faciendum non est, nisi quando dæmones verè, ac realiter exire debent, quod erit, quando Patiens perfectè dispositus fuerit secundùm instructionem suprapositam, ac probationem *capite præcedenti* assignatam. Nam ante instructionem, ac probationem ad quid dæmonibus, vt exeant, præcipere valebit, si (vt probabile est) obedientiam non præstabunt? Immò Vexatus, cùm non sufficienter dispositus sit, debilitatur in fide: & fortasse non ampliùs, vel saltem difficillimè credet, dæmones exituros: sic ei potiùs pręceptum inferet nocumentum. Si autem dæmones obedient, hoc forsitan propter maximam fidem, ac sanctitatem Exorcistæ præstabunt: quia cùm Vexatus non est adhuc perfectè super resistentijs faciendis instructus, dæmones facilè in domum, vnde exierunt, reuertentur. Quare præceptum expulsiuum duntaxat faciendum erit, quando Vexatus de omnibus perfectè instructus fuerit, ac dæmones ad plenam, & exactam obedientiam præstandam fuerint redacti.

Præceptũ expulsiuũ quando sit faciendum

ARTICVLVS II.

De dæmone Obsidente, aut Ingrediente.

QVamuis secundùm communem loquendi vsum quicumque sunt à dæmone possessi, etiam obsessi dicantur: & obsessi omnes possessi vocentur, & Energumeni; in rigore tamen, & secundùm vocabuli proprietatem valde inter se differūt. Nam obsessi propriè sunt illi, in quibus dæmon non est; sed tamen ab eo extrà existente vexantur, & affliguntur: vt ostendit in quadam reuelatione, ac visione Beata Hildegardis *lib. suarum Reuelationum* relata à Delrio *lib.3. Disquis. Magic. p.1. q.4. sect.7*

944 *Obsessi communiter dicuntur possessi dum non sint possessi.*

Possessi verò contra sunt illi, in quorum corpore dæmon non tanquam forma informans, neque tanquam pars eius existit; sed tantùm vt assistens loco, vel eis vt instrumento organico vsurus. Constat à simili: Sicut Ciuitas, quæ ab hostibus obsidetur, etsi ab eis valde molestetur; non tamen ab eis possideri dicitur, donec illam ingressi eidem dominentur, ac pro voto suo omnia, quæ in illa sunt, disponant, & administrent: Sic dæmones, dum in humanum nondum ingressi sunt corpus, nec in illo manère à Deo permittitur, non illud possidere dicuntur, sed obsidere. Dæmone verò corpus ingresso, ac possidente, possessi dicuntur, vel Energumeni, vt infra *num.*957.

Varia eorum nomina.

Dæmoniaci verò vocātur, prout sub dæmonis potestate sunt constituti.

Arreptitij dicuntur, quatenus à dæmone rapiuntur, seù arripiuntur.

Pythonici, seu pythones, quando in corpore spiritum habent diuinantem.

Lunatici quatenus duntaxat in punctis vel crescentis, vel decrescentis Lunæ diuexantur.

Vexati dicuntur communiter propter tormenta, quibus à dæmone afficiuntur.

Maleficiati, Facturati, Maliati propriè dicuntur, quando dæmones per maleficia, nempe cooperantibus maleficis, corpora sunt ingressi: secundùm aliquos verò quando dæmon non præsentialiter, sed tantùm potestatiuè in corpore existit.

Fasci-

Fascinati, quando vexati ad aliquid cogi videntur.

Habentes infirmitatis spiritum ob varias infirmitates à dęmonibus causatas; & alijs huiusmodi multis nominibus, licèt essentialiter idem significent, appellantur.

Quas autem molestias dæmones homines obsidentes illis inferre consueuerint, iam latissimè supra explicatum est *à num.* 535. *inclusiuè vsque ad* 543. *exclusiuè*. Similiter quot modis humana corpora ingrediantur, iam clarè demonstratum est *à num.* 543. *inclusiuè vsque ad* 549. *exclusiuè*: nunc ergo remanet explicandum.

QVÆSTIO I.

Quomodo impetus dæmonis obsidentis sint à Vexato repellendi.

945 *Actus exercẽdi à Vexatis ad dæmonem repellendũ*

REspondetur, Obsessum, vt dæmonibus obsidentibus pro virili resistere valeat, ne corpus eũ extrinsecè diuexare valeant, & eò minus intrinsecè possidere, debere in sequentibus actibus quàm maximè se exercere.

Primò suam quammaximè à peccatis conscientiam immunem reddere debet, ab eisque illam mundam præseruare, pro suo posse diuinum ad id implorando auxilium; quod faciet, frequenter sua peccata confitendo, ac sacram deuotissimè Eucharistiam frequentando. Nam si diabolus primò ac principaliter hominem ad peccatum, vt per ipsum super eum pleniorem habeat facultatem, inducere nititur: recedendo à peccato, fundamentum omnium diabolicarum prætensionum remouetur. Sacramenta quoque maximum ad dæmoni resistendum animæ robur præstant; hominemque ad firmæ fidei actus, ac fiduciæ in Deum eliciendos disponunt, quibus diuino suffragantur auxilio omnes dęmoniaci impetus euanescunt.

Secundò verò fidei firmæ sæpiùs actus elicere debet, non solùm, quod Sancta Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia credendum docet, credendo; sed explicitè etiam, & in speciali firmiter, & inhæsitanter credendo, quòd Deus, quantum est ex parte sua, eius vexationem non vult, si talis vexatio illi sit nociua, vel saltem maius bonum impediat: immò ex parte sua semper paratissimus est ad tollendam, ac repellendam talem vexationem ab eo, eumque à quacumque diabolica infestatione præseruandum. Idcircò si perfectè in eius bonitate, ac tutissima ipsius protectione confiderit, dubio procul ab omni infestatione diabolica liberabitur, ac totaliter illęsus custodietur. Nam hæc est vna ratio, ob quam Deus à Maleficis homines maleficijs vexari permittit: *vt qui hæc audiunt, vel vident, probentur; & apparent, qua fide sint, vel deuotione erga Deum*: vt habetur cap. Nec mirum. §. Si autem aliquis. 26. quæst. 5.

§. I.

946 *Modus repellendi visiones imaginarias.*

TErtiò, quando illæ imaginariæ, vel corporales apparitiones, aut molestiæ in sui corporis membris causantur, de quibus supra *num.* 535. & *sequentibus*, Vexatus statim sub Dei potestate, ac protectione sanctissimi Nominis Iesu positum esse consideret; dæmonemque nullam habere nocendi facultatem ijs, qui in Deo omnem suam collocant fiduciam; ideoque ad Iesum mentem suam eleuet, ipsumque toto corde, & affectu inuocet, sequentia, vel similia verba iuxta suam maternam linquam sæpissimè repetendo:

Signor mio Giesù Christo, voi sete il mio protettore, e difensore, difendetemi voi da questi miei nemici per honor, e gloria del voltro santissimo Nome. *Atto di confidenza.*

Postea virili animo contra dæmones dicat:

Fuggite spiriti ribelli del mio, e vostro Dio che cosi vi comando nel nome di Giesù Christo: allontanateui da me, e non mi molestate: poiche io son posto sotto la protettione di Giesù Christo. *Precetto espulsiuo*

Si Vexatus hæc præstiterit, dæmones in fugam vertentur, nec amplius ei apparebunt: vel molestia saltem minùs graui eum afficient; & eò minùs corpus eius ingredi valebunt.

Poterit etiam dicere sæpiùs magno affectu illa Psalmorum verba superiùs posita *num.* 906. vel illam breuem orationem, quæ habetur *n.* 903. quæ omnia sunt efficacia ad dæmoniacos impetus repellendos.

§. II.

947 *Dæmon non timẽdus; sed Deo est fidendum.*

QVartò considerare debet Vexatus, ac firmiter credere, diabolum esse vilissimæ potestatis; ita vt eum possidere non possit, qui diuino fretus auxilio illum non timet, ac inuocatione Sanctissimi Nominis Iesu eum repellit. Et si suggerat, quòd potest, potuit, & poterit, eum derideat, ipsi obijciendo, quæ dicta sunt supra *num.* 528. *& seq.* Et si ea, quæ aliàs fecit, suggerat, non curet: tunc enim ei reystendi modum ignorabat; ideò corde, & animo roboretur contra ipsũ: ac certissimè sciat; quòd diabolus formica est facientibus se leonem, & leo facientibus se formicam: quòd videtur gygas, si eius verba attendantur, sed vix pygmeus est, si veritas conspiciatur. Hoc docuit S. Hermam Angelus eius Custos *mandato* 7. vt habetur tom. 1. Biblioth. Veterum Patrum lib. 2. *Diabolum*, ait, *ne timeas: timens enim Dominum dominaberis illius: quia virtus in eo nulla est. In quo autem non est virtus, is timendus non est: In quo verò est virtus gloriosa, is etiam timendus.* Et mandato 12. *Diabolus timorem facit; sed timor illius vanus est. Nolite ergo timere eum, & fugiet à vobis.* Vbi autem fundari debeat hæc fortitudo, statim admonet dicens: *Diabolus non potest dominari in Dei seruos, qui ex totis præcordijs in Domino credunt.* Quod confirmat Lactantius Firmianus lib. 2. Diuin. Instit. *Nocent*, ait, *dæmones quidem, sed ijs, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit.*

§. III.

948 *Implorãdum est auxiliũ Beatiss. Virg. Angelorum, Sanctorũ*

QVintò deuotissimè Beatissimam Virginem Genitricem Dei inuocet Mariam, vt latè docuimus *num.* 845. *& sequentibus*; Nec non Sanctos Angelos Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, præcipuè Angelum suum Custodem, vt omnes ad inimicum communem conterendum proficiant, sicut admonuimus supra à *num.* 849. *& sequentibus* Sic S. Hermam præfatus Angelus eius Custos monuit *loco citato*. *Nolite*, inquit, *timere diabolum: quia in vobis potestatem non habet: Ego enim vobiscum sum nuncius panitentiæ, qui dominor illius,*

iuxta

iuxta illud Psalmi 90. *Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis*. Pari modo ad Sãctos suos patronos, ac deuotos est cõfugiẽdum, vt & ipsi pro ipso Vexato Deum (sicut benè docuimus supra *num.* 857. *& sequentibus*) deprecentur.

949 *Eliciẽdi sunt actꝰ fidei.*

Sextò fidei actus eliciat circa ea, quæ erga Deum Exorcistam, dæmonem, & seipsum credere debet, vt supra latè explicatum est *à n.* 921. *inclusiuè vsque ad num.* 925. *exclusiuè*; Ac præcipuè confidenter suam liberationem sperare debet, ac pro certo tenere, quòd Deus sine dubio cum Ecclesia concurret, quando per suum ministrum dæmoni ea, quæ ad Dei gloriam, animarum salutem, & corporum, ac dæmonum confusionem sunt spectantia, præceperit: Et quòd Exorcistæ præcepta sunt, quibus, si obsessus in fide, ac confidentia in Deum perfectè fuerit probatus, dæmon obedientiam à Deo præstare compelletur.

§. IV.

950 *Quid agendũ sit ab Obsesso perfectè disposito.*

SEptimò tandem Obsessus perfectè dispositus ante Exorcistę pedes genuflexus post orationem breuem ab Exorcista, Obsesso, & astantibus humiliter, ac deuotissimè ad Deum, Beatissimam Virginem, Angelos, ac Sanctos profusam, iuxta ordinem infra positum *num.* 994. corde, & ore simul actus fidei, ac confidentiæ in Deum; & actus detestationis aduersus dæmonem iuxta formulas superiùs positas *num.* 932. *&* 933. exerceat, quas si Obsessus legere nesciat, illi de verbo ad verbum Exorcista suggerat, sæpiùs instando, vt feruidè, & humiliter illas pronunciet.

His prolatis admoneat, ne aures diabolicis suggestionibus præbeat; sed mentem suam ad Deum, ibi præsentem, ac cor eius intuentem eleuet, ab eoque suam liberationem deposcat.

Pro infantibus autem, & alijs rationis vsu carentibus vtilissimum erit, prædicta à parentibus, vel eorum curam habentibus adimpleri.

Actu fidei, ac confidentiæ, nec non detestationis in dæmonem elicito, & explicato, tunc sedeat Exorcista, ac capite cooperto, ante pedes Obsesso genuflexo iunctis manibus, demisso capite, vultu cernuo, cæteris astantibus genuflexis, cum maiestate terribili contra dæmonem sequentem exorcismum, seu præceptum formet, ac prontinciet,

Exorcismus, seu præceptum aduersùs dæmonem obsidentem, seù ingredientem.

951 *Præceptũ expulsiuum.*

EGo N. vt minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita ab omnipotenti Deo, & à S. Matre Ecclesia eius Sponsa in ordine Exorcistatus, In Nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi Nominis Domini nostri Iesu Christi præcipio vobis dęmones nequissimi, quicumque, & quotcumque estis, qui perturbatis hanc creaturam Dei, vt illicò, ac sine vlla mora totaliter ab ea recedatis, nec ampliùs potestatem habeatis eam molestandi, perturbandi, vel inquietandi extrinsecè, vel intrinsecè: neque intrandi corpus eius: nec apparendi ei sub quacumque forma, vel figura, seu imaginariè, seu corporaliter: nec perturbandi sensus eius interiores, siue exteriores: nec quocumque alio modo vexandi die, vel nocte. Fugite ergo spiritus rebelles; quia sic præcipio vobis, vt minister Christi, & Ecclesiæ, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Hoc præcepto, sicut, & præmissa instructione, vti poterit Exorcista etiam ad expellendos dæmones familiares, dictos, *Foletti*, pręceptum in singulari, si vnicus fuerit dæmon, efformando.

QVÆSTIO II.

Quomodo sint coercendi dæmones striges obsidentes, & impedientes, ne Inquisitoribus, ac Iudicibus veritatem fateantur.

952 *Modus tollendi maleficium taciturnitatis in strigibus cõstituẽdis*

REspondetur, cùm Magi, Malefici, ac Striges constituuntur, ac de fatenda suorum delictorum veritate iuridicè interrogantur à Iudicibus sequentia seruanda esse, ne à dæmone impediri queant per maleficium taciturnitatis.

Primò, dum ministri se ad reum torquendum parant, videtur optimum esse præcipere, vt interim alij ipsum expolient (si sit mulier, expolietur ab alijs mulieribus, si vir à viris) antequam ad torturam ducatur, ne quid in vestimentis maleficij lateat, & subucula benedicta iam ex intentione priùs ad hoc parata induatur: Ita docent Iacobus Sprenger, Henricus Institor, & alij *in Malleo Malef. p. 3. q. 14.* Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de Malef. & Mathem. in I., Etsi excepta quæst. 1. concl. 15.* & Delrius *lib. 5. Disquis. Mag. sect. 6. v. Secundò fol. mihi 705.*

Sunt depilanda.

Secundò, capillos capitis, ac barbæ abradi; imò & per totum corpus, etiam in partibus secretioribus iubere possunt depilari (si fœminæ sint, à fœminis, si viri, à viris) & sic inhonestas, ac verecundia cauetur, propter quam Inquisitoribus Germani, Sprengerus, & alij hoc vti remedio non sunt ausi, vt ipsimet, addentes alibi hoc esse in vsu, profitentur. *Tamen*, inquiunt, *alijs regnis Inquisitores talem per totum corpus abrasuram fieri mandant*: Ita Delrius lib. 5. Disq. Magic. & Auctores Mallei. Vnde & Cumanus Inquisitor insinuauit hoc ipsis: quod anno elapso (qui fuit 1485.) maleficas quadraginta vnam incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abrasis. Et hoc in districtu & Burbię Comitatu in confinibus Archiducis Austriæ versus Mediolanum.

Cauẽda superstitio.

In qua tonsura diligentissimè obseruandum hoc est, si fiat duntaxat, ne maleficij signa corporis foraminibus inserta lateant, vel crinibus insperſa, ritè id fieri. Eademque de causa, ne qua vnctio subesset, Delrius *loco citato* totum corpus aqua calida suadet priùs diligenter abluendum. At si tonsura ea opinione fieret, quòd per eam robur corporis, & animi fortitudo deficeret, exemplo Samsonis; in quo totum id diuina virtute contingebat; & etiam documento Apollonij Thyanæi, vt tradit Nicolaus Remigius *lib. 3. cap 9. dæmonol.* hoc magicum, & superstitioſum esse, vtpotè dæmonis operum Dei vbique improbi æmulatoris commentum, vt sub specioso velamine homines illaqueet, nemini mediocriter scienti est ambigendum.

Remediũ potissimũ assignatur ab Auctore.

Tertiò omnium remediorum potissimum erit, si Iudex, qui Exorcistatus ordine sit insignitus, omnes astantes genuflectere, diuinumque auxilium ad dæmones reprimendos implorare iubeat, ipseque post breuem orationem ad Deum ex toto corde profu-

sam,

sam, fidei firmæ, ac confidentiæ perfectæ in Deum actus elicit, inhæsitanter credendo, quòd Deus pro fidei Catholicæ defensione, & hæresum extirpatione dubio procul ad præceptum contra dæmones ab ipso faciendum concurret, ne delictorum impediant confessionem, quæ maximè contra Diuinam Maiestatem, hominum salutem, ac publicam Christianæ Reipub. vtilitatem Magi, Malefici, ac Sagę perpetrare non verentur.

Diuino ergo inuocato auxilio, nec non Beatissimæ Virginis, Angelorum, ac Sanctorum imploratis suffragijs, Iudex cooperto capite sedeat, voceque terribili, ac sonora (ante eum genuflexo reo subucula benedicta iam induto, & aqua benedicta aspersо) contra dæmones sequentem, vel similem pronunciet exorcismum.

Exorcismus, seu præceptum ad dæmonem expellendum obsidentem, ac impedientem Maleficos, ac Sagas, ne Iudicibus delictorum suorum veritatem fateantur.

953 *Exorcismus faciendus ab Inquisitoribus, quando Striges, ac Malefici sunt torquẽdi*

EGo F. N. qui à summo Pontifice Christi Vicario in terris Iudex constitutus sum ad hæreticam prauitatem extirpandam, Christianæ Reipub. fidem illæsam, & incontaminatam tuendam, & conseruandam, oues oberrantes per deuia ad caulas Christi reducendas, & excludendas à Dominico grege morbidas, ne alias corrumpant. Quique à Deo, & ab Ecclesia eius Sponsa in ordine Exorcistatus auctoritatem accepi ad dæmones effugandos, hac auctoritate suffultus, & innixus, In nomine Sanctissimè Trinitatis, & in virtute Sanctissimi Nominis Domini nostri Iesu Christi præcipio tibi, dæmon, si ibi existis: vel vobis, spiritus apostatici, quicumque, & quotcumque estis, vt statim sine vlla mora recedatis ab hac creatura Dei, quæ nũc constituta est sub mea potestate: nec habeatis potestatem ad eam ampliùs accedendi: nec intrinsecè, aut extrinsecè illi vestrum impendendi auxilium: nec illam vllo modo subleuandi: nec impediendi, quin tortura, ac cætera tormenta illi inflicta, vel inflingenda suum producant effectum, nempe in ea solitos efficiendo dolores, ac torsiones: nec guttur eius, aut fauces constringendi, nec vocem impediendi, quin liberè sine vllo timore, pauore, vel impedimento omnia sua crimina clarè fateatur, non solùm dum sub tormentis manet; sed etiam post tormenta: neque illam inducendi ad desperationem: neque illi apparendi sub quacumque forma, vel figura: nec perturbandi sensus eius externos, vel internos, sed nunc sine vlla mora ab ea, & ab hac domo procul fugiatis, & longè recedatis: sic volo, sic iubeo, vt Iudex, & vt minister Christi, & Ecclesiæ, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Deinde reum torquendum, astantes, ac dominum, vbi reus torquendus est aqua benedicta aspergat.

Poterit etiam ad Rei collum Agnus Dei, vel Sanctorum reliquias, aut aliam rem sacram, vel benedictam appendere, vt docent Syluester *de Strigimag. admirand.* Delrius *lib. 5. Disquis. Magic. Aspend. 2. quæst. 25.* Antonius Queuedo *in lib. de indic. & tortura par. 2. cap. 6. per totum*, & Antonius Diana *Resolut. Moral. part. 4. tract. 6. de tortura in S. Officio, &c. Resolut. 37.*

QVÆSTIO III.

Quomodo Exorcista, vel Parochus cum Magis, Sagis, ac Maleficis habentibus pactum cum dæmone, sed pænitentibus se habere debeat.

954 *Documẽta seruãda à Maleficis è potestate dæmonis eripiẽdis*

REspondetur, ne Malefici pactum habentes cum dæmonibus, sed pænitentes, iterum à dæmonibus persuasi ad vomitum redeant, vel ab eis suffocentur, vtilissimum fore, si Exorcista Confessarius (siue Parochus, siue non Parochus sit) in Sacramenti Pænitentię foro sequentia seruauerit documenta.

Primò: quando, quomodo, qua occasione, ac cæteris circunstantijs Maleficus tale pactum inierit: & quanto tempore in eo permanserit, & quid per illud habuerit, & habeat, & toto illo tempore operatus fuerit, diligentissimè debet inuestigare.

Secundò cathechizet eum super delicti enormitate, super diaboli tyrannide, misericordia Dei, ac promptitudine ad peccata delenda, libertate arbitrij, de pacti inualiditate; & quòd syngrapha, peccatorum confessione facta, nihil valebit; ideòque suorum peccatorum confessionem prosequatur.

Tertiò cum maxima fide, ac deuotione, ac præcipuè profunda humilitate coram Crucifixi imagine omnibus promissis, pactis, ac diabolicis conuentionibus iubeat abrenuntiare.

Quartò protestari iubeat se deinceps nullam cum dæmone partem, ac conuentionem habere velle; sed totum se Iesu Christi, & Beatissimæ Virginis, suique Angeli Custodis protectioni tradere, ac sub eorum tutela se securum velle permanere.

Quintò, si Maleficus, aut Saga apud se reseruatum syngraphæ, seu chirographi exemplar, vel aliquod aliud magicum instrumentum, vel maleficum pro pacti, ac consensus voluntatis signo habeat; vel vt eo ad malè operandum vtatur illud tradere, & exponere iubeat, si in foro interno, ipsi Confessario: si in foro externo Reuerendissimo P. Inquisitori; & ipse Confessarius pactum dissoluat, irritum declaret, & hominem ab omni obedientia dæmoni præstita, & ab omnibus clausulis in scriptis, aut voce tantùm expressis absoluat.

Sextò præceptum dæmonibus facere potest, vt syngraphum, quam apud seipsos retinent, restituant: hoc tamen necessarium non esse docet Sanchez *in Summa lib. 2. cap. 4.* & alij supra relati *num. 577.* Propterea nihil ei officere ostendat, etiamsi syngrapha à dæmonibus non reporretur, dummodò coram Deo perfecta de commissis delictis contritio eliciatur, ac de eisdem coram Ecclesia integra confessio habeatur.

Septimò tandem aduersùs dæmonem sequens præceptum efformetur.

Exorcismus ad expellendum dæmonem à Strigibus ac maleficis ad pænitentiam reuertentibus.

Forma præcepti formãdi cõtra dæmon,

EGo N. vt minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus præcipio tibi, dæmon,

mones Sagas pœnitētes perturbantes.

mon, in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt nūc immediatè sine vlla mora recedas totaliter ab hac creatura Dei, quę suorum peccatorum contrita, tibi abrenunciās ad Deum confugit, & ad asylum Sanctissimi Nominis Iesu se recepit: nec amplius potestatem habeas corpus eius intrandi, vel eam perturbandi, aut inquietandi, siue intrinsecè, vel extrinsecè molestandi: nec sub quacumque forma, aut figura apparendi: vel ad desperationem eam inducendi, aut alio quouis modo infestandi. Recede ergo spiritus maledicte: quia sic tibi præcipio, vt minister Christi, & Ecclesiæ, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

§. I.

Oratio deprecatiua.

955 POstea Exorcista stans Maleficum pœnitentem sequenti benedictione, seu oratione deprecatiua muniat.

℣. Propitius esto Domine peccatis nostris.
℟. Ne quando dicant gentes, vbi est Deus eorum.
℣. Adiuua nos Deus salutaris noster.
℟. Et propter gloriam nominis tui Domine libera nos.
℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cælum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

OMnipotens, & misericors Deus, qui omnem animam pœnitentem, & confitentem tibi magis vis emendari, quam perdere: nec vllum respuis, sed quantumuis peccantibus per pœnitentiam pia miseratione placaris; respice super hunc famulum tuum, & auerte ab eo iram indignationis tuæ, & omnia eius peccata dimitte. *Si fuerit fœmina, dicat:* super hanc famulam tuam, &c. & auerte ab ea, &c.

DEus, qui iustificas impium, & non vis mortem peccatoris; Maiestatem tuam suppliciter deprecamur, vt hunc famulum tuum (*si fuerit fœmina, dicat:* hanc famulam tuam) de tua misericordia confidentem cælesti protegas benignus auxilio, & assidua protectione conserues, vt tibi iugiter famuletur, nullis tentationibus à te separetur, ac diabolicis infestationibus perturbetur.

OMnipotens, & misericors Deus respice propitius ad preces nostras, & libera mentem istius creaturę ad asylum tuæ misericordiæ confugientis de malarum tentationibus cogitationum: ac corpus dæmoniacarum insultibus infestationum: & illumina cor eius, vt tua valeat implere præcepta, ac Spiritus Sancti dignum fieri habitaculum mereatur. Per Dominum, &c. in vnitate eiusdem.

§. II.

Modus à dæmoniacis insultibus maleficos pœnitentes præseruādi.

956 VT autem Maleficus pœnitens magis, ac magis præseruetur, ne imposterùm à dæmone diuexetur, illum Confessarius moneat.

Primò, vt semper de enormi peccato doleat, ac quotidiè veniam petat: Sacramenta frequentet, ac spiritualia exercitia; ac singulariter sæpissimè Sanctissimum nomen Iesu inuocet: Dei infinitam pietatem, ac misericordiam meditetur: sæpiùs Beatissimæ Virginis, Angeli Custodis, ac Sanctorum suffragia imploret.

Secundò, quotidiè Deo referat gratias, quòd illum de infernalis leonis faucibus eripere fuerit dignatus: magis, magisque in Deo suam collocet fiduciam, quòd etiam imposterùm illum sit præseruaturus. Ad quod etiam quæ infra ponuntur, vbi *de resistentijs, ac præseruatione*: plurimùm valebunt.

Tertiò, si aliquid diaboli ope acquisitum haberet, & cuiusdam tertię personæ esse cognosceret, ver. gr. quia ei à diabolo sublatum fuit (quod sæpè contingit, vt aduertit Petrus Binsf. *Confess. Maleficarum pralud.* 13. plures cumulans Doctores) eidem domino congruenti modo, vt in rebus furto ablatis fieri conuenit, esset restituendum. Si verò aliunde ver. gr. ex antiquis thesauris: vel ex rebus in mare totaliter deperditis: vel diabolus eam rem habuerit, & Mago tradiderit, ex ea ijs personis, quibus fortasse nocumenta in rebus familiaribus, aut animalibus intulit, aut aliquo modo eisdem extiterit causa damni, satisfacere valeret.

ARTICVLVS III.

De dæmone possidente, & in corpore existente.

Quid sit possideri à dæmone. Energumenus vnde dicatur.

957 DÆmones corpus possidere, vel in eo existere dicuntur, cùm illud ingressi varias in eo operationes exercent, ac eis à Deo illud permittitur torquere: vnde qui sic à dæmone possidentur, verè Energumeni, idest intus laborantes dicuntur, sic dicti ab *En*, quod est, *In*: & *erge*, quod est *labor*: & *mene*, quod est *defectus*: quod est, *quasi in opere deficiens*: ita Archidiaconus *in Glossa in can. Exorcista dist.* 23. Quomodo autem dæmones existant, & quid in corpore, quod possident, operentur, latissimè demonstratum est supra *à num.* 549. *inclusiuè vsque ad* 555. *exclusiuè*. Hic ergo duntaxat de remedijs particularibus, quibus dæmones homines possidentes sunt coercendi, pertractandum est, quod sequentibus quæstionibus perficietur.

QVÆSTIO I.

Quomodo vexationes à dæmone possidente effectæ per ipsos Vexatos sint comprimendę & auferendæ.

958 REspondetur, vt huiusmodi afflictiones reprimantur, & auferantur, Vexatum ab Exorcista instruendum esse:

Primò,

De quib. Vexatus instrumen. sit endus.

Primò, vt ea, quæ erga Deum, Exorcistam, Demonem, & seipsum credenda proponuntur supra *à num. 921. inclusiuè, vsq; ad num. 925. exclusiuè*, diligentissimè exequatur.

Secundò, ne vllo modo ad malum, quod patitur, vel passus est, se applicet, nec de illo quidquam excogitet; sed ab his, quæ proponit diabolus, diuertat, nullo modo eius suggestionibus, ac tentationibus attendendo. Ad quod maximoperè proderit applicatio ad vtilia, necessaria, ac delectabilia, cum alijs allocutio, deambulatio, operatio, & cętera, quæ à propositis obiectis per dæmones diuertere possunt: adeò vt totaliter tristitiam fugiat, nec vnquam solitarius commoretur.

§. I.

TErtiò, quando in se aliquam diabolicam sentit vexationem, si præsens aderit Exorcista, humiliter ab eo petat, vt suo præcepto dæmonem coerceat: qui lenitiuo præcepto vtetur, dicendo:

Præceptū lenitiuū contra dæmonem possidētē.

Ego N. vt minister Christi, & Ecclesiæ, in nomine Iesu præcipio tibi dæmon (si vnus es) vel vobis (si plures estis) qui vexatis hanc creaturam Dei, vt statim nocere ei desinatis: nec vllo modo eam perturbare possitis.

Si verò absens Exorcista fuerit, ipsemet Energumenus à vexatione mentem suam amoueat, eamque ad Iesum Christum protectorem suum eleuet, qui facillimè eum à tali vexatione liberabit, dicatque firma fide, ac fiducia secundùm communem suæ maternæ linguæ vsum sequentem breuem oratiunculam.

Atto di confidenza in Dio

Signor mio Giesù Christo, che sete il mio Saluatorr, Protettore, e Conseruatore, difendetemi da questi spiriti maligni vostri nemici; reprimete con la virtù vostra diuina la loro potestà, e tirannia, acciò in me non possano cagionare molestia alcuna: perche in voi hò posto tutta la mia confidenza.

Deinde idem Energumenus hac fiducia fretus se contra dæmonem vertat, & virili animo, constanti corde, ac verbis asperis dicat ei:

Atto di detestatione cõtro il diauolo.

E tù maledetto diauolo, ribelle del mio, e tuo Creatore, apostata del mio, e tuo Dio, con che ardire presumi di trauagliarmi, e cagionare in me questi dolori, essendoche io viuo sotto la protettione del Santissimo nome di Giesù? Per l'auttorità dunque, che mi concede Iddio, mediante la fede, e confidenza posta nel detto Santissimo Nome, ti comando nel nome di Giesù Christo, che subito cessi di molestarmi in modo alcuno: perche intendo, e pretendo di voler viuere, e morire sotto la protettione del Santissimo Nome di Giesù.

Si dicta verba firma fide protulerit, & sine vlla hæsitatione à Deo ad inuocationem Sanctissimi Nominis Iesu, dæmonem fore coercendum crediderit, statim dæmon illum vexare cessabit: quia hæc est Dei promissio omnibus in se credentibus facta Marci 16 quæ deficere non potest, quando id, quod petitur, animæ est salutare.

§. II.

Simile perpolitū vt Vexatus se eripiat à vexatione.

QVartò, Energumenus, vt è vexatione subleuetur, se habere debet, sicut ille, qui in alicuius rapiditatem fluminis cecidit, & illud ob vitæ incolumitatem velit transnatare. Iste enim, si ab aquis rapidis submergi nolit, ad profundum fluminis, ad aquarum voraginem, præsensque periculum suam conuertere mentem non debet; sed eam simul & oculos ad ripam, ad quam peruenire desiderat, & ad remedium, quo, vt saluus fiat, sibi est vtendum, infigere; & pericula contemnendo, & ad desideratum salutis portum viriliter tendendo toto corde animari; quo sanè modo tandem optatam salutem consequetur.

Pari modo Energumenus nec cor ad afflictiones, quas patitur, vel passus est, applicare, nec animum illis intendere debet: quia facilè succumbet, & animo deficiet; sed ad fluminis ripam, ad Christum scilicet, qui vita, via, salus nostra, refugium nostrum, virtus, & adiutor in tribulationibus est, toto affectu protendere, firmiter, ac sine hæsitatione credere, ipsum scire, posse, & velle, quantum est ex parte sua, omnibus in se credentibus, & ad se confugientibus suum auxilium elargiri. Est enim Christus Iesus lignum illud vitæ, de quo ait Ioannes Apocal. cap. 22. *Ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum: & folia ligni ad sanitatem gentium.* Si ergo Energumenus vexatus ad hoc lignum aspexerit, vitam animæ, & sanitatem corporis facillimè consequetur.

Hic tamen diligenter ab Exorcista est obseruandum, quòd multi sunt, qui liberari petunt, sed dolentes, & lacrymantes: quia non firmiter, sed hæsitanter id, quod petunt, se consequuturos credunt. Si enim firma fide peterent, & sine hæsitatione sepetita obtenturos crederent, non dolentes, sed gaudentes peterent: & si aliquando lacrymas effunderent, non ex timore; sed ex interna lætitia, & firma obtinendi spe, quod petunt, eas profunderent; non ad malum, quod patiuntur; sed ad bonum, quod firmiter credunt, & inhæsitanter obtinere sperant, attendentes. Et isti dubio procul quod peterent obtinerent, si quod petunt, esset eis ad æternam salutem profuturum.

§. III.

Orationes recitanda à Vexato, vt vexationē reprimat.

QVintò, vtilissimum erit, si Energumenus sæpiùs deuotè versiculos illos Psalmorum Dauidis recitauerit: *Eripe me Domine, &c. Dominus illuminatio mea, &c.* supra positos *num. 906.* Nec non illam breuem orationem *num. 903.* pollice crucis ✠ signum super partem corporis à dæmone vexatam efformando.

Sextò Energumenus se Exorcistæ intentioni, & fidei conformare debet, cogitando, illum tanquam Dei, & Ecclesiæ ministrum se Deo, & Ecclesiæ conformantem; ideòque contra dæmonem pugnant, imò ipsum Deus, Ecclesia, Exorcista, & Energumenus conterunt, ac deprimunt. Quid ergo poterit diabolus? Non ergo Vexatus ad nugas, & diaboli minas mentem suam diuertat, sed in illum corde, ore, & opere viriliter insurgat.

Septimò, omnibus prædictis ab Energumeno seruatis, Exorcista illum, an in fide, ac confidentia pro sua liberatione erga Deum, Exorcistam, dęmonem, ac seipsum sit benè dispositus, probet, iuxta probationes positas à *num. 925. vsque ad num. 931.* Et si illum ad suam liberationem perfectè dispositum adinueniat, ei præcipiat, vt ante eius pedes prostratus fidei, ac confidentiæ actus in Deum, nec non detestationis in dęmonem deuoto corde eliciat, & ore explicet, & clarè iuxta formulas supra positas *num. 932. & 933.* fateatur.

Octauò tandem Exorcistæ ad dęmonis expulsionem deueniendum est, qui ea, quæ infra *articul. 5.*

de dæmone Fugiente, seu Exeunte num. 987. habentur, obseruabit.

QVÆSTIO II.

Quomodo maleficium in matrimonio factum sit auferendum, ac destruendum.

959 *Quibus monitis instruendi sint maleficiati in matrimonio.*

QVænam detrimenta, ac nocumenta vel per seipsos, vel suis cooperantibus symmistis, dæmones viris, ac mulieribus coniugatis inferre consueuerint, iam supra breuiter attigimus *n.* 560. *v secundo, & n.* 602. *verbo, Ex Generatiua*: nunc satis sit de remedijs, quibus huiusmodi maleficium est destruendum, pertractare.

Respondetur ergo, Exorcistam, præter institutiones illas generales supra relatas à *num.* 921. *vsque ad num.* 925. mentalibus personæ maleficiatæ oculis obijcere illa verba Angeli Raphaelis Tobiam iuniorem alloquentis Tob c. 6. *Audi me*, inquit, *& ostendam tibi, qui sunt, quibus præualere potest dæmon. Hi namque qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Moneatque coniuges, si adeò prauâ intentione, vt scilicet ad carnalia duntaxat explenda desideria matrimonio fuerint coniuncti, vt seriò pæniteant, & ex præcordijs ante omnia, & super omnia se velle Deum amare, omniaque sua ad Dei gloriam ordinare; ideòq; imposterum & matrimonio non solùm contra concupiscentiam, & ad carnalia vitanda peccata; sed ad propagandam etiam prolem, eamq; ad Deo seruiendum, ipsumque laudandum, & glorificandum ordinandam vsuros, proponant.

Secundò, Exorcista moneat illos, vt orationi vacent, ac ieiunio incumbant; sicut Angelus Raphael Tobiam, ac Saram docuit: quia dæmones facillimè in oratione, & ieiunio eijciuntur: cùm hæc maximè ad fidei firmæ actus, ac perfectæ in Deum confidentiæ eliciendos, quibus dæmones in fugam, diuina eos impellente virtute, se vertere coguntur, disponant. At præcipuè iubeat, vt sua fideliter, ac deuotè peccata confiteantur, & Eucharistia Sacratissima reficiantur.

§. I.

960 HIs omnibus peractis, & ab Exorcista circa ea, quæ credenda sunt Vexatis iuxta regulas, ac probationes supra assignatas *num.* 926. *& sequent.* iam benè probatis, genuflexi ante Crucifixi imaginem corde, & ore humiliter, ac deuotè fidei, ac confidentiæ actus in Deum, nec non detestationis in dæmonem elicitos iuxta sequentes, vel alias similes formulas pronuncient, quas si legere nesciant, Exorcista de verbo ad verbum illis dictare valebit.

Oratione à Giesù Christo per ottenere la liberatione dal maleficio fatto nell'vso del Matrimonio.

SIgnor mio Giesù Christo, eccomi io vilissimo seruo vostro indegno di stare auanti la Maestà vostra, e tanto meno di riceuere gratia alcuna; poiche non hò mai fatto altro, che offenderui; & in particolare nel contrahere questo Matrimonio non hò hauuto quella retta intentione, che doueuo hauere; mà à guisa di sfrenata bestia hò posto il mio fine solo nel sodisfare alli disordinati appetiti della mia carne: m'accuso di questi, e di tutti li altri miei peccati; conosco, che meritamente la Maestà vostra hà permesso, che'l demonio nel mio corpo habbia preso possesso. Conosco però ancora, che sete Dio benignissimo, e clementissimo pronto à perdonare à chi con cuor contrito à voi ricorre, e de' suoi errori vi chiede perdono. Però eccomi prostrato innanzi la Maestà vostra, di tutto cuore mi dispiace d'hauerui offeso, e mi propongo fermamente, che per l'auuenire con l'aiuto vostro non voglio più offenderui: mà amarui sopra tutte le cose con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze. Cosi vi prego per la grandezza della vostra misericordia vogliate perdonarmi i miei peccati, e darmi gratia di mai più offenderui. mà di amarui sopra ogni cosa. Parimente vi prego, e supplico, che, come tutto benigno, e liberale, vogliate liberarmi da questi maleficij, da' quali mi ritrouo legato, & oppresso, e dal demonio tutto perturbato, protestãdomi di volere per l'auuenire amare la mia moglie, come me stesso (*se la persona maleficiata sarà la moglie, dirà*, il mio marito, come me stessa) e di vsare il matrimonio sì per fuggire i peccati della concupiscenza, come per generar prole, alleuarla nel santo timor vostro, & indrizzarla à seruire la Maestà vostra altissima, e lodare, e glorificare il vostro Santissimo Nome.

Postea contra dæmonem iracundo vultu, ac contumeliosis verbis sequentia verba recitans insurgat.

Atto di detestatione da farsi dal Vessato contro il demonio.

ETù diauolo maladetto nemico di Dio, ribelle del mio, e tuo Signore, apostata del mio, e tuo Creatore, partiti da me sẽza dimora alcuna: posciache per l'autorità, che m'hà concesso Iddio, per la fede, e confidenza posta nel suo SS. Nome, per la virtù, e gratia riceuuta nel Santo Sacramento del Matrimonio, ti comando nel Nome di Giesù Christo, che distruggi qualsiuoglia maleficio, che tù habbi fatto nella persona mia, e della mia moglie (*se la persona maleficiata è la moglie, dica*, e del mio marito) e per l'auuenire nõ habbi più potestà di molestarmi nella fantasia, ò imaginatiua, ò nel corpo, e massime ne' membri genitali, ne in qualsiuoglia potenza dell'anima, ò del corpo: perche intendo, e pretendo di voler viuere, e morire sotto la protettione del Santissimo Nome di Giesù. 961 *Actus detestationis cõtra dæmõ.*

Factis

Factis à Vexato prædictis confidentiæ in Deum, ac detestationis in dæmonem actibus, Exorcista moneat illum, vt inconcussus in fide persistat, ac in confidentia perseueret, sine vlla hesitatione credens, dubio procul, cùm ipse præceptum expulsiuum contra dæmonem enunciauerit, illicò omnia maleficia dissoluturum, dæmonemque recessurum; omnia quippè opera eius malefica in ipso destruentur, & ipse pristinam sanitatem consequetur.

Vexato ergo, omnibusque astantibus coram Exorcista genuflexis, implorato priùs ab eisdem diuino suffragio, surgat Exorcista, ac sedeat, ac capite cooperto, voce graui, ac terribili contra dæmonem pronunciet sequentem exorcismum.

Exorcismus ad dissoluendum maleficium in Matrimonio operatum.

962 *Præceptū expulsiuum.*

EGO N. vt minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus venio contra te, maledicte dæmon, spiritus immunde, qui dereliquisti Deum Factorem tuum, & oblitus es Domini Creatoris tui, qui vsum Sacramenti Matrimonij à Christo instituti ad peccata carnalia euitanda, ad conseruationem Reipublicæ Christianæ, ad multiplicationem humanæ naturæ, & ad nouos milites in Ecclesia Dei procreandos impedire præsumis: & in nomine Domini nostri Iesu Christi præcipio tibi, vt statim sine vlla mora destruas omne, quod perfeciſti maleficium in hac creatura Dei; recedas totaliter ab ea; nec amplius potestatem habeas illudendi ei, aut perturbandi sensus eius siue internos, siue externos; vel in ea causandi odium, abominationem, vel detestationem aduersus alterum coniugem; aut ipsam impediendi, quin possit vti matrimonio suo ad generandam, & enutriendam prolem gratam Deo, & hominibus: (*si persona maleficiata sit vxor, dicat:* ad generandum, concipiendum, portandum, pariendum, enutriēdum prolem gratam Deo, & hominibus:) sed longè ab ea fugias, & tecum trahas omnes fæces, immunditias, & omnes diabolicas infectiones, quas in corpore isto vsque modo intulisti, ac tollas omnes diabolicas colligationes, ac quascumque remoueas noxas, ita vt creatura ista remaneat libera, & sana, ac si nullam molestiam diabolicam vmquam in seipsa sensisset: sic igitur vt minister Christi, & Ecclesiæ tibi præcipio, spiritus immunde, vt exeas, ac recedas: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Post liberationem, seù post prædictū Exorcismum probare poterit Exorcista, an verè sit libera, modo infra posito *n.*999. Et si verè libera inueniatur, gratias Deo referat, vt infra *n.*1000. habetur.

QVÆSTIO III.

Quomodo sint destruenda maleficia infantium, ac puerulorum.

963 REspondetur, quia pueruli, & infantes rationis vsus compotes minimè sunt, & consequenter instructionis impotes, eorum parentes, vel defectu eorum nutrices, vel illorum curam habentes esse invocandos; & præter ea, quæ in communi instructione *num.*920. *& sequentibus* habentur, etiam esse instruendos, scilicet dæmoni sæpe ob eorum modicam in Deo confidentiam, ac maximam in eis diuinæ protectioni commendandis negligentiam, à Deo infantes huiusmodi, ac paruulos maleficijs afficere permitti: ideòque etiam plurimùm ad eorum liberationem fidei, ac confidentiæ actus in Deum ab eis elicitos valere.

Pro infantibus instruendi sunt parentes, vel eorum curam habentes.

Quos actus corde, & ore ante Crucifixi imaginem genuflexi præsente paruulo maleficiato iuxta sequentem formulam possunt enunciare.

Oratione à Giesù Christo per ottenere la liberatione da maleficij fatti a' fanciulli.

964 *Oratio deprecatiua pro paruulis liberādis*

SIgnor mio Giesù Christo, che col Padre, e lo Spirito Santo sete onnipotente, sapientissimo, e clementissimo: come onnipotente potete liberare questo figliuolino da maleficij, & ogn'altro male: come sapientissimo sapete il modo per liberarlo: e come clementissimo, e pietosissimo volete liberarlo, essendo per la vostra clemenza, e pietà inchinato à far bene à tutti, & in particolare à quelli, ch'à voi ricorrono, e ne' loro bisogni vi chiedono aiuto. Questo figliuolo à voi non può ricorrere, perche non è capace dell'vso di ragione: però io, che di lui tengo cura, per lui à voi ricorro: e se per la mia poca confidenza nella Maestà vostra, ò per la mia negligenza nel raccommandarlo alla diuina vostra protettione, & alla tutela del suo Angelo Custode, si come per altri miei peccati, li fussero accadute queste molestie corporali, qui prostrato auanti voi, mio Dio Creatore, e Redentore, pentito, e contrito vi chiedo perdono di tutti i miei peccati, protestandomi, che per l'auuenire non voglio più offenderui coll'aiuto vostro; mà vi voglio amare, e seruire con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze: e mi voglio affaticare ancora, acciò questo figliuolo, quando hauerà l'vso della ragione vi ami, e vi serui di tutto cuore, e vi ringratij del beneficio della sanità riceuuta. Vi prego dunque per l'infinita vostra bontà, e misericordia, per la fedeltà da voi seruata nelle promesse vostre, per honor, e gloria del vostro Santissimo Nome, per l'efficacia della vostra Sacratissima Passione, per i meriti della Vergine Santissima vostra dilettissima Madre, e de' Santi N.N. miei deuoti, & in particolare per la carità dell'Angelo Custode di questo figliuolino, vogliate liberarlo da qualsiuoglia maleficio, ligatura, fattura, fascinatione, apparitione, spauento, e molestia de' demonij, e de' suoi ministri, e tenerlo sotto la protettione del vostro Santissimo Nome.

Postea contra dæmonem detestationis actum sub sequenti formula enunciet.

Atto di deteſtatione contro il demonio.

965 *Actus deteſtationis.* ET à te diauolo maledetto, nemico di Dio, apoſtata del mio, e tuo Creatore, ribelle del mio, e tuo Signore, per l'autorità riceuuta da Dio nella fede, per la cura, che tengo, e deuo tenere di queſto figliuolino, comando nel nome di Gieſù Chriſto, che diſtruggi qualſiuoglia maleficio, ligatura, fattura, ò falcinatione, che tu habbi fatto per te ſteſſo, ò per mezo di Streghe, ò Malefici tuoi ſeguaci, e ti parti ſubito da lui; e per l'auuenire non habbi più poteſtà di moleſtarlo in modo alcuno perche l'hò poſto, e collocato ſotto la protettione del Santiſſimo Nome di Gieſù.

§. I.

966 EXorciſta poſt prædictam parentum, vel paruulorum curam habentium proteſtationem in Deũ & deteſtationis actum in dæmonem (ante pedes ipſius Exorciſtę eijdem parentibus, vel paruulorum habentibus genuflexis paruulum maleficiatum tenentibus) conſueto more inſideat, & cooperto capite iuxta ſequentem formulam, præceptum expulſiuum contra dæmonem pronunciet.

Exorciſmus ad maleficium paruulis illatum deſtruendum.

Præceptũ expulſiuum. EGo N. vt miniſter Chriſti, & Eccleſiæ in nomine Ieſu Chriſti præcipio tibi, dæmon, qui maleficium perfeciſti in corpore iſtius paruuli, vt ſtatim ſine vlla mora deſtruas omne maleficium, ab eo auferas omnem ligaturam, facturam, faſcinationem, ac quamcumque moleſtiam, ac vexationem, ac recedas totaliter ab eo, tecum trahendo omnes fæces, ac immundities, ſi quas in corpore illius immiſiſti: nec amplius habeas poteſtatem ei apparendi ſub quacumque forma, vel figura; aut vexandi illum intrinſecè, vel extrinſecè, die, vel nocte: aut perturbandi ſenſus eius interiores, vel exteriores: vel quocumque alio modo moleſtandi: Sic volo, ſic iubeo, vt miniſter Chriſti, & Eccieſiæ In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Deinde Exorciſta ſurgat, & ſtans ſequentem orationem deprecatiuam ſubiungat.

Oratio deprecatiua. *Dominus Ieſus Chriſtus apud te ✠ ſit, vt te defendat: intra te ✠ ſit, vt te conſeruet: ante te ✠ ſit, vt te ducat: poſt te ✠ ſit, vt te cuſtodiat: ſuper te ✠ ſit, vt te benedicat, qui cum Patre, & Spiritu Sancto in vnitate perfecta viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.*

Benedictio Dei omnipotentis ✠ Patris, & ✠ Filij, & Spiritus ✠ Sancti deſcendat ſuper te, & maneat ſemper. Amen.

QVÆSTIO IV.

Quomodo paruuli præſeruandi ſint à maleficijs.

DIco primò, vt pueruli à maleficijs præſeruentur, eorum parentes, vel illorum curam habentes, quantum in ſe eſt, facere debere, vt ſe in gratia conſtituant, ac pro infantibus, ac puerulis omnia illa adimpleant, quæ in ſeipſis, ſi ſeipſos à maleficijs præſeruare vellent, adimplerent. Nam ſicut, ait Auguſtinus, parentum negligentia ſæpiùs cauſa eſſe poteſt, quòd eorum filij maleficijs afficiantur; ita eorum orario pro pueris ad Deum effuſa eſt illis maximè vtilis ad eos à quibuſcumque maleficijs præſeruandos. Quare eorum parentes, vel illorum curam habentes eos quotidiè Deo commendare, & ſub protectione Sanctiſsimi Nominis Ieſu conſtituere debent, ac ſuper eos recitare poſſunt illam breuem orationem ſupra poſitam *nu.*903. incipientem, *Ecce crucem ✠ Domini, &c.* & ſcriptam, vel typis impreſſam ad pueri collum appendere: Deinde illum Beatiſsimæ Virgini, nec non Angelicæ cuſtodiæ, aliorumque Sanctorum ſuffragio, & interceſsioni commendare. 967 *Inſtruendi ſunt parentes, vel paruulorum curã habentes.*

Dico ſecundò, eis dæmones contemnere, ac paruipendere, diuina fretis protectione profuturum. Et ſi fortaſſe vererentur, quòd aliqua Strix accederet, ac puerulum in brachijs accipiendo ſic conſtringeret, vt ipſius oſſa rumperentur, vel nerui retraherentur: vel dæmonis ope ſanguinem illius ſugeret, vti eas præſtare refert Bartholomæus Spineus S. Palatij Magiſter *quæſt.*8. *de Strigibus*, & Delrius *lib.*3. *Diſquiſ. Magic. quæſt.*4. *ſect.*1. *pag. mihi* 348. dicens: *Huc referenda ſtrigatio quando puerulorum exſugunt ſanguinem, venis vngue, acu, aut aliter ope dæmonis apertis*, tunc nutrices moneant, ne huiuſmodi mulieres ſuſpectas ad puerulos accedere; nec vlnis, aut brachijs eos tenere permittant; ſed eas virili animo è domus ingreſſu arceant, ac repellant. Nocturno verò tempore ianuis clauſis cùm Striges domos ſine dæmonis ope ingredi nequeant, paruulos contra dæmonem, nedum oratione, ſed & breuibus ſacris, Agno Dei bullæ impreſſo, vel oleo benedicto, reliquijs Sanctorum, vel S. Ioannis Euangelio, & aquæ benedictæ aſperſione lectulum, vel cunabulum, puerulos, & cubiculum muniant, & nihil dæmon contra eos male poterit operari. *Cautela contra Striges ſeruãda.*

ARTICVLVS IV.

De dæmone obſiſtente, ſeu Renitente.

QVoniam in dies experientia docet, multos Obſeſſos, Energumenos, ac Maleficiatos ad Exorciſtas accedere, ab eis inſtrui, & ſe perfectam fidem habere affirmare, adeò vt Exorciſtæ contra dæmonem eos poſſidentem exorciſmos, & coniurationes proferant, nec tamen liberari videntur: arguunt, increpant, vocem extollunt, inſultant, deſudant, velis, remiſque vt illum è corpore poſſeſſo explodant, contendunt; & tamen aerem verberant, ſurdo canunt, oleum, & operam perdunt; ideò vnde proueniat dęmonum reſiſtentia, eſt quærendum. 968 *Exorciſta quandoque in caſſum dæmonis adiurãt.*

QVÆ-

QVÆSTIO I.

An dęmonum resistentia pręceptis Ecclesiasticis factis proueniat ex vi, & potentia dæmonum, vel ex parte Dei, vel Exorcistæ, vel Energumeni,

969 SI nos aliquorum Doctorum tam priscorum, quàm modernorum mentem sequi vellemus, hanc resistentiam à dæmonibus prouenire diceremus: eò quia eorum alij alijs in malo sunt obstinatiores, ideòque peruersiores, & in Exorcistæ præceptis resistendo validiores.

Ratio aſſicultatis secũdùm aliquos, est dęmonis obstinatio.

At quia nos Exorcistam contra dæmonem, non viribus humanis, ac creatis; sed virtute diuina, quæ est infinita, pugnare fatemur; & finiti ad infinitum nulla est proportio; ideò resistentia ex virtute, ac potentia dæmonis prouenire non potest: quia totus infernus cum omnibus dæmonibus respectu diuinæ virtutis, qua expelluntur, nihil est; ideò illicò, cùm Deus virtute sua concurrit, omnes recedere compelluntur. Sicut etiam in vexando, quòd aliquis Energumenus magis, quàm alius vexetur, ex eo non prouenit, quòd ipse à potentiori dæmone, & ille à debiliori possideatur: quia dæmones in vexando secundùm totam efficaciam suarum virium naturalium non operantur. Nam si sic operarentur, illicò omnes homines, nisi à superiori virtute impedirentur, occiderent; sicut benè docet S. Bernardinus *serm. 6. de misericordia perfectione a. 2. cap. 3.* sed operantur secundùm quod eis à Deo permittitur, vel iubetur: vt docet Beda *in lib. Variar. qq. quæst. 9.* & alij apud Suarez *tom. 1. de Angelis lib. 8 cap. 20. num. 10.* Vnde aliquando vnicus dæmon ex vltimis, & infimis maiora damna, ac acriores torsiones in vno Energumeno, quàm plures dæmones ordinis superioris in alio producet, & hoc non alia de causa, nisi quia dæmon maiorem à Deo illum torquendi obtinet facultatem, quàm illi plures superioris ordinis, qui in Energumeno à se ad torquendum possesso magis à Deo vbique præsente coercentur. Si ergo à dæmonis possidentis virtute, & potestate illa resistentia non prouenit, eam prouenire est dicendum: quia Deus virtute sua ad dæmonem coercendum, & ad præceptum Exorcistæ dęmoni impositum, tunc temporis ad eum expellendum concurrere non dignatur. Si enim concurreret Deus, infallibiliter dæmon eijceretur.

Hæc opinio refellitur.

Dæmones Energumenum non vexant iuxta suas vires, sed iuxta Dei permissionem, vel iussionem

§. I.

970 VErùm cùm sæpe, ac sæpiùs Deum, quantum est ex parte sua, semper ad dæmonem expellendum paratissimum esse dixerimus; & positis cæteris requisitis ex parte ministri, & Energumeni, Ecclesiæ, & in se credentibus promisisse, quòd in nomine suo dæmones expellerent, & alia mirabilia operarentur; quod idem fuit ac dicere, se ad inuocationem Sanctissimi Nominis sui fide perfecta, ac sine hæsitatione à nobis factam dæmones expulsurum, aliaque miracula operaturum, cur semper ad dæmones expellendos inuocato suo nomine, si à pietate, ac bonitate sua, & à promissionis suæ fidelitate ad hoc maximè ducitur, non concurrit?

Cur Deus ad dęmonem expellendũ non semper cõcurrat, inuocato nomine suo

Huic difficultati, scio, quòd Antiqui Auctores, & ex modernis aliqui, qui de hac re tractant, responderent dicentes: *Non esse credendum ob ipsius Exorcistæ, aut obsessi culpam dæmones non expelli; quia etiam ex occulto Dei iudicio: aut ob ipsius obsessi maiorem vtilitatem: vel aliorum exemplum: aut ob aliud Ecclesiæ commodum contingere potest: quia* aiunt, *nimis graue esse, vt in re dubia certa detur sententia. 11. quæst. 3. cap. quamuis, & cap. non solùm eadem cau.*

Responsio plurium Auctorũ refellitur.

Sed hanc opinionem quoad primum, & secundum membrum falsam esse, supra demonstrauimus *à num. 504. inclusiuè vsque ad 509. exclusiuè*, vbi sępiùs Deum non concurrere ad dæmonem expellendum tum ob Energumeni, tum ipsius Exorcistæ defectus exactè probauimus; quod etiam ostendimus *à num. 670. vsque ad numerum 728.* vbi egimus *de prudentia Exorcistæ in erroribus vitandis circa adiurationem*. Similiter non est vsquequaque verum, quòd dęmones *ex occulto Dei iudicio* non eijciantur; sed hoc verum est dũtaxat respectu ignorantium rationes diuinæ permissionis maleficiorum, & diabolicarum vexationum, de quibus supra *num. 583. & sequentibus*.

§. II.

971 DIcimus ergo, Deum voluntate signi omnes Obsessos, & Energumenos, ac maleficio affectos à dæmone, quantum est ex se, liberare velle: quia ad hoc à sua infinita bonitate mouetur, vt promisit Marci 16. nempe quòd omnes in se credentes dæmones eijcerent. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient.* Sed hæc voluntas signi conditionata est, & non absoluta; includit enim duas conditiones, quibus positis, promissio infallibiliter adimpletur.

Deus vo luntate signi vult omnes ob sessos à dæmone liberare.

Voluntas signi est conditionata.

Prima conditio est, vt Energumeni, & maleficiati, sicut & Exorcistæ à Deo dæmonem expellere, in nomine Iesu deposcant. Quid autem est petere in nomine Iesu? nihil aliud sanè est, quàm in nomine Saluatoris postulare. *Iesus enim* ait Gregor. homilia 28. in Euang. *Saluator est: vel etiam salutaris dicitur: & qui petit in nomine Iesu, salutaria petit, & illa obtinet, quæ petit.* Si ergo liberatio à dæmoniaca vexatione ipsi vexato futura sit salutaris, illam vtique obtinebit. Si verò liberatio animæ obsessi futura non sit salutaris: vel maius bonum sit impeditura, tunc promissio non seruatur; quia conditio præsuppositа non subsistit.

1. Vt liberatio sit salutaris

Secunda conditio est, qui talem salutarem liberationem petunt, fide firma, & inhæsitante petant: Si enim aliquo modo hæsitent, ac dubitent, Deum eos à dæmone, etiamsi liberatio sit salutaris, liberare non velle, à Deo liberationem non obtinebunt. Quòd eruditè docet Alphonsus à Castro lib. 6. aduersus Hæreses, verb. Exorcismus. *Quòd autem*, inquit, *non semper fiat, vt inuocato nomine Iesu, dæmon egrediatur, minima fides ipsius inuocantis est in causa. Nam si perfectè credidisset, hæc & maiora fecisset. Et ad hos solos videlicet in fide perfectos Dei promissio* Marci vltimo: In nomine meo dæmonia eijcient: *pertinere videtur: quia prius dixerat:* Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, &c. Obsessi ergo, & Energumeni, quibus aliquarum istarum deficit conditionum, etsi exorcizentur, non liberantur: quia Deus ad Exorcistæ præceptum non concurrit; Deo autem non concurrente, dæmon Exorcistæ præceptis resistit, & exorcismos contemnit: quia Deus illum virtute sua diuina ad eis obedientiam prçstandam non compellit.

2. Vt Vexatus petat ex fide.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

Quænam sint genera Energumenorum, ad quorum liberationem Deus difficillimè concurrit.

972 *Peccatores in malo inueterati obsessi difficillimè liberantur*

QVinque Energumenorum genera à dæmone liberari difficillimè posse experientia rerum magistra me docuit.

Primi generis Energumeni sunt peccatores obstinati, qui alicuius grauis peccati causa, imò ob eorum plurima scelera, in quibus inueterati sunt, non solùm Deo permittente; sed sæpè ipso iubente, à dæmone possidentur; quorum exempla plura affert Deltrius *lib.3. Disquis.Magic. par.1. quæst.7. sect.2.* & nos docuimus supra *num.543.* Huiusmodi enim arreptitij, vt dæmoniacas euadant vexationem, sanitatis consequendæ desiderio ducti ad Ecclesiasticos confugiunt ministros petentes, rogantes, & supppliciter implorantes, vt per exorcismos, ac præcepta à dæmoniaca tyrannide eripiantur: & tamen non nisi post longum tempus liberantur.

§. I.

Quare.

SEd vnde hoc? Si enim Deus per signi voluntatem ostendit, se velle omnes Energumenos à dæmone liberare, dum in eo fiduciam suam collocauerint; & ad hoc Ecclesiæ potestatem dedit ad dæmones eijciendos, cur ad istorum peccatorum iam sua detestantium peccata, humiliterque à Deo, & ab Ecclesia auxilium implorantium liberationem statim non concurrit?

Quia liberatio ci tò præsti ta nõ esset eis salutaris.

Respondetur, Deum non nisi post diuturnam ab eis peractã pænitentiam concurrere: quia si citò in principio concurreret, illa liberatio eis salutaris non esset; sed noxia, ac detrimentosa: quia si sanitatem pristinam assequerentur, ex inueterato peccandi habitu ad pristinum peccati statum reuerterentur; sic fierent nouissima peiora prioribus. Licèt ergò Deus signi voluntate omnes Energumenos à dæmone liberare velit; hoc tamen conditionatè vult, suppositis nempe duabus conditionibus, quarum altera est, quòd liberatio salutaris sit; vel saltem non noxia, vel maius bonum non impeditura: altera, quòd ex vera fide postuletur. Voluntas igitur beneplaciti Dei est, vt hi Energumeni à dæmone possideantur, ac torqueantur, donec peccandi habitus sit destructus, ne post liberationem illicò ad vomitum reuertantur: *Hæc enim est voluntas Dei*, ait Paulus 1. Thessal.4. *sanctificatio vestra*; scilicet vt liberatio à dæmoniaca vexatione eis non sit obfutura; sed profutura.

§. II.

973 *Mulieres vel adolescentes ab incubis vexati difficil limè liberantur.*

SEcundi generis Energumeni sunt mulieres, vel masculi adolescentes à dæmonibus incubis possessi. Spiritus incubus est ille, qui formam viri visibiliter, vel inuisibiliter accipiens cum mulieribus per naturam; aut cum eisdem, vel cum masculis cóntra naturam se permiscet. Succubus verò, qui mulieris forma assumpta viris se supponit: vt melimè morat Innocentius VIII. in Bulla contra Maleficos, quæ incipit; *Summis desiderantes* supra relata & affirmant Arnobius *lib.5. contra Gentes* Diuus Augustinus *lib.15. de Ciuitate Dei cap.23.* Alexander Alensis *par.1. quæst.78.* D.Bonauentura, D. Thom. Scotus, Durandus, Gabriel, & Paludanus *in 2. dist.8.* Martinus de Arles, Franciscus Valesius Medicus, & Delrius *lib.2. Disquisit. Magic.q.5.1.*

Spiritus incubus quis sit. Spiritus succubus quis sit.

Sunt autem in triplici genere, qui talia patiuntur.

Isti vexati sunt in triplici genere.

Alij sunt arreptitij: Hi vt plurimùm non realiter; sed imaginariè tantùm afflictiones, & motus patiuntur inhonestos.

Alij sunt à dæmone possessi; non tamen eorum potentias possidet; sed tantùm corpore abutitur: & ferè semper in corde, & in venereis partibus habitat, quas ad carnalia delectamenta excitat, cum hoc tamen discrimine, quòd cum aliquibus die, vel noctu viri forma assumpta concumbit: vt anno Domini 1649. quædam mulier de seipsa mihi enarrauit, singulis noctibus se cum dæmone incubo sub viri forma commiscere, variasque cum eo carnales spurcitias exercere; ad Deum blasphemandum induci; cum eo, veluti proprio marito conuersari, loqui, & sæpiùs extra domum deferri ad concumbendum etiam cum viris Magis, ac maleficis. Ex cuius verbis eam consensum dæmoni, nedum implicitum, sed & explicitum præstasse, valdè suspicandi sumpsi occasionem. Cum quibusdam verò non assumpta viri forma; sed phantasiæ duntaxat alicuius viri forma, seu specie, vel imagine præsentata; realiter verò ex aere denso formatis virga, & coleis concumbit: vt cum illa, de qua supra *num.875.* faciebat.

Cur difficillimè liberetur

Hi vtique difficillimè liberantur à dæmone: quia difficillimè fidei, ac perfectæ confidentiæ in Deum actus, se liberandos fore elicere valent: quia cùm spiritui incubo subiacendi habitum fecerint, si non explicitum (vt sæpè euenit) saltem implicitum assueti sunt præstare consensum; & adeò infirmati mente, & corpore sunt, vt vix vnquam confidentię actus, quæ ad liberationem necessaria est, elicere possint; imò in corde suo oppositum sentiunt; vt latè supra.

§. III.

974 *Adulti Energumeni ab infantia difficillimè liberantur.*

TErtij generis Energumeni sunt viri, ac mulieres à dæmone ab infantia possessi, qui ob temporis longitudinem, quo dæmon eorum phantasiæ varios instillauit errores, vt à diuino implorando auocaret auxilio, iam assueti sunt ad diabolicis credendum suggestionibus; ita vt statim ac sibi à dæmone aliquid suggeritur, illicò ad pulsum eius operantur: quia ex multis actibus, & longo tempore iam firmam ad dæmoniacis tentationibus assentiendum habent inclinationem, & habitum retinent inueteratum. Cùm enim dæmon multa eis futura enunciauerit, quæ postea vera esse cognouerunt, facilè etiam in cæteris ei credunt: puta, admonet dæmon obsessum dicens: *Tali die, si iueris ad Ecclesiam, in terram cades, & gentes te irridebunt:* (cuius casus ipse diabolo postea est causa) *Veniet Exorcista crastina, vt me expellat, sed in vanum laborabit: quia ligatus sum in hoc corpore per maleficia, quæ ipse ignorat. Hodie pater tuus ad Nundinas nihil lucratus est. Deus vult me manere in hoc corpore vsque ad annum sequentem. Non possum exire ex hoc corpore, donec moriatur maleficus, qui hùc me misit. Hìc coactus sum manere, donec moriatur mater tua, vel pater tuus, vel frater tuus: vel donec purgaueris tale peccatum, quod patrasti.* Hæc, & alia, incessanter imaginatiuæ, ac phantasiæ talium Energumenorum dæmon repræsentat, quibus ex conti-

nuo

nuo habitu aſſentientes, ac fidem præſtantes, conſequenter minimam, aut nullam poteſtati diuinæ, & auctoritati Eccleſiaſticę fidem prębent; ideòque non niſi difficillimè ad fidei firmæ, ac confidentię perfectæ actus, quæ ad liberationem neceſſaria eſt, ſe vmquam diſponere valent.

Quia debita carent fiducia.

Hac de cauſa, quando *Marci 9.* vnus ex Iudæis ad Chriſtum adduxit filium ſuum habentem ſpiritũ mutum, ſpumantem, allidentem, & ſtridentem, quem diſcipuli eius eijcere non potuerant, Ieſum, eius Patrem his verbis interrogaſſe arbitror. *Quantum temporis eſt, ex quo hoc ei accidit?* Cui ille dixit: *Ab infantia:* vt ex huiuſmodi reſponſione difficultas innoteſceret liberationis: quia ob habitum, quem tam pater, quàm filius in nimium pertimeſcendis diabolicis minis, ac dæmonis ſuggeſtionibus faciliter aſſentiendo, fecerant, â fide, ac fiducia, quæ ad liberationem neceſſaria erat, nimis erant alieni: idcircò eos reprehendit dicens: *O Generatio incredula, quandiù apud vos ero? quandiù vos patiar? ſi potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti.*

§. IV.

Perſonæ ſpirituales obſeſſi difficillimè liberantur

975 QVinti generis Energumeni ſunt perſonæ (maximè mulieres) ſpirituales Chriſtianę vacantes perfectioni. Iſtę enim pro Chriſto mala pati deſiderio flagrantes videntes Energumenos multas à dæmone ſuſtinere torſiones, & afflictiones, optant, & ipſæ, imò aliquæ à Deo petunt, vt in ipſas dæmones immittat, à quibus pro Dei amore multa valeant tormenta ſuſtinere. Sed ecce dæmon noctu, dum noctes inſomnes ducunt, eorum phantaſiæ repræſentat, iam eſſe voluntatem Dei determinatam, vt à dæmone poſſideantur, vt ipſo eas affligente, in Chriſtianæ perfectionis paleſtra, & in virtutum exercitio magis magiſque ſint profecturę. Quæ omnia Angelorum viſiones eſſe credentes ſuggeſtioni aſſentiunt, ac per liberum arbitrium diabolo facultatem concedunt, vt liberè corpus ſuum ingrediatur. Qui aliquando (Deo ſic permittente) illarum corpus ingreditur, à quo difficillimè (ne dicam, vix vmquam) queunt liberari.

Quia debita carent fiducia.

Ratio eſt: quia huiuſmodi perſonæ, etſi ab Exorciſtis remedia ad liberationem ordinata perquirant; quia ſe à dæmone ad multa mala induci, & à bonis pluribus peragendis impediri vident; nihilominus non niſi rarò à dæmoniaca eripiuntur tyrannide: quia in fiducia erga Deum ad ſuam liberationem neceſſaria deficiunt; difficillimè enim ſibi ſuadere volunt, Dei voluntatem eſſe omnes à dæmone obſeſſos nunc liberandi, ſi liberatio huiuſmodi ſalutaris fuerit, & ipſi obſeſſi perfectam fidem habuerint, quaſi Chriſtus centies hanc ſuam voluntatem apertè in diuina ſcriptura non declaraverit; ſed potiùs Deum ipſas ſic diù torqueri velle opinantur.

Error occultus.

Quæ perſonæ implicitè ſaltem temeritatis labe non videntur carere, dum poſthabito maiorum ſuorum conſilio, ipſæmet ſibi à Deo in perfectionis ſchola progrediendi iuxta ſuam propriam voluntatem methodum aſſignari volunt, nempe per dæmoniacas vexationes, ac infeſtationes, non conſiderantes mala etiam culpæ, quę à communi Dei, & hominum inimico inceſsãter contra Dei honorem, hominumque ſalutem intentantur; quaſi apud Deum perfectiora media non ſint, quibus ad certiora virtutum incrementa valeant procurari. Diuinæ etiam clementiæ quodammodo iniuriam haud dubiè in hoc inferunt, quòd Deum gaudere, vt ſerui ſui amici ſub dæmonis eius infenſiſſimi hoſtis poteſtate maneant, arbitrentur. Hac de cauſa Deus ad dæmonem coercendum non concurrit, dum Exorciſta dæmoni præcipit, vt è corporibus exeat: quia huiuſmodi liberationem ſibi futuram eſſe ſalutarem non credunt: nec Deum ad ſuam liberationem concurrere velle, confidunt; ſed cum hæſitatione, ac cum formidine de oppoſito ſemper perſiſtunt.

§. V.

Energumeni dura ceruicis difficillimè liberantur

976 QVinti generis Energumeni ſunt homines, ac mulieres durę ceruicis, ac proprię æſtimationis. His enim à dæmone, eorum infirmitatem eſſe à cauſa naturali prodeunte ſuggeritur ideoque nõ poſſe Exorciſtę miniſterio auferri. Quas diabolicas ſuggeſtiones cogitationes eſſe à ſuo proprio iudicio, ac cerebro ſibi adminiſtratas putantes, firmiter illis adhęrent, & vt veras, inuariabiles, & infallibiles amplexantur. Vnde conſequendę ſanitatis deſiderio ducti ſic à parentibus, & amicis perſuaſi ad Exorciſtam accedunt, qui nedum per indicia probabilia; ſed per certa, & euidentia infirmitatem à dæmone cauſatam eſſe agnoſcens, hanc illis veritatem ſuadere conatur. Verùm licèt Exorciſtę ſuaſionibus, qui ſpeculatiuè, & practicè per euidentia ſigna eis veritatem oſtendit, aſſentire videantur; nihilominus vix operari, aut loqui Exorciſta deſiſtit, quòd iterum dęmoniacis ſuggeſtionibus credunt: quas rationes euidentes eſſe ex ſui ſubtiliſſimi, ac firmiſſimi cerebri promptuario deſumptas exiſtimantes, illas ſequuntur; iudicantque non exorciſtico miniſterio, ſed medicorum pharmacis ſanitatem eſſe obtinendam.

Ratio difficultatis

§. VI.

Repetitio breuis cauſæ prædictarum difficultatum.

977 QVare omnes prędicti obſeſſi difficillimè liberantur, vel quia liberatio eis non profutura, ſed obfutura potiùs eſſet: vel ob firmæ fidei, ac perfectę confidentię in Deum: nec non ob deteſtationis dęmonis, ipſiuſque perniciſarum ſuggeſtionum defectum, quę ab huiuſmodi fiducia mentem auertunt.

Peccatores magni.

Primi quidem generis obſeſſi non facilè liberantur; quia repentina eorum liberatio non eis ſalutaris (vt diximus) ſed noxia eſſet: vel etiam quia, cum ex longo peccandi habitu eos eorum cor reprehendat, difficillimè poſſunt firmę fidei, ac perfectę confidentię in Deum actus elicere; ac pari modo nec dęmonem, eiuſque ſuggeſtiones deteſtari, cui diù libenter pro commiſſa peccata inſeruierunt, ac per voluntarium conſenſum conniuerunt.

Vexati ab incubis.

Secũdi generis obſeſſi difficillimè etiã fidei actus elicere poſſunt: quia mens eorum ex coniunctione cum appetitu ſenſitiuo ex continuis carnis ſpurcitijs nimis valde eſt obſcurata, & maculata, ideò cùm ſenſui, ac carni ſit ſubiecta, ex totis prędordijs ad Deum difficillimè poteſt eleuari. Nec dęmonem deteſtari audent, à quo continuè venereis, veluti ab amaſio, ſeu coniuge dilecto delectationibus afficiuntur.

Obſeſſi ab infantia

Tertii generis obſeſſi non minori detinentur difficultate; quia iſti potiùs oppoſitię confidentiæ à Chriſto requiſitę actibus aſſentiunt ob habitum ex frequentatis actibus genitum, quo ſemper ad oppoſitum tendunt, ad credendum ſcilicet, quòd non niſi poſt longum tempus liberabuntur. Hinc niſi difficillimè deteſtari dęmonem valent, à quo multa futura eis prænunciantur; quæ cùm poſtea euenire conſpiciant, gaudent, & lętantur.

Quarti

Personæ spirituales.

Quarti generis similiter difficillimè firmæ fidei actus elicere queunt: quia ne Deus oppositum velit, suspicantur, videlicet, vt à dæmone vexentur, vt sic in virtutum exercitio magis perficiantur. Hi detestari dæmonem minimè audent: quia illum, non vt hostem, & maleficum, sed vt amicum & beneficum meditantur, à quo ad maiora christianæ perfectionis incrementa, quasi tot calcaribus sibi videtur prouocari.

Energumeni duræ cernuis.

Quinti generis tandem pari modo maxima cum difficultate fidei actus elicere valent: & si quandoque aliquos eliciunt, non perseuerant: quia ægritudinem suam remedio supernaturali indigere non credunt; sed potiùs pharmacis naturalibus esse tollendam existimant: Nec ad dæmonem contemnendum mouentur; quia illum ibi adesse non credunt, nec talem ab eo ægritudinem causari opinantur.

§. VII.

Cur accedant ad Exorcistas.

978 QVare omnes prædicti Energumeni consequendę sanitatis desiderio laborant, quo ad remedia tam corporalia, quàm spiritualia inuestiganda ducuntur, & aliquam spem, vel opinionem potiùs habent, illis medijs optatam obtinendi sanitatem. Sed quia spes, seu opinio illa est cum formidine de oppositò, ideſt hæsitatione, ac dubietate plena, similes sunt fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur, vt ait Iacobus Apost. *epist. sua canon. cap.* 1. Non ergo æstiment, quòd accipiant aliquid à Domino: quia Deus illos sub potestate dæmonis derelinquet, diuina non concurrente virtute, dęmon Exorcistę præceptis obsistet, atque resistet. Quod diligentissimè ab Exorcistis est obseruandum: quia omnes obsessi, siue Energumeni, vel maleficiati se fidem habere dicunt; sed sæpiùs non est fides, seu fiducia, de qua loquimur; sed desiderium, aut spes valde hæsitans, ac dubijs inuoluta.

QVÆSTIO III.

Quomodo huiusmodi diabolica repugnantia sit auferenda.

Cautela seruanda ab Exorcista, vt cognoscat Energumenos de bitam habere fiduciam.

979 DIcendum: cùm Exorcista post communes instructiones Energumenis factas, post Sacramenta sæpiùs ab ipsis frequentata, post alia huiusmodi spiritualia tam generalia, quàm particularia pharmaca eis exhibita, sua præcepta ad dæmones expellendos non proficere viderit, ad iterum noua præcepta expulsiua repetenda velox non sit, licèt ipsi Energumeni se fidem habere asseuerent; sed diù illos probet, & obseruet, an ipsi instanter, humiliter, ac suppliciter ab Exorcista, vt dæmones expellat, expostulent. Dicat eis illa verba Christi, quæ Cæco clamanti Marci 10. *n.* 40. *Iesu fili Dauid miserere mei*, dixit: *Quid vis, vt faciam tibi?* vt ex ipsorum responsione firmam illorum fidem, ac perfectam confidentiam in Deum agnoscendi locum desumat. Similiter attendat, an ipsimet facillimè dæmonem expugnent, ac reprimant, & an ad præceptum à se in nomine Iesu dęmoni factum, confestim illos cesset molestare. Pariter consideret, an eorum oculos non cogitabundos, ac veluti ad contemplandum eleuatos non stare agnoscat; sed eos vultu, & aspectu se ostendere ei, quod ore, pronunciant, toto corde, & affectu adhærere; tunc signum erit, quòd benè sunt probati. Poteritque Exorcista tunc ad præcepta deuenire expulsiua, quæ *sequenti articulo* habentur. Sed vt plurimùm hos, non humiliter, non feruidè, non liberè, & absolutè auxilium petere ab Exorcista videbis; sed tepidè, ac segniter, potiùs à parentibus, consanguineis, vel amicis coacti, quàm à propria voluntate ducti: ac de dæmone non sicut de inimico: sed veluti de persona familiari, & amica sermocinari: Quę omnia sunt signa, eos generosa fide, ac fiducia in Deum, & eorum, quæ ad suam liberationem obtinendam necessaria sunt, carere.

QVÆSTIO IV.

Quænam sint remedia particularia pro primi generis obsessis.

Documenta ab Exorcista tradęda obsessis peccatoribus.

980 REspondetur, cùm huiusmodi obsessi sint inueterati peccatores, Deum ad eorum delicta purganda, ob quæ æternis essent destinandi supplicijs, hos dęmoniacis vexationibus à dæmone torqueri permittere; nihilominus, vt per exorcisticum munus à tali vexatione liberari valeant, esse admonendos.

Primò, vt ex totis præcordijs conuertantur ad Deum, vt Deus per Ioelem cap. 2. monet dicens: *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & planctu*, vt latè supra docui *num.* 864. *& sequentibus*. Vtilissimumque erit, eos ad omnia peccata etiam aliàs confessa, sed grauiora iterum in confessione aperienda, ac detestanda, adhortari.

Secundò, vt citiùs quàm poterunt, diuinæ iustitiæ satisfaciant vindicanti, hos Exorcista commoneat, vt corpus suum ieiunijs, disciplinis, abstinentijs, mortificationibusque castigent, (& si diuites sint) eleemosynis: quia, vt D. Ambrosius docet ad Virginem lapsam cap. 18. *Grandi plagæ alta & prolixa est medicina, grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem*. Nam si huiusmodi afflictiuis pęnis diuinæ iustitiæ satisfecerint, facillimè à Deo suam de dęmonis vexatione liberationem obtinebunt: quia Deus, qui iustissimus est, bis in idipsum non iudicat, nec supra demerita castigationes puniendo infligit.

Tertiò, vt liberatio à dæmone eis profutura sit, iubeat Exorcista, vt aliqua exercitia spiritualia eligant, quibus toto tempore vitæ suæ continuè incumbant: puta orationi, nedum vocali, sed mentali, Eucharistiæ sæpiùs sumendę, & alijs huiusmodi; vt sic peccata cauentes, occasionem etiam caueant, ob quam à dęmone post liberationem iterum possideantur.

Quartò tandem, cùm illos perfectè probatos esse iuxta regulas generales supra positas *num.* 926. *& sequentibus*, nouerit, poterit ad præcepta expulsiua iuxta ordinem positum *Articulo sequenti num.* 990. *& seqq.* deuenire.

QVÆ-

QVÆSTIO V.

Quæ sint remedia particularia pro Obsessis secundi generis.

981 *Monita tradēda vexatis ab incubis.*

REspondetur, vt ab huiusmodi obsessis Exorcista, diuino fauente Numine, dæmonum repugnantiam auferre valeat, ab eo, quæ sequuntur, esse obseruanda.

Primò obsessam diligenter de principio, & ordine talis passionis interroget, vt facilius eijciantur: maximè, an fidem negauerit, vel aliquem actum contra eam fecerit: an illos dæmones, nec ne inuocauerit: an aliquod interuenerit pactū: an in forma alicuius amasij, vel dæmonis forma, puta monstruosa, se cum illa commiscuerit. Item de loco, & tempore, & alijs circumstantijs, vt pluries solet euenire.

Secundò admoneat, quòd dæmon in nobis, quæ peccata sunt, sine nobis operari non potest, idest nisi aliquis consensus, saltem implicitus, & tacitus adsit, seu interpretatiuus. Nam subiacere, vel spiritibus immundis in actibus lasciuiæ supponi, ad substantiam, & ad peccati modum spectat; ideò ne dicatur, quòd interiùs consensus negatur, & quòd certè corpus ad tales actus impellitur: quia subtiliter decipitur, dum dæmon in virtute primi consensus dati habitualiter perseuerantis, eum non ampliùs retrotrahi posse, & corpus eius in sua esse potestate, credere facit. Sed hoc est falsissimum, quia semper consensus liber existit, & quilibet per liberum arbitrium, mediante Dei auxilio, dæmonis audaciam vincere potest, ac totaliter eius impetus exterminare. Sed difficultas tantùm ex habitu prouenit dæmoni subiacendi.

Tertiò ostendatur ei peccati grauitas, ideòque ad contritionem, ad lacrymas, ad firmum propositum ab eo, diuino opitulante Numine, recedendi, inducatur: quotidiè peccata sua, & omnia, quæ sibi euenìunt, & euenerunt à principio, quo à dæmone comprimi cœpit, confiteatur, ac sæpiùs sacratissima Eucharistia reficiatur.

Quartò suadeat, vt ex totis præcordijs coram Deo sæpissimè se super omnia Deum amare velle, nec tunc, nec vnquam dæmoniacis suggestionibus, & agitationibus assentiri protestetur.

§. I.

Orationes recitandæ ab obsessis prædictis

QVintò, vt sæpissimè Iesu inuocet nomen, ac humiliter, & deuotè sequentem, aut similem proferat orationem, adhortetur.

Signor mio Giesù Christo, che sete il mio Redentore, Signore, e Protettore, difendetemi, & aiutatemi contro questo diauolo maladetto, immondo, e sporco; e non permettete, che habbia potestà alcuna sopra il mio corpo.

Deinde oratione, quæ sequitur, Sancti Spiritus suffragia deprecetur.

Vre igne Sancti Spiritus renes nostros, & cor nostrum, Domine, vt tibi casto corpore seruiamus, & mundo corde placeamus: qui viuis, & regnas in sæcula sæculorum.

Postea Beatissimam Virginem Genitricē Dei Mariam inuocet, atque eam in matrem, tutricem, ac protectricem eligat, nec non Angelum custodem suum, & alios Sanctos suos deuotos sibi postulet suffragari.

Sextò, moneat illam, vt numquam, quoad fieri potest, maneat sola die, vel nocte: nec se ad solitaria loca recipiat; sed secum aliquam mulierem (si persona vexata sit mulier) deuoram, humilem, ac Deum timentem habeat, cui, quotiescumque à dæmone molestatur, statim suam manifestet vexationem; quæ statim ambo genuflexæ deuotè sanctissimum nomen Iesu inuocent modo supradicto. Deinde ambo dæmonem detestentur, ac in Iesu nomine ei præcipiant, vt recedat, nec illam audeat siue in anima, siue in corpore molestare. Et hoc maximè est obseruandum. Poterunt autem sequenti formula vti.

Atto di detestatione contro il diauolo incubo, ò succubo.

IO N. benche vilissima creatura, indegna di nominare il nome Santis. di Giesù Christo, pure confidata nella sua gran bontà, e misericordia, per l'auttorità concessami da Giesù Christo nella fede posta nel nome di Giesù Christo vengo contro di te spirito maladetto, ribelle del mio, e tuo Dio, apostata del mio, e tuo Creatore, incubo puzzolēte, asmodeo immondo, che per mezzo dell'immōditie carnali procuri di tirare le creature in precipitio: & in virtù del santissimo nome di Giesù ti comādo, che subito ti parti, & allōtani dal mio corpo, dal mio cuore, dalla mia fantasia, e da tutte le potenze mie interne, & esterne, e per l'auuenire non habbi più potestà sopra il mio corpo, ne sopra i miei sentimenti: perche io son posta sotto la protettione del santissimo nome di GIESV.

Mulier, quæ manet ad custodiam, verba dirigat non super seipsam; sed super personam à dæmone vexatam.

§. II.

Exercitia adimplenda à vexatis ab incubis.

SEptimò, vt in pœnalibus operibus, scilicet ieiunijs, disciplinis, ac mortificationibus exerceatur, vt supra declaratum est *num. 880. & sequentibus*, nec non assiduè orationi incumbat: vt latè supra docuimus à *num. 756. inclusiuè, vsque ad n. 863. exclusiuè*, admoneat.

Octauò, vt excludat omnem dæmonis timorem, minas, atque blandimenta contemnat, nec vllo modo mente eius suasionibus attendat; sed cùm aliquid suggerit, statim ad Iesum eleuet mentem, ac quandiù tentationis impulsus durauerit, sequentia repetat verba.

Sia laudato, e glorificato in Santissimo Nome di Giesù.

Nonò, vt dæmonem contemnat, ac vilipendat, illumque multis opprobrijs, ac conuitijs indignabunda afficiat, ac se dæmoniorum sociam fieri nolle protestetur. 1. Cor. c. 10.

Decimò, vt aliquas secum Sanctorum reliquias deferat, Agnus Dei, aliasque res benedictas; imò laudabile erit, si etiam Exorcista eius vestes benedicat; sed super omnia sæpiùs actus fidei, ac confidentiæ in Deum eliciat; hoc enim est maximum omnium remediorum.

Vndecimò cùm persona vexata plenum super dæmonem dominium acquisiuerit, ita vt ad Crucis signum ab ipsa formatum, & ad Sanctissimi Iesu Nominis inuocationem illicò dæmon aufugiat; & Exorcista eam in fide, ac fiducia iam perfectè

probatam esse cognouerit, ad præcepta expulsiua, de quibus *sequenti articulo agitur*, poterit deuenire.

Benedictio pro Vexatis ab incubis.

Deinde eius cubiculum, vbi pluries talis carnalis commixtio contingebat, sacris munire benedictionibus, ac dæmoni in nomine Iesu præcipere, ne ad talem locum ampliùs accedere præsumat. Postea creaturam benedictione sequenti benedicat.

Dominus Iesus Christus ✠ apud te sit, vt ab hoste immundo te defendat: intra te ✠ sit, vt à spurcitijs carnalibus te conseruet: ante te ✠ sit, vt in via mandatorum Dei te perducat: post te ✠ sit, vt ab incubo spiritu te custodiat, ita vt ampliùs ad te accedere nequeat: super te ✠ sit, vt te benedicat, qui cum Patre, & Spiritu Sancto in vnitate perfecta viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Duodecimò tandem, cùm Exorcista eam à dæmone totaliter liberam esse cognouerit, moneat, vt de accepto beneficio Deo quotidie gratias referat: sæpiùs fidei actus, ac confidentiæ in Deum eliciat, se imposterum, diuino fauente auxilio, mundam, & à quacunque dæmoniaca vexatione illæsam fore, ac præseruandam.

QVÆSTIO VI.

Quænam sint remedia particularia pro Obsessis tertij generis.

Documenta seruanda ab obsessis ab infantia

982 REspondetur, vt ab Obsessis tertij generis (adultis videlicet, & qui ab infantia à dæmone fuere possessi) obex, quo impediuntur, ne à dæmoniaca tyrannide subtrahantur, auferatur, vtilissimum fore sequentia seruare documenta.

Primò, cùm isti Energumeni ob longum habitum ex frequentatis actibus assentiendi dæmoniacis suggestionibus elicitum ad minimum diaboli nutum trahantur, ac consequenter ad diffidendum de diuina protectione excitentur, ita vt se liberali eius concursu à dæmoniacis vexationibus eripiendos fore non credant; etiam per habitum illi contrarium sunt subleuandi; qui quidem confidendi in Deum habitus ex frequentatis actibus coalescat, necesse est. Vnde præter ea, quæ supra habentur in instructione communi *à n.921. vsque ad n.925.* de quibus diligentissimè sunt instruendi, sæpiùs etiam sunt admonendi, vt in Deum orando, & supplicitèr eius diuinam opem implorando ad dæmoni resistendum perseuerent, vt veram, certam, & inhęsitantem sibi fidem, ac confidentiam, qua mediante suam liberationem obtinere valeant, communicare dignetur. Nam, *licèt Deus præstare possit*, ait Chrisostomus homil. 30. in Genesim *priùs, quàm petamus verùm per hoc differt, & expectat, vt occasionem accipiat, qua iustè nos sua cura dignos faciat*. Propterea Exorcista ad manum habeat doctrinam de perseuerantia in orando supra positam *à num.812. vsque ad num.818.* vt per illam vexati, & corde, & animo ad diuinæ bonitati credendum, ac in eius protectione fidendum roborentur.

§. I.

SEcundò Vexatum moneat Exorcista, ne dæmoni aliquid suggerenti attentas præbeat aures, nec cum eo contendat; sed ex tali suggestione, tanquam ex stimulo ad Deum laudandum, ac sanctum nomen eius glorificandum excitetur; idcircò toties, quoties tentatorem præsentem apprehenderit, sequentibus verbis illum fugare conetur.

Sia sempre laudato, & da tutti glorificato il santissimo nome di Giesù.

Sæpissimè verò, cùm opportunum aderit tempus, ante Crucifixi imaginem ad Iesum deuotè conuersus, ac genuflexus sequentem, vel aliam similem in sua materna lingua recitet orationem.

Oratione da recitarsi dal li obsessi di longo tempo.

Voi, Signor mio Giesù Christo, sete il mio Redentore, Conseruatore, e Protettore, il mio refugio, il mio conforto, la virtù, e fortezza dell'anima mia: in voi hò posto tutta la mia confidenza: defendetemi dunque contro questo maligno spirito, reprimete la sua tirannia, e non permettete, che habbia potestà di mouermi tanto efficacemente la fantasia, & imaginatiua con le sue false, e vane rappresentationi: mà datemi aiuto, acciò fortemente possa resistere alle sue maligne persuasioni, e tenere il mio cuore, e la mia mente à voi vnita, acciò finalmente per la grandezza della vostra bontà, e misericordia io resti totalmente libero dalla tirannia di così crudel nemico, e possa via sempre lodare, e glorificare il vostro santissimo Nome.

Deinde immediatè post prædictos confidentiæ actus, sequentem detestationis actum contra dæmonem animo virili, sed irato, & indignabundo vultu eliciat, dicens:

Atto di detestatione cõtro il demonio.

E tù diauolo maladetto, seduttore delle menti diuote, apostata del mio, e tuo Dio, ribelle del mio, e tuo Creatore, partiti da me senza dimora alcuna, che così ti comando nel nome di Giesù Christo.

Interim frontem, os, guttur, pectus, cor, aures, & partem à dæmone vexatam crucis ✠ signo muniat, illud sæpiùs pollice efformando.

Obsessus in duobus prædictis actibus, nempe confidentiæ in Deum, ac detestationis dæmonis se sæpissimè exerceat, sicque breui tempore pro sua liberatione erit dispositus.

Tandem Exorcista, cùm ipsum obsessum non ab alijs persuasum, sed sponte, humiliter, ac supplicitèr ab eo petere viderit, vt dæmonem expellat, si ex ipsius verbis illum perfectè esse dispositum, ac benè probatum agnouerit, iuxta communes regulas superiùs positas *num.925. & seq.* ad præcepta expulsiua deuenire poterit, iuxta doctrinam articulo sequenti tradendam.

QVÆSTIO VII.

Quænam sint remedia particularia pro Obsessis quarti generis.

De quib. instruendi sint spirituales obsessi, vt à dæmone liberẽtur

983 REspondetur, cùm huiusmodi personæ energumenæ spirituales sint, & exercitijs spiritualibus semper intentę, non opus esse, illas admonere, vt peccatorum suorum contritionis actus eliciant, Sacramenta frequentent, ieiunio, & orationi vacent, disciplinis, ac mortificationibus corpus suum castigent: quia his omnibus iugiter, ac sedulò incumbunt; sed circa ea, quæ sequuntur, Exorcista, vel Parochus eas diligenter instruere valebit.

Primò circa Dei voluntatem, videlicet, quamuis multa

multa mala Deus euenire permittat, quatenus illa non impedit, vt latè prosecuti sumus *à num. 583. & sequentibus*: attamen cum mala aliquo modo in se peccatum includant, vel ad illud inducant, puta, ad Dei, vel proximi offensam; vel homines à bono reuocent, vel maius bonum impediant, ver. gr. virtutum exercitia, & charitatis opera, Deus illa non vult, nec approbat. Ideò efficaciter illis Exorcista suadeat, vt firmiter credant, quæ posita sunt credenda in instructione communi *à numer. 921. vsque ad nu. 925.* videlicet Deum eas à dæmoniaca possessione liberare velle, si talis liberatio eis sit salutaris; ac pro sua infinita bonitate, ac fidelitate ipsis huiusmodi beneficium collaturum: quia promisit, quòd omnes in se credentes dæmones forent eiecturi. Si autem ab alijs, eò magis à seipsis. Et ipsemet Christus quotquot obsessos, aut maleficiatos inuenit, à dæmone liberauit: vt testatur Petrus Actuum c. 10. dicens: *Qui pertransijt benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo.* Et subdit: *Et nos testes sumus.* Si ergo omnes sanabat, signum est, quòd voluntas eius est illos liberandi. Quare à se omnem dubietatem repellere debent, ac totam suam fiduciam in Dei bonitate, ac fidelitate collocare.

§. I.

Quæ ab Exorcista huiusmodi obsessis sint proponenda.

SEcundò, vt Exorcista liberationem à dæmone ipsis futuram esse animæ salutarem eis persuadere queat, eis ob oculos ponere debet. Primò bona, quæ dæmon impedit in obsessis, ver. gr. ne sua confiteantur peccata; vel saltem maxima cum difficultate: ne alias doceant personas res ad salutem necessarias: ne Eucharistiæ frequentent Sacramentum; ne opera misericordiæ, & alia huiusmodi bona exerceant, quæ, nisi à dæmone essent impediti, executioni mandarent. Secundò mala, ad quæ dæmon eos inducit, nempe ad Deum blasphemandum, proximum infamandum, eius occulta peccata patefacienda, ad seipsos saxis collidendum, igne adurendum, aquis præfocandum, ab alto præcipitandum, laqueo suspendendum, & alia id generis mala, ad quæ sæpiùs Energumenos à dæmone induci experientia comprobatur. Tertiò damna, ac perturbationes, quæ non tantùm personis parentum, consanguineorum, ac domesticorum inferre solet; sed in rebus etiam eorum, ac bonis fortunæ: vt rumores, tumultus, strepitus commouere: odia, inuidiam, ac zelotipiam excitare: rixas, atque discordias disseminare; suppellectilem dissipare, vinum fundere, omnia in perditionem emittere, aliaque innumera mala, quæ, vt ad malum culpæ sunt inducentia, non dicenda sunt esse à Deo iubente, ac volente, sed tantùm permittente, vt ex illis magis, ac magis obsessi, eiusque parentes, ac domestici ad Deum pro liberatione obsessi humiliter exorandum, eiusque diuinum auxilium implorandum excitentur.

§. II.

TErtiò admonere debet, non esse secundùm regulas prudentiæ, hoc, vel illud grauissimum malum pœnæ secundùm propriam voluntatem sibi eligere velle, vt in virtutis, ac perfectionis palestra se exerceat; & eò magis à Deo petere, vt in corpus suum diabolum immittat, cùm per voluntatem signi constet, Deum opposita confirmare. Ideò melius esse consilium semper à Sapiente perquirere, vt docet Tobias *cap. 4.* Nam varia sunt media, quibus homo in perfectionis schola progredi potest; *Non enim*, ait Paulus Sherlogus in Cantic. Antiloq. 12. n. 18. *vnica est via, qua itur ad Olympum. Hei mihi*, ait S. Io. Chrisostomus homil. 61. ad Populum Antiochenum, *quot ad salutem nobis viæ!* Illa media ex spiritualis, docti, & pij Patris consilio elicere debet, quibus in perfectionis via liberè, & sine impedimento proficere possit.

Quartò; iubeat Exorcista, vt persona obsessa genuflexa ante Crucifixi imaginem fidei actum, iuxta sequentem, vel aliam similem formulam, eliciat.

Oratione da farsi à Dio dalle persone spirituali impossessate dal demonio.

SIgnor mio Giesù Christo Redentor mio, refugio, e conforto dell'anima mia, ecco me vilissima creatura serua vostra indegnissima, conosco, che à tanti beneficij riceuuti, e che di continuo riceuo dalla Maestà vostra, non hò mai corrisposto, ne corrispondo, conforme il mio debito: però hora non potendo in altro modo corrispondere, v'offero quest'anima mia, e questo mio corpo, tutti i miei pensieri, parole, & operationi, protestandomi, che tutto quello, che per l'auuenire farò, dirò, e pensarò, di volerlo fare, dire, e pensare solo per dar gusto à voi, e fare in tutto, e per tutto la vostra diuina volontà, con prontezza di patire qualsiuoglia pena, e tormento, che piacerà alla Maestà vostra, ch'io patisca; sì che anco adesso, se io sapessi di certo, che fosse la volontà vostra, ch'io fossi dal demonio posseduta, e tormentata sino al fine di mia vita, molto volontieri m'offero à patire questo, e qualsiuoglia altro tormento, che piacerà alla Maestà vostra di mandarmi. Mà perche non mi consta essere il vostro diuin volere, che sia dal demonio vostro inimico impossessata; mà più tosto, che la vostra diuina volontà è di far bene à tutti, & in particolare di liberar dal demonio tutti quelli, che à voi ricorrono, credono, e confidano nella virtù, & efficacia del vostro santissimo Nome: sì come l'hauete dimostrata, mentre, essendo in questo mondo vestito di carne mortale, hauete liberato dal demonio tutti quelli, che à voi sono ricorsi. Et affinche giamai mancasse l'aiuto vostro, hauete lasciato la potestà di scacciar'i demonij non solo alli vostri discepoli, e suoi successori; mà tutti i fedeli Christiani ancora, che'n voi hauessero creduto, e confidato; nel che è chiaro, che la vostra diuina volontà è di liberare dal demonio tutti quelli, che à voi ricorrono, & in voi confidano, quando tal liberatione li è salutare. Per tanto hora io credo fermamente, che per la grandezza della vostra bontà, e misericordia sete pronto, e preparato à liberarmi da questo maladetto demonio, mentre questa liberatione mi sia gioueuole. Affinche dunque questa liberatione sia conforme il vostro diuin volere, vi prego, e supplico per l'infinita vostra clemenza, e liberalità, per la verità della vostra parola, e fedeltà nel seruare le pro-

984 *Oratio deprecatiua.*

messe vostre vogliate liberarmi da questo maledetto demonio nemico vostro, & insieme concedermi gratia efficace, affinche questa liberatione sia salutare all'anima mia, acciò con maggior libertà di spirito possa seruirui, e con maggior feruore attendere à frequentare i Santissimi Sacramenti, impiegarmi nell' opere di misericordia e spirituali, e corporali, & eccitare non solo me stessa, mà gli altri ancora à maggiormente lodare, e glorificare il vostro santissimo nome. In voi dunque hò posto tutta la mia confidenza, e credo per certo, per la grandezza della vostra pietà, e misericordia, e fedeltà delle vostre promesse, non solo di restar totalmente libera dal demonio, mà di ottenere ancora dalla vostra liberalità vn'aiuto efficace, acciò cotesta liberatione all'anima mia sia gioueuole, e salutare, e con maggior libertà di spirito via maggiormente sij per attendere à lodare, e glorificare la grandezza della vostra bontà, e misericordia.

Breuiter autem sæpiùs liberationem sequenti formula poterit postulare.

Atto breuissimo di confidenza in Dio.

985 SIgnor mio Giesù Christo, in voi hò posto tutta la mia confidenza; perche voi sete il mio protettore, e difensore; però liberatemi voi da questo maledetto demonio per honor, e gloria del vostro santissimo Nome.

Atto di detestatione da fare contro il demonio.

Actus detestationis in dæmonem.

ETù maledetto diauolo nemico di Dio, rebelle del mio, e tuo Creatore, apostata del mio, e tuo Signore, perturbatore della pace, che ad altro non attendi, che à far male, indurre al peccato, & impedire le buone operationi, con che ardire presumerai tù di star più in questo mio corpo adesso; ch'io credo, e confido nel mio Signor Giesù Christo, che mi vuol liberare dalla tua tirannia; e che mi son eletta per l'auuenire di essercitarmi in quei patimenti, & altre opere spirituali, che dal mio Padre spirituale mi saranno imposte? Per tanto per l'autorità concessami da Christo nella Fede, ti comando nel nome di Giesù, che ti parti da me, e non habbi più potestà di molestarmi.

Iubeat Exorcista, vt sæpiùs etiam breuiùs prædictos confidentiæ, ac detestationis actus repetat; & cùm eam iam perfectè probatam esse crediderit, iuxta probationes supra positas *num.925. & sequẽtibus*, poterit ad precepta expulsiua, iuxta regulas positas *sequenti Articulo* deuenire.

QVÆSTIO VIII.

Quænam sint remedia pro Obsessis quinti generis.

CVm istis obsessis Exorcista instructiones, & cõmunes probationes pro Vexato pręparando, de quibus supra *toto capite præcedenti*, adhibere valebit. Pręcipuè tamen per signa certa, & euidentia coram personis sapientibus, ac prudentibus ostendere studebit personæ obsessæ, aut maleficiatę, illam ægritudinem non esse à causa naturali; sed à dęmone prouenire, quod per pręcepta probatiua, & instructiua dæmoni imposita, nedum per seipsum, sed etiam per ipsammet personam obsessam præstabit: de quibus supra *n.938. & seq.* Cogitationes verò, quæ illi, infirmitatem naturalem esse suadent, moneat, non ab intellectu, ac ratione recta prouenire, sed ab imaginatiua, seu phantasia, cui à dęmone suggeruntur, quas repellere debet, ac credere Exorcistæ. Si verò adhuc non crediderit, talem personam dimittat, & à quacumque functione desistat, vt supra docui *num.925. v. quòd si naturalem*. Seorsum tamen consanguineos, vel domesticos admonere poterit, vt ipsi personę vexatę suadeant, vexationem suam non à naturali causa, sed à dęmone exoriri. Et postea, cùm illam perfectè dispositam esse iuxta instructiones, & probationes communes viderit, ad expulsiua præcepta, de quibus *in sequenti articulo*, poterit deuenire. 986 *De quib. instruẽdi sint Obsessi duratę cernicis.*

ARTICVLVS V.

De Dæmone Fugiente, seù Exeunte.

DVobus modis dęmones è corpore, quod possident, exire, nos in dies experientia rerum magistra demonstrat. Vno modo præsentialiter tantùm, sed non potestatiuè. Alio modo præsentialiter, & potestatiuè. Primo modo dæmones in corpore aliquo existentes ab eo exire dicuntur, cùm per aliquod tempus, puta per diem, vel horam illud totaliter torquere cessant, & vltrò se aliò trãsferentes illud deserunt, sed postea, Deo sic permittente, ad idem redeunt: quia adhuc in illud intrandi, atque vexandi potestatem retinent: ita etiam docent Petrus Thyreus *lib. de dæmoniacis cap.8.* & Sanchez *lib. 2. in præcepta Decal. cap.42. num. 7.* Et exemplo à Cæsario ab Alexandro Calamato relato *in praxi benè moriendi* comprobatur. Alio modo dæmones è corpore, quod possident, præsentialiter, & potestatiuè exire dicuntur, cùm à diuina virtute ab eo exire compelluntur, eisque omnis potestas illud diuexandi totaliter auferetur. Et de hoc exitu impræsentiarum loquimur, in quo certum est, quòd dæmones propter suam inuidiam, superbiam, crudelitatem, odium, iram, & iniquitatem, omne malum, quod possunt, Vexato inferre vellent; sed si Vexatus erit benè instructus, & Exorcista prudens fuerit, dęmones sine minima ipsius Vexati, & aliorum quorumcumque læsione exire compellentur. 987 *Dęmones in aliquibus obsessis nõ sẽper manent; sed ad tẽpus eos desedi runt, & deunt.*

Vnde antiquis Exorcistis visum fuit, dæmones exire

Antiqui exorcistæ multacre debãtesse necessariò seruãda in expulsione dæmonis, Quæ à nobis sunt reprobata.

exire non posse, vel eijciendos non esse, nisi priùs ex maleficiati corpore maleficia expellerentur, ac destruerentur, quæ alibi essent abscondita, & nisi superiores dæmones eijcerent inferiores, & alia id generis, quorum primum non necessarium esse, supra ostendimus *num.576. & 686.* Secundum verò vt vanum reprobauimus supra *num.676. & n.690. & sequentibus*. Hac de causa præfati Exorcistæ, dæmones in exitu, tanquam compulsos, dirè semper corpora vexare credebant; & quamuis precepta grauissima adhiberentur, non tamen adhuc à vexatione abstinere; & ideò Vexati communiter voces terribiles, ac mugitus emittere, dolores acerbissimos sustinere, membra propria dilaniare, incompositè saltare, ora latissimè aperire, oculos quasi extra caput educere videbantur, qui si à pluribus non sustinerentur, terribiliora paterentur.

§. I.

Possunt dæmones ab obsesso exire sine vlla ipsius læsione.

988 AT nunc, Deo dante, dæmones è corpore Energumeni sine vlla ipsius torsione, & vexatione exire videmus, & experimur, quando ipse secundùm regulas præpositas *capite præcedenti* est benè instructus, ac perfectè probatus; & Exorcista secundùm easdem, & alias *in hac disputat.* assignatas ad dęmones præcepta dirigit expulsiua.

Nec his repugnat, quòd vexatio ex maleficijs, vel ex timore fuerit; vel si vnus, vel plures dæmones, aut etiam legiones fuerint; & quicquid priùs in corpore fuerint operati: quia dæmones omnes exient, & omnia maleficia sine vllo corporis dolore, ac perturbatione dissoluentur.

Quod facilè ex lenitiuis, & instructiuis præceptis poterit argumentari. Si enim per præcepta lenitiua, & instructiua facta, vt supra docuimus, dęmon ad talem obedientiam reducitur, quòd omnibus præceptis indifferenter obediat, cur non etiã præceptis obediet, quæ ad illius expulsionem fiunt, vt scilicet nullam Vexato in exitu læsionem inferat? Imò si dæmones insensibiliter in corpus ingredi possunt, & in eo insensibiliter manere, poterunt etiam insensibiliter exire.

Si autem instetur, quòd contrarium experientia docet: Respondetur hoc prouenire, quia non est benè instructus Energumenus, & non est cautus Exorcista in dæmonem eijciendo, quando ad obedientiam totaliter est reductus.

§. II.

Obiectio. Solutio.

989 SI verò obijciatur, quòd etiam ad Christi pręceptum, dum aliquando dæmones expelleret, Energumenus quidam Marci 9. volutabatur spumans, cruciabatur valdè, & factus est velut mortuus. Respondetur, hoc permisisse Christum, non quòd diabolus sine vlla obsessi vexatione exire non posset; sed vt astantes dæmonis crudelitatem viderent, qui de corpore exire noluisset, si potuisset, & propter alia mysteria: Ita Tostat. q.123. in c.8. Matth. ad 3. Ideò Christus præceptum non addidit de nulla læsione facienda. Aliis autem vicibus Christus dæmonia sine vllo Energumeni dolore eiecit; Lucæ 4.35. *Obmutesce*, dicebat, *& exi ab eo. Et cùm proiecisset illum dæmonium in medium: exijt ab illo, nihilque illum nocuit.* Sic Discipuli Christi eodem modo dæmonia eiiciebant.

Nec opus est, dæmoni pręcipere, vt sui exitus det signum, puta lampadem ardentem, seu candelam accensam extinguendo, vel vitrum frangendo, vel similia: quia multoties, vt à fide dignis audiui, dæmon talia dedit signa; imò anno 1649. cum quidam Exorcista tale signum quæsiuisset dæmon nedum lampadis lumen extinxit, sed & ipsam, licèt argentea esset, confregit, nec tamen è corpore est egressus.

Superfluum est, dæmoni pręcipere vt in exitu det signum.

Certum ergo dæmonii exitus erit signum, cùm persona priùs obsessa, aut maleficiata post vltimum expulsiuum præceptum se veluti à quodam pondere exoneratam, à quodam ligamine solutam, & à quocumque dolore, & grauamine subleuatam, ac cor suum ob liberationem hilaritate, ac iucunditate repletum habere, experietur. Dæmoni tamen Energumenorum linguam possidenti ad maiorem pœnam, & confusionem pręcipere posset Exorcista, vt in exitu ter clamaret, non inuocando, vel deprecando, sed quasi deterritus pertimescendo nomen Iesu, sic: *Iesu tu me eijcis: Iesu tu me eijcis: Iesu tu me eijcis:* vel idiomate vulgari dicendo: *Giesù tu mi scacci: Giesù tu mi scacci: Giesù tu mi scacci.* Hoc tamen non est necessarium.

QVÆSTIO I.

Quomodo se debeat habere Exorcista erga Energumenum in actu liberationis.

Documẽtum tradũ da ab Exorcista in actu liberationis.

RESpondetur Exorcistam, cùm ad vltimum actum peruenerit, nempe ad dęmonem ab Energumeno expellendum, ipsumque obsessum benè instructum, ac perfectè probatum iuxta doctrinam traditam *capite antecedenti* viderit, præsentibus Vexati consanguineis, vel domesticis, alijsque personis spiritualibus, debere illi à Deo accepta beneficia in memoriam recitare; insidias nempe dæmonis iam patefactas, sicut & modos, quibus ipse decipiebatur: eum didicisse remedium, quo dæmon est expellendus, nempe fidem, & confidentiam certam in Sanctissimo Iesu nomine; ac præceptum ab Exorcista, tanquam ipsius Dei, & Ecclesiæ ministro faciendum; iam dæmoni à Deo omnem potestatem super eum esse ablatam: Deumque ad eius peccata non respecturum; Nam expulsio fiet virtute diuina ob diuinæ misericordiæ magnitudinem, ob Dei fidelitatem, & ob Sanctissimi Nomi Iesu honorem.

990

Præterea Exorcista Energumenum diligenter instruat, ne diabolicis tentationibus vnquam assentiatur; imò quòd neque attendat. Videns enim malignus ille spiritus, quòd nihil ampliùs contra Energumenum potest, destructa totaliter sua potestate, ad tentationes, insidias, suggestiones, ac deceptiones confugit, vt saltem per illas aliquid possit, puta Energumenum ad diffidentiam inducere de concursu diuini auxilij; Ideò Energumenus cautus sit, vt fide firma, ac confidentia certa dæmonibus resistat, omnibus illis insultet, eos spernat, ac contemnat, & in Deum semper omnem spem suam collocet, omnibusque diligenter attendat, quæ sibi ab Exorcista proponuntur.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

Quænam sint suggestiones speciales, quibus dæmon Energumenum inuadere solet tẽpore liberationis.

991 *Varia dæmonis tẽtationes.*

REspondetur varias esse tentationes, quas Energumenus patitur durante instructione, & probatione; sed in actu liberationis, & immediatè post liberationem sunt innumeræ, & subtilissimæ, inter quas sequentes sunt speciales, quibus ad solita remedia est recurrendum.

Prima tentatio est, de non futuro dæmonis discessu, & illius inobedientia pertinaci; & quòd potiùs dæmon omnia pœnarum genera eliget, quàm è possesso corpore exire.

2. Quòd finget quidem exire, sed non terminabit exitum, prout precedentes obedientias finxit, nec terminabit: quia diabolus callidus est, & mendax; idcircò in aliquo decipiet, & in corpore remanebit.

3. Quòd Energumenus non est sufficienter ad liberationem dispositus; quia est aliquod peccatum occultum, propter quod liberari non potest.

4. Quòd Exorcista plenam auctoritatem non habet; quia non est benè dispositus; eò quòd consuetis exorcismis non vtatur, nec dæmonem de omnibus ad liberationem necessarijs interrogauit.

5. Quòd non est voluntas Dei, vt modò exeat: quia ipse Energumenus hãc tribulationem meretur, cui melius est non liberari: eò quòd ista est crux sibi data à Deo (vt dicunt etiam quidam spirituales ignari) ideòque illam respuere non debere.

6. Quòd post factum clarè videbitur, quòd creatura liberata non erit: nam ijdem, qui priùs, effectus videbuntur: & quòd etiam dictum fuit, & credidit esse liberatam, & tamen non fuit: sic erit, & modò.

7. Quòd non datur aliqua virtus, quæ dæmones expellere valeat: quia dæmones possidentes fortes sunt, obstinati, & maligni.

8. Quòd exiet verè, sed modò non est tempus opportunum: exiet autem alia occasione, alio tempore, alio loco, per alium ministrum: quòd adhuc requiruntur hæc, & illa.

9. Quòd nullus Energumenorum à spiritibus verè liberatur; semper enim aliquid mali sentiunt, ita vt ab eis dæmones non sint egressi: vel statim ad idem sint reuersi.

10. Quòd priùs maleficia inuenire, & illa destruere oportet: quòd per vomitum, vel alio modo expelli debent: quòd sunt fortissima, & insolubilia: quòd maleficus est viuus, & illa recenter ordietur: vel quòd iam sunt renouata: quòd priùs tales maleficos castigare oportet, &c.

11. Quòd exibit, & quòd non exire non potest; sed statim, & post modicum ad pristinam habitationem reuertetur: quòd tantùm insidiabitur, donec, quod perdidit, acquirat: quòd insensibiliter ingredietur.

12. Quòd in exitu se in aliquo corporis latibulo, post datum signum, abscondet: quòd quiescet, donec ibi fuerit Exorcista; sed in vestimentis, in capillis, &c. remanebit.

13. Blanditijs Energumenum hortatur intrinsecè vt illum in corpore relinquat; quia se deinceps nullum malum, sed bona potiùs illaturum promittit.

14. Quòd varios timores immittet: quòd per maleficos hæc, & illa operabitur: quòd secum alios dæmones adducet: quòd alios mittet, &c.

15. Quòd si exire cogatur, infinita mala facere spondet; nam se creaturam suffocare velle, intestina extrahere, os extorquere, ossa comminuere, & alia multa mala facere minatur.

16. Quòd malum in Exorcistam, vel obsessi parentes, vel astantes: vel agros, vineas, prata tentabit, &c.

Alia multa proponet versipellis dæmon, vt liberationem impediat, Energumenum ad timorem, pusillanimitatem, & ad diffidentiam de concursu diuini auxilij inducendo. Sed hisce omnibus Energumenus, vt fortis miles fidei firmæ, ac confidentiæ in Deum scuto validissimæ resistere debet, & omnium tentationum, ac suggestionum exercitum pro virili debellare.

§. I.

992 *Energumenus instruẽdus ab Exorcista ad tentationes repellendas.*

QVare Exorcista, dum prædictas Energumeno suggestiones proponit, hilari fronte eas contemnere debet, & cuilibet remediũ præstare; & illis præcipuè, in quibus Vexatus fuerit tentatus obuiare. Propterea hortetur illum, vt manifestet quas patitur tentationes: si istas, vel illas, vel alias, & continuò remedium ex suprapositis instructionibus *capite præcedenti*, desumendum proponat.

Insuper Exorcista, expositis dictis tentationibus, Vexatum animare debet, & cor eius ad contemnendum illas roborare: quia omnia sunt mendacia; & quòd diabolus, cùm ininimæ potestatis sit, subiacere debet Exorcistæ, & in omnibus, & per omnia obedire; & nullatenus ei aduersari potest in his, quæ ad suam expulsionem spectant: idcircò Vexatus minas eius non timeat, ac blandimenta repellat.

Vt autem Energumenus viriliter tentationes diabolicas propulsare queat, & à Deo perfectam fiduciam obtinere, qua sine vlla hæsitatione credat, quòd ad præceptum expulsiuum dæmonis faciendum ab Exorcista Deus concurret, ac virtute sua infinita, dæmonem expellet, vertet in fugam, destruet omnia opera eius, ac perfectam sibi impertietur sanitatem, Exorcista vnà cum omnibus astantibus genuflexus ante Domini Nostri Iesu Christi, ac Beatissimæ Virginis imaginem humiliter, ac deuotè sequentes, vel aliquam ex sequentibus orationibus, prout opportunum iudicauerit, recitabit.

Ad Spiritum S. Antiphona.

Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in nobis ignem accẽde. 993 *Oratio deprecatiua.*

℣. Emitte spiritum tuum, & creabuntur.

℟. Et renouabis faciem terræ. ℣. Domine exaudi, &c.

℣. Dominus vobiscum, &c.

OREMVS.

Deus, qui Apostolis tuis sanctum dedisti spiritum, concede plebi tuæ piæ petitionis effectum; vt quibus dedisti fidem, largiaris, & pacem.

Omnipotens Domine, Verbum Dei Patris Christe Iesu, Deus, & Dominus vniuersæ creaturæ, qui Sanctis Apostolis tuis dedisti potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, qui inter cætera mirabilium tuorum præcepta, dignatus es dicere: *dæmones effugate:*

te: cuius virtute motus tanquam fulgur de cælo sathanas cecidit: tuum sanctum numen cum timore, & tremore suppliciter deprecamur, vt indignissimo mihi seruo, data venia omnium delictorum meorum, constantem fidem,& potestatem donare digneris: vt hunc crudelem dæmonem, brachij tui sancti munitus potentia, fidenter, & securus aggrediar, & expellam, per te Iesu Christe Domine Deus noster, qui venturus es iudicare viuos,& mortuos,& sæculum per ignem.Amẽ.

OREMVS.

Deus, & Pater Domini Nostri Iesu Christi, inuoco nomen sanctum tuum, & clementiam tuam supplex exposco, vt aduersus hunc, & omnem immundum spiritum, qui vexat hoc plasma tuum, mihi auxilium præstare digneris.

Excita quæsumus Domine potentiam tuã, & veni; vt hi, qui in tua pietate confidunt,ab omni citius aduersitate liberentur.

Deus qui iustificas impium,& non vis mortem peccatoris, Maiestatem tuam suppliciter deprecamur, & famulum tuum (si fœmina est, & famulam tuam) de tua misericordia confidentem cælesti protegas benignus auxilio, & assidua protectione conserues, vt tibi iugiter famuletur, & nullis tentationibus à te separetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ad Beatissimam Virginem Antiphona.

994 *Oratio deprecatiua.*

Sub tuum præsidium confugimus Sancta Dei Genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed à periculis cunctis libera nos semper Virgo gloriosa, & benedicta.

℣. Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.

℟. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMVS.

Defende quæsumus Domine Beata Maria semper Virgine intercedente istam ab omni diabolica aduersitate creaturam, & toto corde tibi prostratam à dæmoniacis propitius tuere clementer insidijs.

Adesto supplicationibus nostris omnipotens Deus, & quibus fiduciam sperandæ pietatis indulges, consuetæ misericordiæ tribue benignus effectum.

Deus, qui miro ordine Angelorum ministeria, hominumque dispensas, concede propitius, vt à quibus tibi ministrantibus in cælo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum.

AD S. ANTONIVM DE PADVA.

Responsorium.

SI quæris Miracula, Mors, Error, Calamitas, Dæmon, Lepra fugiunt: Ægri surgunt sani: 995
Cedunt Mare, Vincula: Membra, Resque perditas
Petunt, & accipiunt iuuenes, & cani:
Pereunt pericula, cessat & necessitas.
Narrent hi, qui sentiunt: dicant Paduani. *Responsoriũ S. Bonauẽturæ ad D. Antoniũ à Padua*
Cedunt Mare, Vincula: Membra, Resque perditas
Petunt, & accipiunt iuuenes, & cani.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.
Cedunt Mare, Vincula: Membra, Resque perditas
Petunt, & accipiunt iuuenes, & cani.

℣. Ora pro nobis Beate Antoni.

℟. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMVS,

Ecclesiam tuam, Deus, Beati Antonij Confessoris tui deprecatio votiua lætificet, vt spiritualibus semper muniatur auxilijs, & gaudijs perfrui mereatur æternis.

Da, quæsumus Domine, seruis tuis ad te confugientibus, & nomen sanctum tuum inuocantibus diabolica vitare contagia; & te solum Deum pura mente sectari.

Prætende, quæsimus Domine, fidelibus tuis dexteram cælestis auxilij, vt te toto corde perquirant, & quæ dignè postulant, consequi mereantur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

§. I.

POst hæc sedeat Exorcista, cæteris omnibus genuflexis, & iubeat, vt Energumenus fidem, 996
ac fiduciam, quam protestatur mente se habere, verbis comprobet, iuxta formulam, vel aliam similem, positam supra *num.*932. Deinde detestationis actum in dæmonem, vt *num.*933. enunciet.

Postea breuiter rememoret, primò, vt firmiter credat, nec vllatenus dubitet, quòd ad præceptum expulsiuum mox dæmoni faciendum infallibiliter dæmon obediet, si talis liberatio ei sit profutura. Secundò iubeat, vt ipsemet obsessus respondeat dicens.

Credo fermamente, che hor'hora il demonio si partirà da me, scacciato dalla virtù diuina, mẽtre questa liberatione mi sia salutare, sì come spero, e confido in Dio.

Tertiò moneat, quòd Deus ibi verè per essentiam per præsentiam, ac per potentiam adest, qui virtute sua infinita ad tale præceptum dæmonem propulsabit; immò si essent mille dæmonum legiones omnes in fugam vertentur; Idcircò ipse interim eleuata mente ad Dominum Iesum incessanter magno affectu sequentia repetat verba, dum Exorcista præceptum enunciat.

Verba dicenda ab obsesso in actu liberationis.

Signor mio Giesù Christo scacciate da me questo maledetto diauolo.

E tù, maledetto diauolo, partiti da me subito, che

che così ti comando nel santissimo nome di Giesù.

Interim cernuus ad Exorcistæ pedes predicta verba repetat.

Tunc ergo Exorcista sedens, capite cooperto, voce graui, & horribili contra dæmonem conuersus, quasi iudex contra reum vinctum, & conuictum præceptum expulsiuum sequenti, vel simili forma proferat.

Exorcismus ad dæmonem ab Energumeno expellendum.

997 *Præceptũ expulsiuum.*

COntra te, maledicte dæmon (vel si plures estis) contra vos, spiritus immundi, & apostatici, qui Dominum Deum vestrum dereliquistis, & obliti estis Dei Creatoris vestri, constitutus sum à Deo ego N. minister Christi, & Ecclesiæ; ideò auctoritate, quam accepi à Deo, & ab Ecclesia in Ordine Exorcistatus, in nomine sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Domini nostri Iesu Christi præcipio vobis omnibus, & singulis, vt in omnibus, quæ nunc vobis præcepero, sine vlla mora adamussim mihi obediatis.

Præcipio ergo vobis eadem auctoritate, quòd in exitu vestro non audeatis vos, nec quicunque alij dæmones aliquod malum facere, vel nocumentum inferre isti creaturæ, nec mihi, nec astantibus, nec quibuscunque alijs creaturis, tàm animatis, quàm inanimatis; quinimmò in exitu vestro vobiscum trahatis omnes vestras diabolicas infectiones; ac remoueatis omnia noxia, quæ hucusque siue extrinsecè, siue intrinsecè intulistis corpori istius creaturæ: ac destruatis omnia maleficia, facturas, ac ligaturas, quas feciſtis contra hanc creaturam Dei.

Audite ergo spiritus rebelles, & apostatici, vltimum meum præceptum, quod illicò, ac festinanter adimplere debetis: Eadem auctoritate, qua supra, In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute sanctissimi nominis Domini nostri Iesu Christi præcipio vobis, dæmones infernales, vt exeatis è corpore istius creaturæ Dei, & totaliter ab ea recedatis, ita vt non ampliùs habeatis potestatem nocendi ei intrinsecè, neque extrinsecè, nec vllo modo eam perturbandi infirmitatibus, timoribus, visionibus, apparitionibus, nec alijs quibuscumque modis. Exite ergo spiritus immundi; sic volo, sic iubeo vobis, vt minister Christi, & Ecclesiæ: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

§. III.

998 *Præceptũ expulsiuum quo modo formandum*

PRædicta præcepta poterit Exorcista, si expedire iudcauerit, formare in lingua materna patientis, vt ipse meliùs intelligat, & Exorcistæ se conformet in dæmone expellendo eo modo, quo Exorcista expellit. Et ad vltimum præceptum iubeat, vt Energumenus cernicem incliner, vt supra dictum est; & si non est persona valdè grauis, poterit etiam, si opus fuerit, pede dextro, sed leuiter, caput eius ad maiorem dæmonis confusionem, conculcare.

Formato, & iam enunciato contra dæmonem vltimo præcepto expulsiuo, iubeat Exorcista, vt statim patiens surgat, & se hilari animo ostendat, & dicat, quomodo se habeat, & suomet ore fateatur, num se liberum sentiat, & credat, & quando, & quomodo senſit à se dæmonem exisse. Multi enim dicunt, sentire illum, vt ventum validum ab auribus: alij, vt fumum fetidum, ab ore exeuntem: alij, vt plumbum graue, vel lapidem à corde suo diuelli; posteà se omni grauitate, dolore, ac molestia exoneratos sentire fatentur. *Dæmon quomodo exeat à corpore.*

Si ergo Patiens hilari fronte dicat, ac se dubio procul credere ab omni dæmoniaca potestate, ac vexatione liberum esse fateatur, etiam Exorcista dicat, quoque hoc probabiliter credere; nihilominus probare poterit: an verè, vel fictè dæmon exierit.

§. IV.

Modus probandi, an qui fuerat Energumenus, verè à dæmone sit liberatus.

IN primis admoneat Exorcista personam à dæmone liberatam, timendum de dæmone vlteriùs non esse: quia si libera est, sicut ipsa credit, & pro certo habet, quamuis Exorcista dæmoni præcipiat, vt illam vexet, sicut priùs, nihilominus in eam nil vltra poterit dæmon; quia Deus ab eo omnem potestatem abstulit. Talis igitur persona liberata coram Exorcista sequentem protestationem efformet. 999

Padre, io credo fermamente, che Iddio per la sua gran bontà, e misericordia, al commandamento fatto da voi al demonio, acciò da me si partisse, habbia con la sua diuina virtù scacciato lontano da me cotesto diauolo maledetto in modo tale, che sopra di me non habbia più potestà alcuna; per tanto prouate pure à comandarli di nuouo, che mi tormenti, come faceua prima, che vederete, che non potrà più darmi fastidio, ne molestarmi in modo alcuno; perche tengo per certo, che sopra di me non habbia potestà alcuna, e che da me sia allontanato.

Tunc Exorcista sedens dicat:

Et ego, licèt probabiliter credam, hanc creaturam Dei à dæmone totaliter esse liberam; nihilominus pro maiori cautela, si fortasse ob defectum fidei perfectæ ipsius, ac cõfidentiæ in Deum inhæsitantis: vel, si pro nunc salutaris ei non foret talis liberatio, adhuc aliquis dæmon, vel aliqui dæmones essent in corpore ipsius: vel si verè, ac certè à quacunque dæmonis possessione, & obsessione sit immunis; vt nobis hoc magis, ac magis innotescat, ac Deus à nobis laudetur, ac glorificetur, iterum, vt minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Iesu Christi præcipio omnibus, ac singulis dæmonibus, si adhuc aliqui in hac creatura Dei aliquam habere potestatem præsumant, vt statim dent mihi signum euidens suæ potestatis, ac præsentiæ, aliquam in ea causando vexationem earum, quas priùs causare consueuerant. *Præceptũ probatiuum.*

Si iterum eam vexarent, signum esset, quòd libera non erat, eò quòd perfectam dispositionem

pro

pto sua liberatione non habuerat, vel ei liberatio nō fuerat salutaris. Et tunc ab opere desistere debet, & debita adhibere remedia alijs diebus, vt melius per orationem, & ieiunium, & alia remedia generalia, & particularia supra relata se disponat.

§. V.

1000 SI verò nullum dent dæmones suæ præsentiæ signum, nec aliquam in tali persona causent vexationem; sed ipsa permaneat hilaris, ac iucunda, statim iubeat Exorcista, vt persena à dæmone liberata cum cæteris astantibus ante Iesu Christi imaginem genuflexa de beneficio accepto Deo gratias sequenti, vel alia simili forma persoluat,

Rendimento di gratie da farsi à Dio dalla persona liberata.

Gratiarū actio. SIgnor mio Giesù Christo vi ringratio di tutto cuore, che per l'infinita vostra bontà, e misericordia, e per honor, e gloria del vostro santiss. Nome, vi sete degnato di liberarmi dal demonio, e da' suoi maleficij: così vi prego, e supplico ancora vogliate preseruarmi, e custodirmi, che per l'auuenire non possa più molestarmi in modo alcuno: perche intendo di voler viuere, e morire sotto la protettione del vostro santissimo Nome.

Deinde Exorcista cum omnibus astantibus deuotè recitet sequentem Hymnum.

HYMNVS *Sanctorum Ambrosij, & Augustini.*

TE Deum laudamus: te Dominum confitemur.

Te æternum Patrem: omnis terra veneratur.

Tibi omnes Angeli: tibi cœli, & vniuersæ potestates.

Tibi Cherubim, & Seraphim: incessabili voce proclamant:

Sanctus, Sanctus, Sanctus: Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt cœli, & terra: maiestatis gloriæ tuæ.

Te glorioſus Apostolorum Chorus,

Te Prophetarum laudabilis numerus,

Te Martyrum candidatus laudat exercitus.

Te per orbem terrarum, sancta confitetur Ecclesia,

Patrem immensæ maiestatis,

Venerandum tuum verum, & vnicum Filium.

Sanctum quoque Paraclytum Spiritum.

Tu Rex gloriæ Christe.

Tu Patris sempiternus es Filius.

Tu ad liberandum suscepturus hominem: non horruisti virginis vterum.

Tu, deuicto mortis aculeo: aperuisti credentibus regna cœlorum.

Tu ad dexteram Dei sedes: in gloria Patris.

Iudex crederis esse venturus.

Te ergo quæsumus, tuis famulis subueni, quos pretioso Sanguine redemisti.

Æterna fac cum Sanctis tuis: gloria munerari.

Saluum fac populum tuum, Domine: & benedic hæreditati tuæ.

Et rege eos: & extolle illos vsque in æternum.

Per singulos dies, benedicimus te.

Et laudamus nomen tuum in sæculum: & in sæculum sæculi.

Dignare, Domine, die isto: sine peccato nos custodire.

Miserere nostri, Domine: miserere nostri.

Fiat misericordia tua, Domine, super nos: quemadmodum sperauimus in te.

In te, Domine, speraui: non confundar in æternum.

Quo finito, Exorcista leget sequentia.

℣. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

℟. A templo sancto tuo, quod est in Ierusalem.

℣. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

℟. Et salutare tuum da nobis.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

Orationes deprecatiuæ ad Deum, vt confirmet quod operatus est.

OREMVS.

DEVS, qui neminem in te sperantem nimiùm affligi permittis; sed pium precibus præstas auditum, pro beneficio accepto, votisque susceptis gratias agimus, te pijssimè deprecantes, vt per tuam pijssimam misericordiam à cunctis eripi mereamur aduersis. Per Christum Dominum nostrum.

OREMVS.

GRatias agimus tibi, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: gratias agimus tibi Christe, Verbum æterni Patris: gratias agimus tibi Spiritus alme: gratias agimus Sāctis omnib'tum Angelis, tū hominibus; quia omnipotenti virtute Dei elisus est draco. Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, miserere famulo tuo N. à diabolica potestate liberato, & in eius adiutorium Sanctum dirige Michaelem, qui eum protegat, visitet, atque defendat ab omnibus inimicis suis. Qui viuis, & regnas, &c.

OREMVS.

OMnipotens sempiterne Deus, qui liberare dignatus es hunc famulum tuum N. à vexatione Sathanæ, & ministrorum eius, mitte in eum septiformem Spiritum sanctum paraclytum de cœlis.

QVæsumus omnipotens Deus, famulum tuum N. propitius respice: vt te largiente regatur in corpore, & te seruante custodiatur in mente. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Post hæc Exorcista personam liberatam genuflexam pollice signans in fronte dicat:

Dominus Iesus Christus apud te ✠ sit, vt te defendat: intra te ✠ sit, vt te conseruet: ante te ✠ sit, vt te ducat: post te ✠ sit, vt te custodiat: ita vt dæmones non amplius possint nocere tibi vllo modo; sed totaliter à te recedant: super te ✠ sit, vt te benedicat, qui cum Patre, & Spiritu Sancto in vnitate perfecta viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Tandem adstantes aqua benedicta aspergēdo benedicat dicens:

Benedictio Dei omnipotentis ✠ Patris, & ✠ Filij, & Spiritus ✠ Sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.

Admoneat postea, vt pro gratiarum actione persona liberata Sacratissima Eucharistia se tanquam scuto inuincibili muniat: imò si tempus opportunum fuerit, ipsemet Exorcista (si Sacerdos sit) illam ei poterit administrare.

ARTICVLVS VI.

De Dæmone tentante suum regressum.

1001 *Dæmon tētat iterum possidere eũ, à cuius corpore fuit expulsus.*

EA est diabolicæ superbiæ conditio, vt, cùm dæmon se ab homine despectum, opprobrijs, ac conuicijs affectum, à sua sede expulsum videt, indignatione repletus, & ira excandescens omnem moueat lapidem, cunctos conatus adhibeat; vt corpus, quod possidebat, iterum ingrediatur, & vt fiant nouissima peiora prioribus. Quare sicut astutijs, dolis, ac suggestionibus priùs hominem, quem possidebat, ad timorem, deinde ad pusillanimitatem, ac tandem ad diffidentiam de diuina protectione induxerat, per quam sibi aditum ad ingressum aperuit: ita eisdem astutijs, dolis, ac suggestionibus versipellis nititur, iterum in corpus habere regressum. Idcircò durissimum, ac grauissimum post liberationem innumeris tentationibus, ac suggestionibus exsuscitat bellum, quibus ad diffidendum de diuina bonitate, ac protectione liberatum inducere valeat: quæ suggestiones, ac tentationes nihilominus, si cognitæ fuerint, facillimè etiam poterunt propulsari. Quare earum principaliores, ac communiores hìc subijcientur, ex quibus Exorcista, & liberatus cęteras omnes cognoscere, ac facilè poterunt exterminare.

QVÆSTIO I.

Quęnam sint communiores suggestiones, quibus dæmon quærit iterum in corpus liberati suum regressum.

1002 *Dæmon expulsus non relegatur in inferno, nec in desertos sed tentat ingredi corpus, vndè exiuit. Quomodo*

REspondetur, dęmonem, postquam ab aliquo corpore est eiectus, cùm nec in profundum inferni, nec in desertum relegetur, vt putant aliqui, imò multi antiqui Exorcistæ, sed falsò, vt latè demonstrauimus supra *num. 694. & sequentib.* sed ad alios obsidendos, aut possidendos accedat, adhuc exteriùs saltem per aliquod tempus ad tentandum remanere, & hùc, illucque discurrere ad nouos inueniendos modos, quibus homines seducere valeat, ac possidere. Propterea inter alias tentationes, ac suggestiones, quibus hominem impetere satagit, sequentes sunt communiores.

1. Suggerere solet, quòd talis homo verè liberatus non sit: in qua tentatione si vacillet, consequenter de diuinæ virtutis concursu diffidit, & sic meritò à Deo permittitur, vt ille saltem extrinsecè à dæmone aliqualiter vexetur.

2. Suggerit, quòd diabolus absconditus manet: quòd motionem non facit, quia Exorcistam timet; sed cùm fuerit ille remotus, faciet sicut priùs: nam omnia, quæ fuerunt facta, diabolicæ fraudes fuerunt nihil veritatis continentes.

3. Quòd diabolus verè exijt; sed iam est reuersus: quia ipse tentationibus consensit; ideò talem, & talem motum in corpore operatur.

4. Quòd Deus vult, vt reuertatur; quia ei peccata sua nondum dimisit, & vt debitas pænas luat, vult Deus, vt dæmon iterum illum torqueat; ideò certè reuertetur.

5. Quòd ipse liberatus diù in resistendo perseuerare non poterit: sed animo tandem deficiet, ac de diuina protectione diffidet: quòd difficillimum est velle semper confidere in Deum.

6. Nisi consensum, vt ingrediatur, præstiterit, innumera mala se patraturum minatur. Si verò præstiterit, non ampliùs malum, sed bonum ei facturum pollicetur.

7. Quòd in liberatione ab Exorcista omnes conditiones requisitæ non fuere seruatæ: non enim de dæmonum nomine, numero, superiore, principe, tempore exitus, & loco, & alijs ab antiquis Exorcistis seruari consuetis interrogauit, ideò non exijt: vel iterum redibit.

8. Quòd in corpore aliquæ reliquiæ diabolicæ remanserunt, propter quas dæmones habent liberum ingressum.

9. Quòd iam alia maleficia sunt patrata: vel fiũt, vel fient in posterum, & sic diabolus liberè intrabit. Nonne (suggerit dæmon) illam mulierem sic dicentem, ac talia operantem vidisti?

10. Quòd iterum tibi illa infirmitas, quàm priùs habebas, eueniet, illud malum, quod patiebaris, obuiabit; infirmitas enim naturalis erat ex hac, vel illa causa procedens.

11. Tu numquam vexatus fuisti; sed apparentia tantùm fuit, quod verum esse credebas: melancholicus humor, & mentis stultitia erat oppressio, quam patiebaris, quæ omnia iterum euenient tibi, cùm ad id maxime inclineris.

12. In

12. In liberatione ſufficiens fides tibi minimè fuit: non feciſti, quod in te erat; perfectior alia diſpoſitio requirebatur: memento, quòd præparationis tempore nullam deuotionem habuiſti: tempore liberationis à ſenſibus eras alienus, ideoque verè non es liberatus.

13. Tot tentationes ſuſtinere non poteris; ſed illis tandem ſuccumbes: tu es negligens, non facis, quæ tibi ad præſeruationem ſunt impoſita; nec facere potes, quia nimis difficilia ſunt; in hac infirmitate mori oportet, nam vſque ad mortem ſiue velis, ſiue nolis, durabit.

14. Vide, quot tribulationes pateris: quot miſerias ſuſtines; melius tibi erat, diabolicam vexationem, quàm iſtam tribulationem habere: multoties quietem habebas, & tunc deuotio feruentior erat: & proximus tuus tibi magis magiſque compatiebatur: priùs torquebaris in corpore, nunc grauior eſt tortura in mente; priorem ergo à Deo corporis tribulationem expoſce: vel dæmonem voca, vt corpus tuum iterum ingrediatur.

15. Obſerua, quæſo, quale ſit hoc malum, quod pateris; oportet, vt illud benè, & attentè conſideres, ne decipiaris: ex vna parte quidem naturale: ex altera verò diabolicum videtur, fac ergo experientiam, ad alterum Exorciſtam accede, qui te Patris Menghi, vel Patris Zachariæ Vicecomitis oleo perungat; & an infirmitas tua à dæmone ſit, nec ne, certò ſcies.

16. Ille rumor, quem in ventre experiris, illud frigus, quo in dorſo, ille dolor, quo in capite cruciaris, diabolicus eſt; adhuc dæmon in te aliqualiter præualet: ad te ſæpiùs appropinquat; nil aliud igitur remanet, niſi vt ingrediatur, & hoc tibi citiùs, quàm credas, eueniet.

17. In imaginatione tua ſemper præſentis horrentia, in ſomnijs viſiones teterrimas, in vigilijs terrores: ſemper retro habes, qui te retiaculis implicare videtur: ſemper contremiſcis: ſemper vmbram vides: nonne ſemper timidus es? Hæc clariſſima ſigna ſunt, quòd poſſideris, vel citiùs à dæmone opprimeris.

Hæc, & alia huiuſmodi à dæmone ei ſuggerun-tur, qui ab eius tyrannide liber euaſit, vt dæmonem timere, & pauere incipiat, ac timore depreſſus animo ſuccumbat, ac diuinæ pietatis, clementiæque oblitus de eius aſſidua protectione diffidat, & ſic ingratus de accepto liberationis beneficio gratias Deo non referat, Deumque piiſſimum, ac in ſe confidentibus ſummè beneficum eſſe non credat. Exindè faciliùs à Deo aliquo modo deſeratur, dæmonique regreſſus iterum permittatur. Quod facillimè dæmon aſſequitur, ſi liberatus ei patientem auditum largiatur.

QVÆSTIO II.

Vnde ſumat dæmon tentandi occaſionem.

1003 *Ex varijs caſibus dæmon ſumit tentandi occaſionẽ.*

REſpondetur, ſibi dæmonem ex varijs rerum euentibus, & contingentijs ad prædictas ſuggeſtiones liberatum faciliùs excitandi arripere occaſionem.

1. Quando liberatus in obſcuro aliquo loco inhabitat, ei pauores, & tremores plurimos ſuggerit, vt timore perterritus animi vigorem, ac fiduciam amittat, & conſequenter de diuina protectione diffidat.

2. Quando naturalis aliqua infirmitas occurrit, dæmon ſe cum ſui præſentia illius auctorem eſſe, & cauſam phantaſiæ fortiter ſuadere enititur; quæ tentatio maxima quidem eſt, eiuſque principijs quammaximè vexatus obſiſtere debet, ne per ſucceſſiuum augmentum in deteriora tam animi, quàm corporis damna prolabatur.

3. Quando melancholicus humor ſuperuenit, qui diabolico excitatur impulſu, ſtatim dæmon cum illo ſe ingerit, & timores exſuſcitans, illos eoſdem eſſe effectus, qui fuerant priùs, credere facit, vt exinde vexatus adeſſe dæmonem firmiter credens, deficiat animo, ac de Deo fiduciam prorſus abijciat; & ita ſibi faciliùs aditus, & regreſſus aperiatur.

4. Quando liberatus ab aliqua eſt paſſione perterritus: vt ira, odio, inuidia, amore venereo, triſtitia, deſperatione, & alijs huiuſmodi, diabolus maximum aliquod ei ſuggerit malum, vt ipſius imploret auxilium, ac Deum, quantum eſt ex ſe, blaſphemando depellat: vel ſimilia mala operando: & cùm per huiuſmodi peccata tunc à Deo, qui hoſtiles dolos euertit, ſit maximè diſtans, faciliùs dæmoni aditus aperitur.

5. Cùm tunc temporis ab aliquo perſonam aliquam maleficijs obnoxiam eſſe: vel aliquem à dæmone poſſideri, aut ſimile quidpiam intelligat, illicò malignus ſpiritus idem ſibi eueniſſe repræſentat.

6. Cùm talem perſonam energumenam exorcizatam, & non liberatam fuiſſe: alium tanto tempore vexatum: alterum, qui liberatus fuerat in laqueos iterum incurriſſe deprehendat, vexato verſipellis dæmon tunc ſuggerit ſe eodem modo, quo priùs, ſubiacere inſidijs, & hoc vel illud euenturum perſuadet.

Nec hoc tantùm per ſeipſum ſuggerit; ſed etiam per ſuos miniſtros Magos, Maleficos, & Sagas, quorum aliqui ſe eſſe Energumenos, aut maleficio affectos effingunt, vt Exorciſtas decipiant, cæteriſque hominibus à dæmone liberatis eos non verè liberatos eſſe ſuadeant; vt latè ſupra declarauimus *numer.* 747. Nonnulli Energumenos comitantur, cùm ad Exorciſtas accedunt, vt exorcizentur, eiſque infirmitatem naturalem eſſe ſuadere conantur; idcircò ad Eccleſiam confugere, & exorciſmos adhibere ſuperfluum eſſe: quia poſt exorciſmos adhuc ſicut priùs exiſtent, nec Exorciſtæ verbis credendum eſſe; ſed experientiæ rerum magiſtræ. Hiſce, & alijs huiuſmodi ſuaſionibus, falſas eſſe Exorciſtæ inſtructiones, illis ſuadere conantur, ac meliùs eſſe, ſe matri naturæ, ac dæmonis diſcretioni, quàm diuinæ protectioni committere, ac Eccleſiæ miniſtrorum directioni.

7. Quando aliquis excitatur rumor, vel horribile aliquid inopinatò apparet, & liberatus ob timorem contremiſcit, malignus tunc ſpiritus diabolicum properaſſe ingreſſum, & ſe aliquibus vmbris ſuppreſiſſe perſuadet.

8. Cùm in ſomnijs vexato horribile aliquod ſiue naturaliter, ſiue à dæmonibus cauſatum oſtenſum fuerit, expectat dæmon, donec euigilauerit homo, & dum adhuc benè ſui compos non eſt, phantaſiæ, quod in ſomnis apparuit, repræſentat, vt ſic euigilans timori aditum præbeat, ac animi timore conſtratus ſuccumbat, ac de diuina protectione diffidat, Deumque vt ſuum adiutorem, ac defenſorem non inuocet, in eo ſpem ſuam non collocet, neç ſe eius diuina protectione à dæmoniacis infeſtationibus illæſum ſeruandum fore exiſtimet, vt ſic de Deo diffiſus in dæmoniacam iterum poteſtatem corruere permittatur.

Hæc machinamenta diabolica ſunt, hæ ſunt techna, doli, laquei, atque impoſturæ, quibus homi-

nes dæmon impetere satagit, vt si non sibi in anima, saltem in corpore detur potestas, vt docet Tostatus *q.121.in cap.8.Matth.* sed arma, quibus à dęmonis tyrannide erepti illum impugnare, omnesque eius suggestiones, & fallacias, vt fumum dispergere valeant, contemplemur.

QVÆSTIO III.

Quibus remedijs præseruatiuis diabolicæ suggestiones in hominibus à dæmone liberatis euanescant.

1004 *Remedia præseruatiua*

REspondetur, ei, qui diuino fauente auxilio à dæmonis est ereptus tyrannide, vt à noua se vexatione præseruare valeat, duo principaliter (quorum primum est in ordine ad Deum: alterum in ordine ad dæmonem) esse adimplenda.

§. I.

In ordine ad Deum.

In ordine ad Deum.

CVm Deus summum bonum sit, fonsque omnium bonorum, à quo, sicut à primo principio cuncta bona procedunt, & ad quem, sicut ad vltimum finem omnia bona protendunt; quemadmodum ab ipso liberationis bonum processit, ita ab eo præseruationis bonum orietur, ac propterea liberatum aliquos erga Deum confidentiæ actus elicere, consonum erit.

Primò, se non proprijs meritis, sed diuina principaliter pietate, ac clementia suam obtinuisse liberationem certissimè credere debet: nec super hoc dubitatio aliqua debet oriri, sed firmissima credulitas, non obstantibus quibuscunque tentationibus, suggestionibus, & apparentijs spirituum malignorum.

Secundò confidere debet, vt sicut Deus sua infinita bonitate, ac pietate ipsum à dæmonibus liberare dignatus est; ita eadem bonitate, & clementia eum ab illorum regressu præseruare non desinet, nisi ipse voluntariè dæmonis suggestionibus assentiri, ac de infinita Dei bonitate, secura protectione, ac defensione diffidere velit. Deus enim, cuius perfecta sunt opera, omnibus in se confidentibus, ac Psal.90.ver.1. in adiutorio suo habitantibus diuinam protectionem adfuturam promisit; nec deficiet: quia mentiri non potest. Ergo sicut se à Deo verè liberatum esse existimat; ita firmiter speret, ac diuina se protegente virtute ab omnibus dæmonum infestationibus illæsum præseruandum confidat.

Tertiò frequenter cælestia meditetur mysteria, fidei scilicet, omnipotentiæ Dei, sapientiæ, bonitatis, clementiæ, pietatis, ac misericordiæ, vitæ, ac passionis Christi; vt, dum mens in sanctis meditationibus occupatur, dæmoniacis suggestionibus locus prohibeatur.

Quartò in Deum toto corde feratur: quia perfecta charitas timorem procul expellit, sine quo dęmon aut nihil, aut parum valet. Charitas enim dat inhabitationem Spiritui sancto, qui spiritum malignum excludit: Nam *Deus charitas est*, ait Ioan. prima sua canon. cap.4. *& qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.*

Quintò in Domino gaudeat, & melancholiæ, super quam dæmon fundatur, passionem excludat. Quod faciet, sæpiùs mentem, ac cogitationem suam ad diuinam pietatem, clementiam, ac misericordiam, ad innumeraque beneficia à Deo accepta contemplanda conuertendo: vt benè docet, ac testatur Seraphicus P.S. Franciscus Assisiates *tom.3. opusculorum, collatione* 11. apud Ioannem de la Haye Parisinum, *Sanctam*, ait, *Fratres charissimi interiùs latitiam Dei habete. Si enim seruus Dei studuerit habere, & conseruare latitiam spiritualem, qua prouenit ex munditia cordis, & acquiritur per deuotionem orationis, dæmones nihil possunt ei nocere dicentes: Ex quo in tribulatione, & prosperitate latitiam habet seruus Dei, non possumus inuenire aditum intrandi ad ipsum, nec illi nocere.*

Sextò, nisi liberatus se Deo velit exhibere ingratum, accepta à Deo quotidiè beneficia commemorare iugiter debet, vt potè qui à dæmonis tyrannide est ereptus, de infernalis tortoris catenis solutus, de tot doloribus, vexationibus, & infestationibus erutus, & qui inferna malignitate erat oppressus, ab illa liber euaserit: & quia gratiarum actio beneficia multiplicat, de omnibus supradictis, & alijs multis continuè quàm maximas Deo gratias soluere non desistat: Idcircò Exorcista illum iuxta ipsius capacitatem edoceat de modo ad Deo gratias referendas obseruando.

Septimò, cùm præcipuum diaboli instrumentum sit peccatum, & vbi hoc fuerit, diabolus magnam auctoritatem possideat, persona à dæmone liberata à mortali peccato quàm maximè caueat; imò quàtum ab alto sibi dabitur, à venialibus quoque abstinere se debet. Quod Sacramentorum frequentia, ac spiritualium operationum exercitio facillimè consequetur.

Octauò præseruationis donum, lumen ad diabolicas cognoscendas tentationes, vim, & efficaciam ad ipsis resistendum à Deo petere debet: nec non etiam super hoc Beatissimæ Virginis, & aliorum Sanctorum implorare suffragia; ad quòd plurimùm valebit oratio illa supra posita *num.903.* sed iuxta monitum immediatè traditum post illam *num.904.*

Nonò maximam in Deo confidentiam habeat: nã hoc est principalissimum remedium. Quia enim in Deo confidunt, ac præcipuè in Sanctissimi Nominis Iesu virtute suam fiduciam collocant, vt sine vlla hæsitatione, se nedũ à dæmonibus, ac Maleficis, sed à veneno, serpentum morsibus, aliorum animantium infestationibus, nec non ab inimicis, alijsque periculis animæ, & corporis nequaquam offendendos, aut perturbandos, prout fuerit sibi salutare, credant, hi dubio procul quodcumque fieri dixerint, fiet eis: quia *credenti omnia sunt possibilia*, vt ipsamet Veritas docet Mar 9. & contra istos tota infernalium dæmonum cohors frustrabitur, proprias vires deperdendo. Quare quotidiè, non semel tantùm, sed sæpiùs animam suam, ac corpus, cunctaque omnia ad se pertinentia sacratissimi Nominis Iesu protectioni commendare debet, sequentia, vel similia verba proferendo.

Atto di confidenza in Dio per preseruarsi da male ficij.

Signor mio Giesù Christo, voi sete il mio refugio, protettore, e difensore dell'anima mia, e del mio corpo, di tutte le mie operationi, e di tutte le cose à me spettanti; però io non temo ne demonij, ne malefici, ne maleficij, ne nemici, ne qualsiuoglia altra cosa auuersaria, che mi possa offendere; perche io viuo, & intendo di viuere sotto la vostra diuina protettione, sotto la quale ancora intendo di collocare tutte le cose, che à me s'aspettano.

Reme-

§. II.

Remedia in ordine ad dæmones.

1005 *Remedia præſeruatiua contra dæmones.*

CVm immediatum præſeruationis remedium à reſiſtentijs dæmonum ſuggeſtionibus facien-dis, de quibus ſupra vim ſumat, illis cognitis, in eis reſiſtendo maximoperè eſt inuigilandum. Præter autem reſiſtendi modos, de quibus ſupra paſſim *precedentibus articulis* actum eſt, nonnulli hic breuiter ſunt ſubijciendi.

Primus modus conſiſtit in diuertendo ab his, quæ ſibi à dæmone proponuntur, ad quod valet mentis applicatio ad alia vtilia, ac neceſſaria, ſed læta, ac delectabilia.

Secundus, vt in promptu breuem aliquam orationem habeat, qua Deo gratiarum reddantur actiones pro liberatione; vel ab eo preſeruatio petatur: vel ad Deum aliquo modo mens (vt modis ſequentibus proponitur) eleuetur.

Orationi breui per vincere le tentationi.

Vi ringratio, mio Dio, che m'hauete liberato dal demonio voſtro nemico; così credo ancora per certo, che mi vogliate difendere da ſuoi inganni.

O Signor mio, quanto ſon tenuto ad amarui, e ſeruirui: poiche m'hauete liberato dal demonio tiranno crudele dell'anima mia, e del mio corpo.

Vorrei poter hauer il cuore, e la lingua di San Paolo, e di Maria Madalena per poterui più perfettamente amare, e lodare.

Sia per tanto ſempre lodato, e glorificato il Santiſſimo nome di Gieſù.

Poterit aliquam, vel aliquas dictarum oratiunc-larum toties repetere, quoties dæmon aliquid contra eius liberationem illi ſuggeſſerit.

Scias autem, mi lector, hoc remedium melius, ac ſecurius eſſe, quàm cum dæmone contendere velle; imò etiam quàm illum contemnere, & opprobrijs, ac conuicijs impetere: quia per hoc dæmoni non tantùm reſiſtitur, ſed de eo victoria reportatur; nam plus eſt vincere, quàm reſiſtere: qui enim reſiſtit, tantùm ab inimico non vincitur: ſed qui inimicum vincit, illum conterit, & proſternit. Per huiuſmodi autem actus elicitos perſona à dæmoniaca obſeſſione liberata oppoſitum illius aſſequitur, ad quod illam diabolus pertrahere conabatur. Hic enim per impulſum ad diffidendum de diuina bonitate, ad ingratitudinis, impatientiæ, & odij erga Deum, & id generis actus illam inducere decreuerat: illa verò per huiuſmodi orationes Deum laudandi, de acceptis beneficiis gratias reddendi, actus amoris erga illum eliciendi ex diaboli tentatione occaſionem deſumit, & ſic dæmon confuſus recedere cogitur; nec illam amplius ſuggeſtionibus audet perturbare.

D. Bon. in 2. ſen. diſt. 24. a. 1. q. 2.

Tertiò, conſiderare Deum vbique præſentem eſſe, eique æqualiter curam eſſe de omnibus, & maximè de illis, qui eius diuinum implorant auxilium, plurimùm valet, ideòque ad ipſum cor eleuare, & ab eo, vt à nobis inimicorum timorem expellat, valebit, ſæpiſſimè dicendo:

Si Deus pro me, quis contra me? ſe Iddio mi protegge, chi mi potrà offendere?

Hoc modo tota dæmonum caterua, omnes tenebrarum principes cum ſuis ſatellitibus, ac maleficiorum concinnatoribus vertentur in fugam, & ad nihilum redigentur.

Quartò, per aliquot dies poſt liberationem omnibus cibis benedictio adhibeatur, ſaltem per ipſum Vexatum iam liberatum, ſuper cibum; & potum crucis ✠ ſignum formando, Dominum Ieſum Chriſtum, vt ipſe benedicat, inuocando. Quam conſuetudinem, vt catholicam, debet toto vitæ decurſu obſeruare.

Quintò, an intra corpus dolor exiſtat, vel aliquid per membra decurrens, vel alienæ vexationis reliquiæ remanſerint, obſeruare deſiſtat: quia diabolus, quæ non ſunt, apparere facit, quibus ſi fides adhibeatur, & confidentiam ſuæ præſeruationis amittat, aliquando permittit Deus, vt ex apparentibus fiant realia nocumenta; ideò ad illa nullo modo animum, ſiue mentem conuertat.

Sextò, quando dolores veros eſſe contingit, ſi illos naturales eſſe clarè non conſtet, aliquam deceptionem interueniſſe exiſtimet, quam ſpeciali modo minimè perquirat; ſed citò illam contemnat, & ab ea diuertens, maxima fiducia Ieſu inuocet nomen, ſe eius virtute ab omni dolore credens liberandum.

Septimò, quando aliquid, pro voto ſuo, ex his, quæ ad corporis, vel animæ neceſſitatem ſpectant, vel iuxta artem ſuam operari non poſſe ſibi videtur: vel aliquam in corpore habere debilitatem, & cauſam naturalem non habet, omninò illam operationem efficiat, non quidem membris violentiam inferendo, ſed per liberi arbitrij actum ſic volendo, determinando illam in Ieſu nomine facere, eius diuino fretus auxilio, interim pollice crucis ✠ ſignũ ſuper partem læſam efformando. Sed aduertat, quòd in iſtis actibus non dubitando; ſed viriliter, ac liberè, & inhæſitanter operando ſe habere, eſt neceſſe.

Octauò, optimum erit poſt liberationem, nedum omnia habitationis loca benedicere, lectum puta, cellam, ſeu cubiculum, veſtes, & alia huiuſmodi; ſed præcipuè ſerò aqua benedicta, cubiculum aſpergere, illudque cruce benedicere dicendo:

Breuis oratio contra infeſtationes dæmonũ.

Ecce crucem ✠ Domini fugite, partes aduerſæ: vicit leo de tribu Iuda radix Dauid, Alleluia. Vel illam orationem ſupra poſitam *num.* 903.

Nonò, Eccleſias frequentet, & in eis miſſas, & alia diuina officia audiat: ſacram Euchariſtiam ſuſcipiat, Deumque humiliter, nedum pro ſeipſo, ſed pro omnibus amicis, & inimicis, viuis, atque defunctis, & præcipuè pro animabus purgantibus, quarum non eſt ſpecialis memoria, exoret.

Decimò, quodcumque remedium ſpirituale, in quo liberatus ſperat, optimum erit ad præſeruationem. Nam omnium remediorum anima, ſeu formalitas fides eſt, ſeu confidentia liberati; ideò ſi in aliquo remedio nullam habeat fidem, adhibendum non eſt: quia parum, vel nihil proderit; & cum fide omnia, quamuis minima remedia, maximi ſunt valoris.

In his autem cunctis remedijs aduertendum eſt, quòd prædicta, ſicut & alia quæcumque non ſic ponuntur, vt omnia ſint neceſſariò adhibenda; ità quòd ſine illis præſeruatio eſſe non poſſit; ſed quia ſunt valde vtilia. Tot autem poſita ſunt, non vt omnibus ſit vtendum; ſed vt ab vnoquoque, quæ iuxta diſpoſitionem ſubiecti ſibi magis opportuna videbuntur, ſeligantur. Non enim omnes ægroti vnica medicina ſunt medicandi: nec omnes homines eodem cibo reficiendi: ſic nec omnes maleficiati, & obſeſſi ijſdem remediis ad ſuam liberationẽ, vel præſeruationem diſponendi.

AR-

ARTICVLVS VII.

De dæmone Repetente, seu Redeunte.

1006 *Dæmones quandoq; reuertũtur.*

CVm dæmones egressos è corporibus humanis iterum in illa ingredi, vti experientia rerum magistra testatur, sæpè contingat, vt hæc ars Exorcistica suum habeat complementum, quid in nouæ dæmonis inuasionis casu cum iam liberato, in quem dæmones iterum sunt ingressi, agere debeamus, restat inquirendum; quod duabus sequentibus quæstionibus discutietur.

QVÆSTIO I.

Quænam sit causa regressus.

Causa regressus ex parte dæmonis est malitia, & alia vitia.

REspondetur, causam ex parte dæmonis non esse requirendam, malitiam enim superbiam, inuidiam, iram, odium, & vindictam esse, notissimum est; *Tanquam enim leo rugiens circuit, quærens quem deuoret.* 1. Petr. cap. 5. semperque dæmon ad ingressum, & regressum, si aditus sibi pateat, est paratus. Neque ex parte Dei regulariter: quia ipse ab bonum nostrum, & non ad malum inclinatur. Neque ex parte Exorcistæ, qui sufficientia tribuit medicamenta. Solùm ergo ex parte Energumeni causa est requirenda.

Ad cuius euidentiam aliqui moderni Exorcistæ dæmones dupliciter de corporibus obsessis eijci posse fatentur.

Dæmones quandoq; eijciũtur miraculosè.

Vno modo miraculosè, cùm scilicet per virum magna sanctitate præditum adhuc in terris viuentium: vel per alicuius Sancti inuocationem: vel per aliquam miraculosam imaginem, aut alia huiusmodi dæmones eijciuntur, & tunc electi semel non amplius ingrediuntur: quia tales expulsiones etiam sine patientis dispositione fiunt: opera enim miraculosa facientis attestantur potentiam, & non recipientis dispositionem; & de his in speciali sermo non agitur: quia nec ad talem expulsionem iste actus requiritur: quia electi numquam regrediuntur. Virtus enim illa, quæ dæmones ad exitum cogit, abesse etiam cogit, vt amplius intrare non possint; tota enim miraculi ratio, est potentia facientis.

Ordinariè eijciũtur per potestatẽ exorcisticam.

Alio modo per exorcisticam artem, & exorcistatus ministerium eijciuntur, & tunc quia cum Exorcistæ auctoritate regulariter, & efficaciter suscipientis dispositio requiritur, quando dæmones sunt electi, si patiens paratus in resistendo non perseueret, iterum ingrediuntur.

Hæc expulsio similis est expulsioni peccati.

Declarant à simili de peccatore pœnitente. Nam dupliciter aliquis à peccato auerti potest, & ad Deum conuerti, vel miraculosè, vt patet de Paulo Apostolo, de Magdalena, & alijs, qui non amplius ad peccatum sunt reuersi: vel modo ordinario per Pœnitentiæ Sacramentum, & tunc si peccati habitus non sit destructus, faciliter ad vomitum reuertitur: Sic in dæmonum expulsionibus quoad ordinarium modum, & non absolutum contingit.

§. I.

1007 *Quomodo eijciãtur miraculosè, explicatur.*

VErùm huiusmodi positio, etsi vera sit, aliqua tamen indiget expositione. Nam miracula, vel ad augendam fidem, vel ad eam confirmandam, vel ad alicuius Sancti gloriam manifestandam, vel ad aliorum vtilitatem, puta ad infirmorum sanitatem, & obsessorum liberationem patrantur: vt docent Guilhelmus Vorill. & D. Thom. in 2. *dist.* 7. *quæst.* 1. *art.* 3. Pelbartus *part.* 2. *Aurei Sacræ Theol. Rosarij, verbo dæmones V.* & Tostatus *q.* 7. *in Matth. cap.* 8. Verum est ergo, quòd miracula, quę ad propagandam fidem, vel confirmandam fiunt, in recipiente dispositionem non requirunt: vt patet de illo cæco à D. Dionysio sanato, dum adhuc paganus esset, de quo supra *num.* 841. de illa puella, à qua Paulus Apostolus spiritum pythonem eiecit, Act. 16. etiam contradicentibus, ac conquærentibus dominis ipsius: ac de illo obsesso, qui domicilium in monumento habebat, Marci 5. à quo Christus dæmones eiecit, nullam in obsesso dispositionem requirendo. Sic in morte, vel immediatè post alicuius personæ magna sanctitate præditæ mortẽ, vt ipsius gloria, qua fruitur in cælis, manifestetur in terris, multa Deus operatur miracula in hominibus, sine vlla eorum præcedente dispositione, puta infirmos sanando, & obsessos à dæmone liberando. Qui autem hisce signatis causis à dæmone liberantur, imposterùm à dæmone non possidentur: quia illæ expulsiones non principaliter ob ipsius liberati vtilitatem fiunt, sed ob fidei propagationem, vel confirmationem, vel ad Sanctum aliquem honorandum; propterea Deus, qui tali de causa miraculum operatus est, etiam ob eandem rationem vult defendere, ac patratum conseruare. Aliquandò autem miracula fiunt ob misericordiam Dei ad infirmorum, vel obsessorum vtilitatem, vt docent allegati Auctores, & in istis (si adulti sint, rationis scilicet compotes) fides, ac fiducia in Deum requiritur: vel ob ipsius infinitam misericordiam, ac fidelitatem, vel ob alicuius Sancti merita, & intercessionem, vt liberationem efficaciter obtineat; & sine hac præuia dispositione patiens miraculi beneficiũ non obtinet, vt benè docet Suarez *disp.* 8. *de dist. fidei ab omnibus donis sect.* 1. & sicut fides requiritur, vt à dæmonis possessione efficaciter liberetur, ita eadem requiritur, vt à noua dæmonis inuasione præseruetur.

Concludendum ergo est, causam, ob quam diabolus corpus, à quo eiectus fuerat, iterum ingreditur, se ex patientis parte teneri, qui, cùm per malum habitum diabolicis suggestionibus magis, quàm Christo suum auxilium in se credentibus, ac confidentibus pollicenti, credere, & assentiri sit assuetus, ideò post liberationem etiam simili modo tentatus succumbit; ex quo ad diffidentiam inducitur, ratione cuius à Deo denuò sub dæmonis potestate cadere permittitur, qui iterum corpus illius ingreditur, ac iuxta Dei permissionem, suam in eo tyrannidem exercet.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

Quomodo se habere debeat Exorcista cum eo, qui post liberationem iterum à dæmone possidetur.

1008 *Documẽta pro liberatis suspicãtibus de noua inuasione dæmonis.*

CVm distinctione respondetur: Nam ille, qui à dæmonis possessione liberatus est, vel se iterum à dæmone possideri suspicatur, sed nihil certitudinis habet: vel certus est, dæmonem iterum in suum corpus esse ingressum, illudque possidere.

Cum Vexatis primo modo Exorcista ad inuestigationem, & probationem recurrere debet, de quibus supra *à num.917. & sequentibus*. Si enim ex huiusmodi inuestigatione, ac probatione nullum euidens diabolicæ præsentiæ signum habuerit, tunc dimittatur vexatus, & illum Exorcista à falsa existimatione remoueat, declarando, illas esse diaboli deceptiones, & illusiones, vt illum ad diffidendum de diuina protectione inducat: horteturque ad diuinum continuè auxilium implorandum: vt docuimus supra *num.920.* verbo *quòd si patiens*. Quod intellige, quando tam ex parte Exorcistæ, quàm ex parte Vexati perfecta pro dæmone ad obedientiam præceptis ecclesiasticis exhibendam compellendo fuerit dispositio.

Si verò Exorcista ex euidentibus signis nouam dæmonis inuasionem certam esse cognouerit, tunc Vexato persuadere potest, vt certam esse inuasionem credat; eumque interroget, an cupiat liberari, qui si negatiuè responderit, & pro tunc Exorcista dæmoni absolutè exitum præcipere, expediens esse non iudicauerit, actum suum suspendere debet: quia de lege ordinaria, si patiens rationis sit compos, ex parte eius voluntatis actus requiritur, vt ex Christi curationibus constat, in quibus ipse dicebat patienti: *Vis sanus fieri?* Ioan.5. *Creditis, quia possum facere hoc?* Matth.9. *Quid vis, vt faciam tibi?* Lucæ 18. *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti*. Marci 11. Si autem liberationis desiderium ostendat, breuiter patiens instructionibus communibus superiùs positis *num.920. & sequentibus* instruatur. Et exemplificetur de illo, qui à peccato, quod est grauius vinculum, & acerbior vexatio, solutus, iterum in peccatum incidit, & iterum à peccato absolutus euasit, sic etiam iterum vexatus iterum liberatur. Ostendat, priores experientias necessarias non esse; sed tantùm præceptum sufficere expulsiuum. Vide supra n.814.

§. I.

1009 CVm ergo diligenter fuerit instructus, quod mirum non est, si fuerit iterum propter fragilitatem suam vexatus: quòd liberatio facillima erit: quòd cautior erit imposterùm in resistendo diabolicis suggestionibus: quòd Exorcistæ præceptum præstabit id, quòd priùs, quòd statim facto præcepto ineliùs se habebit, si ipse perfectam suæ liberationis fiduciam habuerit; tandem breui oratione peracta, genuflexo Vexato ante Crucifixi imaginem, sequens potest præceptum enunciare.

Exorcismus ad dæmonem expellendum post nouam inuasionem.

Præceptiũ expulsiuum.

EGo N. minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus, In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi nominis Domini Nostri Iesu Christi, præcipio vobis spiritibus malignis, qui in corpore istius creaturæ Dei iterum ingressi estis, vt statim excatis, & recedatis ab ea, ac destruatis omne maleficium, quod præstitistis in ea; ita quòd amplius non habeatis potestatem eam molestandi intrinsecè, vel extrinsecè, quacumque ratione, vel quocumque modo; neque apparendi ei sub quacumque forma, vel figura, neque vllo modo eam perturbandi: Exite ergo spiritus immundi, ac recedite ab ea: quia sic vobis præcipio, vt minister Christi, & Ecclesiæ: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

§. II.

1010 *Documẽta seruãda à vexatis liberatis certis de noua inuãsione.*

CVm vexatis autem, qui de regressu dæmonum in corpus suum certi sunt, maxima prudentia procedere debet Exorcista. Nam si conciperent, quòd dæmones pro sua libertate corpora ingrediuntur: vel quòd eis sufficiens resistentia fieri nequit: vel quòd semper sic erit: vel quòd nunc, aut aliàs liberari non poterunt: aut quòd fides notabiliter debilitata, & infirmata sit, dum talibus detinentur erroribus, cum maiori difficultate, quàm priùs liberabuntur; ideò pro illorum cura vtillimum erit, quæ sequuntur ab Exorcista seruari.

Primò examinandus est diligenter Vexatus pro inuenienda vera regressus causa: vt si nouum maleficium fuerit factum: si aliquem pauorem, aut timorem habuerit: si in resistendo tentationibus, ac suggestionibus diabolicis ad diffidentiam de Dei protectione inducentibus negligens fuerit: vel si habitus eis assentiendi destructus non fuerit: vel alia huiusmodi causa, qua inuenta, circa illam Exorcista quàm maximè immoretur, vt illa totaliter remota, nullus per eam ad vexandum amplius reuertendi dæmonibus aditus aperiatur.

Secundò diligenter obseruetur, an credat, vel crediderit post liberationem dæmones non verè exisse: & tunc dæmones eijcere difficile erit: quia si tot adhibitis hæsitauit, & Deum ad Exorcistæ præceptum dæmonem eijcere velle non credidit, quid erit nunc? Ergo donec priùs ista falsa remoueatur opinio, tota ministerij exorcistici operatio est suspendenda.

Tertiò breuiter communis instructio quoad principalia puncta, de quibus supra *num.920. & seq.* repetatur. Et probetur per ea, quæ sæpiùs vidit, & in seipso expertus est, donec de omnibus sit certissimus: & præcipuè quòd dæmonum regressus ob eius negligentiam in resistendo diabolicis suggestionis, & ob minimam, aut nullam in Deum confidentiam fuit; Idcircò facillimum esse commoneat, iterum eum liberari, si ex præcordijs iterum in Deũ suam fiduciam collocauerit, & quòd similis est expulsio dæmonum à corpore vexato expulsioni peccatorum ab anima peccante. Peccata enim per contritionem, confessionem, & absolutionem delentur: dæmones verò per fiduciam, & confidentiam

in

in Deum, & deteſtationem in dæmonem, ac per præceptum ab Exorciſta contra dæmonem factum, expelluntur.

§. III.

Quando præcepta ab Exorciſta ſint formãda

QVartò Exorciſta præcepta pro experientijs nõ formet, niſi Vexatus ipſe pro maiori ſua ſecuritate id requiſierit. Nam ante omnia, quæ neceſſaria ſunt, ſufficienter vidit. Poteſt tamen Vexatum ipſum admonere, vt ipſemet per ſeipſum vexationes remoueat iuxta regulas ſuperiùs poſitas *num.929. & ſequentibus, & num.934. & ſequentibus*, & ſic, donec dæmon, ſicut priùs, totaliter fuerit depreſſus, atque ſubiectus, exerceatur.

Quintò, ſi Vexatus ex fidei debilitate tentationibus, ac ſuggeſtionibus diabolicis ad diffidentiam, inducentibus imperfectè reſtiterit, præcepto lenitiuo iuuetur, donec perfectè ſuarum operationum dominus fuerit, ac cunctis dæmonum ſuperior machinamentis; ſemper tamen breuiter fidei actu præmiſſo, quo neceſſariò dæmon ad obedientiam præſtandam compellatur, vt ſupra annui *num.743. & num.934.*

Sextò totum exercitium hoc tempore adimplendum ordinatum erit ad deſtruendum attendendi, & dæmoniacis ſuggeſtionibus aſſentiendi habitum, & ad remouendum totaliter cauſam regreſſus, diffidentiam ſcilicet de concurſu Dei ad dæmonem expellendum; ac donec firmiter crediderit Deum abſque dubio ab Exorciſtæ præceptum dæmonem ab eo totaliter expellere velle ratione ſuæ infinitæ bonitatis, ac inuariabilis fidelitatis.

Septimò poterit Exorciſta ad probationes venire; ac præcipere, vt confidentiæ in Deum, ac deteſtationis in dæmonem actus eliciat: ac cætera, de quibus ſupra *art.5. de dæmone fugiente, & exeunte*, adimplere. Tandem hortari, eumque admonere, vt impoſterum maior ſibi ſit cura, maiuſque de eorum obſeruantia ſtudium, quæ ſunt ad præſeruationem neceſſaria, Deum iugiter, ac ſuppliciter exorando, vt ab eo diuinum petentibus auxilium, præſtare dignetur, qui eſt benedictus, & glorioſus in ſæcula.

ARTICVLVS VIII.

De Dæmone infeſtante, ea quę ad hominem ſpectant.

1011 *Dæmon ob odium in hominem eius rebus nocere ſtudet.*

EA eſt dæmonis malitia, & inueteratum aduerſus hominem odium, vt nihil detur in orbe tam abſconditum, quod non penetret: diſtans, quod non attingat: fædum, quod non ſubeat, vt hominem quoquomodo queat perturbare: Nam cùm eius perſonæ malum inferre prohibetur, in rebus ſaltem ad eius vſum ſpectantibus virus ſuum diffundere, ac totalem earum deſtructionem perquirere non deſiſtit, vt benè docet Toſtatus quæſt. 126. in cap. 8. Matthæi: *Dæmones*, inquit, *tanto ardore hominibus nocere deſiderant, quòd ſi non poſſunt nocere eis in ſeipſis, ſaltem volunt nocere in quibuſcunque rebus eorum.* Quapropter illum ex humanis corporibus expellere non ſufficit; ſed adhuc verbi Dei, & exorciſmi gladio coercendus eſt in omnibus rebus ad hominis vſum ſpectantibus, animalibus ſcilicet, domibus, locis habitabilibus, aere, campis, terræ frugibus, comeſtibilibus, potabilibus, medicinis, veſtimentis, ſuppellectili, ac cæteris quibuſcumque aliquo modo homini conuenientibus, vt ex omnibus deturbetur hic antiquus, ac veternoſus ſerpens, eiuſque venenatum virus poſſit expulſari.

Gladio exorciſmi eſt coercendus

At quia irrationabilia verbi Dei, ſeu exorciſmorum incapacia eſſe, incomperto eſt, ad ea verbi diuini gladium, ſeu adiurationem dirigemus ſecundùm quod ab alio ad nocendum mouentur, videlicet vel à Deo vlciſcente, vel à dæmone in illis operante. Si à Deo, Diuinam Maieſtatem deprecando, vt id malum auertat: Si à dæmone, imperando illi in nomine Ieſu, ne noceat, vel vt nocere deſiſtat, iuxta doctrinam D. Thomæ 2.2. *q.90. art.3.* & alios ſupra relatos *num.734. & 735.* à maleficijs autem, quibus animalia bruta ad vſum hominis ſpectantia affici conſueſcunt, incipiemus.

Irrationalia exorcizãtur, vt mouẽtur ab alio.

QVÆSTIO I.

Quibus modis animalia bruta à dæmonibus vexentur.

1012 *Vexationes brutis à dæmone inflictæ.*

REſpondetur, tripliciter animalia à dæmonibus moleſtari. Primò eorum corpora ingrediendo, & ipſis aliquod vel bonum, vel malum ſupra beſtiarum naturam operando: quo modo permittente Chriſto porcorum corpora inuaſerunt. Sed hic modus frequens non eſt. Secundo modo extrinſecè impedimentum eorum operationibus ponendo: vt equis in via, ne progrediantur; canibus, ne latrent: bobus, ne rectè operentur, & id generis. Tertiò damnum eorum corpori inferendo, ita vt vel moriantur, vel penitus mutilentur.

QVÆSTIO II.

Quomodo ſit eis ſubueniendum.

1013 *Modus cognoſcẽdi quando beſtiæ ſunt maleficio affectæ.*

REſpondetur, vt debita remedia illis applicari valeant, opus eſſe priùs cognoſcere, quando huiuſmodi beſtiæ ſint maleficijs perturbatæ. Coniecturare ergo poſſumus, in eis dæmonem operari, quando aliquid præter naturæ curſum operantur, quarum operatio ad præceptum dæmoni factum ab Exorciſta, deſiſtit; tunc enim euidens eſt diabolicæ præſentiæ ſignum, cùm beſtiæ in operando obediunt præceptis Exorciſtæ.

Verùm, cùm prædictas operationes in beſtijs, niſi per relationem ad hominem minimè excitet (nam cùm hominis ſint, illas regulariter, propter odium, quo hominem ipſum proſequitur cruciat, vt docet Toſtatus *quæſt.120. in cap.8. Matthæi* non enim nocet beſtijs, quæ ſunt in deſerto) ideò dominus, vel beſtiarum cuſtos eſt in his, quæ hic ſubijciuntur, inſtruendum.

Primò ergo ab Exorciſta, vel Parocho inſtruendus eſt, & admonendus, vt confiteatur peccata ſua: vt, ſi Deus hæc propter illa permiſiſſet, per pœnitentiam vlciſcenti Dei iuſtitiæ ſatisfaciat; idcircò humiliter, deuotè, & ex præcordijs peccata ſua deteſtetur, Deumque ſuppliciter, vt ſibi omnia peccata ſua dimittat, exoret.

Secundò admonendus, vt firmiter ſuper res ſuas nihil dæmonem poſſe, ſi ipſe & pro ſe, & pro omnibus,

nibus, quæ ad se spectant, in Deum suam fiduciam constituerit; & quòd dubio procul Deus & ipsum, & omnia ipsius sit à quacumque dæmonis inuasione, & infestatione protecturus: vt latè prosecuti sumus supra vbi *de fructibus fiduciæ in Deum tom. 1.*

Tertiò iubeat Exorcista, vel Parochus, vt dominus, vel bestiarum custos genuflexus humiliter, ac deuotè, & peccatorum suorum contritionis, & confidentiæ in Deum, ac detestationis in dæmonem sequenti, vel alia simili formula actum eliciat, quam, si legere nesciat, de verbo ad verbum Exorcista dictabit.

Oratione da farsi à Dio da' padroni, ò custodi delli animali maleficiati, per liberarli da' maleficij.

1014 SIgnor mio Giesù Christo, eccome seruo vostro indegnissimo quì prostrato innanzi la Maestà vostra, confesso, che v'hò offeso in varij modi; ma in particolare nell'amar troppo la robba, e le cose à me spettanti, hauendo molte volte antepósto la cura, e diligenza nel custodire le cose temporali alla cura, e diligẽza nel custodire pura, e senza macchia l'anima mia nel conspetto vostro; & in quel tempo, che impiegar doueuo nel lodare, e glorificare il vostro santissimo Nome, ascoltare i diuini Officij, e frequentare li santissimi Sacramenti, l'hò impiegato solo negl'interessi temporali, e però meritamente la Maestà vostra hà permesso, che questi miei animali, de' quali mi seruo ne gl'interessi temporali, siano dal demonio ministro della vostra giustitia vessati, e mal trattati. Però hõra cõ tutt'il cuore di tutti i miei peccati ve ne chieggo perdono, protestandomi, che per l'auuenire non voglio più offenderui; ma coll'aiuto vostro vi voglio amare sopra tutte le cose con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le forze mie; & affaticarmi, che dalli altri ancora della mia casa siate amato, e seruito; così intendo per l'auuenire, tutto quello, che farò, dirò, e pensarò di farlo, dirlo, e pẽsarlo à laude, e gloria vostra. Vi prego dunque per la grandezza della vostra bontà, e misericordia, per l'infinita vostra clemenza, e pietà, per honor, e gloria del vostro sãtissimo Nome vogliate perdonarmi i miei peccati, e concedermi gratia, che per l'auuenire non vi offenda, ma che vi ami sopra tutte le cose, & indrizzi in ordine alla gloria vostra non solo tutti i miei pensieri, parole, & operationi; ma tutte le cose ancora à me spettanti: quali hora vi prego vogliate custodire, e liberare da qualsiuoglia infortunio, & in particolare questi miei animali ordinati per vso della mia casa vogliate liberare da qualsiuoglia maleficio, ligatura, incantesimo, vessatione, e molestia de' demonij, e de' suoi ministri. Così vi prego ancora vogliate proteggere tutte l'altre cose à me spettanti, campi, vigne, prati, frutti, merci, vtensilij, e robbe di qualsiuoglia genere poste sotto la mia cura, preseruandole da qualsiuoglia infortunio, & auuersità; poiche intendo, che per l'auuenire il tutto sia collocato, e custodito dalli Angeli sotto la protettione del vostro SS. Nome.

Actus cõtritionis.

Actus memoris erga Deum

Actus cõfidẽtiæ in Dei protectione.

§. I.

HAc protestatione peracta, Exorcista, vel Parochus præceptum, seu exorcismum contra dæmones sequenti formula effornet.

Exorcismus ad dæmones ab animalibus expellendos.

EGO N. vt minister Christi, & Ecclesiæ 1015 contra vos, spiritus maligni, qui vestris maleficijs has bestias, & alia ad vsum istius hominis spectantia infestatis, venio: & in nomine Iesu præcipio vobis, vt statim exeatis ab hisce animalibus sub dominio, vel cura istius hominis constitutis, & à quibuscunque rebus ad illum pertinentibus, ac totaliter recedatis à loco isto, ac destruatis omne, quod perfecistis maleficium: nec ampliùs potestatem habeatis nocendi eis, ac vexandi ea siue intrinsecè, siue extrinsecè: nec apparendi eis sub quacumque forma, vel figura, nec impediendi eorum operationes naturales, ita vt liberè, & sine vlla molestia, vel retardatione eorum dominus, vel custos eis vti possit, quandocumque opus fuerit. Fugite ergo, ac recedite spiritus maledicti: quia sic præcipio vobis, vt minister Christi, & Ecclesiæ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Præceptũ expulsiuum.

Oratio deprecatiua ad Deum pro bestijs à maleficijs liberandis,

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

OMnipotens sempiterne Deus, qui ab origine mundi creans hominem ad imaginem, & similitudinem tuam, ad ipsius vsum, & leuamen fecisti etiam animam viuẽtem super terram in genere suo: iumenta, equos, boues, & oues, cæteraque animalia, & bestias terræ iuxta species suas: te humiliter deprecamur, vt hoc animal (*si plura fuerint, dicatur*: vt hæc animalia) liberare digneris à quocumque maleficio, ligatura, signatura, infestatione dæmonum, ac ministrorum eius, & à qualibet luẽ, peste, ac morbo contagioso, vt tradita ei (vel eis) sanitate, deseruire possit (uel possint) ad usum domini sui, qui in Ecclesia tua gratiarum tibi referat actiones. Qui uuis, regnas in sæcula sæculorum.

Oratio de precatiua.

Postea Exorcista animalia aqua benedicta aspergat, ac benedicat ouilia, fænum, aquam, sal, & alia huiusmodi benedictione posita infra *n.* 1026. ea omnia aqua benedicta aspergendo.

Tandem dominum, vel eorum custodem admoneat, vt illis liberè vtatur, & de eis sine vllo timore disponat, nec ea maleficio esse infecta amplius co-

gitet: ac sine vlla hæsitatione Deum pro sua infinita bonitate, ac pietate, & ob honorem Sanctissimi nominis Iesu huiusmodi animalia, seu bestias à quacumque dæmonum infestatione, aut alio infortunio protecturum esse confidat.

QVÆSTIO III.

Quibus modis à dæmonibus domus soleant molestari.

1016 *Molestia domib. à dæmonibus effecta.*

REspondetur, domus à spiritibus immundis diuersimodè vexari solere, ita vt multoties inhabitabiles reddantur. Nam in illis quandoque, in vmbrarum forma ad habitatores, alioſque homines terrendos se ostendunt. Aliquando sibilant, loquuntur, rident, alioſque plures fingunt rumores. Aliquando vasa confringunt, illa euertunt, habitantes perturbant, dormitionem, seu somnum impediũt, aliaque mala grauissima inferunt, vt lapidum iactus, gladiorum, & id generis demonstrationes, sæpissimè percussiones infligendo. Quandoque sub hircorum veruecum, ac felum forma apparent, vel mõstrorum. Aliquando leuiores turbationes efficiunt, vt suscitare dormientes, eos tegumentis detegere, coopertoria, & linteola trahere, & alia huiusce generis plura operari: de quibus latissimè, cùm de terriculamentis diurnis, ac nocturnis, alijsque dæmonum apparitionibus supra tom. 1. disput. 2. latè pertractauimus. Aliquando fingunt se esse animas mortuorum recenter defunctorum. Ita euenisse refert Lucas Vvadingus in Annalibus Minorum tom. 5.

Anno Christi 1426. Cum S. Bernardinus Senensis tunc Bergomi biennio moraretur occupatus in constructuendo Monasterio Sanctæ Mariæ Gratiarum ab Vrbe Bergomate discessit, & perrexit in Vallem Serianam, in qua Oppidum est Clusonum frequens, ac celebre, caputque fermè totius Vallis superioris, vbi dum prædicandi fungens officio, paucos moratur dies, factum est, vt non procul ab Oppido Montanus quidam vita excederet: triduo postquam sepultus est, immundi spiritus vox ex ædibus audita, animam mortui illius simulantis, & plurima bona patrisfamilias, si sibi paruisset, pollicentis. (Rebelles enim, & inuidi spiritus in id præcipuè incumbunt, vt in eandem calamitatem, quam quondam ipsi superbia elati inciderunt, quãplurimos trahant; idque illis facilè succedit, si se per omne obsequium insinuare in animos incautorum, & fouenda spe honorem, qui summo Deo debetur, ad se traducere possint. Verùm prudentes Dei ministri diabolicas artes optimè agnoscunt; & ne pro veris, quæ illi fallaciter pollicentur, audiantur, efficiunt.) Itaque nuncio Clusonum de hac re allato, S. Bernardinus veritus, ne quis in fraudem laberetur, plurimis prosequentibus eò contendit, & in ædibus inclusus, commisso cum hoste certamine, qui non priùs destitit, quàm eum è domo illa eiecit. Hæc Vvadingus ex Benalio in comment. Bergomat.

QVÆSTIO IV.

Quomodo domus à spiritibus malignis sint purgandæ.

1017 *Inuestigatio faciendade vexatione domus*

REspodetur, Primò, antequam ad infestatum locum Exorcista accedat, interrogandos esse dominos, vel habitatores domus de infestationis tempore, quando scilicet, & quomodo incæperit, & quandiù durauerit; & quo tempore soleat esse molestia maior: item de speciali loco: si per totam domum: vel in aliquo speciali cubiculo: Pari modo, an scire, aut imaginari possint vexationis causam: & quid credant: Item si molestent omnes habitantes, vel dominos tantùm: & si hos tantùm in domo, vel etiam extra domum: Item quos, & quantos producant effectus: Item si aliquod vmquam adhibitum remedium fuerit; & quodnam, & quale sit præstitum: Si aliquid petierint spiritus, & quid: si maior vni, quàm alteri habitatori molestia inferatur: Si extra domum à vicinis, vel ab ipsis habitantibus aliquid audiatur, vel videatur: Si in oratione, vel alijs spiritualibus exercitijs habitatores molestentur.

Inquirendi habitatores domus & liberatione.

Secundò, conuocatis vexatæ domus habitatoribus, instruantur ab Exorcistà circa ea, quæ in communi instructione *à num. 920. & sequentibus*, credenda proponuntur: præcipuè Deum dæmonibus, vt animæ, vel corpori, vel in rebus ad ipsos homines spectantibus noceant, nisi ob aliquam iustam causam, permittere non solere. In anima numquam, vt dæmon eam in mortalem culpam inducat, permittere sine ipsius voluntatis consensu: In corpore verò, & rebus, ex parte ipsius Dei ob eius gloriam, & Ecclesiæ suæ Sponsæ splendorem: ex parte hominum ob bonorum profectum: & ob malorum pænam, & alijs de causis, de quibus supra, latissimè vbi *de permissione tom. 1. à num. 45. vsque ad num. 94.*

Tertiò, admonendi sunt habitatores, ne dæmonibus, vel hominibus asserentibus, talem vexationem à quibusdam animabus, vel purgantibus, vel damnatis fieri facilè credant: quia purgantes suffragia petunt, & post suffragia accepta quiescunt, nec ampliùs aliquem perturbant: damnatæ verò in inferno recluduntur, vt benè pluribus auctoribus probauimus supra t. 1.

§. I.

QVartò, habitatores Exorcistæ se maximè conformare debent, illique fidem præstare, ac suam in Deo fiduciam collocare, nullosque modo diuina freti protectione dæmones pertimescere: quia, vt planè ex diuina scriptura constat, nihil possunt dæmones contra eos, qui sine hęsitatione in Deo suam fiduciam collocarunt. Ideò dæmonibus, ac dæmoniacis suggestionibus resistere debent, quas instillare solent, vt homines ad diffidendum de Dei bonitate, eiusque assidua custodia, ac protectione inducant; sed animo virili, ac hilari corde, quæ ab Exorcista præcipiuntur, studeant adimplere.

Quintò, Exorcista eos moneat, quòd diabolus sępissimè vexatæ domus habitatoribus falsas solet cogitationes immittere, phantasiæ obijciendo, quòd domus illa sub eorum spirituum dominio est: quòd numquam discedent; quod ibi ad aliquem custo-

custodiendum thesaurum: vel ad torquendas animas: vel quia in ea domo peccator aliquis mortuus est; vel propter alia huiusmodi debent permanere. Ideoque huiusmodi suggestionibus faciliter aures non præbeant; nam hæc, licèt quandoque eueniant: tamen vt plurimum sunt falsa, & figmenta.

QVÆSTIO V.

Quid agendum ab Exorcista, & domus habitatoribus in actu liberationis.

1018 IN liberationis actu hunc ordinem seruare vtillimum erit.

Ordo seruãdus in liberandis domibus à vexationib.

Primò, post instructionem, accepta cruce cum candelis benedictis accensis, & aqua benedicta, domus Habitatores vnà cum Exorcista stolam ad collum gestante ad portam domus principalem processionaliter accedant, & ibi aliquantulum orent, Litanias Sanctorum, vel aliud huiusmodi recitando.

Secundò, sic processionaliter procedentes locum principaliter vexatum ingrediantur, vbi iterum orent recitantes Psalm. 90. *Qui habitat in adiutorio Altissimi*. Postea eos hortetur Exorcista ad fidei, ac confidentiæ actus in Deum eliciendos, ita vt Deum ad præceptum Exorcistæ eius ministri, qui in eius nomine præcipit, ac ipsius virtute operatur firmiter credant concursurum. Quare Exorcista dæmonibus, si adsint, præcipere poterit, vt leuem aliquem ex ijs, quos causare soliti erant, causent rumorem, sine vlla tamen Exorcistæ, & habitatorum ne minima quidem læsione: quem si efficient, statim præcipiat, vt à tali rumore desistant; postea habitatores ad credendum hortetur, quòd sicut huic præcepto obedierunt, ita vltimo præcepto obedient expulsiuo. Si verò dæmones ad præceptum ab Exorcista factum nullum causent rumorem, sicuti causare consueuerant, nec aliud suæ præsentiæ signum exhibeant, subiungat Exorcista, & habitatores cõmoneat, quòd dęmones nullum signum dederunt, eo quia iam à Deo facultas vlterius habitatorum ne minima quidem læsione: quem si efficient, statim præcipiat, vt à tali rumore desistant; postea habitatores ad credendum hortetur, quòd sicut huic præcepto obedierunt, ita vltimo præcepto obedient expulsiuo. Si verò dæmones ad præceptum ab Exorcista factum nullum causent rumorem, sicuti causare consueuerant, nec aliud suæ præsentiæ signum exhibeant, subiungat Exorcista, & habitatores cõmoneat, quòd dęmones nullum signum dederunt, eo quia iam à Deo facultas vlterius habitatores diuexandi eis facilè est sublata.

Tertiò iubeat, vt dominus, vel habitator, seu domus custos cum cæteris genuflexus contritionis, ac confidentiæ in Deum actus eliciat, dæmonem sequenti, vel alio modo detestando:

Oratione da farsi à Dio dalli habitatori delle Case molestate, per liberarle da dette vessationi diaboliche.

1019 SIgnor mio Giesù Christo, ecco, ch'io vilissimo seruo vostro indegno prostrato innanzi la Maestà vostra conosco, e confesso, che v'hò più volte grauemente offeso, e l'istesso facilmente haueranno fatto ancora li altri miei di casa, così hora viuenti, come anco quelli, che di già sono morti in questa casa; che però di tutte l'offese, ch'io, e tutti quelli di questa casa così viuenti, come morti, v'habbiamo fatte, io ve ne dimando perdono, sì come questi, che hora sono presenti quì inginocchiati, intendono di fare, e confermare questa mia protesta. Vi prego dunque per l'infinita vostra bõtà, e misericordia, per la fedeltà nelle promesse vostre, per honor, e gloria del vostro santissimo nome, per l'efficacia della vostra santissima passione, per i meriti della Vergine santissima vostra dilettissima Madre, e delli Angeli nostri custodi, e Santi N. N. nostri deuoti vogliate à noi viuenti rimettere le nostre colpe, & a' morti purganti, che sono in luoco di salute, rimettere le pene, che patir deuono per le loro colpe, offerendomi d'adempire per essi quelle opere satisfattorie, che da' Padri spirituali mi saranno imposte. Così humilmente vi supplico concedere à tutti noi la gratia vostra, e difenderci dall'insidie, e molestie de' demonij, & in particolare da quelle, che sogliono cagionare in questa casa, degnandoui con la virtù, e pòtestà vostra infinita al precetto, che li farà à nome vostro questo Reuerendo vostro ministro, è rappresentante, scacciarli, e bandirli subito fuori lontani da questa casa, sicche per l'auuenire non possano più molestare, ne internamente, ne esternamente li habitatori di essa, ne apparirgli sotto qualsiuoglia forma, ò figura: poiche intendo, che per l'auuenire, e la casa, e li habitatori di essa siano collocati sotto la protettione del vostro santissimo nome.

Actus cõfidentiæ in Deum ad domus à vexationib⁹ diabolicis liberãdas.

§. I.

Atto di detestatione contro li demonij.

ET à voi diauoli maladetti ribelli di Dio, perturbatori della pace, e della quiete, per la fede, e confidenza, che hò posto in Giesù Christo, hauendo io cura di questa casa, comando nel nome di Giesù Christo, ch'al precetto, che farà questo Padre Sacerdote, dobbiate subito partirui da questa habitatione: perche essendo da me posta sotto la protettione del santissimo nome di Giesù, nel quale hò posto tutta la mia confidenza, pretendo, che non habbiate più potestà di star'in essa, ne di molestare in modo alcuno li habitatori di quella.

His actibus elicitis, & enunciatis à domino, vel principali habitatore, vel domus custode, Exorcista immediatè stans cæteris genuflexis cum maiestate terribili, ac voce grandi, dextera eleuata manu ad instar minitantis, exorcismum sequenti, vel simili forma pronunciet.

§. II.

Exorcismus ad expellendos dæmones à domibus vexatis.

1021 *Præceptũ expulsiuum.*

COntra vos, spiritus apostatici, osores hominum, perturbatores pacis, pleni omni dolo, & fallacia, nequissimi dracones, Ego N. vt minister Christi, & Ecclesiæ venio, & in nomine Domini nostri Iesu Christi præcipio vobis, vt illicò, ac sine mora recedatis ab hac domo, nec ampliùs potestatem habeatis habitandi, vel discurrendi in ea: vel eius habitatores diuexandi, aut quocumque modo inquietandi, vel perturbandi die, vel nocte: vel eis apparendi sub quacumque forma, vel figura: vel strepitus, tumultus, ac rumores excitandi: aut voces formandi: aut quicquid aliud operandi; sed prorsus, & eminus ab ea recedatis. Exite ergo spiritus maledicti, ac fugite sine mora: quia sic præcipio vobis in nomine Iesu: sic volo, sic iubeo, vt minister Christi, & Ecclesiæ, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Deinde locum, & habitatores aspergat aqua benedicta.

Eodem modo Exorcista ad omnes cellas, cameras, ac cubicula vexata se gerat, iubeatque omnes genuflectere, & orare, ac præcipuè principalem illius cubiculi habitatorem actum fidei, ac confidentiæ in Deum, nec non detestationis in dæmonem elicere, & præscripto modo, seu breuiori ad Exorcistæ libitum, & iuxta vniuscuiusque deuotionem pronunciare: ac postea Exorcista præposita, seu breuiori formula præceptum repetat expulsiuũ.

§. III.

1021 *Orationes deprecatiuæ recitandæ ab Exorcista.*

POst quodlibet præceptum, seu exorcismum expulsiuum Exorcista sequentes orationes deprecatiuas subiungat, vt Deus virtute sua, quod ab Exorcista operatur, perficere dignetur.

Orationes deprecatiuæ ad obtinendum à Deo expulsionem dæmonum à domibus, quas infestant.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Fiant aures tuæ intendentes.
℟. In vocem deprecationis meæ.
℣. Dominus sit in loco isto.
℟. Et cum omnibus habitantibus in eo.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

INclina, quæsumus Domine, aures tuas ad preces nostras, quibus te humiliter deprecamur, vt locum istum (vel domum istam) tua benedictione impleas, & efficias, vt in eo (vel in ea) sit sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, mansuetudo, plenitudo legis, confidentia in nomine tuo, & gratiarum actio tibi Deo trino, & vno: neque contra eum (vel contra eam) ampliùs præualere possit teterrimus dæmon: nec possint habitatores eius à dæmonum illusionibus, præstigijs, incantationibus, maleficijs, apparitionibus, infestationibus, ac vexationibus perturbari; sed omnes sentiant in eo (vel in ea) tuam omnipotentem in hac sacerdotali benedictione concurrisse, qua potenter eripiantur, liberentur, ac preseruentur ab omnibus diabolicis insidijs, molestijs, atque nequitijs, & à quocumque malo mentis, & corporis. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

OREMVS.

VIsita, quæsumus Domine, habitationem istam, & omnes insidias inimici ab ea longè repelle. Angeli tui sancti habitent in ea, qui habitantes in pace custodiant; & benedictio tua sit super eos semper.

Exaudi nos Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris Sanctum Angelum tuum de cælis, qui custodiat, foueat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergatur aqua benedicta; postea incenso, (si adsit) thurificetur.

Tandem Exorcista domum, & omnes in ea habitantes genuflexos benedicat, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis Patris, ✠ & Filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti descendat super hanc domum, & omnes habitantes in ea, & maneat semper. Amen.

QVÆSTIO VI.

Quomodo domus à dæmonum molestijs sint præseruandæ.

1023 *Modus præseruãdi domos à molestijs diabolicis.*

REspondetur pro præseruatione eligenda esse ex his, quę dicta sunt de præseruatione à maleficijs supra *num.* 1004. *& sequent.* ea, que magis opportuna videntur. Poterunt nihilominus etiam, quæ sequuntur adimpleri.

Primò domus illius dominus cum tota sua familia saltem tribus diebus ad Sanctissimæ Trinitatis honorem, antequam stratum petant, in domo iam vexata genuflexus Sanctorum recitet Litanias, vel Beatissimæ Virginis, addendo orationem, *Visita quæsumus, &c.* supra positam, vna vel duabus candelis benedictis accensis, ac thure fumigante; ac tandem aqua benedicta domum, ac omnes in ea habitantes aspergat.

Secundò considerent habitatores, quòd dæmones ab illa totaliter domo facti sunt exules: & quòd iam Angeli Sancti eam in habitationem sibi elegerint; ideò quilibet eorum die, noctuque associatus, vel solus sine timore, aut tremore, imò cum gaudio, ac lætitia in ea discurrat, ambulet, & securus permaneat, Deum semper laudando, ac glorifi-

rificando, qui numquam in se sperantes, ac confidentes confundit, vel derelinquit; sed semper adiuuat, ac tuetur.

Tandem super omnia habitatores certam libetationis, ac præseruationis habeant fidem, quæ inter omnia primum, ac principalissimum pręseruatiuum est, & inexpugnabile scutum, in quo omnia nequissimi hostis tela facillimè poterunt retorquere.

QVÆSTIO VII.

Quomodo aues, vermes, mures, locustę, & animalia terram, vel fructus vastantia sint destruenda.

1024 *Modus de struendi animalia fructus terræ deuastantia.*

REspondetur in primis à Parocho eorum agrorum, vel fructuum, quos noxia adeò animalia depopulantur, dominos instruendos esse, vt credāt, quæ credenda docentur, & quæ adimplenda traduntur, adimpleant, vt superius *n.* 1013. *& seq.* habeant, & in Deum confidentiæ, ac detestationis in dæmonem actus eliciant, vt supra *num.* 1014. mutatis mutandis, & additis addendis.

Secundò Parochus conditionatum exorcismum efformet, addendo: si fortasse dæmones ipsi sint propinqua, vel saltem remota huiusmodi deuastationis causa, sequenti tenore:

Exorcismus contra dæmones, aues, vermes, mures, locustas, & alia animalia producentes, vel ducentes ad campos, ac fructus deuastandos.

Præceptū expulsiuum conditionatum.

EGo N. vt minister Christi, & Ecclesiæ contra vos, maledicti dæmones, qui ad aliud non collimatis, quàm ad damna hominibus inferenda: & cùm à Deo vobis non permittitur, eis nocere in anima, vel in corpore, saltem in rebus temporalibus illis officere nitimini, nunc venio, & si fortasse vos iniquissimi has aues, vermes, mures, vel locustas, & alia huiusmodi animalcula has vineas, has fruges, hæc prata, ac fructus deuastantia, actiua passiuis applicando, produxistis, illa de potentia materiæ educendo: vel iam educta naturaliter collegistis, & collecta huc deduxistis, ac per hos agros ortos, vineas, plantas, ac fruges dispersistis, auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in nomine Iesu Christi præcipio vobis, vt iterum illa destruatis, corrumpatis, & in pristinam materiam reducatis: vel aliò transferatis, vbi nemini nocere valeant: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

§. I.

TTertiò Deum deprecetur, vt ipse virtute sua, vel per Angelos suos destruat, & ad nihilum huiusmodi animalcula redigat, à quacumque causa siue naturali, siue transnaturali ad talem perniciem inferendam sint producta.

Orationes deprecatiuæ contra aues, vermes, mures, locustas, vel alia animalcula, arbores, vel fructus deuastantia.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini. *Orationes deprecatiuæ cõtra animalcula fructus terræ deuastantia.*
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

PReces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi: vt qui iustè pro peccatis nostris affligimur, & hanc auium, vermium, seu murium, aut locustarum, vel aliorum animalium infestationem patimur, pro tui nominis gloria ab ea misericorditer liberemur, vt procul à tua potentia expulsi nulli noceant; & hos campos, agros, arbores, fruges, vel vineas in tranquillitate, & quiete dimittant: quatenus ex eis surgentia, & orta tuæ Maiestati deseruiant, & nostræ necessitati subueniant. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

OREMVS.

OMnipotens sempiterne Deus omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximus miserator, in cuius nomine omnia genuflectuntur, cælestia, terrestria, & infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, vt quod de tua misericordia confisi agimus, per tuam gratiam efficacem consequatur effectum: quatenus hos pestiferos vermes, vel mures, aues, vel locustas, aut alia animalcula per nos seruos tuos maledicendo maledicas, segregando segreges, exterminando extermines, vt per tuam clementiam ab hac peste liberati gratiarum actiones maiestati tuæ liberè referamus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§. II.

Benedictio communis supra fruges, & vineas.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini. 1025
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

ORamus pietatem tuã omnipotens Deus, vt has primitias creaturæ tuæ, quas aeris, & pluuiæ temperamento nutrire dignatus

tus es, benedictionis tuæ imbre perfundas; & fructus terræ tuæ vsque ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere, vt à fertilitate terræ esurientiũ animas bonis affluentibus repleas, & egenus, & pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aspergat illas aqua benedicta.

Alia benedictio super easdem.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam,
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

TE, Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, supplices deprecamur, vt misericordia tua iugiter nobis concedas sufficientem messium copiam, fructuum omnium largitatem tribuas: vinearum quoque substantiam abundanter, arborum fætus, prouentusque omnium rerum: atque ab ipsis omnibus pestiferum sydus, tempestatis procellam, & grandinis fragorem, & vniuersa mala auertere digneris. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

OREMVS.

OMnipotens sempiterne Deus multiplica super nos misericordiam tuam: & preces nostras benignus exaudi: vt super has fruges famulorum tuorum veniat speratæ benedictionis vbertas: vt repleti de frugibus tuis in tuo nomine de tua gratia semper exultent, Per Christum Dominum &c.

Aspergantur aqua benedicta.

§. III.

1026 ## Benedictio fæni, pascuorum, salis, & aquæ pro animalibus à maleficijs liberandis, ac preseruandis.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

Ps. 103. *Ps.* 144. OMnipotens æterne Deus, qui producis fœnum iumentis, & herbam seruituti hominum, quique aperis manum tuam, & imples omne animal benedictione, dans escam omnibus in tempore opportuno; exaudi preces seruorum tuorum, & super hoc fœnum, pascua, salem, & aquam, tuam sanctissimam ✠ benedictionem infundere digneris, vt quæcumque animalia ex eis sumpserint, ab eis discedant omnes insidiæ latentis inimici, liberentur, ac præseruentur ab omni maleficio, noxa, & infestatione dæmoniaca: & à quacumque lue, peste, ac morbo contagioso: vt illis tua diuina virtute adiutis, atque protectis, eorum domini, ac custodes gratiarum tibi in Ecclesia tua referant actiones. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aspergantur deinde aqua benedicta.

Alij exorcismi, coniurationes, ac benedictiones pro dæmonibus coercendis aereas tempestates cientibus, fulmina, ac grandines excitantibus, ac per ipsas, sicut & per vermes, bruchos, locustas, eruças, & id generis animalcula, vineas, campos, & fruges deuastantibus, ac destruentibus ex Rituali Romano nouissimæ impressionis sunt petendi.

§. IV.

1027 *Varia benedictiones.*

HIc tamen omittendæ non sunt communes aliarum rerum ad vsum hominis spectantium benedictiones, quæ maximæ hominum conferunt vtilitati. Nam cùm dæmon diuinam obscurare benignitatem, ac liberalitatem maximoperè tentet, qua Deus ad nobis abundè dona elargienda excitatur, nos, per huiusmodi benedictiones, ipsius in bonis nobis conferendis abundantiam testamur: Benedictio enim abundantiam significat secundùm illud Genesis c. 22. V. 18. *Et benedicentur in semine tuo omnes gentes*, vt eruditè docet Paulus Carraria *tom. 2. de Regulari, ac mystica Regularum Iuris canon. interpret. & verit. Reg. 3. art. 1. pun. 5. num. 7.* Idcircò sequentes, vt visitatiores subijciemus.

Benedictio Panis, & vini, & quorumcumque comestibilium.

Adiutorium ✠ nostrum in nomine Domini.
Qui fecit cælum, & terram.

Exorcismus.

EXorcizo vos creaturæ panis, & vini, & cuiuscumque comestibilis, In nomine ✠ illius, qui panes in deserto benedixit, & multiplicauit: qui aquam in vinum conuertit, & manna in deserto patribus dedit omne delectamentum in se habentem, vt sitis fortitudo, sanitas, & purificatio huic, & omnibus Dei creaturis ex vobis sumentibus ad effugandos omnes spiritus immundos, omnemque nefariam vim Diaboli, & omnes figuras Sathanæ exterminandas: Per eum, qui venturus est iudicare viuos, & mortuos, & sæculum sæculorum. Amen.

OREMVS.

OMnipotens Deus, æternæ vitæ, & Angelorum panis viuus, qui Eliam in fortitudine

dine ſubcinericij panis vſque ad montẽ Oreb ambulare feciſti, & quinque panes in deſerto tua ſancta benedictione multiplicaſti, aquam in optimum vinum tranſubſtantiaſti, Moyſemque, & populum tuum in deſerto cibis ſuauiſſimis cibaſti, purificare, † benedicere, † & ſanctificare † digneris has creaturas cibi, & potus, quas in nomine ſancto tuo purifico, † benedico, † & ſanctifico, † vt omnibus ex eis comedentibus, ac bibentibus ſint contra maleficia, inſidias, & callidi hoſtis morbos præſidium, & tutamen: & comedentium corda, viſcera, & cuncta corporis membra per Spiritus ſancti gratiam benedicantur. Quæ omnia maleficia, incantationes, ligationes, ſignaturas, & facturas, per hæc comeſtibilia, & potabilia benedicta deſtruo, † annihilo, † & à corporibus humanis eradico: † Per te Ieſu Chriſte, qui viuis, & regnas in ſæcula ſæculorum. Amen.

Aſpergatur aqua benedicta.

Alia Benedictio Panis.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

DOmine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, bene † dicere digneris hunc panem tua ſancta ſpirituali benedictione: vt ſit omnibus ſumentibus ſalus mentis, & corporis; atque contra omnes morbos, & vniuerſas inimicorum inſidias tutamen. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium tuũ, panem viuum, qui de cælo deſcendit, & dat vitam, & ſalutem mundo: & tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus: per omnia ſæcula ſæculorum. ℟. Amen,

Aſpergatur aqua benedicta.

Alia Benedictio ad quodcumque comeſtibile.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

BEne † dic, Domine, creaturam iſtam N. vt ſit remedium ſalutare generi humano: & præſta per inuocationem ſancti nominis tui, vt quicumque ex ea ſumpſerint, corporis ſanitatem, & animę tutelam percipiant. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Aſpergat aqua benedicta.

Benedictio Salis.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

DOmine Deus, Pater omnipotens, qui hãc gratiam cælitùs ſali tribuere dignatus es, vt ex illo poſſint vniuerſa condiri, quę hominibus ad eſcam procreaſti, bene † dic hanc creaturam ſalis ad effugandum inimicum: & ei ſalubrem medicinam immitte, vt proficiat ſumentibus ad animæ, & corporis ſanitatem. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amẽ.

Et aſpergat aqua benedicta.

Benedictio Agni, & aliarum carnium.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum,
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

DEus, qui per famulum tuum Moyſen, in liberatione populi tui de Ægypto agnum occidi iuſſiſti in ſimilitudinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & vtroſque poſtes domorum de ſanguine eiuſdem agni perungi præcepiſti: quique in priori Teſtamento carnes animalium in ſacrificio offerri voluiſti, & in cibum & refectionem hominibus conceſſiſti; quæſumus vt hanc carnem bene ✠ dicere & ſancti ✠ ficare digneris, quam famuli tui ad laudem tuam ſumere deſiderant, per reſurrectionem eiuſdem Domini noſtri Ieſu Chriſti: Qui tecum viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Et mox aſpergat aqua benedicta.

Benedictio ouorum.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum:
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

SVperueniat, quæſumus Domine, tuæ benedictionis gratia huic ouorum creaturę: vt cibus ſalubris fiat fidelibus tuis in gratiarum actione ſumentibus, ob reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Qui tecum viuit, & regnat in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Et aſpergat aqua benedicta.

Benedictio qrorumcumque fructuum.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus

OREMVS.

BEne ✠ dic Domine hos fructus, & præsta: vt qui ex eis in tuo sancto nomine velcentur, corporis & animę salute potiantur, Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

Benedictio vini, ceruisiæ, vel alterius potabilis materiæ.

Vers. Adiutorium nostrũ in nomine Domini.
Resp. Qui fecit cælum, & terram.
Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

DOmine Deus, Pater omnipotens, statutor omnium elementorum & fructuum qui per Iesum Christum filium tuum Dominum nostrum, substantiam hanc in refocillationem sitis, & corporum salutem esse voluisti; te supplices deprecamur, vt ex auditis orationibus nostris, eam tuæ pietatis aspectu sancti ✠ fices: atque ita omnium spirituum immundorum ab ea recedat incursio, vt quicumque ex ea sumpserit, ei gratia tuæ benedictionis adueniat, & mala omnia te propitiante ab eo procul recedant. Per eumdem Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit, &c. Resp. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

Alia benedictio vino propria.

Vers. Adiutoriũ nostrum in nomine Domini.
Resp. Qui fecit cælum, & terram.
Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

DOmine Iesu Christe, qui in Cana Galilææ ex aqua vinum feciſti, qui es vitis vera, multiplica super nos misericordiam tuam, & bene ✠ dicere, & sanctificare digneris hanc creaturam vini, vt quicumque ex eo sumet, diuinæ benedictionis tuæ opulentia repleatur & sanctificetur, & corporis sanitatem, & animæ tutelam percipiat. Qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuis, & regnas, &c. Resp. Amen.

Benedictio olei.

Vers. Adiutoriũ nostrum in nomine Domini
Resp. Qui fecit cælum, & terram.
Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spirtu tuo.

OREMVS.

EMitte, quæsumus Domine, Spiritum sanctum tuum paraclitum de cælis in hanc pinguedinem oliuæ, quam de viridi ligno producere dignatus es, ad refectionem mentis, & corporis, vt tua sancta bene ✠ dictione sit omnibus hoc vnguento cælestis medicinæ perunctis tutamen mentis, & corporis, ad euacuandos omnes dolores, omnesque infirmitates, omnemque ægritudinem mentis, & corporis, & si quod illis aduersantium spirituum adhæreat nocumentum, ad tactum, & sumptionem sanctificati olei huius abscedat, nullus spiritualibus nequitijs locus, nulla refugis virtutibus sit facultas, nulla insidiantibus malis latendi licentia relinquatur. Per Christum Dominum nostrum. Resp. Amen.

Benedictio quarumcunque medicinarum.

Vers. Adiutoriũ nostrum in nomine Domini.
Resp. Qui fecit cælum, & terram.
Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

SVmme Deus, qui summa & media, imaque custodis, qui omnem creaturam intrinsecùs ambiendo concludis, sancti ✠ ficare, & bene ✠ dicere digneris hanc medicinam, & bene ✠ dictionem tuam super eam digneris effundere, vt per tuam sanctissimam virtutem, & copiosissimam benedictionem per signum sanctæ Crucis ✠ impertitam, omnis virtus diabolica ab hac creatura, quæ hãc medicinam sumptura est, expellatur, & annihiletur, tantamque virtutem merito Passionis tuę, & viuificæ Crucis † recipiat, vt omnes immundos spiritus, incantationes, ligaturas, signaturas, facturas, & omnia maleficia possit expellere, & diuertere à famulo tuo, qui, ea vtetur, exhibeatque ei plenum sanitatis effectum. Per Christum Dominum &c. ℟. Amen.

OREMVS.

BEnedico te, creatura medicinæ, in nomine altissimi Patris, † & Filij, † & Spiritus † sancti, qui te creauit pro tutela humani generis. Et rogamus te, Domine Deus noster, vt hæc creatura medicinæ famulo tuo, qui ea vtetur, in nomine Sanctæ Trinitatis efficiatur salutare remedium, sitque perfecta medicina in viscеribus eius. Qui in Trinitate perfecta viuis, & regnas in sæcula sæculorum. Resp. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio Thalami.

Vers. Adiutoriũ nostrum in nomine Domini.
Resp. Qui fecit cælum, & terram.
Vers. Dominus vobiscum.
Resp. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

BEne † dic Domine thalamum hunc: ut omnes habitantes in eo, in tua pace conſiſtant, & ſeneſcant, & multiplicentur in longitudinem dierum cum incolumitate mentis, & corporis, & ad regna cælorum perueniant. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

OREMVS.

CReator, & conſeruator humani generis, dator gratiæ ſpiritualis, largitor æternæ ſalutis, tu Domine emitte benedictionem tuam ſuper hunc thalamum, ut, quicumque in eo requieſcet, in uirtute cæleſtis defenſionis ad uitam æternam proficiat, & à ſuis languoribus, & doloribus, omnibuſq; inſidijs, & machinationibus diaboli, & miniſtrorum eius liberetur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Poſtea aſpergat aqua benedicta.

Beuedictio Cubiculi.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

BEne † dic, Domine Deus omnipotens, locum iſtum, ut ſit in eo ſanitas, caſtitas, uictoria, fortitudo, humilitas, bonitas, & manſuetudo, plenitudo legis, & gratiarum actio Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: & hæc benedictio maneat ſuper hunc locum, & ſuper habitantes in eo, Angeli tuæ lucis eum inhabitent, eumque, & eius habitatores cuſtodiant, & defendant contra omnes inſidias inimici; & ſi quæ aduerſa, & contraria ſunt ab eo in hoc loco machinata, & fabricata, auctoritate maieſtatis tuæ expellant. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Reſp. Amen.

OREMVS.

PRopitiare, Domine, ſupplicationibus noſtris, & bene † dic locum iſtum dextera tua ſancta, & omnes, qui in eo commorantur; illumque uiſitare, & inhabitantibus gratiam ſanitatis impertiri digneris, ſicut benedicere dignatus es cubiculo, & domui, in quo exceptus fuit hoſpitio Propheta Eliſeus; & ſicut uiſitaſti, & ſanaſti ſocrum Petri; mitte, Domine ſanctum Angelum tuum de cælis, qui liberet, & defendat hunc locum ab imminentibus malis cum omnibus, qui in eo commorantur, nullaque eos nequitia contrariæ poteſtatis infeſtet; ſed uirtute Spiritus ſancti fiat hic tibi debitum, & deuota libertate ſecurum ſeruitium. Per Dominum &c. Reſp. Amen.

Deinde aſpergat aqua benedicta.

Benedictio ignis, quo cremabuntur ſigna maleficij inuenta.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

DOmine Deus omnipotēs, cui aſſiſtit exercitus Angelorum cum tremore, quorum ſeruitium ſpirituale, & igneum eſſe cognoſcitur, dignare reſpicere, bene † dicere, & ſanctificare hanc creaturam ignis, ut eo combuſtis maleficij ſignis, omnes languores, omneſque infirmitates, atque inſidiæ inimici effugiant, & ſeparentur à plaſmate tuo. Numquam lędatur à morſu antiqui ſerpentis, quod pretioſo Sanguine Filij tui redemiſti. Qui tecum uiuit, & regnat, &c. Reſp. Amen.

Aſpergat aqua benedicta.

Benedictio Thuris, ſeu Incenſi.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMVS.

PEr interceſſionem Beati Michaelis Archāgeli ſtantis à dextris altaris incenſi, & omnium electorum ſuorum, incenſum iſtud dignetur Dominus bene † dicere, & in odorem ſuauitatis accipere. Sit, quæſumus Domine, famulis tuis pretioſo Sanguine tuo redemptis, defenſio perpetua contra omnes ſpiritus malignos, & omnes incantationes, præſtigia, & diabolicas uexationes: ſit perpetua expulſio malignorum ſpirituum, & in quocumque loco odor huius incenſi fuerit, nullum maleficiū, nullaque moleſtatio diabolica poſſit perdurare, ſed ſtatim tua immenſa potentia, & uirtute tollatur, & abigatur per ſignum S. Crucis † tuæ. Qui uiuis, &c. Reſp. Amen.

OREMVS.

DOmine Deus omnipotens, cui aſtat exercitus Angelorum cum tremore, dignare bene † dicere, & ſancti † ficare hanc creaturam incenſi, ut omnes languores, omneſque infirmitates, atque inſidiæ inimici odorem incenſi huius ſentientes fugiant procul, ut de cætero non audeant lædere, moleſtare, aut infeſtare creaturas tuas, aut loca habitationis earum. Per te Ieſu Chriſte Saluator mundi, qui uiuis, &c. Reſp. Amen.

Aſpergat aqua benedicta.

Benedictio Aquæ.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

BEne † dic omnipotens Deus hanc aquam; qui ad vsum humani generis ad abluendum omnium peccatorum crimina præstitisti, vt inuocato super eas nomine tuo sancto, quicunque in ea lotus fuerit, vel vbicunque aspersa fuerit, seu à qualibet creatura rationali potata, salutaris tui munus inuisibile per hanc aquam tribuatur, vt omne quod sordidum est effugetur, & tuæ pietatis beneficium in omnibus conualescat. Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c. Amen.

OREMVS.

Ex thesauro Exorcismorum pag. mihi 396

DOmine Sancte Pater, æterne Deus, exaudi preces nostras, sicut exaudire dignatus es famulum tuum Moysem in mari rubro, propter hoc, quia Pharao in populo tuo cor suum exacerbauit, vt ipsum manu sui exercitus necaret: & sicut Heliseus Propheta cum populus tuus aquam gustare non posset, sal accepit, & proiecit ad exitus aquarum, & benedixit eas, & dixit: Sanauit Dominus aquas istas, & non erit in eis mors, neque infirmitas, & sanatæ sunt aquæ: ita tu Domine sana aquã istam, vt vbicunque aspersa fuerit per domos, siue angulos domorum, & vbicunque maleficium diabolicum delatum fuerit, statim confusum, & increpatum abscedat, & fugiat; & sit nobis Domine hæc aqua aspersa, aqua omnis virtutis, aqua refrigerans, & diaboli interitus: & liberatus hic famulus tuus N. laudes, & gratias tibi, Domine Sancte Pater omnipotens, agat sempiternas. Per Christum Dominum nostrum &c. Amen.

Benedictio vestimentorum.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

OMnipotens æterne Deus, qui inter cætera mirabilia creaturas tuas diuersis ornamentis decorasti: & tunicas pelliceas Adæ, & Euæ fecisti: nosque veste misericordiæ tuæ in hoc sæculo, & in regno tuo peruenientes stola gloriæ circundas: quæsumus, vt hoc indusium, seu hæc indumenta, pro tui nominis amore, purificare, † mundare, † & benedicere † digneris; vt quicumque ea portauerit, & induerit, cœlestis gratiæ plenitudinem in eis, & munimen valeat tuæ benedictionis percipere, vt ab omnibus inimicorum maleficijs, incantationibus, ligaturis, signaturis, & facturis, & insidijs defensus, incolumis te in sæcula glorificare possit. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio Nauis.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiscum:
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

RESpice in nos, omnipotens Deus, de cælo sancto tuo: & dignare bene † dictione cœlesti huic benedicere naui, in qua, sancto comitante Angelo tuo, ambulantes itinere recto, & prospero dirigere, & ab omni periculo, & infortunio eripere digneris, vt ad patriam, & ad portum salutis reuersi, te cum alacritate mentis exultantes laudent creatorem vniuersorum. Qui cum Filio tuo benedicto Domino nostro Iesu Christo, & cum Spiritu sancto viuis, & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Benedictio ad quodcunque volueris.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Dominus vobiscum,
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

BEne † dic, Domine, creaturam istam N. uel N. ut sit remedium salutare generi humano; & præsta per inuocationem sancti tui nominis; ut quicumque ex ea sumpserint, uel gustauerint, corporis sanitatem, & animæ tutelam accipiant. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

ARTICVLVS IX.

De modo, & ordine exorcizandi.

EX omnibus prædictis in hoc capite facillimè colligi potest, nullum determinatum exorcizandi ordinem necessariò assignari; sed posse Exorcistam pro voto suo ex exorcismis, coniurationibus, ac benedictionibus iuxta patientis conditionem, & vexationem, ipsius dispositionem, ac temporis opportunitatem eos seligere, qui magis sibi opportuni videbuntur. Non enim idem ordo cum omnibus obsessis, ac maleficiatis est seruandus: quia non eædem omnium sunt obsessiones, ac vexationes. Si quis enim Exorcista, cùm sibi aliquis maleficio affectus adducitur, in quo dæmon super sensitiuas potentias, ac super linguæ vsum ad loquendum potestatem non habet; sed tantùm aliquam aliam

1028 *Quomodo vtendum sit exorcismis.*

aliam corporis partem diuexat, puta ſtomachum, renes, caput, & id generis; Si, inquam Exorciſta, dæmoni præcipere vellet, vt per os obſeſſi loqueretur, & ad interrogata reſponderet, quid ageret Exorciſta huiuſmodi interrogationibus? ſurdum alloqueretur, oleum, & operam perderet, ac diu maiores vexato cruciatus augeret. Prædictis ergo exorciſmis, obiurgationibus, præceptis, ac benedictionibus ſecundùm obſeſſorum, energumenorum, ac maleficio affectorum diuerſitatem, diſpoſitionem, variam, ac diuerſam temporis, & loci opportunitatem eſt vtendum.

Nihilominus inutile minimè erit, maximè pro tyronibus in exorciſtatus ordine, ſeruandam ſeriem, aſſignare, quæ in huius artis praxi talis erit.

§. I.

Quid cõſiderãdũ ab Exorciſta circa ſeipsũ

PRimò, Exorciſta experiatur, num ipſemet debitas conditiones pro munere ſuo ritè, ac tutò obeundo poſſideat, nempè num præter ordinis, ac iuriſdictionis poteſtatem, ſufficienti ſit ſcientia præditus in ordine ad cognoſcendum maleficiorum, & obſeſſionum cauſam permiſſiuam, Deum ſcilicet, ac rationem permiſsionis; cauſam efficientem, & operantem, dæmonem nempe, miniſterialem, & cooperantem, Maleficum ſcilicet: inſtrumentalem, ſeu moralem, res naturales nempe: nec non eorum ſigna tam probabilia: quàm euidentia: num virtutibus ſit ornatus, fide theologica ſcilicet, & maximè reſpectu eorum, quæ ſui muneris ſunt, nedum implicitè, ſed explicitè: Spe, ſeu fiducia firma, & inhæſitanti, quòd dæmonem ſit expulſurus, ſi talis expulſio fuerit ſalutaris: Charitate erga Deum, & proximum: Fortitudine in ſuſtinendo, & perſeuerando; & Prudentia in vitandis erroribus circa adiurationem, & in rectis ſemitis circa eãdem eligendis.

§. II.

Quid cõſiderãdũ circa obſeſſum.

SEcundò, antequam exorcizandi opus aggrediatur, priùs agnoſcat, an ille, qui proponitur, energumenus, aut maleficiatus verè, & certè, vel ſaltem probabiliter ſit, aliter ſi aliqua ſigna ſaltem probabilia non habeat, non vltra procedat iuxta regulas *à num. 917. incluſiuè vſque ad num. 920. excluſiuè* aſſignatas.

Tertiò, diligenter adũertat, an in Patiente conditiones requiſitæ, capacitas ſcilicet ad intelligendam inſtructionem; propriæ liberationis deſiderium; fides ſpei firmæ, ſeu ſuæ liberationis fiduciæ coniuncta; obedientia, quam in omnibus Exorciſtæ præſtare debet; ac tandem pura conſcientia habeantur: Nam ſi Energumenus prędictis careat, difficillimè optatam ſanitatem conſequetur.

Quartò, quòd exorcizandus contritus, & etiam, ſi fieri poteſt, confeſſus ſit, & ſacra communione refectus; ſitque honeſtis parentibus, vel amicis aſſociatus, & in locum ad hoc aptum, ſcilicet quietum, deuotum, & à populi multitudine remotum perductus.

§. III.

Inuocandum eſt ab Exorciſta diuinum Numen.

QVintò, cognito, quòd verè maleficiatus, vel Energumenus ſit, Exorciſta cum omnibus aſtantibus genuflexus Spiritum Sanctum imploret, vt ab eo in ſuo miniſterio dirigatur:

Antiphona ad inuocationem Spiritus Sancti.

Veni Sancte Spiritus reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende.
℣. Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur.
℟. Et renouabis faciem terræ.

OREMVS.

ADſit nobis, quæſumus Domine, virtus Spiritus Sancti, quæ & corda noſtra clementer expurget, & ab omnibus tueatur aduerſis. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

DA, quæſumus, nobis omnipotens, & miſericors Deus: vt Sancto Spiritu congregati, hoſtili nullatenus incurſione turbemur.

ACtiones noſtras, quæſumus Domine, adſpirando præueni, & adiuuando proſequere: vt cuncta noſtra oratio, & operatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur.

DEVS, à quo bona cuncta procedunt, largire ſupplicibus tuis: vt cogitemus, te inſpirante, quæ recta ſunt: & te gubernante eadem faciamus.

PAteant aures miſericordiæ tuæ, Domine, precibus ſupplicantium: & vt petentibus deſiderata concedas: fac eos, quæ tibi ſunt placita poſtulare. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

§. IV.

Quid agendũ oratione ſoluta ab exorciſta & circũſtãtibus.

SExtò, oratione ſoluta, ſedeant omnes ad inſtructionem audiendam, quæ non ſolùm Energumeno; ſed circumſtantibus etiam plurimùm valebit: in qua inſtructione Exorciſta vulgari idiomate clarè, & diſtinctè, iuxta Energumeni capacitatem, quæ ſint credenda erga Deum, Exorciſtam, dæmonem, & ſeipſum, iuxta doctrinam traditam à *n. 921. incluſiuè, vſque ad 925. excluſiuè*, declarabit.

Interrogationes faciendæ

Septimò Exorciſta patientem interroget, quo malo, & in qua corporis parte regulariter à dæmone diuexetur. Quo reſpondente, ſic & ſic: & in tali parte, &c. tunc Exorciſta præcepto inſtructiuo demonis obedientiam probet iuxta regulas ſupra à *num. 742. vſq; ad 749. & 941.* vbi *de præcepto inſtructiuo* agitur, aſſignatas.

Probationes peragendæ.

Octauò, poſtquam Exorciſta Energumenum perfectè inſtruxerit, eum probet, an perfectè credat, quæ ad expulſionem neceſſaria ſunt iuxta regulas traditas ſupra *à num. 925. incluſiuè, vſque ad 931. excluſiuè*.

Nonò, cognito, quòd Energumenus benè diſpoſitus ſit, ac perfectè pro ſua liberatione probatus, Exorciſta illum admoneat de tentationibus, ac ſuggeſtionibus, quas in liberatione illi verſipellis hoſtis obijciet, vt eum ad diffidentiam de diuini auxilij concurſu inducere valeat: poteritque aliquas earum, quæ ponuntur ſupra *num. 991.* ſecundùm doctrinam illo articulo traditam adducere. Moneatque, ac doceat illis reſiſtendi modum, ſuis locis diſtinctis, nempe *artic. 2. 3. & 4. huius quarti capitis* aſſignatum.

§. V.

Diuinũ implorãdum auxilium.

DEcimò, inuento ab Exorcista Energumeno benè dispositò, perfectè probato, & ad dæmoniacis tentationibus resistendum ritè parato, Exorcista vnà cum omnibus astantibus genuflexus ante Crucifixi, ac Beatiss. Virginis imaginẽ, diuinum imploret auxilium pro dæmonis expulsione, humiliter, ac deuotè aliquam, vel aliquas ex orationibus positis supra *à num. 993. & sequentibus* recitando.

Actus fidei, ac confidentiæ enunciandus.

Vndecimò, post orationem sedeat Exorcista, cæteris omnibus genuflexis, & iubeat, vt Energumenus fidem, ac fiduciam, quam mente se habere fatetur, verbis explicet iuxta propriam sui ipsius deuotionem. Poterit tamen Exorcista formulam supra *num.* 932. vel alias suis locis distinctis positas proponere iuxta obsessionum, ac maleficiorum varietatem. Deinde statim detestationis actum in dęmonem eisdem locis positum renouare.

Nec non actus detestationis.

Duodecimò, Exorcista ea, quæ *à num. 996. inclusiuè vsque ad num.* 1011. *exclusiuè* habentur, iuxta ordinem ibi positum, & monita ibi tradita prosequatur.

Modus breuis aptissimus ad dæmones expellendos, & maleficia dissoluenda.

1029 *Modus breuis dæmones ex pellendi.*

DVcto Vexato coram Exorcista in loco decenti, deposito, & à populi multitudine remoto, præsentibus aliquibus ex eius parentibus, vel amicis: ex signis eius vexatione præcognita, probet Exorcista ad maiorem euidentiam, an verè vexatus sit, & hoc per præceptum probatiuum, sic conditionaliter dæmoni præcipiendo:

Præceptũ probatiuum.

In nomine Iesu præcipio tibi dæmon, si tu es in corpore istius creaturæ Dei, vt me præsente illos humores commoueas vel in stomacho, vel in altera parte corporis, quos solitus es commouere me absente, sine vlla tamen læsione ipsius patientis.

Deinde statim præcipiat, vt à tali commotione desistat.

Cognito ex dæmonis obedientia, quòd infirmitas certitudinaliter à dæmone est excitata, Exorcista breuiter Energumenum instruat.

Primò, vt credat, Deum quantum est ex parte sua, ad illum à dæmone liberandum paratissimum esse, si ipse sanitate benè sit vsurus, ad Deum nempè magis ac magis laudandum, & glorificandum, & salutem animæ suæ maiori studio procurandam; & confidenter credat, se à Deo tale beneficium obtenturum.

Secundò, Exorcistam à Deo, & ab Ecclesia in Exorcistatus ordine dæmones ejiciendi potestatem accepisse: & quòd ipse, cùm sit Exorcista, talem habet facultatem.

Tertiò, dæmonem ad ipsius Exorcistæ præceptum cogendum fore ab ipso Energumeno exire: quia à diuina virtute, quæ præsens est, expelletur.

Quartò, Deum ad ipsius obsessi peccata minimè respecturum, dummodò illicò ex corde perfectum doloris, ac contritionis actum cum proposito firmo quamprimùm fideliter confitendi peccata sua, ac satisfaciendi, producat.

Quintò, Exorcista vexatum interroget, an firmiter credat, quòd ipse illum docuit: similiter, an confidat, nunc immediatè Deum ob suam infinitam bonitatem, ac misericordiam eum esse liberaturum. Si hilari fronte respondeat, quòd sic: tunc iubeat, vt genuflexus corde, & ore contritionis actum eliciat, & proferat; deinde humiliter, deuotè, ac confidenter à Deo suam liberationem deposcat; dæmonique præcipiat in nomine Iesu, vt recedat: poteritque Exorcista illum ad huiusmodi actus formandos, & exprimendos adiuuare.

Tandem Exorcista sedens, patiente genuflexo, & cernuo, contra dæmonem præceptum proferat expulsiuum dicens:

Præceptũ expulsiuum.

Ego N. vt minister Christi, & Ecclesię in nomine Iesu Christi præcipio tibi, dæmon, vt immediatè, & sine vlla mora exeas ex corpore istius creaturæ Dei, nec amplius habeas potestatem nocendi ei intrinsecè, vel extrinsecè, vel quocumque modo eam perturbandi, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.

Deo gratiæ agendæ.

Post liberationem iubeat, vt immediatè breuiter gratiarum actionis actum erga Deum eliciat, poteritque ipsemet Exorcista ei dictare iuxta formulam positam supra *num.* 1000. Et admonere, vt inposterum spiritualia, ac præseruatiua remedia adhibeat, ne dæmon amplius illum inuadere queat, ac perturbare.

Modus breuissimus ad dæmones expellendos, & maleficia destruenda.

1030 *Modus breuissimus dæmones expellendi.*

PRæsentato Energumeno, vel maleficiato ad suam liberationem consequendam perfectissimè dispositò coram Exorcista, vel Parocho, iubeat Exorcista, vel Parochus, vt dicat, nùm ipsum Dei, & Ecclesiæ ministrum esse credat, & vt talem se dæmones ejiciendi, eiusque maleficia destruendi facultatem habere. Qui si hilari vultu, magnaque deuotione, ac fiducia se firmiter credere, ac sine vlla hæsitatione confidere asserat, quòd mox à quacumque dæmonum vexatione liberabitur, nec contra ipsum dæmones quicquam vlteriùs poterunt, Exorcista sedens, patiente ad pedes eius genuflexo, præceptum contra dæmonem hac, vel alia formula efformet.

Præceptũ expulsiuum.

In nomine Iesu Christi præcipio tibi, dæmon, vt exeas ex corpore istius creaturæ Dei, numquam in illud rediturus.

Formato hoc præcepto, iubeat, vt persona liberata surgat, ac suam liberationem contestetur.

Cognito, quòd verè sit liberata, iubeat, vt genuflexa Deo gratias referat, cui soli honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

CAPVT V.

De Remedijs pro afflictis, & tribulatis.

1031

QVamuis Parochorum sit proprium munus, afflictis, ac tribulatis suæ curæ subiectis opem tribuere, sicut eis in Rituali Romano *cap. de Visitatione, & cura infirmorum* insinuatur. Veruntamen, Eccles. c. 17. quia *vnicuique Deus mandauit de proximo suo*; vt quilibet etiam latinæ linguæ ignarus & sibi, & proximò, cùm necessitas postulat, in tribulationibus, ac necessitatibus opportuna possit adhibere remedia, hic nonnullas vulgari idiomate (sic rogatus) breues instructiones cũ quibusdam orationibus deprecatiuis subijciam, maximè pro afflictis, ac tribulatis in infirmitatibus naturalibus subleuandis; eosque ab inimicis, ac persecuto-

secutoribus tuendis. Quod duobus articulis discutietur.

ARTICVLVS I.

De afflictis, ac tribulatis in infirmitatibus naturalibus subleuandis.

SVppositis instructionibus pro Parochis, quæ in Rituali Romano *loco citato* habentur, quas ipsi, cùm necessitas exigit, semper in oculis habere tenentur, sequentes pro omnibus breuiter propono.

Instruttione prima.

1032 QVello, che desidera nelle sue infirmità d'esser da Dio consolato, & aiutato, deue Primieramente considerare, e riceuere quell'infermità, e tribulatione, come venuta dalla mano di Dio per salute dell'anima sua, acciò si emendi di qualche suo peccato, ò difetto, e disponga meglio la vita sua, corregga i suoi costumi, e faccia maggior profitto per l'auuenire nella via del Paradiso. E però deue subito ringratiare Sua Diuina Maestà, che si sia compiaciuto di visitarlo con quell'infirmità, e tribulatione, e di darli quella piccola Croce.

Secondariamente, deue pregar Iddio, che gli dia aiuto, acciò da questa visitatione, qual si sia, possi cauare quel frutto, e profitto, che Iddio desidera, ne dalla sua impatienza, & ingratitudine venghi impedito.

Terzo, se per sorte quell'infermità le fosse stata da Dio mandata per i suoi peccati, subito faccia vn'atto vero di dolore, e contritione de' suoi peccati con proposito fermo d'emendarsi, e di farne la douuta penitenza; che leuata la causa dell'infermità, si leuarà l'effetto, conforme anco Santa Chiesa nell'infrascritte Collette, ò Orationi costuma di dimandare.

Quarto, se quell'infermità da Dio gli fosse mandata per la sua negligenza nel caminare nella via della Christiana perfettione, si stabilisca di cuore, di volere per l'auuenire viuere puramente, e con tutte le sue forze affaticarsi per seruir Dio cõ maggior'affetto, e sollecitudine: e però preghi Iddio, che per la sua bontà, e misericordia, e per i meriti della sua sacratissima Passione, si degni perdonarli i suoi peccati, e concederli gratia, di poter per l'auuenire amarlo, e seruirlo con tutto il cuore, con tutta l'anima, e con tutte le forze: & adempire quell'opere, che saranno più conformi al suo diuino volere.

Quinto, s'offerisca à patire per amor di Dio quell'infermità, e tutte quelle pene, e tormenti, che sono più conformi al suo diuin beneplacito.

E per mettere in pratica questi precedenti atti, seruiranno le seguenti orationi, prima descritte in latino per i dotti, di puoi in volgare per quelli, che non intendono la lingua latina.

I. ORATIO

Ad accipiendam infirmitatem, vt à diuina prouidentia immissam: ac pro ipsa Deo gratias agendum.

DOmine Iesu Christe, qui ad gloriam 1033
tuam, & salutem nostram læta permisces tristibus, & ad profectum nostrum secunda, aduersaque euenire permittis, bonitati tuæ gratias ago, quòd mei fueris recordatus, & hac exigua cruce seruum inutilem visitaueris. Peto autem gratiam, vt ex hac qualicumque visitatione tua fructus, & prouentus, quẽ tu desideras, consequatur; neque impatientia, vel ingratitudine mea impediatur. Tuam, quæso, manum porrigas infirmo mihi, meque sicut Petrum Apostolum: cùm mergi cepisset marinis fluctibus, potenti dextra erige, ne sub hac cruce labascam, & concidam.

OREMVS.

DEus, qui conspicis, quia ex nostra pra- *Sabbato quatuor temporũ Aduẽtus*
uitate affligimur: concede propitius, vt ex tua visitatione consolemur. Qui viuis, & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

II. ORATIO

Ad impetrandum à Deo veniam peccatorum.

ODomine Deus meus, confiteor me non 1034
vixisse, proh dolor, sicut debuissem, & per gratiam tuam potuissem: Vnde iam toto corde doleo, & me non satis dolere doleo. Obsecro igitur te, Domine, & suppliciter rogo, vt non facias mihi secundùm peccata mea, sed secundùm magnam misericordiam tuam, quæ superat peccata totius mundi. Miserere mei Domine, miserere mei, & adiua me, sicut tu nosti, quòd mihi necesse est corpore, & anima. Scis omnia, potes omnia, qui viuis, in sæculorum sæcula.

OREMVS.

TVere, Domine, me famulum tuum, & *Feria 6. Cinerum ad vesp.*
ab omnibus peccatis clementer emunda: quia nulla mihi nocebit aduersitas, si nulla mihi dominetur iniquitas. Per Christũ, &c.

III. ORATIO

Ad proficiendum in via perfectionis.

DOmine Iesu Christe, ecce ego miser re- 1035
pletus multis miserijs, fateor me hac tua paterna correptione dignum esse, quia tibi, vt debueram, obsequium, ac seruitutem non impendi, ac multa bona opera, quæ operari debueram, prætermisi: sed tu, Domine Iesu, cuius est totum, quod est optimum, insere meo pectori amorem tui nominis, & in me præsta religionis augmentum, vt

quæ

quæ sunt bona, nutrias: ac pietatis studio, quæ sunt nutrita, custodias.

OREMVS.

Dom.8. post Pēt. LArgire nobis, quæsumus Domine, semper spiritum cogitandi, quæ recta sunt, propitius & agendi: vt qui sine te esse non possumus, secundùm te viuere valeamus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

IV. ORATIO

Ad seipsum offerendum diuino beneplacito.

1036 DVlcissime Domine Iesu Christe, in vnione illius charitatis, qua teipsum Patri obtulisti in mortem, offero tibi cor meum, vt de me, & per me fiat beneplacitum tuum. Dulcis Iesu, hoc beneplacitum tuum eligo, & desidero, quantalibet aduersa, morbus, & mors instent, & me totum fidelissimę tuę prouidentiæ, ac sanctissimæ voluntati tuæ committo. Spero enim, & rogo, vt me, & omnia, quæ circa me sunt, dirigas ad gloriam tuam, & animæ meæ salutem. O mi amantissime Pater, argue, corripe, castiga, vre, seca hoc tempore, vt in æternum parcas, neque in furore tuo peccata nostra inferni flammis exuras. Scio multis prodesse virgam tuā, cùm dilectos filios corripis, & corripiendo purgas, exerces, probas, priùsquam electos corones. Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, quomodo, & quamdiù tibi placuerit, me virgæ tuæ paternæ subijci, meāque patientiam in cruce probari. In te, Domine, speraui, non confundar in æternum. Me totum sanctissimę voluntati tuę submitto, atque committo. Etiamsi mortem immittas, tamen in te vitę fontem sperare non desinam. In manibus tuis sunt sortes meæ.

OREMVS.

Dom. infra Oct. Natiu. OMnipotens sempiterne Deus, dirige actus nostros in beneplacito tuo: vt in nomine dilecti filij tui mereamur bonis operibus abundare.

Feria 6. post Dom. Passion. COrdibus nostris, quæsumus Domine, gratiam tuam benignus infunde: vt peccata nostra castigatione voluntaria cohibentes, temporaliter potiùs maceremur, quam supplicijs deputemur æternis. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

V. ORATIO

Ad stabiliendam humanæ voluntatis cum diuina conformitatem.

1037 ODulcis Iesu, neque vitam, neque mortem, sed tuum beneplacitum desidero, te expecto: fiat mihi secundùm voluntatem tuam. Si vis, vt morar, dulcis Iesu, suscipe spiritum meum. Et licet ad vesperam venerim omnium nouissimus, da mihi, vt tecum, & in te requiem accipiam sempiternam. Si verò vis, vt diutiùs viuam, dulcis Iesu, hoc propono, & pro hoc gratiæ tuæ suffragium rogo, reliquum vitæ meæ corrigere, atque in holocaustum tibi totum offerre ad gloriam tuam, & secundùm beneplacitum tuum.

VI. ORATIO

Ad hoc idem impetrandum, quod summè, & vnicè est necessarium.

DOmine Iesu Christe, obsecro te per amorem, quo omnium hominum onera portasti, vt facias me onus tristitiæ meæ cum gratitudine, suscipere de manu prouidentiæ tuæ, & de voluntate paterni cordis tui, & pro tui amore, quamdiù tibi placuerit, cum plenissima mei ipsius resignatione, longanimiter sustinere: ita duntaxat, vt me tua gratia confirmes, ne vmquam te vel in modico offendam, aut à sanctissima voluntate tua vel minimùm recedam. Atque vtinam possem omnium, & singulorum, qui pro te passi sunt, hominum pressuras sufferre, vt qualemcumque vicem redderem infinitæ charitati tuæ. Eia benignissime Iesu, ita quæso, vnias voluntatem meam cū sanctissimo beneplacito tuo, vt aliud optare nequeam, quàm quod tu vis. 1038

VII. ORATIO

Ad perfectam sui ipsius in diuinam voluntatem resignationem. è Ludouico Blosio.

DVlcissime Domine, Deus meus, memor esto, quæso, benignèque considera me pauperem creaturam tuam esse, te verò Dominum, & Creatorem meum. Ecce ego me in æquissimum iudicium tuum offero, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno, paratus hunc, & alium quemuis cruciatum, quamdiù tibi placuerit, sustinere. Vtere me, sicut vis, in tempore, & in æternitate. Quidquid tu Pater cælestis in me, & de me facere decreuerit, facito; nam ad omnia, qua possum humilitate, me totum tibi offero, trado, & resigno. Libenter patiar pro te quicquid super me venire volueris, indifferenter enim volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triste suscipere, & pro omnibus gratias agere. Custodi me solùm, Deus, ab omni peccato, & non timebo mortem, nec infernum, dummodo in æternum me non proijcias, nec deleas de libro vitæ, non mihi nocebit quicquid venerit tribulationis super me. Adesto mihi Domine Iesu in omni loco & tempore, sitque hæc mihi consolatio, libenter pro te velle carere omni humano solatio. Et si tua mihi defuerit consolatio, tua voluntas, & iusta probatio erit mihi pro summo solatio. Sit nomen sanctùm tuum nunc, & in æternum super omnia benedictum. 1039

ORE-

OREMVS.

Dom. infra Octauã Ascẽsionis.

OMnipotens sempiterne Deus, fac nos tibi semper & deuotam gerere voluntatem, & Maiestati tuæ sincero corde seruire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

ORATIONE PRIMA.

Per rendere gratie à Dio dell'infermità mandataci per vtilità dell'anima nostra.

1040 SIgnor mio Giesù Christo, che per gloria vostra, e salute nostra accompagnate le cose allegre con le triste, e melanchoniche, e per il nostro profitto permettete, che accadano le cose prospere insieme con le auerse, rendo gratie alla vostra bontà, che di me vi sete ricordato, e con questa picciola croce hauete visitato questo vostro seruo inutile. Però vi domando gratia, acciò da questa, qual si sia visitatione, ne segua quel frutto, e profitto, che desidera la Maestà vostra: ne dalla mia impatienza, & ingratitudine venghi impedito. Pregoui dunque, e supplico vogliate porgere la mano à me infermo, e con la potente vostra destra vi degnate ereggermi, come Pietro Apostolo, quando cominciaua sommergersi nell'onde del mare, acciò sotto questa croce non mi perda d'animo, e cada miserabilmente.

ORATIONE SECONDA.

Per impetrar da Dio il perdono de suoi peccati.

1041 O Signor mio Dio, confesso di non esser vissuto (misero me) conforme hauerei douuto, & hauerei potuto per mezzo della gratia vostra. Perilche hora di tutto cuore me ne dolgo, e mi dispiace di non dolermi à bastanza. Vi supplico dunque mio Signore, & humilmente vi prego, acciò non riguardate à miei peccati; ma alla grandezza della vostra bontà, e misericordia, la qual supera i peccati di tutto il mondo. Habbiate di me pietà ò mio Dio, pietà, pietà ò mio Dio, & aiutatemi, si come voi conoscete, che mi è necessario nell'anima, e nel corpo. Voi sapete il tutto, potete il tutto, che viuete ne secoli de secoli.

ORATIONE TERZA.

Per far profitto nella via della perfettione.

1042 SIgnor mio Giesù Christo, eccomi io misero ripieno di molte miserie, confesso esre degno di questa vostra paterna correttione; poiche non vi hò reso quell'ossequio, e seruitù, ch'io douenuo: & hò tralasciato d'operare molte buone opere, le quali hauerei potuto con l'aiuto vostro operare. Ma voi Giesù mio dolce, di cui è il tutto, dipende il tutto, che è ottimo, inserite nel mio petto l'amore del vostro santo nome, & operate in me l'accrescimento della christiana perfettione; e venite à nutrire in me tutte quell'opere, che sono buone, e perfette; e col studio della vostra pietà custodite quelle, che sono già nutrite.

ORATIONE QVARTA.

Per offerir se stesso à patire secondo il diuino beneplacito.

DOlcissimo Signore Giesù Christo, in v- 1043
nione di quella carità, con la quale voi stesso offeristi alla morte al Padre eterno, à voi offerisco il mio cuore, acciò da me, e per me si faccia il vostro beneplacito. Dolce Giesù, questo vostro beneplacito eleggo, e desidero: venghino pure sopra di me auersità, e la morte istessa, tutto me stesso commetto alla fedelissima vostra prouidenza, e santissima vostra volontà. Imperoche spero, e prego, acciò e me, e tutte le cose circa di me indrizzate alla gloria vostra, e salute dell'anima mia. O mio amantissimo Padre, riprendete, correggete, castigate, ferite, mortificate me seruo vostro in questa vita temporale, acciò mi perdonate in eterno, ne habbiate da punire nel furor vostro i miei peccati coll'eterne fiamme dell'inferno. Conosco, à molti giouare il vostro flagello, mentre correggete i vostri diletti figli, e col correggerli li purgate, essercitate, prouate, auanti che eletti li coronate. In voi Signore hò sperato, non restarò confuso in eterno. Me tutto sottometto, e commetto alla vostra Santissima volontà. Ancorche mi deste la morte, nondimeno non restarò di sperare, e confidare in voi fonte di vita. Nelle vostre mani sono le mie sorti.

ORATIONE QVINTA.

Per stabilire la conformità della humana volontà con la diuina.

ODolce Giesù, nè vita, nè morte io de- 1044
sidero, il vostro diuino beneplacito, e vostro aspetto: sia fatto di me secondo il vostro diuin volere. Se volete, che io muora, dolce Giesù, pigliate il mio spirito. E benche l'vltimo di tutti sù'l tardi io sia venuto, concedetemi, che con voi, & in voi riceua requie sempiterna. Se poi volete, che longo tempo io viua, dolce Giesù, questo propongo, e per questo domando l'aiuto della gratia vostra di correggere il restante della vita mia, e di offerire tutto à voi in holocausto à gloria vostra, e secondo il vostro beneplacito.

ORATIONE SESTA.

Per impetrare l'istessa conformità, la quale è somma, & vnicamente necessaria.

SIgnor mio Giesù Christo, vi prego per l'a- 1045
more, col quale hauete portato i pesi di

tutti

tutti gli huomini, vogliate fare, ch'io pigli il peso della mia tristezza con gratitudine dalla mano della vostra prouidenza, e dalla volontà del vostro paterno cuore; e per amor vostro lo porti con patiẽza finche piacerà à voi, con pienissima rassegnatione di me stesso: purche voi con la gratia vostra mi cõfermiate, & fortificate, sì che già mai non v'offenda, ne anco in vn minimo neo, nè dalla vostra santissima uolontà pur'un tantino m'allontani. Oh Dio uolesse, ch'io solo potessi sofferire tutte le afflittioni di tutti gl'huomini e di ciascheduno di essi, che per amor uostro hanno patito, acciò in qualche parte potessi corrispondere all'infinita uostra carità. Horsù benignissimo Giesù così ui prego, unite la mia uolontà col santissimo uostro beneplacito; accioche altro desiderar non possa, che quello, che uoi uolete.

ORATIONE SETTIMA.

Che abbraccia vna perfetta rassegnatione di se stesso nella diuina volontà.

1046 DOlcissimo Signor Dio mio, ricordateui, ui prego, e benignamente considerate, ch'io son pouera creatura uostra, e che uoi sete Signore, e Creator mio. Ecco, ch'io offerisco me stesso nel santissimo giuditio uostro, & intieramente mi rassegno alla gratissima uostra uolontà, pronto, e preparato à sopportare questa, e qualsiuoglia altra afflittione fin tanto, che piacerà alla Maestà uostra. Seruiteui di me, come uolete in tempo, e nell'eternità. Fate pur di me, Padre celeste, & operate in me tutto ciò, che determinato hauete di fare: imperòche con quella humiltà, che posso, à tutte le cose tutto me stesso offerisco, dono, e rassegno. Volontieri patirò per uoi tutto quello, che uorrete, che mi soprauenga; imperòche indifferentemente uoglio dalla uostra mano riceuere il bene, & il male, il dolce, e l'amaro, l'allegro, & il mesto, & per tutte le cose ui uoglio ringratiare. Custoditemi solamente, ò mio Dio, da ogni peccato, e non temerò la morte, ne l'inferno, purche in eterno non mi rigettate, e riprouate, ne cancellate dal libro della uita, non mi nocerà tutto ciò, che di contrarietà, ò tribulatione mi soprauenerà. Siatemi presente, Signor mio Giesù, in ogni luogo, e tempo: e questa sia la mia consolatione, di uoler uolontieri esser primo d'ogni humano solazzo per amor uostro, E se mi mancarà la uostra consolatione, la uostra uolontà, e giusta prouatione mi sarà per sommo solazzo, e dilettatione. Sia hora, & in eterno sopra tutte le cose benedetto, e glorificato il uostro santo nome.

Instruttione seconda.

7104 VTilissime sono le precedenti orationi per consolatione de gl'infermi, tribulati, massime che desiderano d'acquistare in breue tempo la perfettione. Mà perche con la sanità ancora si ponno fare molte opere di perfettione, non essendo alcun'infermo in questo mondo, il quale possa saper di certo, se non per diuina riuelatione, se sia la volontà di Dio di beneplacito, che egli stij longamente oppresso da quell'infermità: ò pure se vogli liberarlo quanto prima, deue ricorrere alla volontà di segno manifestata nella diuina scrittura in molti luoghi, oue Iddio notifica all'huomo, che la sua volontà è, che nell'infermità, angustie, e tribulationi si ricorra alla Maestà sua: e promette di concedere infallibilmente, e la sanità, e tutto quello, che si dimanda, mentre si dimandi con gran fiducia, e sia per essere salutare all'anima, ò almeno non sia nociuo, mà però indrizzato à gloria di Dio; ouero non impedisca il maggior bene.

Acciò dunque la sanità, che brami, ti sia all'anima gioueuole, deui indrizzarla, come mezo per poter meglio arriuare all'vltimo fine, cioè à dar gloria, & honore à Sua Diuina Maestà, che così costuma ancora S. Chiesa in tutte le orationi, che dice nell'officio, e nella messa, oue dimanda à Dio la sanità per gl'infermi; ouero che ci liberi dall'auersità, come si può vedere nell'infrascritte *al vum.* 1049. Dimanda dunque à Dio la sanità liberamente, mà insieme dimandali vn'aiuto grande, & efficace per poterti seruir bene della sanità solo per impiegarti à dar gloria à Dio, à seruire, & amare con puro cuore Sua Diuina Maestà, & impiegarti in opere di misericordia e spirituali, e corporali per souuenire il tuo prossimo: protestandoti à Dio, che mentre la sanità fosse per essere nociua all'anima tua, più tosto vuoi patire, e morire, che offendere Dio.

Et affinche possi eccitarti à confidare in Dio, di ottenere la gratia, che dimandi, considera, che Iddio è presente in ogni luogo, & hà tanta cura di te, come se tu solo ti ritrouassi al mondo; e non solo cerca il tuo bene, mà desidera il tuo maggior bene. Se dunque ti proponi, e risolui dà douero di seruir meglio Iddio, e di far opere di maggior perfettione di quello, che fai nell'infermità, Iddio ti leuarà l'infermità, e ti darà la sanità, mentre veda, che certamente sij per adimpire quello, che gli prometti.

In oltre solleua la tua mente alla grandezza della bontà, e pietà diuina, che è tale, che non può trattenersi, che non communichi i suoi fauori, e le sue gratie, mentre ritroua soggetti à riceuerle preparati, e ben disposti. Et è come il Sole, che à nessuno nega di communicare i suoi raggi, mentre dalle creature inferiori col infraponere qualche corpo opaco, non vengano impediti.

Appresso deui considerare la promessa di Dio, che è vniuersale di aiutarci in tutte le necessità e spirituali, e corporali senza eccettuatione alcuna, e promette di concedere tutto quello, che li sarà dimandato nel nome di Giesù, mentre che sia secondo l'honestà, e retta ragione, & ordinato à gloria, & honore di Sua Diuina Maestà; che se in fatti sarà per risultare à gloria sua, credi per certo, che Iddio non mancarà della sua promessa.

Finalmente perseuera in queste considerationi, e non ti perdere d'animo: perche molte volte Iddio non concede subito qualche gratia per far proua della costanza, e fiducia de suoi serui; essendoche la vera, e perfetta confidenza in Dio non si manifesta, se non nelle contrarietà, nelle quali il seruo di Dio non s'allontana dalla conformità alla diuina volontà, e confidenza posta nella diuina Prouidenza. Per ottenere dunque la bramata sanità, & aiuto in tutte le tribulationi, mirabilmente

ſeruirà il recitare con gran deuotione, e confidenza in Dio le ſeguenti orationi, nelle quali ſi rappreſentano à Dio le cure, e gratie fatte da Chriſto à gl' infermi, obſeſſi, e tribulati, e ſi dimanda il perdono, e remiſſione de' peccati, & aiuto in tutte le neceſſità ſpirituali, e corporali.

Oratio ab infirmis, ac tribulatis recitanda ad impetrandum diuinum auxilium.

1048 DOmine Deus omnipotens, ſapientiſſime, ac clementiſſime, qui propter miſericordiam tuam magnam, ſaluos facis omnes ſperantes in te: qui ſanas contritos corde, vulneras & mederis, mortificas, & viuificas, deducis ad inferos, & reducis, & orantes in ſua infirmitate curare conſueuiſti, auxiliare nobis ad te clamantibus in hac, & in omni tribulatione noſtra. Pientiſſime Deus, qui Ezechiam ad te clamantem à morbo liberaſti: Iob vlcere peſſimo percuſſum ſanaſti: dæmonem à Sara depuliſti: ac Tobiam lumen cœli videre feciſti, Spiritus ſancti gratia nos viſitare, ac conſolare dignare. Exurge Chriſte, adiuua nos, qui Chananeam pro filia deprecantem exaudiſti: Socrum Petri à febri liberaſti: mulierem ſpiritu infirmitatis annis octodecim inclinatam ad ſanitatem perfectam erexiſti: filium Principis mori incipientem à febri ſaluaſti: puerum Centurionis verbo ſanaſti: paralyticos, & leproſos curaſti, & mundaſti: à ſpiritibus immundis vexatos, & obſeſſos liberaſti: ac mulierem per tactum fimbriæ tuæ à ſanguinis fluxu ſanaſti, ſanitatem mentis, & corporis nobis largire. Benigniſſime Ieſu, qui ſurdos audire feciſti: claudis greſſum reſtituiſti: mutorum ora aperuiſti: cæcos illuminaſti: Filium mortuum matri viduæ viuum reſtituiſti: Filiam Archiſynagogi ad vitam reuocaſti: Lazarum quatriduanum à mortuis reſuſcitaſti, ne derelinquas nos orphanos in anguſtijs noſtris, neque deſpicias nos Deus ſalutaris noſter. Salua nos Chriſte Saluator, & Redemptor noſter, ſuſceptor, & liberator noſter, Deus adiutor, & protector noſter, Refugium noſtrum, & cornu ſalutis noſtræ, fortitudo, & patientia noſtra, auxilium tuum nobis benignus impende, vt gratia tua, ac ſubſidio tuo ſufficienter adiuti, à præſentibus malis liberati quàmmaximas tibi referamus gratias, ac maiori conatu, ac feruore ſemper te diligere appetamus.

℣. Adiutor noſter eſto, ne derelinquas nos.
℟. Neque deſpicias nos Deus ſalutaris noſter.
℣. Adiuua nos Deus auxiliator noſter.
℟. Et propter gloriam nominis tui libera nos.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

OREMVS.

DEus, qui Vnigeniti tui patientia antiqui hoſtis ſuperbiam contriuiſti, da nobis quæſumus, quæ idem pro nobis pertulit, dignè recolere, ſicque exemplo eius cuncta nobis aduerſantia æquanimiter tolerare.

Deus humani generis benigniſſime Conditor, & miſericordiſſime reformator, qui hominem inuidia diaboli ab æterna fælicitate deiectum, vnigeniti Filij tui pretioſo ſanguine redemiſti, viuifica nos famulos tuos gratię tuę vigore, & iacentibus manum porrige ſalutarem: reple nos gaudio cordis, & lætitia ſpiritus; expelle à nobis omnes hoſtiles inſidias, & mitte nobis medicum ſalutis, Angelum pacis, qui nos in anguſtijs poſitos conſolationibus tuis attollat, quibus in præſenti conſequamur auxilium, & in futuro præmia obtineamus æterna.

Miſericordiam tuã humiliter deprecamur, omnipotens Deus, quæ amiſſam gratiam nobis reconciliet, atque munus patientiæ in illatis omnibus, ſemper & vbique protegendo impertiat. Deus ſub cuius nutibus vitæ noſtræ momenta decurrunt, ſuſcipe preces humiliter ad te clamantium, vt de omni aduerſitate, & ægritudine liberati, perpetua te gratiarum actione laudemus. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Aliæ orationes ad obtinendam ſanitatem, ex Breuiario Romano.

1049 DA, quæſumus Domine, nobis ſalutem mentis, & corporis: vt bonis operibus inhærendo, tuæ ſemper virtutis mereamur protectione defendi. *Fer. 6. Dom. 2. Quadr. ad veſp.*

Deus, qui conſpicis omni nos virtute deſtitui: interiùs, exteriùſque cuſtodi: vt ab omnibus aduerſitatibus munniamur in corpore, & à prauis cogitationibus mundemur in mente. *Sab. Domin. 1. Quadr. ad veſp.*

Deus, qui nos in tantis periculis conſtitutos, pro humana ſcis fragilitate non poſſe ſubſiſtere: da nobis ſalutem mentis, & corporis: vt ea, quæ pro peccatis patimur, te adiuuante vincamus. *Dom. 4. poſt Epi.*

Deus infirmitatis humanæ ſingulare præſidium, auxilij tui ſuper nos famulos tuos oſtende virtutem, vt opere miſericordiæ tuæ adiuti, Eccleſiæ tuæ Sanctæ incolumes repræſentari mereamur. *Eccl. in Miſſa pro infirm.*

Concede, quæſumus, omnipotens Deus, vt qui protectionis tuæ gratiam quærimus, liberati à malis omnibus ſecura tibi mente ſeruiamus. Per Chriſtum Dominum noſtrum. *Fer. 4. Dom. 3. Quadr. ad veſp.*

Benedictio pro infirmis.

1050 PArochus, cùm ægrotos ſibi viſitare contigerit, præter ea, quæ in Rituali Romano *de Viſitatione infirmorum*, habentur, poterit etiam ad libitum ſequentibus orationibus vti pro ſanitate ægrotis à Deo impetranda.

In primis ægrotum in ijs inſtruat, quæ in hoc articulo ſuperiùs habentur, & aliquam, vel aliquas ei orationes ex præmiſſis deuotè recitandas proponat, quæ magis videntur opportunæ. Poſtea eum hortetur, humiliter, ac deuotè ſequentem orationem recitare.

Oratione per impetrare da Dio la sanità di mente, e di corpo.

DOlcissimo Signor mio Giesù Christo, che sete il mio Redentore, Saluatore, Signore, e Ptotettore, Consolatore delli afflitti, Solleuatore de caduti, Medico de gl'infermi, che sanate i contriti di cuore, e curate quelli, che nelle loro infermità à voi ricorrono, ecco me, vilissimo seruo vostro, confuso, e tutto afflitto, conosco, che per l'offese fatte alla Maestà vostra non merito di riceuere da voi gratia alcuna. Conosco però ancora, che sete Dio non solo onnipotente, e sapientissimo, ma ancora benignissimo, pietosissimo, misericordiosissimo, clementissimo, e liberalissimo, prontissimo à perdonare à chi con puro cuore de suoi errori vi chiede perdono: Però eccomi quì humiliato auanti la Maestà vostra, di puro cuore de' miei peccati vi dimando perdono; e vi prego per la grandezza della vostra bontà, e fedeltà nelle promesse vostre: per honor, e gloria del vostro Santissimo nome; per l'efficacia della vostra sacratissima Passione; e per i meriti della Vergine Santissima vostra dilettissima Madre, del mio Angelo Custode, e de' Santi N. e Sante N. miei deuoti, vogliate perdonarmi i miei peccati, e darmi gratia, che per l'auuenire m'astenga da qualsiuoglia offesa, e vi ami sopra tutte le cose con tutto il mio cuore, e con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze. Parimente vi supplico, vogliate liberarmi da questa infermità, e concedermi perfetta sanità di mente, e di corpo, acciò sotto la vostra diuina protettione collocato, con più libertà di mente, e di corpo attenda à seruirui, & amarui, & impiegarmi per amor vostro in opere di misericordia e spirituali, e corporali; & adempisca sempre in tutto, e per tutto il vostro diuino volere; e di tutto renda gratie à voi mio Dio, che col Padre, e Spirito Santo viuete, e regnate ne' secoli de' secoli, Amen.

Hac oratione ab infirmo deuotè, ac humiliter recitata, Parochus poterit sequentem, vel aliam ad libitum suum ex approbatis ab Ecclesia formare benedictionem.

Oratio pro infirmis.

1051 POtentia ✠ Dei Patris adiuuet te. Sapientia ✠ Dei Filij instruat te. Virtus Spiritus ✠ Sancti liberet te ab omnibus malis, & periculis animæ, & corporis.

Benedicat tibi Dominus, & custodiat te, ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui, conuertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem, & sanitatem.

℣. Adiutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

OREMVS.

DOmine Sancte Pater omnipotens æterne Deus, qui fragilitatem humanæ conditionis infusa uirtutis tuæ dignatione confirmas: vt salutaribus remedijs, corpora nostra, & mentis vegetẽtur, super hunc famulũ tuum N. propitius intende, vt omni necessitate corporeæ infirmitatis exclusa, gratia in eo pristinæ sanitatis perfectæ reparetur.

Omnipotens æterne Deus, qui benedictionis tuę gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis, ad inuocationem Sanctissimi Nominis tui benignus assiste, vt famulum tuum N. ab ægritudine liberatum, & sanitati donatum dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atque Ecclesiæ tuæ Sanctæ cum omni desiderata prosperitate restituas.

Omnipotens sempiterne Deus salus æterna credentium exaudi nos pro famulo tuo infirmo, pro quo misericordiæ tuæ imploramus auxilium: vt reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referat actiones. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Dominus Iesus Christus apud te ✠ sit, vt te defendat, intra ✠ te sit, vt te conseruet, ante te sit, vt te ducat, post ✠ te sit, vt te custodiat, super ✠ te sit, vt te bene ✠ dicat: Qui cum Patre, & Spiritu Sancto regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Benedictio Dei omnipotentis Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ Sancti descendat super te, & maneat semper. Amen.

Verùm quia inter omnes infirmitates, quibus solent mulieres torqueri, maxima est, qua affliguntur prægantes, cum sunt vicinæ partui; idcirco vt in huiusmodi graui necessitate leuamen, & auxilium à Deo impetrare valeant, alias sequentem composui orationem, quæ fuit Venetijs approbata, ac Bassani typis edita, quam pro beneficio vniuersali mulierum parturientium hic inferere vtillimum decreui.

ORATIONE.

Di molta efficacia per le Donne parturienti, per impetrar da Dio aiuto nel partorire.

SIgnor mio Giesù Christo, che col Padre, e Spirito Santo sete omnipotente, sapientissimo, e clementissimo, eccome serua vostra indegnissima prostrata auanti la Maestà vostra Altissima: io so, che è legge vniuersale fatta dalla vostra Diuina Sapienza, che per il peccato commesso dalla nostra prima Madre Eua tutte le Donne concette in peccato partoriscano con dolore. E però vero ancora, che de potenza assoluta la Maestà vostra può dispensare da tal legge, ò in tutto, ò in parte conforme li pare, è piace. Conosco veramẽte, che per i miei peccati nõ merito tal gratia; nientedimeno perche la Maestà vostra ha promesso di aiutare in tutti i bisogni quelli, che di puro cuore à voi ricorrono con perfetta confidenza d'ottenere le gratie, che dimandano, mentre siano lecite, e giuste; qual promessa non può mancare, essendo voi Dio veraciss-

Gen. c. 3. v. 16.

Psal. 49.

Supra n.771.

raciſſimo: pertanto eccomi ſerua voſtra humiliſſima, che mi ritrouo vicina al parto, ricorro alla voſtra immenſa liberalità, alla voſtra miſericordia indeficiente, e vi prego, e ſupplico con tutto il cuore per il fauore, che concedeſti alla Vergine ſantiſſima voſtra dilettiſſima Madre nel partorire ſenza dolore, voi Gieſù Bambino, vogliate aſſiſtermi in queſto parto col voſtro diuino aiuto, e diſpẽſarmi in qualche parte dal rigore di quella legge, alleggerendomi i dolori, concedendomi gratia di partorire preſtamente ſenza pericolo alcuno con poco dolore conforme piacerà all'immenſa voſtra liberalità, e miſericordia. Coſi vi prego per l'infinita voſtra bontà, per l'efficacia della voſtra ſacratiſſima Paſſione, per i meriti della Vergine Santiſſima voſtra dilettiſſima Madre, del ſuo cariſsimo Sposo S.Giuſeppe voſtro nutriticio Padre putatiuo, e de ſuoi amantiſſimi Genitori voſtri Auoli S.Gioachino, e Sant'Anna acciò da queſto fauore, che riceuerò dalla voſtra mano liberale poſſa pigliar motiuo di maggiormente lodare, e glorificare il voſtro Santo Nome, che col Padre, e Spirito Santo viuete, e regnate per tutti i ſecoli de ſecoli. E coſi ſia.

Orationes recitandæ ab Aegroto ad acquirendam patientiam, dum durat infirmitas, & tribulatio.

1052 NOſti omnipotens Deus, quàm vile ſit, & fragile hoc manuum tuarum figmẽtum, quod ex puluere formatum à leui vento concutitur, frangitur, & tandem iterum in puluerem euaneſcit. Adeò nihil eſt, quod meis ego viribus fidam, qui carne contra ſpiritum ſemper reluctante, tot ſentio motus indignationis, impatientiæ, puſillanimitatis, diffidentiæ, aliarumque perturpationum, quando vel leuiter tangor. Tuam igitur opem imploro, cæleſtis medice, diuinum tuum pharmacum, quod PATIENTIA dicitur, mihi cupio communicari. Summum nempe in morbis etiam acerbiſſimis leuamentum eſt Patiẽtia. Tu ergo, Domine, qui exteriùs flagella irrogas, da interiùs indeficientem Patientiam ita vt laus tua nunquam recedat de ore meo.

DA mihi, queſo, Domine præſenti, & æquo eſſe animo, vt velut ambidexter læta, & triſtia, ſuauia & aſpera non aliunde, quàm à paternis tuis manibus profecta, ſuſcipiam, mihique diuinitùs eſſe immiſſa certiſsimò credam, quoniam ad filiorum tuorum exercitationem, ac profectum dirigis omnia.

DOceat me, obſecro, ſpiritus tuus, quo confortante poſſumus omnia, vt ſciam animam in patientia poſſidere vſque ad mortem. Tu es Dominus, qui aculeos, & dolores omnium, & ſingulorum laborantium conſideras: ego verò licèt nondum ad ſanguinem vſque reſtiterim; tamen carnis imbecillitatem, & recalcitrantis naturæ vim ſæpè ſed inuitùs experior. Tantò igitur magis adiuua, Domine, imperfectum meum, vt virtus infirmitate perficiatur, & ego ſincerè teſtari poſſim. *Virga, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Ad hæc, gratia tua duce, reſpiciam ſæpè in faciem Chriſti mei, & Filij tui Crucifixi, qui ſe patientibus omnibus abſolutum patientiæ ſpeculum, & exemplar præbet. Sed & lectiſſimi, ac fideliſſimi amici tui in cruce mea me conſolentur, qui tanquam aurum in ardenti fornace à te probati, ac purgati, atrociſſima quæque ſupplicia pro te vti patientiſſimè, ita & fortiſſimè pertulerunt, tantò nunc capiti ſimiliores in cæleſtibus delitijs, quantò antea patientiores fuerunt in grauibus tormentis. *Pſal.22. v.4.*

Oratio ad augendam Patientiam.

VItà hæc noſtra peregrinatio eſt ab exilio ad patriam. Et ne detineat nos amænitas uiæ, quò minùs ad te, Deus, rectò, & celeriter contendamus, excitas nos ſtimulis, & ſpinis pungis, ut concupiſcamus requiem, & finem itineris. Sunt ergo morbi, fletus, luctus, mæror, aduerſa omnia, uelut calcaria, quibus ſegnis hic equus, uel ueriùs, aſinus urgetur, ne ſemper in uia ſubſiſtat. Fac nos, Domine, obliuiſci uiæ, meminiſſe patriæ; atque, ſi adijcis pondus aduerſorum, adde etiam robur, ne ſuccumbamus oneri, ad te perpetuò intenti, & erecti. Cæterùm tua, Domine, ſunt omnia; fac de omnibus ſine exceptione quod inſcrutabili tuo iudicio uiſum fuerit, hoc uno dempto, ne me tibi inimicum eſſe patiaris.

Ad repentinam mortem auertendam.

Oratio I.

OMiſericordiſſime Domine Ieſu, per lacrymas tuas, per agoniam, & ſanguineum ſudorem tuum, per mortem tuam rogò te, à ſubitanea, & improuiſa morte libera me. 1053

Oratio II.

OBenigniſſime Domine Ieſu, per acerbiſſimam, & ignominioſiſſimam flagellationem, ac coronationem tuam, per crucem, & paſſionem tuam amariſſimam, per omnem bonitatem tuam, humillimè te precor, ne permittas, me ſine Sacramentis morte repentina ex hac vita migrare.

Oratio III.

OMi amantiſſime Ieſu, ò Dominus meus, & Deus meus, per omnes labores, ac dolores tuos, per pretioſum ſanguinẽ tuũ, per ſacroſãcta vulnera tua, per illas tuas, ò mi dulciſſime Ieſu, ſupremas in cruce voces: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me.* Per validum illum clamorem tuũ. *Pater, In manus tuas commendo ſpiritum meum*, ardentiſſimè te rogo, ne *Pſal.21. v.1.* *Pſal.30. v.6.*

subitò hinc tollas me. Manus tuæ, ò mi Redemptor, fecerunt me, & plasmauerunt me totum in circuitu: ne, quæso, sic repentè præcipites me. Da, oro, spatium pœnitentiæ, da felicem, & in gratia tua obitum, vt ego te tota mente diligam, laudem, & benedicam in æternum.

ARTICVLVS II.

De afflictis, ac Tribulatis tuendis ab inimicis, ac persecutoribus.

1054 *Modus se tuendi ab inimicis, ac persecutoribus.*

VT Parochus, vel Pater spiritualis afflictis, ac tribulatis modum, quo seipsos ab inimicis, ac persecutoribus tueri queant, insinuare possit, eum sequentia considerare non pigeat monumenta. Quæ, vt etiam ab ipsismet afflictis, ac tribulatis latini sermonis ignaris percipiantur, vulgari idiomate proponam.

Drex. de Conf. volunt. l. 1. c. 1. §. 4. Isa. c. 45. v. 7. Amos c. 3 v. 6.

Priemieramente, quando ti ritroui afflitto, e perseguitato, considera quella tribulatione, come venuta dalla mano di Dio, e dalla sua soauissima dispositione, e prouidenza. Dio è quello, che regge la destra di quello, che ti percuote. Dio è quello, che muoue la lingua di quello, che di te mormora. Dio è quello, che diede forze à quello, che empiamente ti percosse; e però deui subito ringratiar Dio non solo de' beneficij riceuuti; mà ancora delle tribulationi, e contrarietà à te venute, e nel luogo de beneficij, e fauori annouerarle.

Secondo, deui offerir te stesso à patire per amor di Dio, & in satisfattione de' tuoi peccati, queste, e tutte quelle tribulationi, che più piacerà alla Maestà sua di mandarti, nel modo insegnato nell' articolo precedente.

Drex. de Pat. p. 2. c. 5.

Terzo, non deui mormorare, nè lamentarti di quelli, che t'hanno offeso, & ingiuriato; mà considerare, che sono stati solo instromento della mano di Dio, per farti rauuedere de' tuoi peccati, e nella via della perfettione profittare.

Quarto, deui prontamente perdonare per amor di Dio l'ingiuria riceuuta, determinandoti fermamente non solo di non offendere chi t'hà offeso, mà nè anco di dir mal di lui, e contenere il tuo cuore da pensieri di odio, e di rancore.

Drex. de Conf. volunt. l. 2. c. 5. §. 4. Matt. c. 5

Quinto, deui considerare, che Iddio è presente in ogni luogo, e vede il tuo cuore, e quello, che patisci per amor suo; si come anco vede l'ingiuria, & offesa, che hai riceuuta: e mentre tu per amor suo perdoni al tuo nemico: e per satisfare, & osseruare quello, che Iddio commanda nel Vangelo, rimetti l'offesa riceuuta, Iddio resta obligato à rimunerarti; perche deui credere, ch'egli haurà cura di te, e si pigliarà à petto di vendicar l'offesa, che ti fù fatta, e ciò à tempo opportuno.

Psal. 90. v. 1.

Tu dunque sottometti te stesso tutto alla diuina protettione, & al suo diuin volere, e tien per certo, e per sicuro, che Iddio ti proteggerà, e non ti permetterà se non quello, che sia per essere per tuo maggior bene; anzi farà, che le persecutioni si conuertino in tuo vtile, e commodo.

Sesto, considera, che nell'offesa, che ti può fare il tuo nemico, due cose hanno da concorrere, cioè la volontà mala, e peruersa d'offenderti, e l'opera esteriore, cioè l'offesa, che ti potrebbe fare. La volontà, quantunque iniqua, e peruersa non ti può nuocere, nè farti danno alcuno. L'opera esteriore ne anco ti può nuocere, se Iddio non concorre, ouero s'egli s'oppone. Sia pur forte, e potente il tuo nemico, quanto può essere, di finissime arme ben guarnito, da huomini forti, e robusti sitibondi del tuo sangue accompagnato, se Dio non concorre all'atto fisico, e materiale dell'offesa: ouero s'opponerà, ò per se stesso, ò per mezo de' suoi ministri gli Angeli celesti: l'inimico perderà le forze, l'armi non ti offenderanno, e gli huomini forti, e robusti s'auuiliranno in se stessi, si perderanno d'animo, nè ti potranno offendere, nè darti alcun danno. Metti dunque tutta la tua confidenza in Dio, e chiamalo ad ogn'hora, & ogni momento per tuo Signore, Saluatore, protettore, difensore: à lui commetti te stesso, e tutte le tue cause, e pregalo, che ti difenda, e protegga: E supplica ancora ogni giorno la Maestà sua, che si compiaccia di perdonare al tuo nemico, e dargli lume, e cognitione de' suoi errori; confonda i suoi machinamenti, e pensieri peruersi, distrugga l'insidie contro di te ordite, e lo corregga in quel modo, che è più conueniente al suo diuin volere: così sperimentarai, come Iddio con modo marauiglioso conuertirà l' amaro in dolce, la mestitia in allegrezza, e la persecutione in consolatione. *Supra n. 147. & 148.*

Al che seruiranno le seguenti orationi. Per i dotti seruirà ancora ciò ch'habbiamo detto di sopra, trattando de frutti della confidenza in Dio *al numero marginale 636. e seguenti, & al num. 640. e seguenti, e 649. e seguenti.*

Oratione per difendere se stesso da nemici, e persecutori.

1055 SIgnor mio Giesù Christo dolcissimo, & amantissimo, ecco me seruo vostro afflitto, e perseguitato, da voi riceuo questa tribulatione, come venuta dalla volontà del vostro paterno cuore per farmi riconoscere de' miei errori, e nella via della Christiana perfettione profittare. Per amor vostro l'accetto, e sopporto volontieri, e vi ringratio, che degnato vi sete di visitarmi. Offerisco me stesso pronto non solo à patire questa persecutione, mà qualsiuoglia altra tribulatione ancora, che più piacerà alla Maestà vostra di mandarmi. Solo vi prego, che vi degnate ancora di darmi patienza, acciò non mi conturbi, nè mi quereli, nè in me s'eccittino pensieri d'odio, ò di vendetta; mà che di tutto cuore à voi dij lode, gloria, & honore.

Io rimetto volentieri, e di tutto cuore, e perdono per amor vostro quest'offesa, e prego la Maestà vostra à perdonare à chi m'hà offeso, e dargli lume, e cognitione, acciò conosca l'error suo, e si emendi. E quando à i vostri diuini impulsi faccia resistenza, voi, che del tutto Signor sete, e che vedete tutto, correggetelo in quel modo, che al vostro diuin beneplacito è più conueniente; confondete i suoi pensieri peruersi, e maligni; scoprite le sue insidie, distruggete i suoi machinamenti, & impedite l'offese, che mi potrebbe fare. A voi s'aspetta il diffendermi, e proteggermi in ogni hora, & ogni momento, & impedire, che non solo cotesto mio nemico, mà qualsiuoglia altra cosa contraria, e nociua

non

non mi poſſa offendere; poiche voi ſete il mio Signore, Redentore, Saluatore, protettore, tutore, difenſore, e conſeruatore, refugio, conforto, vita, ſalute, e conſolatione dell'anima mia, e del mio corpo. Eſſendo dunque voi il mio protettore, e di che coſa potrò io temere. Eſſendo voi in mia difeſa, e qual forza, qual potenza mi potrà offendere? Iob. cap. 17. ver. 3. *Pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me?* Roman. cap. 1. verſ. 31. *Si Deus pro me, quis contra me?*

Potrà ancora ad ogn'hora, e più ſpeſſo col cuore, e con la bocca dire le ſeguenti parole:

Voi mio Dio, che ſete Signor del tutto, che potete il tutto, che vedete il tutto, e che volete far beneficio à tutti, & in particolare à quelli, che'n voi confidano, e viuono ſotto la voſtra diuina protettione, difendetemi, e proteggetemi da miei nemici.

A queſto effetto ſeruirà ancora il recitare ſpeſſo quei verſetti de Salmi poſti di ſopra al *num.* 906. come anco il recitare, il Salmo 53. *Deus in nomine tuo ſaluum me fac, &c.* & il Salmo 5. *Verba mea auribus percipe, &c.*

Finalmente potrà aggiongere le ſeguenti orationi, ciaſcheduno così da quelle, come dalle precedenti eleggendo quella, ò quelle, ò tutte, ò in parte, che più ſaranno conforme la ſua deuotione.

Orationes ad tuendum ſe ab inimicis. Ex Pſalmorum verſiculis.

1056 DEus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me feſtina. Pſal. 69. verſ. 1.

Confundantur, & reuereantur, qui quærunt animam meam. verſ. 2.

Auertantur retrorſum, & erubeſcant, qui volunt mihi mala. Verſ. 3.

In te Domine ſperaui, non confundar in æternum, in iuſtitia tua libera me. Pſalm. 30. Verſ. 1.

Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum refugij, vt ſaluum me facias. Verſ. 3.

Quoniam fortitudo mea, & refugiũ meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me. Verſ. 4.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & à perſequentibus me. Verſ. 16.

Ad te Domine leuaui animam meam: Deus meus in te confido, non erubeſcam. Pſal. 24. Verſ. 1.

Neque irrideant me inimici mei: etenim vniuerſi, qui ſuſtinent te, non confundentur. Verſ. 2.

Confundantur omnes iniqua agentes ſuperuacuè. Verſ. 3.

Libera nos Deus Iſrael ex omnibus anguſtijs noſtris. Verſ. 22.

Iudica Domine nocentes me, expugna impugnantes me. Pſ. 35. Verſ. 1.

Apprehende arma, & ſcutum, & exurge in adiutorium mihi. Verſ. 2.

Effunde frameam, & conclude aduerſus eos, qui perſequuntur me: dic animæ meæ, ſalus tua ego ſum. Verſ. 3.

Fiant tanquam puluis ante faciem venti: & Angelus Domini coarctans illos. Verſ. 5.

Fiat via illorum tenebræ, & lubricum: & Angelus Domini perſequens eos. Verſ. 6.

In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo ſermonem: in Deo ſperaui, non timebo, quid faciat mihi homo. Pſ. 55. Verſ. 11.

Diligam te Domine fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Pſ. 17. Verſ. 1.

Deus meus adiutor meus, & ſperabo in eum. Verſ. 2.

Protector meus, & cornu ſalutis meæ, & ſuſceptor meus. Verſ. 3.

Laudans inuocabo Dominum: & ab inimicis meis ſaluus ero. Verſ. 4.

℣. Aditorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cælum, & terram.
℣. Saluos fac ſeruos tuos.
℟. Deus meus ſperantes in te.
℣. Eſto nobis Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
℣. Mitte nobis auxilium de Sancto.
℟. Et de Syon tuere nos.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

OREMVS.

PRotector noſter aſpice Deus, & inimicorum noſtrorum elide ſuperbiam, eorumque contumaciam dexteræ tuæ virtute proſterne, vt tuo auxilio ab eorum periculis tuti, & omni perturbatione ſubmota, liberis tibi mentibus ſeruiamus.

QVæſumus omnipotens Deus, vota humilium reſpice, atque ad defenſionem noſtram dexteram tuæ Maieſtatis extende.

PRæſta quæſumus omnipotens Deus, vt qui in tua protectione confidimus; cuncta nobis aduerſantia te adiuuante vincamus. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Verùm quia in his plus mouent exempla, quàm verba, maximè ſi adducantur eorum, qui in mundo ſunt, & inter mundanas viuunt commoditates, ſed verbum Dei gerunt in corde ſuo, eiuſque diuina præcepta, ac conſilia obſeruare ſatagunt. Idcircò inter plures, quos monita ſibi facta circa fiduciam in Deo collocandam, opere adimplere ſtuduerunt, vnicum repræſento, qui nuper hanc confidentiam in Deum poſſidere monſtrauit, nempè, Bernardum Aquilinam natione Bergomenſem Mercatorem Venetum, virum vtiquè modeſtia, ac morum grauitate præditum, virtutibuſque moralibus ornatum. Hic cum à quodam ſuo perſecutore ad necem quæreretur, non ad mundi potentes confugit, à quibus protegeretur; non armis defenſiuis, vel offenſiuis ſe muniuit; ſed ſcuto fidei inexpugnabili, ac firmæ, ſtabiliſque in Deum confidentiæ ſe circuncinxit, ac totam in Deum ſuam collocauit fiduciam, eius diuinæ protectioni ſe totum committens, à quo vtique fuit protectus, vt ſequentes eius epiſtolæ Cuidam Theologo Religioſo ſcriptæ patefaciut, quæ licèt fuerinnt ab eo italico idiomate exaratæ, à me tamen ſermone latino etiam pro linguæ italicæ ignaris proponuntur. 1057

EPI-

EPISTOLA PRIMA.

Admodum Reuerende Pater mi obseruantissime.

QVoniam agnoui in omnibus meis necessitatibus deuotas suas orationes magnum mihi attulisse auxilium, nunc eò magis ad eas confugio, quo de mea propria vita agitur. Cum hac hora quidam Tabellarius ad me peruenerit consultò missus ab amico meo extra confinia Venetorum habitante, qui me certiorem facit, quendam hominem impium, & iniquum à statu, ac finibus Venetorum propter sua delicta commissa exulatum pluries me de medio tollere tentasse, & nunc misisse hùc Venetias duos homicidas, ac sicarios è Roma consultò accersitos, vt gladio venenato tridentino me occidant, infigendo dictum gladium in inguina, ne fortasse, si fuissem indutus armaturam defensiuam, quæ vulgò dicitur (il Zacco) impediret ictum. Amicus, qui de hoc me admonuit, ab ipsomet mandante hoc intellexit, dum quadam die hora vespertina cum eo ad mensam cænaret, Deo sic permittente, ei crimen à se faciendum patefecit, qui sine mora, ac celeriter me certiorem fecit, ac simul de duobus sicarijs missis me admonuit. Ego autem non in armaturis corporeis, nec in mundi potentatibus, sed in Domino meo Iesu Christo totam meam fiduciam collocaui, qui ab insidijs inimicorum meorum me tuebitur, ac præseruabit. Interim suppliciter rogo Paternitatem vestram Reuerendam, vt semel in hebdomada celebret, vel celebrare faciat per aliũ Sacerdotem vnam Missam pro Defunctis. Orationibusq; vestris efficaciter me commendo. Eleemosynam verò pro missa tradam ei, cui ipse ordinabit. Cum autem pro nunc non aliud mihi occurrat, affectuosissimè Paternitatem vestram saluto, sicut etiam vxor mea D. Magdalena. Idem præstat D. Philippus meus Socer, ac Socrus mea D. Iacobina; nec non meus affinis D. Marinus, ac fratria mea D. Catharina, quorum filius Philippus meus nepos benè se habet. Postquam enim fuit benedictionibus vestris munitus, non amplius passus est famem illam lupinam, qua continuè cruciabatur. Sicut D. Philippus meus socerus conualuit de suo brachio priùs malè affecto, postquam adhibuit remedia sibi à Paternitate vestra tradita. Quibus finem facio semper manens.

Hic est, de quo supra to. 1. pag. 88.

Patern. vestræ admodum Reuerendæ

Deuotiss. atq; obligatiss. seruus

Venetijs die 20. Septembris 1666.

Bernardus Aquilina.

EPISTOLA II. Eiusdem.

Admodum Reuerende Pater mi obseruantissime.

ACcepi literas Paternitatis vestræ Reu. datas die 24. huius mensis cum duobus exemplaribus inclusis libelli vocati Scutum inexpugnabile fidei, ac confidentiæ in Deum, *cum oratione manuscripta, quam quotidiè deuotè recitabo, sicut & orationes positas in Scuto inexpugnabili, quibus gratias ago Patern. vestræ: quia mediantibus orationibus vestris, ac sacrificio missæ pro Defunctis oblato, me quotidiè deuotè recitante dictas orationes, pro certo habeo, quòd Deus me proteget, atque tuebitur ab insidijs inimicorum meorum, ita vt omnia eorum machinamenta vana, irrita, ac nulla euadent. Credat mihi Patern. vestra Reu. quòd Deus dat mihi cor ita intrepidum, ac robur ita firmum, ac stabile, quòd in Domino Deo meo Iesu Christo ita viriliter confido, qui sanguinem suum effudit, vt peccatores redimeret, quòd etiam mihi peccatori, ab eo redempto peccata mea, quorum omnium ex corde doleo, ob immensam suam clementiam, ac pietatem condonabit, & ab insidijs inimicorum meorum me tuebitur. Idcircò innixus diuinæ protectioni securè, ac sine vllo pauore, vel tremore per Vrbem ambulo, ac negotia mea perago, sicut priùs, & hucusque neminem vidi me offendere tentantem. Tandem iterum me commendo orationibus Paternitatis vestræ. Etsi aliquid desiderat à me pro suis, vel Conuentus indigentijs, hoc liberè mihi notificet, quòd statim paratus sum ei prouidere. Dum humiliter, ac reuerenter sacras manus deosculor, etiam ex parte D. Philippi mei Soceri, ac omnium meorum consanguineorum, & affinium. Dictus autem Socer sperat propria manu ei scribere; quia brachium suum iam offensum quotidiè sumit vires adhibitis remedijs à Paternitate vestra illi traditis.* 1058

Supra n. 636.

Venetijs die 30. Septembris 1666.

Patern. vestræ adm. Reuerendæ

Seruus obligatiss. ac Deuotiss.

Bernardus Aquilina.

EPISTOLA III. Eiusdem.

Adm. Reu. Pater mi obseruantissime.

FIrma, & stabilis fiducia à me in Domino Deo posita, mediantibus etiam medijs diuinis securis à Paternitate vestra mihi traditis, maximo mihi fuit auxilio, expertus enim sum Dei summi, & optimi maximi manifestiũ adiutorium mihi impensum circa persecutiones ab inimico meo iniustè contra me motas. Audiat igitur Paternitas vestra Reu. quomodo res euenit. Quidam meus amicus 1059

micus venit à Iadera, ideſt, Zara Venetias, cui confidenter manifeſtaui inſidias mihi à quodam inimico meo paratas, vt me de medio tollat: & quomodo prædictus meus hoſtis miſit duos homines ſicarios, ac homicidas, vt me occidant, eique indicaui eorum effigiem, prout ille, qui ad me miſerat tabellarium, me admonuerat, mihi etiam ſignificans inſidias mihi paratas ab illis ſicarijs, quorum vnus appellabatur Duns Ioannes. Qui amicus mihi reſpondit? Ego optimè eos agnoſco: quia fuerunt Zaræ in Regimine Pontificio, quos ambos vidi heri veſperi in platea ad S. Marcum. Cui dixi; vt mihi illos indicaret; qui libenter promiſit ſe hoc præſtiturum, niſi iam è Venetijs diſceſſiſſent, quia quærebant Nauem pro diſceſſu, eò quòd tam magnus timor, ac tremor eos inuaſerat, quòd ex quacunque parte ſe inuadendos, & occidendos putabant: vel à Miniſtris iuſtitiæ capiendos, ac laqueo ſuſpendendos; ac interim in corpore quoddam ſentiebant magnum incendium, quo adurebantur, nec requiem habere poterant die, ac nocte. Quare biduo vnà cum illo meo amico Vrbem perluſtrauimus, vt huiuſmodi ſicarios inueniremus; ſed tandem audiuimus à quibuſdam Nautis Venetijs diſceſſiſſe Anconam verſus. Quapropter gratias ago Deo meo, ac Domino Ieſu Chriſto, qui eripiat me de laqueis inimicorum meorum ac de manibus quærentium animam meam. Queſiui inſuper ab illo meo amico, quinam eſſent illi duo homines miſſi ad me occidendum, & de qua regione. Qui dixit, eſſe ex Romana Prouincia tam iniquos, atque peruerſos, quòd occiderent etiã Sacerdotes ad Altare miniſtrantes, effigiemque eorum mihi repræſentauit. Idcircò agnoſco, quòd orationes deuotæ Paternitatis veſtræ, ac magna fiducia à me in Deo poſita ab inuaſione huiuſmodi hominum iniquorum me præſeruarunt. Propterea rogo Paternitatem veſtram, vt continuet celebrare per ſe, vel per alium miſſam vnam in hebdomada pro Defunctis, deprecans, vt dignetur mihi aliquid committere in ſui obſequium, ac beneficium: quia valdè anxius ſum ei inſeruire. Spero breui Bergomum me aduenturum, qua occaſione veniam ad deoſculandum perſonaliter veſtras ſacras manus, ſicut nunc facio hiſce meis litteris; idemque præſtat meus Socer, qui mihi dixit, ſe Paternitati veſtræ ſcripſiſſe propria manu.

Venetijs die 6. Nouembris 1666.

Adm. Reu. Patern. veſtræ

Deuotiſs. & obligatiſs. ſeruus.

Bernardus Aquilina.

EPISTOLA IV. Eiuſdem.

Adm. Reu. Pater mi obſeruantiſſime.

1060 *GRatias ago Omnipotenti Deo pro continuis fauoribus, beneficijs, ac gratijs mihi quotidie ab eo impenſis, quorum vnicam valdè magnam etiam nunc mihi collatam refero Paternitati veſtræ. Puto, quòd Paternitas veſtra memor ſit: quòd anno præterito quidam exul à Ditione Veneta habitans extra confinia Venetorum me de medio tollere conatus eſt. Qui antequam exularetur erat meus intrinſecus amicus; & quia nolui, vel (vt melius dicam,) non potui emere à Fiſco eius bona confiſcata, cæpit me perſequi, ac mihi ſtruere inſidias; miſitque duos ſicarios, vt mortem mihi inferrent; ſed Deo me protegente, fuerunt tanto pauore, ac timore perculſi, quòd feſtinanter tremente, horreſcenteſque aufugerunt, prout meis litteris præteriti anni Patenitatem veſtram certiorem feci. Nunc iterum hoc menſe Octobris currentis anni prædictus meus perſecutor, cum iam à quodam Principe extraneo fuerit ei quoddam honorificum militare onus impoſitum, ipſe in ſuperbiam elatus miſit Sicarium Dalmatam, vt me occideret. Hic autem morari cæpit hic Venetijs in domo cuiuſdam Medici, cuius ſeruam alias duxerat in vxorem, quam cum vellet quadam hora ſerotina extra domum ducere, Medicus ei perſuaſit, nè illam aliùc perduceret; quia ipſe non habebat, vndè poſſet eam alere. Hac de re iſte indignatus noctu Medicum gladio confodit, & claua aliquoties percuſſit, qui poſt biduum è vita diſceſſit. Homicidia verò putans homicidium à ſe factum eſſe ſecretum, publicè per Vrbem ambulabat, vt etiam me de medio tolleret; prout ſibi à Mandante meo perſecutore fuerat commiſſum. Sed ecce Deus, qui tuetur in eo confidentes, permiſit, vt homicidium commiſſum notum fieret Iudicibus, à quorum Miniſtris homicida captus carceri eſt mãcipatus. Quod delictum, cum ad aures illius Principis, apud quem morabatur inimicus meus perueneri, ſtatim depoſuit eum ab onere illo honorifico, quod illi impoſuerat; & Mandatarius pro delicto ſuo pœnas luet. Ego autem quas poſſum gratia refero Deo meo, ac Domino meo Ieſu Chriſto, qui me peccatorem indignum ſuum ſeruum ab inſidijs inimicorum meorum dignatus eſt præſeruare, ac tueri ob immenſam clementiam, ac pietatem ſuam, & ob fiduciam magnam, ac confidentiam, quam in eius diuina poſui protectione, iuxta doctrinam à Paternitate veſtra mihi traditam, maximè in* Scuto inexpugnabili fidei, *quod ſemper apud me retineo, mecum defero, ac quotidiè deuotè lego, Mediantibus etiam deuotis orationibus Paternitatis veſtræ, quibus valdè confido, ac me cum omnibus meis domeſticis affectuosè eommendo; rogans vt quotidiè pro me, ac cunctis ad me ſpectantibus Deum exoratum habeat.*

Habetur ſuprà n. 662. huius tomi.

Ex Domo mea apud Sanctum Marcum die 15. Octobris 1667.

Patern. veſtræ adm. Reuerendæ

Deuotiſs. atque obligatiſs. ſeruus

Bernardus Aquilina.

Ex

1061 Ex prædictis litteris apertissimè nobis innotescit, ac manifestatur Dei Summi Optimi Maximi omnipotentia, quæ iniquorum hominum technas, ac machinamenta contra suos seruos, amicos, ac confidentes destruit, & in nihilum redigit: sicut aliàs cum suis præstitit seruis, & amicis; de quibus supra in *hac disputat. num. 636. & 637. nec non num. 649. & sequentibus*. Nobis ante oculos ponitur Diuina Prouidentia, Clementia, pietas, bonitas, ac sollicitudo liberalis, quæ suos tuetur seruos, & amicos, ac confidentes, eosque protegit, vt pupillam oculi sui, custoditque, ac defendit ab insidijs inimicorum suorum; eisque robur cordis, animique firmitatem, ac fortitudinem infundit, ita, vt sine vllo timore incedere valeant, ac corde, impauido læti semper persistant. Quod etiam testatur Isaias cap. 41. de Patriarcha Iacob, cui dixit Deus: *Seruus meus es tu, elegi te, & non abieci te.* vers. 10. *Ne timeas, quia ego tecum sum. Ne declines, quia ego Deus tuus sum: confortaui te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera iusti mei. Ecce erubescent omnes, qui pugnant aduersum te, erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt tibi. Quæres eos, & non inuenies, &c. erunt quasi non sint, & veluti consumptio, &c. quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, diceseque tibi: Ne timeas, ego adiuui te.*

E conuersò Deus protestatur, quòd persecutoribus suorum amicorum, qui non in Principibus, ac Potentatibus mundi confidunt; sed totam suam fiduciam in Deo collocant, protestatur, inquam, quòd immittet timorem, ac tremorem, ita vt confusi, ac timore perculsi conuertentur in fugam vel morte afficientur. Sic habetur Deuteronomij c. 28. vers. 7. vbi Moyses loquens populo suo ait: *Dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgunt aduersum te corruentes in conspectu tuo: per vnam viam venient contra te, & per septem fugient à facie tua.* Et infra vers. 65. loquens illi, qui non custodierit præcepta Dei, ac persequetur amicos Dei, ac confidentes in eum, ait: *Dabit tibi Dominus Deus cor pauidum, & deficientes oculos, & animam consumptam marore. Et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte, ac die, & non credes vitæ tuæ.*

Sic & Sicarium illum Dalmatam, qui Venetias consultò venerat, vt Bernardum Aquilinam è medio tolleret, propter interfectionem illius Medici, de quo supra num. 1059. *die 24. Martij huius anni 1668. Venetijs in medio columnarum plateæ Sancti Marci laqueo, seù furca suspensum vidi, qui antequam ad patibulum duceretur ipsemet omnia prædicta enarrauit cuidam Religioso Prælatos, qui eum confortabat ad mortem pro peccatis suis expiandis libenter sufferrendam. Ex quo videas quomodo Deus protegit in se confidentes, securosque custodit ab inimicis suis: & è conuerso iniquos, atque peruersos confundit, punit, atque disperdit.*

Ira ergo & nos si præcepta Dei diligenter seruauerimus, ac custodierimus, atque in bonis operibus iuxta Dei voluntatem ambulauerimus, sub Dei protectione viuentes, atque in eo, eiusque Sanctissimo Nomine totam nostram fiduciam collocantes, ipsumque toto corde, tota anima, tota mente, ac totis viribus diligentes, intra se vnusquisque nostrum ipsum audiet dicentem: *Noli timere: Ego* Gen. c. 15 *protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* num. 1.

Conclusio Disputationis IV. de Curatione Diuina.

EN habes benevole Lector modum, quo ab iniquissimo hoste, qui semper quærit quem deuoret, te secure liberare, ac protegere vales; nec non in cunctis necessitatibus Deum propitium habere; modum inquam verum, certum, securum, catholicum, apostolicum, & euangelicum. Verum, quia nullis subest falsitatis erroribus; non enim ex dæmonis mendaciorum patris responsis per Energumenorum, obsessorumque ora veritatem desumit; sed infallibili Euangelicorum dogmatum veritate roboratur. Certum; suppositis namque conditionibus hoc in opere assignatis, infallibiliter effectum suum consequitur: quia in Dei promissione, qui teste Dauid psal. 144. *fidelis est in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis,* immobiliter radicatur. Securum: quia non super volubilem mentis meæ arenam; sed super firmissimum diuinæ scripturæ lapidem erigitur; Sacrorum Canonum verbis, Sanctorumque Patrum nititur auctoritate. Catholicum, vniuersalem quippè; non enim Exorcistis, ac Parochis tantùm; sed & omnibus Christianæ Religionis Cultoribus per fidem Sanctissimi Iesu Nomini præstitam, ipsa increata Veritas docet, ac docuit conuenire. Apostolicum; ab Apostolis namque Dominique Discipulis vsitatissimus fuit, & à cunctis Apostolicis viris in praxim ductus. Euangelicum denique: quia à Christo æterni Patris Filio in Euangelio traditur Marci 16. *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient,* & Ioannis cap. 14. *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet, &c. Et quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.* 1062

Considera modò, ad quem spectet, ad Medicum an ad Exorcistam Theologum, illum exercere. Quis audeat asserere ad Medicum pertinere, si huiusce Curationis Diuinæ Ministrum contempletur? Si enim oculis mentis illum attendas, nonne tibi se exibet similem Filio hominis, in medio septem candelabrorum aureorum, idest septem ordinibus, quatuor minoribus, & tribus maioribus decoratum, vestitum podere, tunica scilicet byssina, siuè linea interula, quæ vt supra dixi *num.* 492. erat vestis Sacerdotalis designans potestatem ecclesiasticam à Christo supernaturaliter, & specialiter Apostolis, ac Discipulis suis, eorumque successoribus legitimis vsque in finem sæculi ad ædificationem Ecclesiæ militantis secundùm leges euangelicas pro consecutione fælicitatis æternæ communicatam. Non ergo tradita est Medico, sed Ecclesiastico Ministro potestate donato Ordinis Exorcistatus, vel Sacerdotalis: Iurisdictionis ordinariæ, vel delegatæ. Qui scientia debet esse præditus, ac palam facere disciplinam doctrinæ suæ in ordine ad Deum; dæmonem; maleficos, ac res naturales: nec non ad cognoscenda maleficia. Qui virtutibus ornatus esse debet, fide, nempe theologica; Spe, seù fiducia, in Deo collocata, charitate flagrans; erga Deum, & proximum; fortitudine insignitus includente, patientiam, ac perseuerantiam; atque prudentia, decoratus in erroribus vitandis, nec non in semitis rectis eligendis. Qui probè nosse debet modum, quo maleficio affecti, seù ægroti se præparare debent per orationem, ac ieiunium. Per orationem

nem, inquam, ad Deum directam, contemplando eius diuinam prouidentiam: meditando eius immensam bonitatem; considerando ipsius infallibilem veritatem: seruando conditiones ad impetrationem infallibilem requisitas: attendendoque signa diuinæ voluntatis. Nec non ad Dominos cæli, & terræ Iesum Christum D.N., eiusque Beatissimã Genitricem V.Mariam: atque ad Mediatores hominum, videlicet Angelicos spiritus, ac Beatos in Cælo regnantes. Similiterque eos benè disponere per ieiunium ad Deum placandum; ad proficiendum in bono: ad seipsos sanãdos: atq; ad hostes suos repellendos. Qui tandem benè callere debet remedia Tum generalia Sacramentorum Baptismi, Confirmationis, Pænitentiæ, Eucharistiæ, Ordinis, Matrimonij, & extremæ vnctionis: quæ septem stellis in dextera similis Filio hominis residentibus designantur. Quas in manu sua Exorcista habere debet, vt cum opportunum iudicauerit, illas obsessis, ac maleficio affectis adhibere valeat: nec non alijs vti minutioribus, nempe Cruce, Sancto Euangelio, Cereis formis, sanctorum reliquijs, imaginibus eorum, aqua benedicta, paneque, & oleo benedicto: vt securiùs hostem infensissimum in fugam vertere queat. Tum particularia adhibere gestando in ore suo gladium ex vtraque parte acutum, qui aliud non est, quàm verbum Dei, quo infernalis hostis feriendus est, & à creaturis cunctis expellendus. *Viuus enim est*, inquit Paulus Apostolus Hebræor.cap.4. *Sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ, & spiritus, compagum quoque, ac medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius.* Non inferior, scilicet, corporea, quantumuis mole quantitatiua aciem oculorum obtundat: Non media, vt homo, qui spiritu interiori mouetur in corpore opaco: Non superior, vt dæmon, qui cum purus sit spiritus corpore expers, homine natura est superior. Nam hic gladius verbi Dei ex vtraque parte acutus, quia ex vtroquè testamento collectus, potentissimus est, nedum pro dæmone coercendo, & expellendo ab hominibus, & è rebus ad homines spectantibus, vt latè supra explicatum est; sed pro homine ipso tum obsesso ad suam liberationem, dum per instructionem, ac probationem ab eo resecatur ignorantia, ac diffidentia, quę potissimùm liberationi obicem ponunt, præparando. Tum ægroto, vel ab inimicis suis exagitato in fide, ac fiducia in Deo collocanda instruendo, & animando: vt tam isti, quàm illi huiusmodi gladio ancipiti penetrati, atque protecti diuinum in se valeant experiri auxilium. Hoc modo Exorcista, cuius est, & non Medici, diuinam exercere curationem, seipsum vtique similem Filio hominis exhibebit in medio septem candelabrorum aureorum, vestitum podere, præcinctum ad mamillas zona aurea, caput, ac capillos candidos habentem, in dextera sua gestantem stellas septem, nec non in ore gladium ex vtraque parte acutissimum promentem, quo omnes aduersarij tam visibiles, quàm inuisibiles amicorum Dei confundentur, ac in fugam vertentur: & ipsi serui Dei Deum, ac Dominum Iesum Christum çonfitentes laudabunt in sæcula sæculorum. Amen.

Conclusio generalis totius Operis.

MAre verè *magnum, & spatiosum manibus* vocat hunc orbem Propheta Regius *psal.* 103. in quo mortales fragili ligno corporis sui nauigantes inter procellosas fluctuum voragines continuis periculis remanent expositi: idcircò & ipse Dauid licet Rex esset omnibus delicijs affluens, ac diuitijs cumulatus; attamen *psal.* 68. ait: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* 1063

Vel dicamus mundum esse campum grandem, & amplum, in quo homines certamen quotidianum nunc in corporali rerum temporalium: nunc in spirituali virtutum stadio ineuntes aduersus hostes modò visibiles, modò inuisibiles pugnant, innumeris, ac continuis periculis se exponentes: vt tandem vtrique illi portum felicem: isti victoriam securam consequantur.

At potiori iure huic meo Alexicacon prædicta conuenire mihi est affirmandum: Dum enim fragili ligno intellectus mei mare hoc spatiosum sulcare tentaui, quot voragines procellosæ apparuerunt, quot difficultates fluctuosæ se mihi obiecerunt? ita quòd, nisi continuè mihi diuinum à me imploratum adstitisset auxilium, coactus fuissem dicere cum Regio Propheta: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Cum enim in hoc opere tractetur de maleficijs in ordine ad suas causas cognoscendas, ac curationes eorum adhibendas, quot procellas, quot scopulos, quot fluctus! quot voragines obuias habui! Non enim vnius fuit scientiæ de eis disputare; sed plurium; idcircò mihi opus fuit nunc vtramque Theologiam consulere: modò recurrere ad Philosophiam; sæpè medicinam adire: alias quærere à Iurisprudenria, quid sentiret; & à qualibet mutuari, quæ ad rem facierbant; quod sine labore improbo omnia vincente, ac sine perenni studio omnia perscrutante, ac potissimùm sine diuino Numine fauente, & assistente, perficere non potuisse certum est. Quanta enim rerum difficilium multitudine obrui coactus fuissem, nisi cõtinuum Dei auxilium, ac mea in Sanctissimo Iesu Nomine fiducia collocata animum mihi adiecisset, & auxisset?

Considera, benigne Lector, primi tomi Disputationem primam, vbi de maleficiorum cognitione in ordine ad causam omnium rerum primam, & vniuersalissimam, Deum optimum maximum pertractatur, quot voragines apparent, in eius diuina sapientia, ac prouidentia perscrutanda: quot scopuli in eius voluntate permissiua, approbatiua, conditionata, absoluta, efficace, inefficace, prohibente, impediente, tolerante, atque puniente inuestiganda obijciuntur, in quos sæpè ac sæpiùs doctissimi quoque, ac spirituales viri impingunt, nescientes distinguere inter voluntatem Dei permissiuam, & approbatiuam: in- 1064

ter efficacem, & inefficacem: ac inter absolutam, & conditionatam; idcircò ex defectu intelligentiæ quandoque eos ab errorum procellosis fluctibus absorberi contingit. Et tamen liber hic modum, quo omnia prædicta facillimè enucleare vales, ac scopulos euitare tibi tradit.

Si verò oculos dirigas ad secundam, vbi de dæmonis sublimi scientia, potentia magna, voluntate praua, ac malitia insigni disputatur, nonne statim te reperis certaminis in campo constitutum, vbi non est colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, Anthæum Gigantem, Cacum flammiuomum, tricorporeum Geryonem, & crudeles Centauros: aut aduersus feroces bestias, serpentes ignitos, apros terribiles, Leones hyrcinos, Hydras colubris, & capitibus pullulantes, Ceruas aeripides, & tricipites Cerberos, quæ omnia monstra fragili materia, carne, nempe, & sanguine constant; & ita facilè lassantur, & superantur: *sed aduersus principes, & potestates*, virtute, ac potestate præstantes, vt ait Apostolus Eph.6. *aduersus mundi rectores tenebrarum harum*: quibus cum sit subiecta materia sublunaris; speciali tamen in peccatores data est dominatio: *contra spiritualia nequitiæ in cælestibus*, spiritus, nempe, incorporeos, & spirituales nequitias hominibus vafriores, quorum habitatio est non in domibus luteis, sed in aeris regionibus, ac in mundo vniuerso peruagantur. Quas igitur patietur homo difficultates in hoste tam potente superando, ac prosternendo? Iuremeritò ergo dicere poterit cum Iob c.7. *militia est vita hominis super terram*. Et tamen hoc opus arma tradit, quibus iste malorum omnium auctor facilè est propulsandus, tota erronum cohors fuganda: principes, & potestates huiusmodi humiliandi, ac de eis victoriam reportandi.

Si Magos, & Maleficos in tertia disputatione descriptos attendere velis, eos inuenies homines diabolicos, ac diabolos humanatos, qui dæmonum opere se iactitant cælum inficere, astra obscurare, ignem attrahere, turbare aerem, suscitare ventos, pluuias excitare, tempestates ciere, fructus perdere, pessundare fruges, sterilitatem inducere, perimere armenta, disperdere greges, varios super bruta inducere morbos, ab hominibus bona auferre, honorem tollere, vires debilitare, sanitati nocere, sensibus illudere, causare infirmitates, mortem ipsam inferre, ac tot ac tanta mala hominibus intentare, quòd ipsemet Deus ore suo proprio statuerit decretum dicens Exodi 22. *Maleficos non patieris viuere*. Veruntamen Alexicacon hoc omnia, prædicta mala repellere, ac impedire, nè eueniant, clarè docet.

Si verò res naturales, quibus ex dæmonis præscripto Magi, ac Malefici vtuntur in suis maleficijs concinnandis numerare cupis, tot sunt, quot in toto rerum vniuerso res à Deo creatæ reperiuntur vti disput.4. enarrantur, quæ à Maleficis aliquando vt causæ physicæ illarum ægritudinum, quas causare volunt applicantur; sed vt plurimum tantùm vt causæ morales, quibus dæmones ad malefici placitum operantur: *quæ ab eis dæmonibus exhibentur*, teste Augustino lib.21. de Ciuit. Dei c.6. *in signum diuini honoris, cuius ipsi sunt cupidi*.

Sed prædicta omnia à dæmonibus, eorumque assecla Magis, ac maleficis mala opera, intentata destruuntur, ac in nihilum redigunturs, si Ministri Ecclesiastici, omnesque Christi fideles cum aliquo se timent maleficio affectos, contempta prorsus curatione diabolica, quæ *tomi secundi disputatione prima*, vt magica abominanda, & intoleranda: & vt superstitiosa quoad causam, modum, & effectum, est manifestata, relictaque Medico naturali curatione respectu morborum naturalium, eo modo, quo disputatione secunda, eiusdem tomi est declaratum: ac tandem, posthabita etiam curatione morali, quę duntaxat à dæmone adinuenta est, vt à Maleficis per huiusmodi signa adoretur, vt tertia disp. est patefactum, totis viribus incumbant doctrinæ de curatione diuina vltima disputatione exaratæ, ac praxi in ea traditæ intendant, quòd vtiquè modum inuenient verum, certum, securum, Catholicum, Apostolicum, & Euangelicum, quo diabolicarum insidiarum voragines euitabunt, maleficorum astus, ac technas securi euadent, ac totam in Deo, ac in Sanctissimo Nomine Iesu suam fiduciam collocantes à seipsis longè dæmones expellent maleficia soluent, in ægritudinibus alleuabuntur, ab inimicis protegentur, & in cunctis necessitatibus propitium Deum habebunt, dicentem: *Noli timere: Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis*. Genes. cap.15.

Cuius protectioni, & ego modicus, & pauperculus innixus, hoc opus incæpi licèt hostibus infernalibus frementibus, ac procellosas persecutionum voragines aperientibus, quibus me absorbere velle videbantur, mille ponentibus scopulos, quibus huius operis progressum impedire tentarunt, nec non in campum certaminis aperto Marte inuitantibus, irritantibus, & ad duellum prouocantibus. Veruntamen diuino fretus auxilio, tota mea fiducia in Sanctissimo Iesu collocata, ita semper impauidus, ac inconcussus permãsi, quòd nec tempestas dæmoniacorum insultuum demersit me; nec magorum, ac maleficorum perfidia mihi nocuit; nec iniquitas eorum me perterruit: nec quicunque alius impedire valuit, quin hoc meum Alexicacon, Deo semper me protegente, ad suam vltimam à me optatã perducerem perfectionem: Propterea iam portum, ac prælij finem nunc attingens, vt in nautarum morem cantato celeusmate: aut ad modum victorum io Pean repetito, genuflexus humiliter quas possum tibi, refero gratias, Deo meo, ac Domino meo Iesu Christo; laudo te; benedico tibi; & à cunctis creaturis laudari, ac benedici exopto; sicut & suppliciter rogo, vt imposterum in cunctis meis cogitationibus, verbis, & operationibus tuo diuino auxilio mihi assistere digneris vsque 1065

ad

ad vltimum instans vitæ meæ, suppetias suas ferentibus Sanctissima Deipara Virgine Maria, Angelicis Spiritibus, ac Sanctis meis Patronibus, ad quos humiliter sequentes dirigo orationes.

ORATIO

Ad Beatissimam Virginem Mariam Matrem Domini.

1066 O Mater misericordiæ, Mater æterni Regis, perueniant ad te preces meæ. Scio me peccatis meis graues pœnas commeruisse, sed tamen impetra mihi à Filio tuo misericordiam, vt antequam moriar ex animo conuertar, & sinceram agam pœnitentiam. O Virgo clementissima consolatrix afflictorum, auxiliũ Christianorum, adiuua me in hac tribulatione, & ab omnibus insidijs inimicorum tàm visibilium, quàm inuisibilium, & à cunctis me periculis protege. O Mater Domini, assiste mihi, & subueni tuis patrocinijs, ac meritis, in omnibus doloribus meis, & præsertim in vltima necessitate mea succurre mihi. O Mater afflictorum, non me deseras in hora mortis meæ.

Ad Sanctissimos Angelos.

O Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, assistite, quæso, mihi & ab hominum iniquorum offensis me defendite, occurrite, mihi in periculis cunctis, & seruate me in angustijs, ac consolamini, & maximè præsentes mihi estote migranti ex hoc sæculo, & potenter eripite me ad immundorum spirituum insidijs, & animam meam in vestrum consortium assumite. Tu præcipuè Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in prælio, vt non pæream in tremendo iudicio: Nec me deseras in quacunque necessitate, sed tuum mihi benignum impende auxilium. O vos omnes Sancti Angeli Dei, vestris obsecro intercessionibus defendar, vt infernalis canis mihi non noceat, & anima mea ad suum Creatorem pura perueniat.

Ad Patronum, aut Patronos cælites.

O Patrone optime, Sancte N. etiam in te spem aliquam subsidij, & confidentiam collocaui, Tuis, obsecro, deprecationibus apud Deum, & nunc, & in cunctis aduersitatibus mihi adsis, & præsertim in extremæ necessitatis articulo. Impetra mihi, quæso, benignam sententiam, vt à Iudice meo audire merear: *Veni benedicte Patris mei, accipe regnum, quod tibi paratum est ab initio mundi:* Vt ita tecum, ò Sancte N. communem, & immortalem Dominum glorificem in sæcula sæculorum, Amen.

FINIS.

Ad maiorem Dei, Sanctissimi Nominis Iesu, Virginis Mariæ, Angelicorum Spirituum, Sanctorumq; omnium gloriam.

Iterata Protestatio Auctoris.

ADuerte Lector in relatione diuersorum casuum quorundam Virorum, ac Mulierum, in quibus videtur esse aliquod specimen Sanctitatis, ac perfectionis Christianæ: vel etiam miraculosæ operationis, & euentus supernaturalis; cum tamen ipsi adhuc sint Viatores, & in statu peccandi. Hæc omnia meis Lectoribus ita propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede exanimata, atquè approbata; sed tanquam quæ à sola fuorum Auctorum fide pondus obtineant; atque adeò non aliter quàm humanam historiam ad aliorum exemplum relatam. Idcircò nec velle me venerationem aliquam vlli arrogare: vel famam, & opinionem sanctitatis inducere, vel augere.

ter efficacem, & inefficacem : ac inter absolutam, & conditionatam; idcircò ex defectu intelligentiæ quandoque eos ab errorum procellosis fluctibus absorberi contingit. Et tamen liber hic modum, quo omnia prædicta facillimè enucleare vales, ac scopulos euitare tibi tradit.

Si verò oculos dirigas ad secundam, vbi de dæmonis sublimi scientia, potentia magna, voluntate praua, ac malitia insigni disputatur, nonne statim te reperis certaminis in campo constitutum, vbi non est colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, Anthæum Gigantem, Cacum flammiuomum, tricorporeum Geryonem, & crudeles Centauros: aut aduersus feroces bestias, serpentes ignitos, apros terribiles, Leones hyrcinos, Hydras colubris, & capitibus pullulantes, Ceruas aeripides, & tricipites Cerberos, quæ omnia monstra fragili materia, carne, nempe, & sanguine constant; & ita facilè lassantur, & superantur: *sed aduersus principes, & potestates*, virtute, ac potestate præstantes, vt ait Apostolus Eph.6. *aduersus mundi rectores tenebrarum harum*: quibus cum sit subiecta materia sublunaris; speciali tamen in peccatores data est dominatio: *contra spiritualia nequitiæ in cælestibus*, spiritus, nempe, incorporeos, & spirituales nequitias hominibus vafriores, quorum habitatio est non in domibus luteis, sed in aeris regionibus, ac in mundo vniuerso peruagantur. Quas igitur patietur homo difficultates in hoste tam potente superando, ac prosternendo? Iuremeritò ergo dicere poterit cum Iob c.7. *militia est vita hominis super terram*. Et tamen hoc opus arma tradit, quibus iste malorum omnium auctor facilè est propulsandus, tota erronum cohors fuganda: principes, & potestates huiusmodi humiliandi, ac de eis victoriam reportandi.

Si Magos, & Maleficos in tertia disputatione descriptos attendere velis, eos inuenies homines diabolicos, ac diabolos humanatos, qui dæmonum opere se iactitant cælum inficere, astra obscurare, ignem attrahere, turbare aerem, suscitare ventos, pluuias excitare, tempestates ciere, fructus perdere, pessundare fruges, sterilitatem inducere, perimere armenta, disperdere greges, varios super bruta inducere morbos, ab hominibus bona auferre, honorem tollere, vires debilitare, sanitati nocere, sensibus illudere, causare infirmitates, mortem ipsam inferre, ac tot ac tanta mala hominibus intentare, quòd ipsemet Deus ore suo proprio statuerit decretum dicens Exodi 22. *Maleficos non patieris viuere*. Veruntamen Alexicacon hoc omnia prædicta mala repellere, ac impedire, nè eueniant, clarè docet.

Si verò res naturales, quibus ex dæmonis præscripto Magi, ac Malefici vtuntur in suis maleficijs concinnandis numerare cupis, tot sunt, quot in toto rerum vniuerso res à Deo creatæ reperiuntur vti disput.4. enarrantur, quæ à Maleficis aliquando vt causæ physicæ illarum ægritudinum, quas causare volunt applicantur; sed vt plurimum tantùm vt causæ morales, quibus dæmones ad malefici placitum operantur: *quæ ab eis dæmonibus exhibentur*, teste Augustino lib.21. de Ciuit. Dei c.6. *in signum diuini honoris, cuius ipsi sunt cupidi*.

Sed prædicta omnia à dæmonibus, eorumque afflectis Magis, ac maleficis mala opera, intentata destruuntur, ac in nihilum redigunturs, si Ministri Ecclesiastici, omnesque Christi fideles cum aliquo se timent maleficio affectos, contempta prorsus curatione diabolica, quæ *tomi secundi disputatione prima*, vt magica abominanda, & intoleranda: & vt superstitiosa quoad causam, modum, & effectum, est manifestata, relictaque Medico naturali curatione respectu morborum naturalium, eo modo, quo disputatione secunda, eiusdem tomi est declaratum: ac tandem, posthabita etiam curatione morali, quę duntaxat à dæmone adinuenta est, vt à Maleficis per huiusmodi signa adoretur, vt tertia disp. est patefactum, totis viribus incumbant doctrinæ de curatione diuina vltima disputatione exaratæ, ac praxi in ea traditæ intendant, quòd vtiquè modum inuenient verum, certum, securum, Catholicum, Apostolicum, & Euangelicum, quo diabolicarum insidiarum voragines euitabunt, maleficorum astus, ac technas securi euadent, ac totam in Deo, ac in Sanctissimo Nomine Iesu suam fiduciam collocantes à seipsis longè dęmones expellent maleficia soluent, in ægritudinibus alleuabuntur, ab inimicis protegentur, & in cunctis necessitatibus propitium Deum habebunt, dicentem: *Noli timere: Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis*. Genes. cap.15.

Cuius protectioni, & ego modicus, & pauperculus innixus, hoc opus incæpi licèt hostibus infernalibus frementibus, ac procellosas persecutionum voragines aperientibus, quibus me absorbere velle videbantur, mille ponentibus scopulos, quibus huius operis progressum impedire tentarunt, nec non in campum certaminis aperto Marte inuitantibus, irritantibus, & ad duellum prouocantibus. Veruntamen diuino fretus auxilio, tota mea fiducia in Sanctissimo Iesu collocata, ita semper impauidus, ac inconcussus permãsi, quòd nec tempestas dæmoniacorum insultuum demersit me; nec magorum, ac maleficorum perfidia mihi nocuit: nec iniquitas eorum me perterruit: nec quicunque alius impedire valuit, quin hoc meum Alexicacon, Deo semper me protegente, ad suam vltimam à me optatã perducerem perfectionem: Propterea iam portum, ac prælij finem nunc attingens, vt in nautarum morem cantato celeusmate: aut ad modum victorum io Pęan repetito, genuflexus humiliter quas possum tibi, refero gratias, Deo meo, ac Domino meo Iesu Christo; laudo te; benedico tibi; & à cunctis creaturis laudari, ac benedici exopto; sicut & suppliciter rogo, vt imposterum in cunctis meis cogitationibus, verbis, & operationibus tuo diuino auxilio mihi assistere digneris vsque 1065

ad

ad vltimum instans vitæ meæ, suppetias suas ferentibus Sanctissima Deipara Virgine Maria, Angelicis Spiritibus, ac Sanctis meis Patronibus, ad quos humiliter sequentes dirigo orationes.

ORATIO

Ad Beatissimam Virginem Mariam Matrem Domini.

1066 O Mater misericordiæ, Mater æterni Regis, perueniant ad te preces meæ. Scio me peccatis meis graues pœnas commeruisse, sed tamen impetra mihi à Filio tuo misericordiam, vt antequam moriar ex animo conuertar, & sinceram agam pœnitentiam. O Virgo clementissima consolatrix afflictorum, auxiliũ Christianorum, adiuua me in hac tribulatione, & ab omnibus insidijs inimicorum tàm visibilium, quàm inuisibilium, & à cunctis me periculis protege. O Mater Domini, assiste mihi, & subueni tuis patrocinijs, ac meritis, in omnibus doloribus meis, & præsertim in vltima necessitate mea succurre mihi. O Mater afflictorum, non me deseras in hora mortis meæ.

Ad Sanctissimos Angelos.

O Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, assistite, quæso, mihi & ab hominum iniquorum offensis me defendite, occurrite, mihi in periculis cunctis, & seruate me in angustijs, ac consolamini, & maximè præsentes mihi estote migranti ex hoc sæculo, & potenter eripite me ad immundorum spirituum insidijs, & animam meam in vestrum consortium assumite. Tu præcipuè Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in prælio, vt non pæream in tremendo iudicio: Nec me deseras in quacunque necessitate, sed tuum mihi benignum impende auxilium. O vos omnes Sancti Angeli Dei, vestris obsecro intercessionibus defendar, vt infernalis canis mihi non noceat, & anima mea ad suum Creatorem pura perueniat.

Ad Patronum, aut Patronos cælites.

O Patrone optime, Sancte N. etiam in te spem aliquam subsidij, & confidentiam collocaui, Tuis, obsecro, deprecationibus apud Deum, & nunc, & in cunctis aduersitatibus mihi adsis, & præsertim in extremæ necessitatis articulo. Impetra mihi, quæso, benignam sententiam, vt à Iudice meo audire merear: *Veni benedicte Patris mei, accipe regnum, quod tibi paratum est ab initio mundi*: Vt ita tecum, ò Sancte N. communem, & immortalem Dominum glorificem in sæcula sæculorum, Amen.

FINIS.

Ad maiorem Dei, Sanctissimi Nominis Iesu, Virginis Mariæ, Angelicorum Spirituum, Sanctorumq; omnium gloriam.

Iterata Protestatio Auctoris.

ADuerte Lector in relatione diuersorum casuum quorundam Virorum, ac Mulierum, in quibus videtur esse aliquod specimen Sanctitatis, ac perfectionis Christianæ: vel etiam miraculosæ operationis, & euentus supernaturalis; cum tamen ipsi adhuc sint Viatores, & in statu peccandi. Hæc omnia meis Lectoribus ita propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede exanimata, atquè approbata; sed tanquam quæ à sola fuorum Auctorum fide pondus obtineant; atque adeò non aliter quàm humanam historiam ad aliorum exemplum relatam. Idcircò nec velle me veneratione aliquam vlli arrogare: vel famam, & opinionem sanctitatis inducere, vel augere.

INDEX
RERVM OMNIVM, ET VERBORVM,

Quæ his duobus Tomis continentur.

Prior numerus tomum: ſecundus paginam: tertius numerum marginalem deſignant.

A.

ABRAHAMI victoriam ob fiduciam in Deo collocatam. to.2.pag.216.n.650

Abraham fuit exaltatus ob fiduciam in Deo poſitam. to. 2.218.656

Abſtinentia à peccato, & ab illicitis voluptatibus, neceſſaria eſt obſeſſo, vt liberetur. 2.292.863

Abuſus Sacramentorum, Sacramentalium, rerum ſacrarum, verborum Sacræ Scripturæ, & Symboli Apoſt. quando occurrat. 2.62.216

Actio ſiuè formaliter, ſiuè materialiter ſumpta, vt phyſica dicatur quas conditiones requirat. to.2. pag. 112.370

Actio intétionalis quid ſit, & quotuplex. 2.119.391

Actio intentionalis ſenſibilis, vt agat, requirit potentiam, obiectum, organum, medium, & ſpeciem. 2.120.395.

Actio phantaſtica quid ſit, & quid requirat. tom.2. pag. 122.404

Actiones variæ ſuperſtitioſæ inſtitutæ à dæmone, tranſeuntes, vt per eas ſanitatem conferat. Aliquæ deſcribuntur. 2.61.215

Actus exercendi à vexato, vt dæmonis impetus repellat. 2.327.945

Actus confidentiæ in Deum contra Dæmonem poſſidentem. 2.331.958

Actus deteſtationis in dæmonem poſsidentem. to.2. pag. ibi.ibi.

Adiurandus eſt dæmon non rogando; ſed obiurgando, & imperando. 2.251.732

Adiurari poteſt Deus deprecatiuè. 2.250.729

Adiurari licitè poſſunt à nobis Angeli, & Sancti. tom. 2.ibi.730

Adiurari à nobis licitè poſſunt dæmones. 2.ibi.731

Adiuratio quid ſit, & quotuplex. 2.ibi.728

Adiuratio quomodo conueniat cum iuramento, & oratione; & quomodo differat. 2.ibi.ibi.

Adiuratio tria continet. Et quænam ſint. 2.ibi.ibi.

Adiuratio obſecratio quædam eſt. 2.ibi.729

Adiuratores aliqui ſunt obſeſſorum tortores. tom.2. pag. 243.711

Admonendi ſunt Magi, Malefici, ac Striges ſemper locum eſſe pœnitentiæ. 1.191.555

Adoratio quomodo exerceatur. 1.10.31

Adulti vexati vſque ab infantia difficillimè liberantur. 2.336.973

Ægritudines corporis quomodo per oculos communicentur. 1.251.707

Ægritudinis, & ſanitatis cauſæ naturales quænam ſint. 2.182.571

Ægroti exercitium debet eſſe oratio, vt maximam in Deum valeat ponere fiduciam. 2.258.756

Ægroti iuxta fidei ſuæ, ac fiduciæ magnitudinem ſanitatem accipiunt. 2.214.646

Ægroti medicinas corporales accipientes ab Exorciſtis ignaris in arte medica, vt cæci in foueam cadunt nœcis corporeæ. 2.241.706

Ægroti ſuper omnia debent animam ſuam à vitijs purgare. 2.263.769

Ægroto quid agendum, vt ſanitas, quam petit, ſit ſibi ſalutaris. 2.279.823

Ægrotus obſeſſus figuratus eſt per Ioannem in Patmos relegatum ærumnis affectum. 2.257.754

Aerei dæmones quinam ſint; & cur ſic vocentur. tom. 1.129.405

Afflictio carnis ſecundùm guſtum, & tactum neceſſaria

saria est obsesso. 2.292.863
Afflicti, & tribulati quomodo tuendi ab inimicis. tom. 2.372.1054
Afflicti, & ægroti quomodo subleuandi, & liberandi. 2.365.1032
Afflictiones causatæ à dæmone. Videas verbo *Dæmon*. verbo *Molestiæ*.
Agni Dei virtus contra dæmones. 2.313.907
Agnus Dei cereis formis impressus quid importet. tom. 2.ibi.ibi.
Alexicacon nomen describitur, ac declaratur. Proloquio 10
Alterationes varias dæmon efficit in corpore, qualitates amouendo, vel introducendo multis modis. 1.97.301
Amatoria maleficia voluntatem non possunt cogere. 1.228653
Amatoria pocula quomodo perficiantur, & quid operentur. 1.226.651.& seq.
Amatoriorum philtrorum modus, & effectus assignantur. 1.ibi.ibi.
Ambiguitas oraculorum in responsis ordinaria. tom. 1.68.221
Amor prophanus quomodo generetur ex visu. to.1. pag. 86.268
Amuleta deferendi vsus non contemnendus. tom.2. pag. 313.906
Andegauenses magicis artibus se ab obsidione liberauerunt; sed tandem ipsi regno priuati sunt. tom. 1.42.153
Angeli boni Deo mandante maleficia vel impediũt; vel soluunt. 1.31.113
Angeli præter potentias intellectus, & voluntatis, habent etiam potentiam motricem executiuam distinctam ab intellectu,& voluntate. 1.32.117
Angeli superioris ordinis potestate naturali, nedum supernaturali, valent coercere dæmones ordinis inferioris, 1.32.119
Angeli virtute diuina etiam minimi possunt totam dæmonum cateruam in fugam vertere. 1.ibi.120
Angeli Custodes solent impetus dæmonum, & maleficorum impedire: vel rerardare, ne quid attentent contra Dei voluntatem. 1.33.122
Angeli,& Hominis scientia quomodo conueniat, & disconueniat. 1.55.& seq 175. & seq.
Angeli boni, & mali similes in intellectuali natura: sed dissimiles in voluntate. Et quomodo. to.1. pag. 60.194
Angeli quomodo loquantur ad inuicem. 1.62.201
Angeli, & dæmones cogitationes cordis directè nõ cognoscunt;sed indirectè. Et quomodo. 1.67.218
Angeli boni apparent sæpiùs, in quibus apparitionibus varia occurrunt. 1.110.342
Angeli Charitatis officijs vacant assistentes, ac ministrantes. 1.123.386
Angeli Superiores deputantur à Deo in directione Prælatorum Ecclesiæ. 1.140.447
Angeli apparentes sub forma Iuuenum an deceperint homines dicentes vnum pro alio. 2.121.399
Angeli, & Sancti licitè, ac rectè à nobis adiurari possunt. 2.250.736
Angeli, ac Sancti Militis, ac Medici munere funguntur. 2.287.849
Angeli Superiores varia ministeria exercent in obsequium hominum. 2.288.850
Angeli inferiores in necessitatibus hominibus succurrunt. 2.ibi.851
Angeli auxilium præstant populo Israelitico. to.2. pag. ibi.852
Angeli tuentur Iudam Machabæum. 2.ibi.853
Angeli superiores natura virtute naturali coercent inferiores. 2.191.595
Angeli sunt Medici magis solliciti ad benefaciendum nobis,quàm demones ad malefaciendum. tom. 2.289.855
Angeli non semper dæmones repellunt: quia nosmetipsos eis quotidiè non commendamus. to.2. pag. 289.856
Angeli ab hominibus sunt inuocandi. 2.ibi.ibi.
Angelus quilibet virtute diuina potest omnes dæmones cohibere. 2.192.596
Angelus insinuauit duobus Fratribus Minoribus fiduciam in Deo esse collocandam, vt liberaretur à fame. 2.213.644
Angelus vnus alio est fortior naturali virtute prout maioribus donis naturalibus à Deo fuit prædituS. 1.32.118
Angelus Custos Hermæ discipulo S.Pauli dixit: *Qui pleni sunt fide resistunt diabolo, & ille recedit ab eis*. 1.30.109
Angelus Custos S.Ambrosij torquebat Innocentium Magum. Quomodo. Et quando. 1.ibi.ibi.
Angelus facilè scientiam acquirit. Quare. Et quando. 1.56.177.& seq.
Animalia bruta quibus modis à dæmonibus vexentur, & quomodo liberentur. 2.354.1012
Anima patet dæmonibus in operationibus vegetatiuis, sensitiuis & rationalibus, vt sunt cogitationes, & affectiones. 1.66.216
Anima dicitur ab animando; quæ duas continet vires,scilicet vegetatiuam,& sensitiuam. 1.87.271
Animarum, quæ apparuerunt plura exempla referuntur. 1.114.361
Animæ beatæ non docẽt magicas operationes.to.1. pag. 11.33.
Animæ purgatorij igni applicatæ, sicut & animæ in inferno magicas non docent operationes.to.1. pag. ibi.33.& seq.
Animæ à quo deducantur in purgatorium. tom.1. pag. 113.355
Animæ in purgatorio ad mentem aliquorum torquentur, & irridentur à dæmonibus; & aliquando educuntur. 1.ibi.356.& seq.
Animæ purgatorij quandoque apparent per ministerium Angelorum: vel Cacodæmonum. to.1. pag. 114.360
Animæ purgatorij quandoque apparent per seipsas assumptis corporibus proprijs, vel alienis, vel phantasticis,vel elementarijs. 1.116.365.& seq.
Animæ purgatorij quomodo hominibus appareant. tom. 1.ibi.368
Animæ magna dignitas habere Angelum Custodem. 1.146.448
Animæ potentiæ sensitiuæ interiores quæ, & quot sint. 2.122.406
Anni Clicmaterici obseruatio non est superstitiosa. tom. 2.68.234
Antiochia seruata fuit à terremotu ob fiduciam ab Antiochenis in Deo collocatam. 2.214.647
Antiphona, & orationes pro Diuino Numine inuocando. 2.344.993
Antiphona, & orationes pro auxilio Beatiss.Virginis, & Angelorum implorando. 2.345.994
Antistes Magdeburgicus ob maximam fiduciam in Deo positam liberatus fuit ab inimicis suis. tom. 2.208.637
Antithesis inter dæmonem, ac rem sensibilem. tom. 2.112.368
S.Antonij à Padua res gesta. 2.311.902
S.Antonius à Padua venenum mortiferum bibit, & nihil ei nocuit, & quare. 2.209.638
Apostoli quænam forma verborum vterentur ad dæmones expellendos. 2.156.600
Apostoli, & Sancti miracula patrarunt ob fiduciam in

in Deo positam. 2.219.658
Apparitiones Angelicæ non possunt verè fieri à dæmonibus; sed tantùm fictè. 1.111.345
Aquatici dæmones quinam sint. Et quas operationes exerceant. 1.130.406
Aquæ benedictæ virtus duplex. 2.314.912
Arreptitij non possunt ordines suscipere, nec susceptos administrare. 2.303.891
Arreptitij quinam dicantur. Et quando quis talis dicatur. 2.ibi.ibi.
Ars notoria describitur. 1.218.632
Ars paulina: Ars spirituum; Ars angelica quænam sint. 1.218.632
Ars inueniendi aquam adhibita virga amygdalina. tom. 2.53.194
Artes magicas, & maleficas inter Christianos exercent Hæretici, & Catholici impij. 1.170.491 & seq.
Artificialia adhibita in maleficijs alia sunt operariorum; alia maleficorum. 1.273.780
Artis magicæ, & maleficæ virus diffunditur ob Magorum, ac Maleficorum plures fautores. 2.28.93
Asmodæus non fuit alligatus in deserto ab Exorcista; sed ab Archangelo Raphaele. 2.237.694
Astrologia iudiciaria, Chiromantia, Metoposcopia, Necromantia, aliæ huiusmodi quomodo, & quare prohibeantur. 1.215.623
Auaritia est sagitta, qua dæmon ferire tentat Exorcistam. 2.225.666
Auctores antiqui, & moderni cautè legendi circa destructionem signorum maleficij. 2.234.687
Augmentatiuam potentiam dæmon quandoque impedit; quandoque iuuat. 1.89.276
Auxilium petere à dæmone est superstitiosum, & peccatum mortale. 2.77.271

B.

BAlsamum compositum ab Auctore efficacissimũ ad plures morbos tollendos, & sanitatem conseruandam. 2.101.337
Baptismi ritus ostendit virtutem eius contra dæmonem. 2.300.883
Baptismi virtus contra dæmones. 2.ibi.882
Baptismus fons est vitæ fidelibus: fons est mortis maleficis. 1.262.742
Beati in Paradiso quare numquam peccent, nec peccare possint, licèt habeant liberum arbitrium. tom. 1.16.56
Benedictio pro infirmis liberandis. 2.369.1048
Benedictio pro vexatis ab incubis spiritibus liberandis. 2.339.981
Benedictio communis super fruges, & vineas. to. 2. pag. 357.1025
Benedictio altera super easdem. 2.ibi.ibi.
Benedictio fœni, pascuorum, salis, & aquæ pro animalibus à maleficijs liberandis. 2.358.1026
Benedictiones variæ. 2.ibi.1027
Benedictio panis, vini, & quorumcunquè comestibilium. 2.358.ibi.
Benedictio alia panis. 2.359.ibi.
Benedictio ad quodcunque comestibile. 2.ibi.ibi.
Benedictio Salis. 2.ibi.ibi.
Benedictio Agni, & aliarum carnium. 2.ibi.ibi.
Benedictio ouorum. 2.ibi.ibi.
Benedictio quorumcunque fructuum. 2.ibi.ibi.
Benedictio vini, ceruisiæ, vel alterius potabilis materiæ. 2.360.ibi.
Benedictio propria vini. 2.ibi.ibi.
Benedictio olei. 2.ibi.ibi.
Benedictio quarumcunque Medicinarum. 2.ibi.ibi.
Benedictio thalami. 2.ibi.ibi.
Benedictio cubiculi. 2.361.ibi.
Benedictio ignis, quo cremantur signa maleficia. tom. 2.ibi.ibi.
Benedictio thuris, seù incensi. 2.ibi.ibi.
Benedictio aquæ. 2.362.ibi.
Benedictio vestimentorum. 2.ibi.ibi.
Benedictio nauis. 2.ibi.ibi.
Benedictio ad quodcumque volueris. 2.ibi.ibi.
Beneficentia maxima Dei Angelum cuiquè deputare. 1.147.448
S. Bernardinus à Senis præseruatus fuit à peste. Et quare. 2.211.639
Bernardus Aquilina ob fiduciã positam in Deo fuit præseruatus ab inimicis, qui illum occidere quærebant. 2.373.1057
Bona plures appetunt summo desiderio, ideò toti sunt in illis acquirendis, & augendis. 1.43.158
Bona spiritualia gratuita plures sectantur, non quibus fiant Deo gratiores; sed quibus fiant apud homines honoratiores. 1.ibi.159
Bona spiritualia quænam sint. 2.267.784
Bona spiritualia absolutè petenda sunt. 2.268.785
Bona temporalia quænam sint. 2.267.784
Bona temporalia conuenientia naturæ licitè peti possunt vt fines proximi, dummodo secundùm fidem rectam petantur. 2.269.788
Bona temporalia conuenientia naturæ absolutè petere non est temeritas. 2.ibi.790
Bona indifferentia cum moderatione honesta absolutè peti possunt. 2.270.791
Bona indifferentia non sunt absolutè petenda cum excessu, vel abundantia sine moderata limitatione. 2.ibi.793
Bona temporalia licèt per se non conferant ad salutem; dummodo illam, aut maius bonum non impediant; si petantur ex fide, habent impetrationem infallibilem. 2.273.804
Boni ob maleficia proficiunt in schola perfectionis, & quomodo. 2.188.589
Bonitas Dei in meditando non est separanda à prouidentia Dei. 2.260.761
Bonitatis suæ Deus vult nos participes fieri. to. 2. pag. ibi.762
Bonitatis diuinæ meditatio fiduciam auget. tom. 2. pag. 261.764
Bonorum temporalium quædam sunt per se appetibilia, secundùm rectam rationem; quædam indifferentia. 2.267.784
Bonorum quædam sunt spiritualia: quædam temporalia. 2.ibi.ibi.
Bonum subsstratum malitiæ est natura defectibilis, & libera. 1.20.72
Bonum ex malo clariùs agnoscitur, & ardentiùs amatur. 1.21.75
Bonum naturale, ac morale quomodo ex malo procedat. 1.ibi.78
Bonum, quod petitur vt medium, potest peti & propter se, & propter aliud. 2.268.787
Bonum tam propter se, quàm propter aliud potest peti & absolutè, & conditionatè. 2.ibi.ibi.
Bulla Pij V. in fauorem Religiosorum, qui denunciant hæreticos: vel de hæresi suspectos. 2.36.131

C.

CAbala reijcitur varijs rationibus. 1.266.751
Cabala pia, & sancta datur oretenus tradita, & scriptis exarata. 1.ibi.753
Cabalam hebraicam aliqui laudant vt scientiam mysticam. 1.265.749
Cacodæmones in appetitiuis excitant passiones. tom. 1.83.261

Cada-

Cadauera eruunt Malefici more antiquo, & moderno. 1.205.594
Carolus V. illæsus seruatus fuit in bello. Et quare. 2.211.641
Catharinæ à Valletellina fictiones, deceptiones, ac falsæ reuelationes recensentur. 1.44.160
Causæ morales maleficiorum quænam sint. tom. 2. pag. 180.566
Causæ naturales maleficioriorum quænam sint. to. 2. pag. ibi.564
Causæ naturales maleficiorum quomodo habeant vim à natura. 2.ibi. 565
Causæ ordinis Exorcistatus quænam sint: vide verbo *Exorcistatus*.
Causæ sanitatis, & ægritudinis naturalis quænam sint. 2.183.571
Cautela seruanda circa animarum apparitiones t. 2. pag. 171.542
Cautela seruanda ab Exorcista, cum suspicatur, aliquem esse tantummodo fictè, vel imaginariè obsessum. 2.254.748
Cautela seruanda contra striges. 2.334.967
Cautelæ quædam seruandæ ab Exorcista, vt adiuratio suum consequatur effectum. 2.253.740
Cautelæ seruandæ, vt Exorcista cognoscat obsessos habere debitam dispositionem. 2.342.986
Charitas vt respicit Deum qua ratione sit Exorcistę necessaria. 2.224.663
Charitas quid operetur in habente. 2.225.ibi.
Charitas quomodo proximo sit exhibęda. 2.ibi.664
Charitate Exorcista carere non debet, vt tutò, & efficaciter suo munere fungatur. 2.224.663
Charitas quid sit. 2.ibi.ibi.
Chirographum malefici quando est in potestate dæmonis, non tenetur maleficus illud quærere à dæmone, vt destruat illud. 2.184.577
Chirographum, quando est in potestate malefici, tenetur illud consignare, & lacerare. 2.ibi.ibi.
Chiromantia, & aliæ artes huiusmodi quomodo prohibeantur. 1.213.617
Christi fideles omnes in Nomine Iesu possunt dæmones expellere. 2.284.836
Christi fideles multa mirabilia operantur in Nomine Iesu. 2.285.839
Christus quando suis Discipulis communicauerit potestatem dæmones eijciendi. 1.23.82
Christus per passionem suam, ac mortem quid sibi, & alijs meruerit. 1.28.103
Christus nobis meruit omnia bona honesta. to. 2. pag. 273.806
Chistus reliquit hoc memoriale, vt in cunctis necessitatibus fideles nomen eius inuocent. tom. 2. pag. 286.843
Chymica operatio an possit verum aurum producere. 1.77.239
S. Clara fuit à Deo cibo refecta ob fiduciam in Deo collocatam. 2.213.644
Clerici qua potestate exorcizent. 2.165.523
Coercendus est dæmon obiurgatione, & præcepto. tom. 2 324.934
Cogitatio in homine alia intellectualis: alia imaginaria. 1.246.691
Cognitio maleficiorum ad Theologum, & non ad Medicum spectat. 1.45.164
Comatum sydus quid sit, & quid prænunciet. to. 2. pag. 71.244
Concurrunt ad maleficia perficienda dæmon Prouinciæ, dæmon malefici; & dæmon maleficiandi. 1.147.449
Confidentia maxima in Deo de eius protectione tuetur ab omnibus rebus contrarijs. 1.29.108
Confidentes incantatis armis quomodo infelicem exitum sortiantur. 1.42.154
Confidentia in Deum est galea, lorica, & anchora. 2.208.637
Confidentia in Deo posita à Bernardo Aquilina eũ præseruauit ab insidijs inimicorum, qui eum occidere quærebant. 2.373.1057
Confidentia in Deum, vide verbo Fiducia.
Confidentiæ in Deum plura exempla. 2.208.637
Confidentiæ in Deum actus breuissimus. 2.342.985
Confidentiæ in Deum actus ad se præseruandum à noua dæmonis inuasione. 2.350.1004
Confirmatio hominem corroborat contra dæmonem. 2.300.884
Confirmationis sacramento muniri debent pueri, ac puellæ à dæmone vexati. 2.ibi.885
Confugiendum ad Deum, nedum in publicis, sed & in priuatis malis. 1.42.155
Congruentiæ plures inter formicas, & vitam Præcursoris. 2.79.278
Coniuratio duo continet, nempè, obiurgationem, & præceptum. 2.251.733
Consideratio diuinæ promissionis generat in considerante maximam in Deum fiduciam. 2.263.770
Consuetudo os signo ✠ crucis muniendi, cum homo oscitat, vndè ortum habeat. 2.170.536
Consulentes Maleficos, & ad eos accedentes puniuntur, & quare. 1.41.148
Consultores magorum, ac maleficorum semper à dęmone illuduntur. Et quomodo hoc fiat. to. 1. pag. 43.157
Contactu solo aliqui curant morbos. Quando sint superstitiosi. 2.73.253
Contemplatio diuinæ prouidentiæ generat in contemplante perfectam in Deo fiduciam. 2.258.757
Contemplatio diuinæ prouidentiæ altissimam in animo nostro pacem conciliat. 2.259.759
Controuersia inter Exorcistas, & Medicos recensetur. Proloq. n. 8
Conuincuntur Saducæi, & Athæi ex maleficiorum permissione. 2.187.587
Creaturæ insensibiles obediunt ei, qui confidit in Deum. 2.219.658
Creaturæ insensibiles quomodo sentiant præcipientis verba. 2.ibi.ibi.
Creaturæ irrationales secundùm se non possunt propriè adiurari. 2.251.734
Creaturæ irrationales, vt moueantur ab alio, possunt licitè adiurari. Et quomodo. 2.ibi.ibi.
Credentium diuersitas. 2.202.622
Crimina magorum puniri iubet Innocentius VIII. eius Bulla recitatur. 2.179.563
Crucis signo dęmones expelluntur. 2.305.895
Crucifixi virtus quàm magna sit cõtra dæmones pro credentibus in Christum. 1.33.123
Curare morbos, & vulnera per frusta indusij sanguine madefacti an sit superstitiosum. 2.75.260
Curatio diabolica per dæmonem, & maleficos eius ministros perficitur. 2.1.1
Curatio diabolica ab antiquis prædicabatur vt licita, vtilis, & diuina; sed à nobis abominabilis demonstratur. 2.2.3. & 4
Curatio magica sanitatem confert remedijs diabolicis. 2.1.2
Curatio magica toleratur à Iuristis; sed non à Deo; neque ab Ecclesia. 2.13.41
Curatio est superstitiosa, cum quis medijs vtitur vanis, & inutilibus. 2.53.195
Curatio cognoscitur superstitiosa ex cognitione causæ. 2.45.166.
Curatio moralis describitur. 2.141.475
Curatio moralis vt probabilis admittitur à Theologis, Canonistis, ac Iuristis. 2.142.481

Curatio moralis ſatius relinquenda probatur ab Auctore. Et quare. 2.143.482.& ſeq.
Curationem maleficiorum naturalem multi admittunt, quorum opinio eſt erronea. 2.115.379
Curatio quãdo ſit ſuperſtitioſa quoad effectus phyſicos. 2.73.251
Curationes magicas exercentes grauiter puniuntur. 2.13.42
Curiæ ſæculari tradi quid ſit. 2.18.60
Cyprianus primò magus, poſtea Sanctus quomodo ad Chriſtum conuerſus ſit. 1.33.123

D.

DAmnati in inferno cum liberi arbitrij facultate ſint præditi, quare non poſſint elicere actus pœnitentiæ, ac benè mereri. 1.16.57
Daniel fuit exaltatus ob fiduciam in Deo collocatam. 2.218.656
Danieli Leones non nocuerunt. Et quare. 2.209.638
Dauid enarrat victorias à ſeipſo reportatas ob fiduciam in Deo collocatam. 2.216.649
Dauid à Deo fuit exaltatus ob maximam fiduciam in Deo poſitam. 2.218.656
Dæmon eſt capacior homine. Et quare. 1.63.203
Dæmon cognitionem poſſidet corporalium, ac ſpiritualium. 1.64.209
Dæmon ſolus dimenſus eſt altitudinem cæli, latitudinem terræ,& profũdum abyſſi. 1.65.211.& ſeq.
Dæmon non poteſt illabi in animam vt Deus; nec eſſe in corpore vt anima. 1.83.259
Dæmon voluntatem mouere non poteſt vt principium intrinſecum; ſed vt extrinſecum. Et quomodo. 1.86.268
Dæmon memoriam iuuare poteſt, vel debilitare. tom. 1.87.270
Dæmon non poteſt illabi animæ intellectiuæ; nec in eius potentijs operari; nec ad peccatum impellere reluctantes. 1.83.279
Dæmon operari poteſt in vegetatiuam, & nutritiuam. 1.ibi.272
Dæmon nutritiuam impedit varijs modis: ſic & varijs modis iuuat. 1.88.273
Dæmon in potentijs ſenſitiuis quid operetur. to.1. pag. 92.283
Dæmon ſæuit in corpora varijs modis. 1.94.289
Dæmon fingit homines tranſmutare in bruta. to. 1 pag. ibi.290
Dæmon transfert corpora de loco ad locum. to.1. pag. 102.313
Dæmon ſemper malum ſub ſpecie boni proponit. tom. 1.4.14
Dæmon cani ligato comparatur, qui latrare poteſt, ſed mordere non poteſt niſi volentem. tom.1. pag. 26.97
Dæmon, ne malum inferat, impeditur à Deo dupliciter, videlicet, poſitiuè, & negatiuè. 1.27.98
Dæmon nihil poteſt ſine licentia diuina, 1.29.106
Dæmon in homines ſummè maleficus. 1.54.170
Dæmon inchoat maleficia ineunte mundo: proſequitur in omnibus mundi locis: conſumat in omnibus habitantibus mundum. Et quomodo.to.1. pag. ibi.ibi.
Dæmon ab initio magiam docuit Adam, & Euam. tom. 1.57.182
Dæmon excedit hominem in ſcientia acquiſita,ſpeculatiua, & practica. 1.58.185
Dæmon vtitur ſcientia experimentali ad magicas artes in totum mundum inuehendas. 1.59.191
Dæmon à ſuperioribus docetur, cum æqualibus confert, ac communicat. 1.61.200
Dæmon aliquo ſigno externo acceſſum teſtatur. t.1. pag. 176.509
Dæmon aliquo ſigno ſe exhibet ſenſibus interioribus vigilantium, ac dormientium, & exterioribus viſus, auditus, odoratus, guſtus, & tactus. tom. 1.92.283
Dæmon eſt cauſa efficax maleficiorum. 1.148.450
Dæmon ſuos retinere conatur ſub quacunque ſint poteſtate. 1.187.544
Dæmon maleficia operatur quandoque ſine medijs naturalibus: aliquando medijs naturalibus. to.1. pag. 240.669.& ſeq.
Dæmon, & maleficus ſenſitiuorum perfectorum vires in maleficijs congerunt. 1.258.726
Dæmon ſicut vt interna cauſa, & proxima malum infert homini; ita vt talis eis ſanitatem confert. tom. 2.45.167
Dæmon per ſuos maleficos proponit hominibus remedia grauiora infirmitatibus. 2.ibi.168
Dæmon, vt honorem aucupetur ab hominibus, eis accurrit etiam implicitè inuocatus. Quomodo. Et quando. 2.48.175
Dæmon aliquando in curationibus veros producit effectus. 2.76.266
Dæmon ſeipſo multos præſtat effectus, qui humanas ſuperant vires. 2.80.281
Dæmon in ſuis maleficijs quærit ſe Deum videri. tom. 2.141.475
Dæmon quædam inſtituit inſtrumenta, quibus aſſitere promittit. 2.ibi.ibi.
Dæmon in concinnandis maleficiis vtitur,ſciẽtia,potentia, malitia. 2.167.527
Dæmon eſt cauſa efficiens maleficiorum, & obſeſſionum, 2.ibi.ibi.
Dæmon maiorem habet poteſtatem ſuper maximos peccatores, quàm ſuper iuſtos. 2.168.532
Dæmon maximos peccatores rarò torquet in corpore, niſi iuſſus à Deo, vt magis torqueat in anima, 2.169.534
Dæmon vexat extrinſecè homines per imaginarias apparitiones. 2.170.535
Dæmon quomodo torquat homines in vigilia. to.2. pag. ibi.ibi.
Dæmon quomodo viſiones cauſet in ſomnis. to.2. pag. ibi.ibi.
Dæmon quomodo vexet homines per viſiones corporales. 2.ibi.536
Dæmon quandoque ingreditur corpora humana iuſſus à Deo. 2.172.543
Dæmon quandoque ingreditur corpora humana per timorem. 2.ibi.544
Dæmon qua ratione dicatur ingredi per timorem. tom. 2.ibi.ibi.
Dæmon aliquando ingreditur corpus alicuius ſumpta occaſione ex eius ira, & indignatione. to.2. pag. 173.545.
Dæmon ſæpiùs ingreditur corpora humana per maleficia. 2.174.546
Dæmon quandoque ingreditur corpora humana per imaginationem. Et quomodo. 2.ibi.547
Dæmon cur ingrediatur corpora infantium, & puerorum. 2.175.548
Dæmon ſæpè humores in corporibus humanis excitat, & turbat. 2.176.551
Dæmon ſæpiùs hominum vires debilitat, diſſoluit, vel deſtruit, 2.ibi.ibi.
Dæmon corporis humani organa ſæpè corrumpit, diſtrahit, vel contrahit, vel in varia impellit pericula. 2.ibi.552
Dæmon in maleficiis vtitur rebus naturalibus vel vt cauſis naturalib.vel vt cauſis moralib. 2.180.564
Dæmon vtitur rebus naturalibus in maleficiis vel per motum localem: vel per alterationem,actiua paſſiuis applicando. 2.ibi.ibi.
Dæmon vtitur rebus corporeis vt inſtrumentis ad malefi-

malefaciendum, quæ non excedunt naturæ terminos: vel vim naturalem cauſæ. 2. ibi. 565
Dæmon maximè tentat Exorciſtam ſuperbia, & auaritia. 2.225.665.& ſeq.
Dæmon calcitrare poteſt contra obiurgationes; ſed ſed non contra præcepta, ſi adſint debita requiſita. 2.233.683
Dęmon non poteſt ab homine alligari ſignis. tom. 2. pag. 235.686
Dæmon adiurandus eſt non rogando, ſed obiurgando, & imperando. 2.251.732
Dęmon ab obſeſſis nõ motibus corporis; ſed actibus fidei eſt impellendus ad obedientiam. 2.255.749
Dęmon eſt coercendus obiurgatione, & præcepto. tom. 2.324.935
Dęmon non timendus, ſed Deo fidendum. 2.327.947
Dęmon energumenũ vexat non iuxta vires ſuas; ſed iuxta Dei permiſſionem, vel iuſſionem. 2.335.969
Dæmon non ſemper præſens eſt in dæmoniaco; ſed aliquando ad breue tempus eum deſerit, & poſtea redit. 2.342.987
Dæmon quomodo exeat ex corpore in liberatione. tom. 2.346.998
Dæmon tentat iterum poſſidere eum, à cuius corpore fuerat expulſus. 2.348.1001
Dæmon non poteſt religari in infernum, vt quidam aiunt. 2. ibi. 1002
Dęmõ vndè ſumat tẽtandi occaſionem. 2.349.1003
Dęmon gladio exorciſmi eſt coercẽdus. 2.354.1011
Dæmon ob odium in hominem eius rebus nocere ſtudet. 2. ibi. ibi.
Dæmones aliquando vera prænunciant ex reuelatione ſibi facta multipliciter; ſed ſæpè falluntur. tom. 1.69.224
Dæmones mira in res exiſtentes operari poſſunt, & quomodo. 1.75.232
Dæmones mouent quatuor elementa non ſecundùm totum; ſed ſecundùm partem. 1.76.234
Dæmones per applicationem cauſarum naturalium, aliorum agentium actiones impediunt. Et quomodo. 1.77.238
Dæmones in vegetantibus miros producunt effectus alios reales: alios apparentes. 1.78.243.& ſeq.
Dęmones ſępiùs producunt effectus apparentes. tom. 1.79.248
Dæmones ſentientium pręſtigioſam formam variam inducunt. 1.80.249
Dæmones non poſſunt res perfectas producere per applicationem. 1.81.252
Dæmones per motum localem poſſunt res perfectas deferre, mouere, & in eis alias operationes facere. 1. ibi. 253
Dæmones non poſſunt loquelam, aut intelligentiam brutis tribuere. 1.82.255
Dæmones quid operentur exiſtentes in corpore humano. 1.100.307.& ſeq.
Dæmones quid operentur exiſtentes extra corpus humanum. 1.101.309
Dęmones apparere poſſunt ſub forma Sanctorum. tom. 1.112.350
Dæmones ſæpiùs fingunt ſe eſſe animas defunctorum. Et quare. 1.115.362
Dæmones quando apparent quomodo dignoſcantur ab animabus. 1. ibi. 363
Dæmones omnes maleficijs vacant ſuperiores, & inferiores. 1.123.381
Dæmones inferiores obediendo vel coguntur, vel cogi ſe ſimulant. 1.125.388
Dæmones ob inuidiam triſtantur de bono hominis, & ſuo malo. 1.128.399
Dæmones gaudent de malis ei illatis, & bonis ab eo ablatis. 1. ibi. 400
Dæmones in omni loco maleficia exercent. Et quare. 1.129.402
Dæmones cum loca priuata occupant, infeſtant ſacra, & profana. 1.132.409
Dæmones in profanis locis nocent, terrent, & illudunt. 1.134.415
Dæmones omnibus modis maleficia exercent. Et quare. 1.135.418
Dæmones apparent in forma humana, ferina, monſtruoſa, & quomodo. 1.136.420
Dæmones dũ accedũt occultè diuiſis officijs nocent alij animę; alij corpori: alijs bonis externis. to. 1. pag. 138.424
Dæmones hominibus ſubijciuntur per virtutem Sanctiſſimi Nominis Ieſu. 1.28.105
Dæmones virtute diuina corcentur ab Angelis. to. 1. pag. 32.120
Dæmones diurni alij mites: alij truculenti: mites alij illudentes, alij terrentes. 1.141.431
Dęmones truculenti hominem multipliciter vexant. tom. 1.143.336
Dæmones nocturni alij illudentes, alij terrentes. Et quomodo. 1. ibi. 438
Dæmones inſurgunt in Deum, Angelos, & Homines. tom. 1.146.446
Dæmones pręficiuntur cuique Regno, Prouinciæ, ac Patriæ. 1. ibi. 447
Dęmones poſsũt aſſumere corpora, & in eis exercere actiones ſpectãtes ad motũ localẽ. 2.120.396
Dæmones expellere ex conſuetudine Eccleſiæ ad Sacerdotes ſpectat. 2.159.509
Dæmones quandoque plures, quandoque vnus tantùm exiſtunt in corpore humano. 2.175.549
Dæmones ſenſibus externis, & internis illudunt. Et quomodo. 1.92.283.2.150.550
Dæmones ſæpiſſimè ſunt in corpore hominis, etiamſi non loquantur per os ipſius. 2.177.554
Dæmones à nobis licitè adiurari poſsũt. 2.250.731
Dęmones per Deum ipſum vel expreſsè, vel tacitè, ſunt adiurandi. 2.252.739
Dæmones inuiti honorem impendunt SS. Nomini Ieſu. 2.284.835
Dæmones fatentur ſe ſigno crucis ab hominibus expelli. 2.305,898
Dæmones, & Malefici ſæpiùs reprimuntur à Deo. tom. 2.191.593
Dæmones poſſunt exire ab obſeſſo ſine vlla ipſius torſione. 2.343.988
Dæmones eijci poſſunt ab obſeſsis miraculosè. Et quomodo. 2.352.1006
Dæmones regulariter eijciuntur per poteſtatem exorciſticam. 2. ibi. ibi.
Dæmoni non eſt credendum dicenti per os obſeſsi ſe eſſe animam defuncti. tom. 1.115.num.362. tom. 2.171.542
Dæmonis ſcientia maxima, potentia magna, malitia inſignis. to. 1. tota diſput. 2. 2.166.527
Dæmonis poteſtas cæpit aliqualiter ligari ab origine mundi, ne omnia poſſet, quæ vellet. tom. 1. 27.num.100.2. 167.528.
Dæmonis poteſtas nocendi hominis ablata eſt per paſsionem Chriſti. Et quomodo. tom. 1. 27. num. 102. 2.167.529.
Dæmonis poteſtas pro quibus ſit ligata. to. 1. 28. 104. 2. 168. 530.
Dæmonis poteſtas relaxatur pro his, qui diffidunt de Dei protectione. t. 1. pa 30. n. 110. 2. 168. 531
Dæmonis obſidentis impetus quomodo ſint à Vexato repellendi. 2.327.945
Dæmonis malitia coercetur à Deo. 1.29.107
Dæmonum reſiſtentia facta præceptis eccleſiaſticis vndè proueniat. 2.314.909.& ſeq.

Defectus fiduciæ vnde proueniat. 2.205.630
Dei perfectiones recenſentur, ac deſcribuntur. Epiſt.dedic.
Dei protectione sẽper fidendum,& innitendum.ibi.
Dei promiſſio ad liberandum Energumenum duas conditiones requirit. Et quas. 2.335.971
Denunciare Magos,& Maleficos quinam teneantur. tom. 2.30.100.& ſeq.
Denunciare parentes magos, vel maleficos tenentur etiam ipſorum filij, & filiæ. 2.31.108
Deteſtationis diaboli actus faciendus ab obſeſſo. tom. 2.324.933
Deteſtationis actus faciendus contra dæmonem à Vexato in vſu matrimonij. 2.331.958
Deteſtationis actus faciendus ab his, qui paruulorũ curã gerũt,vt eos liberent à maleficijs. 2.334.965
Deteſtationis actus cõtra dęmonẽ incubũ.2.339.981
Deteſtationis actus breuiſſimus contra dæmonem. tom. 2.340.982
Deteſtationis actus lõgior cõtra dęmonẽ.2.342.985
Detectationis actus faciendus contra dæmones vexantes domus. 2.355.1020
Deuotio deſcribitur. t.2.pag.10.n.30
Deus nos protegit in omni loco, & in omni tempore. Epiſt.dedic.
Deus nos tuetur ab omnibus malis mentis, & corporis. ibi.
Deus nos defendit ſcuto ſuæ benignitatis, & armis gratiæ ſuæ, Epiſt.dedic.
Deus eſt omnium rerum principium, & finis. 1.1.1.
Deus eſſe quomodo naturaliter ſit notiſsimum, tom. 1.1.2.3.& 4
Deum aliqui partim ſpeculatiuè, partim practicè negant, quinam ſint. 1.2.& 3.6.& ſeq.
Deum morborum maleficorum eſt cauſa non efficiens; ſed permiſsiua. 1.4.12
Deus maleficia non operatur, nec mandat fieri; ſed permittit. 1.ibi.13
Deus largitus eſt homini dupliccm ſcientiam: & qualem. 1.5.18
Deus omnia peccata odit, & per conſequens maleficia. 1.12.37
Deus ſuam nobis voluntatem manifeſtat in ſcripturis ſacris maleficia prohibendo. 1.ibi.38
Deus in veteri teſtamẽto prohibet acceſsũ ac maleficos puniri iubet,& ipſemet punit.1.ibi.39.& ſe.
Deus quomodo maleficia permittat pro ſubſtrato. tom. 1.16.55
Deus cum ſit cauſa omnium rerum vniuerſalis, influit in totam ſubſtantiam, & effectum. 1.16.55.
Deus quomodo cum hominibus concurrat & ad bonum, & ad malum. 1.ibi.56.& ſeq.
Deus cauſæ ſecundæ operanti cooperatur, & communicat ſuum influxuum generalem, indifferentem, & purum. 1.17.62.& ſeq.
Deus cooperatur cum omnibus creaturis, quę ab illo vt ſuo principio dependent. 1.ibi.63
Deus dicitur concurrere impropriè ad maleficia; ideoq.nõ dicitur propriè velle maleficia. 1.ibi.62
Deus maleficia pro formali dicitur propriè permittere non concurrendo ad malitiam, nec cohibendo malitioſam operationem. 1.ibi.64
Deus creat animas, licèt ſciat plures eſſe damnandas. Et quare. 1.20.74
Deus in malis puniendis per miſericordiam temperat iuſtitiam. 1.25.91
Deus Pater efficaciam dæmones cohibendi, & expellendi SS.Nomini Ieſu cõmunicauit. 1.28.103
Deus non punit homines pæna extraordinaria, niſi creſcente numero ſcelerum. 1.38.140
Deus in homines eſt ſummè beneficus. Et quomodo. 1.54.168
Deus ſolus cognoſcit cogitationes cordis quatuor modis. 1.67.217
Deus ſolus poteſt illabi in animam illapſu generali, & ſpeciali. 1.83.258
Deus tantùm immittit principaliter vt excitans cogitationes in intellectum. Et quomodo.1.ibi.260
Deus res ſenſitiuas homini ſubiecit. 1.92.283
Deus mira perficit in rebus inanimatis in ſtatu naturæ, & gratiæ. 1.261.738
Deus poteſt concedere, vt aliqui ſanent morbos aliquo odore, tactu, vel alitu. 2.74.256
Deum velle nos continuè malis affligi nobis eſt ignotum. 2.279.822
Deum velle nos vti remedijs licitis ad mala auertenda nobis eſt notum. 2.ibi.ibi.
Deus quomodo maleficia velit pro materiali. to.2. pag. 185.580
Deus maleficia non vult pro formali; ſed permittit. tom. 2.186.582
Deus licet peccata non velit; illa tamen ab hominibus patrata ordinat in finem bonum. 2.ibi.583
Deus maleficia permittit, ne libertas arbitrij impediatur. 2.ibi.584
Deus maleficia permittit,vt bonũ oppoſitum clariùs agnoſcatur & ardentiùs appetatur. 2.187.585
Deus mala permittit ex ordine rerũ in finẽ.2.ibi.587
Deus punit peccatores per maleficia. 2.188.590
Deus per ſeipſum poſitiuè impedit diabolicas operationes. 2.191.593
Deus impedit operationes diabolicas negatiuè ſuũ concurſum denegando. 2.ibi.594
Deus per Angelos dæmones coercet. 2.ibi.595
Deuss qua ratione ſit obiectum materiale fidei. t.2. pag. 200.611
Deus eſt prima ratio credendi. 2.ibi.613
Deus qua ratione ſit obiectũ formale fidei. 2.ibi.614
Deus protegit etiam qui ſunt ex familia in ſe confidentium. 2.211.641
Deus licitè, ac rectè à nobis adiurari poteſt deprecatiuè. 2.250.729
Deus adiurari poteſt per Deum ipſum. 2.252.735
Deus adiurari poteſt per Chriſtum. 2.ibi.736
Deus adiurari poteſt per Angelos,ac Sãctos tam regnantes in cælo, quàm viatores iuſtos. 2.ibi.737
Deus non poteſt adiurari per creaturas inferiores. tom. 2.ibi.738
Deus ea prouidentia gubernat vniuerſos, qua ſingulos. 2.259.759
Deus vult nos participes fieri ſuæ bonitatis. to.2. pag. 260.762
Deus ſicut fidelis eſt in promiſsis ſeruandis; ita requirit in homine hanc fidem. 2.264.771
Deus ob noſtram longam orationem ſæpiùs concedit nobis beneficia potiora his, quæ petimus. tom. 2.278.817
Deus exoratus ab ægroto paratus eſt illi infallibiliter ſanitatem dare, ſi ei ſit profutura. 2.279.822
Deus vult nobis concedere beneficia; ſed iuxta ordinem diuinæ prouidentiæ. 2.291.861
Deus diſpoſuit aliqua dare rogatus,quę nõ vult dare nõ rogatus,ideo rogandi ſunt Sancti. 2.ibi.ibi.
Deus cur ſemper non concurrat inuocato nomine eius ab Exorciſta, vel ſuis Fidelibus. tom.2. pag. 335.970
Deus voluntate ſigni,ac conditionata vult omnes energumenos à dæmone liberare. 2.ibi.971
Diabolus totus fuit ab initio in futuris prædicendis varijs modis. 1.67.220
Diabolus maleficis magicam ſcientiam commendat ſed fallaciter. 1.4.15
Diabolus verè eſt dæmon, ideſt, ſcieus. Et quare. tom. 1.55.175

Dierum duodecim primorum mensis Ianuarij quando sint superstitiosi. 2.65.223
Dies obseruare quando sit superstitio. 2. ibi. 222
Dies critici quid sint. Et quando sint superstitiosi. tom. 2. ibi. 224
Differentia inter magiam specialem, diuinationem, vanam obseruantiam, & maleficium. Proloq. n. 15
Differentia inter res sensibiles, & dæmones. to. 2. pag. 112. 368
Diffidentes de Deo plures sunt in mundo. 2. 261. 765
Diffidentia in Deum facit succumbere tentationi. tom. 2. 168. 531
S. Dionysius Æropagita antequam baptizaretur, cæcũ illuminauit inuocato Nomine Iesu. 2. 286. 841
Diuinatio explicita quomodo fiat, & quibus modis. tom. 1. 208. 603
Diuinatio implicita diuiditur in augurium, & sortilegium. 1. 211. 613
Diuisio totius operis explicatur. Proloq. n. 16
Documentum Ritualis Romani de signis maleficij destruendis non est necessariò obseruandum. to. 2. pag. 142. 479
Documenta ad fortiter sustinendum, & perseuerandum in bono. 2. 227. 669
Documenta seruanda pro maleficis à potestate dæmonis eripiendis. 2. 329. 954
Documenta ab Exorcista obsessis peccatoribus tradenda, vt liberentur à dæmone. 2. 338. 980
Documenta tradenda vexatis ab incubis. 2. 339. 981
Documenta seruanda ab obsessis vsque ab infantia. tom. 2. 340. 982
Documenta tradenda obsessis spiritualibus. tom. 2. pag. ibi. 983
Documenta pro obsessis duræ ceruicis. 2. 342. 986
Documenta seruanda ab Energumenis in actu liberationis. 2. 343. 990
Documenta pro vexatis liberatis suspicantibus de noua inuasione. 2. 353. 1008
Documenta pro vexatis iam liberatis sed certis de noua inuasione. 2. ibi. 1009
Domus varijs modis à dæmonibus vexari solent. t. 2. pag. 354. 1016
Domus quibus modis à diabolicis vexationibus sint purgandæ. 2. ibi. 1017
Domus habitatores quid agere debeant in actu liberationis à dæmoniaca vexatione. 2. 355. 1018
Duces militum plures illæsi seruati sunt in bello. Et quare. 2. 211. 640
Duces in regno Christi præter inuisibiles dantur etiam visibiles. 1. 164. 471

E.

Ecclesiæ Ministris data est clauis scientiæ, vt discernant inter iustos, & peccatores. tom. 1. pag. 232. 665
Ecclesiæ potestas ad absoluendum per clauem collatam eius Ministris exprimitur. 1. ibi. 664
Ecclesię splendor lucescit ex maleficorum permissione. t. 1. p. 23. n. 82. 2. 188. 588
Effectus hyperphysici dicuntur omnia opera à Deo operata tum in veteri, tum in nouo testamento. tom. 2. 80. 279.
Effectus hyperphysici etiam multi sunt à dæmone producti. 2. ibi. 280
Effectus physicus est qui nõ excedit causarum creatarum vires. 2. 72. 249
Effectus prodigiosi quinam sint. 2. 76. 267
Effectus, qui dicuntur prouenire ex rebus naturalibus, qui tamen non habent vim illos producendi, sunt superstitiosi. 2. 82. 290
Effectus extraordinarij in homine quandoque procedunt ex illusionibus diabolicis. 2. 175. 550
Eiectio dæmonis ex corpore humano quomodo fieri possit. 2. 346. 998
S. Elzearius à submersione aquarum præseruatur ob fiduciam in Deo collocatam. 2. 214. 647
Eligendum est in dubijs quod magis ratio dictat, & sensui repugnat. Vide regulam V. 2. 281. 832
Energumenus per solũ dissensũ voluntatis nõ potest seipsũ à dęmoniaca vexatione liberare. 2. 244. 713
Energumenus quando quis dicatur. 2. 174. 546
Energumenus vnde dicatur. 2. 330. 957
Energumenus duræ ceruicis difficillimè liberatur. Et quare. 2. 337. 976
Episcopi non possunt prohibere munus exorcizandi quoad potestatem generalem à Christo, & à Iure communi acceptam. 2. 160. 514
Episcopi possunt prohibere munus exorcizandi quoad potestatem particularem. 2. 161. ibi.
Episcopi ob aliquã causam particularem possunt suspendere suos subditos quoad functionem publicam: quoad priuatam verò tantùm delinquentes in ea. 2. ibi. 515
Episcopi possunt statuere, vt sui subditi modestè, & & ordinatè exorcizãdi facultate vtãtur. 2. ibi. ibi.
Episcopi posũt examinare suos subditos de modis, & formulis, quibus vtũtur in exorcizãdo. 2. ibi. ibi.
Episcopi plures arti exorcisticę operam nauarunt. tom. 2. 162. 517
Episcopi tenentur ex charitate, & iustitia per se, vel per alios exercere munus exorcisticum, cum necessitat postulat. 2. ibi. 518
Error multorum circa maleficium temporale, ac perpetuum adducitur. 2. 145. 488
Error aliquorum reprobatur circa effectum ab Exorcismo productum. 2. 157. 503
Error ex parte Exorcistæ quãdo eueniat. 2. 158. 504
Error ex parte intẽtionis quãdo occurrat. 2. ibi. 505
Error ex parte formæ quando accidat. 2. ibi. 506
Error ex parte materiæ remotæ. 2. ibi. 507
Error ex parte actuum liberi arbitrij. 2. ibi. 508.
Error plurium Exorcistarum ostenditur. 2. 233. 683
Error grauissimus Exorcistarum. 2. 241. 703
Eua discipula diaboli curiosa, malè credula, ac decepta. 1. 57. 184
Euangelij virtus contra dæmones. 2. 306. 899
Eucharistia cæteris eminet sacramentis. 1. 264. 745
Eucharistia abutuntur malefici pluribus modis. t. 1. pag. ibi. ibi.
Eucharistia obsessi, ac maleficiati sunt muniendi. tom. 2. 303. 889
Eucharistiæ virtus contra dæmones. 2. 302. 888
Eucharistia non est ponenda super caput obsessi. t. 2. pag. ibi. ibi.
Exempla aliqua de incubis, & succubis. tom. 1. pag. 90. 279. & seq.
Exempla plura de infestatione dæmonum. tom. 1. pag. 132. 409. & seq.
Exempla varia de maleficio hostili. 1. 228. 655
Exempla de quibusdam coram Auctore quædam parturientibus. 1. 278. 799
Exempla alia de eisdem instrumentis è corpore eiectis. 1. 279. 803
Exẽpla maleficorũ, qui igni adiudicati sũt. 1. 36. 132
Exempla strigarum, quæ casu fuerunt grauiter percussæ. 1. 37. 137. & seq.
Exempla duorum Magorum, qui sibi inuicem mala per artem suam intentarunt. 1. 38. 139.
Exempla de morte maleficorum pessima. 1. 40. 146
Exempla eorum, qui à dæmone postularunt honores, diuitias, ac voluptates. 1. 45. 161
Exempla scitu digna de his, qui in nutritiua fuerunt à dæmone adiuti. 1. 88. 274
Exempla de efficacia Baptismi contra dæmones. tom. 2. 300. 881

INDEX RERVM,

Exempla Sanctorum de virtute aquæ benedictæ. t. 2. pag. 315. 914
Exempla de Sacramenti pœnitentiæ virtute contra dæmonem. 2. 302. 888
Exemplum de S. Iustina, ac Cypriano primùm Mago, postea Sancto, ac victoria contra dæmones obtenta. 1. 33. 123
Exemplum de quodam Iudice malo, qui à Dæmone percussus vnà cum Comitibus post paucos dies expirauit. 1. 35. 131
Exemplum cuiusdam Rustici Treuirensis, qui vxorem suam cum filia maleficas Iudici tradidit vltimo supplicio crimina expiaturas. 1. 36. 133
Exemplum de Opilione, qui post honores à dæmone acceptos, tandem furcam recepit. 1. ibi. 134
Exemplum de quodam, qui animas damnatorum ad triremes emebat promissa libertate. 1. ibi. ibi.
Exemplum de Presbytero Palumbo Mago. 1. 40. 147
Exemplum de Francisco à Cruce Theologo pio, ac docto; sed à quadam muliercula prophetante decepto. 1. 44. 159
Exemplum de Catharina à Postclauo Vallistellinæ moderna sancta; sed ficta. 1. ibi. 160
Exemplum de S. Matthæo Apostolo duos dracones superante. 1. 81. 251
Exemplum simile de Sanctis Simone, & Iuda. to. 1. pag. ibi. ibi.
Exemplo de equo Romæ maleficio affecto, ac liberato. 1. ibi. 253
Exemplum de quadam Adolescentula à dæmone decepta per inspectionem sui ipsius in speculo. tom. 1. 84. 262
Exemplum de quodam Presbytero à Tribunali S. Inquisitionis damnato ob doctrinam, quam docebat. 1. ibi. 263
Exemplum de quadam tentatione immissa Auctori. tom. 1. 85. 264
Exemplum de quodam Puero Romæ conclusiones defendente ope dæmonis coram Cardinalibus, & vniuerso populo. 1. 86. 267
Exemplum de quadam muliere, quæ 24. filios genuerat. 1. 90. 277
Exemplum de Nectabano Rege Ægypti Mago, & Olympiade matre Alexandri Magni. 1. 95. 293
Exemplum de quodam dæmone, qui vocari volebat titulo *illustrissimi*. 1. 127. 396
Exemplum de dæmone sub forma monstri se exhibente. 1. 138. 423
Exemplum de terriculamento quodam nocturno. tom. 1. 144. 439
Exemplum de quodam Mago moderno. 1. 175. 507
Exemplum de Rege Scotiæ maleficio affecto. to. 1. pag. 201. 585
Exemplum curiosum de capillis adhibitis à quibusdam Magis. 1. 256. 721
Exemplum de quodam Exorcista, qui exorcizabat mulierem iuxta monita sibi tradita à diabolo. t. 2. pag. 119. 389
Exemplum de quodam Ciue Bergomate, qui sagæ subministrauit vestes sacerdotales ad dæmonem adorandum, vt eum à maleficio liberaret. to. 2. pag. 44. 164
Exemplum de quedam Adolescentula à dæmone liberata absque vlla medicina corporali. Alia plura sequuntur eiusdem generis. 2. 117. 386
Exemplum de quadam Adolescentula à dæmone incubo vexata. 2. 296. 875
Exemplum de virtute Imaginum Sanctorum contra dæmones. 2. 314. 910
Exemplum de Confirmationis virtute contra dæmones. 2. 300. 884
Exemplum de molestijs dæmoniacis. 2. 171. 539
Exemplum de ingressu dæmonis in corpus cuiusdam. 2. 173. 545
Exemplum de effectibus extraordinarijs causatis ab illusionibus diabolicis, 2. 175. 550
Exemplum D. Hilarionis de signis in maleficio adhibitis. 2. 184. 576
Exemplum de quodam obsesso liberato ob fiduciam in Deo collocatam. 2. 207. 635
Exemplum de dæmonis fallacia sumpta occasione ex interrogationibus superfluis dæmoni factis. tom. 2. 185. 579
Exercitia adimplemda à vexatis ab incubis. to. 2. pag. 339. 981
Existentia dæmonum in corpore humano quotuplex sit. 1. 100. 307
Exorcismorũ multitudo vnde proueniat. 2. 158. 506
Exorcismus infallibiter suum producit effectum, si adsint omnia debita requisita. 2. 157. 502
Exorcismus, seù præceptum faciendum dæmoni obsidenti; vel corpus ingredienti. 2. 328. 951
Exorcismus ad dæmonem expellendum obsidentem maleficos, vel sagas, ac impedientem, ne Iudicibus veritatem fateantur. 2. 329. 953
Exorcismus ad expellendum dæmonem à Strigibus, ac Maleficis ad pœnitentiam reuertentibus. to. 2. pag. ibi. 954
Exorcismus ad dissoluendum maleficium in matrimonio factum. 2. 332. 961
Exorcismus ad destruendum maleficium puerulis illatum. 2. 334. 966
Exorcismus ad dæmonem ab Energumenis expellendum. 1. 346. 997
Exorcismus ad dæmonem expellendum post nouam inuasionem. 2. 353. 1009
Exorcismus est gladius pro dæmone coercendo. tom. 2. 354. 1011
Exorcismus ad dæmones expellendos ab animalibus: 2. 354. 1015
Exorcismus ad expellendos dæmones à domibus vexatis. 2. 356. 1021
Exorcismus contra dæmones producentes, vel congregantes aues, vermes, mures, locustas, & alia animalcula fructus terræ deuastantia. to. 2. pag. 357. 1024
Exorcista quomodo iudicet de maleficijs. tom. 1. pag. 381. 809
Exorcista adiurans interpretatur. 2. 153. 491
Exorcista cognoscere debet causas maleficiorum. tom. 2. 180. 564
Exorcista non sit præceps in iudicio ferendo de maleficio. 2. 181. 569
Exorcista per similem filio hominis figuratur. to. 2. pag. 153. 491
Exorcista potest licitè tollere, ac destruere signa maleficij. 2. 184. 576
Exorcista potest maleficia destruere sine signorum maleficorum destructione. 2. ibi. ibi.
Exorcista deberet esse imbutus scientijs Phylosophiæ, ac Theologiæ, vt ritè, ac perfectè suum valeret obire ministerium. 2. 192. 597
Exorcista per fidem fit similis filio hominis in facie lucente sicut Sol. 2. 199. 606
Exorcista seipsum purgare debet à vitijs. 2. 224. 663
Exorcista vt amet Deum, debet amare proximum. rom. 2. 225. 664
Exorcista quando erret circa interrogationes dęmoni faciendas: vide verbo *Interrogatio*.
Exorcista illicitè ægrotis medicinas corporales exhibet. 2. 241. 703
Exorcista quando peccet mortaliter ægrotis medicinas corporales exhibendo. 2. ibi. 704
Exorcista non debet Energumenum vexare flagellis deho-

dehoneſtare opprobrijs, & alia huiuſmodi facere. 2.243.711
Exorciſta non debet vti fictionibus ad probandum, an aliquis ſit verè, vel fictè obſeſsus. 2.244.712
Exorciſta conſiderare debet media neceſſaria ad dęmonem expellendum. 2.249.728
Exorciſta nihil dęmoni præcipiat, niſi quæ conducunt ad expulſionem. 2.250.731
Exorciſta incumbere debet orationi, & ieiunio. tom. 2.253.740
Exorciſta accedere debet ad dæmonem expellendum, vt Iudex delegatus contra reum victum, & conuictum. 2.ibi.741
Exorciſta inſtruere debet obſeſſum, vt credat, illum habere poteſtatem dæmones expellendi. t.2. pag. ibi.742
Exorciſta præcepta formare poteſt vulgari idiomate, vt vexatus illa intelligat; ſi tamen aliter expedire quandoque non iudicet. 2.ibi.743
Exorciſta præcepta formare non debet, quando vexatus eſt aliqua paſſione perturbatus. 2.ibi.744
Exorciſta non debet ſinere obſeſſum diù à dæmone vexari. 2.254.745
Exorciſta præcipere debet dęmoni, ne vſum ſenſuum impediat. 2.ibi.ibi.
Exorciſta ſilentium dęmoni imponat. 2.ibi.746
Exorciſta poteſt interrogare obſeſſum, & parentes eius de tempore ingreſſus. 2.ibi.ibi.
Exorciſta ſemper ſit paratus ad ritè ſuum munus obeundum. 2.256.753
Exorciſta ex quibus cognoſcet vexatum eſſe benè diſpoſitum erga Deum ad ſuam liberationem. tom. 2.321.926
Exorciſta ex quo cognoſcet vexatum eſſe benè diſpoſitum erga ipſum. 2.322.928
Exorciſtę ex officio dęmonibus imperare valent, quę ad ipſorum expulſionem ſunt ordinata. to.1. pag. 23.83
Exorciſtę ritè ſuo munere fungentes ſunt veluti oculi Sanctę Inquiſitionis. 2.36.134
Exorciſtę dignitas humanam ſuperat, angelicam exęquat, diuinam attingit. 2.153.491
Exorciſtę fides theologica ſimpliciter, & abſolutè non eſt neceſſaria ad dęmonem expellendum. tom. 2.294.626
Exorciſtę neceſſaria eſt fides in Deum, vt tutò efficaciter dæmones expellat. 2.ibi.627
Exorciſtę neceſſaria eſt fiducia in Deum, vt tutò, & efficaciter dęmones eijciat. 2.ibi.629
Exorciſtę qua ratione charitas ſit neceſſaria. to.2. pag. 224.663.
Exorciſtę quàm ſint neceſsarię patientia, & perſeuerantia. 2.227.669
Exorciſtę errant ligando dęmonem in paruo digito pedis. 2.237.694
Exorciſtę neceſsaria eſt prudentia ad errores vitandos, & ſemitas rectas eligendas. 2.228.670
Exorciſtę ea tantùm ſunt licita, quę ex poteſtate à Chriſto accepta expulſioni dęmonis conducunt. 2.236.692
Exorciſtę poteſtas non ſe extendit ad dęmones alligandos, hìc, vel illìc. 2.237.694
Exorciſtę prohibentur Energumenis medicinas corporales exhibere. 2.241.707
Exorciſtę eſt illicitum cum ægrotis, & obſeſſis Chirurgi munere fungi. 2.ibi.708
Exorciſtę aliqui vtuntur balneis, ac ſuffumigijs, ſed cum maximo patientis ſcandalo. 2.ibi.709
Exorciſtę antiqui multa putabant neceſsaria in expulſione dęmonis, quę ab Auctore reprobantur. tom. 2.343.989
Exorciſtę perſuadere debent obſeſſis vt per pœnitentię Sacramentum ſua peccata expurgent. t.2. pag. 301.887
Exorciſtę, ac Sacerdotes potentiſſimi ſunt ad dęmones expellendos ratione ordinis exorciſtatus. tom. 2.303.890
Exorciſtę quando incaſsum dęmonem exorcizent. tom. 2.334.968
Exorciſtatus quid ſit, & quando ſit inſtitutus, vide verbo *Ordo*.
Exorciſtatus miniſterium includit omnia proportionaliter quę in Sacramentis. 2.155.497
Exorciſtatus cauſa efficiens principalis eſt Deus, Miniſterialis Exorciſta. 2.156.498
Exorciſtatus, vt miniſterium eſt, cauſa materialis tam remota, quàm propinqua. 2.ibi.499
Exorciſtatus forma remota, & propinqua. 2.ibi.500
Exorciſtatus finis eſt intentio Exorciſtę dęmones expellendi. 2.157.501
Exorcizare dęmonem precepto expulſiuo ſine aliquo ſigno euidenti preſentię diabolicę eſt illicitum. 2.228.671
Experiętię in quibus prius ſint faciendę. 2.255.750
Expulſio dęmonis ex corpore obſeſsi non dependet à voluntate dęmonis; ſed Dei. 2.233.682
Expulſio dęmonum videtur quaſi ſimilis expulſioni peccatorum. 2.352.1006
Extaſim patiebatur quędam mulier ope dęmonis. tom. 1.93.286
Extorquere à malefico vi, & verberibus, vt maleficium tollat, licitum putat Remigius; ſed hęc opinio refellitur. 2.43.158
Extremę vnctionis virtus ad tentationes diabolicas repellendas; & ſanitatem ægris conferendam. tom. 2.304.893
Ezechias mirabilia operatus eſt ob fiduciam in Deo collocatam. 2.219.648
Ezechię Regis victoria inſignis recenſetur. tom.2. pag. 216.650

F.

FActum aliqualiter hęreticale quid ſit. tom.2. pag. 15.51.
Factum hęreticale quodnam ſit. 2.ibi.50
Factum hęreticum quodnam ſit. 2.ibi.49
Factum hęreticum, vel hęreticale practicatur in varijs actibus Magorum. 2.16.52.& ſeq.
Falſitas oraculorum ab ipſis Ethnicis comprobata. tom. 1.68.221
Familiaritas malefiçorum cum dęmonibus in cętu generali conſtat ex eorum acceſsu, ſtatione, & receſsu. 1.178.516
Faſcinatio quomodo fiat. Et quotuplex ſit. tom.1. pag. 253.712
Fauent magis, & maleficis committendo, qui eis auxilium pręſtant defendendo vèrbis, ſcriptis, literis, opere. 2.32.114
Fauere Magis; & Maleficis ommittendo ex officio dicuntur Iudices. Et quinam. Et quando. to.2. pag. 28.94
Fauere magis, & maleficis quis dicatur impediendo directè, vel indirectè. 2.35.126.& ſeq.
Fauere Magis, & Maleficis quis dicatur occultando directè, vel indirectè. 2.37.137
Fauſtinianus Pater S. Clementis Papę fuerat à Simone Mago apparenter affectus figura ſuipſius. tom. 1.98.304
Fautores Magorum, ac maleficorum quando ſint puniendi, & qua pœna. 2.33.117
Fautores Magorum, ac Maleficorum alij dicuntur conſulendo, vel auxiliando, vel laudando, vel relaxando. 2.ibi.119.& ſeq.

Ferdinandus à Castro Palao sustinet Exorcistam posse licitè conniuere dæmoni offerenti egressum ex homine, si ei permittatur in alium ingredi, & quomodo. 2.249.727
Fictè malefici Christum honorant sub larua pietatis; sed diuersimodè inhonorant. 1.194.566
Fictiones debent vitari ab Exorcista in suo ministerio obeundo. 2.244.712
Fidei humanæ descriptio. 2.199.607
Fidei Catholicæ obiectum triplex. 2.ibi. 609
Fidei obiectum primarium quodnam sit. 2.ibi.910
Fidei obiectum materiale adæquatum est quodlibet ens reuelabile à Deo. 2.200.612
Fidei catholicæ actus definitur. 2.ibi.615
Fidei theologicæ definitio. 2.ibi.616
Fidei tres distinctiones. 2.201.617
Fidem habent multi speculatiuam, sed non practicam. 2.277.815
Fidem multi habent habitualem; sed deficiunt in fide actuali quoad exercitium. 2.ibi.ibi.
Fideles omnes per fidem, ac fiduciam in Deo positam possunt se à vexationibus diabolicis eripere. 1.33.124
Fides, ac fiducia in Deum collocata magna aduersus dæmonem est armatura. 1.30.109
Fides, ac fiducia in Deo posita à S. Ambrosio ipsum ab insultibus Dæmonum tuebatur. 1.ibi.ibi.
Fides quænam sit necessaria ad seipsos tuendos contra dæmones. 1.30.111
Fides gratia gratis data quæ sit. 2.199.607
Fides aliquando sumitur pro fiducia. 2.ibi.ibi.
Fides diuina includit tria: obiectum, actum, & habitum. 2.ibi.608
Fides theologica duplex: altera vniuersalis: altera particularis. 2.201.617
Fides miraculorum, & promissionum est eadem cum fide Catholica. 2.ibi.618
Fides theologica qua ratione sit maior in vno homine, quàm in alio. 2.202.621. & seq.
Fides theologica distinguitur à fide gratia gratis data, & à cæteris gratijs gratis datis. 2.203.625
Fides theologica simpliciter, & absolutè non est necessaria Exorcistæ, vt dæmones expellat. to.2. pag. 204.626
Fides theologica necessaria est Exorcistæ, vt tutò, & efficaciter dæmones expellat. 2.204.627
Fiducia in Deum necessaria est Exorcistæ, vt tutò, & efficaciter dæmones eijciat. 2.ibi.629
Fiducia quomodo augeatur. 2.205.630
Fiducia quomodo tollat hæsitationem. 2. ibi.631
Fiducia in miraculis operandis quæ. 2.ibi.ibi.
Fiducia est veluti virga mosayca in manu confidentium in Deum. 2.206.632
Fiducia est spes robustissima, & perfectissima. tom. 2.204.629
Fiducia præseruat à vitijs, & peccatis plurimis. to.2. pag. 206.633
Fiducia in Deum non finit ita facilè homines cadere in tentationes. 2.ibi.634
Fiducia in Deum liberat, & præseruat à maleficijs, & obsessionibus. 2.207.635
Fiducia in Deum præseruat à dæmonis timore, apparitionibus, & nocturnis terriculamentis. to.2. pag. ibi.ibi.
Fiducia in Deum defendit ab inimicis, ac persecutoribus. 2.ibi.636
Fiducia in Deum defendit, ac illæsum præseruauit Bernardum Aquilinam ab insidijs inimicorum suorum. 2.373.1057
Fiducia in Deum est galea, lorica, & anchora. tom. 2.208.637
Fiducia in Deum liberat, & præseruat à morsu brutorum animalium, & à veneno. 2. 209.638
Fiducia in Deum liberat à peste. 2. 211.639
Fiducia in Deum illæsos præseruat in bello. to. 2. pag. ibi.640
Fiducia in Deum protegit etiam qui sunt de familia in eum confidentium. 2.ibi.641
Fiducia in Deum dat escam esurientibus. 2.212.642
Fiducia in Deum infirmitates curat. 2.213.645
Fiducia in Deum requiritur in eo, qui curandus est. tom. 2.214.646
Fiducia in Deum defendit à terremotu, fulmine, aquarum submersione, alijsque periculis. to.2. pag. ibi.647
Fiducia in Deum asylum est securissimum in omnibus periculis. 2.215.648
Fiducia in Deum victoriam reportare facit de inimicis. 2.216.649
Fiducia in Deum neminem fallit, aut confundit. tom. 2.217.653
Fiducia in Deum maximam affert vitæ tranquillitatem. 2.218.655
Fiducia in Deum exaltat homines etiam in hac vita. tom. 2.ibi.656
Fiducia in Deum facit homines quasi omnipotentes. tom. 2.219. 657
Fiducia quoquo modo sumpta debet esse firma, & non hæsitans. 2.220.659
Fiducia in Deum dat vitam longam in præsenti sæculo, & Beatitudinem in futuro. 2.ibi.660
Fiducia in Deum facilè acquiritur per attentam diuinarum scripturarum considerationē. 2.221.661
Fiducia innititur patientiæ, ac perseuerantiæ. to. 2. pag. 226.668
Fiducia Philippi Brasij posita in Deo per intercessionem S. Nicolai liberauit eum à graui infirmitate. 2.290.857
Fiducia in Deum posita à quadam muliere nobili eā liberauit à veneno ei violenter propinato à marito. 2.209 638
Fiducia perfecta emanat in homine ex contemplatione diuinæ prouidentiæ. 2.258.757
Fiducia erga Deum augetur ex meditatione diuinæ Bonitatis. 2.261.764
Fiducia in Deum plures carent. Et quare. 2.262.767
Fiducia nutritur, & augetur contemplando Deum præsentem. 2.263.768
Fiducia magna enascitur ex consideratione diuinæ fidelitatis. 2.ibi.770
Fiducia, ac perseuerantia sunt sibi inuicem coadiutrices. 2.277.815
Fiducia firma deficiente deficit perseuerantia. to.2. pag. ibi. ibi.
Fiduciæ definitio. 2.199.609
Filij Israel plures in deserto à serpentibus illæsi seruati sunt. 2.209.638
Filij supposititij quinam sint. 2.218.654
Finis bonus quis, & qualis sit. 2.10.28
Finis maleficæ curationis impius. Et quare. to.2. pag. ibi.29
Finis magicæ curationis noxius, & damnificus. Et quibus, 2.11.33
Finis magicæ curationis scandalosus. Cui comparetur. 2.12.37
Forma propinqua ministerij Exorcistatus. 2.156.500
Forma remota eiusdem. 2.ibi.ibi.
Formicę alatę confluentes ad supercilium cuiusdam montis Vallisscallepinæ an sint indicium operis superstitiosi. 2.78. 276
Formicarum prædictarum actiones sunt symbolum vitæ S. Ioannis Baptistæ. 2.79.278
Fortitudinis definitio, ac diuisio. 2.226.667
Fragilitas sexus fœminei probatur ex eorum spiritu, anima,

anima, & corpore. 1.171.495
S.Franciſcus pluries fuit à Deo refectus cibo corporali ob fiduciam in Deo poſitam. 2.212.643
Franciſcus Sala, ac Bartholomæus eius frater preſeruati fuerunt à grandine quoad ſuos agros. Et quare. 2.214.647
Fraterna correctio non eſt pręmittenda in denunciatione maleficorum. 2.32.111
Fumus piſcis Tobiaci quomodo dæmones expuliſſet. 2.100.334
Fumus piſcis prædicti non egit aliquid naturaliter contra dęmonem. 2.114.374
Futura contingentia cognoſcuntur à dæmonibus alia certitudinaliter; alia minus certè; alia coniecturaliter. 1.68.222

G.

GAlli cantus an diſſipet ſtrigarum conuentus. t.2. pag. 82.292
Gedeonis victoria inſignis ob fiduciã ab eo in Deo collocatam. 2.216.650
Generatiuam dæmon rarò iuuat, ſæpè impedit. t.1. pag. 90.277
Gentiles Magiæ, ac Maleficijs dediti. 1.167.480
Gigantes quomodo poſſint à dęmone produci. to.1. pag. 89.278
Gloria Dei exurgit ex maleficiorum permiſſione, tom. 1.22.81
Gloria Dei eſt ratio omnium potiſſima permiſſionis maleficiorum. 1.26.93
Gratiarum actiones Deo reddendæ à perſona liberata à dæmone. 2.347.1000
Gratiarum actiones Deo reddendæ ab Exorciſta, vnà cum perſona liberata, ac parentibus ipſius, tom. 2.ibi.ibi.
Gratiæ gratis datæ quot, & quæ deſcribuntur. to.2. pag. 203.624
Gratiæ gratis datæ diſtinguuntur à fide theologica. tom. 2.ibi.625.
Gremozilao Bohemiæ duci quid acciderit, dum, pericula belli per incantationem vitare ſtudet, tom. 1.42.154

H.

HAbitus corporis quomodo poſſit mutari à dæmone. 1.109.338
Hæretici per poteſtatem Eccleſiæ non poſſunt dæmones expellere. 2.204.628
Hæretici ſunt, vel vt hæretici habentur magiã exercentes. 2.17.57
Hæreticis quid acciderit dæmonem eijcere rentantibus. 1.23.85
Hæreticus vera miracula facere non poteſt. tom.2. pag. ibi.628
Herbæ diuerſæ à Medicis aſsignantur pro maleficijs ſed incaſſum. 2.97.328
Herbæ radix Eleazari an virtutem haberet dæmones expellendi. 2.114.375
Herbas colligere in die S.Ioannis Baptiſtæ an ſit ſuperſtitioſum. 2.66.226
Herbis peregrinis Malefici vtuntur. Et quomodo. tom. 1.261.737
Hercules cur alexicacus fuerit nuncupatus. Proloq.11.
Hippocrates docet maleficia eſſe meras illuſiones. tom. 1.158.454
Homines, cum peccant, nihil fiunt. 1.18.67
Homines aliqui intenti nimis ſuæ ſaluti corporali, ſpreto Deo, ad dæmonem confugiunt. 2.37.138
Homines natura ſcire deſiderant, maximè quæ ad ſui conſeruationem ſpectant. 2.50.180
Homines ſæpè capiuut experimenta ſuperſtitioſa, varijs modis, vt ſani conſeruentur; vel à malo liberentur. 2.50.181
Hominis malitia neque legibus coercetur; neque pœnis terretur; ſed prouoluitur ad maleficia, tom. 1.15.53
Homo cæteris animantibus præſtantior. Et quomodo. 1.55.174
Homo quot modis acquirat ſcientiam. 1.ibi.176
Homo cum difficultate ſcientiam acquirit. Et quare. 1.58.186
Homo experimentis creſcit in ſcientia practica, tom. 1.59.189
Homo eſt capacior in cognitione rebus inanimis, plantis, & animalibus. 1.62.203
Homo cæcutit circa præſentia ſpiritualia, & corporalia. 1.64.209
Homo eſt medium creaturarum. Et quomodo. to.1. pag. 82.257
Homo amiſſa vegetabilium notitia damnum patitur à ſe, & ab alijs. 1.259.733
Homo habet intellectum, quo noxia vitat, proficua quærit, morbos curat. 2.96.323
Homo fit quaſi omnipotens ob fiduciam in Deo collocatam. 2.219.657
Homo maxima fruitur tranquillitate ob fiduciam in Deo poſitam. 2.218.655
Homo per fiduciam in Deum poteſt mirabilia operari. 2.219.658
Honor ſemper habitus eſt mortuis. Et quomodo. tom. 2.205.593
Humor melancholicus ſæpè excitatur à dæmone, Et quomodo. 2.125.420

I.

B. IAcobus à Marchia venenum bibit, & nihil ei nocuit. 2.209.638
Ieiunantes non eſt cur putent Deum velle eos à dęmone poſsideri, vt ſuorum peccatorum pœnitentiam agant. 2.294.868
Ieiunantes à morbis corporalibus liberantur. to.2. pag. 295.872
Ieiunio hoſtes inuiſibiles maximè profligantur. to.2. pag. 296.876
Ieiunio hoſtes viſibiles ſuperantur à Iudæis, Iudith, & Eſther. 2.297.877
Ieiunium obſeſſo eſt neceſſarium, vt ad perfectam fiduciam ſe diſponat. 2.292.863
Ieiunium efficax eſt ad leues culpas delendas, & in via Dei viriliter progrediendum. 2.294.867
Ieiunium pharmacum eſt efficax ad abolendum peccatum. 2.296.873
Ieiunium colendum eſt ab obſeſsis, maximè qui ab incubis, vel ſuccubis puſſidentur. 2.ibi 874
Ieiunium eſt optimum remedium ad dæmonem ſuperandum. 2.ibi.876
Ieſus nomen à quo fuerit impoſitum, nunciatum, & manifeſtatum. Epiſt.dedic.
Ieſus interpretatur Salus, & Saluator, & quare. pag. ibi.
Ieſus quare ſic fuerit vocatus. ibi.
Ieſus varia ſymbola. ibi.
Ieſus, & Maria non ſunt ſeparandi; ideo eorum nomina ſimul inuocanda. 2.284.834
Ieſu nomine dæmones expelluntur. 2.ibi.835
Ieſu nomine inuocato Apoſtoli dęmones eiecerunt. tom. 2.ibi.837
Ieſu nomine inuocato Sancti multa mirabilia operantur. 2.285.839
Ieſus quandoque dona faciliùs concedit nomine Mariæ

Mariæ inuocato, quàm ſuo proprio. 2.287.847
Ignei dæmones quinam ſint. Et quid operentur. tom. 1.129.404
Illicitum eſt vti prçceptis probatiuis, vel lenitiuis ſine aliquo ſigno probabili. 2.228.671
Illicitum eſt vti præceptis expulſiuis ſine aliquo ſigno euidenti. 2.ibi.ibi.
Illicitum eſt Exorciſtę fictionibus vti ad probandum an aliquis ſit verè, vel fictè, vel imaginariè obſeſſus. 2.244.712
Illicitum eſt annuere dæmoni offerenti egreſſum, ex homine, ſi permittatur ei in alium ingredi. tom. 2.249.726
Illuſiones plures factæ à dæmone in potentijs apprehenſiuis tam exterioribus, quàm interioribus. tom. 1.83.261.& ſeq.
Imagines aſtronomicæ an habeant aliquam vim naturalem, vel diabolicam. 2.84.295
Imaginum aſtronomicarum vſus vt ſuperſtitioſus condemnatur. 2.85.299
Imaginum Sanctorum gloria. 2.314.610
Imaginum Sanctorum virtus contra dæmones. to.2. pag. ibi.911
Imaginum duo genera. Imagines necromanticę quomodo formentur, & adhibeantur. 2.275.786
Immunitatis effectus à varijs periculis promiſſus ijs qui deferunt chartam virginem, eſt ſuperſtitioſus. 2.47.170
Imperfecta animalia adhibentur à maleficis in maleficijs. 1.259.730
Impetrare ratione bonitatis Dei, & ratione fidelitatis ipſius quomodo differant. 2.274.810
Imprecari malum mortuo quando ſit licitum, & quando non. 2.271.796
Imprecari viatori damnationem æternam numquam licet. 2.ibi.797
Imprecationes faciendæ hominibus pernicioſis Reipublicę quatuor modis intelligi poſsût. 2.272.799
Impetus diaboli ſe impiè extollentis fuit ab initio, & modò ſemper perſeuerat. 1.192.559
Impoſſibilia tentat dæmon per præſtigia. Et quare. 2.3.8
Incubi, & Succubi quinam ſint: & quænam operentur. 1.90.278
In cunctis neceſſitatibus confugiendum eſt ad remedia à Deo, & ab Eccleſia tradita. 2.44.164
Indicia ad ſagas denunciandas fusè aſſignantur. t.2. pbg. 30.101.& ſeq.
In dubijs eligendum quod magis ratio dictat. to.2. pag. 282.ibi.
Infamem malefici dæmonibus reuerentiam, fidelitatem, & obedientiam præſtant. 1.182.527
Inferiores dæmones obediunt in miniſterijs ſuperiorum exemplo, ac propria inclinatione. to.1. pag. 126.351
In inferno Lucifer poteſtatem exercet in dæmonibus, & hominibus damnatis. 1.117.369
In inferno dæmones torquent alios, vt carnifices: torquentur vt rei pœna damni, & ſenſus. Et quomodo, 1.ibi.370
In inferno dæmones plenam poteſtatem exercent in damnatos, dum ab eis in infernum deducuntur, retinentur,, & educuntur reuerſuri. 1.118.373
Infernum eſt dæmonum regnum longum, latum, profundum. 1.116.369
Infirmitates plures procedunt ex illuſionibus diabolicis. 2.175.550
Ingluuies morbos efficit, & vitijs animam replet. tom. 2.295.871
Inquiſitores quid agere debeant, vt tollant maleficium taciturnitatis à dęmone ſtrigibus inductum. tom. 2.329.953
Inquiſitoribus locorum quid agendum circa Curatores ſuperſtitioſos. 2.77.272
In re indifferenti ratio,& conſcientia ſunt boni conſiliarij. 2.283.6
Inſtitutores Religionum arti exorciſticæ operam, nauarunt. 2.166.525
Inſtructio facienda cuſtodi beſtiarum pro earum liberatione à maleficijs. 2.354.1013
Inſtructio pro afflictis, & tribulatis ſubleuandis. tom. 2.365.1032
Inſtructiones faciendæ vexato, vide verbo *Modus inſtruendi*.
Inſtruendi ſunt habitatores domus pro liberatione, tom. 2.355.1018
Inſtructio ad perfectam confidentiam obtinendam pro conſecutione ſanitatis corporalis. 2.368.1047
Inſtrumenta maleficiorum ſunt ſigna vana, & deceptoria. 2.141.476
Intentio, quam debet habere Exorciſta in ſuo miniſterio exercendo. 2.157.501
Interrogare dæmones de numero in corpore obſeſſi iniurioſum eſt diuinæ omnipotentiæ. 2.230.675
Interrogare dęmonem in corpore obſeſſi exiſtentem vt dicat per quam perſonam, & per quem Sanctum ſit expellendus, eſt illicitum. Et quare. tom. 2.231.678
Interrogare dæmonem, vt dicat, quinam ſint ſui inimici in cælo,eſt ipſis ſanctis iniurioſum. to.2. pag. 232.680
Interrogare dæmonem, vt dicat, quibus verbis magis crucietur, manifeſtat Exorciſtam ignorantem, tom. 2.ibi.681
Interrogare dæmonem, vt dicat, qua die, & hora ſit egreſſurus, Diuinæ Maieſtati eſt iniurioſum. tom. 2.233.682
Interrogare dæmonem de vanis, & inutilibus eſt peccatum. 2.238.697
Interrogare dæmonem ex leuitate, & curioſitate, poteſt eſſe peccatum veniale ex mente aliquorum: ex mente Caſtri Palai eſt mortale: tom. 2. pag. 239.698
Interrogare dæmonem de nomine eſt ſuperfluum, & periculoſum. 2.229.672
Interrogatio de cauſis ingreſſus facta dæmoni ſatius eſt relinquenda, quàm practicanda. 2.230.677
Interrogandus eſt obſeſſus de accidentibus tempore inſtructionis. 2.256.752
Interrogationes faciendæ Vexato, & parentibus eius vide verbo *Modus*. 2.316.917
Inueſtigatio facienda de vexatione domus, tom.2. pag. 354.1017
Inuidi quomodo ex oculis agnoſcantur. 1.251.706
Inuidia cruciat ipſum inuidum. Et quomodo.to.1. pag. 25.90
Inuocatio Dei deſcribitur. Et quinam actus ſit.t.2. pag. 10.31
Inuolucra fœtus nullam habent vim maleficam, tom. 1.245.686
S.Ioannes Chryſoſtomus refert caſum de libro magiæ inuento; ſed ſtatim reiecto. 2.26.84
S.Ioannes Euangeliſta venenum bibit, & nihil ei nocuit. 2.209.638
Iob fuit à Deo exaltatus ob fiduciam in Deo collocatam. 2.219.656
Ioſaphati Regis victoria inſignis ob fiduciam in Deo poſitam. 2.216.651
Ioſeph Patriarcha fuit à Deo exaltatus ob fiduciam poſitam in Deo. 2.218.656
Ioſue mirabilia operatus eſt ob fiduciam in Deo collocatam. 2.220.658
Irrationales creaturæ quomodo adiurari poſſint. vide verbo *Creatura*. 2.251.734

Irratio-

Irrationalia exorcizantur vt mouentur ab alio . to.2. pag. 252.ibi.
Iudæ Machabæi victoriæ ob fiduciam in Deo collocatam . 2.217.652
Iudæi magiæ, & idololatriæ dediti dum errant, pugnant, regnant, ac seruiunt . 1.168.485
Iudices ecclesiastici, politici tenẽtur ad puniẽdos magos iure diuino, ecclesiastico, & humano . tom. 1.35.131
Iudices si mali sunt, prævalet contra eos dæmon . tom. 1.ibi.ibi.
Iudices si boni sunt, Deus illos protegit ad maleficos puniendos . 1.36.132
Iudices Prouincias purgare debent à Magis, & maleficis : secùs facientes peccant, & tenentur ad restitutionem damnorum . 2.20.68
Iudices quomodo se gerere debeant cum pueris maleficis . 2.24.78
Iudices tum Ecclesiastici, tum Sæculares quomodo præuenire possint in puniendis magis, & maleficis . 2.29.95
Iudicia Dei, & hominum sunt diuersa . Et quare. tom. 2.13.41
Iudith victoria insignis ob fiduciam in Deo collocatam . 2.217.652
Iureconsulti difficulter circa iuris controuersias possunt definire, quid statuendum, ne iustitia pereat. Proloq. 6
Iure ordinario excluduntur à munere exorcizandi laici, & clerici simplices . 2.154.493
Iusti perferendo maleficia declinant à malo, & faciunt bonum . 2.24. 86
S.Iustina vicit omnes technas diaboli, ac Cypriani magi, ipsumquè ad Christum conuertit. 1.33.123
Iustos viatores à nobis orari posse fides docet.to.2. pag. 292.862

L.

LApides plures traduntur à Medicis contra maleficia, sed incassum . 2.98.329
Leges latæ contra Sagas sunt iustissimæ . 2.21.71
Legentes, vel retinentes libros prohibitos quando incurrant excommunicationem . 2.27.86
Legentes, vel retinentes libros prohibitos quando sint denunciandi Sanctæ Inquisitioni . 2.ibi.91
Leones Danieli Prophetæ non nocuerunt. Et quare . 2.638
Lethargus quomodo curari possit . 2.126.423
Libertas arbitrij est summum bonum naturæ intellectualis . 1.20.73
Libertas arbitrij ne tollatur ab homine, mala permittuntur . 1.ibi.ibi.
Licitum esse quidam dicunt, Maleficum inducere verbis blandis : aut minis, ac verberibus, vt maleficium tollat, si fiat bona fide . 2.43.161
Litis contestatio inter dæmonem, & maleficum se ad Deum conuertere volentem est superstitiosa . tom. 2.81.286.& 700
Litis contestatio inter dæmonem, & hominem volentem eum expellere ab aliquo loco est superstitiosa . 2.ibi.286.& 700
Locus proprius dæmonum est infernus . to.1.p.116 num.369.
Locus quinam magis sit aptus ad exorcizandum . tom. 2.255.751
Locus vnus si conferat ad maiorem dæuotionem, tunc ab Exorcista, & non à dæmone est eligendus . 2.255.ibi.
Locustarum Apocalypsis visio Maleficis adaptatur . tom. 1.159.457
Locustæ terrestres ducem non habent : secus infernales, quibus præest Lucifer . 1.162.463
Locustæ sicut innumerabiles fuerunt in Ægypto: sic innumerabiles sunt malefici in orbe . 1.166.478
Lucifer non fuit simpliciter primus inter omnes Angelos; sed tantùm primus inter spiritus rebelles . 1.32.121
Lucifer dominari tentat Angelis in cælo; dæmonibus in inferno; hominibus in terra . Et quomodo . 1.160.459
Lucifer superiores diabolos præficit directioni maleficorum primariorum . 1.163.468
Lucifer duces eligit eos, qui pollent potentia, scientia, & malitia . 1.164.472

M.

MAgi suam scientiam, aiunt, esse ab Angelis profectam . 1.9.27
Magi iactant se animas euocare, à quibus suas discunt operationes magicas . 1.11.33
Magi Pharaonis cur defecerint in tertio signo coram Moyse . 1.27.101
Magi, & Malefici priuatim plures seducere tentant. tom. 2.25.83
Magi quando præstigijs vtantur . Et quomodo fiant tom. 1.222.643
Magi, & malefici sunt homines diabolici . Et quare . 1.173.500
Magi sæpiùs ipsis magis insidiantur, & in iudicijs contubernales accusant . 1.38.139
Magia dilatata in omnes nationes per Medicos, Sacerdotes, atque Philosophos . 1.167.481
Magia diabolica describitur . 1.Proloq.5
Magia non traditur à Deo per bonos Angelos.to.1. pag. 9.28
Magia licita, & honesta datur, quæ res naturales debito modo applicat . 1.ibi.29
Magia licita alia est naturalis, alia artificialis . t.1. pag. 10.ibi.
Magia naturalis vel est diuinatrix; vel operatrix: tom. 1.ibi.30
Magia diabolica quomodo differat à magia naturali . 1.ibi.ibi.
Magia artificialis vel est mathematica, vel præstigiatoria . 1.ibi.31
Magia maleficorum quomodo differat à magia artificiali . 1.ibi.32
Magia non est à Deo; sed à dæmone . 1.11.36
Magiæ diabolicæ genericæ quatuor sunt species, videlicet, Magia specialis, Diuinatio, Vana obseruantia, & maleficium . Proloq. 14
Magiæ, ac maleficiorum prohibitiones in nouo testamento non sunt irritæ; sed ratæ manẽt. 1. 12.40
Magica opera aliqua sunt tantùm simulata, & apparentia: aliqua autem vera, ac naturalia, quę perficiuntur virtute vel cælesti : vel terrestri . 1.6.20
Magica scientia quomodo videatur supernaturalis . Sed hoc est impropriè . 1.7.24
Magicę operationes non sunt à Deo Doctore. to.1. pag, 5.17
Magistratibus quid agendum circa Curatores superstitiosos . 2.77.272
Magistri plures Magiæ; ac Discipuli in conuenticulis secretis, ac nocturnis cætibus . 2.24.80
Magorum scientia non est purè naturalis; sed potiùs præternaturalis, & prodigiosa . Et quare . tom. 1.7.23
Magorum præceptores non sunt Angeli boni, sed mali . 1.9.28
Mala pœnæ sæpiùs permittit Deus propter gloriam suam . 1.26.93
Mala publica sunt innumera, præcipuè quæ bello eueniunt . 1.41.151

Mala pœnæ licitè peti possunt propter finem simpliciter bonum. 2.271.795
Mala pœnæ nobis inflicta sunt à Deo. 2.279.822
Mala pœnæ, quæ sunt tantùm ad exercitium virtutis, sunt à Deo permittente, sed non iubente. tom. 2. pag. 295.869
Maleficia quomodo Deus impediat. 1.26.94
Maleficijs cur rarò torqueantur infideles, hæretici, ac pessimi christiani. 1.30.112
Malefici puniuntur in vita, vt nullam habeant requiem die, ac nocte, ac post mortem in inferno. tom. 1.38.142
Malefici vitam ducunt indigentem miserijs plenam. Exemplis comprobatur. 1.39.ibi.
Maleficia prodeunt à voluntate Dei non efficiente; sed permittente. 1.4.12
Maleficia Deus prohibet per suos Pontifices, Conciliorum Patres, Canonistas, Patres, Theologos, Principes, ac Philosophos. 1.13.44
Malefici ab Ecclesia sunt segregandi. 1.ibi.42
Malefici ope dæmonis solo intuitu mala inferunt. tom. 1.252.710
Malefici in curationibus suis æquiparantur actioni diabolicæ. Et quare. 2.6.16
Malefici vt sacrilegi excõmunicari sunt excõmunicatione latæ sententię Papæ reseruatæ. 2.823
Malefici de hæresi conuicti, si pertinaces, & impœnitentes sint, tradendi sunt curiæ sæculari. 2.17.59
Malefici ex corde pœnitentes recipiendi sunt ad pœnitentiam, exceptis quatuor casibus. 2.18.61
Malefici quando pœna mortis sint multandi; ac viui comburendi. 2.19.64
Malefici quinã sint; & quibus nominibus vocentur. tom. 1.161.460
Malefici tenentur semper ad malum ex fœdere, societate, ac ministerio. 1.173.500
Malefici priuatim familiares sunt dæmonibus. to. 1. pag. 180.520
Malefici ex familiaritate cum dæmonibus fiunt dæmones ore, & opere. 1.ibi.521
Malefici sunt serui diaboli, à quo seruili nota inuruntur. 1.181.524
Malefici definitio ponitur, ac declaratur. 1.Prol.14.
Maleficij definitio exacta explanatur. to. 1. in Præfat. & 2.166.526
Malefici diaboli sunt non natura; sed malitia, & quare. 1.173.499
Malefici sunt iniqui in seipsos. Et quomodo. to. 1. pag. 196.572
Malefici iniustitiam exercent in homines prælatos, Sacerdotes, Reges, Principes, & alios. 1.200.583
Malefici cum dœmone concurrunt ad maleficia. to. 1. pag. 223.645
Malefici sunt causa efficiens ministerialis maleficiorum. 1.231.664
Malefici quibus modis concinnent sua maleficia. tom. 1.178.557
Malefici quid operentur per maleficium somniferum. 2.ibi.ibi.
Malefici, ac dæmones in maleficijs operandis sæpè coercentur à Deo. 2.191.593
Maleficia possunt destrui sine signorum maleficorum destructione. 2.143.482.
Maleficia infantium, ac paruulorum quomodo destruenda. 2.333.963
Maleficiatus quando quis dicatur. 2.174.546
Maleficijs quænam mala inducantur in orbem à maleficis. Proloq. 10
Maleficio affecti per solum dissensum voluntatis non possunt seipsos à maleficio liberare. to. 2. pag. 244.713
Maleficiorum signa tam coniecturalia, quàm euidentia. 1.192.598.& seq.
Maleficium iuxta sui nominis ethimologiam describitur, ac declaratur. Proloq. 13
Maleficium tam graue peccatum est, quod videtur omnia peccata comprehendere. 1.34.126
Maleficium hostile quid sit; & quomodo noceat homini. 1.228.655
Maleficium temporale, ac perpetuum quid sit ad mentem aliorum. Et quid ad mentem Auctoris. tom. 2.145.489
Maleficium amatorium quid operetur in hominibus. tom. 1.225.650.& seq.
Maleficium amatorium non potest cogere hominis voluntatem ad amandum. 2.178.559
Maleficium taciturnitatis quomodo fiat; Et quot modis. 2.38.139
Maleficium taciturnitatis alij impediunt illicitè; alij licitè. 2.40.146
Maleficium non potest fieri sine libera hominis in maleficium consentientis voluntate. 2.177.555
Maleficium matrimonij quomodo destruendum. tom. 2.332.959
Maleficorum varia nomina. 2.177.556
Maleficorum malitia dæmonem in Regem eligendo ostenditur. 1.162.464
Maleficorum mors pessima describitur. 1.40.146
Maleficos puniunt auctoritate priuata qui vltorem gladium accipiunt, & ex odio, furore, vel occasione eos interficiunt. 1.37.137
Maleficos, ac sagas multi percutiunt, vt vindictam sumant de offensis ab eis acceptis. 1.ibi.138
Maleficium expectare à dæmone quæ soli Deo conueniunt est factum hęreticum ex parte operis, & operantis. 1.16.52
Maleficus non tenetur quærere à dæmone chirographum, quando est in potestate illius. 2.184.577
Maleficus tenetur chirographum consignare, ac lacerare, quando est in sua potestate. 2.ibi.ibi.
Mali à malis puniuntur per maleficiorum permissionem. 1.25.89
Malitiam mulierum probatur scriptura, & ratione. 1.173.497
Malum per se mundo perfectionem non affert; sed fœditatem. 1.20.71
Malum occasionaliter confert ad perfectionem mundo accidentalem. Et quomodo. 1.20.71
Malum permittitur propter bonum elicitum, quod ex malo procedit. 1.21.78
Malum imprecari mortuo quando sit illicitum; & quando non. 2.271.796
Maria interpretatur Domina. 2.286.845
Maria dominatur dæmonibus. 2.ibi.ibi.
Maria est inuocanda ab obsessis, & ægrotis. to. 2. pag. 287.848
Mariæ nomen inuocandum. 2.286.845
S. Mariæ Magdalene conuersio ortum habuit à pœnis ei à dæmone illatis. Illius conuersio describitur. 1.24.88
S. Martinus Episcopus ob maximam fiduciam in Deo collocatam illęsus fuit seruatus ab inimicis. tom. 208.637
Materia propinqua, & remota ministerij exorcistatus. 2.156.499
Materiam maleficiorum venefici mutuantur ex irrationalibus sensitiuis, ac vegetatiuis. tom. 1. pag. 257.723
Masculus septimus, ac Rex Galliæ quomodo sanent à strumis. 2.74.256
Matrimonij virtus contra dæmones. 2.304.892
Maxentius Imperator cur fuerit in bello victus, & in fluuium se dederit præcipitem. tom. 1. pag. 41.152

Media magicæ curationis ſunt ſuperſtitioſa. Et quare. 2.9.26
Medicamina permanentia quænam ſint. 2.97.327
Medicamina præparantia, euacuantia, ac roborantia aſſignantur. 2.104.350
Medicamina naturalia vim habent ſaltem mitigandi in corpore morbos maleficos. 2.131.441
Medici vt ritè ſuo fungantur officio obſeruare debent decem monita tradita to.2. à num.456. vſque ad finem diſp.
Medici in curandis corporum morbis ſæpiùs hæſitant, & hallucinantur. Proloq.5.
Medici plures credunt morbos omnes à naturæ deficientis erroribus prouenire. 1.3.10
Medici immeritò ſibi maleficiorum cognitionem vſurpant. 1.3.11
Medici aliqui negant eſſe dæmones. 1.46.165
Medici phyſicis remedijs intenti contendêtes morbos à dæmone procedentes incaſſum laborant. tom. 1.148.452
Medici quidam aſſerunt, quæ de maleficijs dicuntur, eſſe meras illuſiones. 1.158.454
Medici aliqui res naturales in maleficijs vt cauſas phyſicas, non vt morales adhiberi putant. to.1. pag. 239.667.& ſeq.
Medici plures putant maleficia remedijs naturalibus curari poſſe. 1.ibi.ibi.
Medici quidam aſſerunt dari temperamentum veneficum. Sed hæc opinio refellitur. 1.244.682.& ſe.
Medici partes non ſunt curare maleficia, vt maleficia ſunt. 2.182.572
Medici ſæpiùs non poſſunt cognoſcere res naturales etiam naturaliter applicatas à dæmone, & maleficis. Et quare. 2.183.574
Medicina commendata tam ab Ethnicis, quàm à Chriſtianis. 1.2.7
Medicina à malis profanatur, & impiè tractatur. tom. 1.3.9
Medicina, ac pharmacia orta eſt à Deo. 2.111.367
Medicinæ definitio adducitur. 2.182.571
Medicinæ corporales illicitè ægrotis exhibentur ab Exorciſta. 2.241.703
Medicis quid agendum, cum ſuſpicantur aliquem eſſe maleficio affectum. 2.183.575
Medicorum ars quandoque non poteſt auferre morbum maleficum, quamuis per cauſas naturales ſit inductus. 2.182.570
Medicorum non eſt, ſed Theologi Exorciſtæ cognoſcere maleficia; & quare. 1.282.812
Medicus non debet iudicare de maleficijs. Et quare. 1.282.812
Medicus de quibus rebus iudicare debeat. Et quomodo. 1.281.808
Medicus, vt ſuo ritè fungatur officio, qua ſcientia præditus eſſe debeat. 2.240.702
Meditatio diuinę bonitatis fiduciã auget. 2.261.764
Melodia citharæ Dauidis quid ageret in Saulem à dæmone vexatum. 2.130.437
Memoria hominis prodigioſa, quæ omnium ſpecies recipit continuè per quinque ſenſus. 1.63.205
Memoria dæmonis magis prodigioſa, quàm hominis. Et quare. 1.ibi.206
Memoriam poteſt dæmon iuuare, ac debilitare. tom. 1.87.270
Menghi opinio falſa de translatione phantaſiarum ſtrigarum refellitur. 1.103.315
Mendacium non fuit dictum Angeli Raphaelis de fumo piſcis. 2.114.374
Miniſtri Eccleſiaſtici in ordine Exorciſtatus poteſtatem accipiunt dæmones expellendi. 1.23.83
Miniſtri nouę legis ſunt antiquis venerabiliores in ſuis veſtibus, quas profanant malefici. 1.269.764
Mira plura poſſunt facere dæmones. Et quomodo. tom. 1.76.234
Mira malefici facere poſſunt, quæ differunt à miraculis. 1.220.640
Mirabilia oſtendit dæmon in emiſſione rerum ex corpore obſeſſi. 1.279.804
Mira prædicta differunt à miris à natura productis. tom. 1.ibi.ibi.
Miracula plures quandoque operari videntur, ſed falſa eſſe probantur. 1.43.159
Miraculum vt fiat quot conditiones requirantur. t.2. pag. 201.618
Miſerię, quibus inuoluimur, obijciuntur. 2.262.766
Miſſionarij apoſtolici debẽt vti Sacramẽto Baptiſmi ad obſeſſos infideles à dęmone liberandos. to.2. pag. 300.882
Mixta plura in corpore vi naturali generantur; ſed maiora virtute diabolica. 1.276.789
Mixtis dæmon vtitur. Et quomodo. 1.ibi.793
Modi, quibus dæmon poteſt hominem ſine cibo conſeruare recenſentur. 1.89.275
Modi, quibus cognoſcuntur mali à bonis ſpiritibus; & veræ à fictis animabus, ſeù illuſionibus diabolicis. 2.171.542
Modus obſeruatus ab Auctore ad cognoſcendam fictionem cuiuſdam Magi. 1.188.547
Modus interrogandi domeſticos obſeſſi. 2.316.917
Modus interrogandi, & obſeruandi obſeſſum. tom.2. pag. ibi.918
Modus faciendi experimentum certum de obſeſſione, ſeù præſentia diabolica in corpore vexati. tom. 2.317.919
Modus inſtruendi vexatum erga Deum pro ſua liberatione præparandum. 2.ibi.921
Modus inſtruendi vexatum erga Exorciſtam. tom. 2. pag. 319.922
Modus inſtruendi vexatum aduerſus dæmonem. tom. 1.ibi.923
Modus inſtruendi vexatum erga ſeipſum. 2.320.924
Modus probandi vexatum erga Deum. 2.321.926
Modus probandi vexatum erga Exorciſtam. to.2. pag. 322.928
Modus probandi vexatum erga ſeipſum. 2.ibi.930
Modus probandi vexatum aduerſus dæmonem. to.2. pag. ibi.929
Modus faciendi obiurgationes contra dæmonem. tom. 2.324.936
Modus repellendi impetus dæmonis. 2.327.945
Modus repellendi viſiones imaginarias. 2.ibi.946
Modus tollendi maleficium taciturnitatis in maleficis conſtituendis. 2.328.952
Modus ſe præſeruandi à dæmooiacis inſultibus. t.2. pag. 330.958
Modus deſtruendi maleficium in matrimonio factum. 2.332.959
Modus probandi, an qui fuerat obſeſſus, verè à dæmone ſit liberatus. 2.346.999
Modus cognoſcendi beſtias, quando ſint maleficio affectæ. 2.354.1013
Modus deſtruendi aues, vermes, locuſtas, & alia animalcula terræ fructus vaſtantia. tom.2. pag. 357.1024
Modus vtendi exorciſmis. 2.362.1028
Modus breuis expellendi dæmones, ac maleficia diſſoluendi. 2.364.1029
Modus breuiſſimus dæmones eijciendi, ac maleficia deſtruendi. 2.ibi.1030
Moleſtiæ cauſatæ à dęmone per viſiones corporales. 2.170.536
Moleſtię à dęmonę cauſatę per auditum. 2.ibi.537
Moleſtiæ cauſatæ per odoratum, guſtum, & tactum. tom. 2.ibi.538

Monaci Cassinensis à fulmine fuerunt præseruati ob fiduciam in Deo collocatam . 2.214.647
Monimentum vtilissimum pro Missionarijs Apostolicis . 2.275.811
Monita tradenda maleficiatis in vsu matrimonij. t.2. pag. 332.959
Morales causæ maleficiorum quęnã sint . 2.180.566
Morbi interni tolluntur remedijs externis. 2.97.325
Morbum non tollit dæmon ab vno , nisi Maleficus transferat in alium ; vel in seipsum . 2.4.13
Morbos maleficos cognoscere , ac curare spectat ad Exorcistam Theologum . 2.192.597
Morbus maleficio inductus per res sẽsibiles mitigari potest in anima , & in corpore . 2.129.432
Morbus maleficus à dæmone inductus per causas naturales naturaliter operantes potest quandoque curari à perito Medico , si dæmon nocere cesset . tom. 2.181.569
Mores maleficorũ colliguntur ex Apocalypsi Ioannis . 1.173.499
Morte quidam fuit affectus ope dæmonis , cuius fui testis oculatus . 1.98.303
Mortuorum cadaueribus vtuntur Medici ad beneficium ; sed Venefici ad maleficium . 1.254.716
Mos amuleta deferendi non contemnendum . to.2. pag. 313.906
Motiones quædam superstitiosæ à multis exercentur hoc nostro æuo . 2.63.218
Motus varij corporis in curationibus quando sint superstitiosi . 2.ibi.217
Moyses mirabilia operatus est ob fiduciam in Deo collocatam . 2.220.658
Moyses Abbas visione Angelorum , & dæmonum tentationem fugat . 2.288.851
Moysis ingens fiducia in Deum . 2.216.650
Mulieres citiùs ad maleficia feruntur . 2.21.79
Mulieres plures à dæmone deceptæ referuntur.to.1. pag. 44.160
Mulieres magis quàm viri maleficis artibus addictę. tom. 1.171.494
Mulieres facilè credunt, decipiuntur, & decipiunt. tom. 1.172.496
Mulieres malitia impelluntur ad maleficia . tom.1. pag. 173.497
Mulieres, & adolescentes ab incubis vexati difficillimè liberantur. Et quarè . 2.336.973
Multi promissionem Dei ignorant , & tamen impetrant . 2.264.772
Multi fidem habent speculatiuam; sed carent practica . 2.277.815
Multi fidem habent habitualem ; sed deficiunt in actuali quoad exercitium . 2.ibi.ibi.
Multi fiduciam habent speculatiuam ; sed carent practica . 2.ibi.ibi.
Multi spem habent habitualem ; sed carent spe actuali quoad exercitium . 2.ibi.ibi.
Mundus absolutè melior est sine malis : comparatiuè melior est cum malis . 1.22.79
Mundus est ciuitas , vigiles Angeli , qui dæmones arcent . 1.141.430

N.

NAtura admirabilis in noxiorum eiectionibus . tom. 1.279.803
Natura superbiæ quænam sit . 1.126.393
Natura dæmonum secundùm Platonicos , & secundùm Patres quænam sit . 1.126.393
Natura inuidiæ describitur . 1.127.398
Naturam violant malefici sibi coniunctos faciendo participes suarum culparum , atque pænarum . Et quomodo . 1.198.580
Natura quare dicatur mater brutorum . Et nouerca hominis . 2.96.323
Necessitas exercendi artem exorcisticam manifestatur . 1.Proloq.8
Nomen Iesu suffragatur in cunctis necessitatibus . tom. 2.286.842
Nomina varia maleficorum . 2.177.556
Nomina dæmoniorum septem vitijs præsidentium , recensentur . 2.229.672
Nomina vt sunt imposita ad distinctionem personarum , non sunt in Angelis , nec in dæmonibus . tom. 2.229.672
Nomina imposita ratione officiorum sunt in Angelis , & in dæmonibus . 2.ibi.ibi.
Nomina SS.Iesu , & Mariæ sunt inuocanda . to.2. pag. 287.848
Nomina Dei valent contra dæmones . 2.311.901
Nomini Iesu dæmones inuiti honorem impendunt . tom. 2.284.835
Nominis Iesu gloria extenditur ad Angelos , homines , & dæmones . 2.ibi.ibi.
Nominis Iesu virtutem non possunt dæmones sustinere . 2.ibi.836
Nocumenta illata per maleficium in bonis fortunæ . tom. 2.179.572
Nocumenta varia illata in vsu matrimonij ac mulieribus vterum gerentibus . 1.230.659
Notitia rerum occultarum, & futurorum contingentium acquiritur Prophetia, Coniectatione, ac Diuinatione . 1.207.599
Nubium , & insectorum à certis locis expulsiones factæ à certis hominibus certo ritu sunt superstitiosæ . 2.81.284
Nullus inferior Papa potest generaliter prohibere artem , seù ministerium exorcizandi . Et quomodo . 2.160.514

O.

OBiectum fidei triplex . 2.199.609
Obiectum fidei primarium quodnam sit. to.2. pag. ibi.610
Obiectum fiduciæ . 2.205.629
Obiectum materiale adęquatum fidei est quodlibet ens reuelabile à Deo . 2.200.612
Obiectum spei quodnam sit. 2.205.629
Obiurgatio describitur . 2.324.935
Obiurgatio aduersus dæmones quomodo facienda sit ab Exorcista . 2.ibi.ibi.
Obiurgationes aptissimæ ad dæmonis superbiam conculcandam . 2.ibi 936
Obliuio prout opponitur recordationi cadit in dæmones . 1.63.204
Obliuio prout dicit specierum deletionem non potest cadere in dæmones . 1.ibi.ibi.
Obseruantia partus octimestris non est superstitiosa . 2.68.233
Obseruantiæ ominosæ iure canonico damnantur . tom. 2.71.242
Obseruatio somniorum, quæ procedunt à causa naturali intrinseca , vel extrinseca est licita . to.1. pag. 209.608
Obseruationes populares diei S.Pauli . S.Vincentij , ac S.Vrbani an sint superstitiosæ . 2.66.225
Obsessi communiter dicuntur possessi à dæmone , seù energumeni . 2.326.944
Obsessi proprij quinam sint , & quot nominibus vocentur . 2.ibi.ibi.
Obsessi per solum dissensum voluntatis non possunt seipsos à dæmoniaca vexatione liberare . to.2. pag. 245.717.& seq.
Obsessionum cognoscendarum signa , vide verbo

signæ.
Obsesso, & ægroto necessaria est fides theologica, ac confidentia in Deum, vt sanitatem à Deo infallibiliter accipiat. 2.257.755
Obsessus interrogandus de accidentibus tempore instructionis. 2.256.752
Obsessus debet esse benè dispositus, vt exorcismi virtute à dæmonis vexatione liberari queat. to.2. pag. 307.754
Obsessus figuratus per Ioannem in Patmos relegatum ærumnis affectum. 2.ibi.ibi.
Obsessus quid agere debeat, vt se disponat ad liberationem. 2.ibi.755
Obsessus quid agere debeat perfectè dispositus, vt à dæmonis obsessione liberetur. 2.328.950
Obsessus instruendus ad tentationes repellendas. tom. 2.344.992
Obsessus peccator in malo inueteratus difficillimè liberatur. 2.336.972
Odo antistes Regis Angliæ frater deceptus à dæmone. 2.218.654
Olei benedicti virtus contra dæmones. 2.315.915
Omen quid sit; & an differat à diuinatione. to.2. pag. 69.236
Omen ex quibus sumatur. 2.70.238
Opera mirabilia producit dæmon circa quantitatem. Aliqua recensentur. 1.97.299
Opera magica interdum miracula vocantur; sed falsò. 1.220.638
Operationes variæ apparentes efficiuntur à dæmone in elementis, & mixtis. 1.76.234.& seq.
Opinio asserentium Exorcistam posse constituere dæmones superiores, vt expellant inferiores, refellitur. 1.125.389
Opinio maleficorum omnia esse animata refellitur. tom. 1.242.675
Opinio Auctoris circa eiectionem instrumentorum maleficorum. 1.280.805
Oraculorum falsitas, vt ambiguitas in responsis est ordinaria. 1.68.221
Orans facilius potest seipsum quàm alium reddere idoneum ad impetrandum. 2.278.820
Orantes tenentur habere notitiam promissionis diuinæ, vt infallibiliter valeant impetrare. to.2. pag. 264.772
Orare pro fratribus est secundùm voluntatem Dei. tom. 2.278.819
Orare possumus Sanctos, & nobis aliquod pręstent beneficium etiam cooperando. 2.291.860
Oratio describitur. Et quinam actus sit. 2.10.30
Oratio Tobiæ, & non fumus iecoris piscis combusti expulit dæmonem à Sara vxore Tobię. tom.2. pag. 113.373
Oratio, vt petitio est, ex se est apta ad impetrandum. 2.265.773
Oratio, vt infallibiliter impetret, debet esse de re bona, & honesta. 2.ibi.774
Oratio, vt infallibiter consequatur effectum, requirit promissionem. 2.ibi.773
Oratio ex vi promissionis non impetrat, nisi conditione adimpleta. 2.ibi.ibi.
Oratio habet impetrationem infallibilem, quando quis debitis conditionibus munitus orat pro seipso. 2.278.818
Oratio pro alio habet suum effectum, si ille sit capax ad recipiendum. 2.ibi.819
Oratio Iudith est exemplar, quod sequi debent, qui aliquid à Deo infallibiliter consequi desiderant. tom. 2.280.827
Oratio Iudith habuit omnes conditiones ad impetrationem infallibilem requisitas. 2.281.231
Oratio ad Sanctos est actus bonus, & vtilis. to.2. pag. 291.859
Oratio qua ratione dirigatur ad Deum; & qua ad Sanctos. 2.ibi.ibi.
Oratio breuis contra dæmones, ac maleficia. t.2. pag. 311.903
Oratio deprecatiua ad Deum pro impetrando diuino auxilio. 2.312.904
Oratio breuis contra infestationes dæmoniacas. t.2. pag. 351.1005
Oratio deprecatiua ad Deum pro bestijs à maleficijs liberandis. 2.353.1015
Oratio ab infirmis, & tribulatis recitanda ad impetrandum diuinum auxilium. 2.369.1048
Oratio pro infirmis. 2.ibi.1049
Oratio ad acquirendam patientiam. 2.371.1052
Oratio ad augendam patientiam. 2.ibi.ibi.
Oratio pro ipso orante habet suum effectum, nisi ipse sit incapax ad recipiendum. 2.278.820
Oratione per impetrar da Dio fertilità de campi. tom. 2.215.647
Oratione per impetrar da Dio la liberatione, e preseruatione da maleficij, dalla febre, & altri mali. 2.312.904
Oratione à Giesù Christo per esser liberati dalla tirannia del demonio, e de suoi maleficij. to.2. pag. 323.932
Oratione per ottenere la liberatione dal maleficio fatto nell'vso del matrimonio. 2.332.960
Oratione per impetrar la liberatione da maleficii fatti à fanciulli. 2.333.964
Oratione da recitarsi dalli obsessi di longo tempo per ottener da Dio il suo aiuto. 2.340.982
Oratione da recitarsi dalle persone spirituali impossessate dal demonio. 2.341.984
Oratione da recitarsi dalli habitatori delle case molestate per liberarle da quelle molestie. tom. 2. pag. 355.1019
Oratione da recitarsi dalli padroni, ò Custodi delli animali per liberarli da maleficii. 2.353.1014
Oratione per rendere à Dio gratie dell'infermità mandataci per vtilità dell'anima nostra. tom. 2. pag. 367.1040
Oratione per impetrar da Dio il perdono de peccati. 2.ibi.1041
Oratione per far profitto nella via della perfettione. 2.ibi.1042
Oratione per offerir se stesso à patire secondo il diuino volere. 2.ibi.1043
Oratione per stabilire la conformità della nostra voluntà con la diuina. 2.ibi.1044
Oratione per impetrar da Dio la conformità della nostra voluntà con la diuina. 2.367.1045
Oratione, che abbraccia vna perfetta rassegnatione di se stesso nella diuina voluntà. 2.368.1046
Oratione per impetrar da Dio la sanità di mente, e di corpo. 2.370.1050
Oratione per diffendere se stesso da suoi nemici, e persecutori. 2.272.1055
Orationes Ecclesiæ præcipuè de quibus sint, to.2. pag. 373.1056
Orationes recitandæ à Vexato, vt Vexationem reprimat. 2.331.958
Orationes breues recitandæ à Vexatis à dęmonibus incubis. 2.339.981
Orationes Deo offerendæ, vt confirmet quod operatus est in liberatione. 2.344.993
Orationes deprecatiuæ ad obtinendum dæmonum expulsionem à domibus molestatis. 2.356.1021
Orationes deprecatiuæ contra aues, vermes, mures, locustas, & alia animalcula arbores, vel fructus deuastantia. 2.357.1024
Orationes ad impetrandam à Deo sanitarem. to.2.

pag. 369.1049
Orationes recitandæ ab ægroto ad acquirendam patientiam, dum durat infirmitas, vel tribulatio. tom. 2.371.1052
Orationes ad repentinam mortem auertendam. tom. 2.ibi.1053
Orationes ad tuendum se ab inimicis. 2.373.1056
Orationi breui per vincere le tentationi del diauolo. 2.351.1005
Ordinariis locorum quid agendum circa Curatores superstitiosos. 2.77.272
Ordines plures sunt in Ecclesia. 2.154.493
Ordo datur inter dæmones, quo alii præsunt, alii subiiciuntur. 1.123.302.
Ordo in curationibus magicis manifestatur. tom.2. pag. 7.19
Ordo Exorcistatus definitur. 2.154.493
Ordo Exorcistatus est vnus ex minoribus. 2.ibi.494
Ordo Exorcistatus figuratus fuit in lege veteri. to.2. pag. ibi.ibi.
Ordo Exorcistatus institutus fuit in lege noua. to. 2. pag. ibi.495
Ordo Exorcistatus quando sit institutus. 2.ibi.ibi.
Ordo Exorcistatus est Sacramentum. 2.155.496
Ordo Exorcistatus producit suum effectum ex opera operato, si adsint debita requisita. 2.ibi.ibi.
Ordo Exorcizandi. 2.ibi.497
Ordo seruandus ab Exorcista in liberandis domibus à vexationibus. 2.355.1018
Ordo genericè sumptus quid sit. 2.154.493

P.

PActi expressi praxis. 1.177.511
Pactum datur inter dæmonem, & maleficum. tom. 1.174.501
Pactum expressum initur multipliciter. 1.175.504
Pactum tacitum dupliciter contrahitur à scientibus, & ab ignorantibus. 1.ibi.ibi.
Pactum expressum cum dæmone habentes immediatè ab eo quærunt auxilium. 2.38.139
Panis benedicti virtus contra dæmones. 2.315.914
Paralysis quomodo curari possit. 2.126.422
Parochi tenentur ex charitate, & iustitia per se; vel per alios exercere munus exorcisticum, cum necessitas exigit. 2.163.519.& seq.
Parochi non possunt prohiberi ab Episcopis munus exorcisticum exercere. 2. ibi.ibi.
Parochi non excusantur à Ministerio exorcistico, quamuis graue sit onus. 2.164.522
Parochi non possunt prohibere, quin sui subditi accedant ad Exorcistas, vt liberentur à dæmone. tom. 2.ibi. ibi.
Partes solidæ adhibitæ in maleficijs quæ sint. to.1. pag. 254.717
Partes eiectitiæ corporis adhibitæ in maleficijs. t.1. pag. 255.719
Partes addititiæ adhibitæ in maleficijs. 1.256.721
Passionis, ac mortis Christi efficacia in confringenda, & auferenda Dæmonis potestate. 1.27.102
Passiones tot fiunt in corpore humano ope dæmonis quot actiones. 1.102.311
Patientia, ac perseuerantia quàm sint necessariæ Exorcistæ. 2.226.668
Patientia facit hilariter sustinere persecutiones. t.2. pag. ibi.ibi.
Patientiæ definitio. 2.ibi.667
Patientiæ, ac perseuerantiæ innititur fiducia. tom.2. pag. ibi. 668
Paulus Apostolus percussus à vipera illæsus permansit. Et quare. 2.209.638
Paulus Anachoretas ob fiduciam in Deo collocatam diù refectus fuit à coruo pane corporali. t. 2. pag. 212.643
Peccata minima ad maxima ducunt. Casus modernus refertur. 1.83.262
Peccator cum peccat mortaliter, facit non ens, & fit non ens. 1.18.77
Peccatores sola Dei patientia sustinet, quos creaturæ sustinere nequeunt. 1.35.129
Peccatores magnos Deus permittit incidere in manus hominum, à quibus puniuntur. 1.ibi. 130
Peccatores obsessi in malo inueterati difficillimè à dæmone liberantur. Et quare. 2.336 972
Peccatores puniuntur à Deo quandoque per maleficia. 2.338.980
Peccatum nihil est ratione malitiosæ actionis. to. 1. pag. 18.67
Peccatum est interrogare dæmonem de vanis, & inutilibus. 2.238.697
Permissio Dei tria includit scilicet scientiam Dei, non velle mala fieri, & quoddam velle reflexum. tom. 1.19.68
Permissio malorum manifestat Dei prouidentiam, sapientiam, iustitiam, potentiam, bonitatem, ac clementiam. 1.22.81
Permissio malorum patefacit Ecclesiæ potentiam, in suis sacramentis, rebus, benedictionibus, & exorcismis 1.22.82
Parmissionem maleficiorum vide verbo *Deus*.
Permittit Deus maleficia ob bona inde prodeuntia. tom. 1.19.70
Perseuerantia facit palmam obtinere. 2.227.669
Perseuerantia in oratione est conditio necessaria ad impetrationem infallibilem requisita. 2.275.812
Perseuerantia, & fiducia sunt sibi inuicem coadiutrices. 2.277.815
Perseuerantia longa in oratione non minuit fiduciam sed auget. 2.278.817
Personæ spirituales obsessæ difficillimè liberantur. tom. 2.337.975
Petere à malefico, vt maleficium maleficio tollat quidam licitum putant; sed huiusmodi opinio reprobatur. 2.41.150
Petere propter se est petere tanquam bonum propter se amabile, idest propter finem. 2.268.787
Petere propter aliud est petere vt medium. tom.2. pag. 269.ibi.
Potere absolutè bona temporalia conuenientia naturæ non est temeritas. 2.ibi.790
Petere à Deo singulare auxilium in omnibus rebus nostris non est tentare Deum, quamuis ad impetrationem miraculum requiratur. 2.271.794
Petere sibi mala pœnæ, quamuis sit licitum, non est tamen hic modus consulendus. 2.ibi.795
Petere mala pœnæ sibi, vel alteri non est intrinsecè malum. 2.ibi.ibi.
Petere orando aliquod malum proximo ob maius bonum, licitum est, & catholicum. 2.272.798
Petere à Deo, vt mitta mala, & damna temporalia, & mortem ipsam homini pernicioso Reipublicæ, aut publico hosti Ecclesiæ, est licitum. tom. 2.ibi.799
Petere à Deo aliquam rem malam est peccatum mortale. 2.274.808
Petere bona temporalia vt vltimum finem, est peccatum mortale. 2.ibi.ibi.
Peti non potest aliquid vt finis vltimus, nisi propter se. 2.268.787
Peti potest tam propter se, quam propter aliud id, quod petitur vt medium. 2.269.ibi.
Peti potest & absolutè, & sub conditione aliquam bonum tam propter se, quàm propter aliud. t. 2. pag. ibi.ibi.

Peti possunt licitè mala pœnæ propter finem simpliciter bonum. 2.272 800
Petitio bonorum spiritualium habet infallibilem impetrationem ex vi duinę promissionis. tom.2. pag. ibi.801
Petitio bonorum temporalium, si vtilia sint ad salutem, habet infallibilem promissionem. tom.2. pag. ibi.802
Petitio rei indifferentis non relatæ ad honestatem non habet infallibilem impetrationem. tom. 2. pag. 274.807
Petitio, vt impetret infallibiliter, debet esse ex fide theologica, ac fiducia inhæsitante. 2. ibi.809
Petitio, vt infallibiliter obtineat, fieri debet non tantùm ratione bonitatis; sed etiam diuinæ promissionis. 2.275.811
Petitio si vtilis sit ad salutem; vel aliquo modo habeat rationem ad salutem, numquam disistendum est ab ea. 2.277.816
Petitiones Dominicales exponuntur. 2.265.774
S.Petrus cur videns ventum validum cæpisset mergi. 1.30.111
S.Petro cur Christus dixerit: *Modica fidei quare dubitasti?* 1.ibi.ibi.
Phantasia proterua, &c. quando dicatur esse in dæmonibus. 1.123.409
Philosophi certam, & infallibilem conclusionem tradere non potuerunt de causis, effectibus, & principijs naturalibus. Proloq.4.
Philtra amatoria quid operentur in homines. to.1. pag. 226.651
Pietatis actus tam interiores quàm exteriores quinam sint. 2.10.30
Plures fiducia carent: quia meditantur Deum vt absentem, non vt præsentem. 2.263.768
Plures sunt in orbe, qui de Deo diffidunt. to.2. pag. 261.765
Plurimùm valet ad faciendam diuinam voluntatem dicere cum Paulo: *Domine quid me vis facere?* tom. 2.282.4
Pœna ordinaria multantur malefici, cum diuina ordinatione morte violenta puniuntur. tom.1. pag. 35.129
Pœnæ, quibus consulentes dæmonem, & Magos à Deo puniti fuere. 1.42.155
Pœnitentia Deus est placandus ab obsessis, ac cæteris vexatis peccatoribus. 2.293.864
Pœnitentia complecti debet internum dolorem peccatorum, & externam membrorum punitionem. 2.ibi.865
Pœnitentia quidam Sacerdos obsessus seipsum à dęmoniaca vexatione liberauit. 2.ibi.866
Politica dæmonis in maleficorum regimine illis præficiendo duces visibiles, & inuisibiles. to.1. pag. 162.464
Possideri à dæmone quid sit. 2.330.957
Potentia Dei infinita probatur apertissimè. tom.1. pag. 27.98
Potentia dæmonis quanta sit. Quos effectus producat. 1.75.230
Potentia naturalis Angelorum, & dæmonum in res corporeas est æqualis. 1.ibi.231
Potentiarum sensitiuarum interiorum animæ organum remotum est cor, propinquum est cerebrum. tom. 2.123.497
Potestas dæmonis in hominem quænam sit. tom.2. pag. 82.257
Potestas dæmonum in mundum alia ficta, alia vera, in Christianos, Gentiles, Iudæos. 1.167.479
Potestas ecclesiastica Exorcistæ est necessaria ad debitam sui officij exercitationem. 2.153.492
Potestas ecclesiastica duplex est. 2.154.492
Potentias eijciendi dæmones non dependet à loco. tom. 2.234.685
Potestas delegata alia limitata, alia media. to.2. pag. 165.523
Potestas dæmonis quando, & quomodo fuerit ligata vide verbo *Dæmon*.
Potestas exorcizandi ab Episcopis multis fuit præcticata. 2.162.517
Potestas exorcistę non se extendit ad dęmones alligandos in deserto, vel in annulo, vel in digito manus, aut pedis. 2.237.693.& seq.
Potestas in dæmones exerceri debet ab ijs, qui sunt in ordine Exorcistatus. 2.154.493
Potestas iurisdictionis ad dæmones expellendos nō est necessaria iuri communi. 2.160.513
Potestas iurisdictionis est necessaria iure particulari aliquorum Episcoporum. Et quomodo. to.2, pag. ibi.ibi.
Potestas ordinaria fluit in Prælatos, & Plebanos. tom. 2.161.516
Potestatem non habet Exorcista dæmones mittendi in infernum. 2.238.695
Potestatis ecclesiasticæ quatuor causæ explicantur. tom. 2.153.492
Præcepta debent fieri in Nomine Iesu. 2.156.500
Præcepta dæmonibus facta ab Exorcistis In Nomine Iesu vim habent ex opere operato, nisi ponatur obex. 1.23.83
Præcepta legis lacinioſa sunt soluta; sed moralia rata manent, sed abbreuiata. 1.13.41
Præcepta instructiua ad quid deseruiant. 2.326.942
Pręcepta expulsiua quando sint facienda. 2.ibi.943
Præcepta quomodo sint formanda. 2.325.941
Præceptis probatiuis, lenitiuis, & expulsiuis vti quando sit licitum. 2.ibi.939.& seq.
Præceptus dęmoni faciendum describitur. 2.ibi.938
Præceptum quid sit, & quotuplex. 2.ibi.ibi.
Pręceptum commune describitur. 2.ibi.ibi.
Præceptum probatiuum explicatur. 2.ibi.939
Præceptum lenitiuum declaratur. 2.ibi.940
Præceptum quando sit faciendum. 2.ibi.ibi.
Præceptum instructiuum quodnam sit. 2.ibi.941
Pręceptum expulsiuum describitur. 2.516.943
Præceptum lenitiuum contra dæmonem possidentem. 2.331.958
Præcipere dæmoni, vt in exitu iuret se exiturum, nec amplius reuersurum, est superfluum. Et quare. 2.249.725
Praxis Ritualis Romani in maleficijs destruendis non est necessariò seruanda. 2.142.479
Prælati statuta promulgantes contra Exorcistas ritè suo munere fungentes fautores magorum, ac maleficorum sunt dicendi. 2.37.134
Præstigia varia faciunt dæmones. 1.222.643
Præuentio in puniendis magis, & maleficis quando detur. 2.29.95
Principes tenentur maleficos punire. Id exequentes merentur gratiam Deum, & laudem apud homines. 2.20.66
Principes, ac Domini temporales si ab Ecclesia moniti negligunt punire magos, & maleficos hæreticos, vt hæretici præsumuntur. 2.29.98
Principis tenebrarum magna inuidia, maius odium, maxima malitia cuique homini Dæmonem deputantis. 1.147.449
Principum mos dilatare imperij fines. 1.160.458
Probationes ab Exorcista faciendæ de Vexato vide verbo *Modus faciendi, &c.*
Producunt dæmones sententia imperfecta. Quomodo. 1.80.240
Profanis rebus dæmon abutitur siuè physicis, siuè artificialibus, siuè mixtis. 1.270.767

Promissio Dei de liberandis Energumenis duas cõditiones requirit. 2.280.826
Promissio Dei non est absoluta; sed conditionata, tom. 2.265.773
Promissionem Dei cognoscere oportet, & ex fide illius petere, vt oratio obtineat, 2.264.772
Promissiones Dei recensentur. 2.264.770
Propositum conuersionis ad Deum dæmon verberibus expellit à magis, ac maleficis, & desperatione coercet. 1.187.544
Prouidentia diuina gubernat omnia, quæ in mundo fiunt. 1.4.12
Prouidentia diuina ex permissione malorum, ac maleficiorum multa bona elicit. 1.22.80
Prouidentia Dei non omnia permittit dæmoni: nec omnia denegat. Et quare. 1.26.95
Prouidentia diuina quàm grauiter puniat post peracta peccata tum maleficos, tum eorum Consultores. 1.69.125
Prouidentia Dei describitur. 2.258.757
Prouidentiæ diuinæ argumentum sumitur ab auibus, & à floribus. 2.ibi.758
Prudentia necessaria est Exorcistæ ad errores vitandos, & semitas rectas eligendas. 2.228.670
Prudentiæ descriptio: eiusque effectus. 2.ibi.ibi.
Pueri quarè potissimùm maleficijs afficiantur. to. 1. pag. 25.93
Pueri in limbo excluſi à Beatitudine à quo deducãtur, detineantur, & educantur. 1.113.353
Pueri nullam vim habent maleficam neque in esse naturali; nequè in esse morali. 1.244.681
Pueri licèt videantur immunes à flagitijs, & consequenter à pœnis; tamen experientia contrarium docet. 2.22.74
Pueri quando, & quomodo puniri possint. tom. 2. pag. 23.76
Pueri nihil innoxius; & tamen nihil frequentiùs adhibitum in maleficijs, quàm eorum corpora. tom. 1.243.679
Pulchritudo mundi consurgit ex malo, in quantum habet ordinem ad bonum oppositum. 1.21.75
Pygmæi quomodo à dæmone produci possint. to. 1. pag. 89.276

Q.

QVærere à dæmone, vt dicat, an persona, quam possidet, verè sit energumena, ridiculum est. 2.235.689
Qui à Deo petit aliquid confidenter facit Deum esse Deum. 2.260.762
Quicquid abducit à Deo non est secundùm Dei voluntatem. 2.281.832
Qui de Deo diffidit, ac sibi ipsi fidit, stultus est. to. 2. pag. 259.760
Qui diuinam contemplatur bonitatem, suam debet arguere malitiam. 2.263.769
Qui diuinæ voluntati se conformare desiderat, ille cæteris certiùs eam explorat. 2.283.8
Quid agendum ab Exorcista pro remouenda causa ingressus dæmonis ex corpore obsessi. 2. 327.945
Quomodo charitas proximo, sit exhibenda. to. 2. pag. 225.664
Quomodo creaturæ insensibiles intelligant præcipientis verba. 2.219.658

R.

RAtio cur aliqui obsessi exorcizati non liberentur. 2.157.502
Ratio omnium potissima permissionis maleficiorum est gloria Dei. 2.191.592
Ratio, & conscientia in re indifferenti sunt boni consiliarij. 2.283.6
Rationes diuinæ permissionis epilogantur. tom. 2. pag. 190.591
Rebus sacris abutuntur Malefici. Constat exemplo. tom. 2.9.25
Rebus naturalibus plures vim naturalem tribuunt in dæmones. 2.114.378
Rebus naturalibus vtitur sæpè dæmon ad homines lædendos, 2.125.419
Regina Sagarum eminet inter maleficorum duces. Describitur eius honor, ac potestas apparens. tom. 1.166.475
Regula Theologorum: *Quæcumque possunt dæmones possunt & malefici*. Quando sit vera, vel falsa. tom. 1.206.597
Regulares qua potestate exorcizent. 2.165.524
Regulares possunt arreptios, & maleficiatos exorcizare absque licentia Episcopi. 2. ibi.ibi.
Regulares non incidunt in pœnas ab Episcopis latas contra exorcizantes. 2.166.525
Regulares præcipuè mendicantes tenentur ex charitate artem exorcisticam exercere. 2. ibi.ibi.
Regulæ, quibus diuina voluntas explorari potest. tom. 2.281.832
Relationem extraordinariam potest facere dæmon, per quam homo sibi, & alijs similis, & dissimilis sit. 1.98.304
Religio, seù pietas maleficorum damnata à D. Paulo. 1.193.560
Religionis, ac pietatis actus quinam sint. tom. 2. pag. 10.30
Religionum Institutores arti exorcisticæ operam nauarrunt. 2.166.525
Reliquiarum Sanctorum virtus contra dæmones. t. 2. pag. 313.908
Reliquijs sacris vti possunt obsessi, & maleficiati. tom. 2.314.909
Remedia liquida exteriora quænam sint. 2.102.339
Remedia liquida interna quænam sint; & quomodo applicentur. 2.104.350
Remedia generalia ad dæmones eijciendos sunt sacramenta, & sacramentalia. 2.299.880
Remedia particularia pro obsessis peccatoribus liberandis vide verbo *Documenta*. 2.338.980
Remedia pro obsessis duræ ceruicis. 2.342.986
Remedia præseruatiua in ordine ad Deum pro tentationibus dæmonis repellendis. 2.350.1004
Remedia pro afflictis, & tribulats. 2.364.1031
Remedia spiritualia Deus instituit iuuandis hominibus. 2.299.880
Remedia spiritualia alia generalia; alia particularia. 2.ibi.ibi.
Remedij corporalis applicatio ad vulnera facta in loco distanti est superstitiosa. 2.80.282
Remedium particulare contra dæmones est gladius verbi Dei, scilicet exorcismus. 2.315.916
Remedium potissimum ad tollendum maleficium, tacitumitatis. 2.328.952
Rendimento di gratie da farsi à Dio dalla persona liberata.
Rendimento di gratie per l'infermità ricenuta dalla mano di Dio. 2.367.1040
Repetitio causæ, ob quam plures obsessi difficillimè à dæmone liberantur. 2.337.977
Repugnantia præceptis ecclesiasticis à dæmone facta quomodo auferenda. 2.338.979
Rerum sensibilium operatio in animam probatur à pluribus. 2.129.433
Res physicæ inanimatæ in maleficijs adhibentur attritæ, ac solidæ. 1.270.768
Res attritas, quibus à maleficis pulueres, & vnguenta con-

ta conficiuntur, difficile est agnoscere. 1. ibi. 769
Res physicæ solidæ quare applicentur, quando, & quo loco. 1.272.776
Res solidæ tribus modis à dæmone in corpus immittuntur. 1.ibi.796
Res transeuntes contra maleficia quænam sint. to.2. pag. 99.331
Res solidæ adhibitæ ab Exorcistis contra maleficia quænam sint. 2.100.336
Res sensibiles nullam vim naturalem directè habent in dæmones. 2.112.370
Res sensibiles duplex habent esse, scilicet, reale, & intentionale. 2.119.390
Res naturales agere valent in dæmones actione intentionali intelligibili. 2.123.410
Res naturales sub quia ratione agant in dæmonis intellectum, & voluntatem. 2.124.413
Res sensibiles potius Energumenos, quàm dæmones torquent. 2.125.416
Res naturales in homines physica actione agere, possunt. 2.ibi.417
Res naturales adhibitæ in maleficijs vt naturaliter operantes non excedunt naturæ terminos; vel vim naturalem. 2.180.565
Resistentia dæmonum facta præceptis Exorcistæ vnde procedat. 2.335.969
Responsorium S. Bonauenturæ ad D. Antonium à Padua. 2.345.995
Reuelationes dæmonibus factæ ab Angelis bonis recensentur. 1.60.194
Rex Ochozias morte à Deo fuit punitus: quia misit ad consulendum Beelzebub. 1.42.155

S.

SAcramentalium dignitas, vsus, & efficacia. tom. 2.304.894
Sacramentis nihil augustius. 1.262.741
Sacramentorum virtus magna est ad expellenda, mala, & bona consequenda. 2.299.801
Sacrificium describitur; & cuius virtutis sit actus. tom. 2.10.31
Sacrilegis medijs vtuntur magi in suis curationibus. tom. 2.7.22
Sacris rebus cur dæmon abutatur in maleficijs. to.1. pag. 262.740
Saluatores, seù ensalmadores quomodo curarent morbos. 2.74.257
Samuel quomodo fuerit euocatus à Pythonissa. to.1. pag. 111.347
Sanchez conditiones 4. ponit, quibus seruatis, ait, licere Exorcistæ conniuere dęmoni offerèti egressum, si ei permittatur in alium ingredi. tom.2. pag. 249.726
Sancti etiam minimi dæmones omnes virtute diuina in fugam vertere possunt. 1.33.122
Sancti euocari non possunt à dæmonibus. tom.1. pag. 111.346
Sancti plures fuerunt à Deo cibo corporali refecti ob suam confidentiam in Deo positam. tom.2. pag. 212.643
Sancti rectè, ac licitè à nobis adiurari possunt. t.2. pag. 250.730
Sancti imitantur Angelos in charitate erga homines. 2.290.857
Sancti dicuntur habere gladios ad nos tuendum, contra inimicos. 2.ibi.ibi.
Sancti tenent phialas, vt nobis benefaciant. to.2. pag. ibi.ibi.
Sancti ab Exorcistis, & Ægrotis sunt inuocandi. tom. 290.858
Sancti cur sint rogandi, vide verbo *Deus*.
Sanctorum reliquiæ, & imagines profanantur à maleficis. 1.269.763
Sanctos homines à nobis orari posse fides docet. t.2. pag. 290.858
Sanguinis fluxus ex cadaueribus occisorum coram Reo an sit superstitiosus, & sit indicium ad torturam. 2.77.273
Sanitas collata S. Agathæ à D. Petro Apostolo. t.2. pag. 290.857
Sanitas vt animæ sit salutaris, quid agendum ægrotis. 2.280.826
Sanitatis, & ægritudinis causæ quænam sint. to.2. pag. 182.571
Sapientia omnis à Domino Deo est, &c. 1.5.17
Sapientia dæmonis quænam fuerit ab initio suæ creationis. 1.55.173
Sapientia dæmonis supernaturalis practica totaliter est ablata per peccatum: speculatiua multum diminuta: sola naturalis integra remansit. to.1. pag. ibi.ibi.
Saul cur fuerit à spiritu nequam exagitatus. to.1. pag. 25.90
Saul cur fuerit in bello fugatus, & seipsum peremerit. 1.41.152
Saulis vexatio vnde. 2.130.435.& seq.
Scientia simplicis intelligentiæ quænam sit. to.1. pag. 5.17
Scientia Dei quomodo differat à scientia humana. tom. 1.ibi.ibi.
Scientia in homine est tarda, imperfecta, mobilis: in dæmone cita, perfecta, firma. 1.55.176.& seq.
Scientia Angeli, & hominis quomodo conueniat, ac differat. 1.ibi.ibi.
Scientia hominum effluit, ac deperditur: scientia dæmonum semper permanet, nec deperdi potest de potest de potentia Dei ordinaria. 1.57.181
Scientia speculatiua maleficorum continetur in diuinatione, ac vana obseruantia. 1.206.598
Scientia requisita in perfecto Medico recensetur. tom. 2.133.445
Scotus liberatur à calumnia sibi imposita à Daniele Sennerot. 2.52.195
Scholæ plures olim fuerunt, quibus Magia à Magistris publicè *discipulis* tradebatur. 2.24.80
Scriptura sacra abutuntur malefici *prolata*, & scripta. 1.265.748
Scriptura sacra latina abutuntur malefici in amuletis. 1.267.757
Scripturæ sacræ dignitas. 1.265.748
Sensibile quid sit. Quid requirat, vt sentiatur. tom. 2.119.392
Sententiarum diuinæ scripturæ veritas est infallibilis. 2.222.661
Seruitus dæmonum intolerabilis. 1.183.531
Signa, quibus cognoscuntur spiritus boni à spiritibus malis, & animæ veræ à falsis. 2.171.542
Signa, quibus in rebus omnibus cognosci potest diuina voluntas. 2.281.832
Signa maleficiorum, & obsessionum quænam sint. tom. 2.192.598
Signa certa, & euidentia quæ: & quænam probabilia. 2.ibi.ibi.
Signa desumpta ex potentijs intellectiuis. 2.193.ib.
Signa desumpta ex potentijs sensitiuis. 2.195.601
Signa desumpta ex passionibus concupiscibilis, & irascibilis. 2.194.600
Signa desumpta ex potentijs vegetatiuis. tom. 2. pag. 196.602
Signa desumpta ex corpore ægroti. 2.197.603
Signa maleficiorum, seù instrumenta maleficiorum sunt signa falsa, & deceptoria. Cur dæmon eis vtatur. 2.141.476

Signum euidens, ac probabile describitur. tom.2. pag. 317.919
Situm corporis possunt dæmones mutare ad libitū. Et quomodo, nisi Deus obsistat. 1.107.334
Societas dæmonum regnum repræsentat, in quo alij imperant:alij obediunt. Quomodo obediant. tom. 1.124.383
Societas hominum bonos facit, aut malos. tom.1. pag. 178. 515
Societas dæmonum homines facit diabolos. to.1. pag. ibi.ibi.
Somniferi maleficij exemplum describitur. tom 1. pag. 206.596
Somnum, ac soporem profundum causat dæmon. tom. 1.93.287
Sortilega opera quænam sint: & quotuplicia. to.2. pag. 15.48
Sortilegia maleficorum non sunt leuia; sed grauia: hæretica, vel hæreticalia. 2.ibi.ibi.
Sortilegia varia referuntur ad inuenienda furta, & occulta scienda. 2.53.190
Sortilegium quid sit, & quotuplex sit. 1.216.626
Sortilegium hæreticale ex parte operātis,& ex parte operis. 2.16.55
Sors misera eorum, qui à dæmone postulant honores, diuitias, voluptates. 1.45.161
Species requisita ad producendam sensationem. tom. 2.120.394
Species in dæmonibus receptæ sunt indelebiles. tom. 1.64.207
Spei definitio quæ. 2.205.629
Spei obiectum describitur. 2.ibi.ibi.
Spes, seù fiducia in Deum necessaria est Exorcistæ, vt tutò, & efficaciter dæmones expellat. to.2. pag. 204.629
Spes mundo, vel viribus humanis innixa fallit, & confundit. 2.218.654
Spiritus incubi, ac succubi quinam sint. 2.336.973
Stigmata, quibus inuruntur Malefici, & Sagæ describuntur. 1.182.525
Stolæ vsus non est necessarius Exorcistæ ad dæmones expellendos. 2.160.512
Stolæ vsus est necessarius necessitate præcepti in ritu exorcismorum, qui ante Baptismum præmittuntur. 2.ibi.ibi.
Striges multæ ob paupertatem dæmonis ope vtuntur. 1.38.142
Striges vitam ducunt infamem, & miserijs cumulatam. 1.39.144
Strigarum deportationes ad ludos fiunt quandoque realiter, quandoque tantùm imaginariè. to.1. pag. 103.320
Stulti vocantur dæmones ab Ecclesiaste. tom.1. pag. 63.204
Stultus est qui de Deo diffidit, ac sibi ipsi fidit. t.2. pag. 259.760
Suggestiones speciales, quibus dæmon obsessum inuadere solet tempore liberationis. 2.344.991
Suppellectili sacra abutuntur malefici. 1.268.759
Suppellex sacra laicorum quę sit. 1.269.766
Suppellex templorum à maleficis profanatur. to.1. pag. 268.760
Superbia est incentiuum ministerij: & inuidia subsequens impulsiuum. 1.126.392
Superbia Luciferi, & aliorum dæmonum describitur. 1.ibi.395
Superbiæ natura quænam sit. 1.ibi.393
Superfluum est imperare dæmoni, vt in exitu det signum. 2.343.989
Superiores dæmones vi naturali possunt cogere inferiores. 1.124.385
Superiores dæmones alij præsunt imperando, & cogendo. 1.124.382
Supernaturalis morbus per supernaturalia remedia tolli debet. 2.128.427
Superstitio non est tempora obseruare, quibus sunt colligendæ herbæ, ligna succidenda, mare nauigandum. 2.65.221
Superstitio cauenda in tollendo maleficio taciturnitatis. 2.328.952
Superstitiosum est instituere litem cum irrationabilibus. 2.239.700
Sylua parua diuinę scripturæ pro fiducia erga Deū acquirenda. 2.221.661

T.

TAciturnitatis maleficium quot modis fiat. Et quomodo. 2.40.146
Tactu maleficia an fieri possint. 1.253.713
Tentationes dæmonum nocere nequeunt, nisi Deus permittat. 1.29.106
Tentationes, quibus dæmon inuadere solet Energumenum in tempore liberationis. 2.344.991
Tentationes communiores, quibus dæmon quærit iterum in corpus liberati ingredi. 2.348.1002
Terrestres dæmones plures. 1.130.407
Theologi morales fatigantur in explicando iure positiuo diuino, & ecclesiastico. Proloq.3.
Theologi Exorcistæ, & non Medici munus est cognoscere morbos maleficos vt sunt à Deo permittente. 1.45.164
Theologorum difficultas in eruenda, & enucleanda rerum supernaturalium notitia. Proloq.2.
Theologus Exorcista maleficia cognoscit speculatiuè, & practicè. 1.282.813
Timentes nimis dæmonem facilè ab eo vexantur. Et quare. 1.30.110
Titulus triplici lingua exaratus in cruce Christi potestatem designat. 1.167.479
Tobias exaltatus fuit à Deo ob fiduciā in ipso collocatam. 2.219.656
Tolerantia pænarum ad omne genus virtutum viam sternit. 1.24.87
Tranquillitatem maximam sentiunt, qui confidunt in Deo. 2.218.655
Tres distinctiones fidei. 2.201.617
Tria considerantur in eo, qui facturus est miraculum. 2.ibi.618
Tribulationes faciunt homines conuerti ad Christum. 1.24.86
Triplex nomen dæmonis eius auctoritatem ostendit super Gentiles, Iudæos, Christianos. 1.167.479
Tristitia quid sit: & quando causetur. 2.124.415
Tuetur Deus in ipsum confidentes etiam in periculis iacturæ bonorum temporalium. 2.208.637

V.

VAgantur dæmones in omni loco nempe Igne, Aere, Aqua, Terra. 1.129.403
Vana obseruantia quid sit. Et quomodo diuidatur. tom. 1.217.631
Vanæ obseruantię plures recensentur ad sanitatem consequendam. 2.68.232
Vasa sacra profanantur à maleficis. 1.269.763
Vegetabilia domestica adhibita in maleficijs quænam sint. 1.260.734
Verba aliqua sacra contra dæmones vim habentia. tom. 2.311.902
Verba dicenda ab obsesso in actu liberationis. to.2. pag. 345.996
Veritas sententiarum diuinæ scripturæ est infallibilis. 2.222.661

Vexati ab incubis difficillimè liberantur. Et quare. 2.336.973
Vexati ab incubis sunt in triplici differentia. to.2. pag. ibi.ibi.
Vexati ab infantia, sed adulti difficillimè liberantur: 2.ibi.974
Vexati spirituales difficillimè liberantur. Et quare. 2.337.975
Vexati duræ ceruicis difficillimè liberantur. Et quare. 2.ibi.976
Vexatio Saulis vnde. 2.235.686
Vexatus quid obseruare debeat erga Exorcistam. tom. 2.319.922
Vexatus quomodo auferre debeat vexationes sibi inflictas à dæmone possidente. 2.330.958
Vexatus in quibus sit instruendus. 2.ibi.ibi.
Viatores iustos posse à nobis orari, fides docet. to.2. pag. 290.858
Victorię à Dauid reportatę ob fiduciam in Deo collocatam. 2.216.649
Victorię plurimorum ob fiduciam ab eis in Deo positam. 2.ibi.650
Vigilandum contra dæmones somnum inferentes. tom. 1.224.646
Vigilia S.Ioannis Baptistæ quidam faciunt varias actiones ad diuinandum res futuras. 2.66.227
Viri peccant non per infirmitatem, & ignorantiam regulariter; sed per malitiam. 2.14.44
Virtus describitur. 2.198.650
Virtutes theologicæ, ac morales, qua ratione sint Exorcistæ necessariæ. 2.ibi.ibi.
Vis naturalis vocis, ac verborum an habeat aliquam efficaciam. 1.248.699
Visio locustarum Apocalypticarum maleficis adapratur. 1.159.457
Visio D.Pauli manifestat gloriam Sanctissimi Iesu. tom. 2.ibi.ibi.
Visiones imaginariæ quomodo à dæmone causentur. 2.170.535
Visiones in somnis quomodo à dæmone formentur. tom. 2.ibi.ibi.
Visiones corporales quomodo à dæmone causentur. 2.ibi.536
Visiones horrendæ, ac rerum terribilium sunt præludia futuræ obsessionis. 2.ibi.535
Visu an maleficia fiant. Mira, quæ per visum fiunt. tom. 1.250.703
Vitia, quibus magi, & malefici sunt repleti, describuntur. 1.196.572.& seq.
Voluntas hominis non potest cogi à dæmone. to.1. pag. 87.269
Voluntas dæmonum ad maleficia prona est. Et quare. 1.123.379
Voluntas Dei manifestatur per legem Dei, & Ecclesiæ. 2.282.2
Voluntati diuinæ qui conformari desiderat, illæ, cæteris eam certiùs explorat. 2.283.8
Voluntatis diuinæ interpretes sunt Magistratus tam politicus, quàm Sacer, Confessarij, Curiones, Maiores, & Præsides. 2.282.4
Vnctio sacra confertur Baptismate, Confirmatione, & Extrema vnctione. 1.263.743
Vnctionibus prędictis abuntur Malefici. Ad quid. tom. 2.ibi.744
Vnguentorum qualitas, quibus malefici vtuntur. tom. 1.270.770
Vnguentum, seù balsamum ab Auctore compositum. 2.101.337
Vtile est ad salutem quod actu est causa alicuius boni, & non est occasio alicuius peccati, nec impedit maius bonum. 2.272

FINIS.

MO-

MONITVM AVCTORIS
AD TYPOGRAPHOS, ET BIBLIOPOLAS.

CVM multoties maximo Scriptorum grauamine eorum opera ob reprehenſibiles Impreſſorum, Bibliopolarumque errores, qui ſecundùm Virgilij dictum: [Quidnam mortalia pectora cogis, auri ſacra fames?] temporali lucro potiùs, quàm catholico zelo impulſi iam impreſſa volumina iterum ſine Auctoris conſenſu typis mandare tentauere, ſuſpenſioni obnoxia extitiſſe contigerit; caueant prædicti impreſſores, nec opus hoc ALEXICACON inſcriptum ſine alicuius periti Theologi ad ipſius correctionem aſſiſtentia, qui aliquorum annorum ſpatio arti Exorciſticę incubuerit, iterum prę-lo mandare præſumant. Vè enim illis: quia non ſpernenda vltio propter aperta pericula, quibus ſe manifeſtè exponerent, immineret. Cum enim hoc in opere de rebus tantùm ad catholicam fidem ſpectantibus peragatur, ab ea declinare facillimum erit, maximè quia talis error non vno dicam verbo; ſed vna duntaxat ſyllaba, quæ ipſam totaliter, aut partialiter ſaltem negare poteſt, perpetrari valeret; & tunc non de proprio tantùm, verùm de aliorum etiam errore, qui doctrinæ illi adeò falsè expoſitæ legendo forſitan adhærerent, culpabiles redderentur: quapropter Sanctæ Inquiſitionis Magiſtros ad tale opus, aliauè ſimilia ſuſpendenda iure promouerent. Caueant inquam: quia tunc etiam tanquam publici boni perturbatores, præſentiſque operis ad obſeſſorum, ægrotorumquè ſolatium ordinati efficaciæ impeditores in conſcientiæ foro culpabiles eſſent, & ad illata tot pauperibus damna reſtauranda tenerentur. Hoc vnum denique ſciant, quòd non mei negotio ductus (non enim de mea re ageretur) hoc monitum exhibeo; ſed vt diuinæ vltionis telum ipſi effugere valeant, à quo vt Deus Optimus Maximus nos defendere degnetur, exoremus. Valete.

FINIS.